BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
4 VL
22

62. 7

13. A. E. 37

SACRÆ ROTÆ
ROMANÆ
DECISIONUM
RECENTIORUM

A JOANNE BAPTISTA COMPAGNO
J. C. Romano ſelectarum,

PARTIS DECIMÆOCTAVÆ

Tomus Primus,

Complectens Annos M.DC.LXXIII. & M.DC.LXXIV.

CUM ARGUMENTIS, SUMMARIIS, ET INDICIBUS Neceſſariis.

VENETIIS, M.DC.XCVII.
Apud Paulum Balleonium.
SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIIS.

INDEX DECISIONVM

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ

Quæ in hoc Primo Tomo XVIII. Partis Recentiorum continentur, Alphabetica ſerie per Diœceſes digeſtus.

A

ADrien. *lege* *Atrien.*

Albanen. *lege* *Romana.*

Algaren. Penſionis, Mercurij 28. Nouemb. 1674. *Matthaio*, deciſ. 374.

Anconitana Alimentorum, *lege* etiam Anconitana Pecuniaria.

Anconitana Alimentorum, Lunę 4. Iunij 1674. *Matthaio*, deciſ. 307.

Anconitana Capellæ, Mercurij 5. Decembris 1674. *Emerix*, deciſ. 383.

Anconitana Domus, Mercurij 27. Iunij 1674. *Emerix*, deciſ. 353.

nconitana Immiſſionis, Lunæ 4. Iunij 1674. *Matthaio*, deciſ. 306.

nconitana Pecuniaria, Lunę 9. Aprilis 1674. *Albergato*, deciſ. 263.

nconitana Pecuniaria, Veneris 7. Iunij 1680. *Guaxardo*, deciſ. 401.

nconitana Pecuniaria ſuper alimentis, Veneris 7. Iunij 1680. *Guaxardo*, deciſ. 402.

conitana Prædij, Lunæ 27. Nouembris 1673. *Calataiu*, deciſ. 184.

uilana Iuris ſepeliendi, Mercurij 4. Iulij 1674. *Vicecomite*, deciſ. 361.

minen. Bonorum, Mercurij 31. Ianuarij 1680. *rſino*, deciſ. 397.

minen. Pecuniaria, Lunæ 10. Decemb. 1674. *alataiu*, deciſ. 387.

ninen. Pecuniaria, Lunę 16. Aprilis 1674. *Calataiu*, deciſ. 266.

lana Emphyteuſis, Lunæ 9. Aprilis 1674. *latthaio*, deciſ. 260.

lana Emphyteuſis, Veneris 28. Aprilis 1673. *ndinino*, deciſ. 92.

lana Emphyteuſis, Veneris 28. Aprilis 1673. *ndinino*, deciſ. 418. par. 16. rec.

lana Seruitutis, Veneris 17. Martij 1673. *urlemont*, deciſ. 69.

n. Bonorum, Mercurij 13. Iunij 1674. *Mattaio*, deciſ. 313.

Atrien. ſeu Pennen. Congruæ, Mercurij 1. Februarij 1673. *Albergato*, deciſ. 23.

Atrien. ſeu Pennen. Congruæ, Mercurij 27. Iunij 1674. *Albergato*, deciſ. 351.

Atrien. ſeu Pennen. Congruę, Veneris 18. Martij 1672. *Matthaio*, deciſ. 389.

Auenionen. Alimentornm, Lunæ 23. Ianuar. 1673. *Albergato*, deciſ. 13.

Auenionen. Alimentorum, Lunæ 18. Iunij 1674. *Matthaio*, deciſ. 330.

Auenionen. Bonorum, Lunæ 12. Februarij 1674. *Matthaio*, deciſ. 231.

Auenionen. Fideicommiſſi, Veneris 9. Iunij 1673. *Matthaio*, deciſ. 96.

Auenionen. Laudi, 29. Maij 1673. deciſ. 389. *Albergato*, par. 15. rec.

Auenionen. Laudi, 16. Aprilis 1674. *Albergato*, deciſ. 390. par. 15. rec.

Auenionen. Reſtitutionis in integrum, Veneris 5. Maij 1673. *Albergato*, deciſ. 95.

Ahenionen. Reſtitutionis in integrum, Veneris 6. Aprilis 1674. *Albergato*, deciſ. 257.

Auximana Cenſuum, Lunæ 19. Iunij 1673. *Rondinino*, deciſ. 136.

Auximana Cenſuum, Lunæ 13. Martij 1673. *Rondinino*, deciſ. 59.

Auximana Prædij, Lunæ 25. Iunij 1674. *Matthaio*, deciſ. 342.

Auximana prętenſi Fideicommiſſi, 29. Nouembris 1666. *Carpineo*, deciſion. 383. par. 15. recentiorum.

B

Barchinonen. Congruæ, Veneris 19. Ianuarij 1674. *Matthaio*, deciſ. 218.

Barchinonen. Congruæ, Lunæ 17. Aprilis 1673. *Taia*, deciſ. 81.

Barchinonen. Congruæ, Veneris 17. Martij 1673. *Taia*, deciſ. 70.

Barchinonen. Iuriſdictionis, Lunæ 15. Ianuar. 1674. *Taia*, deciſ. 210.

Baren. Census, Lunæ 19. Februarij 1674. *Vicecomite*, decis. 233.
Beneuentana Pensionis, Veneris 1. Decemb. 1673. *Calataiu*, decis. 188.
Bononien. Associationis, Veneris 13. Ianuarij 1673. *Albergato*, decis. 1.
Bononien. Bonorum, Veneris 14. Aprilis 1673. *Taia*, decis. 76.
Bononien. Bonorum super manutentione, Mercurij 9. Maij 1674. *Emerix*, decis. 292.
Bononien. Bonorum super bono iure, Mercurij 9. Maij 1674. *Emerix*, decis. 291.
Bononien. Bonorum, *lege etiam* Separationis.
Bononien. Census, Veneris 3. Martij 1673. *Albergato*, decis. 93.
Bononien. Census, 7. Maij 1674. *Vicecomite*, dec. 386. par. 15. rec.
Bononien. Census, 1. Iulij 1675. decis. 387. par. 15. rec.
Bononien. Census super mandato de manutenendo, 1. Iulij 1675. *Vicecomite*, decis. 388. par. 15. rec.
Bononien. Census, seu Fideicommissi, 1. Iulij 1669. *Albergato*, decis. 385. par. 15. rec.
Bononien. Censuum, Veneris 17. Martij 1673. *Bourlemont*, decis. 64.
Bononien. Censuum, 7. Martij 1664. *Albergato*, decis. 382. par. 15. rec.
Bononien. Contractus, *lege etiam* Bononien. Nullitatis contractus.
Bononien. Expensarum, *lege etiam* Bonon. Prædii.
Bononien. Fideicommissi, Veneris 16. Iunij 1673. *Emerix*, decis. 131.
Bononien. Fideicommissi, Lunæ 18. Iunii 1674. *Emerix*, decis. 327.
Bononien. Fideicommissi, *lege etiam* Bononien. Primogenituræ.
Bononien. Fideicommissi de Amorinis, Veneris 9. Iunij 1673. *Calataiu*, decis. 117.
Bononien. Fideicommissi de Benatijs, Lunæ 26. Februarij 1680. *Vrsino*, decis. 399.
Bononien. Fideicommissi de Ghislerijs, Lunę 16. Ianuarii 1673. *Albergato*, decis. 8.
Bononien. Fideicommissi de Ghislerijs, Lunæ 19. Iunij 1673. *Castrillo*, decis. 135.
Bononien. Fideicommissi de Ginis, Lunæ 7. Maij 1674. *Albergato*, decis. 284.
Bononien. Fideicommissi de Glauarinis, Lunæ 23. Ianuarij 1673. *Emerix*, decis. 16.
Bononien. Fideicommissi de Gozzadinis, Veneris 27. Aprilis 1674. *Calataiu*, decis. 276.
Bononien. Fideicommissi de Gozzadinis, Lunæ 17. Aprilis 1673. *Calataiu*, decis. 99.
Bononien. Fideicommissi de Leonibus, Lunę 3. Iulij 1673. *Albergata*, decis. 170.
Bononien. Fideicommissi de Nascentorijs, Veneris 8. Iunij 1674. *Albergato*, decis. 310.
Bononien. Fideicommissi de Pepulis, Lunæ 28. Iunij 1674. *Calataiu*, decis. 324.
Bononien. Fideicommissi de Pepulis, *lege etiam* Hæreditatis de Pepulis.
Bononien. Fideicommissi, seu Primogenituræ de Medico, 23. Ianuarij 1673. *Taia*, decis. 398. par. 15. rec.
Bononien. Fideicommissi, seu Primogenituræ de Medico, 19. Iunij 1673. *Taia*, decis. 399. par. 15. recent.
Bononien. Fideicommissi, seu Primogenituræ de Medico, 9. Maij 1672. *Taia*, dec. 397. par. 15. rec.
Bononien. Fideiussionis, Veneris 21. Aprilis 1673. *Calataiu*, decis. 87.
Bononien. Fideiussionis, Lunæ 27. Nouembris 1673. *Calataiu*, decis. 183.
Bononien. Hæreditatis de Pepulis, Mercurij 4. Iulij 1674. *Matthaio*, decis. 362.
Bononien. Hereditatis de Pepulis, Lunæ 27. Febr. 1673. *Albergato*, decis. 37.
Bononien. Hereditatis de Pepulis, *lege etiam* Fideicommissi de Pepulis.
Bononien. Iurispatronatus, Veneris 27. Ianuarij 1673. *Albergato*, decis. 19.
Bononien. Iurispatronatus, Lunę 23. Ianuar. 1673. *Rondinino*, dec. 17.
Bononien. Manutentionis, Lunæ 25. Iunij 1674. *Vicecomite*, decis. 346.
Bononien. Manutentionis, Lunę 15. Maij 1673. *Emerix*, decis. 105.
Bononien. Matrimonij, Lunę 16. Aprilis 1674. *Emerix*, decis. 267.
Bononien. Nullitatis contractus, Lunæ 27. Februarij 1673. *Matthaio*, decis. 42.
Bononien. Pecuniaria 1. Martij 1666. *Beuilaqua*, decis. 401. par. 15. rec.
Bononien. Pecuniaria, Mercurij 27. Iunij 1674. *Albergato*, decis. 350.
Bononien. Prędii, Lunæ 23. Ianuarij 1673. *Emerix*, decis. 15.
Bononien. Prædii, Lunæ 5. Iunij 1673. *Calataiu*, decis. 110.
Bononien. Prędij, Veneris 15. Martij 1680. *Vrsino*, decis. 398.
Bononien. Prędij, Lunę 27. Februarij 1673. *Calataiu*, decis. 41.
Bononien. Prędij, seu Expensarum, Veneris 13. Ianuarij 1673. *Emerix*, decis. 4.
Bononien. Primogeniturę, Lunę 6. Februarij 1673. *Bourlemont*, dec. 26.
Bononien. Primogeniturę, Lunę 23. Ianuarij 1673. *Rondinino*, dec. 18.
Bononien. Primogeniturę, *lege* Fideicommissi.
Bononien. Primogeniturę de Ghislerijs, Veneris 27. Aprilis 1674. *Albergato*, decis. 278.
Bononien. Primogeniturę, seu Fideicom. de Medico, 22. Iunij 1674. *Taia*, dec. 400. par. 15. rec.
Bononien. Separationis Bonorum, Veneris 23. Februarij 1674. *Emerix*, decis. 239.

Bono-

Bononien. Separationis Bonorum, Veneris 19. Februarij 1674. *Vicecomite*, decis. 24.

Bononien. seu Ferrarien. Emphyteusis, Veneris 21. Aprilis 1673. *Emerix*, decis. 83.

Bononien. seu Ianuen. Cambij, Lunæ 6. Februarij 1673. *Vicecomite*, decis. 28.

Bononien. Successionis, Veneris 2. Martij 1674. *Emerix*, decis. 246.

Bononien. Vsusfructus, Lunæ 19. Iunii 1673. *Emerix*, decis. 149.

Brundusina Pecuniaria, Veneris 1. Decembris 1673. *Matthaio*, decis. 191.

Burgen. Beneficij, Veneris 14. Aprilis 1673. *Castrillo*, decis. 78.

C

Caietana Canonicatus, Mercurij 13. Iunij 1674. *Vicecomite*, decis. 314.

Calaguritana Beneficij de Marquina, Lunæ 3. Iulij 1673. *Matthaio*, decis. 175.

Calaguritana Beneficij de Zeruera, Veneris 17. Nouembris 1673. *Rondinino*, decis. 178.

Calaguritana Beneficij de Zeruera, Veneris 17. Nouembris 1673. *Rondinino*, decis. 179.

Calaguritana Præeminentiarum, Veneris 17. Martij 1673. *Vicecomite*, decis. 65.

Calaguritana Præeminentiarum, Veneris 23. Iunij 1673. *Vicecomite*, decis. 149.

Calaguritana Præeminentiarum, Veneris 13. Aprilis 1674. *Emerix*, decis. 265.

Camerinen. *lege etiam* Romana, seu Camerinen.

Camerinen. Fideicommissi, Mercurij 28. Iunij 1673. *Albergato*, decis. 166.

Camerinen. Fideicommissi, Mercurij 27. Aprilis 1674. *Rondinino*, decis. 274.

Camerinen. Fideicommissi, Mercurij 5. Decembris 1674. *Rondinino*, decis. 381.

Camerinen. Fideicommissi, Veneris 17. Martij 1673. *Albergato*, decis. 67.

Camerinen. Pecuniaria, Veneris 6. Aprilis 1674. *Rondinino*, decis. 256.

Camerinen. Prędii, Lunæ 5. Martii 1674. *Rondinino*, decis. 253.

Capuana Reliquatus, Mercurij 13. Iunii 1674. *Rondinino*, decis. 312.

Carpentoraten. Decimarum, Veneris 15. Iunij 1674. *Taia*, decis. 323.

Carpentoraten. Decimarum, Veneris 20. Aprilis 1674. *Rondinino*, decis. 271.

Cathacen. Matrimonij, Lunę 4. Iulii 1674. *Taia*, decis. 370.

Cathanien. Archidiaconatus, Lunę 27. Nouembris 1673. *Albergato*, decis. 181.

Carthaginen. Beneficij, Veneris 16. Februarii 1674. *Vicecomite*, decis. 232.

Cauallicen. Hęreditatis, Veneris 1. Decemb. 1673. *Albergato*, decis. 186.

Cauallicen. Hæreditatis, Lunæ 13. Martij 1673. *Albergato*, decis. 53.

Casenaten. Pecuniaria, Lunæ 27. Februarii 1673. *Bourlemont*, decis. 36.

Ciuitatis Castellanæ fructuum, Mercurii 4. Iulii 1674. *Emerix*, decis. 367.

Ciuitatis Castelli Bonorum, Lunę 27. Iunii 1672. *Albergato*, decis. 390.

Ciuitatis Castelli Census, Veneris 2. Martij 1674. *Calataiu*, decis. 250.

Colonien. Canonicatus, Veneris 9. Iunii 1673. *Calataiu*, decis. 118.

Comen. Iuris conferendi, seu pręsentandi, Mercurii 28. Iunii 1673. *Emerix*, decis. 163.

Corduben. Decimarum Molendini, Veneris 13. Ianuarii 1673. *Bourlemont*, decis. 2.

Cracouien. Abbatię super bono iure, Lunæ 3. Decembris 1674. *Matthaio*, decis. 379.

Cracouien. Abbatię super manutentione, Lunę 3. Decembris 1674. *Matthaio*, decis. 380.

Cremonen. Iurispatronatus, Lunę 3. Iulii 1673. *Emerix*, decis. 173.

Cremonen. Iurispatronatus, Veneris 22. Iunii 1674. *Emerix*, decis. 335.

Cusentina Cantoratus, Lunę 9. Aprilis 1674. *Rondinino*, decis. 262.

E

Eugubina Emphyteusis, Veneris 12. Ianuar. 1674. *Matthaio*, decis. 202.

Eugubina Transactionis, Veneris 28. Apr. 1673. *Calataiu*, decis. 93.

F

Fanen. Compositionis, Veneris 16. Iunii 1673. *Vicecomite*, decis. 127.

Farfen. Bonorum, Veneris 23. Iunii 1673. *Castrillo*, decis. 143.

Farfen. Prędii, Mercurii 31. Maii 1673. *Emerix*, decis. 109.

Fauentina Retractus, Lunę 7. Maii 1674. *Calataiu*, decis. 286.

Fauentina Successionis, Mercurii 13. Iunii 1674. *Matthaio*, decis. 317.

Fauentina Successionis 14. Iunii 1669. *Otalora*, decis. 378. par. 15. rec.

Fauentina Successionis 23. Maii 1672. *Castrillo*, decis. 379. par. 15. rec.

Fauentina Census, Lunę 28. Martii 1678. *Vbago*, decis. 399. par. 17. rec.

Ferrarien. *lege etiam* Bononien. seu Ferrarien.

Ferrarien. Fideicommissi super bono iure, Veneris

neris 1. Iunij 1674. *Rondinino*, decis. 297.
Ferrarien. Fideicommissi super attentatis, Veneris 1. Iunij 1674. *Rondinin.*, decis. 298.
Firmana, *lege etiam* Maceraten. seu Firmana.
Firmana Bonorum, Lunæ 30. Aprilis 1674. *Matthaio*, decis. 281.
Firmana Fideicommissi, Lunę 19. Februarij 1674. *Albergato*, decis. 234.
Firmana Fideicommissi, Veneris 28. Aprilis 1673. *Albergato*, decis. 93.
Florentina Cambiorum, Lunæ 5. Martij 1674. *Albergato*, decis. 255.
Florentina Capellaniæ, Lunę 6. Martij 1673. *Rondinino*, decis. 48.
Florentina Capellaniæ, Lunæ 18. Iunij 1674. *Rondinino*, decis. 329.
Florentina Capellaniæ, Lunæ 27. Nouembris 1673. *Rondinino*, decis. 182.
Forolivien. Manutentionis, Lunę 26. Iunij 1673. *Taia*, decis. 155.
Fossanen. lege etiam Taurinen. seu Fossanen.
Fulginaten. Census, Lunæ 13. Martij 1673. *Albergato*, decis. 52.
Fulginaten. Fideicommissi, Veneris 19. Ianuarij 1674. *Taia*, decis. 221.

G

Gadicen. Beneficij, Lunæ 26. Iunij 1673. *Taia*, decis. 158.
Gerunden. Beneficij, Lunæ 16. Maij 1643. *Cerro*, decis. 414. par. 16. rec.

H

Hispalen. Decimarum, Lunę 12. Iunij 1673. *Taia*, decis. 388.
Hortana Pecuniaria, Lunæ 25. Iunij 1674. *Calataiu*, decis. 344.
Hortana Societatis Macelli, Lunæ 25. Iunij 1674. decis. 343.

I

Ianuen. lege etiam Bononien. seu Ianuen. & Romana, seu Ianuen.
Ianuen. Archipresbyteratus, Lunæ 29. Maij 1673. *Taia*, decis. 106.
Ianuen. Archipresbyteratus, Lunæ 11. Decembris 1673. *Taia*, decis. 198.
Imolen. Bonorum, Lunæ 16. Ianuarij 1673. *Matthaio*, decis. 12.
Imolen. Bonorum, seu Fideicommissi, Lunæ 26. Februarij 1674. *Calataiu*, decis. 243.
Imolen. Bonorum, seu Fideicommissi, Lunę 13. Martij 1673. *Emerix*, decis. 56.
Imolen. Iurisdictionis, Veneris 9. Iunij 1673. *Rondinino*, decis. 120.
Imolen. Prędij, Veneris 23. Iunij 1673. *Albergato*, decis. 145.
Imolen. Prędij, Lunæ 11. Decembris 1673. *Matthaio*, decis. 196.
Imolen. Prædij, Veneris 27. Aprilis 1674. *Matthaio*, decis. 277.
Interamnen. Beneficij, Lunæ 26. Iunij 1673. *Calataiu*, decis. 159.
Interamnen. Fideicommissi, Lunæ 25. Iunij 1674. *Taia*, decis. 338.
Interamnen. Fideicommissi, Lunę 20. Februarij 1673. *Matthaio*, decis. 29.
Interamnen. Fideicommissi, Mercurij 5. Decembris 1674. *Taia*, decis. 382.
Interamnen. Fideicommissi, Veneris 23. Iunij 1673. *Matthaio*, decis. 141.
Iuuenacen. Pręposituræ, Mercurij 28. Iunij 1673. *Calataiu*, decis. 165.

L

Lauretana Pensionis, Lunæ 18. Iunij 1674. *Albergato*, decis. 325.
Leodien. Affictus, 25. Iunij 1674. *Albergato*, decis. 339.
Leodien. Beneficij, Lunę 27. Februarij 1673. *Rondinino*, decis. 40.
Leodien. Beneficij, Veneris 12. Ianuarij 1674. *Rondinino*, decis. 203.
Leodien. Dotis, Lunæ 7. Maij 1674. *Emerix*, decis. 288.
Leodien. Electionis, Veneris 13. Ianuarij 1673. *Castrillo*, decis. 5.
Leodien. Parochialis, Lunę 20. Februarij 1673. *Calataiu*, decis. 32.
Leodien. Parochialis, Veneris 1. Decembris 1673. *Calataiu*, decis. 192.
Leodien. repræsentationis ad carceres, Veneris 23. Iunij 1673. *Taia*, decis. 147.
Leodien. Vicariæ, Lunæ 29. Ianuarij 1674. *Matthaio*, decis. 230.
Leodien. Vnionis, Veneris 22. Iunij 1674. *Calataiu*, decis. 336.
Lucana Beneficij, Lunæ 26. Iunij 1673. *Calataiu*, decis. 153.

M

Maceraten. Fideicommissi, Mercurij 24. Ianuarij 1674. *Calataiu*, decis. 222.
Maceraten. Fideicommissi, Mercurij 10. Maij 1673. *Calataiu*, decis. 100.
Maceraten. Pecuniaria, Veneris prima Iunij 1674. *Albergato*, decis. 295.

Maceraten. Saluiani, Veneris 1. Iunij 1674. *Albergato*, decis. 296.
Maceraten. Saluiani, Veneris 2. Martij 1674. *Rondinino*, decis. 345.
Maceraten. Saluiani, Lunæ 25. Iunij 1674. *Rondinino*, decis. 248.
Maceraten. seu Firmana Census, Lunæ 27. Februarij 1673. *Albergato*, decis. 38.
Maceraten. seu Firmana Census, Mercurij 13. Iunij 1674. *Albergato*, decis. 316.
Maioricen. Pensionis, Veneris 16. Iunij 1673. *Albergato*, decis. 130.
Mantuana, *lege etiam* Romana, seu Mantuana.
Marsicana Iurisdictionis, Lunæ 3. Decembris 1674. *Rondinino*, decis. 375.
Meleuitana Annatarum, Veneris 27. Aprilis 1674. *Albergato*, decis. 275.
Meleuitana Bonorum, Veneris 26. Ianuarij 1674. *Rondinino*, decis. 228.
Meleuitana Commendæ, Veneris 1. Decembris 1673. *Emerix*, decis. 185.
Meleuitana Euictionis, Veneris 12. Ianuarij 1674. *Emerix*, decis. 205.
Meleuitana Euictionis, Veneris 27. Ianuarij 1673. *Taia*, decis. 20.
Meleuitana Euictionis, Veneris 20. Aprilis 1674. *Emerix*, decis. 269.
Meleuitana Habitus, Lunæ 30. Martij 1673. *Emerix*, decis. 75.
Meleuitana Hæreditatis, Lunæ 15. Ianuarij 1674. *Albergato*, decis. 216.
Meleuitana Parochialis, Lunæ 19. Februarij 1680. *Guaxard.* decis. 400.
Meleuitana Pensionis, Mercurij 9. Maij 1674. *Matthaio*, decis. 294.
Meleuitana Pensionis, Lunæ 18. Iunij 1674. *Emerix*, decis. 326.
Meleuitana Pensionis, Lunæ 12. Iunij 1673. *Castrillo*, decis. 128.
Monopolitana Saluiani, Lunæ 12. Iunij 1673. *Matthaio*, decis. 124.

N

Narnien. Legati, prima Iunij 1676. *Calatain*, decis. 416. par. 16. rec.
Narnien. Legati super creditis, Lunæ prima Iunij 1676. *Calatain*, decis. 417. par. 16. recent.
Narnien. Societatis, Lunę 7. Maij 1674. *Rondinino*, decis. 285.
Neapolitana, *lege etiam* Romana, seu Neapolitana.
Neapolitana Hæreditatis, Lunæ 13. Martij 1673. *Rondinino*, decis. 62.
Neapolitana Hęreditatis, Veneris 13. Aprilis 1674. *Calatain*, decis. 264.
Neapolitana Hæreditatis, Lunę 26. Iunij 1673. *Rondinino*, decis. 156.
Neapolitana Hæreditatis super Remissoria, Lunæ 26. Iunij 1673. *Rondinino*, decis. 157.
Nepesina Immissionis, Lunæ 26. Iunij 1673. *Emerix*, decis. 154.
Nepesina Successionis, Veneris 8. Iunij 1674. *Emerix*, decis. 308.
Nolana Parochialis, Veneris 22. Iunij 1674. *Matthaio*, decis. 334.
Nolana Parochialis, Veneris 12. Ianuarij 1674. *Matthaio*, decis. 204.
Nonantulana Emphyteusis, Mercurij 24. Ianuarij 1674. *Albergato*, decis. 224.
Nonantulana Emphyteusis, Veneris 3. Martij 1673. *Albergato*, decis. 46.
Nouarien. Deuolutionis, Mercurij prima Februarij 1673. *Taia*, decis. 24.
Nucerina Redditionis Rationis, Lunæ 29. Maij *Emerix*, decis. 107.
Nullius, seu Toletana nullitatis ordinis, Mercurij 28. Nouembris 1674. *Emerix*, decis. 373.

O

Oxomen. Iuris Sepeliendi, Veneris 26. Ianuarij 1674. *Vicecomite*, decis. 227.
Oxomen. obseruationis Concordię, Lunæ prima Iunij 1674. *Vicecomite*, decis. 299.

P

Pampilonen. Abbatiæ, Mercurij 13. Iunij 1674. *Albergato*, decis. 315.
Pampilonen. Beneficii de Roncal, Lunæ 27. Nouembris 1673. *Vicecomite*, decis. 180.
Pampilonen. Beneficij, Veneris 17. Martij 1673. *Calatain*, decis. 73.
Pampilonen. Decimarum de Tafalla, Veneris 6. Aprilis, 1674. *Albergato*, decis. 258.
Pampilonen. Decimarum de Tafalla, Lunæ 19. Iunij 1673. *Albergato*, decis. 134.
Parmen. pretensæ Euictionis, Lunæ 13. Martij 1673. *Castrillo*, decis. 60.
Pennen. *lege* Atrien. seu Pennen.
Perusina Census, Lunæ 6. Martij 1673. *Albergato*, decis. 50.
Perusina Census, Mercurij 4. Iulij 1674. *Matthaio*, decis. 366.
Perusina Depositi, Veneris 16. Iunij 1673. *Calatain*, decis. 132.
Perusina Pecuniaria, Lunæ 26. Februarij 1674. *Emerix*, decis. 241.
Perusina Pecuniaria, Veneris 23. Iunij 1673. *Emerix*, decis. 144.
Pisauren. Decimarum, Veneris 19. Ianuarij 1674. *Albergato*, decis. 219.
Pisauren. Indulti, Lunæ 10. Decembris 1674. *Albergato*, decis. 386.

Pisauren. Indulti, Mercurij 4. Iulij 1674. *Albergato*, decis. 360.

Placentina Dimidiæ portionis, Mercurij 28. Iunij 1673. *Calataiu*, decis. 161.

Portuen. lege etiam Romana, seu Portuen.

Praten. Capellaniæ, Mercurij 5. Decembris 1674. *Rondinino*, decis. 384.

Praten. Capellaniæ, Lunæ 20. Martij 1673. *Emerix*, decis. 74.

R

Rauennaten. Bonorum, Sabbati 4. Maij 1675. *Albergato*, decis. 397. par. 17. rec.

Rauennaten. Bonorum, Veneris 12. Iunij 1676. *Albergato*, decis. 398. par. 17. rec.

Rauennaten. Bonorum, Lunę 11. Decembris 1673. *Albergato*, decis. 195.

Rauennaten. Dotis, & fructuum, Lunę 15. Ianuarij 1674. *Calataiu*, decis. 215.

Rauennaten. Dotis, & fructuum, Veneris 14. Aprilis 1673. *Calataiu*, decis. 77.

Rauennaten. Emphyteusis, Veneris 28. Aprilis 1673. *Vicecomite*, decis. 90.

Rauennaten. Emphyteusis 7. Iunij 1666. *Taia*, dec. 381. par. 15. rec.

Rauennaten. Emphyteusis, Lunæ 20. Februarij 1673. *Matthaio*, decis. 34.

Rauennaten. Prædiorum, Lunæ 15. Ianuarij 1674. *Albergato*, decis. 211.

Rauennaten. Prælationis, Lunæ 13. Martij 1673. *Bourlemont*, decis. 61.

Rauennaten. Saluiani, Lunæ 19. Februarij 1674. *Emerix*, decis. 237.

Rauennaten. Saluiani, Veneris 15. Ianuarij 1674. *Emerix*, decis. 320.

Reatina Fideicommissorum, Veneris prima Decembris 1673. *Rondinino*, decis. 190.

Reatina Fideicommissorum, Mercurij 4. Iulij 1674. *Rondinino*, decis. 369.

Regien. Consortij, Lunæ 5. Martij 1674. *Vicecomite*, decis. 252.

Regien. Consortij, Lunæ 16. Ianuarij 1673. *Bourlemont*, decis. 9.

Romana Alimentorum, Mercurij 27. Iunij 1674. *Vicecomite*, decis. 349.

Romana Alimentorum, Lunæ 20. Februarij 1673. *Vicecomite*, decis. 30.

Romana Alimentorum, *lege etiam* prætensorum Alimentorum.

Romana Apothecæ, *lege* Romana Domus cum Apotheca.

Romana Appartamenti, Lunæ 23. Ianuarij 1673. *Bourlemont*, decis. 14.

Romana Appartamenti, Veneris 22. Iunij 1674. *Matthaio*, decis. 332.

Romana Appartamenti, Veneris 16. Nouembris 1674. *Matthaio*, decis. 371.

Romana Assecurationis, Mercurij 5. Maij 1677. *Paulucio*, decis. 400. par. 17. rec.

Romana Assecurationis, Veneris 7. Februarij 1676. *Paulucio*, decis. 420. par. 16. rec.

Romana Assecurationis, Veneris 2. Martij 1674. *Matthaio*, decis. 247.

Romana Assecurationis, Veneris 19. Ianuarij 1674. *Matthaio*, decis. 217.

Romana Attentatorum, Veneris 15. Iunij 1674. *Calataiu*, decis. 321.

Romana Attentatorum, Veneris Rota Memorialium 19. Februarij 1677. *Taia*, decis. 394.

Romana Bonorum, Veneris 20. Aprilis 1674. *Albergato*, decis. 270.

Romana Cambij, Veneris 17. Martij 1673. *Calataiu*, decis. 71.

Romana Cambij, Lunæ 15. Ianuarij 1674. *Rondinino*, decis. 212.

Romana Cambij, Lunæ 4. Iunii 1674. *Rondinino*, decis. 303.

Romana Cambiorum, Lunę 16. Iunij 1673. *Albergato*, decis. 129.

Romana Casalis veteris, Mercurii 24. Ianuarii 1674. *Albergato*, decis. 225.

Romana Census, Veneris 9. Iunii 1673. *Taia*, decis. 121.

Romana Census, Veneris 23. Februarii 1674. *Calataiu*, decis. 238.

Romana Census, Lunæ 16. Ianuarii 1673. *Vicecomite*, decis. 9.

Romana Census, Veneris 5. Maij 1673. *Vicecomite*, decis. 96.

Romana Census, Veneris 12. Ianuarii 1674. *Albergato*, decis. 208.

Romana Census, Mercurii 27. Iunii 1674. *Taia*, decis. 356.

Romana Census, Mercurii 9. Maii 1674. *Rondinino*, decis. 293.

Romana Census, *lege etiam* Romana Cessionis ratę census.

Romana Censuum, Veneris 9. Iunii 1673. *Vicecomite*, decis. 122.

Romana Census, seu Depositi, Veneris 17. Martij 1673. *Matthaio*, decis. 72.

Romana cessionis ratę Census, Mercurij 10. Maij 1673. *Calataiu*, decis. 103.

Romana Collectę, 11. Decembris 1673. *Rondinino*, decis. 391. par. 15. rec.

Romana Collectę, 10. Martij 1673. *Rondinino*, decis. 392. par. 15. rec.

Romana Collectę, Lunę 13. Martij 1673. *Rondinino*, decis. 58.

Romana Collectę, Lunę 11. Decembris 1673. *Rondinino*, decis. 199.

Romana Collectę, Lunę 30. Aprilis 1674. *Rondinino*, decis. 282.

Romana Concordię, Veneris 5. Maij 1673. *Calataiu*, decis. 97.

Roma-

Romana Decursus aquarum, Veneris 23. Iunij 1662. *Taia*, decis. 415. par. 16. recent.

Romana Depositi, *lege* Romana Census, seu Depositi.

Romana Deuolutionis Domus, Lunæ 16. Maij 1678. *Paulucio*, decis. 395.

Romana Deuolutionis Domus, Veneris 27. Ianuarij 1679. *Paulucio*, decis. 396.

Romana Deuolutionis Domus, Lunæ 27. Februarij 1673. *Rondinino*, decis. 35.

Romana Deuolutionis Palatij, Lunæ 4. Decembris 1673. *Rondinino*, decis. 193.

Romana Domus, Veneris 23. Iunij 1673. *Calataiu*, decis. 150.

Romana Domus, Lunæ 5. Iunij 1673. *Albergato*, decis. 112.

Romana Domus, Veneris 3. Martii 1673. *Rondinino*, decis. 44.

Romana Domus, Mercurij 27. Iunij 1674. *Albergato*, decis. 352.

Romana Domus, Mercurij 10. Maij 1673. *Albergato*, decis. 101.

Romana Domus, 3. Iulij 1673. *Castrillo*, decision. 172.

Romana Domus, *lege etiam* Romana Appartamenti.

Romana Domus, *lege etiam* Rom. Deuolut. Domus.

Romana Domus cum Apotheca, Lunæ 18. Iunij 1674. *Taia*, decis. 328.

Romana Domus in Burgo, Lunæ 20. Februar. 1673. *Bourlemont*, decis. 33.

Romana Domus, seu melioramentorum, Veneris 5. Maij 1673. *Vicecomite*, decis. 94.

Romana Domorum, Lunæ 19. Iunij 1673. *Albergato*, decis. 133.

Romana Donationis, Lunæ 26. Februarij 1674. *Rondinino*, decis. 242.

Romana Donationis, Lunæ 25. Iunij 1674. *Calataiu*, decis. 341.

Romana Donationis, Veneris 13. Ianuarij 1673. *Castrillo*, decis. 6.

Romana Donationis, Lunæ 3. Decembris 1674. *Albergato*, decis. 377.

Romana Dotis, *lege etiam* fructuum Dotis.

Romana fructuum Dotis, & Romana residui Dotis.

Romana Dotis, Mercurij 4. Iulij 1674. *Taia*, decis. 359.

Romana Dotis, Lunæ 27. Februarij 1673. *Rondinino*, decis. 39.

Romana Dotis, 3. Iulij 1673. *Calataiu*, decisione 171.

Romana Dotis, & Fructuum, Lunæ 4. Decembris 1673. *Albergato*, decis. 194.

Romana Dotis, & Fructuum, Veneris 2. Martij 1674. *Albergato*, decis. 245.

Romana Dotis, & Legati, Lunæ 27. Iunij 1672. *Albergato*, decis. 393.

Romana Dotis, seu Successionis, Lunæ 5. Iunij 1673. *Emerix*, decis. 114.

Romana Emphyteusis, *lege etiam* Romana Sublocationis, seu Emphyteusis.

Romana Executionis Laudi, Mercurij 10. Martij 1673. *Vicecomite*, decis. 99.

Romana Fideicommissi, Lunę 6. Februarij 1673. *Albergato*, decis. 25.

Romana Fideicommissi, Lunæ 30. Aprilis 1674. *Emerix*, decis. 280.

Romana Fideicommissi, Mercurij 28. Iunij 1673. *Castrillo*, decis. 155.

Romana Fideicommissi, Veneris 8. Iunij 1674. *Matthaio*, decis. 309.

Romana Fideicommissi de Conis, Mercurij 10. Maij 1673. *Bourlemont*, decis. 102.

Romana Fideicommissi de Cosettis, Mercurij 10. Ianuarii 1674. *Matthaio*, decis. 226.

Romana Fideicommissi de Cribellis, Veneris 20. Iunij 1674. *Albergato*, decis. 222.

Romana Fideicommissi de Drusolinis, Lunę 3. Iulij 1673. *Rondinino*, decis. 176.

Romana Fideicommissi de Nicolinis, 7. Maij 1673. *Albergato*, decis. 380. par. 15. rec.

Romana Fideicommissi, seu Saluiani, Sabbati 26. Nouembris 1672. *Castrillo*, decis. 391.

Romana Fideicommissi, seu Saluiani, Veneris 23. Iunii 1673. *Castrillo*, decis. 142.

Romana Fideicommissi, seu Saluiani, Lunæ 4. Iunij 1674. *Emerix*, decis. 304.

Romana Fideicommissi, seu Saluiani, Lunæ 15. Ianuarii 1674. *Emerix*, decis. 209.

Romana Filiationis, *lege etiam* prętensę filiationis.

Romana Fructuum dotis, Veneris 5. Maij 1673. *Emerix*, decis. 98.

Romana Fructuum dotis, Lunę 3. Decembris 1674. *Taia*, decis. 378.

Romana Fructuum Dotis in relationibus causarum, Lunę 31. Iulii 1673. *Emerix*, decis. 177.

Romana Fructuum dotis, *lege etiam* dotis & fructuũ.

Romana Hęreditatis, Lunę 26. Februarii 1674. *Vicecomite*, decis. 244.

Romana Hereditatis, Mercurij 4. Iulij 1674. *Rondinino*, decis. 378.

Romana Hęreditatis de Lanuuiis, Lunę 5. Iunii 1673. *Taia*, decis. 113.

Romana Hęreditatum super manutentione, Lunę 19. Iunii 1673. *Vicecomite*, decis. 137.

Romana Hęreditatum super bono iure, Lunę 19. Iunij 1673. *Vicecomite*, decis. 138.

Romana Hęreditatum, Veneris 22. Iunii 1674. *Vicecomite*, decis. 333.

Romana Immissionis, Lunę 20. Februarii 1673. *Calataiu*, decis. 31.

Romana Indemnitatis, *lege* Romana Releuationis indemnitatis.

Romana Iuris redimendi, Lunę 4. Iunii 1674. *Albergato*, decis. 301.

Romana Iuris redimendi, Lunę 6. Februarij 1673. *Albergato*, decis. 47.

Romana Læsionis, Veneris 28. Aprilis 1674. *Taia*, decis. 268.
Romana Locorum Montium, Lunæ 13. Martij 1673. *Vicecomite*, decis. 54.
Romana Melioramentorum, *lege etiam* Romana Domus, seu Melioramentorum.
Romana Palatij, *lege* Romana Deuolutionis Palatij.
Romana Palatij, *lege etiam* Romana Pretij Palatij.
Romana Pecuniaria, Veneris 27. Ianuarij 1673. *Calataiu*, decis. 21.
Romana Pecuniaria, Veneris 11. Martij 1672. *Rondinino*, decis. 392.
Romana Pecuniaria, 4. Maij 1675. decision. 395. par. 15. rec.
Romana Pecuniaria, Lunæ 3. Iulij 1673. *Albergato*, decis. 168.
Romana Pecuniaria, Veneris 1. Decembris 1673. *Taia*, decis. 187.
Romana Pecuniaria, Lunæ 15. Ianuarij 1674. *Rondinino*, decis. 214.
Romana Pecuniaria, 7. Maij 1674. *Rondinino*, decis. 393. par. 15. rec.
Romana Pecuniaria, 3. Decembris 1674. *Vbago*, decis. 394. par. 15. rec.
Romana Pecuniaria, 17. Iunij 1675. *Vbago*, decis. 396. par. 15. rec.
Romana Pecuniaria, Veneris 23. Iunij 1673. *Taia*, decis. 146.
Romana Pecuniaria, Veneris 22. Iunij 1674. *Emerix*, decis. 337.
Romana Pensionum, Lunæ 7. Maij 1674. *Matthaio*, decis. 287.
Romana pretij Palatij, Veneris 20. Aprilis 1674. *Vicecomite*, decis. 272.
Romana pretij Palatij, Veneris 21. Aprilis 1673. *Vicecomite*, decis. 86.
Romana pretij Palatij, *lege etiam* Romana Palatij.
Romana prætensæ Filiationis, Veneris 23. Iunii 1673. *Matthaio*, decis. 151.
Romana prætensorum Alimentorum, Lunæ 3. Iulij 1673. *Albergato*, decis. 169.
Romana Primogenituræ de Bubalo, Mercurij 28. Iunij 1673. *Vicecomite*. decis. 164.
Romana Primogenituræ de Bubalo, Lunæ 6. Februarij 1673. *Vicecomite*, decis. 27.
Romana Quartæ, Lunæ 25. Iunij 1674. *Emerix*, decis. 374.
Romana Ratæ Census, *lege etiam* Romana Cessionis ratæ Census.
Romana Redimendi, *lege* Romana Iuris redimendi.
Romana redditionis rationis, Lunæ 17. Aprilis 1673. *Taia*, decis. 80.
Romana Redditionis rationis, Lunæ 13. Martij 1673. *Vicecomite*, decis. 57.
Romana Residui Dotis, Veneris 17. Martij 1673. *Rondinino*, decis. 66.
Romana Saluiani, *lege etiam* Romana Fideicommissi, seu Saluiani.
Romana Saluiani, 23. Iunij 1666. *Albergato*, decis. 384. par. 15. rec.
Romana Saluiani, Mercurij 4. Iulij 1674. *Taia*, decis. 365.
Romana Saluiani, Mercurij 27. Iunij 1674. *Taia*, decis. 357.
Romana, seu Albanen. Vinearum, Veneris 17. Martij 1673. *Vicecomite*, decis. 68.
Romana, seu Camerinen. Pensionum, Lunæ 12. Iunij 1673. *Albergato*, decis. 126.
Romana, seu Ianuen. Hæreditatis, Lunę 19. Februarij 1674. *Emerix*, decis. 235.
Romana, seu Ianuen. Hęreditatis, Mercurij 27. Iunij 1674. *Emerix*, decis. 355.
Romana, seu Ianuen. Pecuniaria, Veneris 16. Iunij 1673. *Albergato*, decis. 128.
Romana, seu Mantuana Cambij, Veneris 9. Iunij 1673. *Emerix*, decis. 119.
Romana, seu Mantuana Cambij, Lunæ 29. Ianuarij 1674. *Emerix*, decis. 229.
Romana, seu Neapolitana Hęreditatis, Mercurij 28. Iunij 1673. *Calataiu*, decis. 168.
Romana, seu Neapolitana Hęreditatis, Lunæ 11. Decembris 1673. *Calataiu*, decis. 200.
Romana, seu Portuen. Fideicommissi, Lunæ 7. Maij 1674. *Calataiu*, decis 283.
Romana, seu Portuen. Fideicommissi, Mercurij 5. Decembris 1674. *Calataiu*, decis. 385.
Romana, seu Soanen. Castri Proceni, Lunæ 13. Martij 1673. *Calataiu*, decis. 55.
Romana, seu Tudertina Cambiorum, Veneris 17. Martij 1673. *Emerix*, decis. 63.
Romana, seu Tusculana Pecuniaria, Lunæ 18. Iunij 1674. *Taia*, decis. 331.
Romana, seu Viterbien. Legati, Lunæ 11. Decembris 1673. *Albergato*, decis. 201.
Romana Sublocationis, seu Emphyteusis, Veneris 28. Aprilis 1673. *Emerix*, decis. 89.
Romana Successionis, Veneris 6. Aprilis 1674. *Emerix*, decis. 259.
Romana Successionis, Veneris 13. Ianuarij 1673. *Emerix*, decis. 3.
Romana Successionis, *lege etiam* Romana Dotis, seu Successionis.
Romana Supplementi, Veneris 3. Martij 1673. *Vicecomite*, decis. 45.
Romana Testamenti, Lunæ 16. Ianuarij 1673. *Bourlemont*, decis. 10.
Romana Testamenti, Mercurij 13. Iunij 1674. *Emerix*, decis. 311.
Romana Testamenti, Mercurij 28. Iunij 1673. *Albergato*, decis. 162.
Romana Testamenti, Lunæ 30. Aprilis 1674. *Rondinino*, decis. 379.
Romana Transactionis, Lunæ 6. Martij 1673. *Vicecomite*, decis. 49.
Romana Transactionis, Veneris 26 Iunij 1676. decis. 419. par. 16. rec.

Roma-

Romana Vineę, Lunæ 5. Martij 1674. *Emerix*, decif. 251.
Romana Vineę, Lunæ 6. Martij 1673. *Taia*, dec. 51.
Romana Vineæ, Lunæ 17. Aprilis 1673. *Matthaio*, decif. 82.

S

Senen. Beneficij, Lunæ 7. Maij 1674. *lAbergato*, decif. 290.
Senogallien. Domus, Lunæ 7. Maij 1674. *Matthaio*, decif. 289.
Senogallien. Prędij, Mercurij 24. Ianuarij 1674. *Vicecomite*, decif. 223.
Senogallien. Predij, Mercurij 27. Iunij 1674. *Rondinino*, decif. 354.
Soanen. *lege* Romana, feu Soanen.
Spoletana Redditionis rationis, Lunæ 13. Ianuarij 1674. *Vicecomite*, decif. 213.
Spoletana Redditionis rationis, Lunæ 5. Iunij 1673. *Vicecomite*, decif. 111.
Sulmonen. Decimarum, Veneris 21. Aprilis 1673. *Taia*, decif. 85.
Sutrina Dotis, & Fructuum, Lunæ 19. Februarij 1674. *Albergato*, decif. 236.

T

Tarraconen. Iuris congregandi, Mercurij 4. Iulij 1674. *Albergato*. decif. 363.
Tarraconen. Iurifdictionis, Lunæ 19. Iunij 1673. *Emerix*, decif. 139.
Taurinen. feu Foffanen. Prębendę, Lunæ 4. Iunij 1674. *Albergato*, decif. 302.
Tergeffina Pecuniaria, Lunæ 25. Iunij 1674. *Albergato*, decif. 340.
Theatina Præeminentiarum, Lunę 4. Iunij 1674. *Rondinino*, decif. 305.
Tirafonen. Beneficij, Veneris 1. Decembris 1673. *Rondinino*, decif. 189.
Toletana, *lege etiam* Nullius, feu Toletana.
Toletana Fundationis Capellę, Lunę 26. Nouembris 1674. *Albergato*, decif. 372.
Toletana Separationis Thori, Lunę 5. Iunij 1673. *Calataiu*, decif. 115.
Tranen. Iuris fepeliendi, Lunę 25. Iunij 1674. *Rondinino*, decif. 348.
Tranen. Iuris fepeliendi, Veneris 13. Ianuarij 1673. *Rondinino*, decif. 7.
Troiana Legati, Lunę 26. Iunij 1673. *Vicecomite*, decif. 152.
Tudertina Fideicommiffi, Lunę 24. Aprilis 1673. *Albergato*, decif. 88.
Tudertina Penfionis, Lunę 29. Maij 1673. *Vicecomite*, decif. 108.
Tudertina, *lege etiam* Romana, feu Tudertina.
Tufculana, *lege etiam* Romana, feu Tufculana.
Tufculana Villę, Veneris 19. Ianuarij 1674. *Taia*, decif. 220.

V

Vaden. Diftributionum, Veneris 12. Maij 1673. *Emerix*, decif. 104.
Valentina Diftributionum, Lunę 3. Iulij 1673. *Calataiu*, decif. 174.
Valentina Diftributionum, Mercurij 4. Iulij 1674. *Calataiu*, decif. 364.
Valentina Suppreffionis Beneficij, Lunę 11. Decembris 1673. *Calataiu*, decif. 197.
Valentina Suppreffionis Beneficij, Lunę 3. Decembris 1674. *Vicecomite*, decif. 376.
Valentina Vicarię, Veneris 27. Aprilis 1674. *Calataiu*, decif. 273.
Varmien. Diftributionum, Lunę 9. Aprilis 1674. *Calataiu*, decif. 261.
Veliterna Attentatorum, Lunę 5. Martij 1674. *Albergato*, decif. 254.
Veliterna Cenfus, Veneris 21. Aprilis 1673. *Albergato*, decif. 84.
Verulana Bonorum, Veneris 12. Ianuarij 1674. *Rondinino*, decif. 207.
Verulana Bonorum fuper bono iure, Veneris 15. Iunij 1674. *Rondinino*, decif. 318.
Verulana Bonorum fuper manutentione, Veneris 12. Ianuarij 1674. *Rondinino*, decif. 206.
Verulana Bonorum fuper Manutentione, Veneris 15. Iunij 1674. *Rondinino*, decif. 319.
Viterbien. *lege etiam* Romana, feu Viterbien.
Vratislauien. Canonicatus, Veneris 23. Iunij 1673. *Rondinino*, decif. 148.
Vrbeuetana Redditionis Rationis, Lunę 12. Iunij 1673. *Emerix*, decif. 125.
Vrbeuetana releuationis indemnitatis, Lunę 30. Ianuarij 1673. *Albergato*, decif. 22.
Vrbeuetana releuationis indemnitatis, Veneris 1. Iulij 1674. *Matthaio*, decif. 358.
Vrbeuetana releuationis indemnitatis, Veneris 1. Iunij 1674. *Matthaio*, decif. 300.

Z

Zamoren. Canonicatus, & Scholaftrię, Veneris 2. Martij 1674. *Rondinino*, decif. 249.

INDEX

INDEX DECISIONVM
SACRÆ ROTÆ ROMANÆ,

Quæ in hoc Primo Tomo Partis XVIII. Recentiorum continentur, Alphabetica ſerie per Materias digeſtus.

A

Cracouien. *Abbatiæ* ſuper bono iure, Lunæ 3. Decembris 1674. *Matthaio*, deciſ. 379.

Cracouien. *Abbatiæ* ſuper manutentione, Lunæ 3. Decembris 1674. *Matthaio*, deciſ. 380.

Pampilonen. *Abbatiæ*, Mercurij 13. Iunij 1674. *Albergato*, deciſ. 315.

Leodien. *Afflictus*, 25. Iunij 1674. *Albergato*, deciſ. 339.

Anconitana *Alimentorum*, Lunæ 4. Iunij 1674. *Matthaio*, deciſ. 307.

Auenionen. *Alimentorum*, Lunæ 18. Iunij 1674. *Matthaio*, deciſ. 330.

Auenionen. *Alimentorum*, Lunæ 23. Ianuarij 1673. *Albergato*, deciſ. 33.

Romana *Alimentorum*, Mercurij 27. Iunij 1674. *Vicecomite*, deciſ. 349.

Romana *Alimentorum*, Lunæ 20. Februarij 1673. *Vicecomite*, deciſ. 30.

Romana prætenſorum *Alimentorum*, Lunæ 3. Iulij 1673. *Albergato*, dec. 169.

Meleuitana *Annatarum*, Veneris 27. Aprilis 1674. *Albergato*, deciſ. 275.

Romana *Appartamenti*, Lunæ 23. Ianuarij 1673. *Bourlemont*, deciſ. 14.

Romana *Appartamenti*, Veneris 16. Nouembris 1674. *Matthaio*, deciſ. 371.

Romana *Appartamenti*, Veneris 22. Iunij 1674. *Matthaio*, deciſ. 332.

Cathanien. *Archidiaconatus*, Lunæ 27. Nouembris 1673. *Albergato*, deciſ. 181.

Ianuen. *Archipresbyteratus*, Lunæ 12. Decembris 1673. *Taia*, deciſ. 198.

Ianuen. *Archipresbyteratus*, Lunæ 29. Maij 1673. *Taia*, deciſ. 106.

Romana *Aſſecurationis*, Veneris 7. Februarij 1676. *Paulucio*, deciſ. 420. par. 16. rec.

Romana *Aſſecurationis*, Mercurij 5. Maij 1677. *Paulucio*, deciſ. 400. par. 17. rec.

Romana *Aſſecurationis*, Veneris 19. Ianuarij 1674. *Matthaio*, deciſ. 217.

Romana *Aſſecurationis*, Veneris 1. Martij 1674. *Matthaio*, deciſ. 247.

Bononien. *Aſſociationis*, Veneris 13. Ianuar. 1673. *Albergato*, deciſ. 1.

Veliterna *Attentatorum*, Lunæ 5. Martij 1674. *Albergato*, deciſ. 254.

Romana *Attentatorum*, Veneris, Rota Memorialium 18. Februarii 1677. *Taia*, deciſ. 394.

Romana *Attentatorum*, Veneris 15. Iunij 1674. *Calataiu*, deciſ. 321.

B

Burgen. *Beneficij*, Veneris 14. Aprilis 1673. *Caſtrillo*, deciſ. 78.

Carthaginen. *Beneficij*, Veneris 16. Februarij 1674. *Vicecomite*, deciſ. 232.

Gadicen. *Beneficij*, Lunæ 26. Iunij 1673. *Taia*, deciſ. 158.

Gerunden. *Beneficij*, Lunæ 16. Maij 1643. *Cerro*, deciſ. 414. par. 16. rec.

Interamnen. *Beneficij*, Lunæ 26. Iunij 1673. *Calataiu*, deciſ. 159.

Leodien. *Beneficij*, Lunæ 27. Februarij 1673. *Rondinino*, deciſ. 40.

Leodien. *Beneficij*, Veneris 12. Ianuarij 1674. *Rondinino*, deciſ. 203.

Lucana *Beneficij*, Lunæ 26. Iunij 1673. *Calataiu*, deciſ. 153.

Pampilonen. *Beneficij*, Veneris 17. Martij 1673. *Calataiu*, deciſ. 73.

Senen. *Beneficij*, Lunæ 7. Maij 1674. *Albergato*, deciſ. 290.

Tiraſonen. *Beneficij*, Veneris 1. Decembris 1673. *Rondinino*, deciſ. 189.

Calaguritana *Beneficij* de Marquina, Lunæ 3. Iulij 1673. *Matthaio*, deciſ. 175.

Pampilonen. *Beneficij* de Roncal, Lunæ 27. Nouembris 1673. *Vicecomiee*, deciſ. 180.

Calaguritana *Beneficij* de Zeruera, Veneris 17. Nouembris 1673. *Rondinino*, deciſ. 179.

Calaguritana *Beneficij* de Zeruera, Veneris 17. Nouembris 1673. *Rondinino*, deciſ. 178.

Ariminen. *Bonorum*, Mercurij 31. Ianuarij 1680. *Vrſino*, deciſ. 397.

Aſſi-

Affifien. *Bonorum*, Mercurij 13. Iunij 1674. *Matthaio*, decif. 313.

Auenionen. *Bonorum*, Lunę 12. Februarij 1674. *Matthaio*, decif. 231.

Bononien. *Bonorum*, Veneris 14. Aprilis 1673. *Taia*, decif. 76.

Bononien. *Bonorum* fuper bono iure, Mercurij 9. Maij 1674. *Emerix*, decif. 291.

Bononien. *Bonorum* fuper manutentione, Mercurij 9. Maij 1674. *Emerix*, decif. 292.

Ciuitatis Caftelli *Bonorum*, Lunæ 27. Iunij 1672. *Albergato*, decif. 390.

Farfen. *Bonorum*, Veneris 23. Iunij 1673. *Caftrillo*, decif. 143.

Firmana *Bonorum*, Lunæ 30. Aprilis 1674. *Matthaio*, decif. 281.

Imolen. *Bonorum*, Lunæ 16. Ianuarij 1673. *Matthaio*, decif. 12.

Meleuitana *Bonorum*, Veneris 26. Ianuarij 1674. *Rondinino*, decif. 228.

Imolen. *Bonorum*, feu Fideicommiffi, Lunæ 26. Februarij 1674. *Calatain*, decif. 243.

Imolen. *Bonorum*, feu Fideicommiffi, Lunæ 13. Martij 1673. *Emerix*, decif. 56.

Rauennaten. *Bonorum*, Sabbati 4. Maij 1675. *Albergato*, decif. 397. par. 17. rec.

Rauennaten. *Bonorum*, Veneris 12. Iunij 1676. *Albergato*, decif. 398. par. 17. rec.

Rauennaten. *Bonorum*, Lunæ 11. Decembris 1673. *Albergato*, decif. 195.

Romana *Bonorum*, Veneris 20. Aprilis 1674. *Albergato*, decif. 270.

Verulana *Bonorum* fuper bono iure, Veneris 15. Iunij 1674. *Rondinino*, decif. 318.

Verulana *Bonorum*, Veneris 12. Ianuarij 1674. *Rondinino*, decif. 207.

Verulana *Bonorum* fuper Manutentione, Veneris 15. Iunij 1674. *Rondinino*, decif. 319.

Verulana *Bonorum* fuper Manutentione, Veneris 12. Ianuarij 1674. *Rondinino*, decif. 206.

C

Bononien. feu Ianuen. *Cambij*, Lunæ 6. Februarij 1673. *Vicecomite*, decif. 28.

Romana *Cambij*, Lunę 4. Iunij 1674. *Rondinino*, decif. 303.

Romana *Cambij*, Lunæ 15. Ianuarij 1674. *Rondinino*, decif. 212.

Romana *Cambij*, Veneris 17. Martij 1673. *Calatain*, decif. 71.

Romana, feu Mantuana *Cambij*, Lunæ 29. Ianuarij 1674. *Emerix*, decif. 229.

Romana, feu Mantuana *Cambij*, Veneris 9. Iunij 1673. *Emerix*, decif. 119.

Romana *Cambiorum*, Lunæ 16. Iunij 1673. *Albergato*, decif. 129.

Florentina *Cambiorum*, Lunę 5. Martij 1674. *Albergato*, decif. 255.

Romana, feu Tudertina *Cambiorum*, Veneris 17. Martij 1673. *Emerix*, decif. 63.

Caietana *Canonicatus*, Mercurij 13. Iunij 1674. *Vicecomite*, decif. 314.

Colonien. *Canonicatus*, Veneris 9. Iunij 1673. *Calataiu*, decif. 118.

Vratislauien. *Canonicatus*, Veneris 23. Iunij 1673. *Rondinino*, decif. 148.

Zamoren. *Canonicatus*, & Scholaftriæ, Veneris 2. Martij 1674. *Rondinino*, decif. 249.

Cufentina *Canonicatus*, Lunæ 9. Aprilis 1674. *Rondinino*, decif. 262.

Anconitana *Capellæ*, Mercurij 5. Decembris 1674. *Emerix*, decif. 383.

Florentina *Capellaniæ*, Lunæ 18. Iunij 1674. *Rondinino*, decif. 329.

Florentina *Capellaniæ*, Lunæ 27. Nouembris 1673. *Rondinino*, decif. 182.

Florentina *Capellaniæ*, Lunæ 6. Martij 1673. *Rondinino*, decif. 48.

Praten. *Capellaniæ*, Lunæ 20. Martij 1673. *Emerix*, decif. 74.

Praten. *Capellaniæ*, Mercurij 5. Decembris 1674. *Rondinino*, decif. 384.

Romana *Cafalis* veteris, Mercurij 24. Ianuarij 1674. *Albergato*, decif. 225.

Romana, feu Soanen. *Caftri Proceni*, Lunæ 13. Martij 1673. *Calataiu*, decif. 55.

Baren. *Cenfus*, Lunæ 19. Februarij 1674. *Vicecomite*, decif. 233.

Bononien. *Cenfus*, 7. Maij 1674. *Vicecomite*, dec. 386. par. 16. rec.

Bononien. *Cenfus*, 1. Iulij 1675. *Vicecomite*, dec. 387. part. 15. rec.

Bononien. *Cenfus*, Veneris 3. Martij 1673. *Albergato*, decif. 93.

Bononien. *Cenfus* fuper mandato de manutenendo, 1. Iulij 1675. *Vicecomite*, decif. 388. par. 15. rec.

Ciuitatis Caftelli *Cenfus*, Veneris 2. Martij 1674. *Calataiu*, decif. 250.

Ferentina *Cenfus*, Lunæ 28. Martij 1678. *Vbago*, decif. 399. par. 17. rec.

Fulginaten. *Cenfus*, Lunæ 13. Martij 1673. *Albergato*, decif. 52.

Maceraten. feu Firmana *Cenfus*, Mercurij 13. Iunij 1674. *Albergato*, decif. 316.

Maceraten. feu Firmana *Cenfus*, Lunæ 27. Februarij 1673. *Albergato*, decif. 38.

Perufina *Cenfus*, Mercurij 4. Iulij 1674. *Matthaio*, decif. 366.

Perufina *Cenfus*, Lunæ 6. Martij 1673. *Albergato*, decif. 50.

Romana *Cenfus*, Veneris 9. Iunij 1673. *Taia*, decif. 121.

Romana *Cenfus*, Mercurij 27. Iunij 1674. *Taia*, decif. 356.

Roma-

Romana *Census*, Veneris 23. Februarij 1674. *Calataiu*, decis. 238.
Romana *Census*, Mercurij 9. Maij 1674. *Rondinino*, decis. 293.
Romana *Census*, Lunę 16. Ianuarij 1673. *Vicecomite*, decis. 9.
Romana *Census*, Veneris 5. Maij 1673. *Vicecomite*, decis. 96.
Romana *Census*, Veneris 12. Ianuarii 1674. *Albergato*, decis. 208.
Veliterna *Census*, Veneris 21. Aprilis 1673. *Albergato*, decis. 84.
Romana *Census*, seu Depositi, Veneris 17. Martij 1673. *Matthaio*, decis. 72.
Bononien. *Census*, seu Fideicommissi, 1. Iulii 1669. *Albergato*, decis. 385. par. 15. rec.
Auximana *Censuum*, Lunę 19. Iunij 1673. *Rondinino*, decis. 136.
Auximana *Censuum*, Lunæ 13. Martij 1673. *Rondinino*, decis. 59.
Bononien. *Censuum*, Veneris 17. Martij 1673. *Bourlemont*, decis. 64.
Bononien. *Censuum*, 7. Martij 1664. *Albergato*, decis. 382. par. 15. rec.
Romana *Censuum*, Veneris 9. Iunij 1673. *Vicecomite*, decis. 122.
Romana cessionis ratæ *Census*, Mercurij 10. Maij 1673. *Calataiu*, decis. 103.
Romana *Collectæ*, 10. Martij 1673. *Rondinino*, decis. 392. par. 15. rec.
Romana *Collectæ*, Lunę 30. Aprilis 1674. *Rondinino*, decis. 282.
Romana *Collectæ*, 11. Decembris 1673. *Rondinino*, decis. 391. par. 15. rec.
Romana *Collectæ*, Lunę 11. Decembris 1673. *Rondinino*, decis. 199.
Romana *Collectæ*, Lunę 13. Martij 1673. *Rondinino*, decis. 58.
Meleuitana *Commendæ*, Veneris prima Decembris 1673. *Emerix*, decis. 185.
Fanen. *Compositionis*, Veneris 16. Iunij 1673. *Vicecomite*, decis. 127.
Romana *Concordiæ*, Veneris 5. Maij 1673. *Calataiu*, decis. 97.
Atrien. seu Pennen. *Congruæ*, Veneris 18. Martij 1672. *Matthaio*, decis. 389.
Atrien. seu Pennen. *Congruæ*, Mercurij 1. Februarij 1673. *Albergato*, decis. 23.
Atrien. seu Pennen. *Congruæ*, Mercurij 27. Iunij 1674. *Albergato*, decis. 351.
Barchinonen. *Congruæ*, Lunę 17. Aprilis 1673. *Taia*, decis. 81.
Barchinonen. *Congruæ*, Veneris 17. Martij 1673. *Taia*, decis. 70.
Barchinonen. *Congruæ*, Veneris 19. Ianuarii 1674. *Matthaio*, decis. 218.
Regien. *Consortij*, Lunę 16. Ianuarij 1673. *Bourlemont*, decis. 9.
Regien. *Consortij*, Lunę 5. Martij 1674. *Vicecomite*, decis. 252.

D

Carpenctoraten. *Decimarum*, Veneris 15. Iunii 1674. *Taia*, decis. 323.
Carpenctoraten. *Decimarum*, Veneris 20. Aprilis 1674. *Rondinino*, decis. 271.
Corduben. *Decimarum* Molendini, Veneris 13. Ianuarii 1673. *Bourlemont*, decis. 2.
Hispalen. *Decimarum*, Lunę 12. Iunii 1673. *Taia*, decis. 388.
Pisauren. *Decimarum*, Veneris 19. Ianuarii 1674. *Albergato*, decis. 219.
Sulmonen. *Decimarum*, Veneris 21. Aprilis 1673. *Taia*, decis. 85.
Pampilonen. *Decimarum* de Tafalla, Lunę 19. Iunii 1673. *Albergato*, decis. 133.
Pampilonen. *Decimarum* de Tafalla, Veneris 6. Aprilis 1674. *Albergato*, decis. 258.
Romana *Decursus aquarum*, Veneris 23. Iunii 1662. *Taia*, decis. 415. par. 16. rec.
Perusina *Depositi*, Veneris 16. Iunii 1673. *Calataiu*, decis. 132.
Nouarien. *Deuolutionis*, Mercurii prima Februarii 1673. *Taia*, decis. 24.
Romana deuolutionis *Domus*, Lunæ 27. Februarii 1673. *Rondinino*, decis. 35.
Romana deuolutionis *Domus*, Veneris 27. Ianuarii 1679. *Pauluccio*, decis. 396.
Romana deuolutionis *Domus*, Lunę 16. Maii 1678. *Pauluccio*, decis. 395.
Romana *Deuolutionis* Palatii, Lunæ 4. Decembris 1673. *Rondinino*, decis. 193.
Placentina *Dimidiæ portionis*, Mercurii 28. Iunii 1673. *Calataiu*, decis. 161.
Vaden. *Distributionum*, Veneris 12. Maii 1673. *Emerix*, decis. 104.
Valentina *Distributionum*, Mercurii 4. Iulii 1674. *Calataiu*, decis. 364.
Valentina *Distributionum*, Lunę 3. Iulii 1673. *Calataiu*, decis. 174.
Varmien. *Distributionum*, Lunę 9. Aprilis 1674. *Calataiu*, decis. 261.
Anconitana *Domus*, Mercurii 27. Iunii 1674. *Emerix*, decis. 353.
Romana *Domus*, Mercurii 10. Maii 1673. *Albergato*, decis. 101.
Romana *Domus*, Lunæ 5. Iunii 1673. *Albergato*, decis. 112.
Romana *Domus*, Mercurii 27. Iunii 1674. *Albergato*, decis. 352.
Romana *Domus*, 3. Iulii 1673. *Castrillo*, decis. 172.
Romana *Domus*, Veneris 3. Martii 1673. *Rondinino*, decis. 44.

Roma-

Romana *Domus*, Veneris 23. Iunij 1673. *Calatain*, decis. 150.
Senogallien. *Domus*, Lunæ 7. Maij 1674. *Matthaio*, decis. 289.
Romana *Domus* cum Apotheca, Lunæ 18. Iunij 1674. *Taia*, decis. 328.
Romana *Domus* in Burgo, Lunæ 20. Februarij 1673. *Bourlemont*, decis. 33.
Romana *Domus*, seu melioramentorum, Veneris 5. Maij 1673. *Vicecomite*, decis. 94.
Romana *Domorum*, Lunæ 19. Iunij 1673. *Albergato*, decis. 133.
Romana *Donationis*, Lunæ 3. Decembris 1674. *Albergato*, decis. 377.
Romana *Donationis*, Lunæ 25. Iunij 1674. *Calatain*, decis. 341.
Romana *Donationis*, Veneris 13. Ianuarii 1673. *Castrillo*, decis. 6.
Romana *Donationis*, Lunæ 26. Februarij 1674. *Rondinino*, decis. 242.
Romana *Dotis*, Lunæ 27. Februarij 1673. *Rondinino*, decis. 39.
Romana *Dotis*, Mercurij 4. Iulij 1674. *Taia*, decis. 359.
Romana *Dotis*, 3. Iulij 1673. *Calatain*, decision. 171.
Leodien. *Dotis*, Lunæ 7. Maij 1674. *Emerix*, decis. 288.
Rauennaten. *Dotis*, & Fructuum, Veneris 14. Aprilis 1673. *Calatain*, decis. 77.
Rauennaten. *Dotis*, & Fructuum, Lunæ 15. Ianuarij 1674. *Calatain*, decis. 215.
Romana *Dotis*, & Fructuum, Veneris 2. Martij 1674. *Albergato*, decis. 245.
Romana *Dotis*, & Fructuum, Lunę 4. Decembris 1673. *Albergato*, decis. 194.
Romana *Dotis*, & Legati, Lunæ 27. Iunii 1672. *Albergato*, decis. 393.
Romana *Dotis*, seu Successionis, Lunę 5. Iunij 1673. *Emerix*, decis. 114.

E

Leodien. *Electionis*, Veneris 13. Ianuarij 1673. *Castrillo*, decis. 5.
Asculana *Emphyteusis*, Veneris 28. Aprilis 1673. *Rondinino*, decis. 92.
Asculana *Emphytheusis*, Veneris 28. Aprilis 1673. *Rondinino*, decis. 418. par. 16. rec.
Asculana *Emphyteusis*, Lunæ 9. Aprilis 1674. *Matthaio*, decis. 260.
Bononien. seu Ferrarien. *Emphyteusis*, Veneris 21. Aprilis 1673. *Emerix*, decis. 83.
Eugubina *Emphyteusis*, Veneris 12. Ianuarij 1674. *Matthaio*, decis. 202.
Nonantulana *Emphyteusis*, Mercurij 24. Ianuarij 1674. *Albergato*, decis. 224.
Nonantulana *Emphyteusis*, Veneris 3. Martij 1673. *Albergato*, decis. 46.
Rauennaten. *Emphyteusis*, 7. Iunij 1666. *Taia*, decis. 381. par. 15. rec.
Rauennaten. *Emphyteusis*, Veneris 28. Aprilis 1673. *Vicecomite*, decis. 90.
Rauennaten. *Emphyteusis*, Lunæ 20. Februarij 1673. *Matthaio*, decis. 34.
Meleuitana *Euictionis*, Veneris 12. Ianuarij 1674. *Emerix*, decis. 205.
Meleuitana *Euictionis*, Veneris 20. Aprilis 1674. *Emerix*, decis. 269.
Meleuitana *Euictionis*, Veneris 27. Ianuarij 1673. *Taia*, decis. 20.
Parmen. prætensę *Euictionis*, Lunę 13. Martij 1673. *Castrillo*, decis. 60.
Romana *Executionis* Laudi, Mercurij 10. Maij 1673. *Vicecomite*, decis. 99.

F

Auenionen. *Fideicommissi*, Veneris 9. Iunij 1673. *Matthaio*, decis. 116.
Auximana prętensi *Fideicommissi*, 29. Nouembris 1666. *Carpineo*, decis. 383. par. 15. recent.
Bononien. *Fideicommissi*, Veneris 16. Iunij 1673. *Emerix*, decis. 131.
Bononien. *Fideicommissi*, Lunæ 18. Iunij 1674. *Emerix*, decis. 327.
Camerinen. *Fideicommissi*, Mercurij 28. Iunij 1673. *Albergato*, decis. 166.
Camerinen. *Fideicommissi*, Veneris 17. Martij 1673. *Albergato*, decis. 67.
Camerinen. *Fideicommissi*, Mercurij 5. Decembris 1674. *Rondinino*, decis. 381.
Camerinen. *Fideicommissi*, Mercurij 27. Aprilis 1674. *Rondinino*, decis. 274.
Ferrarien. *Fideicommissi* super attentatis, Veneris 1. Iunij 1674. *Rondinino*, decis. 298.
Ferrarien. *Fideicommissi* super bono iure, Veneris 1. Iunij 1674. *Rondinino*, decis. 297.
Firmana *Fideicommissi*, Veneris 28. Aprilis 1673. *Albergato*, decis. 93.
Firmana *Fideicommissi*, Lunę 19. Februarij 1674. *Albergato*, decis. 234.
Fulginaten. *Fideicommissi*, Veneris 19. Ianuarij 1674. *Taia*, decis. 221.
Interamnen. *Fideicommissi*, Mercurij 5. Decembris 1674. *Taia*, decis. 382.
Interamnen. *Fideicommissi*, Lunæ 25. Iunij 1674. *Taia*, decis. 338.
Interamnen. *Fideicommissi*, Lunæ 20. Februarij 1673. *Matthaio*, decis. 29.
Interamnen. *Fideicommissi*, Veneris 23. Iunij 1673. *Matthaio*, decis. 141.
Maceraten. *Fideicommissi*, Mercurij 24. Ianuarij 1674. *Calatain*, decis. 222.

Mace-

Maceraten. *Fideicommissi*, Mercurij 10. Maij 1673. *Calataiu*, decis. 100.
Romana *Fideicommissi*, Veneris 8. Iunij 1674. *Matthaio*, decis. 309.
Romana *Fideicommissi*, Lunæ 6. Februarij 1673. *Albergato*, decis. 25.
Romana *Fideicommissi*, Lunę 30. Aprilis 1674. *Emerix*, decis. 280.
Romana *Fideicommissi*, Mercurij 28. Iunij 1673. *Castrillo*, decis. 155.
Romana, seu Portuen. *Fideicommissi*, Lunæ 7. Maij 1674. *Calataiu*, decis. 283.
Romana, seu Portuen. *Fideicommissi*, Mercurij 5. Decembris 1674. *Calataiu*, decis. 385.
Tudertina *Fidecommissi*, Lunæ 24. Aprilis 1673. *Albergato*, decis. 88.
Bononien. *Fideicommissi* de Amorinis, Veneris 9. Iunij 1673. *Calataiu*, decis. 117.
Bononien. *Fideicommissi* de Benatijs, Lunę 26. Februarij 1680. *Vrsino*, decis. 399.
Romana *Fideicommissi* de Conis, Mercurij 10. Maij 1673. *Bourlemont*, decis. 102.
Romana *Fideicommissi* de Cosettis, Mercurij 24. Ianuarij 1674. *Matthaio*, decis. 226.
Romana *Fideicommissi* de Cribellis, Veneris 15. Iunij 1674. *Albergato*, decis. 222.
Romana *Fideicommissi* de Drusolinis, Lunæ 3. Iulij 1673. *Rondinino*, decis. 176.
Bononien. *Fideicommissi* de Ginis, Lunæ 7. Maij 1674. *Albergato*, decis. 284.
Bononien. *Fideicommissi* de Ghislerijs, Lunę 16. Ianuarij 1673. *Albergato*, decis. 8.
Bononien. *Fideicommissi* de Ghislerijs, Lunæ 19. Iunij 1673. *Castrillo*, decis. 135.
Bononien. *Fideicommissi* de Glauarinis, Lunę 23. Ianuarij 1673. *Emerix*, decis. 16.
Bononien. *Fideicommissi* de Gozadinis, Veneris 27. Aprilis 1674. *Calataiu*, decis. 276.
Bononien. *Fideicommissi* de Gozadinis, Lunæ 17. Aprilis 1673. *Calataiu*, decis. 79.
Bononien. *Fideicommissi* de Leonibus, Lunę 3. Iulij 1673. *Albergato*, decis. 170.
Bononien. *Fideicommissi* de Nascentorijs, Veneris 8. Iunij 1674. *Albergato*, decis. 310.
Romana *Fideicommissi* de Nicolinis, 7. Maij 1673. *Albergato*, decis. 380. par. 15. rec.
Bononien. *Fideicommissi* de Pepulis, Lunę 28. Iunij 1674. *Calataiu*, decis. 324.
Bononien. *Fideicommissi*, seu Primogenituræ de Medico, 29. Iunij 1673. *Taia*, dec. 399. par. 15. rec.
Bononien. *Fideicommissi*, seu Primogenituræ de Medico, 9. Maij, 1672. *Taia*, dec. 397. par. 15. rec.
Bononien. *Fideicommissi*, seu Primogenituræ de Medico, 23. Ian. 1673. *Taia*, dec. 398. par. 15. rec.
Bonon. Primogeniturę, seu *Fideicommissi* de Medico, 22. Iunij 1674. *Taia*, dec. 400. par. 15. rec.
Romana *Fideicommissi*, seu Saluiani, Lunæ 4. Iunij 1674. *Emerix*, decis. 304.
Romana *Fideicommissi*, seu Saluiani, Lunæ 15. Ianuarij 1674. *Emerix*, decis. 209.
Romana *Fideicommissi*, seu Saluiani, Sabbati 2. Nouembris 1672. *Castrillo*, decis. 391.
Romana *Fideicommissi*, seu Saluiani, Veneris 23. Iunij 1673. *Castrillo*, decis. 142.
Reatina *Fideicommissorum*, Veneris prima Decembris 1673. *Rondinino*, decis. 190.
Reatina *Fideicommissorum*, Mercurij 4. Iulij 1674. *Rondinino*, decis. 369.
Bononien. *Fideiussionis*, Lunæ 27. Nouembris 1673. *Calataiu*, decis. 183.
Bononien. *Fideiussionis*, Veneris 21. Aprilis 1673. *Calataiu*, decis. 87.
Romana prętensæ *Filiationis*, Veneris 23. Iunij 1673. *Matthaio*, decis. 151.
Ciuitatis Castellanæ *Fructuum*, Mercurij 4. Iulij 1674. *Emerix*, decis. 367.
Romana *Fructuum* dotis, Veneris 5. Maij 1673. *Emerix*, decis. 98.
Romana *Fructuum* dotis in relationibus causarum, Lunę 31. Iulij 1673. *Emerix*, decis. 177.
Romana *Fructuum* dotis, Lunæ 2. Decembris 1674. *Taia*, decis. 378.
Toletana *Fundationis* Capellæ, Lunæ 26. Nouembris 1674. *Albergato*, decis. 372.

H

Meleuitana *Habitus*, Lunę 30. Martij 1673. *Emerix*, decis. 75.
Cauallicen. *Hæreditatis*, Lunæ 13. Martij 1673. *Albergato*, decis. 53.
Cauallicen. *Hæreditatis*, Veneris 1. Decembris 1673. *Albergato*, decis. 186.
Meleuitana *Hæreditatis*, Lunæ 15. Ianuarij 1674. *Albergato*, decis. 216.
Neapolitana *Hæreditatis*, Veneris 13. Aprilis 1674. *Calataiu*, decis. 264.
Neapolitana *Hæreditatis*, Lunæ 13. Martij 1673. *Rondinino*, decis. 62.
Neapolitana *Hæreditatis*, Lunæ 26. Iunij 1673. *Rondinino*, decis. 156.
Neapolitana *Hæreditatis* super Remissoria, Lunæ 26. Iunij 1673. *Rondinino*, decis. 157.
Romana *Hæreditatis*, Lunę 26. Februarij 1674. *Vicecomite*, decis. 244.
Romana *Hæreditatis*, Mercurij 4. Iulij 1674. *Rondinino*, decis. 378.
Romana *Hæreditatis* de Lanuuijs, Lunæ 5. Iunij 1673. *Taia*, decis. 113.
Bononien. *Hæreditatis* de Pepulis, Mercurij 4. Iulij 1674. *Matthaio*, decis. 362.
Bononien. *Hæreditatis* de Pepulis, Lunæ 27. Februarij 1673. *Albergato*, dec. 37.
Romana, seu Ianuen. *Hæreditatis*, Mercurij 27. Iunij 1674. *Emerix*, decis. 355.

Roma-

Romana, seu Ianuen. *Hæreditatis*, Lunæ 19. Februarij 1674. *Emerix*, decis. 235.

Romana, seu Neapolitana *Hæreditatis*, Mercurij 28. Iunij 1673. *Calataiu*, decis. 168.

Romana, seu Neapolitana *Hæreditatis*, Lunę 11. Decembris 1673. *Calataiu*, decis. 200.

Romana *Hæreditatum*, Veneris 22. Iunij 1674. *Vicecomite*, decis. 333.

Romana *Hæreditatum* super bono iure, Lunæ 19. Iunij 1673. *Vicecomite*, decis. 138.

Romana *Hæreditatum* super manutentione, Lunæ 19. Iunij 1673. *Vicecomite*, decis. 137.

I

Anconitana *Immissionis*, Lunæ 4. Iunij 1674. *Matthaio*, decis. 306.

Nepesina *Immissionis*, Lunæ 26. Iunij 1673. *Emerix*, decis. 154.

Romana *Immissionis*, Lunę 20. Februarij 1673. *Calataiu*, decis. 31.

Pisauren. *Indulti*, Mercurij 4. Iulij 1674. *Albergato*, decis. 360.

Pisauren. *Indulti*, Lunæ 10. Decembris 1674. *Albergato*, decis. 386.

Barchinonen. *Iurisdictionis*, Lunę 15. Ianuarij 1674. *Taia*, decis. 210.

Imolen. *Iurisdictionis*, Veneris 9. Iunij 1674. *Rondinino*, decis. 120.

Marsicana *Iurisdictionis*, Lunæ 3. Decemb. 1674. *Rondinino*, decis. 375.

Tarraconen. *Iurisdictionis*, Lunæ 19. Iunij 1673. *Emerix*, decis. 139.

Comen. *Iuris conferendi*, seu præsentandi, Mercurij 28. Iunij 1673. *Emerix*, decis. 163.

Tarraconen. *Iuris congregandi*, Mercurij 4. Iulij 1674. *Albergato*, decis. 363.

Bononien. *Iurispatronatus*, Veneris 27. Ianuarij 1673. *Albergato*, decis. 19.

Bononien. *Iurispatronatus*, Lunæ 23. Ian. 1673. *Rondinino*, decis. 17.

Cremonen. *Iurispatronatus*, Veneris 22. Iunij 1674. *Emerix*, decis. 335.

Cremonen. *Iurispatronatus*, Lunæ 3. Iulij 1673. *Emerix*, decis. 173.

Romana *Iuris redimendi*, Lunæ 4. Iunij 1674. *Albergato*, decis. 301.

Romana *Iuris redimendi*, Lunę 6. Februarij 1673. *Albergato*, decis. 47.

Aquilana *Iuris sepeliendi*, Mercurij 4. Iulij 1674. *Vicecomite*, decis. 361.

Oxomen. *Iuris sepeliendi*, Veneris 26. Ianuarij 1674. *Vicecomite*, decis. 227.

Traiten. *Iuris sepeliendi*, Veneris 13. Ian. 1673. *Rondinino*, decis. 7.

Tranen. *Iuris sepeliendi*, Lunæ 25. Iunij 1674. *Rondinino*, decis. 348.

L

Romana *Læsionis*, Veneris 28. Apriliis 1674. *Taia*, decis. 268.

Auenionen. *Laudi*, 16. Aprilis 1674. *Albergato*, decis. 390. par. 15. rec.

Auenionen. *Laudi*, 29. Maij 1673. decis. 389. *Albergato*, par. 15. rec.

Narnien. *Legati*, prima Iunij 1676. *Calataiu*, decis. 416. par. 16. rec.

Narnien. *Legati* super creditis, Lunæ prima Iunij 1676. *Calataiu*, decis. 417. par. 16. rec.

Troiana *Legati*, Lunę 26. Iunij 1673. *Vicecomite*, decis. 152.

Romana, seu Viterbien. *Legati*, Lunæ 11. Decembris 1673. *Albergato*, decis. 201.

Romana *Locorum Montium*, Lunæ 13. Martij 1673. *Vicecomite*, decis. 54.

M

Bononien. *Manutentionis*, Lunæ 15. Maij 1673. *Emerix*, decis. 105.

Bononien. *Manutentionis*, Lunę 25. Iunij 1674. *Vicecomite*, decis. 346.

Foroliuien. *Manutentionis*, Lunæ 26. Iunij 1673. *Taia*, decis. 155.

Bononien. *Matrimonij*, Lunę 16. Aprilis 1674. *Emerix*, decis. 267.

Cathacen. *Matrimonij*, Lunę 4. Iulij 1674. *Taia*, decis. 370.

N

Bononien. *Nullitatis contractus*, Lunæ 27. Februarij 1673. *Matthaio*, decis. 42.

Nullius, seu Toletana *Nullitatis ordinis*, Mercurij 28. Nouembris 1674. *Emerix*, decis. 373.

O

Oxomen. *Obseruationis Concordiæ*, Lunæ 1. Iunij 1674. *Vicecomite*, decis. 299.

P

Leodien. *Parochialis*, Lunæ 20. Februarij 1673. *Calataiu*, decis. 32.

Leodien. *Parochialis*, Veneris prima Decembris 1673. *Calataiu*, decis. 192.

Meleuitana *Parochialis*, Lunæ 19. Februarij 1680. *Guaxard*, decis. 400.

Nolana

Nolana *Parochialis*, Veneris 12. Ianuarij 1674. *Matthaio*, decis. 204.
Nolana *Parochialis*, Veneris 22. Iunij 1674. *Matthaio*, decis. 334.
Anconitana *Pecuniaria*, Veneris 7. Iunij 1680. *Guaxardo*, decis. 401.
Anconitana *Pecuniaria* super alimentis, Veneris 7. Iunij 1680. *Guaxardo*, decis. 402.
Anconitana *Pecuniaria*, Lunę 9. Aprilis 1674. *Albergato*, decis. 263.
Ariminen. *Pecuniaria*, Lunę 16. Aprilis 1674. *Calataiu*, decis. 266.
Ariminen. *Pecuniaria*, Lunæ 10. Decembris 1674. *Calataiu*, decis. 387.
Bononien. *Pecuniaria* 1. Martij 1666. *Beuilaqua*, decis. 401. par. 15. rec.
Bononien. *Pecuniaria*, Mercurij 27. Iunij 1674. *Albergato*, decis. 350.
Brundusina *Pecuniaria*, Veneris 1. Decemb. 1673. *Matthaio*, decis. 191.
Camerinen. *Pecuniaria*, Veneris 6. Aprilis 1674. *Rondinino*, decis. 256.
Cæsenaten. *Pecuniaria*, Lunę 27. Februarij 1673. *Bourlemont*, decis. 36.
Hortana *Pecuniaria*, Lunæ 25. Iunij 1674. *Calataiu*, decis. 344.
Maceraten. *Pecuniaria*, Veneris 1. Iunij 1674. *Albergato*, decis. 295.
Perusina *Pecuniaria*, Lunæ 26. Februarij 1674. *Emerix*, decis. 241.
Perusina *Pecuniaria*, Veneris 23. Iunij 1673. *Emerix*, decis. 144.
Romana *Pecuniaria*, Veneris 27. Ianuarij 1673. *Calataiu*, decis. 21.
Romana *Pecuniaria*, Lunæ 3. Iulij 1673. *Albergato*, decis. 168.
Romana *Pecuniaria*, Veneris 23. Iunii 1673. *Taia*, decis. 146.
Romana *Pecuniaria*, Veneris 22. Iunij 1674. *Emerix*, decis. 337.
Romana *Pecuniaria*, Veneris prima Decembris 1673. *Taia*, decis. 187.
Romana *Pecuniaria*, 4. Maij 1675. *Vbago*, decis. 395. par. 15. rec.
Romana *Pecuniaria*, 3. Decembris 1674. *Vbago*, decis. 394. par. 15. rec.
Romana *Pecuniaria*, 17. Iunij 1675. *Vbago*, decis. 396. par. 15. rec.
Romana *Pecuniaria*, Veneris 11. Martij 1672. *Rondinino*, decis. 392.
Romana *Pecuniaria*, Lunę 15. Ianuarij 1674. *Rondinino*, decis. 214.
Romana *Pecuniaria*, 7. Maij 1674. *Rondinino*, decis. 393. par. 15. rec.
Romana, seu Ianuen. *Pecuniaria*, Veneris 16. Iunij 1673. *Albergato*, decis. 128.
Romana, seu Tusculana *Pecuniaria*, Lunæ 18. Iunij 1674. *Taia*, dec. 331.
Tergessina *Pecuniaria*, Lunę 25. Iunij 1674. *Albergato*, decis. 340.
Romana *Pensionum*, Lunæ 7. Maij 1674. *Matthaio*, decis. 287.
Beneuentana *Pensionis*, Veneris 1. Decemb. 1673. *Calataiu*, decis. 188.
Lauretana *Pensionis*, Lunę 18. Iunij 1674. *Albergato*, decis. 325.
Maioricen. *Pensionis*, Veneris 16. Iunij 1673. *Albergato*, decis. 130.
Meleuitana *Pensionis*, Lunę 18. Iunij 1674. *Emerix*, decis. 326.
Meleuitana *Pensionis*, Mercurij 9. Maij 1674. *Matthaio*, decis. 294.
Meleuitana *Pensionis*, Lunę 12. Iunij 1673. *Castrillo*, decis. 128.
Tudertina *Pensionis*, Lunæ 29. Maij 1673. *Vicecomite*, decis. 108.
Algaren. *Pensionis*, Mercurij 28. Nouemb. 1674. *Matthaio*, decis. 374.
Romana, seu Camerinen. *Pensionum*, Lunæ 12. Iunij 1673. *Albergato*, decis. 126.
Taurinen. seu Fossanen. *Prabendæ*, Lunę 4. Iunij 1674. *Albergato*, decis. 302.
Anconitana *Pradij*, Lunę 27. Nouembris 1673. *Calataiu*, decis. 184.
Auximana *Pradij*, Lunę 25. Iunij 1674. *Matthaio*, decis. 342.
Bononien. *Pradij*, Lunę 5. Iunij 1673. *Calataiu*, decis. 110.
Bononien. *Pradij*, Lunę 27. Februarij 1673. *Calataiu*, decis. 41.
Bononien. *Pradij*, Veneris 15. Martij 1680. *Vrsino*, decis. 398.
Bononien. *Pradij*, Lunę 23. Ianuarij 1673. *Emerix*, decis. 15.
Bononien. *Pradij*, seu Expensarum, Veneris 13. Ianuarij 1673. *Emerix*, decis. 4.
Camerinen. *Pradij*, Lunę 5. Martij 1674. *Rondinino*, decis. 253.
Farfen. *Pradij*, Mercurii 31. Maii 1673. *Emerix*, decis. 109.
Imolen. *Pradij*, Veneris 28. Iunij 1673. *Albergato*, decis. 145.
Imolen. *Pradij*, Veneris 27. Aprilis 1674. *Matthaio*, decis. 277.
Imolen. *Pradij*, Lunę 11. Decembris 1673. *Matthaio*, dec. 196.
Senogallien. *Pradij*, Mercurij 27. Iunij 1674. *Rondinino*, decis. 354.
Senogallien. *Pradij*, Mercurij 24. Ianuarij 1674. *Vicecomite*, decis. 223.
Rauennaten. *Pradiorum*, Lunæ 15. Ianuarij 1674. *Albergato*, decis. 211.
Calaguritana *Præeminentiarum*, Veneris 13. Aprilis 1674. *Emerix*, decis. 265.
Calaguritana *Præeminentiarum*, Veneris 17. Martij 1673. *Vicecomite*, decis. 65.

Cala-

Calaguritana *Praeminentiarum*, Veneris 23. Iunij 1673. *Vicecomite*, decis. 149.

Theatina *Praeminentiarum*, Lunæ 4. Iunij 1674. *Rondinino*, decis. 305.

Rauennaten. *Prælationis*, Lunæ 13. Martij 1673. *Bourlemont*, decis. 61.

Iuuenacen. *Præpositura*, Mercurij 28. Iunij 1673. *Calataiu*, decis. 165.

Romana pretij *Palatij*, Veneris 20. Aprilis 1674. *Vicecomite*, decis. 272.

Romana pretij *Palatij*, Veneris 21. Aprilis 1673. *Vicecomite*, decis. 86.

Bononien. *Primogenituræ*, Lunæ 23. Ianuar. 1673. *Rondinino*, decis. 18.

Bononien. *Primogenituræ*, Lunæ 6. Februarij 1673. *Bourlemont*, decis. 26.

Romana *Primogenituræ* de Bubalo, Lunæ 6. Februarij 1673. *Vicecomite*, decis. 27.

Romana *Primogenituræ* de Bubalo, Mercurij 28. Iunij 1673. *Vicecomite*, decis. 164.

Bononien. *Primogenituræ* de Ghisilerijs, Veneris 27. Aprilis 1674. *Albergato*, decis. 278.

Bononien. *Primogenituræ*, seu Fideicommissi de Medico, 22. Iunij 1674. *Taia*, decis. 400. par. 15. rec. *& vide etiam supra Fideicommissi.*

Q

Romana *Quartæ*, Lunæ 25. Iunij 1674. *Emerix*, decis. 374.

R

Nucerina *Redditionis rationis*, Lunæ 29. Maij 1673. *Emerix*, decis. 107.

Romana *Redditionis rationis*, Lunę 17. Aprilis *Taia*, decis. 80.

Romana *Redditionis rationis*, Lunæ 13. Martij 1673. *Vicecomite*, decis. 57.

Spoletana *Redditionis rationis*, Lunæ 13. Ianuarij 1674. *Vicecomite*, decis. 213.

Spoletana *Redditionis rationis*, Lunę 5. Iunij 1673. *Vicecomite*, decis. 111.

Vrbeuetana *Redditionis rationis*, Lunæ 12. Iunij 1673. *Emerix*, decis. 125.

Vrbeuetana *Releuationis* indemnitatis, Veneris 1. Iulij 1674. *Matthæio*, decis. 358.

Vrbeuetana *Releuationis* indemnitatis, Veneris 1. Iunij 1674. *Matthæio*, decis. 300.

Vrbeuetana *Releuationis* indemnitatis, Lunę 30. Ianuarij 1673. *Albergato*, decis. 22.

Capuana *Reliquatus*, Mercurij 13. Iunij 1674. *Rondinino*, decis. 312.

Leodien. *Repræsentationis* ad carceres, Veneris 23. Iunij 1673. *Taia*, decis. 147.

Romana *Residui* Dotis, Veneris 17. Martij 1673. *Rondinino*, decis. 66.

Auenionen. *Restitutionis* in integrum, Veneris 5. Maij 1673. *Albergato*, decis. 95.

Auenionen. *Restitutionis* in integrum, Veneris 6. Aprilis 1674. *Albergato*, decis. 257.

Fauentina *Retractus*, Lunæ 7. Maij 1674. *Calataiu*, decis. 286.

S

Maceraten. *Saluiani*, Lunæ 25. Iunij 1674. *Rondinino*, decis. 248.

Maceraten. *Saluiani*, Veneris 2. Martij 1674. *Rondinino*, decis. 345.

Maceraten. *Saluiani*, Veneris 1. Iunij 1674. *Albergato*, decis. 296.

Monopolitana *Saluiani*, Lunæ 12. Iunij 1673. *Matthæio*, decis. 124.

Rauennaten. *Saluiani*, Lunæ 19. Februarij 1674. *Emerix*, decis. 237.

Rauennaten. *Saluiani*, Veneris 15. Iunij 1674. *Emerix*, decis. 320.

Romana *Saluiani*, 23. Iunij 1666. *Albergato*, decis. 384. par. 15. rec.

Romana *Saluiani*, Mercurij 27. Iunij 1674. *Taia*, decis. 357.

Romana *Saluiani*, Mercurij 4. Iulij 1674. *Taia*, decis. 365.

Bononien. *Separationis* Bonorum, Veneris 23. Februarij 1674. *Emerix*, decis. 239.

Bononien. *Separationis* Bonorum, Veneris 19. Februarij 1674. *Vicecomite*, decis. 24.

Toletana *Separationis* Thori, Lunę 5. Iunij 1673. *Calataiu*, decis. 115.

Asculana *Seruitutis*, Veneris 17. Martij 1673. *Bourlemont*, decis. 69.

Narnien. *Societatis*, Lunæ 7. Maij 1674. *Rondinino*, decis. 285.

Hortana *Societatis* Macelli, Lunę 25. Iunij 1674. *Calataiu*, decis. 343.

Bononien. *Successionis*, Veneris 2. Martij 1674. *Emerix*, decis. 246.

Fauentina *Successionis*, 23. Maij 1672. *Castrillo*, decis 379. par. 15. rec.

Fauentina *Successionis*, Mercurij 13. Iunij 1674. *Matthæio*, decis. 317.

Fauentina *Successionis*, 14. Iunij 1669. *Otalora*, decis. 378. par. 15. rec.

Romana *Sublocationis*, seu Emphyteusis, Veneris 28. Aprilis 1673. *Emerix*, decis. 89.

Nepesina *Successionis*, Veneris 8. Iunij 1674. *Emerix*, decis. 308.

Romana *Successionis*, Veneris 6. Aprilis 1674. *Emerix*, decis. 259.

Romana *Successionis*, Veneris 13. Ianuarij 1673. *Emerix*, decis. 3.

Romana *Supplementi*, Veneris 3. Martij 1673. *Vicecomite*, decis. 45.

Valen-

Valentina *Suppressionis* Beneficij, Lunæ 11. Decembris 1673. *Calataiu*, decis. 197.
Valentina *Suppressionis* Beneficij, Lunæ 3. Decembris 1674. *Vicecomite*, decis. 376.

T

Romana *Testamenti*, Mercurij 28. Iunij 1673. *Albergato*, decis. 162.
Romana *Testamenti*, Lunæ 16. Ianuarij 1673. *Bourlemont*, decis. 10.
Romana *Testamenti*, Mercurij 13. Iunij 1674. *Emerix*, decis. 311.
Romana *Testamenti*, Lunæ 30. Aprilis 1674. *Rondinino*, decis. 379.
Eugubina *Transactionis*, Veneris 28. Apr. 1673. *Calataiu*, decis. 91.
Romana *Transactionis*, Veneris 26. Iunij 1676. *Vbago*, decis. 419. par. 16. rec.
Romana *Transactionis*, Lunæ 6. Martij 1673. *Vicecomite*, decis. 49.

V

Leodien. *Vicaria*, Lunæ 29. Ianuarij 1674. *Matthaio*, decis. 230.
Valentina *Vicaria*, Veneris 27. Aprilis 1674. *Calataiu*, decis. 273.
Tusculana *Villa*, Veneris 19. Ianuarij 1674. *Taia*, decis. 220.
Romana *Vinea*, Lunæ 5. Martij 1674. *Emerix*, decis. 251.
Romana *Vinea*, Lunæ 17. Aprilis 1673. *Matthaio*, decis. 82.
Romana *Vinea*, Lunæ 6. Martij 1673. *Taia*, decis. 51.
Romana, seu Albanen. *Vinearum*, Veneris 17. Martij 1673. *Vicecomite*, decis. 68.
Leodien. *Vnionis*, Veneris 22. Iunij 1674. *Calataiu*, decis. 336.
Bononien. *Vsusfructus*, Lunæ 19. Iunij 1673. *Emerix*, decis. 140.

SACRÆ

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ DECISIONVM RECENTIORVM A IOANNE BAPTISTA COMPAGNO I. C. Romano Selectarum.

Partis Decimæ octauæ Tomus Primus.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Bononien Aſſociationis.

Veneris 23. Ianuarij 1673.

ARGVMENTVM.

Creditor poteſt obtinere ſubhaſtationem totius prædij etiam pro minori debito; dummodo pretium; quod ſupereſt, vel deponatur, vel penes deliberatarium cum ſolutione fructuum relinquatur: Eademque ſubhaſtatio ſuſtinetur adhuc, quamuis facta etiam pro fructibus decurrendis, non vt creditori ſoluantur, ſed vt eidem tantummodò præcaueatur.

SVMMARIVM.

1 *Aſſociatio vigore clauſulæ* conſtituti, *&* præcarij, *conceditur etiam contra ſingularem ſucceſſorem.*

2 *Subhaſtatio fieri poteſt de toto prædio etiam pro minori debito, ſi pretium, quod ſupereſt, deponatur. & num. ſeqq.*

3 *Pretium rei ſubhaſtatæ quod ſupereſt, ſatisfacto creditore, æquè poteſt inueſtiri, ac penes; deliberatarium aſſecurari cum ſolutione fructuum. & num. 8.*

4 *Creditor poteſt obtinere ſubhaſtationem pro fructibus decurſis, & decurrendis, non vt iſtos ſibi ſoluat, ſed ſolùm vt ſibi præcaueat. & num. ſeqq.*

5 *Creditor pro fructibus poſtea decurſis non poteſt moleſtare antiquum poſſeſſorem rei ſubhaſtatæ, etiam ſi reſiduum illius pretij ad eius manus perueniſſet.*

6 *Creditor non poteſt moleſtare deliberatarium pro fructibus poſt deliberationem decurſis.*

7 *Debitor non poteſt compelli ad ſolutionem debiti, cuius dies non adhuc venit.*

8 *Subhaſtatio facta cum expreſſa conditione, quod reſiduum pretij vel inueſtiatur, vel remaneat penes deliberatarium cum fructibus, ſubſtinetur. & num. 3.*

9 *Subhaſtationem approbat debitor, qui illius recipit pretium, itavt ampliùs eam impugnare non poſſit.*

DECISIO I.

QVamuis pro parte Co. Manzini repeterentur nullitates aliàs reiectæ, DD. perſiſtendo in deciſis coram me ſub die 13. Martij 1671. iterùm cenſuerunt bonum Ius etiam ad effectum manutentionis aſſiſtere Caccialupo iuniori; Nam ſenior ſub fideiuſſione euictionis Macchiauelli pro tertia parte emit prædium à Tegia, quod deinde à ſe venditum Bauoſio, qui mediante ſubhaſtatione euictionem paſſus à Balzano ex cauſa cenſus debiti à Tegia, egit pro releuatione contra Caccialupum, qui pariter ſe vertens contra Comitem hæredem prædicti fideiuſſoris obtinuit ad prædia hæreditaria aſſociari vigore publici inſtrumenti habentis in ventre clauſulas *præ-*
carij, & *conſtituti*, † quarum vigore conceditur aſſociatio 1
etiam contra ſingularem ſucceſſorem, vt præter relatos in alia deciſione tradit Bart. *in l. 3. num. 19. verſ. & prædicta C. de pignor.* Rot. *deciſ. 75. num. 5. coram bo. me. Arguelles, & deciſ. 310. num. 5. coram bo. me. Bichio, & deciſ. 47. num. 1. coram Reuerendiſs. Ninot Epiſcopo Illerden.*

Nec ſubſiſtit, quod ad inſtantiam Balzani creditoris cenſus non potuerit prædium à Bauoſio poſſeſſum ſubhaſtari, niſi pro fructibus dumtaxat decurſis, non autem pro decurrendis.

Quoniam cùm valor prædij ſuperaret ſummam fructuum
decurſorum quemadmodum facto depoſito illius, quod debi-
tum † excedit, poterat integrum prædium ſubhaſtari, iuxtà 2
doctrinam Bald. *in l. fin. num. 4. C. de iur. domin. impetr.* Rot. *de-
ciſ. 264. num. 3. part. 11. rec.* ita potuit creditor curare, vt illud
plus inueſtiretur, vel remaneret aſſecuratum penes delibera-
tarium cum ſolutione fructuum, † vt inde ſuos fructus de- 3
currendos quolibet anno retraheret, abſque eo † quod pro 4
ſingulo termino nouam litem inſtaurare vrgeretur, vt pun-
ctualiter firmant Gratian. *diſceptat. 151. num. 34.* Cenc. *de
cenſib. quæſt. 98. num. 15. verſ. quæ concluſio*, Rot. *deciſ. 521. n. 13.
apud Poſth. de manut.* aliter creditor manifeſtè periclitatus eſ-
ſet, quia reſiduum ſi liberè receptum fuiſſet à Bauoſio poſſeſ-
ſore, cùm pecunia non recipiat hypothecam, † amplius il- 5
lam non poterat vendicare; ſi verò voluiſſet ſe vertere contra
deliberatarium prædij ad ſuam inſtantiam deliberati, † eò 6
minus ſibi licebat, vt aduertit Poſth. *de ſubhaſtat. inſpect. 54.
num. 43.* & contrarium procedit, quando creditor pro decur-
rendis ſubhaſtationem procurat non vt ſibi præcaueat, ſed vt
illos imburſet, † quod fieri non poteſt, cùm debitor compelli 7
nequeat ad ſolutionem debiti, cuius dies adhuc non venit, in
quibus terminis procedit Rot. *deciſ. 434. num. 6. poſt Cenc. de
cenſ. & deciſ. 50. num. 13. coram Durano.*

Quòd autem ex pretio librarum 9174. oblatarum, solùm lib. 3008. numeratæ fuerint, & pro residuo lib. 2700. habita fuerit fides de pretio, non inducit nullitatem, quia præter quod cum solutione fructuum ad rationem quinque pro centenario de consensu Balzani creditoris id actum fuit, hoc ex-
8 pressè cauebatur in edicto subhastationis, † nimirum quod residuum vel deberet remanere in manibus emptoris, vel inuestiri, vt latè cõprobatur in præterita *dec. §. non etiam, & §. seq.* ac etiã quia Bauosius recepit lib. 866. & sic per talem receptio-
9 nem dicitur subhastationem approbasse, † itaut amplius illam impugnare non possit, Rot. coram Caualer. *dec. 26. num. 5. & in rec. decis. 139. num. 7. part. 4. & decis. 56. num. 3. & 4. part. 6. & decis. 291. à num. 9. vsque ad 12. & dec. 413. num. 93. par. 9. & in Interamnen. Dotis 7. Februarij 1667. §. sed etiam coram Eminentiss. Cerro.*

Nec visa fuit momenti simulatio, cuius causa hodie solùm prætendebatur contra Bauosium, & Caccialupum ad effectum extorquendi ex bonis Macchiauelli, qui solùm fideiusserat pro tertia parte, totam summam stante æstimatione prædij in lib. 15400. & illius deliberatione pro lib. 9174. quia subhastatio non processit à Caccialupo, sed à Balzano creditore, qui cùm egerit pro consequendis integris fructibus census sibi debitis, fecit subhastare totum prædium, & sic congruum erat, quod Caccialupus pro tertia parte valoris prædij releuaretur à Manzino hærede Macchiauelli, & dum illi fuit denunciata lis à Balzano introducta, non habet vnde conqueratur; debebat enim vel soluere, vel litem in se suscipere, & curare, quod euictio non sequeretur, cùm vltra intimationem molestiarum Caccialupus ad aliud non teneretur, sed onus incumbebat ipsi Manzino, Rot. *coram Seraph. decis. 1019. n. 4. in fine, & decis. 327. num. 2. vers. quin cum Ioannes coram bo. me. Peutingerio, & decis. 18. num. 23. part. 4. tom. 2. rec. & decis. 262. num. 4. post Zacch. de oblig. Camer.*

In reliquis transierunt DD. cum fundamentis præteritæ decisionis, quam hodie confirmarunt, vtraque &c.

R. P. D. BOVRLEMONT.

Cordubesi Decimarum Molendini.

Veneris 13. Ianuarij 1673.

ARGVMENTVM.

Ex defectu non probatæ quasi possessionis iuris decimandi in Capitulo, fuit concessa manutentio Reo conuento in libertate non soluendi, quia negatiuam suæ quasi possessionis plenè, & concludenter probauerat; inde plura nedum de hac materia decimarum, probationibus ad illam deductis, de iure assistentia, seù potius resistẽtia decimandi, sed etiam de Parochiarum diuisione in præsenti decisione deducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio cõceditur in quasi possessione non soluendi decimas.*
2 *Libertatis quasi possessionem si quis habet, in ea manuteneri debet, & conseruari. & num. 5.*
3 *Manutentio denegatur possessionem vel quasi non habenti.*
4 *Quasi possessio non soluendi non acquiritur ex non vsu sine petitione, denegatione, & acquiescientia partis.*
5 *Libertas in suo primæuo statu conseruari debet. & num. 2.*
6 *Testes habentes releuantissimas suspiciones, & exceptiones repelluntur à testificando.*
7 *Testes numero plures, & adminiculati præferuntur alijs contraria deponentibus.*
8 *Testes conciliari debent ad excludendam falsitatem, & substinendam eorum probationem.*
9 *Solutio facta ab affictuario non præiudicat domino verisimiliter ignoranti. & num. 16.*
10 *Partitæ librorum extractæ lite pendente sine compulsoria, & citatione partis nihil probant. & num. 18.*
11 *Negatiua solutionis decimarum alicuius corporis probatur ex earum solutione facta de alijs corporibus.*
12 *Quasi possessio decimandi requisita in vno corpore non infert ad possessionem alterius.*
13 *Simulatio incontinenti probata impedit manutentionem, & etiam obligationem Cameralem. & num. 14.*
15 *Quietantia, & solutio procurata lite pendente non attenduntur.*
16 *Affictuarij sine speciali, & sufficienti mandato Dominis non præiudicant. & num. 9.*
17 *Decima in instrumentis Arrendatariorum conuenta ab ijsdem soluenda, intelligitur si, & quatenus debeatur.*
18 *Instrumenta extracta lite in Rota pendente in vim compulsoriæ laicalis, & absque citatione partis non probant. & num. 10.*
19 *Dictio* quatenus *conditionem importat.*
20 *Iuris assistentia decimandi sine possessione non suffragatur in iudicio possessorio, quidquid sit in iurisdictionalibus, & in petitorio.*
21 *Iuris assistentiam decimandi quatenus habeant Episcopus, Archiepiscopus, vel Capitulum. & num. seqq.*
22 *Episcopus habet assistentiam decimandi tamquam vniuersalis parochus, quando parochiæ non sunt distinctæ. & vide num. 26. & seqq.*
23 *Parochias esse distinctas quatenus, & quis probare teneatur. & num. 27.*
24 *Parochiæ fuerunt diuisæ per Dionysium Papam. & num. seq.*
25 *Parochi soli habent assistentiam iuris decimandi.*
26 *Decimandi iuris assistentiam, vel potius resistentiam quatenus habeant Capitulum, Episcopus, vel Archiepiscopus. & num. seqq.*
28 *Capitulum quid probare teneatur, vt possit in decimis manutentionem habere. & num. anteced. & seqq. per totam.*
30 *Possessorio in iudicio quatenus allegari possunt ea, quæ respiciunt petitorium.*

DECISIO II.

IVstificauit Aloysia se esse in quasi possessione libertatis decimas non soluendi ex molendino de Casillas non solùm de tempore motæ litis ex propria confessione Capituli, quod sibi solutæ non fuerint decimæ nouem annorum præcedentium, præterito Summario Gongoræ *num. 2.* & ex testibus litis tempus percutientibus, dicto Sum. *num. 16.* verùm etiam longè ante per tempus immemorabile iuxta consimilem immemorabilem consuetudinem istius Diœcesis, & vniuersalem Hispaniarum decimas non soluendi ex molendinis frumentarijs, d. Summ. *num. 14. 15. & 16.* & etiam ex libris ipsius Capituli, in quibus vltra centum annos reperiri non potuit adnotata aliqua partita debiti, vel solutionis pro hoc molendino: † Vnde illi *Rota* manutentionem concessit in sua quasi 1
possessione decimas non soluendi 20. *Iun. 1672. coram me* ex authoritatibus *in decis. adductis §. cum enim*, quibus addo in terminis Peuting. *decis. 434. num. 1.* Bich. *decis. 597. num. 3. decis. 428. num. 3.* Cocc. *decis. 1588. num. 2.* & in specie de quasi † pos- 2
sessione libertatis addo Fontanell. *de pact. nupt. claus. 6. gloss. 3. p. 10. num. 12. & 42.* Grat. *cap. 898. num. 12. vers. quare stantibus*, eamque ex defectu contrariæ possessionis non iustificatæ, nec
† ex testibus, instrumentis Arrendatariorum, nec ex partitis 3
librorum Capitulo denegauit iuxta *decis. 343. num. 1. coram* Royas, *& decis. 2127. num. 2. vers. hoc stante cor. Coccino.*

Nec subsistit, quod confessio Capituli æmanauerit in causa diuersa, dum ea notificata probatur non solùm Alphonso de los Rios Patrono molendini de Abolasia, verum etiam Petro de la Cal Affictuario illius controuersi molendini de Casillas, d. Summ. *num. 2.* in fine; & perperam reuocata prætenditur in vim mandati procuræ postea dati à Capitulo, cùm solam contineat facultatem desistendi à dicta petitione decimarum sub erroneo supposito simulatæ quietantiæ prædictorum nouem annorum d. Sum. *n. 4. & 5.* Vnde cùm non solùm ex propria Capituli confessione constet de quasi possessione non soluendi has decimas per nouem annos, verùm etiam ex dictis alijs iustificationibus per tempus antiquissimum, & immemorabile. Non applicatur obiecta conclusio in memoriali pro noua audientia, quod ex non vsu sine petitione, denegatione, & acquiescentia, non acquiratur quasi possessio non soluen᷉, quia Posth. *de manut. obs. 10. à num. 100.* & Buratt. *decis. 572. num. 13.*
† hoc dicunt cum fundamento possessionis iam probatæ, vt 4
possit interuerti, & præscribi, hic autem nulla probata fuit possessio, vnde potiùs videtur molendinum conseruari in suo
primæuo libertatis statu † per ea, quæ ponderat Bald. *in* 5
cons. 257. lib. 2. Silua *in cons. 66. num. 4.* & Surd. *cons. 234. sub num. 39.*

Possessionem verò non probauit Capitulum de tempore motæ litis ex testibus, quia ex illis Maria de Vera, Petrus de Rosa, & Petrus de la Cal nõ carẽt releuantissimi suspicionibus de

de facto, & de iure comprobatis *in dec.* quæ confirmatur *§. te-*
6 *stes verò, & §. Reliqui testes*, quibus † stantibus à testificando
repelluntur, Arguell. *decis. 9. nu. 29.* Reliqui verò quatenus de
hoc molendino deponere viderentur conquassantur à testibus
7 Aloysiæ de non solutione deponentibus, qui † vti numero
plures & conformes confessioni, ac libris Capituli, ac verisi-
miliora deponentes ad formam prædictæ consuetudinis gene-
ralis, & particularis decimas non soluendi illis Capituli præ-
ferendi sunt, Rota *decis. 363. nu. 11. p. 9. rec.* Greg. *decis. 100. nu. 3.*
& 4. cum alijs in decis. §. & si conati.

Quinimò possunt ad concordiam reduci cum testibus
Aloysiæ, qui cum deponant de solutione Affictuariorum, sed
coactiua metu, & impulsu executionum contra illos facta-
rum à Iudicibus Cruciatæ, qui sunt Canonici eiusdem Capi-
tuli d. Summ. *nu. 19.* cum hac qualitate coactiuæ solutionis eo-
8 rum depositio benè procedet † & conciliabitur, vt fieri per-
petuò debet ad excludendam falsitatem in testibus, & susti-
nendam probationem ab eis factam iuxta *decis.* Buratt. 662.
nu. 6. Hæc tamen coactæ solutiones non impediunt manuten-
9 tionem in libertate non soluendi, † præsertim quia factæ ab
Affictuarijs, qui Dominis, vt hic verisimiliter ignorantibus no-
cere non possunt, vt firmatur *in decis. §. esto etiam.*

Minus hanc possessionem probauit Capitulum ex partitis
10 librorum, non solum quia sunt simplices fides † partitarum
extractarum ab illius Computista lite pendente sine compul-
soria, & citatione huius partis, d. Summ. *n. 21.* Royas *decis. 211.*
nu. 12. verum etiam, quia esto quod in eis expressum est, verè
in libris contineretur, cauendum esse dicebant Domini ab
æquiuoco in accipiendo nomen illud *Casillas* vti denominati-
uum illius molendini, cùm verè ex solo contextu appositum
dignoscatur ad designandum ipsa computa in duobus libris
diuisa, quorum alterum vocatur *Casilla de communali*, alterum
vero *Casilla obsoniorum* vt in Summario Gongoræ in die expe-
ditionis *n. 1.* Aliàs enim detegeretur erronea huiusmodi descri-
ptio exactionis vsque ad tempus motæ litis ex dicta confessio-
ne Capituli, quod per nouem annos ante decimas non exege-
rit, & etiam descriptio posteà continuata vsque ad annum
1662. dum est in confesso inter has partes, quod lite durante
nulla facta fuerit exactio.

Nec omissa descriptio poterat excusari, ex quo decimę mo-
lendinorum ad Capitulum spectantium fuerint ante motam
litem ab anno 1620. vsque ad 1636. arrendata, præterito Sum-
mario Capituli *nu. 2. vers. ab anno* 1620. quia arrendamenta ve-
rificantur tantùm in molendino de Martos, & alijs ab hoc di-
uersis, nunquam tamen in isto de Casillas, vt in præterito
Summariolo Capituli *nu. 1. vers. anno 1620. & seqq.* Vnde cum
in his libris nulla legi possit partita debiti, seu exactionis de-
cimarum ex molendino de Casillas præsertim ab anno 1568.
& infra, sed tantùm aliorum molendinorum de Azenas, &
11 Martos, † hinc ex eis, vt dicebamus potius probata remane-
ret negatiua exactionis decimarum, ad *text. in l. fin. C. de reb.*
credit. & in l. 1. C. de exact. tribut. lib. 10. Rot. *decis. 740. nu. 20. p. 4.*
tom. 3. rec. Duran. *decis. 268. num. 38. & 39.* Absque eo, quod pro
isto de Casillas releuare possint exactiones factæ ex illis de
Azenas, & Martos, dum deficit in Capitulo, vt dicemus infrà,
iuris assistentia in causa vniuersali decimarum, quo casu exa-
12 ctiones ex vno corpore factæ † non inferunt ad possessionem
in altero, Seraph. *decis. 802. nu. 6. & decis. 1463. nu. 5.* Cocc. *decis.*
187. n. 2. & penes Posth. *de manut. decis. 321. nu. 22. relatis in decis.*
§. exclusa in fine, & §. prout sententiæ vers. & semper obstabit.

Nec denique hanc possessionem probauit ex quietantia, &
instrumentis arrendatariorum quietantia namque; vt dixi-
mus, patitur illum maximum defectum simulationis, qui vt-
13 potè per euidentiam facti *in decis.* relati *§. testes verò* † in con-
tinenti probatus impedit etiam manutentionem Peuting. *de-*
14 *cis. 3. n. 17. & 18.* vbi etiam obligationem Cameralem. † Quam-
uis ad istum effectum, vt non constituat Capitulum in posses-
15 sione, † sufficeret sola qualitas, quod ab eo fuerit procurata
hac lite pendente, vt *in decis.* iustificatur *d. §. testes verò*, & tra-
dit Royas *decis. 350. nu. 16. vers. vltima etiam exactio.*

Instrumenta verò arrendatariorum, quatenus dicunt, quod
soluantur per arrendatarios tot fanecæ frumenti liberæ à de-
16 cima non obstant, quia facta à Procuratoribus, † qui sine spe-
ciali, & sufficienti mandato Dominis nocere non possunt,
Arguelles *decis. 104. nu. 9.* Coccin. *decis. 326. nu. 4.* continentque
hanc clausulam de stylo Notariorum iustificato in præterito
17 Summario Gongoræ *nu. 29.* † quæ intelligitur si, & quatenus
decimæ debeantur. Rot. *decis. 203. num. 14. par. 5. rec.* & ad sum-
mum tamquam extracta hac lite pendente in vim compulso-
riæ laicalis absque citatione huius partis, d. Summ. *n. 28.* quam-
uis omni exceptione destituta † non probarent possessionem 18
Capituli, Royas *decis. 211. nu. 12.* & ex eis vnicum verè factum
à Gongoris habet præseruatiuam explicitam quatenus † de- 19
beantur, quæ dictio conditionem importat. Rota *decis. 381.*
num. 1. p. 1. diu. & ex alijs responsionibus *in decis. §. instrumenta*
denique.

Nullibi igitur probata possessione Capituli neque ex præ-
tensa vniuersali consuetudine ex alijs instrumentis executo-
rialibus mandatis de exequendo sententijs, & decretis, quibus
omnibus easdem applicarunt Domini responsiones in *decis.*
allatas §. prout non releuant cum seq. perperam allegauit Capi-
tulum iuris assistentiam, quia hæc etiamsi adfuisset sine pos-
sessione non suffragatur in iudicio possessorio exactionis deci-
marum, † quidquid sit in iurisdictionalibus, & in petitorio, 20
vt de stylo testatur. *Add. ad* Buratt. *decis. 219. lit. A. vers. tamen,*
Rota moderna & decis. 402. post nu. 6. vers. verum aduerten. & ad
Greg. *decis. 312. nu. 4. & vers. extra verò materiam*, Mart. Andr.
decis. 139. nu. 4. & cæteri, quos refert Posth. *de manut. obs. 45. ferè*
per tot. & præsertim n. 3. & seqq. 42. & seqq. & 47. vbi respondet
contrarijs Buratt. *decis. 451. nu. 2.* Cocc. *decis. 2127. nu. 4. & seqq.*
Royas *decis. 343. nu. 7. decis. 412. nu. 3. vers. tum etiam, quia latè*, Se-
raph. *decis. 1449. per totam.*

Sed verius dicebant Domini Capitulum iuris assistentiam
non habere, quia Episcopus, ex cuius iuribus, non autem ex
iure proprio Capitulum † posset eam allegare ratione admi- 21
nistrationis bonorum Episcopatus, vt dixit Rota *decis. 22. nu.*
6. & 7. p. 7. rec. Cocc. *decis. 187. nu. 1.* iuris assistentiam tantùm
habet in exactione decimarum tamquam vniuersalis Paro-
chus † quando Parochiæ non sunt distinctæ, vt in *d. decis. 22.* 22
nu. 1. par. 7. rec. Cocc. *decis. 187. nu. 1.* Royas *decis. 343. num. 5.* Ideo-
que cum in hac Diœcesi Cordubensi nunquam Capitulum pro-
bauerit, quod Parochiæ non sint distinctæ, prout tenebatur
Rota *decis. 100. nu. 24. par. 10. rec.* Royas *decis. 343. nu. 6. vers. nec*
contrarium: firma remanet iuris præsumptio diuisibilitatis ea-
rundem † desumpta ex generali diuisione facta per Diony- 24
sium Papam de cunctis Parochijs, de qua in *cap. Ecclesias 13.*
quæst. 1. cap. Pastoralis 9. de his quæ fiunt à Prælatis, cum alijs in
decis. §. nec ab hoc. Ac in illius consequentiam effectus, quod
Cura specialis, & immediata Parochiarum distinctarum
residet penès earum Rectores, † qui tantùm iuris assisten- 25
tiam habent in exactione decimarum Seraph. *decis. 802. num.*
9. & 10. Add. ad Buratt. *decis. 402. num. 6. vers. supradicta*, & latè
in decisione.

Quinimmò subiungebant Capitulum † potiùs habere re- 26
sistentiam iuris communis, vt in alia *Corduben. coram* Seraph.
decis. 1463. sub n. 5. vers. neq. vniuersalis, & in fortioribus de Epi-
scopis, & Archiepiscopis † quando, vt hic, probata non fuit 27
Parochiarum confusio *in decis. 100. nu. 24. p. 10. rec.* quæ transit
cum *d. decis.* Seraph. 108. *nu. 1.* vnde isto casu debent se fundare
in iure speciali † præscriptionis, seù alterius tituli, vt prose- 28
quitur ibidem Seraph. *nu. 4. &* Royas *decis. 343. nu. 2.* nullus ta-
men titulus à Capitulo fuit productus † copulatiuè, vt dixi- 29
mus necessarius ad abtinendam in decimis manutentionem,
vt penès Posth. *de manut. decis. 187. nu. 8. & alios in decis. §. nec ab*
hoc post medium.

Exclamatio Capituli, quod hæc petitorium respiciant, est
incongrua, cùm ea possint opponi, ac discuti ad offuscandam
prætensionem assistentiæ iuris communis, † in qua se fun- 30
dauit pro habenda manutentione in controuerso molendino,
vt tradit Posth. *de manut. obs. 45. nu. 21. vers. ad offuscan. & ibid.*
Rota *decis. 439. num. 2. vers. nec facit.*

Ideoque steterunt Domini in decisis 20. Iunij 1672. coram
me. Altera tantùm &c.

R. P. D. EMERIX.

Romana Successionis.

Veneris 13. Ianuarij 1673.

ARGVMENTVM.

Ad euitandam occultationem bonorum, quæ à muliere facta dicebatur de bonis sui viri, ad trutinam reuocantur depositiones testium de ea deponentium, quos nihil, ob illorum exceptiones primo loco probare concluditur, & demum eandem occultationem præsumi factam de bonis proprijs ipsius mulieris, non autem de hæreditarijs viri in hac decisione deciditur.

SVMMARIVM.

1 *Testes mendaces, vel non concludentes non probant occultationem.*
2 *Testes deponentes de tempore, illud præcisè concludere debent.*
3 *Testes qui contrariantur ab alijs testibus quos vocant in contestes nihil probant.*
4 *Testibus non informatis in nihilo deferendum est.*
5 *Testes de auditu nullam faciunt probationem.*
6 *Testes de proprio iudicio, & credulitate nihil penitus probant.*
7 *Testi sibi ipsi contrario nulla fides adhibetur.*
8 *Testis mendax in vno, mendax in omnibus reputatur.*
9 *Occultatio ab vnico teste non remanet probata.*
10 *Inuerisimilitudo præsefert imaginem falsitatis.*
11 *Inuerisimilitudo aufert fidem testi.*
12 *Testium defectus suppleture ex numero & vide n. seqq.*
13 *Numerus testium supplet eorum defectus si aliqui sint idonei & integri, secus si omnes patiuntur exceptiones.*
14 *Testium contrarietas vbi est clara, non quæritur de illorum reductione ad concordiam.*
15 *Delicti pro exclusione possibilis omnis interpretatio capienda est.*
16 *Occultatio præsumitur facta de bonis proprijs, vbi illa erant cum alienis commixta.*

DECISIO III.

DVm sub die 13. Maij anni præteriti dubitabatur coram
me in hac causa, an esset standum, vel recedendum à
decisis 23. Iunij 1670. coram R. P. D. meo Vicecomite tunc
aduersa valetudine detento, quia informantes valdè discor-
dabant circa statum hæreditatis Michaelis dilata fuit resolu-
tio, & ordinatum, vt firmaretur status d. hæreditatis; quam-
obrem conuocatis coram me Procuratoribus vtriusque partis,
cùm animaduertere eorum præcipuam discordiam versari
circa mobilia hæreditaria, quæ ex parte Franciscæ assereban-
tur fuisse in magna, & notabili quantitate per Elisabetham
subtracta, & occultata, operæ pretium duxi circa istam præ-
tensam occultationem particulariter consulere Dominos, qui
hodie vtraque parte audita, responderunt de ea non constare:
Nam septem testes desuper examinati, singillatim discussi,
vel nihil concludunt, vel conuincuntur de mendacio, ac pro-
inde talem occultationem plenè, & concludenter non pro-
1 bant † prout necesse foret, cùm agatur de delicto, quod ha-
bet contra se omnem præsumptionem. *l. cum Pater §. Rogo ff.
de leg. 2. bene* Rot. *decis. 274. nu. 16. par. 9. rec. & coram* Dunozett.
Iun. *decis. 205. nu. 10. & decis. 366. nu. 8.*
Primus enim, & quartus non solùm deteguntur ignari cir-
2 ca tempus obitus Michaelis, quod debebant † præcisè con-
cludere, dum iuxta eorum depositiones prætensa occultatio
sequuta fuit eadem nocte, qua ille obijt. *cap. in præsentia 8.
circa med. de probat. l. Matrem tuam 17. C. eod. tit.* Soccin. Sen.
cons. 42. nu. 9. lib. 1. Rot. *coram Duran. decis. 337. nu. 43. & in rec. de-
cis. 263. nu. 2. par. 11.* Verum etiam refelluntur ab alijs testibus,
quos vocant in contestes, & socios occultationis, Summ. Eli-
3 sabethæ *nu. 5. 20. 21.* † vnde ob expressam contradictionem,
& contrarietatem testimonium illorum corruit. *cap. licet cau-
sam circa med. de probat. l. crimen 21. §. fin. ff. de testibus*, Baldus
in cap. cum causam nu. 17. extra de testibus, Alex. *cons. 91. sub nu.
7. vers. quod si testis lib. 4.* Ciarlin. *contr. 116. nu. 36.* Magon. *decis.
Lucen. 17. n. 8. & 9.* Rot. *coram Mantic. decis. 317. n. 8. & coram bo.
mem. Celso decis. 214. num. 8. cum alijs in Burgen. Abbatiæ 15. No-
uembr. 1671. §. verum etiam cor. R. P. D. meo Rondinino.*
Secundus verò, & tertius ingenuè fatentur non interfuisse
morti Michaelis, & ad eius domum non accessisse nisi post
plures menses, minusque sciunt quænam mobilia ille in vita
possiderit, & quæ in mortem reliquerit, d. Summ. *nu. 6. 12. &
4 15.* † & propterea ipsis tamquam non informatis in nihilo
deferendum est Alex. *cons. 148. nu. 9. lib. 5.* Rot. *in rec. decis. 550.
nu. 3. par. 1. & 269. nu. 4. par. 7. & 187. num. 6. par. 9. & coram Bu-
ratt. decis. 42. nu. 6.* Præsertim quia loquuntur de auditu, vel de
5 proprio eorum iudicio, & credulitate † vt de primis est *text.
in cap. licet ex quadam de testib.* Burat. *decis. 4. num. 5. & in rec. de-
6 cis. 78. nu. 5. par. 2. & decis. 44. nu. 5. par. 15.* † & de secundis Fa-
rinac. *cons. 40. nu. 32.* Vermigliol. *cons. 15. num. 41.* & meliùs *cons.
403. num. 3.*
Quintus nomine Margherita Perina, quæ vti habitans in
eadem domo Michaelis poterat verisimiliter esse magis in-
formata, quam alij testes non cohabitantes, licèt vt supra di-
ctum est, vocata fuerit in contestem, & auxiliatricem occul-
tationis à primo teste, tamen contrarium deponit iuxta septi-
mum ibi: *Io non hò veduto, che Elisabetta accommodasse mobili,
biancarie, gioie, ò altro, nè viddi che le portasse da vn luogo à vn'
altro, nè da vna stanza all'altra, nè doue li mettessero, perche non
hò veduto simil cosa.* Et rursùs, & clariùs super quarto ibi: *Io
non sò che doppo la morte di Monsù Ervè detta Elisabetta habbia
nascosta robba, nè facesse nascondere robba alcuna.* Hinc sibimet
contraria apertè detegitur quando iuxta 12. ait fuisse in nocte
obitus Michaelis ab Elisabetha, & Margherita eius famula
asportatas in cubiculum suum duas sarcinas linteis inuolutas,
& vnam capsam mobilium, quorum quantitatem, & quali-
tatem referre nescit; Vtique eius contrarietas magis crescit
quando postea subdit dictam Elisabetham nunquam habuis-
se, nec retinuisse famulam eodem Sum. *nu. 3.* † ita fit, vt 7
nulla ei sit adhibenda fides, *cap. licet causam circa med. de pro-
bat. l. 2. de testibus*, Buratt. *dec. 367. n. 8. & in Rauennaten. decima-
rum 23. Ianuarij 1672. §. minus obstat coram me.*
Sextus, tametsi iuxtà sextum clarè fateatur se non inter-
fuisse morti Michaelis, nec recordetur an, & quando ad eius
domum accesserit, nempe an post diem, biduum, triduum,
hebdomadam, mensem, annum, vel biennium, idemque re-
petat iuxta septimum, nihilominus non erubescit iuxta idem
septimum asserere, quod statim mortuo Michaele plura mo-
bilia fuerunt translata de illius domo ad aliam, & hoc scire,
quia ipsemet illa asportauit, ac etiam quia consignauit supra-
dictæ Margheritæ quinto testi habitanti in dicta domo Mi-
chaelis duas sarcinas linteis inuolutas, citato Sum. *nu. 39. cum
tribus seqq.* Quod vtique sufficit, vt huic testi minimè creden-
dum sit, † quia ob indiuiduitatem iuramenti mendax in 8
vno, mendax in omnibus reputatur. Bald. *in l. si ex falsis 42. n.
15. C. de transact.* Fælin. *in cap. Fraternitatis num. 21. de hæretic.*
Put. *decis. 28. num. 4. lib. 3.* Bich. *decis. 34. nu. 6. & in rec. decis. 102.
num. 16. par. 9.*
Septimus denique, qui (alijs sublatis) vnicus remanet, † & 9
per consequens insufficiens ad probandam prætensam occul-
tationem. *cap. licet vniuersis 23. extr. de Testibus, & ibi* Bald. *n.
4.* Rot. *decis. 244. nu. 1. p. 1. rec.* nimis pariter discordat in tempo-
re obitus Michaelis, in quo consistit cardo occultationis; Ne-
scit quænam mobilia ille possiderit, & demum inuerisimilia
deponit asserendo fuisse noctis tempore ad eius domum, val-
dè distantem à domo Elisabethæ, de eius ordine asportatos
mediante persona sibi incognita nouem saccos capacitatis di-
midij rubri circiter plenos mobilibus, quos postmodum pari-
ter noctis tempore eidem personæ incognitæ restituit, dicto
Summ. *n. 43. 44. & 45.* † Ex qua quidem depositione benè per- 10
pensa non modica oritur inuerisimilitudo, quę præsefert ima-
ginem falsitatis, vt dicit Bald. *in l. 1. num. 16. C. de seru. fugitiu.*
Mandell. *cons. 224. nu. 9.* Rot. *in d. Burgen. Abbatiæ 13. Nouem-
bris 1671. §. additis coram R. P. D. Rondinino*, † ac fidem adi- 11
mit testi, latè Rot. *coram bo. me. Celso decis. 40. nu. 8. & decis. 236.
num. 4. & in Perusina hæreditatis 27. Ianuarij 1671. §. in quorum
comprobationem coram me.*
His præmissis cessat conclusio, quod testium defectus † 12
suppleantur ex numero iuxta firmata per Rot. *coram Royas de-
cis. 353. num. 5. & 6. & decis. 466. nu. 8.* quia id intelligendum est
quando inter eos adsunt aliqui idonei, & integri, † secus si 13
omnes patiantur aliquam exceptionem; tunc enim vitia, &
defectus vicissim suppleri non possunt, vt declarando d. con-
clusionem post alios dixit *Add. ad* Buratt. *decis. 143. num. 38. &*
Rot. *coram Merlin. dec. 277. nu. 11.* Quemadmodum vbi eorum
contrarietas est clara † non quæritur de reductione ad con- 14
cordiam, vt in specie ait Alex. *cons. 2. num. 11. vol. 7. cum alijs in
d. Burgen. Abbatiæ 13. Nouembris 1671. §. verum etiam in fin. cor.
R. P. D. meo Rondin.*
Cęterùm omnis difficultas cessare visa est ex eorundem te-
stium depositionibus concludentibus Elisabetham habuisse
ex hæreditate vtriusque parentis plura mobilia, gemmas, &
argenta, illaque retinuisse, & conseruasse domi Michaelis
viri, d. Summ. *nu. 47.* Vnde quatenus ijdem testes aliquam pro-
barent occultationem, nihilominus cùm tantùm deponant
circa nudum factum, nec sciant, cuiusnam essent asserta mo-
bilia occultata, ad euitandum delictum, † pro cuius exclu- 15
sione omnis capi debet interpretatio, Rot. *cor. Celso, dec. 395.
nu. 13. & in rec. decis. 420. nu. 5. par. 12.* præsumi deberet occultas-
se bona propria † ne describerentur in inuentario mariti, 16
quod iure facere potuit *ad text. in l. merito 51. ff. pro socio, l. 1. &
ibi gloss. verbo profitearis C. de crim. expilat. hæredit.* Farinacc. *de
furt. par. 3. q. 174. nu. 127. &* Menoch. *de arbitr. lib. 1. centur. 2. cas.
300. nu. 7. & 8.*
Et ita vtraque &c.

Decisio 411. supra parte 15. est in eadem Causa.

R. P. D.

R. P. D. EMERIX.

Bononien. Prædij, seù Expensarum.

Veneris 13. Ianuarij 1673.

ARGVMENTVM.

Taxatio expensarum facta pendentibus ferijs ab obiecta nullitate saluatur, quia agebatur de causa attentatorum, in qua Auditores Rotæ ad instar meri possessorij possunt absque vlla derogatione feriarum procedere, sed illa condemnatur ex eo solùm; quod indefinitè, non autem pro rata attentatorum facta sit.

SVMMARIVM.

1 *Feriæ generales in Rota non obstant taxationi expensarum in causis attentatorum.*

2 *Attentatorum causæ sapiunt naturam meri possessorij.*

3 *Auditores Rotæ in causis attentatorum, & meri possessorij procedere possunt etiam pendentibus ferijs generalibus.*

4 *Expensæ pro copijs scripturarum, & propinis in Rota non debentur, fallit in causis attentatorum, num. seq.*

5 *Expensæ nedum viuæ, & iudiciales, sed etiam extraiudiciales in attentatis reficiuntur.*

6 *Expensarum compensatio quatenùs intret quando mutua est causæ victoria.*

Expensæ non debentur contra petentem plus debito, nu. 6.

7 *Expensæ debentur solùm pro rata attentatorum, non autem vltrà.*

DECISIO IV.

FRatres de Seraphinis, & litis Consortes post expeditionem causæ super attentatis commissis à Sororibus de Righettis, & Iacobo Pizzalio ad formam decisionis desuper æditæ 16. Maij proximè præteriti coram R. P. D. meo Calataiù, obtinuerunt pro illorum integra purgatione ab eodem taxari expensas in scutis 128. à qua taxatione commissa mihi per Signaturam causa appellationis, proposui dubium, An constet de excessiua? affirmatiue per DD. resolutum.

Non ex eo quod taxatio fuerit nulla vtpotè facta tempore
feriarum generalium absque speciali commissione derogato-
1 ria, quia visum est DD. ferias non obstare, † quo minus fie-
2 ri possit taxatio expensarum in causis attentatorum, † quæ
3 sapiunt naturam meri possessorij, in quo † Auditores Rotæ
procedere possunt, etiam pendentibus ferijs, iuxtà *decisionem vnicam* Acchil. de Graff. *tit. de ferijs par. 3. §. 1. num. 47. fol. mibi* 385. Coccin. *adnot. 261. nu. 243. & seq. & 368.* Rota *decis. 402. nu. 14. & 15. par. 4. tom. 2. recent.* & alijs relatis in terminis attentatorum ratiocinatur Marc. Anton. de Amat. *dec. 26. nu. 2. 3. & 4. & per tot.*

Nec minus ex eo quod in taxatione fuerit habita ratio ex-
pensarum pro copijs scripturarum, & duabus propinis solutis
4 pro duobus decretis, † quæ regulariter in Rota non taxan-
tur, vt dictum fuit coram Bichio *dec. 73. num. 6. & 240. in fine.*
Quia regula fallit in causis attentatorum, in quibus non so-
5 lùm expensæ viuæ, & iudiciales, † sed etiam extraiudicia-
les reficiuntur, vt declarando dictas contrarias decisiones, respondit Rota *coram Royas decis. 374. num. 7. & seq. & coram* Bichio *dec. 389. num. 9. & 10. & decis. 534. num. 17. & seq. & coram Celso decis. 80. nu. 7. cum alijs in Tiburtina attentatorum 29. Nouembris 1669. coram Me.*

Sed ex eo quod ex prædicta decisione edita coram R. P. D. meo Calataiù 16. Maij proximè præteriti apparet eosdem fratres de Seraphinis, & Consortes remansisse pro parte victos, dum prætendentibus ipsis esse attentata omnia gesta non solùm post, sed etiam ante, secundùm rescriptum Signaturæ, Rota censuit tantummodò esse attentata gesta post. non autem ante dictum rescriptum, vt latiùs *in decis. §. non quidem;*
Vndè quidquid sit, an perspecta mutua victoria intret com-
6 pensatio, ità vt nullæ debeantur expensæ, † prout contra pe-
tentem plus debito alijs congestis firmauit Rotam *coram Coccino decis. 2022. nu. 1. & 2.*

Hoc pro certo habitum fuit, quod taxatio expensarum in-
distinctè facta pro copijs scripturarum, & integro regestro
nulla facta deductione ratæ concernentis attentata per Ro-
7 tam reiecta non possit ab euidenti excessu saluari, † quia tri-

tum est, quod in huiusmodi iudicijs refici tantùm debent illæ expensæ, quæ percutiunt attentata, & factæ fuerunt eorum occasione, non autem aliæ, Rota *coram Coccino decis. 371. sub nu. 3.* Bich. *decis. 125. num. 10. cum alijs in Astoricen. Parochialis de Rubiana 10. Februarij 1659. §. Quoniam quoad expensas coram Eminentiss. Cerro.*

Et ità vtraque, &c.

Hæc supra enunciata Decisio habetur impressa in præcedenti Parte 17. iuxtà illius ordinem 322.

R. P. D. CASTRILLO.

Leodien. Electionis.

Veneris 13. Ianuarij 1673.

ARGVMENTVM.

Coarctare volebat Capitulum tempus sibi competens ad eligendum, sed quia nulla suberat coarctationis necessitas, in præiudicium absentis, qui ad electionem vocari debuerat, coarctationi locum non fuisse concluditur.

SVMMARIVM.

1 *Eligendi facultatem habens ad certum tempus, potest illud ad sui libitum coarctare, & quando, & num. seqq.*

2 *Electio accelerari non potest vbi nulla vrget necessitas accelerandi, & num. seqq.*

3 *Electionis accelerandæ iusta causa est periculum scismatis intrusionis, & huiusmodi, & vide nu. seqq.*

4 *Ecclesiæ viduatæ vbi prouideri debet, hæc satis iusta reputatur causa coarctandi, & abbreuiandi tempus electionis illius.*

5 *Ecclesia vacans, si est curata dicitur remanere viduata, secus si nullam habeat iurisdictionem Episcopalem, vel quasi.*

6 *Absentia Canonici, vel alterius de Capitulo breui tempore reuersuri, impedit quominùs electionis tempus abbreuietur.*

7 *Absens vt expectari debeat parum refert, an sit intrà, vel extrà Prouinciam, vbi commodè vocari potest.*

8 *Absens, vt interueniat electioni vocari debet, vel per Nuncium, vel per epistolam, vel saltim per ædictum.*

9 *Tempus electionis, vbi nulla subest necessitas, abbreuiari non potest, & supra à nu. 4.*

DECISIO V.

EX eisdem fundamentis, quibus Domini moti fuerant die 18. * Iunij anni præteriti ad respondendum coram me pro nullitate electionis Ioannis Petri de Sprimont hodie censuerunt standum esse in decisis.

Nàm licet terminus vnius mensis ad eligendum præfixus
ex Indultis sa. me. Sixti Quinti, & Vrbani Octaui, tanquàm
inductus fauore eligere debentium possit ab eisdem ad libi-
tum coarctari, † etiam si aliqui minorem partem constituen- 1
tes contradicant, vt præter relatos in mea *dec. sub §. nihil refragante,* firmat Peyrin. *de priuileg. regul. in addit. ad Constit. Vrbani Octaui tom. 3. cap. 9. num. 12. in fine, & cap. 13. num. 9. vers. tum quia absurdum.*

Nihilominùs quandò nulla vrget necessitas accelerandi
electionem † coarctationi non esse locum, in specie tenuit 2
Hostien. *in cap. cum nobis 19. nu. 13.* cum quo transit Abbas *sub num. 9. vers. si autem de elect.* & concordando DD. firmat Siluester *in summ. verb. electio prima quæst. 7. num. 8.* Lauor. *var. elucubr. tit. 4. de elect. cap. 18. num. 23.* Passerin. *pariter de elect. cap. 11. num. 95.*

Quod autem non vrgeret necessitas patet ex eo, quia per
modicam dilationem nullum damnum, nullumque imminebat periculum scismatis, intrusionis, abusus laicæ potestatis,
& similium, † quæ ad effectum inducendi iustam causam 3
temporis coarctandi ponderantur per Sigismund. à Bonon. *de elect. dub. 9. nu. 7.* Lauor. *d. tit. 4. cap. 17. num. 11. & 12.* Passerin. *dicto cap. 11. nu. 33. & per Rotam in Calaguritana dimidiæ portionis 28. Nouembris 1664. coram Reuerendiss. Gerunden. quæ est decis. 82. nu. 5. & 6. inter eius impress.*

Et quamuis hanc iustam causam adesse dicerent Infor-
mantes pro Ioanne Petro † eo ipso, quod Electores intendunt 4
prouidere Ecclesiæ viduatæ, iuxtà Text. *in c. cùm inter vniuersas 18. & gloss. in c. cum nobis 19. in verbo reuocare, & ibi* Anchar. *post n. 4. vers. Ego credo, & Abbas sub n. 9. post med. vers. sed causa*

subest de elect. & notat Passerin. *d. cap. 11. num. 9. & 100. vtrobique in fine*, cum alijs congestis ab Informantibus.

Attamen Text. & DD. præallegati loquuntur, & procedunt in Ecclesijs habentibus curam animarum, quæ per mortem eorum Pastorum dicuntur propriè viduatæ, & quibus
5 ex mora in prouidendo plura possunt oriri præiudicia; † Non autem in dignitatibus Ecclesiarum Cathedralium, seu Collegiatarum nullam habentibus annexam iurisdictionem Episcopalem, vel quasi Episcopalem, qualis est Abbatia controuersa, per cuius vacationem proinde Ecclesia non remansit viduata, vt explicat Gloss. *in cap. quia propter 42. verb. Ecclesijs in fin. de elect.* cum Canonistis, quos in eodem cap. refert, & sequitur *Reuerendiss.* Fagnan. *num. 23.* & declarat Rot. *decis. 3. in princ. & dec. 5. pariter in principio*, vbi testatur de opinione omnium Canonistarum iunctis *nu. 1. & 2. de elect. in nou.*

Accedit defectui causæ rationabilitas contradictionis resultans ex absentia alterius ex Capitularibus, qui cùm reperiretur in itinere, & esset breui affuturus, vt fuit Capitulo notificatum mediante protestatione facta per Succam alte-
6 rum ex Canonicis † præsentibus, erat expectandus, nec poterat in illius contemptum, & præiudicium tempus abbreuiari, & ad electionem deueniri, iuxtà notata per Sigismund. à Bonon. *dub. 13. num. 7.* Lauor. *var. elucubr. d. tit. 4. cap. 15. nu. 25.* & firmauit Mantic. *decis. 288. nu. 3. & 4. cum alijs relatis in decis. quæ reuidetur §. finali.*

Parùm releuante istas authoritates, & præsertim *decis. Manticæ* loqui in degente intrà Prouinciam, & Diœcesim; Quia seclusa consuetudine, seu lege particulari non est attendendum, an absens sit intrà, vel extrà Prouinciam, dummo-
7 dò reperiatur in loco, † ex quo commodè vocari possit, vt inquit Gloss. *in cap. cum in Ecclesijs 33. verb. si commodè de præben. in 6.* & notat Abbas *in cap. coram Dilecto num.... de elect.* quem sequitur Sigismund. à Bonon. *d. dub. 9. num. 8.* Passerin. *in sæpius citato cap. 11. nu. 35. 36. & 38.* Rot. *d. decis. 82. nu. 6. & duobus seqq. coram Reuerendiss. Gerunden.*

Et licet incertitudo loci eximat Capitulum ab onere vocandi per Nuncium, vel per literas, non tamen eximit ab
8 onere vocandi per ædicta † quorum neutrum hic constat interuenisse, iuxtà doctr. Ioannis Andr. *in d. cap. quaproprer nu. 45. vers. si verò nescitur de elect.* & tradit Barbos. *de iur. Eccles. lib. 1. cap. 19. nu. 91. & de canon. & dignit. cap. 39. num. 3.* Lauor. *in præcit. tit. 4. cap. 17. nu. 10.* & distinguendo inter vnum, & alterum casum firmauit Petr. Gregor. Tholos. *in tit. de elect. cap. 14. num. 13.* quem refert, & sequitur cum hac distinctione Lauor. *loc. cit. nu. 12. in fin.*

Neque ab onere illum expectandi eximebatur Capitulum, quando vt dixi, nulla subest necessitas tempus abbre-
9 uiandi, † & sciebatur prout hic absentem esse, & de proximo, & in tempore reuersurum vt exitus demonstrauit, iuxtà *dictam decis.* Mantic. *nu. 3.*

Obiectum denique, quod solus Canonicus de la Rochette non expectatus possit dare de contemptu, visum est corruere ex facto, dum ante confirmationem electionis controuersiæ adhæsit protestationibus factis à Succa *Summ.* præterito Comitis de Poittiers *nu. 8.* ipsumque Comitem in Abbatem elegit *eodem Summ. nu. 3.*

Et ita vtraque &c.

Supra in alia præcedenti Parte adest Decisio hic confirmata ibi in ordine 350.

R. P. D. CASTRILLO.

Romana Donationis.

Veneris 13. Ianuarij 1673.

ARGVMENTVM.

Constituerat Testator fideicommissum, & deindè donationem fecerat cum preseruatiua fideicommissi facti, vel faciendi, cumque etiam tertio nouum testamentum condidisset, & in eo fideicommissum à se primo loco ordinatum iterum repetijsset, hocipsum pro adimplemento suæ voluntatis sufficere decisum est.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommissum absolutum ex quibus verbis dicatur fuisse constitutum.*
2 *Testamentum primum non dicitur reuocatum per secundum in ijs, quæ in secundo testamento transcripta, & repetita sunt.*
3 *Expressione à testatore facta, alia & maior expressio fieri non potest.*
4 *Exceptio est de regula, & indicat quid in regula comprehensum sit.*
5 *Contradictio in voluntate contrahentium, vel Testatorum semper est euitanda.*
6 *Donatione facta de bonis vsque ad certam summam sine alia espressione, illorum dominium remanet penès donatorem, & bona dicuntur solùm hypothecata.*
7 *Dominium rei donatæ, etiam cum clausula constituti, si res est incerta ratione loci, vel quota remanet penès donantem.*
8 *Relatum continetur in referente cum omnibus, & singulis suis qualitatibus.*
9 *Testamentum non potest amplius à Testatore reuocari, posteaquàm Testator aliquod donauit cum relatione ad illud.*
10 *Donatio facta pro certo, & determinato matrimonio, pro solo donatario stipulata, nullum ius tribuit descendentibus ab illo.*
11 *Filiorum, & descendentium nomen non comprehendit fœminas in acta præseruatiui fideicommissi masculini illas excludentis.*
12 *Vtile per inutile non vitiatur, præsertim in vltimis voluntatibus.*
13 *Voluntas à potestate metienda est.*
14 *Donatarius, vel alius vltimus descendens habet liberam facultatem disponendi.*

DECISIO VI.

ITerum repetebant Informantes pro sororibus Ceuis scuta 20. mil. donata Pontio Iuniori à Seniore, ac bona in solutum tradita non comprehendi sub fideicommisso condito ante, nec post donationem: Non sub primo vti reuocato per secundum, nec sub isto, in quo Pontius senior testatus est de bonis suis, non de donatis iam ex illius dominio dismembratis: Et denique cum vtrumque fideicommissum ordinatum fuerit ad fauorem descendentiæ masculinæ tantum Pontij donatarij, exclusis fœminis, & substitutis extraneis dicebant sub neutro posse comprehendi bona donata stante conuentione in ipsa donatione—*Quæ tamen loca Montium &c. remaneant supposita dispositioni, & fideicommisso facto, vel faciendo in fauorem tamen filiorum; & descendentium ipsius Pontij*, sed potiùs hæc verba † inducere absolutum fideicommissum pro 1
masculis, & fœminis descendentibus à Donatario, vt ab ipso Pontio habentem potestatem disponendi prolata, *l. in testamento 27. ff. de condit. & demonstrat.* Simon. de Pret. *de interpr. vltim. volunt. fol. 173. nu. 239. lib. 2.* Rot. *decis. 310. nu. 54. par. 6. recent.* vel saltem bona remansisse libera Donatario, cuius sint hæredes sorores ipsæ de Ceuis.

Sed his omnibus non subsistentibus Domini steterunt in decisis coram Me die 14. * Martij 1672.

Nàm quoad reuocationem primi fideicommissi licèt regulariter per secundum testamentum dicatur reuocatum primum cum omnibus in eo contentis, maximè quando adest clausula, *cassans, irritans &c.* † nihilominùs hæc regula 2
non procedit in illis, quæ fuerunt de verbo ad verbum transcripta, seu repetita in secundo testamento, vt in facto de fideicommisso masculino cum expressa fœminarum exclusione non fuit controuersum, & in iure conclusionem probant auctoritates adductæ in Decisione, quæ reuidetur sub §. *Nec obstat primum fideicommissum*, præcipuè Mantic. *de coniect. lib. 12. tit. 1. num. 36. cum seq.* ac etiam admittunt Ruin. *cons. 93. num. 15. vers. sed nos loquimur lib. 2.* Curt. iun. *cons. 163. num. 15.* in contrarium allegati.

Quoad dismembrationem bonorum donatorum è dominio Pontij Textatoris, qui de bonis suis in vtroque fideicommisso, siuè in vnico bis edito disposuit, cessare visum est obiectum ex ipsa protestatione, seu præseruatione donationis, non ad aliud adiecta, nisi vt bona donata non dismembrarentur ab omnibus hæreditarijs, sed simul cum illis remanerent sub fideicommisso facto, vel faciendo à donatore de bonis suis; † Vndè alia expressio in ordinatione fideicommissi 3
necessaria non erat, vt respondebatur in secunda Decisione huius causæ coram *R. P. D. meo Beuilaqua die 6. Iunij 1664.* sub §.

sub §. ex quibus quoque, ac etiam in prima coram Me sub §. Quod autem Donans.

Vlteriùs Domini considerabant in secundo testamento
Pontium comprehendisse bona donata, dum ordinando in-
uestimentum ex fructibus suorum bonorum excepit fructus
donatorum demonstrans hæc in precedenti ordinatione fidei-
4 commissi comprehensa, cum exceptio fit de regula, † & in-
dicèt quid in regula comprehendatur *gloss. in rubr. de reg. iur. in 6.* Alex. *cons. 35. num. 20. lib. 4. & cons. 32. num. 4. lib. 7.* Rota *coram
Gregor. decis. 257. num. 4. & 6. in rec. par. 3. dec. 204. num. 9. 240.
num. 1. & 2.*

Successiuè etiam assignatio bonorum post secundum testa-
mentum emanauit cum eadem expressione, quod remaneant
sub fideicommisso facto, vel faciendo: Ideò si Donator voluit
ea remanere supposita fideicommisso facto, per necesse dicen-
dum est, quod intellexit de ordinato in primo testamento, &
transcripto in secundo, dum de alio non constat, nè cætero
qui comprehendendo bona sub fideicommisso facto, quæ sub
eodem facto non comprehenderat, manifestè sibi contradi-
5 xisset, quam † contradictionem in voluntate contrahen-
tium, vel Testatorum semper vitandam, monet Dec. *cons.
433. num. 17. in fine,* Surd. *cons. 160. nu. 75.* Rot. *coram Bich. decis.
283. num. 16. & 337. nu. 15.*

Nec apta fuisset expressio in testamento de bonis donatis,
vt dismembratis, quando adhuc Donator nihil assignauerat
pro satisfactione scutorum 20. mil. sed tantùm hanc pecunia-
riam quantitatem promiserat in tot bonis arbitrio suo eligen-
6 dis, & ità hypothecauerat æqualitèr omnia bona, † quorum
dominium adhuc remanebat penes hypothecantem per Tex-
tum *in l. cum fortis 35. in fine, ff. de pignor. act. l. pignus 8. C. eodem
tit.* Clar. *in §. Emphyteusis qu. 19. & 20.* Rot. *coram Bich. dec. 204.
nu. 12. & in recen. decis. 80. n. 16. par. 12.*

7 Quæ conclusio procedit etiamsi sub clausula *Constituti*, †
donetur res particularis in certa ratione loci, vel quotæ, vt
post Bart. *in l. 3. §. incertam num. 2. aliosque scribentes, ff. de acquir.
possess.* firmarunt Paris. *cons. 55. nu. 2. cum seqq. & cons. 59. nu. 15.
16. & 17. lib. 1.* Tiraquell. *de iur. constit. limit. 19. num. 2. & 3.* Rot.
coram Duran. decis. 49. num. 13. & in terminis *coram Dunozet. de-
cis. 522. nu. 3. 917. paritèr nu. 3.*

Ceterùm etsi dicamus fuisse reuocatum primum fideicom-
missum, & non repetitum in secundo testamento, adhuc il-
lud esset attendendum, non vt conditum in testamento po-
steà reuocato, sed tanquàm contentum in donatione, in qua
per relationem habitam ad ipsum primum fideicommissum
8 non adhuc reuocatum, † censetur specialitèr expressum, &
repetitum cum omnibus suis qualitatibus, vt præter auctori-
tates adductas in præcedenti *decis. coram Me sub §. prima præ-
tensio,* probat Gratian. *discept. 751. sub nu. 2.*

Et quamuis Donans sibi præseruauerit facultatem facien-
di aliud fideicommissum super bonis donatis; si ad sensum al-
terius Partis de hoc non constaret, vtique seruandum esset
9 primum, † cuius reuocatio post donationem ad illud relati-
uam, non erat amplius in potestare Donantis absque confe-
ctione secundi super bonis donatis, vt aduertunt Peregrin. *de
fideic. art. 51. num. 31. vers. sed hæc rectè* Cutell. *de donat. tom. 2. di-
scurs. 1. special. 17. nu. 12. & 13.* Rota *decis. 303. n. 5. par. 12. recent.*
& magis in specie casus controuersi. Gratian. *discept. 751. nu. 1.
vsque ad 9.*

Constito igitur ex prædictis de comprehensione bonorum
donatorum sub fideicommisso testamentario feminarum ex-
clusiuo prætendi nequit aliud absolutum pro masculis, & fœ-
minis, vel bona donata penès Donatarium libera remansisse,
vt contendebant Informantes pro sororibus Ceuis.

Neque ipsam donationem pro certo, ac determinato ma-
trimonio ius aliquod tribuere potuit descendentibus fœminis,
10 † dum stipulatio adhibita fuit pro solo Donatario iuxtà con-
clusionem traditam per Tondut. *resol. ciuil. cap. 55. n. 31. cum seq.
tom. 1.* quam pluries approbauit Rota, *vt coram Burat. dec. 861.
nu. 1. coram Eminentiss. Card. Ottbobono dec. 99. n. 23. cum seq. 133.
nu. 6. ad 8. in recen. 171. & 203. vtrobique nu. 3. par. 8.*

Nomen verò filiorum, ac descendentium non comprehen-
11 dere † fœminas in actu præseruatiuo fideicommissi mascu-
lini, quod illas excludit, iam fuit responsum *in decisione,* quæ
reuidetur *sub §. Et clausula in fauorem tamen*: Est enim vul-
garis regula de contradictione vitanda, dum agitur de inter-
pretatione verborum, immò sufficit quæcumque Donatoris
explicatio de masculis, vt notat Cutell. *de donat. tom. 2. disc. 1.
special. 7. nu. 30. sub §. Immò seposita facultate,* Rota *decis. 33. nu.
16. par. 12. rec.*

Quantum verò attinet ad substitutionem extraneorum in
testamento Pontij senioris, quæ vere non fuit præseruata in
donatione, placuit responsio, quod fideicommissum, & sub-
stitutiones factæ pro filijs, & descendentibus masculis Pontij
donatarij, etsi contentæ in testamento Pontij senioris, non
sunt idem cum fideicommisso, & substitutionibus ibidem fa-
ctis ad fauorem extraneorum post finitam lineam masculi-
nam Pontij Donatarij, sed sunt ordinationes diuiduæ, ac di-
uersæ; Ideò ex regula, quod vtile per inutile non vitiatur,
† præsertim in vltimis voluntatibus, in quibus sustinetur 12
actus eo modo, quo sustineri potest *l. hac consultissima, §. ex im-
perfecto, C. de testamentis, l. 2. ff. de his, quæ pro non scriptis ha-
ben.* Ias. *in l. 1. §. sed mihi num. 12. ff. de verbor. obligat.* Simon. de
Pret. *de interpret. vlt. volunt. lib. 1. interpret. 2. dub. 2. solut. 14. n. 18.
fol. 77.* Surd. *cons. 428. num. 25.* Fusar. *de substit. q. 463. nu. 12.* cessat
omnis difficultas, quia Donator voluit bona donata remane-
re tantùm sub fideicommisso facto, vel faciendo pro descen-
dentibus Donatarij non sub altero pro extraneis, sub quo re-
liqua bona, exceptis donatis, † contineri metiendo volun- 13
tatem à potestate censendum est per *text. in l. Lucius 21. §. Im-
peratores, ff. ad Municipalem,* & inquit Rota *coram Peutinger.
decis. 209. nu. 11. coram bo. mem. Card. Celso, 116. num. 2. & in rec.
604. nu. 17. par. 5.*

Ex his, & alijs deductis in Decisionibus pro hac Parte,
cùm prorsùs vana detegatur repetita prætensio deducendi
perfectum, & absolutum fideicommissum fauore vtriusque
sexus ex ipsa donatione reiecto testamentario fœminarum
exclusiuo, non subsistit hanc exclusionem esse temporaneam
extantibus masculis, provt nullius subsistentiæ reputarunt
Domini attento illo ablatiuo absoluto per fideicommitten-
tem apposito. *fœminis semper exclusis, ex fructibus bonorum
tantùm dotandis,* attentoque simul, quod Iacobus earum fra-
ter, vt vltimus vocatus, & liber Dominus bonorum donato-
rum † voluit, ac potuit de illis disponere ad fauorem extra- 14
nei, per Textum *in l. cum Pater 79. §. Libertis, & l. qui soli-
dum 80. §. Prædium, ibique gloss. in verbo hæredem extraneum,
ff. de legat. 2.* cum alijs allegatis per Fusar. *de substit. qu. 551. per
totam,* & comprobauit Rot. *dec. 203. num. 1. par. 2. 194. num. 12.
363. num. 1. par. 5. rec.*

Et ità vtraque parte Informante decisum.

*Decisio, quæ hic confirmatur habetur impressa supra in præce-
denti Parte decimaseptima ibi in ordine 277.*

R. P. D. RONDININO.

Tranen. Iuris sepelliendi.

Veneris 13. Ianuarij 1673.

ARGVMENTVM.

**Ad intelligentiam quando inter plures Eccle-
sias vni tantùm possit ius sepelliendi compe-
tere traditur, & pluribus comprobatum est,
quæ dicatur esse Parochialis, & Matrix,
aliæ verò filiales, & adiutrices, vel vtraque
pòtiùs Parochialis existat; inde etiam plura
de constitutiuis Parochialitatis, de materia
dismembrationis, ac etiam de iure deciman-
di adducuntur.**

SVMMARIVM.

1 *Ecclesiæ Parochiali proprij, ac determinati limites assignari debent.*

2 *Ecclesia vt dicatur Parochialis quatuor habere debet requisita, & quæ illa sint.*

3 *Ecclesiæ Parochiali spectat ius sepelliendi homines intrà suos limites decedentes.*

4 *Ius sepelliendi est vnum ex consequutiuis Parochialitatis.*

5 *Sepulturam habens suorum maiorum quatenùs in ea sepelliendus sit.*

6 *Ecclesiæ vbi sunt plures quando vna dicatur esse Matrix, vel vtraque potiùs Parochialis existat, & num. seqq.*

7 *Ecclesia posteà ædificata pro maiori populi commoditate in adiutorium Ecclesiæ Matricis dicitur fuisse constructa, & num. seqq.*

9 *Ecclesiæ Matricis nomen est æquiuocum, & à subiecta materia regulatur.*

10 *Ecclesia vna si sola Parochialis existat, cetere dicuntur filiales,*

& adiutrices illius, & sup. à num. 6. ac infrà num. seqq.
11 Clausula, sine præiudicio iurium Ecclesiæ Matrici competentium, quomodo intelligatur, & sup. à num. 5. vers. neque, & num. 16.
12 Ecclesia filialis, vel etiam dismembrata à Parochiali, quatenus dicatur acquisiuisse ius sepelliendi.
13 Ecclesia Matrix in dismembratione alterius Ecclesiæ sibi subditæ, potest sibi præseruare ius sepelliendi.
14 In Dismembratione Ecclesiæ totum id, quod non est exceptum, in Ecclesiam dismembratam transfertur.
15 Præseruatio facta in dismembratione Ecclesiæ intelligitur de alijs iuribus præterquam consequutiuis ad dismembrationem ipsam.
16 Dismembratio Ecclesiæ facta cum clausula, sine præiudicio iurium Matrici competentium, præseruat ius decimandi.
17 Ius decimandi an transeat ipso iure in Ecclesiam dismembratam, vel non, & num. seqq.
19 Decimæ prædiales, vel sacramentales quomodo diuersimodè transeant in Ecclesiam dismembratam.
20 Ius sepelliendi acquiritur etiam ex consuetudine, & sup. nu. 3.

DECISIO VII.

Ecclesijs S. Iacobi, & S. Mariæ, quæ Animarum curam
in terra Baroli Tranen. Diœcesis promiscuè exercebant
1 proprios, † ac certos limites anno 1594. assignauit Episcopus Synodi Tridentinæ decreto inhærens in sess. 24. de reform. cap. 13. in fine, Sum. hodierno Ecclesiæ S. Iacobi num. 1. Ideòque prætendente Ecclesia S. Mariæ ius sepelliendi decedentes nulla electa sepultura intrà limites Parochiæ S. Iacobi, adhuc ad se spectare post varia dissidia, super summarijssimo possessorio, assumpta coram A. C. Ateosso, discussione petitorij, fauore Ecclesiæ S. Iacobi sententia prodijt, idemque præuia decisione 2. Decembris 1671. coram R. P. D. meo Priolo, Rota pronunciauit, à cuius deindè sententia interposita iterùm ab Ecclesia S. Mariæ appellatione, Causaque mihi commissa, sententiam Rotalem confirmandam esse Domini responderunt.

Quidquid enim retroactis temporibus disceptari potuisset, certum est ab anno 1594. quo Parochiarum diuisio facta fuit, vnamquamque ex illis Oues proprias cognoscere debere, & quemadmodum Ecclesia S. Iacobi verè Parochialis existit, quod nunquam impugnarunt scribentes pro Ecclesia S. Mariæ, cùm concurrant quatuor requisita ad constituendam
2 Ecclesiam Parochialem necessaria, locus † sub certis finibus præfinitum, in quo Populus ei deputatus degat, iuxtà declarationem Dionisij Pontificis, & Toletani Concilij relatam in Canone Ecclesiarum 13. quæst. 1. & in Canon. plures 16. quæst. 1. cum quibus Trid. Synodus se conformauit in d. sess. 24. de reformat. cap. 13. in fine. Exercitium curæ Animarum nomine proprio ad terminos Text. in cap. extirpandæ 30. §. qui verò de præben. nomen Rectoris eidem Ecclesiæ Præfecti, ad text. in cap. cùm non ignores 15. illo eodem tit. & potestas fori pœnitentialis cum correspectiua necessitate recipiendi, & subministrandi Sacramenta, ad celebrem Text. in cap. omnis 12. de pœnit. & remiss. & in Clem. dudum, vbi notabilis glos. verb. impendant de sepultur. quemadmodum hæc omnia probantur in dicto Sum. Ecclesiæ S. Iacobi, n. 1. 7. & seqq. & concordatis antiquorum Canonistarum sententijs, comprobant Staphil. de liter. grat. tit. de qualitate, & stat. benef. à num. 20. Gomez in reg. de idiom. qu. 11. Gonzal. ad Reg. 8. Cancell. glos. 6. à nu. 34. Cost. de remed. subsid. remed. 10. in fin. Barbos. de Paroch. par. 1. cap. 1. à nu. 27. & dixit Rota in celebri illa Recanaten. in diuers. part. 2. decis. 52. quam posteà secuta est in rec. par. 3. dec. 489. nu. 2. coram Pen. decis. 1444. à n. 4. coram Coccin. decis. 1887. à num. 10. repetita in rec. par. 5. decis. 380. coram Bich. dec. 228. à num. 19. & coram Zarat. decis. 45. num. 47. repetita in rec. par. 11. dec. 348. & dec. 53. nu. 1. coram eodem.

Ità paritèr consequutiuum est, vt iure sepelliendi homines intrà suos limites decedentes potiri debeat, quia licèt ius se-
3 pelliendi non sit essentiale constitutiuum Parochiæ, † cum ex concessione priuilegio, vel consuetudine alijs Ecclesijs non Parochialibus competere possit, iuxtà cons. Feder. de sen. 135. num. 2. Gonzal. dic. glos. 6. num. 55. Hoied. de incompatib. benefic. par. 1. cap. 13. num. 9. Azor. instit. moral. par. 2. lib. 9. cap. 3. §. Baptismalis, Gratian. discept. 865. nu. 14. Barbos. d. cap. 1. num. 29. Rot. d. dec. 52. num. 27. par. 2. diu. & coram Greg. XV. decis. 387. num. 12. repet. in rec. par. 2. dec. 228. & in rec. par. 11. d. dec. 348. in fin. Est tamen vnum ex consecutiuis ad Parochiam
4 ità vt posita Parochia, † necessè sit ponere ius sepelliendi homines in ea decedentes, qui alibi sepulturam non elegerunt, vel expressè ad terminos Textus in cap. 1. & cap. cum liberum 6. de sepultur. & ad explicationem Text. in cap. placuit 13. quæst. 2. & in cap. fraternitatis 3. de sepultur. decreuit Bonifacius Octauus in cap. 2. §. si quis illo eodem tit. in 6. vel tacitè
eo † quod adsit sepulchrum maiorum quemadmodum 5
exemplo Patriarcharum veteris Testamenti, de quibus in Genes. cap. 49. statuit Leo III. in d. cap. 1. de sepultur. & refert Grat. in Canon. Ebron. §. Ioseph 13. prout his casibus circumscriptis expressè decreuerunt Innoc. 3. & Alexan. 3. in cap. ex parte 5. & in cap. in nostra 10. de sepultur. in cap. 3. illo eodem tit. in 6. & in d. Clem. dudum illo eodem tit. Et notant Canonistæ omnes, quos sequuntur Samuel. de sepult. tom. 1. tract. 8. disp. 2. num. 1. Barbos. de Paroch. par. 3. cap. 26. num. 1. & 33. Ricc. resol. 293. par. 4. Francesc. de Eccl. Cathedral. cap. 21. num. 25. Fusc. de visit. lib. 2. cap. 2. nu. 8. & 9. Guttier. lib. 1. Canonic. quæst. cap. 30. num. 2. & in celebri decis. Cacheran. 99. num. eodem, Rot. coram Seraph. dec. 1135. nu. 1. coram Coccin. dec. 1213. num. 1. & 2. & d. dec. 1887. nu. 41. & 42. & 2089. nu. 5. & seqq. in rec. par. 11. d. dec. 348. num. 9. & seqq. Et expressè distinguendo inter constitutiuum Ecclesiæ Parochialis, & consecutiuum ad illam iam constitutam, declarato cons. Roman. 356. sub num. 3. dixit Rot. in diu. par. 2. d. dec. 52. sub num. 34. & seqq. Lotter. de re benef. lib. 1. quæst. 28. num. 54.

Neque prædictis visa est resistere clausula saluis iuribus qualitercumque, & quomodocumque Matrici competentibus, Summ. Ecclesiæ S. Mariæ positionis 26. Iunij 1671. coram R. P. D. meo Priolo num. 2. vel clausula hæc in originali diuisione istarum Parochiarum non reperitur quemadmodum illam hodie impugnant Scribentes pro Ecclesia S. Iacobi, vel quatenùs adsit, non ideò concludit reseruatum fuisse ius sepelliendi in signum subiectionis Ecclesiæ S. Mariæ, vel vti Matrici, quia nullatenùs probatur, vt opus esset ipsam fuisse Matricem respectu huius Ecclesiæ S. Iacobi, quinimò contrarium potiùs desumitur ex dicta diuisione limitum, in qua supponitur vtramque Ecclesiam fuisse Parochialem, & promiscuè cu-
ram Animarum exercuisse, † quo casu nulla Matrix pro- 6
priè dici potest cum vnaquæque æqualitèr sit Parochialis, vt supponunt Tex. in d. Can. Eccl. 13. quæst... & in Canon. plures 16. quæst. 1. Concil. Trid. d. sess. 24. de reform. cap. 13. in fine, & probat expressè Sayr. Thesaur. cas. conscien. lib. 3. cap. 23. nu. 46. vers. & nulla principalitèr, Rot. rec. par. 13. dec. 313. nu. 1. 2. & 4. Quod etiam indicat administratio Sacramenti Baptismatis, vt liber vsque ab anno 1569. confectus, d. Sum. num. 5. & Articuli dati ab anno 1586. pro Archiepiscopo Tranen. contra Archiepiscopum Sypontinum probantes Ecclesiam S. Iacobi tunc temporis extitisse Parochialem, d. Sum. num. 6. cùm tamen probandum fuisset penès Ecclesiam S. Mariæ olim rese-
disse curam, & Sacramentorum administrationem, † & 7
Ecclesiam S. Iacobi fuisse lapsu temporis ædificatam in adiutorium, & pro maiori Populi commoditate fuisse eo pacto, quo Mater generat filios, iuxtà glos. in Clem. 1. vers. Matricem de sent. excom. & in Clem. vnic. de Baptism. prout requiritur ad
hoc, vt Ecclesiæ sint Matrices, † & respectiuè filiales ad 8
terminos Text. in cap. ad audientiam 3. de Eccles. ædif. in cap. ex transmissa 10. de præscript. in cap. præterea 10. de transact. & in Clem. 1. de sentent. excom. & notant Canonistæ omnes locis adductis, & in cap. cum contingat, vbi Abb. num. 8. de decim. & in cap. venerabili de verb. signif. Rebuff. de decim. quæst. 6. n. 71. Barbos. de iur. Eccl. lib. 2. cap. 1. nu. 21. Francesc. de Eccl. Cathed. cap. 15. num. 167. & seqq. & benè explicat Suarez de Relig. lib. 1. cap. 24. nu. 2. & ità loquuntur Lupus alleg. 66. Ferrett. cons. 36. Rot. in rec. par. 1. dec. 273. n. 3. par. 4. tom. 1. dec. 607. nu. 3. & par. 3. dec. 397. nu. 1. & 12.

Ideòque cùm nomen Matricis sit æquiuocum, & à subie-
cta materia reguletur † superioritatem quandam designan- 9
do exemplo Cathedralium, quæ respectu aliarum Ecclesiarum dicuntur veluti Matrices, ac magistræ totius Episcopatus, iuxtà notata in d. cap. venerabili de verbor. significat. ibique Abb. num. 2. & in cap. vt singuli, num. 1. de off. Archipresbyteri Rebuff. d. quæst. 6. num. 6. & 7. Azor. instit. moral. par. 2. lib. 3. cap. 12. quæst. 13. Barbos. d. cap. 1. num. 20. & seqq. Francesc. d. cap. 15. num. 166. & seqq. Rot. in recentior. par. 1. d. dec. 272. num. 2. Neque hoc casu in sua stricta significatione nomen hoc accipi possit, consequens est, vt in quadam latitudine, ac impropriètate sumatur; ità vt in casu, in quo plures Ecclesiæ inferiores nullam Parochialitatem habentes, sed ob multitudinem Populi pro maiori commoditate, ac faciliori exercitio Curæ constitutæ sunt respectu Ecclesiæ vnicæ Parochialis,
quæ censetur Matrix, & principaliter † dicuntur quodam- 10
modo filiales, & adiutrices, iuxtà hypothesim, quam ponunt

Rebuff.

Rebuff. *de decim. dicta quæst. 6. num.* 19. Suarez *de Relig. lib.* 1. *cap.* 24. *num.* 1. *in fin.* Gratian. *discept.* 865. *num.* 25. & iuxtà celebre *cons.* Oldrad. 67. *&* But. 3. & in hoc casu emanarunt *decisiones in Nouarien. Diuisionis Parochialium 6. Februarij, & 5. Iunij 1662. coram Verospio 16. Martij 1665. coram bo. mem. Emerix sen. 5. Iulij 1666. & 13. Iulij 1668. coram Reuerendiss. D. meo Decano, & 10. Maij 1669. & 20. Aprilis 1671. coram R. P. D. meo Calataiù.*

In casu verò quemadmodum est in præsenti facti specie,
in quo plures adsunt Parochiales Ecclesiæ, aliqua Matrix dici
potest ob aliquam præeminentiam, & prærogatiuam ius
aliquod honorificum præseferentem ratione antiquitatis con-
11 suetudinis, vel priuilegij, in quem † sensum præseruatio
iurium Matrici competen. accipitur ad terminos Text. *in cap.
bis, quæ 12. de maiorit. & obed. & in cap. 2. de Cappella. Monach.*
Azor. *inst. moral. p. 2. d. lib. 9. cap. 3. in fin.* Rot. *rec. par. 1. decis.* 172.
num. 4. & probat Decisio in hac Causa emanata 2. *Decembris
1671. §. vel quia coram R. P. D. meo Triolo.*

Verùm etsi filialis hæc Ecclesia S. Iacobi dici potuisset ex
dismembratione tamen ab Ecclesia S. Mariæ consentiente
Rectore, ac auctoritate Episcopi, iusta ex causa facta, quatenus
prædicta diuisio limitum pro dismembratione accipi
12 deberet, † diceretur adhuc iura Parochialia intrà limites sibi
assignatos exercibilia, & consequenter ius sepelliendi acquisiuisse,
iuxtà Text. *cum ibi notat. in dicto cap. ad audientiam
de Eccl. ædifican. & in* Conc. Trid. *sess. 21. de reform. cap.* 4. &
plenè consuluit Ancaran. *inter cons.* Calderin. *cons. 2. de decim.*
& in his terminis prosequitur Lotter. *de re benef. lib. 1. quæst. 28.
nu.* 53. Rebuff. *de decim. d. quæst. 6. nu.* 23. Rot. *in rec. par. 1. d. dec.
272. n. 2. & par. 13. dec. 313. nu. 3. & 4.*

Et licèt potuisset reseruare sibi Ecclesia Matrix in signum
13 subiectionis ius † hoc sepelliendi, vel similia, ad terminos
Text. *in d. cap. ex transmiss. 10. de præscript.* id tamen debet expressè
facere, iuxtà doctrinam Butr. concludentis per exempla
exoneratis *in dicto cap. ad audientiam num. 12. de Eccles. ædifican.*
Lotter. *de re benef. lib. 10. quæst. 28. num.* 53. Rot. *in recent.
14 par. 1. decis.* 376. Aliàs omne id, quod non est exceptum, † in
dismembratam Ecclesiam translatum dicitur, vt explicat
Rot. *in rec. par. 3. decis.* 682. *num.* 2. & præseruatio illa intelligi-
15 tur de alijs iuribus † præterquam consequutiuis ad Parochiam
ex natura ipsa actus dismembrationis superiùs expressæ
concessis, quæ in subsequenti præseruatione ad euitandam
contrarietatem regulariter non comprehenditur ex doctr.
Bartol. *in l. fin. §. idem quæsiuit, ff. de condit. insert.* Paris. *cons.
16. num. 30. & cons. 70. num. 12. vol.* 1. Menoch. *cons. 7. nu. 57. vers.
responderi.* Gomez *de iur. quæsit. non tollen. qu. 1. ad fin.* Giouagn.
cons. 8. num. 156. cons. 9. num. 89. & cons. 10. num. 6. vol. 1. Rot. *coram
Reuerendiss. Royas decis. 139. in fin. repetit. in rec. par. 9. dec. 23. coram
Dunoz. iun. dec. 352. num. 10. 640. in fin. & 659. num. 8.* & comprobat
decis. R. P. D. mei Trioli, §. nec iura autem, & §. seq.

Decisiones autem in Mediolanen. Decimarum coram Innocentio
X. impress. *in rec. par. 1. decis. 419. nu. 3. & 448. num.* 1.
quibus nituntur Barbos. *de Paroch. par. 1. cap. 28. §. 2. sub nu.* 19.
16 & alij in contrarium adducti firmantes in † dismembratione
Ecclesiæ sub indefinita clausula *sine præiudicio Iurium Matricis*,
censeri inclusum, ac præseruatum ius decimandi,
procedunt attenta peculiari natura ipsius iuris decimandi,
circà quod licèt olim in intelligentia Tex. *in d. cap. ad audientiam
de Eccl. ædific.* variæ, & incertæ fuerint Canonistarum
17 sententiæ. An ipso iure transiret † ius hoc in Ecclesiam dismembratam
quotiescumque certi fines ei constituti sunt,
quos reassumunt Zabarell. *cons. 26. sub nu. 3. & seqq.* Abb. *cons.
58. ad fin. par.* 1. & latè *R. P. D.* Fagnan. *in cap. cum contingat à nu.
31. ad 42. de decim.* hodiè tamen attenta nouissima dispositio-
18 ne Synodi Tridentinæ *sess. 21. de reform. cap.* 4. † magis pronum
pro negatiua sententia magnorum Tribunalium Iudicium
extitit, prout resoluit Congregatio Concilij, ad quam
causam remiserat *Rot.* dubitans de contraria sententia, quam
promissa fuerat *in recent. par. 1. decis. 178. in fin. & par. 3. decis.
438. num. 3. & 4. 556. & 666. & 682. num. 1. & 2. & par. 4. tom. 1.
decis. 413. nu. 6. & in Mediolanen. de Carlatio coram Martino Andrea
decis.* 59. vt testantur Monet. *de decim. cap. 7. sub num.* 30.
Barbos. *d. §. 2. sub n. 19. & in collect. ad Conc. Trid. sess. 21. cap. 4. de
refor. nu.* 16. Lotter. *de re benef. d. l. 1. quæst. 20. num. 109. R. P. D.*
Fagnan. *in d. cap. cum contingat num. 51. in fin. de decim.* qui testatur
se tempore huius controuersiæ Congregationis Concilij
à secretis fuisse, & deindè recedens à prædicta *decis.* Martini
Andreæ 59. approbauit postmodum Rot. *in rec. par. 4. dec.
497. in Mediolanen. decimarum S. Donati 3. Iulij 1617. & 29. Ianuarij
1618. coram Pirouano*, quarum secunda est *in recent. par.
4. tom. 1. decis. 607. in Leodien. Parochialis de Spà 5. Maij 1627.
coram eodem*, & distinguendo decimas sacramentales à prædialibus
*coram Bich. decis. 48. num. 20. & 21. in rec. par. 12. decis.
13. in fin. coram Ninot decis. 1. num.* 2. & cum hac distinctione,
vt decimæ sacramentales transeant ipso iure, † prædiales 19
verò non sine Episcopi expressa assignatione Congregationis
Concilij mentem explicans idem *R. P. D.* Fagnan *in d. cap.
cum contingat num.* 52. & nouissimè dixit Rot. *in Hyspalen. Decimarum
27. Nouembris 1671. in principio coram R. P. D. meo
Bourlemont.*

Quo verò ad contrariam consuetudinem, ex qua † hoc 20
ius sepelliendi acquiri probat Text. *in cap. 4. de præscript.* optimè
respondit *decis. R. P. D. mei Trioli à §. minus allegari vsque ad
fin.* cum qua Domini transierunt.

Et ità altera parte audita, altera sæpiùs monita, diùque
expectata.

REVERENDISS. D. ALBERGATO.

Sac. Rotæ Decano.

Bononien. fideicommissi de Ghislerijs.

Lunæ 16. Ianuarij 1673.

ARGVMENTVM.

Immissionem pro toto fideicommissarius consequi prætendebat, quam possessor pro sola portione habita ab vno ex grauatis restituere conabatur; Sed cùm ille possideret totum, ad totum pariter condemnatus est nulla habita ratione ratæ, ab altero ex grauatis obtentæ, quia actum erat actione reali, quæ semper persequitur rem penes quemcumque illa sit.

SVMMARIVM.

1 *Laudum pronunciatum, & restrictum ad certa bona, vltra illa extendi non potest.*
2 *Fideicommissum in ea quantitate, quo liquidatum est pro vno fratre, ad eandem quantitatem ascendere debet pro alio fratre.*
3 *Fideicommissum reciprocum lineale totum ad vltimum superstitem spectare debet.*
4 *Immissio pro toto datur etiam contra vnum tantum ex pluribus grauatis, si totum possideat.*
Amplia etiam contra tertium, quamuis habentem solam causam ab vno solum ex ijsdem grauatis ibidem, & num. 3.
5 *Diuisio bonorum fideicommissi, si non constat de contraria voluntate diuidentium, præsumitur facta pro sola partitione, non autem pro renunciatione eiusdem fideicommissi.*
6 *Identitas bonorum fideicommissi probatur ex descriptione a testatore in testamento facta.*
7 *Identitas bonorum fideicommissi probatur ex narratiua Breuis Apostolici contra narrantem, & habentem causam ab illo.*
8 *Domus, & Palatium dicuntur synonima, & quando.*
9 *Immissio fideicommissario non retardatur exceptione melioramentorum, nisi illa fuerint concludenter probata.*
10 *Melioramenta compensantur cum fructibus perceptis à die mota litis.*
11 *Fructus à possessore percepti lite pendente restituendi sunt.*

DECISIO VIII.

Coram me in hac causa duæ emanarunt decisiones, in quarum in prima edita sub die 23. Ianuarij 1671. * Reuerendissimo Domino Francisco Mariæ Ghislerio olim Episcopo Imolensi concessa fuit Immissio ad integra prædia sita in communi S. Augustini tamquam subrogata loco Palatij particulari fideicommisso à Francisco suppositi, & ad illius fauorem purificati. In secunda verò sub die 2. * Maij proximi præteriti reformando antecedentem resolutionem dictum fuit Immissionem competere dumtaxat pro rata lib. 3250. quamobrem reuocatis hodie ad trutinam ambabus decisionibus præponderarunt fundamenta primæ, in qua persisten. esse Domini dixerunt.

Supposita enim existentia fideicommissi, illiusque purificatione, ac bonorum identitate, de quibus late in vtraque decisione, visum fuit in facto ex nouiter deductis non subsistere suppositum, quod fideicommissum in totum non excederet lib. 13. m. nam Franciscus Testator hæredem scripsit Virgilium

gilium eius filium, qui duos genuit filios, nempe Franciscum,
& Bonapartem, ad quos pro virili mortuo Fatre bona fidei-
commissaria deuenerunt; verum quia filijs Bonapartis, eo
quoque defuncto in Communione viuere non placuit diuide-
re volentes compromiserunt in Laurentium de Pinu, & Ga-
leatium Maluasiam, qui licet laudauerint fideicommissum
non excedere lib. 13. m. tamen eorum laudum non nisi super
medietate obuenta Bonaparti eorum genitori cecidit, vt li-
quet ex tenore ipsius laudi ibi. *Dicimus stantibus listis, & sum-*
mis manu ipsarum partium subscriptis portionem subiectam fidei-
commisso detractis detrahendis fore, & esse quantitatis, & sum-
mæ quoad descendentes olim D. Bonapartis lib. 13. m. bononien.
monetæ currentis æqualiter diuiden. inter filios dicti Bonapartis.
Ex quibus cum res pateat ad euidentiam fuisse actum de sola
1 rata Bonapartis inter eius filios diuiden. † laudum vltra illam
extendi non potest *l. cum dilectus de arbitr. l. non distinguemus §.*
de off. ff. de recept. arbitr. Menoch. *cons.* 381. *num.* 11. Rota *decis.*
44. *num.* 56. *coram bon. mem. Bichio*, & totum fideicommissum
esse lib. 26. m. dum portio vnius ex duobus fratribus liquidata
2 fuit in lib. 13. m. pernecesse, † ad tantundem debet ascende-
re rata alterius, cum inter fratres seruari debeat æqualitas *l.*
fin. C. communi vtriusq. Iudicis l. Illud C. de collat. Soccin. Iun. *cons.*
160. *num.* 20. *lib.* 2. Rota *in Auximana donationis* 18. *Iunij* 1668. §.
huius autem coram Reuerendiss. D. meo Beuilaqua Almæ Vrbis
Gubernatore.

Corruit etiam alterum motiuum vltimæ decisionis, quæ
calculando totum fideicommissum in solis lib. 13. m. firmat
Dauios possessores bonorum vtpote causam habentes ex
quatuor abnepotibus fideicommittentis pati non posse Im-
missionem in his bonis subrogatis loco Palatij, nisi pro quar-
ta parte tangente eorum auctorem, non autem pro reliquis,
quoniam agitur de Fideicommisso particulari reciproco de
3 linea ad lineam inter omnes vocatos, † de quibus cum solus
superest Reuerendissimus Episcopus, fideicommissum inte-
gre ad ipsum spectat Zanch. *in l. heredes mei §. cum ita par.* 6. *nu.*
206. *ff. ad Trebel.* Ruin. *cons.* 209. *nu.* 6. *lib.* 2. Peregr. *cons.* 62. *nu.* 24.
lib. 1. Menoch. *præsumpt.* 62. *nu.* 12. *lib.* 4. *Intrigliol. de substit. cent.* 2.
quæst. 83. *nu.* 23. Rota *decis.* 386. *nu.* 2. *par.* 2. *diu. & in Firmana Fi-*
deicommissi 16. *Aprilis* 1663. §. *vltimo coram bon. mem. Cardinali*
Vicecomite.

Propterea sufficit Reuerendissimo Episcopo ad obtinen.
Immissionem, quod integra bona possideantur à Dauijs nul-
la habita consideratione, an ipsi ab vno tantum, vel ab om-
nibus grauatis causam habeant, maxime quia non agitur
actione personali, sed reali ad bona: proinde solum attendi-
tur quid, & quantum cadit sub fideicommisso, cuius vigore
4 petitur immissio, † cum actio realis Immissionis detur pro toto
etiam contra vnum tantum ex pluribus grauatis, si totum
possidet Roderic. Suarez *in l. quoniam in prioribus ampl.* 7. *nu.* 4.
C. de inoff. testam. Mangil. *de euict. quæst.* 112. *n.* 30. *cum seqq.* Gra-
tian. *discept.* 16. *nu.* 10. *cum seqq.* Ciriac. *contr.* 320. *n.* 11. & 12. Ro-
ta *decis.* 185. *nu.* 10. *vers. vltra quod coram Buratto.*

Nec ex diuisione facta in vim dicti laudi fuit renunciatum
fideicommisso, quia inter responsiones alias datas potissima
est, quod ipsum laudum, ad quod diuidentes se expresse retu-
lerunt, aperte præseruauit iura fideicommissi ibi.. *Cui fidei-*
commisso non intendimus aliquo modo præiudicare quoad filios, &
descendentes, sed perpetuo debere inter eos vigere modo, forma,
& tenore, ac temporibus, de quibus in Testamento dicti Franci-
5 *sci..* † Et regulare est, quod diuisio bonorum fideicommissa-
riorum quando non constat de contraria voluntate diuiden-
tium, præsumitur fieri pro simplici partitione ad euitandam
communionem, ex qua oriri solent discordiæ, non autem vt
per eam fideicommisso renunciatum censeatur, vt aduertit
Fusar. *de subst. quæst.* 593. *n.* 6. Bellon. *de Iur. accres. cap.* 10. *quæst.*
29. *n.* 20. *cum alijs in prima decis. huius causæ §. sed Domini, & in*
secunda §. hoc posito.

Quod autem Palatium, in cuius locum mediante Breui
fuerunt suffecta bona, de quibus agitur, fuerit possessum à
6 Testatore non fuit dubitatum, † tum quia in eius Testamento
illud cum finibus expressè descripsit asserens illud fuisse à se
fabricatum magnis impensis, & laboribus,, vt dixit Rota *in*
Placentina bonorum primo Aprilis 1660. §. *nec visum coram R.P.*
D. meo Priolo, & in Meleuitana Bonorum 20. *Februarij* 1669.
coram Reuerendissimo Beuilaqua, tum ex literis Apostolicis Iu-
7 lij tertij, in quibus ad instantiam † Virgilij narratur Pala-
tium esse suppositum Fideicommisso Francisci, quæ assertio
probat contra ipsum, & causam ab eo habentes, vt fere in ca-
su responsum fuit *in decisione* 181. *n.* 34. *vers. tollitur coram bo.*
mem. Cardinali Celso, nec visum fuit consideratione dignum,
quod Testator Fideicommisso subiecerit domum, non autem
Palatium, quoniam hæc, † habita fuisse pro Synonimis 8
doctum fuit ex dd. literis Iulij tertij Ibi — *Domum seu Palatium*,
& ex ipsomet Instrumento venditionis ibi — *vnum Palatium,*
seu vnam Domum Summario Reuerendissimi Episcopi præte-
ritæ positionis *nu.* 3. & 4.

Tandem non subsistit Testatorem possedisse paruas do-
munculas, easque Virgilium mediante incorporatione alte-
rius Domus à se emptæ in Palatium redigisse, quia si aliqua
posset considerari ampliatio, ad melioramenta reduceretur,
† quæ sine præcedenti liquidatione antiqui Status, & impen- 9
si, ac meliorati Immissionem fideicommissario non impe-
diunt, vt firmant ambæ decisiones, præsertim cum nulla de
incorporatione detur iustificatio, & domus empta à grauato
exprimitur in dd. literis Iulij Tertij dubitatiue per dictio-
nem — *forsan* — non autem certitudinaliter incorporata, cum-
que Palatium venditum fuerit pro lib. 15600. & inuestimen-
tum in his bonis factum sit pro libris 13104. hinc lib. 2496. in-
tegrantes valorem Palatij, nedum æquant valorem domus
emptæ à grauato pro libris 1500. sed etiam aliorum meliora-
mentorum, quatenus iustificarentur, † quæ vlterius com- 10
pensanda venirent cum fructibus lite pendente perceptis, † 11
qui restitui debent actori *l. sumptus ff. de re iudic.* Rota *decis.*
547. *num.* 22. *par.* 5. *rec. & decis.* 670. *num.* 19. *coram bon. mem.*
Bichio.

Et ita vtraque, &c.

Decisiones in hac causa emanatæ ambæ sunt impressæ in præce-
denti parte 17. *vbi sunt in ordine decis.* 25. *& dec.* 307.

R. P. D. BOVRLEMONT.

Regien. Consortij.

Lunæ 16. *Ianuarij* 1673.

ARGVMENTVM.

Rursus prætendebatur arbitrium fuisse conces-
sum in admissione ad præsens Consortium,
quod tamen iterum denegatur, & necessitas
eligendi deciditur, posteaquam quis suas
qualitates pro eadem admissione necessarias
concludenter probauerat, quæ cum princi-
paliter in illius Ciuilitate consisterent, quam
plura de ea, & habitatione in aliquo loco de-
ducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Natus in Ciuitate, vel in Terra dicitur qui natus est in vicis eiusdem Ciuitatis, & Terræ.*
2 *Vxor quamuis alibi nata, tamen per matrimonium, efficitur de origine, & incolatu sui viri.*
3 *Filius natus ex patre originario, & matre extera, dicitur verè natus ex parentibus originarijs.*
4 *Ciuis præsumitur habitasse in loco suæ ciuilitatis.*
5 *Ciuis esse dicitur qui fuit admissus ad honores, & gradus solis ciuibus conferri solitos.*
6 *Habitasse in aliquo loco semper dicuntur qui causa matrimonij, studij, vel huiusmodi quandoque absentes fuerunt animo reuertendi.*
7 *Testibus adminiculatis, & præsumptione iuris, ac verisimilitudine munitis magis creditur, ijque semper præferuntur alijs.*
8 *Testis vnicus de facto proprio plenè probat maximè si est adminiculatus & presumptionibus ac verisimilitudine munitus.*
9 *Habilitas personæ pro admissione ad Consortium vel Collegium probatur ex simili admissione suorum fratrum.*
10 *Eligentis arbitrium excluditur si Statutum, vel Constitutio mandat eligi per modum imperatiuum & num. seq.*
11 *Modus imperatiuus includit necessitatem non autem importat arbitrium, & num.* 10.
12 *Constitutio, vel Statutum ad vnguem seruari debet à suis ministris, & officialibus.*
13 *Qualitates habens, licet fuerit reiectus habetur pro admisso.*
14 *Clausula* non aliter, nec alio modo *formam inducit.*
15 *Relatum inspicitur, non referens & quando.*
16 *Substantia dispositionis attenditur non cortex verborum.*
17 *Electionis verbum vbi certas qualitates habere debet accipitur impropriè, & non arbitrium, sed necessitatem importat & sup. à num.* 10.

18 *Sta-*

18 *Statuti vnum capitulum separatum, & diuersum non extenditur ad aliud.*
19 *Capitulum Statuti seruari debet prout iacet.*
20 *Statutum mandans aliquem eligi sub certis tamen qualitatibus, non defert arbitrium in eligente, sed necessitatem importat.*
21 *Arbitrium à Constitutione eligentibus concessum, importat necessitatem eligendi postquam aliquis fuit admissus ad suas qualitates probandas.*
22 *Arbitrium reiectionis dependere debet à iusta, & legitima causa.*
23 *Iuris Conclusiones quamuis veræ in abstracto non admittuntur in casu legis, vel Statuti particularis.*
24 *Ex diuersis non fit illatio & supra num. 18.*

DECISIO IX.

IVxtà decisa 26. Iunij 1671. * & 30. *Maij 1672.* tertio respondit Rota, Mauritium esse admittendum in Consortio Præsbyterorum Herberiæ, siuè natus sit in Territorio, siue in ipsa Terra Herberiæ, ex quo habet iuxta vtrumq; casum qualitates à Constitutione Consortiali requisitas, originalitatis Parentum ex eadem Terra, eorundemque decennalis habitationis in eadem per decennium continuum ante illius ortum.

Habet siquidem Mauritius, secundùm vnum ex casibus Constitutionis, parentes originarios Herberiæ, nàm Ma-
1 rius Pater etsi natus in Villa SS. Faustini, & Iouitæ, † quia tamèn hæc est de vicis Herberiæ, dicitur natus in dicta Terra Herberiæ *ex tex. in l. qui incontinentibus* 147. *ff. de verb. signif. l. qui ex vico* 30. *ff. ad municipal.* Peregr. *cons.* 102. *num.* 5. *lib.* 1. *Capic.* Galeott. *contr.* 20. *num.* 19. *lib.* 2. & alijs *in dec. anni* 1671. *§. consideratus, &c. anni* 1672. *§. probauit siquidem.*
2 Prout Helena illius Mater, quamuis Parmæ nata, † attamen per matrimonium ab ea contractum cum Mario originario Herberiæ effecta est de origine, & incolatu mariti, adeò verè, & propriè per *tex. in l. Imperatores* 38. *§. item rescripserunt ff. ad municip. l. fin. C. de incol. lib.* 10. *glos. in l. origine* 4. *in princip. C. de municip. & origin. lib.* 10. & alijs *in dec. anni* 1671. *§. Helena verò, &* 1672. *§. probauit siquidem*, vt Mauri-
3 tius, & reliqua proles † nati dicantur ex veris parentibus originarijs Herberiæ *l.* 1. *§. sed etsi Patre, ff. ad municip. & in dd. decisionibus anni* 1671. *&* 1672. *§§. vbi supra.* In quibus ampliùs firmatur appellatione Patrum in hac hypothesi veriùs matrem non contineri, sed tantùm Patrem, ideoq; in ordine ad matrem ex abundanti huiusmodi probationem fuisse deductam.

Secundùm verò alterum casum Constitutionis natorum in ipsa Terra probauit Mauritius eorundem Patris, & Helenæ decennalem habitationem in eadem antè eius natiuitatem ex pluribus Testibus *præt. sum. num.* 3. *&* 4. adminiculum veritatis assequentibus, ex fidibus baptismi trium filiorum procreatorum in ipsa Terra ab anno 1617. per totum annum 1634. in quo natus est Mauritius *d. sum. nu.* 5. & à
4 præsumptione iuris, † secundùm quam Ciues habitasse censetur in loco eorum ciuillitatis, de quia Rimin. Iun. *cons.* 15. *num.* 123. *vers. tanto magis* Cæsar. de Graff. *decis.* 17. *num.* 1. *de probat.*

Tantò fortius, quia Syndici, & Cancellarij eiusdem Terræ testati sunt Marium Patrem, Antonium Auum, & reliquos de hac familia continuò possedisse bona in ipsa Terra, soluisse collectas tanquàm Ciues, subiuisse onera realia, & personalia, ac gestisse munera magistratus, Thesaurarij,
5 ac Iudicis Viarum *præt. sum. num.* 1. † ex quibus non solùm probatur Ciuilitas horum in Terra Herberiæ, vt de admisso ad honores solis Ciuibus conferri solitos Merl. *decis.* 63. *nu.* 20. verùm etiam continua habitatio, licèt quandoque Marius fuerit absens ex causa tamen non perpetua, sed accidentali studiorum, matrimonij, & officiorum, retento semper animo Herberiam repetendi, prout indicat Domus aperta in ea relicta cum familia, bonis stabilibus, & mobilibus, ac
6 factum positiuum reuersionis, & obitus in illa, † taliter enim absentes dicuntur continuò in ipsa Terra habitasse verè, & propriè, non per fictionem, quamuis quoad Matrem vt suprà dicebamus, huiusmodi probatio sit superflua, vt latè firmatur *in decis. anni* 1671. *§. & etiam esto, &* 1672. *§. nec Testes* & in terminis latè comprobat Cephal. *cons.* 528. *n.* 8. *vers. quibus tamen non obstantibus & seqq. ferè per tot lib.* 4.

Quidquid in contrarium dixerint Testes Consortialium, quia vltrà conciliationem relatam in *dec. anni* 1671. *§. nec obstant.* Censuerunt Domini deferendum esse potiùs Testibus Mauritij tot vrgentibus præsumptionibus, & verisimilitudinibus adminiculatis, † quibus stantibus etiàm vnicus Te- 7
stis fuisse sufficiens Merl. *decis.* 114. *num.* 18. maximè si, prout
hic, † deponeret de facto proprio Ias. *cons.* 77. *nu.* 4. *vol.* 3. 8
Quinimò omnium fides augeri visa est ex admissione iam facta à Consortio duorum fratrum germanorum Mauritij,
† quæ vtiquè sine decennali habitatione Parentum, seù eo- 9
rum originalitate non successisset ad Rotam *in Meleuitana Habitus* 20. *Maij* 1670. *§. hæcq; Antonij coram R. P. D. meo Emerix*, reiecto iterùm quod fuerint admissi ex gratia, ex quo solidæ visæ sunt Dominis responsiones datæ epistolæ, & vnico Testi ad hunc effectum adductis in vtraque decisione *anni* 1671. *§. quæ omnia, &* 1672. *§. in qua sententia*, cum quibus etiàm hodiè transierunt.

Suffulto igitur Mauritio qualitatibus à Constitutione requisitis, non possunt illi Consortiales denegare admissionem sub prætextu liberi eorum arbitrij, illud etenim literaliter
excludit † ipsamet Constitutio mandans, quod in Terra 10
natus recipiatur, quodque nati in Territorio in Consortium admittantur, per tempus imperatiui modi præceptum, ac necessitatem includentis, vt in specie *glos. in l. hi penes quos.*
4. *verbo recepta C. de Agric. & cens. lib.* 11. † & de modo im- 11
peratiuo præter adductos in vtraque *dec. anni* 1671. *§ probatis*, & 1672. *§. ex his igitur.* Altograd. *cons.* 58. *num.* 54. *in princ. vers. illud enim verbum lib.* 1. Rota *decis.* 210. *nu.* 11. *par.* 14. *recens.* Bich. *decis.* 522. *num.* 6. & 7. Ideoque cùm hanc Consti-
tutionem adamussim † seruare tenerentur, vt alijs relatis 12
dixit Rot. *decis.* 68. *num.* 1. *par.* 12. *rec.* Mauritius quamuis
ab eis reiectus, † stantibus qualitatibus prædictis, habetur 13
pro admisso, iuxta deducta in *d. dec.* 68. *num.* 3. *& in Ciuitatis Plebis Capellaniæ* 23. *Iunij* 1668. *§. in hoc statu coram Eminentissimo Carpineo.*

Non obstante, quod in natis in ipsa Terra receptio negatiuè præcipiatur ibi: *non aliter, nec alio modo recipiatur*, quia vltra quod subsequens admissio natorum in ipso Territorio est simpliciter affirmatiua ibi: *In consortium admittantur.* Animaduerterunt iterùm Domini prædicta verba negatiua vti posita post enumeratas, & designatas qualitates admittendorum non qualificare actum ipsum admissionis, ità quod ille dici debeat simpliciter negatiuus, sed formam, hoc est, quod sine dictis qualitatibus ad receptionem non deueniatur, vt innuit Constitutio ibi: *electio facta absque requisitis prædi-*
ctis ipso iure sit nulla, † & ipsa negatiuæ natura non aliter, 14
nec alio modo formæ inductiua, vt respondet *decisio anni* 1672. *§. ex his vers. obstante, & Cephal. cons.* 118. *num.* 13. *lib.* 1. Roland. à Vall. *cons.* 43. *nu.* 12. *lib.* 2. Surd. *cons.* 246. *num.* 20. *lib.* 1. Barbos. *claus.* 81. *n.* 8. Duñoz. Iun. *dec.* 925. *n.* 4.

Minus resistit, quod in controuerso capitulo admissio denominetur electio, quæ debet esse libera, quia talis denominatio fit in vltima illius periodo per modum quendam implicitum relationis ad idem capitulum; vnde potius attendi debet, quod in toto illius contextu per modum præcepti ordinatur, quàm enunciatiuè dictum in referente ex regula,
† quod relatum inspicitur non referens, Cuius expressio cen- 15
setur erronea. Cels. *dec.* 368. *num.* 8. & in specie quod dispo-
sitionis substantia attendatur, † non verborum cortex, etsi 16
substantiæ contrarius, pluribus firmauit Rota *in Neapolitana Hæreditatis* 9. *Maij* 1672. *§. quo verò vers. etiam si verba, coram Reuerendiss. Decano.* Et sic stantibus qualitatibus prædictis electioni propriè sumptæ aduersantibus verbum *ele-*
ctio † intelligitur impropriè acceptum iuxta qualitates relati 17
per ea, quæ ponderat Rot. *dec.* 281. *n.* 16. & 17. *par.* 14. *rec.*

Sicuti non subsistit, quod admissio fieri debeat per scrutinium, ac vota secreta libertatem præseferentia, quia tale quid non legitur in controuerso *capitulo* 12. sed tantum in decimosexto, in quo diuersa tractantur, respicientia scilicet gubernium, & administrationem rerum Consortij ibi. *Vt administratio Consortij rectè semper fiat, & res ipsius absque vllo respectu humano libere gubernari possint*, vnde ad hoc di-
uersum †, & separatum capitulum extendi nequit. Becc. 18
cons. 224. *num.* 31. *lib.* 2. Carill. *dec.* 265. *num.* 3. † sed contro- 19
uersum prout iacet sine specificatione scrutinij, & votorum debet ad vnguem seruari. Bald. *cons.* 293. *num.* 1. *vers. in contrarium videtur lib.* 1. Rimin. Iun. *cons.* 497. *num.* 26. *lib.* 5. *in puncto* Corn. *cons.* 126. *num.* 7. *vers. dicens quod lib.* 3. Rot. *dec.* 296. *n.* 1. *par.* 10. *dec.* 84. *n.* 8. *par.* 11. *rec.* Et licèt in eodem iniungatur Consortialibus, quod informationem capiant circà qualitates admittendorum, non ideò, post illas captas, & verificatis qualitatibus Consortiales habent arbitrium sic
qualificatum † non admittendi, vt in terminis statuti non 20
admit-

admittentis, nisi habitis prius informationibus, dixit Rot.
dec.167. num. 33.vers. itaq; par.1. rec. Seraph. *dec. 355. num. 1.*
Refugium hodie propositum, quod agatur de admittendo
Rectore, pro quo Constitutio tribuit arbitrium Consortia-
libus, non prodesse dixerunt DD. quia arbitrium in hoc casu
versatur in recipiendo Rectore Ecclesiæ Sanctorum Blasij,
& Donini, in qua coadunatur Consortium quamuis non sit
originarius, sed exterus ibi: *Ad recipiendum Rectorem non
originarium sit in arbitrium, &c.* & sic an velint illum admit-
tere à principio ad probationes faciendas circa qualitates,
non autem quod possint eundem non recipere in Consor-
tium sine causa, postquàm ad probationes faciendas admi-
serunt, easque iustificauir, ex hoc enim oriri posset suspicio
quod par non esset dignitati Consortij; & aliquo vitio labo-
21 raret, † quod ne sequatur, arbitrium, quod ab initio li-
berum esse poterat, debet ratione coarctari, & restringi, vt
sine causa quis non lædatur, vt egregiè in terminis Rota *co-
ram Merlin. decis. 882.num. 19. & 20.* Coccin. *decis. 215. nu. 13.
& seqq.*
Vnde bene congruit huic sententiæ facultas reijciendi
Consortiales ad actum deducta contra vnum ex Consortia-
libus, quia non fuit libera, sed ex causa delicti ab eo perpe-
trati contra idem Consortium, *præt. Summ. eiusdem num. 1.*
22 & sic cum † iusta, & legitima causa, à qua arbitrium reie-
ctionis dependet, iuxta *d. decis.* Coccin. *215. n. 14. & 15.*
Ponderationes denique in abstracto, & super mero arti-
23 culo iuris † non admiserunt Domini in concursu huiusmo-
di particularis legis Consortij coactiuæ iuxtà dictum Baldi
vbi statutum loquitur serua statutum in l. 1. in fine C. de arbit. de
quo Cyriac. *contr. 551. num. 11. & seqq.* sicuti non applicari
dixerunt exempla Congregationis Patrum Oratorij, & alia-
rum Communiarum, de quibus non fuit iustificatum, quod
24 consimili instituto coactiuo gubernentur, † nè aliàs ex di-
uersis fieret illatio contra *textum in l. Papinianus ff. de minor.*
Vnde ex his, & alijs deductis in binis decisionibus pro tertia
vice in decisis permanserunt.
Vtraque &c.

*Decis. in hac Causa emanatæ impressæ sunt in præcedenti parte
71. decis. 95. 188. & decis. 327.*

R. P. D. BOVRLEMONT.

Romana Testamenti.

Lunæ 16. Ianuarij 1673.

A R G V M E N T V M.

Nullum declaratur testamentum filij familias Clerici, quia de validitate Clericatus dubitatum est, tanquam ille ordinatus ab alio Episcopo, quinimo etiam extra suum territorium, hinc deducuntur plura de priuilegijs eiusdem clericatus, & requisitis illius, & alia ex sequenti Summario videndis.

S V M M A R I V M.

1 *Filius familias non potest testari, nec etiam de consensu patris, & num. seqq.*
2 *Filius familias clericus etiam sub patria potestate constitutus propter eius clericatum testari permittitur, & num. seqq.*
3 *Clericatus obtentus sine literis dimissorialibus sui ordinarij, imprimit caracterem, sed non tribuit exercitium & priuilegia clericatut.*
4 *Episcopi assertioni non creditur, si non est Ordinarius loci, vel personæ de quibus assertionem facit.*
5 *Assertio sola non sufficit, etiam Episcopi vbi agitur de præiudicio tertij.*
6 *Literarum dimissorialium, exhibitio quando sit necessaria, vt detegatur quo tempore fuerint concessæ.*
7 *Episcopus vigore dimissorialium alterius episcopi, quando possit ordinare extra propriam Diœcesim.*
8 *Factum nudum probare non sufficit vbi illius validitas necessaria est.*
9 *Validitas actus ex sola præsumptione, resultans non sufficit in præiudicium tertij, sed plena probatio exigitur.*
10 *Clericatus priuilegia requirunt etiam habitum & tonsuram, & quod quis de mandato Episcopi alicui inseruiat ecclesiæ. & n. 19.*
11 *Beneficium* cap. Odoardus de solut. *non suffragatur clerico, nisi deferat etiam habitum & tonsuram, & quod alicui inseruiat ecclesiæ.*
14 *Habitum clericalem non dicitur detulisse qui propter doctoratum illum simpliciter gestat.*
15 *Tonsura simul cum habitu clericali requiritur, vt quis priuilegijs clericatus fruatur, & sup. num. 14.*
16 *Consuetudo aduersus Concilium & Decreta Emin. Vicarij non attenditur.*
17 *Protonotarij apostolici quando vltra Protonotariatum etiam iuramentum fidelitatis, & professionem fidei probare teneantur.*
18 *Clericus protonotarius vt gaudeat priuilegijs clericatus non tenetur inseruire Ecclesiæ.*
20 *Testamentum fuisse metu factum ex confessione testatoris probatur.*
21 *Metu factæ dispositiones defunctorum à legis improbantur.*
22 *Legata debentur in vim pacti si testamentum alioquin nullum fuerit ab hærede approbatum.*
23 *Testamentum nullum agnitum ab executore testamentario, vel à procuratore sine mandato non præiudicat hæredi.*
24 *Agnitio testamenti nulli non præiudicat hæredi nisi probetur certa & indubitata scientia inualiditatis illius.*
25 *Scientia inualiditatis testamenti vbi requiritur necessaria est tam facti, quam iuris.*
26 *Scientia cessante, consensus deficere dicitur.*
27 *Agnitio testamenti nulli facta ab vno ex hæredibus, non præiudicat alijs.*

D E C I S I O X.

INualiditatem à Iure Ciuili sancitam in testamentis filio-
rum familias sub patria potestate constitutorum, † quam- 1
uis patres testari permiserint in *l. qui in potestate 6. ff. de
Testam. l. tam is 25. §. filius familias ff. de mort. caus. donat. l.
Senium 3. in fine, ibique glos. litera M. & l. nemo 11. C. qui Testam.
fac. poss. §. primo Instit. quibus non est permissi.*
Canonum beneficio illi de Moreaù crediderunt exclusam
in Testamento Adriani filij familias, & sub patria potestate
† constituti propter eius Clericatum, *ex text. in cap. quia nos* 2
9. de Testam. in l. sacrosancta 33. & *auth. Præsbyteros C. de Ep.
& Cleric.* Contrarium tamen Dominis visum est in tribus
prioribus resolutionibus, & etiam hodie ob defectum Cleri-
catus, & requisitorum Concilij copulatiuè necessariorum,
ac etiam liberæ voluntatis in actu testandi.
Propter defectum Clericatus, quia fuit minus validè col-
latus ab Episcopo Ioppen. qui non erat Ordinarius Adriani,
sine literis dimissorialibus Archiepiscopi Rhemen. proprij
Ordinarij, † sine quibus licèt illi fuerit character impressus 3
non ideò translatum fuit exercitium, ac priuilegia Clerica-
tus *Sac. Concil. Tridentinum sess. 14. cap. 2. in fin. de reformat.*
Gabr. *cons. 189. num. 6. vol. 1.* Sanchez *cons. moral. l. 7. cap. 1.
dub. 20. num. 14. & 15.* Rota *decis. 731. num. 1. part. 1. diuers.
Caputaq. decis. 126. num. 1. & 2.* cum alijs in decisionibus ad-
ductis.
Nec obstat assertio Episcopi Ioppen. quod ordinauerit vi-
gore literarum Dimissorialium; quia vltra † quod huic as- 4
sertioni, super qua fundatur potestas Ordinantis, qui pro-
prius Ordinarius non est, standum non esse tradunt Crauet.
cons. 104. num. 5. vol. 1. Pen. *decis. 485. num. 4.* Præsertim quia
ex eius admissione, conualidato Clericatu Adriani, in con-
sequentiam veniret, quod in ipso puncto, & momento or-
dinationis fuisset à Canonibus habilitatus ad ita postea te-
standum cum ingentibus legatis in præiudicium patris, &
fratrum, qui alias ea non admissa, & sic deficiente ordina-
tionis validitate in vniuersis eius bonis successisset secundum
Iura Ciuilia, quæ vt præmisimus, filijs familias vetant Te-
stamenta condere etiam de patris licentia, † in tam igitur 5
graue tertij præiudicium, assertiua non admittitur, sed maior
probatio est necessaria, Garz. *de benefic. parte 8. cap. 4. num.
43. & seq.* Sanchez *cons. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 20. sub. nu. 10.
vers. quare quando,* Spada *cons. 122. num. 2. tom. 2.* Grat. *cap.
604. num. 12.* Rota *decis. 244. num. 6. part. 4. tom. 2.* Cresc. *decis.
13. num. 1. de Probat.*
Amplius ponderarunt Domini necessaria prorsus fore di-
missorialium exhibitionem, vt ex earundem lectura per-
cipi possit validitas, quatenus reperiantur datæ ab Archie-
piscopo Rhemen. proprio Ordinario Adriani ante obitum,
seù potiùs stante vacantia Sedis Archiepiscopalis de tempore
tonsurationis datæ noscantur ab eius Capitulo, & Vicario
post annum tamen Sedis vacantis, † cùm datæ infra an- 6
num

Digitized by Google

num sint inualidæ, nec earum vigore acquiri possint priuile-
gia clericalia. Conc. Trid. *sess. 7. cap. 10. de reform.* Ventrigl.
in prax. tomo 1. adnot. 23. §. 1. sub num. 27. Barbos. *de Offic. & potest. Episc. par. 2. alleg. 7. num.* 10.

Et rursus videri possit, an potestatem attribuant Ioppen.
Episcopo, qui tonsurationis tempore non in propria, sed
in Diœcesi Archiepiscopi Colonien. residebat, ibidemque
pro eo Pontificalia exercebat, in ea tonsuram conferendi me-
diantibus verbis generalibus, quod Adrianus possit à quo-
cumque promoueri iuxtà Concil. Trid. *sess. 7. cap. 11. de reform.*
Siue potius hanc potestatem denegent, quatenus ordinatio-
nem committant *cuicumque Catholico Antistiti in propria Diœ-
cesi Residenti*, non superaddat tamen, *seu ab alio ibidem pro eo*
7 *Pontificalia exercenti*, † quo casu ordinatio Adriani facta à
Ioppen. Episcopo extra propriam Diœcesim remaneret inu-
tilis, Gutter. *Canon. quæst. lib. 1. cap. 26. num. 27. & seqq.* San-
chez *consil. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 20. num. 7. & 8.* Ventrigl. *d.
part. 1. adnot. 23. §. 2. sub num. 47.*

Non iustificata igitur validitate tonsurationis per exhi-
bitionem dimissorialium, inutilis visa est Clericatus proba-
tio ex actibus possessorijs, quia præter responsiones omnibus
singillatim datas in binis decisionibus, coram me hodie etiam
admissas, actus isti non percutiunt dimissorialium existen-
tiam requisitam, vt ordinatus ab alieno Episcopo frui possit
8 priuilegijs Clericorum, † & sic visi sunt posse iustificare nu-
dum factum collationis tonsuræ, non etiam illius validita-
tem à dimissorialibus dependentem per ea, quæ ponderat
Rota *decis. 306. num. 9. & 10. par. 10. rec.* Dunoz. Iun. *decis.
269. num. 4.* Etiam si pro validitate actus militare soleat præ-
9 sumptio Iuris, † quia cum ratione præiudicij tertij exigatur
plena probatio non sufficit præsumptiua. Acchill. de Grass.
*decis. 1. de probat. in rec. decis. 9. num. 17. parte 5. & decis. 709.
num. 5. & 9. parte 4. tomo 3.* Buratt. *decis. 763. num. 7.*

Augetur inualiditas Testamenti, quia vt filius familias
10 testari possit, † non solum requiritur, quod sit Clericus va-
lidè, verum etiam quod incesserit in habitu, & tonsura,
ac alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi inseruierit; quæ re-
quisita mutuati sunt Domini non tantùm à Concil. *in sess. 23.
cap. 6. de reform.* verùm maximè, & originalius à Sacris Ca-
nonibus in *cap. probibete 21. cap. non licet 32. dist. 23. & cap.
Clerici 15. de vit. & honest. Cleric.* & per modum priuilegij à
Iure Ciuili in *l. Sacrosanctæ 32.* ibi *gradu locoque viuentes C. de
Episc. & cleric.* ducti maximè exemplo beneficij, *cap. Odoar-*
11 *dus de solution.* † quod licèt à Concilio non inductum, sed
à Sacris Canonibus non permittitur Clericis, nisi iustificent
præfata requisita, Neulzan. *consil. 59. nu. 19.* Couar. *var. resol.
lib. 2. cap. 1. num. 9. ad med. vers. ipse eam intelligerem, & §. sed,
& quo fol. 123. & seq.* Roias *decis. 475. num. 5.* cum alijs cumu-
latis in binis decisionibus coram me. Vndè ponderatio iterum
repetita quod Concilium loquatur de solo priuilegio fori, non
12 est momenti, † dum præcedit consimilis generica Canonum
dispositio, qua stante facilius Domini hanc sententiam am-
plexi sunt admittendi filios familias Clericos ad testandum,
quatenus in habitu, & tonsura incesserint, ac alicui Ecclesiæ
13 de mandato Episcopi inseruierint, † per quam non ita de fa-
cili patriæ potestatis efficacia deluditur, quam sequuti sunt
Cald. Molin. Boss. & cæteri in binis decisionibus relatis.

Quod Adrianus non incesserint in habitu, nec tonsuram
gestauerit dilucidè probant testes præterito *Summ. Iebot. nu. 8.
vsque ad 15.* inter quos adsunt nonnulli examinati ad instan-
tiam alterius partis, qui amplius fatentur, laicum fuisse
communiter reputatum, talemq; se in omnibus actis præ-
stitisse, & talarem habitum si quando induit, referunt ex
14 ore proprio Adriani euenisse occasione † Doctoratus *d.
Summ. num. 9.* & tamen clericalis habitus constituitur copu-
latiuè ex veste talari, & tonsura, *cap. si iudex laicus 12. col. 2.
in fine de sent. excom. in 6.* Lotter. *de re benefic. lib. 3. quæst. 36.*
15 *nu. 74.* Imò tonsura est essentialius † constitutiuum, San-
chez *cons. moral. lib. 6. cap. 1. dub. 49. num. 1.* Etiam in Vrbe
vsitatum, dum asserta contraria consuetudo non probatur
16 † nec probata reuelaret aduersus decreta Concilij, & Emi-
nentissimi Vicarij toties repetita per ea, quæ ponderat Fa-
gnan *in cap. si quis num. 65. de for. compet.*

Minus alterum, quod Adrianus inseruierit Ecclesiæ, sed
tantum suppleri contendebatur ex officio prothonotariatus,
cuius tamen exercitium, ac priuilegia, supposita etiam ac-
ceptatione, dici nequeunt acquisita per Adrianum, qui non
docetur adimpleuisse conditionem in literis illius expressam
præstationis iuramẽti fidelitatis & professionis fidei ad hunc
17 effectum necessariam † quidquid sit ad diuersum effectum,
vt beneficia Prothonotariorum reseruata dicantur, ponderat
Lotter. *de re benefic. lib. 2. quæst. 29. nu. 13. & 14.* Coccin. *decis.
349. num. 2. & 3.* cum alijs in prioribus decisionibus. Et ad
summum hoc vnicum seruitij Ecclesiæ supplere potuisset,
† non alia duo, Fermosin. *in cap. Tua nobis quæst. 4. num. 19.* 18
de Offic. Vicar. fol. 610. Barbos. *de Iur. Eccles. Vniuers. lib. 1. cap.
23. num. 36. & in Summ. Apostol. collect. 361. num. 11.* Et tamen
hoc vnum † sine alijs duobus habitus, & tonsuræ non est 19
sufficiens ad fruitionem priuilegiorum clericalium, Bellett.
disquis. Cleric. tit. de fauor. Cleric. Person. §. 8. num. 8. fol. 209.
Barbos. *in collect. Concil. sess. 23. cap. 6. num. 20. & 21.* Grass.
*de effect. Cleric. effect. 1. num. 1166. vers. & quia. Concilium. Et
num. 1168. fol. 179.* cum alijs in præteritis.

Denique altera inualiditas testamenti consistit in non li-
bera voluntate Adriani in actu testandi ab eodem proprio ore
declarata paulò ante obitum, quod scilicet testamentum con-
diderit non ex sui animi sententia, sed præ timore nè in ex-
tremis desereretur, & prout latius deponunt testes de auditu
ab eodem cum alijs grauantibus circumstantijs, *præter. sum.
num. 16.* † metum autem fuisse causam testandi rectè proba- 20
ri ex propria confessione defuncti docet Bald. *in l. 1. num. 15.
C. si quis aliq. testar.* Mart. *de success. legal. par. 4. quæst. 2. art.
4. num. 32.* Surd. *cons. 373. num. 42. & seqq.* Eoque stante † 21
defunctorum iudicia à legibus irritari firmat Surd. *d. cons. 373.
num. 12. & seqq.* Andreol. *contr. 14. num. 12.* Castill. *lib. 4. con-
trou. 27. num. 63. vers. propterea*, Vrsill. ad Afflict. *decis. 69.
num. 9.*

Nec subsistit successiua approbatio patris, quæ operetur, 22
vt in vim pacti legata debeantur, † quamuis dispositio legi-
bus non sit subnixa, iuxta text. *in l. non dubium 19. §. illud
etiam C. de testamen.* quia vltra responsiones in decisionibus
datas, & hodie etiam admissas, animaduerterunt Domini
assertos actus approbatorios gestos fuisse aut ab Executore
testamentario, aut à Procuratoribus patris, qui sine specia-
li mandato nocere non potuerunt principali, agnoscendo
testamentum, & legata tamquam valida; † cum hæc agni- 23
tio dependeat ab animo, & consistat in committendo, Greg.
decis. 75. num. 4. Merl. *decis. 659. num. 5.* Quinimò & eorum
facto etiam cum speciali mandato induci non potuit appro-
batio, † dum non fuit probata in mandante præcedens no- 24
titia certa & indubitata inualiditatis eorumdem, iuxta *gloss.
in d. l. non dubium verb. agnouerit, C. de Test.* Rota *decis. 662. nu.
6. par. 2. rec.* Buratt. *decis. 136. num. 5.* Seraph. *decis. 991. nu. 2.*
Ninot. *decis. 3. num. 10.* Peuting. *decis. 194. num. 14.* & quidem
notitia † inualiditatis tam facti, quàm Iuris, Peuting. *de- 25
cis. 333. num. 2.* & certè quoad legatorum satisfactionem,
in qua maximè insistebatur, non præcessit huiusmo-
di scientia, cum mandatum procuræ superuenerit post
eorundem satisfactionem per Executorem testamenta-
tium consumatam, præterito *Summario Iebot. num. 6.* † vn- 26
de scientia cessante, deficit consensus, & per consequens
pactum, sine quo inutilitèr sustineri contendebatur hoc Te-
stamentum, *Surd. decis. 53. num. 21.*

Vltra quod vt in præteritis dictum fuit, hæc patris agnitio 17
non potuisset nocere tribus fratribus Testatoris, † qui ad il-
lius successionem æquè principaliter à Iure vocantur vnà
cum patre absque vlla ratione patriæ potestatis, in *Auth. de-
functo C. ad Sens. Cons. Tertull.*

Et ita vtraque &c.

*Decisiones in hac Causa emanatæ habentur impressæ in præce-
denti parte 17. & sunt decis. 304. & dec. 392. in ordine.*

R. P. D. VICECOMITE.

Romana Census.

Lunæ 16. Ianuarij 1673.

ARGVMENTVM.

Impugnabatur contractus mulieris ex sola generalitate causæ Iudici exposita; sed quia illa incontinenti verificata est, pro validitate deciditur, non obstante quod verificatio deficere dicebatur, ex eo quod non fuerat inuentum instrumentum, cuius debitum prætendebatur esse solutum, cùm illius veritas satis aliundè apparuisset.

SVMMARIVM.

1 *Decretum iudicis semper præsumitur interpositum cum causæ cognitione, cunctaque ad validitatem necessaria interuenisse, & num. seqq.*
2 *Iudex si in interpositione decreti expressit ad illud interuenisse causa cognita, eo magis pro illius validitate præsumitur.*
3 *Asserenti iudicis decretum non interuenisse causa cognita, incumbit onus probandi.*
4 *Causa in contractu mulieris generaliter expressa, adhuc sufficit pro illius validitate, quoties illius verificatio est in promptu & nu. 17.*
5 *Versio probatur ex partitis librorum mercatorum in quorum banco pecuniæ fuerant depositæ.*
6 *Versio pecuniarum ex antiquitate temporis eo magis dicitur probata.*
7 *Decretum iudicis corruens in parte, ratione indiuiduitatis deficit in totum.*
8 *Instrumentum quod non fuit repertum, non ideo infert quod non fuerit factum.*
9 *Debiti realitas cuius instrumentum non probatur, potest etiam aliunde verificari, & ex quibus nu. 8. & seqq.*
9 *Indebitum soluisse nemo præsumitur.*
10 *Solutio referenda est ad id quod erat verè debitum.*
11 *Instrumentum in alio instrumento enunciatum si deinde non fuit repertum, non ideo infertur quod non fuerit stipulatum, sed solum deperditum.*
12 *Solutio collusiua non est præsumenda in muliere vel viro nobili.*
13 *Personas plures in vnam eandem falsitatem vel simulationem conspirasse non præsumitur.*
14 *Veritas vnius partitæ deficientis satis resultat ex verificatione aliarum partitarum.*
15 *Libri verificati in parte dicuntur probati in totum.*
16 *Obseruantia subsecuta ex solutione fructuum probat realitatem debiti, cuius fructus fuerunt soluti.*
17 *Validitas contractus mulieris impugnati ex solo defectu causæ generalis, satis resultat si illa fuerit incontinenti verificata, & sup. nu. 4.*
18 *Iustificatio aliquarum partitarum bene infert ad verificationem aliarum, in quibus militat eadem, vel similis ratio.*
19 *Verisimilitudo in materia probationis plurimum præualet, & attenditur.*
20 *Solutionis præsumptio rectè deducitur si creditores plures longo tempore non reclamauerint.*
21 *Contractus mulieris etiam sine solemnitate substinetur attenta illius euidentissima vtilitate.*
22 *Fideiussoris obligatio cum solemnitatibus substinetur data validitate obligationis debitoris.*
23 *Obligatio fideiussoris qui postea fuit hæres beneficiatus debitoris, non opitulatur beneficio inuentarij & num. seq.*
24 *Hæredis obligatio quatenus dicatur propria vel hæreditaria, itaut gaudeat, vel non gaudeat beneficio inuentarij.*
25 *Hæreditas semper præsumitur opulenta.*

DECISIO XI.

Recesserunt DD. à decisis coram me 20. Iunij anni proximè præteriti, quia ex facti serie accuratius digesta compertum est vnicum decisionis fundamentum in generalitate causæ iudici exposita constitutum non subsistere, quominus Victoria ad formam Statuti Vrbis *cap.* 151. censum scutor. 2500. validè imposuerit, non solum quia omnia gesta
1 fuerunt cum decreto Iudicis, † quod semper præsumitur interpositum cum causæ cognitione, cunctaque ad validitatem actus necessaria interuenisse, vt per Dec. *cons.* 209. *nu.* 1. Abb. *cons.* 205. *nu.* 25. Honded. *cons.* 34. *num.* 60. *lib.* 2. Pic. *ad stat. Vrbis gloss.* 21. *num.* 23. & *seq.* Grat. *discept.* 564. *nu.* 22. Rota *diuers. decis.* 316. *nu.* 2. *par.* 2. *coram Bichio decis.* 58. *num.* 10. *cum quatuor seqq.* Potissimum quando, prout hic, in decreto expressum habe-
2 tur, † quod Iudex ad interpositionem deuenit causa cognita. Castr. *communiter allegat. in l. cum ij §. Prætor ff. de transact.* Alex. *in puncto cons.* 80. *num.* 6. *lib.* 5. Dec. *cons.* 341. *nu.* 13. *vers.* & *satis est*, Pich. *ad statut. Vrb. d. gloss.* 21. *num.* 27. & 33. *vers.* & *hoc*
3 *satis est*, itaut asserenti † contrarium incumbat onus probandi. Abb. *cons.* 41. *num.* 2. *lib.* 1. Rota *post Pacif. de salu. decis.* 227. *num.* 2. *in recent. decis.* 11. *nu.* 2. *par.* 5. *coram Bich. præcit. decis.* 53. *nu.* 14. sed etiam quia admisso, quod ex generalitate prædicta regulariter ipsius causæ à d. Statuto requisitæ insubsistentia arguatur, ex quo illa non specificata, de illius veritate Iudici constare non potest, quando nihilominus illius verificatio est in promptu, prout in præsenti, vbi pecunia per mulierem in contractu recepta probatur præcisè vera in extinctio-
nem huius, vel alterius debiti, † tunc reputatur sufficiens 4
ad substinendum contractum. Rota *coram Andrea decis.* 33. *n.* 8. *cum duobus seqq. in rec. decis.* 193. *nu.* 8. & 9. *par.* 12. & *decis.* 400. *num.* 27. *cum seq. par.* 13.

De versione autem satis constare visum fuit ex eo, quod cum ad formam instrumenti creationis dicti census pecunia fuerit deposita penès banchum Tiberij Ceuli coram ipso Iudice, Notario, & testibus ad effectum, vt in actu illius solutionis reportarentur à creditoribus dimissis cessiones iurium ad fauorem Piscinæ dantis illam ad censum ex partitis librorum rationis bancariæ dicti Ceuli in Archiuio Alexandrino asseruatorum, apparet non fuisse pecuniam amotam, nisi in causam extinguendi debita hæreditaria, & signanter societates officiorum Iudici expositas cum expressione diei, & anni, sub quibus contractæ fuerunt, necnon nominis Notarij de
vnoquaque rogati, † & cùm dd. libri fuerint legaliter tenti 5
sufficienter probant DD. in *l. admonendi*, & in specie Iason *ff. de iur. iur.* Ioseph Ludouich. *concl.* 29. *Add. ad decis.* 345. *à nu.* 25. *per plures seqq. par.* 9. *rec.* Rota *coram Bichio decis.* 664. *nu.* 13. *cum seq.* & *in Fulginaten. pecuniaria* 23. *Iunij* 1670. *§. bis autem coram Reuerendiss. D. meo Decano*, approbata in *Romana pecuniaria* 4.
Maij anni proximè præteriti coram me; stante maximè † anti- 6
quitate temporis, vt post Grauet. *cons.* 158. *nu.* 4. *cum seqq.* Surd. *cons.* 429. *num.* 40. & alios tradit Rota *decis.* 653. *num.* 5. *par.* 3. *recent.*

Et quamuis non fuerit repertum instrumentum societatis scutorum 300. auri ad fauorem Horatij Buffi contractæ, non indè inferri potest iustificationem versionis, saltem in hac
parte deficere, † decretumque Iudicis super ea interpositum 7
ratione indiuiduitatis in totum corruere, vt per Rota *decis.* 63. *nu.* 5. & *decis.* 200. *nu.* 6. *cum seq. par.* 12. *recent.*

Quia non ex eo, quod vsque modo repertum non fuerit venit in necessariam consequentiam, quod non fuerit factum;
† Etenim aliundè illius existentia, & realitas debiti in eo 8
contracti deduci potest, prout deducitur tum ex contrario instrumento extinctionis, & dissolutionis societatis exhibito, ne
enim contra præsumptionem *l. cum de indebito ff. de probat.* † 9
dicamus Victoriam soluendo quod non debebat, voluisse ia-
ctare suum; solutio per eam facta † referenda venit ad id, 10
quod erat verè debitum. Rota *coram Seraph. decis.* 1226. *n.* 1. & *seq. post Cenc. de censib. decis.* 112. & *decis.* 113. *vtrobique num.* 5. tum ex enunciatiua facta de eodem instrumento creationis
societatis in isto dissolutionis, † quo stante si enunciatum 11
deindè non fuerit repertum, dicendum potiùs venit, quod potuerit amitti, vel subtrahi, vel non protocollari, non autem quod non fuerit stipulatum, vt benè arguit Corn. *consil.* 210. *nu.* 4. *vol.* 4. Grauett. *cons.* 112. *num.* 7. & *post alios* Rota *coram Vbaldo decis.* 14. *nu.* 15. & *seq.*

Rursus ex qualitate Victoriæ Matronæ nobilis, & inge-
nuæ, & Horatij pariter viri nobilis † non est præsumenda 12
solutio collusiua debiti non veri. Decian. *cons.* 2. *num.* 64. *vers. multo magis lib.* 8. & alij per Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *præsumpt.* 122. *nu.* 109. Farin. *de simulat. quæst.* 162. *num.* 172. Grat. *discept.* 952. *num.* 15. Eoque minus, quia cum ista collusio cedere debuisset in præiudicium Piscinæ census emptoris, dum ex solutione ficta ad sui fauorem reportari non potuisset vera cessio iurium creditoris dimissi iuxta dictam conditionem in instrumento appositam, & cùm super hoc inuigilaret Campsor, &
Notarius ipse de dicto instrumento impositionis rogatus † ab 13
omni inuerisimilitudine est prorsus alienum, quod in vnum tot conspirauerint personæ ad committendam falsitatem, vt notat Bald. *in l. hac consultissima in fine C. qui testam. facere possunt*; Surd. *cons.* 132. *nu.* 20. *in fine*, cum alijs per Rotam *coram Merlino decis.* 135. *num.* 8. & 9. & *in Perusina executionis* 26. *Iunij* 1671. *§. cæterum coram R. P. D. meo Priolo*; Addito maxime, quod cum ad soluenda debita Alexandri filij pecunia ad censum suscepta non sufficeret, supplere voluit de proprijs pecunijs retractis ex venditione proprij currus cum suis equis.

Vlterius ex verificatione omnium fere aliarum partitarum, quæ constituunt maximam partem totius summæ, vrgens resultat præsumptio veritatis etiam partitæ huius con-
trouersæ † per regulam, quod verificatio maioris partis in- 14
fluit in verificationem totius, quam originaliter tradit Castr. *cons.* 301. *sub nu.* 4. *lib.* 1. Natta *cons.* 547. *nu.* 26. Rota *coram Greg. decis.* 62. *nu.* 7. & 8. *in rec. decis.* 82. *nu.* 14. & *seqq.* & *nu.* 22. *par.* 10. *coram Emin. Otthobono decis.* 43. *num.* 1. Et in terminis libro-
rum † in parte iustificatorum latè Menoch. qui soluit con- 15

traria

traria *de præsumpt. lib.3. præsumpt. 63. per tot.* Gabriel. *eod. tit.*
concl.5.nu.1. Rota *decis.321. nu.2. par.3. vers. demum, & decis.24.*
nu.8. vers. tertio quia cum seq. par.7. coram Dunoz. Iun. dec.974. nu.
6. & in præcit. Fulginaten. census 11. Martij 1671. §.1. coram Re-
uerendiss. D. meo Decano.

Et demum defectus omnis sublatus remanet ex continua-
ta obseruantia octuaginta annorum, & vltra, quorum spatio
fructus huiusmodi census fuerunt soluti etiam à personis de
16 contractu Victoriæ informatis, † qui exceptionem hanc ve-
risimiliter non distulissent opponere si fuisset vera, & dum
non opposuerunt, dicendum est nullam habere subsisten-
tiam, vt post Cyn. *in l. 1. C. vt quæ desunt aduoc.* & alios con-
suluit Castr. *cons. 281. vers. primo quia lib. 1. & in Bononien. in-*
demnitatis 30. Ianuar. 1651. §. at omnis coram Reuerendiss. D. meo
17 *Decano*, itaut de validitate contractus † in hac parte vix pos-
sit dubitari. Grat. *discept. 796. num.3. & 4.* Picus *ad stat. Vrbis gl.*
21. num.6. Rota *coram Buratto decis.10. nu.14. & in Rom. census*
21. Maij 1659. §. penult. vers. tum obseruantia coram Reuerendiss.
D. meo Decano.

Prædictis itaque omnibus insimul perpensis, sicuti non
fuit dubitatum de realitate dictæ partitæ scutorum 300. auri,
ita cum ferè omnia applicentur etiam tribus sequentibus, al-
teri scilicet scutorum 115. 34. solutæ varijs artistis, alteri verò
scutorum 7. Notario pro mercede rogitus, & tertiæ demum
scutorum 10. 37. pro proxenetico, & gabella contractus, ha-
18 rum quoque † iustificatio visa est satis liquidata per regulam
textus *in l. illud ff. ad l. aquil.* Alex. *cons. 75. nu.3. lib.5. cum concord.*
per Rotam coram Coccin. decis. 1796. num.4. Iuncta potissimum
19 maxima earum verisimilitudine, † quam in hac probationis
genere valde notabilem arbitrati sunt Domini, per ea, quæ
tradit Menoch *præcit. præsumpt. 63. nu.11. lib.3.* Cùm nemo sit
paterfamilias, qui opificum exercitio non indigeat, aut no-
tarius, vel proxeneta, qui mercedem suam velit remittere,
& cum hi omnes spatio tanti temporis non reclamauerint
20 † intrat de plano solutionis præsumptio, latè Menoch. *de*
præsumpt. d. lib.3. præsumpt. 135. nu.3. & seq. Cephal. *cons. 240. nu.*
10. & 11. Rota *coram Vbaldo decis. 221. à nu.6. vsq; ad fin.*

Cùm autem ex verificatione dd. partitarum resultet contra-
ctum per Victoriam initum in illius, & totius hæreditatis
euidentem vtilitatem redundasse, dum mediante pecunia ad
censum suscepta ad rationem septem pro centenario se libe-
rauit à grauioribus vsuris societatum, quibus præmebatur ad
21 rationem duodecim, † etiamsi nullam adhibuisset solemni-
tatem, adhuc attenta contractus euidenti vtilitate substine-
retur, iuxta sententiam, quam perpetuò tenuit Rota *coram*
Greg. decis. 31. nu.9. post Picum decis. 11. nu.1. coram Vbaldo decis.
24. nu.12. coram Merlin. decis. 758. in fin. coram Dunozzet. sen. decis.
39. in fine, in rec. decis. 60. nu.2. vers. quo casu decis. 139. nu.5. & de-
cis. 495. nu.2. vbi pluries concordantes par.13.

Firmata igitur ex his omnibus validitate contractus Vi-
22 ctoriæ, † de obligatione accessoria Lauiniæ cum requisitis
solemnitatibus præstita non fuit dubitatum, Rota *coram Mer-*
lino decis. 606. nu.4. in rec. decis. 370. nu.2. par.2. & decis. 98. nu.20.
& seqq. par.11. cum vulgatis. Eoque minus cum eadem euidens
vtilitas, quæ profuit Victoriæ liberando bona Alexandri à
grauioribus vsuris mediante pecunia ad moderatum interesse
suscepta, profuit etiam Lauiniæ, quæ tanquam matri sub-
stituta in dd. bonis successit.

Et licet ad huiusmodi successionem venerit cum beneficio
23 legis, & inuentarij, † quod regulariter præseruat hæredem,
ne teneatur vltra vires hæreditarias, & cum successiuè execu-
tio fuerit facta super vinea propria Lauiniæ, exindè inferri
non potest, prout prætendebant Scribentes pro Marchione de
Tassis, vel ad nullitatem executionis, vel ad læsionem ex d.
obligatione resultantem, quia quoad executionem cùm ex in-
strumento d. obligationis appareat Lauiniam se obligasse
tamquam principalem, principaliter, & in solidum, & in om-
nibus, & per omnia prout d. Victoria eius mater obligata
erat, & cùm alijs clausulis amplissimis denotantibus enixam
24 voluntatem se obligandi de proprio, † indè cessat præserua-
tiua inuentarij, & illius obligatio censetur propria, non au-
tem ex causa hæreditaria. Phanuc. *de inuent. par.6. nu.110.113.*
& 114. Surd. *decis. 297. nu.11.* Ciriac. *contr. 225. nu.17.* Grat. *decis.*
646. nu.26. & 27. Rota *coram Coccin. decis. 2282.* confirmata *de-*
cis. 2306. & coram Bichio decis. 430. nu.9. 16. 17. & 20. Et quoad
læsionem cum exceptionem hanc ipsa nunquam opposuerit,
nec de bonis inuentariatis rationem reddiderit, non possunt
modò ab ea causam habentes illam deducere ex capite insuf-
25 ficientiæ bonorum † cùm hæreditas semper præsumatur opu-
lenta. Couarr. *communiter alleg. in cap. si hæredes sub nu.6. vers.*
& si de testam. Pinell. *in l.1. C. de bonis matern. par.3. nu.81. ampl.7.*
Adden. ad Buratt. decis. 589. nu.33. Rota *coram Bichio decis. 37.*
num.8. & in præcit. decis. 430. num.21. & decis. 449. nu.6. coram
Dunozz. Iun. decis. 47. nu.6. & 7. & in recent. decis. 277. num.19. &
20. par.9.

Et ita cum vndequaque subsistat census, & obligatio La-
uiniæ, procedendum esse dixerunt DD. ad vlteriorem execu-
tionem super illius vinea pro fructibus debitis illis de Busali-
nis ex persona Piscinæ emptoris partibus, hinc indè infor-
mantibus.

R. P. D. MATTHÆIO.

Imolen. Bonorum.

Lunæ 16. Ianuarij 1673.

ARGVMENTVM.

Citato principali debitore in partibus, si frater Procuratorem constituat, & contra illum processus subhastationis, & deliberationis sequatur, validus esse reputatur, maximè vbi stante notitia nunquam reclamatum est, & deficit læsio, ac bona fides, & iustitia eiusdem subhastationis, & deliberationis concurrit.

SVMMARIVM.

1 *Deliberatio facta citato procuratore à fratre debitoris constituto substinetur si debitor antecedenter fuerat personaliter citatus.*

2 *Contradictæ contra personaliter citatum fiunt potius ex vrbanitate, quam ex necessitate causæ.*

3 *Frater potest pro fratre procuratorem constituere ad hoc vt eum in iudicio defendet.*

4 *Mandatum procuræ dicitur acceptatum à procuratore stipulationi præsente.*

5 *Procurator post citationem personalem in partibus præsentatam, ad illius litem dicitur constitutus.*

Mandatum procuræ generale ad lites comprehendit etiam causam particularem, quoties procurator citatus non opposuit, vel de alio mandato non constat.

6 *Ædicta subhastationis affigenda sunt in loco vbi eadem subhastatio fieri debet.*

7 *Ædicta affixa in partibus etiam post decretum de deliberando sufficiunt si deinde antè deliberationem terminus mensis elapsus sit.*

8 *Ædicta pro subhastatione facienda non aliter publicantur nisi vt concurrant oblatores, qui maiorem oblationem faciant.*

9 *Deliberatio licet fieri non possit ante affixionem ædictorum eiusque terminum elapsum non ideo probibetur decretum de deliberando.*

10 *Subhastatio medietatis rei exequutatæ, si fuit vtilis debitori non potest de nullitate redargui.*

11 *Decretum deliberationis factum nisi infra quinque dies non causat nullitatem si postea mensis lapsus sit.*

12 *Deliberationem ad substinendam sufficit quod integer mensis interueniat, etiam si minor terminus assignetur.*

13 *Decretum primum non circumducitur per secundum, si secundum sit correlatiuum ad primum, & continet solum processum ad vlteriora.*

14 *Subhastationem qui nunquam impugnauit, eam validam fuisse fatetur.*

15 *Frater habens notitiam gestorum à fratre tamquam suo procuratore, illa dicitur approbare, vt eadem postea impugnare non possit.*

16 *Nullitates non attenduntur deficiente læsione, & concurrente bona fide & iustitia subhastationis.*

DECISIO XII.

IN conflictu duarum decisionum, vnius editæ sub die 7. Maij 1668. coram Eminentissimo Carpineo Prodatario * & alterius, me proponente sub die 20. Iunij 1672. DD. conuenerunt amplectendam esse resolutionem primo loco captam, & ab vltima recedendum.

Visum etenim fuit valdè insubsistens illud, quod in facto dedu-

deductum fuerat ad demonſtrandum nullitatem, & quod
deciſio firmauit §. *inualiditas*, nempè quod Dominicus alter
frater non fuerit citatus, quia ex Summario præſenti pro par-
te illorum de Flaminijs *num.1. & 2.* conſtat monitorium fuiſ-
ſe in partibus perſonaliter Dominico præſentatum, & repro-
ductum, & ex eius impulſu cum R. P. D. Carolus alter Pro-
curatorem conſtituerit, de rato promiſerit, & cauſam proſe-
qui conſenſerit citato in omni actu Valentino Procuratore
1 conſtituto, vt in Sum. *num.4.* † nequit de aliquo defectu ac-
cuſari proceſſus, nec deliberatio, ex *l.1. in fine ff. de procur. vbi
Bar.* quem ſequuntur Bald. Salic. Caſtr. & Curt. Iun. Bald. *in l.
1. verſ. ſed quomodo nu.15. C. de ſent. interloc. omnium iud.* Felin. *in
cap. fin. verſ. ſexto quæritur nu.35. de teſt.* Surd. *conſ.99. n.33. Vant.
tract. de nullit. nu.85. verſ. ſi non fol.202.*

Conſiderata præſertim executione citationis perſonaliter
facta in principio cauſæ contra eundem Dominicum; quæ
ſola ſufficiens eſſe videtur ad ſubſtinendam ſubhaſtationem
poſtea ſequutam, indeque potuit contra eum iudicium proſe-
qui abſque alia citatione, & per contradictas, iſtaque etiam
2 omiſſa nullo modo ſubhaſtatio infecta remanere † poterat,
ex quo huiuſmodi proceſſus reſpicit potius vrbanitatem,
quàm neceſſitatem cauſæ, Modernus Ceſenaten. *de citat. cap.
11. nu.440.* Rota *in antiq. dec.4. de dol. & contum. in nouis deciſ.8.
de teſtib.* Put. *deciſ.371. circa finem lib.2.*

Hæcque tanto magis ſubſtineri valent ex quo libentiùs
poſt litem conteſtatam R. P. D. Carolus Procuratorem con-
3 ſtituit, † quod vti perſona coniuncta facere poterat pro fra-
tre abſente ad hoc, vt in iudicio fratrem defenderet, ſuaſque
actiones dirigeret. Iaſon. *in l. quod quiſquis in ſeptima fallentia
C. de procur.* Specul. *in tit. de procur. §. ratione quoque conſtituen-
tis, verſic. quod ſi Canonicus,* Coccin. *deciſ.62. nu.1.*

Eiuſdem naturæ Donini conſiderarunt eſſe aliam nullita-
tem allatam ab vltima *deciſ. in §. vltra quod*, in qua firmatum
fuit non fuiſſe per Valentinum acceptatum huiuſmodi man-
datum procuræ, cùm contrarium appareat ex eodemmet
mandato procuræ, quod in ventre continet clauſulam præ-
ſentem, quæ ex ſtylo Curiæ, & practica Notariorum ſtipu-
lantium, vt ex fide data ab eiſdem in Summ. *nu.6.* aliter in-
telligi nequit, quam præſentem, & acceptantem quando
Procurator, qui fuit conſtitutus ad lites reperitur ſtipulatio-
4 ni præſens † prout iuxta formularij intelligentiam huiuſ-
modi clauſulæ cæteratæ ſemper ſuas extenſiones recipiunt,
Corn. *conſ.225. in fine lib.3.* Menoch. *conſ.844. num.18.* Rota *apud
Tacif. de Salu. deciſ.137. nu.2. coram Bichio deciſ.310. nu.6. & de-
ciſ.359. nu.3.* & cum ipſe fuerit conſtitutus Procurator poſt ci-
5 tationem perſonalem in partibus præſentatam, † præſumi
debet fuiſſe conſtitutus ad hanc litem. Grat. *diſcept.145. nu.
14. & ſeq.* Rota *coram bo.me.* Peuting. *deciſ.287. nu.15. & in rec.
deciſ.114. num.10. par.7.* Quando etiam pro validitate, & ſub-
ſtantia iudicij ſufficiens fuiſſet citari ipſum Procuratorem,
quamuis non habuiſſet aliud mandatum, niſi generale, & ad
omnes lites motas, & mouendas, vt in Summario *nu.7.* quia
ſub illo comprehendi dicitur etiam iſta cauſa particularis,
dum non conſtat de aliqua proteſtatione circa hanc faculta-
tem per eum facta, vel de aliquo ſpeciali mandato *l. ſolent ff.
de alim. & cibar. leg. l.3. C. de procur. l. cum Clericus, & ibi* Bald.
ſub nu.3. C. vnde vi, l. ſi dictum fuerit, l. præſente ff. de euict. quod
in praxi etiam ſeruari ſolet, vt teſtatur Scaccia *de iudic. lib.2.
cap.8. à nu.666. & 671.* Caſſad. *deciſ.1. de dilat.* Acchil. de Graſſ.
dec.16. in fin. de dol. & contum. Seraph. *deciſ.654. num.4. & ſeqq.*
Gregor. XV. *deciſ.127. num.8. vbi Adden. nu.12.* Amat. Dunoz-
zett. *deciſ.24. nu.2. & 3.* Rota *par.1. diuerſ. deciſ.422. num.5. & in
rec. dec.317. nu.6. par.13.*

Inſuper adducta fuit in d. *deciſ. in §. oritur* alia nullitas, quæ
videbatur magis eſſentialis, vti proueniens ex omiſſione affi-
xionis ædictorum in loco vbi fuit facta ſubhaſtatio ordinata à
6 Conſtit. fel. record. Pauli V. de reformat. Tribun. Vrb. †
quam nullitatem hodie etiam reijciendam DD. reſponde-
runt, dum ex eodem Summario nouiter dato *num....* apparet
ædicta in partibus præceſſiſſe ſubhaſtationem, & illa fuiſſe
affixa 34. dies ante ſequutam deliberationem, ex quo rema-
net Conſtitutio Pauli V. executioni demandata, non obſtan-
te, quod poſt decretum de deliberando huiuſmodi affixio ſe-
7 cuta fuerit, † quia nulla exinde reſultat inualiditas huiuſ-
modi Conſtitutionis, attento quod ædicta non aliter publi-
cantur, niſi ad hoc, vt concurrant oblatores, qui melio-
8 rem reddant conditionem debitoris, † quæ effici poteſt etiam
poſt terminum elapſum ad deliberandum. Adden. *ad Buratt.
deciſ.786. num.9.* Rota *deciſ.40. num.5. cum ſeq. & deciſ.64. nu.4.
verſ. nec obſtat cum ſeqq. penes* Poſth. *de ſubhaſt.* quam Conſti-
tutionem nec dici poteſt obliuioni demandata ex eo, quia an-
te affixionem ædictorum factum fuerit decretum de delibe-
rando, quia illa prohibet deueniri ad deliberationem bono-
rum ante affixionem ædictorum, ſecus autem quod non poſ-
ſit fieri decretum de deliberando, quæ inter ſe ſunt diuerſa,
† & diuerſum finem pariunt, & illud non transfert domi- 9
nium rei deliberatæ in deliberatarium, quod ſolum accipit
ab ipſa deliberatione, ex qua remanet conſumatus totus
actus, & in eundem dominium directum cum vtile irreuo-
cabiliter tranſit. *l. à Diuo Pio §. 1. & §. exequente cum ſeqq. ff.
de re iud. l. qui prædium, vbi Bald. C. de diſtr. pign.* Mangil. *de
ſubhaſtat. quæſt.6. num.4.* Menoch. *de præſumpt. lib.2. præſumpt.
92. num.2. tom.1.* Poſth. *de ſubhaſt. inſpect.24. nu.109. & inſpect.
53. nu.1. cum ſeq.* Rota *coram Buratt. dec.891. n.7. in fine.*

Addebat etiam nullitatem *deciſio*, quæ reuidetur in §.
ædicta autem reſultantem ex eo, quod fuerat ſubhaſtata me-
dietas prædij, quia nihilominus vti fuit conſiderata profi-
cua, & debitori quam maximè vtilis, dum medietas fuit
deliberata pro maiori pretio, quam fuiſſet oblatum pro to-
to, & ideo dixerunt DD. non poſſe redargui de aliqua nul-
litate, aut defectu, † eo innixi fundamento, quod iſtæ 10
ceſſant quando debitor vtilitatem ex re ſubhaſtata percipit.
Poſth. *de ſubhaſtat. inſpect.45. num.30.* Rota *coram Seraph. de-
ciſ.358. num... & in Meleuitana Viridarij 26. Iunij 1671. circa
finem coram R. P. D. Emerix.*

Vltimo autem loco nullitas, quam conſiderarunt *DD. in
§. verum neque* proueniſſe ex decreto de deliberando interpo-
ſito intra quinque dies, † viſa fuit nec poſſe ſubſiſtere in fa- 11
cto, attento quod inter decretum de deliberando, & ipſam
deliberationem interceſſerunt pluſquam triginta dies; ad
ſubſtinendam enim deliberationem ſufficit, quod integer
menſis interueniat, † qui de ſtylo A. C. cum detur ad au- 12
gendum oblationes, ad hoc, vt res ſubhaſtata quamplu-
rimum vendi poſſit, denegari poſtea non ſolet elapſo termi-
no ſubhaſtationem fuiſſe rectè ſequutam. Rota *deciſ.31. nu.
6. & deciſ.64. num.5. & deciſ.226. num.9. impreſſæ poſt Poſth. de
ſubhaſtat.*

Nec conferre poteſt ad deſtruendam validitatem huius de-
liberationis motiuum adductum, & conſideratum *in §. ve-
rum*, nempè quod fuerit circumductum huiuſmodi decre-
tum ſubhaſtationis tornaturarum 120. per aliud ſubſequens
factum die 16. Februarij pro tornaturis 60. † quoniam iſtud 13
vltimo loco emanatum non poteſt dici eſſe nouum decretum,
ſed tantummodo correlatiuum ad primum, cùm ſolum con-
tineat proceſſum ad vlteriora, quo caſu circumductionem
antecedentis decreti non deſert, ſed potius illud ſupponit, &
iſtud vltimum nullo alio termino indigebat, Rota *deciſ.36.
nu.56. & ſeq. par.5. rec.*

Quæ omnia eo fortiùs corroborata remanent ex ſilentio,
in quo per ſpatium 20. annorum Columnellus Dominicus
permanſit, abſque eo, quod vmquam infra hoc temporis
interuallum ſubhaſtationem tamquam nullam impugnare
tentauerit ex capite læſionis, † & ita non poteſt denega- 14
ri, quod non faſſus fuerit illam nullitatibus carere, quæ
omnia deducunt ſcientiam, & ratificationem Dominici om-
nium geſtorum per Reu. P. D. Carolum, † quæ hodie im- 15
pugnare ampliùs nequit Rota *deciſ.353. num.41. par.9. rec.* de-
ficiente præſertim læſione, & concurrente bona fide, & iu-
ſtitia ſubhaſtationis factæ à ſupradictis de Flaminijs in cauſa
fideiuſſionis, † & libentius iſta admitti debent, ex quo agi- 16
tur de nullitatibus, quæ reſpiciunt ordinatoria iudiciorum,
vt dixit. Rota *in Meleuitana Viridarij 26. Iunij 1671. §. fin. coram
R. P. D. Emerix, & 24. Iunij 1672. §. quæ omnia coram R. P. D.
meo Taia.*

Et ita, vtraque Parte informante, reſolutum fuit.

*Quæ ſupra adnotantur deciſ. in hac cauſa habentur impreſſæ, al-
tera par.16. deciſ.237. & altera par.17. deciſ.371.*

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Auenionen. Alimentorum.

Lunæ 23. Ianuarij 1673.

A R G V M E N T V M.

Prætendebat filius, cui ad certum tempus fue-
rant legata alimenta, ea etiam conſequi vltra
d. tempus, quia poſt legatum alimentorum
educa-

educatio penes matrem fuerat à Testatore demandata; contrarium verò deciditur, tum quia clarè de voluntate patris constabat, tum etiam quia illa educatio de sola morigeratione intelligenda erat.

S V M M A R I V M.

1 *Alimenta ad certum tempus relicta post illud censentur denegata.*
2 *Verba Testatoris vbi sunt clara, non est recurrendum ad interpretationes, & coniecturas.*
3 *Verba* casu quo *conditionem important.*
4 *Tempus intermedium importat verbum* hinc, *vel* ab hinc.
5 *Alimenta præstare voluisse dicitur Testator, qui suos filios educari iusserit.*
6 *Pater si post legatum alimentorum filijs relictum, illos penes matrem, vel alios educari mandauit, hoc quoad solam morigerationem demandasse dicitur.*
7 *Alimentorum præstatio non est reiterabilis.*
8 *Administrator iussus alicui alimenta præstare, non amplius tenetur administratione finita.*
9 *Alimenta ab vsufructuaria relicta non amplius debentur post vsumfructum extinctum, & n.10.*
10 *Alimenta præstandi onus durat durante emolumento.*
11 *Mentem Testatoris declarat filius, qui acceptam legatum patris eo modo, quo illud à patre fuit sibi relictum.*

D E C I S I O XIII.

AB Andræa germano fratre vniuersaliter instituto in paterno Testamento, huius vigore petebat Henricus alimenta vltra vigesimum quintum suæ ætatis annum, sed non deberi pronunciauit Eminentissimus Legatus Auen. & deuoluta postmodum causa appellationis ad Rotam, idem responsum fuit; cum Testator illa reliquerit vsque ad dictum tem-
1 pus, † quo elapso censetur denegasse Surd. *de alim. tit. 2. quæst. 1. num. 11. & tit. 5. quæst. 3. num.... & seq. & cons. 371. num. 11. & cons. 403. num. 58.*

Quod autem pater ad dictum tempus alimenta restrinxerit, & vltra præstare noluerit Indicat tenor Testamenti, postquam enim mandauerat per hæredum tradi Henrico scuta mille dum attigisset vigesimum quintum annum subdit: Et casu quo hinc ad dictam ætatem d. Henricus prouisus fuerit de aliquo beneficio, iussit hæredi subministrari pecunias necessarias pro expeditione vsque ad summam scutorum mille, & vsque ad d. tempus voluit, & vult d. Henricum alimentari, vestiri, & nutriri in domo d. Testatoris sumptibus suæ hæreditatis etiam in studijs RR. PP. Iesuitarum cum Præceptore vsque ad scholam Rhetoricæ; quæ verba dum clarè
2 conuincunt Testatoris voluntatem, recurrendum † non est ad interpretationes, & coniecturas, *l. Ille, aut ille ff. de condit. & demonstr.*

Hinc patet verba, *vsque ad d. tempus*, referri non posse ad tempus, quo Henricus prouisus fuisset de beneficio, quia licèt Testator cogitauerit casum assecutionis beneficij, tamen non simplicitèr, & indefinitè id considerauit, sed restrictiuè, & conditionalitèr quatenus intra d. ætatem 25. annorum illud
3 fuisset Henricus assecutus, vt ostendunt verba, † *casu quo*, quæ conditionem important, Barbos. *claus. 15. num. 1.* & melius declarant sequentia: Quæ literalitèr demonstrant tempus †
4 intermedium inter Testamentum, & ætatem 25. annorum, *l. placet vbi glos. in verb. ab hinc C. de Sacros. Eccl.* Alex. *cons. 76. n. 4. lib. 2.* Menoch. *cons. 792. n. 3.*

Nec ex eo, quod Testator legauerit vxori vsum domus enixè illam rogando, vt educat Petrum Margaritam, & Henricum communes liberos quousque coniugium carnalem, vel spirituale contraxerint, prætendi possunt ab Henrico alimen-
5 ta, † quia etiamsi verbum *educare* eorum præstationem significet, iuxtà literalem tex *in l. fin. ff. de alim. & cib. leg.* Menoc. *Præsumpt. 157. num. 14. lib. 4.* tamen in casu nostro Testator secundum subiectam materiam intellexit potius de educatione in ordine ad gubernium, & maternam sollicitudinem circa bonam morigerationem filiorum impuberum adhuc mulie-
6 rum cura indigentium, † quam in ordine ad corporis substentationem, & alimoniam, circa quam superius ipsi Henrico prouiderat, Menoch. *cons. 215. num. 69.* Roman. *cons. 65. num. 11.* ne alias bis eidem relicta dicantur alimenta, quorum præsta-
7 tio non est reiterabilis, † vt in indiuiduo de Testatore, qui prius legauerat Libertæ quantitatem, vt ex eius vsuris alere-tur vsque ad 25. annum, & deinde alijs liberis generalitèr de alimentis prouidit est text. *in l. alimenta §. Basilicæ libertæ in l. libertis quo ff. de alimen. & cib. legat.*

Similitèr ad effectum prædictum non iuuat Testatorem mandasse vxori, quod super omnibus fructibus suæ hæreditatis, quos eidem per septennium reliquerar nutriret eosdem filios, quia id summa ratione statuit, dum per dd. sex annos hæredi causa legati nihil remanebat, vnde alimenta posset subministrare intra d. tempus, propterea eo durante, & non
vltra vxor fuit obligata ad alendum † siue consideretur vti 8
administratrix, siue vti vsufructuaria, *l. sticbus §. filia, ff. de ann. leg.* Surd. *de alim. tit. 8. priuil. 14. num. 3.* & notat text. *in l. Maritum, vbi gloss. ff. ad l. falcid.* vbi probatur alimenta relicta ab
vsufructuaria † finiri, & extingui vsufructu finito, & sequi- 9
tur Castill. *lib. 8. de alim. cap. 31. num. 4.* maximè in casu nostro, in quo alimenta fuerunt relicta ex fructibus ibi: Super omnibus dd. fructibus nutriet, & alimentabit; & ideo onus, alen-
di † durat durante emolumento vsusfructus, vt ex Surd. *de* 10
alim. tit. 5. q. 1. firmat Barr. *de success. lib. 9. tit. 26. num. 17. vers. item quod* Simon de Præt. *de interpret. vlt. volunt. lib. 3. dub. 11. num. 34.*

Quæ omnia comprobantur ex quo alimenta fuerunt relicta Henrico studiorum causa vsque ad classem Rhetoricæ, cui infra dictam ætatem vt plurimum solent adolescentuli incumbere, & peruentus ad vigesimum quintum annum recepit domum, & scuta mille sibi relicta, & è domo migrauit,
† per quod tacitè declarauit mentem patris vlterius non pro- 11
gressam fuisse, & alimenta cessasse ex adductis *in dec. 484. n. 7. vers. idcirco* Fontanel. *de Pact. nupt. claus. 6. gl. 3. p. 2. nu. 20. & 21.* Rot. *dec. 352. n. 26. par. 9. rec.*

Et ita vtraque &c.

R. P. D. B O V R L E M O N T.

Romana Appartamenti.

Lunæ 23. Ianuarij 1673.

A R G V M E N T V M.

Plures defectus enucleantur alienationis bonorum fideicommissi; alioquin nimium esset in facultate grauati sui successoribus alienando præiudicare: atque ita illum nec minus assere permittitur, neque sine creditoris vrgentia ad alienationem deuenire, prout nec etiam alienare totum, si sola pars sufficiebat, & demum quod residuum in omnem casum pro eodem fideicommisso deponi debuisset; Alia etiam de valore rei, de æstimatione periti, deque fideicommisso vniuersali, & particulari in eadem decisione cumulantur.

S V M M A R I V M.

1 *Alienatio bonorum fideicommissi pro debito fideicommittentis vt validè fieri possit, requiritur vt creditores vrgeant.*
2 *Hæres grauatus non potest nocere vocatis non solum alienando, sed nec minus asserendo, & confitendo id per quod alienatio redderetur valida.*
3 *Alienatio bonorum fideicommissi fieri potest pro euitandis vsuris etiam extinguendo capitalia, & vid. num. seq.*
5 *Fideicommissi particularis bona alienari non possunt quousque extant bona fideicommissi vniuersalis, & num. 6. cum seq.*
7 *Creditor fideicommittentis æquè agit ad bona fideicommissi particularis, ac vniuersalis.*
8 *Hæres grauatus non potest alienare bona fideicommissi particularis, si existant alia bona fideicommissi vniuersalis.*
9 *Valoris veritas rectè probatur à perito iudicialiter electo.*
10 *Perito in sua relatione referenti tempus præcisum valoris bonorum æstimatorum creditur, & quando.*
11 *Peritus ad æstimandum electus dicitur deponere de communi valore licet causam non alleget.*
12 *Domus calculantur ad rationem quinque pro centenario.*
13 *Locationes adminiculatæ probant valorem.*
14 *Valor vnius partis bonorum rectè desumitur à valore alterius rei, & quomodo.*

15 *Pretium rei cohærentis contemporaneè venditæ arguit valorem alterius rei ibidem cohærentis.*

16 *Bona magni valoris non possunt alienari pro modico debito.*

17 *Alienatio totius cuius pars commodè diuidenda, erat sufficiens remanet irrita etiam quoad partem debito correspondentem.*

18 *Alienatio bonorum fideicommissi non sustinetur si illud quod superest vltra debitum pro eodem fideicommisso inuestitum non sit.*

19 *Pretij loco succedunt onera rei venditæ, ac etiam pactum de retrouendendo.*

20 *Euictionis pactum respicit commodum emptoris non venditoris, & ideo non dicitur pars pretij, & num. 22.*

21 *Valor rei augetur si res fuerit vendita vti libera.*

22 *Valor rei diminuitur vbi venditio fit sine obligatione de euictione.*

23 *Onera rei in relatione à perito facta præsumuntur excomputata.*

24 *Pactum redimendi bona fideicommissi non diminuit valorem si pro solo grauato stipulatum sit, non autem pro fideicommissarijs.*

25 *Læsio vltra tertiam sufficit ex statuto Vrbis, ad dimidiam verò requiritur iuxta dispositionem iuris communis, & num. seq.*

26 *Nulla dicitur alienatio bonorum fideicommissi, si læsio in illa interuenerit.*

28 *Alienatio ob magnum excessum præsumitur facta in fraudem.*

DECISIO XVI.

REu. P. D. meus Vicecomes confirmando sententiam A. C. Baranzoni præuia decisione sub die 15. Iunij 1672. denegauit immissionem Armellinæ fideicommissariæ Ioannis Lucæ, & ex eius Iuribus Cæsari illius filio, & hæredi in possessionem appartamenti domus particulari fideicommisso suppositæ sub fundamento, quod vrgente creditore fideicommittentis, & non existentibus bonis fideicommissi vniuersalis per donationem in solutum illi factam ab hærede grauato pro iusto pretio appartamentum exiuerit de fideicommisso; In hac tamen tertia instantia patefacta melius huius suppositi insubsistentia censuerunt DD. sententiam esse infirmandam.

1 Etenim creditoris vrgentia, † quæ requiritur ad validam alienationem bonorum fideicommissi ex causa debitorum fideicommittentis, tradit *Gabr. consil.* 118. *numero* 5. *lib.* 1. Mangil. *de subhast. quæst.* 118. *nu.* 11. Bich. *decis.* 157. *num.* 9. Peuting. *decis.* 67. *num.* 7. non resultat ex simplici assertione hæredis grauati in instrumento dationis in solutum facta, tum quia non continet, quod mandatum fuit relaxatum pro debito fideicommittentis contra bona fideicommissaria, nec quod illorum immineret subhastatio, & deliberatio, sed tantum contra bona propria, & personam Petri Pauli pro eius debito, nec minus vti hæredis grauati d. Ioannis Lucæ, Summario Cesaris *num.* 1. Tum quia etiam si id contineret non potuisset attendi, quia hæres grauatus nocere non potest vo-

2 catis ex persona propria † non solum alienando, sed nec minus fatendo id, per quod alienatio redderetur valida, Bich. *decis.* 559. *num.* 16. Dunoz. *iun. decis.* 946. *num.* 10. & 11. Cels. *decis.* 402. *num.* 5.

Nec vrgentiam supplere potuit natura debiti societatum officiorum, quod propter vsuras ad rationem duodecim pro

3 centenario validam reddi † alienationem etiam ad extinguendum capitale, iuxta *decis. Dunoz. iun.* 550. *num.* 1. quia ponderatum fuit in casu præsenti non potuisse timeri inconueniens in præfata resolutione ponderatum, quod scilicet ex cursu vsurarum hæreditas diminuta fuisset, nisi alienarentur bona etiam creditoribus non vrgentibus, dum capitalia societatum consistentia in solis scutis 250. quatenus omnia tunc temporis essent viua non poterant maiores vsuras gignere annuis scut. 30. quibus absque necessitate distractionis istius appartamenti commodè respondebant illius pensiones tunc temporis ascendentes ad annua scuta 50. & postmodum ad annua sc. 47. & ad minus ad sc. 45. 22. & 40.

4 d. Summario *num.* 3. † vnde non applicatur ratio *text. in l. magis puto* 5. §. *si pupillus ff. de reb. eorum*, quod scilicet vsurarum modus parendum æri alieno suaderet, vt ponderat etiam *Dunoz. iun. dec.* 845. *num.* 19. & 32.

Similiter nec subsistere probatum fuit alterum requisitum pro valida alienatione bonorum fideicommissi particula-

5 ris, † quod scilicet non adessent bona fideicommissi vniuersalis, de quo Gabr. *d. conf.* 118. *num.* 6. *vers. tertio quia lib.* 1. Pereg. *de fideic. artic.* 40. *num.* 28. Peuting. *decis.* 24. *num.* 3. dum hodie exhibitum fuit à Cæsare mandatū procuræ ad exigendum scut. 500. fideicommissaria factum ab eodem hærede grauato, qui alienauit per quatuor dies ante dationem in solutum illius appartamenti, d. Summ. *num.* 2. † quo stan- 6

te effectum fideicommissi vniuersalis non licuit hæredi grauato eo postposito in solutum tradere creditori fideicommittentis appartamentum particulari amplius fideicommisso obnoxium, Bich. *decis.* 559. *num.* 17. quamuis ratione generalis hypothecæ super omnibus bonis fideicommittentis

† potuisset creditor agere super re particularis fideicommissi 7

posthabitis rebus vniuersalis, iuxtà *decis.* 550. *num.* 4. *Dunoz. Iun.* quia ponderatum fuit nec creditorem egisse super hoc appartamento, nec illud distrahi curasse authoritate Iudicis,

† quo casu alienatio tamquam facta iure creditoris sustineri potuisset, sed ipse hæres grauatus iure debitoris voluntariè illud in solutum dedit creditori quamuis haberet prædictum alium effectum fideicommissi vniuersalis, quod facere non potuit, vt tradit Gabr. *conf.* 118. *n.* 8. *lib.* 1. *Peregr. de fideicom. art.* 40. *num.* 28. Mangil. *de subhast. quæst.* 218. *nu.* 12. *Posth. eod. tract. inspect.* 18. *nu.* 215. Fusar. *de substit. quæst.* 541. *nu.* 20. Dunoz. Iun. *decis.* 846. *num.* 21. & *in Firmana fideic. de Natinguerra* 30. *Ian.* 1671. §. *verum hæc coram R. P. D. Vicecomite*. 8

Sed esto quod omnia præfata concurrissent, nihilominus appartamentum nec validè, nec pro iusto pretio exiuit de fideicommisso, de tempore namque dationis in solutum repertum fuit valoris scut. 829. à tertio Perito iudicialiter electo,

† quem probare veritatem valoris tradit Seraph. *decis.* 665. *nu.* 9

2. Caual. *decis.* 187. *num.* 4. *decis.* 358. *num.* 1. Vbal. *decis.* 200. *num.* 1. *in fine* Peuting. *decis.* 50. *nu.* 20. & 21. Potissimum quia in relatione percussit tempus dationis in solutum, † vt in ea 10

per extensum data expressè habetur, & detulit *Rot. coram Seraph. d. decis.* 665. *post num.* 8. *in fine vers. & periti retulerint*, habuitque rationem non solum cementorum, verum maximè situs, illiusque qualitatis annuæ pensionis, onerum, & seruitutum, excludendo totum id, quod à creditore constructum asserebatur pro reparatione. Vnde Peritus, qui his omnibus ponderatis æstimat, † deponere dicitur de communi va- 11

lore, quo res emi, ac vendi potuisset, licèt causam non alleget, Posth. *resol. ciuil.* 124. *num.* 13. & *seqq.* latè *Seraph. decis.* 665. *num.* 2. & *seqq.*

Eique facilius Domini detulerunt, quia relatus valor scut. 829. correspondet annuæ pensioni scut. 50. pro qua dationis in solutum tempore locabatur ex ea desumpto appartamenti valore † ad rationem quinque pro centenario in domibus 12

consuetam, Caual. *dec.* 358. *num.* 2. *decis.* 387. *num.* 4. Duran. *decis.* 419. *num.* 11. Coccin *decis.* 579. *num.* 9. *decis.* 982. *num.* 1. Bich. *decis.* 564. *num.* 10. *decis.* 607. *nu.* 20. & *in rec. decis.* 318. *nu.* 42. *par.* 9. *dec.* 326. *num.* 3. & *seq. decis.* 420. *num.* 2. & *seqq. par.* 13. sine dubio, quia locationes istæ sunt adminiculatæ,

† quo casu indubitanter probare valorem sæpissimè firmauit 13

Rota, & nuper *in Beneuentana Traslationis pensionis* 19. *Iunij* 1672. §. *excessus in fin. coram R. P. D. meo Calataiu.* Dantur etenim contemporaneæ alienationes aliarum partium istius domus, quæ quamuis controuerso appartamento in appartamento in qualitate, quantitate, & annuo redditu sint longè inferiores, nihilominus comparatiuè ad ipsum factæ fuerunt pro maiori pretio, vt eas insimul combinando deprehenditur ex dicto Sumario *num.* 1. 5. 6. & 7. † quod vtique 14

est maximum adminiculum, cum in iure absolutum sit ex pretio rerum cohærentium, & contemporaneè venditarum

† argui valorem alterius rei cohærentis, vt tradit Dunoz. *iun. decis.* 672. *num.* 11. 15

Si igitur appartamentum tempore dationis in solutum valebat scut. 829. † totum alienari non potuit pro modico debito scut. 323. Menoch. *de arbitr. cas.* 182. *num.* 32. Rot. *decis.* 160. *numer.* 15. *part.* 13. *rec.* sed sola illius pars huic debito correspondens, si appartamentum commodam patiebatur diuisio- 16

nem; † vnde aliter facta alienatio est irrita etiam quoad partem debito correspondentem, Rot. *decis.* 183. *sub num.* 19. & *seqq. par.* 13. *rec.* & latè *in d. Firmana de Natinguerra* 30. *Ian.* 1671. §. *verum hæc coram R. P. D. meo Vicecomite*, & 23. *Martij* §. *acceptum*, & 15. *Iun.* 1672. §. *diuisibilitas coram me*, siue etiam potuisset totum alienari, sed pro iusto pretio, & facto inuestimento residui expressè pro fideicommisso, & vocatis ad illud, † quorum neutrum cum factum non fuerit, in to- 17

tum fuit alienatio, Fusar. *de substit. quæst.* 531. *sub num.* 173. *Rot. decis.* 771. *num.* 1. & 3. vbi quando non potuisset reperiri emptor partis domus *par.* 1. *diuers.* & *decis.* 30. *num.* 16. *par.* 12. *rec.* Bich. *decis.* 62. *num.* 8. & *in dictis firmatis proximè allegatis.* 18

Nec iustitia pretij in dd. scutis 323. firmari potest deductis

euictis obligationibus de euictione, ac retrouendendo in per-
19 petuum, ac oneribus reparationum, & casus † dislocatio-
num, quæ succedere loco pretij firmat *decis. R. P. D. mei Vice-
comitis §. quoad læsionem cum seqq.* Quia ponderarunt Domini,
20 quod obligatio euictionis † vti respiciens commodum em-
ptoris, non autem venditoris non potest dici pars pretij, ex
Coccin. *decis.* 1265. *num.* 9. quinimo valorem rei potius augere,
21 † si ea stante res iudicatur ac liberè vendita fuisset, Rot. *de-
cis.* 128. *num.* 77. & 78. *decis.* 316. *nu.* 18. *par.* 12. *rec.* Res autem li-
22 berè vendita patet ad sensum pluris valere, † illiusque valo-
rem solum diminui, quando venditio fit sine hac obligatione
de euictione, Coce. *decis.* 1346. *nu.* 15. & 17. onera verò repara-
tionum, dislocationum, & seruitutum censeri per Peritum in
23 sua æstimatione excomputata, † cùm illam teneatur face-
re habita ratione qualitatis rei in præsenti non prætermissa,
vt in eius relatione Dunoz Iun. *decis.* 669. *num.* 6. & 7. Pactum
denique de retrouendendo ad effectum, de quo agitur mi-
nuendi valorem rei fideicommissariæ dicebant Domini ha-
24 beri non posse in consideratione † tamquam stipulatum ad
solum commodum alienantis, illiusque hæredum non au-
tem fideicommissi, nec minus cogitati, & vocatorum in
illo, vt erat necessarium, ad hoc vt illis vtilitatem afferre
potuisset, vt in simili Buratt. *dec.* 784. *num.* 5. *Zarat. dec.* 35. *nu.*
25. *in rec. decis.* 30. *num.* 14. & 15. *par.* 12. & *decis.* 183. *num.* 23. *par.*
13. & *in d. Firmana fideicommissi* 15. *Iunij* 1672. §. *indiuisibilitas,
coram me.*

Vnde cessantibus his deductionibus, subsistit inualiditas
dationis in solutum totius appartamenti magni valoris pro
25 non iusto pretio, & sine inuestimento residui, † ac redinte-
gratur motiuum læsionis non solum vltra tertiam ad inuali-
26 ditatis † effectum sufficientem ex Statuto Vrbis *lib.* 1. *cap.*
154. in his terminis admissum coram Coce. *decis.* 982. *nu.* 2. ve-
27 rum etiam longè vltra dimidiam † iuxtà dispositionem iuris
communis *in l. 2. C. de rescind. vend.* ex quo magno excessu † in
28 alienando fraudem præsumi docet text. *in l. omnes* 17. §. *Lucius
ff. quæ in fraud. cred.* Ofasch. *decis. Pedem.* 168. *nu.* 13.

Et ità vtraque &c.

Supra in alia præcedenti Parte decimaseptima est alia præsenti, Causæ decisio ibi in ordine 364.

R. P. D. EMERIX.

Bononien. Prædij.

Lunæ 23. Ianuarij 1673.

ARGVMENTVM.

Plura in hac præsenti decisione deducuntur de duabus conformibus, quæ in Ciuitate Bononiæ faciunt vim trium, de reintegrationis, & manutentionis remedio, simul cum negotio principali ab eodem Iudice concessis, & demum de Ecclesia impugnante contractum, quatenus declarare teneatur cum solemnitatibus eidem contractui stare nolle.

SVMMARIVM.

1 *Sententiæ duæ conformes in Ciuitate Bononiæ habent vim trium, & faciunt rem iudicatam.*

2 *Sententia lata in gradu appellationis connumeratur inter duas conformes, quæ ex statuto faciunt rem iudicatam.*

3 *Iudex potest simul concedere manutentionem, seu reintegrationem, & pronunciare super petitorio sententiam.*

4 *Iurisdictionis defectum allegare non possunt partes, qui in iudicem expressè consenserunt.*

5 *Beneplacitum Apostolicum æquè requiritur in transactione, ac in alienatione bonorum Ecclesiæ.*

6 *Transigendi iusta causa deficit, vbi non verificatur fideicommissum in transactione suppositum.*

7 *Filiatio probari debet concludenter & quando.*

8 *Manutentionis, & reintegrationis remedium inuicem compatiuntur, & insimul conceduntur. & num. 9.*

9 *Reintegratio datur ei, cui manutentio non competit, & ita cum illa insimul conceditur.*

10 *Ecclesia reuocare volens alienationem quatenus cum solemnitatibus declarare teneatur eidem alienationi stare nolle. & n. 11.*

11 *Beneplacitum apostolicum requiritur pro reuocanda alienatione bonorum ecclesiæ cum solemnitatibus facta.*

13 *Ecclesia ante sequutum beneplacitum apostolicum potest pænitere, & improbare contractum.*

DECISIO XV.

Latis duabus sententijs declarantibus nullam, & inuali-
dam transactionem initam inter Ruggerium, & Mo-
niales SS. Naboris, & Felicis, ijsque concedentibus manu-
tentionem, & quatenus opus sit reintegrationem ad medie-
tatem prædij in eadem transactione cessam Ruggerio, cùm
Vincentius eius hæres tertio prouocasset, fuit per Signatu-
ram Iustitiæ commissa mihi causa cum clausula, *constito quod
sit locus executioni duarum conformium*, vnde ad formam com-
missionis dedi dubium, an constet de duabus, quæ sint exe-
quendæ, affirmatiuè per DD. resolutum, quia sententiæ
sunt conformes, & ex speciali Constitutione san. me. Gre-
gorij XV. in foro Archiepiscopali Bononiæ † duæ conformes 1
habent vim trium, & faciunt rem iudicatam, quæ proindè
debet exequutioni demandari, Clement. *vt calumn. de sentent.
& re iud. l. 2. in princ. ibique Bar. & alij Scribentes C. de exec. rei
iudic.* Merlin. *decis.* 484. *num.* 5. Rota *decis.* 165. *num.* 2. *par.* 12. *rec.*
& alibi sæpè.

Idque etiam si posterior sententia lata fuit in Curia ab A.
C. quia vt locum habeat dicta Constitutio sufficit fuisse latam
in gradu appellationis interpositæ ab altera lata in partibus à
Vicario Generali, † ea ratione quia appellatio dicitur de 2
appendicijs illius instantiæ, cuius est sententia, à qua in-
terponitur, ideoque subiacet statutis, & Constitutionibus fo-
ri, in quo sententia lata est, vt in terminis statuti de duabus
vigentis Bononiæ pluries firmauit Rota, & signanter in *decis.*
303. *num.* 1. *par.* 2. *diuers.* & *post Pacif. de Saluiano interd.* 154. *nu.*
10. & *post* Salgad. *in laber. cred. decis.* 75. *num.* 6. & *seq. cum alijs in
Bononien. pecuniaria* 12. *Ianuarij* 1665. §. *nec refert*, *coram bon.
mem. Card. Viceconite.*

Validitas autem, & iustitia sententiarum, quæ ad hunc ef-
fectum requiritur, in præsenti non deficiunt, & prima non
turbatur ex eo, quod Vicarius primo pronunciauerit conce-
dendo Ruggerio ass. filio naturali Ioannis Cæsarei in vim fi-
deicommissi q. Matthæi immissionem in prædio, de quo agi-
tur, & secundo decernendo manutentionem, seù reintegra-
tionem Monasterio ad medietatem eiusdem prædij vt supra
dictum est, quia obiectum euitatur ponderando, quod idem
Vicarius non processit reuocando primam sententiam, sed
quia † illa fuerit per appellationem suspensa, & subindè 3
inter partes nulliter transactum cognoscendo hanc nouam
causam transactionis, eamque vti nullam, & inualidam
reuocando, reposuit Monasterium in eo statu, in quo antea
existebat præuia manutentione, seù reintegratione ad medie-
tatem prædij in transactione dimissam, quod vtique benè po-
tuit, vt in specie tradunt Carleual. *de iudic. tom.* 1. *disp.* 7. *lib.* 1. *n.*
1. *cum duobus seqq.* & Valeron. *de transact. tit.* 5. *quæst.* 1. *nu.* 9. &
seqq. Præsertim dum † vtraque pars in eiusdem Vicarij iu- 4
risdictione consensit, *cap. acceptam* 35. *de appell.* Scacc. *de sent.
& re iud. glos.* 7. *qu.* 3. *lim.* 4. *sub num.* 1. Grat. *disc.* 4. *sub nu.* 21. Rota
decis. 306. *nu.* 14. *par.* 7. *rec.*

Iustitia verò satis liquet non solum ex eo, quod transactio
inita fuit absque beneplacito apostolico æquè in huiusmodi † 5
transactionibus, ac in alijs alienationibus rerum Ecclesiæ re-
quisito, vt in terminis probant Feder. *de Sen. cons.* 94. *per tot.*
Crauett. *cons.* 323. *sub num.* 1. *vers. boc itaque præsupposito*, Rota
coram Duran. decis. 459. *nu.* 2. & *in rec. decis.* 232. *nu.* 2. *par.* 4. & *in
alia Bononien. prædij* 15. *Iunij* 1665. §. *hoc vero coram Emin. Car-
pineo:* Verum etiam, quia deficit iusta causa transigendi, dum
purificatio fideicommissi in transactione supposita † ad fa- 6
uorem Ruggerij non verificatur in facto, attento quod illius
filiatio respectu Monialium, quæ non habent causam à Ioan-
ne asserto patre non fuit vsque adhuc concludenter probata,
† prout necesse est. Bursatt. *cons.* 88. *num.* 5. Surd. *cons.* 552. *n.* 20. 7
& 21. cum alijs latè congestis in *rec. dec.* 8. *num.* 1. & 2. *par.* 12. &
in decis. edita coram me in hac causa super prætensa vnione 18.
Martij proximè præteriti § *bonum ius.*

Ideoque rectè fuit nulla, & inualida declarata, & benè
concessa manutentio, & quatenus opus sit reintegratio, † 8
quia ista duo remedia ita simul cumulari possunt ex latè con-
gestis per Postium *de manut. obseru.* 57. *num.* 82. *cum seq.* Andr.
contr. 304. *num.* 16. Rota *decis.* 560. *num.* 2. 3. & 4. *par.* 1. *rec.* & *co-
ram s. me. Greg. XV. decis.* 546. *num.* 14. & *decis.* 555. *num.* 2. & 3.
vt quatenus primum non competat, † ex secundo possit suc- 9
curri iuxtà dispositionem *Text. in can. reintegran.* 3. *q.* 1. & in
terminis Rota penes Marchesi. *de commiss. par.* 1. *de sign. grat. di-
uers. fol.* 103. *nu.* 3. & 4.

His positis, nihil valuit ad impediendam resolutionem ex-
10 ceptio per Vincentium proposita, quod saltem Moniales † teneantur cum solemnitatibus declarare nolle stare huiusmodi transactioni, iuxtà deducta per Rotam *in rec. decis. 42. par. 8. & in Albanen. transactionis 27. Ianuarij 1672. coram R. P. D. meo Taia*, quia obiectum procedere posset si Ecclesia petens rescissionem aliquid dimitteret, & transactio inita fuisset cum
11 beneplacito Apostolico, in quibus terminis † loquuntur prædictæ, & aliæ auctoritates ab Informantibus pro Vincentio cumulatæ; sed non applicantur in proposito vbi Monasterium nihil recepit, quod debeat dimittere, & transactio inita fuit absque beneplacito; Tunc enim requirere bene-
12 placitum † ad effectum impugnandi, & rescindendi transactionem est de directo euertere vulgatam conclusionem, quod Ecclesia potest ante obtentum beneplacitum pœnite-
13 re; & contrarium † improbare, quam post alios firmant Grat. *discept. 714. nu. 7. & seqq.* Maren. *var. resolut. l. 1. cap. 15. n. 1.* Rota *coram Duran. decis. 397. n. 12. & in rec. decis. 755. sub nu. 2. par. 2. & dec. 384. num. 16. cum seq. par. 13.* & in terminis manutentionis, seu reintegrationis *dec. 518. num. 3. & seq. & n. 14. post Post. de manut. & in d. Bononien. prædij 15. Iunij 1665. coram Emin. Carpineo*.

Et ita vtraque &c.

R. P. D. EMERIX.

Bononien. fideicommissi de Glauarinis.

Lunæ 23. Ianuarij 1673.

ARGVMENTVM.

Quod inuentarium tutelare, & descriptio à primo Donatario facta omnem substractionis præsumptionem remoueat, & ita suppleat vices legitimi inuentarij præsens decidit Decisio, maximè quando cum illis plures concurrunt scripturæ super eadem quantitate bonorum inuicem concordantes.

SVMMARIVM.

1 *Inuentarium tutelare, & descriptio facta à primo hærede vel donatario non suffragantur pro legitimo inuentario. & vid. nu. 4. 8. & seqq.*

2 *Hæres fideicommisso grauatus per solum omissionem inuentarij detractiones non amittit.*

3 *Detractiones præsumuntur consumptæ vbi cum omissione inuentarij concurrunt alienationes.*

4 *Descriptio facta à primo Donatario, vel hærede facit cessare omnem præsumptionem doli, & supplet defectum inuentarij.*

5 *Donator si post donationem habitum regularem assumpsit, non potest prætendi quod postea alia acquisiuerit bona.*

6 *Monachus acquirit monasterio bona post professionem acquisita, non autem donatarijs, quibus antea donationem fecerat.*

7 *Verba generalia generaliter sunt intelligenda, nec aliquam restrictionem accipiunt.*

9 *Inuentarium tutelare tollit præsumptionem subtractionis, & occultationis bonorum.*

10 *Subtractionis, & occultationis præsumptio excluditur ex pluribus scripturis super quantitate bonorum inuicem concordantibus.*

11 *Subtractionis & occultationis præsumptio remouetur etiam ex sola diuisione facta inter grauatos.*

DECISIO XVI.

DEfuncto Equite Gherardo de Glauarinis, qui vendiderat fratribus da Pieritijs bona Cadriani, de quibus agitur, Vincentius, & Io: Baptista de Glauarinis vti vocati ad fideicommissum Alexandri senioris, Antonij, & Alexandri iunioris obtinuerunt per duas sententias rotales immitti in actualem possessionem dd. bonorum; sed commissa tertio loco causa appellationis bo. me. Peutingerio, & restricta difficultate ad competentiam detractionum, quæ ex iure Equitis. Gherardi proponebantur à fratribus de Pieritijs, binæ emanarunt decisiones contrariæ; Prima nempè sub die 27. Iunij 1644. & altera sub die 5. Maij 1645. post quas vita functis dictis fratribus de Pieritijs controuersia siluit, vsque ad diem 10. Aprilis 1671. quo ad instantiam hæredum reassumpta disputatione coram me suffecto in locum bo. me. Peutingerij: An esset standum in primo, vel secundo loco decisis, quia causa videbatur Dominis valdè inuoluta, ordinatum fuit, vt concordaretur factum coram me, quod cum post plures sessiones habitas cùm Procuratoribus partium assequi non potuerim, & controuersia ipsa non tam circa factum quàm circa appellationem conclusionum ex illo resultantium versetur, operæ pretium duxi totam hanc controuersiam breui discursu perstringere, eamque in tria dubia diuidere, prout in eodem plenius continetur; Et quia inter alia ex fideicommisso ordinato ab Antonio in donaione facta Alexandro fratri, Pieritij prætendunt detrahere libras 16259. quæ si vt Glauarini contendebant consumptæ iudicatę fuissent ob omissionem inuentarij, & successiuas alienationes, nihil detrahendum remanet: Ideò sub die 5. Decembris proximè præteriti primo loco proposui dubium; An stante omissione inuentarij bonorum Antonij detractiones præsumantur consumptæ, vel potius suffragetur descriptio ipso viuente, & præsente facta ab Alexandro, & inuentarium tutelare, cuius resolutio tunc dilata, hodie prodijt affirmatiua:

Vnicum enim fundamentum Scribentium pro Glauarinis in eo consistens, quod stante præcepto ab Antonio iniuncto Alexandro, & omnibus alijs successiuè in donatione vocatis conficiendi, & respectiuè renouandi inuentarium omnium suorum bonorum, non potuerit Equiti Gherardo suffragari pro legitimo inuentario descriptio facta ab Alexandro patre, † & inuentarium tutelare confectum à Laura
matre iuxtà authoritates relatas in decisionibus huius causæ 1
impressis in *recent. decis. 88. nu. 24. decis. 126. num. 34. & dec. 164. num. 11. & 12. par. 7. & in Mediolanen. bonorum 12. Nouembris 1667. §. defectum coram Emin. Carpineo*, visum est Dominis in præsentis facti circumstantijs non militare, quia non est nouum, quod hæres fideicommisso † grauatus per solam omis- 2
sionem inuentarij suas detractiones non amittat, vt docent *Castrens. in l. ita tamen 27. §. si ex trebelliano n. 2. & ibi Al. n. 3. ff. ad trebell. Iason cons. 28. n. 7. l. 3. Soccin. sen. cons. 44. n. 2. vers. tamen contrarium lib. 3. Mantic. de coniect. lib. 7. tit. 8. num. 15.* Rota *coram bo. me. Card. Celso decis. 1. n. 4. 5. & 6. & coram Emin. Ott. decis. 235. n. 37. & in recent. decis. 294. nu. 3. part. 10.*

Et quamuis quando cum omissione inuentarij concurrunt,
prout hic, † successiuæ alienationes, intret præsumptio con- 3
sumptionis, detractionum, seù satisfactionis, vt firmant *dd. decis. 88. num. 23. & decis. 126. nu. 3. par. 7. & coram Roias decis. 55. n. 8. & 9. cum alijs in decis. 32. n. 11. par. 11. rec.* Ista tamen præsumptio, vtpote fundata in occultatione, seu subtractione bonorum, in proposito remouetur ex primo dicta descriptione facta ab Alexandro primo donatario præsente Antonio donante, imò ipsomet mandante, & approbante, † quę 4
vti ponens sub oculis omnia bona donata, cessare facit omnem præsumptionem doli, vt in specie de descriptione facta in ipsamet donatione firmauit Rota *coram Bichio decis. 510. num. 19. & 20.* & generaliter *Soccin. iun. cons. 132. num. 5. lib. 1. Grat. discept. 822. num. 15. Cancer. var. res. par. 3. cap. 2. nu. 109. & seq. Ciriac. contr. 496. num. 24.* Rota *diuers. decis. 519. n. 1. par. 4. Duran. decis. 287. la prima num. 18. & coram Coccin. decis. 1886. num. 10. & 11.* maximè quia non potest legitimè prætendi, quod Antonius acquisiuerit alia bona post donationem, ita quod debuerit fieri nouum inuentarium eius bonorum hæreditariorum, † dum prædicta descriptio facta fuit postquam 5
ipse habitum regularem susceperat, & professionem emiserat in Monasterio S. Antonij Viennen. † cui & non sibi ac- 6
quisiuit, si quid postea acquisiuit, iuxtà *text. in c. in pres. de prob. & in auth. ingressi C. de Sacros. Eccles. &* Rota *decis. 346. nu. 2 coram. Caual.*

Nec subsistit, quod non fuerint descripta omnia bona Antonij, sed tantùm quæ erant communia cum Alexandro fratre, quia contrarium desumitur ex prohemio descriptionis ibi: *Alexander &c. ad cuius &c. aures peruenit D. Antonium eius fratrem post mortem titulo donationis eidem donasse omnia, & quæcumq. eius bona mobilia, & immobilia, ac credita &c. vbicumq; posita, & confinata &c. ad effectum, vt appareat quæ, & qualia bona tam mobilia, quàm immobilia teneat, & possideat ad præsens idem Antonius imposuit, & mandauit mihi Notario &c. vt de eis omnibus fidele inuentarium, & descriptionem facere deberem;* Ista enim verba tamquam generalia generaliter sunt intelligenda, † nec congruè restringi possunt ad sola bona commu- 7
nia, dum loquuntur de omnibus, *l. 1. ibique gloss. in verb. omnibus ff. de alien. iud. mut. caus. fact. l. Iulianus & ibi gloss. verb. omnibus, ff. de alien. iudic. mut. causa facta, l. Iulianus, & ibi glos. verb. omne, & DD. ff. de leg. 3. Soccin. iun. cons. 131. n. 24. lib. 1. Surd. cons. 179. n. 17.*

num. 17. Rota *coram fa. mem. Gregor. XV. decis.* 327. *& alibi sæpè.*

Idque benè comprobatur non solùm ex præsentia, & acquiescentia Antonij eidem descriptioni, verum etiam ex in-
8 uentario tutelari per Lauram confecto † post obitum Alexandri, quod licet regulariter non suppleat vices inuentarij hæreditarij, ad tradita per Bartol. *in l. in ratione* 11. *§. quod vulgo num.* 8. *ff. ad l. falcid.* Rota *decis.* 780. *num.* 4. *par.* 2. *cum alijs in præcit. decisionibus huius causæ impressis in recent. decis.* 88. *num.* 24. *&*
9 *decis.* 126. *num.* 14. *par.* 7. Ex illo tamen † tollitur præsumptio occultationis, & distractionis aliorum bonorum, vt probant Giouagn. *cons.* 19. *num.* 20. *vers. attamen lib.* 2. Salgad. *in laber. credit. par.* 2. *cap.* 1. *sub nu.* 29. *& seq.* Noguer. *alleg.* 19. *n.* 103. Cancer. *var. resol. d. par.* 3. *cap.* 2. *num.* 131. *& seq.* Gutier. *de tutel. p.* 2. *cap.* 1. *num.* 4. 9. *& seq.*

Accedente præsertim, quod Laura iuxtà tenorem eiusdem inuentarij reddidit rationem suæ administrationis, quæ fuit subscripta, & approbata tam à Cæsare patre dd. de Glaurinis, quàm ab eodem Antonio fideicommittente, quodque filius successiuè cœpit administrare tam nomine proprio, quàm Equitis Gherardi, & Antonij fratrum absentium, & confecit inuentarium, ad cuius formam subindè etiam diuisa fuerunt inter ipsos bona communia prouenientia ab Alexandro patre, & ab Antonio patruo, illa specialitèr enumerando in instrumento diuisionis, & denique quod mortuo filio Eques Gherardus vti substitutus in donatione Antonij patrui, & fideicommisso Alexandri patris confecit inuentarium hære-
10 ditarium; † Ex his enim omnibus ad vnguem concordantibus cum dicta prima descriptione penitus sublata visa est quæuis vmbra subtractionis, & occultationis bonorum, prout in
11 leuioribus terminis, quod remaneat sublata † ex simplici diuisione facta inter grauatos pluribus congestis firmatum fuit in *Viterbien. Saluiani* 23. *Iunij* 1670. *§. nec huiusmodi coram R. P. D. meo Triolo.*

Et ita vtraque &c.

R. P. D. RONDININO.

Bononien. Iurispatronatus.

Lunæ 23. *Ianuarij* 1673.

ARGVMENTVM.

Pertinentia Iurispatronatus in hac Decisione declarata, non tollitur, neque remouetur ex sententia, & contrarijs præsentationibus factis, quia hæc non erat effectum sortita, illæ autem referri debuerant ad præcedentem titulum mandati procuræ, cuius nomine factæ sunt, & factæ præsumuntur.

SVMMARIVM.

1 *Sententiæ latæ extra Rotam non attenduntur nisi iustificentur ex actis.*
Fallit si dd. sententiæ sunt antiquæ ibidem.
2 *Solemnitates extrinsecæ non præsumuntur.*
3 *Præsentationes effectum non sortitæ non sufficiunt ad probationem iurispatronatus.*
4 *Sententia non probat pertinentiam iurispatronatus si ea non obstante alij præsentarunt.*
5 *Sententia sine missione in possessionem non probat dominium, siue in corporalibus, siue in incorporalibus.*
6 *Possessio iurispatronatus antecedens probatur ex pluribus actibus pariformiter factis.*
7 *Per Beneficij resignationem, seu dimissionem ius tale quale dicitur cessum, non autem quoad possessionem concludens.*
8 *Præsentationes antecedentes à subsequentibus declarantur.*
9 *Præsentatio facta à compatrono etiam nomine proprio, intelligitur pro medietate, si pro alia medietate ipse erat procurator alterius compatroni.*
10 *Compatronus etiam si vti vnicus præsentauerit, & pro medietate erat procurator alterius, adhuc præsentatio vtriusque nomine facta dicitur.*
11 *Actus referendus est potius ad causam licitam, & præexistentem, quam ad illicitam.*
12 *Possessionem, vel quasi præsentandi non acquirit, qui habet scientiam iuris alieni.*
13 *Fides mala auctoris nocet successori, vt neque ex propria persona possit præscriptionem incohare, & quando.*
14 *Præscriptio quadragenaria vltimo temporis momento completur, & num.* 15.
16 *Centenaria præscriptio non attendit defectum modici temporis.*
17 *Iurispatronatus argumenta sunt refectio campanarum, & arma gentilitia in Ecclesia.*
18 *Arma gentilitia in Ecclesia quandoque referuntur ad causam pietatis, & eleemosinæ, non autem pro argumento iurispatronatus inseruiunt.*

DECISIO XVII.

IVrapatronatus Ecclesiæ S. Catharinæ de Saragotia competere Monialibus S. Agnetis censuit Rota etiam ad effectum manutentionis, & institutionis Iacobi Tesini ab illis præsentati tam ex longa quasi possessione præsentandi, ab anno nempè 1290. vsque ad annum 1608. & vltra, quam ex sententia antiquissima anno 1380. super pertinentia iurispatronatus illarum fauore contra Parochianos lata, ac demum ex confessione Siluij de Albergatis, à quo Marchio Hieronymus Capecellus, iurispatronatus iura ad se spectare prætendens, causam habet, vt in decisione * 3. Iunij præteriti coram me emanata, quam audito iterum Marchione Hieronymo confirmandam esse Domini responderunt.

Quo enim ad plusquam centenariam possessionem præsentandi, & sententiam super prædicto iure latam, licèt non negarent Scribentes pro Marchione patronatus iura probari ex deductis in *d. decisione huius causæ §. à tribus, & §§. seqq.* quamuis sententiæ acta non exhibeantur, cùm ex antiquitate temporis omnia consumentis soleat hoc Tribunal ab illo iuris rigore declinare, ex quo sententias extra ipsum latas non attendit, † nisi iustificentur ex actis ad terminos text. *in l. si filius famil.* 10. *C. de petit. hæred.* ex quo limitatur dispositio text. 1
in l. sciendum 30. *ff. de verb. oblig. & in c. sicut* 16. *de sent. & re iud.* prohibentis extrinsecam † solemnitatem præsumi, vt notant 2
vtriusque iuris Scribentes locis adductis, *& in cap. bonæ* 36. *de elect.* Ruin. *cons.* 28. *n.* 6. *vol.* 4. Menoch. *cons.* 612. *num.* 10. alijsque relatis optimè distinguunt Crauett. *de antiq. tempor. par.* 2. *§. ex præmissis num.* 8. *& seqq. & num.* 35. *& seqq.* Add. *ad Burat. decis.* 76. *num.* 26. *&* 94. *num.* 9. & fuit antiqua Rotæ sententia coram Caffad. *decis.* 3. *sub num.* 1. *&* 31. *de procurat. coram Put.* 328. *lib.* 2. *Correct. in rec. p.* 1. *decis.* 673. *num.* 1. *coram Buratto dec.* 376. *sub n.* 6. *coram Caual. decis.* 22. *num.* 5. *& in his terminis in rec. par.* 12. *decis.* 152. *num.* 20.

Dicebant tamen neque præsentationes ad hunc effectum attendi posse, † cum non doceantur effectum sortitæ median- 3
te possessione præsentatorum, quod est vnum ex requisitis à Canonistis *in cap.* 2. *de restit. in integrum, & reassumptis à Calderin. in eius celebri cons.* 12. *de Iurepatr. vers.* 38. Dec. *cons.* 429. *sub num.* 3. Rip. *in cap. cum Ecclesia Sutrina num.* 92. *de caus. possess. & propriet.* Rebuff. *in concordat. gallic. rubr. de Annot. verb. possess.* Rocc. de Curt. *de Iurepatr. verb. competens n.* 35. Gonz. *ad reg.* 8. *Cancell. gl.* 18. *num.* 85. Rota *coram Put. dec.* 136. *vers. aliud Instrumentum lib.* 3. *correct. coram Pen.* 707. *nu.* 5. *coram Buratto* 856. *& coram Vbaldo* 144. *n.* 5. *coram Durano* 62. *n.* 1. *& in rec. par.* 9. 648. *n.* 10. *& p.* 11. 254. *num.* 20. neque sententiam anno 1380. latam contra Parochianos afficere, cùm appareat sine effectu ex eo, quod isti adhuc præsentare continuarunt ab anno 1420. vsque ad annum 1470. Summario hodierno Marchionis *nu.* 1. ideoque † non probet ex ratione text. *in l. sciendum*, 15. *§. qui* 4
fundum, ff. qui satisdar. cogan. & in l. non est mirum 26. *in fine, ff. de pignorat. act.* vt sententia sine missione in possessionem, † dominium non transferat, quam conclusionem 5
siue in iuribus corporalibus, siue incorporalibus accipiunt *gloss. sing. in §. fin. vers. eius fit institut. de interd.* Bart. *in l. ex hac iure, ff. de iust. & iur.* Crauett. *cons.* 20. *num.* 5. Natta *cons.* 456. *num.* 12. & in his terminis Rota *in rec. part.* 9. *decis.* 321. *num.* 28. *&* 31. *& par.* 12. *dec.* 90. *n.* 5. *& coram Carillo dec.* 276. *num.* 9.

Verùm responderunt Domini assumptum esse de subiecto non supponente, cùm omnes ferè præsentationes effectum sortitæ fuerint, nam licèt prima anni 1290. non doceatur effectum habuisse, illa tamen anni 1380. occasione d. litis, & sententiæ, emanata Summ. Monialium die 1. Aprilis 1672. coram me *num.* 2. apparet executionem habuisse mediante possessione à Benedicto præsentato actualiter capta, Summ. responsionis hodiernæ Monialium *num. vnico*, ex quo apparent effectus, ac executio ipsius sententiæ, cùm iuxtà superius deducta constet de actuali missione in possessionem, quemadmodum ab anno 1410. vsque ad annum 1470. & ab anno 1509. vsque ad annum 1617. omnes ferè præsentati, vel

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

vel à Monialibus, vel à Cornelio, & Siluio de Albergatis in
Procuratores ad præsentandum constitutis, possessionem na-
cti sunt, cùm per obitum ipsorum, vel resignationem, aut di-
missionem Ecclesia vacauerit, ac successiuè alteri collata fue-
rit, d. Summ. hodiernò Marchionis *num. 1.* & d. Summ. Mo-
6 nialium prima Aprilis 1672. *num. 2. & 3.* † Ex quibus actibus
pariformiter antecedens possessio concluditur, iuxtà notissi-
mum Oldrad. *cons. 229.* quod reprobato Decio *cons. 149. num. 5.*
promiscuè in omnibus casibus sequuta est Rot. *coram Mohed.*
decis. 10. num. 3. de Iur ep. coram Greg. XV. decis. 349. nu. 3. & 4. co-
ram Coccino decis. 174. num. 3. & decis. 2129. num. 29. coram Emin.
Ottobono decis. 224. num. 8. & 9. & 234. num. 15. in rec. par. 12. decis.
152. num. 9. & 10. 25. & seqq. & in Neapolitana beneficij, seu Iu-
rispatronatus 10. Februarij 1664. §. de Patronatu coram Reueren-
dissimo Albergato Decano, quidquid esset in casu, in quo dimis-
sio, vel resignatio beneficij immediatè facta fuisset, quo casu
7 † censeri posset cessum ius tale, quale competit neque ad pos-
sessionem, idcircò concluderetur, & benè explicant *Add. ad*
Greg. XV. decis. 215. sub n. 8. Rot. *in rec. p. 1. decis. 224. n. 7. & coram*
Cocc. decis. 386. n. 4. & 2197. num. 10. & 11.

Neque præsentationes ab anno 1420. vsque ad annum 1470.
factæ à Parochianis demendæ sunt, vel contra Moniales re-
torquendæ, quia licèt indefinitè factæ fuerint, facilè tamen
agnouerunt Domini ex ijs potius comprobatum, ac præser-
uatum fuisse ius Monialium, cum quibus interim Parochia-
ni ad præsentandum admissi fuerunt, cùm ex subsecuta ob-
seruantia sequentium annorum relati in d. Summario Mo-
nialium prima Aprilis 1672. *num. 2. & 3.* appareant simulta-
neæ Parochianorum, ac Monialium præsentationes, ac con-
stitutiones procuratorum ad præsentandum, & consequentèr
8 in † huiusmodi sensum antecedentes præsentationes decla-
rentur ex regula *textus in l. sed & Iulianus 9. §. proinde, ff. ad Ma-*
ced. & in l. si seruus plurium 53. §. fin. in fin. ff. de leg. 1. Bart. *in l.*
Cætera §. fin. ff. illo eodem tit. Butr. *in cap. cum venissent in 2. op-*
posit. de const. tu. Bald. *cons. 245. in fin. vers. si posterior vol. 3.* Cra-
uett. *cons. 27. num. 10.* Surd. *cons. 441. num. 30.* & in his terminis
probant Gabr. *cons. 196. num. 6. & 7. vol. 2. cum alijs per Rot. in rec.*
par. 11. decis. 194. num. 7. Et proindè intentionem Parochiano-
rum fuisse præseruare ius Monialium, quemadmodum in du-
bio compatronus facere censetur, & si nomine proprio præ-
9 sentet, † & prout in subsecutis præsentationibus postea de-
clararunt, vt benè probant Calderin. *cons. 15. de iurepatron.*
Rocch. de Curt. *illo eodem tract. verb. competens num. 37.* Garz.
de benef. par. 5. num. 115. & 117. cum alijs per Rim. iun. *cons. 213.*
num. 40. vers. vbi Doctores, Rota coram Cresc. decis. 2. de iurepatr.
coram Seraphino 1021. num. 5. coram Vbaldo 289. num. 2. coram
Coccino 2277. num. 4. coram Dunozetto iun. 706. num. 5. & 23. & co-
ram Eminentiss. Ottbobono 3. num. 15. & 26. n. 21. & in rec. par. 13.
decis. 103. num. 17.

Quo verò ad confessionem Siluij de Albergatis, à quo non
negat Marchio Hieronymus causam habere, res est in claris,
cùm anno 1608. à Monialibus, & Parochianis mandatum ad
præsentandum receperit cum expressa confessione pertinen-
tiæ patronatus ad Moniales, d. Summ. Monial. 1. Aprilis
1672. *num. 3. lit. N.* Ideoque licèt postea anno 1617. præsenta-
uerit vti vnicus Patronus, Summario hodierno Marchionis
10 *num. 2.* † adhuc tamen vel est intelligenda præsentatio nomi-
ne proprio eodem pacto, quo Cornelius de Albergatis facul-
tatem habuit nominandi se vnicum Patronum in mandato,
aut donatione anno 1556. à Monialibus facta, ad cuius limites
hoc factum fuit, d. Summ. Monialium 1. Aprilis 1672. *num. 3.*
11 *lit. H. & lit. N.* vt comprobat altera *decis. §. Hinc corruunt*, †
cùm potius ad causam licitam, & præexistentem, quàm ad il-
licitam actus referendi sint ex regula *Textus in l. merito 5. ff. pro*
soc. Abb. *cons. 68. sub num. 3. par. 1.* Bald. *cons. 89. nu. 4. vol. 1.* Rota
coram Greg. XV. decis. 476. num. 6. & coram Eminentiss. Ottbobono
decis. 253. num. 14. & 15.

Vel si id egit cum animo interuertendi possessionem Mo-
nialium à quibus mandatum habuit, negari nequit, quin fue-
rit in mala fide, cùm habuerit cognitionem iuris alieni, ex qua
12 † non potuit constitui quasi possessio neque fauore ipsius ob-
stante dispositione text. *in cap. final. de præscript. & in cap. pos-*
sessor 2. de regul. iur. in 6. Calderin. *d. cons. 12. in princ. de iurepatr.*
Lambertin. *illo eodem tract. lib. 2. par. 1. quæst. 3. art. 10. num. 3.* Rip.
in d. cap. cum Ecclesia Sutrina num. 93. de caus. possess. & propriet.
cum alijs per Gonzal. *ad regul. 8. Cancell. gloss. 45. §. 2. num. 35.* Vi-
uian. *de iurepatr. lib. 5. cap. 4. num. 25. & 34.* Rota *coram Coccino*
decis. 1784. num. 37. & seqq. in rec. par. 10. decis. 141. num. 26. & in
Cracouien. Præposituræ 4. Maij 1646. coram Verospio; neque fa-
uore Marchionis Hieronymi successoris, cui nocet mala fides
13 defuncti, † itavt neque ex propria persona præscriptionem
incohare possit quidquid sit in singulari successore, ad text. *in*
l. cum hæres vt ff. de diuers. & temporal. præscript. Bart. *in l. ex*
diuersa §. 1. num. 12. ff. de rei vindic. alijsque adductis, Menoch. *de*
recuper. remed. 15. num. 617. Add. ad Buratt. *decis. 303. n. 14.* Gra-
tian. *disc. 303. num. 15.* Honded. *cons. 82. num. 46. vol. 1.* Rota *coram*
Coccino decis. 1753. num. 3. coram Bichio 33. num. 29. 574. num. 12. &
603. num. 20. & coram Eminentissimo Ottbobono 137. num. 25. ac
passim in alijs.

Et quatenus etiam Marchio Hieronymus suis præsenta-
tionibus vti posset, ab anno scilicet 1629. vsque ad annum
1668. quo decessit Codronchus, per cuius obitum lis agi cepta
est, dicto Summario Marchionis *num. 4.* non ideo tamen qua-
dragenariam præscriptionem adducere posset, deficientibus
aliquibus annis, † cum in vltimo temporis momento præ- 14
scriptio compleatur, inquit Paul. *in l. in omnibus 5. ff. de act. &*
oblig. & probat text. *cum sua materia in cap. fin. de consuetud.* Ias.
in l. 5. §. Labeo num. 15. ff. de acquir. possess. Rebuff. *tract. de pacifi.*
possess. n. 320. Phænut. *de moment. temp. cap. 30. sub num. 10.* Rot.
in rec. par. 1. decis. 304. num. 2. vbi de defectu † duorum men- 15
sium, *& par. 7. decis. 226. num. 48. & 49. & par. 9. decis. 114. nu. 11.*
quidquid sit in centenaria, † in qua ob tanti temporis lapsum, 16
modicus defectus remittitur, quo casu procedere posset opinio
Parisij *cons. 32. num. 6. & 7. vol. 3.* quemadmodum explicat Lot-
ter. *de re benef. lib. 2. quæst. 7. num. 62.* & in hoc secundo casu lo-
quuntur *decisiones coram Merlino 60. num. 5. & 6. coram Buratto*
142. num. 6. & 7. & 875. sub num. 3. coram Dunozetto iun. 809. nu. 6.
& in rec. par. 5. 509. num. 1.

Constito autem de bono iure Monialium, & quo iure anti-
quis temporibus Marchiones de Albergatis veluti procurato-
res præsentauerint, Refectio campanarum, & Arma gentili-
tia in hac Ecclesia apposita, Summario Marchionis *nu. 5. & 6.*
ad hunc titulum referenda sunt, † cum in dubio quidem de- 17
seruire possint pro argumento iurispatronatus, *arg. text. in*
l. flegmata 3. C. de fabric. lib. 11. non autem quotiescumque non
sunt appositæ in fundatione, sed longè post Ecclesiam con-
structam, quinimò apparet, qua occasione apposita fuerunt,
† quia tunc in causam pietatis, vel eleemosynæ accipiun- 18
tur, vt benè declarant Bald. *cons. 310. vers. nisi contrarium vol. 5.*
Cagnol. *in l. 1. num. 177. ff. si cert. pet.* Rota *coram Caualerio decis.*
159. num. 8. & 9. cum alijs in præcedenti decisione huius causæ §.
Hinc corruunt, coram me.

Et ità vtraque &c.

Supra in præcedenti Parte 17. adest altera præsentis causæ
Decisio, quæ est ibi in ordine 333.

R. P. D. RONDININO.

Bononien. Primogenituræ.

Lunæ 23. Ianuarij 1673.

ARGVMENTVM.

Quamuis regularitèr in simplici vocatione, &
fideicommisso attendatur proximitas gra-
uati, non grauantis; secus autem est vbi agi-
tur de Primogenitura successiua, & perpe-
tua, in qua proximitas ab eodem Testatore
desumenda est, hinc illa quatuor requisita,
quæ in Primogenituris seruanda sunt, miri-
ficè declarantur.

SVMMARIVM.

1 *Proximiores in gradu Testatori coniuncti ad primogenituram admittendi sunt, & num. seqq.*

2 *Proximitas desumi debet à testatore grauante, non autem à grauato vbi agitur de primogenitura successiua, & perpetua.*

3 *In Primogenitura successiua, & perpetua requiritur quidem proximitas gradus, sed habito respectu ad lineam.*

4 *In Primogenituris quatuor seruanda sunt, nempè linea, gradus, sexus, & ætas.*

5 *Primogenitus dicitur maior natu, ipseque succedit, non habito respectu ad alium gradum, sexum, vel ætatem, & quomodo.*

6 *Proximitas an attendatur potiùs grauati, quàm grauantis requiritur solùm vbi defecta linea primò vocata, quærendi sunt alij proximiores.*

7 *Successio in dispositionibus successiuis donec supersunt descen-*
den-

dentes lineæ prædilectæ, ſemper in illis continuanda eſt.
8 *in Fideicommiſſo quod alteram debet ingredi lineam, an attendatur proximitas grauati, vel grauantis, vide num. antecedentibus, & ſeqq.*
9 *in Fideicommiſſis, alijſque vltimis voluntatibus attenditur voluntas diſponentis, ac etiam quod ſuadet ſubiecta materia.*
10 *Proximior in gradu præfertur, vbi non eſt quæſtio inter lineam, & lineam, ſed ſolùm inter plures eiuſdem lineæ.*

DECISIO XVIII.

AD Primogenituram, quam in Palatio Bononiæ, ac in
alijs bonis anno 1554. Cardinalis Poggius conſtituit,
vocauit primò Chriſtophorum ex Alexandro fratre nepotem,
eiuſque deſcendentes maſculos in infinitum, ſeruato inter
ipſos deſcendentes ordine Primogenituræ, ijſque deficienti-
bus eodem modo ſucceſſiuè vocauit Io: Paulum Camillum,
& Io: Auguſtinum nepotes, quibus omnibus deficientibus in
ſecundo gradu vocauit filiam maiorem vltimi maſculi de-
ſcendentis, ex maſculis poſſeſſoris, ſeù detentoris dictorum
bonorum, & demùm deficientibus omnibus filiabus, & ea-
rum deſcendentibus tàm maſculis, quàm fœminis in tertio
gradu, voluit admitti conſanguineum eidem Teſtatori proxi-
miorem, & propinquiorem, iuxtà iuris diſpoſitionem ſeruatis
ſemper prærogatiua inter lineas, & ſexus, & primogenitura,
& integritate perpetua dictæ eius hæreditatis, prout ſupra in
alijs caſibus ordinatum extitit. vt ſunt præciſa verba teſta-
menti ab vtraque parte exhibiti.
Cùm autem defecerint omnes maſculi ex maſculis, neque
pariter ſecundo gradui ſubſtitutionis locus eſſe potuerit, cùm
Ioannes dicti Chriſtophori filius vltimus è maſculis deceſſe-
rit ſine filijs, factus eſt proinde locus tertio gradui vocationis
affinis, & conſanguinei proximioris; Ideòque orta lite inter
Barbaram filiam d. Camilli, & Lauram eius filiam, præten-
dendo ſub vocatione proximioris ſe admittendas veluti pro-
ximiores in gradu Teſtatoris, ac inter Io: Celleſium proxi-
miorem in linea dd. Chriſtophoro, & Ioanni primogenitis,
vtpotè ex Victoria matre, ac Semidea Auia d. Chriſtophori
Pronepote, mors Barbaræ, & Lauræ ſubſtulit quæſtionem
propinquitatis gradus, vel lineæ, & fauore Celleſij, Rota
pronunciauit præuijs *deciſionibus* 622. 643. 660. *&* 670. *coram
Bichio*, quarum prima repetita eſt *in rec. par.* 11. *dec.* 346. occa-
ſione autem fructuum, quos viuentibus dictis mulieribus
Celleſius è bonis primogenituræ perceperat, inſtaurata ite-
rùm quæſtione coram R. P. D. meo Priolo, Rota cenſuit fru-
ctus à die motæ litis vſque ad obitum dictarum mulierum
1 non ſpectare ad Celleſium, † cùm illæ veluti proximiores in
gradu Teſtatori admittendæ fuiſſent, *vt in deciſ.* 14. *Decembris
1657. impreſſ. in rec. par.* 12. *deciſ.* 297. à qua hodie coram me
reaſſumpta diſputatione DD. receſſerunt.
Licèt enim admiſſa fuerit concluſio in Deciſione deducta,
vt quotieſcumque Teſtator vocat proximiorem, & propin-
quiorem ſibi ſublata antiqua, ac inuoluta illa quæſtione, an
2 proximitas grauati, vel grauantis attendenda ſit, † propin-
quitas hoc caſu à Teſtatore deſumi debeat, iuxtà plenè dedu-
cta per Amat. Panorm. *reſol.* 10. *num.* 32. *& ſeqq.* Grat. *diſc.* 493.
num. 21. *&* 22. & Ioſeph de Roſa *conſult.* 2. *cum alijs per Rotam in
illa Bononien. fideicommiſſi de Naſcentorijs in rec. p.* 8. *deciſ.* 135. *&*
198. *num.* 10. *& ſeqq. coram Carillo deciſ.* 133. *ſub n.* 11. *coram Pen.
deciſ.* 673. *per tot. coram Dunoz. ſen. deciſ.* 315. *num.* 3. *coram Card.
Celſo, deciſ.* 33. *num.* 6. *& in deciſionibus huius cauſæ coram Bichio*
622. *num.* 6. *& in rec. par.* 12. 297. *num.* 1. *& ſeqq.*
Illa tamen procedit in ſimplici vocatione, non autem quo-
tieſcunque illa eſt qualificata, & modificata à verbis ſubſe-
quentibus, *ſeruata ſemper prærogatiua inter lineas, & ſexus, &
primogenitura, & integritate perpetua d. eius hæreditatis*, quia
cùm hoc caſu agatur de primogenitura perpetua, & lineali,
in qua ad effectum ſuccedendi, prædilecti cenſentur omnes à
3 prędilecto deſcendentes † requiritur quidem propinquitas gra-
dus non tamen abſolutè, ſed habito reſpectu ad lineam, ita vt
Teſtator nil aliud ſenſerit, nec ſentire potuit, aut voluit,
quam limitare illum ſibi proximiorem nè communiter de
gradibus ſine lineis poſſet intelligi, & tunc huic vocationi
proximioris locus verè factus eſt, cùm poſt mortem vltimi
poſſeſſoris, qui eſt proximior in linea vocata, & quam ingreſ-
ſa eſt primogenitura, quæ per quandam fictam immortalita-
tem ab hominibus excogitatam Teſtatorem ipſum repre-
ſentat, quamuis illi verè remotior ſit, neque exindè aliqua
inſurgit repugnantia, vt Teſtator eodem contextu vocaue-
rit proximiorem, & remotiorem, cùm hoc caſu iſte, qui eſt
in linea prædilecta pro proximiore habeatur, & quouſque
in totum illa non defecerit, ad proximiores alterius lineæ
tranſitus fieri non poſſit, ad terminos *Text. in cap.* 1. *de natural.
ſucceſſ. feud.* Tiraq. *de iur. primogenit. quæſt.* 10. *ſub n.* 21. Cephal.
conſ. 656. *num.* 98. *& ſeqq.* Vegg. *conſ.* 54. *nu.* 117. *& ſeqq.* Guttier.
lib. 5. *q.* 61. *num.* 53. *& per tot.* Boll. Iun. *conſ.* 11. *num.* 26. Mierez *de
maior. p.* 2. *quæſt.* 8. *num.* 1. *&* 2. Amat. Panor. *reſol.* 1. *n.* 37. Caſtill.
lib. 3. *contr. cap.* 19. *ſub n.* 95. Tapia *deciſ.* 2. *n.* 136. *&* 142. Fontan.
deciſ. 35. *n.* 20. *& ſeqq. & deciſ.* 36. *n.* 12. *& ſeqq.* Medic. *deciſ. Se-
nen.* 3. *n.* 5. Rot. *in diuer. p.* 2. *deciſ.* 15. *n.* 8. *in rec. p.* 7. *deciſ.* 249. *nu.* 4.
& 5. *p.* 8. *deciſ.* 65. *num.* 2. *&* 6. *& deciſ.* 265. *num.* 3. *& coram Reue-
rend. Royas deciſ.* 72. *& coram Eminent. Otthob. deciſ.* 25. *num.* 24.
confirmata in deciſ. 35. *coram eodem, & in dict. deciſ. Bichij* 622.
num. 1. *& ſeqq.*
Cum enim in primogenituris quatuor ſeruanda ſint, † pri- 4
mo linea, vt nempè illi, qui ex linea vltimi poſſeſſoris proce-
dunt cæteris præferantur ſecundo gradus, vt qui ſunt poſſeſ-
ſori eiuſdem lineæ magis coniuncti, remotioribus præferan-
tur. Tertiò ſexus dummodò tamen agatur de primogenitu-
ris, vel de fideicommiſſis ſucceſſiuis, à quibus fœminæ exclu-
dantur, vt inter alios qui ſunt eiuſdem lineæ, & gradus præſe-
rantur maſculi, quarto denique vt inter pares lineæ gradu, &
ſexu præferatur maior natu, † non eſt proinde curandum de 5
gradu, niſi in eadem linea, nec de ſexu, niſi in eodem gradu, nec
de ætate niſi in eodem ſexu, vt egregiè firmant Molin. *de pri-
mog. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 13. *&* 14. *& cap.* 6. *nu.* 50. vbi latè Add. Fon-
tanell. *deciſ.* 34. *num.* 3. *& ſeqq.* Caſan. *conſ.* 38. *num.* 114. Marcian.
diſp. 1. *& ſeqq.* Roman. *conſ.* 100. *num.* 306. *&* 502. Valenz. *conſ.*
95. *num.* 13. Tondut. *qq. Ciuil.* 89. *num.* 4. *cum alijs in deciſ. Sicil. im-
preſſ. apud Modern. Venaiſinum in Theatro Veritatis lib.* 1. *de feud.
diſcurſ.* 103. *num.* 171. *cum plur. ſeqq.* Roblas *de repreſent. lib.* 3.
cap. 11. *num.* 36. Hinc conſequens eſt, vt in caſu, in quo ſuper-
ſunt adhuc deſcendentes à linea prædilecta Chriſtophori ve-
luti erat Celleſius, extranea prorſus remaneat quæſtio pro-
pinquitatis grauati, vel grauantis, quæ fit † tantùm in caſu, 6
in quo defecta linea primo vocata, quærendi ſunt alij proxi-
miores quemadmodum in ſimilibus diſpoſitionibus fideicom-
miſſarijs, vel primogenialibus attenta iuris diſpoſitione, ac
mente Teſtantis, in termini vocationis ſuorum proximio-
rum aduertunt Grat. *diſcept.* 493. *in fin. iuncto num.* 21. *&* 22.
Gamm. *deciſ.* 7. *ſub num.* 3. *vſque ad fin. vbi ſingularis additio
verſ. quintus caſus, & verſ. ſextus, & deciſ.* 354. *num.* 10. & de-
clarando ea, quæ dixerat in *deciſ.* 64. concludit Theſaur. *deciſ.*
65. *nu.* 4. Vaſq. *de ſucceſſ. progreſſ. lib.* 3. *§.* 26. *num.* 11. *in fin.* Mierez
de maiorat. par. 2. *d. quæſt.* 8. *num.* 2. *verſ. vbi ampliat*, Peregr. *conſ.*
50. *n.* 3. *iuncto num.* 2. *vol.* 4. Fuſar. *de ſubſtit. quæſt.* 484. *num.* 16. *&*
20. Ioſeph de Roſa *conſult.* 2. *num.* 4. *verſ. & tunc ſecunda diſtin-
ctio, & num.* 23. *& ſeqq.* & dixit Rot. *coram Caual. deciſ.* 465. *nu.* 5.
in rec. par. 1. *deciſ.* 510. *num.* 5. *& p.* 4. *to.* 2. *deciſ.* 49. *nu.* 17. *& par.* 5.
deciſ. 519. *num.* 15. *cum plur. ſeqq.* & meliùs *in Bononien. fideicom-
miſſi Caroli de Pepulis* 15. *Iunij* 1671. *§. prout etiam confirmata* 1.
Iunij coram R. P. D. meo Priolo.
Et hoc caſu verba illa — *iuxtà iuris diſpoſitionem*, benè com-
patiuntur cum ex mox dictis in his ordinationibus ſucceſſiuis
Teſtatorum quouſque ſuperſunt deſcendentes è linea prædi-
lecta grauati, † ſucceſſio in illis de iure continuanda ſit, vt in 7
terminis ex mente Bald. probauit Alex. *in l. ſi Cognatis, ibique
Soccin. ff. de reb. dub.* Ruin. *conſ.* 90. *num.* 6. *verſ. Et iſte vltimus
ſenſus vol.* 2. Port. Imol. *conſ.* 121. *ſub nu.* 11. Petr. *de fideicom. q.* 11.
n. 153. cum alijs, quos ſequuntur Peregr. *de fideic. art.* 20. *num.* 9.
verſ. tertius caſus, Fuſar. *de ſubſt. q.* 484. *num.* 48. Marth. *de ſucceſſ.
leg. p.* 2. *quæſt.* 3. *art.* 6. *num.* 8. *&* 9. Amat. Panorm. *reſol.* 10. *nu.* 91.
verſ. cum in caſu noſtro, & ſub num. 97. quidquid ſit in caſu, in
quo dubia eſt mens fideicommittentis, † & quotieſcumque 8
non ſuperſunt deſcendentes è linea grauati, in quibus caſibus
loquuntur Pariſ. *conſ.* 83. *num.* 10. *vol.* 2. alijque adducti *in d. con-
ſult.* 2. Ioſeph de Roſa, *& in deciſ. huius cauſæ coram Bich.* 622.
num. 9. *& in rec. par.* 12. 297. *num.* 4.
Neque admittendum videbatur intellectum *d. deciſ.* 297.
ſub num. 5. vt nempè hæc qualitas primogenituræ, & prærroga-
tiua linearum admittenda eſſet in progreſſu poſtquam pri-
mus proximior ſucceſſiſſet, non autem in ingreſſu lineæ, ac
in prima vocatione eiuſdem proximioris, quia cum ex ho-
die ponderatis appareat ex ſubiecta materia, & ex verbis
diſponentis. Primum proximiorem à linea grauati omninò
præferendum eſſe, vt ſuperiùs probatum fuit, conſequens
proinde eſt, vt tàm in primo ingreſſu iſtius nouæ ſubſtitutio-
nis, quàm in illius progreſſu, leges à Teſtatore præſcriptæ,
ac à iure ſubintellectæ ſeruentur, cum à voluntate diſpo-
nentis, & à ſubiecta materia id pendeat, † quemadmodum 9
ijs attentis pro caſuum varietate modo in ingreſſu, modò in
progreſſu nouæ vocationis, qualitates à Teſtatoribus præ-

scriptas requiri, dixit Rota *rec. part. 2. decis. 627. num. 8. & 9. & par. 11. decis. 331. num. 39. coram Bichio decis. 493. num. 25. & seqq. & decis. 602. num. 41. & 42. & coram Reuerendissimo Royas decis. 90. num. 10. in fine*, & comprobant *Vasqu. de succession. creat. lib. 3. §. 27. sub num. 21.* & Valenz. *d. cons. 97. num. 77. & 78.*

Contraria autem procedere possent in casu, in quo reperirentur plures ex eadem linea prædilecta grauati descendentes, quæ est quæstio longè diuersa à præsenti, in qua agitur inter Cellesium descendentem à linea prædilecta Christophori grauati, & Barbaram, ac Lauram descendentes è linea Camilli, in quam nunquam primogenitura ingressa fuit, quia sicut hoc casu sufficit potioritas lineæ ad effectum succedendi, ità è contrario in illo casu si ageretur inter plures descendentes ex eadem linea, data lineæ paritate recurrendum esset ad potioritatem gradus, ita vt qui verè proximior esset in gra-
10 du præferendus esset, cum † de gradu non sit quæstio inter lineam, & lineam, sed inter plures personas eiusdem lineæ, vt in his terminis admonent Molphes. *cons. 50. num. 7. cum alijs per Giurb. ad consuetud.* Messan. *cap. 12. gl. 3. par. 1. num. 8. & 9.* & probant *omnes DD. supra adducti §. cum enim.*

Et ita vtraque &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Bononien. Iurispatronatus.

Veneris 27. Ianuarij 1673.

ARGVMENTVM.

Pertinentiam iurispatronatus ad hæredes spectare, in eoque succedere tàm filios legitimos, & naturales, quàm naturales legitimatos, qui sint hæredes in præsenti Decisione concluditur; cumque ad eam excludendam prætenderetur adhuc illud tanquàm fundatum in certo loco, eius bonis fuisse annexum, ac etiam ex dotatione acquisitum, neque annexionem probari, & dotis constitutionem insufficientem fuisse deciditur.

SVMMARIVM.

1 *Iuspatronatus præsumitur hæreditarium donec contrarium probetur.*

2 *Pactum inter hæredes conuentum complectitur etiam iuspatronatus hæreditarium, non secus ac alia bona eiusdem hæreditatis.*

3 *In Iurepatronatus hæreditario succedunt tàm filii legitimi, & naturales, quàm naturales legitimati, qui sint hæredes.*

4 *Iuspatronatus fundatum in aliquo loco, vt ad possessores bonorum pertineat probandum est annexum inseparabiliter eisdem bonis, & loco, & num. 6.*

5 *Iuspatronatus non probatur annexum ex sola situatione loci, nisi vlteriùs probetur Ecclesiam fuisse dotatam ex bonis, vt prætenditur annexis.*

6 *Iuspatronatus non præsumitur bonis annexum, nisi concludenter probetur, & supra num. 4.*

7 *Iuspatronatus excluditur annexum bonis, si alij etiam quam possessores præsentarunt, onera substinuerunt, aliaque fecerunt.*

8 *Iurispatronatus vera pertinentia probata cessant omnes præsumptiones, & coniecturæ.*

9 *Reintegratus ad bona, & iura propter delictum amissa, omnia recuperat, perindè ac si numquam ab eo fuissent ablata.*

10 *Iuspatronatus quatenùs ex dotatione, vel eius augumento acquiratur, vel non, & num. seq.*

DECISIO XIX.

IVs præsentandi Sacerdotem, & eligendi Concionatorem in Ecclesia S. Ioannis Baptistæ de Palata esse communem inter Marchionem Vgonem Iosephum, & Comites Herculem Iosephum, & Cornelium nepotes Comitis Odoardi de Pepulis, responderunt Domini moti ex antiqua, & literali conuentione firmata inter auctores vtriusque partis, qui in diuisione inita anno 1557. inter cætera sic conuenerunt. *Che la Chiesa della Palata, e Galeazza con li pesi di essa debbano restare in commune di tutti, e così ancora l'elettione del Prete, e la presentatione di tutti li Iuspatronati communi.* Quod pactum sicut ligauit ipsos paciscentes, ita in hoc Iurepatronatus, quod hæreditarium esse præsumitur † donec contrarium ostendatur, 1
iuxtà *Text. in Clemen. plures de Iurepatron. & alios in decis. 27. per totam Coram Reuerendiss. Ninot*, & tale probatur ex petitione dictorum Comitum vti hæredum Comitis Philippi alterius ex diuidentibus; Summ. Marchionis *num. 10.* stringit illorum hæredes, & successores, † non secus ac in alijs rebus hæ- 2
reditarijs Peregrin. *cons. 25. num. 11. ver. non ratione Tondut. quæst. benefic. par. 3. cap. 144. num. 14. & 19. tom. 2.* Viuian. *de Iurepatr. lib. 4. cap. 2. num. 18.* Rot. *decis. 854. à num. 1. ad 8. coram Merlino.*

Parum vrgente allegata Marchionis Vgonis Iosephi incapacitate ex eo, quod Ricciardus eius Pater fuerit filius naturalis legitimatus Comitis Ioannis, quia cùm Iuspatronatus ex superiùs adductis præsumatur, & probetur hæreditarium, non autem Gentilitium, benè possunt † in eo succedere tàm 3
legitimi, & naturales, quàm naturales legitimati, qui sint hæredes, Viuian. *de Iurepatr. lib. 4. cap. 2. num. 68.* Rota *decis. 262. num. 6. par. 8. rec. in Florentina Oratorij 2. Maij 1661. §. fin. & 19. Iunij sequentis anni, eodem §. coram Eminentiss. D. meo Cardinali Cerro, & 30. Ianuarij 1665. §. probata autem, & §. non obstat constitutio coram bo. me. Io: Emerix.*

Nec releuat Ecclesiam esse constructam in solo Palatę emphyteutico Abbatię Nonantulę, & possesso à Comite Odoardo, & Nepotibus, propterea Iuspatronatus pertinere debeat ad eos tanquàm annexum bonis ab ipsis ibidem possessis mediante cessione eorundem facta ab Auctoribus Marchionis Vgonis Iosephi, quoniam (vltrà quod hoc non verificatur in facto, cùm ibi etiam possideat Marchio Vgo Ioseph) ad effectum vt Iuspatronatus pertineat ad possessores bonorum, † 4
probandum est esse annexum inseparabiliter bonis, vt declarat Garzias *de beneficijs par. 5. cap. 9. num. 33.* Rot. *decis. 53. num. 4. par. 1. rec. & 301. num. 23. & 24. par. 10.* sola autem situatio non concludit annexionem, † nisi vlteriùs probetur Ecclesiam 5
fuisse dotatam ex ipsis bonis, quibus prætenditur annexa, Rota *in Toletana Iurispatronatus 27. Iunij 1670. §. annexio autem coram R. P. D. meo Calataiù*, & in dubio non præsumitur annexio, † nisi probetur Rot. *decis. 198. num. 40. coram Mantica, &* 6
decis. 621. num. 3. coram Dunoz. & in Gnsnen. Iurispatronatus 22. Ianuarij 1648. §. non obstat coram Reuerendiss. Ghislerio.

Et tantùm abest, quod in casu nostro huiusmodi probatio concurrat, cùm manifestè excludatur, tùm quia in præfato instrumento diuisionis anni 1557. Patroni habuerunt Iuspatronatus pro disiuncto ab ipsis bonis dum bona diuidendo, Iuspatronatum indiuisum reliquerunt, tùm ex subsecuta obseruantia, iuxtà quam etiam ipse Ricciardus compresentauit, onera substinuit, & alternatiuè Concionatorem nominauit, † vt pro exclusione annexionis ponderat Rota *decis. 314.* 7
sub num. 4. par. 4. & decis. 70. num. 16. vers. tùm subsecuta, & nu. 17. par. 12. recent.

Neque subsistit Ecclesiam fuisse ædificatam à Cardinale, & Philippo de Pepulis, quia præter quod illa ante eos erat in rerum natura hoc non infertur ex gentilitio stemmate huius familiæ in eo infixo cum commune sit tàm prædecessoribus Marchionis Vgonis Iosephi, quàm Com. Odoardi, & aliorum de Pepulis, cum omnes ijsdem Insignibus vtantur, & in omnem euentum dum habemus primordium veritatis, quod antiquitùs æqualiter spectabat Iuspatronatus ad auctores colligantium, † cessant omnes præsumptiones, & coniecturæ, 8
vt præcisè respondit Rota *in Bononien. Iurispatronatus 3. Iunij proximè præteriti §. hinc concurrit coram R. P. D. meo Rondinino confirmata in præcedenti Rota coram eodem.*

Minùs releuat, quod Ioanne Auctor Marchionis Vgonis Iosephi ob prætensum delictum priuatus fuerit omnibus bonis, eaque de causa Cardinalis, & Philippus Auctor dictorum Comitum prætenderint omnia bona vigore antiquorum fideicommissorum in familia vigentium fuisse ad se deuoluta, quia non solùm ipsi mediante concordia cesserunt omnes suas prætensiones filijs Ioannis, verùm etiam Summus Pontifex Sixtus V. eosdem ad pristinum statum plenè reintegrauit, † per quam omnia sua iura reassumpserunt perinde ac 9
si nunquam ab eis ablata fuissent, iuxtà text. *in l. si deportationis, C. de sentent. pass. Probus in addit. ad Monac. in cap. 1. num. 70. de reintegrat. restitut.* Peregr. *de iure fisci lib. 5. tit. 25. num. 14.* Guazzin. *de confisc. concl. 28. num. 72.* maximè quia Summus Pontifex, quæcumque iura fisci in dd. filios Ioannis transtulit, quorum vigore adepti etiam fuerunt possessionem iuris dictæ Ecclesiæ.

Tandem Comes Odoardus prætendere non potest Iuspatronatus ad se totaliter pertinere, ex eo quod anno 1621. dicta Ecclesia S. Ioannis Baptistæ de mandato Sacræ Congregatio-

nis

nis Concilij erecta fuerit in titulum Parochialis, quoniam
per huiusmodi erectionem non fuit sublatum, nec alteratum
præcedens Iuspatronatus, & promissio facta per Comitem
Odoardum anno 1645. de soluendo Rectori quolibet anno
scuta 25. non potuit præiudicare March. Vgoni Iosepho,
tunc pupillo, & de præfata obligatione ignaro, vltra quod
10 ex d. obligatione non resultat dos sufficiens, † sed tantundem
stipendium Rectori pro eius salario, & mercede, quod non
releuat ad acquirendum Iuspatronatus, Peutinger. *dec.* 403.
nu. 2. *&* 3. *&* 413. *num.* 3. maximè quando, vt hic, non constat
11 Ecclesiam adeò depauperatam esse, † vt eius prima dos re-
dacta fuerit de esse ad non esse, Rota *decis.* 512. *num.* 8. *&* 9. *co-
ram bo. mem. Bichio, & in Tudertina Iurispatronatus 19. Februar.
1644. coram Eminentiss. Cerro*, eo magis quia non omnis modi-
ca summa data in augumentum reddituum iam existentium
12 tribuit Iuspatronatus ad fauorem sic dotantis, † nisi saltem
ascendat ad medietatem fructuum primæ dotis, ex pluribus
allegatis *in Lucana Prioratus 24. Martij 1664. & 26. Martij
1666. coram Me, & in Toletana Canonicatus 2. Maij proximè præ-
teriti §. constat autem coram R. P. D. meo Priolo.*

Et ità vtraque, &c.

R. P. D. TAIA.

Meleuitana Euictionis.

Veneris 27. Ianuarij 1673.

ARGVMENTVM.

Valor bonorum euictorum potissimus in hac Decisione tractatur, isque desumitur æquè à depositionibus Testium informatorum, ac ab instrumentis locationum effectum sortitis, non autem à præsumptione iuris valutantis fructus stabilium ad quinque pro centenario, quia habita illius reali probatione, visum est absurdum illum non secundum veritatem, sed secundùm opinionem taxare.

SVMMARIVM.

1 *Valor rei obseruari debet tempore euictionis.*
2 *Testes probant valorem, si optimam causam reddant, quia à longo tempore habuerunt notitiam bonorum, & alia contigua possident.*
3 *Testes criminosi repelluntur.*
4 *Testes peccatores peccati mortalis non merentur attendi.*
5 *Testes licèt discordantes in modica latitudine, si concordant in summa recipiendi sunt.*
6 *Plus semper in se continet, quod est minus.*
7 *Contractus potest claudicare fauore Ecclesiæ.*
8 *Venditio bonorum Ecclesiæ facta sine beneplacito Apostolico est nulla.*
9 *Pretio varietatem loca, & tempora afferunt.*
10 *Temporis beneficio, ac etiam ratione loci variantur pretia rerum.*
11 *Bona stabilia communiter valutantur ad rationem quinque pro centenario, sed vide nu. 15.*
12 *Valor bonorum æquè ex fructibus rei sua natura fructiferæ, & à solito regulariter recipitur.*
13 *Conducere non solent homines res multo pluris, quam possint percipere.*
14 *Melitæ Insula copiam Populi, & pecuniarum habet; Terra autem nec est lata, nec pinguis.*
15 *Valor rei taxari debet secundùm veritatem, non secundùm opinionem.*
16 *Testes examinati lite pendente sine compulsoria, & citatione Partis non probant.*
17 *Testes in alia causa, & inter alias personas examinati non probant, etiamsi iuxtà depositiones illorum iudicatum sit.*
18 *Testes in alia causa examinati, & ad alium finem non probant, etiam inter ipsas Partes.*
19 *Testes non probant valorem præsentem, si examinati sunt vltrà decennium præcedens.*
20 *Euictionem passus consequitur damna, & interesse, etiam non naturale, sed accidentale.*
21 *Euictionem qui præstare tenetur, condemnatur etiam ad fructus qui percepti fuissent, si bona euicta non essent.*

DECISIO XX.

IN decisis 27. * Iunij proximè præteriti hodie DD. stete-
runt ferè ex ijsdem; Quia valor dimidij Territorij euicti
† tempore euictionis obseruando *l. euictare 70. ff. de euict. &* 1
cum alijs Mangil. *quæst. 20. ex num. 21.* Rot. *dec. 13. ex num. 1. & 2.
par. 4. diuers.* constet vnciarum 2584. plenis probationibus te-
stium, quibus credendum sit reddentibus optimam scientiæ
† causam. Quia bona conduxerunt, & à longo tempore in 2
illis versati sunt, & bona contigua possident &c. ex alleg. in
*decis. §. Valor terrarum, & decis. 537. num. 8. & 9. par. 13. cum alijs
allegatis, & facilè allegandis.*

Nec subsistere visum fuit DD. quod hi Testes sint crimi-
nosi, † atque adeò repellendi, ad Farinac. *quæst. 56. art.* 3. seù 3
ex *num.* 116. etiam simpliciter peccatores † peccati mortalis, 4
*cap. testimonium 56. de testib. & ibi gloss. prima cum alijs alleg. &
pluribus à Barbos. num. 2. vers. Collige ex textu*, Farinac. *d. loco nu.
166. in fine, & art. 7. seù ex nu. 261.* Quia ex facto crimina obie-
cta furti, & falsi non probentur, imò probetur integra fama à
testibus ipsius Partis objicientis examinatis ad reprobatio-
nem.

Neque quod sint discordes, quia licet aliqui dicant valorem
mensuræ localis vnciarum 35. alij 36. & 37. præter modicam,
minimamque differentiam in latitudine † prædij in summa 5
35. omnes conueniunt, ex allegat. *in decisione §. Et adhuc*, &
plus semper in se continet, † quod est minus, *reg. 35. de reg.* 6
iur. in sext. & in testibus deponentibus de valore rei, Farinac.
qu. 64. nu. 233. cum alleg.

Nec similiter obstare visum fuit DD. inuerisimile, & ima-
go falsi, vt verisimile est imago veri, ex eo, quod Territorium
integrum fuit venditum à Patribus Augustinianis scutis
1900. siue vncijs 760. & proinde euictum dimidium 380. non
potuerit excrescere enormiter ad vncias 2584. Quia Patres ad
litem, & euictionem excitati fuerunt ab enormi læsione (si-
ne qua nec litigassent, † sicut contractus potest claudicare 7
fauore Ecclesiæ, Rota *coram Ludouis. dec. 467. num. 5. cum annot.
& alleg. nu. 16.* & potiùs aliud beneplacitum Integrassent) li-
cet pro faciliori, & vtiliori victoria sine labore, impensaque
probandæ læsionis inhæserint nullitati defectu executionis
beneplaciti Apostolici, † *coram Dunoz. Iu. dec.* 119. & posteà le- 8
gatum fuit anno 1586. euictumque anno 1633. & paucis annis
ante venditionem Insula Melita inuasa Turcæ hostiliter de
more, & vltrà morem vastarint cultoribus agros, & ex con-
trario apertum, & incultum septum fuerit, cultum, † vt 9
pretio varietatem loca, & tempora afferunt *§. vlt. l. pretia re-
rum 65. ff. ad l. falcid. §. Diui fratres l. 3. ff. de iure fisci*, vt ab an-
no 1592. in annum 1628. Rota *coram Dunoz. Iun. dec. 217. ex nu.*
10. † vbi vel beneficio temporis, vel melioratione loci. 10

Nec obstitit locatio mercede annua vnciarum 70. adeoque
ratio fructuum duorum, & trium ad pretium singulorum
Centum † contra regulam quinque, *§. Quia verò Leonis* 11
*Auth. de non alienand. & ibi Gloss. computari, cum alijs ad Auth.
Perpetua quoque C. de Sacr. Sanct. Eccles.* Quia vt aliàs locatio-
nibus non probatur valor locatorum ex infrascriptis, in præ-
senti Causa non fuit habitus ad fructus rei sua natura fructi-
feræ, † & à solito, vt *in Meleuitana fructuum coram Bich.* 12
dec. 465. num. 8. d. vers. Quo ad secundum, & dec. 575. num. 3. sed
ad mercedem, qua Territorium fuit solitum locare, & con-
stat valorem satis clarè deduci ex locatione effectum sortita,
cùm alia concurrunt adminicula, † & homines non solent 13
esse fatui ad conducendum res multo pluris, quàm possit per-
cipere, Rota *coram Cocc. decis. 1613. ex num. 61. & num. 65.* &
priùs *ex Veronen. Pensionis coram Sacrat. Annot. ad Ludouis. dec.
201. num. 4. & ad Buratt. decis. 253. num.* 20. Maximè in Insula
Melita pro copia Populi, & pecuniarum, † terraque nec 14
lata, nec pingui, vbi satis videntur huiusmodi fructus, qui
pro copia pecuniæ, & inopia negotij etiam pecuniarij, &
in maioribus Ciuitatibus eo iam redacti videntur, sed sublata
visa est omnis difficultas ex probatione iusti, & veri † valo- 15
ris, & visum absurdum velle taxare non secundùm rei veri-
tatem, sed secundùm opinionem, vt visum coram Seraph.
dec. 480. num. 3. & 4.

Minùs fuerunt considerabiles aliqui Testes oppositi, vt
dicebatur examinari anno 1617. & responsum fuit, quatenùs
hæc iura essent in forma probanti, quod negabatur, † cùm 16
sint extracti lite pendente sine compulsoria, & citatione,
inquit Rota *coram Buratt. decis. 338. ad fin.* neque probare Te-
stes examinatos in alia causa inter alias personas, † re inter 17
alios acta, etiamsi fuisset iudicata ad ipsam *rubr. C. res inter
alios act. vel iud. & huiusmodi testibus cap. 2. de testib. & §. sed cum*

minimè

minimè l.si quando C.eod. Rota coram Merlin.decis.240. num.2. sed
18 neque inter easdem † de vno iudicio ad aliud ad diuersum
finem, *coram Dunoz.iun.tota decis.216.maximè num.2. cum alleg.*
& multò minus de valore rei euictæ anno 1633. Testibus exa-
19 minatis anno 1617. † vltrà decennium præcedens & constan-
te aliqua causa extrinseca belli ad Rot. *coram Ludouis.dec.553.
nu.2.d vers.Testes verò, cum annot.& alleg.sub nu.14.* & ex oppo-
sito contra Testes remissoriales, plenamque probationem
tempore euictionis.

Et sic valor fructuum quoque visus est iustus vnciarum
1704. ex Instrumentis locationum ab anno euictionis 1633. in
annum 1671. Territorio locato dictis annuis vncijs 70. non
obstante, quod respondere non videantur dicto valori 2584. vt
supra, cùm etiam sint fructus ciuiles, & locatio fuerit 70. 80.
83. vt in *decis.§. quoad fructus*, & minorem vti mitiorem sum-
mam placuit sequi.

In alijs vncijs 120. iusta quoque visa est condemnatio, cùm
pro substinenda lite Iulius euictionem passus dimidij Terri-
torij amiserit prædium tal Morra, & sic Petrus obligatus de
euictione ad damna, & interesse tenetur ad pretium, & fru-
ctus huius prædij proinde subhastari pro expensis litis, vtpotè
inter damna, & quia taxatur damnum, & interesse ad id,
20 quod † percepisset passus euictionem ex re ipsa euicta, si eui-
cta non fuisset, & venit etiam interesse non naturale, sed ac-
cidentale, *l. 8. ff. de euict. l. si eum quæstio 23. C. eod. & ibi Gloss.
vlt.* Mangil. *de euict. quæst. 20. nu. 23. & quæst. 176. num. 2. & 3.* &
planè percepisset fructus bonorum euictorum, & multò ma-
gis aliorum non euincibilium, sed in euictionem consequen-
21 ter subhastatorum, † vt Petrus ad hos quoque propterea te-
neretur allegato in rem ipsam Calcan. *cons. 35. num. 2. & 3.* &
meliùs, grauiùsque Mangil. *d. quæst. 179. num. 32. per Rot. coram
Lancell. & dicta decis. 13. num. 5. confirmata in decis. 15. par. 4.
diuers.*

Et ità vtraque.

Alia emanata in hac causa Decisio habetur impressa supra in præcedenti Parte, vbi est in ordine 383.

R. P. D. CALATAIV.

Romana Pecuniaria.

Veneris 27. Ianuarij 1673.

ARGVMENTVM.

Nullitas contractus ob defectum minoris ætatis, ac statutaria Vrbis præscriptio insimul opponebantur; Sed neutra recipitur; Non prima, quia illam non probarunt Testes consanguinei de auditu, & minoris ætatis eius, de qua deponunt. Altera minus quia fuerat per subsequutam citationem interrupta.

SVMMARIVM.

1 *Minor ex Statuto Vrbis* cap. 151. *non potest contrahere sine solemnitatibus.*

2 *Statutum Vrbis* cap. 158. *præsumptam solutionem inducit, adimendo fidem scripturis, & perimit omnem actionem.*

3 *Testes consanguinei, qui non fuerunt natiuitati præsentes, & probant de auditu, si sunt minores ætatis de ea, de qua deponunt non probant, & num. seqq.*

4 *Ætas minor ad effectum annullandi contractum probari debet concludenter.*

5 *Contractus pro validitate stat præsumptio, minori ætate non probata.*

6 *Frater in causa ciuili sui fratris est suspectus etiam ad probandam ætatem, & quando, vide supra num. 3.*

7 *Ætas probatur etiam à Testibus consanguineis, quando illius habuerunt, vel habere potuerunt notitiam.*

8 *Præscriptio currit de momento ad momentum, & ideò non releuat, nisi eo totaliter completo quamuis minimo tempore.*

9 *Præscriptio statutaria Vrbis* cap. 158. *in odium creditoris inducta interrumpitur per quamlibet etiam extraiudicialem interpellationem.*

10 *Domicilia duo quem habere compatibile est, & ideò in altero ex illis citatus, dicitur legitimè citatus.*

11 *Citationis vitium ad effectum interrumpendi præscriptionem purgat comparitio procuratoris.*

12 *Præscriptio interrumpta contra vnum ex correis debendi suffragatur contra omnes.*

DECISIO XXI.

MAndatum ab A. C. relaxatum, instantibus Paulo,
& alijs de Puteobonellis, impugnabat Carolus Reus
conuentus duplici exceptione nullitatis scilicet contractus, &
statutariæ præscriptionis; Et quoad nullitatem allegabat,
quod de anno 1636. quando ipse in Instrumento, de quo agi-
tur vnà cum Elisabettha matre, & Fausto fratre fideiussit, ac
se principaliter, & insolidum in forma Cameræ obligauit
pro excarcerando Patre, esset minor 20. annis. † Ideòque 1
huiusmodi obligatio statutarijs solemnitatibus destituta sit
ipso iure nulla ex clara dispositione *Statuti Vrbis cap. 151.*
Quo verò ad præscriptionem deducebat longissimum tempo-
ris cursum à dicto anno 1636. contractæ obligationis ad an-
num 1669. litis intentatæ, ex quo nitebatur inferre, quod
intraret alia dispositio *statutaria* 158. † quæ in odium Credi- 2
toris negligentis inducit præsumptam debiti solutionem, &
perimit omnem actionem adimendo fidem scripturis, etiam
publicis, iuxtà magistralem decisionem Merlin. 124. & Du-
noz. *sen. decis. 321. num. 1.* verùm neutra ex ijs exceptionibus
visa fuit iustificata, ideòque mandatum esse exequendum
DD. censuerunt.

Duo enim testes ad probandam minorem ætatem inducti,
qui nec fuerunt, nec potuerunt esse præsentes natiuitati,
cùm sint ætate longe minores deponunt tantùm de auditu à
Parentibus † ideòque nihil probant *cap. tàm literis de testib. l.* 3
testium, & ibi glos. C. de testib. Alex. *cons. 149. sub num. 10. lib. 7.*
Mascard. *de probat. concl. 668. per tot.* plenè Odd. *de in integr. re-
stit. quæst. 37. num. 71.* Rot. *decis. 483. num. 4. par. 2. rec.* Cùm ta-
men ad hunc effectum annullandi contractus minor ætas es-
set concludenter probanda per Carolum † tanquam funda- 4
mentum suæ exceptionis, ad Text. *express. in l. si minorem C. de
in integr. restit.* Bart. *in l. de ætate sub num. 12. ff. de minor. & ibi*
Bald. *num. 4.* Mascard. *conclus. 666. num. 2. & 9.* Odd. *d. quæst. 37.
num. 3.* aliàs minoritate non probata † præsumptio iuris stat 5
pro validitate contractus, Rota *in puncto d. dec. 483. nu. 2.*

Vlteriùs secundus Testis plures patitur exceptiones; dum
enim deponit vidisse partitam natiuitatis descriptam in libro
Baptismatum, est contrarius fidei iuratæ totius Capituli Ci-
uitatis Lauiniæ exhibitæ ab ipsomet Carolo, in qua attesta-
tur, dictum librum pluries diuersis temporibus quæsitum
nunquam inueniri potuisse, estque frater germanus Caroli,
ideòque † suspectissimus in causa ciuili non probat, Ma- 6
scard. *de probat. concl. 412. per tot.* & latè Gabr. *de testib. concl.
14. num. 28.* Odd. *de restit. in integr. quæst. 57. & 58.* licèt enim
aliquando etiam Testes consanguinei ad probandam ætatem
admittantur, † tamen id procedit in ijs, qui fuerunt præ- 7
sentes natiuitati propter singularem ætatis notitiam, quam
habere possunt, Bald. *in l. de tutela num. 2. & ibi* Paul. de Castr.
in fine, C. de in integr. restit. latè Odd. *dicta quæst. 37. nu. 4. par. 2.*
Quæ ratio non militat in hoc Teste, qui cùm sit ætate longè
minor non fuit, nec esse potuit.

Exclusa ex ijs probatione minoris ætatis, pariter statutaria
præscriptio visa fuit interrupta ex citationibus toties emana-
tis de annis 1638. 53. 58. & 69. datis in Summ. Informantium.
Cùm enim inter has instantias nunquam diffluxerint 16. anni
completi, non potest habere locum præscriptio, quæ cùm
currat de momento in momentum † non releuat, nisi to- 8
taliter completo quantumuis minimo tempore Rot. *dec. 304.
n. 2. par. 1. & dec. 519. nu. 2. par. 4. tom. 3. recent.* Bich. *decis. 131. nu.
16. & decis. 379. nu. 12.*

Neque obstat, quod aliquæ ex ijs citationibus emana-
uerint coram Præside Carcerum Iudice incompetente, ali-
quæ verò executæ fuerint in Ciuitate Lauinia, cùm ta-
men Carolus, vt supponitur domicilium haberet in Vrbe.

Quia incompetentia Iudicis non obstat ad hunc effectum
interrumpendæ statutariæ præscriptionis, † quæ cùm fue- 9
rit inducta in odium creditoris negligentis interrumpitur
etiam per extraiudicialem interpellationem, & quouis mo-
do appareat, Creditorem noluisse remittere ius suum, vt
plenè notat Glossator Fenzon. *ad d. stat. 158. num. 23. & seqq.*
Marescott. *var. lib. 2. cap. 67. num. 10.* Buratt. *decis. 8. num. 1. & ibi*
Adden. *num. 9.* Merlin. *decis. 124. nu. 5.* Rot. *decis. 515. num. 16. &
per tot. par. 4. tom. 3. rec.*

Quo verò ad citationes executas in Ciuitate Lauinia di-
ctum fuit, quod cùm non implicet quem posse eodem tem-
pore habere duo domicilia ex eo, quod Carolus haberet domi-
cilium

cilium Romæ non infertur pernecesse, quod eodem tempore
10 illud non haberet etiam in Ciuitate Lauinia, † ideòque credendum est Executori attestanti, se citasse etiam Carolum &c. donec contrarium concludenter probetur Gloss. *in cap. cum parati verb. suus Nuntius de appell. Seraph. decis.* 498. *num.* 1. Rot. *decis.* 699. *p.* 1. *rec.* cum alijs plenè congestis apud Vbert. *de citat. cap.* 7. *n.* 48. *& seqq.*

Eo magis cum ipse Carolus habuerit notitiam citationum,
11 & Procurator eius etiam nomine comparuerit; † Ideòque huiusmodi scientia ad hunc effectum interrumpendi præscriptionem purgaret vitium citationis, si quod adesset, vt in terminis tradit Bouius *ad Statut. Vrb. gloss.* 21. *num.* 8. *cum alijs* apud Vbert. *cap.* 16. *num.* 116.

Et cessat omnis difficultas, quia fuerunt citati etiam Elisabetha, & Faustus confideiussores vnà cum Carolo, qui in eodem Instrumento eadem actione, & obligatione tenebantur,
12 † quo casu præscriptio interrupta contra vnum ex correis debendi, interrumpitur contra omnes, ad Text. *in l. fin. C. de duob. reis*, Bart. *in l. si quis pro reo* 38. *num.* 6. *de solut.* Thesaur. *decis.* 203. *per tot.* Cancer. *var. tit. de præscript. nu.* 45. Puteus *decis.* 500. *lib.* 2. *in correct.* Buratt. *decis.* 8. *& ibi Add. num.* 12. *& decis.* 452. *num.* 3. *&* 4. Henring. *de fideiuss. cap.* 20. §. 12. *num.* 15. *& seqq.*

Sublatis itaque contrarijs cùm intentio Creditorum appareat iustificata ex Instrumento publico censuerunt Dñi. mandatum esse exequendum vtraque parte informante, &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Vrbeuetana Releuationis indemnitatis.

Lunæ 30. Ianuarij 1673.

ARGVMENTVM.

Processus agitatus cum legitimo contradictore non potest dici nullus ob non factam legitimationem personæ, quæ à collitigante non fuit opposita, imò approbata, & confessata qualitas hæreditaria sui collitigantis; Rursùs declaratur *Statutum Vrbis cap.* 158. *lib.* 1. de solutione præsumpta, quod æqualiter non procedat stante interpellatione creditoris, & negatione à debitore facta.

SVMMARIVM.

1 *Substitutio facta duabus personis si sine filijs decesserint, cessat vltimo defuncto cum filijs, si primus sine filijs decessit.*
2 *Legitimatio personæ in iudicijs ordinarijs etiam parte non opponente requiritur, & vide num.* 5. *& seqq.*
3 *Clausula* tenoris &c. *probat realem productionem.*
4 *Citatio, seù monitorium, quamuis non reperiantur, dicuntur à Iudice ordinata, si tanquam legitimè exequuta, sunt reproducta, & à parte negata.*
5 *Iudicium cum contradictore agitatum, non requirit legitimationem personæ, quæ per non oppositionem dicitur approbata.*
6 *Approbans aliquem vti hæredem, non opponit ampliùs legitimationem personæ illius.*
7 *Præscriptio per interpellationem interrumpitur.*
Amplia etiam si causa contra debitorem non fuerit prosequuta, sed contra alium, ibid.
8 *Præscriptio non currit contra hæredem ignorantem.*
9 *Compensatio requirit hinc inde præexistentiam crediti clari, & liquidi.*
10 *Creditor simpliciter petens certam quantitatem, non inde fatetur se non esse creditorem in alia.*
11 *Solutionis præsumptio remouetur, si debitor conuentus debitum negauit.*

DECISIO XXII.

EX deductis in Decisionibus editis coram me sub diebus 10. Aprilis 1671. * & 15. Februarij superioris annis firmantibus sententiam A. C. fauorabilem Monaldo transiuisse in iudicatum, agnoscendo informantes pro Sciarra diuisionem inter Constantiam, & Dianiram fuisse probatam, minusque obstare fideicommissum, quo minus idem Monaldus hæres Dianiræ, & in eodem fideicommisso vocatus consequi posset releuationem pro rata debiti hæreditarij à sua auctrice integraliter soluti, mediante subhastatione prædij Poggio Caue, cùm substitutio ambabus facta, quatenùs sine filijs decederent † per obitum Constantiæ cum filio ante Dianiram, 1
quæ sine filijs obijt, fuerit resoluta in singularitates, iuxtà responsum Papiniani *in l. hæredes mei §. cum ita, ff. ad Sac. Cons. Trebell.* tùm etiam quia agebatur de solutione debiti ipsius Testatoris cuius fideicommissum non obstat Creditoribus, propterea, vt recederetur à decisis recurrebant ad duas ante non oppositas exceptiones contra validitatem, & iustitiam sententiæ, sed illis non obstantibus Domini censuerunt, standum esse in resolutis.

Prima feriens validitatem deducebatur, tum ex eo, quod ordinariè actum fuerat coram A. C. sine monitorio, tùm etiam quia Monaldus non legitimauerat personam suam, docendo se hæredem Dianiræ, † quod esse necessarium huius- 2
modi Iudicijs ordinarijs, etiam parte non opponente, firmat Salust. Tib. *in prax. A. C. lib.* 1. *cap.* 45. *num.* 4. visa fuit insubsistens; nam respectu monitorij apparet illud, quamuis hodiè non reperiatur fuisse in actis, tanquàm executum, reproductum à Cursore cum clausula *tenoris &c.* † quæ probat rea- 3
lem productionem, Rota *decis.* 165. *num.* 15. *coram Bichio*, quæ in necessarium antecedens supponit expeditionem eiusdem, provt idem conuincit illius negatio à Iulio facta; nam aliàs nec reproduci, nec exequi potuisset si expeditum non fuisset,
† cum non entis nullæ sint qualitates *l. eius, qui in Prouincia, ff. si cert. pet.* minusque pars comparuisset, & negasset, 4
Grat. *discept.* 639. *num.* 2. *&* 8. Rota *decis.* 211. *num.* 7. *coram bo. me. Card. Celso.*

Nec defectus legitimationis personarum in hac facti specie inducit nullitatem processus, quoniam Monaldus semper comparuit, tanquam hæres Dianiræ, quod à Iulio reo conuento non fuit impugnatum, ideò non requirebatur vlterior legitimatio, quæ tunc est necessaria, quando Iudicium ordinarium caret contradictore, cùm actor tunc accuratiùs procedere debeat, & ostendere se esse talem, qualem se facit, in quibus terminis loquitur *Tiber.* † secus quando altera pars 5
comparet, & de hoc non opponit, tunc enim cessat nullitas, cùm per hanc neglectam oppositionem censeatur cognita, & approbata qualitas personæ collitigantis, Rota *dec.* 949. *nu.* 12. *&* 785. *num.* 3. *coram Buratto, & in rec. dec.* 307. *num.* 7. *par.* 15. *& dec.* 385. *num.* 5. *coram Royas, & in Rauennaten. Hæreditatis* 13. *Iunij* 1661. *super secundo dubio coram me*, & optimè declarat Ridolphin. *in prax. par.* 1. *cap.* 5. *num.* 36. *&* 37. potissimum quia etiam expressè in cedula appellationis à prædicta sententia Monaldus agnoscitur eum † hæredem Dianiræ à Iulio ap- 6
pellante, quod exuberat ad effectum, de quo agitur Rot. *decis.* 88. *num.* 1. *coram Greg. Add. ad eundem decis.* 264. *n.* 6. *& decis.* 317. *eodem coram bo. me. Peutingerio.*

Altera respiciens iustitiam eliciebatur ex præscriptione, seù præsumpta satisfactione, & hæc pariter visa est corruere, quia cursus annorum vltrà sexaginta, incipiendo ab anno 1594. sequutæ deliberationis pluries fuit interruptus, & inducta mala fides impeditiua præscriptionis, nam anno sequenti, Dianira interpellauit pro releuatione, idque renouauit anno 1616. hucusque differendo, quia prosequebatur litem super nullitate cum deliberatario, † & interim præscriptio non effluxit, 7
vt respondit Rota *in Meleuitana Pecuniaria* 28. *Martij* 1667. §. *minus coram me*, & abindè vsque ad illius obitum non effluxit tempus sufficiens ad præscribendum, tum quia Monaldus tanquam hæres, ex lapsu temporis præiudicare non valuit ex iuris præsumptione, quod hæres ignorare præsumitur facta defuncti, † vnde data ignorantia redargui non potest de ne- 8
gligentia, in cuius odium præscriptio inducta fuit, Fenzon. *ad Stat. Vrb. lib.* 1. *cap.* 158. *num.* 14. Abb. *cons.* 22. *num.* 3. *lib.* 2. Rota *decis.* 2116. *num.* 14. *coram Coccino, & decis.* 51. *num.* 5. *coram Eminentiss. Otthob.*

Nec releuant coniecturæ ad inducen. præsumptam satisfactionem, nam quod in diuisione remanserint diuidenda animalia, & mobilia, vnde inferebatur, quod non docto de sequuta eorum partitione, Dianira integraliter illa habuerit, & cum suo credito releuationis indemnitatis compensauerit, quoniam fuit animaduersum, diuisionem processisse de anno 1590. cum pacto diuidendi mobilia intra biennium, & animalia tunc indiuisa remansisse, quia nonnisi in proximo mense Septembris ab Oris maritimis redibant, propterea cum tempus biennij, intra quod fieri debebat talis diuisio lapsum fuerit, antequam Dianira efficeretur Creditrix releuationis, scilicet ante annum 1594. passæ deliberationis præsumendum est, diuisionem in tempore statuto factam fuisse, & consequen-

ter

ter non potuit ex defectu crediti Constantiæ intrare, & oppo-
9 ni compensatio, † quæ hinc inde requirit præexistentiam
crediti clari, & liquidi, Surd. *decis. 24. num. 5.* Rota *decis. 215.
par. 12. & decis. 179. num. 18. par. 13. rec.*

Præterea satisfactionem suadere non potest, quod sicuti de
anno 1623. & 1625. Dianira petijt aliud creditum, ita petijsset
si verè Creditrix fuisset, quia vltra quod pro illo facilior erat
modus executiuus, quam ordinarius pro isto sciebat ius suum
10 saluum esse per interpellationes præcedentèr factas, † & dum
quis simplicitèr petit certam quantitatem ab aliquo, non pro-
pterea fatetur se non esse Creditricem in alia summa, *§. si mi-
nus instit. de act.* Ciriac. *controu. 225. num. 19.* Rota *decis. 45. num.
22. par. 7. rec.* & cessat quælibet præsumptio satisfactionis,
11 dum Iulius debitum † negauit, vt in hodierno Summ. res-
ponsionis Monaldi *num. 2.* ex negatione enim creditum de-
struitur, & ex parte debitoris tollitur præsumptio solutionis,
vt firmat Rota *decis. 244. n. 45. part. 9. rec. & alij cumulati in vlt.
decisione §. similitèr.*

Demum, quæ dicebantur de executione passa à Sciarra pro
scu. 400. super tertia parte Palatij, occasione annui legati reli-
cti Tedeschinæ à communi Parente Constantiæ, & Dianiræ
communitèr ab ipsis soluen. cessant, quia ex Summ. respon-
sionis Monaldi constat, quod Dianira soluit summam maio-
rem, & cessionem iurium reportauit, causaque super hoc co-
ram alio Iudice pendet indecisa.

Et ità vtraque, &c.

*Decisiones in hac causa emanatæ ambæ sunt impressæ Parte
17. ibique sunt in ordine decis. 489. & 258.*

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Atrien., seù Pennen. Congruæ.

Mercurij 1. Ianuarij 1673.

ARGVMENTVM.

Disceptabatur inter Episcopum, & Pensionarios super assignatione, & quantitate congruæ, vtraque simul Episcopo concessa, & in scutis 700. taxata, quia sicuti illam deberi extra controuersiam est, ita nec poterat taxatio de excessu redargui propter onera Episcopatus, & alia plura, quæ in arbitranda congrua consideranda sunt.

SVMMARIVM.

1 *Congrua debetur Episcopo ad se condecenter substentandum, nam debet viuere de Altari, qui Altari inseruit.*
2 *Congrua detrahenda venit ante solutionem pensionis cùm computetur inter sumptus necessarios Ecclesiæ.*
3 *Pensionarij quia dicuntur creditores fructuum beneficij non possunt satisfieri, nisi super eo, quod remanet deductis expensis.*
4 *Episcopus non tenetur in congruum imputare fructus sui patrimonij.*
5 *Episcopus etiam habens aliunde, tamen debet habere congruam.*
6 *Episcopus, Parochus, & huiusmodi personæ non coguntur proprio stipendio militare.*
7 *Testes, qui bona Episcopatus administrarunt, illorum fructus benè probant.*
8 *Assignatio fructuum beneficij facta ab Episcopo occasione decimarum probat quantitatem illorum.*
9 *Fructus beneficij vbi non agitur de annullanda pensione, sed solùm ad effectum assignandi congruam Episcopo, vel Rectori probantur leuioribus probationibus.*
10 *Congrua in arbitranda, & taxanda, de quibus sit habenda ratio, & quæ contineantur sub illa, & num 11. & 12.*
13 *Congruam Episcopus habere debet, etiam si acceptauerit Episcopatum nimis tenuè, aut nimis grauatum, & num. seq.*
14 *Episcopus etiamsi se obligauerit, & consenserit reseruationi pensionum, adhuc tamen debet habere congruam.*

DECISIO XXIII.

REuerendiss. Episcopo Atrien., & Pennen. taxata fuerat
congrua in scutis 700. per sententiam Rotalem R.P.D.
mei Matthæi, quam hodie in gradu appellationis interpositæ
à Pensionarijs DD. dixerunt esse confirmandam, quia illius
validitas constat ex reuolutione actorum, & iustitia liquet ex
iuris dispositione sancientis congruam dari Episcopo ad se de-
center substentandum, † nam viuere debet de Altari, qui 1
Altari seruit, iuxtà Textum *clarum in cap. secundùm Aposto-
lum, & cap. extirpandæ de præben.* Et detrahenda venit ante
solutionem pensionis, † cùm computetur inter sumptus ne- 2
cessarios Ecclesiæ, vt præter relatos *in decis. R. P. D. mei Mat-
thæi,* tradit Garzias *de expensis cap. 2. num. 12.* Ideòque Pensio-
narij tanquam creditores fructuum † non possunt satisfieri 3
nisi super eo, quod remanet deductis expensis, *l. fructus, & l.
dispositio, §. fin. ff. solut. matrim.* Rot. *decis. 266. n. 8. p. 7. rec. & decis.
723. num. 5. coram bo. me. Dunozetto iun.*

In quam summam non cogitur Episcopus imputare reddi-
tus sui patrimonij, † quia reseruationi pensionis non con- 4
sensit, minusque de suo soluere se obligauit, vt ad propositum
considerat Noal. *cons. 2. & cons. 61. num. 11. & seqq. lib. 1.* ideò
etiam si habeat aliunde tamen debet illam consequi ex fructi-
bus Ecclesiæ, quia † congrua datur in remunerationem pon- 5
deris, diei, & æstus, quod suffert Episcopus, aut Rector in Re-
gimine animarum, vnde non cogitur proprio stipendio † mi- 6
litare, cum dignus sit Operarius mercede sua *Canone quacun-
que 12. quæst. 2.* & in his terminis consuluit Imola *cons. 136.
num. 12.* Menoch. *de arbitr. lib. 2. centur. 2. cas. 195. num. 5.* Crass.
de effect. ib. Cleric. in probemio num. 166. Suarez *recept. sent. in ver-
bo Clericus num. 98.* Surd. *de aliment. q. 12. num. 11. & 27.* Lotther.
de re benef. lib. 1. quæst. 4. num. 52. Rot. *decis. 386. n. 11. p. 9. & decis.
308. num. 6. par. 10. rec.*

Nec conqueri possunt pensionarij, si pro eis non superest sa-
tisfactio, quia id procedit ex tenuitate redditũum vtriusque
Ecclesiæ, vt probant plures testes Sacerdotes informati, quia
vltra decennium, redditus illarum administrarunt, † quæ 7
causa scientiæ in hac materia optima reputatur, Rota *in Cam-
panien. pensionis 22. Iunij 1609. coram Iusto apud Marches. de com-
miss. par. 1. fol. 547.* cum quibus concordat assignatio Episcopi
antecessoris, qui occasione decimarum illam fecit, affirman-
do cum iuramento fructus sui Episcopatus non excedere scu-
ta 399. † & inde probari redditus beneficij, dixit Rota *in Vr-* 8
*beuetana regressus 13. Aprilis 1668. §. talis enim coram R. P. D. Be-
uilaqua,* maximè cum non agatur ad effectum nullitatis pen-
sionis, sed solùm pro assequenda congrua, † quo casu leuio- 9
res probationes desiderantur Rota *decis. 550. num. 1. part. 1. rec.
& decis. 159. num. 8. par. 5. cum alijs in præterita decisione §. Eccle-
siam autem.*

Hæc autem taxatio in scutis 700. nec redargui potest de ex-
cessu, quia in taxatione congruæ † summa arbitranda debet 10
esse sufficiens ad honestatem, & commodam substentatio-
nem personæ habita, etiam ratione Officialium, & familiæ,
vt ex Textu *in Canone Episcopus 12. quæst. 2.* firmat Lotther.
de re benefic. lib. 2. quæst. 12. num. 22. Rebuff. *de congrua num. 62.
& 63.* Hurtad. *eod. tract. lib. 2. resolut. 1. §. 1. num. 28. & seqq.* vbi
enumerat omnia, † quæ sub congrua continentur, & insu- 11
per haberi debet respectu ad onera seminarij, manutentionis
Ecclesiæ, Palatij, itineris ad sacra limina, † & ad alia, de qui- 12
bus per Rebuffum *vbi supra, & in dec. 87. n. 4. coram Vbaldo, & in
Sancti Seueri congruæ 22. Iunij 1665. §. onera coram Illustriss. D.
Otalora Præside Granaten.*

Demum Episcopo non potest impugnari quod Episcopa-
tum nimis grauatum, aut nimis tenue acceptauerit, quia
non inde repelli debet à consequutione congruæ, † quæ est 13
priuilegium Ordinis elargitum à iure, nè Episcopi, aut Re-
ctores in opprobrium dignitatis mendicent, aut curam com-
missi gregis deserant, vt declarando dixit Rota *decis. 420. n. 4.
par. 1. & decis. 449. num. 5. part. 2. rec.* Add. *ad Gregor. decis. 439.
sub num. 8.* & in fortioribus terminis de Episcopo, † qui consen- 14
serat, & se obligauerat dictum fuit *in d. Sancti Seueri Congruæ,*
& firmat *præterita decisio huius Causæ,* quam Domini in hac
secunda instantia in omnibus approbarunt, Episcopo tantùm
informante, Pensionarijs verò pluries citatis, & informare
recusantibus.

R. P. D.

R. P. D. TAIA.

Nouarieñ deuolutionis.

Mercurij 1. Februarij 1673.

ARGVMENTVM.

Ob non solutum canonem in vita sui antecessoris, caducitatem prætendebat successor, illa tamen ei denegata, admissus est possessor ad purgationem more, quam hoc Sacrum Tribunal numquam denegare consueuit impletis implendis.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus potest sine beneplacito Apostolico concedere facultatem alienandi terrulas Ecclesiæ, quæ sint parui redditus.*

2 *Emphyteusis, vel Locatio an sit contractus sub annua responsione factus, quæ soleat afferri distinctio.*

3 *Contractus nominatio à partibus facta non attenditur, si realiter alterius qualitatis esse dignoscitur.*

4 *Doctores plurimi ex alieno fonte, hoc est cum aliorum dictis, & doctrini, sua prata irrigant.*

5 *Doctores, plerumque moderni, suas doctrinas cum copia allegationum ostentant.*

6 *Successor non potest declarare caducitatem tempore antecessoris incursam.*

7 *Caducitate incursa admittitur purgatio moræ, celeri tamen satisfactione.*

8 *Caducitatis pœnam quoad fieri potest Rota Romana semper declinat.*

9 *Moræ purgatio in caducitate emphyteusis ob non solutum canonem semper admittitur ex sola iuris dispositione.*

10 *Mora purgari potest in emphyteusi etiam si ius actoris sit effectum deterius, modo reus sit resarcire paratus.*

11 *Damnum vbi est modicum quid reficiendum non est ad effectum obtinendi purgaionem moræ super caducitate emphyteusis.*

DECISIO XXIV.

FRanciscus Capellanus Capellæ Consolationis habentis duas domos, & apothecam ob ruinam egentes ad reaptationem saltem libris 80. nec habens modum, intendit in emphyteusim locare, & cùm perciperet à 16. annis fictum lib. 25. & Hieronymus obtulisset in emphyteusim conducere pro ficto annuo lib. 38. & suis expensis reaptare in euidentem vtilitatem Capellæ, probauit coram Vicario per testes, qui neque conduxissent pro libris 38. & Vicarius licentiam concessit ad contractum deueniendi pro fictu libr. 38. (in controuersam ad *can. 53. terrulas 12. quæst. 2. cum ibi not.*) & Capellanus nomine
2 Capellæ † titulo Inuestituræ perpetuæ, & hæreditario nomine semper, & in perpetuum ad meliorandum instituit Hieronymum, & hæredes pro lib. 38. quolibet anno, cum pacto ne posset Hieronymus, & successores vendere sine licentia Capellani, sed deberet monere Capellanum, & illi tradere pro vno solido minus pro libra &c. in Instrumento 5. Februarij 1541.

Data fuerunt ab Ambrosio successore Hieronymi in solutum bona Carolo, & fratribus pro libris 4160. cum hoc onere fictus libellarij, siue emphyteuticarij, & quatenus requireretur consensus Capellani, vt deberet reportari &c. in Instrumento 26. Maij 1653.

Deindè cùm Carolus, & fratres in solutum habuissent pro libr. 4160. iuncto onere soluendi Hieronymo tunc Capellano semper, & in perpetuum ab anno 1653. annum fictum libr. 38. constitutum super domo cum apotheca, vt ex dicto Instrumento 1541. & ex instrumento 1653. & vellent dd. fratres soluere ab anno 1653. vsque ad 1658. libr. 190. & tamen prætenderet Hieronymus Capellanus se creditorem pro nonnullis annis antecedentibus, & egisset iudicialitèr contra dictos fratres, demum confessus fuit habuisse, & habuit à d. Carolo suo, & fratrum in communione viuentium nomine in vna partita libras 266. pro fictu perpetuo pro annis septem finitis, & in alia partita libr. 83. pro Laudemio d. in solutum dationis &c. qua solutione facta prædictæ partes ad inuicem recognouerunt &c. in instrumento 14. Februarij 1659.

Carolus tamen 12. Septembris 1660. supersoluit Hieronymo Capellano libr. 109. quo tempore vix debebatur pensio libr. 38. anni præcedentis, & 20. Decembris 1664. pro sua portione deposuit libr. 66. & postea diuersis temporibus pro 4. annis 1667. 1668. 1669. & 1670.

At verò Carolus Capellanus successor Hieronymi, cùm ex eo quod dd. Carolus, & fratres cessarent in solutione Canonis ab anno 1668. vsque ad annum 1672. præcessisset præceptum executiuum prò alijs fictibus, & canonibus decursis cum reseruatione declarandi caducitatem, & dd. Carolus, & fratres essent contumaces ab anno 1658. vsque ad 1667. iudicialitèr declarauit suam voluntatem, & illos incurrisse caducitatem, quam pronunciauit Vicarius 28. Iunij 1667. & Metropolitanus confirmauit 20. Decemb. 1670. à quibus causa pendente in Rota dd. Carolus, & fratres 18. Decembris 1671. citato Carolo Capellano obtulerunt, & deposuerunt libr. 242. pro tempore Caroli successoris, & Hieronymi Capellani præcessoris, cuius hæredes, vt Carolus recusarunt pro causa ad Rotam deuoluta, in qua hodie dubitatum est, An constet deuolutio, vel potiùs sit locus purgationi moræ; & Domini esse locum purgationi responderunt.

Quia in hoc ambiguo, & ambigenere contractu quasi Hermaphrodito locationis in emphyteusim, atque emphyteusis in locationem, cum alijs supra notandis, & si regula soleat esse ex distinctione † si præstetur parua pensio emphyteu- 2
sim esse, si magna, vel quasi par fructibus etiam cum diminutione ad sextam partem in locatione ad longum tempus, Rota *coram Seraph. decis. 548. in fine*, locationem esse, & multo magis si fructibus maior, non obstante nominatione partium, etiamsi emphyteusim simplicitèr nominassent, quia vt inquit Bald. verba magis deseruiunt naturæ contractus, † quàm 3
natura verbis, de quo præclara videtur *l. 6. ff. de præscript. verb. apud Fulgin. de emphyt. in prælud. quæst. 15. ex num. 4.* & cum alijs, quorum me turba fatigat, *de Amat. for. resol. 14. num. 13.* Rota *coram Seraph. decis. 794. ex num. 3.* † ex quo fonte sua 4
prata irrigauit Fulgin. & vltra vberem *decis. coram Buratto 334. D. de Luca de emphyt. discurs. 39. num. 3. lib. 4.* cum quadam recensitissima decisione, ex qua volentes doctrinam cum copia allegationum ostentare † integras columnas desumere 5
possunt, vt ipse concludit, & transit adhuc ad coniecturas maximè congruentes *num. 4. & discurs. 31. num. 7. à vers. verbis autem*, maximè cum augumento pensionis, vt supra Rot. *coram Seraph. decis. 27. num. 3.* & de simili contractu censuali coram ipso *Seraph. decis. 545.*

Et esse emphyteusim, locumque esse purgationis moræ placuit Dominis, & ita concordes ex tempore conuenerunt, nisi ab anno 1653. ad festum S. Michaelis terminum solutionis anni 1658. constet solutio ex d. Instrumento 14. Februarij 1659. & inde vsque ad ipsum festum anni 1671. solutio libr. 503. & debitum tantùm libr. 494. quæ aliquibus est visa constare.

Adhuc in emphyteusi caducitatem incursam ob cessationem solutionis canonum in vita præcessorum in beneficio, † non posse declarare successorem dixit Rota *coram Bich.* 6
decis. 485. num. 15. & in vita præcessoris vtcumque admissa fuit, † admittenda quoque est purgatio moræ celeri satisfa- 7
ctione, *cap. 3. pro Inquilino, & cap. 4. pro emphyteuta de loc. & cond.* Rot. *coram Merlin. decis. 548. ex num. 5.* vbi Rota si fieri potest † pœnam caducitatis declinat, &c. sub *num. 6.* & dum 8
ageretur de emphyteusi Ecclesiastica, & in foro Ecclesiastico, præsertim in Rota cum (adiecto Nimio) benignitatis excessu vanum prorsus creditum est huiusmodi purgationi se opponere, † cùm etiam ageretur de caducitate ex sola iuris 9
dispositione &c. apud *D. de Luca de emphyt. decis. 46. num. 10. lib. 4.* & paucis Rota *decis. 365. num. 18. part. 13.* cum alijs, etiam si ius actionis effectum deterius sit ob ipsam moram, † si altera pars parata sit resarcire, inquit Rota *decis. 748.* 10
in fin. part. 4. diuers. & coram Bich. decis. 485. num. 30. cum alijs maximè *coram Dunoz. Iun. decis. 799. num. 24.* vbi etiam sine resarcimento damni; quando damnum est modicum † quid 11
de modicis expensis etiam obtulerunt, & offerunt, vel si offerant possessores.

Et ità vtraque &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Romana Fideicommissi.

Lunæ 6. Februarij 1673.

ARGVMENTVM.

Absolutus est possessor à restitutione fructuum tum quia non aderat mala fides, sine qua nunquam restitutio conceditur, tum etiam quia petebatur illa ob purificationem fideicommissi à delicto resultantem, quæ mediante rebannitione concessa, locum habere non poterat, atque ita plura de banniti restitutione adducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Possessor non compellitur ad restitutionem fructuum, nisi fuerit in mala fide.*
2 *Alienationi à Testatore probibitæ non dicitur contrauentum, si solus vsusfructus distractus sit.*
3 *Fides mala cessat in eo, qui victoriam reportauit.*
4 *Bannitus reintegratus sua bona, eorumque fructus recuperat, & num. 6.*
5 *Emptor bonorum ad vitam, omnes fructus durante vita consequitur.*
6 *Actio omnis competens ex delicto, vel banno, per rebannitionem delinquentis extinguitur.*
7 *Fructus bonorum delinquentis si penès alios extabant, non possunt dici fisco incorporatos fuisse.*
8 *Fiscus solus, cùm possit opponere de incorporatione bonorum, si non est in causa, alius de ea excipere probibetur.*
9 *Bannitus post reintegrationem ad pristinum statum est capax acquisitionis.*

DECISIO XXV.

Recedentes Domini à decisis sub die 15. Februar. superioris anni ex nouitèr in facto deductis dixerunt Grifcianos non teneri restituere fructus locorum Montium, quos sibi deberi prætendebat Thomas hæres Ioannis Philippi, ad cuius fauorem per delictum capitale commissum ab Augustino hærede grauato apertum fuit fideicommissum Ioanni
1 de Rubeis, quia mala fides, † sine qua possessor regularitèr non compellitur ad restitutionem fructuum, visa est ex deductis in hodierna disputatione cessare, nam iudicium immissionis apparet intentatum ex causa alienationis contra prohibitionem Testatoris, qui casus, cùm non euene-
2 rit, stante quod solus vsusfructus distractus fuit, † nulla
3 mala fides oriri potuit ex hoc capite, in quo Grifciani † victores extiterunt, arg. *text. in l. sed & si res §. & si ante litem ff. de petit. hæred.* cum alijs relatis in *decis. 2. par. 11. rec. & in Auenionen. fideicommissi 1. Iulij proximè præteriti §. quod autem, coram me.*

Respectu verò ad alterum motiuum purificationis fideicommissi propter delictum, in quo potissimum præterita decisio nitebatur similiter pro fructuum restitutione *Rota* censuit non obstare, quia etiamsi immissio ex hoc capite coram A. C. petita fuerit, dum indicata fuit sententia capitalis lata in Tribunali Reuerendiss. D. Almæ Vrbis Gubernatoris, tamen cum id actum fuerit de anno 1662. de quo tempore cùm Augustinus iam fuisset reintegratus, & in pristinum restitutus, vt patet ex sententia rebannitionis in eodem Tribunali promulgata sub die 16. Maij 1659. inde sequitur, quod isti fructus, quemadmodum ipsi Augustino deberentur, nedum ex voluntate Testatoris specialitèr mandantis in causa reintegrationis ad gratiam Principis hæredi-
4 bus sic reintegratis esse restituendam hæreditatem † verum etiam ex ipsa dispositione iuris, Rota *coram Merlino decis. 125. num. 2. & 168. num. 10. & decis. 715. num. 9. par. 4. tom 3. rec. & in Firmana successionis 19. Februarij 1666. coram R. P. D. meo Taia, & in Bononien Iurispatronatus 27. Ianuarij proximè præte-*
5 *riti coram me*, ita quoque pertinere debent ad Grifcianos, † qui illos ad vitam eiusdem emerunt, iuxta text. *in l. emptor vbi gloss. in verb. fungitur ff. de hæred. vel action. vendit.* cum alijs in *Romana fideicommissi de Alberinis 29. Nouembris 1667. §. vlterius Domini, coram Reuerendiss. D. meo Beuilaqua Almæ Vrbis Gubernatore.*

Nec facit, quod Gaspar Grifcianus de anno 1658. obtinuerit committi huic Sac. Tribunali causam iactationis iactationum contra dictum Ioannem Philippum sese iactantem velle illum molestare super locis Montium, nam omnis mala fides, quæ inde oriri potuisset remansit sublata, tum quia lis mota fuit super immissione propter caducitatem incursam ex causa alienationis contra præceptum Testatoris, quod non subsistere ostendit præterita decisio, tum quia paulò post, nempè de anno 1659. † Augustinus per rebannitionem reassumpsit omnia iura, quorum vigore Grifciani possessionem suam continuarunt, & omnis prior actio euanuit. Roland. *cons. 56. num. 11. & 12. lib. primo, Farinacc. quæst. 25. num. 22.* Fusar. *de substit quæst. 442. numer. 11.* Guazzin. *de confisc. concl. 13. & 17. nu. 10.* Mastrill. *decis. 181. num. 1. & seqq.*

Non obstat, quod per sententiam rebannitionis Augustinus restituatur, præterquam quoad bona fisco incorporata,
† quia vltra quod huiusmodi fructus vtpote existentes penès 7
Grifcianos non poterant dici fisco incorporati, Farinacc. *in fragm. in verb. bona numero. 116.* Rota *in Firmana bonorum. 14. Februarij 1664. §. fin. coram bon. mem. Leone Verospio*, & non
est in causa Fiscus, † qui solus de hoc posset excipere, vt no- 8
tant Riminald. sen. *cons. 389. num. 52. lib. 2.* Ciarlin. *contr. 84. n. 4.*
certum est, quod agitur † de acquisitione, cuius capax est 9
bannitus post reintegrationem ad pristinum statum, iuxta text. *in l. si mandauero, §. is, cuius ff. mandati*, Peregr. *de iure fisc. lib. 1. tit. 1. num. 103.* Bos. *in tract. crim. tit. de bonorum publicat. nu. 66.* Surd. *de alim. tit. 8. priuil. 59. num. 17.* Scacc. *de iudic. lib. 2. cap. 9. num. 1080.* Rota *decis. 627. n. 6. p. 4. tom. 3. rec.*

Et ita vtraque &c.

Alia, & quæ sup. emanauit in hac causa decis. habetur impressa in præcedenti part. 17. vbi est in ord. 264.

R. P. D. BOVRLEMONT.

Bononien. Primogenituræ.

Lunæ 6. Februarij 1673.

ARGVMENTVM.

Concurrere prætendebat Nepos cum Amita ad primogenituram fauore eiusdem Amitæ purificatam, sed successio illi denegata est, quia repræsentatio locum habere non poterat, cùm ageretur inter transuersales, & ipse Trinepos Testatoris fuisset, qui in primogenituris iure repræsentationis succedere nequit.

SVMMARIVM.

1 *Immissio fideicommissario conceditur docto de fideicommisso, identitate bonorum, & illius vocatione.*
2 *Filius adæquat gradum matris, eiusque repræsentat personam, sed vid. num. seqq.*
3 *Repræsentatio inter transuersales non datur vltra gradum nepotum.*
4 *In Primogenituris, & maioratibus filius non repræsentat matrem tempore successionis defunctam.*
5 *Repræsentatio in primogenituris transuersalium datur in infinitum secundum leges tauri, & partitarum.*
6 *Leges particulares Hispaniarum ad alias Regiones non extenduntur.*
7 *Repræsentationis ad effectum inspicitur persona testatoris, amplia, vt num. 8.*
8 *Proximitas grauantis, non grauati attenditur vbi proximior, & propinquior testatoris vocatus est.*
9 *Repræsentatio habet tantummodo locum inter vocatos, & descendentes ex personis vocatis.*
10 *Linea in primogenituris incipit à primo hærede, & continuat quousque adsunt vocati.*
11 *Remotior non concurrit cum eo, qui est proximior de tempore successionis.*
12 *Repræsentatio vbi dicitur habere locum in primogenijs in infinitum intelligitur de repræsentatione impropria, quæ est vera vocatio.*
13 *Transmittere nemo potest ius quod mortis tempore nō habebat.*

14 Pro-

14 *Proximior vt quis dicatur, tempus successionis attenditur, & supra num. 11.*

Filius in primogenituris non subintrat locum matris tempore successionis defunctæ. num. 14. & sup. à num. 11.

15 *Lineæ potioritas solum cadit inter descendentes ex diuersis lineis.*

16 *Lineæ quæ numquam incepit prerogatiuam prætendere quis non potest.*

DECISIO XXVI.

IN sex Lineas distribuit Cardinalis de Podijs successionem ad Primogenituram à se institutam. Nam ad illam vocauit quatuor eius Nepotes ex Alexandro fratre ordine successiuo, Christophorum, scilicet Io. Paulum, Camillum, & Ioannem Augustinum, & in culusque Linea gradatim eorum descendentes masculos ex masculis in infinitum, de primogenito in primogenitum. In quinta vero istis extinctis eodem ordine primogenituræ admisit filia, si quæ esset vltimi possessoris masculi ex masculis dictorum quatuor Nepotum, eiusque descendentes in infinitum, & demum in sexta, post defectam quintam, vocauit consanguineum, vel affinem eidem Testatori proximiorem, & propinquiorem, & prout latiùs in Testamento impresso.

Ingressa primogenitura in linea Christophori, ista defecit cum Ioanne eius filio sine filijs, & aliæ tres per obitum Ioannis Pauli, Camilli, & Ioannis Augustini sine masculis. Quinta autem numquam incepit, ex quo Ioannes filius Christophori, & vltimus bonorum possessor filias non reliquit, vndè aperta successione in sexta linea ad fauorem proximioris Testatori, cùm aliàs in hoc Sacro Tribunali se esse tales contenderent Barbara filia, & Laura neptis Camilli, & Ioannes Cellesius abnepos Christophori ex Semidea filia, iste ob secutam mortem dd. Mulierum primogenituram occupauit. Nupèr autem d. Ioanne quoque defuncto, quæstio fuit inter Sebastianum, & Alexandram nepotem, & Materteram inter se, & ambo per fœminas à Christophoro descendentes coram A. C. Cauallerino, qui per sententiam immissionem Alexandræ concessit, à qua commissa mihi appellatione, dubium subscripsi: An sit danda immissio; cumque in Rota Veneris 27. Ianuarij proximè præteriti proponenda esset hæc Causa, Partibus acerrimè informantibus, Rota censuit differri, & rescripsit, quod proponetur cum ijsdem scripturis tantum hinc indè datis. Strictè igitur præceptis DD. meorum inhærens Causam hodiè proposui cum sola reassumptione scripturarum, & emanauit resolutio dandam esse immissionem Alexandræ.

Docet namque de extremis ad illam necessarijs, quia bonorum indentitas, ac primogenituræ existentia à Sebastiano non impugnantur, illiusque purificatio liquet ex Arbore, in qua Alexandra describitur Testatoris abneptis; Sebastianus

1 verò eiusdem trinepos, & sic illa remotior vno gradu, † quibus concurrentibus immissio concedi debet, in terminis *Rot. decis. 266. par. 9. rec.*

Neque ad impediendam immissionem DD. obstare censuerunt adducta à Sebastiano, quæ reducebantur ad repræsentationem transmissionem, & prærogatiuam lineæ, & se-

2 xus. Etenim quoad repræsentationem, † per quam Sebastianus prætendebat æquare gradum Alexandræ, repræsentando Catherinam matrem, & d. Alexandræ sororem auctoritate text. *in §. cum filius, Instit. de hæred. quæ ab intest. defer. & Rot. coram Cels. decis. 88. n. 18. & 19. & decis. 176. nu. 25. & seqq.*

Responsum fuit, non habere locum, quia Sebastianus est

3 trinepos Testatoris, † & repræsentatio vltra gradum nepotum inter transuersales non admittitur, *§. ex diuerso, vers. huiusmodi verò, & §. si autem, vers. quandoquidem, Instit. de hered. ab intest. & in Nouell.* 118. Rot. *decis. 48. num. 16. & seq. & decis. 349. nu. 27. par. 6. recen.* Zarat. *dec. 52. num. 1.* Coccin. *decis. 1449. nu. 8. & in Reatina Fideicommissi 12. Iunij 1656. §. cum enim coram Verospio in Senen. Fideicommissi 5. Aprilis 1660. §. nec dicatur coram Eminentiss. Cerro, in Rauennaten. Fideicom. 7. Febr.*

4 *§. minusque potest, & 26. Nouemb. 1667. §. etenim eod.* † Etiam quod agatur de primogenituris, & maioratibus, Bald. *cons. 275. num. 6. lib. 2.* Surd. *cons. 403. nu. 53.* Valenzuel. *cons. 23. num. 57. & seqq. Franc. Cald. cons. 15. num. 35. Tiraquell. de Iur. Primog. quæst. 41. nu. 4. Molin. de Primog. Hisp. lib. 3. cap. 7. num. 10. Robles. de Repres. lib. 2. cap. 29. num. 6. & seq. & nu. 12. & 27.* Cammer. *resp. 3. art. 2. num. 46. lib. 2. Couar. pract. quæst. cap. 38. num. 10. vers. secundo potest Marcian. Disput. for. 10. in princip. tom. 1.*

Authoritates verò in contrarium allegatæ à Sebastiano ad probandum, quod etiam in primogenituris transuersalium detur repræsentatio in infinitũ † loquuntur secundum Leges 5

Tauri, & partitarum, vt benè explicant *Molin. Camerat. Marcian. & reliqui superius adducti*, quæ cum sint Leges † particu- 6

lares Hispaniarum, ad alias Regiones non extenduntur, Hond. *cons. 46. nu. 24. & 25. lib. 2.* Bellon. Iun. *cons. 11. num. 35. & seq.* Surd. *cons. 403. num. 54. vol. 4.* Amat. *resol. 1. num. 33.* Caren. *resol. 5. num. 1. & seqq.* Guttier. *pract. quæst. cap. 28. num. 32. & seqq.*

Haud reuelante, quod Sebastianus sit filius sororis Ioannis Cellesij vltimi † possessoris, quia ad effectum repræsentatio- 7

nis inspicitur persona Testatoris, Couar. *d. cap. 38. nu. 5.* Mant. *de coniect. lib. 8. tit. 9. num. 3. & 4.* Robles *de Repres. lib. 3. cap. 9. num. 38.* Fusar. *de Substit. quæst. 485. num. 22. & sub num. 23. vers. ego semper*, Franch. *de Castel franch. in suis obser. 26. num. 8. cum plurib. seqq. Reinos. obser. pract. 26. per tot.* Certiùs in præsenti casu, in quo vocatus fuit consanguineus, vel affinis, † eidem 8

Testatori proximior, & propinquior, Rota *coram Dunoz Sen. dec. 315. num. 3.* & in terminis primogenituræ, Carill. *decis. 233. num. 11. vers. cessat penitus*, & super hac eadem primogenitura, Bich. *decis. 621. num. 6.*

Ex alio quoque capite reiecta fuit repræsentatio, † quia 9

hæc locum tantum habet inter vocatos, & descendentes ex personis vocatis, Robles *de repræs. lib. 3. cap. 7. num. 3.* Faber. *de Error Pragm. decad. 55. error. 3. col. 1. in fin. versic. at quia ob falsum, to. 3.* Mantic. *de coniect. lib. 8. tit. 9. num. 2. vers. sed tamen considera, in prin.* Peregr. *cons. 63. nu. 22. & 28. lib. 1.* & in terminis latè Hieronym. de Molin. *verit. Iur. 6. per tot.*

Sebastianus autem dictis qualitatibus est prorsus destitutus, nam licèt descendat per fœminas à Christophoro, attamen Testator in linea Christophori vocauit solum masculos descendentes ex masculis, quibus deficientibus habuit lineam pro extincta, & euacuata totalitèr, & neglectis fœminis, transiuit ad alias lineas fratrum Christophori, & fœminæ vltimi possessoris masculi ex masculis, istisq; terminatis constituit nouam lineam, nouumque stipitem sibi proximiorem, vnde filia Christophori, eiusque descendentes in subiecta materia, non possunt dici comprehensæ in linea Christophori, sed ab illa exclusæ, nouamque lineam separatam, & independentem ab illa Christophori ad primogenituram admissa constituunt. † In primogenituris namque linea incipit à primo hæ- 10

rede instituto, & continuat quousque ad sunt de vocatis, & reliqui eiusdem lineæ non vocati, ad effectum, de quo agitur, non dicuntur de linea, Rota *decis. 519. num. 15. par. 5. rec. Emin. Ottbob. decis. 35. num. 4. & 5. & in Bonon. Fideicom. 27. Aprilis. 1643. §. nec releuat, cum seq. coram Emin. Cerro.*

Excluso itaque Sebastiano à linea Christophori, in qua fuit radicata primogenitura, nihil sibi prodest, quod sit de linea fœminina eiusdem, quia hæc numquam fuit efformata, eoque minus ad successionem vocata, & admissa, & successio in sexta linea à Testatore considerata fauore proximioris, quæ d. lineæ fœmininæ spem succedendi parare poterat, aperta fuit, postquam Catherina mater Sebastiani, & aliæ fœminæ eius ascendentes decesserant, & proindè remanet exclusa omnis repræsentatio; & Sebastianus non potest concurrere cum Alexandra proximiore de tempore successionis, † quod attendi debet, Castill *contr. lib. 3. cap. 19. num. 173. ad* 11

med. & num. 175. & 176. Thesaur. Iun. quæst. for. lib. 1. quæst. 35. n. 45. §. non possum, in fin. vers. & post hæc scripta, Menoch. *cons. 269. num. 64. 65. & 67. vol. 3.* Fusar. *cons. 39. nu. 29. & 31. & cons. 40. nu. 3. & cons. 41. nu. 83. & 155.* Raud. *inter cons. vlt. vol. cons. 141. num. 66. lib. 2. Sacc. cons. 229. num. 32. & 34. & cons. 233. nu. 12. vers. quorum omnium, & num. 19. vol. 2.* Hieronym. de Molin. *verit. 6. num. 20. & seqq.* Rota *in d. Bonon. Fideicomm. §. fuit responsum, per tot. coram. Emin. Cerro.*

Decisio autem Sicula impressa apud Modernum Venusinum *in Theatro Veritatis lib. 1. de Feud. post disc. 103.* & reliqui DD. in contrariũ adducti admittentes in primogenijs repręsentationem in infinitum loquuntur de repræsentatione impropria, † quæ nihil aliud est, quàm vera vocatio, & substi- 12

tutio personarum successiuè in infinitum vocatarum, vt elegantèr tradit Paul. de Castr. *lib. 2. cons. 164. nu. 5. & inter recen. egregiè* Molin. *lib. 3. cap. 6. num. 29. & 43.* Couar. *cap. 38. num. 6. vers. etenim qui*, Grat. *cap. 456. num. 12.* Robles *lib. 3. cap. 4. num. præsertim 5. & 12.* Marcian. *disp. 10. nu. 18.* & ipsa eadem Sicula Decisio se explicat pluribus locis, & præsertim *num. 174. 178. & 179.* Vndè non mirum, quod inter prædictos admittatur huiusmodi repræsentatio impropria, seù vera vocatio. Proindèque cùm Sebastianus tamquam remotior non sit vocatus in hac substitutione proximioris, vt supra dictum est, non intrant termini d. impropriæ repræsentationis de qua loquuntur d. authoritates.

Ex

Ex prædictis resultat quoque responsio ad alterum obiectum transmissionis, quia Catherina mater Sebastiani non comprehensa, vt fuit ostensum, in lineis vocatis, in quibus primogenitura ingressa fuit, sed potius vti fœmina exclusa,
13 ius quod mortis tempore non habebat, † non potuit in filium transmittere, Bich. *decis.* 320. *num.*2. & licet in vocatione proximiorum potuisset comprehendi, & tamquam secundogenita meliorem locum occupare, attamen quia prædecessit obtinenti primogenituram, omne Ius cum morte cessauit,
14 & cum de tempore successionis esset defuncta, † non potuit dici proximior, vt erat necessarium pro illius admissione, Mandell. Alba *cons.*332.*num.*68.*& seq.vol.*2. Menoch.*cons.*220. *num.*121. *& seqq.lib.*3. Valenzuel.*cons.*83.*num.*26. *& seqq. lib.*1. *& cons.*113.*num.*74.*& seq.lib.*2. Capic.Latr. *cons.*143. *nu.*62. *vol.* 2. Mantic.*de coniect.lib.*8.*tit.*10.*nu.*6. *vers. neque omittendum, & num.*8.*ad med.* Tiraquell.*de Iur.primog.quæst.*3.*nu.*6.*& seqq. cum alijs superius citatis.*

Demùm Sebastianus iuuari non potest prærogatiua lineæ tamquam filius Catherinæ secundogenitæ Victoriæ, in concursu Alexandræ eius tertiogenitæ virtute præcepti Testatoris in hac sexta linea proximiorum repetiti, quod semper seruetur prælatio, & prærogatiua inter lineas, & sexus, prout supra in alijs casibus ordinatum, & dispositum extitit; ex quo inferebatur, quod sicuti in alijs casibus ordinata fuit prælatio nepotis patruo, & prohibitus transitus de vna linea ad aliam, nisi priori in totum extincta, idem vigore relationis in hac sexta linea censeatur dispositum.

Nam præterquod inter Sebastianum, & Alexandram descendentes ab eadem linea fœminina Christophori, incon-
15 grua videtur quæstio potioritatis lineæ, † quæ solùm cadit inter descendentes ex diuersis lineis, iuxtà distinctionem, quam amplexa fuit Rota *in Bononien.Primog.*23.*Ianuar. proximè præteriti*, §. *fin. coram R.P.D.meo Rondinino.* Animaduerterunt DD. quod dum successio non peruenit ad Catherinam stante eius obitu ante illius purificationem, prout erat necessarium ad hoc, vt linea secundogenitæ incipere potuisset; Se-
16 bastianus ad hunc effectum non potest dici de illius linea, † & frustra contendit prærogatiuam lineæ, quæ nunquam fuit ad exclusionem Alexandræ, vt ponderant Mart. *de success.legal.par.*3.*qu.*1.*art.*2.*num.*39.*&* 40.*& par.*4.*quæst.*21. *art.*13. *num.* 17.*& seqq.& art.*15.*nu.*62.*&* 63. Camer.*resp.*3.*art.*2.*num.*95. *& seq. tom.* 2. Et in omnem casum, quod prælatio lineæ intelligenda est in progressu postquam proximior successit, non autem in ingressu lineæ ipsius proximioris, de quo modo agitur, sicut illam in progressu, non autem in ingressu seruari voluit Testator in casibus superioribus, dum solum post defectos primogenitos Christophori, & aliorum vocatorum ordinauit transitum de eorum linea ad alias lineas vltragenitorum, seruatis prærogatiua, & prælatione inter lineas, ita quod lineæ deficienti altera subrogetur. Prout similiter ordinauit prælationem nepotis patruo, sed restrictiuè inter descendentes eius, qui primogenituram obtinuit inter se effectos transuersales, vt legitur in toto Testamento, & de nepote ibi: *quod filius primogeniti semper præferatur secundogenito eius patruo inter dictos descendentes.*

Eò minus est habenda ratio de prærogatiua sexus, quia illa tantùm præualet quotiescumque masculus, & fœmina ad primogenituram aspirantes sunt pares in linea, & gradu, ideò nihil operari potest in præsenti, vbi discrepantia concurrit,
17 cum Alexandra sit in gradu superiori, † tunc enim fœmina proximior masculum remotiorem excludit, Fusar. *de substit. quæst.*385.*nu.*9.10.*&* 17. Roxas *de incomp.Regn. & maior. par.* 3. *cap.*4.*nu.*4.*&* 6. Molin.*de primog.Hispan.lib.*3.*cap.*4.*nu.*12.13.*& seqq.& cap.*5.*nu.*71. Peregr.*de fideicomm. art.*27. *num.*12. *& seqq.* Thesaur.Iun.*quæst.for.lib.*2.*quæst.*12.*nu.*60. Marin. *quotid. lib.*2. *cap.*126.*nu.*32.33.*& seqq.* Menoch.*cons.*803. *num.*76. *& seqq. & consil.*957.*nu.*8.*vol.*9. Casanatt.*cons.*38.*num.*114.*& seqq.* Vela *dissert.*49.*nu.*46.*& seqq.* Royas *decis.*72. *nu.*2. *& seqq.*

Non obstat respectus habitus à Testatore ad agnationem conseruandam, quia cum extincti sint veri descendentes ex linea masculina de Podio, fictitia, quæ in hoc casu à Testatore subrogatur, æquè conseruatur per masculos prouenientes ex fœminis, ac per ipsam fœminam, quæ poterit iuxtà Testatoris præceptum post apprehensam possessionem bonorum primogenituræ assumere nomen, & signa Familiæ de Podijs, vt in Testamento §. *& insuper.*

Et ex his dictum fuit non obstare dictam Decisionem Bononien. Primogenituræ coram R. P. D. meo Rondinino, informante vtraque Parte &c.

R. P. D. VICECOMITE.

Romana Primogenituræ de Bubalo.

Lunæ 6. Februarij 1673.

ARGVMENTVM.

Rursus comprobatur conclusio, quod in primogenituris, vel fideicommissis, in quibus fuit habita ratio conseruationis agnationis, appellatione filiorum, nepotum, & descendentium masculorum, veniant solummodo masculi ex masculis, non autem masculi descendentes à feminis; cumque plura æquè de identitate probanda, ac de superædificatione in bonis fideicommissi à grauato facta adducerentur, eadem ex sequenti Summario videnda sunt.

SVMMARIVM.

1 *Verba* nepoti, e descendenti maschi *æquæ verificantur in masculis ex masculis, ac masculis ex fœminis.*
2 *Linea simpliciter sumpta comprehendit etiam descendentes ex fœminis.*
3 *Masculi ex masculis, non autem ex fœminis dicuntur ad fideicommissum vocati etiam per verba communia stante voluntate testatoris.*
4 *Primogenitura qualiter, & quando comprehendat solum masculos & masculis, & excludat fœminas, ac ab ea descendentes, & sup. numero* 3.*cum seqq.*
5 *Agnationis conseruandæ ratio est præcipuum fundamentum vocationis masculorum ex masculis, non autem ex fœminis, & sup. à num.*3. *cùm seqq.*
6 *Domus, & familia significat agnationem.*
7 *Fideicommissum ordinatum pro conseruatione, & ampliatione familiæ comprehendit solum masculos ex masculis, non autem ex fœminis.*
8 *Agnationis conseruandæ ratio ex quibus resultet.*
9 *Immissio, constito de fideicommisso, & vocatione, fideicommissario in bonis, eiusdem fideicommissi conceditur.*
10 *In Primogenitura non comprehenduntur bona antea primogenito donata vt eum testator alliceret ad nubendum.*
11 *Melioramenta non probantur ex notula meliorantis.*
Immissio vigore fideicommissi non datur in fabricis, quæ cedunt solo, sed tantundem reficiendum est num. 11. *& nu.*18.
12 *Donatio ex declaratione donatarij probatur non habuisse effectum.*
13 *Hæres non potest impugnare confessionem sui authoris defuncti.*
14 *Testator si disposuit de re hæredis & testamentum fuerit acceptatum, substinetur dispositio, ac si de proprijs bonis esset facta.*
15 *Inuentarium non liberat hæredem ab obseruatione facti defuncti, quatenus suppetunt vires hæreditariæ.*
16 *Hæreditas præsumitur opulenta, donec contrarium probetur.*
17 *Assertio, & factum defuncti in testamento expressum probat contra hæredem.*
18 *Melioramenta non sunt probanda, si testator illa sub fideicommisso, & primogenitura subiecit.*
19 *Ædificium à socio in solo communi dicitur fabricatum, sociali nomine si dubitatur cuius commodo fuerit constructum.*
20 *Ædificium cedit solo etiam factum in re communi stante declaratione ædificantis.*
21 *Hæres non præsumitur sibi acquirere voluisse, stante contraria declaratione ab eo facta.*
22 *Ad Præceptum Testatoris præcedens referri debet subsequutum factum hæredis.*
23 *Fideicommissarij meliorantes bona fideicommissi, vel in eis fabricantes cum pecunijs proprijs, remanent tantùm creditores pretij.*
24 *Identitas bonorum probatur ex concursu confinium & nu. seq. vbi amplia.*
25 *Confinia duo sufficiunt ad probandam identitatem, etiam quod alia non adaptentur.*

DECISIO XXVII.

APprobantes DD. in hac tertia instantia coram me fundamenta decisionum Rotalium, quæ in præcedentibus emanarunt, in quibus diserté, eruditéque ostensum fuit D. Octauio Hyacinto, exclusis filijs masculis, filiarum Pauli vltimi grauati, dandam esse de iure immissionem in omnibus bonis primogenituræ, de qua agitur, siue ex dispositione Marchionis Octauij illius fundatoris, siue per inuestimenta ab hæredibus grauatis pro eadem primogenitura, iuxta præceptum eiusdem Testatoris in parte facta subiectis, subsecutam sententiam Rotalem confirmatoriam in partibus conformibus alterius ab A. C. de voto huius Sacri Tribunalis latæ; Hodie iterum confirmandam esse responderunt.

Quamuis enim prædicti filij masculi ex filiabus Pauli vltimo loco defuncti propriam vocationem, & inclusionem deducere posse viderentur ex verbis ipsius, quibus concepta legitur, tam Pars dispositiua Testamenti prædicti Marchionis Octauij §. *Vndecimo*, ibi: ,, E doppo la morte del Signor Paolo l'istituisco, e surrogo il suo figlio primogenito, e nipoti e pronipoti, & altri suoi descendenti maschi, legitimi, e naturali in infinito, sempre però di primogenito
1 in primogenito &c. † Quæ verba tamquam communia, verificari possunt, tam in masculis ex fœminis, quam in masculis ex masculis, iuxta celebre *cons. Fulgos.* 85. communiter receptum per DD. quos fusè cumulat Fusar. *de subst. quæst.* 404. *num.* 7. *&* 20. & alios in illius sequelam allegari solitos. Quam Pars conditionalis dum substitutiones sunt conceptæ in casu quo totaliter deficeret linea Angeli
2 & Pauli: † Linea enim simpliciter sumpta etiam descendentes ex fœminis includit, Bald. *cons.* 321. *post med. vol.* 1. Peregr. *de fideicomm. art.* 22. *num.* 25. Rot. *coram Merlin. decis.* 66. *num.* 2.

Ab his tamen, & similibus regulis semper reciditur, quoties prout in præsenti constat de contraria voluntate expressa,
3 vel Tacita Testatoris † voluisse scilicet masculos, ex masculis tantùm, & per lineam masculinam descendentes, Peregr. *de fideic. art.* 26. *nu.* 18. Gabr. *cons.* 116. *nu.* 26. *&* 27. *lib.* 2. Castill. *cæteris relatis controu. lib.* 3. *cap.* 29. *vers. imo*, *in his terminis* Rota *diuers. decis.* 15. *nu.* 2. *vers. vel expressa par.* 2. Expressa autem satis claré resultat ex generali dispositione adiecta per modum regulæ, ad quam Testator recurri mandauit, quoties dubitari contigisset de qualitate, & sexu vocatorum, vt ex d. Testamento §. 25. ibi: ,, E per togliere le occasioni di liti, & interpretationi, dico, e dichiaro, che in tutti i luoghi, ne' quali si fà mentione de' figli, nepoti, pronepoti, & altri descendenti, hò inteso, & intendo sempre de' maschi legitimi, e naturali, e di vero, e legitimo matrimonio nati &c. Quæ regula in omnibus locis adhibita, præsertim d. §. 11. in quibus fit mentio de filijs, nepotibus, pronepotibus, & alijs descendentibus, ponit in claro, quod à successione prædictæ primogenituræ omninò excluditur fœmina, & ab ea descen-
4 dentes, † ita quod primogenitura continuari debeat de primogenito masculo in primogenitum masculum, & ex linea masculina, vt latè firmat *decis. Eminentiss. Cerri* 8. *Iunij* 1668. §. *Vnde*, *confirmata* 6. *Martij* 1671. §. *Quarto demum coram Reuerendiss. D. meo Albergato Decano*, *& coram R. P. D. meo Emerix* 27. *Iunij anni proximè præteriti*, §. *Nil denique*.

Tacita verò indubitatè deducitur, tum ex pluribus, & quidem vrgentissimis coniecturis, & fundamentis latè in causæ decisionibus ponderatis, quæ etiam hodie DD. pla-
5 cuerunt; † tum & fortius ex voto conseruandæ agnationis, Soccin. *iun. cons.* 2. *num.* 19. *vers. adeo lib.* 2. Gabr. *d. cons.* 116. *num.* 10. *&* 11. *lib.* 2. Surd. *cons.* 316. *num.* 8. Rot. *coram Pænia dec.* 902. *sub num.* 5. *vers. quod tunc*, *in rec. dec.* 218. *num.* 9. *par.* 11. literaliter per Testatorem in d. suo Testamento sæpius expresso, & signanter §. 21. ibi: ,, Perche l'intentione mia è di perpetuare questa primogenitura in casa del Busalo &c. & rursus §. 24. ,, Et acciò si conserui perpetuamente la mia heredità nelli nominati, e chiamati, e che la mia famiglia si conserui nella sua nobiltà &c. Verba enim Domus, & Fami-
6 lia † agnationem significant, vt de verbo *Domus*, Bart. *in l. pronunciatio §. familiæ*, *ff. de verbor. signif.* Peregr. *de fideic. art.* 22. *nu.* 27. Rot. *decis.* 373. *nu.* 3. *par.* 3. *rec.* Et de verbo *Familia*, *est text. in præcit. §. Familiæ*, Peregr. *d. art.* 22. *nu.* 26. Rot. *coram Pænia præcitata decis.* 902. *nu.* 7. *in rec. decis.* 1. *nu.* 59. *par.* 10. & egregiè firmant præcitatæ causæ *decisiones coram Eminentiss. D. Cerro §. Expressum*, *coram Reuerendiss. D. meo Decano*, §. *Tertio ex voto*, *& coram R. P. D. meo Emerix*, §. *Quarto demum*, *& in Bononien. fideicom. seu Primogenituræ de Medico* 9. *Maij* 1672. §. *Quam sententiam*, *&* 23. *Ianuarij prox. præt.* §. *sublato coram R. P. D. meo Taya*, in quibus præcedente huius causæ decis. comprobantur, & si in subiecta materia vocata Familia, & Domo fœminæ, & ab ipsis descendentes remanent exclusi, quia Testator censetur agnationi prospexisse,
† multo magis id dicendum erit vbi expressè apparet fidei- 7
commissum fuisse ordinatum pro conseruatione, & ampliatione Familiæ, in terminis Dec. *cons.* 495. *num.* 13. Simon. *de Præt. de interpret. vlt. volunt. fol.* 287. *num.* 3. *& fol.* 292. *num.* 65. *cum alijs per Fusar. de substit. quæst.* 499. *num.* 1. Rot. *coram Bichio decis.* 112. *num.* 7. & sæpissimè in alijs. Præterquamquod concurrunt etiam Ordinario perpetuæ primogenituræ, repetita qualitas masculinitatis, fœminis semper exclusis, illarumque filijs in altera parte prouisis cum onere assumendi Nomen, Cognomen, & Insignia Testatoris sine mixtura, digressus ad plures substitutionum gradus, repetita in quolibet gradu qualitate masculinitatis, qualificatio substitutorum ex legitimo matrimonio reiectis, quoquomodo legitimatis, perpetuaque exclusio Locorum Piorum, † quæ 8
omnia firmum propositum, & enixam voluntatem demonstrant conseruandi agnationem. Fusar. *de substit. d. quæst.* 499. *à num.* 12. *& pluribus seqq.* Gabr. *citato cons.* 116. *num.* 14. Surd. *d. cons.* 96. *num.* 29. *& seqq.* Rot. *coram Greg. decis.* 464. *num.* 16. *& seqq. in rec. dec.* 106. *nu.* 3. *& per tot. par.* 6. *& in præcit. dec.* 95. vbi latè, & singillatim prædicta argumenta recensentur à *numer.* 8. *per plures seqq. par.* 11. *rec. & in Æsina fideic.* 22. *Martij* 1666. §. *nam præter quod vers. adhuc ex coniecturis*, *& plenius in dictis Causæ decisionib.*

Et ex his, & alijs in præteritis pariter causæ decisionibus latè firmatis indubitata resultante exclusione, & insuccessibilitate dd. masculorum ex fœminis existentibus veris agnatis pura remansit nominatio per Marchionem Paulum vltimum masculum, & grauatum in persona D. Octauij Hyacinthi facta, & cum de fideicommisso, siue primogenitura, eiusdemque nominati vocatione non amplius dubitari contingat, † ei propterea immissio controuerti non potest in 9
omnibus bonis eiusdem primogenituræ subiectis, & latius in præcitatis sententijs, & melius in vltima Rotali descriptis, Peregr. *de fideic. art.* 43. *num.* 60. *& art.* 44. Menoch. *cons.* 732. *num.* 2. Fusar. *de substit. quæst.* 615. *num.* 6. *& seq.* Rot. *decis.* 408. *nu.* 7. *par.* 5. *tom.* 1. *rec. coram Bichio decis.* 670. *nu.* 1. *& per tot. & in Bonon. fideicom. de Pasijs* 16. *Ian.* 1671. §. *cæterum coram me cum vulgatis*.

Non subsistentibus, quæ iterum adducebantur ad effectum eximendi ab onere huius primogenituræ fabricam, siue expensas factas in reædificatione domus magnæ detta *del Giardino*, & appartamentis in summa scutorum 7800. necnon fænilis, & stabuli è conspectu d. domus magnæ in summa scutorum 1500. † quod nempè sub primogenitura com- 10
prehendi non poterant, tamquam à Marchione Octauio, ante illius ordinationem donata Angelo, vt eum alliceret ad nubendum, ad Text. *in l. sequens quæst.* 70. *ff. de legat.* 2. Peregr. *de fideic. art.* 6. *num.* 1. *& seq.* & licet postmodum d. Angelus declarauerit in fabricis donatis, nullum ius, nullamque actionem sibi competijsse, huiusmodi tamen declarationem nullatenus præiudicare potuisse eius filijs in d. donatione comprehensis, & quatenus melioramenta prædicta caderent sub primogenitura, adhuc de sufficienti illorum liquidatione non constare ex sola notula Octauij † in d. Testa- 11
mento inserta, sed præuia descriptione status antiqui firmandum esse quid impensum, & quid melioratum, itaut quod minimum est eligatur, Rot. *decis.* 318. *num.* 11. *par.* 9. *& decis.* 71. *num.* 12. *par.* 13. *rec.* Et tandem pro summa liquidata non esse dandam immissionem in fabricis, quæ cedunt solo, sed tantundem esse reficiendum, Rot. *decis.* 521. *num.* 21. *par.* 13. *rec.*

Quia denuò fuit responsum, nullum in allegata donatione posse constitui fundamentum, nedum respectu fabricæ fænilis, & stabuli in donatione non comprehensi, quæ non loquitur generaliter, sed de bonis in ea expressis, vt *Summ. dd. filiorum masculorum num.* 6. Verum etiam quoad d. fabricam reædificationis, & appartamenti noui † cùm 12
ex d. declaratione ipsiusmet Angeli donatarij constet non habuisse effectum, & sic nullius virtutis, & efficaciæ, Bald. *in l. ab Anastasio in quarto notabili*. *C. mandati*, Paris. *cons.* 55. *num.* 20. *lib.* 2. Seraph. *de priuil. iur. priuil.* 59. *num.* 10. *&* 11. *& faciunt* Gabr. *cons.* 149. *num.* 52. *lib.* 2. Rot. *coram Bichio dec.* 328. *num.* 18. *in rec. decis.* 193. *numer.* 8. *par.* 10. Et cum prædicti Angeli fuerit hæres Paulus. *Summ. impresso D. Hyacinti num.* 3.

13 quemadmodum iste non poterat; † ita neque illius hære-
des modò possunt sui Auctoris confessionem impugnare vul-
gata l. cum à Matre, C. de rei vindic. Dec. cons. 184. num. 11.
vers. Et hoc facit, cum alijs per Rot. coram Dunoz. sen. dec. 124.
nu. 18. & dec. 135. nu. 8. coram bo. me. Celso. decis. 289. nu. 11. &
in Bononien. bonorum emphyteuticorum 2. April. 1666. §. Quæ
ratio in fin. coram Reuerendiss. D. meo Decano, & in Ciuit. Castel-
li primogenituræ 4. Iun. 1670. §. imò etiamsi coram R. P. D. meo
Taya, & in Bononien. primogenit. de Luparis 8. Iun. 1671. §. certissi-
mè ad med. & 22. Iun. §. probata, coram R. P. D. meo Bourlemont.
Præterquam quod quatenus etiam aliqua ex dictis cor-
poribus fuissent obnoxia restitutioni ad fauorem Angeli
vsufructuarij, & Pauli hæredis, & Auctoris dd. filiorum.
Cum tamen de ijs in Testamento §. 4. Referendo se ad
schedulam in eo pag. 13. & 15. insertam, in qua recensentur
omnia prædicta bona, iunctis etiam §§. 20. & 30. disposuerit,
14 dictumque Testamentum fuerit acceptatum, † dispositio
sustinetur idem, ac si facta fuisset de proprijs, nec potest
impugnari, l. vnum ex familia 69. §. si rem. ff. de legat. secundo,
Mantic. de coniectur. lib. 9. tit. 1. num. 21. Menoch. consil. 69.
num. 62. lib. 1. Rota coram Pænia decis. 407. per tot. & alijs in
1. decis. R. P. D. mei Emerix, §. tertio demum. Nil releuante,
quod Angelus, & Paulus mediante persona Procuratoris
acceptauerit Testamentum Octauij cum benefic. legis, &
15 inuentarij, † quia ex illius præseruatiua non liberatur hæ-
res ab obseruatione facti defuncti, quatenus vires hæredita-
riæ suppetunt DD. communiter in l. final. §. in computatione,
C. de iur. deliberan. Honded. cons. 3. num. 53. lib. 1. Gabr. cons.
125. num. 12. lib. 1. Rot. coram Greg. dec. 418. num. 6. ibiq; Ad-
den. litera A. coram bo. me. Cels. decis. 83. num. 4. & 5. in rec. de-
cis. 52. num. 11. par. 8. coram Em. Otthob. decis. 105. num. 17. &
18. cum alijs in Rom. seu Albanen. Vinear. 1. Iulij anni prox. præt.
§. cum enim coram me, idemq; responsum fuit in Bonon. primog. de
Luparis d. §. certissimè in fin. coram R. P. D. meo Bourlemont.
Quod autem hæreditas sit opulenta, & vires hæreditariæ suf-
16 ficiant, † semper præsumitur donec contrarium probetur,
Couarr. in cap. si hæredes sub num. 9. vers. sed etsi de testam. Rot.
coram Bich. deci. 37. num. 8. cum alijs in Romana census 16. Iun.
prox. præt. in fin. coram me.

Et ex hac eadem ratione, qua hæredi interdicitur impu-
17 gnare confessionem, & factum defuncti, † assertio pari-
tèr, & factum defuncti in Testamento expressum probat
contra hæredem, Bald. cons. 89. num. 3. lib 1. Pereg. de fideic.
art. 44. num. 20. vers. item assertio, Rot. coram Caualer. dec. 521.
num. 2. coram Bichio decis. 559. nu. 2. coram bo. me. Celso decis.
311. num. 13. in rec. decis. 70. num. 10. & 11. par. 13. & plenè in
d. Ciuit. Castelli primogenituræ, §. cumq; DD. R. P. D. meo Taya.
Et cum in Testamento Octauij inserta reperiatur vt supra
notula, in qua describitur vtraque prædicta summa scu-
torum scilicet 7800. in fabrica d. domus magnæ, & appar-
tamenti impensa, & altera scut. 1500. in stabulo, & fæ-
nile, cessat pariter alterum obiectum circa vtriusque li-
quidationem absque vlla consideratione impensi, & melio-
rati, quæ solum haberi solet, quando agitur cum creditore,
vel hærede grauato, qui prætendat detrahere melioratio-
18 nes factas in re restitutioni obnoxia, † non autem in ipso
Testatore, qui talia melioramenta fideicommisso, & pri-
mogenituræ sublecit, vt optimè firmat dec. R. P. D. mei
Emerix 27. Iunij ann. prox. præt. §. neque hic. intrat. Et sic li-
quidatis dd. sumis, danda est immissio in fabricis, in qui-
bus fuerunt impensæ, non autem tantundem reficiendum
quamuis in ea parte, in qua constructum extat nouum
19 appartamentum solum esset commune cum Angelo, † quia
ad summum posset prætendi sociali nomine fabricatum si
dubitaretur commodo, cuius fabrica constructa fuisset, vt
respondet Rot. coram Duran. decis. 450. num. 14. & 15. secus
20 autem quando alter socius declarat fabricam in solo † com-
muni factam ab initio spectare ad alterum, prout declara-
uit Angelus, quia tunc intactis iuribus soli cedit commo-
do ipsius ædificantis, vt distinguit Rot. dec. 475. num. 10. par.
1. diuers.

Et simili modo, tamquam irreleuans, iterum reiecta fuit
replicata exceptio quoad reædificationem, & ampliatio-
nem Palatij ad Plateam Columnæ, quod nempè facta
infrascripto tempore cedere debeat in commodum Pauli,
& Angeli vtpotè facta cum fructibus ex primogenitura
perceptis de tempore quo ad illos liberè, & in totum ab-
sque vllo onere reinuestimenti spectabant, videlicet ab an-
no 1627. quo Paulus ætatem annorum viginti attigerat,
vsque ad annum 1630. quo decessit Angelus pater, quia cum
ex datis in Summ. D. Hyacinti impresso super identitate à num.
11. cum seqq. constet impensas pro dicta reædificatione, &
ampliatione factas fuisse pro primogenitura ex inscriptio-
ne scilicet tam partitarum Banchi, in quo depositæ erant
pecuniæ sub nomine Heredità, e Primogenitura del Marche-
se Ottauio del Busalo, quam ordinum solutionem pro di-
cta fabrica Depositarijs directorum, d. Summ. num. 11. &
13. & fortius ex mandato procuræ per Angelum etiam no-
mine Pauli facto in patrem Stephanum ad subscribendos
dd. ordines, d. Summ. impresso num. 4. §. vltimo, necon ex
ipsiusmet Pauli simil inscriptione, & subscriptione cum
expressa declaratione in corpore dd. ordinum, quod Pala-
tium spectabat ad primogenituram, d. Summar. num. 17.
cuius nulla maior dari potest probatio, † cessat præsum- 21
ptio, quod hæres voluerit acquirere sibi Textus expressus in
l. item veniunt, ff. de petit. hæred. Menoch. consil. 213. num. 22.
Peregrin. de fideic. ar. 44. num. 28. & cons. 31. num. 11. lib. 4. &
Dec. 2. sub. num. 9. Cæphal. cons. 645. nu. 29. Mantic. de tacit.
lib. 4. tit. 22. nu. 1. & 2. Molina de primog. lib. 3. cap. 4. num. 34.
plenè Rot. dec. 308. num. 5. par. 11. in Mediolanen. fideic. 9. Maij
pro. præt. anni §. defecerunt circa finem coram me, cum alijs in dec.
vlt. coram R. P. D. Emerix. §. non obstante. Tanto etiam magis,
cùm ab anno 1612. quo obijt Marchio Octauius Testator vs-
que ad dictum annum 1627. quoad d. ætatem ann. 20. Pau-
lus peruenerat, ex præcepto Testatoris medietas dd. fructuum
impendi debuerat in augmentum, & commodum primo-
genituræ vltra pretium mobilium, & pecuniarum proue-
nientium ex societatibus officiorum, & officijs vacabilibus,
vt in Testamento §. 7. & 8. subsecutum factum Pauli, & An-
geli † referri debet ad implementum præcedentis præcepti, 22
Surd. decis. 15. num. 12. & seq. ibique Hodierna num. 68. Rot.
decis. 365. num. 2. par. 3. & decis. 38. num. 2. & seq. & decis. 70.
nu. 5. par. 9. & in præcit. decis. 308. num. 6. par. 11. coram Bich.
decis. 670. num. 12. vers. cumque Christophorus, & in Bononien.
separationis bonorum 18. Mart. 1663. §. Et tunc coram R. P. D. meo
Calataiù. Et ad summum, si probaretur aliquid vltra me-
dietatem prædictorum fructuum ab ipsis hæredibus fuisse
nomine primogenituræ impensum, quod tamen adhuc pro-
batum non fuit, † eo casu creditores remansissent pretij 23
supererogati, Rot. d. decis. 308. num. 3. par. 11. rec. & tangit
d. vlt. dec. coram R. P. D. meo Emerix §. idque non obstante.
Ponderando tamen, quod inuestimentum post obitum An-
geli cum multiplico debuit fieri per annos 35. quibus superui-
xit Paulus vsque scilicet ad annum 1665.

Et tandem identitas situs, & domus aliàs emptæ ab Vni-
uersitate Aurigarum per Angelum ad commodum primo-
genituræ, super qua modò constructa reperitur Fornax vi-
trearia, quæ vnicè inter alia bona fideicommissaria con-
trouertebatur, visa fuit satis, superque iustificari ex conue-
nientia omnium confinium in instrumento d. acquisitionis
enunciatorum, videlicet, viæ publicæ cloacæ Bubali, sta-
buli, & fænilis DD. de Bubalo ab vno latere bona Natio-
nis Florentinorum, ab alio, & retro Lauatorium, & Cor-
tile eorundem de Bubalo, nec vlla alia domus primogenitu-
ræ acquisita cum his confinibus terminata reperiatur, † 24
quarum demonstrationum concursus est verus modus pro-
bandi identitatem, Surd. consil. 44. à num. 15. vsque ad 20 Ma-
rescott. var. resol. lib. 1. cap. 12. num. 21. Rot. coram Greg. de-
cis. 575. nu. 4. in rec. decis. 101. num. 8. & decis. 295. in fine par.
8. decis. 432. num. 6. par. 12. & decis. 283. num. 19 par. 13. rec.
Aduertendo insuper, quod dictum Curtile cum Lauatorio
est in situ aliàs concesso in emphyteusim perpetuam Octauio
Testatori per Monasterium S. Siluestri anno 1592. de quo lo-
quitur secunda decisio R. P. D. mei Emerix. §. quo verò, & in
cuius concessione enunciantur inter alios confines Christo-
phorus de Pomis, & bona DD. de Bubalo citato Summa. num.
21. & Vniuersitas præfata emerat dictam domum à Petro
Paulo de Pomis, auocatam deindè vigore Iuris congrui per
Angelum, † itaut identitas vndique comprobetur, nec con- 25
fundatur, licèt tractu temporis aliqua confinia non apten-
tur, quando saltem duo concurrunt, Bartol in l. demonstra-
tio falsa, quæst. 7. ff. de Conditionibus, & demonstrationibus,
Cephal. cons. 98. num. 21. lib. 1. Riminald. sen. cons. 429. num.
5. lib. 3. Rot. dec. 160. num. 7. par. 5. & dec. 432. num. 10. par.
12. recent. cum ibi allegatis.

Et ita Sententiam Rotalem esse confirmandam, vtraque
Parte informante, resolutum fuit &c.

*Omnes decisiones in hac causa emanatas adnotauimus supra in
præcedenti parte 17. rec. ad decis. 69.*

R. P. D.

R. P. D. VICECOMITE.

Bononien, seù Ianuen Cambij.

Lunæ 6. Februarij 1673.

ARGVMENTVM.

Stipulatum erat instrumentum pro persona nominanda, & nominationem ex pluribus prætendebatur fuisse sequutam, illam tamen non suffragari deciditur, quia vera, & præcisa nominatio non apparebat, actus autem, qui pro ea adducebantur minus concludentes visi sunt.

SVMMARIVM.

1 *Contractus factus pro se & persona nominanda, quatenus differat à contractu facto pro persona nominanda simpliciter.*
2 *Nominationem fuisse sequutam in contractu facto pro persona nominanda important actus concludentes recognitionem alicuius in creditorem.*
3 *Contractus factus pro persona nominanda semper nominationem requirit, alias remanet radicatus in ipso stipulante. & num. 4.*
5 *Solutio vnius debiti non infert in approbationem, & affectuationem alterius.*
6 *Nominationem contractus quam alias induxissent epistola, illam non probant, si ex credulitate scribentis fuerint conscriptæ.*
7 *Epistolæ per errorem dictatæ possunt per sequentes reuocari.*
8 *Nominatio tacita resultare potest ex quibuscumque dictis, & factis.*
9 *Nominatio nihil aliud est, quam declaratio illius personæ, quam stipulans in animo retinuit.*
10 *Nominationis declaratio fieri non potest ab alio, quam ab ipso stipulante.*
11 *Nominationem alterius excludunt actus gesti nomine proprio.*
12 *Nominationem in personam alterius sequutam, & contractum remanere penes nominantem implicant inter se.*
13 *Nominationis natura est transferre omne ius in nominatum, nullo remanente iure penes ipsum nominantem.*
14 *Epistola resoluta in simplicem tractatum non meretur attendi.*
15 *Fideiussio facta pro persona nominanda non suffragatur illi cuius fauore nulla fuit sequuta nominatio.*

DECISIO XXVIII.

AVditus Marchio Iosephus Maria Duratius super resolutis 22.* Iunij, eo non informante, ante ipsum videlicet fideiussione per Herculem de Angelis præstita in Instrumento Cambij scutorum 3000. auri marcarum cum R. P. D. Marcello pro persona nominanda stipulato, non posse iuuari, ex quo de tali nominatione in sui persona facta non constabat ex pluribus in præsenti propositione adductis dictam nominationem de se factam desumere satagebat.

Et in primis præmissa distinctione inter stipulationem pro se, & persona nominanda, & inter aliam pro persona nominanda simpliciter factam, & quod sicuti per primam ius residet in stipulante, donec sequatur nominatio, ita per aliam, qualis est ista ius ab initio censetur quæsitum per-
1 sonæ nominandæ, † indè inferebat nullum ius R. P. D.
Marcello, sed totum sibi quæsitum fuisse, in suique securitatem cessisse fideiussionem Herculis per *text. in l. 1. §. per procuratorem ff. de acq. poss. l. 2. C. per quas personas nobis acq. l. 3. & l. multum interest, vbi communiter D. D. C. si quis alteri, vel sibi* Cenc. *de Cens. quæst. 67. sub num. 22.* Rot. *dec. 606. nu. 10. par. 4. tom. 3. rec.* Deindè nominationem ipsam deducere prætendebat ex Epistola tam Herculis fideiussoris, quàm illorum de Clericis principalium debitorum statim post celebratum prædictum Instrumentum Marchioni conscriptis, in quibus asseritur Cambium ad se spectare, Summ. huius partis *num. 3.* Ex libris rationis bancariæ dictorum de Clericis, in quibus d. Marchio scriptus fuit creditor in d. summa; Et ex successiua solutione cambiorum de feria in feriam d. Marchioni vsque ad decoctionem Clericorum facta; Post verò decoctionem, ex quatuor alijs Epistolis d. Herculis sub data 29. Septembris, 10. Octobris, 31. eiusdem, & 19. Nouembris 1668. R. P. D. Marcello conscriptis, in quibus inter alia asserit se fideiussorem Marchionis, illiusq; debitorem, & tractat de modo illi satisfaciendi, † qui 2
omnes actus cum importent recognitionem Marchionis in creditorem ex eijsdem resultare contendebat nominationem, vt ex similibus tradit Surd. *dec. 325. à num. 6. vsque ad fin.* & respectu solutionis fructuum Rot. *in Romana Census Vitalitij 6. Iunij 1664. §. & quod ipse coram Emin. Card. Cerro.*

His tamen non obstantibus adhuc DD. steterunt in decisis, & singulis prædictis in contrarium deductis respondendo ad præmissam distinctionem, dictum fuit in vnoquoque illius membro necessariam semper esse nominationem, per quam declaratur persona, cui per stipulationem Ius fuerit quæsitum, † aliàs nulla facta nominatione, 3
contractus regularitèr remanet radicatus in ipso stipulante, vt disponit *text. in l. secundum responsum 3. C. de contrab. & comitt. stip. & per illum text. tradit.* Bald. *in l. 1. sub num. 5. in fin. vers. vlt. quæro ff. de pact.* vbi loquitur de eo, qui simplicitèr stipulatus fuerat † pro eo quando declarasset, Ias. *in l. ita sti-* 4
pulatus num. 6. ff. de verb. oblig. & in his terminis consuluit Alex. *cons. 232. num. 3. lib. 6.* Dec. *cons. 543. num. 3.* Gabr. *de verb. oblig. conclus. 2. nu. 1. & 3.* Cæphal. *cons. 325. nu. 13. & seq.* Mantic. *de tacit. lib. 4. tit. 22. nu. 9.* Rot. *coram Gregor. decis. 187. in princ. vers. quem vendiderunt, & num. 11.* Et hoc ipsum supponunt auctoritates pro distinctione allegatæ.

Hanc autem nominationem nullatenus concludunt actus superius recensiti, siue enim attendantur gesti per illos de Clericis, & cum isti verè receperint, à Marchione pecunias, recognoscendo deindè illum in creditorem, & tamquam tali soluendo cambia referri debet ad obligationem proprij contractus; Et sic quamuis ex dictis actibus colligatur Marchionem esse creditorem Clericorum ex causa d. cambij, non tamen necessario infertur eius creditum prouenire ex iure sibi quæsito per nominationem R. P. D.
Marcelli, † cum solutio vnius cambij non conferat in ap- 5
probationem, & effectuationem alterius, si verè non fuerit creatus, *ad text. in l. Papinianus in fin. ff. de minor. l. inter stipulantem §. Sacrum ff. de verb. oblig.* Siue inspiciantur Epistolæ Herculis, & dum ex illarum serie dignoscitur fuisse dictatas ex probabili credulitate, quod nominatio fieri deberet, atque etiam facta fuisset in persona Marchionis, ad formam prænarrati Instrumenti, quosque in hac opinione permansit se fideiussorem, & debitorem Marchionis asseruit, postquam autem compertum habuit d. nominationem nullatenus factam fuisse, cæpit præstare animo, quod bona decoctorum, quæ sufficere non poterant pro satisfaciendo Marchioni concurrere debenti si fuisset nominatus per æs, & libram, cum alijs creditoribus ad formam statutorum illius fori, supplere poterant satisfactioni R. P. D. Marcelli, in cuius persona, non facta nominatione præsupposuit remansisse creditum, & tamquam Clericum à dd. statutis exemptum, & omnimoda authoritate contractus alijs præcellentem, ex latè ponderatis in præterita *decis. §. fin.* Scribens propterea R. P. D. Marcello sub die 20. Aprilis 1669. ait: *Il credito di V.S. Illustriss. contro lo stato de' Chierici mi pare sì chiaro, che alcuna oppositione benche gagliardissima non fosse basteuole à far dispingere la verità, come effettiuamente fù, quando V.S. Illustrissima stipulò per persona da nominarsi, hauendo il fine, che il suo nome corresse per cautelare il credito di godere l'anteriorità, come appunto hoggi siamo nel caso;* Hodierno Summario Herculis *num. 3.* Rursus in alia 18. Maij subsequentis: *Quanto all'interesse, che s'agita contro lo stato de' Chierici à fauore di V.S. Illustrissima io sperarei, che douesse riuscir bene stante le buone raggioni, che V.S. Illustrissima hà, e che non possono esser ribattute, poiche ingenuamente ella non hà mai fatta la nomina, & à questo fine fu fatto l'Istromento per goder ella sempre del priuilegio dell'anteriorità,* Summ. præteritæ decisionis *num. 13.*

Ex quibus cùm colligatur rem alitèr se habuisse, quam supponebatur in allegatis in contrarium Epistolis; hinc est, quod quatenus etiam ad rem aliquam facerent pro inducenda nominatione, † adhuc cum ex credulitate scribentis 6
effluxisse appareat non veniunt attendendæ, *l. si post diuisionem C. de iur. & fact. ignor.* & notat Bald. *in l. 1. in 2. lect. §. item solent vers. item nota quod contra ff. de off. Præfect. vrb.* quem in simili citat Gratian. *discept. 765. num. 49.* Crauet. *cons. 157. nu. 8.* Rot. *decis. 201. nu. 12. & decis. 206. nu. 4. par. 12. & in Amerina fide comm. 11. Martij 1672. §. hodie circa fin. coram R. P. D. meo Emerix.* Et ideò tamquam ex errore dicta-

7 dictatæ † potuerunt per subsequentes reuocari, *l. error ff. de iur. & fact. ignor*, Cagnol. *in l. edita n. 150. C. de eden.*

Sed verè recensiti actus, siue ex parte Clericorum principalium debitorum, siue ex parte Herculis fideiussoris ad effectum, de quo agitur in nihilo fuerunt considerati. Quamuis
8 enim admiserint Domini, quod ex quibuscumque dictis, †
aut factis resultare possit tacita nominatio per ea, quæ tradit Surd. *cit. decis. 325. num. 2. vers. supradictis tamen*, Rota *coram Gregor. decis. 402. num. 11.* Ista tamen dicta, aut facta non sufficit, quod à quacumque proueniant, sed debent esse dicta, aut
9 facta illius, qui contraxit pro persona nominanda; † Cùm
enim nominatio nihil aliud sit, quàm declaratio illius perso-
10 næ, quem stipulans in animo retinuit, † alius nemo quam
ipse esse debet declarator propriæ voluntatis, Bart. *in l. inter stipulantem, §. 1. num. 3. ff. de verb. oblig. ibi* Alex. *num. 8.* egregiè Ias. *nu. 6.* Cagnol. *in præcit. l. edita num. 151. C. de eden. in termin.* Riminald. iun. *cons. 591. num. 12. cum seqq.* Gratian. *decis. Marchiæ 135. num. 10.* Surd. *decis. 226. num. 2. & 3.* Cenc. *de Cens. q. 67. num. 17. vers. sed benè requiritur*, & comprobat *decisio, quæ reuidetur, §. & cum non esset*. Neque ab hac restrictiua discedit Surd. *in supracitat. decis. 325. quinimo sub num. 1. vers. & quamuis*, apparet nominationem factam fuisse ab eo, qui pro persona nominanda fuerat stipulatus.

Tantum autem abest, quod R. P. D. Marcellus talia gesserit, aut dixerit, ex quibus inducatur nominatio controuersa, vt immò ex continuata contrariorum seriè positiuè excludatur. Dum enim instaret pro sui satisfactione inter alias sub data prima Septembris 1669. ad Herculem misit Epistolam, in qua passim declarat cambium ad se spectare, ibi — *Il che deue farmi stare in sospensione del mio interesse &c.* Deindè — *per hauer io fatto vn'atto, che mi compete di raggione, potendo io tanto agitare contro la sigurtà, quanto contro il debitore principale, &c.* Rursùs — *stante ciò non dourà ella esser ritrosa in far l'instromento ricercato, essendo necessario, che io procuri d'assicurarmi in tutte le forme, &c.* Nec discedendo ab huiusmodi intentione gerendi proprium negotium, in causam suæ satisfactionis recepit duo capitalia alterum Drogheriæ, alterum artis albæ, deinde egit coram A. C. pro relaxatione mandati contra Herculem successiuè coram Sanctissimo pro Exequatur, quæ omnia cum proprio R. P. D. Mar-
11 celli nomine fuerint gesta † quamcumque alterius nomina-
tionem excludunt, vt ex similibus infert Marta *in præterita decis. §. Non obstat relatus cons. 543. num. 21. & seq.* Implicat
12 enim, ac de directo repugnat, vt quis alium nominauerit, †
& quod nihilominus creditor remaneat, & tanquam talis contra debitorem agat, & satisfactionem recipiat, quia de
13 natura nominationis † est transfundere omne ius in nomi-
natum, nullo penès nominantem existente, Anchar. *cons. 127. sub num. 1. vers. sed plura concurrunt*, Decius *præcit. cons. 543. num. 4.* Mantic. *de tacit. d. lib. 4. tit. 22. num. 9.* Cancer. *var. resol. part. 1. cap. 8. num. 192.* Salgad. *labyr. credit. part. 2. cap. 13. num. 23. & 24.* Neguerol. *alleg. 11. num. 89. cum seqq.* Rota *coram Mantic. decis. 336. num. 1. coram Greg. d. decis. 157. nu. 7. & ibi Add. lit. B. in rec. decis. 615. n. 1. par. 2. coram Eminentiss. Celso decis. 377. n. 9. & 10. cum alijs per Modernum Venusinum in suo Theatr. Verit. & Iust. tom. 4. tit. de loc. & conduct. disc. 26. sub num. 5. vers. secundo corollariè.*

Nec valuit dicere, quod supradicta omnia egerit R. P. D. Marcellus nomine proprio, sic suadente Hercule, vt in concursu cum alijs creditoribus decoctorum consequeretur satisfactionem, iuxtà anterioritatem Prælato competentem, quam assequi non potuisset sub nomine Marchionis ex supradictis, In quorum propterea comprobationem repetita fuit supracitata Herculis Epistola sub data 29. Nouembris 1668. in illis verbis — *Et hanno concluso, che la somma del denaro hauuto dalli Chierici si haurà dal loro stato ad esclusione di qualunque altro creditore hauendo V. S. Illustriss. la prelatione in quello indubitatamente, mà però quando s'eserciti l'attione, che à V. S. Illustriss. compete in virtù del suo Instromento &c.* Et inferiùs — *E perciò non sarebbe opportuno il metter in mezzo il Sig. Marchese Durazzo &c.*

Quia propter generalem responsionem superiùs datam, Epistolam videlicèt hanc cum tribus alijs ex credulitate Scribentis fuisse exaratam, alia magis præcisa addebatur, quod scilicèt cum prædicta omnia gesserit R. P. D. Marcellus contra personam, & commodum Herculis cuius mens erat, vt ipse Prælatus integram satisfactionem in bonis decoctorum assequendo, illum à molestijs liberaret, non potest dici, quod gesta fuerint ad complacentiam, & suasionem ipsis, cùm immò repugnent sensui dictæ Epistolæ,
14 quæ propterea non meruit allegari † tanquam resoluta in
simplicem tractatum sine conclusione, vt ex actibus, & signis subsequutis, deducit Bald. *in d. l. multum interest num. 5. vers. quandoque tractatur C. si quis alteri, vel sibi*, Imol. *in l. si quis cum aliter num. 4. vers. Item aduerte, ff. de verb. oblig.* Rota *coram Mantic. decis. 271. n. 8. in rec. decis. 93. nu. 10. p. 4. tom 2. & decis. 16. nu. 19. p. 13. cum concordan.*

Ex quibus omnibus, cum exclusa remaneat nominatio in persona Marchionis nulla quoque erga ipsum considerari po-
test obligatio fideiussoria Herculis, † tanquam pro persona 15
nominanda promittentis, vt præter allegat. in præterita Decisione, benè in proposito dixit Rota *decis. 157. n. 1. & 2. coram Peuting.*

Et ità vtraque parte informante resolutum fuit non constare de credito Marchionis, neque illi esse consignandum depositum.

Decis. 380. in superiori Part. 17. est illa, quæ in hac eadem causa emanauit, & hic confirmata est.

R. P. D. MATTHÆIO.

Interamnen. Fideicommissi.

Lunæ 20. Februarij 1673.

ARGVMENTVM.

Hæc duo principalitèr in hac Decisione deducuntur; Alterum, quod pro inducenda ex coniecturis vocatione filiorum in conditione positorum, si deficiant ratio conseruationis agnationis, & digressus ad plures gradus substitutionum, cœteræ coniecturę non sufficiant; Alterum verò, quod vbi subrogatio facta est per circulum neque attendatur confessio hæredis grauati, maximè si collusiua sit, nec quod qualitas hęreditaria in ea fuerit apposita.

SVMMARIVM.

1 *Filij in conditione positi ex coniecturis censentur dispositiuè vocati, & num. seq.*
2 *Coniecturæ pro vocatione filiorum in conditione positorum non attenduntur, si deficiant ratio conseruandæ agnationis, & digressus ad plures gradus substitutionum.*
3 *Fœminis vocatis, ergo agnatio non dicitur contemplata, quia per fœminas non conseruatur.*
4 *Substitutio habetur pro vnica, si omnes ab vnico euentu obitus institutorum dependent.*
5 *Lineæ nomen non verificatur in solis filijs, sed extenditur etiam ad nepotes, pronepotes, & omnes descendentes, limita, & declara, vt num. seqq.*
7 *Filij primi gradus censentur solùm grauati per verba,* si omnes dd. eius filij decederent sine filijs.
8 *Coniecturas difficile est cognoscere vbi coniecturæ pugnant cum coniecturis, vnde sæpius dicere solebat* Marta, *se parum credere coniecturis.*
9 *Confessio hæredis grauati facta ad euitandam solutionem æris alieni, præsumitur collusiua, & nemini præiudicat.*
10 *Creditum extinctum amplius reuiuiscere non potest.*
11 *Subrogatio facta per circulum, & non immediatè ex re, vel pecunia hæreditaria non attenditur, & num. seqq.*
12 *Pretium non succedit loco rei, nec etiam in vniuersalibus vbi non immediatè, sed mediante alia stipulatione, & post longum tempus res vna subrogatur in aliam, & n. 11.*
13 *Acquisitio facta sub qualitate hæreditaria quatenùs cedat commodo eiusdem hæreditatis, vel non.*
14 *Qualitas adiecta nomini censetur semper stare demonstratiuè, non autem denotat causam finalem.*
15 *Subrogatio pro fideicommisso excluditur ex confessione quod bona fuerint hæreditaria.*
16 *Subrogatio debet esse clara, & incontrouertibilis, aliàs non attenditur.*

D E-

DECISIO XXIX.

SCriptis hæredibus à Paulo de Filijs in suo vltimo elogio, sub quo decessit Valentino Anastasio, & Angelo filijs, vnà cum Catherina, & Brigida duabus fœminis pro æquis portionibus reciprocè eosdem inuicem substituit his verbis. Et si aliquis dd. suorum filiorum decederet in pupillari ætate, vel postea quandocumque sine filijs legitimis, & naturalibus de se natis, vnus succedat alteri, siue alijs, & alius alijs, sine aliqua diminutione legitimæ, nec Trebellianicæ, nec falcidiæ, nec cuiusue alterius detractionis, & casu quo omnes dicti eius filij decederent sine filijs legitimis, & naturalibus de se natis vt supra, tunc, & eo casu succedant infrascripti, & infrascripto modo, videlicet supradicta D. Clorida &c.

Ex his quinque filijs hæredibus relictis, pro loco debitum naturæ tributum persoluit Anastasius, & deinde fato cessit Catherina, & ambo sine filijs decesserunt; Posteà obierunt Valentinus, & Brigida relictis post se filijs; Postremò suum vltimum diem clausit Angelus, qui pariter sine filijs decessit.

Valentini filius sequuto obitu Valentini eius Patris in Inuentario, quod confecit, descripsit vti hæreditarium Patris. Il Podere nuncupatum della *Romita* commune cum Angelo eius Patruo, qui tunc adhuc viuebat.

Contra Creditorem Comitem Gasparem de Spadis in scutis mille Valentini senioris, qui ipsum in iudicium vocauit, ad hoc vt satisfactionem consequeretur de suo credito dictus Valentinus vsus fuit cauthela Angeli, qua Iudici notificauit se possidere dictum prædium ex titulo fideicommissi, & alia bona ibi specificata, & deinde Simon de Filius Brigidæ ab A. C. obtinuit sententiam super immissione in dictis bonis in cauthela contentis, attenta confessione Valentini in eadem cauthela facta, quod huiusmodi prædium, & alia bona essent vinculo fideicommissi obnoxia, quam fecisse transitum in iudicatum, dixit Rot. *coram bo. mem. Celso dec.* 181.

Demùm inter Simonem, & dictum Valentinum Causa diù siluit donec Com. Hieronymus Spada, & fratres cessionarij eiusdem D. Com. Gasparis consequuti fuerunt mandatum exequtiuum ab A.C. & DD. Petrucci, vti Cessionarij fabricæ ab eodem fabricæ Tribunali aliud mandatum vnà cum exequatur super dicto Prædio della Romita reportarunt. A quorum mandatorum hinc inde relaxatione Causa mihi commissa quoad fideicommissum datum fuit dubium sub die 13. Ianuarij præteriti: An constet de fideicommisso, & in quibus bonis, & An mandatum A.C. ad fauorem DD. de Spadis sit exequendum, sed nulla fuit capta resolutio, ex quo visum fuit DD. non posse deueniri ad aliam dubij disputationem, iuxtà inueteratum, & laudabilem huius Sacri Tribunalis stylum, nisi priùs examinarentur motiua adducta in *decis. coram bo. mem. Celso la.* 181. vbi firmatum fuerat fideicommissum, & ideò sub die 20. Februarij disputato dubio, An esset standum, vel recedendum à decisis; DD. secundam partem dubij amplexi sunt.

In casu autem, de quo agitur pro nunc tota disceptatio restringitur super Prædio della *Romita*, quia si est liberum, & nullum in eo adest fideicommissum cadit sub exequutione mandatorum à DD. de Spadis vti Creditoribus Valentini senioris, & Angeli Patrui obtentorum, & ad hunc effectum non esset opus ingredi disputationem fideicommissi in Decisione bo. mem. Cardinal. Celsi firmati, ex quo aliundè probatum non fuit esse inter bona Pauli, vt inferius satis clarè demonstrabitur. Etenim quamuis coniecturæ in eadem decisione numeratæ nempè geminata positio in conditione, qualitas masculinitatis, & legitimitatis, vocatio extraneorum, digressus ad plures gradus substitutionum, reciproca substitutio, & apposita inter proprios filios prohibitio Trebellianicæ, & legitimæ, & substitutio loci Pij in casu deficientiæ omnium substitutorum in eadem *decis. num.* 12. 13. *&* 14. 15. 16. *&* 17. considera-
1 ræ fuerint sufficientes; adeò vt filij in conditione † positi censeantur dispositiuè vocati in portione Angeli contra ea, quæ adducit *glos. in. Lucius la* 2. *ff. de hær. inst.* quod sæpè firmauit Rot. *coram Gregor. XV. dec.* 315. *num.* 1. *&* *dec.* 337. *num.* 6.

Verùm tamen istæ transire non possunt sine difficultate, ex quo cum his agatur de successione filij ad portionem Patrui, certi, & indubitati Iuris est, quod vti censeatur
2 dispositiuè vocatus, † quando in conditione fuit positus, coniecturæ debent esse vrgentes, & efficaces, & nisi concurrant illæ duæ coniecturæ, nempè votum conseruandæ agnationis, & digressio ad plures substitutionum gradus, aliæ coniecturæ frigescere solent, & ex illis argui nequit Testatorem voluisse filios substitutos etiam ad portionem patruorum vocare, vt optimè tenuit Rot. *coram Peuting. decis.* 258. *num.* 2. *& seqq. & dec.* 274. *num.* 14. *& seqq. & in Perusina Transactionis* 10. *Iunij* 1670. *coram R. P. D. Vicecomite §. & tamen, & in Interamen. fideicommissi* 28. *Martij* 1667. *§. nec contrarium coram Eminentiss. Card. Carpineo.*

In verbis autem testamenti Pauli de Filijs nullo modo legitur ipsum Testatorem habuisse rationem conseruandæ agnationis, stante quod fœminas hæredes vna cum masculis instituerit, & easdem ad inuicem substituerit; & inde semper erit vera, & indubitata illatio † fœminæ fuerunt 3
vocatæ, ergo agnatio non fuit contemplata, quæ per fœminas nequaquam conseruari potest, Aym. *cons.* 250. *num.* 2. Menoch. *cons.* 532. *num.* 18. Molin. *de primogenitura lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 50. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 6. *cap.* 15. *num.* 9. Rot. *coram Caual. dec.* 125. *num.* 10. *coram Gregor. XV. dec.* 433. *num.* 15. Nec minus ipse deuenit ad plures substitutionum gradus, quæ induci non possunt ex pluribus substitutionibus ad inuicem factis inter ipsos filios, & filias, attento quod omnes istæ † substitutiones ab vnico euentu obitus 4
institutorum sine filijs dependent, quo casu pro vnica tantum substitutione reputatur, & plures substitutionum gradus intelligi debent, quando Testator post vnam substitutionem, & illa terminata, aliam nominauit, & plures substitutiones fecit, & talis digressus dicitur considerabilis, & multùm iuuat pro coniectura in casu, de quo agitur, Bellon. *iun. cons.* 26. *num.* 62. Anchar. *cons.* 74. *num.* 2. Giouagnon. *cons.* 82. *num.* 10. *lib.* 1. Rot. *coram Peutinger. dec.* 258. *num.* 12. *& in recent. dec.* 221. *num.* 10. *par.* 5.

Quo verò ad aliam considerabilem coniecturam, quam eadem *decisio num.* 18. adducit pro huiusmodi fideicommisso, quod Testator vsus fuerit nomine † lineæ, quæ cùm 5
non possit verificari in solis filijs conficere debet plures gradus, & extenditur ad nepotes, pronepotes, & omnes descendentes, Anchar. *cons.* 95. *num.* 7. Visum fuit non obstare, ex quo nomen † lineæ non est ibi appositum ità ab- 6
solutè, & simpliciter, quod intelligi debeat de omnibus descendentibus, sed conceptum fuit relatiuè, & restrictiuè ad causam prædictum, ibi [Eueniente autem casu prædicto deficientiæ lineæ filiorum, vnde positio lineæ ex hac conditione non potest comprehendere nisi contemplatos in antecedenti institutione, & cùm isti non sint nisi filij in casu, quo decederent sine filijs, ideò vltrà illos extendi non potest, & sub dd. verbis] In casu † quo omnes dicti eius fi- 7
lij decederent sine filijs non grauantur collectiuè, nisi filij primi gradus antea grauati distributiuè, Soccin. Iun. *cons.* 81. *num.* 13. *vers.* 2. *lib.* 3. Fusar. *cons.* 3. *nu.* 6. Andreol. *contr.* 289. *n.* 19. Rota *in Ciuitatis Castellanæ bonorum* 30. *Maij* 1670. *coram R. P. D. Calataiù.*

Etenim quando etiam istæ exceptiones excitatæ contra subsistentiam fideicommissi in *decis. bo. mem. Celsi* 181. firmati aliquas paterentur difficultates, † quod semper contin- 8
git, quando coniecturæ pugnant contra coniecturas, & non est tàm facilè ponderare, quæ illarum præualeant, vt sæpè sæpiùs dicere solebat *Marta, se parum credere coniecturis*, non tamen DD. dubitarunt esse recedendum à decisis, ex quo subsistere nullo modo potest, quod fuit firmatum in eadem Decisione prædium della *Romita*, de quo agitur esse fideicommissi vinculo obnoxium, & pro fundamento adducit confessionem Valentini, qui fassus fuit illud fuisse subrogatum loco bonorum alienatorum; In primis enim fuit considerata huiusmodi confessio † inua- 9
lida ad afficien. tertios, & præcipuè illos, qui sunt illius creditores, quæ aliàs nocere non solet nisi confitenti, & habenti ab eo causam, & hoc casu cùm emanauerit ad euitandam solutionem æris alieni, præsumitur collusiua, & nemini præiudicat tanquam facta ad perpetuum commodum, Peregr. *de fideicom. art.* 53. *num.* 58. Fusar. *de substit. quæst.* 502. *num.* 8. Rot. *in Romana locorum Montium* 17. *Martij* 1659. *coram Reuerendissimo Decano*, eoque magis stante quod Valentinus in Inuentario bonorum paternorum descripserat dictum Prædium vti hæreditarium Patris, & commune Patruo, & sic fecit confessionem contrariam, quæ debet præualere nisi perspicuis probationibus ostendat, fuisse erroneam.

Deinde verò subrogatio, quam Decisio supponit huiusmodi prædij in locum mercium hæreditariorum dicti Pauli

Pauli per Cloridam Matrem, & Tutricem filiorum Eusebio, & Ricciode Gregorijs venditorum sub prætextu, quod fuerit pro huiusmodi credito deliberatum in facto non verificatur, quia Angelus, & Valentinus, & Anastasius fratres, & filij Pauli de Filijs acquisiuerunt alias portiones dicti prædij ex alia causa, & diuerso tempore scilicèt à Marchione Montorio de anno 1609. à Gaspare, & Iulio de Gregorijs de anno 1612. & ab Alexio Tramazolo de anno 1616. vt in Sum. Creditorum *num.* 9. 11. *&* 12. Quo vero ad portionem, quæ spectabat ad Eusebium de Gregorijs tàm nomine proprio, quàm vti hæredem Riccij, eam non acquisiuerunt directè à dicto Eusebio debitore pretij dd. mercium, & obtento mandato exequutiuo, illius vigore facta fuerit exequutio super d. prædij portione ad Eusebium dictis nominibus spectante, quæ demum subhastata deliberata fuit Catilio Cittadino pro sc. 1200. à dd. de Filijs in eodem actu receptis, qui ex nunc remanserunt de eorum credito satisfacti, vt in Sum. *num.*... Ex hac autem facti serie denegari non potest quin creditum dd. filiorum
10 Pauli † ex causa mercium remanserit extinctum; Vndè in successiua venditione dictæ portionis post duos annos per dictum Catilium Cittadinum dd. Angelo, Valentino, & Anastasio facta non potuit reuiuiscere, *l. eius qui §. fin. ff. de iur. fisc. gloss. in l. si cum quis §. fin. ff. de furtis, & in l. quis res §. autem ff. de solut.* Tiraquell. *in l. si vnquam vers. susceperit liberos num.* 191. *in fin. C. de reuoc. donat.* Surd. *cons.* 145. *num.* 17. Itaque admisso provt ab vtraque parte admittitur, quod prædium nunquam fuerit in bonis fideicommittentis, non potest dici subiectum remansisse fideicommissi vinculo, ex quo fuerit subrogatum loco mercium, dum acquisitio facta fuit de proprijs pecunijs fratrum de Filijs, non autem de pecunijs hæreditarijs, nec de illis, quæ prouenerunt ex mercibus hæreditarijs stante quod istæ exactæ fuerint per biennium ante mediante deliberatione; indeque dici non possunt
11 † extitisse de tempore venditionis, & semper verum erit dicere acquisitionem factam fuisse per circulum, & non immediatè sequuntur fuisse ex re, aut pecunia hæreditaria, quod pernecessè sequitur, vt habeat locum subrogatio, iuxtà Theor. Bar. *in l.* Imperator *§. fin. num. 2. vers. aut ad eum peruenit ff. de legat.* 2. Rot. *coram Buratt. dec.* 784. *num.* 1. *&* 2. Diuersi enim sunt contractus, & cùm non peruenerit prædium ex contractu mediato, & stipulato pro fideicommisso,
12 † sed per circulum, & mediante alia stipulatione, & post longum tempus tunc quis non tenetur rem restituere, quia semper potens erit illa ratio, quod res superuenerit per circulum, & quod non succedit loco pretij, etiam in vniuersalibus, *l. sed si lege §. 1. ff. de petit. hæred.* Menoch. *cons.* 213. *in princ.* Gaiet. *de credit. cap. 4. quæst. 11. num.* 1428. Buratt. *d. dec.* 784. *num. 2. & in Romana Dotis, seù Census 6. Martij 1645. coram Peutingerio num.* 9.

Nec refert, quod in venditione facta per dictum Catilium post duos annos interuenerit etiam Eusebius, & filij, ideò stante quod à filijs Antonij impugnabatur deliberatio, qui etiam obtinuerant mandatum de manutenendo, debeat haberi pro noua venditione. Etenim filij Antonij impugnabant solummodò eorum portionem, & super ea manutentionem obtinuerunt, pro qua facta fuit illis restitutio scut. 200. ex dicto pretio deliberationis, itaque salua erat deliberatio quoad Eusebium; Huius autem interuentus dictæ venditioni potuit adhiberi pro maiori emptorum securitate, & interuentus filiorum cum Patre pro remissione iurium dotalium Matris, cum quibus potuissent Emptores molestare, & non est dubitandum quin Catilius fuerit venditor, quia ità cantat Instrumentum, & conueniunt pacta, quia promisit de euictione pro dato, & facto ipsius, vt in d. Sum. *num.* 7.

Hinc multò minus nocere potest DD. de Spadis obiectum aliàs exitatum, quod in Instrumento adiecta fuerint subsequentia verba [Valentino, & Anastasio fil. & hær. q. Pauli de Filijs ementibus, & legitimè stipulantibus pro se, & Angelo eorum germano fratre, & hærede dicti Pauli;] Ex quibus verbis arguebant Informantes pro Valentino acquisitionem factam fuisse pro fideicommisso Pauli ob recensitas qualitates hæredum, sed huiusmodi obiecto respondetur, quod cum dicta emptio euidentèr constet vt supra demonstraui, quod non fuerit facta de pecunijs hæreditarijs, neque ex aliquo credito hæreditario, ex quo pecuniæ hæreditariæ per biennium iam antea fuerunt exactæ ex pretio deliberationis, ex qua die remansit penitus extincta omnis actio, & nullum hæredibus à Testatore fuerat iniunctum onus inuestiendi vltra etiam habebant duas sorores cohæredes, inde credendum est nullum adesse motiuum ipsos voluisse acquirere † pro hære- 13
ditate, & hoc casu qualitas hæreditaria in Instrumento censeri debet potius demonstrationis causa adiecta, non autem sub ratione finali vti ostensiua causæ finalis ob quam acquisitio facta fuit, & per consequens non potest bona hoc modo acquisita stipulans fideicommisso supponere, nec acquisitionem inducere ad fauore fideicommittentis, *l. si hæres instit. & ibi* Bart. *ff. ad l. falcid.* Ruin. *cons.* 97. *num.* 13. *lib.* 5. Corn. *cons.* 180. *num. 12. vol. 4. & cons.* 304. *num. 11. ad fin. vol.* 3. Mantic. *de coniect. vlt. volun. lib. 7. tit. 8. num.* 24. & re-
gulariter † qualitas adiecta nomini censetur semper stare de- 14
monstratiuè, Aym. *cons.* 85. *num.* 5. Rot. *dec.* 108. *num.* 4. *par. 2. diuers.*

Cæterum in Instrumento impositionis census fatentur Valentinus, & Angelus medio iuramento prædium della *Romita*, de quo agitur non esse subiectum fideicommisso, & posteà Valentinus senior in Inuentario bonorum paternorum fassus fuit prædium fuisse commune Valentini Senio-
ris, & Angeli, † ex qua indubitata, & clara declaratione 15
remanet exclusa omnis subrogatio, quæ inuicem non compatitur cum confessione facta, quod fuerit hæreditarium Patris, & Angeli Patrui, Rot. *decis.* 535. *num. 15. & seqq. par. 5. & dec. 261. num. 6. par. 7. recen. & in Romana Domus 28. Iunij 1669. coram Eminentiss. Carpineo, & in Romana deuolutionis Domus 13. Iunij 1670. coram R. P. D. Beuilaqua, §. non versamur.*

Deficiente probatione subrogationis huius prædij † in lo- 16
cum mercium, quæ debet esse clara, & incontrouertibilis, Rot. *dec.* 637. *num. 5. par. 3. recent.* Buratt. *dec.* 784. *num.* 3. Royas *dec.* 62. *num.* 2. dici non potest, quod istud prædium sit fideicommisso Pauli obnoxium, & per consequens remanebit liberum exequutioni subiectum pro debitis contractis à Paulo, & Angelo contra quos mandata exequutiua obtinuerunt Comites de Spadis etamsi alias fideicommissum subsisteret, vt in *dec. bo. me. Celsi* 181. fuit canonizatum.

Et ità DD. resoluerunt vtraque parte informante &c.

Præsens Decisio quoad articulum subrogationis fuit confirmata sub die 23. Iunij 1673. coram eodem R. P. D. Matthæio.

R. P. D. VICECOMITE.

Romana Alimentorum.

Lunæ 20. Februarij 1673.

ARGVMENTVM.

A petita consequutione alimentorum à Socero excluditur Nurus, tum quia probatum non est illum esse hæredem sui filij, tùm etiam quia matrimonio dissoluto; nequaquam ipsum teneri visum est, tum & tandem, quia suam inopiam nequaquam Nurus, probauerat, imò & alimenta æquè à Matre, ac à fratre petere poterat.

SVMMARIVM.

1 *Hæredes vxoris tenentur alere maritum inopem.*
2 *Vir, & vxor ad imparia iudicari non debent.*
3 *Pater an sit necessarius hæres sui filij, vide etiam num. seqq.*
4 *Pater probari debet, quod se immiscuerit in hæreditate filij, vt illius hæres esse dicatur.*
5 *Filius ergo hæres, argumentum hodie non concludit propter beneficium Prætoris abstinendi, & num. seqq.*
7 *Successio inter patrem, & filium tàm negatiua, quàm affirmatiua est reciproca.*
8 *Nurus quatenùs consequatur alimenta à Socero, vel tanquam hærede sui filij, vel iure affinitatis, & per totam.*
9 *Nurus habetur pro filia, & Socer habet locum Patris.*
10 *Nurus constante matrimonio consequitur alimenta à Socero, secus eo dissoluto, & num. 13. & per totam.*
11 *Socer dissoluto matrimonio, non est amplius Socer, & nu. seq.*
12 *Affinitatis iura penitùs cessant inter Nurum, & Socerum matrimonio dissoluto, præterquam ad nouas nuptias impediendas.*
14 *Vidua quousque remanet in viduitate in priori matrimonio, & in obsequijs defuncti viri continuare dicitur.*

16 *Vi-*

15 *Vidua iure actionis inops, ne mendicare cogatur est alenda ab hæredibus defuncti mariti. & num. seqq.*
16 *Alimenta, quæ viduæ debentur vigore* auth. prætereà C. vnde vir, & vxor, *debentur in bonis viri, non autem Soceri.*
17 *Socer dissoluto matrimonio desinit esse Socer.*
18 *Alimenta debita ex contractu absolutè debentur.*
19 *Alimenta dicuntur deberi in subsidium, vbi quis non habet, vel habere non potest.*
20 *Alimenta petens in subsidium probare debet, se nec habere, nec habere posse.*
21 *Nurus in subsidium petens alimenta à Socero probare debet, quod nihil habet, & habere non potest.*
22 *Alimenta præstandi subsidiarium remedium cessat, vbi quis habet matrem, & fratres à quibus alimenta obtinere potest.*
23 *Officium Iudicis pro alimentis non datur illi, qui ea petere potest ab alio.*

D E C I S I O   XXX.

DVBITATVM fuit, An defuncto Francisco Marito,
Ascanius eius Pater teneretur alimenta præstare Cas-
sandræ Nurui indotatæ; & pro affirmatiua deducebatur,
1 quod sicuti hæredes vxoris † alere tenentur maritum inopem
ex originali doctr. Soccin. *in l. diuortio num. 18. ff. sol. matr.* ità
hæredes mariti subministrare tenentur alimenta viduæ indo-
tatæ, quæ paritèr sit inops, & non habeat aliundè; Cum in-
2 ter virum, & vxorem † ad imparia non sit iudicandum,
Surd. *de alim. quæst. 46. num. 1. tit. 1.* Berou. *cons. 130. per tot. vol. 1.* Eoque certius quando hæredes coniugum sunt neces-
3 sarij, † qualis est Ascanius Francisci sui filij, Coler. *de alimen. lib. 1. cap. 8. num. 19. & seqq.*

Verum his non obstantibus negatiuam amplexi Domini
sunt, quia in facto nullibi constat Patrem in hæreditate filij
4 se immiscuisse, † prout Cassandra Actrix concludenter pro-
bare tenetur Bald. *in l. 2. in princip. & ibi Salycet. in fin. C. ne filius pro patre*, Capyc. *decis. 70. num. 1.* Grat. *decis. Marcb. 122. num. 2. & discept. 732. num. 56. & discept. 733. nu. 15.* Nec
enim præsumitur hæres quatenus etiam de hæreditate filij
respectu Patris, iudicandum esset, prout de hæreditate Pa-
tris respectu filij, quia quemadmodum de filio non conclu-
5 dit argumentum filius, ergo hæres, propter † beneficium
abstinendi de iure prætorio hæredibus suis concessum, *l. cum hæreditate, & l. necessarijs ff. de acquir. hæred. §. sui autem in fin. vers. Sed his Prætor instit. de hæred. qualit. & diff.* ità nec
6 valere debet de Patre, sed eodem modo, † quo Actor proba-
re tenetur filium in hæreditate se Immiscuisse, Roland. *cons. 20. num. 18. & seqq. lib. 1.* Pascal. de Patr. *protestat. par. 4. cap. 1. num. 18. & 19.* Rot. *coram Coccin. decis. 647. num. 2. cum tribus seqq. & in Romana Census 4. Maij anni proximè præteriti §. Nec suffragatur coram Reuerendiss. D. meo Decano*, ità cum in-
7 ter vtumque successio tàm negatiua, † quàm affirmatiua sit
reciproca, Bart. *in l. fin. num. 5. ff. de his quibus vt indign.* Bal. *in Auth. licet in fin. C. de Nat. liber.* Alex. *cons. 150. num. 6. volum. 2.* Dec. *cons. 311. in princ.* Royas *in Epit. success. cap. 31. nu. 3. in tract. Magn. tom. 8. par. 1. fol. 424. à tergo*, Couar. *de success. ab intest. num. 13.* probare quoque debet Cassandra pro
hærede Patrem se gessisse, in hæreditateque filij se immis-
cuisse ex præallegatis.

Etsi hæc alimenta consequi non valet ista Nurus ab Asca-
nio tamquam hærede filij; minus ea consequi poterit, iure
8 affinitatis tanquam à Socero; Licèt enim vir, & vxor sit vna
caro, Can. *si vir, & vxor 35. qu. 2.* & Nurus sit habenda pro
9 filia, † & Socer teneat locum Patris, vt eruditè ratiocinatur
Surd. *de alim. tit. 1. quæst. 38. num. 3. 4. & 5. ità vt num. 13. cum alijs seqq.* Concludere videatur Nurui indotatæ etiam con-
tradicente Patre, & respectiuè Socero in coniugem ductæ
10 præstanda esset alimenta; † Tamen ista procedunt constan-
te matrimonio, vt expressè loquitur Surd. *& alij ab eo citati*, secus autem eo dissoluto nullis extantibus liberis, Capyc.
11 Galeot. *contr. 36. num. 18. in fin. lib. 2.* † tunc enim Socer
non est amplius Socer, *l. cui eorum §. affinitatis, ff. de postul.* Viu. *dec. 181. in princ.* Nec vlla alia iura affinitatis supersunt
12 † præterquam ad nouas nuptias impediendas cæteris omni-
bus sublatis *gloss. in præcit. §. affinitatis verb. præsentes, item gloss. in l. sed hoc ita verb. succurrendum, ff. de re iudic* Alex. *cons. 207. num. 16. & 17. lib. 6.* Blanc. *de compromiss. quæst. 3. sub num. 23. vers. ad secundum in tract. Magn. tom. 3. par. 1. fol. 157.* Milanen. *dec. 16. num. 14. & 15. lib. 1.* Viu. *d. decis. 181. per tot.* Fontanell. *decis. Catalon. 13. nu. 4.* & in terminis
13 quod resoluuntur iura † petendi à Socero alimenta Capyc.
Galeot. *de contr. 36. num. 19. & 20. par. 2.*

Non obstante, quod Vidua, quousque in viduitate perman-
serit † dicatur in priori matrimonio, & in obsequijs præde- 14
functi mariti continuare Roland. *cons. 14. n. 45. lib. 3.* ideòque ne
in dedecus viri mendicare cogatur, † veniat alenda, vt prose- 15
quitur idem Roland. Quia ad summum alimenta consequi
poterit in bonis viri vigore *Auth. Prætereà, C. vnde vir, & vxor*, † in quibus terminis loquitur Rolan. & alij in contra- 16
rium citati, non autem in bonis Soceri, † qui per dissolutio- 17
nem matrimonij desijt ad effectum, de quo agitur esse talis ex
præallegatis.

Prætereà hæc alimenta prætendit Cassandra non iure
actionis veluti ex † contractu, quo casu absolutè deberen- 18
tur, vt pluribus cumulatis tradit Adden. ad Buratt. *decis. 705. lit. B.* Rot. *decis. 55. num. 3. par. 8. rec.* Sed Iudicis officio, & sic in
subsidium † vbi scilicèt dicta mulier aliundè non haberet, 19
vel habere non posset, vt notat Dec. *in l. de alim. num. 5. C. de transact.* Grat. *discept. 60. num. 20.* Rot. *decis. 72. num. 3. p. 4. tom. 1. rec.* quod † concludentèr ipsa probare tenetur Pontan. *de* 20
alim. cap. 15. num. 3. inter tract. magn. tom. 8. part. 2. fol. 452. Rota
decis. 14. num. 14. par. 5. & in specie de † Nuru petente alimen- 21
ta contra Socerum, concludit Bart. *in l. si quis à liberis ver. sed etsi filius, ff. de lib. agnos.* Specul. *lib. 4. par. 3. tit. qui filij sint legitimi sub num. 29. vers. & dixi quod sic.* Cùm autem Cassandra
matrem habeat, & fratrem à quibus alimenta petere † va- 22
leat, cessat remedium subsidiarium, *decis. Bonon. in Auth. præteread quæst. 5. num. 102. in fin.* Et officium Iudicis † ei mi- 23
nimè porrigitur, Rot. *d. decis. 72. num. 3. in fin. p. 4. tom. 1. rec.*

Et ità vtraque parte informante &c.

R. P. D. C A L A T A I V.

Romana Immissionis.

Lunæ 20. Februarij 1673.

A R G V M E N T V M.

Sola filiationis materia in hac Decisione discu-
titur ad denegandam immissionem fidei-
commissario ob defectum probationis illius;
Hinc quia plerumque ex enunciatiuis illa
probari prætendebatur, quatenùs eædem
enunciatiuæ ad hunc effectum non atten-
dantur plenè comprobatum est.

S V M M A R I V M.

1 *Filiationem fideicommissarius concludenter probare debet, vbi bona à tertijs possessoribus auocare petit.*
2 *Legitimatis qualitas vnà cum filiatione à fideicommissario probari debet, si illa in fideicommisso requisita sit.*
3 *Scriptura non probat, si manus Scribentis non fuerit recognita.*
4 *Scriptura etiamsi sit simpliciter de suppositione suspecta, in ciuilibus nullam fidem facit.*
5 *Enunciatiuæ non probant, si principaliter contigit dubitari de enunciato.*
6 *Enunciatiuæ non probant in præiudicium tertij.*
7 *Enunciatiuæ recentes, non autem antiquæ nullam faciunt probationem.*
8 *Enunciatiuæ suspectæ emanatæ à personis interessatis, etiamsi sint antiquæ non probant.*
9 *Enunciatiuæ incidentèr factæ, ad alium finem, & cum personis, quarum nihil intererat inquirere de enunciato, non probant.*
10 *Enunciatiuæ emanatæ in loco longinquo, & in quo nullus aderat informatus, vel interessatus, qui posset contradicere enunciato nihil probant.*
11 *Testes examinati extraiudicialitèr sine citatione partis, & sine legitimo contradictore, qui contradicere potuisset non probant.*
12 *Testes non probant filiationem, si deponunt de auditu ab ipso filio.*
13 *Testes examinati pro contrahendo matrimonio non probant contra tertios.*
14 *Dictio,* detto, *importare benè potest relationem substantiæ rei, non autem qualitatis expressæ.*
15 *Probationes in suo genere imperfectæ non coniunguntur ad faciendam plenam probationem.*
16 *Matrimonium probandi adminicula plura referuntur, & n. 17.*

17 *Fides baptiſmatis plurimum valet ad probandum matrimo-
nium.*
18 *Filiatio de legitimo matrimonio excluditur, ſi neque addu-
cuntur cohabitatio, tractatus, & agnitio vxoris, & ipſius
filij, nec minus à conſanguineis, vel affinibus facta.*
19 *Filios in notula ſuæ familiæ quis veriſimiliter expreſſiſſet, ſi
verè illos habuiſſet.*
20 *Religioſus ante ingreſſum nullos præſumitur habuiſſe filios, ſi
tranſuerſalibus renunciauit.*

D E C I S I O XXXI.

AD antiquum fideicommiſſum à Hieronymo de Ceuo-
lis institutum fauore Tiberij, Fabij, & Iulij Cæſaris
filiorum, eorumque deſcendentium maſculorum ex legiti-
mo matrimonio natorum aſpirauit poſtremò Nicolaus ſub
fundamento, quod Franciſcus eius Pater eſſet filius Ray-
nerij filij, dicti Iulij Cæſaris. Sed in iudicio immiſſionis in-
ſtituto contra Annam, Iuliam, & Martiam filiam, & hæ-
redes q. Tiberij Iunioris de Ceuolis contrariam ſententiam
reportauit à Iudice ab A. C. deputato: Poſtmodum cauſa ap-
pellationis mihi commiſſa & dato dubio, An ſit danda im-
miſſio, negatiuè reſolutum fuit.

Et potiſſima ratio fuit, quia ipſe non probat Franciſcum
1 eius Patrem fuiſſe filium Raynerij, † prout plenè, & con-
cludentèr probare debet in hoc Iudicio, quo prætendit auo-
care bona à tertijs poſſeſſoribus, Petr. *de fideicom. quæſt.* 11.
num. 484. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 11. *tit.* 12. *nu.* 11.
Rota *coram* Vbald. *decif.* 161. *nu.* 1. *par.* 2. *coram* Merlin. *dec.*
716. *num.* 7. *& coram* Dunoz. Iun. *dec.* 977. *num.* 2. *& in rec. dec.*
347. *num.* 14. *par.* 12. *& dec.* 388. *num.* 1. *par.* 13. & non ſo-
2 lùm probare debet filiationem, ſed † etiam copulatiuè
qualitatem legitimitatis, dum in hoc fideicommiſſo dato in
Summ. *num.* 1. repetitiuè vocantur, dumtaxat filij legitimi,
& de legitimo matrimonio nati, Iaſ. *conf.* 106. *nu.* 7. *& ſeqq. lib.*
1. *Roman. conf.* 22. *num.* 24. *lib.* 3. Spad. *conf.* 362. *nu.* 1. *lib.* 2. Gra-
tian. *diſcep.* 969. *num.* 3. *&* 5. Rot. *coram Cocin. dec.* 2299. *nu.*
5. *& coram Bich. dec.* 101. *num.* 1. *&* 2. *& in rec. decif.* 105. *num.*
1. *par.* [illegible] *& dec.* 214. *num.* 3. *par.* 10.

Neque ad hunc effectum ſufficiens probatio viſa eſt adno-
tatio Natiuitatis Franciſci ex Reynna aſſerta vxore, reper-
ta in priuato domeſtico libro Raynerij, minuſque arbor ge-
neologica aſſerta manu Tiberij Iunioris deſcripta in dicto li-
3 bro folio volanti, quia non † fuit formitèr recognita manus
vtriuſque Scribentis, *l. exemplo C. de probat. DD. in l. admo-
nendi ff. de Iur.* Vbald. *dec.* 245. *num.* 45. *& in rec. dec.* 103. *num.*
9. *par.* 5. *& in Romana mutui* 5. *Maij* 1659. *coram Eminentiſſimo*
Card. *Cerro.* & quod plus eſt, redditur valdè ſuſpecta ſuppoſi-
tionis, iuxta obſeruationem Peritorum, & ocularem illius
inſpectionem factam in plena Rota vnà cum caractere certo
dicti Raynerij exarato in actu profitendi in Religione Car-
4 melitana, † quod ſufficit, vt in ciuilibus nulla dictæ ſcriptu-
ræ ſit præſtanda fides *l. habemus C. de probat.* Curt. Iun. *conf.*
64. *num.* 5. Rot. *dec.* 173. *num.* 5. *decif.* 364. *num.* 11. *par.* 10. *&
dec.* 272. *num.* 19. *par.* 11. *rec.*

Minus ſuffragari poſſunt enunciatiuæ repertæ in pluribus
Inſtrumentis, in quibus Franciſcus ſe filium Raynerij nomi-
5 nauit. Quia præter quod, enunciatiuæ nihil probant, †
quando vt hic, principalitèr dubitari contigit de enunciato,
Menoch. *conf.* 260. *num.* 12. Perugin. *de fideic. art.* 43. *num.* 75.
Rot. *decif.* 31. *de probat. in antiq. & coram* Caualer. *decif.* 558.
nu. 2. *& coram Dunoz. ſen. dec.* 58. *nu.* 7. *& coram Vbald. dec.* 75.
6 *nu.* 2. *& coram Bich. decif.* 633. *nu.* 12. maximè † in præiudi-
cium tertij, vt dixit Rot. *dec.* 513. *nu.* 7. *par.* 4. *tom.* 1. *rec.* Illæ
ex pluribus probare nequeunt. Primò, quia non ſunt antiquæ
7 ſcilicèt centum annorum, ſed incipiunt ab anno 1627. † &
ſic tanquàm nimis recentes nullum gradum probationis con-
ſtitutum Caſſador. *decif.* 2. *de probat.* Caualer. *dec.* 61. *nu.* 1. 2.
Vbald. *dec.* 144. *n.* 1. Carill. *dec.* 41. *nu.* 13. *& in rec. dec.* 633. *nu.*
19. *par.* 4. *tom.* 3. *& dec.* 214. *num.* 14. *par.* 10. Secundò, quia
omnes emanarunt ab eodem Franciſco, vel eius vxore om-
8 nibus ſuſpectis, & intereſſatis, quæ † proindè nec in antiquis
aliquam faciunt probationem, Aretin. *in cap. cum cauſam nu.*
13. *& ſeqq. de probat.* Loffred. *conf.* 44. *num.* 6. Rot. *diuerſ. dec.*
690. *nu.* 3. *par.* 4. *& coram Cocin. dec.* 2342. *n.* 37. *& coram Buratt.
dec.* 178. *n.* 14. *& dec.* 678. *num.* 5. *par.* 3. *rec.* Tertio, quia fue-
runt emiſſæ incidentèr, & propter aliud, imò cum perſonis
9 non conſanguineis, nec affinibus, † ſed penitùs extraneis,
& non informatis, quorum nihil intererat inquirere de ve-
ritate enunciati, cùm non pertineret ad contractus cele-
bratos, vt aduertunt *Gen. de verb. enunc. quæſt.* 32. Ruin.
conf. 141. *nu.* 10. *lib.* 5. Quartò demùm, quia proceſſerunt in
liguria, & ſic in loco valdè ab Vrbe remoto, & in quo † for- 10
ſan nullus aderet informatus familiæ de Ceuolis in Vrbe de-
gentis, nec intereſſatus, vt poſſet contradicere, vt in his
terminis ponderauit Rota *decif.* 645. *num.* 11. *&* 13 *par.*
4. *rec.*

Multòque minus attendendi ſunt Teſtes ſuper filiatione
d. Franciſci. † Tùm quia fuerunt examinati extraiudiciali- 11
ter ſine citatione legitimi contradictoris, qui ſuas potuiſſet
deſenſiones proponere, Bald. *in l.* 2. *num.* 4. *C. quibus res iudic.
non noc.* Rot. *dec.* 342. *num.* 15. *par.* 6. *dec.* 306. *nu.* 21. *par.* 7. *rec.*
Tùm quia deponunt † de auditu à dicto Franciſco Crauett. 12
conf. 112. *num.* 13. *& in rec. dec.* 308. *num.* 11. *par.* 6. *& coram bo.
me. Card. Celſo dec.* 178. *num.* 4.

Teſtes verò aliàs examinati ad effectum obtinendi licen-
tiam pro matrimonio contrahendo à dicto Franciſco nulla-
tenus, ſunt attendendi ad effectum, † de quo agitur contra 13
tertios quales ſunt Anna, Iulia, & Martia, Poſth. *de manut.
obſer.* 38. *num.* 31. Mant. *dec.* 105. *num.* 8. Caualer. *dec.* 233. *nu.*
5. Rot. *dec.* 305. *num.* 7. *par.* 7. *& dec.* 388. *nu.* 2. *&* 5. *par.* 13. *rec.*
dum maximè nullus ex eis præcisè deponit ſuper filiatione
Franciſci non obſtante conſideratione, quod iſte illos indu-
cendo renunciauerit filium Raynerij, & Teſtes dixerint; *Io
hò conoſciuto il d. Sig. Franceſco,* † quia huiuſmodi dictio, *detto,* 14
poteſt importare relationem ſubſtantiæ rei non tamen quali-
tatis expreſſæ Bald. *in l. ſi cui la* 2. *§. ſi à filio ff. de legat.* 1. *&
conf.* 90. *in fine lib.* 1. & ſequitur *Tuſc. pract. concl. litera D. con-
cluſ.* 296. *num.* 4. *&* 5.

Quæ omnia tanquam de per ſe in ſuo genere imperfecta,
† nec minus coniungi poſſunt ad faciendam plenam proba- 15
tionem, Bald. *in l. Spadonem §. ſi Ciuitatis, ff. de excuſ. tut.*
Alex. *conf.* 180. *num.* 6. *lib.* 2. Mantic. *decif.* 307. *nu.* 11. Coccin.
decif. 2342. *nu.* 58. Carill. *decif.* 136. *nu.* 14. *& decif.* 8. *nu.* 29. *par.*
12. *rec.* & quatenus aliquid concluderent, nihil penitus rele-
uarent, attentis pluribus coniecturis in contrarium, & vali-
dioribus argumentis ſuadentibus Franciſcum non fuiſſe fi-
lium Raynerij. Etenim nullibi conſtat de matrimonio inter
Raynerium, & Reynnam, cùm non fuerit exhibita, nec fi-
des Parochi, nec aliqua ſcriptura promiſſionis dotis, nec fides
Baptiſmatis dicti Franciſci vti filij prædictorum coniugum,
quæ regularitèr eſſe ſolent magna adminicula matrimonij,
† vt de inſtrumento dotali dixit Rota *coram Eminentiſs. Ot-* 16
thob. decif. 251. *num.* 23. *& dec.* 389. *nu.* 13. *par.* 13. *rec.* & de fi-
de † baptiſmatis *ead. dec.* 251. *nu.* 1. 2. *cor. Eminentiſſimo Otthob.* 17
& decif. 409. *num.* 1. *& ſeqq. par.* 5. *recent.*

Prætereà non datur nec minus actus, quod Raynerius co-
habitauerit cum aſſerta vxore, eamque vti talem tractaue-
rit, quodque ex illa ſuſceperit Franciſcum, eumque vti fi-
lium legitimum, & naturalem recognouerit, & tractauerit,
† quodque vti talis fuerit agnitus ab vllo conſanguineo, vel 18
affine, vt notant *gloſſ. in cap. tranſmiſſæ qui fil. ſint legit.* Surd.
conf. 1. *nu.* 61. Rot. *in rec. decif.* 289. *num.* 6. *par.* 1. *& coram Ca-
rill. decif.* 136. *nu.* 19. *& in Romana prætenſæ filiationis* 16. *Fe-
bruarij* 1671. *cor. R. P. D. meo Vicecomite;* Imò potius probatur
continuus ſtatus liber eiuſdem Raynerij, ſiquidem aſſertum
matrimonium prætenditur contractum de anno 1593. & ta-
men ex datis in hodierno Summ. *num.* 3. *& ſeqq.* ipſe de anno
1591. ſe contulit Peruſium, ibique ſtudijs per triennium ope-
ram dedit, deindè ad Vrbem reuerſus Prælaturam aſſumpſit,
& fuit vtriuſque Signaturæ Referendarius, & demum pro-
feſſionem emiſit in Religione Patrum de Monte Carmelo,
ibique obijt; Inſuper idem Raynerius in lite pendente co-
ram Cardinali Blanchetto pro obtinendo augmento alimen-
torum à Tiberio ſeniore articulauit numerum ſuæ familiæ,
& nullam fecit mentionem vxoris, & filiorum, vt in Sum-
mario *num.* 9. † quos veriſimilitèr non tacuiſſet, ſi habuiſſet, 19
vt aduertunt Gratian. *diſcep.* 613. *num.* 10. Ciriac. *contr.* 391.
num. 36. Rot. *coram Mantic. decif.* 331. *num.* 3. *& ſeqq. & co-
ram Biebio decif.* 21. *num.* 3.

Augetur motiuum ex eo, quod in actu ſuæ profeſſionis in
ingreſſu Religionis ampliſſimam fecit renunciationem om-
nium bonorum ad fauorem Ioannis Baptiſtæ, & Franciſci
eius germanorum fratrum, nulla paritèr facta mentione fi- 20
liorum, Sum. *num.* 2. † prout veriſimilitèr illos nominaſſet,
ſi habuiſſet, eiſque bona ſua renunciaſſet, non autem tranſ-
uerſalibus, vt ad excluſionem filiationis ponderant Soccin.
Iun. *conf.* 86. *num.* 41. *lib.* 2. Gabr. *conf.* 25. *num.* 4. *&* 6. *lib.* 1.
Rot. *coram Carill decif.* 136. *num.* 22. *& in rec. decif.* 167. *num.*
23. *par* 8. *& decif.* 347. *num.* 40. *par.* 12. *& in Eugubina
ſucceſſionis* 16. *Nouembris* 1668. *coram Eminentiſſimo Cer-
ro.*

At

At denique multum operatur, quod aliàs *Rota in Romana fideicommissi de Ceuolis de anno 1639. coram Carillo inter eius impress. decis. 141.* firmauerit per obitum Francisci fratris Ioannis Baptistæ, & Raynerij secutum de anno 1638. remansisse extinctam lineam Iulij Cæsaris, quod vtique dici non potuisset, si ex Raynerio ortus fuisset Franciscus defunctus de anno 1649.

Quæ omnia satis superque visa sunt pro deneganda ex isto capite petita immissione, altera tantùm parte informante, &c.

R. P. D. CALATAIV.

Leodien. Parochialis.

Lunæ 20. Februarij 1673.

ARGVMENTVM.

Parochialem esse Ecclesiam, quæ sua habet requisita in præsenti decisione deciditur, ideoque est subiectam concursui, qui nec poterat euitari, quia prætenderetur Monasterio vnita, cùm nec vnio fuerit probata, & per statutum collatiuum excluderetur, atque ideò nec actus iurisdictionales, & perceptio decimarum Abbatis minus sufficere visi sunt.

SVMMARIVM.

1 *Concursus ex dispositione Tridentini, & ex Piana Constitutione requiritur in Ecclesijs Parochialibus.*
2 *Parochialitatem ad inferendam quæ requisita requirantur.*
3 *Testes adminiculati præferuntur testibus contraria deponentibus.*
4 *Testes contra inducentes plenè probant.*
5 *Parochialitas Ecclesiæ eo magis probatur si vti talis fuit ab ordinario collata, & prouisus possessionem accepit.*
6 *Ecclesia Parochialis vnita Monasterio non est subiecta concursui.*
8 *Historiarum libris credendum est.*
9 *Patronus non dicitur Abbas qui nominatos à veris Patronis solum repræsentat Episcopo pro habenda institutione.*
10 *Vnio excluditur si beneficium, vel Ecclesia semper fuit in statu collatiuo.*
11 *Iuspatronatus laicale, si fuerit translatum in Ecclesiam, efficitur Ecclesiasticum.*
12 *Parochialis de Iurepatronatus laicorum si fuerit translata in Ecclesiam, remanet subiecta concursui.*
13 *Beneficium curatum vbi sonat in dignitatem alicuius Ecclesiæ Cathedralis, vel Collegiatæ, non est subiectum concursui.*
14 *Vnionem Ecclesiæ Parochialis cum Monasterio non probat sola perceptio decimarum quæ fit ab Abbate.*
15 *Abbas, vt dicatur verè Parochus vltra exactionem decimarum, cætera quoque emolumenta Parochialia percipere debet, assignata sola congrua Vicario.*
16 *Vnionem non probant actus iurisdictionales exerciti in beneficio, quod prætenditur vnitum, sed simplicem subiectionem.*
17 *Verba* vt asseritur *magis probant negatiuam, quam affirmatiuam inducant.*
18 *Piana Constitutio super concursu Parochialium est munita decreto irritanti, quæ inficit quamcumque obseruantiam contrariam.*

DECISIO XXXII.

SEntentiam latam à R. P. D. meo Beuilaqua declarasi literas Apostolicas Francisci esse exequendas, hodie DD. tamquam validam, & iustam confirmandam esse dixerunt; Validitas enim non fuit in controuersiam deducta, & iustitia resultat ex decisione edita 4. Iulij 1670. coram R. P. D. meo Beuilaqua, in qua firmatum fuit prędictas literas esse plenissimè iustificatas, & præsertim in ea parte deuolutionis narratæ ob non factum concursum requisitum in Ecclesijs Parochia-
1 libus † ex dispositione *Sac. Conc. Trid. sess. 24. c. 18. de reform. & ex Constit. B. Pij V. bullar. in ord. 33.*

Neque ad excludendam Parochialitatem suffragari possunt testes nuper mediante remissoria ex parte Henrici examinati, quia plures ex ijs apertè deponunt controuersam Ecclesiam S. Christophori esse Parochialem, dum dicunt illam habere suum proprium Rectorem ad ministrandum curam animarum absolutè, & independentèr ab alio S. Veronæ, & & vtrumque habere suum populum subditum, separatum, & distinctum ab alio cum suis limitibus, designando, & specificando etiam terminos d. Ecclesiæ Sancti Christophori, vt in
hodierno Summario Francisci *num. 14. 15. & 16.* † quæ sunt 2
requisita necessaria ad inferendam Parochialitatem, vt aduertit Gonzal. *super reg. 8. gloss. 6. num. 35. vsque ad 42.* & vlterius subdunt prædictum Rectorem semper fuisse solitum interuenire Concilio, S. Remacli, & in eo habere vocem actiuam, & passiuam, pluriesque fuisse assumptum in Decanum eiusdem Concilij; Addentes, quod tale officium dari non solet, nisi ijs, qui sunt veri, absoluti, & independentes Curati,
vt in dicto Summario *num. 29.* † Qui Testes tamquam ad- 3
miniculati ab attestatione ipsius Curati S. Veronæ, & Abbatis S. Laurentij, necnon à pluribus enunciatiuis relatis in d. præterita *decis. §. quod verò*, præferendi sunt alijs contrarium deponentibus, vt dixit Rota *coram Bichio dec. 138. n. 16. & decis. 255. num. 31. & in rec. decis. 140. num. 7. & 232. num. 6. part. 14.* &
contra inducentem † plenè probant *l. si quis testibus, ibique* 4
DD. C. de testib. Rota *dec. 167. n. 28. & decis. 182. num. 7. p. 1. rec.* & d. Parochialitas est indubitata, dum Ordinarius vti talem
contulit Henrico, † qui illius possessionem apprehendit vti 5
de Parochiali, vt in præterita *decis. §. quod verò.*

Minus releuant plura deducta ad probandum Ecclesiam
S. Christophori fuisse vnitam Monasterio S. Laurentij, † & 6
per consequens non esse subiectam concursui, iuxtà *dec. 330. num. 10. par. 9. rec.* Nam instrumentum donationis factæ de anno 1034. ab Episcopo Reginaldo, non loquitur de Ecclesia S. Christophori, nec illam potest comprehendere, vtpotè longè post donationem ædificatam, nempè de anno 1177. vt deponunt Testes eiusdem Henrici dati in Summario Francisci
num. 5. † & comprobat historia gestorum Pontificium Leo- 7
dien. cuius particula data fuit in Summario responsionis Francisci *num. 1.* & aduertit Rota *decis. 65. n. 15. & seqq. par. 11.*
rec. vltra quod ex simplici † donatione non infertur ad vnio- 8
nem, vt dixit Rota *coram Greg. decis. 142. num. 3. & coram Vbaldo decis. 138. num. 4. & coram Eminentiss. Ottbob. decis. 179. nu. 12.* idque etiam fassus fuit pluries iudicialitèr d. Henricus allegando d. vnionem esse improbabilem, minusque ius præsentandi spectare ad Abbatem S. Laurentij, præterito Summ. Francisci *n. 2.*

Nominationes Rectorum, quæ prætenduntur factæ ab Abbate eiusdem Monasterij, neque vnionem, neque iuspatronatus concludunt, quia ex facto constat iuspatronatus antiquitus resedisse penes Coquinos Confratres laicos, vt demonstrant plures continuatæ præsentationes effectum sortitæ, & deindè per istorum suppressionem fuisse translatum in Moniales Anglicanas Ordinis Sancti Sepulchri Ciuitatis Leodien. quæ in locum dd. Coquinorum fuerunt subrogatæ, ex speciali Breui Innocentij X. & quamuis Abbas nominatos à Coquinis, & Monialibus repræsentare solitus fuerit Ar-
chidiacono pro habenda institutione, † non tamen dici po- 9
test verus patronus, sed patronorum executor, vt in specie probant Gambar. *de offic. legat. lib. 3. num. 392. & seqq.* Azor. *instit. moral. par. 2. lib. 5. cap. 28. quæst. 2. sub lit. C.* Garz. *de benef. par. 5. cap. 1. num. 616.* Lotter. *de re benef. lib. 2. quæst. 15. num. 13.* Rota *decis. 981. num. 6. par. 1. rec.* Et exindè duo resultant, alterum quod dum d. Ecclesia fuit semper in statu collatiuo, & de Rectore prouisa à supradictis Patronis, quoties vacatio suc-
cessit, non potest prætendi esse Monasterio vnita, † quia be- 10
neficia vnita numquam vacant, & nihil magis vnioni repugnant, quam status collatiuus, *cap. cum accessissent de constit. Clem. prima, §. quidam Ecclesias de excess. Prælat.* Lotter. *de re benef. lib. 1. quæst. 28. num. 104.* Rota *coram Emin. Ottbob. decis. 179. num. 3. & 4.* Alterum, quod licèt de tempore, quo iuspatronatus residebat pènes Coquinos, qui erant merè Laici, vt colligitur ex d. Breui Innocentij X. non fuisset necessarius
concursus, † nihilominus post translationem factam in dd. 11
Moniales effectum fuit Ecclesiasticum, Rota *dec. 769. num. 23. & 25. coram Buratt. & decis. 740. num. 2. par. 2. rec.* & per conse-
quens concursui † subiectum, Massobr. *in prax. hab. conc.* 12
prælud. 7. dub. 25. Garz. *de benef. part. 9. cap. 2. num. 26. & seqq.* qui concursus non euitatur ex iurisdictione, quam Curati
S. Christophori exercent in † Beghinas, quia non agitur de 13
beneficio curato, quod sonet in dignitatem alicuius Ecclesiæ Cathedralis, vel Collegiatæ, vt aduertit Fagnan. *in*

cap.

cap.cum sit numero vigesimo septimo de ætat. & qualitat.

Probationes, quod Abbates decimas percipiant non loquuntur de Parochia S. Christophori, sed alia S. Veronæ Monasterio vnita, & in omnem casum simplex perceptio decimarum non præsefert vnionem, seù retentionem curæ ha-
14 bitualis, † cum iure speciali percipi possint etiam ab eo, qui non sit Parochus, Gonz. *ad reg.8.gloss.6.num.56.* Lotter. *quæst. 28.par.1.num.54.* Rota *decis.52.num.33.par.2.diuers.* & tunc solum inferri posset ad vnionem extinctiuam rituli, vel ad cu-
15 ram habitualem, † quando vnà cum decimis Abbas perciperet etiam cætera emolumenta parochialia, assignata Vicario certa congrua, iuxtà doctrinam Abb. *in cap.exposuisti in fin. de Præb.* Zabarell. *in Clem.1.n.10.de offic.Vicar.* Rot. *decis.316. n.4.& 6.par.4.tom.2. rec.*

Actus iurisdictionales exerciti ab Abbate non arguunt
16 vnionem, † sed solum subiectionem, vt dixit Rota *coram Emin.Ottbob.dec.179.n.19.*

Quod denique Franciscus in literis suæ prouisionis hanc vnionem fassus fuerit, nullam pariter habet subsistentiam, quia vnio fuit narrata per verbum assertiuum, ibi: *vnita esse*
17 *asseritur*, † quod potius importat negationem, quam confessionem vnionis, vt respondit Rota *in Vicen. Iurispatron. 9. Dec. 1637. coram Pirouano.*

Constito ex prædictis de Parochialitate, & penitus exclusa vnione, nullum fieri potest fundamentum in obseruantia non
18 facti concursus, † quia Piana Constitutio decreto irritanti munita quamcumque longæuam obseruantiam inficit, & annullat, vt in specie respondit Rota *decis.443.num.5.& 6.par.5. tomo 2. rec.*

Et ita vtraque &c.

R. P. D. BOVRLEMONT.

Romana Domus in Burgo.

Lunæ 20. Februarij 1673.

ARGVMENTVM.

Prima concessio emphyteusis in secunda alterata, & ampliata, vbi concurrit beneplacitum Apostolicum, etiam à sola centenaria præsumptum vnà cum obseruantia subsecuta, non attenditur, sed secunda seruatur; Indè plurima de contractibus emphyteuticis, eorumque renouatione adducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteusis Ecclesiastica an possit esse simul ex pacto, & prouidentia, ac etiam transitoria ad extraneos.*
2 *Inuestituræ posteriores habentes diuersam formam in substantialibus, dicuntur esse nouæ concessiones, & à prioribus diuersæ.*
3 *Inuestitura posteriores derogant prioribus, à quibus censetur recessum, & quando.*
4 *Beneplacitum Apostolicum, & causa vtilis Ecclesiæ requiritur in alteratione prioris inuestituræ.*
5 *Causa vtilis, & beneplacitum in alienatione bonorum Ecclesiæ requiruntur, & per centenariam præsumuntur, & sup. num.4.*
6 *Causa vtilis alienationis bonorum, Ecclesiæ non constito de contrario suppletur ex beneplacito præsumpto.*
7 *Præsumptio vna ex alia præsumptione oritur, vbi vna venit in consequentiam alterius.*
8 *Centenaria præscriptio in alienatione bonorum Ecclesiæ explicitè præseruatur à constitutione Vrbana.*
11 *Centenaria præscriptio cepta ante constitutionem Vrbanam, suffragatur etiamsi postea, & vsque ad diem motæ litis fuerit completa.*
12 *Relatio propter incompatibilitatem referentis cum relato fieri non potest omnimodè sed tantum quoad non innouata, exceptis alijs incompatibiliter expressis, & num.seqq.*
14 *Inuestituræ posteriores non recipiunt interpretationem à prioribus, sed earum tenor attenditur.*
15 *Contractus talis præsumitur, qualem verba contrahentium demonstrant.*
16 *Recognitio Domini directi cum receptine laudemij etiam sine alio instrumento habet vim nouæ inuestituræ.*
17 *Generatio emphyteusis dinumerari debet ab emptore, cui noua sit concessio posthabitis generationibus venditoris.*
18 *Nominationem obtinet institutio hæredis, vbi non agitur de præiudicio alterius vocati in casum nominationis non factæ.*
19 *Inuestitura noua reputatur consensus præstitus à proprietario cum receptione Laudemij.*

DECISIO XXXIII.

Reuocato per Sententiam Rotalem Eminentissimi Carpinei præuia illius decisione edita 28. Iunij 1669. mandato de associando obtento in Tribunali A. C. à Patribus Sanctæ Mariæ Traspontinæ proprietarijs, ad controuersam domum ex Capite tertiæ generationis inuestitorum extinctæ, ac successiuè prolata, in gradu appellationis à R. P. D. meo Viceomite contraria sententia præuijs binis decisionibus emanatis 19. Nouembris 1670. * & 13. Iunij 1672. fuit hodie coram me dubitatum, an hæc Sententia Rotalis sit confirmanda, vel infirmanda, & præualentibus apud Dominos fundamentis decisionis Eminentissimi Carpinei, ac alijs deductis ab Informantibus pro possessore existimarunt d. sententiam prioris reuocatoriam esse infirmandam.

Illius namque fundamenta constituuntur in inuestitura anni 1541. quæ vti concepta pro Carolo Saraceno, & Anna Coniugibus ad tertiam generationem, & vnicam nominationem earum aliqua non existente, dicebatur non esse transitoriam ad Maynerium possessorem extraneum, ac etiam in secunda, quam Thomas Dionysius, qui à dictis Coniugibus domus emit reportauerat de anno 1550. à Patribus Proprietarijs, pro se, & hæredibus suis, & sic tantùm pro illis de sanguine iuxtà naturam emphyteusis Ecclesiasticæ, & prout latiùs habetur in decisionibus Reuer. Pat. Dom. mei Viceomitis.

Verùm animaduerterunt Domini huiusmodi inuestituras fuisse posteà ritè, & rectè innouatas per binas alias posteriores, quia Io: Andreas Gauagna controuersiam domum emit à d. Thoma Dionysio, de anno 1551. pro se, suisque filijs masculis filiabus fœminis, ac suis hæredibus, & in posterum successoribus quibuscumque, Patresque proprietarij, præuia matura deliberatione omnium contentorum in instrumento huiusmodi venditionis, ac receptione Laudemij, & Canonum illi consenserunt, Summ. Maynerij d. 5. Decemb. 1672. *num.1.& 3.* vnde verba præfata, absque vllo inconuenienti operantur, vt hæc eadem emphyteusis sit ex pacto, & prouidentia existentibus filijs, & filiabus, † illis verò defectis sit 1
transitoria ad quoscumque etiam extraneos, Peregr. *cons. 5. n.46.lib.1.* Vrsin. *de Feud. p.2.q.1. num.11.* Dunoz. Iun. *decis.748. sub num.22.& decis.760. num.1.in fine, in Romana Casalis mediæ vtæ 15. Maij 1662. §. præterea vers.cum non sit inconueniens coram Illustrissimo Beuilaqua.*

Prout Io: Baptista Gauagna filius, & hæres præfati Io: Andreæ vendidit anno 1588. eandem domum Annibali Petrasanctæ, pro se, hæredibus, & successoribus quibuscumque, & similiter Patres proprietarij informati de omnibus contentis in hoc secundo instrumento receptis ab emptore laudemio, & canonibus huic venditioni consenserunt, d.Sum. *num.2.* vndè hæ posteriores concessiones propter diuersam formam, quam continent in substantialibus, † cum dicantur nouæ, & à 2
prioribus diuersæ, ex Ruin. *cons.20.num.7.lib.1.* Grat. *cons.4.nu. 10.lib.1.* Mantic. *de tacit.lib.23.tit.21.num.13.* Fulgin. *de emphyt. tit. de coniect. quæst.9. num.12.* Osasch. *decis.23. num.22. & seqq.* Rota *decis.165.num.10.& seqq.par.10.rec.Greg. decis.522.nu.19.* Bich. *decis.517.num.8.* vbi licèt emanauerint sub commemoratione antiquarum veniunt attendendæ, non autem priores,
† à quibus per habentes potestatem, de consensu eorum, quorum interest, sine errore, vel metu, fuit ritè, & rectè recessum, 3
Alciat. *cons.13.num.14.lib.3.* Mantic. *de tacit.lib.23.tit.21.nu.18. in princip.& in fin. vers. vnde si communi,* Rot. *decis.603. num.6. part.4. tom.3. rec.* Dunoz. iun. *decis. 748. num.44. in fine.* Caril. *decis. 36. num. 9. in Foroliuien. seu nullius Castrorum, 4. Iulij 1668. §. sed ad primam in fine, coram Reuerendissimo Albergato Decano.*

Ritè autem, & rectè fuit recessum à prioribus inuestituris, cum alteratione formæ substantialis interuenientibus Beneplacito Apostolico, † & causa vtili Ecclesiæ, iuxta *Extra-* 4
uag. Ambitiosæ de reb.Eccles.non alienan. Royas *decis.132.nu.11. & in Romana vineæ 2. Maij 1661. §. non obstat coram Eminentiss. Cerro.* Siquidem causa vtilis, & beneplacitum visa sunt DD. iustificari, quoad inuestituram anni 1551. in qua primariò in-

sistebat

5 fiſtebat † Mainerius, ex curſu 115. annorum, ad diem vſque
motæ litis continuato, vt de beneplacito tradit Rot. *deciſ.268.*
num.18.par.12.& in deciſ.510.num.9.par.13.rec.in Senen. Emphyt.
17.Martij 1664.§.& licet coram bo.me.Emerix, in Rom.Domus 30.
Maij 1672.§.primo licet coram R.P.D.meo Emerix, & de cauſa
6 vtili, non conſtito de contrario, † vt hic, quod ſuppleatur ex
eodem beneplacito præſumpto, Rot.*deciſ.277.num.5.& 6.p.5.*
deciſ.94.num.9. deciſ.212.num.10. deciſ.254.num.20.part.7.rec.
Mantic. *deciſ.101.num.3.* qui reſpondet obiecto, quod probè hic
7 vna præſumptio, † ex alia oritur, vbi vna venit in conſequen-
tiam alterius, vt in *d.deciſ.510.n.11.p.13.rec. & in d.Senen. Em-*
phyt. 17.Martij 1664.§.quia præterquod verſ.in hoc caſu, coram
bo.me. Emerix.

8 Et centenariam, ad hunc effectum rectè admiſerunt † Do-
mini concurrente obſeruantia copulatiuè neceſſaria, cum
qua qualitate tranſeunt præcitatæ authoritates, & adductæ
in 1. deciſ.R.P.D.mei Vicecomitis, §.ob defectum poteſtatis verſ.
& quamuis decisio, poſt ſiquidem duos menſes hanc eandem
inueſtituram anni 1551. confirmauit Pater Generalis Reli-
gionis d.Summ.*num.3.* in fine, & poſtea anno 1588. explicitam
venditionem, eiuſdem domus, pro ſe, hæredibus, & ſucceſſo-
ribus quibuſcumque idem Patres admiſerunt, qui ab vtriſque
emphyteutis domus pacificè poſſidentibus, vſque ad diem
motæ litis canones perceperunt; vnde ex his longi temporis
9 lapſu probata obſeruantia, † fruſtrà obijcitur de defectu be-
neplaciti Apoſtolici, *ad Rotam in Romana Domus 25.Iunij 1668.*
§.concurrit etiam coram Illuſtriſs. Beuilaqua, & 30.Maij 1672.§.
obſeruantia coram R.P.D.meo Emerix.

Nec præſumptum hoc beneplacitum, ex centenaria reſul-
tans ſuſtulit *Conſtitutio Vrbana edita de anno 1641.nouo Bullar.*
10 *47.tom.4.* † quia in eadem explicitè centenaria præſeruatur,
vt aduertit ad *d.deciſ.12.num.33.par.3.rec.* Rot. *deciſ.268.n.22.*
& deciſ.398.nu.4.par.12.rec. & in d.Romana vineæ 2.Maij 1661.
§.non obſtat in fine coram Eminentiſſimo Cerro, d.Senen. Emphyt.
17.Martij 1664.§.non obſtat etiam bo.me.Emerix, & in d.Romana
Domus 30.Maij 1672. §.idque non obſtante coram R.P.D.meo
Emerix, non obſtante, quod de dicto anno 1641. editæ Conſti-
11 tutionis non eſſet completa, † quia vltra reſponſiones in de-
ciſione Eminentiſſimi Carpinei *§.non obſtat, quod ſolitum*, Do-
mini in eam deuenere ſententiam, quod centenariæ dinume-
ratio fieri debeat, vſque ad tempus motæ litis, de quo, vt dixi-
mus, fuit pluſquam completa, ne alitèr illi, quàmuis expreſsè
præſeruatæ locus præcludatur innixi authoritati Rotæ com-
probatæ in *d.Romana Domus 30.Maij 1672.§.nec obſtat quod co-*
ram R.P D.meo Emerix.

Minus prætata deſtruit relatio habita in hac inueſtitura
anni 1551. ad præcedentem anni 1550. approbatam pro ſe,
& hæredibus ſuis, quaſi quod noluerint contrahentes, ab il-
lius forma recedere, vt ſupponunt deciſiones R.P.D. mei Vi-
cecomitis.

Quia reſponderunt Domini ex eo quod hæc poſterior ex-
preſsè concepta eſt pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſ-
cumque, priores verò ad tertium genus, ſeù pro hæredibus
12 ſanguinis, † propter hanc explicitam incompatibilitatem
poſterioris, cum prioribus non poſſe ad illas omnimodam fie-
ri relationem, ſed tantùm quoad non innouata, exceptis alijs
expreſsè, & incompatibilitèr diſpoſitis, ſequendo Becc. *conſ.*
101.num.79.& 80. Surd. *conſ.440.num.94.verſ.vbi vult, quod Con-*
ceſſio, Ruin. *conſ.20.num.7.verſ.non obſtat, & num.8.lib.1.* Merl.
deciſ.420.num.16.& deciſ.454.num.28.& 29. & in ſpecie de rela-
tione cum pactis, modis, formis, canone, promiſſione, obliga-
tionibus, latius in præcedenti conceſſione expreſſis, & prout,
13 & ſicut tunc domus conceſſa fuit, † quod intelligatur præ-
terquam quoad expreſsè immutata, Rota *coram Dunoz.ſen.*
deciſ.125.num.5. & 7. vnde interpretationem à prioribus ne-
14 quit recipere, † ſed tanquam facta diuerſis perſonis, illius
tenor inſpici debet Carill. *dec.36.n.10.*

Inſtrumentum autem anni 1551. eſſe veram emptionem,
& venditionem, quæ dederit cauſam nouæ inueſtituræ; non
autem nudam litis ceſſionem transferentem in ceſſionarium
nudum ius cedentis ad tertium genus inueſtiti deprehende-
runt Domini ex lectura inſtrumenti, in quo non ſteterunt
partes, in puris terminis nudæ ceſſionis, & poſitionis vnius in
locum alterius; ſed vlterius progreſſæ fuerunt ad veram, &
formalem emptionem, & venditionem tam attenta narrati-
ua, ibi vendere decreuit &c. quam diſpoſitiua ibi vendidit &c.
ac titulo venditionis &c. hanc autem venditionem &c. adeo-
ut contractum iſtum meritò cenſuerint emptionis, & vendi-
15 tionis, † qualem illum præſeferunt verba contrahentium,
Rot. *deciſ.175.num.4.par.13.rec.* Zarat. *dec.102.num.6.in Roma-*
na Caſalis mediæ viæ 15.Maij 1662.§. verba quidem coram R.P.
D.meo Beuilaqua, in Romana Domus 25.Iunij 1668.§.ſi quidem
verſamur coram eodem; cumque ſuper eo Patres Proprietarij
recognouerint emptorem in nouum emphyteutam per me-
dium formalis conſenſus in eodem contractu reſeruati, ac
receptionis laudemij, & canonum huiuſmodi recognitio ob-
tinet vim † nouæ inueſtituræ, etiam ſine inſtrumento, quod 16
ſolum fit ad maiorem cautelam, Rot. *dec.182.num.12.par.6.*
rec.deciſ.388.num.9.par.12.deciſ.113.num.3.part.13.in Romana
Cenſus 4.Iulij 1659.§.Secundo in fin. coram Illuſtriſſimo Beuila-
qua, & in Romana Domus 27.Maij 1672.§.Collegium etenim
coram me, & in deciſion. Cauſæ coram Eminentiſſimo Carpineo
§.Quare.

Rurſus eſto etiam, quod ad ſenſum Patrum Proprietario-
rum eſſet attendenda inueſtitura anni 1541. facta ad tertiam
generationem, & vnicam nominationem, & ad illius nor-
mam reducendæ poſteriores, ac ſi ad tertium genus, & vni-
cam nominationem factæ fuiſſent adhuc perſtiterunt Domi-
ni pro excluſione deuolutionis.

Maynerius etenim tutus eſt beneficio nominationis in de-
fectum vnius ex generationibus eis dinumeratis, vt infra; non
autem vt dinumerant Patres, quod ſcilicet prima generatio
defecerit in Io: Andrea Gauagna, vti poſito in locum Caroli
Saraceni, & Annæ coniugum, vigore prælationis eidem met
iure inquilinatus competentis, quod inſubſiſtens apparet ex
firmatis in *§.Inſtrumentum autem*. Secunda verò in Anniba-
le Petraſancta, vti ſubrogato Io: Baptiſtæ Gauagnæ, in ſecun-
da generatione exiſtenti tamquam filio d.Io: Andreæ; & deni-
que tertia in perſona Alexandri Petraſanctæ vti filij præfati
Annibalis, qui proindè nominare non potuerit, ex quo omnes
generationes extiterunt.

Domini etenim exiſtimarunt generationes alias dinume-
randas eſſe in hoc caſu, quo domus à primo inueſtito, vſque
ad vltimum tranſiuit per contractum veræ emptionis, & ven-
ditionis ſemper à Patribus proprietarijs approbatum, cum re-
cognitione noui emphyteutæ, † quod ſcilicet dinumerari 17
debeant de nouo à perſona cuiuſlibet emptoris, ac ſi noua co-
neſſio fieret poſthabitis generationibus venditorum, vt tra-
dit Giouagn. *conſ.44.ſub num.52.lib.2.* Ancar. *conſ.63.num.2.&*
3. Caſtr. *conſ.329.ſub num.2.colum.3.in princ.verſ.reſpondetur,*
quod hoc lib.2. Ciriac. *contr.14.num.20.& ſeqq.* Rota *deciſ.182.*
num.1.& 4.par.6.dec.388.num.10.par.12.& deciſ.113.nu.2.par.
13.rec.

Vnde, cùm vltima venditio de Patrum conſenſu facta
fuerit Annibali Petraſanctæ de anno 1588. ex præfatis in An-
nibale defecit prima generatio, cumque reliquerit Alexan-
drum filium in ſecunda generatione poſitum, eo defuncto ſi-
ne filijs defecit ſecunda generatio, nec tertia valuit exiſtere,
in cuius proindè defectum rectè Alexander in ſecunda gene-
ratione poſitus nominauit ad hanc emphyteuſim Mayne-
rium modernum poſſeſſorem, mediante vniuerſali inſtitu-
tione de eo facta in vltimo teſtamento, d. Summ. *nu.5.* quam
obtinere vim nominationis, † quoties, vt hic, non agitur de 18
præiudicio alterius vocati in caſum nominationis non factæ,
firmant Calder. *de emphyt.lib.2.quæſt.7.num.43.* Burſatt. *conſ.*
378.ſub num.14.lib.4. Caſtill. *contr.lib.4.cap.13.num.12.* Rot. *dec.*
350.n.10.p.4.tom.2.rec. Dunoz. ſen. *dec.155.& iun. dec.907. vtro-*
bique num.1.& 2. vltra quod etiam in vita donauit eidem in
ſpecie domum hanc, cum ſuis honoribus, & oneribus, d. Sum.
num.6.

Hinc non ſubſiſtit reſponſio deciſionis R.P.D. mei Vice-
comitis, quod Io: Baptiſta Gauagna, qui vendidit Annibali
Petraſanctæ, non potuerit ius iſtud, quod non habebat in An-
nibalem transferre, dum ex firmatis illud transferunt Patres
mediante eorum conſenſu, & eo ſtante, non attenduntur ge-
nerationes primi inueſtiti, in qua ſententia ſe ſundat d. deci-
ſio; ſed de nouo, & ex integro generationes cuiuslibet empto-
ris non obſtantibus in contrarium adductis, quibus ſatis reſ-
ponſum exiſtimarunt Domini ab Informantibus pro May-
nerio in binis propoſitionibus, & potiſſimum deciſiones *Peu-*
tingerij 259.num.15.& ſeqq.& deciſ.336.num.5.& ſeq. non ap-
plicantur, quia vt in hac poſteriori declaratur, loquuntur in
caſu, quo Eccleſia Domina directa ſimpliciter conſenſit, nec
liberauit primum emphyteutam, imò expreſsè præſeruando,
vt ſeruentur, & adimpleantur contenta in inſtrumento inue-
ſtituræ factæ venditrici, quæ non concurrunt in præſenti, vbi
præſtitus fuit conſenſus cum libera recognitione acquirentis
in nouum emphyteutam per receptionem laudemij, & cano-
num huiuſmodi conſenſus, † vt firmauimus ſupra, obtinet 19
vim nouæ inueſtituræ etiam ſine nouo inſtrumento, ex addu-
ctis in *§.Inſtrumentum autem in finem.*

Et ita poſt binas propoſitiones reſolutum, vtraque &c.

Al-

Altera ex decis. In hac causa est impressa parte 16. decis. 350. & altera in praeced. part. 17. decis. 354.

R. P. D. MATTHÆIO.

Rauennaten. Emphyteusis.

Lunæ 20. Februarij 1673.

ARGVMENTVM.

Cum regulare sit, quod emphyteusis Ecclesiastica ad tertiam generationem concessa pro se, filijs, & nepotibus, fœminas non comprehendat, ab hac regula non receditur ex sola proprietate sermonis, sine verisimili interpretatione, vel extensione; minus etiam ex eo, quod bona prætendantur sterilia, & per emphyteutas ad culturam redacta, quia non fuerat probatum illa cura, & sumptibus possessorum fuisse effecta fertilia, cùm potius ex fluminis alluuione id processisse detegatur.

SVMMARIVM.

1 *Inuestitura bonorum Ecclesiæ strictè interpretanda est.*
2 *Masculinum in præiudicium Ecclesiæ non concipit fœmininum.*
3 *Emphyteusis contractus est stricti iuris, & in eo non fit extensio de vno ad aliud, vel de expresso ad omissum.*
4 *Regula non receditur ex sola proprietate sermonis, sed ex clara, & verisimili interpretatione siue extensione.*
5 *In Emphyteusi bonorum Ecclesiæ quæ sunt redactæ ad instar allodialium, etiam fœminæ comprehenduntur.*
6 *Dispositio à iure comuni exorbitans, & continens priuilegium laicorum, ac præiudicium Ecclesiæ est strictè interpretanda, & non recipit extensiones.*
7 *Verbum* data *sine læsione recti sermonis non potest referri ad verbum* danda.
8 *Contractus bonorum Ecclesiæ sine beneplacito Apostolico tam expresso, quam præsumpto attendi non debet.*
9 *Renouatio emphyteusis non potest dici transitoria ad hæredes, si hæc qualitas in prima inuestitura non adest.*
10 *Emphyteusis de bonis Ecclesiæ sterilibus concessa ad meliorandum efficitur transitoria ad quoscumque hæredes, & vid. num. seqq.*
12 *Emphyteuta probare tenetur bona sterilia Ecclesiæ sibi in emphyteusim concessa ad meliorandum, suis sumptibus fuisse ad culturam redacta.*
13 *Bona Ecclesiæ, vt fiant transitoria ad hæredes quia fuerunt ad culturam redacta, eadem cultura probari debet facta in totum industria possidentium.*
14 *Sterilitas bonorum excluditur si illa probantur esse apta aliquos fructus reddere.*
15 *Emphyteusis bonorum Ecclesiæ non potest transire ad extraneos ex eo solum, quod inuestitus aliqua melioramenta contulerit.*
16 *Bona sterilia in emphyteusim recepta cum onere redigendi ad culturam, probare debent effecta fertilia solis sumptibus emphyteutæ, non autem ex aliquo speciali accidenti.*
17 *Emphyteuta probare debet aliunde quam ex sola possessione se ipsum redegisse bona ad culturam, cum meliorari potuerint ab alio.*
18 *Historiarum libris in factis antiquis plenè creditur.*
19 *Emphyteuta finita emphyteusi non excluditur à fructu suarum meliorationum ex facto Domini, sed ex propria conuentione, & consensu.*

DECISIO XXXIV.

INstantibus Petra, & Francisca filiabus Hyppoliti immitti in bonis emphyteuticis, de quibus agitur ad Sanctam Rauennaten. Ecclesiam spectan. vti comprehensis in inuestitura facta de anno 1626. ad illius fauorem pro se, filijs, & nepotibus, Rota sub die 15. Martij 1669. proponente Eminentissimo Cardinali Carpineo illis competere immissione tam ex interdicto quorum bonorum, quàm ex remedio *l. fin. C. de edict. D. Adrian. tollen.* censuit; At in repropositione causæ per me facta sub die 20. Februarij 1673. dato dubio; An sit standum, vel recedendum à decisis pro hac vltima parte fuit à DD. responsum.

Verissimum siquidem est bona, de quibus agitur spectare ad Ecclesiam Rauennaten. quoniam inuestitura facta ab eadem, fuit de anno 1597. ad fauorem Æquitis Aldobrandini, & deindè de anno 1626. renouata ad fauorem Hyppoliti pro se, filijs, & nepotibus, ex qua non possunt comprehendi Petra, & Francisca contra formam præcisam illius inuestituræ, † quæ ne præiudicium Ecclesiæ oriatur strictè interpretanda venit, Bald. *in l. 2. num. 7. post princ. C. de iur. emphyt.* Suarez *in l. veteris in princ. ff. de pactis*, Dec. *in cap. in præsentia num. 46. de probat.* Gab. *de verb. signif. concl. 6. num. 102.* Fulgin. *de iur. Emphyt. de success. quæst. 9. num. 2.* Rota *in magistrali decis. 125. p. 2. diuers. per tot. præcipuè num. 13. & 20. & in rec. decis. 176. num. 4. part. 5. & in Rauennaten. bonorum 7. Iunij 1666. §. Defuncto enim coram R. P. D. Taia.* Non solum quia masculinum in præiudicium Ecclesię non concipit fœmininum, ex quo aliàs odium contra Ecclesiam induceretur, † cuius fauore semper fauorabilior interpretatio capienda est, Alexander *conf. 61. num. 4. vers. non obstat. lib. 1.* Gab. *d. concl. 6. de verbor. signif. num. 102. cum duobus seqq.* verum etiam quia hoc procedit de matura contractus emphyteutici, † qui cum sit stricti iuris, non extenditur de vno ad alium, & quod est omissum haberi debet pro omisso, nec de expresso ad omissum fit extensio, itaut recedi debeat à proprietate verborum, *l. quidquid astringendæ, vbi DD. ff. de verb. obligat.* Tiraquell. *de retract. lignag. lib. 1. §. 35. gloss. 1. in princ.* Couar. *in relection. par. 2. §. 6. num. 2. post med. vers. ex quibus.*

Circa hanc regulam tria adducuntur in decisione in §. *non obsistit, & duobus seqq.* in quibus nititur resolutio capta ad fauorem dd. fœminarum, & pro exclusione inuestituræ à Manzono obtentæ. Primum consistit in obseruantia Concordiæ, secundum ex inuestitura antecedentèr facta alijs fœminis, & tertium, quod huiusmodi bona ante concessionem essent valliua, & paludosa; sed nullum ex his subsistit, & ideò semper firma remanebit regula iam stabilita, † à qua non receditur ex sola proprietate sermonis, sed ex clara, & verisimili interpretatione, siue extensione, *l. seruis legatis in princ. ff. de leg. 3. l. cum in adoptiuis §. quæ in filio, C. de adopt.* Gab. *de verbor. signif. concl. 6. num. 39.*

Quoad primam limitationem, quod huiusmodi bona controuersa virtute concordiæ inter Clericos, & laicos Rauennæ initæ sint redacta ad instar allodialium, † cuius vigore fœminæ comprehenduntur, iuxtà *conf. Ancharan. 125. num. 4.* animaduertendum est duas esse concordias, quæ adducuntur; si enim intelligit decisio illas debere comprehendi vigore concordiæ, quæ dicitur noua facta de anno 1434. & reperitur impressa in volumine Statutorum d. Ciuitatis lib. 4. cap. 14. facilius erit responsio, quod in illa non comprehenduntur bona Archiepiscopalia Ecclesiæ Rauennaten. ex quo in ea expressè disponitur, quod eius respectu remaneat firma concordia antiqua his verbis: *Et quod omnia, quæ sunt in Concordia antiqua intelligantur per hanc nouissimam Concordiam reuocata, excepto, quod Concordia antiqua remaneat firma in Domino Archiepiscopo, & eorum quæ sunt San. Rauennaten. Ecclesiæ de directo dominio;* Si autem eorum intentionem mulieres inuestitæ fundant in alia concordia antiqua facta de anno 1193. impressa in eodem volumine fol. 64. remanebunt circundatæ duriori difficultate, quoniam ista concordia cùm inita fuerit inter Clericos, & laicos Rauennæ 400. & vltra ab hinc annis non comprehendit hæc bona emphyteutica post tot sæcula inuestita, & vti dispositio à iure communi exorbitans, & continens priuilegium laicorum in præiudicium Ecclesiæ, † est strictè interpretanda, & non recipit extensionem ad futuras concessiones, *cap. cum Capella de priuil. cap. cum ad audientiam il 2. de Ecclesijs non ædif. Clementina prima in fin. de Cens.* Marcabr. *in terminis conf. 26. num. 9. cum seq. num. 108.* Rot. *coram Merlin. decis. 86. num. 8. & sequ. & coram Rojas decis. 402. num. 8. & decis. 444. num. 9. & 10. & coram Dunoz. iun. decis. 607. num. 18.* quam veritatem nobis etiam suaderant verba ipsiusmet concordiæ, dum loquitur quoad bona prædicta in emphyteusim data, † quæ sine læsione recti sermonis adamptari non possunt ad bona in emphyteusim in posterum danda, *l. Iulianus in fin. de legat. 2.* Felin. *cap. fin. de constit.* Rot. *d. decis. 86. num. 11. coram Merlino.* Cumque huiusmodi concordia careat beneplacito Apostolico tam expresso, quàm præsumpto, † eo quia deficit obseruantia in nihilo attendi debet sicuti in terminis dictum fuit *in alia Rauennat. Emphyt. 11. Martij 1672. §. de Concordijs coram R. P. D. Taia.*

Eoque minus turbat secunda limitatio, quod de dd. bonis fuerit

fuerit reinuestita altera fœmina Catherina de Maynardis,
quoniam verum est ipsam fuisse reinuestitam, sed negari non
potest Petrum Paulum d. Catherinæ patre simul pro indiuiso
cum fratribus de Loredanis pro se, filijs, & nepotibus antea
non fuisse in dd. bonis inuestitum, sicut etiam prius fuerant
inuestiti alij masculi, vt in Summ. illorum de Manzonis *num.*
1. & 2. Vnde concessio facta Catherinæ, cùm dici non possit
primordialis, sed potius renouatio ex quadam æquitate facta
tanquam proximiori, ex quo Ecclesia noluit illam pro se reti-
nere, nullam censeri debet induxisse alterationem, aut mu-
tationem naturæ præcedentium inuestiturarum, & ideo si
prima inuestitura non fuit transitoria ad hæredes, ex hac re-
9 nouatione istam qualitatem assumere nequit, † & semper à
prima tamquam à sua radice subsequentes inuestituræ regu-
lantur, Dec. *cons. 193. num. 2. & cons. 119. num. 4. & seq.* Corb. *de
iur. Emphyt. tit. de caus. priuat. ob lineam finitam num. 29.* Fulgin.
eodem tract. tit. de success. quæst. 9. n. 9. Rota *post Fenzon. ad Sta-
tutum Vrbis decis. 66. §. non obstat, & in rec. decis. 176. num. 35.
& seq. par. 5.*

Tertia denique limitatio, quod dum istæ terræ ab initio
erant valliuæ, & paludosæ, dum postea concessæ fuerant di-
10 ctis fœminis ad meliorandum † effectæ fuerint transitoriæ
ad quoscunque hæredes, iuxta theoricam Bart. *in l. quicum-
que, C. de omni agro deserto lib. 11.* est ad instar aliarum frigida,
& quam plurimis responsionibus reijcitur; vltrà quod opinio
11 non est ita tuta, & in praxis seruanda vti † nimis Ecclesiæ
præiudicialis, Roman. *in l. etiam num. 14. ff. sol. matrim.* Caldas
de iur. Emphyt. lib. 2. quæst. 23. num. 55. & seqq. Giouagnon. *cons.
37. num. 13. lib. 2.* Rota in firmando hanc opinionem semper
anceps fuit, vt in *Romana domus 22. Aprilis 1644. §. prout nec
etiam coram bon. mem. Card. Cecchino.* Illa autem admissa non
applicatur casui de quo agitur.

Primò, quia debuisset probari sterilitas, & quod de eo tem-
pore, quo in emphyteusim huiusmodi bona fuerunt concessa
essent valliua, & paludosa, & quod per easdem inuestitas pro-
12 prijs sumptibus, & expensis fuerint redacta ad culturam, †
quam probationem ipsæ concludenter facere tenentur Gio-
uagnon. *cons. 37. num. 15. lib. 1.* Rot. *diuers. decis. 312. num. 1. vers.
sed hoc fundamentum par. 2. & in dicta Romana Domus 22. April.
1644. coram bo. mem. Card. Cecchino*, & non sufficit, quod ad
effectum, vt huiusmodi bona debeant deuenire transitoria ad
13 hæredes, quod in aliqua parte fuerint meliorata, † sed ne-
cesse est, vt probetur, quod in totum fructifera ex industria
possidentium redacta fuerint, Paul. de Castr. *cons. 142. colum. 2.
vers. nec etiam obstat lib. 2.* Ruin. *cons. 116. num. 4. vers. nec obstat*
Honded. *cons. 85. num. 42. lib. 1.* Capic. *decis. 105. in fine.* Tan-
tum autem abest, quod per ipsas in actis aliquid deductum
fuerit, ex quo hoc probatum remaneat, quod in parte, vel in
totum bona fuissent ad culturam redacta, quinimò contra-
rium euidenter apparet, quia ex his bonis cum fuerit inuesti-
tus in 40. petijs tornaturarum, duo ferè sæcula ante inuesti-
turam Catherinæ, nempè de anno 1368. quidam Iaco-
bus Pertiginus, probantur de eo tempore fuisse fertilia,
& fructuosa ex ipsa concessione, ibi — *Pro vna petia terræ
fodiuæ, boschiuæ, & pratiuæ 40. tornaturarum*, vt in Summ.
num. 2. lit. A.

In reliquis verò concessio facta fuit Dainisio, & fratri de
Loredanis pro indiuiso cum Petro Paulo de Maynardis Patre
dictæ Catherinæ, ex qua inuestitura probatur huiusmodi bo-
na fuisse fructifera ex eademmet concessione, in qua bona
ipsa dantur cum arboribus, & arbustis nulla facta mentione,
quod tunc temporis essent paludosa, & valliua, vt in Summ.
num. 1. lit. A. Et hæc multo magis corroborata remanent ex
subsequenti inuestitura facta ad fauorem Catherinæ, d. Sum.
num. 3. in qua dicta bona enunciantur olim valliua, & de eo
14 tempore redacta ad aliqualem culturam, † quibus stantibus
excluditur sterilitas, ex quo prædicta non conueniunt agro
sterili, & infructuoso, Bal. *in l. in legatis 21. nu. 1. vers. & hoc ver-
bum Podere, C. de legat.* Ruin. *cons. 197. num. 13. lib. 1.* Rot. *coram
Royas decis. 99. num. 20.* Et in hoc tollitur omnis ambiguitas, ex
firmatis in alia causa *Rauenatenn. Emphyt. 11. Martij 1672. §.
denique coram R. P. D. Taia*, in qua fuit dictum, quod status an-
tiquus bonorum Vallis bonæ massaræ, de quibus agitur, non
probatur omninò sterilis, nec ad culturam redactus sumpti-
bus, & cura possidentium; Neque ista sterilitas deduci potest
15 ex prætensis melioramentis in eisdem bonis † factis, quia
valdè esset perniciosum Ecclesiæ, quod bona deberent transi-
re ad extraneos, & non reuerti ad illam, ex quo inuestitus
aliqua melioramenta in illis confecerit, Ruin. *cons. 116.
num. 4. vers. non obstat lib. 1.* Bursatt. *cons. 330. num. 138.* Gioua-
gnon. *cons. 37. num. 15. lib. 2.* Caldas *de nominat. Emphyt. lib. 2.
q. 23. num. 62. vers. quod sanè*, Rota *in dicta Romana Domus co-
ram Cecchino.*

Secundò, non applicatur supradicta conclusio cùm deficiat
etiam probatio, quod dicta bona ad culturam fuerint redacta
ex proprijs sumptibus, & industria, † & nullo speciali, acci- 16
dentali auxilio concurrente, iuxta Text. *in cap. ad aures de re-
bus Eccles. non alienan.* vbi communiter DD. Bursatt. *cons. 330.
num. 96. lib. 3.* Berou. *cons. 98. num. 12. & seqq. lib. 1.* Becc. *cons. 3.
num. 29. lib. 1.* Rot. apud Cæsar. de Grass. *decis. 5. num. 5. tit. de reb.
Ecclesia alienan. & in dicta Romana Domus sub §. secundo quia*,
& non sufficit ad hunc effectum probare se esse in possessione,
† ex quo ab alio meliorari bona potuerint Castrens. *cons. 270.* 17
num. 4. lib. 2. Honded. *cons. 85. num. 41. lib. 1.* Gratian. *discept. 193.
num. 1. & 2.* Rota *coram Durano decis. 338. num. 14. & coram Bi-
chio decis. 112. num. 31.* Dum etiam id probatur pro parte DD.
de Manzonis euenisse casum, ex quo omnia bona Territorij
Rauennæ, quæ antiquitus erant valliua, & paludosa effecta
fuerunt fertilia non industria, & sumptibus possidentium, sed
ex alluuionibus fluminum, quæ excrescendo dictas valles
terreno impleuerunt, vt imposterum absque vlla arte, & in-
dustria bona potuerint ad culturam magna cum facilitate re-
duci, prout attestantur Periti, & asserunt Historici illius Pro-
uinciæ, † quibus multum deferendum venit, cùm in factis 18
antiquis libri historiarum plenè probent, iuxta Text. *in l. 2. §.
eodem tempore, ff. de origin. iur. & in l. quæstionibus, ff. ad l. Iul.
Maiest. leg. 1. ff. de offic. Præfecti Prætoris*, Bartol. *in l. 1. num. 22.*
Alexander *num. 34.* Purpurat. *num. 152. & 156.* Ripa *num. 73. ff. si
certum petatur*, Felin. & Dec. *in cap. cum causis de probat.* Gra-
tian. *discept. 893. n. 6. & seq.* Rota *decis. 328. n. 10. coram bo. mem.
Celso, & in rec. decis. 353. n. 23. p. 5.*

Neque tertio applicatur huiusmodi conclusio attento pa-
cto apposito in inuestitura, quod bona essent omninò melio-
randa cum restrictione concessionis ad certum tempus scili-
cèt ad tertiam generationem, tunc enim huiusmodi sterilitas
nullius momenti est, & finita per deficientiam vocatorum in
Emphyteusim † non excluditur Emphyteuta à fructu suo- 19
rum laborum ex facto Domini, sed ex pacto conuento, & ex
proprio consensu Castrens. *cons. 189. in fin. vers. quartum etiam
lib. 2.* Carocc. *de locat. & conduct. tit. de expens. vers. limitatur
tertio sub num. 44. fol. 219.* Rota *coram Card. Seraph. decis. 1496.
num. 5. & in dicta Romana Domus sub §. 2. quia coram bo. me. Card.
Cecchino.*

Et ex his cum remaneat conclusum ipsas Petram, & Fran-
ciscam non posse comprehendi in inuestitura, quibus resistit
regula supra firmata, & concordijs iuuari non possint, vt su-
pra demonstrauimus, stat in suo robore inuestitura facta
Manzonius, & remanent sublatæ paritèr actiones, quas fir-
mauit Decisio illis competere tàm ex interdicto quorum bo-
norum, quàm ex *l. fin. C. de edict. Diu. Adrian. tollen.* quas eisdem
tanquam hæredibus, & comprehensis in inuestitura Hyppo-
liti Patris competere non dubitauit eadem Decisio. Vndè
merito nunc recedendum ab illa Rota vtraque parte infor-
mante statuit.

R. P. D. RONDININO.

Romana deuolutionis Domus.

Lunæ 27. Februarij 1673.

ARGVMENTVM.

Dominium directum Ecclesiæ ad effectum deuolutionis, maximè in antiquis, quatenùs remaneat concludentèr probatum plenè in hac Decisione discutitur, ad concedendam ex illo eidem Ecclesiæ finita emphyteusi debitam associationem ad bona emphytentica.

SVMMARIVM.

1 *Domino directo finita inuestitura associatio conceditur docto de dominio, identitate bonorum, & fine eiusdem inuestituræ.*

2 *Res aliena etiam vendi, locari, & in emphyteusim concedi quandoque consueuit.*

3 *Dominium directum etiam ad effectum deuolutionis probatur ex concessione emphyteusis cum adminiculis, & num. seqq.*

4 *Ca-*

4 *Canonicorum nomina requiruntur in contractu facto à Capitulo, & Canonicis, & quando n.6.*

5 *Instrumenti ad perfectionem, requiritur subscriptio Notarij, & nomina contrahentium.*

6 *Capituli nomen si fuit expressum in contractu eiusdem Capituli, habetur ac si nomina Canonicorum adnotata fuissent, & vide num.4.*

7 *Canonicorum nomen etiam in duobus verificatur.*

8 *Instrumentum sine expressione loci in loco valet, quoties consuetum est illud in certo loco celebrari.*

9 *Instrumentum etiam sine signo, & subscriptione Notarij valet, si illius protocollis fuerit repertum, & alia concurrunt requisita.*

10 *Scripturæ informi stante obseruantia fides præstatur.*

11 *Identitas loci præsumitur in domibus, quæ in eodem loco multiplicari regulariter non solent.*

12 *Identitas bonorum in antiquis probatur etiam ex coniecturis, & præsumptionibus.*

13 *Identitas quæ duobus confinibus, & generali denominatione regulariter probatur, potest etiam ijs deficientibus aliunde verificari.*

14 *Possessio præsumitur continuata ex titulo præambulo, si nouus titulus non exhibeatur.*

15 *Dominium directum probatur ex insignijs, & lapidibus marmoreis in re emphyteutica.*

16 *Dominium directum probatur ex longæua solutione canonis, ac confessione emphyteutæ facta occasione contractuum.*

17 *Enunciatiuæ plurium Notariorum, & Instrumentorum quatenus sufficiant ad probationem dominij directi.*

18 *Ædificium cedit solo.*

19 *Vtilitas Ecclesiæ resultat ex augumento canonis.*

20 *Canonis diuersitas non excludit identitatem bonorum Ecclesiæ, si ille fuerit auctus in vtilitatem eiusdem Ecclesiæ.*

21 *Res vna, & eadem, quæ respectu ad orientem est in conspectu alicuius loci, habito respectu ad occidentem retro esse dicitur.*

22 *Generatio tertio expirat in nepotibus.*

23 *Nominatio conuenta in concessione emphyteusis intelligitur quatenus generationes non successissent.*

24 *Verba apposita extra corpus instrumenti per modum summarij sine approbatione Notarij rogati non merentur attendi.*

DECISIO XXXV.

Associationem ad controuersas domos, circa quam sub dubia hæserat Rota 7. Maij, & 15. Iunij 1668. coram Eminentissimo Carpineo Prodatario, & 23. Ianuarij 1672. coram Me, hodie tandem in quarta propositione Vener. Capitulo Sancti Petri illarum Domino directo concesserunt.

Probat enim Capitulum tria requisita, dominium nempè,
1 identitatem domus, & finem inuestituræ, † quibus concurrentibus conuentam in casu deficientiæ lineæ associationem Iudex concedere debet, iuxtà Text. *in l.creditores* 3. ibiq; Bar. *num.* 18. *C.de pign.* Imol. *in cap.potuit n.*32. *de locat.* Mantic. *de tacit.lib.*22. *tit.*22. *n.*2. Rot. *in rec. p.*9. *dec.*146. *nu.*1. & 2. & *par.*10. *dec.*165. *nu.*3. 27. & 28.

Dominij probatio desumitur ex Instrumento inuestituræ anno 1525. factæ Francisco Defendino ad tertiam generationem, & in defectum filiorum ad tertiam nominationem, Summ. Capituli *num.*1. quod licèt simpliciter consideratum,
2 dominium probare non soleat, † cùm res aliena vendi, ac locari quandocumque consueuerit, iuxtà Text. *in l. rem alienam* 28. *ff.de contr.empt.* & *in cap.inter dilectos* 6. *propè fin. vbi gl.* & *DD. verb. locatio de fid. instr.* probatur etiam in hoc iudicio adminiculis concurrentibus ex antiquissima inuestitura ad aliam se referente ex geminatis confessionibus istarum mulierum, ac aliorum emphyteutarum, qui in contractibus istarum domuncularum illas semper fassi sunt spectare ad Capitulum, quod ideò consentiens alienationibus, in dominum recognouerunt, d. Summ. Capituli *num.*4. ex lapide marmoreo, ac insignijs Capituli in dictis domunculis appositis, ac de-
3 nique ex solutione canonum nedum per triginta annos, † quæ idcircò vim præscriptionis assumit, sed per annos 140. d. Summ. Capituli *num.* 2. iuxtà communiter receptam Bart. *theoricam in l. ad probationem C. locati*, quam in his casibus sequuntur, ac latè comprobant Dec. *cons.*146. Paris. *cons.*114. *à num.*81. *volum.*1. Ruin. *cons.*50. *vol.*1. Adden. ad Buratt. *decis.* 601. *à num.*16. Rota *in rec.part.*1. *decis.*400. *part.*4. *tomo* 3. *decis.* 611. *part.*5. *decis.*81. & *part.*6. *decis.*164. *ac part.*13. *decis.*429. & *passim in alijs.*

Neque instrumento fides minuitur ex eo quod repertum fuerit cum alijs, vt dicunt imbreuiaturis Ludouici Notarij rogati sine specificis Canonicorum nominibus † requisitis, 4
ex dispositione Text. *in Canone sine exceptione* 12. *quæst.*2. & *in cap.*1. *sua nuper de his, quæ fiunt à maiori parte Capituli*, & sine loco loci, atque Notarij subscriptione, † quæ sunt duo ex 5
tribus solemnitatibus ad instrumenti perfectionem requisitis, iuxtà celebrem *gl.in l.generali* 3. *C.de tabul.lib.*10. *reassumptum*, à Bal. *in l.contractus* 16. *num.*13. *C.de fid.instr.* Alex. *cons.*153. *vol.*2. Angel. *cons.*220. Barb. *dec.*39. *num.*35. 37. & 40. *coram Dunozz. sen. dec.*235. *num.*2.

Ex nomine enim Capituli concedentis, quod expressum fuit, † dicebant DD. haberi, ac si apposita fuissent singula 6
Canonicorum nomina, quæ sub hac collectiua appellatione certam in iure appellationem habente, continentur ad Text. *in l.si chorus* 77. *in princ.ff.de leg.* 3. quidquid esset si expressum fuisset singulare nomen Canonicorum, † quod in duobus 7
verificari potest, vt pulchrè consuluerunt Oldr. *cons.* 100. *per tot.* Feder. de Sen. *cons.*227. *sub num.*1. Abb. *in cap.quanto num.*7. *in fine de his, quæ fiunt à maiori parte Capituli*, Capic. *decis.*4. *num.*5. *vers.* & *hæc quando* Genuens. *practic.Eccl.*144. *per tot.* Couar. *var.resolut. lib.*1. *cap.*13. §. 11. *vers.cæterum ego* Spada, *cons.*141. *num.*22. *volum.*1. & *de sententia Rotæ testatur* Bursatt. *cons.*159. *num.* 15.

Sicut autem omissio loci in loco non vitiat, quotiescumque vt in casu Canonici statutum locum habent, in quo consuetum est talia instrumenta celebrari, † quia tunc ex facti se- 8
rie de certo loco apparere dicitur iuxtà Text. *in l.*1. *C.de apoc. pub.lib.*10. Bal. *in l.comparationes* 19. *num.*13. *C.de fid.instr.* Alex. *in l.de pupillo* §. *qui nunciat num.*5. *ff.de nou.oper.nunc.* & comprobat Barb. *dec.*39. *à num.*44. Ità etiam defectus signi, & subscriptionis Notarij instrumentum non vitiat, quotiescumque in eiusdem protocollis reperitur, & concurrunt alia requisita, quæ non controuertuntur, & denotat clausula, *Actum* &*c.* quia † tunc ex speciali commissione Principis potest ab alio 9
Notario in publicam formam redigi, quemadmodum ex commissione fan.mem. Iulij Tertij, Iulius Cesius, Ludouici Notarij rogati filius paterna Instrumenta in publicam formam redigere d. Summ. Capituli *num.*3. vt in his terminis concludunt Rol. *cons.*44. *num.*42. *volum.*1. Curt. Iun. *cons.*162. *num.*4. Ruin. *cons.*159. *num.*12. & *seqq. vol.*4. Natta *cons.*46. *num.*4. Neuizz. *cons.*26. *num.*42. Menoch. *cons.*43. *num.*16. Gram. *decis.*106. *num.*15. & 16. & reprobat Paris. *cons.*12. *num.*124. *vol.*2. veluti causæ inseruiente, Rota *coram Seraph. decis.*903. *num.*5. & *dec.* 909. *num.*2. & *seqq. coram Coccin. decis.* 2358. *num.* 34. & *in rec. par.*1. *decis.*408. *num.*4. & *admittit eadem decis. Dunozz. sen.* 235. *num.*9. & 10.

Et tamen ex subsequuta obseruantia deducta non solùm ex dd. canonum solutionibus, ac recognitionibus dominij occasione contractuum vigore prædicti Instrumenti, † sequu- 10
torum scripturæ etiam informi robur tributum fuisset, iuxtà *cons.Bart.*400. *num.*5. *inter cons. Bal.lib.*4. Crauett. *cons.*101. *num.* 44. *Rot.in rec.par.*1. *decis.*432. *num.*3. *apud Posth. de manut. decis.* 561. *in fin.apud Viuian. de iurepatr.dec.*141. *n.*12. & *coram Coccin. dec.*2358. *n.*26. & *seqq.* & *coram Bichio dec.*29. *n.*16. & 643. *n.*1. & *seqq.*

Quo verò ad identitatem dictarum trium domuncularum, præmisso, quod illa præsumitur in domibus, † quæ multi- 11
plicari regulariter non solent in eodem loco ex ratione deducta per Siluan. *cons.*57. *num.*36. Afflict. *dec.*23. *num.*2. Mascard. *de probat. concl.*1174. *num.*22. & quod versamur in antiquissima inuestitura ab anno 1525. † quo casu à iuris rigore rece- 12
ditur, & argumentis, ac præsumptionibus concludens identitatis probatio suppletur, ad Text. *in cap. cum causam in fin.* vbi Bald. *in princip.* Felin. *num.* 1. & *alij de probat.* Dec. *cons.* 146. *num.*14. Rimin. sen. *cons.*254. *num.*11. Grat. *discept.*883. *num.*9. Rota *coram Seraphin. dec.*462. *num.*8. & 9. *coram Greg.XV. dec.* 172. *num.*6. & *in rec. par.*5. *decis.*81. *num.*20. & *part.*6. *decis.*164. *num.*38. & 39.

Dicebant Domini quamuis conuenientia duorum confinium non probetur, quam vltrà generalem denominationem vocabuli Rota requirit, † exindè tamen non inferri quin 13
aliundè id probari non possit, cùm de certo tempore appareat ad terminos Text. *in l.idem Pomponius in* §. *cum in rem, ff. de rei vindic.* siuè per possessionem continuatam ex hoc titulo emphyteutico † absquè noui tituli exhibitione, Afflict. *dec.*23. 14
*num.*1. & 3. Maresc. *var.resolut. lib.*1. *cap.*12. *num.*36. Peregr. *de fideicomm.art.*44. *num.*23. Add. *ad Gregor.XV. decis.*575. *num.*11. sicut in simili Rot. *in rec. par.*6. *dec.*120. *num.*13. & 16. Millin.

decis.

15 *decis.374. num.22. vers. & cessant*, siue ex dictis insignis, † & lapidibus marmoreis, Afflict. *d.decis.23. sub num.3.* Mascard. *de probat.concl.552.num.3.* Rot.*coram Dunozz.iun.decis.696.num. 9. & coram Bichio decis.100.num.5. & 6.* siuè denique ex longis-
16 sima solutione canonum, † ac confessione directi dominij occasione contractuum prædictæ domus, Siluan. *d.cons.50.nu. 17.* Marescott. *dicto cap.12. num. 41. & 42.* vbi quod sufficiunt
17 enunciatiuæ † diuersorum Notariorum Gratian. *d. discept. 883.n.9.* Rot.*in rec.par.5.decis.359.n.43. & par.6. decis.120.num. 19. & seqq.*

Diuersitates autem deductę ex antiquiori inuestitura facta anno 1517. Ioanni aliàs Tolfo, Summ. Capituli *num.5.* & Sum. Mulierum de Bonafide *num. 1.* visæ sunt comprobare potius instrumentum hoc subsequutum, cùm bene simul stent, quod Capitulum concesserit dicto Ioanni Tolfo nedum solùm ad fabricandum cum obligatione impendendi scuta centum auri, & deinde deuolutis domibus fabricatis per obitum illius sine filijs, illas anno 1525. dicto Francisco Defendino mulierum de Bonafide auctori concesserit, Summ. responsionis Ca-
18 pituli *num.vnico*, † cùm ædificia hæc solo cesserint, ex ratione Text. *in l.adeò 7. §.cum in suo solo, ff. de acquir. rer. dom.* alijsque adductis, Rota *in rec.par.8.decis.40.num.16. & seqq.* Ideòque canon, qui prius erat librarum sex piperis, rectè auctus
19 fuerit ad scuta viginti, provt de iure fieri permittitur, † vnde exinde requisita Ecclesiæ vtilitas adsit, Franc. *decis. 191. num. 10. & 11. & decis. 230. num.1.* Surd. *decis. 168. num.22.* Maresc. *var. resol. lib.2. cap.76. num.8.* Rota *in Nucerina prædij 3. Martij 1614. §. non obstat renouatio coram Sacrato, & in Romana emphyt. 14. Martij 1666. §. præterea coram Emin. Carpineo*, & ità huic ar-
20 gumento diuersitatis canonis † aliàs respondit Rota *coram Millino decis. 374. sub num.5.*

Enunciatiua autem in prima inuestitura, quòd solùm retro Campum Sanctum, non contrariatur alteri huius secundæ inuestituræ, quod domus positæ sint in conspectu Campi Sancti, quia cùm hic Campus latè pateat, vtraque specificatio
21 benè verificatur, quia † eadem res, quæ habito respectu ad Orientem est in conspectu, habito respectu ad Occidentem retro esse dicitur, argument. Text. *in l. si ædes meæ 37. & in l. seqq. ff. de seruitut. Vrb. præd.* benè Rota *in rec. part. 5. dict. decis.81. num. 23. vers. vltra quod, & in Pisana Tenutæ 17. Nouembris 1664. §. spreta æquiuoca in fin. coram R. P. Dom. meo Bourlem.*

Finis denique generationis non reuocabatur in dubium, cùm concessio simpliciter facta fuerit ad tertiam generatio-
22 nem, quæ † in nepotibus expirauit, iuxtà doctrinam Bart. in hoc Sac. Tribunali receptam *in auth. defuncto, C. ad Sen. Cons. Trebell.* quam reassumpsit Bal. *in auth. si quas ruinas num.4. C. de Sacros. Eccl.* quamuis ad tertiam nominationem concessio fa-
23 cta fuerit, & appositum fuerit pronomen, *ipsius*, † quia nominatio intelligitur in casu, quo generationes non successissent, vt dixit Rota *in Romana Domus 22. Aprilis 1644. §. nec releuat, coram Cecchino*, & verba ad ipsius tertiam generationem, quæ pronepotum inclusionem operari possent, apposita fuerunt diuerso atramento sine approbatione Notarij rogati extra corpus instrumenti per modum Summarij in hac, & in
24 alijs concessionibus, Summ. Capituli, *num.6.* † Ideoque non merentur attendi, ex ratione Tex. *in l.1. §. ideò*, vbi Bart. & Bal. *ff. de bis, quæ in test. delen. & in l. diuus 15. §. item Senatus, ff. ad l. Corn. de fals.* Bar. *in l. si vnus num.7.* ibique Bal. *num.1. in fin. & 2.* Angel. *num.2.* Castr. & Alex. *num.5.* Iason. *num.9. C. de test.* Ruin. *cons.68. num.5. vers. vbique additio volum.4.* Corn. *cons.60. num.4. vers. nec obstat, quod in margine vol.4.* Adden. ad Burat. *decis.456. in fin.* Rota *coram Mantic. decis. 357. num. 1. & coram Coccin. decis.101. num.10.*

Et ità vtraque, &c.

R. P. D. BOVRLEMONT.

Cesenaten. Pecuniaria.

Lunæ 27. Februarij 1673.

ARGVMENTVM.

Iura, & priuilegia Cameræ, cui fuerat persolutum debitum, acquisita prætendebantur, sed cùm solutio nomine debitoris facta sit, & cum pecunijs de eius mandato acceptis, ac etiam præuia recognitione bonæ fidei eiusdem debitoris, & demum quia nullum de hoc fuerat in solutione appositum pactum, ad hunc effectum omninò necessarium, nulla subingressio concessa est.

SVMMARIVM.

1 *Pecuniæ receptæ cum mandato procuræ alterius non transeunt in dominium accipientis, sed mandantis.*
2 *Pecuniarum dominium acquiritur recognoscenti bonam fidem, ac si ipse ab initio contraxisset cum ipso dante pecunias.*
3 *Recognoscens bonam fidem habetur ac si ipse in instrumento nominatus fuisset, & tanquam principalis debitor contraxisset.*
4 *Testes contra inducentes, eosque producentes plenè probant.*
5 *Testium personas, & dicta reprobare amplius non potest, qui illorum depositiones produxit.*
6 *Pecuniæ ab alio depositæ nomine alterius, eius esse dicuntur, cuius nomine sunt depositæ, deponens verò nudus Minister, & portitor appellatur.*
Verba, mandò il Sig. N. recò il Sig. N. *aut* contò il Sig. N. per mano del Sig. N. *quid importent, n.6.*
7 *Soluens creditori dimisso, & liberato non succedit in illius actiones, & priuilegia, & num. seqq.*
8 *Solutio facta nomine debitoris, & cum illius pecunijs extinguit omnes actiones, & num. seq.*
9 *In Actiones per solutionem extinctas succedere quis non potest, & sup. num.7. cum seqq.*
10 *Soluens pro alio non acquirit actiones creditoris soluti, si illius nomine, & cum pecunijs de eius mandato receptis, persoluit.*
Amplia etiamsi solueret præuia recognitione bonæ fidei eiusdem debitoris, ibidem.
11 *Soluens pro alio, vt subingrediatur in locum creditoris soluti, pactum in solutione apponere debet.*
12 *Facto mutato, ius quoque mutari necesse est.*

DECISIO XXXVI.

Exposita Dominis insubsistentia facti in antecedenti Decisione suppositi, quod Brioschus ex pecunijs acceptis tanquam tertius ad censum, & mutuum, ideòque ex proprio ære dimiserit Cameram creditricem Mori, Berti, & Tiberti insolidum obligatorum, super qua inferentes subingressum eiusdem Brioschi in actiones, & iura priuilegiata Cameræ dimissæ concluserant * 28. Martij 1672. mandatum ab eo in partibus obtentum esse exequendum contra Bertum, & Tibertum à tunc decisis hodie recesserunt.

Accepit siquidem Brioschus pecuniam in quantitate scut. 5875. sed aut cum mandato procuræ Mori debitoris, hodierno Summario Berti, & Tiberti *num.4. & 5.* propter quod † tran- 1
siuerunt non in dominio Brioschi accipientis, sed Mori, cuius procuratorio nomine recepit, iuxta Text. *in l. si procurator 13. ff. de acquir. rer. domin.* Aut nomine proprio cum recognitione tamen bonæ fidei eiusdem Mori, & filiorum declarantium pro Moro, illiusque intuitu Brioschum accepisse; vnde illum promiserunt indemnem conseruare pro dicta quantitate mediante solutione fructuum decursorum, & decurrendorum, necnon etiam capitalium ad omnem simplicem requisitionem Brioschi, & suorum, d. Summ. *num.6. & 7.* quæ similiter
† operatur translationem dominij in recognoscentes, ac si 2
ipsi ab initio cum dantibus pecunias contraxissent, † eorum- 3
que nomina fuerint in instrumenti specificata tanquam principalium debitorum, vt tradit Cencius *de censib. q.67. n.22. vers. & sine dubio*, ibique Rota *decis.104. num.10. 346. nu.5. & decis. 534. num.1.*

Confirmantur prædicta non solùm ex depositione testium contestantium, d. Summ. *num.8.* quod Brioschus pecunias receperit de ordine, & mandato, intuitu, & contemplatione illorum de Moris, vt remaneret extinctum eorum debitum, & ne filij eiusdem Mori, qui vnà cum Patre pro releuatione Berti, & Tiberti fideiusserant, in carceribus detruderentur,
† qui testes contra Brioschum, qui eos induxit, & produxit, 4
plenè probant ex adductis *in Burgen Abbaziæ 13. Nouembris 1671. §. verum etiam coram R. P. D. meo Rondinino*, absque eo, quod reprobari amplius possint † ex persona, & dicto propter 5
efficaciam reproductionis, vt in *Eugubina pensionis 4. Maij 1671. §. quamobrem coram Me.*

Verùm

Verùm etiam ex facto ipsiusmet Brioschi qui dictas pecunias deponendo penès Thesaurarium Prouinciæ Romandiolæ, voluit illas describi in libris Thesaureriæ sub hac verborum formula, *da Cesena mandò il Sig. Francesco Mori, recò il Sig. Antonio Maria Brioschi — contò il Sig. Francesco Mori per mano*
6 *del Sig. Brioschi*, d. Summ. *num.* 9. † quæ non aliud significant quam quod Morus fuerit pecuniarum Dominus, Brioschus verò nudus Minister, illarumque portitor, vt tradit Bertrand. *cons.* 282. *num.* 2. *lib.* 2. Magon. *decis. Floren.* 43. *num.* 13. *& seq.* Rota *decis.* 296. *num.* 3. *par.* 8. *rec.* & post Zacchiam *de societate officij decis.* 69. *nu.* 6. *& coram Dunoz. iun. dec.* 660. *num.* 2. *& decis.* 885. *num.* 5.

Hinc ruit consequentia in antecedenti Decisione elicita, quod soluens Brioschus cum proprijs pecunijs successerit in actiones, & priuilegia Cameræ dimissæ, quia verè soluit cum
7 pecunijs Mori debitoris, illiusque nomine; † Vnde in actiones, & priuilegia Cameræ dimissæ succedere non potuit, quæ
8 solutione facta nomine debitoris, & cum illius pecunijs † remanserunt extinctæ, iuxta glos. *in l. Papinianus* 28. *vers. & suo nomine*, vbi aliàs secus si nomine totalis obligationis soluisset, *ff. mandati*, Surd. *cons.* 183. *num.* 17. *circa fin. vers. præsertim quia solutio*, Ruin. *cons.* 47. *num.* 10. *lib.* 2. Carleuall. *de iudic. disput.* 35. *num.* 11. *& seq. lib.* 2. Gratian. *cap.* 286. *num.* 6. Amat. *resol.* 7. *n.* 46. *in fin.* Menoch. *præsumpt.* 143. *num.* 1. *lib.* 3. Adden. ad Buratt. *decis.* 420. *num.* 7. Gregor. *decis.* 68. *num.* 4. *&* 5. Quodque
9 isto casu non sit quærendum de subingressione, quam † impedit extinctio actionum, monet Tondut. *quæst. ciuil.* 29. *num.* 6.

Superaddebant Domini esto etiam, quod Brioschus potuisset huiusmodi subingressum obtinere, attamen nec tale quid
10 voluit, nec animum applicauit, † dum accepit, vt diximus pecunias, aut de mandato, aut cum recognitione bonæ fidei debitoris, illasque subinde illius nomine deposuit simpliciter,
11 & sine aliquo pacto † quod erat ad subingressionis effectum omninò necessarium, ex traditis per Merlin. *de pignorib. lib.* 4. *tit.* 2. *qu.* 44. *num.* 27. ibique Rota *decis.* 93. *num.* 11. *& seq. in rec. dec.* 259. *n.* 6. *&* 10. *par.* 14. Vnde mutato facto super quo Domini in præterita resolutione Doctorum auctoritates appli-
12 carunt, † illas hodie non vrgere existimarunt recedendo à decisis.

Et ità vtraque parte informante resolutum fuit.

Decisio 294. *supra in alia præced. Part.* 17. *Recent. in hac eadem causa emanauit.*

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Bononien. hæreditatis de Pepulis.

Lunæ 27. *Februarij* 1673.

A R G V M E N T V M.

Filios incestuosos parentibus non succedere pluries in hac causa decisum est; cumque incestus euitari pretenderetur, ex eo quod affinitas non fuerit contracta per cognitionem duarum Sororum, tanquam ad solam coniunctionem matrimonialem restricta; ex quocumque damnato coitu, etiam simpliciter fornicario, illam oriri, summa cum laude iuris canoni conclusum est.

S V M M A R I V M.

1 *Mater incestuosa nec tutricis, nec curatricis munere fungi potest.*
2 *Examen factum cum legitimo tutore, vel defensore pupillorum, qui causam defendit non potest de nullitate redargui.*
3 *Testium defectus suppletur ex numero.*
4 *Testis pauper bonæ conditionis, & famæ probat.*
5 *Testis obstetricis depositio in probando illicito coitu, non solum non repellitur, sed maximè admittitur.*
6 *Affinitas oritur ex quocumque concubitu etiam extra matrimonium amplia, vt num. seq.*
7 *Incestus commissus ob illicitum concubitum, eo magis attenditur vbi agitur de affinitate in primo gradu.*
8 *Filij incestuosis denegatur successio ex vtroque iure, eisque sola alimenta reseruantur, & num. seqq.*
9 *Incestus est nomen; iuris canonici æquè cognitum, ac dispositum etiam ante iura ciuilia, & num. seqq.*
10 *Ius ciuile vbi punit incestum, intelligitur de eo præcedenter à Sacris Canonibus damnato.*
11 *Alimenta etiam filijs incestuosis debentur.*
12 *Leges non dedignantur Sacros Canones amplecti, & è contra.*
13 *Ius canonicum contradicente iure ciuili in terris Ecclesiæ seruari debet.*
14 *Incestuosi filij legibus sunt magis exosi, quam simpliciter spurij.*
15 *Successio Patris ad bona filij incestuosi si à Statuto admittatur, an ideo eidem patri succedat etiam filius sic incestuosus.*
16 *Argumentum à correlatiuis non admittitur in Statuto præcipiente illud literaliter intelligi omnem alium prohibendo intellectum.*
17 *Ægidianæ fundamentum est iustitia, & ideò ea cessante, eadem quoque cessare debet.*

D E C I S I O XXXVII.

Exceptis alimentis ex æquitate Canonica debitis Margheritæ, & Antoniæ in reliquis paternam hæreditatem ad eas non pertinere, denuò fuit hodie pro quarta vice resolutum ex eadem ratione incæstus à Comite Alexandro Maria Patre commissi cum Dominica, priusquam ex Diana illius germana Sorore has filias genuisset, vt concorditer probant Testes, quorum tres non solùm testantur de actibus impudicis copulam inferentibus, sed vlterius progrediendo deponunt de visu, ac de auditu ab ipsismet Sororibus, vt liquet ex eorum dictis, quæ cum pluribus, & vrgentibus coniecturis ad idem tendentibus referuntur in Decisione huius Causæ edita 17. Maij 1656. coram Emin. D. meo Card. Cerro approbata * 15. Iunij 1671. & 13. Iunij proximè præteriti coram Me.

Nec contra depositiones, & personas Testium inualuerunt exceptiones alias deductæ, nam ij ritè fuerunt examinati citato Curatore Margheritæ, & Antoniæ Deputato, quia licèt matrem haberent, tamen hæc, vt incæstuosa, † nec 1
Tutricis, nec Curatricis munere fungi poterat, vt vltrà relatos in præteritis decisionibus, dixit Rota *decis.* 920. *num.* 5. *coram Dunoz.* & remouetur quodcumque dubium quia Cardinalis tunc temporis Bononiæ Legatus Motu proprio, & ex officio deputauit Tutorem, & defensorem, qui strenuè causam † defendit, propterea de nullitate examen non valet re- 2
dargui, Bart. *in l. Tutor vers. si autem, ff. de Tut. & Cur. ibiq;* Bald. *num.* 1. *& in auth. matris, & Auiæ num.* 15. *C. quando mul. off. Tut. fung. poss.* Guttier. *de Tut. par.* 1. *cap.* 8. *num.* 10. Corn. *cons.* 280. *n.* 3. quos refert, & sequitur *decisio coram Eminentiss. Cerro, §. Nec subsistit.*

Nec mentitur Taddea Testis, dum deponit Comitem proprijs manibus detulisse ad Hospitale Expositorum filium natum ex Dominica, & deinde dicit ad eundem locum ab ipsa fuisse delatos filios Dominicæ, quia concordatur, aduertendo plures esse filios, quando enim loquitur de masculo affirmat Comitem asportasse, quando autem dicit de gemellis editis in lucem à Dominica anno 1640. deponit de facto proprio, prout veritatem fatetur Testis famulus, qui licèt in familia Comitis fuerit adscriptus anno 1642. & conceptio gemellarum fuisset per biennium ante, tamen cum Dominica pluries ex Comite prægnans euaserit, & signantèr anno 1644. debet intelligi de ista, vt patet, ex quo ipse Testis, quando loquitur de gemellis, testatur de auditu, † & in omnem casum 3
magnus numerus Testium supplet defectum Ciarlin. *controu.* 174. *num.* 35. Rot. *coram Gregor. decis.* 340. *n.* 26. *& decis.* 471. *n.* 11. *& in rec. decis.* 214. *n.* 16. *&* 17. *par.* 10.

Exceptiones personales similitèr non obstant, quia † pau- 4
pertas non minuit fidem Testium, quando sunt bonæ conditionis, & famæ, Farin. *de test. quæst.* 156. *num.* 43. quales, sunt Testes examinati pro parte Comitissæ contra quos exceptiones obiectas prouenientes à crimine, & delictis, aut alias infamantes toties à Scribentibus pro Antonia, & Margherita repetita constitit Dominis non subsistere; Et inter cæteros non est repellenda eadem Taddea propter exercitium obstetricis, † quia hoc valdè confert ad effectum, de quo 5
agitur, cùm obstetrices ab Amantibus fieri soleant participes huiusmodi secretorum, vt respondit *Ioann. Andr. in cap. transmissa num.* 11. *qui fil. sint legit.* ibique Ancharan. *num.* 36. & Hostien. *num.* 7.

Cæ-

Cæterum non releuat prætensa ignorantia Dominicæ in ordine ad antecedentem Copulam Sororis, quia præterquod ruit in facto, cum per illam absque matrimonio dicatur data opera rei illicitæ non suffragatur, vt ponderat vltima Decisio §. *neque ad excluden.* nec habet fundamentum, quod affinitas contrahatur solum per carnalem cognitionem me-
6 diante matrimonio, † quia etiam ex fornicario, & illicito concubitu nascitur affinitas, siuè respiciatur dispositio iuris Canonici, iuxta Text. *in cap. Discretionem de eo, qui cogn. consang. vxoris suæ cum alijs cumulatis per* Couar. *in epitom.* Sponsal. *par. 2. cap. 6. §. 7.* siue Sacri Concilij Trident. *sess. 24. de reform. matr. cap. 4.* siue demum iuris Ciuilis, iuxta Text. *in l. Et nihil ff. de rit. nupt.* & præter adductos in alijs Decisionibus firmat Cabal. *resol. crim. 200. num. 45.* Maximè quando, vt in proposito agitur de Copula sequuta inter coniunctos
7 in primo gradu affinitatis, † nempè cum Sorore mulieris antea cognitæ, vt probat Text *in l. si quis viduam, ff. de quæst.* Cabal. *vbi supra num. 48.* Couar. *vbi prox. §. 8. num. 3. & seq.* Farinac. *de delict.* Carnal. *quæst. 149. num. 100.* Berlic. *conclus. legal. par. 4. concl. 35. nu. 27. & 31.* vbi loquitur de cognitione duarum sororum Menoch. *de arbitr. Iudic. cas. 102. num. 23.*

Hinc tollitur motiuum denuò excitatum, ac pleniùs in hac propositione repetitum, quod scilicet *leges, qui contra, &*
8 *si quis cum duabus* Auth. *seqq. C. de incest. nupt.* † his filijs successionem denegantes habeant locum dumtaxat in incæstu de iure Ciuili ex iustis scilicet nuptijs contracto, non autem ex coitu fornicario, qui à iure Canonico solùm quoad impedimentum matrimonij fuerit cognitus.

Etenim animaduerterunt DD. vtrumque assumptum ne-
9 quaquam subsistere, non primum quia incæstus † est nomen iuris Canonici ab eo primitus introductum non solùm ante ipsum Iustinianum, verum etiam ante Constantinum Magnum, imò ante Valentem Theodosium, & Archadium dd. legum Conditores, hos enim omnes præcesserunt tres Pontifices, qui hunc incæstum ex illicitis nuptijs firmauerant, nimirùm Calixtus Fabianus, & Iulius, quemadmodum Chronologicè *ex* Cuiac. Brisson. & Ant. *Contr.* aduertit doctissimus Couarruias *vbi supra cap. 6. §. 8. sub. num. 18.* vbi merito reprehendit contradicentem Alciat. *in cap. cum contingat sub n. 53. de iur. iuran.* prout etiam faciunt Trentacinq. *var. resol. lib. 3. tit. de matr. resol. 4. nu. 8. &* Augu. Barbos. *in dicta l. Qui contra sub num. 2.* Si ergò incæstus est nomen iuris Canonici, & verè ab eo primitus cognitum, eo ipso
10 quod † ius Ciuile punit incestum, intelligi debet de eo, quod ab ipsismet Sac. Canonibus tale denominatur, ac tunc temporis vigebat, ita in puncto reiecto Anchar. *cons. 391.* docuit Card. *in cap. Etsi necesse sub num. fin. vers. Quæro extra de donat. inter vir. & vxor.* ibique Panormit. *sub num. 10. & 11. &* Iacobin. de S. Georgio *sub num. final.* Signorol. *cons. 25. per tot.* Decius *cons. 158. pariter per tot.* vbi alibi se refert in pluribus locis Anton. Faber. *in C. lib. 5. tit. 3. diff. 6. per tot. fol. 520.* Menoch. *de arbitr. lib. 2. cas. 502. num. 66. & seq. vsque ad 78.* Cabal. qui innumeros cumulat, ac contrarijs respondet *d. resol. 200. num. 41. & seq.* & firmat Couar. Trentacinq. & Barbos. vbi supra allegati.

Non etiam dixerunt subsistere secundum assumptum, quod nempè ius Canonicum consideret incæstum tantummodo, quoad effectum matrimonij, cùm imò demptis ali-
11 mentis, quæ hoc ius benignius indulsit, in cæteris † eosdem filios repellat, vt sunt Textus aperti *in dicto cap. cum haberet de eo, qui duxit, quam priùs polluit per adulterium in cap. referente, qui filij sint legitimi, & in §. pen. de elandest. desponſ.* & aduertit in puncto Decian. *respons. 58. num. 10. & per tot. lib. 3.* & ita vtroque iure tàm Canonico, quàm Ciuili constat huiusmodi filios à successione repelli, vno, vel altero se ad
12 inuicem amplectente, † cum leges non dedignentur Sacros Canones amplecti, & è contra *§. penul.* Aut. *vt Clerici apud proprios Episcopos cap.* Clerici 8. *de iudic.* Fælin. *in cap. Ecclesiæ S. Mariæ de Const. sub num. 43. cum pluribus seqq.*
13 licet altero positiuè contradicente † adhuc in terris Ecclesiæ ius ipsum Canonicum foret seruandum Misinger. *obs. 41. nu. 2. cent. 1.* Ridolph. *in prax. par. 1. cap. 3. num. 65.* Rota *in rec. dec. 266. num. 8. par. 6. & dec. 30. num. 33. & seq. par. 7.*

Minus suffragatur statutum Bononiæ *de Success. ab intest. ascend. & collat. §. Volentes*, quia loquitur de filijs spurijs, non
14 autem de incæstuosis, inter quos non currit paritas, cum † isti longè magis sint legibus exosi, quam sint simpliciter spurij Abb. *consil. 50. num. 2. lib. 2* Alex. *cons. 57. eod. num. lib. 4. & cons. 174. num. 7. lib. 5.* nil vrgente, quod si statutum admittat Parentes ad successionem filiorum incæstuosorum ita è conuerso admitti debeant filij ad succeden. parentibus, quia statuentes † huiusmodi argumenta secarunt *in rubr. conclus. stat. sub §. Et quod ipsa lib. 6.* præcisè cauendo eorum dispositiones intelligi in casibus dumtaxat literalitèr † expressis, 15
arcendo omnem tacitum, & subauditum intellectum, in quo casu à correlatiuis argui non posse, docuit Euarard. *in topic. loc. 78. num. 11.* & statuit Rota Bononien. *inter stat. decis. 141. num. 28. cum quatuor seqq. ibique adden.* & tradit Decisio huius Causæ *edita 15. Iunij 1671. §. fin.* 16

Subsistente igitur ex deductis iniustitia sententiæ non potest habere locum Ægidiana, cuius primum fundamentum est iustitia, vt fuit † firmatum in præteritis Decisionibus, quas hodie DD. iterum approbarunt *in hac quarta propositione.* Vtraque parte informante &c. 17

Plures Decisiones in hac causa emanarunt, quæ omnes adnotatæ sunt supra in calce dec. 145. præcedentis Par. 17. in qua habetur etiam altera eiusdem causæ decis. ibi in ordine 356.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Maceraten. seù Firmana Census.

Lunæ 27. Februarij 1673.

ARGVMENTVM.

Creditor duorum censuum retinuerat bona debitoris pro fructibus vnius tantum, cumque illos vltrà debitum exactos in extinctionem sortis imputari prætenderetur, cedere potius in satisfactionem fructuum alterius census deciditur, tum quia finita causa possidendi pro vno credito, datur retentio pro alio, tum etiam quia prius cadit in vsuris quidquid à debitore persolutum est.

SVMMARIVM.

1 *Calculus informiter exaratus nullam facit probationem.*
2 *Notulæ iuratæ super perceptione fructuum à creditore datæ standum est, donec contrarium probetur.*
3 *Fructus census à possessore percepti vltra illorum creditum non extinguunt sortem, & vide num. seqq.*
4 *Census duos si quis habeat, & pro vno fructus certorum bonorum percipiat, si plus debito recipit, illud plus non cadit in extinctionem sortis.*
Sed in solutionem fructuum alterius census, ibidem.
5 *Solutio cadit primo loco in vsuris.*
6 *Possessor finita causa possidendi pro fructibus vnius census, habet retentionem pro fructibus alterius census.*
7 *Manutentio in quasi possessione soluendi ex geminatis solutionibus conceditur.*
8 *Solutiones factæ cedentibus, suffragantur etiam cessionarijs. Manutentio cessionario conceditur etiam ex solutione facta cedenti, num. 7. 8. & seqq.*
9 *Cessio in iuribus incorporalibus idem operatur, ac traditio in rebus corporalibus.*

DECISIO XXXVIII.

Ex duobus censibus scutorum mille pro quolibet, quos in emptione Prædij Gentiles in se accollauerat, Reuerendi Patres Bernabitæ creditores cesserunt Conseruatorio Orphanorum Ciuitatis Maceratæ, vnus contra eosdem Orphanos agentes pro fructibus declaratus fuit per sententiam A. C. extinctus, vnde in gradu appellationis dicti Patres Bernabitæ necessarij defensores cessionariorum obtinuerunt subscribi dubium, An census vigeat etiam ad effectum manutentionis; Quod hodie propositum, fuit affirmatiuè resolutum.

Nam extinctio census non probatur, ex eo, quod ijdem Patres ante cessionem possederint Prædium, & inde perceperint fructus, qua cum prætendatur illos ascendere ad scuta mille, & nulla detur iustificatio, nisi ex quodam calculo informitèr exarato, dici non † potest, quod con- 1
stet de receptione tantæ quantitatis, maximè cum minor summa appareat exacta ex notula iurata data pro illorũ parte,

2 te, † cui standum est donec contrarium plenè probetur Rot. *dec.* 161. *num.* 29. *par.* 6. *recent.* & *decis.* 226. *num.* 15. *coram Eminentiss. Ottbobono*, & *in Fanen. Census* 15. *Maij* 1662. §. *nec ad donendum coram Reuerendiss. D. Beuilaqua Almæ Vrbis Gubernatore*, *in rec. dec.* 451. *num.* 8. *par.* 13.

Quinimò etiam si in facto subsisteret, quod Patres summam scutorum mille exegissent, adhuc in iure non releua-
3 ret ad effectum extinguendi sortem, † quia cum census essent duo, & esset decursa magna quantitas fructuum vtriusque,
4 quatenus summa exacta excederet fructus vnius † non inde in extenuationem sortis cadere debuisset, sed in solutionem fructuum alterius esset computanda, iuxtà Textum *in leg.*
5 *prima* §. *si neuter C. de solutionibus*, † ibi: *prius in vsuris quod soluitur*, quod procedere censuit Rota, etiamsi Patres possessionem Prædij obtinuissent pro fructibus vnius tantum,
6 quia finita causa possidendi per solutionem istius, † competit retentio pro satisfactione fructuum alterius, Negusantius *in tractatu de pignoribus par.* 2. *membr.* 4. *num.* 129. Pacificus de Saluiano *interdicto inspectione* 4. *cap.* 1. *num.* 222. Rota *apud eundem decis.* 4. *num.* 3. & *decis.* 130. *num.* 6. *apud Zachiam de oblig. camerali*.

Cum igitur appareat censum non fuisse extinctum, manutentio in quasi possessione exigendi fructus denegari non
7 potest, † dum adsunt geminatæ solutiones factæ Patribus à
8 Gentile, quæ suffragantur non solum ipsis cedentibus, † verum etiam Orphanis eorum cessionarijs, cum in incorporali-
9 bus idem operetur cessio, † quam tradito in corporalibus, vt dixit Rota *decis.* 249. *num.* 2. & *dec.* 250. *num.* 1. & *dec.* 324. *num.* 9. *coram Merlino*.

Et ità Patribus tantum informantibus Gentile tamen pluries intimato decisum fuit.

R. P. D. RONDININO.

Romana Dotis.

Lunæ 27. Februarij 1673.

ARGVMENTVM.

Sine Patris consensu nupserat filia vigesimum & quintum ætatis annum attingens, sed viro digno; atque ideò condemnatur Pater, eiusque hæreditas ad ei dotem præstandam, maximè in bonis prouenientibus ab Auo, qui eandem dotem illi in testamento legauerat, & pro qua filia in eisdem bonis creditoribus sui patris præferendam esse deciditur.

SVMMARIVM.

1 *Sententia ob non prosequutam intra annum appellationem transit in iudicatum.*
2 *Biennium ad prosequendum causam appellationis, in Curia etiam sine causa conceditur*, & *num. seq.*
3 *Appellationis in causa, vt concedatur in Curia biennium, de diligentijs in primo anno constare debet.*
4 *Biennium datur in Curia non solùm ad prosequendam causam appellationis, sed etiam ad finiendam.*
5 *Sententia ne ob lapsum temporis in iudicatum transierit, de prorogatione fatalium, vel Iudicis negligentia, cum successiuis protestationibus constare debet.*
6 *Pater potest cogi ad tradendum dotem suæ filiæ.*
7 *Consensus patris quatenùs requiratur in matrimonio sui filij*, & *num. seqq.*
8 *Ingratitudinis nota non inuritur filijs contrahentibus matrimonium sine consensu Patris.*
9 *Matrimonium si contraxerit filius sine consensu patris non incurrit notam ingratitudinis, nisi nubat indigno.*
10 *Pater non eximitur ab onere dotandi filiam, etiam aliunde habentem.*
11 *Dos vt congrua dicatur, attenditur consuetudo dotandi, quæ sit in familia*, & *numerus filiorum.*
12 *Dos congrua vnius filiæ est totum patrimonium patris.*
13 *Filia in dote sibi ab Auo relicta in bonis patris præfertur creditoribus eiusdem patris.*
14 *Dos ex bonis fideicommissi auiti non detrahitur, nisi in subsidium, etiam stante præcepto dotandi, intellige vt num. seq.*
15 *Bona libera vbi sunt debitis inuoluta habentur, ac si non extarent ad effectum detrahendi dotem ex bonis fideicommissi.*

DECISIO XXXIX.

OB Patris incuriam vnicæ filiæ nuptias protrahentem D. Maria Theresia quintum, ac vigesimum ætatis annum attingens nupsit consentiente Matre D. Mutio Marerio congrua dote in paternis bonis reseruata, quam instaurata mox lite pro illius consecutione in ducatis 4500. de carolenis deberi anno 1658. A.C. pronunciauit, Sum. Coniugum de Marerijs *num.* 1. 2. & 3.

Causa autem ad prouocationem Tranquilli Venturelli Patris Eminentiss. Cerro conmissa, ac vsque in præsentem diem derelicta mortuo iam prædicto Tranquillo, ac iacenti hæreditati Curatore deputato à coniugibus de Marerijs, hodie coram Me in locum Eminentiss. Cerri suffecto reassumpta fuit, dubioque proposito, an constet de re iudicata, vel potius de causis restitutionis integrum affirmatiuè, quoad primam illius partem, negatiuè autem quoad secundam Domini responderunt.

Ratio resolutionis primæ partis desumebatur ex litera Textus *in l. si contra maiorem* 8. *ibique* Gloss. *verb. præfinitis C. de appell. in auth. ei qui C. de tempor. appell.* & *in cap. cum sit Romana* 5. & *in cap. constitutus* 46. *de appell.* † decernentis senten- 1
tiam ob non prosequutam intra annum appellationem in iudicatum transire, cùm nonnisi post quadriennium acta à dicto Tranquillo transportata doceantur, ideòque non biennium, quod ex iusta causa ad appellationem prosequendam iura decernunt, † & ex antiquissimo stylo sine aliqua causa 2
ob magnam litigiorum copiam ex omnibus Mundi partibus confluentem Romana Curia concedit appellanti, † hoc ca- 3
su permitti posset cùm in primo anno nulla diligentia exhibeatur, quæ pro consequendo altero anno omninò requiritur, iuxtà antiquam Curiæ praxim, de qua testantur Specul. *lib.* 2. *tit. de appell.* §. *nunc breuitèr trascurrendum num.* 5. *vers. hoc etiam scias* Castren. *cons.* 135. *in secunda columm. vers. neque obstat, notat in Specul. par.* 2. Vestr. *in Praxi lib.* 3. *cap.* 5. *nu.* 3. Scacc. *de appell. quæst.* 15. *num.* 151. Rota *coram Arguell. decis.* 105. *num.* 11. & 12. & *in Romana Pecuniaria* 12. *Iunij* 1671. §. *Ratio Resolutis*, & §§. *seqq. coram Me*, neque etiamsi concedi debuisset appellanti, idcirco opitulari tempus hoc posset, cùm non detur ad prosequendum tantum, sed ad finiendam appellationis causam, ideòque non docto de prorogatione fatalium, vel de Iudicis negligentia, ac iteratis protestationibus appellantis † sententia adhuc ob lapsum tanti tempo- 4
ris in iudicatum transiuisset, iuxtà Text. *in d. Auth. ei qui*, & *in l. fin. C. de tempor. appell.* & *in d. cap. cum sit Romana*, & *cap. constitutus de appell.* Dec. *cons.* 436. *nu.* 1. & 20. Rot. *in rec. par.* 6. *decis.* 332. *num.* 1. *cum seqq.* & *coram Eminentiss. Ottbob. dec.* 44. *num.* 4. *alijsque relatis in Romana Pecuniaria* 22. *Iunij* 1672. §. *Adhuc tamen*, & §. *seq. coram Me*.

Ratio autem resolutionis alterius partis dubij desumpta fuit ex litera Textus *in l. quod si minor* 25. §. 1. & *in l. non omnia* 45. *ff. de minor in l. nam postea* 9. §. *si minor ff. de iur. iur.* † resti- 5
tutionem in integrum denegantis vbicumque non docetur de lesione ex nullitate, vel iniustitia sententiæ insurgente *DD. in cap.* 1. *de restit. in integ.* Old. *eodem tract. par.* 1. *quæst.* 4. *art.* 1. *num.* 2. & *seqq.* Rota *in nouis dec.* 1. *illo eod. tit. coram Caualer. dec.* 194. *num.* 2. *in dicta Romana Pecuniaria* 12. *Iunij* 1671. §. *fin.* & 11. *Ianuarij* 1672. §. *restitutio autem coram Me*, & passim in alijs.

Validitas sententiæ supponebatur ex actis, iustitia autem insurgebat ex dispositione Textus *in l. qui liberos* 19. *ff. de ritu nuptiar.* & *in l. fin.* §. *vtramque C. de dotis promiss.* † qua caue- 6
tur patrem cogi posse ad tradendum dotem filiæ, & licet olim etiam apud iuris Canonici interpretes fuerit dubitatum, an consensus parentum fuisset necessarius in contrahendo matrimonio, † adeò vt vitium ingratitudinis effu- 7
gi non posset propter ea, quæ rescripsere Euaristus *Episcopis Affricæ*, & Nicolaus *respondens ad Consulta Bulgarorum apud* Gratian. *in Can. aliter*, & *Can. nostrates* 30. *qu.* 5. Attamen verior, & magis recepta sententia fuit hunc requiri solum de honestate, non autem ex necessitate, prout docuit Magist. *sent. lib.* 4. *distinct.* 28. §. *Præmissa*. Neque ex matrimonio contracto inuito Parente vllam filijs inuri notam ingratitudinis, † qua aut legitima successione, vel congrua dote 8
priuari possint, vt ex Gloss. *communitèr recepta in cap. de raptoribus* 36. *quæst.* 2. quam ibi approbat Archid. *num.* 4. Panorm. *in cap.* 1. *n.* 6. *de desponsat. impub.* & hodie post *Concil. Trid.*

sess.

9 *sess. 24. de reform. cap.* 1. nefas est dubitare, † vt distinguendo
casum hunc, in quo mulier viro digno nupsit à casu, in quo
turpi, aut inhonestæ personæ nuberet, Fontanell. *de pact.*
nuptial. claus. 4. Gloss. 2. *num.* 1. *cum seqq.* Couarr. *in Epitom.*
decret. par. 2. *cap.* 3. §. 8. *num.* 7. *& seqq.* Sanchez *de matrim. lib.*
4. *dis.* 26. *num.* 4. *& seqq.* Guttier. *pract. quæst. lib.* 2. *quæst.* 1. *nu.*
2. *& in tract. de matrim. cap.* 80. *num.* 12. *&* 13. Menoch. *lib.* 4.
præsumpt. 189. *n.* 60. *cum alijs per Barbos. ad Conc. Trid. d. sess.* 24.
de reform. cap. 3. Bart. *dec. Bonon.* 29. *num.* 6. *& seqq.* Cappel.
Tholosan. dec. 290. Mastrill. *d. decis.* 163. *à num.* 10. *ad finem*, &
de Senatu Cataloniæ testatur Cancer. *variar. resol. par.* 3. *cap.*
11. *num.* 7. & perpetuo dixit Rota *coram Buratt. decis.* 498. *co-*
ram Merlin. decis. 457. *& in Rom. Dotis* 18. *Iunij* 1663. 2. *Maij*
1664. *& prima Iunij* 1665. *coram Verospio, &* 12. *Februarij* 1666,
coram Illustriss. Otalora Præside Granaten.

Nulla habita distinctione, quod filia in Aul materni bo-
nis dotem consequi posset, d. Summ. *num.* 2. † quia non inde
10 eximitur Pater ab onere dotandi filiam, etiam aliunde ha-
bentem, iuxtà celebre Iustiniani rescriptum in *d. l. fin. C. de*
dot. promiss. quod in hoc casu, in quo iustæ nuptiæ interce-
dunt æquè procedere, tradunt Facchin. *controu. iur. lib.* 3. *cap.*
45. *vers. & ideò Merlin. de legitim. lib.* 3. *tit.* 1. *quæst.* 22. *num.* 2.
iuncto nu. 10. Boss. *de matrim. cap.* 11. *num.* 193. *& de dote cap.* 4.
num. 123. Bonacin. *de contract. disput.* 3. *quæst.* 11. *punct.* 2. *nu.*
14. *&* 15. & reprobata opinione Couar. Guttier. Sanchez, &
Fontanell. recedendo à prioribus decisionibus dixit Rota *in*
dicta Romana Dotis prima Iunij 1665. §. *in cuius coram Verospio,*
& 12. *Februarij* 1666. §. *secundum quoque coram Illustriss. Otalo-*
ra Præside Granaten.

Consideratis autem asse hæreditario Tranquilli Patris
scut. 20. mil. ei à Venturello Patre assignata excedente, dicto
Sum. *à num.* 6. *ad finem*, vtriusque familiæ consuetudine,
cum mater D. Mutij Marerij habuerit in dotem scuta 25. mil.
Anna verò vxor dicti Tranquilli, ac Mater dictæ Mariæ
Theresiæ in dotem habuerit scut. 10. mil d. Summ. *num.* 4. *&*
5. ac denique numero filiorum, cùm nonnisi hanc vnicam
filiam Tranquillus Pater haberet, visum est Dominus in-
11 congruam non esse dotem scut. 4500. † quem admodum ijs
attentis determinat Text. *in l. quæro* 60. vbi Scribentes om-
nes *ff. de iure dot.* & comprobant Alex. *cons.* 7. *num.* 7. *vol.* 2.
12 vbi quod alijs non existentibus filijs † totum patrimonium
patris est congrua dos filiæ, & sequuntur Menoch. *cons.* 247.
sub num. 46. Rota *coram Reuerendiss. Royas dec.* 193. *num.* 4. *&*
5. *coram Merlin. d. decis.* 457. *num.* 18. *&* 19. *& in d. Romana Do-*
tis coram Verospio, & coram Illustriss. Otalora Præside Grana-
ten. vbi de vnica filia paritèr agebatur.

Neque curandum videtur de creditoribus Tranquilli Pa-
tris, quia cùm dos assignata fuerit ab A. C. super corpori-
bus prouenientibus ex d. assignatione à Venturello patre fa-
cta cum expresso onere in testamento adiecto dotandi fœmi-
13 nas descendentes, d. Summ. *num.* 6. *&* 7. † consequens pro-
inde est, vt D. Maria Theresia in his bonis ab auo paterno pro-
uenientibus veluti legataria, ac testamento creditrix præ-
feratur creditoribus patris hæredis, iuxtà Text. *in l. prima* §.
Item sciendum ff. de separat. bonor. & in his terminis probant
Afflict. *decis.* 162. *in fine*, Surd. *decis.* 310. *num.* 4. Rota *co-*
ram Caualer decis. 41. *& decis.* 51. *num.* 1. *& seqq. in recent. par.*
6. *decis.* 269. & reprobatis omnibus contrarijs post reperto-
rium Farin. *de vltim. volun. dec.* 107. *& in rec. par.* 7. *dec.* 17. *ac,*
in Romana dotis, seù locorum Montium 22. *Martij* 1666. *sub* §. *nec*
obstare coram Eminentiss. Carpineo Prodatario, & in Montis
Falisci dotis 27. *Ianuarij* 1672. *coram Reuerendiss. D. meo Alber-*
gato Decano.

Et hoc quamuis ipsius Tranquilli Patris bona supersint,
quia conclusio illa, quod ex bonis fideicommissarijs auitis
14 dotes detrahendæ non sint nisi in subsidium, † etiamsi
præceptum dotandi fœminas adsit, quasi in casum necessa-
rium legis accipiendum, vt iuxtà terminos Textus *in l. mulier*
22. §. *cum proponeretur, ff. ad trebell. & in auth. res quæ C.*
comm. de legat. non procedit quotiescumque bona libera, vt
in casu sunt pluribus debitis inuoluta, multisque litibus su-
15 biecta, † quia tunc habentur, ac si non extarent cum ex
eis alimenta vxori debita desumi, ac alijs oneribus matrimo-
nij, quæ moram ac dilationem litium non patiuntur, oc-
curri non possit Castren. *cons.* 219. *ad fin. par.* 1. *cum alijs per*
Rot Ianuen. *dec.* 150 *nu.* 8. *&* 9. Rot. *coram Mantic. decis.* 152.
à nu. 5. *coram Merlin. decis.* 683. *n.* 2. *&* 6. *& coram Peutinger. de-*
cis. 115. *num.* 5. *&* 6. *coram Reuerendissimo Roxas decis.* 153. *sub*
nu. 11. *& seqq. & coram Eminentiss. Otthobono decis.* 43. *nu.* 12.

Et ità altera tantum.

R. P. D. RONDININO.

Leodien Beneficij.

Lunæ 27. *Februarij* 1673.

ARGVMENTVM.

Literis suæ prouisionis iustificatis conceditur immissio prouiso Apostolico, non secus, ac hæredi scripto in vim legis finalis; Iustificatio autem desumpta est ex irregularitate alterius prouisi ob promotionem ad sacros Ordines, & illorum exercitium ante legitimam ætatem, ac etiam, ex eo, quod ante clericatum beneficium Ecclesiasticum fuerat obtentum.

SVMMARIVM.

1 *Validitas sententiæ apparet ex actis iuxtà vulgatam decisionem Caputaquensis.*
2 *Iustitia sententiæ deducitur ex decisionibus in causa factis.*
3 *Clericus efficitur irregularis, si ante legitimam ætatem fuerit promotus ad sacros Ordines, & ad illorum exercitium deuenerit.*
4 *Beneficium Ecclesiasticum assequi nequit laicus non insignitus caractere clericali.*
5 *Prouisus de beneficio iustificatis literis suæ prouisionis, in possessionem immittitur, non secus ac hæres scriptus vigore* l. final.
6 *Permutatio beneficij litigiosi remanet nulla.*
Lis dolosè agitata super beneficio, nullum ius tribuit litiganti, etiamsi ad ipsius fauorem pronuncietur sententia, num. 6.
7 *Ius sibi non competens nemo potest transferre in alium.*
8 *Permutatio omnis eatenùs intelligitur quatenus in beneficio permutato ius habeatur.*
9 *Regula Cancellariæ* 40. *traditur, & declaratur.*
10 *Permutantium neutri ius acquiritur, nisi quilibet ipsorum ius habeat in beneficio.*

DECISIO XL.

POstquam Gherardus controuersum Beneficium resignasset Natali, inter quem, & Gregorium Prouisum lis agebatur, obtenta quadam sententia super nullitate resignationis, illud cum Ioanne permutauit, inter quem, ac prædictum Gregorium reassumpta lite, huiusmodi beneficium eidem Gregorio adiudicandum esse Rota pronunciauit præuia Decisione, 30. Maij 1672. coram R. P. Domino meo Priolo.

Causa autem appellationis mihi commissa, postquàm sine præiudicio suorum iurium Gregorium sequestrum obtinuit præuia Decisione 16. Nouembris præteriti coram Me emanata, renouata hodie principali disputatione, eiusdem fauore sententiam confirmandam esse Domini responderunt.

Sicut enim validitas † apparet ex actis, iuxtà vulgatam 1
decisionem Caputaqu. 260. *part.* 2. ità & iustitia † deducitur ex 2
d. decis. 30. *Maij* 1672. *coram R. P. D. meo Priolo*, in qua osten-
sum fuit, literas Apostolicas suæ prouisionis Gregorium iu-
stificasse tàm in ea parte, in qua narrauit Gherardum Re-
signantem ante statutam ætatem ad sacros Ordines promo-
tum fuisse, ac ad illorum exercitium deuenisse, † quo posi- 3
to irregularis effectus fuit ac Ecclesiastici Beneficij incapax,
iuxta Text. *in cap. vel non est compos cum ibi notat. de temporib.*
ordin. & in Concil. Trid. sess. 23. *de reformat. cap.* 12. *in Con-*
stitut. 7. *Pij II. & in regula* 24. *Cancellariæ*, quàm in alte-
ra parte, in qua expressit, Natalem Resignatarium tem-
pore suæ prouisionis clericalis caractere insignitum non fuis-
se, † sine quo laicus Beneficium Ecclesiasticum assequi ne- 4
quit, iuxta literam Textus *in cap. cum adeò* 7. *de rescript. in*
cap. 2. *de institut. & in cap. ex literis* 6. *de transaction.* ideòq; con-
sequens est, vt beneficium præfato Gregorio adiudicetur,
in eiusque possessionem immittatur, † non secus àc hæres 5
scriptus in bonorum possessionem immittitur vigore, *l. final.*
Cod. de edict. Diu. Adrian. tollen. provt probat Textus expres-
sus *in cap. Pastoralis* 5. vbi Canonistæ communitèr notant

de caus. possess. & propriet. Speculat. par. 3. illo eod. tit. in rubr. num. 2. & seq. Faber. *in §. sequens nu. 2. Instit. de interdict.* Menoch. *de adipiscen. remed. 6. num. 34. & seq.* & optime distinxit Bald. *in l. 2. num. 65. & 66. C. de seruitut. & aqua*, fuitque antiqua Rotæ sententia coram *Mohedano decis. 13. vt lite pendente*, in qua huc vsque permansit in decisionibus relatis *in Concben. Beneficij 2. Decembris 1671. §. & Domini coram Me.*

Non attenta sententia lata fauore Gherardi super nullitate resignationis, & subsequuta ipsius beneficij permutatione, quia præter alias responsiones deductas in dicta *decisione R. P. D. mei Trioli à §. Neque obstat vsque ad finem*, placuit illi, quod cùm lis hæc non sine dolo acta fuerit à Gherardo optimè conscio litis pendentis inter ipsum Gregorium,
6 & Natalem Resignatarium † à nullitatis vitio excusari non potest, ex ratione Text. *in cap. 3. vbi Scribentes de collusione detegenda, & in cap. 2. de renunciat. in 6. cum alijs per* Rebuff. *cons. 22. & in praxi beneficiali tit. de subrogat. num. 33.* Azor. *instit. moral par. 2. lib. 7. cap. 29. quæst. 5.* Paris. *de resignat. lib. 13. quæst. 4. num. 5. & 9.* Lancellot. *de attentat. par. 1. cap. 3. numer. 19. & 20.* Garzias *de benefic. par. 11. cap. 4. num. 20.* & dixit Rota in nouis *dec. 3. alias 56. vt lite penden. coram Arguell. decis. 8. nu. 8. & 9. & in Calaguritana Archidiaconatus de Barbarigo 16. Ianuarij 1671. in princ. coram R. P. D. meo Triolo*,
7 neq; potuit Gherardus in Ioannem transferre mediante † permutatione beneficium, quod sibi non debeatur, cùm
8 omnis permutatio † intelligatur, quatenùs in Beneficio permutato Ius habeatur, ad Text. *in cap. vnico, vbi Canoni-*
9 *stæ de rer. permut. in 6.* cui conformis est *regula* † *40. Cancellariæ*
10 disponens neutri permutantium Ius † acquiri, nisi quilibet ipsorum Ius habuerit in beneficio, Baldus *in cap. dudum 54. sub num. 2. de elect.* Mantica *de tacit. lib. 25. tit. 4. num. 2.* aliisque relatis Garz. *de benef. par. 11. cap. 4. num. 8. 16. & 19.* Rota *coram Merlino. decis. 176. num. 4. & in d. Calaguritana Archidiaconatus de Barbarigo 10. Maij 1669. §. pro reintegratione cor. Eminentissimo Cerro, & 16. Ianuarij 1671. in princip. coram R. P. D. meo Triolo.*

Et ita altera Parte audita, altera sæpius vocata Domini responderunt.

R. P. D. CALATAIV.

Bononien. Prædij.

Lunæ 27. Februarij 1673.

ARGVMENTVM.

Vigore fideicommissi fuerant auocata bona ab emptore, cui proinde euictio promissa debetur, non solùm ad pretium, sed etiam ad damna, & interesse, non obstante omissa per eum denunciatione litis regularitèr venditori facienda, quia hæc stante iustitia sententiarum, & omnimoda facta defensione, non fuit necessaria.

SVMMARIVM.

1 *Euictio emptori promissa debetur si ille fuerit de dominio, & possessione spoliatus.*
2 *Euictionis actio datur non tantum ad pretium, sed etiam ad damna, & interesse.*
3 *Damna & interesse specialiter in casum euictionis promissa, eo magis præstari debent.*
4 *Litis denunciatio non requiritur vt quis possit de euictione agere vbi omnis interuenit diligentia defensionis, & constat de iustitia sententiarum.*
5 *Breue Pontificis super distractione bonorum fideicommissi non suffragatur si Papæ non fuit narratum omissio inuentarij, & alienationes factæ.*
6 *Subreptitium dicitur Breue Pontificis si Papæ non fuerit narratum quod ipsum à concessione retraxissent.*
7 *Gratia subreptitia remanet nulla, & sup. num. 5.*
8 *Præscriptio contra fideicommissarium non currit nisi à die scientiæ purificati fideicommissi.*
9 *Instrumentum publicum facit probationem probatam.*
10 *Consensus ex lapsu plurium annorum & propriè septuaginta, interuenisse præsumitur.*
11 *Forma, seu modus non attenduntur vbi apparet effectum integraliter fuisse sequutum.*

DECISIO XLI.

AD Prædium in Communi Minerbij nuncupati *le Santoline*, quod Comes Rodulphus de Insulanis de anno 1599. vendiderat Alexandro, & Io: Petro de Bondijs cum obligatione in solidum plurium fideiussorum pro illius defensione, & euictione; Comes Riciardus, & fratres de Insulanis vti vocati ob antiquum fideicommissum Io: Francisci Insulani præuijs duabus sententijs conformibus immissionem obtinuerunt; Quapropter Alexander iunior, & fratres de Bondijs vti hæredes dictorum emptorum, condemnari obtinuerunt in partibus Vincentium San Georgium fil. & hær. alterius ex fideiussoribus ad restituendum pretium, & ad damna, & interesse, ad quod Vincentium teneri etiam DD. hodiè responderunt.

Dum enim per dictas sententias executioni demandatas mediante actuali immissione concessa dicto Co. Ricciardo, & fratribus, emptores, seu eorum hæredes fuerint priuati dominio, & possessione prædij, † proculdubio dicitur factus 1
locus promissæ euictioni, *l. Emptorem §. idem Neratius l. datio in principio, ff. de act. empt l. si seruus venditus §. 1. ff. de euict.* Rota *coram Gregor. decis. 25. num. 2. decis. 162. num. 1. par. 8. rec. & decis. 315. num. 7. coram Bich.* & pro ea datur actio non solùm ad pretium, † sed ad damna, & interesse, *l. euictare la 2.* 2
ff. de euict. l. Titius ff. de act. empt. l. cum successores C. de euict. Mangil. *de euict. quæst. 179. num. 1. & q. 181. num. 1. & coram Bich. decis. 315. num. 5.* eoque certius, dum damna, & interesse † specialitèr in proposito promissa fuerunt, Bursatt. *cons.* 3
184. num. 29. lib. 2. Osasch. *decis. Pedemont. 129. num. 10.* Ciriac. *contr. 320. num. 9.* Rota *cor. Reuerendiss. Royas decis. 188. num. 3. & decis. 330. num. 8. par. 10. rec.*

Non obstat, quod lis mota per Comitem Ricciardum, & fratres intimata non fuerit Vincentio, nisi post executionem sententiarum, quia cùm ex actis constet prædictos emptores in duabus instantijs fecisse omnem possibilem defensionem,
† imò ex his appareat de iustitia dictarum sententiarum non 4
erat necessaria litis denunciatio, Mangil. *de euict. quæst. 4. num. 70.* Crauett. *cons. 83. num. 5. & cons. 298. num. 14.* Ciroch. *discept. 46. num. 99.* Rota *decis. 390. num. 2. par. 5. rec. & coram Dunozetto Iun. decis. 949. n. 6. & coram Bichio d. decis. 315. n. 15.*

Neque pro defensione Prædij suffragari potest sententia vigore Breuis Apostolici emanata de anno 1597. super detractionibus ex d. fideicommisso competentibus Comiti Rodulpho venditori; quia etiam d. sententia vsi fuerunt emptores ad impediendam immissionem, Summ. addit *num. 1.* sed non fuit a Iudicibus habita in consideratione, & meritò quia Breue detegitur euidentèr subreptium, dum Pontifici non fuit narratum, quod Co. Rodulphus nullum confecerat inuentarium, & plura bona fideicommissi alienauerat, d. Summ.
num. 2. † & sic de quibuscumque detractionibus remanserat 5
satisfactus, Rota *coram Dunozet. Iun. decis. 558. num. 33. decis. 643. num. 4. & 800. num. 3. & in rec. decis. 399. num. 28. par. 5. decis. 88. num. 23. decis. 126. num. 32. par. 7. & decis. 31. num. 20. par. 11.* Si enim Papa de prædictis scientiam habuisset, probabilitèr non fecisset tale præiudicium fideicommisso vocatis, nec gratiam concessisset, † & proindè non potest eui- 6
tari subreptio, Io. Andr. *in cap. 2. num. 2. de fil. Presbyt. in 6.* Mantic. *decis. 214. num. 2. & in rec. decis. 670. num. 4. par. 4. Emin. Ottbob. decis. 115. num. 3. & decis. 239. nu. 5.* propter
quam † subreptionem talis gratia remansit ipso iure nulla, 7
cap. fin. de fil. presbyt. Caputaq; *decis. 7. num. 2. & decis. 135. num. 4. par. 1. decis. 49. par. 2. num. 2. & decis. 225. num. 1. par. 3. Add. de Buratt. decis. 74. num. 6.*

Minus ad retardandam immissionem erat allegabilis lapsus 60. annorum à die factæ venditionis, quia cum versemur in fideicommisso perpetuo non potuit currere, imo nec incipere aliqua præscriptio contra Co: Ricciardum, & fra-
tres, † nisi à die notitiæ purificati fideicommissi ad eius fa- 8
uorem, à qua tempus habile ad præscribendum non effluxerat, Natt. *cons. 537. num. 5.* Cephal. *cons. 464. num. 13.* Peregr. *de fideicom. art. 41. num. 16. & seq.* Rota *decis. 28. num. 38. par. 8. rec. & in Romana Domus 27. Iunij 1670. coram Reuerendissimo Domino meo Decano.*

Obiectum denique non seruatæ formæ præscriptæ in Instrumento venditionis, quod scilicet residuum pretij deberet erogari cum consensu omnium fideiussorum in extinctionem census illorum de Clauarijs, nullam pariter habet subsistentiam, quia de extinctione constat ex publico instru-
mento dato in Sum. *nu. 5.* † faciente probationem probatam, 9
Bald. *in l. Interest num. 2. C. de solut.* Gregor. *decis. 157. num. 13.*

Con-

Consensus autem vnius ex fideiussoribus legitur expressus in
10 eodem instrumento, aliorum verò præsumitur † ex lapsu annorum 70. Rota *decis.* 570. *num.* 2. *par.* 4. *diuers.* & *decis.* 264. *num.* 10. *par.* 6. *recent.* vel in omnem casum, dum fuit requisitus ad certum effectum, ad hoc, vt verè, & realitèr pro cautela fideiussorum census extingueretur, eo ipso, quod effectus
11 integraliter sequutus est, † non est quærendum de modo an scilicet consensus omnium accesserit, necnè, *l. si quis mihi bona §. sed quidem ibiq.* Bald. *num.* 2. *ff. de acquir. hæredit.* Castr. *cons.* 99. *num.* 2. Roman. *cons.* 433. *num.* 2. Rota *coram Seraph. decis.* 309. *num.* 1. *coram Durano decis.* 40. *num.* 46. & *coram Amato Dunozetto decis.* 56. *num.* 2.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. MATTÆIO.

Bonoñ nullitatis contractus.

Lunæ 27. Februarij 1673.

ARGVMENTVM.

Contractus minoris sine solemnitatibus statuti, & sine præuia cognitione causæ, quodq; nulli creditores vrgerent, non substinetur, etiamsi duplici iuramento fuerit vallatus, quominus ipse aduersus eundem contractum venire non possit.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio bonorum minoris facta pro soluendo ære alieno non vrgentibus creditoribus, & sine causæ cognitione est nulla, & num. 3. cum seqq.*

2 *Minor non potest alienare stabilia pro substentatione muneris obtenti, si habeat pecunias, & redditus sufficientes.*

3 *Minoris bona vt alienari possint pro solutione æris alieni, exprimi debet qualitas, & quantitas creditorum, quodque etiam illi vrgeant. & sup. num. 1.*

Causa in genere iudici exposita in alienatione bonorum minoris, pro illius ære alieno soluendo, tamquam nimis vaga non sufficit. num. 3.

4 *Statutum Bononiæ in contractu minoris requirit decretum iudicis cum cognitione causæ.*

5 *Iudex in contractu minoris de statu eiusdem minoris instruendus est, de quantitate, qualitate, & vrgentia creditorum, & sup. num. 1. cum seqq.*

6 *Dictio* vbi *conditionem importat.*

7 *Iuramentum in contractu minoris contra formam statuti celebrato præsumitur metu & dolo extortum.*

8 *Minor eadem facilitate, qua inducitur ad contrahendum inducitur ad iurandum.*

9 *Minor contrahens sine solemnitatibus statuti potest contra proprium contractum venire, etiam geminato iuramento vallatum.*

10 *Minor non potest ratificare contractum factum contra formam statuti sine præcisa scientia nullitatis, & doli tam facti, quàm iuris.*

DECISIO XLII.

Dixerunt DD. eo modo, quo in quacumque propositione huius Causæ responderunt venditionem domus vnà cum apotheca, & censuum factam à Ioanne Baptista de Iulianis fuisse nullam, & ideò confirmandam esse decisionem vltimo loco emanatam ex subsistentibus fundamentis in eis adductis, cuius minoritate attenta, huiusmodi vendi-
1 tionequaquam substineri † valet, dum facta fuit non vrgentibus creditoribus, & sine causæ cognitione, iuxtà *Text. in l. magis puto §. non passim ff. de rebus eorum,* & *in l. ob æs vbi DD. C. de præd. minor. l. si pupilli §. si Prætor, ff. de rebus eorum in l. Tutor vrgent. credit. ff. de minor.* Roland. *cons.* 33 & *cons.* 99. *per tot.* Rot. *coram Merlin. decis.* 444. *num.* 4. & *seqq.*

Vtroque autem requisito carere visa fuit dicta alienatio; Etenim nullibi doctum fuit, quod vrgerent creditores, & tamen necesse erat, quod mandatis exequutiuis d. Ioannem Baptistam debitorem ad soluendum præmerent. Quo verò ad causam narratum fuit ipsum indigere pecunijs ad substinendum munus Vexilliferi, quo fuerat tempore belli condecoratus, necnon pro soluendo ære alieno, quo oppressus reperiebatur, sed neutra existimata fuit sufficiens, & pro substinendo munere Vexilliferi, fuit consideratum, quod illud efficere poterat nedum ex redditibus annuis, sed etiam in pecunijs, quas in Sac: Monte Pietatis ad sui commodum habebat, † pro quo nec ei licitum erat bona stabilia distrahere, 2
iuxtà text. *in d. l. magis puto §. non passim ff. de rebus eorum Bart. cons.* 49. *num.* 2. & 3. Rot. *in rec. dec.* 341. *nu.* 21. & 22. *par.* 9.

Circa verò debitorum solutionem debebat adducere indiuiduam illorũ existentiam, qualitatem, & quantitatẽ, & quod creditores præmerent, † & sola assertio facta in genere, quod 3
debitis abundaret non admittitur vti informis vaga, & anceps, Rota *coram Merlino d. decis.* 444. *num.* 9. & 10.

Vlterius in dicta venditione non solum non fuit seruata forma statuti Bonon. † quia Iudex interponendo decretum 4
processit sine aliqua causæ cognitione, nec fuit instructus de statu minoris, † nec aliquam notitiam habuit de vrgentia 5
creditorum, nec de quantitate, & qualitate debitorum, prout tenebatur omnem diligentiam adhibere ad hoc, vt illi cuncta innotescerent. Sed nec etiam erat locus deputationi Curatoris particularis, dum aderat generalis, qui interuenire debebat iuxtà dispositionem d. statuti, quod loquitur cum dictione *vbi*, † cuius natura est conditionem importare, ad 6
Text. *in l. si ita scriptum* 45. *§. fin. ff. de legat.* 2. Bart. *in l.* 1. *§. secundo principaliter num.* 19. *ff. de condit. & demonstr.*

Deducebant Informantes pro D. Co. emptore ad effectum substinendi contractum geminatum iuramentum per Io. Baptistam venditorem tam in instrumento venditionis, quam in illo ratificationis celebrato de anno 1644. sed nullum ex illis obstare visum fuit DD. † ex quo præsumitur metu, & 7
dolo extortum eadem facilitate, † qua minor ad contrahen- 8
dum inductus fuit, & ideò dum contractus initus fuit sine solemnitatibus à statuto præscriptis ad repellendam omnem fraudem, isto casu præsumi debet metu extortum, & nihil releuat, quod minor non possit venire contra contractum per ipsum in stipulatione deductum † etiamsi geminato iura- 9
mento coroboratum fuerit, Rot. *decis.* 22. *inter impress. apud Pic. ad Statut. Vrb. num.* 3. & *coram Bichio decis.* 200. *num.* 29.

Nec turbat illud, quod vltimo loco deductam fuit ipsum Io. Baptistam maiorem 18. annorum dictum contractum ratificasse, quia responsum fuit hanc ratificationem illi obesse non posse, quæ fieri non poterat ab eo postquam factus fuerat maior † sine præcisa, & indubitata scientia nullitatis, & 10
doli prouenientis ex facto, & iure, nec præsumpta sufficit, *l. matrem §. cæterum ff. de inoff. testam.* Bald. *in l. mater C. de rei vindic.* Surd. *cons.* 19. *num.* 29. Menoch. *cons.* 203. *nu.* 37. Gratian. *discept.* 499. *num.* 23. Rota *coram Gregor. XV. decis.* 160. *num* 15. *vbi* Adden. *num.* 22. & *cor. Burat dec.* 410. *num.* 11. *vbi Adden. num.* 15.

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Bononien Census.

Veneris 3. Martij 1673.

ARGVMENTVM.

Ad Statutum Bononiæ non requirentis causam in contractu minoris multiplex assignatur distinctio tam respectu causæ à Statuto, vel simplicitèr requisitæ, vel si illa Iudici insinuanda sit, & in scriptis redigenda; quam etiam quando contrahens cum minore, vel muliere teneatur esse sollicitus de versione.

SVMMARIVM.

1 *Fideiussor de natura contractus seruari debet indemnis à principali debitore.*

2 *Statutum Bononiæ in contractu minoris non requirit causam, sed solas solemnitates, & vid. num. seqq.*

3 *Minoris contractus vbi non agitur de alienatione, sed de sola obligatione, de iure non requirit causam.*

4 *Causa à statuto simpliciter requisita in contractu minoris, non autem quod iudici insinuetur in scriptis quando sufficienter interuenisse dicatur.*

5 *Statutum Vrbis* lib. 1. cap. 151. *in contractu minoris, vel mulieris requirit causam iudici insinuandam, & ab eo plenè cognitam.*
6 *Versionem pecuniarum in contractu minoris, vel mulieris quando, & quatenus creditor probare teneatur, & num. seqq.*
7 *Contrahens cum minore, vel muliere an teneatur esse sollicitus de versione, & num. 6. cum seqq.*
9 *In Alienatione, seu obligatione necessaria minoris, vel mulieris creditor tenetur inuigilare quod pecuniæ conuertantur in causam expressam.*
10 *Locatio, quæ culpa locatoris non habuit effectum, non habetur in consideratione.*
11 *Locatio transit ad hæredes.*

DECISIO XLIII.

De consensu Co. Sigismundi Maluasiæ super eius Prædio ad fauorem Zambeccarij imposuerunt Innocentius, & Cornelius censum libr. 8000. in sorte principali cum fideiussione Dominici Gherardi, quem tam illi, quàm Lucretia eorum mater indemnem conseruare promiserunt; Ad formam huius obligationis egerunt hæredes Dominici coacti ad solutionem fructuum pro releuatione; & Causa coram pluribus Iudicibus discussa, tandem ad Rotam deuoluta dedi dubium; An, & quæ summa deberetur, & pro Gherardis iuxtà modum inferius exprimendum prodijt resolutio.

Constat enim hæredes fideiussoris fuisse pulsatos pro solutione, & soluisse; propterea commissa fuit stipulatio, & orta actio pro releuatione indemnitatis sibi debitę nedum vigore obligationis Cameralis Innocentij Cornelij, & Lucretiæ,
1 verum etiam ex ipso contactu fideiussionis, † de cuius natura est, quod fideiussor semper indemnis à principali debitore veniat conseruandus, *cap. 2. de fideiuss.* Rota *decis.* 305. *par.* 13. *rec. & decis.* 361. *vtrobique num.* 1. *coram Peuting.*

Nec subsistit, quod obligatio prædictorum Innocentij, & Cornelij tunc minorum 25. & maiorum 23. & 24. sit nulla ex defectu solemnitatum Statuti Bononień, & Causæ, quia respectu solemnitatum liquet ex lectura instrumenti mandati procuræ dati ad suscipiendas pecunias ad censum fuisse illis deputatum Curatorem, & interuenisse, ac authoritatem suam interposuisse Stephanum de Ballis Doctorem de Collegio, & respectu Causæ, cùm de
2 illa Statutum mentionem non faciat, † sat est, quod præscriptæ ab eo solemnitates interuenerint, & Iudex decretum interposuerit ad hoc, vt ritè, & rectè omnia gesta præsumantur, vt præcisè de minori Bononiensi resolutum fuit in Bononien. *Indemnitatis* 30. *Ianuarij* 1651. *§. nec obstare coram me*, confirmata *in rec. decis.* 151. *nu.* 2. *par.* 11. præcipuè quia non agebatur de contractu alienationis, cùm minores non imposuerint censum super bonis proprijs, sed super fundo specialiter accommodato à Co. Sigismundo, ideò in sola obligatione personali Causa non requirebatur, nec ex forma statuti, dum
3 Causæ non meminit, † nec de iure communi, per Tex. *in l. puberes ff. de verb. oblig. l.* 3. *C. de in integ. restit.* Thesaur. *quæst. forens.* 112. *nu.* 2. Surd. *decis.* 287. *nu.* 10. & his, ac alijs relatis firmat Rota *in d. Bononien. Indemnitatis §. Nec obstare vers. neq. enim coram me*, & admittitur in Bononien. *Nullitatis Contractuum* 13. *Iunij prox. præt. §. fin. coram R. P. D. meo Matthæio.*

Et in omnem euentum, cùm in instrumento legatur interuenisse authoritatem Stephani de Ballis Doctoris de Collegio *præsentis* &c. quæ clausula secundum formularium Bononień datum in Summario responsionis Sororum de Gherardis *nu.* 2. extendatur, *præsentis, & præhabita matura Causæ cognitione, & sufficienti informatione suam, & S. R. E. & Communis Bononiæ in introscriptis omnibus & singulis authoritatem, & decretum interponentis, & præstantis*: Ex quibus verbis præ-
4 sumendum est cognitionem causæ fuisse adhibitam, † cum Statutum non dicat causam esse Iudici exprimendam, & insinuandam in scriptis; si enim requireretur in scriptis; certè contractus hoc modo gestus non substineretur, prout annullatur in Vrbe quando causa, quæ per Statutum *lib.* 1. *cap.* 151.
5 requiritur † in contractibus minorum, & mulierum non fuit in scriptis Iudici insinuata, & ab eo plenè cognita, vt ibidem disponitur, & dixit Rota *decis.* 240. *num.* 7. *& coram Bichio*, & passim in alijs.

Minus releuat, quod contrahentes in eodem instrumento mandati procuræ declarauerint velle erogare pretium census in extinctionem debitorum, propterea probanda sit versio in causam expressam, quoniam tunc contrahens cum minore, vel alio priuilegiato ad id arctatur quando con-
6 tractus fuit celebratus sine solemnitatibus, † quo casu qui vult illum sustinere, recurrere debet ad actionem ordinariam de in rem verso, vt declarat Rota *decis.* 33. *nu.* 1. *coram Andr. & decis.* 118. *num.* 1. *coram Seraph.* Sperell. *decis.* 154. *num.* 107. *&* 111. Gratian. *decis.* 555. *num.* 7. Vel si solemnitates fuerunt adhibitæ, extinctio æris alieni deducta, & insinuata fuit Iudici decretum interponenti non per viam simplicis desiderij, & voluntatis contrahentium, vt hic, † sed ad hoc, vt 7
inde moueretur ad authorizandum contractum, adeo vt si ex post pecunia non conuertatur in causam expressam, Iudex deceptus dicatur iuxtà deducta in *decis.* 616. *num.* 3. *&* 4. *par.* 5. *rec.* Vel quando licentia contrahendi fuit conditionaliter concessa, † dummodo pecunia totaliter in causam expressam 8
erogetur, qui est casus *Decisionis in Bononien. Censuum* 17. *Martij* 1664. *coram me*; Vel denique quando alienatio, seù obligatio procedit ex causa necessaria pro satisfaciendis creditoribus, qui actu molestarent, vel molestare possent; † Tunc 9
enim contrahens cum priuilegiato tenetur inuigilare, quod pecuniæ conuertantur in causam expositam, Bald. *in l. fin. §. etsi præfatam num.* 6. *C. de iur. de lib. & in Romana Domus* 14. *Maij* 1657. *§. imo coram Reuerendissimo D. meo Beuilaqua & dec.* 9. *num.* 10. *coram Reuerendissimo Ninot*, & distinguit Rota *decis.* 25. *num.* 2. *&* 287. *num.* 5. *penès Cenc. de Cens. & in d. Bononien. Censuum* 15. *Iunij* 1665. *§. quo verò, &* 1. *Februarij* 1666. *§. quia agitur coram me.*

Prætereà reuelatio debetur Gherardis etiam vigore obligationis Lucretiæ, quæ de proprio promisit Dominico indemnitatem; Nil vrgente, quod eidem ipsa locauerit Prædium della Boschetta pro annuo affictu lib. 1460. cum pacto, quod ex huiusmodi pensionibus spatio octo annorum Dominicus conductor ad se eximendum à fideiussione solueret fructus, & sortem principalem census extingueret, quia Prædium per duos annos dumtaxat penès ipsum permansit; nam eo defuncto statim Cornelius ad Prædium regressus fuit, vt probant Testes optimè informati, cum quibus concordat tam Epistola conscripta à Rinaldo eius Agente, quam instrumentum venditionis ab illo stipulatum intrà octennium, propterea dum Conductor vti, & frui non valuit re conducta, perperàm ad illius satisfactionem allegatur locatio, † quæ propter culpam Locatoris patientiam non præstantis pro toto 10
tempore conuento sortiri non potuit effectum, *l. si quis domum ff. locat. decis.* 326. *num.* 17. Burat. *dec.* 14. *num.* 7. absque eo, quod suffragetur principalem Conductorem obijsse, † quia 11
locationem transire ad hæredes indubitatum esse dicit Text. *in l. viam veritatis, C. locat.* Rota *decis.* 837. *nu.* 3. *coram Cocc.*

Verùm quia controuerti non potest quin Dominicus duobus annis, quibus superuixit Prædio gauisus non fuerit; ideò Domini censuerunt, quod defalcatis pensionibus huius biennij, sorores de Gherardis residuum consequi possint ex persona Innocentij, Cornelij, & Lucretiæ.

Vtraque Parte informante &c.

R. P. D. RONDININO.

Romana Domus.

Veneris 3. *Martij* 1673.

ARGVMENTVM.

Superædificarunt Hebræi in superiori parte domus per eos in locationem retentæ, cuius proinde pensiones augeri prætendebantur, quodque etiam ruina eiusdem domus culpa superædificationis contigerit: Neutrum fauore dominorum deciditur, quia in Vrbe *ex Constit. Clementina* eisdem non possunt augeri pensiones occasione earundem superædificationum, qubus nec minus poterat referri recens ruina post quadraginta, & amplius annos sequuta.

SVMMARIVM.

1 *Domus vbi pro tabulatorum varietate à diuersis dominis possidetur ab vnius partis dominio, non arguitur ad dominium alterius, & num. seqq.*
2 *Communis res si ad aliquem pertinere dicitur, vel probatur, intelligitur pro portione ad ipsum spectante, & num. seqq.*

3 Meum

3 *Meum quoq; esse dicitur, quod alteri est commune.*

4 *Hebræis in Vrbe non possunt augeri pensiones pro melioramentis domorum quas inhabitant ab ipsis melioratarum.*

5 *Licentia actum præcedere debet.*

6 *Licentia præsumitur ex diuturnitate temporis, cum acquiescentia illam concedere debentis.*

7 *Principalis præsumitur à suo procuratore certioratus de opere graui, & publico in illius bonis facto.*

8 *Scientia procuratoris, vel ministri quatenus dicatur scientia domini, ita ut eidem domino præiudicare possit, vel non, & sup. num. 7.*

9 *Licentiæ petitio dominium, & facultatem concedendi supponit.*

10 *Appellatio interposita ab vno ex collitigantibus prodest etiam alteri, vt possit non deducta deducere, & petere reformari sententiam.*

11 *Superædificatio facta in eleuatione domus non dicitur mutare illius aspectum, sed eam reficere, & num. seq.*

12 *Domus aspectus remanere debet vt per illius superædificationem factam mutatus non fuisse dicatur.*

13 *Facere aliud est aliud vero reficere.*

14 *Domui damnum contingere solet ex illius eleuatione facta in parte superiori ob pressuram ædificij. & vid. num. seqq.*

15 *Damnum sequutum intra decennium factæ superædificationis domus eidem superædificationi tribuitur, secus si postea, & numero 16.*

16 *Ruina recens domus non dicitur sequuta culpa antiquæ superædificationis, sed vitio soli, vel ex alia causa, & vid. sup. num. 14. & seqq.*

DECISIO XLIV.

Censuerunt iterum Domini Dauid, aliosque de Achim hebræos, neq; à locatione controuersæ domus expellendos esse, neque pensionem illis augendam pro nouis mansionibus in superiori ædium parte superædificatis; ideoque permanendum esse in decisis prima Iulij præteriti coram me.

Aut enim Georgius Misellius Rector Capellæ S. Io: Baptistæ in Ecclesia S. Eustachij eius nomine Agens non probat dominium huius superioris partis Domus, vt opus esset hoc casu, in quo Domus pro Tabulatorum varietate à diuersis Dominis possidetur, vt referunt Periti, & probat accessus
1 Summario præterito Misellij *num. 4. & 7.* † quo casu generica dominij probatio non sufficit, neq; ab vnius Partis dominio ad alterius dominium arguitur, ad terminos Text. *in l. si quis duas 6. §. si quis partem in fine ff. communia prædiorum, & in l. sicuti 8. §. Aristoff. si seruit. vim dicetur*, cum alijs in præterita *decis. §. neque ad declinandum*. Ideoque nullatenus concludunt Periti, nihilque probat accessus, quia ex his elicitur solum hanc Domum spectare quoque ad Georgium Misellium, veluti Rectorem dictæ Capellæ S. Io. Baptistæ, & circa solum, super quo controuersæ mansiones ædificatæ sunt, refertur simplex prætensio Georgij, quod sit sibi commune cum Capella Sanctorum quadraginta Martyrum, à qua mediante emptione Iuris Inquilinatus anno 1621. illi de Achim causam habent, vt in eorum Summ. præterito *num.*
2 *1.* † quæ generica pertinentia Domus verificatur in inferioribus mansionibus, quas Gabriel de Signis Inquilinus d. Capellæ Sancti Io. Baptistæ inhabitat, vt ex relatione Perito-
3 rum, ac accessu d. Summ. *num. 4. & 7.* † Cum adhuc meum dicatur, quod alteri commune est, ad Text. *in l. serui electione 5. §. Labeo ait, & §. sequenti ff. de legat. primo, & in l. in re communi 25. ibique Scribentes ff. de seruit. vrban. prædior.*

Et licèt anno 1628. Moyses de Achim acquiuerit à Gabriele de Signis quædam membra controuersæ Domus, Summ. Misellij præterito *num. 1. 2. & 3.* & Summ. eiusdem hodierno *num. 1.* positionis 30. Ianuarij præteriti coram me *num. 1.* super his tamen mansionum noua eleuatio facta non fuit, cùm istæ respiciant viam publicam nuncupatam *la Rua*; membra autem vendita Regionem Piscariæ respiciant, vt ex conspectu Domus, ac ex Planta relata in fine Summarij præteriti Misellij *num. 7. in fine*.

Aut quatenus super his membris aliquo modo nouæ mansiones constructæ dici possent, vel super solo dictis nouis mansionibus supposito, communio dominij d. Capellæ S. Eustachij probaretur, adhuc tamen, vt respondet etiam præterita decisio, non ideò pensiones augeri possent, quemadmodum etiam pronunciauit A. C. vt in Summario præterito de Achim *num. 2.* attenta speciali *Constitutione S. m. Clementis 8. edita 5. Iunij 1604.* ac relata per Cherubin. *in summa* Bullar. *post constit. 65.* eiusdem Pontificis, ac in Sum.
4 præterito de Achim *num. 3.* † qua mandatur Hebræis pensiones augeri non posse pro melioramentis domorum, quas inhabitant, quæ præuia licentia Dominorum domus, vel ea denegata Iudicis non immutato domorum aspectu, vel non sequuta deterioratione facta sunt.

Neque videbatur hoc casu deficere licentia, † quæ licet 5
actum præcedere debeat iuxtà elegans *Consil.* Bald. *290. ad finem vol. 3.* illam tamen † ex diuturnitate temporis, ac subse- 6
quuta Rectorum Capellæ Sanctorum quadraginta Martyrum acquiescentia præcessisse censemus, vt probat præterita *decisio à §. adhuc tamen vsque ad finem*, quamuis Canonicus Franciscus Arcisus tunc temporis dictæ Capellæ Rector ab an. 1627. vsq; ad annum 1658. absens fuisse diceretur, quia ab eius Procuratore, qui actualiter pensiones exigebat, Sum. preterito Misellij *num. 6.* † de hoc opere graui, ac publico cer- 7
tioratus dicitur, vt probat *præterita decisio §. Licentiam*, quidquid sit in casu *decisionis 1656. coram Pænia, & in rec. par. 1. dec. 507.* in quibus idcircò dictum fuit ex scientia Ministrorum non inferri ad scientiam Dominorum, † quia Ministri 8
interfuerant illi actui non vt Ministri, sed vt Testes, & actus ille non nocebat Domino, vt explicat eadem Rot. *in recent. par. 4. tom. 1. decis. 159.*

Hinc videbatur non obesse, quod Dauid, & alij de Achim negauerint, & adhuc negent dominium Capellæ S. Eustachij pro medietate prædicta; ideòque absurdum sit dicere, quod licentiam ab eius Rectore † petierint, cùm hæc domi- 9
nium supponat, ad Tex. *in cap. licet 18. de regular.* Bald. *d. cons. 290. ad fin. vol. 3.* Rota *in rec. par. 9. decis. 191. num. 17. & coram Eminentissimo Ottobono decis. 117. num. 10.* quemadmodum in similibus terminis arguit Rota *in rec. par. 9. decis. 284. num. 45. & coram Dunoz. iun. decis. 548. sub num. 11. & decis. 849. sub num. 15.*

Quia numquam negarunt Hebræi recognoscere in Dominum istarum mansionum pro medietate Misellium veluti Rectorem d. Capellæ S. Eustachij sine præiudicio Rectoris Capellæ SS. Quadraginta Martyrum, & dummodo pensiones non augeantur, quemadmodum pronunciauit A. C. d. Sum. præterito de Achim *num. 2.* sed quemadmodum Misellius negauit licentiam à Canonico Francisco in hac Capellania antecessore præstitam fuisse; Ita & Hebræi negarunt absolutè dominium, cùm appellatio à Misellio interposita prosit etiam Hebræis aduersarijs, † quibus licet Iura sua tueri, 10
ac non deducta deducere, ac petere, vt eius fauore sententia reformetur, quotiescumque, vt in casu sententia est indiuidua, ad *text. in l. etiam 30. §. 1. ff. de minor. gloss. in l. cum minor 29. ff. illo eodem titulo*, Odd. *de restit. in integr. quæst. 47. num. 48. & n. 62.* Cyriac. *controu. 43. n. 13.* Marchesf. *de commiss. par. 2. tit. de commiss. restit. in integr. §. 2. num. 217. fol. 143.*

Mutatio autem aspectus domus, quæ est secundum requisitum Clementinæ Constitutionis non rectè deducebatur ex eo, quod domus eleuata fuerit per palmites 30. & vltra, d. Sum. præterito Miselli *nu. 4. & 7.* † quia illud est reficere, in 11
quibus terminis procedit text. *in l. vnde etiam 3. §. reficere, ff. de itinere, actuque priuato*, vt ne quis dilatet, aut producat, aut deprimat, *ibique gloss. verb. exageret, & in l. 1. verbo reficere ff. de Riuis*, & *l. 1. §. si quis ff. de via publica, & in cap. consuluit 7. Iudæis*, Castrens. *cons. 247. par. 2.* Oldrad. *cons. 318. in fine*, Bero *cons. 144. num. 15. vol. 3.* aliud est promissio ædificandi, vt ex *Constitutione Clementis VIII.* dummodo facies domorum non immutetur, quia tunc ex aliqua superædificatione non dicitur facies domus immutata, † dummodo, vt in casu pri- 12
stinus aspectus maneat, ad Text. *in l. sed addes 21. §. si Dominus in fine ff.* Locati, *& in l. si sine hærede 33. §. Interposito in fine ff. de administrat. tutor. ibiq.* Cuiac. *ad lib. 6. respons.* Herenn. Modestin. quam distinctionem inter hæc duo facere, † & re- 13
ficere benè agnouerunt Alex. *cons. 190. num. 7. vol. 2.* Boer. *decis. 44. à num. 1. ad 6.* Roland. *cons. 69. num. 10. vol. 3.* Rota *in Bononien Domuncularum 27. Iunij 1670. §. siue quia coram Reuerendissimo D. meo Albergato Decano, & 8. Februarij 1672. §. tum etiam coram R. P. D. meo Bourlemont.*

Neque tertium denique requisitum *Clementinæ Constitut.* circa determinationis prohibitionem deficere videbatur, cùm nullum damnum contingere ex his mansionibus doceatur, licèt contrarium Peritos opinatos fuisse diceretur, d. Summ. præterito Misellij *num. 4.* & Sum. hodierno eiusdem *num. 2.* quia præterquam quod oppositum concludit Peritus Hebræorum, Summ. hodierno replicationis de Achim *num. vnico*; certum est in Iure, quod licèt damnum inferiori parti domus contingere soleat † ex eleuatione supe- 14
rioris partis ob pressuram ædificij suppositi, ad Text. *in l. ex damni 40. §. quoties ff. de damn. infect.* Altog. *cons. 10. num. 78. vol. 1.* Id tamen † contingere solet intra proximū tempus velu- 15
ti de-

ti decem annos; non autem, vt in casu post quadraginta,
16 & ampliusannos, † quo casu ad vitium soli, vel ad nouam
causam, non ad antiquã superædificationem recens ruina refertur, iuxtà Tex. *in l. si finita 15. §. deinde ff. de damn. infect. & in l. omnes 8. C. de oper. public.* cum alijs per Rotam *in Romana reædificationis Domus 19. Aprilis 1660. & 15. Decembris 1665. coram R. P. D. meo Taja.*

Et ità vtraque, &c.

R. P. D. VICECOMITE.

Romana Supplementi.

Veneris 3. Martij 1673.

ARGVMENTVM.

Sola quæstio deducitur Statuti exclusiui fœminarum, quod nempè illud habeat locum in eo solo casu, quod masculi sint hæredes vniuersales, vel in maiori saltem parte, itavt sola institutio facta de illis in legitima non sufficiat; & ita non prohibetur filia petere supplementum legitimę, masculis in eadem legitima simplicitèr institutis, vbi hæredes vniuersales sunt penitus extranei.

SVMMARIVM.

1 *Filia sicuti vigore statuti Vrbis existentibus masculis non succedit in hæreditate matris, ita eo minus ex testamento, quamuis in eo fuisset præterita, & num. 8.*

2 *Filia acquiescere debet testamento materno, in quo aliquid, etiam minus legitima sibi relictum sit.*

3 *Masculus ex statuto Vrbis quatenus excludat fœminam, etiam si non in tota hæreditate, sed in sola legitima institutus sit & num. seqq. ac per tot.*

4 *Statutum Vrbis non excludit fœminas simpliciter, sed causatiuè fauore masculorum pro conseruatione agnationis.*

5 *Statutum Vrbis exclusiuum fœminarum procedit tantummodo quando filijs masculis defertur hæreditas, secus si instituatur extraneus, & num. 7. 9. 10. 12. & per tot.*

6 *Filia a statuto Vrbis ab hæreditate parentum non excluditur tantummodo propter dotem, sed ratione conseruandæ agnationis.*

7 *Filia dotata a patre non excluditur ab hæreditate matris, etiam stante statuto exclusiuo fœminarum si illius hæreditas non deuenit ad masculum, sed ad extraneum, & num. 9.*

8 *Statutum Vrbis exclusiuum fœminarum, quamuis loquatur de causa intestati, comprehendit tamen etiam illam conditi testamenti.*

9 *Filij masculi vigore statuti Vrbis excludunt fœminas si instituuntur hæredes, secus si instituti sint extranei, amplia vt num. 10.*

10 *Fœminæ non excluduntur à masculis vigore statuti Vrbis, si extranei instituti sint hæredes, & masculis sola legitima relinquatur, & sup. num. 5. 7. 9. 10. & 12.*

11 *Supplementum legitimæ debetur filiæ quamuis à statuto exclusæ si ei minus legitima relictum sit, & non fuerint instituti hæredes masculi, sed extranei.*

13 *Pro Legitima, vel illius supplemento expresse acceptare debet filius legatum sibi factum cum onere non petendi aliud, nec sufficit quod solum legatum acceptet.*

14 *Debitor soluens alteri non quam vero creditori non liberatur nisi facta honesta oppositione, causaque veri creditoris defensa, & num. seq.*

15 *Debitor ab alio, quam vero creditori conuentus, molestias, & litem vero creditori denunciare tenetur.*

DECISIO XLV.

REassumentes iterum Scribentes pro Ferrino obiecta, quibus in alijs propositionibus toties decretum legitimæ supplementum Veronicæ impugnatum fuit, in hac vltima bifariam sic proponebant.

Siue consideretur persona ipsius Veronicæ, & cum sit à Statuto exclusa, interdictum est ei supplementum petere, licèt mater titulo institutionis in legitima ei reliquerit scuta 15. quia prohibitionem iniunxit nil vlterius petendi, & potuit
adijcere, potestate desumpta ab ipsamet Statutaria dispositione fœminarum exclusiua, iuxtà quàm sicuti decedentibus ab intestato † parentibus nihil in eorum hæreditate 1
prætendere posset, idem ac si condito testamento in totum fuisset præterita, Rot. *decis. 415. per tot. par. 4. diuers. coram Gregor. dec. 358. num. 4. in rec. decis. 175. num. 1. & seq. par. 7.*
ita acquiescere debet relicto † etiamsi ad legitimam non 2
ascendat, Rot. *decis. 64. num. 5. vers. præterea, & num. 10. & per tot. par. 1. decis. 316. num. 11. cum seqq. pariter per totum par. 6.* cum alijs per dd. Informantes adductis.

Siue inspiciatur persona Hyacinti Antonij excludentis, & cum in ea concurrant qualitates à Statuto 141. exigitæ hæredis scilicet: & de agnatione quamuis non in tota hæreditate, sed in legitima tantùm fuerit hæres, † ab isto nihilomi- 3
nus sic instituto nil peti posse dicebatur, quia illud totum, quod vsque ad supplementum fuerit per Statutum ablatum Veronicæ accreuit d. Hyacinto, & allegabant consuetas *decis. coram Pen. 1248. per tot. post Merlin. de legit. 4. 5. & 74. in rec. 137. & 160. par. 6.*

Neutrum tamen etiam nunc visum est Dominis quidquam posse releuare.

Et quoad primum suppositum exclusionis Veronicæ, super quo innititur potestas Matris prohibendi legitimæ supplemẽtum non subsistit, quia Statuta Vrbis exclusiua fœmina-
rum, † illas simpliciter, & absolutè non excludunt, sed cau- 4
satiuè, hoc est fauore hæredum masculorum de agnatione eiusdem agnationis conseruandæ gratia, vt in terminis statutorum Vrbis respondit Gabr. *cons. 10. num. 2. & num. 15. vers. & statutum huiusmodi lib. 1.* Rot. *dec. 770. num. 4. vers. fuit responsum par. 2. dec. 267. num. 2. & decis. 383. num. 2. 13. & per tot. par. 9. decis. 46. num. 7. par. 13. rec. & in vltima decis. huius causæ §. & ratio in fin. coram me;* Proindeque tunc demum
locum habent statuta, † quando filijs masculis eiusdem agna- 5
tionis defertur hæreditas, secus autem quando, vt in præsenti extraneus relinquitur hæres, Soccin. *iun. cons. 23. num. 27. lib. 1.* Cæphal. *consil. 121. num. 150.* Alex. *cons. 188. num. 2. lib. 6. cum plurib. relatis per* Rot. *dec. 228. num. 19. par. 8. d. decis. 267. nu. 4. par. 9. & decis. 46. num. 5. par. 13.* & dictum fuit in *dec. huius causæ 23. Iun. 1670. §. verum coram Reuerendiss. D. meo Decano, & etiam in duabus alijs coram me.*

Neque ex eo, quod Veronica fuerit dotata excludebatur à statuto 145. quia cum causa finalis, & præcipua d. statuti
non sit dotatio, sed agnationis conseruatio, † vt generaliter 6
dictũ est supra, & in specie huius statuti articulo discusso respondit Rota *decis. 540. n. 1. vers. non enim propter dotem & per tot. par. 1. diuers. post Fen. ad stat. Vrb. dec. 113. §. & licet, cu alijs in rec. dec. 46. nu. 6. par. 13. & in dec. huius causæ 27. Aprilis 1671. §. Non Carolus coram me:* sola dos per patrem tradita Veronicæ illam excludere non potest à legitima in hæreditate Aure-
liæ matris sibi debita, † dum ita non deuenit ad masculum, 7
per quem conseruatur agnatio, sed in extraneum alterius agnationis de Ferrinis, Gabr. *d. cons. 10. num. 15. 18. & 19. lib. 1.* & ante ipsum Castr. *cons. 196. nu. 1. lib. 1.* Dec. *cons. 295. num. 6.* pluresque alij relati per Rot. *d. decis. 267. num. 5. par. 9. d. decis. 46. num. 7. par. 13. rec. & in prima decis. huius causæ 23. Iunij 1670. §. verum coram Reuerendiss. D. meo Decano, & 27. Apr. 1671. d. §. Non Carolus vers. hinc est, & in vlt. quæ reuidetur d. §. & ratio coram me.*

Et ex hac eadem ratione, licèt dispositio hæc statutaria non obstante, quod literaliter tantum loquatur de causa in-
testati † regulariter comprehendat etiam illam conditi testa- 8
menti propter rationem adductam per Rot. *coram Royas decis. 439. num. 7.* cum alijs in *d. vlt. decis. §. quia verò coram me;* nihilominus tunc demum trahitur ad causam testati, quan-
do in testamento instituti sunt hæredes illi filij masculi, † 9
quorum contemplatione filiæ excluduntur, secus autẽ quando, vt in præsenti, instituti sunt extranei, vt in indiuiduo declarat Fenzon. *sup. d. stat. 145. nu. 31. & seq.* authoritate Rotæ *Romana de Lante decis. 232. per tot. par. 1. diuers. coram Seraph. dec. 885. nu. 1. coram Duran. decis. 347. num. 7. cum duobus seqq. in rec. decis. 316. nu. 18. & trib. seqq. par. 6. & d. decis. 46. nu. 5. par. 13.* & alij supra relati. Etiamsi cum hærede extra-
neo vniuersali, † & instituto in maiori parte hæreditatis, in- 10
stitutus sit filius de agnatione in legitima tantum, ex infra dicedi.

Seclusa autem statutaria dispositione non applicantur decisiones, & authoritates supra in contrarium allegatæ, nec
vllius efficaciæ fuit prohibitio Aureliæ matris, † sed ea non 11
obstante Veronicæ filiæ debetur legitimæ supplementum ministerio, *l. omnimodo, & l. scimus C. de inoffic. testam.* Soccin Sen. *cons. 30. sub n. 35. vers. sit ergo clarissima lib. 1.* Ruin. *cons. 40. num. 13.*

num.13. lib.3. Decian. *conf.38. num.42. & seq.* Vasq. *de success. creat.* §. 3. *num.79.* Crass. *in §. legitima quæst.32. sub num.3.* vbi veram, & communem opinionem appellat Merlin. *de legit. lib.3. tit.3. quæst.1. num.1.* Rot. *d. decis.228. num.8. vers. Nihilominus par.8. rec. cum alijs in d.1. mea decis. 27. April. 1671. §. & propter, & §. seqq. & in vltima 13. Iunij anni proximè præteriti, §. quia vero.*

Quo verò ad aliud obiectum ductum ex persona Hyacinthi Antonij iterum negatum fuit suppositum, quod scilicet concurrerent in eo qualitates à d. Statuto 141. requisitæ hæredis, & de agnatione. Quamuis enim haberet illam agnati, & à communi matre fuisset institutus hæres in legitima, portio tamen hæc ex mente statuti, non est apta qualificare talem hæredem, itavt valeat excludere sororem; quia ratio conseruandæ agnationis, ad quam principaliter in excludendo fœminas prospexerunt statuentes ex supra traditis, non potest expleri in eo, cui relinquitur legitima, quæ est exigua portio hæreditatis; Et propter hanc rationem iterum inualuit Rotæ opinio, quod ad prædictum effectum non sufficiat solus hæres in
12 legitima, † sed debeat esse hæres vniuersalis, vel saltem in maiori parte bonorum in præteritis decisionibus ratione, & authoritate, & signantèr nostræ Rotæ roborata, vt coram Seraph. *decis.885. num.2. vers. & etiam, in rec. d. decis.770. n.5. vers. quod censuit part.2. in Romana legitimæ 24. Martij 1659. §. quia cum hodie, cor. Emin. Cerro impressa in rec. d. decis.46. part.13.* & respondendo singulis authoritatibus in contrarium allegari solitis, latius firmatum fuit *in d. proxima præced. 13. Iunij 1672. coram me.*

Facilius sublatæ fuerunt duæ aliæ exceptiones; Altera scilicet, quod Veronica acceptauerit testamentum maternum; Altera verò, quod Ferrinus soluerit legitimam dict. mulieri debitam Hyacintho Antonio illius fratri vtrinque coniuncto.

Quod enim attinet ad primam literæ missiuæ exhibitæ ad probandam acceptationem illam, nequaquam concludunt, quia licèt in illis tractetur de acceptatione dicti relicti scuto-
13 rum 15. non tamen expresè declarant illud acceptare † cum onere nihil aliud petendi pro supplemento, provt erat necesse, itavt expressio contineret specificam, & indiuiduam renunciationem dicti supplementi. Castr. *conf.73. num.2. vers. bis non obstan. cum seq. lib.1.* Crass. *in §. legitima num.9.* Gabr. *eodem tit. conclus.8. num.1.* Rot. *coram Peuting. decis.502. num.3. in rec. d. decis.228. num.9. & 10. par.8. decis.383. num.19. & decis.481. num.1. & 2. part.12. & in notissima Romana Transactionis 12. Februarij 1666. §. Quatenus coram Eminentissimo Cerro, & 11. Martij anni proximè præteriti, §. non quidem coram R. P. D. meo Bourlemont.*

Quo verò ad alteram, iterum dictum fuit non sufficere, quod Ferrinus bona fide soluerit Hyacinto Antonio creditori putatiuo legitimæ controuersæ; quia dato etiam, quod iura exhibita ad illam decolorandam non sint in forma probanti, minuta scilicet mandati procuræ ad dictamen dicti Ferrini extensa, in qua præter quietantiam respectu dicti relicti, petebat etiam cessionem omnium, & quorumcumque iurium d. Veronicæ super materna hæreditate competentium, ex quorum petitione non esset incongruum inferre, quod petenti nota erant iura, quæ modò tribuunt Veronicæ supplementum,
14 † àdhuc quidquid sit de illius bona, vel mala fide, non potuit per talem solutionem liberari, nisi facta honesta oppositione, causaque d. Veronicæ legaliter defensa, vt tradunt Menoch. *de Arbitr. cas.137. num.14.* Surd. *conf.345. num.5. & 6. Rot. Ianuen. decis.33. sub num.16. Rota nostra dec.298. num.2. par.1. rec. & alij congesti in meis præteritis decisionibus vtrobique §. fin.* Eique facta denunciatione litis, & molestiarum, quæ ex causa præfatę legitimæ inferebantur à d. Hyacintho Antonio, vt
15 illis potuisset opportunè occurrere. † Si enim tenebatur, vt dictum est, omnem diligentiam præstare nè solueret, quid faciliùs facere poterat, quàm præfatas molestias, & litem denunciare, vt benè arguit Menoch. *mox citatus num.21. in fin.* quem sequitur Rot. *d. decis.298. in fin. & decis.345. num.3. part.1. rec.* præter allegatos in prædicta *vltima decis. §. fin.* Pro cuius confirmatione ita fuit conclusum, vtraque Parte informante, &c.

Supra in altera præced. Part. 17. adest Decisio 212. in hac causa emanata, vbi etiam in calce altera similiter adnotatur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Nonantulana Emphyteusis.

Veneris 3. Martij 1673.

ARGVMENTVM.

Venditioni emphyteusis à patre factæ, filius licet minor consenserat, & ideò illam impugnare non posse fuit decisum, quia erat hæres patris alienantis, & proindè illius factum obseruare tenebatur, nec defectus minoritatis obstabat, cùm esset iurisperitus, cui non permittitur ius, in quo versatur ignorare.

SVMMARIVM.

1 *Hæres reputatur vna, & eadem persona cum defuncto, & idet factum illius impugnare nequaquam potest.*
2 *Hæres cum beneficio legis, & inuentarij non potest auocare bona, quæ defunctus alienauit, donec suppetunt vires hæreditariæ, & rationem non reddat.*
3 *Emphyteusis vendita à patre non potest recuperari à filio illius hærede, licet beneficiato, & quando.*
4 *Filius consentiens alienationi factæ à patre, illam amplius impugnare non valet.*
5 *Minor iurisperitus non potest allegare nullitatem contractus, in quo suum præstitit consensum.*
6 *Ius in quo versatur aliquem ignorare turpe est.*
7 *Consensus præstitus alienationi intelligitur ratione interesse, quod ad consentientem spectabat, alia necessarius non fuisset.*
8 *Consensus præstitus nomine proprio, & nomine alieno, eo minus impugnatur à consentiente, si sit etiam hæres illius, pro quo consensit.*
9 *Venditionem à suo auctore defuncto factam hæres obseruare tenetur.*

DECISIO XLVI.

INformante tantùm Victorio sub die 22. * Iunij anni proximè præteriti, resolutum fuit coram me illi dandam esse immissionem; sed auditis hodie Malagutis, & Feriolis, qui possident prædia, de quibus agitur, recesserunt Domini à decisis.

Nam ex deductis pro parte possessorum apparet, quod ambo prædia fuerunt vendita à Benedicto, cuius filius, & hæres est Victorius, † qui cum vna, & eadem persona cum defun- 1
cto reputetur, factum illius seruare compellitur, *l. cum à matre, C. de rei vendic.* consequenter non potest ab emptoribus bona auocare, etiamsi esset hæres cum beneficio legis, & inuentarij, † donec vires hæreditariæ suppetunt, & de bonis 2
hæreditarijs rationem reddiderit molestare non potest emptores, *Addentes ad Sanctæ memoriæ Gregor. decis.418. num.15.* cum alijs, quos in his terminis † refert, & sequitur Ful- 3
gineus *de iure emphyteutico tit. de renunciat. quæst.10. num.10. & sequenti.*

Præterea respectu prædij empti ab illis de Feriolis Victorius venditioni expresè consensit pro omni suo iure; † vnde 4
illam impugnare non valet, Bart. *in leg. cum pater, & l. libertis, ff. de legatis 2.* Crauetta *conf.24. num.9.* parum vrgente, quod ille tunc esset minor, quia vti doctor non potest dicere se fuisse lapsum per imperitiam; † ideo non potest ex hoc capite al- 5
legare nullitatem contractus; cum turpè nimis sit in iure versanti † ius ignorare, *l.2. §. Quintus Mutius, ff. de origine* 6
iuris, Odd. *de restitutione in integrum quæst.23. art.7. per totum*, & pluribus relatis admittit præterita *decisio §. minus obstat coram me.*

Nec subsistit in facto responsio d. decisionis fundata in ignorantia facti, nimirum comprehensionis ipsius Victorij in inuestitura, quia in instrumento venditionis expresè dictum fuit, quod bona erant emphyteutica Abbatiæ Nonantulæ, & Victorius pro quocumque suo iure consensit; talis autem consensus fuit dumtaxat requisitus, & adhibitus ratione iuris, & interesse, quod Victorio ex propria persona competere po-
te-

7 terat ex causa comprehensionis in inuestitura, † nam hac seclusa, opus non erat, quod consentiret, ad tradita per Rotam *decis.2069.n.6. coram bo.me. Coccino*.

Quo verò ad alium prædium venditum Malagutis Vincentius filius Benedicti consensit venditioni tam nomine pro-
8 prio, quam nomine Victorij fratris, † pro quo de rato promisit, & cum ex datis in hodierno Summario liqueat, Victo-
9 rium esse hæredem Vincentij, † ideo nequit impugnare venditionem per eandem rationem, quod hæres teneatur seruare factum defuncti, vt tradunt Fulgineus, & reliqui superius allegati.

Et ita recessum fuit à decisis vtraque Parte informante.

Supra in alia præcedenti Parte decimaseptima adest altera præsenti causæ Decisio, quæ hic conreuocata fuit, & est ibi in ordine 373.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Romana Iuris redimendi.

Lunæ 6. Martij 1673.

ARGVMENTVM.

Retrouendendi pactum à Tutore factum post liberam acquisitam emptionem fauore pupillorum substinetur, quando prout hic apparet in ipsa emptione conuentum, quod ex declaratione eiusdem Tutoris equalitèr coniuncti vtrisque pupillis deprehensum est, quia declaratio ab alio quoque consanguineo communi, ac etiam à fratre maiori eorundem pupillorum fuerat subscripta.

SVMMARIVM.

1 *Fratri sine filijs defuncto æqualiter succedunt alij fratres, & mater.*
2 *Successio ab intestato defertur magis coniunctis, & ijs, qui in gradu successibiles sunt.*
3 *Aditio hæreditatis resultat in eo, qui cum sit in gradu de iure successibili, agit vti hæres.*
4 *Venditorum vnus cum pacto retrouendendi potest, & cogit emptorem ad retrouendendum totum, & quomodo.*
5 *Tutor post emptionem liberè factam non potest ex interuallo facere pactum retrouendendi in præiudicium pupillorum.*
Declara vt num. seqq.
6 *Declaratio facta inter partes eadem die qua fuit celebratum instrumentum ita inest actui declarato, vt nihil noui disponat.*
7 *Tutor non prohibetur in re pupilli facere pactum de retrouendendo.*
8 *Pactum redimendi post liberam venditionem factum, quando, vsque, & à principio dicatur fuisse conuentum.*
9 *Tutores duo si æqualiter sint coniuncti pupillis inuicem contrahentibus, non præsumitur alterum alijs præiudicare voluisse.*
10 *Declarationis factæ à tutore veritas resultat, si in ea sese subscripsit consanguineus, ac etiam frater pupillorum, qui erat ætate maior.*
11 *Pretium scutorum 500. non videtur condignum ad liberationem annuæ præstationis scutorum quadraginta.*

DECISIO XLVII.

VIgore Apochæ, qua Adriana Tutrix, & Mater, & Philippus frater maior Tyberij, & aliorum promiserant retrouendere annuum legatum scut.40. cum A.C. ad fauorem Fuluiæ, & Andreæ eius filij, mandasset confici instrumentum retrouenditionis ex officio appellarunt Philippus, & fratres, & commissa mihi causa cum clausula, *si quid exequendum*, Rota censuit, decretum, tamquam validum, & iustum executioni esse demandandum.

Apparet validitas ex actorum reuolutione, absque eo, quod obstet oppositus defectus legitimationis personarum, quamuis etiam Fuluia, & filius expressè non doceant de aditione hæreditatis fratrum, & respectiuè filiorum prædefunctorum, tamen cum illorum mors non fuerit controuersa, nec doctum de testamento, † deuoluta fuit ad matrem, & fratres illorum 1
hæreditas, iuxta Text. *in §. si igitur defunctus, Auth. de hæred. ab intest. venien.* & sufficit, † quod sint coniuncti, & in gradu 2
successibili, *Card. Seraph. decis. 916. num. 3. & decis. 1282. num. 8.* cuius aditio resultat eo ipso quod agunt pro integra retrouenditione vigore apochæ, ad omnium fauorem conscriptæ, † 3
quod cum fieri nequeat citra ius, & nomen hæredis, importat aditionem, *l. pro hærede ff. de acq. hæred.* Rota *decis. 17. n. 19. post* Salgad. *lab. credit.*

Et in omnem euentum, si in hoc aliqua oriretur dubitatio, non inde euitari posset retrouenditio, cum vnus ex pluribus venditoribus, cum pacto de retrouendendo, offerendo totum pretium possit emptorem compellere ad illud recipiendum, & totam rem retrouendere, † dummodo caueat se restituturum 4
partem cohæredibus, & seruaturum indemnem reuendentem, vt communitèr notant *DD. in l. stipulationes non diuiduntur ff. de verb. obligat.* & præcipuè Ias. *num. 21.* Gozadin. *in l. dudum num. 136. vbi adden. vers. quibus tamen, C. de pact. inter empt. & vend.* Rubeus Alexand. *cons. 90. num. 4.* Cancer. *var. resolut. par. 3. cap. 7. num. 248.* Mastrill. *decis. 21. num. 1. & 3.* Boer. *decis. 41. num. 2.* Cenc. *de Cens. quæst. 104. num. 9. vers. videtur suaderi,* Rota *in Mediolan. fideicom. 3. Martij 1662. §. finali coram me, & in Anconitana fructuum Census 21. Aprilis eiusdem anni pariter coram me.*

Iustitia resultat ex ipso pacto retrouendendi, firmato inter Fuluiam, & Adrianam, nil vrgente, quod hæc tamquam Tutrix non potuerit sine solemnitatibus per simplicem, & priuatam scripturam ex interuallo confectam præiudicare filijs pupillis, & minoribus, † quibus ex antecedenti publico instru- 5
mento liberè stipulato, ius quæsitum erat, vt tradunt Pinell. *in l. 1. part. 3. sub num. 54. C. de bon. mat.* Altograd. *cons. 67. & seq. lib. 2.* Cald. *de empt. & vend. cap. 13. n. 25.* Gratian. *discept. 26. & 242.* Manent. *decis. 36. n. 5. & seqq.*

Quoniam conclusio licèt in Iure verissima, visa fuit in proposita facti specie non applicari, nam apocha continens dictum pactum eadem die paulò post instrumentum facta fuit, & in ea declaratum sic ante fuisse inter partes concorditer iustis de causis stabilitum, † declaratio enim censetur inesse 6
actui declarato, & nihil noui disponit, sed iam dispositum explicat, iuxtà text. *in l. hæredes Palam §. si quid post ff. de Testam.* Ciriac. *contr. 210. num. 11.* Gratian. *discept. 698. num. 12.* Rota *in Regien. beneficij 9. Aprilis 1666. §. si quæ dubietas, & 17. Nouembris 1667. §. Et quatenus coram R. P. D. meo Bourlemont.* Vnde sequitur, quod pactum prædictum haberi debeat, ac si in instrumento ab initio appositum fuisset, † cùm Tutor 7
non prohibeatur in re pupilli facere pactum de retrouendendo, Surd. *decis. 157. num. 8. & 173. num. 23. & decis. 223. num. 11. coram Buratt.*

Quod ita fuerit inter partes vsque à principio ante stipulationem instrumenti conuentum colligebatur ex pluribus
† coniecturis, quos ad effectum, de quo agitur sufficere cen- 8
suit Franc. *decis. 105. num. 21.* Siquidem apocha fuit celebrata inter viduas æqualitèr Tutrices, & Curatrices filiorum inter se patruelium, † & sic verisimile non est, quod alte- 9
ra ex ipsis aliquid conuenire voluerit in damnum filiorum, ad text. *in l. nec ei, ff. de adopt. Mart. Medices decis. 72. num. 9. & 10.* Prætereà huic declarationi se subscripsit testis vtriusque partis consanguineus, ac etiam Philippus filius maior, † 10
qui apocham sibi, & fratribus præiudicialem non subscripsisset si in rei veritate non ita fuisset præcedentèr determinatum, vt aduertit Franc. *vbi supra num. 17. & prius in decis. 95. num. 2.* & quod plus est sine huiusmodi pacto Fuluia, & filij non contraxissent, cùm remansissent læsi in pretio, quod constitutum in scut. 500. † non videtur condignum pro libe- 11
ratione ab annua, & perpetua præstatione scut. 40. vt in puncto aduertit Franc. *decis. 95. num. 3. vers. alia maior, & decis. 126. eod. vers. fine quo.*

Et ità vtraque, &c.

R. P. D.

R. P. D. RONDININO.

Florentina Capellaniæ.

Lunæ 6. Martij 1673.

ARGVMENTVM.

In dubium reuocatum est, an Capellania à Testatore in suo testamento fundata sit beneficium Ecclesiasticum, seù potius simplex legatum pium administrationis reddituum cum onere missarum, & quia omnia requisita pro beneficio Ecclesiastico concurrebant, & solus consensus Ordinarij deficere videretur, pro beneficio fuit responsum, & quidem perpetuo, non manuali, & amouibili, quamuis illud in Ecclesia Regularium consisteret, quia consensus huiusmodi ex lapsu longi temporis, cum obseruantia præsumitur; manualitas verò si quæ aderat, non procedebat ex natura beneficij, sed ne Religiosi habeant aliquid proprium, & perpetuum.

SVMMARIVM.

1 *Clausula* arbitrio, *licèt temperet aliquid de iuris rigore, continetur tamen intra limites dispositionis iuris.*

2 *Literæ Apostolicæ iustificatæ exequendæ sunt.*

3 *Vacatio beneficij non remanet consumpta vbi nec supplicatio fuit signata, neque adsunt acceptatio prouisi, nec prouisionis exequutio.*

4 *Prouisio beneficij dicitur ineffectuata stante renunciatione prouisi ad ius super beneficio, non autem ad idem beneficium.*

5 *Iuspatronatus prophanum translatum in Ecclesiasticum, Pontificis reseruationibus subijcitur.*

6 *Beneficij fundatio requiritur, quod authoritate Ordinarij facta sit.*

7 *Legatum Capellaniæ vocatur potius simplex administratio reddituum cum onere missarum, quam beneficium, & vid. nu. seqq. & n. 17.*

8 *Iuspatronatus habens requisita necessaria beneficij Ecclesiastici, verum dicitur iuspatronatus, non autem simplex legatum pium.*

9 *Consensus Ordinarij in erectione beneficij Ecclesiastici ex lapsu longi temporis cum obseruantia præsumitur.*

10 *Beneficium sæculare præsumitur esse perpetuum.*

11 *Beneficium regulare licèt sit amouibile, hoc tamen non procedit ex propria natura illius, sed ne Religiosi habeant aliquid proprium, & perpetuum.*

12 *Capellania sæcularis esse præsumitur.*

13 *Beneficium dicitur esse sæculare, etiam si adsit in Ecclesia Regularium, & quando, vide num. seqq.*

14 *Beneficium sæculare dicitur si semper vacauit per obitum, vel resignationem, si est adscriptum inter beneficia Ecclesiastica, & fuit ab Ordinario visitatum.*

15 *Beneficij naturam non solent immutare prouisiones Apostolicæ, quoties non constat de mente Pontificis, & vid. num. seqq.*

16 *Beneficij status, eiusque quasi possessio ex prouisionibus Apostolicis resultat.*

17 *Capellania quatenus dicatur non esse beneficium, sed simplex legatum pium cum administratione reddituum, & deputatione Sacerdotis, & sup. num. 7. & seqq.*

18 *Capellania prophana si ter, aut bis fuerit semper collatiua præsumitur Ecclesiastica etiam si dubitatur an fuerit constructa cum consensu Ordinarij, vel nè.*

19 *Prouisio, seù renunciatio beneficij, quæ non habuit effectum, non attenditur, & nihil ponit in esse.*

20 *Actus qui dederunt causam liti non attenduntur, neque præcedentem vacationem consumunt.*

DECISIO XLVIII.

DIxerunt Domini non intrare arbitrium pro retardatione literarum apostolicarum, quibus Hyppolito Tonello controuersa Capellania à Sanctissimo collata fuit, &
quarum exequutionem à Fesulano Episcopo obtinuit, Sum.
eiusd. *num. 2. & 3.* quia licèt clausula *arbitrio*, cum qua ad prouocationem Monachorum S. Mariæ Florentiæ causam Si-
gnatura commisit, temperet aliquid è iuris rigore, † conti- 1
netur tamen intra limites iuris, ex vulgata Bartoli *doctrina in extrauaganti ad reprimendum, versic. videbitur*, iuxtà quam lite-
ris apostolicis † exequutio concedenda est quotiescumque iu- 2
stificatæ sunt, ad text. *in capitulo si capitulo 5. vbi glos. verbo exequatur de concess. præbendæ in 6.*

Iustificatio vacationis per obitum Capponi est extra dubium, quia licet per eius obitum die 8. Nouemb. 1648. Summ. Tonelli *num. 6.* & sic in mense reseruato f. m. Innocentius Capellaniam controuersam bo. me. R. P. D. Honuphrio de Hypolitis contulerit, Summ. eod. *num. 7.* & Summ. Monachorum *num. 11.* non tamen probatur nec supplicatio signata, nec eius-
dem acceptatio, neque eiusdem prouisionis exequutio, † sine 3
quibus præcedens vacatio consumpta non dicitur, Gemin. *in cap. in præsenti sub num. 2. de præbend. in 6.* Bellam. *cons. 33. num. 14.* Couar. *lib. 3. resol. 16. num. 3.* Garzias *de benefic. part. 4. cap. 2. num. 15.* Loter. *de re benefic. lib. 3. q. 1. num. 19.* Rota *coram Seraph. decis. 1446. num. 3. & 4. coram Dunzozetto iun. decis. 367. num. 25.*

Quinimò de positiua ineffectuatione constat cum R. P. D.
Hyppolitus renunciauerit iuri prætenso super beneficio; † 4
non autem eidem beneficio, ad tradita per Add. *ad Greg. decis. 215. sub n. 8.* Rota *in rec. p. 1. decis. 224. n. 7. in fin. coram Coccin. dec. 2197. n. 11. & in Bonon. iurispatr. 23. Ianuarij proximè præteriti §. verum in fin. coram me.*

Iustificatio autem ex parte conferentis probatur ex instrumento fundationis Capellaniæ anno 1417. factæ ab Antonio de Vbaldinis in eius testamento relato in Summ. vtriusq; partis *num. 1.* in quo licèt præsentationem concesserit Iuliano de Marcis hæredi, post eius tamen mortem illud transtulit in dd. Monachos S. Mariæ de Florentia Ordinis S. Benedicti, quo casu cùm iuspatronatus è prophano transierit in Ecclesiasti-
cum, † Pontificis reseruationibus subijcitur *cap. vnico, §. fin.* 5
de iurepatron. in 6. Gonzalez *ad regul. 8. gloss. 18. nu. 5 & 6.* Garz. *de benef. par. 5. c. 1. §. 11. num. 553.* Viuian. *de iurepatron. p. 1. lib. 1. cap.... num. 2. & 10.* Rota *coram Seraph. decis. 1420. nu. 2. cor. Buratt. decis. 103. n. 3. coram Merlino decis. 86. n. 6. & in rec. p. 9. decis. 289. sub n. 1. & 2.*

Neque hæc dispositio videbatur continere simplex legatum pium, cum deficiat erectio Ordinarij authoritate facta,
† quæ de iure requiritur, *gloss. in Clem. 2. verb. si beneficiorum in* 6
fine de decim. Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 5. in princ. num. 20. & seqq.* Garz. *de benef. par. 1. cap. 2. num. 102. & 106.* Barbos. *de iur. Eccles. lib. 3. cap. 5. à num. 5.* quasi debeat potius vocari sim-
plex administratio reddituum † cum onere missarum, vt di- 7
cebat Rota *cor. Pæn. decis. 100. & cor. Dunoz. iun. dec. 101. coram Carillo dec. 96. & in rec. p. 13. dec. 2. per tot.*

Quia cum dispositum fuerit, vt hæres præsentet, & electio, ac institutio concedatur Abbati, non potest dici simplex legatum pium, sed est propriè iuspatronatus cum omnibus requi-
sitis beneficij Ecclesiastici, † cum concurrant tres personæ, 8
de quibus *Concil. Tridentinum sess. 14. de reformat. cap. 13.* ibique Barbos. *in cap. cum laici num. 2. de iuspatron.* benè Abbas *in cons. 47. sub num. 1. lib. 2.* Viuian. *de iurepatron. part. 2. lib. 8. cap. 7. num. 5. cum alijs per Rotam in Pampilonen. Capellaniæ 25. Maij 1645. coram Card. Corrado, & in Ciuit. Plebis. Capellaniæ 9. Decembris 1665. §. huiusmodi, & §. seq. coram Emin. Carpineo Prodatario.*

Et consensus Ordinarij præsumitur interuenisse ex lapsu 200. annorum, & vltra iuncta subsequuta obseruantia ex visitationibus ab ijsdem Ordinarijs factis, Summ. responsionis
Tonelli *num. 1.* ac ex alijs actibus mox referendis, † ex qui- 9
bus extrinseca quoque solemnitas præcessisse censetur, ad *textum cum ibi notat. in l. sciendum 30. ff. de verb. oblig. in cap. sicut 16. de sent. & re iudic.* Zabarella *in Clem. 1. quæst. 5. de permutat.* ac de sententia Rotæ, Decius *cons. 639. num. 4.* Francisc. Marcus *dec. 473. num. 3. part. 1.* Rota *coram Caual. dec. 265. n. 5. in rec. par. 5. dec. 506. num. 4. part. 7. dec. 87. n. 11. p. 12. decis. 190. num. 6. & in d. Ciuit. Plebis Capellaniæ §. & quamuis coram Emin. Prodatario.*

Quod autem Capellanus ad nutum Monachorum sit amouibilis, & beneficium, vt inquiunt, sit manuale non probatur,

10 tur, vt opus esset, † cùm in contrarium sit præsumptio in beneficijs sæcularibus, *ean.præcepta 55. distinct. cap. 1. & ibi gloss. verbo perpetui de Capellan. Monachor.* ad differentiam regularium, quæ amouibilia censentur si non ex propria natura, fal-
11 tem ratione possessionis, † ne Religiosi habeant aliquid proprium, & perpetuum, ad text. *in cap. cum ad Monasteria 6. §. tales de statu Monachor.* Mandos. *in reg. 3. Cancell. q. 11. n. 2.* Gonzalez *ad reg. 8. gloss. 5. §. 6. n. 6. 7. & 31.* Rota *coram Cassad. decis. 652. n. 4. & in rec. p. 6. decis. 13. n. 2.*

12 Hanc verò Capellaniam sæcularem † esse non solùm præsumitur ad tradita per Garz. *de benef. p. 1. cap. 6. n. 12.* Roderic. *quæst. regular. tom. 1. quæst. 34. art. 1. in principio vers. regularia*, Barbos. *de officio Episcopi par. 3. allegat. 57. num. 168.* sed & clarè
13 educitur ex præsentationibus inferius recensendis factis † de sæcularibus, quo casu beneficium sæculare dicitur etiam si adsit in Ecclesia regularium, quemadmodum declarant Garz. *in addit. ad tract. de benefic. p. 7. cap. 10. num. 37.* Sanch. *in præcepto Decalogi tom. 2. lib. 7. c. 29. n. 27.* Barbos. *de iur. Eccl. lib. 3. cap. 5. sub n. 14.* in contrarium adductus.

Idque apertè desumitur ex eo, quod beneficium semper vacauit per obitum, vel resignationem, vt in Summ. vtriusque partis, ac adscriptum est inter beneficia Ecclesiastica, quæ in titulum conferuntur, & decimas soluunt studio Pisano, provt rectè solutæ fuerunt, Summ. Tonelli *num. 4.* & Summ. respon-
14 sionis eiusdem *num. 3.* † ac vti tale ab Ordinario visitatum fuit, Summ. eiusdem responsionis *num. 1.* provt ad rem considerat Paris. *de resignat. lib. 2. quæst. 1. num. 118. & seqq.* Rota *in rec. p. 1. decis. 101. sub n. 3. & p. 6. decis. 13. n. 10. & seqq. & coram Carillo decis. 41. n. 5. & seqq.*

Accedentibus Apostolicis prouisionibus quibus ab anno 1559. vsque ad annum 1621. Cappellania hæc collata fuit in titulum, d. Summ. Tonelli *num. 5.* ac vltimo loco Cappono,
15 per cuius obitum prouisio Tonelli facta fuit, † quæ licet immutare non soleant naturam beneficij, quotiescumque de mente Pontificis non constat ad notata per *DD. in celebri Textu in cap. cum de beneficio de præbend. in 6.* inseruiunt tamen pro declaranda qualitate beneficij quotiescumque de contrario
16 statu non docetur, † quo casu procedit conclusio, quod prouisiones Apostolicæ statum non immutent, aliàs ex ijs status, ac quasi possessio resultans attendi debent, ad Textum *in cap. si Iudex laicus, §. idem esse, vers. hicque status de sent. excommun. in 6.* Calderin. *cons. 28. vers. & status præsens de præb.* Declus *cons. 126. n. 1. coram Greg. XV. decis. 482. n. 1. repetita in rec. par. 2. decis. 315. coram Coccino decis. 1116. num. 6. & coram Merlin. dec. 521. num. 4. & 5.*

Consideratio autem, quod fructus dentur Abbati, & Monachis, vt prouideatur Capellano, in dubio quidem argumentum præstare potest, vt Capellania dicatur legatum cum administratione bonorum, ac deputatione simplicis Sacerdotis
17 cum certo stipendio annuo, † secus autem quando concurrunt alia signa Ecclesiastici beneficij, ac vt mox probatum est illa in titulum conferuntur, quia tunc pro beneficijs pariter reputantur, iuxtà tradita per Decium *cons. 310. num. 4.* Rocch. de Curte *de iurepatron. verb. construxerit quæst. 79.* Perez de Lara *de Anniuersario, & Capellan. lib. 2. cap. 1. num. 53. & 54.* vbi quod si dubitatur an Capellania, quæ ex verbis fundationis videtur prophana, constructa fuerit cum consensu Ordinarij,
18 † si tamen ter, aut bis collata fuerit, semper collatiua, ac Ecclesiastica iudicabitur, & sequitur Leo *de offic. Capellani quæst. 3. sub num. 40.* & prius dixerat Gomez *in regula de annali quæst. 20. in fin.* iuxtà quem intelligenda est Rota, quæ illum sequitur *in rec. par. 2. decis. 254. num. 3.* cum alijs in contrarium adductis.

Denique sicut concordia, in qua Hypolitus de Accolitis renunciauit præsentationi de se factæ fauore Monachorum, Summ. eorundem *num. 3.* habebat pactum annullatiuum, casu quo non sequeretur beneplacitum Apostolicum, ideoque effectum non habuit, cùm anno 1596. adhuc Monachi proui-
19 derint per eius obitum, Summ. eorundem *num. 4.* † nihilque proinde ponit in esse Rota *in rec. par. 4. tom. 2. dec. 290. in fine*, quæ tamen prouisiones anno 1596. & 1597. à Monachis factæ, d. Summ. eorundem *num. 4. & 5.* nullum pariter effectum habuerunt, cùm Sedes Apostolica Capellaniam in titulum, ac tanquam beneficium perpetuum alijs contulerit, Summ. Tonelli *num. 5. lit. A. & B.*

Ità pariter præsentatio anno 1648. à Monachis veluti de beneficio amouibili, ac in personam eorum Monachi, ac aliæ deputationes, & remotiones Capellanorum nihil pariter obstant, cùm prima præsentatio haberet clausulam, *quatenùs Capellania sit beneficium regulare, & manuale Monasterij*, & non aliàs, Summ. Tonelli *num. 8.* & reliqui omnes actus relati in dicto Summ. Monachorum *à num. 6. ad 10.* emanauerint paritèr longè post obitum Capponi, ac consequenter post vacationem, quæ causam liti dedit, quæ tamen omnia veluti facta contra expressam legem fundationis nullatenus attendenda essent, † neque primam vacationem per obitum prædicti 20
Capponi insurgentem consumpsissent, Rota *in rec. p. 4. tom. 2. dec. 627. n. 2. & coram Bichio dec. 558. n. 12. & coram Emin. Ottbob. decis. 221. num. 12.*

Et ità vtraque, &c.

R. P. D. VICECOMITE.

Romana Transactionis.

Lunæ 6. Martij 1673.

ARGVMENTVM.

Dotem vnicæ filiæ correspondentem portioni legitimæ non potuisse à Patre fideicommisso grauari deciditur, quamuis in excessu *Sixtinæ Constitutionis* mera donatio prætenderetur; Cumque allegatum sit etiam per non reclamationem in vita eiusdem filiæ paternum fideicommissum fuisse ab ipsa acceptatum, hoc eo minus præiudicare resoluitur, quia specifica, & indiuidua acceptatio requirebatur, ità vt hæc tacita non sufficiat.

SVMMARIVM.

1 *Donatio dicitur totum id, quod vltra legitimam portionem de iure debitam pater filio relinquit, & num. 8. vbi vid.*
2 *Fideicommisso grauari potest quidquid pater relinquit filio vltra portionem legitimæ, & num. seq.*
3 *Dos quamuis succedat loco legitimæ, potest in illius augumento fideicommisso grauari.*
4 *Fideicommissum super legitima filij à patre impositum, & ab eo in vita non reiectum, ab hæredibus extraneis non impugnatur.*
5 *Donatarius titulo particulari succedit, nec in ipsum transeunt iura passiua vtilia, & directa.*
6 *Filia titulo institutionis à patre honorata, dicitur agnita in suam.*
7 *Dos filiæ relicta si successit loco legitimæ, illius naturam, & priuilegium assumit, & num. seqq.*
9 *Pro Legitima, vel illius loco si aliquod relinquitur, totum integrum absque vlla diminutione debetur.*
10 *Dotem quam filia consequi non potest ratione* Sixtinæ Constitutionis *consequi non prohibetur ratione legitimæ.*
11 Constitutio Sixtina *moderationis dotium in Vrbe non derogat consequutioni legitimæ, vbi agitur de vnica filia.*
12 *Statutum Vrbis* lib. 1. cap. 141. *disponens patrem posse filiæ minus legitima relinquere, non operatur nisi patre volente.*
13 *Dos filiæ relicta, quæ successit loco legitimæ non potest fideicommisso grauari, & sup. n. 7.*
14 *Legitimæ onus, vel fideicommissum ipso iure, etiam absque ministerio filij reijcitur.*
15 *Filius disponens de dote, vel legitima tamquam de bonis liberis onus fideicommissi in eis oppositum non dicitur acceptare.*
16 *In Legitima grauamen, vel fideicommissum impositum filius acceptare debet expressè, aliàs sibi non præiudicat.*
17 *Legitimæ grauamen vt subsistat, superaddi debet, quod illud recusando, filius censeatur institutus in sola legitima, iuxtà* cauthelam Soccini.
18 *Legitima eodem iure quo spectabat ad filium, transmittitur ad illius hæredes, etiam extraneos.*
19 *Supplementum legitimæ transmittitur ad hæredes filij, etiamsi eisdem filijs fuerit iniunctum onus nihil vlterius petendi.*
20 *Donatarius vniuersalis habetur loco hæredis.*
21 *Legitima neque diem, neque conditionem expectat, sed statim post obitum patris debetur.*
22 *Legatum, & legitimam consequitur filius, cui vtrumque à patre fuit in suo testamento relictum.*
23 *In Legitimam debitam in bonis patris non imputantur, quæ filio prouenerunt à matre.*

D E-

DECISIO XLIX.

PEr sententiam Rotalem ad tenorem *decisionum 273. 289. & 318. bon. mem. Cardinalis Celsi*, *& 12. Februarij 1666. Emin. Cerri*, ei subrogati de medio sublata transactione inter Patres Discalceatos B. Mariæ de Mercede vniuersales Donatarios Camillæ, & Petrum Vincentium de Caualerijs eius virum R. P. D. meus Bourlemont, præmissis pariter duabus Decisionibus sub diebus 11. Martij vtriusque anni 1671. & 1672. duo mandata in totum pro summa scutorum 15. mil. vtendo facultatibus A. C. sibi communicatis contra omnia bona tàm Petri Vincentij viri, quàm Dominici eius Patris in Instrumento dotali d. Camillæ pro dicta summa in forma Cameræ obligatorum relaxauit, de quorum executione cùm fuerit coram Me dubitatum, ad illam euitandam posthabitis cœteris quæstionibus, firmaque remanente resolutione, quod scuta 10. mil. ab Adriano Patre prædictæ Camillæ filiæ vnicæ relicta, succedant loco legitimæ, quodque hæc quantitas, calculata illius hæreditate, & ære alieno deducto in scut. 40. mil. dictam legitimam non excedat, vt in dictis *decisionibus Emin. Celsi decis. 270. num. 7. decis. 289. num. 11. decis. 318. num. 4. vsque ad 12.* nec non ex illa *Eminentiss. Cerri §. cæterum cum sequ. & in duabus R. P. D. Bourlemont, in prima scilicèt §. excessus, & in secunda §. Imò cum duobus sequ.* in præsenti propositione proponebatur.

Quod etsi ratione paterni patrimonij, & procedendo cum regulis iuris communis dicta summa iure institutionis, & pro dote relicta, nec diminutionem, nec grauamen pati possit, tamen ex quo iuxtà Pragmaticam sanctionem Sixti erat moderanda ad scuta 5500. nec vlterius, aut filia poterat prætendere, aut Pater tenebatur relinquere, eo ipso quod fuit impetrata derogatio ad hoc, vt dicta integra quantitas cedere posset in
1 dotem, † augmentum excedensd. summam necessariam, & de iure debitam, censeri debeat mera donatio Patris, per *Text. in l. donari 83. ff. de regul. iur.* Ideòque tanquàm ex liberalitate
2 prouenientem † potuisset fideicommisso grauari, Fontanell. *de pact. dotal. tom. 2. claus. 5. gloss. 10. part. 1. num. 2. & seqq.* Castill. *quotid. controu. lib. 3. cap. 10. num. 54. & 55.* & cum vltra dictum excessum fuerit etiam Camilla substituta matri in scut. 4. mil. quæ præuentiuè in ipso actu matrimonij ei fuerunt à matre restituta, d. fideicommissi grauamen potuit nedum imponi super prænarrato excessu, verùm etiam in ipsa dote debita; Totum enim id, quod doti est superauctum, videtur relictum
3 in compensationem oneris superadiecti, † quod cum non fuerit à Camilla impugnatum, exindè arguere licet, maluisse acceptare integrum sic grauatum, quàm summam debitam in modica quantitate liberè consequi, prout ratiocinatur Menoch. *cons. 196. num. 15.* Natt. *cons. 321. sub num. 5.* Fusar. *de substit. quæst. 296. num. 63.* cum alijs per informantes pro hac parte allegatos, & tandem ius, & actionem impugnandi prædictum onus fideicommissi a Patre impositum competere non posse
4 Patribus successoribus † cùm illud non transeat ad hæredes extraneos quando filia in vita non opposuit, vt tenent Arias de Mesa *variar. resolut. lib. 3. cap. 42. num. 21.* Surd. *cons. 412. n. 45. & cons. 570. num. 5.* Fusar. *de substitut. q. 296. n. 141.* Gratian. *discept. 983. à num. 11. per plures sequ.* Eoque minus cùm sint Do-
5 natarij, qui succedere dicuntur titulo particulari, nec † in ipsos transeunt iura passiua, vtilia, & directa, Anton. de Amat. *resol. 58. num. 2. & seq.* Caren. *variar. resolut. lib. 3. cap. 7. num. 128. & sequ.*

Quibus tamen non attentis pro executione emanauit resolutio.

Præsupposito siquidem totius hæreditatis statu Adriani Patris, vt supra ad scuta 40. mil. ascendentis, & quod Camilla esset filia vnica, ideoque prædicta scuta 10. mil. legitimam non excedere, eo ipso quod Camilla mediante honorabili titulo
6 institutionis † agnita fuit in suam, Alex. *cons. 131. lib. 1.* Gabr. *cons. 11. sub num. 7. lib. 1. & cons. 140. num. 8. lib. 2.* Hond. *cons. 53. num. 12. lib. 2.* Rot. *coram Greg. decis. 565. num. 9. & in Romana prætensi fideicommissi 28. Ianuarij 1667. §. præterea coram Eminentiss. Carpineo Prodatario*, & pleniùs *in Romana Supplementi legitimæ 27. Aprilis 1671. §. quia quoad primum coram Me*, quantitas hæc
7 successit loco legitimæ, † illiusque natura, & priuilegium assumpsit, vt firmant causæ *decisiones coram Eminentiss. Cerro §. respectu enim, & vtraque R. P. D. mei Bourlemont.* Prima scilicèt *§. quia responderunt*, & secunda *§. non quidem*, & latè *in d. Romana prætensi fideicommissi 5. Aprilis 1666. à §. nec dubitatum vsque ad finem* confirmata *sub d. die 28. Ianuarij 1667. vsque pariter ad finem coram d. Eminentiss. Carpineo*, ità vt tanquam debi-
8 tum naturale, † & necessarium non possit in aliqua illius parte referri ad liberalitatem paternam, vt limitando regulam tradit *gloss. 1. in d. l. donari, ff. de regul. iur.* In contrarium allegata, & in proposito Rota *decis. 108. num. 27. par. 4. tom. 2. & decis. 26. num. 5. par. 5. rec.* Eo enim ipso, quod aliquid pro legitima, vel loco illius relinquitur, † illud integrum tanquam 9
debitum legale absque vlla diminutione debetur, Socc. sen. *cons. 150. sub num. 19. vers. in contrarium, & sub num. 20. vers. quibus præmissis lib. 1.* Ruin. *cons. 17. num. 7. & 8. lib. 3.* Grat. *cons. 160. num. 35. lib. 2.* Merlin. *de legitim. lib. 3. tit. 2. quæst. 23. num. 10.* Rot. *coram Greg. d. decis. 565. num. 5. & 6. cum alijs latè in dicta Romana Supplementi legitimæ 27. Aprilis 1671. §. quia quoad primum, & §. & quamuis bis confirmata 13. Iunij 1672. §. Quia verò, & in hesterna Rota 3. currentis coram Me*, & proptereà quoad illius augmentum, vel diminutionem operari non valuit Pragmatica Sixtina, illiusque obtenta derogatio, quia etiam illa subsistente, & derogatione non † obtenta quamuis Camilla as- 10
sequi non potuisset ratione dotis totum relictum, illud assecutura nihilominus fuisset ratione legitimæ ministerio *l. omnimodo, & l. scimus C. de inoffic.* quibus legibus dicta Constitutio non derogauit, † & quamuis ex alia *Statuti* 141. dispo- 11
sitione potuisset pater filiæ minus legitima relinquere, & disponere, vt dos illi succederet in illa tantùm quantitate, quam decernit dicta Pragmatica, hoc tamen expressè noluit, dum processit per viam honorabilis institutionis ex supra † 12
firmatis, nec statutum operatur nisi patre volente, Castrens. *communiter allegatus cons. 52. num. 2. vol. 1.* Paris. *cons. 53. n. 8. lib. 3.* Gabr. *cons. 140. n. 8. lib. 3.* Mart. *de success. legal. p. 1. q. 13. art. 1. n. 10.* & alij per Rot. *coram Bich. decis. 137. nu. 11.* post Fenzon. *decis. 113. §. neque voluntas.*

Quemadmodum igitur præfatum relictum nullam de sui natura, neque ex Pontificia, neque ex Statutaria, vel paterna dispositione patiebatur diminutionem; † ita neque in parte, 13
neque in totum poterat fideicommisso grauari, per Textum expressum *in l. quoniam in prioribus C. de inoffic. testam.* Onusque à Testatore adiectum huius legis ministerio fuit eo ipso sublatum, etiamsi illud protestatione contraria expressè non reijecerit Camilla instituta, cùm facto hominis non sit opus,
† vbi lex ipso iure operatur, Ruin. *cons. 56. num. 8. vers. & ratio est lib. 2.* Bursatt. *cons. 245. num. 19. vers. respondetur lib. 3.* Merlin. *de legitima lib. 3. tit. 2. quæst. 1. num. 3.* Rota *coram Seraphin. decis. 959. num. 2. coram Dunoz. Iun. decis. 99. num. 5. in rec. decis. 200. n. 5. vers. de qua ipso iure par. 1. decis. 342. num. 4. & 6. par. 5.* & latè, & magistraliter *decis. 228. num. 9. cum quinque seqq. part. 8. in Bononien. separationis bonorum 5. Decembris 1670. §. certius coram R. P. D. meo Triolo, & prius in Romana prætensi fideicommissi 17. Maij 1669. §. Tandem verò coram R. P. Dom. meo Calataiù, & in Romana Supplementi legitimæ prima Iulij 1669. §. siquidem coram Me.* 14

Quod autem dictum onus fuerit per Camillam acceptatum, non subsistit, quia de tali acceptatione in facto non constat, imò potiùs conuincitur † contrarium, dum de dicta do- 15
te, siue legitima, tanquam de re libera disposuit in Patres donatarios, vt ponderat *prima decisio R. P. D. mei Bourlemont §. tum etiam quia*, & tamen acceptatio grauaminis † deberet es- 16
se expressa Castren. *cons. 73. num. 2. vers. his non obstantibus cum seq. lib. 1.* Crass. *in §. legitima num. 9.* Dec. *cons. 217. num. 3. vers. non obstat*, Rota *in præcitata decis. 228. nu. 9. & 10. par. 8.* & firmant cœteræ omnes Causæ decisiones allegatæ *in d. Romana Supplementi legitimæ 3. currentis coram Me.* Et quatenùs prætendebatur deduci ex acceptatione Testamenti, in quo præter legitimam fuit substituta Camilla in scut. 4. mil. dictum est pariter non subsistere, quia pater grauando legitimam non addidit, quod recusando grauamen † censeretur in sola legitima in- 17
stituta, iuxta vulgatam cauthelam Socin. iun. *cons. 122. num. 8. lib. 1.* qua non seruata ex sola aditione ex testamento deduci non potest oneris acceptatio, vt in terminis vtrique obiecto respondet Rot. *d. decis. 342. n. 9. 10. & 11. p. 5. rec. coram Dunoz. iun. decis. 99. n. 7. & in decis. Emin. Cerri, §. præcipuè, & quotidie in alijs.*

Et dato quod nullum considerari possit grauamen, quod præiudicauerit Camillæ, ex quo ab initio fuit à lege resecatum, non est opus quærere, an competat illius hæredibus actio illud impugnandi, cùm certum sit eodem iure, † quo 18
relictum spectabat ad dictam Camillam fuisse transmissum pariter ad eius hæredes quamuis extraneos, Salycet. *in l. scimus num. 4. in princ. C. de inoffic. testam.* Ciriac. *controu. 367. nu. 1. & seqq.* Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 7. tit. 8. n. 10.* Roland. *cons. 78. num. 6. lib. 1.* Riminald. iun. *cons. 198. num. 4. 5. & 6.* & pluribus congestis Merlin. *de legit. lib. 3. tit. 3. quæst. 7. num. 1. vers. contraria tamen 2. & 3.* Rota *diuers. decis. 668. per tot. p. 1. in rec. d. dec. 228. num. 2. p. 8. decis. 267. num. 16. par. 9. dec. 20. num. 2. par. 11.*

non

non obstante, quod Patres succedant titulo donationis singu-
19 lari, quia quomodocumque succedant, transmissio ipsa † illis defert integram legitimam non autem ius reijciendi onus, vt egregiè docet noster Cardinalis Mantic. *de coniectur. vltim. volunt. lib. 7. tit. 8. num. 9. & 10.* quem sequitur Merlin. *de legitim. qui supra lib. 3. tit. 3. quæst. 7. num. 1. vers. primo quia in fine*, præter-
20 quam quod cùm sint Donatarij † vniuersales habentur loco hæredum Rot. *coram Duran. decis. 348. sub num. 4. coram Peuting. dec. 390. num. 7. in rec. decis. 208. num. 9. par. 6. in Bonon. fideicommissi de Cæsareis 22. Iunij 1663. in fin. coram Reuerendissimo D. meo Decano, & 24. Martij 1664. §. placuit coram R. P. D. meo Taia.*

Cætera, quæ iterum repetebantur in legitimam, videlicet imputanda saltem esse dicta scuta 4. mil. in quibus Camilla fuit matri substituta, necnon alia scuta mil. recepta in tot iocalibus, & capsa alba, fuerunt pariter quoad primum relictum duplici responsione sublata; Altera scilicet, quod cùm esset conditionale, in euentum quod Camilla Iuliæ matri super-
21 uixisset, non poterat imputari in legitimam, † quæ neque diem, neque conditionem expectat, sed statim post obitum Patris debetur, vt disponit *litera Textus in l. scimus §. repletionem*, ibi: *vel ex substitutione, C. de inoffic. testam.* cum notatis per Gloss. Bald. & Salycet. Peregrin. *de fideicomm. art. 36. num. 112.* & alij, quos respondendo huic obiecto refert *decisio Eminentiss. Cerri, §. secundo quia*. Altera, quod tàm legatum, quàm legi-
22 tima fuerunt dispositiuè in testamento relicta, † & sit tanquàm vnum ab alio separatum, vtrumque ex Testatoris dispositione deberi, *l. Titia 85. ff. ad leg. falcid.* Gabr. *consl. 109. num. 12. lib. 1.* Merlin. *de legitim. lib. 2. tit. 2. quæst. 1. num. 25.* Rot. *post eumdem decis. 134. num. 25. & 26. 34. & 35.* latè *coram Eminentiss. Ottbob. decis. 73. num. 8. & 9.* Quo verò ad scuta mil. cùm constet in facto prouenire à Matre non possunt imputari in legi-
23 timam, † quæ ex rebus substantiæ patris debetur, vt expressè disponit Text. *in d. §. repletionem in fin.* & respondent *decis. Emin. Cerri §. respectu enim, & in vlt. R. P. D. mei Bourlemont, §. minus subsistit*.

Et ità cùm ex prædictis cesset prætensio fideicommissi, ideò mandata scut. 15. mil. à Sacra Rota cum facultatibus A. C. relaxata super omnibus Petri Vincentij, & Dominici eius Patris bonis esse exequenda, ad tenorem Decisionum R. P. D. mei Bourlemont Domini responderunt.

Vtraque parte informante &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Perusina Census.

Lunæ 6. Martij 1673.

ARGVMENTVM.

Statutum Perusinum, & Constitutio Ægidiana in hac præsenti Decisione declarantur ad intellectum, quod illud certas solemnitates requirens in contractu minorum viginti annorum, non habeat locum in maioribus viginti, & minoribus vigintiquinque; Hæc autem exigens interuentum proximiorum non procedat, si illi non aderant in loco contractus, vel non fuerat probatum eos commodè interuenire potuisse.

SVMMARIVM.

1 *Hæres sine beneficio inuentarij tenetur satisfacere de proprio creditoribus hæreditarijs.*
2 *Accollans in se debitum alterius efficitur debitor nomine proprio, ac si ab initio se obligasset.*
3 *Aditionem hæreditatis important actus, qui fieri nequeunt citra ius, & nomen hæredis.*
4 *Statutum si requirat solemnitates in contractu minorum viginti annorum, illas non exigit in maioribus viginti, & minoribus vigintiquinque.*
5 *Iuramentum in contractu minoris supplet defectum solemnitatum iuris communis.*
6 *Statutum Perusinum de solemnitatibus in contractu minorum traditur, & declaratur, & sup. num. 4.*
7 *Proximiores ex Constitutione Ægidiana requisiti in contractu minoris, non exiguntur, si non aderant in loco celebrati contractus.*
8 *Consanguineos extitisse, eosque commodè interuenire potuisse contractui minorum probare debet, qui ex hoc capite allegat nullitatem eiusdem contractus.*
9 *Insinuatio à Constitutione Ægidiana requisita in contractu minoris, præsumitur interuenisse ex lapsum annorum triginta cum obseruantia sequuta.*
10 *Filiusfamilias obligatio facta pro patre non est nulla ex eo, quod ille non renunciauerit benef.* l. 2. C. quod cum eo.
11 *Filiusfamilias obligans se pro patre habet beneficium ne conueniatur vltra quam facere potest, & num. seq.*
12 *Beneficium personale cum persona extinguitur, nec transit ad hæredes.*

DECISIO L.

Accollauit in se Laurentius senior Censum impositum ad fauorem Gratiani sub fideiussione Horatij, cui accollationi pariter accessit Alexander Laurentij filius. Verùm hæredes Horatij, qui plures pecuniarum summas exbursarunt egerunt pro recuperatione contra Laurentium iuniorem, quem ad solutionem teneri Domini responderunt; cùm sit hæres Alexandri sine beneficio legis, & Inuentarij. † Vnde 1
de proprio satisfacere compellitur creditoribus hæreditarijs, *§. hæres quoque instit. de oblig. quæ ex quasi contr. nascuntur, cum alijs*, per Rotam *decis. 106. in fin. coram Arguelles.*

Quod autem Alexander sit debitor hæredum Horatij liquet ex publico instrumento accollationis, † per quam ve- 2
rus, & proprius debitor euasit, ac si ab initio pro contentis in instrumento census accollati se obligasset, Cenc. *de cens. quæst. 73. num. 1.* Rot. *dec. 340. num. 6. coram Bichio*, & quod Laurentius simpliciter hæreditatem Alexandri patrui acceptauerit, apparet ex eo quod ipse vnà cum alijs patruis, quorum hæredem se Laurentius iunior declarauit ad effectum retinendi bona Laurentij senioris, exhibuerunt scripturas penès Alexandrum repertas continentes solutiones ab eodem factas Creditoribus anterioribus eiusdem Laurentij, & allegando notissimam cauthelam Angeli illam cùm prædictis suis patruis iustificauit constituendo hac de causa se creditorem hæreditatis Laurentij senioris. † Isti enim actus cum fieri ne- 3
queant citra ius, & nomen hæredis aditionem important vulgata *l. pro hærede Papinianus ff. de acquir. hæred.* Mantic. *de coniect. vlt. volunt. tit. 12. num. 13.* Paris. *consl. 16. num. 41. lib. 2.* Rot. *decis. 279. num. 19. coram Buratt. & dec. 66. num. 31. coram bo. mem. Bichio.*

Nec defectus solemnitatum in obligatione Alexandri obesse valuit in ordine ad requisitas per Statutum Perusinum, cùm ille esset maior 20. annis, & Statutum certas solemnitates exigat in contractibus minorum 20. annis, illosque solùm alitèr factos annulict; † Vnde à contrario sensu infertur, 4
quod dictas solemnitates in maioribus 20. & minoribus 25. non requirantur, dum nihil statuitur in hoc casu, qui propterea tanquam omissus remanet sub dispositione iuris, † cuius 5
solemnitatum defectum supplet iuramentum in instrumento prædictæ accollationis appositum, iuxta Text. *in auth. Sacramenta puberum C. si aduers. vendit.* & in terminis huius Statuti † dixit illius Glossator Gilian. *verb. minor num. 5.* & con- 6
suluerunt Eugen. *consl. 3. num. 15. lib. 1.* Gabr. *consl. 137. num. 88. lib. 1.* Honded. *consl. 42. num. 22. lib. 1.* Ambrosin. *decis. Perus. 14. num. 25.* & decidit in puncto Rot. *dec. 21. n. 5. & dec. 153. num. 1. coram Carillo.*

Respectu vero ad solemnitates Constitutionis Ægidianæ requirentis iuramentum, Decretum Iudicis, interuentum consanguineorum, vel affinium minoris contrahentis, & insinuationem, etenim duo prima fuisse seruata, apparet ex lectura instrumenti, interuentus autem proximiorum non adfuit, † quia Alexander vti oriundus ex Ciuitate Clusina, 7
eos non habebat Perusiæ vbi contraxit, & alleganti nullitatem ex hoc capite incumbit onus probandi † copulatiuè illo- 8
rum existentiam, & quando eadem die commodè potuissent contractui interuenire Corneus *consl. 131. num. 2. lib. 4.* Add. ad Greg. *dec. 406. num. 19.* & fuit firmatum *in Romana Cambij 16. Iunij 1662. §. Nec obligatio, & §. seq. coram me*, & insinuatio vti solemnitas extrinseca, † quæ potest fieri per scripturam se- 9
paratam ex lapsu 30. & vltra annorum cum positiua obseruantia tot solutionum præsumitur interuenisse, Rot. *coram Seraphino dec. 742. n. 4. & dec. 575. num. 11. coram Caual. & decis. 873. n. 4. coram Merlin.* & fuit dictum *in Perusina Successionis 4. Februarij 1665. §. Præterquam coram bo. me. Leone Verospio in rec. dec. 254. par. 14.*

De-

Demum eo quod Alexander non renunciauerit beneficio
10 *l. 1. & 2. C. quod cum eo*, non importat † nullitatem contra-
11 ctus, sed solùm tribuit filiofamilias pro patre se obliganti †
beneficium ne conueniatur vltra quam facere possit, quod
12 priuilegium tanquam personale † cum morte filij expirat,
vnde Alexandro mortuo ad illius hæredes non transiuit, vt
docet Bald. *in d. l. 2. num. 4.* Castagna *de benef. deduct. ne egeat q. 5. ampliat. 4. num 5.*

Et ità vtraque, &c.

R. P. D. TAIA.

Romana Vineæ.

Lunæ 6. Martij 1673.

ARGVMENTVM.

Ad impediendam immissionem fideicommissario opponebantur præscriptio defectus identitatis bonorum, competentia detractionum, & melioramentorum exceptio, sed nihil proficere visum est, quia præscriptio non interuenerit, cùm singulæ in singulis fideicommissarijs successoribus requirerentur; Identitas probata remanserit ex duobus confinibus, quamuis cœteri non conuenirent; Detractiones verò quoad legitimam, illa fuerat ex alienationibus consumpta, & Trebellianica erat à Patre prohibita, melioramenta demum minus liquida visa sunt, mediante cautione succurrantur.

SVMMARIVM.

1 *Præscriptio non currit non valenti agere.*
2 *Præscriptiones singulæ requiruntur in singulis fideicommissarijs successoribus à die aperti fideicommissi.*
3 *In Præscriptionibus duo sunt extrema, cum quandoque præscribatur ex vna parte, licet non præscribatur ex alia, quandoque verò ex vtraque.*
4 *Remedium* l. fin. C. de edict. D. Adr. *est perpetuum.*
5 *Fideicommissario plures competunt actiones pro obtinendo fideicommisso.*
6 *Actiones omnes fideicommissarijs competentes pro obtinendo fideicommisso dicuntur hodie cumulari in libellis ex clausulis salutaribus in eis appositis.*
7 *Identitas rei ex duabus demonstrationibus probatur, quamuis aliæ deficiant.*
8 *Quantitas bonorum certa etiam si ab vno latere confines sint incerti, certificari potest ab alijs lateribus expressis.*
9 *Identitas bonorum non confunditur ex bonis antea, vel postea quæsitis.*
10 *Quantitas maior comprehendit etiam minorem.*
11 *Trebellianica probiberi potest etiam filijs primi gradus maiori fortè Rotæ Romanæ authoritate, quàm patris.*
12 *Legitima stantibus alienationibus non constante inuentario dicitur consumpta.*
13 *Donatoribus intestatis decedentibus in summa, vel quantitate ad effectum testandi reseruata succedant donatarij, vel hæredes solidis distinctionibus comprobatur, & num. seqq.*
16 *Donatio omnium bonorum præsentium, & futurorum fauore agnationis substinetur.*
17 *Fideicommissa fieri possunt in contractibus.*
18 *Melioramenta illiquida non retardant immissionem fideicommissario, sed per solam cautionem melioranti consulitur.*

DECISIO LI.

IN decisis 22. Decembris 1672. hodie DD. steterunt pro immissione Antonio danda, non obstantibus exceptionibus instauratis.

Non obstitit prima de præscriptione, sin minus actioni Antonij noui fideicommissarij secundùm regulam, quod non va-
1 lenti agere † non currit præscriptio, & in singulis fideicom-
2 missarijs singulæ requiruntur præscriptiones † à die aperti
fideicommissi, adhuc speciei actionis, & Remedio *l. vlt. C. de edict. D. Adriani*, ad illa verba Textus, *sin enim, vel ex vna Parte, vel ex vtroque latere prolixitas occurrerit, &c.* & casum Bart. *num. 1.* ibi — Quid si contra eum, qui petit se immitti authoritate huius legis, opponatur exceptio præscriptionis? Respondit Imperator, & dicit, quod siue sit præscriptio, quæ
causatur ex vna parte, siue quæ causatur ex vtraque, † exce- 3
ptio admittitur, vt patet ex Textu; aliàs mera, & noua exceptio in tot causis, & casibus illibata est.

Quia non sit sensus excipientium ita vt contra suprascripta præscribat Reus ex sua Parte, etiam si non præscribatur Actori ex sua, nam omnis præscriptio dicitur contra aliquid, & sic sunt duo extrema, & exponitur ex vna parte, idest fauore tantùm, vt vsucapio, vel odio tantùm, vt præscriptio 30. annorum, & ex vtraque parte, idest mixta ex fauore possidentis, & odio non agentis, vt in præscriptione longi temporis, ita dicit ex *Gloss. ex vna parte, & Gloss. ex vtroque latere*; Bald. *num. 37.* Menoch. *adipisc. poss. rem. 4. ex num. 773.* Argel. *de acqu. poss. quæst. 1. art. 6. seù ex num. 88. cum alijs*, & licèt alio, non tamen vario sensu contra communem interpretationem, Zuccard. apud Menoch. *dicto rem. 4. num. 777.* dissentiente prò communi Argel. *dicta quæst. 1. ex num. 971.* & planè remedium
hoc † perpetuum est, Menoch. *dicto remed. 4. num. 47.* sicut, & 4
Interdictum quorum bonorum ibidem, & plures actiones † 5
competere fideicommissario constat apud Fusar. *de substit. tota quæst. 611. cum alleg.* easque hodie cumulari clausulis, vt dici-
tur salutaribus in libellis, † adeo vt non de facili huiusmodi 6
quæstiones audiantur &c. in summa fideicommiss. *D. de Luca post discursus de fideicom. n. 366. lib. 10.*

Non secunda de incertitudine Vineæ, quia Vineæ controuersæ conueniunt locus extrà Portam S. Pancratij, & confines aliarum Vineæ partium, cùm sufficiant etiam leuiores probationes, & coniecturæ, præsertim in antiquis, & concurrant confinia, & aliæ demonstrationes, quamuis adesset discrepantia aliarum qualitatum, quæ ex cursu tanti temporis mutare potuerint; maximè cum conueniant plures
demonstrationes, & qualitates, † quarum duæ suffice- 7
rent, licèt aliæ deficerent, *coram Merlin. decis. 294. ex num. 3. cum alleg.*

Vnde non obstitit, quod ab vno latere confines ipsi videantur incerti, quia cùm quantitates terreni sit certa, nempè pe-
tiarum nouem, † poterunt certificari incipiendo ab alijs ex- 8
pressis lateribus &c. certa, & nota ad literam *coram Merlin. decis. 134. n. 7. & decis. 600. n. 11. & decis. 635. n. 6. vers. sed non tamen, & coram Dunoz. iun. decis. 663. num. 6. & nunc Reu. Zarate decis. 52. num. 19.*

Non tertia propterea de differentia mensuræ, quod Vinea fideicommissaria sit petiarum nouem, & valoris scutorum 800. Vinea verò possessoris sit petiarum 17. & valoris scutorum 2450. Quia identitas bonorum non confunditur ex bo-
nis postea, vel antea quæsitis, † quando adsunt speciales 9
confines, & præcisa quantitas facilè separanda vt supra, & visa fuit potiùs comprobare, quam inficere identitatem, cum illa deseruiat pro confine illius quantitatis, immò dicta maior
quantitas † petiarum eo faciliùs comprehendit istam mino- 10
rem *coram Dunoz. iun. decis. 609. n. 7. vers. quia eum in instrumento emptionis.*

Non quarta de iuribus, & creditis grauatorum fideicommisso in ampliorem formam instaurata, quia exclusa est Tre-
bellianica vti prohibita, etiam filijs primi † gradus (maiori 11
fortè Rotæ authoritate quam Patris) vt perpetuò Rota tenet, inquit *decis. 377. n. 11. p. 13.* post quàm dubitauerat *cor. Cassad. de testam. decis. vlt.*

Legitima verò, etsi qua alia portio, vel quantitas absumpta
visa est stantibus alienationibus in præterito Summ. † nec 12
inuentario constante ad frequentissimam Rotæ sententiam, & cathalogum decisionum apud Ciroch. *discept. 3. num. 16.* & adhuc *coram Rojas decis. 53. num. 8. vers. Aliud verò, & decis. 321. num. 15. coram Peuting. & decis. 413. & decis. 431. vtrobique num. 10. part. 13.*

Deinde quia filij nouo fideicommisso conuentionali ex donatione omnia subiecerunt, & licèt reseruauerint sibi ex bonis donatis liberam facultatem testandi de scutis 200. in forte, & vtrum in generaliter reseruatis in donationibus omnium bonorum præsentium, & futurorum donatoribus in-
testatis † succedant, aut donatarij, aut hæredes ad ea, quæ 13
controuertunt DD. apud Fontanell. *de pact. nupt. claus. 4. gl. 23. ex num. 9.* apud Hodiern. ad Surd. *decis. 272.* apud Cost. *comment. claus. 46.* apud de Marin. *resolut. 88. lib. 1.* apud Martinum Medicum Senen. *decis. in Addit. ad examin. 21. ex num. 7.* aliud, vel grauiùs est pro donatarijs, quod hic non erant reseruata 200. de quibus donatores disponere possent, sed erat † facta do- 14
natio

natio pura, & reseruata facultas disponendi de 200. ad præclaram distinctionem *Senatus Pedemont.* apud Thesaur. *decis.* 97. *num.* 3. *explicationem*, apud Caball. *resol. crimin. cas.* 207. *ex n.* 14. Fontanell. *d. gloss.* 23. *ex num.* 10. *maximè num.* 14. *&* 16. Card. Mantic. *de tacit. & ambig. con. tit.* 47. *num.* 3. *lib.* 13. Cancer. *resol.* 8. *de donat. num.* 80. *par.* 1. Rota *coram Bich. decis.* 510. *num.* 24. vbi secùs si donator reseruauit summam capiendam ex bonis donatis, qui est casus noster, nec citra, nec vltra hanc decisionem, nisi literalis est sensus in reseruata ex bonis donatis fa-
15 cultate testandi de 200. † omnia omninò fuisse donata etiam dicta 200. & nihil aliud reseruatum fuisse, quàm facultatem testandi de 200. donatis Testamentum propterea requirentem, ad formam reseruationis super iram donatis reuocandis, non autem præseruationis super non donatis obligandis.

Præsertim inter fratres, & ampliùs expresso fauore agna-
16 tionis, † quibus præsentium, & futurorum omnium donatio sustinetur, Bonac. *de contract. disp.* 3. *quæst.* 13. *de donat. punct.* 5. *ad fin. vers. Addit.* Iulius Clar. Dian. *resolut.* 38. *vers. dico etiam, & resol.* 39. *vers. etiam notandum est tract.* 6. *de donat. part.* 8. *cum allegg.* & præcipuè *Senatu Burdegal.* apud Boer. *decis.* 355. *num.* 3.

Demum quia sententia lata 8. Februarij 1584. inter fratres hæredes paternos grauatos subrogata est pro fideicommisso hæc vinea extra portam S. Pancratij alteri vineæ extra portam Flaminiam post detractiones, sicuti post alienationes, nè frustrà subrogaretur; & magis vltra fideicommissum hæreditarium iuxtà conuentionale, & quidem speciale super vinea subrogata, ipsa vinea denuò effecta est; Receptissimum au-
17 tem est, & à Rota in pluribus Causis † resolutum posse in contractibus fideicommitti, Rota *coram Seraph. decis.* 828. *num.* 1. *ad fin.* & ex hoc facto fideicommissum conuentum est de bonis etiam futuris, ad verba donationis *in decis.* §. *vltra quod*, & clariùs ad verba insinuationis ipsius donationis.

Non vltima denique de melioramentis, quia liquida non
18 sunt, si qua sunt, † satisfieri cautione tùm Parti de facto, tùm etiam Rotæ de iure denuò visum est, ad *alleg. decis.* 109. *num.* 19. *&* 20. *part.* 13. cum abundè allegatis, abundiùs allegandis.

Et ità vtraque, &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ Decano.

Farsen̄ Census.

Lunæ 13. *Martij* 1673.

ARGVMENTVM.

Census fuerat creatus cum simplici ordine facto de pecunijs vinculatis, quæ inuestiri debuerant, cuius proindè sanatio cum clausula *arbitrio* Rotæ commissa, ab eadem Rota concessa est, quia ex qualitate pecuniarum, quæ pro voluntate debitori recuperari non poterant, visum est huiusmodi ordinem æquiualere cedulæ bancariæ, cum qua loco pecuniæ numeratæ census validè constituitur.

SVMMARIVM.

1 *Census creatus cum ordine facto de pecunij vinculatis substinetur, & num. seqq.*
2 *Census creari potest cum cedula bancaria, quæ æquipollet pecuniæ numeratæ.*
3 *Census sanatione concessa, debentur fructus vsque ab initio, nec illi computantur in sortem.*
4 *Sanatio census petita à Pontifice cum clausula* perindè ac si ab initio interuenissent requisita Pianæ Constitutionis, *qualitèr dicatur concessa.*
5 *Gratia regulatur ab eo, quod in supplicatione continetur.*
6 *Sanatio census eo magis concedi potest si illius nullitas per sententiam canonizata non est.*
7 *Fructus census ante sanationem exacti non possunt extinguere sortem, si illa in casum restitutionis erat deponenda, non autem liberè soluenda.*
8 *Debitor pecuniæ, quæ deponi debuisset ad effectum inuestiendi, si illam non deposuit, non benè soluit, nec remanet liberatus.*
9 *Fructus census exacti antequam imponens sortem exegerit, benè dicuntur exacti.*
10 *Impositor census si sortem non exegit, & exigere poterat, hoc sibi imputare debet.*
11 *Fructus census ad rationem nouem pro centenario non possunt de excessiuitate redargui, & quando.*

DECISIO LII.

EX eisdem fundamentis, quibus sub die 4. Maij anni proximè præteriti resolutum fuerat intrare arbitrium pro sanatione census, & relaxatione mandati pro illius fructibus, hodie Domini steterunt in decisis amplectentes denuo motiuum, quod dum in Sacro Monte Pietatis depositata fuerunt scuta quatuor centum retracta ex venditione Locorum Montium, ad effectum inuestiendi in stabilibus, aut censibus in ditione Farfensi cum consensu Abbatis, adempta erat facultas Oliuetanis creditoribus pecuniam extrahendi à Monte, & in alium vsum conuertendi, † propterea rectè potuit cum illa 1
creari census mediante Ordine, qui fulcitus prædictis circumstantijs saltem ex æquitate tributa per clausulam *arbitrio*, in commissione à Sanctissimo apposita, æquipollet reali numerationi, & satisfactum censetur Constitutioni Beati Pij V. super forma creandi census, perindè ac si data fuisset cedula bancaria, † per quam vtpotè reddentem certum census im- 2
positorem de effectiua existentia pecuniarum in banco, & impotentia debitoris illas rehabendi in eius fraudem, transfertur in imponentem pecuniæ dominium, & sic census substinetur, ad tradita per Leottardum *de vsur. quæst.* 59. *num.* 40. *in fine*, Billotta *decis. caus. Beneuent. decis.* 25. *à num.* 6. Rota *dec.* 10. *num.* 10. *&* 17. *post primum volumen Consiliorum* Farinac. *& dec.* 92. *nu.* 6. apud Cenc. *de censib. & dec.* 256. *n.* 10. *par.* 9. *tom.* 1. *& decis.* 11. *num.* 9. *par.* 12. *rec.*

Hinc sequitur, quod data census sanatione † fructus de- 3
beantur vsque ab initio, itaut interim soluti in sortem non veniant imputandi, quia in precibus Sanctissimo porrectis expressè petebatur sanatio † ac si interuenissent à principio 4
requisita Bullæ Pianæ, & sic censetur concessum, cum gratia
† reguletur ab eo, quod in supplicatione continetur, *cap. inter* 5
dilectum de fid. instrum. Menoch. *consil.* 180. *num.* 1. Rota *in rec. dec.* 18. *num.* 1. *p.* 9. *& decis.* 286. *num.* 8. *par.* 11. *& in Romana census* 28. *Nouembris* 1670. §. *potissimum coram R. Domino Beuilaqua almæ Vrbis Gubernatore, & præcisè in decis.* 614. *per totam coram bo. mem. Bichio.*

Nec aliquam occasionem conquerendi remanet debitoribus, quia nullum ius eis erat quæsitum, † cum adhuc præ- 6
tensa nullitas per sententiam canonizata non esset, vt cum Boccaccio distinguit *præterita decisio* §. *nec dicatur*, vbi etiam firmatur, quod nec per huiusmodi solutionem liberè factam, quatenus per possibile extinctionem potuisset importare, † 7
quia pecunia ex præcisa conuentione in casu restitutionis erat deponenda ad effectum inuestiendi ad commodum filiorum Oliuetani, † ideo per solutionem alio modo factam debito- 8
res liberationem non fuissent assequuti, vt dictum fuit in *Romana census* 18. *Maij* 1654. *coram bo. mem. Verospio, & in Romana donationis* 2. *Decembris* 1667. *coram Reuerendiss. Domino Gubernatore.*

Quod autem Oliuetani receperint fructus antequam impositores census pecuniam censualem à Sacro Monte exegerint † nihil refert, quia cum tunc essent decursi, soluendi 9
erant, & sibi imputari debent debitores, † in quorum facul- 10
tate erat pecunias ad libitum habere; prout nec fructus ad rationem nouem pro centenario redargui possunt de excessiuitate, quia ad hanc summam in Territorio Farfensi tunc census creabantur, † quod esse attendendum firmat præterita 11
decisio, cum qua hodie Domini transierunt, vna tantùm parte informante, altera verò pluries intimata.

Altera decisio in hac causa emanata, & hic confirmata habetur impressa in præcedenti Parte decima septima ibi in ordine decis. 311.

REVE-

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Cauallicen. Hæreditatis.

Lunæ 13. Martij 1673.

ARGVMENTVM.

Quod non potuisset Testator post stipulatum testamentum illud penes se retinere, vel alteri ad conseruandum tradere, prout ei de iure permittitur, contraria consuetudine probari prætendebantur; eius itaque requisita expenduntur, & testes ad illam probandam adducti nihil concludere declaratur.

SVMMARIVM.

1 *Testamentum nuncupatiuum nuncupatione implicita valet per relationem ad schedulam, in qua Testator coram septem testibus, & Notario suam voluntatem declarauerit.*
2 *Testamenti schedulæ identitas, cuius in dorso fuit appositus rogitus Notarij, & descripta nomina testium vna cum sigillo testatoris, controuerti non potest.*
3 *Testator potest suum testamentum, etiam stipulatum penes se retinere, vel illud tradere hæredi, aut alteri personæ ad conseruandum, & num. 4.*
5 *Testes super consuetudine quomodo deponere debeant.*
6 *Consuetudinis requisita qualia sit.*
7 *Consuetudo destruitur per vnicum actum contrarium, etiamsi mille illius fauore præcedant.*
8 *Testis, de credulitate deponens, non probat.*
9 *Testes super consuetudine debent reddere causam scientiæ se ita obseruare vidisse.*
10 *Liber vitiatus, & laceratus non coarctatat suam negatiuam non existentiæ aliquid in illo.*
11 *Notarij fides pro tali communiter reputati, non tollitur ex defectu matriculationis illius.*
12 *Matriculatio Notarij præsumitur ex lapsu temporis, itaut amplius opponi non possit.*
13 *Testes se referentes ad scripturam, vel statutum, non plus probant, quàm eadem scriptura, & statutum.*
14 *Testis vltima depositio non prosternit primam, quæ venit attendenda.*

DECISIO LIII.

SVb die 27.* Aprilis 1671. censuerunt Domini constare de validitate primi testamenti Marchesiæ de Guigonet: Et causa hodie repropofita, steterunt in decisis, cum in illius confectione seruata fuerint cuncta seruanda in testamento nuncupatiuo nuncupatione implicita per relationem scilicet ad
1 schedulam, † in qua Testatrix adhibitis septem testibus, & Notario declarauit in ea suam vltimam voluntatem contineri, iuxtà doctrinam Bart. *in l. si ita scripsero ff. de condit. & demonstr.* quam esse communem vltra relatos in alia decisione, dixerunt Cardin. Paris. *cons. 19. num. 13. lib. 3.* Spad. *cons. 331. nu. 5. pariter lib. 3.* De cuius schedulæ identitate dubitari non potest, quia vltra adnotationem temporis, & nominum testium, & rogitus in eius dorso, propria manu, ac sigillo Testatricis intra, & extra, fuit firmatum, vt ex concordi rela-
2 tione Peritorum super recognitione hinc inde electorum, † quo casu incontrouertibilem esse identitatem dixit Rota *decis. 181. num. 18. coram Eminentiss. Ottob. & in dec. 158. num. 28. par. 12. rec. & in præterita decis. huius Causæ, §. apparent enim, coram me.*

Absque eo, quod releuent nullitates in præterita disputatione deductæ: Nam illa, quæ elicita fuit ex non dimissio-
3 ne testamenti penes acta Notarij de eo rogati, † tollitur, ex quo de iure Testatori permittitur testamentum, licèt stipulatum, vel apud se retinere, iuxtà Text. *in l. vnum, ff. de testam.* vel penes tertium relinquere, secundum Bart. *in d. l. si ita scri-*
4 *psero num. 1.* † vel ipsi hæredi seruandum tradere, vt firmat Capic. Latro *dec. 4. per tot.*

Nec subsistit allegata consuetudo Ciuitatum Insulæ, Cauallionis, Auenionis, ac totius Comitatus Venaisini, super eo quod Testatores facto testamento nuncupatiuo implicito illud consignare consueuerint Notario rogato ad conseruandum, adeo quod huiusmodi consignatione non secuta, testamentum habeatur pro inualido; quoniam nonnulli testes ad illam probandam in indiuiduo, prout opus est inducti nullum gradum probationis faciunt, cum non deponant de tribus copulatiuè à Doctoribus requisitis, † scilicet de visu actus, 5
cuius consuetudo allegatur, de eiusdem actus frequentia, ac de temporis diuturnitate, ex quibus elicitur tacitus consensus totius, vel maioris partis populi, qui est causa mediata consuetudinis, Aretin. *in §. ex non scripto, instit. de iur. nat. gen. & ciu.* Marescott. *var. resol. cap. 100. à num. 1. lib. 2.* Add. ad Buratt. *decis. 497. num. 11.* Rot. *decis. 278. num. 3. & 4. par. 12. recent.* & deberent vlterius concludere † actus fuisse gestos animo indu- 6
cendi consuetudinem, Rota *coram Buratt. decis. 19. num. 14. & decis. 394. num. 12. coram bo. me. Cardin. Celso.*

Quinimò aliqui eorum expressè dicunt contrarium, scilicet, quod postquam testamenta rogata fuerunt à Notario, ipsismet Testatoribus restituuntur, quod sufficit ad destruendam consuetudinem, † quæ per vnicum actum in contrarium 7
eliditur, etiamsi mille alij præcessissent, Bart. *in l. semper in stipulationibus in fin. ff. de reg. iur.* Rota *decis. 207. num. 3. coram Peutinger. & in Rauennaten. bonorum 20. Nouembris 1669. §. fin. coram Reuerendissimo Beuilaqua*: & non sunt attendendi alij, qui dicunt nescire, an testamenta Notarijs non consignata sint inualida, cum ex deductis in *decisione super Remissoria §. 1.* inualiditas, & nullitas actus sit vnicum prætensæ consuetudinis fundamentum; prout gradum probationis non faciunt ignorantes an reputentur nulla hæc testamenta, si de eorum restitutione non appareat quietantia, quam fieri à Testatore, & registrari à Notario in protocollo consuetum esse affirmant, & in reliquis depositio † de propria credulitate non est 8
admittenda, Rota *decis. 517. num. 57. coram Gregorio*, & speciale est in materia consuetudinis, † quod testes reddant cau- 9
sam scientiæ ita vidisse obseruari, Gratian. *discept. 79. num. 7.*

Altera nullitas respiciens defectum matriculationis Riuoltæ Notarij rogati, talis negatiua matriculationis non remanet probata ex libro, in quo prætendebantur huiusmodi matriculationes registrari, quia etiamsi in eo non reperiatur descriptus Riuolta, adhuc cùm ille appareat vitiatus, & laceratus non coarctat negatiuam non descriptionis, † cùm po- 10
tuerit esse in folijs, quæ desunt, quæ sola possibilitas sufficit ad excludendam negatiuam descriptionis, vt aduertunt Herculan. *de negat. prob. num. 273.* Corn. *cons. 210. lib. 4.* Rota *decis. 82. num. 4. post primum volum. consil.* Farin. & *decis. 400. num. 15. coram Bichio, & in Eugubina donationis 23. Ianuarij 1672. §. ex quibus coram R. P. D. meo Rondinino.*

Vlterius cùm constet Riuoltam fuisse de anno millesimo quingentesimo sexagesimo nono creatum Notarium, pluraque confecisse protocolla instrumentorum, & communiter reputatus fuerit pro Notario Legali, † defectus matricula- 11
tionis, vel non est attendendus, iuxtà notata in *l. Barbarius ff. de offic. Præsid.* vel lapsu tanti temporis matriculatio est præsumenda, † itaut de eius defectu amplius opponi non possit, 12
sicut dixit Rota *in Romana domus 27. Iunij 1670. §. obiectis verò, coram me*, & nec probat releuaret, quia regulamentum non annullat testamenta rogata à Notario non matriculato, vt fuit firmatum *in altera decisione §. non etiam secundum*; nec fuit probata consuetudo huiusmodi nullitatem inducens, dum Testes se referunt ad idem regulamentum, † ideoque non 13
plus probant, quam in eodem regulamento continetur, Rota *recent. par. 8. decis. 17. num. 6. & decis. 899. num. 7. coram Dunozetto iun. & decis. 406. num.... coram bonæ memoriæ Cardinali Celso.*

Quo vero ad vltimum obiectum resultans ex depositione Venelli Testis, qui licèt testamento se subscripserit, & proprio signo illud signauerit, adhuc post candidè narratam veritatem ausus fuit contrarium deponere, Rota iterum dixit non obstare, † quia hæc vltima depositio non prosternit pri- 14
mam; quæ venit attendenda, iuxtà Text. *in cap. in tua, de Testib. ibique* Abb. *num. 9.* Rota *dec. 86. num. 26. par. 12.* præsertim cum in huiusmodi testamento appareat institutus ille, qui ab intestato erat successurus: ideò quæuis suspicio falsitatis excluditur, nedum ex prædictis, verum etiam ex latiùs deductis in præterita decisione: Quam Domini absque vlteriori repetitione confirmandam esse existimarunt. Honorato tantum informante, Petro autem pluries intimato &c.

Supra in alia præcedenti parte XVII. recent. adsunt aliæ duæ decis. in hac causa factæ coram eodem Reuerendiss. D. Decano, & sunt in ordine 109. & 296.

R. P. D. VICECOMITE.

Romana Locorum Montium.

Lunæ 13. Martij 1673.

ARGVMENTVM.

Combustionis suarum scripturarum periculum ad euitandum quis certas pecunias dederat, quas proindè tamquam iniustè solutas restituendas esse deciditur; atque ideò plura de metu, illiusque probatione in hac præsenti Decisione resoluuntur.

SVMMARIVM.

1 *Dominium non transfertur ex contractu vndique insubsistente, & num. seqq.*

2 *Metum cadentem in constantem virum incutit periculum amittendi iura continentia probationem maioris partis bonorum.*

3 *Consensui nihil magis repugnat, quam metus cadens in constantem virum.*

4 *Protestatio iunctis testibus de metu deponentibus eo magis probat actum meticulosum, ac ipso iure nullum.*

5 *Protestatio clandestina quatenus probet metum vbi postea fuit ad traditionem deuentum, & num. seq.*

6 *Ratificatio non inducitur ex solutione subsequuta, si præcesserit protestatio meticulosa, quæ adimat consensum, & sup. num. 5.*

7 *Iuramentum nihil operatur vbi deficit consensus.*

8 *Traditio non libera, sed metu facta non potest transferre dominium.*

9 *Restituere quis tenetur quod iniustè recepit.*

10 *Pro Recuperatione eius, quod iniustè datum est, datur condictio ob turpem, vel iniustam causam.*

11 *Metus non excluditur, licèt quis Iudicem adire potuisset, si probationibus carebat.*

DECISIO LIV.

SVper quinque Locis Montium, quæ Gaspar Moronus emerat in fauorem Toeschæ Domini dixerunt constare de bono iure Isabellæ dicti Gasparis sororis, & hæredis, eo quia iste nulliter dedit, ille verò iniustè recepit, & sic cùm
1 vndequaque constet de insubsistentia contractus, † non potuit ex eo transferri dominium dd. Locorum Montium in recipientem, nec de illius substantia exire potuerunt. Alex. *in l. si aliquam rem num. 13. ff. de acquir. possess.* Tiraquell. *de constit. poss. p. 3. limit. 7. n. 23. & 24.* Gratian. *discept. 483. n. 4.* Rota *coram Put. decis. 276. in correctis, alias 277. n. 7. lib. 3. coram Buratt. decis. 774. in fine.*

Nullitas ex parte dantis ex eo resultat, quod cùm in posse Toeschæ nonnullæ essent scripturæ, & documenta, ex quibus tota pendebat boni iuris probatio Moroni super satis pingui hæreditate tunc inter ipsum, & Societatem Sanctissimi Sudarij, de cuius corpore erat idem Thoesca in Rota controuersa, prout exitus docuit, dum ijs in lucem editis obtinuit nedum reuocari contrariam sententiam propter illorum defectum passam; verum etiam in d. hæreditatem successiuè immitti; pluries, sed inutiliter ad dd. iura exhibendum requisitus, illorum combustionem minabatur, nisi in pretium exhibitionis recepisset valorem dd. Locorum, vt deponunt Testes Isabellæ eius Summ. *num. 9. lit. B.* & propterea cùm iurium horum amittendorum periculum metum ca-
2 dentem in constantem virum incussisset Morono, † vt de timore amittendi instrumentum continens maiorem partem bonorum firmat gloss. addit. *in l. isti quidem post verb. metu, ibique* Bald. *in §. si accipiat, vers. in gloss. seruitus ff. de eo quod met.*
3 *caus.* Sanch. *de matr. lib. 4. disc. 5. num. 26.* in ipso dante † defecit consensus per textum *in l. nil consensui, ff. de reg. iur.* Rot. *dec. 20. n. 3. p. 9. rec. in Nucerina parochialis 15. Iun. 1668. §. releuantia in fin. coram me.*

Quem defectum magis etiam explicitè declarauit Moronus protestatione præambula annullatiua, & derogatoria
4 actus futuri, † quæ iunctis prædictorum testium depositionibus actum meticulosum non magis, quàm iure nullum ostendit Castr. *in l. qui in aliena §. finali num. 4. ff. de acq. hæred.* Ruin. *cons. 121. num. 24. lib. 4.* Natt. *cons. 451. num. 21. vers. tamen,* Surd. *cons. 513. num. 36. vers. quod etsi, cum seqq.* Gabr. *cons. 149. n. 95. lib. 2.* latè Honded. *cons. 23. n. 21. vers. sed quando præcessit, & n. 22. vers. cum igitur lib. 1.* Rota *coram Merlino dec. 46. nu. 13. versic. & illum, & in Baren. seu Nullius pecuniaria 1. Iulij 1644. §. eoque magis coram Eminentiss. Cerro;* etiam si fuerit clandestino emissa, & subsequutus fuerit actus traditionis iuratæ contrarius, qui regulariter cum protestatione non compatitur, & iuramentum conualidet actum; quia quoad primum imminente periculo combustionis, vel alterius amissionis dictarum scripturarum protestatio palàm facta, illud magis poterat augere, † & ideò clam emissa suum operata est ef- 5
fectum, vt in his terminis loquuntur omnes authoritates, & signantèr Ruin. qui *num. 25.* latè asserit de materia, Honded. *num. 22.* & priùs dixerunt Abb. *in cap. 1. num. 6. de his, quæ vi met. caus. fiant.* Crott. *cons. 53. num. 22. versic. potuit ergo lib. 1. cum alijs in præcitata Baren. seu Nullius pecuniaria d. §. eoque magis vers. quamuis huiusmodi protestatio.* Quo verò ad secundum dictum fuit, regulam procedere in protestatione simplici, non autem in protestatione metu vestita declaratoria voluntatis circa actum futurum, † quia tunc ob defectum 6
consensus ex subsequuta solutione non inducitur ratificatio, Ruin. *mox cit. cons. 121. d. num. 25. vers. sed ista differentia lib. 4.* egregiè distinguit Surd. *cons. 513. num. 45.* Gabr. *d. cons. 149. num. 94. & 95. lib. 2. & in præcitat. Baren. d. §. eoque magis versic. quamuis etiam.* In nihilo releuante iuramento, quia cum ex prædictis consensus fuerit ab actu remotus, nouam obligationem non potuit inducere, † nec operari vltra consensum, & inten- 7
tionem iurantis, *c. veniens c. Quintauallis de iur. iur.* Seraph. *de priuil. iur. priuil. 110. n. 17.* Rota *coram Merlin. dec. 46. n. 14. & 15. coram Buratt. decis. 75. num. 15. in rec. decis. 126. num. 45. & 46. part. 12.*

Deficiente autem consensu † traditio non fuit libera, nec 8
valuit transferre dominium, vt præter in principio allegatos, Bald. *in l. non dubium num. 18. C. de leg.* Alex. *cons. 69. num. 14. & 15. lib. 5.* Grat. *cons. 90. num. 18. lib. 1.* plenius Hond. *sepe cit. cons. 23. num. 26. & 27. lib. 1.* Rota *coram Achil. dec. 15. de restit. Spol. in fine coram Seraph. dec. 638. num. 2. & 3. in rec. dec. 291. num. 8. p. 6. & in d. Baren. seu nullius Pecuniaria d. §. eoque magis coram Emin Cerro.*

Iniustitia verò ex parte Thoeschæ recipientis ex eo conuincitur, quod cùm teneretur reddere Gaspari iura sua, suasque scripturas, neque monitus, neque censuris lacessitus flecti valuit, sed auro illectus, quod iustè retinere non poterat, dimisit, † quidquid propterea pro dimissione recepit, 9
iniustè recepit, *text. express.* loquens de instrumento *in l. 2. §. item si dedero ff. de cond. ob turp. vel iniustam caus.* Bart. *in l. instrumenta in princ. ff. eo,* Molin. *de iust. & iur. lib. 1. tract. 2. disc. 83. col. 3. sub lit. D. versic. quando autem.* Ideoque quatenus etiam translatum fuisset dominium locorum Montium in Thoescam, quod tamen non fuit translatum, † adhuc Moro- 10
no, siue Isabellæ eius hæredi pro illorum recuperatione daretur condictio ob turpem, vel iniustam causam, vt disponit præcitat text. *in d. §. item si dedero, iuncta l. 1. cum ibi scriben. ff. de cond. ob turp. vel iniust. caus.* Odofred. *in supracit. l. isti quidem sub num. 3. versic. vnde si timet, ibique* Alberic. *num. pariter 3. vers. si autem non essent ff. de eo quod met. caus.* Mant. *de tacit. lib. 14. tit. 13. num. 8.*

Neque ex eo, quod facilis erat aditus ad Superiores, quorum authoritate cogi poterat Thoesca ad exhibendum scripturas, cessare visa est iniusta causa recipientis, metusue dantis, cùm enim iste destitutus esset probationibus, quibus occultationem scripturarum in claro poneret, † Iudices 11
quibus circa illarum detentionem nihil probatum erat, nihil circa illarum exhibitionem mandare poterant est dictum Innoc. *in cap. solet de sent. excommun.* quod refert Bald. *in cap. Sancimus il secondo in princip. vers. nota quod Iudex quo temp. de feud.*

Et ita decisum, vtraque Parte audita &c.

R. P. D. CALATAIV.

Romana, seù Soannesi Castri Proceni.

Lunæ 13. Martij 1673.

ARGVMENTVM.

Exceptiones plures sunt reiectę, Prima de nullitate citationis minus legitimę executę, quia aduersus relationem Cursoris de ea testantis plena non afferebatur probatio; Altera de non implementi defectu, quod

non

non afficit tertium venientem ex iure proprio, maximè quia nullum fuerat sequutum damnum, & restringebatur ad vnum capitulum, quod regulariter non impedit executionem alterius, & demum de transactione facta super bonis fideicommissi bona fide, & ex causa vtili, quæ etiam successores adstringit, & alia quoque ex sequenti Summario, & decisione videnda.

S V M M A R I V M.

1 *Attestationes simplices procuratæ lite pendente, & non citata parte nihil probant.*
2 *Absentia citati probari debet de tempore præciso executæ citationis.*
3 *Citationis executæ relatio à Cursore facta quia plenè probat, qualiter aduersus illam probatio facienda sit, & sup. à nu. 1.*
4 *Pupillus non potest prætendi minus defensus tamquam minus legitimè citatus, si citati sunt alij fratres, qui se acritèr defendere curarunt.*
5 *Iudicium agitatum contra plures legitimè citatos, si quoad vnum est nullum, executioni demandari debet quoad alios.*
6 *Mandatum nouum relaxari potest vbi causa est, commissa cum clausula* si quid exequendum *& nouus fuit fabricatus processus.*
7 *Associatio passim conceditur vigore facultatis capiendi possessionem propria authoritate.*
8 *Communitates Status Ecclesiastici non obligantur sine interuentu solemnitatum, & Beneplaciti Apostolici.*
9 *Ab Instrumento si in aliqua parte fuit recessum firmum in reliquis illud remanere debet.*
10 *Non Implementum omissum à tertio non afficit personam venientem ex iure proprio, quamuis ius suum metiatur ex eodem instrumento.*
11 *Non Implementum ex quo non fuit sequutum damnum, opponi non potest nec minus contra promissorem.*
12 *Non Implementum in vno capitulo non impedit exequutionem alterius capituli in quo nullum implementum fuit promissum.*
13 *Dictio* ipsi *personalis esse dicitur.*
14 *Personale pactum euanescit si quis in vita eo vti noluit.*
15 *Regressum ad iura sua habere prætendens tenetur prius restituere quidquid recepit.*
16 *Hæres non potest impugnare factum defuncti.*
17 *Aditionem inducunt ea quæ fieri nequeunt citra ius, & nomen hæredis.*
18 *Transactio facta bona fide, & in vtilitatem fideicommissi afficit quoscumque successores venientes ex propria persona.*
19 *Ius filiorum quatenus censeatur comprehensum in transactione facta à patre.*
20 *Transactione pro substinenda magna vtilitae reputatur solus recessus à litibus.*
21 *Transactio dicitur fuisse vtilis, & substinetur etiam si quid minimum fuerit datum, vel remissum pro lite magni momenti.*
22 *Primogenitura perpetua dicitur ordinata fauore familiæ, & agnationis.*
23 *Primogenitura ordinari potest etiam super feudo quamuis illud esset consensum ex pacto, & prouidentia, amplia vt nu. seq.*
25 *Retentio frustra opponitur contra habentem iura anteriora.*

D E C I S I O L V.

Mandatum de associando ad Castrum Proceni, quod Excellentissimus D. Dux Ludouicus Sfortia reportauerat coram A. C. Rota sub die 10. Iunij proximè præteriti censuit esse exequendum tamquam validum, & iustum, vel quatenus opus sit de nouo relaxandum; sub die autem secunda Decembris subsequentis rescripsit, placeret concordia, quæ licèt fuerit tractata, tamen concludi non potuit; vnde Causa de partium consensu hodie reproposita, dictum fuit standum esse in decisis, non obstantibus exceptionibus adductis contra validitatem, & iustitiam dicti mandati.

Nam quod Alexander pupillus vnus ex reis conuentis non fuerit pro deputatione actoris ad lites legitimè citatus domi Eminentiss. Cardinalis Patrui, in qua non habitabat, in facto non probatur, quia fides data in hodierno Summario *num.*
1 *7. & seqq.* † sunt simplices attestationes procuratæ lite pendente, & non citata parte, ideoque nil probant Cæsar de Graf. *decis. 2. num. 13. de sponsal.* Greg. *decis. 214. nu. 2.* Coccin. *decis. 88. num. 5.* & quod peius est loquuntur de existentia Alexandri extrà Vrbem de anno 1660. & 1672. & sic minus releuant in hoc casu quo † probationes debent absentiam conclu- 2
dere de tempore præciso executæ citationis, vt dixit Rot. *coram Bic. decis. 217. num. 10. & 11. & decis. 242. num. 8.* maximè in concursu relationis Cursoris † attestantis se eum citasse in 3
domo non solum Patrui, sed etiam Patris, in qua filium inhabitasse præsumitur, Bald. *cons. 201 num. 1. coram Gregor. dec. 279. num. 18.*

Vltra quod iudicium fuit inchoatum, & prosecutum, etiam cum alijs eius fratribus, qui habent idem ius, & coæquale interesse, & qui acriter se defendere non neglexerunt, † quapropter cùm dici non possit, quod pupillus totalitèr re- 4
manserit indefensus, non est curandum de dicta nullitate, Rota *coram Gregor. decis. 43. nu. 11.* vel saltem non posset impediri executio † mandati super portionibus ab alijs fratribus 5
detentis, vt respondet Rot. *cor. Cocc. dec. 449. nu. 5.* & declarat Add. ad Greg. *decis. 319. num. 7. in contrarium alleg.*

Aut in omnem casum, dum causa fuit in Rota commissa cum clausula, *Si quid exequendum*, & ex integro fabricatus fuit nouus processus, † potest relaxari nouum mandatum de 6
associando, quatenus constet de iustitia D. Ducis, vt præter allegatos *in decis.* dictum fuit *decis. 509. num. 3. par. 13. rec.*

In proposito autem iustitia ad euidentiam demonstratur in decisione; nam D. Dux nititur instrumento transactionis, in quo post mortem D. Pauli datur ei tamquam primogenito Ducis Marij facultas capiendi possessionem Oppidi Proceni propria auctoritate, † cuius causulæ vigore passim dari solet 7
associatio, vt dixit Rota *coram Duran. decis. 105. num. 2. & coram Merl. decis. 305. num. 3. & decis. 99. num. 2. coram Eminent. Celso.*

Et in eadem decisione penitus sublata fuit tùm in facto, tùm in iure, exceptio non implementi promissorum in dicta transactione, nempè extinguendi debita cum Communitate d. Oppidi, necnon debita domus Sfortiæ, in facto, quia residuum pretij Tenutarum extinctum fuit cum 20. locis montium, quæ Communitati consignata fuerunt anno 1635. præterito *Sum. num. 3.* quemadmodum extincti fuerunt duo ex tribus censibus cum pretio Vallis Montanæ, *d. Sum. num. 3. & 4.*

Tertius verò adhuc stat sub Iudice, & propter illius turbiditatem, Signatura Iustitia causam appellationis à decreto A. C. commisit cum clausula, *Si quid exequendum*; & dum promissio loquitur de censibus, & alijs debitis, in quibus Communitas pro seruitio Ducis Marij legitimè obligata reperiretur † probandum esset obligationem Communitatis 8
fuisse factam cum interuentu solemnitatum, & beneplaciti Apostolici, Cabal. *cons. 79. num. 16.* Anton. de Amat. *resol. 21. num. 4.* Rot. *decis. 98. num. 19. par. 11. rec.*

Extincta quoque fuerunt debita domus ex pretio Vallis Montanæ, vt comprobant *decis. 206. & 382. coram bon. mem. Cardinali Celso*, & in extinctionem eorundem debitorum fuit etiam erogatum pretium retractum ex venditione Status S. Floræ, quoad altum dominium, illud verò retractum ex dominio vtili, retentum fuit à Sereniss. Magno Duce Etruriæ pro infeudatione, seù inuestitura dicti Status facta in perpetuum ad fauorem primogenitorum familiæ Sfortiæ, & ad hoc amplissimus accessit assensus tam D. Pauli, quam aliorum fratrum, allegato *Sum. num. 10.* † vnde quoad istam ra- 9
tam proculdubio fuit recessum à promissione extinguendi debita, firmo in reliquis remanente instrumento transactionis ex adductis *in decis. §. remouetur etiam*, idque in specie firmatum fuit in *alia Romana pecuniaria 26. Iunij 1672. coram Reuerendissimo D. meo Decano.*

In Iure, quia promissio extinguendi debita facta fuit à Duce Mario, cuius non est hæres D. Ludouicus, sed venit ex propria persona tamquam primogenitus, & vocatus in eadem transactione, † cui proinde non potest opponi exceptio 10
non implementi per tertium omissi, quamuis ius suum metiatur ex eodem instrumento, vt respondit Rot. *coram Dunoz. decis. 928. num. 3. & 4. & coram Cardin. Cels. decis. 28. nu. 3. cum seqq.* quibus non aduersatur *decis.* Gregor. Merlin. *& aliorum* in contrarium allegatæ, quia loquuntur in casu, quo quis agit ex iure descendente ab eodem promittente veluti si sit illius hæres, vel successor, vel cessionarius, secus si agat ex propria persona.

Quod planiùs procedit in proposito, quo non probatur euenisse aliquod damnum ob non implementum, † hoc enim 11
casu nec minus contra promissorem de illo opponi posset, Surd. *decis. 265. nu. 39.* Rota *apud* Cenc. de Censib. *decis. 479. num. 6. & coram Duran. dec. 286. num. 6. & decis. 85. num. 10. par. 4. tom. 2. rec.*

Accedit etiam, quod talis promissio adiecta fuit in Capitulo penitus

penitus diuerso, & separato ab illo, cuius vigore hodie agitur, & regulariter exceptio non implementi in vno Capitu-
12 lo promissi † non impedit executionem alterius Capituli, in quo nullum implementum promissum fuit, Natt. *cons.* 153. *n.* 3. Surd. *cons.* 101. *num.* 25. Rot. *coram Gregor. dec.* 261. *num.* 6. *& coram Burat. decis.* 571. *num.* 6. *& coram Bich. dec.* 391. *num.* 2. *& coram Card. Celso d. dec.* 28. *num.* 9. *& in* Fulginaten. Affictus 31. *Ianuar.* 1637. *coram Eminentiss. Cerro.*

Frustrà igitur allegatur pactum resolutiuum, quando ex supradictis non intrat exceptio non implementi, & nihilominus illud fuit adiectum fauore tantum D. Pauli, vt de-
13 notat dictio † *ipsi D. Paulo*, quæ personalis est, Rot. *dec.* 331.
14 *num.* 4. *par.* 11. *rec.* vnde euanuit, † dum in vita eo vti noluit, vt præter adductos in decisione respondit Rot. *coram Buratt. dec.* 110. *num.* 13. *& decis.* 353. *num.* 34. *par.* 9. *rec.* Imò in illius defectu conuentum fuit, vt ille haberet regressum ad iura
15 sua, † vnde volens vti pacto resolutiuo, tenetur prius restituere totum id, quod recepit in transactione, ad Tex. *in l. si diuersa C. de Transact. & aduertit decisio §. Præterea.*

Non obstat, quod filijs D. Pauli competat saltem retentio oppidi vigore antiquæ inuestituræ fa. m. Pauli III. quia subsistunt responsiones datæ in decisione, videlicet, quod vel ipsi
16 veniunt vti hæredes patris, † & non possunt eius factum impugnare, *l. cum à matre C. de rei vindic.* & quidem se esse hæredes patris desumitur tùm ex eo, quod iudicialiter institerunt pro retentione oppidi ex iure legitimæ spectante ad D. Paulum super dote materna, tum ex possessione adepta annuæ præstationis sc. 1800. super Statu Lombardiæ eidem D. Paulo assignatæ in eadem transactione cum facul-
17 tate disponendi ad fauorem filiorum, † quæ omnia cum fieri non potuerint citra ius, & nomen hæredis, proculdubio aditionem inducunt, Mantic. *de coniect. lib.* 12. *tit.* 10. *nu.* 17. Rot. *cor. Greg. dec.* 7. *num.* 1. *& seqq. & coram Buratt. dec.* 522. *num.* 10. *& in Sancti Seuerini Census* 27. *Iun.* 1664. *cor. bo. me. Verospio.* Aut ipsi veniunt ex propria persona, & cum transactio facta fuerit bona fide, & pro extinguendis litibus vertentibus in Rota cum Duce Mario allegante primogenituram, super diuisione omnium bonorum, & sic etiam oppidi, de quo agi-
18 tur † afficit quoscumque successores etiam venientes ex persona propria, vt vltra relatos in *decis.* tenuit Rota *dec.* 487. *nu.* 36. *& dec.* 477. *num.* 10. *coram Reuerendiss. Royas*, *& dec.* 120. *par.* 13. *rec. num.* 6.

Non subsistente, quod D. Paulus deduxerit tantùm iura sua, non autem filiorum, quodque isti nullam vtilitatem ex d. transactione fuerint assecuti, quia dum in transactione post eius obitum promissa fuit reuersio Oppidi ad Ducem Marium, si viueret, & eo defuncto ad Ducem Ludouicum eius primogenitum, & alios pro tempore primogenitos lineæ masculinæ Ducis Marij, & deindè ad primogenitos lineæ masculinæ ipsius D. Pauli, & paritèr in alijs bonis constituta
19 fuit primogenitura eodem ordine † negari non potest quin principalitèr fuerit etiam comprehensum ius filiorum, ad tradit. per Roman. *in l. qui superstitis num.* 6. *ff. de acquir. hæred.* Castrens. *cons.* 419. *in fin. lib.* 2. Paris. *cons.* 94. *num.* 32. *& seq. lib.* 3. Socein. *iun. cons.* 67. *num.* 59. *lib.* 2. Surd. *cons.* 355. *num.* 40. Præsertim quia iussit, & mandauit, quod eo defuncto, eius hæredes, & successores dimittere, & relaxare teneantur dictum oppidum, præterquam quoad amouibilia, vt in copia transactionis impressa.

Vtilitas autem non potest controuerti, dum D. Paulo actualiter soluta fuerunt sc. 32. mil. quorum de præsenti commodum habent eius filij in bonis acquisitis à d. D. Paulo, possident etiam bona Lombardiæ spectan. ad Ducem Ludouicum vti primogenitum annui redditus sc. 1800. ad quam summam nullo modo ascendit tertia pars redditiuum proceni, quæ ex inuestitura prætendi posset, & insuper sunt vocati ordine primogenituræ ad integra bona post lineam masculinam ipsius Ducis Ludouici, qui de præsenti filios non habet,
20 † & de iure pro sustinenda transactione, magna vtilitas reputatur solus recessus à litibus, Gemin. *cons.* 129. *num.* 4. Alex. *cons.* 222. *num.* 13. *lib.* 2. Rot. *dec.* 160. *num.* 16. *par.* 11. *rec. & coram Eminentiss. Ottbob. dec.* 25. *num.* 32. Imò satis est dare, vel re-
21 mittere quid † minimum pro lite magni momenti, Bero. *cons.* 176. *n.* 18. *lib.* 1. Roland. *cons.* 28. *n.* 23. *lib.* 4. Merlin. *decis.* 173. *n.* 14.

Additur, quod transactio fuit celebrata etiam ob causam perpetuæ conseruationis splendoris familiæ, & agnationis,
22 quæ fuit expressa, † & resultat ex perpetua primogenitura in ea ordinata, vt aduertunt Paris. *consil.* 72. *num.* 81. *lib.* 4. Menoch. *cons.* 204. *num.* 18. Rot. *dec.* 182. *num.* 23. *cor. Eminentiss. Ottbob. decis.* 23. *num.* 22. *& seqq. dec.* 95. *num.* 8. *& dec.* 153. *num.* 1. *par.* 11. *rec. & cor. Peuting. dec.* 462. *nu.* 3. quæ quidem primogenitura † ordinari potuit super hoc oppido dignitatis, & iurisdictio- 23
nis, quamuis esset ex pacto, & prouidentia, vt benè Castr. *cons.* 179. *num.* 3. *lib.* 1. Cephal. *cons.* 3. *& cons.* 12. *num.* 23. Becc. *cons.* 56. *num.* 25. præcipuè concurrente licentia Apostolica, † 24
& chirographo fa. me. Vrbani Octaui in eadem transactione inserto, vt ponderat Ciriac. *contr.* 319. *num.* 19. *&* 20.

Minus est allegabilis retentio pro legitima debita D. Paulo in bonis maternis opposita à filijs D. Pauli vti creditoribus dotis propriæ matris, quia tale creditum dotale habet originem ab anno 1642. restitutio verò oppidi promissa fuit de anno
1633. † vnde frustrà opponitur retentio contra habentem iu- 25
ra anteriora, *leg.* Creditor *in princ. ff. qui pot. in pign. hab.* Merl. *de pig. lib.* 4. *quæst.* 88. *num.* 22. Salg. *in l. ab.* Cred. *par.* 1. *cap.* 11. *num.* 18. Rota *coran Duran. decis.* 412. *num.* 1. *& in rec. dec.* 303. *num.* 2. *par.* 4. *to.* 1. *& dec.* 40. *num.* 45. *par.* 9.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. EMERIX.

Imolen. Bonorum, seù Fideicommissi.

Lunæ 13. *Martij* 1673.

ARGVMENTVM.

Filios, & descendentes vocatos in defectum filiorum institutorum si sine filijs decesserint venire non per solam vulgarem, sed etiam per fideicommissariam deciditur, vbi inter ipsos Testator constituit fideicommissum perpetuum, & successiuum, vt ex illius declaratione in codicillis facta apertè demonstrabatur; Hinc etiam resoluitur fœminam excludit à masculis suæ lineæ, quoties, vt hic constat de reciproca facta pro conseruatione agnationis.

SVMMARIVM.

1 *Filij simpliciter in conditione positi dicuntur vocati per solam vulgarem, & vid. num seqq.*
2 *Substitutio vulgaris, primis hæredibus adeuntibus expirat quoad alios.*
3 *Fideicommissum perpetuum, & successiuum si constat testatorem facere voluisse, tunc filij, & descendentes in conditione positi non possunt dici vocati per solam vulgarem.*
4 *In Fideicommissis potius voluntas, quam verborum cortex inspicitur.*
5 *Fideicommissum perpetuum, & successiuum fuisse à testatore institutum ex eius declaratione probatur.*
6 *Descendentes omnes dicuntur grauati in fideicommisso perpetuo, & successiuo.*
7 *Verba suppositiua, & relatiua ad testamentum nihil magis operantur quam fuerit in eodem testamento prouisum.*
8 *Fideicommissum ad inducendum non est necessarium quod voluntas legatur verbis expressa in substitutione sed sufficit illam ex coniecturis educi.*
9 *Fideicommissum inducunt verba enunciatiua, & præsuppositiua si sunt prolata ab eo qui de re sua disponere poterat.*
10 *Fæmina vt excludatur a masculis eiusdem lineæ sufficit adesse reciprocam in eadem linea à testatore ordinatam pro conseruatione agnationis.*
11 *Reciproca inter descendentes eiusdem lineæ facilius ex coniecturis inducitur.*
12 *Statutum excludens fœminas propter descendentes masculos, vel fratres consanguineos, extendi non debet ad fratres patrueles.*
13 *Euictionem qui præstare tenetur bona vindicare prohibetur.*
14 *Hæres qui ex propria persona prætendit euincere bona ab eius auctore alienata, pretium refundere debet.*
15 *Hæres beneficiatus quousque rationem non reddit, tenetur seruare factum defuncti.*

DECISIO LVI.

IMpugnabatur hodie ab vtraque parte decisio coram me sub die 15. Iunij proximè præteriti, nempè à Iulia quoad bona Honorij tantum, & à Romualdo, & fratribus quoad bona

bona propria Sebastiani; Verum Domini eius fundamenta in omnibus, & per omnia approbantes rescripserunt standum esse in decisis.

Quo enim ad bona Honorij bonum ius Romualdi, & fratrum desumptum ex perpetuo, & reciproco fideicommisso ab eo ordinato ad fauorem masculorum descendentium à tribus eius filijs institutis minimè turbari credebant ex repetito obiecto, quod descendentes fuerint tantùm positi in conditione, ibi: *& in defectum omnium eius filiorum prædictorum absque filijs, & descendentibus &c.* † sicq; vocatis per solam vulgarem, ex allegatis per Fusar. *de substit. quæst.* 379. *num.* 26. *& seqq. & q.* 479. *num.* 74. quæ regulariter primis hæredibus
1
2 adeuntibus † expirat quoad alios, iuxtà theoricam Cumani communiter approbatam *in l. cum ita §. in fideicommisso sub num.* 4. *ff. de leg.* 2. *& in l.* Gallus 29. *§. quidam rectè num.* 7. *ff. de lib. & posth.* quam semper amplexa est Rota, *vt in rec. dec.* 52. *num.* 4. *& seq. par.* 9. *& coram Arguell. dec.* 54. *num.* 1. & alibi sæpè.

3 Quia ab huiusmodi regula receditur, quando ex verbis, † vel coniecturis constat Testatorem voluisse inducere perpetuum, & successiuum fideicommissum inter descendentes vocatos, prout declarat idem Cuman. *in d. l. cum ita §. in fideicommisso sub num.* 4. *ff. de leg.* 2. Fusar. *de substit. quæst.* 382. *num.* 52. *& seq. & d. quæst.* 479. *num.* 56. *&* 93. Adden. ad Ludouis. *dec.* 207. *num.* 9. Rota *in rec. dec.* 41. *num.* 2. *par.* 8. *& latè coram Arguëles dec.* 54. *num.* 2. potissimum ratione, quod in fidei-
4 commissis potiùs † voluntas, quàm cortex verborum inspicitur, *l. cum verum* 16. *vers. sanè C. de fideic.* Paris. *conf.* 52. *num.* 7. *lib.* 2. Cephal. *conf.* 134. *num.* 27. *& seq.* Rota *dec.* 315. *nu.* 9. *par.* 10. *rec. cum alijs adductis in prima decis. §. neque subsistit*

In præsenti autem talis voluntas, & quidem verbis expressa legitur in secundis codicillis per extensum relatis in prima *decis. §. quo verò ad bona*, in quibus Testatore apertè dixit, & declarauit se in testamento induxisse fideicommissum inter filios, & descendentes masculos, & his deficientibus inter filias fœminas, earumque filios, & vltimo loco, eis deficientibus sine filijs, & descendentibus vocauit Moniales S. Matthæi de Florentia, prohibuitque detractiones legitimæ, & trebellianicæ ad effectum, vt eius bona integrè, & sine aliqua diminutione conseruentur in institutis, & substitutis prædi-
5 ctis tamquam de eius familia, & agnatione; † Ex hac enim declaratione, qua nulla maior interpretatio in proposito afferri potest, vt præter relatos in eadem *decis. §. quo verò ad bona tenent* Passetth. *conf.* 92. *sub num.* 11. *&* 13. *vers. & certè cum duobus seqq. &* Genua *de verbis enunciat. lib.* 2. *q.* 27. *sub nu.* 17. *vers. amplia*, tollitur omnis dubitatio, ita vt inficiari non pos-
6 sit † quin omnes descendentes fuerint fideicommisso grauati Mantic. *de coniect. lib.* 7. *tit.* 4. *num.* 7. benè Rota *coram Seraph. decis.* 934. *num.* 11. *& in rec. dec.* 125. *num.* 3. *& dec.* 143. *num.* 5. *par.* 1. *& dec.* 344. *num.* 3. *&* 6. *par.* 2. *& in Romana fideicommissi de Boncompagnis* 22. *Martij* 1662. *coram R. P. D. meo Beuilaqua impressa in rec. dec.* 429. *num.* 4. *& per tot. par.* 13.

Nil suffragante responsione, quoad verba eorundem codicillorum stent præsuppositiuè, seù relatiuè ad testamentum,
7 † ideòq; operari tantùm debeant in ijs càsibus, quibus fuerat in testamento prouisum, ex Surd. *conf.* 215. *num.* 21. *& seq.* Tum quia id in facto non subsistit, prout respondet *d. prima decis. §. neque subsistit*, tum etiam quia non releuat in iure,
8 nam quemadmodum ad inducendum fideicommissum † non est necessarium, quod voluntas Testatoris legatur verbis expressa in ipsa substitutione, sed sufficit illam ex alijs coniecturis educi, bene Passetth. *de conf.* 92. *num.* 9. Fusar. *de substit. dicta quæst.* 382. *num.* 33. quem refert, & sequitur Rota *coram Arguell. d. decis.* 54. *num.* 3. ità multo magis inductum censeri
9 debet ex verbis enunciatiuis, † & præsuppositiuis, quæ vti prolata ab eo, qui potest ad libitum disponere de re sua, talem voluntatem benè demonstrant, & per consequens fideicommissum inducunt, vt est Tex. *in l. cum proponebatur* 66. *ff. de leg.* 2. Dec. *conf.* 23. *sub num.* 4. *& conf.* 38. *num.* 2. Oddus *conf.* 64. *sub num.* 36. *vers. secundo principaliter cum seq. & nu.* 77. *cap.* 27. *num.* 1. *& seq. cum alijs pluribus in prima decis. §. neque subsistit in fine.*

Atq; huic non est opus recurrere ad coniecturas, ex quibus inducitur reciproca linealis, quia cum tàm Iulia, quàm Romualdus, & fratres descendant à Marco Antonio altero ex tribus filijs Honorij hæredibus institutis, ad effectum vt ipsa ab illis excludatur, sufficit adesse reciprocam inter descenden-
10 tes vnius, & eiusdem † lineæ, de qua in præsenti dubitari non potest tùm perspecta mente Testatoris, quæ fuit vt bona conseruarentur integra inter institutos, & substitutos tanquam de eius familia, & agnatione, Rota *decis.* 283. *num.* 8. *& seq. par.* 3. *recent. & in Firmana fideicomm.* 18. *Aprilis* 1663. *§. coniecturæ coram bo. me. Cardinali Vicecomite*, tùm etiam attentis coniecturis in præcedenti Decisione recensitis, † quæ 11
faciliùs hanc reciprocam suadent, vt probant Peregrin. Redenasc. Soccin. *& alij plures in ea congesti §. posito autem*, & præter adductos Fusar. *q.* 477. *n.* 20. *&* Rota *decis.* 491. *num.* 7. *vers. idcirco par.* 4. *diuers.*

Respectu verò bonorum, quæ fuerunt propria Sebastiani subsistere quoque visum est, quod nullum ius competat dictis fratribus, quia quatenus illud deducant ex Statuto Imolæ, corruit ex lectura eiusdem Statuti excludentis tantum fœminas propter descendentes masculos, vel fratres consanguineos, † ideòque extendi non debet ad fratres patrueles, vt 12
respondet *decis. §. non obstante*; Quatenùs verò hoc fundent in donatione facta à Marco Antonio seniore, in qua prætendunt adesse fideicommissum ad fauorem filiorum masculorum, & nepotum, pariter euanescunt, primò quia verba donationis indicant filios non fuisse grauatos respectu nepotum, secundò quia in omnem casum nepotes censerentur solùmmodo vocati ad portionem proprij parentis, non autem patrui, dum deficiunt verba, & coniecturæ importantia reciprocam linealem; Et tertiò denique quia bona vt supra donata fuerunt diuisa per Gabrielem patrem Romualdi, & fratrum, & Sebastianum patrem Iuliæ tanquam libera, & cum promissione euictionis; † Ideòque filijs, & hæredes Gabrie- 13
lis repelluntur exceptione, *l. vindicantem ff. de euict. & l. cum à matre C. de rei vindic.* vel in omnem casum tenerentur refundere pretium † bonorum, quæ euincere prætendunt, iuxtà 14
doctrinam Alciati *in l. qui Romæ §. duo fratres num.* 33. *ff. de vera. oblig.* Peregrin. *de fideic. art.* 62. *num.* 56. Fusar. *de substit. quæst.* 559. *nu.* 26. *cum alijs per* Michalor. *de fratrib. par.* 3. *cap.* 39. *num.* 3. 4. 5. 9. *&* 24.

Nec facit, quod ipsi asserant se esse hæredes Gabrielis cum beneficio legis, & inuentarij, ideoque non prohiberi agere ad fideicommissum ex propria persona, quia præter quod tale fideicommissum ex præmissis non adest, † hoc posset procede- 15
re docto de sufficienti redditione rationis bonorum hæreditariorum, de qua vsque adhuc doctum non fuit, vt in fortioribus alijs relatis dixit Rota *in recent. decis.* 197. *num.* 13. *&* 14. *par.* 12. *cum alijs in* Bonon. *Pecuniaria* 1. *Febr.* 1672. *§. tum etiam quia*, *confirmata* 16. *Iannuarij proximè præteriti §. subsistit enim coram me.*

Et ità vtraque.

Supra in alia præcedenti Parte 17. *adest Decisio.* 370. *quæ in hac eadem causa emanauit.*

R. P. D. VICECOMITE.

Romana Redditionis rationis.

Lunæ 13. *Martij* 1673.

ARGVMENTVM.

Commune negotium administrarat Condominus, ideòque de pluribus condemnatur, & de alijs absoluitur ad formam relationis periti communitèr electi, cui proinde standum esse deciditur, donec contrarium, & de errore fuerit concludenter probatum; plura igitur de administratione, de socijs, de vtilitate, & iactura inter ipsos æqualitèr, vel vni potiùs adscribendis, in præsenti Decisione deducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Relationi calculatoris electi de communi partium consensu standum est, & vide num. seq.*
2 *Relatio periti, à qua non fuit appellatum censetur approbata.*
3 *Calculus etiam periti communiter electi, si est erroneus non attenditur, & num. seq.*
4 *Error calculi à perito confecti concludenter probari debet.*
5 *Periti relatio præualere debet vbi error calculi non fuerit concludenter probatus.*
6 *Periti specificatio attenditur donec pars prætendens contrarium de aperto errore doceat.*
7 *Socius si vltra suam portionem exegit etiam portionem socij, de illa rationem reddere tenetur, eamque etiam socio refundere; & num.* 28.

8 *Administrator si plus solito vendidit rem, augumentum cedere debet in commodum negotij non autem ipsius administratoris.*
9 *Libri à Scribente impugnari non possunt.*
10 *Solutio debiti non suffragatur soluenti, nisi doceat de reali præexistentia eiusdem debiti, & num. 11.*
12 *Solutionem fuisse factam in causam concordiæ non sufficit, nisi doceatur quod in illa summa soluta verè concordata sit.*
13 *Socius soluens vltra debitum, in plus solutum socio non adscribit, nisi iustificet illud etiam fuisse debitum.*
14 *Inter Socios partitæ coæquari debent, itaut pro sua medietate vnusquisque creditor, & debitor adnotetur.*
15 *Iactura administratore proueniens, vel persona ab eo deputata inter ipsos discutienda est, non autem cedere in præiudicium Domini, & num. seqq.*
16 *De Tutore ad administratorem recta fieri solet argumentatio.*
18 *Iactura respiciens commune negotium, communis quoque esse debet.*
19 *Condominus, si partes administratoris assumpsit, non ideò maiorem prouisionem, quam mercenarius prætendere potest.*
20 *Lignorum mensura, quæ asportantur ad Vrbem diuersa est ab illa, quæ fit in loco vbi onerantur cymbæ.*
21 *Calculator ratiocinari debet per demonstrationes aritmeticas, non autem per inductiones, coniecturas, & argumenta.*
22 *Rationem reddere nemo tenetur, quod non probatur ex eius culpa, vel negligentia periclitasse.*
23 *Mandatum contra administratorem pro partitis liquidis relaxatur.*
24 *Rota cui communicatæ sunt facultates A. C. potest relaxare mandatum.*
25 *Administrator non tenetur reddere rationem de gestis ab alio.*
26 *Redditionem rationis prætendens iustificare debet quid, & quantum ad manus administratoris peruenerit.*
27 *Ad Redditionem rationis nemo cogi potest pendente iudicio quid, & quantum ad sui manus peruenerit.*

DECISIO LVII.

ORtis inter Augustinum ex vna, & Aloysium Mariam Barones del Nero ex altera partibus, varijs controuersijs occasione administrationis, & respectiuè conductionis communis Castri, seù Tenutæ Porcigliani, ijsque omnibus per particulare rescriptum Signaturæ mihi commissis cum facultatibus A.C. postquam sub die 22. Iunij 1671. decisum fuit contra Aloysium Mariam tanquam conductorem mandatum aliàs relaxatum non esse exequendum, neque nouum relaxandum, hodie assumpta disputatione super administratione eiusdem Castri, quam Augustinus à mense Martij 1654. vsque & per totum mensem Septembris 1658. exercuit, datoque particulari dubio, An constet de sufficienti redditione rationis, ità vt contra eundem Administratorem sit relaxandum mandatum negatiuè quoad primam partem, quo verò ad secundam pro summa inferiùs exprimenda esse relaxandum Domini responderunt.

Et distinguendo inter partitas per Scriniarium Peritum calculatorem positas in sua relatione tanquam liquidas, & inter alias per eundem in suspenso relictas, ac iudicantis arbitrio, & Decisioni reseruatas; Quoad primas cùm retulit Aloysium Mariam computatis computandis creditorem
1 remanere in scutis 3839. huiusmodi relationi † tanquam calculatoris de communi partium consensu electi standum, ad tradita per Abb. *in cap. proposuisti n. 4. & ibi* Fælin. *n. 5. & 6. de prob.* Alex. *cons. 179. n. 8. lib. 2.* Gratian. *discep. 228. n. 8. & 9.* Rot. *decisi 230. num. 5. & decis. 531. num. 1. par. 1. & decis. 129. num. 6. par. 5. recent. & in Romana Fabricæ 20. Iunij anni proximè præteriti §. egit autem coram R. P. D. meo Matthæio*, maximè quando prout in præsenti à dicta relatione non fuit appel-
2 latum, quia † per tacitum consensum tunc censetur approbata Crauett. *cons. 108. num. 3.* Paris. *cons. 96. nu. 32. lib. 1.* Rot. *coram Eminentiss. Ottbobono decis. 7. num. 15. in recent. dec. 173. & decis. 215. vtrobique num. 2. par. 9. decis. 23. num. 3. & decis. 98. num. 1. 2. & 3. par. 14. & in d. Romana Fabricæ §. inspecto coram R. P. D. meo Matthæio.*
3 Et licèt regula hæc limitetur † quoties constat de errore calculi Rota *in præcitata decis. 531. sub num. 1. par. 1. recent.* Tunc enim relationes Peritorum non veniunt exequendæ, Escobar. *de ratioc. cap. 38. num. 2. & pluribus relatis*, Rot. *coram Bichio dec. 192. n. 1.* & ad docendum de errore contra nonnullas partitas summam præfatam constituentes varias adduxerit Augustinus exceptiones; Tamen cùm non fuerint sufficientèr iustificatæ, prout † concludentissimè debuerant 4
Escobar. qui supra *cap. 41. num. 30.* Menoch. *cons. 401. num. 41. cum alijs per* Rot. *coram Coccin. decis. 2269. num. 7. in rec. dec. 206. num. 10. par. 12* perperam allegatur error, † & Periti re- 5
latio præualere debet, Alex. *cons. 21. ad fin. lib. 7.* Neuizzan. *cons. 94. in fine* Rota *coram Greg. dec. 220. num. 4. coram Coccin. dec. 972. num. 1. & dec. 1812. à num. 12. ad finem.*

Et prima ex eo elicita, quod cum prædicta summa scut. 3839. in qua constituitur debitor Augustinus proueniat ex communibus redditibus, quorum medietas ad ipsum vti Condominum spectabat pro medietate tantùm, non autem pro integra summa referri debebat debitor, visa est insubsistens, quia ex eademmet relatione cōstat, Summ. additionali Aloysij Mariæ *num 1.* ad medietatem prędictam habitam fuisse rationem, & vltra illam ad manus Augustini adhuc peruenisse dictam summam, ibi: *Per tanti &c. hauuti di più di quello gli tocca per le sue portioni dell'entrate &c.* Quando enim Peritus in calculanda ratione specificat id, cuius contrarium pars altera † prætendit, eius specificatio attenditur, nisi de aperto 6
errore doceat, vt dictum est, & facit ferè in terminis *præcit. decis. 206. num. 9. & 10. par. 12. recent.* Hinc cùm vltra propriam portionem redditaum habuisse, appareat etiam illam tangentem Aloysio Mariæ alteri Condomino, exigit † om- 7
ninò ratio, vt de eo constituatur debitor per claram dispositionem Text. *in l. si quis putans §. 1. ff. comm. diuid. l. actione §. si communis ff. pro soc.*

Neque in diminutionem huiusmodi debiti detrahenda venit partita scut. 781. tanquam resultans ex augumento retractus lignorū, & pretij fasciculorum ad rationem bonon. 60. pro qualibet salma Furnarijs venditorum, cum tamen pluris vendi non soleat, quam bonon. 55. quia admisso solito, si adhuc pluris venditi † fuerunt, id quod plus est, cedere non debet 8
in commodum Administratoris, sed ipsius negocij, *l. socium 61. §. fin. l. verum 64. §. si cum tres, ff. pro soc.* cum similibus. Cùm autem ex quodam calculo posito in filzia nu. 18. Peritus referat sibi constare, quod ex salmis 11437. vere retracti fuerunt bonon. 60. pro qualibet salma, de his tantùm habita fuit ratio augumenti. *Per esser negotio liquido, e chiaro*, vt ex originali relatione fol. 78. in fin.

Provt nec subducendæ veniunt tanquam indebitæ tres aliæ partitæ. Prima scut. 108. soluta Duci Strozzio cum expressione, quod soluebatur pro fructibus census debiti per Philippum Aloysij Mariæ Patrem, altera scuta 90: 25. soluta Duci Lanti pro affictu eius Tenutæ, tertia verò Matthæio Sacchetto pro pretio Bubulorum, quia quoad primam nullibi apparet, quod debitum prædicti census spectet ad Philippum, & quoad duas alias ex libris administrationis Baronis Augustini, super quibus calculus fuit formatus, † & qui ab 9
eo impugnari non possunt Bart. *in l. admonendi num. 6. ff. de iur. iur.* Rot. *d. decis. 1812. num. 12. coram Coccino, & dec. 539. nu. 1. coram Dunoz. iun.* Conuincitur fuisse supra summam verè debitam malè solutas, nec ideò ex ijs Aloysius Maria sentire debet grauamen, sed adscribendæ veniunt Augustino, † cui 10
non suffragatur soluisse, nisi doceat de præexistentia debiti persoluti, vt pluribus allegatis, probat Fusar *de substit. quæst. 541. num. 2.* Rot. *decis. 432. num. 12. par. 4. tom. 1. decis. 88. num. 20. par. 7. recent. & in Romana fideicommissi 10. Decembris 1668. §. in quantitate in fine coram R. P. D. meo Priolo.*

Et ex hac eadem ratione non præexistentiæ debiti pariformiter iudicatum fuit de alia partita sc. 374. soluta Monachis S. Pauli vltra affictum conuentum, quamuis enim Augustinus solutionem referat ad causam concordiæ, † non tamen 11
docet, quod in summa concordata ista contineatur, & quod fuerit concordatum aliquid soluere vltra dictum affictuum, † vt in simili ponderauit Rota *coram Peuting decis. 366. sub* 12
num. 4. vers. quia vltra quod, & donec hæc non iustificentur in tali summa supra debitum ex conniuentia soluta † grauari 13
non debet Aloysius Maria alter Condominus, ad tradita per Text. *in l. socius socio 73. ff. pro soc.*

Quo verò ad duas alias partitas, alteram scut. 280. alteram sc. 1310: 32. dictū pariter fuit benè fuisse à Perito positas in debitū Augustini, quandoquidem sunt portiones ei obuentæ pro sua medietate tot fasciculorum, qui de tempore suæ administrationis fuerunt recollecti, & inter istos Condominos in fine eiusdem diuisi, cūque agatur de calculanda vniuersa ratione dictæ administrationis, quemmadmodum in debitum Aloysij Mariæ posita fuerat altera medietas, † ita ad coæquandas 14
partitas, debebat adnotari debitor Augustinus in altera provt factum fuit, vt ex originali relatione fol. 31. & 32. iuxtà tradita per Tex. *in l. 1. et vlt. C. commun. diuidun.*

Idem

Idem de partita ſcut. 287. pretij panis ad Promptuarium
Porciliani tranſmiſſi dictum fuit, quod non veniat detrahen-
da, ſiuè enim fuerit venditus iuxtà morem præcedentium
annorum, ſiuè aliter conſumptus, & iactura in eo facta, vel
ab eodem Auguſtino, vel à primo ab eo deputato proueniat,
15 † inter iſtos diſcutienda venit hæc partita ad not. per Text. *in
l. ita autem §. geſſiſſe ff. de adminiſtr. tut.* Eugen. *conſ.* 19. *num.*
35. *lib.* 1. Rot. *deciſ.* 355. *ſub num.* 4. *par.* 1. *recent.* & *in Tibur-
tina redditionis rationis* 22. *Iunij* 1671. §. *ad primum coram R. P.
D. meo Taja*,, quæ authoritates licet loquantur de Tutore,
16 qui miniſtrum tutelæ deputauerat, † nihilominus tanquam
exemplum huic materiæ congruum inducunt in ſimili Rot.
17 *coram Merlin. deciſ.* 473. *num.* 10. & interim ex tali iactura †
grauari non debet Aloyſius Maria, iuxtà præcit. Text. *in l.
ſocius ſoc. ff. pro ſoc.* & quouſque non conſtiterit in cauſam
communis negotij fuiſſe conſumptum, relatio venit atten-
denda ex ſuperius firmatis.

In diminutionem dictæ ſummæ ſc. 3839. ſubducta tamen
fuit partita ſcutor. 351. pro Carulorum vecturis, alijſque ad-
ſcriptis Colonis vltra eorum mercedem perſoluta, cùm enim
eorum opera ſit neceſſaria, & merces, quæ illis ſtatuitur,
quandoq; pro eorum ſubſtentatione non ſufficiat, reſque
agraria exigat, vt ſuſtententur, cùm communitèr accidere
18 ſoleat, vt in fine anni ſint in debito erga Dominos ſuos, †
& cùm eorum ſubſtentatio reſpiciat commune negocium ia-
ctura paritèr exinde proueniens communis eſſe debet vtrique
Condomino eſt Text. ferè in terminis *in l. ſi fratres* 53. §. *ſi quis
ex ſocijs*, & *l. cum duobus* §. *damna*, & *l. ſocium* 61. §. *ſocius ff.
pro ſoc.*

Et hæc quoad partitas liquidas, quo verò ad alias per calcu-
latorem in ſuſpenſo relictas dictum fuit Aloyſium Mariam
teneri pro ſua medietate bonificare Auguſtino ſcuta 681: 25.
in recognitione adminiſtrationis per annos quatuor cum di-
midio exercitæ ad rationem ſcut. 300. quotannis erogari ſoli-
torum alijs Miniſtris, verum quia regulando pariter cum il-
lorum ſolito etiam expenſas victus, aliaſque familiares do-
mus, compertum eſt Auguſtinum impendiſſe de communi-
bus reditibus vltra ſolitum ſcuta 1450: 80. vt ex dicta origina-
li relatione fol. 73. dictum verſa vice fuit horum medietatem,
ſcuta ſcilicèt 725: 40. eſſet compenſanda cum dictis ſcutis 681:
25. quibus ſic compenſatis adhuc Aloyſius Maria remanet
creditor in ſcut. 44: 15. & quamuis quoad hanc partitam præ-
tendatur ratione victus maior ſumma fuiſſe impenſa, ex quo
annus fuit in caritate annonæ, & cariùs res venderentur, vel
ſaltem quo ſpendidius eſſet agendum cum Condomino aſſu-
mente partes Adminiſtratoris, quam cum mercenario mini-
ſtro, tamen cum non fuerit iuſtificatum, quod pretia rerum
19 fuerint ex qualitate temporum variata, † ſola conſideratio
qualitatis perſonæ non fuit ſufficiens, vt recederetur à ſolito
in præiudicium alterius Condomini, ex ponderatis per Mi-
chalor. *de fratrib. par.* 2. *cap.* 34. *num.* 8.

Duas vero alias partitas paritèr in ſuſpenſo relictas, com-
poſitas alteram ſcu. 513: 67. ex incremento lignorum habito
reſpectu ad menſuram, quæ fit vbi onerantur Cymbæ ad
20 menſuram, quæ fit in Vrbe, † quod cùm prima ſit altera ma-
ior, ligna hic in Vrbe menſurata excreſcere debeant in vno
tertio, alteram ſcut. 3824: 15. pro ſalmis 13906 faſciculorum,
quæ dicuntur deficere, ex quo quantitas in Syluis recollecta
non correſpondeat quantitati huc ad Vrbem adductæ, dixe-
runt etiam Domini non eſſe pro nunc adſcribendas debito
Auguſtini, quia & augumentum, & reſpectiuè deficientia
aliundè non deducitur, quam per ſcandalia, & coniecturas
21 Calculatoris, † cuius partes eſſe debent ratiocinari per de-
monſtrationes aritmeticas, non autem per inductiones conie-
cturales ad notata per Maſcard. *de probat. concluſ.* 1174. *aliàs*
1169. *num.* 1. & *ſeqq.* Rota *coram Coccin. deciſ.* 422. *num.* 8. *co-
ram Celſo* 213. *nu.* 5. & cum vſque modo non probetur ad ma-
22 nus Auguſtini vtramque ſummam perueniſſe, † vel ſaltem
quod eius negligentia periclitauerit, non tenetur de ijs ratio-
nem reddere, Bart. *in l.* 1. *nu.* 9. & *ſeq.* & *ibi* Alex. *num.* 22. *ff.
de eden.* Crauett. *conſ.* 231. *num.* 14. Rota *in Romana redditionis
rationis coram Peutingerio inter eius impreſſas dec.* 366. & 404.
in vtraque num. 4. *dec.* 431. & 485. *vtrobique num.* 1. *in recen. dec.*
380. *nu.* 4. *par.* 4. *tom.* 2. & *in Vrbeuetana redditionis rationis* 15.
Febr. anni proximè præteriti §. 2. *in ſcutis coram R. P. D. Emerix.*

Collectis igitur inſimul omnibus partitis concernentibus
tempus adminiſtrationis Auguſtini, & ab illius debito ſupe-
riùs relato ſcut. 3839. ſubductis dictis ſcut. 351. Ruſticis ope-
rarijs in cauſam communis negotij perſolutis, eius debitum
erga Aloyſium Mariam reducitur ad ſcu. 3488. quibus rur-
ſus additis dictis ſcut. 44: 15. tota ſumma conſtituitur in ſcut.

3532: 15. quæ cum ſint liquidæ, † pro ijs dictum fuit manda- 23
tum eſſe relaxandum per ea, quæ tradit Rota *coram Arguel-
les deciſ.* 59. *num.* 16. & 17. Iunctis maximè facultatibus A. C.
† cum quibus mihi Cauſa fuit commiſſa Rot. *coram Buratt.* 24
deciſ. 752. *num.* 7. *coram Peutingerio deciſ.* 316. *num.* 13. *in recen.
deciſ.* 415. *num.* 10. *in fin. par.* 1.

Verùm quia præter partitas omnes recenſitas prætendebat
etiam Aloyſius Maria ſibi reddi rationem de altera concer-
nente tempus adminiſtrationis Benuenuti Anteceſſoris Au-
guſtini in ſcutis ſcilicèt 6947. quam Peritus pariter in ſuſpen-
ſo reliquit, cum ſit conſiderabilis ſummæ, nec regulari-
tèr adminiſtrator † cogi debeat ad reddendam rationem de 25
geſtis ab altero, ad not. per Bart. *in l. prima C. de tranſact. num.*
2. Eugen. *d. conſ.* 19. *num.* 1. Rot. *dec.* 142. *num.* 3. *confirmata
deciſ.* 380. *ſub num.* 4. *par.* 4. *tom.* 2. *recent.* Maior ſuper his de-
ſiderata fuit iuſtificatio, & quamuis aſſeratur fuiſſe transla-
tas in libris Auguſtini, & cum alijs ſuæ adminiſtrationis com-
mixtas, cùm tamen replicetur fuiſſe adnotatas in commu-
ni credito non inde potuit reſultare, quid & quantum ad ma-
nus Auguſtini peruenerit, † provt iuſtificare tenetur Aloyſius 26
Maria, qui redditionem rationis petit, vt tradit Soccin. *ſen.
conſ.* 24. *num.* 35. *lib.* 1. Crauett. *d. conſ.* 231. *nu.* 14. Rot. *coram
Gregor. d. dec.* 220. *num.* 3. & interim donec pendet iuſtificatio
† non poteſt cogi ad reddendam rationem, vt pluribus con- 27
geſtis tradi Rota *præcit. deciſ.* 380. *num.* 4. *par.* 4. *tom.* 2. *recent.
cum alijs in dicta Romana redditionis rationis coram Peutingerio
ſupra alleg.* Cæterum ſi clarius probabitur Auguſtinum ſupra
partem recepiſſe † dictam ſummam, nulla cadere poterit dif- 28
ficultas, quin illa refundere teneatur per claram diſpoſitio-
nem Text. *in præcit. l. Actione* §. *ſi communis ff. pro ſoc.*

Et ità vtraque parte informante &c.

R. P. D. RONDININO.

Romana Collectæ.

Lunæ 13. Martij 1673.

ARGVMENTVM.

Ardua illa quæſtio quatenùs ſucceſſores Vniuerſitatis teneantur pro debito à ſuis anteceſſoribus contracto, hic multiplici diſtinctione reſoluitur, eaque ad primæuam cauſam obligationis reducitur, vtrum illa in ſui origine fuerit merè voluntaria, vel potiùs neceſſaria, ita vt primo caſu nouitèr admiſſos non obliget, ſecundò vero ſic.

SVMMARIVM.

1 *Ad Vniuerſitatem nouiter admiſſi non tenentur ad æs alienum antea contractum, vel collectas ad illud diſſoluendum impoſitas, & vide num. ſeqq. & per totam.*

2 *Vniuerſitas ſemper eſt eadem neque perſonarum variatione immutatur.*

3 *Debiti neceſſarij, & voluntarij diſtinctio affertur ad obligandos ſingulos Vniuerſitatis nouitèr admiſſos ad illius æs alienum ſoluendum.*

4 *Debitum voluntarium dicitur id, quod lege, vel Principe non imperantibus, facto noſtro conſtringimur, quamuis meliorationem, & vtilitatem concernat & num. 6.*

4 *Arbitrium licet temporet aliquid de iuris rigore intelligitur tamen provt de iure.*

6 *Obligatio à principio voluntaria. quamuis poſt factum pro illius executione fiat neceſſaria, non tamen deſinit eſſe voluntaria, & ſupra num. 4. & 9.*

7 *Cauſa, & origo contractus non autem Iudicis poteſtas præualere debet.*

8 *Obligatio voluntaria non poteſt tranſire in neceſſariam ex ſolo Principis, vel Iudicis decreto.*

9 *Actus à principio voluntarius quamuis poſtea pro ſui effectuatione fiat neceſſarius, hoc dicitur impropriè, quia ſemper remanet voluntarius, & num. 6.*

10 *Alienatio facta pro executione contractus voluntarij impropriè, & lato ſumpto vocabulo fieri dicitur ex neceſſitate, & num. 11.*

12 *Collecta alia est, quæ imperatur à Principe pro opere faciendo, alia verò quæ pro executione operis iam facti imponi mandatur.*
Quia primo casu non distinguitur, an illa fuerit indicta, & imposita ex causa voluntaria, vel necessaria, secundò verò sic ibidem, & supra num. anteced. & per tot.
13 *Transactio facta ab Vniuersitate quatenùs noceat successoribus, illius causa, & origo attendenda est.*
14 *Successores Vniuersitatis, vt præiudicet res iudicata contra dictam Vniuersitatem inducta, quid spectandum sit.*
15 *Compromissum ab Vniuersitate factum, an obliget successores inspicitur causa compromittendi.*
16 *Transactio, & res iudicata, faciunt de albo nigrum, & de indebito debitum, & quando vid. sup. num. anteced.*
17 *Actio, quæ à principio dirigi non poterat contra nouitèr admissos ad Vniuersitatem, neque ex post facto vigore rei iudicatæ, vel transactionis contra illos exerceri valet.*
18 *Successores Vniuersitatis, vt pro illius debito conueniri possint, requiritur quod bona eiusdem Vniuersitatis possideant.*
19 *Canonici adstringuntur ad debita suorum antecessorum, quorum præbendis fruuntur.*
20 *Onera, & debita communicari iniquum est, vbi non communicantur emolumenta, vel bona.*

DECISIO LVIII.

OB æs alienum ab Vniuersitate Calceariorum anno 1614. contractum pro emendis Domibus, & Aqua Paula, Summ. Positionis eiusdem 20. Iunij 1672. coram Me *num.* 1. 3. 4. & 5. condemnata fuit Vniuersitas ad indictionem Collectæ à R. P. D. Raymundo præuia speciali commissione Sanctissimi, vt Collectam imponeret de voto Rotæ, Summ. hodierno Creditorum Vniuersitatis *num.* 1. vt in *decisionibus* 1525. & 1541. *coram Coccino*, qui ad earum formam votum tradidit, iuxta quod cùm Officiale eiusdem Vniuersitatis illam imponere negligerent, fuit per Rotam ex officio imposita, Summ. hodierno Creditorum *num.* 2. præuijs *decisionibus* 5. *Iulij* 1632. 21. *Februarij* 1633. & 22. *Maij coram Verospio*, quarum prima habetur impressa apud Posth. *de subbast. dec.* 117. & apud Scannarol. *de Visit. Carcer. decis.* 19.

Cùm autem Vniuersitas cum Creditoribus post hæc transegisset cum promissione soluendi scut. 10. mil. ad quem effectum aliquam summam deposuit, d. Summ. Creditorum *n.* 3. & 4. Renuentibus illis de Vniuersitate vlterius soluere clar. me. Cardinalis Costagutus in locum R. P. D. Raymundi subrogatus, mandatum relaxauit contra bona Vniuersitatis, & illis non repertis Collectæ indictionem mandauit, à qua reclamantibus Calcearijs nouiter ad Vniuersitatem admissis Signatura Sanctissimi rescripsit Eminentissimo Cerro, vt procederet ad vlteriora arbitrio Rotæ, quæ licèt 23. *Ianuarij* 1668. *coram eodem Eminentissimo*, censuisset intrare arbitrium quoad nouiter admissos post transactionem, contrarium tamen visum fuit 6. *Martij* 1671. *coram Me*, à qua resolutione persistendo in primo loco decisis hodie Domini recesserunt.

In hac enim ardua quæstione, An nouitèr ad Vniuersitatem admissi teneantur ad æs alienum antea contractum, &
ad Collectas ad illud dissoluendum impositas, licèt plures in-
1 distinctè negatiuam sententiam amplexi fuerint, † cùm
onus sequi non debeat illos, qui commodum tunc non reportarunt, iuxta Text. *in l. prouidendum* 23. *C. de Decurion. lib.* 10. *Speculat. par.* 4. *tit. de Censibus* §. *nunc dicendum num.* 12. Bald. *in l. prima* §. *quod si nemo, num.* 4. *in fine vers. super secundo, ff. quod cuiusq; Vniuers. nom.* & *cons.* 47. *vol.* 2. Bart. *in tract. Repræsal. qu.* 1. *num.* 12. Roman. *sing.* 490. Corsett. *sing.* 2. *verb. Collecta*, Albert. Galeott. *in Margarita post Specul. c.* 30. *n.* 12. Afflict. *in Constitut. Regni lib.* 1. *rubr.* 101. *de contum. Vniuers. n.* 2. Rebuff. *Const. Gallic. tit. de lit. oblig. art.* 2. *glos.* 2. *n.* 79. Mantic. *de tacit.* & *ambig. conuent. lib.* 3. *tit.* 10. *n.* 63. Losseus *de iur. Vniuers. p.* 3. *cap.* 9. *nu.* 25. Kloc. *de contribut. cap.* 11. *n.* 16.

Contrariam autem sententiam indistinctè plures amplexi
2 fuerint ea ratione, quod Vniuersitas semper sit eadem, † neq;
ex personarum variatione immutetur, iuxtà Tex. *in l. sicut* 7. §. *in Decurionibus ff. quod cuiusq; Vniuers. nomine*, & *in l. proponebatur* 76. *in medio ff. de iud.* Guidop. *decis.* 279. Castren. *cons.* 455. *p.* 1. *Adden. ad Papon. Arrest. Gall. lib.* 7. *tit.* 2. *arrest.* 1. Pecch. *de iur. sisten. p.* 2. *cap.* 4. *n.* 17. *vers. è contra*, vbi dicit ignorantia iuris quandoque contrarium seruari Grat. *disc.* 196. *n.* 32. Coler. *de process. execut. p.* 2. *cap.* 3. *n.* 385. & 386. Phil. Knipschildt. *de iurib. Ciuit. lib.* 5. *cap.* 6. *n.* 24.

Æquior tamen, ac iuri magis consona visa est Dominis sententia, in qua vtrinque Scribentes, quoque conueniebant, vt
prima sententia procedat in debito voluntario, † Secunda au- 3
tem in debito necessario, prout explicando Text: *in d. l. prouidendum* 23. *C. de Ducurion. lib.* 10. adnotarunt ibid. Ioann. *de Platea sub num.* 2. Pyrr. Anglobein. *verb. nouus Officialis* & hoc priùs fuit de mente Bart. *in d. l. prima* §. *quod si nemo sub num.* 3. *ff. quod cuiusque Vniuers. nom.* Imol. *in l.* 4. *num* 7. *in fine, ff. de re iudic.* Fælin. *in cap. cum omnes num.* 17. *ad fin. de Constit.* & *in cap. cum dilecta* 22. *num.* 20. *vers. singuli de rescript.* Purpurat. *cons.* 428. *num.* 84. *vol.* 2. Cancer. *var. resol. par.* 3. *cap.* 3. *num.* 31. Gratian. *decis.* March. 217. *num.* 5. Ridolphin. *in prax. par.* 3. *cap.* 5. *nu.* 385. quod voluntarium debitum dicitur id, ad quod lege, vel Principe non imperantibus nostro facto adstringi-
mur, † quamuis vt in casu meliorationem, & vtilitatem 4
rei concernat, prout in præcisis terminis emptionis Domorum, & ampliationis Ecclesiæ, Natt. *cons.* 215. *num.* 4. & *seqq. alijsque adductis* Thesaur. *decis.* 257. *num.* 4. Bursat. *cons.* 159. *sub num.* 9. Criuell. *dec.* Dolan. 11. *num.* 20. & *seq.* & *nu.* 25. Kloc. *de contribut. cap.* 6. *num.* 109. & *cap.* 10. *sect.* 1. *num.* 65. & 66. Rota *in decisionibus huius Causæ* 23. *Ian.* 1668. *coram Eminentiss. Cerro*, §. *placuit*, & 6. *Martij* 1671. §. *non enim*, & §. *seq. coram Me*.

Et licèt in prædicta Decisione postrema §. *secus autem* dictum fuerit causam amplius voluntariam dici non posse cum præcedentibus tot Decisionibus legitimam impositionea Censuum, iustèque, ac vtilitèr æs alienum contractum fuisse declarantibus, Vniuersitas mediante etiam Principis rescripto ad indictionem Collectæ condemnata fuerit, suppositum tamen hodie corruere videbatur, cum Calcearij nouiter admissi prædicta non impugnent, sed solùm asserent decretum Iudicis, & rescriptum Sanctissimi de indicenda Collecta fuisse accessoria ad principalem obligationem ipsius Vniuersitatis, cuius executionem solummodo commisit Sanctissimus arbitrio Rotæ, & quatenus ipsi videretur tàm in hac postrema commissione, quàm in prima directa bo: mem. Coccino, vt in *d. decis.* 117. *sub num.* 9. *apud* Posth. *de subbast.*
quod arbitrium licèt temperet aliquid è iuris rigore, † intelli- 5
gitur tamen prout de iure, ità vt ab eo recedi non possit, iuxtà vulgatam doctrinam Bartoli *in extrauag. ad reprimendum vers. videbitur passim à* Rota *receptam in recent. par.* 2. *decis.* 450. *sub num.* 1. & *par.* 4. *decis.* 312. *sub. num.* 1. *in Nolana Parochialis* 8. *Iunij* 1671. §. *resolutum fuit coram Me*, quo casu attenditur adhuc originaria causa debiti, quæ veluti facta nulla necessitate legis, vel hominis cogente dicitur volun-
taria, quamuis † ex post facto quoad simplicem executionem 6
necessaria quodam modo dicatur quoad effectum, vt à Iudice, vel à Principe ad suæ obligationis implementum, quis cogatur ad terminos Text. *in l. nam origo* 8. *ff. quod vi, aut clàm*, & *in l. fil. famil. vers. origo enim ff. ad Macedonian. in l. qui id* 24.
ff. de donat. ibi -- *causam*, & *originem contractus* † *non Iudicis* 7
potestatem præualere debere, & in *l.* Tutor 70. *ff. de fideiussor.* Crauett. *resp.* 1. *pro* Genero *num.* 36. 44. & 80. & *resp.* 2. *num.* 4. & 28. vbi quod aliàs facilè fieret fraus legi patiendo Iudi-
cis, vel Principis decretum, † vt sic voluntaria obligatio tran- 8
siret in necessariam Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 10. *tit.* 2. *num.* 3. Osasch. *decis.* 167. *num.* 24. & *seqq.* Giurba *ad consuetud.* Messan. *cap.* 9. *gloss.* 2. *par.* 1 *num.* 6. Surd. *decis.* 254. *num.* 29. & *cons.* 112. *num.* 64. & *seqq.* Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præsump.* 109. *num.* 2. & 3. Rimin. *iun. cons.* 774. *num.* 4. Ciriac. *controu.* 261. *n.* 38. Rota *coram Caualer decis.* 318. *nu.* 3. *apud Pacific. de* Saluian. *decis.* 88. *nu.* 33. & *in rec. par* 9. *decis.* 152. *nu.* 16. & 17. & *post* Munoz. *de ratioc. decis.* 33. *num.* 5.

Diciturq; necessarius actus quoad effectum, & sic impro-
priè, ac latissimo modo, † neq; ideò desinit esse voluntarius 9
in sua origine, quæ hoc casu attenditur, vt dicit Bald. *dicto cons.* 475. *nu.* 5. *vers. nam à primordio vol.* 3. & hoc casu loquuntur Posth. *de subbast. inspect.* 44. *num.* 26. vbi quod in hoc sensu
† dicitur ex necessitate, Rota *coram Greg. XV. dec.* 217. *nu.* 11. 10
Gratian. *discept.* 65. *n.* 18. Tiraquell. *de retract. lignag.* § 1. *glos.*
14. *num.* 13. & *seq. vbi sub num.* 15. quod hæc alienatio † non 11
propriè dicitur necessaria Ciriac. *contr.* 162. *num.* 40. Cephal. *consil.* 254. *à num.* 11. quidquid secus esset si Princeps Collectæ indictionem absolutè imperasset à principio pro aliquo opere faciendo ante aliquam actionem ortam, non autem quando, vt in casu Princeps imperat indictionem Collectæ pro debiti iam contracti satisfactione, actionique iam natæ deser-
uit, quia in † primo casu non fit distinctio causæ voluntariæ, 12
aut necessariæ, vt Principis præceptum iustam causam præseferat; etiamsi solam vtilitatem concernat Bart. *in d.* §. *quod si nemo num.* 4. & *in l. vnica C. de superindict. lib.* 10. *vbi Io. à Platea num.* 3. & *per tot.* Fælin *in dicto cap. cum dilecta num.* 20. *vers. aut ob publicam de rescript.* Mayner. *in l. aliud est vendere*

§. re-

§. refertur n.83. ff. de reg. iur. Thes. *d. decis. 257. sub n.4. vers. nemo enim* Abb. *cons. 61. n. 5. par. 2.* Pech. *de Eccles. reparan. cap. 11. in fine*, Rota *in decis. huius Causæ*, apud Posth. *de subhast. d. decis. 117. sub num. 9.*

Hinc tolli videbatur id, quod in priori disputatione suppositum fuit, neque hodie in dubium Domini reuocabant, vt tàm sententia lata contra Vniuersitatem, quàm transactio, ac concordia ab ipsa facta noceat successoribus, ipsosque obli-
13 get, † cùm Vniuersitas semper sit eadem, ad terminos Text.
in d. l. proponebatur 76. ad med. ff. de iudic. ibique Pet. Barbos. *n. 28.*
14 provt in sententia in iudicatum † transacta probant Guido-
pap. *d. decis. 279. & 549. & cons. 17. sub num. 4.* Papon. *Arrest.*
Gail. lib. 7. tit. 2. arrest. 1. Cancer. *var. resol. par. 3. cap. 17. num. 188.*
& 189. Vrsill. ad Afflict. *decis. 67. num. 4.* Bettaz. *cons. ciuil. 125.*
num. 4. & seq. Gratian. *discept. 721. num. 6.* & in transactione,
15 compromisso, † ac simili contractu comprobant Bald. *in*
l. sicut municipij 7. §. *Decurionibus num. 1. ff. quod cuiusque*
Vniuers. nom. consil. 589. à num. 16. ad 20. Gratian. *d. discept.*
721. num. 8. & seqq. cum alijs in dicta postrema decisione §. secus autem.

Etenim vtraque conclusio procedit in suis terminis, quatenus scilicet actio illa vigore cuius actum fuit, & sententia in iudicatum transijt, vel super qua transactum fuit, apta erat comprehendere omnes de Vniuersitate tàm præsentes, quàm futuros, quia tunc optimè intrat ratio, quod Vniuersitas semper est eadem, & tàm transactio, quàm res iudicata habentur
16 pro † veritate, & faciunt de albo nigrum, & de indebito de-
bitum, vt magistralitèr deduxit Ang. *in l. Ciuitas num. 14. ff. si*
cert. pet. secus autem quando, vt in casu actio, super qua iudi-
catum, vel transactum fuit, exerceri non poterat contra ipsos
17 nouiter admissos in Vniuersitate, † quia tunc sicut à princi-
pio actio contra ipsos dirigi non poterat, ita nec per sententiam Iudicis, neque per transactionem subsecutam effici potuit, vt contra ipsos dirigeretur, cùm initium obligationis spectetur quemadmodum declarando Guidopap. *d. decis. 279. & 549.* respondit Bart. *cons. 137. num. 16. cum pluribus seqq. vol. 3.* Thes. *d. decis. 257. sub num. 6. & per tot.* Natt. *d. cons. 215. num. 4. & seqq.* quos in his terminis sequuntur Bursatt. *d. cons. 159. sub num. 9.* Kloch. *de contribut. d. cap. 16. num. 109. & cap. 10. sect. prima num. 65. & 66.* VVlteius *cons. 16. num. 375. volum. 4.* Donad. *cons. 76. num. 2. & seq. cum alijs supra deductis §. Et licet, & seq.*

Quæ omnia visa sunt maiori ratione, ac æquitate procedere in his pauperibus artificibus, qui nec communicata bona Vniuersitatis possident, iuxtà *cons. 1.* Siluan. *à num. 108.* nec il-
18 lius bona emerunt, † cum omnibus bonis Vniuersitas desti-
tuta sit, quo casu teneri possent ad hæc debita bonis Vniuersitatis infixa, iuxtà distinctionem, quam ex mente Baldi, & Castren. fecit Alex. *cons. 145. in fine vol. 2.* Gonden. *cons. 34. num. 32.* Pech. *de iur. sisten. par. 2. d. cap. 4. sub num. 17. vers. è contra*, & tunc procedit *cons. Calderin. 21. de præben.* vt Canonici adstrin-
19 gantur obligationibus Antecessorum, † quorum præbendis
fruuntur, in quibus terminis loquitur Rota *in decis. 41. de probat. in antiq. in rec. par. 4. tom. 1. decis. 633. num. 3. & coram Merlin. decis. 663. num. 64. & 65. repetita in rec. par. 7 decis. 3.* aliàs
20 vbicumque bona non communicantur † iniquum est one-
ra, ac debita communicare, vt inquit Signorol. *cons. 44. vers. secundo casu*, & sequitur Rota *in Bonon. Censuum 2. April. 1666. §. Parum refert quod vsus in fine coram Illustriss. Ottbalora Præside Granaten.*

Et ità vtraque, &c.

R. P. D. RONDININO.

Auximana Censuum.

Lunæ 13. Martij 1673.

ARGVMENTVM.

Plures deciduntur solemnes iuris quæstiones; Prima de obligatione minoris iuris periti, quatenus ille solemnitates seruare teneatur; Altera, an data enormissima læsione restitutio in integrum ei competere possit; Tertia demum de obligatione filijfamilias pro excarcerando Patre, in qua paritèr si læsio enormissima sit, adhuc restitutionem in integrum non denegari resoluitur.

SVMMARIVM.

1 *Minor attenta Constitutione Ægidiana non potest sine solemnitatibus contrahere.*
2 *Solemnitates statutariæ quatenus requirantur in contractibus minorum iurisperitorum, & n. seqq. ac per totam.*
4 *Minor iurisperitus dicens se deceptum ob contractum sine solemnitatibus celebratum, propriam turpitudinem allegare videtur.*
5 *Minor iurisperitus non restituitur in integrum quoad ea, quæ iurisprudentiam concernunt.*
6 *Minor iurisperitus in contractibus sine solemnitatibus celebratis, ac reliquis negotijs, quæ sunt facti, si fuerit læsus, restitutionem in integrum habere permittitur.*
7 *Restitutionem in integrum non tollit dignitas, sed industria, & num. 12.*
8 *Studijs addicti nullam, pleramque, aut exiguam familiarium, ac forensium rerum curam habent.*
9 *Mercatoris astutia Salamantinam, ac Bituricensem iurisprudentiam vincit.*
10 *Restitutio in integrum si denegaretur minori iurisperito, dignitas doctoratus in illius damnum retorqueretur.*
11 *Solemnitates Statuti seruari debent æquè in contractibus minorum iurisperitorum, ac etiam in iudicijs.*
12 *Doctoratus priuilegium non debet retorqueri in damnum doctoris, amplia, & fortius etiam minoris, & sup. n. 7.*
13 *Minor iurisperitus errans in iure, vel in ijs, circa quæ iurisperitia versatur, quatenus habeat restitutionem in integrum.*
14 *Filiusfamilias minor pro liberando patre à carceribus obligatur sine vlla spe restitutionis in integrum.*
Limita vt num. 17.
15 *Filiusfamilias tenetur se obligare pro excarcerando patre sub pœna exhæredationis.*
16 *Filiorum bona vendi possunt pro redimendo patre captiuo.*
18 *Testes in alia causa examinati probant in alio iudicio contra eandem personam, & num. seq.*
19 *Acta facta in alio iudicio cum legitimo contradictore probant contra alios, & fortius contra ipsum contradicentem.*
20 *Filius obligans se pro excarcerando patre, si nulla sibi bona remaneant, dicitur enormissimè læsus, secus si aliqua bona supersint.*
21 *Alere quis prius tenetur se ipsum, quàm patrem.*
22 *Obligatio filijfamilias excessiua pro patre, non substinetur.*
23 *Obligatio filijfamilias pro excarcerando patre licèt sit actus pius, & necessarius, ex qualitate tamen, ac modo impius reddi potest.*
24 *Filius obligans se pro excarcerando patre si dicat se enormissimè læsum audiri debet, vt enormissimam læsionem probet.*

DECISIO LIX.

IN duobus censibus in sorte scutor. 400. pro quolibet à Cintio Campello fauore Bonfilij, & Sebastiani de Crescionis impositi, Antoninus Campellus dicti Cintij filius accesserat, Summ. Thaddæi *num. 1. & 3.* contra quem cùm Thaddæus Crescionus Ponfilij, & Sebastiani hæres exequutiuum mandatum pro sorte, & fructibus ab A.C. obtinuisset, commissa mihi ad prouocationem Antonini à Signatura appellationis causa cum clausula, *sine præiudicio deducto nè egeat*, dedi dubium, An obligationes sint validæ, vel potiùs ei competat restitutio in integrum, & Domini secundam obligationem esse inualidam, & contra primam competere restitutionem in integrum responderunt.

Ratio resolutionis desumebatur ex eo, quod sicut in secunda obligatione pro secundo censu fauore Sebastiani imposito, Summ. Thaddæi *num. 3.* defecerunt solemnitates *à Constitutione Ægidiana lib. 5. cap. 25.* requisitæ in contractibus minorum,
qualis erat Antoninus, Summ. eiusdem *num. 1.* † quæ serua- 1
ri debuerant in contractu ipsius quamuis iurisperiti, quia licèt
in hac inuoluta quæstione, an statutariæ solemnitates in mi-
norum iurisperitorum contractibus seruandæ sint, † subdu- 2
bij hæserint in vtramque partem auctoritatibus deductis
Thomas. *de tut. & cur. tract. 2. tit. 19. num. 3176. & seq.* Baron. *de*
effectu minoris ætat. effect. 1. num. 641. 649. & seqq. & negatiuam
sententiam † apertè testati sunt Borgnin. *de tut. num. 163.* 3

Me-

Menoch. *cons.* 242. *num.* 22. *&* 23. Rauden. *resp.* 10. *num.* 118. *volum.* 1. Port. *in §.nunc admonendi num.* 60. *instit. quib. mod. licet, vel non*.

Illorum tamen ratio, ac auctoritates Scribentium, quibus nititur hæc sententia videbantur DD. non solùm non probare, quinimò destruere illorum dictum, quia licet Doctori minori negetur restitutio in integrum in ijs, quæ spectant ad iu-
4 risperitiam, † ne si in ijs deceptus diceretur, videretur propriam turpitudinem adducere, quasi indignum sit iurisperito ignorare ius, in quo versatur, quemadmodum à Quinto Mutio Seruius Sulpitius obiurgatus fuit in *l.2.§.seruius autem ff. de origine iuris, & in l.Domitius 27.ff.de testam.* cum quo sensu denegandæ in integrum restitutionis Doctori minori quoad ea,
5 † quæ iurisperitiam concernunt, loquuntur *gloss. & DD. in l.1. ibique* Bart. *num.* 4. Iacob à S. Georgio *num.* 3. *cum alijs per* Barbos. *sub num. eodem C. qui & aduersus quos, & in l.professio C. de muner. patrim. lib.* 10. Alex. *in l.Ciuitas num.* 13. *ff. si certum petatur* Curt. sen. *in l.si ex falsis num.* 27. *C. de transact.* Petrus Raudensis *singul.* 185. Mantua *singul.* 520. Socc. iun. *in l.centurio num.* 54. *ff. de vulg. & pupill. & cons.* 69. *num.* 49. *vol.* 1. Guidop. *decis.* 88. *num.* 4. *ibique* Ferrer. *in addit.* Lion. *de substit. tit. de compendiosa num.* 135. Viuius *comm. opin.* 199. Picus *ad Stat. Vrbis lib.* 1. *cap.* 151. *glos.* 7. *num.* 293. Boccacc. *ad Constit. Marchiæ gloss.* 7. *num.* 23. Anton. Costa *cons.* 32. *num.* 39. *vol.* 2. Loffred. *decis.* 369. Ioseph Ludouic. *decis. Perus.* 55. *in fine*, Ricc. *decis. Archiep. Neap.* 222. *à num.* 8. *p.* 1. Pereir. *in Reip. lit. n.* 1503. Rot. *coram Buratt. decis.* 20. *n.* 5. *&* 6. *decis.* 44. *n.* 9. *& repetit in rec. p.* 1. *decis.* 580. *& decis.* 292. *n.* 11. *coram eodem*.

Non tamen ei denegatur restitutio in integrum in contra-
6 ctibus, ac reliquis negotijs, quæ sunt facti, † circa quæ iurisprudentia non versatur, nisi indirectè quando de contractibus, ac negotijs forensibus quatenus ad ius attinet, & ab eo diriguntur, vt benè probat Text. *in d.l.1.C. qui & aduersus quos*,
7 *vbi Butrig.* aduertit industriam, † non dignitatem tollere restitutionem in integrum, & in *l.prima ff. de min.* quia in his non
8 secus, ac quilibet alius iurisperitus minor potest, quinimò † maiori facilitate decipitur, cum studiis addictus vt plurimum nullam, aut exiguam familiarium, ac forensium rerum curam habeat, vt ad rem benè perpendit Maynard. *lib.* 3. *decis.*
9 *Tholos.* 38. *&* 39. & quamuis Mercatoris astutia † Salamantinam, ac Bituricensem iurisprudentiam vincat quemadmodum aduertit Garz. *de expens. cap.* 23. *num.* 24. & distinguendo comprobat Angel. *cons.* 93. *num.* 4. Bologn. *in auth. habita nu.* 137. *C. ne filius pro patre*, Boer. *decis.* 350. *num.* 6. Mandos. *de min. ætate quæst.* 6. *ad fin. vers. posset etiam* sarmient. *select. interpr. lib.* 3. *c.* 12. Fachin. *lib.* 3. *contr. iur. cap.* 5. Maurit. *de rest. in integr. cap.* 223. *nu.* 5. Odd. *illo eod. tract. p.* 1. *q.* 23. *n.* 31. Mayner. *in l.nihil consensui §.non capitur sub n.* 5. *ff. de reg. iur.* Lamberteng. *de contr. sine cert. solemn. non valit. vers. in alien. nu.* 143. Rota *in Bonon. bonorum de Graffis* 26. *Apr.* 1660. *§.quia præterquam coram Emin. Cerro, cum alijs pluribus mox adducendis*.

Dignitas enim Doctoratus quidquid sit, an ætatis defectum, ac præsumptam industriam supplere possit, adhuc tamen si minor ad hunc effectum pro maiori haberetur non inde intraret consequentia, quod ei deneganda esset restitutio in integrum, quæ minoribus competit, cùm Statutum lex, vel Princeps tollant quidem defectum ætatis, permittendo mino-
10 rem reputari maiorem, ac ætatis veniam indulgendo, † sed non tollant priuilegium restitutionis in integrum aliàs minori competens, nisi vlterius progrediantur, nè sic maiorem ætatem minori indulgendo, id in eius damnum retorqueretur, vt præter sup. adductos probant *gloss. in l. vnica verb. reformationem C. si de moment. possess. ibique* Bald. *num.* 12. Salic. *sub n.* 4. Contard. *limit.* 5. *n.* 14. idem Bal. *in auth. si captiui n.* 4. *C. de Episc. & Cler.* in quibus pariter terminis *auth. si captiui*, Odd. *de restit. in integr. q.* 82. *n.* 5. *&* 7. Cephal. *cons.* 215. *n.* 28. benè Olib. *de act. q.* 1. *lib.* 3. *vers. rursus nu.* 8. Rota *coram Buratt. decis.* 230. *num.* 3. *ibique Addentes*.

Ideòque cùm solemnitates statutariæ inductæ fuerint ad euitandas captiones forenses, non minus iurisperitus, quàm
11 ignarus subijcitur, † ac proinde curatoris, ac consanguineorum iudicium exposcatur, illas idcircò seruandas esse in minorum iurisperitorum contractibus, ac curatorem in contractibus, & in iudicijs adhibendum, rectè tradiderunt Angel. *in l.prima §.pueritiam num.* 7. *ff. de postul.* Bald. *in l.sed etsi milites* 10. *§.qui autem num.* 2. *ff. de excusat. tutor.* Bologn. *in d. auth. habita num.* 136. *C. ne filius pro patre* Simoncell. *de decret. lib.* 3. *tit.* 8. *num.*
12 44. *& seqq.* vbi quod priuilegium Doctoratus † non debet in minorum damnum retorqueri, & contra Menoch. *cons.* 242. consuluit Gabriel. *cons.* 20. *num.* 63. *& seq. vol.* 2. qui loquitur circa errorem maioris, vel minoris substantiæ, vt in casu

Manticæ *de tacit. lib.* 4. *tit.* 6. *num.* 35. Cancer. *var. resol. p.* 2. *cap.* 1. *num.* 208. *&* 295. Cirocc. *discept.* 71. *num.* 44. latè Grass. *de minor. quæst.* 53. *à num.* 5. Pigant. *ad Stat. Ferrar. rub.* 91. *ad contr. minor. num.* 5. *vers. & idem*, quidquid sit in casibus in quibus erratum
fuisset in aliqua iuris allegatione, vel † in perceptione clau- 13
sularum, ac renunciatione legum, circa quæ iurisperitia versatur, vt est de mente omnium, & benè distinguunt Angel. *in in d.l.prima §. pueritiam num.* 4. *iuncto num.* 7. *ff. de postul.* Simoncell. *d. tit.* 8. *num.* 44. *&* 46. in quibus casibus loquuntur *decis. Buratt.* supra adductæ, cum quibus accipienda est Rota *in Romana census* 21. *Maij* 1659. *§.non obstat coram Reuerendiss. D. meo Albergato Decano*, quemadmodum illas explicant Leonell. *decis. Ferrariæ* 194. *num.* 6. Rota *in Nonantulana Emphyteusis* 27. *Iunij* 1672. *§. minus obstat coram Reuerendiss. D. meo Decano*.

Ità pariter licet solemnitates seruatæ fuerint in primo censu fauore Bonfilij imposito, d. Summ. Thaddæi *num.* 5. non video tamen, quod denegari poterat restitutio in integrum contra obligationem ipsam, quamuis adhibitis requisitis solemnitatibus, & ex iusta causa ob eximendum patrem ab imminenti carceratione facta fuerit, quia licet vera sit conclusio, quod filiusfamilias minor pro liberando patre à carceribus
obligatur sine vlla spe restitutionis in integrum, quæ datur † 14
filio fideiubenti pro patre *l.1.C. de filijsfam. minor.* nisi vt in casu exerceat actum pium, & laudabilitèr, ad quem mediante
comminatione exhæredationis filiorum † religionem in pa- 15
rentes iura excitarunt *in auth. si captiui C. de Episc. & Cler. & §. si vnum in fine auth. vt cum de appell. cognoscit*; itavt inuitis filijs
bona vendi possint † pro redimendo patre captiuo *in §. si quis* 16
de prædictis auth. vt cum de appell. cognosc. & in terminis tradunt Cyn. *in d. l.1. in prin. ibique* Castr. *num.* 2. & Aret. *in* 2. *notab. C. de fil. fam. min.* idem Castr. *cons.* 52. *ad fin. vol.* 2. Rimin. sen. *cons.* 77. *num.* 16. Gratian. *disc.* 108. *num.* 41. *& seq. & disc.* 952. *num.* 12. *&* 29. Add. ad Buratt. *decis.* 75. *lit. A.* Gomez *var. resol. tom.* 2. *cap.* 13. *sub num.* 19. Galer. *de renunc. lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 13. Capyc. Latr. *cons.* 45. *nu.* 45. *lib.* 1. Mel. ad Castill. *de alim. cap.* 43. *num.* 14. Merlin. *de pign. lib.* 2. *quæst.* 21. *num.* 4. Paschal. *de patr. pot. par.* 3. *cap.* 5. *num.* 20. *&* 21. Narbon. *de ætate adnot.* 18. *quæst.* 7. *per tot.* Merl. Pignatt. *contr.* 39. *adnot.* 14. Andreol. *controu.* 201. *num.* 19. *& seq.* Rota *in celebri Romana exhæredationis de Vitellis in diuers. par.* 2. *decis.* 61. 63. *&* 94. *coram Greg. XV. decis.* 120. *per tot. repet.* post Zacch. *de oblig. camer. decis.* 121. post Fenzon. *ad Stat. Vrb. decis.* 140. *§.non obstat quod filius, & in rec. par.* 12. *decis.* 109. *num.* 17.

Illa tamen non procedit quotiescumque constat de enormissima læsione, itavt si fideiussiones Antonini minoris substinerentur, non solùm ex bonis patris releuationem illam sperare non posset, cum debita patrimonium excedant, Sum.
eiusdem *nu.* 2. *&* 3. † sed proprijs bonis expoliatus penitùs re- 17
maneret, vt deponunt quinque testes cum negatiua coarctata, Summ. eodem *num.* 4. quibus Antoninus vtitur, non autem alijs ad ipsius instantiam examinatis, quorum dicta referuntur, Summ. Thaddæi *num.* 4. *&* 5. qui quinque Testes veluti examinati in partibus cum interrogatorijs Thaddæi ipsomet citato, dum ipse conuenit Caballinum pro solutione censuum, de quibus agitur, vt ex fide depositionis in actis produ-
cta, mihique exhibita, † optimè probant contra ipsum 18
Thaddæum in hoc iudicio, quod & agnouit A.C. qui licèt in initio causæ rationem de hoc processu non habuerit, ac mandauerit poni ad partes, visa tamen eius releuantia, postea admisit, vt ex decreto originalitèr exhibito, ac relato in Summ.
replicationis Antonini *num. vnico*, cùm acta † in alio iudicio 19
non solùm cum legitimo contradictore, sed cum ipsomet Thaddæo probent contra ipsum in hoc iudicio, iuxtà Text. *in cap.* 2. *vbi Canonistæ omnes de testib. & in l.2.C. de eden.* Abbas *in cap. causam quæst.* 19. *num.* 2. *de testibus*, Butr. *cons.* 36. *sub nu.* 2. Loffred. *cons.* 44. *sub num.* 16. Rota *coram Greg. XV. dec.* 252. *num.* 5. *& coram Dunozz. iun. dec.* 473. *num. eod. & in rec. part.* 5. *decis.* 306. *num.* 9.

Hoc enim casu non agitur amplius de quæstione, an obligatio filij minoris pro patre à carceribus liberando sit adeò necessaria, ac pia, vt à requisitis solemnitatibus in secundo censu omissis actum eximat, omnemque excludat læsionem, sine qua restitutio in integrum denegari debeat quoad alterum censum primo impositum, ad terminos Text. *in auth. si capti-*
ui, C. de Episcopis, & Cleric. † quia hæc quæstio cadere potest 20
quotiescumque filio obligato, adhuc remanent bona, secus autem quando, vt in casu omnibus bonis priuatus remaneret, quia tunc dicitur in totum enormissimè læsus, iuxtà notata per DD. in auth. *Sacramenta puberum C. de rescind. vend.* Odd. *de restit. in integr. quæst.* 58. *art.* 2. *num.* 19. Surd. *cons.* 46. *num.* 17.

Rota

Rota *in rec. par.1. decis.177.num.10. & coram Buratt. decis.75.*
num.11. cum duobus seqq. & fit locus alteri conclusioni à na-
21 tura addictæ, ac à legibus postea iniunctæ, † vt quisque te-
neatur alere prius se ipsum, quàm patrem, cuius necessitati-
bus occurri debet dummodò in vltimam necessitatem filius
non incidat, iuxtà Text. *in l.2. ff. & C. quod cum eo*, Surd. *de*
alim. tit.7. quæst.8. num.1. & 2. Gratian. *discept.519. num.14.*
Rota *in recent. par.1. decis.17. ex num.10. & post Zacch. de*
oblig. camer. decis.190. coram Buratt. decis.281. per tot. prout in
22 his terminis excessiuæ † obligationis benè declarat Odd. *de*
restitut. in integrit. quæst.23. sub n.57. qui rectè aduertit actum
23 licèt in sua essentia pium, ac necessarium, † ex qualitate
tamen, ac modum impium reddi posse, Gratian. *discept.952.*
n.33. & admisit Rota *in d. decis.120. num.14. coram Greg.XV.*
24 qua de causa postea Rota voluit filium † super enormissi-
ma læsione audire, vt in *recent. par.1. decis.153. n.11. in fine,*
& coram Buratt. d. decis.75. n.9. & coram Coccin. decis.1527.
num.11. & seq. & decis.544. à n.10. ad finem, repetita in recent.
par.4. tom.3. decis.564. & 582. & dictum pariter fuit *coram Za-*
rate decis.29. num.13. & decis.58. num.16. & 18. & admittitur
in decis. Buratt.284. à num.3. in contrarium adducta.

Et ità vtraque parte informante &c.

R. P. D. CASTRILLO.

Parmen. prætensæ Euictionis.

Lunæ 13. Martij 1673.

A R G V M E N T V M.

Limitatur *Text. in l. fin. C. de dotis promissione*, qua cauetur dotem à Patre suæ filiæ promissam præsumi de bonis proprijs eiusdem Patris, non autem de bonis dictæ suæ filiæ, vt scilicet non procedat quando Pater eandem dotem constituit in bonis ad illam spectantibus, quoties tamen non incæperit à promissione in quantitate, sed ab eorundem bonorum traditione, & hoc etiamsi æstimatio fuerit conuenta, ad solum effectum sciendi quid, & quantum supplendum foret.

S V M M A R I V M.

1 *Pater præsumitur dotasse filiam de bonis proprijs non autem de alijs ad eandem filiam spectantibus, limita vt num. seqq.*

2 *Dos assignata à Patre in bonis filiæ incipiendo à traditione, non autem à promissione in quantitate in illius bonis dicitur constituta.*

3 *Dotis æstimatio facit emptionem, & venditionem, & ità ea dicitur consistere in valore, non autem in bonis.*

4 *Voluntas contrahentium vbi est clara, non recurritur ad æquiuocas coniecturas pro illius declaratione.*

5 *Dotis æstimatio facta ad effectum sciendi quid esset supplendum, non facit emptionem, & venditionem.*

6 *Prius, & posterius non datur in conuentis eodem tempore, & in instrumento.*

7 *Dotem consistere potiùs in bonis, vel in pecunia resultat ex prohemio instrumenti adamussim, etiam in corpore repetito.*

8 *Dotis promissio in quantitate facta vnico contextu cum conuentione, quod bona tradita debeant stare pro fundo dotali quomodo intelligatur, & sup. à num.2.*

9 *Capitula tanquam matrix, & originalis conuentio attendenda sunt.*

10 *Pater assignando dotem in bonis filiæ, etiamsi dixerit esse sua, in eisdem bonis, non autem de proprio illam constituisse censetur.*

11 *Filia dotata in bonis matris quatenùs agat ad supplementum pro congrua dote super bonis paternis.*

D E C I S I O LX.

DIspositionem *l. fin. C. de dote promiss.* præsumentem
1 † patrem dotare de bonis proprijs, non autem de
bonis ad filiam spectantibus limitari, dictum fuit coram Me
die 10. Iunij anni præteriti quoties constat de contraria vo-
luntate dotantis, de qua in præsenti hypothesi constare cen-
suit Rota ex assignatione dotis per Dominicum facta Virgi-
niæ filiæ in bonis proprijs eiusdem incipiendo ab eorum tra-
ditione, † non autem à promissione in quantitate iuxtà di- 2
stinctionem, quam præter allegatos in mea Decisione sub §.
Huiusmodi autem, secutus est Boss. *de dote cap.4. num.71.* Sed
hanc limitationem hodie euitare conantes Scribentes pro il-
lis de Brauis dicebant dotem fuisse promissam, & consistere
in quantitate, quo in facto, & in iure minimè subsistente
DD. steterunt in decisis.

Ex lectura enim Capitulorum matrimonialium non dubiè constat promissionem, & traditionem dotis controuersæ incepisse à bonis, de quibus agitur, vt patet ex illis verbis, ibi — *Secondo, detto Sig. Domenico promette, e si obliga dare in dote alla Signora sua figlia la Possessione, che esso Sig. Domenico possiede nella Villa di Castel nuouo, e la Casa, che possiede nella Città di Parma.*

Nihil releuantibus alijs subsequentibus, *quale Possessione, e Casa da due Amici si doueranno stimare, e la detta stima si deue fare solamente per sapere se detta Possessione, e Casa sono di valore di scudi 10. mila ò meno, ò più, come si dirà più à basso, che sono la dote di detta Signora Verginia.* Quia licet æstima-
tio regulariter inducat emptionem, & venditionem, † & 3
hinc dos non in bonis æstimatis, sed in eorum valore consiste-
re dicatur, iuxtà celebres Text. *in l. plerumque, ff. de iure dot.*
& l. quoties, C. eodem, maximè ponderato in præsenti casu
verbo relatiuo, *che*, quod vti adiectum post scuta 1000.
ibi — *che sono la dote*, dicebatur à Brauis ad ea referri, &
demonstrare dotem in ea quantitate, non autem in bonis
fuisse constitutam.

Nihilominus quidquid de his dicendum foret, si versare-
mur in dubio cessare DD. visa est difficultas ex voluntate
contrahentium ibidem explicitè declarata, nempè quod non
obstante æstimatione Prædium, & Domus sint, & rema-
neant fundi dotales, inalienabiles eiusdem Virginiæ; Quan-
do enim voluntas est clara, † non est recurrendum ad æqui- 4
uocas coniecturas pro illius declaratione vulg. *l. ille, aut ille*
ff. de leg.3. & æstimationem factam ad effectum sciendi quid
esset supplendum † non inducere emptionem, & venditio- 5
nem, est Textus *in l. si inter virum 21. C. de iur. dot.* & tenue-
runt in specie Ruin. *cons.134. in fin. lib.4.* Grat. *discept.745.*
num.89. & dixit pluriès *Rota, vt coram Pen. decis.903. num.2.*
& decis.1350. n.3. & coram Greg. decis.573. n.5. & ibi Adden.
num.16. vers. quando tamen, & coram Amat. Dunoz. *dec.144.*
num.4. & 593. n.16. & 17.

Nec obstat ex instrumento solutionis dotis posteà confecto apparere promissionem in quantitate præcessisse dationi bonorum, dum in eius prohemio narratur Dominicum promisisse soluere scuta 10000. mediante assignatione prædij positi in Villis Castri noui, & domus sitæ in Ciuitate Parmæ.

Quia dum immediatè prosequendo narrationem dicitur
fuisse inter Partes conuentum, quod eadem bona sint, & esse
debeant fundi dotales inæstimati, & inalienabiles Virginiæ,
& nihilominùs sit facienda æstimatio, non vt ex ea resultet
emptio, seu tribuatur viro aliqua facultas alienandi sed ad ef-
fectum sciendi valorem, & supplendi residuum dictorum
scutorum 10000. hinc patet ex præcedenti enunciatione do-
tis in quantitate, non posse deduci constitutionem eiusdem
in ea consistere. Quia cùm in gestis, & conuentis eodem
tempore, & instrumento, † non detur prius, neque poste- 6
riùs, ad Text. *in l. iuris gentium, §. quinimò ff. de pact.* Tiraquell.
de *retract. conuent. §.1. glos.5. n.1. vers. Ideoque ambo actus*, Rota
in recent. decis.232. n.11. par.12. & in specie *coram Merlin. decis.*
792. n.20. & 21. Indè sequitur in hoc casu esse attendendam
voluntatem contrahentium, quam fuisse vsque ab initio pro-
mittendi, & constituendi dotem in bonis † controuersis ni- 7
mis clarè colligitur, nedum ex conuentione in prohemio in-
strumenti narrata, & adamussim repetita in corpore eiusdem
occasione traditionis bonorum ibidem factæ, iuxtà *dictum*
Textum in l. si inter virum, Cod. de iur. dot. & firmat Crauett.
cons.548. n.2. & seqq. Gratian. *dicta discept.745. num.89.* & re-
spondit Rota *coram Dunoz. dicta decis.517. n.3. & 593. num.14.*
& 15. & distinguendo inter promissionem in quantitate fa-
ctam ex interuallo, † & vnico contextu cum conuentione, 8
quod bona tradita debeant stare pro fundo dotali concordan-
do *decis.257. coram Coccin.* & alias auctoritates in contrarium
allegatas, dixit coram *Merlin. dict. decis.792. proximè citata à*
num.20. vsque ad finem.

Verùm etiam, & clariùs ex Capitulis matrimonialibus
supra recensitis, † quæ tanquam matrix, & originalis con- 9
uentio sunt attendenda Bartol. *in l. Sempronius Proculus n.3.*
ff. de leg.2. Cephal. *cons.88. n.44. lib.1.* Rota *coram Pen. dec.1237.*
num.18.

*num.*18. *& seqq.* & in specie *d. decis.*1350. *n.*5. à quibus tantùm abest, quod per instrumentum posteà celebratum fuerit recessum: quinimò ex lectura eiusdem patet omnes conuentiones in ipsis contentas fuisse approbatas, & executioni demandatas, & quod inuicem non contrarientur, detegitur ex prædictis.

His positis irreleuantes DD. existimarunt coniecturas iterùm ponderatas ab informantibus pro Brauis ad ostendendum animum Dominici tradendi bona suprascripta tanquam propria, quia dum certò sciebat illa ad filiam specta-
10 re, † inanis est prætensio deducendi ex æquiuocis coniecturis eadem voluisse vti propria assignare.

Quemadmodum irreleuans pariter fuit iudicatum obiectum, quod dos non potuerit constitui ex bonis præfatis absque consensu Virginiæ, nam quatenùs iste desumi non possit ex interuentu eiusdem traditioni bonorum, siuè quia ipsa ignoraret ius sibi competens super eisdem ex pluribus ponderatis in hodierna propositione, siuè quia non fuerint adhibitæ solemnitates patrij statuti. Omissa pro nunc Decisione huius articuli DD. ex huiusmodi defectu non excludi voluntatem Patris dotandi filiam partim de bonis proprijs, & par-
11 tim de bonis maternis, † sed ex eo solummodò inferri posse, remansisse præseruatum eidem filiæ, vel ipsius hæredibus facultatem agendi in alio iudicio pro supplemento, quatenùs ex bonis paternis non fuerit congruè dotata, iuxtà punctualem distinctionem Rota *coram Buratt. decis.*283. *num.*5. amplexam in alia *decis.* §. *Prima quia*, cum qua hodiè DD. transierunt.

Et ità vtraque &c.

R. P. D. BOVRLEMONT.

Rauennaten. Prælationis.

Lunæ 13. *Martij* 1673.

ARGVMENTVM.

Pretendebat cedens excludere cessionarium quominus posset super bonis sui debitoris agere; vterque tamen ad equalem concursum proportionabilitèr fuit admissus, ex eo, quod cùm ambo ex eodem iure, & instrumento venirent, in simul debebant equalitèr, & vnusquisque pro sua rata concurrere.

SVMMARIVM.

1 *Creditores pares ex eodem instrumento venientes æqualiter super bonis debitoris concurrunt.*

2 *Cessionarius non prohibetur agere cum cedente ad bona communis debitoris, sed vnusquisque simul debet pro sua rata concurrere, & num.*4.

Amplia etiam stante pacto, quod iura cessa contra cedentem retorqueri non possent, ibidem, & num. seqq.

3 *Cessionis clausulæ plures in illius instrumento apponi solitæ expenduntur, & declarantur, & num. seqq.*

*Cedens non afficitur damno, quod partem debiti à cessionario receperit, & quod cum illo ad bona communis debitoris concurrat num.*3.

4 *Cessionarius partis debiti non potest præferri cedenti, sed vterque simul in bonis debitoris concurrit.*

5 *Verba, & præseruatio iurium in instrumento cessionis apposita,* tàm quoad creditum, quàm quoad illius anterioritatem, potioritatem, & hypothecam, *quid importent.*

6 *Præseruatio iurium facta per verba,* come sarà di ragione, *non plus operatur quam exigit ipsum ius.*

7 *Clausula,* salue le cose premesse, *in reseruatione apposita operatur, quod à præcedentibus oppressis non censeatur recessum.*

8 *Præseruatio iurium, cui altera pars non consensit, sed expressè dissentijt, intelligitur solùm de iuribus compatibilibus, non autem contrarijs, & repugnantibus.*

9 *Cedens vbi prætendit excludere cessionarium quatenùs non possit audiri nisi restituat acceptum.*

*Cessio onerosa assimilatur venditioni, & illius habet naturam, num.*9.

DECISIO LXI.

Eques Octauius Petrus soluit de proprijs pecunijs scuta 7. mil. Olimpiæ in causam dotis eidem restituendæ ab hærede Thesei viri prædefuncti reportata ab eadem ex præexistenti pacto cessione iurium dotalium contra bona hæreditaria, quæ iura vt primum cœpit Eques experiri aduersus depositum scut.1900. prouenientes ex venditione Prædij hæreditarij dicti viri, se illi opposuit Olimpia ex causa crediti lucri dotalis, & controuersia ad Rotam delata præuia Decisione R. P. D. mei Vicecomitis sub die 10. Iunij 1672. prodijt sententia decernens Olimpiæ quartam partem prædictæ quantitatis, reliquas verò tres Equiti eius Cessionario, quam hodie DD. confirmandam esse censuerunt.

Etenim illius iustitia, cùm validitas non reuocetur in dubium, resultat ex eo, quod ambo sunt creditores ex eodem fonte, & instrumento dotali, Olimpia scilicet lucri dotalis in eo conuenti, Eques verò reimbursationis dotis de proprio solutæ ex iuribus dotalibus eiusdem Instrumenti sibi cessis; Vnde † tanquam parem auctoritatem habentes super bo- 1
nis communis debitoris debet quisque proportionabiliter coucurrere pro sua rata, *ad Text. in l. si debitor.* 10. *l. si fundus* 16. §. *si duo ff. de pignor. l. quod autem* 8. §. *idemque ait vers. eleganter ff. de donat. inter vir. & vxor.* Cost. *de rat.rat.q.*115.*n.*1. *& seq.* Marin. *lib.*1. *quæst. cap.*260. *num.*54. Oleast. *de cess. iur. tit.*6.*quæst.*8. *num.*22. *&* 23. vbi testatur de communi, & receptissima sententia Merlin. *de pignor.lib.*4. *quæst.*11.*sub num.*1. *& seq.* Salgad. *in Labyrin. creditorum q* 13.*c.*14. *n.*84. Gait. *de cred. cap.*4. *q.*11. *à n.*1835. *& seq.& n.*1845. Acosta *de priuileg. cred. regul.*3.*ampl.*4.*n.*39. Franch. *decis.*260.*n.*4.*vsque ad fin. ibique* Adden. *à Ponte decis.*34. *n.*23.*per tot.* Mart. *decis.*35.*n.*10. cum quibus, vt coram R. P. D. meo Vicecomite etiam hodie transierunt Domini.

Nec concursum impedire valuit pactum in cessione adiectum, ita vt iura cessa contra cedentem retorqueri non possint, quia Eques non vtitur cessione, nec agit contra cedentem pro repetitione soluti, nec contra bona, & pignora ab eo possessa, sed aduersus bona communis debitoris, † quo casu 2
non dicuntur iura cessa retorqueri contra cedentem, nec Cessionario impeditur concursus cum cedente ad eadem bona, vt in specie respondet *de Luca in addit. ad decis.* Franch. *obseru.* 260.*num.*20. *&* Rota *decis.*329.*n.*20. *par.*10. *recent. cum alijs in decis. R. P. D. mei Vicecomitis* §. *non obstant.*

Quamuis sequantur verba illa, *Neque direttè, neque indirettè*, quia dum non fuit etiam expressa alia clausula, *neque in concursu*, prædicta verba de se sola non impediunt quominus cessionarius concurrat in pari gradu cum cedente, † qui 3
non dicitur damno affici dum à Cessionario recepit partem sui crediti, ideòque verba prædicta, *neque direttè, neque indirettè*, impediunt solùm ne Cessionarius præferatur cedenti † non etiam quod insimul cum illo non concurrat, vt iux- 4
tà casum decisionis Franch. obseruat. de Luca *ad eundem d. obseruat.*260.*n.*2. *vers. difficultas est, & alij in decis. causæ* §. *neque peculiaris.*

Sicuti non resistit concursui præseruatiua Iuris sui à cedente facta pro consequendo lucro dotali sub expressa protestatione tam quoad creditum, † quàm quoad illius anteriori- 5
tatem, potioritatem; & hypothecam, ex Thomat. *decis.*285. *num.*7. *& seq.* quia vltra quod Thomat. loquitur in casu, quo cedens veniebat ex eodem credito, pro quo facta fuerat cessio, qui non est casus noster, vt patet ex *num.*18. & aduertit *decisio causæ in* §. *neque refragatur.*

Dixerunt DD. reseruationem in hoc casu fuisse limitatam per verba *come di ragione*, † & sic prout ius exigit Osas- 6
chus *decis.*5. *sub num.*9. *vers. idem si dictum esset*, Ius autem, vt diximus supra, non impedit Cessionario venienti ex eadem origine, & fonte, ex quo est creditor cedens concursum cum illo ad bona communis debitoris tanto certius, quia cedens huic præseruatiuæ proposuit clausulam salutarem ibi: *Salue le cose premesse* † qua mediante se declarauit subse- 7
quentem præseruatiuam non intellexisse recedere à cessione iurium dotalium præcedenter facta, nec impedire iura ex ea deducenda, vt eius virtutem ponderat Alex. *cons.*193.*n.*6.*lib.*6. Gratian. *cons.*132. *n.*10. *lib.*1. Osaschus *decis.*164. cum quibus transit *num.*7. *decisio causæ* §. *multoque minus*, addito amplius Gemin. *cons.*65. *n.*17. *vers. quoad secundi.*

Et denique huic præseruatiuæ non consensit, sed expressè dissensit Eques Cessionarius, addita declaratione se velle consequi, hoc non obstante releuationem super bonis viri, cuius debitum de proprio soluebat, Summ. *num.*2. *litter.* C. vnde

8 vnde vel cessio est consideranda † præter hanc reseruationem, per quam intelliguntur præseruata iura compatibilia, & cessioni non contradicentia, vt dixit Rota *decis.481. n.5. & seq. post Cenc. de Cens.* vel cedens non poterit audiri antequam
9 restituat acceptum ad similitudinem venditionis, † cui cessio huiusmodi onerosa assimilatur, vt dixit Rota *coram Bichio decis.619. num.3.*
Et ità vtraque &c.

R. P. D. RONDININO.

Neapolitana Hæreditatis.

Lunæ 13. Martij 1673.

ARGVMENTVM.

Iniunctum opus non impleuerat Ecclesia hæres instituta, propter quod altera Ecclesia substituta incursam caducitatem prætendebat, à qua tamen absoluitur, & liberatur, tum quia & probatum non erat adimplementum dolosè fuisse omissum, tum etiam quia dispositio erat modalis, non conditionalis, & ita nonnisi post emolumentum quæsitum impleri debuerat, tum & tertio, quia solam conscientiam hæredis Testator onerauerat, quo in casu inobseruantiæ quæstionem non licèt obijcere.

SVMMARIVM.

1 *Substitutus vocatus per viam pœnæ in casu non adimplementi sequuti docere debet illud dolosè fuisse omissum, & num. seqq.*
2 *Modum important verba, quæ verificari debent post adimplementum sequutum, quamuis aliter conditionem præseferre videantur.*
3 *Non Adimplementum sequutum quatenus allegare potius, vel probare teneatur, qui in eo tantum casu fuit à testatore vocatus, & num. seqq.*
4 *Legatum à testatore relictum in casu non adimplementi, vt legatario debeatur quid probandum sit.*
5 *Modus causam finalem importat fauore pij operis, & vid. num. seqq.*
6 *Modus quando à conditione distinguatur vel non, & num. seqq.*
8 *Priuationem hæreditatis Ecclesiæ relictæ non importat modus ab eadem Ecclesia non adimpletus, & vid. num. anteced. & seqq.*
9 *Ecclesiæ donatum, vel relictum sub modo alicuius operis præstandi, principaliter dicitur relictum propter Deum, non ratione eiusdem operis.*
10 *Adimplementum solum potest prætendi ab Ecclesia instituta cum onere aliquid faciendi, non autem quod suspendatur hæreditatis acquisitio, & n. seqq.*
12 *Conditio suspensiua alia est, & alia resolutiua, & ambæ diuersos pariunt effectus, & vid. sup. num. antec. & seqq.*
14 *Modus licet statim à testatore ordinatus, intelligitur tamen post hæreditatem acquisitam.*
15 *Dictio* statim *intelligitur ea maiori celeritate, qua fieri potest, & num.14. cum seqq.*
17 *Pœnam ad euitandam dictio* statim *etiam post menses, & annos intelligitur.*
18 *Prohibitio alienationis licet facta sub amplissimis verbis, non ideo impedit transactionem necessariam, vtilem, & bona fide sequutam.*
19 *Transactio necessaria habet vim potius acquisitionis, quam alienationis, atque ideo à testatore prohiberi non potest.*
20 *Testator si solum hæredum conscientiam grauauit, non licet alijs inobseruantiæ quæstionem obijcere.*
21 *Redditionem rationem petere potest substitutus in casu non implementi vocatus si testator solam conscientiam hæredis onerauit.*
22 *Dolus futurus quamuis renunciari, & remitti non possit, illius tamen cognitio quandoque soli Deo reseruatur.*

DECISIO LXII.

SEntentiam Rotalem confirmantem alteram A.C. de voto Rotæ latam, qua Patres Sanctæ Mariæ in Porticu Ciuitatis Neapolis Donatarij, ac scripti hæredes Felicis Mariæ Ducissæ Grauinæ absoluti fuerunt à petitis per Patres Ministrantes infirmis eiusdem Ciuitatis substitutos, confirmandam esse Domini responderunt, cùm non doceatur de positiua alienatione, quo casu Patres Ministrantes solùm in donatione vocati fuerant, neque de doloso non implemento oneris adiecti erigendi Nouitiatum, in cuius casu in Testamento substituti censentur eo ipso, quod vocati sunt post emolu-
mentum quæsitum, † & sic per viam modi, & quidem pœ- 1
nalis procedendo per viam priuationis Iuris iam quæsiti, quod ante onerum implementum suspensum non fuerat, quemadmodum conditionis natura exposcebat, iuxtà singulariter notata per Bartol. *in l. quibus 40. §. Termilius num.1. ff. de cond. & demonstr. & per* Aretin. *in l. Titia 134. sub num.3. ff. de verb. oblig.* etiamsi quandoque verba conditionem desi-
gnare videantur † quia illis præualet mens disponentis, cui 2
verba quæcumque famulantur, iuxtà Textum *expressum in l. Mæuia decedens 44. ff. de manumiss. testam. & in l.2. §. fin. ff. de donat.* Bartol. *in d. §. Termilius n.5. & cons.4. n.2. vol.1.* Crauett. *cons.59. n.1.* Menoch. *cons.131. num.1. & seqq.* Rustic. *in l. cum Auus, ff. de condit. & demonstrat. in probem. cap.3. num.60.* Castill. *controu. lib.4. cap.55. num.32. & seqq.* Caren. *resol.23. n.1. & 2.* & latè probat Rota *coram Bichio decis.132. in Carpentoraten. hæreditatis 26. Februar. 1662. §. sed fuit, & §. seq. coram R.P.D. meo Priolo, & in Albanen. Donationis 16. Februar. 1671. §. præmisso, & §. seq. coram R.P.D. meo Vicecomite, & in decis. huius causæ 30. Ianuarij, & 25. Iunij 1660. coram Eminent. Cerro, & 9. Maij 1672. coram Reuerendissimo D. meo Decano,* in qua satisfit contrarijs rationibus deductis in *decis.27. Ianuarij 1668. coram Eminentiss. Carpineo Prodatario.*

Et hoc quamuis agatur de pœna fauore ipsorum Patrum Ministrantium infirmis apposita, quia non indè eximuntur ab onere probandi negatiuam non implementi, cùm ad hunc effectum requiratur, quod implementum erga ipsosmet agentes præstandum esset, quia tunc allegando non præsti-
tum, negatiua tuerentur; † Secus autem, quando factum 3
præstandum est alijs, vel indefinitè, quia tunc substitutus agens probare debet, iuxtà distinctionem Bartol. *in l. in illa 8. num.9. ff. de verb. oblig.* quam ideò contra Patres substitutos Domini retorqueri dicebant, cum erectio Nouitiatus indefi-
nitè iniuncta fuerit à Testatrice, † nec ageretur de legato, 4
vel alia simili re, ipsius substitutis præstanda, & cum hoc sensu sequendo Bartol. *intelligen. esse* Cyriac. *contr.519. sub n.13.* Bardeilon. *cons.61. &* Surd. *cons.403.* qui in eadem Causa scripserunt, in qua emanauit *decis.20. coram Comitolo, cum alijs per* Modern. Argentan. *colluct. legal.22. n.12. & seqq.* & benè explicat Bero. *cons.125. ad fin. vol.1.* Rota *post contr. Cyriac.205. num.17.*

Et licèt responderent Scribentes contra decisionem huiusce veritatis optimè conscij erectionem Nouitiatus à Ducissa Grauinæ Testatrice Patribus Sanctæ Mariæ in Porticu hæ-
redibus iniunctam fuisse per † modum, finalem causam im- 5
portantem, prout fauore pijs operis iura præsumunt in *l. si ego in fine, ff. de iur. dot. & in l. quis pro redemptione 36. C. de donat.* Cyn. *in l. generaliter in fine, C. de Episc. & Cleric.* Bartol. *& alij in l.2. §. fin. ff. de donat. & in d. l. si ego, ff. de iure dot.* Bald. *in l. sicut 5. in fine, C. de act. & oblig. & cons.219. sub n.1. vol.2.* Angel. *consil. 124. sub n.4.* Ruin. *cons.137. n.10. vol.3.* Tiraquell. *in tract. cessante causa, limit.1. n.41. & de priuil. piæ caus. priuileg.74. ibique Add.* Peregr. *de fideicomm. art.11. n.125.* Mantica *de tacit. & ambig. lib.23. tit.42. n.10.* Carena *d. resol.23. n.7. in fine,* Mart. *de
success. legal. par.4. q.15. art.1. n.20.* quo casu modus † à condi- 6
tione non distinguitur, vt dicebat Bald. *cons.150. sub n.5. vol.5.* Crauett. *cons.59. n.4.* Gratian. *decis. Marches.3. n.20.* Altograd. *cons.101. num.28. vol.2.* Redenasc. *cons.7. num.14.* Staiban. *iun. resol.88. num.57.*

Dicebant tamen Domini modum concernentem pium opus importare causam finalem quotiescumque illud opus iniunctum principaliter consideratur, & agitur de dispositione collata in hæredem prophanum cum onere adiecto ali-
cuius pij operis, † quia tunc modus in odium hæredis, & fa- 7
uorem piæ causæ, dicitur importare causam finalem iuxta hypothesim Textus *in d. l. si ego, ff. de iur. dot. & in d. l. si quis pro redemptione, C. de donat.* secus autem quando, prout in casu, principaliter considerata fuit Religio in genere erga Beatam Virginem, vt ex prohemio Testamenti, & in ipsa institutione,

ne, ibi: *Per la perpetua deuotione, che tengono verso la Gran Madre di Dio, & antica intentione di propagare, e perpetuare la sua Religione*, vt in Testamento impresso vltimæ positionis coram Reuerendiss. Decano *fol.1. lit.E.* Et causa pia ipsa hæres fuit, agiturque ob modum non impletum ab ipsa de pri-
8 uatione hæreditatis, † quia tunc ne inducta in fauorem retorqueantur in odium, nunquam modus finalem causam importat, neque hæreditatis priuationem inducit, iuxtà Text. *expressum in cap. verum 4. de condit. apposit. vbi Abb. sub num.2.*
9 *in fine*, reddit rationem, quia donans Ecclesiæ sub modo † videtur prout in casu nostro actum est, donasse propter Deum, & pro remedio peccatorum suorum non illius præcisi operis, *argum. cap. requisiuisti de testam. idem* Abb. *in cap. verum 7. num.28. & 29. de for. compet.* Bald. *in l. dictam legem 8. num.13. & 14. C. de condict. ob caus.* Roman. *in l. si pecunia in princip. ff. de cond. infert.* Felin. *in cap. verum num.7. de foro compet.* Galganett. *de Credit. cap.4. q.9. n.11. in fine*, latè Nouar. *de priuileg. miserab. person. priuil.39. ad fin. & per tot.*

Et quatenus etiam ex mente Testatricis modus hic videatur inductus per modum causæ finalis, conueniret tamen cum conditione, quoad hoc, vt actum ipsum resolueret, non secus, ac si conditionalis hæreditas relicta fuisset, cùm alias re-
10 gulariter ad implementum solum agi posset, † non autem quoad hoc, vt hæreditatis acquisitionem suspenderet, onusque probandi implementum conditionis in hæredem reijceret, vt optimè sentit Bald. *in d. consf.150. sub num.5. vol.5.* vbi, quod modus hoc casu habet effectum conditionis, licèt differat à conditione in hoc, quod conditio aduenerit in potentia,
11 † modus autem aduenerit rei existenti iam in actu cum quo sensu priuationis hæreditatis iam acquisitæ loquuntur Crauett. Gratian. Altograd. *alijque Baldi sequaces*, & benè comprobat Abb. *in d. cap. verum sub num.2. de condit. appos.* Castrens. *consf.292. n.1. vers. qui modus licet habeatur pro conditione par.2.* Menoch. *consf.131. n.4.* Rustic. *de fil. in condit. posit. in probem. cap.3. num.47. & 48.* qui benè distinguit inter conditionem sus-
12 pensiuam, † & resolutiuam, cum quo transit, Rota *in rec. p.12. dec.107. n.6. & 10.* & prius *in diu. par.1. decis.132. num.6.* & quod onus prædictum per modum causæ finalis operari so-
13 lum possit priuationem emolumenti iam quæsiti, † iustificando defectum implementi, *coram Gregor. XV. decis.130. num.4.* & ibi Adden. *n.7.* Marchesan. *de Commiss. par.1. fol.1086. num.7. & coram Peutinger. decis.494. num.15. & in d. Albanen. donationis 16. Februarij 1671. §. Tamen coram R. P. D. meo Vicecomite.*

Defectus autem implementi tantum abest, vt à Patribus Ministrantibus infirmis probetur, vt potiùs implementum oneris adiecti optimè Patres S. Mariæ hæredes iustificent, cum maiori sollicitudine, qua potuerint Nouitiatum erexerint (non enim prius haberi potuerunt effectus hæreditarij, qui deductis debitis, cæterisque oneribus sufficerent) vt demonstrant *decisiones coram Eminentissimo Cerro, & Reuerendissimo D. meo Decano* in Causa emanatæ, & ideò satisfecerint menti Testatricis, quæ licèt voluerit Nouitiatum erigi statim post suam mortem, id tamen voluit, vt fieret cum pecunijs hæreditarijs, quo casu cum dispositio sit collata per
14 viam modi, † etiamsi statim aliquid fieri mandetur, intelligitur tamen post hæreditatem acquisitam, cum hæreditarijs pecunijs actus explendus est, iuxtà egregiam doctrinam Baldi *in d. l. generaliter 11. n.11. vers. aut causa est inserta per viam modi, C. de Episc. & Cleric.* Iason. *in l. si cui 18. ff. de leg.1.* Cancer. *variar. resol. par.3. cap.1. num.160.* Antonell. *de temp. legal. lib.4. cap.6. num.4. & 5.*
15 Et dictio illa *statim* † accipitur ea maiori celeritate, quam subiecta materia patitur, prudentisque Iudicis arbitrium iudicat ad terminos Textus *in l.1. §. item si ita, vbi Alex. sub n.7. ff. ad leg. Falcid.* Crauett. *consf.156. sub num.17.* Decian. *consf.3.*
16 *num.120. & 121. vol.4.* vbi, & si id fiat post plures menses, † & plures annos, Giurb. *consf. crimin.86. num.18. & ad Consuetud. Messan. cap.2. gloss.5. par.1. sub num.2. & 18.* Antonell. *de temp. legal. lib.1. cap.17. & cap.4. num.3.* Rota *diuers. par.1. decis.811. num.40. & post 2. vol. consf.* Farinac. *decis.124. num.5.* Surd. *consf. 550. num.6.* qui dicit id maximè procedere ad euitandam pœ-
17 nam, † quod & tradunt Rimin. *iun. consf.404. num.42. & 43.* Altograd. *consf.84. n.13. cum duobus seqq.*

Neque contrauentio deduci videbatur ex eo, quod Patres hæredes transegerint cum Duce Ferdinando Grauinæ, & Octauio Blanco contra præceptum Testatricis, quæ quamcumque alienationem prohibuit, etiam ex specialissima, &
18 vrgentissima causa, quia ex his licèt amplissimis verbis, † visum est prohibitam non fuisse transactionem fermè necessariam, vtilem, ac bona fide factam, vt probant decisiones in Causa emanatæ, quin potius Testatricem in causa litium, ac recuperationis bonorum Patribus hæredibus alienandi facultatem concessisse, vt in eiusdem Testamento impresso *fol.7. litt.L. & fol.14. litt.A.4.* † quam transactionem acquisi- 19
tionis, potiùs quàm alienationis rationem habentem, etiamsi voluisset Testatrix prohibere, non potuisset, cùm id videatur contra bonos mores, vel contra rectam rationem, vt tradunt Abb. *in d. cap. verum in fine de condit. appos.* Caccialup. *de transact. quæst.22.* Soccin. *iun. consf.32. n.13. vol.3. cum alijs per* Valeron. *de transact. in probem. n.43. & 44.* Rota *recent. p.7. decis. 104. n.18. & 19. decis.190 n.21.*

Denique considerabant Domini inanes reddi similes disputationes, cùm Ducissa Testatrix futuras lites præuidens, mandauerit [Che per la verificatione dell'adempimento delli mentionati legati da me fatti in beneficio delle Case erette, & erigende di detta Religione della Madre di Dio, e delle spese di liti, & altre occorrenti del buon Gouerno delli Beni da me donati, e lasciati à detta Ven. Casa mia herede non si possa dimandare à detti miei heredi, nè quelli siano tenuti esibire altra Cautela, che l'Istromento dell'atto della dichiaratione da farsi ogni trè anni dalla Congregatione generale di detta Religione, e nelli tempi, che detta Congregatione generale si celebrerà, conforme da me si è espresso nella detta donatione da me fatta in questa mia vltima deliberata volontà, da esibirsi, e presentarsi copia di detto publico atto al Molto Reu. P. Generale della Religione de' Ministri d'infermi detti delle Crocette nel modo, che in detta donatione si contiene, & esibita, e consegnata copia di detto atto publico, e dichiaratione nel modo, come di sopra non possino detti RR. Padri della detta Ven. Casa miei heredi esser molestati così per ragione d'officio, & attione popolare auanti qualsiuoglia Tribunale Ecclesiastico, Regio, come ad istanza di qualsiuoglia persona, che pretendessero hauere interesse nell'adempimento di detti legati, e verificatione di spese, atteso pienamente il tutto rimetto, & incarico alla coscienza delli RR. Padri della Religione della Madre di Dio, quali interueniranno nella detta Congregatione generale; & ogni altra cosa, che si pretendesse per difetto di cautela nella sodisfattione di detti legati, e spese, come sopra, Io predetta Testatrice in detto caso da hora per all'hora, & è contra liberè, gratuitè, e gratiosamente eleemosonaliter dono donationis titulo causa mortis à detti RR. Padri della detta Vener. Casa mia herede, che così è mia espressa volontà] *Testamento impresso lit. L. M.3. vltra alia litt. O. P. Q. & R.3. relata in eadem decisione Reuerendissimi D. mei Decani, §. penult.*

Ideoque cum Patres in eorum Generali Congregatione, ratione reddita quolibet triennio, omnia adimpleuisse ostenderint cum iurata declaratione, & approbatione Patris Rectoris Generalis, & Patrum Vocalium Religionis, *Summ. Patrum hæredum positionis coram Eminentissimo Carpineo n.7. & 21.* de quibus Ducissa confidit, illorum conscientiam onerando, non licèt proindè Patribus Ministrantibus infirmis contra Testatricis præceptum inobseruantiæ quæstionem obijcere, † cùm superior inferioris conscientiam mutare 20
non possit, neque animo vim inferre, vt dicit Bald. *in l.2. n.11. vers. Item scias C. de sent. ex breu. recitan.* Rebuff. *Constitut. Gallic. tom.3. art.3. de appell. Gloss. vnic. n.2. & 3. cum alijs per* Scacc. *de appell. q.27. limit.15. n.3. vbi num. eodem in fine & num.5.* quod poterit solùm per viam supplicationis Iudicis officio implorato, † discuti, vt reddatur ratio, Gratian. *decis.146. n.13.* 21
& 14. & num.27. Rota *coram Merlin. decis.10. n.9. & 11.* quidquid sit in alijs casibus, in quibus loquuntur Carleual. *de Iudic. lib.1. tit.3. disp.3. sub num.21.* Rota *recent. p.7. decis.239. num. 19. cum alijs in Romana Pecuniaria 11. Iunij 1672. §. Cæterum coram me*, quia vis non consistit in hoc, quod ab omni dispositione futurus dolus censeatur exclusus, neque illi renunciari possit, † sed in hoc, quod huius doli cognitionem non- 22
nisi Deus assumere potest, qui solus animarum, & conscientiæ Iudex est, Angel. *con.93. n.4. vers. verè enim*, Franch. *in rubr. de appell. n.11. vers. pro quo in simili*, Tholos. *de appell. c.5. n.1. & seqq.* Scacc. *d. lim.14. n.4.* Gratian. *d. discept.146. n.17.*

Et ità vtraque &c.

R. P.

R. P. D. EMERIX.

Romana, seu Tudertina Cambiorum.

Veneris 17. Martij 1673.

ARGVMENTVM.

Quia æquè in cambijs, ac in alijs quibuscumque solutionibus quidquid vltra debitum à creditore exigitur, ad euitandum cursum vsurarum; ipso iure imputatur in sortem, eamque proportionabiliter extinguit, ideò ad euitandam extinctionem nec suffragari dictum fuit solutionem fuisse spontaneam, quæ potius apparebat coacta, prout nec minus quod illa ad cambia platealia potuisset referri, cùm de illis nulla verificatio facta sit.

SVMMARIVM.

1 *Vsuræ excessiuè solutæ imputantur in sortem, eamque proportionabiliter extenuant, & num. seqq. vbi amplia, & per totam.*

2 *Fructus dotis, ac etiam recompensatiui vltra debitum exacti, in excessu imputantur in sortem, & eam pariter extinguunt.*

3 *Compensatio, & imputatio paria sunt.*

4 *Compensatio, vel imputatio fiunt ipso iure ad euitandum cursum vsurarum, & sup. n. 3.*

5 *Compensatio propriè non dicitur, sed calculus vbi creditum, & debitum ex eodem contractu proueniunt.*

6 *Fructus census vltra debitum soluti non computantur in sortem, nec illum extinguunt.*

7 *Perito iudicialiter electo standum est.*

8 *Vsurarum in materia etiam vnus aureus non reputatur, nec esse dicitur modica summa.*

9 *Compensatio particularis admittitur etiam inuito creditore ad euitandum cursum vsurarum, & habet vim solutionis iam factæ.*

10 *Vsuræ, & Cambia non præsumuntur à debitore fuisse spontè soluta, sed coactè.*

11 *Solutio facta in vim obligationis cameralis non dicitur spontanea, sed coacta.*

12 *Solutio, ad quam quis poterat compelli, non potest dici, quod fuerit facta sponte.*

13 *Ignorantia in facto proprio prætendi non potest, eaque minus etiam suffragatur.*

14 *Indebiti in iudicio sola possibilitas, quod summæ soluta fuerit debita, sufficit ad repellendum actorem.*

15 *Cambiandi facultatem habens non præsumitur elegisse cambia platealia ad se grauandum maioribus vsuris.*

16 *Ad Cambiorum nundinalium normam regulari debent damna, & interesse debita ob non factam à debitore transmissionem litterarum in nundinis.*

17 *Cambia excessiuè soluta fuisse debita probare tenetur creditor, qui vltra conuentam quantitatem exegit.*

18 *In Solutione coacta non autem spontanea nullum fieri potest fundamentum, vel quod verè debita sit, vel quod potuerit in effectu deberi.*

19 *Solutio vbi est coacta, nullam requirit protestationem, quæ in ea non est necessaria.*

20 *Interpellatio facta fideiussori, vel vni debitori non præiudicat, alijs quibus ex pacto facienda est.*

21 *Cambia excessiuè soluta non saluantur exceptione cambiorum platealium si deficit interpellatio tali casu debitori facienda.*

22 *Cambia excessiuè soluta qualibet vice id, quod supra debitum solutum est, statim computatur in sortem, eamque proportionabiliter extinguit, & suprà num. 1. & per totum.*

DECISIO LXIII.

Reuocatis ad trutinam per quatuor vices fine resolutione fundamentis decisionis in hac Causa editæ, prioris nempè sub die 23. Iunij 1670. qua dictum fuit cambia per Fabritium, & alios de Vicis excessiuè soluta Ioanni esse pro rata excessus imputanda in sortem, & secundæ sub die 23. Februarij 1671. qua responsum fuit illa non esse in sortem imputanda, sed restituenda, seu bonificanda à die oppositæ compensationis. Hodie tandem Causa ab omnibus Dominis accuratè discussa, conclusum est standum in primo loco decisis.

Fundamentalis huius resolutionis ratio desumpta fuit ex
indubitata iuris conclusione à scribentibus pro Ioanne etiam
concorditer admissa, quod vsuræ excessiuè solutæ statim &
ipso iure absque vllo facto † hominis imputantur in sortem, 1
eamque proportionabiliter extenuant, vt sunt Text. *expressi
in l. si non sortem 26. in princip. vers. sed si supra legitimum modum ff. de cond. indeb. l. in ijs 5. §. Imperator vers. sed si fortè, l.
creditor 102. §. fin. ff. de solut. & l. eos 26. §. sup. vers. si quis autem, C. de vsur.* Bartol. *in d. l. si non sortem num. 4.* Castrens. *cons.
446. sub num. 1. lib. 1.* Merlin. *de pignor. lib. 5. q. 6. n. 7. &* 8. Olea
de cess. iur. tit. 6. par. 10. à num. 37. cum seqq. Rot. *coram Biechio
decis. 151. repetit. post* Merlin. *d. tract. decis. 74. à n. 21. & seqq.
cum alijs in prima decis. huius causæ in §. etenim.*

Aduersus quam conclusionem, tametsi ab ijsdem Scribentibus opponerentur tres limitationes, illæ tamen singillatim
perpensæ visæ sunt minimè obstare. Non quidem prima,
quod imputatio locum habeat dumtaxat in vsuris prouenientibus ex contractu omninò illicito, non autem in ijs, quæ
proueniunt ex licito, sed fuerunt excessiuæ, seu vltra legitimum modum exactæ. † Quia talis distinctio non solùm ex- 2
pressè repugnat dispositioni dictarum legum, quam militare
etiam in vsuris dotalibus, & fructibus compensatiuis debitis
ex contractu licito, sed excessiuè exactis docent Olea *vbi
supra*, & signantèr *num. 43. & 44.* Merlin. *d. lib. 5. quæst. 45.
num. 79. &* Rota *coram Bichio d. decis. 151. num. 21. & seq.* confirmata *coram eodem decis. 201. num. 1. & 11. & coram Eminentiss. Ottbob. decis. 2. n. 23. & seqq.*

Verum etiam est contra communem, & receptam DD.
sententiam firmantium, quoad impediendum cursum vsurarum, † & fructuum, etiam licitè conuentorum compensa- 3
tio (aut quod idem est, imputatio, vt inquit Rota *coram Burat. decis. 335. num. 10.*) fit pariter ipso iure, † & sine vllo fa- 4
cto hominis, Valenzuol. *cons. 78. num. 36. & seq.* Roderic. *de
ann. reddit. lib. 2. quæst. 18. num. 1 & seqq.* Scacc. *de camb. §. 2. glos.
5. n. 424. & 443. vers. quantus error.* Turr. *eodem tract. disp. 2. q. 8.
num. 12. & seq.* Surd. *de alim. tit. 1. q. 42. n. 85.* Leotard. *de vsuris
q. 84. n. 9. &* 10. Giurb. *obseru. 10. num. 24. & seq. par. 1.* Hodiern.
ad Surd. decis. 117. n. 3. & seq. Rota *post Zacch. de Salar. decis.
49. num. 1. & 2. & 13. & post* Merlin. *de pign. decis. 124. num. 16.
& 17. & in recent. decis. 303. num. 4. par. 8. & decis. 183. num. 8.
& seq. par. 9.*

Idque multo magis, quando prout hic debitum, & creditum proueniunt ex eodem contractu, † nam tunc potius di- 5
citur calculus, quàm compensatio, vt post Bald. *& alios* benè
declarat Rota *coram Bichio d. decis. 151. num. 29.* Quidquid dicendum esset in fructibus censuum, in quibus terminis procedunt authoritates relatæ in 2. *decis.* & aliæ in contrarium
adductæ, in quibus speciale est, quod non inducatur compen- 6
satio sortis sine voluntate, & præcedente declaratione impositoris, antequam nulla aderat obligatio sortis reddendæ, & per
consequens nulla compensationis materia, prout distinguendo tradunt Roderic. *de ann. reddit. d. q. 18. lib. 2. n. 9. 10. & seqq.
vsque ad 17.* Cenc. *de cens. q. 88. num. 6. vers. contrarium tamen*,
Olea *de cess. iur. loco cit. à n. 39. vsque ad 47.* Salgad. *in Labyrint. credit. par. 2. cap. 210. num. 27.* Castill. *contr. tom. 4. cap. 40.
num. 115.* Rota *coram Bich. decis. 415. num. 10. & in recent. decis.
29. num. 13. par. 9.*

Nec minus secunda, quod quantitas cambiorum qualibet vice supersolutorum sit modica, ideoque non debeat inuito, & ignorante creditore particulatim cum sorte compensari, quia limitatio hæc corruit in facto, & in iure non benè applicatur; in facto corruit, quia à die 10. Iunij 1651. qua per Equ. Septimium de Vicis contractum fuit primum cambium in sorte scut. 450. vsque ad diem 18. Februarij 1660. licèt non essent decursa cambia, nisi in scut. 213: 32. Nihilominus Fabritius nepos, & fideiussor Septimij interim defuncti coactus fuit soluere vnica vice scut 550. pro quibus Ioannes obtinuerat ab A. C. mandatum exequutiuum, prout legitur in instrumento secundi cambij in dicta summa scut. 550. per Fabritium contracti ad fauorem Aquilij Accursij eodem Ioanne præsente, & recipiente, ad quem subinde Aquilius declarauit spectare etiam hoc secundum cambium, Summ. debitorum 4. Decembris 1671. *num. 2.* Hinc enim patet non minutatim, sed vnica vice supersoluta fuisse scut. 336:68. ferè absorbentia integram sortem primi cambij iuxta relationem
Periti iudicialiter electi, † cui standum esse probat, *prima* 7
deci-

decisio causæ §. etenim. A die verò 18. Februarij 1660. vsque ad diem 15. Octobris 1666. fuerunt pariter supersoluta sc. 312: 52. In solis quatuor vicibus, vt in eadem relatione Periti di-
8 stinctè legitur. † Ac proinde ista non rectè appellatur modica summa in hac materia, in qua etiam vnus aureus per errorem, vel ignorantiam supersolutus cedit in sortem, vt est Text. *in d.l. creditor*, 102. *§. fin. ff. de solut.* & firmat Duard. *de cens. §. 3. quæst. 21. num. 9.*

In iure verò non applicatur, quia licèt regulariter creditor non cogatur admittere particularem solutionem, nihilominus ad retardandas vsuras admittitur pro concurrenti quan-
9 titate particularis compensatio, quæ habet vim † solutionis iam factæ, *l. si constat*, 4. *C. de compensat. l. cum alter* 11. *ff. eodem*, Ias. *in l. quidem 20. sub num. 6. vers. 6. notabiliter limita*, & ibi Alciat. *num. 9. ff. si cert. pet.* Fontanell. *de pact. nupt. claus. 6. gloss. 2. par. 6. num. 61.* Giurb. *de obseru. 106. num. 16. & seqq. par. 1.* Cost. *de ration. rat. quæst. 61. num. 1. & seqq.* Conciol. *alleg. 23. num. 39. cum duobus seqq.* Capic. Latr. *decis. 27. num. 39. & 40. lib. 1.* Rota *decis. 53. num. 5. par. 1. diuers. & coram Carillo decis. 274. num. 12.* Non repugnante Text. *in l. tutor. ff. de vsur.* neque attenta doctrina Gratian. *discept. 515. &* Ranucc. *allegat. in secunda decis. §. obiectum quia*, Text. *in l. tutor.* loquitur de particulari solutione non facta, sed oblata, Grat. loquitur contra communem, & est sibi contrarius, vt patet ex *discept. 749. num. 6.* & Ranuc. loquitur obiectiuè, & *vers. seq.* admittit contrariam opinionem, & plures allegat.

Non denique tertia, quod excessiua solutio prouenit ex mera, & libera voluntate debitorum spontè soluentium, quæ nocere non debet creditori excessum ignoranti, & bona fide recipienti cambia ad rationem conuentam; quia neutrum ex suppositis in facto concurrit; non quod debitores spontè soluerint, quia cambia pro rata scut. 839. fuerunt explicitè soluta metu mandatorum ad instantiam Ioannis ab A. C. relaxatorum, vt patet ex dicto secundo Instrumento cambij, & ex propria declaratione Ioannis, citato Sum. 4. Dec. 1671. *n. 2. & 6.* pro reliqua verò rata scut. 237. quamuis non appareant soluta vigore mandatorum, non inde sequitur, quod
10 fuerint spontè soluta, tum attenta præsumptione † iuris in hac materia, de qua per Bartol. *in d. l. si non sortem §. si quis falso ff. de cond. indeb.* Alex. *cons. 80. n. 22. & seqq. vol. 3.* Menoch. *cons. 300. n. 13. & 14. & præsumpt. 31 sub num. 11. lib. 3.* Turr. *de camb. disput. 3. q. 10. sub n. 80. vers. & hic in Domino*, Rota *in rec. decis. 301. num. 30. par. 5.* & in his terminis *decis. 69. num. 17. p. 9.*
11 Tum etiam perspecta obligatione camerali, † sub qua debitores erant adstricti, Rota *coram Bichio dec. 423. num. 19. &*
12 *post* Zacch. *de oblig. Camerali decis. 15. num. 6.* qui † proinde eo ipso quo sciebant se illius vigore statim posse compelli, dicuntur coactè soluisse, Buratt. *decis. 526. num. 5. cum alijs per Add. ad decis. 254. n. 349. par. 9.*

Nec minus quod creditor ignoranter, & bona fide cambia excessiua exegerit, quia dum ipsemet illa calculauit, & exegit non quidem ad rationem conuentam, vt supponitur in *secund. decis. §. fin.* sed ad rationem scutor. 10. 12. 14. & vltra pro quolibet centenario, & anno, vt patet ex dicta relatione Periti, & ne possit de excessu redargui nullam certam in receptis summam expressit, sed indefinitè se satisfactum esse
13 dixit de cambijs decursis † vsque ad illum diem, quorum quantitatem postea declarauit mediante grauatoria. Inde remouetur quæcumque illius bona fides, & ignorantia, quæ in tali facto, non rectè prætenditur ad Text. *in l. quamquam ff. ad Velleian. cum alijs per* Rot. *decis. 111. num. 8. par. 8. recent.* minusque in proposito suffragatur, vt per Text. *in l. cum quidem 30. §. suum hæredem ff. de acqu. hæred.* docent *in terminis* Merlin. *de pign. lib. 5. q. 6. n. 15.* Capic. Latr. *decis. 25. n. 40. lib. 1. &* Rot. *decis. 409. n. 33. & 34. p. 9. recent.*

Corruentibus autem præmissis nil facit repetitum obiectum, quod debitores assumpserint in se onus cambiandi verbis amplissimis ibi, *per quasuis ferias, plateas, mundi partes nundinas necessarias, & opportunas Italiæ, & extra, & in qualibet mundi parte*. Vnde inferebatur, quod in præsenti excessiua solutio non possit dici probata, dum Peritus in sua
14 relatione non habuit rationem de † omnibus nundinis, & plateis, solaque possibilitas, quod summa soluta fuerit debita, sufficit ad repellendos actores in iudicio repetitionis indebiti, ad tradit per Rot. *coram Coccin. decis. 94. num. 2. & in rec. decis. 74. num. 10. par. 9.* præter responsiones datas in *prima decis.* obiectum euitatur ex pluribus. Et primo ex pacto explicito inter partes inito, quod fructus non deberent solui, nisi ad rationem septem pro quolibet centenario, & anno, etiamsi cambia, & recambia ad maiorem summam ascenderent, sin minus ad eam quantitatem, quam verè producerent. Vndè quidquid vltra hanc rationem fuit vt suprà exactum non potest ab euidenti excessu saluari.

Secundò ex inuerisimilitudine quod debitores habentes facultatem, & electionem cambiandi voluissent eligere, & assumere onus cambiandi per plateas, † vel per nundinas 15
extra Italiam ad sese grauandum maioribus vsuris contra Text. *in l. Tutor, qui repertorium §. si post vers. ex cæteris*, ibi, *& si quæ aliæ leuiores in Prouincia frequentantur, ff. de administ. tut.* quem in simili expendit Rot. *coram Buratt. decis. 130. num. 6. & 8.* Merend. *contr. iur. lib. 23. c. 26. n. 3.* Roderic. *de ann. reddit. lib. 3. quæst. 10. num. 4. &* Rota *diuers. decis. 742. n. 3. & 4. p. 1.* Qua inuerisimilitudine perspecta, excessiua solutio satis probata remanet, quia dum illa facta fuit loco damnorum, & interesse ob literas, seu dispaccia non transmissa ad nundinas, vt declarauit ipsemet creditor Sum. responsionis debitorum *prima decis. n. 2.* † vtique illa tantum regulari debebat 16
ad normam cambiorum nundinalium, quæ in Vrbe frequentantur, prout calculauit Peritus, & in his casibus semper seruari solet per Rot. *decis. 160. num. 11. & seq. & decis. 199. in princip. & num. 2. decis. 256. num. 8. & decis. 338. num. 5. & 6. p. 10. decis. 141. num. 17. & 20. par. 11.* & apud Salgad. *in labyrint. cred. decis. 4. num. 4.*

Tertiò denique ex coacta solutione facta à debitoribus, vt supra probatum est, qua stante cessat præsumptio possibilitatis, quod summa fuerit debita, & creditori, qui coactè exegit incumbit onus plenè, & concludenter probandi, quod cambia fuerint in ea quantitate, in qua vltra placitum, † vt 17
supra fructus cambiorum nundinalium fuerunt exacta iuxta distinctionem, quam post alios sequitur Rota *Ianuen. dec. 3. num. 10. ante med. & dec. 103. n. 9. vers. nec obstare, &* Rot. *coram Bich. decis. 191. à num. 13. vsque ad 17. & dec. 306. num. 9. 19. & seqq. & dec. 423. n. 17. & seqq.*

Talem autem probationem frustra ipse conabatur deducere ex pacto, quod è lapso primo biennio, & non restituta sorte deberent currere cambia platealia, quia ad hunc effectum requirebatur ex eodem pacto interpellatio ex parte creditori, vel domi dimissa copia, vel per contradictas, & tamen in præsenti neutra concurrit; de positiua enim nullibi constat. Præsumpta vero non benè deducitur vel ex dicta solutione cambiorum ad maiorem summam, quam nundinalium, vel ex literculis à Bernardino fideiussore primi cambij conscriptis Ioanni creditori. † Quia 18
dum solutio non fuit spontanea, sed coacta, vt dictum est supra non potest in ea vllum constitui fundamentum, vt in proposito declarat Rota *coram Pænia dec. 1237. num. 12. ibi: & spontè fructus soluerit*; & post Bonaden. *collect. legal. decis. 55. num. 9.* etiamsi ex parte debitorum in actu solutionis non interuenerit protestatio, † quæ non est necessaria, quando pro- 19
ut hic constat solutionem fuisse coactè factam, Gratian. *discept. 113. num. 12.* Rota *post Cenc. de cens. dec. 266. num. 8. & coram Bichio dec. 306. num. 24. & 26.*

Literulæ verò Bernardini fideiussoris non solum talem interpellationem non præseferunt, sed potius illam excludunt, vt patet ex earum lectura. Et in omnem casum, interpellatio facta Bernardino fideiussori non potuisset præiudicare Fabritio, & alijs condebitoribus, † quibus ex pacto facienda 20
erat, Burat. *dec. 119. num. 9. & dec. 600. num. 7.* Quod benè agnoscentes ijdem Scribentes pro Ioanne nunquam curarunt has literulas in actis produci, minusque recognosci citata parte, prout debebant, si volebant illis vti ad probandum, iuxta vulgatam regulam, quod ea, quæ non sunt de actis non dicuntur de hoc mundo.

Ex quibus deficiente interpellatione ex pacto requisita, cessat prætensio cambiorum platealium, † & solutio remanet 21
euidenter excessiua, & indebita, vt in his terminis dixit Rota *coram Bichio d. decis. 480. num. 34. & in rec. dec. 161. num. 14. par. 13.* itaut meritò qualibet vice id, † quod supra debitum 22
solutum est ad statim proportionabiliter cesserit in extinctionem sortis, Giurba *d. obseruat. 106. num. 27. par. 1.* Olea *de cession. iur. d. tit. 6. quæst. 10. à num. 36. cum seqq.* Merlin. *de pignor. lib. 5. quæst. 45. num. 80.* Rota *decis. 53. num. 4. par. 1. diuers. & coram Bichio d. decis. 151. num. 20. & 21. & 201. num. 1. 11. & 21.* Qui omnes loquuntur de imputatione facienda singulis mensibus, & annis, cum alijs auctoritatibus supra, & in prima decis. allegatis. Quam propterea Domini confirmarunt, vtraque &c.

R. P.

R. P. D. BOVRLEMONT.

Bononien. Censuum.

Veneris 17. Martij 1673.

ARGVMENTVM.

Sola materia versionis pecuniarum census à minore contracti in hac decisione tractatur, quæ quia contra eundem minorem improbata remansit, pro illius absolutione deciditur, reseruata actione creditori, vel contra depositarium, vel contra alios, quibus magis sibi poterat esse consultum.

SVMMARIVM.

1 *Restitutio in integrum sine læsione non conceditur.*
2 *Versio pecuniarum census à minore contracti à quo probari debeat.*
3 *Forma decreti iudicis, & licentiæ contrahendi, minori concessæ non adimpleta, nec decretum interpositum, nec licentia dicitur concessa.*
4 *Creditor census à minore sub certa forma contracti, ipse versionem probare tenetur.*
5 *Libri tutelares non probant debitum pupilli, si forma statuti in illis requisita non fuerit seruata.*
6 *Liber tutelaris non probat solutionem debiti pupilli, si illud fuerit maximæ quantitatis.*
7 *Verba* pagati al tale per darli al tale *probant quidem ita fuisse dictum, non autem ita fuisse factum.*
8 *Relationem habens puta ad librum, vel scripturam non magis probat quam illud, ad quod habita est relatio.*
9 *Versio vt non dicatur probata, sufficit quod ex alijs pecunijs solutio fieri potuisset.*
10 *Solutionem notabilis summæ maximè ad alium spectantis, nemo sine quietantia facere voluisse præsumitur.*
11 *Versio ex sola incertitudine excluditur.*
12 *Minor debitor, vbi non probatur versio pecuniarum, agit potius de damno vitando, quam de lucro captando.*
13 *Creditor minoris, qui ex illius pecunia non sit effectus locupletior, contra quem agere debeat.*
14 *Depositum inseruit emptori pro securitate, & indemnitate.*

DECISIO LXIV.

SAcra Rota * bis respondit pro re iudicata super nullitate
censuum venditorum à Vincentio minore Assumptis
SS. Naboris, & Felicis ex defectu versionis pecuniarum iu-
stificandæ ab emptoribus in causam expressam dissolutionis
æris alieni; sed præsentata mihi ad instantiam eorundem em-
ptorum commissione cum clausula de restitutione in inte-
grum sine præiudicio rei iudicatæ, transportatisque actis du-
bium proposui: An constet de causis restitutionis in inte-
grum, quod fuit negatiuè resolutum, ex quo non concurrit
1 læsio, † sine qua restitutio non conceditur, Rota *decis. 81.
n. 1. & decis. 130. n. 3. & decis. 428. n. 2. p. 14. recent.*
Et quamuis irriti declarati fuerint census à minore impo-
siti ex defectu versionis, non autem solemnitatum, quarum
omnes interuenisse supponuntur, & quo in casu negatiuam
2 versionis probandam esse à minore † distinguendo inter
contractum validum ex concursu solemnitatum, & nullum
ex eorum defectu dixit Rota *in recent. decis. 138. n. 6. & 7. p. 13.
coram Durano decis. 18. n. 28. 29. 31.*
Nihilominus dixerunt DD. læsionem non concurrere re-
ferendo hoc onus emptoribus, quia cùm Anziani, & Vexilli-
feri Iustitiæ, ac Tribuni Plebis Populi Bononiæ, licentiam
pro emptione, & venditione horum censuum fuerunt im-
pertiti, Iudexque suum decretum interposuerit sub certa,
& formali conditione: *dummodo omnes pecuniæ erogentur in
extinctionem æris alieni, nec aliter, nec alio modo*; ad hoc,
vt fomento licentiæ, & decreti iuuari potuissent emptores
tenebantur hanc conditionem formaliter implere, aliàs nec
3 licentia concessa, † nec decretum interpositum dici possunt,
vt pluribus firmat *decisio causæ coram Reuerendiss. D. meo De-
cano prima Februarij 1666. §. duplici autem, vers. & quidem cum
clausula, & coram Reuerendiss. Ottalora 9. Maij 1667. sub §. 1.*

& per consequens ipsis deficientibus, census dici nequeunt
validi ex concursu omnium solemnitatum, vt supponitur in
obiecto, sed potius nulli, quo casu propter d. certam for-
mam † munus erat emptorum versionem iustificare, vt di- 4
xit Rota *decis. 41. n. 15. cum seq. p. 10. rec. & in Romana fideicom-
missi prima Iulij 1669. §. quoniam responsio coram Reuerendiss.
P. D. Emerix.*
Nec versionem iustificarunt Assumpti quoad libras 700.
in causam dotis duarum Sororum Vincentij impositoris, ex
libris tutelaribus eiusdem Vincentij, & ex alijs Castelli De-
positarij Assumptorum, quia vltra quod de legalitate libro-
rum tutelarium, iterum dubitarunt Domini, ex quo non
constat, quod Tutores rationem reddiderint, fuerintque sub-
scriptæ, & approbatæ partitæ à duobus agnatis adulti, quod-
que fuerint ijdem libri in Archiuio Ciuitatis consignati, † 5
iuxtà formam statutorum, quibus deficientibus non probare
dixit Rota *decis. 498. num. 3. par. 4. recent. cum alijs in decis. Re-
uerendiss. Decani prima Februarij 1666. §. quæ tamen probatio,*
quinimò etiam his qualitatibus concurrentibus † ex eis 6
iustificari non posse solutionem tam magnæ quantitatis, se-
quendo distinctionem relatam per Adden. *ad Gregor. decis.
475. sub num. 11. firmat prædicta decis. Reuerendiss. Decani
in §. eodem.*
Dixerunt Domini, quod cum in dicto libro prætensæ so-
lutionis adnotatæ fuerint relatiuè ad libros Castelli, & in
istis non asserantur factæ viris dd. Sororum, sed quoad libras
5000. Ciro Marescotto asserenti, *Per darli al Signor Conte
Andrea Ghisileri per dote della Signora Cristina sua moglie*, † 7
quæ assertio solum probat, quod ita dixit, non autem quod
ita factum fuerit, vt firmant adducti à *Reuerendiss. D. Decano
in d. decis. 1666. §. ex libris autem*, vtique liber tutelaris non
magis probare potest libro Castelli † ad quem habita est re- 8
latio, qui ex prædictis nihil probat, vt in *eadem decis. firmatur
§. quæ tamen probatio, vers. tum demum quia.*
Non obstante quietantia de integra dote facta à marito
Cristinæ Vincentio Cognato, quia depositarius Assumpto-
rum soluit Ciro Marescotto prædictam quantitatem de ann.
1632. quietantia verò facta fuit de anno 1651. absque vlla ex-
pressione, vnde proueniant pecuniæ, imò cum relatione ad
scripturas nunquam exhibitas; vnde cùm Vincentius satis
diues potuerit in hoc temporis interuallo, aut de proprio, aut
ex alijs pecunijs, quàm de illis ad censum susceptis soluere, † 9
hoc sufficit, vt non dicatur probata versio in causam expres-
sam, vt dixit Rota *decis. 443. n. 11. & seq. par. 13. recent. adducta
in decis. Reuerendiss. Decani prima Februarij 1666. §. & quam-
uis*, in qua vlterius ponderatur inuerisimilitudo, quod Cirus
Marescottus soluere voluerit † adeo notabilem pecuniarum 10
quantitatem ad minorem spectantem sine quietantia, ex
Merlin. *decis. 198. num. 1. & bon. memor. Celso decisione 184.
num. 8.*
Sicuti in eisdem libris Castelli Depositarij asseruntur so-
lutæ lib. 2000. de ordine eiusdem Ciri Marescotti Petro de
Nigris sine aliqua expressione; in libris verò tutelaribus Vin-
centij enunciantur solutæ Comiti de Bonfiolis viro Lucretiæ
alterius Sororis Vincentij mediante apocha dicti Castelli;
vnde cum solutio Petro de Nigris facta fuerit 5. Februarij
1633. à Castello, prout adnotauit in suis libris, apocha eius-
dem Castelli adnotata in libris Vincentij vtpotè superuenta
quatriduo post factam solutionem Petro de Nigris, aut non
fuit sortita effectum, aut ex alijs pecunijs, quam de illis ad
censum susceptis, & consumptis fuit satisfacta, † quæ sola 11
incertitudo versionem excludit, prout respondit *decis. Reue-
rend. Decani prima Februarij 1666. §. quo verò.*
Versione igitur ab Assumptis creditoribus probanda nul-
latenus iustificata, cessat motiuum, quod Vincentius agat de
lucro captando, quia potius agit de damno vitando, † dum 12
non probatur, quod pecuniæ ad censum susceptæ ad illius
manus peruenerint, seu quod ex illis fuerit effectus locu-
pletior, † qua de re eidem remanet actio, aut contra Cirum 13
Depositarium, aut contra Curatorem, seù contra rem ip-
sam ex causa censuum huiusmodi subhastatam, & delibe-
ratam, vt dicit Textus *in leg. magis puto 5. §. si pupillus
col. vltim. vers. manet actio ff. de rebus eorum qui sub tutel.* Pro-
ut Assumptis, qui cum eo contraxerunt erit sufficienter con-
sultum, quatenus velint agere contra Cirum Marescot-
tum penes quem depositatæ asseruntur huiusmodi pecunia-
rum quantitates cum hoc onere extinguendi debita Vincen-
tij, vel contra illius hæredes, dum informantes pro eis fa-
tentur fuisse hominem diligentissimum; depositum † enim 14
inseruit emptori pro eius securitate, & indemnitate, vt dixit
Rota *decis. 110. n. 38. par. 12. recent.*

Reliqua vti parum subsistentia fuerunt per DD. reiecta. Et ità vtraque & &c.

R. P. D. VICECOMITE.

Calaguritana Præeminentiarum.

Veneris 17. Martij 1673.

ARGVMENTVM.

Non solam denegationem remissoriæ continet hæc Decisio ex capite recursus habiti ad Iudices laicos; sed in ea declaratur etiam quatenus illi pro tuitione propriæ possessionis permittendi sint, eo nempè casu, quo quis eos adiuuisset vti priuatos, & pro sola assistentia, ad effectum exequendi sententiam Iudicis ecclesiastici; secus autem ad impediendum liberum exercitium iurisdictionis Ordinarij, eumque cogendum appellationem admittere, quia tunc ab excommunicatione saluari non possunt.

SVMMARIVM.

1 *Probatio probationem non excludit, nec probationes angustiari debent.*
2 *Articuli vnius releuantia sufficit vt super omnibus concedatur examen, vel remissoria.*
3 *Remissoria denegatur ei, qui habuit recursus ad Iudices laicos.*
4 *Recurrens ad iudices laicos incidit in excommunicationem comminatam à sacris canonibus, & præcipuè per Bullam in Cœna Domini.*
5 *Recurrens ad iudices laicos repellendus est à limine iudicij, & num. 12.*
6 *Recursus ad iudices laicos an possit amplius opponi ab eo, qui passus est discuti negotium principale, & super illo sententiam obtinuit. vid. numero seqq.*
7 *Attentatis tacitè renunciasse dicitur qui patitur discuti merita causæ, & super eis etiam sententiam reportauit.*
8 *Attentata potest reuocare iudex ex suo officio nobili etiam si partes illi renunciassent.*
9 *Excommunicationis absolutio non pendet nec à voluntate, nec à potestate partium.*
Recursus ad iudices laicos potest reuocare iudex ex suo officio nobili, quamuis adsit renunciatio partis num. 9. & supra à num. 6.
10 *Recursus ad iudices laicos habere potest Reus, & possessor pro tuenda sua possessione, & quando, num. seqq.*
11 *Recursus ad iudices laicos haberi possunt pro exequenda sententia à iudice ecclesiastico obtenta.*
12 *Recursus ad iudices laicos pro impedienda iurisdictione ordinarij, eumque cogendum appellationem admittere ab excomunicatione saluari non possunt & sup. sub num. 2.*
13 *Doctores tenentes quod pro tuenda possessione possit recurri ad iudices laicos, non tantum vti priuatos pro assistentia, sed vti iudices reprobantur, & sup. sub num. 10.*

DECISIO LXVI.

DVm hæc Causa in præcedenti instantia agitaretur coram R.P.D. meo Bourlemont fuerunt per Ioannē producti quindecim articuli, super quibus intendens nouos inducere Testes, institit pro Remissoria ad effectum illos in partibus examinandi, quæ tamen illi fuit denegata, eo quia materia articulata visa fuit Dominis vel penitus irreleuans, vel eadem, super qua præcedenter, & coram Ordinario recepti fuerunt septuaginta quatuor Testes, vel de directo illi contraria, ac etiam quia instantia vtpote facta in limine causam expediendi, non erat prorsus à suspicione calumniæ immunis, & prout latissimè, & singillatim ostensum fuit in Decisione eiusdem R. P. D. mei Bourlemont sub die prima Iulij anni præteriti.

Quibus tamen non attentis repetitæ per eundem Ioannem coram me eidem instantiæ indulgentiores Domini inclinassent moti rationibus, & regulis in similibus obseruari solitis, videlicet quod probationes non sunt angustiandæ, quod pro-
1 batio probationem excludere non debet, † sed partes Iudicis sunt perpendere quænam alteri præponderet, & quod qualis qualis releuantia vnius articuli sufficit, † ad hoc, vt Remis- 2
soria super omnibus concedi debeat, vt singillatim tradunt *decisiones 784. num. 3. coram Merlino in recent. 677. num. primo cum sequen. parte prima coram bonæ memoriæ Cardinali Celso decis. 303. num. 6.* & aliæ *in Hispalen. Decimarum 30. Ianuarij proximè præteriti coram me*, & quotidiè in alijs.

Verum cum oppositi fuerint recursus per eundem Ioannem habiti ad Iudicis laicos, obtinendo ab illis prouisiones, quibus Ordinarius coactus fuit appellationi per eundem recurrentem interpositæ, & præcedenter reiectæ deferre, nec non tumbam amotam reponere, † dictum fuit non solum es- 3
se denegandam Remissoriam, sed ipsam Audientiam, & tamquam incursum in censuris à Sacris Canonibus, & Apostolicis Constitutionibus, † & præcipuè per Bullam in Cœna 4
Domini comminatis, esse à limine iudicij † repellendum, 5
vt dixit Rota *decisione 337. per totam post Phoebium de manutentione*.

Nil releuante quod altera Pars post dictos recursus † passa 6
fuerit ad vlteriora in negotio principali procedi, obtinendo ab hoc Sacro Tribunali post binas decisiones etiam sententiam fauorabilem, absque eo, quod de dictis recursibus verbum fecerit, ex quibus videbatur inferri ad tacitam renunciationem, itaut super illis non sit amplius † audienda, vt de 7
attentatis Lancellott. *parte 2. cap. 4. limit. 15. num. 24. & sequen.* Rota *coram Pœnia decis. 1243. in fine*, quia prædicta procedunt quoad interesse partis, cui ipsa potest renunciare, † at 8
non respectu Iudicis, qui ex suo officio nobili potest illa reuocare, Lancellott. *præcitat. limitat. 15. num. 29.* Rota *coram Sanctæ memoriæ* Gregor. *decis. 465. num.* 10. & multò minus in similibus recursibus, per quos incurritur excommunicatio, † cuius absolutio non pendent, nec à potestate, nec à volun- 9
tate Partis.

Et quamuis Ioannes esset Reus, & Possessor, † non ideò 10
potuit sub prætextu tuendæ propriæ possessionis ad laicos licitè recurrere ex Rota *coram Achill. decis. 36. de appellat. coram Seraphin. Decis.* 1003. *num. primo coram Pœnia decis. 462. num. 2. & sequen.* & ex alijs, quia ad summum excusari posset si Iudices laicos adiuuisset pro obtinenda ab ipsis tamquam priuatis assistentia, & ad effectum exequendi sententiam Iudicis ecclesiastici ad suis fauorem obtentam, † in quibus ter- 11
minis loquuntur, & intelligendæ sunt præcitatæ decisiones; Verùm cum adiuerit laicos ad effectum impediendi Ordinario liberum propriæ iurisdictionis exercitium, immunitatem Ecclesiæ violando † nullatenus excusari, nec audiri debet, 12
vt *coram Pœnia decis. 480. & 484. per totas*, in quibus explicantur præcitatæ decisiones in contrarium allegatæ, † & 13
contrarium tenentes reprobantur, & cum ijsdem *Pœniæ decisionibus* transit Rota *in Calaguritana Beneficij cor. Sacrato impressa penes* Marchesan. *de commiss. parte tertia fol.* 101.

Et ita decisum, vtraque Parte informante &c.

Plures Decisiones in hac Causa factæ sunt super negotio principali, quæ omnes adnotatæ reperiuntur in calce decis. 210. par. 15. recent. vbi etiam decis. 212. non autem 211. vt in ea dicitur, in eadem causa emanauit.

R. P. D. RONDININO.

Romana residui Dotis.

Veneris 17. Martij 1673.

ARGVMENTVM.

Obligationem fratris minoris pro dotanda sorore non substineri deciditur, tùm quia sine solemnitatibus facta est, tùm etiam quia sine vlla causa ad eam fuerat deuentum, vt proindè neque subsistere possit transactio super ea celebrata, quamuis ab opinione vnius Doctoris illa saluari prætenderetur, cum eadem transactio inita fuisset in Vrbe, vbi opinio contraria communiter practicatur.

SVMMARIVM.

1 *Minor sine solemnitatibus non obligatur pro dote nulla subsistente causa dotandi.*

2 Fra-

2 *Frater hæres patris tenetur dotare sororem.*
3 *Legatum dotis factum à Patruo in fauorem neptis quatenus intelligatur pro eximenda Patre ab illius dotatione.*
4 *Mulier per donationem consequutam à Patruo ex* Statuto Vrbis lib. 1. c. 146. *ab omnium successione excluditur.*
5 *Dos præsumitur congrua donec contrarium fuerit probatum.*
6 *Dos congrua esse iudicatur ex illius constitutione facta à patre suis proprijs filiabus.*
7 *Scriptura contra ea vtentem plenè probat.*
8 *Enunciatiua probat contra illum qui enunciante scriptura vtitur.*
9 *Scriptura impugnata quis vti potest, si illa fuerit in dubium reuocata.*
10 *Impugnans actum ab altera parte non acceptatum, adhuc eo vti non prohibetur.*
11 *Euersio fideicommissi non leue præbet collusionis argumentum, quod ad supplantandos fideicommissarios facta sit.*
12 *Priuilegium* Auth. res, quæ C. comm. de legatis *est subsidiarium, quatenus mulier ex bonis proprijs dotari non possit, & vid. num. seq.*
14 *Transactionem ad inducendam non sufficit opinio vnius Doctoris, vbi communis est in contrarium, & practicatur in loco transactionis, & num. seqq.*
15 *Transactio fieri non potest si lis adhuc sub iudice est, & super euaderat votum Rotæ transactioni contrarium.*
16 *Decisio quæ loquitur solum incidenter pro opinione Rotæ non attenditur, sed tantum illa, quæ resolutiuè procedit.*
17 *Donatio facta cum onere dotandi, & pacto reuersiuo ad fauorem illius, quæ dotari debuerat non amplius obligat si casus reuersionis euenerit, & num. seqq.*
18 *Onus correspectiuè dotationi in donatione adiectum corruit ipsa donatione resoluta.*
19 *Bona integra si quis habuit, non potest prætendere onus in illis ad sui fauorem iniunctum, & quare.*
20 *Transactio fieri non potest super prætensione in litem numquam deducta, & num. seqq.*
21 *Contractus non comprehendit illud, quod in eo expressum non est.*
22 *Transactio est stricti iuris, & comprehendit solum litteraliter expressa.*
23 *Transactio corruit si ex falsa causa facta, & fuerit etiam læsiua.*

DECISIO LXVI.

MAndatum A. C. Bulgarini pro residuo dotis Marchionissæ Serlupiæ de Torres contra bona hæreditaria Georgij Serlupij fratris exequutioni demandandum non esse Domini iterum responderunt, innixi rationibus decisionum in causa emanatarum die 17. Februarij 1668. coram Eminentiss. Cerro * & 30. Maij præteriti coram me.

Cum enim Maria congruam dotem in scutis 25000. habuisset, vt deducitur in 1. *decis. §. dotem*, & in *secunda*, *§. cum enim*, non tenebatur Gregorius frater augere dotem in alijs
1 scutis 10. mil. † ideoque illius obligatio in minori ætate facta, nulla subsistente causa, irrita fuit resistente Statuto *Vrbis lib. 1. c. 151.* vt probat *prima decisio §. quatenus verò, & secunda §. ex his autem.*

Si enim obligatio deducatur ex eo, quod fuerit hæres patris,
2 † ideoque ad dotem sororis teneatur iam de iure communi
in *l. fin. C. de dotis promiss.* quam ex municipali *Vrbis lib. 1. cap.* 145. vtrique obligationi satisfactum dicebatur ex scutis decem mille à Hieronymo patruo d. Marchionissæ Mariæ legatis, ac in d. Summa scutorum 25. mil. comprehensis, quidquid sit de legato auiæ maternæ relato in Summ. hodierno Mariæ *num. vnic.* ac de assignatione matris in capitulis matrimonialibus facta, quod legatum patrui expressè factum fuit pro eximendo Philippo fratre, ac respectiuè patre Mariæ ab onere dotandi, vt ex eius verbis Summ. de Serlupis *num. 1.* ibi: *& detti legati s'intendino compresi in ogni promissione di do-*
3 *te, che facesse d. mio herede per la detta Maria Anna*, † quo
casu clara est mens legantis, vt legatum acquiratur Mariæ mediante persona patris, & in omni constitutione à patre, vel eius hærede facta includatur, ideoque retorquentur Text. *in l. 5. §. si quis certam ff. de iure dotium DD. in l. qui aliena §. interdum ff. de acquir. rer. domin. & in l. quæsitum de leg. 3.* Alex. *cons. 138. vol. 5.* Menoch. *cons. 183. à n. 11.* Nat. *cons. 163. sub num. 9. & seqq.* Peregr. *de fideic. art. 37. num. 21. & seqq.* Barz. *decis. 102. à num. 11. cum alijs per* Merlin. *de legit. lib. 2. tit 2. q. 8. & 9.* Michal. *de fratr. p. 5. c. 39. num. 1. & per tot.* Mangil. *de imput. q. 24.* Boss. *de dote cap. 3. sub num. 92.* Rota *in recent. p. 6. decis. 145. & decis. 146. & in Roman. dotis 12. Februarij 1666. §. minus officit, & seq. coram Illustrissimo D. Ottalora Præside Granat.*

Quinimò cum dos proueniat à patruo, qui est vna ex personis à Statuto *Vrbis d. cap. 146. lib. 1.* contemplatis † ab om- 4
nium successione mulier excluditur ex ratione Text. *in leg. item veniunt 12. §. à quo ff. de petit. hæred.* Roland. *cons. 24. vol. 4.* Brun. *de stat. exclus. fœmin. art. 9. num. 37.* & præter adductos in præterita *decis. §. ideoque coram me*, Rota *in rec. dec. 110. num. 21. par. 7. & par. 13. decis. 159. num. 2. & num. 26.* in contrarium adductæ.

Quæ dos non solùm congrua præsumitur, † quousque 5
contrarium probetur, ad Text. *in l. cum de indebito 25. ff. de prob.* Gabr. *cons. 20. num. 68. volum. 2.* Bald. *nouell. de dote par. 6. priuil. 45. sub num. 2.* Rota *coram Royas decis. 117. num. 23. & 193.*
num. 1. & 2. sed & congrua probatur tam ex eo, † quod si- 6
milem quantitatem dotis in scutis 10. mil. filiabus Ioan. Philippus pater taxauerat in Summ. de Serlupis positionis *coram Eminentissimo Cerro num. 6.* refert eadem *decis. 10. §. dotem*, quam ex eo, quod vt obseruat *postrema decisio coram me §. præsertim, & prima coram Eminentiss. Cerro §. fin.* bona hæreditaria si quæ sunt absorbentur à debitis, vel nulla potiùs supersunt, cum omnia sint supposita fideicommissis ascendentium, & aliorum ex confessione ipsius Gregorij emana-
ta in apocha assignationis factæ † Mariæ, quæ contra ip- 7
sam ea vtentem probat *ad* Text. *in l. cum pactum 9. C. de liber. causa.* Salicet. *in l. comparationes sub num. 13. C. de fide instrum.* Dec. *in cap. cum venerabilis 90. de except.* etiam si ver-
semur † in enunciatiuis iuxtà *cons.* Ruini 141. *num. 13. vol. 3.* 8
Crauett. *cons. 134. num. 8.* Rota *coram Buratt. decis. 622. num. 3. & coram Bichio decis. 203. num. 6.* quamuis Serlupij illam impugnent, quia adhuc non prohibentur adducere confessio-
nem in ea emanatam, † quam Maria non solum reuocat in 9
dubium, quo casu cessat ratio Text. *in cap. ex eo 38. de regul. iur. in 6.* deducta per Surd. *cons. 151. num. 93.* vt quis non pro-
hibetur vti actu † impugnato, dum & altera pars impu- 10
gnationem non acceptat, ad not. *per glos. in cap. cum venissent de eo, qui mittit in possess.* Ruin. *cons. 21. num. 6. volumn. 1.* Cephal. *cons. 150. sub num. 42.* Rota *in recent. par. 4. tom. 3. decis. 602. num. 6. & 7.* Quinimò illius veritatem fassa fuit, dum in ipso actu recepit in solutum Casale fideicommissarium immediatè post transactionem cum dicto supposito non existentiæ bonorum liberorum, quamuis quatuor mensium
tempus à Gregorio permissum fuisset, † ex qua fideicom- 11
missi euersionem non leue collusionis argumentum pro supplantandis fideicommissarijs vocatis, cum iam Gregorius spe prolis destitutus esset, desumpsit Rota *in prima decis. coram Eminentiss. Cerro §. fin.* & in simili *coram Peutinger. decis. 484. num. 15.*

Si verò consideretur Gregorius fideicommissariorum bo-
norum possessor, multo minus ad augmentum huius dotis 12
tenebatur, cùm remedium † *Authent. res quæ C. Commun. de legat.* sit subsidiarium, quatenùs aliundè mulier ex bonis proprijs dotata non fuerit, vt ex consensu omnium ferè scribentium, ac Tribunalium iudicio probauit postrema *decisio coram me, si verò, & §. seq.* vbi inconcussa Rotæ sententia, quam præter decisiones ibi adductas sequuta quoque est in *recent. par. 5. decis. 64. & par. 10. decis. 125. num. 3. coram Peuting. decis. 19. n. 1. & coram Arguelles decis. 16. num. 47. & in Romana census 15. Iunij 1661. coram Card. Vicecom. & in Foroliuien. Fideicomm. 10. Decembris 1679. §. Denique ad fin. coram R. P. D. meo Priolo*, quidquid in contrarium adducant *decis. Bich. 80. num. 16. et seq. et* Rom. *dotis de Cassarellis coram Verosp. et coram Illustrissimo Præside Granaten.* quæ loquuntur in diuerso casu bonorum liberorum, *et in Romana dotis 17. Februarij proximè præteriti §. nulla habita coram me.*

Itaut sola opinio † Fusarij *cons. 7. et in tract. de substit. q. 521.*
num. 144 et seqq. quam nouissimè sequitur Boss. *de dote cap. 7.* 13
num. 16. et cap. 26. num. 128. ab omnibus damnata, & in Curia, in qua transactio facta est, semper reiecta, vt inde clarissima fuisset resolutio causæ, sicut apta non erat ad causandam talem probabilitatem, vt transigi possit, ac tanti illius reprobati authoris dictum emendum esset, quidquid sit in casu, in quo tam clara non esset vna sententia, vt aliam penè improbabilem redderet, neque versaremur in Curia, in qua Rota † contrarium semper iudicauit, quo casu procedere
possit sententia, vt opinio vnius Doctoris dubium redderet 14
litis euentum, & ideo ad transactionem sufficeret, aliàs super re clara nulla est transactio ad Text. *in l. 1. ff. de transact. et in l. Præses 7. illo eodem titulo*, Roman. *cons. 517. n. 18.* Crauett. *cons. 152. num. 10. & 11.* & in præcisis terminis probant Barbat. *in Clement. ne Romani in princip. vers. quod dicit esse*

verum de electi Rebuff. *in auth. habita*, *§. sextum consilij commodum*, *vers. limita primo*, *C. ne filius pro patre post tract. de priu. scholar. fol. 323. in fine*, Rota *in Rom. seu Ianuen. hæreditatis 23. Iun. 1670. coram R. P. D. meo Vicecom. §. non obstante*, & in fortioribus terminis in casu scilicet, in quo non aderant senten-
15 tiæ, & res iudicata, sed adhuc sub iudice lis erat, † vt stante voto Rotæ, partes non potuerint transigere, *in rec. par. 13. dec. 187. n. 32. & coram Bich. dec. 500. sub num. 34. vers. ex tribus.*

Ita pariter *decisio in Perusina dotis prima Iulij 1665. §. insuper, & §§. seqq. coram Eminentiss. Carpineo Prodatario*, quatenus *Fusarij* opinionem sequeretur, prout illam non sequi probat *decisio postrema coram me §. nulla habita*, *& in Foroliuien. Fideicommissi 5. Decembris 1672. § fin. coram R. P. D. meo Priolo*, adhuc tamen non obstaret, cùm incidenter tantum illam de-
16 ducat ad articuli potius notitiam, † quàm resolutionem, quo casu nemo nescire potest decisiones hoc casu attendendas non esse, sed tantùm in præsenti resolutione, quemadmodum sæpissimè Rota protestata est *in rec. par. 5. dec. 497. num. 78. coram Dunozet. iun. dec. 498. num. 3. & coram Bichio dec. 480. num. 30. & 35.* & in alijs.

Neque ad substinendam transactionem visum est referre, quod tunc temporis vigeret donatio facta à matre Gregorio cum obligatione soluendi integrum augumentum dotis Mariæ, Summ. eiusdem præteritæ positionis coram me *num. 5.* quia hæc erat adeo clara, vt nunquam in litem deducta fuerit, habeatque suum pactum resolutiuum in casu obitus Gregorij sine filijs, vt ad Mariam bona donata reuerterentur, pro-
17 ut reuersa fuerunt, ac si donatio facta non fuisset, † quo casu non intrat amplius obligatio dotandi, quasi sufficeret commodum fructuum donatorum, siue illi excesserint, siue non sufficerent, ad tradita per Surd. *de alim. tit. 9. quæst. 11. num. 8.
18 & seqq.* sed resoluta donatione, † corruit & onus correspectiuum dotationis, etsi Gregorius in vita vti donatarius soluisset d. residuum dotis Mariæ, ad quam, vt supra bona donata deuoluta fuerunt per obitum Gregorij sine filijs, & ha-
19 buisset illud minus ex ijsdem bonis, † quæ tamen ad eam integrè peruenerunt, ad tex. *in l. Alumnæ 30. §. Seia, & in l. filia 32. §. matri, ff. de alim. leg.* Bal. *in l. petens num. 49. C. de pact.* Dec. *cons. 32. num. 116. vol. 2.* Crauett. *cons. 449. num. 19.* Rot. *coram Caual. dec. 84. num. 3. coram Ninot dec. 26. num. 4. & in Papien. pecuniaria 9. Maij 1672. §. & in hoc coram me*, & respondet pariter postrema *decisio coram me §. si verò.*
20 Ideoque hæc prætensi nunquam deducta fuit, † ac consequenter super ea transigi non potuit, vt respondet *eadem decis. §. fin.* cuius vis non consistit in eo, quod iudex super in ea non expressis decretum interponere non posset, cum Grego-
21 rius tempore transactionis esset maior, † sed in eo, quod non expressa non continentur in contractu, Thom. *dec. 201. num. 114.* Cirial. *contr. 43. num. 51.* Rot. *coram Merlin. dec. 575. num.
22 11. & 12.* præsertim transactionis, † quæ veluti stricti iuris non extenditur ad ea, quæ in litem deducta non fuerint, & literaliter expressa non sunt, ad Text. *in l. si de vera 31. C. de transact. & in l. emptor 48. §. Lucius Titius ff. de pact.* Rom. *in l. damni, §. is qui ff. de damn. infect.* Berous *cons. 159. num. 41. vol. 2.* Capic. Galeott. *lib. primo contr. 40. à num. 8.* Rota *coram Pænia dec. 622. num. 3. & 1026. num. 4. coram Coccino dec. 1024. nu. 5. coram Bichio decis. 492. à num. 18. & coram Arguell. dec. 51. à num. 3. & coram Zarate dec. 198. & 110. num. 4.*

Ex quibus consequebatur transactionem corruere non so-
23 lum ex falsa causa, qua facta fuit, † sed etiam ex læsione deducta in *decis. Eminentiss. Cerri §. læsio, & in præcitata decis. coram me §. ex qua pariter.*

Et ità vtraque &c.

Præcedens huius Causæ decisio est impressa parte 17. rec. ibi in ordine 331. cuius in calce alia, & prima similiter adnotata est.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Camerinen. Fideicommissi.

Veneris 17. Martij 1673.

A R G V M E N T V M.

Conditio *si sine filijs*, quæ regulariter etiam fœminas comprehendit, non ideo de solis masculis intelligitur, quia Testator in alia substitutione de ijsdem masculis intellexit, idque etiam expressit per dictionem reperitiuã, *vt supra*; quia cũ substitutiones essent diuersæ, dictaq; dictio *vt supra* ad alias qualitates commodè potuisset referri, nullam repetitionem induci deciditur, maximè quia nec aderat ratio conseruandæ agnationis, nec digressus ad plures gradus substitutionum.

S V M M A R I V M.

1 *Rem iudicatam impedit iniustitia sententiarum etiam non notoria.*
2 *Fœmina facit deficere conditionem si sine filijs & substitutos excludit, & vid. num. seqq.*
3 *Plus quandoque censetur dictum, quam scriptum.*
4 *Substitutio*, & si omnes decesserint sine filijs *adiecta post substitutionem reciprocam, intelligitur, etsi vltimus decesserit.*
5 *Repetitio non intrat data diuersitate personarum, & graduum.*
6 *Dictionis* vt supra *natura plerumque exprimitur, & declaratur, & num. 3. & seqq.*
7 *Relatio fit ad proxima, non autem ad remota.*
8 Barbaria *de malo consilio notatur.*
9 *Repetitio non fit vbi deficit identitas personarum, & graduum.*
10 *Qualitas masculinitatis expressa in vno gradu substitutionis quatenus censeatur in altero repetita, & sup. à nu. 3. & seqq.*
11 *Substitutus vltimo loco defunctus quandoque solus in aliqua substitutione continetur, licet omnes in præcedentibus substitutionibus fuerint comprehensi.*
12 *Substitutionis, & conditionis diuersitas, & effectus declarantur.*
13 *Fœmina stat simul quod sit in conditione comprehensa, & quod cum masculis non concurrat.*
14 *Filiarum testatoris exclusio à fideicommisso non operatur exclusionem neptium, & num. seq.*
15 *Exclusio fœminarum à fideicommisso propter dotem cessat in ijs quibus de dote prouisum non est.*
16 *Discretiuæ loquutionis potissimum argumentum est, quod vbi quis aliquid voluit expressit, vbi noluit consulto omisit.*
17 *Fœmina venit appellatione filiorum etiam si substitutus sit filius testatoris, si nec adest ratio conseruandæ agnationis, nec digressus ad plures gradus substitutionum.*
18 *Testator non præsumitur se conformasse cum statuto vbi non agitur de verbis dispositiuis illius sed conditionalibus tantum.*
19 *Testator quod præsumatur se conformasse cum statuto non debet excedere limites eiusdem statuti, sed ab eo regulari, & vide num. seq.*
20 *Statutum Camerini exclusiuum fœminarum traditur, & declaratur, & num. 18. & seq.*
21 *Cum Statuto non habente qualitatem à testatore requisitam non præsumitur quod idem testator se conformare voluerit, & vid. sup. à num. 18. cum seqq.*
22 *In Odiosis quod quis se conformare voluerit cum statuto procedit solum in casu præciso, non autem in alio.*
23 *Obseruantia quæ prouenit à filijs testatoris plurimum præualet pro declaranda illius voluntate.*
24 *Filias esse exclusas, & hæreditatem patris transire ad extraneos inhumanum esse dicitur.*
25 *Fideicommissi pro exclusione, & pro reo, & possessore iudicandum est.*

D E C I S I O LXVII.

REproposita hodie Causa ad instantiam filij Pauli nuper defuncti, ex pluribus nouiter deductis facti sunt Domini certiores Petrum Vgolinum de Arrestis in eius Testamento posuisse in conditionem filios vtriusque sexus filiorum suorum ideo recedentes à decisis coram Eminentissimo Cerro sub die 28. Iunij 1669. censuerunt sententiam A. C. obtentam à q. Paulo non transiuisse in iudicatum, sed constare de causis restitutionis in integrum ad fauorẽ Olimpiæ propter iniu-
stitiam, † quæ etiam non notoria rem iudicatam excludit, 1
l. 4. §. condemnatum ff. de re iudic. Rota *decis. 17. num. 1. coram Reuerendissimo Ninot.*

Deducitur iniustitia ex eo, quod Testator decedentibus Angelo, Clemente, Petro, & Paulo eius filijs sine filijs, vel cum filijs legitimis, & naturalibus non peruenientibus ad ætatem vigintiquinque annorum, tunc & eo caso substituit alium, seu alios superuiuentes, vel ipsorum filios masculos. Defuncto igitur Angelo, relicta Olimpia filia, iamdiu ad ætate vigintiquinque annorum peruenta substitu-
tio,

tio reciproca expirauit, & ipsa quamuis fœmina fecit defice-
2 re conditionem si sine filijs, & substitutos exclusit, † cum
appellatione filiorum regulariter tam masculi, quam fœmi-
næ indistinctè comprehendantur. Fusar. de Substitut. quæst.
413. num.7. Mantic. de coniect. vlt. vol. lib. 11. tit. 14. eodem num.
Rota in alia Camerinen. fideicommissi coram Seraphin. decis. 880.
num. 1. & firmat præterita decis. §. non obstat, quod filij coram
Eminentiss. Cerro.

Et quamuis ab hac opinione recedatur si constet de con-
traria voluntate disponentis, quam in proposito probare sata-
gebant Informantes pro Paulo ex subsequentibus verbis Te-
stamenti ibi: Et si omnes decesserint sine filijs, vt supra ma-
sculis, substituit filias fœminas, &c. quasi quod Testator per
distinctionem, vt supra, voluerit restringere generalitatem
superiùs expressam, & declarare, quod faciendo mentionem
3 de filijs non de fœminis, sed de masculis intellexit, † itaut
plus fuerit dictum, quàm scriptum, vt consuluit Barbat. inter
cons. Alex. 52. n.22. lib.4. relatus in decisione Eminentissimi Cerri
§. in præsenti autem.

Sed tota serie Testamenti perspecta corruit obiectum; nam
Testator duos substitutionum gradus ordinauit, & in illis di-
uersas personas diuersimodè substituit; etenim in primo gra-
du incipiente, & si aliquis, substituit ad inuicem proprios fi-
lios, vel filiorum prædefunctorum filios masculos, casu quo
aliquis eorum sine filijs decessisset, ideò cum in hoc gradu
substitutio reciproca sit distributiuè facta vnicuique filio, non
sunt positi in conditione nisi filij trium filiorum Testatoris,
qui præcederent, non autem filij vltimi superstitis, qui graua-
tus reciprocè dici non potest, & sic filij Pauli vltimi supersti-
tis non sunt positi in conditione, cum substitutio reciproca in
illo defecerit. Alter, & quidem diuersus gradus incipit, &
si omnes decesserint sine filijs, vt supra masculis, substituit fi-
lias fœminas ex dictis suis filijs, & in hoc secundo gradu sunt
positi in conditione filij illius vltimi ex dictis quatuor fratri-
bus hæredibus institutis, qui superstes alijs remanserit, cum
sub illis verbis, Et si omnes decesserint comprehendi non pos-
sint effectiuè alij tres fratres prædefuncti, quibus non filiæ,
sed fratres superstites fuerunt reciprocè substituti, quare hæc
secunda substitutio in illis verbis, si omnes haberi debet perin-
4 dè ac si concepta fuisset per verba, & si vltimus decesserit, †
cum dicta conditio collectiua, si omnes apposita post substitu-
tionem reciprocam idem significet, ac conditio si vltimus iux-
tà Text. in l. Codicillis ff. de vsufruct. legat. ibi: respondi, qui ea,
quæ proponerentur posse ita verba accipi, vt eius legatarij secun-
dùm nouissimus decederet fideicommissum videatur. Soccinus
iun. cons. 110. num.35. lib.3. Rota decis. 467. num.8. par.5. tom.2.
recentior.

Hinc patet, quod conditio sine filijs in primo gradu substi-
tutionis reciprocæ comprehendit diuersas personas à positis
in conditione adiecta in secundo gradu, propterea data hu-
iusmodi diuersitate personarum, & graduum non intrat re-
5 petitio, † quæ non fit, nec intelligitur quoad aliter determi-
nata in actu relato, Paris. cons.39. num.18. lib.1. Rota decis.22.
6 num.14. coram Reuerendissimo Royas, siue dictio, vt supra † su-
matur repetitiuè secundum suam propriam naturam repe-
tendi in subsequentibus qualitates expressas in antecedenti-
bus, non autem è contra, Menoch. cons.269. num.34. Decian.
cons.86. n.25. lib.3. Odd. cons.95. n.43. Card. Paris. cons.38. num.31.
lib.2. Simon de Pret. cons.90. n.23. Pereg. de fideicommiss. art.25.
n.13. Spad. in eius cons. impres. post cons.54. Altogradi lib.1. vers.
non obstant dictiones relatiuæ, Rota decis. 514. n.9. & seqq. coram
Greg. & in Bononien. Fideicommissi de Muzzarinis 13. Iunij 1668.
§. Corruit obiectum coram R. P. D. meo Priolo.

Siue accipiatur declaratiuè, & vtroque modo nihil in præ-
senti casu potest operari, cum benè verificare, seu declarare
possit qualitatem legitimitatis, & ætatis vigintiquinque an-
norum; quæ fuerat antecedenter expressa, quæque tamquam
relata debet magis declarare, & limitare referens, quam è
contra, eoque magis, quod ad dd. qualitates legitimitatis, &
maioris ætatis, quibus magis propinquat, & cohæret de iure
7 referri debet † ex regula, quod relatio fit ad proxima, non
autem ad remota, vnde diuersam declarationem non admit-
tit Honded. cons.58. n.33. lib.1. Giouagnon. cons.11. n.21. lib.2.
& de hac dictione dictum fuit in cit. Bonon. Fideicommissi de
Muzzarinis §. & hinc dictio coram R. P. D. meo Priolo, & d. decis.
22. n.13. & 15. coram Reuerendiss. Royas.

Ex quibus euitatur consil. Barbat. qu ia vltra quod exil lis
argumento, quod enunciatur de malè consulente Barbatia,
8 † clarè apparet quanti illius authoritas sit facienda contra-
rium pro veritate consultus tenuit Bolognin. in eadem causa,
inter consil. Alexand. 53. lib.4 allegatus à Rota coram Seraphin.
decis. 880. sub num.3. & laudatus à Bellon. cons.23. num.13. & à
Rouit. cons.57. num.14. ille supposita personarum identitate
loquitur in casu, quo ijdem sunt filij positi in conditione in
eodem gradu substitutionis, non autem quando sunt diuer-
sæ personæ, & substitutiones, quia tunc ex defectu identi-
tatis personarum, & graduum deficere debet repetitio, † 9
potissimum quando concurrit diuersitas orationum, quæ hic
adest, cum prima incipiat in verbo & si aliquis, & altera
incipiat in verbo, & si omnes, vt optimè aduertit Altograd.
cons.54. à num.28. lib.1. & distinguit Pedroc. cons.5. num.52. &
57. lib.1. & notat Mart. de success. par.4. quæst.31. art.2. num.
19. & sequitur Rot. decis.627. num.8. par.5. recentior. & 252.
num.14. coram Eminentissim. Otthob. & in Romana fideicommissi
de Glorierijs 28. Martij, & 6. Iunij 1665. coram bon. me. Ioanne
Emerix, & vlterius in casu Barbat. Testator dixerat, sine fi-
lijs masculis, vt supra, quo casu qualificatur terminus mas-
culinitatis per dictionem relatiuam immediatè sequentem,
sed in hoc casu dictum fuit sine filijs, vt supra masculis, &
sic refertur in filijs legitimitas, & maior ætas, vt supra posi-
ta, non autem masculinitas, cum † dictio, vt supra ca- 10
dat super præcedenti substantiuo filij, non autem super sub-
sequenti adiectiuo masculis; vt probant Surd. cons.200. n.26.
Ger. Spin. cons.13. num.24. Rota decis.420. n.16. vers. quia in
casu coram Merlino.

Accedit diuersitas rationis, ob quam Testator in primo
gradu conditionem, si sine filijs, non restrinxit ad masculos,
prout restrinxit in secundo gradu, in quo vltimũ superuiuen-
tem ex filijs grauauit; quia nempè noluit in primo gradu fi-
lias à patruis excludi, sed in secundo, in quo substituit filias,
posuit in conditione masculos, quia volebat masculos fœmi-
nis eiusdem gradus, & lineæ præferri.

Qua propter licèt terminus ille vniuersalis, & si omnes de-
cesserint sine filijs, sit aptus referri ad omnes filios, eorumque
filiæ videantur omnes positæ sub hac conditione: Attamen
ista relatio, & comprehensio est tantum potentialiter, &
per modum cuiusdam aptitudinis, quia quilibet ex eisdem
filijs poterat vltimo loco mori, † sed quia in vno tantùm fi- 11
liorum, qui nempè postremus decesserit, effectiuè termina-
tur, ac verificatur, ille tantùm, eiusque filij in hoc substi-
tutionis gradu, & conditione actu sunt comprehensi, Rota
decis. 116. num.37. & 10. par.1. decis. 82. nu.4. par.4. rec. & sic
firma remanet personarum diuersitas inter positos in condi-
tione in primo, & in secundo gradu.

Nec subsistit, quod Testator in prima parte fœminas non
vocauerit, nec posuerit in conditione, dum in euentum, in
quem omnes decesserint sine masculis, easdem fœminas vo-
cauit, seu substituit, quia in prima parte filiæ positæ sunt in
conditione discretiuè, itaut respectu parentum faciant defi-
cere conditionem fideicommissi, masculis verò non extanti-
bus ex omnibus hæredibus institutis, tunc fit locus substitu-
tioni, quod non est incompatibile cum dicta conditione, † 12
quia conditio respicit portionem proprij parentis discretiuè,
adeout singulis institutis, substituti sint filij masculi, si ex-
tent, sin minus fœminæ. Substitutio verò operatur ad por-
tionem patruorum casu, quo omnes sine vllis filijs obierint,
vt benè respondit, Rota decis. 1553. num. 6. & 7. coram Pænia,
& decis. 10. numero 4. coram Vbaldo, repetita in rec. decis. 316.
par. 1.

Minusque refragatur quod si filiæ essent comprehensæ in
prima conditione, concurrerent simul cum masculis, ac pa-
tri succederent quod videtur repugnare voluntati Testato-
ris, qui nonnisi in defectum masculorum voluit illas succe-
dere.

Cùm enim ex positione in conditione non oriatur vocatio
filiorum, sed simplex successio ab intestato censeatur eisdem
præseruata; Aut non concurrunt masculi simul cum fœmi-
nis, & fœminæ succedunt, ac excludunt substitutum; Aut
concurunt masculi, & isti ex Statuto Camerini fœminas ex-
cludunt, non quia in conditione soli masculi sint comprehen-
si, sed quia successione reducta ad terminos intestati masculi
fœminas excludunt; & sic stat simul, quod fœmina sit in con-
ditione comprehensa, licèt non concurrant † cum masculis, 13
Rota d. decis. 316. num. 7. par. 1. rec.

Minus obstant aliæ coniecturæ: illa enim desumpta ab ex-
clusione propriarum filiarum, † præter quod non recipitur à 14
Rota coram Seraph. decis. 1116. & decis. 267. par. 11. rec. vtro-
bique num. 10. multò minùs recipi debet in hoc casu, vbi da-
ri non potest parificatio inter filias, & neptes, nàm illæ fue-
runt minùs dilectæ, vt potè à patre in substitutione postpositæ
neptibus, quæ fuerunt prius vocatæ in deficientiam mascu-
lorum; † eoque certiùs, quia filiarum exclusio prouenit pro- 15

pter dotem constitutam fauore filiorum masculorum, quos
Testator prædilexit, quæ ratio cessat in neptibus, quibus de
dote prouisum non fuit, vt explicat Cephal. *cons.134. num.41.*
Rota *dec.485.n.5. vers.aderat,p.4. diu. & dec.46. n.8. & seq. co-
ram Dunozetto Iun.*

Altera desumpta ex eo, quod Testator in alijs partibus
Testamenti expresserit masculos, dum de eis intellexit, po-
16 tiùs retorquetur probatissimo argumento † discretiuæ, nam
vbi voluit expressit, vbi noluit, consultò omisit, Mantic. *de
coniect. vlt.volunt. lib.11.tit.14.num* 10. Royas *d.dec.22.num.11.*
Mart. *de success. legal. vbi supra num.* 18. in nihilo refragante,
quod substitutus sub conditione, *sine filijs*, sit alter filius Te-
statoris, quia talis coniectura non vrget, quando Testator no-
17 luit prospicere agnationi, † prout hic, vbi post masculos
primi gradus immediatè vocatæ sunt fœminæ, nec legitur di-
gressus ad plures gradus substitutionum, nec facta aliqua
mentio conseruandæ agnationis, seù aliqua prohibitio alie-
nandi, qua Testator voluerit bona permanere in familia, vt
latissimè notat Altograd. *cons.83.* Gabr. *cons.88.vterque n.9. &
lib.2.* Rota *dec.317. num.3. p.5.rec.* & præcisè in allegata *dec.46.
num.10. & 11. coram Dunoz.*

Nec ad effectum prædictum refragatur Statutum Cameri-
ni exclusiuum fœminarum, cum quo Testator præsumitur
se voluisse conformare, quia præter quod non versamur in
18 verbis dispositiuis Testatoris, sed conditionalibus, † quo
casu non esse desumendam coniecturam à Statuto distin-
guendo respondit Giouagn. *cons. 11. num. 18. lib. 2.* Honded.
cons.57.num.71.lib.1. Mantic. *de coniect. lib.6. tit.7. num.23.* Sta-
tutum non excludit nisi dotatas, ideò cum Olimpia non es-
19 set dotata, non censetur exclusa, cùm conformatio † volun-
tatis defuncti cum Statuto non excedat limites eiusdem Sta-
tuti, imò ab eo reguletur, Gabr. *cons. 100. num.60. lib. 2.* Rota
dec.485.n.6.p.4.diuers. & dec.354.n.7.p.2. rec. & dec.111.nu.30.
20 *coram Emin.Ottbob.* & in terminis Statuti Camerini † à Ro-
ta hanc coniecturam fuisse reprobatam, testatur Marescott.
var.resol.lib.3. cap.11.num.28.

Quinimò cùm non fuerint positi in conditione, nisi filij
21 excedentes ætatem vigintiquinque annorum, † cessat præ-
sumptio, quod Testator se voluerit conformare cum Statuto,
quod de filiabus cum hac qualitate non loquitur, Crauett.
consil. 250. num.4. Fusar. *de substitut. quæst. 481. num. 9.* Buratt.
*decis.262. num.14. & dicta decis.111. num.31. coram Eminentissi-
mo Ottbobono.* Nam talis præsumptio, cùm simus in odiosis,
22 militat solùm in casu præciso, † de quo Statutum loquitur,
non autem in casu, quem non considerauit Rota *decis. 118.
num. 4. par. 3. recent. & dec.890. nu. 12. coram Merlin. & coram
Gregor.dec.533.vbi* Add. *lit. B.*

Et clara redduntur ex longeua obseruantia ab anno 1637.
quo Angelus decessit, vsque ad annum 1665. quo tempore
Olimpia pacificè semper possedit portionem paternam, scien-
tibus, & patientibus ipso Paulo, & Petro alio fratre etiam
23 exigendo insimul Census hæreditatoris; † Quæ obseruan-
tia optimè declarat quamcumque dubietatem, cùm proue-
niat à filijs Testatoris verisimiliter de paterna voluntate edo-
ctis; Rota *decis. 602. num. 45. cum sequentibus, coram Bichio,
& decis. 240. num. 14. parte 10. recentiorum*; eò magis, quia
24 hoc modo euitatur absurdum, quod paterna † hæreditas pro-
prijs filiabus exclusis transeat ad extraneos, quod esse inhu-
manum dixit Rota *decis. 1216. coram Seraphino*, & vlterius
25 fauet Olimpiæ, quod in dubio contra fideicommissum, † &
pro reo possessore est iudicandum, *cap. cum sunt de reg.iur.in 6.*

Et sic recedendum esse à resolutis, visa causa ab omnibus
Dominis, conclusum fuit informante vtraque Parte &c.

*Confirmata fuit hæc Decisio sub die 28. Iunij 1673. coram eodem
Reuerendissimo D. Decano.*

R. P. D. VICECOMITE.

Romana, seu Albanen. Tienarum.

Veneris 17. Martij 1673.

ARGVMENTVM.

Actum erat pro liberatione à molestijs, & pro traditione rei liberæ, à quibus emptor prætendebatur repelli ex quo illas antè sententiam venditori non denunciauerat; eas tamen præstandas esse deciditur, quia quocumque tempore denunciatio facta sit, semper reputatur sufficiens, cùm nullum sit præfinitum tempus ad huiusmodi denunciationem faciendam, propter quod illa etiam in gradu appellationis fuit admissa.

SVMMARIVM.

1 *Molestiæ necessario intimandæ sunt in iudicio formali euictionis, & vide num. seqq.*

2 *Emptor non tenetur intimare molestias venditori vbi non agitur de euictione, sed pro traditione, rei liberæ vigore primæuæ obligationis.*

3 *Intimatio molestiarum habentium causam continuam fieri potest toties quoties illæ inferuntur.*

4 *Molestias ad intimandum nullum est præfinitum tempus, sed illæ denunciari possunt etiam in gradu appellationis, & sup. num. 3.*

5 *Denunciatio molestiarum quatenus fieri debeat in principio causæ, non autem post effectum deterius ius partis per contrariam sententiam reportatam.*

6 *Ius partis non dicitur effectum deterius per sententiam, si illa in gradu appellationis reuocari potest.*

7 *Venditor tenetur litem in se suscipere, & liberare emptorem à molestijs sibi per creditorem illatis.*

8 *Molestiæ etiam iniustæ ex conuentione partium inter ipsas præstandæ sunt.*

DECISIO LXVIII.

STeterunt Domini in decisis ea præcipuè ratione moti,
quod in præsenti facti specie non agitur de formali iudi-
cio euictionis, in quo cadere possit inspectio, † An esset ne- 1
cessaria, & de quo tempore intimatio, in quibus terminis
disponunt Textus *in l. emptor fundi C. de euictione l.si per impru-
dentiam §. primo ff. eodem* in contrarium allegati; sed Magda-
lena agit pro liberatione à molestijs ex pacto in instrumento
venditionis harum Vinearum cum emptore; & Garimberto
fideiussore clausulis amplissimis conuento, quo casu cum
agatur ex primæua dicti fideiussoris obligatione † conuersa 2
denunciatio necessaria non est, Alexand. *cons. 63. num.11. &
sequenti libro 6.* Decius *consil. 102. sub nu. 2. versiculo sed in quæ-
stione nostra* Barz. *dec. 85. num.12. & sequentibus, cum alijs in de-
cisione*, quæ reuidetur *prima Iulij anni proximè præteriti §. non
obstat coram me*, & præter ibi allegatos Rota *coram Peutinge-
ro decis. 327. num. 4. & 5.* Et cum dictæ molestiæ causam ha-
beant continuam, † non est præfinitum tempus, quo de- 3
beant denunciari, & quoties inferuntur toties possunt inti-
mari, † etiam in gradu appellationis, Barbatia *in capit. fi- 4
nali sub. num. 6. de emptione, & venditione*, Faber. *in Codice
lib. 8. titulo 30. definitione 25. num. 13.* Couarruu. *variar. resolut.
lib. 3. cap. 17. num. 6. & 8.* Borgnin. Caualcan. *decis. 8. nu. 2.*
Viuius *decis. 510. num. 6.*

Non obstat, quod res non sit amplius integra, & ius illo-
rum de Molaria effectum fuerit deterius ex sententia lata in
Saluiano ad fauorem Porcharij, ita vt denunciationi non sit
amplius locus, quæ si facta fuisset à litis primordio, potuis-
sent præseruare Vineas ab euictione; † Quia præterquam- 5
quod non agitur, vt dictum est contra fideiussorem in iudicio
euictionis, sed ex primæua obligatione ad tradendum rem
liberam, & pro liberatione à molestijs adhuc per dictam sen-
tentiam iura illorum de Molaria, si quæ habent deducibilia,
non sunt effecta adeo deteriora, † quin in gradu appellatio- 6
nis deducta eundem effectum non valeant producere ad recu-
perandas Vineas in Saluiano detentas, vt in terminis dixit
Rota *post Pacificum de Saluiano inter decis.220. nu. 3. & sequen.*
Superuacaneum proindè visum est Dominis diutiùs in hoc
emergenti immorari, si verè ex iuribus dictis debitoribus no-
tis possunt sententiam, & possessionem Porcharij de iniusti-
tia conuincere, † & ideò consultiùs eis fore litem in se susci- 7
pere, & Magdalenam à molestijs liberare, † cum etiam ab 8
iniustis ex conuentione in dicto instrumento inita sit præser-
uanda, Rota *decis. 231. num. 2. par. 3. coram Bichio decis. 266.
num. 5. & alij in præcitata huius causæ decisione in fine.*

Et ita decisum, vtraque Parte informante.

Altera præcedens decisio præsentis causæ, quæ hic confirmatur est impressa in alia parte decima septima recentiorum, vbi est in ordine 377.

R.P.D.

R. P. D. BOVRLEMONT.

Asculana Seruitutis.

Veneris 17. Martij 1673.

ARGVMENTVM.

Nouam aperitionem fenestrarum in sua domo euitare prætendebat vicinus; atque ideò instabat illas iam apertas claudendas esse ratione seruitutis prospectus, de quibus plurima in hac decisione enucleantur; Prouidetur tamen indemnitati vtriusque partis mediante appositione cratis ferreæ in medio crassitiei eiusdem fenestræ, & cum eleuatione muri propè eam ad instar alæ erigendi.

SVMMARIVM.

1 *Prohibitio generalis impedit innouationem etiam in minima parte. & num. 25.*
2 *A Laudo acceptato, & emologato à partibus recedi non potest, nisi de vtriusque partium consensu. & num. seq.*
4 *Prospectus remotus si fuit vetitus, & mediante muro sublatus, multo magis interdictus censetur propinquus.*
5 *Fenestram in eodem loco aperire cum propinquiori prospectu prohibetur illi, cui remotior prospectus fuit interdictus.*
6 *Seruitutes debitæ à certa domo alteri certæ, & determinatæ domui reales esse dicuntur.*
7 *Seruitutes reales domus ita se habent ad singulas illius partes, sicut qualitas in substantia, & anima viuentis in corpore.*
8 *Seruitutes reales censentur ab initio constitutæ secundum indigentiam rei, & ita neque directè, neque obliquè lædi possunt.*
9 *Laudum semper intelligitur secundum dispositionem iuris.*
10 *Seruitutis enucleatio, non extensio dicitur illa, in qua non solum militat eadem, sed maior ratio ratione maioris præiudicij.*
11 *Ex Negatiuis verbis ad negandum inuentis non admittitur in iure argumentatio affirmatiua.*
12 *Fenestræ ad lumen tantum, si in aliqua parte domus fuerunt permissæ, cæteræ omnes censentur prohibitæ.*
13 *Muri eleuatio inter duas domos in dubio censetur ordinata, vt vtrique parti non vni tantum consultum remaneat.*
14 *Murus communibus impensis constructus, commune quoque commodum, & vtilitatem afferre debet.*
15 *In Damnum incidere voluisse cum rei sui profusione nemo præsumitur.*
16 *Testes de credulitate, & proprio iudicio admittuntur in ijs, quæ per sensum corporeum immediate non percipiuntur, sed solum per intellectum. & num. 21.*
17 *Mappa iudicialiter, & citata parte confecta plenè probat.*
18 *Fenestras nouas in superiori parte domus non ideò quis aperire permittitur, quod in parte inferiori habeat antiquas tantummodo ad lumen.*
19 *Seruitus neque augeri debet, neque durior reddi.*
20 *Testes contra inducentes fortius probant.*
21 *Testes de proprio iudicio deponentes admittuntur, vbi iudicium est coniunctum cum sensu corporeo visus. & sup. nu. 16.*
22 *Fenestras ad æmulationem nemo aperire permittitur.*
23 *Æmulatio deducitur ex coniecturis, & ex circumstantijs illam iudex arbitrare debet. & nu. 24. & 37.*
25 *Innouatione quacumque prohibita, illa nec etiam in minima parte, vel accessorio permittenda est.*
26 *Testes in concursu numero plures præferuntur minoribus.*
27 *Testis Sacerdos maiorem fidem meretur, & gerit fides duorum testium.*
28 *Testes suspicionem falsitatis habentes nullam fidem merentur.*
29 *Fides procurata lite pendente, & non citata parte non probat, imò nec facit adminiculum. & num. 30.*
31 *Fides ex contraria fide confunditur.*
32 *Testium exceptiones supplentur ex numero.*
33 *Testis dictum quoad fieri potest non est cauillandum, sed iuuandum, & pro viribus sustinendum.*
34 *Testium contrarietas eo magis conciliari debet, si omnes conueniant in substantia.*
35 *Testes de maiori, & minori tempore deponentes sufficit, quod in minori tempore sint concordes, & quomodo conciliari debeant. sup. nu. 34. & nu. 36.*
36 *Testis non deponens de certo tempore, intelligitur tamen de tempore, super quo alij testes deponunt.*
37 *Fenestræ aperitio ab æmulatione saluari non potest, si domus sit in insula, & ex alijs partibus possit haberi lumen.*
38 *Fenestræ aperitio, seu obturatio hinc inde prætensa, cum appositione cratis ferreæ conceditur.*
Ac etiam cum eleuatione muri propè eam erigendi ad instar alæ vtrique parti consulitur. num. 39.

DECISIO LXIX.

NEc in parte obliqua Palatij, nec in Domuncula, seù Stabulo licuisse Malaspinis binas fenestras aperire, prospectum exhibentes in contiguum Palatium, Atrium, & Viridarium Cappellorum contra dispositionem Laudi inter eos emologati ad tollendum prospectum, ac ad meram æmulationem, conformibus decisionibus respondit Rota 10. *Iunij*, * & 12. *Decembris* 1672. in quibus hodie permansit iuxtà modum inferiùs explicandum.

Non quidem in parte obliqua Palatij, quia laudum induxit pro Cappellis in Palatio Malaspinorum seruitutem negatiuam prospectus, tàm directi, quàm obliqui, dùm non solùm ordinauit clausuram fenestrarum existentium è conspectu Palatij Cappellorum, verum etiam eleuationem duplicis parietis ad impediendum prospectum ex fenestra à Malaspinis constructa in extremitate Lodiæ eisdem à Cappellis concessa, ac etiam ex altera fenestra existente in controuersa obliqua Domus parte ad medietatem vsque illius; hisque peractis prohibuit, *Che non si possi innouare cosa alcuna, benche minima*; † quæ prohibitio ratione illius verbi, *alcuna*, vtpotè generalis impedit innouationem etiam in minima parte, Cornc. *cons.* 243. *num.* 4. *in princip. lib.* 3. Ruinus *cons.* 60. *num.* 11. *vers. quoniam illa dictio lib.* 3. & per consequens non potuit in hac eadem obliqua parte Domus noua fenestra aperiri contra dispositionem, & prohibitionem laudi, à quo vti à partibus emologato † recedi non potest, Coccin. *decis.* 1775. *num.* 2. & *decis.* 2142. *num.* 3. Peutinger. *decis.* 8. *num.* 1. & *decis.* 401. *num.* 5. nisi de ambarum † Partium consensu, Bich. *decis.* 248. *n.* 7. & 8. 1 2 3

Potissimùm quia hæc noua fenestra propinquiorem exhibet prospectum altera fenestra remotiori, & ad quem in illa impediendum fuit murus considerabilis altitudinis, & latitudinis constructus, vndè si magis remotus fuit sublatus, † vetitus multò magis censeri debet propinquior in eadem Domus parte, ex regula, *Si de quo minus, ergo, & de quo magis*, Farinacc. *cons.* 65. *num.* 84. & 85. *lib.* 1. Surd. *cons.* 453. *n.* 18. & *decis.* 254. *num.* 15. quam negatiuè sumptam admittit Rota *coram Celso decis.* 116. *num.* 20. Aliàs in hac remotiori inanis fuisset prouisio Arbitri de muro eleuando, † si putasset Malaspinis imposterum licere in eodem loco fenestram aperire cum prospectu propinquiori, quod non est dicendum, Alex. *cons.* 49. *n.* 5. *ante med. lib.* 3. Crau. *cons.* 460. *n.* 8. & *seq.* 4 5

Hæcque interpretatio conuenit cum iuris dispositione, secundùm quam seruitutes istæ reales, † ex quo debitæ à certa Domo alteri certæ, & determinatæ domui, vt docet Text. *in l. cum fundo*, 36. ibique *gloss. litt. M. ff. de seruit. rustic. præd.* Capic. Latr. *cons.* 109. *n.* 7. & *seqq.* ita se habent ad singulas domus partes, † sicut qualitas in substantia, & anima viuentis in singulis partibus corporis, ex Text. *in l. via* 23. §. *quæcumque seruitus. ff. de seru. rustic. præd. l. si cui* 9. *ff. de seruit.* Surd. *cons.* 231. *num.* 3. Cyriac. *contr.* 568. *num.* 7. *vol.* 4. & in specie de Domo *Viuius decis.* 476. *num.* 9. censenturque ab initio constitutæ iuxtà indigentiam, † quod non solùm per directum, sed nec per obliquum Cappelli in singulis Domus partibus à Malaspinis viderentur, *l. ergo* 5. *in fine, ff. de seru. rust. præd.* Bart. *in l. si stipulationes non diuiduntur n.* 27. *vers. nam sicut ille, ff. de verb. oblig.* Pecc. *de aquæduct. cap.* 3. *q.* 12. *n.* 10. Laudum vero † secundùm has iuris dispositiones debet intelligi, Coccin. *decis.* 2142. *n.* 6. absque eo, quod fieri dicatur seruitutis extensio, dum subest non solùm eadem, verùm etiam maior ratio, ratione maioris præiudicij ex propinquiori prospectu resultantis, † quo casu potiùs dicitur seruitutis enucleatio, quam extensio, Farinacc. *cons.* 65. *num.* 86. Oldradus *cons.* 185. *n.* 6. *vers. non autem ponuntur*, & *cons.* 268. *n.* 5. *post lit. B. vers. imò maior ratio.* 6 7 8 9 10

Nec permissio fenestrarum in partibus obliquis rectè desumebatur ex laudo à contrario sensu prohibitionis in illo factæ non aperiendi fenestras, quatenus eleuaretur paries in conspectu existens; cùm ista illatio sit de directo contraria dispositis in ipso laudo etiam obliquum prospectum impediente, & quatenus etiam ex his verbis negatiuis

11 ctuis † ad negandum inuentis licita esset argumentatio affirmatiua in iure non admissa, vt testatur Alex. *cons. 150. num. 10. lib. 5.* Ruin. *cons. 413. num. 15. volum. 4.* Surd. *de aliment. tit. 6. quæst. 15. num. 7. & decis. 185. num. 24.* Cacher. *decis. Pedem. 79. num. 28.* & inducendo textus Curt. Sen. *cons. 16. num. 15.* Altograd. *cons. 20. num. 15. vers. ait in disposit. & num. 16. lib. 2.* Molin. *de rit. nupt. lib. 3. q. 51. num. 5.* Barbos. *in loc. comm. loco 27. num. 25.* posset indefinitè procedere pro fenestris ad prospectum in illis partibus mansionis prospectum non exhibentibus erga Cappellos, nempè versùs Orientem; In alijs verò prospectum obliquum præstantibus cum qualitate, quod sint ad lu-
12 men tantùm, † prout in his partibus fenestras tantùm ad lumen permittens laudum cæteras omnes prohibuisse censetur, ad tradita per Cepoll. *de seru. vrb. præd. c. 30. num. 5. vers. & idem dico in princip.* Capic. Latr. *decis. 66. n. 17. & seqq.*

Muri autem eleuationem fuisse ordinatam in laudo ad effectum ne Malaspini prospicerentur; non autem ne prospice-
13 re possent Cappellos, non est certum in facto; † vndè in dubio ordinata censeri debet, vt vtrique Partium consultum, satisfactumque sit, Menoch. *de arbitr. cas. 199. num. 13. & de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 56. num. 6. & lib. 6. præsumpt. 9. num. 5.* Caren. *resol. 105. num. 2. & 3.* ibique Rota *in Cremonen. Canonicatus 26. Maij 1626. coram Panzirolo n. 3.* Accedente maximè, quod communibus expensis construi debebat, & fuit subinde
14 constructus, † ratione quarum communis quoque esse debet vtilitas, & commodum, *l. secundum naturam 10. ff. de reg. iur.* Felin. *in cap. 1. num. 9. vers. item vide, de libell. oblat.* Fontanell. *decis. 182. n. 26.* Quinimò cum Cappelli pro habenda illius eleuatione vlterius correspectiuè concesserint Malaspinis eorum situm quatuordecim palmorum, est clarum, quod ipsis magis interat, ne viderentur in eorum domo, aulis, & stantijs nobilibus, quam quod ab eis viderentur Malaspini in vnica eorum mansione ab alijs remota, ac proinde concessionem fecisse ad redimendum ex ea parte prospectum obli-
15 quum, ne aliàs dicamus rei suæ profusione voluisse † in damnum incidere, Crauett. *cons. 682. num. 7.* Mantic. *de tacit. lib. 2. tit. 4. num. 28. & 83.* & hæc omnia confirmant duo testes Malaspinorum præsenti eorum Summ. *num. 4.* licèt de credu-
16 litate, ac proprio iudicio deponant, † quia admittuntur in his rebus, quæ non sunt per sensum corporeum immediatè perceptibiles, sed per intellectum potissimum, quia cum eis consonant præfatæ iuris præsumptiones, Farinac. *de testibus, q. 68. n. 38. & seq.* ibique concordantes.

Minus subsistit, quod post laudum remanserit Malaspinis prospectus obliquus ex fenestra in extremitate lodiæ constructa, & ex alijs duabus mansionum inferiorum, quia ex lodia illum habere non possunt, dum nequeunt in illa introire, & multo minus ex illius fenestra cum crate ferrea, ex quo murus circumcirca eandem lodiam est adeò eleuatus, vt solùm lumen admittat, vt recognouerunt Domini ex visio-
17 ne † Mappæ, quæ probat tamquam iudicialiter, & citata parte confectæ, Posth. *de manut. obseruat. 101. num 14. versic. estque Mappa.* Inferiorum verò mansionum fenestræ ex eadem mappa apparent tantùm ad lumen, itaut nonnisi cum scamno ad illas accedi possit, & probant testes præterito
18 Summ. *num. 1.* † qui vtique non est modus prohibitionem excludendi, sed potiùs nouam causam prohibitionis introducendi, vt firmatur in *decis. 10. Iunij §. Haud subsistente, & 12. Decembr. 1672. §. Sicuti, coram me.* Cumque sint in locis inferioribus, & in quibus parum practicari supponitur, ideo parum ex eis affiguntur Cappelli, nec harum exemplo augeri
19 debet seruitus in loco controuerso, † ex quo magis affiguntur, cùm seruitus non possit reddi durior, *l. Seruitutes, 19. §. si antea, ff. de seruit. vrb. præd.* Pecch. *de aquæduct. cap. 5. q. 3. num. 51. & 52.*

Vltra laudi prohibitionem repetebant Domini hanc fenestram aperiri ad æmulationem, ex quo sine ea mansio habet sufficiens lumen, vt probant duo testes ad instantiam Mala-
20 spinorum examinati, præsenti Summ. Capp. *num. 1.* † ideòque fortius contra ipsos faciunt Buratt. *decis. 618. num. 4. & decis. 665. num. 8.* quamuis eorum alter deponat per verbum *sti-*
21 *marei*, cùm admittatur tale testimonium, † quoties, vt hic, iudicium est coniunctum cum sensu corporeo visus, d. Summ. *n. 2.* iuxtà doctrinam Bartol. *in l. quid tamen 25. §. si arbiter n. 3. ff. de recept. arbitr.* Tindar. *de testibus inter tract. tom. 4. par. 1. cap. 6. num. 3. fol. 146.* Farinac. *eod. tract. q. 68. n. 30.* Imò quatenus maiore lumine indigeret hæc mansio, quod Dominis, attento vsu coquinæ, ad quem destinatam dicunt testes dicto Summ. *num. 2.* persuaderi non potuit, illud posset ab Oriente desumi, vt probatur ex mappa, vel etiam ex hac parte cum fenestra tamen ad solum lumen sine damno Cappellorum; † his autem stantibus aperitio huius fenestræ 22
etiam ad prospectum ab æmulatione saluari non potest, Bero. *cons. 135. num. 7. lib. 3.* Cephal. *cons. 130. num. 11.* Bertrand. *consil. 333. per tot. lib. 3.* Sperell. *decis. 55. num. 32. & in decis. huius causæ coram bo. me.* Emerix 11. *Februarij 1667. §. vtraque;* Potissimùm, quia aperitio tentata fuit post plures dissensiones cum Cappellis vicinis, & innouationes contra dispositionem laudi, † quas circumstantias debet Iudex considerare ad æmu- 23
lationem arbitrandam, Bursatt. *cons. 57. numero 16. vers. tertio ex quo*, Mascard. *de probat. concl. 621. numero 7. & 8.* Sperell. *decis. 55. numero 36.* Ex coniecturis † enim rectè de- 24
sumitur æmulatio, vt in *decis. 10. Iunij 1672. §. vltra laudi, coram me.*

Aperiri nec etiam potuit fenestra in stabulo, seù domuncula contra dispositionem laudi, & ad meram æmulationem, quia laudum sublato à domo Cappellorum omni prospectu, tàm directo, quàm obliquo ex firmatis supra, prohibet, vt diximus, quamcumque innouationem, † licèt minimam, 25
quæ prohibitio cadit etiam super hac domuncula tamquam membro, siue accessorio Palatij seruitutem ferentis, Barbos. *in l. prima par. 2. num. 19. vers. & ideò, de legat.* Bald. *cons. 112. num. 3. vers. quia ibi, & num. 5. lib. 1.* cum quibus transit *decis. 10. Iunij 1672. §. nec obstant, coram me.*

Non subsistente, quod ante laudum aperta existeret, quia contrarium quod imò post illud fuerit aperta, constat ex testibus formiter à Cappellis examinatis præsenti eorum Summ. *num. 7.* quidquid dicant testes Malaspinorum, qui non possunt attendi in horum concursu, † vti numero plu- 26
rium. *cap. licet causam de prob.* Bich. *dec. 48. num. 12. dec. 138. num. 14. dec. 378. num. 4. & dec. 621. num. 19.* cum alijs *in dec. 10. Iunij §. fin. & 12. Decembris 1672. §. Nil curando.* Potissimum, quia inter Testes Capppellorum adest vnus Sacerdos, † qui 27
ratione dignitatis maiorem fidem meretur, & gerit vices duorum Testium, Rot. *post Zuff. de legit. process. dec. 84. num. 2. & 12.* Illi verò Malaspinorum suspicione falsitatis non carent, dum asserunt in stabulo nullam fenestram adesse, tunc quando mappa vltra fenestram exhibet in eo binas ianuas ad lumen sufficientes, † vnde exceptio ista omnem eis fidem adi- 28
mit, Bich. *decis. 34. num. 6.* & alij *in decis. 12. Decemb. 1672. §. fin. coram me.*

Nec potuerunt excusari ex fide nouitèr producta, continente, quod domuncula in duas mansiones superiorem, & inferiorem diuidatur; quodque fenestra sit in superiori, nec lumen præstet inferiori stabulo propter impedimentum tabulati intermedij. Ponderatum namque fuit, dd. Testes hanc distinctionem duplicis mansionis non facere, sed deponere simpliciter; quod in domuncula, stabulum nuncupata, fenestra non adest, vltra quod vti fides † facta hac lite penden- 29
te post binas decisiones fauorabiles Cappellis eis non citatis, non solùm probationis gradum non facit, vt dixit Rota *in Narnien. Bonorum 1. Iulij 1665. §. non obstat, coram Eminentiss. Cerro*, sed nec minus † adminiculum, Dunoz. *iun. dec. 646.* 30
num. 2. & saltem consunditur † ex contraria attestatione iu- 31
rata quinque testium data à Cappellis præsenti Summ. *num. 8.* quod fenestra prædicta lumen tribuat stabulo.

Exceptiones appositas contra personas testium Cappellorum parui fecerunt Domini, † stante eorum numero, à quo 32
supplentur, Rota *decis. 34. num. 4. decis. 187. num. 33. par. 10. recent.* Gregor. *dec. 351. num. 5.* in quibus de numero trium, & quinque Testium: Oppositas verò contra dictum, vti insubsistentes reiecerunt; primus namque licèt asserat *m'hà detto il Sig. Gio. Carlo, &c. mi fù fatto vedere dal medemo &c. sono informato per bocca di esso*, se tamen refert ad actualem aperturam foraminis, in quantum eidem fuit ostensa à Ioanne Carolo, cuius clausuram per antea sciuisse ostendit fides ab eodem formiter recognita præsenti Summ. *num. 9.* vndè eius dictum non est cauillandum, sed iuuandum, & pro viribus sustinendum, † vt contrarietates quam maximè fieri potest 33
conciliatæ remaneant, Greg. *dec. 351. nu. 37. & 38. dec. 471. n. 6. & 7. dec. 487. num. 6. & 7.* De secundo Teste non leguntur in Processu verba, quæ illi adscribuntur, *me l'hà detto il medemo Sig. Gio. Carlo*, & consimilis depositio quarti Testis respicit clausuram fenestrarum demandatam in laudo; non autem non existentiam foraminis in hac domo de tempore laudi, de qua deponit d. Summ. *num. 7.*

Quod autem horum testium aliqui deponant aperturam fenestræ successisse ab anno, alij à duobus, vel tribus mensibus, non conuincit eorundem contrarietatem in tempore, cùm deponentes de duobus, vel tribus mensibus, intelligant, quod à dicto tempore viderunt fenestram, quam cum alij videre potuerint priùs, & ipsi postea hoc fæ-

dere

34 dere conciliantur, † maximè quia conueniunt omnes in substantia, quod fuerit aperta post laudum, Buratt. *dec.932. n.8. & seqq.* quique dixerunt de duobus, vel tribus mensibus, non
35 proindè negarunt de anno, † & sic in minori saltem tempore sunt concordes, Petra *de fideicommissis quaest. 12. num. 865.* Farinac. *de test. quaest. 65. num. 251.* Attento maximè vnico Teste pro Malaspinis examinato, quòd foramen extitit clau-
36 sum, qui licèt non deponat de certo tempore, † intelligitur tamen de tempore ante laudum, dum alij deponunt de illius aperitione facta post laudum, Grat. *cap. 505. num. 8. 9. & 10.* Rota *decis. 187. num. 22. & 23. part. 11. rec.* Merlin. *dec. 637. num. 4.*

Æmulationem in hac etiam fenestra domunculæ recognouerunt Domini, qui eam in planta intuentes, existimarunt sufficientissimè illuminatam ex duabus ianuis, ac fenestra in ea constructis, quinimò ex placito maius etiam lumen
37 haberi posse ex alijs eius partibus non noxijs Cappellis, † cùm sit in insula constituta, vndè cessantibus necessitate, ac vtilitate Malaspinorum ex hac fenestra, & è contra resultante ex ea maximo præiudicio Cappellis in omnibus ferè domus, ac viridarij partibus, ad meram æmulationem fuisse apertam, dixerunt Domini ex allegatis supra, & descendentes ad explicationem modi, quo à prospectu Cappelli liberati remaneant, quoad hanc domunculam, seù stabulum, iuris rigorem sequentes voluerunt, quòd fenestra totalitèr obturetur, & claudatur; quo verò ad Palatium, amplectentes æqui-
38 tatem, voluerunt, quòd fenestra in eo extructa, † vltra cratem ferream apponendam in medio crassitiei fenestræ, iuxtà resolutionem emanatam 30. *Ianuarij 1671. §. fin. coram me*, & declarationem in Rota memorialium sub die 16. Decembris eiusdem anni, ex quo hæc prouisio in facto verificata fuit non cohibere prospectum ab intra, vt in *decis. 12. Decembris 1672. §. minus cohibet;* habet etiam propè se murum lateralem eleuandum ad instar alæ, per quem Malaspinis remaneat impeditus prospectus in Domum, Atrium, & Viridarium Cappel-
39 lorum; † hoc enim temperamento vtrique Parti consulitur ad formam laudi cohibendo prospectum, & lumen non impediendo, ne aliàs quod tibi non nocet, & alteri prodest contra summam æquitatem denegetur, ex adductis *in decis. 30. Ian. 1671. §. fin. in fin. coram me.*

Et ita vtraque, &c.

Tres aliæ decisiones in hac causa emanarunt, quæ omnes sunt impressæ in præcedenti Parte 17. recent. vbi sunt decis. 31. 348. & 394.

R. P. D. TAIA.

Barchinonen. Congruæ.

Veneris 17. Martij 1673.

ARGVMENTVM.

Diu disceptatum est inter Archidiaconum, & Vicarium de dominio, seù potiùs administratione bonorum Ecclesiæ, quæ eidem Vicario fuerant concessa, & pro dominio resoluitur, quia pleno iure eadem bona visa sunt in ipsum translata, nullaque iniuncta fuerit rationis redditio, aut restitutio reliquatus, quinimò etiam obseruantia concurrebat.

SVMMARIVM.

1 *Diuisio tollit omnem materiam iurgiorum, adeoque quis suam portionem separatam recognoscit.*
2 *Communio consueuit inducere discordiam, & mater discordiæ appellatur, & supra num. 1.*
3 *Verbum sit denotat dominium.*
4 *Genitiuus casus dominium importat.*
5 *Verba facere pro sua voluntate important liberum, & absolutum arbitrio.*
6 *Dominium dicitur translatum si quis suis sumptibus colligere, exigere aliaque facere debet.*
7 *Administrator quæcumque facit, facit sumptibus domini, non autem proprijs.*
8 *In Instrumento secundo loco facto pacta omnia contenta perinde habentur, ac si in primo instrumento fuissent inserta.*
9 *Dominium, & non administratio dicitur concessa, si nulla demandata legitur rationis redditio, ac restitutio reliquatus, amplia vt num. 11.*
10 *Administrator tenetur reddere rationem, & restituere reliquatum bonorum quæ in causam administrationis recepit.*
11 *Obseruantia plurimum præualet ad verificandum potius dominium, quam administrationem fuisse concessam.*

DECISIO LXX.

IN decisis 26. Nouembris proximi præteriti, propositis postea, & irresolutis 26. Februarij proximi præteriti, & repropositis hodie DD. sufficienter steterunt, frustrà conatis informantibus pro Archidiacono contra decisa.

Quia vt ad verbum, ad literam responderunt, quamuis magna animaduersione digna sit translatio dominij bonorum Beneficij vniti Archidiaconatui, potiùs in Vicarium, quàm in Archidiaconum, constare tamen illis visa est ex descriptis.

Primò, quia prouisum fuerit statuendum, ac statutum, vt inter Archidiaconum, & Vicarium perpetuum tolleretur omnis materia iurgiorum propter bonum pacis, & concordiæ &c. ex facto, quin etiam secundùm scripturas in principio decisionis, † ideoque, vt quis suam portionem separatam re- 1
cognoscere deberet, quia communio consueuit inducere discordiam, *Gloss. penult. l. 8. ff. de reb. eorum*, communio enim † 2
mater est discordiæ, *Glos. ex communione l. vlt. C. de Iure dom. impetr.* & sæpè fœcunda.

Secundò, quia dictum fuerit, Quidquid residuum fuerit, de redditibus, exitibus, & prouentibus, & alijs quibuscumque iuribus, sit ipsius Vicarij pro sua prouisione &c. Nam verbum *sit* † denotat dominium, inquit Barbos. *dict. 391. num. 3.* 3
& ipse genitiuus † ad Bart. *ad Rubr. ff. de nou. oper. nunc. num. 4.* 4
cum allegatis, alijsque repetentibus, & in his Spannoch. *de nou. oper. nunc. lib. 2. ab init.*

Tertiò, quia dictum fuerit: Et pro alijs oneribus eidem Ecclesiæ incumbentibus supportandis, & alias pro voluntatibus eidem Vicario faciendis &c. † quæ verba important 5
liberum, & absolutum arbitrium suæ voluntatis, Surd. *cons. 357. num. 10.* Grat. *disc. 58. num. 20. à vers. stante præterea.*

Quartò demùm, quia primitùs iniunctum fuerit Vicario, vt suis sumptibus, & expensis petat, colligat, exigat, omnes census, agraria, & alios quoslibet redditus, & prouentus, & alia quæuis iura Ecclesiæ &c. † quæ denotent dominium 6
translatum in Vicarium, quia Administrator sumptibus † 7
Domini, non autem suis colligat, & allegabatur Rota *coram Pen. Lugdun. edit. dec. 165. in fin.*

Et generaliùs additum est, quod vnio non fuerit facta purè, & absolutè quoad omnes fructus, vt supponunt informantes pro Archidiacono, sed cum clausula, *reseruata tamen congrua pro Vicarijs per ipsos vnientes arbitranda*, & propterea cum anno sequenti facta per Canonicos ab ipsis deputatos ijdem vnientes deueniendo ad assignationem dictæ congruæ determinauerint, vt omnes fructus spectarent ad Vicarium, tàm pro sua congrua, quàm pro oneribus Ecclesiæ supportandis, eundemque grauauerint, vt de his fructibus certam portionem singulis annis contribueret Archidiacono, vtique dominium fructuum non pertineat ad Archidiaconum, sed ad Vicarium vigore assignationis, in hoc secundo instrumento sicuti pertinuisset, si hæc omnia ita in primo instrumento peracta fuissent, & sic vigore illius reseruationis, & relationis ad futuram dispositionem, vt conditiones appositæ in secundo Instrumento † perindè habentur, ac si essent insertæ in primo 8
instrumento, vt est Text. &c. & ad literam apud Rot. *coram Merlin. dec. 802. num. 2. à vers. sed dato sine veri præiudicio*, cum ibi allegatis, & alij penes informantes.

Posito autem dominio fructuum numquam liberè, & absolutè translato in Archidiaconum, quod placuit, placuit etiam procedere omnia suprascripta, vltra deducta in decisionem propterea confirmatam.

Superaddebant informantes pro Vicario, quod nulla eidem Vicario demandata legitur rationis redditio, † ac reli- 9
quatus restitutio, ad quam iure administrationis teneretur † si in eam causam bona recepisset, &c. *dec. 59. num. 8. par. 10.* 10
ac demùm obseruantiam, &c. † *nu. 11. à vers. Ac demum, &c. in d. decis.* vt in præcisis terminis allegata. 11

Et ità vtraque, &c.

Infra sub die 17. Aprilis istius præsentis anni alia est etiam in hac causa facta decisio coram eodem R. P. D. Taia, & altera sub die 19. Ianuarij 1674. coram R. P. D. Matthæio ambæ præsentis confirmatoriæ.

R. P. D. CALATAIV.

Romana Cambij.

Veneris 17. Martij 1673.

ARGVMENTVM.

Cambiandi onus in se susceperat debitor, & successiuè mercatorem elegerat; condemnatur ideo ad solutionem cambiorum, quamuis mercator electus cambiare neglexisset, quia electio debuerat esse cum effectu à partibus intento, non autem simpliciter nuda; Rursus quod restitutio sortis infra annum promissa non operetur restrictionem cambij infra dictum tempus, si fuerint conuenti fructus vsque ad integram restitutionem eiusdem sortis.

SVMMARIVM.

1 *Debitor suscipiens in se onus cambiandi, si non cambiauit, aut cambiare procurauit tenetur ad damna, & interesse.*
2 *Cambiare per se ipsum, & promittere quod alius cambiabit paria sunt.*
3 *Creditor cambij si noluit pecunias tenere otiosas, non dicitur contentus nudo facto obligationis mercatoris, sed quod verè mercator cambiauerit.*
4 *Debitor cambij si promisit consignare spaccia, & literas in manu creditoris, certè voluit, quod mercator effectiuè cambiaret.*
5 *Mercatorum attestationi in materia cambiorum Sacra Rota plurimum deferre consueuit.*
6 *Cambiandi onus ad se ipsum spectare declara debitor, qui in locum primi mercatoris alium deputauit.*
7 *Cambiorum in materia attenditur obseruantia, num. 6.*
Cambium non dicitur restrictum ad annum quamuis infra d. tempus sit restitutio promissa, si fructus solui debeant vsque ad integram satisfactionem sortis.
8 *Cambium non fuisse restrictum ad annum declarat debitor, qui post annum deuenit ad deputationem mercatoris.*
9 *Cambium quatenus possit contrahere clericus.*
10 *Creditor habens facultatem eligendi mercatorem ad effectum cambiandi sibi imputare debet, si illum non elegit.*
11 *Verbum* liceat *facultatiuum esse dicitur.*
12 *Clausula* vltra quod debitor teneatur ad damna, & interesse, *quatenus referatur ad omnes casus antecedenter expressos, vel ad alterum tantum.*
13 *Pœna regulariter incurritur ex culpa propria non autem ex aliena.*

DECISIO LXXI.

COncessa expeditione causæ quoad sortem, dubitauit hodie quoad cambia. An sit standum, vel recedendum à decisis 23. Martij 1672. & Domini in decisis standum esse dixerunt.

Et quidem quoad cambia decursa vsque ad obitum Laurentij Caroli vltimi mercatoris ad cambiandum electi fundamenta decisionis optimè subsistere visa sunt; nam licèt in hac facti specie non constet de transmissione literarum ad nundinas omninò requisita pro realitate cambiorum, nihilominus quia onus curandi huiusmodi transmissionem non
1 spectabat in proposito ad Fantinum creditorem, † sed ad D. Ducem debitorem debentur cambia vti damna, & interesse ob mandatum susceptum non adimpletum, ex adductis in *Decisione §. minus releuat.*

Quod autem tale onus spectaret ad D. Ducem benè comprobat *decis. in §. onus autem*, & certè redditur incontrouertibile, considerato contextu totius instrumenti; nam postquam Partes deputarunt Antonium Lucarinum ad cambiandum D. Dux tunc Marchio ita se obligauit ibi: *Promittens d. D. Marchio obligari facere d. Antonium de tenendo scripturas cambiando, & recambiando, literasque, spaccia, & partitas suo loco, & tempore exhibendo, & alia faciendo, quæ d. D. Fantinus facere tenetur suis sumptibus, & expensis d. D. Marchionis*; Quando enim debitor promittit, quod mercator cambiabit † dici- 2
tur assumpsisse onus cambiandi per seipsum, cum paria sint facere per seipsum, & per alium, Barbos. *axiom. 92. num. 1.* & in specie respondit Rot. *decis. 338. num. 5. par. 10. rec. & dec. 191. num. 10. coram Bichio, & in Romana Cambij 8. Apr. 1658. & 24. Aprilis 1662. coram Emin. Cerro, & 30. Maij 1664. coram Reu. Ninot.*

Nec obstat, quod ex supradictis verbis D. Dux non teneatur nisi facere obligare Lucarinum de tenendo scripturas, & cambiando, ac proinde eo ipso, quo Lucarinus se verbaliter obligauit, D. Dux remanserit liberatus, licèt postea idem Lucarinus non cambiauerit, & recambiauerit, quia, vt fuit responsum in decisione subiecta materia non patitur talem subtilem interpretationem; nam Fantinus creditor noluit pecunias stare otiosas, vt declarauit in eodem instrumento,
† vnde non fuit contentus nudo facto, & simplici obligatione mercatoris, sed voluit, quod mercator actu cambiaret, 3
ad effectum, vt currerent fructus, Bart. *in l. si quid eo §. cum autem ff. de his, qui infam. not.* idque ad euidentiam ostendunt alia verba instrumenti ibi: *quas quidem literas, spaccia, & partitas promittit tradere, & consignare in manibus eiusdem Fantini de feria in feria iuxta stylum mercantilem, aliàs teneri voluit ad damna, & interesse.* Si igitur debitor promittit consignare spaccia, & literas cambiorum in manu creditoris † 4
proculdubio voluit, quod mercator effectiuè cambiaret, vt aduertit *decisio in §. quod planius*, sicuti obligatio ad damna, & interesse non potest intelligi nisi in casu, quo mercator literas non transmitteret, & actu cambiaret, vt dixit Rota *in Romana, seu Bonon. literarum cambij 22. Iunij 1654. coram Verospio*, cum alijs congestis *in decis. d. §. quod planius.*

Comprobantur prædicta ex attestatione plurium mercatorum Vrbis, † quas in hac materia cambiorum Sacra Rota 5
plurimum attendere consueuit, vt *in decis. 199. num. 7. par. 10. rec.* non subsistente diuersitate casus, cùm idem sit, quod debitor promittat, quod mercator cambiabit, & quod se obliget de effectiuè cambiando, & recambiando ex prædictis.

Et demùm concurrit obseruantia, nam cessante Lucarino scripturas retinere, & spaccia transmittere, D. Dux Laurentium Carolum alterum mercatorem deputauit cum expressa relatione ad instrumentum † cambij. Vnde optimè declara- 6
uit onus procurandi literarum transmissionem, & quidem cum effectu ad se pertinere, vt aduertit Rota *decis. 199. num. 12. par. 10. rec. & coram Dunoz. decis. 829. nu. 9.*

Ex eodem instrumento cessat etiam alterum obiectum, quod cambium restrictum fuerit ad tempus vnius anni ex verbis ibi: *quam quidem summam scut. 3000. D. Marchio reddere promisit D. Fantino infra annum ab hodie proximum* & ex alijs ibi: *Et in euentum in quem d. Antonius infra d. tempus decederet &c.* † Quandoquidem dicta verba nil aliud important, quàm 7
quod D. Dux non posset cogi ad restitutionem sortis infra annum, non autem, quod eo elapso, & sorte non restituta non currerent fructus, qui indefinitè promissi fuerunt vsque ad integram sortis restitutionem, prout solutio prouisionum mercatorum promissa fuit non solum pro dicto tempore, sed etiam donec, & quousque huiusmodi cambia durauerint, † 8
idque etiam agnouit D. Dux, qui post sexennium sorte non restituta ad nouam deputationem mercatoris deuenit, vt supra dictum est, signum euidens, quod cambium non fuit ad annum restrictum.

Clericatus Fantini creditoris, ex quo iterum inferebatur ad nullitatem cambij à clericis actiuè exerceri prohibitis non probatur ex simplici enunciatiua, † & probatus non releuaret, ex adduct. *in dec. §. non obstat.* 9

Subsistit etiam decisio quoad cambia prætensa, etiam post mortem secundi mercatoris, nam cum tali casu esset in facultate creditoris alium deputandi, † sibi debet imputare si hu- 10
iusmodi facultate vsus non fuit, vt dixit Rota *in d. Romana cambij 30. Maij 1664. coram Reuerendiss. Ninot*, & quod esset in facultate creditoris apertè conuincitur ex verbis ibi: *In euentum in quem d. Antonius infra d. tempus decederet, vel ab Vrbe discederet, aut ægrotaret &c. vel in euentum in quem spaccia non transmitteret, neque ipse Dux consignaret, tali casu, vltra quod D. Marchio teneatur ad omnia damna, & interesse, liceat d. Fantino &c. eligere, & deputare alium mercatorem &c.* ponderando illud verbum *liceat*, † quod est facultatiuum, Barbos. 11
dict. 191. n. 5. Rota *coram Seraph. dec. 739. n. 3.*

Nec facit, quod in casu non factæ deputationis D. Dux teneri voluit ad damna, & interesse; nam clausula illa, *vltra quod*

12 *quod D. Marchio teneatur ad damna, & interesse*, † non refer-
tur ad omnes casus antecedenter expressos, sed tantùm ad
scripturas, & optima ratione, quia casus antecedentis mortis,
infirmitatis, impotentiæ, & nolentiæ Lucarini concernunt
euentum fortuitum, vel alienam culpam; Casus verò, quod
D.Dux spaccia non consignaret, concernit culpam propriam,
13 & regulariter ex culpa propria incurritur pœna, † non au-
tem ex culpa aliena, Surd. *dec.232. n.9.* Rota *decis.567. num.2. part.2. recent.*

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. MATTHÆIO.

Romana Census, seù Depositi.

Veneris 17. Martij 1673.

ARGVMENTVM.

Nullum, & attentatum declaratur depositum census factum coram primo Iudice post rescriptum Signaturæ *de appellatione*; eo magis quia non præcesserat mandatum procuræ necessarium ad faciendam disdictam, non erat liberum, & absque Iudicis decreto, & negligentia debitoris recipere recusantis ad illud fuerat deuentum.

SVMMARIVM.

1 *Depositum factum coram iudice incompetenti, & post rescriptum signaturæ dicitur nullum, & attentatum, & ideo attendendum non est.*

2 *Mandatum procuræ requiritur ad disdicendum census, illudque in actis dimittendum est.*

3 *Depositum remanet nullum nisi præcesserit citatio ad recipiendum vna cum iudicis decreto, & mora creditoris recipere negligentis, & num.8. cum seqq.*

4 *Depositum non habet vim solutionis nisi creditor habeat facultatem illud exigendi, & in sui commodum conuertendi.*

5 *Fructus census creditori debentur etiam post disdictam, si depositum sortis fuerit conditionale, vel nullum, amplia, vt num. 7.*

6 *Attentata, & nulla sunt omnia gesta coram primo iudice post rescriptum signaturæ de appellatione.*

7 *Disdicta census à principio nulliter facta non potest ratificari debitore in præiudicium creditoris.*

8 *Disdicta census, & iudicis decretum semper sunt necessaria, quamuis pecuniæ inuestiri debuissent, vel in alios vsus conuerti.*

9 *Depositum conuentionale census adbuc requirit disdictam, iudicis decretum, & oblationem partis, & num.3.*

10 *Depositum, licet conuentionale, intelligitur secundum formam legis, à qua regulam accipere debet.*

11 *Fructus census eo magis soluere tenetur debitor rei fructiferæ cuius etiam ipse percipit fructus.*

12 *Compensatio inter diuersas personas non datur.*

DECISIO LXXII.

NOn posse saluari à nullitatibus depositum, quod D.
Marchio de Torres fecit ad fauorem D. Francisci Cin-
cij sc. 4047. in hac secunda propositione firmatum fuit, quas
in prima sub die 16. Maij 1672. adesse Domini aduerterunt
ex fundamentis in ea adductis, quia non solùm est verum,
quod illud fuit factum coram A.C. Iudice incompetenti post-
quam fuerunt omnia ad Rotam per Signaturam commissa,
quod attentatum esse dicitur, & vti tale fuisse declarauit sub
1 die 8. Iunij 1667. Dominus eiusdem Signaturæ Auditor, †
& ideo nullum, & nequaquam attendendum venit, Rot. *dec. 81. num. 10. p. 12. rec.*

Verùm etiam, quia constat disdictam dicti census factam
fuisse à Procuratore nullum procuræ rogitum habente, quod
erat per eum exhibendum de tempore facti depositi, & apud
2 acta instrumentum eiusdem mandati dimittendum † ad hoc,
vt dictum depositum substineri posset, Cenc. *de censib. quæst. 111. num.7.*

Tùm etiam quia deficit citatio, & intimatio pro die, & ho-
ra certa ad recipiendum in tali loco pretium census vnà cum
fructibus decursis, & non solutis, & in posterum decurrendis
etiam per dd. duos menses post factam census disdictam, &
nullibi doctum fuit per D. Marchionem interuenisse Iudicis
decretum mandantis recipi, aliàs deponi, † quod interponi 3
debebat post moram creditoris nolentis illud recipere, & ideo
depositum ex isto etiam nullitatis capite irritum dicitur,
Cenc. *de censib. q.111. n.20.* Rota *coram Gregor. XV. decis.146. num.9.*

Tùm demum consideratis conditionibus in eo insertis, vt
in alia decisione diffusiùs deductæ fuerunt, quæ depositum
minus validum reddunt, dùm dici non potest purè, & simpli-
citer factum, & taliter quod per illud debitor abdicauerit à se
dominium pecuniarum depositatarum, itaut D. Franciscus
Cincius creditor habeat plenam auctoritatem illud exigendi,
& pecunias depositatas ad sui commodum in vsum pro-
prium conuertendi, † quo casu certum est depositum non ha- 4
bere vim solutionis, & nequaquam suffragari, Bartol. *in l. solut. num.6. ff. de solut.* Castrens. *in l. acceptam, num.12. & ibi* Bald. *num.24. C. de vsur.* Alexand. *cons.78. num.19. & 30. lib.5.* Rot. *penès* Cenc. *de cens. decis.238. num.1. & decis.296. num.1. in fin. & in Romana census 2. Martij 1665. coram bon. mem. Emerix §. tùm etiam quia.*

His autem inualiditatibus, & conditionibus in huiusmodi
deposito optimè perpensis non sine fundato iuris apice DD.
responderunt D. Marchionem nequaquam ob huiusmodi
vitia in eo contenta posse liberari à solutione fructuum, † 5
& per consequens semper D. Francisco creditori competit
actio exigendi eosdem fructus, ad cuius fauorem semper cur-
rent, ac si depositum factum non fuisset, Alexand. *consil.78. n.29. lib.5.* Gratian. *discept.795. n.2. lib.4.*

Non obstat, quod dicitur depositum non esse attentatum,
ex quo istud secundum depositum, de quo agitur, fuit diuer-
sum à primo, cum quo nihil commune habet, & in iudicio di-
uerso à primo factum apparet; Quoniam nihil actum fuit,
& in hoc secundo iudicio, quod in primo deductum non fue-
rit, vbi tota actio directa fuit circa redemptionem, & retro-
uenditionem census inter easdem personas, & coram eodem
Iudice; Sequuto autem primo deposito, Signatura cùm re-
scripserit de appellatione, non poterat D. Marchio redire ad
Iudicem primi depositi ad effectum conficiendi secundum
depositum, † quia attento d. rescripto, omnia gesta post il- 6
lud dicuntur nulla, & à vitio attentatorum saluari nequeunt,
Card. *in Clement. 1. col.4. q.8. vers. sic etiam de re iudic.* Lancell. *de attent. p.2. cap.12. limit.6. n.36. & seq. & p.3. c.24. q.31. num.9. & 10.* Rota *coram bon. mem. Celso decis.136. n.2. & cor. Amat.* Dunoz *decis.643. n.5. & 6.*

Pariter neque obstare dicebatur, quod secunda disdicta d.
census licèt facta fuerit à Procuratore speciali procuræ man-
dato carente, attamen illa sanata fuerit per ratihabitionem
D. Marchionis principalis, cuius nomine post sequutam d. dis-
dictam factum fuit in Sac. Monte Pietatis depositum sc. 4042.
monetæ. Verùm huiusmodi obiecto dicebatur posse suffi-
cienter satisfieri, quod huiusmodi ratificatio non sufficit, de
qua cum creditor scientiam non habuerit, non potuit illa vti
ad effectum cogendi suum debitorem ad extinguendum cen-
sum, & eo magis, quia secundum depositum factum fuit à
quodam Ministro Depositariæ, & ad hoc, vt illa afficere pos-
set D. Franciscum creditorem debebat intimari, cui compe-
tebat actio repetendi suam sortem infra annum iuxtà disposi-
tionem Bullæ Beati Pij V. vnde contra illum hæc tacita dis-
dicta nihil operari potest, attenta nullitate primæ disdictæ, &
ad illius tempus huiusmodi ratificatio retrotrahi non potest
in præiudicium D. Francisci creditoris, † qui fructus cen- 7
sus exigere interim non est prohibitus, per Text. *in l. aliena, res in princip. ff. de pignor. act.* Rota *coram Arguell. decis.25. n.60. & in rec. decis.122. n.3. par.9.*

Nec releuare dicebatur depositum factum fuisse sine cita-
tione, intimatione, & absque Iudicis decreto, ex quo ista non
erant necessaria, dùm in instrumento impositionis census
conuentum fuit, quod tam sors principalis, quàm fructus de-
berent deponi ad effectum reinuestiendi, sed minus releuans
hæc responsio visa fuit, quia fructus census erant liberè sol-
uendi, attento quod multiplicum erat iam terminatum, vt in
præsenti *num.4.* Quo verò ad sortem non poterat euitari cita-
tio, & Iudicis decretum, quæ etiam in deposito conuentionali
requiruntur, & quando pecuniæ ex conuentione partium de-
bent deponi, necesse est, vt præcedant omnes solemnitates,
quæ de forma illius actus fuerunt inductæ, † & etiamsi age- 8
retur de deposito facto ad effectum inuestiendi pecunias, ni-
hilominus non debet omitti disdicta, quæ semper antecedere
debet ipsum depositum vnà cum oblatione, & Iudicis decre-

to,

to, qui mandet recipi aliàs deponi, & his deficientibus, depositum ipso iure euanescit, *l. si creditori, l. acceptam 19. C. de vsur.* Menoch. *cons. 332. n. 25.* Gabr. *cons. 57. num. 6, lib. 1.* Trentacinq. *var. resol. par. 3. cap. 8. num. 17.* & in specie de huiusmodi depo-
8 sito conuentionali † adducitur *decis. 283. num. 1. coram Bich.* vbi præcisè firmatum fuit, quod per conuentionem non censetur remissa necessitas oblationis, & in deposito quando par-
9 tes conueniunt, † non aliter disposuisse intelligendum est,
10 quam secundùm formam legis, † à qua regulam accipere debent, *l. 4. §. ex conuentione ff. de re iud.* Cinus *in l. 2. in 6. quæst. C. de iur. emphyt.* Gozzadin. *cons. 74. n. 11. vers. quarto adduco*, Surd. *consil. 34. n. 32. & seqq.*

Multoque minus obest illud contra aliam nullitatem prouenientem ex deposito non integro, vt in alia *decis. in §. Demum Domini*, ex quo d. D. Marchio non depositauit sc. 654. 80. prouenientia ex locis Montium, quia D. Franciscus tentauit vindicationem Castri in Concilio Neapolitano; sed hæc ratio DD. minimè placuit, quia considerabant hunc contractum ipsum impugnasse ex defectu Regij consensus iuxtà Constitutionem illius Regni, quem ipse D. Marchio infra terminum biennij impetrare suis sumptibus tenebatur; Hinc cùm contractus non fuerit rescissus, & adhuc in petitorio causa in Regio Concilio Neapolitano cognoscatur non potest interim impediri D. Franciscus quin exigat fructus census sibi debitos virtute obligationis cameralis, donec causa non fuerit per tres sententias conformes terminata; Et cùm D. Marchio Ca-
strum possideat, & fructus ex illo percipiat, & omne com-
11 modum penès ipsum fuerit translatum, † nullo modo permitti debet, quod Dominus Franciscus Cincius remaneat denudatus commodo, & fructibus huius census, Cens. *de cens. q. 106. n. 12. §. secundus casus*, Couar. *var. resol. lib. 3. cap. 4. circa princ.* Rot. *penes Cenc. de cens. dec. 356. n. 3. & 4.*

Denique vltimo loco obiectum excitatum, quod ad D. Franciscum Cincium medietas dicti census tantum, & alia ad D. Bernardum eius fratrem spectabat, fuit neglectum vti insubsistens, dum in facto contrarium apparet, & quamuis denegari non possit, quod ab initio census pro medietate spectaret ad D. Bernardum, tamen de anno 1653. ex Instrumento dato in præsenti Summ. *num.* 8. constat suam ratam vnà cum fructibus tunc decursis eidem D. Francisco cessisse. Qua
12 cessione stante excluditur omnis compensatio, † quæ inter personas diuersas non admittitur, *l. Eius, & l. fin. vbi DD. C. de compensat.* Rota *coram Cocc. dec. 1523. num. 15. in fin. & in rec. dec. 29. num. 23. p. 9.*

Et ità bis resolutum fuit vtraque parte bis informante, &c.

R. P. D. CALATAIV.

Pampilonen. Beneficij.

Veneris 17. Martij 1673.

ARGVMENTVM.

Beneficium de iurepatronatus fuerat obtentum ab eo, qui nominatus erat à maiori parte patronorum; Verùm quia fuit detectus incapax, tanquam illegitimus, illud fuit adiudicatum alteri præsentato à minori parte, in quos fuerat translatum omne ius ob præsentationem incapacis amissum, non obstante prætensa dispensatione ab illegitimo obtenta, quia erat solum mandatum de dispensando, quod sine exequutione non subsequuta dispensationem non importat.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum de dispensando non importat dispensationem, & vide num. seqq.*
2 *Gratia non dicitur facta, sed facienda, si solum mandatum de dispensando fuerit obtentum.*
3 *Dispensatio illegitimitatis non dicitur obtenta per solum mandatum de dispensando, nisi etiam illud exequutioni demandatum sit.*
4 *Dispensatus ab illegitimitate, an quis dicatur si post mandatum de dispensando fuerit promotus ad sacros ordines, & beneficium obtinuit.*
5 *Illegitimus per solam possessionem decennalem beneficij præsumitur dispensatus.*
6 *Dispensationem illegitimitatis non probat assecutio beneficij, nisi doceatur Ordinarium habuisse notitiam eiusdem illegitimitatis.*
7 *Dispensatio illegitimitatis potest esse restricta ad vnum tantùm beneficium.*
8 *Possibilitas sola sufficit vt probatio non dicatur concludere pernecesse.*
9 *Patronorum ius præsentantium incapacem totum remanet penes alios compatronos, qui nominarunt capacem.*
10 *Illegitimitas probatur ex mandato de dispensando ab eodem illegitimo obtento.*
11 *Illegitimus est incapax ad obtinendum beneficium.*

DECISIO LXXIII.

SVb fundamento, quod Ignatius esset sufficientèr dispensatus à sua illegitimitate, Rota coram me sub die 15. Februarij 1669. censuit eidem tanquam à maiori parte patronorum præsentato esse adiudicandum controuersum beneficium in concursu Gabrielis præsentati à minori parte; Sed causa hodie iterum proposita DD. recesserunt à decisis.

Quia de dispensatione non constat nisi ex mandato de dispensando reportato à Reuerendissimo D. Hispaniarum Nuncio in forma commissaria quod non importat dispensa-
tionem, † sed est penitùs ab ea diuersum, ac distinctum, 1
Corrad. *in prax. dispensat. Apostolicarum lib. 7. cap. 6. num. 26.* Rota *in terminis decis. 721. num. 1. par. 3. recent.* & iure quidem cùm
mandatum de dispensando † non contineat gratiam factam, 2
sed faciendam, & proindè donec non probetur fuisse exequu-
tioni demandatum, † quis non dicitur dispensatus Garzias 3
de benef. p. 6. cap. 2. n. 31. Rota *dec. 78. coram Acchille, de Grass. & dec. 1085. n. 9. coram Penia.*

Non subsistit fundamentum decisionis, quod Ignatius post
obtentum mandatum de dispensando † promotus fuerit ad 4
sacros Ordines, assecutus fuerit ab Ordinario alterum beneficium, illudque per tresdecim annos pacificè possederit; & ab omnibus reputatus fuerit pro dispensato, quæ sola possessio
decennalis beneficij † facit præsumere, quod illegitimus 5
fuerit dispensatus, vt firmant Barbos. *de potestate Episcopi allegat. 45. num. 34.* Sperell. *dec. 173. num. 49.* Rota *coram san. mem. Greg. dec. 353. num. 10. alijque in decis. allegati.* Quia lapsus tanti temporis in proposito non concurrit, cùm mandatum de dispensando fuerit obtentum de mense Maij 1648. eoque vti non potuerit nisi de anno 1658. quo prima Tonsura initiatus fuit, hodierno Summ. *num. 1.* & controuersum beneficium vacauerit de mense Augusti 1662. assecutio autem alterius beneficij pernecesse non concludit mandatum de dispensando
fuisse exequutioni demandatum, non docto, † quod Ordi- 6
narius habuerit notitiam illegitimitatis, vel in omnem ca-
sum potuit habere aliam dispensationem indiuidualitèr † 7
restrictam ad vnum beneficium, iuxtà Text. *in cap. 1. §. ille de*
filius Presbyter, quæ sola possibilitas in contrarium † opera- 8
tur, vt probatio non dicatur concludere per necesse, vt in specie dixit Rot. *dec. 353. num. 2. coram sanct. mem. Gregor.* Idque etiam agnouit idem Ordinarius, qui Ignatium quamuis à maiori parte patronorum præsentatum per sententiam reiecit, vt in facto.

Hinc sequitur, vt beneficium sit adiudicandum Gabrieli, nam cum maior pars patronorum deliquerit præsentando
Ignatium incapacem, † totum ius remansit consolidatum in 9
minori parte, quæ capacem nominauit Viuian. *de iurepatr. lib. 12. cap. 8. num. 12. dec. 13. num. 13. par. 9. rec.* Incapacitas autem prouenit ex dicta illegitimitate benè comprobata, tùm ex te-
stibus datis in præterito Sum. *n. 1.* † tùm ex eodem mandato 10
de dispensando ab eodem Ignatio reportato, vt dixit Rota *decis. 425. n. 2. & 3. par. 3. rec. & coram Vbald. decis. 139. n. 5.* per
quam fuisse redditum inhabilem † ad consequendum bene- 11
ficia, colligitur ex Text. *in cap. nisi §. personæ de renunc. & in cap. literas de filijs Presbyter*, & firmant Garz. *de benef. p. 7. c. 2. n. 1.* Viuian. *de iurepatr. lib. 6. cap. 14. num. 6.* Rota *coram Seraph. dec. 1442. num. 9.* & ità Gabriele tantùm informante recessum fuit à decisis &c.

R.P.D.

R. P. D. EMERIX.

Praten. Capellaniæ.

Lunæ 20. Martij 1673.

ARGVMENTVM.

Institutionem non deberi præsentato à Patronis habentibus maiorem partem vocum excludi prætendebatur, pro eo tamen deciditur quia concurrebat simul, & status vltimus beneficij, & quasi possessio præsentandi, quæ sunt extrema necessaria in hoc iudicio, de quorum probatione, ac etiam de vocibus patronorum plura in præsenti differuntur.

SVMMARIVM.

1 *Præsentatus à Patronis habentibus maiorem partem vocum instituendus est.*

2 *Status vltimus, & quasi possessio præsentandi sufficit ad effectum institutionis.*

3 *Præsentatio vnica effectum sortita, facit acquirere vltimum Statum, & quasi possessionem præsentandi.*

4 *Subrogatio transformat subrogatum in personam illius, in cuius locum subrogatus est.*

5 *Sententia præseruans iura in alio iudicio experienda, nihil operatur, & firma remanet, si nullum iudicium postea prosequutum sit.*

6 *Appellatio non prosequuta remanet resoluta, & deserta, & perinde habetur, ac si nunquam interposita fuisset.*

7 *Possessorem legitimum fuisse fatetur, qui ex illius vacatione venit.*

8 *Præsentatio iurispatronatus facta vti donatarius alicuius comprobat pertinentiam donantis.*

9 *Possessio non potest referri ad sententiam reuocatam, quæ nullum ius tribuit possidenti.*

10 *Status vltimus in beneficijs attenditur, etiamsi præcedens fuisset difformis, & verius, & vide num. seq.*

11 *Status vltimus non turbatur ex probationibus turbidis, & insufficientibus.*

12 *Instrumentum extractum à copia quamuis reperta inter protocolla Notarij, carente tamen signo, & subscriptione illius nihil probat, & quando.*

13 *Productio facta cum clausula*, in parte, & partibus, *producenti non præiudicat.*

14 *Productio quomodocumque facta non nocet producenti, si scriptura non est informa probanti.*

DECISIO LXXIV.

ASpirantibus ad Capellaniam de qua agitur Francisco Iannino præsentato à Comitibus Petro Leone, & alijs de Strozzis, nec non Iacobo Bigaglio præsentato à Boddis, responsum fuit coram Me 20. Iunij anni præteriti institutio-
1 nem debitam esse Francisco † tanquam præsentato ab habentibus maiorem partem vocum, per Text. *in cap. quoniam, ibique gloss. verbo qui maioribus de iurepatr.* Garzias *de benef. par. 9. cap. 2. nu. 257.* Rota *coram Celso dec. 85. num. 1. & in recen. decis. 19. num. 1. par. 11.* In qua resolutione hodie DD. perstiterunt, quia vnica difficultas consistens circa pertinentiam iurispatronatus pro maiori parte ad Comites præsentantes adhuc sufficienter tolli videbatur ex vltimo statu, & quasi possessio-
2 ne præsentandi pro duabus ex tribus partibus ad eosdem † spectante, quæ sola sufficit ad hunc effectum, *cap. consultationibus de iurepatr. cap. querelam de elect. cap. cum olim de caus. poss. & propriet.* latè Marescott. *var. resol. lib. 1. cap. 55. num. 12.* Adden. *ad Burat. decis. 776. num. 11. & seqq.* Rot. *in recent. decis. 514. num. 14. par. 13.* cum alijs allegatis *in prima decis. §. sequitur.*

Talis autem vltimus status, & quasi possessio præsentan-
3 di, † licet regulariter acquiratur per vnicam præsentationem effectum sortitam, vt post Rip. *in cap. cum Ecclesia Sutrina num. 32. & 90. de caus. poss. & propriet.* Rom. *cons. 311. num. 7.* Oldrad. *cons. 312. num. 2.* Dec. *cons. 117. sub num. 2.* & alios firmauit Rot. *coram Bich. dec. 188. nu. 5.* nihilominus in præsenti deducebatur ex pluribus, & præsertim ex duabus vltimis, altera Thomæ Coppini anno 1617. facta à Saffettis vti Patronis pro duabus ex tribus partibus, quæ per sententiam latam in contrario iudicio effectuata fuit cùm institutione, & pacifica possessione Præsentati, Summ. Francisci primæ positionis *num. 10.* Altera verò per huius obitum anno 1644. facta in personam Orlandi Baldinotti à Filippo Strozzio Donatario eorumdem de Saffettis pariter vti Patrono pro duabus ex tribus partibus, quæ fuit etiam ad effectum perducta mediante sententia lata super illius institutione, & successiua subrogatione in eius iuribus obtenta à Dominico Pananto, qui cum possessionem Capellaniæ adeptus fuit, & in ea pacificè continuauit vsque ad præsentem vacationem, d. Summ. *num. 25. & 26.* perinde habetur, ac si idem Orlandus institutus fuisset ex vi, & potentia subrogationis † transformantis subrogatum 4
in personam illius, in cuius locum subrogatur, benè Rota *in recent. decis. 490. num. 2. par. 4. & coram Dunozet. iun. decis. 495. num. 16. & seq.* quam in suis terminis refert, & sequitur *Eminentiss. Ottbobonus decis. 122. num. 14. & decis. 130. num. 5. & bon. mem.* Peutinger. *decis. 320. num. 6.* & firmat *decis. causæ §. verum etiam.*

Nec obstat, quod in primo dicta sententia lata super institutione Coppini fuerint, Præsentantibus hinc inde, reseruata iura talia qualia in iudicio ordinario experienda circa persistentiam huiusmodi Patronatus, quia non prosequuto subinde iudicio ordinario, nec per consequens docto de meliori iure aliorum compræsentantium, † vtique dicta præseruatiua nihil operatur, sed firma remanet quasi possessio præsentandi verè, & indubitatè, vt dicitur in sententia, competens illis de Saffettis vsque ab anno 1552. hodierno Summ. Iacobi *num. 12.* Honded. *cons. 88. n. 44. lib. 2.* Adden. *ad Gregor. decis. 332. sub num. 6. vers. quod tamen*, Rota *in recent. dec. 513. sub num. 3. par. 1.* benè Rota *coram Royas decis. 207. num. 5. in fi.* & magis in terminis *coram Peutinger. decis. 422. num. 14. cum seqq. & in Sagoben. Canonicatus 4. Iunij 1656. §. clausula verò coram R. P. D. meo Triolo.* 5

Minus facit, quod à secundo dicta sententia lata super institutione Orlandi fuit appellatum à Paulo de Ghibellinis tunc præsentato à Boddis, quodque è contra Dominicus Donantes in eadem vacatione præsentatus à Hieronimo de Saluadoribus obtinuisset alteram sententiam fauorabilem pro sua institutione, ex qua non minus, quàm ex subrogatione in iuribus Orlandi defuncti recognoscere potuit subsequutam possessionem, & effectuationem præsentationis. Quia respectu appellationis interpositæ à Paulo, placuit responsio, quod ipsa per lapsum tot annorum, quo eam prosequutus non fuit, † deserta, & resoluta remansit perinde ac si nun- 6
quam interposita fuisset, *Clem. sicut de appell. cap. licet 14. de sent. excomm. in 6. l. fin. §. illud, C. de tempor. & repar. appellat.* Vndè multo minus illa iuuari potest Iacobus, qui deducendo Ius suum ex eadem vacatione sequuta per obitum Dominici Panantis, † hunc pernecessè fatetur fuisse legitimum pos- 7
sessorem, vt in terminis ratiocinatur Rota *coram Royas decis. 293. num. 6.*

Quo verò ad sententiam, quam pro sua institutione reportauerat Dominicus tanquam præsentatus à Hieronymo de Saluadoribus, respondetur, quod quatenus in illa constitui posset aliquod fundamentum comprobaretur pertinentia iurispatronatus ad illos de Saffettis, † quia Hieronymus expres- 8
sè præsentauit vti donatarius eorumdem pro illa vice tantùm, Rota *coram Bichio decis. 264. à num. 7. cum seqq.* Verùm cùm ista sententia fuerit reuocata per vltimam, vt supra latam ad fauorem Orlandi præsentati à Philippo Strozzio, non potest ad eam referri subsecuta possessio Capellaniæ capta per Dominicum † cum regulare sit, quod sententia reuoca- 9
ta nullum ius tribuit, & pro non lata habetur, Rota *coram Royas decis. 311. num. 7. & coram Bichio decis. 408. num. 14. & in recentior. decis. 308. num. 12. coram Reuerendissimo Ninot decis. 85. num. 5.*

Subsistentibus igitur his duabus præsentationibus, non fuit opus recurrere ad alias antiquiores incipien. ab anno 1481. contra quas plura longa serie opponebantur à Scribentibus pro Iacobo, quia vltra quod non benè oppugnari videbantur, vt præcipuè illæ factæ ab anno 1572. citrà canonizatæ in dicta sententia anni 1617. transacta in rem iudicatam, responsum fuit, quòd quatenùs etiam status antecedens esset difformis, & verius, † adhuc ad effectum de quo agitur, esset atten- 10
dendus vltimus, vt præter supra relatos, in terminis dixit Rota *coram Bichio decis. 361. num. 26. & in Colonien. Parochiali 28. Martij 1672. in fin. coram R. P. D. meo Calataiù.*

Non obstante repetito obiecto, quod huiusmodi status nun-

nunquam attendatur, quando constat de præcedenti statu contrario, quia iterùm replicatum fuit, quod talis præcedens status non benè desumitur ex prætenso testamento Philippi q. Pauli de Costa S. Martini Villæ Gonfientis, nàm ex latè ponderatis *in decis. causæ à §. nec facit vsque ad fin.* vel hoc testamentum non est illud, quod fuit à fundatione conditum, vel saltem hoc remanet valdè turbidum, & æquiuocum, &
11 ideò † insufficiens ad turbandum vltimum statum, Rot. *coram bon. me. Celso decis. 377. num. 5. 6. & 10. & in rec. dec. 73. num. 18. & 34. part. 11. & decis. 90. num. 12 & 13. part. 12. cum alijs in Meleuitana Beneficij 19. Februar. 1666. §. minus releuat cum seqq. coram R. P. D. Ottalora confirmata coram eodem 23. Iunij eiusdem anni.*

Obseruantia verò, quæ deducitur ex pluribus sententijs antiquis, & modernis, in quibus dictum fuit constare de iurepatronatus ex testamento D. Philippi q. Pauli rogato per Æmilium deŚlioratis anno 1403. nullum dat robur testamento in actis producto, quod fuit extractum ex quadam copia reperta intus prothocolla Instrumentorum rogatorum per q. Petrum de Cambionibus de annis 1522. & 1523. quæ nullum
12 habet signum, † vel subscriptionem Æmilij deŚlioratis, & quod plus est, nec etiam existit inter rogitus eiusdem Æmilij conseruatos in Archiuio Florent. ab anno 1389. vsque ad annum 1420. quod solùm sufficit vt nulla ei sit adhibenda fides, *cap. 1. de fid. instrum.* Cyriac. *contr. 155. num. 1.* & in terminis Rota *d. dec. 73. n. 20. & 21. p. 11.*

Nec suffragatur, quod in sententia, vt supra lata pro Orlando fiat mentio de dicto Instrumento extracto ex Prothocollis Petri de Cambionibus, quodque eadem sententia fuerit producta in actis ex parte Francisci qui per huiusmodi produ-
13 ctionem videtur omnia in ea contenta approbasse. † Quia cum illa facta fuerit cum præseruatiua, *in parte, & partibus,* producenti non præiudicat, ex allegatis *in decis. Causæ §. Atque hinc in fin.* maximè quando (prout hic) non est in forma pro-
14 banti; † nam tunc quomodocumque fiat productio non nocet producenti, latè Add. *ad san. me. Greg. dec. 238. sub n. 15. vers. prædicta conclusio, & Rota coram ipso dec. 432. n. 40. cum pluribus ibi allegatis.*

Et ita vtraque &c.

R. P. D. EMERIX.

Meleuitana Habitus.

Lunæ 20. Martij 1673.

ARGVMENTVM.

Ad Nouitiatum, & Professionem faciendam, fuit admissus Eques Hierosolymitanus, qui post sui receptionem legitimè obtentam *claudus* effectus erat, non obstante Statuto Religionis de non admittendis nisi fortibus robustis, & aptis ad laborem, tùm quia & statutum loquebatur de tempore præsenti, quod nunquam recipit functionem temporis futuri, tùm etiam quia infirmitas superueniens obstare non poterat iam legitimè admisso, eo minus quia illa aptitudinem corporis ad exercitia militaria non impediebat.

SVMMARIVM.

1 *Infirmitas superuenta post admissionem ad Religionem, non impedit Nouitiatum, & quando vid. num. seqq.*
2 *Statutum loquens de recipiendis, non habet locum in iam admissis, & receptis.*
3 *Qualitas adiecta verbo intelligitur, & regulatur secundum tempus verbi.*
4 *Tempus præsens non recipit functionem temporis futuri.*
5 *In Odiosis, & pœnalibus verba præsentis temporis eo minus verificari possunt ad tempus futurum.*
6 *Statutum est intelligendum eo modo, quo fuit per antea obseruatum, & practicatum.*
7 *Obseruantia est optima interpres cuiuscumque Statuti.*
8 *Coadiutor effectus inhabilis post obtentam gratiam quatenùs repellatur.*
9 *Habilitas Coadiutoris requiritur de tempore purificatæ conditionis, & quando.*
10 *Impedimentum subsequens Religiosi non impedit effectum receptionis iam consumptæ, & legitimè perfectæ.*
11 *Religiosus legitimè admissus non potest absque legitima causa reijci à Nouitiatu, & professione.*

DECISIO LXXV.

POstquam Antonius in Castellania Empostæ præuia dispensatione minoris ætatis, ac exacta probatione suæ generosæ nobilitatis soluto Passagio, fuerat receptus in militem Ordinis S. Ioannis Hierosolymitani cupiens peragere annum Nouitiatus, & successiuè professionem emittere, se se contulit ad Vener. Conuentum Meliten. vbi eius instantia ab vtroque Consilio Ordinario, & Completo reiecta fuit sub prætextu, quod propter impedimentum in crure sinistro successiuè ex morbo contractum claudicaret, & per consequens illi obstaret *Statutum 16. de recept. fratr.* Hinc commissa mihi causa appellationis sub die 16. Ianuarij proximè præteriti vtraque parte informante proposui dubium, An Antonius esset admittendus? Cuius resolutio tunc dilata hodie coadiuuatis probationibus prodijt affirmatiua ex duplici fundamento.

Primò, quia non controuertebatur in facto, quin istud impedimentum superuenerit † postquam Antonius fuerat in 1
militem admissus, & receptus, ideòque dicebatur eidem minimè obstare prædictum Statutum, quod vtpotè loquens de recipiendo per verba præsentis temporis: ibi — *Niuno si riceua in modo alcuno, che non sia gagliardo, e ben composto di corpo, & atto alle fatighe, &c.* locum † sibi vindicare non potest in 2
iam admisso, & recepto cum requisitis qualitatibus, ex vulgatis regulis, quod qualitas adiecta verbo † intelligitur, & 3
regulatur secundùm tempus verbi, *l. in Dilectis §. si extraneus ff. de noxal. act. l. Titius ff. de milit. testam.* Surd. *cons. 216. num. 2.* Marescott. *variar. resol. lib. 2. cap. 35. num. 102.* Rot. *dec. 584. nu. 4. par. 1. recent.* Quodque verba præsentis † temporis non re- 4
cipiunt functionem temporis futuri *l. cum stipulamur 125. ff. de verb. oblig.* Bald. *in cap. licet sub num. 2. vers. tu dic de supplen. neglig. Prælat.* & Rimin. iun. *cons. 203. num. 92. & 93.* Præsertim in odiosis, † seu pœnalibus Surd. *consil. 386. num. 31.* Rota 5
coram Dunozett. iun. dec. 228. num. 3. & in recent. dec. 347. num. 44. part. 12.

Ad quod comprobandum allegabatur, etiam obseruantia Religionis admittendi Equites ad professionem non obstante simili impedimento corporali post receptionem illis superuento, vt patet ex pluribus notorijs exemplis in facto † re- 6
censitis, vndè fit, quod statutum sit intelligendum eo modo, quo fuit per antea obseruatum, & practicatum, vt dicun Bald. *consil. 473. num. 3. vers. concludiuè autem lib. 5.* Castren. *consilt 91. in fin. lib. 2.* & alij, quos refert, & sequitur Honded. *consil. 1. num. 35. lib. 2.* Cum obseruantia † sit optima interpres cuiuscu- 7
uis statuti *cap. cum dilectus de consuetud. l. si de interpret. & l. minimè ff. de legib.* Honded. *vbi proximè n. 36. & 37. cum alijs per Rot. in Romana fideicommissi de Cesijs 13. Maij 1658. §. concurrit coram bo. me. Meltio.*

Nec applicatur exemplum Coadiutori effecti † inhabili post 8
obtentam gratiam, ex Coccin. *decis. 2217. nu. 10. & seq.* Quia ibi gratia erat conditionalis purificanda per cessum, vel decessum Coadiuti, ac proindè habilitas † Coadiutoris require- 9
batur de tempore purificatæ conditionis, vt declarat eadem *decisio num. 18. & 19.* In præsenti verò Statutum requirit habilitatem de tempore receptionis, & receptio Antonij fuit pura, non autem conditionalis, † ideòque subsequens im- 10
pedimentum non potest impedire effectum receptionis iam consumatæ, & legitimè perfectæ, vt distinguendo dicit Oldrad. *cons. 58. num. 4.* & admisit Rot. *d. dec. 2217. num. 20. in fin. & n. 28. cum seq.* latè R. P. D. Fagnan. *in cap. consultationibus de Cler. ægrotan.* & conferunt plenè deducta per Sanchez *de matrim. lib. 1. disp. 34. num. 17.*

Secundò, quia ex depositionibus quatuor testium nouiter examinatorum constat Antonium non obstante huiusmodi impedimento esse habilem, & idoneum ad omnes labores militares, & ad quemcumque vsum, & exercitium armorum tàm in prælijs terrestribus, quàm maritimis, reddunt enim de hoc optimam causam scientiæ, nempè, quia cum illo sæpiùs conuersati sunt, eumque pluries viderunt arma tractare, & digladiari absque eo, quod in aliquo impediretur ab opposito defectu cruris sinistri, qui est modicus in ipso alioquin iuuene robustæ, & viridis naturæ, prout latiùs in hodierno Summ. *num. 1. & 2.* sunt omni exceptione maiores, & peritissimi

Pri-

Primus nimirum Eques, & Baliuus Hierosolymitanus. Secundus, Physicus. Tertius, Magister artis gladiatoriæ, & quartus vir nobilis, & expers in exercitijs militaribus, adeòque benè probant habilitatem corporalem Antonij, qua
11 posita † non potest absque legitima causa reijci à Nouitiatu, & professione nè famæ suæ detrimentum patiatur, vt in specie firmauit Rota *coram Coccino decis. 215. n. 13. cum seq. & coram Merlin. decis. 882. n. 19. 20. & 21.*

Et ità &c.

R. P. D. TAIA.

Bononien. Bonorum.

Veneris 14. Aprilis 1673.

ARGVMENTVM.

Quamuis non prohibeatur fideicommissarius petere cautionem à grauato conseruationis bonorum fideicommissi, hoc tamen limitatur in filio, qui nec cautionem petit à patre, quæ & denegatur etiam inter fratres super fideicommisso paterno, atque ità eo minus potest filius molestare possessores bonorum, si patrem habeat soluendo, à quo etiam æqualem satisfactionem consequuturus sit.

SVMMARIVM.

1 *Primogenitus potest agere vt bona primogenituræ purificata conditione sibi restituantur, declara vt num. seq.*
2 *Fideicommissarius pendente conditione potest agere ad inuestimentum à testatore mandatum.*
3 *Fideicommissarius potest petere cautionem, etiam per immissionem in bona fideicommissi contra hæredem seruandi illius causa.*
4 *Fideicommissarius nullam habet hypothecam, nec auocare potest bona grauati ab illius creditoribus pro cautione fideicommissi.*
5 *Inter Patrem, & filium non possunt interponi cautiones pro conseruatione fideicommissi stante patria potestate.*
6 *Frater non potest petere cautionem fideicommissi paterni ab altero fratre.*
7 *Filius emancipatus non prohibetur petere à patre cautionem bonorum fideicommissi.*
8 *Mulier maior in Ciuitate Bononiæ non tenetur seruare solemnitates.*
9 *Mulieris obligatio facta pro viro fideiussorio nomine, & principalitèr non reducitur ad simplicem hypothecam.*
10 *Retentio eo magis competit ex iuribus mulieris, vbi contra illam oritur actio.*
11 *Statutum Vrbis* lib. 1. cap. 151. *quietantias simplicitèr confessionatas annullat.*
12 *Nullitas contractus mulieris potest allegari, etiam à tertio possessore, & creditore.*
13 *De Modicis, medicaque summa quæstio non attenditur.*
14 *Filius pro cautione fideicommissi non potest molestare possessores bonorum, si habeat sufficientem cautionem à Patre.*

DECISIO LXXVI.

Domini steterunt in decisis 30. Maij 1672. constare de bono iure Dominorum Ducum. Etsi vnus ex ipsis modestè dubitaret de ipsis decisis, si redigeretur difficultas ad immissionem petitam à primogenito cùm viuente etiam Patre, primogenitus agere possit ad inuestimentum mandatum à Testatore, si ipse sit vocatus post mortem patris, sicque con-
1 ditione pendente, potest † agere ad effectum, vt bona primogenituræ purificata conditione sibi restituantur, *ex decis. 31. n. 8. à vers. Quod verò tom. 2. par. 4.* confirmata *in decis. 738. to. 3. par. 4. recent.*

Sed hæc difficultas suspensa fuit in fine Decisionis, quæ vertitur, & nihil potuisse liquere conclusum fuit, & adhuc non liquet, sed neque tantæ molis erat celebrata *d. decis. 31.* quæ non dicit, quod vocatus ad primogenituram pendente conditione agere possit ad effectum vt bona primogenituræ
2 purificata conditione sibi restituantur, sed quod † vocatus ad fideicommissum possit agere ad inuestimentum à Testatore mandatum, vt *dicto num. 8. d. vers. quod verò*, ad claras rubricas, non solùm Textus, *ff. vt legatorum, seù fideicommissorum nomine caueatur, & ff. vt in possessione legatorum, vel fideicommissorum seruandorum nomine esse liceat*, & vulgarem cautionem *in §. ijdem Principes l. filius 114. ff. de legat. 1.* vltra allegata *in d. dec. 31.* adeò sospite *Iuliano in §. à Patre l. ità tamen 27. ff. ad Sen. Cons. Trebell.*

Qua occasione duo fuerunt considerata. Primum quod, etsi cautio peti † posset attamen per immissionem fideicom- 3
missarij in possessionem fideicommissi contra hæredem seruandi illius causa, non tamen vlla hypotheca competit dicto fideicommissario ad bona grauati abdicanda à creditore illius, † quæ vix acquiritur per cautionem ipsam, adeòque 4
per promissionem, & obligationem bonorum, præclarè apud Peregr. *de fideic. art. 40. num. 14.* Alterum quòd in casu præsenti inter patrem, & filium huiusmodi cautiones † non possunt 5
interponi stante patria potestate, *ad liter. l. Imperator 50. ff. ad Senat. Cons. Trebell. & ibi gloss. Non poterant, & DD. & l. 7. ff. vt legat. seù fideic. nom. & ibi* Bartol. *in summa, & præclaro §. in supradictis autem casibus, l. 6. C. ad Senat. Cons. Trebel.* Peregr. *d. art. 40. sub num. 16. in fin.* Rot. *dec. 168. ex n. 7. p. 5.* & etiam in fideicommisso † paterno inter fratres *d. §. In supradictis autem*, 6
Rota *coram Coccino dec. 2141. num. 2.* Et solùm inter Patrem, filium emancipatum † cautio simplex sine fideiussionibus 7
intercedere potest, *d. l. 7. & ibi Bartol. in summa*, etiamsi cum hypotheca, *iuxtà gloss. cautioni*, & Peregrin. *dict. artic. 40. num. 10.*

Difficultate ergo adhuc manente, aliquibus DD. in supradicto articulo, vt supra illiquido, cæterum DD. steterunt in decisis, quia DD. Duces mediantibus iuribus Barbaræ ijs obligatæ excludunt D. Marchionem Honuphrium, & quoscumque primogenitos, dum Cardinalis in erectione primogenituræ expressè cauit, vt dos eiusdem Barbaræ deberet restitui. Hieronymo autem dos non probatur soluta in residualibus scutis 10000. quidquid dicatur de epistola eiusdem Barbaræ, quia non potuit præiudicare creditoribus, & postea eadem epistola tantum abest quod respectu cuius residui adminiculetur, quàm potiùs eius fides tollitur, seu minuitur ex tarda productione, ex negatione Barbaræ tunc Monialis, ex cessione residui facta per Barbaram, & ex testibus datis pro DD. Ducibus in præterito Summ. *numer. 8.* vbi eliminatur asportatio mobilium mariti facta ab eadem Barbara, cuius obligatio non videtur inefficax, respectu enim solemnitatis statutariæ obligatio fuit facta à muliere maiore in Ciuitate Bononiæ, † vbi non docetur adesse solemnitates, qua- 8
rum defectu obligatio corrueret, respectu verò iuris communis non satisfacit remissio simplicis hypothecæ, † dum 9
mulier venditioni factæ à marito fideiussit, & principalitèr accessit, inde enim si oritur actio contra mulierem, multo magis † retentio ex eius iuribus Andreol. *controu. foren. 162. num. 7.* 10

Insuper confessioni, & epistolæ confessionis cum quietatione ad fauorem Marchionis Honuphrij dictum est obstare Statutum Vrbis *lib. 1. cap. 151.* † vbi similes quietationes, & 11
refutationes annullantur, & ista nullitas † potest allegari à 12
tertio possessore, & creditore, Rota *dec. 591. n. 1. & 595. num. 3. coram Dunoz. iun.*

Necobstant adminicula, quibus concurrentibus non requiruntur solemnitates, quia nulla adminicula videntur concurrere, nam responsiones datæ ad positiones nihil concludunt circa residuum, de quo agitur, Instrumentum datum in hodierno Summ. *num. 6.* non probat solutionem integræ dotis. Calculus datus *num. 8.* detegitur erroneus, & non est iudicialis, & demum reuocatio mandati obtenta anno 1650. non potest ad effectum probandi solutionem dotis allegari, quia anno 1653. fuit relaxatum nouum mandatum, quod non fuit reuocatum, primo Summ. DD. Ducum *num. 8.*

De bonis secundo loco venditis non est quæstio, de illis verò † tertio loco distractis, quæstio est de modicis, mo- 13
dicaque summa, de qua est *l. 9. alias 10. in fine, ff. de dolo*, & eorum pretium longè compensatur cum fructibus ab anno 1664. à D. Marchione perceptis, qui cùm sit soluendo, & habuerit alia bona ab Antonio, † æquum est, vt eius primoge- 14
nitus, dum habet æqualem satisfactionem à Patre, non molestet in his bonis modici momenti possessores præsertim antequam euenerit eius vocatio.

Et ita vtraque &c.

Supra

Supra in alia praecedenti Parte 17. recent. adest alia praesentis Causae Decisio emanata coram Reuer. P. D. Taya, vbi est in ordine 329.

R. P. D. CALATAIV.

Rauennaten. Dotis, & fructuum.

Veneris 14. Aprilis 1673.

ARGVMENTVM.

Dotis alternatiuè promissæ ad electionem creditoris fructus non debentur; nisi ab ea die, qua electio fuerit sequuta, eaque etiam promittenti intimata, quia huiusmodi promissio non fuit iudicata absoluta obligatio, sed simplex oblatio, aut quatenùs etiam vera obligatio dici posset, erat tamen conditionalis, non conditione resolutiua, sed suspensiua.

SVMMARIVM.

1 *Maritus sine speciali mandato non potest obligare vxorem, eique non praeiudicat.*
2 *Debitor dotis alternatiuè à creditore acceptandae ante acceptationem non dicitur fuisse in mora.*
3 *Fructus dotales non debentur sine mora debitoris.*
4 *Tempus non currit nisi à die, quo alter ex contrahentibus adimpleuerit ex parte sua.*
Amplia vt ibidem.
5 *Scriptura eadem non habet neque prius, neque posterius.*
6 *Pacta omnia in vno, eodemque instrumento contenta dicuntur inter se correspectiua, & vnum alteri inesse.*
7 *Promissio acceptanda ab vna ex partibus non dicitur absoluta obligatio, sed mera oblatio.*
Acceptatio fieri debet ab ea parte, quae celebrationi contractus non interuenit, num. 7.
8 *Obligatio si quoad executionem non est pura, non dicitur conditionalis conditione resolutiua, sed suspensiua.*
9 *Verba*, accetto vno delli due partiti, che più piacerà al Sig. N. *non obligant potius ad vnum, quàm ad alterum, donec N. declarauerit.*
10 *Subscriptio declarat voluntatem subscribentium, & dat formam eorum obligationi.*
11 *Alternatiuum debitum ante electionem, & intimationem debitori factam non dicitur fuisse debitum.*
12 *Intimatio est necessaria ad constituendum debitorem in mora.*
13 *Fructus dotis ad electionem creditoris promissae, ante acceptationem ab eo factam non debentur.*

DECISIO LXXVII.

SVb fundamento, quod Io: Baptista Gambus, & Iacoba Coniuges absolutè promisissent mediante Apocha matrimoniali soluere Petræ, & Andreæ sponsis dotem scutorum 2000. vt dicitur *alla mano*, & alia scuta 200. singulis annis vsque ad integram solutionem, Rota sub die 3. Iunij proximè præteriti coram R. P. D. meo Emerix resoluit deberi dotem, & fructus pro rata scut. 300. à die contracti matrimonij, & pro reliqua summa à tempore, quo cessit dies solutionum annuatim promissarum in dictis scutis 200. ad rationem septem pro centenario, iuxtà dispositionem Statuti Rauennæ ad formam huiusmodi resolutionis emanauit sententia, quam tamen ex duplici capite hodie Domini reformandam esse dixerunt, vt infrà.

Primò, quoad Iacobam, quæ non potuit in sententia condemnari, dum non fuit præsens Capitulis matrimonialibus, neque in illis se subscripsit, & subscriptio facta à Marito tàm nomine proprio, quàm vxoris, ibi -- *Io Gio: Battista Gambi tanto à nome mio, quanto della Sign. Giacoma mia moglie affermo*
1 *quanto di sopra*, † non docto de speciali mandato, vxori non præiudicat *l. 1. C. ne vxor pro marit. l. maritus C. de procurat. Cost. de scient. & ignor. inspect. 51. n. 1. & seqq.* Rota *dec. 22. n. 8. & dec. 28. n. 3. coram Card. Celso.*

Secundò, quoad Io: Baptistam, qui non rectè fuit condemnatus ad fructus à die contracti matrimonij, nàm cum ipse per Instrumentum transactionis initæ de anno 1643. promisisset in casu matrimonij ipsius Petræ soluere dotem scut. 1000. monetæ veteris, hodierno Summ. *num. 2.* in Capitulis matrimonialibus posteà confectis de anno 1661. illam auxit ad scuta 200. quatenùs tamen dicta Petra declararet acceptare dictam promissionem, non autem Instrumentum transactionis, ibi -- *Li Signori Gio: Battista Gambi, e Giacoma Aldobrandina Giugali si obligano di dar per dote al Sig. Andrea Verocchi scudi due mila di moneta vecchia &c. E di più si dice, che se il Sig. Andrea, e Sig. Pietra volessero l'accennato Instromento con tutte le pretensioni contenute in esso, li sudetti Gambi l'offeriscono, e mettono in libertà d'accettare ò l'vno, ò l'altro partito, quale più à loro piacerà, e douranno specificarlo, e dichiararsi, di modo che preso vno non possino ritornare all'altro*. Vndè dum acceptatio vnius ex duobus partitis facta solùm fuit de anno 1665. & non fuit notificata Io: Baptistæ, nisi de anno 1669. † non 2
poterat antecedentèr dici constitutus in aliqua mora soluendi, † sine qua fructus dotales non debentur Molin. *de rit.* 3
nupt. lib. 3. q. 39. n. 20. Capic. Latr. *consult. 37. num. 5. & seqq.* Gratian. *discept. 143. n. 48.* Martius Medic. *decis. 14. n. 37.* Rota *coram Penia dec. 798. n. 2. & coram Mantic. decis. 171. n. 5. & coram Card. Celso dec. 251. n. 7.* tempus enim nunquam currit, nisi à die, qua alter ex contrahentibus adimpleuerit ex parte sua,
† maximè quando implementum debet præcedere solutionem, Posth. *resol. 115. num. 22.* Aretin. *cons. 94. n. 7.* Surd. *cons. 38. num. 14.* Mascard. *de probat. concl. 1393. n. 36. & 41.* Antonell. *de temp. legal. lib. 4. cap. 6. n. 2. & seqq.* Put. *dec. 6. de transact.* Seraph. *dec. 149. n. 1.* 4

Nec subsistit fundamentum Decisionis, quod promissio dotis purè facta legatur in Capitulo antecedenti, & per consequens posterius capitulum ab alio separatum, In quo coniugibus datur electio acceptandi vnum, aut alterum partitum ab eis specificandum, & declarandum non reddat promissionem conditionalem, sed tantum resolutiuam, † quia 5
versamur in vna, & eadem scriptura, in qua regularitèr non datur prius, & posterius, Surd. *consil. 217. n. 9.* Rota *in rec. dec. 126. n. 18. & dec. 232. n. 11. par. 11. & dec. 252. n. 12. par. 12.* & omnia pacta in ea contenta † censentur inter se correspectiua, 6
& vnum alteri inesse, Rota *dec. 592. n. 2. p. 3. rec. & dec. 36. n. 3. coram Ninot.* Et quidem inspecto integro tenore Capitulorum apertè conuincitur obligationem primo factam non posse dici perfectam, & absolutam saltèm quoad illius executionem, sed pendere ab electione facienda à coniugibus, quæ tunc facta non fuerat, vt deprehenditur ex verbis superius expressis, ibi -- *mettono in libertà di accettare, ò l'vno, ò l'altro partito, quale più à loro piacerà*, & ibi -- *e douranno specificarlo, e dichiararsi, di modo che preso vn partito non possino ritornare all'altro*, quæ clarè demonstrant promissionem præcedentem non fuisse absolutam obligationem, † sed simplicem 7
oblationem partiti, & neutrum vsque tunc fuisse acceptatum, & verè acceptatio non aderat, dum principaliter erat facienda à Petra, quæ celebrationi Capitulorum non interuenerat, vt aduertunt Gargiar. *cons. 35. per tot. lib. 1.* Rot. *dec. 28. n. 3. coram Celso, & dec. 928. num. 2. & seq. coram Dunozett. iun.*
Quando autem obligatio non est pura quoad executionem
† tunc non dicitur conditionalis conditione resolutiua, sed 8
suspensiua, Menoch. *consil. 388. num. 17. & seqq.* Peregrin. *de fideic. art. 43. n. 21.* Galganet. *de condit. & demonstr. p. 1. cap. 102. num. 3.*

Et quod Io: Baptista non purè, & simplicitèr fecerit promissionem dotis scut. 2. mil. desumitur clariùs ex illius subscriptione apposita in fine d. Apochæ matrimonialis, ibi -- *Io Gio: Battista Gambi tanto à nome mio, quanto della Sig. Giacoma mia moglie affermo quanto di sopra, & accetto vno delli due partiti che più parerà, e piacerà al sudetto Sig. Andrea, e Sig. Pietra*, quæ totam scripturam qualificat, & non obligat potiùs ad vnum, quàm ad alterum partitum, † donec coniuges decla- 9
rauerint; certum enim est, quod tenor subscriptionis potiùs quam Apochæ attendendus est, † quia subscriptio declarat 10
voluntatem subscribentium, & dat formam eorum obligationi Fælin. *in c. quoniam contra n. 43. de probat.* Palm. *cons. 82. n. 10.* Rot. *coram Seraph. dec. 136. n. 5. & coram Caual. dec. 99. nu. 1. & coram Bichio dec. 197. n. 9.*

Deficit etiam fundamentum obseruantiæ, quia solutio scut. 300. non fuit facta ad formam capitulorum, nempè statim sequuto matrimonio, sed post tres menses, & in posterùm non fuerunt annuatim soluta scuta 200. sed diuersimodè vsque ad summam scutorum mille circitèr, quæ tamen Io: Baptista soluere tenebatur etiam vigore Instrumenti transactionis, & sic solutiones non possunt referri potiùs ad vnam, quàm ad aliam causam; Imò vrget obseruantia in contrarium, dum Andreas iudicialiter conuentus, vt vnum ex duobus

bus partitis eligeret, positiuam fecit declarationem, & acce-
11 ptationem dotis scut. 2000. eamque intimauit vt supra, † ac proinde agnouit ante electionem dotem non fuisse debitum Palm. *dict. consil.* 82. *num.*8. Rota *coram Coccin. decis.* 77. *num.*4. *& in Romana Vineæ* 19. *Februarij* 1663. *coram Reuerendiss. D. meo Decano §. finali*; Imò fuisse necessariam etiam intimationem ad inducendam notitiam, & constituendum Io:
12 Baptistam in mora, † quæ sine scientia non incurrebatur Bart. *in l. non solum §. morte n.*48. *ff. de nou. oper. nunc.* Natt. *consil.* 670. *n.*14. Grat. *discept.* 400. *nu.*14. Rota *coram Bichio decis.* 487. *num.*32. *& seqq.*

Nec applicatur conclusio, quod fructus dotales propter onera matrimonij debeantur absque alia interpellatione, quia debet intelligi in casu, quo dos simpliciter vsque ab ini-
13 tio promissa fuit, † non autem quando fuit promissa sub conditione aliquid faciendi per Creditorem ante illius solutionem nàm donec implementum non sequatur, nec dos, nec fructus debentur, vt in terminis dilationis concessæ ad soluendum firmant Castren. *cons.* 11. *num.*4. *lib.*1. Fontanell. *de pact. nupt. claus.*6. *gloss.*2. *part.* 6. *num.*8. Rota *in Romani Crediti dotalis* 13. *Martij* 1645. *coram Verospio*, & quod sit necessaria intimatio, dixit in specie Rota *coram Bichio decis.* 487. *num.*22. *cum seqq.*

Et ità in hac tantùm parte Domini sententiam reformandam esse dixerunt vtraque &c.

Confirmata fuit hæc Decisio sub die 15. *Ian.* 1674. *coram eodem R.P.D. Vicecomite, quam suo loco adducemus.*

R. P. D. CASTRILLO.

Burgen. Beneficij.

Veneris 14. *Aprilis* 1673.

ARGVMENTVM.

Nulla declaratur Prouisio beneficij facta à Nuntio Hispaniarum non præcedente legitima verificatione valoris, illum non excedere ducatos 24. ad quos suæ facultates restringuntur; ac proinde pro executione literarum Apostolicarum resoluitur, non obstante oppositione paritatis tituli, & possessionis, quia hæc omnia inficiebantur à decreto irritanti, quod impedit ne quis dicatur legitimus contradictor.

SVMMARIVM.

1 *Valoris beneficij cognitio dicitur præcedentèr habita, si mandatur prouisum in possessione immittendum.*
2 *Nuntius Hispaniarum in conferendis beneficijs, illud non excedere ducatos* 24. *præcedenter verificare debet, & num. seqq.*
3 *Clausula*, vt asseris, *excludit nullam præcedentem maiorem verificationem fuisse factam.*
4 *Forma in facultatibus præscripta est omninò seruanda, aliàs actus remanet nullus, & num. seq.*
5 *Prouisio beneficij facta contra formam in facultatibus concessam, est nulla.*
6 *Executiuè non proceditur contra habentem parem titulum, & possessionem, limita vt ibidem, & num. seqq.*
7 *Clausula*, vocatis vocandis, *efficit exequutorem mixtum, & causam appellabilem reddit, limita vt num. seqq. & num.* 11. *cum seq.*
8 *Decretum irritans tollit paritatem tituli, & inficit possessionem, & num. seqq.*
9 *Possessio capta contra decretum irritantem habetur pro vacua, & nullum parit iuris effectum.*
10 *Contradictor legitimus ad impediendam immissionem non dicitur qui habet possessionem vitiosam, & infectam à decreto irritanti.*
12 *Clausula*, amoto, & similis, *non facit exequutorem mixtum, nec impedit viam executiuam, si possessio est infesta à decreto irritanti.*
13 *Viam executiuam non tollit sententia absolutoria emanata ex aliquo defectu postea verificato.*

DECISIO LXXVIII.

PRo executione litterarum Apostolicarum Dominici de la Herran prodijt coram Me resolutio die 27. Iunij anni præteriti, cui non acquiescente Ioanne Brauo, indéque ad examen reuocata DD. pro confirmatione responderunt.

Quamuis enim aduersus nullitatem collationis Beneficij controuersi factæ à bon. mem. Cardinali Vicecomite tunc Hispaniarum Nuntio firmatam in altera mea Decisione, ex defectu Informationis, quæ præcedere debebat, repeterent Informantes pro Ioanne, quod Nuntius committendo Executori, vt prouisum in possessionem beneficij induceret, si prius pro maiori verificatione, quam ipse habere potuerit legitimis probationibus sibi constitisset fructus d. beneficij non excedere 24. ducatos, † supponat præcedentem valoris co- 1
gnitionem adhibuisse, vt ex comparatiuo pro maiore. arguit Rota *decis.* 548. *num.*3. *par.*3. *recent.*

Nihilominus præter alias responsiones datas in eadem decisione *sub §. primo quia, & seq.* dixerunt DD. non stare in eo, quod aliqualis, sed quod sufficiens, & ex fide dignorum testimonio præcesserit informatio, prout disponitur in facultatibus Nuntij Hispaniarum relatis † in Abulen. *Præstimo-* 2
niorum coram Manzanedo inter eius inpress. decis. 162. *num.*1. ità præcisè loquentibus, *Ità tamen priusquam prouisionem beneficiorum huiusmodi facere debeat sibi fide dignorum testimonio constet fructus prædictos ipsum valorem annuum ducatorum* 24. *non excedere, alioquin prouisiones per ipsum pro tempore factæ nullius sint valoris, & momenti.*

Hinc autem neutrum patet interuenisse, quia Nuntius in eius prouisione data in præterito Summ. Dominici *num.*1. satis explicitè declarauit informationem precedentèr habitam fuisse insufficientem, dum aliam maiorem requisiuit, illamque non recepisse ex fide dignorum testimonio, sed ex sola partis assertione, dum ad collationem deuenit per hæc verba.
† *Beneficium cuius fructus &c.* 24. *ducatorum auri de Camera* 3
secundum æstimationem valorem annuum vt asseris non excedunt tibi conferimus, &c. & proinde dubitari non potest, quin huiusmodi prouisio tanquam facta contra formam in dictis facultatibus præscriptam; † quæ erat præcisè seruanda, in spe- 4
cie, Rota *coram Coccin. decis.* 568. *n.*10. *& coram Merlin. decis.* 785. *num.*1. *&* 2. penitùs nulla remanserit, † vt disponitur in 5
eisdem facultatibus, & est Text. *in l. cum ij* 8. *§. si Praeter ff. de transact.* Balv. *cons.* 198. *num.*1. *vol.*5 Dec. *cons.* 466. *num.*12. *vers. & ista conclusio, & duobus seqq.* Rota *decis.* 624. *num.*2. *p.*1. *recent.* & præter *d. decisionem* 163. *coram Manzanedo*, & alios allegatos in decisione, quæ reuidetur *§. nullitas verò &c.* fuit in his terminis resolutum *in Astoricen. Beneficij prima Aprilis* 1672. *§. Petrus verò coram R. P. D. meo Calataiù.*

Qua stante nullitate inanit est prætensio impediendi Processum executiuum sub prætextu paritatis tituli, † & posses- 6
sionis, & quod in literis Dominici fuerit apposita clausula *vocatis vocandis* efficiens executore mixtum, † & causam appel- 7
labilem, iuxtà firmata per Gonz. *ad reg.*8. Cancell. *in adnotat. super nullit. num.*226. *& per Rotam coram Gregor. dec.*69. *num.*4. *& ibi Add.* cum alijs à Scribentibus allegatis.

Nam possessio, & paritas tituli tolluntur ex decreto irritanti, † quod vtrumque inficit *cap. si eo tempore* 45. *de elect. in* 8
6. in specie Rota *coram Arguell. decis.* 110. *num.*27. & operatur, vt possessio habeatur pro † vacua, ac si nunquam capta 9
fuisset, & nullum pariat iuris effectum, *d. cap. si eo tempore in fine Archidiac. ex cap. Ordinarij n.*3. *de offic. ordinar.* & Mantic. *decis.* 40. *num.*8. Ità vt ex ea tanquam infecta, & vitiosa † 10
Ioannes dici non valeat legitimus Contradictor ad impediendam immissionem, Roman. *cons.* 499. *n.*7. *vers. ità igitur*, & Lotter. *de re benef. lib.*2. *c.*46. *n.*71.

Deficiente igitur legitimo Contradictore, & legitima possessione clausula *vocatis vocandis*; † non efficit executorem 11
mixtum nec impedit viam executiuam, vt distinguendo casus firmauit de † clausula *amoto*, & similibus Rota *decis.* 333. 12
*per totam par.*4. *tom.*2. *recentior. & decis.* 641. *num.*1. 2. *&* 3. *eadem par.*4. *tom.*1. *coram Rojas decis.* 346. *num.*4. *& pluribus seq. in Menopolitana Beneficij* 18. *Iunij* 1666. *§. sed de causa coram bon. mem. Emerix.*

Denique non releuat repetitum obiectum vulnerationis viæ executiuæ desumptæ ex sententia Ordinarij absoluente Ioannem ab impetitis, † quia cum absolutio emanauerit 13
ob assertum defectum iustificationis valoris in literis narrati, non impedit quin illo iustificato ex deductis in altera Decisione possit ad earundem executionem executiuè procedi, vt præter adductos in *vltim. §. decisionis firmauit*

Rota *in Vicen. Iurisdictionis 16. Ianuarij 1671. §. visum enim in fine coram Reuerendiss. D. meo Decano.*
Et ità vtraque parte informante &c.

R. P. D. CALATAIV.

Bononien. Fideicommissi de Gozzadini.

Lunæ 17. Aprilis 1673.

ARGVMENTVM.

Latè perpenduntur, & declaratæ sunt coniecturæ hinc indè deductæ in materia vocationis filiorum in conditione positorum, super qua negatiuè resoluitur, principalitèr, quia deficiebat digressus ad plures gradus substitutionum, cùm sine eo reliquæ coniecturæ nullatenùs sufficiant.

SVMMARIVM.

1 *Filij in conditione positi vt dicantur vocati requiruntur coniecturæ necessariò fideicommissum inducentes etiam in descendentibus, & per tot.*
2 *Filij in conditione positi, nec etiam in contractibus dicuntur vocati, nisi ex vrgentissimis coniecturis.*
3 *Digressus ad plures gradus substitutionum omninò requiritur pro vocatione filiorum in conditione positorum, alioquin cæteræ coniecturæ non sufficiunt.*
4 *Filij in conditione positi regulariter non censentur vocati, etiamsi fuerint descendentes, & n.5. & sup. n.1.*
6 *Masculinitatis, & legitimitatis qualitas non est sufficiens pro vocatione filiorum in conditione positorum, si non est vestita ratione conseruationis agnationis.*
7 *Agnatio, de qua nulla est facta mentio in testamento, non potest dici fuisse considerata.*
8 *Filij naturales deficiente legitimatione non conseruant agnationem.*
9 *Agnatio contemplata in primo solo gradu non se extendit ad alios.*
10 *Filij vocati, si alijs non grauantur restituere, succedunt simpliciter per vulgarem.*
11 *Digressus ad plures gradus substitutionibus reciprocis, & fideicommissarijs.*
12 *Prædilectionis argumentum solùm negatiuè procedit, non autem affirmatiuè, & quomodo.*
13 *Probibitio alienationis æquiuoca non sufficit pro inducenda vocatione filiorum in conditione positorum, vbi referri potest ad alios effectus.*
14 *Naturales filij ab intestato non succedunt.*
15 *Filij naturales faciunt deficere conditionem,* si sine filijs, *ad exclusionem substituti.*
16 *Substitutio compendiosa est coniectura leuissima vocationis filiorum in conditione positorum, & passim reijcitur.*
17 *Fideicommissi pro exclusione respondendum est, vbi coniecturæ deducuntur hinc inde.*
18 *Filij in conditione positiui, siuè ex statuto, siuè ex dispositione iuris, coniecturis hinc inde deductis, faciliùs censentur exclusi, quàm vocati, & sup. n.17.*
19 *Filiorum in conditione positorum vocationi repugnat coniectura, quod bona ad primum institutum liberè, & pleno iure spectent.*
20 *Filios esse vocatos, & patrem liberè disponere potuisse, inter se repugnant.*
21 *Filij in conditione positi censentur vti hæredes patris vocati, si eidem patri fuerat concessa facultas liberè disponendi.*
22 *Clausula* liberè, & pleno iure, *tribuit liberam, & absolutam facultatem disponendi absque vllo onere fideicommissi, & sup. n.19. & seq.*
23 *Filij in conditione positi in donatione totaliter donatario directa, & ob illius singularem affectionem facta, non dicuntur vocati.*
24 *Subsequens actus benè declarat quid in antecedenti dispositum sit.*
25 *Dispositio tamquam de re libera facta à primo donatario, maximè inseruit pro declaratione, ipsum non fuisse grauatum.*

DECISIO LXXIX.

Disputato dubio sub die 17. Martij 1659. coram R. P. D. meo Beuilaqua, An sub fideicommisso veniant etiam bona prouenientia à Comm. Vincentio Gozzadino, negatiua prodijt resolutio sub fundamento; quod ipse non potuerit disponere de dictis bonis, vtpotè sibi donatis cum onere restituendi suis filijs, qui licèt positi in conditione tamen ex pluribus coniecturis videbantur dispositiuè vocati. Verùm causa super ijsdem à me iterùm proposita, & maturiùs discussa DD. recesserunt à decisis.

Quandoquidem ad hoc vt filij in conditione positi cen-
seantur dispositiuè vocati requiruntur coniecturæ vrgentes,
& ità in suo genere perfectæ, vt pernecessè inducant fidei-
commissum † quamuis versemur in descendentibus, vt 1
tradunt Giouagn. *cons. 82. n.27. lib.1.* Criuell. *decis. Dolan.125.*
num.54. Adden. *ad decis.132. n.26. par.5. tom.3. recent. decis.401.*
in fin. par.9. decis.160. num.26. par.10. & coram Arguelles decis.
32. num.1. & seqq. & coram Card. Cels. decis.543. n.2. & 228. n.2.
& in Auximana fideicommissi 29. Nouembris 1666. coram Emi-
nentiss. Carpineo, & quamuis agatur de dispositione facta † in 2
contractu Mantic. *de tacit. lib.2. tit.14. num.19.* Peregr. *de fidei-*
commiss. art.28. n.20. Add. *ad Buratt. decis.385. n.10.* cum alijs
cumulatis *ad dictam decis.145. n.5. coram Card. Celso,* & nisi
concurrant contemplatio agnationis, & digressus ad plures
gradus substitutionum † reliquæ coniecturæ, etiam simul 3
iunctæ nihil operantur, Rota *coram Peutinger. decis.258. n.2.*
& seq. & dec.274. n.54. & in Interamnen. fideicommissi 18. Martij
1667. & prima Aprilis 1668. coram Eminentiss. Carpineo, & in
Perusina Transactionis 20. Iunij 1670. coram R. P. D. meo Vice-
comite.

Talis autem non sunt illæ relatæ in Decisione, & aliæ no-
uiter adductæ; Nam prima, quod agatur de descendentibus,
in quibus faciliùs positi in conditione censentur vocati, non
potest afferri pro † coniectura, dum regula exclusionis filio- 4
rum in conditione positorum procedit etiam in descendenti-
bus, loquitur Text. *& Gloss. in l. Lucius, ff. de hæred. instit.* Ideò-
que illa † pro nihilo reputatur Rustic. *in tract. de liber. in con-* 5
dit. posit. lib.1. cap.3. num.4. Menoch. *præsumpt.56. num.76. lib.4.*
Fusar. *de substit. q.437. num.2.* Bellon. *cons.26. num.45.* Giouagn.
cons.82. num.26. Rota *in recent. decis.221. num.2. p.5. decis.401.*
num.33. par.9. & decis.160. n.26. par.10. & coram Card. Cels. decis.
145. num.2. & 228. num.2. & in d. Auximana fideicommissi co-
ram Eminentiss. Carpineo.

Secunda, quod filij sint positi in conditione non simplici-
ter, sed cum qualitate masculinitatis, & legitimitatis, non
est considerabilis quando non est vestita ratione conseruandi
bona in agnatione, † qua sola masculorum vocatione non 6
dicitur contemplata, vt pluribus adductis respondit, Rota
coram Card. Celso *dicta decis.145. num.6. & seq. et in d. Auxi-*
mana fideicommissi §. Inter plures coram Eminentiss. Carpineo, et
in Perusina Transactionis 20. Iunij 1670. coram R. P. D. meo Vice-
comite, & verè agnationem non fuisse contemplatam in pri-
ma donatione, in qua solùm filij positi sunt in conditione, ma-
nifestè apparet, † tùm ex quo nulla de ea legitur facta men-
tio, vt dixit Rota coram Reuerendiss. Royas *decis.123. n.8. et* 7
coram Coccin. decis.1039. num.8. & coram Coccin. decis.1036. n.20.
& coram Dunozetiun. dec.46. n.11. & seq. Tùm ex quo natura- 8
les positi fuerunt in conditione, † qui deficiente legitimatio-
ne agnationem non conseruant *l. si spurius, ff. vnde cognat.* De-
cius *cons.316. num.1.* Crauett. *cons.338. num.3.* Honded. *cons.57.*
num.45. lib.2. Rota coram Mantic. *decis.319. n.6. & coram* Ca-
rill. *decis.266. num.3. & in Bononien. fideicommissi de Alexijs 27.*
Iunij 1672. coram R. P. D. meo Priolo, minusque contemplata
dici potest in secunda donatione ex verbis, ibi — *Cupiens eo*
mediante nomen, et antiquam dignitatem eius Domus, & fami-
liæ conseruari post mortem ipsius Testatoris, et omnia bona, vel
parte d. Ludouico relinquere. Quia dicta verba tangunt solam
personam Ludouici, qui non grauatur filijs restituere, † ideò- 9
que agnatio in primò tantùm gradu contemplata, ad alios
non se extendit, Mantic. *de coniect. lib.6. tit. vlt. num.5.* Rota
coram Greg. decis.464. num.17. et coram Bich. decis.342. n.9. et 10.
et in Romana fideicommissi de Coronis 28. Ianuarij 1647. coram
Eminentiss. Cerro.

Tertia, digressus ad plures gradus substitutionum in fa-
cto non subsistit; Nam licet prima donatio facta fuerit ea
lege, & pacto, quod si Ludouicus decederet sine filijs ma-
sculis legitimis, & naturalibus, & eis non extantibus sine
filijs naturalibus masculis, & eis non extantibus absque
alio filio adoptiuo, &c. quod tunc succedat, & succede-
re

re debeat quidam Scipio dicti Vincentij filius naturalis tan-
tùm &c. tamen sub vnica substitutione comprehenduntur
soli filij, siuè legitimi, siuè naturales, siuè adoptiui, qui vlte-
10 rius † non grauantur alijs restituere, & per consequens non
possunt succedere, nisi per vulgarem Peregrin. *de fideicomm.*
art.28.num.22. Fusar. *de substit.q.480.num.11.* Rota *decis.151.*
num.12.par.5.& decis.401.num.18.par.9. recent. quod non suffi-
11 cit in proposito quo † requiruntur plures gradus substitu-
tionum reciprocè, ac fideicommissariæ, vt benè explicat Gio-
uagn. *d. cons.82.num.20. & seq.* Bùccafer. *cons.101.num.18.* Ca-
ual. *dec.496. num.24.* Coccin. *decis.294. num.12.* Card.Cels. *de-*
cis.145.num.17. Arguell. *decis.32.n.35.* Zarat. *decis.63. n.13. &*
Eminentiss. Prodatarius in allegata Auximana fideicommiss. 29.
Nouembr. 1666. & 2. Martij 1668.

Quarta, substitutionis Scipionis minus dilecti in casu non
existentiæ filiorum Ludouici, qui erant magis dilecti, est in-
applicabilis, quia argumentum prædilectionis procedit dum-
taxat negatiuè inferrendo exclusionem remotioris, ex non
12 admissione proximioris, † non autem affirmatiuè inducen-
do vocationem proximioris, ex admissione remotioris, Soc-
cin. Sen. *cons.116.n.4. lib.3.* Casanatt. *cons.48.n.43.* Buratt. *de-*
cis.887.n.6. & decis.160.n.20. p.10. & in d. Auximana fideicom-
missi 29. Aprilis coram Eminentiss. Carpineo.

Quinta, prohibitionis alienationis est valdè æquiuoca,
nam cùm donator sibi antecedenter, reseruasset vsumfru-
ctum omnium bonorum donator prohibuit posteà alienatio-
nem non simpliciter, & absolutè, sed cum illis verbis in præ-
13 iudicium, vt supra ordinatorum, † vndè talis prohibitio po-
test intelligi respectu vsusfructus sibi, vt supra reseruati, vel
saltem operari potuit effectum suum in casu, quo Ludoui-
cus decederet sine filijs, non autem in casu existentiæ filio-
rum, vt in puncto respondit Soccin. Sen. *cons.116. n.4. lib.3.*
Odd. *cons.60.num.31.* Gabr. *cons.117.n.46.lib.1.* Giouagn. *cons.*
39. num.12. lib.1. Rota *coram Merlin. decis.669. n.12. & coram*
Cels. dec.228.n.4. & in d. Perusina Transactionis 20. Iunij 1670.
coram R. P. D. meo Vicecomite.

Sexta, ex quo post legitimos positi sint in conditione filij
naturales, qui tanquam non habentes successibilitatem ab
intestato, necessariò dici debeant dispositiuè vocati, nullius
14 roboris pariter visa est, quia licet naturales † ab intestato non
succedant *auth. licet C. de natural. lib.* Nihilominus faciunt
15 deficere conditionem † *si sine filijs* ad exclusionem substitu-
ti *l. ex facto 17 §. si quis rogatus ff. ad Trebell.* Gaill. *obseru.*
136.n.4.p.2. Rota *coram Carillo dec.266. n.21. & 22.*

Septima, demum elicita ex compendiosa continente in se
16 fideicommissariam † est leuissima, & passim reijci solita à
Rota, vt in *decis.221.num.5. par.5. recent. & in d. Auximana*
fideicommissi 2. Martij 1668. coram Eminentiss. Carpineo, vbi
reddit rationem.

Quæ omnia certiora redduntur concurrentibus pluribus
coniecturis suadentibus filios non fuisse vocatos, quando
17 enim adsunt coniecturæ hinc indè, † facilius pro exclusio-
ne fideicommissi respondendum est, non solùm in terminis
iuris, vt dixit Rota *coram Celso d. decis.145. num.19. & coram*
Eminentiss. Otthob. decis.255. in fin. & decis.401. num.54. par.9.
18 *recentior.* Sed etiam in terminis statuti † disponentis, vt filij
in conditione positi dicantur vocati, vt in specie statuti Vrbis
firmauit Rota *in Rom. census 30. Ianuarij 1654. coram Eminen-*
tiss. Cerro.

Prima coniectura est, quod donatio stipulata fuit pro Lu-
douico, & eius hæredibus, & cum clausula; quod bona ad il-
19 lum spectarent *liberè, & pleno iure*, † nomine autem hære-
dum veniunt etiam extranei in hac materia indifferenti;
ideòque repugnat, quod Donatarius potuerit transmittere
20 bona donata ad quoscumque hæredes, † & quod eius filij
sint dispositiuè vocati Aymon. *cons.238.num.3.* Fab. de Ann.
cons.52.num.13. Caren. *resolut.147.num.12.* Lud. Bell. *cons.118.*
n.7. Rota *d. decis.401. par.9. recent. & coram Cels. d. decis.145.*
num.2. & in d. Romana census 30. Ianuarij 1654. coram Eminen-
21 *tissimo Cerro.* Tali enim casu filij non dicuntur vocati, † nisi
vti hæredes patris, iuxtà *gloss. & Bartol. in l. si tibi §. pactus ne*
peteret ff. de pact. Fab. de Ann. *dicto cons.52.n.11.* Caren. *dicta*
resol.547. num.14. Sutdus *decis.322. n.31. & seqq.* idque mani-
22 festè suadetur ex dicta clausula *liberè, & pleno iure*, † quæ tri-
buit donatario liberam, & absolutam potestatem disponendi
absque grauamine fideicommissi, Rein. *cons.113.num.2.lib.1.*
Grat. *cons.98.num.68. lib.1.* Menoch. *cons.640.n.2. & 3.* Barbosa
dict.190.num.4. Rota *coram Merlin. decis.503. n.1. & in Ciuita-*
tis Castelli bonorum 22. Iunij 1671. coram Reuerendiss. Domino
meo Decano.

Secunda est, quod donatio totaliter directa fuit in perso-
nam Ludouici ob singularem affectionem, & amorem erga
illum, nulla facta mentione filiorum, † quod si vocare vo- 23
luisset, etiam expressisset, Aymon. *cons.288. num.3.* Rota *co-*
ram Buratt. decis.861. in fin. & coram Eminentiss. Otthob. dec.99.
n.19. & dec.133. n.1. & in d. Rom. Census 14. Febr. 1653. & 30. Ia-
nuar. 1654. coram Eminentiss. Cerro.

Tertia resultat ex secunda donatione facta ad corrobora-
tionem primæ, in qua filij non fuerunt positi in conditione,
nec nominati, imò Procurator, & Notarius stipulati fuerunt
pro Ludouico, & hæredibus, hodierno Summ. *n.5.* † Ex isto 24
enim actu subsequenti benè declaratur, quod fuerit in alia
præcedenti donatione dispositum, Titaquell. *ad l. si vnquam*
verb. donat. largit. sub num.257. Menoch. *præsumpt.35.num.25.*
lib.6. Decian. *cons.7. num.99. lib.2.* Rota *decis.21. num.8. coram*
Celso.

Quarta denique ex quo Ludouicus de bonis donatis dispo-
suit in testamento † tanquam de bonis liberis, vt aduertit 25
Rota *in d. decis.21. num.7. coram Celso, & 255. n.14. coram Emi-*
nentiss. Otthob. & in recent. decis.129. n.3. p.13.

Et ita vtraque, &c.

Sub die 27. Aprilis sequentis Anni adest altera in hac Cau-
sa Decisio coram eodem R. P. D. Calataiu, quæ suis loco, &
tempore apponemus.

R. P. D. TAYA.

Romana redditionis rationis.

Lunæ 17. Aprilis 1673.

ARGVMENTVM.

Solutionem ritè, & rectè probari deciditur ex libris mercatorum contra mercatores ipsos tam Scribentes, quàm alios scribere mandantes, in quibus si fuerint adnotata verba *recò contanti*, resultat etiam actus veræ numerationis sequutæ, non obstante asserto stylo particulari, nec aliter concludenter probato, immo nec parùm constante, sed difformiter obseruato.

SVMMARIVM.

1 *Libri mercatorum partim scripti ab ipsis mercatoribus, partim à suis deputatis plenè probant contra ipsos mercatores. Libri quibus mercatores vsi sunt, nequeunt amplius ab ipsis impugnari, num.1.*

2 *Verba* recò contanti *posita in libro mercatorum probant actum numerationis.*

3 *Libri mercatorum etiam carentes aliquo, siue aliquibus requisitis, contra ipsos mercatores plenè probant.*

4 *Mercatorum iudicio circa stylum ipsorum deferendum est.*

5 *Stylus particularis mercatorum describendi solutiones potiùs in vno, quàm in altero libro, vt releuet, libri debent esse legaliter tenti.*

6 *Stylus etiam mercatoris si non semper obseruatus sit, & vniformiter, nullius est releuantiæ.*

7 *Solutionem verè, realitèr, & rectè factam fuisse ex coniecturis probatur.*

8 *Confessio facta in Iudicio Criminali ad instantiam fisci, & ad alium effectum, non probat in Iudicio Ciuili.*

9 *Confessio non habens contra se iuris præsumptionem diuidi non potest.*

10 *Confessio pro maiori parte verificata, præsumitur vera in totum.*

DECISIO LXXX.

DVdum Ioannes Antonius adhibuit negotio suo institorem Antonium, & contra illum egit coram A.C. ad reddendam rationem, obtinuitque duo mandata, alterum scutorum 1357: 8. pro totidem exactis à varijs debitoribus, alterum scutorum 1697: 32. pro tantis mercibus. Commissa verò Causa in Rota, concessa fuit executio contra Hieronymum fideiussorem institoris causæ assistentem pro scutis 735: 30. vnde prosequente Ioanne Antonio pro residuo, propositum est de more dubium, An mandata A.C. sint exequenda; & DD. non esse exequenda responderunt.

Non alterum pro exactis, & residui scutorum 622. 57. quia (vt ipsi dixerunt) in Diario apparent summæ scriptæ, *recò contanti Antonio*, ex quibus si Antonius non attulit sibi, & Diarium est eius, cui attulit, nihil vltra debet institor Ioanni Antonio; cuius Diarium est, cùm generaliter libri mercatorum etiam partim scripti ab eisdem, partim à deputatis ab
1 ipsis † plenè probent contra ipsos mercatores, maximè quandò ijs vsi sunt mercatores, quos impugnare postea nequeunt, Rota *coram Dunoz. sen. decis. 222. num. 1. & 2.* & hic liber dia-
2 rius probat actum numerationis † factum per manus institoris, vt de similibus verbis est Rota *coram Dunoz. iun. decis. 660. num. 6.* & amplius de libro mercatoris probante contra ipsum
3 etiam manu aliena, † non solùm eius mandato etiam si careret aliquo, sine aliquibus requisitis, Genua *de script. priu. tit. de lib. mercat. tota quæst. 2. An liber rationum mercatoris contra eum fidem faciat in Indice cap. 23. num. 4.*

Confirmante consuetudine huiusmodi affirmata à mercatoribus ipsis inductis ab altera parte describendi quidem in alio libro *Rincontro di cassa*, vt hic dicitur, seù *entrata à minuto*, vt alibi, si multis diebus 20. aut 25. non fuissent adnotatæ summæ notabiles, credendam esse aliam consuetudinem illius, & ministros postea rationem reddere non teneri, & mer-
4 catorum iudicio in hac materia † stylum ipsorum respiciente solet deferri, Rota *decis. 123.* & in hac ipsa causa *decis. 187. num. 10. & dec. 366. num. 5. par. 13.* cum pluribus generaliter *decis. 392. num. 9. par. 14.* Hinc non obstante, quod à libro in Actis producto nuncupato *Rincontro di cassa in d. decis. 187. ex num. 5. & decis. 366. num. 4. vers. nec solutio.*

Non obstat, quod in præsenti causa non sit attendendus stylus generalis mercatorum, stante stylo particulari inter Ioannem Antonium, & institorem describendi pecunias ab illo exactas in libro nuncupato *Rincontro di cassa*, in quo pecuniæ, de quibus agitur adnotatæ non reperiuntur. Quia huiusmodi particularis stylus non solùm non probatur, sed potiùs excluditur ex eodem libro, tùm aduertendo, quod non est ritè cartulatus, summatus, & mercantilitèr, seù legali-
5 tèr retentus, † qualis esse deberet, ad hoc, vt in eo fieri posset fundamentum ad probandum prætensum stylum, vt declarando attestationem factam ad fauorem Ioannis Antonij explicant ijdem mercatores in alia attestatione, Summ. institoris *num. 6.*

Tùm etiam ponderando, quod in eodem libro non reperiuntur descriptæ quamplures pecuniæ per institorem exactæ, & solummodo descriptæ in primo dd. libris constituentibus summam scutorum 9662. & tamen Io: Antonius eas non negauit, sed fassus fuit accepisse petendo iudicialitèr sibi reddi computa à die prima Ianuarij 1648. cùm antea fuerit solidata ex libris diario, & magistro, eodem Summ. *num. 9.* Hinc enim prorsus destruitur assertus stylus; nam aliàs Io. Antonius non fuisset adeo supinus, vt prætermisisset repetere ab institore tam ingentem summam non descriptam in libro *Rincontro di cassa*, si verè inter eos fuisset obseruatus d. stylus non bonificandi, nec accepto ferendi, nisi pecunias descriptas in d. libro *di Rincontro*, ac proindè cùm stylus non fuerit obseruatus
6 semper, † & vniformiter, sic nullius est releuantiæ, Rota *decis. 141. numero 14. par. 7. recent. & coram Eminentiss. Cardin. Ottbob. decis. 271. num. 22. cum alijs.*

Nec iuuat, quod exceptio non descriptionis partitarum in libro Rincontro non possit opponi ab institore, quia allegaret propriam turpitudinem, etenim non subsistit, quod institor haberet complementum, seù esset absolutè præpositus ad scribendum librum, imo ex propria confessione Ioannis Antonij in positionibus constat, quod ipse mandabat institori singula quaque vice, vt faceret, & scriberet quæcumque idemmet percipiebat, d. Summ. *num. 3.* & quod plus est, liber apparet etiam scriptus per Ioannem Antonium in pluribus partis datis in eodem Summ. *numero 12.* quod manifestè ostendit partitas ibi non descriptas fuisse omissas mediante Io. Antonio.

Accedentibus præsertim pluribus coniecturis suadentibus pecunias etsi non descriptas in libro *Rincontro*, fuisse nihilominus verè, & realitèr solutas Io. Antonio; Concurrit enim lapsus temporis, & taciturnitas in petendo, qualitas Io. Antonij mercatoris tunc proximè suspecti de decoctione, solidatio computorum facta ab eodem per totam diem 15. Iulij 1649. approbata propria manu ex illis verbis: *scudi 6. 50. datili contanti per saldo per tutto questo medesimo dì*, & demùm fides substituti causæ testantis de expressa confessione Ioannis
7 Antonij, Summ. *num. 5.* † ex coniecturis enim probatur recta solutio. Ciriac. *contr. 280. num. 1.* Rot. *dec. 285. nu. 15. par. 13. rec.*

Cum verò creditum scut. 1697. 22. pro pretio mercium à Io. Antonio consignatarum institori, vel non probatur ex confessione eiusdem institoris † facta in iudicio criminali ad 8
instantiam fisci, & ad alium effectum, Farin. *cons. 150. nu. 62.* Surd. *decis. 250. num. 6.* Rota *coram Eminentiss. D. Celso dec. 183. num. 7. & coram Ninot decis. 77. num. 6.* vel ex eadem confessione apparet satis factum, nec confessio diuidi potest, † 9
quia non habet contra se iuris præsumptionem, sed pro maiori parte verificatur cum facto, † & præsumitur vera in to- 10
tum, Rota *coram Bichio decis. 131. num. 12. & coram Ludou. decis. 62. num. 7. & coram Eminentiss. D. Celso decis. 306. nu. 10.* & alibi sæpè.

Quæ dicuntur de mercibus consignatis Benedicto pro vili pretio, non probantur in facto, sicuti nec ea, quæ asseruntur de pecunijs ab institore exactis, & non consignatis ab anno 1645. vsque ad totum annum 1647. d. Sum. Ioannis Antonij *num. 4.* & sunt extra dubium, & sine fundamento, cùm Ioannes Antonius fassus fuerit remansisse satisfactus in totum annum 1647. Sum. *num. 8.*

Et ità vtraque &c.

R. P. D. TAIA.

Bononien. Congruæ.

Lunæ 17. Aprilis 1673.

ARGVMENTVM.

Confusa sunt iura Archidiaconi, & Vicarij Ecclesiæ vnitæ, quia loco præstandi congruam Vicario, ille certam portionem ab eo recipiebat, qui reliquos fructus semper pro se retinuerat; Hinc auctis fructibus illos Archidiaconus consequi prætendebat, & solam congruam Vicario relinquere; quod tamen ei denegatum est, conquerente adhuc, & nimis dolente Archidiacono, ipsum licèt dominum, seruum factum esse.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius Ecclesiæ vnitæ facta commutatione iurium pro euitandis discordijs, certam portionem Archidiacono præstare tenetur, & reliquos fructus retinet penès se, & num. 25.*
2 *Fructuum traditio debita in specie, potest pro faciliori solutione, & alijs de causis reduci ad certam pecuniarum quantitatem.*
3 *Dominium Ecclesiæ vnitæ cum omnibus iuribus, & pertinentijs reseruata sola congrua Vicario remanet penes Archidiaconum, & vid. num. 22.*
4 *Locatio partim est propria, partim vero impropria, si æque pecunia, & species in mensura, & bonis persoluenda est.*
5 *Vnionis natura est vt Ecclesia vnita efficiatur vti prædium Ecclesiæ, cui facta est vnio, & numero 33.*
6 *Ecclesiæ vnitæ deputatur Vicarius præsentandus, & instituendus per resignationem, vel per obitum.*
7 *Ecclesiæ alij inseruiunt nomine proprio, alij vero alieno.*
8 *Vicarius non debet habere omnes fructus Ecclesiæ, sed tantum congruam portionem.*
9 *Vicarius habet ius limitatum ad solam congruam.*
10 *Vicarius non possidet nomine proprio, sed eius à quo deputatur.*
11 *Archidiaconus, qui congruam Vicario præstare tenetur, potest quid certum sibi quot annis præstandum retinere, & fructus vniuersos eidem Vicario dimittere, & num. 13. 21. 23.*
12 *Vicarius perpetuus si habeat iura, & onera Episcopalia, illa dicitur habere, oneraque subire quoad exercitium dumtaxat.*
13 *Præpositus quod certam portionem à Vicario, vel Rectore recipiat, eique reliquos fructus dimmittat hoc non repugnat vnioni.*
14 *Fructibus rei pro congrua assignatis, quatenus ipsa res, vel soli fructus dicantur translati.*
15 *Fructus assignati pro congrua si aucti, & ampliati fuerunt, potest superior illos diminuere, & congruam reducere, & nu. 45. & 51.*
16 *Pensio reseruata ratione Ecclesiæ Monasterio donatæ, auctis facultatibus augeri debet, & numero 51.*
17 *Solutio facta pro alimentis continuata etiam per centum annos,*

nos, intelligitur tamen rebus sic stantibus, & num. 39.

18 *Statutum, & Limitatio statuti intelliguntur ad limites eiusdem statuti.*

19 *Læso, & Grauato succurritur, si læsio ex cursu temporis sequuta sit.*

20 *In Rota si causa videatur ab omnibus, quomodo illa resoluenda sit.*

22 *Dominium Ecclesiæ vnitæ non remanet penès ipsam Ecclesiam, vel Vicarium, sed penès Rectorem Ecclesiæ cui vnio facta est, & vid. num. 3. 27. 30. 37. 40. & 51.*

23 *Rector Ecclesiæ, cui fit vnio quatenus possit assumere omnes fructus, & solam congruam Vicario dimittere, & vid. sup. num. 11. cum seqq.*

24 *In Vnione qui se fundat, eius formam, & conditiones præterire non valet.*

26 *Instrumentum primum, vel secundum quale potius attendendum sit.*

28 *Seruus, seu minister non possunt præscribere contra dominum, vel contra ipsum mouere quæstionem dominij, cum non possideant sibi, sed domino.*

29 *Vnionis tenor obseruari debet, & quando.*

30 *Vicarius cui omnes fructus debentur, reseruata solum certa portione Præposito vel Archidiacono, ipse dicitur dominus, & vid. num. 22. 32.*

31 *Vicarius quatenus non sibi, sed dignitati possideat.*

33 *Ecclesia vnita efficitur vti Prædium, & de dominio Ecclesiæ, cui facta est vnio, & sup. numero 5.*

24 *Ab Vnione non dicitur recessum etiam si certa quantitas reseruata sit fauore dignitatis à Vicario præstanda.*

35 *Vicarius dicitur simplex administrator, & solam habitualem, non autem actualem curam habet.*

36 *Verbum* assignare *vt importet dominium, attenditur subiecta materia, & contractus, cui adijcitur, secundum quam illud regulari debet.*

37 *Vnius titulum præsefert assignatio congruæ facta Vicario.*

38 *Possessio refertur ad titulum præcedentem, dum non docetur de alio.*

39 *Clausula* rebus in eodem statu permanentibus *semper intelligitur in contractu, vel alia dispositione, & sup. numero 17.*

40 *Vicarius Ecclesiæ vnitæ quando, & quatenus, dicatur dominus eiusdem Ecclesiæ, & bonorum illius, & vid. sup. num. 3. 22. seqq. & per totam.*

41 *Archidiaconus Ecclesiæ, cui facta est vnio, ipse habet omnes fructus, nominat Vicarium, dicitur varus Parochus, & dominus appellatur.*

42 *Assignatio fructuum facta, ad euitanda iurgia, & pro bono pacis æquè nouationem excludit, ac etiam translationem dominij.*

43 *Congrua Vicarij excessiua reducenda est, & num. seqq. vbi amplia ac etiam sup. num.*

44 *Præscriptio non attenditur in congrua, vel alimentis excessiuè præstitis.*

45 *Contractus reducitur ad æquitatem, fructibus auctis, vel immutatis, etiam si fuerit confirmatus, auctoritate Apostolica, & decreto irritanti, & sup. num. 15. & 44.*

46 *Vicarius est simplex administrator, nec potest præscribere contra Archidiaconum, & sup. num. 28.*

47 *Vnionis naturam non immutat acquiescentia Antecessorum.*

48 *Pecunia quæ antiquissimo tempore sufficiebat pro emendo vino, hodie non sufficit pro emenda aqua, & similibus.*

49 *Species si ad quantitatem redacta est, quatenus ob excrescentiam pretij possit quis ad eam redire.*

50 *Congrua semel assignata non potest amplius diminui.*

51 *Assignatio fructuum facta Vicario intelligitur reuocabiliter, vt illis auctis pensio eiusdem iniuncta augenda sit.*

52 *Præpositum esse verum Rectorem, & Vicarium illius famulum nactum fuisse dominium Ecclesiæ monstruosum esse dicitur.*

53 *Verba impropriantur, ne famulus dominus fit.*

54 *Cura Ecclesiæ quatenus dicatur remansisse penes dignitatem, vel potius in Vicarium translata.*

55 *Possidens precario nomine etiam per mille annos non sibi, sed Domino possidet nisi eius possessionem interuerterit.*

DECISIO LXXXI.

GRauissima Causa de Iustitia, & Iure, & pro eo, quod interest 27. Iunij Anni præcedenti dilata 26 Nouemb. decisa pro bono Iure Vicarij cum facto proposito ex publicis scripturis, & ex Rota *coram Merlino decis. 95.* & alijs 26. Fe-

bruar. dilata, & hodie 17. Martij * confirmata in Rota memorialium 10. huius disceptatum fuit pro expeditione, vel pro reuisione redacto dubio, ad id quod aliqui dicebant ex Dominis.

Itaque dicebant expediendum, quia Vicarius, qui habet pro se vniformem tricenariam solutionem annuarum librarum 70. Archidiacono, potest allegare omnem meliorem, & magis sibi fauorabilem titulum, quo vnio, quæ per Episcopum, & Capitulum facta fuerat, quod Vicarius teneretur annuè respondere Archidiacono certam quantitatem frumenti, & pecuniæ, cum facultate retinendi reliquos fructus pro sua congrua, & necessitatibus Ecclesiæ, ita commutata fuerit, vt remanente iure nominandi penès Archidiaconum, † 1
eidem ad aliud non teneatur, nisi ad præstationem dictæ annuæ quantitatis librarum 70. loco dd. frumenti, &c. per ea, quæ tradit Rota *decis. 254. num. 10. p. 5. diuers. & decis. 312. n. 4. par. 1. & decis. 218. n. 5. p. 6.* Ideoque cùm alleget talem commutationem fuisse factam à Pontifice ad supplicationem Partium pro euitandis discordijs, quæ occasione dictæ quantitatis frumenti in speciebus annuatim persoluendæ inter ipsos oriri potuissent, cum clausula Sublata, & Decreto irritanti, alijsque fortioribus, & nulla proponatur implicantia, cur Papa, qui in Beneficialibus omnia facere potest, hoc facere non potuerit, expediendum, &c.

Dicebatur autem reuidendum, maximè ex facto Capitulo Generali, & instrumento, Nouerint vniuersi, quod quinto Idus Ianuar. 1326. duo Cancellarij in præsentia Notarij, & Testium fecerunt D. Episcopo, & Capitulo relationem, quod cum D. Episcopns, & Capitulum pridiè 9. Maij 1326. Parochialem Ecclesiam Archidiaconi incorporasent, applicassent, & vniuissent cum iuribus, & pertinentijs vniuersis, ita quod cedentibus, vel decedentibus Rectore, vel Capellano eiusdem Ecclesiæ, Archidiaconus habeat omnes redditus, & prouentus, salua Vicario præcipuo tali, & tanta de redditibus eiusdem Ecclesiæ portione, siue laudemijs, & alijs prouentibus ad notitiam videlicet Episcopi, & Capituli, quod ipse Vicarius possit indè congruam substentationem habere, & iura Episcopalia, & alia onera sibi succumbentia supportare, &c. De quibus plenè constat per instrumentum publicum pridie 9. Maij 1325. & D. Episcopus, & Capitulum pridie 9. Maij 1326. in Capitulo Generali concorditer elegissent, &c, vt inter D. Archidiaconum, & Vicarium perpetuum tollatur omnis materia iurgiorum propter bonum pacis, & concordiæ; prouidimus (inquiunt Cancellarij) statuendum, quod Vicarius perpetuus suis sumptibus, & expensis petat, colligat, exigat, & recipiat quoslibet redditus, exitus, prouentus, & alia quæuis iura d. Ecclesiæ, & det in Villa S. Baudilij singulis annis D. Archidiacono 200. quarterias ordei, & 12. cafficia boni vini, & 6. cafficia vini de vindemia arborum ex redditibus, & exitibus d. Ecclesiæ, & singulis annis 400. solidos monetæ Barchinonen. & quod residuum fuerit de redditibus, exitibus, & prouentibus, & alijs quibuslibet iuribus eiusdem Ecclesiæ sit eiusdem Vicarij pro sua prouisione, & pro soluenda pensione, & pro iuribus Episcopalibus persoluendis, & pro alijs oneribus eidem Ecclesiæ incumben. supportandis, & aliàs pro vno voluntatibus eiusdem Vicarij faciendum, &c. cum certa diminutione obligationis in casum diminutionis redditus, & exitus bladæ, & vini per grandinem in dimidio, &c. quæ Episcopus, & Capitulum confirmarunt etiam publico instrumento die supradicta.

Solutio autem dd. specierum postea cessit in solutionem librar. 70. solidis illis 400. quoque computatis, vt portio illa fructuum potuit postea pro faciliori solutione, & ex alijs causis, & rationibus deduci ad certam pecuniariam quantitatem, † & successiuè etiam pro maiori tàm vnionis, quàm 2
concordiæ, & reductionis firmitate fuerit quoque obtenta confirmatio Apostolica in puncto, & in Causa ad litteram *coram Merlin. d. decis. 95. n. 8. à versic. neque obstat.*

Ex quibus omnibus, & singulis dicebatur constare dominium Archidiaconi ex vnione clariùs cum iuribus, & pertinentijs vniuersis, & omnibus prouentibus, salua congrua Vicarij, † & deinde non sublata, sed seruata, & con- 3
stante ipsa vnione, & sic sublato præcipuo contrario fundamento super prætensa reuocatione vnionis in puncto, & causa, *coram Manz. dec. 814. sub n. 1.* & prius *cor. Vbald. dec. 150. n. 6. vers. non obstat præcipuum fundamentum to. 3. p. 4. rec.* ex concordia pro d. congrua, & prouisione, & oneribus Ecclesiæ Vicario iniunctis, quin etiam sumptibus, & expensis Vicarij si nemo capit, ac tenet rem pro sua suis sumptibus non colenda, itaut primo videatur pro pecunia, & speciebus deducta congrua Vicarij, & oneribus, & sumptibus quædam locatio, partim

4 propria pro tot pecuniarijs libris, † & partim impropria pro
tot speciebus, vel satis propria in his quoque vti speciebus in
mensura, & ex bonis ipsis *ad l. si olei 21. C. de locat. & conduct.*
& ibi Bart. *in fin.* Garz. *de expens. cap.* 14. *num.* 20. nisi & mi-
nor, quàm locatio in vsum concessio, & magis propria de-
indè locatio pro tot pecuniarijs, & 70. pecuniarijs libris sanè
5 citra dominium vt supra, & planè hæc est natura vnionis, †
vt Ecclesia vnita efficiatur vti prædium Ecclesiæ, cui est fa-
cta vnio, Rota in puncto, & in Causa *coram Merl. dec.* 115.
nu. 5. *vers. quia hæc est natura vnionis*, & generaliter *cor. Cocc.*
adnot. 238. *num.* 11. amplius ad titulum, nomenque Vicaria-
6 tus, & Vicarij semper pro vno Vicario præsentato, & insti-
tuto per resignationem, vel per obitum alterius, *d. decis.* 95.
num. 5. iuxtà continuationem rubricæ de officio Vicarij, præ-
cedentibus alijs, & præcipuè de officio Archidiaconi, viso de
7 ijs, qui seruiunt Ecclesiæ nomine proprio, † videndum est de
ijs, qui seruiunt nomine alieno, inquit *gloss. Abb. & alij ad d.*
rubric. de offic. Vic. adnotandum quoq; cum Abbate, quod iste
Vicarius etiam perpetuus non debet habere omnes fructus
8 Ecclesiæ, † sed tantùm congruentem portionem, & quod
appellatus Vicarius, & non Rector, *ex §. qui vero, cap. ex-*
tirpandæ consuetudidis 30. *de præb. ibid. num.* 6. Rot. *coram Mo-*
hedan. de decimis dec. 5. *vers. adnot. per Abb.* & habet ius li-
mitatum ad solam congruam, ad Text. *alleg. coram Merl. dec.*
817. *num.* 2. *cum alijs decis.* & aliàs sæpissimè, & proindè non
9 possidet nomine proprio, † sed eius, à quo deputatur, Barbos.
de Canon. & dignit. cap. 6. *num.* 30. *cum alleg. maximè* Vital. ad
Clement. *vnic. de offic.* Vicar. *num.* 22. & 23. vbi etiam Vica-
rius portionarius *ad cap.* 3. *de offic. vicar.* neque enim est dubi-
tandum ipsum Archidiaconum, qui ex redditibus Parochiali-
bus eius Archidiaconatui vnitis congruam portionem dare
10 Vicario † tenebatur, potuisse certum quid sibi quotannis
præstandum retinere, & fructus vniuersos dimittere Vica-
rio, &c. *cor. Merl. d. dec.* 95. *num.* 10. *vers. neque enim*, nam ci-
11 tra aliquam innouationem quoad reliqua, † potuit Archidia-
conus certum quid annum à Vicario sibi præstandum retine-
re, & alios fructus omnes eidem Vicario dimittere, *iuxtà tra-*
dita per gloss. &c. cor. eod. Merl. d. dec. 215. *d. n.* 10. & 11. præser-
tim quia ex ipsiusmet assignationis lectura deprehenditur il-
lam fuisse tantum modo factam pro bono pacis, & concor-
diæ, & ad tollendam omnem iurgiorum materiam circa red-
dituum perceptionem, & eodem modo fuit dictum non ob-
stare, quod Vicarius sit perpetuus, & videatur habere iura,
12 & onera Episcopalia, quæ spectant ad Rectorem, † quia stan-
tibus prædictis dicendum est iura huiusmodi habere, & one-
ra subire, quoad exercitium dumtaxat, &c. quæ in puncto,
& in Causa prosequitur Rot. *cor Merl. d. dec.* 115. *nu.* 12. & 13.
& postea *cor. Vbal. dec.* 580. *num.* 6. *par.* 4. *to.* 3. *rec. ex d. vers.*
non obstat præcipuum fundamentum, *& cor. Manzan. d. dec.* 814.
sub num. 1. *maximè ex Vrgellen cor. Pamphil. & est dec.* 37. *num.*
10. *to.* 1. *d. par.* 4. vbi non obstat, quod Præposito soluatur cen-
sus à Rectore, quod arguit potiùs subiectionem, quàm vnio-
nem, quia est verum in dubio, sed in hoc casu ex concessioni-
bus manifestè constat de vnione, & annexione huius Eccle-
13 siæ ad præposituram (in hoc nostro ad Archidiaconatum) †
& in claris non est opus coniecturis; potuit enim Præpositus,
qui tenebatur Vicario dare congruam portionem de redditi-
bus Parochialis, & assignare certam portionem, & reliquos
fructus sibi reseruare, vel omnes fructus Rectori dimittere, &
sibi certum quid retinere, *gloss. quæ æquiparat istos casus*, &c. *d.*
dec. 580. *nu.* 10. & sic cessant quæ dicuntur ex Verall. *dec.* 339.
par. 3. & Mohedan. *dec.* 5. *de decimis*, de fructuum assigna-
tione facta Vicario, quia non procedunt quando fructus sunt
assignati pro congrua, vel prouisione, vt in casu nostro, & sen-
tit Mohedan. *d. dec.* 5. *in fin.* concludit Rot. *d. dec.* 580. *n.* 15. & 16.
& cor. Verall. & alij agentes de venditione, agunt de vendi-
tione decimarum pro congrua assignatarum, præclarè *d. dec.*
339. *n.* 2. itaut S. Concil. Trid. eadem fortè causa, vt tollatur
omnis materia iurgiorum *cap.* 3. *de refor. sess.* 7. portionem su-
per certa re assignandam sanciuerit, & vti Vicarij mercedem
detrahendam ex fructibus Parochiæ, vti decisum notat ibi
14 *Barbos.* non autem de certa re, vt repugnante, † & vt illa ipsa
res non abdicatur, neque transfertur, etiamsi fiat eius assigna-
tio, quin etiam separatio, & applicatio, & appropriatio intel-
ligendo causa demonstrationis super quibus bonis sit habenda
congrua, non autem, quod bona illa stent pro congrua, Lotter.
de re benef. q. 3. *ex num.* 19. *l.* 1. *ampliùs ex* Rot. *coram Cocc. dec.*
1340. *ex num.* 7. *& vers. neque obstat* cum allegatis.

In comprobationem videtur optimè conducere *gloss. cap.*
auaritiæ de præbend. verbo Portiones, vbi in nostris terminis
quando Vicario deducta certa portione erant omnes reliqui
fructus pro congrua assignati, † si illi aucti, & ampliati fue- 15
runt, tunc adest iusta causa, vt superior possit dd. fructus di-
minuere, & sic congruam reducere, inquit Rot. *cor. Ottember.*
in Aurien. Congruæ 14. *Martij* 1618. *§. in comprobatione, & DD.*
ad cap. auaritiæ, vbi notant nolente superiore posse adiri su-
periorem illius cogat, vt cogat Abb. *ibi num.* 6. cum alijs, infe-
rendo etiam, quod si Ecclesia fuit donata Monasterio ad vsus
proprios, & Monasterium reseruata sibi pensione concessit
eam alteri, debet auctis facultatibus augeri † pensio, quia il- 16
la fuit imposita ratione fructuum, &c. Abb. *ad c.* 7. *de Cens. in*
fine, Rebuff. *de Congr. num.* 39. & alij cum Abbate, & præser-
tim in materia, prout hac alimentaria, & resolutione speciei
in qua ordinatio, & solutio, † licèt continuo tempore vltrà 17
centum annos obseruata, debet intelligi rebus sic stantibus,
vt in contractibus habentibus tractum successiuum, & abs-
que præscriptione etiam vltra 100. annos pro subiecta mate-
ria, Rot. *cor. Seraph. tota dec.* 179. *& tota dec.* 211. *maximè in*
fine, *& d. dec.* 707. *ex num.* 6. *& tota dec.* 745. *adnotat cap. quan-*
to Creatori de censib. & ibi Butr. *in fine*, & amplius Fagnan. *ad*
c. cum M. 9. *de const. nu.* 47. vbi etiam si confirmatio facta suis-
set à Papa cum decreto irritanti, nam statutum, † & limita- 18
tio statuti limitatur ad limites causæ statuti, ad Butr. *apud D.*
Fagnan num. 46. *vers. quinimo hoc.*

Et proposuit Archidiaconus etiam læsionem, vt cursui
temporis læso, † & grauato succurritur, &c. *in dict. Aurien. §.* 19
conferunt etiam, & ad casum ipsum de valore mutato *sequen-*
ti §. vnde Vincentius vsque in finem decisionis, & priùs Seraph.
decis. 707. *num.* 3. *à vers. his tamen*, *& num.* 7. & rursùs *tota decis.*
745. & de Censu etiam constituto perpetuo *coram Pænia* Lug-
dun. *edit. tota decis.* 868. nouissimè *D. de Luca de Paroch. discur.*
33. *num.* 11. *quoties læsio lib.* 2. aut si minus per viam læsionis,
magis per viam supplementi, *ad d. cap. quanto Creatori*, & ibi
eadem ratione augmenti, ac decrementi, *gloss. vlt.* cum alijs
diuersis in via, non autem ad finem Dominis *in d. decis.* 179.
Adeout magnificaret Archidiaconus id, quod interest obla-
tionem Vic. 500. pro congrua, & quantum necesse sit pro om-
nibus oneribus, quin etiam sibi solui species statutas habens
vix 70. libr. habente Vic. vlr. 1500.

Et hæc disceptabantur in Rota memorialium pro expedi-
tione, & pro reuisione, & tandem aliquando decretum au-
diendum Archidiaconum, & Causam videndam ab omni-
bus Dominis, eamque proponendam in secunda hac Rota
Aprilis 1673. quæ volui antedicta referre pro decisione suf-
fragia descripturus.

Itaque proposita hodie causa huiusmodi Dominis de 9.
nunc residentibus me 10. Iudice Commissario solùm propo-
nente, quinque dixerunt standum in decisis, & quatuor rece-
dendum, & rescriptum fuit. In decisis quadam lege Rotæ
constituta, † vt quando Causa videtur ab omnibus per quam- 20
libet, etiam vno maiorem partem resoluatur, quin etiam per
pares partes, præualente illa, à qua stet Decanus, secus *d cap.*
9. *de elect. in* 6. cum ibi notatis, vbi Collegia decernunt per
maiorem, & saniorem partem, & sanior ipsa decernitur per
duplo maiorem numerum, suffragia itaque describam; nam
etiam temerarius sim, si putem concinniora, aut elegantiora
ex meo marte contexere, quod fecit, ac scripsit elegantissimus
ipse Arguell. *decis.* 116. *præter antiqua apud Card. Palleott. de-*
cis. 485. *par.* 3. *diuers.* facio ego alijs etiam de causis, & hæc
sunt suffragia quinque Dominorum stantium in decisis.

1 Nihil noui deducitur (ideo persistendum in decisis duo
ex Dominis dixerunt, altero tamen adijciente) nec obstat,
quod potuit Archidiaconus redire ad primæua Iura † atten- 21
ta tenuitate congruæ, habito respectu ad valorem curren-
tem, quia satisfacit huic obiecto Rota *in Perusina Congruæ co-*
ram R. P. D. Beuilaqua 24. *Martij* 1659.

2 Opposita contraria decisioni possunt in abstracto verifica-
ri, seu accipi, sed iuxta meum sensum non probant assum-
ptum in concreto, facta præsertim duorum temporum diui-
sione, de qua in præcedenti suffragio; admitto enim, † quod 22
regulariter dominium bonorum non resideat penès Eccle-
siam vnitam, seù eius Vicarium, sed penès Rectorem Eccle-
siæ, cui fit vnio, etiamsi verba quodammodo sonarent in assi-
gnationem, seù translationem bonorum in Vicarium Eccle-
siæ vnitæ iuxtà animaduersa per Lotter. *de re benef. lib.* 1.
quæst. 3. *num.* 19. *& seqq. &* Rot. *coram Coccin. decis.* 1340. *nu.*
7. *& seqq.*

Sed non propterea admitto illationem, ergo Archidiaconus
potest omnes fructus Ecclesiæ assumere, seù potiùs reassume-
re, relicta simplici congrua Vicario, † non sumus enim in pu- 23
ris terminis, vel iuris canonici *in cap. extirpandæ de præbend.*
& dignit. vel Sac. Concil. Trident. sess. 6. *de reform. cap.* 2. *vel*
Con-

Constit. bon. mem. Pij IV. vbi datur forma prouidendi Vicarijs de certa prouisione pro congrua substentationem, cum supposito, quod illam non habeant, vel habeant insufficientem; sed sumus in mixtis terminis non solùm assignationis pro congrua substentatione Vicarij, sed etiam pro accollatione omnium onerum Ecclesiæ, immo quod magis vrget pro beneficio, & placito Vicarij, adeout introitus, qui vltra substentationem congruam, & implementum onerum Ecclesiæ superessent, potest ad libitum suæ volutatis habere, & erogare, vt patet ex illis verbis relatis sub §. *Nouerint* in medio decisionis, quæ reuidetur: Et alias pro voluntatibus eiusdem Vicarij faciendis: Si itaque Archidiaconus vellet congruam Vicario relinquere, omnesque alios fructus sibi appropriare peruerteretur ordo vnionis, quod ipse aliquam portionem fructuum dumtaxat acquirat, & residuum cedat ad beneficium Vicarij, nedum pro congrua, sed pro eius arbitrio vsu, quamuis superabundanti, transeat igitur, quod dominium habituale resideat penès Archidiaconum, quia non proidè assequi potest actuale, seù commoditatem fructuum, quorum pars ei dumtaxat assignatur, & residuum Vicario conceditur vigore vnionis, quæ cùm non habeat certam, & inuariabilem naturam, eo modo seruanda, est prout ab vnientibus fuit præscripta, & si Archidiaconus inten-
24 tionem fundat in vnione † eius formam, & conditiones præterite non valet, Rot. *decis. 5. num. 1. par. 7. rec.*

Cæterùm augetur inalterabilitas solutionis hucusque continuatæ spatio centum, & vltra annorum; nam si soluerentur species assignatæ in vnione, potest faciliùs dici, quod retento dominio Archidiaconi resultante ex ipsa vnione, subsecutæ solutiones ad illud initium referrentur, in cuius sequelam, seù quandam continuatam imaginem solutiones factæ censeri deberent, secùs autem immutata specie solutionis transfusæ in quantitatem, & spatio 100. & vltra annorum semper obseruatæ; indè enim cessat efficacia argumentorum pro Archidiacono adductorum, & eo magis incalescit præsumptio maioris tituli de mundo, qui infertur ex centenaria.

Mihi videtur standum in decisis, quia Bernardus, qui habet pro se vniformem trecentenariam solutionem annuarum librarum 70. potest allegare omnem meliorem, & magis sibi fauorabilem titulum, quo vnio, quæ per Episcopum, & Capitulum eo modo facta fuerat, quod Vicarius teneretur annuè respondere Archidiacono certam quantitatem fructuum & pecuniæ cum facultate retinen. reliquos fructus pro sua
25 congrua, & necessitatibus Ecclesiæ † ita commutata fuerit, vt remanente iure nominandi penès Archidiaconum, eidem ad aliud non teneatur, nisi ad præstationem dictæ annuæ quantitatis librarum 70. loco dd. fructuum, per ea, quæ tradit Rot. *dec. 254. num. 10. par. 3. diuers. & dec. 312. num. 4. par. 1. decis. 218. num. 51. par. 6. recent.*

Ideoque cùm alleget talem commutationem fuisse factam à Pontifice ad supplicationem Partium pro euitandis discordijs, quæ occasione primo dictæ quantitatis fructuum in vino, & frumento, & oleo, alijsque speciebus annuatim vt supra persoluendæ inter ipsas oriri potuissent cum clausula *sublata, decreto irritanti*, alijsque fortioribus.

Et exaduerso nulla proponatur implicantia, cur Papa, qui in Beneficialibus omnia potest, hoc facere non potuerit, iterum censeo confirmandum ex decisis, promptus tamen amplecti contrariam opinionem, si huiusmodi implicantia inter disputandum ab aliquo ex Dominis proposita, & probata fuerit, &c.

4 Non recederem à decisis, quia bene subsistunt ea, quæ in ipsis decisionibus deducuntur, & ponderantur, quibus mihi videtur addi posse, quod Archidiaconus, neque probat, quod effectus fuerit dominus fructuum, de quibus agitur, non vigore primi instrumenti vnionis anni 1325. tùm quia in eo fuit expressè reseruata congrua Vicario assignanda, tùm etiam quia declaratio, & taxatio dictæ congruæ, vt sequitur reseruatæ fuit postea in alio instrumento anni subsequen-
26 tis 1326. † ex quo sequitur, quod secundum, non autem primum sit attendendum; vel quod ipsa taxatio subsequuta considerari debeat tamquam facta in primo instrumento, Rot. *coram Merlin. decis. 802. num. 3. coram Cocc. decis. 2267. numero 11.* neque vigore secundi instrumenti, quia in eo omnes fructus assignati fuerunt Vicario pro sua congrua, & pro sustinendis alijs Ecclesiæ oneribus cum sola obligatione contribuendi Archidiacono certam eorundem fructuum portio-
27 nem, quæ omnia † excludunt dominium ipsius Archidiaconi, & è conuerso ostenditur illud in Vicarium fuisse translatum, vt in decisionibus, & in restrictu iuris, & facti dato 17. Martij proximi.

His præmissis non applicantur, quæ in contrarium dicuntur de seruo, seù ministro, qui non potest præscribere contra Dominium, cùm non sibi, sed Domino possideat, † & 28
multò minùs quæstionem dominij contra ipsum mouere, sed procederent quatenus Vicarius prætenderet dominium in ipsa Ecclesia, seù exercitium parochialitatis, quæ non controuertitur quin fuerit Archidiacono vnita, secus autem in istis fructibus, in quorum perceptione nunquam Archidiaconus partes Domini exercuit.

Quatenus verò prætendatur eidem Archidiacono vti non habenti sufficientem congruam pro alimentis proprijs, illi esse supplendum ex istis reditibus, hæc prætensio non est meo credere præsentis iudicij super reintegratione, sed erit proponenda in alio iudicio, in quo examinabitur huius prætensionis iustitia, & ita saluo, &c.

5 Starem in decisis, quia inspecto tenore vnionis, † ad quam 29
semper recurrendum, vt dixit Rot. *dec. 5. num. 1. par. 7. recen.* licèt Episcopus pro sustentatione Archidiaconi habentis exiles redditus decreuerit de anno 1325. vnire dignitati Ecclesiam Parochiali S. Baudilij, ita quo (sunt verba instrumenti dati in præterito Sum. *num. 17.*) cedentibus, vel decedentibus Rectore, &c. Archidiaconus, & successores percipiant, & habeant, &c. omnes redditus, exitus, & prouentus, salua tamen, & reseruata Vicario perpetuo de redditibus congrua portione, nihilominus in executione d. vnionis anno post stabilitæ, & effectuatæ reseruata eidem Archidiacono certa portione fructuum, quæ postea conuersa fuit in pecuniariam in summam libr. 70. quidquid (sunt pariter verba instrumenti) residum de redditibus, &c. dictæ Ecclesiæ sit ipsius Vicarij pro sui prouisione, &c. Vnde ex prædictis infertur, quod sicut Rector ante factam vnionem erat Dominus omnium fructuum, ita dominium non amiserit, nisi illa portione assignata Archidiacono, & reliquum remanserit sui ipsius, & pro sui prouisione; quando enim Vicarius perpetuus percipit omnes fructus, & assignat portionem Dignitati, cui est annexa, & vnita Vicario, † tunc Vicarius dicitur Dominus 30
quidquid sit è conuerso, vt in proximis terminis dixit Rota *coram Seraph. decis. 1304. num. 1.* Dato autem dominio penès eum omnium fructuum, non intrant termini administratoris, cuius titulus excluditur etiam ex pluribus ponderatis in decisione postrema.

Quodque verè non fuerit facta plenaria vnio aduertendum puto ad causam, quæ mouit Episcopum, & quæ nulla alia fuit, nisi quod Archidiaconus habebat redditus exiles, ex quibus non poterat habere substentationem congruam, decentem, vndè cum per assignationem dictæ certæ portionis fuerit Dignitati satis consultum, vt constat ex taciturnitate annor. 300. & vltra assequimur, vt in reliquo noluerit auferre dominium Rectori.

Neque hinc intrant termini contractus alimentorum, qui semper intelligitur rebus sic stantibus, quia Archidiaconus non probat, quod non habeat sufficientem congruam ad sui sustentationem; neque hoc allegat, sed tantùm prætendit se esse Dominum omnium fructuum Rectoriæ, reseruata sola congrua Vicario, quale Dominium ex tenore vnionis penitùs excluditur ex supradictis.

Minusque obstant *Vitall. Barbos.* & alij, quod Vicarius non possideat sibi, sed dignitati, † quia loquuntur quando 31
Vicaria est plenariè vnita cum Dignitate, cum translatione dictorum fructuum, non autem quando, vt hic, fuit tantum vnita certa fructuum portio, & quidem de mandato Episcopi vnientis.

Atque hinc benè applicantur deducta circa præscriptionem 300. annorum suffragantem Vicario, vt ponderant decisiones, quæ reuidentur, saluo &c.

Quæ sequuntur sunt suffragia quatuor Dominorum recedentium à decisis.

1 Iuxtà mea alia suffragia videtur recedendum à decisis, quia nec ex instrumento vnionis, nec ex altero assignationis congruæ translatum fuit Dominium in Vicarium, non quidè ex instrumento vnionis, dū illa facta fuit pleno iure Parochialis de Lupricato, eiusque bonorum, iurium, & fructuum ad fauorem Archidiaconi, reseruatis tantum indè congruis portionibus ad fauorem Vicarij, † quæ reseruatio non im- 32
portat dominij translationem in Vicarium, sed tantùm indicat vndè portiones desumi debeant, vt in fortioribus Cocc. *dec. 1340. nu. 3. & seqq. &* Loter. *de re benef. lib. 1. quæst. 3. num. 19. & seqq.* quinimò d. Parochialis vnita cum omnibus illius iuribus fuit effecta prædium dignitatis Archidiaconi, qui effectus fuit verus illius Prælatus, & Rector, ipseque nominat d. Vicarium sine necessitate concursus.

Minus ex altero assignationis Congruæ, dum in eo fuit ordinatum, quod Vicarius exigeret omnes fructus pro bono pacis, & concordiæ, & citra aliquam vnionis innouarionem, & sic citra translationem Dominij in Vicarium, dum in vnione fuit Archidiacono attributum, & per consequens Vicarius gessit simpliciter vices Archidiaconi, & non sibi, sed Archidiacono possedit, ex aliàs adductis, non obstan. contrarijs, qui loquuntur in casu, quo cura actualis, & habitualis erat translata in Vicarium proprium, & ex quo non sibi possedit, est incapax dominij, ac præscriptionis, nec potest allegare præsumptionem alicuius tituli, quidquid esset in Vicario independente, & ita saluo, &c.

2 Censeo negatiuè respondendum, nam decisio duobus innititur fundamentis in iure, meo iudicio, insubsistentibus.

Primum enim consistens in eo, quod fructus, & prouentus controuersi transiuerint vsque ab anno 1326. in dominium Vicarij pro tempore futuro mediante assignatione eidem facta à Canonicis per Episcopum, & Capitulum ad hoc deputatis, corruit ex eo, quia dum anno præcedente Parochialis, de cuius fructibus agitur, fuerat cũ omnibus iuribus, & perti-
33 nentijs vnita Archidiaconatui † per hac vnionem effecta remanserat prædium eiusdem Archidiaconatus, & de illius dominio, vt in specie huius, vnionis firmauit Rota *coram Merlin. decis. 115. num. 5. 6. & 7.*

Et propterea ex assignationis fructuum successiuè facta Vicario cum onere soluendi certam quantitatem Archidia-
34 cono, † non dicitur recessum ab vnione prædicta, vt prosequitur *d. dec. 115. numero 10.* neque aliquod translatum do-
35 minium in Vicarium † simplicem administratorem, & solùm meram actualem, non autem habitualem habentem, vt aduertit *in d. decis. num. 6. & 7.* & probant *decis. 707. & 745. coram Seraph. & decis. 888. coram Pæn. 2116. cor. Coccin. & dec. 841. coram Dunoz. iun. cum alijs à Scribentibus allegatis.*

Parùm releuante, quod vnio tamquam facta sub expressa conditione assignandi congruam portionem Vicario, suspensa remanserit ad effectum transferendi dominium Parochialis vnitæ in Archidiaconum, seù fructuum illius, & sic cum postea in executione conditionis reseruatæ, fuerint assignati omnes fructus Vicario cum onere prænarrato illorum dominium in eundem translatum censendum sit, ac si d. assignatio fuisset in vnione, attentis præsertim verbis, quibus fuit deuentum ad hanc assignationem, dominij translationem denotantibus.

Nam præseruatiua, seù conditio prædicta fuit concepta per hæc verba, post factam vnionem omnium fructuum, & redditum ibi Reseruatis indè congruis portionibus, quæ non importare suspensionem dominij fructuum in genere patet ex illa dictione *inde* ostendente, congruam esse soluendam de fructibus, & redditibus, non autem illos esse assignandos pro congrua, & proinde assignatio successiuè facta per verbum *Assigno*, & similia non potuit importare translationem
36 dominij, † quia huiusmodi verba debent regulari secundùm subiectam materiam, & contractum, cui adijciuntur, itaut si apponantur contractui de sui natura dominij nam translatiuo, qualis est controuersus, illud non transferant, vt in specie firmauit Lott. *de re benef. lib. 1. quæst. 3. à num. 19.* Rot. *coram Coc. decis. 1340. à num. 8. & coram Dunoz. iun. dec. 841. num. 6. & 7.*

Non obstat vnionem non fuisse executioni demandatam, & inde nullum ex ea fuisse translatum dominium in Archidiaconum, nam effectuatio illius remanet comprobata *ex decisionibus Merlini*, & ineffectuatio quoad translationem possessionis, & dominij non probatur ex assignatione fructuum pro congrua facta Vicario, quia ipsa supponit præcedentem
37 titulum vnionis, † & per consequens non probat dominium non fuisse translatum in Archidiaconum, vt in proposito dixit Rot. *dec. 330. à num. 17. par. 6.* exaduerso allegata.

Alterum fundamentum decisionis innixum centenariæ, ex qua Vicarius prætendit allegare meliorem titulum de mundo, non habet iuris subsistentiam, quia cum constet de vnione, & assignatione ex prædictis, sic de titulo præceden-
38 ti, † illius possessio ad illum est referenda, dum de alio meliori non docet Rot. *in alleg. decis. 707. coram Seraph. & coram Merlin. decis. 95. vtrobique num. 6. & d. dec. 330. num. 17. & 19. par. 9. rec.*

Cætera sublata remanent ex deductis ab Informantibus, quibus tantùm addo, quod etiam si fuisset processum ad assignationem congruæ per viam contractus auctoritate Apostolica confirmati cum decreto irritanti, adhuc in huiusmodi contractu subintelligeretur clausula *Rebus in eodem*
39 *statu permanen.* † & sic illo immutato per notabile augmentum fructuum; etiam contractus mutationi esse locum probat Tex. *in cap. cum manus 9. de const. ibique R. Fagnan. à num. 43. ad 47.*

Doctrina Felini *in cap. postulasti 27. de rescript. num. 1. vers. sed* Abb. & Capell. Tholos. *decis. 109. in addit. lit. A. per totam*, † firmantes dominium esse penès Vicarium, quando il- 40
le percipit decimas, & alios fructus, & respondet certam quantitatem Patrono, vel Prȩlato, non applicatur casui præsenti, in quo constat dominium ab initio fuisse translatum in Archidiaconum, saluo &c.

3 Fundamenta decisionum cùm subsistere non possint, ideo ab illis recedendum esse existimo, ex quo constat Archidiaconum pleno iure docere de vnione d. Parochialis, vt in Sum. *num. 1.* † ad quem spectant omnes fructus, & semper nomi- 41
nauit Vicarium, & effectus fuit verus Rector, & se gessit vti verus Dominus, vt fuit canonizatum à Rota *decis. 95. & decis. 115. coram Merl. & coram Buratt. decis. 929. & in rec. decis. 580. par. 4. to. 3.* quod dominium penès ipsum remansit, nec potest dici translatum in Vicarium per ordinationem, siue assignationem Congruæ postea à Capitulo, & ab Episcopo factam, qui mandarunt, quod Vicarius pro tempore suis sumptibus, & expensis exigeret omnes fructus, & Archidiacono dare teneretur longè vltra medietatem, & residuum sibi posse retinere, ex qua dispositione colligitur Vicarium fuisse deputatum illorum administratorem, † & cùm 42
talis assignatio fuerit facta ad euitanda iurgia, & pro bona pacis, excluditur dominij translatio, nec potest dici facta aliqua nouatio, vt dicit Rot. *coram Merlin. decis. 115. num. 10.*

Præsertim quia Episcopus, & Capitulum ad istam assignationem deuenerunt in vim commissionis eis datæ, quod Vicario solùm remanere deberet Congrua, & ideo nullam habebant facultatem alterandi, seu immutandi vnionem, ob quam bona translata fuerunt in dominium Archidiaconi; ideoque cùm huiusmodi ordinatio sit regulanda ab eorum commissione, aliter intelligi non potest, nisi quod Vicario huiusmodi bona fuerint data in administrationem cum onere subministrandi Archidiacono portionem sibi assignatam, & ex his denegari non potest Archidiaconos effectos fuisse veros Dominos d. Parochialis, quorum bonorum dominium non poterat transferri in Vicarium, & ex assignatione scut. 70 remansit læsus, & Vicarius obtinuerit Congruam in maiori summa, quàm illi præscribat Constitutio Piana 47. † 43
quæ debet reduci ad competentem quantitatem scut. 50. iuxtà formam d. Constitutionis, & vt etiam de iure communi disponitur, vt egregiè Abb. *in cap. prohibemus in fin. de cens.* vnde quàm maximè resultat ex huiusmodi ordinatione Archidiacono iniuria, ex quo perciperet fructus in minori quantitate, quàm ipse Vicarius, quod æquitati contrarium esse videtur, quia Archidiaconatus etiam prima Dignitas, & etiam præstantior, & ob eius fructuum tenuitatem fuit facta vnio, & nihilominus non recepit à Vicario nisi 70. libras, quibus nequit se sustentare, non obstante, quod ipse Vicarius percipiat supra 1400. libras.

Adducitur pro Parte Vicarij ad effectum sustinendi hac assignationem centenaria, quæ tribuit meliorem titulum de hoc mundo, cuius vigore potest quis allegare titulum, qui sibi magis placuerit, verum hoc non subsistit, sed prȩscriptio in hoc casu nullo modo allegari potest, † quia agitur de 44
alimentis, & quando sumus in assignatione alimentorum, semper intelligitur clausula *Rebus in eodem statu permanentibus*, & exluditur omnis præscriptio, & detecta læsione semper succurritur læso, & contractus ad æquitatem reducitur, & in hoc etiam valdè perpendenda Aurien. Congruæ, in qua agebatur de vnione facta anno 1350. non obstante, quod per tria sæcula fuisset obseruata assignatio decimarum facta ad fauorem Vicarij, & firmatum fuit non habere locum oppositam præscriptionem.

Quæ præscriptio attendi nequaquam debet, etiamsi contractus in huiusmodi materia alimentorum fuisset initus cum clausula, quod in perpetuum teneantur, & data obseruantia longissimi temporis, nihilominus prȩscriptio non erit attendenda, Rot. *coram Seraph. dec. 745. per tot.* & vlterius huiusmodi contractus, nec esset attendendus etiam si reperiretur confirmatus auctoritate Apostolica, cum Decreto irritanti, † quia propterea non posset dici alterata illius na- 45
tura, quo minùs immutari nequeat, quando res fuissent immutatæ, & fructus excreuissent, iuxtà Text. *in cap. cum M. 9. de constit.*

Excluditur etiam præscriptio, quia vt supra dixi, cùm Archidiaconus sit verus Rector, & Dominus vniuersorum fructuum dictæ Parochialis, & Capitulum pro bono pacis ad eui-

euitanda iurgia ordinauerit, quod Vicarius fructus colligeret, & soluta portione debita Archidiacono, reliquum sibi re-
46 tineret pro sua prouisione, † sequitur Vicarios esse administratores, & ideò nullatenus posse præscribere contra Archidiaconos veros Rectores, & Dominos, vt in *d. Aurien. Congruæ in §. nec obstat, &c. & §. confirmant, &c.*

Demum remanet exclusa præscriptio ex quo agitur de materia facultatiua, & in facultatiuis, nec per 1000. annos currit præscriptio, quam nec in hoc casu inducere potest acquiescentia aliorum Archidiaconorum, quæ nullum præiu-
47 dicium successoribus inferre potest, † quod non valet alterare, nec immutare naturam, d. vnionis, Abb. *in cap. Ioannes in fin. de Cler. coniug.*

Quod autem pretia rerum fuerint alterata, & quod de die in diem in illis regionibus excreuerint, probatur ex pretijs rerum, quæ hodie dantur, & omnibus patet, quod pecuniæ, quæ antiquissimo tempore sufficiebant pro vino, hodie non suffi-
48 ciunt pro emenda aqua, † & quæ sufficiebat pro emenda quarta parte Arietis etiam si hodie superaddatur septies totidem quantitas, non esse sufficiens pro emenda eadem carnis quantitate, vt dixit Rota *cor. Seraph. decis. 211. n. 1 & dec. 34. n. 1. par. 2. recent.*

Augetur hæc veritas ex nonnullis alijs attestationibus tam ex Capitulo Barchinonen. à quo fuit datum statutum anno 1584. & sic aliud præsenti anno editum de habendo regressu ad antiquas species, seu cibaria, ex quo pretium illius
49 excreuerat, † & in dies continuò excrescebat, tùm etiam ex alio simili statuto condito in Ecclesia memorata 1576. super eadem prætensa rerum excrescentia, vt *in decis. 707. & 745. coram Seraphin.* verùm etiam idem constat ex diuersis partitis, tàm ipsis transmissis de Partibus extractis ex literis Ciuitatis Barchinonen. super portionibus tritici, ex quibus constat intra 100. annos proximè elapsos adeò excreuisse, vt triticum, quod hodie venditur 30. Iulijs, fuerit solitum vendi 12. vt in Summ. *n. 2.* ex quibus plenissimè probatum remanet, res non permanere in eodem statu, in quo prius erant, & pretia rerum aucta fuisse, & in omnibus regionibus excreuisse, vt omnibus notum est, & per consequens semper competet Archidiacono actio pro augumento alimentorum, ex quo res in eodem statu non permanent.

Cæterum quæ dicuntur, quod Vicarius debeat habere duos Clericos ad inseruiendum missis exactorem redditüum, Campanarium, & Vicarium, Coadiutorem, & Cantores, & alios ministros, quibus debet contribuere salarium in magna quantitate, ista deponuntur à testibus, qui nullam fidem merentur, ex quo deponunt de excessiua mercede, quæ illis tradi solita esse, & cùm mendaces videantur in vno, in omnibus censeri debent mendaces ratione indiuiduitatis iuramenti.

Denique dicit Vicarius cùm agatur hic de assignatione Congruæ, dum semel fuit assignata non potest amplius diminui iuxtà Text. *in cap. auaritia de præbend.* Benè respondetur hoc habere locum quando non adest iusta causa, & quando diminutio fit auctoritate propria, secùs verò quando iusta causa concurrit, & præsertim, quia assignatio, seù ordinario facta per Episcopum, & Capitulum non repugnat, sed potiùs videtur conformis prætensioni Archidiaconi, & semper debet habere maiorem portionem, quàm Vicarius. Iustæ enim causæ apparent ex omnibus su pra deductis, quæ conueniunt in *d. decis. Aurien. congruæ in §. sic similiter*, in qua iusta causa vendicationis decimarum assignatarum pro Congrua, illiusque reductione ad competentem quantitatem desumitur ex illarum excrescentia, & ex æquitate portionis, quam Monasterium, cui erat facta vnio percipiebat, qui est casus, de quo agitur, & ista decisio ponere potest finem liti. Et ita &c.

Recedendum crederem, quia quidquid sit an dominium fructuum saltem inspecto secundo instrumento translatum fuerit in Vicarium, *iuxta decis. 59. p. 10. & 57. p. 13. recentior.* quibus nituntur scribentes pro decisione, hoc vnum certum
51 est † assignationem hanc accipiendam esse iuxtà naturam actus, hoc est reuocabiliter, vt excrescentibus scilicet fructibus Archidiacono cui vnio facta est pensio augeatur, prout est de natura similium Parochialium vnitarum alicui Dignitati in puncto *gloss. in cap. auaritiæ, verbo Redditus, ibique* Imol. *sub num. 2.* Zabarell. *num. 3.* Ancaran. *num. 4. de præb. & dign.* Abb. *in cap. probibemus in fine de cens.* Rebuff. *de Congrua num. 39.* Rota *in Aurien. Congruæ* 14. *Martij* 1618. *coram Ortembergo.*

Aliàs monstruosum nimis esset, vt Archidiaconus diceretur verus Rector Beneficij, ad cuius nominationem, non autem per concursum Vicarius deputatur *iuxta Constit. 47. B. Pij V. & indiuiduas, decis. Merlini 95. & 115. & in recent. p. 4. to. 3. decis. 580.* quæ supponendæ sunt, † & Vicarius eius famu- 52
lus, ac Minister irreuocabile bonorum dominium nactus esset, ex qua ratione † verba in hunc sensum impropriari re- 53
ctè tradunt Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 3. à n. 19.* Rota *coram Coccin. decis. 1340. à n. 7.* cum alijs per Informantes.

Hinc retorquentur Felin. *in cap. postulasti 27. sub n. 1. vers.* Abb. *de rescript.* Capell. Tholos. *decis. 109. in addit.* Verall. *decis. 339. num. 1. & 2. par. 3.* quia eatenus firmarunt Vicarium perpetuum Dominum fructuum dici, fundatamque in decimis, ac iuribus Parochialibus intentionem habere, quatenus scilicet, vt ex se patet, translata in ipsum fuisset Cura non solùm actualis, ac vt barbarè dicitur, seruitoria, sed etiam habitualis, in qua iura Parochiæ consistunt, quibus annexum esse ius decimandi cum similibus, cum quo sensu loquitur etiam Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 2. à num. 122. & q. 133. à n. 107.*
† Secùs autem est, vt in casu, quando Cura remanet penès 54
Dignitatem, cui esset annexum Beneficium, quia tunc, vt ex mente Doctorum mox adductorum, etiam Abb. Zabarell. & aliorum, dominium hoc, vel translatum non dicatur, vel impropriè tantùm modo supradicto concessum censetur, & in primo casu, quia Vicarius perpetuus dicitur Rector, prouidetur idcircò per concursum, *iuxtà decis. 580. n. 19. par. 4. tom. 3. recent.* In secundo autem casu, quia apud Dignitatem cura remanet, & Archidiaconus ipse est Rector, prouidetur ad ipsius nominationem, vt benè Rota *coram Merlin. dd. decis. 95. & 115. & in rec. par. 4. tom. 3. decis. 580.*

Non obstat, quod huc vsque per centum annos, & vltra Vicarius fructus perceperit, quia non inde locus est Priuilegio centenariæ, vt nempè exemplo immemorabilis consuetudinis possit possidendo allegare meliorem titulum de mundo, quia conclusio hæc non procedit in his possidentibus præcario ratione, † quia etsi per mille annos possideret, dicuntur 55
semper possidere Domino, nisi clarissimè ostendatur ipsius possessionem interuertisse, iuxtà consilium Crauet 27. *num. 5. vers. vbi possidens*, Rot. *coram Pæn. decis. 868. n. 11. & coram Merlin. decis. 8. sub num. 4.* cum alijs per Informantes, neque eadem ratione, qua non potest adduci præscriptio, noui tituli † præsumptio adduci potest, Gloss. *in reg. sine possessione* 56
de reg. iuris in 6. Saluis &c.

Et ita vtraque Parte informante.

Supra in hac eadem Parte 18. adest altera præsentis Causæ decisio sub die 17. Martij præsentis anni coram eodem R. P. D. Taya, & infra etiam sub die 19. Ian. 1674. erat altera præsentis confirmatoria coram R. P. D. Matthæio, visa etiam Causa ab omnibus Domininis.

R. P. D. MATTÆIO.

Romana Vineæ, Seu Viæ.

Lunæ 17. Aprilis 1673.

ARGVMENTVM.

Ius transeundi per cancellum, & viale commune inter duas vineas existens, plurimum declaratur ad eum finem, vt vterque condominus dicendum sit, cùm ius exclusiuum alterius, ac totalitatis in alio nequaquam fuerit probatum; plura igitur de seruitute viæ, probatione dominij de confinibus, ac testium depositionibus, & acceptionibus in præsenti decisione deducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Vrbis de duabus conformibus habet locum inter ciues, & incolas.*
2 *Domicilium dicitur contraxisse qui diu commorauit in aliquo loco, ibique bona possedit, & acquisiuit.*
3 *Validitas sententiæ resultat ex reuolutione actorum.*
4 *Reus dicitur habere intentionem fundatam ex non iure actoris, & n. 42.*
5 *Condominus fuisse dicitur qui cum alio semper possedit, scitque actus vtriusque dominium denotantes.*
6 *Dominij totalitate non probata in re communiter possessa, coe-*

coequale ius vnicuique condomino spectat.

7 *Ius transeundi in re communi denegari non potest.*

8 *Dominium probatur ex declaratione, siue confessione partis, etiam fauore successoris.*

9 *Confessio, & declaratio partis afficit non solum confitentem ipsum, sed etiam eius successorem, cæterisque successoribus suffragatur, & n. 8. cum seq.*

10 *Communem fuisse rem probatur ex assertione partis, & sup. n. 8. cum seq.*

11 *Via communis inter bona emphyteutica censetur relicta à domino directo, ne alias inuestituræ inutiles forent, & numero 19.*

12 *Transeunti seruitus deficiente via, præsumitur acquisita titulo emptionis, vel alterius obligationis.*

13 *Via censetur concessa vicino ex causa necessaria, non voluntaria, amplia vt num. seq.*

15 *Via publica est de illis rebus, quæ occupari nequaquam possunt.*

16 *Enunciatiuæ plurium instrumentorum plenè probant in materia seruitutis.*

17 *Media quatenus præsumantur esse illius, cuius sunt extrema, & num. seqq.*

18 *Dominium ad principaliter probandum, non sufficit probatio ex præsumptione resultans.*

21 *Dominium cancelli, vel ianuæ, seu ius transeundi per illud qualiter, & ex quibus remaneat probatum, & sup. à num. 5. & per tot.*

22 *Testis de credulitate deponens nihil probat.*

23 *Testis sibi contrarius nullam facit probationem, & n. 25.*

24 *Testis nihil concludens nihil pariter probat.*

25 *Testis qui super articulis aliquid affirmauit, & postea aliud deposuit in interrogatorijs in nihilo attendendus est.*

26 *Testi mendaci in nihilo deferendum est.*

27 *Testes propter notabiles exceptiones, quas habent non attenduntur.*

28 *Condominus nec potest suo præiudicare condomino, nec præiudicare voluisse præsumitur.*

29 *Confinis vnius expressio non repugnat, quod alia etiam in eodem confinio habeantur.*

30 *Commune quod est mihi cum altero, meum esse dicitur.*

31 *Iuri in alterum translato sine sui scientia præiudicare nemo potest.*

32 *Decocti confessio approbata à deputatis creditorum attenditur, & habetur ac si fuisset facta à deputatis ipsis.*

33 *Decocti confessio plurimum adminiculata, diuque obseruata attenditur, & plenè probat.*

34 *Minor effectus maior non prohibetur deponere de ijs quæ in pupillari ætate vidit, & audiuit.*

35 *Testis potest se ipsum corrigere, eiusque correctioni omnino stari debet.*

36 *Testis vnicus, & eo magis si ad perpetuam rei memoriam examinatus sit, nihil probat.*

37 *Testis deponens per verbum* nescio *intelligitur eo modo quo super interrogatorijs expresserat.*

38 *Confessio facta in monitorio, seu libello claram probationem contra confitentem inducit.*

39 *Sepes & foueæ deseruiunt pro confinibus, vbi alij confines non adsunt, & num. seq.*

41 *Termini ad inuicem inter se respicere solent.*

DECISIO LXXXII.

TRes in hac Causa prodierunt sententiæ vltra mandatum de manutenendo, quod Saluius reportauit à Magistris Iustitiarijs. Prima fuit lata ad sui fauorem à Iudice Deputato ab Illustriss. D. Vrbis Gubernatore in gradu recursus à d. mandato pro parte Laurentij petito. Secunda à R. P. D. Ioanne Vincentio Muto, qui d. primam sententiam infirmauit, & tertia à R. P. D. Altouito, in qua reuocata sententia D. Muti, confirmauit sententiam Iudicis Gubernatoris; vnde commissa mihi causa cum clausula *consulto de duabus*, affirmatiuè DD. responderunt; Nam quod prima, & vltima sententia sint conformes patet, quia vnaquæque con-
1 cordat in effectu, & substantia, & vna confirmat aliam, † & cum sint latæ inter Ciues, & Incolas, intrat statutum de duabus, Rota *coram Card. Caualerio decis. 387. num. 1. & in rec. decis. 292. eodem n. 1. & coram Eminentiss. Otthob. decis. 63. n. 1.* non attento, quod partes sint forenses, quia cum ambo diù in Vrbe commorauerint, vineas, aliaque stabilia possederint, &
2 acquisiuerint, † ex illis dicuntur contraxisse domicilium animo ibi perpetuò commorandi, ad Text. *in l. 2. C. de incolis lib. 10.* Rota *decis. 137. n. 5. & seq. p. 5. recentior.*

Validitas earundem sententiarum non fuit controuersa, & nihilominus remanet probata ex reuolutione † actorum 3
iuxtà *decis. Caputaq. 262. par. 2.*

Iustitia visa fuit patens, quia cum Saluius concludentissimis probationibus deductis ex pluribus testibus in Summ. *num. 5. 6. & 7.* probauerit cancellum, & viale esse communia, & ipsum reperiri in quasi possessione transeundi vnà cum Laurentio per spatium triginta, vel quadraginta annorum
† tanquam Reus habet intentionem fundatam in regula, 4
quod sufficit vincere ex non iure Actoris, Posth. *de manutent. obseru. 1. num. 8. & obseru. 4. circa finem*; itaut Laurentio, qui dominium, & transitum ei contendit tamquam Actori incumbit onus probandi suam intentionem plenè, & concludentèr probando se esse verùm dominium cum qualitate † 5
totalitatis, quia supradicti testes deponunt promiscuum dominium in d. viale, & cancello, referendo ab anno 1652. quo Saluius vineam acquisiuit, retinuisse clauem, & transiuisse vt per antea transiuerat Ioannes Petrus Prata illius Auctor, & Io: Carolus Auunculus Laurentij cancellum fuisse reaptatum expensis communibus, & clauem tam ab vna, quàm ab altera parte concorditer fuisse mutatam. Summ. *num. 8. l. in speciali ff. de rei vindic.* Castr. *cons. 205. num. 2. & 3. lib. 3.* Crauett. *cons. 154. num. 2.* Rota *coram Pœnia decis. 931. n. 6.*

Quo non probato vt requiritur, & è conuerso cum remaneat probatus indiuiduus vsus illis vtendi semper coæquale
† ius competit Saluio, quod ad ipsum Laurentium in eodem 6
viale, & cancello spectat, Cepoll. *de seruit. vrb. præd. par. 3. num. 17. vers. sed numquid.* Ruin. *cons. 55. num. 6. vers. & si quando lib. 4.*

Ideoque attenta huiusmodi indiuidua possessione, ipse Saluius exercere poterit omnes actus possessorios, qui vero domino competunt, & ea omnia facere valet, quæ ratione rei communis sibi debentur † prout est eius transeundi, quod 7
illi in re communi denegari non potest ad Text. *in l. re mandata, C. mandati*, & egregiè firmauit Rota *coram Pœnia d. decis. 931. n. 1. vers. & propterea.*

In huiusmodi autem probatione nedum deficit Laurentius, quod Saluius assumendo partes Actoris vltra probationes desumptas ex testibus controuersam dominij æqualitatem probat etiam tam ex instrumento venditionis partis vinearum detentarum à Laurentio factæ de ann. 1600. ad fauorem Michaelis Angeli Boncompagni Hieronymo Bardellæ, quas hodie d. Laurentius detinet cum declaratione, quod ius transeundi per d. Cancellum solum Petro dello Stinco competit, qui ibi habebat vineam, quam hodie Saluius possidet, vt in Sum. *num. 11. & 12.* † quæ declaratio, siue confessio videtur sufficiens ad probandum dominium Saluij, qui succesit 8
in vinea d. Petri dello Stinco, Crauett. *cons. 157. num 6. cum seqq.* Ruin. *cons. 128. num. 5. & 18. lib. 2.* Paris. *cons. 77. num. 39. lib. 3.* Rota *coram Buratt. decis. 601. num. 2. & in recent. decis. 68. num. 21. par. 9.* Et ista confessio afficit tam ipsum Bardellam venditorem, † quàm eundem Laurentium, qui habet cau- 9
sam à Michaele Angelo Boncompagno, qui prius emerat vineas à supradicto Bardella, Ripa *in l. si aliquam rem num. 22. ff. de acquirend. possess.* Ruin. *cons. 28. num. 16. & 18. lib. 2.* Surdus *decis. 10. num. 8. & 9.* Rota *coram Buratt. decis. 602. num. 4. & 7. & in recent. decis. 249. n. 4. & decis. 400. num. 8. par. 1. & decis. 193. num. 2. par. 2.*

Verum etiam ex venditione vineæ eiusdem Saluij antea facta à Zotto de Lottis de anno 1596. cum isto Cancello, & Viale tanquam pro indiuiso cum Hieronymo Bardella possessore de eo tempore vinearum, quæ nunc penes Laurentium reperiuntur, vt in Summ. *num. 9.* Tùm etiam ex consensu præstito à Canonicis proprietarijs venditionis vineæ cum præfatis Cancello, & Viale communibus, vt in Summ. *num. 10.* Et demùm ex venditione duarum petiarum cum dimidio facta de anno 1608. à Fuluia Marcella fauore Desiderij Pagnoncelli addita expressa declaratione, quod illæ erant propè viale commune cum Michaele Angelo Boncompagno, qui tunc possidebat vineam existentem in manu sinistra, & cum Alcibiade, Galasso, Summ. *num. 13.* possessore etiam de eo tempore vineæ existentis à capite dicti Vialis, quæ est vinea, quam Saluius possidet, vnde cùm in dominium Laurentij peruenerit vinea d. Desiderij mediante subhastatione sequuta ad fauorem sui Auctoris pro debito à dicto Desiderio contracto, dicitur ab eo causam habere, & declaratio facta in venditione duarum petiarum terræ cum dimidio, quod Viale esset commune eidem Laurentio † nocet, 10
ex quo est assertiua, quæ stat de per se in Instrumento venditionis apposita, qua mediante vineam adeptus fuit Aretin.

cons.

conf. 112. *n.* 1. Ruin. *conf.* 50. *num.* 53. *lib.* 1. Soccin. *conf.* 13. *n.* 5. *vers. & probatio lib.* 3. Castill. *contr. lib.* 2. *c.* 26. *num.* 73. *&* 74. Rota *coram Greg. XV. decis.* 172. *n.* 1. *& per tot.*

Multùmque conferre ad conualidandam Indiuiduitatem dominij, vt supra, fuit ponderatio facta pro parte supradicti Saluij, quod sua vinea non habet alium passum nisi per dictum viale, vt concludenter probauit in Summ. *num.* 7. quia cùm illa existat, sicut existunt vineæ laterales Laurentij sub proprietate Ecclesiæ S. Mariæ Transtyberim; Censendum
11 est, vel † quod viale fuerit ab Ecclesia relictum pro transitu dictarum trium vinearum, nè alias inuestitura sine via inutilis, & damnosa fuisset, vt aduertit de Luca *de seruit. discur.* 23. *n.* 7. Vel saltem, quod dum Saluius spatio triginta, vel quadraginta annorum reperitur in possessione transeundi per dictum viale, credi debeat per illud vti magis aptum inductam fuisse seruitutem transeundi ex necessitate deficientiæ viæ,
12 † & vrget maior præsumptio, quod illud acquisitum fuerit iusto titulo venditionis, & concessum vigore alicuius obligationis *l. quidem ff. de rei vindic. l. post dotem ff. sol. matrim.* Menoch. *lib.* 3. *præsumpt.* 1. *num.* 8. Et argui debet facta ex causa
13 necessaria † non autem voluntaria *l. in bos §. sed si fortè ff. de solut.* Menoch. *lib.* 4. *præsumpt.* 70. *num.* 4. Castill. *controu.* 113. *num.* 13. *& seq. lib.* 5. Vbi egregiè hanc materiam ad saturitatem examinat, & in fortioribus de transitu ob deficien-
14 tiam † viæ per fundum alienum Cyriac. *contr.* 667. *n.* 14. *& seqq.* Mundius *conf.* 21. *n.*..... *lib.* 2.

Nihil penitus obstante Instrumento venditionis vineæ factæ de anno 1596. à Zotto de Lottis, in quo supponitur fuisse assignatam pro confine viam publicam, quia non solùm vendita fuit vinea, sed cancellum, & viale, quibus via publica cohæret, vt in Summ. *num.* 9. Et si via publica eo tempore adfuisset intra cancellum, & inter vineas supradictas, ad præsens etiam extaret, & per illam posset Saluius ire ad suam vi-
15 neam, cùm via † publica sit de illis rebus, quæ occupari nequaquam possunt, ad Text. *in l.* 2. *§. ait Prætor, & §. Prætor, ait, ff. ne quid in loco publ.* Mastrill. *de Magistr. lib.* 3. *c.* 10. *n.* 273. *cum seq.*

Itaque concurrentibus tot verisimilitudinibus, tantisque coniecturis, & probationibus, quando etiam verum esset, quod narratiuæ supra enunciatæ non essent nisi enunciati-
16 uæ, vt exaduerso † supponitur nihilominus plenam probationem inducerent, vt firmauit Rota *coram Greg. XV. dec.* 172. *n.* 3. & latè in *Mediolanen. Simulationis contractus coram bo. me. Ottembergo* 10. *Decembris* 1603.

Argumentum verò deductum pro parte Laurentij ex eo, quod viale existit in medio duarum suarum vinearum non possit esse commune, sed proprium ex regula, quod media
17 præsumantur illius, cuius sunt extrema, † visum fuit insubsistens, quia omisso, quod probatio extremorum, est probatio præsumpta, Tusc. *conclus.* 173. *num.* 3. *litt. M.* Quæ non suf-
18 ficit, † quando est probandum dominium principaliter vt hic, *Rota in Romana fideicommissi de Cribellis* 26. *Iunij* 1671. *coram Reuerendiss. D. meo Decano.* Considerarunt Domini, quod viale est conflatum in terreno Ecclesiæ S. Mariæ Transtyberim, & quod tàm vineæ laterales Laurentij, quæ antiquitus erant Petri Mariæ Farsenghi, & Hieronymi Bardellæ, quam vinea à capite Saluij, & per antea Petri dello Stinco non habent alium passum, & propterea cùm existant sub
19 proprietate dictæ † Ecclesiæ, potius vrget supradicta præsumptio, quod viale fuerit ab Ecclesia relictum, vt dictis tribus vineis deseruiret, ne illæ inuiæ remanerent. Et nihilo-
20 minus quando haberet locum præsumptio medij † illa militat etiam pro Saluio possidente vineam à capite, Riminald. *iunior. conf.* 382. *à num.* 8. *vsque ad* 13. Rota *coram Buratt. decis.* 684. *num.* 8.

Dixerunt etiam Domini insufficientes esse testes pro parte Laurentij examinatos, tùm quia dominium absolutum, & cum dicta qualitate totalitatis non probant, tùm quia patiuntur quam plures releuantes exceptiones. Nam primus nihil de dominio deponit, & quamuis dicat: *Io non sò altro, che quando il Prata mi mandaua alla vigna, mi diceua, che non haueua la chiaue, e che bussassi, che mi saria stato aperto,* non excludit, quod d. Prata, qui est Auctor Saluij non fuisset Condominus cum deficientia Clauis tunc potuisset euenire per accidens, vel ex eo quod illam reliquisset in propria domo, vel extaret penes Colonos, vel Amicos, cùm illius retentionem deponant quindecim Testes pro parte Saluij examinati, Su-
21 mi, *n.* 5. 6. *&* 7. † Et comprobatur quia si Prata non fuisset Condominus, & non habuisset transitum per cancellum d. testi non fuisset apertum à Vinearolo Caroli Condomini, Secundus Testis dicens, *Credo che il Viale, e tengo che il Viale sia del Caroli,* vltra quod non deponit absolutè, tamen cùm
22 referat de credulitate, † non probat Rota *coram Greg. decis.* 517. *num.* 47. *& decis.* 578. *num.* 12. *& coram Dunoz. iun. decis.* 372. *num.* 8. *& in recent. decis.* 304. *n.* 10. *par.* 12. præsertim quia
23 ferè in omnibus probatur sibi † contrarius, Summ. *num.* 13. & ideò multò minus probat Rota *decis.* 101. *num.* 20. *par.* 12. *recent.* Tertius nihil penitùs deponit de dominio vialis, & can-
24 celli, vnde attendi nequaquam debet illius depositio, † ex quo nihil pernecesse concludit, iuxtà dispositionem Text. *in cap. in præsentia de prob. vbi glos. not. in verb. dub. & in cap. ex literis eod. tit. & in cap. inter dilectos, §. cum autem de fide instrum.* Aymon. *conf.* 262. *n.* 2. Quartus in articulis benè dicit Carolum Auunculum Laurentij fuisse Dominum absolutum suæ vineæ, & nullum habuisse ius transeundi per suum Cancellum, sed de hoc non reddit causam scientiæ, imò in interrogatorijs deponit de transitu ipsius Saluij, & de retentione, & mutatione clauis, Summ. *num.* 16. quod nonnisi Domino videtur
25 permissum, † ideòque à testimonio venit repellendus, vt dixit Rota *decis.* 288. *num.* 2. *par.* 6. *& decis.* 117. *num.* 21. *par.* 12. *recent.* Vltimo autem loco Rouarellus quintus testis de cri-
26 mine mendacij conuinctus fuit, vt in folio dato ad partes, † & propterea ei deferendum non venit, vt tradit Salycet. *in l. nullum num.* 1. *in fine C. de Testib.* Iul Clarus *in praxi §. fin. q.* 53. Farinac. *quæst.* 67. *§.* 3. *n.* 58. *& seqq. de Testib.* Rota *in Calaguritana beneficij de Corrigo* 10. *Decembris* 1646. *coram bon. mem. Verospio §. fin.* Quæ exceptiones cùm sint grauissimæ, & valdè
27 considerabiles † demunt fidem Testibus, & eorum depositiones infringunt, ac si non emanassent; vt dixit Rota *in Rauennaten. Emphyteusis* 19. *Ianuarij* 1646. *coram bon. mem. Dunozet. §. visæ fuerunt.*

In eo autem, quod secundus, tertius, quartus, & quintus Testis deponunt, quod Laurentius secauerit herbas dicti vialis, & collexerit folia arboris Celsi in illo existentis non insisterunt Domini, tùm quia illud non erat destinatum ad effectum secandi dictas herbas, quæ non solent producere nisi in lateribus vbi non deambulatur, sed solùm traditum pro transitu, tùm quia Condominus nequit præiudicare alteri Condomino in his, quæ gerit in solo communi, † & totum illud
28 quod facit in eo alteri prodest, nec censetur priuatiuè vti velle aliquo iure respectu sui Consocij, cui numquam aliquod præiudicium inferri potest in possessione, quæ ad ipsum spectat, *l. qui iure, l. communis seruus, vbi* Bartol. Castr. *& omnes ff. de acquir. possess.* Posth. *de manut. obseru.* 73. *num.* 40. Rota *post eundem decis.* 475. *num.* 3. *& coram Seraphin. decis.* 339. *num.* 3.

Nec pariter officere videbatur, quod alia bona d. viali contigua data fuerint pro confine, non autem d. viale in venditione vinearum, & in impositionibus censuum, & ideò non sit arguendum, quod possit esse commune, quoniam placuit re-
29 sponsio, quod d. viale debet considerari vti via † priuata, & ob id repugnat, quod alia bona insimul non cohæreant vltrà dictam viam, nec etiam implicat, quod vltrà illud alia bona sint posita in confinio, Cepoll. *in tract. de seruit. rust. præd. c.* 3. *n.* 34. Rumm. *in Add. ad Afflict. de iure protbomis. §.* 9. *in primo notab. n.* 18. Menoch. *conf.* 709. *n.* 15. Et semper verum erit dicere, quod non desit denominatio vialis pro confine huiusmodi venditionibus eo ipso, quod in illis fuerunt expressa, vel bona Hieronymi Bardellæ, vel bona Petri Mariæ Farsenghi, quoniam dict. viale quamuis illis esset commune ad-
30 huc dicebatur de illorum bonis, † ex regula, quod res mihi cum alio communis mea dicitur *l.* 2. *ff. de cond. iusti.* Alex. *conf. fin. n.* 2. *vers. sed res lib.* 1. Rota *coram Penia d. decis.* 931. *num.* 11.

Eadem ratione fuit conclusum non obstare, quod in Instrumento venditionis partis vinearum Laurentij factæ de anno 1599. à dicto Hieronymo Bardella ad fauorem Hieronymi Martinei fuerit in stipulatione deductum, quod viale, de quo agitur, esset integrum d. Martinei Emptoris, quia approbata fuit responsio, quod ista conuentio inita fuit inter emptorem, & venditorem inscia Rodulpha dello Stinco, quæ tunc possidebat vineam hodie ad Saluium spectantem, qua de causa nullum præiudicium inferre potuit iuri, quod ha-
31 bebat in dicto viali † vti translato in alterius dominium sine scientia, & consensu illius, quæ erat Condomina gloss. *in l. cum res §. in vacuam C. de prob.* Castrens. *in l. proprietatis n.* 3. *C. eodem* Ciriac. *contr.* 258. *num.* 15. Burat. *dec.* 424. *n.* 4. Bich. *dec.* 44. *num.* 4. Attento maximè quod dicta conuentio paulò post euanuit stante dicta communione vialis, ex quo post nonnullos menses d. Martinus retrouendidit vineam Bardellæ, qui illam subinde vendidit tàm nomine proprio, quam suorum creditorum Michaeli Angelo Boncompagno cum reseruatio-
ne

ne passus, & vialis, addita illa declaratione, *Che nessun'altro hà attione di passare, se non quelli della vigna del q. Pietro dello Stinco*, Summ. *num.* 12. quæ venditio cum fuerit ratificata à Deputatis creditorum, Summ. *num.13.in fine*, huiusmodi confessio, seù declaratio non potest impugnari prætextu, quod
32 Bardella tunc fuisset † decoctus; tùm quia habetur, ac si ab initio ab ipsis Deputatis facta fuisset, Rota *in rec. dec.253.n.9. par.1. & dec.133. num.9.& 10. par.12. & dec.433. num.11. p.13.* Tùm quia remanet adminiculara tàm ex antecedenti venditione vineæ Saluij facta à Zotto cum dd.cancello, & viale communibus, & consensu præstito à Proprietarijs cum d. communione, quàm ex subsequenti venditione duarum petiarum vineæ Laurentio facta à Fuluia Marcella cum assertione existentiæ propè viale commune cum Alcibiede Galasso tunc Domino supradictæ vineæ Saluij vltra tot Testes à Saluio examinatos deponentes dictam communionem per
33 spatium fere quadraginta annorum, † quibus concurrentibus dicta declaratio Bardellæ licèt decocti probat, & nocet etiam de per se, Merlin. *de pignor. lib.4. q.134. n. 26.* Gratian. *disc.677.n.49.& 50.*

Cœterum exceptiones datæ Testibus ad instantiam Saluij examinatis vti irreleuantes fuerunt reiectæ, nam contra primum adducebatur, quod deposuerat inuerisimilia, ex quo illius depositio versatur circa quæ vidit, & solùm dicit, quod in ea ætate incæperat frequentare dictam vineam, ad quam cum suo Seruitore ire solebat, & continuauit vsque ad annum 1652. vt in Summ. *num.* 1. & tamen quando attestatur
34 de re, quæ cadit sub sensu corporis, † non est prohibitus de illa deponere postquam fuit effectus maior, & potest testificare id, quod in pupillari ætate viderat, & audiuerat, Alex. *cons.88.num.20.& seq. lib.5.* Narbon. *de ætat.in ann.14.quæst.44. num.13.& 14.* Molin. *de primog. lib.2.cap.6.num.42.* Rota *decis. 220.num.6.cum duobus seqq.par.2.diuers.& in rec. dec.339.nu.15. par.11. & in Perusina bonorum 14.Iunij 1647. in §.deducta contra quartum, vers. quia cum deponant coram Eminentiss. Cerro.* Et secundus Testis se correxit, & declarauit in interrogatorijs, quamuis in alijs sibi datis ab interpetre Laurentij deposuerit
35 ad illius fauorem, quod facere vsque poterat, † & correctioni omninò stari debet, Menoch. *de arbitr.cas.108. num.4.& 5.* Farinac. *de testib.q.66.num.127.& infra.*

Quo verò ad tertium, & quartum Testem opponebatur illum examinatum fuisse in odium, & istum non euacuasse interrogatoria, & deposuisse se nescire, an Prata haberet ius transeundi, vel transiret de licentia Caroli; Odium tertij Testis non probatur, nisi ab vnico Teste singulari pro parte
36 Laurentij examinato ad perpetuam rei memoriam, † & cum ab eodem Laurentio fuerit inductus, ideò nullum probationis gradum facere potest, *l.si quando C. de testibus*, Rota *dec.128.num.1. & dec.259. num.2. par.1.* Rota *coram bo.me. Coccino dec.187. num.1. & in Cremonen. parochialis 15. Iunij 1646. §. quia, vers. Tum quia coram Eminentiss. Cerro*, & quod quartus non euacuauerit interrogatoria, ex Summ. Testium contra-
37 rium † resultat, & responsio data per verbum *nescio*, debet intelligi eo modo, quo super interrogatorijs expresserat, vt dixit Rota *coram Greg. XV. dec.547. n.5.*

Denique vltimo loco adducebatur, quod vinea Saluij sit segregata à dicto viale à terminis lapideis; Certum est hoc suppositum nullam habet in facto subsistentiam, quia, quod dictum viale habeat liberum ingressum in Vinea Saluij, & quod illa diuidatur à vinea Laurentij mediante foueo intermedio manufacto, vt in planta Saluij lit. C. non solùm probant Testes pro parte eiusdem Saluij examinati, vt in Sum. *num. 6. 7. & 8.* Sed etiam in manifesto deducitur ex Testibus d. Laurentij, qui deponunt foueum fuisse, & esse confine, Summ. *num.19.* & remanet penitus corroboratum, ex confessione ab eodemmet Laurentio emanata in monitorio ad in-
38 stantiam illius facto, vt in Summ. *num.20.* † quod claram, & indubitatam probationem contra ipsum inducit, *l.cum precum ibi DD. C.de lib.caus.* Decius *consil.125.sub num.1. vers.de possessione enim* Rota *dec.802.num.1.& seq.par.1.diuers.& penes Gregor. XV. dec.20. sub num.2. & dec.458. sub num.3. & 4. & coram Buratt. dec.342.num.1. vers. quæ confessio, & dec.393. sub numer. 2. vers. ex qua partis confessione, & decis. 393. sub numero 2. vers. dicta autem confessio coram Coccino dec.14. num.4. coram Andrea dec.12. num.3. vers. quæ confessio, & dec.196. post Posth. de subhast. num.4. vers. quæ quidem confessio, & in recent. dec.551. sub num.1.par.2. & dec.466. num.3. vers. comprobatur par.4.* parique modo quatuor Testes dati in Summ. *num.21.* referunt, & probant foueum esse diuisorium, & illud deseruire pro termino, vt de iure etiam cautum est, & solet practicari ab accuratis, & circumspectis hominibus, qui eorum vineas, vel fo-
39 ueo, vel sepibus circundant † quando à natura non fuerunt illis certi fines designati Hieron. de Mant. *in tract. de fin.cap. 17.num.5.par.2.* Et ab isto † accurantur inter signa, quibus di- 40
uidi solent fines fouea, & vepres manufactæ, Franc. Marc. *dec.111.num.2.par.2.* Paris de Puteo *in tract.de fin. feud. cap.16. incipiens si fundus num.3.* Rota *in rec. dec.95. num.8. & dec.158. num.7.par.8.* Vt etiam in planta apparet, quod tertius lapideus existens in angulo dicti vialis, vt in *lit. D.* qui diuidit solam vineam Laurentij existentem à manu dextera, & benè arguitur ex alijs terminis in dicta plancta subsequentibus, † 41
& ad inuicem inter se respicientibus in parte longa, & acuta, vt optimè demonstrat Paris. de Put. *de fin. feud. dict. cap.1. num. 17.*

Ex his autem cùm resultent clarè probationes ad fauorem Saluij, cum quibus non poterat dubitari, quod ex eisdem non debeat reportare cautam victoriam, & quando essent turbidæ, semper erunt considerandæ sufficientes ad offuscandas probationes, siue potius argumenta eiusdem Laurentij Actoris, quod sufficit † Saluio ad hoc, vt ipse possit vincere, dum 42
agit partes Rei, & possessoris, vt optimè firmant Surd. *consil. 505.n.6. vers.nec dicatur*, Bald. *cons.79.n.7. lib.2.* Aymon. *cons. 6.n.127.* Rot. *coram Bichio pec. 8. nu.5. & 6. & diuers. dec. 238. n.24. par.1.& in rec.par.1. dec.664.num.7.& par.11.dec.348.n.5.* Et ità vtraque parte informante &c.

R. P. D. EMERIX.

Bononien. seù Ferrarien. Emphyteusis.

Veneris 21. Aprilis 1673.

ARGVMENTVM.

Emphyteusis Ecclesiæ concessa pro solis descendentibus masculis sicuti regulariter non transit ad extraneos, ità nec minus illos comprehendere potest, etiamsi habeat clausulas *ad habendum, & in perpetuum*; tùm quia huiusmodi clausulæ restringuntur ad terminos concessionis, tùm etiam quia modificantur ab alijs clausulis subsequentibus, quæ pariter restrictionem inducunt.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesiæ dominæ directæ finita linea vltimi emphyteutæ datur immissio in bonis emphyteuticis, excluso illius hærede extraneo.*
2 *Emphyteusis concessa pro solis masculis, & descendentibus ab inuestitis, non comprehendunt, sed excludunt hæredes extraneos.*
Amplia vt num.seqq.
3 *Clausula*, ad habendum, & in perpetuum, *apposita in parte dispositiua emphyteusis, plerumque facit illam transitoriam ad hæredes extraneos, & vid.num.seqq.*
4 *Emphyteusis concessa pro se, hæredibus, & successoribus iunctis in parte dispositiua clausulis*, ad habendum, & in perpetuum, *transit ad extraneos.*
5 *Filiorum, & descendentium masculorum appellatione, in concessione emphyteusis, non veniunt extranei.*
6 *Clausulæ* ad habendum, & in perpetuum, *restringuntur ad terminos concessionis, nec egrediuntur personas, & generationes in inuestitura expressas, & n.7.*
8 *Inuestitura concessa cum clausula* ad habendum, & in perpetuum, *non transit ad extraneos, donec supersunt descendentes vocati, secus defecta illorum linea.*
9 *Clausulæ* ad habendum, & in perpetuum, *in emphyteusi modificantur ex alijs clausulis subsequentibus, & quibus.*
10 *Instrumentum magis amplum, & conforme dispositioni iuris, magis attenditur in concursu alterius instrumenti contrarij.*

DECISIO LXXXIII.

Domini persistentes in decisis 26. Nouembris proximè præteriti iterum responderunt pro confirmatione sententiæ Rotalis confirmatoriæ alterius de partibus, qua Monachis S. Georgij Ferrariæ decreta fuit immissio in possessionem

nem prædij nuncupat. *il Dorso del Reno*, vti ad eorum Ecclesiam deuoluti per obitum Caroli de Blanchettis vltimi de li-
1 nea inuestitorum in Instrumento anni 1560. † exclusa Maria Elisabetta illius hærede extranea, tùm per vulgatam regulam Text. *in §. Emphyteusis Auth. de non alienan. aut permutan. reb. Eccles.* quam latè exornat Clar. *in eodem §. quæst. 28. per tot.* Couar. *variar. resolut. lib. 2. cap. 18. vers. quintò deducitur*, Rota *coram Caualer. decis. 316. num. 5. & in rec. decis. 427. num. 9. par. 9. & decis. 209. num. 1. par. 10. cum alijs in prima decis. huius Causæ coram R. P. Dom. Calataiu 1. Aprilis 1669. in principio.*

Tùm, & fortiùs per literalem dispositionem memorati Instrumenti, in quo inuestitura formalibus verbis concessa legitur pro solis masculis descendentibus ab inuestitis, quæ cùm
2 nullatenùs † conueniant, imò expressè repugnent vocationi hæredum extraneorum, per consequens nec illos inuestitura comprehendere potest, vt in his terminis ratiocinatur Mantic. *de tacit. lib. 22. tit. 16. n. 22. in fin.* Fulgin. *de iur. emphyt. tit. de success. q. 25. n. 2.* & Rota *in rec. dec. 74. n. 1. & 2. p. 6. & cor. Rojas decis. 402. in princ.*

Non obstat igitur sæpius repetitum obiectum fundatum
3 in clausulis *ad habendum, & in perpetuum* † appositis in parte dispositiua d. Instrumenti, quæ plerumque faciunt inuestituram transitoriam, etiam ad hæredes extraneos, vt post alios firmauit Rota *coram Millin. decis. 245. num. 2. & in recent. dec. 548. num. 9. par. 4. tom. 3. decis. 232. num. 5. & 452. num. 3. & seq. par. 9. & coram Bich. dec. 483. num. 2. cum alijs in Romana Deuolutionis Domus 27. Nouembris 1662. à §. quidquid cum seqq. coram R. P. D. meo Priolo impressis in rec. decis. 510. par. 13.* Quia omnes illæ Decisiones, & aliæ auctoritates desuper cumulatæ procedunt, & loquuntur in terminis concessionis factæ pro *se hæ-*
4 *redibus, & successoribus*, † quæ vti adaptabilis etiam hæredibus extraneis benè potest ex præfatis clausulis latissimè extensis in parte dispositiua positis effici hæreditaria, & transitoria ad quoscumque, licèt sine illis secus esset, ad tradita per Clar. *in dict. §. Emphyteusis, quæst. 28. sub num. 5. & 6.* Gratian. *discept. 351. num. 17.* Rota *in recent. d. decis. 427 num. 10. par. 9. vbi plures, & decis. 340. num. 3. par. 11. & dec. 319. num. 1. part. 13.*

At quando inuestitura provt in hoc casu strictè, & nomina-
5 tim concessa legitur pro solis filijs, † & descendentibus masculis legitimis, & naturalibus tantùm, sub quorum appellatione nequaquam veniunt hæredes extranei *l. si quis 14. ff. de Pollicitat. §. 1. Auth. de hæred. ab intest. venient.* Peregr. *de fideicom. art. 22. num. 43.* Rota *decis. 519. num. 7. & 8. par. 4. recent.* Tunc, ad euitandam contrarietatem, & correctionem, quæ nimis exorbitans incontinenti daretur, dictæ clausulæ semper intelligi, & interpretari debent, vt restringantur intra limites
6 concessionis, † & ad personas, & generationes in inuestitura expressas, sic vt illas nunquam egrediantur, provt respondendo contrarijs de clausula *ad habendum* latè Rota *in recent. decis. 74. à num. 8. vsque ad 14. par. 16. decis. 427. num. 11. par. 9. decis. 209. num. 3. par. 11. decis. 319. à num. 5. & seq. par. 13. & coram*
7 *Bich. dec. 483. n. 11. & 12.* & de clausula † *in perpetuum* Alex. *cons. 9. circa med. lib. 2.* Rot. *in recent. decis. 381. num. 4. par. 5. dec. 211. num. 7. par. 7. & dd. decis. 427. num. 23. & seq. par. 9. 321. num. 8. 340. num. 15. par. 11. & 319. num. 3. & 4. par. 13.*

Neque applicatur distinctio Rotæ coram Caualer. *decis. 293. num. 4.* quam sequitur Giouagn. *respons. 44. num. 53.* quod nempè prædicta procedant donec supersunt descendentes vo-
8 cati, † non autem defecta illorum linea, quasi tunc præmissæ clausulæ in præiudicium Ecclesiæ operentur, vt Emphyteusis sit transitoria ad quoscumque. Quia quidquid sit de tali distinctione in casu *dicta decis.* vbi inuestitura facta fuerat non tantùm pro descendentibus masculis, sed vlterius pro *hæredum hæredibus*, vt ibi legitur in principio, certè in præsenti illa minimè adaptari potest, tùm quia concessio facta est pro solis descendentibus masculis nulla facta mentione hæredum, vt supra dictum est, tùm etiam quia prædictæ clausulæ fuerunt modificatæ per alias subsequentes, ibi: *quidquid de iure facere liquet*, & rursus, ibi: *saluo iure dictæ Ec-*
9 *clesiæ*, & demùm, ibi: *præsenti locatione durante*, † quæ restringunt, & eneruant vim primo dictarum clausularum, maximè quando inuestitura facta fuit pro solis descendentibus masculis, vt de clausula *quidquid &c.* Seraph. *decis. 1290. num. 12.* & Rota *in recent. decis. 310. num. 18. & 19. par. 5. & dec. 340. num. 16. par. 11. & d. decis. 319. num. 6. & 7. par. 13. & coram* Peuting. *decis. 280. num. 7. & 8.* & de clausula *saluo iure &c.* Menoch. *cons. 61. num. 13. cum seq.* Osasch. *decis. 164. num. 5. et 6.* & Rota post Salgad. *decis. 35. num. 4. et seq.* & denique de clausula *locatione durante*. Fulgin. *de iur. emphyteusis, tit. de alienat. quæst. 1. num. 283. cum alijs per* Adden. *ad decis. 87.* Buratt. *num. 19.*

Parum referente, quod in Instrumento aliàs dato pro parte Mariæ Elisabettæ non legantur istæ clausulæ restrictiuæ, & prohibitiuæ, quia in concursu cum Instrumento producto pro parte Ecclesiæ † hoc potiùs est attendendum vti magis 10
amplum, & conforme dispositionis iuris communis, ex auctoritatibus adductis *in prima decisione* huius causæ §. *nec suffragatur*. Et ità omissis alijs, quibus satis responsum est in præcedentibus decisionibus conclusum fuit vtraque, &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Veliterna Census.

Veneris 21. Aprilis 1673.

ARGVMENTVM.

Plura continet hæc Decisio tàm super retrouenditione census, quàm super aditione, & reputatione hæreditatis, ac etiam super confessione dotis constante matrimonio facta, & super relatione Periti ab vtraque parte, vel altera tantùm electi, ac demùm super imaginaria solutione, quando, & quatenus illa habeat locum, vel non, & alia quoque latiùs in sequenti Summario, & eadem decisione videnda.

SVMMARIVM.

1 *Census extinctio solùm cadit inter creditorem, et debitorem, non autem in emptore, et illius creditoribus cessionarijs.*
2 *Hæres grauatus non potest legare in præiudicium vocatorum, si illius bona sunt obligata pro reintegratione fideicommissi.*
3 *Legatum à legatario non acceptatum, remanet in hæreditate.*
4 *Ecclesia non potest acceptare legata onerosa sine solemnitatibus, et decreto Ordinarij.*
5 *Filius in hæreditate Patris habet beneficium abstinendi, et in hæreditate matris non dicitur suus hæres.*
6 *Hæreditas semel repudiata amplius adiri non valet.*
7 *Turpitudinem propriam quis allegare non potest.*
8 *Minor non potest adire hæreditatem sine solemnitatibus.*
9 *Repudiatio hæreditatis expressa potior est aditione tacita, et obscura ex sola petitione crediti hæreditarij deducta.*
10 *Hæredem quem esse ad sui commodum, et hæreditatem repudiare propter illius incommoda nemo permittitur.*
11 *Dotis confessio facta constante matrimonio sine præcedenti promissione, non probat numerationem in præiudicium creditorum.*
12 *Capitula matrimonialia informia à partibus non subscripta, et suspecta de antidata non attenduntur.*
13 *Scriptura priuata inserta in instrumento, ab eo solùm accipit robur, nec antea potest cum alio instrumento concurrere.*
14 *Capitula matrimonialia inserta in instrumento non præiudicant creditoribus, qui contraxerunt medio tempore à capitulis ad instrumentum.*
15 *Fiscus habet priuilegium prælationis in bonis posteà quæsitis, et num. 18.*
16 *Dos habet priuilegium fisci super prælatione in bonis posteà quæsitis, et vid. n. 15. et 17.*
18 *Administrator Fisci præsumitur acquisiuisse de ærario Principis.*
19 *Dos confessionata non dicitur vera dos, nec aliud habet ius, quàm in præiudicium confitentis.*
20 *Instrumentum, quo quis fuerit vsus amplius impugnare non potest.*
21 *Instrumenti fides tollitur si quis illi renunciauit, et eo vti nolle declarauit, et pro non allegato haberi voluit.*
22 *Turpitudinem sui auctoris successor allegare prohibetur.*
23 *Residuum qui petit, facit supponere reliquum antecedentèr fuisse solutum.*

24 Pi-

24 *Pignus in executionem captum præsumitur sufficiens ad solutionem debiti.*

25 *Simulatus declaratur contractus ex pluribus coniecturis, & quibus vide ibidem, et num. seqq. & n. 28.*

26 *Simulationem ad deducendam plurimum facit coniunctio sanguinis inter contrahentes.*

27 *Creditor citatus ad docendum de suo credito, si non comparuit, præsumitur satisfactus.*

28 *Datio in solutum præsumitur simulata, dum possessor in possessione permansit.*

29 *Cessio nihil operatur non constito de iure cedentis.*

30 *Hæres non facit fructus suos si aderant creditores, qui vlterius vrgebant.*

31 *Census dicitur retrouenditus, non autem translatiuè acquisitus ex verbis instrumenti retrouenditionem denotantibus, & num. seq.*

32 *In Retrouenditione census si adsint clausulæ cessionem importantes, illæ intelliguntur respectu sortis, eiusque anterioritatis.*

33 *Ecclesia sine solemnitatibus extinguens censum illum dicitur retrouendere, non autem cedere.*

34 *Relatio periti non præiudicat creditoribus, qui suum peritum non elegerunt.*

35 *Relatio facta à peritis à partibus hinc inde electis attendenda est.*

36 *Relatio periti, à qua appellatum non fuit, dicitur acceptata, et eo magis attenditur.*

37 *Relatio periti dicitur approbata, si ea producta non fuit oppositum generalia contra.*

38 *Solutio imaginaria requirit creditum præexistens, & liquidum, quia species emptionis, & venditionis est.*

39 *Solutionem imaginariam ad inducendam non suffragatur creditum post aditionem hæreditatis superueniens.*

40 *Hæreditatem hæredi soluere fingitur in imaginaria solutione.*

41 *Solutioni imaginariæ repugnat petitio separationis bonorum vsque ab initio ab herede facta.*

42 *Sumptum de sumpto nihil probat.*

43 *Instrumenti copia posita in Archiuio contradicentibus partibus, & cum præseruatiua iurium earundem nihil probat.*

44 *Contra Heredis personam, & bona propria exequutio conceditur, si non docetur de inuentario, vel de bonis inuentariatis non reddatur ratio.*

45 *Exequutio fieri non potest contra vnum ex hæredibus pro toto debito, cùm pro virili tantùm portione facienda sit.*

DECISIO LXXXIV.

PRo fructibus census scut. 200. in sorte, quem imposuerat Benignus Georgius ad fauorem Pauli senioris de Vlissis, obtinuerunt Ioannes Baptista, & alij mandatum exequutiuum contra bona hæreditaria dicti Benigni, nec non exequatur contra bona propria Archangeli, & Claræ Illius hæredum, qui sub prætextu, quod essent creditores anteriores, cùm produxissent varia instrumenta, prodijt sententia declarans fuisse redditam rationem, à pluribus deinde sententijs criminalibus, & postmodum à R.P D. Altouito reuocata, vtpotè, quæ fundabatur in dictis Instrumentis simulatis, ac falsis, docet causa deuoluta ad A.C. de voto Rotæ, cùm sub die 20. Iunij superioris anni dubium proposuissem super bono iure fuit dilata resolutio, & tantùm super attentatis responsum. Hodie verò sicuti etiam 16. Ianuarij proximè præteriti super Decisione attentatorum dilata resolutione bonum ius amplectentes DD. quemadmodum de eo per existentiam crediti ad fauorem dd. de Vlissis constare censuerunt, ità illos in exequendo, vt infra excessisse responderunt.

Quantum attinet ad creditum in publico instrumento census fundatum non obstiterunt duo à Georgijs opposita, vnum, quod pro medietate extinctus remanserit; Alterum, quod pro quarta parte non fuerit debitus Illis de Vlissis, sed potius Sacristiæ Pauli iun. legatariæ.

Etenim quoad primum animaduerterunt DD. extinctionem non cadere super censu, sed super illius cessione; Cùm enim dictus creditor eum cessisset Panoto, hic autem pro dicta medietate eundem retrocessisset Pompeo magno, qui tandem in Moniales S. Claræ, omnes cum promissione exigibilitatis, cùm ipsæ Moniales vltimæ cessionariæ exigere non possent, se conuerterunt contra Basilium Magnum illius hæredem, & iste contra Andream primi cedentis filium, & hæredem, & iste contra hæredem, qui proinde suam medietatem census retrò acquirendo soluit dictis Monialibus scut. 100.
cassando dictam cessionem, & ità proprium debitum extinxit, non autem illud Georgei, census impositoris, in quo tantùm potest cadere extinctio, † non autem in emptore, & in- 1
ter creditores inter se, Rota in puncto *in Veliterna Census dec. 1048. n. 1. & 5. coram Coccino*, & prius apud Cenc. *de cens. decis. 153. n. 8. dec. 183. n. 3. & dec. 438. n. 5.*

Quo verò ad secundum placuit duplex responsio; Primò,
quod Paulus Iunior post multiplices alienationes bonorum
fideicommittentis † non potuerit legare Sacristiæ in præiudi- 2
cium vocatorum habentium hypothecata bona propria grauati pro reintegratione fideicommissi, ad Rotam *coram Dunoz. iun. dec. 830. num. 18. & dec. 868. num. 23. & seqq. in rec. dec. 7. num. 10. cum duobus seqq. par. 12. et dec. 451. num. 8. par. 13.* Secun-
dò, quod Sacristia tale legatum non † acceptauit, vnde in 3
hæreditate remansit *l. Celsus in princ. ff. de legat. 2.* Bellon. Iun. *de iure accresc. cap. 5. quæst. 43. num. 6. & seqq.* Eoque fortiùs, quod nec erat acceptabile, stante onere celebrationis vnius Missæ in qualibet hebdomada in perpetuum, Summ. illorum de Georgeis *num. 37.* Vndè habito respectu ad portiunculam istius census ad Paulum Iun. spectantem inerat enormissima
læsio respectu Ecclesiæ, † quæ tamen hac circumscripta non 4
poterat huiusmodi legata acceptare, absque solemnitatibus, & decreto Ordinarij, quemadmodum ex rescriptis *Sacræ Congregat. Concilij iussu san. mem. Vrbani VIII. sub die 22. Iunij 1625. edit. impress.* apud Barbos. *in fin. tract. de off. & potest. Episc.* admonet Rota *in Meleuitana bonorum 23. Ian. proximè præteriti §. fin. coram R.P.D. meo Vicecomite.*

Neque ad præposterandum creditum de Vlissis, & consequenter ad illud inefficax reddendum obtinuerunt quamplura à Georgeis adducta, siquidem illud dotis maternæ scut. 1800. prodesse non potest, non constito, quod sint matris hæredes, non militante hic regula, filius, ergo hæres propter beneficium abstinendi potissimum in hæreditate matris, cuius
† filius non dicatur suus hæres, Rota *dec. 198. num. 6. & 7. co-* 5
ram Mantica, Botta *consil. 34. num. 19. et seqq.* Magon. *dec. Lucen. 62. num. 9.* Chartar. *decis. Gen. 54. num. 22.* Tantùm verò abest, quod Archangelus, & Clara probauerint se Matris hæredes, vt imò de facto tales se esse negauerint, ne legata pro celebratione Missarum exoluerent ampliùs super inde sententia à Tribunali fabricæ reportata, Summ. de Vlissis *num. 18. &*
19. † Hæreditas autem semel repudiata, amplius adiri 6
non potest, vulgata *l. 1. §. si semel, ff. de success. edicto l. sicut C. de repud. hæred.* Rot. *dec. 353. num. 2. par. 12. & dec. 232. num. 4. part. 13.*

Nihil vrgente duplici obiecto. Altero, quod dicta sententia fuerit obtenta ad euitandas fabricæ molestias; Altero, quod aditio resultet ex petitione huius crediti facta coram A. C. Caballetto cum sententia subsecuta, nam primam reiece-
runt DD. ex eo quod id esset allegare † propriam turpitudi- 7
nem, contra Text. *in l. transactio C. de transact.* Rota *in rec. decis. 262. num. 24. & seqq. par. 4. tom. 2. et decis. 4. num. 16. part. 13.* Secundùm verò tollitur, non solùm ex eo, quod dicta sententia supponit, non autem inducit qualitatem hæreditariam, cùm maximè ad eam sine beneficio legis, & inuentarij indu-
cendam necessariæ forent solemnitates statutariæ in † filijs 8
tunc temporis minoribus, ad Rot. *in recent. dec. 456. nu. 4. par. 4.* Verùm etiam ex eo, quod dicta sententia fabricæ veluti posterior præualere debet in præiudicium ipsorum repudian-
tium, quemadmodum etiam denegatio expressa † potior 9
est quam tacita, & obscura ex dicta petitione resultans, Angel. *inter cons. Baldi 403. num. 6. et seqq. lib 3.* Rot. *coram Reuerendiss. Royas decis. 39. num. finali, et in Romana fideicommissi de Alberinis 22. Iunij 1662. §. ex capite coram Beuiluqua*, nè aliàs li-
citum sit cuipiam ad libitum se facere hæredem, ac negare, † 10
commodum, & emolumenta, acceptando, incommodum verò, ac æris alieni solutionem recusando contra Text. *in leg. qui secundum naturam de regul. iur. cap. qui sentit eodem tit. in 6.*

Præterea dictum creditum dotale non obstat, quia non probatur nisi per confessionem de recepto factam à viro con-
stante matrimonio, † quæ regulariter sine præcedenti pro- 11
missione non probat veram numerationem in præiudicium creditorum, Rota *coram Buratt. decis. 108. num. 21. et coram Arguelles decis. 50. num. 3.* & licèt hic prætendatur adesse capitula
matrimonialia, ea tamen non prodesse possunt, † cùm sint 12
informia à Partibus non subscripta, ac de antidata suspecta, vt ponderat Rot. *in rec. dec. 141. num. 4. par. 10.* ideòque simpliciter inserta in instrumento confessionato ab eodem dumta-
xat vigorem accipiunt, † eo quod antea cum alio publico 13
instrumento concurrere non possent, deficientibus requisitis de quibus *in l. scripturas ff. qui pot. in pign. hab.* & in omnem casum,

sum, cùm census, de quo agitur appareat impositus tempo-
re intermedio à capitulis ad instrumentum, nec constet vi-
rum interuenisse expressiuè, aut saltem præsumptiuè in ijs se
14 obligasse, non habet † locum retrotractio in præiudicium
creditorum, vt magistralitèr distinguendo Rota *decis. 24. nu.
17. cor. Reuerendiss. Ninot. & in Romana attentatorum* 11. *Maij
1668. coram Reuerendiss. Beuilaqua Vrbis Gubernatore*.
Minus releuante asserta potioritate sub prætextu, quod
15 agatur de bonis postea quæsitis † ad instar priuilegij fisci, de
quo in *l. si is, qui mihi ff. de iure fisc.* quod habere locum in dote
censuit Rota *in recent.* 328. *numero* 19. *cum seqq. par. 5. & decis. 7.*
16 *numero 5. & 6. par.* 12. quia omisso, quod alij contrarium † te-
neant, signanter Merlin. *de pignor. lib. 3. quæst. 68. per tot.* Gait.
de credit. cap. 10. quæst. 11. num. 1588. Ioan. Anton. Bellon. *cons.
41. num. 2. cum seqq. & per tot.* Gizarell. *decis. 1. pariter per tot.*
hoc certum est eam conclusionem procedere dumtaxat in do-
17 te numerata, † secus in confessata, qualis est hæc, d. Summ.
num. 20. vt in terminis Statil. de Salu. *insp. 3. cap. 2. num.* 404. &
489. ea ratione, quod eatenus doti fuerit attributum hoc pri-
uilegium, quatenus lex præsumi bona fuisse cum pecunia
18 vxoris comparata, † prout etiam in administratore fisci; quod
de Ærario Principis acquisierit, *d. l. si is, qui mihi*. Hoc autem
verificari non potest in dote confessata, quæ regularitèr ius
19 aliud non tribuit, quam in præiudicium confitentis, † nec di-
catur vera dos Menoch. *præsumpt. 13. n. 10. lib. 3.* Buratt. *decis.*
108. *num.* 5. & in specie aduertit *D. de Luca tract. de dote decis.*
83. *num. 17. & seqq.* non solùm verò non constat bona, de qui-
bus agitur fuisse ex pecunia dotali quæsita, verùm ampliùs
constat de contrario ex confessione Partis attestantis ea pro-
uenire à dicto Prospero, & benignum virum hanc dotem dis-
sipare, Sum. *num.* 18. & 43.
Secundum creditum scut. 1250. dotis Luciæ Passaræ ab ea-
dem legatum filijs Benigni, solutum apparuit ex publico in-
strumento anni 1597. quo vsi sunt Georgei ad fabricam repel-
20 len. Sum. de Vlissis *num. 23. & seqq.* Vnde † ampliùs illud im-
pugnare non possunt vulgat. *cap. quod semel de reg. iur. in 6.*
Rota *coram Celso decis.* 370. *numero 7. & in Anconitana dotis 8.
Aprilis 1669. §. nec deficit coram R. P. D. meo Vicecomite*; Mi-
nus verò illud redarguere de simulatione propter subsequens
instrumentum anni 1599. à Prospero debitore stipulatum,
cum hoc tanquam falsum fuerit ab ipsismet Georgeis expres-
sè renunciatum, mediante iudiciali protestatione se prædicto
instrumento nolle vti, & creditum prædicti legati nolle dedu-
cere contra hæreditatem Benigni, & pro non allegato haberi
21 debere, d. Summ. *num.* 25. ex qua † declaratione fides instru-
menti totalitèr, ac funditus subuertitur *gloss. in l. si falsos verb.
adstrinxerant C. ad l. Corneliam de falsis* Farinac. *de fals. & simul.
quæst. 159. num.* 68. Rota *in recent. dec. 6. num. 11. & seqq. par.*
13. & amplius ea simulatio in fraudem fisci à Georgeis deduci
22 non posset, † quia esset allegare turpitudinem eorum Aucto-
rum Bart. *in l. sicut §. superuacuum ff. quib. mod. pign. vel hypoth.
soluat. & cons. 65. num. 1. vers. si verò lib.* 1. Mantic. *de tacit. lib.
13. tit. 36. num. 9. cum seq.* Farinac. *d. tract. quæst. 162. num.* 60.
& seqq. cum cæteris supra allegatis.
Minus subsistit tertium creditum proueniens ex legato
scut. 500. per eundem Prosperum relicto Domitillæ à Beni-
gno hærede soluen. de tempore matrimonij, & deinde vnà
cum fructibus cessum Georgeis, quia de illius quoque solutio-
ne constat tum ex notulis penes ipsum Archangelum repertis
& ab eodem recognitis, tùm ex eo quod Lelius Domitillæ
maritus anno 1633. agens pro consequutione dotis præuia
bonificatione solutionum tunc vsque factarum declarauit re-
23 manere creditorem dumtaxat in scutis 420. † Petitio enim
pro residuo supponit reliquum antecedenter solutum Gra-
tian. *discept. 3. num.* 1. Rota *in Interamnen. Dotis 7. Februarij
1661. §. non obstat cor. Eminentiss. Cerro*, & cum pro dd. scut.
420. mandatum expedierit, ac exequi curauerit super sege-
tibus, & vineis, censetur ex illarum retractu satisfactionem
24 habuisse, nisi de contrario doceatur, † nam pignus in exe-
cutione ablatum sufficiens præsumitur ad solutionem debiti,
pro quo captum est, *ad glos. in l. 2. verb. redigere C. de pignor.*
Neguf. *eodem tractat. 2. memb. par. 3. num.* 6. Surd. *decis. 44. nu.*
16. Rot. *apud* Posth. *de subhast. dec. 121. num.* 10. Potissimum
verò: quod cessio huius asserti crediti fuit facta sine pecunia,
quæ solum comparuit, vt dicunt Testes *per far la mostra*, d.
Sum. *num.* 31. fueruntque solummodò cessa iura talia qualia,
& cum hoc, quod pecuniæ nùnquam essent restituendæ,
25 etiamsi creditum euinceretur, † quæ omnia contractum de
simulatione redarguunt, ex adductis per Nogueroll. *alleg. 10.
num. 11. cum seqq.* Rota *in recent. decis. 741. num. 5. par. 2.* vbi
26 etiam ponderat coniunctionem † sanguinis inter contrahen-
tes, & coram Merlino *decis. 35. num. 4. & seqq.*
Similitèr visum fuit non releuare alterum legatum scut.
500. relictum ab eodem Prospero Siluiæ, quoniam eius solu-
tio probatur per Testes, quorum dicta multis adminiculis
fulciuntur, sed eo potissimum, quod Siluia nunquam di-
ctum legatum postulauit quamuis mortuo Benigno citata
fuisset ab ipso Archangelo ad docendum de eius credito; † si 27
enim realiter non fuisset satisfacta, vtique comparuisset, nec
ius suum indiscussum reliquisset Altograd. *cons. 55. num. 30. lib.*
2. Capic. Galeot. *contr. 14. num. 7. & seq. lib.* 2. Surd. *decis.* 105.
num. 1. & seq. Rota *in Meleuitana Pecuniaria 9. Aprilis 1666. co-
ram me §. penult. in rec. decis. 558. num. 3. & seq. par.* 14. Nil ideò
releuante prætensa datione in solutum, de qua in Summ. il-
lorum de Georgeis *num.* 30. cum illa videatur apparere simu-
lata dum eadem bona data in solutum fuerunt etiam post ab
iisdem de Georgeis possessa, & postmodum etiam deliberata
ad instantiam creditorum posteriorum, † ex quibus argui si- 28
mulationem ad excludendos creditores tunc temporis vrgen-
tes optimè tradiderunt Staiban. iun. *resolut. 9. nu. 18. & seq. &
resolut. 161. num. 21. cum duobus seqq.* Rouit. *decis. 3. num. 11. &
seqq.* Rota *in Romana Dotis 10. Ianuarij 1661. §. Coniecturæ au-
tem cum seqq. coram Sacrato*.
Et demum alia credita consistentia in tribus per Georgeos
satisfactis, & in credito scut. 355. cesso à Barella pariter nõ suf-
fragantur; Nam respectu Barellæ non solùm non constat de
eius credito, † vt per consequens cessio non prosit Olea *de cess.* 29
iur. tit. 7. par. 1. num. 2. Rota *post eundem dec. 38. num. 7. & seqq.
& in Romana attentator. 11. Maij 1668. §. Alterum coram Re-
uerendiss. Beuilaqua*; Verum amplius constat fuisse satisfa-
ctum ex solidatione computorum facta cum ipso Archange-
lo de anno 1636. d. Sum. *num.* 47. nec non ex eiusdem confes-
sione in Summ. manuscripto *num 1. ad finem*, & tamen suffi-
ceret eum fuisse dimissum ex fructibus hæreditatis, quos
Georgei non fecerunt † suos, dum aderant creditores, qui 30
vrgebant Rota *coram Celso decis. 350. num. & in Romana Dotis
16. Iunij 1662. & prima Martij 1663. coram Card. Vicecomite*.
Et hæc responsio fuit etiam prædictos tres census, quorum
solutio fuit facta longè postquam fuerant detecti Creditores,
qui vrgebant, & longius post fructus bonorum hæreditario-
rum perceptos, d. Summ. *num. 43. & seq.* non subsistente,
quod ij fuerint translatiuè acquisiti, † imò verba sonant in 31
retrouenditionem, & extinctionem, ibi: *requisitus pro retro-
uendendo &c. retrouendidit &c.* & in fine, ibi: *fatta che haue-
rà la retrouendita*, & rursus, ibi: *retrouendiderunt &c. ad Cenc.
de cens. quæst. 71. nu. 15. vers. quod autem*, adeòvt si adsit clau-
sulæ cessionis iurium † illæ intelligantur respectu sortis, & il- 32
lius anterioritatis, Rota *coram Dunoz. iun. decis. 869. num. 4.
vers. quamobrem apud Cel. decis. 116. num. 9. & in recent. decis.
189. num. 14. & seq. par.* 12. potissimum respectu duorum ex
dictis censibus ad Ecclesiam spectantium eo ipso, quod sine
beneplacito contraxerunt, † ita metiendo voluntatem à po- 33
testate, vt benè *recentior. decis. 290. num. 8. par. 6. decis. 114. nu.
1. & seqq. par. 10. & coram Dunoz. iun. dec. 869. num. 2. 2.*
Firmato igitur credito illorum de Vlissis, & sublatis illis
adductis à Georgeis, sequitur, quod attento statu hæredita-
tis Benigni debitoris in scutis 4417. vt ex iudiciali relatione
Peritorum, de qua in d. Summ. *nu.* 12. dicta hæreditas abun-
dè sufficiat, non releuante alia peritia facta coram A. C. Ca-
balleto, vtpotè in alia causa cum diuersis personis super as-
serto inuentario manco, pluriumque bonorum defectuoso,
& quod peius est nullo pro parte creditorum Perito deputato,
† quibus propterea nocere non potest, ex deductis per Surd. 34
dec. 256. num. 4. & seqq. Noguerol. *alleg. 3. nu.* 79. Rot. *cor. Car-
dinali Celso decis. 178. num.* 2. ideòque attendenda est nouissi-
ma coram Illustriss. Gastaldo confecta super integro statu, † 35
& Partibus, ac Peritis hinc inde interuenientibus, ad Rotam
*in recent. decis. 342. num. 1. & 3. par. 6. & coram Celso d. decis.
350. num.* 3. dum maximè ab ea † appellatum non fuit *in re-* 36
centior. decis. 193. num. 2. par. 4. & decis. 23. num. 2. & seq. par. 14.
Quinimo approbata eo ipso, quod productioni coram Emi-
nentiss. Decano non † fuerunt opposita generalia contra, Ad- 37
den. ad Gregor. *decis. 299. num. 6. Eminentiss. Otthob. decis. 226.
num. 113. & seqq. & in Leodien. Pecuniaria 25. Iunij 1665. coram
Otthob.*
Additis dictæ Peritiæ fructibus fere 40. annorum, quos
vrgentibus creditoribus Georgei, vt supra non fecerunt suos,
non obstante imaginaria solutione, † vtpotè, quæ loco pretij 38
requirit creditum præexistens, ac liquidum, cùm sit species
emptionis, & venditionis *§. pretium instit. de empt. &
vendit.* Surd. *consil. 225. num.* 9. Caualer. *decis. 171. num. 6. & 7.*
& in specie D. de Luca *de hæred. lib. 9. disc. 28. num. 18. vers. 4. &
vers.*

verſ. poſito, non autem ſufficit poſt aditionem hæreditatis ſu-
39 perueniens, † cùm tunc ceſſet fictio, & confuſio à lege conſiderata inter hæreditatem debitricem, & hæredem creditorem, nec fieri poſſit, vt hæreditas tunc ſoluat hæredi, cùm ſit effecta eius proprium patrimonium, Text. *in l. ſi ei cui §. 1.* ibi,
40 *Tanquam ipſa hæreditas* † *hæredi ſoluerit, ff. de euict.* latè Giouagn. *reſp. 73. num. 60. & ſeqq. lib. 1.* Caren. *reſolut. 97 num. 3.* Merlin. *de pignor. lib. 1. quæſt. 14. num. 40.* Rota *coram Caualer. deciſ. 367. num. 1. & 2. in recent. deciſ. 432. num. 10. par. 4. dec. 329. num. 24. par. 10. & in Romana fideicommiſſi de Mutis 1. Decembris* 1660. *§. quia, vt reſpondetur coram R. P. D. Bourlemont*, & ſine difficultate, dum vſque ab initio fuit petita ſeparatio bonorum, nec non obtenta facultas illa colendi, & gubernandi, & ad eorundem inſtantiam deputatus Curator hęreditati iacen-
41 ti, d. Summ. *num. 14. 17. & 49.* quæ omnia † ſunt cum imaginaria ſolutione incompatibilia Surd. *dec. 92. ex n. 6. verſ. omnes mouebant cum ſeqq.* Amat. *reſol. 56. num. 8. in fin.* Mantic. *diſp. 95. num. 13. verſ. hoc autem, cum ſeq.* Giouagnon. *d. reſp. 73. num. 36. & ſeqq.*

Quæ eo fortiùs viſa ſunt vrgere, quod dd. de Georgeis inuentarium non confecerunt, cum ſcriptura informis ab ijs
42 exhibita ſit ſimplex ſcriptura de ſumpto, † quod nihil penitus probat Rota apud Greg. *dec. 469. num. 4. cum ſeq. in rec. deciſ. 534. num. 11. cum ſeqq. part. 4. et deciſ. 224. num. 16. par. 6.* & vltra quod nullibi reperiuntur Prothocolla Notarij de illo rogati, aſſerta copia fuit exhibita in Archiuio longè poſt motam litem Partibus contradicentibus, & cum clauſula præſeruatiua
43 iurium earundem † Partium, & conſequenter inefficax, ac nullius momenti detegitur, Add. ad Burat. *dec. 667. n. 19.* Rota *coram Coccino, dec. 2342. num. 48. & in rec. dec. 379. la 2. num. 10. par. 13.* Adeòque dum Georgei ſunt deſtituti inuentario, nec
44 de bonis hæreditarijs reddunt † rationem, poteſt contra eos procedi ad exequutionem contra eos procedi ad exequutionem contra perſonam, & bona propria, iuxtà praxim, quam docuit Bald. *in l. fin. §. ſi in computationem ſub num. 3. C. de iur. deliber.* in omnibus Tribunalibus receptam, vt teſtatur Rot. *in Foroliu. Dotis 16. Febr. 1671. §. quinimò coram eodem R. P. Dom. Bourlemont*.

Ex quibus licèt conſtet de credito dd. de Vliſſis, ritèque, ac rectè fuiſſe conceſſam aſſociationem, & Exequatur, attamen ſubhaſtatio, & deliberatio viſa fuit exceſſiua, quia cùm hęredes Benigni debitoris eſſent duo, nimirum Archangelus, & Clara, non poterat in vim exequatur contra bona propria
45 vnius tantum, nimirum Archangeli, fieri exequutio † pro toto debito, ſed debebat fieri pro virili, cum vnuſquiſque hæredum teneatur pro rata iuxtà Text. *in l. pro hæreditarijs, & in l. ſi adult. C. de hæred.* ait Rot. *in recent. dec. 269. num. 6. & 7. part. 12.*

Et ità reſolutum fuit conſtare de credito Vliſſis, & de exceſſu, vtraque parte &c.

R. P. D. TAIA.

Sulmonen. Decimarum.

Veneris 21. Aprilis 1673.

ARGVMENTVM.

Non improbatus eſt recurſus habitus ad Iudices laicos nomine Vniuerſitatis, etſi in illa eſſent clerici, quos proinde idem recurſus iuuaret, quia quod prodeſt Vniuerſitati, prodeſt etiam clericis eiuſdem Vniuerſitatis; Licèt ſecus eſſet, ſi ipſi clerici recurriſſent, cùm prohibeantur illi talem recurſum habere, etiamſi aliàs hoc Vniuerſitati liceret.

SVMMARIVM.

1 *Appellatione deſerta Iudex à quo rem iudicatam exequi debet.*
2 *Recurſus ad Iudices laicos incidit in excommunicationem Bullæ in Cœna Domini.*
3 *Vniuerſitati, quod prodeſt, prodeſt etiam Clerici ipſius Vniuerſitatis, & n. 7. cum ſeqq.*
4 *Ciuis, ſi efficitur Monachus, vel aliter Religioſus, non deſinit eſſe Ciuis.*
5 *Clerici dicuntur eſſe de diſtrictu ſuorum Dominorum temporalium.*
6 *Cum Vniuerſitate quædam tranſeunt, quæ de per ſe non tranſeunt.*
7 *Vniuerſitas poteſt recurrere ad laicos, etiamſi tali recurſus iuuaret clericos ipſius Vniuerſitatis, & ſup. num. 3. & per tot.*
8 *Vniuerſitas poteſt aſſumere litem ſingularis perſonæ ſuæ Vniuerſitatis, etiamſi non agatur de principali intereſſe eiuſdem Vniuerſitatis.*
9 *Vniuerſitas erga ſuos Ciues, & Incolas loco Patris eſt.*
10 *Patriæ indulgeri oportet.*
11 *Vniuerſitas etiamſi in ea adſit Clerus, & Clerici, non tamen dicitur Vniuerſitas Cleri, & Clericorum.*
12 *Clerici Vniuerſitas non poſſunt recurrere ad laicos, licet ipſa Vniuerſitas huiuſmodi recurſum habere non eſſet prohibita.*
13 *Vniuerſitatis factum in delictis non præiudicat alijs.*

DECISIO LXXXV.

Secundum ea, quæ proponerentur Clerus Terræ Scanni Sulmonen. Diœceſis obtinuit ſententiam reuocatoriam ſententiæ Ordinarij Sulmonenſis declarantem Decimas, emolumenta, & prouentus quoſcunque Eccleſiæ receptitiæ S. Euſtachij, & S. Mariæ de Valle cuiuſuis generis, & ſpeciei, quantitatis, & qualitatis ſpectare tàm ad Archipresbyterum, quàm ad Clerum, & Presbyteros ipſius Eccleſiæ &c. in ſententia 20. Auguſti 1670. Archipresbyter appellauit, ſed cùm ob lapſa fatalia ſententia tranſijſſet in iudicatum, Clerus, & Presbyteri ſupplicarunt S. D. pro commiſſione, vt præfixo aliquo breui, & competenti termino Archipresbytero ad tranſportandum Acta, intra annum, & eo lapſo, & ijs non tranſportatis moderaret inhibitionem, pro euitandis labore, & impenſa, maximè tranſportationis Actorum, & ſententiæ Iudicis appellationis, etiam de appellatione deſertâ, † vt Iu- 1
dex à quo rem iudicatam exequi curet *ad l. 8. & quoniam nonnulli 18. C. de appell.* iuxtà remedium Curialium apud Scacc. *de appell. quæſt. vlt. num. 21. cum præced. num. 9. verſ. declara primo*. Termino autem præfixo de mandato poſteà oppoſuit Archipresbyter Clerum non audiendum, & quia recurretit ad Iudices laicos, † etiam ſub excommunicatione in Cœna 2
Domini, ad Rotam *coram Pen. Lugd. edit. deciſ. 1093. & coram Bich. dec. 282. cum alijs*, & ſæpè ſæpiùs, vndè dubitatum eſt: An ſit locus moderationi inhibitionis, vel obſtet recurſus ad Iudices laicos.

Et DD. pro informante Clero eſſe locum moderationi, nec obſtare aliquem recurſum facilè reſponderunt; Quia propoſita quadam Epiſtola Curiæ laicæ Neapoli 3. Iulij 1668. eius initium eſt. *Per parte dell'Vniuerſità della Terra di Scanno è ſtato rappreſentato à Sua Eccellenza come dal giorno della fondatione della Chieſa di S. Maria della Valle ſi è oſſeruato, che l'Arciprete, e Preti Cittadini doueſſero diuiderſi li emolumenti, annue rendite, Elemoſine, Decime, et ogn'altra coſa di eſſa Chieſa* &c. & deinde, *eſſendoſi la detta Vniuerſità oppoſta* &c. & ad ipſum Archipresbyterum, cui dicatur inſcripta. *V. S. pretende eligere i Procuratori del Monte del Santiſſimo Roſario, fondato dall'Vniuerſità à tempo che quelli ſono ſtati eletti dall'Vniuerſità predetta &c. nè può eligere i Procuratori del Monte fondato dalla detta Vniuerſità per ſpettare l'elettione di quelli all'Vniuerſità predetta &c. per ſpettare la viſione de conti alli Rationali laici &c. perciò circa li emolumenti, annue rendite, elemoſine, Decime, & altro ſi ſeruirà V. S. oſſeruare li Capitoli &c.* & ideò pro moderatione cùm non pertinet ad id, quod intereſt Cleri, & Presbyterorum, vt pertinet ad id, quod intereſt Vniuerſitatis, & quidem vti laicorum, & pro laicis, & de laicis, ſi aliàs, quod
prosit † Vniuerſitati proſit, & Clericis Vniuerſitatis cùm & 3
Ciuis, † qui efficitur Monachus, vel alter Religioſus non 4
deſinat eſſe Ciuis &c. apud Bart. *ad l. 1. ff. ad municip.* Oldrad. *tot. conſ. 32.* Anchar. *conſil. 341. num. 1.* Alex. *conſ. 41. num. 4. ex verſ. Quia reſpondeo*, vbi prætereà Clerici † dicuntur de Di- 5
ſtrictu Dominorum temporalium, & probatur *in cap. fin. iuxtà prine. de off. & pot. Iud. del. in ſexto num. 5. lib. 7.* cum allegatis, & adnotatis, & pluribus apud Graſſ. *Cleric. eff. 1. ex num. 141.* etiam ex traditis ab Ariſtotele allegato ab Oldr. & Anchar. credo Politicorum *cap. 6. lib. 2.* & quædam tranſeunt cum Vni-
uerſitate, † quę per ſe non tranſeunt *l. in modicis 24. ff. de contr. empt.* cum ſimilibus. 6

Quod ſi intereſſet maximè, vel vnicè Clericorum, & pro
Clericis † popularijs Vniuerſitas recurriſſet ad laicos reſpon- 7
derit Menoch. iure licere abſolutè Vniuerſitati aſſumere li-
tem ſingularis perſonæ illius Vniuerſitatis, † etiamſi de 8
principali intereſſe Vniuerſitatis non agatur, nam Vniuerſi-
tas

9 tas erga Ciuem, & Incolam suum † loco Patris est &c. ità
Menoch. *cons. 28. num. 32.* cum allegatis, & primò Bald. *mihi*
10 *cons. 282. num. 3. vers. Et maximè † Patriæ indulgeri oportet*
lib. 1.

Quodq; si recurrissent Ipsi Clerici, essent probandi, & reprobandi qui recurrissent; tùm quia non est propria Clerico-
11 rum, † Clerique Vniuersitas, tum etiam quia si esset, & ritè,
12 † non rectè recurrisset, vt cuiusq; Vniuersitatis nomine fit
13 in delictis † Vniuersitatis factum à maiori parte non præiudicat alijs, vt limitat Dec. *ad c. cum omnes de constit. num. 39.* cum allegatis, & adnotatis.

Abundauit pro eo, quod interesset Vniuersitatis, vt Vniuersitas ipsa recurrerit, quædam concordia 26. Septembris 1667. inter Archipresbyterum, & Presbyteros Capitulares in domo Comitorum Vniuersitatis, *sottoponendosi all'intera, e totale osseruanza di tutte le Capitulationi, e conuentioni fatte trà esso Reuerendo Clero, Arciprete, & la predetta Vniuersità &c.* præcipuè circà dictam diuisionem Decimarum, matrimoniorum, aliorumque prouentum circa missam in aurora, retentionem Clauium montis, & administrationem piorum operum &c. quæ DD. obseruarunt.

Et superabundauit attestatio Regij Cancellarij, *Non hauer spedita nessuna lettera hortatoriale al sopradetto Clero, ne essersi hauuto da quello ricorso al Tribunale &c.* similesque confèrentes.

Et ità pro informante Clero, & Presbyteris, Archipresbytero multoties citato.

R. P. D. VICECOMITE.

Romana pretij Palatij.

Veneris 21. Aprilis 1673.

ARGVMENTVM.

Sicuti in pluribus exceptionibus præsens est diuisa Decisio, ita etiam plura in ea cumulata sunt super subrogatione pretij loco rei venditæ, super solutione scientèr, vel ignoranter alteri quàm vero Domino facta, eademque in causam proprij potiùs, quàm alieni debiti referenda, super consensu vltra naturam actus nullatenùs extendendo, & demum de cedente, & cessionario ad imparia tàm in actionibus, quàm exceptionibus minimè iudicandis.

SVMMARIVM.

1 *In Pretium subrogatum loco rei venditæ dicuntur translatæ omnes hypothecæ, quæ contra rem ipsam competebant.*
2 *Patruo ab intestato defuncto succedunt nepotes pro æquali portione.*
3 *Actionem habens contra rem, ea alienata, vel perempta, potest agere ad pretium.*
4 *Re perempta, vel alienata fictione legis reputatur, fuisse gestum negotium in pretio nomine eius ad quem pertinet res.*
5 *Pretium etiam in particularibus re perempta succedit loco rei.*
6 *Solutio facta bona fide creditori putatiuo liberat soluentem, & quando.*
7 *Ignorantiam creditoris allegare non potest, qui de eo expressam mentionem fecit.*
8 *Solutio facta Condomino vltra portionem ei debitam non liberat soluentem.*
9 *Soluens inuestigare debet cautè qualitatem, & ius competens cui soluit.*
10 *Soluens contra formam propriæ obligationis, liberationem non consequitur.*
11 *Pretium subrogatum loco rei si quis possideat, non potest pro rata penes ipsum existente denegare solutionem habenti ius ad eandem rem.*
12 *Incertitudinis ratione actio denegari non potest.*
13 *Solutio anticipata pretium augere dicitur, & numero seqq.*
14 *Temporis commodum in soluendo, computatur in pretio, & in æstimatione est, & num. anteced. & seq.*
15 *Solutio anticipata, vel postteipata auget, & respectiuè diminuit summam.*
16 *Locupletari nemo debet cum iactura aliena.*
17 *Æstimatio vitæ hominis à peritis facienda est ad formam* l. hæreditatum ff. ad l. falcid.
18 *Venditio facta in exequtionem Breuis Pontificis certam legem imponentis non dicitur voluntaria, sed coacta.*
19 *Princeps non præsumitur voluisse alteri præiudicium inferre.*
20 *Solutio facta in causam debiti proprij non potest referri, nec imputari in debitum alienum.*
21 *Solutio vna, duo debita extinguere non potest.*
22 *Consensus extendi non debet iuxtà naturam actus, cui accedit.*
23 *Solutio etiam habens clausulas importantes cessionem, adhuc tamen refertur ad purum consensum eidem solutioni præstitum.*
24 *Consensus simplex non debet extendi ad ea, in quibus læsio cadere potest.*
25 *Liberalitas debet esse voluntaria, ita vt captiosa non admittatur à lege.*
26 *De Euictione quem tenet actio, eundem agentem repellit exceptio.*
27 *Cessionarius tenetur præstare ea omnia, ad quæ cedens tenebatur, & num. 30.*
28 *Cessionarius vendens iure proprio non repellitur exceptionibus, quæ cedentem repellerent.*
29 *Persona vna plures potest repræsentare personas, & quod non capit ex vna, capit ex alia.*
30 *Cessionarij afficiunt ijdem exceptionibus, quibus afficiebatur cedens, & sup. num. 29.*

DECISIO LXXXVI.

PAlatium aliàs in Regione Columnæ, ac in Monte Citorio situm hæreditarium cla: mem: Cardinalis Iulij Sanctorij S. Seuerinæ nuncupati, cum præsupposito, & narratiua, quod per Paulum Æmilium, tunc Archiepiscopum Vrbinaten. Iulium Antonium Archiepiscopum Cusentinum, nec non Nicolaum Antonium omnes fratres de Sanctorijs, & eiusdem Cardinalis ex fratre Nepotes, & hæredes venditum fuisset de anno 1628. cla: mem: Cardinali Capponio ad ipsius vitam tantùm; Nicolaus Antonius, & Paulus Æmilius proprias portiones dicti Palatij consequendas post mortem dicti Cardinalis Capponij, quas duas ex tribus partibus esse asseruerunt, quamuis superuiueret Catherina soror, & respectiuè dicti Cardinalis Neptis, Donato Antonio illorum Nepoti, & respectiuè filio donarunt, qui successiuè illas pariter post mortem Cardin. Capponij consequendas nonnullis oneribus, & conditionibus adiectis, titulo donationis transtulit, in Clericos Regulares Congregationis Sumaschæ S. Demetrij Neapolis, à quibus omnia iura super dicto Palatio, vt supra acquisita, cessa, vendita, ac etiam donata fuerunt Presbyteris S. Blasij eiusdem Congregationis in Vrbe pretio inter ipsos conuento scutor. 2500. monetæ Neapolis; Verùm hoc medio tempore orta lite inter Donatum Antonium donantem, & dictos Patres donatarios super possessione duarum ex tribus partibus, vt supra donatarum, de qua in *decision. 140. & 239. coram Carill.* nec non super nullitate eiusdem donationis, & non adimplemento pactorum in ea appositorum, omnes terminatæ fuerunt per concordiam initam cum Presbyteris S. Blasij de Vrbe cessionarijs, vt supra Patrum S. Demetrij, Neapolis, qua mediante conualidata fuit prædicta præcedens donatio cum remissione onerum in ea reseruatorum, & insuper cum eroneo præsupposito, vn infrà dicetur, quodque per mortem interim sequutam Iulij Antonij Archiepiscopi Cusentini, illius tertia portio eiusdem Palatij in Donatum Antonium, siuè Nicolaum Antonium Patrem consolidata fuisset, hanc quoque post mortem Cardinalis Capponij consequendam dictis Patribus S. Blasij de Vrbe vendiderunt reportata vice versà correspectiua promissione, & obligatione soluendi scuta 1000. monetæ Romanæ Tarquinio Communio, & Viualdo, atque alijs Nicolai Antonij, & Donati Antonij assertis creditoribus causa Patrociniorum, & vlterius ducatos 11000. monetæ Neapolis repartitè videlicèt statim ducatos 600. Alios ducat. 2400. infrà duos menses à die postquam Catherina Santora, & alij consensum præstitissent eidem transactionis instrumento, omnibusque in eo contentis, pro omni, & quo-

cumque eorum Iure, tàm præsenti, quàm futuro. Reliquos verò 8000. infrà quatuor annos, incipien. à die, quo ipsi Patres, post mortem Cardinalis Capponij naturalem, & actualem, & pacificam possessionem dictæ tertiæ partis Palatij ad Archiepiscopum Cusentinum spectantis habuissent, & cum pacto, quod in actu solutionis præfatorum ducat. 8000. deponi deberent in Sacro Monte Pietatis Vrbis, cum nonnullis vinculis, & conditionibus, & præcipuè inter cæteras, quod inuestiri deberent in stabilibus pro securitate eorundem Patrum in casu euictionis, & quod pendente solutione dictarum pecuniarum, vt supra promissarum, tenerentur dictos Patres ad fructus compensatiuos taxatos in quinque pro quolibet centenario, & anno, & vt latiùs ex publico instrumento rogato per Acta Saluatori Notarij Capitolini sub die 5. Maij 1645.

In hoc rerum statu superuenerunt literæ fel. rec. Innocentij Papæ X. Motu proprio, & in forma Breuis expeditæ, iniungentes Eminentiss. Cardinali Sfortiæ tunc ProCamerario, vt dictos Clericos Regulares Sancti Blasij compelleret ad liberè vendendum d. Palatium eidem Cardinali Capponio pretio per Peritos liquidando, & in Sacr. Monte Pietatis de Vrbe ad creditum eorundem Clericorum, vel piorum Dominorum eiusdem Palatij, quatenùs ipsi non fuerit satisfactum, deponendo, ità vt depositum huiusmodi vim prædictæ solutionis habeat, & vt ex dicto Breui dato sub die 12. Februarij 1649. & successiuè idem Eminentiss. ProCamerarius vtendo facultate sibi in dictis literis attributa, imò illis parendo, præuia pretij liquidatione per Peritos taxata in scutis 21896. ad illius venditionem sibi demandatam pro eodem pretio deuenit, ex quo tamen detrahi, seù eidem Cardinali emptori compensari mandauit scut. 5500. pro pretio prædictæ emptionis, ac iuris Vitalitij, illa medietate acquisiti; Et restantia scuta 16396. iam in Sacro Monte depositata solui mandauit, vt infrà videlicet prædictis Donato Antonio, & alijs de Sanctorijs scut. 2258: 52. pro valore, & loco supradictorum ducat. 2400. monetæ Neapolis ipsis per eosdem Patres promissorum; Alia scuta 2355: 62. Presbyteris S. Demetrij Neapolis pro ducat. 2500. eisdem per eosdem Patres S. Blasij, vt supra promissis; Reliqua verò scuta 11783: 13. eisdem Patribus S. Blasij, cum hoc tamen, quod ex illis liberè percipere possent scuta 4256: 73. tantùm; Ratam vero scut. 7528: 40. inuestire tenerentur in tot locis Montium, quæ stare deberent pro securitate solutionis dd. ducat. 8000. monetæ Neapolis, iuxtà superiùs conuenta eisdem de Sanctorijs post mortem Cardinalis Capponij per eosdem Patres facien., & provt ex sententia eiusdem Eminentiss. ProCamerarij, & ex Instrumento desuper celebrato sub die 21. Octobris 1649. per Acta Octauiani Viarum Notarij.

Hanc autem sententiam venditionem, omniaque per ProCamerarium vigore dicti Breuis gesta, nec non etiam venditionem eiusdem Palatij posteà per eundem Cardinalem Capponium Principi Ludouisio factam, acceptarunt, & ratificarunt. Primò, Præpositus, & Patres Sancti Blasij de Vrbe, & successiuè Præpositus Generalis, Diffinitores, & alij Patres eiusdem Congregationis in eorum Generali Capitulo ad hunc effectum specialitèr congregato, ac si per ipsos prædictæ venditiones factæ fuissent cum promissione euictionis, & cum expressa declaratione, quo ad dictam acceptationem, & ratificationem deuenire decreuerant; & quia omnibus in diuersis eorum consilijs, & Congregationibus maturè discussis, valdè vtilia, & proficua non solùm Monasterio Sancti Blasij, sed & vniuersæ Religioni esse cognouerant, ob diuersas causas, & præcipuè propter commodum, & vtilitatem percipiendi fructus dd. scut. 16396. durante vita dicti Cardinalis Capponij, ac etiam euitandi solutionem de proprio fructuum recompensatiuorum, vt supra Patribus Sancti Demetrij, & de illis de Sanctorijs respectiuè promissorum, & vt ex Instrumento dictæ ratificationis rogato Papiæ sub die 13. Maij 1653. per Iacobum Franciscum Pergamum publicum Notarium.

In adimplemento igitur omnium, vt supra inter partes conuentorum, nec non supra recensitæ concordiæ, ac omnium ad illius tenorem, vt supra per Cardinalem ProCamerarium ordinatorum ex dd. scuc. 16396. per Cardinalem Capponium in Sacr. Monte Pietatis depositis, Patres Sancti Demetrij Neapolis habuerunt scut. 2355: 62. Alia scut. 2258: 52. soluta fuerunt filijs, & hæredibus Donati Antonij interim defuncti, accedente consensu Catherinæ cum amplissima iurium cessione ad fauorem Patrum Sancti Blasij, vt infrà dicetur; Restantia verò scut. 11785. receperunt ipsi Patres Sancti Blasij, provt ex partitis extractis ex libris Sacr. Montis Pietatis, & quietantijs sequutis de anno 1653. sub diebus 10. Maij, & 5. Iunij; Postea verò scilicet de anno 1659. attenta morte Cardinalis Capponij interim sequuta, præfati Patres deposuerunt in tribus vicibus, & diuersis temporibus scut. 7069. soluenda Donato Antonio, vel eius hæredibus, cum declaratione, quod dicta scut. 7069. prouueniebant ex pretio Palatij, vt ex eisdem partitis Sacr. Montis Pietatis, quæ de anno 1660. liberè fuerunt exacta per Pompilium, & Iosephum fratres de Vallettis filios supradictæ Catherinæ Sanctoræ, nempè scut. 3000. procuratorio nomine Matris, & pro iuribus eidem competentibus in d. Palatio, tanquam cohæredi Cardinalis Sanctorij, & accedente consensu hæredum Donati Antonij, vt ex Instrumento concorditèr inter ipsos celebrato, & rogato per acta Philippi Viglioni de Capua sub die mensis Nouembris 1659. & in diuersis vicibus; & restantia scut. 1069. quæ cum alijs scut. 458. in totum ascendunt ad scuta 4527. procuratorio cessionario nomine prædictorum filiorum, & hæredum Donati Antonij, vt ex mandatis desuper expeditis ab A. C. & Thesaurario, & vt ex instrumento concordiæ, & cessionis, ex quo apparet etiam pretium inter ipsos conuentum eiusdem cessionis fuisse per eosdem de Vallettis cessionarios solutum, & sic ex dictis scut. 11785. per Patres receptis, detractis ibi scut. 7527. apud Patres remanserunt scut. 4258.

Verùm cùm interim compertum fuerit Iulium Antonium Sanctorum Archiepiscopum Cusentinum in suis Codicillis de portione sibi in d. Palatio spectante, & post mortem Cardinalis Capponij disposuisse ad fauorem Capellæ de familia aliàs erectæ in Ecclesia Lateranensi cum nonnullis oneribus exceden. valorem assis hæreditarij, ità vt pia dispositio prædicta effecta fuerit inademplibilis, ideò præfata Catherina, vnà cum d. Iosepho filio, concordata compositione cum Reu. Fabrica Sancti Petri de Vrbe, ab ea cessionem omnium, & singulorum iurium, & actionum eidem fabricæ ex persona dicti Archiepiscopi in dicto Palatio, & tota hæreditate competentium, reportarunt vt ex Instrumento Petri Felicis Iustiniani rogato sub die decimitertij Martij 1660.

Ex iuribus igitur dicti Archiepiscopi Cusentini hæredis, siuè controuersia pro quarta parte Cardinalis Sanctorij Patrui mediante dicta compositione, & cessione, vt supra acquisitis egerunt coram A. C. Ioseph, & fratres de Vallettis contra dd. Patres Sancti Blasij pro consequutione quartæ partis pretij dicti Palatij, nec non pro alia quarta parte, tanquam hæredes Catherinæ Matris paritèr pro quarta parte eiusdem Cardinalis, & hæredis, & sic pro scutis in totum 10948. quæ sunt medietas integri pretij scut. 21896. per Peritos vt supra liquidati, Verùm quia ex parte eorundem Patrum allegabatur ex d. pretio detrahenda esse, primo scut. 5500. remissa Cardinali Capponio pro suo iure Vitalitio, secundò scut. 3258: 62. soluta Donato Antonio cum consensu Catherinæ, ac amplissima iurium cessione, & tertiò sc. 7527. recepta per eosdem de Vallettis d. Catherinæ filios, & hæredes, ac aliæ etiam exceptiones inferius examinandæ, deductæ fuerunt: Ideò sententiam absolutoriam reportarunt, à qua cùm fuerit ad Rotam prouocatum ex integro discussum fuit, An, & ad quid dicti Patres Sancti Blasij tenerentur erga dictos fratres de Vallettis, & post plures disputationes ad faciliorem, & clariorem Causæ resolutionem, præmissa vt supra serie facti, inter partes concordati, iuris inspectiones principalitèr restrictè fuerunt.

Prima, An, & quæ actio dictis fratribus de Vallettis Actoribus competere possit contra dictos Patres ex causa venditionis d. palatij modo, quo supra venditi, & pretij sic distributi.

Secunda, An hæc actio extendi possit ad quartam partem ex persona Catherinæ prætensam prædictæ venditionis Palatij factæ ad vitam Cardinalis Capponij, vel potiùs illam dirigere debeat contra venditores, qui pretium perceperunt, seù contra illorum hæredes, & successores.

Tertia, An ex quo Patres Rei conuenti, quamuis nullum ius super Palatio haberent, nisi post mortem Cardinalis Capponij, & sic post resolutum illius ius vitalitium, nihilominus illud anticipatè vendiderunt pretium ante diem recipientes, & ideò coacti fuerunt de vero pretio Palatij remittere eidem Cardinali Capponio scut. 5500. pro sua superuiuentia, An inquam, & ad effectum, & in casu, de quo agitur sit attendendum verum pretium Palatij, quod erat scut. 21896. ità vt medietas calculanda sit in sc. 10948. vt illi de Vallettis

lettis prætendunt, vel potius sint subtrahenda dicta scuta
5500. pro valore vitæ Cardinalis Capponij, & sic totum pre-
tium reduci ad sc. 16396. illius verò medietas ad sc. 8198.

Quarta, An consensus præstitus per Catherinam solutio-
ni factæ per Patres Donato Antonio, seù illius hæredibus sc.
2355: 62. restringi debeat intra terminos puri consensus, &
approbationis actus, tunc gesti, itaut hodie neque per ipsam,
neque per alios ab ea causam habentes possit impugnari, vel
potius extendi debeat ad cessionem, & translationem iurium
sibi ex propria persona competentium in cessionarios, provt
videntur importare verba, & clausulæ amplissimæ in ipso in-
strumento consensus, & cessionis appositæ.

Quinta demum, An ijdem de Vallettis Actores, tanquam
cessionarij filiorum, & hæredum Donati Antonij, qui pri-
mò donauerat duas tertias partes Palatij, & successiuè in con-
cordia inita cum Patribus illlis vendit aliam tertiam partem
cum promissione de euictione, & liberatione à quibuscum-
que molestijs teneantur partem liberam tradere, & omnia
per Donatum Antonium promissa, adimplere, itavt illis ob-
stare possit regula, quem de euictione tenet actio, eundem
agentem repellit exceptio.

Et quo ad primam eo ipso, quod pretium etiam de consen-
su Patrum vendentium, subrogatum fuit per d. Breue fa. me.
Innocentij X. loco Palatij venditi, demandando, quod pone-
retur ad creditum priorum Dominorum, quatenus satisfacti
non fuerint: Vtique tale pretium subintrauit in locum rei
1 venditæ, † atque in illud translatæ omnes hypothecæ, quæ
contra rem competebant Molin. *de primog. lib. 4. cap. 4.
sub num. 28. & num. 32.* Surd. *plurib. allegat. decis. 306. num. 12.*
Rot. *coram Greg. decis. 511. in fin. coram Cau il. decis. 379. num. 4.
Coccin. decis. 902. sub num. 20. in rec. decis. 4. num. 2. & 3. part.*
11. & ideò sicuti priores isti Domini nempè Archiepiscopus
Cusentinus, & Catherina Cohæredes Card. Sanctorij patrui
ab intestato defuncti, vnà cum alijs duobus fratribus pro
2 æquali portione, *§. si igitur il 2.* Auth. *de hæredib. ab intest. ve-
nien.* videlicèt singuli pro quarta parte, & sic in totum pro me-
dietate, & ab illis causam habentes, possent agere contra Pa-
3 latium. si non fuisset venditum, vel extaret, † ita illo alie-
nato, siue perempto, competit actio subsidiaria negotiorum
gestorum ad pretium contra venditores, per Text. *express.
in l. fin. ff. de negoc. gest. & in l. Mater tua C. de rei vendic. & ibi*
Bart. *in princ.* Cyriac. *sub num. 1. versus fin. vers. Aut actio com-
petit* Bald. *in princ. & sub num. 8.* vbi quod lex fingit gestum
negocium nomine eius, ad quem particulariter pertinet ne-
4 gocium, † & illa fictio procedit re perempta cum communi-
ter Scribentibus Luchin. de curt. *inter consil. vltim. volunt.
cons. 111. num. 2. in fin. & numero 3.* Rot. *coram Buratt. dec. 874.
num. 8.* etiam seclusa speciali subrogatione Principis, quia
æquitati repugnat, quod ille, cuius res vendita fuit, absque
illius voluntate versetur in damno, & alter cum illius iactu-
5 ra locupletetur; † & ratione huius æquitatis, etiam in parti-
cularibus re perempta pretium succedit loco rei per *gloss. com-
muniter approbata in l. 1. ff. de distr. pignor. cum* Bart. *& alijs* So-
cin. sen. *cons. 224. n. 1. vol. 1.* Negusan. *de pignor. par. 2. memb.
4. num. 58.* Gabr. *cons. 37 i sub nu. 2. vers. quæ regula lib. 1.* Surd.
*præcit. decis. 306. sub num. 12. vers. tertio responderi potest cum
duobus num. seqq.* Rot. *coram Buratt. d. decis. 874. num. 8. & 9.
coram Duran. decis. 63. num. 6.*

Neque Patres venditores visum fuit posse se tueri prætex-
6 tu ignorantiæ creditorum horum anteriorum, † ac bonæ fi-
dei, qua soluerunt Donato Antonio creditori putatiuo, per
*l. nomen debitoris cum ibi notatis per DD. C. quæ res pignor. obli-
gar. poss.* Tùm quia optimè sciebant adesse Archiepiscopum
Cusentinum cohæredem pro æquali, dum de illo in omnibus
7 instrumentis celebratis cum Donato Antonio illorum † da-
tore, tanquam de cohærede facta legitur expressa mentio
Rot. *coram Bich. decis. 18. num. 6.* nec non ad esse Catharinam
pariter cohæredem cuius propterea consensum, iuxtà conuen-
ta cum Donato Antonio erat reportandum, & ideo stante
scientia horum Condominorum, si soluerunt alijs Condo-
8 minis, vltra debitam portionem † malè soluerunt, nec libe-
rari remanserunt Castr. *in l. fin. §. etsi præfata num. 4. & ibi* Sali-
cet. & Ias. *C. de Iur. delib.* Fanuc. *de inuent. par. 5. num. 135. &
136. inter tract.* Magn. *tom. 8. par. 2. fol. 292.* Rot. *coram Comitul
decis. vltima num. 30. vers. tenuit non liberari coram Millin. decis.
291. num. 1. & 9. coram Greg. decis. 447. num. 1. & præcit. decis.
511. num. 24. in rec. decis. 48. per tot. part. 2.* Et stante obliga-
tione de soluendo veris Dominis, cessante etiam in Patribus
9 scientia, quam de ijs habebant, † adhuc cautè inuestigare de-
buissent qualitates personarum, quibus soluebatur, & quæ
iura illis competerent Franc. *dec. 206. sub num. 4.* Grat. *disc.
636. num. 6.* Rot. *in Romana Census 18. Maij 1658. coram Verosp.*
alias contra formam propriæ obligationis soluendo nullate-
nus † liberationem consequi potuerunt, *ad l. Inuito C. de* 10
solut. Cyriac. *controuer. 505. numero 48.*

Tùm quia saltem pro quantitate huius pretij, quæ apud
ipsos remansit, † vt supra præmissum fuit in facto, & infe- 11
rius dicetur solutionem euitare non possunt, Rot. *coram Greg.
d. decis. 311. num. 17. & in fin. coram Coccin. citat. pariter decis.
902. num. 20. vers. hoc esset verum, & d. decis. 1201. numero 31.
vers. vt scilicèt teneretur.*

Et hæc quoad pretium vltimæ venditionis liberè factæ
Cardinali Capponio, quia quoad primam vitalitiam, & sic
quoad secundam in ordine iuris inspectionem supra proposi-
tam dixerunt Domini teneri dd. de Vallettis Actores suam
mellius fundare intentionem; Quamuis enim hæc venditio
ad vitam Cardinalis Capponij fuerit in omnibus ferè actibus
inter partes sequutis, & superius recensitis præsupposita, nec
in causæ propositione controuersa, non tamen fuit iustifica-
tum, à quibus, quando, & quanti fuerit stipulata, † & ideò 12
cum ratione incertitudinis, tàm respectu summæ debitæ,
quàm respectu debitoris nulla possit actio exerceri, ad Text.
in l. si in rem, C. de rei vendic. & cap. 2. & 3. de libell. oblat. super-
fluũ dixerunt pro nunc examinare, An, & quæ cõpetere possit.

Transuendo igitur ad tertiam, quæ respicit sc. 5500. per
Peritos, & per Eminentiss. Procamerarium defalcata de ve-
ro, & iusto pretio Palatij, & condonata Cardinali Capponio
pro eius superuiuentia, & in recompensationem iuris vita-
litij per ipsum acquisiti, An scilicèt non habita ratione d. de-
ductionis, attendi debeat verum pretium scutorum 21596.
Domini pro maiori parte in affirmatiuam inclinarunt, &
præcipuè moti ponderatione, quod isti Patres S. Blasij de Vr-
be, nullum ius exercibile super Palatium habebant, durante
vita Cardinalis Capponij cum donationes ab ipsis, siuè à Pa-
tribus Sancti Demetrij Neapolis eorum Auctoribus reporta-
tæ duarum ex tribus partibus huius Palatij, nec non vendi-
tio ab ipsismet stipulata cum eodem Donato Antonio alte-
rius tertiæ partis literaliter restrictæ legantur ad portiones
consequendas post mortem Cardinalis, si enim pretio decen-
nio antè habuerunt, † hæc anticipata solutio in illorum com- 13
modum auxit pretium scu. 16396. ab ipsis receptum; Qua
enim ratione, qui tardius soluit; quàm soluere deberet, mi-
nus soluere intelligitur, eadem ratione, qui præmaturè petit,
plus petere videtur. Sunt verba Tex. *§. plus autem Iustit. de act.*
& medij temporis commodum † computatur Tiraq. *de re-* 14
tract. lign. §. 1. gloss. 18. num. 34. & seqq. cùm dies anticipata
vel posticipata † augeat, & respectiuè minua summam, vt 15
prosequitur idem Tiraq. *num. 38.* Dec. *cons. 45. sub num. 1. vers.
dies tamen, & sub numero 3. post medium vers. & plus est soluere*
Cornelius *cons. 303. sub num. 8. ad medium vers. prò pro etiam fa-
cit* Rot. *post.* Salg. *labyr. Cre d. decis. 27. num. 29.* & hoc est idip-
sum, quod ipsi Patres fassi fuerunt in Instrumento ratificatio-
nis, & acceptationis eiusdem venditionis, vt supra recensito,
nempè quod per istam anticipatam solutionem sentire debe-
bant commodum percipiendi fructus dd. scut. 16396. in vita
Cardinalis, qua durante, alias nihil consequuturi fuissent, &
insuper illud commodum euitandi de proprio solutionem fru-
ctuum recompensatiuorum Patribus S. Demetrij, & Dona-
to Antonio per ipsos promissorum, † quapropter æquitati, 16
& iustitiæ valdè repugnare existimarunt locupletationem
hanc cũ ingenti fratrum de Vallettis iactura, per *vulgat.* Tex.
in l. cum hoc natura ff. de condict. indeb. Rot. *coram Buratt. decis.
714. num. 4.* & quod tanti valerent sc. 16396. præuentiuè solu-
ta, & recepta, quanti valent sc. 21896. post obitum Cardi-
nalis decennio post sequutum, † hoc declararunt vt supra 17
Periti, tanti æstimando vitam eiusdem Cardinalis, ex regu-
lis *l. hæreditatum ff. ad l. falc. cum traditis per* Couar. *var. resol.
lib. 3. cap. 9. num. 7.* Afflict. *decis. 34. per tot. & precipuè à num.
2. ad fin.*

Neque possunt in hoc casu recurrere ad factum Principis,
allegando venditionem non fuisse voluntariam, † sed coa- 18
ctam in exequutionem scilicet Breuis Summi Pontificis cer-
tam legem imponentis, ad tradita per Grat. *disc. 520. nu. 25.*
quia tantùm abest, quod Summus Pontifex voluerit iuribus
horum Condominorum Palatij præiudicium inferre, quod
neque esset præsumendum, cùm de illis † nulla legatur in 19
breui facta ad hunc effectum mentio, nec tacita, nec ex-
pressa, *l. 2. §. si quis à Principe ff. ne quis in loco publico cap. super eo
15. de offic. delegat.* Quinimo ad hoc vt illæsa remanerent, or-
dinauit, vt pretium ad illorum creditum deponeretur, quate-
nùs non essent satisfacti ex quo conuincitur Patres in hac
parte non exequendo Principis præceptum, sed illi con-

trauueniendo, pretium Condominis reseruatum, sibi ipsis appropriarunt, & potest quidem admitti, quod Patres coacti fuerint vendere, non tamen pretium depositatum ad commodum Condominorum extrahere, & in vtilitatem, & vsus proprios conuertere.

Quo ad sc. 2258: 52. monetæ Romanæ, quæ constituunt summam ducatorum 2400. monetæ Neapolis debitam Donato Antonio, ex propria Patrum obligatione, & illius hæredibus soluta cum consensu Catharinæ, super quibus cadit quarta inspectio, nullatenus imputandum esse dixerunt in extinctionem, seu diminutionem portionis aliàs illi debitæ, quamuis d. solutioni consenserit, cum amplissima iurium cessione, Tùm quia ista summa soluta apparet in causam cre-
20 diti proprij ipsius Donati Antonij, † & ideò referri non potest in portionem Catharinæ debitam, ad Text. *in l. prima, ff. de solut.* Faber. *in C. lib. 4. tit. 24. defin. 5. num. 6. in alleg.* Muta *decis. 42. num. 6.* Rota *coram Merlin. decis. 741. num. 7. coram Caual. decis. 165. num. 2. in recent. decis. 138. n. 5. p. 10.* & in Romana Cens. 23. *Februarij* 1671. *§. quia non constat in fin. cor. R. P. D.*
21 *meo Emerix.* Non enim vnica solutio † potest duo debita extinguere Rota *post Cenc. de cens. decis. 122. n. 3. coram Caual. præcit. decis. 165. sub n. 1. vers. quare concludebatur*, & in Romana Cambij 21. *Iunij* 1668. *§. Ratio resolutionis coram bon. mem. Emerix.* Tùm quia consensus extendi non debeat vltrà na-
22 turam actus, † cui accedit. Surd. *cons. 126. n. 33. in fin. lib. 1.* Gratian. *discept. 356. n. 36. disc. 485. n. 16.* Rota *coram Zarat. decis. 89. n. 21.* & ideò cùm in hoc casu Catharinæ consensus, non ad alium finem fuerit requisitus, & reseruatus, nisi ad hoc, vt cautè Patres hanc summam Donato Antonio exbursare possent, absque periculo, quod Catherina vigore iurium sibi competentium illam posset impugnare, prout de facto illam modò non impugnant illius hæredes, sed illa admissa, vti legitimè facta propriam portionem consequi intendunt: Ideò quamuis extensa cum clausulis amplissimis importantibus
23 iurium † cessionem semper restringi debet iuxta terminos dictæ solutionis, & puri consensus eidem præstiti ad validandum actum gestum cum Donato Antonio, quatenus interesat Catharinæ non ad dimittendi iura, quæ ipsa habebat ad propriam portionem pretij, vt in proximis terminis Bald. *in d. l. mater tua sub num. 50. in fin. vers. aut alien. C. de rei vendicat.* quem in simili sequitur Rota *decis. 218. num. 9. par. 2. recentior.* & magis præcisè Alexand. *cons. 46. num. 4. & 5. lib. 1.* cum alijs per Rot. *coram Dunoz. iun. decis. 783. n. 4. coram Merlin. decis. 973. sub num. 10. vers. Postremò &c. cum duobus num. seqq. coram Peutinger. decis. 194. sub num. 18. vers. imò quamuis, vsque ad finem.*

Cæterum si talis consensus extenderetur ad cessionem iurium ex propria persona Catherinæ competentium fuisset in hoc circumuenta, & enormissimè læsa, dum nulla præceden-
24 te causa, nec aliqua recepta re compensatione, cessisset, † & donasset istis Patribus scut. 2268: 58. Ideòque consensus non debet dici extensus ad ea, in quibus læsio adesse posset, libe-
25 ralitatem † enim captiosam interpretatio prudentum fugit Text. *express. in l. cum Aquilana ff. de transact.* & egregiè prosequitur Alexand. *mox cit. cons. 48. n. 8. lib. 1.*

Quinta, & vltima maiorem habuit difficultatem, cùm enim, nec in iure, nec in facto controuerti posset, quia Donatus Antonius, qui totum hoc Palatium, tanquam integraliter ad se spectans donauit, & respectiuè vendidit Patribus cum promissionibus amplissimis de euictione, & liberatione à quibuscumque molestijs, teneretur ex persona propria libe-
26 rum, & integrum totum Palatium tradere, † & consequenter si ipse ageret pro consequutione pretij conuenti repelli posset exceptione resultante, *ex l. vindicantem, ff. de euict.* Ità repellendos esse istos fratres agentes illius cessionarios, & sic
27 tanquam repræsentantes personam cedentis teneri † præstare omnia, ad quæ cedens tenebatur *Graff. de except. in prælud. n. 196.* Faber. *de coniect. lib. 12. c. 9. per tot.* Olea *de cess. iur. tit. 6. q. 11. num. 10.* Rota *coram Gregor. decis. 47. n. 7. coram Buratt. decis. 57. in fin. coram Cels. dec. 254. n. 2. & 3.*

Et quamuis in contrarium adduceretur fratres istos de Vallettis in hoc Iudicio non agere pro consequenda hac summa sibi à Donato Antonio, seù illius hæredibus cessa, cùm illam iam receperint, sed vindicare intendere portiones ad Catherinam, & Archiepiscopum Cusentinum illorum Auctores spectantes, & ideò cum modo non veniant ex persona, neque ex iuribus cedentis, sed ex persona propria, cessante propterea Causa cessionis, exceptiones, quæ competere pos-
28 sent contra † cedentem repellere non posse ipsos cessionarios ad tradita per Alexan. *in l. liberta sub n. 6. ff. solut. matrim.* Castr. *in l. Modestinus 76. n. 1. in fine, vers. Item exceptio ff. de solut.* Euerard. *cons. 184. num. 9. & 10.* Faber. *de coniect. præcit. lib. 12. cap. 9. sub num. 3. vers. Nisi ratio*, & cum in vna persona plurium personarum detur repræsentatio, † quod non po- 29
test ex vna, licitum est capere ex alia, per *theor.* Felin. *in cap. cum olim num. primo, & secundo de sententijs, & re iudicat.* Surd. *cons. 183. num. 42. cum alijs per Rotam coram Peutingerio decis. 194. sub num. 18. vers. Imo*, & de duplici persona repræsentata in creditore multa non ab re tradit, Berous *cons. 32. num. 44. in fin. vers. quoad vltimum, vsque ad fin. lib. 2.*

Nihilominus cùm dicti fratres de Vallettis negare non possint, quin cessionario nomine Donati Antonij, siue eius hæredum exegerint summam prædictam scutorum 4528. quæ dicto cedenti non debebantur, quemadmodum contra ipsum debitoribus cessis competeret condictio indebiti, † ità 30
videbatur etiam ipsis competere pro hac summa contra illius cessionarios, per theoricam, Bartol. *l. Doli mali 19. num. 9. ff. de nou. in varijs legibus repetit.* quas colligit Cancer. *variar. resolut. par. 1. cap. 2. de Trebell. & Falcid.* & refert Olea *de cess. iur. præcit. tit. 6. quæst. 11. num. 30.* Et ideò cum articulus dignus esset particulari examine propter circumstantias bonæ fidei tituli onerosi, & similium, quæ concurrunt in acquisitione cessionis, relicta in suspenso illius resolutione illam remiserunt Domini commodiori discussioni.

Ex his igitur in facto, & iure præmissis resultat prædictos fratres Actores, ex persona Catherinæ matris, & Archiepiscopi Cusentini Patrui fuisse Dominos pro medietate d. Palatij, & consequenter creditores pro medietate illius iusti pretij liquidati in scutis 21896. quorum medietas sunt scuta 10948. in quorum excomputum cùm calculari debeant tantùm scuta 3000. ab ipsis recepta, tanquam Matris Procuratoribus, & ex iuribus eidem competentibus adhuc remanerent Creditores in scuta 7948. ex quibus subdeductis, siue potiùs non computatis dd. scut. 4577. in supra, & vltima inspectione in suspenso relictis, illorum creditum resultat in scut. 3422. quorum solutionem nullatenus euitare posse Patres visum fuit, cùm longè maiorem partem d. pretij adhuc in manibus retineant, ex superius traditis §. *Neque Patres Creditores, vers. Tum quia in fin.* & ità teneri pro nunc soluere dictis fratribus de Vallettis dicta scuta 4322.

Vtraque parte sæpiùs, & acritèr informante resolutum fuit.

R. P. D. CALATAIV.

Bononien. Fideiussionis.

Veneris 21. Aprilis 1673.

ARGVMENTVM.

Ad exclusionem Statuti Bononiæ certam requirentis solemnitates in contractibus minorum, & filiorum familias, valida declaratur obligatio eiusdem filij facta pro patre, tum quia & eidem Statuto derogatum est, tùm etiam quia agebatur de filio familias minore, & iuris vtriusque doctore, qui cum aliorum contractibus suam interponeret auctoritatem absurdum esse dicebatur, vt ipse solemnitates seruare teneretur.

SVMMARIVM.

1 *Filius familias obligans se pro patre, quomodo ex Statuto Bononiæ obligari debeat, & vide per totam.*
2 *Filij familias obligatio pro patre facta contra dispositionem Statuti à superiore pro ea vice derogati sustinetur.*
Vicelegatus Bononiensis potest Statutis eiusdem Ciuitatis derogare, num. 2.
3 *Statuti derogationem quatenus importent verba à superiore prolata, vel suppleant potius solius solemnitatis defectum.*
4 *Statutum requirens solemnitates in contractu minoris, & filij familias, illas non exigit in filio familias maiore.*
5 *Filius familias Iuris vtriusque Doctor, & Collegio si interponit auctoritatem in contractibus aliorum absurdum est quod ipse teneatur seruare solemnitates.*
6 *Statutum prohibens filios contrahere sine consensu patris, non habet locum in filio fideiubente pro patre.*

7 *Fi-*

7 *Filius familias maior validè se obligat pro patre.*

8 *Filius familias fideiubens pro patre non restituitur in integrum ex capite læsionis.*

9 *Decoctio vt releuet filium fideiubentem pro patre probari debet de tempore obligationis.*

10 *Decoctus non dicitur qui vsque ad obitum sua bona possedit, quæ nec vniuersaliter fuerint creditoribus assignata.*

DECISIO LXXXVII.

AD formam decisionis editæ coram me 20. Iunij 1670. pronunciaui validam fuisse fideiussionem Francisci de Niue pro Petro Antonio eius patre; Cùm autem præcedente alia decisione dicta sententia fuerit confirmata coram R.P. D. meo Emerix, causa appellationis mihi denuo commissa, dubitaui hodie; An istæ sententiæ sint confirmandæ, vel informandę, & Domini confirmandas esse dixerunt.

Iustitia enim, circa quam solùm versabatur controuersia inter Partes, manifesta redditur ex supradictis decisionibus, in quibus penitùs sublatum fuit toties repetitum obiectum, quod filius familias etiam maior non potest se obligare cum solo consensu patris quando obligatio respicit commodum ipsius patris,
1 † sed necessarius sit vltra decretum Iudicis interuentus etiam Curatoris, vt disponitur in *Statuto Bononiensi sub rubr. de contract. cum minor. & fil. famil. §. Item dicimus.* & tenuit Rota *in Bononien. Pecuniaria 21. Februarij 1627. coram Pirouano*, quod duplici ratione subsistere non potest; Primò, quia prædictum defectum suppleuit Vice Legatus Bono-
2 niensis derogando pro illa vice dispositioni statutariæ, † prout derogare posse firmant Carpan. *ad Statut. Mediol. cap. 265. num. 25.* Grat. *discept. 166. nu. 2.* Rota *coram Verallo decis. 341. per tot. & coram Durano decis. 83. num. 14. & apud* Paitell. *decis. 41. num. 13. & in Rauenaten. electionis 9. Maij 1659. coram R.P.D. meo Taya;* & quidem cum clausulis amplissimis, ibi: Supplentes omnes, & quoscumque iuris, & facti defectus, si qui in prædictis, & circa prædicta interuenirent Statum, & tenorem instrumenti *i* hic forsan necessario exprimen. pro sufficienter expressis habentes &c. & non obstantibus quibuscumque alijs contrarijs, quibus ex certa scientia, & maiori auctoritate Apostolica qua fungimur, pro hac vice dumtaxat, & ad effectum prædictum derogauit legibus, & statutis & Constitutionibus prædictis non obstantibus, non solùm mo-
3 do prædicto, † sed etiam alio meliori modo &c. ex quibus patet auctoritatem non fuisse interpositam ad supplendum dumtaxat, vt prætenditur præsentiam. Antianorum, & Tribunorum Plebis ex Statuto prædicto requisitam *in §. adiungentes*, maximè dum illa requiritur in contractu mino-
4 ris, † & sic non erat necessaria in proposito, quo Franciscus erat maior vigintiquinque annis, vt ponderant prædictæ decisiones. Secundò, quia ipse Franciscus erat etiam I.V.D. & de Collegio Iudicum Ciuitatis Bononiæ, qui in contractibus minorum, & mulierum decreta ex officio solent interpone-
5 re, † vnde maximum esset absurdum, quod qui alienos contractus solent authorizare, non posset sine Iudicis decreto, & alijs solemnitatibus contrahere, vt aduertit *mea decisio in §. accedit.*

Adstipulatur prædictis, quod Statutum prohibens filijs fa-
6 milias contrahere sine consensu patris, † nihil disponit de filio fideiubente pro patre, & sic tamquam casus omissus remanet sub dispositione iuris communis, iuxta quam filius fa-
7 milias maior † validè se obligat pro patre, *l. filius familias. vbi gloss. verbo tenetur, ibique* Bart. Bald. *& alij C. de fideiussor.* Rot. *decis. 338. n. 3. p. 3. decis. 564. num. 1. & 582. num. 1. par. 4. tom. 3. rec. & coram Buratto dec. 20. sub num. 7.*

Nec facit, quod Franciscus fuerit ex ista fideiussione enormissimè læsus, cùm propter patris decoctionem remanserit absque spe releuationis, & per consequens sit restituendus;
8 quia præterquod restitutio in integrum ex capite læsionis † non datur filio fideiubenti pro patre, vt in fortioribus terminis firmauit Rota *decis. 29. num. 15. & seqq. decis. 58. & decis. 82. num. 12. coram Reuerendiss. Zarate*, quæ respondent etiam motiuo metus reuerentialis, prædicta decoctio nullo modo
9 probata fuit ex hodie deductis in facto, † quia non percutiunt tempus contractæ à Francisco obligationis, prout requiritur, vt in specie tenuit Rota *decis. 564. numero 21. & decis. 582. num. 18. par. 4. tom. 3. & decis. 217. num. 11. par. 8. rec. & coram Pænia decis. 620. num. 4.* ipse enim fideiussit de anno 1630. & de anno 1632. & quidem in censu contracto de anno 1617. & 1619. & sic anteriori omnibus alijs creditoribus, cumque prædictis temporibus Petrus Antonius esset soluendo, & continuauerit possidere bona vsque ad obitum sequutum de anno 1637. nec vnquam foro cesserit, minusque constet vniuersa bona fuisse creditoribus assignata † non potest dici decoctus, 10
Gratian. *discept. 391. num. 19.* Rot. *coram Gregor. decis. 406. num. 10. & in recent. decis. 365. num. 26. par. 15. & coram Zarate decis. 82. num. 4. & in Imolen. Saluiani 27. Februarij 1637. coram Ghisilerio.*

Et ità vtraque &c.

Plures decisiones in hac Causa factæ sunt; Prima est impressa parte 16. decis. 236. altera in præcedenti parte 17. & decis. 305. alia verò præsentis, & omnium confirmatoria erit infra in hac eadem parte sub die 27. Nouemb. istius præsentis anni 1673. coram eodem R.P.D. Calataiu.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Tudertina fideicommissi.

Lunæ 24. Aprilis 1673.

ARGVMENTVM.

Occasione liquidationis fructuum legitimæ, illius quantitas primo loco deciditur iuxta dispositionem iuris communis, non obstante Statuto exclusiuo fœminarum, vtpote ab intestato, non autem ex testamento procedente, secundò, quod illi debeantur à die obitus patris etiam ante motam litem, cùm petantur iure dominij, non autem ex mora soluere debentis, tertiò demum, quod facta probatione quantitatis eorum, in nihilo attendatur præsumptio iuris de calculandis stabilibus ad rationem scutorum quinque pro centenario.

SVMMARIVM.

1 *Legitima attento numero quinque filiorum est semis totius assis hæreditarij.*

2 *Statutum* Tudertinum *excludit fœminas & mandat illas facere partem, vel non facere prout expedit masculis, declara vt num. seq.*

3 *Statutum exclusiuum fœminarum procedit ab intestato, non autem ex testamento.*

4 *Pater relinquendo dotem filiæ iure institutionis, illas agnoscit in suas, eisque iura suitatis restituit.*

5 *Fructus legitimæ debentur filio à die obitus patris etiam ante motam litem.*
Filius consequitur fructus legitimæ iure dominij, non autem ex mora illos soluere debentis num. 5.

6 *Stabilia præsumuntur reddere scuta quinque pro centenario, limita vt num. seq.*

7 *Fructus stabilium si fuerit probatum ascendere ad minorem summam scutorum quinque pro centenario attenditur probatio, non iuris præsumptio.*

8 *Fructus bonorum fideicommissi debentur à die quo fideicommissarius instetit, & agere cœpit.*

9 *Liquidationis in materia attenditur quid medium relicto extremo rigoroso.*

DECISIO LXXXVIII.

EX quo Ioseph hæres grauatus Attilij plures census fideicommissarios retrouendiderat, & pretium illorum pro fideicommisso inuestire neglexerat, Rota sub die 26. Iunij 1662. coram me firmauit ipsum teneri ad reintegrationem fideicommissi pro summa scutorum 5949. 50. faciendam in tot bonis stabilibus, ac vlteriùs decisum fuit in bonis ipsius Iosephi debitam esse Philippo Attilio eius filio legitimam, & fructus fideicommissi; & disputato hodie dubio super quantitate, DD. dixerunt, legitimam vnà cum fructibus, & fructus fideicommissi esse liquidandam in summa inferius exprimenda.

Nam quinque erant filij, scilicet Siluius, Philippus Attilius, & tres fœminæ, & hæreditas Iosephi patris detractis dd. scut. 5949. 50. ac dote vxoris, & matris respectiuè, ac alijs debitis

1 debitis ascendit iuxtà calculum Periti ad scuta 13375. † ideò attento numerò filiorum, legitima est semis totius assis, iuxtà Text. *in §. primo, vers. si verò vltra quatuor auth. de trient. & semiss.* Vndè quinta pars tangens Philippum Attilium ascendit ad sc. 1337. non subsistente, quod integer semis diuidi debeat æqualiter inter illum, & Silulum fratrem stante
2 Statuto Tudertino, † quod excludit fœminas, & mandat illas facere, vel non facere partem, prout expedit masculis,
3 quia loquitur ab intestato, † non autem quando Testator agnouit filias in suas, relinquendo illis dotem iure institutio-
4 nis, per quod † illas restituit ad iura suitatis per Statutum ablata, Ciriac. *contr. 71. à numero 14.* Rota *decis. 565. numero 5. coram Greg.* & latissimà firmatum fuit in *Romana supplementi legitimæ 27. Aprilis 1671. §. quia quoad primum coram R. P. D. meo Vicecomite*, plurès confirmata coram eodem, & *in Romana manutentionis 4. Maij 1672. §. Iniustitia, & §. non obstat coram R. P. D. Castrillo*.

In ordine autem ad fructus legitimæ Domini non dubita-
5 runt, illos deberi à die obitus patris ante moram litem, † cum filius illos non consequatur ex mora, sed iure dominij, Merlin. *de legit. lib. 2. tit. primo quæst. 1. num. 11.* Rota *in Romana legitimæ 9. Iunij 1660. §. Ratio verò coram bonæ memoriæ Leone Verospio*, quantitas istorum fructuum debetur à die obitus Iosephi communis parentis ad rationem tamē scutorū triū pro centenario, quæ taxatio redargui non potest de modici-
6 tate, ex quo stabilia † præsumantur reddere scuta quinque pro centenario, iuxtà *gloss. in auth. perpetua C. de Sacros. Eccles.* quia quando, vt in proposito probatum fuit bona hæreditaria propter illorum malam qualitatem, & onera, quibus subsunt non reddere fructus, nisi ad rationem trium pro cen-
7 tenario, vt deponunt testes optimè informati † prædicta iuris præsumptio cessas, & veritati cedit, vt in specie dictum fuit *in Baren. Census 4. Iulij 1663. §. siquidem coram bonæ memoriæ Verospio, & in Fulginaten. fructuum 16. Ianuarij proximè præteriti §. patet coram R. P. D. meo Triolo*.

Quo verò ad fructus fideicommissi per eandem rationem similiter calculandos Domini dixerunt ad rationem trium pro centenario, illosque pro medietate vsque ad obitum Silij esse debitos Philippo Attilio, tàm habito respectu ad illos, qui percipi potuissent ex bonis, in quibus pater inuestire tenebatur pretium censuum fideicommissariorum quos extinxerat, quàm ad medietatem reliquorum bonorum fideicom-
8 missi † à die, qua pro illius restitutione institit, vt firmat *decisio* in hac causa edita coram me *26. Iunij 1662. §. quod fructus*, & dictum fuit *in Romana fideicommissi 15. Februarij 1672. coram me*.

Fructus autem gregis ouium fuerunt liquidati quolibet
9 anno in iulijs quinque pro qualibet oue sequendo medium † quod in hac materia liquidationis fructuum, relicto extremo rigoroso, Rota solet amplecti, vt testatur Dunoz. iun. *decis. 647. num. 5.*

An verò facienda sit deductio fructuum pro tempore, quo Philippus Attilius conuixit cum fratre, & sororibus, & an excomputare teneatur pecunias sibi de ordine Rotæ subministratas in causam declarandam non fuit visum præsentis indaginis, cùm dubium sit restrictum, ad quam summam ascedant legitimæ fructus illius, & fructus fideicommissi, vnde particulari discussioni reseruatur.

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. EMERIX.

Romana Sublocationis, seu Emphyteusis.

Veneris 28. Aprilis 1673.

ARGVMENTVM.

Contra fideiussorem releuationem suæ indemnitatis prætendentem plures nulliates opponebantur, quibus, quia non erant de tribus vndequaque sublatis, summa per ipsum soluta dicitur reficienda, & in reliquis mediante deposito succurrendum; hinc etiam de sententia conformi, vel difformi libello; seù resolutionibus rotalibus, eaque in excessu reformanda, & in parte iustificata confirmanda plura in præsenti decisione deducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Nullitates, quæ solæ sunt de tribus Sacra Rota attendit, alias vero reicit.*
2 *Sententia debet conformari libello, alias est nulla & vid. num. seq.*
3 *Clausulæ prægnantissimæ appositæ in libello operantur quod sententia proferri possit etiam super non expressis, sed in processu causæ probatis.*
4 *Sententia excedens fines resolutionum rotalium ipso iure corruit.*
5 *Rota non solet disputare dubia in abstracto, sed in concreto.*
6 *Sententia non dicitur excedere terminos libelli, vel resolutionum rotalium, si est lata super ijs, quæ veniunt in consequentiam, & concomitantiam.*
7 *Fideiussor vt obtineat releuationem indemnitatis quid probare teneatur.*
8 *Fideiussori molestias passo reficienda est summa soluta, & in reliquis mediante deposito suæ indemnitati consulendum est.*
9 *Sententia non demandata exequutioni potest ex nouiter deductis iustificari ad hoc vt confirmetur in totum.*
10 *Sententia excessiua potest in parte reformari, & in parte iustificata confirmari.*

DECISIO LXXXIX.

PRæuijs duabus decisionibus editis coram R. P. D. meo Calataiu sub diebus 13. Martij 1671. & 27. Ianuarij 1672. pronunciatum fuit Comit. Philippum, & Marcellum fratres de Melchiorris teneri, & obligatos esse restituere Sancti Honorio portionem dominicalem omnium fructuum perceptorum, & in futurum percipiendorum ex vineis, quas Comes Franciscus Maria eorum pater in subemphyteusim concesserat Iosepho Carosio pro se, suisque hæredibus, & successoribus, necnon eundem Sanctem immitendum fore, & esse in possessionem dd. vinearum, donec ex fructibus fuerit satisfactus de credito societatis officij, in quo fideiusserat pro Carosio, ac de omnibus expensis, damnis, & interesse passis, & patiendis; A qua sententia commissa mihi causa appellationis, cùm hodie dubitarem, an illa esset confirmanda, vel infirmanda, Domini censuerunt esse reformandam, vt infra, reiectis nullitatibus ex parte eorundem fratrum propositis, tùm quia non sunt de tribus, † quas Rota 1
tantùm attendit, stante Constit. Pij IV. & Clementis VIII. de quibus cor. *Ludouis. dec. 492. nu. 5. & coram Celso dec. 210. num. 9.* tùm etiam quia visæ sunt minimè subsistere.

Non quidem prima, quod à Sancte nunquam fuerit petita restitutio fructuum, & immissio in possessionem vinearum, prout loquitur sententia † in hac parte difformis libel- 2
lo contra Text. *in l. vt fundus ff. commun. diuidundo*, quia animaduersum fuit adesse in libello clausulas prægnantissimas, nimirum, *& quæcumquè decreta, sententias, & mandata desuper necessaria, & opportuna fieri, decerni, concedi, & relaxari ad fauorē instantis deducentis in præmissis omne suum Ius, & remedium sibi vndecumque, quomodocumque, & qualitercumque prouenien. non solum &c. sed omni &c.* † Quæ operantur, vt 3
sententia absque vlla difformitate à libello proferri possit etiam super expressè, & specificè non petitis, sed in processu causæ probatis, vt in his terminis post Innoc. & Bald. *in cap. 2. de ord. cognition.* tenuerunt Grat. *respons. 70. num. 31. & 32. vol. 2.* Mart. *de claus. par. 1. clausula 256. num. 6.* Rota *diuers. decis. 256. per tot. par. 1. & coram Duran. dec. 90. & 451. vtrobique num. 1. & 2. cum aliis in recent. decis. 135. num. 5. par. 6. & coram bo. me. Celso dec. 125. num. 2. & 3.*

Nec minus secunda, quod in decisionibus causæ nil aliud fuerit resolutum, nisi quod subemphyteusis per mortem Carosij non expirauerat, sed adhuc durabat ad commodum Sanctis illius creditoris, † ideoque sententia lata super resti- 4
tutione fructuum, & immissione tamquam excedens fines resolutionum rotalium corruat ipso iure per Constit. *Pij IV. in Bullar la 44. §. 4. & Reformat Pauli V. tit. de Auditor. Rotæ versic. auditor*; Quia responsum fuit, quod Rota non solet disputare dubia in abstracto, † sed in concreto, & ad effe- 5
ctum, de quo agitur, prout fecit in casu isto; Vnde statim ac in decisionibus declaratum fuit subemphyteusim durare ad commodum Sanctis, debita fuit eidem pro effectu talis resolutionis restitutio fructuum, & immissio in possessionem vinearum, quas dicti fratres occupauerant sub prætextu, quod per obitum Carosij subemphyteusis expirasset; ac per consequens in sententia nullus adest excessus, † dum pro- 6
nun-

nunciatum fuit super ijs, quæ veniunt in consequentiam, & in concomitantiam resolutionis totalis, Felin. *in cap. licet Heli 31. num. 20. de* Simon. Afflict. *decis. 32. n. 3. & 4. ibique adnot. & in decis. 3. vtrobique num. 1. & per totam*, & benè Thomat. *decis. March. 40. n. 37. & 38.*

Non denique tertia, quod sententia lata fuerit absque eo, quod Sanctes vnquam iustificauerit suum creditum contra Carosium, quia talis exceptio corruit in facto, dum in Summario responsionis Sanctis à *num. 1. cum tribus seqq.* apparet de eius credito resultante ex instrumento societatis officij, in quo ipse fideiussit pro Carosio, de solutione nonnullorum fructuum eiusdem societatis, & de molestijs passis pro præstatione noui fideiussoris, ex quibus omnibus satis dicitur iustifica-
7 tum dictum creditum ad effectum, vt Sancti debeatur releuatio indemnitatis, Rota *coram Seraph. dec. 593. num. 2. & 3. & decis. 935. num. 4. cum alijs coram bon. mem. Celso decis. 152. num. 1. & 2.*

Cæterum quia vsque adhuc non constat Sanctem soluisse integram sortem societatis officij, sed tantum nonnullos fructus Domini reformando sententiam dixerunt restitutionem, & immissionem prædictas esse concedendas, ad effe-
8 ctum, vt Sancti reficiatur summa per ipsum soluta, † & in reliquis ad effectum deponendi pro securitate suæ indemnitatis. Quando enim (prout hic) sententia non fuit exequu-
9 tioni demandata, † sicuti potest ex nouiter deductis iustificari, ad hoc, vt in totum confirmetur, vt dixit Rota *coram Buratt. decis. 251. num. 12. cum seq. & decis. 584. n. 6. & in rec. decis. 408. n. 5. par. 9.* Ita potest reformari in parte excessiua,
10 † & in parte iustificata confirmari, Rota *coram Verall. dec. 138. num. 4. per totam par. 3. & coram Coccin. decis. 490. num. 5. & coram Duran. decis. 388. num. 4. cum alijs coram Bichio decis. 552. num. 20.*

Et ita, omissis alijs repetitis contra iustitiam sententiæ, quæ satis sublata fuerunt in decisionibus præcedentis instantiæ, cum quibus Domini transierunt, responsum fuit, vtraque, &c.

R. P. D. VICECOMITE.

Rauennaten. Emphyteusis.

Veneris 18. Aprilis 1673.

ARGVMENTVM.

De bonis emphyteuticis alter ex vocatis disposuerat in præiudicium aliorum vocatorum, ex quo illa prætendebat redacta ad instar allodialium vigore iam satis notæ concordiæ Ecclesiæ Rauennatensis; Dispositio tamen irritatur cùm non potuisset disponens præiudicare successoribus, nec eadem bona essent subiecta memoriæ concordiæ, quæ non comprehendit nouas concessiones, minus etiam habentes pacta, & conuentiones ab illa diuersas.

SVMMARIVM.

1 *Ius accrescendi regulariter in contractibus non datur, sed vide num. seqq.*
2 *Emphyteusis concessa pro se, filijs, & nepotibus requirit deficientiam omnium vocatorum antequam reuertatur ad Dominum directum.*
3 *Ius accrescendi aliud est legale, & aliud conuentionale.*
4 *Emphyteusis portio deficientis vigore iuris accrescendi conuentionalis accrescit superstiti.*
5 *Emphyteusis renouatio censetur facta iuxta naturam prioris concessionis.*
6 *Emphyteuta non potest in præiudicium vocati de emphyteusi disponere.*
7 *Bona Emphyteutica Ecclesiæ Rauennatensis redacta sunt ad instar allodialium, & alienabilia propter dotem, seu alium quemcumque contractum, & vltim. voiunt. sed vid. n. seqq.*
8 *Concordia Ecclesiæ Rauennatensis non capit nouas concessiones.*
9 *Emphyteusis quæ dicatur noua concessio, & n. seq.*
10 *Ecclesia si non tenetur renouare emphyteusim, tunc illius concessio dicitur facta ex mera voluntate.*
11 *Concessio noua emphyteusis esse dicitur si sit facta personæ prorsus extraneæ, & de genere diuerso à primis inuestitis, & vid. sup. n. 9. & seqq.*
12 *Verba* dedit, & in emphyteusim concessit *nouam dispositionem inducunt.*
13 *Renouationis natura est tendere in confirmationem prioris concessionis, non autem in augumentum vel decrementum, aut aliam alterationem.*
14 *Emphyteusis renouatio eodem iure iudicanda est sicuti primæua concessio.*
15 *Concordia Ecclesiæ Rauennatensis non comprehendit concessiones habentes conuentiones, & pacta eidem concordiæ repugnantia.*
16 *Emphyteusis concessa pro se, filijs, & nepotibus tantum non excedit tertiam generationem, & num. seq.*
17 *Dictio* tantùm *restringitur ad personas expressè nominatas, ita vt omnes alias penitus excludat.*

DECISIO XC.

Dubitatum fuerat coram bon. mem. Verospio, An portio bonorum emphyteuticorum in Agro Rauennatæ in Villa S. Alberti existentium data in dotem Lauræ, propter istius obitum sine filijs spectaret ad Iulianam sororem superstitem, siue potiùs ad Siluium Pompilium d. Lauræ virum, & hæredem scriptum, & sub die 5. Maij 1664. responderunt Domini ad Iulianam spectare; Cùm autem hodie reuideri contigerit dicta decisio, pro illius confirmatione coram me in locum d. Verospij subrogato, fuit resolutum.

Præsupposito namque, quod dicta portio sit de bonis in emphyteusim receptis à Iacobo pro se, suisque filijs, & nepotibus, prout non potest dubitari, intrat de plano conclusio, quod licet in contractibus † regulariter non detur ius accre- 1
scendi iuxta Theoricam Bart. *in l. si mihi, & Titio, num. 4. ff. de verbor. oblig.* & magis præcisè Bald. *in Auth. si quis ruinas, C. de Sacros. Eccles.* hæc tamen regula non procedit quando concessio facta est ab initio vni recipienti pro se, filijs, & nepotibus, † quia tunc ex partium conuentione videtur saltem 2
tacitè initum pactum, vt requiratur omnium comprehensorum obitus antequam proprietas reuertatur ad Dominum directum, vt latè post Alexand. *cons. 17. n. 9. vers. nec etiam obstat lib. 2.* Gabr. *cons. 88. n. 8. lib. 1.* Mantic. *de tacit. lib. 22. tit. 34. num. 19. 20. & 24.* & alios distinguendo inter ius accrescendi legale, † & conuentionale, vt tradit Gratian. *discept. 272. à* 3
n. 13. ad 21. & plurib. seqq. & sic portio vnius, vel alterius deficientis in vim iuris accrescendi conuentionalis accrescit superstiti, † vt limitando prædictam regulam egregiè tradit 4
Clar. *in §. Emphyt. q. 39. vers. Scias tamen, vsque ad finem*, & decem rationibus comprobat Bald. *cons. 181. n. 1. & per totum.* Honded. *cons. 36. num. 1. lib. 1.* Bellon. *de Iur. accresc. tom. 1. cap. 6. q. 38. num. 4. vers. verum.* Rot. *decis. 186. num. 1. par. 3. recent.* Quod procedit etiam in renouatione facta pluribus post lineam finitam primi acquirentis, cùm enim renouatio censeatur facta secundum naturam primæ concessionis, † eodem 5
iure, quo successisset vocatus ex prima succedit renouatus ex renouatione, egregiè Corbul. *de Emphyt. tit. de caus. priuat. ob lin. fin. num. 96. & 97.* Fulgin. *eodem tract. tit. de contr. q. 34. n. 21.* Gratian. *præcit. discept. 272. n. 37.* Honded. *cons. 54. num. 29. lib. 1.* Bellon. *de Iur. accrescen. d. quæst. 38. num. 42. vers. tertio procedit* Rot. *post Pacificum de Saluian. q. 63. sub n. 10. vers. vltim. etiam in rec. decis. 176. n. 10. par. 5.*

Cùm autem Laura, & Iuliana sorores descendant ex Iacobo primo inuestito, & sint filiæ Hieronymi, qui renouationem vnà cum fratre obtinuit, Summ. 27. Ianuarij proximè præteriti *num. 5.* inter ipsas de plano intrat ius accrescendi, † nec in præiudicium sororis superstitis potuit Laura de 6
dicta portione in Testamento ad fauorem viri disponere ex præallegatis, & pluribus firmat *decis.* quæ reuidetur §. *siquidem*, & præter ibi adductos in terminis consuluit Honded. *d. cons. 36. num. 3. lib. 1.*

Neque ad substinendam testamentariam hanc dispositionem fundamentum aliquod constitui potest in satis nota concordia inter Clerum, & populum Rauenn. Inita vsque de anno 1434. & in Vol. Stat. eiusdem Ciuitat. lib. 4. cap. 14. inserta, cuius vigore † bona emphyteutica redacta fuerunt 7
ad instar allodialium, & effecta alienabilia tàm propter dotem, quàm ex quocumque alio contractu inter viuos, atque etiam vltimæ voluntatis, vt in casu huius discordiæ consuluerunt Ancharan. *cons. 125. num. 4. cum seqq.* Paris. *cons. 22. n. 86. & 89. lib. 3. Marcarbr. cons. 26. n. 258. & seq.* & respondit Rot. *coram Dunoz. Iun. decis. 607. num. 13. in fin. & in Rauennaten.*

 bonor.

bonor. Emphyteuti cor. 27. Martij 1651. §. quia præterquam quod coram Emin. Cerro.

Quia cùm duas solemnes recipiat interpretationes, & vnaquæque locum habeat in præsenti corruit dictum fundamentum.

8 Prima est, quod dicta concordia † non capit nouas conces-
siones post ipsam factas, Fulgin. *de iur. emphyt. tit. de diuers.*
quæst. 94. num. 13. vers. sed aduertendum quod dictum Statutum
Rauennæ, Rot. *coram Merlin. decis. 86. num. 10. coram Royas*
dec. 402. num. 8. & decis. 444. num. pariter 8. vers. demum, & nu.
9. & in alia Rauenaten. Emphyt. 20. Febr. proximè præteriti §.
quod primam circa finem coram R.P.D. meo Matthæio.

Quod autem concessio 80. tornaturarum, de quibus agitur
sit noua, satis constat ex præcitato Summ. *num.* 1. vbi suum
certum, & determinatum principium habere apparet ab an-
no 1607. longè post dictam concordiam, ab antiquis conces-
sionibus omninò independens, quod conuincitur, tùm quia
prædicta concessio emanauit post incursam caducitatem,
non simpliciter ob lineam finitam, sed culpa emphyteutæ
ob pacta non seruata, dicto Sum. *num.* 2. quò casu dicitur om-
9 ninò noua concessio, † vt distinguendo inter vtrumque ca-
sum egregiè consuluit Berou. *cons. 112. à num. 2. vers.* Rursus
vsque ad fin. lib. 1. quem sequitur Rot. *coram Bich. decis. 483.*
num. 37. cum duob. seqq. & dec. 517. num. 6. & 7. in rec. decis. 176.
num. 35. vers. secus par. 5. & cùm Ecclesia non teneretur reno-
10 uare, † concessio emanauit non ex necessitate, aut cogente
concordia, sed ex mera voluntate, Dec. *cons. 53. sub num. 2.*
Surd. *cons. 440. num. 51. vers. similiter*, Rot. *coram Coccin. dec.*
1771. *num.* 25. Tùm quia facta fuit de Iacobo omninò extra-
11 neo, † & de genere diuerso à primis inuestitis, Dec. *mox cit.*
cons. 53. sub d. num. 2. Surd. *d. cons. 440. num. 39. & seq.* Rot. *co-*
ram Caualer. decis. 219. num. 10. coram Royas d. decis. 402. sub nu.
9. Tùm demùm, quia concepta legitur cum verbis *Dedit, &*
12 *in Emphyteusim concessit* &c. quæ nouam † dispositionem in-
ducunt, vt in simili Osasc. *dec. 23. sub num.* 21. & in terminis
Rot. *præcit. decis. 444. sub d. num. 9. vers. Tùm etiam quia adsunt*
verba tradit dat, &c. coram Royas.

Hinc non obstat, quod in altera concessione facta eidem
Iacobo de anno 1613. de dictis tornaturis 80. cum alijs 70. &
sic in totum de tornaturis 150. adsint verba *renouando, conces-*
sit &c. quia quidquid sit de dictis tornaturis 70. de quibus non
est quæstio, certum est, quod renouatio ex prædictis verbis
deducta quoad dictas tornaturas 80. refertur ad præcedentem
nouam concessionem de anno 1607. vt expressè habetur in In-
strumento inuestituræ ibi, & vltimo loco pro tornaturis 80.
&c. d. Summ. *n.* 4. de natura aura autem renouationis est ten-
13 dere in confirmationem, † non autem in augumentum, aut
decrementum, aut aliam alterationem prioris concessionis,
vt ex not. per Bald. *in l. prima column. penult. C. quando non pe.*
par. & aduertit Dec. *prædicto cons. 53. sub num. 2. vers. tertio hoc*
idem comprobatur, & sic quemadmodum noua concessio non
comprehendebatur in concordia, ita neque illius confirma-
14 tio, † quia eodem iure quo de prima iudicandum est de cæte-
ris renouatorijs ex præallegatis sub §. *Præsupposito.*

Altera pariter locum habet interpretatio quod scilicet non
sit seruanda concordia quando in concessione apponuntur
15 conuentiones ei repugnantes, † quia tunc censetur recessum
ab illius tenore, & propterea pacta inter partes conuenta,
non autem concordia veniunt attendenda, vt explicat Rot.
coram Merlin. decis. 86. num. 12. & seq. coram Royas d. decis. 402.
num. 8. & d. decis. 444. num. 10. in rec. decis. 398. numero 5. vers.
primo quia par. 12. cum alijs in decis. quæ reuidetur §. quo-
niam.

De huiusmodi autem diuersitate satis videtur constare ex
eo quod concordia non restringit concessiones ad certum ge-
nus personarum, sed illas ad quoscumque etiam extraneos
extendit; in supradicta autem concessione facta Iacobo de
Anno 1607. & successiuè in alia recentiori facta Hieronymo
Patre dictarum sororum de Anno 1642. d. Summ. *num.* 5. de
quibus supra bona non transeunt vltra tertiam illorum gene-
16 rationem, † cum sint concessa *pro se filijs, & nepotibus tantum*
&c. cuius dictionis vertus est restringere dispositionem ad ex-
pressè nominatos, ad notata communiter per DD. *in l. nisi ff.*
de pact. Corn. *cons. 299. num. 3. vol.* 1. Menoch. *cons. 362. num.*
36. Rot. *post Pacificum de Saluiano decis. 58. num. 4. in rec. decis.*
740. numero 4. par. 2. præter allegatos *in decis.* quæ reuide-
tur §. *quæ sanè*, & ferè in terminis Francus *decis. 123. nu-*
mero 4.

Non obstat, quod illa dictio apposita censeatur ad limitan-
dam concessionem intra certas personas, non autem ad im-
pediendum quin personæ comprehensæ non possint alienare,
quia repugnat, quod voluerit Ecclesia rem suam concedere
certis, & determinatis personis, & quod emphyteuta posset
de dicta re liberè disponere in quoscumque extraneos in infi-
nitum; magis itaque consonum videtur, quod præter cer-
tas personas cum dicta taxatiua nominatas, omnes aliæ
non expressè veniant excludendæ, † itaut per concessionem 17
cum huiusmodi restrictiua facta censeatur à priori recessum,
vt in terminis respondit Rot. *coram Merlin. dec. 454. num. 25.*
& 26.

Minus pariter obstat ad ostendendum obseruantiam, quod in aliqua ex inuestituris etiã ante concordiam factis apponeretur dicta dictio restrictiua *tantùm*, & tamen bona sic concessa essent transitoria ad quoscumque, tum quia non constat sufficienter, quod dictæ inuestituræ exhibitæ sint de bonis sub concordia postea comprehensis, tum etiam quia dicta taxatiua videtur potiùs apposita ad denotandam legitimitatem succedere debentium, quàm ad gradus, & certum genus vocatorum.

Et ità, vtraque parte informante &c.

R. P. D. CALATAIV.

Eugubina Transactionis.

Lunæ 28. Aprilis 1673.

ARGVMENTVM.

Contra transactionem plures defectus causæ opponebantur, qui neque ab allegante, vt requiritur, probati sunt, neque illam annullare poterant, tanquam ex alia causa emanatam; Rursùs obijciebantur etiam, quod in ea fuisset concessa prælatio creditori, qui medio tempore inter apocham dotis, & matrimonium contraxerat, sed illius creditum visum est anterius, qui vltrà opinionem quorundam DD. sic tenentium, superuenerat dispensatio Papæ super impedimento eiusdem matrimonij, quæ ad diem apochæ non retrotrahitur in præiudicium tertij.

SVMMARIVM.

1 *Transactio sui natura habet executionem paratam, & rei iudicatæ æquiparatur.*
2 *Obligatio Cameralis habet viam exequutiuam.*
3 *Falsitas causæ expositæ in transactione plenè, & concludenter probari debet ab allegante.*
4 *Versio pecuniarum à quo debeat probari, & ex quibus probata dicatur & sup. num. 3.*
5 *Transactio substinetur, falsa adhuc subsistente causa, quæ tamen non fuerit in causa principali eiusdem transactionis.*
6 *Apocha matrimonialis si est anterior credito contracto ante matrimonium, cui prælatio concedenda sit, & num. 9.*
7 *Hypothecam Dotis incipere solum à die contracti matrimonij, non autem à die celebrati instrumenti plures tenuere Doctores.*
8 *Transactionem ad substinendam sufficit opinio plurum Doctorum.*
9 *Creditor ante matrimonium præfertur instrumento dotis etiam anteriori, si matrimonium ex sola dispensatione Papæ postea superuenta contractum sit.*
10 *Dos filiæ spuriæ non debetur nisi in ea quantitate, quæ fuerit proportionata ad alimenta.*
11 *Transactionis exequutio non retardatur per exceptiones turbidas.*

DECISIO XCI.

PRO obseruantia transactionis inter Marcellum Franciaprinum, & Franciscam Maggiam fuerunt coram R.P.D. meo Priolo præuijs tribus decisionibus relaxata mandata rotalia, quæ tamquam valida, & iusta Domini exequenda esse dixerunt.

Validitas enim circa processum exequutiuum redditur ma-
nifesta, cum versemur in transactione, † quæ de sui natura 1
paratam habet exequutionem, & rei iudicatæ æquiparatur,
ad text. *in l. non minorem 20. C. de transact.* maximè † accedente 2
obliga-

obligatione Camerali, Caualer. *decis. 23. num. 3.*

Iustitia verò resultat ex dictis tribus decisionibus R. P. D. mei Prioli, in quibus tamquam penitùs insubsistentes reijciuntur plures exceptiones à Francisca propositæ ad inualidandam transactionem ex falsa causa. Prima enim consistens in eo, quod pecuniæ Societatis Misericordiæ ad censum receptæ à Hieronymo Maggio Francisco patre cum fideiussione Marcelli non fuissent erogatæ pro soluendo primo termino dotis eiusdem Franciscæ, & pro ea prouidenda de vestibus, & iocalibus, prout fuerat in transactione expositum, in
3 facto non probatur, † prout plenè, & concludenter probari debet ab allegante falsitatem causæ, vt in puncto transactionis firmauit Rota *coram Seraphino decis. 976. num. 1. & seqq.* imò versio dd. pecuniarum in causam expressam verificata remanet tum ex confessione eiusdem Franciscæ transigentis, tùm ex vicinitate temporis inter impositionem census, & matrimonium, tùm ex pecuniarum inopia patris dotantis, tùm ex alia confessione viri emissa in apocha receptionis d.
4 dotis, ab eo, & quatuor testibus subscripta, † quæ ad hunc effectum exuberant, ex deductis *in dd. decisionibus, quæ reuidentur.*

Secundò opponebatur de insubsistentia creditorum Marcelli contra hæreditatem Hieronymi prodamnis, & interesse passis in emptione frumenti, arbusti, & horti, ac in fideiussione census d. Societatis Misericordiæ, & per consequens transactionem huiusmodi falso supposito innixam, non posse sustineri; Verùm de credito eiusdem in summa scutorum 1150. non potest dubitari, dùm vltrà generalem expressionem factam in transactione dictæ summæ ab eadem Francisca confessæ, & approbatæ, quæ postmodum reducta fuit amicabiliter ad sc. 650. liquidò apparet ex distincto calculo denuò exhibito, & maturè perpenso in vltima *decis. §. idem est in alia, & seqq.*

Tertiò denique exceptio versabatur in eo, quod in concursu Franciscæ creditricis dotis scutor. 6000. Marcellus non esset præferendus in bonis Hieronymi Maggi, prout etiam fuit in transactione suppositum, sed penitùs ista quoque sublata fuit in dd. decisionibus, & optimis rationibus, primò, quia competentia huiusmodi prælationis non fuit causa transi-
5 gendi; † vnde etiamsi probaretur falsitas eiusdem suppositi, non proindè transactio non sustineretur, Bartol. *in l. demonstratio falsa, §. qui autem num. 6. ff. de condit. & demonstr.* Rot. *decis. 104. num. 1. in fine part. 2. rec. & coram Seraph. dec. 976. n. 3.* secundo quia licèt apocha matrimonialis Franciscæ haberet datam anteriorem respectu census Societatis Misericordiæ,
6 † tamen matrimonium non fuit celebratum nisi post contractum d. censum stante impedimento affinitatis, & consanguinitatis in secundo, & tertio gradu inter coniuges, vndè dubitari poterat à quo tempore inciperet hypotheca dotis, & dùm
7 non desunt Domini tenentes † illam incipere à die contracti matrimonij, quos in magno numero refert Merlin. *de pign.*
8 *l. 4. tit. 2. quæst. 74. num. 8.* † hoc sufficit ad sustinendam transactionem, ex adductis *coram Eminentiss. Ottobono decis. 25.*
9 *num. 13. & seqq.* nec dispensatio Apostolica ex post sequuta † retrotrahi potest ad diem apochæ in præiudicium Marcelli, cui in d. censu fuerat medio tempore ius quæsitum, ex cumulatis *in decis. edita 27. Ianuarij 1672. coram R. P. D. meo Priolo §. eoque certius;* tertiò denique, quia constitutio dotis in scutis 6000. facta post Hieronymum Clericum ad fauorem Franciscæ eius filiæ spuriæ erat nimis excessiua ferè absorbens inte-
10 grum patrimonium ipsius dotantis, † & tamen illa non debebatur, nisi pro modo alimentorum resistente *Bulla B. Pij V. la 117. Bullar. tom. 2.*

Ex quibus, & alijs pleniùs deductis in dictis decisionibus, iterùm visæ sunt insubsistentes exceptiones oppositæ aduer-
11 sus transactionem, quæ potiùs vndique iustificata visa est, † & nihilominus sufficeret illas esse turbidas, ad hoc, vt executionem mandatorum rotalium nullatenus impedire valeant.

Et ità, Franciarinis tantùm informantibus, altera Parte pluries citata, & intimata &c.

R. P. D. RONDININO.

Asculana Emphyteusis.

Veneris 28. Aprilis 1673.

ARGVMENTVM.

Ius renouandi Emphyteusim minori, vel pupillo competebat, quod ideò illi, excluso extraneo, conceditur, non obstante obiecta renunciatione sine certa scientia, & sine requisitis solemnitatibus facta; eò ampliùs, quia per antea d. renouatio fuerat agnita, & acceptata, atque ideò minus præiudicare poterant pacta cum extraneo vltrà instrumentum conuenta, ad cuius solos terminos eadem renouatio facienda est.

SVMMARIVM.

1 *Renouatio Emphyteusis debetur proximioribus exclusis extraneis.*
2 *Renuncianti non datur ampliùs ad iura renunciata regressus.*
3 *Renunciatio facta renouationi Emphyteusis certam scientiam habere debet, nec generica sufficit, prout nec minus inuoluta suffragatur.*
4 *Minorum actus, in quibus læsio versari potest, sine solemnitatibus non attenduntur.*
5 *Minor non potest alienare fundum Emphyteuticum sine solemnitatibus.*
6 *Minor prohibetur repudiare sine solemnitatibus ius sibi competens pro renouatione Emphyteusis, vel consentire vt inuestiatur alius, & vid. num. seq.*
7 *Renouatio Emphyteusis infra annum petenda est.*
8 *Renouationis tempus intra annum petendæ quatenus currat pupillis, vel minoribus, & sup. num. 6.*
9 *Minor in iure quæsito non sibi præiudicat sine solemnitatibus, secus verò in iure quærendo.*
10 *Renouatio emphyteusis à proximiore petita, agnita, vel acceptata, ad eius proximiores defertur, illo ante obtentam renouationem defuncto.*
11 *In Instrumento si non leguntur pacta, quæ illud præcesserunt, censetur non habuisse effectum.*
12 *Renouatio emphyteusis debita proximiori, facienda est ad terminos inuestituræ extraneis concessæ.*

DECISIO XCII.

Confirmandam DD. dixerunt sententiam rotalem, qua præuia decisione 27. Maij 1672. coram R. P. Dom. meo Priolo pronunciatum fuerat renouationem emphyteusis controuersæ ab Episcopo Asculano directo domino concedendam esse Rodulpho, & Sfortiæ de Ferris proximioribus vltimi emphyteutæ, † amotis Ricciardis extraneis interim 1
inuestitis, iuxtà celebrem, & passim receptam æquitatem à Glosa, Bartolo, & reliquis Scribentibus propositam *in l. prima ff. de priuil. cred. & in l. prima §. Permittitur ff. de aqu. quotid. & æstiu.* latè declaratam *in Farfen. seù Sabinen. bonorum 11. Iun. 1672. coram me.*

Neque aduersari visa est vnica exceptio deducta ex renunciatione illorum de Ferris, qui consentiendo inuestituræ Ricciardis factæ Summ. istorum *à num. 5. ad finem* † ad ius renun- 2
ciatum ampliùs regredi nequeunt ex regula Text. *in l. fin. C. de condit. insert.* in his terminis deducta per *DD. in l. qui Romæ §. duo fratres, ibique* Soccin. iun. *num. 142. ff. de verb. oblig.* Castren. *cons. 84. p. 2.* Dec. *cons. 189. nu. 8.* Tiraquell. *de retract. lignag. §. 1. Gloss. 9. n. 118. & 138.* Honded. *cons. 5. n. 5. & 22. volum. 1.* Fulgin. *de iur. Emph. tit. de renouat. p. 1. n. 58. & tit. de renunciat. quæst. 8. num. 1.*

Etenim vel illa est de subiecto non supponente, cùm nullibi probetur hæc renunciatio, vt respondet *decis. coram R. P. D. meo Priolo, à §. non obstat vsquè ad §. Cæterum,* cùm actus omnes iterùm in hodierna disputatione recensiti suis laborent exceptionibus, neque concludant per necesse scientiam omnium qualitatum, & conditionum, cum quibus Ricciardi inuestiendi erant, quemadmodum Episcopus distinctè notificare tenebatur proximioribus, qui anteà inuestituram iuxtà solitum

tum petierant, Summario de Ricciardis *num.* 1. vt indè delibe-
3 rare possent, An in renouatione præferri expediret, † aliàs generica scientia non suffragatur, ac inuoluta renunciatio non attenditur ex ratione Textus *in Clementina Causam, vers. nisi ad appellatum plena, & certa scientia prouenisset, ibique* Imola *col.* 2. *de election.* Gloss. *& DD. in cap. concertationi verb. sciuerit de appellat.* & in proximis terminis Decius *cons.* 222. *num.* 5. *& in fine*, Tiraquell. *de retract. lignag.* §. 36. *Gloss.* 2. *num.* 30. Gratian. *disc.* 758. *n.* 13. *&* 14. Cyroch. *disc.* 62. *n.* 76. Rota *cor. Millino decis.* 253. *in fin. coram Seraph. decis.* 1474. *vers. maximè, & coram Ottbob. decis.* 268. *n.* 5.

Vel quatenus renunciatio hæc probaretur non ideò aliquid operari posset resistente generali dispositione Text. *in celebri l. magis puto* 5. *ff. de reb. eorum*, ac speciali *Ægidiana Constitut. lib.*
4 5. *rub.* 25. † Ex quibus minorum actus, in quibus læsio versari potest non seruatis præscriptis solemnitatibus irritantur, &
5 quemadmodum minor sine illis † fundum emphyteuticum alienare non potest, *l.* 3. §. *si ius ff. de rebus eorum, l. etiam C. de præd. min.* ità neque ius, quod sibi competit ad fundum em-
6 phyteuticum pro renouatione obtinenda, † repudiare potest vel consentiendo, vt alius inuestiatur, vel non petendo
7 renouationem intrà annum † à iure præscriptum *in* §. *Titius, & ibi Glos. & Doctores verbo per annum si de feud. fuer. contr. inter Dom. & Agnat.* ità vt pupillis intrà 14. annum tempus non
8 currat, † minoribus autem restitutio saltem denegari non possit, iuxtà Textum *in* §. *si minori, &* §. *seq. eod. tit. in vsib. feud. Glos. in* §. *Prætereà si quis verb. quatuordecim annis de prohibit. feud. alienat. per Fideic.* benè Ias. *cons.* 78. *num.* 7. *vol.* 1. Alex. *cons.* 79. *num.* 24. *vol.* 1. Soccin. iun. *cons.* 115. *num.* 24. *& seq. vol.* 2. per Peregr. *cons.* 94. *num.* 53. *volum.* 2. Tiraquel. *de primogen. quæst.* 26. *num.* 26. Thesaur. *dec.* 227. *n.* 4. Corbul. *de caus. priuat. Emphyt. tit. de eo quod patit. alium inuest. num.* 17. Fulgin. *de iur. Emphyt. tit. de renunc. q.* 8. *num.* 8. *iuncto num.* 1. cum alijs, quos secuta est Rota *part.* 10. *decis.* 143. *num.* 28. repetita post Salgad. *in lab. credit. decis.* 29.

Et licèt diceretur conclusionem hanc procedere in iure
9 quæsito, vel saltem agnito, secùs in iure quærendo, † quod minor ante acceptationem sine aliqua solemnitate repudiare potest ad terminos Textus *in l. si ego, vbi Gloss. & Doctores C. de negotijs gestis, & in cap. si tibi absenti verb. vt tuum de præbendis in sexto*, quemadmodum distinguunt Iason *in l. mandata nu.* 7. *ff. de off. eius*, Felin. *in cap.* 2. *num.* 7. *vers. ad idem de constitut.* Castren. *cons.* 17. *num.* 2. *part.* 2. Syluan. *cons.* 27. *num.* 32. Curt. iun. *cons.* 120. *num.* 7. *&* 8. Roman. *cons.* 184. *per tot.* Menoch. *de arbitr. casu* 171. *num.* 52. *&* 53. Gratian. *discept.* 568. *num.* 52. *& seq. & decis.* 17. *num.* 22. Gallerat. *de renunc. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 2. *à nu.* 48. *& lib.* 3. *cap.* 3. *n.* 12. Antonell. *de temp. legali lib.* 1. *cap.* 34 *à nu.* 76. Rota *in rec. p.* 6. *dec.* 12. *n.* 11. *dec.* 292. *nu.* 23. *& dec.* 320. *num.* 7. *& in Ariminen bonorum* 13. *Maij* 1671. §. *finali coram R. P. D. meo Vicecomite.*

Adhuc visum est Dominis nos versari extrà hanc quæstionem, cùm antè prætensam renunciationem Ferri inuestituram petierint, Summ. de Ricciard. *num.* 1. cum appellatione in casu non concessionis, quo casu absolutum est nos versari in altero membro distinctionis iuris agniti, & acceptati, in quo nemo negat solemnitates requiri, cùm ex iudiciali renouationis petitione ius hoc agnitum, & acceptatum censeatur
10 in tantùm, vt pro concesso † habeatur, ac decedente interim illo, qui renouationem petijt ad eius proximiores ius renouandi deuoluatur, ex ratione Text. *in l. quemadmodum, & in l. possumus* §. *si quis instituit. & in l. seq. ff. de Inoff. Testam. & in l. scimus* §. *fin. in fine, C. illo eodem tit.* & in his terminis tradunt Castren. *cons.* 38. *ad fin. part.* 2. Berou. *consil.* 77. *sub num.* 34. *vol.* 1. Mantic. *de coniect. lib.* 12. *tit.* 22. *sub num.* 12. *&* 13. Rota *coram Dunoz. iun. dec.* 243. *num.* 2. *&* 3. *in rec. par.* 10. *decis.* 46. *nu.* 6. *&* 7. *& nu.* 34. *repetit.* post Salgad. *in labyr. credit. decis.* 28. *& in Farsen. bonorum* 11. *Febr.* 1664. *in principio coram claræ me. Card. Vicecomite.*

Ideoque renouationem Ferris concedendam esse iuxtà pacta in instrumento concessionis Ricciardis factæ adiecta, Domini responderunt, posthabitis extraiudicialibus conuentionibus maioris laudemij, quia præter alias responsiones placuit illa, quod aut conuentiones præcesserunt instrumentum,
11 & dùm † de illis in instrumento mentio facta non fuerit, censentur partes ab illis recessisse, cùm vsque ad instrumenti stipulationem omnia habeantur pro simplici velleitate, neque obligent ex ratione Textus *in l. iuris gentium* §. *adeo, ibi: Re nondum secuta posse abiri ab emptione, ff. de pactis, & in l. contractus circa fin. de fid. instr.* Molin. *de iust. & iur. to.* 2. *tract.* 2. *disp.* 262. *num.* 1. *vers. cum solum*, alijsque adductis, Conciol. *allegat.* 36. *sub num.* 26. *& sequent.* Rota *coram Dunozett. iun. decis.* 762. *num.* 6. *&* 7. *& coram Bichio* 411. *numero* 5. *& sequent.*

Aut conuentiones subsecutæ sunt instrumentum, & eò minùs sunt attendendæ, quia cùm ex illo oriatur ius proximioribus petendi prælationem, non potuerunt Ricciardi solutionem maioris laudemij Ferris præiudicare in iure quæsito ex præcedenti instrumento, † sed ad illius terminos inuestitura proximioribus debetur, Abbas *in cap. bonæ sub num.* 28. *de postulat. prælat.* Rota *coram Dunoz. iun. decis.* 453. *num.* 6. *&* 7. *repetit. in rec. par.* 7. *decis.* 201. *& decis.* 498. *num.* 3. *& seq. coram eod. & repetit. in rec. par.* 8. *dec.* 45. *cum alijs in decis. R. P. D. mei Prioli* §. *nec remouetur.* 12

Et ità &c. Vtraque &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Firmana Fideicommissi.

Veneris 28. *Aprilis* 1673.

ARGVMENTVM.

Super hæreditate à suo auctore non adita petebatur immissio ab hærede, quæ illi denegata est, quia ius deliberandi, quod prætendebatur transmissum, competere nequaquā poterat, deficiente scientia adire debentis, & aditione sequuta intra residuum anni ad deliberandum concessi; Cùmq; etiam æquitas *l. Pantonius ff. de acqu. hæred.* adduceretur, eam quoque non intrare declaratum est.

SVMMARIVM.

1 *Hæreditas non adita non dicitur patrimonium hæredis, neque in eius bonis computari potest.*
2 *Aditio hæreditatis probatur in eo qui bona possidet hæreditaria, si de alia titulo non docetur.*
4 *Ius adeundi hæreditatem quando, & quatenus transmittatur ad hæredes, & num. seqq.*
4 *Ius deliberandi vt possit importare transmissionem hæreditatis, quæ requirantur.*
5 *Scientia delatæ hæreditatis coniuncti excluditur in alio coniuncto ægrotante, & num.* 8.
6 *Testibus verisimilia deponentibus, etiam si solam extraiudicialem attestationem fecerint, creditur.*
7 *Probationes leuiores admittuntur in materia de sui natura verisimili.*
8 *Scientia delatæ hæreditatis excluditur, data ignorantia mortis illius, de cuius hæreditate agitur, & sup. n.* 5.
9 *Aditio hæreditatis viuentis non datur.*
10 *Ignorans sibi delatam hæreditatem deliberare non potest, an illam adire velit, vel non.*
11 *Deliberatio aditionis hæreditatis est declaratio animi, quæ non cadit in ignorante.*
12 *Aditionem hæreditatis nemo præsumitur fecisse iure fideicommissi, si illam adire poterat tamquam liberam.*
13 *Æquitas* l. Pantonius ff. de acquir. hæred. *non admittitur in præiudicium personæ magis dilectæ defuncto, & qualis illa sit sup. num.* 3.
14 *Dilectus magis dicitur institutus, quàm substitutus.*
15 *Fideicommissum, cuius conditio est purificata ante obitum fideicommissarij, transmittitur ad hæredes, etiam si non sit agnitum.*
16 *Filij in conditione positi non dicuntur vocati ad portionem patrui, si deficiunt digressus ad plures gradus substitutionum, & conseruatio agnationis.*

DECISIO XCIII.

In bonis fideicommissarijs Iulij comprehendi etiam hæredes Iosephi, non auditis Bonaccursijs suppositum fuerat in decisione edita coram me 13. Iunij proximi ad fauorem Mariæ Alegressæ ad illius fideicommissum per obitum Nicolai iun. sine filijs vocatæ; Sed hodie vtraque parte informante quoad bona Iosephi, fuit reformata decisio iuxta modum inferius exprimendum.

Quamuis enim Ioseph sibi hæredem scripserit Iulium fratrem

1 trem adhuc quia doctum non fuit † fraternam hæreditatem
ab eo fuisse agnitam, propterea illius patrimonium effecta
non fuit, nec in eius bonis de tempore obitus extitit, & con-
sequenter in vim *l. fin. C. de edict.* D. Adr. *toll.* dari nequit im-
missio Mariæ exclusæ à statuto Patriæ præferente in succes-
2 sione masculos fœminæ; † Vnde hæreditas ab intestato fuit
delata Nicolao iun. in gradu proximiori, qui possidendo sine
alio titulo bona hæreditaria hæreditatem adiuisse dicitur, *leg.
pro hærede, & l. gerit ff. de acq. hæred. cum alijs in decis. 838. n. 5.
coram Dunoz. iun.*
Nec potest dici, quod ius adeundi hæreditatem Iosephi
3 fuerit à Iulio transmissum ad hæredes † vel ex capite iuris
deliberandi, vel ex æquitate, de qua *S.C. in l. Pantonius, ff. de
acq. hæred.* quia in ordine ad transmissionem ex capite iuris
4 deliberandi vltrà annum a morte adire debentis † requiri-
tur, quod ille sciuerit hæreditatem sibi fuisse delatam, & quod
prætendens transmissionem adeat intra residuum dicti anni,
vt post alleg. admonet Rot. *coram Merlino decis. 505. num. 41.
& decis. 320. n. 13. coram Bichio*, quæ duo vltima requisita in
proposito deficiunt; nam scientia Iulij elicita in præterita de-
5 cisione ex cohabitatione cum Iosepho; † vnde inferebatur
ipsi innotuisse saltem præsumptiuè illius mortem, cessat, ex
deductis in hodierna propositione; etenim vno eodemque
tempore ambo fratres læthaliter ægrotabant, vt euentus
vtriusque obitus paulò post ostendit, & licèt Ioseph prædeces-
sisset, tamen de hoc Iulius nunquam certior factus fuit, nec
ex vehementi dolore, qui oriri posset ex simili notitia, citiùs
occuberet; imò quotiescumque aliquid de eo scire cupiebat,
semper respondebatur, quod meiius se habere cœperat, vt li-
quet ex attestationibus trium testium, qui prædictis interfue-
runt, quorum alter est Sacerdos, & Capuccinus, quibus valdè
6 est deferendum, † etiamsi de hoc extraiudicialem fidem fe-
cerint, cùm verisimile admodum sit, quod ex causis superiùs
recensitis mors fratris alteri fratri ægrotanti cælata fuerit, vt
quotidie in similibus practicari solet, quæ verisimilitudo
7 multum operatur, † & in materia probationum facit, quod
leuiores probationes admittantur, Rota *decis. 245. n. 7. coram
Gregor. & dec. 556. num. 10. coram Bichio.* hinc data ignorantia
8 mortis † cessat scientia delatæ hæreditatis, quæ sicuti per-
9 sonæ † viuentis non datur, Rota *decis. 308. num. 16. coram
10 Celso*, † ità excluditur deliberatio ad adeundum, nam igno-
rans delatam sibi hæreditatem non potest dici versari in deli-
11 beratione, † quæ tamquam animi præmeditatio non potest
cadere in ignorantem, ad Text. *in l. manifestiss. §. fin autem,
C. de furt.* quem ad propositum expendit Canc. *variar. lib. 3.
cap 21. num. 17.*
Additio intra residuum anni etiam deesse, nec desumi va-
let ex aditione hæreditatis Iulij facta per Nicolaum, qui dum
adire poterat hæreditatem Iosephi patrui vti proximior ab
12 intestato independenter à Iulio, qui illam non agnouerat, †
vtique præsumendum est, eandem ita adiuisse tamquam mo-
do sibi magis vtili, & proficuo, & sic iure proprio, quod sibi
magis expediebat; nam ità adeundo liberam hæreditatem
acquirebat, quàm alias grauatam fideicommisso acquisiuis-
set, ad tradita per Bald. *in l. 1. num. 4. C. quando non peten. part.*
Dec *cons. 14. n. 4. vers. imò & facit*, Rot. in Rom. *Domus 25. Iu-
nij 1666. §. fin. coram Illustrissimo D. meo Beuilaqua Almæ Vrbis
Gubernatore.*
Minus refragatur æquitas *l. Panthonius*, per quam benefi-
13 cio restitutionis † in integrum conceditur, quia Nicolaus il-
la poterat non vti, prout credendum est, dum id vtile sibi non
erat, tum etiam quia talis æquitas non admittitur in præiudi-
14 cium personæ magis dilectæ defuncto, † qualis erat Nico-
laus, qui respectu Mariæ Allegressæ dicitur magis dilectus,
dum hic fuit institutus, & illa fuit dumtaxat substituta si ille
decessisset sine filiis, *l. Publius §. fin. ff. de condit. & demonstr.*
Alexand. *cons. 226. num. 2. lib. 1. & cons. 168. num. 20. lib. 2.* Noal.
de transm. cas. 8. num. 169. Altogr. *cons. 69. num. 36. & cons. 83.
num. 63. & cons. 94. num. 56. lib. 1.* Andreol. *controuers. 163.
num. 24.*
Prædicta autem Domini censuerunt habere locum respe-
ctu detractionum Iosepho competen. ex fideicommisso pa-
terno, ac aliorum bonorum liberorum, si quæ habuit, non au-
tem respectu aliorum bonorum paternorum, quæ possedit,
quia hæc per reciprocam substitutionem à Nicolao sen. eius
patre ordinatam per obitum sine filijs accreuerunt Iulio, qui
potuit illa submittere fideicommisso nuper ad fauorem Ma-
15 riæ Allegressæ purificato, † absque eo quod obstet, quod ip-
se dictum fideicommissum non agnouerit, quia fideicommis-
sum, cuius conditio est purificata ante obitum fideicommis-
sarij transmittit ad hæredes etiam si non agnitum, Castr. *cons.
77. num. 6. lib. 2.* Noal. *de transm. cas. 1. n. 202. vers. & transmit-
titur*, Canc. *var. resolut. par. 3. cap. 21. num. 81.* Peregr. *de fidei-
commiss. art. 31. n. 2.* Gabr. *cons. 121. n. 21. lib. 1.* Rot. *decis. 782.
num. 20. par. 1. diuers.*

In reliquis DD. confirmarunt decisionem, quia subsistunt
illius fundamenta, nempè quod Nicolaus iun. positus in con-
ditione in testamento Nicolai sen. aspirare non potuerit ad
portionem Patruorum nec iure vocationis, † nec iure trans- 16
missionis, quia illæ duæ principales coniecturæ, scilicet di-
gressus ad plures gradus substitutionum, & votum conser-
uandæ agnationis hìc deficiunt, vt probant auctoritates in
præterita decisione cumulatæ, quatenus addere placuit Rot.
*in Interamnen. fideicommissi 20. Febr. currentis anni §. Verum-
tamen coram R. P. D. meo Matthæio.*

Et ità Partibus hinc inde informantibus decisum est.

*Plures Decisiones factæ sunt in hac causa, quarum duæ 142.
& 359. sunt impressæ in præcedenti parte 17. & ibi etiam con-
cordantes inuenies.*

R. P. D. VICECOMITE.

Romana Domus, seù Melioramentorum.

Veneris 5. Maij 1673.

ARGVMENTVM.

Sola materia melioramentorum in hac decisione tractatur ad probationem status antiqui, qui licèt ob temporis vetustatem non possit subijci oculis periti, non indè tamen super eo aliæ prohibentur probationes, ex quibus etiam certa liquidatio facienda sit: Rursus qualiter eadem melioramenta compensetur cum fructibus ante, vel post motam litem perceptis similitèr declaratur.

SVMMARIVM.

1 *Melioramentorum ad effectum debet haberi ratio antiqui valoris rei melioratæ.*
2 *In Melioramentis solùm reficitur, quod minus est inter melioratum, & impensum.*
3 *Status antiquus rei melioratæ vbi ex temporis vetustate haberi non potest, ad alias probationes recurritur, & quæ illæ sint vid. num. seqq.*
4 *Peritus non potest deuenire ad æstimationem rei non existentis, & vid. num. seqq.*
5 *Æstimatio etiam rei non existentis fieri potest, si illa à testibus fuerit particulariter descripta.*
6 *Periti relatio non attenditur, si est fundata in æstimatione materiæ, & cæmentorum, nulla habita ratione fructuum.*
7 *Domus in esse deducta longè differt à valore cæmentorum, & materiæ.*
8 *Valor rei melioratæ rectè desumitur ex quantitate fructuum eiusdem rei.*
9 *Bona stabilia valutantur in fructu ad rationem scutorum quinque pro centenario.*
10 *Domus in Vrbe putantur reddere scuta quinque pro quolibet centenario.*
11 *Fructus melioramentorum cedunt in beneficium meliorantis, & illius successorum.*
12 *Compensatio melioramentorum non datur cum fructibus perceptis ante motam litem, si possessor erat creditor meliorantis.*
13 *Fructus non debentur nisi à die contestatæ litis.*
14 *Fides mala non incipit à die exequuti, sed tantum reproducti monitorij.*
15 *Reaptationes domorum Rota calculare solet ad rationem scutorum quinque pro quolibet centenario pensionum.*
16 *Compensatio melioramentorum cum fructibus perceptis non fit ipso iure, sed tantùm à die oppositionis.*

DECISIO XCIV.

IMmissionem, quàm aliàs coram bon. mem. Card. Celso, de qua *decis. 233.* inter eius impressas super domo controuersa obtinuerat Gottifredus retardare curarunt Petronij ex-
ceptio-

ceptione melioramentorum in ea factorum, restricta propte-
reà tota difficultate ad istum articulum, fuit circa illorum li-
quidationem assumpta disputatio coram R. P. D. Beuilaqua,
coram quo cum supposito, quod non constaret de statu anti-
quo bonorum, neque quid fuerit impensum, aut melioratum
dictum fuit procedendum esse ad vlteriora in exequutione
mandati de immittendo, firma remanente cautione aliàs
præstita pro illorum refectione, quatenùs liquidarentur, & vl-
terius ordinatum fieri subrogationem alterius fundi valoris
scut. 1500. annui redditus scut. 60. qui vltrà dictam cautionem
stari deberet obnoxius fauore illorum de Petronijs, donec se-
queretur liquidatio.

Verùm adita per Petronios Signatura, fuit mihi causa com-
missa cum clausula, *sine præiudicio* facto deposito scutorum
2048. ad effectum inuestiendi, quatenus ita ordinaretur à Ro-
ta; Hinc adimpleta d. conditione, & inuestitis pecunijs in tot
locis montium, proposui dubium, in qua summa meliora-
menta debeantur, & sint reficienda; quod à DD. fauore Pe-
tronij iuxtà summam inferiùs exprimendam hodie resolu-
tum fuit.

Siquidem præmisso, quod de melioramentis in genere nun-
quam fuit vsque modò dubitatum pro illorum specifica liqui-
1 datione habitus fuit respectus ad valorem antiquum, † vt
inde dignosci possit quantum fuerit melioratum, iuxtà con-
suetam regulam, quam tradit Bart. *in l. si negotia ff. de neg. gest.*
Curt. iun. *cons. 166. num. 20.* Rota *coram Seraphin. dec. 952. nu. 3.*
& dec. 1453. num. 5. coram Buratt. dec. 834. num. 11. & deindè in-
spiciendum quantum re vera fuerit impensum, & quantum
2 melioratum, † ad hoc, vt quod minus est, attendi, & refici
debeat, iuxtà Text. *in l. in fundo 39. §. & si plus ff. de rei vindic. l.*
domus 62. ff. de legatis primo, Castr. *cons. 270. num. 3. lib. 2.* Soccin.
iun. *cons. 62. num. 4. & 5. lib. 2.* Rot. *coram Seraph. dec. 898. num 6.*
coram Vbald. decis. 254. num. 3. & 4. in rec. decis. 650. num. 1. part. 2.
dec. 188. num. 24. & 26. part. 9. & in Interamnen. fideicommissi 28.
Martij 1667. §. quatenus coram Emin. Card. Carpineo, & quoti-
die in alijs.

Hinc pro firmando statu antiquo primò fuit exhibitum In-
strumentum venditionis anni 1595. à Hieronyma Podia fa-
ctæ Lelio Petronio, in quo exprimitur venditionem fieri de
Domo cum Casaleno contiguo, vt in Summ. Petronij *num. 1.*
Concordat secundò cum hac expressione confessio eiusdem
Gottifredi emissa in apocha exarata de anno 1658. d. Summa-
rio *num. 7.* & demùm fuerunt adducti duo Testes, viri nobiles,
omnique exceptione maiores, qui continuò habitarunt propè
d. domum, & asserunt se vidisse situm, & statum antiquum,
illumque describunt, deponendo, quod erat situs vacuus, con-
tinens solam faciem anteriorem gibbosam cum paruo muro
in angulo, & paruo solario ad vsum fenilis, alijsque qualitati-
bus, vt latiùs in eorum examine d. Summ. *num. 9.* descriptis, &
satis ad euidentiam designatis.

Quando enim ob temporis diuturnitatem, aliasque contin-
3 gentias de statu anteriori constare aliàs non posset, † huius-
modi probationes non solent reijci, cùm in hoc potissimum
versetur Iudicis arbitrium, Rota *coram Merlin. decis. 695.*
num. 9. coram Seraph. decis. 898. in fine, & faciunt tradita *in Bonon.*
Domuncularum 8. Februarij 1672. §. additis, coram R. P. D. meo
Bourlemont.

Descendendo propterea ad probationem impensi, quamuis
illam deducerent Petronij, vel ex supplicatione porrecta san.
me. Paulo V. in qua cum assertione, quod sc. 5000. in d. fabri-
ca erogata non satis fuissent, petebatur licentia alienandi in
eandem causam 14. loca montium, vel ex quo apparent su-
scepta ad censum alia scuta 1000. & in dicta fabrica erogata,
Summ. *num 4.* nihilominus hæc, & similia fuerunt solùm ad-
missa pro quadam generica probatione, cùm verior, & certior
fuerit desumpta ex relatione tertij Periti liquidantis dd. ex-
4 pensas in scut. 3538. d. Summ. *num. 10.* † qui licèt deuenerit ad
æstimationem rei non existentis, contra Theoricam Angel.
in l. pretia rerum num. 3. ff. ad l. falcid. Cyriac. *controu. 61. num. 4.*
Rota *decis. 278. num. 5. par. 4. tom. 2. rec.* potuit tamen ex quali-
5 tatibus sibi accuratè per d. Testes descriptis † statum rei ocu-
lis corporeis non subiectæ cognoscere, & super ea suum iudi-
cium firmare, vt docet ibidem Angel. *in l. 2. num. 7. in fine vers. si*
res mobilis C. de rescind. vendit. Ridolphin. *in praxi part. 3. cap. 2.*
num. 180. vers. valor vero bonorum, & vers. quod si hæres, Rota
coram Ninot decis. 15. num. 4. & in Romana fideicommissi 10. De-
cembris 1668. §. non obstat quod Peritus coram R. P. Dom. meo
Priolo, & 17. Iunij 1665. §. reijciendo, & seq. coram R. P. D. meo
Bourlemont.

Quantum autem fuerit melioratum non sic potuit deduci
ex supradicta relatione, quia licèt fuerit in suo genere valdè
accurata, cùm tamen versetur circa æstimationem materiæ,
& cæmentorum, † tamen nulla habita ratione ad fructus, 6
qui ex Domo constructa percipiuntur; nullatenus visa est suf-
ficiens, ad Text. *in l. si fundum 26. ff. de leg. 1.* Cyriac. *contr. 483.*
num. 79. & 80. Rota *coram Seraph. decis. 665. num. 8. coram Bich.*
decis. 564. num. 22. & seqq. in rec. dec. 205. num. 16. & 17. par. 12. et
dec. 288. num. 21. 22. & seq. par. 13. Differt enim valor Domus
in esse † deductæ à valore cæmentorum, & materiæ, Rota 7
dec. 318. siue 319. num. 2. par. 9. rec. Desumpta propterea fuit hu-
iusmodi probatio ex quantitate pensionum, † vt nuper ob- 8
seruatum fuit in præcit. *Bonon. domuncularum 8. Februarij 1672.*
§. additis coram R. P. D. Bourlemont. Hinc cùm Domus vnà
cum Casaleno antiquitus locaretur pro annuis scutis 50. reser-
uata facultate locatori retinendi currum, & fœnum, quę com-
moditas valutata fuit in annuis scutis 12. & sic in totum pro
scutis 62. & deinde post ædificium perfectum appareat de lo-
cationibus in annuis scutis 190. & vltrà, rectè constat pensio-
nes fuisse auctas in scutis 130. annuis, † quæ ad rationem 9
scutorum quinque pro quolibet centenario iuxtà taxam lega-
lem, de qua per Glos. *in Auth. Perpetua, C. de Sacros. Ecclesijs*,
quam in stabilibus, † & in specie in Domibus Vrbis seruare 10
solet Rota, *vt coram Caualer. dec. 538. num. 2. & 387. num. 4. coram*
Bichio 240. num. 31. & 32. dec. 607. num. 20. & passim in alijs pate-
faciunt valorem auctum fuisse in scutis 2600. ad quam sum-
mam melioramenta ascendere arbitrati sunt Domini.

Verum quia ad extenuandam d. summam opponebant
Gottifredi perceptionem pensionum compensandarum cum
d. credito melioramentorum, quas nec ipsi Petronij contro-
uertebant respectus certæ quantitatis; Difficultas redacta
fuit ad quantitatem fructuum liquidandorum, & pro fa-
ciliori resolutione fuerunt distincti fructus ædificij veteris
à fructibus ædificij nouiter constructi, & etiam respectu fru-
ctuum reficiendorum duo diuersa tempora fuerint conside-
rata.

Quoad fructus ædificij noui dictum fuit nullam de ijs ha-
bendam esse rationem, cùm liberè spectent ad Petronios, ex
quo tamquam fructus melioramentorum † liberè cedunt in 11
beneficium meliorantis, eiusque successorum, Rom. *sing. 337.*
Marescott. *variar. resolut. lib. 2. cap. 12. num. 53.* Mangil. *de euict.*
quæst. 153. num. 24. Rota *coram Caualer. dec. 219. num. 18. coram*
Buratt. dec. 558. num. 5. in recent. dec. 188. num. 5. par. 5. & in Bonon.
Domuncular. 27. Iunij 1670. §. fin. coram Reuerendiss. D. meo Deca-
no; cùm itaque debeant solummodo restitui fructus ad ratio-
nem percipi solitam ante meliorationem, sequitur videre, an
pensiones fuerint bona, vel mala fide perceptæ, quæ inspectio
pendet à distinctione temporum.

Hinc quoad tempus distinguendum esse dixerunt DD. à
fructibus perceptis ab anno 1614. quo fuit à principio mota lis
vsque ad annum 1636. & ab anno 1652. quo eadem lis fuit in-
staurata contra hæredes Lelij Petronij meliorantis vsque ad
annum 1658. quo tempore bona fuerunt dimissa.

Respectu primi temporis pensiones perceptæ in summa
scutorum 4830. iuxtà relationem Periti non fuerunt compen-
satæ ea ratione, qua Petronij erant creditores anteriores Lelij
Petronij Patris, qui meliorauit ex causa dotis eorum matris,
† vnde in ipsorum præiudicium non potest admitti compen- 12
satio melioramentorum cum fructibus dicto tempore perce-
ptis, dum nulla præcessit oppositio, Salgad. *labyr. cred. part. 2.*
cap. 3. num. 30. & seq. & cap. 280. n. 28. vsque ad fin. vbi reprobat
contrarium tenentes *Rota Iamuen. dec. 190. n. 19.* Roderic. *de ann.*
reddit lib. 2. c. 19. n. 2. vers. secus si sit alius creditor, Rota *dec. 442.*
n. 11. & dec. 473. nu. 23. par. 9. rec. & in Romana censuum 20. Iunij
1672. §. de validitate coram me.

Respectu verò pensionum perceptarum ab anno 1652. illæ
fuerunt imputatæ in creditum melioramentorum, & propte-
rea subdistinguendo tempora dictum fuit de pensionibus per-
ceptis à die executionis monitorij vsque ad illius reproductio-
nem, à dicto scilicet anno 1652. retro nullam habendam esse
rationem, † quia fructus non debentur nisi à die contestatæ 13
litis, & sic à dicto anno, quo fuit reproductum monitorium
citra, † de quo tempore incepit mala fides, Tondut. *de præ-* 14
uen. par. 2. cap. 35. num. 3. Rota *dec. 263. nu. 1. coram Bichio, in Ro-*
mana seù Vercellen fideicommissi 5 Iunij 1673. §. 1. & seq. coram
R. P. D. meo Priolo; facta igitur computatione ab ipsa die re-
productionis monitorij pensiones apparent calculatæ in sum-
ma scutorum 1609. 8. à quibus tamen primò demendæ sunt
impensæ fieri solitæ in reaptatione domorum, † & quas cal- 15
culare consueuit Rota ad rationem scutorum quinque pro
quolibet centenario pensionum, *in dec. 81. num. 8. par. 13. rec. &*
in Rom. reintegrationis 14. Martij 1668. §. è conuerso coram R. P.
D. meo Priolo, et in Rom. domus de Vsatijs 22. Iunij 1672. §. ex quib.

coram

coram me, & de facto illas calculauit Peritus in scutis 80.49. secundo demenda est aliqua summa pro dislocationibus, quam habito respectu ad plures facti circumstantias arbitrati sunt DD. in scutis 240. & sic in totum subducenda esse scuta 320. ita vt exindè pensiones bonificandæ remaneant in summa scutorum 1289. hæc autem summa detracta à melioratione superius statuta in scutis 2600. sequitur, quod summa reficienda pro melioramentis remaneat in scutis 1311.

Non obstante altero obiecto, quod compensatio cum pensionibus perceptis facta fuerit in dies vulgo *à Scaletta*, ita vt quotidie creditum extenuatum proportionabiliter remanserit, quoniam id procedit in casibus, quibus compensatio fit ipso iure ad euitandum cursum vsurarum, quod cùm in ca-
16 su nostro non applicetur † compensatio prætendi non potest nisi à die oppositionis, Tindar. *de compens. art. 6. numero 60.* Franc. *dec. 527. num. 2. & seq.* Surd. *decis. 191. num. 15. cum aliis supra allegatis*.

Et ita melioramenta deberi, & esse reficienda in summa scutorum 1311. vtraque Parte informante, resolutum fuit, &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Auenonien. Restitutionis in integrum.

Veneris 5. Maij 1673.

ARGVMENTVM.

Legitimam, & certam annuam præstationem sibi à matre in vita solutam consequi prætendebat filius, sed sententiam alternatiuam, in qua vnum, vel alterum sibi deberi pronunciatum erat, expresè quoad legitimam acceptauerat; Cùmque posteà se læsum fuisse allegaret, & proindè peteret restitutionem in integrum, hæc illi denegata est, attenta iustitia eiusdem sententiæ, cùm sola legitima verè fuisset debita; non autem annua præstatio, quæ licèt donata prætenderetur, de ea tamen nulla fuit adducta probatio.

SVMMARIVM.

1 *Restitutio in integrum non datur sine læsione, quæ semper cessat stante iustitia sententiæ, & num. 9.*
2 *Sententiam acceptans, illam amplius impugnare non valet.*
3 *Donata filijs à parentibus in eorum vita; non imputantur in legitimam.*
4 *Donatio de iure non præsumitur, sed venit ab allegante probanda.*
5 *Pater, vel Mater si filio quid annuum soluebant, etiam mediante scriptura; non inde sequitur hoc etiam illis post eorum mortem soluere, & donare voluisse.*
6 *Fides simplex, & extraiudicialis nullam fidem meretur.*
7 *Probationes concludentes requiruntur in iudicio petitorio, & vid. num. seq.*
8 *In Possessorio iudicio qualis qualis probatio etiam leuior, & semiplena sufficit, & vid. sup. num. 7.*
10 *Restitutio in integrum non sine magna causa conceditur maiori annorum 25.*
11 *A Protestatione antecedenter facta censetur recessum per acceptationem contrariam, & incompatibilem.*

DECISIO XCV.

EX duobus filijs, quos habebat Ioanna, vnum nempè Henricum sibi vniuersalem scripsit hæredem, à quo Marcus Antonius alter filius coram generali Auditore Legationis Auenionensis postulauit legitimam, & annuam præstationem librarum quatuorcentum, & emanauit sententia declarans legitimam deberi, & pro ea dandam esse immissionem, computatis summis post matris obitum receptis, ac tributa facultate dicto Marco Antonio acceptandi vel legitimam, vel annuam præstationem, & quamuis legitimam ipse acceptasset, nihilominus sub prætextu læsionis instetit pro restitutione in integrum coram Eminentissimo Legato Auenionensi, qui illam denegauit; Vnde interposita appellatione ad Rotam, causaque de more proposita, idem fuit resolutum.

Nam læsio, quæ solet esse fundamentum restitutionis in integrum † visa est cessare ex iustitia sententiæ resultante 1
ex eo, quod iuxtà exhibitionem Henrici fratris soluendi d. Marco Antonio legitimam, vel annuam præstationem librarum quatuorcentum quousque vixerit, Iudex illi pro indiuiso immissionem concessit pro legitima, nisi omissa legitima mallet ipse Marcus Antonius consequi dictam annuam præstationem quatuorcentum librarum, Summar. Henrici *num. 4. in fine*; Vndè cùm ille sententiæ acquiescendo, legitimam acceptauerit, † ab hac acceptatione amplius resilire 2
non potest, ad text. *in cap. quod semel de regulis iuris in 6.* Rota *decis. 129. num. 101. parte 12. rec. & decis. 522. num. 15. coram bo. mem. Bichio*.

Neque ex acceptatione legitimæ, & renunciatione respectiuè dictæ annuæ præstationis idem Marcus Antonius probare potest læsionem, sub prætextu, quod eadem annua quantitas sibi debita esset vigore particularis donationis à matre antecedenter factæ, propterea illam vnà cum legitima consequi posset à materna hæreditate, † cùm expresè à parenti- 3
bus inter viuos donata filijs in eorundem legitimam non imputentur, iuxtà textum *in auth. illud §. adhuc, C. de collat. & in l. si quando §. generaliter, Cod. de inoffic. testament.* Rota *decis. 568. num. 1. coram Seraphin.* Quia motiuum cessat in facto, dum de tali donatione non docetur, prout omninò fieri deberet, † 4
cùm de iure non præsumatur, sed veniat ab allegante probanda, *l. cum de indebito ff. de probat.* Rota *decis. 67. n. 7. coram Arguelles*, & in his terminis *Addentes ad san. me. Gregor. decis. 566. n. 13.* Merlin. *de legitima lib. 2. tit. 1. q. 29. nu. 1.* Rota *post eundem decis. 86. num. 1.*

Nec illius probatio resultat ex apocha in Summar. d. Marci Antonij *num. 1.* quia ex illius lectura liquet matrem illi soluere singulis annis libras quatuorcentum, sed nec verbum fit quo titulo persolueret; † Vnde trahi non potest ad donatio- 5
nem, cui resistit iuris præsumptio, nil vrgente attestatione cuiusdam, nomine Cemeterius, † quia tamquam simplex, 6
& extraiudicialis fides non facit fidem, Rota *decis. 80. num. 14. coram Reuerendissimo D. Zarate*, prout non suffragatur obtentum mandatum de manutenendo contra Ioannem pro d. annua præstatione, quia nunc versamur in † iudicio petitorio, 7
vbi concludentes probationes requiruntur, non autem in simplici, & summarijssimo possessorio, † in quo qualis qualis, 8
etiam minor, & leuior, ac semiplena probatio sufficit, Postius *de manut. obseru. 28. n. 31.* Rota *apud eundem decis. 451. num. 1. & decis. 547. n. 2. & decis. 635. n. 3.*

Cum igitur donatio non probetur, & non constet de iniustitia sententiæ, imo de positiua acceptatione eiusdem Marci Antonij, † non competit restitutio in integrum, quæ sine 9
magna causa maiori vigintiquinque annis, † prout tunc 10
temporis ille erat, concedi non solet, Oddus *de restitut. in integrum parte prima quæst. 39. artic. 2. num. 8.* non releuantibus protestationibus antecedenter emissis, quia per acceptationem illis contrariam, † & incompatibilem, censetur recessum, Cyriac. *controu. 441. n. 46.* Menoch. *consil. 674. n. 21.* Paris. *consil. 10. num. 48. lib. 1.* Rota *decis. 39. num. 15. coram bon. me. Arguelles*. 11

Et ità non competere restitutionem in integrum decisum fuit, vtraque parte informante.

Confirmata fuit hæc decisio sub die 6. Aprilis 1674. coram eodem Reuerendissimo Decano, quam, Deo dante, suis loco, & tempore apponemus.

R. P. D. VICECOMITE.

Romana Census.

Veneris 5. Maij 1673.

ARGVMENTVM.

Absolutus est emptor, qui pluribus creditoribus venditoris persoluerat, inter quos, quia primariò fuerat dimissus possessor rei emptæ vtique illius creditum bonificandum est, cùmq; aduersus alios plures etiam exceptiones adducerentur, ijs omnibus vndequaque

sub-

sublatis, solutiones ritè, & rectè factæ declarantur, de quibus igitur, ac etiam de verificatione creditorum plurima in sequenti Summario videnda sunt.

SVMMARIVM.

1 *Solutio non iustificata subducenda est, nec computari potest.*

2 *Cessio crediti iam per antecedentem solutionem extincti cessionario suffragari non potest.*

3 *Fructus decursi post tempus, quo quis tenebatur extinguere sortem, eius damno cedere debent.*

4 *Solutiones factæ creditoribus in instrumento contentis, ex ipsa partium conuentione dicuntur iustificatæ, & numero 12. & 15.*

5 *Pretij pars dicitur pactum dimittendi possessorem rei emptæ, eique suum persoluendi creditum.*

6 *Gratia Pontificis quis vti non potest, nisi cum omnibus suis qualitatibus.*

7 *Emptor non tenetur seruare modum in instrumento præscriptum, si facto creditorum illius conditiones fuerint impeditæ, & num. 21.*

8 *Cessionem obtinens pro minori summa, quatenus recuperet totum creditum, vel solum summam solutam, & n. seqq.*

9 *Nomina debitori minori pretio in contanti soluto non probibentur, sed bene possunt in totum acquiri.*

10 *Soluens minorem partem debiti non vt redimeat vices alienas, sed vt liberationem obtineat, seque in possessionem confoueat, totum recuperat.*

11 *Creditum hæredis quatenus remaneat cum hæreditate confusum.*

12 *Creditores inter partes soluere conuenti nulla egent maiori iustificatione, & supra num. 4. & num. 15.*

13 *Solutio an fuerit bené, vel malè facta tota dependet à bona fide soluentis.*

14 *Soluens posterioribus cum scientia anteriorum, non liberatur.*

15 *Emptor soluens creditoribus secundum listam sibi à venditore datam, omninò remanet liberatus, & supra numero 4. & num. 12.*

16 *Emptor potest soluere etiam creditori nullatenus inter partes conuento, si fuerit detectus, & probatus anterior.*

17 *Fructus dotales persoluendi sunt cum fructibus bonorum fideicommissi.*
Declara vt num. 20.

18 *Fideicommissum solum allegari potest inter vocatos, secus autem inter creditores prætendentes libertatem bonorum, & num. seqq.*

19 *Exceptio fideicommissi à creditore opposita, eidem etiam excipienti nocet.*

21 *Obligatio conditionalis emptoris euanescit conditione ex facto creditorum non adimpleta, & sup. num. 7.*

22 *Solutio facta vigore mandati iudicis citatis interesse habentibus, dicitur coacta, & liberat soluentem.*
Amplia, vt num. 23.

24 *Emptor apparentibus creditoribus eatenus tenetur, quatenus pretium penes ipsum remaneat, & creditores anteriores detegantur.*

DECISIO XCVI.

Recedendo à decisione 19. Aprilis 1660. coram bo. mem. Meltio, dixit Rota coram me * 30. Ianuarij 1671. Censum de anno 1613. scut. mille super Casali *della Cimarella* à Pellicanis impositum, & Victoriæ Cosciaræ venditum nullam posse anterioritatem deducere ab alio censu vsque de anno 1592. ab iisdem Pellicanis super Tenuta della *Petaccia* constituto, & sub prætextu, quod iste cum pecunijs alterius extinctus, in illius locum fuerit subingressus, quia de natura extinctionis est radicem omnium fructuum productiuam abradere, ita vt quamuis Cosciara reportauerit cessionem Iurium d. census, qui cum suis pecunijs fuerat extinctus, nullum tamen exinde ius fructuum cessibile acquirere potuerit, ratione cuius Monachi S. Pauli d. mulieris Cessionarij conuenire valeant PP. Iesuitas Collegij Romani, in quos titulo emptionis deuenit d. Casale *della Petaccia* ad illius solutionem, vt latè firmat *d. decis.* quæ modò reuidetur.

Quapropter omissa in præsenti propositione quæstione d. anterioritatis ex causa subingressionis, dicebant Monachi Cessionarij, quod illa etiam sublata, adhuc ad formam pacti in instrumento emptionis d. Tenutæ *della Petaccia* conuenti teneri ad extinctionem d. census per Pellicanos super Prædio *della Cimarella* impositi, & interim ad illius fructus, quia licèt PP. Iesuitæ emptores professi fuerint soluere pretium anterioribus creditoribus ad formam listæ per venditores traditæ, & in d. instrumento insertæ, aliquas tamen partitas vel non fuisse solutas, vel ferè omnes indebitè, & malè cautè à calculo, propterea per PP. emptores exhibito esse delendas, quibus sic subtractis, adhuc in manibus dd. PP. remanere pecunias sufficientes pro instantium Monachorum satisfactione; Assumpta propterea disputatione super calculis hinc inde datis, super quibus Domini dixerunt strictè tantùm informari, iisque ad inuicem collatis repertum est calculum per PP. Iesuitas exhibitum continentem solutionem integri pretij, necnon summam releuantem, vt supra pretium esse iustificatum; & ideò reiectis exceptionibus in contrarium oppositis, ex isto etiam capite standum esse in vltimo loco decisis coram me DD. responderunt.

Prima igitur partita in ordine d. calculi impugnabatur, tàm quoad sortem, quæ cum esset scut. 6000. ex tribus censibus ad fauorem Alexandri Doni composita, soluta fuit in sc. 5959. & sic scuta 41. deficientia ad complementum integræ summæ esse subducenda † tamquam eorum solutio non iustificata, 1
Rota Ianuen. decis. 33. post numerum 7. vers. dummodo, quàm quoad fructus cumulatos vsque ad summam scut. 6189. solutos varijs Cessionarijs eorundem censuum, varijsque temporibus, & signanter scut. 1346. & 30. soluta Laurentio Vlixi esse delenda pro totidem perceptis ex d. possessione *della Petaccia* in Saluiano retenta postquam integram satisfactionem ex d. Tenuta iam perceperat, & licèt suæ possessionis causam referret ad alia credita, pro quibus A.C. per sententiam illi decreuerat retentionem, tamen cùm essent posteriora censui Cosciaræ, de quo agitur, neque solutio de ijs facta, neque cessio à PP. Iesuitis reportata quoad anterioritatem iam per satisfactionem præcedenter extinctam † potuerunt dd. soluentibus, & Cessionarijs suffragari, Grat. *discept.* 101. *num.* 26. Ciriac. *contr.* 181. *nu.* 4. & generaliter demendos esse omnes alios fructus cæteris dd. censuum Cessionarijs, tamquam post paghas, cum quibus erant extinguendi persolutos; cùm enim in tempore emptores non extinxerint dd. census, † fructus inde decursos eorum damno cedere debere insistebant Monachi Actores, & ex traditis per Spad. *cons.* 208. *n.* 51. *lib.* 2. Rota *coram Bichio decis.* 329. *n.* 1. 2 3

Quæ tamen omnia facili responsione fuerunt sublata, licèt enim quoad sortem dd. scut. 41. ad supplementum integræ solutionis deficiant, hæc tamen partita cum huiusmodi alijs absorpta remansit in longè maiori summa supra conuentum pretium soluta ex infra dicendis.

Et quoad fructus tàm illi, qui fuerunt Laurentio Vlixi etiam in causa aliorum creditorum posteriorum persoluti, quàm cæteri alij nequaquam veniunt demendi; non primi, quia cum d. Laurentius reperiretur in possessione d. Tenutæ hodierno Summ. *num.* 12. & in d. instrumento emptionis impresso pag. 24. in princip. conuentum fuerit, vt possent emptores non seruatis conditionibus instrumenti satisfacere creditoribus, si qui essent in possessione d. Tenutæ, † horum fructuum controuersæ solutiones satis remanent ex partium conuentione iustificatæ, vt optimè Rot. *decis.* 511. *in princ. coram Greg.* sine qua, vel Tenuta nullum inuenisset emptorem, cùm nemo sit, qui pretium soluat, & possessionem rei emptæ velit expectare, vel tanto minoris fuisset empta, & ideò pactum dimittendi possessores ad effectum assequendi integram, & expeditam rei emptæ possessionem † dicitur pars pretij, ad Text. *in l. fundi partem ff. de contrahen. empt.* benè Rota *coram Royas decis.* 194. *num.* 8. & 9. Accedente potissimum, quod Papa in derogatione fideicommissi super d. Tenuta impositi tale pactum approbauit, neque de solutionibus iuxtà illud factis potest conqueri Cosciara, quia in tantùm posita fuit in lista creditorum, in quantùm cum huiusmodi pacto processit derogatio, cuius beneficio vti non potest, nisi cum † omnibus suis qualitatibus, vt post Ancharan. *consil.* 261. *num.* 2. Castren. *cons.* 306. *colum.* 1. *lib.* 2. Alex. *cons.* 110. *nu.* 3. *lib.* 5. & alios respondit in terminis Rot. *coram Coccin. dec.* 1414. *num.* 2. 4 5 6

Non etiam cœteri alij fructus veniunt subducendi tamquam nati culpa emptorum, qui in tempore non extinxerunt sortes, quia paghæ, cum quibus fieri debebat extinctio propter nimiam creditorum affluentiam non potuerunt sufficere pro omnibus, cessante propterea ex facto creditorum conditione, qua in instrumento emptionis dd. paghæ regulabantur † 7
modum

modum illarum præscriptum non tenebantur amplius seruare emptores, ad Text. *in l. cum Emptor, ff. de rescind. vendit.* Rot. *decis.* 428. *num.* 7. *part. prima recent.* alios prout infra.

De tertia partita scut. 4600. in sorte cessa PP. emptoribus à Montemellino contra Pellicanos eius debitores pro sc. 4000.
8 minus veniunt detrahenda reliqua scuta 600. † tamquam non soluta, per Text. *in l. per diuersas C. mand.* Rot. *coram Buratt. decis.* 420. *num.* 6. quia non est reprobatum à iure quin
9 minori pretio soluto in contanti, † possint emi nomina debitorum pro integra actione, vt egregiè consuluit Castrens. *consil.* 393. *dub.* 5. *vers. fin.* ibi: *quis enim esset ille fatuus, qui pro actione competente ad centum daret manualiter centum, & poneret se in dubio exigendi*, & relatis votis Theologorum, Ciriac. *contr.* 169. *num.* 27. *& contr.* 170. *num.* 16. Molin. *de contract. disp.* 356. *num.* 6. Gab. *de act. conclus.* 5. *num.* 36. Rot. *decis.* 307. *num.* 12. *part.* 1. *& decis.* 44. *siue* 45. *num.* 9. *par.* 11. *recent.* Et cessio minori pretio sic reportata, dummodo non animo redimendi vices alienas, vexandique tertium debitorem, in quibus terminis
10 loquitur in contrarium *citata lex per diuersas*, † sed ad effectum obtinendi liberationem à debito, seque in possessione tuendi, certum est, quod pro integra summa suffragatur cessionarij, Manent. *consil.* 125. *num.* 9. *& seq.* à Ponte *consil.* 64. *num. vlt.* Vrsill. ad Afflict. *decis.* 232. *num.* 3. & distinguendo tradit Rot. *cit. decis.* 44. *siue* 45. *num.* 10. *p.* 11. *coram Bich. dec.* 10. *n.* 5. *& in Romana Plateatici* 22. *Maij* 1651. §. *non obstat coram bo. me. Meltio.*

Rectè quoque fuerunt solutæ nona partita scut. 4500. pro dote, & quarto dotali Cynthiæ Iulio Cæsari, Ferdinando, & Philippo de Pellicanis, quamuis hæredibus debitoris huius
11 dotis, † adeovt cum eorum hæreditatibus prætendatur confusum dotale hoc creditum, ad tradit. per Mandel. *consil.* 328. *num.* 9. *cum duobus seqq.* decima scut. 1000. Capell. vndecima scutor. pariter mille pro dote Felicis Pellicanæ duodecima scut. 240. Pellegrino Copistæ, & decima quarta scut. 105. pro litium expensis.

Quia licèt impugnarentur, vel circa earum anterioritates, vel tamquam non iustificatæ, & vnaquæque fuerit otio quodam laborioso emedullata vnica tamen responsio præter alias canonicas à PP. emptoribus datas visa est pro omnibus sufficere, quod scilicet cùm dd. omnes partitæ fuerint denunciatæ emptoribus tamquam anteriores credito Coscìaræ, & in instrumento venditionis descriptæ pag. 3. & 4. ad effectum, vt ex
12 pretio d. Tenutæ soluerentur pag. 12. † cum autem iuxtà legem hanc venditorum fuerint persolutæ frustrà quæritur de earum vlteriori iustificatione, de qua satis constat ex prædicta forma solutionis inter partes conuentæ, & seruatæ, Rot. *in celebri Rom. Census scut.* 18000. *supracitata coram Greg. dec.* 511. *num.* 1. 14. 24. *& per tot. confirmata coram Coccin. in dec.* 902. *num.* 19. *& dec.* 1021. *in princ. & num.* 19. *cum duobus seqq. & per*
13 *tot.* Rojas *dec.* 194. *num.* 7. & quemadmodum à bona fide † soluentium tota ista solutionum materia regulatur, *l. nomen quoque debitoris C. quæ res pig. oblig. pos. & l.* 1. *ff. de distract. pig. cum alijs in præcit. decis.* 902. *& decis.* 1021. *vt vtrobique num.* 1. *coram Coccin.* adeovt soluendo posterioribus cum scientia anterio-
14 rum † soluens non liberetur, vt loquitur *dec.* 291. *num.* 1. 9. *&* 10. *coram Merlino*, in oppositione allegat. non tenetur tamen indagare, an præter descriptos in lista alij adsint anteriores, &
15 an eorum causæ sint legitimæ, † sed soluendo iuxtà listam omninò remanet liberatus, Barbos. *in leg. doli mali num.* 7. *&* 8. *ff. de nouat.* Molin. *de Primog. lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 22. *cum alijs coram Greg. decis. cit.* 511. *sub num.* 21. *& coram Coccin. d. decis.* 902. *num.* 7.

Hinc bona fides PP. emptorum exuberat in solutione decimæquintæ partitæ scutor. 900. pro dote Annæ Mariæ Monialis decimæsextæ partitæ scut. 3500. ex eadem causa Iuliæ filiabus fideicommittentis, quamuis in lista non descriptæ,
16 quia postmodum deductæ fuerunt ad notitiam emptorum, † & detectæ anteriores vsque ab anno 1601. Summar. impress. 22. Iunij anni proximè præteriti sub *numero* 2. vt prosequendo materiam latè tradunt *dict. decis. coram Gregor. & Coccin.*

Et quamuis binæ hæ partitæ impugnentur etiam quoad fructus, prima scilicet in scutis 200. altera verò in scut. 2179. 16. pro quibus d. Tenuta fideicommissaria eodem priuilegio *Auth. res quæ* distrahi non poterat, quemadmodum pro sorte;
17 sed fructus hi dotales † cum fructibus d. proprietatis fideicommissariæ esse soluendos, vt per Rotam *coram Seraph. decis.* 481. *num.* 4. *coram Eminentissimo Otthobon. decis.* 43. *num.* 7. impugnatio tamen visa est incongrua, tùm quia non agitur hic cum vocato ad fideicommissum, fauore cuius prohibita distractio † inducta est, ad tradit. per Rot. *decis.* 8. *num.* 14. 18
part. 7. *rec.* sed agitur inter concreditores, quorum vterque venit pro libertate bonorum, & quatenus propter rationem adductam impedita remansisset reuocatio ad libertatem, † 19
exceptio ipsa noceret excipienti, qui satisfactionem quærit in bonis fideicommissarijs ponderat Rot. *in præcitat. decis.* 1414. *sub num.* 4. *coram Coccino*, tùm etiam quia opinio negatiua † videtur procedere, quando redditus fideicommissi 20
sunt sufficientes, quales non erant in casu proposito, Rota *coram Zarat. decis.* 112. *num.* 7. tùm demum quia fuerunt solutæ de Iudicis mandato, quod liberationem inducit ex infra dicendis.

Quo demum ad fructus impugnatæ fuerunt secunda, quinta, septima, octaua, decima, decimatertia, & decimaseptima partitæ, aut quia pro medietate aliqui fuerunt à creditoribus condonati, altera verò medietas respectu nonnullarum soluenda erat ex fructibus compensatiuis in d. instrumento venditionis gradatim conuentis pro rata pretij, quæ deinceps in manibus emptorum remaneret, & respectu aliquorum ex fructibus multiplici constituendi ex subsequentibus paghis postquam cum primis fuisset satisfactum creditoribus anterioribus, aut quia post paghas, cum quibus eorum sortes debebant extingui, culpa, & negligentia emptorum non soluentium, & ante decursi.

Sed hæc, & similia visa sunt omninò corruere, quia condonatio fructuum non fuit pura, sed conditionata, quatenus scilicet condonantibus ex prima pagha solueretur medietas, & quatenus cœteri alij creditores apocham condonationis subscriberent, sed cùm nec apocha exceptis tribus, fuerit ab alijs concreditoribus subscripta, & prima pagha vix potuerit sufficere ad dimittendum Vlixem, qui erat in possessione Tenutæ ex supradictis, & in reliquis propter immoderatam creditorum affluentiam cogentium emptores ad satisfactionem, multiplicum non potuerit constitui, neque solutiones gradatim fieri, provt conuentum fuerit in instrumento, & fructus compensatiui ad rationem duorum cum dimidio longè essent insufficientes ad soluendum fructus ad rationem septem, non adimpleta propterea facto creditorum conditione respectu eorum, in quibus se fundant actores, † obli- 21
gatio quoque conditionalis euanuit, facit Text. *in l. item quia §. fin. ff. de pact. l. qui hæreds §. fin. l. cum in legatum ff. de condit. & demonstrat. l. cum emptor, ff. de rescind. vendit. cum simil.* Corneus *consil.* 291. *num.* 7. *lib.* 3. Crauett. *consil.* 461. *nu.* 39. Rota *supra allegat. dec.* 428. *nu.* 1. *par.* 5. *dec.* 293. *n.* 1. 2. *&* 4. *par.* 1. *tom.* 1. *dec.* 217. *num.* 6. *par.* 10. *rec. & in decis. quæ reuidetur §. fin. circa finem.*

His omnibus pro maxima dd. partitarum iustificatione accessit, quod ferè omnes solutiones iussu Iudicum, deque illorum mandatis citatis interesse habentibus præcesserunt, † 22
quorum vigore coactæ soluendo Patres, emptores fuerunt liberati, Glos. *in l. an Prætor §. permittitur, verbo imputandum, ff. de minoribus*, Menoch *consil.* 68. *numero* 12. Surd. *consil.* 436. *numero* 6. Afflict. *decis.* 150. *numero* 16. Rot. *diuers. decis.* 849. *numero* 2. *parte* 4. *coram Caualer. decis.* 581. *numero* 3. *coram Coccin. dict. decis.* 1414. *numero* 4. tantò etiam magis, quia dd. mandata transitum † fecerunt in iudicatum, vt post 23
Surd. *consil.* 264. *numero* 14. *& seq.* dixit Rota *decis.* 404. *num.* 7. *part.* 12.

Et tandem inanis euadit quæcumque alia Actorum subtilior indagatio, qua in dubium reuocant solutiones tam antiquas, totque iustificationibus roboratas, ex quo supra pretium verè debitum Patres emptores soluerunt scuta 11304. provt constat in facto, quibus suppleri potuit defectus alicuius partitæ si quæ esset, quæ aliqualem pateretur difficultatem, nec tamen dd. emptores tenebantur † nisi in quan- 24
tum in eorum manibus superextaret pretium, & creditores apparuissent anteriores, Rota *in sæpius citata decis.* 511. *n.* 22. *coram Greg. confirmata coram Coccin. d. decis.* 902. *nu.* 20. *& decis.* 1021. *num.* 31.

Et ita post reiteratas propositiones Partibus hinc indè acriter informantibus fuit resolutum.

R. P. D.

R. P. D. CALATAIV.

Romana Concordiæ.

Veneris 5. Maij 1673.

ARGVMENTVM.

Mutuam donationem duo sibi inuicem fecerant, quarum altera per superuenientiam filiorum reuocata, adhuc prætendebatur aliam donationem subsistere; sed eam quoque corruere visum est, tamquam illi correspectiuè factam; atque ita qualis fuerit causa finalis earundem donationum, & an ad rescissionem, vel potiùs ad euictionem agendum sit, in præsenti decisione concluditur.

SVMMARIVM.

1 *Donatio per superuenientiam filiorum donantis remanet reuocata.*
2 *Donatione correspectiua reuocata, etiam alteram cessare necesse est, & n.9. & seqq.*
3 *Donatio hinc inde à duabus personis inuicem, & vicissim facta, quatenus dicatur fuisse correspectiua vel non, & num. seqq.*
4 *Verba* perche così si sono contentati, *habentur pro actu deliberato consequutiuo ad originem contractus.*
5 *Verba quatenus concernant potius modum, puta diuidendi, quàm causam finalem contractus.*
6 *Verba determinant id, quod immediatè respiciunt.*
7 *Clausula* constituti, & precarij, *dicitur translatiua possessionis.*
8 *Clausula* constituti, & precarij, *aut transfert possessionem, aut ius ad illam petendam concedit quæ paria sunt.*
9 *Euictione sequuta, ad illam remanet actio, non autem ad rescissionem contractus.*
10 *Contractus rescinditur si deficit, vel euictum sit id, quod principaliter dedit causam eidem contractui.*
11 *Euicta re per alterum ex contrahentibus dimissa, sicuti dimittens non cogitur pro euictione, ita nec ei competit actio pro obseruatione.*
12 *Euictio sequuta ex natura rei ex facto præcognito ante contractum prouenit ad damnum euicti, secus si ex incognito.*
13 *Excipere non prohibetur, qui alioquin agere non permittitur.*

DECISIO XCVII.

RESolutum fuit sub die 25. Iunij 1668. Iosephum Arpam non teneri ad aliud, nisi ad quod tenebatur ante concordiam, & hodie reproposita causa inter Catherinam Arpam successitricem Simonis, & Gabrielem successorem Iosephi; Domini perstiterunt in decisis, agnoscentes fundamenta resolutionis subsistere.

In concordia enim in tantùm Ioseph posuit in communi fructus suæ medietatis domorum, in quantùm Simon pariter aliam suam medietatem respectiuè in communione ponebat; ideoque cùm Catherina, quæ Simonem repræsentat, suam medietatem amplius communicare non valeat, ex quo do-
1 natio eidem Simoni facta à Gabriele † per superuenientiam filiorum ipsius donantis reuocata remansit, iuxtà Text. *in l. si vnquam 8. C. de reuoc. donat.* dictique Simonis medietas donata
2 fuerit euicta, correspectiuorum indè natura suadeat, † vt neque etiam Ioseph, & pro eo Gabriel donatarius suam promissam medietatem amplius contribuere teneatur, vt firmat *decis.* quæ reuidetur *§. ratio verò*, cum Doctoribus ibi allegatis.
3 Et licèt pro huius fundamenti exclusione Inducatur † causam finalem concordiæ fuisse prætensum timorem futuræ litis oriundæ ex prætensionibus Simonis, attentis sequentibus verbis: *Che l'vno, e l'altro scambieuolmente rimette, e condona qualsiuoglia pretensione, che hauessero, ò potessero hauere l'vno con l'altro per qualsiuoglia causa* &c. attamen DD. ponderantes totam concordiam cognouerunt prædicta verba non tendere ad causam finalem primæuam, ob quam fuit deuentum ad concordiam; sed referri ad vnum ex duobus pactis conuentis in exequutionem, & stabilimentum concordiæ; nempè quietantiæ pro præterito, & modus continuationis pro futuro prouenientia secundariò, & dependentia à prima causa concursus vniuscuiusque pro medietate, sine quo vtique partes non contraxissent.

Tanto magis, quia remissio litium, & condonatio prætensionum non fuerunt pro sola parte Simonis; sed reciproca, vt ad sensum patet à verbis: *l'vno, e l'altro scambieuolmente rimette, e condona &c. l'vno con l'altro &c.*

Simili responsione satisfactum venit alijs verbis: *perche così si sono contentati;* quoniam tanquam posita in fine conuentionum † habetur pro actu deliberato subsequutiuo ori- 4
gini d. primæ causæ finalis; nempè reciprocæ admissionis ad communionem portionum propriarum, sine qua Partes non contraxissent.

Reiecta quoque fuit interpretatio data verbis: *senza hauer riguardo nè al legato, nè alla donatione*; quia tamquam posita ad actum partitionis, & diuisionis: *Conuengono, che l'entrate di tutte le Case si debbano diuidere communemente insieme per metà senza hauer riguardo, &c.* † referuntur ad modum diui- 5
dendi, non ad causam concordiæ, ex regula, quod verba
† determinant id, quod immediatè respiciunt, *l. hæredes* 6
palam §. sed si voto ff. de testam. Rot. *coram Ludou. decis.* 33. *num.* 3.

Deducta impossibilitas contrahendi per Simonem de portione domorum ex eo, quia donatio Gabrielis fuisset aerea, & de vento, cùm domus fuerint possessæ, vt dicitur, semper à Iosepho, & nunquam à Simone ratione Instrumenti assignationis in patrimonium, tollitur ex facto, dum assignatio prædicta fuit solùm ex vnica domo, Summ. hinc indè *num.* 2. & versa vice ex Instrumento donationis factæ Simoni per Gabrielem cum clausula *Constituti*, & *præcarij*, † tanquam 7
translatiua possessionis arguitur Simonem verè possedisse reliquas portiones domorum à Gabriele donatarum, seù saltem Instrumentum prædictum transtulit ius ad petendum, quod sufficit ad hoc, † vt dici possit Simonem concurrisse pro me- 8
dietate ad concordiam, *l. quod nemo de acquir. possess.* Post. *de manut. obser.* 20. *num.* 30.

Conclusio, quod sequuta euictione bonorum assignatorum in transactione, sit agendum ad euictionem, non autem ad rescissionem contractus, † non procedit quando quid deficit, 9
nempè euictum, quod causam dedit contractui; † tunc enim 10
competit rescissio transactionis, sicuti limitando declarat Ludou. *decis. Perus.* 101. *n.* 19. & *seq. lib.* 2. & aduertit Riminal. *sen. consl.* 102. *num.* 25.

Sicuti quidquid sit, an aduersus contrahentem per viam dimissionis detur actio pro euictione, certum est, quod si dimissio fuerit causa finalis stipulationis contractus, re euicta,
† sicuti dimittens non cogitur pro euictione; ità nec eidem 11
competit actio pro obseruatione, *l. 1. C. de donat.*

Nequit pariter dici euictionem in præsenti casu prouenisse ex natura rei, & proindè cùm nec specialiter, nec per verba, & clausulas necessarias sibi prouiderit Ioseph, nunc Gabriel donatarius non potest agere ad euictionem, quoniam ex natura rei, tunc euictio dicitur prouenisse ad damnum euicti, quando ex facto præcognito ante contractum poterat dubitari de ea: † non autem quando successit ex incognito casu, 12
Mangil. *de euict. q.* 10. *n.* 19. Michal *de fratr. par.* 3. *cap.* 39. *num.* 3. eoque magis, quia Gabriel non est Actor, † sed excipiendo 13
se defendit, *l. 2. circa fin. ff. de doli mali except.* Mantic. *de tacit. lib.* 3. *tit.* 12. *num.* 53.

Tandem præsumpta ratificatio concordiæ ex deducta obseruantia post motam litem, mediante solidatione computorum, Summ. Catherinæ *num.* 5. per totum mensem Aprilis 1667. non liquet, & licèt in solidatione data asseratur: *tanto per la metà delle pigioni delle Case del Ghetto, quanto per il legato douuto dal Sig. Gabriele dell'Arpa*: hæc verba intelliguntur habito respectu ad eorum tempora; imò ex ipsis recessus à concordia argui potest, dum Bicillus Maritus Catherinæ recepit ad computum legati, in quo solùm Gabriel erat debitor ante concordiam, & à quo fuit per concordiam recessum cum dimissione ad communionem reciprocam.

Et ità vtraque &c.

R. P. D.

R. P. D. E M E R I X.

Romana fructuum Dotis.

Veneris 5. Maij 1673.

A R G V M E N T V M.

Satis luculenter declaratum est, & ad satietatem decisum qualiter dos à principio constituta in pecunia, & pro certa portione inuestita, cum expressione fundi dotalis etiam pro rata inuestimenti, dicatur in pecunia consistere, atque ideo illius fructus soluto matrimonio debeantur ad rationem statuti, non autem pro sola quantitate ab inuestimento retracta.

S V M M A R I V M.

1 *Fructus dotis inuestitæ pro fundo dotali soluto matrimonio non debentur ad formam statuti, sed secundum quantitatem ab inuestimento productam, & vid. per tot.*
2 *Inuestimentum dotis quatenus habeatur pro vero, & proprio fundo dotali, & per totam decis.*
3 *Fundus dotalis improprius resoluitur in simplicem hypothecam, & quando vide num. seqq.*
4 *Fundus dotalis assecuratione non eget.*
5 *Dos inuestita cum promissione conseruandi inuestimentum, quatenus dicatur consistere in illo tamquam vero, & proprio fundo dotali.*
6 *Fundi dotalis natura est, vt restituatur idem, & in eadem specie, in qua fuit traditus, & num.28.*
7 *Dos in quantitate promissa etiam adiecto pacto illam inuestiendi adhuc dicitur in pecunia consistere, & quando vide per totam.*
8 *Inuestimentum dotis vt efficiatur verè, & propriè fundus dotalis requirit agnitionem, & consensum vxoris, & numer.21.*
9 *Fructus dotis in pecunia constitutæ etiam si dos postea fuerit inuestita, ad rationem statuti debentur, non autem ad rationem inuestimenti.*
10 *Fundi dotalis dominium numquam abdicatur ab vxore.*
11 *Fundus dotalis duplex alius proprius, & alius improprius, proprius residet penes vxorem, alter in simplicem hypothecam resoluitur, & num.10.*
12 *Vxor in inuestimento suæ dotis præfertur cæteris creditoribus viri.*
13 *Paraphrenum est quid diuersum, & separatum à dote.*
14 *Dos comprehensa cum paraphreno sub vna eademque determinatione, æqualiter determinari debet.*
15 *Inuestimentum dotis si debet stare pro fundo dotali, eatenus intelligitur, quatenus vltra hypothecam generalem etiam specialem fauore vxoris importet.*
16 *Dotis assecuratio, & hypothecatio super bonis viri, importat illam transijsse in dominium eiusdem viri.*
17 *Capitula, an instrumentum potius attendenda sint, & quando, & num. seq.*
18 *In Instrumento ea quæ à contrahentibus addita sunt, censentur de eorum intentione fuisse etiam tempore capitulorum.*
19 *Capitula non omnino clara, declarationem recipiunt ab instrumento.*
21 *Inuestimentum dotis non importat verum fundum dotalem, si non inuestimentum, sed pecunia restituenda venit.*
22 *Pecunia destinata pro comparanda re, reputatur veluti ipsa res.*
23 *Dos in pecunia destinata ad inuestiendum, non consideratur amplius vti quantitas, sed vti res stabilis, & vide per totam.*
24 *Dos constituta in pecunia, & in pecunia restituenda, quamuis etiam inuestire debuisset adhuc in quantitate dicitur consistere, & supr. à num.1.*
25 *Pecunia in abstracto denominatur genus, in concreto verò, scilicet soluta, mutuata, vel tradita, appellatur species, & num. seqq.*
26 *Soluere propriè dicitur de pecunia, traditio verò verificatur in rebus.*
27 *Pecuniæ restitutio dicitur fieri in simili, non in eadem specie, quia per vsum consumitur.*
29 *Fundus dotalis vxori obligari non potest.*
30 *Pro Fundo dotali vxor non habet actionem contra alia bona viri, sed eueniente casu restitutionis, illummet sibi retro accipere debet.*
32 *Prælatio conuenta ab vxore super inuestimento suæ dotis, supponit alios etiam creditores viri in illo actionem habere posse.*
33 *Inuestimentum dotis factum a marito nomine proprio, excludit illum esse verum, & proprium fundum dotalem.*
34 *Loco montium in quibus fuerat inuestita dos, non dicuntur esse fundus dotalis, si post mortem viri fuerunt translata in personam hæredum.*
35 *Dotis fauore in ambiguis respondendum est.*
36 *Dos præsumitur potius in pecunia, quam in fundo dotali, idque vxori magis dicitur esse vtilius.*
37 *Fructus dotis ratione solius inuestimenti debentur, si maritus fuit coactus retinere eandem dotem inuestitam. declara, vt num. seq.*
38 *Vxor quæ ob vergentiam viri ad inopiam suam dotem elegit in certis corporibus, non potest prætendere fructus vltra quantitatem illorum.*

D E C I S I O X C V I I I.

Dissoluto per obitum Marci Antonij Victorij matrimonio contracto inter ipsum, & D. Olimpiam Spadam fuerunt huic (sine tamen præiudicio suorum iurium iuxtà decretum prouisionale A. C.) à DD. de Robertis accollatarijs debitorum viri soluti nonnulli fructus ob retardatam solutionem dotis decursi, partim ad rationem statutariam scutorum septem cum dimidio pro quolibet centenario, & anno, partim ad eam quantitatem, quam reddiderat rata eiusdem dotis in Vrbe inuestita; At prætendente D. Olimpia fructus pro integra dote sibi indistinctè deberi ad eandem rationem statutariam, introductoque desuper iudicio coram R. P. D. Vrsino Iudice deputato ab A. C. fuit eidem per specialem commissionem fel. record. Alexandri Septimi iniunctum, vt in causa procederet de voto Rotæ, appellatione remota. Quapropter sub diebus 1. Decembris 1664. & 4. Februarij 1667. assumpta disputatione coram Eminentiss. Cerro tunc huiusmodi Ord. Decano meritissimo, ad quam rationem fructus deberentur, binæ emanarunt decisiones, in quarum prima fuit dictum fructus eiusdem ratæ deberi tantùm ad rationem inuestimenti, In secunda verò responsum illos pro integra dote indistinctè deberi ad eandem rationem scutorum septem cum dimidio pro quolibet centenario, & anno. Hinc semel coram eodem ad trutinam reuocatis sine resolutione fundamentis vtriusque decisionis, ijsq; propterea rursus hodie funditus, diligentiusque reuisis, conclusum est standum in secundo loco decisis.

Tota enim vis scribentium pro dd. Accollatarijs versabatur in eo, quod dos pro d. rata in Vrbe inuestita consisteret in vero, & proprio fundo dotali, † & consequenter illius fru- 1
ctus non deberentur ad rationem statutariam, sed tantum ad eam quantitatem, quam verè inuestimentum produxerat, vt in simili dixit Rot. *in rec. decis. 448. num. 3. par. 1. & coram Merlin. decis. 537. n. 1. coram Buratt. 112. per tot. & post Zacch. de oblig. camer. decis. 226. num.9. & coram Rojas dec. 77. num.22. cum alijs in 1. decis. huius causæ §. final.*

Ad quod probandum primò se fundabant in capitulis matrimonialibus, in quibus partes non solum bis, sed ter verbis expressis repetierunt, *quod inuestimentum deberet inseruire vltra hypothecam pro fundo dotali, & quod deberet obligari, & conseruari pro cautbela d. dotis, & pro fundo dotali D. Olimpiæ, & quod semper in casum extinctionis deberet reinuestiri, & conseruari pro suo fundo dotali.* Vndè eliciebant earum enixam voluntatem fuisse, † quod inuestimentum haberetur pro vero, 2
& proprio fundo dotali, vt dicitur *in prima decis. §. attenta*, & ponderauit Rot. *in rec. decis. 91. & 259. par. 8. & coram Merlin. decis. 792. per tot.*

Secundò insistebant in illa dictione *vltra*, ibi: *oltre l'hipotheca per suo fondo dotale*. Ex qua inferebant partes vtrumque voluisse, quod nempè inuestimentum vltra hypothecam deseruiret etiam pro vero, & proprio fundo dotali, † si enim hoc 3
solùm voluissent, quod inuestimentum deseruiret pro fundo dotali improprio, qui resoluitur in specialem hypothecam, id satis expressissent cum illis verbis, *per hipotheca*, nec addidissent alia, *per suo fondo dotale*, vt ratiocinatur *Rota coram*

Merlin. d. decis. 792. sub nu. 22. & conferunt deducta per Thomat. *decis.* March. 50. *num. 9.* Bero *cons.* 204. *num. 44. vol. 1. & cons. 116. n. 15. vol. 2. &* Surd. *decis.* 281. *num. 11. & seq.*

Tertiò considerabant, quod in ijsdem Capitulis fuit tantùm conuenta assecuratio dotis super omnibus bonis viri pro rata scutorum 8000. tunc liberè soluendorum, pro reliqua verò summa inuestienda nulla alia promissa, seù con-
4 uenta legitur assecuratio. † Ex quo diuerso modo contrahendi concludebant inuestimentum effectum fuisse verum, & proprium fundum dotalem, pro quo non est opus assecuratione, & præter Auctores relatos *in prima decis. §. quod euidentius* notant in proposito Gratian. *disceptat.* 489. *num.* 9. Mantic. *de tacit. & ambigu. lib. 12. tit. 28. num. 28. &* Rota *dicta decis. 259. par. 8. recent. repetit. penes* Merlin. *de pignor. decis. 39. num. 9.*

Quartò ponderabant pactum inter contrahentes initum, quod inuestimentum non solùm deberet stare pro fundo do-
5 tali, sed etiam semper conseruari, † cuius conseruationis promissio fuisset (vt dicebant) superfluè conuenta, nisi restitutio dotis fieri debuisset in eodem inuestimento tamquam vero fundo dotali, ad ponderata per Rota *post Fenzon. ad stat. vrb. decis. 89. §. supradictis.*

Quintò tandem asserebant fuisse promissam restitutionem dotis in eadem specie inuestimenti, & per consequens negari non posse, quia dos pro rata inuestita consisteret in
6 vero, & proprio fundo dotali, † cuius natura est, vt restituatur idem, & in eadem specie, in qua fuit traditus, vt aduertit *prima decis. §. considerato,* & in his terminis Gratian. *discept. 489. num. 8.* Merlin. *de pignor. lib. 2. tit. 1. quæst. 19. num. 65.* Cancer. *variar. resol. lib. 1. cap. 9. num. 122.* Adden. *ad Gregor. decis. 573. sub num. 16.* Rota *coram Merlin. d. dec. 792. n. 9. & coram Pænia decis. 1350. n. 5.*

Quibus tamen minimè obstantibus DD. maturè perpendentes promissionem dotis, quæ integrè, & explicitè facta fuit in quantitate, ibi: *con dote di scudi diciotto milla di giu-*
7 *lij dieci per scudo*, iterum censuerunt † pactum subsequens illam pro rata inuestiendi pro fundo dotali non immutasse eius naturam, sed re vera totam, & integram dotem consistere in eadem quantitate scutorum decem, & octo millium, vt benè ponderat Facchin. *controu. iur. lib. 12. cap. 74. vers. primo quia*, & in durioribus terminis latè responsum fuit *coram Coccin. decis. 257. num. 6.* & latiùs *coram Bich. decis. 350. à num. 21. cum pluribus seqq. & in Romana dotis 13. Iunij 1661. §. non obstat pactum cum seqq. coram Card. Vicecomite, & in Romana census 13. Iunij 1668. à §. non subsistente vsque ad fin. coram R. P. D. meo Vicecomite, & in Ariminen. Prædij 27. Ianuarij 1672. per tot. coram R. P. D. meo Bourlemont*, & per consequens non applicari auctoritates supra relatas firmantes fructus pro rata inuestimenti deberi ad eam quantitatem, quam illudmet produxerat, quia vel loquuntur in
8 diuersis terminis, † vel intelligendæ sunt de dote constituta in fundo dotali vero, & proprio, & pro tali per vxorem agnito, vt in singulis respondendo probat *secunda decisio huius causæ §. decisiones;* non etiam de dote, quæ (prout hic) tam in obligatione, quàm in solutione est, & consistit in quantitate, tunc enim licèt pecunia dotalis fuerit
9 inuestita pro cautela dotis, nihilominus † eius fructus debentur ad rationem statutariam scutorum septem cum dimidio pro quolibet centenario, & anno, vt in fortioribus respondit Rota *in recent. decis. 423. num. 1. & 2. par. 3. & coram Buratt. decis. 287. num. 1. 8. & 13. & coram Merlin. decis. 457. num. 16. & 17.*

Ad ea autem, quæ supra in contrarium ponderabantur, fuit singillatim, & benè responsum, vt infra. Ad primum nempè nullum fundamentum constitui posse in verbis *pro cautela dotis, & fundo dotali* ter in capitulis repetitis; nam quemadmodum ijdem scribentes non contro-
10 uertebant, quod in iure dantur duo fundi dotales, † vnus proprius, cuius dominium naturale nunquam abdicatur à muliere secundum Text. *in leg. rebus C. de iure dot. & in leg. vnica §. & cum lex Iulia vers. in fundo autem Cod. de rei vxor.*
11 *action.* Alter verò improprius, † cuius dominium tàm ciuile, quàm naturale transfertur in Maritum, & qui fauore Vxoris non importat nisi hypothecam specialem, vt post alios latè probat Hondedeus *cons. 41. num. 18. cum plurib. seqq. lib. 1.* Facch. *controu. iur. lib. 12. cap. 74. vers. ad euitandas igitur, &* Rota *coram Coccino d. decis. 257. num. 6. & in recent. decis. 476. num. 4. par. 4.* Ità quoque admittere debebant, quod d. verba non importent pernecesse verum, & proprium fundum dotalem, sed perspectis promissione, & solutione dotis in quantitate, alijsque repugnantis ponderatis in secunda decisione, & infra recensitis, † resoluantur in fundum dota- 12
lem improprium, siue specialem hypothecam sicut deficientibus cæteris Mariti bonis, Vxor super inuestimento præferatur alijs eiusdem creditoribus, vt præter auctoritates proximè relatas probant alijs cumulatis Ioseph Altograd. *cons. 39. numero 11. vers. non obstat, & seq. &* Rot. *decis. 30. numero 19. & præcipuè numero 20. & seq. par. 10. & coram Bich. decis. 350. numero 21. & 22. & in Romana census 1. Aprilis 1669. §. sed hæc omnia, & seq. coram R. P. D. meo Bourlemont.* quibus non aduersantur *decis. 91. & 259. par. 8. & 792. coram Merlin.* in obiecto allegatæ, quia nulla se fundat simpliciter in dictis verbis, sed duæ primæ loquuntur in casu, quo fuerat traditus in dotem census pro fundo dotali, in cuius locum subinde fuit subrogata domus, & vltra verba sepiùs repetita, quod deberet stare pro fundo dotali, subditur cessa difficultatem ex eo, quod mulier præuio decreto Iudicis, & cum debitis solemnitatibus domum agnouerat vti fundum dotalem, quia ità sibi vtiliùs erat, vt legitur vtrobique *numero 6. & 7. decisio verò 792.* Merlin. loquitur in terminis, in quibus fuerat conuentum, quod in casu restitutionis ipsamet inuestimenta restituerentur; ideoque non est applicabilis, vt benè respondet *2. decisio causæ §. non attento vers. indeq; visa.*

Ad secundum perperam insisti in verbis: *Oltre l'hipotheca per fondo dotale*, tùm quia illa fuerunt tantùm apposita in ea parte capitulorum, in qua agebatur de scutis mille soluendis pro paraphreno, ibi: *altri scudi mille promette pagarli &c. quali seruino per parafreno di d. Signora sposa, oltre l'hipotheca per fondo dotale, come appresso si dirà.* In quo sicuti considerari non potest verus, & proprius fundus dotalis † cùm paraphre- 13
num sit quid diuersum, & separatum à dote, & illius priuilegijs non gaudet, Alex. *cons. 27. numero 11. lib. 5.* Dec. *cons. 521. num. 3.* Soccin. Iun. *cons. 83. sub numero 7. lib. 3.* Merlin. *de pignor lib. 3. quæst. 54. num. 6. &* Rota *post ipsum decis. 94. num. 9. & bene* Greg. *decis. 80. num. 3. & 6.* ità nec talem qualitatem proprij, & veri fundi dotalis valent attribuere ratæ dotis, de qua agitur † insimul cum paraphreno comprehensa, & deter- 14
minata sub eadem, & vnica determinatione, ad Text. *in l. iam hoc vnium ff. de vulgar. & pupillar.* Menoch. *cons. 1209. nu. 20. & 21.* Rot. *in rec. decis. 129. num. 10. & decis. 135. num. 24. par. 8.* Tùm etiam quia dum ex præmissis constat nomen fundi dotalis secundum facti circumstantias accipi, & resolui in specialem hypothecam, † vtique prædicta verba nihil aliud 15
indicare possunt, nisi quod contrahentes voluerunt inuestimentum vltra hypothecam scilicet generalem remanere pro fundo dotali, idest affectum, & obnoxium hypothecæ speciali, vt retorquendo argumentum de similibus verbis prolatis per dictionem *vltra*, in terminis post alios benè firmauit Rot. *in d. Romana dotis 10. Iunij 1661. §. nam non fuit coram bo. me. Cardinali Vicecomite*, cui non contradicunt Merlin. *decis. 792. sub num. 22.* & aliæ auctoritates in obiecto citatæ, quia omnes loquuntur in diuersis terminis, vt ex earum lectura patet.

Ad tertium in facto corruere suppositum, quia tàm etsi in capitulis matrimonialibus non fuerit assecurata dos, nisi pro rata scutorum 18. mil. nihilominus in instrumento dotali in illorum executionem stipulato Marcus Antonius vir totam, & integram dotem scut. 18. mil. assecurauit, & hypothecauit super omnibus eius bonis, † qua assecuratione opus non 16
fuisset, si tota, & integra dos non transiuisset in eiusdem viri dominium, vt in terminis alijs congestis considerauit Rot. *in Ciuitatis Castellanæ fideicommissi 28. Martij 1667. §. exhibita in princ. & vers. tum, & assecuratio coram Reuerendissimo Præside Granaten. & in Romana fideicommissi 16. Ianuarij 1671. §. idque demonstrat, confirmata 26. Iunij eiusd. anni coram me*, neque obstare, quod potiùs sint attendenda capitula, † quàm instru- 17
mentum maxime quando partes in instrumento expressè protestatæ sunt nolle recedere à capitulis, vt dixit Rota *post Fenz. ad Stat. Vrb. decis. 89. §. supradictis*, quia obiectum procedere posset, si instrumentum repugnaret capitulis; secus verò quando, vt hic, ad inuicem se compatiuntur, † tunc enim ea, 18
quæ fuerunt in instrumento addita censentur fuisse de mente, & intentione contrahentium tempore capitulorum, pro quibus in eodem actu conuenta fuit extensio instrumenti, vt per Rot. *in rec. dec. 397. num. 18. par. 9.* benè respondet *2. decis. §. non obstat;* Regulare enim est, quod quando capitula non explicant germanam, & integram intentionem partium, nec sunt omninò clara, † tunc optimam declarationem recipiunt ex 19
instrumento subsequenti mutuo consensu celebrato, vt docet *I.C. in l. sed Iulian. 9. §. proinde ff. ad S.C. Mac.* & alijs omissis Rot.

coram

cor. Royas decis.188.nu.8.& coram Eminentissimo Ottob. dec.133. num.18.in rec.decis.397.num. 18.par. 9. & in Foroliuien.dotis 27. Febr. 1668. §. congruit etiam coram Eminentissimo Prodatario, cum alijs in Romana Casalis veteris 13. Maij 1671. §. absque eo, confirmata 15. Ianuar.1672. §.nec dicatur, & 18. Martij eiusdem anni §. similiter coram R. P D. meo Decano.

Ad quartum inanem esse ponderationem factam super
20 promissione conseruandi inuestimentum pro fundo dotali, † quia dum in præsenti nomen fundi dotalis importat tantùm specialem hypothecam, d. promissio aliud importare non potest, nisi quod inuestimentum conseruaretur pro speciali hypotheca dotis. Quidquid dictum fuerit in decis.89. post Fenz. ad Stat.Vrb. supra in obiecto citata, quia non solùm nihil allegat, sed vlterius in casu d. decis. aderant alia verba, in quibus præcipuè se fundauit Rota, nimirum, Che in caso di restitutione si douesse restituire la medesima Casa, e vigna, vt ibi refert §. quia licet; vndè illa decis. casui nostro non est applicabilis, prout ex eadem ratione reiecta fuit coram Arguelles decis.90. sub num.15. vers. & potest addi, & num.16. §. sed respondebatur.

Ad quintum denique non subsistere in facto promissam restitutionem dotis in eadem specie inuestimenti, quia in capitulis restitutio promissa legitur in eadem specie, in qua fuit soluta, ibi: Et in ogni caso di restitutione restituirla quì in Roma ad essa Signora Olimpia, e suoi legitimi successori nell'istessa specie che li sarà stata pagata. Vndè cum fuerit tota persoluta in pecunia, in eadem quoque pecunia dicitur promissa restitutio, & per consequens vanum est asserere solam verbalem denominationem fundi dotalis, constituere verum, & pro-
21 prium fundum dotalem, † dum non fundus, sed pecunia est in obligatione restituendi, vt in specie benè probat Andr. contr.313.sub num.5. 6. & 9. & antè eum dixerunt Soccin. sen. cons.57.n.6. vers.sextus casus lib.1. Rol.à Val.cons.91. n.15. lib. 2. & in fortioribus Thob. Nou. cons.51.n.5.6. & 12. Couarr. pract.qq. cap.28.num.2. Facch.contr. iur. lib.12. d.contr. 74. sub vers.primo quia, cum alijs in secunda decis. §. non obstat, quod in capitulis.

Neque suffragari, quod pecunia destinata pro comparan-
22 da re stabili † consideretur, vt res ipsa, iuxta decis. Merl.792. n.22.& dec.91.n.12.& 13.p.3.rec. quia cum in casu nostro controuerti non possit quin solutio ex parte constituentis dotem re vera facta fuerit in pecunia, licèt subindè ex parte illam re-
23 cipientis fuerit iuxtà pactum pro rata inuestita, & sic † pro eademmet rata dos non posset amplius considerari vti quantitas, sed vti res stabilis, vt dicunt præallegatæ decisiones. Attamen non indè sequitur, quod restitutio in eadem specie, in
24 qua fuerit soluta, † vtique verba restitutionis tanquam relacta ad actum solutionis non possunt intelligi nisi de pecunia ex parte constituentis dotem persoluta, vt benè per Rubeus Alexandrin. cons.5. num.59. versic. & si dicatur, responsum fuit in secunda decisione huius causæ §. non attento.

Minusque verum esse, quod illud nomen speciei non
25 conueniat pecuniæ, sed rei, † quia etiam pecunia in abstracto sumpta in iure nostro denominatur genus, & in concreto posita, scilicet soluta, vel mutuata in certa quantitate, appellatur species, vt benè probat Paul. I.C. in l. mutuum 2. ibi: mutuum damus recepturi non eandem speciem, quam dedimus, alioquin, aut commodatum erit, aut depositum, sed idem genus, ff. de reb. credit. & ibi gloss. & melius Cuiac. sub lit. E. vers. & alia species fol. mihi 423. Idque benè comprobatur in casu nostro tam ex sequentibus verbis,
26 ibi: che li sarà stata pagata, soluere enim † propriè dicitur de pecunia, vt docet idem I.C. in l. hæc autem 4. §. final. ibi. Si quis pecuniam suam soluat, vel rem tradat, & rursus, ibi: si vero pecuniam hæreditariam soluat, vel rem tradat, & denique ibi: sed si petitor suam pecuniam soluat, aut tradat rem suam, ff. si cui plus quam per leg. falcid. & ibidem perbellè, ac diligentissimè obseruat Cuiac. in fin. explicationis sub littera G. per illa verba. Obseruanda est in hoc §.vlt. differentia inter soluere, & tradere, nam iteratur in eo sæpè pecunia soluitur, res traditur, quæ proprietas verborum non semper in iure nostro obseruantur fol. mihi 948. Quam ex subsecuto pacto in instrumento dotali apposito, quod restitutio dotis fieri deberet in simili specie. Quæ promissio rectè conue-
27 nit pecuniæ, † quæ dum per vsum consumitur, non in eadem, sed in simili specie retrosoluitur, l. res in dotem 43. ff. de iur. dot. E contra verò non adaptatur rebus stabilibus
28 constituentibus verum fundum dotalem, † quæ non in simili, sed in eademmet specie restituuntur, vt benè prosequitur Paulus Iuris Consultus in d. l.2. in princip. & §. primo ff. de reb. credit. & ibidem explicat Cuiaclus loco cit. sub lit. D. & Gulicl. Barell. in repetit. ad eandem leg. vers. ait igitur Paulus fol.14. à tergo, & seq.

Sublatis itaque contrarijs, & è conuersò concurrentibus ex iam dictis promissione, & solutione dotis in quantitate, illius assecuratione super omnibus bonis viri, ac demum obligatione eiusdem illam restituendi in pecunia, quæ omnia aduersantur vero, & proprio fundo dotali, opus non esset recurrere ad alias circumstantias, & coniecturas, quæ in præsenti militant, & tendunt ad eundem finem, vt sunt conuentio facta in capitulis, quod inuestimentum deberet obligari pro cautela dotis, & fundo dotali ibi: da obligarsi, e conseruarsi sempre assieme con li sudetti scudi 1600. di parafrenò per cautela di dote, e fondo dotale di detta Olimpia. Huiusmodi enim obligatio eidem fundo non benè adaptatur, † qui dum pleno 29
iure spectabat ad vxorem eidem obligari non potest, vt benè probat 2. decis. §. plures, & quidem.

Facultas data vxori in quouis casu restitutionis dotis capiendi propria auctoritate possessionem omnium bonorum viri, illaque distrahendi, & alienandi vsque ad integram solutionem, & satisfactionem eiusdem dotis. Quæ non se compatitur cum vero, & proprio fundo dotali, † pro quo vxor 30
non habet actionem contra bona viri, sed euenien te casu restitutionis illum met retroaccipere cogitur, l. fin. ff. de pact. dotal. Gabr. cons. 60. num. 4. lib. 2. Ruin. cons. 134. sub num. 5. lib. 4. Grat. discept. 489. num. 1. & 7. Rota coram Caual dec. 574. num. 2. in Romana bonorum 27. Ianuarij 1666. §. non obstat retentio coram bo. me. Auunculo meo, confirmata coram R. P. D. meo Beuilaqua 27. Aprilis 1667. §. nec iuuat, & in Romana fideicommissi 16. Ianuar. 1671. §. idemque demonstrat coram me.

Pactum, quod inuestimentum esset faciendum à viro cum solo consensu patris sponsæ, & suorum hæredum, quodque non possit alienari nisi cum consensu Co. Virginiæ matris, Sum. Accollatariorum num. 5. nulla facta mentione de consensu Olimpiæ, † quo vtique opus fuisset, si tale inuesti- 31
mentum constituisset verum, & proprium fundum dotalem, vt in specie animaduertit Rot. in rec. d. dec. 476. num. 3. versic additur facultas par. 4. & coram Bicb. dec. 350. num. 23. versic eoque magis.

His accedit, quod omnia inuestimenta facta fuerunt in faciem viri, quod plus est in altero eorum appositum pactum, quod Domina Olimpia deberet præferri omnibus alijs creditoribus viri, eius Sum. num.3. † Quæ prælatio supponit etiam 32
alios viri creditores habere hypothecam super inuestimento, vt benè aduertit Rot. decis. 152. num. 3. & 4. par. 6. rec. & per consequens illud non fuisse effectum verum, & proprium fundum dotalem, qui nec etiam accedente consensu vxoris potest à viro obligari, vel alienari, vt expressè sanciuit lex Iulia ff. de fund. dot. & d. l. vnica §. cum lex C. de rei vxor act. & tenuerunt post alios Merlin. de pignor. lib. 2. tit. 1. quæst. 18. num. 2. Rot. ad Pacific. de Saluian. dec. 30. num. 2. & 3. & coram Bicb. d. dec. 350. num. 24.

Postremò proprio fundo dotali refragatur obseruantia subsequuta, quia non solum vir quamdiù vixit absque vllo ministerio vxoris loca montium, in quibus factum fuerat inuestimentum nomine proprio acquisiuit, & reacquisiuit, † 33
quod pro exclusione veri fundi dotalis ponderat Actolin. resol. 48. & resol. 49. vtrobique num. 2. & seq. sed etiam illius hæredes eadem tanquam hæreditaria agnouerunt curando literas patentes transferri in eorum creditum; † Quæ quidem 34
obseruantia benè demonstrat, quod partes non intellexerunt constituere verum, & proprium fundum dotalem, vt in his terminis considerat Rot. in d. Romana fideicommissi 16. Ianuar. 1671. §. tùm, & clarius, & 26. Iunij 1671. §. quod bene coram me, & in Ariminen. prędij 27. Ianuar. 1672. §. minus subsistit, vers. maximè quia coram R.P.D. meo Bourlemont.

Ex quibus omnibus patet res versari in claris, & tamen cùm etiam in † ambiguis melius sit respondere pro dotibus, vt in- 35
quit Text. in l. in ambiguis 71. ff. de iur. dot. vtique in præsenti casu, in quo partes tam in capitulis, quàm in instrumento expressè professæ fuerunt cautelare dotem sponsæ, quanto magis esset possibile, sine dubio omnis interpretatio facienda esset pro exclusione fundi dotalis. Quia melior cautela non datur pro muliere, quam habere dotem consistentem in pecunia, † quo casu periculum inuestimentorum transfer- 36
tur in maritum, & ipsa habet pro restitutione specialiter hypothecata inuestimenta, & generaliter obligata omnia bona mariti, vt punctualiter probant auctoritates relatæ in secunda decis. §. idemq; importat cum alijs per Rot. cor. Bicb. dec. 350. n.76. in Ciuitatis Castellanæ fideicommissi 28. Mart. 1667. §. omnia autem cor. D. meo Ottalora, in Ariminen. Prædij 27. Ianuarij 1672. §. vnde in fine,

in fine, *& 13. Iunij eiusdem anni §. & denique vers. constat autem coram R. P. D. meo Bourlemont, & in Fulginaten. fructuum 16. Ianuarij proximè præteriti cor. R. P. D. meo Priolo.*

Seclusa igitur prætensione veri, & proprij fundi dotalis, corruit etiam alia prætensio desumpta ex eo, quod dum vir
37 ex pacto coactus fuit retinere pecunias inuestitas, † eius hæredes, seù Accollatarij debitorum non teneantur soluere fructus vltra quantitatem ex inuestimento perceptam, ad tradita per Rot. *in rec. decis. 292. num. 5. par. 1.* quia animaduersum fuit, quod in casu d. decisionis mulier obtinuerat assecurationem suæ dotis ob vrgentiam viri ad inopiam super certis cor-
38 poribus, quæ ad d. effectum præcisè elegerat, † vndè benè decisum fuit, quod non poterat prætendere fructus vltra quantitatem, quam eadem bona electa reddiderant. In præsenti verò ex parte vxoris nulla præcessit electio, & vir se obligauit inuestire ratam dotis genericè, & indistinctè in stabilibus, censibus, & vel locis montium ad eius arbitrium, & electionem. Ideoque non applicatur d. decisio, sed benè contra Accollatarios facit *decis. 471. num. 3. eadem par. 1. rec.* Præsertim aduertendo, quod dum inuestimentum consistebat in locis montium, quæ statim in Vrbe vendi poterant, sibi imputare debet ijdem Accollatarij, si negligendo illorum venditionem subierunt onus soluendi fructus dotis consistentis in quantitate, & per consequens debitos ad rationem statutariam ex supra adductis.

Et ita non attenta allegata negligentia D. Olimpiæ in procurando satisfactionem suæ dotis super bonis hæreditarijs viri, quæ in facto non subsistit, quia constat ipsam statim dissoluto matrimonio iudicialitèr instetisse, moramque processisse ex culpa hæredum, & Accollatariorum conclusum fuit, vtraque Parte acerrimè informante.

Alia Decisio in hac causa emanata coram Emin. D. Cardinali Cerro sub die 4. Februarij 1667. habetur impressa par. 15. recent. in ordine la 20.

DECISIO XCIX.

R. P. D. VICECOMITE.

Romana executionis Laudi.

Mercurij 10. Maij 1673.

ARGVMENTVM.

Præscriptio, seu veriùs præsumpta solutio, quæ ex lapsu legitimi temporis, siue à iure communi, siue ex statuto oritur contra hæredem grauatum, afficit etiam fideicommissarium, non obstante, quod per viam exceptionis opponeretur de credito, quia cùm illud etiam agendo potuisset deduci, eodem tempore, quo præscribitur actio, omnis exceptio remanet vndequaq; præscripta.

SVMMARIVM.

1 *Actio omnis præscribitur per lapsum 40. vel 60. & amplius annorum.*
2 *Statutum Vrbis* lib. 1. cap. 58. *ex spatio sexdecim annorum præscriptionem, seu verius præsumptam debiti satisfactionem inducit.*
3 *Solutio præsumitur ex lapsu longissimi temporis, & taciturnitate creditoris.*
4 *Temporalia ad agendum sunt perpetua ad excipiendum.*
5 *Instantiæ si sunt inter se omnino diuersæ, ex vna non infertur ad aliam.*
6 *Exceptio quæ potest deduci etiam per viam actionis eodem tempore præscribitur, sicut actio.*
7 *Præscriptio cæpta cum defuncto continuatur cum illius hærede.*
8 *Præscriptio etiam longissimi temporis non currit contra fideicomissarium, & vide num. seqq.*
9 *Solutio rectè fieri potest in manibus hæredis grauati.*
10 *Solutionis præsumptio, quæ militat contra grauatum, afficit etiam fideicommissarium, & sup. num. 9.*
11 *Fructus prætendi non possunt ex credito merè pecuniario, ampliа vt num. 13.*
12 *Pecunia destinata in stabilibus, seclusa etiam quacumque labe vsurarum, fructus parere potest, intellige, vt num. seq.*
13 *Bona vbi sunt solum in facultate soluendi, & pecunia est in obligatione, nulli fructus debentur.*

IN executionem Laudi promulgati vsque de anno 1582. fuit coram Reuerendissimo D. meo Decano relaxatum mandatum fauore Iosephi Petronij habentis causam ab Angelo pro scutis 100. b. 53. residualibus maioris summæ Alexandro promissis, necnon pro illorum fructibus in summa scutorum 420. Sed commissa mihi Causa in gradu appellationis cum clausula *consilio de re iudicata*, propositoque dubio sub die 22. Iunij * anni proximè præteriti, responsum fuit de ea non constare, attenta iniustitia mandati, cui resolutioni non acquiescente Iosepho, hodie dubitatum fuit, an esset standum, vel recedendum à decisis, & Domini iterum approbantes fundamenta decisionis, in decisis standum esse responderunt.

Siquidem respectu sortis iniustitia mandati visa fuit resultare, ex quo cum peteretur vigore laudi præfati editi vsque de anno 1582. spatio tanti temporis remansit omnis actio præscripta † tam de iure communi ex lapsu 40. imò 60. & vltra 1
annorum, per Text. *in l. sicut, & l. omnes C. de præscript. 30. vel 40. ann.* quàm vigore Statuti Vrbis. *cap. 158.* † quod ex 2
sexdecim annorum spatio præscriptionem, seù verius præsumptã debiti satisfactionem inducit Marescott. *var. resol. cap. 67. num. 13. & 14. lib. 2.* Rota *coram Merlino decis. 124. num. 12.* & præter alios in præterita decisione allegatos *in Romana, seu Saonen. Oppidi Proceni 10. Iunij 1672. §. non obstat coram R. P. D. meo Calataiu;* Iunctis maximè tot coniecturis ponderatis in decisione, quas magni faciunt Doctores ad inducendam solutionis præsumptionem lapsus † scilicet longissimi temporis, 3
& taciturnitas, Andreol. *contr. 57. num. 1. & seqq.* Rot. *dec. 196. num. 6. par. 10. rec. cum alijs in decis. quæ reuidetur §. nec vlterius cum seqq.*

Neque obstare visa est responsio, quod cùm Iamdiu fuerit super hoc eodem credito, introducta Causa in Rota, præscriptio si quæ incæpit, fuerit interrupta, & quod in omnem casum cùm creditum per modum exceptionis militet fauore creditoris regula, † quod ea, quæ sunt temporalia ad agen- 4
dum sint perpetua ad excipiendum, per Tex. *in l. puræ 5. in fine ff. de dol. except.* Etenim quoad primum obiectum difficultas cessat ex facto, cùm in Rota fuerit introducta lis super consignatione trium Prædiorum dumtaxat, vt fuit iudicatum ex iudiciali instantia relata in Summario Alexandri *nu. 7.* & nil fuit dictum de hoc credito, cumque istæ instantiæ essent inter se omninò diuersæ, † non potest fieri illatio dè vna 5
ad aliam, *vulg. l. Papinianus ff. de min.* Quo verò ad secundum placuit responsio, quod vbi est in potestate alicuius iura etiam per viam directæ actionis exercere, provt peti poterat huiusmodi creditum, cum ab obligatione Alexandri descenderet † 6
eodem tempore, quo præscribitur actio, præscribitur etiam exceptio, Gutier. *de Iur. confirm. par. 3. cap. 1. num. 22.* Gomes. *var. de success. controuers. tom. 1. cap. 11. num. 22. vers. secus,* & pluribus congestis tradit in terminis Cancer. *var. resolut. cap. 15. tit. de præscript. num. 7. vers. vsque ad diuerticulum redeamus, cum alijs in præterita decis. §. neq. ex eo, & coram Bichio decis. 43. num. 39.*

Sicut pariter nec visa est releuare altera exceptio, quod nempè præscriptio inchoata viuente creditore perfici non potuerit, ob eius obitum, qui paulo post euenit; Etenim illa continuauit cum hærede, † nec est nouum, quod præscriptio 7
cæpta contra defunctum, & sic habens principium cum persona habili perficiatur cum successore, per Text. *l. Emilius ff. de min.* Thesaur. *decis. 103. num. 1.* Capic. Latr. *consult. 6. num. 18.* Add. Buratt. *decis. 410.*

Et quamuis Ioseph replicaret se esse hæredem fideicommissarium, proindè cùm ex propria persona veniat † non fuit ei 8
illarum præiudicium ex lapsu tanti temporis, per ea, quæ latè tradit Peregr. *de fideic. art. 41. per tot.* Nihilominus in præsenti hypothesi dictum fuit, quod cùm non agatur de præscribendis bonis, vel iuribus fideicommissarijs, sed inducendo præsũptionibus solutionis, † sicuti solui potuisset in manibus 9
hæredis grauati, per Text. *in l. ante restitutam, ibiq. gloss. & DD. de solut.* Salgad. *laber. Credit. par. 1. c. 27. n. 39.* Rota *post Cens. decis. 351. n. 4.* ita † etiam potuit induci præsumptio solutionis, 10
vt ferè in terminis respondit Rota *coram Bichio decis. 574. num. 6. & decis. 603. num. 13. & seqq.*

Respectu verò fructuum superflua est quæstio, cùm deficiat sors, à qua produci potuerit, præterquam quod præexistente etiam credito fructus deberi nequaquam viderentur, † cùm illud in pecunia consisteret, *Can. eijciens, & ibi* Ar- 11
chid.

chid. 88 *distinct*. & quamuis pecunia esset destinata in stabili-
12 bus, † itavt seclusa quacumque vsurarum labe; dici possint debiti, ex traditis per Rot. *coram Durano decis. 192. ferè per totam, cum alijs in Bonon. successionis, dotis, & legati 26. Iunij 1671. §. quoad legatum coram me*, tamen pecunia ipsa in hoc casu venit in obligatione, non autem bona, quæ posita fue-
13 runt in facultate soluendi, † ideòque nulli fructus debentur, *l. si quis stipulatus fuerit decem in mille*, vbi Bartol. *in primo notab. & sub n. 2. post med. ff. de solut.* Grat. *cons. 12. n. 46. lib. 1.* Peregrin. *cons. 86. n. 3. lib. 5.* Rota *coram Buratto decis. 287. n. 2. & seq. & in Ciuitatis Castelli Bonorum 22. Iunij 1671. §. Alterum coram Reuerendissimo D. meo Decano, confirmata 27. Iunij 1672. coram eodem, & alij in dec. quæ reuidetur §. nil rileuante.*

Et ita vtraque parte informante, &c.

R. P. D. CALATAIV.

Maceraten. Fideicommissi.

Mercurij 10. Maij 1673.

ARGVMENTVM.

In Codicillis fuerat Testamentum reuocatum in parte tamen comprehendente solum substitutionem, & fideicommissum, quod ideo reuocari potuisse resolutum est, simulatque decisum, quod sicuti filij in conditione positi sine coniecturis non censentur vocati, ita & eò minus vocati dici possunt nepotes, qui ad excludendam multiplicationem fideicommissorum non veniunt appellatione filiorum.

SVMMARIVM.

1 *Testamentum licet reuocari non possit in codicillis; in ea parte tamen, qua agitur de vocatione ad fideicommissum, reuocari potest.*
2 *Substitutiones factæ in testamento reuocari valent in codicillis.*
3 *Reuocata dicitur dispositio propter incompatibilitatem in alia dispositione factam.*
4 *Testator si in prima dispositione in casum obitus certas vocauit personas, & in secunda vocauit alios, tunc primam reuocasse dicendum est.*
5 *Casus qui non euenit quatenus sit attendendus, vel; ne, & n. seq.*
6 *Dispositio reuocata ne reuiuiscat, non attenditur, quod casus non euenerit, sed solum quod euenire potuerit.*
7 *Filij positi in conditione non proinde dicuntur esse ad fideicommissum vocati.*
8 *Filij in conditione positi eo minus censentur vocati deficientibus coniecturis ad vocationem necessarijs.*
9 *Nepotes non dicuntur vocati, si soli filij in conditione positi sint.*
10 *Nepotes non veniunt appellatione filiorum vbi agitur de extensione grauaminis, & fideicommissi.*

DECISIO C.

Possessionem bonorum fideicommissariorum quondam Blasij Maioranæ, quam Octauius, & alij fratres de Nigris apprehenderunt vigore sententiæ Auditoris Cameræ, prætendens Clara Palmuccia fuisse attentatam, obtinuit desuper disputari dubium; Verùm Rota sub die 13. Martij proximi præteriti rescripsit, vt videatur de bono Iure etiam ad effectum attentatorum; quo dubio hodie proposito Domini de bono Iure Claræ constare responderunt.

Nam licèt Testator in Testamento condito 20. Februarij 1608. dotatis Francisca, Angela, & Celidonia filiabus ex prima vxore in scutis 1250. pro qualibet, hæredes fecerit vniuersales Ioannem Franciscum, Ignatium, & alios filios masculos nascituros ex Flaminia secunda Vxore, quos ad inuicem substituit in casu obitus sine filijs, & posteà dixerit. — E mancando ambedue senza figli legitimi, e naturali, in qual caso li sostituisce le femine di esso Testatore assieme con la medema Flaminia pro æquali portione, e mancando le figliuole femine, e ciascheduna di esse senza figliuoli, &c. succeda l'vna all'altra; e morendo le figliuole femine di esso Testatore senza figliuoli &c. in quel caso gli sostituisce detta Flaminia sua Consorte, e mancando essa Flaminia gli sostituisce il Ceppo della Casa di esso Testatore; e mancando la linea mascolina, e feminina di esso Testatore, in quel caso gli sostituisce la Chiesa della Pace in quella portione, che à quel tempo si trouerà. vt latiùs in d. Testamento.

Nihilominus die sequenti fecit Codicillum, in quo recedendo à priori dispositione circa fideicommissum, & in reliquis Testamentum confirmando disposuit — Che morendo li figliuoli maschi, e femine di esso Codicillatore senza figli legitimi, e naturali, in quel caso vuole, che delle sei parti di tutta la sua heredità ne ricadino cinque libere à Giuseppe suo fratello, & a' suoi figliuoli, & heredi, & vna parte ricadi libera, & assoluta à Flaminia sua moglie. Vndè mortuis sine filijs Ignatio, & Ioanne Francisco, qui hæredem instituit Claram, necnon defunctis pariter sine filijs Francisca, & Celidonia, & deindè Angela relicta Eusebia filia, ex qua nati sunt Octauius, & alij de Nigris, isti non possunt desumere bonum Ius ex Testamento, † quod per Codicillum, in ea parte substi- 1
tutionis Cippi Domus, & lineæ masculinæ, & fœmininæ, in qua se vocati prætendebant, reuocatum fuit, *l. ante tabulas, & leg. Diuus, §. licet ff. de iur. codicil.* Dec. *cons. 336. n. 2.* Parif. *cons. 34. n. 5. lib. 2.* Mantic. *de coniect. lib. 8. tit. 4. n. 8.* substitutiones autem factas in Testamento † posse reuocari in Codicillis, firmauit 2
Rot. *dec. 24. n. 6. p. 11. rec.* & fuisse reuocatas apertè conuincitur ex incompatibilitate resultante inter viam, & alteram dispositionem, † nam in Testamento in casu mortis filiorum, & 3
filiarum sine filijs ordinauit fideicommissum fauore Cippi Domus, & lineæ masculinæ, & fœmininæ, & demum fauore
† Ecclesiæ, In Codicillo verò voluit totam hæreditatem re- 4
cadere liberam, & absolutam ad fratrem, & vxorem, vt aduertunt Capra *cons. 3. n. 28.* Parif. *cons. 108. n. 27. lib. 3.* Rolandus *cons. 31. n. 28. lib. 4.* Peregrin. *de fideicomm. art. 16. n. 49.* Osaschus *decis. 52. n. 14.* Rota *decis. 51. n. 2. par. 6. recent.*

Non obstat, quod Testator voluerit hæreditatem recadere liberam, & absolutam ad fratrem, & vxorem in casu, quo eius filij masculi, & fœminæ decederent sine filijs, qui casus non euenit, † quia ad istum effectum satis est, quod potuerit eue- 5
nire, † ne præcedens contraria dispositio in hac parte reuo- 6
cata reuiuiscat, Bald. *in l. cum in secundo in princ. ibique* Castr. *n. 1. & 4.* & Ias. *n. 6. ff. de iniust. rupt. & irrit. Testam.* Alex. *in leg. sed & si §. ex asse n. 2. ff. de vulg. & pupill.* Aretin. *in §. posteriore in princ. vers. noto quod ad hoc, & vers. noto, quod etiam Instit. quib. mod. test. infirm.* Altograd. *cons. 52. n. 2. & seqq. lib. 1.*

Minus releuat, quod etiam in Codicillo sint positi in conditione filiorum filij ibi: *morendo li Figliuoli Maschi, e Femine senza figli legitimi, e naturali;* † Quia non proindè censentur 7
vocati, iuxtà vulg. *gloss. in l. Lucius, ff. de hæred. instit.* maximè deficientibus necessarijs coniecturis † digressus ad plures 8
gradus substitutionum, & conseruationis agnationis, vt pluribus cumulatis respondit Rot. *in Auximana prætensi fideicommissi 29. April. 1666. coram Eminentiss. Carpineo*, & multò minus censentur vocati nepotes † quales sunt Fratres de Ni- 9
gris, qui non veniunt appellatione filiorum † pro extensione 10
grauaminis fideicommissi, Rot. *decis. 507. n. 4. & decis. 667. n. 2. par. 2. recent.*

Hinc resultat bonum Ius Claræ venientis vti hæredis Io: Francisci, omissa discussione plurium detractionum, quas ipsa sibi competere paritèr allegabat, & Domini examinare prætermiserunt.

Et ità vtraque, &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Romana Domus.

Mercurij 10. Maij 1673.

ARGVMENTVM.

Nullitas ex defectu citationis personalis allegabatur, sed quia fuerat actum coram A. C. ideò monitorium domi exequutum suffragari respondetur; Plura quoque aduersus identitatem sublata sunt, quia illa probata remanebat ex assertione testantis in eius testamento facta, ex pluribus demonstrationibus, & ar-

gumentis insimul ponderatis, & demum quia ex destinatione patris familias de vnica domo pro duabus diuisim possessa, remoueri non potuerat, illam ab initio nonnisi vnam solam domum fuisse.

S V M M A R I V M.

1 *Sententia transit in iudicatum si intra biennium appellationis nihil in causa actum sit.*
2 *Restitutio in integrum sine læsione non datur.*
3 *Citationes, & monitoria in tribunali A. C. fiunt etiam domi dimissa copia, & sic factæ, validæ reputantur.*
4 *Filiorum appellatione in vltimis voluntatibus veniunt etiam fœminæ, dummodo de contraria voluntate testatoris non constet.*
5 *Baptismatis fides vbi est adminiculata probat filiationem.*
6 *Successio mediante cessione pertinet ad cessionarios.*
7 *Identitas bonorum probatur ex assertione testatoris in eius testamento facta.*
8 *Identitas bonorum probatur ex pluribus demonstrationibus, & coniecturis insimul ponderatis.*
9 *Bona inuentariata, de quibus nulla redditur ratio, in detractiones imputantur.*
10 *Detractiones prætendere non potest qui non habet causam ab hærede grauato.*
11 *Identitatem fundorum non tollit destinatio eorum facta ad vsum diuisum.*
12 *Domus nomina non à natura, sed à nostra constitutione constituuntur.*

D E C I S I O C I.

Constare de re iudicata, non autem de causis restitutionis in integrum DD. responderunt; nam prima pars resolutionis fundatur in lapsu biennij, & vltra absque eo, quod prorogata fuerint fatalia, aut quidquam aliud gestum in causa: † vnde sententia ab A. C. lata ad fauorem Francisci, & 1
aliorum de Garzonijs contra Lucretiam transiuit in iudicatum, *cap. cum sit Romana de appell. cum alijs per* Rot. *dec.* 45. *nu.* 1. *coram Reuerendissimo Zarate*. Secunda verò pars nititur validitati, & iustitiæ, ex quibus exclusa remanet quælibet læ-
2 sio † omninò requisita ad restitutionem in integrum obtinendam, *cap.* 1. *vbi* Abb. *num.* 1. *de restit in integr.* Rot. *coram Buratt. dec.* 223. *num.* 1. *& in Bononien. bonorum* 26. *Iunij* 1665. *coram bo. me. Ioanne Emerix*.

Validitas, quæ ex actorum reuolutione colligitur non potuit obumbrari ex allegato defectu monitorij, quia de eo constat in processu, & parum vrget fuisse exequutum contra Lucretiam domi dimissa copia, non autem personaliter præsen-
3 tatum, † quia in Tribunali A. C. passim seruatur, quod validè, & legitimè sint citationes, quæ domi exequuntur, Gratian. *discept.* 946. *num.* 17. Vrbert. *de citationibus cap.* 7. *nu.* 229. & testatur Rot. *dec.* 234. *num.* 4. *par.* 12. *rec.*

Iustitia resultat ex literali fideicommisso condito à Silla Longo, qui instituto hærede Iacobo filio casu quo sine filijs mori contingeret, substituit Bartholomæum Patruelem, & in eius defectum ipsius filios, atque ita defuncto Bartholomæo, relictis filijs, & deinde Iacobo sine illis, Garzonij, qui causam habent à Martha filia d. Bartholomæi debent immissionem habere, prout iamdiu per obitum Iacobi obtinuit ipsa Martha, quæ tamquam filia Bartholomæi successit in fideicommisso, quamuis Testator in genere masculino filios
4 vocauerit, † quia in vltimis voluntatibus, quando non constat Testatorem de solis masculis intellexisse, etiam fœminæ appellatione filiorum continentur, vt communiter tenent relati per Pereg. *de fideicom. art.* 25. *num.* 12. Fusar. *de substit. quæst.* 112. *n.* 7. Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt lib.* 11. *tit.* 14. *eod. num.* & dixit Rot. *in Camerinen. fideicommissi* 28. *Iunij* 1669. §. *non obstat coram Eminentiss. Cerro*, *& in ead.* 17. *Martij prox. præt.* §. *deductis cor. me*.

Neque dubitarunt DD. de legitimatione personarum, quia tam respectu ad filiationem Marthæ in ordine ad Bartholomæum, quam illorum de Garzonijs in ordine ad Martham, & Stephanum eius filium, liquet ex depositionibus testium deponentium de communi existimatione, cum quibus iungi-
5 tur fides Baptismatis, † quæ quando est adminiculata probat & ipsam filiationem baptizati, Rot. *dec.* 283. *num.* 25. & 370. *num.* 14. *part.* 9. *rec.* nihil vrgente, quod vltra Martham reliquerit Bartholomæus alios liberos, quia isti nedum sunt in causa, verùm etiam iura sua cesserunt Flaminio patri Francisci, & Aui Rocchi actorum, † in quos mediante dicta 6
cessione tota, & integra successio consolidata remansit, Fusar. *de substit. quæst.* 609. *numero* & Rot. *dec.* 338. *num.* 1. *par.* 6. *rec.*

Identitas domus probatur ex assertione Sillæ † in testa- 7
mento, Rot. *coram Bich. dec.* 559. *num.* 2. ac ex mandato procuræ facto ab executoribus testamentarijs ad exigendum pensiones, & locandum dictam domum nomine hæredum Sillæ, ac ex continuata solutione canonum facta ab ijsdem Monialibus Sancti Siluestri, in quarum proprietate domus sita est, & successiuè per Iacobum hæredem, ex possessione capta per Martham tamquam de bonis fideicommissarijs Sillæ reseruatis ex illius pensionibus duabus annuis præstationibus scutorum 40. relictis à Testatore filijs in Religione professis, ac ex possessione Sillæ in eodem loco, † vbi adest do- 8
mus; quæ omnia simul iuncta probant identitatem, Rot. *dec.* 501. *coram Bich. & in Romana fideicommissi de Cribellis* 18. *Martij* 1672. *coram me*.

Minus ad retardandam immissionem potest allegari retentio pro detractionibus excessus, nam detractiones vltra quod apparent consumptæ, dum in inuentario, de cuius solemnitate, & legalitate valdè potest dubitari, vltrà officinam statuariam, in qua plures, & non exigui valoris statuæ marmoreæ reperiebantur apparet, Testatorem reliquisse pecuniam numeratam, & credita, & signanter nonnullos census, † de 9
quibus cùm non reddatur ratio, debent in detractionibus acceptio ferri, ad Text *in l. Marcellus §. vsq; ff. ad sen. cons. Trebell.* Mangil. *de imput. quæst.* 9. *num.* 69. cessat obiectum, quia de his non valet excipere Lucretia, quæ non habet causam à grauato, neque ab aliquo ab eo causam habente, † sed à quo- 10
dam Stephano, siue à quodam Hieronymo eius filio, qui erat simplex administrator, ad tradit per Dec. *cons.* 248. *num.* 8. Oltrad. *cons.* 139. *num.* 7. quos in proximis terminis sequitur Rot. *dec.* 297. *numero* 6. *par.* 3. *& decis.* 171. *numero* 1. *par.* 8. *rec.*

Denique excessus non resultat ex eo, quod Testator vnicam domum possideret, & modo sint duæ, & in ambabus data fuerit immissio, quia dum constat esse intra eosdem fines, intra quos possidebat domum Testator, & eadem quantitas canonum, quæ ab eo soluebatur, modò etiam soluatur Monialibus S. Siluestri proprietarijs † intrat conclusio, quod de- 11
stinatio ad vsum diuisum non detrahit identitati, cùm fundorum, & domus nomina † non à natura, sed à nostra Con- 12
stitutione constituantur; Rot. *dec.* 183. *numero* 12. & 278. *num.* 5. *par.* 13. *rec.*

Et ita vtraque &c.

R. P. D. B O V R L E M O N T.

Romana Fideicommissi de Conis.

Mercurij 10. *Maij* 1673.

A R G V M E N T V M.

Conditio *si sine filijs* vni substitutioni adiecta, alteri substitutioni prætendebatur repetita; sed quia agebatur inter solos transuersales, talis repetitio admissa non est, cùm nullæ concurrerent coniecturæ, & validissimum fuit reputatum argumentum, quod si Testator sciens talem conditionem non expressit; illam ergo noluisse dicendum sit.

S V M M A R I V M.

1 *Fideicommissario literaliter, & expressè vocato debetur immissio sua vocatione per mortem grauati purificata.*
2 *Substitutio facta patri intuitu humanitatis, intelligitur si sine filijs decesserit, declara, vt num. seqq.*
3 *Ascendentes fideicommisso grauati, intelliguntur si sine filijs decesserint, secus verò transuersales.*
4 *Conditio si sine filijs non intelligitur in fideicommisso transuersali, nisi illud sit perpetuum, & successiuum, & vrgentes adsint coniecturæ, & num. seqq.*
5 *Ascendentes longè maiorem habent affectionem ad suos descen-*

den-

dentes, comparatiuè ad transuersales & descendentiam ipsorum.

6 *Nepotes dicuntur magis dilecti, quam pronepotes, cæterique descendentes remotiores.*

7 *Filij eiusdem personæ in vna dispositione vocati, non censentur repetiti in alia, si testator voluit sub vnica tantum substitutione decedere.*

8 *Conditio* si sine filijs *in vna substitutione posita, non extenditur ad aliam in separata oratione, & diverso casu factam, & num. 9. & 13.*

10 *Substitutio facta vni ex filijs sub expressa conditione* si sine filijs *decesserit, demonstrat contrariam voluntatem testatoris in altero filio, cui adiecta non est.*

11 *Testator quod sciuit, & non expressit, ergo noluisse dicitur, fortissimum argumentum est.*

12 *Fideicommissum nouum nunquam censetur inductum, quoties citra multiplicitatem dispositio suum potest habere effectum.*

14 *Clausula posita in fine vltimæ substitutionis, si stat de per se, ad omnes substitututiones refertur.*

15 *Conditio* si sinè filijs *subintelligitur in substitutione ab ascendentibus suis descendentibus, facta, & sup. num. 3. & seq.*

DECISIO CII.

PEr separatas orationes iuxtà duos diuersos casus superuluentiæ, aut prædecessus Dominici fratris ad illius fauorem ita disposuit Hieronymus Cona--Suoi heredi vniuersali fà, & istituisce, e vuole, che sia Domenico Cona, al quale sostituisce tutti li figliuoli di detto Domenico legitimi, e naturali, nati, e da nascere, tanto maschi, quanto femine, e morendo ciascheduno di essi figli, vno debba succedere all' altro: E caso, che nel tempo della morte di esso Testatore detto Domenico fusse morto, in tal caso vuole, che siano suoi heredi li detti figli di Domenico, tanto maschi, quanto femine, e caso che morisse vno di loro senza figli legitimi, e naturali, vuole, che vno succeda all'altro in detta portione.

Ob prædecessum Testatoris Dominico hæredi, iste extitit hæredes iuxta primum casum, eique posteà defuncto successerunt quinque illius filij substituti, nempè Io: Baptista, Ioannes, Petrus Paulus, Matthæus, & Francisca, ex quibus successiuè defunctis Petro Paulo sine filijs, Matthæo, & Francisca cum filijs; isti prætendebant succedere in portione parentum prædefunctorum, allegando subintelligi debere in prima reciproca conditionem *si sine filijs*, quod negantes Io: Baptista, & Ioannes prædefunctorum fratres vti simpliciter reciprocati, fuerunt in dd. portionibus per sententiam Rotalem immissi, præuia reuocatione duarum A. C. & R. P. D. Altouiti, Cùm autem de illius viribus hodie in gradu appellationis dubitaretur: Domini pro illius confirmatione responderunt.

Iustitia namque immissionis, quæ solummodò impugnabatur resultare visa est ex prædicta literali substitutione ibi: *E morendo ciascheduno di essi figli, vno debba succedere all'altro,*
quia defunctis tribus ex dd. quinque filijs, omni iure debita
1 fuit immissio in eorum portionibus † duobus fratribus superstitibus in dicto casu, qui euenit, literaliter, & expresse vocatis, Rota *coram Cocc. decis.* 880. *num.* 1. *& 2. & decis.* 898. *nu.* 1. *& 2. cum adductis in decisione huius Causæ coram R. P. D. meo Calataiu*, quæ sententiam Rotalem præcessit 15. Iunij 1671. *§. Immissio verò.*

Quamuis duo ex tribus filijs prædecesserint cum filijs, qui
2 se tacitè in conditione positos contendunt † in dicta reciproca
humanitatis intuitu iuxtà Text. *in l. cum Auus* 101. *ff. de cond. & demonstrat. in l. generaliter* 6. *§. cum autem C. de Inst. & substit. & in l. cum acutissimi* 30. *C. de fideicommissis*, quia harum legum dispositiones loquuntur, & procedunt in fideicommissis as-
3 cendentium ad fauorem descendentium, † non autem, vt
hic in fideicommisso transuersali ad fauorem transuersalium, vt in specie de dispositione ad fauorem fratris Fusar. *de subst. quæst.* 397. *numero* 1. *vsque ad* 5. & prius generaliter de extraneo grauato *quæst.* 394. *num.* 1. Rot. *decis.* 358. *numero* 5. *par.* 3. *recent. Emin. Ottbob. decis. prima nu.* 8. *bo. me. Cel. decis.* 388. *nu.* 4. cum quibus transit *decisio Causæ* 15. *Iunij* 1671. *§. Nec facit.*

Quidquid aliud dicendum esset si vrgentes, & concludentes concurrerent coniecturæ, cuiusmodi non sunt hodie repetitæ, quod scilicet Testator filios non habens sobolem fratris loco filiorum adamauerit; dum fideicommissum, de quo agi-
4 tur, non est perpetuum, successiuum, † ac vrgentibus coniecturis refertum probatæ affectionis prohibitionis, alienationis, & conseruationis agnationis, vt erat in casu decisionis exaduerso adductæ *in Bononien. fideicommissi de Medico* 27. *Iu-*

nij 1663. *coram R. P. D. meo Taya*, vt respondit Rota *in decis. causæ §. Et quamuis vers. ea enim*, ponderato amplius, quod d. decisio fuit reuocata *cor. eod. R. P. D. meo Taya* 9. *Maij* 1672. cum alias ea semper, ac solitarie admissa non amplius daretur differentia affectionis ascendentium respectu descendentium, ad quorum fauorem præcitatæ leges huiusmodi supple-
tionem introduxerunt, † ac transuersalium respectu suorum 5
transuersalium comparatiuè ad hos longè affectionis inferioris, vndè nimis periculosum esse in hac materia ex hac sola iudicare dixit Fusar. *de subst. quæst.* 397. *num.* 8. *vers. sed hæc limitatio*, & approbauit Rota *in decis. Causæ §. Et quamuis vers. alias de per se.*

Sicuti potiùs retorquetur altera ducta ab inuerisimili exclu-
sione filiorum à portione proprij parentis propter patruos, † 6
cùm magis dilecti præsumantur nepotes Testatori proximiores, quàm pronepotes, cæterique descendentes remotiores, maximè quando, vt hic veniunt ad exclusionem remotiorum, vt firmatur *in decis. Causæ d. §. quamuis vers. altera quod testator.* Provt demum nil mouit tertia, quod agatur de filijs eiusdem personæ, & tantùm intercedat diuersitas casum, dùm in contrarium assignabilis est ratio, quod Testator voluerit
sub vniformi dispositione decedere, † ac sub vnica tantum 7
substitutione, hancque coniecturam aliàs fuisse reiectam in hoc Tribunali testatur Rota *in præfata decis. Causæ d. §. Et quamuis vers. altera denique*, cum qua Domini transierunt.

Nec obstat, quod In secunda reciproca in separata oratione, & in diuerso casu prædecessus hæredis ordinata fuerit expressa conditio *si sine filijs*, quia hæc vti posita in substitutione,
quæ non habuit effectum, † non potest extendi ad primam 8
reciprocam in alia separata oratione, & diuerso casu, qui euenit simpliciter scriptam, iuxtà *dec.* Cocc. 1903. *num.* 11. & cumulatos *in decis. Causæ §. Non obstat.*

Duplexq; concurrit diuersitatis ratio, quia cùm de filijs filiorum fratris cogitauerit Testator ex hoc ipso, quod illos in conditione posuit, in hac tantùm secunda, & separata substitutione, euidens resultat eiusdem mens, & voluntas illos non admittendi ad exclusionem substituti, nisi in casu, in quo eosdem expressit, vt in fortioribus testamenti Auiti ad
fauorem Nepotum ex filio, † quod conditio *si sine filijs* non 9
expressa in prima reciproca, sed tantùm in secunda, & separata non extendatur ad primam pluribus fundamentis, & auctoritatibus firmat Socc. iun. *cons.* 128. *à num.* 29. *vers. supradictis tamen cum seqq. & strictius post num.* 38. *vers. his ita pro veris suppositis, & seqq. & præsertim num.* 43. adducit in fortioribus doctrinam *Cumani* firmantis, quod substitutio facta vni
ex filijs sub expressa conditione *si sine filijs* † demonstrat con- 10
trariam voluntatem Testatoris substituentis alteri filio, & cohæredi sine hac conditione, & prosequitur per *tot. num.* 76. *& à num.* 77. *per tot.* 104. respondet contrarijs *lib.* 1. cui se subscripserunt adductis rationibus, & auctoritatibus tresdecim *Doctores ibidem à numero* 195. *per tot.* 262. & sequitur Hodier. *contr. for. lib.* 1. *cap.* 20. *num.* 53. *& seqq. &* Rota *decis.* 285. *nu.* 2. *par.* 10. *recent. Eminentiss. Ottbob. decis.* 270. *nu.* 6. *&* 7. *bo. me.* Cels. *decis.* 388. *num.* 5. quodque fortissimum sit in iure argu-
mentum, data scientia Testator non expressit, ergò † noluit 11
in terminis testatur Hodiern. *vbi supra d. cap.* 20. *num.* 55. *cum alijs in decis. Causæ adductis §. Non obstat, vers. & duplex.*

Altera ratio, quæ potest adduci est, quia Testator in vtroque casu superuiuentiæ, aut prædecessus hæredis decedere voluit sub vniformi dispositione, nempè cum institutione, & vnica substitutione, & tamen subintelligendo conditionem *si sine filijs* in prima substitutione, in qua non fuit expressa violaretur vniformis dispositio, etenim non esset amplius ynica substitutio, sed duo gradus substitutionum, & per consequens multiplicarentur fideicommissa contra regulam,
† quod nunquam censeri debeat inductum nouum fideicom- 12
missum quotiescumque dispositio potest parere effectum citrà multiplicationem, ex Cocc. *decis.* 1294. *num.* 18. *& ponderant decisio Causæ dicto §. Non obstat vers. altera quod.*

Denique non obstant in contrarium adducti, quia Roman. *in cons.* 480. *numero* 7. benè procedit in suo casu, in quo conditio *si sine filijs* expressa fuerat in eadem oratione, ibi: *Et dictus Marzialis mihi hæres non fuerit, vel fuerit, & obierit si-
ne filijs substituo sibi, & mihi hæredes vniuersales instituo Fa-
britium, & Valerium.* † Conditio verò, de qua agitur in 13
præsenti est in separata oratione, vt respondendo eidem Romano ponderat Soccin. iun. *d. cons.* 128. *n.* 99. *lib.* 1. Castill. *verò lib.* 4. *cont. cap.* 50. *n.* 44. loquitur de clausula in fine posita, & de per se stante, ac separatè, quod referatur ad omnia, in quibus eadem militat ratio, vndè non applicatur huic contro-

14 uersiæ, in qua † conditio non stat de per se, sed adhæret secundæ nouæ, ac separatæ substitutioni in diuerso casu ordinatæ, & amplius militat diuersitatis ratio superiùs ponderata quamuis videatur ad hunc effectum sufficere quod conditio non sit in eadem oratione, sed in diuersa destituta dictionibus repetitiuis, vt in specie respondit Soccin. *d. conf.* 128. *num.* 98. *lib.* 1. Fusar. *autem retorquetur in quæst.* 31. *num.* 70. quia loquitur de conditione adiecta in fine substitutionum, cuiusmodi non est ista adhærens, vt diximus secundæ substitutioni, quinimò *num.* 74. firmat non procedere repetitionem in conditione *si sine filijs*, Altograd. & reliqui plures, aut lo-
15 quuntur in dispositione inter † descendentes, in quibus propriè militat dispositio *dd. legum cum Auus, & cum acutissimi*, aut in qua non sit assignabilis diuersitatis ratio, aut quando conditio est in eadem prorsùs oratione, aut denique quando posita est in fine per modum regulæ, vndè eis non vrgentibus in casu præsenti responderunt Domini, vt supra, sententiam Rotalem esse confirmandam.

Vtraque &c.

Confirmata fuit hæc decisio sub die 17. Maij 1675. coram eodem R. P. D. Bourlemont, supra verò in alia præcedenti Parte 17. adest alia Decisio 170. in hac eadem causa emanata coram R. P. D. Calataiù.

R. P. D. CALATAIV.

Romana cessionis ratæ Census.

Mercurij 10. Maij 1673.

ARGVMENTVM.

Cessio ratæ census ea conditione facta, vt in casum molestiarum redeat cedens ad sua primæua iura, prætendebatur in totum rescindi ob illius molestias desuper passas; eius tamen resolutio solùm proportionabilitèr, & pro rata tantùm fuit concessa, tàm ex verbis instrumenti, quàm ex ratione rei communis, ac demum ex obseruantia subsequuta, quæ omnia ad solam ratam, non autem ad totum potuerant referri.

SVMMARIVM.

1 *Verba*, per la rata, *totalitatem excludunt, & solam partem significant.*
2 *Damnum rei communis non vni tantum socio adscribitur, sed pro rata cuiuslibet repartiendum est.*
3 *Socius qui ad liberationem rei expensas contribuere tenetur, hoc semper intelligitur pro rata damnorum.*
4 *Scripturæ vna pars declaratur ab alia.*
5 *Obseruantia subsequuta declarat intentionem partium, quatenus verba essent dubia.*
6 *Pactum facultatiuum redeundi ad primæua iura, non debet in odium retorqueri.*
7 *De Dote in quantitate promissa potest maritus ad libitum disponere.*
8 *Inuestimentum pecuniæ dotalis factum cum consensu vxoris quatenus fundum dotalem, vel solam hypothecam importet, & num. seqq.*
9 *Fundus dotalis vt dicatur constitutus, debet cantare solo nomine vxoris.*
10 *Dos in quantitate, vt cum vxoris consensu possit in fundum dotalem conuerti, illius consensus debet cum solemnitatibus interuenire.*

DECISIO CIII.

EX Censu scut. 4. mil. quem D. Dux Caffarellus pro dote, & fructibus D. Angelicæ suę vxoris sub obligatione restituendi prioribus, & potioribus, cessit ratam scut. 4000. Ioann. Raynaldo Monaldensi cum pacto resolutiuo in casu faciendæ restitutionis prædictis creditoribus, quam ratam sibi deliberare fecit Antonius Ghislerius; Cùm autem D. Dux prætenderet resolutionem d. cessionis, ex quo coactus fuit restituere creditoribus anterioribus scut. 15065. dedi dubium sub die * 13. Iunij proximè præteriti, An, & de cuius bono iure constet etiam ad effectum manutentionis, quod fauore Antonij resolutum fuit, & Causa hodie super ijsdem reproposita Domini steterunt in decisis.

Informantes enim pro D. Duce iterum propter restitutionem factam dd. scut. 15065. elicere conabantur resolutionem cessionis ex verbis apochæ in decisione recensitis, ibi: *Et in caso, che il Sig. Duca fosse astretto à restituire il tutto, ò in qualsiuoglia parte di detto denaro hauuto, in tal caso detta assegnatione s'intenda nulla, e di niun valore, come non fosse fatta per la rata restituita, e sia lecito al detto Sig. Duca di pigliar'il possesso di detto assegnamento per detta rata*, necnon ex alijs verbis subsequentibus, ibi: *non essendo intentione del detto Sig. Duca; che la detta assegnatione habbia effetto, ne resti ferma, se non in detti effetti, in caso, che esso Sig. Duca goda liberamente le somme, che li restano in mano senza molestia di sorte alcuna, e non altrimente &c.*

Sed iterum fuit responsum, prædicta verba non posse importare resolutionem in totum, sed tantùm proportionabiliter, vt innuunt verba, *per la rata restituita*, † quæ totalitatem 1
excludunt, & partem significant, vt probant Cost. *de ration. ratæ quæst.* 1. *num.* 5. & *quæst.* 2. *num.* 3. Barbos. *dict.* 341. *num.* 4. Salgad. *in labyr. credit. part.* 2. *cap.* 4. *num.* 16. nec aliter de iure importare possunt, attenta natura contractus, in quo versamur, nam per dictam cessionem Ioannes Raynaldus fuisset admissus ad communionem census scut. 4. mil. pro portione scut. 4000. æquum non est, vt damnum in re communi contingens † vni tantùm socio adscribatur, sed pro rata cuius- 2
libet repartiendum est, vt præter adductos in Decisione, docet gloss. *in l. Prætoris officium §. si plures, & ibi Bart. ff. de damn. infect.* Roman. *conf.* 89. *num.* 9. Duard. *de societ. lib.* 2. *cap.* 1. *quæst.* 5. *num.* 1. & *cap.* 14. *sub num.* 31. Idque proculdubio senserunt ipsæ partes, dum in caso, quo D. Dux fuisset molestatus à Creditoribus expresse conuenerunt -- *Che il detto Sig. Gio. Rainaldo debba vnitamente concorrere alla liberatione di quelle con le diligenze, & spese necessarie, & opportune per la sua rata;*
† Ità pro rata damnorum subeundum est, vt vltra relatos in 3
decisione firmant Azor. *instit. mor. par.* 3. *lib.* 9. *cap.* 7. *quæst.* 10. Duard. *vbi supra, lib.* 2. *cap.* 5. *quæst.* 13. *num.* 4. vna enim pars scripturæ † declaratur ab alia, *l. vtrum ff. de petit. hæred. l.* 1. *ff.* 4
de reb. dub.

Accedit etiam obseruantia ponderata in Decisione, quæ non potest iterum controuerti, vtpotè benè comprobata in præterito Summ. & per quam intentio partium, quatenus † 5
verba apochæ fuissent dubia satis superque declarata remanent, *l. sed & Iulianus §. Proinde ff. ad Treb.*

Nec aduersatur pactum, quod in casu restitutionis d. ratæ cessæ Ioanni Raynaldo, redeat ad sua primæua, quia est facultatiuum, & adiectum ad sui fauorem, † vnde non 6
debet in eius odium retorqueri, imò exindè magis conuincitur, quod totum damnum ad ipsum non spectabat, dum cogi non poterat ad restituendam totam summam ibi cessam.

Subsistit etiam alterum Decisionis fundamentum, quod cessio facta fuerit, habito respectu ad totam summam à D. Duce pro dote, & fructibus receptam, quia cùm dos fuisset in Capitulis matrimonialibus promissa in quantitate, † pote- 7
rat de illa maritus ad libitum disponere, ex adductis in *decis. §. minus relcuat.*

Parùm obstante, quod pecuniæ fuerint postmodùm inuestitæ à viro, etiam de consensu vxoris, † quia talis consen- 8
sus importat solùm specialem hypothecam, non autem, quod inuestimentum remaneat fundus dotalis, † ad quem 9
effectum requiritur, vt illud cantet solùm nomine vxoris, & eius proprium efficiatur, & ita loquuntur auctoritates in contrarium allegatæ, vt coram Caualer. *decis.* 37. *num.* 1. & *seqq.* & benè explicat Giouagn. *conf.* 32. *num.* 3. *lib.* 1. Imò necesse est, vt consensus præstitus ab vxore interponatur cum debitis solemnitatibus ratione † damni, quod potest contin- 10
gere in conuersione pecuniæ dotalis in fundo, vt dixit Rota *in Ciuitatis Castellanæ fideicommissi 28. Martij 1667. cor. Illustriss. D. Præside Granaten. & in Romana Census 10. Iunij 1668. coram R. P. D. meo Vicecomite.*

Reliqua sublata remanent in Decisione, cum qua Domini transierunt vtraque, &c.

Supra in alia præcedenti parte adest altera præsentis causæ decisio, quæ est ibi in ordine 353.

R. P. D.

R. P. D. EMERIX.

Vaden. Distributionum.

Veneris 12. Maij 1673.

ARGVMENTVM.

Præpositura fuerat ab Episcopo erecta cum consensu Capituli, eaque postmodum etiam à Pontifice confirmata; cumque in erectione ordinatum sit Præpositum gaudere debere omnibus redditibus, & emolumentis, quibus gaudebant cœteræ Dignitates, & Canonici, hanc præscriptam legem seruandam esse deciditur, eundemque Præpositum etiam distributiones quotidiana consequi demandatur.

SVMMARIVM.

1 *Validitas sententiæ resultat si fuerint seruata omnia requisita, iuxtà vulgatam decisionem Caputaquensis.*

2 *Præpositurę erectio facta ab Episcopo cum consensu Capituli, & postea confirmata à Pontifice substinetur.*

3 *Cardinali nepoti Pontificis, vel habenti superintendentiam generalem, & viuæ vocis oraculum, plenè creditur.*

4 *Præpositus gaudere debet omnibus redditibus, & emolumentis, & distributionibus quotidianis, quibus gaudent cœterę dignitates, & Canonici, & num. 10. & 11.*

Amplia, & fortius concurrente approbatione, & permissione Capituli num. 5.

6 *Transumpto Præconij consistorialis plenè creditur.*

7 *Distributiones quotidianæ non debentur Canonico supranumerario.*

8 *Fundatio Capellaniæ adnotata existens in Secretaria Episcopatus non habetur in consideratione, si illa postea fuerit à Pontifice exclusa.*

9 *Canonicus electus in Præpositum consequitur distributiones quotidianas, quæ solis Canonicis reseruatæ sunt.*

10 *In Præiudicium redundare non debet, quod pro maiori decore factum est.*

11 *Distributiones quotidianæ indistinctè debentur tàm Dignitatibus, quàm Canonicis.*

DECISIO CIV.

DOmini censuerunt confirmandam esse sententiam Rotalem, in qua pronunciatum fuit deberi Præposito Venturuccio, tanquam vno ex Canonicis descriptis in preconio Consistoriali distributiones quotidianas assignatas in erectione Cathedralis Ecclesiæ Vaden. pro octo Canonicis, & vna dignitate, siquidem validitas prædictæ sententiæ non
1 potuit impugnari † cùm fuerint seruata omnia requisita, iuxtà *decis. Caputaqu.* 260. *part.* 2. Iustitia verò resultat ex præcedentibus decisionibus R. P. Dom. mei Calataiù, quarum vna prodijt sub die prima Iulij, & altera 11. Decembris 1671. In quibus fuit benè comprobatum substineri erectionem Præpositurae prius decretam ab Ordinario cum consen-
2 su Capituli, † & postmodum approbatam per Congregationem particulariter deputatam à sanct. memor. Vrbano Octauo, prout retulit Eminentiss. Dom. Cardinal. Barbari-
3 nus eius nepos, † cuius attestationi ratione super intendentiæ generalis, & propter eius viuæ vocis oraculum, quod ipse tunc in singulis habebat à Pontifice est adhibenda plena fides, Pignatell. *consult.* 104. *num.* 62. Rot. *decis.* 90. *num.* 5. *par.* 9. *rec. cum alijs allegatis in priori decisione R. P. D. Calataiù, §. neque dubitari.*

Sicut etiam fuit plenè firmatum legem præscriptam in limine huiusmodi erectionis, quod scilicèt Præpositus gauderet omnibus redditibus, & emolumentis, quibus gaudebant
4 omnes aliæ dignitates, † & Canonici debere ad vnguem seruari, *ex Clem. quia contingit §. Primo de Religiosis domibus Vivian. de iurepatronatus lib. 6. cap. 6. num.* 7. Buratt. *decis.* 484. *num.* 13. Amat. Dunoz. *decis.* 962. *num.* 1. & 2. cœterisque relatis in dicta priori *decis. §. Ipse enim,* concurrente præsertim, vt hic
5 subsecuta approbatione † Capituli, quod præsente inter alios olim Canonico Ferro Prædecessore Piscij, decreuit admittendum esse ad participationem distributionum nunc controuersarum Io: Felicem Præpositum Antecessorem, qui illas per plures annos exegit.

Neque subsistit in facto, quod Præpositura non possit censeri comprehensa inter dictos octo Canonicatus, quoniam ex transumpto authentico dicti Præconij Consistorialis à prædicto Eminentissimo Barberino, & tribus alijs Cardinalibus Capitibus ordinum subscripto, & inter informandum originaliter exhibito sub oculis Dominorum contrarium manifestè conuincitur; † In eo enim legitur sa. me. Vrbanum Octa- 6
uum perquisitis fundationibus diuersarum Capellaniarum, quæ petebantur erigi in dignitatem, & Canonicatus elegisse tantùm nouem ex illis habentes pinguiores redditus se referendo ad singula Instrumenta fundationum in ipso Præconio ordinatim registrata, inter quæ legitur secundo loco relatum Instrumentum Capellaniæ Venturuccij, sed non reperitur insertum aliud Instrumentum Capellaniæ fundatæ per d. q. Ferrum posteà à solo Episcopo inter Canonicos adscriptum,
† cuius propterea successori vti Canonico supranumerario 7
minimè deberi distributiones quotidianas, docent *R. P. D. Fagnanus super cap. dilectus il primo num. 25. de præben.* Rota *in nouis decis. 26. alias 445. num. 7. eodem titulo,* & in prædicta priori *decis. R. P. D. mei Calataiù §. Viceuersa cum seq.* Et hinc non suffragatur, quod in fasciculo scripturarum olim exhibitarum pro erectione Ecclesiæ Vaden. in Cathedralem penès Secretarium processuum Episcopatus, adsit quoque Instrumentum fundationis Capellaniæ eius Antecessoris, † dum 8
sa. me. Vrbanus VIII. illam exclusit tanquam minoris redditus à numero nouem præbendarum electarum pro vna dignitate, & octo Canonicis, pro quibus Communitas Vaden. distributiones quotidianas constituerat.

Minus obstat Præpositum Venturuccium non vocari Archidiaconum, aut Canonicum, pro quibus solis videtur Communitas Vaden. donasse prædictas † distributiones, 9
quia satis est Capellaniam fuisse, vt supra per Sanctissimum selectam inter dictos octo Canonicatus erigendos, quamuis deinde ab Episcopo insignita fuerit titulo dignitatis præposituralis, quia hoc pro maiori decore eiusdem Communitatis, & Capituli ipsius Præpositi factum fuit, † non debet redun- 10
dare in illius præiudicium, priuando eum distributionibus, quæ de iure etiam debentur indistinctè † tàm dignitatibus, 11
quàm Canonicis, Grat. *discept.* 894. *n.* 24. Barbos. *de Canonic. & dign. cap.* 21. *n.* 16. & 18.

Cœterùm repetitæ dismembrationi ratæ fructuum sub erroneo prætextu, quod Præpositus non haberet aliunde distributiones, & reliquis obiectis denuò excitatis pro parte Canonici Piscij abundè satisfaciunt eædem decis. R. P. D. mei Calataiù, quarum fundamenta DD. rursus approbarunt.

Et ità Causa bis proposita resolutum fuit vtraque, &c.

Hac eadem die adest alia Decisio in hac causa, sed quia modica est Decisio, ideò fuit omissa.

R. P. D. EMERIX.

Bononien. Manutentionis.

Lunæ 15. Maij 1673.

ARGVMENTVM.

Compulsoria specialis conceditur pro exhibitione librorum à publico Mercatore petita, quia & de interesse constabat, quod quale quale sufficit, vt ad causam potuerit prodesse & cum ageretur de persona, quæ ratione sui officij libros conficere tenebatur, etiam sine probatione alterius existentiæ, illius hæredes ad exhibendum sunt coacti.

SVMMARIVM.

1 *Exhibitionem librorum petens, quæ requisita probare debeat.*

2 *Edere tenetur libros Mercator, & quicumque alius, qui ratione sui officij tenetur ad custodiam librorum, amplia vt ibid. & num. seq.*

3 *Hæredes mercatoris, vel alterius, qui ratione officij libros custodire tenetur, illos cogitur exhibere, & sup n. 3.*

4 *Mercatores publici rationis bancariæ ex generali consuetudine tenentur conficere libros, & confectos custodire.*

5 Fi-

5 *Fides obtenta lite pendente, & sine citatione partis nullam fidem meretur.*
6 *Cambiorum in materia non creditur libris mercatorum, nisi eorum realitas aliundè verificetur.*
7 *Compulsoria specialis conceditur ex sola possibilitate, quod scriptura, vel libri compulsandi quoquomodo faciant ad causam, vel contineant aliquid releuans.*
8 *Amissio scripturæ, vel libri vt dicatur fuisse probata, requiritur probatio casus eiusdem amissionis.*

DECISIO CV.

Domini persistentes in Decisionibus coram Me sub diebus 4. & 27. Maij 1671. & 1672. hodie iterum censuerunt concedendam esse hæredibus Philippi creditoris compulsoriam specialem ad effectum extrahendi ex Diario Vespasiani debitoris vulgo *Giornale* nuncupato, partitas magis specificè declarantes qualitatem eorum crediti, quia ex deductis in *prima decisione d. §. Existentia vsque ad fin.* satis probata
1 existimabant † tria requisita ad hunc effectum necessaria, de quibus per Rota *decis. 189. n. 1. par. 11. recent.*

Nec placuit distinctio, quod Mercator qualis erat Vespasianus tunc solùm teneatur edere libros quando est Actor, secus verò quando est reus, quia in Rota de æquitate Canonica Mercator publicus, & quicumque alius, qui ratione officij
2 est obligatus ad custodiam librorum, † imò & illorum hæredes siue Actores sint, siuè rei tenentur eosdem libros edere, etiamsi præcisè non probetur existentia penès ipsos de tempore motæ litis, vt latè probat Adden. *ad Gregor. dec. 129.*
3 *num. 6. & seq.* & in terminis hæredum Mercatoris, † etiam reorum conuentorum sunt punctuales *decisiones 531. & 555. per totum coram Dunoz. iun.* cum pluribus ibi; & in præcedentibus Decisionibus adductis.

Prætensio verò, quod Vespasianus non esset Mercator publicus rationis Bancariæ, sed priuatus Mercator rationis fundacariæ, ideòque non teneretur libros conficere, seù confectos custodire corruit ex lectura intitulationis libri Magistri, seù Codicis eius rationis, ibi — *Sopra il quale intendiamo far scriuere fedelmente à suoi destinati, & approuati luoghi secondo la regola Mercantile à scriture doppie per mano di Domenico Cauallucci, &c. Debitori, e creditori, quali alla giornata accaderanno di creare &c. tanto per conto nostro proprio, quanto per commissione d'altri di qualsiuoglia negotio, liquali debitori, e creditori saranno estratti da vn'altro libro à questo corrispondente chiamato Giornale, che è di Carte numero 800. di forma coperto come questo, il quale ancor lui sarà scritto per mano di Domenico Cauallucci sudetto, & alli quali libri &c. Intendiamo se gli habbia da dar piena fede così in credito, come in debito, in Giuditio, e fuori di Giuditio non solo in Bologna mà anche fuor di Bologna, & in qualunque luogo.*

Ex qua benè colligitur Vespasianum non solùm fuisse priuatum negotiatorem rationis fundacariæ, & retinuisse Diarium, seu *Giornale*, de quo agitur; Verum etiam fuisse publicum Mercatorem rationis Bancariæ, qui saltem ex generali consuetudine tenetur libros conficere & confectos custo-
4 dire, † prout simili obiecto occurrendo alijs relatis respondit Rota *coram Dunoz. iun. d. decis. 531. num. 8. & 555. n. 4. & 5.*

Non suffragante allegata speciali consuetudine Ciuitatis Bononiæ, quod nempè Mercatores cuiusuis generis post terminata negotia non tenentur libros eorum custodire, quia illa nequaquam probatur ex simplici fide procurata
5 hac lite pendente, & sine citatione partis, † quæ nullam fidem meretur, Rota *in recent. decis. 18. n. 27. & decis. 186. n. 18. par. 9.* & alibi sæpe.

Minusque compulsoria euitari potest, ex eo, quod tàm etsi (iuxta prætensionem hæredum Philippi creditoris) ex controuerso Diario resultare posset aliqua expressio cambij, ni-
6 hilominus ea nihil † suffragaretur, cùm in hac materia non credatur libris, nisi aliundè realitas cambij iustificetur, vt dixit Rota *coram Bichio decis. 74. n. 26. & seq.* quia fuit responsum hodie non agi, An constet de realitate cambiorum, nec nè, sed tantùm. An sit concedenda compulsoria specialis,
7 † ad quem effectum sufficit sola possibilitas, quod partitæ extrahendæ quoquomodo faci ant ad causam, vel ex eis aliquid releuans resultare possit pro dictis hæredibus creditoris, vt post Cyn. Bald. *& alios in l. fin. C. de fid. instr.* dixit Rota *penes Posth. de manuten. decis. 343. num. 1. & coram Dunoz. iun. decis. 531. & 555. vtrobique num. 2. & in recent. decis. 225. n. 6. par. 8. cum alijs in Romana Casalis mediæ viæ 13. Februar. 1671. §. Interesse coram R. P. D. Beuilaqua Vrbis Gubernatore.*

Amissio denique dicti libri, nec minus hodie probata visa est ex Testibus desuper examinatis, quia vt responsum fuit in secunda decisione huius causæ, illi vltra exceptiones familiaritatis, & contrarietatis deteguntur instructi ab hæredibus † 8 debitoris, nec vllum specificant casum amissionis, prout opus est, ex adductis per Adden. *ad Greg. decis. 129. num. 7. & 8. &* Rota *coram Buratt. decis. 278. num. 10. & seqq.* cum alijs relatis in decisionibus antecedentibus, cum quibus in reliquis DD. transierunt vtraque, &c.

Supra in alia præcedenti Parte 17. recent. habentur aliæ duæ Decisiones 115. & 326. in hac eadem causa emanatæ.

R. P. D. TAIA.

Ianuen. Archipresbyteratus.

Lunæ 29. Maij 1673.

ARGVMENTVM.

Procurator fuerat constitutus ad resignandum qui licèt præsens in Curia, adhuc tamen alium Procuratorem constituerat, & hic resignationi consenserat; Inde suborta disputatione super validitate eiusdem resignationis, negatiuè resolutum est ob non seruatam formam *Regulæ 45. Cancellariæ* de consensu personaliter præstando à præsentibus in Curia; nec illo per Procuratorem aliter admittendo.

SVMMARIVM.

1 *Defectus consensus in resignatione beneficij potest allegari etiam literis expeditis.*
2 *Resignatio beneficij, vel illius expeditio facta contra regulas Cancellariæ non valet.*
3 *Forma data ad vnguem seruari debet, nec ab ea recedendum est.*
4 *Regula Cancellariæ de resignatione beneficij habet etiam locum in cessione iuris super beneficio, & specialitèr in Coadiutoria.*
5 *Coadiutoria de censensu videtur habere naturam resignationis, & cessionis.*
6 *Iurisconsultorum valent responsa, etiamsi ratio non reddatur in ipsis.*
7 *Doctoris decisio dicitur casus legis, si non est qui contradicat.*
8 *Stylus Cancellariæ, vel Datariæ probatur ex attestatione practicantium in illis.*
9 *Præsens in Curia non potest constituere procuratorem ad resignandum.*
10 *Regula Cancellaria 45. de consensibus est exorbitans à iure communi.*
11 *Consensus æque in resignationibus, ac Coadiutorijs à præsentibus in Curia personalitèr præstatur non per procuratorem.*
12 *Consensus resignationis, & Coadiutoriæ adnotari debet in libris publicis Cameræ, vel Cancellariæ.*
13 *Sententia lata contra stylum an valeat.*
14 *Procurator resignat nulliter, si excedit fines mandati.*
15 *Error in nomine contractus non vitiat contractum.*
16 *Verba renunciare, cedere, & resignare, inter se confunduntur.*
17 *Procurator quatenus post annum admittatur ad resignandum, & num. 20.*
18 *Procurator ad resignandum, etiamsi fuerit reuocatus, validè resignat dummodò reuocationis notitia habita non sit.*
19 *Reuocatio Procuratoris ad resignandum intimari debet in Camera, & Cancellaria.*
20 *Consensus præstitus à procuratore constituto ad resignandum valet, etiam post quatuor annos à morte resignantis.*

DECISIO CVI.

Hieronymus Archipresbyter animo faciendi infrascriptam resignationem, fecit Procuratorem Io: Baptistam Romæ degentem, specialiter ad nomine constituentis, & pro eo comparendum coram Sanctissimo, seù Eminentissimo Proda-

Prodatario, aut altero ad id Potestatem habente, & coram eis Archiplebaniam in fauorem alterius Hieronymi resignandum cum spe ipsi Hieronymo de præsenti suo Coadiutori futuræ successionis, & ad hoc vt Archiplebania conferatur dicto Hieronymo liberè, purè simpliciter, non obtinenda per eum tamen nisi secuto obitu naturali ipsius Constituentis, & non aliter &c. Item ad iurandum, quod in prædicta resignatione facienda non interuenit fraus, simoniæ labes, seù alia illicita pactio; Item ad preces porrigendum Sanctissimo vt ex nunc ipse constituens supplicat, vt dignetur prædictam resignationem admittere &c. cum Instrumentarijs clausulis 28. Februarij 1658.

Io: Baptista Neapoli absens scripsit. *Io infrascritto constituito Procuratore per mandato speciale &c. ritrouandomi nella Città di Roma, e non potendo esser di persona in Roma per dar il consenso sopra la detta Coadiutoria in virtù del detto mandato di Procura lasciato nelle mani del Signor Pietro speditioniero con la presente dò il mio consenso come se io fosse presente in Roma, appresso qualsiuoglia Notaro solito riceuer simili consensi, & in fede &c.* 28. Octobris 1665.

De his expeditæ fuerunt literæ Apostolicæ pro Coadiutoria anno ab Incarnatione 5. Ianuarij 1665. & retroscriptum est *Anno à Natiuitate Domini 1666. Die verò 25. Ianuarij retroscriptus Dominus Hieronymus per D. Io. Baptistam eius Procuratorem retroscriptæ Constitutioni, & Deputationi eum futura successione literarumque expeditioni consensit iurauit, &c.*

Vicarius generalis, & Executor Apostolicus executus est 8. Martij 1666. & Hieronymus Coadiutor possessionem accepit, nemine contradicente, sed Archipresbytero, qui etiam opposuerat haud citato.

Hieronymus ille constituens reuocauerat supradictum mandatum 30. Aprilis 1664. nouoque mandato nouum Procuratorem constituerat ad comparendum coram Sanctissimo, & exhibendum Instrumentum reuocationis, nec non ad impetrandum quamcumque notificationem, seù præceptum 14. Aprilis 1665.

Hinc orta lite inter huiusmodi Coadiutum, & Coadiutorem post duas sententias pro Coadiutore, & aliam appellationem Coadiutoris à sententia tertij reuocantis, & Causam deuolutam ad Rotam, lite pendente, & indecisa, Paulus Æmilius de alio consensu illius Hieronymi Coadiuti Patrui sui impetrauit literas Apostolicas liberæ collationis per liberam resignationem, cum clausula, *Non intendimus litis pendentiæ huiusmodi, & iuribus Hieronymi illius Coadiutoris præiudicare &c.* 4. Augusti 1671. harumque literarum Apostolicarum ab alio executore exequutionem curauit, cœpitque possessionem.

Hieronymus Coadiutor recurrit ad Rotam pro attentatis, de quibus proposito dubio 12. Decembris proximè præteriti DD. responderunt videndum de bono iure etiam ad effectum attentatorum, & proposito hodie dubio, An, & de cuius bono iure constet, & cùm ad effectum attentatorum, quæ contra Paulum Æmilium pro Hieronymo quærebantur.

Quæstio non fuit de literis Pauli Æmilij, nisi quanta fuit de literis Hieronymi, & eius iuribus præseruatis in literis Pauli Æmilij posterioribus, & illas DD. reprobarunt defe-
1 ctu consensus, qui potest allegari quandocumque † etiam literis expeditis, Amayd. de Styl. *Datariæ quæst.* 9. *num.* 8. & 10. *cap.* 10. *lib.* 1. & *ibi* Rot. & *ipsa Regula* Cancell. *de consensu in Resignationibus, & Pensionibus* 45. *Quod super resignatione cuiuscumque Beneficij Ecclesiastici, seù cessione iuris in eo, quam in manibus suis, vel in Cancellaria Apostolica fieri contigerit Apostolicæ literæ nullatenus expediantur, nisi Resignans, vel cedens, si præsens in Romana Curia fuerit, personaliter, alioquin per Procuratorem suum ad hoc ab eo specialitèr constitutum expeditioni huiusmodi in eadem Cancellaria exprèsse consenserit,*
2 & *iurauerit, vt moris est.* † Ex quo sequitur, quod Resignatio alitèr facta, vel saltem expeditio non valet, vt scripsit ad
3 *d. Reg. Glossator, sub n.* 2. & sic forma est data, † à qua non potest recedi &c. apud Parisi. *Resign. q.* 8. *ex num.* 51. *lib.* 8. Et licèt regula sit de resignatione, adhuc est generalior de cessione iu-
4 ris in beneficio, & specialitèr in Coadiutorijs huiusmodi † habere locum dictam regulam post Gonz. *ad Reg.* 8. *gloss.* 5. §. 9. *n.* 9. & 10. eadem sententia ratione diuersa, adeòque contraria scripsit Lotter. *de re benef. q.* 25. *n.* 23. & 24. *lib.* 2. Monet. *de*
5 *option. Canon. c.* 4. *n.* 170. vt Coadiutoria de consensu † videtur habere naturam resignationis, & cessionis, Mandos. *de Signat.* Grat. *titulo Coadiutoria* §. *si tamen Papa.*

Replicabant Informantes pro Coadiutore frustrà ratiocinatiuo genere contra rationes Gonzalez, & Lotterij, & rationes hinc inde alij proponebant, alijsque opponebant, sed vt ipsi Gonzalez, & Lotterius in ratione discordes, tamen in opinione concordes sunt, & in authoritate, vel singuli visi sunt DD. præualere vt Iuris Consultorum valeant responsa † etiamsi ratio non redditur, inquit Senec. *epist.* 94. & sensit 6
Iustin. §. *Responsa Prudentum instit. de iure nat.* Surd. *decis.* 229. *num.* 35. Immò quando non extat, qui contradicat, † Docto- 7
ris decisio dicitur casus legis, prosequitur Surd. *d. dec.* 229. *n.* 36. Rot. *decis.* 122. *num. vlt. p.* 5. *coram Coccin. decis.* 2121. *n.* 18. *vers. Quorum decisio.*

Replicantes addebant attestationes sex Magistrorum expeditionum. *Qualmente essendo assenti li Procuratori per consentire alle Coadiutorie, Risegne, Permute, Cessioni, Cassationi di pensioni, Dimissioni, & in qualsiuoglia altra materia della Dataria, doue si ricerca il consenso del Procuratore, massime doue non è la clausola substituens il solito è ritrouandosi li detti Procuratori ammalati, ò impediti per i loro negotij da non poter venire di persona in Roma per dare i consensi opportuni di consentire, ò per Instromento, ouero per lettere*, vt de facto factum in præsenti Coadiutoria, quod factum sicut faciendum non fuisset.

Sed ex contrario excipientes pro Resignatario opponebant attestationes nouem aliorum, *esserli osseruato, e tuttauia osseruarsi tanto nelle Risegne, quanto nelle Coadiutorie dare il consenso alle speditioni delle Bolle, qual consenso si dà di presenza qui in Roma, tanto da Principali, quanto da Procuratori con giuramento attuale nelle mani de Notari di Camera, ò Cancellaria*, quibus † in tali casu credendum esse scripsit CoKier. *de* 8
d. Reg. n. 55. *vers. Quibus in tali casu*, ex Rota *decis.* 197. *num.* 4. *par.* 4. *diuers.* & DD. vti visis benè, & magis contestantibus crediderunt.

Ex quibus præoccupata visa est alia replicatio, quod dicta Regula Cancellariæ sit de Cancellaria, quodque aliud sit de Camera, de qua est quæstio, vt alias præsens in Curia non potest constituere Procuratorem ad resignandum, † & limitatur in Camera, vt sensisse videtur Glossator *ad d. Reg. n.* 3. 9
& *post* Parisi. *de resign. q.* 8. *n.* 23. *vers. Limita in Camera lib.* 8. & *q.* 12. *n.* 7. *à vers. Limita non procedere in Camera lib.* 9. CoKier. *ad d. reg. n.* 39. *vers. Quod limita non procedere in Camera*, ità vt Glossator etiam pungat pertinaciam Abbreuiatorum *ad d. Reg. in fin.* cùm etiam hæc Regula de † consensibus sit à iu- 10
re communi exorbitans, ad Tex. *Clem. vnic. de renunc. apud* Saleng. *de pens. cap.* 41. *n.* 28. Quandoquidem *tanto nelle Risegne, quanto nelle Coadiutorie il consenso si dà di presenza qui in Roma tanto da Principali,* † *quanto da Procuratori con giuramento nelle mani delli Notari di Camera, ò Cancellaria*, provt 11
alij de hoc ipso consensu scripserunt præstando in Camera, vel Cancellaria, Pacif. *de Resign. q.* 7. *n.* 25. *in fin.* & 24. & 89. 90. & 505. P. Castropal. *oper. mor. disp.* 6. *punct.* 2. §. 4. *num.* 11. *tract.* 13. Sanleg. *Benef. q.* 26. *n.* 19. *verb. veruntamen alij DD.* & *n.* 29. CoKier. *ad ipsam Regul.* 45. *tunc* 44. *n.* 11 & 28. 29. & 41.

Et specialis est Clem. VII. Constitutio, in qua vult, quod consensus † ac notetur per Notarios in libris authenticis Ca- 12
meræ, vel Cancellariæ, apud Paris. *q.* 8. *n.* 124. *d. lib.* 8. & præcipuè de libris Cameræ Lotter. *de re benef. q.* 16. *num.* 25. *lib.* 3. quidquid de obseruantia *seq. n.* 26. *ex decis.* 356. *p.* 1. *rec. confirmata in decis.* 361. *post* Farinac. *cons. lib.* 2.

Item alia replicatio suprascripta ex regula agente de resignationibus, non autem de coadiutorijs longè, latèque ab Informantibus controuersa superadditis his ad suprascripta §. *Quæstio non fuit.*

Adeò vt etiam sententia contra stylum lata sit nulla, Iudexque litem faciat suam, nec requiritur, vt hic sit obtentus in contradictorio Iudicio, aut decisione aliqua Papali firmetur, † sed sufficit obseruantia, crediturque Peritis ità atte- 13
stantibus &c. apud *CoKier. ad d. Reg. num.* 67. & 68. *cum alleg.*

Alia verò à Paulo Æmilio opposita Hieronymo, & literis eius leuiora visa sunt DD. quàm vt mereantur attendi.

Quod mandatum videatur de Resignatione, non autem de Coadiutoria, & fines mandati sint custodiendi, † & Pro- 14
curator resignet nullitèr, si excedit fines mandati, quod strictè intelligitur, & est odiosum, &c. etiam ad *Summarium Parisij de Resign. cap.* 17. *lib.* 9.

Quia mandatum ad nominatam Resignationem satis superque visum fuit, explicatum ad Coadiutoriam ad multa alia verba constituentis, qui perquisiuerit quem Coadiutorem, & socium sibi adiungeret &c. cum spe tamen futuræ successionis, & in fauorem R. D. Hieronymi, cum spe ipsi R. D. Hieronymo de præsenti suo Coadiutori futuræ successionis &c. † & aliàs constante substantia, error in nomi- 15
ne contractus non vitiat contractum, *l.* 6. *ff. de præscript. verb.* & *ibi not.* Bartol. & *alij laudata in* §. *si vendidi vers. si autem*

tem hoc solùm l. 6. ff. de act. empt. obseruante doctissimo Cuiacio, & ità receptum fuit mandatum, & literæ in Camera sic expeditæ, atque vt resignare hoc sensu non est verbum latissimum, † ità verba *Renunciare*, *Cedere*, *Resignare*, inter se confundi, post alios probat Parisius *quæst. 1. num. 21. lib. 1.*
16

Secundò, quod mandatum fuerit reuocatum, siuè expressa reuocatione, siuè præsumpta à mandato ipso 28. Februarij 1658. ad consensum 5. Ianuarij 1665. tanto tempore, quo Cancellaria non soleat admittere Procuratorem ad renunciandum † post annum, Camera etiam sic apud Glossatorem *d. reg. n. 4. vers. & Cancellaria*, Rebuff. *prax. Benef. de Procur ad resignan. n. 18.*
17

Quia reuocatio expressa, si fuit, non luuat, & aliàs tenuit consensus datus per Procuratorem antequàm ad Ipsius, vel illius in cuius manibus consensus fuerat dandus notitiam reuocatio huiusmodi sit deducta, † nisi fortè per ipsos Resignatarium, & Procuratorem malitiosè factum fuerit, quo minus ad eos, vel eorum alterum ante consensum potuerit reuocatio peruenire, claro Textu *Clem. vnic. de Resign. cum ibi not. maximè à Barbos. à num. 4.* vel cautiùs intimatio † reuocationis facta fuisset in Camera, & Cancellaria, *ad decis. alleg. 9.* à Paris. *quæst. 26. num. 1. lib. 9.* quod cauit ipse constituens in constituendo alium Procuratorem specialem ad huiusmodi intimationem, sed non cauit in exequendo constituenti suo hic alius Procurator.
18
19

Tacita verò reuocatio etiam tanto tempore sufficiens visa DD. non est, † quia hodie valet consensus præstitus à Procuratore, etiam post quatuor annos à morte Resignantis, CoKier. *ad dict. Reg. numero 44. cum Paris. tot. quæst. 13. maximè num. 4. lib. 9.* ex Rota *coram Mohed. de renunc. decis. 31. aliàs decis. 217.*
20

Et ità principalitèr ob non seruatam formam *Regulæ de consensu 45.* cum præsentia Procuratoris per consensum expeditioni literarum, maximè circa iuramentum ex suprascriptis vtraque &c. conquerente Hieronymo sic ob satis seruatam formam Regulæ, & Datariæ, satis seruari pecuniam impensam, ob non seruatam autem non admitti ad Coadiutoriam, &c.

Confirmata fuit hæc Decisio 11. Decemb. 1673. coram eodem R. P. D. Taia, quæ infra in hoc eodem volumine suis loco, & tempore apponetur.

R. P. D. EMERIX.

Nucerina redditionis rationis.

Lunæ 29. Maij 1673.

ARGVMENTVM.

Impugnata redditio rationis administratoris in hac Decisione saluatur, quia frumentum, quod prætendebatur venditum tempore penuriæ, æstimari debuerat, vel habito respectu ad tempus recollectionis illius, vel saltem intra triennium, ac etiam quia non fuit doctum ad manus administratoris maiorem quantitatem peruenisse, quam quæ ab ipso dicebatur exacta.

SVMMARIVM.

1 *Tutor alter dari non potest pupillo suum habenti tutorem.*
2 *Administrator potest reddere rationem etiam sine exhibitione librorum.*
3 *Tutor etiam ipse reddit rationem sine libris.*
4 *Frumentum debet æstimari vel secundum tempus recollectionis, vel intra triennium.*
5 *Frumentum non præsumitur extare vltra triennium.*
6 *Frumenti venditio non præsumitur ad longum tempus dilata, sub incerta spe carius illud vendendi.*
7 *Administratoris iurata declaratio fuit admissa attenta parua summa, ex qualitate Sacerdotis in dignitate Ecclesiastica constituti, & verificatione aliarum partitarum.*
8 *Reseruatio, seù exceptio inducit comprehensionem eorum, quæ non fuerunt excepta.*
9 *Administrator non tenetur vltra summam ab eo assignatam, nisi maior quantitas ad sui manus peruenisse doceatur, & num. seq. vbi amplia.*
10 *Alimenta crescunt vna cum ætate, eaque crescente augenda sunt.*

DECISIO CVII.

Defuncto q. Pomponio Bonifatio remansit Tutrix, & Curatrix Iosephi, & aliorum communium filiorum Margarita Bonanna, quæ secundo nupta Hieronymo Rosello, dimisit de anno 1639. tutelam PetroSancti Bonanno eius germano fratri, cùmque iste ab anno 1644. vsque ad totum annum 1657. reliquerit administrationem Io: Paulo Bonifatio, illum deinde conuenit pro redditione rationis coram R. P. D. A. C. Panciatico, à quo tamen idem Io: Paulus obtinuit sententiam fauorabilem, quapropter deuoluta Causa ad Rotam per commissionem mihi directam, dedi dubium, An constaret de sufficienti redditione rationis, quod fuit affirmatiuè resolutum.

Dum enim Io: Paulus non esset propriè Tutor, sed potiùs simplex administrator bonorum sibi mediante Apocha consignatorum à dicto PetroSancte Tutore pupillorum, quibus iam habentibus † Tutorem, alter Tutor dari non poterat, *l. 2. C. si matr. indemn. promis. l. Tutorem 9. C. arbitr. Tutor.* Merlin. *decis. 857. num. 3. & 4.* sufficit, quod de bonis, vt supra receptis quouis modo reddiderit rationem † absque alia exhibitione librorum, Rot. *decis. 101. num. 5. post secundum vol. cons. Farin.* Millin. *decis. 150. per tot.* Dunoz. iun. *decis. 934 num. 10. & 11. & decis. 935. num. 3.* in quibus loquitur de administratoribus, & in specie, quod etiam ipsimet Tutores † possint reddere rationem sine libris pluries sequendo *cons. 93.* Calcanei firmauit Rota, & signantèr apud Ludouis. *dec. 199. num. 5.* ibique Adden. *num. 8. & decis. 174. num. 6. apud bon. mem.* Cels. *decis. 225. num. 12. & in recent. decis. 165. num. 15. par. 11. rec.* vbi aliæ referuntur. 1 2 3

Descendendo igitur ad partitas principaliter controuersas, non videtur illa frumenti calculanda ad rationem rigorosi pretij in summa scut. 17. 50. pro quolibet rubro, sicut venditum fuit ob superuentam penuriam de anno 1649. quia cùm frumentum fuerit recollectum annis 1643. & 1644. Summ. Io: Pauli *num. 23.* debet æstimari tantummodò ad rationem pretij currentis tempore collectionis, † vel intra triennium, vltrà quod illud non censetur conseruatum, † sed præsumitur marcescere Card. Cels. *decis. 344. num. 9.* Nec est verisimile, quod Io: Paulus sub incerta spe futuræ penuriæ hoc amplius conseruasset, † eiusque venditionem ad plures annos distulisset, vt ponderatum fuit in leuioribus terminis coram Bich. *decis. 580. n. 32. cum plurib. seqq.* 4 5 6

Eoque minus quia quinque salmæ supradicti frumenti fuerunt de anno 1644. consignatæ Caballino, & Massuccio Creditoribus pupillorum, prout constat ex declaratione iurata ipsius Io: Pauli, † cui in hac parua quantitate DD. fidem adhibere voluerunt attentis qualitate Sacerdotij, atque integritate personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ, nec non iuncta verificatione aliarum partitarum, Bartol. *in l. fin. §. in computatione nu. 4. C. de iur. delib. ibique* Ias. *n. 7.* Ludouis. *decis. 475. num. 3. & 11.* 7

Pro reliquis verò salmis 20. suffragatur amplissima quietantia reportata anno 1662. à dd. Iosepho, & Philippo effectis maioribus tàm ad exonerationem dicti PetriSanctis, quàm ipsius Io: Pauli de omnibus, & singulis descriptis in Inuentario exceptis supradictis quinque salmis frumenti, Sum. eiusdem Io: Pauli *n. 20.* quarum reseruatio, † seù exceptio magis inducit comprehensionem eorum, quæ non fuerunt similiter excepta, *l. nam quod liquidæ §. vltimo ff. de penu leg.* Menoch. *consil. 4. num. 23.* Grat. *discept. 703. num. 20.* 8

De fructibus censuum est reddita plena ratio, quia Io: Paulus adscripsit credito pupillorum omne exactum, vt vlterius non tenetur, † nisi doceatur fuisse ab eo perceptam maiorem quantitatem, Bartol. *in l. 1. n. 9. ff. de edendo*, & in terminis † Tutorum Rot. *decis. 323. nu. 4. p. 10. dec. 158. n. 6. & 7. & dec. 367. n. 3. p. 11. rec.* 9 10

Quoad redditus bonorum stabilium optimè iustificatur ex calculo confecto ad instantiam Io: Pauli, illos non fuisse perceptos, nec potuisse percipi in ea quantitate, in qua supponebatur à PetroSancte; sicut etiam probatur ab isto fuisse alienarum censum Capitalis sc. 25. & vendita nonnulla animalia postmodum erroneè descripta in dicto inuentario, seù notula consignationis bonorum, Sum. eiusdem Io: Pauli *num. 4. 5. 6. & 9.*

Neque in calculo dictorum redditum debent poni fructus,

ctus, qui prouenerunt ex bonis dotalibus Mariæ Ortensiæ; olim vxoris dicti Iosephi, tùm quia Io: Paulus non tenetur reddere rationem, nisi de ijs, quæ suæ fuerunt sibi consignata, & descripta in sæpius dicta notula; tùm quia omnes prędicti fructus fuerunt exacti ab eodem Iosepho ad effectum alendi dictam Mariam vxorem, vnà cum quatuor filijs ab ea susceptis, Nutrice, & Ancilla, d. Summ. *num.* 10. *lit. A. & num.* 35.

Quantitas denique annuorum scutorum centum pro victu, & vestitu prædictorum Iosephi, & Philippi, necnon vnius famulæ visa fuit satis moderata, & nullatenùs debet considerari excessiua, ex eo quod antea fuerit minùs impen-
11 sum, † quia alimenta crescunt vnà cum ætate, eaque crescente sunt augenda, *DD. in l.* 2. *C. de alim. pupill. præstan. l. cum vnus §. Alimentis*, vbi Bartol. *num.* 1. *& l. alimenta* 16. *§. Basilicæ, ff. de alim. & cibar. leg.* Gozad. *consil.* 95. *num.* 4. *vers. item sunt augenda*, Menoch. *de arbitr. Iudic. cas.* 169. *pariter numero* 4. *lib.* 2. Amat. Dunoz. *decis.* 685. *num.* 3. *& in Ciuitatis Castellanę Tutelæ* 10. *Martij* 1664. *§. Illisque tantùm coram bo. mem. Auunculo meo.*

Et ità vtraque &c.

R. P. D. VICECOMITE.

Tudertina Pensionis.

Lunæ 29. *Maij* 1673.

ARGVMENTVM.

Duo erant introducta iudicia, possessorium vnum, & alterum petitorium; Cumquè à solo petitorio causa in Rota commissa, partes ad transactionem deuenissent, & deinde antiquam litem possessorij instaurassent, omnia attentata sunt prætensa, de quibus tamen Sacra Rota non constare declarauit, tùm ex eo, quod vbi causa est diuersa, appellatio vnius iudicij non suffragatur quoad aliud, tùm etiam quia lite per transactionem extincta, nulla poterant attentata considerari.

SVMMARIVM.

1. *Attentata sunt omnia gesta coram primo Iudice post causam appellationis in Rota commissam, & vid. numero sequent.*
2. *Attentata non sunt gesta coram primo iudice in causa possessorij, si à sola sententia lata in petitorio appellatum est.*
3. *Attentata non sunt gesta coram primo iudice, si partes post sententiam transegerunt.*
4. *Lis per concordiam remanet extincta.*
5. *Attentata sine lite non dantur, quia lis est principium attentatorum.*
6. *Attentata cessant eo ipso, quod cessauit lis.*
7. *Transactio inita sine mandato procuræ adhuc sustinetur, si per subsequutam solutionem ratificata sit.*
8. *Ratificatio idem operatur, ac mandatum etiam, vbi speciale requiritur.*
9. *Solutio expressam ratificationem inducit, & supra num.* 8. *cum seqq.*
10. *Ratificatio, quæ resultat ex facto, potentior est illa, quæ deducitur ex verbis.*

DECISIO CVIII.

ORta in Tribunali Auditoris Cameræ in summarijssimo manutentionis iudicio ad instantiam Ioannis Ferrarini lite pro solutione pensionis ad eius fauorem reseruatæ super fructibus Parochialis Ecclesiæ Sancti Angeli Castri, seu loci de Cordigliano Tudertinæ Diœcesis contra Petrum Venturellum illius possessorem, fuit ab eodem Auditore Cameræ relaxatum mandatum de manutenendo, vnà cum executiuo pro pensionibus decursis, & non solutis, à quo Venturellus non appellauit, sed suscepit dumtaxat terminum vnius mensis ad soluendum summam debitam, Summ. Angeluccij *num.* 4. & interim separatum iudicium introduxit super nullitate pensionis, & cùm intrà terminos præfixos Ferrarinus nihil probauerit, fauorabilem sententiam reportauit, à qua appellante eodem Ferrarino, Causa ad Sacram Rotam delata fuerit. In hoc statu deuenerunt Partes ad transactionem, in qua Ferrarinus reduxit dictam pensionem à scutis 24. auri de Camera, ad scuta 25. monetæ, & Venturellus liti renunciauit, obligando se ad illius solutionem in summa reducta, prout de facto illam absque vlla controuersia persoluit.

Cùm autem pensio huiusmodi de anno 1660. à Ferrarino in fauorem Angeluccij legitimè translata fuisset, iste egit coram Auditore Cameræ contra Macaranum modernum Ecclesiæ Rectorem, & Venturelli successorem in iudicio manutentionis super exactione pensionis, & obtinuit nedum relaxari mandata, sed etiam aduersus eundem Macaranum, qui dederat in actis articulos, & super ijs examinatis testibus, petebat pensionem declarari nullam, sententiam fauorabilem super eius validitate reportauit, & deinde fuit expedita declaratoria contra eundem Macaranum succumbentem, & parere recusantem, à qua nec per Signaturam fuit commissa appellatio; Post hæc prętendens dictus Macaranus omnia gesta coram Auditore Cameræ fuisse attentata in spretum litis in Rota pendentis, obtinuit disputari dubium, An constet de attentatis, quod à me hodie propositum, negatiuè fuit resolutum.

Quamuis enim à sententia lata primo loco in Tribunali Auditoris Cameræ appellasset Ferrarinus auctor Angeluccij, † ità vt exindè coram eo nihil innouari potuisset citra vi- 1
tium attentatorum, ex latè firmatis *in Vicen. Beneficij* 10. *Decembris* 1646. *coram bo. me. Peutingerio*, quæ inter eius impressas non reperitur, alijsque allegatis, tamen hoc procedere potuisset quoad iudicium petitorium, quod pendebat in Rota,
† secus autem quoad summarijssimum manutentionis, in 2
quo mandatum de manutenendo obtinuerat, nec ab eo fuerat interposita appellatio, vt distinguit in terminis Rota *coram Bichio decis.* 348. *per totam*, atque etiam quia post appellationem à dicta sententia in petitorio † partes inter se transe- 3
gerunt, & lis prædicta per concordiam † extincta remansit, 4
l. transactio C. de transact. cap. 1. *de lite contestata*, Surdus *consil.* 451. *num.* 16. *&* 17. Rot. *coram san. mem. Gregor. decis.* 286. *num.* 6. *& decis.* 359. *num.* 2. *in rec. decis.* 402. *num.* 4. *part.* 5. *decis.* 86. *num.* 1. *par.* 6. *& decis.* 281. *num.* 1. *part.* 7. *& sæpius in alijs*, & eo ipso, quod lis, † quæ est principium causatiuum attentato- 5
rum cessat, † etiam & ipsa attentata cessare, ac deficere de- 6
bent, ad tradita per Lancell. *de attentat. par.* 2. *in præfat. cap.* 4. *num.* 281. *& seqq.* vbi concordantes.

Non obstat, quod transactio prædicta tanquam facta non à Venturello Titulari, sed ab eius asserto procuratore, non exhibito sufficienti mandato procuræ, non potuerit præiudicium vllum inferre principali, tùm quia inita fuit cum nepote eiusdem Venturelli Titularis, de cuius mandato procuræ
testatur Notarius, † tùm quia constat de expressa ratifica- 7
tione per subsequutam solutionem, † quæ idem operatur, 8
ac mandatum etiam vbi speciale requireretur *l. quod si speciale* 27. vbi Bald. *ff. de minorib.* Surd. *decis.* 231. *num.* 11. latè Rota *coram Buratto decis.* 301. *num.* 8. *in Romana Cambij* 24. *Martij* 1664. *§. sed cessat coram Illustrissimo Dom. Præside Granaten.* Solutio enim † importat ratificationem ex facto, quæ potentior 9
est illa, † quæ ex verbis deducitur *l. non tantum, ff. rem ratam* 10
haberi.

Et ità vtraque parte informante resolutum fuit.

R. P. D. EMERIX.

Farfesi Prædij.

Mercurij 31. *Maij* 1673.

ARGVMENTVM.

Attenta nullitate contractus mulieris gesti contra formam *Statuti Vrbis lib.* 1. *cap.* 151. fuit concessa reintegratio illius donatario vniuersali, quia de extremis in hoc iudicio necessarijs dubitatum non fuit; de nullitate verò constabat ob non factam specialem, & indiuiduam mentionem causæ solùm generaliter expressæ, quod non sufficit; vt proindè etiam sine restitutione pretij non exi-

sten-

stentis, quia non apparebat de versione, eadem reintegratio sit admissa.

SVMMARIVM.

1 *Possessio actoris in iudicio reintegrationis probatur ex instrumento venditionis.*
2 *Possessio rei conuenti remanet probata ex substentatione litis iuncto aliquo adminiculo.*
3 *Reintegratio, quæ donanti competeret, illius donatario vniuersali concedenda est.*
Donatarius vniuersalis habetur loco hæredis, n. 3.
4 *Reintegratio datur etiam ad fauorem singularis successoris.*
5 *Maritus in rebus extradotalibus suæ vxoris nullam habet administrationem, vel mandatum à lege.*
6 *Causa ex Statuto Vrbis* lib. 1. cap. 151. *requisita in contractu mulieris, debet esse certa, & specialis, non autem generica sufficit.*
7 *In Contractibus minus solemnibus mulieris, vel minoris sola receptio pecuniarum non sufficit, nisi etiam versio in eorum vtilitatem probetur.*
8 *Versio non dicitur probata, nisi exhibeatur iustificatio in quam causam illa cesserit.*
9 *Restitutio pretij mulieri in contractu nullo soluti non conceditur, si non probetur versio, nec pecuniæ existant.*
10 *Reintegratio debetur mulieri ad bona nulliter alienata, etiam sine restitutione pretij non existentis, si versio in vtilitatem eiusdem mulieris probata non sit.*
11 *Præscriptio trigenaria requirit integrum complementum, etiam vsque ad minimum tempus.*
12 *Sententia potest proferri super omnibus in causa deductis, & probatis, licèt non expressis in libello, quoties in eo adsunt clausulæ salutares, & sufficientes.*

DECISIO CIX.

VEnditionem Prędij extradotalis siti in Territorio Montis Opuli in vocabulo *le Fontanelle* factam die 13. Maij 1639. à Ioanne Oliuario tanquam marito, & legitimo administratore Aquiliæ vxoris absentis Dominico fratri, & Auctori Dionisij Factorini, cum promissione de rato eadem Aquilia postmodum sub die 21. eiusdem mensis Maij ratificauit cum decreto Iudicis asserendo de ipsius ordine fuisse deuentum ad dictam venditionem, pretiumque conuentum in summa scutor. 330. monetæ erogandum fore ad effectum liberandi se, præfatumque Ioannem virum ab interusurijs censuum, quibus ambo grauati reperiebantur, Sum. d. Dionysij *num.* 1. & 2.

At introducto nuper pro parte Francisci Oliuarij vti filij, & Donatarij vniuersalis dictæ Aquiliæ coram A. C. Panciatico Iudicio super rescissione, seù declaratione nullitatis dictę venditionis, & immissione, seù reintegratione ad possessionem prædicti prædij, emanauit sententia illi fauorabilis, à qua interposita per Dionysium appellatione, illaque mihi commissa, fuit hodie datum dubium, An eidem Francisco sit danda reintegratio, & affirmatiuè per Dominos resolutum.

1 Siquidem concurrunt omnia extrema requisita, † nempè anterior possessio Aquiliæ resultans ex ipsismet Instrumentis venditionis, & subsequutæ ratificationis datis in Summ. vtriusque Partis Bart. *in l. prædia 48. in fine, ff. de acquir. possess.* Rot. post Posth. *de manut. dec. 204. num. 1. & in rec. dec. 251. num. 2. par. 6.* Possessio Iunior dicti Dionysij rei conuenti probata, tùm per Testes Summ. Francisci *num. 4.* tùm per litis substen-
2 tationem, quæ † semper sufficit addito alio adminiculo, vt hic Gregor. *dec. 105. num. 2.* Buratt. *dec. 736. num. 1. Eminentiss. Ottbob. dec. 137. num. 20. & in rec. d. dec. 251. num. 3. par. 6.* Et denique adest nullitas dd. venditionis, & ratificationis, vt infrà ostendetur, quibus concurrentibus sicut competijsset reinte-
3 gratio Aquiliæ anteriori possedritrici, † ità pariformitèr venit concedenda Francisco illius Donatario vniuersali, qui habetur loco hæredis, Rota *dec. 207. num. 9. par. 6. rec.* cui competere reintegrationem debitam defuncto probant Tex. *in §. sed hæredibus inst. de perpetuis, & temporal. act. l. prima, §. hoc interdictum in fine, ff. de vi, & vi armata,* Crescent. *dec. 3. tit. de rest. spoliator.* Ludouis. *dec. 542. n. 2.* ibique Add. *n. 10.* vbi conclusio
4 ampliatur etiam ad † singularem successorem *Emin. Ottbob. dec. 70. n. 15. & dec. 137. n. 19.*

Nullitas verò præfatæ venditionis patet, ex quo prædium controuersum fuit venditum à Ioanne viro Aquiliæ ipsa absente, & absque illius mandato Procuræ, quod aliundè iustificari deberet, quàm ex assertione eiusdem Ioannis, qui in hoc prædio, quod erat extradotale, Sum. Dionysij *nu. 2. ad med.* † 5
nullam habebat administrationem nec mandatum à lege Bart. *in l. maritus n. 2. C. de procurat.* Alex. *cons. 144. n. 6. lib. 5.* Bich. *dec. 120. n. 25. & dec. 243. n. 15.*

Eoque magis subsistit etiam nullitas dictæ ratificationis subsequutæ propter insufficientiam causæ nimis vagæ, & genericæ per vxorem Iudici expositæ ad effectum scilicèt vt supra dictum est liberandi se, eiusque virum ab interusurijs censuum, quibus grauati reperiebantur, nulla facta illorum individuali specificatione ad hoc, vt Iudex ante interpositionem decreti potuisset plenè cognoscere huiusmodi causam sibi expressam, super qua non debebat stare simplici assertioni contrahentium; Sed tenebatur particularitèr inspicere, an census suppositi essent omnes veri, & reale, & an pro illis expediret mulieri potiùs vendere prædictum prædium, quàm alia bona, aliàs non dicitur † seruasse formam à Statuto 6
Vrbis præscriptam *in cap. 151. lib. 1.* vt aduertit Rot. *coram Merlin. dec. 540. num. 2. dec. 714. num. 35. cum pluribus seq. & dec. 575. num. 6.* bo. mem. Card. Cels. *decis. 233. num. 4. 5. & 6. in rec. dec. 355. à num. 9. vsque ad 16. part. 12. cum pluribus alijs ibidem allegatis.*

Non obstante, quod successiuè Aquilia pretium receperit, quia omisso illud apparere receptum ex interuallo post lapsũ aliquorum dierum, & quietantiam confectam fuisse absque vllis solemnitatibus, placuit responsio, quod in huiusmodi contractibus minus solemnibus, † sola receptio pecuniarum 7
non est sufficiens, nisi insimul probetur illarum versio in vtilitatem mulieris contrahentis *l. verum item quæritur ff. de minor.* Soccin. sen. *consil. 115. num. 13. lib. 1.* Peuting. *decis. 240. num. 9. & decis. 273. num. 16.* de qua versione in præsenti minimè constat, † dum nulla fuit exhibita extinctio censuum, qui- 8
bus coniuges grauabantur, quapropter existente nullitate contractus, nec † minus potest prætendi restitutio pretij non 9
extantis, & quod non probatur versum in vtilitatem mulieris Buratt. *dec. 814. num. 1. & 2.* Cels. *d. dec. 233. num. 9. cum seqq.* & in terminis † petitæ reintegrationis *Emin. Ottbob. decis. 124.* 10
num. 1. & 2.

Neque suffragatur allegata præscriptio triginta annorum, quia non subsistit in facto, dum ratificatio Aquiliæ euenit dicta die 21. Maij 1639. & illius nullitas fuit sub die 18. Ianuarij 1667. personalitèr intimata Dionysio ad instantiam Francisci istius Summ. Additionali *num. 1.* vnde calculando demonstratur deficere duos annos, & menses quatuor ad complementum dictæ præscriptionis trigenariæ, † & tamen ad 11
eius exclusionem sufficeret cessare bonam fidem per minimum temporis spatium Ias. *in l. 3. §. labeo n. 17. ff. de acqu. possess.* latè Gratian. *disc. 303. n. 32. cum seqq.* Rot. *in rec. dec. 304. n. 2. p. 1. & coram Merlin. dec. 702. n. 35.*

Ex quibus visum est parum releuare nullitatem obiectam aduersus sententiam A. C. vti latam super reintegratione in iudicio antea introducto vigore legis finalis, quia in monitorio aderant clausulæ ad id sufficientes, ibi -- *Vel alterius cuiuscumque remedij magis vtilis proficui, & competentis* -- Ac infrà -- *Ius & iustitiam ministrari omni meliori modo* -- d. Sum. Additionali Francisci *num. 2.* quæ sanè † clausulæ operan- 12
tur, quod possit ferri sententia super omnibus in progressu causæ deductis, & probatis, licèt non fuerint specificè petita, vel expressa in libello, vt post Innoc. & Bald. *in cap. 2. de ordine cogn.* Grat. *resp. 70. n. 31. & 32. vol. 2.* Mart. *de claus. p. 1. claus. 256. n. 6.* Duran. *dec. 90. n. 1. & dec. 258 e. 2 & 3.* Royas *dec. 158. n. 19. cum alijs in Romana Sublocationis 28. Aprilis proximè præteriti coram me.*

Et ità decisum vtraque parte informante.

R. P. D. CALATAIV.

Bononien. Prædij.

Lunæ 25. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

Auocatio possessionis ab hærede intentata conceditur non obstante impugnatione personæ illius, quia semel fuerat approbata, provt nec minus attenta quæstione dominij, quam refricare non poterat reus, qui habuerat causam ab eo, qui possessionem concesse-

rat,

rat, & demum ex eo quia licet opponeretur prætensa electio præstandi potiùs interesse, quam rem, hæc minus fuit admissa, quia existente re ipsa, nulla electio competere poterat.

SVMMARIVM.

1 *Vxor vigore* Auth. præterea C. vnde vir, & vxor, *succedit in quarta parte bonorum sui viri.*

2 *Hæres existens in possessione bonorum hæreditariorum, omnes actiones hæreditarias exercere potest.*

3 *Emptor hæreditati actiones hæreditarias exercere permittitur.*

4 *Approbatus si quis fuerit, puta vti hæres, amplius reprobari non potest.*

5 *Approbatio personæ tanquam dependens à sola mente, & intentione approbantis, est indiuisibilis, nec potest vno nomine fieri, & alio reprobari.*

6 *Dominij quæstionem refricare non potest, qui quoquomodo habet causam ab eo, qui possessionem concessit, & n. seq.*

7 *Remedium* l. si quis conductionis C. locati, *habet locum non solùm inter locatorem, & conductorem, sed etiam contra alios, & supra n.6.*

8 *Hæres non permittitur refricare quæstionem dominij, quam suus auctor refricare non poterat.*

9 *Hæres simpliciter remanet obligatus eo modo, quo defunctus tenebatur.*

10 *Hæres beneficiatus tenetur seruare factum defuncti, quousque suppetunt vires hæreditariæ.*

11 *Fideiussio de euictione quatenùs transeat ad hæredes, vel non, & num. seqq.*

12 *Hæres fideiussoris de euictione quando possit proprio nomine vindicare rem, ita vt ad interesse teneatur.*

13 *Hæredes actiuè, & passiuè censentur comprehensi in quolibet contractu, & stipulatione.*

14 *Fideiussor euictionis, an & quando habeat electionem præstandi rem euictam, vel præstando interesse liberetur.*

15 *Possessor rei debitæ potest conueniri pro toto, etiamsi ab vno tantùm, & pro vna portione habuerit causam à debitoribus eiusdem rei.*

DECISIO CX.

IN Decisione, quam publicaui 12. Februari 1672. dictum fuit Prædium in Communi Panigalis à Marchione Vgone de Pepolis prelegatum Galeatio eius filio, & modo à Marchione Camillo in conductionem detentum, esse restituendum Comiti Ioanni in possessione hæreditatis d. Galeatij existenti, quam resolutionem vti in facto subsistentem hodie DD. confirman. esse censuerunt.

Quod enim in possessione, seù quasi dictæ hæreditatis existat, & possit actiones hæreditarias exercere non fuit in dubium reuocatum, quamuis enim Galeatius in testamento hæredes scripserit Nicolaum, & Victoriam filios spurios. Isti tamen non fuerunt admissi ab Eminentiss. Bononiæ Legato, qui possessionem bonorum ad se ante Galeatij obitum auocauerat; sed vel tanquam insuccessibiles, & solùm alimentorum capaces, vel ex alio capite fuerunt per sententiam exclusi, quæ habuit suum effectum, quia Eminentiss. Legatus possessionem bonorum, quam ad se auocauerat dicto Domino Comiti Ioanni consignauit, seu restituit, & dictus Nicolaus, & Victoria receperunt alimenta, & successiuè etiam ingressa Victoria Monasterium d. Comes Ioannes solitam dotem Monasterio persoluit, qua ratione saltèm effectus fuisset creditor pro d. dotis quantitate persoluta.

1 Insuper respectu quartæ partis, † in qua successit Lucre-
tia Galuana Galeatij vxor, *ex Auth. præterea C. vnde vir, &
vxor*, reportauit ab illa amplam cessionem, cuius vigore in d.
quarta successit.

Non obstat, quod Nicolaus tanquam amplissimè legitimatus effectus fuerit capax paternæ hæreditatis ad exclusionem cuiusuis alterius; Cùm enim iste habeat contra se dictam sententiam iam diù in iudicatum transactam, & ab eo approbatam per receptionem alimentorum à d. Comite Ioanne, sufficit, quod Com. Ioannes actu possideat hæreditatem
2 † ad hoc, vt omnes actiones hæreditarias exercere valeat
l. nam quod §. fin. l. cogi ff. ad Trebell. l. 3. ff. de bonorum poss. Molin.
de primog. Hispan. lib. 1. cap. 10. num. 5. & in terminis emptoris
3 † hæreditatis *l. 2. §. non solùm ff. de hæredit. vel act. vendit.* præ-
sertim cùm vti talis fuerit approbatus ab eodem Marchione
Camillo soluendo pluries eidem affictus prædij, de quo agitur
† ad hoc vt modo non possit eum reprobare *l. si quis testib. C. de* 4
testib. & aduertit *decisio in dicto § supposita*. Non releuante,
quod prædictas solutiones fecerit non proprio nomine, sed
Tutorio, & Curatorio Marchionis Guidi, quia cum appro-
batio personæ dependeat à sola mente, & intentione † ap- 5
probantis, quæ est indiuisibilis non potest vno nomine appro-
bare, & alio reprobare, vt dixit Rota *coram Seraph. dec. 1025.
n. 5. & in rec. dec. 78. n. 4. p. 5. & in Tarinen. seù Fossanen. Præbende
27. Martij 1669. coram R. P. D. Vicecomite.*

Multò minus vrget obiectum, quod Hieronymus, qui prædium vendidit Marchioni Vgoni, & postea in conductionem recepit non esset illius Dominus; sed esset commune cum tribus fratribus, & in diuisione de anno 1641. obuenerit Marchioni Camillo, nam talis communio ante factam venditionem nullibi probatur, imò quod prædium esset proprium Hieronymi manifestè resultat, ex quo ante istam venditionem aliam fecerat ad fauorem eiusdem Vgonis cum pacto redimendi, prout cum effectu redemit, & posteà iterum vendidit, hodierno Summ. *num. 2.* vel in omnem casum satis est,
quod Hieronymus retineret prædium in conductionem, &
quod Marchio Camillus, vel sit illius hæres, vel ab eo causam
habeat ad hoc vt teneatur illud restituere, & non possit do-
minium controuertere. † Quoties enim tertius, qui posses- 6
sionem occupat aliquo modo habet causam ab eo, qui posses-
sionem concessit, non potest quæstionem dominij refricare
l. si quis conductionis C. locati, cuius dispositio non solùm locum
habet in locatione, † sed etiam in quocumque alio contra- 7
ctu, & aduersus omnes, qui quoquomodo causam habent ab
eo, qui possessionem transtulit Angel. *in d. l. si quis conductionis.
in fin.* Purpurat. *in d. l. 2. num. 22. vers. locum habente ff. si cert. pet.*
Dec. *consil. 28. num. 3.* Neuizan. *consil. 37. num. 22.* Crauett. *consil.
157. n. 1.* Marant. *in specul. par. 4. dist. 7. n. 49.* Rot. *decis. 222. num
8. par. 8. decis. 57. num. 3. & decis. 89. num. 17. par. 9. recent.* fortiùs
dum Marchio Camillus est etiam hæres eorum, qui in hoc
contractu venditionis, & conductionis de euictione promi-
serunt, & paritèr ex facto comprobat *decisio in §. quæ resisten-
tia.* † Vndè multò minus, potest dominium controuertere, 8
d. l. si quis conduct. & Rot. *d. decis. 222. num. 4. par. 8. rec.* Nihil ob-
stante, quod sit hæres cum beneficio legis, & inuentarij, nam
respectu vnius est hæres simpliciter, † & proindè remanet 9
obligatus, prout erat defunctus *l. postulante ff. ad Trebell l. fin §. si
verò C. de iur. deliber.* Rot. post Pacit. de Saluian. *decis. 836. num.
5.* & post Zacch. *de obligat. Cam. decis. 187. num. 25. & in recent.
decis. 39. num. 11. par. 6.* Respectu verò alterius, cuius est hæres
beneficiatus illius † promissionem seruare tenetur quous- 10
que suppetunt vires hæreditariæ Bart. *in l. cum vir num. 14. ff. de
vsucap.* Honded. *cons. 3. n. 53. lib. 1.* Greg. *decis. 418. num. 6.* Bich.
decis. 37. num. 10.

Nec facit, quod obligatio fideiussorum de euictione † non 11
transeat ad hæredes *l. fin. C. de euict.* Quia procedit, quando
hæres fideiussoris ex sua persona dominium vindicat, vt lo-
quitur *d. l. fin.* ibi: *Ex sua persona dominium vindicare*, † *sed* 12
quando conuenitur ad id, quod interest rem euictam non esse; hoc
casu etiam ipse tenetur, prout tenebatur eius Auctor, vt benè
explicat Mangil. *de euict.* in contrarium allegatus *qu. 89. n. 8.*
ea ratione quia in quocumque contractu, & stipulatione † 13
censentur comprehensi hæredes actiuè, & passiuè *l. cum hæres
ff. de acquir. hæredit. l. prima C. de hæred. vel act. vendit.* Rot. *decis.
172. num. 1. & 3. par. 6. recent. & coram Bich. decis. 490. num. 5.
& seqq.*

Sicuti non applicatur conclusio, quod fideiussor habeat ele-
ctionem restituendi rem euictam, vel præstandi interesse, † 14
quia debet intelligi quando rem effectiuè non potest restitue-
re, vt quia est penès euincentem, tunc enim præstando inte-
resse liberatur, sed si res est penes fideiussorem, vel eius hære-
dem debet restituere rem, nec liberatur præstando interesse,
ità benè explicat Bart. *in l. fideiussor ff. de dol. except.*

Cœterùm, quod Marchio Camillus sit vnus ex tribus hæ-
redibus fideiussorum, & sic teneatur tantùm ad euictionem
pro tertia parte nullo iure subsistit, quia Comes Ioannes
agit actione reali ad vindicandum prædium, quod totum
reperitur penes dictum Marchionem Camillum, † qui 15
proinde potest insolidum conueniri, ex adductis in *decis.
§. finali.*

Ex quibus rationibus opus non fuit examinare quæstionem, an dictum prædium cadat sub vniuersali fideicommisso Marchionis Vgonis, ad quod Comes Ioannes pariter vocatus est.

Et ità vtraque, &c.

Supra

Supra in alia præcedenti Parte 17. recent. adest alia in hac causa decis. curam eodem R. P. D. Calataiù, vbi est in ordine 254.

R. P. D. VICECOMITE.

Spoletana redditionis rationis.

Lunæ 5. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

Ad reiterandam redditionem rationis condemnatus est Tutor, tùm quia, & sine requisitis solemnitatibus illa facta est, tùm etiam quia de errore plurium partitarum constabat, ad quem effectum sufficit etiam modicus defectus vnius tantùm partitæ; atque ideò plura de solemnitatibus requisitis in cõtractibus minorum deducuntur, ac etiam de nullitate sententiæ eandem redditionem rationis approbantis.

SVMMARIVM.

1 *Ratio semel reddita amplius reiterari non debet.*
2 *Redditio rationis ex quibus dicatur rectè facta, vt per illam legitima liberatio consequuta sit.*
3 *Contractus minorum ex Constitutione Ægidiana vltra consensum proximiorum, Iudicis decretum, ac etiam insinuationem requirit.*
4 *Statutum locale quatenùs tollat solemnitates Ægidianas, vel vtrumque simul obseruandum sit, & num. seqq.*
5 *Dictio*, sine, *coniuncta cum alia negatiua, affirmatiuam importat.*
6 *Statutum loquens de solemnitatibus contractuum, non tollit insinuationem aliàs requisitam.*
Insinuatio post contractum fieri solet, n.6.
8 *Redditio rationis bonorum minoris requirit decretum Iudicis causæ cognitionem, & partitarum verificationem.*
9 *Ratio non dicitur sufficienter reddita, etiamsi minoris interuenerit iuramentum, quoties solemnitates seruatæ non sunt.*
10 *Liberatio redditionis rationis intelligitur de exacta, aliàs non valet.*
11 *Inuentarium licèt non solemne à Tutore conficiendum sit, non tamen simplex descriptio omittenda est.*
12 *Sententia nulla, & iniusta non meretur attendi.*
13 *Sententia est nulla, si fuerit data pendente dilatione concessa ad expectandam relationem peritorum.*
14 *Sententia est nulla, si non fuerunt seruati termini substantiales.*
15 *De Creditorum pupilli veritate constare debet, eorumque quietantiæ reportandæ sunt à tutore, vt illum rectè soluisse dicamus.*
16 *Tutor non potest continuare societatem cum pupillis, sine decreto Iudicis, & consensu proximiorum.*
17 *Tutor prohibetur à iure authorizare contractum inter ipsum, & pupillum.*
18 *Tutor non potest propria auctoritate sibi constituere, & retinere administrationis salarium.*
19 *Ratio semel reddita, iterum etiam reddenda est, constito de errore aliquarum partitarum, vel etiam vnius tantùm.*

DECISIO CXI.

NOn constat, quod Decius, & Io: Baptista fratres de Odorisijs Tutores testamentarij Annibalis, & Maximiliani de Baraschis sufficientem rationem reddiderint administrationis huius tutelæ per ipsos gestæ ab anno 1650. vsque ad 1662. quamuis ab ipsis pupillis quietantiam, & publicum instrumentum iuramento vallatum reportauerint, & postmodum super hac eadem rationis redditione coram A.C. conuenti vsque de anno 1667. per sententiam fuerint absoluti, † itàvt ad dictam redditionem reiterandam cogendi non esse viderentur *l. semel C. de apoc. publ. lib. 10.* Bellon. iun. *cons. 21. n. 1.* Rot. *coram Celso dec. 189. n. 2.*
1

Vel enim se fundant in dicto Instrumento quietantiæ, & liberationis, in quo omnes partitæ librorum introitus, & exitus registratæ dicuntur cum transcriptione ipsius libri tutelaris, ac solutione reliquatus scutorum videlicet 432. † ex quibus regulariter perfecta solet rationis redditio, & liberatio resultare, attento præcipuè iuramento, *ad l. cum seruus 81. ff. de condit. & demonstr.* Crauett. *cons. 231. num. 2.* Guttier. *de tutel. par. 3. cap. 1. num. 28.* Rot. *coram Gregor. decis. 554. num. 2. coram Dunoz. iun. decis. 873. num. 1. coram Arguell. decis. 37. num. pariter primo*; Et cùm de illo tempore dicti fratres pupilli de Baraschis essent adhuc minores 25. annorum, debuisset vtique interuenire auctoritas Iudicis decretum interponentis, & subsequi insinuatio, quæ † vltrà consensum proximiorum ad validitatem actus à minoribus gesti per Ægidianam Constitutionem *lib. 5. cap. 25.* requiruntur, & cum deficiant, liberatio à vitio nullitatis vindicari nequit Pich. *ad Stat. Vrb. glos. 7. n. 41.* Thom. de Tutor. *tit. 35. n. 29. vers. & quando quietatio* Rot. *cor. Crescent. decis. 2. de cons. cum alijs coram Caual. decis. 647. n. 5. & in Auximana redditionis rationis 18. Febr. 1656. §. Non obstat cor. Emin. Cerro.*
2
3

Non obstante statuto locali disponente, quod nullus contrahat cum minoribus sine præsentia duorum proximiorum, etsi secus factum fuerit, contractus non valeat ipso iure; Quia non procedit † per duas negatiuas affirmatiuam inducentes, prout si diceret, *Non valeat nisi, &c.* Et in hoc casu dici posset incompatibile cum Ægidiana, & obstaret, sed vtitur dictione *sine*, † quæ coniuncta cum alia negatiua, affirmatiuam non importat, vt benè distinguit Rot. *coram Bich. decis. 483. num. 14. & 17.* Dunoz. iun. *decis. 748. & decis. 760. n. 10. vers. Neque facit, & decis. 427. num. 21. & seqq. par. 9. rec.* & ideò cum Statutum loquatur de solemnitatibus requisitis in contractu, non excludit insinuationem, quæ † vt plurimùm post dictum contractum fieri solet; Quapropter cùm non contrarietur Ægidianæ, † seruandas esse pluries dixit Rota *decis. 288. n. 3. & seq. p. 4. to. 2. rec. & decis. 610. n. 4. & 5. ead. par. 4. to. 3. decis. 355. n. 6. & 7. p. 12. decis. 361. n. 7. & 8. p. 13. & decis. 323. n. 4. ad 7. par. 14. rec.*
4
5
6
7

Imò præcisa etiam Ægidiana, adhuc de iure communi, ad hoc, vt ritè & rectè dici posset per hos Tutores reddita ratio, debuisset Iudicis decretum, † causæ cognitionem, & partitarum iustificationem adhibentis interuenire per Text. *in l. magis puto §. In primis ff. de reb. eorum Anchar. cons. 330. n. 6. & 7.* Paris. *cons. 89. n. 58. & 63. lib. 1.* Rimin. iun. *cons. 338. n. 83. vsque in fin. lib. 3.* Rot. *coram Caualer. decis. 225. n. 5.* etiamsi intercesserit Iuramentum, † vt post Roland. & alios prosequitur eadem *decis. in fin.*
8
9

Et hæc quamuis à Testatore fuerint ab hac redditione rationis, & inuentarij confectione liberati, † quia liberatio in hoc casu intelligi debet de exacta, & rigorosa, aliàs non valeret Paschal. *de patr. potest. cap. 9. num. 9. & 10.* Rot. *coram Greg. dec. 187. num. 11. vbi Add. num. 14. coram Vbald. decis. 297. nu. 22. & in Ariminen. computorum 18. Iunij 1646. §. fin. coram Ghislerio*; Et quoad inuentarium, quod etiam fuit omissum, cùm illud à Testatore non fuerit expressè vetitum, † debuisset omninò confici, si non solemne, saltem per simplicem descriptionem facit Text. *in l. fin. §. Illo procul. C. arbitr. Tutel.* & explicat Duran. *de art. testam. cautel. 3. nu. 2. tit. 7. Add. ad Cappell. Tholos. quæst. 288. sub num. 2. vers. Aduerte*, Galganet. *de Tut. & Cur. lib. 2. tit. 2. n. 18.* Molin *de primog. lib. 1. c. 15. num. 34.* Grat. *discept. 711. num. 51.* Rot. *decis. 24.* post Salgad. *Lab. cred. in rec. dec. 384. n. 35. p. 9.*
10
11

Vel recurrere intendunt ad d. sententiam absolutoriam, sed cùm sit euidenter nulla, & iniusta, † non meretur attendi, *l. si expressum*, vbi Bartol. Ias. *& alij ff. de appell.* Rot. *cor. Coccin. dec. 491. n. 2. cum vulg.*
12

Nulla, tùm quia lata fuit, † pendente dilatione data ad expectandam relationem Peritorum electorum super reuisione calculorum, *l. siue pars C. de dilat. c. significante, vbi gloss. verb. Præuenire de appell.* tùm quia non fuerunt † seruati termini substantiales, Scacc. *de iud. lib. 2. cap. 3. q. 13. n. 272.* Rot. *cor. Caputaq. dec. 149. in fin. p. 3. coram Mantic. dec. 254. n. 5. coram Dunoz. dec. 339. num. 1.*
13
14

Iniusta, quia tota se fundat in supra recensita redditione rationis, & quietantia, quæ ob defectum solemnitatum, & alia fuit à pupillis nulliter extorta, ex superius allegatis.

Et vlterius ipsa redditio rationis in pluribus partitis euidentèr erronea conuincitur, & inter cæteras consultò omissas, quæ erunt suis loco, & tempore ser. discutiendæ, illæ, in quibus continentur diuersa debita pupillorum, seù hæreditaria persoluta; Cùm tamen non constet de veritate creditorum, nec fuerint quietantiæ † à creditoribus dimissis reportatæ, prout de iure fieri debuisset, vt post Roland. *consil. 94. num. 37. lib. 1.* & alios tradit Rot. *diuers. decis. 743. num. 6. part. 4.*
15

post

post Merlin. *de pignor. decis.45. n.10. vers. & vlterius.*

Alia, in qua ponunt Tutores ad proprium creditum medietatem lucri ex quadam societate inita, & continuata cum
16 ipsis pupillis, † de qua societate, neque constat, quod fuerit legitimè, & validè contracta, hoc est cum præsentia Iudicis, & affinium, Surd. *cons.9. n.4.* Hodiern. *contr.12. n.44.* Aliàs enim ob defectum consensus, qui dari non potest in Tutore
17 † proprium factum authorizante à iure improbatur, *l.1. & l. Pupillus, ff. de auct. tut.* Bald. *in terminis cons.109. num.1. lib.2.* Anchar. Regien. *q.40. n.2. vers. quod intelligitur, & n.3.* Surdus *d. cons.9. n.21. & per tot.38.* Montan. *de tutel. cap.3. n.136.* Mantic. *de tacit. lib.6. tit.13. n.9.* Michalor. *de Fratrib. par.2. cap.15. num.35. & 36.*

Rursùs retinuerunt salarium auctoritate propria sibi con-
18 stitutum, † quod de iure non poterant, *l. à Tutoribus §. fin.* vbi Bartol. *& alij ff. de administr. Tutel. glos. in l. in eos 9* vbi Bartol. *n.2. ff. de Tutel. cum alijs* per Cyriac. *contr.503. n.1. cum seqq.* latè Zacchar. *de Salar. q.87. à n.15. per plures seqq.*

Docto autem de errore in aliquibus partitis, imò in vnica
19 tantùm debet ratio condita iterùm reddi, † quamuis aliàs cum omnibus solemnitatibus reddita fuisset, Eugen. *cons.6. per tot. lib.2.* Gratian. *discept.563. à n.30. per alios seqq. & discept.661. n.2. 3. & seqq.* Rot. *coram Caual. d. dec.225. per tot. coram Eminentiss. Otthobon. decis.25. n.26. in recent. decis.436. num.15. & 16. par.9.*

Et ita non constare de sufficienti redditione rationis, vtraque parte informante, fuit resolutum, &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Romana Domus.

Lunæ 5. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

Vnà simul prætendebantur vocatio filiorum in conditione positorum, ac etiam transmissio fideicommissi conditionalis, quorum vtrumque denegatum est, quia neutrum sine coniecturis conceditur, inter quas principaliter attenduntur, & votum conseruandi agnationem, & digressus ad plures gradus substitutionum, quibus deficientibus cæteræ coniecturæ frigescunt.

SVMMARIVM.

1 *Immissio in vim* leg. finalis C. de edicto D. Adriani tollend. *datur fideicommissario purificato fideicommisso.*
2 *Immissio quæ fuisset debita Patri vel Matri defunctis, conceditur filijs, & hæredibus litem prosequentibus.*
3 *Fideicommissum simpliciter conceptum sub conditione* si sine filijs, *expirat per mortem grauati cum filijs, & n. seq.*
4 *Filijs non solùm in conditione positis, sed etiam eorum descendentibus, si nullæ coniecturæ concurrant, non ideo tamen illi dicuntur vocati.*
5 *Substitutio caducatur per mortem substituti ante personam grauati.*
6 *Transmissio in fideicommisso conditionali non datur nisi concurrat voluntas fideicommittentis.*
7 *Coniecturæ pro transmissione, vel extensione fideicommissi, principaliter consistunt in digressu ad plures gradus substitutionum, & voto conseruandi agnationem.*
8 *Coniecturæ omnes in fideicommissis frigescunt, si non concurrant ratio conseruandi agnationem, & digressus ad plures gradus substitutionum.*
9 *Dictio* infrascripta *est personalissima, & designat solam personam cui adijcitur.*
10 *Verba posita in genere puta fœminino, & numero singulari, non egrediuntur personam, cui sunt apposita.*
11 *Substitutio facta per dictionem* infrascripta *non extenditur, ad alios.*

DECISIO CXII.

Vita functo Francisco Stephanonio, cui quandocumque decedenti Ciprianus substituerat Hippolytam; Hæc in vim testamenti cum fideicommisso ad sui fauorem purificato, † reportauit ab A. C. ad præscriptum *l. fin. C. de edict.* Diui 1
Adriani *tollen.* sententiam super immissione in possessione Domus de qua agitur, sed interposita appellatione ab Alexandra illius detentrice, quæ post obitum Cipriani possessionem adepta fuerat in vim mandati Curiæ Capitolinæ cum clausula, *dummodo possessio sit vacans; & sine præiudicio habentium meliora, & potiora iura,* & causa deinde Rotæ commissa, interim obierunt tàm Rea, quàm Actrix, & huic successit Balthassar, quo instante, proposui dubium super immissione, quàm ei concedendam esse Domini dixerunt, cum sit filius, &
hæres Hippolytæ, & litem prosequatur; † propterea denega- 2
ri non potest immissio, quæ danda fuisset Hippolytæ eius Matri, si viueret, vt dixit Angel. *de acquir. poss. q.10. n.107.* Noualius *de transmiss. casu 40. n.1.* Rota *dec.112. n.1. coram Royas, & in Rom. bonorum 27. Ian. 1666. coram bo. me. Ioanne Emerix.*

Nec ad impediendam immissionem potest allegari fideicommissum ordinatum à Hieronymo Bagnasacco olim Domus possessore, qui illam legauit Portiæ Sorori per hæc verba (videlicet quod decedente Portia sine filijs legitimis, & illius successiue descendentibus, quod reuertantur ad infrascriptam hæredem per fideicommissum) quæ erat Ludouica altera Soror, quia fideicommissum vti simpliciter conceptum sub con-
ditione *si sine filijs,* nullis concurrentibus coniecturis expira- 3
ult, † dum dicta Portia obijt, relictis Michaele filio, & ex Flaminia altera filia, Cypriano nepote iuxtà *consilium Oldradi 21.* passim à Rota canonizatum, quando non concurrunt conie-
cturæ, ex quibus elici possit contraria voluntas Testatoris, 4
quod procedit etiam † quando sunt positi in conditione filij, & descendentes, prout tali casu loquitur ipsemet Oldradus, Casanat. *cons.4. n.170. & seq. & cons.5. per tot.* Rot. *coram Caualerio dec.554. n.10.* Dunozett. Senior. *dec.291. n.12. & seqq.* Tùm etiam quia substitutio caducata fuit per obitum Ludo-
uicæ à triginta, † & vltra annos ante Portiam, *leg.1. §. fin autem C. de caduc. tollen.* Peregr. *de fidic. art.32. n.79.* Fusarius *de substit. q.743. n.14. & in Rauennaten. fideicommissi 28. Iunij 1669. §. nec fideicommiss. coram Reuerendiss. D. Beuilaqua Vrb. Gubern.* 5

Minus potest prætendi transmissio non solùm quia in huiusmodi fideicommissis conditionalibus regularitèr non da-
tur, † nisi concurrat voluntas fideicommittentis, quæ desumi 6
solet ex coniecturis, † & præcipuè ex digressu ad plures gra- 7
dus substitutionum, & ex voto conseruandi agnationem, † 8
sine quibus reliquæ coniecturæ frigescunt, vt dictum fuit in *Firmana fideicommissi 13. Iunij proximè præteriti §. Alterum obiectum coram me, & in Interamnen. fideicommissi 20. Februarij proximè præteriti §. verùmtamen coram Reuerendo Patre Domino meo Matthæio.*

Verùm etiam, quia substitutio facta fuit per verba: reuertantur ad infrascriptam eius hæredem per fideicommissum;
illud enim adiectiuum † *infrascriptam,* in genere fœminino, 9
& numero singulari † tamquam personalissimum, & desi- 10
gnans ipsam personam Ludouicæ non permittit, vt substitu-
tio † ad alios extendatur, vt in specie firmant Peregrinus *de* 11
fideicommiss. vbi suprà vers. vt quia Alex. *cons.172. num.5. lib.5.* Honded. *cons.60. n.63. lib.1.* Fusar. *cons.98. n.8. & cons. seq. n.4.* Rota *decis.7. n.39. p.10. rec. & in Pisauren. fideicomm. 29. Martij 1666. §. in præsenti coram Reuerendiss. D. Beuilaqua Almæ Vrbis Gubernatore.*

Demum identitas satis visa est resultare ex deductis in Summario Balthassaris, pro quo informante responsum fuit, Francisca asserta hærede Alexandriæ suprà decies intimata, &c.

R. P. D. TAIA.

Romana Hæreditatis de Lanuuijs.

Lunæ 5. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

Diu in hac causa disceptatum est, an Renunciatio à Monialibus facta ad fauorem fratrum fuerit realis, vel personalis, ita vt fratribus renunciatarijs ab intestato defunctis succedat Monasterium ex persona sororum renunciantium, vel potius alij proximiori. & incognoscendi, & pro eorum admissione, ac realitate eiusdem renunciationis resolui.

SVMMARIVM.

Auditores Rotæ si se in duas æquales partes diuidant, tunc causam non resoluunt, sed illa fit dilata in principio decis.

1 *Causa vbi in Rota videtur ad omnibus duodecim DD. Auditoribus, si duo abstineant, an quinque faciant maiorem, & saniorem partem.*

2 *Repudiatio hæreditatis ante illius delationem de iure ciuili dicitur nulla.*

Renunciatio an sit realis vel personalis inspicitur quo magis illam intellexerint renunciantes, Iudices decretantes, consanguinei consentientes, & Notarij describentes, num. 2

3 *Renunciatio Monialis dicitur inepta, si renunciatur* Velleiano, Auth. si qua mulier, l. fin. & l. si vnquam de reuoc. donat.

4 *Religiosus renuncians quomodo se, quomodo bona, & quomodo hæredes obligare potest.*

5 *In præfationibus quæ apposita sunt, in contractibus repetita dicuntur.*

6 *In Renunciatione Religiosi inspiciendum est, an ex voluntate Patris adsit, vel non adsit persona quæ excludat renunciantem ab intestato, & numero seq.*

7 *Iudices in renunciationibus Religiosorum admonentur à Baldo vt præsumptam voluntatem Patris, & Fratrum renunciatariorum inspiciant.*

8 *Mentem, & intentionem contrahentium non attendere in renunciatione Religiosorum, in eaque inuerisimilia, & absurda tolerare, insanum, & ab omni ratione videtur alienum.*

9 *Renunciatio ex verisimili mente contrahentium non excluditur esse personalis quamuis perpetua realis, realissima, & omni tempore valitura dicatur.*

10 *In Renunciatione se fundans probare debet intentum, alias obijci potest, quod illa in suo casu non procedat.*

11 *Religiosus, qui renunciauit laicus potest in dubio suam voluntatem, & intentionem declarare, & valebat illa declaratio.*

12 *Renunciatio Religiosi an sit realis vel personalis ita vt renunciatarijs ab intestato defunctis, succedat Monasterium, vel proximiores, aut etiam fiscus, si illi non extarent, & sup. nu. 6. ac tota decis.*

In Renunciatione Religiosi requiritur etiam causa vtilis, & necessaria ita vt inutilis, & stulta vel subintellecta, vel etiam expressa non sufficiat num. 12.

13 *Renunciatio si est realis numquam renuncianti datur regressus ad iura renunciata, & num. 15.*

14 *Renunciatio intuitu Religionis in dubio iudicatur esse realis non personalis.*

15 *Renunciatio ideo fit intuitu Religionis ne vnquam ipsi vel Monasterium habeant ad bona renunciata regressum perinde ac si naturaliter mortui sint, & sup. num. 13*

16 *Fratres exclusis sororibus possunt instituere hæredem quem volunt, dummodo non turpem persona instituant.*

17 *Renunciantis intuitæ Religionis voluntas abdicandi totaliter à se hæreditatem eius cui, vel cuius fauore renunciatio facta sit, ex quibus verbis resultet, & fere per tot.*

18 *Renunciatarius non prohibetur ob renunciationem ad sui fauorem factam hæredem instituere renunciantem.*

19 *Renunciatio intuitu Religionis nisi verificaretur in successione ab intestato non subsisteret.*

20 *Renunciatur ius non condendo testamentum implicitè dicitur vocasse successuros ab intestato.*

21 *Renuncians succedit renunciatario ab intestato vbi nullus adesset, qui posset succedere, & veniret fiscus.*

22 *Renunciatario ab Intestato defuncto succedunt illius hæredes, si adsunt, non autem renuncians, qui solus admittitur ad exclusionem fisci.*

23 *Renunciatio vt sit realis, sufficit quod renuncians à se voluerit abdicare omne ius, quodque eo tempore successores adessent, non considerato quis in futurum potuisset succedere & num. seqq.*

24 *Fiscus quod in bonis renunciatis ob deficientiam hæredum renunciatarij succedere potuisset quatenus considerandum sit, & sup. num. 6. 21. & seqq.*

DECISIO CXIII.

CVm esset decisum Io: Baptistæ denegandam immissionem 20. April. 1668. contra decisa pro Bernardo 20. Iunij 1661. eiusdem quinti gradus cognationis, intereà composita cum illo Causa, & reuisis decisionibus DD. steterunt in primo decisis 11. Martij 1672. reuisa hac decisione 10. Iunij sequentis se in duas æquales partes diuisi sunt, ne vtar alijs verbis *dec. 16. restitut. Spol. cum Gomes ad reg. de Trienn. quæst. 10. num. 18. ad fin.* Vndè Monasterium supplicauit S. D. N. pro facultate votandi Ponenti, & eius arbitrio mandata est, vltra ea, quæ prosequitur Gomes. Hodie proposito Dubio, An standum, aut recedendum à decisis, decem de duodecim
DD. sedentibus, & duobus abstinentibus, † quinque stete- 1
runt in decisis, & tres recesserunt, & reclamarunt, quinque non esse maiorem, nec saniorem partem duplo maiorem, etiam suffragantium, *ad cap. 9. de elect. in 6.* neque maiorem siuè Collegij duodecim, siue sedentium decem, *ad cap. Ecclesia vestra 48. de elect. cum vtrobique notatis.*

Nunc ad decisionem paucioribus quæstio redacta ad hanc partem renunciationis quatenus puellæ renunciantes. Cum solemnitatibus antedictis medio iuramento renunciauerunt etiam hæreditatibus earum fratrum, ita quod nullo vnquam tempore, & ex quauis causa, & occasione ipsis donatricibus, & d. earum Monasterio in, de, & super dd. earum fratrum, & aliorum quorumcumque hæreditatibus ius aliquod sit acquisitum, nec aliquod etiam minimum à dd. hæreditatibus haberi, nec consequi possint.

Tres dixerunt hæc verba consideranda in primis, esse puellarum renunciantium, & Iudicum decretantium, & Consanguineorum consentientium, & Notarij describentis non magis intelligentium in his realem renunciationem repudia-
tiuam † (iure ciuili nullam ante dilationem, *l. is qui hæres 13.* 2
cum l. seqq. & l. in repudianda 24. ff. de acquir. hæred.) quàm personalem translatiuam, & breuius renunciationem hæreditatibus in his posterioribus verbis, & hæreditatem interio-
ribus, quàm ipsam quamcumque renunciationem † ineptis- 3
simam auxilio, *Sen. Cons. Velleiani* quasi fideiuberent, & *Auth. si qua mulier* quasi fideiuberent pro maritis, & nouis reformationibus, & *l. fin. & l. si vnquam*, quasi ingratis futuris donatarijs, quod magis declararet renunciationem personalem translatiuam, & quasi suscepturæ aliquando liberos Religionem iam ingressæ, & professuræ; De quarum quidem legum, & statutorum auxilio, & illarum dispositionibus fuerunt ad plenum informatæ, Puellæ 17. & 18. annorum, per D. Iudicem (doctum oppido, & cautum) quid sint; & quid Importent, & quem effectum habeant &c. in instrumento; maximè quod vlterius pro roboratione præsentis donationis (donationis inquam contiuuò post d. renunciationem) quamuis non indigeat insinuatione, cùm omnia supradicta sunt legitimè acta coram Iudice ordinario, & cum solemnitatibus prædictis se obligarunt, & quælibet Ipsarum obliga-
uit se &c. hæredes &c. bona &c. † (quomodo se? quos hære- 4
des, & bona? & quorsum puellæ religiosæ in renunciatione reali repudiatiua omnium) etiam consentientes in mandatum executiuum (pro sua obligatione), & super quibus omnibus, & singulis ad instantiam earum D Vicesgerens, & D. Iudex sedentes, visis, auditis, causa cognita, matureque, & diligenter discussa &c.

Et in ipsis verbis puellæ renunciarunt quidem hæreditatibus earum fratrum, sed ita quod ipsis donatricibus &c. donatricibus adhuc, non vnquam repudiatricibus, neque ambiguè renunciatricibus, vltrà alia suprascripta de renunciationibus legibus de reuocandis donationibus, & de insinuatione pro roboratione præsentis donationis, adeoque declarando obscuram fortè renunciationem per præclaram donationem, non autem præclaram donationem per obscuram renunciationem, si videatur obscura.

Dixerunt etiam tres obseruandum, proemium, & præfationem renunciationis, vbi puellæ volentes ante Religionis ingressum de bonis, & iuribus, quomodolibet obuenire possent disponere &c. non bona, & iura repudiare, neque bonis, & iuribus renunciari, imò disponere, & donare, vt infra, & vsque ad clausulas pertinentes ad donationem, si minùs, & nihil ad huiusmodi donatrices, quæ enim in præfa-
tionibus dicuntur † in contractibus repetita creduntur, inquit 5
gloss. vlt. §. præterea inutilis instit. de inutil. stipulat. & in huiusmodi renunciatione Rot. *coram Dunozett. iun. decis. 346. numero 6.* adiecto quod contractus sunt indiuidui, adeò vt non patiantur in se antea, & postea &c. regulis vulgatis, & continuatur insuper cum solemnitatibus.

Et repetebant insigne Baldi consilium, vbi ad literam quædam alia puella etiam mortuis fratribus renunciauit in manu parentum recipientium pro se, & hæredibus suis eorum hæreditatibus, & quidem, tam ex testamento, quàm ab intestato cum iuramento, & tempore quo fuit dotata hac inserta causa, videlicet, quia confessa, & contenta fuit se esse sufficienter dotatam, & habere sibi debitam legitimam portionem, & verba

renun-

renunciationis, & pacti sunt valdè lata, tandem decessit pa-
ter, de cuius successione tractatur ab intestato relictis quibus-
dam sororibus, non cognitis incognitis, & incognoscendis,
non dotatis, & quæ renunciauit vult succedere &c. post op-
positam vim verborum, in contrarium (sequitur Baldus)
videtur veritas, quia multum considerandum est in talibus
renunciationibus vtrum extet persona, quæ ex præsumpta
6 voluntate patris excludat renunciantem, † & tunc renun-
ciatio nocet, putà si extet filius masculus, vt *ff. de pactis, l. ta-
le pactum §. fin.* secus si non extet persona, quæ excludat re-
nunciantem ab Intestato venientem ex præsumpta volunta-
te patris: Pone enim, quod neque filius, neque filia extaret,
sed solus fiscus, vel aliqui, qui non essent de liberis, numquid
filia excludetur? non puto de hoc casu cogitatum, quia est ca-
sus *in d. l. tale pactum §. fin.* Hæc, & sic Bald. *cons. 43. num. 2. lib.
1.* & Baldum sequuti sunt alij apud Molphes. *ad consuetudin.
Neapol. de renunciat. quæst. 17. num. 16.* Bottilier. *de success. theo-
ric. 49. num. 8. par. 2.* Pater Passerin. *ad cap. quamuis de pact. in
6. num. 41.* Marin. *resol. 190. num. 32. & 33.* per Rota *ibi allegat.
& est coram Dunozett. iun. decis. 641. num. 27. & 28. & coram
Eminent. Card. Ottbobon. dec. 10. n. 3.* cum alijs apud allegatos.
7 Et specialius ex præsumpta voluntate patris, † & fra-
trum renunciatariorum iuxta Bald. etiam Iudices admonen-
do, Marin *d. resol. 190. n. 9.* & ex alijs Capic. Latr. *consult. 76.
n. 64. in fin. coram Dunoz. iun. decis. 346. num. 13. & amplius ex
num. 31.* & cum pluribus adhuc Pater Passerin. *ad dictum cap.
quamuis d. num. 41. & 42.* vbi de inuerisimili, & absurdo, adeò
8 vt non sani esse hominis, non sanus iuret Orestes, provt † de
verisimili mente vtriusque contrahentis, ex quo alienum ab
omni ratione videatur Rota *decis. 253. num. 19. par. 14.* cum al-
legatis.

Adeovt clausula ita vt renunciatio, & donatio intelligatur
& sit efficax, perpetua, realis, & realissiua, & omni tempore
9 valitura, † non obstaret, nec tolleret personalitatem, vt
ostendit Rota *in Marsicana successionis apud P. Passerin. ad d.
cap. quamuis n. 52. & est d. dec. 253. n. 16. ex vers. & denique p. 14.*

Et hæc pro eo, quod qui se fundat in renunciatione proba-
10 re debet intentum, † & semper illi obijci potest renunciatio
in hoc casu non loquitur, debet enim specificè apparere de illo
casu, &c. apud Molphes. *d. q. 17. num. 14. & cum pluribus* D.
Rub. *ad dec. 543. n. 44. p. 5.*

Quinetiam voluta, & reuoluta varijs resolutionibus in
varijs decisionibus Rota, negari non potest, saltem dubia cau-
sa, & iampridem ipsæ renunciantes iuratæ incogitatum, &
prudenter incogitabilem hunc casum, aut huiusmodi decla-
11 rarunt, † & in dubio potest Religiosus suam voluntatem,
& intentionem declarare, & valebit illa declaratio &c. quæ
prosequitur opportunè Molphes. *d. quæst. 17. num. 38. & in
addit. num. 7.*

Et potiùs, atque adeò priùs ex personis minoribus in 17. &
18. annis etiam fœminis, & renunciantibus cum opportunis
consensibus, & decretis, aut renunciatio fuit personalis gratia
patris, & fratrum, & non obstat renunciatio, aut realis, &
non constat ipsa renunciatio causa neque cognita, neque ali-
12 qua cognoscenda, † quæ debet esse, & esse vtilis, & necessa-
ria pro hac inutili, & stulta si esset expressa, & sic huiusmodi
renunciatio nec iustè esset decreta à Iudicibus, nec eius causa
à coniunctis ritè iurata, sed peierata &c. apud P. Passerinus
ad d. cap. quamuis num. 8.

Et vniuersim addebant informantes pro Monasterio om-
nibus obiectis, & allegatis pro Io: Baptista sufficere deducta à
Turr. de Pact. *futuræ success. cap. 10. ex n. 32. & vers. sed licet
in totum n. 6. capitis finem lib. 2.* & maximè Rota *decis. 200. post
d. tract. & dec. 253. & dec. 330. p. 14.*

Quinque autem dixerunt considerata secunda parte in-
strumenti in *§. insuper*, apparere, quod renunciantes ha-
buerunt animum totaliter abdicandi à se bona renunciata,
dum renunciauerunt etiam hæreditatibus earum fratrum,
ita quod nullo vnquam tempore etiam quauis causa, & oc-
casione ipsis, & earum Monasterio ius aliquod sit acquisi-
13 tum, vel acquiri possit, † quoties enim renunciatio est
realis renuncianti nunquam datur regressus ad iura renun-
ciata, vt probant auctoritates relatæ in *vlt. decis.*

Et ea, quæ proponuntur contra decisionem non soluere
difficultatem ex superiùs ponderatis excitatam, non obstante
attestatione Monialium, & absurdo successionis fisci. Pri-
mum enim fore momenti apud se (dixit vnus) vti particula-
rem personam, secus vero vti Iudicem, secundùm verò tolli,
seu enunciari ex alio absurdo; si enim renunciatio sumi debet
in stricto sensu personalis, vtique personæ contemplatæ sunt
pater, & fratres mulierum; si ergo decedentibus ab intestato
renunciatarijs bona renunciata deuenire deberent ad Mona-
sterium, sequeretur, quod si renunciatarius habuisset nepotes
masculos ex alio fratre, isti non succederent patruo ab inte-
stato prædefuncto, sed excluderentur à Monialibus renun-
ciantibus contra omnem verisimilem sensum renuncian-
tium, & renunciatariorum, non obstante distinctione inter
agnatos, & cognatos; nam ex instrumento nullibi videtur
habitum fuisse respectum agnationis.

Atque ita examinatis iterum hodie iuribus hinc inde de-
ductis super controuerso articulo † præualere concludentia 14
hanc renunciationem esse realem ex aliàs allegatis in deci-
sione, maximè ex renunciatione, vt renunciantes pro Dei ser-
uitio, iuribus humanarum rerum essent exemptæ, † & nul- 15
lo vnquam tempore ipsæ, & Monasterium ad bona renun-
ciata redire possent, perinde ac si naturaliter mundo mortuæ
fuissent.

Et nullo modo congruam videri interpretationem, quam
informantes pro Monasterio dant secundæ parti instrumenti,
quod ibi non renunciatur successioni ab intestato, provt in
prima ex testamento, quam ab intestato, & ex alijs allegatis,
quia verba sunt generalissima effrenatissima repetenda hic,
vt ad hoc repetita, Insuper renunciarunt etiam hæreditati-
bus earum fratrum, ita quod nullo vnquam tempore, & ex
quauis causa, & occasione ipsis donatricibus in, de, & super
dictis earum fratrum, & aliorum quorumcumque hæredita-
tibus ius aliquod sit acquisitum, nec aliquod etiam minimum
à dictis hæreditatibus habere, nec consequi possint; Ideoque
comprehendunt tam renunciationem successionis ab intesta-
to, quam ex testamento, cùm fratres non indigeant renun-
ciatione, vt possint, exclusis sororibus, testamento instituere
hæredem, quem volunt, † dummodo non turpem perso- 16
nam, *l. fratres C. de inoff. testam.* & si non comprehenderent
renunciationem successionis ab intestato, quomodo verum
erit, quod nullo vnquam tempore, & ex quauis causa, & oc-
casione dd. donationibus, & earum Monasterio in, de, & su-
per dictis earum fratrum hæreditatibus ius aliquod sit acqui-
situm, nec aliquod etiam minimum à dd. hæreditatibus ha-
bere, nec consequi possint.

Concludendo semper ex dictis verbis: Insuper renuncia-
runt etiam hæreditatibus earum fratrum, ita quod nullo vn-
quam tempore &c. ipsis donatricibus, & d. earum Monaste-
rio in, de, & super dd. earum fratrum hæreditatibus ius ali-
quod sit acquisitum &c. claram resultare † voluntatem Mo- 17
nialium abdicandi totaliter à se hæreditates ipsarum fratrum
& in his terminis aduertere Giouagn. *resol. 91. n. 18. & 19. lib.
1.* Rota *decis. 714. num. 5. & 6. par. 2. recent. & coram Bich. de-
cis. 632. num. 14.*

Et prosequendo non placuit distinctio, quod conclusio pro-
cedere posset vbi fratres obijssent cum testamento, secus au-
tem cum obierint ab intestato, ea ratione, quia tali casu po-
tuisset etiam succedere fiscus ob defectum personæ in gradu
successibili existentis, quod videtur absurdum; obiectum
enim nullo visum est pollere iuris fundamento, siquidem si
attendantur verba, & natura ipsius renunciationis, potius vi-
dentur comprehendere ab intestato, quam ex testamento, vt
supra, non enim ob hanc renunciationem † prohibiti erant
fratres instituere hæredes mulieres renunciantes, vt in propo- 18
sito notat Rouit. *cons. 44. n. 1. & seq. lib. 1.* & ideò renunciatio
debet pernecesse verificari in successione intestata, † cùm 19
aliàs non subsisteret, Adden. *ad Greg dec. 85. n. 32.* Afflict. *decis.
350. n. 8.* & in hac causa *dec. 356. n. 7. p. 13.*

Et sicut viuens potuisset renunciatarius bona ad libitum
consumere, etiam in malos vsus vertendo, absque eo, quod
posset à renunciantibus quidquam excipi, ita & potuit post
obitum permittere, quod bona peruenirent ad hæredes, qui
ab intestato succedebant, † cùm etiam tali casu renunciata- 20
rius non condendo testamentum censeatur implicitè vocasse
proximiores ab intestato successuros, Corb. *de iur. Emphyt. de
caus. priuat. ob mort. ciuil. n. 65.*

Absurdum autem deductum ex quo fiscus tali casu † ad- 21
mitteretur ad successionem tollitur ex *dec. Guidopap. 192. n. 2.
vers. sed dicit, &c.* quod nempè renunciantes succederent ab
intestato, vbi nullus adesset qui posset succedere, & veniret
fiscus, quia ad illius exclusionem non obstante renunciatione
admitterentur ad bona renunciata, † at vbi adest aliquis in 22
gradu successibili, provt hic semper renuncians excluditur, vt
in specie etiam respondendo huic obiecto firmauit Rota *de-
cis. 676. num. 32. coram* Dunoz. iun. vltrà quod cùm de tempore
factæ renunciationis adessent personæ, quæ poterant † succe- 23
dere, non est considerandus futurus, & nimis remotus euen-
tus non existentiæ alicuius personæ successibilis. Cùmq; suc-

cessio fisci veniret in consequentiam remotissimam sufficit,
24 † quod renunciatio sit realis, & quod constet renunciantes voluisse abdicare à se bona, non considerato quisnam posset esse successurus, vt ferè in terminis aduertit Decius *cons.31. num.5. vers. vltimo non obstat.*

Et vniuersim addebant informantes pro Io. Baptista omnibus obiectis, & allegatis pro parte Monasterij, præsertim P. Passerini satisfacere deducta per Spadam *Theatr. Viduil disquis.67. ex n.59. & ex n.106. vsque in fin.*

Et hæc non solùm ad sensa, sed etiam ad verba DD. proinde repetita, vtraque &c.

R. P. D. EMERIX.

Romana Dotis, seù Successionis.

Lunæ 5. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

Bona Viri à muliere subtracta prætendebantur, quod nec fuerat probatum à Testibus plures inuerisimilitudines, contrarietates, & aliàs exceptiones habentibus; maximè quia si quæ asportatio facta sit, illa intelligenda erat de bonis proprijs ipsius mulieris existentibus in domo eiusdem Viri.

SVMMARIVM.

1 *Occultatio non probatur ex testibus inter se contrarijs, inuerisimilitudines, mendacia, & alias exceptiones habentibus.*
2 *Occultatio sapit delictum, & habet contra se iuris præsumptionem, ideoque est plenè, & concludenter probanda.*
3 *Testis si deponat fuisse præsentem, non potest concordari ex eo, quod vel non viderit, vel non aduerterit, si ipse actui inseruiuit.*
4 *Testis qui dicit se non vidisse asportationem, & postea affirmat ad sui domum aliqua bona fuisse asportata, ab ineuitabili contrarietate saluari non potest.*
5 *Testis contrarietas eius quod primo negauit, & postea affirmauit, ex sola ipsius credulitate non tollitur.*
6 *Inuerisimilitudo præsefert imaginem falsitatis.*
7 *Inuerisimilitudo adimit omnem fidem testibus.*
8 *Occultatio rei alienæ semper remanet exclusa, si quis asportare potuit bona propria cum alienis commixta.*
9 *Vxor post mortem viri potest occultare bona propria, quæ habebat in eius domo, ne illa describerentur in inuentario mariti.*
.. *Bona propria nemo prohibetur, etiam noctis tempore, alibi asportare num. 5. 8. 9. & per totam.*

DECISIO CXIV.

Decisionem coram me in hac causa editam sub die 13. Ianuarij proximè præteriti ex eisdem prorsus fundamentis censuerunt hodie Domini esse confirmandam, quoniam non potuerunt per Scribentes pro Francisca sufficienter elidi contrarietates, inuerisimilitudines, mendacia, aliæque exceptiones tunc singillatim ponderatæ aduersus dicta septem testium ab eadem Francisca introductorum ad probandam allegatam occultationem bonorum quondam Mi-
1 chaelis Erue, † quæ propterea tamquam sapiens delictum,
2 & habens contrariam iuris præsumptionem † non remansit plenè, & concludenter probata sicut requirebatur, iuxtà Text. *in leg. cum Pater, §. rogo, ff. de leg.2.* Soccin. iun. *cons.39. num.44. lib.2.* Rota *decis.274. num.16. par.9. recent. & alijs relatis in d. decis. §.1.*

Non enim ad concordandum dicta primi, & quarti Testis vocantium in contestem Margheritam Pierinam visa fuit
3 congrua responsio; illam benè potuisse esse præsentem, † & non videre, vel non aduertere occultationem, dum præfati Testes vlterius progrediuntur in deponendo ipsam quoque Margheritam præstitisse auxilium dictæ occultationi præterito Summario Elisabethæ *n.5. 20. & 21.* vt consideratum fuit in alia *decis. §.5.*

Minusque potuit satisfieri ineuitabili contrarietati eiusdem Margheritæ Pierinæ in ordine quinti Testis, quæ licèt iuxta septimum interrogatorium, & super quarto articulo di-
4 xerit se non vidisse quid fuerit asportatum, † & ignorare an aliquid Elisabetha post obitum dicti Michaelis viri occultauerit, attamen iuxta duodecimum deposuit fuisse ad suum cubiculum asportatas à dicta Elisabetha, & Margherita eius famula duas sarcinas linteis inuolutas, & vnam capsam mobilium, vt in eadem priori *decis. præcit. §.5.*

Neque ad tollendam ista contrarietatem quidquam suffragatur alia responsio, quod nempè ipsa Testis non putauerit dici posse occultatum id, quod fuit asportatum ad eius cubiculum, † quia illa visa est nimis friuola, cùm præsertim vrgeat 5
è conuerso maxima inuerisimilitudo huiusmodi credulitatis, ex eo, quod asportatio allegabatur facta noctis tempore occasione obitus præfati Michaelis viri, & dum erat conficiendum inuentarium omnium rerum in illius hæreditate repertarum, † quæ sola inuerisimilitudo tamquam præseferens 6
imaginem falsitatis. Bald. *in l.1. n.16. C. de seruis fugitiuis*, Cels. *decis.280. n.4.* Rota *in Burgen. Abbatiæ 13. Nouembr. 1671. §. additis coram R.P.D. Rondinino*, de per se sufficit ad adimendum
† Testi omnem fidem, Felin. *in cap. quia verisimile num.4. de* 7
præsumptionibus, Cels. *decis.40. n.8. & decis.236. n.14. cum alijs adductis in d. præced. decis. §.7.*

Accedit præmissis sicut denuò DD. benè animaduerterunt, quod non solùm non remansit probatum bona occultata spectasse ad Michaelem virum, quem constat decessisse magno ære alieno grauatum, illiusque mobilia fuisse etiam publicè vendita, dicto præterito Summario Elisabethæ *n.11. & 50.* ac præsenti *n.1.* sed cùm ijdem Testes contrarij deponant Elisabetham ex hæreditate parentum acquisiuisse plura mobilia, gemmas, & argenta, illaque conseruasse, & retinuisse domi eiusdem Michaelis viri, dicto præterito Summario *num.47.* † eo magis excluditur delictum prætensæ occul- 8
tationis, ad quod euitandum potiùs præsumendum est mulierem occultasse bona propria, ne illa † describerentur in 9
inuentario, quia de iure id licitè fieri poterat, vt sunt Textus aperti *in l. Meuio 51. ff. pro socio, l.1. & ibi glos. verb. profitearis C. de crimen expilat. hæred.* Farinac. *de furtis*, & Menoch. *de arbitrar. in locis cit. in §. final. alterius decisionis* nunc vt supra confirmatæ, vtraque parte informante.

Supra in hac eadem parte adest alia præsentis causæ decisio, quæ hic confirmatur, & est in ordine decisio tertia.

R. P. D. CALATAIV.

Toletana Separationis Thori.

Lunæ 5. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

Propter sæuitiam mariti, qui vxorem malè tractauerat ei propinando venenum, pluraque verbera, ac etiam vulnera intulerat, petita separatio thori conceditur, quæ nunquam denegatur quoties non potest aliter mulieris indemnitati prouideri; quæ omnia probantur ex testibus æquè consanguineis, ac familiaribus, inter quos attenditur etiam dictum ipsius vxoris nobilis.

SVMMARIVM.

1 *Sententia valida & iusta ob non prosequutam appellationem intra biennium, & vltra, ac non prorogata fatalia, transit in iudicatum.*
2 *Separatio thori conceditur mulieri propter actus excedentes terminos leuis correctionis, & quales illi sint.*
3 *Maritus retinens concubinam, eius causa præsumitur prosequi odio propriam vxorem.*
4 *Separatio thori conceditur propter adulterium, & retentionem concubinæ, & supra num.3.*
5 *Separatio thori conceditur, vbi mulieri de viro trepidanti, aliter prouideri non potest.*
6 *Cautio de non offendendo non sufficit, vbi separationi thori locus est, & num. anteced. & seq.*
7 *Testes familiares, & consanguinei admittuntur pro separatione thori in actibus clandestinè fieri solitis, & n.9.*
8 *Pro separatione thori à muliere obtinenda attenditur etiam dictum ipsius vxoris nobilis.*
9 *Pro separatione thori inducenda etiam testimonium parentum admittendum est.*
10 *Matrimonium ad annullandum quales probationes recipiantur.*

11 Te-

11 *Testes non coarctantes negatiuam, non possunt concurrere cum testibus super affirmatiua deponentibus.*

12 *Testes de actibus contrarijs deponentes concordandi sunt, vt alij de vno, alij verò de alio tempore intelligantur.*

13 *Dotis restitutio venit in consequentiam separationis thori causatæ ex culpa mariti.*

DECISIO CXV.

LÆthale odium à Gabriele Francisco de Quizada contractum contra nobilem Iosepham Mariam la Nuza suam vxorem causam præbuit, vt ista in Monasterio Monialium reclusa binas fauorabiles sententias super separatione thori, & restitutione suæ dotis in partibus iamdiu reportauerit, à quibus licèt vir appellationis causam in Rota committi obtinuerit vsque de anno 1658. tamen ab inde citra nihil egit in causa; vndè ad instantiam vxoris, quæ acta postremo transportauit proposui dubium, an constet de re iudicata; quod affirmatiuè resolutum fuit.

Cùm enim causa appellationis per biennium, imò per decennium, & vltra non fuerit prosequuta, minusque fuerint
1 prorogata fatalia, † proculdubio sententia tamquam valida, & iusta transiuit in iudicatum, *cap. cum sit, Roman. de appellat. auth. ei qui C. de tempor. appell.* Rot. *dec.* 461. *num.* 1. *par.* 14. *rec.*

Iustitia, in qua cadere potest controuersia, redditur manifesta, quia ex Testibus datis in Summ. *numeris* 2. 3. *&* 4. constat maritum asperrimæ naturæ, vltrà contumeliosa verba proferri solitum semel, atque iterum tentasse vxorem necare mediante propinatione veneni, eamque libere recusantem, humi deiectam suffocare voluisse relicto tumore in gut-
2 ture, & signis in facie cum maxima sanguinis effusione; † Isti enim actus aduersus nobilem, & innocententem mulierem excedentes terminos leui correctionis, præbent causam separationis thori, vt de sola propinatione veneni est Text. *in l. consensu* 8. ibi, *aut veneficum, & auth. sed nouo iure* ibi, *vel si veneno, C. de repud.* & firmant Gutier. *quæst. can.* 24. *nu.* 8. *lib.* 1. Sanch. de matrim. *lib.* 10. *quæst.* 18. *nu.* 6. Farinac. *quæst. crim.* 143. *num.* 154. Ciriac. *contr.* 172. *num.* 22. Rot. *cor. Merlin. dec.* 446. *n.* 3. & in terminis leuioribus Rota *coram Pen. dec.* 1018. *nu.* 8. *& in rec. decis.* 155. *num.* 2. *par.* 6. *& decis.* 514. *nu.* 4. *par.* 14.

Atque alij Testes dati in Summar. *num.* 5. deponunt maritum tàm ante, quàm post matrimonium retinuisse, & ad-
3 huc retinere concubinam, † cuius causa præsumitur odio prosequi propriam vxorem, Cyriac. *contr.* 172. *n.* 40. *&* 41. vn-
4 de etiam ex isto capite adulterij † peti potest à muliere separatio thori, *cap. intelleximus de adulterio, cap. significasti de diuortio*, Grat. *discept.* 738. *num.* 50. Rot. *cor. Pen. d. decis.* 1018. *nu.* 1. *& cor. Dunoz. dec.* 336. *nu.* 3. *& cor. Peuting. dec.* 44. *num.* 1. *& in rec. dec.* 335. *num.* 2. *par.* 6. *& dec.* 337. *num.* 1. *par.* 12.

Ex quibus omnibus negari non potest, quin fuerit suborta
5 talis inimicitia capitalis inter coniuges, † vt mulieri trepidanti non possit in futurum de securitate prouideri, nisi mediante separatione à viro, vt disponitur *in cap. ex transmisso, & in cap. literis cum vtrobique notatis per DD. de restit. spoliat. & tenuit* Rot. *dec.* 155. *num.* 1. *par.* 6. *& dec.* 514. *num.* 1. *par.* 14.
6 *rec.* Imò tali casu nec † admitti debet cautio de non offendendo, *d. cap. literis de restit. spoliat.* Guttier. *quæst. can.* 24. *num.* 2. *lib.* 1. Grat. *discept.* 738. *num.* 60. *&* 61. Cyriac. *d. contr.* 172. *nu.* 9. Rot. *decis.* 328. *num.* 3. *par.* 13. *rec.*

Non obstat, quod inter testium depositiones cumulentur
7 etiam illæ parentum, & vxoris, † quia in his actibus clandestinè fieri solitis admittuntur etiam testes familiares, & consanguinei, *d. l. consensu §. Super C. de repud.* Rot. *d. dec.* 155. *num.* 50. *par.* 6. *dec.* 337. *num.* 16. *par.* 12. *rec.* & cùm aga-
8 tur de muliere nobili † eius etiam dicto standum esse voluit Rot. *coram Coccin. dec.* 2011. *nu.* 11. *& seq.* & quod admittatur
9 etiam testimonium † parentum fuit tentum *in d. dec.* 155. *num.* 5. *par.* 6. *rec. & coram Coccin. d. dec.* 2011. *num.* 4. & in fortioribus
10 terminis annullationis † matrimonij *coram Gregor. decis.* 351. *num.* 14.

Minus releuant Testes à viro inducti ad probandum, quod vxorem benè tractauerit, & ad concubinam non accesserit,
11 quia isti non coarctant negatiuam, † nec possunt concurrere cum testibus ab vxore examinatis de seruia, & alijs actibus affirmatiuè deponentibus, Grat. *discept.* 738. *nu.* 57. Rot. *dec.* 239. *n.* 15. *par.* 6. *& decis.* 323. *n.* 4. *& seq. par.* 9. *rec.* vel in omnem casum cùm mulier non prætendat fuisse continuò, & inces-
12 santer malè tractatam, sed certis temporibus, † optimè conciliari possunt, vt veniant intelligendi de reliquo tempore ad euitandam contrarietatem, Grat. *d. discept.* 738. *num.* 56.

Rot. *d. decis.* 323. *nu.* 7. *par.* 9. *rec. & cor. Coccin. decis.* 2030. *n.* 24.

Constito ex prædictis iustitia sententiarum quoad separationem thori causatam ex culpa mariti, † dotis restitutio ve- 13
nit in consequentiam, Cyriac *contr.* 172. *n.* 5. Guttier. *d. quæst.* 24. *num.* 14. *lib.* 1. Grat. *dicta discept.* 758. *num.* 64. Rot. *cor. Merlin. decis.* 446. *num.* 26. *cum alijs adduct. in dec.* 514. *num.* 16. *par.* 14. *recent.*

Et ita altera tantum &c.

R. P. D. MATTÆIO.

Auenionen. Fideicommissi.

Veneris 9. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

Petebatur immissio fideicommissi super sola summa à grauato liquidata in transactione bonorum illius, sed quia transactio à fideicommissario impugnata est; illi immissionem non competere fuit decisum, quia dictam transactionem aut in totum acceptare, aut in totum reprobare debebat, eo magis quia vti facta bona fide, & ad euitandas lites ipsum etiam fideicommissarium afficiebat.

SVMMARIVM.

1 *Immissio fideicommissario non datur super fideicommisso in quantitate consistenti, sine illius præcedenti liquidatione facta.*

2 *Transactio facta à grauato super bonis fideicommissi bona fide, & ad euitandas lites nocet etiam successoribus ad fideicommissum vocatis, & num. seqq.*

Amplia etiam si successores non fuerunt hæredes transigentis num. 3. & seqq.

4 *Detractiones, quæ fuissent aptæ impedire fideicommissario immissionem, ipsum quoque repellunt venientem contra transactionem factam occasione earundem detractionem.*

5 *Fideicommissarius tenetur probare fideicommissum, purificationem, legitimationem personarum, & identitatem bonorum.*

6 *Immissio fideicommissario non conceditur, nisi omnibus extremis vndequaque iustificatis.*

7 *Fideicommissi liquidatio prætendi non potest in summa in transactione conuenta, si eadem transactio ex alijs etiam causis vltra fideicommissum facta est.*

8 *Summa, & quantitas inter contrahentes concordata ex pluribus causis, non potest pretendi quod ad vnam tantum ex illis fuerit restricta.*

9 *Transactio facta ex pluribus causis, non magis ad vnam, quàm ad aliam refertur, sed omnes simul comprehendit.*

10 *Fideicommissarius transactionem initam à grauato vel in totum acceptare, vel in totum respuere debet.*

11 *Contractus correspectiui non possunt pro parte acceptari, & pro alia parte reijci.*

12 *Transactio, vt dicatur facta bona fide, sufficit sola litis introductio, & incertus litis euentus, & num. 13.*

13 *Transigendi iustam causam præbet non solum incertus litis euentus, sed quælibet occasio dubitandi, etiam si prætensio non sit iuridica, & sup. num. 12.*

DECISIO CXVI.

ASpirabat Ludouica scuta morte Ioannæ sororis, cui fuit substituta per fideicommissum ordinatum à Petro in bonis, quæ Vincentius pater eidem donauerat, & immissionem in partibus petijt in medietate bonorum eiusdem, nempè pro quantitate scut. 2. mil. virtute transactionis initæ de anno 1630. inter Ioannem, & Iosephum Sifredi occasione eiusdem fideicommissi; sed deuoluta postea Causa in Rota,
per DD. denegata fuit illi immissio, † & non sine euidenti iu- 1
ris fundamento; attento quod Ludouica actionem intentauit pro consequendo fideicommisso in quantitate, de quo non cõstabat, & multò minùs adducebatur aliqua vera liquidatio, super qua fundari possit huiusmodi fideicommissum in summa certa scut. 2. mil. & è conuersò ne Ludouica fideicommissaria orbata penitùs remaneret facultate dirigendi iudicium sibi competens in huiusmodi fideicommisso Decisiones edi-

te die 14. Nouemb. 1670. * & 23. Martij 1672. coram Reuerendiss. Albergato Decano reseruarunt eidem ius petendi ex integro immissionem contra hæreditatem Ioannæ pro rata fideicommissi instituti, & pro prætenso residuo contra Iosephum, cui etiam proprias exceptiones reseruarunt; ideoque disputato Dubio; An, & pro qua parte esset danda immissio in bonis Vincentij, pari marte negatiua resolutio emanauit, quæ fundata fuit in adstipulata transactione, quam in supra citatis decisionibus firmarunt DD. comprehendere etiam
2 successores ad fideicommissum vocatos, † quia fuit inita bona fide, & super bonis litibus inuolutis, propter numeras detractiones, quæ in eisdem bonis fideicomissarijs Iosepho granato competebant, & quæ iam in litem deducta fuerunt, iuxta Text. *in l. præses C. de transact. l. cum Hæreditas, vbi Castrens. num. 2. ff. ad Trebell. Imola in l. ante restitutam ff. de solut.* Mazar. *in Epitom. de fideicom. par. 3. quæst. 73. §. de transact. autem Petra de fideicommissis quæst. 8. num. 67. & seqq.* Mantic. *de tacit. tit. 4. lib. 26. num. 20.* Peteg. *de fideicommissis art. 52. num. 99.* Gratian. *discept. 476. num. 1. & 7.* Bertrand. *cons. 158. num. 10. lib. 3. par. 2.* Boer. *dec. 147. num. 5.* Rot. *in Ferrarien. fideicommissi 22. Iunij 1661. §. iustus coram R. P. D. Bourlemont. & in Romana Donationis 13. Martij 1665. coram R. P. D. Beuilaqua.*

Hinc autem Ludouica cupit bona fideicommissaria adire vti vocata ad huiusmodi fideicommissum post obitum Ioannæ, & semper ei nocebit transactio facta ab eadem Ioanna vti supra concludentissimis probationibus deductum fuit, quia ipsa pretio pecuniarum receptarum, alijsque bonis traditis à transigente vexationem suam, & aliorum redemit, & quietem, ac animi tranquillitatem cunctis vocatis conciliauit, aut venit ex persona propria, veluti vocata ad bona à Vincentio Sifredi Auo donata Petro, & ex integro iuxtà facultatem sibi in decisionibus reseruatam, & pari modo sem-
3 per ei nocebit transactio, † quæ continuò obest ei, & successiuè vocatis ad fideicommissum, licèt non sint hæredes transigentis, quam opinionem semper amplexa fuit Rota *vt in dec. 437. n. 6. coram Royas, & decis. 101. nu. 3. & 5. cor. bo. mem. Cardinali Celso,* & quemadmodum detractiones, super quibus fuit transactum erant apta impedire fideicommissario immissionem † ita venientes contra transactionē repellunt,
4 vt fuit firmatum *in Bononien. Domus 27. Nouembris 1658. §. non obstat coram Eminentissimo Cerro, & in Bononien. prædij 6. Martij, & 16. Iunij 1662. in principio coram Reuerendissimo Albergato Decano, & in Bononien. fideicommissi de Bonsilijs 24. Ianuarij 1663. §. transactionem cor. bo. me. Verospio.*

Eoque propensiùs inclinarunt DD. ad denegandum illi immissionem, quamuis sub particulari dubio fuerit reseruata illius cognitio, attento quod cum ex integro immissionem petat in bonis fideicommisso subiectis debebat non solùm purificationem fideicommissi, & legitimationem personarum
5 deducere, † sed etiam probare bonorum identitatem, quæ sub fideicommissi vinculo cadebant, & his extremis non pro-
6 batis, † nunquam immissio petentis fideicommissum concedi solet, iuxtà edictum D. Hadriani, de quo in *l. final. C. de edict. D. Hadrian. tollen.* & dixit Rot. *decis. 472. num. 1. par. 3. decis. 368. eodem art. par. 5. decis. 301. num. 5. & 6. par. 6. rec. & decis. 345. num. 6. & 666. num. 3. coram Bichio, & decis. 181. num. 6. coram bo. me. Cardin. Celso.*

Nec ad hunc effectum suffragari videtur transactio in qua conuentum fuit fideicommissum esse valoris scut. 2. mil. pro quibus danda saltem erat immissio, ex qua deducitur certa illorum identitas in supradicta summa conuenta consistens,
7 † quia non est spernenda responsio aliàs data, quod hoc procederet, si transactio contineret tantum huiusmodi fideicommissum, sed cùm amplectatur nedum successionem in hæreditate Annæ de Verdun, & eiusdem Vincentij, qui Petro superuixit, verum etiam omnia alia iura cogitata Ioannæ
8 competentia, vt patet ex verbis eiusdem transactionis, † ideo ex summa concordata non potest restringi ad solū fideicommissum, sed comprehendit omnia alia bona in eadem transactione enumerata, quæ cuncta sub illius dispositione
9 veniunt, † ita vt inter innumerabiles prætensiones in ea exaratas semper possit potiùs ad vnam, quàm ad aliam referri, vt dixit Rot. *in Romana Pecuniaria 29. Nouembris 1659. §. hinc patet coram R. P. D. Beuilaqua.*

Vltra quod remanet penitùs exclusa identitas circa prætensa ex huiusmodi transactione, ex quo transigentes ad nullam liquidationem bonorum deuenerunt, sed tantummodo amicabili compositione inter eos conuentum fuit, quod pro omnibus prætensionibus illi solueretur hæc rata scut. 2. mil. in quorum loco fuerunt postea assignati tot census pro in-
tranti quantitate, † quam transactionem ipsa Ludouica in 10
totum vel acceptare, vel respuere debet, & ideo nequit illa frui in ea parte, in qua liquidantur dicta scuta 2. mil. & in his, vti fideicommissarijs petere immissionem, & in reliquis illam contemnere, quod nequaquam admittitur in contractibus indiuiduis, † & correspectiuis, qui non possunt 11
pro parte reijci, & pro alia parte acceptari, iuxta vulgatam doctrinam Bartol. *in l. Aurel. §. item quæsijt. ff. de liber. legat.* Altograd. *cons. 105. num. 18. lib. 2.* Rota *penes Salgad. dec. 49. num. 3. coram Buratt. decis. 199. num. 9. coram Caual. decis. 612. num. 23. & in Romana Censuum 22. Iunij 1663. §. non obstat, coram Eminentissimo Cerro.*

Cæterùm bona fides transigentium, quæ hanc transactionem concomitatur resultat ex innumeris detractionibus, quæ Iosepho hæredi grauato competebant, nempè debitum Vincenti patris, & auctoris fideicommittentis ex causa reliquatus tutelæ pro Ioanne Socin pupillo illius priuigno; item ex causa capitalium censuum extinctorum, & ad manus eiusdem Vincentij peruentorum, item ex causa dotis Isabellæ matris Iosephi receptæ per eundem Vincentium, item ex causa antiqui fideicommissi Claudij Sifredi, quod fuit purificatum ad fauorem Iosephi, qui superuixit d. Vincentio, quæ omnia ante transactionem fuerant in litem deducta, & per consequens dum postea fuit transactum dicitur bona fide emanasse transactionem † quamuis ad hunc effectum suf- 12
ficiat sola litis introductio, & eius incertus exitus præbeat iustam causam transigendi, iuxtà ea, quæ notantur *in l. 1. ff. de transact. & in l. in summa 65. ff. de condit. indebit.* Rot. *in rec. decis. 263. num. 2. par. 3. coram Caual. decis. 23. num. 2. & coram bo. mem. Cardinali Celso decis. 101. num. 4.* imò sufficit etiam quælibet occasio dubitandi, † etiam quod prætensio non sit iuri- 13
dica, Rot. *decis. 348. num. 4. par. 4. rec.*

Et ità, vtraque parte informante, resolutum fuit &c.

Supra in præcedenti parte 17. recent adest altera præsentis causæ decis. 286. cuius in calce aliæ decisiones concordantes adnotantur.

R. P. D. CALATAIV.

Bononien. Fideicommissi de Amotinis.

Veneris 9. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

Valida declarata est alienatio bonorum fideicommissi facta ab hærede grauato, cui detractiones competebant, quæ eo ipso quod non verificabantur consumptę in earum causam successit; Consumptio autem vlterius excludebatur, quia idem grauatus æquè à iudice ac Executore testamentario creditor fideicommissi declaratus est.

SVMMARIVM.

1. *Alienatio facta ab hærede grauato cui competebant detractiones semper valida reputatur, & substinetur.*
2. *Iudex si aliquem constituit creditorem in certa summa, præsumitur habuisse rationem etiam de illius debito coram se producto, & n. 6.*
3. *Administrator non potest creari creditor, nisi illi proprio debito compensato.*
4. *Detractiones ab hærede grauato ante alienationes fuisse consumptas, à fideicommissario probari debet.*
5. *Detractiones non fuisse consumptas dicuntur agnouisse executores, assignando bona fideicomissi creditoribus grauati.*
7. *Laudum dicitur habitum pro insubsistenti, si transactio illi contraria facta sit.*
8. *Laudum sine die, & Consule, veluti informe non habetur in consideratione.*

DECISIO CXVII.

VT melius hæc causa reuideretur, ordinauit Rota proponi insimul alteram coram R. P. D. meo Bourlemont, eoque magis constitit de iustitia decisionis, quam DD. proinde confirmandam censuerunt.

Etenim assertum laudum nouiter à fideicommissarijs productum non solum non diminuit detractiones Alexandro compe-

competentes,& in sententia Magonij expressas in summa lib.
112463. verùm eas potiùs adauget in libr. 12982. quæ est medietas lib. 258534. ab eo, & Iulio Cesare fratre de proprio solutarum in eodemmet laudo dato impresso per eosdem fidei-
1 commissarios; † vndè tanto fortiùs substinetur alienatio, de qua agitur, *l. Peto §. prædium ff. de leg. 2.* Fusar. *de subst. quæst. 541. & 567.* Rota *coram Cocc. decis. 2170. num. 1.*

Neq; huic summæ dixerunt Domini contraponendas esse pecunias, & effectus hæreditarios ab eodem Alexandro perceptos, cum Magonius eo ipso, quod illum antecedenter liquidauit creditorem in dicta summa, præsumatur de om-
2 nibus habuisse rationem, † quæ maximè in testamento, ac inuentario coram se producto videbatur descripta, vt latè firmatum fuit *in decisione*, quæ reuidetur *sub die 26. Martij anni præteriti §. Iste namque cum seqq.* & est regulare in omni admi-
3 nistratore, † vt numquam statui possit creditor, nisi proprio debito compensato, Dunoz. iun. *decis. 351. n. 17. decis. 943. nu. 5.*

Insuper idem Magonius non tantùm firmauit Alexandrum creditorem in d. summa, sed ampliùs ei reseruauit quæcumque alia credita quæ posteà deduxisset ex causa æris alieni, litium, & legatorum quomodocumque per eum satisfactorum originem habentium ab ipso Testatore, vt refertur in *eadem decis.* quæ confirmatur §. 2. quia & in altera *R. P. D. mei Bourlemont sub die 8. Iunij 1671. §. nec demùm*, vndè cùm plura fuerint detecta, quæ in d. sententia non leguntur, signanter libræ 19945. quæ sunt medietas librarum 39890. ab eo, & fratre pro debitis fideicommittentis postea solutarum præterito Sum. Marchionis *num. 4.* Item libræ 7500. siue scuta 1350. auri in auro persoluta Lucretiæ eiusdem Testatoris nepti, non quidem pro dote, de qua tantum loquitur sententia Magonij sed pro illius legitimæ supplemento d. Sum. *num. 5.* Item libræ 6600. solutæ fabricæ S. Petronij, vt ibidem *nu. 2.* necnon libræ 55610. de proprijs bonis dimissæ creditoribus originem habentibus ab ipso Testatore, vt in instrumento transactionis impresso §. 5. & 58. & clariùs in asserto laudo §. 3. & §. 14. constat detractiones Alexandro competentes transcendere summam librarum 200. mil. quæ minimè antè hanc
4 alienationem docetur consumpta, † prout à fideicommissarijs probandum fore censuit quampluries Rota, signantèr coram Merlin. *decis. 39. num. 8. vers. sed præsupposito in rec. decis. 294. num. 11. par. 10. & decis. 31. num. 25. & seqq.* cum cæteris in *Romana Domus 28. Martij 1667. §. ex eodem coram Reuerendissimo D. meo Decano.*

Quod benè agnouerunt Executores testamentarij, dùm in ipsomet laudo, & firmiùs in transactione consenserunt alia, & diuersa bona assignari tàm creditoribus originem habentibus ab ipso fideicommittente, quàm ipsiusmet Alexandri,
5 qualis erat Hæcuba scut. 4000. auri, † quod non permisissent, nisi ex processibus, & actis maturè discussis detractiones tunc temporis competentes, atque inconsumptas agnouissent, vt latè fundatur *in d. decis. 8. Iunij 1671. d. §. nec demum*, confirmata *hac eadem die coram R. P. D. meo Bourlemont.*

Ex quo etiam Domini dictum laudum insubsistens in ea parte existimarunt, qua mandat imputari pecunias in hæreditate repertas, cùm ijs Magonius censeatur habuisse ratio-
6 nem † eo ipso, quod vltrà eas in inuentario coram eo producto descriptas liquidauit creditorem Alexandrum in dicta summa librarum 112463. vt supra firmatum est, & ipsamet solemnis transactio comprobauit, in qua Alexander simplicitèr fuit declaratus creditor, eique bona liberè dimissa abs-
7 que vlla imputatione, † signum euidens, quod dictum laudum pro insubsistenti habitum fuit, quod etiam veluti in-
8 forme, & non autenticum, † vtpote sine die, & Consule censuit Rota *coram Coccin. decis. 1247. num. 2.*

Et ita vtraque &c.

Supra in alia præcedenti parte 17. recentiorum adsunt aliæ duæ decis. 152. & 285. quarum in vltima altera etiam decisio concordatur.

R. P. D. CALATAIV.

Colonień Canonicatus.

Veneris 9. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

Discutis hæc Decisio, quod ad perfectionem Gratiæ sola Signatura sufficiat, quando, prout hic, illa vsq; & à principio habet veritatem narratorum, & habilitatem personę, quo in casu registratio, & expeditio literarum dicuntur pars eiusdem Gratiæ, eique inesse dicuntur, quod secus esset si ante registrationem constaret de mutatione voluntatis Papæ, vel Gratia non habuisset ab initio implicitum statum validitatis, quia tunc per registrationem perficitur.

SVMMARIVM.

1 *Canonicus Turnarius in Germania vigore concordatorum confert beneficia, quæ suo tempore vocant.*
2 *Beneficium resignatum dicitur vocasse per obitum resignatarij, quamuis possessio non fuerit adepta.*
3 *Cassatura præsumitur facta vel ante, vel tempore signatæ supplicationis, non autem post resignationem.*
4 *Cassatura, seu Additio dicuntur contextuales cum gratia, & dicuntur cassata à Papa, denegata, addita, & concessa.*
5 *Ex Productione, quæ ad alium effectum fieri potuit, non resultat concludens probatiò, quod fuerit producta ad finem, & effectum de quo agitur.*
6 *Fides officialis Cancellariæ, vel Datariæ procurata lite pendente, & sine partis citatione non attenditur.*
7 *Contra Pontificis testimonium probatio non admittitur.*
8 *Gratia non est perfecta nisi fuerit insimul signata, & registrata, intellige vt ibi, & num. seq.*
9 *Gratiæ, quæ vsque à Principio non habet implicitum statum validitatis non dicitur perfecta, nisi vltra signaturam etiam registrata sit.*
10 *Gratia dicitur perfecta statim ac est signata supplicatio, stante veritate narratorum, & habilitate personæ.*
Registratio, & expeditio literarum dicuntur in sese gratiæ, quæ vsque ab initio fuit perfecta. num. 10
11 *Acceptata dicitur gratia Pontificis ex illius impensa, in notabili quantitate facta.*

DECISIO CXVIII.

Die 11. Martij * 1672. resolutum fuit constare de bono iure Mulhemij etiam ad effectum manutentionis, & causa hodie reproposita Domini steterunt in decisis, non obstantibus in contrarium adductis.

Subsistit enim fundamentum, quod Canonicatus controuersus vocauerit die prima Februarij 1665. per mortem Christiani Eller extra Romanam Curiam, & per consequens valida fuerit collatio, quam Mulhemius reportauit à Canonico Turnario Ecclesiæ ordinario Collatore, † iuxtà concor- 1
data Germaniæ relata *in Constitutione prima Nicolai Quinti §. 4. Bullar. tom. 1.* Nam cùm dictus Christianus fuerit tertia die Septembris antecedentis prouisus de Canonicatu per liberam eiusdem resignationem factam in manibus Sanctissimi à VVerno Franchem, & literas Apostolicas desuper in forma gratiosa expediuerit, Beneficium vacasse dicitur per eius obi-
tum, † non autem per resignationem, etiamsi possessionem 2
non fuerit adeptus, vt firmant adducti *in decisione*, quæ reuidetur *§. vacasse autem.*

Nec obstat, quod in originali supplicationis Christiani Resignatarij gratia appareat concessa in forma dignum, eaque cassata superaddita fuerit forma gratiosa solum post illius obitum, idque desumatur tùm ex cassatione existente in eadem supplicatione, tùm ex fide Ordinarij super eius idoneitate producta die 6. Februarij 1665. tùm ex alia fide Registratoris testantis supplicationem registrasse sub eadem die 6. Fe-
bruarij; † quoniam cassatura præsumitur facta vel ante, vel 3
de tempore signatæ supplicationis, quæ cantat sub die 3. Septemb. 1665. non autem pòst registrationem, per quam suppli-
catio fit incorrigibilis, nec potest in aliquo alterari. † Cassa- 4
tura enim, seù additio dicuntur contextuales cum data, ita vt cassata dicantur per Papa denegata, addita, & concessa, Gonzal. *ad regul. 8. Gloss. decis. 12. à num. 87.* Cæsar de Graff. *decis. 10. num. 2. & 7.* Caputaquen. *decis. 75. num. 7. par. 3.* Seraphin. *decis. 683. num. 2. & decis. 360. num. 14. par. 10. recent.* fides vero super idoneitate, licèt producta appareat longè post datam, non est particularis pro Canonicatu controuerso, sed generalis, pro quibuscumque Canonicatibus; vndè cùm pos-
sit esse, quod fuerit exhibita pro alio Canonicatu, † hoc suf- 5
ficit, vt ex illa aliqua concludens probatio desumi non possit prout requiritur, Rota *coram Buratto decis. 860. num. 2. & decis. 948. num. 3.*

Alia

Alia demùm atteſtatio Regiſtratoris dicentis ſe ſupplica-
tionem regiſtraſſe die 6. Februarij 1665. vltrà quod eſt ſimplex
6 fides procurata lite pendente, & ſine partis citatione, † & ſic
non attendenda, Rota *coram Amato Dunozetto deciſ.* 830. *nu.*
21. eſt contraria eiſdem literis Apoſtolicis, quæ expeditæ le-
guntur ſub die 3. Septembris 1664. ſub qua etiam die expedi-
tæ apparent literæ executoriales, quod veriſimiliter non ſuc-
ceſſiſſet, niſi vſque tunc regiſtrata fuiſſet ſupplicatio, & ſem-
per vrget teſtimonium Summi Pontificis dicentis hæc omnia
7 fuiſſe geſta dicta die 3. Septembris † contra quod non admitti-
tur probatio in contrarium, vt præter allegatos *in deciſ.* §. *nul-
la habita* dixit Rota *deciſ.* 367. *&* *dec.* 425. *par.* 3. *diuerſ.*

Prætereà quamuis gratia non dicatur perfecta, niſi quando
8 ſupplicatio non ſolum eſt ſignata, ſed etiam regiſtrata, †
hoc tamen debet intelligi quando medio tempore Papæ vo-
luntas mutata eſſet, vt aduertit Rota *coram bo. me. Cardinali
Celſo dec.* 161. *num.* 12. *& ſequen. & deciſ.* 34. *num.* 27. *coram Za-
9 rate*, vel quando gratia vſque ab initio † non haberet impli-
citum ſtatum validitatis, vt aduertit Rota *coram Carill. dec.*
283. *num.* 3. *& coram Coccino dec.* 1721. *num.* 40. *& ſequen. con-
firmata dec.* 1769. *à num.* 10. In propoſito autem nulla medio
tempore ſuperuenit mutatio voluntatis, quia eſto etiam,
quod ſupplicationis regiſtratio eueniſſet die 6. Februarij, ta-
men gratia reportata à VVernero expedita apparet longè
poſt, nempè die 27. eiuſdem. De validitate verò reſignatio-
nis vſque ab initio non poteſt dubitari, ſtante veritate narra-
10 torum, & Reſignatoris idoneitate. † Vndè gratia dicitur
perfecta ſtatim ac fuit ſignata ſupplicatio, itavt ſucceſſiua re-
giſtratio, & literarum expeditio cenſeatur ineſſe vſq; ab ini-
tio, vt dictum fuit *coram Coccino dec.* 1769. *num.* 10. *& coram
Peuting. dec.* 465. *num.* 12. *& coram Cardinale Celſo dec.* 155.
num. 15.

Minus ſubſiſtit obiectum, quod talis gratia non fuerit ac-
11 ceptata à Chriſtiano Reſignatio, † quoniam de acceptatio-
ne ſatis conſtat ex conſiderabili impenſa facta pro expeditio-
ne literarum mediante ſuo Procuratore, Lother. *de re beneſ.
lib.* 2. *quæſt.* 28. *nu.* 29. & ex confeſſiune iudiciali emiſſa coram
Iudice primæ inſtantiæ ab eodem VVerneto data in hodier-
no Summario *num.* 2. quam non poteſt impugnare.

Et ità vtraque, &c.

Supra in alia præcedenti par. 17. *adeſt altera præſentis cauſæ
deciſio quæ eſt ibi in ordine* 270.

R. P. D. EMERIX.

Romana, ſeù Mantuana Cambij.

Lunæ 12. *Iunij* 1673.

ARGVMENTVM.

Ad triennium fuerat contractum cambium cum obligatione interim ſoluendi fructus, ſed illo poſteà per plures annos continuato, prætendebat debitor non teneri ad ſolutionem cambiorum vltrà triennium decurſorum; contrarium tamen fuit deciſum, quia cambia, cæteraque omnia in ſe per debitorem aſſumpta, fuerant promiſſa vſque ad integram reſtitutionem ſortis principalis eiuſdem cambij.

SVMMARIVM.

1 *Cambiandi onus ſi aſſumpſit debitor, & non cambiauit, aliaque promiſſa non adimpleuit tenetur ſoluere cambia loco damnorum, & intereſſe.*
2 *Cambium non dicitur reſtrictum ad tempus conuentum, ſi debitor promiſit ſoluere cambia vſque ad integram reſtitutionem ſortis, & num. ſeqq. ac per totam.*
3 *Dictio* vſque *ſtare dicitur incluſiuè.*
4 *Debitor cambij ad triennium contracti, ſi promiſit ſoluere prouiſionem mercatoris donec cambia durauerint, ſignum eſt quod cambium non fuit ad d. tempus reſtrictum.*
5 *Dictio, & ampliatiua eſſe dicitur.*
6 *Cambij fructus debentur vſque ad reſtitutionem ſortis, ſi in illo fuerit expreſſum, quod creditor non ſolet pecunias tenere otioſas.*
7 *Debitor cambij ſi voluit ſoluere fructus tempore quo non erat in mora reſtituendi, eo magis illos ſoluere voluiſſe cenſetur poſt commiſſam moram.*
8 *Mora ſua vnicuique nocere debet, non autem prodeſſe.*
9 *Dictio* interim, *denotat tempus intermedium.*
10 *Dictio* interim, *appoſita in inſtrumento cambij diuerſimodè intelligitur, & declaratur, & num. ſeq.*
11 *Dictio* interim *quandoque æquiualet dictionibus*, donec, & quamdiu.
12 *Fideiuſſoris obligatio concepta per dictionem* vt ſupra *refertur ad totum inſtrumentum, & obligat fideiuſſorem in omnibus.*
13 *Deciſiones reuocatæ non præiudicant, ſi in eis præcedentes concluſiones in alijs deciſionibus firmatæ reuocatæ non ſunt.*

DECISIO CXIX.

SVb die prima Iulij * anni proximè præteriti fuerat reſolu-
tum coram me mandatum relaxatum ab A. C. ad fauo-
rem Portiæ non eſſe exequendum pro fructibus poſt trien-
nium decurſis vnius cambij impoſiti de anno 1639. per bo. me.
Vincentium Epiſcopum Mantuanum. Sed repropoſita cau-
ſa, hodie Domini recedendo à deciſis dixerunt illud exequen-
dum etiam pro cambijs decurſis poſt triennium ſaltem vſque
ad mortem Dominici Mercatoris electi. Siquidem Epiſcopus
aſſumpſit in ſe onus cambiandi mediante electione d. Domi-
nici, ac promiſſione, quod iſte vti deputatus, & electus
cum libera facultate conficiendi, & retinendi ſcripturas ne-
ceſſarias pro hoc cambio faciendo eaſdem conſignabit credi-
tori de feria in feriã iuxtà ſtylum Mercatorũ. † Vndè cùm iſta 1
per Dominicum adimpleta non fuerint, ſequitur, quod Epi-
ſcopus ratione damnorum, & intereſſe teneatur ad ſolutio-
nem omnium fructuum, ſeù cambiorum poſteà decurſorum,
Rota *dec.* 141. *nu.* 20. *par.* 11. *rec. & in Romana Cambij* 23. *Maij*
1672. §. *minus releuat coram R. P. D. meo Calataiu*, vltra alias
deciſiones recenſitas à contraria *deciſ. coram me edita in* §. *non
obſtat.*

Nec ſubſiſtit, quod huiuſmodi onus fuerit tantùm per
Epiſcopum ſuſceptum intra triennium, quod fuit vnicum
fundamentum deciſionis contrariæ, quia facto meliùs diluci-
dato viſum eſt Dominis fuiſſe hæc omnia promiſſa per Epiſ-
copum etiam poſt triennium, licèt enim in prima parte in-
ſtrumenti cambij Epiſcopus fateatur recipere ſcuta mille, &
promiſerit hæc reſtituere intra triennium, interim quando-
cumque ad beneplacitum: Nihilominus in ſecunda parte
eiuſdem inſtrumenti, vbi conuenitur de cambijs non ſe re-
ſtrinxit ad triennium, ſed promiſit ſoluere cambia, & fru-
ctus vſq; ad integram, & totalem ſatisfactionem ſortis prin-
cipalis cambiorum, & recambiorum. † Per quæ verba cla- 2
rè colligitur terminum triennij fuiſſe tantùm appoſitum, vt
ipſe antea non poſſet cogi ad reſtitutionem ſcutorum mille ad
cambium acceptorum, non autem vt liberaretur à cambijs in
futurum decurrendis, ſi poſt triennium eadem ſcuta mille
non reſtituiſſet, Dec. *conſ.* 562. *num.* 3. Rota *dec.* 274. *num.* 13.
par. 5. *tom.* 1. *rec. & coram Peutingerio dec.* 315. *num.* 1. *& ſeq.*
Attenta præſertim vi dictionis *vſque*, † in pacto appoſitæ, quæ 3
ſtat incluſiuè, vt in terminis ponderat *d. dec.* 274. *num.* 14. *par.*
5. *rec.*

Et clariùs hoc colligitur, quia poſteà in eodem inſtrumen-
to ſe obligauit ad prouiſionem Mercatoris electi *per totum d.
tempus*, nempè triennium, † *& donec huiuſmodi cambia du-* 4
rauerit, quæ dictio & † eſt ampliatiua vltra dictum tempus 5
conuentum trium annorum, *l. ea tamen* 44. *ff. de legat.* 3. Rot.
dec. 33. *num.* 6. *par.* 1. *rec. & coram Bichio dec.* 430. *num.* 11.

Accedit, quod promiſit ſoluere cambia, quia Iulianus non
erat ſolitus tenere pecunias otioſas, † quæ ratio dum æquè 6
militat poſt triennium, quam intra, conſequentèr etiam de-
monſtrat fuiſſe eadem cambia miſſa vſque ad totalem reſti-
tutionem ſortis, Dec. *d. conſ.* 562. *num.* 2. Stracc. *de mercatura
tit. mandati nu.* 20. Rot. *dec.* 439. *nu.* 4. *&* 5. *par.* 13. *recent. dec.* 99.
n. 2. *poſt Bonden. & dec.* 415. *n.* 1. *&* 4. *coram Peutinger.* Tanto
fortiùs, quia ſi intra triennium, quo durante debitor non
erat in mora reſtituendi voluit teneri ad fructus, & cambia, † 7
multò magis cenſeri debet ad iſta voluiſſe ſe obligare elapſo
triennio, poſt quod incipiebat eſſe in mora, Rota *d. dec.* 439. *n.*
6. *par.* 13. *rec. & d. dec.* 99. *nu.* 6. *poſt Bonden.* cum ſecundùm no-
torias iuris regulas † mora ſua cuique nocere debeat, & non 8
prodeſſe, *l. in Condemnatione* 134. *ff. de regul. iur. cap. mora* 25.
eodem tit. in 6. Monach. *dec. Bonon.* 59. *num.* 22. *&* 23.

Non obſtat igitur dictio *interim*, † quæ ſolet denotare tem- 9
pus intermedium, Riminal. iun. *conſ.* 244. *n.* 25. Monac. *d. dec.*
59. *n.* 20. cum alijs adductis in contraria *dec.* §. *neque verificatur*,
quia

quia hæc bis legitur in hoc instrumento cambij, Prima vice ponitur fauore debitoris in dilatione restituendi scuta mille accepta ad cambium, ibi: *quæ scuta mille restituere promisit intra tres annos ab hodiè proximos, & interim quandocumque ad beneplacitum in vna, seu pluribus vicibus*, & in hoc loco refertur
10 ad tempus intermedium per doctrinas superius recensitas: † Secundo loco verò ponitur fauore creditoris in onere cambiandi assumpto à debitore durante mora restituendi pecunias acceptas ibi: *Interim verò quia d. Iulianus, & persona ab eo nominanda non sunt soliti tenere pecunias otiosas &c.* & in hoc loco, quia respicit totum tempus futurum, quo pecuniæ non
11 restituuntur † æquiualet dictionibus *donec, & quandiù*, Rota *coram Caual. dec. 541. n. 4.* & pleniùs in terminis *coram Peuting. d. dec. 315. n. 1. cum pluribus seq.*

Sicut pariter non benè arguitur huiusmodi cambium fuisse restrictum ad triennium ex fideiussione nepotum pro restitutione dictorum scutorum mille triennio finito, quia prædicta fideiussio non solum legitur facta pro restitutione dictorum scutorum mille triennio finito; sed etiam pro solutione cambiorum, fideiussoribus præstandis, ac pro omnibus alijs vt supra promissis in eodem instrumento cambij. Per quam di-
12 ctionem, *vt supra*, † hæc obligatio fideiussorum refertur etiam ad cambia, & fructus maturandos post triennium specificè in anteriori parte instrumenti promissos, Menoch. *conf. 73. nu. 24.* Gratian. *discept. 575. n. 36. & 37.* Rot. *coram Buratt. dec. 161. n. 9.*

Quibus stantibus non aduersatur, *decis. 72. coram Ninot*, quæ est reuocatoria *dec. 439 par. 13. rec. & dec. 99. post Bonden.*
13 † quia in eadem non fuerunt reuocatæ conclusiones in antecedentibus decisionibus firmatæ, sed fuit recessum à decisis, quia solùm fuerunt promissa damna, & interesse, si Mercator electus non adimpleuisset onus cambiandi susceptum per spatium tantùm duorum annorum, vt patet ex *lest. num. 1. & sequent.*

Et ità &c. vtraque &c.

In alia præced. Part. 17. rec. adest altera præsentis causæ decisio hic reuocata, quæ est ibi in ordine 385.

R. P. D. RONDININO.

Imolen. Iurisdictionis.

Veneris 9. Iunii 1673.

ARGVMENTVM.

Nullæ declarantur censuræ ab Ordinario promulgatæ contra Rectorem Ecclesiæ Parochialis Hierosolymitanæ, quia in istis Ecclesijs vigore priuilegiorum, Episcopi nullam iurisdictionem habent, & quatenus vti delegati Sedis Apostolicæ procedere velint, hoc in actu visitationis tenentur exprimere, ne alias sub hoc silentio ordinariæ iurisdictionis exercitium inuoluant; plura itaque de huiusmodi priuilegijs, & quatenus illa procedant in præsenti decisione deducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Termini quos posuerunt Patres nostri transgrediendi non sunt.*
2 *Censuræ, alijque actus iurisdictionales ab Episcopis in exemptos exerciti sunt omnino nulli.*
3 *Equites Hierosolymitani sunt exempti à iurisdictione Ordinariarum, & n. seqq. ac per tot.*
4 *Equites Hierosolymitani veræ Religionis priuilegia habere dicuntur.*
5 *Episcopi vti delegatis Sedis Apostolicę possunt visitare Ecclesias quomodolibet exemptas in ijs, quæ curam animarum concernunt, & n. seqq. vbi vid.*
Equites Hierosolymitani an in eorum Ecclesijs ab Episcopis visitari possint, vel non n. 5. & seqq. ac per totam.
9 *Episcopus visitare volens Ecclesias exemptas in ijs quę curam animarum concernunt, hoc solum facere potest, & exprimere debet in actu visitationis, & n. seqq.*
10 *Episcopus potest corrigere mores, ac etiam Rectores Ecclesiarum exemptarum de delictis inquirere, & quando vid. etiam num. anteced. et seqq.*
12 *Equites Hierosolymitani quatenus in eorum Ecclesijs Parochialibus possint ratione delictorum, & correctionem morum excommunicari ab Episcopis, ac etiam puniri, & sup. num. 2. ac per totam.*
15 *Rectores Ecclesiarum Parochialium Equitum Hierosolymitanorum vt subsint, vel non subijciantur Episcopo quæ requirantur.*
16 *Equitum Hierosolymitanorum, eorumque ministrorum priuilegia quoad exemptionem à iurisdictione Ordinarij enumerantur & declarantur & sup. à n. 3. & per totam.*
17 *Religioni quando illius ministri inseruire dicantur, & sub illius obedientia degere.*
18 *Conuersi seruitijs Religionis dicuntur addicti.*
19 *Intra Monasterij septa habitare dicitur quia habitat in domo Rectoris eiusdem Monasterij, & n. 20.*
21 *Clausura in sua stricta significatione accipienda non est, vbi agitur de domo Rectoris, & Parochi Monasterij, & num. seq.*
22 *Domus Rectoris, & Parochi Monasterij dicitur de clausura eiusdem Monasterij, & sup. n. 21.*

DECISIO CXX.

Remoto à Cura Ecclesiæ Parochialis S. Ioannis Baptistæ ex Commendis Sacræ Religionis Hierosolymitanæ, ac suspenso à Diuinis, & ab administratione Sacramentorum Io: Andrea Fantelo illius Rectore ex decreto Vicarij Episcopi Imolen, Sum. Religionis *num. 1.* Dubium ad instantiam eiusdem Religionis ex mandato DD. proposui, An censuræ substineantur, cui Domini negatiuè responderunt.

Ratio resolutionis desumebatur ex littera Textus *in Can. Nullus 9. quæst. 2. in Canon. frater noster 16. quæst. 1. & in cap. 2. de constitut. in 6. in cap. nec aliqui de priuileg. in 6.* † qua cautum 1
est iuxtà illud Deuteronomij. *Ne transgrediaris terminos, quos posuerunt Patres tui;* censuras, † omnesque actus iu- 2
risdictionales ob iurisdictionis defectum nullos esse in exemptos à potestate Episcoporum, & aliorum Ordinariorum quales profectò sunt Equites Hierosolymitani, † ac alij il- 3
lorum seruitijs addicti ex amplissimis Pontificum Constitutionibus insigni huic Religioni concessis ob gloriosa illius merita erga Christianam Rempublicam etiam in propulsandis infidelibus, ac in tuendis Christianorum finibus, vt in priuilegijs *Innocentij Tertij, & Clementis Quarti*, quorum particulæ exhibitæ sunt *in Constitutione 2. Anastasij Quarti §. 1. & seqq. in Constitutione Pij Quarti §. 21. & 36. & 65. in Constitutione 77. Beati Pij Quinti Constitut. 5. Gregorij Decimiquarti, & in Constitutione 13. sa. me. Vrbani VIII.* ac in alijs, ex quibus veræ Religionis priuilegia Equites istos habere, † & exemptione 4
ab Episcopis frui, tradunt Gloss. *& communiter Scribentes in cap. sciant cuncti verbo Ecclesias de elect. in 6.* Femin. *in cap. 2. §. Layci num. 5. de rebus Eccles. non alien in 6.* Bartol. *in Clem. causam §. quod si forsan num. 28. de elect.* Bald. *conf. 170. num. 2. volum. 2.* Federic. de Senis *conf. 138.* Nauarr. *conf. 21. de Regul.* Menoch. *conf. 54. n. 16. et seqq.* Farinac. *conf. 197. num. 3.* Cacheran. *dec. 27. nu. 18.* Cassan. *in Cathalog. glor. mund. par. 4. consid. 34. par. 9. consid. 4. cum alijs* per Vasq. *contr. illustr. lib. 3. cap. 105. num. 49. et seqq.* Rota *in recent. par. 1. decis. 72. num. 5. et decis. 63. num. 2.* & in alijs mox adducendis per Giurba *conf. 77. per totum per* Barbosa *in collect. decis. Apostol. verb. Equites Hierosolymitani n. 1. 5. 16. et per* Nouar. *lib. 1. q. forens. 42. n. 1. 2.*

Et licèt Sacrum Concilium Tridentinum *sess. 7. de reform. cap. 7. et 8. et sess. 24. cap. 11. et Constitut. 77. et 136. Beati Pij V. et 67. Gregorij Decimitertij, et Constitutio Clementis Octaui, de qua* Vgolin. *de potest. Episcopi cap. 20. §. 4. num. 2.* permiserint Episcopis veluti Sedis Apostolicæ delegatis † visitare etiam Ec- 5
clesias quomodolibet exemptas, ac etiam istorum Equitum, & Ministros illis residentes quoad ea, quæ curam animarum concernunt, † ex quibus antecedentes Pontificum Consti- 6
tutiones correctas fuisse probarunt Spad. *conf. 157. volum. 1.* Ricc. *in prax. Eccles. par. 2. resolut. 181.* Vgolin. *decis. 84. num. 2.* Tambur. *de iur. Abbat. tom. 3. disput. 5. quæst. 11. num. 45.* Rot. *in recent. par. 1. decis. 396. num. 3. et par. 2. decis. 493. num. 3. et 6.* repetitur apud Tambur. *de iur. Abbat. tom. 3. dec. 67. & 68. & in rec. par. 13. decis. 70. n. 26. & 27.*

Adhuc id non solùm intelligitur quoad Ecclesias solum modo curatas in ijs, quæ Sacramentorum administrationem concernunt, circa quæ cùm non adest plena exemptio ipsorum quoque Populorum cum assignatione territorij separati, † potest Episcopus, vel alius Ordinarius semper se ingerere, 7
cum principaliter hoc casu spectetur Populus, cui à Rectoribus

bus exemptis Sacramenta ministrantur, & ad eius curam principaliter spectat probitas Rectoris, iuxta notata in *cap. cū & plantare 3. vbi Ioan. Andræas verbo repræsentent. Anc haran. num. 9. Butr. num. 8. de priuil. Franch. in cap. fin. de Capell. Monach. in 6. Spad. d. conf. 157. nu. 60. vol. 1.* Rot. *coram Seraph. decis.* 1667.
8 *& in rec. par. 13. decis. 70. & 220.* non autem quoad ea, † quæ curam animarum, & Sacramentorum administrationem non concernunt, quemadmodum in proposita quæstione declararunt *B. Pius Quintus in d. Constit. 77. §. 3. & in Const. 136. §. 3. & 8. Gregor. XIV. in Const. 67. §. 2.* & respondit *Sac. Congreg. Concilij in responsione ad septimum* è dubijs propositis, quæ hodie exhibentur, & habentur impressa apud *Nouar. in summ. Bular. par. 2. in fin. tit. de exempt. priuil. fol. 607. & apud Cesped. de exempt. Regular. cap. 22. dubit. 321. sub num. 5. fol.* 468. & ad declarationem celebris Constitutionis Greg. XV: de exemptorum priuil. Vrbano VIII. approbante anno 1632. respondit eadem Congregatio, teste Barbosa de Episc. *par. 3. alleg. 74. sub num. 27. & ad Concil. Trid. d. sess. 24. de reformat. cap. 11. num. 18. cum duob. seqq. &* Tambur. *de iur. Abbat. d. to. 3. disp. 5. quæst. 11. num. 45. cum duob. seqq. R. P. D. Faguan. in cap. Graue num. 15. & 37. de offic. Ordinar.* & comprobant Spad. *d. conf. 157. num. 1. vol. 1.* Monet. *de Conseruator. cap. 6. à n. 51. vsque ad fin.* vbi respondet contrariis rationibus deductis per Mar. Antonin. *var. resol. lib. 1. cap. 26. & seqq.* Cochier. *de iurisd. in exempt. par. 2. quæst. 45. num. 11.* Paisech. *in praxi Episc. par. 2. cap. 3. num. 46.* Barbos. *de Episc. d. alleg. 74. num. 26. & ad Concil. Trid. d. sess. 7. de reformat. cap. 8. num. 21. & d. sess. 24. cap. 11. num. 8. & 21.* Rot. *in recent. par. 13. decis. 391. num. 3. & seqq.*

Verum etiam opus est, vt in actu visitationis hac faculta-
9 te delegata Episcopus vtens, illam exprimat, † ne aliàs requisitus sub hoc silentio ordinariæ iurisdictionis exercitium inuoluatur, vt ad sedandas dissensiones inter Episcopos, & Equites Hierosolymitanos occasione concilij Tridentini statuit *B. Pius V. in d. Constit. 136.* quæ quoad hoc *a Gregorio XIII.* Constitutio correcta non fuit *in §. 4. & 8.* & aduertunt Barbos. *ad Concil. Trid. sess. 7. de reformat. d. cap. 8. num. 23.* qui testatur à Sac. Congregatione decisum, quod & affirmat *R. P. D. Fagnanus in cap. nullus num. 32. de Parochis, & in cap. cum dilectus num. 42. in fine de religiosis domib. idem* Barbos. *ad Concil. Trid. sess. 24. cap 11. sub num. 8. vers. aduertit*, Rot. *in rec. par. 13. d. decis. 391. num. 7.*

Quo enim ad aliud requisitum Pianæ Constitutionis 136.
10 §. 4. & 8. quod in solo actu visitationis † Rectores istarum Capellarum exemptarum corrigi possint, quemadmodum in his terminis respondet *Sac. Congregatio Concilij* in quarto è dubijs propositis, quæ hodie exhibentur, & impressa habentur apud Nouar. *in summ. Bullar. par. 1. in fin. tit. de exempt. priuil. fol. 607. & apud Cesped. de exempt. regular. cap. 22. dubit. 321. sub num. 5. fol.* 468. sublatum iam dicebatur *ex d. Constitut. 67.*
11 *Gregor. XIII.* quæ permittit † Episcopis etiam extra visitationem de delictis inquirere iuxta *Concil. Trid. sess. 14. de reformat. cap. 4.* ad cuius terminos *Greg. XIII.* Pianam Constitu-
12 tionem reduxit, cùm aliàs hoc decreto † Meleuitanos Equites non comprehendi probauerit Cochier *de Conseruator. parte 2. quæst. 102. num. 101.* ita vt hodie non solùm iure delegato Episcopus ad correctionem delinquentium procedere possit
13 † consecutiuè ad actum visitationis iuxtà declarationem Sac. Congregationis Concilij in his Equitibus Hierosoylmitanis emanatam, de qua *Lezan. in summ. quæst. regular. to. 2. cap. 5. num. 49. & per* Barbos. *in collect. decis. Apostol. verbo excommu-*
14 *nicare num. 2.* sed etiam extra casum ipsius visitationis, † & nouissimè declarauit Sac. Congregatio Concilij in primo è dubijs propositis *in Fauentina 12. Decembris 1667. impress. apud Modern. Venusin. in Theatr. verit. & iustit. lib. 3. de iurisdictione discur. 4. sub num. 20. & prius in Venusina 22. Augusti 1609.*

Ex quibus cùm neque doceatur, nos versari in inquisitione respiciente curam animarum, neque doceatur, quod seruata fuerint requisita hoc casu adhibenda, de quibus supra non potuit Episcopus, vel eius Vicarius procedere ad actus iurisdictionales, & ad censuras contra Rectorem huius Ec-
15 clesiæ, † quia in alijs causis ciuilibus, & criminalibus, in quibus non agitur de cura animarum, vel administratione Sacramentorum, recepta est distinctio, quod aut agitur de fratribus professis dictæ Religionis, & tunc priuilegia exem-
16 ptiua indistinctè suffragantur, † aut agitur de Capellanis sæcularibus, alijsque Ministris non professis, & tunc iisdem quoque priuilegijs locus est, concurrentibus tribus requisitis *in d. Constitutione 67. Gregorij XIII. §. 2.* vt nempe Capellani, & Ministri sint addicti seruitijs Ecclesiarum, vel Commendarum Religionis. Secundo, quod viuant sub obedientia Superiorum. Tertiò, quod viuant intra septa domorum eiusdem Religionis; quæ requisita hoc casu non desunt, cùm non dubitetur quod Fanellus addictus sit seruitio dictæ Commendæ, salariumque recipiat ad nutum Commendatarij amouibilis, viuatque sub obedientia Superiorum Religionis subiectus iurisdictioni Conseruatoris eiusdem, qui hodie est Archidiaconus Ecclesiæ Imolesi, quæ ad hunc effectum suffragari videtur, cùm Fanellus inseruiat Ecclesiæ, quæ est Commenda Religionis, † sicque Religioni inseruire dica- 17
tur, ac sub illius obedientia degere, quæ licèt non adsit ratione voti, adest tamen quoad munus seruiendi Religioni, † 18
aliàs enim dicerentur Conuersi, non familiares seruitijs Religionis addicti, vt apud Suarez *de Relig. tom. 4. tract. 3. lib. 9. cap. 4. num. 11.* & apud Tambur. *de iur. Abbat. tom. 2. disp. 6. quæst. 16. num. 6. & 7.* ac demum intra septa domorum eiusdem Religionis viuat † eo ipso quod degit in domo Rectori ad hoc as- 19
signata iuxtà verba *d. Gregorianæ Constitutionis §. 2.* ibi: *Intra eorum septa, & domos*, quæ desumpta fuerunt *à Concilio Tridentino d. sess. 24. de reform. cap. 11.* vbi Barbos. *sub num. 10.* aduertit, huic requisito † satisfieri, cùm habitatur in domibus 20
Ordinis, Zerola *in prax. Episc. part. 1. vers. exemptio quæst. 3.* cùm hoc casu non sit necesse, † clausuram in sua strictâ si- 21
gnificatione accipere, in qua illam accipiunt, Marin. Ant. *lib. 1. var. resol. cap. 18. num. 4.* Leon. in Thesaur. *for. Eccl. par. 2. cap. 18. num. 4.* Pater Passerin. *de stat. homin. quæstio. 189 sub num. 492.*

Et ideò multò magis de domo † Parochiali intelligitur 22
iuxtà declarationem Sac. Congregationis apud R. P. D. Fagnan. *in cap. Graue num. 35. de offic. Ordinar. & in Venusina 20. Augusti 1609.* ibi: Exceptis his tamen, qui Ecclesijs, alijsque dd. Militum locis inseruient, & intra eorum septa, & domos resident, & sub eorum obedientia viuunt, & comprobant, Spad. *d. conf. 157. sub num. 9. & num. 12, vol. 1.* Roderic. *quæst. regular. tom. 2. quæst. 67. art. 3.* Bobadill. *lib. 2. Politic. cap. 19. num. 16. & 19.* Giurb. *d. consil. 77. num. 14.* & ex mente Cardin. Bellarmini, & ex alijs, Rot. *in rec. par. 13. decis. 70. n. 34. 44. & seqq. dec. 220. n. 5. & 391. n. 8. & seqq.* quarum prima repetita est apud Bonden. *collect. legal. dec. 78.*

Et ita Episcopo pluries monito, Domini censuras inualidas esse responderunt.

R. P. D. TAIA.

Romana Census.

Veneris 9. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

Adeò reprobatum est in iure pactum repetendi sortem principalem census, vt ex illo sic constituto nulli debeantur fructus, ijque etiam exacti in sortem imputandi sint, idque adhuc procedit posteàquàm à Iudice pro eadem sorte mandatum relaxatum est, cùm incompatibile videatur habere actionem ad pretium census, & pro eo fructus currere; Hoc tamen in præsenti non fuit admissum, quia pactum erat appositum ex interuallo, cum præseruatione iurium, & ex obseruantia constabat de contrario.

SVMMARIVM.

1 *Pactum repetendi sortem principalem Census est in iure illicitum, & reprobatum, & num. seqq.*
2 *Fructus Census non debentur si in eo fuerit adiectum pactum repetendi sortem.*
3 *Ex Censu contracto cum pacto repetendi sortem, si fructus fuerint soluti, illi in eandem sortem imputandi sunt, & supra num. 1.*
4 *Valida, quæ à principio fuerunt resoluuntur statim si ad eum casum deuenerint à quo incipere non possint.*
5 *Fructus Census non currunt postea quam Iudex relaxauit mandatum pro sorte, & num. 6.*
6 *Pro Censu obtinere mandatum, & habere actionem ad pretium, quodque pro eo currant fructus incompatibile est.*
7 *Pactum extinguendi Censum appositum ex interuallo, & cum præseruatione iurium primi instrumenti non præiudicat.*

8 *Con-*

8 *Census non præsumitur extinctus si per plures annos fructus persoluti sunt.*

DECISIO CXXI.

RVrsus audito Ioanne Dominico aduersus decisionem 3. Martij proximè præteriti, aliasque antecedentes, specialiter super extinctione census, Domini steterunt in decisis, rursus idem sentientes.

Deducebat ille mandatum executiuum A. C. pro restitutione pretij census obtentam à Marco Lepido Emptore, & Creditore contra Hieronymum Venditorem, ac debitorem, qui imposuerat censum Palatio fideicommissario, & indè promissionem ipsius Hieronymi ipsi Marco Lepido in executionem mandati ponendi eam summam scut. 2500. in aliqua alia re stabili secura &c. in instrumento 31. Martij 1584. quibus adhuc accesserit obligatione sua Lucas alio instrumento 11. Aprilis sequen. in eo quoque fassus penès se habere chirographum Don Pauli, & dicti Lucæ, & ipsius Hieronymi.

1 Hæc enim certitudo recipiendi, † & repetendi census est adeò illicita, & reprobata, vt Dominus census impediatur,
2 & prohibeatur fructus aliquos ex censu † percipere, & qua-
3 tenus de facto perciperet, † teneatur illos in sortis extinctionem, vel extenuationem imputare, vt declarauit Rota, &c. quæ deducebantur ex Cenc. *quæst.60. num.6.* & inspecto iure communi *num.7.* amplius Duard. *ad extrauag. B. Pij in proem. quæst.22. num.19. & §.5. quæst.42. num.11. vers. Hanc autem certitudinem*. Gratian. *discept.14. num.5. & 6.* Rota *decis. 171. num.4. par.14.* maximè secundùm illorum opinionem,
4 qui etiam ea, quæ rectè constituerunt, † resolui putant, cùm in eum casum reciderunt, à quo non potuerunt consistere, *l. existimo 94. & §. & si placeat, leg. pluribus 140. ff. de verb. obligat.* Rota *apud Cenc. de cens. &* Duard. *ad constitut.*
5 *B. Pij decis.283. num.6.* & in ipso mandato † Iudicis Rota *apud Cenc. decis.248. num.4.* & Duard. *ipsa decis.248. num.3. & apud* Cenc. & Duard. *d. decis.283. n.8. amplius* Duard. *d. §. 5. quæst.36. num.2. & 3.* cum incompatientia prioris census, &
6 posterioris † mandati, & actionum ad pretium census, & ad annuos census, Rota *post* Farinac. *cons. lib.1. decis.96. & post* Pacif. *de salu. interd. decis.212. sub num.2. vers. hæc enim ad inuicem se non compatiuntur, & apud Cenc. item apud* Duard. *d. decis.283. num.3. & amplius* Cenc. *de censibus quæst.60. ab initium.*

Deducebat etiam Ioannes Dominicus alia conuentionem inter successores Emptoris, & Venditoris census: Noi (Successores Venditoris) salue, e reseruate però ne' casi, modi, e forme infrascritte le ragioni etiam dell'anteriorità, e potiorità, che ad essi (Successoribus Emptoris) competono, e possono competere per vigore di detto censo con qualsiuoglia persona obligata in esso in essecutione del presente accordo promettiamo alli detti (Successoribus Emptoris) tanto per il prezzo del detto censo, quanto per i frutti fin'al presente giorno scudi 1400. subito però, che noi (Successores Venditoris) haueremo preso il reale, & attuale possesso del Palazzo 15. Iunij 1620. & ipsa die adiectam conuentionem, che i debitori paghino alli creditori subito preso il possesso solamente scudi 400. cioè scudi 200. delle pigioni, e gl'altri scudi 200. trà vn'anno, e gl'altri mille promettono i creditori trouargli a' debitori da qualche persona à censo à sei per cento, con facoltà ancora d'estinguerlo in vna, ò più partite; ex quibus arguebant census extinctionem.

7 Domini tamen in his ipsis considerarunt præseruata iura, etiam ab initio conuentionum. † Volendo le Parti con le reserue, patti, e conuentioni infrascritte renuntiare, e recedere dalla lite &c. salue, e reseruate però nelli casi, modi, e forma intrascritte le ragioni dell'anteriorità, e potiorità, che ad essi Signori competono, e possono competere per vigor di detto censo &c. vt supra.

Etiam in posterioribus conuentionibus, reseruate le ragioni in nostro fauore nel modo, e forma, e casi come sopra, e senza innouatione alcuna, ma solo per aggiungere ragioni, à ragioni, e cautela à cautela d'adesso per quando saremo intieramente sodisfatti di detti scudi 1400. tanto per il prezzo, come per i frutti li quietiamo, e facciamo general quietanza, e promettiamo di farli instromento di cessione di detto censo di scudi 2500. di carlini translatiuè, & non extinctiuè, insieme ancora con le ragioni del mandato de immittendo per sodisfarsi de' frutti decorsi, e da decorrere, &c.

Quæ benè agnouerint ipsi contrahentes, cùm anno 1622. die ..... fuit per publicum instrumentum ventum ad concordiam, in qua apertis verbis census remansit in solido statu, & in tot propositionibus etiam cum Auctoribus Ioannis Dominici non fuit dubitatum.

Addendo quod immò ex obseruantia constabat de contrario † cùm per plures annos fructus fuerint soluti, ait Rota 8 *coram Coecino decis.1719. num.2.*

Et ita, vtraque &c.

R. P. D. VICECOMITE.

Romana Censuum.

Veneris 9. Iunii 1673.

ARGVMENTVM.

Nullus prætendebatur census impositus super bonis fideicommissi, qui tamen validus declaratus est, quia ad impositionem fuit deuentum pro dissoluendo ære alieno Testatoris, & existentia pecuniarum, ac mobilium, quæ pro eadem nullitate adducebantur, non erat probata de tempore impositionis eiusdem census, atque ita illius compensatio fuit admissa, quia creditum erat clarum, & liquidum, exceptiones verò contra illum adductæ ipsæ solum apparebant turbidæ.

SVMMARIVM.

1 *Census impositus super bonis fideicommissi remanet nullus, declara vt num.4.*
2 *Compensatio non datur cum credito nullo.*
3 *Instrumentum publicum facit probationem probatam.*
4 *Census impositus pro dissoluendo ære alieno testatoris, etiam super bonis fideicommissi particularis remanet validus ampliа, vt num. seq.*
5 *Alienatio bonorum fideicommissi facta ex permissione testatoris pro dissoluendo illius ære alieno, eo magis substinetur.*
6 *Existentia pecuniarum, & mobilium pro dissolutione æris alieni testatoris probari debet de tempore alienationis, vel census impositionis, & num.6.*
7 *De Tempore ad tempus benè arguitur quando breue intercessit interuallum.*
8 *Mobilium existentia non probatur de vno tempore ad aliud, & supra num.6.*
9 *Temporis probatio si est de substantia, requiritur omnino certa, & præcisa.*
10 *Æris alieni testatoris in soluendo quando præueniri prudenter possit nec sit expectandum executio mandatorum, vel quod creditores vrgeant.*
11 *Quietantia debiti prioritate quadam momentanea facta, ad creationem alterius crediti quatenus illi correspectiua esse dicatur, & num. seqq.*
12 *Correspectiua dicuntur instrumentum, & quietantia eodem contextu coram iisdem testibus, & rogitu stipulata.*
13 *Correspectiuorum natura est, vt actus vicissim substineantur, vel vno lapso corruat, & alius, & quod in ipsis non detur neque prius, neque posterius, & n.12. & 14.*
15 *Exceptio turbida non attenditur, vbi creditum, ex publico instrumento probatur, & n. seq.*
16 *Compensationem non impedit exceptio turbida, quæ nec obligationem cameralem retardare posset.*
17 *Sententia nulla non vulnerat viam exequutiuam.*
18 *Compensationis ad effectum creditum debet esse clarum, & liquidum, non autem requiritur quod habeat viam executiuam.*

DECISIO CXXII.

APprobarunt Domini fundamenta decisionis 20. * Iunij anni proximè præteriti coram me editæ. Ad replicatam siquidem turbiditatem census Anguillariorum scut. 20. mil. ex eo deductam, quod constitutus appareat super Casali *Testa di Lepre* Horatij Senioris de Oricellarijs fideicommissario, & alienari prohibito, & sic nedum illiquidus, † sed 1 etiam nullus, Gratian. *discept.43. num.23. vers. item in rebus*, Rot. *post Cenc. de cens. decis.45. per tot. coram Dunoz. iun. dec.622. num.4.*

num. 4. illusque propterea fructus nullatenus compensari potuisse cum fructibus aliorum quatuor censuum in sorte scut.
2 11500. † pro quibus A. C. mandatum ad fauorem Oricellarij creditoris contra Anguillarios relaxauerat, per *Text. in l. fin. C. de compensat.* Iterum dictum fuit illam penitùs cessare ex lectura eiusdemmet instrumenti impositionis obligatione
3 Camerali muniti, † quod probationem probatam continere dicitur, remque omninò certam, & indubiam reddit Bald. *in l. Interest vltimo not. C. de solut.* Dec. *cons.* 36. *nu.* 2. *vers. nam instrumentum*, Crauett. *cons.* 317. *num.* 1. Rot. *post Zacch. de oblig.* Camer. *dec.* 59. *& decis.* 149. *& decis.* 150. *in omnibus nu.* 1. *coram Bichio dec.* 10. *& decis.* 55. *vtrobique num.* 2. cum vulg. ex eo namque euidenter constat, dictum censum fuisse impositum pro dissoluendo ære alieno ipsiusmet Horatij fideicommittentis, quo casu cùm bona particulari fideicommisso
4 subiecta interdicta non sint alienari † impositio valida fuit, *ad l. filius familias* 118. *§. Diui il* 2. *ad finem ff. de legat.* 1. *Peregr. de fideic. art.* 40. *num.* 18. Rot. *coram Greg. decis.* 199. *num.* 1. *coram Otthob. dec.* 225. *num.* 10. cum alijs *in decis. quæ reuidetur §. & primo vers. sed facilis*. Tanto etiam magis, quia prohibitio non fuit indefinita, & absolutè imposita, sed relata iudicio ipsorum hæredum ad effectum soluendi debita Testato-
5 ris, & sic nedum de iure ex præallegatis, † sed etiam ex permissione fideicommittentis cessat omnis exceptio nullitatis per *tex. in l. final. in fin. ibique glos. vltima C. de reb. alienan.* & alijs allegatis prosequitur *d. decisio eodem §. in fine*.

Sicuti cessant etiam aliæ, vel in consueta limitatione fundatæ existentiæ, scilicet bonorum liberorum, qua data ad huiusmodi impositionem super dicto fideicommisso particulari nullatenus deueniri potuisse, prout extare asserebat Oricellarius pecunias mobilia, & gemmas, cum quibus æs alienum fideicommittentis poterat dissolui, vel in eo, quod pro satisfactione non vrgebant creditores, vel demum quia debitum fideicommittentis per quietantiam apparebat præcedenter satisfactum, ita vt subsequens census impositio nullatenus potuerit pro illius solutione inseruire.

Quia quoad existentiam pecuniarum, & mobilium, præterquamquod Testator se remisit, vt supra iudicio hæredum, denuò responsum fuit non fuisse præcisè probatam de tempo-
6 re impositionis, † prout omninò tenebatur Oricellarius, qui ex ea deduxit nullitatem census iam impositi, & se fundabat in limitatione, Gab. *conf.* 138. *num.* 40. *lib.* 2. Rota *coram Rojas decis.* 392. *num.* 10. *in recent. decis.* 246. *num.* 10. *par.* 10. & in puncto coram *Eminentissimo Otthob. decis.* 206. *num.* 5. Nec iuuari potest præsumptione arguendo de tempore ad
7 tempus, quando breue † intercessit interuallum, vt ex Alciat. *de præsumpt. reg.* 2. *præsumpt.* 21. *num.* 5. *in fin.* quia quidquid sit an in præsenti intercesserit tempus breue, tamen cùm non agatur de rebus stabilibus, sed mobilibus, atque pecunijs, quæ facilius possunt distrahi,
8 † huiusmodi præsumptiua probatio redditur irreleuans, ex traditis per Rot *dec.* 297. *num.* 6. *&* 11. *par.* 6. Quando enim to-
9 ta vis consistit in tempore, † illius probatio debet esse omninò certa, & præcisa, Rot. *coram Buratto decis.* 544. *nu.* 11. *coram bo. mem. Celso decis.* 19. *num.* 2. & in terminis coram *Eminentissimo Ottbobono præcitata decis.* 206. *n.* 7. cum alijs in Decisione, quæ reuidetur in *§. sed fuit responsum*.

Quod autem creditores non vrgerent parùm visum est etiam releuare; quandoquidem si cum actualibus mandatorum relaxationibus non instabant. Vrgebat tamen debitum ipsum, quod erat radicatum in obligatione ipsius fideicommittentis cum Anguillarij in emptione dicti Casalis contractæ constituendi ex fructibus annui census scut. 12000. per ipsum impositi multiplicum vsquequo vna cum sorte ascenderet ad summam scut. 60. mil. quod cùm fuerit neglectum excreuerat debitum fructuum iam ad scuta 28. & cum dicta summa scut. 12000. ad rationem annuam sc. 840. in dies ma-
10 ximum gigneret incrementum, non erat expectanda † dies executionis, sed cum minori debitoris incommodo præuenire prudenter poterat in solutione, vt in proposito notat Fusar. *de substit. quæst.* 541. *num.* 11. *vers. Ego autem*, & in simili Rota *coram Dunoz iun. dec.* 550. *num.* 12. cui non dissentit alia quæuis reuocatoria in eadem causa *decis.* 846. *num.* 32. *coram eodem, & in Romana Appartamenti* 15. *Iunij anni proximè præteriti §. secundum requisitum coram me*.

Extinctio autem debiti fideicommittentis, licèt quadam prioritate momentanea præcessisse videbatur mediante quie-
11 tantia, ista tamen † fuit correspectiua ad impositionem census in continenti impositi, & respectiuè acquisiti, & modus ipse solutionis ad oculum correspectiuitatem ipsam demonstrat. Quia cum ad creditum Oricellarij maior summa in Banco Sac. Montis non existeret, quam scut. 20300. ad supplendam summam scut. 40300. cuius instrumentum contextualiter cum eadem quietantia sub eodem rogitu, & cum ijsdem Testibus fuit stipulatum, † quæ omnia in vnum con- 12
currentia strictam denotant correspectiuitatem, quæ non recipit prius, nec posterius, & habentur pro vnico actu, Corn. *cons. vltimo sub num.* 1. *vers. Quod clarius lib.* 1. Crauett. *cons.* 245. *sub nu.* 3. *vers. rursus*, Surd. *cons.* 551. *nu.* 10. Grat. *discept.* 924. *nu.* 1. Rot. *cor. Pæn. dec.* 348. *nu.* 3. & allegatis decisionibus præcedentis instantiæ 22. *Iunij* 1663. *§. non obstat, &* 23. *Martij* 1667. *§. Nec vrget cor. Eminentiss. Cerro*, firmat Rota *in Romana Saluiani* 13. *Maij anni proximè præteriti §. & quamuis coram R. P. D. meo Calataiu*, & sublatis omnibus contrarijs modo etiam repetitis in vltima, quæ reuidetur *§. Quamuis enim, & seqq. coram me*. De natura autem correspectiuitatis est, † vt actus 13
vicissim substineatur, vel vno lapso corruat, & alius Crauett. *cons.* 461. *num.* 39. & sic vel ad inuicem robur recipiunt quietantia, & impositio census, † vel sublata de medio imposi- 14
tione census euanescit etiam quietantia, ex latè firmatis *in d. decis. quæ reuidetur §. Data igitur*.

A primo igitur ad vltimum apparet, quod turbiditas non consistit in credito Anguillariorum publico instrumento iustificato, sed in exceptionibus † ab Oricellario oppositis, vt 15
in simili distinxit Rota *decis.* 57. *à num.* 4. *ad fin. par.* 2. *diuers.* & cùm nedùm turbidæ, sed etiam omninò irreleuantes ex præallegatis conuincantur, quemadmodum exceptionem obligationis Cameralis retardare non possunt, † ità neque 16
compensationem impedire Rot. *coram Peuting. dec.* 412. *num. fin. decis.* 424. *num.* 3. *post Zacc. de oblig. Camer. decis.* 155. *num.* 3.

Quoad vulnerationem demum vitæ executiuæ propter sententiam ab A.C. latam contra creditum Anguillariorum, itavt amplius attendi non debeat ad effectum impediendi executionem crediti Oricellarij executiui transierunt Domini cum responsionibus *præcedentium decisionum in omnibus §. fin.* quod scilicèt cùm dicta sententia fuerit nulla, † viam 17
executiuam vulnerare non potuerit, vt *in Romana Societatum Officij* 15. *Nouembris* 1651. *coram Eminentissimo Cerro*. Et addebant insuper, quod quando creditum est liquidum, prout est illud Anguillariorum, non est necessè, quod sit executiuum, ad hoc vt compensationem cum alio recipiat, † quod 18
habet viam executiuam, Caroc. *de except. ad uers. sent. except.* 27. *nu.* 14. Amat. *Panormit. resolut.* 17. *num.* 11. Rota *coram Bichio decis.* 23. *num.* 2. *vers. nulla habita distinctione, & decis.* 55. *num. fin.*

Et ità vtraque, &c.

Supra in alia præcedenti parte 17. *recentiorum adest alia præsentis causæ Decisio emanata coram eodem R. P. D. Vicecomite* 20. *Iunij* 1672. *vbi est in ordine* 370.

R. P. D. CASTRILLO.

Meleuitana Pensionis.

Lunæ 12. *Iunij* 1673.

A R G V M E N T V M.

Limitatur regula, quod in reseruatione nouæ pensionis fieri debeat mentio pensionis antiquæ, quod scilicèt, ea non procedat quoties antiqua pensio nulla est. Rursùs declaratur Statutum Religionis Hierosolymitanæ, quod debitores communis Ærarij sint incapaces cuiuscumque pensionis, cui tanquam confirmato à Papa nemo inferior derogare potest.

S V M M A R I V M.

1 *Consuetudo Religionis Hierosolymitanæ non exprimendi pensiones antiquas in reseruatione nouarum, non est contra ius, aut ordinationes eiusdem Religionis.*
2 *Pensionis antiquæ validitas requiritur, vt de ea fieri debeat mentio in reseruatione nouæ pensionis.*
3 *Pensio nulla exprimenda non est, vbi noua conceditur.*
4 *Equites Hierosolymitani si sunt debitores communis ærarij, sunt incapaces pensionum, amplia vt num.* 9.

5 *Sta-*

5 *Statuta confirmata à Papa dicuntur Papalia.*
6 *Statuta Religionis Hierosolymitanæ sunt confirmata à Papa, & ideò dicuntur Papalia.*
7 *Statuta Religionis Hierosolymitanæ habent peculiare præceptum à Papa, illa inuiolabiliter obseruandi.*
8 *Statutis Hierosolymitanis non derogat neque magnus Magister, neque lingua, vel consilium.*
9 *Equites Hierosolymitani incapaces pensionum ex causa debiti communis ærarij, non possunt reddi capaces à Magno Magistro, lingua, vel consilio.*
10 *Debitum litigiosum, vel incertum non dicitur debitum, secus autem si ad illud soluendum sola dilatio sit concessa, quia adhuc verum debitum est, & num. 11.*
11 *Statuto si derogare non potest inferior, prohibetur etiam alia facere, per quæ indirectè derogatio sequeretur.*

DECISIO CXXIII.

EX duplici fundamento confirmandam esse sententiam Reuerendiss. Præsidis Granatensis confirmatoriam alterius R. P. D. mei Prioli responsum fuerat coram me die 18. Martij anni præteriti; Altero quia in reseruatione pensionis controuersæ non fuit facta expressa mentio alterius antiquæ, qua fauore Mochij grata reperiebatur Commenda, de qua agitur; Et altero quia pensio noua iuncta cum alijs excedebat quintam partem fructuum contra formam ordinationis Capituli Generalis habiti anno 1631. sed cùm ex facti circumstantijs hodie meliùs dilucidatis vtrumque insubsistens apparuerit, Domini post iteratam causæ propositionem recesserunt à decisis.

Quidquid enim sit de consuetudine Religionis Hierosolymitanæ non exprimendi pensiones antiquas in reserua-
1 tione nouarum, quam † non esse, neque contra ius, neque contra ordinationes eiusdem Religionis, & hinc fuisse sufficienter probatam ad effectum, de quo agitur ex testibus pro Solario examinatis, autumabant aliqui ex Dominis; Cessare visa est difficultas nedum quia per Spinulam non
2 probatur validitas pensionis Mochij; † prout ad inducendam necessitatem expressionis illius requirebatur, vt pluribus exemplis comprobat Gig. *de pens. qu. 29. à nu. 6. vsque in fin.* Tondut. *cod. tract. cap. 44. à num. 3.* Rot. *coram Millin. dec. 279. num. 5.* & alijs relatis dixit *decis. 666. num. 3. par. 2. rec.*

Verùm etiam, quia illa ex infra dicendis detegitur euiden-
3 tèr nulla, † & ideò non erat exprimenda, vt præter mox allegatos firmat *Lotther. de re benef. lib. 1. quæst. 38. num. 61. Caputaq. decis. 303. par. 2.*

Nullitas autem ex eo potissimum desumpta fuit; quia Mochius de tempore reseruationis erat debitor communis
4 ærarij ex causa traiectus, † proinde incapax pensionum iuxtà *Statuta 24. & 25. de ærario* dato in Sum. impresso Solari *num. 7.*

Non suffragante ad euitandam huiusmodi incapacitatem, vel dilatione eidem Mochio concessa à Magno Magistro ad soluendum debitum, donec obtineret pensionem aliquam, vel Commendam, de quarum redditibus communi Ærario satisfaceret, vel habilitatione per eundem impetrata à lingua Italiæ, & à Consilio completo ad consequendas pensiones, ipsomet debito non obstante. Quia cum prædicta Statuta expressè disponant, vt huiusmodi debitores, neque per gratiam magistralem, vel alterius cuius-
5 cunq; personæ consequi possint pensiones, † & tanquam specificè, & ex certa scientia confirmata à Papa dicantur Papalia *cap. si Apostolicæ 12. de preben. in 6.* Marescott. *var. resolut.*
6 *lib. 2. cap. 67. nu. 20.* & in specie † de Statutis Religionis Hierosolymitanæ testatur Rota *coram Eminentiss. Ottbobon. decis. 210. num. 6. & seq. & coram Dunoz. iun. decis. 690. num. 8.* & qui-
7 dem cum expresso præcepto † illa inuiolabiliter seruandi *in recent. decis. 85. num. 3. par. 7.* Inde sequitur, quod neque Ma-
8 gnus Magister, † neque lingua, vel Consilium completum potuerint illis derogare *cap. cù inferior de maiorit. & obed.* Bart. *in l. omnes Populi num. 23. ff. de iust. & iur.* Abbas *in cap. dilecto num. 10. de preben.* Rot. *coram Dunoz. iun. dec. 540. num. 4. &*
9 *in rec. dec. 85. nu. 3. dec. 293. à num. 2.* & in puncto † huiusmodi incapacitatis *dec. 136. num. 5. & 6. par. 7.*

Neque alicuius ponderis existimarunt Domini responsionem allatam à Scribentibus pro Spinula, quod nempè dispositio dictorum Statutorum procedat contra debitores morosos, & contumaces, non autem contra Mochium, qui de tempore reseruatæ pensionis ob dilationem obtentam non erat in aliqua mora constitutus, neque proinde cogi poterat ad debiti solutionem.

Quia *decisio 36. num. 5. & 6. par. 7.* nec quæ ad huiusmodi distinctionem comprobandam allegabatur; loquitur de debito litigioso, & incerto, ex quo propterea optima ratione firmatur in eadem *decis. num. 6. & 7.* † non induci pœnam inhabi- 10
litatis, quia debitum litigiosum non est debitum. † Atin 11
casu, de quo agitur, cum debitum esset certum, & indubitatum: Ex sola dilatione ad illud soluendum non poterat euitari dispositio Statutorum indistinctè præripiens omnibus debitoribus communis Ærarij facultatem acquirendi pensiones: Nè aliàs potestas illis derogandi, quæ ex prædictis residet penès Pontificem, per concessionem huiusmodi dilationum, & sic per tramites indirectos extendatur ad alios inferiores contra iura, & decisiones præallegatas.

Sublata igitur tanquam nulla pensione Mochij insubsistens remanet alterum fundamentum contrarium decisionum, innixam in eo quod pensio fauore Solarij reseruata super hac Commenda de Murello excedat quintam partem fructuum, quia cùm isti taxentur in scutis mille annuis; & pensio non excedat scuta 200. vt admittitur inter partes, hinc clarè remanet sublatus excessus.

Et ita, vtraque &c.

Supra in alia præcedenti parte est altera præsentis Causæ Decisio in ordine 279.

R. P. D. MATTHÆIO.

Monopolitana Saluiani.

Lunæ 12. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

Pro dote Monialis constitutus erat census, qui prætendebatur nullus, vel quia sine pecunia numerata, vel sine solemnitatibus fuerat contractus; sed neutrum est admissum; quia vtrique obiecto satisfecit causa omninò necessaria impositionis illius, quæ neque solemnitates Statuti, neque pecuniam numeratam requirit; pro eo itaque Saluianum conceditur, quia requisita necessaria concurrebant.

SVMMARIVM.

1 *Saluianum conceditur concurrentibus illius requisitis, quæ sunt creditum cum hypotheca, & vtriusque possessio, debitoris, & rei conuenti.*
2 *Hypotheca resultat ex obligatione omnium bonorum.*
3 *Curator in contractu minoris, etiam si non satisdederit rem saluam reddere, adhuc ista satisdatio de iure intelligitur, & contractus substinetur.*
4 *Minoris contractus supra decimum quintum annum iuramento vallatus, validus esse reputatur.*
5 *Nullitas ex defectu solemnitatum contractus minoris eius fauore est inducta, & ideò eo defuncto allegari nequit à tertio.*
6 *Possessio rei conuenti probatur ex substentatione litis iunctis adminiculis.*
7 *Instrumentum publicum facit probationem probatam.*
8 *Possessio probatur ex depositionibus testium de ea deponentium, & num. 10.*
9 *Possessio rei conuenti debet, & sufficit probari de tempore motæ litis.*
10 *Possessio vera consistit in perceptione fructuum.*
11 *Census pro dote Monialium constitui potest etiam sine pecunia numerata.*
12 *Census contracti pro dote necessaria non indigent solemnitatibus Statuti.*
13 *Dos est in iure priuilegiata, vt etiam obligationes minorum, & mulierum ad illius fauorem admittantur.*
14 *Statuta causam dotis regulariter non comprehendunt.*
15 *Depositum dotis Monialium fieri non potest penes personas coniunctas dotantis, & dotatæ.*
16 *Depositum dotis Monialium fieri debet penes publicos depositarios, & in subsidium penes depositarium à Iudice deputatum.*
17 *Depositi iudicialis, & extraiudicialis requisita qualia sint.*

18 Cen-

18 *Census in diuisione appositus ad æquandas partes dicitur approbatus vti debitum hæreditarium.*
19 *Hypotheca est indiuidua prò integro credito super omnibus bonis etiam si diuisis.*

DECISIO CXXIV.

ALEXANDER Cuzzanus obtinuit à Sacra Congregatione Episcoporum licentiam monachandi extrà numerum in Monasterio S. Leonardi Monopolis Portiam Cuzzanam filiam pacto adiecto, quod depositum dotis fieret penès idoneam personam: Loco autem illius obligationem Io: Antonij Patrui ad stipulatam induxit: Quibus post modùm defunctis Iulius Alexandri filius, ad hoc vt Monasterium plenam satisfactionem de dicto credito consequi posset, ad fauorem illius, tàm nomine proprio, quam Federici, & Ioannis Antonij fratrum insolidum in certis eorum prædijs censum imposuit, cum obligatione generali omnium aliorum bonorum, vt in Summ. *num.1.2. & 3.* Deindè habita illius cessione per Vespasianum, & Antonium de Sfortia, siuè per Donatum Mariam eorum Patrem, & per ipsos in iudicium vocatis coram Ordinario loci Monasterio S. Iosephi, Michaele Gusmano, Bernardino Cuzzano, Marco Antonio Laghezza, & Dominico Pirchio nonnullorum bonorum possessoribus, relaxatoque mandato de immittendo contra præfatos Monasterium, Michaelem, & Bernardinum, Marcus Antonius, & Dominicus absolutionem consequuti fuerunt; quos postea in gradu appellationis R. P. D. Vincentius Mutus, ad quorum tantùm instantiam ipse fuerat deputatus, teneri dixit: Reliquos verò, contra quos Episcopus mandatum relaxauit, R. P. D. Panciaticus absoluit. Indè commissa mihi causa, & consultis de more Dominis, An immissio esset danda, affirmatiuè responsum fuit, nam adsunt requisita necessaria in iudicio Saluiani, nempè creditum cum hypotheca, possessio anterior debitorum, & po-
1 sterior Reorum: Quibus † concurrentibus locus est remedio Saluiani interdicti, iuxtà doctrinam Bart. *in l.1.num.3. vbi DD. ff. de Saluiano,* Rolan. *cons.14.num.13.lib.1.* Rot. *coram Mantic. decis.69.num.2. apud Seraphin. dec.1200. in princip. apud* Ninot. *decis.62.num.4. apud* Gregor. *dec.491.nu.6 apud* Merlin. *dec. 77. & 487 nu.1. in rec. dec.59. nu.1. par.6. coram bo. me. Celso 243. §. 1.*

Creditum cum hypotheca eorundem Vespasiani, & Antonij Actorum deducitur ex instrumento impositionis census, & altero cessionis, per quod Monasterium S. Leonardi omnia iura, & actiones cessit: Hypotheca verò in ipsa impositione census continetur expressa illis verbis – *obligarunt om-*
2 *nia bona,* vt in Summ. *num.3. circa finem,* quibus † hypothecam induci, respondit Rota *coram Bichio decis.321.num.3.356. num.5.416.num.3. cum seq.*

Possessio antiqua eorundem Iulij, Federici, & Ioannis Antonij fratrum census impositorum tempore contractæ obligationis probatur ex instrumento diuisionis bonorum, quam inter se fecerunt: Et ipsam diuisionem non fuit dubitatum esse substinendam, & probare bonorum dominium, ac possessionem inter diuidentes, etsi contra illam oppositum fuerit, quod Curator rem saluam reddere non satisdederit:
3 † Quia vltrà quod illa de iure subintelligeretur, adest etiam illorum iuramentum emissum post annum decimum quin-
4 tum super omnibus in diuisione contentis, † vndè remansit conualidatus contractus, iuxta Textum *in auth. Sacramenta puberum C. si aduersus venditiones,* Gratian. *discept. 233. num. 25.* Surd. *cons.46.num.3. in princ.* Rot. *coram Gregor. decis.406. vbi* Add. *num.19. coram Dunozett. decis.477.num.6. coram Buratt. dec. 27.nu.1. coram Bichio dec. 229. num.3. coram Arguelles decis. 13. num. 26. coram Zarate decis. 58. num. 3. cum duobus seqq. in rec. dec. 345.num.3. par.4.* Cùmque nullitas allegetur ex defectu so-
5 lemnitatis † tantùm, defuncto minore, nequit à Tertio de illa excipi, quando est inducta ad minoris fauorem Rota *coram Peutinger. dec.221.nu.18. & dec. 82.nu.12. par.13. recent.*

Præsens etiam possessio penès Reos conuentos, & habentes causam à fratribus Cuzzanis, satis iustificatur ex litis sub-
6 stentatione, quæ † adminiculis fulcita, plenè probat *Caputaq. decis.369. par. 2.* Rota *coram Seraphin. decis. 1415. num. 3. coram Gregor. dec.491.nu.11. & coram Merlin.487.num.4.*

Adminicula autem præbent irrefragabilia instrumenta acquisitionum, quæ præsens dominium apud Reos conuentos satis comprobant: Oliuetum enim nuncupatum de *S. Barbato* à Cuzzanis possessum deuenisse in dominium Monasterij S. Iosephi constat instrumento venditionis, vt in Summ. *num. 5.* Et aliud descriptum post impositionem census in diuisione vti proprium diuidentium probant Testes de præsenti spectare ad dictum Monasterium, vt in Sum. *numero 6.* Alter Reus conuentus est Michael Gusmanus, penes quem extare Oliuetum nuncupatum *la Torre,* vt illi venditum anno 1644. die 14. Ianuarij patet instrumento venditionis dato in Summ. *num. 7.* † quod facit probationem pro- 7
batam, Cenc. *de cens. quæst. 98. num. 17.* cum alijs vulgatis. Oliuetum in loco *Valiano* manifestè dignoscitur extare penes Bernardinum Cuzzanum ex instrumento diuisionis, vt in Summ. *num. 4.* altero impositionis census ante diuisionem, vt in Sum. *num. 3.* & depositionibus Testium, vt *num. 6.* qui-
bus † maximè deferendum est, *l. stipulatio ista 38. §. & quoque ibique Glossa in verbo stipulatio, ff. de verbor. obligat.* Alciat. *ibidem num. 9. & 10.* Bart. *in l. 2. num. 2. C. de acquir. possess.* Bald. *in l. data opera num.34. vers. Item nota C. de his, qui accusare non possunt,* Cæsar. de Graff. *decis. 14. num. 2. & 3. de Testibus,* Rota *penes Cenc. de cens. decis. 538. num. 2.* 8

Quo verò ad possessionem Vinearum in loco nuncupato *Lomacastello,* quæ priùs possidebantur à fratribus Cuzzanis de tempore impositionis census, eas hodiè detineri, & iure dominij extare penes Marcum Antonium Laghezzam, ac Dominicum Pirchium vltra quod probat diuisio ab ijsdemmet producta, & facta post census impositionem, illa vlteriùs iustificatur ex depositionibus Testium in Sum. *num.6.* qui nedum deponunt eorum possessionem de tempore, quo Rei conuenti fuerunt, † quod esset sufficiens ad probandam pos- 9
sessionem, iuxtà Text. in *l. stipulatio ista 38. §. Et quoque, ibique Glos. ff. de verbor. obligat* Rot. *decis. 220. num.2. par. 5. recen.* sed etiam quia reddunt causam scientiæ, concludendo indubitatos possessorios actus, dum dicunt † ex his vineis fructus 10
fuisse perceptos, in quibus consistit vera possessio, *ff. de acquir. possess.* Paris. *cons. 107. num.22. lib. 1.* Rota *diuers. decis. 506. nu. 4. par. 1. & alibi sæpè.*

Quod autem pro parte eorundem Reorum in antecedentibus informantibus coram RR. PP. DD. Muto, & Panciatico deducebatur hunc censum fuisse nullitèr impositum, ex quo in actu stipulationis non interuenit pecunia numerata, indèque deficiente credito ad Saluianum necessariò, illi locus esse non poterat, hanc quidem exceptionem nihil obstare Domini dixerunt, ex quo etiam † sine pecunia numerata 11
validè constitui poterat census pro satisfactione dotis Portiæ in eius monachatione, iuxtà *Constitutionem fa. me. Pij V. editam 10. Iulij 1570. §. Postremò id dotium,* Mastrill. *decis. 103. per totam lib. 2.* Cenc. *de cens. quæst. 48. num. 13.* Immò huiusmodi census, qui contrahuntur pro dotibus necessarijs, non indigent solemnitatibus statutarijs, † sine quibus semper 12
sunt validi, & subsistentes, attenta causa dotis, quæ reperitur in iure adeò priuilegiata, vt etiam † obligationes mino- 13
rum, & mulierum ad illius fauorem admittantur, *promittendo in princ. ff. de iur. dot. l. si dotare, & l. fin. C. ad Velleian.* &
Statuta † causam dotis comprehendere non censentur, Ma- 14
rescott. *var. resolut. cap.43. num.9. 10. & 11. lib. 1.* Rot. *dec.160. num.2. coram Puteo lib.3. coram Caputaq. decis.3. & 199. nu.2. par. 3. in recent. 241. num.1. & 8. par.7. decis. 94. num.1. par. 8. pleniùs decis. 39. n. 8. cum tribus seqq. par. 11. rec.*

Ad replicationem, quod hic census non fuit impositus ex causa dotis, seù ex debito Alexandri, ex quo per depositum factum penes Ioannem Antonium remanserit extinctum hoc creditum, vt in Sum. *numero 2.* visa paritèr fuit Dominis sufficiens responsio, quod depositum fuerit fictum, non reale, dum Ioannes Antonius ostentationem fecit propriæ pecuniæ fratri debitæ, pro eodem etiam interusuria promittendo absque liberatione Alexandri, quin potiùs retento illius periculo, & obligatione, vt d. *numero 2.* Et semper 15
dici posset illud fuisse inualidum, non solùm quia Ioannes Antonius Depositarius erat sanguine iunctus Dotatæ contra præscriptum Sacræ Congregationis, apud Barbos. *decis. Apost. collect.266. num.4. Nicolium in floscul. sub vocab. depositum num. 2. §. Quæ non sit:* Sed etiam attento, quod erat persona priuata, & tamen iuxtà rescripta Sacræ Congregationis ab isdem *Barbosa, & Nicolaio* relata huiusmodi depositum
† faciendum erat penes publicos depositarios, vel Laicos, 16
vel Ecclesiasticos, & in subsidium tantùm penes Depositarum à Iudice deputatum, vt per Textum in *l. acceptam C. de vsur.* tradunt Curt. iun. *cons. 28. num. 1.* Mantica de tacit. *lib. 10. tit. 2. num. 2.* Maur. *de solut. cap. 98. num. 18.* Rota *coram Burat decis. 356. numero 2. & coram Bichio dec. 283. num.22.*

Nihil penitùs releuante præsentia Episcopi Monopolitani, vndè arguebatur ipsum approbasse hoc depositum, vel Monasterio præiudicasse: Quoniã talis præsentia nullibi probatur, & quando admitti posset, nequaquam fuisset Monasterio ex ea præiudicium illatum, attentis decretis Sac. Congre-

gregationis, quibus tùm ipse, tùm etiam Monasterium in omnibus obtemperare tenebantur, adeò vt nec nouare, nec pro soluto recipere obligationem Ioannis Antonij potuissent, quod neque fecerunt, dum Alexander Ioannem Antonium Depositarium elegit retento sibi periculo proprio, & sic pro-
17 prio debito Eligentis, † iuxtà distinctionem depositi iudicialis, & extraiudicialis, quam explicat *bo.me. Bich. dec.283. num. 23. cum seq.*

Minus obstat aliud obiectum coram R.P.D. Panciatico repetitum, quod census fuerit à Iulio impositus solo hæreditario nomine q. Ioannis Antonij patrui, non autem Alexandri patris: Quia hoc nullam habet in facto subsistentiam, ex quo non solùm Iulius obligationem contraxit relatiuè ad instrumentum, in quo reperitur explicitè denominatum, ac præseruatum debitum Alexandri, verùm etiam apposuit, pluriesque replicauit in eodem instrumento census clausulas, insolidum nominibus proprijs, & suo, & fratrum, expressit pariter impositionem census titulo dotis cum obligatione omnium bonorum propriorum, præsentium, ac futurorum ad seipsum, & fratres pertinentium, immò nominatim obligauit bona vacantia per obitum q. Ioannis Antonij patrui, & hæreditaria q. Alexandri patris, vt in Summ. *num.* 3. Quibus admissis, prout in dubium reuocari nequeunt, sufficit Monasterio, & eius Cessionarijs debitum Alexandri ex titulo dotis, quod non fuit, asserto deposito, extinctum, ad hoc vt constet de censu valido sine pecunia numerata, vtquè constet de hypotheca super omnibus bonis etiam proprijs aliorum fratrum de Cuzzanis, qui expressè ponentes hunc censum in diuisione ad æquandas portiones tot bonis, totque oneribus communi-
18 bus, † illum vt commune debitum agnouerunt, & ratificarunt, vt his terminis aduertit Rota *dec.509. §. hæc enim ratibabiti? par.13. recent. & coram Ninot, dec.47. num.2.* Hypothe-
19 cam verò indiuiduam † esse pro integro credito super singulis bonis, etsi diuisis, tradunt Merlin. *de pign. lib.4. q.127.* Burat. *dec.749. num.16.* Ninot *dec.17. n.7.* Reiecta exceptione nullitatis ex his, quæ firmantur sub §. *Possessio antiqua*, & §. *Quod autem, vers. Immò*.

Et sic placuit Dominis respondere Vespasiano, & Antonio tantùm informantibus, Gusmano, alijsque Reis pluries citatis, & non curantibus informare.

R. P. D. EMERIX.

Vrbeuetana Redditionis rationis.

Lunæ 12. Iunii 1673.

ARGVMENTVM.

Ad restitutionem animalium pupilli condemnatus est Tutor, quia non probauerat ea vendidisse personæ idoneæ, prout de iure tenetur, nec non etiam ad valorem mobilium illius, qui vel per electionem peritorum, vel per iuramentum in litem dicitur liquidandus.

SVMMARIVM.

1 *Tutor tenetur restituere pupillo apochas creditorum, ac quietantias solutionum.*
2 *Idoneitas emptoris bonorum pupilli est à Tutore probanda.*
3 *Tutor tenetur vendere animalia pupilli personę idoneæ, aliàs potest directè conueniri ad restitutionem illorum.*
4 *Pupillus non tenetur excutere emptorem suorum bonorum sibi à tutore venditorum.*
5 *Emptor bonorum pupilli siue idoneus semper excutiendus est à tutore.*
6 *Valor bonorum mobilium pupilli liquidatur per electionem peritorum.*
7 *Iuramentum in litem datur pro liquidatione bonorum mobilium, & quando.*
8 *Creditum dicitur illiquidum, si à mandato pro eo relaxato fuit commissa appellatio suspensiua.*
9 *Compensatio non datur pro credito turbido, illiquido, & litigioso.*
10 *Relationem peritorum non comprehendere aliquas partitas, probare debet qui hoc allegat.*
Excipiens tenetur probare negatiuam suę exceptionis, num. 10.
11 *Relationem peritorum dicitur acceptasse, qui ab ea non appellauit.*

DECISIO CXXV.

Non constare de sufficienti redditione rationis, esseque vigore obligationis Cameralis relaxandum mandatum executiuum pro certis summis contra Laurentium tutorem Antonij responsum fuit coram Me sub die 17. Februarij anni præteriti, & hodie DD. licèt non concordes quoad medietatem capitalis Tabernæ, steterunt tamen in decisis quoad alias sequentes partitas.

Primò enim quoad scuta 255:77. prouenientia ex creditis eiusdem Tabernæ, quæ verè exacta fuerunt, & quidem ob non traditionem librorum, & denegatam consignationem scripturarum pupillarium à Laurentio Tutore, qui licèt deinde dimiserit aliquas apochas penès Mazzeschum Notarium A. C. alligatas in duobus fasciculis clausis, & sigillatis præsenti Summ. additionali *num.1.* Nihilominùs per hoc suæ obligationi non satisfecit, imò inde potiùs oritur maior præsumptio inexigibilitatis, & culpa Tutoris, qui etiam apochas creditorum, siue quietantias solutionum † statim iuxtà pro- 1
priam obligationem pupillo restituere tenebatur *l. si cui libertas 49. & l. cum seruus 81. propè finem, ff. de condit. & demonstr. Card. Celsus dec.142. n.8.* cum alijs congestis in præcedenti decisione causæ §. *secundò in scutis*.

Secundò, quoad scuta 430:96. residualia pretij animalium à præfato Laurentio venditorum, nàm quamuis illorum venditio, vtpotè secuta in executionem præcepti Testatoris nequeat impugnari; † Nihilominùs Tutor tenebatur ven- 2
dere personæ idoneæ, & idoneitas est ab ipso probanda, † 3
aliàs potest directè conueniri ad restitutionem, sicut latè ratiocinatur Gratian. *discep.123. n.33. cum pluribus seqq.* absque eo quod cogatur pupillus † excutere prius debitorem, quia 4
vel est idoneus, & Tutor reportata iurium cessione poterit incontinenti satisfieri, de suoque credito reintegrari, † vel 5
non est idoneus, & meritò Tutor debet pati culpam suæ negligentiæ, argumento *l. si res pupillaris vers. cum certissimus, ff. de admin. Tutor.* Gratian. *d. discept.125. d. num.33.* Barbat. *cons.92. num.13. vers. capit. quintam lib.3.* Rota *in Tiburtina redditionis rationis 2. Martij 1668. §. Itemque dicebatur coram R.P. D. meo Taia*.

Tertiò demùm quoad debitum mobilium in Inuentario descriptorum, quod cum non controuertatus à Scribentibus pro d. Laurentio, superest solùm, quod illorum valor liquidetur, † siue per electionem Peritorum, prout practicatum 6
habetur *in Romana fideicommissi 10. Decembris 1668. coram R.P. D. Priolo*, siue per iuramentum † in litem solitum deferri in 7
his casibus, vt *ex decis. Ciuitatis Castellanæ Tutelæ 10. Martij 1664. §. Iniustitia coram bo.me. Auunculo meo*, alijsque recensitis in dicta præcedenti decisione §. *quartò denique*.

His autem partitis debito Laurentij adscriptis, nequit nunc ipse se tueri prætensa compensatione cum asserto credito sc. 1800. resultante ex instrumento diuisionis, de qua in Summ. eiusdem Laurentij *num.13.* quia cùm à mandato relaxato pro d. credito in alio iudicio fuerit nuper admissa per plenam Signaturam iustitiæ appellatio suspensiua, d. Sum. additionali *n.2.* † illud tanquam adhuc litigiosum dicitur illiqui- 8
dum, & turbidum, † ideòque non compensabile, *l. finali C. de* 9
compensat. Bich. *dec.23. sub n.19. & 20.*

Cœterum super reliquis partitis, quæ allegabantur non positæ per peritos ad creditum Laurentij ratione salarij soluti Villico asserto Custodi rerum pupillarium, & expensarum factarum in domibus ruralibus Domini non institerunt, quia illarum allegata omissio minimè valet desumi ex relatione Peritorum hinc indè communitèr electorum, dum Pupillus fuit ab istis constitutus debitor in considerabili summa scutorum 8193. absque expressione causæ, & simpliciter pro totidem, quæ Tutor asseruit se impendisse in rem ipsius Pupilli, quapropter † idem Tutor, qui modo opponit negatiuam 10
non comprehensionis huiusmodi partitarum, debet illam etiam excipiendo aliunde probare Gratian. *discep.766. n.16. & discept.793. n.9.* Neuizzan. *cons.94. nu.18.* Coccin. *dec.1812. n.13. & in Romana redditionis rationis 13. Martij proximè præteriti, §. & licet coram R.P.D. meo Vicecomite*, præsertim quia prædictam relationem acceptauit, † & ab ea non appellauit, Bald. *co- 11
ram Amato Dunozetto dec.639. nu.9. & 11. coram Bichio dec.564. n.8. & in d. Romana redditionis rationis §. & distinguendo coram eod. R.P.D. Vicecomite.*

Et ita vtraque &c.

Decisio

Deciſio in hac cauſa, vt ſupra emanata, & hic confirmata eſt impreſſa in præcedenti parte 17. rec. ibi in ordine 259.

R. P. D. ALBERGATO.
Sacræ Rotæ Decano.

Romana ſeù Camerin. Penſionum.

Lunæ 12. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

Penſionem per matrimonium vacare planum eſt; atque ideò cùm quis obtinuiſſet indultum eas tranſferendi non obſtante ſui promotione ad Epiſcopatum, ſeù alia quacumque mutatione perſonæ, illud poſt matrimonium contractum minimè ſuffragari fuit deciſum, quia huiuſmodi indultum vtpotè odioſum, & ad ſtatum clericalem reſtrictum, non poterat extendi ad ſtatum coniugij omninò diuerſi, & de ſui natura incompatibilis.

SVMMARIVM.

1 *Facultas transferendi penſiones exerceri non poteſt poſtquam penſionarius matrimonium contraxit, etiam ſi illas adhuc retinere potuiſſet.*
2 *Indultum transferendi penſiones etiamſi quis ad Epiſcopatum tranſierit, vel aliam ſtatus mutationem fecerit, non comprehendit ſtatum matrimonialem, & nu. ſeqq.*
3 *Translatio penſionis dicitur eſſe de odioſis, quia per eam prorogatur onus Eccleſiæ, & n. 4.*
4 *Interpretatio ſtricta facienda eſt in odioſis.*
5 *Status clericalis ſi fuerit conſideratus à Papa, & in eo priuilegium conceſſum, illud ſuffragari non poteſt, ſi ad matrimonium fuerit deuentum.*
6 *Priuilegium conceſſum clerico cum facultate, quod illud per mutationem ſtatus non ceſſet, intelligitur de ſtatu clericali ſimpliciter, non autem de ſtatu clerici coniugati.*
7 *Mutatio ſtatus à Pontifice conſiderata intelligitur ſecundum ſubiectam materiam.*
8 *Clericus in gratia illi conceſſa, ſi quis fuit conſideratus à Papa intelligitur de puro, & ſimplici clerico, non autem ſi poſtea clericus coniugatus factus ſit, & ſup. à num. 5.*
9 *Dictio*, alia, *denotat omnimodam ſimilitudinem, nec extenditur ad diuerſa.*
10 *Clericus factus Epiſcopus niſi habeat indultum à Papa non poteſt retinere penſiones, & num. ſeqq.*
11 *Penſiones vacant per promotionem ad Epiſcopatum, non ex earum natura, ſed propter Conſtitutiones Apoſtolicas.*
12 *Penſio per ſtatum matrimonialem ipſo iure ceſſat, & eſt incompatibilis cum illo.*

DECISIO CXXVI.

Hieronymus Putarellus à Cubiculo Vrbani Octaui Secretus Auditor in vim particularis Indultis ab eodem Pontifice elargiti nonnullas penſiones, quas ſuper pluribus beneficijs obtinebat, tranſtulit in Vrbanum filium, quam translationem cum A.C. ad fauorem Titularium non ſubſtineri pronunciaſſet, cauſa in gradu appellationis deuoluta fuit ad Rotam, quæ præuia ſolita diſputatione dubij idem reſoluit.

Cùm enim Hieronymus eſſet Clericus, & Canonicus S. Nicolai in Carcere, & vti talis obtinuit indultum, & penſiones; quamobrem cum ipſe poſtmodum matrimonium contraxerit, licèt illas ex particulari priuilegio militibus Lauretanis conceſſo, inter quos adſcribi curauerat, retinere potuerit, non tamen eaſdem transferre valuit, ſiue vti voluerit priuilegio Militum Lauretanorum, quod non ſolùm id non permittit, imò expreſsè interdicit, ſiuè vti voluerit indulto,
1 & minus poterat transferre, † quia cùm conceſſum fuerit eidem vti Clerico, & Eccleſiaſticæ perſonæ non poterat ſuffragari in caſu, quo Clericalem militiam deſerendo ad coniugium tranſiuiſſet, qui caſus exprimi debuiſſet, vt in ſimili fuit obſeruatum *in deciſione 356. & 495. coram bo. me. Card.*
2 *Celſo*, nec ſubintelligi poteſt cum verſemur in odioſis † qua-
3 lis eſt translatio penſionis, per quam † prorogatur onus Eccle-
ſiæ, ideò ſtrictè debet interpretari, † vt de ſimili Indulto conſuluit Spada *conſ. 74. num. 1. lib. 3.* & latè firmatum fuit *in Imolen. Penſionis 15. Ianuarij 1672. coram R. P. D. meo Emerix.* 4

Nec ad ſubſtinendam translationem vis fieri poteſt in amplitudine verborum Indulti, ibi: *ad Eccleſiam Cathedralem, & Metropolitanam, aut translationem, vel aliam ſtatus, & perſonæ tuæ mutationē confundi,* † quia licet Papa mentionem fe- 5
cerit de mutatione ſtatus, tamē verba gratiæ in eodem indulto conceſſæ oſtendunt Papam reſpexiſſe Hieronymum tàm in præſenti, quàm in futurum in ſtatu ſimpliciter clericali,
† non autem in ſtatu Clerici coniugati, & patet ex quo ei- 6
dem penſionem ſuper canonicatu SS. Celſi, & Iuliani reſeruauit ſi, & poſtquam clericali caractere fuiſſet inſignitus dedit illi Indultum tanquam Clerico, & Canonico S. Nicolai in Carcere conceſſit pluralitatem beneficiorum, & facultatem ſe promouendi ad ſacros Ordines extra ſolita tempora ordinationum, diſpenſauit à reſidentia donec in ſeruitijs ipſius Pontificis permanſiſſet, quæ omnia ſolis Clericis vxorem non habentibus conueniunt, proinde mutatio ſtatus à
Papa conſideratus † ſecundùm ſubiectam materiam intelligi 7
debet de ea ſpecie mutationis, quæ remanet ſub genere Eccleſiaſtico, non autem de prorſus diſſimili, & incompatibili,
vt eſt matrimonium, † vt benè demonſtrat menſio ibidem 8
facta de promotione ad Cathedralem, vel Metropolitanam
iuncta potiſſimum dictione, *aliam*, quæ denotant † omni- 9
modam ſimilitudinem cum ſuperius expreſſis, nec ad diuerſa extenditur, *cap. ſedes de reſcript. l. plures C. de fid. inſtr.* Surd. *conſ. 21. num. 13. & 14.* Gratian. *diſc. 764. num. 28.* Rot. *deciſ. 373. num. 4. par. 3. recent. & deciſ. 218. num. 14. par. 11. rec.* cum alijs collectis à Barboſ. *de dict. diction. 26. num. 1.*

Hinc non applicatur *deciſio 148. coram Caual.* † ibidem 10
enim agebatur de mutatione ſtatus non diſſimilis, nimirum de promotione ad Epiſcopatum habentem actuale regimen, & adminiſtrationem Eccleſiæ, quo caſu niſi concedatur à Sanctiſſimo retentio ſolent ceſſare penſiones; quod potiùs eſ-
ſe de ſtylo † Curiæ ex Conſtitutionibus, & decretis Sum- 11
morum Pontificum, quam ex diſpoſitione iuris communis ratione incompatibilitatis, dixit Tondut. *de penſ. cap. 73. nu. 7. & 8.* quem refert *moder. Venuſin. in ſuo Theatro Veritatis, & Iuſtitiæ tract. de penſ. diſcurſ. 43. & 75. vtrobique num. 2.* At
quando agitur de Clerico tranſeunte ad ſtatum † coniuga- 12
lem de iure penſio eſt incompatibilis, & ceſſat per matrimonium *gloſ. in cap. primo in verbo Clericalis de Clericis coniugatis in 6.* Sanchez de matrim. *lib. 7. diſput. 42. num. 7.* Gig. *de penſ. qu. 54. num. 4. & 5.* Tondut. *eodem tract. cap. 75. nu. 11.* Buratt. *dec. 85. num. 15. & in Romana penſionis 1. Iunij 1665. §. non obſtat coram Illuſtriſſimo Ottalora Præſide Granaten.*

Et ità concluſum fuit, translationem non ſubſtineri vtraque parte informante &c.

R. P. D. VICECOMITE.

Fanen. Compoſitionis.

Veneris 16. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

Compoſitio facta cum Reuerenda Fabrica S. Petri impugnata eſt prætextu læſionis, & nihilominus quia agebatur pro ſolutione ſummæ in eadem compoſitione promiſſa, illius executio denegata fuit, cùm debuiſſet dicta Reuerenda Fabrica ab impugnatione recedere; implicat enim, quod eodem tempore contractus exequutio, illiuſque reſciſſio petatur.

SVMMARIVM.

1 *Reu. Fabricæ S. Petri non permittitur agere pro ſolutione compoſitionis, quam vti læſiuam impugnat, & num. 7.*
2 *Ex Contractu, quem quis non adimplet, imò deſtruere procurat, lucrum, & commodum conſequi prohibetur.*
3 *Compoſitionem, ſeù tranſactionem impugnans ante quam audiatur, tenetur reſtituere ſummam in eadem compoſitione, ſeù tranſactione receptam.*
4 *Ab Impugnatione contractus tenetur deſiſtere qui ſummam in eo promiſſam conſequi intendit, & num. ſeq.*

5 Tran.

5 *Transactionis pacta seruare tenetur, qui agit ad exequutionem eiusdem transactionis.*
6 *Reu. Fabrica S. Petri ex eo solum quod sit soluendo, non admittitur ad consequutionem eius, quod aliàs restituere teneretur.*
7 *Regula quod melius est incumbere rei quàm actioni, habet locum, etiamsi ageretur cum quacumque persona, vel loco ditissimo.*
8 *Euictionem qui promisit semper contractum adimplere tenetur, aliàs ei obstat exceptio non adimplementi.*
9 *Exequutionem contractus prætendere non potest qui actionem rescissoriam intentauit.*
10 *Fructus non debentur si petuntur vigore compositionis, seù transactionis impugnatæ.*
11 *Contractus eodem tempore impugnari non potest, & pro illius exequutione agi.*

DECISIO CXXVII.

PEtrus Bellocchius instituta hærede Elisabetha Corbella vxore, mandauit, vt ea defuncta erigeretur Monasterium in Ciuitate Fani; Sed cùm post obitum dictæ Elisabethæ bona hæreditaria Petri deuenissent in Reuerendum Patrem Dominum Corbellium; Iste tamquam bonorum possessor, exposito, quod bona restituenda non erant sufficientia pro Monasterio erigendo, eoque manutenendo iuxtà Testatoris præceptum, institit coram Congregatione Reuerendæ Fabricæ Sancti Petri pro admissione ad compositionem cum cessione iurium, prout admitti obtinuit solutis scutis 3500. ex quibus in contanti solui t scuta quingenta, & reliqua scuta tria millia promisit soluere intra sex menses. Verùm quia medio tempore Communitas Fani prætendens, quod compositio subreptitiè, & sub erroneo supposito fuisset reportata, instituit iudicium super illius rescissione coram Iudice Reuerendæ Fabricæ contra Reuerendum Patrem Dominum Corbellium; Iste verò obtinuit commissionem dicto Iudici directam, vt procederet de voto Rotæ. Hinc reassumpta lite coram Eminentissimo Cerro tunc huius Tribunalis Decano admissa fuit ad causam etiam dicta Reuerenda Fabrica, quæ vnà cum Communitate prædicta prosequendo iudicium super rescissione compositionis tamquam læsiuæ, egit etiam pro solutione dictorum scutorum trium millium debitorum dicto Reuerendo Patre Domino Corbellio pro residuo compositionis; Subrogatus propterea in locum dicti Eminentissimi Cerri dubium proposui; An pro illis, & illorum fructibus esset relaxandum mandatum, quod fuit in omnibus negatiuè resolutum.

Respectu enim scut. 3000. cùm ista peti non possint nisi in
exequutionem prædictæ compositionis, sequitur, quod pro
1 eis non debeat in præsenti relaxari † mandatum, dum Re-
uerenda Fabrica compositionem approbare non intendit,
sed eam tanquam læsiuam præcisè impugnat: Implicat
enim quod quis ex contractu, quem non adimplet, Immò
2 destruere curat, † lucrum, & commodum consequatur,
ad Textum *in l. Iulianus §. offerre, ff. de act. empt. l. in conuentionalibus, ff. de verb. obligat.* Roland. *cons. 53. nu. 7. lib. primo*, Giurba *decis. 100. num. 35.* Capic. Latro *consult. 75. numer. 35.* Rota *coram Seraphin. decis. 750. num. 1. coram Buratt. dec. 100. n. 14. & 15. in recent. decis. 192. n. 9. p. 5. tom. 1. coram Eminentiss. Otthob. decis. 109. n. 15. & seq.*

Ideoque visum fuit ineuitabile dilemma, quod contra
Reuerendam Fabricam proponebatur. Vel enim illa inten-
dit prosequi litem super rescissione compositionis prætextu
læsionis inchoatam, & non solum non potest petere manda-
tum pro residuo compositionis ex mox allegatis, † sed tene-
3 tur restituere scuta quingenta trecenta, antequam audiri pos-
sit, *leg. si diuersa C. de transaction. & ibi communiter Doctores*, Rota *decis. 321. num. 6. par. 4. tom. 2. recentior.* cum alijs in Perusina *Transactionis 12. Iunij 1665. coram Reuerendissimo Domino meo Decano*, confirmata 14. *Maij 1668. coram R. P. Domino meo Calataiu*. Vel vult consequi summam in composi-
4 tione promissam, † & debet desistere ab impugnatione con-
5 tractus, † illiusque pacta seruare, *d. l. Iulianus, §. offerre, ff. de
act. empt.* Roland. *qui supra d. cons. 53. n. 7. cum seqq. lib. 1.* & tali casu non erit opus relaxatione mandati, cùm altera pars sit prompta summam conuentam soluere, eamque diù obtulerit, & offerat de præsenti.

Neque obstat, quod Reuerenda Fabrica sit soluendo, &
quod in casum rescissionis semper posset R. P. Domino Cor-
6 bellius pecuniam solutam facilè repetere; † omissa enim re-
7 gula, quòd meliùs est incumbere rei, † quàm actioni, tollitur
difficultas ex quo euictio non proponitur ab extraneo, quo
casu procedere forsan posset obiectum, sed ab eo qui contra-
ctum celebrauit, & euictionẽ cum iuramento promisit; † huic 8
enim semper obstat exceptio non adimplementi; Et cùm ele-
gerit actionem rescissoriam transactionis † denegatur ei actio 9
ad prætendendam exequutionem, *l. quod in hæredem §. eligere ff. de tribut. act.* Gab. *de act. concl. 1. num. 12. & concl. 2.* Surd. *decis. 317. num. 3. cum alijs* Rot. *d. decis. 192. num. 9. & 10. par. 5. tom. 1. rec.*

Respectu verò fructuum dictum pariter fuit non esse rela-
xandum mandatum ex eisdem rationibus supra ponderatis;
† quandoquidem isti quoque petuntur vigore compositionis; 10
& propterea semper vigore responsio, quod non potest eo-
dem tempore contractus impugnari, † & pro illius exequu- 11
tione agi, iuxtà Text. *in cap. ex eo de reg. iur. in 6.* cum alijs allegatis.

Et ità vtraque Parte informante &c.

Decis. Recent. Part. XVIII. Tom. I.

REVERENDISS. D. ALBERGATO.
Sacræ Rotæ Decano.

Romana, seù Ianuen. Pecuniaria.

Veneris 16. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

Ad effugiendam representationem in carceribus, quam debitor ad fauorem creditoris promiserat, opponebatur compensatio, quæ tamen non fuit admissa, quia petebatur pro credito habente contra se decisiones, & sententias totales, quæ ideò illud reddebant insubsistens, vel saltem illiquidum, & ideò minus aptum ad aliquam compensationem obtinendam.

SVMMARIVM.

1 *Debitor qui se representare obligauit, non satisfacto creditore, eo instante ad carceres redire tenetur.*
Mortuo principali causa potest prosequi cum illius procuratore Domini litis effecto.
2 *Mandatum potest relaxari etiam ad instantiam procuratoris Domino litis effecti num. 2.*
3 *Cessionarius procurare potest exequutionem mandati, ac etiam carcerationem debitoris, prout facere potuisset cedens.*
4 *Cessionarius succedit in locum cedentis in omnibus, & per omnia.*
5 *Compensatio non datur pro credito, contra quod plures emanarunt decisiones, & sententiæ.*
6 *Creditum contra quod pronunciatum, vel decisum est remanet insubsistens, vel saltem illiquidum.*
7 *Compensatio non admittitur de credito liquido ad creditum illiquidum.*
8 *Compensatio non datur de credito vnius cum credito alterius.*

DECISIO CXXVIII.

POstquam Bartholomæus Comes sub obligatione, & cautione de se representando relaxatus fuerat à carceribus, in quibus detinebatur vigore mandati Rotalis pro summa scutorum centum debitorum occasione expensarum litis, In qua per tres sententias conformes huius Sacri Tribunalis succubuerat, pulsatus ad se repræsentandum plura opponebat, proindè disputare par ticulari dubio, conclusum fuit esse locum repræsentationi.

Nam clara est obligatio Cameralis, sub qua Bartholomæus
promisit ad omne mandatum se representare, ideo dum Reue-
rendissimo Episcopo Nauclensi creditori non satisfecit, † te- 1
netur eodem instante ad carceres redire, ad Textum *in leg. si quis reum, vbi Doctores ff. de custodia reorum*, Farinaccius *in tractatu de carceribus, & carceratis quæstione 34. in principio*, Rota *decisione 44. num. primo, & sequentibus post Zacbiam de obligatione camerali*, parum vrgente, quod mandatum fuerit
relaxatum ad instantiam Procuratoris Domini litis effecti, † 2
cũ quo per obitum Hectoris principalis causa fuerit prosequu-
ta, quia cum Reuerendissimus Episcopus Nauclensis cessio-

nem reportauerit, & cessionario nomine obtinuerit exequi
3 † mandatum, benè potuit cum eo carcerationem Bartholo-
4 mæi procurare, quemadmodum potuisset cedens, † cui in omnibus, & per omnia succedit cessionarius; Textus *in lege emptor, & ibi glossa C. de hæreditat. & actione vendita, cum alijs relatis in Romana fideicommissi de Alberinis 29. Nouembris 1667. §. vlterius coram Reuerendissimo Domino meo Beuilaqua almæ Vrbis Gubernatore*.

Non potest intrare compensatio expensarum, quia contra
5 creditum, cum quo opponitur, † emanarunt plures decisio-
6 nes, & sententiæ Rotales, per quas vel insubsistens, † vel saltem turbidum, & illiquidum remansit, vt apparet ex *decisione 361. coram bonæ memoriæ Cardinali Celso*, confirmata in secunda instantia 17. Martij anni 1664. coram Illustrissimo Domino Præside Granatensi, & in tertia instantia 26. Iunij 1665. coram bonæ memoriæ Leone Verospio; propterea militat ad fauorem Reuerendissimi Episcoopi Nauclensis
7 vulgaris conclusio, † quod de liquido ad illiquidum non datur compensatio, iuxtà Textum *in lege finali C. de compensa-*
8 *tionibus*, minusque rediti vnius † cum credito alterius admittitur, vt tradit Gratianus *disceptationum forensium capite 948. numero 3. & dixit* Rota *decis. 380. sub numero primo par. tertia recentiorum, & penès Merlinum in tractatu de pignoribus decisione 47. numero 11.*

Et ita, vtraque parte informante, resolutum fuit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Romana Cambiorum.

Lunæ 16. Iunii 1673.

ARGVMENTVM.

Taxatio interesse cambij facta cum pacto; siue nundinæ ad illud ascendant, siue non, non impedit quominus fructus ad rationem nundinarum soluti, benè dicantur exacti, cum verè debeantur, si non tamquam taxati, & conuenti, tamquam legitimè debiti; atque ideò non computantur in sortem; eo minùs quia eadem taxatio incuria iuuenis Notarij rogati, qui matricem extenderat, apparebat sequuta, vt idem Notarius, ac etiam Procurator, qui pro Directore tuerat adhibitus, attestati sunt.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum cambij probat obligationem debitoris de restituendo sortem, illiusque fructus soluendo.*
2 *Cambiorum interesse taxatum, potest creditor exigere non tamquam conuentum, sed tamquam vere debitum.*
3 *Notarius qui instrumentum in imbreuiatura recepit, & postea iuueni extendendum tradidit, potest declarare errorem ab extendente commissum.*
4 *Error Notarij regulariter contrahentibus non præiudicat.*
5 *Notarius præsumitur rogasse instrumentum iuxta formulam à se in alijs instrumentis obseruatam, nec ab ea recedere voluisse.*
6 *Attestatio procuratoris, qui interfuit celebrationi instrumenti, & pro directore fuit adhibitus, si est verisimilis attenditur.*
7 *Doctorem errasse in iure, in quo versatur, absurdum esse dicitur.*
8 *Attestationes extraiudiciales verisimiles, adminiculatæ, ab obseruantia corroboratæ, & emanatæ à personis informatis plenè probant.*
9 *Scriptura producta, & ab vtraque parte repetita censetur ab omnibus approbata.*
10 *Pactum illiciti interesse sicuti partes in instrumento apposuerunt, ita nullam repugnantiam habuissent in declarando illius solutionem, si vere iuxta d. pactum sequuta fuisset.*
11 *Debitoris declaratio facta metu excomunicationis quatenus attendatur.*
12 *Obseruantia declarat animum, & actum, antecedentem, & num. 13.*
13 *Pactum illicitum appositum in instrumento cambij an fuerit postea executioni demandatum obseruantia declarat, & sup. num. 11.*
14 *Libri mercatorum in quibus exprimitur pecuniam fuisse receptam ad effectum soluendi alteri, non inde probant illam ei vere fuisse solutam.*
15 *Testes interessati non probant.*
16 *Testis famulus, & salariatus nullam facit probationem.*

DECISIO CXXIX.

AD effectum soluendi pretium Drogheriæ sibi venditæ à Floranis Ioseph, & alij de Mirta duo cambia contraxere ad fauorem Pauli Mercantis scutorum mille pro quolibet, conuenientes in vno de interesse scutorum sex cum dimidio, in altero scutorum sex dumtaxat pro centenario, & anno. In huiusmodi Drogheria successit Carolus Bossius, qui pro sui interesse redarguens cambia de vsuraria prauitate coram A. C. citatis etiam principalibus debitoribus succubuit, proindè deuoluta causa appellationis ad Rotam, & proposito de nouo dubio, resolutum fuit cambia deberi, quia de credito Pauli constat ex publicis instrumentis etiam iuratis obligatione Camerali munitis, † quæ obligationem debitoris de 1
restituendo pecuniam receptam ad cambium, illiusque fructus probant, Bald. *in cap. interest num. vlti.* [illegible] *de solut.* Rot. *decis. 130. num. 1. coram bo. mem. Bichio*.

Nec dicatur fructus cambiorum iam solutos, esse imputandos in sortem, ex eo quod in vtroque instrumento legatur taxatum interesse prædictum siue ad illud ascendat, siue non cambium nundinale, quia quidquid sit an talis taxatio vitiet, seù vitietur, ita vt ea non obstante liceat creditori exigere interesse in nundinis decursum tamquam debitum, † non 2
autem in instrumento taxatum, tamquam illicitè conuentum, vt examinat Crauett. *cons. 189. quem sequitur* Scacc. *de Commer. & Camb. §. primo quæst. 7. par. 2. ampliat. 8. num. 60. & ampliat. 17. in fin.* Gait. *de Credit. cap. 2. tit. 7. num. 1566.* Ciriac. *controu. 526. Cancerius var. resolut. parte 3. cap. 7. sub numero 78.* Rota *Ianuen. decis. 9. num. 32.* Rota *decis. 118. coram Vbaldo*.

Difficultas in proposito visa est Dominis remoueri ex facto, quia ab initio ambo instrumenta fuerunt stipulata cum solito, & accepto pacto limitationis cambiorum ad rationem currentem, non autem cum certo, & determinato pacto soluendi ad rationem expressam, etiam in casu, quo illam cursus nundinalis non attingeret, vt de hoc testatur Notarius Dominus officij, qui vt fieri solet in actu stipulationis confecit imbreuiaturam substantiæ contractus cum nominibus contrahentium, & testium, † quem deindè ad effectum in 3
solitam formam extendendi tradidit Iuueni sui officij, cuius imperitiæ desumptæ forsan ab exemplo alicuius instrumenti simile pactum, seù conuentionem in substantia continentis, potiùs tribui debet talis excessus in extensione quam partibus, qui cùm ab initio animum legitimè contrahendi cambia morte solito declarauerit, non deberent præiudicari ab imperitia huius Notarij, † cuius error regulariter contra- 4
hentibus non nocet; vt in proximis terminis aduertit Rota *dec. 373. numero 10. coram Coccino, & decis. 328. numero 3. coram Peutingerio*, eo magis quia in alijs instrumentis cambiorum, de quibus Notarius officij rogatus est tale pactum non reperitur, † vndè præsumitur in dubio noluisse alterare for- 5
mulam in præcedentibus instrumentis à se seruatam, sed iuxtà eam rogasse, vt dixit Rota *decis. 457. num. 4. par. 1. recent. & per* Coccin. *decis. 2338. num. 36. & decis. 19. num. 16. & 17. coram Bichio*.

Hæc autem attestatio maiores vires assumit ex alia simili confecta à Procuratore Pauli, in cuius domo fuerunt stipulati contractus, qui à principio ad finem interfuit, & affirmat tale pactum non fuisse appositum, † quod est valdè verisimi- 6
le, cùm ipse pro Directore fuerit adhibitus, vt in proposito aduertit Rota *in Rauennaten. Bonorum 14. Martij 1668. §. Et vlterius coram Eminentissimo Carpineo*; Nam aliàs si tale pactum illicitum apponi permisisset, vel non aduertisset, errasset in iure, † quod absurdum esset in vtriusque iuris Docto- 7
re, ad tradita per Rotam *in Bononien. Fideicommissi 20. Iunij 1670. §. accedit, & 21. Aprilis proximè præteriti §. iustitia enim coram R. P. D. meo Calataiu*.

Confirmantur prædicta ex confessione debitoris, qui metu excommunicationis deposuit cambia sine tali pacto fuisse contracta, & licèt sint attestationes extraiudiciales, quia tamen sunt iuratæ, verisimiles, & adminiculatæ ex obseruantia, ac emanatæ à personis informatis, nempè à Notario rogato,

gato, & à Procuratore, cuius consilium fuit adhibitum, &
8 denique ab ipso debitore metu excommunicationis † ple-
num gradum probationis constituunt, ex add. per Adden. *ad Greg. decis. 214. lit. B. vers. si tamen*, & in terminis dictum fuit *in Mediolanen. Cambiorum 7. Maij 1606. §. banc enim coram Ottembergo*, & accedit subsequuta obseruantia; Nam fructus soluti, & recepti fuerunt ad rationem currentem in nundinis, non autem taxatam in instrumentis, vt constat ex quietantia finali Pauli creditoris per Mirram debitorem exhibita
9 in actis prioris instantiæ, & per Bossium repetita, † & con-
sequenter per vtrumque approbata, Rota *decis. 4. n. 6.* post Michalor. *de posit.* quæ licèt explicitè non declaret quantitatem solutam, ex quo fuit quietantia finalis antecedentium annullatiua, in qua talis expressio non erat necessaria, satis tamen ostendit solutiones fuisse factas iuxtà cursum nundinarum in illis verbis ibi: *Per bauer fatti li conti, e visti li spacci conforme nelle fiere;* quæ omnia contradicunt taxationi determinatæ factæ in instrumento, quæ si de Partium voluntate fuis-
10 set apposita, † quemadmodum illæ nullam habuissent re-
pugnantiam in taxando mediantibus instrumentis certam quantitatem, ita nullam quoque habuissent in declarando verbis expressis correspondentem exactionem, absque vlla necessitate faciendi mentionem de spacijs, illaque videndi, nec se referendi ad cursum nundinarum, vt in similibus terminis ponderat Rota *in Romana, seu Marsicana Pecuniaria 10. Ianuarij 1673. §. non obstat in fine coram Reuerendissimo Domino*
11 *meo Beuilaqua Almæ Vrbis Gubernatore*: † concomitante po-
tissimum vniformi confessione, seù declaratione debitoris, emanata præuia excommunicatione ad instantiam Bossij ei præsentata, Summ. Pauli *num. 6. lit. N.* ac etiam iuris præsumptione pro exclusione vsurariæ prauitatis, cæterisque ad confirmandam eandem exactionem regulatam à nundinis
12 datis in d. Summ. *n. 5. & 6.* † prædicta autem obseruantia de-
clarat animum, & actum præcedentem per Text. *in l. sed etsi Iulianus, & §. interdum ff. ad Maced.* Rota *dec. 77. num. 4. coram*
13 *Coccino*, & in terminis pro declaratione † pacti initi in in-
strumento cambij dictum fuit in *Romana Cambij 24. Aprilis 1662. §. fin. coram Eminentiss. Cerro in rec. decis. 439. p. 3.*

Nec in contrarium faciunt scripturæ, & testes pro Bossio examinati in prima instantia, quia quoad scripturas placuerunt deducta per informantem, & signanter, quod partitæ extractæ ex libris tunc retentis per Mirram, ac Iustinum Paganum consocios, continentes quod Mirra recipiebat pecunias correspondentes taxationi factæ in instrumentis ad effectum soluendi Paulo Creditori; quidquid sit an probent ad
14 fauorem scribentis, non exhibitis quietantijs, † non tamen
concludunt, quod pecuniæ in eadem præcisa quantitate fuerint postea solutæ Creditori, & quoad testes repelluntur pluribus exceptionibus pariter ab ipso informante allatis, & signanter ex quo nonnulli sunt interessati, & alij de tempore examinis actualiter Bossio inseruiebant, & ab eo salarium
15 accipiebant, † vt de interessato dixit Rota *decis. 697. num. 9.*
16 *coram Dunoz. iun.* & de famulo † salariato est Text. *in l. etiam*
iure C. de test. cum alijs per Rot. *decis. 82. n. 14. coram Reuerendissimo Zarate.*

Et ita decisum fuit Paulo tantum informante, &c.

R. P. D. ALBERGATO.
Sacræ Rotæ Decano.

Maioricen̄ Pensionis.

Veneris 16. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

Super Beneficio Parochiali pensio reseruata erat cum clausula *dummodo remaneant centum pro Rectore*, & cum expressione certi valoris denotati cum alia clausula, *vt asseris*, ob quæ proinde totum onus verificandi substentationem pensionis in pensionarium translatum est, quod nec ideo probatum erat à testibus ab eo examinatis prorsus ignorantibus onera beneficij, sine quibus certus valor pro validitate eiusdem pensionis haud quaqua desumi poterat.

SVMMARIVM.

1 *Pensio reseruata cum clausula* dummodo remaneant centum pro Rectore, *si hoc prius verificatum non sit, nullatenus substinetur.*
2 *Pensio non substinetur si valor expressus concludenter non fuerit probatus.*
3 *Clausula*, vt asseris, *facti dubietatem in Papa demonstrat, & continet tacitam conditionem, quatenus preces veritati nitantur.*
4 *Pensionarius eo magis babet onus probandi substitutionem in pensionis, si in eius literis babetur clausula*, vt asseris.
5 *Pensionarius eo magis tenetur probare verificationem narratorum, si agit contra successorem, amplia vt ibidem.*
6 *Testis non probat valorem beneficij, si ignorat onera Ecclesiæ.*
7 *Fructus non dicuntur, nisi deductis oneribus, & expensis.*
8 *Fructus certi beneficij quatenus dicantur funeralia oblationes, & alia huiusmodi incerta.*
9 *Congrua Rectoris non debet pendere ab incerto euentu, nec admittit incertas, & possibiles obuentiones.*
10 *A Congrua Rectoris deduci debet impensa vini, hostiarum, olei pro lampadibus, salarijs clericorum, & alia necessaria pro Ecclesia.*
11 *Congrua Rectoris debet illi remanere libera ab omni onere.*

DECISIO CXXX.

SVper fructibus certis Ecclesiæ Parochialis Sancti Iacobi Maioricen̄, quos ascendere ad ducatos 215. auri de Camera narrauerat Iacobus Ballestrer ex causa resignationis in fauorem Ioannis Quard sanctæ memoriæ Innocentius X. ad illius fauorem reseruauit annuam pensionem ducatorum 88. & in Iulijs quatuor, verum per Resignatarij obitum prouiso Antonio Homar; Iste prætendens coram A.C. nullitatem pensionis in iudicio possessorio manutentionis succubuit, in petitorio tamen sententiam fauorabilem reportauit, à qua deuoluta causa in gradu appellationis ad Rotam; dubioque proposito, resolutum fuit pensionem non deberi.

Etenim reseruatio concepta est cum clausula, *dummodo centum ducati liberi remaneant pro rectore*, & cum expressione valoris per ascensum ad ducatos annuos 215. debet proindè pensionarius in hoc iudicio petitorio concludenter iustificare,
quod remaneat libera summa ducatorum centum, † aliàs ni- 1
hil actum dicitur, nisi id prius fuerit verificatum, Loter. *de benef. lib. 1. quæst. 38. à num. 40. & in Vrbeuetana Regressus 13. Aprilis 1668. §. siquidem valor coram Reuerendissimo D. Beuilaqua*, provt etiam concludenter probare tenetur valorem punctualiter ascendere ad summam narratam, aliàs pensio
non substinetur, † cum huiusmodi narratiua sit fundamen- 2
tum gratiæ, alioquin pensio remanet nulla in totum iuxtà distinctionem sæpè à Rota receptam in *Conchen. pensionis coram bon. mem. Cardinali Corrado in recentior. decis. 306. par. 10.* cum alijs cumulatis *in Romana pensionum nouem Decembris 1665. §. siquidem coram Eminentissimo Domino meo Cardinali Cerro.*

Eo faciliùs, quia in eisdem literis adest clausula, *vt asse-*
ris, † quæ facti dubietatem in Papa concedente demonstrat, 3
& continet tacitam conditionem, quatenus preces veritati
nitantur, † vndè multò magis transfertur onus in pensio- 4
narium probandi, Dunozzett. iun. *decis. 880. num. 2. & in d. Romana Pensionum §. præsertim*, & quia agitur contra successorem in beneficio, qui reseruationi non consensit, nec dici-
tur habere causam à Resignante, aut Resignatario, † non 5
obstante quocumque consensu, aut obligatione antecessoris euitari non potest à pensionario narratorum verificatio, Paris. *de resignat. lib. 1. quæst. 4. num. 64.* Lotter. *de re benefic. lib. 1. quæst. 40. num. 13. & 14.* Rota *in d. Romana Pensionum §. neque ab huiusmodi coram Eminentiss. Cerro, & prius in decis. 187. n. 13. par. 11. recent.*

Hæc autem probatio nedum elici potest ex depositionibus
testium pro parte pensionarij examinatorum, † quia igno- 6
rant onera Ecclesiæ, sine quorum deductione firmari non potest quantus sit valor, iuxtà vulgarem regulam, quod il-
lud dicitur esse in † fructu, quod superest deductis oneribus, 7
& expensis, *l. fructus, & l. depositio §. finali ff. solut. matrimon.* & alios refert Barbos. *appellat. 103. n. 22.* & vlterius computant inter fructus funeralia, oblationes, & similia, quæ quando,
provt hic, pensio est reseruata dumtaxat super certis, † non 8
veniunt sub nomine certorum, nisi essent solita locari quotannis pro certa pecuniæ quantitate, vt post Felinus *in*

cap. ad aures num. 14. de rescript. tradit Rota *decis. 255. num. 13. & 14. coram bo. mem. Bichio*; Nam congrua, quæ reseruatur Rectori curam animarum exercenti, non debet pendere ab
9 incerto, † cùm venter non patiatur dilationem, nec admittat incertas, & possibiles obuentiones, Rota *decis. 230. numero 5. par. 6. rec. & in d. dec. 187. num. 28. par. 11. rec.*

Verum etiam contrarium probant alij testes examinati pro Titulari deponentes, quod fructus certi non ascendunt ad ducatos 132. ex quibus deductis omnibus consistentibus in
10 impensa, † quæ fieri debeat pro vino, hostijs, oleo pro lampadibus, salario clericorum, & alijs necessarijs pro manutentione, & seruitio Ecclesiæ, vt declarat Rota *d. decis. 255. nu 25. coram Bichio, & in Lucana pensionis 9. Iunij 1655. coram me*, remanet pro Rectore longè minor summa ducatorum 100. quæ
11 tamen libera † pro illo remanere debet ab omnibus oneribus, vt punctualiter decisum fuit in citata *decis. 255. num. 24. coram bo me. Bichio*.

Et ità vtraque, &c.

R. P. D. EMERIX.

Bononien. Fideicommissi.

Veneris 16. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

Contra fideicommissarium petentem immissionem in bonis fideicommissi opponebatur, quod esset hæres, sed mediatus alienantis, illiusque bona possideret; Sed reiecta fuit hæc exceptio, quia possessio capta erat tamquam de bonis fideicommisso subiectis, nec obstabat qualitas hæreditaria, quia aderat inuentarium, quod obligat solum hæredem ad reditionem rationis, non autem impedit quominus possit ille vindicare bona fideicommissi.

SVMMARIVM.

1 *Validitas sententiæ resultat ex reuolutione actorum, in quibus seruata fuerint requisita vulgatæ* decis. Caputaquensis.
2 *Iustitia sententiæ deducitur ex decisionibus in causa factis.*
3 *Hæres non potest vindicare bona, quæ eius auctor defunctus alienauit, cum promissione euictionis, & num. seqq.*
4 *De Euictione quem tenet actio, eundem agentem repellit exceptio.*
5 *Aditio hæreditatis non resultat in eo, qui licet bona hæreditaria possideat, illa tamen possidet vigore fideicommissi.*
6 *Aditio hæreditatis requirit actus omnino concludentes, & illam necessario inferentes, & numero seq.*
7 *Possessio apprehensa, seu continuata citra ius, & nomen hæredis, aditionem hæreditatis non importat.*
8 *Possidendi alia quæcumque causa sufficit ad excludendam aditionem hæreditatis.*
9 *Titulus hæreditarius vbi cessat sola possessio bonorum hæreditariorum non facit possidentem hæredem.*
10 *Hæres beneficiatus non prohibetur ex propria persona vindicare bona fideicommissi, quæ defunctus alienauerat.*
11 *Hæres beneficiatus tenetur solum ad redditionem rationis bonorum hæreditariorum.*

DECISIO CXXXI.

Confirmarunt Domini sententiam Rotalem concedentem Victorio vti vocato ad fideicommissum Leonelli senioris, immissionem ad Tornaturas quadraginta quatuor Prædij existentis in Communi Minerbij, quoniam validi-
1 tas † dictæ sententiæ constat ex reuolutione actorum, in quibus fuerunt seruata requisita per Caputaq. *decis. 260. par-*
2 *te 2.* & iustitia plenè † deducitur ex duabus decisionibus præcedenter sub diebus 22. Iunij anni 1671. & 13. eiusdem mensis anni præteriti emanatis coram Reuerendo Patre Domino meo Calataiu, eoque magis, quod illarum fundamenta nequaquam fuerunt impugnata in præsenti disputatione à Scribentibus pro Peregrino, sed admissa; tum quoad existentiam fideicommissi, eiusque purificationem, tùm quoad identitatem bonorum controuersorum, tùm denique quoad consumptionem detractionum; quæ aliàs obijciebantur protuisse competere Annibali alienanti.

Neque visum fuit releuans vnicum obiectum nunc excitatum ab eisdem Scribentibus pro d. Peregrino, scilicet Victorium Actorem esse hæredem, si non immediatum, saltem mediatum dicti Annibalis, qui alienauit cum promissione euictionis, in Albanesium Auctorem ipsius Peregrini Rei conuenti, † ideoque eundem Victorium repellendum fore à 3
petita immissione propter vulgatam regulam, quem de euictione tenet actio, † eundem agentem repellit exceptio, iux- 4
ta Textum *in l. vindicantem, ff. de euict.* Surd. *decis. 99. num. 10.* Rota *decis. 609. num. 3. par. 4. rec.*

Etenim prædictum obiectum primo corruit in facto, quia, licèt iustificetur Annibalem emisse quasdam Tornaturas terrarum in Communi Barisellæ, Summario Peregrini *num. 4.* illasque deuenisse in Leonellum iuniorem filium Nicolai fratris Annibalis, mediante transactione inita de anno 1563. inter ipsum, & Dionysium Patruum dicto Summ. *num. 5.* Attamen non probatur ipsamet bona peruenisse ad Andræam filium Leonelli, & ex isto ad Benedictum patrem Victorij, cùm in donatione, quam Andræas fecit dicto Benedicto eodem Summario *numero 6.* non solùm minimè enuncietur bona donata fuisse propria Annibalis, ab eoque acquisita, sed exprimantur tamquam fideicommissaria Leonelli.

Secundò. Non subsistit in Iure; nam, etiamsi bona vt supra donata fuissent hæreditaria Annibalis, dum Benedictus illa recepit vti fideicommissaria Leonelli, proculdubio ex sola possessione eorundem bonorum continuata in Victorium, † non valet inferri ad aditionem hæreditatis, quæ re- 5
quirit actus illam necessario inferentes, † & nullatenus re- 6
sultat ex actu æquiuoco, qualis dicitur possessio apprehensa,
† siuè continuata citrà ius, ac nomen hæredis, *§. item extra-* 7
neus Instit. de hæred. qualit. & different. l. pro hærede 20. §. penultimo ff. de acquir hæred. Corn. *consil. 1. numero 8. lib. 2.* Roman. *consil. 154. numero 1. & 2.* Gratian. *discept. 706. num. 34. cum pluribus seqq.* Caualer. *decis. 452. numero 1.* Ludouis. *decis. 460. numero 9. & 10.* Buratt. *decis. 523. numero 1.* quinimò satis esse, † quod subsit quæcumque alia causa, firmant Dec. 8
consil. 445. sub numero 54. Mascard. *de probat. conclus. 45. num. 29. 30. & 31. idem* Adden. Buratt. *d. decis. 207. num. 17.* cessante præsertim, † vt hic, titulo hæreditario, Magon. *decis. Lu-* 9
cen. 62. num. 12. & seqq.

Præterea Victorius est hæres beneficiatus dicti Benedicti patris, ex cuius persona prætenditur induci aditio hæreditatis præfati Annibalis; † Vndè in omnem casum non impedi- 10
retur nunc agere ex propria persona ad recuperationem bonorum fideicommissariorum, remanente sola licentia † Pere- 11
grino ipsum compellendi ad reddendam rationem substantiæ Benedicti, *l. fin. §. in computatione, cum seq. C. de iur. deliber.* Menoch. *consil. 203. num. 26. & 27.* Peregr. de fideicomm. *artic. 52. sub numero 97. Cardinalis Celsus dec. 159. numero 12. & decis. 183. numero 4. Eminentissimus Otthob. decis. 180. numero 13. in recent. dec. 298 numero 4. 5. & 8. par. 6. & decis. 307. num. 5. par. 12.*

Et ità Partibus hinc indè informantibus.

R. P. D. CALATAIV.

Perusina Depositi.

Veneris 16. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

Conueniri prætendebatur Minister tàm pro ijs, quæ vti Minister gesserat, quàm etiam quia gemmas, & argenta penès se, pariter vti Ministrum, depositata alijs oppignorauerat. Contrarium tamen fuit decisum, quia ad ea, quæ vti Minister gesserat, maximè finito officio, nullatenus tenebatur; Actio verò furti illi ob dictam pignorationem opposita, excludebatur ex eo, quod de mandato Domini eadem pignoratio facta sit, & demùm quia requisita contrectationis rei alienæ non concurrebant.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Statutum Perusiae de duabus conformibus habet solum locum vbi vtraque sententia lata est Perusiae, secus si altera pronunciata sit in Curia.*
2 *Statutum de duabus conformibus procedit tantum in eo casu, quo sententiae sint iustae.*
3 *Minister, praecipuè finito officio, non tenetur de ijs, quae tamquam minister gessit.*
4 *Pignoratio quod fuerit à depositario facta non probatur ex testibus singularibus, & alias exceptiones habentibus.*
5 *Depositarius non tenetur actione furti, etiam si rem depositam penes alios dimiserit, & quando.*
6 *Furti actione non tenetur recipiens rem furtiuam, eumque etiam distrahens si alleget à quo receperit, & cui tradiderit.*
7 *Pignus recipiens, illudque alteri oppignorans non tenetur actione furti, & quando.*
8 *Furtum vt dicatur commissum per contrectationem rei alienae, requiritur fraus, & quod contrectatio lucri faciendi gratia facta sit, & num. seqq.*
9 *Scientia rei alienae probari debet, & quidem concludenter, vt in ea furtum commissum fuisse dicatur.*
10 *Furti actione non tenetur, qui nullum lucrum pro se reportauit.*

DECISIO CXXXII.

GRATIANI, qui pro maiori securitate census venditi Confraternitati Iustitiae Ciuitatis Perusiae deposuerunt nonnullas gemmas, & vasa argentea penes Bassum Confraternitatis Depositarium, comperto, quod eaedem gemmae, & vasa fuerint pignorata Caesareis, & Peccis Mercatoribus instituerunt iudicium contra Franciscum Bartolinum dicti Bassi Ministrum tamquam ipse illa pignorasset pro eorum recuperatione, & in prima instantia succubuerunt, in secunda verò à Rota Perusina sententiam fauorabilem reportarunt, & idem in tertia ab A. C. vndè commissa mihi Causa appellationis ad instantiam Bartolini cum clausula *constito quod sit locus statuto de duobus conformibus;* Proposui dubium, An sit locus dicto statuto, & negatiuè fuit resolutum.

Rationes autem resolutionis fuerunt duae, vna, qua statutum de duabus sententijs conformibus exequendis Perusiae
1 vrgens † procedit quando vtraque sententia Perusiae lata est, non autem quando, prout hic vna earum lata est in Curia, vt aliàs de eodemmet statuto respondit Rota *coram Seraphin. decis. 312. per tot. & post* Gilian. *in compend. stat. Perus. in decis. 18. per totam.*

Nec obstitit, quod dicebatur praedictas decisiones loqui de statuto *rubr. 2. §. volumus*, quod tamquam ordinatorium non procedit extrà Curias Perusinas, & non quoad rubr. primam post proem. *lib. 4.* datam in Summ. Gratianorum *num. 5.* quod vt ipsi praetendebant respicit decisoria, & ideò seruari debet etiam in causis per appellationem ad Curiam deuolutis. Quia quidquid sit de subsistentia huius praetensionis obseruatum fuit d. rubricam primam loqui de sententijs vltra summum scut. 100. non continentibus in quibus terminis nos non versamur.

Alia vero ratio solutionis fuit, quia praedictum Statutum de duabus conformibus procedit tantùm vbi sententiae
2 sint iustae, † & ideò non potest habere locum in praesenti, vbi dignoscuntur iniustae, Alexand. *cons. 105. n. 27. lib. 3.* Gabriel. *cons. 28. n. 4. lib. 2.* Gratian. *discept. 745. n. 1.* Rota *coram Buratt. decis. 151. num. 10.*

Iniustitia visa fuit resultare ex eo, quod gemmae, & vasa praedicta non fuerunt deposita penès ipsum Bartolinum, sed penès Bassum, imò magis propriè fuerunt pignorata Confraternitati pro securitate census, & dimissa penès Bassum vti eius depositarium, vt patet ex instrumento hinc inde dato Summario *num. 1.* vndè clarum est non potuisse indè oriri actionem aliquam aduersus Bartolinum, etiamsi constaret eum fuisse ministrum Bassi, & vti talem gemmas recepisse,
3 quia Minister, † praecipuè finito officio, non tenetur de proprio pro eis, quae tamquam Minister gessit, vt est Textus *in leg. fin. ff. de institut. act.* Alex. *cons. 44. num. 9. lib. 2.* Parisius *cons. 94. num. 35. lib. 1.* Rota Ianuens. *decis. 14. n. 64.* Rota *decis. 54. num. 3. par. 3. recent.*

Nec mouit pretensio, quod Bartolinus gemmas, & vasa pignorauerit, ac ita rem alienam pignorando actioni furtiuae obnoxius factus fuerit, eaque conueniri, & ad restitutionem condemnari potuerit; quia vltra quod ipse acriter negabat probari pignorationem à se factam fuisse, † nec eam pro- 4
bari visum fuit ex testibus singularibus, ac exceptiones in dictis, & personis latè relatas per Informantes pro Bartolino patientes, in omnem casum satis à tali actione reddebatur immunis, allegando recepisse gemmas, & vasa à Basso, illaque penès Caesarios, & Peccios Mercatores dimisisse, prout in fortioribus de recipiente rem furtiuam, eamque distrahente, † quod allegando à quo receperit, & cui tradiderit li- 5
beretur, & dicta actione conueniri † non possit tradunt Cla- 6
rus in §. *furtum num. 27. vers. scias tamen.* vbi, quod est conclusio frequentissima Theologorum, & Canonistarum consensu probata, Nauarr. *in Manual. cap. 17. num. 8.* Couarruu. *in reg. peccatum par. 3. in princ. num. 3. vers. 4. hic procedit*, Sotus *de iust. & iur. lib. 4. quaest. 17. art. 2. conclus. 2. in fin. versic. quod autem iuris*, Facundez *ad Decalog. lib. 7. cap. 20. n. 4. vers. tertio quia*, Sanchez *pariter ad Decalog. lib. 2. c. 23. num. 25.* Farinacc. *in praxi quaest. 177. num. 49. & 50.* & in puncto de eo, qui lanceam argenteam in pignus receperat à tertio, † eamque 7
alteri oppignorauerat, Ofaschus *decis. 39. & iuxta aliam impressione 40. per tot. & signanter in fine*, vbi ita iudicasse Senatum.

Certiùs quia non sufficit quaelibet contrectatio rei alienae, sed duo copulatiuè in ea concurrere debent ad hoc, vt transeat in furtum; † vnum videlicet, quod sit fraudolenta, & 8
aliud, quod sit facta lucri faciendi causa, vt sunt Textus *in §. furtum il primo Institut. de obligat. quae ex del nasc. & in leg. 1. §. futurum ff. de furt.* & plenissimè probat Farinac. *quaest. 165. num. 1.*

Et neutrum probatur adfuisse non quod Bartolinus oppignorauerit cum fraude, quia nulla datur concludens probatio, quod sciret gemmas, & vasa esse verè Gratianorum, quodque non liceret Basso ea pignorare, neque sibi in ipsa pignoratione facienda ei obsequi, pro vt talis scientia probari debet, † & adeò certa, vt conuincatur eum nullam 9
habuisse super hoc ansam dubitandi, aut suspicandi, ad latè tradita per Vasquez *in prima secundae disp. 66. num. 42. versic. ego vero*, Meroll. *disp. 3. cap. 3. num. 24.* Dian. *par. 2. tract. 15. resol. 10. per tot.* Card. de Lugo *de iust. & iur. disput. 17. num. 94.* Filliuc. *tract. 21. cap. 4. num. 158.*

Minusque quod egerit de lucro captando, quia doctum fuit pecunias ex oppignoratione receptas versas fuisse in extinctionem debiti Bullettinorum, quod erat proprium Bassi, non autem ipsius Bartolini, † qui propterea nullum lucrum 10
pro se ex eo actu reportauit, ac proindè non valet furti actione ex eo teneri, Marsilius *cons. 35. n. 11. & cons. 77. n. 9.* Bertaz. *cons. crim. 198. num. 2.*

Et ità vtraque &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO.
Sacrae Rotae Decano.

Romana Domus.

Lunae 19. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

Prole non tantùm destitutus erat donator, sed eam ampliùs consequi posse verisimiliter desperauerat, cùm habuisset vxorem sexagenariam, & ideo sterilem; At quia post illius obitum, cùm ex altera vxore filios suscepisset, illos rumpere donationem declaratum est, ex eo quod pater vel de illis non cogitauerit, vel perindè reputari debeat, ac si illos tempore donationis nullatenus contemplasset, quod semper in hac materia reuocationis donationis reputatur esse sufficiens.

SVMMARIVM.

1 *Donatio non reuocatur per natiuitatem filiorum post donationem à patre factam si testator cogitauit de liberis.*
2 *Donans si tempore donationis erat in statu, quo filios verisimiliter habere desperasset, perinde est, ac si de illis nullatenus cogitasset.*

3 *De Filijs verisimiliter dicitur desperasse qui habet vxorem sexagenariam, & consequenter sterilem.*

4 *Mulierem sexagenariam parere mirabile est, & rarò contingere solet.*

5 *Cogitate de ijs, quæ numquam, vel rarò contingunt nemo censetur.*

6 *Filij ex secunda vxore suscepti, rumpunt donationem factam à patre viuente prima vxore sexagenaria.*

7 *Amor nullus vincit affectionem paternam.*

8 *Ætas probatur per testes de ea deponentes.*

9 *Mors probatur ex testibus deponentibus de visu.*

10 *Pater, si susceptis liberis à secunda vxore, reuocaui donationem factam vixente prima vxore sexagenaria, dicitur in ea non contemplasse filios secundarum nuptiarum.*

11 *Dominium non remanet penes administratorem, vel procuratorem, sed penes eum, cuius nomine administratur, vel cuius negotia geruntur.*

12 *Donatio eo magis dicitur reuocata per natiuitatem filiorum, si filij donatarij à filijs donatoris petant bona donata in patrimonium assignari ad sacros ordines suscipiendos.*

13 *Voluntas etiam ex non facto demonstratur.*

14 *Matrimonium, si Parochus omisit retinere libros, probatur ex testibus.*

15 *Testes super probatione matrimonij, quomodo deponere debeant, & num. 16.*

16 *Matrimonium ad inducendam legitimitatem, & successionem filiorum, leuioribus probationibus, ac etiam ex coniecturis, & præsumptionibus probatur.*

17 *Testes ad perpetuam rei memoriam examinati faciunt adminiculum, & coadiuuant alias probationes.*

18 *Testes examinati ad perpetuam rei memoriam si mortui sunt, & concurrunt adminicula plenè probant.*

19 *Fides baptismatis enuncians baptizatum esse filium alicuius, iunctis adminiculis, probat, non solum ætatem, sed etiam filiationem conuincit.*

20 *Filiatio probatur ex testamento, & alijs actibus in quibus pater instituit, & appellauit aliquos filios suos legitimos, & naturales.*

21 *Filiatio probatur ex tractatu, & confessione alicuius in præiudicium tractantis, & confitentis, ac illius successorum.*

DECISIO CXXXIII.

EX quo Laurentius, & alij de Albertinis non probarunt Ioannem Dominicum eorum patrem, qui portionem suam donauerat Andreæ fratri tunc temporis de liberis non cogitasse, cùm esset senex, haberet vxorem sexagenariam, minusque post primæ vxoris obitum aliam duxisse, ex qua ipsos genuerit, Rota sub diebus 27. Ianuarij 1668. & prima Iulij 1669 recedendo à decisis 22. Iunij 1665. censuit donationem obstare, verùm concessa remissoria, & delato processu ad Vrbem visum est Dominis prædicta omnia fuisse verificata; quamobrem ad primo decisa redierunt.

Quamuis enim filijs natis post donationem à patre factam
1 non competat remedium *l. si vnquam C. de reuoc. donat.* † si constat donatorem de liberis cogitasse, quia tunc cessat præsumptio desumpta ex affectione paterna, quod noluit extraneum propriæ soboli anteferre, hoc tamen limitatur quando donator de tempore donationis erat in tali statu, quod filios
2 verisimiliter habere desperasset, † tunc enim si liberi deindè nascantur donationem reuocant, & annullant, & consequenter perindè esset, ac si de illis simplicitèr non cogitasset, vt consuluit Soccin. sen. *cons.* 126. *per tot. lib.* 3. & alij relati in præterita *decis.* §. *quapropter*, & vltra eos Marott. *cons.* 43. *sub num.* 3. Mangil *de imputat. quæst.* 103. *nu.* 19. & 22. Galerat. *de renunc. centur. prima renunc.* 27. *sub num.* 8. Cost. *de rat. quæst.* 152. *sub num.* 2. Tondut. *resol. ciuil.* 142. *sub num.* 16.

In præsentis facti specie Io. Dominicus erat senex, & vxo-
3 rem habebat sexagenariam, & consequenter sterilem, † vndè dicitur de prole disperatus per Text. *in l. si maior C. de legit. hæred.* vbi Imperator Iustinianus affirmat esse mirabile si pa-
4 riat, † & rarò contingere, Giouagnon. *resp.* 6. *num.* 52. *lib.* 1. Caranza de partu *cap.* 11. *tit. de octimestr. à num.* 82. *cum alijs in Romana, seù Vercellen. fideicommissi* 10. *April.* 1671. §. *altera elicitur coram Reuerendissimo Beuilaqua*; ideò cùm nemo cen-
5 seatur cogitare de ijs, quæ nunquam, † vel rarò contingunt iuxtà Text. *in cap. coram de off. deleg. & in l. antiqui ff. si par. hæred. pet.* dum Io. Dominicus mortua prima vxore secun-
6 dam duxit, & cum ea filios habuit, † isti rupta donatione recuperare debent bona donata, quia si pater credidisset se aliam vxorem suscepturum, & geniturum filios ex ea præsumi non potest quod illis fratrem voluisset anteponere ex coniectura pietatis elicita ex *d. l. si vnquam* vt firmat præterita decisio §. nam nullus est † amor, qui vincat paternum, *l. fin.* 7
C. de curat. furios. l. nam etsi parentibus C. de testam. manum. Paschal. *de vir. par.* 3. *cap. primo num. primo*, & 2.

Senectus tàm Io. Dominici, quàm Augustinæ vxoris de tempore donationis, quodque ille mortua Augustina aliam vxorem duxerit vocatam Angelicam, ex qua Laurentium, & alios filios susceperit, probant quatuor testes formitèr examinati vigore remissoriæ deponentes de visu, & certa scientia, & publica voce, & fama super omnibus prædictis, † ætas 8
enim probari per testes notat Text. *in l. omnes C. de his qui ven. ætat. impetr.* Mascard. de probat. *conclus.* 669. *num.* 1. Farinacc. in fragm. *par.* 1. *vers. ætas num.* 162. Coccin. *decis.* 2341. *nu.* 17. *& in Taurinen. nullitatis professionis* 6. *Februar.* 1654. *corambo. me. Leone Verospio*, prout & mors † probatur ex testibus depo- 9
nentibus de visu, Rot. *coram Gregor. decis.* 169. *num.* 7. *& decis.* 62. *num.* 3. *par.* 10. *recent. & in Calaguritana beneficij* 3. *Martij* 1662. §. *obitus coram Reuerendiss. Beuilaq.*

In quam sententiam eo faciliùs iuerunt DD. quia Io. Dominicus susceptis liberis à secunda vxore, † statim donatio- 10
nem reuocauit; vndè magis arguitur animus non factæ contemplationis filiorum ex secundis nuptijs, vt dicit *præterita decisio*, § *tertio denique*; quod agnouit, & ipse Andræas donatarius, qui post dictam reuocationem, & natiuitatem filiorum fecit actus incompatibiles cum donatione, dum deinceps non vt Dominus, & Donatarius, sed tamquam Procurator, & Minister portionem donatam administrauit, vndè tacitè fassus fuit dominium non esse amplius penès ipsum, † sed 11
penès Io. Dominicum, eiusque filios, quorum nomine administrabat, *l. Procurator, ff. de Procur. l.* 3. *ff. de admin. tut.* Surd. *decis.* 182. *n.* 6. Rota *decis.* 64. *nu.* 22. *par.* 4. *tom.* 2. *rec.* quos refert prima decisio huius causæ §. *non obstat*, quod etiam approbauit Augustinus filius Andreæ, dum super dicta portione curauit à filijs Io. Dominici fieri patrimonium; † ad hoc, 12
vt ad sacros ordines promoueri posset, & donec vixit, numquam aliquid petijt, nam voluntas etiam † ex non facto de- 13
monstratur, Mantic. *decis.* 13. *nu.* 12. & *dec.* 389. *n.* 16. *par.* 9. *rec.*

Respectu verò ad legitimationem personarum, dum Parochus omisit retinere libros, † matrimonium inter Angeli- 14
cam, & Io. Dominicum probatur ex prædictis testibus, vt supra de publica voce, & fama, de auditu, de tractatu communi reputatione pro veris, & legitimis Coniugibus deponentibus, † quod satis superq; est cum agatur incidenter de matri- 15
monio ad inducendam legitimitatem, & successionem filiorum, † ad quem effectum etiam leuiores probationes elicitæ 16
ex præsumptionibus, & coniecturis sufficiunt iuxtà doctrinam Innocentij *in c. ex parte de restit. spol.* Andreol. *contr.* 277. *num.* 21. Lancellot. Gall. *cons.* 15. *num.* 68. Rot. *decis.* 310. *n.* 1. & 7. & *decis.* 406. *nu.* 8. *par.* 1. *rec. & in Colonien. legitimitatis* 15. *Martij* 1659. §. *præterea coram bo. me. Verospio* confirmata *coram R. P. D. Priolo in rec. decis.* 225. *par.* 13. maximè quia adsunt etiam alij testes, qui licèt ad perpetuam rei memoriam examinati † 17
faciunt tamen magnum adminiculum, & alias probationes coadiuuant, immò cùm nonnulli mortui sint, † quando con- 18
currunt adminiculam, vt hic, plenè probant Rota in *Meleuitana pecuniaria* 9. *Aprilis* 1666. §. *concurrentibus coram me*.

Comprobantur prædicta ex fide Baptismatum eorundem continente enunciatiuam, quod nati sint ex Io. Domenico, & Angelica Coniugibus, † quæ iunctis adminiculis, nedum 19
ætatem, sed etiam filiationem conuincit, Rot. *dec.* 39. *num.* 7. *coram Reuerendissimo Zarate*, tùm ex testamento Io. Dominici, in quo illos instituit hæredes tamquam suos filios legitimos, & naturales ex dicta Angelica natos, † in reuocatio- 20
ne donationis tales pariter appellauit Merlin. Pignatell. *contr. lib.* 2. *cap.* 84. *num.* 18. Gregor. *dec.* 52. *num.* 16. & demum ex confessione, & tractatu eiusdem Andreæ auctoris illorum de Patris, † in quorum propterea præiudicium filiatio conclu- 21
denter probatur, Rot. *decis.* 13. *coram Reuerendissimo Ninot*, *& in Bononien. fideicommissorum* 29. *Nouembris* 1667. *coram Eminentissimo Carpineo*.

Subsistente igitur reuocatione donationis rectè concessa fuit immissio Albertinis in domo ad Pullarolos, & Domunculis ad Montem Caprinum pro portionibus expressis in prima decisione, absque quo obstet subhastatio dd. Domunculorum facta ad fauorem d. Augustini ad instantiam Catherinæ eius matris pro sua prætensa dote, quia non potuit inferre præiudicium dictis filijs Io. Dominici in illorum dimidia portione paterna tamquam absentibus, & non citatis; imò & tamquam non obligatis ad illius restitutionem, non constito,

quod

quod versa fuerit in eorum vtilitatem, imò quod nec Andræas illius vir illam verè habuerit,& absque quod d. Augustinus propter restitutionem dotis vxoris Horatij super fideicommisso Augustini Senioris posset diminuere dimidiam portionem filiorum Io. Dominici, & suam accrescere, dum poterat, & debebat pro parte eorundem filiorum ei satisfacere cum eorum portionibus non solùm d. eorum portionis fideicommissariæ, sed etiam portionis paternæ ad Pularolos, & ad Montem Caprinum, quas vti Procurator, & Minister per quamplures annos exegerat, & penès se retinebat. Quam propterea primam decisionem hodie Domini recedendo à posterioribus approbarunt, vtraque Parte informante.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Pampiloneñ Decimarum de Tafalla.

Lunæ 19. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

Regnum Castellæ, & Legionis quamuis per Regem Catholicum Hispaniarum vnitum Regno Nauarræ, non operatur, quod Breue Leonis XI. derogatorium priuilegiorum Societatis Iesu à solutione Decimarum pro eisdem Regnis Castellæ, & Legionis, comprehendat etiam ipsum Regnum Nauarræ, de per se separatum, & distinctum, quia vnio dd. Regnorum æquè principaliter facta est, & vtraque Regna sui natura diuersa, diuersis, & separatis Legibus vtuntur, & diuersimodè gubernantur.

SVMMARIVM.

1 *Patres Iesuitæ habent amplissima priuilegia à summis Pontificibus ne teneantur ad solutionem decimarum.*
2 *Breue Leonis XI. derogatorium priuilegiorum Societ. Iesu ab exemptione decimarum est restrictum ad regna Castellæ, & Legionis, & non extenditur ad Regnum Nauarræ, & num.4.*
3 *Constitutio localis non extenditur de loco ad locum, etiam ex identitate rationis.*
5 *Regnum Nauarræ est diuersum à Regno Castellæ, & Legionis ex testimonio etiam plurium Historiographorum, & diuersimodè gubernatur, n.8. & 10.*
6 *Regnum Castellæ, & Legionis fuit vnitum cum Regno Nauarræ, non per modum Suppressionis, sed æquè principaliter ad effectum succedendi, & n.9.*
7 *Vnio duorum Regnorum emanata ad alium effectum, non operatur comprehensionem vnius Regni cum altero.*
9 *Vnio duorum Regnorum facta æque principaliter & non subiectiuè, non confundit, neque extinguit iura vnius Regni ab altero.*
10 *Nauarræ Regnum non comprehenditur sub dispositionibus Regnorum Castellæ, & Legionis, & sup. n.5. & 8.*
11 *Mandatum speciale vbi requiritur illud concludenter probari debet, nec sola sufficit enunciatiua.*
12 *Breue Summi Pontificis ab illius obseruantia plurimum declaratur.*

DECISIO CXXXIV.

POst sententiam Rotalem R. P. D. mei Emerix, qua confirmata fuit altera a me præcedenter lata iterum mihi in gradu appellationis in tertia instantia causa deuoluta. Domini pro confirmatione responderunt attenta validitate, quæ non impugnabatur, ac iustitia resultante ex decisionibus editis, in quibus plenè firmatum fuit non competere Abbati de Tassalla ius exigendi Decimas a Patribus Societatis Iesu, qui propter amplissima priuilegia concessa à pluribus Sum-
1 mis Pontificibus † plenissimè fuerunt exempti, vt testatur Rota *in Ariminen. Decimarum coram bo. me. Papien. in recent. decis.276.p.11.* vbi aliæ decisiones referuntur.

Nec aduersatur Breue Leonis XI. moderatorium aliàs deductum,& decretum Sac.Congregat.concilij nuper allatum, quia vtrumque fuit locale, & particulariter concessum, nam Breue restringitur ad bona existentia in Regnis Legionis, & Castellæ, & Decretum Sacræ Congregationis emanauit ad instantiam Cleri Poloni, † vndè neutrum illorum extendi 2
debet ad alias Prouincias, seù Regna, cùm Constitutio localis † non extendatur de loco ad locum etiam ex identitate ra- 3
tionis per Text. *in l. ius singulare, ff. de legib.* & omissis generalibus in specie ad fauorem Societatis Iesu † contra quam Bre- 4
ue Leoninum adducebatur respondit Rota *in d. decis.276. n.7. p.11. rec.* quam sequuntur *decisiones huius causæ, & signanter prima edita 23. Mart. 1667. §. Ratio resolutionis coram me.*

Quod autem Breue prædictum afficiat etiam Regnum Nauarræ tamquam vnitum,& incorporatum Regnis Castellæ, & Legionis, item visum est non subsistere, nam respectu distinctionis liquet ipsum esse diuersum, ex testimonio multorum Historiographorum † describentium Regnum Ca- 5
stellæ,& Legionis, sub quibus non ponitur Nauarra, nil vrgente incorporatione eiusdem facta per Regem Catholicum Ferdinandum cum præfatis Regnis, † quia nec per modum 6
suppressionis, & extinctiuè, sed æquè principaliter facta fuit vnio Coronæ ad effectum succedendi, vt ostendunt verba ipsa relata *in 1. dec. §. quia incorporatio,* ideò tamquam ad diuersum effectum emanata † nec operatur comprehensionem 7
vnius Regni sub altero, minusque quod Papa sub nomine dd Regnorum intellexerit Regnum Nauarræ.

Quod probatur ex pluribus argumentis recensitis in præteritis decisionibus, & præcipuè ex eo quod Nauarrenses vtuntur diuersis Tribunalibus, diuerso modo, diuersis ritibus, † 8
quibus vtuntur Ciuitates Castellæ, & Legionis, ex independentia Proregis, ac supremi Consilij auctoritate, ex iuramento fidelitatis à Proregibus præstari solito cum protestatione, quod non obstante incorporatione facta istius Regni Coronæ Castellæ dictum Regnum maneat † pro se, vnde dari non po- 9
test vnio plenaria, & subiectiua d. Regni, sed illud quantumuis vnitum stare de per se, non autem alteri extinctiuè suppositum, ad tradit, per Bartol. *in leg. si conueneru §. si nuda n.3. ff. de pign.* Aym. *de antiq. temp. par. 4. n.27.* Soccin. Sen. *conf.69. lib.4.* Rota *decis.316. n.8. & 9. par.9. rec.* & in specie dixit Solorz. *de iur. in d. to.2. lib.3. c.19. n.48.*

Respectu verò distinctionis spumalis, enunciatiuæ, & actus ponderati pro parte Abbatis non concludunt, cùm emanauerint in actibus indifferentibus, qui omnibus Regnis Hispaniarum erant communes, & in omnem casum destruuntur, vel saltem debilitantur ex alijs in contrarium deductis, quæ eliciebantur ex alijs indultis Apostolicis loquentibus de Regnis Legionis, & Castellæ, † sub quibus Nauarra non fuit 10
comprehensa, ad tradit per Oldrad. *conf.237. n.3. cum alijs in 1. decis. §. quoniam coram me.*

Nec ad effectum, de quo agitur suffragatur, quod Deputatus Ecclesiasticorum Pampilonen. interfuerit Congregationi habitæ Vallisoleti de anno 1602. vbi de controuersia Decimarum cum Patribus Societatis Iesu actum fuit, ibique suum votum dedit, & quamuis in præcedentibus instantijs fuerit semper in dubium reuocata facultas d. Deputati propter defectum specialis † mandati, de quo nulla data fuit iustifica- 11
tio, aliudque non affertur, quàm simplex, & ambigua enunciatiua, seù relatio Iudicis compulsorialis, quæ non sufficit, cessat omnis hæsitatio ex præcedentibus, & subsequentibus, quippè antecedenter non aderat lis cum Clero Nauarrensi, vnde non poterat comprehendi, subsequenter verò nulla datur exactio Abbatis, seù solutio Patrum, † quæ obseruantia 12
optimè inseruit pro interpretatione Breuis, de quo agitur, vt optimè omnia prædicta ponderat *decisio causæ emanata, 13. Iunij 1670 coram R. P. D. meo Emerix §. final.*

Et ità sententiam Rotalem esse confirmandam responsum fuit, vtraque &c.

Aliæ duæ decis. in hac causa sunt impressæ, altera in ordine 65. p.15. coram eodem Reuerendiss. Decano, & altera 253. coram R. P. D. Emerix, par.16. recent.

R. P. D. CASTRILLO.

Bononieñ Fideicommissi de Ghislerijs.

Lunæ 19. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

Fideicommisso præiudicatum dicebatur per diuisionem à grauatis factam, ac etiam per consensum præstitum alienationi bonorum illius,

illius, sed non ideo denegata est immissio fideicommissario, quia diuisio facta fuerat in vim laudi continentis expressam præseruationem fideicommissi, provt illi expressè præseruatum erat in consensu alienationi præstito, quæ quamuis habuisset etiam promissionem euictionis, illa tamen ad aliam causam, quam eiusdem fideicommissi referenda erat.

S V M M A R I V M.

1 *Bona subrogata in locum bonorum fideicommissi veniunt in illius restitutione.*

2 *Diuisio bonorum fideicommissi non importat renunciationem illius, si in ea fideicommissum præseruatum sit, & numero 7. & 8.*

3 *Relatum continetur in referente, ac si literaliter, & cum omnibus suis qualitatibus fuisset expressum in illo.*

4 *Fideicommissum in diuisione præseruatum operatur quod ita eius iura illæsa remaneant, an si diuisio secuta non esset.*

5 *Præseruatio generalis nullam patitur restrictionem.*

6 *Hæres alienantis, qui etiam euictionem promisit, probibetur recuperare bona alienata, etiam ex propria persona.*

De Euictione quem tenet actio, eundem agentem repellit exceptio num. 6.

7 *Hæres tenetur seruare factum defuncti eo modo, quo ab eo factum est.*

8 *Consensus præstitus à fideicommissario alienationi bonorum fideicommissi sine præiudicio eiusdem fideicommissi nec sibi, nec eius hæredi præiudicat, & sup. num. 2. & 7.*

9 *Euictionis promissio facta sine præiudicio fideicommissi, intelligitur quoad euictionem procedentem ex alia causa.*

10 *Euictio simpliciter promissa quatenus fideicommisso præiudicet.*

11 *Possessio filij quæ referri potest ad titulum dotis maternæ, non inducit aditionem hæreditatis patris.*

D E C I S I O CXXXV.

PEr sententiam latam coram Reuerendissimo D. meo Decano præuijs tribus decisionibus fuit concessa immissio super bonis controuersis Reuerendiss. Ghislerio olim Episcopo Imolensi, cui non acquiescentibus Dauijs possessoribus, indeque commissa mihi causa in gradu appellationis, proposui dubium; An sententia Rotalis sit confirmanda, vel infirmanda, & pro confirmatione Domini responderunt attenta illius validitate, & iustitia, quarum prima non fuit controuersa, & altera resultat ex infra dicendis.

Siquidem vocatio D. Actoris ad fideicommissum Francisci Sen. de Ghislerijs, illiusque purificatio ad eius fauorem non fuerunt in dubium reuocatæ; Identitas verò bonorum, ad quæ petitur immissio resultat ex illorum expressa subrogatione in locum Domus, seù Palatij particulari fideicommisso
1 suppositi à Francisco fideicommittente, † quæ operatur, vt
veniant sub illius restitutione, *l. Imperator 72. §. fin. cum duobus §§. seqq. de leg. 2.* Peregr. de fideic. *art. 44. num. 28. vers. aut omnis*, Rota *cor. Buratto dec. 229. num. 9. & 10. & in rec. decis. 118. num. 21. par. 5.*

Et quamuis in diuisione facta inter Virgilium Auctorem illorum de Dauijs, & alios tres Abnepotes Testatoris portionis fideicommissariæ obuentæ Bonaparti eorum Patri ascendentis ad libr. tresdecim millia fuerit assignata medietas d. Palatij vnà cum alijs bonis eidem Virgilio, nedum pro rata libr. 3250. sibi tangente ex dicta portione fideicommissaria, sed pro summa maiore sibi debita, ex causa primogenituræ conditæ à Virgilio Sen. & pro ratis spectantibus ad alios fratres super dicto Palatio ex causa eiusdem portionis fuerint ipsis assignata alia bona; Non inde deduci valet, provt deducere contendebant Scribentes pro Dauijs, d. diuisionem vti factam bona fide, & in executionem laudi ab arbitris promulgati præiudicasse non solùm ipsis diuidentibus, sed quibuscumque alijs ad fideicommissum vocatis ius agendi contra d. Palatium.

Quia vt benè respondet prima *Decisio edita 23. Februarij*
2 *1671. sub §. hoc inquam*, † diuisio fuit facta in executionem, &
ad formam laudi, & in laudo expressè præseruatur ius fideicommissi fauore aliorum vocatorum ibi: Cui fideicommisso non intendimus aliquo modo præiudicare, quoad filios futuros descendentes, sed perpetuo debere inter eos vigere modo, forma, tenore, ac temporibus, de quibus in testamento D.
olim Francisci, Summ. D. Episcopi *num. 2.* † Vndè cùm ex 3
natura relationis laudum in diuisione relatum censeatur in ea literalitèr extensum cum omnibus suis qualitatibus, & sic cum expressa præseruatione fideicommissi, vt præter allegatos sub d. §. *inquam* probat Text. *in l. prætor si iudex ff. de re iudic.* & firmat Dec. *cons. 63. num. 6.* Peregr. de fideic. *art. 16. nu. 111. vers. tertius casus*, & Rota *coram Bichio dec. 396. num. 3.* Hinc dicendum est ex huiusmodi præseruatione illæsa remansisse iura fideicommissi quoad descendentes diuidentiũ,
† ac si nulla fuisset celebrata diuisio. Oldrad. *cons. 237. in fine* 4
Rol. à Valle *cons. 54. num. 10. vers. His igitur, & seqq. l. 4.* Surd. *decis. 163. num. 17 & 18.* Rota *coram bo. me. Card. Celso dec. 59. num. 1. & decis. 86. num. 3. & in rec decis. 118. nu. 20. par. 5. & dec. 299. num. 19. & 20. par. 11.*

Et frustrà conabantur Informantes pro Dauijs restringere vim dictæ præseruatiuæ ad solam facultatem recuperandi in casu purificationis fideicommissi à quolibet ex diuidentibus portionem fideicommissariam eidem obuentam, non autem recuperandi ab altero ex illis totum fideicommissum, quia præter responsiones datas in vltima *decisione sub §. Corruit, & seq.* dixerunt Domini generalitatem verborum,
quibus fuit concepta præseruatio † non pati huiusmodi re- 5
strinctionem, vn in specie dixit Rota *dicta dec. 86. num. 5. coram bo. me. Cardinal Celso.*

Minus redargui valet de excessu sententiam Reuerendissimi D. Decani suo prætextu, quod altera medietas Palatij fuerit subhastra ad instantiam creditorum Bonapartis, & deinde vendita Virgilio eius filio cum interuentu Francisci Mariæ Aui paterni D. Episcopi, qui nedum præstitit consensum præfatæ venditioni, sed vlterius promisit de euictione,
† & propterea idem Episcopus hæres mediatus eiusdem 6
agens ad immissionem super bonis subrogatis in locum integri Palatij, saltem pro hac medietate esset repellendus, per Text. *in l. vindicantem ff. de euict.*

Nam quidquid sit, an bona controuersa fuerint subrogata in locum integri Palatij, vel potiùs in locum medietatis Virgilio assignatæ in diuisione; obiectum visum est cessare, tùm quia cùm consensus supra præstitus fuerit qualificatus, nempe cum expressa protestatione sibi non præiudicandi quoad antiqua fideicommissa, Sum. responsionis Episcopi *numero 1.* operari non valet, ipse consentiens, vel eius hæredes, qui
non tenentur seruare factum defuncti, † nisi eo modo, quo 7
factum est, Franch. *decis. 83. num. 8. vers. Nihilominus verum*
est Rota *in rec. decis. 343. num. 26. par. 12.* † excludantur ab 8
actione sibi competente, & præseruata ex causa fideicommissi, vt probant allegati in superiori §. *quia vt bene respondet*,
& tali casu promissio euictionis est intelligenda † quoad eui- 9
ctionem procedentem ex alia causa, quàm fideicommissi, ad tradita per Paris. *cons. 70. num. 12. lib. 1. & per.* Rot. *coram Royas decis. 339. num. 14. vers. ita, & taliter*, & in fortioribus
terminis promissionis † factæ absque expressa præseruatione 10
fideicommissi firmarunt Alex. *cons. 21. num. 7. lib. 5.* Ruin. *cons. 146. num. 3. lib. 1. & cons. 7. num. 21. lib. 3.* Peregr. de fideic. *art. 52. num. 69.* Fusar. *de subst. quæst. 599. num. 10.* Magon. *decis. Lucen. 7. num. 41. & seqq. & Michalor. de duob. fratr. par. 3. cap. 39. num. 19.*

Tùm quia prætensa qualitas hæreditaria non iustificatur ex eo, quod Aloysius Episcopi Pater, & Auctor immediatus possederit aliqua bona hæreditaria prædicti Francisci Mariæ,
† nam dum huiusmodi possessio referri poterat ad titulum 11
dotis maternæ, non inducit aditionem hæreditatis Add. ad Buratt. *decis. 207. num. 16. & 17.* Grat. *disc. 706. num. 36. &* Rot. *coram Pen. decis. 1541. num. 3. & 4.*

Quæ denique repetebantur ad impediendam immissionem circa melioramenta, quæ prætenduntur facta in sæpiùs enuciato Palatio mediante incorporatione aliarum domorum visa sunt sufficientèr sublata ex responsione data in *vltimo §. Postremæ Decisionis.*

Reliqua verò concernentia acquisitiones bonorum, quæ asserentur factæ à Virgilio, iuxtà bona subrogata, tolluntur ex deductis *in prima Decisione §. Quo verò ad quantitatem.* Et ità ex his, & alijs, Decisionibus huius causæ perpensis DD. censuerunt confirmandam esse sententiam.

Vtraque parte informante &c.

R.P.D.

R. P. D. RONDININO.

Auximana Censuum.

Lunæ 19. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

Solida distinctione declaratur conclusio, quod in obligatione filijfamilias minoris facta pro excarcerando patre, etiam cum solemnitatibus Statuti, tunc solùm restitutio in integrum concedatur, quando eidem filio nulla bona remanerent, ita vt enormissimè læsus dici possit; Secus autem si solam diminutionem patrimonij patiatur, quia eo in casu filius pro eadem excarceratione se obligare tenetur, etiam sub comminatione exhæredationis.

SVMMARIVM.

1 *Filius obligans se pro excarcerando patre dicitur maior, etiamsi fuerit in decimo octauo tantùm anno constitutus.*

2 *Filius se tenetur obligare pro excarcerando patre etiam sub comminatione exhæredationis.*

3 *Filiorum bona vendi possunt ad effectum redimendi patrem captiuum, filijs adhuc inuitis.*

4 *Restitutio in integrum conceditur filio fideiubenti pro patre.*

5 *Restitutio in integrum vt detur, vel non detur filijs minoribus fideiubentibus pro patre, quomodo lex, vel Statutum disponat, attendendum est.*

6 *Minor diuersimodè à Statuto in contractibus potest reputari pro maiore.*

7 *Restitutio in integrum, etiam ex capite enormissimæ læsionis, quatenùs concedatur, vel denegetur minoribus, iuxtà diuersas qualitates Statuti contrahentibus.*

8 *Filiusfamilias minor obligans se pro excarcerando patre, etiam cum solemnitatibus Statuti, an habeat, vel non habeat restitutionem in integrum, totum dependet à qualitate læsionis, & per tot.*

9 *Doctorum auctoritates in decisionibus fundatæ, intelligendæ sunt iuxtà distinctionem in eisdem decisionibus factam.*

10 *Læsio enormissima concedit restitutionem in integrum.*

11 *Filiusfamilias minor obligans se pro excarcerando patre aliud est, quod patiatur pro parte diminutionem patrimonij, aliud verò, quod nihil sibi remaneat.*
Quia primo casu restitutio in integrum non conceditur, secundò verò sic ibid. & num. seqq. ac per tot.

12 *Filius in vltimam necessitatem incidere non debet, siue subueniendo patri, siue Ecclesiæ.*

13 *Filius in tantum tenetur se obligare pro excarcerando patre sub pœna exhæredationis, si est idoneus, aliàs secus.*

14 *Restitutio in integrum conceditur filio minori obliganti se pro excarceratione patris, si omnia sua bona mediante hac obligatione consumeret.*

15 *Mulieres, & filij eodem iure tenentur se obligare pro liberandis à carceribus viro, vel patre, & num. seqq.*

17 *Mulieris obligatio pro excarcerando viro non substinetur, si penitùs indotata remansisset, aut etiam minor dos, quæ ei non sufficeret ad alimenta.*

18 *Inter obligationem mulieris pro excarcerando viro, & obligationem minoris facta pro excarceratione patris, nulla potest differentia assignari.*

19 *Testes, quorum examen Iudex mandauit poni ad partes, non probant, & quando vide etiam num. seqq.*

20 *Testes per Iudicem positi ad partes, si postea fuerunt admissi cum clausula,* sine præiudicium iurium partium, *adhuc dicuntur simpliciter admissi, & vid. sup. n. 19.*

21 *Testium admissio habetur pro non facta quatenus doceatur illos non esse admittendos.*

DECISIO CXXXVI.

OBligationes ab Antonio Campello fauore Patris factas approbando fundamenta decisionis 13. Martij * proximè præteriti coram Me emanatæ iterùm nulla esse DD. responderunt.

Non enim negabatur in secunda obligatione defecisse solemnitates à Constitutione Ægidiana *lib. 5. cap. 25.* in minorum contractibus requisitas, quæ licèt in prima obligatione seruatæ fuerint non ideò tamen actum à nullitatis vitio excusabant, quia licèt vtraque obligatio Antonini emanauerit pro eximendo Patre ab imminenti carcere, ideòque Scribentes contra decisionem prætenderent, neque solemnitates seruandas fuisse in secunda obligatione, neque deceptionem metum, vel læsionem ab Antonino adduci posse ad hoc, vt restituatur in integrum quoad primam obligationem, in qua seruatæ fuerunt, cùm lex reputet hoc casu maiorem filium in
18. anno † constitutum, atque ad actum pium, & † lauda- 1
bilem mediante comminatione exhæredationis filiorum ad 2
pietatem in parentes iura excitent, *in Auth. si captiui Cod. de Episc. & Cleric. & in §. si vnum in fine Auth. vt cum de appell. cognosc.* ità vt inuitis filijs † bona vendi possint pro redimen- 3
do patre captiuo *in §. si quis de prædictis Auth. vt cum de appell. cognosc.* & consequenter restitutio aliàs † filio fideiubenti 4
pro patre concessa *in l. prima C. de fil. famil. minor.* denegetur quoad hunc actum, in quo pia, & necessaria est obligatio, ex distinctione à Scribentibus recepta, quod si lex procedit simpliciter permittendo minorem contrahere tunc detur restitu-
tio, † si verò disponit minorem in certa ætate, vel in certis 5
casibus reputari in omnibus maiorem aliqua restitutio non
detur, † quia ista ætas est legitima, vt in his terminis dixe- 6
runt Bald. *in dict. Auth. si captiui num. 4. C. de Episcop. & Cleric.* Aretin. *in l. more sub num. 4. à vers. aliquando statutum vsque ad fin. ff. de acquir. possess.* Io. Andr. *ad Specul. tit. de restit. in integr. §. 2. num. 4 vers. saluo,* quod Bald. Nouel. *de dot. par. 6. priuil. 63. ad fin.* Odd. *de restit. in integr. quæst. 15. num. 73. 78. & seqq. & quæst. 82. num. 5. & seqq.* ad quem se refert Scacc. *de appell. quæst. 19. remed. 2. num. 23. vers. quid in statuto,* Cald. *de restit. in integr. verb. læsis num. 11. & 12.* Paschal. *de Patria potest. par. 12. cap. 1. sub num. 105. cum alijs per* Ansald. *consil. 100. num. 101.* & admisit Rota *coram Buratto decis. 3. & 4.* cum similibus in præterita *decis. coram me adductis §. Dignitas, & §. Ità pariter,* quam con-
clusionem in ipsamet † læsione enormissima extendere visi 7
sunt Grat. *discept. 952. à n. 29.* Andreol. *contr. 301. à n. 18. ad fin.* Merlin. Pignattell. *contr. 39. tom. 1. & contr. 100. n. 61. 62. & 69. tom. 2.* cum quo transire videtur Rota *coram Zarate decis. 82. n. 12. 13. & 33.*

Adhuc tamen præmisso, quod Rota nunquam voluit abso-
lutè hanc sententiam admittere, † sed vel de læsione enor- 8
missima gustauit, vel illius cognitionem sibi in petitorio reserseruauit in causæ prosecutionem examinandam non solùm *in d. decis. 82. coram Zarate,* verùm, & in omnibus alijs antecedentibus super hoc articulo emanatis, vt *coram Gregorio XV. decis. 120. num. 14. coram Buratto decis. 75. num. 9. & 783. à num. 3. & in illa Romana Pecuniaria de Guerris coram Coccino dec. 527. num. 11. & seqq. & 544. num. 10. ad fin. repetit in rec. par. 4. tom. 3.*
decis. 564. iuxtà quas † intelligendæ sunt auctoritates DD. 9
in illis fundatæ, vt apud Gratian. *d. discept. 952. num. 29. & nu. 33.* qui admittere videtur, sequendo *dictam decisionem Coccini,*
læsionem enormissimam † operari in integrum restitutio- 10
nem Merlin. Pignat. *d. contr. 39. & dicta controu. 100. num. 62.* Andreol. *d. contr. 301. ad fin.* Capyc. latr. *cons. 45. n. 45. & seqq.* Rota *coram Zarate dicta decis. 82.* cum alijs in contrarium adductis.

Dicebant Domini facilè quæstionem hanc ad concordiam redigi posse considerando, quod aut læsio enormis, vel enormissima à filio in 18. anno constituto fideiubente pro patre à carceribus liberando adducitur habito respectu ad diminutionem patrimonij, remanentibus adhuc filio bonis, in quibus
terminis quæstio hæc disputari posset, aut læsio † enormissi- 11
ma, vt in casu, adducitur à filio bonis omnibus priuato, si prædictæ fideiussiones substinerentur, & hoc casu nemo negat fideiussiones corruere, quia licèt actus sit laudabilis quoad rationem finis, respectu cuius neque enormis, neque enormissima læsio adduci potest, respectu tamen modi non solùm actus laudabilis non dicitur, neque pius, quinimò à pietate prorsus abhorrere videtur, vt quis in vltimam necessitatem
incidat, siue subueniendo patri, siue Ecclesiæ, † cùm prima 12
charitas incipiat à seipso, iuxtà dispositionem Textus *in l. præses C. de seruit. & aqua,* quemadmodum ostendit Iustinian. *qui in §. causas autem Auth. vt cum de appell. cognosc.* recensen-
do causam hanc exhæredationis, filium ad id obligauit, † in 13
quantum probaretur esse idoneum, vt ad rem nostram considerant Molin. *de iust. & iur. tract. 2. disput. 176. §. Octaua vers. cum tamen possint Capic.* Galeott. *contr. 14. num. 49. lib. 2.* & consequenter habito respectu non ad negotium gestum, sed ad iacturam totius patrimonij filij, dicitur constare si non de dolo

con-

14 contrahentis cum illo saltem de sua propria † imprudentia, ob quam restitutio illi concedenda est, quemadmodum multis probant Odd. *de restitut. in integrum par.1.quaest.23. num.55. cum duobus seqq. & prius quaest.4. num.47.* quem sequitur ipsemet Merlin. Pignatt. *d.controu.100.num.67.& 68.* Afflict. *decis. 322.sub num.11.* Surd. *cons.46. num.18.* & meliùs, ac latè Capic. Galeott. *d.contr.14.& 49.* & declarando dispositionem *d.auth. si captiui C.de Episc.et Cleric.* firmauit Rota *in Romana locorum Montium 2.Maij 1667.§. Quo verò deducebatur, ex Auth. si captiui coram R.P.D. meo Bourlemont.*

Et hoc pariter videmus in obligationibus mulierum pro
15 viris excarcerandis, † in quibus idem iura, ac in filijs disposuerunt *in l.quamuis 21. ff. soluto matrimonio*, quemadmodum
16 promiscuè † in vtrisque probant Bald. *cons.213. num.2.vol.2.* Roman. *cons.313.num.7.iuncto princip.* Tiraquel. *de leg.connub. gloss.8.num.235.* Surd. *cons.367.num.39.* Grat. *d.discept.952 nu.12.* Pich. *ad Statut. Vrb. lib.1.cap.151.gloss.7.num.284.* Rot. *in d.Romana locorum montium 2. Maij 1667. §. Quae verò deducebantur coram R.P.D. meo Bourlemont*, quae si pariter enormissimè laedantur non inspecto actu, quem gerunt, sed respectu proprij patrimonij, quod in dote consistit, itàvt illis non remaneat
17 dos sufficiens ad victum, † vel remaneant penitùs indotatae ex praedictis contractibus, etiamsi in causam piam, & necessariam gestis, in quam viri ipsi bona vxorum erogare poterant mulieres non obligantur, iuxtà celebrem *decis. Thesaur. 223. sub num. 12. vers. Senatus*, de qua praeter Doctores supra relatos Roman. *cons.96. num.8. cum pluribus seqq.* Marescott. *var.resol. lib.2.cap.5. in fine*, Grat. *discep.108.num.12.& seqq.* Salgad. *in labyr.credit. par.2. cap.4.num.68. & seqq.* Fontanell. *de pact.nupt.claus.7.gloss.2.par.6.num.25.& seqq.* Pich. *ad Statut. Vrb.d.gloss.7.num.286.* & perpetuò seruauit Rota *in diuers.par. 4. decis.851. & decis.79. coram Mart. Andr. decis.620. in fine coram Pen. & in rec. par.14.decis.21.num.7.* & passim in alijs, cùm
18 de vno ad alterum casum differentia assignari non possit † quemadmodum dicebat Fontanell. *de pact. nupt. claus.4.glo.18. par.3. num.53. et 54.*

Quod autem Testes non probent, quod Antonino nihil remaneat in bonis non subsistit, quia licèt A.C. mandauerit illorum examen poni ad partes, & processum compilatum licèt aperiri mandauerit, illum tamen non admiserit, Summ.
19 Thaddaei *num.2. et 3.* quo casu † Testes non probare tradunt Gratian. *discept.637.nu.39.& 40.* Rota *coram Vbaldo decis.152. num.12.* illos tamen postea admisit, vt in decreto, Sum. Thaddaei *num. 4.* & respondet praeterita decisio §. *illa tamen*, in quo decreto licèt apposita fuerit solita clausula, *sine praeiudicio iu-*
20 *rium partium*, † illa tamen non suspendit probationem interim ex eis desumendam, sed intelligitur de alio praeiudicio iuris partis, non autem de eo insurgente ex ipso actu admissionis, ex doctrina Bart. *in l.fin. §.idem quaesiui ff. de condit. insert.* Oldrad. *cons.273. in fin.* Rota *coram Buratto dec.375. num.8. ibi addit.lit.B. & in rec. par.7. dec.155.num.2.cum alijs in Tranen. iuris sepeliendi 13. Ianuarij proximè praeteriti §. Et licèt reseruare coram me.*

21 Et quatenùs Testium admissio haberetur pro non facta † quatenùs doceretur Testes non admittendos fuisse, iuxtà *consil. Paris.123. num.142. vol.1.* Rota *in rec. par.5.dec.340.num. 12.* Id tamen nihil operatur, quia de hoc nullatenus huc vsq; docetur cum timori subornationis, alijsque exceptionibus benè respondeant Scribentes pro Antonino, cum quibus Domini transierunt.

Et ita, vtraque parte informante &c.

Supra in hac eadem Parte adest altera praesentis causae decisio ibi pariter impressa in ordine 59.

R. P. D. VICECOMITE.

Romana Haereditatum super manutentione.

Lunae 19. Iunii 1673.

ARGVMENTVM.

Denegatur manutentio possessori in vim clausulae, *constituti*, post mortem collati, etiam cum alia clausula, *ex nunc prout ex tunc*, quia illud fuerat appositum in contractu postea resoluto, & ita etiam possessio sic per constitutum concessa, resoluta erat; Rursusquia mandatum de associando, cuius vigore ille possidebat, erat nullum, & iniustum, & sic anteriorem possessorem sua possessione non priuauerat.

SVMMARIVM.

1 *Possessio instrumentalis suffragatur pro manutentione alio non existente in possessione.*

2 *Constitutum collatum post mortem cum clausula,* ex nunc provt ex tunc, *transfert possessionem ab ea hora, qua decessit constituens.*

3 *Possessio acquiritur vigore mandati Iudicis.*

4 *Exceptiones omnes, quae competunt aduersus contractum, competunt etiam contra constitutum in eo appositum.*

5 *Constitutum resoluitur resoluto contractu principali, cui est appositum, & num. seqq.*

6 *Possessio non transfertur per constitutum appositum in contractu resoluto, & n. seq.*

7 *Contractu resoluto, propter inobseruantiam alterius correspectiui, cessat etiam possessio tradita in vim constituti in eodem contractu appositi.*

8 *Possessio tradita à Iudice, qui iniustè processit, non est manutenibilis.*

9 *Iudex iniustè procedens, non priuat possessorem sua possessionem.*

10 *Mandatum de associando relaxatum non citato possessore, est nullum.*

11 *Citatio fratris quamuis haeredis substituti non afficit alium fratrem haeredem institutum.*

DECISIO CXXXVII.

Resoluto ad fauorem Iacobi Mariae Torachae aduersus Patres Theatinos Sancti Siluestri in Monte Quirinali dubio super bono iure, quod sub hodierna propositione vnà cum praesenti manutentionis propositum fuit, istius quoque resolutio pro eodem Toracha emanauit fauorabilis.

Siquidem de eiusdem possessione instrumentali constat vs- 1
que sub die 14. Maij 1667. quae ad † effectum manutentionis suffragatur nullo alio in possessione existente *l. Praedia vbi notant omnes, ff. de acqu. poss.* Posth. *de manut. obseru 21. num.25.* Rot. *coram Greg. dec.108.n.1. coram Coccin. dec.14.n.5.* & passim in alijs.

Nec vlla possessione iuuantur Patres, quatenùs enim illam deducant, vel ex eo quod cum Cornelia in eius vita praefatam domum aliaque bona in instrumento transactionis assignauerit Patribus cum clausula *ex nunc provt ex tunc*, quan- 2
do euenerit eius obitus, itàvt † ab ipsa hora, qua decessit, dicatur plena, per ea, quae tradit Spad. *consil.241.num.5.lib.2.* Rot. penes Posth. *de manut. dec.538.num.4.cum seqq. in rec. dec.120. num.20. cum seqq. par.9.* Vel ex Iudicis decreto, quo dictis Pa-
tribus fuit relaxatum mandatum † de associando, ex vulga- 3
to Text. *in l. iustè possidet, ff. de acquir. poss.* nullatenùs suffragatur.

Quia quoad possessionem vigore clausulae *ex nunc provt ex tunc*, cùm tota nitatur clausulae *constituti*, in dicta transactione appositae exceptiones omnes, quae contra principalem contractum competunt, † militant etiam contra possessorium, 4
Tiraquell. *de iur.constit. part.3. limit.8.* Paris. *consil.55. num.22. cum seqq. lib.1.* Ias. *in l.prima §.si vir num.18. ff. de acquir. possess.* cum alijs per Rot. *coram Comitulo decis.54. num.7.* Adeovt resoluto contractu principali † sequatur resolutio constituti, 5
neque † per illud possessio transferatur, subdit eadem *decis.* 6
num.8. Cumque d. contractus transactionis, ex quo propriam possessionem dicti Patres deducunt, fuerit resolutus, ex latè deductis in alia hodierna decisione super bono iure, † ina- 7
nis quoque remansit eorum possessio, vt omissis generalibus in puncto contractus resoluti propter inobseruantiam alterius correspectiui, provt in casu nostro, latè prosequendo materiam respondet eadem *decis.54. coram Comitulo numero 7. 8. & 9.* replicata penès Posth. *de manut. decis.68. num. 3.4. & 5.*

Quo verò ad possessionem captam auctore Praetore, cùm iste processerit iniustè, ex deductis in praecitata alia decisione super bono iure, † non est manutenibilis, nec proceden- 8
do vti priuatus, † potuit priuare Toracham haeredem sua 9
anteriori possessione, latè Posth. *de manutent. obseruat. 12. numero 36. & seqq.* Rot. *post eundem decisione 467. num.8. coram*

coram Bichio decisione 339. numero decimo quarto, cum vulgatis.

Accedente etiam nullitate, ex eo, quod dictum mandatum
10 de associando fuit relaxatum, † non citato Iacobo Maria hærede, & possessore *l. defensionis vbi* Bart. *num. 2. C. de iure fisci lib. 10. cap. Pastoralis §. Cæterùm de re iud. gl. in cap. licet Episcopus, verbo non vocato de præb. in 6.* Felin. *in cap. consuluit n. 16. de off. deleg.* Rot. *coram Vbaldo dec. 132. n. 3. coram Caual. dec. 74. per tot. coram Celso dec. 48. n. 16.*

Parum releuante, quod fuerit citatus Hieronymus, quia
11 licèt iste esset frater, & ei substitutus, † eius citatio non afficit Iacobum Mariam hæredem immediatum, per Text. *in l. prima C. quib. res. vend. non noc.* cùm alijs per Rotam *cor. Royas dec. 34. n. 1. cum seqq.*

Et ità vtraque parte informante resolutum fuit.

Hæc, & altera immediata Decisio ambę emanarunt in eadem causa.

R. P. D. VICECOMITE.

Romana Hæreditatum super bono iure.

Lunæ 19. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

Pro adimplemento onerum duarum hæreditatum Ecclesiæ certa bona assignata sunt, ac etiam super eis ad transactionem deuentum; cumque eadem Ecclesia prætenderet solam medietatem correspondentem hæreditati minus onerosæ acceptare, hoc sibi non licere dictum est, quia vnica fuit assignatio bonorum correspectiuè ad onera vtriusque hæreditatis facta, ac ità indiuidua, non autem diuisibilis erat; inde plura de transactione, & contractibus correspectiuis, diuiduis, vel indiuiduis in præsenti Decisione deducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Transactione resoluta, resoluuntur etiam iura partium, eaque remaneant eo modo, quo erant ante transactionem sequutam.*
2 *Transactio in qua bona ex duabus causis assignata sunt, si ab ea ex vna causa recedatur, remanet resoluta in totum, & vide n. 8. & seqq.*
3 *Contractus omnes sunt acceptatione, & approbatione indiuidui, & ideo non possunt pro parte acceptari, & pro parte reprobari.*
4 *Transactio non potest in parte acceptari, & in alia parte reprobari.*
5 *In Transactione non est locus pœnitentiæ, sed ex transacto agendum est ad obtinendum adimplementum.*
6 *Transactione ab vna parte impugnata, vel eius causa resoluta, potest altera pars agere ad recuperationem bonorum in eadem transactionem assignatorum.*
7 *Transactio non adimpleta quatenùs per viam actionis, vel potius exceptionis rescindenda sit.*
8 *Transactio facta super duabus hæreditatibus de sui natura diuiduis, an ipsa quoque diuidua, vel vnica sit, ità vt in vna sola parte, vel in totum acceptari debeat, & num. seqq. ac supra num. 2.*
9 *Contractus vnus indiuiduus plures, & diuersæ naturæ res potest continere.*
10 *In Contractu indiuiduo non attenditur id, quod resultat ex parte respectu partis, sed quod resultat respectu totius.*
11 *Contractus vnicitas, & indiuiduitas resultat ex correspectiuitate plurium onerum, quæ in eodem contractu considerata sunt.*
12 *Contractus vnicus si continet assignationem bonorum diuisibiliter ex pluribus causis assignatorum, ipse etiam pro diuiso, & diuerso haberi debet.*
13 *Beneplacito Apostolico non est opus vbi Ecclesia non dimittit bona incorporata, sed se abstinet ab acquirendis, tanquam vtilitatem non allaturis.*
14 *Alienare aliud est, aliud non acquirere.*

DECISIO CXXXVI.

PRo omni eo, & toto quod PP. Theatini S. Siluestri in Monte Quirinali tanquam sub diuersis pijs oneribus in vtroque testamento Traiani iunioris, & Pauli fratrum de Alicornis substituti prætendere in eorum hæreditatibus possent, Cornelia in vtraque pariter testamentaria dispositione hæres instituta, licèt post obitum vtriusque hęreditates prædictas retineret iure auiti fideicommissi Traiani senioris in ea purificati, vt *ex decisionibus 862. coram Dunoz. iunior. & 112. coram bo. mem. Card. Celso*, nihilominus vt piæ testantium dispositiones sortiri possent effectum media transactione quosdam census, necnon domum sitam in Monte Quirinali; post eius mortem assequendos, eisdem Patribus assignauit. Vita postmodum functa Cornelia, hærede scripto Iacobo Maria Toracha, dicti Patres vtraque dispositione perpensa, & comperto, quod vna esset altera onerosior, figurantes sibi, quod bona in dicta transactione assignata æqualiter, & pro medietate in satisfactionem onerum vtriusque hæreditatis, independenter vna ab altera cedere deberent super possessione medietatis tanquam correspondentis hæreditati Traiani minus onerosæ, mandatum de associando ab A. C. obtinuerunt, sine præiudicio alterius ex persona Pauli in suspenso relictæ. Verùm cùm ad interpellationem Reuerendæ Fabricæ S. Petri illam positiuè repudiauerint, compositoque cum eadem Fabrica negocio, idem Toracha hæres repudiationem acceptauerit, tunc A. C. mandatum prædictum de associando cum omnibus inde secutis reuocauit, & transactionem cum Cornelia initam fuisse resolutam, nullumque ius, aut actionem dictis Patribus pro illius obseruantia competere declarauit; Quapropter interposita ab isto decreto appellatione ad Rotam, mihique causa commissa dedi dubium, de cuius bono iure constet, & de bono iure Torachæ constare Domini responderunt.

Resoluta enim transactione, prout ex inferius dicendis apparebit, † resolutum quoque remansit omne ius Patrum 1
Theatinorum, & consequenter bonum ius Corneliæ, seù Torachæ illius hæredis remanet clarum, prout ante transactionem perindè ac si illa facta non fuisset Morot. *consil. 19. n. 33.* Giurba *decis. 55. n. 19.* Thomat. *decis. 35. n. 63.* Rota *decis. 201. n. 35. par. 7. rec.*

Vis autem resolutiua in eo visa est consistere, quod cùm in vnico contractu transactionis assignata fuerint bona prædicta, eo ipso, quod in parte fuit per dictos Patres ab ea recessum, repudiando medietatem dictorum bonorum intuitu hęreditatis Pauli, in totum resoluta remansit, † ea ratione, 2
quod omnes contractus sunt approbatione, & acceptatione indiuidui, † quos pro parte acceptare, & pro parte reproba- 3
re non licet *l. cum quæritur in fine, ff. de administr. tut. l. si ita stipulatio 39. in fin. ff. de oper. libert. l. fin. ff. de acceptil.* Curt. iun. *cons. 147. num. 10.* Honded. *consil. 82. num. 56. lib. 1.* Rauden. *dec. Pisan. dec. 7. num. 51.* Rota *dec. 558. in fin. par. 1. diuers.* & † in terminis 4
transactionis Laderch. *consil. 62. n. 10. & seqq.* Rota *coram Mobedan. dec. 10. in fin. de re iud. cum alijs coram Coccin. dec. 708. num. 3.*

Et quamuis odio litium, & ne semel extinctæ reuiuiscant speciale sit in transactione, vt non sit locus pœnitentiæ, † 5
sed ex transacto agendum sit ad implementum, ex Castr. *in l. si maior C. de transact.* Cyriac. *controu. 170. num. 4. & 5.* Cephal. *consil. 24. num. 10. cum seqq. lib. 1.* cum alijs per Rot. *coram Bichio dec. 500. num. 16. & 17.* Tamen hoc procederet si Toracha is esset, qui seposita transactione vtendo iuribus, & actionibus hæreditarijs ageret ad recuperanda bona assignata Patribus à Cornelia; † Secus autem est in præsenti, vbi excipit contra 6
eosdem Patres, siue potiùs ope exceptionis resolutionem contractus, & repudiationem bonorum acceptat, vt distinguendo tradunt Cyriac. *præcit. contr. 130. ante num. 4. vers. cum transactio*, Surd. *consil. 563. sub n. 4. vers. quoniam respondeo*, Roland. *cons. 69. n. 37.* Crauet. *consil. 246. ante n. 2. vers. Imò etiam in contrarium & consil. 193. n. 22. vers. ope autem exceptionis*, cum alijs per Rot. *dec. 1. n. 4. p. 14. rec.*

Quinimò cùm contractus in suo origine sit innominatus, ex eo quia Patribus fuerunt assignata tot bona, vt adimplerent præcisè tot onera in vtraque dispositione relicta, deficientibus Patribus in dicto adimplemento, & sic cessante causa finali sine qua Cornelia non contraxisset, nec tot bona

pro

pro adimplemento vnius, ex dictis dispositionibus fuisset as-
7 signatura, † etiam iure actionis posset Torracha di-
ctum contractum rescindere, vt egregiè distinguendo post
Bart. Bald. & antiquiores, consuluit Bellon. iun. *consil. 13. post
num. 43. vers. Primus est vsque ad fin.* cum alijs, quos colligit
Adden. ad Buratt. *decis. 640. num. 28. cum duobus seqq.* Mantic.
de tacit. lib. 3. tit. 12. num 53. Rot. *d. decis. 1. num. 2. & 3. part. 14.
recent.*

Contra hæc trifariam insurgebant dicti Patres, & primò,
quod vel onera in vtraque prænarrata dispositione Traiani,
& Pauli, non spectabant ad ipsos, sed ad Corneliam, quæ
propterea cum eis transigendo bona libera assignauit. Secun-
dò, quatenus ad ipsos Patres spectarent, ea restringi debere
ad dispositionem Traiani, quia cum amborum fratrum hæ-
reditas esset vna ab alia diuersa, atque diuidua, provt bona in
transactione assignata diuisibilia, censeri quoque debere
8 transactionem ipsam † diuiduam, itàvt potuerit dicta hæ-
reditas Traiani independenter ab altera Pauli acceptari, ex
Cyriac. *contr. 90. ex nu. 2. cum seqq.* Rot. *coram Dunoz. iun. decis.
343. à num. 12. per plures seqq. coram Bich. decis. 281. num. 19. cum
seqq.* Vel demum quatenùs neutrum subsisteret in nihilo po-
tuisse sibi præiudicare Patres ex prædicta repudiatione tan-
quam sine beneplacito Apostolico facta Olea *de cess. iur. tit. 2.
q. 1. n. 3. & seqq.* Rota *coram Cocc. decis. 1972. n. 9. & 10. & coram
Celso decis. 85. n. 8.*

Verùm ad omnia fuit singillatim responsum, & ad pri-
mum ex facto ipso; In institutione enim Corneliæ nulla
fuerunt onera imposita, sed illa nominatim leguntur iniun-
cta post eius mortem ipsis Patribus substitutis, neque ex eo,
quod eis fuerint assignata bona libera, fuerunt liberati à di-
ctis oneribus, cum ex lectura ad sensum appareat fuisse assi-
gnata libera ab hypothecis, & oneribus contractis ab ipsamet
Cornelia, non autem ab alijs, pro quorum satisfactione assi-
gnabantur, & eo ipso quod non recusant adimplere disposi-
tionem Traiani, & in totum repudiauerint hæreditatem
Pauli, in quantum istius dispositio visa est eis nimis onerosa,
fatentur bona assignata non fuisse à dictis oneribus disiuncta,
quorum propterea confessione nulla datur maior probatio ex
vulgat.

Secundum visum est cessare ex eo, quod licèt sint duæ hæ-
9 reditates super quibus fuit transactum, † transactio tamen
est vnica, & vnus contractus indiuiduus, qui plures, & diuer-
sæ naturæ res potest continere *l. quod si vno in princ. ff. de in diem
Addict. l. si plura 36. & l. labeo §. idem ait, ff. de ædilit. ædic.* Bald.
consil. 32. sub num. 1. vers. in contrarium, vbi quod in contractu
10 indiuiduo † non attenditur id, quod resultat ex parte respe-
ctu partis, sed quod resultat respectu totius *lib. 2.* quem sequi-
tur Laderch. *præcit. consil. 62. n. 11.* Becc. *consil. 45. n. 34.* Mantic.
de tacit. lib. 1. tit. 3. n. 12. Gratian. *discept. 301. sub nu. 57. vers. cum
vnus, & idem.* Nec in præsenti videtur posse controuerti quin
assignatio prædicta diuersorum corporum fuerit vnica, cùm
sit correspectiua ad satisfactionem omnium prædictorum
onerum, ad effectum scilicet, vt vnica assignatione onera in
11 vtraque dispositione contenta adimplerentur, † ex qua cor-
respectiuitate inducitur vnicitas, & indiuiduitas contractus,
Alex. *consil. 111. n. 3. lib. 3.* Decius *consil. 279. num. 7. & seq.* Natt.
consil. 115. nu. 2. Surd. *consil. 552. n. 10.* Rot. *coram Pen. decis. 348.
n. 2. & 3. coram Caualer. dec. 64. n. 1. in rec. d. decis. 1. n. 1. par. 14. &
in Romana Concordię 25. Iunij 1668. coram R. P. D. meo Calataiu,
& in Romana censuum 20. Iunij 1672. §. Quamuis enim in fin. con-
firmata 9. Iunij 1673. §. extinctio autem in fin. coram me.* Autho-
ritates autem Cyriac. *contr. 90.* Rot. *coram Dunoz. dec. 549. nec
non Bich. dec. 281.* & aliorum in contrarium adductæ loquun-
tur, vel in casu vbi bona fuerant ad singulos effectus designa-
12 ta, & distributa, † ex qua assignatione resultat diuersitas
contractus, vt post Bald. *consil. 66. lib. 1.* & alijs distinguit Man-
tic. *præcit. lib. 2. tit. 3. nu. 12. in fin.* vel vbi contractus ad sensum
apparebant distincti.

Et tandem beneplacito Apostolico visum est non esse opus,
quia Patres non dimiserunt bona iam quæsita, & Ecclesiæ in-
13 corporata, † sed se abstinuerunt ab acquirendis tamquam
vtilitatem non allaturis, Franc. *in cap. 1. sub n. 26. limit. 11.* vbi
14 quod aliud est alienare, † aliud non acquirere *de reb. Eccles.
non alienan. in 6.* Socc. sen. *consil. 53. n. 26. & seq. lib. 4.* Roland. *cons.
15. n. 34. & seq. lib. 1.* Rot. *dec. 30. per tot. p. 3. lib. 2. diuers. coram
Cocc. dec. 1814. nu. 25.* nec contrarium supponit alia *dec.* 1977.
huius reuocatoria.

Quæ tamen omnia dixerunt Domini debere procedere
saluo iure PP. Theatinorum agendi ex Testamento Traiani,
& Pauli, provt A. C. hoc idem ius eis præseruauit.

Et ità vtraque parte informante resolutum fuit.

*Hæc, & altera immediata Decisio ambæ emanarunt in eadem
causa.*

R. P. D. EMERIX.

Tarraconen. Iurisdictionis.

Lunæ 19. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

Cùm prohibeantur Metropolitani, alijque Primates Ecclesiastici recipere appellationes interpositas à sententijs suorum inferiorum, absque insertione illarum tenoris, & non exhibito instrumento earumdem appellationum, opposita immemorabilis non obstare deciditur, quæ nec cum suis requisitis fuerat probata, nec Testes illam concludere videbantur; Atque ideò easdem appellationes ad formam Constitutionum Apostolicarum recipiendas esse mandatur, de quarum in hac materia requisitis, provt etiam de immemorabili plura in medium sunt adducta.

SVMMARIVM.

1 *Appellationes non potest Metropolitanus recipere à sententijs Suffraganeorum, absque insertione illarum tenoris, & non exhibito instrumento earundem appellationum.*

2 *Inhibitio vigore appellationis non datur, nisi de appellatione, illiusque deuolutione constiterit, & quod præcedat citatio partis.*

3 *Immemorabilem non probant Testes, nisi deponant cum requisitis* glos. in cap. 1. verb. memor. de præscript. in 6. *quę qualia sint vid. n. seqq.*

4 *Testes super immemorabili omnes debent esse contestes in probando illius requisita, nec coniunguntur, si vnus de vno, alius verò de alio requisito deponat.*

5 *Testes non probant immemorabilem, nisi deponant de visu per quadraginta annos ante motam litem, & n. seqq.*

6 *Tempus motę litis subducendus est à testibus super immemorabili deponentibus, & supra n. 5.*

7 *Testes super immemorabili deponentes coarctare debent negatiuam, aliàs non probant, & n. seqq.*

8 *Negatiuam ad coarctandam requiritur, quod testis deponat, rem non potuisse aliter esse, quin ipse sciuisset, & nu. 9. vbi amplia.*

9 *Testis deponens, quod ita viderit, & obseruari audiuerit sine contradictione non dicitur probare negatiuam coarctatam.*

10 *Immemorabilis prosternitur si quicumque rumor in contrarium fuerit auditus.*

DECISIO CXXXIX.

NOn licere Metropolitano Tarraconen. concedere inhi-
bitiones aduersus sententias Suffraganeorum, à qui-
bus appellatum sit † absque insertione illarum tenoris, & 1
non exhibito instrumento appellationis Domini hodie re-
sponderunt innitentes tàm reiteratis resolutionibus emana-
tis de annis 1600. & 1624. à Sacra Congregatione negotijs
Episcoporum præposita, atque confirmatis per speciale breue
sa. me. Vrbani VIII. sub die 14. Iunij 1631. Summ. Episcopo-
rum *num. 1.* quas resolutiones referunt plures DD. & signan-
ter Quaranta *in summa Bullarum verbo Archiepiscopi auctori-
tas* Ricc. *in praxi appell. p. 1. appell. resol. 404. per tot.* Ciarl. *contr.
forens. c. 125. n. 11. 12. 53. 63. & à nu. 100. vsque ad fin.* Barbos. *ad
Concil. Trid. sess. 15. c. 1. n. 13. cum seq.*

Quam dispositis per felicis recordationis Innocentium IV.
*in cap. Romana de appell. in 6. & per Sacr. Concil. Trid. sess. 22. cap.
7. de reform.* à quibus insuper requiritur, quod ante conces-
sionem dictarum inhibitionum constet † de interpositione 2
appellationis intrà decem dies, illiusque deuolutione, &
quod præcedat citatio partis, Felin. *in cap. dilectus il secondo
num. 14.*

num.14. de rescript. Alexand. *conf.9.per tot.lib.4.*Surd.*conf. 424.num.41.& seq.* Couarr. *pract. qq.c.24.n.3.*Grauat.*ad Vestr. lib.8.cap.4. n.3.* Ciarlin. *contr. forens. d. cap.12.num.56.& seq.* Barbos. *in d. cap. Romana n.5.de appell. & ad Concil. d. sess.22. d. cap.3.* Ridolphin. *in praxi p.3.c.5.n.205. cum plurib. seqq.* Rota *decis.58.n.2.& 3. de appell. in nouis.*

Neque Metropolitano potest suffragari allegata immemorabilis, in qua totum suæ intentionis fundamentum consistit, quia quinque testes remissoriales ad eam probandam nuper inducti, vltra quod nihil dicunt respectu primæ partis dubij quoad insertionem sententiarum, quæ nec minus fuit articulata, vt apparet ex Summ. ipsius Metropolitani *num.6.*
3 † non deponunt de reliquis cum requisitis per *glos. in cap.1. verbo memoria de præscript. in 6.* super quibus omnibus debebant esse contestes, adeòvt nequeat fieri coniunctio, † si vnus
4 Testis deponat de vno requisito, alter de alio Marescott. *var. resol. cap.100. n.10. vers. & quilibet* Mantic. *decis.289. num.4.* Adden. *ad Greg. dec.252. n.5.* Bich. *decis.228. n.9.* Rot. *post Viuian. de iur. patr. decis.11. num.1. & decis.201. num.15. par.13. recentior.*

Primus enim, quartus, & quintus ex prædictis testibus non
5 referunt † de visu per quadraginta annos ante motam litem, sicuti erat necessarium Bich. *decis.328. num.10.* Rota *in recent. decis.248. num.3. & 4. par.2. decis.82. n.4. & 5. par.12.* nam primus, vt in Summ. Episcoporum *num.3.* solùm deponit iuxtà 18. interrogatorium ab anno 1632. vsque ad annum 1672. ex quibus dempto tempore litis captæ anno 1667. supersunt soli anni 35.

Quartus verò cæpit habitare in Ciuitate Tarraconensi anno 30. suæ ætatis, vsque ad tempus examinis, quo perficiebat annos 63. de quibus dempto similiter tempore litis, remanent
6 † tantùm anni 28. provt in his terminis àlias aduertit Rota *decis.254. n.1. & 2. par.1. recent.*

Quintus denique absuit à Ciuitate Tarraconæ per annos decem post completum annum 14. vndè cum de tempore examinis ageret annum 67. d. Summ. Episcoporum *num.6.* patet ipsum non potuisse deponere de visu, nisi per annos 37. ex quibus si pariter dematur tempus litis, remanent solummodò anni 32.

Prætereà ijdem Testes, sicut etiam alter in ordine tertius
7 non coarctant † negatiuam provt colligitur ex eorum dictis relatis in eodem Summ. Episcoporum *num.3.4.5. & 6.* quæ nunquam continet non potuisse aliter esse quin ipsi scirent,
8 † provt deberent ad coarctandam negatiuam Rota *coram Pena decis.641. num.5. & 10.* Zarat. *decis.53. num.25.* & post Viuian. *de iur. patr. d. dec.11. n.3.* vbi subiungit nec sufficere,
9 licèt testis † dicat, quod ità viderit, & obseruari audiuerit sine contradictione.

Eoque facilius visum fuit DD. excludi quamcumque probationem immemorabilis, quia testes debuissent deponere de vsu per dictos quadraginta annos, etiam ante annum 1626. quo constat prædicta decreta Sacræ Congregationis Episcoporum deuenisse ad notitiam Curiæ Metropolitanæ mediantibus nonnullis protestationibus coram Vicario generali, ac Officiali eiusdem Curiæ aduersus concessiones huiusmodi inhibitionum vsque tunc penes acta exhibitis, d. Summ. Epi-
10 scoporum *num.7.* quæ saltem † inducunt rumorem contra prætensam immemorabilem sufficientem ad illam prosternendam Tondut. *quæst. benef. lib.1. cap.104. propè fin.* Adden *ad Ludouis. dec.298. num.13.* Eminentiss. Otthobon. *decis.159. num.6. cum duobus seqq. & decis.314. sub n.6. p.11. recent.*

Et ità vtraque, &c.

R. P. D. EMERIX.

Bononien. Vsusfructus.

Lunæ 19. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

In bonis à marito vxori relictis denegatus fuit vsusfructus patri, quia si non expresè, saltem tacitè visus est prohibitus; Prohibitio autem desumebatur ex eo, quod filia fuerat à marito dilectissima nuncupata, præ cuius dilectionis argumento onus vsusfructus iudicatur ademptus, ac etiam quia in institutione dictum est, quod debeat esse hæres libera, & absoluta, quæ verba important exemptionem cuiusuis oneris, & grauaminis, ac demum quia adiuncta est clausula *omni meliori modo*, quæ interpretatur sine diminutione, & pleno iure.

SVMMARIVM.

1 *Vsusfructus debetur patri in bonis filio relictis.*
2 *Vsusfructus, denegatur patri non solum quando fuit expressè prohibitus, sed etiam si prohibitio ex coniecturis deducatur, & num. seqq.*
4 *Institutio vxoris dilectissimæ à testatore appellatæ, latam recipit interpretationem.*
5 *Ex Dilectione oritur coniectura, vt ab hæreditate remoueatur onus vsusfructus.*
6 *Vsusfructus in bonis filio relictis censetur patri probibitus, si filius potuisset præmori patri, & ita numquam frui illius commodo, vel proprietate.*
7 *Filia si fuerit hæres instituta libera, & absoluta, tunc dicitur probibitus vsusfructus patri.*
8 *Verba* libera, & absoluta *important exemptionem ab omni onere, & grauamine.*
9 *Verba in testamento non debent stare otiosè, & inutiliter, sed interpretari debent vt aliquid operentur.*
10 *Clausula* omni meliori modo *æquipollet clausulæ* sine diminutione.
11 *Clausula* omni meliori modo *æquipollet clausulæ* pleno iure.
12 *Proprietas transfertur simul cum vsufructu attentis clausulis* omni meliori modo sine diminutione, *vel* pleno iure, *& sup. n.10. & 11.*
13 *Vsusfructus etiam si alienus sit, adhuc fundus dicitur esse noster.*
14 *Vsusfructus non est pars dominij, sed seruitutis.*
15 *Nostrum aliquid esse liberum, & absolutum plus importat, quam dicere aliquid simpliciter nostrum, & vide sup. n.13. & seqq.*
16 *Verbum* liberum *vltra dominium importat etiam exemptionem, & libertatem ab omni onere, & seruitute.*
17 *Textus loquens in casu simplici, non habet locum vbi adsunt verba geminata, & contrariam voluntatem denotantia.*
18 *Verba, & clausulæ non debent accidi separatè sed vnitim.*
19 *Manutentio debetur ei, qui priorem in tempore possessionem accepit.*
20 *Manutentio debetur filio in bonis sibi relictis non obstante exceptione pretensi vsusfructus patris.*

DECISIO CXL.

Orta controuersia coram Auditore Generali Bononiæ super vsufructu hæreditatis Ioannis Hieronymi inter Margaritam eius vxorem, ac hæredem institutam, & Hiacynthum dictæ Margaritæ patrem fuit per eundem Auditorem concessa manutentio Margaritæ, à quo decreto causa deuoluta per appellationem ad Rotam sub die 17. Martij proximè præteriti Domini ordinarunt, vt videretur de bono iure, etiam ad effectum manutentionis, vndè hodie repropo-sita causa fuit responsum constare de bono iure Margaritæ, etiam ad istum effectum. Licèt enim regulariter vsusfructus † debeatur patri in bonis relictis filijs, per Textus *expressos in l. cum oportet 6. & in l. final. §. si autem C. de bonis, quæ liber, & in §.1. instit. per quas personas nob. acquir.* Nihilominus, 1
quia vsusfructus denegatur patri, non solùm quando † fuit expressè prohibitus, *Authent. excipitur, C. eod. tit.* sed etiam 2
quando tacita huiusmodi prohibitio † deducitur ex coniecturis, Bero. *lib.2. consf.139. num.13. & seq.* Altograd. *lib.1. consf.50. num.239.* Rota *decis.332. num.5. recent. par.5. tom 1.* crediderunt DD. in præsenti ex pluribus illum non deberi. Et primò ex maxima dilectione, quam ostendit Testator erga Margaritam, tùm in instituendo eam suam hæredem vniuersalem, 3
tùm vocando dilectissimam vxorem, † per quam dilectionem sicuti latè debet interpretari dispositio ex pluribus relatis per Adden. *ad decis.636. n.65. & seq. recent. p.4. to.3.* & per Rotam *in Firmana Codicillorum 15. Nouembris 1649. §. ex coniecturis coram Eminentissimo Cerro,* ita etiam ex eadem dile- 4
ctione oritur coniectura, † vt ab hæreditate remoueatur onus vsusfructus, Menoch. *consf.1022. num.5. & 6. & de præsumpt. lib.4. præsumpt.194. num.24.* 5

Maximè quia aliàs redderetur quasi inutilis dispositio in sola

sola proprietate, cum Margarita facilè potuisset præmori
6 Hyacintho Patri, † & ita nunquam frui commodo vsusfructus, vel proprietatis, Surd. *consil.* 116. *n.* 38. *&* 56. Gregor. *decis.* 443. *n.* 7. Rot. *in Romana Vsusfructus 28. Maij 1607. §. prima coram Marcomont.*

Secundò, quia Testator voluit Margaritam esse suam hæredem liberam; & absolutam, per quæ verba dicitur hæ-
7 res instituta etiam in vsufructu, † nam aliàs non haberet hæreditatem liberam, & exemptam ab omni onere, &
8 grauamine, vt significant prædicta verba † *libera, & absoluta*, Roland. *lib.* 4. *consil.* 85. *n.* 52. Surd. *consil.* 143. *n.* 23. *& consil.* 259. *n.* 17. Barbos. *diction.* 190. *n.* 3. *&* 4. Rot. *coram Merlin. decis.* 503. *num.* 1.

Non obstant, quod huiusmodi verba possint etiam importare liberationem à fideicommissis, & ab onere seruandi vitam viduilem, & efficere, vt bona integra permaneant apud hæredem; Nam cùm in præsenti casu nullum adsit fideicommissum, nullumque sit iniunctum onus seruanti viduitatem, & bona non sint restituenda ab aliquo, qui super
9 ipsis bonis possit prætendere aliquam detractionem, † debent pernecesse importare, vt debeatur Margaritæ hæreditas integra etiam in vsufructu, ne dicantur stare otiosè, ac inutiliter, Surd. *consil.* 153. *n.* 10. Rot. *dec.* 358. *n.* 12. *p.* 4. *tom.* 3. *& dec.* 427. *n.* 12. *p.* 5. *tom.* 2. *rec.*

Tertiò, quia Margarita fuit hæres instituta, libera, & ab-
10 soluta, cum clausula *omni meliori modo*, † quæ æquipollet clausulæ *sine diminutione*, Mart. *par.* 1. *clausula* 88. *numero* 7. Barbos. *clauf.* 95. *num.* 2. Rot. *decis.* 131. *num.* 4. *& decis.* 460.
11 *num.* 15. *rec. par.* 9. & † clausulæ *pleno iure*, Marta, & Bar-
12 bos. *loc. cit.* † quæ operatur, vt proprietas transferatur simul cum vsufructu, Dec. *consil.* 468. *n.* 10. *&* 498. *n.* 8. Surd. *consil.* 259. *n.* 17. Mart. *p.* 1. *clauf.* 93. *n.* 1. Barbos. *clauf.* 101. *n.* 6. Grat. *decis. Marcb.* 239. *n.* 6.

Non obstat itaque Text. *in l. rectè dicimus 25. ff. de verb. si-*
13 *gnif.* † vbi rectè dicimus cum fundum totum nostrum esse, etiam cuius vsusfructus alienus est, quia vsusfructus non do-
14 minij pars, † sed seruitutis sit; tùm quia plus est dicere ali-
15 quid esse nostrum liberum, & absolutum, † sicut Testator noster voluit Margaritam esse suam hæredem liberam, & absolutam, quam dicere aliquid esse nostrum, seu aliquem
16 esse suum hæredem, cùm verbum illud † *liberum*, vltra dominium, importet etiam exemptionem, seu libertatem ab omni seruitute, & grauamine, vt indicat idem Text. & notat Oldrad. *consil.* 234. *num.* 2. Surd. *consil.* 143. *num.* 23. cum alijs adductis per Merlin. *decis.* 503. *num.* 1. tùm etiam quia habemus in hoc casu plura verba remouentia onus vsusfructus, &
17 quidem geminata, † quæ faciunt, vt iste Textus loquens in casu simplici, & non verborum geminatorum non vrgeat in præsenti, per ea, quæ ponderant Bero. *d. consil.* 139. *num.* 18. Grat. *lib.* 2. *consil.* 103. *num.* 15. Grat. *discept.* 245. *num.* 5. Præser-
18 tim quia verba, & clausulæ supra recensitæ † non debent accipi separatim, sed vnitim, Bero. *d. consil.* 136. *num.* 18. Altograd. *lib.* 1. *consil.* 92. *n.* 18. Rot. *coram Greg. decis.* 315. *nu.* 9. *vbi Adden. n.* 19.

Ex quibus comprobato bono iure Margaritæ debet etiam
19 eidem concedi manutentio, † cùm non controuertatur à Hiacynto ipsam priori tempore accepisse possessionem, *cap. licet causam* 19. *de probat.* Alex. *lib.* 5. *consil.* 88. *num.* 4. Greg. *dec.* 449. *num.* 1. & in terminis, quod per exceptionem vsusfructus à
20 Patre prætensi † non denegetur filiæ manutentio respondit Rota *coram Dunozett. iun. dec.* 922. *in fin.*

Et ità vtraque, &c.

R. P. D. MATTHÆIO.

Interamnen. Fideicommissi.

Veneris 23. Iunij 1673.

A R G V M E N T V M.

Fideicommissariæ merces venditæ sunt, pro quarum pretio subhastato Prædio debitoris, & earum persoluto credito, d. Prædium ad manus hæredis grauati deuenerat; cùmque subrogatio prætenderetur loco mercium fideicommissariarum, illa denegata est, nedum quia facta erat per circulum, & longum post interuallum à subhastatione secuta, verùm etiam quia si per d. subhastationem creditum fideicommissi fuerat extinctum, impossibile est, quod potuerit reuiuiscere ad aliquam subrogationem operandam.

S V M M A R I V M.

1 *Linea comprehendit filios, nepotes, & pronepotes ac omnes descendentes in infinitum.*
2 *Filij in conditione positi stantibus coniecturis censentur dispositiuè vocati, & num. seqq.*
3 *Coniecturæ leuiores sufficiunt pro vocatione filiorum in conditione positorum, vbi agitur de successione descendentium.*
4 *Filij in conditione positi quando ex coniecturis dicantur vocati, etiam ad portionem patrui.*
5 *Coniecturæ hinc inde deductæ magna ponderatione metiendæ sunt, quia sæpè sæpius inuoluunt intellectum iudicantis.*
6 *Subrogatio bonorum fideicommissi, probata solum ex confessione grauati, non præiudicat tertio, neque nocet creditoribus confitentis.*
7 *Bona empta ex pretio mercium fideicommissariarum, pro eodem fideicommisso subrogata dicuntur, & vide numero seqq.*
8 *Bona deliberata pro credito fideicommissi si postea à deliberatario vendantur hæredibus grauatis, non ideo efficiuntur fideicommissaria, & n. seq.*
9 *Creditum per deliberationem extinctum amplius reuiuiscere non potest, & n.* 8. *&* 10.
10 *Subrogatio pro fideicommisso facta per circulum, non sustinetur, eo magis si creditum fideicommissi iam fuerat antecedenter extinctum, & n.* 9.
11 *Res non succedit loco pretij, nec etiam in vniuersalibus, & quando.*
12 *Pecuniarum confusione facta, numquam resultat illarum identitas, à fideicommisso, puta, prouenientium.*
13 *Protestatio tollit mentem ab actu, & conseruat ius protestantis.*
14 *Deliberatione etiam reuocata, & coacto deliberatario pretium refundi, non ideo creditum reuiuiscit eo modo, quo prius erat.*
15 *Euictionis obligatio de natura venditionis est.*
16 *Subrogatio, quæ prætenditur in subsidium pro reintegratione fideicommissi non datur sine dolo.*

D E C I S I O CXLI.

Decisio coram me edita die Lunæ 20. Februarij 1673. in qua firmatum fuit mandatum scut. 1000. relaxatum ad fauorem Comitis Hieronymi, & aliorum fratrum de Spadis ab A. C. & Io: Baptistæ, & fratrum de Petruccis fabricæ cessionariorum contra Valentinum de Filijs, & alios, esse exequendum super Prædio nuncupato *della Romita*, vti libero, nulloque fideicommissi vinculo q. Pauli obnoxio destruens resolutionem captam in decisione bo. mem. Celsi 181. cum à DD. in hac secunda propositione facta ad instantiam eorundem Valentini, & aliorum de Filijs non acquiescentium huic resolutioni, fuit considerata solidioribus fundamentis nixa, & ideò eadem ratione, eisdemque motiuis procliuiori animo ad illius confirmationem ipsi deuenerunt.

Adducit decisio edita coram bo. mem. Celso die 11. Martij 1654. in hac causa quamplures coniecturas desumptas ex verbis testamenti à d. q. Paulo relicti post eius obitum, ex quibus firmat indubitatum esse fideicommissum per eum conditum; sed quia coniecturæ in ea enumeratæ consistunt in reiterata nuncupatione filiorum, in legitimatione, in substitutione extraneorum, & reciproca gradus, in prohibitione detractionis legitimæ; & Trebellianicæ, nuncupatione loci pij vltimo loco, † & denique in nominatione lineæ, quia ipse 1
vsus fuit, quæ comprehendit tam filios, & nepotes, quàm pronepotes, & omnes descendentes in infinitum, vt probat Anchar. *consil.* 95. *num.* 7. & ideò in ambabus propositionibus à me factis fuerunt consideratæ à DD. etiamsi simul iunctæ capiantur, non esse tam concludentes, vt sine difficultate, vt eadem decisio supponit, suadere possint Testatoris voluntatem dispositam fuisse vocandi Simonem in tota hæreditate, quia etiamsi egregiè Paris. *consil.* 109. *num.* 9. *& seq. lib.* 2. Peregr. *consil.* 91. *num.* 30. *lib.* 1. Rota *coram Gregor. XV. decis.* 315. *num.* 1. *& dec.* 337. *num.* 6. allegati *in eadem decis. in §. purificatio num.* 9.

2 *n.9.& 10.* † firment, quod quando filij ſunt in conditione poſi-
ti, ſi ad illorum fauorem adduci poſſint coniecturæ, cenſean-
tur diſpoſitiuè vocati, & iſtæ faciant eo caſu ceſſare diſpoſi-
tionem *gloſſæ in l. Lucius la ſeconda ff. de hær. inſtit.* tamen DD.
irreſoluto pede hanc difficultatem tranſiuere, nec voluerunt
dicere hanc concluſionem habere locum tàm abſolutè, vt
etiam ſequi poſſit ſolis recenſitis coniecturis, conſideratis, non
concurrentibus alijs duabus conſiſtentibus in voto conſerua-
tionis agnationis, & in digreſſione ad plures ſubſtitutionum
gradus, ſine quibus aliæ coniecturæ frigeſcere dicuntur, &
cum aliqua hæſitatione in hac materia procedendum venit,
3 in firmando, quod ſine alijs coniecturis quando iſta duo † de-
ficiant, etiamſi agatur de ſucceſſione inter deſcendentes, vti
eſt Simon, in qua leuiores coniecturæ ſufficiunt, vt dixit *ead.*
4 *deciſ. n. 20.* Teſtator intellexerit filios ſubſtitutos † etiam ad
portionem patruorum vocare, vt optimè dixit Rota *coram
Peutinger. dec. 258. n. 2. & ſeq. & dec. 274. n. 14. & ſeq. & in Pe-
ruſina tranſactionis* 10. *Iunij* 1670. *coram R. P. D. Vicecomite §.
& tamen, & in Interamnen. fideicommiſſi* 28. *Martij* 1667. *§. nec
contrarium coram Eminentiſs. D. Card. Carpineo.*

Sed quia in caſu, de quo agitur tota diſceptatio reſtricta vi-
detur ſuper Prædio *della Romita*, in quo cadit ſumma rerum
præſentis diſputationis, quod exequutioni mandatorum rela-
xatorum ſubijciendum eſſe prætenditur, propterea ſi eſt libe-
rum, & nullo fideicommiſſi vinculo ſubiectum ſit, non pote-
runt impedire DD. Valentinus, & alij de Filijs, quod DD. de
Spadis vti creditores Valentini Senioris, & Angeli Patrui ſu-
per illo mandata non exequantur; quapropter libenti animo
ſub ſilentio præterito vlteriori examine circa ſubſiſtentiam
fideicommiſſi, & an illud reſultet ex Verbis Teſtamenti q.
Pauli, quod coram bon. mem. Celſo fuit firmatum ſub die 11.
Martij 5654. in *d. deciſ.* 181. illud importare expreſſam fidei-
commiſſi conſtitutionem, vt in *n. 8.* quod cùm ſemper præ-
ſumi debeat ex coniecturis, illæ magna cum ponderatione
5 metiendæ veniunt, † quia ſæpè ſæpius euadunt æquiuocæ,
& intricatæ, & intellectum Iudicum inter ſpinoſas ambigui-
tates vt plurimum inuoluere ſolent. Hinc redeo ad diſcuſ-
ſionem Prædij *detto della Romita*, quod remanere debeat ob-
noxium exequutioni mandatorum tàm in prima, quàm in
vltima reſolutione coram me emanata, à DD. fuit reſpon-
ſum, attento quod nullius fideicommiſſi vinculo ſubiectum
reperiatur, contra illud, quod firmatum fuit in *dict. deciſ. n. 5.*
vbi dicit illud reſultare præcipuè ex confeſſione Valentini,
qui faſſus fuit illud fuiſſe ſubrogatum in loco bonorum alie-
6 natorum. † Quia illa eſt inualida contra tertios, nec poteſt
adduci contra illos, qui ſunt illius creditores, & agunt pro exe-
quendis mandatis contra eadem bona, quæ ipſe debitor faſſus
fuit eſſe fideicommiſſaria, Peregrin. *de fideicomm. art. 59. n. 58.*
Fuſar. *de ſubſtit. q. 502. n. 2.* Rota *in Romana locorum montium
13. Martij 1659. coram Reuerendiſs. Decano.*

Verùm nec huiuſmodi ſubrogatio officere poteſt; quoniam
nullam facti ſubſiſtentiam habet illud, quod in eadem *dec. in
§. exceſſus num.* 34. ſupponitur; huiuſmodi prædium fuiſſe ſub-
rogatum loco mercium eiuſdem Pauli hæreditariarum per
Cloridam matrem, & tutricem filiorum Euſebio, & Riccio
de Gregorijs venditorum, ſub prætextu, quod fuerit huiuſmo-
7 di creditum deliberatum, † & conſequenter illa actio, quæ
competebat originaliter fideicommiſſarijs ſuper mercibus
alienatis, deuoluta fuit in huiuſmodi Prædio loco illorum
ſubrogato, iuxtà Textus *in l. Imperator. §. fin. ibique* Bartol. *§.
cum autem num. 3. ff. de legat. 2. l. ſi rem ff. de petit. hæred.* Etenim
aduertendum eſt, vt firmauit *vltima deciſio* coram me edita in
§. Deinde verò rem non ità fuiſſe pertractatam, nec venditio-
nem effectum habuiſſe, ex quo acquiſitio, quam fecerunt de
huiuſmodi Prædio Catilius Valentinus, & Anaſtaſius filius
q. Pauli de Filijs prouenit ex diuerſo fonte, & habuit diuerſas
cauſas, & originem, diuerſoque tempore effectuata fuit. Vna
enim pars illius acquiſita fuit à March. Montorio de an. 1609.
alia à Gaſpare, & Iulio de Gregorijs de anno 1612. & vltima
pars ab Alexio Tramazzalo de anno 1616. vt in Summ. *n. 9.
11. & 12.* Portio demùm, quæ erat Euſebij de Gregorijs, &
vti hæres Riccij debitoris mercium ſpectantium ad eundem
Paulum fideicommittentem, non peruenit in illorum domi-
nium mediante ipſius perſona, ſed per circulum, & mediante
alia via, ex quo ipſi fratres exequi fecerunt mandatum, quod
prius obtinuerant contra eundem Euſebium in portione Pre-
dij, de quo agitur, & illo deliberato Catilio Cittadino pro pre-
tio ſc. 1200. hic eiſdem fratribus de Filijs eadem ſummam per-
ſoluit in actu deliberationis, ita vt penitùs de eorum credito
integram ſatisfactionem reportauerint, vt in Sum. *n. 13.* & hãc
eandem portionem Prædij, cùm poſtea ſpatio biennij poſt per-
fectam ſubhaſtationis conſumationem † vendiderit idem 8
Catilius deliberatarius Angelo, Valentino, & Anaſtaſio fi-
deicommiſſarijs nouum † contractum cum illis perfecit, & 9
ex illo non potuit reuiuiſcere illud creditum mercium, quod
iam antea per deliberationem huiuſmodi Prædij extinctum
remanſerat, *l. eius qui §. fin. ff. de furt. & in l. qui res §. autem ff.
de ſolut.* Tiraquel. *in l. ſi vnquam verſ. ſuſceperit liberos n.* 191.
in fin. C. de reuoc. donat. Surd. *conſ.* 145. *num.* 17.

Itaque euidentèr ſubrogatio huius Prædij remanet excluſa
loco mercium fideicommittentis venditarum, vt ex tota
huiuſmodi facti ſerie ex Summario dilucidata apparet, quia
dum non fuit inter partes in dubium reuocatum iſtud Præ-
dium non fuiſſe enumeratum inter bona fideicommittentis
de tempore obitus illius, ſaltim debebat probari ad hoc, vt
ſubrogatio locum haberet, quod fuiſſet emptum de pecunijs
ad ipſum ſpectantibus, quod nec minus probatum extitit,
dum emptio facta vltimo loco à Valentino, & alijs fratribus
ab eodem Catilio deliberatario de proprijs pecunijs illorum
effectuata fuit, & inſuper deficit ad effectũ huiuſmodi ſubro-
gationis, quod illa immediatè facta fuerit, quod quinimò
patet hanc venditionem ſequutam fuiſſe non ab ipſo Euge-
nio debitore mercium, ſed à Catilio illarum deliberatario
poſt duos annos perfectæ conſumatæ deliberationis, & conſe-
quentèr ſemper erit verum dicere, quod acquiſito facta fue-
rit per circulum, ex quo hoc Prædium priùs peruenit in vim
deliberationis in dominium eiuſdem Catilij deliberatarij, &
poſtea virtute alterius contractus venditionis tranſiuit ad
manus eorundem fideicommiſſariorum, emptum ex proprijs
illorum pecunijs, non autem ex illis prouenientibus ex mer-
cibus iam ante biennium venditis, quia illæ iam de tempo-
re deliberationis exactæ fuerant, & ab eodem Felice reuen-
ditore receptæ fuerunt, & nunquam de illarum exiſtentia
doctum fuit, prout neceſſe eſſet ad effectum probandi illa-
rum identitatem. Quibus omnibus benè perpenſis in præte-
rita deciſione coram me edita, & nunc clariori lumine dedu-
cta, DD. conuenerunt non concurrere requiſita † ad effe- 10
ctum, vt dici poſſit ſubrogatum hoc Prædium loco mercium
venditarum, & ad fideicommittentem ſpectaſi, iuxtà theo-
ricam Bart. *in l. Imperator. §. fin. num. 2. ff. de legat.* 2. Rot. *co-
ram Burat. deciſ. 784. num. 1. & 2.* & exiſtimarunt diuerſos eſſe
contractus, diuerſas interueniſſe ſtipulationes, diuerſum eſ-
ſe tempus, diuerſaſque facti circumſtantias interueniſſe, &
ideo venditionem eſſe non poſſe ſine circulo apparet, † qui 11
impedit, quod quis compellatur ad reſtitutionem rei, & quod
illa ſuccedat loco pretij etiam in vniuerſalibus, *l. ſed ſi lege §.
1. de petit. hæred* Menoch. *conſ. 123. in princ.* Gait. *de credit.
cap. 4. quæſt. 11. num. 1428.* Buratt. *deciſ. 784. num. 2. & in Ro-
mana dotis, ſeu Cenſus 6. Martij 1645. coram Peutingerio num. 9.*
Attento quod † nunquam poterit ex huiuſmodi contractu 12
euitari confuſio pecuniarum, quæ identificam verſionem il-
larum à fideicommiſſo prouenientium incertam reddit, Me-
noch. *conſ. 216. in princ.*

Vltra obiecta in præterita informatione adducta, quæ à
deciſione coram me poſtea emanata à §. nec refert vſque ad
finem abundè remouentur, iterum acriùs increpant Infor-
mantes ſuper deliberatione, quam dicunt eſſe nullam, ſed
remouetur hoc obiectum, etiamſi anteà plenè illi fuiſſet per
me ſatisfactum, quia Euſebius de Gregorijs debitor mercium
nullo modo ſubhaſtationem impugnauit, ſed ſolùm Cati-
lius deliberatarius bonificauit ſc. 200. filijs Pauli reſpectu por-
tionis Riccij eius Patrui, cum expreſſa proteſtatione Iudicis,
& Partium, quod in reliquis omnia exequuta ſuam ſtabi-
lem, † & immutabilem ſubſtantiam conſequerentur; Quæ 13
proteſtatio tollit mentem ab actu, & conſeruat in proteſtan-
tis, ad Text. *in l. non ſolum §. morte, vbi DD. ff. de nou. oper. nunc.*
Alex. *conſ. 130. num. 13. & 17. lib. 4.* Hond. *conſ. 89. num. 11. lib.
1.* Cephal. *conſ. 613. num. 25.* Gratian. *diſcep. for. cap. 515. nu.
7. & deciſ. 937. num. 27.* Rot. *coram Coccin. dec. 1803. num. 1.
& dec. 20. num. 25. par. 9. deciſ. 392. num. 18. par. 12. & dec. 55.
num. 4. & deciſ. 29. num. 1. par. 6. rec.* Imò dato etiam, quod
deliberatio facta tertio ex tractu temporis reuocaretur, quod
creditor pretium, quod habuit ex re vendita refundere tene-
tur, † non indè creditum reuiuiſceret eo modo, quo priùs 14
ſuas vires habebat, quia in caſu noſtro vltra perfectam con-
ſumationem deliberationis, adeſt etiam mercium ſubhaſta-
tarum poſt longum tempus venditio, quæ reſiſtit, quod actus
annullari poſſit; Vndè nec applicari poteſt deciſio *in Romana
Palatij 17. Maij 1660. coram Reuerendiſſimo Decano* ex quo ibi
agebatur de deliberatione nulla, & quæ nullum effectum ha-
buit, & actus remanſit ineffectuatus, & hac de cauſa appli-
cari nequit caſui, de quo agitur, dum actus præcedentis
ſubha-

subhastationis suum consequutus fuit vigorem, præterquam quoad summam sc. 200. & per consequens nunquam controuerti potest, quod venditio portionis huius Prædij non fuerit perfecta etiam nomine hæreditario Ricci facta à Castlio, & Eusebio tàm coniunctim, quàm diuisim, & à filijs d. Eusebij, & semper verum erit dicere, quod sit actus nouus independens, & separatus ab acquisitione proueniente ex pretio mer-
15 cium venditarum, cum quo nec vllo modo aliquid † commune habere videtur, & istud melius apparet, quia contractus fuit celebratus ex stipulatione venditionis, adiecta cautionis obligatione, quæ illam sequitur Mangil. *de euict. q. 20. n. 17. & 18. & q. 198. n. 16.*

Cæterùm vti vana fuit etiam ponderata prætensio, quod pretium deberet subrogari loco mercium, saltem in subsidium
16 pro reintegratione fideicommissi. † Quoniam optimè considerabant DD. quod etiamsi huiusmodi fideicommissum es-
17 set certum, & indubitatum à tali alienatione † abesse dolum, sine quo euanescit huiusmodi subrogatio, Rota *coram Dunoz. decis. 859. num. 24. & decis. 998. n. 8. & in Bononien. census, seu fideicommissi 1. Iunij 1669. §. neque obstat coram Reuerendiss. Decano.*

Et ità vtraque, &c.

Altera præsentis causæ decisio hic quoad articulum denegatæ subrogationis confirmata, est impressa supra in hac eadem Parte decis. 29.

R. P. D. CASTRILLO.

Romana Fideicommissi, seù Saluiani.

Veneris 23. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

Iurisdictionem, non obstante sententia apud Iudicem remansisse prætendebatur, vel ex quo plures erant commissiones causæ, vel quia iura partium præseruata erant, vel demum ex eo, quod iurisdictio in Rota sit communis; Contraria tamen resolutio capta est, quia & commissiones ad vnum, eundemque finem erant directæ, præseruatio verò restringebatur quoad certas personas; Iurisdictio etiam eo solo casu in Rota est communis, stante aliquo impedimento absentiæ, vel ægritudinis, quibus seclusis vnus D. Auditor non se ingerit in causis alterius.

SVMMARIVM.

1 *Iudex, cui plures commissiones sunt directæ, si per sententiæ prolationem amisit iurisdictionem in vna, non tamen amisit in alia sibi illa remanente, & vid. n. 6.*
2 *Præseruatio iurium alteri ex collitigantibus facta, an possit peti coram eodem iudice, & vid. n. 7.*
3 *Iurisdictio in Rota est communis, & quilibet Auditor potest procedere vigore commissionis alterius, intellige, vt num. 8.*
4 *Citationis ad sententiam defectus suppletur ex instantia partis facta ad proferendam sententiam.*
5 *Iudex siue benè, siue malè pronunciauit, semper functus est officio suo.*
6 *Commissiones plures directæ eidem iudici, si tendunt ad eundem finem, non impediunt quod per sententiam prolatam in vna, iurisdictio non sit consumpta quoad omnes.*
7 *Iurisdictio si etiam post sententiam remanet iudici quoad alios, non inde continuari potest quoad personas, & causas in eadem sententia contentas.*
8 *Auditores Rotæ secluso impedimento absentiæ, ægritudinis, aut etiam alio, non possunt se ingerere in causis aliorum suorum coadiutorum.*

DECISIO CXLII.

Ex triplici capite recedendum esse à decisione edita coram me die 26. * Nouembris anni præteriti, in qua firmatum fuit sententiam latam coram Reuerendiss. D. Decano fauore Ioannis Baptistæ Lutij fuisse nullam ex defectu iurisdictionis per aliam præcedentem sententiæ prolationem expiratæ dicebant Informantes pro eodem Ioanne Baptista. Primò, quia licèt in hac prima sententia fuerit expressè nominatus R. P. D. Honoratus, nihilominus cùm inter ipsum, & D. Lutium tunc vigeret concordia inita 27. Martij 1652. imò cùm ipsa sententia fuerit ab ipsomet Honorato procurata, & obtenta, indè asserebant, non obscurè deduci sententiam verè fuisse latam contrà solos creditores Lucilli citatos, non autem contra Honoratum non citatum, & contra quem nulla actio tunc competebat contra obicem concordiæ.

Secundò, quia causa vertens super domo controuersa reperiebatur commissa Reuerendissimo Domino Decano duplici modo, nempè in gradu appellationis interpositæ ab eodem Honorato, & ipso Lutio à sententia lata ab A. C. Baranzono fauore aliquorum creditorum Lucilli, & tanquam in prima contra alios creditores eiusdem Lucilli in dicta sententia non comprehensos vigore specialis commissionis iactationis iactationum à dicto Honorato † obtentæ; vndè quatenus Re- 1
uerendiss. D. Decanus per sententiam prædictam amisisset iurisdictionem sibi tributam in gradu appellationis, non tamen amisit aliam sibi traditam tamquam in prima instantia per diuersam commissionem.

Tertiò denique, quia præter omnes præfatas commissiones Honoratus aliam obtinuit contra Lutium directam bo. mem. Meltio, qui dum per sententiam in alijs duabus instantijs confirmatam declarauit nullam concordiam supradictam, & in tertia instantia fuit præseruatum ius eidem Lutio petendi immissionem; † indè sequitur, quod quemad- 2
modum immissio præseruata peti potuisset coram eisdem Auditoribus, quibus causa super nullitate transactionis reperiabatur commissa, ita illa potuerit peti coram Reuerendissimo D. Decano, licèt in huiusmodi iudicio nulla fuerit ipsi directa commissio, ea ratione, † quia in Rota iurisdictio est 3
communis, & quilibet potest procedere etiam vigore commissionis alterii directæ, vt fuit dictum pluries per Rotam, & præcipuè *in decis. 85. num. 9. & decis. 91. numero 36. & 37. part. 6. recent.* sed his non obstantibus, Domini steterunt in decisis.

Nam quoad primum, licèt propter concordiam tunc vigentem inter Partes potuisset redargui de iniustitia sententia lata contra Honoratum, & quamuis ex instantia ab ipso facta pro eadem sententia, † posset prætendi suppletus defe- 4
ctus citationis, neutrum ex his operari valet, vt Reuerendiss. D. Decanus non dicatur per illam functus officio suo, † dum 5
siue benè, siue malè expressè pronunciauit contra ipsum Honoratum, iuxtà text. *expressos in l. iudex postea quam ff. de re iudicat. & l. si vt proponis C. quomodo, & quando iudex, cum alijs allegatis in decis. quæ reuidetur sub §. illa enim.*

Quantum verò attinet ad secundum, difficultas cessare visa est tùm ex eo, quia dum omnes commissiones tendebant ad eundem finem † cognoscendi causam vertentem 6
super Domo, de qua agitur, & sententia fuit lata etiam contra creditores comprehensos in vltima commissione, inanis est prætensio, quod non remanserit consumpta iurisdictio per ipsam traditam.

Tùm etiam quia licèt sententia non fuisset lata contra omnes creditores in dicta commissione contentos, & hinc respectu controuersiæ vertentis inter ipsos ex vna, & Honoratum, & Lutium ex altera parte continuasset iurisdictio Reuerendissimi Domini Decani, † non exindè potest fieri 7
illatio ad illius continuationem respectu controuersiæ inter ipsum Honoratum, & eundem Lutium vertentis, quæ per eandem sententiam fuerat expressè terminata, iuxtà textus præallegatos.

Denique quoad tertium dixerunt Domini, quod licèt verum sit iurisdictionem in Rota esse communem, & hinc quemlibet Auditorem posse illam exercere vigore commissionis alteri directæ, † hoc tamen censuerunt habere lo- 8
cum, quando Auditor, cui est directa commissio, ægritudine, absentia, seù aliquo alio legitimo impedimento detentus, explere non valet partes Iudicis sibi commissas, at secluso casu necessitatis non posse Auditorem sese ingerere in causis alterius, tenuit Rot. *coram Mobedan.* decis.

decis. 7. à num. 2. & 6. de testib. & dixit Coccin. *adnot. 122. numero 1.*

Et ità vtraque &c.

In hac causa plures decisiones factæ sunt, Altera est impressa par. 17. recent. quæ est decis. 317. altera, quia fuerat omissa erit in fine præsentis voluminis.

R. P. D. CASTRILLO.

Farfeñ Bonorum.

Veneris 23. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

De bonis emphyteuticis inuestitus erat extraneus ad præiudicium proximiorum, quibus propterea renouatio est concessa, quia ius suum concludenter probauerant, ac etiam institerant pro ea obtinenda, quo in casu concessio extranei habetur pro non facta, ijdemque proximiores censentur à principio inuestiti.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata sine citatione, vel extra illius terminum est euidente nulla.*
2 *Sententia nulla non transit in iudicatum.*
3 *Sententia lata cum citatione ad videndum capi quamcumque prouisionem, vel parte præsente an remaneat valida, & vid num. seqq.*
4 *Citatio ad sententiam debet esse expressa, & specifica, itaut æquipollentia verba, vel virtualia non sufficiant.*
5 *Citatio ad audiendam voluntatem iudicis, vel ad capiendam iuris prouisionem, non suffragatur pro citatione ad sententiam, & vide sup. num. 3.*
6 *Citationis defectum non supplet præsentia partis ad alium finem in loco iudicij existentis.*
7 *Sententia lata post indictas ferias an videat.*
8 *Renouationem emphyteusis ad obtinendam requiritur qualitas hæreditaria, & vid. num. 10.*
9 *Proximitas quando, & ex quibus dicatur fuisse probata.*
10 *Emphyteusis renouari debet proximioribus etiam si careant qualitate hæreditaria, & vide supra num. 8.*
11 *Aditio hæreditatis probatur ex declaratione facta illam adeundi.*
12 *Testes contra inducentem eo magis probant.*
13 *Aditio hæreditatis non probatur ex possessione bonorum hæreditariorum, si illa potest ad alium titulum referri.*
14 *Renouationem petendi ius ob negligentiam vel incapacitatem proximioris, deuoluitur alijs post eum in gratu pariter proximioribus.*
15 *Proximior habetur pro inuestito si renouationem petijt, quæ de iure ei denegari non potuisset, & num. seqq.*
16 *Inuestitura emphyteusis facta extraneo in præiudicium proximioris, cui debebatur, & qui eam petijt, habetur, pro non facta, & num. seq.*
17 *Immissio emphyteusis non potest impediri proximiori, ab extraneo nulliter inuestito.*
18 *Extraneus nulliter inuestitus si noluit restituere proximiori emphyteusim, sed litem substinuit, dicitur recusasse quidquid ab eo consequi debuisset.*
19 *Oblatio verbalis sufficit stante recusatione partis.*
20 *Creditum possessoris ex perceptione fructuum remanet illiquidum, & ideo non est aptum impedire immissionem alteri debitam.*

DECISIO CXLIII.

PEr obitum Petri Pauli de Fuscis vltimi inuestiti deuolutis bonis emphyteuticis ad D. Abbatem Farfeñ Dominum directum, illisque in empyteusim concessis Angelo Salustio remotiori, non obstante petitione renouationis factæ à Manfredis proximioribus, indeque inter ipsos, & Salustium inuestitum orta lite super immissione in bonis controuersis, emanauit primo sententia coram Auditore Eminentissimi Abbatis absolutoria Salustij ab impetitis, quæ fuit postea reuocata per tres sententias Rotales, alteram nempè latam coram Eminentissimo Cerro tunc Rotæ Decano, alteram coram Reuerendiss. Ninot, & tertia denique coram R. P. D. meo Taia præuijs pluribus decisionibus.

Verùm quia hæc vltima emanauit absque citatione, vel extra illius terminum præseruato habitum, & ab ea Salustius non appellauit, hinc fuit dubitatum coram me subrogato in locum R.P.D. mei Taiæ ab Eminentissimo Abbate in statu, & terminis, & cum facultate nouam proferendi sententiam, an constaret de re iudicata, seù potiùs sententia Rotalis D. Ninot esset confirmanda, vel infirmanda, & negatiuè quoad primam, affirmatiuè verò quoad secundam partem dubij Domini responderunt.

Et quoad primam non constare de re iudicata dictum fuit, quia cum sententia R. P. D. mei Taiæ tanquam lata sine citatione, vel extra illius terminum † sit euidenter nulla, iuxtà Textus *in Clem. sæpe de verb. signif.* Rot. *decis. 227. num. 4. & decis. 279. n. 25. p. 12. recent.* non potuit transire † in iudicatum, *l. si expressim ff. de appell.* Rot. *coram Vbaldo dec. 108. n. 6.* 1 2

Non releuante responsione, quod hic defectus suppletus remanserit vel ex quadam generica citatione facta per Salustium ad videndum per Dominum capi † quamcumque prouisionem, & decretum quodcumque necessarium fieri, & interponi, vel ex præsentia eiusdem promulgationi d. sententiæ, iuxtà firmata per Adden. *ad Gregor. dec. 576. n. 15.* 3

Quia certa est iuris conclusio citationem ad sententiam esse concipiendam specificis, & expressis verbis, † itavt æquipollentia: seu illa virtualiter comprehendentia non admittantur, nec suffragentur, vt per Text. *in leg. aut qui aliter, ff. si quis se denunciauerit*, Roman. *cons. 569. num. 5.* & de citatione † facta ad audiendam voluntatem Iudicis tenuit Rot. *coram Gregor. decis. 209. num. 4.* & ibi Adden. *n. 7.* & in specie de alia ad videndum fieri prouisionem, quæ de iure locum haberer fuisse decisum in Salamantina Decimarum 4. Decembris 1600. coram Iusto testatur ead. Rot. *cor. Caual. dec. 376. sub n. 2.* 4 5

Præsertim verò Salustij tamquam præstita ad alium effectum, nempè reproducendi citationem, & repetendi quandam protestationem in actis factam, vt in Summ. illorum de Manfredis *n. 5.* † supplere non valet defectum citationis, vt admittit idem Adden. *ad Greg. decis. 576. n. 15. vers. si autem.* 6

Quantum verò attinet ad secundam partem dubij placuit Domini confirmare sententiam Reuerendiss. Ninot, non obstantibus repetitis obiectis contra illius validitatem, & iustitiam, nam quæ opponebantur contra validitatem, † ex quo sententia fuerit lata post indictas ferias Farfenses, & rotales, visa sunt sufficienter sublata, ex deductis in *decis. edita in hac causa cor. bo. me. Card. Vicecomite 11. Febr. 1669. §. denique nullius.* 7

Obiecta verò repetita contra iustitiam apparuerunt insubsistentia, quia primum fundamentum in eo, quod Manfredi defecerint, nedum in probanda eorum proximitate erga vltimum inuestitum, verum etiam in probanda qualitate hæreditaria, † quam ad effectum consequendi renouationem inuestituræ videtur esse necessaria, iuxtà *glos. in l. 1. §. permittitur verb. impetrabile de aqu. quotid. & æstiu.* & in specie bonorum huius Abbatiæ firmauit Rota *coram Buratt. decis. 57. n. 12. & 13.* corruit in facto, & in iure. 8

In facto quoad proximioritatem, quia illa remanet probata † non solùm ex deductis in *decisione edita coram Eminentissimo Cerro die 23. Martij 1661. §. probant enim & seq. & in decis. Reuerendissimi Ninot emissa die 1. Decembris 1662. §. Cum enim, & in alia 4. Iulij coram eodem 1663. in princ.* verum etiam pleniùs, & clariùs ex arbore data in hodierno Summario illorum de Manfredis *num. 12.* iustificata per testes, & instrumenta publica *à num. 13.* 9

In iure, & in facto respectu qualitatis hæreditariæ, quia dum vltimus inuestitus decessit ab intestato, & nullus concurrit proximior, non fuit dubitatum, quin attenta dispositioni Statuti Farfensis mandantis in casu deuolutionis ob generationem finitam fieri relocationem proximioribus, † esset facienda Manfredis habentibus hanc qualitatem, licet carerent altera hæreditaria à Statuto requisita, vt explicat eadem *decis. 87.* in contrarium allegata *coram Buratt. num. 7.* quæ tamen hic pariter concurrit, vt patet ex declaratione adeundi hanc hæreditatem facta ab altero ex fratribus de Manfredis, cum promissione de rato, † etiam quoad alterum fratrem, & mihi originaliter data, quæ aditionem inducit, iuxtà Text. *in l. pro hæred. 20. ff. de acqu. hær.* Rot. *coram Caualer. decis. 144. num. 20.* 10 11

Nec obstat vltimum Inuestitum decessisse superstite Catherina matre, quæ tamquam proximior, & hæres eiusdem excludebat Manfredos.

Nam qualitas hæreditaria non probatur, neque desumi valet ex possessione bonorum, quia Catherina hanc possessio-

nem retinuit iure suarum dotium, vt fassus est in articulis
12 ipsemet Salustius Summ. illorum de Manfredis *n.11.* † & deponunt testes super eisdem examinati d. Summ. *num.21.* quo tamquam inducti ab eodem Salustio contra ipsum eo magis probat, iuxtà Text. *in l. admonendi de iur. iur. coram* Burattus *dec.776. n.5. & in rec. dec.207. n.21. p.10.*

Quando autem possessio potest referri ad alium titulum,
13 † ex ea non infertur aditio hæreditatis, Adden. ad Buratt. *decis.207. num.16. & 17.* Gratian. *discept.706. n.36.* & Rot. *coram Penia dec.1341. n.4.*

Quod vero esset proximior non obest, nam siue ob illius negligentiam in petendo renouationem, siue ob eiusdem inca-
14 pacitatem, † in vtroque casu ius illam petendi remansit deuolutum Manfredis post eam in gradu proximioribus, vt de primo casu firmat Cald. *de Renouat. q.13. n.3. & 5.* & Rot. *decis. 198. n.6. p.2. diuers.* & de secundo Fulgin. *de iur. emphyt. tit. de renouatio. q.1 n.42.*

Minus obstare visum est secundum obiectum consistens in toties controuersa incompetentia actionis contra inuestitum; nam quidquid dicendum foret de hac quæstione in abstracto, in concreto præsentis hypothesis DD. censuerunt iustè peti immissionem à Manfredis contra Salustium inuestitum, quia dum ipse inuestituram obtinuit postquam illam præcedenter petierant Manfredi, & dum eadem inuestitura insimul cum possessione illius vigore capta, fuit suspensa per Auditorem Sanctissimi, & auocata à Salustio occasione litis ortæ inter eundem, & Eminentiss. Abbatem ex vna, & Vniuersitatem Farsen. & litis consortes ex altera parte, & per eundem Auditorem postea relaxata cum clausulis sine præiudicio prætendentium habere meliora, & potiora iura proximioritatis, & cum hac conditione acceptata à Salustio, vt in
15 Summario additionali illorum de Manfredis *num.1.* † Inde sequitur, quod ex dicta præcedenti petitione ijdem Manfredi de iure inuestiendi, tamquam proximiores, habebantur pro inuestitis, vt inquit Castrens. *cons.338. in fine lib.3.* Bero. *cons. 72. num.34. vol.1.* Rota *coram* Dunozett. iun. *decis.243. n.2. & 3. & in recent. decis.46. n.7. par.10.* & quod constito Manfredos de tempore relaxationis, imò concessionis ipsius Inuestituræ,
16 habuisse meliora, † & potiora iura proximioritatis, eadem inuestitura habeatur pro non facta, & possessio pro non relaxata, iuxtà Text. *in §. conditiones instit. de verb. oblig.* & in specie tenuerunt Ruin. *cons.168. num.24. vers. & alio, & num.22. lib.1.* Natta *cons.509. num.12. & 14.* Rota *dec.513. n.3. par.1. & decis. 166. n.14. p.11. recent.*

Et proindè Salustius nullum habens validum titulum im-
17 pedire non valeat immissionem Manfredis, † qui ex prædictis habentur pro inuestitis, iuxtà firmata per Argel. *de legit. contrad. q.7. num.144.* Rota *dec.302. n.18. par.4. tom.2. recent. & tenuit* Ruin. *d. cons.168. n.24. vers. ex alio*, & in terminis admittitur per Rot. *in dec.313. n.10. coram Royas.*

Frustrà denique dixerunt DD. redargui de iniustitia sententiam Eminentiss. Cerri, & aliam Reuerendiss. Ninot illius confirmatoriam, eo quia Salustius fuerit in illis condemnatus ad restitutionem fructuum à die motæ litis, cùm tamen ad effectum vt haberet locum huiusmodi condemnatio debuisset præcedere realis restitutio, nedum laudemij soluti Eminentissimo Abbati, verum etiam cuiuscumque alterius summæ ab eodem erogatæ in extinctionem æris alieni vltimi inuestiti.

Quia præterquam Salustius nunquam petendo in toto huius litis progressu restitutionem modò prætensam, imò im-
18 pugnando ius illorum de Manfredis † ex alijs rationibus relatis in decisionibus huius causæ, videtur illam tacitè recusasse, vt in specie notat Natt. *cons.631. n.4. & seq.* Rot. *coram* Durand. *dec.108. num.5.* & hinc conqueri non debet, si ad eam non fuerunt condemnati Manfredi, qui vlterius prætendunt Salustium soluisse laudemium in quantitate præscripta à statuto iam antiquato, & proindè eos non teneri ad restitutionem in eadem quantitate soluta.

Responsum fuit, quod dum ijdem Manfredi petierunt renouationem inuestituræ, & institerunt pro æstimatione bonorum, de quibus agitur, ad hoc, vt ex illa dignosceretur quantitas laudemij per ipsos soluenda, & non obstante dicta petitione, & instantia, Eminentiss. Abbas pendente anno inuestiuit Salustium, inde sequitur, quod realis solutio dicti
19 laudemij tamquam illiquidi, † non potuerit fieri, & attenta hac illiquiditate, & recusatione inuestiendi Manfredos, satis fuerit verbalis oblatio ab ipsis facta, iuxtà doctrinam Baldi *in l. vnic. n.4. C. ne liceat in vna eademque causa*, & tenuit Natta *d. cons.631. n.3. & 4.* Surd. *cons.142. n.8. & 9. & cons.331. à num. 39. ad 42.* Fontanell. *decis.79. num.3.* & in puncto firmauit Rota *decis.162. num.8. par.3. recentiores.*

Et quamuis DD. non dubitauerint quin Salustius sit reintegrandus à Manfredis in summa, in qua verè apparebit creditor, tàm ex causa laudemij, quàm ex causa dissolutionis æris alieni vltimi inuestiti, attamen cum hodie ob perceptionem fructuum remanserit creditor illiquidus † quoad vtrum- 20
que, retardare non valet immissionem, Rota *coram Carill. decis.100. n.4. & 5. coram* Durand. *decis.197. n.2. & coram* Dunozet. iun. *decis.616. n.14.*

Reliqua fuerunt sublata in decisionibus editis pro hac parte, cum quibus Domini transierunt.

Et ità vtraque &c.

R. P. D. EMERIX.

Perusina Pecuniaria.

Veneris 23. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

Successio æqualiter sorori debita vnà cum fratribus in bonis matris, ac etiam cum patre in portione eorundem fratrum ab intestato defunctorum, non tollitur à Statuto Perusiæ exclusiuo fœminarum, quia requirit dotationem ante delatam hæreditatem, quamuis respectu transuersalium nullam dotationis mentionem faciat, tùm quia illam exprimendo in hæreditate ascendentium, hoc idem in transuersalibus voluisse dicendum est, tùm etiam quia eadem non expressa adhuc de iure intelligenda est.

SVMMARIVM.

1 *Validitas sententiæ resultat ex reuolutione actorum.*
2 *Soror succedit æqualiter cum alijs fratribus in hæreditate communis matris ab intestato defunctæ.*
3 *Soror succedit æqualiter cum patre in hæreditate fratrum, vel sororum intestatè defunctorum.*
4 *Statutum Perusiæ* lib.2. c.45. *exclusiuum fœminarum, excludit tantummodo dotatas, & propter dotem, & n. seqq.*
5 *Statutum exclusiuum fœminarum ab hæreditate ascendentium, vel collateralium, intelligitur de dotatis ante delatam hæreditatem.*
6 *Statutum exclusiuum fœminarum, etiam quod nullam faciat mentionem dotationis, adhuc intelligitur de dotatis, & propter dotem.*
7 *Legitima debetur patri tempore, quo filius, vel filia professionem emittunt.*
8 *Pater binubus ante professionem filij Religiosi habet legitimam in bonis illius solum in vsufructu non autem in proprietate.*
9 *Pœnæ secundarum nuptiarum quamuis loquantur de mulieribus, habent etiam locum in viris.*
10 *Dos constituta in pecunia non potest sine consensu, & vtilitate vxoris transferri, & fieri pactum illam restituendi in fundum dotalem.*
11 *Vxori, cui ex primæua constitutione dotis fuit acquisitum ius præiudicari non potest per conuentionem secundo loco factam.*
12 *Dotem habere in pecuniam, & æstimatam vtilius est vxori.*

DECISIO CXLIV.

NVpsit Camilla cum dote scut. 9000. Dario, qui susceptis ex eadem quinque filijs, Petro scilicet, Barbara, Victoria, & Europa, transiuit ad secunda vota cum Fidentia, & postmodum ad tertia cum Tudertina, ex qua procreauit alios duos filios, nempe Ioannem Vrsum, ac Paulum Æmilium.

Barbara vnica superstes filiorum primi matrimonij emisit professionem, nulla tamen præcedente renunciatione, in Monasterio Sanctæ Mariæ Magdalenæ Perusiæ, quod post obitum Darij perijt nomine eiusdem Barbaræ ratam supradictæ dotis scutorum 9000. vti delatam ad ipsam Barbaram per successionem ab intestato in bonis maternis tàm ex persona propria, quam ex persona dicti Petri fratris, & aliarum eius sororum posteà defunctarum, obtinuitque

ab

ab A. C. mandatum in summa scut. 5400. exequutioni demandatum.

Sed adita per Ioannem Vrsum, & Paulum Emilium fratres, ac hæredes d. Darij Patris Signatura Iustitiæ, causaque Rotæ commissa, dedi dubium ad formam commissionis, An
1 esset procedendum ad legitimam exequutionem; † & Domini affirmatiuè responderunt, cùm validitas mandati resultet ex reuolutione actorum, Caputaq. *decis.* 260. *par.* 2. neque fuerit inter Partes controuersa.

Iustitia verò apparet ex eo, quod Barbara ex antedicta dote debet primo consequi scuta 1800. ipsa enim quamuis fœmina æqualitèr successit insimul cum Petro fratre, & sororibus
2 in hæreditate communis matris ab intestato defunctæ † iuxtà dispositionem iuris communis in §. *si quis igitur*, Auth. *de hæred. ab intest. venien.* §. *intestator. instit. de hæredit. quæ ab intest. defer. l.* 4. *C. de liberis præteritis*, Gratian. *discept.* 754. *num.* 7. Rot. *decis.* 264. *num.* 4. *par.* 6. *rec.*

Præterea debet consequi alia scuta 3600. quia propter subsequutum obitum dd. sororum, ac d. Petri fratris similitèr ab intestato defunctorum, eodem, eodem modo æqualitèr suc-
3 cessit in illorum portionibus, † sicque in remanentibus scut. 7200. vnà cum Dario Patre tunc superstite, per Text. *in* §. *si vero d.* Auth. *de hæred. ab intest. venien.* Auth. *defuncto, vers. sed si cum Parentibus C. ad Senat. Consult.* Tertull. Gratian. *discept.* 685. *num.* 3. *&* 4. Rot. *decis.* 205. *num.* 1. *par.* 6. *rec.*

Neque visum est potuisse obstare Statutum Perusiæ *lib.* 2. *cap.* 45. *de mulieribus dotatis*, per quod prætendebatur Barbaram licèt non dotatam de tempore, quo euenit casus successionum, fuisse exclusam tàm ab hæreditate matris ob existentiam tunc Petri fratris, quam ab hæreditate eiusdem Petri, & sororum ob superuenientia Darij patris, ac Io: Vrsi,
4 & Pauli Emilij fratrum consanguineorum, † quoniam præfatum Statutum excludit tantummodo dotatas, & propter dotem, Bartol. *cons.* 31. *in fin. lib.* 1. Corn. *cons.* 74. *num.* 7. *&* 8. *vers. quod etiam alia ratione, pariter lib.* 1. *& consil.* 300. *n.* 1. *lib.* 4. Eugen. *cons.* 4. *n.* 55. *lib.* 2. Ludouis. *dec.* 565. *n.* 4. *ibique Adden. lit. A.* Rota post Merlin. *de legit. decis.* 116. *n.* 3. *&* 8. *decis.* 399. *nu.*
5 35. *par.* 5. *rec.* & in proximis † terminis successionis fœminarum alicui ascendentium, siue collateralium aliàs firmauit Rot. plures cumulando coram Amat. Dunozz. *decis.* 326. *nu.* 5. *& seq. ac decis.* 331. *num.* 6. *&* 9. vbi dotationem requiri ante delatam hæreditatem.

Non refragante, quod dictum Statutum non faciat denuò mentionem dotationis, quando progreditur ad successio-
6 nem transuersalium, † quia etiam in isto casu est intelligendum retento eodem themate dictæ dotationis, cùm verba subsequentia sint continuatiua antecedentium, in puncto Eugen. *d. cons.* 4. *num.* 56. *lib.* 2. Amat. Dunozz. *d. decis.* 351.
7 *num.* 1. Attenta præsertim dictione & † coniunctiua omnium qualitatum præcedentis dispositionis, Natt. *cons.* 573. *num.* 14. Alexander *cons.* 100. *num.* 2. *lib.* 1. Paris. *de resignat. lib.* 21. *nu.* 25. Rota *decis.* 267. *num.* 11. *& decis.* 600. *num.* 24. *par.* 5. *recen.*

Neque ex hac summa scutorum 5400. pro quibus fuit relaxatum mandatum, venit detrahenda legitima, quam poterat petere Darius Pater statim atque Barbara eius filia professa fuit, siquidem admissa veriori opinione legitimam deberi
8 Patri ipso tempore, † quo filia efficitur Monialis, quam tenent Gloss. *in cap. sumus* 14. *in verb. & bona de Regular.* Facchin. *controuers. lib.* 6. *cap.* 13. Merlin. de Legit. *lib.* 5. *tit.* 3. *q.* 3. *n.* 8. *cum seqq.* Rot. *dec.* 267. *& dec.* 503. *vtrobique per tot. p.* 5. *rec.*

Attamen quia Darius iam conuolauerat ad secundas nuptias ante professionem emissam à d. Barbara filia, non po-
9 tuit acquirere illius legitimam, † nisi quoad simplicem vsumfructum, non autem quoad proprietatem in pœnam binubatus ex dispositione *legis fœminæ* §. *illud etiam C. de secund. nupt.* Menoch. *cons.* 237. *num.* 8. *& seqq.* Gabr. *tit. de secundis nupt. conclus.* 1. *num.* 1. Sanchez *de matrim. lib.* 7. *disp.* 89. *nu.* 19. Cyriac. *controu.* 139. *n.* 23. *cum seqq.* Put. *decis.* 4. *per tot. lib.* 3. Rota *apud Pacific. de Salu. decis.* 96. *n.* 1. *& pluribus seqq.* Merlin. *decis.* 534. *n.* 3. *vsq; ad fin.* Dunoz. iun. *decis.* 676. *n.* 2. *&* 3.
10 Quæ indistinctè afficit etiam Patrem, qui duxit † secundam vxorem *glos. ibidem* §. *illud etiam verb. possessionem, & l. generaliter in princ. C. eod. tit.* Gabr. *d. conclus.* 1. *num.* 2. Castil. *de vsufructu cap.* 12. *nu.* 14. Merlin. *de legitim. lib.* 4. *tit.* 2. *quæst.* 1. *n.* 2. Boer. *decis.* 187. *num.* 1. *ac.* 2. Caualer. *dec.* 50. *num.* 4. *&* 5. Buratt. *decis.* 82. *n.* 3. *&* 4. *ibique* Adden. *literis A. B. & C.*

Nec placuit mandatum non potuisse relaxari in quantitate propter posteriorem conuentionem retinendi dotem in corporibus, quoniam dum ex lectura instrumenti dati in Sum.
11 vtriusq; Patris *n.* 1. † apparet eam fuisse ab initio constitutam in pecunia, consequens est nullatenus esse attendendam posteriorem conuentionem initam sine expresso consensu, & vtilitate ipsius Camillæ, † cui per Text. *in l. vnica in princ. C.* 12
de rei vxor. action. fuerat acquisitum ius ex antecedenti promissione, † vtiliusque erat habere dotem æstimatam, *l. Atti-* 13
cilinus ff. de pactis dotalibus, *l. cum à socero C. de iur. dotium*, Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 11. *tit.* 32. *nu.* 10. *& seqq.* Grat. *discept.* 435. *num.* 35. Adden. ad Buratt. *decis.* 775. *n.* 25. Merlin. *dec.* 77. *n.* 8. *&* 9. Bich. *decis.* 151. *nu.* 12. *cum seqq. in recen. dec.* 160. *nu.* 1. *par.* 3. *& decis.* 137. *num.* 3. *par.* 8.

Et ità decisum fuit vtraque &c.

In hac causa adsunt aliæ duæ decisiones, altera sub die 26. *Februarij* 1674. *& altera sub die* 16. *Octobris* 1679.

REVERENDISS. D. ALBERGATO.
Sacræ Rotæ Decano.

Imolen. Prædij.

Veneris 23. *Iunij* 1673.

ARGVMENTVM.

Super Trebellianica, quæ dicebatur vxori debita fuerat à fideicommissario transactum, & totum in transactione solutum; cumque illam cæteris vocatis præiudicasse prætenderetur; contrarium est decisum, tùm quia nec trebellianica debebatur, ex quo vxor in solo vsufructu instituta erat, tum etiam quia in omnem casum, nec integra debuisset persolui contra naturam transactionis, vt non totum, sed aliquid in ea detur, & aliquid remittatur, atque ideo illa fideicommissarijs præiudicare non potuit.

SVMMARIVM.

1 *Transactio facta à grauato super bonis fideicommissi, si caret bona fide, non nocet fideicommissarijs.*
2 *Trebellianica hæredi vsufructuariæ non datur.*
3 *Trebellianica debetur tantum hæredi vniuersali restituere grauato.*
4 *Vxor à testatore instituta in vsufructu, est tantum legataria, vsufructuaria; & non hæres, & num. seqq.*
5 *Argumentum à communiter accidentibus valet.*
6 *Vxores vt plurimum à maritis instituuntur hæredes vsufructuariæ non proprietariæ.*
7 *Institutio vxoris in vsufructu, facta etiam titulo hæredis vniuersalis* fin che viuerà *semper restringitur ad vsumfructum.*
8 *Vsusfructus extinguitur morte vsufructuarij.*
9 *Institutio vxoris facta in pleno vsufructu, eique solum post mortem dato hæredi in proprietate, adhuc ad solum vsumfructum restringitur.*
10 *Transactio bonorum fideicommissi facta occasione trebellianicæ vxori vsufructuariæ non competentis saluari non potest ex altera trebellianica hæredis grauati, qui pro illius obseruantia se obligauit.*
11 *Transactio bonorum fideicommissi facta occasione trebellianicæ, quæ ex fructuum imputatione fuerat consumpta, non sustinetur.*
12 *In Trebellianicam imputantur fructus percepti ab hærede extraneo.*
13 *Transactionis natura est, vt hinc inde aliquid detur, & remittatur; non autem quod totum soluatur.*
14 *Transactio facta super bonis fideicommissi, in qua fuit soluta tota trebellianica à grauato prætensa, non dicitur facta bona fide, nec fideicommissario præiudicat, & quando.*
15 *Verba* & tutto quello, che è di più *apposita in transactione, resoluuntur in simplicem liberationem.*
16 *Cessio reportata hæreditario nomine, & cum effectibus hæreditarijs resoluitur in simplicem quietantia, nec transfert aliquid repetibile ab hæreditate.*
17 *Fundamentum suæ intentionis vnusquisque probare tenetur.*

DECISIO CXLV.

Reuocatis hodie ad trutinam Decisionibus editis coram me sub diebus 27. Ian. 1668. & 29. Maij 1669. in quibus dictum

dictum fuit esse confirmandam sententiam bon. mem. Eme-
rix concedentem fratribus de Rotis vigore fideicommissi Io-
sephi immissionem in possessionem Prædij à Fuschinis de-
tenti, Domini censuerunt standum esse in decisis, quia tran-
sactiones initæ inter Petrum Comellum hæredem graua-
tum, & Fuschinos, quibus mediantibus fuit illis tanquam
hæredibus Hippolytæ assignatum Prædium controuersum
1 pro prætensa Trebellianica visæ fuerunt carere bona fide, †
& proinde non obstare, neque nocere fideicommissarijs
agentibus ad eiusdem Prædij recuperationem, vt probat text.
*in l. si suscepta §. quamuis ff. de inoffic. testam. & in l. à Sententia
§. si hæres ff. de appell.* Petr. *de fideicomm. q. 8. n. 7.* Peregrin. *eodem
tract. art. 52. n. 88.* Bero. *cons. vlt. num. 35. lib. 2. cum alijs relatis in
præteritis decisionibus huius causæ, & signanter in edita 6. Iunij
1664. §. licet cor. bo. mem. Ioanne Emerix.*

Defectus autem bonæ fidei, & læsio manifestè resultat,
ex quo transactio nititur erroneo supposito, quod Hippolitæ
vxori, & hæredi vsufructuariæ Testatoris deberetur Tre-
2 bellianica, † quæ tamen competere non poterat, vt in pun-
cto tradunt Mandos. *cons. 103. num. 5. & 6.* Gratian. *c. 821. eod.
3 num. 6.* ea ratione, quod Trebellianica † debetur dumtaxat
hæredi vniuersali grauato restituere, Peregrin. *de fideicomm.
art. 3. num. 5.* Rot. *dec. 637. num. 11. & 12. p. 4. tom. 3. recent. & dec.
75. num. 12. p. 10.* qua hæreditaria qualitate carebat Hippolita
4 ex receptissima sententia, † quod vxor instituta in vsufructu
est tantùm legataria, non hæres, vt præter relatos in alijs de-
cisionibus communiter probant Gratian. *d. c. 821. n. 2. 3. & 5.*
Andreol *contr. 335. num 2.* & firmauit Rota *in Perus. Bonorum
13. Februar. 1579. coram Brauo post cons. Eugenij lib. 2. & decis.
162. num. 1. p. 2. recent. & dec. 109. n. 4. & 5. p. 3.* & plenè *decis. 22
n. 6. p. 6. rec.* laudata ab Andreolo *vbi supra, & decis. 15. n. 21. &
349. n. 8. coram bo. me. Bichic.*

Quod verò Hippolita fuisset tantummodo vsufructuaria,
desumitur nedum ex tot coniecturis, & circumstantijs consi-
deratis in ista decisione §. *His positis*, verum etiam ex alia
nuper deducta ex confessione emissa in quadam transactione
inita inter ipsam, & illos de Blondis, in cuius narratiua Pe-
trus Comellus, & Hyppolita enunciantur hæredes vsufru-
ctuarij, & proprietarij respectiuè dicti Iosephi ibi; *Nel quale
habbia lasciato suoi heredi vsufruttuarij, e proprietarij rispetti-
uamente la Signora Ippolita Gessi, e Signor Pietro Comelli*, ac
5 etiam ex argumento communiter accidentibus, † nam so-
lent vt plurimum Mariti relinquere vxores vsufructuariæ,
6 † non autem hæredes in proprietate, vt ponderat Menoch.
præsumpt. 134. num. 17. lib. 4. Spad. *cons. 297. n. 13. & 15. lib. 3.* Ro-
ta *coram Vbaldo decis. 124. num. 7.* potissimum attentis verbis
Testamenti: *Sia herede vniuersale vsufruttuaria sin tanto, che
7 viuerà*, † quæ dispositio manifestè restringitur ad vsumfru-
8 ctum, † qui morte extinguitur; Menoch. *præsumption. 133.
num. 12. & 134. num. 7. lib. 4.* Rota *d. decis. 123. num. 6. coram Vbal-
do, & decis. 470. num. 3. par. 9. recent. & decis. 411. n. 6. coram bon.
me. Card. Celso.* Nil vrgentibus coniecturis in oppositum al-
legatis, nempè institutio in pleno vsufructu, & quod Testator
nonnisi mortua vxore instituerit Petrum, quia prima cessat
9 ex lectura Testamenti, & secunda † tollitur aduertendo id
factum fuisse, ne vsufructuaria, donec viueret à Proprieta-
rio inquietaretur, vt vtrique respondendo firmat *vltima deci-
sio §. igitur, & §. seq.*

Nec releuat, quod saltem Trebellianica deberetur Petro
hæredi Proprietario, ideò ex eius iure, qui etiam pro obser-
uantia transactionum sese obligauit, & cessit omnibus, & sin-
gulis actionibus, & iuribus, quæ ipse habebat, aut habere pos-
set in, & super dicta Trebellianica transactiones sustineri
debeant, quia placet responsio, quod dd. verba non impor-
tant renunciationes, & cessionem Trebellianicæ Petro debi-
10 tæ, † sed referuntur ad Trebellianicam, quæ prætendeba-
tur ex persona Hyppolitæ, de qua ante immediatè facta fue-
rat mentio, vt plenè comprobat *dec. bon. me. Emerix, §. quia non
important*, quinimò etiam si ad propriam Trebellianicam Pe-
11 tri referri possent, adhuc moriuntur non afficeret, † quia Tre-
bellianica debita Petro consumpta est ex perceptione fru-
ctuum plurium annorum, quos non minùs ipse, quàm Hyp-
12 polita pro tempore, quo illa possedit, † tamquam hæredes ex-
tranei in Trebellianicam imputare tenebantur, iuxtà Text.
in l. fideicomm. ff. ad Trebell. Rot. *coram Dunozett. dec. 47. num. 4.
& decis. 113. num. 8. & decis. 416. par. 13. rec. & in præterita
dec. §. fin. & in Romana fideic. de Cribellis 26. Iun. 1671. §. Tre-
bellianica, vers. vel denique, cor. me.*

Non obstat, quod saltem prædicta tametsi in veritate non
subsistentia, nihilominus tamquam dubia, & controuersa
potuissent præbere causam transigendi, itaut Transactiones
debeant etiam afficere fideicommissarios, quia id procedere
posset, si non fuisset hæredibus Hyppolitæ persoluta integra
Trebellianica, sed habita ratione fructuum perceptorum
hinc inde aliquid datum, & remissum fuisset † iuxta natu- 13
ram Transactionis *de qua in l. Transactio C. de transact.* secus
verò, quando prout hic, integraliter satisfacta fuit prætensio
Trebellianicæ, † tunc enim nullo modo dici potest transi- 14
gentem prudenter, & bona fide processisse, itaut contractus
afficiat etiam fideicommissarios ab illo causam non haben-
tes, vt benè distinguit Bero *cons. vlt. nu. 35.* Cephal. *cons. 347.
num. 19.* Peregr. de fideic. *art. 52. nu. 88.* Fusar *de subsiit. quæst.
562. num. 5. quos refert alia decisio huius causæ edita 27. Ianuarij
1668. §. & inexcusabiles coram me.*

Neque subsistit, quod ex Traditione Integre Trebelliani-
cæ fideicommissum remanserit liberatum à Iuribus, quæ con-
tra ipsum acquisiuerat Hyppolita tàm à Blondis substitutis à
Patre Iosephi Testatoris in tribus ex quatuor partibus, quàm
à quibusdam Hebræis Lugi; etenim respectu illorum de
Blondis constat ex lectura transactionis fuisse satisfactos de
portionibus sibi debitis, dum Partes contrahendo professæ
fuerunt dare, & recipere quidquid debebatur ibi: *di darli con-
cordamente quello che giustamente gli prouiene per vigore del Sig.
Colonello Pietro*; & inferius: *acciochè ognuno habbia il suo, e
resti sodisfatto.* consequenter seqq. verba: *E tutto quello, &c.
che de più &c.* † resoluuntur in simplicem liberationem, iux- 15
tà Text. *in l. Pupilli, §. soror. ff. de solut. cum alijs per* Grat. *di-
scept. 274. num. 4.* & in terminis transactionis aduertit Rot.
decis. 160. num. 7. & 8. par. 7. Nil facientibus assertis calculis
super dicta hæreditate Petri, quia non fuerunt facti cum
Blondis, sed in transactione iter Petrum, & Fuschinos, de
qua hodie agitur, & in ordine ad creditum hebræorum, ces-
sio, vtpotè reportata hæreditario nomine, & cum effectibus
hæreditarijs, non autem proprijs Hypolitæ nihil transtulit
in illam repertibile ab hæredibus Iosephi, † sed resoluitur in 16
simplicem quietantiam ad commodum hæreditatis, prout
per eandem rationem, nec prodest illa facta à Blondis, *l. si
creditores §. sed sic ff. de solut.* Olea *de cess. iur. tit. 6. quæst. 7. nu-
mero 2.* Noguerol. *alleg. 19. num. 21.* Add. ad Gregor. *dec. 75.
n. 3.* Rot. *in Romana Casalis 18. Iunij 1660. & 27. Aprilis 1667.
cor. Eminentiss. Cerro, & in Anconit. Pecun. 3. Iunij 1665. &
19. Iun. 1666. cor. Eminentiss. Carpineo.*

Demum inanis est cessio iurium prætensorum ab Hypoli-
ta pro diminuto valore mobilium dotalium, quia præter
quod præsumuntur peruenisse ad manus eiusdem Hyppolitæ
tamquam vsufructuariæ, non constat neque de traditione,
neque de antecedenti statu illorum, & vndè posset dignosci
prætensa diminutio, † quod omnino tamquam fundamen- 17
tum intentionis probandum erat ad text. *l. qui accus. C. de eden.*

Et ità vtraque &c.

*Confirmata fuit hæc decisio coram R. P. D. Matthæio sub die
11. Decembris 1673. quæ infra suo loco apponetur.*

R. P. D. T A I A.

Romana Pecuniaria.

Veneris 23. Iunij 1673.

A R G V M E N T V M.

Administrauerat Institor negotium alterius, cuius occasione plura contraxerat debita, quæ Præponens illius proprio nomine, non autem in vtilitatem negotiationis prætendebat contracta, atque ideò se ipsum non teneri contendebat; sed fauore creditorum deciditur, quia versio in vtilitatem negotij fuerat probata, & concurrebant simul scientia, & patientia eiusdem Præponentis, qui nec protestando, neque prohibendo actum, consensisse videbatur.

S V M M A R I V M.

1 *Contrahens cum alio debet esse non ignorans conditionis eius, quo contrahit.*
2 *Institor non in omni actione obligat eum qui præposuit.*
3 *In Institore seruanda est conditio in illius præpositione apposita.*

4 Con-

4 *Contractus proprio nomine præsumitur gestus.*
5 *Institor adhuc nomine proprio contraxisse præsumitur.*
6 *Institor vt obliget præponentem, probari debet creditores contemplatione præponentis credidisse.*
7 *Præponens, vt ex facto sui institoris remaneat obligatus, plura concurrere debent, & quæ. vide etiam supra à n.2.*
8 *Societatis nomine fuisse contractum requiritur, vt ex facto socij alter socius remaneat obligatus.*
9 *Actio de in rem verso est subsidiaria actioni institoriæ, eique deficienti suffragatur.*
10 *In Actione de in rem versò probari debet negotium gestum, & alium locupletatum.*
11 *Actio de in rem versò competit ei, qui principaliter contrahit, vt in rem domini vertatur, & vid. n. seqq.*
12 *Actio de in rem versò propria est contra Dominos, ex seruis, & contra Patres, ex Filijs, & vid. num. seq.*
13 *Res mea si ad te peruenit, & non est causa quare apud te debeat remanere, non est vera actio de in rem verso, sed alia.*
14 *Actio de in rem verso septem habet requisita.*
15 *Versio non dicitur probata ex causa merè voluntaria.*
16 *Contrahens nomine proprio, eodem quoque nomine distrahere potuit.*
17 *Locupletatio ex re aliena tribus modis accidit, vel quod quis habeat pecuniam, vel aliud emptum ex ea, vel quod talem rem emit, quam de suo necessario emisset.*
18 *Versio satis probatur ex testibus.*
19 *Probationes in arbitrio iudicis positæ sunt.*
20 *Socius sciens, & tacens, & non protestans de actu per socium facto, vel faciendo, vel eundem actum non prohibens, consensisse videtur.*
21 *Versio præsumitur in rem societatis facta si merces in apothecam communem adductæ sunt.*

DECISIO CXLVI.

IOannes Baptista cum consensu Francisci Patris concessit Carolo in administrationem omnia, & singula ad vsum supponariæ valoris scutorum 1050. & 15. cent. in apotheca propè fundacum d. Francisci cum pactis.

In primis, che per render buon conto dell'amministratione da farsi dal d. Carlo si deue tenere vna Cassetta nel Fondaco attaccato à d. Bottega con due chiaui da tenersi vna per parte, nella quale si deue mettere ogni sera tutti i denari, che si faranno fatti il giorno.

Item, che ogni sei mesi si deuan fare i conti.

Item, che il d. Gio: Battista sia obligato dare al d. Carlo per la d. amministratione la metà dell'vtile.

Item, che il d. Carlo sia obligato pagare tutta la pigione della Bottega, e Casa, stante che egli goda la Casa, e Bottega, e per non hauer in d. negotio capitale.

Item, che il d. Carlo non possi pigliar sorte di robba alcuna à credenza per d. negotio senza espressa licenza, e consenso del d. Gio: Battista.

Item, che volendo d. Carlo denari, ò altro per suo seruitio, lo deua domandar al d. Gio: Battista &c. in Instrumento 16. Decembris 1650.

Cùm autem Carolus multa debita contraxerit, Per più, e diuerse robbe mercantili, Rascia della Pergola, Rascia di Fabriano, Panno di Mattelica, Stametto di Bergamo, e Rascia di Firenze, creditores obtinuerunt mandata executiua super mercibus Apothecæ æstimatis scutis 1308:95. cent. quæ Ioannes Baptista, & Christophorus fratres promiserunt habere in forma depositi ad mandatum A.C. 16. Augusti 1659. qui mandauit consignari creditoribus data cautione de restituendo prioribus, & potioribus 22. Decembris 1664.

Hodie proposito de more dubio tandiù dormientibus creditoribus Actoribus, An mandatum sit exequendum, Domini exequendum responderunt.

Et paucis conuenerunt omnes Domini, vt conuenerant litigantes Carolum non potuisse pigliar'à credenza, etiam
1 ignaris datibus, † vt qui cum alio contrahit est, vel debet esse non ignorans conditionis eius, *l. qui cum alio, ff. de reg. iur.* & specialiter sicut institoria actione, non omne quod cum insti-
2 tore geritur, † obligat eum, qui præposuit, *§. non tamen, l. 2. ff.*
3 *de instit. act.* adeò conditio † præpositionis seruanda est, *§. conditio autem l. sed si pupillus 11. ff. eod.* & de huiusmodi pactis Gen. *de script. priuat. tit. de libro rationis institoris n. 37. lib. 4.*

Et procul omni dubio, vbi Carolus non potuit ex pacto, nec est ausus ex facto contrahens nomine proprio, confesso Io Carlo esser vero, e legitimo debitore, e pagatore, &c.
4 † quod & præsumitur etiam in personaliter, *§. Chrysogonus, l. si ita stipulatus 126. ff. de verb. obligat.* & de huiusmodi † in- 5
stitore Spada *cons. 215. num. 7. lib. 3.* Gratian. *decis. 178. in fine, & in addit. in princip. cum ibi allegat.* & infrascriptis, itàvt si Carolus fuisset generaliùs institor, & potuisset accipere merces à credenza, & Io. Baptista participem interpellasset, & demum nomine Ioannis Baptistæ contraxisset, † tamen 6
adhuc requirebatur ex parte creditorum, quod contemplatione præponentis credidissent, Rot. Genuens. *decis. 14. num. 96. à vers. 6. aemissis*, & quod cum Carolo non contraxissent, nisi fidem Ioannis Baptistæ præponentis secuti fuissent *num. 97. vers. quod cum Saulio*, & ex his Thesaur. *decis. 136. num. 5. à vers. denique præsupposito*, adeò non adsunt requisita tradita *in l. vltima, ff. de institut. action.* † scilicet causæ veritas 7
præpositioni, & causæ scientia, & credulitas, congrua quantitas, notat Bartol. *ibidem*, quod vt supra dictum est † non 8
fuerunt factæ apochæ nomine societatis, vt requirebatur ait Rota *coram Seraphin. decis. 375. n. 4. & 5. cum pluribus* apud Gratian. *d. decis. 128. n. 1. & 2.*

Sed quamuis adhuc idem videretur vni ex Dominis in actione creditorum de in rem verso † subsidiaria actioni in- 9
stitoriæ deficienti ad Bartol. *ad d. l. vlt. ad fin. vers. si autem ex actu*, quia creditor debet probare negotium gestum, † & alium 10
locupletatum, Bartol. *ad §. item quæritur, l. 6. ff. de negot. gest. num. 7. vers. sed si non probares*, iuxtà *præceden. §. sed si ego, vers. eodem loco*, Gratian. *d. decis. 108. ex num. 4.* Rota *coram Eminentissimo Otthob. decis. 40. num. 46. vers. quia versio*, confirmata *in decis. 98. n. 19.* & quatenus ad in rem versum planè actio de in rem verso † competit ei, qui principaliter contra- 11
hit, vt in rem Domini vertatur, *l. quamuis 28. ff. de in rem verso*, & ibi notat Bartol. & propriè est † contra Dominos ex 12
seruis, & contra patres ex filijs, itaque verè alia est actio, si res mea ad te peruenit, † nec est causa quare apud te debeat re- 13
manere, *l. si inter me, & Titium 32. ff. si cert. petat.* & ibi Bartol. de qua præclarè, & ad septem † requisita, Costa *de remed.* 14
subsidiar. 12. maximè ex num. 4. cuius legis, quam diuinam, & nobilem appellat, basis est naturalis æquitas, ne quis fiat locupletior cum aliena iactura.

Porrò videbatur illi contrarium sentienti deesse multa, & primum probatio versionis † vtpote in causam voluntariam, 15
ad distinctionem Rotæ *coram Merlin. decis. 119. num. 12. & 13.* neque satisfaciebant eidem testes probantes generaliter, che Carlo è stato solito pigliar la robba da altri &c. e le robbe sono state lauorate, e finalmte in Bottega, cùm generalis sit probatio, concludensque etiam pro alijs, & inconcludens quoque pro omnibus, cum Carolus proprio nomine accipiens, † & contrahens, proprio quoque nomine distra- 16
here potuerit, & fortè distraxerit, & minus satisfaciebat aliqua probatio locupletationis Ioannis Baptistæ, † 17
quæ tribus modis euenit, vel quod quis habet pecuniam, vel quid aliud emptum ex ea, vel quod talem rem emit, quam de suo emisset necessario, &c. apud *gloss. locupletior, leg. vltima Cod. de vsucap. pro empt.* & proinde contendente Ioanne Baptista contra hanc eandem actionem, & enixè replicante illius Patrono vti non vidente, vndè Aduersarius deducat locupletationem ex mercibus, dum patet anno 1656. quo fuit habita ratio, factumque bilancium, quod dicunt, fuisse in Apotheca merces scutorum 1875. in Summario creditorum, & tamen anno 1659. fuisse tantum scut. 1308. in ipso Summario, licèt annis 1657. & 1658. Carolus etiam à Ioanne Baptista, & eius Fundaco recepisset alias merces excedentes scuta 500. quod arguit contrarium, videlicet Carolum accepisse ab alijs ad prodigendum, qui pro negotio commisso accipiebat à committente, vndè potiùs apparet notabile detrimentum, aut si appareret augumentum, perindè potest esse fortuitum ex eodem capitali, & ex diuersis corporibus, & diligentia sicut ex negligentia Caroli, & in summa nihil statui potest, nisi ratio redderetur.

Contrarium tamen visum est alijs, quia versio † satis pro- 18
bata visa est ex testibus, vt probationes in Iudicis † arbitrio 19
positæ sunt, Menoch. *de arbitr. iudic. cas. 90. ab initio*, cum alijs, cum etiam materia tota versiónis, Rota *decis. 272. n. 14. par. 12.* cum alijs.

Et versio dilucidè probata est illis ex testibus in Summario creditorum disertè specificantibus vsum mercium in vsum negotij, & comprobatur ex solidatione in eodem Summario, vbi est assertio subrogationis aliarum mercium in locum venditarum, quinimò probatur præponentem, & fratrem contigua Apotheca habuisse scientiam mercium à Carolo emptarum, & eas vidisse introduci in Apotheca Caroli contigua; † vndè socij scientes, & tacentes, & non protestantes 20
de actu per socium faciendo, vel actum illum non prohiben-

tes,consensisse videntur Capic. Latr. *consul.105. ex n.19.* adeò
21 magis si res ducatur in Apothecam communem † præsumitur in rem societatis versio, Rota *Bonon. apud Monach. decis. 51. num. 4.* & dicebatur celebre *consil.* Bart. *79. par. 1.* in quo sanè materiam superabat opus.

Versioni addita est locupletatio negotij,quod licèt ann.*1655.* & *1656.*fuisset diminutum,tamen post emptas merces peperit non modicum lucrum, salua, imò aucta sorte ex instrumento inter Franciscum Patrem Io. Baptistæ, & Carolum anno *1658.* in quo Carolus ipsemet, vt dicitur de tempore in tempus subrogauit alias merces loco venditarum, adeovt capitale remaneat vsq; adhuc integrum, & conseruatum, imò potius auctum, quàm diminutum, vt Carolus reperitur debitor scut. 200. & promisit soluere intra tres annos &c. in d. Instrumento quidquid posteà anno *1659.* post longè habitas dd.merces euenerit.

Atque, vt ampliùs explicatum est, & DD. ita concluserunt, neque versio mercium emptarum in vtilitatem Tabernæ excluditur ex eo, quod anno *1656.* capitale ascenderet ad scuta *1875.* Anno autem *1659.* consisteret in solis scutis 1308. quia aduertendum est,quod d. anno *1656.* licèt capitale ascenderet ad scuta *1875.* è contra in eo aderat debitum cum Fundaco Francisci in scutis 1177.15.cent. vt in Summario impresso *num. 8. in fine*, quod debitum anno *1659.* iam fuerat extinctum; vndè habita ratione debiti, & crediti d. anno *1659.* auctum remansit in scut. 610. 70. cent. & sic versio in vtilitatem Tabernæ salua remanet, non obstante, quod Carolus medio tempore receperit à dicto Fundaco merces valoris scutorum 505. 30. cent. prout ex partitis datis cum responsione in folio ad partes, quia etiam de ista summa fuerunt satisfacti, vt patet ex Instrumento anno *1658.* in quo fuerunt solidata omnia credita, & solùm remansit creditor Ioannes Baptista ratione lucrorum capitalis in scutis 200. dicto Summario impresso *num. 5.*

Et ita vtraque &c.

Confirmata fuit hæc Decisio sub die prima Decembris 1673. coram eodem R. P. D. Taia, quam infra suis loco, et tempore apponemus.

R. P. D. TAIA.

Lodien. Repræsentationis ad Carceres.

Veneris 23. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

Iamdudum audieram testem falsum tribus esse obnoxium, Deo quem offendit, Iudici, quem decipit, & proximo, quem lædit, sed nunquam practicatum vidi læsionem proximi tàm acritèr in iudicio deductam, vt simplex testis non iuratus, neq; rogatus, sed potius casu de innocentia Rei requisitus, de credulitate deponens, de qua etiam habebat assertionem personæ grauis, & interfecto propinquæ, teneretur prætensum reum reducere ad carceres, à quibus per Iudicem, seù magis Principem fuerat dimissus, vt iuremerito, summa ratione, & summa cum laude, & æquitate Tribunalis nostri, illum non teneri decisum sit.

SVMMARIVM.

1 *Testis de credulitate non probat, imo nec propriè dicitur testis.*
2 *Testis de credulitate deponens sicuti non probat, ita & multo minus sibi nocere potest.*
3 *Testis non est mentius, licet forsan mendacium dixerit, si in eo se decepit.*
4 *Testis deponens ad assertionem personæ grauis, in nihilo peccat.*
5 *Testis super innocentia deponens satis sibi persuasa etiam si iurasset, benè deponit.*
6 *Milites maximam iuris, & iudicandi imperitiam habere solent.*
7 *Iudex, & maximè Princeps moueri potuit ad dimittendum reum non ex testibus, sed ex alijs causis etiam non expressis in processu.*
8 *Testis depositio extra iudicium facta, dicitur res inter alios acta.*
9 *Testis super innocentia rei deponens falsum pro vero, dicitur commisisse mendacium benignitatis, seu magis pietatis.*
10 *Mendacium semper est in se malum, & Deo, ac hominibus inuisum & num. 14.*
11 *Mendacium simplex licet non sit sine culpa, non tamen est magna culpa.*
12 *Mendacium quandoque reputatur esse licitum, vt quia fuerit officiosum.*
13 *Mendacium quodcumque remanere peccatum, rigida reputatur theologorum sententia.*
14 *Mendacium nullam pœnam iuris meretur.*
15 *Testis mendax si nihil commodi, aut emolumenti consequutus sit, & mendacium sit sine dolo, neminem lædens, puniri non potest, & vid. per totam.*

DECISIO CXLVII.

HOmicidio commisso, hæredes defuncti egerunt contra Ioannem, cuius dicto Marchio Dominus Oppidi homicidam liberasse prætenditur ab hæredibus defuncti, & ille duabus sententijs fuit condemnatus, vt Reum Albertum reducat, & repræsentet, seù reduci, & repræsentari curet in Custodia publica intra mensem, alioquin ad damna, & interesse, & expensas &c. 23. Martij 1668. & 7. Septembris 1669. Causa ad Rotam deducta, & dubio proposito, an Ioannes teneretur repræsentare in Carceribus Albertum, ita vt teneatur ad damna &c. 2. Decembris proximi dilata fuit resolutio, & hodie digesto facto, responsum est, Non teneri.

Quia vt dixit Franciscus testis iuratus, & præcipuus consanguineus defuncti, se adhuc iuxtà cadauer existente superuenit D. Marchio, apud quem cùm deponens de huiusmodi infortunio conquereretur, & ipse Marchio petijt, quisnam illud patrasset, & cùm deponens respondisset se ignorare, idem Marchio dixit vnum retineri; sed cùm dicisset deponens istum retentum habere strophiolum, collare linteolo serico rubro colligatum (qui erat Albertus) idem deponens dixit illum non esse patratorem, & hoc ex quo in campis communiter diceretur &c. vltra quod deponens nullum vmquam notauerat rixæ signum inter occisum, & reatum, ad quæ D. Marchio dixit quandoquidem sis propinquus, non credo quod iniuria eum excusare velles, & reiterato per deponentem; Quod non crederet reum fuisse, prout re ipsa non credebat, retentus dimissus fuit &c. in præsenti Summ. Ioannis, vbi deinde contestes cæteri testes deducuntur, qui adducuntur ab altera parte actorum defuncti hæredum.

Ioannes autem casu præsens casu, quo suscitante Marchione vix aliquid adiecit alteri affirmanti quatenus credebat, se quoque credere innocentem retentum, & ipse deponens, sicut Franciscus explicarunt non esse illum patratorem, innoxium esse, prout credebant, quandoquidem rixatus non fuisset, &c. quæ ad solam opinionem pertinent, & quatenus ad solum Ioannem solo argumenro non rixari retenti, alio etiam consangineo plus affirmante retentum non esse reum ex vestibus &c. † planè testis de credulitate non 1
probat, nec etiam propriè dicitur testis, abundè Farinacc. *quæst. 68. num. 62.* † & abundiùs adiecta ratione *nu. 63.* atque 2
ita vti alijs fauet, aut nocet, multò minus sibi, & multò minus Ioannes extra iudicium, non iuratus, neque rogatus, & vix casu interrogatus; Quin etiam alius testis de illo consanguineo affirmante superaddidit affirmasse, detentum nihil patrasse, illud manu ad pectus admota affirmando, imò sic dixit se presto facta illius, & ad huiusmodi verba S. Excellentiam finisse eum abire.

Ex quibus non malè responderit Ioannes, qui & benè iurasset Albertum non esse reum homicidij, vt qui hactenus non esset mentitus, † licèt forsan mendacium dixerit, nec 3
falleret, sed falleretur ad sensum *Octauij Publij Nigidij apud Gellium Noctium Atticarum cap. 11. lib. 11.* & debitum exhibuit diligentiam audito illo consanguineo † asseuerante, vndè ni- 4
hil peccauit Abbas *ad cap. tua nos n. 4. de iure iuran. vers. secundum enim quis iurat* Nauarr. *manual. cap. 12. n. 7.* cum alijs apud Barbos. *ad canon. 3. 22. quæst. 2.* & obseruando Ioannem non dixisse, vidisse Albertum non fuisse patratorem, & ita esse innocentem, † vt qui satis id sibi persuaserat, etiamsi iuras- 5
set, ad P. Dianam *resolut. 10. tract. 7. par. 5. & potius ad 5.* Augustin. *& summ. canon. 4. d. 22. qu. 2. celebratum à gloss. vlt. versic. si*

verò quis iurat d. cap. tua nos, & incautus fuі interrogans Mar-
6 chio petitor miles, † quàm Iudex *ad principio institut. de milit. testam.* qui neque ritè, neq; rectè examinauit Ioannem vti testem, & eius testimonium etiam in iudicio. & iuramento præcipuo, & in causa scientiæ.

Sed & potuit Marchio non solùm vt Princeps, sed etiam
7 vti Iudex † moueri ad dimittendum alijs de causis, etiam non expressis, etiam in processu, si esset Magon. Lucen. *decis. 50. num. 9. & 10.*
8 Et vtrumque videtur † res inter alios acta iuxtà rubricam Codicis hoc titulo cum ibi notatis.

Quid quod etsi sciuisset falsum, ac dixisset verum pro sa-
9 lute Alberti † fuisset mendacium benignitatis, siue pietatis, secundùm *glos. primam canon. ne quis arbitretur 14. 22. quæst. 2. & ex* S. Augustino, S. Thoma *secunda, secundæ quæst. 110. artic. 2.* ac splendidè mendax cum illa Virgine *Horatiana Ode 11.*
10 *lib. 3.* & quamquam sit † in se malum *seq. art. 3.* nec sit fine culpa, tamen est magna culpa *sequenti artic. 4.* & vsque ad li-
11 citum officiosum † mendacium aliqui processerunt, & cum ijs Zabrun. *Author. Vestphal. de mendac. cap. 43. lib. 1.* rigidum
12 † iudicium theologorum dicit *c. vltim. n. 2.* concludendo cum
13 Iurisconsulto mendacium esse in se turpe, † & Deo, homi-
14 nibusque inuisum, nullam tamen † pœnam iuris iniri magis tantummodò æquiparando, si mendax nihil commodi, aut
15 emolumenti inde consequutus fuerit, † atque mendacium fit absque dolo neminem lædens *num. 5. cum alleg.*

Et ita vtraque &c.

R. P. D. RONDININO.

Vratislauien. Canonicatus.

Veneris 23. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

Quamuis manutentionem in possessione Canonicatus hæc Decisio contineat, ex quo de illius actuali apprehensione constabat, & concurrebat etiam vsus eorum, quæ solis Canonicis competunt; Plura tamen in ea deducuntur de irregularitate ex capite concursus ad bellum, quæ cum distinctione an illud fuerit iustum, vel iniustum demetienda est; Et vlterius cum de absolutione ab excommunicatione, & illius gratia ad cautelam obtenta, ac etiam de *Regulis Cancellariæ* 35. & 36. simul in eadem Decisione tractetur, latiùs hæc omnia ex sequenti Summario, & Decisione videnda sunt.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio possessori concedenda est, numero 3. 6. & 17. vbi amplia.*
2 *Possessio Canonicatus dicitur apprehensa, & successiuè obtenta ex possessione eorum, quæ solis Canonicis competunt, ac etiamsi illa fuerit capitulariter tradita, num. 1.*
3 *Manutentio conceditur ex obtentione eorum, quæ competunt possessoribus.*
4 *Titulum parem habere dicuntur, qui habent prouisionem à Papa, et num. seq.*
5 *Ordinario, non executiuè agendum est inter habentes parem titulum ab eodem fonte prouenientem.*
6 *Manutentio ad limites possessionis conceditur, in quacumque parte iudicij, nulla assumpta disputatione boni iuris.*
7 *Bellum iustum esse præsumitur, et qui allegat iniustitiam, illam probare tenetur.*
8 *Irregulari vt quis esse dicatur propter concursum ad bellum, iustitia, vel iniustitia eiusdem belli probari debet, et alia, de quibus num. seqq.*
9 *Ad Bellum iustum accedentes, non ex eo solùm irregulares fiunt, nisi factum particulare occisionis, vel mutilationis propria manu, aut consilio sequutum interueniat.*
10 *Gratia ad cautelam obtenta nemini præiudicare debet.*
11 *Irregularitatis agnitio excluditur propter gratiam ad cautelam obtenta.*
12 *Mendacium simplex licet non sit fine culpa, non tamen est magna culpa.*
12 *Mendacium quandoque reputatur esse licitum, vt quia fuerit officiosum.*
13 *Mendacium quodcumque remanere peccatum, rigida reputatur theologorum sententia.*
14 *Mendacium nullam pœnam iuris meretur.*
15 *Testis mendax si nihil commodi, aut emolumenti consequutus sit, & mendacium sit sine dolo, neminem lædens, puniri non potest, & vid. per totam.*
16 *Regula Cancellariæ 36. de triennali possessore quid disponat & plura de ea.*
17 *Manutentio possessori conceditur, donec plenè fuerit discussa, & assumpta disputatio boni iuris.*

DECISIO CXLVIII.

Canonicatum, & Præbendam Cathedralis Ecclesiæ Vratislauien, quas glor. in æuum memoriæ Clemens IX. Petro Scursf contulerat, Sum. eiusdem *n. 1.* à Sanctissimo D. N. Ioannes Gaspar Hauffer impetrauit sub prætextu irregularitatis eiusdem Petri ob armorum gestationem contractæ, seù ob non vsum absolutionis ab irregularitate, & nouæ prouisionis dd. Canonicatus, & Præbendæ obtentorum, Sum. eodem *num. 5.* cuius impetrationis executionem Sacræ Rotæ commissam, cùm negligeret Io. Gaspar ipsomet Petro instante vigore commissionis iactationis, & iactationum mihi directæ, consuetam inhibitionem decreui, qua personaliter Io. Gaspari intimata, d. Sum. *n. 6.* ipsoque adhuc comparere recusante, dubium proposui; An eidem Petro sit concedenda manutentio, quod affirmatiuè Domini resoluerunt.

Cùm enim de actuali possessione Petri constet ex Instrumento illius adeptionis capitulariter facta, Summ. eodem *n. 2.* ac ex alijs actibus possessorijs, descriptionis nempè inter Canonicos, ac interessentia electioni Eminentiss. Cardinalis de Hassia in Episcopum Vratislauien. d. Summ. *num. 3. & 4.* illi propterea † concedenda est manutentio, ex celebri interdicto 1
Prætoris vetante vim fieri ei, qui possidet, de quo in *leg. 1. & tot. tit. ff. vti possidetis in l. vnica C. illo eodem titulo, & in §. Retinenda institut. de interdict.* quia vt inquit Innocent. *in c. ex parte sub n. 5. de rest. spoliat.* possessione habita eorum, quæ solis Canonicis competunt, † eo ipso Canonicus est in possessione 2
† Canonicatus, & consequenter ei manutentio denegari non 3
potest, & comprobant Io. Andr. *in addit. ad Speculat. eadem rubr. de restitut. spoliat.* Franc. Marc. *decis. 16. par. 1.* Barbosa *de Canonic. cap. 21. sub num. 25.* cum alijs apud Posth. *de manutent. obseru. 30. n. 3. & seqq.* Rota *coram Reuerendiss. Rojas decis. 269. n. 1. & seqq. & in Auenionen. denominationis 27. Nouembr. 1671. §. Nam quatenus coram me.*

Neque manutentioni Petro debitæ aduersatur posterior prouisio Ioannis Gasparis, d. Summ. *num. 5.* quia cum versemur inter duos † à Summo Pontifice prouisos; & sic parem 4
titulum ab eodem fonte prouenientem habentes, † Ordina- 5
rio iudicio disceptandum esset super prælatione gratiarum, iuxtà notata per DD. *in l. fin. C. de edict.* Diu. Adr. *tollend.* vbi Bartol. *num. 31.* Castrens. *num. 11.* Dec. *num. 41.* Zaccard. *num. 384.* Berous *consil. 54. num. 3. & 4. volum. 2.* Roland. *consil. 78. num. 27. volum. 3.* Marches. *de commiss. par. 1. fol. 323. sub num. 94.* Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 20. num. fin.* & fuit antiquæ Rotæ sententia coram Mobed. *decis. 13. vt lit. penden. coram* Put. *decis. 294. & 308. lib. 1. in correct. coram Seraphin. decis. 253. coram Coccino decis. 347. & 431. num. 1. & 2. & in recent. par. 1. decis. 711. & p. 3. decis. 366. per tot.* cum alijs in Farfen. *seu Sabinen. Bonorum 13. Iunij 1673. §. His omnibus coram me*, neque interim Petro possidenti retardanda est manutentio, † quæ nulla boni iuris as- 6
sumpta disputatione ad limites possessionis conceditur in quacumque parte iudicij, ad terminos Text. *in leg. secunda §. meritò ff. pro soc.* Bald. *in l. Ordinarij 13. num. 9. C. de rei vindicat.* Plot. *in l. si quando C. vnde vi* Roland. *consil. 8. n. 24. vol. 4.* Neuiz. *consil. 81. n. 17.* Fontanell. *de pact. nupt. claus. 7. gloss. 3. p. 10. n. 77.* Rota *coram Seraph. decis. 1295. n. 5. coram Greg. XV. decis. 275. n. 13. & 14. coram Merlin. dec. 742. n 6. in diuers. p. 1. decis. 641. n. 8. in rec. p. 2. decis. 404. n. 4. & 5. & par. 4. decis. 512. num. 1. & 6. & in Romana annuæ præstationis 12. Decembris 1672. §. conclusio enim coram me.*

Hinc opus non est assumere quæstionem circa irregularitatem Petri ob gestationem armorum, in qua præcipuum fundamentum gratiæ Ioannis Gasparis consistit, ad quam tamen probandam non sufficit docere Petrum interfuisse bello, nisi vlterius probetur bellum fuisse iniustum, † quod non præsumitur, quo casu belli iniusti sufficit quicunque con-

8 cursus, etiam † remotus, quia si bellum iustum fuerit, tunc factum aliquod particulare occisionis, vel mutilationis propria manu, vel consilio sequutum requiritur, cùm hoc casu
9 solus concursus in genere non sufficiat, † ne aliàs immensa horum multitudo irregularitatis vinculo ligetur, iuxtà Text. *cum ibi notatis in cap. petitio tua 24. ibique* Abb. *numero 3. de homicid.* Nauarr. *in manual. cap. 5. num. 215.* Maiol. *de irregul. lib. 5. cap. 49. in fin.* Suarez. *de censur. disput. 47. sect. 6. numero 4. & 5.* Castropal. *oper. moral. tom. 6. disput. 6. punct. 14. §. 5. numero 2. & 3.* Pasqualig. *quæst. moral. 243. per tot.* Bellett. *disquis. Cleric. par. prima titul. de disciplin. §. 5. numero 141. & 142.* Barbos. *vot. 89. numero 81.* Sperell. *decis. 67. numero 22. & 23.* Rot. *in recent. parte 4. dec. 3. sub numero 5. & in Leodien. Canonicatus Aquisgranen. coram Reuerendiss. D. meo Decano in recen. par. 14. dec. 355. num. 12. & seqq.*

Et quod Petrus vsus non fuerit absolutione, & noua gratia obtentis timore irregularitatis ex eo, quod bello inter-
10 fuerat hoc eidem nocere non valuit, † quia illam obtinuit
11 ad cautelam, † quo casu irregularitatis agnitio potiùs excluditur, iuxtà doctrinam Rayner. *de Foroliu. in l. hoc edicto numero 24. ff. de nou. oper. nunc.* Io. Andr. *in cap. venerabilis num. 32. de elect.* Cardin. Zabarell. *in cap. perpendimus sub num. 29. vers. quæro an ad probandum de sent. excommun.* Rot. *in recent. par. prima decis. 534. num. 9. & coram Bich. dec. 195. num. 18. & coram Zarate dec. 83. in fin. repetit. in recent. par. 12. decis. 48.* ac in præcisis terminis similis irregularitatis coram Peuting. *dec. 402. num. 12. & seq. repetit. in rec. par. 11. decis. 70.* & cen-
12 sentur absolutio, nouaque † gratia hoc casu obtentæ ad pacandam conscientiam, vt benè Sanchez *de matrim. lib. 2. disput. 37. in fin.* quibus proinde rectè potuit Petrus postea non
13 vti, † se tutum in conscientia ab hoc crimine agnoscens, vt per Rot. *coram Merlin. dec. 6. num. 13. & 14.*

Et tamen si de prædictis quæstio assumenda esset adhuc obstarent dispositiones *regularum 35. de annal. & 36. de triennal.*
14 *possessore*, quarum † prima possessorem annalem tuetur, quamuis nullum titulum, etiam coloratum haberet, cum
15 regula hæc solam facti detentationem respiciat, † vtpotè in odium istorum impetrantium, litibus iniustis beneficiorum possessores vexantium emanata, & non vocato Petro possessore Canonicatus in iudicium infra sex menses à die gratiæ mense Iulij 1672. obtentæ, dicto Summ. *num. 5.* vt super ea adnotarunt Gomez *quæst. 45.* Mandos. *quæst. 5. num. 3. & qu. 66.* Cocchier. *numero 44. & seqq. ibique* Alphons. *glossator num. 12. & seqq.* Rebuff. *in prax. benef. super regula de annali glos. 14. verb. & infra sex menses, & glos. 16. verb. alioquin inspectio, & par. 3.* Signat. *grat. verb. ac regulæ de annal. lit. A.* Loter. *de re benef. lib. 2. quæst. 52. 61. & 69.* Rot. *coram Dunoz. iun. decis. 230. num. 6. coram Cardin. Celso decis. 292. numero 7. & in Lodien. Beneficij 20. Iunij 1661. & 24. Aprilis 1662. coram R. P. D. meo Bourlemont*, quarum prima est in *recent. par. 14. decis. 518. numero 13. & in Augustana Canonicatus 22. Iunij 1671. §. Alterum, & in Tuden. Canonicatus 9. Iunij eiusdem anni, & 19. Februarij 1672. coram Reuerendissimo D. meo Albergato Decano.*

16 Altera autem regula † de triennali eundem Petrum triennio, & vltra possidentem tàm in iudicio petitorio, quàm in possessorio defendit, etiam contra prouisum Apostolicum, concurrente titulo claro ex priori prouisione Apostolica in fauorem dicti Petri, quamuis ad effectum regulæ sat esset titulus coloratus, licèt forsan inualidus desumptus ex collatione facta ab habente ordinariam facultatem conferendi, vt super regula de triennali scripserunt Alphons. Gomez. Mandos. Cochier. & alij Rebuff. *de pacif. poss. numero 155.* Lotter *de re benef. lib. 2. quæst. 53. numero 7.* Felin. *consl. 2. numero 31.* Rot. *coram Cassador. decis. 3. de caus. poss. & propriet. coram Bich. dec. 566. num. 10. & 11. & decis. 408. nu. 5. & 6. in recen. par. 9. dec. 264. num. 1. & seqq. & in dicta Lodien. Beneficij in recent. par. 14. d. dec. 518. numero 15. & 16. & 24. Aprilis 1662. §. reducebant coram R. P. D. meo Bourlemont, & in Astoricen. Beneficij prima Aprilis 1672. §. fin. & 4. Decembris anni §. quia*
17 *regula coram R. P. D. meo Calataiu*, ità vt interim possessori † manutentio denegari non possit, vt in his terminis dixit Rot *coram Bichio dec. 620. num. fin.*

Et ità Io: Gaspare legitimè monito, ac informare recusante Domini per contradictas responderunt.

R. P. D. VICECOMITE.

Calaguritana Præeminentiarum.

Veneris 23. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

Iuspatronatus sine consensu patroni nec vendi, nec alienari posse planum est; Cumque ex reædificatione Ecclesiæ facta à Populo, illud prætenderetur amissum; hoc eo minus sibi præiudicasse deciditur, quia nec fuerat probatum Ecclesiam fuisse omninò dirutam, nec quod patronus requisitus illam reædificare noluerit, quæ ad amissionem iurispatronatus erant omninò necessaria.

SVMMARIVM.

1 *Validitas sententiæ resultat ex reuolutione actorum, & iustitia probatur ex decisionibus in causa factis.*
2 *Capella est de iurepatronatus illius, cuius est Ecclesia.*
3 *Capella de iurepatronatus non potest vendi, nec alienari sine consensu patroni, & Beneplacito Apostolico.*
4 *Iuspatronatus non potest auferri patrono, nisi eo requisito.*
5 *Ecclesia de iurepatronatus alicuius, etiamsi olim ab alijs prætendatur constructa, non inde excluditur illius pertinentia, si ipse potuit habere causam à construentibus.*
6 *Iurispatronatus pertinentia, etiam ex fama resultat.*
7 *Testium dicta insimul concilianda sunt, & ad concordiam reducenda.*
8 *Ecclesia præsumitur restaurata ex redditibus destinatis pro fabrica.*
9 *Iuspatronatus non acquiritur ex restauratione Ecclesiæ facta, vel de pecunijs eleemosynæ, vel etiam ipsius principalis fundatoris.*
10 *Iuspatronatus, vt acquiratur ex reædificatione Ecclesiæ probari debet, quod fuerit necessaria noua constructio.*
11 *Patronus Ecclesiæ non priuatur iure suo propter reædificationem illius, nisi Ecclesia sit omninò diruta, & ipse requisitus reædificare noluerit.*
12 *Ecclesia, vel Capella de iurepatronatus non potest immutari, vel alterari sine consensu patroni.*
13 *Patrono omnimoda præeminentia in Ecclesia patronali debetur.*

DECISIO CXLIX.

Lata sententia in partibus super nullitate venditionis Capellæ sitæ in Capella Parochiali S. Vincentij Oppidi de Baracaldo, & super remotione Tumbæ in ea eleuatæ, & scamni, causa ad Rotam deuoluta, prodijt alia sententia coram R. P. D. meo Bourlemont, in qua præuijs duabus decisionibus 15. Iunij 1671. * & 11. Ianuarij 1672. idem fuit iudicatum, & interposita rursus appellatione, mihique in tertia instantia causa commissa, dubitaui, An sententia rotalis esset confirmanda, vel infirmanda, & Domini confirmandam esse responderunt.

Siquidem constat de eius validitate † ex reuolutione processu, *vulgata decis. Caputaq. 260. p. 3.* & iustitia liquet ex dictis Decisionibus præcedenter editis, fuit enim concludentèr probatum ex depositionibus testium, & possessione centenaria, immò immemorabili cum fama, quod dicta Ecclesia S. Vincentij, in qua reperitur constructa Capella, de qua agitur, est de iurepatronatus Domus de Iraurequi, † ex qua probatione 2
in consequentiam venit, quod constet etiam de iurepatronatus eiusdem Capellæ, tamquam in dicta Ecclesia constructæ, vt plenè firmatur in vtraque prædicta decisione R. P. D. mei Bourlemont, & præter ibi relatos tradunt Felin. *in cap. cum venerabilis n. 37. vers. Tu vide de except.* Rot. *coram Coccin. dec. 393. n. 1. & decis. 472. n. 5. vers. & Propterea.*

Posito autem iurepatronatus, sequitur alia ineuitabilis conclusio, † quod Capella non potuit vendi, nec alienari, per 3
Text. *in cap. de iurepatron.* Non seruatis solemnitatibus *extrauag. ambitiosæ de reb. Ecclef. non alienan.* & irrequisito patro-
no † illud non potest sibi auferri *cap. Monaster. 16. q. 7.* Lam- 4
bertin. *de iurepatr. lib. 3. q. 2. princip. art. 7. n. 3. vers. non est tamen credendum*, Rota *d. dec. 530. n. 1. par. 1. diuers. coram Bich. decis. 162. n. 24. cum alijs in præcit. causæ decisionibus.*

Qui-

Quibus non aduersatur prætensa probatio, quod Capella
fuerit constructa à quibusdam Nautis, & deinde ab Incolis lo-
5 ci restaurata; † Quoniam respectu constructionis placuit
responsio, quod Testes de illa deponentes non excludunt,
quin hæc Pars habuerit causam à dictis Nautis, vt possibile
6 est, & credi debet stante fama, † quod spectet huiusmodi pa-
tronatus ad hanc familiam, de qua deponunt alij Testes,
7 quorum dicta † debent simul conciliari, & ad concordiam
reduci, Alex. *consil.185. num.4. lib.7.* Petr. *de fideicomm. quæst.
12. num.1017. & num. 1185.* Rot. *coram Buratt. decis.844. nu.15.
coram Bichio decis.618. numer.7.* Respectu verò restaurationis
optimè paritèr respondent decisiones, eam scilicèt fuisse fa-
8 ctam non de pecunijs Incolarum, † sed ex redditibus desti-
natis pro fabrica à Patronis, qui pro se habent præsumptio-
nem fundationis, & dotationis; Etsi facta fuisset ex eleemo-
9 synis Incolarum, vel etiam ipsius principalis fundatoris †
non fuisset acquisitum iuspatronatus Loter. *de benef. lib.2. q.7.
n.12.* Rot. *coram Crescent. decis.1. de iurepatr. in rec. decis.93. nu.
10. part.12.*

Et in omnem casum data etiam hac reparatione, non po-
10 tuit Incolis acquiri iuspatronatus dictæ Capellæ, † cùm non
probetur talis, vt fuerit necessaria noua constructio, Gloss.
in cap. quoniam verb. fundatores de iurepatronat. Rocc. *eod. tract.
verb. construxit num.17.* Rot. *coram Seraph. decis.555. num.1. &
2. coram Coccin. decis.273. num.7.* Buratt. *decis.931. num.7. coram
Celso decis.273. num.6. coram Bich. decis. 512. num.8.* Præsertim
in præiudicium antiqui Patroni, qui suo iure priuari non po-
test, nisi copulatiuè doceatur, quod Ecclesia esset in totum di-
11 ruta, † quodque ipse requisitus noluerit reædificare, Ioann.
Andr. *in dicto cap. quoniam de iurepatron.* Lambertin. *eod. tract.
lib. primo, part. 1. quæst. 6. artic. 3. num. 19.* cum alijs *in decis.
11. Ianuarij 1672. §. non subsistente coram R. P. Dom. meo Bourle-
mont.*

Atque ex his clara remanet iustitia sententiæ Rotalis in
ea parte, in qua demandatur remotio Tumbæ sepulchralis,
12 & scamni † cùm Capellæ non possint immutari, vel altera-
ri sine consensu patroni Rota *præcit. decis.550. num.1. par.1. di-
13 uers.* Et præsertim in ijs, quæ concernunt † præeminentiam
super omnes patrono debitam *cap. nobis in fine de iurepatron.*
Rot. *coram Mantic. decis. 244. in principio coram Caualer. decis.
321. num.2.*

Et ità altera tantùm &c.

Plures Decisiones in hac causa factæ sunt, duæ impressæ Part. 15. decis. 210. & decis. 212. alia in præcedenti Parte 17. decis. 163.

R. P. D. CALATAIV.

Romana Domus.

Veneris 23. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

Instituta hærede vniuersali Ecclesia, reliquerat filius matri vsumfructum suæ hæreditatis; Cùmque posteà in codicillis alios etiam succedere, & solùm post eorum mortem bona ad Ecclesiam peruenire voluerit; prætendebat illa suam primęuam institutionem in codicillis reuocari non potuisse; Contrarium tamen fuit decisum, quia institutio matris licèt facta in vsufructu, visa est etiam comprehendere proprietatem; Ecclesia verò solùm per fideicommissum vocata, & ità illius substitutio in codicillis benè reuocari poterat.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio remanet deserta si non fuerit reditum pro responsione Apostolorum, nec causa in tempore commissa, & num. seqq.*

2 *Sententia facit transitum in iudicatum, vbi appellatio fuit deserta, & sup. n.1. cum seqq.*

3 *Appellans debet infra annum facere aliquem actum, vel saltem citare ad dicendum contra commissionem, alioquin appellatio remanet deserta.*

4 *Restitutio in integrum denegatur stante iustitia sententiæ.*

5 *Inmissio vigore* l. fin. Cod. de ædict. Diu. Adr. tollen. *datur hæredi, quoties illius requisita concurrunt, & qualia sint.*

6 *Hæredis institutio ordinata in testamento reuocari non potest in codicillis, & vide num. seqq.*

7 *Substitutio, & alia intentio Testatoris potest declarari, limitari, ac etiam reuocari in codicillis.*

8 *Mater est honoranda titulo institutionis à filio.*

9 *Mater relicta hæres vsufructuaria, & domina omnium bonorum donec vixerit, dicitur veras hæres proprietaria, solum restituere grauata post mortem, & n. seq. ac per tot.*

10 *Verbum*, lascio, *poni potest loco verbi*, instituo, *quia ambo dicuntur habere aliquid inter se commune, & numero seqq.*

12 *Verbum*, relinquo, *appositum vniuersali hęredis institutioni, veram institutionem importat, & sup. à n.10.*

13 *Testatoris voluntas magis attendenda est, quam verba, & num. 27.*

14 *Vsufructuaria, quod in institutione fuerit nominata mater, vel vxor diuersimoda sunt.*

15 *Hæres extraneus si institutus est, & mater in vsufructu, adhuc mater dicitur proprietaria, & institutio extranei resoluitur in fideicommissum, & n.26. per tot.*

16 *Dictio*, ò vero, *quæ latinè exponitur*, siuè, *stat declaratiuè, & & expositiuè pro* idest.

17 *Vsumfructum, & hæreditatem quando dicatur Testatorem intelligere voluisse copulatiuè, & promiscuè, & numero seqq.*

18 *Copulæ natura est, vtrumque copulatum æqualiter admittere, & insimul concurrere.*

19 *Prohibitio Testatoris facta vsufructuario, tàm de vsufructu, quàm de hęreditate necessariò importat non solum vsumfructum, sed etiam hęreditatem fuisse relictam.*

20 *Verba*, per insino che saranno heredi, *suspensiua esse dicuntur.*

21 *Prohibitio de non alienando non conuenit hæredi vsufructuario, sed merè proprietario.*

22 *Vsufructuarius non sibi, sed pro hærede instituto possidet.*

23 *Ex prohibitione alienationis alicui facta, illius vocatio resultat.*

24 *Proprietarium, non autem simplicitèr vsufructuarium, aliquem fuisse hęredem institutum, ex declaratione Testatoris facta in codicillis resultat.*

25 *Testamentum, & codicilli ad inuicem supplentur, & declarantur.*

26 *Institutio hæredis, etiam facta verbis expressis, adhuc ex voluntate Testatoris trahitur ad substitutionem fideicommissariam, & quando vid. sup. n.15. & per tot.*

27 *Mens, & intentio potiùs quàm illius verba, etiam si clara esse videantur, attendenda est, & sup. n.13.*

DECISIO CL.

PEr Canonicum Andream Ioardum in Testamento fuit instituta hæres vsufructuaria Benedicta Raidetta mater, post eam Catherina soror, qua defuncta Franciscus Serra Nepos, & ipsis omnibus mortuis, vocati fuerunt ad hæreditatem Capitulum, & Canonici S. Nicolai in Carceribus. In Codicillis autem post obitum d. Francisci, Testator vocauit eiusdem Francisci filios, & filias, & ipsis non extantibus idem Capitulum, & Canonicos in Domo sita ad viam Bubali tantùm.

Mortuis matre, sorore, & Francisco Capitulum, & Canonici obtinuerunt ab A.C. immissionem dictæ domus, ex Remed. *l. fin. C. de ædict. Diu. Adr. toll.* in vim testamenti citatis quibusdam tertijs possessoribus, sed instantibus Flauia Serra filia dicti Francisci ad successionem vocata ex dicto Codicillo, necnon Raymundo Stracca Cessionario Philippi Serræ fratris germani eiusdem Flauiæ emptore pro rata domus ab ipso Philippo in eadem actione succubuerunt coram D. Altouito, qui post concessam immissionem Flauiæ, & Raymundo per caput separatum pronunciauit Codicillos initos per d. Canonicum Ioardum fuisse, & esse obseruandos, & exequutioni demandandos, nullumque ius, & actionem Capitulo, & Canonicis competijsse, & competere super d. hæreditate d. q. Canonici Ioardi, Summ. Flauiæ *n.5.*

Ab hac sententia interposita appellatione, & responso per Iudicem termino iuris, & interim, causam deseruit, postea mihi commissa in gradu appellationis contigit disputari dubium,

bium, An constaret de re iudicata, vel potiùs de causis restitutionis in integrum, & de re iudicata responsum fuit per Dominos, quia Capitulum, & Canonici appellantes infrà terminum iuris à Iudice ipsis concessum, non redierunt pro re-
1 sponsione de Apostolis, † nec curarunt in tempore committi causam appellationis, *cap. cum ab eo de appell. in 6.* Rota *dec. 60. n. 30. de appell. in nouiss.* apud Cassador. *dec. 8. nu. 8. eod. tit.* &
2 proinde causa remansit † deserta, & transitum fecit in Iudicatum Rota *dec. 733. n. 1. & 3.* maximè dum infra annum nul-
3 lum actum fecerunt, † nec citarunt saltem ad dicendum contra commissionem Rota *dec. 156. n. 1. par. 2. rec. & dec. 219. n. 2. p. 11.* Cassad. *dec. 6. n. 8. de appell.* Put. *dec. 311. lib. 2. in correct. Dunoz. dec. 74. n. 2.*

Restitutionem verò in integrum denegandam Domini censuerunt ob validitatem, & iustitiam sententiæ D. Altoui-
4 ti, ex quibus cessat læsio, † quæ est basis fundamentalis eiusdem restitutionis, Abb. *in cap. ex lit. sub n. 5. de rest. in integr.* Rot. *dec. 1. eod. tit. in nouiss.* Coccin. *dec. 263. n. 5.*

Validitas namque resultare dignoscitur ex reuolutione actorum, nec fuit per Capitulum controuersa. Iustitiam quoque Domini cognouerunt subsistere, dum de dispositione testamentaria, seù codicillati cum fideicommisso prædicti Canonici Ioardi fauore filiorum Francisci Serræ, patet ex Sum. Flauię *n. 1. & 2.* nec non Flauiam esse filiam legitimam Francisci, eodem Sum. *n. 7.* & de identitate bonorum ex ipso testamento, ac ex immissione obtenta per Capitulum tanquam
5 hæredem ab A. C. Sum. Capituli *n. 3.* † Quibus omnibus satisfactis competere immissionem, ex remedio *l. fin. C. de edict. D. Adr. toll.* firmauit Rot. *dec. 45. p. 3. n. 3. rec.* cum alijs relatis per Ridolph. *in prax. p. 2. c. 7. n. 81.*

Maximè, quod vnicum fundamentum Capituli nempe ipsum fuisse à Canonico Ioardo institutum hæredem in te-
6 stamento, & ideò † non potuisset in codicillis hæreditate priuari, ex Text. *in l. hæreditatem 2. C. de Codicill.* quidquid sit de puro hærede instituto, non procedit tamen in hæreditate
7 substituto ex indubitata iuris conclusione, quod † substitutio, & alia intentio Testatoris ordinata in testamento possit declarari in codicillis, in certum casum, & tempus, ac quoad certa bona limitari, & etiam reuocari, & adimi *§. primo instit. de adempt. legat. l. 2. C. de codicill. l. hered. C. de ijs, quibus vt indign. & l. Sceuola ff. ad Trebell.* Peregr. *consil. 91. n. 43. lib. 2.* Rot. *decis. 24. n. 6. p. 11. rec.*

Nec Domini dubitarunt Capitulum, & Canonicos fuisse hæredes substitutos, non autem institutos ex dispositione testamenti, & coniecturis in ipso consideratis, inter quos prima numerarunt fuisse relictam hæredem Benedictam matrem,
8 † quæ de iure erat honoranda titulo institutionis, Bald. *in auth. cessante C. de legit. hæred.* & licèt nominata fuerit sub nomine vsufructuariæ, attamen omnium bonorum, necnon
9 etiam cum verbo Domina donec vixerit, † & ideò dicitur vera hæres propria vniuersalis grauata restituere hæreditatem per fideicommissum post mortem, vt in puncto Crot. *consil. 162. n. 8. vsque ad fin. lib. 2.* Menoch. *lib. 4. præsumpt. 141. num. 32.*

Sicuti nec habuerunt in consideratione, quod mater fuerit
10 nominata per verbum, *lascio*, † quia poni potest loco verbi, *instituo*, & cùm habeant inter se quid commune idem signifi-
11 cat, *relinquo*, † quod *instituo, §. Planè de test. instit. de milit. l. D. Traianus 24. ff. de test. milit. & l. quoniam indignum C. de test.* Man-
12 tic. *de coniect. tit. 3. n. 1. lib. 4.* maximè dum est appositum † vniuersali institutioni bonorum Odd. *de compend. p. 4. vers. relinquo in fine, & in princ.* Bartol. *in l. bis verbis num. 3. ff. de hæred. instit.*

Non obstant verba testamenti, ibi: *voglio che questi nominati da me siano soli vsufruttuarij*, quoniam ex præcedentibus, & ex subsequentibus infradicendis, optimam recipiunt declarationem, & assequitur voluntas Testatoris fuisse illos hæredes proprietarios voluisse, nam ad interpretationem testamentariæ dispositionis potiùs intuenda, & attendenda est Testato-
13 ris voluntas, † quàm verba testamenti *l. cum virum C. de fidei. comm. l. vbi §. Te rogo ff. ad Trebell.* Fusar. *consil. 56. n. 7.* Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 3. tit. 3. num. 1. & 9. in rec. dec. 365. num. 39. part. 5.*

Cons. Spadæ 349. num. 18. & 19. per Capitulum allegatum loquitur in terminis testamenti fauore filiorum relicta vsu-
14 fructuaria vxore, † quod diuersificatur à nostro casu, in quo vsufructuaria est mater de iure instituenda, & hæres institu-
15 tus esset extraneus, nempe Capitulum, † nam ex veriori institutio extranei resoluitur in fideicommissariam substitutionem attributa à principio hæreditate matri, alijsque vsufructuarijs, vt distinguendo plures casus per viginti articulos in hac materia valde difficili, & totalitèr pendente à mente, & voluntate Testatoris, probat Mantic. *de coniect. lib. 4. tit. 5. in 9 art. n. 3. & in art. 17. n. 4.*

Reliquæ verò coniecturæ suadentes institutionem matris habentur primo ex verbis testamenti in legato Olimpiæ, ibi: *E non per mano di nessuno de miei vsufruttuarij, ò vero Eredi*, Summ. Flauiæ *num. 1. lit. D.* Nam illa dictio, *ò vero*, quæ lati-
nè † exponitur *siuè* stat declaratiuè, & expositiuè pro *id est*, 16
Apostill. ad Roman. *consil. 179. n. 7. vers. & idcircò lit. D.* Geminian. *consil. 115. n. 7.* Menoch. *consil. 1029. n. 13.* Seraph. *dec. 393. num. 9. & in rec. dec. 399. num. 12. par. 12.* Quibus accedant alia verba, ibi: *Che nessuno delli detti miei Eredi vsufruttuarij*, & inferiùs — *Che de fatto cadino tutti da essi vsufrutti, & eredi-
tà*, † per quæ Testator copulatiuè vsumfructum, & hæredi- 17
tatem intellexisse dignoscitur, & per copulationem etiam geminatam ostenditur, quod Testator vtrumque in primis
nominatis voluit æqualitèr concurrere, † iuxtà propriam 18
naturam dictæ copulæ *l. si mihi, & Titio ff. de verb. signific.* Barbos. *dict. 110. num. 9.* Immò cùm matrem, & sororem, ac ne-
potem in dicto casu priuauit nedum vsufructu, † sed copu- 19
latiuè etiam hæreditate, pernecessè intellexit etiam vsumfructum, & hæreditatem eis relinquere Text. *in l. manumissione, ff. de iust. & iur. & in l. decem 116. ff. de verbor. obligat.* in proximis terminis Menoch. *consil. 613. num. 8. vers. 5. & vltimo*, Cyriac. *controu. 96. num. 50.* Bich. *decis. 605. num. 56. & seq.*

Apparet altera coniectura ex legato facto fauore Capituli, ibi: *Item voglio, che detti miei Vsufruttuarij, che successiuamente succederanno, eccetto mia Madre, siano obligati di dare ogn'anno al Capitolo, &c. per insino che non saranno Eredi*, eodem Summ. *lit. E.* Et sic Testator noluit, quod Aduersarij essent hæredes directi in die suæ mortis, sed tantùm fideicommissarij post mortem primorum vocatorum, quod im-
portant verba, *per insino che non saranno Eredi*, † quæ sunt 20
suspensiua Surd. *consil. 186. n. 15.* Barbos. *dict. 93. n. 3. & 5. vers. cum habeat.*

Colligitur quoque ex prohibitione iniuncta matri, & sorori, ac nepoti de non alienando, vendendo, & pignorando sua bona ex quibus arguitur noluisse ipsos esse meros vsufructuarios, sed hæredes fideicommisso grauatos, quibus tantùm
conueniunt dictæ prohibitiones, † non autem meris vsufru- 21
ctuarijs, qui de iure alienare non possunt, † dum proprieta- 22
tem non sibi, sed pro hærede instituto possident Molin. *de primogenit. Hispan. lib. 1. cap. 19. num. 1.* & optimè consimilem
prohibitionem † ad effectum inducendi vocationem, pon- 23
derant Decian. *consil. 41. n. 36. vers. vbi omnes concludunt lib. 1.* Riminald. iun. *consil. 456. n. 45.* Mantic. *de coniect. lib. 11. tit. 3. n. 14. in fin. vers. quin etiam.*

Explicata tandem mens Testatoris habetur in codicillis, Summ. prædicto *num. 2.* In quibus bis declarauit matrem sororem, & nepotem primo loco instituisse id vniuersa sua hæ-
reditate, ibi *lit. M.* † & mandauit, quod post obitum dictæ 24
Benedictæ suæ matris, & Dominæ Catherinæ sororis, ac D. Equitis Francisci Serræ sui nepotis in dicto Testamento primo loco institutorum in vniuersa sua hæreditate succedant, & inferius, ibi: *Cum eisdem oneribus, & substitutionibus eidem Ecclesiæ, & Canonicis in dicto eius Testamen-
to iniunctis, &c.* † cum Testamenta, & Codicilli ad inuicem 25
suppleantur, & declarentur, Natt. *consil. 476. num. 10. vers. & vnum suppletur*, Mantic. *lib. 6. tit. 4. num. 8. vers. & vtrum quod.*

Quibus omnibus contrariare non possunt verba Testamenti, *Io, instituisco, e voglio, e nomino di propria bocca, e
scriuo di mia propria mano il Capitolo, &c.* † quia ex contex- 26
tu testamenti, & codicillorum conuincitur, quod Testator non intellexit, vt hæreditas acquireretur Capitulo, & Ca-
nonicis, nisi post mortem matris, & aliorum per substi-
tutionem fideicommissariam, † quæ mens Testatoris est 27
solummodò attendenda Coccin. *decis. 48. nu. 10.* Altograd. *consil. 88. n. 3. cum seq. lib. 2.* Rota *coram Amat. Dunozz. decis. 814. num. 7.*

Et ità vtraque, &c.

R. P. D.

R. P. D. MATTHÆIO.

Romana Prætensæ filiationis.

Veneris 23. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

Mulier, quæ insimul erat nupta, & meritrix, ac in domo retinebatur adulteri, sed non ea custodia, qua æquè viro, ac alijs non pateret accessus, prætendebat consequi ab Amasio alimenta filij nati in eius domo; sed fuit ab illis exclusa, quia vel ex marito potiùs, quam ex adultero filius præsumebatur susceptus, vel tamquam vulgo quęsitus certum patrem habere non poterat.

SVMMARIVM.

1 *Filius natus ex meretrice nupta, neque adulterum, qui eam domi retinuit, neque alium certum patrem habere potest, & num. seqq. ac per tot.*

2 *Honestum possibile potiùs, quàm inhonestum præsumendum est.*

3 *Filius vulgo quæsitus, neminem pro certo patre agnoscere valet.*

5 *Honestatem mulieris ad saluandam filius præsumitur esse potiùs mariti, quàm adulteri, & sup. n. 2.*

7 *Matri dicenti se concepisse magis ex vno, quàm ex altero non creditur, & n. 11. & 12.*

8 *Præsumptiones iuris semper subsistunt, donec contrarium probetur.*

9 *Ventris custodia rigorosissima in domo adulteri probari debet, vt filius præsumatur esse illius, non autem mariti, & num. 10. & 14.*

10 *Mariti impotentia, absentia, aut illi ad vxorem denegatus accessus probanda sunt, vt excludatur, quod filius non fuerit ab illo conceptus.*

11 *Mulier, quæ æquè adultero in sua domo, in qua detinebatur, ac alijs etiam se prostituit, non potest allegare filium concepisse magis ex adultero, quàm ab alijs, & n. 10. & 12. num. 34.*

13 *Filius, qui à patre adultero alimenta prætendit, tenetur non solùm adulterium probare sed quod maritus ad vxorem accedere minimè potuisset, & num. 27. & seqq.*

14 *Negatiua coarctata de tempore conceptionis probari debet à filio prætendente se natum ex adulterio, & sup. à nu. 10. & num. 19. & n. 11.*

15 *Testes non probant filiationem ex adulterio susceptam, nisi coarctent negatiuam de tempore conceptionis, & quomodo sup. à n. 10. & n. 31.*

16 *Testes debent esse omni exceptione maiores, vbi agitur de elidenda iuris præsumptione.*

17 *Testis sibi contrarius nullam fidem meretur, & num. seq. vbi amplia.*

18 *Testis mendax, & pluribus contrarietatibus inuolutus non dicitur aptus ad deponendum.*

19 *Negatiua coarctata quando non dicatur probata in materia filiationis ex adulterio susceptæ.*

20 *Partus septimo mense natus dicitur esse vitulis, & num. seqq. vbi vide.*

22 *Mulieri non est præfixus certus, & determinatus tempus ad parendum.*

23 *Filij duo quamuis nati minori tempore septem mensium, adhuc vixerunt.*

24 *Natus infra quinque menses, viuere nequaquam potest.*

25 *Tempore præfixo assignato, valet argumentum inclusionis temporis, ad illius exclusionem.*

26 *Possibilitas sola accessus mariti ad vxorem de tempore, quo partus concipi poterat, sufficit vt ille præsumatur mariti, non adulteri.*

27 *Testes ad probandum filiationem in materia alimentorum admittuntur, etiamsi fuerint minus idonei, declara, vt num. seqq.*

28 *In alimentis prouisionalibus, quæ petunt lite pendente, filiatio etiam minus concludenter probata suffragatur, & sup. num. 27.*

29 *Filiatio probari debet concludenter, etiam ad effectum alimentorum, vbi non de solis prouisionalibus, sed de perpetuis alimentis tractatur, & sup. à num. 27.*

30 *Spurius est filius natus ex incerto patre.*

31 *Spurij filij excluduntur à successione.*

32 *Testes contra inducentem plenè probant.*

33 *Testes producti eatenùs attenduntur; ac si essent propria producentis confessio.*

34 *Meretrix nupta, quæ etiam domi ab aliquo detinebatur in stegmate concubinatus, non ideò excludit filium esse vulgo quæsitum, & quando vid. à numero 1. & fere per totam.*

35 *Testes quomodo probare debeant filiationem meretricis nuptæ, & in sua domo ab adultero retentæ, & sup. à numero 31.*

36 *Meritrix vt quæ dicatur, sufficit quod probetur fuisse solitam aperire domum de nocte cuicumq; in eam ingredi volenti.*

37 *Filius quamuis natus in domo adulteri, non ideò tamen ab eo potest dici susceptus, si in eadem domo alij etiam viri inhabitabant, & num. seqq. vbi amplia.*

39 *Testis vnicus nullam fidem meretur.*

40 *Testes inuicem contrarij nihil probant.*

41 *Coniecturæ si fuerint minus concludentes non attenduntur.*

DECISIO CLI.

ADuersus decisionem solidissimis Iuris fundamentis corroboratam coram R. P. D. Vicecomite die 16. * Februarij 1671. in qua firmatum fuit non constare de filiatione Francisci Gaetani, quem Maria dicebat ortum ex Adulterio cum Dionisio Nauarra, obtinuit coram me die 16. Maij proximi præteriti in locum eiusdem D. Vicecomitis suffecto ratione illius aduersæ valetudinis Remissoriam ad effectum examinandi Testes, quos induxit ad dilucidandam huiusmodi filiationem validioribus probationibus, & exindè confecto examine, & aperto processu; Causa per me proposita in negocio principali, DD. vti irreleuantes considerarunt huiusmodi probationes, & ideò persistendum esse in decisis prodijt resolutio.

Habebat Maria adultera de tempore Conceptionis virum
nuncupatum Io: Baptistam Barilarium, qui exercebat in
Triremibus Pontificijs commorantibus in Ciuitate Veteri
artem Calefati, † cum copiam sui corporis omnibus faceret, 1
contra eam non solum insurgit dispositio Text. *in l. miles §. de-*
functo ff. ad l. Iul. verum etiam pugnat. Text. *in l. vulgo con-*
cepti ff. de statu hominum; Vndè cũ ipsa non probauerit de tem-
pore, quo conceptus fuit d. Franciscus, non potuisse accedere
ad illam; nec d. Io: Baptistam maritum, nec alium virum,
præterquàm Dionysium adulterum, cum quo illum conce-
ptum fuisse, asserit, ex dispositione dictarum legum, intrat
præsumptio, † vel ipsum fuisse genitum ex semine mariti, 2
dum conijciendum est potiùs possibile honestum, quàm in
honestum Bald. *in l. filium definimus ff. de ijs, qui sunt sui, vel*
alieni iuris, vel ex alijs viris, quibus ad ipsam patebat conti-
nuatus † aditus, & neminem pro certo Patre assumere po- 3
test, † vt optimè de primo loquuntur alij Text. *in l. fil. ff. de* 4
ijs qui sunt sui, vel alieni iuris l. Titia ff. de Carbon. edicto l. quia,
semper ff. de in ius voc. l. si vicinis C. de nuptijs, Surd. *cons.* 552.
num. 16. & 25. Rot. *coram Vbaldo dec.* 161. *num.* 3. & *decis.* 235.
num. 6. & *in recent. dec.* 363. *num.* 2. *par.* 5. & *decis.* 8. *num.* 30. &
31. *par.* 12. & *in Romana fideicommissi* 27. *Iunij* 1668. *coram* R. P.
D. Taya, & ad saluandam honestatem mulieris, filius † præ- 5
sumi debet potius natus ex marito, quàm ex adultero, etiam-
si probaretur mulierem adultero se aliquando subiecisse, se-
cundùm Bald. *in l. si vicinis C. de nuptijs num.* 2. Et secundo ca-
su † adest Text. *in §. vulgo quæsitus instit. de success. cognat.* 6
Aym. *cons.* 191. *num. primo*, Natta *cons.* 205. *num.* 2. *in fine tom.*
1. Mantic. *dec.* 149. *num.* 11. Dunozett. iun. *decis.* 563. *num.* 5.
Rot. *in rec. par.* 1. *dec.* 289. *num.* 2. *vers. constat*, & *dec.* 347. *nu.*
2. *par.* 12. Neque aliqua fides matri adhibenda est † asserenti 7
se concepisse potiùs ex vno, quàm ex alio Bald. *post Cin. cons.*
437. *num.* 8. *lib.* 5. Alex. *cons.* 157. *num.* 3. *lib.* 1. Rot. *d. dec.* 289. *nu.*
2. *vers. neque par.* 1. *recent.*

Istæ autem regulæ sunt fundatæ in iuris præsumptione,
quæ subsistunt, † donec in contrarium non adducantur pro- 8
bationes ità concludentes, quæ illam elidant, iuxtà distin-
ctionem Rotæ *coram Carillo decis.* 136. *num.* 2. & *d. decis.* 289.
num. 1. *vers. tamen. par.* 1. *rec.* Hinc est non sufficere probare
furtiuum accessum, & quod cum aliqua muliere intra suam
domum, quis consueuerit habere carnale commercium, † 9
sed necesse est probare ventrem fuisse cum rigorosa custodia
in do-

in domo adulteri, vel adulteræ detentum de tempore conceptionis, itavt nullus ad illam accedere posset, & absentia mariti, vel illius impotentia de tempore ad illam accedendi,
10 ità deduci debet, † quod illius accessus ad ipsam esset omnino prohibitus, & impossibilis, ad tradita per Surd. *consil.* 1. *num.* 54. Monoch. *præsumpt.* 53. *lib.* 6. *num.* 4. Nam non probato matrimonio, nec concubinatu, ex quibus præsumun-
11 tur filij proprij, si mulier dicat istum esse filium suum, † non meretur fidem, dum semper habuit ventrem incustoditum, & latitudinem peccandi, & sic, vt potuit cum coitu vnius fillum generare, ità etiam non erat prohibita cum alio viro
12 se miscere, & alium filium cum altero Amasio generare, † & hac de causa huiusmodi filij nati ex diuerso semine certum patrem habere non dicuntur Cinus *in l. fil. cum definimus ff. de ijs, qui sunt sui, vel alien. iur.* Bald. *consil.* 437. *Titius habet scientium lib.* 5.

Ijs omnibus à Maria perpensis, attento, quod ipsa dixerit ad effectum consequendi alimenta se peperisse filium, quem
13 suscepit cum Dionysio Nauarra adultero † & tenebatur hanc qualitatem probare Paris. *cons.* 64. *num.* 5. & 6. *vol.* 3. Petra de fideic. *quæst.* 11. *nu.* 361. Rot. *decis.* 8. *num.* 36. *par.* 12. *recent.* Ideò admissi fuerunt noui articuli vltrà alios testes anteà deductos, quos dedit ob illorum releuantiam, quibus articulatum fuit, quod mense Iulij anni 1663. quo ipsa concepit Franciscum filium, Ioannes Baptista illius maritus moram trahebat in Ciuitate Vetula, à qua discedere erat prohibitus, & quod eodem tempore detinebatur vti Concubina à Dicto Dionysio Nauarra in vnica domo q. Guidi mercatoris, qui eam custodiebat, non indeque alteri extraneo ad illam aditus patebat, vndè cum testes, qui fuerunt ad hunc
14 effectum ab ipsa inducti, † nequaquam probent negatiuam coarctatam de tempore præciso, quo ipsa Franciscum concepit, vt fieri oportet Merlin. *dec.* 716. *num.* 6. Rota *in recen. dec.*
15 164. *num.* 4. *par.* 3. nec excludunt admissionem aliorum, † vtique non dicuntur apti ad probandam huiusmodi filiationem Rot. *dec.* 289. *num.* 2. *par.* 1. & *dec.* 164. *num.* 4. & 5. *par.* 3. *rec.*

Etenim quatuor testes fuerant pro parte illius examinati, quorum alter est singularis, alij ad inuicem sibi contradicunt,
16 & omnes exceptiones releuantes patiuntur, & tamen † in hac materia, in qua agitur de elidenda iuris præsumptione orta ex dictis legibus Testes debent esse omni exceptione maiores, Rota *cor. Merlino decis.* 138. *n.* 3. & *cor. Bichio dec.* 363. *n.* 7.

Et eorum contrarietas euidenter patet; quia primus testis deponit de nauigatione triremium Pontificis de mense Maij, vt in Sum. *num.* 2. & tamen quartus testis dixit illam sequutam fuisse de mense Apr. 1664 & eo tempore Naulia Pontificia, in quibus dictus Io: Baptista morabatur exercendo artem Calefati discessisse, peragrando inter Galliam versus,
17 vt in Sum. *num.* 3. † ob quorum contrarietatem nulla fides meretur, Rota *coram Dunozzetto iuniore dec.* 864. *num.* 3. & *in Romana pecuniaria* 21. *Iunij* 1655. §. *neque refert coram R. P. D. Beuilaqua*, & *in Leodien. Canonicatus* 22. *Maij* 1665. §. & *sexto coram Eminentiss. Cerro.*

Eodemque defectu laborat tertius testis, & quod magis considerandum est, quod etiamsi sibi ipsi contrariatur, & mendacia in septimo interogatorio inexcusabilia proferendo deponit in Ciuitate Vetula de mense Iulij 1662. & 1663. nunquam vidisse Io: Baptistam, vt in Sum. *num.* 5. & postea in eodem interrogatorio animosè fatetur, se illum vidisse, & quotidiè de eo tempore cum illo colloquia habuisse, quando illum in via videbat; rursùs etiam clariùs de mendacio conuincitur, quia deponit de anno 1663. illum non vidisse centum Cellis, & in interrogatorijs dicit se sæpè illum vidisse nauigantem de d. anno 1663. non obstante, quod etiam addat se non cæpisse nauigare; nisi post tertium annum suæ descriptionis inter milites illius loci, quæ fuit de anno 1662. & sic illius nauigatio non potuit incipere, nisi de anno 1665. & tamen deponit illum vidisse nauigantem de anno 1663.
18 Quibus multiplicatis † contrarietatibus, & mendacijs attentis minus aptus videtur ad deponendum Rota *post Zuffum decis.* 62. *numero* 6. & *decis.* 80. *numero* 8. & alibi passim.

Quando verè huiusmodi exceptiones resultantes ex contrarietatibus illorum non essent releuantes, & Con. iliatio in eorum dictis adduci posset, nihilominus eorum depositiones essent reijciendæ, nec attendendæ ad probandam huiusmodi filiationem, ex quo cum Franciscus Gaetanus genitus 21. Aprilis 1664. etiamsi à 10. Maij vsque ad finem Augusti anni 1663. quo tempore deponit primus testis de reditu Triremium à Gallis admittuntur, quod esset impossibilis accessus Io: Baptistæ mariti ad Mariam Vxorem; attamen non potest in dubium reuocari, quod à die 21. Septembris eiusdem anni 1663. non potuerit ad illam accedere, eamque carnaliter cognoscere ante septimum mensem hic partus, quo Casu ne- 19
quaquam dici posset probata negatiua coarctata accessus Mariti ad Vxorem tempore conceptionis, stante quod partus productus fuerit in lucem septimo mense, † & huiusmodi 20
partus æditos infrà 182. dies esse vitales, & perfectos. Comprobatur communi Hipocratis, Aristotilis, Plutarchi, Plinij, aliorumque Philosophorum sententia iuxtà opinionem, quam habemus in *l. septimò mense ff. de stat. homin. l.* 3. §. *vltimo, ff. de suis*, & *legitim. l. Gallus in princip. ff. de liber.* & *posthum.* quam opinionem secati fuerunt Soccin. *in l. cum Auus num.* 111. *ff. de condit.* & *demonstr.* Castr. *in l. Vxor abortu num.* 3. *C. de Post. hær.* Tiraquell. *in l. si vnquam in verbo susceperit liberos num.* 210. *de reuoc. don.* Soccin. iun. *cons.* 69. *num.* 1. Alciat. *cons.* 23. *num.* 2. *lib.* 2. Burlatt. *cons.* 63. *num.* 18. *lib.* 1. Menoch. *de arbitr. casu* 89. *num.* 34. & 35. Rota coram Seraphin. *decis.* 1282. *n.* 11. & *in recent. decis.* 164. *n.* 5. & *seq.* & *in Auximana alimentorum prima Iunij* 1620. *coram Pirouano impress.* apud Zacch. *quæst. medic. legal. decis.* 45. *n.* 14.

Et quamuis in hac sententia Hypocratis, Ex opusculo de septimestre partu ab omnibus scriptoribus recepta, † & in 21
qua fundata est dispositio Text. *in l. septimo, ff. de stat. homin.* hoc expressè non legatur, & multi Philosophi, & nonnulli Medici firmiter teneant, † quod mulieri non sit certus tem- 22
pus præfixum ad pariendum, & Cardanus *in suo opuscul. lib.* 1. *tract.* 3. adducat duo exempla de duobus filijs, † quod vnus 23
diebus 168. & alter 180. geniti vixerint, nihilominus dum ille dicit non posse viuere partus editos, nisi excedat mediam anni partem, exclusus videtur partus editus infrà quinque menstrua, † quod tempus cum ipse exprimat, vt necessa- 24
rium ad viuendum, quando partus dicitur illud non habet, dicitur incapax vitæ, & sic licet arguere à contrario, si solum viuit iuxtà illius doctrinam, qui nascitur post 182. dies, ergo viuere nequit, qui non habet illos dies completos, & † stan- 25
te in tempore præfixo, valet argumentum inclusionis temporis ad illius exclusionem, Castr. *cons.* 69. *num.* 1. Parisius *consil.* 56. *num.* 5. *lib.* 1. Federic. Bonauent. *de sextrimestre partu lib.* 7. *cap.* 26.

Data autem hac possibilitate, de qua dubitari nequit, quod ipse Io: Baptista maritus potuerit ad vxorem accedere, & cum ea morari à die 21. Septembris 1663. quo tempore iam Nauilia Pontificia à Gallijs reuersa fuerint, † ista sola suffi- 26
cit, ad hoc, vt probatio, quæ in contrarium adducitur, habenda non sit in consideratione, nec vllo modo attendenda, Castr. *in l. penultima* §. *docere num.* 4. *ff. ne quis eum, qui* Decius *cons.* 37. *n.* 9. *vers. præterea*, Soccin. iun. *cons.* 36. *num.* 36. *versic. dico, quod lib.* 2. Peregrin. *cons.* 393. *n.* 5. *vers. Quamobrem*, Rota *coram bo. mem. Celso decis.* 395. *n.* 9. *vers.* & *testantur*, & *in recent. dec.* 247. *n.* 2. *p.* 2. & *dec.* 51. *n.* 38. *p.* 12.

Hinc Maria iuuari non posse videtur obiectione ab ea in medium adducta, quod eum agatur de alimentorum præstatione, non requirantur probationes indubitatæ, & rigorosæ ad probandam filiationem, vndè testes † examinati super 27
illa admittendi sunt etiamsi minus idonei reputentur, verùm Textus *in l. si quis à liberis* §. *si vel parens ff. de liber. agnoscend.* & ibi Bartol. *num.* 1. & §. *si quis ex his num.* 3. loquuntur de alimentis prouisionalibus, quæ lite pendente sunt alicui præstanda, † quo casu, & Natta *cons.* 473. *numer.* 6. 28
& Mascard. *de probat. conclus.* 986. *num.* 10. & Rot. *coram Buratto dec.* 756. *num.* 4. firmaruntt sufficere leuiores probationes, & ad hunc effectum admitti etiam posse præsumptiones, & coniecturas, quod non potest extendi ad fauorem Mariæ, & Francisci Gaietani, qui consequi volunt alimenta perpetua, quæ vti negotium principale deducta fuerunt, à quorum præstatione Dionysius agit se liberare, & exaduerso agitur ad instar acquirendæ successionis, † & ideo probationes 29
debent esse concludentes, & filiatio non indicijs, non coniecturis, sed probationibus euidentissimis est deducenda, *l. non ignorat, vbi* Bart. *C. qui accusare non possint* Abb. *in cap. peruenit, vbi* Dec. *num.* 4. *qui fil. sint legit.* Couar. *de sponsal. par.* 2. *cap.* 8. §. 3. *numero* 6. Alciat. *de præsumpt. reg.* 3. *præsumpt.* 38. *num.* 6. Surd. *de aliment. quæst.* 12. *n.* 11. & sic distinguendo tenuit Rota *coram Carillo dec.* 136. *num.* 2. *coram Dunozetto iuniore dec.* 593. *num.* 1. *vers.* & *in specie*, & *num.* 4. & *in recent. dec.* 189. *num.* 1. *par.* 1. & *dec.* 164. *num.* 7. *in fine par.* 3. Præsertim verò quod Franciscus vti spurius † natus ex incerto semine, 30
non potest petere huiusmodi alimenta perpetua, quæ tenent locum successionis, † à qua tàm de iure communi huiusmodi 31
spurij sunt exclusi, Auth. *licet*, & Auth. *ex complexu C. de incest. nupt.* quàm ex *Constitutione sa. me. B. Pij V. la seconda*, §. 4. vt in

vt in terminis etiam dixit Spada *consil. 222. num. 3. & sequent. lib. 3.*

Multoque minus eorum depositiones admitti possunt ad effectum probandi Mariam fuisse à Dionysio adultero detentam in propria illius domo sub stegmate concubinatus, itaut nulli alteri ad illam aditus pateret; Nam quamuis testes dati in Summ. *num. 13.* deponant Mariam proprijs sumptibus, & expensis Dionysij adulteri fuisse detentam in sua domo, quàm vxoris obsequijs prosequebatur, & attentus erat magna cum vigilantia, ne aliquis ad illam accederet, & ostium illius obseruabat. Nihilominus nullo modo concludunt illius custodiam fuisse tàm rigorosam, vt nemo posset illius domum adire, quinimò fatentur ipsam habuisse domum separatam à d. Dionysio, vt in Summ. *num. 14.* Vltimo loco dato, & paritèr dixerunt habuisse plenissimam libertatem, & poterat de domo exire ad libitum, & de omni tempore sibi beneuiso, absque aliqua limitatione, & admittebat in eadem domo, quos volebat. Qui testes cùm non concludant de tempore conceptionis non cognouisse alium virum, præ-
32 ter Dionysium adulterum, † & sint ab ipsa Maria adducti ad effectum probandi filiationem eiusdem Francisci cum ipso Dionysio, contra illam plenè probant Adden. *ad Gregor. XV. dec. 115. num. 9. vers. si tamen Rot. in Hispalen. Decimarum 16. Iunij 1659. §. quarto denique coram Eminentissimo Cerro*, & omnibus alijs probationibus dicuntur excellentiores, &
33 magis idonei ad † probandum, quia eorum productio facta à Maria non aliter recipi debet, ac si esset propria confessio producentis Gloss. in Auth. *de testibus §. Et licèt verbo, & supplicijs col. 6.*

Quamobrem cum satis appareat ex eorum depositionibus illam admisisse quamplurimos viros ad suam domum de tempore, quod Dionysius thorum viri communem faciebat, & corpus suum tenuisse expositum publicis voluptatibus venereis, vt solitum esse in similibus inhonestis fœminis, quotidie docemur illas omnibus quæstum sui corporis facere, quando semel incœperunt thorum viri violare, & vltrà alios viros, quos ipsa admiserat tàm de die, quàm de nocte, quos testes in eodem Summ. nominant, & tàm postquàm ante tempus conceptionis Francisci enumerant etiam quendam Barbitonsorem, & alium Togatum, quem mater illius dicebat fuisse medicum, & famulum d. Dionysij, vt in Summ. moderno *num. 9.* & in Ciuitate Vetula dormiuit cum quodam
34 famulo Alumeriorum, vt in Summ. *num. 10.* † & propterea in dubium reuocari nequit, quod illa inhonestè vixerit, & quod Pater, ex quo genitus fuit Franciscus non dicatur incertus *l. Lucius Titius 82. ff. de condit. & demonstr. l. vulgo concepti, ff. de stat. homin. §. si aduersus de nupt. §. vulgo quæsitus institut. de success. cognat.* Paleott. *de spur. cap. 26. per tot.* Rot. *coram Mantica dec. 149. n. 10. & 11. & coram Dunoz. iun. dec. 163. num. 5.*

Itaque stante hoc accessu plurimorum virorum ad illius domum iuncta cum fama illius prostitutionis, & quod publicè habebatur pro meretrice, vt deponunt testes hinc indè exa-
35 minati de anno 1669. & dati recenti Summ. *num. 11.* † non est opus, quod testes ad effectum probandi filiationem, deponant illos vidisse in lateribus se inuicem amplectentes, & osculantes, aut in lecto iacentes, iuxtà *cap. præterea*, & ibi Abb. *de testibus cap. literis, & cap. tertio loco de præsumpt.* sed sufficit illos deponere, quod solita esset aperire de nocte ia-
36 nuas domus illis, qui intrare volebant, † quod sufficit ad hoc, vt quis dici possit meretrix Bald. *in l. data opera col. 11. vers. potest poni aliud C. qui actus non poss. & in l. neque natales col. 1. C. de prob.* Natt. *cons. 205. n. 3. & 4.*

Quia verò post editam decisionem, & resolutionem in Rota sub die 16. Febr. 1671. captam coram R. P. D. Vicecomite excludentem huiusmodi filiationem ex Dionysio, adductus fuit in testem Ioannes Baptista Posterla, qui nuperrimè fuit examinatus virtute remissoriæ eidem Mariæ concessæ, qui deponit de mense Augusti ipsam fuisse conductam ad propriam ipsius domum, vt in Summario *num. 15.* Hac de causa vltimo loco satisfaciendum esse illius depositioni Domini existimarunt ex sola responsione data, in Summario *num. 27.* in qua dicit in eadem domo alios viros cohabitasse, cum illa, nec non continuò etiam permanere illius famulum, ex quibus remanet exclusa exacta probatio, quod alijs non pateret
37 accessus ad domum, in qua adultera conseruabatur, † vti fieri oportet, ad hoc, vt filius natus in eadem domo, dici possit genitus ex semine adulteri, & præter alios supra allegatos tradit in puncto Spada *consil. 251. num. 10. lib. 2. vers. quod immò* Rot. *decis. 289. num. 2. par. 1. recent.* & de famulo permanente in
38 domo adulteræ die, noctuque, † quod reddat æquiuocam paternitatem, tenent gloss. Bald. *& alij in dicta l. vulgo ff. de stat. homin. §. si aduersus inst. de nupt.* Rota *coram Carillo decis. 136. nu. 15. & in rec. decis. 289. n. 2. p. 1.*

Vltrà quod dictus Testis est † vnicus, & nullam fidem 39
meretur *l. vbi numerus ff. de testib.* etiam est contrarius alijs testibus antea examinatis, in quorum depositionibus habetur, quod Maria de tempore conceptionis conuersabatur cum diuersis personis, & nullo modo detinebatur penès Dionysium adulterum, sed ad illam accedebat, quando illi placebat, & habebat libertatem egrediendi de domo omni tempore sibi beneuiso, & ex ista contrarietate inter eos inconciliabili, † 40
prouenit ademptio fidei vnicuique illorum, ne dentur confusiones, & contrarietates in dictis, quæ proferunt, & quæ ad inuicem conquassantur Farin. *de testibus q. 65. nu. 2.* & alibi passim.

Denique irreleuantes pariter fuerunt etiam à Dominis consideratæ coniecturæ pro parte Mariæ adductæ consistentes in vicinitate Vrbis ad centum cellis in publica voce, & fama, in reiteratis confessionibus extraiudicialibus eiusdem Dionysij, in descriptione libri baptismatis, in tractatu in propria domo sub hac qualitate filij eiusdem. Quia responderunt illas in facto non fuisse sufficientèr probatas, & in iure nequaquam subsistere, † & ob id vti non concludentes, re- 41
iectæ fuerunt, vt in eadem *decis. sub dicta die 16. Februarij 1671. coram R. P. D. meo Vicecomite à §. Reliqua verò vsque ad finem.*

Vtraque parte informante, & coram illo, & coram me loco illius subrogato in ambabus propositionibus &c.

Decis. 43. Parte 17. est illa, quæ hic supra in eadem causa emanauit.

R. P. D. VICECOMITE.

Troiana Legati.

Lunæ 26. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

Puellis cuiusdam Conseruatorij factum erat legatum, quod non amplius deberi prætendebatur ex eo, quod Conseruatorium fuisset in Monasterium erectum; illud tamen præstandum esse deciditur, quia non inde cessabat causa finalis eiusdem legati, qualis esse reputatur ipsum pium opus à Testatore consideratum, itàvt sola mutatio loci non fuerit habita in aliqua consideratione.

SVMMARIVM.

1 *Verba testamenti, vbi sunt clara, nulla indigent interpretatione.*
2 *Conseruatorium puellarum à Testatore consideratum, si erectum fuerit in Monasterium, non ideo cessat legatum à Testatore factum puellis eiusdem Conseruatorij.*
3 *Legati caducatio, vel firmitas dependet à causa finali legantis.*
4 *Legatum non censetur ademptum cessante forma materiali à Testatore considerata.*
5 *Legatum relictum puellis Conseruatorij, debetur etiam, si Conseruatorium in Monasterium fuerit erectum, & vide supra à n. 2. & per totam.*
Legati pij causa finalis dicitur ipsum opus pium nulla habita ratione personarum, vel loci à Testatore expressarum, num. 5.
6 *Indefinita loquutio æquipollet vniuersali, & indifferenter comprehendit omnes personas.*
7 *Dictio, vt, causam finalem importat.*
8 *Legatum non caducatur si extat persona legatarij, & solus locus, in quo ille permansurus sit, vel vbi præstari debeat legatum, fuerit mutatus.*
9 *Legatum testatorem non fecisse, si aliquid cogitasset, probare tenetur hæres, qui ex hac ratione legatum impugnat.*
10 *Legatum non caducatur quousque durat causa finalis eiusdem legati.*

DE-

DECISIO CLII.

IN gradu appellationis coram me confirmarunt Domini sententiam Rotalem, præuia decisione prima Aprilis superioris anni coram R. P. D. meo Bourlemont latam, qua iudicatum fuit legatum deberi Monasterio ex dispositione Rogerij Legantis: Che dell'esattione maturanda à Giugno se n'aggiutino le persone, che hanno da entrare nel Monastero della Santissima Annunciata di Foggia sino alla somma di scudi 700. ò 800. da spendersi similmente per mano del Padre Girolamo Verità, e successori in quella, acciò vadino à
1 quest'vso, & non aliter &c. Verba enim sunt † clara, quæ
nulla indigent interpretatione, *vulgata l. ille, aut ille §. cum in verbis, ff. de legatis 2.* cum alijs in dicta causæ decisione in principio.

Nec ex eo, quod de Conseruatorio Puellarum, qualis erat
locus à Testatore de tempore conditi testamenti à considera-
2 tus, † erectus fuerit in Monasterium cum perpetua clausu-
ra pro Monialibus, dici potest caducatum legatum; quia cau-
3 sa finalis † legantis, à qua dependet caducatio, vel firmitas
legati, *l. cum tale §. falsam causam ff. de condition. & demonstrat.*
non tendit ad Conseruatorium simpliciter; itavt, cessante
4 eius forma materiali, † censeatur ademptum legatum, vt
per illum tex. tradit Mantica *de coniecturis vltimar. volunt. lib. 5. tit. 14. num. 14.* sed fuit directa in opus pius, & in fauorem piæ
causæ *ibi*: Che se n'aggiutino le persone, che hanno da en-
5 trare nel Monastero &c. † quæ pro causa finali semper ve-
nit accipienda, vt post Cynum, Salicetum, & alios in dicta
leg. generaliter Cod. de Episcop. & Cleric. tradit Tiraquell. *titulo cessante caus. n. 56. & 57.* Rot. *coram Coccino decis. 990. per totam*.

Præterea mens Testatoris fuit etiam directa in personas
Monasterium ingressuras, nulla facta distinctione de Orpha-
6 nis extra clausuram, vel de Monialibus sub clausura, † quæ
inde finita loquutio æquipollet vniuersali, & indifferenter personas omnes comprehendit, ex latè cumulatis per Barbos. *axiomate 123. num. 1.* Rota *coram Bichio decis. 370. n. 2. in fine*.
7 Insuper vsus est Testator dictione *vt*, † ibi accioche vadi-
no à quest'vso, quæ pariter causam finalem importat, vt ex *l. Alumnæ §. Seia, ff. de adimendis legat.* benè concludit Bald. *consil. 106. n. 3. lib. 1.*

Cùm autem pia causa non cessauerit, locus à Testatore
consideratus adhuc durer, & vsus redditum ex sola mutatio-
8 ne loci de Conseruatorio in clausuram non diuersificet, †
quia extant personæ indefinitè à Testatore volitæ; nec in
contrarium probetur, quod Testator si præcogitasset ad clau-
9 suram non fuisset legaturus; † prout concludenter probare
tenetur hæres, qui legatum impugnat, Grauet. *consil. 781. n. 6.*
Mantica *de coniectur. vltim. volunt. d. lib. 5. tit. 14. n. 15. vers. quod*
10 *autem*. Durante propterea ex his omnibus causa finali, † le-
gatum non fuit caducatum, sed debetur ex supra allegatis, & alijs in d. causæ *decis. cor. R. P. D. meo Bourlemont*, cum cuius fundamentis pro iustitia sententiæ DD. transierunt, vna tantùm parte informante &c.

R. P. D. CALATAIV.

Lucana Beneficij.

Lunæ 26. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

De duobus præsentatis ad beneficium iurispatronatus, ille præfertur, qui vltra medietatem vocum, habet etiam gratificationem à Papa; plura ideò in præsenti decisione deducuntur tàm de vocibus Patronorum, quàm de quasi possessione præsentandi quatenus illa suffragetur; vel non.

SVMMARIVM.

1 *Literæ Apostolicæ vbi sunt iustificatę veniunt exequendæ.*

2 *Clericatus, & habilitas ex literis proprij Ordinarij probantur.*

3 *Beneficij valor remanet probatus ex alia simili narratiua facta in altera prouisione Apostolica.*

4 *Iurispatronatus, totam vocem habere dicitur, qui habet maiores præsentationes illius vocis.*

5 *Compatronus si nullum præsentauit, illius vox nemini suffragatur.*

6 *Quasi possessio præsentandi non acquiritur in præiudicium veri Patroni ex præsentatione separatè facta à Patrono putatiuo.*

7 *Præsentatus à veris patronis in concursu præsentati à Patrono putatiuo præferendus est.*

8 *Præsentatus habens medietatem vocum, & gratificatus à Papa præferendus est præsentato ab altera medietate gratificationem non habenti.*

DECISIO CLIII.

PEtrus Angelus Balthassaris fundauit Capellam Sanctissimæ Annunciationis Beatæ Mariæ Virginis, & Sancti Petri Martyris in Ecclesia Cathedrali Lucana, reseruato iure nominandi Capellanum sibi, ac Mariæ, Helenæ, & Antoniæ Neptibus, earumque filijs, & hæredibus, & successoribus. Vacante Capellania de anno 1670. per mortem Andreæ Carelli vltimi præsentati ex parte Cæciliæ Carellæ prouenientis ab Helena, & Pauli Antonij Vecoli prætensi successoris Antoniæ fuit coram Ordinario Lucano præsentatus, & per sententiam diffinitiuam institutus Alphonsus de Sinibaldis in exclusionem Ioannis Stephani de Chicchis præsentati ex parte Apolloniæ, Alexandri, Stephani, & PP. Ascanij, & Michaelis de Carellis pariter prouenientium ab Helena, & Interposita in termino appellatione ad Rotam Chicchus deindè obtinuit à Sanctissimo facta mentione litis gratiam derogationis pro medietate vocum, & literas Apostolicas expediuit. Ideò contigit disputari dubium, An literæ Apostolicæ sint exequendæ, vel potiùs Alphonsus de Sinibaldis instituendus in casu &c. & informante solùm dicto
Ioanne Stephano de Chicchis † tamquam in omnibus iusti- 1
ficatas Domini censuerunt esse exequendas, iuxta Text. *in cap. si capit. ibiq; gloss. notat. in verb. exequatur de concess. præb. lib. 6. & in cap. si quando de rescript.*

Ipsius siquidem Ioannis Stephani Clericatus, & habilita-
tis † ex Ordinarij sui literis testimonialibus. Summario 2
num. 3. legitima iustificatio dilucidatur. Felin. *in cap. post cessionem num. 3. & 15. de probat.* Rot. *coram Gregor. decis. 78. num. 5.*
valor Beneficij in ducatis vigintiquatuor per non excessum
vlteriori probatione non indiget, † dum aliàs de anno 1603. 3
in simili summa per Prouisionem Apostolicam fuit canonizatus, Summario *num. 4.* Rot. *in Leodien Canonicatus 27. Iunij 1642. §. de clericatu vers. valor*, *coram Eminentissimo Card. Cerro*.

Vacatio pariter per mortem Andreæ Carelli habetur ex confessione Alphonsi in Præsentatione coram Ordinario ad eius fauorem facta per Cæciliam Carella, à qua pariter ponitur pro incontrouertibili clausula, verificato iurepatronatus propter traditum instrumentum fundationis, Summ. *n. 6. & 7.* cum subsecutis alijs Præsentationibus, & institutionibus, *num. 5.*

Non solùm æqualis pro medietate, sed pluralitas vocum concurrens in Chicchum ex data Arbore controuerti non potest; Cùm enim Testator reseruauerit dictum Patronatum tribus eius neptibus, Mariæ, Antoniæ, & Helenæ, earumque filijs, & hæredibus, & successoribus (Beatrix enim altera neptis ante obitum Testatoris prædecessit) d. iuspatronatus fuit ab initio in tres voces diuisum.

Vox Mariæ per donationem Sebastiani vltimi de linea peruenit in Nicolaum de Carellis successorem Helenæ, ex Nicolao in Cæsarem, & ex Cæsare in Apolloniam, & Cæciliam eius filias hæredes pro medietate institutas, quarum prima præsentauit Chicchum, alterà verò Sinibaldum, vndè vterque ex præsentatis habet medietatem istius vocis.

Vocem Helenæ totam habet Chicchus, quia fuit præsentatus à dicta Apollonia filia Cæsaris, & Alexandro dictæ Apolloniæ filio, necnon à Stephano filio Antonij, & PP. Ascanio, & Michaele filij q. Octauij: Sinibaldus autem à sola Cæcilia filia Cæsaris, vndè tota ista vox dicitur acquisita à
Chiccho, † qui enim habet maiores præsentationes vnius 4
vocis, totam illam vocem habere dicitur, *DD. in Clem. si plures de iurepatron.* Rocch. de Curt. *eod. tract. §. ipse vel ij numer. 5.* Rot. *in rec. decis. 2. num. 7. & seqq. par. 7.* & generaliter firmant Lambertin. *de iurepatr. lib. 1. par. 2. quæst. 1. art. 25. mum. 13. & 15. 22.*

15. 22. *& 24. fol.* 108. iuxtà antiquam impresf. Gonzal. *ad reg.* 8. *gloss.* 45. *nu.* 61. Caffador. *decis.* 2. *nu.* 2. *de iurepatr.* Rot. *in rec. decis.* 285. *nu.* 6. *in fin. & decis.* 332. *num.* 2. *& 5. & decis.* 443. *num.* 4. *& 5. par.* 5. *& coram Caualer. decis.* 436. *num.* 1. *& decis.* 519. *per tot.*

Linea autem Antoniæ Vxoris Constantini Vecoli defecit per obitum D. Alberti de Vecolis, qui instituit hæredem Hieronymum filium Angeli fratris d. Constantini; Cùm igi-
5 tur descendentes Hieronymi adhuc superstites nullum † præsentauerint, ista vox nemini suffragatur, & consequenter Chicchus habet maiorem partem vocum.

Nec obstat Præsentatio facta in fauorem Sinibaldi à Paulo Antonio de Vecolis, quia cùm iste non descendat à Hieronymo, nec doceat esse illius hæredem, ius non habet in hoc Patronatu.

Parum releuante, quod d. Paulus Antonius prætendat esse in quasi possessione præsentandi, ex quo de anno 1650. præsentauerit D. Andream de Carellis, per cuius obitum vacat Beneficium.

Tùm quia eundem Andream præsentauerint etiam separatè DD. de Carellis veri Patroni, & præsentatio facta à dicto Paulo Antonio non sit simultanea cum eisdem Patronis,
6 vt ex Summario *num.* 5. † non potuit ex tali præsentatione idem acquiri quasi possessio saltem in præiudicium dd. Patronorum, qui illum non admiserunt, Rot. *dec.* 417. *n.* 2. *& 3. cor. sa. me. Greg.* Caputaq. *dec.* 339. *p.* 2.

Tùm quia cùm ex prædictis constet de non iure dicti Pauli Antonij in hoc Patronatu quasi possessio eidem non suffraga-
7 tur; sed in concursu † præsentatus à veris Patronis, qualis est Chicchus, præferendus est præsentato à Patrono putatiuo, & existente in quasi possessione, Rot. *in Lucana iurispatr.* 23. *Febr.* 1612. *coram Pænia, quæ est dec.* 374. *n.* 4. *p.* 1. *rec. & dec.* 548. *num.* 14. *par.* 5. *tom.* 2.

Sed cessat difficultas pro executione literarum, quia supposita etiam validitate præsentationis dicti Pauli Antonij, Sinibaldus haberet ad summum vocem Antoniæ, & medietatem vocis Mariæ, Chicchus autem vocem Helenæ, & alteram medietatem Mariæ, & consequenter esset in paritate
8 votorum, † quo casu habens gratificationem à Sanctissimo, præferendus est Sinibaldo dictam gratiam non habenti, Rot. *in recent. decis.* 275. *numer.* 2. *& 280. num.* 16. *& 307. num.* 4. *par.* 7. *& 303. num.* 6. *par.* 9. *& decis.* 284. *num.* 3. *par.* 10. *& alibi.*

Et ità informante tantùm d. Io: Stephano de Chicchis, resolutum fuit.

R. P. D. EMERIX.

Nepesina Successionis.

Lunæ 26. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

Immissio vigore interdicti quorum bonorum fuit concessa Sorori in bonis Fratris ab intestato defuncti, excluso patruo, non obstante Statuto exclusiuo fœminarum, quia illud erat contra ius, & non confirmatum à Papa; Rursus pro fructibus etiam eadem immissio data est, ad rationem scutorum quinque pro centenario bonorum stabilium iuxtà taxam legalem, donec, & quousque de maiori, vel minori quantitate doceretur.

SVMMARIVM.

1 *Soror succedit fratri defuncto excluso patruo, amplia, vt num. seqq.*
2 *Statutum exclusiuum fœminarum propter masculos est contra dispositionem iuris communis.*
3 *Statutum contra ius non attenditur nisi fuerit confirmatum à Papa.*
4 *Confirmatio Apostolica in statuto contra dispositionem iuris communis non resultat ex lapsu temporis sine obseruantia, & scientia Pontificis.*
5 *Hæredum vnus potest petere totam hæreditatem, si alij cohæredes non comparent.*
6 *Cohæredum vnus eo magis potest petere totum, si præstat cautionem de restituendo suam partem cohæredibus quandocumque venientibus.*
7 *Interdictum quorum bonorum datur hæredi ab intestato ad consequendam immissionem bonorum à defuncto possessorum.*
8 *Interdictum quorum bonorum competit etiam pro obtinendis fructibus hæreditatis.*
9 *Fructuum perceptio satis dicitur probata ex apprehensione, & possessione bonorum.*
10 *Fructus bonorum stabilium taxantur ad rationem scut. 5. pro centenario.*
11 *Taxa legalis de quinque pro centenario fructuum bonorum stabilium semper attenditur donec aliunde de maiori, vel minori quantitate doceatur.*

DECISIO CLIV.

Post mortem Pauli Senioris, qui obijt anno 1615. relictis Felice, Amabilia, Angela, & Paulo Iuniore, filijs in infantili ætate constitutis, superstitibus Catherina Matre, & Fabritio Fratre; Decessit primo loco Paulus Iunior, per cuius obitum, quia Fabritius patruus omnia bona occupauit, exclusis Sororibus; Insurrexerunt contra eundem Ioseph, & Gaspar filij Angelæ interim defunctæ coram Prætore Terræ Scrofani, qui illis immissionem concessit, deindè confirmatam per sententiam Auditoris Cameræ Summario *num.* 3. *&* 4. Vndè deuoluta causa per appellationem ad Rotam, & consultis de more Dominis, fuit hodie responsum, constare de bono iure Iosephi, & Gasparis, & mandatum esse relaxandum pro medietate fructuum descriptorum in Inuentario, aliorumque perceptorum à Fabritio ex bonis hereditarijs ad rationem quinque pro centenario, necnon pro medietate pretij corporum ab eodem Fabritio alienatorum.

Ratio primæ partis resolutionis fuit, quia successio fratris spectat ad sorores, † excluso patruo; vndè hæreditas Pauli 1
Iunioris debetur Iosepho, & Gaspari, tamquam filijs, & hæredibus Angelæ illius sororis, Auth. *post fratres il primo, C. de legitim. hæredibus §. si igitur il secondo,* Auth. *de hæredib. ab intest. venientib.* Mart. *de success. legal. p.* 3. *q.* 6. *art.* 3. *num.* 6. Rot. *dec.* 43. *n.* 4. *rec. par.* 7.

Non obstat Statutum Scrofani excludens fœminas propter masculos, † quia cùm huiusmodi Statutum sit contra dispo- 2
sitionem iuris communis *in l. maximum vitium C. de liber. præterit. in Authent. post fratres la seconda C. de legitim. hæredib. & in Auth. defuncto, C. ad Sen. Consult. Tertull.* † non est atten- 3
dendum tamquam factum à populo subiecto Sedi Apostolicæ, de cuius confirmatione non apparet, Soccin. Iunior *lib.* 2. *consil.* 272. *num.* 5. *versic. quarto principaliter, & nu.* 6. *Rota coram Buratt. dec.* 6. *num.* 1. *& 6. vbi Addentes litt. A. & in Nepesina successionis* 20. *Iunij* 1670. *§. neque illi obstare, &* 10. *Aprilis* 1671. *§. certum coram R. P. D. meo Calataiu.*

Neque huiusmodi confirmatio potest in præsenti casu deduci ex lapsu triginta annorum, † quia non constat de ob- 4
seruantia dicti Statuti, neque de scientia Summi Pontificis, quibus deficientibus, lapsus temporis non facit præsumere confirmationem, vt in punctualibus terminis respondit Rot. *in d. Nepesina successionis* 20. *Iunij* 1670. *§. neque illi obstare, &* 10. *Aprilis* 1671. *§. certum namque coram Rev. Patre Domino meo Calataiu.*

Minus vrget, quod pars huius successionis spectaret ad Amabiliam alteram sororem Pauli, † quia cum neque ipsa, 5
neque eius hæredes hodie concurrant petendo partem ipsos tangentem, rectè possunt Ioseph, & Gaspar totam hæreditatem petere, & consequi, iuxtà Text. *in l. vnica, ibique glossa, & Scribentes C. quando non petentium partes*, præsertim si præ-
stent cautionem † de restituendo alijs cohæredibus quan- 6
documque petentibus, secundum praxim, quam docet Surdus *consil.* 259. *num.* 15. *& sequitur* Rota *coram Durano decis.* 448. *num.* 10. *& coram Cardinali Celso dec.* 92. *num.* 14. ac alias sæpissimè.

Firmato bono iure Iosephi, & Gasparis, consecutiuè fuit prædictis concessa immissio ad bona Pauli, & relaxatum mandatum pro medietate pretij bonorum alienatorum, necnon pro medietate fructuum in inuentario descriptorum, & etiam pro altera medietate aliorum fructuum perceptorum à Fabritio, quia interdictum quorum bonorum datur hæredi ab intestato, † non solùm ad bona per defunctum possessa, 7
Peregr. *de fideicomm. artic.* 46. *num.* 12. *&* 15. Rot. *coram Buratt. decis.* 386. *num.* 1. *& 2.* sed etiam † pro fructibus, Alex. *lib.* 6. 8
consil. 70. *num.* 10. Rota *coram Buratt. decis.* 474. *num.* 7. de quorum

9 rum perceptione satis apparet † ex perceptione eorundem bonorum, Buratt. *dec.173.num.*30. Gregor. *dec.*50.*num.*2. Bich.
10 *dec.*465.*num.*11. & quos Domini taxarunt ad quinque † pro centenario iuxta taxam legalem, *Gloss.final.in Auth.præterea C.de Sacrosanct.Eccles.* quarum sequitur Rot. *dec.*570.*n.*1.*rec.*
11 *p.*2. & alias passim † donec aliunde de maiori, vel minori quantitate doceatur.

Et ita altera tantùm &c.

R. P. D. T A I A.

Foroliuien Manutentionis.

Lunæ 26. Iunij 1673.

A R G V M E N T V M.

Duo principalitèr continet hæc decisio; Primum, quod simulatio non solùm probanda sit, & quidem cum sua causa, verum etiam quod si simulatè, & non simulatè contrahi poterat, non sufficiat probasse causam simulandi, sed quod vlterius partes simulare voluerint. Alterum, quod donatio ità penès donatarium remaneat, vt sine stipulatione, vel pacto nunquam reuertatur ad donantem.

S V M M A R I V M.

1 *Remissoriam concedere cum retardatione, vel sine, spectat ad arbitrium Rotæ, & num.seq.*
2 *Manutentio dicitur iudicium priuilegiatum.*
3 *Iuramenti obseruantia transit ad hæredes.*
4 *Iuramentum defuncti quatenus in hærede operetur periurium.*
5 *Simulatio etiam probata, stante iuramento, allegari minimè potest.*
6 *Simulationis causa probari debet, & quidem de tempore contractus.*
7 *Simulatè, & non simulatè vbi contrahi poterat, probandum est Partes simulare voluisse.*
8 *Donationis simulatæ coniectura est si donator in possessione permanserit, & quatenus hoc procedat, vel non, ibid.*
9 *Donatio est contractus, quo statim acquiritur accipienti, neque vllo casu ad donatorem reuertitur, & vide numero seqq.*
10 *Donatio facta contemplatione matrimonij eo minus potest ad donantem reuerti.*
11 *Donatio vt reuertatur ad donantem, requiritur stipulatio, vel pactum.*
12 *Donatio est contractus iuris gentium.*
13 *Donatio est perdere, quia donans semper amittit.*

D E C I S I O CLV.

Domini in decisis 13. Martij proximè præteriti, & constare de bono iure etiam ad effectum manutentionis pro donatarijs responderunt, non solùm altera Parte nihil in hoc opponente, sed repugnante tantùm, & præseruante omnia in nouis articulis ad probationes faciendas, itavt hac ipsa die super vtroque dubitatum sit, An sit danda Remissoria, & an standum, vel recedendum sit à decisis, & ad primum dubium dandam Remissoriam sine retardatione Processus responsum est, vt in alia decisione edita, & in secundo standum esse in decisis vt supra.

Neque enim repugnat stare in decisis, & remissoriam da-
1 re, illam verò † concedere cum retardatione, vel sine spectat ad ad arbitrium Rotæ, vt in *dec.* 138. *num.*5. *à versic. Ceterum placuit par.* 14. & benè intrat vbi de manutentione
2 agitur, † iudicio priuilegiato ad Rotam *coram Seraph. tota dec.*294. cum alleg. & abundè Post. *de manutent.obseruat.*94.*ab initio cum alijs.*

Et addebant Informantes pro donatarijs contra oppositam simulationum donationis ex vi iuramenti tàm assertorij scilicet omnia, & singula fuisse, & esse vera, quàm promissorij, nempè eadem obseruanda, pro quibus omnibus, & singulis inuiolabilitèr obseruandis, vt in obligatione camerali, quod in contractu non solùm confirmato, sed etiam obfirmato, & reualidato per iuramentum ipsum, † iuramentum, quoad 3
obseruantiam transit ad hæredes, Noalis *de transmiss.casu* 53.
*n.*11. Gallesf.*de oblig.camerali quæst.*4.*ab initio*, qui etiam † ad 4
periurium arguit *nu.*4. Zacch. *ad d.q.*4.*n.*13.*&* 14. Rot. *coram Seraph. dec.*805.*n.*4.

Itavt quod etiam spectet ad alterum dubium de remissoria, quando probatio simulationis facta fuerit parte opponente † iuramentum tolleret simulationis allegationem, 5
etiam probata simulatione, Farin. *de falsit. & simulat. qu.*162. *n.*88. & ex Alex. *consil.*89.*n.*15.*versic.subdit tamen lib.*2. Bauer. *de veritate iuramenti q.*94.*seu n.*116. *Grammat.ad Afflict.decis.* 60. *addit.*1. *versic.& vide omninò*, vbi testatur de re iudicata se Aduocato.

Addebant etiam causam simulationis probandam, † 6
quod adesset tempore celebrati contractus; Farin. *d.qu.*162. *num.*107. cum allegatis, Rot. *coram Merlino decis.*609. *num.*6. *& coram Eminentissimo D.Cardin. Otthobono decis.*238. *num.* 9. etiamsi appareret causa, quæ potuit mouere ad simulandum, & cum contractus concurrente etiam causa simulandi posset fieri verè, & non simulatè, † adhuc esset probandum saltem 7
per coniecturas, quod partes voluerint simulare &c. ex Rot. & Annot.ad Buratt. *dec.*624. *n.*23.

Adhuc oppositæ coniecturæ simulationis ex quo possessio remansit apud donatorem obijciebant Informantes pro donatarijs ius familiaritatis, † etiamsi de masculis, ac maio- 8
ribus sororis filijs ageretur, plusquam in casu, ex Rota *coram Ludouis. decis.*401. *deinde coram Bichio decis.*69. *numero* 15. *&* 16.

Et superaddebant contra oppositam resolutionem donationis pro parte præmortuæ alterius donatariæ regressum non ad ipsum donatorem, sed ad donatarij hæredes multa, & multis, † sed præclara in testibus ex vi donationis, & 9
specie contractus, quo dat aliquis ea mente, vt statim velit accipientis fieri, nec vllo casu ad se reuerti, *l.*1.*sub initio ff.de donat.* cum declaratione Gloss. *reuerti*, *& §.fin.autem*, *l.si quis argentum* 25. *C.eodem §. sed mortis causa l. Senatus censuit* 35.*ff.de mortis causa donat. & §. alij autem instit. de donat.* & amplius in donationibus † contemplatione ma- 10
trimonij factis, Rota *coram Bichio decis.*555. *maxime num.*5. vndè opus est stipulatione, vel pacto, † vt dominium re- 11
petatur ex supradictis, & *l.*9.*C. de donat. & ibi Viuian.* in casu, maximè quod donatio, † vt Iuris Gentium est *l. eum* 12
qui donationis 22.*ff.de donat. & ibi* Bart. *cum alijs apud Strozzium de contract. ab initio num. vltimo*, & quotidie verius, & certius practicatur † donare esse perdere, iuxtà *l.* 7.*ff.de* 13
*donat. & ibi gloss.*1. cum alijs.

Et ita altera tantùm &c.

R. P. D. R O N D I N I N O.

Neapolitana Hæreditatis.

Lunæ 26. Iunij 1673.

A R G V M E N T V M.

Hæc decisio omnes tangit, cùm declaretur in ea, quod quis suam grauando conscientiam, licèt forsam in hoc mundo conueniri non possit, habeat tamen semper vltorem Deum, qui solus animarum, & conscientiarum iudex est; Ad eum casum, quod implementum piæ dispositionis conscientiæ hæredum commissum, non debeat per viam iudicialis processus cognosci; licèt quandoque, vbi de magno præiudicio tractatur, possit adiri Princeps, vt emendet quidquid ex conscientia erronea malè gestum est.

S V M M A R I V M.

1 *Hæres conditionaliter institutus in casu alienationis, vel non ad implementi dolosam contrauentionem plene & concludenter probare debet.*
2 *Modus interpretatur secundum mentem, & intentionem disponentis, etiam si verba conditionem inferre videantur.*
3 *Dictio statim à testatore prolata, recipit interpretationem à maiori celeritate, qua fieri potest.*
4 *Priuationis ad effectum requiritur monitio.*

5 Testa-

5 *Testator si adimplementum reliquit conscientiæ suorum hæredum, quatenus illi molestari possint, vel non.*
6 *Conscientiam inferioris mutare non potest superior, neque animo vim inferre, & num. 12.*
7 *Conscientiæ alicuius si aliquid sit commissum, quis possit de veritate inquirere, & sup. num. 6. in fine, & num. seqq. vbi de materia.*
8 *Statuta, Dispositiones, & Rescripta Principum, ac similia intelliguntur prout de iure.*
9 *Verba* conscientiam, *aut* prudentiam tuam oneramus, *& similia, quid importent, & qualiter intelligantur, & num. seqq.*
10 *Clausula* conscientiæ tuæ committimus *tollit quidem iuris apices, non autem impedit, quin iudicialiter agendum sit.*
11 *Executores testamentarij, quorum conscientijs aliquid commissum est, non habent vltorem nisi Deum, & vide numer. seqq.*
13 *Conscientia erronea non habet, neque meretur nomen conscientiæ.*
14 *Conscientiæ alicuius commissum si malè gestum est licet adire Principem pro moderatione, non autem iudicialiter procedi, & num. 13. & seqq.*
16 *Appellatio quatenus admittatur in ijs quæ alicuius conscientiæ sunt remissa, & vide suprà à num. 10.*

DECISIO CLVI.

IN decisis coram me 13. * Martij proximi præteriti Domini steterunt, denegando iterum immissionem Patribus Ministrantibus infirmis Neapolis in bona, quæ clar. me. Felix Maria Ducissa Grauinæ in Donatione, ac eius Testamento concessit PP. Congregationis Matris Dei Neapolis illius Donatarijs, ac Hæredibus institutis ob contrauentiones, in quarum casu Patres Ministrantes Infirmis, se substitutos esse contendebant.

Neque enim docuerunt de alienatione bonorum, quo casu solùm in Donatione vocati erant, neque de non adimplemento onerum adiectorum in Testamento, quo casu pariter in Testamento substituti fuerant, cum id probare tenerentur, & quidem concludenter, ac cum requisitis dolosæ contrauentionis, cùm ageretur de priuatione hæreditatis iam acquisitæ, non autem acquirendæ, ac suspensæ quoad onerum implementum, quo casu hæredes, vtpotè tunc conditionali-
1 ter instituti † non adimplementum probare debuissent, iuxtà distinctionem, quam inter hæredis institutionem modalem, vt in casu, & conditionalem tradiderunt Bartol. *in l. quibus 40. §. Termilius n. 1. ff. de condit. & demonstr.* & Aretin. *in l. Titia 134. sub n. 3. ff. de verb. oblig.* etiamsi verba conditionem
2 inferre videantur, † quia mens disponentis semper præponitur, iuxtà Text. *in l. Meuia 44. ff. de manumiss. testam. & in l. 2. §. final. ff. de donat.* Bartol. *in d. §. Termilius n. 5. & cons. 4. n. 2. volum. 1.* Molin. *de primogenit. lib. 2. c. 12. n. 14.* Cancer. *variar. resol. p. 3. c. 22. n. 102. & 103. coram Bichio decis. 132. & in decisione huius causæ in recent. p. 13. decis. 158. num. 6. 24. & 25. & p. 14. decis. 516. & decis. 534. n. 2. 10. & seq. & in decis. 13. Martij præteriti in princ. & §§. seq. coram me.*

Contrauentiones autem probatas non fuisse latè deductum fuit in dd. Causæ decisionibus, in quibus insuper probatum fuit implementum omnium optimè iustificatum fuisse à dd. PP. Congregationis Matris Dei Donatarijs, & Hæredibus, tùm quia licèt plura præceperit Ducissa statim, vel præscriptis temporibus peragenda, ob sequestra tamen bonorum, & ob tumultus populares anno 1647. Neapolis exortos, ac ob prohibitionem san. me. Innocentij Decimi recipiendi Nouitios, alijsque iustis impedimentis detenti, id explere non
3 potuerunt, itavt dictio illa, *statim*, † accipiat interpretationem pro maiori nempè celeritate, quam subiecta materia patitur, ac statim, quod pecuniæ hæreditariæ suppetant, cum quibus actus isti expleri debuerant, iuxtà indiuiduam Baldi doctrinam *in l. generaliter 11. n. 11. versic. aut causa est inserta per viam modi, C. de Episc. & Cleric. cum alijs in præterita decis. coram me, §. defectus, & §. seq.*
4 Tùm etiam, quia non solùm non præcessit monitio, † quemadmodum pro hæreditatis priuatione requirebatur ad terminos, Text. *in auth. hoc amplius, C. de fideicomm. cum alijs in dicta decis. 534. n. 11. & 12. par. 14. recent.* Quinimò adfuit plena absolutio per sententiam Tribunalis Fabricæ, in qua licèt dictum fuerit, quod PP. imposterum adimplere studerent; id tamen importat solam monitionem, quoad actus futuros, obseruantiam autẽ, quoad actus preteritos, *in d. dec. 581. n. 13. & 14. p. 13. rec. & 534. sub n. 31. vers. nec subsistit p. 14. rec.*

Quinimò docuerunt de omnimoda approbatione omnium gestorum facta de triennio in triennium à Congregatione generali eorundem PP. Congregationis Matris Dei, quorum conscientijs Testatrix huius implementi cognitionem commisit † cum expressa priuatione substitutionis, casu quo PP. 5
Ministrantes Infirmis prædictam approbationem in dubium reuocarent quocumque excogitabili modo, non solùm extraiudicialiter, & vt dicunt de facto, sed etiam iudicialiter, & vt dicunt de iure per quamcumque litem in quocumque Tribunali agendam, vt ex amplissimis, & effrenatis verbis Ducissæ, de quibus *in recent. p. 14. d. decis. 516. n. 5. & seqq. dec. 534. sub n. 16. & seqq. & in d. decis. 13. Maij præteriti coram me, §. denique, & seq.* & rursùs in alia hac eadem die super remissoria *§. 2.* vbi latè distinguitur inter probationem molestiarum de facto, vel de iure simul, itavt PP. Congregationis Matris Dei tuti sint, neque PP. Ministrantibus Infirmis substitutis licèt contra Ducissæ præceptum inobseruantiæ quæstionem obijcere, † cùm Superior inferioris conscientiam mutare non 6
possit, neque animo vim inferre, atque huius doli cognitionem nonnisi Deus assumere possit, qui solus animarum, & conscientiæ Iudex est, iuxtà *cons.* Angel. *93. n. 4. vers. verè enim,* Franc. *in rubr. de appell. n. 11. vers. pro quo in simili* Lap. *alleg. 60. sub n. 4.* Tolos. *de appell. c. 5. n. 1. & seqq.* Scacc. *de appellat. q. 17. limit. 13. n. 3. & 4.* Gratian. *disc. 146. n. 13. 14. & 27. cum alijs in decis. 13. Martij præteriti §. fin. coram me, & infrà adducen. §. in alijs autem.*

Et licèt diceretur etiam in ijs, quæ committuntur conscientiæ alicuius, quæri posse de malitia, & iniustitia, quatenus non leue, sed magnum præiudicium inuoluunt, † cùm 7
conscientia regulari debeat ad terminos iuris iuxtà doctrinam Baldi *in leg. 1. num. 7. C. de rub. credit.* Alex. *cons. 218. sub n. 2. & 3. vol. 5.* Menoch. *lib. 1. de arbitr. iudic. q. 70. n. 16. & seq. & cons. 590. num. 5.*

Id tamen Domini procedere dicebant in ijs casibus, in quibus commissio facta alicuius conscientiæ, non aliud importare solet, quam arbitrium boni viri à iure regulatum, † 8
quemadmodum videmus in dispositionibus Principum, statutorum, ac similium, quæ intelliguntur prout de iure, in quibus terminis rescripti scilicet Pontificis loquitur *gl. ss. singul. in Clem. 1. verb. oneramus de iurepatr.* in qua fundantur Bald. Alexand. & Menoch. quia tunc verba illa, *Conscientiam tuam, vel prudentiam tuam oneramus,* & similia † censentur potiùs re- 9
ferri in monitionem, ac excitari consuetum Iudicis officium, ac munus, quod illum obligat, vt sequatur non priuatam ipsius, sed communem, & publicam conscientiam à Legibus efformandam iuxtà singularem Rotæ *decis. 18. aliàs 443. de concess. præben. in nou.* Magon. *dec. Lucen. 39. n. 19.* Mastrill. *dec. 232. num. 95. per* Marches. *de commiss. par. 1. c. 5. de commiss. appell. in Romana Curia n. 77. 78. & seq. fol. 202. & cap. 6. de appell. extra Romanam Curiam n. 86. & pluribus seqq. fol. 256.* Solorzan. *de iur. Indiar. lib. 2. cap. 7. n. 11. cum alijs apud* Barbos. *tract. var. de clausul. claus. 24. per tot. & apud* P. Passarin. *in cap. statutum §. Assessorem n. 304. 306. 309. & 314. de rescript. in 6.* & hoc casu cùm ex contextu rescriptorum apparere vt plurimum etiam soleat iurisdictionem seruandam, clausula illa, *Conscientiæ tuæ committimus,* vtpotè à præcedentibus moderata, † ope- 10
rabitur quidem, vt iuris apices seruandi non sint, sed necessitatem procedendi iudicialiter, & consequenter admittendi appellationes ad iudicia consequentes auferre non poterit, iuxtà deducta per Cacheran. *decis. 64. n. 3.* Peregrin. *cons. 96. num. 9. in fin. vol. 1.* Afin. *in prax. iudic. §. 7. cap. 5. in 6. limitat. num. 2.* P. Passerin. *in d. cap. statutum, §. Assessorem,* Rota *in recent. par. 7. decis. 94. num. 51. & coram Dunoz. iun. decis. 731. num. 34.*

In alijs autem casibus, in quibus aliquid conscientiæ alicuius omittitur, neque intrat ratio considerandi tramites iuridicos, vt in executoribus testamentarijs, ac alijs, quorum absolutè potestati aliquid declarandum permittitur, vt in casu, † tunc cùm priuata conscientia considerata solùm dica- 11
tur, quæ in hoc sensu sumitur pro proprio animi motu, & cordis secreto facti nostri iudicio, quod nemo scit nisi solus Deus; ad terminos. *Textus in leg. nulla 27. §. Et si quidem versic. & pro sua conscientia votum adimpleat Testatoris C. de Episcop. & Cleric. & iuxta illud Augustini relat. in Canon. Sentent. 11. quæst. 3.* non licet proindè appellationem recipere, cùm superior inferioris animum mutare non possit, † qui cen- 12
setur inspecta æquitate iuris naturalis, ac gentium ex iustis causis extraiudicialiter sibi benè visis animum suum mouisse, iuxtà indiuiduum *consil.* Abb. *41. numer. 1. in fine volumine 1. cum aliis apud* Mandos. *ad lap. allegation. 15. verb. conscientia, & in decis.* Sperell. *162. numero 22. & seqq.*

seqq. Rota *coram Gregor. XV. decis.* 106. *num.* 2. & prout concordando celebres glossas *in cap. statutum nu.* 11. §. *Assessorem verb. conscientiæ de rescript. in* 6. *& in d.* Clem. 1. *verb. oneramus de Iurepatr. tradunt* Franc. *in d.* §. *Assessorem ante fin. vers. potest*, *& Imol. in d.* Clem. 1. *nu.* 7. *vers. vel dic*, Abb. *in cap. super bis* 16. *sub nu. de accusat. & ex mente ipsius* Menoch. Monet. *de commut. vltim. volunt. cap.* 5. *sub num.* 147. *& admittit* Rota *in d. decis.* Dunozetti Iun. 731. *num.* 28. *&* 29. *cum alijs supra adductis* §. *quinimo in fine*.

Et licet hoc quoque casu quotiescumque agitur de magno præiudicio, vel enormissima læsione liceat Principem adire, vt emendet id, quod ex conscientia erronea mali gestum est,
13 † cùm erronea conscientia nomen conscientiæ non mereatur, quemadmodum in terminis ipsius executoris, vel alterius, cui Testator imposuit, quod distribuant eius bona, vel declaret suam intentionem secundum conscientiam, quod adhuc ratio distributionis exigi possit, non vt animus immutetur, quod non licet, sed vt cognoscatur an aliquid erroneè gestum sit tradunt Gemin. *qui dicit*, *se pluries ita consuluisse in in d.* §. *Assessorem sub nu.* 5. *vers. nota ex bis* Bald. *in l. nulli* 28. *nu.*
14 11. *C. de Episc. & Cleric.* & in casu, in quo Rex Galliarum † executor deputatus fuerat, Olldmod. *cons.* 61. *ad fin. cum alijs per* Felin. *in cap.* 1. *sub num.* 51. *vers. & subdit Dominicus de constit. & per* Scacc. *de appellat. quæst.* 17. *limit.* 15. *num.* 7. *&* 8.

Hoc tamen casu conueniunt omnes à declaratione, vel à redditione rationis facta à similibus, quorum conscientiæ negotium commissum est non dari appellationem, ideoque in gradu appellationis Iudicem ad quem de hoc cognoscere non
15 posse, † sed solùm permitti supplicationem, vt Princeps corrigat, vel corrigendum iubeat, quod minùs benè gestum est, quemadmodum communitèr concordant Gemin. *in d.* §. *Assessorem num.* 5. Franch. *num.* 6. Bald. *in cap. si Sacerdos num.* 4. *de offic. deleg.* Anan. *in cap. significasti* 16. ibique Felin. *sub nu.* 4. *de homicid.* Imol. *in l. ab executore ff. de appell. & in Clem.* 1. *de iurepatr. num.* 7. *vbi* Vitalin. *num.* 55. *&* 56. *&* Barbos. *n.* 11. Diu. Antonin. *in summa par.* 1. *tit.* 17. *cap.* 11. §. 20. Scacc. *de appell. d. quæst.* 17. *limit.* 15. *sub num.* 3. *in fin. cum apud P. Passerin. in d.* §. *Assessorem nu.* 308. *& admittitur in præterita decisione huius Causæ coram me* §. *finali*, & in hoc sensu loquuntur illi, qui existimant ab ijs, quæ committuntur conscientiæ
16 alicuius, etiamsi extraiudicialitèr procedatur, † quoad effectum saltem deuolutiuum appellationem admitti, *vt in dec.* Merlin. 10. *sub num.* 12. *& in alijs*.

Et ità vtraque, &c.

Hæc, & alia proxima decisio ambæ emanarunt in eadem causa prout etiam altera supra in ordine 62. *in hac eadem parte*.

R. P. D. RONDININO.

Neapolitana Hæreditatis remissoria.

Lunæ 26. *Iunij* 1673.

ARGVMENTVM.

Remissoria plerumque consultò omissa, hic speciali quadam ratione tractatur, eo in casu, quo illa prætendebatur ad probandum non implementum piæ dispositionis relictum conscientiæ suorum hæredum, cum prohibitione cuiuscumque litis, & molestiæ, itavt & probatio facta non releuaret, & in omnem casum, quia allegabatur dolus, sine fumo concedi non poterat.

SVMMARIVM.

1 *Remissoria in causa prophana data releuantia articulorum in quacumque instantia conceditur, sed limita num. seqq.*
2 *Probari non permittitur, quod probatum nullatenus releuaret.*
3 *Remissoriam petens si probatio sibi profutura non sit calumniosam dilationem affectare dicitur.*
4 *Adimplementum piæ dispositionis si fuerit conscientiæ hæredum commissum, reliquum eisdem libere donando, nil amplius ab illis querendum est, & num. seqq. & num.* 7.
5 *Declarationi hæredis super executione piæ dispositionis defuncti omnino standum est, si illi stari iussit testator & sup. nu.* 4. *& seqq.*
6 *Probationes recipi non possunt super inobseruantia implementi, si testator quamcumque litem, & molestiam prohibuit.*
7 *Testator si non solum litem prohibuit hæredi mouendum, sed etiam mandauit stari eius redditioni rationis, nil vlterius perquirendum est, & sup. num.* 4. *& seqq.*
8 *Exequutori super adimplemento voluntatis defuncti, si stante illius interesse non creditur, quomodo agendum sit.*
9 *Remissoria sine fumo materiæ articulatæ non conceditur in materia obiectiua.*
10 *Remissoria in materia obiectiua nec etiam in tertia instantia sine fumo conceditur.*

DECISIO CLVII.

IN hac tertia Instantia, in qua hæc causa vertitur, postquam per binas Sententias præuijs decisionibus 30. Ianuarij, & 25. Iunij 1660. coram Reuerendissimo Cerro, & 9. Maij 1672. coram Reuerendissimo D. meo Decano, quæ habentur impressæ *in recent. par.* 13. *decis.* 158. *& decis.* 516. *&* 534. dictum fuit non esse locum substitutioni Patrum Ministrantium Infirmis, cum non doceatur de alienatione, in cuius casu solùm vocati fuerant in donatione Felicis Mariæ Ducissæ Grauinæ, neque probatum fuerit non implementum onerum iniunctorum Patribus S. Mariæ in Porticu Ciuitatis Neapolis Congregationis Matris Dei illius hæredibus, ac donatarijs, quo casu in eiusdem Testamento vocati fuerant, quod & probatum fuit in decisione 13. Martij præteriti coram me emanata, petita hodie fuit Remissoria ad probandam contrauentionem dd. Patrum hæredum, & donatariorum, quam DD. denegandam esse responderunt.

Quamuis enim in dubium non reuocarent vulgatus conclusiones ab Informantibus pro Patribus Ministrantibus infirmis deductas, vt nempè data releuantia articulorum in causa prophana, qualis hæc est, † remissoria concedatur in 1
quacumque instantia dicebant tamen illas limitari quotiescumque facienda probatio profutura non fuisset, † quia tunc 2
probandum, non permittitur, quod probatum non releuaret, ex ratione Text. *in l. ad probationem* 21. *vbi gloss. verb. non conuenit*, *C. de probat. & in cap. cum contingat* 36. *vbi gloss. verb. Nihilominus de offic. delegati*, quasi tunc illam petentes † vi- 3
deantur potiùs calumniosam dilationem affectare, vt latè probant Felin. *in cap. de cætero nu.* 12. *de Sent. & re iudic.* Roman. *cons.* 273. *nu.* 3. Bero *consil.* 86. *num.* 5. *vol.* 3. Grat. *cons.* 138. *in fin. vol.* 2. Rota *coram Verall. decis.* 68. *par.* 3. *coram Gregor. XV. decis.* 184. *num.* 3. *&* 4. *& decis.* 477. *num.* 2. *& coram Eminentissimo Ottbobon. decis.* 45. *n.* 11.

In huius autem exceptionis casu nos versari DD. dicebant non tantùm singulos articulos discutiendo, vt latè per Informantes, sed etiam & in vniuersum, quia cùm Testatrix mandauerit tàm in donatione, quàm in Testamento, vt pro verificatione adimplementi Patres substituti stare deberent redditioni rationis faciendæ à Patribus hæredibus eorum Congregationi generali de triennio in triennium, † cuius appro- 4
bationem Patri Generali Religionis Ministrantium infirmis exhibendam sufficere voluit pro omni implemento, reliquum liberè donando, & præcipiendo dd. Patribus substitutis, vt desisterent ab omni molestia, lite, & vlteriori implementi inquisitione, vt in decisionibus huius Causæ *in rec. p.* 14. *dec.* 516. *&* 534. *ad fin. & in decis.* 13. *Martij præteriti coram me* §. *denique*, *&* §. *seq.* consequens proindè est, vt alia probatio per Testes, vel aliundè deducta admitti non possit, † 5
sed prædictæ declarationi legitimè factæ Patres substituti stare tenentur, cum adsit indiuidua litis prohibitio *ibi:* Non possano detti Padri Ministri d'infermi pretendere cosa alcuna, nè dimandare visione de' Libri, ò Conti da dd. miei heredi, nè intentare qualsiuoglia sorte di lite contro di essi sopra l'osseruanza della presente mia volontà, & in caso, che detti Padri intentassero lite alcuna contro detta Venerabile Casa, &c. voglio, che subito ipso iure, ipsoque facto non s'intendino, nè s'habbino per chiamati, nè sostituiti, e detta sostitutione s'intenda, e sia nulla, inualida, come mai fatta fosse, che così è mia espressa, e determinata volontà, *vt in Testamento relato in Summar. hodierno Patrum S. Mariæ in Porticu numero* 2. *cum alijs in dd. decisionibus huius Causæ* §§. *finalibus*, quo casu certum est super ista obseruantia † neque Testes recipi, ne- 6
que lites instaurari posse, vt in his terminis prohibitionis quarumcumque litium, & molestiarum, etiam iuris Simon. de Pret. *de interpret. vlt. volunt. lib.* 4. *dub.* 10. *n.* 87. *fol.* 416. Peregr. de Fideic. *artic.* 35. *n.* 6. benè San. Felic. *dec.* 167. *per tot.* Fusar *cons.* 195. *n.* 54. 56. *& seq.* Cancer. *var. resol. par.* 3. *cap.* 22. *n.* 87. *cum alijs*

alijs in simili casu congestis per Modern. Marott. disc.18. sub n. 16.49.69. & per tot. Rota dec.18. in fin. vers. quia iurauit iunctos princ. de restit. spoliat. in nou. & coram Mantic. decis.183. in fin. & explicando Decij cons.581. n.10. & 11. cum quo transeunt Prat. obser.34. n.2. & 3. Rota coram Merlin. dec.491. n.1. & 2. in contrarium adduct. tradunt Soccin. iun. cons.113. à n.28. ad fin. vol. 1. & Ruin. cons.77. per tot. vol.2. qui in eadem causa contra Dec. consuluerunt Polidor. Rip. d. obser.193. n.7. Mascard. de probat. concl.1236. n.112. & 115. Marott. d. decis.18. n.68. & generaliter id ipsum distinguendo concludunt Soccin. iun. cons. 115. n.32. vers. secundo respondetur vol.2. Barbat. d. cons.56. col.8. dicto vers. praeterea vol.3. Simon. de Pret. de interpr. vlt. volunt. lib.4. d. dub.10. n.87. & 88. Peregr. de fideicomm. d. art.35. num.6. Menoch. de praesumpt. lib.4. d. praesumpt.98. n.7. & 9. latè Mascard. de prob. d. concl.1236. n.111.112. & 115. benè Surd. de alim. tit.9. q.26. post n.34. vers. ego circa principale dubium, & hanc distinctionem Decium ipsum agnouisse tradunt Ascius determinat.136. in fi. Castrill. de vsufr. c.15. n.10. & 11.

Quinimò visum est non versari in terminis dict. cons. Decij 581. à n.10. & Soccin. iun. 113. ac Ruin. 77. cum alijs mox adductis, cùm Ducissa non prohibuerit redditionem rationis,
7 neque mandauerit indistinctè substitutis, vt acquiescerent, † sed praescripsit modum seruandum, scilicet, vt doceatur de implemento, & fiat redditio rationis singulis triennijs Congregationi Generali Religionis Matris Dei, & ab hac debeat implementum ordinatorum à Ducissa cognosci, & approbari, & huius Congregationis approbationi, & declarationi sta-
8 ri; † Proindè si Patres Ministrantes Infirmis praetendunt approbationes, & declarationes à dicta Congregatione Generali super adimplemento ordinatorum à Ducissa factas fuisse dolosas ob interesse, quod ipsa vt caput Religionis in causa habet, iuxtà magistralem distinctionem Baldi in l. Captatorias 12. num.8. vers. sed si executor, C. de testam. milit. & hoc casu cum id sapiat delictum, requirebatur saltem aliquis fu-
9 mus veritatis articulatae, † cùm sine hoc in obiectiuis delictum sapientibus, remissoria non concedatur iuxtà stylum huius Tribunalis, de quo Rota coram Verall. decis.62. par.3. coram Caualer. decis.511. & coram Bichio decis.84. vbique n.1.
10 & in tertia instantia, † in qua hodie versamur coram Burat. decis.28. in fine iuncto n.1.

Et ità vtraque &c.

Haec, & alia proxima Decis. ambae emanarunt in eadem Causa, prout & altera sup. in hac par. in ord. 62.

R. P. D. TAIA.

Gadiceñ Beneficij.

Lunae 26. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

Gratia reualidatoria cum expressione noui valoris impugnata est, eo quia ille praetenderetur auctus vltrà tertiam partem contra regulam Cancellariae 65. sed vigore clausularum addendi, & minuendi, ac etiam connectendi, & diuidendi, quae plerumque in supplicationibus adijciuntur, ab obiecta nullitate saluatur; cùm sola possibilitas, quod eaedem clausulae in supplicatione poterint adesse, sufficit ne probatio concludere dici posset.

SVMMARIVM.

1 *Testes super valore beneficij quomodo deponere debeant, vt probent, & n.3. & 4.*
2 *Beneficium probari debet, quod tempore prouisionis deductis oneribus per quinque annos antea, & postea valebat certam summam, & num. seqq.*
5 *Regula, qui prior est tempore, potior est iure, habet locum etiam in beneficijs.*
6 *Regula 66. Cancellariae mandante posse augeri valorem expressum vsque ad tertiam partem, & non vltra, qualiter procedat, & num.11. cum seqq.*
7 *Literis Apostolicis plena fides adhibenda est.*
8 *Fides adnotantis, seù describentis Annatas probat quidem tempus descriptionis, non solutionis.*
9 *Probatio non concludit ex sola possibilitate in contrarium, & num.14.*
10 *In Tempore si consistit probatio, debet illa concludere etiam respectu temporis.*
11 *In Supplicationibus semper adijcitur clausula* habendi, & minuendi, *& quandoque etiam* alia connectendi, & diuidendi.
12 *Valorem expressum in literis potest quis in quacumque summa mutare vigore clausularum, quae in eisdem literis apponi solent.*
13 *Supplicatio, quod aliquas clausulas continere potuerit, sufficit ne probatio contra illam dicatur concludens, & numerus sequent.*

DECISIO CLVIII.

EPiscopali Sede Gadiceñ Dioecesis vacante, vacauit simplex Beneficium Ferdinandi, qui Apostolica prouisione impetrarat, & sic impetrauit posteà Antonius, qui possessione non habita renunciauit in manibus Pontificis, & à Pontifice impetrauit Thomas Franciscus expresso valore prouentuum non exceden. 24. & cum incertis 100. ducat. Apostolicis literis 19. Aprilis 1664. sed cùm de mala expressione dubitaret, & fortè expeditor errasset expressit certis 24. pro 74. ipsis 74. expressis, iterum impetrauit per gratiam validatoriam perindè valere ipsa die 19. Aprilis 1664.

Simon autem impetrauit idipsum Beneficium ex vero valore non expresso à Thoma Francisco 9. Decembris subsequenti ipso anno 1664. & postquam coram Ordinario instante Thoma Francisco pro exequutione praedictarum literarum 1. Iulij 1664. iam se opposuerat Simon, & frustrà, vt Ordinarius posteà pronunciauit pro exequutione literarum Thomae Francisci cum reseruatione iurium Simoni, adhuc per appellationem procedit in Rota etiam frustra quia hodie pro more Rotae funditus est dubitatum, An literae Apostolicae sint exequendae; & DD. non exequendas responderunt ex duplici capite inter plura potissima.

Primò, quia ex facto non sunt verificatae, adeoque iustificatae, qua parte Simon narrauit prouentuum valorem certum ducat. 66. † cùm Testes non testificentur vltra quin- 1
quennium in Summario num.13. & ex iure iamdiu res est trita, & nota, iam tempore Ludouici Gomesij vltrà sesquisaeculum formulis Sollicitatorum in Vrbe probari debere, quod Beneficium † tempore prouisionis, & oneribus deductis, va- 2
let in portatis certam summam, & per quinque annos ante, & post, anno fertile cum sterile computato communi aestimatione tantùm valet, & ita Testis de tali Beneficio notitiam habens dicit se scire, † etsi plus, vel minus valeret, ipse non 3
ignoraret, vt scripsit Gomez ad reg. de valore q. vlt. & in huiusmodi obiectiuis moderno more, non tam scribentium, quàm describentium repetijt Lotter. de re benef. q.20. num.89. lib.3. & de his quinque, † & sex annis Rota coram Bich. decis.213. 4
n.6. à vers. secundo quia deponunt.

Secundò, quia Thomas Franciscus habet literas validatorias anteriores, † & qui prior tempore potior est iure, reg.54. 5
de reg. iur. in sexto, & in literis ipsis Apostolicis Simonis, est clausula, Dummodo alteri non sit ius quaesitum.

Nec obstitit expeditio literarum validatoriarum Thomae Francisci, expeditis iam, & praesentatis literis Simonis † cum 6
augumento vltra tertiam partem valoris expressi in prima expeditione contra regulam Cancellariae 65. quia neutrum visum est plenè probatum, & multò minus contra fidem literarum Apostolicarum Thomae Francisci, vtrarumque eadem die datarum, † quibus fidem plenariam adhibendam 7
constitutum est in cap. vnic. Clem. de probat. amplius Lotter. q.23. & n.20. lib.2. cum decisionib. allegat.

Non primum adhuc ex attestatione Annatistae, qui adnotauit solutionem Annatae post aliquot dies literis expeditis Simonis, quia huiusmodi attestatio, & adnotatio concludit tempus descriptionis, non autem solutionis, † cùm possit es- 8
se, quod Minister distulerit illam adnotare, quae sola possibilitas efficit, vt probatio non dicatur concludens, † & cùm vis 9
consistat in tempore, † probatio debet esse concludens etiam 10
respectu temporis, vt plusquam declarauit Rota coram Cardin. Celso decis.155. ex num.22. confirmata in decis.161. ex n.2. cum alleg.

Non etiam secundum de augumento vltra tertiam partem valoris expressi in supplicatione, & prioribus literis; quia cùm in supplicationibus † semper adijciatur clausula augen- 11
di, &

di,& minuendi,& quandoq; alia connectendi,& diuidendi,&
12 ex his clausulis impetrans possit valorem expressum † in quacunque summa mutare in literis, & certum cum incerto connectere &c. ex eo, quod in primis literis Thomas Franciscus expresserit valorem certorum 24. cum incertis centum, & in gratia validatoria valorem certorum 74. cum incertis
13 centum † non benè concluditur in ipsa gratia validatoria auctus valorem vltra tertiam partem contra dictam regulam 65. cùm possit esse, quod in supplicatione sint omnes hæ
14 clausulæ, & quod Thomas Franciscus illis vsus † fuerit, quæ sola possibilitas efficit, quod probatio non dicatur concludens ad formulam,& phrasim supradictarum decisionum, quibus vnus ex DD. suffragium conclusit, egoque decisionem.

Et ità vtraque &c.

R. P. D. CALATAIV.

Interamnen. Beneficij.

Lunæ 26. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

Derogatio iuspatronatus concessa simpliciter à Papa, non sufficit, nisi simul exprimatur, quod in eo aderat clausula, quod eidem derogari non poterat, quodque illud debebatur certo generi personarum; itavt subreptitia dicatur gratia sub sola mentione iurispatronatus, & sub inuolucro verborum obtenta.

SVMMARIVM.

1 *Iuspatronatus vbi ordinarius non est in causa, nec concurrit prouisus apostolicus, leuioribus probatur, & ex quibus.*
2 *Supplicatio sola, etiam literis non expeditis, sufficit vbi non agitur de exequutione gratiæ, sed ad impediendum gratiam alterius.*
3 *Subreptio dicitur commissa, si non fuerunt expressa Pontifici, quæ vel illum à concessione retraxissent, vt difficiliorem reddidissent.*
4 *Iuripatronatus quod fuerit solitum Pontificem derogare, non tollit solitum esse probandum, illudque etiam esse Papæ exprimendum.*
5 *Solitum probari debet in casu de quo agitur, & omnia simul æquiparari.*
6 *Subreptio non euitatur ex solito nisi illud exprimatur.*
7 *Pontifex etiam si sit solitus derogare iuripatronatus, potest tamen pro libito suæ voluntatis derogationem concedere, vel denegare.*
8 *Iuspatronatus quod sit debitum certo generi personarum probatur ex enunciatiua motus proprij Pontificis.*
9 *Papæ narratiua plenè probat absque vlteriori illius iustificatione.*
10 *Pontifex dicitur noluisse derogare iuri alterius, si apposuit clausulam* dummodo non sit alteri ius quæsitum, *amplia vt num. seqq.*
11 *Regulæ* de iure quæsito non tollendo *derogari debet, vt tertio præiudicatum esse dicatur.*
12 *Gratia facta cum præseruatiua iuris alterius, vel sine derogatione iuris tertij, eidem tertio præiudicare non potest.*

DECISIO CLIX.

PLacuerunt hodie DD. fundamenta, quibus sub die 22. * Iunij anni præteriti resolutum fuit intrare arbitrium pro retardatione literarum Apostolicarum, in quibus Valentinus Saluulus fuerat prouisus de simplici beneficio iurispatronatus ex dotatione, & fundatione familiæ Rosciæ, & ideo persistendum esse in decisis responderunt.

Posito enim, quod de iurepatronatus dictæ familiæ dubitari non potest cùm illud probetur; tum ex indultis san. memoriæ Pij V. & Gregorij XIII. tùm ex confessione ipsius Saluuli, qui illud in literis suæ prouisionis expressit, & narrauit, tùm & tertio ex pluribus prouisionibus Apostolicis tamquam de iurepatronatus cum derogatione illius, † quæ omnia exuberant ad illius probationem, cum nec Ordinarius sit 1
in causa, nec alius prouisus tamquam de libero, Rota *coram Gregorio decis. 452. num. 3. & in rec. decis. 19. nu. 11. par. 9. & decis. 492. nu. 4. par. 13.* Itavt parum noceat, quod exhibeatur solùm supplicatio à Sanctissimo Pio V. signata, quia cùm non afferatur ad effectum canonizandi ipsam gratiam, illiusque exequutionem obtinendi, sed tantùm ad impediendam exequutionem literarum Saluuli ex capite subreptionis † sufficit supplicatio etiam literis non expeditis, Add. *ad Buratt. decis. 540. num. 18.* Rota *coram Seraph. decis. 775. num. 3. & coram Mantic. decis. 355. nu. 2.* Clara remanet subreptio, cùm Saluulus Summo Pontifici non expresserit, quod in fundatione huius patronatus aderat clausula, quod illi derogari non posset, neq; occasione vacationis apud Sedem, nisi prout iurispatronatus laicorum, & nobilium ex dotatione, vel fundatione derogari consueuit, quodque ex eodem priuilegio istud beneficium esset debitum certo generi personarum de familia, agnatione, & cognatione fundatoris; † si etenim hæc omnia fuissent expressa, aut Sanctissimus gratiam derogationis denegasset, vel difficiliùs concessisset, Amayden. *de stylo Datariæ cap. 15. §. 15. nu. 118. & seqq.* & latè fuit comprobatum *in decisione*, quæ reuidetur *§. subreptio, & sequenti.* 2 3

Quæ subreptio euitari non potest ex solito † derogandi etiam huic conditioni, vbi vacatio contingit apud Sedem, omisso enim, quod tale solitum probatum non fuit, & auctoritates loquuntur in alijs patronatibus, † cùm tamen ad effectum inducendi solitum deberent omnia æquiparari, Rota *dec. 630. num. 19. par. 4. tom. 3. recent.* tollitur adhuc difficultas ex quo solitum derogandi non inde tollit necessitatem omnia exprimendi, † ad euitandam subreptionem, cùm iste sit actus facultatiuus Summi Pontificis, † qui pro libito potest derogationem concedere, vel denegare, vt aduertit Rota *d. decis. 630. nu. 14. & seqq.* 4 5 6 7

Et quod conditio fauore certi generis personarum adiecta fuerit in ipso limine fundationis, † probatur ad euidentiam ex motu proprio san. mem. Gregorij XIII. in quo enunciatur hanc conditionem fuisse omissam per errorem in supplicatione porrecta Sanctissimo Pio V. † quæ narratiua plenè probat absque vlteriori illius iustificatione, Rota *decis. 656. num. 1. par. 2. rec. & coram bo. mem. Card. Celso dec. 292. nu. 2. & seqq.* 8 9

Minus euitari potest subreptio, ex quo omnia prædicta, licèt in supplicatione non expressa, Sanctis. tamen innotuerint ob controuersiam super relaxatione literarum Apostolicarum in Dataria, & coram Auditore Sanctissimi excitatam, tamen quia Iura, quæ ad hunc effectum fuerunt exhibita non ostendunt, quod controuersia respiceret ampliationem gratiæ, seù denegatorum Indultorum, sed ex eis dumtaxat colligitur, quod tota disputatio fuit circa relaxationem commissionis iam signatæ, nihil prorsus addito, vel innouato. Tùm quia tantum abest, quod Summus Pontifex † voluerit derogare prædictis conditionibus, 10
& iuri ex eis alteri quæsito, vt contrarium euidentissimè appareat, ex quo in literis expeditis ad formam supplicationis relaxatæ legitur clausula præseruatiua, *Dummodo non sit alteri ius quæsitum*, ex qua patet, quod sub inuolucro verborum, quæ in memorialibus ex post Sanctissimo porrectis continebantur, vel non innotuerunt conditiones in fundatione iurispatronatus adiectæ, vel si innotuerunt, cùm deindè regulę de iure quęsito non tollendo non derogauerit, † noluit gratiam alio modo concedere, 11
& sic ea remanet subreptitia, vel tamquam pręseruatiua iuris alteri quęsiti † indicat Summum Pontificem noluisse in 12
aliquo etiam minimo alteri pręiudicare, Rot. *decis. 650. n. 29. cor. Dunoz. iun. decis. 29. n. 15. coram Eminentiss. Cardinali Celso, & in Tuden. Canonicatus 10. Iunij 1672. §. Cæterum coram Reuerendiss. D. meo Decano.*

Cęteris respondet pręsens decisio, & cum illius fundamentis absque vlteriori repetitione DD. vtraque Parte informante transierunt.

Decisio hic confirmata est impressa in præcedenti parte 17. vbi est in ordine 372.

R. P. D.

R. P. D. CASTRILLO.

Romana Fideicommissi.

Mercurij 28. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

Ad impediendam immissionem fideicommissario, qui suam intentionem concludentèr probauerat, opponebatur retentio ex causa dotis debitæ in bonis fideicommissi, quæ non obstare dictum est, quia Testator illam ex fructibus persoluendam esse mandauerat; & ità cùm mulieres, quæ dotem consequi prætendebant, plures fructus percepissent ex bonis fideicommissi, vel eorum creditum remansit illiquidum, vel minus etiam forsan debitum cùm agere debuissent contra patrem grauatum, qui eosdem fructus paritèr consequutus erat.

SVMMARIVM.

1 *Identitas bonorum fideicommissi probatur ex inuentario ab hærede grauato confecto, in quo illa sunt descripta.*

2 *Bona empta ex pretio locorum montium fideicommissariorum, & pro fideicommisso subrogata veniunt in restitutionem eiusdem fideicommissi.*

3 *Dos ex præcepto testatoris detrahenda ex fructibus, si mulieres fideicommissariæ illos perceperint, quantum pro ea assignandum sit, remanet illiquidum, & num. 7.*

4 *Immissio fideicommissario non retardatur exceptione crediti illiquidi.*

5 *Illiquidum eo magis redditur creditum, si illiquiditas fuerit etiam in decisione canonizata.*

6 *Decisiones Rotæ in antecedenti disputatione factæ in nouo articulo supponendæ sunt.*

7 *Mulier, cuius dos ex fructibus detrahenda erat, si eos percepit non potest ante liquidationem, quidquam pro d. dote prætendere, & num. 3. & 4.*

8 *Pro Dote ex fructibus bonorum fideicommissi soluenda mulier agere debet contra grauatum qui illos percepit, quod si non fecit, sibi, non fideicommisso præiudicat.*

9 *Hæres grauatus qui percepit fructus, ipse tenetur ad solutionem dotis, quam ex iisdem fructibus testator persolui mandauit.*

DECISIO CLX.

Pontius Senior de Ceuis, instituto hærede vniuersali Pontio Iuniore ex fratre pronepote, ordinatoque fideicommisso inter eius descendentes masculos, in casu deficientiæ lineæ masculinæ eiusdem, substituit Honoratum, & Pontium de Rattis paritèr ipsius pronepotes, si superuixerint, sin minus eorum filios masculos primogenitos, ad quorum fauorem, nempè Honorati, & Ioannis Baptistæ filij primogeniti dicti Pontij purificato fideicommisso per extinctionem dictæ lineæ, ijdem obtinuerunt Sententiam immissionis coram Eminentissimo Vicario, à qua appellatione interposita per sorores de Ceuis filias Pontij Iunioris, indeque causam ad Rotam deuoluta, contingit dubitari corã me subrogato In locum R. P. D. Beuilaquæ; An & in quibus bonis esset danda immissio, & attenta literali vocatione actorum, & purificatione fideicommissi ab altera parte non controuersis, dandã esse Domini censuerunt in tribus domibus positis in vico Sabellorum, In alia in vico Cartariorum, & denum in Domo, seù Palatio in via Cursus pro ratis infra exprimendis.

Siquidem identitas, quoad Domus positas in vico Sabel-
1 lorum, & Cartariorum probatur † ex inuentario confecto à dicto Pontio iuniore hærede grauato, in quo illæ fuerunt descriptæ, iuxtà text. *in l. fin. C. arb. tutel. & l. tutor qui repertorium ff. de adminiſt. tutor.* Peregrin. de fideic. *art. 44. n. 2.* Fusar. *de substit. quæst. 618. nu. 1. &* Rota *decis. 134. num. 2. par. 8. rec.*

Quo verò ad Palatium in via Cursus, cum pro rata scutorum 4434. appareat emptum ab eodem hærede grauato ex pretio 43. locorum montium spectantium ad fideicommissum, & fuerit eidem fideicommisso expresse subrogatum, vt patet ex instrumento confecto die 2. Maij 1622. & dato in Summario illorum de Rattis *num. 6.* † hinc dubitari nequit, 2
quin pro dicta quantitate veniat sub illius restitutone, *ad l. si rem, & prætium §. fin. ff. de petit. hæred. l. Imperator 72. §. fin. & ibi* Bart. *num. 2. cum duobus ll. seqq. de leg. 2.* Peregrin. de fideic. *art. 44. num. 28. vers. aut emit*, Rota *coram Buratt. decis. 229. num. 9. & 10.*

Nec obstat prædictum Palatium fuisse die 15. Nouembris 1621. emptum, & acquisitum ab eodem hærede pro alio fideicommisso, vt asseritur condito in instrumento donationis scutorum viginti milliũ factæ à Testatore fauore descendentium ipsius; nam prædictam emptionem non habuisse effectum patet ex particula instrumenti supra relati data in calce replicationis illorum de Rattis.

Probata identitate non posse retardari Domini existimarunt immissionem petitam ob particularem, & generalem retentionem prædictorum bonorum oppositam à sororibus de Ceuis, nempè particularem Domus in via Cartariorum tamquam obnoxiæ restitutioni dotis Vrsulæ matris, & generalem omnium domorum pro dotibus sibi relictis à Testatore, & taxatis ab Auditore Cameræ in scutis 2500. pro qualibet.

Nam quoad Domum positam in vico Cartariorum patet ex Summario responsionis earundem sororum *n. 1.* illam licèt priùs ab Vrsula electam pro satisfactione suæ dotis, fuisse posteà dimissam, & in eius locum electas sexdecim partes, & nonum vnum dicti Palatij in via Cursus, quarum detractionum non impugnant illi de Rattis.

Quantum verò attinet ad retentionem prætensam ex causa dotium, quidquid sit de illarum taxatione facta non citatis fideicommissarijs, quam propterea aliqui ex Dominis dicebant non esse attendendam, communis placuit responsio, quod aut illa prætenditur ex persona Camillæ, & eidem obstat transactio inita cum eisdem de Rattis, de qua in Summario ipsorum *num. 7.* Aut prætenditur ex persona Annæ, & Ludouicæ; Et cùm dotes controuersæ deberent mediocritèr detrahi ex fructibus bonorum fideicommissariorum iuxtà præceptum Testatoris, † & dd. sorores per spatium plu- 3
rium annorum perceperint pensiones Domorum fideicommissariarum, indè sequitur, quod ex huiusmodi perceptione earum creditum remanserit illiquidum, † ità vt impedire 4
non valeat immissionem, Rota *coram Carillo dec. 100. num. 4. & 5. coram Duran. dec. 197. num. 1. & coram Dunoz. iun. decis. 616. num. 14. & 949. num. 12.*

Quæ illiquidatas eo certior redditur respectu crediti dotalis Annæ, nedum quia præter dd. pensiones recepit ad illius computum à Iacobo fratre scuta 300. sed etiam quia † eadem 5
illiquiditas firmata fuit in alia *decis. edita coram me 21. Aprilis præsentis anni* † in hoc articulo de stylo supponenda. 6

Aut denique prætenditur ex persona Lauræ quartæ sororis, & cùm dos ipsius petatur à Camilla, & Anna tamquam renunciatarijs eiusdem, quidquid sit de huiusmodi renunciatione, obstat paritèr exceptio illiquiditatis † resultantis ex 7
perceptione dictarum pensionum ab vtraque sorore facta, videlicet respectu Camillæ ex Domo in vico Cartariorum, & ex Palatio in via Cursus, & respectu Annæ in Domibus enunciatis *in decisione 21. Aprilis huius anni*.

Præterea, cùm, vt dictum fuit, dotes huiusmodi essent detrahendæ ex fructibus † sibi imputent sorores prædictæ si il- 8
los exigere neglexerunt à Pontio Patre, & Iacobo fratre, † 9
qui ob fructuum perceptionem eas soluere tenebantur, vt per text. *in l. libert. 2. §. 1. ff. de annuis leg. iuncta l. apud Iulianum 41. §. hæres ff. de leg. 1. firmauit* Castren. *cons. 16. sub num. 4. vers. legata vero annua, & post eum* Surd. *decis. 28. num. 2. & 3. &* Rota *decis. 260. num. 3. par. 11. rec.*

Dicebant insuper eædem sorores Testatorem donasse contemplatione certi matrimonij Pontio iuniori scuta viginti millia in tot locis montium, cum conditione, quod stare deberent subiecta fideicommisso facto, vel faciendo fauore descendentium ipsius, & ex illis fuisse extracta loca 33. eorumque pretium peruenisse ad manus eiusdem Testatoris, cuius restitutio cùm non appareat, contendebant illam esse faciendam ex bonis hæreditarijs ipsius.

Sed omissa quæstione, An huiusmodi exceptio competere possit istis sororibus exclusis à præfato fideicommisso per binas sententias, obiectum visum est cessare ex facto, quia ex iuribus datis in Summario responsionis illorum de Rattis *num. 1. & 2.* ostenditur Pontium Donatarium fuisse reintegratum in totidem locis montium. Reliqua tamquam insubsistentia non fuerunt à Dominis habita in consideratione.

Et ità, vtraque Parte informante, decisum fuit, sola Ludouica informare recusante, licèt pluries citata.

R. P. D. CALATAIV.

Placentiua dimidiæ Portionis.

Mercurij 28. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

Ad impediendam exequutionem Literarum Apostolicarum plura opponebantur,& præcipuè error in data, & subreptio; Neutrum tamen potuit obesse, quo minùs illæ iustificatæ, exequutioni demandandæ non sint, quia error in data non vitiat gratiam, sed emendari debet iuxtà supplicationem partis,à qua Literæ Apostolicæ regulantur;Subreptio minus probata remansit, quia expressio facta erat alternatiuè,quæ proindè in vna tantùm parte verificata,sufficiebat, & satis esse dicebatur, quod Pontifex saltem in genere cogitare potuisset, & quod qualitas sacerdotalis omissa, non requiratur actu, vnde adimpleri poterat infra annum.

SVMMARIVM.

1 *Vacatio beneficij probatur ex confessione collitigantis venientis ex eadem vacatione.*
2 *Clericatus remanet probatus ex literis patentibus sui ordinarij.*
3 *Clericatus probatur ex testibus deponentibus aliquem esse clericum, incedere in habitu, & tonsura, & Ecclesiæ inseruire.*
4 *Gratiæ pars non dicitur quod aliquis fuerit narratus esse originarius, vel incola, quodque fuerit præsens in curia.*
5 *Literæ Apostolicæ, vbi sunt iustificatæ, veniunt exequendæ.*
6 *Transumptum Bullæ æquè probat ac ipsamet Bulla.*
7 *Error in data non vitiat gratiam, & vide numeris sequentibus.*
8 *Datæ error est emendandus iuxta supplicationem signatam à Papa.*
9 *Literæ Apostolicæ regulantur iuxta supplicationem partis.*
10 *Via exequutiua non vulneratur per sententiam, quæ non tangit merita causæ, sed tantum absoluit ab instantia iudicij.*
11 *Contradictor legitimus non dicitur, non habens parem titulum, & qui solum ex capite subreptionis alterius gratiam obtinuit, & num. seq.*
12 *Exequutio literarum Apostolicarum non impeditur ab eo, qui non est legitimus contradictor, nec habet parem titulum.*
13 *Dimidiæ portiones, attenta dispositione Concil. Tridentini, omnes sunt residentiales.*
14 *Subreptionem ad euitandam sufficit quod expressio alternatiuè concepta, in altera tantum parte verificetur, & supra num. 13. & 15.*
15 *Subreptio euitatur ex eo solum, quod Pontifex saltem in genere de qualitate non expressa cogitare potuerit.*
16 *Beneficium simplex si contulit Papa, multo magis illud contulisse dicendum est, si residentiale fuisset expressum.*
17 *Subreptitia non dicitur gratia, si qualitas sacerdotalis beneficij expressa non est, si ea non requirebatur actu.*
18 *Sacerdotale beneficium obtinens, sufficit quod intra annum fiat sacerdos.*
19 *Possessio nulla aliquid iuris tribuere non potest.*
20 *Possessor citari debet, & quidem personaliter, vbi de eius præiudicio principaliter tractatur.*
21 *Gratia in forma mandati de prouidendo cum clausula* consti-to *facit exequutorem mixtum.*
22 *Gratia reualidatoria, seu vt dicitur* perindè valere, *& ad cautelam obtenta, nullum affert præiudicium gratiæ primo loco concessæ.*
23 *Fauorabilis gratia in odium retorqueri non debet.*

DECISIO CLXI.

PEr obitum Dominici Garziæ Berrozani extra Curiam vacauit de mense Iulij 1667. Beneficium in Ecclesia Placentina Compagnia, seù dimidia Portio nuncupatum, de quo à fa. me. Clemente IX. prouisus fuit Clericus Ambrosius Perez Brauo, & ab Ordinario Io: Matthæus Maipartida, qui aliam prouisionem certo modo ab eodem fac. me. Clemente IX. reportauit, & illius vigore fuit ab Executore in possessionem immissus. Verùm quia dictus Executor per sententiam declarauit, non constare de iustificatione gratiæ dicti Ambrosij, iste causam appellationis mihi committi obtinuit, & disputari dubium, An Literæ Apostolicæ sint exequendæ; quod affirmatiuè resolutum fuit, cùm omnia per eum exposita sint plenissimè iustificata.

Nam vacatio Beneficij per obitum Berrozani in mense Iulij Sedi Apostolicæ reseruato ex regula 8. hodie 9. Cancellariæ, & valor eiusdem in ducatis 24. de Camera,& cum incertis 40. conuincitur tùm ex testibus datis in Summario *num.* 5. deponentibus partim de visu, & certa scientia, & partim de publica voce, & fama, tùm ex confessione emissa in suis literis ab eodem Ioanne Matthæo veniente ex eadem vacatione, † qua nulla maior probatio dari potest, Rota *coram* Mantica *decis.* 132. *n.* 1. *coram Durano decis.* 87. *n.* 2. *coram Eminentissimo Ottbob. dec.* 58. *n.* 2. *&* 187. *n.* 6. *& in Albinganen. Canonicatus 19. Iunij* 1658. *coram R. P. D. meo Beuilaqua.* 1

Clericatus Ambrosij iustificatur ex Literis patentibus sui Ordinarij † plenam fidem facientibus in hac materia, Caualer. *decis.* 483. *num.* 2. *Eminentiss. Ottbob. decis.* 154. *n.* 3. ac etiam ex præfatis testibus dicentibus vidisse illum ordinari, cum habitu, & tonsura incedere, † Ecclesiæ inseruire, & pro Clerico communiter reputari, fac. mem. Gregor. *dec.* 137. *num.* 10. Penia *decis.* 550. *num.* 3. Buratt. *dec.* 31. *num.* 2. *& decis.* 613. *n.* 4. *par.* 1. *recent.* 2 3

Quod demùm sit originarius, seù incola Ciuitatis, seù Diœcesis Placentinæ, quodque de tempore gratiæ, & per triennium antè esset præsens in Curia, sufficienter probatur ex eisdem testibus de publica voce, & fama deponentibus, † cùm illæ duæ narratiuæ non dicantur causa gratiæ, provt de præsentia in Curia dixit Rota *coram Durano dec.* 237. *num.* 4. *& decis.* 537. *n.* 6. *p.* 10. *rec.* 4

Quando autem Literæ Apostolicæ sunt iustificatæ, † veniunt exequendæ, *cap. si quando de rescript. c. si capitulo, vbi glos. verb. exequatur de concess. præb. in* 6. Rot. *dec.* 192. *n.* 1. *p.* 1. *rec. & coram Emmentiss. Ottbobon. decis.* 187. *n.* 7. quamuis in actis non extet Bulla originalis, & transumptum habeat datam de mense Ianuarij 1667. & sic dicatur impetratum beneficium viuentis, ex quo Berrozanus decessit de mense Iulij subsequentis; quia etiam transumptum Bullæ † æquè probat, ac ipsa Bulla, Rota *dec.* 28. *de probat. in antiq. & coram Burattus dec.* 337. *n.* 29. Adden. *ad eundem dec.* 781. *n.* 10. *& seqq. & in rec. decis.* 265. *num.* 6. *par.* 7. *& dec.* 284. *n.* 7. *p.* 8. Data verò proculdubio est erronea in anno, nam loco anni 1668. tunc ingressi fuit positus annus 1667. tunc egressus, idque patet ex supplicatione signata manu fac. me. Clementis Noni, qui de mense Ianuar. 1667. non erat creatus Pontifex, sed adhuc viuebat fa. me. Alexander Septimus, sub quo gratia debuisset expediri, si de eo tempore fuisset facta impetratio; error autem in data † gratiam non vitiat, vt respondit Rota *coram Millino decis.* 435. *num.* 4. sed est emendandus † iuxtà supplicationem, à qua Literæ Apostolicæ † regulantur, Caualer. *decis.* 255. *num.* 8. Greg. *dec.* 108. *n.* 11. *Eminentiss. Ottbob. decis.* 165. *n.* 5. 5 6 7 8 9

Nec proindè subsistit, quod per sententiam Iudicis de partibus dicatur vulnerata via executiua; quia cùm d. sententia emanauerit cum supposito, quod gratia non esset sufficienter probata ex solo transumpto, nec declaret literas ex capite nullitatis, vel subreptionis esse inexequibiles, sed tantùm absoluat ab instantia iudicij, vt in Summario *n.* 4. † non operatur quominus in alio iudicio, data illius iustificatione, procedi possit executiuè, vt in specie dixit Rota *dec.* 357. *n.* 28. *p.* 10. *rec. in Comen. beneficij* 12. *Maij* 1659. *coram R. P. D. meo Triolo, & in Toletana Archipresbyteratus* 27. *Iunij* 1659. *coram Reuerendiss. D. meo Decano.* 10

Non obstat, quod Io: Matthæus tamquam Prouisus Apostolicus, & possessor dicatur legitimus contradictor ad impediendam exequutionem Literarum Apostolicarum; quia ipse non impetrauit beneficium ex consimili vacatione per obitum, sed certo modo ex capite subreptionis, quam tamen non iustificauit, † vndè non habet parem titulum ad hoc, vt dici possit legitimus contradictor, provt requiritur, Argel. *de legit. contradict. quæst.* 7. *num.* 144. Rota *decis.* 302. *n.* 18. *par.* 4. *tom.* 2. *recentior. & coram Eminentiss. Ottbob. decis.* 154. *num.* 35. *& seqq.* nec potest impedire exequutionem † Literarum Apostolicarum, Rota *decis.* 700. *n.* 8. *p.* 1. *decis.* 542. *n.* 8. *& decis.* 641. *num.* 2. *par.* 4. *recent. & coram Eminentiss. Ottbob. decis.* 58. *num.* 31. 11 12

Quod

Quod autem eius titulus in subreptione fundatus non sit iustificatus, ad euidentiam demonstratur; nam quatenus prętenditur Ambrosium impetrasse Beneficium vti simplex, cùm tamen esset residentiale, non importat subreptionem, dum post expressionem simplicis beneficij addidit perorationem alternatiuam *Compagnia*, *seu dimidia Portio* nuncupat,
13 quæ dimidiæ portiones † attenta dispositione Sac. Concilij Tridentini omnes sunt residentiales, vt tradit Gonzal. *ad reg. 8. glos. 15. nu. 18.* Rota *coram Buratt. decis. 19. n. 1.* Ad euitandam
14 autem subreptionem † sufficit, quod expressio alternatiuè concepta in altera tantùm parte verificetur, *cap. in alternatiuis de reg. iur. in 6. cap. inter cæteras de rescript.* Rot. *coram Caualer.*
15 *decis. 165. nu. 3.* quodque Pontifex potuerit in genere † cogitare super ista qualitate residentiali, Rot. *decis. 38. nu. 3. decis. 210. nu. 5. par. 1. decis. 57. nu. 11. par. 4. tom. 2. decis. 608. nu. 16. par. 4. to. 3. & decis. 360. n. 11. par. 10. rec.* vltra quod dum fecit gratiam de beneficio simplici, quod est plus, fortiùs fecisset de benefi-
16 cio residentiali, quod est minus, † vt ad excludendam subreptionem aduertunt Rip. *in cap. ad aures num. 21. de rescript.* Rot. *dec. 640. nu. 27. coram Amato Dunozett.*

Quatenus autem prætenditur, non fuisse expressum Beneficium esse Sacerdotale, & per consequens Ambrosium vti simplicem Clericum fuisse illo incapacem, nullam paritèr
17 causat subreptionem, † nam cum non probetur, sacerdotium esse necessarium actu in isto beneficio satis est, quod Ambrosius, qui expresserat annum 25. vt ex fide Baptismatis d. Sum.
18 *nu. 7.* † potuerit se intra annum promoueri, vt pluribus adductis firmauit Rot. *coram Buratt. decis. 463. nu. 3.*

Exclusa ex prædictis subreptione, quæ est fundamentum gratiæ Io. Matthæi, nulla vis fieri potest in sua possessione,
19 quæ tamen fuit euidenter nulla, † & sic, aliquid iuris tribuere non potuit, Rot. *coram Eminentiss. Ottbob. dec. 58. nu. 34. & decis. 186. nu. 11. & seqq. & coram Celso dec. 121. nu. 6. & 390. nu. 5.* nullitas ex eo resultat, quod in d. iudicio non fuit citatus
20 d. Ambrosius antecedentèr eodem beneficio prouisus, † prout citandus erat, & quidem personalitèr, cùm de eius præiudicio principalitèr ageretur, Rot. *coram Seraph. dec 1056. nu. 2. & dec. 641. nu. 2. par. 4. rec.* maximè dum gratia non emanauit in forma gratiosa, sed in forma mandati de prouideudo con-
21 stito de subreptione quæ facit † executorem mixtum, vt testatur Vbert. *de citat. par. 1. cap. 2. nu. 30. & seqq.*

Nec iustificatio literarum Io. Matthæi desumi potest ex gratia perindè valere ab Ambrosio obtenta, quia iste fundat intentionem suam in prima gratia nullum substantiale vitium continente, vt supra dictum est, non autem in alia re-
22 ualidatoria, † quæ tanquam ad cautelam obtenta, & quatenus opus sit, nullum potest sibi præiudicium inferre, Rot. *dec. 640. nu. 25. & seqq. coram Amato Dunozett.* Alioquin gratia
23 fauorabilis retorqueretur in eius odium, † quod non est dicendum, vt in specie aduertit Rot. *coram Dunoz. decis. 699. n. 6.*
Et ità vna tantùm &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO.
Sacræ Rotæ Decano.

Romana Testamenti.

Mercurij 28. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

Super mobilibus hæreditarijs, de quorum possessione constabat, concessa est manutentio hęredi, quamuis Iudex illa prius demandasset in S. Monte deponi, quia non inde fuerat amissa illorum possessio, maximè cum decretum factum fuisset *sine præiudicio iurium partium*, cui nec obstare visa est allegata paupertas eiusdem hæredis, quia sine positiua dilapidatione, vel eius probabili metu, ille sua possessione priuari non poterat.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio conceditur possidenti, qui de sua possessione docet per instrumentum publicum, & num. 2.*
3 *Possessio mobilium dicitur capta ex apprehensione domus, maximè si illa per actum facti amota sunt de loco ad locum, & in inuentario descripta.*
4 *Manutentio conceditur ad statum, & limites, in quibus quis reperitur de tempore motæ litis.*
5 *Possessio mobilium non dicitur amissa; ex eo quod iudex mandauerit illa deponi, maximè* sine præiudicio iurium partium.
6 *Decretum* sine præiudicio iurium partium *fiunt à iudicibus pro faciliori expeditione causæ.*
7 *Mobilia occupata quis exhibere grauatur, vt illa vero possessori per viam manutentionis restituenda sit.*
8 *Paupertas sola non sufficit, sed requiritur probabilis metus dilapidationis, vel positiua dissipatio, vt quis re sua lite pendente priuetur.*
9 *Iudicium ne reddatur elusorium conceduntur cautiones, inhibitiones, & sequestra, & alia remedia prouisionalia, & quando sup. nu. 8. cum seq.*
10 *Possessor sua possessione sine causa priuari non debet, amplia vt num. seq.*
11 *Manutentio possessori conceditur, quamuis haberet sententiam contrariam in petitorio.*

DECISIO CLXII.

Firmata per binas decisiones coram me editas validitate secundi Testamenti conditi à Veronica, ac decreta in petitorio causæ expeditione, cùm inter partes non esset quæstio super possessione in ordine ad bona stabilia, sed dumtaxat super mobilibus; quamobrem disputato particulari dubio super mandato de manutenendo decisum fuit dandum esse Francisco, ac Clementi, & Pompilio in bonis hìc exprimendis, scilicet in medietate omnium Mobilium in Inuentario descriptorum, & signanter in medietate Argentorum, quæ Carolus detinet, & aliorum effectuum in Sacro Monte Pietatis Vrbis existentium, † quia ex publico instrumento 1
constat de possessione, authore Prætore capta, tàm medietatis omnium Stabilium, & effectuum hæreditariorum dictæ Veronicæ, præcipuè Domus per eam inhabitatæ, quam omnium, & quorumcumque Mobilium ibidem existentium per actum facti, † illa de loco ad locum amouendo, ac in- 2
uentariando, ideò non debet ipsis de tempore inquietationis possidentibus, & modo agentibus interdicto vtrobi, † quod 3
datur ad tuitionem possessionis rerum Mobilium negari manutentio, iuxtà tradita à *Doctoribus in l. 1. ff. vtrobi*, Menoch. *de retinen. possess. remed. 2. num. 7.* Posth. *de Manutent. obseruat. 106. num. 22. versic. & vbi ageretur*, Rota *post eundem decis. 476. num. 7.*

Nec facit ad rem obiectum, quod non sit locus iudicio communi diuidundo, nisi probato dominio, quod accidere non potest, nisi expectato totali litis euentu, quia hodie non agitur in hoc iudicio, sed tantum in simplici iudicio manutentionis, † quæ nunquam denegari solet ad statum, & li- 4
mites, in quibus reperitur de tempore motæ litis, vulgato §. *retinendæ instit. titulo de interdictis.*

Non obstat, quod de anno 1664. Eminentiss. D. Cardinalis Gastaldus, cui tunc Prælato causa commissa fuerat, mandauerit Mobilia deponi in Monte Pietatis, † quoniam cùm à 5
Carolo de facto occuparentur, non indè sequitur cohæredes amisisse, vel dimisisse animum possidendi, imò illum magis ostendit, cùm id factum fuerit per modum prouisionis, & sine præiudicio iurium partium, † pro faciliori exequutione 6
mandati de manutenendo, quod ipse Eminentissimus postmodum relaxauit, grauado eundem Carolum † ad exhiben- 7
dum iuxtà praxim in hoc interdicto seruandam, de qua Sebast. Sturion. *tra. de action. titul. Quid est actio ad exhibendum, & declarando, textum in l. 2. §. Pomponius ff. ad exhibendum tradit* Menoch. *de retinen. possess. d. remed. 2. num final.* quem sequitur Posthius, & Rota *post eum in locis superius allegatis.*

Denique non releuat prætextus paupertatis Clementis, & Pompilij, quia non iustificatur, & quatenus iustificaretur sola paupertas ad effectum impediendi possessionem, non est considerabilis, † nisi concurrat probabilis metus dilapidatio- 8
nis, vel actualis dissipatio bonorum, pendente lite, tunc enim concedi solent inhibitiones, cautiones, sequestra, & omnia huiusmodi remedia prouisionalia, † ne iudicium reddatur 9
elusorium; in quibus terminis loquuntur auctoritates in oppositum allegatæ, alioquin contra iuris regulas † possessor 10
sua possessione sine causa priuaretur, vt accuratè ponderat Rota *decis. 5. nu. 4. coram Reuerendiss. D. Ninot*, & in fortioribus terminis de habente sententiam fauorabilem † in petitorio 11
dictum fuit *in Romana pecuniaria 16. Ianuar. 1668. §. non obstat, coram Illustriss. D. Ottalora Præside Granaten.*

Et ità, vtraque parte informante, conclusum est.

Plures decisiones in hac causa emanatæ sunt in negotio principali, quarum prima est impressa parte 16. decis. 395. Altera verò habetur in præcedenti parte 17. vbi est in eodem ordine 395. omnes etiam coram eodem Reuerendiss. D. Albergato Decano.

R. P. D. E M E R I X.

Comen. Iuris conferendi, seù præsentandi.

Mercurij 28. Iunij 1673.

A R G V M E N T V M.

Controuertebatur inter Episcopus, Capitulum, & Canonicos Ius præsentandi, & eligendi, ac etiam Ius confirmandi, & instituendi præsentatos, & electos, quorum primum sicuti Capitulo, & Canonicis competere dicitur, ità alterum ad Episcopum spectare declaratur, atque ideo contraria sententia Rotalis in hoc excedens terminos Decisionum, nullatenus substineri posse deciditur, quamuis verbum *conferre* in ea appositum prætenderetur intelligendum impropriè, & sic ad solam præsentationem, seu electionem referri cùm contrarium fuisset verius, & in propria significatione accipiendum, super qua lis aderat inter partes.

S V M M A R I V M.

1 *Sententia non transit in iudicatum stante illius nullitate, & iniustitia.*
2 *Sententia Rotalis non potest excedere terminos resolutionum, seu decisionum.*
3 *Sententia Rotalis excedens resoluta in decisionibus nullatenus substinetur, & num. 7.*
4 *Ius præsentandi, & eligendi spectat ad capitulum.*
5 *Ius confirmandi, & instituendi præsentatos, & electos capitulo pertinet ad Episcopum.*
6 *Ius confirmandi, & instituendi præsentatos, & electos ex iuris dispositione pertinens ad Episcopum, ex actibus etiam possessorijs probatur.*
7 *Sententia remanet excessiua, vbi plus concedit, quam importet dispositio iuris, & sup. num. 3.*
8 *Sententia excessiua executioni demandata corruit in totum.*
9 *Verbum* conferre *impropriè etiam de præsentatione, seu electione accipitur.*
10 *Verba non possunt dici impropriè sumpta, si lis erat, super eo, quod propriam significationem importabat, & num. seq.*
12 *Collatio, præsentatio, seu electio diuersam habent significationem inter se.*

D E C I S I O C L X I I I.

CVm super Iure præsentandi, seù eligendi, & conferendi dignitates, & Canonicatus Collegiatæ Ecclesiæ Sanctorum Petri, & Stephani Oppidi Bellinzonæ, olim orta fuisset controuesia inter Episcopum Comen. Ordinarium loci, & Canonicos, ac Capitulum dictæ Ecclesiæ, duo prodierunt decisiones, prima coram bon. mem. Peutingerio sub die 8. Iunij 1654. quæ est inter eius impressas 503. & altera coram R. P. D. meo Bourlemont sub die 22. Iunij 1665. In quibus, tametsi solum resolutum fuisset competere dicto Capitulo, & Canonicis Ius præsentandi, seù eligendi ad dictas Dignitates, & Canonicatus; Nihilominus in sententia successiuè prolata eisdem adiudicatum fuit etiam Ius conferendi, & quidem priuatiuè quoad Episcopum, pro cuius parte commissa mihi propterea causa appellationis, seù restitutionis in integrum aduersus dictam sententiam, quæ prætendebantur transitum fecisse in iudicatum, dedi dubium; An constaret de re iudicata, quod fuit negatiuè resolutum
1 stante nullitate, & iniustitia sententiæ, † quæ semper impediunt, quominus illa faciat transitum in iudicatum, & præbent iustam causam restitutionis in integrum, iuxtà Text. *in l. si expressim, vbi glos. & communiter DD. ff. de appellat.* Cæsar de Grass. *dec. 2. num. 7. & 8. de solut.* Rota *decis. 307. num. 1. par. 2. & dec. 343. num. 1. & 2. par. 6. recen. cum alijs ibidem allegatis.*

Nullitas est patens, quia sententia excedit resoluta in deci-
sionibus † contra expressam Constitutionem *Pij Quarti in* 2
Bullar. 44. §. 4. & reformationem *Pauli V. sub titulo de* Audi-
torio Rota *vers. Auditores*, † ideoque nullatenus sustinetur, 3
vt responsum fuit *in Romana Domus 28. Iunij 1669. coram R. P.*
D. meo Bourlemont §. quoque.

Ex eodem fonte manat iniustitia, quia licèt Ius præsen-
tandi, seù eligendi spectet ad Capitulum, † tàm attento iure 4
communi, prout vult receptior opinio, cui post Ant. de Butr. Io. de Lignano, & Abbat. *in cap. cum Ecclesia Vulterana de el.* Feder. de Senis *cons. 34. per tot.* adhærent Garz. *de benef. par. 5. cap. 4. n. 64.* Gonzal. *ad reg. 8. gloss. 45. num. 47. & 50.* Lotter. *de benef. lib. 2. quæst. 21. num. 135.* Barbos. *de Canonic. & dignit. cap. 14. num. 15.* vbi plures refert. Quam etiam attenta possessione plusquam centenaria præsentandi, seù eligendi firmata in decisionibus supra memoratis, quarum fundamenta in hac parte Domini iterum approbarunt.

Nihilominus Ius confirmandi, & instituendi † pertinet ad 5
Episcopum non solum ex dispositione iuris communis, de quo in *can. omnes Basilicæ, & in can. nullus 16. quæst. 7. in cap. ex freqnentioribus de institution. & in cap. cænoscitur de ijs, quæ fiunt à Prælato*, & tenent omnes proximè citati, quos sequitur Cassador. *decis. 22. num. 3. de præbend. &* Rot. *in recen. decis. 133. n. 4. & decis. 226. n. 1. & 2. par. 7.* sed etiam ex eadem longeua possessione confirmandi, seu instituendi pro tempore
præsentatos, & electos ab eisdem Canonicis, & Capitulo † 6
benè probata ex actibus pro illorum parte productis, vt aduertit præallegata *decisio coram bo. me. Peutingerio num. 5.* & hodie etiam admittunt informantes pro Capitulo; Vndè sententia illis adiudicans etiam Ius conferendi, & quidem priuatiuè quoad confirmationem, & institutionem Episcopo-
rum, vt supra competentem, † non solum in hac parte est 7
iniusta, & excessiua. sed dum fuit executioni demandata,
vt fatentur ijdem Informantes, † corruit in totum per ea, 8
quæ tradit Rota *coram Bichio decis. 44. num. 22. & decis. 547. num. 3.* cum concordantibus.

Nec placuit Dominis interpretatio, quod verbum *confe-
rendi* in sententia adiectum † intelligi possit, & debeat im- 9
propriè de præsentatione, seù electione, prout hæc confundit Rota *coram Mocbed. decis. 27. num. 2. de præben.* & plerumque Doctores; quoniam huiusmodi intellectus non est congruus in proposito, vbi in specie Ius conferendi prætensum fuit à Capitulo vti quid distinctum, & separatum a iure præsentandi, seù eligendi, vt patet ex principio *decis. 60. bo. me. Peu-
tinger.* † Hoc enim casu sententia illud priuatiuè adiudicans 10
Capitulo præter, & contra resoluta in decisionibus, & quidem cum verbis vniuersalibus negatiuis, vbi nullum ius, nullamque actionem competijsse, nec competere Episcopo
nimis clarè † ostendit illa sumpta fuisse in propria significa- 11
tione, & tamquam diuersa, † prout reuera esse probat tex. 12
in cap. in illis §. cum de præben. in 6. Abb. *in cap. auctoritate nu. 5. cum seqq. de instiut.* & communiter Canonistas.

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. V I C E C O M I T E.

Romana Primogenituræ de Bubalo.

Mercurij 28. Iunij 1673.

A R G V M E N T V M.

Iuries declaratum est in hac causa, quod licet regularitèr in generali dispositione facta de filij, & descendentibus masculis, siue sub nomine lineæ comprehendantur etiam masculi ex fœminis, hoc tamen communitèr limitatur, si Testator, vt hic, suam vocationem restrinxit ad solos masculos ex masculis, quia tunc neque auctoritates DD. neque alia in contrarium adducta, attendenda sunt; Rursus declaratur sententiam recipere interpretationem à monitorio, seù libello, in eaque posse exprimi singula corpora indefinitè in eodem libello contenta.

SVM-

SUMMARIUM.

1 *Votum S. Rotæ recipit interpretationem à petitione facta in monitorio, seù libello.*
2 *Sententia absque vitio nullitatis potest declarare singula corpora indefinitè comprehensa in libello.*
3 *Sententia non exequuta potest in parte excessiua reformari, & in reliquis confirmari.*
4 *Immissio fideicommissario conceditur ex* remedio leg. final. *quoties illius extrema concurrunt, quæ qualia sint, vide ibidem.*
5 *Masculi ex fœminis veniunt sub appellatione filiorum, nepotum, pronepotum, & descendentium masculorum.*
6 *Linea simpliciter nominata, continet etiam descendentes ex fœminis.*
7 *Masculi ex masculis continentur solum etiam sub verbis aptis comprehendere masculos ex fœminis, vbi apparet de voluntate Testatoris.*
8 *Voluntas Testatoris vbi extat, illam alterare non possunt neque auctoritates DD. neque alia, quæ in contrarium adduci possent.*
9 *Nominatio à Testatore sub conditione concessa, purificata conditione remanet pura.*
10 *Hæres hæredis non potest impugnare factum, quod suus auctor defunctus impugnare non poterat.*
11 *Bona expressè à grauato pro fideicommisso acquisita, dubitari non potest quin sint fideicommissaria.*

DECISIO CLXIV.

Dominum Octauium Hyacinthum de Bubalo, tamquam nominatum à Marchione Paulo vltimo grauato, iuxtà facultatem eidem à Fideicommittente tributam ad primogenituram, de qua agitur, immittendum esse ex *remed. l. final.* in possessionem bonorum eidem Primogenituræ subiectorum, non attento concursu filiorum masculorum, & filiabus dicti Marchionis Pauli, vtpotè non habentium qualitatem masculinitatis ex masculo, à fideicommittente, & in parte dispositiua, & in conditionali requisitam, in omnibus descendentibus, etiam ex linea Pauli, & Angeli ad fideicommissum vocatis, pluries fuit à Rota decisum, & ad tenorem decisionum Rotalium prodierunt binæ sententiæ: Altera coram A. C. Altera verò Rotalis dictæ primæ confirmatoria, & respectiuè reformatoria, in quibus singillatim, & per capita separata bona ipsa fideicommissaria descripta leguntur, & pro quarum confirmatione fuit coram me, in hac tertia instantia successiuè rescriptum. Cùm autem aduersus hanc vltimam resolutionem, aliasque præcedentes fuerint dicti filij, ex solita DD. benignitate, iterum admissi ad proponendum, si quas haberent nouas exceptiones, vel ad magis coadiuuandum iam propositas, & sæpiùs reiectas, quia tamen postmodum ad hanc nouam causæ propositionem, vna cum eorum matribus sæpiùs excitati, nihil prorsus deduxerunt, ideò DD. Insistentes rationibus, & fundamentis per extensum in præfatis causæ decisionibus ponderatis, atque firmatis prædictam vltimam resolutionem, in omnibus approbantes sententiam Rotalem A. C. confirmatoriam, iterum confirmandam esse responderunt.

Pro coronide enim, strictè dictum fuit dictas sententias, nec de nullitate, nec de iniustitia posse redargui, & ideo de iure confirmationem exposcere.

Non de nullitate aliàs deducta ex difformitate, & excessiuitate sententiæ A. C. habito respectu ad votum rotale; fuerunt enim in Decisionibus præcedentis instantiæ coram Reuer. P. D. meo Emerix, exceptiones istæ pluribus responsionibus abundè sublatæ, & inter cæteras, quod cùm votum decernat in genere immissionem in omnibus bonis huic primo-
1 genituræ subiectis, † vel recipere debet interpretationem à prima petitione in libello, siue monitorio contenta, expressè comprehendente omnia bona stabilia census, loca montium, iura, & actiones hæreditarias Marchionis Octauij fideicom-
2 mittentis, vel sententia absque nullitatis vitio, † potuit illud declarare exprimendo singillatim corpora hæreditaria indefinitè in eo comprehensa, vt in his terminis respondit Rota *coram Peutingerio decis. 55. num. 2. in recentior. decis. 161. num. 3. in fine p. 1. & decis. 310. num. 22. par. 13.* Et vlteriùs, cum agatur
3 de sententia adhuc executioni † demandanda, benè potuit in parte excessiua reformari, & in reliquis confirmari, vt latè in prima sub die 23. Ianuarij 1672. *§. leuioris ponderis, & sequentit*, & in altera sub die 27. Iunij subsequentis *§. Probata autem*; Et ita per secundam sententiam totalem fuit præcedens A. C. respectiuè confirmata, & reformata.

Minus de iniustitia, cùm enim Dominus Hyacintus probauerit omnia extrema agentis, *huius l. final. remed.* quæ sunt fideicommissum, propria vocatio, & bonorum identitas, † iustè 4
fuit illi immissio decreta, iuxtà latè tradita per Peregrinus *de fideicommiss. art. 43. & 44.* Fusar. *de substitut. q. 615. n 6. & seq.* Rota *decis. 408. num. 7. par. 5. recent. in Bononien. fideicommissi de Parisijs 16. Ianuarij 1671. §. cæterum coram me, & in Bononien. Primogenituræ 6. Februarij proximi præteriti §. Docet namque coram R. P. D. Bourlemont.*

Fideicommissum autem, cum facultate nominandi vltimo grauato, concessa nunquam fuit controuersum, & purificatum remansit, & remanet per nominationem ad eiusdem Domini Octauij Hyacinthi fauorem literaliter factam per Marchionem Paulum, qui ex Testamento Marchionis Octauij fideicommittentis, hanc facultatem habebat, quæ nominatio, quamuis facta fuerit sub conditione, quatenus nepotes ex proprijs filiabus primo loco nominati succedere non possent; conditio purificata remansit, eo ipso, quod in omnibus causæ decisionibus prima excepta, ostensum, & latissimè firmatum fuit, † quamuis filij isti aliàs ad hanc primogenitu- 5
ram venire possent, vel sub nomine filiorum, nepotum, pronepotum, & descendentium masculorum ex Angelo, in infinitum in parte dispositiua à Testatore vocatorum, iuxtà *vulgat. cons. 85. Fulgos.* vel vti in conditione positi, in casu deficientiæ in totum lineæ Pauli, & Angeli, cùm regulariter sub linea simpliciter nominata, † etiam descendentes ex fœmi- 6
nis contineantur, vt per Bald. *cons. 321. post med. vol. 1. & alios in contrarium allegat.* Tamen illis resistere contrariam Testatoris voluntatem tùm declaratam per modum regulæ in Testamento §. 25. ex qua resultat, quod præsertim in linea Angeli, & Pauli, de qua in §. 11. in quolibet successore, qualitatem masculinitatis ex masculo concurrere volebat, † tùm 7
elicitam ex voto conseruandæ agnationis tacito, & expresso, etiam in linea Pauli, & Angeli, vt ex pluribus latè deductis in præcedentibus decisionibus, in quibus omnibus ex aduerso oppositis fuit plenè, accuratèque responsum, cum quibus Domini transierunt, quo casu, nec regula Fulgosij, nec consilium Bald. † nec alia attenduntur, quæ Testatoris sensum, 8
mentem, & voluntatem valeant alterare, Peregrin. *de fideicommiss. artic. 26. n um. 18.* Gabriel. *cons. 116. num. 26. & 27. lib. 2. & alij relati in Bononien. fideicommissis de Cataneis, decis. 422. sub num. 1. versic. nec obstare visum fuit par. 13. recentior. & vndecima Decembris 1662. §. finali coram R. P. D. meo Bourlemont, cum congestis in decisione 8. Iunij 1668. §. ac per consequens, coram Eminentissimus Cerro, & coram Reuerendiss. Albergato Decano 6. Martij 1671. §. Cæterum, & in vltima coram me, §. Ab his tamen.* Purificata autem conditione, † nominatio pura 9
remansit, *leg. final. §. primo, ff. de vulgar. & pupillar.* Decius *consil. 551. num. 7.* Rota coram Merlin. *decis. 178. n. fin.*

Identitas quoad aliqua corpora non fuit controuersa, & quoad alia frustra fuit impugnata, & præcipuè quoad fabricam Domus magnæ, *detta del Giardino*, in qua per fideicommittentem fuerunt erogata scut. 7800. & aliam Stabuli, & Fenilis è conspectu eiusdem, cum impensa scut. 1500. dum in dicta *decis. R. P. D. meo Emerix 27. Iunij anni proximi præteriti §. Tertio progrediendo cum duobus seqq. & coram me, §. Non subsistentibus, & §. Quia demum*: ad saturitatem ostensum fuit super allegata donatione de altero ex dictis corporibus facta per Marchionem Octauium Angelo, non posse constitui fundamentum, quia postmodum idem Angelus declarauit nullum ius in dicta fabrica Domus magnæ sibi competijsse, neque competere, quæ declaratio afficere potuit etiam illius hæredes tamquam obligatos seruare factum sui auctoris, & de vtriusque summæ quantitate satis liquere ex notula in Testamento dicti Octauij inserta cuius hæres Angelus, quemadmodum illam non poterat † impugnare, ita neque 10
istius hæredes, neque Rota *in Bononien. Fideicommissi de Ghisilerijs secunda Maij anni proximi præteriti §. potissimum, coram Reuerendiss. D. meo Albergato Decano*, nulla habita consideratione, quid impensi, & quid meliorati, quæ haberi solet cum hærede grauato, qui meliorationes detrahere prætendat, non autem quando melioramenta ipsa fuerunt Testatori acquisita, & per ipsum fideicommissum supposita, & provt latiùs in dictis decisionibus, in quibus aduertitur nihil obstare Testatorem in folio inserto in Testamento pag. 13. dixisse: *Speso per fabricare la Casa paterna del Giardino scudi 7800.* &c. quia adhuc intellexit disponere de ipsa Fabrica, quam Angelus ad ipsam spectare declarauerat vt supra, iuncto etiam §. 20. dicti Testamenti, & §. 30.

Et

Et idem respectu Palatij ad Plateam Columnę, dum omissis alijs concludentibus probationibus, in prædictis decisionibus ponderatis ad effectum ostendendi expensas per Angelum, & Paulum hæredes grauatos in illius reædificatione, & ampliatione factas fuisse per ipsos eidem primogenituræ applicatas, adsunt reiteratæ confessiones eorundem, scilicet Angelum in mandato procuræ facto in personam P. Stephani nomine proprio, & Pauli filij ad subscribendum ordines pro Fabrica Palatij dicti Illustrissimi Domini Octauij, sunt verba ipsius Angeli, Summar. *num.4.* & de quo mandato procuræ in *alia decisione coram me §. Simili modo*, vbi etiam de partitis, & respectiuè ordinibus subscriptis à d. P. Stephano sub titulo, *Heredità, e Primogenitura del Marchese Ottauio del Bufalo, d. Summ. num. 11. & 13.* necnon etiam ipsius Marchionis Pauli, *d.Summ.num 17.* vui quod melioramenta prædicta, & expensas applicata esse volebat, & intendebat *all'heredità, e primogenitura del Marchese Ottauio mio zio*; imò quod Palatium ipsum spectabat ad ipsam primogenituram, ibi: *Del mio Palazzo di Piazza Colonna spettante à detta mia heredità, e primogenitura della bo. mem. del Marchese Ottauio del Bufalo mio zio &c.* Quando autem adest expressa declaratio hæredis graua-
11 ti, quod reinuestimenta acquirantur fideicommisso, † dubitari non potest, quin sint fideicommissaria, per Text. *in l.item veniunt, ff. de petit.hæred.* Mantic. *de tacit.lib.4. tit.22. num.1. & 2.* Cephal. *consil. 645. num.49. cum seqq.* Rot. *decis.308. num.15. parte 11.* cum alijs latè congestis in *vltim. decision. coram me, dict. §. Et simili modo*, quam DD. in reliquis etiam approbarunt.

Et ità altera tantùm parte, altera sæpiùs monita, fuit resolutum &c.

Supra in alia præcedenti Parte 17. adsunt tres aliæ decis. 69. 229. & 382. in hac eadem causa emanatæ, & in eorum calce cæteræ concordantes adnotatæ; sub die verò 1. Apr. 1675. adest altera quoque decisio coram R.P.D. Calataiu.

R. P. D. CALATAIV.

Iuuenaceñ Præpositurae.

Mercurij 28. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

Concessa est exequutio literarum Apostolicarum vigore subrogationis gratiosæ, quia illius requisita omnia iustificata sunt; neque obstare visus est vnicus defectus indulti, ob quem litem calumniosam fuisse prætendebatur, quia sublatus remanebat ex eo, quod vltimus status, qui in beneficialibus attenditur, erat alia prouisio Apostolica, ac etiam quia agebatur de prima dignitate in Ecclesia, quæ semper est reseruata Pontifici.

SVMMARIVM.

1 *Subrogatio gratiosa in iuribus defuncti collitigantis à Sede Apostolica conceditur, & n. seq.*
2 *Literæ Apostolicæ, vigore subrogationis gratiosæ concessæ, si sunt iustificatæ, veniunt exequendæ.*
3 *Clericatus probatur ex literis patentibus Ordinarij.*
4 *Inhibitio, & commissio cum clausula* quam, & quas cum omnibus incidentibus, totoque negotio principali, *comprehendit tam ius possessionis, quàm ius eligendi, & num. 5.*
6 *Lis super beneficio quatenus calumniosa dicatur ex indulto claro à Papa concesso, & n. seqq. vbi vide.*
7 *Status vltimus in beneficialibus regularitèr attenditur.*
8 *Dignitas prima in Ecclesia Collegiata vigore Regulæ Cancellariæ est reseruata Pontifici, & n. seq. vbi amplia.*
9 *Regula 3. Cancellariæ, hodie 4. reseruat Pontificis primas dignitates in Ecclesia Collegiata, etiam si illæ vnicæ sint.*
10 *Calumniam ad euitandam sufficit litem non esse euidenter iniustam, sed adfuisse probabilem, & coloratam causam litigandi.*
11 *Contradictor legitimus non dicitur non habens parem titulum eiusdem speciei.*
12 *Contradictor legitimus vt quis dicatur sine pari titulo, requiritur, quod ei omninò dari debeat immissio, etiam in alterius concursu.*

DECISIO CLXV.

VAcante per obitum Ferrantis Saxi Præpositura in Collegiata Ecclesia Sancti Spiritus Iuuenaceñ, electus fuit à Capitulo vigore indulti sanctæ memorię Bonifacij Noni Carolus de Cicco, è contrà verò Michael Angelus de Angelis sub narratiua, quod talis Præpositura esset prima dignitas, illiusque fructus excederent valorem ducatorum 24. auri de Camera illam à Sede Apostolica impetrauit; orta igitur lite inter vtrumque, eaque coram me indecisa pendente obijt dictus Carolus, & Capitulum ad nouam electionem in personam Hieronymi Saraceni deuenit, Michael Angelus verò obtenta subrogatione gratiosa in iuribus defuncti collitigantis † institit hodie proponi dubium, An literæ Apo- 1
stolicæ sint exequendæ, quod affirmatiuè resolutum fuit.

Constat enim de Clericatu, obitu collitigantis in possessione, & de lite, † quibus concurrentibus literæ Apostolicæ 2
subrogationis gratiosæ veniunt exequendæ, *cap.1. & 2. vt lite pendente in sexto*, Rot. *dec.154. num.1. part.1. & dec.607. num.2. p.5. tomo 2. rec. & decis.179. num.7. & sequ. coram bonæ memoriæ Cardinali Celso.* Clericatus Michaelis Angeli probatur ex literis patentibus datis in Summario *num.4.* † quę plenam fa- 3
ciunt probationem, vt tenuit Rota *coram sanctæ memorię Gregor. decis.78 num.5. & decis. 699. num. 1. part. 2. recent.* obitus Caroli, vltra quod non fuit controuersus, desumitur ex fide Ordinarij, & ex instrumento adeptæ possessionis datis in dicto Summario *num.5.* lis verò resultat ex commissione Rotali contra Michaelem Angelum exequuta dicto Summ. *num.6.* quæ vigore clausulæ *quam, & quas, & cum omnibus incidentibus, totoque negotio principali* † comprehendit non solum ius 4
possessionis, sed etiam ius eligendi, vt in specie commissionis iactationis † iactationum pluribus cumulatis resoluit Rota 5
dec. 17. n.4. p.9. rec.

Neque stante claro iure Capituli eligendi Præpositum proueniente ex facultate sibi concessa à Bonifacio Nono † lis 6
dici poterat calumniosa, quia cùm in vltima vacatione dicta Præpositura fuisset pariter collata à Sede Apostolica, dicto Summ. *num. 5.* probabiliter Michael Angelus poterat in lite suam prouisionem sustinere ex dicto vltimo statu, † qui in 7
beneficialibus regularitèr attendi solet iuxtà *cap. Consultationibus de iurepatr.* Rota *dec.6. num.11. par.10. rec. & coram Arguelles dec.137. num.5. & dec.45. num.3. coram bo.mem. Cardinali Celso.* Insuper agitur de prima dignitate in Collegiata excedente valorem florenorum decem auri, vt constat ex attestatione Episcopi, & Capituli, † dicto Summario *num.8.* & 8
sic reseruata ex regula 3. hodie 4. Cancellarię locum habente etiamsi † agatur de vnica dignitate in Collegiata, vt refert 9
Garzias *de benefic. part.5. cap.1. num.267.* Lotherius *de re benef. lib.2. quæst. 33. num.3.* Ad effectum autem excludendi calumniam sufficit litem non fuisse euidenter † iniustam, sed ad- 10
fuisse probabilem, & coloratam causam litigandi, Rota *dec. 167. n.2. p.4. tom.2. dec.17. n.12. p.9. rec. & coram sa.me. Greg.XV. dec.246. n.8. & ibi addentes.*

Minus ad impediendam executionem electus à Capitulo dici potest legitimus contradictor, † cùm non habeat parem 11
titulum eiusdem speciei, Rota *coram Seraph. dec.1153. num.2. & coram Eminentissimo Domino Cardinali Ottbobono decis. 172. n.18. & coram bo.me. Bichio dec. 455. nu.58.* vel saltem ius adeò clarum, † vt illi in concursu danda esset immissio, Rota 12
dec.225. n.22. p.7. rec.

Et ita, vtraque &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Camerineñ Fideicommissi.

Mercurij 28. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

Cùm contineantur fœminæ in substitutione si sine filijs ad vulgatum consil. Oldradi 21. communiter receptum, & toties à nostra Rota canonizatum; fideicommissum ideo expirasse fuit decisum, non obstante quod Te-

Testator in alia substitutione de masculis intellexerit, quia illa non poterat dici fuisse repetita, sed potiùs consultò omissa, cum ageretur de substitutione duorum graduum, qui diuersimodè à Testatore considerati sunt.

SVMMARIVM.

1 *Substitutio facta si quis sine filijs decesserit expirat per illius mortem cum filijs.*
2 *Fœmina facit deficere conditionem si sine filijs.*
3 *Filiorum appellatione veniunt etiam fœminæ, vbi non apparet quod testator solum de masculis intellexit.*
4 *Qualitas masculinitatis expressa in vno gradu substitutionis, quando in altero gradu censeatur repetita vel nè, & num. seqq.*
5 *Dictio*, vt supra, *repetit quidem in subsequentibus qualitates expressas, non autem in antecedentibus.*
6 *Relatio fit semper ad proxima, non autem ad remota.*
7 *Substitutio facta, etsi omnes decesserint, intelligitur, etsi vltimus decesserit, & quando vide n. seqq.*
8 *Verba*, etsi omnes decesserint *apposita post substitutionem reciprocam quid operentur, & num. seq.*
10 *Filiarum testatoris exclusio à fideicommisso non operatur exclusionem neptum.*
11 *Fœmina venit appellatione filiorum, etiamsi substitutus sit filius testatoris, si non fuit habita ratio conseruationis agnationis.*
12 *Testator in materia successionis quando non præsumatur se conformare voluisse cum statuto.*

DECISIO CLXVI.

PErsistentes Domini in decisis coram me sub die 17. * Martij proximè præteriti iterùm ad fauorem Olimpiæ responderunt constare de causis restitutionis in integrum propter iniustitiam sententiæ antecedentis instantiæ deductam ex eo, quod substitutio reciproca à Petro Vgolino ordinata in casum obitus sine filijs inter Angelum Petrum, Clementem,
1 & Paulum eius filios expirauit, † dum Angelus decessit relicta Olimpia filia, iuxtà *vulg. consil. Oldradi 21.* toties à Rota canonizatum, nil vrgente, quod ipsa sit fœmina, quia etiam
2 fœminæ faciunt deficere conditionem, † *si sinè filijs*, quia appellatione filiorum, siue ex proprietate verborum, siue ex communi vsu loquendi, siue ex quadam benigna interpreta-
3 tione etiam fœminæ † continentur, quando non apparet, quod Testator de masculis dumtaxat senserit, vt communitèr tenent relati à Peregr. *de fideicomm. artic. 25. numero 12.* quem sequuntur decisiones huius Causæ, & signantèr vltima §. *Deducitur.*

Nec potest dici in hoc casu Testatorem intellexisse de masculis, per illa verba, *Etsi omnes decesserint sine filijs, vt supra, masculis, substituit filias fœminas.* Vndè inferebatur, quod nominando filios, de masculis voluerit intelligere, quia dum in superiori parte simplicitèr mentionem fecit de filijs si-
4 ne addito masculinitatis, † non censetur tale quid positum in parte subsequenti repetitum in parte antecedenti, dum in ista non fuerat expressum, quia id esset
5 contra naturam dictionis, *vt supra*, † quæ in subsequentibus repetit qualitates expressas, non autem è contra in antecedentibus, etiamsi in proposito sumi vellet declaratiuè, quia absque eo, quod referatur ad masculinitatem, potest referri ad qualitatem legitimitatis, & ætatis vigintiquinque
6 annorum, tamquam quid magis proximum, † cùm relatio fiat semper ad proxima, non verò ad remota, vt in his terminis reprobato Barbat. consuluit Bolognin. & alij relati in præterita *decis. §. hinc patet, cum duobus seqq.*

Quam sententiam eò faciliùs Domini amplexi sunt, attenta diuersitate personarum substitutarum, & graduum substitutionum; nam duo gradus diuersi fuerunt constituti, & in vnoquoque diuersæ personæ fuerunt vocatæ. In primo enim sunt substituti proprij filij, vel nepotes ex filijs prædefunctis in portionibus decedentium sine filiis, & in hoc casu positi sunt in conditione filij trium filiorum, non autem filij vltimi superstitis, qui reciprocè non potest dici grauatus; in altero autem gradu, quatenus omnes decederent sine filijs, Testator posuit in conditione filios vltimi filij, qui cunctis superui-
7 xisset, ideò talis substitutio concepta per verba, *si omnes*, † iudicari debet perindè ac si facta foret per verba, *etsi vltimus decesserit*, quia id importat dicta conditio collectiua, *si omnes*
† apposita post substitutionem reciprocam, iuxtà Text. in 8
l. Codicillis, ff. de vsufruct. legat. adductum in præterita *decis. §. sed tota.*

Nec vrget, quod terminus ille, *etsi omnes decesserint sine filijs*, propter suam vniuersalitatem sit referibilis ad omnes filios, eorumque filij videantur omnes positi sub hac conditione, † attamen ista relatio, & comprehensio est solùm poten- 9
tialiter, & per modum cuiusdam aptitudinis, cùm quilibet ex eisdem filijs posset vltimo loco mori, & cum hoc tantùm posset verificari in vno, qui effectiuè postremus decesserit, ille solus, eiusque filij in hoc substitutionis gradu sunt comprehensi, indè firma remanet personarum, & graduum diuersitas firmata in præterita *decisione §. Accedit, & §. Quapropter.*

Neque ad inducendam exclusionem fœminarum vis fieri potest in coniecturis; nam deducta ex exclusione propriarum filiarum Testatoris, hæc de per se non sufficit, † multò mi- 10
nùs, quando, vt hic, neptes fuerunt prædilectæ, vtpotè in substitutione antepositæ filiabus, & altera, quod Testator in nonnullis partibus testamenti mentionem fecit de masculis, retorquetur, quia per talem discretiuam, vbi intellexit de masculis, expressit, vbi noluit, consultò tacuit, & quod substitutus sit alter filius Testatoris, † non facit, dum non fuit 11
habita ratio conseruandi agnationem, Altograd. *consil. 83.* Gabr. *consil. 88. vterque n. 9. & lib. 2.* Rota *dec. 46. n. 10. & 11. coram Dunoz. iun.*

Quod autem Testator se voluerit conformare cum Statuto Camerini eius Patriæ excludente fœminas stantibus masculis, in præsenti facti specie non est † præsumendum; tùm 12
quia ipse Testator loquutus est per verba conditionalia, & non dispositiua, quo casu excluditur voluntas se conformandi; tùm etiam, quia Statutum loquitur de fœminis dotatis, quod non potest applicari Olimpiæ tunc temporis non natæ; tùm denique quia positi fuerunt in conditione filij excedentes vigesimum quintum annum, ex quo remouetur præsumpta conformatio, dum Statutum loquitur simpliciter de filijs, eò magis, quia sumus in odiosis, quo casu non fit extensio de casu ad casum, & concurrit in contrarium longæua obseruantia tanti temporis, quo Olimpia paternam portionem absque vlla contradictione Patruorum scientium, & viuentium possedit, vt ponderat præterita decisio, cum qua Domini transierunt, altera tantùm &c.

Supra in hac eadem parte adest altera præsentis Causę Decisio, quæ hic confirmatur, & est ibi in ordine 66. coram eodem Reuerendiss. D. Albergato Decano.

R. P. D. CALATAIV.

Romana, seù Neapolitana Hæreditatis.

Mercurij 28. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

Ad elidendam præsumptionem iuris, qua dicimus Testatorem tempore conditi Testamenti fuisse sanæ mentis, opponebatur illum æquè loquela, ac intellectu carere, quod licèt ex solis attestationibus probari prætenderetur, quod non sufficit, contrarium resultare visum est ex fide Notarij, illum sanæ mentis fuisse testantis, ex eius prudenti dispositione facta, ex subscriptione tantorum testium, præsentia Iudicis, & demum, quia ille admonuit Notarium, vt certum quid particulare in suo Testamento describeret.

SVMMARIVM.

1 *In Testamento nuncupatiuo nuncupatione implicita, sufficit constare de identitate scripturæ.*
2 *Testator non requiritur, quod ipse scribat, vel subscribat testamentum nuncupatiuum, quia talis solemnitas in eo non est necessaria.*

3 Te-

3 *Testator præsumitur quod tempore testamenti fuerit mentis compos.*

4 *Notario attestanti testatorem tempore conditi testamenti fuisse mentis compotem, plenè creditur.*

5 *Testatoris sana mens de tempore testamenti ex illius prudenti dispositione probatur.*

6 *Testes non se subscripsissent in testamento, nisi testatorem mentis compotem agnouissent.*

7 *Iudex si fuerit in confectione testamenti requisitus, non præsumitur permisisse, vt homo intellectu destitutus testatus decessisset, & num.8.*

9 *Testatoris defectus in sensu, & loquela non probatur ex simplici fide.*

10 *Fides inuicem contrariæ vbi adducuntur, attenditur illa quæ habet assistentiam iuris, & alia etiam requisita, & circumstantiæ concurrunt.*

11 *Fides simplex eo minus attenditur, si conuincitur de mendacio ex attestatione personæ, quæ enunciatur in ea, & num. sequ.*

12 *Testis depositio remanet suspecta, si contrarium deponit ille, de quo ipse testis loquutus est, & num.11.*

13 *Testator non potest dici quod mente, & loquela fuerit destitutus, si monuit Notarium, vt aliquod particulare in suo testamento exprimeret.*

14 *Testes, quorum depositio in alio tribunali de subornatione redarguitur, licet causa adhuc remaneat indecisa, non attenduntur.*

DECISIO CLXVII.

De validitate testamenti, cum quo decessit R. P. D. Ioseph Pepius Domini constare responderunt, quia iste testatus fuit per relationem ad schedulam Notario consignatam, & à septem testibus subscriptam, & sigillatam, & sic
1 versamur in testamento nuncupatiuo nuncupatione † implicita, in quo sufficit constare de identitate scripturæ iuxtà Theoricam Bart. *in l. si ità scripsero ff. de condit. & demonstr.* quam communitèr sequuntur Clar. *in §. testamentum quæst.36. nu.2.* Mant. *de coniect. vlt. volunt. lib. 1. tit. 7. n.7.* Capic. Latr. *decis. 5.num.27.* Ronit. *dec.95. nu. 10.* Adden. ad Buratt. *decis. 475. num. 21.* Rota *coram Eminentiss. Ottbob. decis. 181. n.8. & in recent. decis. 215. & 226. par.11. & decis.260 par.13. & decis. 359. sub nu.5. par. 14.* Quamuis Testator non scripserit, nec
2 subscripserit testamentum, † quia talis solemnitas in hac testamenti specie non est de necessitate, Adden. ad Buratt. *dec. 475. n. 24.* Rota *dec. 581. num.15. par.4. tom. 3. decis. 215. numero 9. & 226. num. 10. par. 12. & coram Coccino decis. 1266. numero 6.*

Non obstat, quod Testator tempore conditi testamenti
3 non esset mentis † compos, quia in facto non probatur, & contrarium de iure præsumitur, Ruin. *cons.7. nu.5. lib.1.* Boer. *decis.23. num.89.* Rota *decis. 353. num.1. & seqq. par.13. decis.137. n.3. par.14. recent. & in Romana Testamenti 18. Martij 1672. §. sa-*
4 *nitas coram R.P.D. meo Taja*, & præsumptio augetur † tum ex fide Notarij testantis de sana mente Testatoris, Rota *coram Buratto dec.211. num.7. decis. 233. num.32. par.7. & d. decis. 137. num.5. par.14. recent.* Tùm ex prudenti illius dispositione, in qua sibi sepulturam elegit, plura legata pia ordinauit, & ger-
5 manam sororem sibi hæredem instituit, † vt pro efficaci coniectura sanæ mentis aduertit Rota *coram Durano decis. 178. n.13. decis. 265. n.23. par.9. & decis. 353. num.37. par.13. recent.*
6 Tùm ex subscriptione tot testium in eodem testamento, † qui vtiquè se non subscripsissent, si non vidissent Testatorem in suis sensibus, Rota *decis. 263. num.26. par.4. tom.2. decis. 581. num.34. tom.3. & decis.353. n.20. par. 13. recent.* Tùm denique ex assistentia, quam in illius confectione præstitit vnus
7 ex Iudicibus magnæ Curiæ Vicariæ, † qui ob suam integri-
8 tatem non præsumitur permisisse, † vt homo intellectu destitutus testatus decederet, vt obseruat Rot. *coram Merlino decis.772. num.15. & in Romana Testamenti 10. Decemb. 1670. cor. Reuerendissimo Domino meo Decano.*

Ex quibus omnibus parum releuant attestationes super defectu loquelæ, & sensus Testatoris, quia tamquam sim-
9 plices † fides nullam faciunt fidem in hac materia, vt dixit Rota *cor Bichio decis.525. n.7. & dec.88. n.8. cor. Ninot*, & con-
10 quassantur ex alijs attestationibus in contrarium, † quæ tamquam numero plures habentes pro se iuris assistentiã, & emanatę à personis nobilibus, & in dignitate constitutis, veniunt præferendæ, vt dixit Rota *coram Ninot decis.10. num.10. decis. 137. num.11. & 301. num.18. par.14. recent.* Vltrà quod vnus ex prædictis testibus nomine Ioseph Bauttus, qui ausus fuit affirmare Reuerendissimum Episcopum de Bottis noluisse assi-
stere testamento ob defectum loquelæ, † & intellectus Te- 11
statoris, conuincitur de mendacio ex contraria attestatione
eiusdem D. Episcopi, de qua in Summario *num. 4.* † & pro- 12
indè suspecta redditur eius depositio, Campeg. *de testib. reg.410. in fine*, Giurb. *consil.70. num. 36.* Vermigliol. *consil. 30. num. 16.* Mantic. *decis.317. num.8. Reuerendissimus Royas dec.237. num.18.* Alter verò, nempè Franciscus Pepius postquam negauit integritatem mentis, & loquelæ, dicit, quod idem Testator monuit Notarium, vt in testamento apponeret titulum Prothonotarij, quo erat insignitus, † signum euidens, quod nec 13
mente, nec loquela erat destitutus, vt in his terminis ponderat Ciriac. *contr.407. num.81.* Grat. *consil.30. num.17. vol.2.* Rota *in d. Romana testamenti 10. Decemb. 1670. coram Reuerendiss. D. meo Decano.*

Accedit, quod in magna Curia Vicariæ Neapolis pendet Causa super subornatione dictorum testium, † vndè eo fortius non sunt habendi in consideratione.

Et ità vna tantùm &c.

Confirmata fuit hæc decis. sub die 14. Decembris præsentis anni coram eod. R. P. D. Calataiu, quæ infra suis loco, & tempore apponetur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Romana Pecuniaria.

Lunæ 3. Iulij 1673.

ARGVMENTVM.

Onus inuestiendi dotem suæ filiæ in se susceperat pater, qui iliam ad hunc effectum exegerat *per metterla à frutto*, cumque loco faciendi inuestimentum, cum ijsdem pecunijs sua propria debita extinxerit, & fructus dotales ad instar inuestimenti per plures annos successiuè persoluerit, idque etiam in suo testamento declarauerit, hinc benè decisum est, eosdem fructus verè fuisse debitos, non obstante prætensa labe vsurarum opposita, quia vltra plures responsiones datas, si hoc admitti debuisset, & locupletatus fuisset pater cum iactura suæ filiæ, & illa in notabilissimo damno remansisset.

SVMMARIVM.

1 *Recipiens pecunias cum verbis* per metterle à frutto, *dicitur in se suscepisse onus illas inuestiendi.*

2 *Inuestimenti onus suscipiens, si non inuestiuit, tenetur soluere fructus loco damnorum, & interesse, & num. 4. & per tot.*

3 *Confessio facta in testamento pluribus adminiculis fulcita plenè probat, nec resoluitur in vim legati.*

4 *Administrator si cum pecunijs pro alio inuestire debuerat, propria debita persoluit, illorum fructus restituere tenetur.*

5 *Confessio facta in testamento, vbi adest primordium veritatis, retinet naturam obligationis legalis, & oneris suscepti.*

6 *Vsurarum cursum si quis inter viuos declarare poterat, ita valet eandem declarationem facere in vltima voluntate, & num. seq.*

7 *Vir nobilis, & timoratæ conscientiæ non præsumitur, quod in mortis articulo, mentiri voluerit.*

8 *Solutio non potest reddere licitas vsuras illicitas, quoties agitur de illis conualidandis, secus verò ad effectum adminiculandi, & probandi onus inuestiendi susceptum.*

9 *Creditor non præsumitur recepisse, nec debitor soluisse vsuras, si illæ verè non fuissent debitæ.*

10 *Inuestire qui tenebatur cum alijs, eo magis hoc facere potuit cum semetipso, & quando hoc fecisse dicatur. vide per totam.*

11 *Administrator si cum pecunijs, quas inuestire debebat, sua extinxit debita, dominus pecuniarum esset in damno, & ipse locupletaretur cum aliena iactura.*

12 *Lo-*

12 *Locupletior fieri dicitur, qui à debitis se redimit.*
13 *Productio facta ad vnum effectum non trahitur ad alium contra mentem producentis.*
14 *Confessio diuidua potest scindi, & acceptari in fauorabilibus, & reijci in præiudicialibus.*
15 *Fructus taxantur iuxtà conuentiones partium, si non sit excessiua.*
16 *Administrator propter inuestimentum non factum quatenus condemnari debeat ad id, quod minus, vel plus illud reddere poterat.*
17 *Culpa auctoris nocet etiam successori, & hæredi.*
18 *Excessus taxationis fructuum probari debet plenè, & concludenter, cum sola possibilitas in contrarium sufficiat.*
19 *Damnum, & interesse regulari debet secundum quantitatem currentem de tempore debiti.*
20 *Fructus inuestimentorum variantur ex tempore.*

DECISIO CLXVIII.

AD instantiam Eminentissimi D. Cardinalis Sanctacrucij reproposita hodie Causa super resolutis 5. Decembr. proximi præteriti Domini steterunt in decisis; nam respectu primæ partis resolutionis firmantis Cyriacum, eiusque hæredes teneri ad fructus fundatur in eius spontanea declaratione
1 se recepisse dotem Erminiæ filiæ; *per metterla à frutto*, † quod concludit mandatum ad inuestiendum, ideo non imple-
2 to per actuale pecuniæ inuestimentum † ipse, eiusque hæredes obligati remanserunt loco damnorum, & interesse ad eos fructus, qui ex inuestimento percepti fuissent, vt probat vtraque decisio huius Causæ, & cum eis Text. *in l. si Procuratorem §. Mandati, ff. mandati, & in l. si mandauero §. sicut ff. eodem tit.* Leotard. *de vsur. q. 20. num.* 10. Rota *decis.* 326. *num.* 3. *&* 4. *coram Dunoz.*

Nec visum fuit referre confessionem fuisse emissam in Testamento, propterea vel non esse attendendam propter suspicionem palliandi vsuras, vel habere dumtaxat vim sim-
3 plicis legati, † quia confessio est pluribus adminiculis fulcita, & signanter longæua solutione à Cyriaco, & hæredibus per 50. & vltrà annos pacificè continuata, & ideò plenè probat, vt dixit Rota *coram Biebio decis.* 333. *num.* 4. nec inducit naturam legati, quia dato primordio veritatis, quod Cyriacus dotem Erminiæ filiæ receperit à Camera Apostolica vti pater, & legitimus Administrator eiusdem Erminiæ, & loco illam inuestiendi, vt tenebatur, & promiserat, propria debi-
4 ta, quorum vsuris præmebatur, extinxerit, † inde resultat titulus habilis pro solutione fructuum, & legitima causa se confitendi illorum debitorem; vnde confessio non resoluitur
5 in legatum, † sed retinet naturam obligationis legalis, & oneris suscepti; ad tradit. per Salicet. *in l. eum de in rem verso num. 5. ff. de vsur.* quod sicuti poterat absque vlla suspicione,
6 & fraude vsurarum inter viuos declarare, † ita potuit in vltima voluntate, cui declarationi magis est deferendum cùm, non credatur, quod vir nobilis, & timoratæ conscientiæ in
7 mortis articulo constitutus, † cui tremendum Dei iudicium imminebat, mentiri voluerit, sed ad tollendam omnem ambicuitatem bona fide rem prout se habebat declarauerit Bart. *in l. rationes in princ. C. de probat.* cum alijs in præterita *decis. §. concurrit.*

Nec contra solutiones tanto tempore continuatas potest opponi, quod per eas partes reddere non possent licitum id,
8 quod de iure illicitum reputatur, † quia id solum procedit, quando agitur de conualidandis vsuris præteritis, non autem quando deducuntur ad effectum adminiculandi, & probandi onus inuestiendi susceptum à debitore, vt in *vltima decisione*, quo probato oritur obligatio ad damna, & interesse; nam magnam præsumptionem, & argumentum contractæ obligationis præbet hæc diuturna fructuum solutio, & exactio respe-
9 ctiuè † cum non præsumatur, quod creditor receperit, quod sibi non debebatur, nec quod debitor fuerit adeo supinus, vt diu præstiterit, quod non tenebatur, vt benè declarat Salicet. *vbi supra num.* 3. & cum eo Rot. *decis.* 153. *num.* 19. *& seqq. par. 4. tom. 2. recent.*

Et huiusmodi mandatum non potest dici, quod non intercesserit ex quo de eo facta non fuerit mentio in ordine Thesaurarij, ac partitis Banchi, quia tale quid non debebat exprimi, cùm non tangeret interesse Cameræ, aut Campsoris, sed dumtaxat respiceret pactionem inter Cyriacum, & Erminiam, & dum propter difficultatem tuto inuestiendi cum
10 alijs, † supposuit inuestisse cum seipso in censu annuo scutorum 900. & conuertisse in extinctionem suorum debitorum ad eandem rationem, ad quam stabant debita extincta; hoc enim præsupposuit præcedens mandatum inuestiendi, dum cum seipso inuestiuit, vt satisfaceret oneri suscepto, cui inuestimento cum Erminia acquieuerit voluntati paternæ, & eius assertioni credens, æquum modò non est, quod illa, vel eius hæredes sub prætextu vsurarum arceantur à consecutione sortis, & fructuum, † & Cyriacus per extinctionem 11
debitorum cum hac pecunia locupletior euadat, cùm locupletari dicatur, † qui à debitis se redimit, *l. si quis obligatione, ff.* 12
de reg. iur. & relatis alijs dictum fuit *in præterita decis. §. Tenebatur etiam.*

Non obstat motiuum exhibitionis Testamenti Cyriaci, & ordinis scutorum 2000. solut. à D. Duce cum expressione tituli pro fructibus dotalibus exhibiti in Curia Capitolina in causa manutentionis pro parte bo. mem. Marchionissæ Elenæ Mariæ Matris Eminentiss. D. Cardinalis, quia vltra quod Cyriacus prius soluerat pro fructibus census, ex quibus fuerat ius quæsitum Erminiæ, vt in vltima decisione, vel saltem hinc probatur, quod illa decepta fuit cum hoc supposito, quod inuestimentum factum erat in censu, quod sufficit, vt fructus debeantur loco damnorum, & interesse ab eo, qui susceperat onus inuestiendi, & postea non impleuit. Respondetur, quod Procurator, qui dicta iura produxit expressè protestatus fuit illa producere in parte, & partibus fauorabilibus, & ad causam summarissimi possessorij, & non aliàs &c. de quo &c. Vnde hæc productio ad vnum effectum facta, † trahi non 13
potest ad diuersum contra mentem producentis, & cum confessio emissa in Testamento Cyriaci sit diuidua † poterat 14
scindi, & acceptari in fauorabilibus, & reijci in præiudicialibus, vt probant decisiones editæ in hac causa, & præsertim *vltima §. Alteram verò, ac* Rota *in Narnien. Pecuniaria coram Pamphilio, penes Marchesi. de Commiss. par. 2. fol.* 576. *num. 1. cum seq.*

Quoad secundam partem respicientem quantitatem fructuum, Domini transierunt cum eisdem fundamentis existimantes deberi iuxtà Partium conuentionem † in scutis sex 15
pro quolibet centenario, quæ taxatio cùm non sit excessiua, seruari debet, nil vrgente, quod administrator ad instar Tutoris damnari debeat ad id, quod minus est, & sic ad rationem locorum montium, † quia id procedit in omittendo, non au- 16
tem in committendo, scilicet quando pecunias, quas inuestire debebat pro pupillo, vel Domino ad sui ipsius commodum conuertit; tunc enim tenetur ad id, quod plus est ad occurrendum nè huiusmodi genus personarum sciens non teneri nisi ad leuiores vsuras malitiosè subtrahendo pecunias à debito inuestimento illas implicet ad sui commodum in rebus maius lucrum reddentibus, vt punctualiter notat Merenda *controu. lib. 23. cap. 46. num.* 21. quorum culpam † afficere etiam hære- 17
des ex mente *l. vltima C. de hæred. tut.* dixerunt Leotard. *de vsur. quæst. 20. num.* 13. Gutller. *de tutel. p. 2. cap. 9. n.* 21. Leo *dec.* 15. *n.* 9. Rota *in Romana redditionis rationis* 27. *Iunij* 1650. *§. primo coram me.*

Nil refragante, quod adsit Erminiæ consensus, quod in omnem casum ad hæredes non transeat culpa Tutoris, & administratoris, quia in tantùm Erminia consensit, vt Cyriacus pecuniam in proprios vsus conuerteret, in quantùm versio ei non præiudicabat, quoad fructum ad rationem sex promissum, vel vti interesse, veluti fructus census, quem facilè crediderat ad eius fauorem fuisse impositum.

Idque fortiùs cùm agatur de interesse iam soluto, quapropter si hæredes Cyriaci redarguere intendunt hanc taxationem de excessu, † illum concludenter probare debent cum 18
sola possibilitas in contrarium excludat indebitum, iuxtà doctrinam Bart. *in l. cum de indebito num. 4. ff. de probat.* quod tantùm abest, quod probetur, vt potiùs contrarium pro parte Eminentissimi Domini Cardinalis ostendatur ex pluribus instrumentis censuum creatorum de anno 1606. & de anno 1607. ad rationem 6. 7. & 8. pro centenario nil vrgente, quod domus Excellentissimi D. Ducis haberet censum passiuum cum domo Eminentiss. D. Cardinalis ad rationem quinque, quia hic fuerat impositus anno 1615. † & tamen damnum, 19
& interesse debitum eidem Eminentissimo debet regulari secundùm quantitatem currentem de anno 1606. de quo erat faciendum, vel præsumi debet factum inuestimentum non autem de anno 1615. quo fuerat creatus census † prædictus, 20
cùm variari potuerit, ad terminos Text. *in l. pretia rerum, ff. ad l. falcidiam.*

Ex quibus, & alijs deductis in decisionibus Domini steterunt in resolutis Eminentissimo D. Cardinale tantùm informante Excellentiss. D. Duce tamen non solùm in duabus

Rotis

Rotis destinatis expectato, sed continuis intimationibus lacessito, & informare non curante.

Præcedens Decisio in hac causa emanata est impressa sup. in alia parte 17. rec. vbi est in ord. 391. infrà verò sub die 22. Iunij 1674. coram R. P. D. Emerix erit altera præsentis confirmatoria, & in calce illius alias concordantes inuenies.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Romana prætensorum Alimentorum.

Lunæ 3. Iulij 1673.

ARGVMENTVM.

Actum erat pro alimentis præstitis à Vitrico suis priuignis, quæ tamen denegata sunt, non solùm quia visa fuerunt illiquida, ex quo idem Vitricus inhabitauerat domum ad easdem priuignas spectantes; Verùm etiam quia nimis excessiua indicata sunt, cùm puellis in Monasterio sola scuta quinque menstrua soluantur, & pro vestiario scuta vigintiquinque; expensa verò currus, quæ inter eadem alimenta computabatur, non fuit habita in consideratione, quia non erat probatum illum ad hunc effectum fuisse retentum.

SVMMARIVM.

1 *Alimenta præstita à Vitriaco suis priuignis, an censeantur donata, vel data animo repetendi.*
2 *Vitricus si habitauit domum ad priuignas spectantes, illius pensiones pro earum alimentis sibi retinuisse censetur, & vide supra n. 1. & seqq.*
3 *Creditor si declarauit se agere pro suo credito, non ad effectum illud consequendi, sed pro conueniendo debitorem, cum quo bene non se habebat, quid resultet.*
4 *Creditum turbidum, & illiquidum remanet inexiquibile.*
5 *Alimenta puellarum, quæ educantur in Monasterijs Vrbis taxantur ad scuta quinque menstrua.*
6 *Vestes puellarum, quæ educantur in Monasterijs Vrbis valutantur scuta 25. pro quilibet anno.*
7 *Currus expensa non computatur inter alimenta puellarum, si non probatur illum ad hunc effectum retentum, quamuis puellæ eo vsæ sint.*
8 *Frater eo minus tenetur alere sororem educatam penès matrem diuitem, si de hoc etiam protestatus sit, & numero seq.*
9 *Mater diues tenetur alere filiam, non autem frater, amplia vt supra num. 8.*

DECISIO CLXIX.

Contra Sorores de Ceuis, & Io: Aloysium hæredem mediatum Iacobi illarum fratris, Anna Maria hæres Honorati prosequendo causam in gradu appellationis in Rota introductam à sententia A. C. instabat pro solutione scutorum mille, & quingentorum pro alimentis præstitis ab eodem Honorato supradictis sororibus, & disputato de more dubio Domini responderunt, summam petitam non deberi.

Quantum enim attinet ad instantiam contra sorores, omissa disputatione, an huiusmodi alimenta subministrata ab
1 Honorato earum Vitrico, † censeantur donata, seù potiùs præstita animo repetendi, vt examinat Bald. *in l. si paterno C. de negotijs gestis*, Surd. *de alim. tit. 1. quæst. 41. & tit. 6. quæst.* 11. Boss. *eodem tract. cap. 8. num. 589. & cap. 16. n. 906.* Andreol. *contr. 205. num. 2.* Cyriac. *contr. 480. num. 13.* Monac. *decis. Bonon. 17. num. 5.* Rota *in Mediolanen pensionis*, apud Marchesi. *par. 3. fol. 225. decis. 236. coram Cauaier. & in Romana Donationis 20. Nouembris 1669. coram Reu. D. meo Beuilaqua Almæ Vrbis Gubernatore.*

Difficultas eultatur ex facto, quia adeò turbidum redditur creditum, vt nequeat esse locus petitioni: Nam Iacobus dd. suis sororibus anno 1645. assignauit pensiones domorum in via Cursus, & signanter maioris illarum inhabitatæ per Honoratum ad illum præcisum effectum se alendi, & inuestiendi residuum pro earum dotibus; † Vndè cum Honoratus ab 2
indè vsque ad eius obitum sequutum de anno 1670. domum inhabitauerit, nec doceatur de solutione pensionum, credi debet illas voluisse in causam alimentorum retinere, & in omnem euentum exhibita fuit epistola ab eodem Honorato sub die 26. Iunij 1651. † conscripta Marito alterius ex Sororibus, vbi se declarauit, quod etiam si ageret pro solutione 3
alimentorum non tamen intelligebat illa consequi, sed dumtaxat cohibere Iacobum, cum quo non benè se habebat; † 4
Vndè cum creditum ex prædictis sit turbidum, & illiquidum, redditur propterea inexequibile ad tradita per Ancaran. *cons. 235. n. 1. in fin.* Rot. *dec. 156. n. 17. coram Bich. & dec. 350. n. 13. cor. bo. me. Card. Celso.*

Prætereà Domini in hanc sententiam faciliùs deuenerunt animaduertendo excessiuitatem taxationis resultantem ex eo, quod his tribus puellis adhùc teneræ ætatis per solum biennium, quo manserunt in domo vitrici, taxata fuerunt scuta quingenta pro qualibet, & tamen puellis, quæ in Monasterijs Vrbis educantur † non nisi menstrua scuta quin- 5
que pro victu cuilibet subministrantur, & pro vestitu scuta
† vigintiquinque sufficere affirmat Rota *dec. 129. per totam* 6
coram Coccino, nil vrgente quod Honoratus currum retineret, quo prædictas puellas etiam vsas fuisse prætenditur, † quia 7
non probatur quod illum præcisè prò ipsis puellis retinuisset, vt in terminis dixit Rota *coram Caualer. decis. 636. num. 5. vers. neque in hoc.*

Quo verò ad Hæredem Iacobi præter ratione suprà ponderatas ipse molestari non potest, Tum quia expressè † con- 8
uenit nolle teneri ad alimenta, quatenus puellæ cum Matre educarentur: Tùm etiam quia de iure quando, vt hic, adest
mater † diues, illa non autem frater tenetur subministrare 9
alimenta filijs, vt notant Bart. *in l. si quis liberis, §. Item rescriptum, ff. de liber. agnoscen.* Surd. *de alim. tit. 1. quæst. 14. num. 9. & quæst. 25. num. 1.* Michalor. *de fratrib. part. 3. cap. 32. n. 26. & seq.* Rota *dec. 497. n. 7. coram Merlino.*

Et ità Io: Aloysio, Sororibus, & Anna Maria informantibus resolutum fuit &c.

Præsens decisio quoad articulum illiquiditatis crediti fuit confirmata sub die 4. Iulij 1674. coram eod. Reu. D. Albergato, quæ quia breuis est decisio non apponetur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Bononien. Fideicommissi de Leonibus.

Lunæ 3. Iulij 1673.

ARGVMENTVM.

Constito de fideicommisso, & identitate bonorum, concessa est immissio fideicommissario, non obstante exceptione antiquioris fideicommissi, quia illius requisita probata non erant, & detractiones competebant, super quibus certùm est nouum fideicommissum constitui potuisse; Insuper declaratur etiam priuilegium *auth. res quæ*, non competere in fideicommisso transuersali, dotem in stabilibus constitutam ex Statuto Bononiæ in eiusdem stabilibus fore restituendam, & demum possessionem locorum Montium probari, ex descriptione facta in libris eorumdem Montium.

SVMMARIVM.

1 *Confines dicuntur concludentes probati, vbi antiqui concordant cum modernis.*
2 *Identitatem ad probandam duæ demonstrationes sufficiunt.*

3 *Pos-*

3 *Possessio semel habita, vel probata, præsumitur continuata vsque ad mortem.*
4 *Fideicommissum nouum fieri potest super detractionibus in bonis antiquo fideicommisso subiectis competentibus.*
5 *Immissio ex posteriori fideicommisso conceditur, non obstante exceptione alterius fideicommissi, nisi concurrant illa tria solita requisita.*
6 *Fideicommissum antiquum non impedit immissionem nouo fideicommissario, nisi fideicommissum sit clarum, ille sit in possessione, & nullæ competant detractiones.*
7 *Dos vigore* auth. res quæ C.comm. de leg. *non detrahitur ex bonis fideicommissi transuersalis.*
8 *Dos constituta in stabilibus vigore Statuti Bononiæ, in eisdem stabilibus restituenda est.*
9 *Reintegratio cum hypotheca, non à die alienationis, sed à die susceptæ administrationis conceditur stante dolo, & scientia fideicommissi.*
10 *Scientia fideicommissi probatur in eo, qui se fecit hæredem fideicommittentis, & vti talis bona possidet.*
11 *Possessio locorum Montium probatur ex descriptione possidentis facta in libris eorundem Montium.*

DECISIO CLXX.

CVm in duabus decisionibus editis coram me sub diebus 1. Iunij 1671. & 15. Iunij 1672. in quibus dictum fuit Carolum Andream vigorem fideicommissorum à suis maioribus ordinatorum esse immittendum in possessione bonorum, fuerit particulari discussioni reseruatum, videre de identitate prædij S. Martini in Argile, ac crediti Montis Pij, super quo assumpta disputatione responderunt Domini dandam esse immissionem in vtroque restrictam tamen respectu prædij ad medietatem Herculem tangentem, eique in instrumento diuisionis obuentam.

Constat enim ex instrumento locationis de anno 1583. Fuluium fratrem Herculis tàm proprio, quàm fratris nomine locasse prædium, de quo agitur, assignando pro confinibus viam publicam, stradellum, bona Constantiæ Zambeccariæ, bona Acchillis de Leonibus, & bona Ioannis Pauli de Pijs, comprehenso petio Terræ ad vsum Caneuarij tornaturarum 12. nec non alio nuncupato *il Prà di cumulo*, † qui
1 confines antiqui omninò concordant cum modernis, nam via, & stradellum adsunt, & Pio successit Viggianus, & Zambeccariæ successit Florauantes moderni confinantes,
2 vndè probata remanet identitas, † ad quam probandam sufficiunt duæ demonstrationes, Barthol. *in l. demonstratio nu. 14. ff. de condit. & demonstrat.* Rot. *coram Cavaler. dec.* 311. *num.* 4. *& decis.* 202. *num.* 2. *coram Otthobono, & in Placentina bonorum* 1. *Aprilis* 1661. *coram R. P. D. Priolo, & in Romana Vineæ* 12. *Decembris proximè præteriti coram R. P. D. meo Taya.*

Nec subsistit, quod non probetur possessio Testatoris de tempore obitus, quia dum pro parte Cassandræ prætenditur hoc prædium esse subiectum fideicommisso Leonis senioris, & cum tali onere pro dicta medietate deuenisse ad Herculem, & post istius obitum in Fuluium, sequitur pernecessè, quod ille de tempore mortis possedisse, & in omnem euentum, dum non controuertitur Herculem semel possedisse
3 portionem suam d. prædij, † possessio retrò probata præsumitur continuata in possidente vsque ad finem vitæ Natta *cons.* 400. *nu.* 6. Fusar. *de subst. quæst.* 616. *num.* 6. Bar. *decis. Bonon. nu.* 13. Peregrin. *de fideicomm. art.* 44. *nu.* 56. Petra *eod. tract. qu.* 12. *num.* 7.

Hinc non subsistit, quod idem prædium proueniat à dicto Leone antiquo fideicommittente, quia cùm Herculi competerent quamplures detractiones consistentes in legitima, Trebellianica, ac in dote Elisabettæ matris à Testatore re-
4 stitui iussa, † vtique potuit super huiusmodi detractionibus sibi debitis, condere ad sui libitum fideicommissum cum institutionibus, & substitutionibus sibi benè visis, ex adductis in *Romana Domus* 27. *Martij* 1667. §. *Informantes coram me*, & venienti ex fideicommisso posteriori non retardatur immis-
5 sio à veniente ex anteriori, † nisi concurrant illa tria requisita, quæ hic deficiunt, & enumerantur in dicta *Romana Domus* §. *Informantes*, scilicèt, quod fideicommissum sit clarum, quod possessio non sit vitiosa, & quod nihil sit detrahendum,
6 † & fuit firmatum in *Interamnen. fideicommissi* 7. *Iunij* 1669. §. *Alterum coram Reuerendissimo Beuilaqua, & in prima decisione huius Causæ* §. *non releuante.*

Firmato igitur, quod prædium sit suppositum fideicommisso Herculis nil facit retentio opposita à Cassandra in vim dotis Lucretiæ eius matris, tùm quia non agitur de fideicommisso ascendentis, † sed transuersalis, vbi non habet locum 7
priuilegium *authen. res quæ C. commun. de legat.* vt post Fusar. & alios firmat *vltima decisio huius Causæ* §. *minus releuat.* Eo magis quia dicta dos fuit constituta in stabilibus, & ex dispositione *Statuti Bononiæ lib.* 4. *sub Rubrica de dote restituenda* §. *Item dicimus*, † debet à muliere retro accipi in eisdemmet bo- 8
nis, vt dixit Rota *decis.* 871. *num.* 1. *coram Dunoz.* Tùm etiam quia pro bonis fideicommissi antecedentèr ad hanc dotem distractis Carolo Andreæ competit reintegratio, † cùm hypo- 9
theca non à die alienationis, sed à die susceptæ administrationis per grauatum, qui dolosè dicitur alienasse, dum sciebat adesse fideicommissum Rota *decis.* 844. *num.* 6. *coram Merlino, & in recent. decis.* 7. *num.* 11. *par.* 12. scientiaque abundè probatur † eo ipso, quod hæredem se fecit ipsius fideicommit- 10
tentis, vtquè talis in eius bona successit, Summ. *numer.* 14. & 15.

Quo verò ad creditum montis Pij constare visum fuit de identitate, nam fuit in bonis Ascanij alterius fideicommittentis, vt apparet ex partita in eius personam descriptam, † vndè probari possessionem descripti, dixit Rota *decis.* 434. 11
num. 13. *par.* 9. *recent.* Concurrit etiam inuentarium ab hærede vsufructuaria ad instantiam Proprietariorum confectum; Item eiusdem venditio, & redemptio cum descriptione in Camplono, seù libris dicti Montis eorundem Proprietariorum, & successiuè Leonis Iunioris stante illorum obitu, qui postmodum pro rata lib. 1000. Tortorellus vendidit subindè in Camplono descriptis, à quibus in Iacobum illorum hæredem pertransiuit.

Et ità post secundam propositionem resolutum fuit dandam esse immissionem super medietate dicti Prædij Herculi obuenta, & credito Montis Pij &c. Vtraque &c.

Prima Decisio præsentis Causæ habetur impressa in præcedenti parte 17. *recent. vbi est in ordine* 134.

R. P. D. CALATAIV.

Romana Dotis.

Lunæ 3. *Iulij* 1673.

ARGVMENTVM.

Plura continet hæc Decisio, plerumque in materia dotali super lucro dotis debito ad formam Statuti Vrbis, de compensatione facienda cum illius fructibus ad euitandum cursum vsurarum, quod apocha matrimonialis concurrentibus adminiculis, & à parte acceptata plenè probet, & ampliùs impugnari non possit, & demum super exigibilitate eiusdem dotis, semper à iure subintellecta, & alia etiam ex sequenti Summario, & Decisione videndis.

SVMMARIVM.

1 *Reintegratio primæuo possessori conceditur extincto credito, pro quo anteriori possessori associatio concessa est.*
2 *Lucrum dotis ex Statuto Vrbis* lib. 1. cap. 131. *mortua vxore, statim reuertitur ad filios.*
3 *Dos debita vxori ad euitandum cursum vsurarum compensatur cum fructibus constante matrimonio decursis.*
4 *Dotis fructus quemadmodum debentur vxori, cui illa non restituitur, ita debentur viro, cui dos promissa non soluitur.*
5 *Copia apochæ matrimonialis probat concurrentibus adminiculis.*
6 *Apochæ dotalis, seù illius copiæ adminicula sunt effectuatio matrimonij illius vigore facta, & declaratio iudicialis illam velle attendere.*
7 *Hæres non potest impugnare declarationem à defuncto factam.*
8 *Decretum Iudicis, à quo postea repositum est, & Iudex reponere potuit, in aliquo non præiudicat.*
9 *Mater non potest filiam vltra suum patrimonium obligare, aut pro ea exigibilitatem promittere.*
10 *Protestatio facta* cum præseruatione iurium, *eadem iura contra quos de iure præseruat.*

11 *Ca-*

11 *Capitula matrimonialia dicuntur ratificata à muliere, quę cum eisdem capitulis matrimonium contraxit.*
12 *Solemnitates non requiruntur in simplici constitutione dotis.*
13 *Productio facta pro fundamento intentionis dicitur expressè approbata.*
14 *Exigibilitas in dote semper intelligitur promissa, & quare vide num. seq.*
15 *Coniuges inter se non debent remanere decepti.*
16 *De Exigibilitate dotis, illius promissor tenetur, quoties peruenit ad statum in quo soluere possit.*
17 *Inexigibile non potest dici fuisse creditum, quod posteà fuit exactum.*
18 *Decoctio venit concludenter probanda.*
19 *Legatum factum pro exoneratione conscientiæ à matre filio primi matrimonij, arguit illam de sua dote fuisse integrè satisfactam.*
20 *Probibitio facta ne hæres vxorem testatoris molestaret, dummodò illa non prætenderet lucrum dotis, euanescit, si dictum lucrum ab ea petitum sit, & obtentum.*

DECISIO CLXXI.

PRopter extinctionem crediti dotalis scutorum 2000. necnon fructuum, quo Anna Confaloneria fuerat associata ad vineam, & domos Io: Francisci Peruenturæ eius secundi viri, dictum fuit sub die 2. Maij anni præteriti dandam esse reintegrationem Lucretiæ d. Peruenturæ filiæ, quam resolutionem etiam hodie DD. confirmarunt non obstantibus in contrarium deductis.

Certa est enim conclusio, quod extincto credito, pro quo
1 creditori concessa fuit associatio, † anterior possessor est reintegrandus ad suam antiquam possessionem, ex cumulatis *in decis. 56. post Merlin. de pignor.* Vndè tota difficultas versatur in probanda crediti extinctione, quæ pro rata scut. 1000. prouenientium ex quarto dotali ab Anna superlucrato per mortem Peruenturæ secundi viri in hodierna propositione
2 non fuit ampliùs controuersa, † & meritò quia Anna defuncta quartum dotale statim cessauit, & redijt ad Lucretiam filiam, ex dispositione Statuti Vrbis *lib. 1. cap.* 131. ibique Fenzon. *num. 25.* Igitur difficultas restringitur ad aliam ratam scutorum mille pro residuo suæ dotis, vnà cum fructibus, quæ pariter extincta probatur. Quia cùm Peruentura esset creditor Annæ in longè maiori summa nempè pro fructibus dotis scut. 3000. constante matrimonio decursis, & non solutis,
3 † statim ipso iure inducta fuit compensatio ad euitandum cursum vsurarum dotalium, ex adductis in *decis. §. quotiescumque*, vbi etiam firmatur, quod quemadmodum fructus dota-
4 les debentur vxori, cui dos non restituitur, † ita etiam debentur viro, cui dos promissa non soluitur, ex Fachin. Leotard. & alijs ibidem allegatis.

Non obstat, quod dos promissa Peruenturæ exigenda ex hæreditate Laurentij Stanchi primi viri eiusdem Annæ, non probetur nisi ex simplici copia apochæ matrimonialis, quæ
5 fuit etiam annullata per decretum A.C. Quia † Apocha prædicta quamuis simplex copia probat concurrentibus adminiculis, Rot. *coram Caputaq. decis. 231. num. 1. par. 1. dec. 543. in princ. par. 4. diuers. & coram Seraph. dec. 1192. num. 2. & 3. & in recent. decis. 389. num. 1. part. 1. & in Romana Pecuniaria* 18. *Iunij 1665. coram Eminentissimo Cerro.* Adminicula autem
6 sunt effectuatio † matrimonij vigore illius apochæ, & declaratio Iudicialis facta ab eadem Anna velle habere dictam Apocham pro bona, vera, & legali, hodierno Summ. *num. 1.*
7 † quæ proinde non potest hodiè à Philippo eius hærede impugnari vulg. *l. cum à matre C. de rei vind.* Atque exindè cessat obiectum decreti A. C. facti in contumaciam ipsius Annæ,
8 quia est postmodum comparente, & vt supra declarante, † idem A.C. ab illo repoiuit, d. Sum. *num. 1.* provt reponere potuisse testatur Ridolph. *in praxi p. 1. cap. 13. n. 569. & seqq.*

Insubsistens est etiam alterum obiectum denuò repetitum, quod promissio dictæ dotis non fuit facta ab Anna, sed à Margherita matre, quæ nec minus poterat exigibilitatem
9 dotis promittere, † nec filiam vltra suum patrimonium obligare, ad Text. *in l. siue generalis, ff. de iur. dot.* siquidèm Margherita non contraxit nomine proprio, sed vice, & nomine, & vti mater, & legitima Administratrix eiusdem Annæ, & ipsius tantùm bona non propria in dotem assignauit, vt expressè legitur in hodierno Summ. Philippi *num. 2.* Vndè frustrà contenditur fuisse obligatam ipsam Margheritam, & protestatio facta contra ab eodem Peruentura, vltra quod facta fuit cum præseruatiua, *& sine præiudicio aliorum iurium*,
& dotis, Summ. Philippi *nu. 4.* † & sic dicitur præseruatum 10
ius, contra quos de iure Rot. *decis. 335. num. 18. p. 10.* illa emanauit ante sententiam bo. mem. Libretti, qui eam postea absoluit per sententiam in iudicatum transactam; sed remansit obligata ipsa Anna, quæ tunc temporis erat maior annorum vigintiquinque, & per contractum matrimonij cum eisdem
capitulis matrimonialibus † omnia à Margherita promissa 11
tacitè ratificauit, ex adductis *in decis. §. Nec releuat*, non obstante defectu solemnitatum, quæ in simplici Constitutione
dotis † non requiruntur ex ibidem allegatis, & verè de rati- 12
ficatione non potest dubitari, dum in iudicio associationis eadem Anna pro principali fundamento suæ intentionis pro-
duxit dictum instrumentum matrimoniale, † & per conse- 13
quens omnia in eo contenta approbauit Add. ad Greg. *decis.* 238. *num. 5.* Exigibilitas autem etiam non promissa pro scutis
2000. † subintelligitur in promissione dotis, † nè aliàs co- 14
niuges remaneant inter se decepti, contra Text. *in l. 3. §. 1. ff.* 15
de arbitr. & dixit Rota *coram Duran. decis. 98. num. 3. cum alijs in decis. congestis*, & quoties dotis promissor peruenit ad statum
in quo soluere possit, † semper tenetur de exigibilitate, vt 16
explicat Glos. *in d. l. siue generalis verbo non valet*, ibiq; Fulgos. *in princ.* Alberic. *in fin. ff. de iur. dot.*

Vel in omnem casum tale creditum non potest dici inexi-
gibile, † dum fuit exactum ab eadem Anna, vt ex facto benè 17
comprobat decisio, quæ reuidetur §. *Et eo libentiùs*, & quamuis fuerit allegatum Laurentium decessisse decoctum, tamen
decoctio non probatur, † provt requiritur *l. in Bello, ff. de* 18
capt. & postlium. reuers. Rota *decis. 365. num. 25. par. 11. recent.* & quod tale credirum fuerit exactum conuincitur etiam ex legato domus, & mobilium, quod Anna fecit in articulo mortis Philippo pro exoneratione suæ conscientiæ; Si enim ex bonis hæreditarijs primi viri non fuisset de sua dote plus-
quam satisfacta, † non legasset pro exoneratione conscien- 19
tiæ, Nouar. *in tract. de male ablat. priuil. 23. num. 2. & priuil. 29. num. 1.* Dicere autem, quod Anna in tantùm legauit in quantum domus, & mobilia fuerunt comparata ex pecunijs ab ipso Philippo subministratis, nullam habet in facto subsistentiam imò ex fide baptismatis data in eius Sum. *n. 11.* apparet, quod iste de tempore acquisitionis d. domus erat Puer duorum annorum, & sic inhabilis ad pecunias ex prætensa industria lucratas subministrandas.

Denique non obstat, quod Peruentura in testamento prohibuerit hæredi nè Annam pro fructibus dictorum scut. 3000. molestaret, Prohibitio namque non fuit absoluta, sed sub expressa conditione, quod ipsa non prætenderet ex sua hære-
ditate quartum dotale, vndè † proculdubio euanuit, dum 20
Anna etiam pro illo associationem obtinuit, & in possessione domorum, & vineæ vsque ad obitum continuauit.

Et ità vtraque, &c.

Alia in hac Causa Decisiò est impressa in præcedenti Parte 17. ibi in ordine 306.

R. P. D. CASTRILLO.

Romana Domus.

Lunæ 3. Iulij 1673.

ARGVMENTVM.

Pendente iudicio retractus, seù magis illo per appellationem suspenso, quæ adhuc non fuerat prosequuta, venditor ad secundam venditionem deuenerat, suaque iura soluenti pecunias cesserat, cui proinde data est immissio, vel ratione clausulæ *constituti* in Instrumento dictæ venditionis appositæ, vel quia in omnem casum virtute cessionis sicuti cedenti eadem immissio denegari non poterat, ità concedenda est illius cessionario, qui ad omnes effectus repræsentat personam cedentis, eiusque iuribus vtitur.

SVMMARIVM.

1 *Appellans, si appellationem non fuit prosequutus, perinde est ac si non appellasset.*

2 *Ap-*

2 *Appellatione pendente non potest apprehendi possessio, quoties illa tunc temporis fuisset penès appellatum, & vid. num. seq.*
3 *Venditor pendente appellatione à sententia super retractu, non prohibetur ad secundam venditionem deuenire, & quando.*
4 *Sententia antiqua in iudicatum transacta præsumitur iusta.*
5 *Clausulæ* dans, transferens, & concedens, *non transferunt possessionem, & dominium nisi in conspectu rei, vel mediante traditione, limita vt num. seq.*
6 *Clausula* constituti *absque traditione transfert possessionem, & dominium.*
7 *Immissio, quæ fuisset debita cedenti, illius cessionario debetur, & n. seqq.*
8 *Cessionarius repræsentat personam cedentis ad omnes effectus, & in illius iuribus ad vnguem succedit, & n. 9.*

DECISIO CLXXII.

PEr Bullam Gregorianam editam super iure congrui in ordine la 22. sub §. 9. circa finem expresse disponitur, quod declarante vicino infra annum se velle retrahere, aliisque adimpletis, de quibus in ea venditio ei facta censeatur, & perinde ex illa in rei possessionem inducatur expulso inde primo emptore, ac si cum eo, & ad eius commodum celebrata esset; Vnde cum Gottardus non solùm fecerit intrà dictum tempus declarationem præfatam, aliaque adimpleuerit, sed vlterius super iure sibi competente sententiam fauorabilem reportauerit ab Eminentiss. D. Card. Camerario, & Magistris viarum, in qua fuit in specie declarata nulla venditio lite pendente, facta Dominico Puteo; Inde frustrà obijci Domini censuerunt aduersus Decisionem editam 28. Martij anni præteriti fuisse ex eadem præcedenti venditione præceptam Faustinæ Dominæ controuersæ domus facultatem illam vendendi Gottardo, in eumque transferendi dominium, & possessionem eiusdem domus in executionem Bullæ, & sententiæ contra ipsam latæ attento maximè quia, vt eadem asseruit in secundo Instrumento prima venditio non habuerat effectum.

Minusque impediri valuit celebratio secundæ venditionis per appellationem à Puteo interpositam; Tum quia, dum
1 illam non fuit prosecutus, † idem est, ac si non appellasset, Text. *in l. fin. §. illud circa finem cum concord.* de quibus ibidem *per gloss. in verbo prouocatum C. de tempor. & reparat. appellat. & glos. in l. 2. verbo executioni C. eodem titulo*, Rota *coram Buratt. decis.* 301. *num.* 16. *& coram Eminentiss. D. Card. Ottob. decis.* 228. *num.* 6. *&* 7.

Tùm etiam quia quidquid huiusmodi appellatio operare
2 potuisset ad effectum impediendi, † de illa pendente Gottardus actualem possessionem domus apprehenderet, quatenus ea tunc temporis reperiretur penes Puteum, iuxtà firmata coram Buratto *decis.* 859. *num.* 5. *vers. præterea*, impedire non potuit, quin Faustina, cui appellatio non apparet notificata, acceptaret sententiam, & in illius executionem pro consequendo pretio, quod primus emptor non soluerat, nisi
3 in summa scutorum quinquaginta † deueniret ad secundam venditionem, suaque iura potioritatis, & dominij cederet Monialibus, ex quarum pecunijs illud soluebatur, ad tradita per Lancell. *de attent. par.* 2. *cap.* 4. *limit.* 27. & Rot. *coram Buratt. decis.* 59. *num.* 14. *& decis.* 63. *n.* 3.

Subsistente igitur ex prædictis validitate secundæ venditionis, illiusque iustitia resultante ex sententia Camerarij, & Magistrorum viarum, quæ veluti in iudicatum transacta,
4 † tanquàm antiqua præsumitur iusta, vt probant congesti in alia *decisione sub §. quoniam appellatio, & sequenti*, absque fundamento Informantes pro Puteo interuertere conabantur hypothecam Monialium sub prætextu, quod domus vendita nunquam fuerit in dominio, & possessione debitorum.

Quia iuris conclusio, quod per clausulas *dans, trans-*
5 *ferens, & concedens*, illa non transferantur, † nisi venditio celebretur in conspectu rei, vel sequatur actualis traditio eiusdem, non applicatur præsenti hypothesi, in qua præter dictas clausulas fuit apposita clausula *constituti*, Sum.
6 Monialium primæ Decisionis *n.* 4. † cuius vigore fieri translationem prædictam absque alia traditione, docet Text. *in l. quod meo*, vbi Bartol. *num.* 3. *ff. de acquir. possess.* Rot. *coram Eminentiss. Ottbobono decis.* 95. *num.* 11. *& in Romana Domus, seu Retractus* 10. *Februarij* 1659. *§. ea moti ratione coram R. P. D. meo Priolo*, & alibi passim.

Addito insuper, quod eum Faustina venditrix in dicta secunda venditione pro scutis 1000. in diminutionem pretij solutis, cessit Monialibus omnia iura potioritatis, & dominij sibi competentia super dicta domo, indè sequitur, quod etiam deficiente clausula, *constituti*, & hinc translatione dominij, & possessionis in † emptores, adhuc contro- 7
uerti non posset, quin Moniales ex iuribus cessis obtinere valeant immissionem, prout illam obtinere valuisset Faustina cedens ex notissima † iuris regula, quod Cessionarius 8
repræsentat personam cedentis ad omnes effectus, † & in il- 9
lius iuribus ad vnguem succedit Text. *in l. fin. C. de iure fisci*, Alex. *cons.* 13. *n.* 16. *lib.* 1. Rot. *dec.* 524. *sub num.* 1. *par.* 2. *& in dicta Romana Domus, seù Retractus coram R. P. D. meo Priolo §. Non obstat.*

Reliqua, quæ repetebantur circa litis cessionem per Dominicum Puteum reportatam à Gottardo, & Felice Coniugibus in visa sunt sufficienter sublata, ex deductis in *Decisione*, quæ reuidetur *§. Cessio litis.*

Et ita vtraque &c.

R. P. D. EMERIX.

Cremonen. Iurispatronatus.

Lunæ 3. *Iulij* 1673.

ARGVMENTVM.

Beneficium de Iurepatronatus aliud est, quod fuerit actu Sacerdotale; aliud verò habitu, quia primo casu Sacerdotium de tempore præsentationis requiritur, cùm autem in secundo sola ætas sufficiat, vt quis possit ex ea promoueri infrà annum; hinc quia de Instrumento fundationis non apparebat, & de huiusmodi qualitate dubitatum est., illa ab obseruantia, à dispensatione Sacerdotij, à sententia Ordinarij, omnibus simul iunctis fuit desumpta.

SVMMARIVM.

1 *Liquidatio attentatorum vbi facta non est, sufficit depositum vnius iulii cum obligatione soluendi residuum.*
2 *Iurisdictio à commissione causæ regulatur.*
3 *Sententia lata super statu facit ius quoad omnes.*
4 *Sententia Ordinarii in materia iurispatronatus facit ius etiam quoad alios postea præsentatos.*
5 *Obseruantia fundationi proxima super qualitatibus præsentari in actu præsentationis, optimè probat, si de fundatione non apparet, & de qualitatibus dubitatur.*
6 *Electio personæ præsentandæ est actus merè facultatiuus, & quando vid. n. seq.*
7 *Beneficium de iurepatronatus esse actu sacerdotale, ex quibus remaneat probatum, & supra à num. 3. & 9.*
8 *Qualitatem Beneficij ad declarandam attenditur etiam actus nullus, et non effectuatus.*
9 *Sacerdotij qualitas, quod fuerit necessaria in assequutione beneficij probatur, si sit obtenta dispensatio, et n. 7.*
10 *Beneficium si est actu sacerdotale, non sufficit ætas, vt quis promoueri possit infra annum, sed requiritur sacerdotium de tempore consequutionis illius, et sup. à num. 3.*
11 *Mandatum procuræ ad præsentandum non dicitur reuocatum, si sola præsentatio reuocata sit.*

DECISIO CLXXIII.

EX duplici capite nullitatis videlicet, & iniustitiæ impugnabant Scribentes pro Stephano sententiam Rotalem prolatam à R. P. D. meo Calataiu ad formam Decisionis editæ sub die prima Aprilis anni præteriti, quibus tamen non obstantibus Domini fuerunt in voto pro illius confirmatione: Nullitas enim super eo fundata, quod sententia prolata fuerit, posthabita purgatione attentatorum, in primis, & ante omnia facienda, secundùm notorias iuris regulas, minimè subsistit, quia ante petitam expeditionem Causæ nihil de ista in Rota oppositum fuerat, & cùm in actu petitæ expeditionis ad illam retardandam de non sufficienti purgatione exciperetur, & exaduerso replicaretur, de ea satis liquere per Instrumentum publicum depositi librarum 515.

Rota rescripsit, ad mentem R. P. D. Calataiù, vt, si de veriori liquidatione sibi non constaret, causam expediret,
1 † facto deposito vnius iulij cum obligatione soluendi residuum, postquàm meliùs liquidatum fuisset, iuxtà praxim Angeli *in l. 4. §. ait Prætor ff. de re iudic.* quam probat Ridolphin. *in praxi part. 1. cap. 13. nu. 65.* Rota *coram Greg. decis. 503. num. 1.* Vndè cùm hoc ad sensum Rotæ adimpletum fuerit, cessat huiusmodi exceptio non tàm inductiua nullitatis,
2 quàm iniustitiæ, quando in commissione, à qua † iurisdictio regulatur, vt aduertit *decis. 39. par. 1. decis. 85. par. 6. vtrobique nu. 1. & decis. 324. nu. 2. par. 14. rec.* purgatio attentatorum non legitur demandata.

Iniustitia verò tolli videbatur, ex latè ponderatis in decisione huius causæ, nam quòd beneficium, de quo agitur sit actu sacerdotale, adeòque substineatur sola præsentatio Ioannis, iterùm Domini desumebant ex vniformi obseruantia præsentationis Sacerdotum actu continuata vltrà duo sæcula, & corroborata binis dispensationibus super defectu sacerdotij à Fundatore requisiti, nec non sententia Ordinarij Cremonen. in qua Sacerdos tanquàm habilis, & idoneus institutus fuit, reiecto simplici Clerico, cumque illa transiuerit in rem iudicatam, & lata fuerit inter compræsentatos,
3 facit statum † quoad omnes, iuxtà terminos *l. ingenuum, vbi* Bart. *& communiter reliqui Scribentes ff. de stat. hominum*, & in hac materia † iurispatronatus Viuian. *lib. 14. cap. 2. num. 4.*
4 Lambertin *par. 2. lib. 2. art. 9. q. 11. per tot.* cum alijs adductis per Rot. *decis. 321. nu. 4. & seqq. par. 10. & decis. 148. num. 43. ac decis. 152. nu. 19. par. 12. recent.*

Huiusmodi enim obseruantia fundationi proxima, & tàm fortitèr corroborata qualitatem sacerdotalem in actu præsentationis requisitam, optimè probat, † quando, prout in
5 proposito casu de fundatione non apparet per instrumentum, & de eius qualitatibus contingit dubitari, *l. si de interpretatione ff. de legibus*, & in his terminis Lambertin. *de iurepatr. art. 30. quæst. 7. principali par. 1. lib. 2. n. 23.* Viuian. *lib. 6. cap. 6. nu. 46.* Lotter *de re benef. lib. 2. quæst. 27. nu. 30.* Paris. *cons. 60. nu. 19. lib. 4.* Rot. *coram Seraphin. decis. 871. nu. 1. in fine*, Buratt. *decis. 680. pariter in fine, & decis. 216. par. 2. rec. nu. 2.* cum alijs adductis *in decis. huius Causæ coram R. P. D. Calataiù.*

Neque aliud suadent ea, quæ hodie rursus fuerunt in contrarium allegata, nempe quod † electio personæ præsentan-
6 dæ sit actus facultatiuus, vt notat Rota *decis. 332. nu. 1. par. 14. recent.* quoniam obiectum non vrget in præsenti, vbi fuerunt exhibitæ præsentationes per duo sæcula, ferè semper de Sacerdotibus actu, & quando contigit præsentari simplicem Clericum opus fuit dispensatione, † ex ijsenim simul iun-
7 ctis bene arguitur qualitas Sacerdotalis, & declaratur mens fundatoris, vt firmat Lotter. *dicto lib. 2. q. 47. n. 29. & 30.* alijque luculenter allegati in dicta præcedenti *decisione huius causæ §. tota igitur cum seqq.*

Prout nec refert, quod secunda dispensatio concessa ab Ordinario fuerit nulla, siquidem prætermisso, quod ad huiusmodi effectum † attenditur quoque actus nullus, & non
8 effectuatus, vt aduertit Rota *coram Bich. decis. 382. num. 25. & seqq.* vis non stat in validitate dispensationis, sed in iudicio Ordinarij, qui ad petitionem Partis, constito sibi de Iurepatronatus, & illius qualitatibus, dictam dispensationem iudicauit necessariam, † ex qua infertur ad necessitatem quali-
9 tatis sacerdotalis, dum super ea Præsentatus petijt dispensari, idem Lotter. *de re benef. lib. 1. quæst. 40. nu. 177. & 183. vsque ad 187.* Buratt. *decis. 19. num. 8. & decis. 23. num. 5. in recent. dec. 373. num. 4. par. 13.*

Minùs iuuat, quod Stephanus attigerit annum vigesimum quartum, quia quando beneficium est actu sacerdotale, non sufficit ætas, † vt quis possit promoueri intra an-
10 num, sed requiritur, quod de tempore præsentationis sit actu Sacerdos, Garz. *de benef. par. 7. nu. 57. & pluribus seqq.* Buratt. *decis. 680. num. 4. 5. & 6.* Bich. *decis. 553. numer. 12.* Amat. Dunoz. *decis. 956. numer. 10. 11. & 12. ac decis. 403. numer. 2. par. 12. recent.*

Denique non obstat prætensus defectus præsentationis Ioannis, ob reuocatum mandatum ad præsentandum, cùm illud non fuerit reuocatum, † sed tantummodò reuocata
11 præsentatio intempestiua, sicut egregiè ostensum fuit in sæpiùs dicta priori *decisione huius Causæ §§. penultimo, & vltimo*, ad quam, vti etiam particulariter respondentem ceteris obiectis pro parte Ruffini, in hodierna disputatione repetitis, Domini sese remiserunt.

Et ità &c.

R. P. D. C A L A T A I V.

Valentina Distributionum.

Lunæ 3. Iulij 1673.

A R G V M E N T V M.

Beneficium fundatum erat in Ecclesia cum obligatione interessendi diuini officijs, quibus assistere Beneficiatus instabat, & ideò consequi prætendebat distributiones quotidianas, sicuti consequebantur cæteri beneficiati, quas proinde eidem competere decisum est, non obstantibus oppositis requisitis in illius erectione non interuentis, quæ ex consensu Ordinarij, ex lapsu longissimi temporis cum obseruantia interuenisse credendum est.

S V M M A R I V M.

1 *Beneficiatus, qui est paratus interesse diuinis officijs, distributiones quotidianas consequi debet.*
2 *Distributiones quotidianæ dantur interessentibus diuinis officijs.*
3 *Beneficium fundatum cum consensu Ordinarij, omnia requisita necessaria habuisse credendum est, & nu. 4.*
4 *Dos congrua in beneficio præsumitur constituta, & quando, & supra num. 3.*
5 *Beneficij antiqua erectio, & illius obseruantia faciunt præsumere fuisse derogatum constitutioni Ordinarij eidem beneficio aduersanti.*
6 *Dos beneficij ex illius instrumento probatur.*
7 *Enunciatiuis emissis ab Ordinarijs in actu visitationis plenè creditur.*
8 *Anniuersarij celebratio probatur ex attestatione Vicarij Ecclesiæ, in qua illud celebratum est.*
9 *Celebratio Anniuersarij referenda est ad causam fundationis, dum de alia non apparet.*
10 *Anniuersarij pro beneficio requisiti defectus quandocumque suppleri potest, & quando.*
11 *Consuetudo in materia distributionum quotidianarum plurimum attendi solet.*

D E C I S I O CLXXIV.

De Beneficio perpetuo, & residentiali, quod de anno 1382. fundauerat Petrus Marradas in Ecclesia S. Martini Ciuitatis Valentiæ sub inuocatione S. Michaelis Archangeli prouisus postremò fuit ab Ordinario ad nominationem hæredum dicti Petri, Thomas Salberus, qui pro consequendis distributionibus quotidianis litem introduxit contra Rectorem, & Beneficiatos dictæ Ecclesiæ, & ab Ordinario sententiam fauorabilem reportauit, sed, cùm ipsa fuisset postmodum ab alio Iudice reuocata, Causam appellationis mihi committi obtinuit, vnde dedi dubium, An ei distributiones debeantur, & affirmatiuè resolutum fuit.

Agitur enim de beneficio habente præcisam obligationem interessendi diuinis officijs ad instar aliorum Beneficiatorum, vt patet ex fundatione data in Summ. *num. 1.* ibi -- *Voglio che il detto Sacerdote sia tenuto à celebrare, & assistere all'hore diurne, e notturne &c. e fare quella seruità, che gl'altri Beneficiati di detta Chiesa sono tenuti, e deuono fare* -- ideò † dum 1
Thomas est paratus interesse, non est priuandus distributionibus quotidianis, † quæ interessentibus debentur, *cap.* 2
vnico de Clericis non residentibus in sexto, Rota *decis. 720. nu. 3. par. 3. rec. & coram Buratt. decis. 193. nu. 7. & coram Vbaldo decis. 250. nu. 1. & sequentib.*

Non obstat, quod in Diœcesi Valentina vigeat Constitutio Episcopi Vitalis decernens non posse admitti fundationem beneficij non habentis fructus ascendentes saltem ad libras 15. & non constituto per fundatorem Anniuersario decem solidorum, quia dum fundatio facta fuit vsque de anno 1382. presente, acceptante, confirmante, & authorizante Episcopo Ordinario, vt expressè legitur in d. Summar. *num. 1.* omnia requisita † necessaria interuenisse credendum 3
est, & signantèr congruam dotem † fuisse constitutam, vt 4
notant

notant Lambertin. *de iurepatron. lib. 1. par. 1. quæst. 5. art. 11.*
Barbosa *de iure Eccles. lib. 3. cap. 4. num. 22.* Rot. *decis. 521. n.*
1. par. 2. recent. Imò stante erectionis antiquitate, & longe-
5 ua obseruantia † præsumitur etiam dictæ Constitutionis de-
rogatio, vt dixit Rota *decis. 245. num. 30. par. 8. & dec. 150.*
num. 15. par. 9. recent. & verè de dotatione, nedùm in libris
15. sed etiam in libris viginti, nec non de Anniuersario aper-
tè constat, tàm ex instrumento fundationis, quàm ex enun-
6 ciatiuis † emissis ab Ordinarijs in actu visitationis, d. Summ.
7 *num. 3.* † quibus credendum est, Rota *coram Dunozetto senio-*
re decis. 211. num. 12. & coram Coccino decis. 666. num. 3. &
post Viuian. de iurepatr. decis. 26. nu. 12.

Et Anniuersarij existentia comprobatur ex attestatione
8 Vicarij eiusdem † Ecclesiæ dicentis à ducentum annis, &
vltrà celebrari Anniuersarium pro anima Altadoræ vxoris
Petri fundatoris, eiusque consanguineorum, & affinium,
d. Summ. *num. 10.* quæ celebratio proculdubio referenda est
9 ad causam fundationis † huius beneficij, dum de alia non ap-
paret Barbos. *axiom. 12. num. 23.* Surdus *decis. 15. num. 13. sa.*
me. Gregor. decis. 92. num. 7.

Præterea quia ex testibus datis in dicto Summ. *num. 11.* &
& ex partitis extractis ex libris eiusdem Ecclesiæ *nu. 12.* pro-
batur de consuetudine, quæ viget in tota Ciuitate, & Diœc.
Valentiæ defectus, dicti Anniuersarij quandocumque sup-
10 pleri † potest à Beneficiato, mediante oblatione decem soli-
dorum, præcipuè ad effectum consequendi distributiones,
provt moderni hæredes fundatoris nouiter assignarunt, di-
11 cto Summ. *num. 13.* † Quæ consuetudo in materia distribu-
tionum plurimum attendi solet Paris. *consil. 32. num. 20. lib. 4.*
Rota *coram Penia dec. 371. num. 2.*

Et ità vna tantùm &c.

R. P. D. MATTHÆIO.

Calaguritana Beneficij de Marquina.

Lunæ 3. Iulij 1673.

ARGVMENTVM.

A mala relatione examinatorum iure appellatum est, quia fuerat admissus minus dignus omisso digniore, cuius præexcellentia probata erat, quia iura Parochialia exercuerat, confessiones audierat, & Sacramenta administrauerat, & demum quia per examen factum in Curia fuerat repertus maxima scientia præditus, quæ non poterat dici acquisita post examen de partibus, dum breue tempus intercesserat.

SVMMARIVM.

1 *Validitas sententiæ resultat, si in ea fuerunt seruata omnia requisita* decis. Caputaquens.
2 *Sententiarum iustitia semper præsumitur, donec contrarium probetur ab eo, qui illas impugnat.*
3 *Sententiæ attenta earum validitate, & iustitia, confirmari debent.*
4 *Prælatio in beneficijs conceditur illi, qui habet maiores, & excellentiores qualitates, & num. seq.*
5 *Qualitatibus maioribus præmunitus dicitur, qui iura parochialia exercuit, confessiones audiuit, & Sacramenta administrauit.*
6 *Examinatus in Curia, & repertus idoneus, talis quoque in partibus fuisse præsumitur, si de vno tempore ad aliud modicum spatium intercessit, & num. seq.*
7 *Doctior ex modico tēporis interuallo quis euadere non potest.*
8 *Examinis nullitas, & grauamen examinatorum resultat, si minus idoneus approbatus est, relicto doctiore, & magis idoneo, & num. seqq.*
9 *Examinatores non possunt referre minus dignum, & magis dignum præterire, & supra num. 9. cum seqq.*
10 *Scientia semel acquisita, non ideò de facili amitti vel obtenebrari potest, & num. seqq.*
11 *Actus scientifici ita imprimuntur stabiles in intellectu, vt non deleantur, nisi organa illius corrumpantur.*
12 *Ab Examinatorum mala relatione appellari potest, causaque in Curia introduci.*
13 *Episcopus si post interpositam appellationem à mala relatione examinatorum contulit beneficium attentatè processit.*
14 *Præsens in Curia præfertur in collatione beneficij, & hæc præsentia inter cæteras prærogatiuas computatur.*

DECISIO CLXXV.

Binis sententijs latis tàm à R. P. D. Bourlemont sub die
4. Iunij 1670. quam à R. P. D. Taya die 8. Februarij
1672. adiudicantibus controuersum beneficium Ioanni Pe-
rez, non acquiescente Didaco Ortiz sub die 12. Decembris
1672. prodijt alia decisio me proponente confirmatoria dicta-
rum duarum sententiarum, & cum demùm sub die 17. Apri-
lis eiusdem anni insteterit pro remissoria ad effectum pro-
bandi seruitium per ipsum præstitum in Ecclesia, vbi bene-
ficium vacauit, & suam paupertatem Rota illi denegandam
esse censuit, & die 3. Iulij anni 1673. quo iterum proposui
causam in negotio principali DD. visum fuit standum esse
in decisis, & sententijs iam prius latis vti validis, & iustis
confirmationem non posse denegari, dum validitas non fuit
impugnata, † attento, quod in ea concurrant omnia re- 1
quisita, Caputaq. *decis. 262. par. 2.* & iustitia euidenter re-
sultet ex promulgatione dictarum sententiarum, & decisio-
ne post illas edita, quæ est vniformis in omnibus contentis
in dictis sententijs † pro quibus semper præsumendum venit, 2
donec contrarium non fuit probatum ab eo, qui illas impu-
gnare intendit Menoch. *præsumpt. 67. lib. 2.* Alex. *consil. 123.*
num. 4. & consil. 136. num. 24. lib. 2. Rota *decis. 147. num. 7.*
par. 5. & decis. 361. nu. 3. par. 6. recent. & in Ianuen. separatio-
nis Thori 16. Ianuarij 1645. coram Meltio, §. Et primo vers. &
quinto tandem. Et attentis validitate, attenta denique iusti-
tia, confirmatio † non potest illis denegari Rota *coram Greg.* 3
XV. decis. 176. n. 1. & decis. 218. n. 1. & alibi passim.

Ad hoc enim, vt Iustitia illarum dici possit validis funda-
mentis nixa, sufficit, quod in Ioanne Perez, cui Rota ad-
iudicandum esse Beneficium, de quo agitur in reiteratis
propositionibus dixit contra prouisionem factam ab Ordina-
rio in partibus ad fauorem Didaci concurrant qualitates ex-
cellentiores, quibus reperitur Didacus orbatus, † quo ca- 4
su ille est præferendus in adiudicatione similium beneficio-
rum iuxtà *Constitut. Clement. VIII. & dispositionem Conc. Late-*
ranen. canonizatum ab Alexandro Tertio §. inferiora, & cap.
7. de elect.

Præexcellentia verò qualitatum Ioannis Perez satis cla-
rè relucet, ex quo ipse, vt in alijs decisionibus fuit dedu-
ctum, abundat prærogatiuis excellentioribus, & habet
præeminentiam seruitij præstiti, qua omnibus alijs præstan-
tior esse videtur in eadem Ecclesia, in qua beneficium vaca-
uit, vbi iura Parochialia exercuit, confessiones audiendo,
& Sacramenta ministrando, vt plenè remanet probatum ex
deputationibus, & confirmationibus ab ipso obtentis, vt in
Summario *num. 1. & 2.* Propterea attenta huiusmodi præro-
gatiua, anteponendus est Didaco † tam ex dispositione par- 5
ticularis Constitutionis illius Ecclesiæ, quàm ex dispositio-
ne Iuris communis, iuxtà Textus *in cap. nullus, cap. obitum*
16. distinct. cap. cum inter, vbi gloss. in verb. aliam, & ibi Canoni-
stæ de elect. Lotter. *de re benef. lib. 2. q. 31. n. 138.* Garz. *de benef.*
p. 7. c. 15. n. 2. & 4. Rota *coram Merlin. decis. 6. n. 2. dec. 489. n. 21.*
coram bo. me. Celso decis. 174. n. 2.

Præfulget etiam Ioannes Perez in scientia, & doctrina,
dum in examine, cui se subiecit hic in Vrbe de ordine Sacræ
Rotæ fuit repertus idoneus, & valdè in literatura insignitus,
† vti etiam de tempore examinis in partibus facti talem cre- 6
di debet fuisse, ex quo non intercessit, nisi modicum tempus
inter vnum examen, & aliud, quamuis scientia dicatur ha-
bitus acquisitus, non autem innatus, & quod ideo non liceat
de tempore præsenti trahi argumentum ad tempus præteri-
tum; nihilominus ista locum sibi non vindicant, quando
nullum affectatum impedimentum adduci potest, vel aliqua
dolosa mora assignari, † ex quo intra illud temporis interual- 7
lum, ipse doctior euadere potuerit, Rota *decis. 225. n. 7. par.*
11. recentior. & in Legionen. Beneficij de Capellos 15. Februa-
rij 1588. §. nec etiam obstat coram Cardinali Pamphilio, & in Ca-
laguritana Beneficij de Ocon 15. Decembris 1649. §. non vrget
denique coram bo. me. Arguelles.

Qua habilitate proueniente ex scientia non solum suppo-
sita ex huiusmodi modico temporis interuallo, sed etiam
euidentissimè deducta ex reiteratis licentijs illi traditis, & in
pluribus visitationibus approbatis audiendi confessiones,
& subministrandi Sacramenta, vt in Summario *num. 4. 5. 6.*

8 & 7. † resultat euidens grauamen ab Examinatoribus illi illatum, & nullitas examinis, itavt literatura Didaci ex illo probata dici non possit, dum Ioannis habilitatem non retule-
9 runt, † vti tenebantur illam etiam referre, non autem solum Didacum iuxtà *Constitutionem Clementis Octaui*, & quia dum semel fuerat acquisita huiusmodi habilitas, cùm illa inhæ-
10 reat menti, & animo, † non est præsumendum, quod tam facilè obtenebrari potuerit; & quod in examine non repertus fuerit idoneus, & actus scientifici sunt ad instar formæ, quæ imprimuntur stabiles in intellectu, ita vt non deleantur, nisi
11 organa illius corrumpantur; † Ideòque dum in Vrbe repertus fuit idoneus in examine intra breue temporis interuallum vnius anni cum dimidio facto, etiam de eo tempore talis
12 præsumi debet, † & in hoc consistit grauamen Examinatorum, à quorum mala relatione licitum fuit prouocare, & causam in Rotam introducere, ad Text. *in cap. dilecta de rescript.* Rota *coram Pænia decis. 1637. n. 4. & 5. coram Caual. decis. 299. n. 1. & 4. & coram Eminentiss. Ottbobono dec. 66. n. 3.*

Hinc cum post introductam appellationem Ordinarius instituerit in eodem Beneficio Didacum, attentatè processisse dicitur, & Beneficium remansit liberum, ac si collatum non
13 fuisset, † & statim successit arbitrium Sacræ Rotæ loco arbitrij Ordinarij, & Beneficiatorum, qui illud contulerunt, iuxtà Text. *in Clem. Auditor de rescript.* quam opinionem Rota constanter substinuit, vt *in decis. 171. num. 11. par. 10. & decis. 240. num. 10. par. 12. recentior. & in Calaguritana Beneficij de la Casa de la Reina 16. Iunij 1647. coram Bichio §. non obstat.*

Denique vltimo loco fuit ponderatum adesse in Ioanne
14 Perez aliam qualitatem resultantem ex illius præsentia † in Curia, quæ iuxtà *Regulam 17. Cancellariæ* multum prodest, & non est inferior alijs prærogatiuis, quibus quis insignitus reperitur, quando cum alio concurrit ad obtinendum beneficium, quod vacat, & ad quod præferri instat, vt firmauit Rota *decis. 486. num. 4. coram Rojas, & in recentior. decis. 23. num. 13. par. 10. & in Calaguritana Beneficij de Gormago 18. Februarij 1647. non obstat versic. & in præsentia coram bon. mem. Verospio.*

Et ità vnica tantùm, &c.

R. P. D. RONDININO.

Romana fideicommissi de Drusolinis.

Lunæ 3. Iulij 1673.

ARGVMENTVM.

Plura continet hæc Decisio. Primum qualiter filij in conditione positi non per solam vulgarem, sed etiam per fideicommissum dicantur vocati; Secundum quatenus substitutio reciproca censeatur inducta, eaque in subsequentibus dispositionibus repetita virtute illius verbi *quandocumque inter quos, alter alteri*, & his similium; Tertium, quod bona mediante permutatione aliorum fideicommissariorum, quocumque nomine à grauato fuerint acquisita, semper cedant fideicommisso, & pro eo acquisita censeantur.

SVMMARIVM.

1 *Filij in conditione positi ex Statuto* Vrbis lib. 1. c. 142. *censentur dispositiuè vocati.*
2 *Gallesij Terra est in districtu Vrbis, & ideo in ea habet locum Statutum Vrbis de filijs in conditione positis.*
3 *Filij in conditione positi insimul cum patribus dicuntur solum vocati per vulgarem. & vide n. seqq.*
4 *Vulgaris substitutio non potest intelligi quotiescumque consideratum est tempus successiuum.*
5 *Filij, vel Nepotes in conditione positi non possunt dici vocati per solam vulgarem, si post illos fuit vocatus cippus domus.*
6 *Vulgaris substitutio directa obliquatur in fideicommissariam stante verbo* quandocumque.
7 *Verbum* quandocumque *in omnibus substitutionibus repetitum, omnes pariformiter, non solum per quandam, sed veram similitudinem determinat. & num. sequentibus.*
8 *Conditio, si sine filijs in præcedenti substitutione expressa, censetur repetita in sequenti, vbi diem verbum* quandocumque *repetitum sit.*
9 *Substitutiones præcedentes in sequentibus repetita censentur, si in ijs etiam verbum* quandocumque *repetitum sit.*
10 *Grammaticales regulæ attenduntur pro interpretatione vltimarum voluntatum.*
11 *Verba, quas, aut similia à Testatore prolata intelliguntur secundum regulas grammaticales. & num. 10.*
12 *Reciprocam inducere inter filios filiorum maior est ratio quàm inter filios filiarum, quæ in alienam transeunt familiam.*
13 *Verbum relatiuum, quas, contingit omnia substantiua antecedentia. amplia, vt ibidem.*
14 *Fæmininum concipit etiam masculinum, si eadem sit ratio. & vid. etiam num. seqq.*
16 *Substitutio facta si alter sine filij decesserit, vnum solum de duobus includit, & quando. vid. num. seqq.*
17 *Substitutio pluribus facta, si alter sine filijs decesserit, intelligitur non de vno tantùm, sed de quolibet inter ipsos. & num. seqq.*
18 *Contra Mentem Testatoris alius non potest dari absonus intellectus.*
19 *Substitutio facta filiabus per verba* altera alteri, *importat etiam reciprocam inter masculos antecedenter vocatos.*
20 *Substitutus vltimus per reciprocam vocatus, qui remanet superstes, capit totum. & n. 33.*
21 *Subrogatio fit à lege vbi cum bonis fideicommissi alia bona empta, vel aliter fuerint acquisita.*
22 *Permutatio bonorum fideicommissi quocumque nomine facta sit, semper pro fideicommisso facta censetur.*
23 *Emptio facta ex pretio census, vel ipso censu fideicommissario, fideicommisso acquiritur.*
24 *Fideicommissarium non præsumitur bona fideicommissaria distrahere voluisse.*
25 *Fideicommissario stante mala fide grauati alienantis, remanet actio vel ad rem emptam, vel ad bona fideicommissi distracta.*
26 *Subrogatio bonorum fideicommissi impugnari non potest ab eo, qui illam in iudicio approbauit, & fassus est.*
27 *Confessio approbata verbis, & factis, amplius impugnari, & controuerti non potest.*
28 *Alienatio bonorum fideicommissi facta pro debitis grauati non præiudicat fideicommissario.*
29 *Hæres quis non probatur ex confessione à suo procuratore facta.*
30 *Confessio Tutoris facta sine solemnitatibus non probat contra pupillum.*
31 *Pupillus sine solemnitatibus hæreditatem adire non potest.*
32 *Filius ergo heres non procedit vbi filij non agunt, sed excipiunt.*
32 *Fideicommissarius vltimus ipse totam capit hæreditatem. & sup. num. 20.*

DECISIO CLXXVI.

IN vltimis tabulis Andreas Drusolinus Laurentio filio hæredi instituto quandocumque sine filijs decedenti, substituit Agatham, & Magdalenam filias, ipsarumque filios, filias legitimos, & naturales, tàm masculos, quàm fœminas, quas simili modo alteram alteri substituit, & casu, quo prædicti Laurentius, Agatha, & Magdalena omnes morerentur sine filijs legitimis, & naturalibus, tunc & eo casu substituit eis, quandocumque mori contigerit, pro medietate Cippum ipsius Domus Testatoris, & pro alia medietate Societatem Sanctissimæ Trinitas, vt in Testamento aliàs ab vtraque Parte exhibito.

Cùm autem defuncto Laurentio sine filijs Monasterium Sancti Siluestri de Capite ex persona dictæ Magdalenæ ibi Professæ, rescissa veluti læsiua cessione eius portionis, quam dictæ Agathæ sorori, siue Nicolao Bacciono eius viro fecerat, immissionem in controuersum Hospitium habuerit, vt in *decisione 21. Iunij 1652. coram Eminentissimo Cerro*, Elisabetha Agathæ filia, vtpotè ad d. fideicommissum vocata probatis extremis, de quibus *in l. final. Cod. ædict. Diu. Adr. tollen.* denegatam ab Eminentiss. Vrbis Vicario immissionem à Rota obtinuit, vt *in decisionibus 12. Iunij 1654. coram Eminentiss. Cerro, & 13. Iunij 1672. coram me*, quas hodie Domini confirmandas esse responderunt.

Non enim negabant Scribentes pro Monialibus Hospitium hoc ex persona Magdalenæ detinentibus, Agathæ filias, qualis est Elisabeth vocatas fuisse tàm in dispositione ex-

expressa Testantis, ibi: *Agatham, & Magdalenam filias, ipsarumque filios, & filias*, quam ex *Statut. Vrbis lib. 1. cap.*
1 *142.* hanc vocationem subintelligentis, † quotiescumque filij
in conditione positi sunt pro correctione opinionis *glossæ in l. Lutius 85. ff. de hæred. instituen.* cuius dispositio procedit in te-
2 stamento condito in Terra Gallesij, † quæ est in Districtu
Vrbis, vt in Summario illorum de Cocchis *n. 1.* vt in his terminis ex sententia Rotæ probat Addent. *ad Buratt. decis. 834. num. 15.*

Et quamuis subderent vocationem filiorum, ac respectiuè nepotum, intelligi per vulgarem, non autem per fideicom-
3 missariam † quotiescumque facta est insimul cum parentibus ab ascendente, in quo cadit necessitas instruendi ad terminos Text. *cum ibi notat. in l. Gallus 29. §. quidem rectè ff. de liber. & posthum.* non ideò tamen declinare poterant respon-
4 siones, vt id non procedat † quotiescumque consideratum est
tempus successiuum importatum non solum per vocationem nepotum, qui nati non fuerant, vt *in decisione 13. Iunij 1672.*
5 *coram me §. verba autem*, at ex vocatione † Cippi Domus, *vt in decis. 12. Iunij 1654. coram Eminentiss. Cerro §. eo magis*, sed
6 etiam per illud verbum *quandocumque* † sub quo fideicommis-
saria substitutio comprehenditur, & in hanc prædicta vulgaris directa obliquatur, iuxtà notata per *Doct. in l. Centurio 15. ff. de vulgar. & in l. precibus C. de impub. & alijs substit. Doctores in cap. 1. de testam. in sexto*, Soccin. iun. *cons. 274. num. 24. vol. 2.* Fusar. *de substit. q. 223. num. 31.* Mantic. *de coniect. lib. 7. tit. 4. num. 6.* Gratian. *discept. 869. n. 39.* Rota *coram Dunoz. iun. decis. 487. n. 12. & 13. & in recent. par. 11. decis. 377. n. 2. & 3. cum alijs in dicta decis. coram Eminentiss. Cerro §. quia cum, & in decis. coram me §. Verum etiam.*

Quod verbum non solum est appositum in substitutione Agathæ, & Magdalenæ ibi: *Laurentio quandocumque sine filijs decedenti substituit Agatham, & Magdalenam*, sed etiam repetitum est in substitutione filiorum, & filiarum Agathæ, & Magdalenæ ibi: *ipsarumque filios masculos, & fœminas, quas simili modo alteram alteri substituit*, cum aliàs facta non fuisset substitutio simili modo, sed difformi, nisi repetitæ fuissent omnes qualitates præcedentis substitutionis, illiusque tempus successiuum; ex quo compendiosa substitutio desumitur,
7 sub qua fideicommissaria continetur, † cum verba illa non
verificentur in aliqua similitudine, vt dicebant Scribentes pro Monialibus, sed omnimodam similitudinem exposcant, iuxtà Text. *in l. hinc nobis, Auth. de monach. in §. veniunt, Auth. de nuptijs, & in §. similiter instit. de excusat. tutor.* Ruin. *cons. 169. num. 3. vol. 4.* Menoch. *cons. 124. num. 60.* Grat. *discept. 769. nu. 40. & 41.* Ideòque repetant non solum eandem
8 conditionem si sine filijs, † Fusar. *cons. 4. sub nu. 22. & cons.*
37. num. 5. Rota *coram Dunoz. iun. decis. 477. num. 7.* Verum &
9 eundem modum substituendi † tam quoad compendiosam,
sub qua fideicommissaria includitur, quàm etiam quoad reciprocam, vt in præcisis terminis concludunt Cyriac. *controu. 70. n. 4. & seqq.* Rota *in recent. par. 10. decis. 280. num. 12. & 13. quæ est coram Arguelles decis. 81. & in Romana fideicommissi de Ferratinis 29. Ianuar. 1672. in princ. vers. & potissimum iura reciprocæ coram R. P. D. meo Bourlemont, cum alijs in decis. Eminentissimi Cerri §. indeque, & in alia decis. coram me d. §. verum etiam.*

Quæ sanè substitutio importata per illud verbum relatiuum quas alteram alteri substituit, quatenus sit vera hodierna lectura testamenti contra aliam hucusque suppositam in præcedentibus huius causæ decisionibus, in quibus in masculino genere hæc verba expressa fuerunt, videlicet: *quos, simili modo alterum alteri substituit*, adhuc, vt Domini dicebant non ideò referri poterat solum ad Agatham, & Magdalenam primò
10 substitutas, quia cùm sit ex ratione grammaticali, † quæ hoc
casu attenditur iuxtà Text. *in l. Plautius 5. & ibi gloss. & Doct. ff. de auro, & argento legato*, & in terminis huius relatiui,
11 † *quas*, Rota *coram Coccino dec. 1218. nu. 3. 10. & 11.* vt cum
vltimo ex substitutis illud relatiuum coniungatur, & sic cum filiabus proximè nominatis, non ideò tamen tollitur quin ad omnia substantiua antecedenter nominata referatur cum eadem, imò maior sit ratio reciprocandi filios filiorum, per quos
12 potissimùm descendentiæ † perpetuantur quàm filios filia-
rum, quæ in alienam familiam transire solent, quo casu ex
13 identitatem vniuersalis rationis relatiuum illud *quas* † con-
iungit omnia substantiua antecedentia, & sic filios ipsos filiarum, quamuis in masculino, & sic in diuerso genere conceptos iuxtà elegantem Textum, in quo reprobata Trebatij opinione, Proculi sententia præualuit *in l. hæres meus 98. §. vxori meæ ff. de legat. tertio*, quia quotiescumque est eadem ratio, consue-
14 uit quoque sub fœminino † masculinum genus comprehendi

si non ex vi † verborum, quæ hoc nunquam operari possunt, 15
iuxtà Text. *in l. si ita scriptum 46. ff. de legat. 2.* saltem ex vi identitatis rationis, quemadmodum declarat Rebuff. *in contrarium adductus in l. prima vers. limitatè non procedere, & vers. seqq. ff. de verb. signif.* Imol. *in dicta l. si ita scriptum, n. 8. ff. de legat. 2.* Iason. *in l. si quis id, quod num. 24. ff. de iurisd. omn. iudic.* Gabr. *cons. 96. sub num. 27. vol. 1.* cum quo transit Fusar. *in add. ad tractat. de substit. impress. post eiusd. consil. q. 312. n. 5.* Altograd. *cons. 86. num. 44. vol. primo*, Rota *coram Bichio decis. 307. num. 10. et 11. repetita in recent. part. 10. decis. 84.*

Et tunc cùm præcedant plures vocari benè congruit substi-
tutio alter alteri † facta, quia licèt regulariter hæc verba in- 16
cludant vnum de duobus, ad text. *in l. sed interpellatur 49. §. si ab altera, vbi Bald. Castren. et alij, ff. de arbitr.* quotiescumque tamen ponitur post plures, accipitur pro quocumque illorum
ita vt quod dicitur de altero † inter duos, dicendum sit de 17
quocumque inter plures, nè aliàs absonus intellectus † con- 18
tra mentem Testatoris insurgat, ad terminos text. *in l. 2. §. primo ff. de Relig. et sumptib. funer. in l. si Reus 13. ff. de duobus Reis, et in l. cum ex filio §. quidam*, vbi Alex. *n. 2. ff. de vulgar. gloss. in l. Ancillæ verbo altera, ibique* Bart. *n. 25.* Bald. *num. 3. et alii Cod. de furtis*, Gemin. *in cap. si pro te num. 3. de rescript. in sexto*, Bertazzol. *de clausul. claus. 20. gloss. 31.* Gonzal. *ad regul. 8. Cancell. Gloss. 58. num. 37.* Rota *coram Arguelles decis. 22. nu. 52.* & de verbis altera alteri, licet consecutiuè ad filias
proximè scriptas appositis, † quod tamen importent recipro- 19
cam omnium suprascriptorum etiam masculorum, Rota *in recent. par. 10. d. decis. 280. num. 12. et seqq.* cum qua transit eadem Rota *in d. Romana fideicommissi de Ferratinis 29. Ianuarii 1672. §. comprehensioni coram R. P. D. meo Bourlemont.*

Hinc cum simili modo quoad omnia pariformiter vocati
fuerint filij, & filiæ cum matribus, † Elisabeth d. Agathæ 20
filia vltimò superstes totum capit, iuxtà Text. *in l. Lutius 45.* vbi Bart. *et reliqui Scribentes ff. de vulg.* Honded. *cons. 65. nu. 2. vol. primo*, Rota *in recent. par. 10. decis. 280. n. 1. et per tot. cum aliis in decisionibus huius Causæ.*

Hospitium autem, de quo agitur fuisse in bonis Testatoris, controuerti non potest, quia licèt emptum fuerit à dicta Agatha, & Bacciono eius viro, emptio tamen facta fuit mediante censu hæreditario eiusdem Andreæ fideicommittentis olim ad eius fauorem imposito à Communitate Soriani, & mediante Domo, & Apotheca in solutum datis venditori, vt in Instrumento emptionis Summar. Monialium *n. 2.* quæ pariter erant hæreditariæ d. Andreæ, qui illas emerat, Sum. de Coc-
chis positionis 12. Iunij 1654. coram Eminentiss. Cerro *n. 2.* † 21
quo casu censetur facta à lege tacita subrogatio, cùm corpora hæreditaria in solutum data fuerint, vt dicebant ipsimet Scribentes pro Monialibus, quando immissionem ex persona Magdalenæ prætendentes, prædictæ cessionis rescissionem petebant, quidquid sit, si ex pecunijs emptio facta fuisset, in quibus terminis consideratur distinctio, an emptio facta fuerit nomine fideicommissi, vel ad commodum proprium hære-
dis grauati, aliàs cùm bona stabilia assignantur, † facta vi- 22
detur tacita permutatio, quæ operatur, vt res, quæ ex permutatione recipitur succedat in locum rei fideicommissariæ distractæ, nulla adhibita distinctione, an proprio, vel fideicommissario nomine facta fuerit, iuxtà Textum *in l. Imperator Antonin. 72. §. final. cum l. seq. ff. de legat. 2.* Giouagn. *cons. 23. nu.*
10. & 11. vol. 1. & in terminis emptionis factæ † mediante 23
censu fideicommissario, Rota *coram Buratto dec. 229. n. 9.* cum alijs in præterita *decis. coram me, § quia cum acquisitio*, aliàs di-
ceremus † fideicommissarium corpora hæreditaria distraxisse, 24
actumque dolosum, & retractabilem fecisse, ad Text. *in l. fin. §. emptor Cod. commun. de legat.* quod lex non præsumit, vt ad propositum inquit Peregr. *consil. 35. n. 7. & 8. vol. 3.* & per indirectum liceret grauato bona fideicommissaria distrahere, quod directè illi prohibitum est, ita vt stante mala fide, quæ ex no-
titia testamenti, ac ex alijs hoc casu euitari non potest, † com- 25
peteret semper vocatis actio, vel ad rem emptam, vel ad res fideicommissarias venditori assignatas iuxtà distinctionem, Bart. *in d. l. Imperator §. final. n. 2.* Paris. *cons. 5. n. 26. lib. 2.* cum alijs in his præcisis terminis omnes casus distinguendo congestis per Fusar. *de substit. q. 627. sub num. 44. vers. quintus casus, & numeris seq.* Rot. *cor. Merl. dec. 831. & in recent. par. 9. dec. 402. vtrobiq; n. 2.*

Quæ tamen quæstio à Monialibus refricari non potest, † 26
cùm pluriès fassæ fuerunt hospitium hoc subrogatum, ac fideicommissarium Andreæ Testatoris occasione rescissionis cessionis pro scutis 90. factæ à dicta Magdalena Moniali d. Agathæ, & Nicolao Bacciono eius viro, vt in omnibus scripturis tunc datis, & in decis. 21. Iunij 1652. coram Eminentiss. Cerro, quinimò in taxatione fructuum, quos interim

O 3 in-

indebitè perceptos à dicta Agatha dicebant, non illos taxarunt ad rationem dd. Census, Domus, & Apothecæ hæreditariæ Andreæ Testatoris, sed ad rationem eiusdem Hospitij, vt ex testibus datis in Summar. Monialium coram Eminentis. Cerro nu. 13. & ad hanc rationem cum hoc supposito deliberari sibi fecerunt pro prædictis fructibus duas ex tribus partibus prædicti Hospitij, vt in Summario hodierno Monialium nu. 4. Ideoque postquam verbis, & facto ipso Hospitium pro fideicommissario approbarunt, non possunt amplius post tot sententias earum fauore cum hoc supposito la-
27 tas, & post possessionem bonorum illarum vigore † captam, confessionem hanc in dubium reuocare, resistente dispositione Textus *in l. final. vbi Castren. numer. 1. C. de error. Aduocat. in l. qui cum natu 14. §. Accusasse, in l. seruitute §. petijsse ff. de bonis libertorum, & cap. final. de iur. iur. in 6.* & vindicata Glossæ sententia contra Vltramontanos scripsit Bart. *in l. in criminali 5. num. 2. & 3. C. de iurisd. omn. iud.* quem sequuti sunt Aretin. *in cap. si diligenti num. 16. de for. compet.* Abb. *cons. 17. num. 1. lib. 2. & in cap. cumque causam 62. num. 8. de appellat.* Mascard. *de probat. conclus. 369. numer. 2.* latè Menoch. *cons. 332. num. 23. & 24. & dixit* Rota *coram Bellam. decis. 692. numer. 1. & in Lauden. deuolutionis 13. Martij 1595. §. Postremo coram Corduba, & Iuuennacen, & Melphiten. bonorum 13. Ianuar. 1646. §. verum etiam coram clar. me. Card. Corrado.*

Non attento quod duæ ex tribus partibus dicti Hospitij deliberatæ fuerint fauore Monasterij ob fructus ab Agatha
28 interim perceptos, quia pro debitis grauatorum † subhastatio facta non nocet Elisabeth successiuè vocatæ ex propria persona venienti, iuxtà notata per Doct. *in l. filiusfamil. §. Diui ff. de legat. primo, & in l. peto §. Prædium ff. de legat. 2.* cum vul-
29 gatis, quæ neque probatur hæres Agathæ † ex confessione Procuratoris iam adducta, vt respondet præterita *decisio coram me §. Cæterum*, neque ex possessione huius Hospitij capta à Tutore nomine filiorum Agathæ, Summario hodierno
30 Monialium *num. 5.* † quia confessio Tutoris ibi relata sine
31 solemnitatibus non probat contra Elisabeth infantem, † quę sine illis adire non poterat, iuxtà dictum Bart. *in l. more num. 1. ff. de acquir. hæred.* Ruin. *cons. 161. vol. 3.* Pic. *ad Statut. Vrb. lib. 1. cap. 151. gloss. 7. nu. 108.* Tiraquell. *de legib. connub. gloss. 5. n. 125. & seqq.* Rota *coram Merlin. decis. 857. nu. 7.* & magis in terminis *decis. 873. num. 5. et 6.* provt in hoc casu probandum est, in quo agitur de hæreditate matris, & Elisabeth, vel alij ex illius
32 persona non agunt, † sed excipiunt, in quibus casibus non procedit regula Diui Pauli ad Romanos *cap. 2. si filius, ergo hæres*, vt benè Magon. *decis. Lucen. 62. num. 11. et 14.* Medices *decis. Senen. 79. nu. 6. et 8. vers. item*, Rota *coram Merlin. dicta decis. 857. nu. 9. et 10.*

Et quatenus vnquam dici posset subrogationem factam non fuisse, sed Hospitium hoc liberè acquisitum fuisse Agathæ, constaret eo ipso de meliori iure illorum de Cocchis, qui agunt ex persona Elisabeth, ad quam vti filiam Agathæ Hospitium spectaret, nullæque essent sententiæ pro rescissione cessionis, deliberatio, omnesque antecedentes actus fauore Monialium fundati in iure, quod Monasterium ex persona Magdalenæ sororis Agathæ super hoc Hospitio habe-
33 ret, quia non ad ipsam, † sed ad Elisabeth Agathæ filiam ius succedendi in totum attinet ex dispositione Text. *in l. 1. C. ad Senat. Consul. Orphician.* cum vulgat.

Et ità vtraque &c.

Supra in alia præcedenti parte 17. adest alia præsentis causæ decisio coram eodem R.P.D. Rondinino, quæ est ibi in ordine 355.

R. P. D. EMERIX.

Romana Fructuum dotis in relationibus Causarum.

Lunæ 31. Iulij 1673.

ARGVMENTVM.

Fructuum dotis erant à Marito recepti ad minorem quantitatem, quam importaret statutum, & ideo ad eandem rationem, non autem statutariam prætendebant Viduæ persolui; Contrarium verò deciditur, quia diuersa erat ratio taxationis cum marito factæ, ab illa, quæ debetur vxori pro suis alimentis matrimonio dissoluto; & ideò etiam de paraphreno illos deberi mandatur, quia paraphrenum tamquam pars dotis fuerat à principio constitutum.

SVMMARIVM.

1 *Maritus si mitius agendo fructus dotis recepit à socero ad minorem taxam, quam illi essent debiti, non ideo vxori præiudicat.*
Fructus dotis mulieri debiti soluto matrimonio, taxantur ad formam statuti, quamuis constante matrimonio ad minorem quantitatem persoluti sint, num. 1.
2 *Maritus paciscendo de fructibus certæ partis dotis non sibi præiudicat, quo minus remanentes fructus non consequantur ad formam statuti.*
3 *Fructus ex Paraphreno non debetur mulieri secundum taxam statuti, et quando vide numeris seqq.*
4 *Paraphrenum vxoris eodem iure iudicatur, ac ipsa dos, si fuerit promissum vti pars eiusdem dotis, et vid. num. seq.*
5 *Paraphrenum separatim à dote promissum non potest parere fructus sicuti dos, secus autem si cum ipsa à principio constitutum sit, et sup. num. 3. et 4.*
6 *Fructus dotis soluto matrimonio debentur vxori, etiam si bona mariti retineat in pignus.*
7 *Mulier retinens bona sui viri quatenus illa potius in pignus, quam in solutum recepisse dicatur.*
8 *Præsumptio cedit veritati contrariæ.*
9 *Coniecturis non est opus in claris.*

DECISIO CLXXVII.

CVm sub die quinta labentis mensis verbum facerem in relationibus causarum super expeditione huius causæ, Domini prouidè animaduertentes, quod Accollatarij debitorum Marci Antonij Victorij ingenuè agnoscentes insubsistentiam vnici fundamenti, quo litem per decem, & octo annos protraxerant, illam ex tribus alijs nunc nouitèr excitatis, æquè insubsistentibus, diutiùs protrahere satagebant, istorum maturiùs examen ad hodiernam Congregationem remiserunt; quamobrem facto hodie rursus verbo, singulisque accuratè discussis, ad expeditionem procedendum decreuerunt, facta breui decisione.

Primum enim, quod in capitulis matrimonialibus conuentum fuerit inter Marcum Antonium Virum, & Patrem Dominæ Olimpiæ, quod fructus dotales in casu retardatæ solutionis dotis deberentur viro ad minorem rationem scutorum sex, facilè eliditur; † Quoniam si Vir recipiendo do- 1
tem, voluit dum ipse viuebat vrbaniùs cum socero agere, non propterea præiudicauit, nec potuit præiudicare Vxori quoad fructus illi in maiore quantitate secundum taxam statutariam ex proprio iure pro alimentis debitos in diuerso casu restitutionis, ac dissoluto matrimonio, sicuti in his præcisis terminis respondit Rot. *dec. 39. nu. 8. et n. 9. par. 10. rec.* & alias in fortioribus terminis de eodem marito, † quod sic paciscendo 2
quoad fructus partis dotis, sibi non præiudicet, quominus reliquos petere possit ad formam Statuti ponderauit coram Carillo *dec. 179. n. 9. et seq. et coram Peuting. decis. 376. n. 7. et 8.*

Secundum verò quoad scuta mille sint paraphrenalia, sicque de illis saltem peti non possint fructus iuxtà taxam † 3
statutariam, corruit ex lectura instrumenti dotalis, in quo legitur eadem scuta mille, quamuis respectu fructuum assignata mulieri durante matrimonio pro eius indigentijs particularibus, nihilominus fuisse ab initio constituta vti partem dotis, & integralitèr quoque fuisse promissa illorum restitutionem vnà cum lucro dotali, † quo casu idem iudicium 4
quod fit de dote, fit etiam de paraphreno, Ruinus *cons. 222. num. 8. cum seqq. ac num. 13. versic. tertius est casus lib. 1.* quem sequitur Menoch. *de præsumpt. lib. 7. præsumpt. 8. nu. 23. et seqq.* Quidquid sit quando paraphrenum † est promissum separa- 5
tum ab ipsa dote, in quibus terminis loquitur *decis. 80.* Ludouis. *alijque in contrarium allegati.*

Tertiam denique, quod Domina Olimpia receperit loca vigintiquatuor Montis Subsidij, & alia loca quatuordecim Montis Salis minus suffragatur, † quia illa recepit in pi- 6
gnus, non autem in solutum, & quidem cum expressa speciali protestatione inserta in instrumento quietantiæ per extensum datæ in Summ. eiusdem Dominæ Olimpiæ *num. 8.* quod huiusmodi receptio sibi non præiudicet quoad fructus decursos, & in futurum decurrendos ad rationem statutariam vsque ad integram satisfactionem suæ dotis.

Vndè nullatenus in proposito visa est admittenda præsumptio,

7 sumptio, † cui inniτuntur dicti Accollatarij, quod loca Montium censeantur recepta in solutum, & non in pignus per
8 vulgatas regulas, † quod præsumptio cedit contrariæ veri-
9 tati, & quod in claris † non est locus coniecturis *lege ille, aut ille, ibique communiter scribentes ff. de legat. tertio*.

Et ità, &c.

Supra in hac eadem parte decis. 98. est in eadem causa, cuius in calce etiam aliam concordantem inuenies.

R. P. D. RONDININO.

Calagurltana Beneficij de Zeruera.

Veneris 17. Nouembris 1673.

ARGVMENTVM.

A mala relatione Examinatorum appellatum est, provt appellari potuisse fuit decisum quia agebatur de beneficijs simplicibus, in quibus non habet locum Concilium Tridentinum, ad sola beneficia parochialia restrictum, & ideò nouum examen in partibus fuit delegatum, non obstante exceptione, quod ex tempore quis doctior fieri potuerit, cùm & omnes diligentiæ factæ sint super expeditione causæ, & excludebatur præsumptio ex acquisitione Baccalaureatus antecedentèr obtenta, tùm etiam quia facto partis ille impeditus erat.

SVMMARIVM.

1 *Iudicialiter dicitur processum, vbi concurrunt illæ tres personæ, Iudex, actor, & reus.*
2 *à Relatione mala Examinatorum iudicialiter procedentium admittitur appellatio, secus si ab illis extraiudicialiter processum sit. & numeris seqq.*
3 *Appellationem admittere necesse est, vbi iudicialis cognitio fuerit assumpta.*
4 *Processus iudiciali ab extraiudiciali distinguitur, & qua sit differentia vtriusque.*
5 *Constitutio Synodalis Calaguritana super admissione præsentati ad possessionem traditur, & declaratur.*
6 *à Relatione Examinatorum in beneficijs parochialibus nulla datur appellatio.*
7 *à Relatione mala Examinatorum in beneficijs simplicibus Calaguritanis datur appellatio.*
8 *Examen nouum conceditur, vbi à mala relatione Examinatorum appellatum est.*
9 *Examen nouum Rota in partibus delegare solet ob locorum distantiam.*
10 *Examen nouum non conceditur, vbi longum tempus intercessit, quo quis potuerit fieri doctior, & vid. num. seqq.*
11 *Scientia acquiritur habitu, non autem nobiscum nascitur.*
12 *Ex Scientia præsenti non benè infertur ad scientiam de præterito.*
13 *Scientia spatio decem mensium, vel etiam longiori, non ideo facilè potest acquiri.*
14 *Examen nouum non denegatur ob acquisitæ scientiæ præsumptionem, si omnes diligentiæ possibiles facta sint super prosequutione causæ.*
15 *Scientiæ acquisitio ex tempore excluditur, si quis iam erat Baccalaureus, vel alium gradum ob sui doctrinam obtinuerat.*
16 *Fides procuratæ lite pendente, & non citata parte non probant.*
17 *Examen nouum conceditur, non habita ratione, quod quis doctior fieri potuerit, si ille omnem diligentiam adhibuit super expeditione causæ, & facto partis impeditus sit sup. numero 14.*

DECISIO CLXXVIII.

Ivxta præscriptum à celebri Constitutione Clementis Octaui assumpto ab Episcopo Calaguritano Iudicio inter Cooppositores ad quartum è simplicibus Beneficijs Ecclesiæ Parochialis Oppidi de Zeruera, ac quinque ex illis admissis; Summario Aluarez *n.* 1. Examinatores 22. Nouembris anni elapsi solum Ioannem Remon approbarunt, Summario eodem *num.* 2. & Summario Remon *num.* 1. à qua relatione cùm Aluarez sequenti die appellasset, Rotalique Inhibitione obtenta acta transportasset, Summario eodem *nu.* 4. & 8. dubium dedi; An sit subdelegandum nouum examen in partibus, cui Domini affirmatiuè responderunt.

Non enim in dubium reuocabant iudicialitèr processum fuisse, † concurrentibus tribus personis, de quibus in *cap. forus 10. de verb. signif.* & denotant acta causæ, ac fatetur idem Episcopus, Summario Aluarez *num.* 3. *& seqq.* † quo casu à relatione Examinatorum admittitur appellatio, cùm ex decreto damnum irreparabile sequatur, assumptaque iudiciali discussione, † opus quoque sit appellationem ad iudicia consequentem recipere, iuxtà doctrinam Felin. *in cap. final. num.* 34. *de præsumpt.* quemadmodum distinguendo processum iudicialem † ab extraiudiciali, in quo loquitur Text. *in cap. constitutis 46. de app.* notant Franch. *in cap. auaritiæ num.* 5. *ibique* Gemin. *num.* 7. *de appell. in 6.* Gonz. *ad reg.* 8. Cancell. *glos.* 9. *in adnot. contr. null. num.* 28. 36. *&* 38. Garz. *de benefic. par.* 9. *cap.* 4. *n.* 16. Lancell. *de attent. par.* 2. *cap.* 12. *lim.* 49. *n.* 4. *&* 5. Perez. *de Lara de capell. lib.* 2. *c.* 11. *n.* 1. *& seqq.* Cucch. *Instit. maior. lib.* 4. *tit.* 4. *n.* 67. Rot. *cor. Coccin. decis.* 584. *num.* 1. *&* 4. *& cor. Dunoz. iun. decis.* 2. *num.* 4. *&* 5. *coram Peut. decis.* 48. *num.* 1. *&* 2. *coram Bichio decis.* 453. *num.* 3. *& seqq. & coram Carill. decis.* 204. *n.* 4. *repetit in rec. par.* 9. *decis.* 60. in qua respondetur Constitutioni Synodali Calaguritanæ lib. 1. rubr. de Instit. c. 14 † 5
mandanti præsentato statim tradendam esse possessionem, ex qua Episcopus appellationem admiserat sine præiudicio viæ exequutiuæ, Summar. Remon *num.* 2. quam Constitutionem in hunc sensum accurata articuli disputationem assumpta longè prius declarauerat Rota *in celebri decis.* Pen. 1087. *num.* 11. *& per tot.* cum qua transeunt Gonz. *ad reg.* 8. Cancell. *d. glos.* 9. *in adnot. contra nullit. nu.* 216. Garz. *de benef. par.* 9. *d. cap.* 4. *num.* 31.

Et hoc quamuis *Concilium Trid. sess.* 24. *de reform. cap.* 18. *vers. in omnibus, & sess.* 25. *cap.* 9. *vers. ad hæc* † à relatione 6
Examinatorum appellationem omnem denegauerit, quia licèt in Beneficijs Parochialibus, de quibus Concilium loquitur omnis appellatio prohibita fuerit, & recipiatur, tùm in deuolutiuo à mala electione Ordinarij, vt explicauit *B. Pius V. in sua Constitutione* 33. *§.* 7. ad vtrumque tamen effectum recipitur appellatio à mala relatione Examinatorum in his Beneficijs simplicibus Calaguritanæ † Diœcesis, quemad- 7
modum disputato ad partes articulo, de consilio quoque Cardinalis Alciati S. Congregationis Concilij Præfecti censuit Rot. *in diuers. par.* 2. *decis.* 10. in qua sententia postea hucusque permansit coram *Gregorio XV. decis.* 538. *in fin. cor. Dunoz. iun. d. decis.* 2. *n.* 1. 2. *&* 4. *cor. Carill. d. decis.* 204. *n.* 2. *&* 3. & comprobant Gonz. *ad reg.* 8. *d. glos.* 9. *in adnot. contra nullit n.* 184. *&* 209. Garz. *de benef. par.* 9. *cap.* 2. *nu.* 239. *&* 243. Castropal. *oper. moral. tom.* 2. *tract.* 13. *de benef. disp.* 3. *punct.* 2. *§.* 6. *n.* 7. *&* 9. Add. *ad Greg. XV. decis.* 515. *n.* 4.

Admissa autem appellatione, non alius est modus cognoscendi grauamen à primis Examinatoribus appellati illatum, † quam decernendo nouum examen ex ratione Text. *in* 8
cap. si forte 11. vbi glos. verb. scientiæ, Anchar. *num.* 2. *de elect. in 6. & in Clem. vnic. vbi glos. verb. reputamus*, Anchar. *nu.* 1. *de concess. Præben.* & sensit etiam B. Pius V. *in d. Constitutione* 33. §. 7. quod ob locorum distantiam in longinquas partes † Rota 9
faciendum subdelegare consueuit coram *Greg. XV. decis.* 527. *&* 538. *in rec. p.* 10. *dec.* 348. *sub n.* 6. *in Calaguritana dimidiæ Portionis 27. Aprilis 1667. coram Reuerendissimo D. meo Albergato.*

Nulla habita ratione, quod à die prioris examinis vsque ad præsens magnum tempus intercesserit, ideoque cùm interim Aluarez doctior euadere potuerit, † nouum examen 10
non concludat habilitatem tempore præteriti examinis, vt opus est, iuxta Text. *in cap. si eo tempore 9. ibique glos. verb. effectus de rescript. in 6.* cum ex doctrina præsenti veluti habitu acquisita, † non innato iuxtà Text. *in l. Stichus 12. ff. de* 11
legat. 3. † non inferatur ad præteritum Bald. *in l. ex persona* 12
sub num. 2. *C. de probat.* Euerard. *topic. legal. loco de tempor. nu.* 20. *vers. tertio casu*, Menoch. *lib.* 1. *præsum.* 24. *n.* 51. *& seqq.* vt in his terminis resoluit Rot. *coram Card. Cels. decis.* 103. *cor. Reuerendissimo Rojas decis.* 289. *nu.* 8. *in rec. par.* 10. *decis.* 364. *num.* 4. *& par.* 12. *decis.* 177. *sub num.* 16.

Visum enim est Dominis argumentum hoc esse de subiecto non supponente, quia tempus decem mensium, quod à die primi examinis intercessit, vsque ad petitionem præsentis Summ. Aluarez *num.* 1. *lit. A. & num.* 9. ad hunc effectum non videtur considerabile, † quia & longius tempus aliàs negle- 13

glectum fuit *in dd. decis. 527. & 528. coram Gregor. XV. & coram Merl. decis. 160. num. 11. coram Reuerendissimo* Ninot *Episcopo Illerden. decis. 26. num. 9. & coram Reuerendissimo Rojas decis. 494. num. 7. in recent par. 10. d. decis. 348. à numer. 18. ad 23. & in Calaguritana beneficij de Marquina 8. Februarij 1672. §. ideò coram R. P. D. Taia*, & aduertunt Add. *ad Buratt. decis. 30. numer. 9.* Barbos. *de clausulis clauf. 151. in fin.* cùm conclusio illa, quod ob lapsum temporis nouum examen non concedatur ob acquisitæ scientiæ præsumptionem
14 non procedat, † quotiescumque, vt in casu, adhibitæ fuerunt omnes diligentiæ possibiles, & in actorum transportatione, appellationisque prosequutione tempus consumptum fuit, Summ. Aluarez *à num. 3. ad 10.* quia tunc necessitas dilationem excusat, vt in his terminis explicant Add. *ad Gregor. XV. decis. 527. num. 5.* Add. *ad Buratt. decis. 30. num. 9.* Lott. *de re benef. lib. 2. quæst. 31. numer. 155. vers. præterquam,* Rota *coram Seraphin. decis. 968. sub num. 7. coram Coccin. decis. 682. num. 4. coram Reuerendissimo* Ninot *d. decis. 26. num. 10. & 11. & in d. Calaguritana dimidiæ portionis 27. Aprilis 1667. §. non obstat, Lapsus coram Reuerendissimo D. meo Decano, & in d. Calaguritana Beneficij de Marquina 12. Decembris 1672. §. attento, & 3 Iulij proximè præteriti §. præfulget coram R. P. D. meo Matthæio.*

Quinimò non leue argumentum habilitatis Aluarez de tempore præteriti examinis præsefert gradus Baccalaurea-
15 tus, † qnem in insigni Vniuersitate Complutensi adeptus est, Summario eiusdem in alia positione super attentatis *num. 2.* provt ad hunc effectum illum alias magnifecit, Rota *coram Dunozet. iun. decis. 969. numer. 6. & in Burgen. dimidiæ portionis 26. Nouembris 1661. coram bon. mem. Verospio*, quamuis ex informibus attestationibus, Summario Remon. *num. 6.* conarentur Scribentes contra decisionem ignauiam
16 Aluarez probare, † quia vtpotè lite pendente, & sine Partis citatione quæsitæ, nullum apud DD. probationis gradum constituerunt ex vulgata conclusione desumpta *ex §. & hic vero, Auth. de test. & ex cap. 2. extra illo eodem tit.*

De lapsu verò temporis à die petiti noui examinis nulla
17 ratio habenda est, † quia prouenit ex impedimento partis, quæ se opposuit protestando non concedi, nisi facto verbo in Rota, & deinde voluit dubium disputari, d. Summ. *numer. 10.* vt respondit Rota *in recent. par. 10. d. decis. 248. num. 22. & 23. & in d. Calaguritana dimidiæ portionis 27. Aprilis 1667. §. non obstat ad fin. coram Reuerendissimo D. meo Albergato Decano.*

Et ità vtraque &c.

Decisio, quæ hic subsequitur est in eadem causa.

R. P. D. RONDININO.

Calaguritana Beneficij de Zeruera.

Veneris 17. Nouembris 1673.

ARGVMENTVM.

Capta erat possessio Beneficij illius appellatione pendente, cuius causæ commissio fuerat petita à Pontifice *cum facultate reuocandi attentata*; Verùm quia Pontifex rescripsit solùm cum alia clausula *non retardato concursu*, reuocationem attentatorum non ampliùs peti posse per viam priuilegiatam ipsorum, sed tantùm ordinariè mediante iustitia in præsenti decisione resoluitur.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio an dicatur admissa ad vtrumque effectum stante clausula* non retardata executione concursus. *& num. 6. cum seqq.*

2 *Possessio capta pendente appellatione admissa ad vtrumque effectum, remanet attentata, et ideo sequestranda.*

3 *Possessio capta pendente appellatione, non remanet attentata, si Papa noluit committere causam, nisi in deuolutiuo.*

4 *Pontificis mandato acquiescendum est.*

5. *Attentatorum vitio non subiacent quæ permittente Principe gesta sunt.*

6 *Possessio capta appellatione pendente regulariter est attentata, etiamsi causa sit commissa cum clausula* non retardato concursu, *sed vide num. seqq.*

7 *Papa, si fuerit petita commissio cum facultate reuocandi attentata, & ipse cum alia clausula rescripsit, reuocationem attentatorum dicitur denegasse.*

8 *Attentatorum petitam reuocationem si Papa concedere voluisset, cum quibus clausulis rescribere debuisset.*

9 *Attentata non reuocantur per viam priuilegiatam attentatorum, sed tantum ordinariè constito de iustitia, si Papa illorum petitam reuocationem non concessit.*

DECISIO CLXXIX.

PRosequendo disputationem inter Baldassarem Aluarez, & Ioannem Remon super prætensa mala relatione Examinatorum Calaguritanorum, qui solum dictum Remon approbarunt, quamuis in alia decisione hac eadem die extensa dictum fuerit subdelegandum esse nouum examen in partibus, vt dignosci possit, an grauamen appellanti ab Examinatoribus illatum fuerit, adhuc tamen in controuerso Beneficio apponendum non esse sequestrum Domini responderunt.

Nitebantur potissimè Dominorum suffragia in hoc, quod commissio ab ipsomet Aluarez appellante obtenta haberet in ventre clausulam, *non retardata executione concursus*,
Summario Remon *num. 5.* † Quo casu non est locus illatio- 1
ni, quam faciebat Scribens Aluarez, vt nempè supposita admissione appellationis, ad vtrumque effectum ex deductis in altera decisione super examine, possessio interim à Remon
capta esset attentata, † ac ideo sequestranda iuxta *decisionem* 2
Pæniæ 1637. & coram Zarate decis. 8. num. primo, & 2. & decis. 18. & in recent par. 11. decis. 295. vtrobique numer. 9. & seqq. cum alijs *in Calaguritana Beneficij del Ciego prima Iulij 1669. coram R. P. D. meo Calataiu.*

Quia conclusio procedit si ad terminos Iuris quæstio hæc disceptanda esset, secus autem post dictam clausulam in commissione Sanctissimi appositam, non retardata scilicet exe-
cutione concursus, † quo casu non est inquirendum, an fue- 3
rit admittenda appellatio suspensiuá, sed an pro tali à Principe admissa fuerit, quia cùm vt in casu admissa fuit solum
in deuolutiuo, † acquiescendum est mandato Sanctissimi, 4
quemadmodum in simili casu dicebat Rota *coram Bichio de-*
cis. 433. sub num. 14. vers. & sanè, & possessio interim capta † 5
attentatorum vitio permittente Principe, subiacere non potest ratione Textus *capit. non solum §. illa verò de appellat. in 6. & in capit. constitutis 46. extra illo eodem titulo*, cum alijs deductis in his terminis *in Beneuentana Pensionis 28. Iunij 1669. coram R. P. D. meo Calataiu, & in Calaguritana dimidiæ portionis 27. Aprilis 1667. §. secundo quia coram Reuerendissimo Domino meo Albergato Decano*, in qua Causa, eodem pariter die concessum fuerat nouum examen appellanti.

Et quamuis quandoque hoc Tribunal, non attenta prædi-
cta clausula attentatam possessionem declarauit, † adhuc 6
dicebant Domini tunc non constitisse de enixa voluntate Principis nolentis per viam attentati possessionem reuocari, ideòque iuxtà terminos iuris quæstionem dirimendam fuis-
se; † Secus tamen esse in hoc casu, in quo cùm Aluarez ap- 7
pellans expresse petierit, vt in causa committeretur cum facultate reuocandi attentata, Summ. responsionis eiusdem *num. 2. in fin.* Sanctissimus tamen mihi rescripsit cum dicta clausula, *non retardata executione concursus*, nulla habita
attentatorum mentione, † quemadmodum de illa mentio- 8
nem habuisset, hoc casu, quo ilorum reuocatio expresse petita fuisset, rescribendo, vel cum facultate illa reuocandi, vel cum facultate manutenendi, quem de iure, aut cum similibus clausulis, quemadmodum rescriptum fuerat *in decis. 92. in fine coram Gregor. XV. & in decis. 185. num. 7. coram Buratt. in contrarium adductis*, ideòque de illis rationem ha-
bendam non esse, sed tantùm via ordinaria † executionem 9
constito de iustitia reuocari solummodò posse, quemadmodum respondit Rota *in d. Calaguritana dimidiæ portionis 27. Aprilis 1667. in fine coram Reuerendiss. D. meo Decano.*

Et ita vtraque &c.

Alia Decisio immediatè præcedens in hac eadem Causa emanauit.

R. P. D. VICECOMITE.

Pampilonen. Beneficij de Roncal.

Lunæ 27. Nouembris 1673.

ARGVMENTVM.

Nulla declaratur prouisio beneficij obtenta à Papa, posteaquàm inferior collator ad aliam similem prouisionem deuenerat, contra quam quia opponebantur plura, tàm super prorogatione obtenta ab Ordinario, quàm super iure deuoluto, ac demum super concursu, vel præuentione Pontificis, hæc omnia ad substinendam collationem inferioris sunt reiecta, eaque quatenùs, & in quibus terminis procedant similitèr declarata, provt etiam exclusa est prouisio Apostolica ob non probatum valorem expressum, quod gratiam semper annullat.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium petens aduersus possidentem, debet ius suum plenè, & concludenter probare, & num. seq.*

2 *Beneficij à consecutione excluditur, qui nullum ius habet in illo.*

3 *Deuolutio beneficij fit per gradus de semestri in semestre; itavt primum spectet ad Abbatem, secundum ad Episcopum; tertium ad Metropolitanum; & quartum ad Pontificem.*

5 *Ordinarius potest prorogare tempus inferiori collatori ad conferendum beneficium.*

6 *Papa quod in collatione beneficij voluerit, vel noluerit se restringere ad ius deuolutum, ex clausulis suæ collationis dignoscitur.*

7 *Collatio beneficij facta à Pontifice, si non substinetur iure deuoluto, valet ne tamen ratione concursus, vide etiam num. seqq.*

9 *Papa in collatione beneficij potest concurrendo præuenire inferiorem collatorem.*

10 *Collatio beneficij facta à Papa præfertur ratione prærogatiuæ, vbi concursus esset simultaneus, & Datæ sint omninò pares,*

11 *Collatio beneficij facta ab Ordinario, qui præuenit, substinetur, & prçualet collationi Pontificis.*

12 *Papa tamquam iustissimus Princeps, non præsumitur prouidere de beneficio iam prouiso.*

13 *Papa non præsumitur voluisse tollere ius ex prçoccupatione inferiori collatori quæsitum.*

14 *Clausula*, dummodò non fuerit alteri ius quæsitum, *præseruat ius inferioris collatoris.*

15 *Ius inferioris collatoris semper intelligitur de valido.*

16 *Ius inferioris collatoris innixum soli prorogationi, non præiudicat Papç cum eodem inferiore collatorç concurrente.*

17 *Collator inferior si confert vigore prorogationis obtentç, iure delegato confert.*

18 *Regulam, quod potui, nolui, quod volui adimplere nequiui, vide etiam sup. n. 17.*

19 *Prorogatio Ordinarij in præiudicium Papç non probatur ex illius sola assertione, sine solemnitatibus testium, alijsque nçcessarijs, & n. seqq. & n. 25. vbi vid.*

20 *Prorogatio tendens in prçiudicium solius Ordinarij, non autem Papç, semper est valida, & vid. sup. n. 19.*

21 *Prorogatio dicitur, quæ conceditur nondum finito tempore, & num. seq.*

22 *Renouatio conceditur tempore elapso, & sup. n. 21.*

23 *Collatio beneficij in termino prorogato facta, censetur interuenisse in primo termino competenti.*

24 *Iurisdictio inferioris collatoris durat, durante prorogatione illi concessa, secus si per nouam concessionem illi fuisset renouata facultas.*

25 *Collatio inferioris facta vigore prorogationis probatur ex sola assertione, vel patientia Episcopi, & vidi sup. num. 19. & seqq.*

26 *Collatio inferioris non potest prçtendi antidata collationi Papç, si mensium tempus intercessit, et fuerit etiam sequuta possessio.*

27 *Sententia per appellationem suspensa non probat.*

28 *Fides procurata lite pendente nihil probat.*

29 *Valor licèt leuioribus probationibus probetur, eæ tamen debent esse in suo genere perfectæ, & quæ certum reddere valeant iudicem de valore narrato, & n. seqq.*

31 *Testes ad probandum valorem inducti, si de excessu deponant, plenè probant contra inducentem, & contrarium verificant, & n. 32.*

33 *Valore beneficij non probato, gratia remanet nulla.*

DECISIO CLXXX.

LAbente iam semestre Abbati Parochialis Ecclesiæ Oppidi de Roncal vel Ecclesiastico Patrono, simulque inferiori Collatori à iure statuto ad conferendum simplex beneficium in illius Ecclesia erectum, quod à die vsque 7. Septembris 1669. per obitum Francisci Salbo vacauerat, ipse Abbas à Reuerendissimo Episcopo Pampilonen. ad quem deuolutio imminebat, obtinuit prorogari terminum ad alium mensem, & in termino prorogato, die scilicèt 30. Septembris eiusdem anni 1669. illud contulit Ioanni Lopez, qui nulla interposita mora sub eadem die fuit immissus in illius possessionem. Hinc post decem mensium decursum, die scilicèt 30. Iulij subsequentis annis 1670. Ioannes de Landa exposito Papæ, quod dicti beneficij collatio, iuxtà Lateranen. Statuta Concilij ad Sedem Apostolicam spectabat, & quod per sex menses, & vltrà Abbas præfatus collationem distulerat, illud tamquam deuolutum impetrauit. Introductoque coram Ordinario literarum suarum exequutore iudicio super dicti beneficij adiudicatione, & reportata sententia fauorabili, illam in gradu appellationis reuocauit Metropolitanus; Quarè deuoluta in tertia instantia causa ad Rotam dedi dubium, An Io: de Landa sit adiudicandum beneficium, quod fuit à Dominis negatiuè resolutum.

Cùm enim sit certa regula, quod petenti adiudicationem
aduersus † possidentem incumbat onus ius suum conclu- 1
dentèr probandi *l. fin. C. de rei vindic.* Cassador. *dec. 3. num. 5. & decis. 4. num. 8. de rest. spoliat.* Vtique de tali iure non docet Ioannes de Landa ex eius Apostolica prouisione nullatenus iustificata, nec circa caput deuolutionis, nec circà expressio-
nem valoris ducat. 24. per non excessum, † & ideò ex non 2
iure suo venit excludendus Loter. *de benef. lib. 2. quæstion. 42. numero 25.* Rot. *coram Bich. decis. 164. numer. 10. & decis. 360. num. 27.*

Non probat deuolutionem, iuxtà Statuta Conc. Lateran.
quia progrediendo per gradus de semestri in semestre, † pro- 3
vt statuit *Alex. 3. conditor d. Constitutionis registratæ in cap. 2. de concess. præb.* Primum spectabat ad Abbatem, à primo ad secundum deuolutio fiebat ad Ordinarium, à secundo ad tertium ad Metropolitanum, & tandem ad Sedem Apostoli-
cam, † & prout latiùs exponit Rebuff. *in prax. de deuolut.* 4
à num. 17. per alios seqq. & num. 25. Lotter. *de benef. lib. 2. q. 24.* Rot. *coram Cels. decis. 392. num. 4. & 5.* Cùm autem Ordinarius prorogando facultatem Abbati de proprio semestri mensem abstulerit, quemadmodum in dicto mense potuisset con-
ferre, ità potuit prorogare, † quia deuolutio secundum præ- 5
narratum ordinem ad ipsum, non ad alium superiorem spectabat, Paris. *de resignat. lib. 7. quæst. 29. in fine*, Viuian. *de iurepatr. par. 2. lib. 7. cap. 2. num. 10.* Barbos. *de off. & potest. Episc. alleg. 72. n. 143.* optimè Rot. *coram Crescent. dec. 11. de dilat. coram Gregor. decis. 177. numero 5.* & ibi Adden. *numero 8. & in Firmana Altaris coram Mant.* penes Garz. *de benef. par. 10. cap. 3. num. 12.*

Et licèt Papa prouidendo scienter quando tempora per dictos gradus nondum sunt elapsa, provt hic, vbi prouisus Apostolicus exposuit, quod Abbas per sex menses, & vltrà conferre distulerat, nec in reliquis appareat voluisse simpliciter se restringere ad deuolutionem, iuxtà *Conc. Lateranen.* quod dignoscitur ex clausulis in prouisione appositis, qualis est illa *dummodò collatio ad nos hac vice pertineat &c.* & alia, *& detur*
deuolutio dispositiuè &c. † de quibus latè Rot. *coram Coccin.* 6
decis. 2129. à num. 4. ad 14. quæ non leguntur in prouisione Io:
Landæ, sustineatur prouisio † si non iure deuoluto, iuxtà *d.* 7
Concil. iure tamen concursus, iuxtà opinionem Gonzal. *ad reg. 8. §. 4. Proem. n. 90. cum quatuor seqq.*

Nihilominus quidquid sit de huiusmodi opinione † variè 8
per Rotam recepta, vt in *Lunen. Sarzanen. Capellaniæ primò coram Domino Carpineo 29. Martij 1669. §. Nec mouit;* deinde in illius reuocatoria *coram R. P. D. meo Beuilaqua 16. Iunij 1671.*

§. in

9 §.*in propositu circa fin.* Adhuc ea admissa procedit, † vel quando Papa concurrendo præuenit inferiorem collatorem, ex *reg. qui potior 54. de regul. iur. in 6.* cum alijs per Lotter. *de benef. lib. 2. quæst. 23. num. 6.* Vel etiam si concursus esset simulta-
10 neus, & Datæ omninò pares, † quia tunc ratione prærogatiuæ antefertur prouisio Papæ, per Text. *in cap. si à Sede de præb.* post Gonzal. *ad reg. 8. §. 3. Proem. ex num. 50.* & alios prosequitur Lotter. *mox cit. quæst. 23. num. 7.* Rota *decis. 25. num. 18. par. 10. recentior.* Non autem quando, prout in casu nostro,
11 † Ordinarius ipse præoccupauit Text. *in præcit. cap. si à Sede 31. ibique glos. verb. nec appareat de præb. in 6.* Gonzal. *ad reg. 8. §. 3. proem. num. 1. & 2.* Rot. *diuers. decis. 272. in fin. lib. 2. par. 3. coram Caualer. decis. 184. num. 1. & 2.* Quia tunc Papa tamquam
12 iustissimus Princeps, † non præsumitur velle prouidere beneficio, qui iam fuit de Rectore prouisum Roman. *consil. 340. sub num. 8. ad fin. vers. nec est dicendum*, Loter. *qui supra d. lib. 2. quæst. 23. num. 1. 2. & 3.* minusque tollere ius ex præoccupatio-
13 ne † inferiori collatori quæsitum idem Lotter. *præcit. quæst. 23. num. 1.* maximè quando, prout in præsenti prouisio Apo-
14 stolica fuit expedita † cum clausula *dummodò de tempore datæ non sit alteri ius quæsitum &c.* Rota *coram Cels. decis. 408. num. 4. in rec. dec. 169. num. 29. par. 10. & decis. 240. numero 12. part. 11.*
15 Ius autem præfatum cùm nulli dubium sit, quin † Intelligatur de valido *coram Bich. dec. 558. n. 15.* impugnabat pluribus modis prouisus Apostolicus.

Et primò, quod cùm innitatur prorogationi, ista tamquàm tendens in præiudicium Papæ concurrentis cum inferiore
16 collatore non † potuerit ius validum tribuere Abbati, ad tradita in præcitata *Lunen. Sarzanen. Capellaniæ 16. Ianuarij 1671. §. Et huiusmodi, & seq. coram R. P. Domino meo Beuilaqua.*

Secundò, quatenùs etiam potuerit Abbas tale Ius acquirere, eo tamen noluisse vti, enim cùm in vim præfatæ proroga-
17 tionis † conferre debuisset iure delegato, vt tradit Lambertin. *de iurepatronat. lib. 2. par. 2. art. 27. quæst. 1. princ. sub num. 8. vers. nisi hoc faceret.* Nihilominùs contulit iure directo, & tam-
18 quam Abbas inferior collator, & ideò quod potuit, noluit, † quod voluit adimplere nequiuit.

Et tandem cùm agatur de reddenda inani prouisione Apostolica non probari dictam prorogationem ex supplici libello
19 à solo Ordinario subscripto † sine solemnitatibus testium, alijsque necessarijs, quas recenset Lotter. *de benef. sæpè cit. qu. 23. à n. 10. per tres seqq.*

Quibustamen non obstantibus adhuc de iure valido Io: Lopez ex prædicta collatione Abbatis quæsito visum est sufficienter constare.

Ad primum namque fuit responsum, quod cùm prorogatio facta fuerit extendendo tempus, & facultatem Abbatis infrà semestre Ordinarij, nec ex ea posita fuerit aliquod impedimentum, quo minus Papa intrà dictum tempus concurren. potuisset, atque etiam præuenire si voluisset, nullum aliud considerari potest præiudicium, nisi respectu Ordinarij, qui cùm posset conferre ex deuolutione maluit per proroga-
20 tionem illam sibimet † impedire; Quando autem prorogatio tendit in præiudicium solius Ordinarij, non autem Papæ, nullus contradicit quin sit valida, Gonzal. *qui supra §. 4. Proem. num. 92. & 93.* Crescent. *præcit. decis. 11. num. 4. de dilat. omnesque alij supra in §. non probat. allegati*, & in specie distingult Rota *in dicta Lunen. Sarzanen. Capellaniæ §. & hujusmodi coram R. P. Domino meo Beuilaqua*, in contrarium allegata. Non applicabilis in reliquis casui nostro, quia in casu illius decisionis Papa præuenerat institutionem Ordinarij, vt ex facti serie in prima coram Eminentissimo Carpineo exposita.

Nec etiam visum est obesse secundum. Cùm enim nondum lapso semestri Abbatis, licèt in vltima die, extensa illi
21 fuerit facultas conferendi, † quæ propriè dicitur prorogatio Bald. *in l. Emilius in 2. lect. num. 9. ff. de min.* ad differentiam
22 renouationis, † quæ dicitur quando tempus est finitum, vt distinguit Bart. *in l. dies cautioni sub num. 3. ff. de damn. infect.* Rebuff. *in concordat. Rubric. de prorog. dilat. in princ.* latè Gabr. *de dilat. conclus. 2.* Vbique collatio ab ipso facta in termino
23 prorogato † censetur facta in primo termino competenti, *l. sed si manente ff. de Prec.* latissimè Gabr. *præcit. conclus. 2. num. 21.* Rebuff. *qui supra vers. & sic infertur* Rota *in nou. decis. 21. num. 8. de præb. coram Gregor. decis. 522. num. 18.* Ideòque non videbatur necessè, vt conferendo iure prorogato ipse se decla-
24 raret conferre iure delegato, † quia per prorogationem adhuc durabat iurisdictio, subdit Rebuff. *qui supra in rubr. de prorogat. dilat. versic. Item iurisdictio.* Quidquid esset, si per nouam commissionem fuisset renouata facultas Abbati, terminos secundi membri præmissæ distinctionis, in quibus videtur loqui Lambert. *in obiecto allegatus.*

Tertium demùm videbatur cessare ex eo quod cùm agatur de solo præiudicio Episcopi, vt supra visum est eo ipso, quod scienter permisit post lapsum terminum Patrono Ecclesiastico, & collatori inferiori competentem conferre, atque instituere, ad iustificandum † huiusmodi collationem nullo alio 25
validiori documento videbatur opus, quam sola Episcopi, de cuius iure agebatur patientia Lambertin. *de iurepatron. lib. 2. par. 2. art. 27. quæst. 1. num 3.* Viuian. *eodem tractat. lib. 14. cap. 6. num. 22.* Rot. *coram Cels. decis. 342. num. 9.* Cùm insuper à collatione Abbatis ad prouisionem Apostolicam intercesserit decem mensium interuallum, inanis est quæcumque antidatæ
† suspicio, ad quam euitandam requiruntur iustificationes 26
oppositæ, cùm ab ipsa data literarum Apostolicarum tàm remota à termino competente Episcopo dignosci possit vera data collationis Abbatis, quæ comprobata remanet à possessione immediatè subsequuta, & publico documento iustificata, vt præmissum est in themate, cuius propterea possessionis conditio in isto casu venit attendenda, ad tradit. *in præcit. cap. si à Sede de præb.*

Valorem nec etiam probat, siuè per sententiam ab exequutore reportatam tamquam ex actis non iustificatam, † at- 27
que etiam per appellationem suspensam, *l. prima §. fin. & ibi gloss. vlt. ff. ad Sen. Conf. Turpill.* Rot. *decis. 55. num. 11. & 12. par. 14. recent.* Siuè per simplicem fidem lite pendente procura-
tam, † quæ nihil probat, ex vulg. & in terminis nostris Ro- 28
ta *coram Caualer. decis. 533. num. 6. & coram Bich. dec. 360. num. 29.* licèt enim valor per non excessum leuioribus † probatio- 29
nibus iustificetur, tamen debent esse in suo genere perfectæ, Rota *coram Greg. decis. 13. num. 6.* & Add. *ad decis. 89. num. 7.* & tales, quæ certum reddere valeant Iudicem † de valore 30
narrato, in terminis Bich. *decis. 378. num. 1.* Tantùm verò abest, quod de hoc possit certiorari, cùm imò ex depositionibus testium ab ipso prouiso Apostolico inductorum, Summario possessoris *num. 4.* de excessu constet, quæ † nocent indu- 31
centi Garz. *de benef. par. 5. cap. 3. num. 203. cum seqq.* & † pro- 32
bant contrarium Rota *decis. 107. num. 11. par. 10. rec.* Valore
autem non verificato † gratia redditur nulla Rota *cor. Caputaq. dec. 84. n. 1. & per tot. coram Dunoz. iun. dec. 378. nu. 1. coram Bich. dec. 244. in fine.* 33

Vtraque Parte informante &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Cathanien. Archidiaconatus.

Lunæ 27. Nouembris 1673.

ARGVMENTVM.

Gratia super dignitate Beneficij à Pontifice obtenta, debitæ exequutioni demandatur, non obstante exceptione, quod illud non esset de statu collatiuo, qualis vi sus est probari ex vltimo statu, qui in beneficialibus semper attenditur, nisi constiterit de antecedenti statu contrario; cumque de qualitate eiusdem beneficij actu sacerdotalis dubitaretur, quatenus illa requiratur, & successiuè probetur ex sequenti Summario, & Decisione videnda sunt.

SVMMARIVM.

1 *Collatio beneficij vltima probat statum illius.*
2 *Status vltimus beneficij semper attenditur, nisi doceatur de anteriori statu contrario.*
3 *Ordinarij attestatio probat vacationem per obitum, idoneitatem beneficiati, & alia, de quibus n. seqq.*
4 *Nobilitas probatur ex attestatione Senatus.*
5 *Studium Theologiæ, & Philosophiæ in persona beneficiati ex attestatione Ordinarij remanet iustificata.*
6 *Beneficij qualitas, & status ex enunciatiuis collationum probantur.*
7 *Qualitas, & status beneficij etiam ex attestatione Ordinarij dicuntur sufficientèr iustificata.*

8 *Valor beneficij probatur leuioribus probationibus.*
9 *De Valore beneficij potest Iudex etiam se extraiudicialiter informare.*
10 *Probatio obtentorum qualitercumque facta suffragatur.*

DECISIO CLXXXI.

DE Archidiaconatu vacato in Ecclesia Cathaniensi per obitum Federici, fuerat ab Ordinario prouisus Vincentius Ramundetta sub conditione reportandi à Sede Apostolica dispensationem ætatis, qua vnà cum noua prouisione impetrata, illiusque expeditionem impedire conante Capitulo dictæ Ecclesiæ sub prætextu, quod hæc dignitas non esset de statu collatiuo, placuit Sanctissimo mihi dirigere literas gratiæ cum clausula, *vt constito de statu prædicto illas exequutioni demandarem*: Vndè super hoc articulo consulta hodie per me Rota, emanauit resolutio affirmatiua.

Probatio enim status controuersi desumpta est, nedum ex noua erectione, seù potiùs reintegratione Archidiaconatus prædicti facta de anno 1639. ab Episcopo cum consensu Capituli, & ex collationibus eiusdem subsequutis de eodem anno 1639. 1646. 1665. & 1667. approbatis ab ipso Capitulo mediante admissione omnium Prouisorum ad possessionem, vt in Summar. Vincentij à *num.3. ad 6.* sed etiam ex vltima
1 collatione in persona Federici, † quæ probat vltimum sta-
2 tum, in his materijs semper attendendum † nisi doceatur de anteriori contrario, Felinus *in cap. eam te septimo sub num.22. & cap. in nostra 32. num.43. de rescript.* Aretin. *consil.63. n.5. versic. Sed tamen Marescott. var. resol. lib.1. cap.55. n.1. & seq.* Rota *coram Card. Seraph. dec.1229. n.2. & coram bon. mem. Bichio decis.635. num.13.*

Reliqua verò narrata in literis, apparuerunt sufficienter iustificata; nam vacatio per obitum Federici in mense Aprilis, probatur ex attestatione sui Ordinarij, & alijs attestatio-
3 nibus iuratis; † Idoneitas Vincentij ex attestatione eiusdem Ordinarij facta in sequelam relationis examinatorum Synodalium; Ætas ex fide baptismatis. Doctoratus ex Instrumento priuilegij: Nobilitas ex attestatione Senatus Ca-
4 thaniensis, † cui in his materijs deferre solet, Rota *coram Caualer. decis.68. sub num.3. vers. corroborantur, & dec.112. sub*
5 *num.1.* Clericatus, & studium Philosophiæ, † & Theologiæ ex attestatione Ordinarij, *cap. post cessionem de probat.* Rota *decis.101. num.1. par.1. & decis.15. num.8. par.5. recent.* Quodque Archidiaconatus sit quinta dignitas in dicta Ecclesia, patet, ex quo talis fuit semper enunciatus in collationibus su-
6 pra recensitis, † quæ ostendunt qualitatem, & statum beneficij, Rota *decis.210. num.3. par.10. recent.* cum alijs sibi alle-
7 gatis. Et denique ex attestatione eiusdem Ordinarij, & † reintegratione huius dignitatis facta de anno 1639. in qua fuerunt eidem assignatæ pro dote vnciæ decem constituentes, vt ab Informante asserebatur scuta vigintiquinque monetæ Romanæ, visus est Dominis sufficienter iustificatus valor narratus in ducatis vigintiquatuor per non excessum ex
8 regula, † quod in illius iustificatione leuiores probationes sufficiant, vt ex Rot. *coram Caualer. decis.596. num.1.* vbi, quod
9 Iudex potest se etiam † extraiudicialiter informare, *& in rec. dec.62. n.6. & 7. dec.137. n.18. & 357. num.11. p.10.* maximè
10 quando, prout hic, ex aduerso non controuertitur, vt in † probatione obtentorum aduertit Rota *in mox allegata dec.357. sub num.8. par.10.*

Attenta igitur iustificatione omnium narratorum, non fuit dubitatum, quin literæ Apostolicæ sint exequendæ.

Et ità, &c.

R. P. D. RONDININO.

Florentina Capellaniæ.

Lunæ 27. Nouembris 1673.

ARGVMENTVM.

Capellania simplex, an fuerit à Testatore ordinata, vel potiùs beneficium Ecclesiasticum disceptatum est, & quia vltra plura, quæ concurrebant pro exclusione beneficij; cùm ex fundatione constaret de institutione simplicis Capellaniæ, pro ea similitèr iudicatum est, non obstante statu collatiuo contrario, quia illi neque per lapsum temporis, neque ex potestate Pontificis, sine eius scientia, & voluntate præiudicatum fuit.

SVMMARIVM.

1 *Beneficij perpetui requisita qualia sint remissiuè.*
2 *Ordinarius non potest se intromittere in beneficio fundato cum taxatiua prohibitione, ne alius in eo se ingereret.*
3 *Ordinarius non potest commutare voluntates defunctorum.*
4 *Commutatio voluntatis defunctorum soli Pontifici reseruatur, & sup. n.3.*
5 *Doti perpetuæ pro substentatione beneficij repugnat incertum salarium, arbitrio alicuius beneficiato assignandum.*
6 *Iura patronatus ad arguenda, requiritur concursus trium personarum.*
7 *Capellania non potest perpetui beneficij naturam assumere, & quando.*
8 *Fundationis beneficij tenor magis attenditur, quam alia quæcumque illius requisita.*
9 *Beneficij institutio consentiente Episcopo spectare potest ad inferiorem, veluti Abbatem, vel alium.*
10 *Vacatio per obitum, vel resignationem non repugnat simplici Capellaniæ, consentientibus ijs, ad quos spectat deputatio Capellanorum.*
11 *Consensus Ordinariorum excluditur, si illi numquam contulerunt beneficium.*
12 *Capellania non potest dici beneficium, si illa non habeat dotem, neque Rectorem perpetuum.*
13 *Status vltimus in beneficijs non attenditur, vbi cum eo repugnat instrumentum dispositionis.*
14 *Proprietas absorbet possessorium, & quando.*
15 *Status nouus beneficij præscribitur per 40. annos.*
16 *Statu certo beneficij probato, prouisiones Apostolicæ illum non mutant, non obstante quouis lapsu temporis, in contrarium, & vid. num. seq.*
17 *Statum nouum beneficij ad inducendum ex lapsu temporis, vltrà Potestatem Pontificis, requiritur etiam voluntas ipsius Papæ.*

DECISIO CLXXXII.

ARdua apud Dominos quæstio fuit: An Testamentum Antoniæ relatum in Summ. Tonelli die 6. * Martij proximè præteriti *num.1.* importaret simplicem dispositionem ad pias causas fauore Ecclesiæ S. Mariæ de Florentia cum deputatione Capellani ad nutum Abbatis, & Monachorum amouibilis, vel potiùs beneficium sæculare, & perpetuum, ità vt à Sede Apostolica Tonello conferri potuerit. In cuius articuli discussione Beneficij Ecclesiastici signa relata in decis. 6. Martij proximè præteriti coram me, iterum in dubium reuocata sine aliqua resolutione die 19. Iunij proximè præteriti, hodie tandem æquiuoca visa sunt.

Duplex erat quæstionis inspectio: altera scilicèt, An inspectis verbis Testatricis esset nè simplex Capellania ad nutum Abbatis, & Monachorum, vel potiùs beneficium perpetuum; altera. An ex prouisionibus Pontificijs, quatenùs etiam inspecto tenore fundationis simplex Capellania iudicanda fuisset, adhuc perpetui Ecclesiastici beneficij naturam assumere potuisset.

Quoad primam Inspectionem considerato totius testamenti contextu, conueniebant DD. verè hoc esse simplex legatum fructuum, vt exindè celebrarentur tot Missæ à Capellano, quem hæres Testatricis præsentaret Abbati, eo autem defuncto, Abbas, & Monachi eligerent assignata congrua mercede arbitrio Abbatis, & Monachorum, quorum conscientias onerauit, addita taxatiua, ne alius se intromitteret, ex quibus inferebant deficere duo præcipua requisita ad perpetuum beneficium † ex illis, quæ enumerauit Rota *coram* 1
Pen. dec.125. num.7. Auctoritatem nempè Ordinarij, cuius interuentus per taxatiuam prohibitionem, nè alius se ingereret, † exclusus censetur, adeò vt nec superueniens attenda- 2
tur, cùm contextualiter ad ipsam fundationem beneficij requiratur, ne sit in potestate Episcopi defunctorum volunta-
tes † commutare, quod soli Pontifici reseruatur *in Clem. quia* 3
contingit de relig. domib. efficiendo perpetuum beneficium † 4
id, quod erat amouibilis Capellania, Felin. *consil.45. num.4. & 5.* Spin. *de testam. gloss.4. sub num.42.* Garz. *de benef. par.1. cap.2. num.*

num. 105. 108. *& seqq. iuncto n.* 42. Ceual. *commun. contrà commun. q.* 287. *n.* 27. *&* 28. Monet. *de commut. vltim. volunt. c.* 5. *sub num.* 315. Tondut. *quæst. benefic. tom.* 1. *p.* 2. *c.* 1. *§.* 6. *num.* 25. *&* 26. Rota *coram Seraphin. dec.* 611. *n.* 1. *&* 2. *& coram* Buratt. *decis.* 224. *n.* 1. *cum seq.* & dotem perpetuam pro sustentatione Re-
5 ctoris ipsi integraliter † debitam, quod expressè repugnat euentuali, ac incerto salario ab arbitrio, & conscientia Monachorum pendente Felin. *d. cons.* 45. *sub n.* 5. Lotter. *de re benefic. lib.* 1. *q.* 5. *n.* 59. Rota *coram Caual. decis.* 640. *n.* 7. *coram Dunozet. iun. decis.* 101. *n.* 1. *&* 2. *coram Manzaned. decis.* 283. *num.* 7. *&* 8. & meliùs in *recent. par.* 2. *dec.* 254. *n.* 3. *& par.* 13. *decis.* 2. *num.* 11.

Itavt sola consideratio hæredis, qui quousque viueret, præsentare debebat pro inducendis tribus personis ad iura-
6 patronatus arguenda, † de qua in *decis. præterita §. quia cum his deficientibus*, nihil valeat ad hunc effectum, cùm & istius
7 iuris Laici sint capaces, neque ideò Capellania † perpetui Beneficij naturam assumat, vt in his terminis notant *Guido-pap. decis.* 187. *n.* 2. & ex mente *Congregationis Concilij*, Gonzal *d. gloss.* 5. *n.* 29. Rota *recent. p.* 13. *d. decis.* 2. *n.* 20. *&* 21. *& coram Dunoz. iun. decis.* 867. *n.* 7. *in fin. &* 8.

Et licèt non negarent Domini non solum ex consuetudi-
8 ne, vel ex priuilegio, sed ex tenore fundationis, † quæ vt inquit Rota *recent. p.* 1. *decis.* 530. *n.* 4. illis fortior est, caueri posse, ne Episcopus se ingerat in præsentatione ad Beneficium
9 Ecclesiasticum; itavt ipso Ordinario consentiente, † institutio spectet ad inferiorem veluti Abbatem, vel alium, Abb. *in cap. cum dilectus in* 4. *notabil. de consuetud.* Lambert. *de iure patr. lib.* 1. *par.* 1. *q.* 9. *art.* 1. *n.* 55. *&* 96. Mar Antonin. *lib.* 1. *resol.* 12. *sub n.* 4. Barbosa *de offic. Episc. p.* 3. *alleg.* 73. *n.* 87. *in fin. & ad Concil. Trid. sess.* 14. *de reform. c.* 13. *n.* 1. Rota *recent. p.* 6. *dec.* 87. *n.* 13. *& seqq. & p.* 9. *decis.* 446. *n.* 17. *&* 18. & in terminis beneficij, cuius electio, & confirmatio spectabat ad Abbatem coram Buratt. *decis.* 103.

Adhuc dicebatur nullatenus doceri, neque ex instrumento fundationis, neque aliundè Episcopum consensisse huic conditioni, quinimò ex inspectione instrumenti contrarium desumi, cùm prohibitum fuerit, ne alius præter Abbatem se ingereret, & consensum tacitum deductum ex obseruantia in præterita *decis. §. & consensus §. idque*, apertè suffragari non posse, cùm enunciatiuæ emissæ in visitationibus ab Ordinarijs, Summario responsionis Tonelli sub die d. præteritæ decisionis *n.* 1. suspensæ remaneant ex vltima visitatione, in qua Vicarius Generalis reseruauit sibi cognitionem, an Capella conferretur in titulum, necnè, Summario Monachorum sub eadem die *n.* 10. & solutio decimarum, quibus obligata est hæc Capella pro Studio Pisano, nihil aduersetur, cùm & simplices Capellaniæ, & Beneficia manualia pro istis Decimis obligata quoque sint, Summ. hodierno Monachorum *n.* 3. ac denique vacatio per obitum, vel per resignationem non re-
10 pugnet, † cùm permittentibus ijs, ad quos Capellanorum deputatio spectat, hæc quoque in his Capellanijs permittantur, Gloss. *in Clem. vndè §. proprium, verb. reuocari, vbi* Zabarell. *num.* 8. Vitalin. *n.* 9. *de supplen. neglig. Prælat.* Gonzal. *ad reg.* 8. Cancel. *gloss.* 5. *§.* 6. *n.* 14. *&* 26. Paris. *de resignat. lib.* 1. *q.* 11. *n.* 1 *&* 4. Rota *coram Dunoz. iun. d. dec.* 867. *n.* 9. *&* 10.

Quinimò plura Beneficij perpetui exclusiua concurrere, de quibus informantes pro Monachis, itavt licèt non placeret pro exclusione obseruantiæ consideratio, quod Ordinarij
11 nunquam contulerunt hoc Beneficium, quod est † argumentum positiuum pro eliciendo eorum consensu, Gonzalez *dict. gloss.* 5. *n.* 53. *& seqq. & n.* 56. Lotter. *de re benefic. lib.* 1. *q.* 5. *n.* 63. *&* 64. Corrad. *prax. benef. lib.* 1. *c.* 6. *n.* 320. Rota *recent p.* 13. *dec.* 2. *n.* 14. ex eo scilicet, quod actus positiui collationis Ordinariorum adesse non poterant, supposito, quod Ordinarij in prouisionibus huius Capellæ se ingerere non possint; Placebat tamen alia consideratio desumpta ex argumento negati-
12 uo, † eo quod Capella non habeat dotem, nec Rectorem perpetuum, vt opus esset, itavt potiùs retorqueatur, Zabarell. *cons.* 11. *num.* 6. *vers. item caueant*, Lotter. *d. q.* 5. *in fine*, alijque pro Tonello adducti.

Hinc dicebatur inutilem esse quæstionem de vltimo statu collatiuo istius Capellæ, quia licèt in Beneficialibus attenda-
13 tur, † hoc tamen non procedit, cùm repugnet instrumentum
14 dispositionis, † quia tunc proprietas absorbet causam possessionis, vt communiter declarant Canonistæ *in cap. dilectus de caus. possess. & propriet. & in cap. consultationum, vbi* Abb. *sub num.* 9. *de iurepatr.* Caiderin. *cons.* 23. *de præben.* Marescott. *var. resol. lib.* 1. *c.* 55. *n.* 63. *& seqq.* cum alijs, quos in his terminis sequitur Rota *coram Caual. d. decis.* 640. *sub num.* 10. *& coram Buratt. d. decis.* 224. *num.* 7. *& coram Dunoz. iun. decis.* 101. *n.* 4. *&* 5. cum alijs *in Bononien. iurispatronatus* 3. *Iunij* 1672. *§. final. coram me.*

Maior sanè difficultas versabatur in altera inspectione, An scilicet ex Prouisionibus Apostolicis ab anno 1559. vsque ad hodiernam diem, quibus Capellania hæc in titulum collata fuit, præscriptus fuerit nouus status Beneficij † cùm ad hoc 15
quadragenaria sufficiat iuxtà dispositionem Text. *cum ibi notat. in cap. cum de Benefic. de Præben. in* 6. Marescott. *d. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 67. *ad fin. cum alijs in Parmen. Parochialis* 26. *Iunij* 1671. *§. vel huius narratiuæ coram me.*

Quibus tamen præter alia circa prouisionum in effectuationem replicabant Scribentes pro Monachis nos non versari in declaratione dubij status, sed in casu, in quo constat ex supradictis de contrario statu anteriori ex lege testantis, † quo 16
casu non obstante quouis lapsu temporis Prouisionis Apostolicæ statum non mutant, nisi accedente voluntate Pontificis, quæ vltra potestatem, & cursum temporis † ad hoc requi- 17
runtur, vt notant Canonistæ *in d. cap. cum de benefic. vbi præ cæteris* Franc. *n.* 6. Adden. *ad Buratt. decis.* 153. *n.* 5. *& seqq.* & in his terminis Rota *coram Buratt. decis.* 224. *n.* 8. *& recent. par.* 12. *decis.* 93. *num.* 17. *& seq.* cum alijs *in Meleuitana Commendæ* 14. *Maij* 1669. *§. sub ea coram R. P. D. meo Bourlemont*, & admittitur in præterita *decis. coram me in §. Accedentibus.*

Quæ posterior responsio placuit DD. qui ideò recesserunt à decisis 6. Martij proximi præteriti, vtraque Parte informante.

Supra in hac eadem parte adest altera, quæ hic fuit reuocata decisio, & est ibi in ordine 8. *decis.* 4

R. P. D. CALATAIV.

Bononien. Fideiussionis.

Lunæ 27. *Nouembris* 1673.

ARGVMENTVM.

Mandat Statutum *Bononiæ sub Rubrica de contractibus minorum, & filiorum familias* certas solemnitates requiri, quas hic non afficere declaratur, quia agebatur de filiofamilias maiore, ac etiam iuris vtriusque Doctore, & demum quia eidem Statuto derogatum erat à Vicelegato eiusdem Ciuitatis Bononiæ, quem pro ea vice ei derogare potuisse deciditur.

SVMMARIVM.

1 *Filius familias maior validè se potest obligare pro patre.*
2 *Statum Bononiæ* de contractibus cum minore, & filiofamilias, *qualiter procedat traditur, & declaratur, & n.* 5.
3 *Statutum cui per Præsidentem Prouinciæ derogatum est non attenditur, num. seq.*
4 *Statuto Bononiæ derogari potest per Vicelegatum, & quando.*
5 *Statutum loquens de filio familias minore non habet locum in filio familias maiore, & maximè iuris vtriusque Doctore.*
6 *Statutum correctorium iurium communis est strictè interpretandum, nec extenditur de persona ad personam.*
7 *Doctor non potest allegare ignorantiam iuris, nec dispositionem sui Statuti, quia detegeret propriam turpitudinem.*
8 *Doctor non prohibetur allegare ignorantiam facti.*
9 *Doctor fideiubens scire debet fideiussionem esse damnosam, & de sui natura læsiuam.*
10 *Decoctio probari debet plenè, & concludenter, & quidem de tempore præciso contractus.*
11 *Filius familias iuris doctor, & maior fideiubens pro patre, non restituitur ex capite læsionis.*
Amplia quod nec etiam minor eandem restitutionem obtinere possit. ibidem.

DECISIO CLXXXIII.

PLuribus intimationibus lacessiti Innocentius, & alij de Niue non curarunt informare in hodierna causæ propositione, quare Domini steterunt in decisis.

Nam quod Franciscus validè fideiusserit pro Petro Antonio cuius patre non fuit in dubium reuocatum inspecto iure com-

1 communi, secundum quod filius familias † maior, qualis erat Franciscus de tempore contractus validè se obligat pro patre, *ad Text. in l. filius familias 8. vbi gloss. & Doctores Cod. de fideiussorib. & mandat.* & tenuit Rota *coram Buratto decis. 20.*
2 *num. 7.* Non obstante dispositione *Statuti Bononiæ* † *in Rubrica de contractibus cum minore, & filio familias §. item dicimus* requirente vltra consensum patris interuentum etiam Curatoris; tùm quia illi fuit expressè derogatum per D. Vicele-
3 gatum Bononiæ, † & quidem cum clausulis amplissimis, vt aduertit *decisio*, quæ reuidetur *§. iustitia*, quod facere potuisse
4 † pro illa vice firmat Carpan. *ad Statutum Mediolanen. cap. 265. num. 25. & coram Durano decis. 83. num. 14.* Tùm quia Sta-
5 tutum loquitur de filio minore, † non autem maiore, & iuris vtriusque Doctore; vndè duo resultant, alterum, quod
6 Statutum † prædictum, tamquam correctorium iuris communis est strictè interpretandum, nec extenditur de persona ad personam, Decius *in cap. 1. num. 114. extrà de probationib.* Alterum, quod tamquam Doctor non potest allegare igno-
7 rantiam iuris, † nempè dictam dispositionem Statuariam,
8 quia detegeret propriam turpitudinem, † quidquid esset dicendum si allegaret ignorantiam facti, vt distinguendo firmauit Rota *in Nonantulana Emphyteusis 22. Iunij 1672. §. finali, coram Reuerendissimo Domino meo Decano*, & tamquam talis
9 nec minus ignorare debebat, † quod fideiussio est contractus de sui natura læsiuus, *l. Ait Prætor §. non solum il primo, ff. de minorib. l. Titius, ff. de fideiussorib.* & dixit Rota *dec. 187. nu. 17. coram Buratto.*

Obiectum verò, quod propter patris decoctionem competat filio restitutio in integrum ex capite læsionis, neque in facto, neque in iure subsistere visum est; Non quidem in facto,
10 quia decoctio non probatur, & quidem de tempore † contractus, prout requiritur, vt respondit Rota *decis. 564. num. 2. & dec. 582. num. 18. par. 4 tom. 3. rec.* cum alijs adductis *in decisione*, quæ reuidetur *§. neque facit*; Nec minus in iure, quia
11 filius familias doctor, & maior † fideiubens pro patre de iure non restituitur ex capite læsionis, vt in fortiori casu filij familias minoris firmauit Rota *dec. 129. n. 11. dec. 58. & decis. 82. n. 12. coram R. D. Zarate.*

Ex quibus, & alijs plenius deductis in antecedentibus decisionibus Domini steterunt in decisis, Carolo Antonio, & Io: Iacobo de Gualandis tantùm informantibus.

Supra in hac eadem parte adest altera hic confirmata decisio coram eod. R. P. D. Calataiu, quæ est ibi in ord. 87. cuius in calce aliæ etiam concordantes adnotantur.

R. P. D. CALATAIV.

Anconitana Prædij.

Lunæ 27. Nouembris 1673.

ARGVMENTVM.

Fideicommissum lineale excluditur, quia Testatrix, seù magis Donatrix duas lineas simplicitèr vocauit, & ideò vnamquamque in sua medietate succedere voluisse dicendum est; proindèque nominatio in executionem illius voluntatis facta, censeri debet de persona ab eadem Testatrice in eadem linea vocata, non autem de alia.

SVMMARIVM.

1 *Voluntas testatoris super interpretatione fideicommissi præualet verbis, & num. 4.*
2 *Lineas duas si testator vocauit, noluisse censetur, quod vna linea succedat alteri lineæ, nec quod detur fideicommissum de linea ad lineam.*
3 *Clausula* in stirpes *operatur quod non possit fieri transitus de linea ad lineam, nisi altera penitus euacuata.*
4 *Contra voluntatem testatoris nemo debet ad fideicommissum admitti, & sup. num. 1.*
5 *Nominatio probari debet per duos teste, nec sufficit vnicus.*
6 *Voluntas eligendi non operatur electionem factam sed solum faciendam.*
7 *Nominatio facta contra voluntatem testatoris, vel in plus, non attenditur.*
8 *Nominatio censetur facta de persona, cui illa secundum voluntatem testatoris debetur; non autem de alia.*
9 *Obseruantia deducitur etiam ex non facto per aliquod longum tempus.*
10 *Exequutor voluntatis defuncti non debet se gerere tamquam arbiter.*
11 *Obseruantia est optima interpres quarumcumque dispositionum, & in dubijs remouet omnes difficultates.*
12 *Associatio, vel immissio datur vigore clausulæ* constituti, *& facultatis* capiendi possessionem propria auctoritate.
13 *Associatio, ac etiam immissio vigore clausulæ* constituti *datur etiam contra tertium, quando illa est coniuncta cum* facultate capiendi possessionem propria auctoritate.

DECISIO CLXXXIV.

IOanna Landrina donauit Equiti Tomasio duas possessiones nuncupatas Sancti Stephani, & Montis Borrini, vita tamen illius naturali durante, & post obitum eiusdem Equitis illas donauit duobus ex sex nepotibus natis ex Bartholomæo, & Francisco paritèr ipsius Donatricis filijs, quos affirmauit ore proprio eidem Equiti nominasse publicandum quandocumque placuerit, & casu quo vnus ex nominatis decederet sine filijs legitimis, & naturalibus vocauit in eius portione alterum nominatum, & successiuè disposuit, quod si omnes duo nepotes ab Equite nominatos decederent sine filijs masculis legitimis, & naturalibus, tali casu in dictis duabus Possessionibus substituit proximiores de Domo de Tomasijs in stirpes, & non in capita, secundum gradus prærogatiuam, Summ. Arthemij *n. 2.*

Eques Thomas fiduciarius nominauit Ascanium in linea Bartholomæi pro vno ex duobus nepotibus sibi in secreto à donatrice significatis. Alterum verò nepotem denominare desijt; vndè secuto obitu præfati Equitis Thomæ, medietas Prædiorum donatorum peruenit ad Ascanium verè nominatum; Altera verò medietas fuit amicabiliter attributa Bartholomæo, & Ambrosio nepotibus ex Francisco, Summar. Francisci *n. 3.*

Decessit Ascanius nominatus, instituto hærede Bruto filio naturali, contra quem Federicus filius Cæsaris de Thomasijs filij Ioannis germani fratris Ascanij, tamquam proximior vocatus ad fideicommissum Ioannæ, in casu obitus nominatorum sine filijs legitimis instetit pro immissione ad bona per d. Ioannam donata, scilicet in portione obuenta Ascanio; sed inter ipsum Brutum, & Federicum fuit deuentum ad concordiam, in qua fuit stabilitum, quod eueniente casu, quod idem Federicus reportaret sententiam fauorabilem, & actualem possessionem caperet, tunc promiserunt deuenire ad diuisionem, & vnam medietatem attribuere Bruto, pro se, & suis filijs legitimis, & naturalibus, & aliam medietatem Federico, cum pacto, quod si Brutus decederet sine filijs, Federicus, & sui possent capere possessionem propria auctoritate, absque decreto Iudicis, & cum clausula Constituti In forma, Summ. Arthemij *n. 4.*

Deindè Federicus iudicialiter egit citato Bruto, & sententiam fauorabilem reportauit super immissione ad portionem assignatam Ascanio in dd. duobus Prædijs, dicto Summ. *nu. 5.* & eius vigore actualem possessionem idem Federicus obtinuit, & suscepit dicto Summ. *num. 6.* proindè in executionem pacti, de quo supra in dicto Summ. *num. 4.* restituit Bruto portionem Montis Borrini, obuentam Ascanio Patri, retenta portione possessionis S. Stephani pro se, pariter Ascanio obuenta; dictam tamen restitutionem Federicus fecit cum eodem pacto, quod moriente Bruto sine filijs legitimis, & naturalibus, tunc posset idem Federicus, & sui auctoritate propria, & sine Iudicis decreto possessionem corporalem accipere, quia sic ex pacto &c. dicto Summ. Arthemij *num. 7.*

Obijt Brutus, & portio Montis Borrini, vt supra assignata à Federico Bruto fuit occupata à Thoma, & Francisco de Tomasijs, & propterea Arthemius, Ioannes, & Cæsar filij Federici contra ipsos recuperatores intentarunt iudicium associationis, vel immissionis in vim pacti capiendi possessionem propria auctoritate, & clausula Constituti, & Iudex de partibus protulit sententiam absolutoriam ab obseruatione iudicij, modo deuoluta causa per appellationem ad Rotam, me proponente, fuit disputatum dubium die prima Iulij 1671. An esset danda associatio, vel immissio, & fuit dictum, quod videatur de bono iure, etiam ad effectum immissionis; vnde super hoc reproposita Causa. Domini dixerunt constare de bono iure vtriusque partis ad effectum immissionis, iuxtà modum in decisione exprimendum, nempè in medietate

tate bonorum à Ioanna donatorum fauore Arthemij, & fratrum de Tomasijs Actorum, & in altera medietate fauore Francisci, & aliorum fratrum de Tomasijs Reorum conuentorum.

Nam cùm medietas dd. bonorum peruenerit ad Ascanium verè nominatum, & ipse decesserit sine filijs, factus est locus substitutioni factæ fauore proximiorum Domus de Tomasijs, vigore cuius successio spectabat ad Federicum, tunc viuentem in linea eiusdem Ascanij, & probatur clarè ex aperta
1 mente, & voluntate donatricis, † quæ super interpretatione fideicommissi præualet verbis, *l. cum virum C. de fideic. l. vbi §. Te rogo, ff. ad Trebell.* Altograd. *cons.* 88. *n.* 2. *cum seq. lib.* 2. Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib.* 3. *tit.* 3. *n.* 1. *& 9. in rec. dec.* 365. *nu.* 39. *par.* 5. Amat. Dun. *dec.* 614. *n.* 7.

Quandoquidem Donatrix considerauit duas lineas distinctas duorum suorum nepotum, & voluit, quod medietas bonorum donatorum, cuilibet ex dictis duobus suis nepotibus deberetur pro æquali portione iuxtà formam cuius dispositionis, dimidia præuia nominatione obuenit Ascanio filio Bartholomæi senioris nominato constituenti vnam lineam; & altera dimidia in linea Francisci senioris vbi non aderat nominatio obuenit Ambrosio, & Bartholomæo, & post obitum eiusdem Bartholomæi obuenit etiam eius portio Ambrosio constituenti alteram lineam.

Stante igitur huiusmodi distinctione subsequens vocatio proximiorum Domus de Tomasijs intelligitur discretiuè, vt proximiores vnius lineæ capiant portionem dictæ lineæ. Proximiores verò alterius lineæ capiant alteram portionem d. alteri lineæ assignatam, nec proximiores vnius lineæ possunt aspirare, nec prætendere portionem alteri competentem, quia cùm à principio Donatrix plures personas, nempè duos nepotes vocauerit, & illorum duas distinctas lineas conside-
2 rauerit, † noluisse censetur, quod vna linea alteri succedat, nec quod detur fideicommissum de linea ad lineam, vt probant Berett. *consil.* 18. *num.* 22. *& consil.* 75. *num.* 15. *lib.* 1. Peregr. *consil.* 33. *num.* 12. *& consil.* 37. *num.* 9. *lib.* 3. Fusar. *consil.* 2. *num.* 10. Seraph. *decis.* 123. *num.* 3. Merl. *decis.* 798. *num.* 26. *in Amerina fideicommissi* 27. *Martij* 1667. *coram R. P. D. Beuilaqua §. ex hac enim.*

Præsertim cùm proximiores sint vocati, cum clausula *in*
3 *stirpes*, † quæ operatur, vt vocatio intelligatur in qualibet linea, nec possit fieri transitus ad alias, nisi illa fuerit euacuata, Menoch. *consil.* 376. *num.* 33. *&* 34. Peregr. *consil.* 43. *n.* 7. *lib.* 4. Fusar. *de substitut. quæst.* 475. *num.* 25. Rota *coram Carillo decis* 105. *num.* 3.

Idque in casu nostro redditur certum, nè aliàs admittendo in hac portione obuenta Ascanio nominato, Franciscum, & Thomam, contraueniatur apertæ menti Donatricis, quia illa linea Francisci haberet portionem integram personę non nominatæ, & dimidiam alterius portionis Ascanij nominati, si ad illam admitterentur præfati Franciscus, & Thomas, idque omninò repugnaret dictæ Donatricis voluntati, quæ pro æquali portione voluit vtrumque nepotem, seù vtram-
4 que lineam succedere, † nemo autem admitti debeat ad fideicommissum contra mentem, & voluntatem fideicommittentis, ad Text. *in l. si quis ita §. pen. ff. de Testam. tutel. cum vulg.*

Prætensio verò, quod fuerit nominatus Ambrosius in secundo loco, vnà cum Ascanio non verificatur, quia ad istum effectum debet constare de nominatione, vel per scripturam,
5 vel per duos Testes, qui de illa deponant, † nec sufficit vnicus Testis ex doctrina Castr. *in l. vnum ex familia* 44. *nu.* 4. *vers. ex quo dico*, & ibi Anton. de Padilla *num.* 9. *in fine, ff. de legat.* 2. Fusar. *de substit. quæst.* 504. & ex communi regula *dictum vnius dictum nullius*, & quod magis est deponit Thomam habuisse
6 animum eligendi, † quæ verba non probant electionem factam, sed electionem faciendam, quæ non sufficit, Menoch. *de arbitr. Iud. cas.* 496. *num.* 28. Sanchez *de matrim. lib.* 6. *disp.* 22. *num.* 12. Rot. *in Perusina hæreditatis* 17. *Iunij* 1670. *§. diuersitas autem coram R. P. D. meo Bourlemont*, cui accedit, quod Thomas prædictus non habebat Ius eligendi, sed solum vti Testis declarandi animum, & electionem factam à Ioanna donatrice.

Adminicula verò lata ad inducendam nominationem Ambrosij potius visa fuerunt retorqueri; nam nominatio deduci non potest ex instrumento diuisionis initæ inter Ascanium nominatum, Bartholomæum, ac Ambrosium, sicuti neque ex libro familiari Bruti, quia ex ipsis potius apparet factum contrarium voluntati Donatricis, dum ipsa mandat solum eligi duos, & ex ipsis constet electio trium, Ascanij ex
7 linea Bartholomæi, & duorum ex linea Francisci, † & proindè tanquam excessiua voluntatis donatricis non est attendenda, Surd. *consil.* 380. *num.* 4. *vers.* 3. *responderi potest*, Cancer. *var. resol. par.* 3. *cap.* 20. *num.* 89. Rot. *in Romana legati* 27. *Martij* 1634. *coram bon. mem. Card. Verospio §. secundo visum fuit, & in Perusina erectionis Canonicatus* 4. *Maij* 1665. *coram Emin. Carpineo Prodatario §.* 1. *quia confirmata coram eod.* 6. *Febr.* 1666. *& in Romana hæreditatis* 16. *Ian.* 1665. *&* 8. *Febr.* 1666. *coram Eminentiss. Cerro.*

Et quatenus ex ipsius instrumento, & libro deducendum esset aliquod adminiculum pro nominatione secundi, censuerunt DD. esse potiùs præsupponendam nominationem in personam Bartholomæi iunioris, tamquàm dictæ lineæ Francisci † primogeniti, quàm in Ambrosio secundo genito, vt 8
in terminis simplicium fideicommissorum, Guidopap. *decis.* 467. quam sequitur Menoch. *consil.* 487. *num.* 10. *vers. Egregie* Tiraquell. *de Iur. primog. quæst.* 64. *num.* 3. *& §. hoc sermone in l. Boues par.* 1. *num.* 125. *ff. de verb. oblig.* Cyriac. *controuers.* 414. *num.* 2. *& seqq.* Tondut. *resol. ciuil. lib.* 1. *cap.* 51. *num.* 6. *&* 7. *cum seqq.*

Cui obstare non potest, quod Ascanius, qui superuixit Bartholomæo, bona fideicommissaria sinerit per Ambrosium seù eius filios possideri. Id enim non fuit habitum in consideratione, quia superuiuentia in ætate valdè senili non fuit maior mense cum dimidio; E conuersò autem, mortuo Ascanio sine filijs legitimis, Brutus hęres Prædium Montis Borrini per longum tempus possedit, & de ipso cum Federico transegit absque reclamatione Ambrosij, quia si fuisset verè nominatus, Prædium vindicasset vigore fideicommissi ad eius fauorem purificati per obitum Ascanij, † ex huiusmo- 9
di enim non facto per longum tempus potest deduci obseruantia, Rot. post Zach. *de oblig. Cam. dec.* 189. *num.* 22. *& coram Royas dec.* 181. *n.* 16.

Minus ad rem facit, quod Ambrosius esset vxoratus; Bartholomæus verò militiæ deditus, ita vt potiùs ille, quàm iste deberet verisimiliter vocari, quia hæ qualitates non aderant de tempore donationis, quod debet attendi, † dum Thomas 10
non erat Arbiter, sed purus Testis, & executor præcisæ voluntatis sibi à Donatricæ significatæ, ad terminos Text. *in l. Theopompus, ff. de dot. præleg.* vltra quod valdè vrget reuelatio per Ambrosium facta metu excommunicationis, in qua dignoscitur ipsum non fuisse de nominatis, Summ. Arthemij *num.* 11.

Cæterùm licèt Ambrosius non sit nominatus, neque in linea verificari potuerit casus obitus vnius ex nominatis sine filijs, nihilominus Domini respiciendo ad voluntatem Testatricis, quæ semper est attendenda, vt supra firmaui *in §. nam cum medietas*, considerarunt, quod voluntas Donatricis fuit honorare vtramque lineam, & cuilibet lineæ medietatem relinquere, ideo loco personæ nominandæ admittendos esse filios Ambrosij, qui soli supersunt ex linea Francisci, ponderando etiam obseruantiam subsecutam, quia Bartholomæus, & Ambrosius post mortem Equitis ex linea Francisci sibi applicarunt integram portionem debitam, eorum lineæ, eamque inter se diuiserunt, & hodie integram medietatem filij Ambrosij possident, † quæ obseruantia est opti- 11
ma interpres quarumcumque dispositionum, & in dubijs remouet omnes difficultates, Rota *coram Burat. dec.* 85. *nu.* 4. *&* 79. *n.* 3. & ità inter istas partes seruatur æqualitas, dum vnicuique sua medietas tribuitur.

Dum igitur ex supradictis constat de bono Iure vtriusque partis dixerunt Domini dandam esse immissionem pro confirmatione possessionis, quam de præsenti retinent Franciscus, & Thomas filij Ambrosij pro medietate in Prædio Montis Borrini, & in medietate Prædij Sancti Stephani, quæ pariter, sed pro indiuiso possident cum Arthemio, & fratribus de Tomasijs; dd. autem Arthemio, & fratribus dandam esse immissionem pro confirmatione possessionis medietatis Prædij Sancti Stephani, quam retinent, cùm supradictis Francisco, & Thoma, & respectiuè associationem, vel immissionem in alia medietate Prædij Montis Borrini detenti à prædictis Francisco, & Thoma, quia Arthemius, & fratres filij Federici habent intentionem fundatam in instrumento transactionis initæ de anno 1625. in qua Bruto assignata fuit prædicta medietas Prædij Montis Borrini obuenta Ascanio nominato, & per supradictum possessa vigore sententiæ in iudicatum transactæ, cum pacto tamen, quod ipso Bruto decedente sine filijs legitimis reuerteretur ad ipsum Federicum, eiusque descendentes, appositis pacto capiendi possessionem propria auctoritate, & clausula Constituti, † quarum vigo- 12
re competit Arthemio, & fratribus associatio, vel immissio, Bart. *in l. Creditores num.* 19. *vers. & prædicta C. de pign.* Neuizan.

zan. *consil.82.n.15.& 16.* Ruin. *consil.127.nu.1.lib.5.* Menoch. *de adipisc.remed.5.n.140.* Merl. *dec.305.n.1.2.& 3.* Afflict. *decis. 326.num.1.*

Nec vllius est momenti replicatio facta à Francisco, & Thoma, scilicet quod ipsi sint tertij, actu possideant, & nullam habeant causam à Bruto, qui clausulam Constituti apposuit, quia quando simul cum pacto capiendi propria au-
13 ctoritate est vnita clausula Constituti, provt in isto casu, † tunc enim associatio, vel immissio competit etiam contra Tertium non habentem causam à contrahente, cùm possessio, quæ transiuit ad Tertium sit affecta ex dicta clausula, vt in puncto distinguendo declarat Cartar. *dec. Ianuen.94. num.5.* Neguf.iun. *respons.334.n.6.* Gait. *de cred. cap.4.p.7.n.835. vers. imò etiam contra.*

Et ità vtraque &c.

R. P. D. EMERIX.

Meleuitana Commendæ.

Veneris 1. Decembris 1673.

ARGVMENTVM.

Appellatione pendente, & post causam inter Collatores simplicitèr à Signatura commissa, data est possessio prouiso ab altero ex illis, quæ proindè attentata declaratur, nonobstante quod idem prouisus non esset in causa, quia sicuti quidquam Collatores interim innouare non poterant, ita nec minus eandem possessionem ipse prouisus apprehendere valuit.

SVMMARIVM.

1 *Attentata sunt omnia, & quæcumque post appellationem gesta.*
2 *Attentata primitus, & ante omnia reuocari debent.*
3 *Appellatio simpliciter à signatura commissa retrotrahitur ad diem latæ sententiæ.*
4 *Attentata sunt omnia medio tempore gesta etiam si causa simpliciter à signatura commissa, alias non esset appellabilis.*
5 *Statutum Religionis Hierosolymitanæ* cap. 22. tit. 7. *prohibet appellationem suspensiuam, & quatenus procedat, & num. seqq.*
6 *Statutum prohibens appellationem, non tollit appellationem ad Papam, & num. seqq.*
7 *Statutum prohibens appellationem est correctorium iuris communis, & num. seq.*
8 *Statutum prohibens appellationem, aut alias correctorium iuris communis, nullam recipit extensionem, & n.7.*
9 *Tertius etiam attentat, si habet causam à collitigante, & num. seq.*
10 *Collitigans sicuti apellatione pendente nihil innouare potest, ita similiter tertius qui ab eo causam habet, & supra num. 9.*
11 *Possessio attentata sequestrari debet.*
12 *Attentata possessio attentanti suffragari non debet.*

DECISIO CLXXXV.

Vacante Commenda de Capette Prioratus S. Ægidij, illaque smutita in Venerabili Lingua Prouinciæ Fr. Ioannes de Arpaion illius Prior vigore facultatum Prioribus concessarum à Statuto Sacra Religionis Hierosolymitanæ titulo 33. delle Commende retinendi sibi vnam Commendam de pertinentibus ad eorum dispositionem, declarauit per Procuratorem velle dictam Commendam pro se retinere, cui se opposuerint Procuratores dictæ Venerabilis Linguę Prouinciæ, & allegantes eius incapacitatem, binas sententias obtinuerunt, alteram à Consilio ordinario Religionis, & alteram ab Eminentissimo Magno Magistro, eiusque Consilio completo; cùmque non obstante appellatione à dicto Priore ad Sanctissimum intrà decendium interposita, fuerit deuentum ad illarum executionem; Ideò ad eius instantiam fuit mihi à Signatura Sanctissimi commissa causa simplicitèr, cum facultate reuocandi attentata, & pro illorum reuocatione hodie, & affirmatiuè responsum.

Regulare enim est, quod gesta post appellationem intra decendium † interpositam, sint nulla, & attentata, proin- 1
dè † veniunt in primis, & ante omnia reuocanda, ad Tex. *in* 2
cap.non solum de appell.in 6. & certiùs in præsenti, quia appellatio fuit † simplicitèr admissa à Signatura; Commissio enim 3
tali casu retrotrahitur ad diem latæ sententię, † & inducit 4
attentata, etiamsi causa de sui natura non esset appellabilis, vt post glos. *in l.appell.verb.deliberationis C.de appell.* Io: Andr. *in cap.si à Iudice num.1.de appel.in 6.* aliosque aduertit Rot. *decis.266.n.10.& seq.par.9.to.1.rec. coram bo.me.Celso dec.43. n.3.* & optimè omnia in his terminis comprobantur in alia *Meleuitana Commendæ de Vaours 13. Maij 1650. §. verum quia, & §. quia cum ab eo coram Emin. D. Cerro.*

Non obstat Statutum Religionis † *cap.22.tit.7. del Conse-* 5
glio, prohibens appellationem suspensiuam à sententijs Consilij completi, quia talis prohibitio impedit tantum appellationem suspensiuam ad Capitulum generale, † non autem 6
ad Sanctissimum, vt benè Rot. *dec.643. & 673. vtrobique n.8. coram bon.mem. Amat.Dunoz.* ea scilicet ratione, † quia cùm 7
statutum sit correctorium Iuris communis, non recipit extensionem, vt notant *DD. in auth. quas actiones C. de Sacros. Eccl.* † & de tali statuto dixit Rot. *dec.661.n.4. p.1.rec.* & re- 8
spectu huius articuli fuit etiam admissum *in dec. 69. n.10. cor. eodem Dunozetto.*

Nec paritèr releuat aliud obiectum, quod scilicet Eques de Clemens prouisus à Magno Magistro de Commenda controuersa, tamquam tertius dici non possit attentasse, sufficit enim ad hunc effectum, † quod habeat causam à Magno 9
Magistro, cui sicuti non licuit quidquam in præiudicium appellantis innouare, † ità neque ipsi Equiti ab eo, vti Iudice 10
causam habente, Lancell. *de attent.in præfat.primæ par. n.41.* & benè, & latè *in cap.3.n.16.& seq.*

Ex quibus etiam Domini censuerunt possessionem iuxtà solitum Tribunalis, esse sequestrandam, † ne in beneficia- 11
libus detur vitiosus ingressus, & attentanti prosit † eius vi- 12
tiosa possessio, Arguel. *dec.10.n.12.& seq.* & fuit dictum *in d. Meleuitana Commendæ de Vaours §. firmatis coram Eminentiss. D. Cerro.*

Et ità reiectis cæteris ad disputationem negocij principalis decisum fuit, vtraque &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Cauallicesi Hæreditatis.

Veneris 1. Decembris 1673.

ARGVMENTVM.

Secundum Testamentum præualere dicebatur, non obstante clausula derogatoria in primo apposita, vel quia illa de stylo Notarij in Testamento mulieris prætenderetur adiecta, vel quia eadem mulier iuris ignara, de illius efficacia non poterat esse conscia, vel etiam quia decennio præsumebatur oblita, & tandem quia vbi constat de voluntate testantis, eius expressa reuocatio necessaria non est. Pro validitate tamen primi Testamenti, & reiectione secundi deciditur, quia eadem clausula de voluntate Testatricis præsumebatur apposita, provt etiam de illius efficacia certiorata dici debet; obliuio verò decennalis ex reminiscentia Testamenti fuerat interrupta, & de sufficienti voluntate testatricis ex lectura testamenti minus constabat.

SVMMARIVM.

1 *Clausula derogatoria in testamento mulieris censetur apposita de stylo Notarij, & ideo non attendenda.*
2 *Testamentum primum cum clausula derogatoria, adhuc reuocatur per secundum ex voluntate testatoris, etiam sine reuocatione eiusdem clausula.*
3 *Obliuio testamnti, & illius clausulæ derogatoriæ præsumitur per decennium, & quando num. 4.*

4 *Obli-*

4 *Obliuio testamenti non præsumitur per decennium si testator infra decennium per codicillos, aut aliter habuit reminiscentiam illius, amplia, vt num. 28. cum seqq.*
5 *In Testamento omnia contenta censentur apposita de mandato testatoris.*
6 *Notarius apponens proprio marte aliquod substantiale in testamento, falsitatem committit.*
7 *Notarius præsumitur apposuisse clausulam derogatoriam in testamento de voluntate testatricis, eamque eidem testatrici declarasse.*
8 *Cognatio Spiritualis non probatur ab vno teste de auditu.*
9 *Cognatio Spiritualis non probatur ex libro, qui nescitur à quo, & de cuius mandato sit conscriptus.*
10 *Inter Consanguineum, & extraneum, vt amor extranei superet consanguineum, qualis esse debeat.*
11 *Testamentum primum habens clausulam derogatoriam non derogatur per secundum, quod solum voluit testator efficax remansurum.*
12 *Testamentum vt dicatur conditum ad pias causas quomodo illa debeat esse substituta, & num. seqq.*
14 *Causæ piæ fauor non consideratur si solum in remotissimum tempus, & in euentum prorsus incertum ea substituta sit.*
15 *Manus testatricis recognoscitur per comparationem litterarum facta à peritis iudicialiter electis, & n. seqq.*
16 *Recognitio literarum facta per comparationem literarum solum probat semiplene, & vid. n. seqq.*
17 *Comparatio literarum quatenus restringatur ad solas apochas, vel extendatur etiam ad quascumque alias scripturas, & num. 18.*
19 *Recognitio manus per comparationem literarum ex qualitate circumstantiarum arbitrio iudicantis remittitur.*
20 *Comparationis literarum circumstantia potissima est antiquitas temporis.*
21 *Manus testatricis potest recognosci per comparationem literarum, si concurrant antiquitas temporis illius sigillum, obitus testium, & alia de quibus à n. 15. & seqq.*
22 *Coniectura vna coadiuuatur ab altera, & num. 22.*
23 *Testium mors, & impossibilitas probationis operatur vt ad subsidiariam probationem recurrendum sit.*
24 *Similitudo scripturæ per peritos probata plurimum præualet pro comparatione literarum facienda.*
25 *Recognitio manus testium extraiudicialiter facta facit adminiculum.*
26 *Adminicula, & coniecturæ simul iunctæ accipiendæ sunt.*
27 *Recognitio facta per comparationem literarum iunctis adminiculis & coniecturis plenè probat.*
28 *Veritas desumitur etiam ex codicillis minus solemnibus.*
29 *Obliuio per decennium præsumpta remanet interrupta ex actibus medij temporis importantibus scientiam.*
30 *Obliuionis decennalis interruptio à quo tempore sumenda sit, & num. seqq.*
32 *Clausula derogatoria numquid adeo sit difficilis, & implicita, vt de ea mulier recordari non possit, & n. 33.*
33 *Persona quælibet, etiam idiota benè recordari potest de clausula derogatoria in suo testamento apposita.*

DECISIO CLXXXVI.

FVndamenta Decisionis editæ coram me die 28. Martij anni 1672. * In qua firmatum fuit primum Testamentum conditum à Marchesia de Guigonet non esse reuocatum ex confectione secundi omittentis facere mentionem clausulæ derogatoriæ in primo appositæ; Ex triplici capite hodiè euertere conabantur Scribentes pro Ioanne Petro, videlicet. Primò, quia dicta clausula apposita in testamento mulieris efficaciæ eiusdem prorsus ignaræ, censeatur apposi-
1 ta de stylo Notarij, † & proindè non attendenda, vt in specie consuluerunt Bursatt. *cons.* 47. *n.* 17. *lib.* 1. & Paris. *cons.* 10. *num.* 10. *& seqq. lib.* 3.

Secundò, quia etiam si deberet attendi adhuc sufficiat ex pluribus coniecturis desumi posse apertam voluntatem Te-
2 statricis recedendi ab eius primo elogio, † absque eo, quod sit necessaria indiuidualis reuocatio eiusdem, & expressio clausulæ prædictæ, vt admittitur in *decis. quæ reuidetur* §. *& quamuis*. Et Tertiò denique, quia ex lapsu decennij, & vltra inter vnum, & alterum testamentum decursi præsuma-
3 tur illius obliuio, † quam dicebant non fuisse interruptam ex Codicillis intermedijs, vel falsitatem redolentibus, vel tantùm semiplenè probantibus reminiscentiam prætensam,
4 & proindè non valentibus destruere obliuionem † resultantem ex iuris præsumptione, iuxtà firmata per Crauett. *de antiq. temp. par.* 1. *n.* 318. & Menoch. *de præsumpt. q.* 32. *n.* 2. *lib.* 1. & Mascard. sed his, & alijs non obstantibus Domini steterunt in decisis.

Etenim quoad primum præmissa Iuris regula, quod omnia contenta in testamento censentur apposita † de mandato 5
Testatoris, & quod Notarius apponens proprio marte aliquod substantiale † posset redargui de falso. Hinc non fuit 6
in proposita facti specie dubitatum, quin ad exclusionem delicti, pro qua omnis capi debet interpretatio, clausula controuersa, censeatur apposita de mandato Testatricis, quæ licèt mulier potuit, vel consulere peritiores, vel requirere Notarium, vt talem conficeret formulam testamenti, per quam obuiaretur fraudibus, quibus ipsa senio confecta potuisset circumueniri, & induci ad aliter disponendum contra proprium voluntatem. † Indeque Notarius apposuerit clau- 7
sulam prædictam, eamque Testatrici declarauerit, prout ità fuisse factum præsumendum esse firmauit in his terminis reiecto Barbat. *in cap. cum esses de testam.* cum alijs sequacibus Menoch. *cons.* 170. *n.* 22. *&* 23. cum alijs ab eo relatis *in consil.* 37. *num.* 130. *&* 131. quem sequitur Cyriac. *contr.* 360. *n.* 103. *& tribus seqq.* & videtur admitti per eundem Bursatt. *cons.* 307. *n.* 138. *lib.* 1. & dixit Riminald. *iun. cons.* 808. *n.* 122.

Quo verò ad secundum non visa est posse colligi certa voluntas Testatricis reuocandi primum Testamentum ex coniecturis iterum repetitis. Nam dilectio erga Clementiam secundo loco hæredem institutam, aut desumitur ex quo Testatrix illam susceperit in Chrismate, † & huiusmodi spiritua- 8
lis cognatio non remanet probata ex vnico teste de auditu, &
eo minus ex libro, † qui nescitur à quo, & de cuius mandato 9
fuerit scriptus Cyriac. *contr.* 155. *n.* 1. *&* 2.

Aut vero desumitur ex blanditijs, quibus eam solitam fuisse excipi à Testatrice deponunt testes remissoriales, & præter exceptiones contra ipsos adductas ab Informantibus pro Honorato censuerunt Domini, neque ex prædicta cognatione, neque ex eorum depositionibus conijci posse adeò ingentem & cordialem amorem erga Clementiam, vt præualere debeat amori erga vnicum consanguineum, † in cuius concur- 10
su amor extraneæ deberet egredi terminos ordinarios, & referri ad actus insignes, & speciali nota dignos, ita vt comparari posset filiali, vel simili, non autem ad indifferentes, quibus solent excipi puellæ etiam seruitio addictæ per eius Dominos, vt probant Ias. *in l. non dubium in fine Cod. de testament.* Riminald. iun. *cons.* 235. *n.* 91. *& seqq.* Mantic. *de coniectur. vltim. voluntat. lib.* 12. *tit.* 8. *sub num.* 26. & Cyriac. *controu.* 360. *num.* 91.

Clausula verò, hoc solo testamento remanente efficaci, insufficiens fuit iudicata ad inducendam reuocationem prætensam; Nam articulata consuetudo illarum partium, quod per eam intelligatur derogatum priori testamento habenti clausulam derogatoriam ad futura, non remanet probata per testes remissoriales se ingenuè fatentes de ea non informatos,
& proindè remanent termini iuris † communis, quod per 11
hanc vulgarem clausulam non censeatur derogatum primo derogatorio testamento, vt de communi testatur Rota *decis.* 201. *n.* 8. *& seqq. p.* 6. *recentior.*

Minusque euitari voluit necessitas exprimendi clausulam derogatoriam in secundo testamento, ex eo, quia licèt causa pia non legatur in eo principaliter instituta, adhuc sufficiat,
quod fuerit substituta, † ad hoc, vt testamentum dicatur 12
conditum ad pias causas, vt per Text. *in cap. cum pater de testament. in* 6. firmat Matta *de success. par.* 4. *q.* 8. *art.* 2. *n.* 5. Nam quidquid dicendum foret, si causa pia fuisset directè substituta, & substitutio remansisset purificata iuxtà casum relatum
in *d. c. cum Pater*, † vel esset certò successura; in præsenti hipo- 13
thesi placuit Dominis responsio data in altera *decis.* §. *sub similiter*, quod nempè ex substitutione Collegij erigendi collata
in remotissimum tempus, & euentum omninò incertum † 14
nullus considerari possit fauor piæ causæ, vt præter ibi allegatos distinguendo inter casum certæ, & incertæ successionis tenuit Roman. *in l. Marcell.* §. *quod autem n.* 8. *&* 9. quem ibi sequuntur Alex. *num.* 6. & Ias. *n.* 33. *ff. ad Trebell.* & firmauit idem *Roman. in cons.* 206. *in fin. & post eum* Ruin. *cons.* 135. *sub num.* 8. *vers. sed contrarium lib.* 3. *& cons.* 140. *in fin. lib.* 5. *& latè* Peregr. *de fideicommiss. art.* 3. *n.* 64. *& seq. & art.* 34. *num.* 43. *&* Fusar. *de substit. q.* 242. *n.* 86.

Cætera denique argumenta, & coniecturæ, quæ hodie repetebantur ex pœna priuationis iniuncta secundæ hæredi, mandato de describendo dispositionem in tabulis æneis, & legato facto Petro, & Adamo hæredibus substitutis visa sunt sufficienter sublata in *decis. quæ reuidetur*, in qua pariter fuit reie-

reiecta repetita præsumptio obliuionis prædictæ clausulæ per codicillos illius reminiscentiam apertè præseferentes, quorum robur frustrà eneruare conati sunt scribentes pro Ioanne Petro, vel impingendo notam falsitatis, vel defectum plenè probationis.

Quia suspicio falsitatis absque fundamento deducebatur ex sera productione, & recognitione eorundem facta post annos 60. & post obitum omnium testium in eo descriptorum, necnon ex affectata mentione clausulæ derogatoriæ in eisdem emissa; nam quoad tarditatem productionis, aut ex ea inferri prætenditur recens confectio ipsorum, & prætensio excluditur ex restitutione eorundem facta de anno 1614. filijs hæredis instituti mediante instrumento publico, & antequam aperiretur primum testamentum.

Aut verò prætenditur productionem fuisse dilatam per dictum temporis spatium, ad hoc, vt ex testibus ibi descriptis detegi non posset falsitas eorundem, & pariter cessat obiectum, quia ex deductis in hodierno Summario responsionis Honorati, patet tarditatem productionis processisse vel ex præsumptæ illorum ignorantia, quam habuerunt hæredes Iosephi instituti in primo testamento, vel potiùs ex litibus ciuilibus, & criminalibus inter partes agitatis super alijs articulis, in quibus quemadmodum inopportuna, & inutilis fuisset illorum productio, ita opportuna visa est hodie ad elidendam exceptionem obliuionis clausulæ derogatoriæ modo propositam.

Minusque dici potest affectata illius mentio non necessaria in reuocatione legati, quia Testatrix iuris ignara potuit illam apponere ad maiorem cautelam, & denique remouetur omnis vmbra falsitatis insimul cum defectu plenæ
15 probationes ex recognitione manus Testatricis † facta à Peritis concorditer electis de ordine Rotæ mediante comparatione literarum, quæ plenè probat veritatem codicillorum iuxtà text. *in l. comparationes C. de fid. instr.* Barbos. *in l. nuda ratio 26. n. 9. & 10. ff. de donation.* cum alijs allegatis per Mascard. *de probat. concl. 330. n. 9. & seqq.*

Non releuante, quod d. Textus fuerit per alios correctus
16 in Auth. † *at si contractus C. eod. & in Auth. de instr. caut. & fid.* concedentes tantummodò vim semiplenæ probationis recognitionibus faciendis per viam comparationis.

Nam quidquid sit, An huiusmodi correctio restringatur
17 ad solas † apochas, voluerunt Bart. & alij relati à Mascard. *in loco mox citato*, & à Scacc. *de iud. lib. 2. cap. 11. num. 16. &*
18 1018. vel extendatur † ad quascumque alias scripturas iuxtà tradita per Abb. *in cap. 2. sub num. 8. extra de fid. instrum.* & alios congestos à Farin. *in frang. verb. comparatio num. 500.* cùm huiusmodi controuersia plurimum pendeat à casuum
19 circumstantijs, † & ab arbitrio iudicantium, vt innuit text. *sub §. si verò tale, & §. si verò moriantur vers. & omninò, auth. de instr. caut. & de fid.* & ait Bald. *in d. l. comparationes num. 30. C. de fid. instr.* Dec. *cons. 219. circa finem*, Menoch. *de arb. cas. 114. num. 6. in fin. & seq. iunctis numeris 18. 19. & 20.* & Mascard. *de probat. concl. 330. num. 30. & 31.* Hinc arbitrati sunt Domini sufficientem resultare probationem ex recognitione prædicta suffulta pluribus adminiculis, quæ in præsenti hypothesi desumebantur. Primò ex antiquitate
20 scripturæ † vltra 60. annos, quam in specie ponderant Ant. de Butr. *in c. 2. sub nu. 4. circa fin. vers. subandi de fid. instr.* Ias. *in l. cum aliquis nu. 6. C. de iur. delib.* & Rota *coram Bich. decis. 400. nu. 3. & in rec. dec. 295. num. 30. par. 9.*
21 Secundò, ex sigillo Testatricis † ad tradita per Abb. *in cap. 2. nu. 8. vers. & confessatur de fid. instr.* Castr. *in l. admonendi 31. n. 42. vers. idem si non habet*, & ibi Purpurat. *n. 177. ff. de iur. iur.* Boer. *decis. 282. n. 62. vers. aut non est confessata*, & vnum
22 alterum † coadiuuare dixit Menoch. *de arbitr. d. cas. 114. n. 21.* & post eum Mascard. *de probat. d. concl. 330. nu. 10. vers. quod si non agnitæ.*

Tertiò, ex morte omnium testium subscriptorum, & Testatricis, propter quam attenta impossibilitate aliter proban-
23 di veritatem scripturæ, † eo faciliùs est locus, & defertur comparationi, vt apertè docet Text. *in §. si verò omnes*, Auth. *de instr. caut. & fid.* & firmat Castr. *in d. l. si admonendi n. 42. vers. sed quando subscripta ff. de iur. iur.* Gen. *de script. priuat. lib. 2. cap. 1. n. 93.* Marescott. *var. resol. lib. 1. cap. 8. n. 2. & 3.* & Gait. *de credit. c. 2. tit. 8. nu. 2842.*

Quartò, ex omnimoda similitudine scripturæ recognitæ,
24 cum scriptura, ad quam fuit facta comparatio, † probata ex duplici, & concordi relatione quatuor Peritorum, Mascard. *d. concl. 330. n. 20. & 21.* cum alijs ibi relatis.

Quintò denique ex subscriptione quinque testium, quæ
25 licèt extraiudicialiter † recognita aliquod facit adminiculum, Gratian. *discept. 795. sub num. 34.* & Rota *decis. 62. à num. 15. par. 10. rec.*

Ex quibus omnibus simul iunctis, † prout in hac materia 26
solet Farin. *in frag. d. verb. comparatio sub nu. 554.* satis visa est coadiuuare comparatio † ad hoc, vt ex illa plena possit desu- 27
mi probatio, iuxta d. text. *in auth. at si contractus, & gloss. in d. l. comparationes in verb. Testium ad fin. vers. in priuatis secus C. de fid. instr.* & comprobat Farin. *loco mox citato.*

Data igitur reminiscentiæ veritate, quæ † etiam ex co- 28
dicillis minus solemnibus desumi potest in specie Mantic. *de Coniect. vlt. vol. lib. 3. tit. 20. nu. 6.* & Rota *decis. 714. nu. 6. par. 1. recent.* non dubitarunt Domini, † quin ex ea remanserit in- 29
terrupta decennalis obliuio, vt dictum fuit *in Romana societatis 23. Martij 1667. § non obstat coram R. P. D. meo Varesio, & in eadem 23. Iunij 1670. §. obliuio coram me*, & proinde tempus decursum à die interruptionis, † à quo metiri debet iux- 30
ta regulas in præscriptionibus obseruatas, ad diem conditi secundi testamenti, vti non excedens sexennium, insufficiens fuerit ad inducendam præsumptam obliuionem iuxta firmata *in decis. quæ reuidetur sub §. pariter.*

Nullatenus subsistente responsione, quod tempus obliuionis sit metiendum à die confectionis primi testamenti, non autem à die reminiscentiæ, † quia huiusmodi respon- 31
sio non est fundata in iure, & ex illa admissa oriretur absurdum, quod reminiscentia vera cederet obliuioni præsumptæ contra regulas iuris, & decisiones modò allegatas.

Denique non subsistit clausulam derogatoriam fuisse adeò implicitam, & difficilem, † vt de ea non potuerit mulier 32
facilè recordari, vt considerat Paris. *d. cons. 10. n. 11. lib. 3.* Quia cum illa consisteret in expressa reuocatione primi testamenti, & mentione sui hæredis in eo propria manu exarati, non fuit à Dominis judicata adeò difficilis, & implicita, † vt de ea non potuerit quæcumque mulier, & persona 33
idiota facilè reminisci, vt in specie huic obiecto respondet Ciriac. *d. contr. 360. num. 99. & 100.*

Et ita, vtraque &c.

Supra in alia præcedenti parte adest altera, quæ hic confirmata est decisio coram eodem Reuerendiss. Decano, vbi est in ordine 296.

R. P. D. TAIA.

Romana pecuniaria.

Veneris 1. Decembris 1673.

ARGVMENTVM.

Prohibitus erat Præpositus emere merces sine expresso consensu Præponentis, cumque ea non seruata lege quamplures merces emisset, pro rata, qua illæ in vtilitatem negotij versæ sunt, dictum negotium, ipsumque Præponentem obligatum remansisse deciditur, alioquin locupletaretur ille cum aliena iactura, quod iura semper abhorrent.

SVMMARIVM.

1 *Creditores institoris agere possunt solum ad summam negotio superlucratam, & auctam.*
2 *Præponens super rebus negotij præfertur creditoribus Institoris, qui contraxit contra formam institoriæ.*
3 *Præponens remanet obligatus pro ijs, quæ à Præposito in vtilitatem negotij gesta sunt, & num. seq.*
4 *Venditores mercium, cum quibus negotium locupletatum est, habent actionem etiam Præponentem ipsum, & num. seq. vbi amplia.*
5 *Creditores mercium, etiamsi Præpositus eas emere sit prohibitus, habent obligatum negotium, in cuius vtilitatem eædem merces versæ sint.*
6 *Testes examinati in iudicio criminali probant etiam in iudicio ciuili super eadem re, & inter easdem personas, lim. vt num. seq.*
7 *Examen testium factum in criminalibus ad alium effectum non probat in ciuilibus.*
8 *Testes stante declaratione partis quod habeantur pro ritè, & rectè examinatis, etiam sine alia repetitione plenè probant.*

DECISIO CLXXXVII.

QVamlibet vnus ex Dominis responderet reformandam, vt malè formatam hodie redditam incudi decisionem 23. Iunij proximi præteriti, quia dicebat ille (etiam admissa versione in vtilitatem negotij, de qua etiam hodie valdè dubitabat ex rationibus ponderatis contra decisionem ab Informantibus) adhuc quia capitale negotij erat scutorum 1150. & tempore decoctionis Institoris in negotio reperta
1 † fuerunt scuta 1308. & sic 250. vltra capitale, ad hæc tantum possent agere creditores Institores tamquam ipsum negotium locupletantia capitali saluo Præponentibus, pro quo
2 semper † competit prælatio super rebus negotij aduersus creditores Institoris, qui non contraxit iuxtà formam institoris, qui non contraxit iuxtà formam institoriæ ad Paul. Castr. *cons. 345. n. 2. vers. breuiter contrarium lib. 2.* Costa Messan. *cons. 55. n. 2.* Salgad. *labyrint. c. 9. ex n. 60. par. 1.*

Alij DD. confirmandam responderunt, quia, vt dicebant, in solidatione computorum, seu bilancio anni 1656. capitale societatis originaliter sc. 1150. fuit repertum damnificatum scut. 452. Summ. præcedentis positionis Ludouici *n.* 8. & in altera 1658. amplificatum ad 1308. vnde consequitur augmentum scut. 610. referendum ad merces medio tempore emptas à venditoribus Ludouico &c.

Et malè Informantes pro Ioanne Baptista referre conantur ad merces à Ioanne Baptista venditas Carolo debitori, quia de ipsis apparet satisfactum anno 1658. cum calculatis datis, & acceptis Io. Baptista &c. fuerunt creditores de vtilibus ad eos spectantibus tantum sc. 200. in eorum præsenti Summ. *num. 7.*

Ex prædictis remouetur obiectum; quod dum capitale fuit scut. 1150. & anno 1658. auctum ad 1308. videatur locupletatum scut. 250. pro quibus tantùm competat Ludouico &c. actio de in rem verso; quia cùm præcedenter anno 1656. fuerit diminutum scut. 452. negari non potest subsequenti augumento 1308. negotium locupletatum 620.

Et alio calculo pro varietate modi, non autem iuris adijciebatur pro summa scut. 610. 80. versa in vtilitatem negotij, probatur ex eo, quod detractis 1177. 15. debitis Ioanni Baptistæ à Carolo ex valore mercium 1875. 30. capitale anno 1656. erat solum 698. 15. in d. Summ. Ludouici *nu.* 8. in fine; vnde cùm idem capitale anno 1658. ascenderit ad scuta 1308. 95. ab his detractis 698. 15. pro dicto capitale anno 1658. remanent 610. 8. ab eo anno versa in vtilitatem negotij, pro
3 quibus † sint obligati etiam Io. Baptista &c. *alleg. §. Proculus ait, l. si quis ex mancipiis 17. ff. de instit. act.*

Porrò dicebant etiam Domini non probatum ab anno 1656. duplex negotium Caroli proprium, & sociale; Scriptura enim ad hoc deducta non concludit, vt benè declaratur ex constituto criminali Io. Baptistæ asserentis *per quello di restaua creditore fin à quel tempo*, in Summ. Ludouici *num.* 1. Vnde infertur tunc temporis non fuisse traditas huiusmodi merces, sed potiùs ratione veteres solidatas, & scriptura publica roboratas; Non probata igitur negotiorum distinctione difficillimè probanda, vbi merces conuertuntur in vestes, non refert Carolum contraxisse proprio nomine, quia cum merces introduxerit Præponentibus cum locupletatione ne-
4 gotij, † adhuc est actio quæsita contra Præponentes pro vendentibus Præposito, vt supra, & Rota *coram Cardinali Celso decis. 11. n. 8. et decis. 28. num. 12. et 13.* etiam pacto con-
5 uento prohibitæ emptionis mercium † in creditum venditoris, ad tradita à Capyc. Latr. *consult. 105. num. 18.* Prætereà quia stante pacto, vt pecuniæ negotij seruentur in capsula clausa duplici claue pro Carolo, & pro Io. Baptista &c. etiam Io. Baptista sciebat merces ipsis videntibus introductas non potuisse numerata pecunia comparari.

Reiectis deindè exceptionibus omnia testimonia, & testes, quia vnus clarè testificatur, *Che li detti Gio: Battista etc. vedeuano, e sapeuano, che Carlo pigliaua le mercantie da altri particolari*: Alij verò licèt testificentur se credere, tamen reddunt rationem, & comprobat confessio Ioannis Baptistæ in dicto Instrumento anno 1658. quod Apotheca cum capitali per Carolum ab anno 1650. fuit exercitata cum omni fidelitate, & ipsemet de tempore in tempus subrogauit alias merces loco illarum venditarum &c. Examen verò testium licèt de causa criminali, fuit approbatum à Ioanne Baptista pro ritè, & rectè facto in Summario responsionis Ludouici *n.* 2.
6 † inter easdem personas super eadem re probat etiam in hoc iudicio ciuili allegata, Rota *cor. Dunoz. Iun. decis. 441. n. 2.* vbi
7 contra inducentes, † & secus si examen tenderet ad diuersum finem coram *eodem decis. 216. n. 2. et decis. 276. n. 22.*

Quoad reliquam summam, quia testes probant scientibus Ioan. Baptista &c. Carolum recepisse merces ab Actoribus, & easdem conuertisse in vsum Apothecæ, visum est persistendum in resolutis etiam pro hac quantitate rationibus aliàs deductis, maximè quia Ioannes Baptista dixit velle habere testes pro ritè, & rectè examinatis in dicto Summario responsionis Ludouici &c. dicto *num.* 2. † qui proptereà licèt 8
non repetat, esse ipsum probat Farin. *q. 72. num. 49. et seq.* & Rota *coram Dunoz. Iun. decis. 441. nu. 2.*

Et ità &c.

Supra in hac eadem parte adest altera præsentis causæ decisio, quæ hic confirmata est, et ibi est in ordine 146.

R. P. D. CALATAIV.

Beneuentana Pensionis.

Veneris 1. Decembris 1673.

ARGVMENTVM.

Nulla prætendebatur translatio pensionis facta in articulo mortis, quia excedebat medietatem fructuum, & dicebatur in fraudem Constitutionis Vrbanæ. Contrarium tamen resolutum est, cùm non fuisset probatum valor eorundem fructuum; neque vlla interuenisset fraus, quia translatio facta erat à persona habente facultatem illam transferendi.

SVMMARIVM.

1 *Titularis tenetur probare pensionem translatam excedere medietate fructuum.*
2 *Testes plures patientes exceptionem in substantialibus non probant valorem beneficii.*
3 *Testes quamuis numero plures, si tamen singuli suas habent exceptiones notabiles, non supplentur ad inuicem.*
4 *Scripturæ publicæ magis attenduntur, quam testes.*
5 *Pensiones si à Titulare fuerunt integraliter solutæ, intrat præsumptio illas non excedere medietatem fructuum beneficij.*
6 *Fructuum valor æstimari non debet de tempore messium, vel recollectionum, sed attenditur medium vnius anni cum altero.*
7 *Vicarius Episcopi si habet emolumentum iudicaturæ, aliud salarium prætendere non potest.*
8 *Onus rei, vel beneficii non dicitur aliquid si locatio sit libera ab omni onere.*
9 *Onus beneficii non dicitur salarium custodis reddittuum, & distributio candelarum, quia reputantur merè voluntaria.*
10 *Onera voluntaria in præiudicium pensionariorum non minuunt fructus beneficij.*
11 *Prædicandi munus spectat ad Episcopum, & ideo non computatur inter onera beneficij.*
12 *Tempus translationis pensionis attenditur ad effectum validitatis illius.*
13 *Pensio soluenda post mortem Titularis, non computatur inter onera beneficii ad irritandam translationem pensionis.*
14 *Translatio pensionis substinetur, quoties Titulari remanet salua medietas fructuum.*
15 *Translatio pensionis fieri potest ab habente facultatem transferendi, etiam in mortis articulo, & num. seqq.*
16 *Actus prohibitus fieri non potest in mortis articulo in fraudem legis, vel constitutionis Principis, secus si sit à iure permissus, & sup. nu. 15. & seq.*
17 *Iure suo qui vtitur nemini facit iniuriam, quamuis sequatur præiudicium alterius.*

DECISIO CLXXXVIII.

INualidam censuerunt Domini sub die 15. Iunij 1672. translationem Pensionis factam à bo. me. Cardinali Maculano, sed causa per tres vices iterum proposita, tandem hodie omnibus suffragantibus recessum fuit à decisis,

Ra-

1 Ratio potissima fuit, quia D. † Archiepiscopus, qui tenetur probare pensionem translatam excedere medietatem fructuum, & quidem plenè, & concludentèr, vt firmant Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 36. n. 127.* Antonel. *de regim. Eccles. lib. 3. cap. 11. n. 16.* Rot. *coram Dunoz. iun. decis. 63. n. 9. & coram Bich. decis. 213. nu. 2. & coram Eminentiss. Ottbob. decis. 22. num. 43. & coram Cardinali Celso dec. 304. n. 2.* examinare fecit quinque testes, qui licèt deposuerint fructus non excedere scuta 4000. monetæ Romanæ, eorum tamen dicta melius discussa visa sunt valdè defectiua in substantialibus; nam in pluribus locis fatentur, se non esse informatos de omnibus corporibus, & fructibus, tàm certis, quàm incertis mensæ Archiepiscopalis; in multis deponunt de additu ab ipsismet ministris Archiepiscopi, in alijs non reddunt sufficientem causam scientiæ; Insuper conuincuntur de mendacio ex instrumentis, & libris publicis, ac ex propria confessione eiusdem Archiepiscopi, vt hæc om-
2 nia comprobata remanent in folio dato ad partes, † vnde valorem non probant, Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 43. n. 12. & seqq. & nu. 27.* Rota *coram Dunoz. Iunior. decis. 6. nu. 8. & coram Reuerendiss. Royas decis. 159. num. 20.* quamuis sint numero plures,
3 † quia cùm singuli patiantur tam notabiles exceptiones, non possunt sese ad inuicem supplere, Rota *decis. 477. nu. 12. par. 5. & decis. 372. nu. 19. par. 12. recent. & coram Bich. decis. 575. num. 8.* Imò dum ex publicis scripturis apparet fructus ascendere ad
4 maiorem summam † istæ magis, quàm testes sunt attendendæ, Rota *coram Mantica decis. 24. nu. 5. cum sequentibus, & decis. 553. num. 6. coram Durano*, idque est etiam admodum verisimile, dum aliàs Archiepiscopatus grauatus extitit pensione scutorum 6000. integralitèr persoluta ab Archiepiscopo
5 quousque vacauit rata scutorum 1500. † quod vtique non fuisset, si verè fructus ad maiorem, vel saltem æqualem summam non ascendissent, vt aduertit Rota *in recent. decis. 186. nu. 16. par. 6. & coram Greg. decis. 245. nu. 6. & coram Buratto decis. 261. pariter nu. 6. & coram Dunoz. iun. decis. 247. nu. 37. & cor. Card. Celso decis. 406. nu. 2. & 3.*

Neque ad extenuandam quantitatem fructuum admitti debet appretiatio frumenti de tempore messium, & illius re-
6 collectionis, quo vilius vendi solet, † sed debet attendi valor medius facta computatione vnius anni, cum altero, Rot. *coram Dunoz. Sen. decis. 227. nu. 2. & coram Merlino decis. 867. nu. 2. & decis. 300. nu. 17. par. 10. recent.*

Minusque deducenda sunt plura onera in decisione recensita; nam salarium Vicarij Generalis in scutis 30. menstruis,
7 † in proposito non est computandum, quia habet emolumenta iudicaturæ ascendentia ad sc. 50. & vltra singulis mensibus, vt apparet ex Tabella affixa in Cancellaria, vnde aliud salarium de iure prætendere non potest, Sbroz. *de offic. Vicar. lib. 1. q. 55. nu. 6.* Grat. *discept. 257. nu. 16.* Diaz de Messia *var. quæst. lib. 1. q. 8. nu. 7.* Zacch. *de Salario q. 90. nu. 7.* Solorzan. *de iur. iudic. tom. 2. lib. 3. cap. 8. n. 61.* Rota *coram Penia decis. 528. n. 8.* scuta 124. debita Capitulo ex emolumentis Cancellariæ non sunt detra-
8 henda ex affictu, † quia D. Archiepiscopus illam locat pro annuis scut. 700. liberam ab omni onere, Berous *cons. 89. n. 6. li. 1.* Natta *cons. 530. n. 10.* Gozadin. *cons. 41. n. 9. & cons. 48. nu. 1.* Salarium Custodis redditium, & candelarum distributio sunt
9 onera † merè voluntaria, Rot. *cor. Bichio dec. 86. n. 14. & 213. nu. 28. & 10. & coram Caualer. decis. 462. n. 2. & coram Merlin. de-*
10 *cis. 808. nu. 7.* quæ in præiudicium Pensionariorum † fructus non minuunt, Rota *coram Buratt. decis. 418. n. 1. & seqq. & cor. Merlin. decis. 587. nu. 7. & coram Bichio d. decis. 86. n. 18. & 535. n.*
11 *10.* sicuti non est computandum stipendium † Concionatoris, cùm munus prædicationis spectet ad Episcopum, Rota *d. decis. 216. num. 26. coram Bichio*, & demum non est deducenda pensio scut. 600. reseruata de anno 1643. soluenda tamen post
12 mortem bonæ mem. Cardinalis Maculani, † quia dum Ecclesia non erat grauata dicto onere de tempore translationis, quod est attendendum, vt in specie dixit Rota *coram Reuerendiss. Royas decis. 184. num. 13. & 14.* non est computanda inter onera, ad irritandam translationem, Rota *in Salamantina pensionis 16. Februar. 1582. coram Bubalo.*

Cùm igitur bo. me. Cardinalis ex pensione scut. 4500. quam reseruatam habebat, cassauerat prius ratam scutor. 2500. & deindè ex scutis bis mille sibi restantibus transtulerit ratam
13 scutorum mille, proculdubio translatio substinetur, † dum ad formam Constitutionis Vrbani VIII. in ordine la 20. libera remansit pro Titulari medietas fructuum, vt admittunt auctoritates adductæ *in decisione §. fundamentum.*

Nec subsistit, quod cassatio ratæ pensionis facta fuit in mortis articulo ad effectum, vt pensio eodem contextu trans-
14 lata, substineatur, † & sic in fraudem prædictæ Constitutionis, quæ voluit occurrere, ne Titulares perpetuò grauarentur vltra medietatem fructuum, ad Tex. *in l. si libertus ff. de iur. patron.* Quia præter quod non probato ex supradictis præciso valore, dici non potest, pensionem translatam excedere medietatem fructuum, adhuc aduertebant Domini, quod Text. *in d. l. si libertus* loquitur de eo, qui actum facit à lege prohibitum, † sed bo. me. Card. sciens disposita in prædicta Consti- 15
tutione voluit in illius obsequium, & iuxtà eius dispositionem Ecclesiam exonerare mediante cassatione pensionis scutorum 2500. ne vltra medietatem post eius mortem grauata remaneret, vnde fecit actum à lege permissum, & dum habebat facultatem transferendi etiam in mortis articulo, † 16
vtendo iure sibi competenti, actus translationis non dicitur in fraudem Constitutionis, qui enim vtitur iure suo, nemini iniuriam facit, quamuis sequatur † præiudicium alterius, 17
l. contra legem ff. de legib. cum alijs apud Arguell. *decis. 6. nu. 34.* Tondut. *quæst. benef. cap. 35. nu. 8.* Rota *decis. 129. nu. 7. par. 1. recent.* & in simili tradunt Valenzuel. *cons. 128. nu. 66. lib. 2.* Spad. *cons. 82. nu. 7. lib. 2.*

R. P. D. RONDININO.

Tirasonen. Beneficij.

Veneris 1. Decembris 1673.

ARGVMENTVM.

Prouisio Pontificis in concursu alterius prouisionis Nuntij Hispaniarum valida declaratur, quia beneficium excedebat ducatos 24. ad cuius limites restringuntur facultates eiusdem Nuntij; Atque ita Prouiso Apostolico, cuius literæ verificatæ erant, conceditur immissio in vim *l. fin. C. de edicto Diu. Adr. tollen.* ad instar hæredis scripti. Iustificato verò dd. literarum ex probatione Clericatus, & vacatione resultat, cum alijs à sequenti Summario, & Decisione videndis.

SVMMARIVM.

1 *Prouiso Apostolico debetur immissio vig.* l. fin. *ad instar hæredis.*
2 *Mensis Aprilis est reseruatus Pontifici vigore regularum Cancellariæ.*
3 *Vacatio per obitum probatur ex confessione collitigantis ex eadem vacatione venientis.*
4 *Reseruatio Papæ quatenus per solam collationem expiret.*
5 *Beneficia morientis in Curia dicuntur vacare apud Sedem, & à solo Pontifice conferuntur, & num. 6.*
7 *Clericatus probatur ex literis sui ordinarij.*
8 *Clericatus probatur ex prouisionibus apostolicis, quæ non conceduntur nisi cum verificatione eiusdem clericatus.*
9 *Lis probatur ex commissione, citationibus, & alijs actibus.*
10 *Nuntij Hispaniarum facultates in conferendis beneficijs, non excedunt ducatos 24.*
11 *Prouisus à Nuntio Hispaniarum etiam si sit possessor, non est legitimus contradictor Prouiso Apostolico, si beneficium excedat ducatos 24.*

Nuntij Hispaniarum facultates in conferendis beneficijs ab illius clausulis, & decreto irritanti destruuntur, si seruatæ non sint nu. 10. et 11.

DECISIO CLXXXIX.

Controuersum Beneficium à Nuntio Hispaniarum Antonio Garziæ collatum, Iacobus Bassaliu à san. me. Alexandro Septimo impetrauit, veluti excedens 24. ducatos auri de Camera, Summario Martinez *num. 2.* Ideoque lite inter illum, & Garziam instaurata, cùm d. Iacobus in Vrbe decesserit, Summ. eodem *num. 3. & 4.* illud siue per primam vacationem, siue per obitum d. Iacobi vacans à Sanctissimo D. Nostro Ioannes Martinez obtinuit cum subrogatione in Iuribus defuncti, vt ex literis Apostolicis Summ. eiusdem *num. 5.* quarum executionem cùm hodie coram me peteret illas executioni demandandas esse Domini responderunt.

Probata enim veritate narratorum literæ prædictæ execu-
1 tioni demandandæ sunt, † pro cuius effectu conceditur immissio Prouiso Apostolico ex remedio *l. fin. ad C. de edict. Diu. Adr. tollen.* non secus ac datur hæredi scripto iuxtà text. expressum, vbi Canonistæ omnes in *cap. Pastoralis 5. de Caus. possess. & propriet. Speculat. par. 2. in rubr. illo eodem tit. nu. 2. & sequen.* Bald. *in l. 2. num. 65. & 66. C. de seruit. & aqu.* Faber. *in §. sequens num. 2. Instit. de interdict.* Menoch. *de adip. remed. 6. num. 34. & sequent.* & fuit antiqua Rotæ sententiæ *decis. 13. vt lit. pend.* in his terminis comprobata in *Conchen. Beneficij 2. Decembris 1671. §. & Domini, coram me, & in Asloricen. Beneficij prima Aprilis 1672. §. ipse enim, coram R. P. D. meo Calataiu.*

Veritas narratorum respectu vacationis per obitum Michaelis de Francia in mense Aprilis Sedi Apostolicæ reserua-
2 to † *ex regula 8. hodie 9. Cancellariæ*, probatur tam ex testibus d. Summ. *num. 6.* quàm ex confessione ipsius Garziæ (contra quam litem prosequitur Martinez, qui à Nuntio Hispania-
3 rum idem Beneficium sub ipsius † expressione vacationis obtinuit iuxtà celebres decisiones *Bellameræ 268. & 596.* quas In his terminis sequuta est Rota *in Valentina Beneficij 10. Aprilis 1671. §. Literarum, & in d. Astoricen. Beneficij prima Aprilis 1672. §. Vacatio, coram R. P. D. meo Calataiu, & in d. Conchen. Beneficij 2. Decembris 1671. §. siquidem coram me.*

Et quatenus hodie quoque innouanda esset celebris illa antiquorum Canonistarum quæstio: An reseruatio Papæ ex-
4 piret per solam † collationem dicto Iacobo factam, possessione non sequuta, iuxta notat. per Simonett. *de reseruat. q. 56.* adhuc cùm Beneficium à Martinez alternatiuè obtentum fuerit vti vacans per obitum d. Iacobi, alia potentior insurgeret reseruatio, eo quod d. Iacobus in Curia decesserit, d.
5 Summ. *n. 3. & 5.* † quæ operatur, vt Beneficia extera vacare dicantur apud Sedem, & nonnisi ab ipso Pontifice conferantur ex vnica reseruatione clausa in corpore Iuris *cap. 2. de præben. in 6.* quamuis defunctus Curiam non sequeretur, quia
6 hæc qualitas requiritur tantum, † dum agitur de Beneficijs illius loci, in quo Curia residet, *gloss. in cap. præsenti 34. verb. alii de præben. in 6.* Garz. *de benefic. par. 5. cap. 1. num. 68.* Lotter. *de re benef. lib. 2. q. 27. num. 28.* Rota *in recent. par. 2. decis. 28. num. 5. & seqq. & per tot. & par. 12. decis. 174. num. 4.*

Clericatus tam Martinez, quàm Iacobi, in cuius iuribus ipse subrogatus fuit, deducebatur, siue ex literis Ordinarij
7 de illius Clericatu attestantis, † cuius iudicio sequendo dispositionem Text. *in cap. 2. vbi gloss. verb. literis de Clerici peregr. & in cap. post cessionem 7. de probat.* Domini detulerunt coram *Eminentiss. Celso decis. 89. num. 2. in recent. par. 3. decis. 349. num. 3. & in d. Conchen. Beneficij 2. Decembris 1671. §. Clericatus coram me*, siue ex Apostolicis literis in forma gratiosa expeditis dicto Summ. *n. 2. & 7.* alijsque literis, Summ. eodem *n. 5.* quæ concedi non solent, nisi præuia iustificatio-
8 ne † Clericatus, & similium qualitatum iuxtà praxim relatam in *decis. Pen. 1144. num. 5. coram Card. Celso decis. 274. nu. 2. & in Conchen. Beneficij 13. Martij 1671. §. Clericatus coram R. P. D. meo Priolo.*

Sicuti autem nulla esse poterat hæsitatio circa præsentiam tam Iacobi defuncti, quam Martinez impetrantis in relatis Summ. *n. 8.* vel circa litem inter d. Iacobum, & Garziam
9 vertentem † ex commissione Rotali, citationibus, & alijs relatis in eodem Summ. *num. 4.* ex ratione Text. *in Clem. prima cum ibi notat. lit. pend. & in l. gestæ C. de re iudic.* iuxta celebrem decisionem Guidopapæ 488. Vestr. *in prax. lib. 4. cap. 1. num. 1. & 2.* Rot. *coram Mantic. decis. 50. num. 1. coram Duran. decis. 234. num. 5. cum aliis in d. Astoricen. Beneficii primæ Aprilis 1672. §. pendentia coram R. P. D. meo Calataiu.*

Ita pariter valor controuersi Beneficij in ducatis 40. de Camera iustificatur ex testibus d. Summ. *n. 1.* itavt expressè constet de nullitate tituli Garziæ, cùm proueniat à collatione
10 Nuntij Hispaniarum, † qui ex Pontificijs indultis conferre nequit Beneficia 24. ducatos excedentia, neque ideo ille, quamuis possessor dicatur legitimus contradictor ad impediendam immissionem Martinez Prouiso Apostolico cùm incontinenti probetur nullitas prouisionis Nuntij, quæ statim
11 destruitur ex clausula sublata, & decreto † irritanti contentis in Indulto, cuius vigore confert, quemadmodum in his terminis dictum fuit in *rec. par. 10. decis. 357. num. 18. & 26. cor. Eminentiss. Otthob. decis. 172. num. 9. cum alijs in d. Conch. in Beneficii 2. Decembris 1671. §. Tum etiam §. final. cor. me*, cum qua processum fuit *in Burgen. Beneficii 27. Iunii 1672. §. finali coram Reuerendissimo Castrillo Episcopo Cadicen.*

Et ità, altera tantum parte informante &c.

R. P. D. RONDININO.

Reatina Fideicommissorum.

Veneris 1. Decembris 1673.

ARGVMENTVM.

Constitutio dotis à fideicommittente demandata, sine illius expressa affectione, vel si de verbis in contrarium non constet, semper præsumitur ordinata ad terminos *auth. res quæ C. comm. de legatis*, vt prius ex bonis liberis, deinde ex bonis fideicommissi detrahenda sit; quæ quia in solo casu nuptiarum debetur, sufficit pro ea destinare bona, vel pecunias, ex quibus illa matrimonio contracto, sine aliqua exceptione, & controuersia à muliere consequi possit, absque eo quod interim, demptis alimentis, priuetur grauatus fructibus bonorum illius.

SVMMARIVM.

1 *Apocha priuata si fuit executioni demandata, non potest dici simulata, sed plenè probat.*
2 *Coniecturæ simulationis cedunt veritati actus.*
3 *Apocha dotalis subscripta à matre, et fratre mulieris dotatæ, quatenus non possit de simulatione redargui.*
4 *Dos primo loco detrahitur ex bonis liberis, et in subsidium de bonis fideicommissi vigore* auth. res quæ C. com. de leg.
5 *Præceptum dotandi censetur conforme dispositioni iuris, vt prius dos assignetur in bonis liberis, et in subsidium de bonis fideicommissi.*
6 *Dos stante affectione Testatoris, vel si ita ex illius verbis deducatur, non censetur inclusa fideicommisso, sed ad instar legatorum debetur.*
7 *Præceptum dotandi simpliciter à Testatore ordinatum, non alterat dispositionem iuris communis, sed illi famulatur.*
8 *Legitima debetur nepti in bonis aui, quia paternum dicitur occupare gradum.*
9 *Dos vigore* auth. res quæ *non debetur, nisi in casu nuptiarum, itaut sufficiat designare bona, vel pecunias, in quibus illa consequenda sit, et num. 12.*
10 *Hæres grauatus, et dotare obligatus, ante tempus dotationis non priuatur fructibus eiusdem dotis, sed solum alimenta præstare tenetur.*
11 *Debitum siue à iure, siue ab homine sub conditione procedat, nonnisi ea purificata debetur.*
12 *Dos debita vigore* auth. res quæ *muliere innupta decedente, non transmittitur ad hæredes.*
13 *Dos debita ex remedio subsidiario* auth. res quæ, *non autem propter exclusionem statuti, non succedit loco legitimæ.*
14 *Legitima non debetur nepti in bonis aui, adhuc viuente patre.*
15 *Neptis viuente patre, auo succedere non potest.*
16 *Fructus restituere non tenetur reus, nisi pro rata victoriæ, et amissionis.*

DECISIO CXC.

POstquam Rota immittendum dixit Dionysium in bona fideicommissaria Iosephi Patris, & Sigismundæ Matris, provt in prima instantia A. C. pronunciauerat soluta tamen dote Constantiæ ex Antonio Victorio fratre nepti in summa scut. 1250. ad effectum inuestiendi cum vinculo promptæ restitutionis, quatenus Constantia innupta decedat, vel assignatis tot bonis pro correspondenti quantitate dd. scutorum 1250. cum d. vinculo restitutionis pro rata dotis detrahendæ ex bonis fideicommissarijs, præstitaque per Dionysium cautione de soluendo alia scuta 600. postquam à Rota fuerit indicatum, vt ex sententia lata à R. P. D. meo Priolo Summ. Dionysij *num. 1.* præuio decisione 27. Iunij 1672. coram eodem, ad prouocationem constantiæ denuò appellantis, Si natura rescripsit, sine præiudicio, quoad mandatum dd. sc. 1250. & non amota muliere à possessione pro alijs scutis 600.

600. in Rotali sententia reseruatis, Summ. Constantiæ *num.* 1. ad cuius rescripti tenorem dubio proposito, An sententia Rotalis esset confirmanda, vel infirmanda, illam in hunc modum reformandam, & declarandam esse DD. responderunt.

Sicut enim scribentes pro Constantia non impugnabant immissionem debitam Dionysio Patruo in bonis fideicommissarijs parentum, ita neque scribentes pro Dionysio impugnabant dotem debitam Constantiæ nepti, ita vt sola quæstio remaneret super illius congruitate, circa quam procedendo etiam cum sensu decisionis 27. Iunij 1672. coram R. P. D. meo Priolo §. *hinc inferebant*, vt nempè congruitas hæc metienda esset ex dote alteri sorori Constantiæ tradita, consequenter videbantur DD. declarandam esse sententiam, vt non ampliùs scuta 1250. sufficerent, sed alia 600. in sententiam olim reseruata, & à Signatura expresse præseruata adderentur, cùm hodie iustificetur similem dotem Ersiliam Constantiæ sororem habuisse ex apocha priuata subscripta à matre, & fratre, de cuius legalitate dubitari non contingit,
1 † cum vigore illius obtentum fuerit mandatum, & deuentum ad subhastationem, & deliberationem bonorum, vt ex Instrumento relato in Summario Constantiæ *num.* 3. itavt quæcumque coniecturæ cumulatæ à scribentibus pro Diony-
2 sio ad arguendam Apochæ simulationem † cedant veritati ipsius actus, ex reg. text. *in l. nuptura filio ff. de iur. dot. & in l. in rebus C. illo eodem, ac in l. finali in princ. ff. quod met. caus. & in l. quod de indebito ff. de probat.* quam in his terminis præcisis
3 deduxerunt † Dec. *cons.* 47. *num.* 72. & 73. *vol. secundo*, Rota *coram Dunoz. iun. decis.* 365. *num.* 4.

Hanc autem dotem detrahendam dixerunt Domini ex bo-
4 nis liberis, quousque sufficiant, † in supplementum capienda esset bona fideicommissaria aut paterni, iuxtà subsidiarium remedium *auth. res quæ C. com. delegat.* cui conforme
5 censetur Testatoris præceptum, † dum iussit fœmina congruè dotari, d. Summ. *num.* 4. quia vbicumque verba, vel affectio testantis non ostendunt dotem ex fideicommissarijs
6 bonis † detrahendam, quo casu fideicommisso inclusa non censetur, sed ad instar legatorum subtrahitur, iuxtà text. *in l. mulier, §. cum proponeretur, vbi glos. verb. decedere ff. ad Trebell.* in quo sensu accipiendi sunt Fusar. *cons.* 7. & *in tractatu de substit. quæst.* 531. *num.* 544. & *seq.* Boss. *de dot. cap.* 7. *num.* 16. & *cap.* 25. *num.* 128. Rota *coram Peutingerio dec.* 115. *à num.* 7. *ad finem, in Perusina Dotis prima Iulij* 1665. §. *insuper, & §. §. seqq. coram Eminentissimo Carpineo Prodatario*, quæ est *in rec. decis.* 388. *par.* 14. constans est sententia in scholis probata, ac in foro recepta, vt præcepta hæc onus simplex do-
7 tandi à iure communi præscriptum respicientia, † illius dispositionem non alterent, sed illi famulentur, iuxtà plenè deducta in *Romana Residui dotis* 3. *Maij* 1672. §. *nulla habita, &* 17. *Martij proximè præteriti* §. *si vero, & §§. seqq. coram me, & in Foroliuien. fideicommissi* 5. *Decembris* 1672. & 10. *Maij proximi præteriti coram R. P. D. Priolo.*

Ex his consequens erat dotem esse quidem assignandam, non autem tradendam ante matrimonium, & in hac parte sententiam Rotalem demandantem effectiuam dotis solutionem, & assignationem esse pariter reformandam, quia præter bona libera, si quæ sunt, ad quæ ius habeat Constantia, & præter bona Sigismundæ auiæ, in quibus ob prædecessum
8 Antonij Victorij filij † legitima debetur Constantiæ nepti gradum paternum occupanti, iuxtà text. *in §. primum itaque, Auth. de hæred. & falcid. & in §. cum filius, instit. de hæred. quæ ab intest. deferuntur* Cras. *in §. legit. quæst.* 4. *num.* 1. Peregr. *de fideicommissis art.* 36. *num.* 39. Surd. *cons.* 332. *numer.* 2. Marescott. *var. resol. lib.* 2. *cap.* 105. *num.* 48. Rota *coram Caualerio decis.* 192. *numer.* 1. & quæ, si velit, consequi poterit.

Certum est ratam dotis ex bonis fideicommissarijs detrahendam, vel quantitatem illis correspondentem, non de-
9 beri Constantiæ, nisi in casu nuptiarum; † Ideòque satis cautam esse mulierem pro inueniendo viro, si designentur bona, vel pecuniæ, ex quibus in casu nuptiarum illicò sine litibus, ac mora suam dotem consequi possit iuxtà æquitatem, quam præ oculis habuerunt, Ruin. *cons.* 200. *num.* 8. & 9. *vol.* 2. Bero. *cons.* 116. *nu.* 16. *vol.* 2. Simon de Pretis *de interpret. vltim. volunt. lib.* 4. *dubit.* 12. *num.* 27. Boss. *de dot. cap.* 16. *n.* 187. Rota *coram Dunoz. iun. decis.* 726. *sub num.* 15. & 16. & *in rec. par.* 13. *decis.* 179. *num.* 10. *et* 12. & *in dec. R. P. D mei Prioli §. nec est opus.*

Et è conuersò satis consultum esse Dionysio fideicommissario, qui veluti grauatus interim gaudere debet fructibus bonorum fideicommissariorum, quæ cùm nonnisi in casu nuptiarum in subsidium pro dote obligata sint, † non debet 10
præuentiuè grauatus illis priuari, cum suæ obligationi satisfaciat congrua, ac sufficientia mulieri alimenta præstando reliquis fructibus alimenta excedentibus sibi retentis iuxtà iuri consonam sententiam in debitis à iure, vel relictis ab homine sub aliqua conditione, † quæ nonnisi ea purificata de- 11
bentur, text. *in l. cum vnus* 10. §. *fin. ibique scribentes ff. de alim, & Cibar. legat. & in l. qui filium* 4. vbi pariter Scribentes *ff. vbi pupillæ educ. deb.* Curt. sen. 27. *in vltimo dubiorum.* 42. Crauett. *cons.* 189. *num.* 4. Surd. *de alim. tit.* 1. *quæst.* 26. *n.* 3. Grammat. *cons. ciuil.* 146. *n.* 9. Menoch. *cons.* 8. *n.* 21. & *cons.* 8. *n.* 4. *et* 63. Coler. *de alim. lib.* 1. *cap.* 2. *n.* 67. *et prius* Castr. *cons.* 16. *sub num.* 2. Merlin. *de legitima lib.* 3. *n.* 1. *q.* 8. *n.* 30. *vers. et interim, de* Marin. *decis.* 366. *n.* 4. *et prius de* Franc. *decis.* 559. *nu.* 2. *et* 13. Michalor. *de fratrib, par.* 3. *cap.* 4. *n.* 25. *et* 29. Ciarlin. *contr.* 45. *sub num.* 42. *et* 43. Rot. *in Interamnen. dotium* 23. *Maij* 1607. *coram Lancellot. in recent. par.* 11. *decis.* 191. *nu.* 16. *et in Fulginaten. fructuum* 16. *Ianuarij proximè præteriti §. è conuerso coram R. P. D. meo Priolo*

Non enim censebant DD. ratam partem dotis detrahendam ex bonis fideicommissarijs Aui liberam, ac exemptam ab omni conditione deberi, cùm id repugnet subsidiario remedio *d. Auth. res quæ*, vt supra dictum est, † itavt si mu- 12
lier innupta decedat, ius petendi dotem non transmittatur, Petra *de fideicommissis q.* 8. *n.* 449. Menoch. *de præsumptionibus lib.* 4. *præsumpt.* 189. *sub num.* 154. Peregr. *de fideicommissis art.* 42. *vers. ideoque*; Ciarlinus *contr. foren.* 62. *nu.* 9. 10. neque locum esse quæstionis, An dos ex statuto Reatino succedat loco legitimæ, † quia versamur in dote debita ex remedio subsi- 13
diario *d. Auth. res quæ*, non autem in dote debita ob exclusionem statutariam; neque pariter applicabiles esse terminos legitimæ debitæ in bonis Aui, vt inde liberè dos † deberetur, 14
quia legitima non debetur nepti in bonis Aui viuente adhuc Antonio Victorio Patre defuncti, † quia tunc non erat ab in- 15
testato successura, §. *ita demum instit. de hæred. quæ ab intest. defer. et §. nullam vers. secundum prioris cognitionis gradum*, Auth. *de hæred. ab intest.* Natta *cons.* 199. *nu.* 2. Crauett. *cons.* 964. *n.* 33. Rimin. iun. *cons.* 85. Grass. §. *legitima q.* 4. *sub n.* 1. Merlin. *de legit. lib.* 1. *et* 2. *q.* 10. *n.* 1. Rota *coram Merlin. dec.* 265. *illo eodem num.*

His igitur præmissis, declarandam pariter dicebant DD. Rotalem sententiam quoad condemnationem fructuum, vt nempè Constantia non teneatur, † nisi ad partem, quæ exce- 16
dit alimenta pro rata Victoriæ, & amissionis iuxtà deducta per Scacc. *de senten. et re Iudic. glos.* 14. *q.* 13. *n.* 64. *vers. prima species*, Viu. *decis.* 427. *nu.* 5. *vers. Nihilominus.*

Et ita vtraque &c.

R. P. D. MATTÆIO.

Brundusina Pecuniaria.

Veneris 1. *Decembris* 1673.

ARGVMENTVM.

Pro fructibus Cambij actum erat iudicio Saluiani, quod ideo denegatum est, quia illi non apparebant debiti, cùm non constaret de transmissione literarum ad nundinas, ac proinde quidquid illarum occasione persolutum erat, ipso iure cesserat in extinctionem sortis; & eo magis, quia concurrebat etiam præscriptio decennalis, quæ semper impedit immissionem in Saluiano, quoties, vt hic, agitur inter præsentes.

SVMMARIVM.

1 *Saluiani extrema sunt creditum cum hypotheca sine quibus non datur immissio.*
2 *Cambia non debentur, et dicuntur indebitè soluta, si non constat de transmissione literarum ad nundinas, earum acceptatione, et de reditu.*
3 *Cambia indebitè soluta computantur in sortem, etiam si expressè fuerint soluta in causam fructuum.*
4 *Vsurarum solutio ipso iure cadit in solutionem sortis, quia sortis occasione solutum dicitur.*
5 *Solutio indebita in causam cambiorum à lege interpretatur facta in causam sortis.*
6 *Solutionem expressè fieri in causam sortis, vel eam ita interpretari per legem, paria sunt.*

7 *Saluianum requirit creditum certum non in genere, sed in specie ratione quantitatis.*

8 *Cambia si probari possent ex confessione, & quietantijs partium actum esset de licita constitutione eorum, quia fieri posset de illicito licitum.*

9 *Vsurarum in materia non statur assertioni partium.*

10 *Saluianum non datur contra tertium, qui inter præsentes per decennium rem pacificè possedit, quia remanet præscriptum.*

11 *Præsens dicitur qui habitauit in Prouincia, ac si inhabitasset in loco particulari eiusdem Prouinciæ.*

12 *Immissio in Saluiano eo magis denegatur si neque constat de credito, nec de hypotheca.*

13 *Implementi defectus impedit ortum actionis, amplia vt num. sequenti.*

14 *Actor suam dirigens actionem ex instrumento non adimpleto repellendus est.*

DECISIO CXCI.

PRo Cambijs aliàs initis de anno 1633. & 34. in summa
scutorum 17. millia à Carolo Zatto, & Francisco Ma-
nieri, cum D. Principe Auetrana, & Antonio Panara fas-
si fuerunt ipsi Princeps, & Antonius in instrumento solida-
tionis computorum rogato de anno 1638. se remanere debi-
tores in summa ducatorum 5448: 16. quos soluere promise-
runt infra 35. dies, quo termino elapso, conuentum fuit,
vt illis liceret sumere ad cambia, & recambia eandem sum-
mam à quauis persona, & etiam à seipsis, & circa quanti-
tatem standum esse assertioni eorundem creditorum, vt in
Summario *num.* 1. Quod creditum postea cum de anno 1641.
ipse Carolus Zatta, etiam nomine Francisci socij cesserit
ad fauorem Marchionissæ Campiæ, vt in Summario *num.* 2.
egit ipsa in Iudicio Saluiani contra Ioannem Carlo tertium
possessorem bonorum, & Causa in Rota deuoluta, fuit dis-
putatum dubium, An eidem Marchionissæ esset danda im-
missio, quod negatiuè resolutum fuit.

Quando in Iudicio vocatur tertius possessor, & creditor
illum conuenit ad hoc, vt de suo credito ex fructibus bono-
rum per eum possessorum sibi satisfieri possit, inter alia ex-
trema debet creditum vnà cum hypotheca concludenter pro-
1 bare, † sine quibus non datur immissio. Roland. *cons.* 14.
num. 13. *lib.* 1. Surdus *cons.* 131. *num.* 1. *volum.* 1. *& cons.* 513. *num.*
18. *lib.* 4. Hondedeus *cons.* 17. *num.* 1. *lib.* 2. Menoch. *de adipi-
scenda possess. remed.* 3. *num.* 163. Pacific. de Salu. *inspect.* 1. *cap.*
5. *num.* 1. *& seq.* Rota *coram Gregorius XV. decis.* 67. *num.* 1. *&
coram Caualer. decis.* 433. *num.* 5. *& decis.* 60. *numer.* 1. *par.* 4. *re-
centior.*

Creditum enim, quod D. Marchionissa, deducebat ad
sui fauorem ex Instrumento solidationis computorum cele-
brato de anno 1638. quod postea illi fuerat de anno 1641.
cessum, consideratum fuit subsistere, non posse, ex quo il-
lud prouenit ex solidatione computorum ex nonnullis cam-
2 bijs contractis, quæ apparent fuisse indebitè † soluta, dum
nullibi doctum fuit de transmissione literarum ad nundinas,
illarum acceptatione, & reditu, prout de iure communi, &
iuxta *Constitutionem* 128. *B. Pij V. Bullar. nou. tom.* 2. requiri-
3 tur, & ideò huiusmodi cambia non substinentur, † & so-
luta cadunt pro iure in extinctionem sortis, etiamsi appa-
rerent fuisse soluta in causa cambiorum, *leg. si non sortem in
princip. ff. de condict. indeb.* & ibi Bartol. *num.* 4. vbi firmat
egregiè hanc conclusionem dicendo, quod solutum pro vsu-
ris computatur in sortem directò, ac si pro sorte solutum
4 fuisset, † quoniam sortis occasione solutum dicitur, *leg.
post rem iudicatam §.* 1. *versic. si tamen per transact.* Nauarr. *in
Manual. cap.* 17. *tit. de vsur. circa camb.* Franc. à Ponte *cons.* 70.
num. 4. *&* 5. Franc. Antonius Costa *cons.* 9. *num.* 4. Cyriacus
contr. 540. *num.* 55. *&* 56. Surd. *decis.* 328. *num.* 15. *&* 17. Rota
coram Bich. decis. 74. *num.* 1. *&* 2. *& decis.* 130. *num.* 7. *&* 8. Ad-
deo. *ad Buratt. decis.* 532. *num.* 8. *& in Romana Pecuniaria* 28.
Ianuarij 1669. *coram Reuerendissimo Albergato Decano §. bis
non obstant, & in Romana seu Tudertina Cambiorum* 17. *Martij*
1673. *coram R. P. D. meo Emerix*, & subdit *Romanus cons.* 238.
5 *num.* 1. quod quando quis soluit indebitè ex causa † cambio-
rum, ipsa lex interpretatur illum voluisse soluere in causam
sortis, pro qua tenetur, cum pari modo reputari debeat debi-
6 torem nominatim soluere in causam sortis, † & interpreta-
tiuè per interpretationem legis, Rota *in recent. decis.* 69. *num.*
32. *par.* 9. *& in d. Romana Pecuniaria §. bis non obstant, vers. &
quod idem est.*

Ex qua cambiorum solutione oritur, vel totalis crediti
certi ad fauorem Marchionissæ extinctio, vel saltem quod
in parte fuerit consumptum, & per consequens non pote-
rit in dubium reuocari, quod saltem non remaneat illiqui-
dum, dum non adducuntur certæ, & indubitatæ summæ
solutæ pro huiusmodi cambijs, ante factam liquidationem,
quod sufficiens esse videtur ad excludendam immissionem
in Saluiano, pro qua non sufficit, quod quis probet suum
creditum in genere, sed necesse est, quod illud iustificet cir- 7
ca veram, & certam quantitatem ad effectum, vt haberi
possit notitia pro qua summa creditor immittendus sit in pos-
sessionem, & pro quo tempore retinere possit, Aretin. *in §.
Item seruiana instit. de action.* Roland. *cons.* 14. *num.* 13. *lib.* 1.
Specul. *de pignor. num.* 5. *&* 8. Rota *coram Merlin. decis.* 328.
coram Vbaldo decis. 287. *num.* 5. *&* 9. *cum seq. coram Bich. decis.*
183. *num.* 4. *& decis.* 497. *num.* 14. *coram bon. mem. Cels. decis.* 40.
num. 1.

Nihil releuante prætensa confessione resultante nedum
ex solutionibus, sed etiam ex solidatione computorum, &
quietantijs; † quoniam si similibus confessionibus fides 8
adhiberetur, esset in potestate partium facere de illicito lici-
tum, quod non admittitur, & leges abhorrent, quod in ma-
teria suspecta vsurarum † stari debeat assertioni partium, 9
ex notatis per Bartol. *in leg. si fortè n.* 4. *&* 5. Iason. *in l. si donat.
n.* 4. *ff. de collat.* Rot. *coram Bich. decis.* 130. *n.* 13. *& in d. Roma-
na Pecuniaria §. nihil releuante.*

Eoque magis animaduersum fuit insubsistens hoc credi-
tum, ex quo deficit hypotheca, quæ extincta remansit ex
præscriptione, quia bona, de quibus agitur in Ioannis Ca-
roli dominium peruenerunt ab anno 1663. vt in Summario
num. 3. quæ multò prius acquisiuerat Benedictus illius Pa-
ter; † vndè cum effluxerit decennium à die, quo isti ter-
tij possessores iusto titulo, & bona fide huiusmodi bona ade- 10
pti fuerunt, & agatur inter præsentes, dubitari nequit,
quod non sit sufficiens ad præscribendum, sunt Text. *in leg.* 1.
& 2. *C. si aduersus credit. & in leg. vltima C. de act. & obligat.
& in leg. fin. C. de præscript. long. temp.* Aymon. *cons.* 148. *num.*
6. Specul. *de præscript. §.* 1. *num.* 25. Afflict. *decis.* 139. Rot. *de-
cis.* 86. *n.* 1. *post* Pacif. de Salu. *& decis.* 30. *num.* 30. *par.* 10. *recen-
tior.* & hanc esse communem DD opinionem testantur Pa-
ris. *cons.* 50. *lib.* 1. Tiraq. *de lignag. retractu §.* 1. *glos.* 10. *num.* 11.
Gabr. *cons.* 7. *n.* 8. *de præscript.* Rota *decis.* 85. *num.* 4. *post* Pacif.
de Saluian. *interd.*

Hanc verò qualitatem præsentiæ adfuisse in dict. D. Mar-
chionissa de tempore, quo ille dd. bona possedit, ad hunc
præscriptionis effectum, patet, dum ipsa domicilium ha-
buit in eius Oppidis propinquis loci, vbi bona ista sita sunt,
& nihilominus satis esset, quod habitaret in eadem Prouin-
cia, † quoniam eodem modo semper dici potuerit præ- 11
sens, ac si in eodem loco suam vitam traheret, *leg. cum
longi temporis cum gloss. & ibi* Bartol. & Bald. *C. de præscript.
long. temp.*

Æquè cum in controuersiam reuocari nequeat, quod de-
ficiat hypotheca, quæ dicitur Mater Saluiani, & quæ vnà
cum credito copulatiuè requiritur, ad hoc, vt creditor ab hu-
iusmodi Iudicio excludi non debeat, valdè congruum fuit
Marchionissæ denegari Immissionem in Prædio, de quo agi-
tur, † dum apparet destituta, & de credito, & de hypothe- 12
ca, Bartol. *in leg.* 1. *num.* 2. *&* 3. *ff. de Salu. interd.* Aretin. *in
§. Item Seruiana num.* 15. *instit. de action.* Alexand. *cons.* 85. *num.*
4. *lib.* 6. Natta *cons.* 130. *num.* 11. *lib.* 1. Gratian. *discep.* 691. *n.* 22.
Rota *penes* Pacif. de Salu. *decis.* 31. *num.* 3. *& in rec. decis.* 499.
num. 1. *par.* 14.

Accedit denique ijs omnibus defectus ratificationis, quam
Franciscus socius promisit in Instrumento cessionis factæ ad
fauorem Marchionissæ, quæ multò magis valet immissio-
nem petitam impedire, quanto fortius illi semper obstabit
exceptio non adimplementi, quæ excludere dicitur ortum, 13
& exercitium cuiuscumque actionis, quod maximè conside-
rari debet locum habere in casu, de quo agitur; † attento 14
quod D. Marchionissa, ex eodem contractu suam actionem
in Iudicio introduxit; Rota *coram Buratt. decis.* 54. *& ibi* Ad-
den. *num.* 7.

Et ità &c.

*In hac eadem causa sunt duæ decisiones, altera coram eo-
dem R. P. D. Matthæio sub die* 13. *Maij* 1675. *c. altera* 20. *Mar-
tij* 1676. *coram bo. me. Vbago.*

R. P.

R. P. D. CALATAIV.

Leodien. Parochialis.

Veneris 1. Decembris 1673.

ARGVMENTVM.

Requisita Ecclesiæ Parochialis expenduntur, qualia sunt locus certis limitibus distinctus, & separatus, ac administratio Sacramentorum iure proprio per Curatum, seù Rectorem ad hunc effectum deputatum, ad hoc, vt in ea omninò seruari debeat concursus æquè à Sacris Canonibus, ac Concilio Tridentino demandatus, quacumque obseruantia contraria non attenta, quæ à decreto irritanti, & clausula sublata eiusdem Concilij penitùs remouetur.

SVMMARIVM.

1 *Concursus non est necessarius in Ecclesia Parochiali vnita Monasterio, sed sufficit simplex examen super idoneitate personæ.*
2 *Parochialis Ecclesiæ signa qualia sint.*
3 *Sacramenta tempore Paschalis, & infirmitatis subministrari non possunt, nisi à proprio Parocho.*
4 *Parochialis Ecclesia dicitur illa, quæ æquè in antiquis, ac modernis enunciatiuis semper fuit nominata Parochialis.*
5 *Parochialem esse Ecclesiam probatur ex collatione tamquam de Parochiali ab Episcopo facta.*
6 *Vnio Ecclesiæ Parochialis probari debet plenè, & concludenter.*
7 *Ecclesia, vt dicatur de Mensa, non sufficit fuisse erecta intra limites alterius Ecclesiæ, sed requiritur quod sit dotata de redditibus, & prouentibus illius.*
8 *Ecclesiæ constructio intra limites alterius Ecclesiæ ad summum probare posset, non vnionem, sed iuspatronatus tantummodo.*
9 *Vnio excluditur ex actibus, & circumstantijs illi omnino contrarijs, & repugnantibus.*
10 *Concursus non potest ab Ecclesia Parochiali remoueri ex quacumque obseruantia in contrarium.*
11 *Concursus potest omitti in Ecclesia Parochiali de iurepatronatus laicorum, amplia vt num. 14.*
12 *Fides simplices in nihilo merentur attendi in concursu enunciatiuæ sedulo à Pontifice emissæ.*
13 *Enunciatiuæ Papæ matura consideratione emissæ omnino standum est.*
14 *Beghinorum Parochus de iure Ecclesiæ patronatus laicorum, non cogitur subire concursum, etiam quod habeat iurisdictionem eorum, illisque Sacramenta ministret.*

DECISIO CXCII.

AD euertenda fundamenta decisionis editæ coram me sub die 20. * Febr. próximi præteriti repetebant Informantes pro Henrico, quod non probetur Ecclesiam S. Christophori esse Parochialem, & quod in omnem casum, cum ea fuerit vnita Ecclesiæ, seù Monasterio S. Laurentij
1 Ciuitatis Leodien. † In illius prouisione non requirebatur concursus, sed satis fuisset simplex examen super idoneitate personæ, ad tradita per Rotam *coram Buratt. decis. 214. num. 1.* Verum ex ijsdem rationibus, quibus aliàs huiusmodi obiecta non fuerunt habita in consideratione, hodie denuò illa Domini reiecerunt; & ideò steterunt in decisis.

Quantum enim spectat ad Parochialitatem satis superque ea visa est probari ex depositione testium ad instantiam eiusdem Henrici examinatorum, qui deponunt de omnibus requisitis, quod nempè habeat locum certis limitibus distinctum, & separatum, & habeat administrationem Sacramentorum iure proprio per Curatum, seù Rectorem ad hunc
2 effectum deputatum, † quæ omnia sunt vera, & propria Parochialitatis signa, Gonz. *ad reg. 8. Canc. gloss. 5. numer. 34. & seqq.* Garz. *de benef. par. 2. cap. 1. num. 26.* Rot. *cor. Pen. decis. 1444. num. 4. & 5.* Zarat. *decis. 53. num. 1. in recent. decis. 380. numer. 11. par. 5.*

Nec dubitari potest, quod administratio Sacramentorum sit ex necessitate, tam ex parte Parochi administrantis, quàm ex parte Populi recipientis, tùm quia hoc ipsum deponit quartus ex dictis testibus examinatis, cum quo concordant attestationes Magistratus, aliorumque Officialium Leodiensium aliàs datæ; tùm quia Sacramenta probantur administrata tempore Paschatis, & infirmitatis, † quibus tem- 3
poribus nonnisi à proprio Parocho administrari, ac recipi possunt, vt ponderauit Rot. *decis. 52. nu. 10. & 20. par. 2. diu. & in recent. decis. 233. n. 3. in fin. par. 1.*

Accedunt quam plures enunciatiuæ emissæ tàm antiquis, quàm modernis temporibus, † cùm semper fuerit hæc Ec- 4
clesia denominata Parochialis, Rota *decis. 41. nu. 4. cor. Carill. decis. 143. nu. 5. par. 7. rec.* Imò & ipse Henricus de ea tamquam Parochiali sibi obtinuit prouideri à Reuerendissimo Episcopo, cuius declaratio venit attendenda, nedum quia fuit acceptata ab Henrico, † sed etiam quia ille præsumitur infor- 5
matus de statu, & qualitate beneficiorum propriæ Diœcesis, ad notata per Doctores *in cap. ad aures nu. 15. de rescript.* Rota *cor. Buratt. decis. 111. nu. 7. vbi Add. nu. 15.* cum alijs fusè congestis *in decis. huius causæ* edita in præcedenti instantia *4. Iulij 1670. §. quod vero cor. Reuerendiss. D. meo Beuilaqua*, & vlterius subsistunt aliæ probationes recensitæ tam in *d. decis.* quàm in altera coram me, cum quibus DD. transierunt.

Respectu verò vnionis iterum dictum fuit de illa non constare, cùm tamen debuissent afferri plenæ, † & concludentes 6
iustificationes, Felin. *cons. 2. n. 13.* Rota *decis. 233. n. 5. par. 1. rec.* Quod enim ista Ecclesia fuerit ædificata in solo Aurotano, quod aliàs, & vsque de anno 1034. fuerat à Reuerendissimo Episcopo Reginaldo donatum cum omnibus iuribus, decimis, & pertinentijs Ecclesiæ, seù Monasterio S. Laurentij non concludit, quod Ecclesia postmodum erecta sit de illius Mensa, nec quod illi sit vnita; Etenim vltra quod in facto non benè probatur, quod Ecclesia Sancti Christophori fuerit ędificata in solo donato, cùm donatio legatur restricta ad Ecclesiam S. Veronæ cùm quatuor mensis, adhuc in iure visa est cessare quælibet difficultas, cùm ad effectum, quod Ecclesia, seù Beneficium efficiatur de Mensa, non satis est, quod fuerit erectum intra limites alterius Ecclesiæ, cùm ex hoc nullum ius nec subiectionis, nec vnionis possit Rector antiquæ Ecclesiæ † prætendere, sed vlterius requiritur, quod sit 7
dotatum de redditibus, & prouentibus illius, Abb. *in cap. ad audientiam num. 8. ibique* Zabarella *in fin. de Eccl. ædific.* Butr. *in cap. dilectus n. 13. de capell.* Monac. Gonz. *ad reg. Cancell. gloss. 10. nu. 6. cum seqq.* Valenzuel. *cons. 45. nu. 10. lib. 1.*

Et constructio in fundo quatenus probaretur, ad summum inducere posset Iuspatronatus, † non autem vnionem con- 8
cludere, vt præter allegatos Rota *decis. 204. nu. 5. par. 2. rec. & coram Eminentiss. Otthob. decis. 179. num. 12.* Decisiones autem 102. *par. 1. & 153. par. 2.* quæ in contrarium allegabantur visæ fuerunt non obstare; plura enim in facto illarum decisionum concurrebant, quæ in præsenti applicari non possunt, & præter alia ibi non dubitabatur, quod Ecclesia fuisset constructa in solo donato, agebatur de vicaria, quæ antiquitus erat manualis, & deindè fuit erecta in perpetuam, docebatur de continuis præsentationibus factis per Abbatem, & tandem curam habitualis residebat penès Monasterium, & Abbatem, & in Vicarios nonnisi nudum Curæ exercitium erat translatum, ex quibus circumstantijs nulla concurrit in casu nostro, cùm dubitetur an Ecclesia Sancti Christophori sit constructa in solo donato Monasterio Sancti Laurentij, Abbas illius nunquam habuit curam habitualem penès se, sed ex testibus formiter examinatis, & maximè ex depositione ipsiusmet Abbatis Sancti Laurentij, qui fuit sextus testis, & alijs pluribus documentis probatum fuit, quod tam Cura habitualis, quàm actualis semper resedit, & residet penès Rectorem, qui iure proprio, & omninò separatè, ac independenter curam exercet, & emolumenta percipit, quæ omnia non tam ostendunt dictas decisiones non applicari, quàm omninò excludunt vnionem † tamquam illis contrariam, & 9
repugnantem, Tondut. *de benef. par. 1. cap. 56. numer. 5. & 6.* Valenzuol. *d. cons. 45. numer. 6. in fin.* Rota *decis. 316. numer. 6. & 7. par. 4. tom. 2. rec. & in Nolana Parochialis 2. Decembris 1669. & 27. Iunij 1670. coram R. P. D. Vicecomite.*

Vlterius probatum fuit, quod vltra limites distinctos vtriusque Ecclesiæ vterque Parochus, nempè tam ille S. Veronæ, quæ Ecclesia fuit primo loco donata Monasterio,

quàm ille S. Christophori, de qua in præsenti est quæstio, habet duo vota distincta, & separata in Congregationibus Parochorum; & tandem docetur, quod ista Ecclesia fuit dotata à q. Lamberto Beggo; ideoque totum ius Monasterij reducitur ad simplicem constructionem illius intra limites Ecclesiæ S. Veronæ, & sic in solo donato; vndè nihil aliud deduci potest, quàm vt supra dictum fuit iuspatronatus, ex quo non infertur ad vnionem.

Nec quidquam in contrarium suadere possunt nonnullæ coniecturæ, quæ pro Henrico ponderabantur ad probandam vnionem; siquidem illa deducta ex eo, quod huiusmodi illa deductam ex eo, quod huiusmodi Ecclesia ab immemorabili tempore reperiatur exempta à concursu, non solum attendenda non venit, quoniam probata Parochialitate,
10 cessat quælibet obseruantia in contrarium tamquam † dispositioni Sacri Concilij de directo contraria, & Constitutioni fa. me. Pij V. decreto irritanti, & clausula sublata munita repugnans, Rota *decis.* 489. *num.* 4. *par.* 3. *& decis.* 443. *nu.* 5. *& 6. par.* 5. *tom.* 2. *rec.* sed obiectum retorquetur, & ex hoc ipso excluditur quælibet probatio vnionis.

Iustificatum enim fuit in facto, quod præsentationes ad hanc Ecclesiam anteactis temporibus fiebant à Coquinis cum enunciatiua, quod esset de iurepatronatus illorum, quare constat, quod non sit de iurepatronatus Monasterij, nec illi vnita, & defectus concursus prouenit, vel ex eo quia
11 tamquam de iurepatronatus laicali † licitè poterat omitti, Massob. *in prax. baben. concur. requis.* 2. *dub.* 1. *num.* 2. Rota *decis.* 130. *coram Duran.*

Quod autem dd. Coquinorum cetus esset verè laicalis, omissis alijs, satis probatur ex lectura breuis fa. me. Innocentij X. super illorum suppressione, vbi expressè denominantur laici, ibi: *Ordo incognitus filiorum nouem in totum laicorum omnium Coquinorum:* nec contra hanc probationem merebantur adduci simplices fides, quibus prætendebatur probari illos fuisse personas Ecclesiasticas, cùm sint confectæ lite
12 pendente hac parte non citata, † & nequeant concurrere cum enunciatiua sedulò emissa à Summo Pontifice cui omninò
13 standum est, † Gabriel. *de probation. conc.* 2. *n.* 2. *&* 13. Mascard. *de probat. concl.* 139. *nu.* 1. Farin. *de testib. q.* 63. *nu.* 92. *& seqq.* Rota *decis.* 405. *n.* 1. *par.* 1. *rec. & coram Caualer. dec.* 533. *n.* 1.

Et quamuis Rector S. Christophori habeat onus administrandi Sacramenta Beghinis cum omnimoda iurisdictione non minus in temporalibus, quàm spiritualibus, quo casu nec esse necessarium concursum suadent tùm obseruantia in
14 alijs Beghinagijs Ciuitatis, & Prouinciæ Leodien. † tùm dispositio Text. *in cap. quia contingit de relig.* Nihilominus cum Rectores vltra Curam Beghinarum habeant curam aliorum sæcularium extra Beghinagium degentium prædicta non applicantur; ratione enim administrationis Sacramentorum cæteris sæcularibus concursus requiritur ex supra firmatis.

Cæteræ coniecturæ deductæ ex perceptione decimarum, denominatione Capellæ, & similes tamquam insubsistentes reiectæ fuerunt in præcedenti decis. neque in præsenti vlterius examen exposcunt, & ideò Dominis responsiones aliàs datæ placuerunt.

Et ità, vtraque Parte informante, decisum fuit &c.

Decis. quę hic confirmata est habetur supra in hac eadem parte in ordine 32.

R. P. D. RONDININO.

Romana deuolutionis Palatij.

Lunæ 4. Decembris 1673.

ARGVMENTVM.

Vniformem canonem per centum, & amplius annos persoluerat emphyteuta bonorum Ecclesiæ, quo postea cùm plura super inualiditate concessionis opponerentur, ea omnia sunt reiecta, quia sicuti longè minori tempore, & beneplacitum, & vtilitas Ecclesiæ præsumenda sunt, ita & sine difficultate hęc præsumptio fuit admissa post spatium centenariæ, & vltra, quia si post illam alienationes bonorum Ecclesię impugnari potuissent, ferè cunctæ ex defectu probationum, irritæ remanerent.

SVMMARIVM.

1 *Inuestitura effectum non sortita, non attenditur.*
2 *Emphyteusis Ecclesiæ sine illius vtilitate concedi non potest, de qua vid. num. seqq.*
3 *Historiarum libris fides adhibetur, & quæ.*
4 *Locatio perpetua si correspondeat fructibus, semper dicitur vtilis Ecclesiæ, & num. seq.*
5 *in Locatione perpetua sextæ partis valor detrahendus est.*
6 *Vtilitas Ecclesiæ resultat ex augumento canonis, & assignatione annui redditus facta pro pacto francandi.*
7 *Læsio probanda de tempore contractus concludere debet per necesse, non per possibile.*
8 *Alienationem bonorum Ecclesiæ qui dicit damnosam, hoc ipsum probare tenetur, amplia vt ibidem.*
9 *Expensæ reparationis rei emphyteuticæ spectant ad emphyteutam, non ad dominum directum, & nu. seq. vbi vide.*
10 *Emphyteuta tenetur ad expensas exiguas ratione conseruationis rei emphyteuticæ, non autem ad magnas respicientes interitum eiusdem rei, & sic amissionem dominij, & vid. sup. nu. 9. & seqq.*
11 *Emphyteuta licet amittat modicas expensas, non ideo perdit magnos sumptus factos in re emphyteutica, & nu. seqq.*
12 *Expensæ notabiles semper recuperantur ab emphyteuta, finita emphyteusi.*
13 *Melioramenta stante pacto deuoluuntur ad dominum finita emphyteusi, alias secus.*
14 *Alienatio bonorum Ecclesiæ ex cursu longissimi temporis sicuti præsumitur confirmata à Pontifice, ita etiam vtilem fuisse resultat, & numero seqq.*
16 *Confirmatio Pontificis facit præsumere iustam causam, & vtilem fuisse alienationem bonorum Ecclesiæ.*
17 *Titulus infectus si exhibeatur post centum, & amplius annos non præiudicat; cum interim validè potuerit confirmari, vel nouus creari.*
18 *Immemorabilis non excluditur per exhibitionem tituli ante centum, & amplius annos, & numero 19.*
19 *Centenariæ priuilegium non cessat per exhibitionem tituli inualidi, & quando sup. à nu. 14. & nu. 18. cum seqq.*
20 *Instrumentum productum ad alium finem, quod iam suum operatum est effectum non præiudicat.*

DECISIO CXCIII.

NOn esse locum deuolutioni Palatij à Capitulo S. Marci olim intentatæ contra DD. de Frangipanis illud inhabitantes Rota bis pronunciauit præuijs in prima instantia decisionibus 18. Iunij 1658. coram Reuerendissimo D. meo Albergato Decano, quarum prima impressa est in recent. par. 12. dec. 268. in altera autem instantia præuia decisione 328. coram claræ mem. Cardinali Celso, quæ Rotales sententiæ in tertia instantia confirmatæ fuerunt præuia decisione 15. Iunij 1661. coram Illustriss. D. Beuilaqua Vrbis Gubernatore cum subsequuta taxatione expensarum.

Cùm verò decennio elapso post receptam pensionem Canonici iterum à Sanctissimo obtinuerint causam restitutionis in integrum, cum clausula *parito iudicato,* mihi committi, Summ. Baronis Frangipani *n.* 6. Dubium proposui, An constet de causis restitutionis in integrum; cui Domini negatiuè responderunt.

Iniustitia enim sententiarum, ad quam quæstio hæc restringitur, cùm sine læsione, ex iniustitia insurgente, neque etiam Ecclesijs, vel alijs personis priuilegiatis restitutionem concedi vtrinque Scribentes admitterent, visa non est DD. deduci neque ex defectu causæ, neque ex læsione, ex quibus Canonici nullitatem concessionis huius domus Frangipanis olim factæ deducebant.

Quamuis enim non negarent vtrinque Scribentes olim anno 1588. concessam fuisse hanc domum Palosio cum canone ducatorum 60. & cum obligatione expendendi in melioramentis ducatos 400. Summ. Capituli *n.* 2. Quæ tamen neglectis Palosij protestationibus, effectum non habuit, cùm Diana, eiusque filij antiquæ emphyteutæ inuestiti fuerint pro canone scut. 50. & obligatione expendendi in melioramentis scutorum 200. d. Summ. *num.* 2. *&* 3. & Summ. Baronis Frangipani *num.* 1. Indeque Dianam vendidisse omnia sua iura Antonino, & alijs de Frangipanis pro ducatis

840.

840. cum consensu Capituli, quod successiue Frangipanos inuestiuit sub annuo canone ducatorum 50. & cum obligatione expendendi in reparatione domus scuta 200. computatis 200. per Dianam promissis, Summar. Capituli *num. 4. & 5.* & Summario Baronis *num. 2. & 3.* ex quibus inferebant Scribentes pro Capitulo constare de læsione enormissima Ecclesiæ, cùm prius canon fuisset scutorum 60. cum obligatione melioramentorum scutorum 400. indeque diminutus fuerit vsque ad scuta 50. & melioramenta reducta fuerint ad ducatos 200. in alia inuestitura facta Dianæ, cum quibus conditionibus ipsa anno 1538. domum vendidit Frangipanis, qui cùm postea anno sequenti locationem perpetuam obtinuerint pro solo censu ducatorum 55. & pacto francandi pro annuo redditu ducatorum 60. d. Summ. Capituli *num. 6.* Baronius *numero 4. quod pactum prius cum Diana initum fuerat in annuo reditu ducatorum 50. & antea cum Palosio in annuo reditu ducatorum 60.* itaut gradatim constet de læsione ad solum augumentum ducatorum quinque quoad canonem, & ducatorum decem quoad pactum francandi, habito
1 etiam respectu ad solam vltimam † inuestituram, non autem inuestitura Palosij vtpotè effectum non sortita iuxtà indiuiduam decisionem apud Marchesan. *de commiss. p. 1. cap. 2. num. 18. in fine vers. non obstante prætensa læsione, fol. 113.* cùm hoc modicum augumentum compensare non possit amissionem vtilis dominij, quod in locatione perpetua transtulit Ca-
2 pitulum in Frangipanos; † Et tamen successiua vtilitas in concessionibus emphyteuticis requiratur, vt satisfiat *Extrauaganti Ambitiosæ de rebus Eccles. non alienan.* Franch. *decis. 19. n. 10. & 12. & decis. 230. n. 1.* Surd. *decis. 198. num. 22. cum alijs in Romana deuolutionis domus 27. Febr. proximè præteriti §. diuersitates coram me.*

Adhuc tamen respondebant Scribentes pro Barone diuersam esse rationem inter vnum, & alterum casum, tùm quia in hac secunda locatione perpetua, domus non erat eiusdem valoris, ac prius, cùm vt in illa asseritur, ruinam vndique minaretur; Ideoque Canonici cùm non haberent scuta 300. pro illa reparanda, coacti fuerunt perpetuam locationem subire; & tamen vltra alia scuta 300. vigore præcedentis instrumenti anni 1535. scuta 2000. postea erogata fuerunt à Frangipanis, vt testatur *Honuphrius Panuinus insignis Histori-*
3 *cus de Gente Frangipana lib. 4. cap. 1. Summ. Baronis num. 5.* † cui classico Scriptori non parum DD. retulerunt ex ratione Tex. *in l. 1. ff. de offic. Præfecti Prætor.* cum alijs in his præcisis terminis congestis *in d. decis. 268. num. 20. par. 12. rec.* tum quia in-
4 spectò hoc tempore huius perpetuæ locationis † fructibus domus correspondebat pensio scut. 50. vt probatum fuit in *decisionibus huius causæ in recent. par. 12. decis. 268. num. 7. & coram Cardin. Celso d. decis. 328. num. 3.* quo casu insurgit vtilitas
5 locatoris in 6. parte, † quæ cum detrahi soleat in locationibus perpetuis detracta non fuit, Text. *in auth. perpetua, cum ibi notat. C. de sacrosanct. Eccles.* Iason. *consil. 54. num. 5. volum. 1.* Berous *consil. 86. num. 3. volum. 1.* Rota *coram Mantica decis. 101. num. 1. & coram Gregor. XV. decis. 343. num. 2. & 3.* & post Marches. *de commiss. d. par. 1. cap. 2. d. decis. 18. num. 7. fol. 113.* tùm
6 denique ex augumento canonis, † & annui census pro pacto francandi, vt *in d. decis. Gregor. XV. 343. num. 3. versic. & ex alijs per informantes pro Barone ponderatis*, ex quibus sicuti insurgit Ecclesiæ vtilitas, ita etiam apparet diuersa ratio pro diuersitate temporum, & conditionum in hac locatione perpetua ab alijs temporalibus, itaut neque statuendæ læsionis modus appareat, cùm illa probanda sit eodemmet tempore
7 contractus † pernecesse, non autem per possibile, iuxtà notata *in Extrauag. Ambitiosè de rebus Ecclesiæ non alienandis, & in l. 2. C. de rescind. vendit.* quia post factam, & obseruatam alienationem longè post sæculum, illa præsumitur iusta, ac
8 valida, † onusque probandi reijcitur in eum, qui dicit alienationem damnosam, Couar. *variar. resolut. lib. 2. cap. 17. num. 2. vers. aptius*, Thesaur. iun. *quæst. forens. lib. 4. quæstion. 46. num. 12. vers. hæc omnia, & num. 23.* Rota *diuers. par. 2. dec. 78. num. 3. & in recent. par. 2. decis. 684. num. 2. cum alijs in decis. huius causæ 7. Iunij 1658. §. duo autem coram R. D. meo Decano.*

Defectus autem causæ deducebatur ex eo quod in locatione perpetua facta Frangipanis potior causa constitueretur in eo quod Capitulum non haberet promptas pecunias pro reparatione domus, quæ ruinam minabatur, quæ causa nulla, & erronea dicebatur, cùm hæc reparatio pro manutentione rei in emphyteusim concessæ spectet ad emphyteutas, quibus erant DD. Frangipani ante locationem perpetuam, vt admittit *decis. 7. Iunij 1658. in princip. coram Reuerendissimo D.*
9 *meo Decano*, † non autem spectent ad dominos directos, siue magnæ, siue paruæ sint impensæ, vel in reparando, vel in reficiendo ex ratione Textus *cum ibi notatis in l. 2. Cod. de iur. emphyt. & in §. si quis verò, auth. de alienat. & emphyt.* Cepolla *de seruit. vrban. prædiorum quæst. 59. num. 18.* Alciat. *consil. 49. n. 5. lib. 5.* Natta *consil. 377. per tot.* Surd. *cons. 197. nu. 12. & decis. 98. n. 11.* Grat. *discep. 195. n. 18.* à Ponte *cons. 79. n. 25. vol. 1.* Fulgin. *de emphyt. de melioram. & expensis q. 9. nu. 1. 6. & 7.* Rota *diuers. p. 1. dec. 607. n. 3. repetita coram Seraph. dec. 413. & coram Penia dec. 1183. n. 6.*

Quibus replicabant Scribentes pro Barone Emphyteutam teneri potiùs ad expensas exiguas respicientes conseruationem rei, cuius commodum ex vtili dominio ipse percipit, † non autem ad refectionem respicientem interitum rei, & 10
consequenter amissionem directi dominij, dominium ipsum respicientis, Garzias *de expensis cap. 12.* Barbosa *in l. diuortio §. finali par. 1. sub num. 36. ff. solut. matrim.* Caldas. *de emphyt. lib. 2. quæst. 18. num. 40.* Rota *coram Durano decis. 338. nu. 20. & seq.* Ideoque cautum esse, vt emphyteuta modicas quidem meliorationes amittat, quæ cedant commodo Domini, vt probant doctrinæ adductæ, † non sic autem amittat magnos 11
sumptus, quos finita emphyteusi citra eius culpam, vel delictum semper à domino directo repetit, ita ut conciliabiles sint sententiæ, vt emphyteuta teneatur ad expensas etiam refectionis, † ita tamen, vt finita emphyteusi, illas repetere 12
possit, cùm alioquin de exiguis ratio non habeatur, quæ propositio adhuc in Tribunalibus adeo vulgata videtur, vt nefas sit de illa dubitare, etiam in casu, in quo adesset expressa promissio emphyteutæ de reaptando, & reædificando, quemadmodum prætendebant Scribentes pro Capitulo, † quia 13
pactum hoc obligat emphyteutam ad melioramenta, non tamen impedit illorum repetitionem à Domino locatione finita, nisi vlterius in hoc præciso casu conuentum esset illa deuolui ad locatorem absque refectione valoris, vt in præcisis terminis comprobauit Rota *in Bononien. domunculárum 27. Iunij 1670. §. ratio resolutionis, coram Reuerendissimo Domino meo Albergato Decano, & 8. Februarij 1672. §. nec iustitia, coram R. P. D. meo Bourlemont*, & conciliando vtranque sententiam probat *Modernus Neapolitanus in obseruat. ad* Capic. Latro *decis. 120. num. 14. & seqq.* in quo sensu accipiendam esse dicebant *decisionem 1183. Peniæ in contrarium supra adduct.* prout circumscripta obligatione emphyteutæ de iure communi solum pactum expressum pro obligatione, reproposita pluries causa tandem Rota approbauit *decis. 1472. n. 4. & decis. 1681. sub num. 1. coram eodem Penia.*

Cæterum Domini vtrique defectui siue ex læsione, siue ex defectu causæ deducto, quod ad solam vtilitatem Ecclesiæ reducitur, satisfactum censebant ex lapsu 114. annorum, quo Frangipani soluerunt canonem scutorum 56. Capitulo Sancti Marci tamquam conductores perpetui huius domus, ex quibus vniformibus, ac pacificis tanti temporis solutionibus præsumitur iustus titulus in distractionibus rerum Ecclesiæ requisitus interfuisse, non solum respectu Beneplaciti Apostolici; sed vtilitatis, & causæ, † quia ex cursu longissimi 14
temporis non prohibentur duæ præsumptiones, quarum altera alterius consequutiua est, insurgere; itavt si contractus præsumitur solemniter confirmatus à Pontifice, per necessariam consequentiam censeatur de illo tempore vtilis Ecclesiæ, † cùm confirmatio Pontificis supponat iustam, & vti- 15
lem alienationem, quidquid hodie post sæculum elapsum, & postquam perierunt probationes ad veritatem rei conducentes contendatur, vt etiam in fortioribus terminis † solius 16
lapsus triginta annorum probant Gabr. *cons. 88. num. 14. cum pluribus seqq. volum. 1.* Thesaur. *lib. 2. quæst. forens. 17. num. 19. & 20.* Spada *consil. 104. num. 1. 2. & per tot. volum. 3.* Rota *coram Mantica d. decis. 101. num. 2. & 3. coram Gregor. XV. decis. 343. num. 5. coram Burat. decis. 45.* ibique Adden. *num. 7. coram Reuerendiss. Royas decis. 56. num. 4. & in d. dec. 268. num. 18. & 19. par. 12. rec.*

Itavt potuerit interim vel nouus titulus efformari, vel prior conualidari, cùm vitium deducatur solum ex instrumento ante centum annos, ac ideo exhibitio instrumenti locationis non noceat, † cùm potuerit validè confirmari, vel 17
nouus titulus creari spatio centum annorum, & vltra, ac ideò quidquid in contrarium deducitur vltra centum quatuordecim annos, † immemorabilem postea ortam non perimat, vt ex doctrina Innoc. *in cap. veniens de verb. significat.* probat Lunar. *cons. 94. num. 1. 5. & 6.* à Ponte *cons. 155. num. 8. & 9. volum. 2.* Thesaur. *lib. 4. quæst. 47. num. 20.* alijsque relatis, Ioseph de Rosa *consult. 12. numero 48.* *Addentes ad Gregor. XV. decis. 51. num. 7.* cum alijs per *Modern. Venusin. Theatr.* 18
ve-

veritat. lib. 2. de regal. discurs. 47. num. 8. 9. & per tot. Rota *in rec. p. 6. dec. 218. n. 21. & p. 7. dec. 29. n. 52. & 53.*

Hoc enim casu cùm instrumentum productum non fue-
rit à Frangipanis ad hunc præcisum effectum se tuendi ab
hac oppositione falsæ causæ, ac læsionis nouissimè excitata
in hoc iudicio ad satisfaciendum, *Extrauag. Ambitiosè de re-
bus Eccles. non alienan.* sed in priore iudicio ad euitandam ve-
xationem, quam illis inserre velle Capitulum se iactabat
19 prætendendo domum deuolutam ob lineam finitam, † non
procedit conclusio, quod ob exibitionem instrumenti cesset
priuilegium immemorabilis, vel centenariæ ad illud se re-
ferentium, vtpotè constito de initio illorum infecto, de quo
Capiblanc. de Baronib. *pragmat. 1. num. 227. & seqq. tom. 1.*
Marescott. *lib. 2. resolut. 100. num. 16.* cuius distinctionem mi-
rabilem dicit Castill. *lib. 5. controu. c. 93. §. 8. num. 59. iuncto n.*
54. Rota *coram Buratto decis. 775. in fine coram Reuerendissimo
Roxas decis. 132. num. 11. & 12. & in recentior. par. 14. decis. 191.
num. 15.* cum alijs pro Capitulo deductis, quia ad diuersum
finem exhibitio instrumenti, quod rectè suum operata est ef-
20 fectum pro tuendo possessore, † non debet illi in alio casu
istius noui iudicij auferre priuilegium ex centenaria insur-
gens ex regula Text. *in l. eius qui delatorem 29.* vbi Bart. *ff. de
iure fisci,* Gratian. *cons. 14. n. 17. volum. 1.* Rimin. Iun. *cons. 213.
n. 20.* Cephal. *cons. 377. num. 86.* quam in his terminis deduxit
Rota *coram Gregor. XV. decis. 467. n. 8.* & melius apud Posth.
de manut. decis. 239. n. 8. & 9.

Et ità vtraque &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Romana Dotis, & Fructuum.

Lunæ 4. Decembris 1673.

ARGVMENTVM.

Pro dote, & illius fructibus ad formam Statuti Vrbis relaxatum est mandatum ad fauorem Viduæ absque eo, quod illud impediri potuerit exceptione rerum amotarum, quæ quia in occultatione gemmarum consistebat, illam neque à testibus probari deciditur, quorum dicta, aliaque plura impedimenta enucleantur; eandemque semper excludi, quoties, vt hic, de earum custodia penès vxorem non constabat, sicque ad manus hæredum viri illæ peruenisse præsumuntur, quæ eo facilius sunt admissa in muliere nobili, matrona conspicua, contra quam huiusmodi præsumptio militare non poterat.

SVMMARIVM.

1 *Statutum* Vrbis lib. 1. cap. 137. *disponit Viduæ solui fructus dotales ad rationem septem cum dimidio pro centenario, & qualiter procedat, vid. num. seqq.*

2 *Interpellatio ex Statuto requisita pro solutione fructuum dotalium facienda viduæ, habetur pro facta si hæres declarauit se habere pro interpellato.*

3 *Interpellatio necessaria ex Statuto ad hoc, vt currant fructus dotales resultat ex solutione eorum, & ex relaxatione mandatorum, & num. 4.*

5 *Fructus dotales à partibus taxati in minori summa Statuti, sub conditione quatenus sine mora soluantur, deficiente conditione, debentur ad formam Statuti.*

6 *Mora purgari non potest stante pacto resolutiuo.*

7 *Dotis solutio non retardatur per exceptionem rerum amotarum, & vide num. seqq.*

8 *Compensatio crediti dotalis quatenus detur, vel non detur cum rebus amotis, vel pretio rerum amotarum, & n. 9.*

10 *Compensationi censetur renunciatum per susceptionem termini ad soluendum.*

11 *Terminum suscipiens non potest impugnare confessionem debiti, nisi docto de errore.*

12 *Dos vbi compensari prætenditur cum credito rerum amotarum, amotio debet esse certa, & liquida, saltem in substantia.*

13 *Amotio ad impediendam restitutionem dotis, debet esse certa, & liquida vel per instrumentum publicum, vel per confessionem partis, vel per rem iudicatam, & sup. n. 12.*

14 *Testis iurans dicere veritatem tam super articulis, quàm super interrogatorijs, celando veritatem, falsitatem committit, eiusque examen redditur nullum.*

15 *Testes deponentes de proprio iudicio, & credulitate non probant.*

16 *Testes mendaces non attenduntur, & n. 17.*

17 *Occultatio non probatur à testibus, qui etiam in vno tantum sunt mendaces.*

18 *Testes de auditu tam ab alijs, quàm ab ipsis personis interessatis, vel eorum familiaribus nihil probant, & n. 19.*

19 *Assertio viri in mortis articulo constituti super traditione iocalium facta propria vxori, quatenus attendenda, & numero seq.*

21 *Mortis in articulo constitutus, si in parte eius, quod asseruit errauit, ita & in alio errare potuisse dicendum est.*

22 *Mortis cogitatione turbatus homo præteritorum reminiscentiam amittit.*

33 *Testis deponens de consignatione gemmarum facta vxori, ex eo quod illam iisdem gemmis vidit ornatam, quatenus probet, & num. seq.*

24 *Testis depositio regulatur ab illius ratione, quam reddit.*

25 *Testi magis creditur super interrogatorijs, quam super articulis.*

26 *Iocalium existentia penes vxorem probari debet de tempore proximo mortis viri, vt illa ad earum restitutionem teneatur, & quando.*

27 *Iocalia præsumuntur extare penes vxorem, si penes ipsam illorum existentia probatur.*

28 *Hebræus testis non probat contra Christianum, & vid. num. seqq.*

29 *Testis patiens exceptiones personales suppletur ex depositionibus aliorum testium, & quando vid. num. seqq.*

30 *Testis plures patiens exceptiones tàm in persona, quàm in dictis, non potest suppleri, vel adminiculari ab alijs testibus.*

31 *Testes ex quibus suppletio alterius testis, vel probationis desumi prætenditur, si omnes patiuntur exceptiones, tunc suppletio fieri non potest.*

32 *Gemmæ, seclusa probatione custodiæ penes vxorem, præsumuntur peruenisse ad hæredes viri.*

33 *Occultationem ad excludendam omnis capi debet interpretatio.*

34 *Mulier nobilissima non præsumitur amouisse, & occultasse bona viri.*

35 *Deficientia aliquarum rerum supponit, quod vna, vel altera deficiente, cæteræ dicantur existere:*

36 *Verbum* alcune, *quatenus comprehendat omnes vel in vno, aut duobus verificetur, & supra num. 35.*

37 *Probatio concludens requiritur in materia criminosa.*

38 *Creditum liquidum, & clarum non retardatur per exceptiones turbidas, & incertas, & supra num. 13.*

DECISIO CXCIV.

CVm per obitum bo. mem. Francisci Mariæ Ducis Ceræ sequutum de ann. 1657. remanserit dissolutum Matrimonium aliàs contractum inter ipsum, & Excellentissimam D. Ducissam Mariam Aldobrandinam, indeque cesserit dies restitutionis dotis eiusdem consistentis in summa scutorum 70. mil. Marchionissa Portia hæres Testamentaria d. Ducis post sex menses à die obitus constituta coram Iudice, adhibitisque alijs Statutarijs solemnitatibus, declarauit fuisse factum locum restitutioni præfatæ dotis, necnon solutioni lucri dotalis, & fructuum decursorum, & decurrendorum ad rationem Statutariam, pro quibus se haberi voluit pro interpellata, illorumque reductionem petijt ad rationem scutorum quatuor cum duobus tertijs, & obtinuit à D. Ducissa Maria, ea sub conditione, quod deficiente Marchionissa, in illorum solutione per duos menses post maturationem cuiuslibet semestris, huiusmodi reductio haberetur pro non facta, & D. Ducissæ remaneret præseruatum ius illos petendi ad rationem Statutariam.

Ad formam huius declarationis, & conuentionis respectiuè initæ, soluit prædicta hæres in diminutionem sortis principalis scut. 12730. & obulos 31. lucrum dotale, & fructus vnius anni circiter, qui deinde cum non obstantibus pluribus mandatis contra bona hæreditaria Ducis relaxatis, ob contuma-

maciam in soluendo tàm Marchionissæ Portiæ, quàm b. m.
Ducissæ Ioannæ Borromeæ hæredis substitutæ, excreuerint
in notabilem summam. Hinc D. Ducissa Maria, introdu-
cto Iudicio coram A. C. super repetitione sortis, & fru-
ctuum, obtinuit relaxationem mandati, postmodum ap-
probatam ab eadem Ducissa Ioanna mediante susceptione
termini Iudicialis vnius mensis ad soluendum. Qua non ob-
stante, retardare contendens executionem mandati, sub
prætextu, quod D. Ducissa Maria præter argenteam, &
linteam supellectilem amouerit à domo viri gemmas magni
valoris, omnia longè exuberantia creditum dotale, pro
huiusmodi amotione probanda, adijt Signaturam, à qua
emanauit Rescriptum, vt A. C. iterum audiret, & oblatos
Testes super prætensa amotione reciperet, quibus sine præ-
iudicio processus executiui admissis, & formiter examina-
tis, superuenit interim eidem A. C. commissio Sanctissimi,
vt procederet de voto Rotæ. Et proindè, iuxtà morem,
dato per me dubio, A mandatum esset relaxandum, & pro
qua summa. Illoque per tres vices proposito, & non reso-
luto, tandem Domini pro quarta vice consulti, responde-
runt esse relaxandum pro residuo sortis scut. 57379. & b. 69.
& fructuum decursorum, & non solutorum iuxtà rationem
Statutariam.

Resolutionis ratio fuit liquiditas, & certitudo crediti D.
Ducissæ Mariæ, resultans quoad residuum dotale ex Instru-
mento publico Camerali obligatione munito, necnon ex
termino iudiciali ad soluendum suscepto à bo. mem. Ducissa
Ioanna, & quoad fructus ad rationem scut. 7. cum dimidio
1 ex dispositione *Stati Vrb.* † *cap.* 137. *lib.* 1. huiusmodi Ius de-
ferente Viduæ quoties, provt hic, præcessit interpellatio
2 † desumpta tùm ex declaratione ipsiusmet hæredis, se ha-
bendi pro interpellata, Grat. *discept.* 920. *num.* 21. Add. *ad
Gregor. decis.* 269. *sub num.* 8. *vers. præterea*, & Rota *decis.* 69.
num 20. *par.* 9. *recent.*

3 Tùm ex subsequuta † solutione fructuum, Fenzon. *ad
Statut. Vrb. cap.* 137. *lib.* 1. *num.* 49. Add. *ad Gregor. in mox
alleg. decis.* 269. *num.* 8. Rota *coram Pen. decis.* 1237. *num.* 12.
& 13. & *coram Eminentiss. Ottbobono decis.* 242. *num.* 25. iun-
4 ctis mandatis executiuis † pro eisdem fructibus relaxatis,
Rota *coram Dunoz Iun. decis.* 893. *num.* 7. *Eminentiss. Ottbob.
dec.* 237. *nu.* 4. & *seq.* & *dec.* 250. *per tot.*

Non releuante reductione eorum ad quatuor cum duo-
bus tertijs, quia dum ad illam fuit deuentum sub expressa
conditione, quod deficiente hærede in solutione, reductio
haberetur pro non facta, & D. Ducissæ remaneret præser-
uatum ius consequendi fructus ad rationem statutariam,
5 hinc cùm huiusmodi casus euenerit † non est amplius locus
neque reductioni iuxta Text. *in l. si quis hæc* 42. *ff. de rei vin-
dic. l. vltim. ff. de leg. commiss.* & *gloss. in l. commissoriæ verb.
non vindicationem, de pact. inter empt.* & *vend.* Tiraquell. *de
retract. conuent. gloss.* 7. *num.* 3. Gratian. *discept.* 307. *num.* 4.
& dixit Rota *coram me in Romana pecuniaria* 14. *Martij* 1664.
6 † Neque purgationi moræ, Paris. *cons.* 19. *num.* 246. *lib.* 1.
Gratian. *d. discept.* 307. *num.* 31. & 515. *num.* 25. Add. *ad
Gregor. dec.* 559. *sub num.* 10. *vers. limitatur tertio*, Rota *cor.
Put. decis.* 66. *lib.* 3. & *in allegat. Romana pecuniaria* §. *Nec
purgatio moræ cor. me.*

Resultante igitur ex prædictis indubitata existentia credi-
7 ti D. Ducissæ, † illius solutio non visa est posse retardari per
exceptionem rerum amotarum contra literalem Text. *in l.
vnic.* §. *taceat, C. de rei vxor. act.* expressè denegantem reten-
tionem Dotis ex hoc capite, quem post Bald. Salyc. & *alios
Scribentes in d. l.* & Fabr. *in suo Codice lib.* 5. *tit.* 3. *diffin.* 4. aliàs
approbauit Rot. *in rec. decis.* 257. *n.* 6. *par.* 10.

Nequaquam refragantibus textibus in contrarium addu-
ctis *in l. diuortio* 8. §. *ob donationes, in l. rei iudicatæ* 16. *solut.
matrim.* & *in l. prima C. rer. amot.* admittentibus compensatio-
8 nem crediti † dotalis cum rebus amoris, quos approbauit
Rota *coram Eminentiss. Ottbob. dec.* 199. *num.* 14.

Quia etiam admissa istarum legum dispositione, in casu
9 quo compensatio † petitur cum pretio rerum amotarum am-
plius non existentium, vt distinguendo inter vnum, & al-
terum casum retentionis scilicet, compensationis, & conci-
liando leges prædictas cum citata *l. vnica tradidere gloss. in d. l.
diuortio* §. *ob donationes in verbo compensationes in fin. ff. solut.
matrim.* & *in l. neque scripturas litera P. in fine C. de compensat.*
& *ibi* Bald. *sub num.* 2. *post med. versic. vel dic*, Bart. *in d. l. rei
iudic.* §. *hæredi vers. sed veritas est ff. solut. matrim.* & *post cum*
Alex. *num.* 7. *post med.* Salic. *in leg.* 1. *num.* 2. *in fine Cod. rer.
amot.* Bald. *Nouel. de dot. par.* 2. *priuileg.* 1. *num.* 1. & 2. Cam-
peg. *eod. tract. q.* 233. *in fine vers. ex quo colligitur*, & latè
Barbos. *in d. l. diuortio* §. *ob donationes num.* 2. & *seqq. ff. solut.
matrim.*

Adhuc compensatio non videbatur habere locum in pro-
posita facti specie. Tùm quia per susceptionem termini ad-
soluendum † censetur renunciatum non solum prædictę, sed 10
cuicumque alteri exceptioni, ad tradita per Alexand. *consil.*
94. *num.* 3. & *consil.* 95. *num.* 2. *lib.* 5. Neuizan. *cons.* 96. *num.* 9.
vers. confirmo tertio, Achill. *de Pedroch cons.* 28. *nu.* 41. 63. &
64. & in specie notat Ridolph. *in prax. par.* 1. *cap.* 14. *num.*
113. & dixit Rota *coram Buratto decis.* 144. *num.* 6. & *in recent.
decis.* 532. *num.* 1. *par.* 3. & *in Romana Pecuniaria* 5. *Maij* 1664.
§. *de credito in fine*, & 11. *Maij* 1665. §. *quod ex eo coram R. P.
D. meo Beuilaqua*; Et confessio debiti in eadem termini su-
sceptione emissa, † non valet impugnari, nisi docto de er- 11
rore per euidentissimas probationes etiam per possibile illius
veritatem excludentes iuxta clarum Text. *in l. cum de inde-
bito* 25. *in fin. ff. de probat.* Rot. *decis.* 261. *num.* 25. *par.* 7. *rec.
coram Eminentiss. Ottbob. dec.* 64. *num.* 2. *coram Bich.* 243. *num.*
12. & latè coram Duran. *decis.* 387. *num.* 11. & 12. *et seqq. et n.*
30. 31. *et seqq.*

Tum etiam quia non fuit in dubium reuocatum, quin
amotio, ex qua deduci prætenditur creditum compensan-
dum, † debeat esse certa, & liquida, saltem in substantia, 12
Salicet. *in auth. et consequenter sub num.* 14. *C. de sent. interlo-
cut.* Surd. *cons.* 246. *num.* 2. *et* 3. Grat. *disc.* 515. *num.* 41. *et* 42.
cum duobus seqq. Posth. *resol.* 102. *à num.* 13. Rota *coram Man-
tic. decis.* 221. *num.* 7. *et seqq. et in recent. decis.* 161. *in fine par.*
6. & in his terminis coram Seraph. *decis.* 1455. *num.* 3. & *in
recent. decis.* 187. *num.* 6. *et seqq. par.* 4. *tom.* 2. *et decis.* 257. *nu.*
6. *et par.* 10. Ita vt de ea constet vel per Instrumentum publi-
cum, vel per confessionem † Partis, vel per rem iudicatam, 13
vt præter Mantic. *in mox alleg. decis.* 221. *num.* 7. *et duob. seqq.
et decis.* 161. *num.* 30. *par.* 6. *rec. probat* Bald. *in l. item quia in* 2.
lectura sub num. 3. *versic. nec potest dici ff. de pact.* Add. *ad Bu-
ratt.* 160. *num.* 21. Rota *decis.* 146. *num.* 10. post Zach. *de oblig.
Cam. et coram Caualer. decis.* 539. *num.* 6. Royas *decis.* 131. *nu.*
3. Bich. *decis.* 23. *num.* 20 & in his terminis fuit admissa com-
pensatio *in decis.* 70. *post Merlin. de pign. et decis.* 199. *coram
Eminentiss. Ottbobon.* ibi enim non dubitabatur de certitudi-
ne crediti compensandi, & non concurrebant susceptio ter-
mini provt hic; Et proinde cum talia dici non debeat ea,
quæ in præsenti hypothesi deduci prætenduntur ex depositio-
nibus Testium, adhuc non approbatis per aliquam Senten-
tiam, & quorum dicta, & personæ patiuntur, ex infra di-
cendis, quamplures exceptiones, hinc esse reijciendam in
hoc Iudicio executiuo, si non vt penitus insubsistentem, sal-
tem tanquam valdè turbidam Domini censuerunt.

Turbiditas enim quoad amotionem argenteæ supellectilis,
deducebatur ex eo, quia licèt primus, & secundus Testis al-
ter Custos supellectilium, quem nuncupant Guardarobba,
& alter Præfectus Domus defuncti Ducis probare conentur
custodiam argentorum maioris pretij, & æstimationis, qua-
lia sunt Candelabra maiora, Focularia, Vasa, & Patinæ
maioris speciei, extitisse penes D. Ducissam vsque ad obi-
tum Ducis, attamen conuincuntur de mendacio ex ipso In-
uentario confecto ab hærede dato in Summario impresso
eiusdem D. Ducissæ die 17. Aprilis *num.* 4. ex quo constat ar-
genta prædictæ qualitatis fuisse reperta in varijs locis, & pręe-
sertim penes ipsum primum Testem.

Quemadmodum mendax conuincitur secundus Testis de-
ponendo Armarium existens in mansionibus D. Ducissæ
non fuisse apertum ob recusationem eiusdem tradendi cla-
ues, dum ex eodem Inuentario apparet contrarium ex de-
scriptione in eo facta non exiguæ quantitatis argentorum in
dicto Armario existentium, Summ. *num.* 4.

Insuper primus Testis non videtur carere suspicione falsi-
tatis, dum lecto sibi in examine quarto articulo continente
occultationem omnis argenteæ supellectilis maioris pretij,
licèt certò sciret eam esse alienam à veritate, saltem respectu
Vasorum, & Candelabrorum, quæ ipse præcedenter æsti-
mauerat, & ponderauerat penes hæredem, nihilominus
respondit se tantum scire, quantum supra deposuit, † Vn- 14
dè attento iuramento in examine præstito dicendi veritatem,
tàm super articulis, quàm super interrogatorijs, celando
veritatem, falsitatem commisisse videtur, eiusque examen
in totum redditur nullum, iuxtà Textum *expressum in cap.*
1. *de crimin. falsit. in fin.* Bart. *in l. Presbyteri num.* 1. Bald. *num.*
3. & Castr. *num.* 1. *C. de Episc. et Cleric. Salicet. in l. si ex falsis
num.* 13. *in fine C. de transact.* Alex. *consil.* 44. *sub numer.* 6. *vers.
præterea lib.* 2. Crauett. *consil.* 99. *numer.* 8. Menoch. *de ar-
bitr. lib.* 2. *cas.* 310. *numer.* 14. cum alijs relatis per Farinac.

de

de Testib. quæst.67.num.220. Ridolphin.*in praxi par.2. cap.11. num. 121.*

Et denique ea argenta, quæ penes D. Ducissam asseruabantur apparent restituta ex quietantia ab hærede reportata, in qua, & in prædicto Inuentario descripta legitur quantitas eorundem longè excedens illam, quam Testes Ducem possedisse deposuere.

Minus desumi valet illorum subtractio ex depositione Salomonis Hebræi, & Mulieris iam Ancillæ D. Ducissæ; Mulier enim tantummodò deponit vidisse penes eandem D. Ducissam quasdam pateras cum arbore insculpta, quæ referri non potest ad Insignia Domus Cæsiæ gestantis arborem cum montibus, indeque intentionem Doctores. Hæredum bon. mem. Ducissæ Ioannæ non concludit; Hebræus verò vltrà plurimas exceptiones, quas patitur in dicto, & in persona, ex infra dicendis, remanet vnicus, & proindè nihil probat.

Quoad prætensam subtractionem linteæ supellectilis, omissis alijs, dicebatur non probari illius custodiam penes
15 D. Ducissam ex primo, & secundo Teste, † quia deponunt non ex certa scientia, sed de proprio iudicio, & credulitate, vt in Summario correcto dato 9. Iunij in apostillis marginalibus sub *num.*8. Bald. *in l.siue possidetis 16. num. 14. de probat.* Iason. *in l.prima num.15.& 16.ff.de iust. & iur.* vbi etiam si dicant se pro certo credere, & sequitur Rota *cor.Gregor. dec.472. num.6. & 517. num. 18.*

Quantum verò attinet ad amotionem gemmarum, probatio non videtur minus turbida, nam præmisso, quod tota vis huius articuli consistit in probanda, vel consignatione earundem ante, vel amotione post obitum Ducis, neutrum tamen videtur probatum in præsenti.

Non quidem consignatio, quia licèt primus, secundus, & quartus Testis deponant illam fuisse factam mediantibus bo.mem. Cardinalibus Sacchetto, & Cappono, omisso quod primi duo ex prædictis conuicti de mendacio non sunt atten-
16 dendi, † ex regula, quod mendax in vno, mendax in omnibus reputatur, vt dixit Bald. *in l.si ex falsis 42. num.15. de transact.* Felin. *in cap. fraternitatis num.21. de hæretic.* Maur. *alleg.*
17 *75.num.3.* Rota *coram Bichio decis.34.num.6.* & in specie † occultationis fuit dictum *in Romana Successionis 13. Ianuarij 1673. coram R.P.D. meo Emerix sub §. sextus tamen si &c.* Nihilominus cùm dicant hoc scire, vel ob discursus habitos in-
18 ter familiares ipsius Ducis, † vel de auditu ab ipso Duce, de cuius interesse agebatur, non sunt attendendi, vt de auditu ab alijs est Text. *in cap.licet ex quadam de Testib.* Buratt. *de-*
19 *cis.4. num.5. & in recent. decis.78. num.5.par.2.* & de auditu † ab interesse habente est alter Text. *in cap. tam literis de Testib.* & firmat Alexand. *consil.112.n.11. lib.6. & cons.71.num.3. lib.7.* Farinac. *de testib. quæst.69. num.86.* & Rota *coram Greg. decis. 570. num.2.*

Non releuante quartum Testem deponere de assertione
20 Ducis in mortis articulo constituti, † cui propterea veniat deferendum ex firmatis per Rotam *coram Merlin. decis.885. sub num.4.* Quia in casu decisionis Merlini præter alias releuantes probationes concurrebat confessio ipsius mulieris super traditione iocalium, vt legitur in principio eiusdem decisionis, & fuit desumptum adminiculum pro illius veritate ex quadam Schedula ab ipso viro conscripta, quia ibi adnotata apparebant in parte verificata per restitutionem aliorum iocalium. Vndè cum in præsenti casu non solùm hæc omnia deficiant, sed vlteriùs erroneæ fuerint detectæ aliæ assertiones eodem tempore emissæ, prout contigit respectu Inuentarij gemmarum, quod licèt Dux asseruari dixerit in quodam Scrinio, cuius claues penes ipsum existebant, adhuc nunquam fuit repertum, vt deposuit quartus Testis, dicto Summario correcto *num.2.* Indè sequitur, quod sicuti in hoc errasse
21 dignoscitur, † ita pariformiter errasse dicendum sit in assertione controuersa, facilè enim contingere solet, vt homo pro-
22 ximæ mortis cogitatione turbatus, † præteritorum reminiscentiam amittat, Mart. *de success. legal. p.1.q.18. art.6.num.10.* Capic.Latr.*consult.123.nu.14.* Hodiern. *contr.36.n.29. cum seq.* & Spad. *conf.93. n.3. lib.1.*

Nec obstat, quod primus, & secundus Testis deponant vidisse D. Ducissam, viuente viro, incedentem cum ornamento gemmarum, illarumque custodiam penes ipsam extitisse, nam præterquamquod primus Testis assignando causam scientiæ, respectu custodiæ, dixit eam scire eo quia vidit D. Ducissam gemmis ornatam, & posteà subdit: *Mà se quelle Perle, e Gioie, delle quali s'ornaua fussero quelle medesime, che hò deposto di sopra non lo sò,* vt in sæpè citato Summario corre-
23 cto *num.3.* † Et hinc quemadmodum non concludit gemmas, quibus eadem D. Ducissa ornabatur spectasse ad eius virum, ita neque concludit assertam custodiam ex eodem ornamento deductam, quia dictum Testis regulatur à ratione, quam reddit, † iravt si illa sit inefficax, talis etiam rema- 24
neat depositio, vt singulariter notat Bald. *in l.conuenticula sub num.6.C.de Episc.& cleric.* quem sequitur Iason. *in l.fin. num.5. & 6.de Offic.Procurat.Cæsar.* & firmat Bursatt *conf.197. n.35. lib.2. & consil.331. num.34.lib.3.* & Rota *coram Gregor. dec.510. num.5.*

Prętereà fuit animaduersum neutrum ex dd. Testibus percutere præcisum tempus, de quo D. Ducissa ornabatur assertis gemmis, imò de illo interrogati responderunt, non recordari, Summario responsionis D. Ducissæ dato die 17. Aprilis *num.4.* & propterea dum custodiam earumdem deducitur potius fuisse penes Ducem de tempore obitus, non solùm ex depositionibus factis ab eisdem Testibus super Interrogatorijs, dicto Summario impresso *num.7. ad 11.* & Summario responsionis *num.3.* quibus magis standum est, † quàm alijs su- 25
per articulis, Rota *decis.488. num.4. impress. apud Postib. de manut.* Seraphin. *decis.1073.n.1.* Bich. *dec.243.n.7. & in recent. decis.312.n.4.p.9.*

Verùm etiam ex depositionibus tàm dicti secundi Testis dicentis vidisse gemmas controuersas tempore aduentus Serenissimæ Reginæ Suecorum ad Vrbem, nempè de anno 1655. penes Ducem, dicto Summario *num.73.* quam Salomonis Hebræi deponentis illas vidisse, & æstimasse de anno 1656. vel 1657. in manibus eiusdem Ducis, Summario *n.13. in fine.*

Indè sequitur, quod etiamsi admitteretur prædictas gemmas aliquando extitisse penes D. Ducissam, dum talis existentia non probatur de tempore proximo morti Ducis, nempè post annos 1655. 1656. & 1657. quibus ad illius manus peruenisse dignoscuntur, † frustrà ab ea prætenditur illarum 26
restitutio, vt in specie dixit pluries Rota, & signanter *decis. 265.num.11.& decis.293.num.12.& 14.par.6. decis.331. num.21. par.9.recent.coram Bichio decis.173.num.22. & 292.num.6. & in Romana Saluiani 4. Februarij 1661.§.Denique confirmata 23.Februarij 1663. coram Eminentissimo Cerro,* & legalis præsumptio, quod iocalia extare censeantur penes vxorem † proce- 27
dit quando illorum custodia penes ipsam extitisse probatur, vt loquitur *decis.44. num.9. & 10. p.9. recent.* in contrarium adducta.

Exclusa igitur, vel satis dubia reddita ex prædictis consignatione, & existentia gemmarum penes D. Ducissam de tempore obitus viri, nequaquam probata visa est amotio, vel existentia posterior ex Testibus super ea deponentibus; nam respectu huius articuli, omissis depositionibus primi, secundi, & quarti Testis, illam ex præmissis non probantibus, vel non percutientibus, & omissa pariter depositione tertij Testis, tantummodo dicentis audiuisse à Marchione Zandemaria quendam Campanam asportasse post obitum Ducis Ceræ ad eius domum nonnullas gemmas, quas noluit recipere, qui cùm non dicat illas spectasse ad Ducem, neque fuisse transmissas à Ducissa, sit vnicus, ac deponat de auditu auditus, nullum facit gradum probationis. Remanent examinandæ depositiones quinti, & sexti Testis, quorum alter est Hebræus, & alter Mulier iam ancilla D. Ducissæ.

Contra primum opponebatur qualitas Hebræi, ex qua repellitur à Testimonio ferendo etiam inter Christianos liti- 28
gantes iuxtà Textus apertos *in cap. si Hæreticus 2. quæst.7. & leg. quoniam C. de Hæreticis, gloss.1 in cap.Iudæi 21. de Testibus,* Farinaccius *consil.181. numer.16. libr.1. latè* Mascardus *de Iudæis, par.1. capit.5. numer.4.* & Rota *coram Gregorius decision.510. numer. 8.* Et quamuis pro Doctores. Hæredibus responderetur Hebræi dictum aliquoties attendi, † quan- 29
do suppletur, vel adminiculatur ex depositionibus aliorum Testium Christianorum, iuxtà firmata per Crauetta *cons.73. num.18.* Mascardus *de probat. conclusion.945. num.14.* Barbos. *in cap.Iudæi, n.3. de Iudæis,* & Rota *decis.233. n.3. p.2. recent.*

Nihilominus huiusmodi limitatio videbatur non habere locum, quando, prout hic, Hebræus non habet contestem in dicto, ex quo possit suppleri, & præter qualitatem Iudaicam concurrunt aliæ exceptiones, nempè quod fuerit carceratus ad instantiam D. Ducissæ, sit malæ qualitatis, vt patet ex eius confessionibus datis in Summario impresso *num. 51. & 79.* ex quarum prima constat fraudibus circumuenisse Mercatorem Gallum, ex altera detegitur fuisse aliàs carceratum pro criminibus, quæ noluit exprimere, plures deponat inuerisimilitudines, præsertim distinctè enumerando omnes

omnes gemmas æstimatas per quindecim annos antea, referendo pondera, & mensuras cum verbis præcisis, dicto Summario *num.*8. licèt è conuerso respondeat non recordari de rebus ad se pertinentibus, & præcipuè dicat non reminisci quisnam esset eius famulus, cui tradidisse asseruit cistam gemmarum ad propriam domum deferendam, eodem Summario *num.*80. *in fine*; Et denique detegatur mendax, tùm deponendo non habuisse cognitionem D. Ducissæ Mariæ ante obitum Ducis, *num.*33. neque eidem vendidisse gemmas, & vasa argentea, *num.*32. & tamen contrarium conuincitur ex quietantia per ipsum scripta, & subscripta, ac à Testibus recognita, Summario *num.*18. *&* 20. & ex propria confessione, *num.*19. tùm describendo inter gemmas Ducis ornamentum Smaragdorum, & Liberculum aureum Adamantibus, & Rubinis distinctum, quæ tamen probantur empta à Merca-
30 tore Gallo mediante ipso Salomone Hebræo. † Hoc enim casu dictum Testis tot patientis exceptiones, non posse suppleri, vel adminiculari ex alijs Testibus firmat Alexand. *consil.*93. *num.*12. *lib.*6. Crauett. *consil.*99. *num.* 10. Ruin. *consil.*150. *num.*18. *lib.*5. Dec *consil.*133. *sub n.*4. *vers.*1. *quia*, Surd. *consil.*132. *num.*73. *& dec.*135. *n.*10. *&* 11. Farinacc. *de testib. q.*62. *n.*340. *& seq.* Adden. *ad Buratt. decis.*143. *n.*38. *&* Rota *coram Merlino decis.*277. *num.*11. *& in supra allegata Romana Successione* §. *His præmissis coram R. P. D. Emerix*; Maximè quando Testes,
31 ex quibus suppletio desumi prætenditur, † non sunt idonei, & integri, sed omnes patiuntur aliquam exceptionem, vt in specie aduertunt Alexand. & Dec. *in loc. mox citatis*, *&* Rota *in eadem Romana Successionis sub eodem* §. *His præmissis*.

Contra Mulierem, præter alias plures contradictiones, præcipuè obijciebatur, quod in attestatione extraiudiciali dixerat D. Ducissam dissoluisse Torquem Adamantium ad effectum cum illis dissolutis exornandi vestem, idemque in examine subindè facto expresè negauerit, vt in dicto Summario impresso *num.*95. non habeat cognitionem gemmarum, dum præter alias fatuitates super hac materia prolatas, dixit Saphiros esse rubeos, virides, & denique non concludat gemmas, quas gestasse asseruit D. Ducissam, spectare ad Ducem eius virum, attenta præsertim discordantia inter ipsas, & alias descriptas ab Hebræo, vt ex paralello ad partes dato, quatenus illius depositio esset attendenda.

Præterea omnibus prædictis exceptionibus addebatur Iu-
32 ris præsumptio, quod seclusa probatione custodiæ penes † vxorem, gemmæ peruenisse censeantur ad hæredes viri, iuxta firmata per Rota *decis.*331. *num.*21. *p.*9. *recent. coram Eminentiss. Otthobono decis.*43. *num.*13. & in specie in *d. Romana Saluiani* 23. *Februarij* 1663. §. *fin. coram Eminentiss. Cardinali Cerro*; Eò magis admittenda in præsenti casu, tùm ad exclu-
33 sionem delicti, † pro qua omnis capi debet interpretatio, Rot. *coram Dunoz. iun. decis.*543. *sub num.*45. *coram Cardin. Celso*, *decis.*395. *num.*3. & in terminis dixit *in d. Romana Successionis* 15.
34 *Ianuarij* 1673. §. *fin. coram R. P. D. Emerix*, † præsertim in Matrona nobilissima, vt in specie aduertit *eadem* Rota *decis.*265. *num.*12. *&* 13. *par.*6. *recent.*

Tùm quia respectu maioris partis gemmarum comprobatur ex confessione ipsius Marchionissæ hæredis, quæ solùm conquæsta fuit de deficientia aliquarum, vt deponit quartus Testis per hæc verba: *La Signora Marchesa Sorella del Signor Duca, desiderando eseguire la volontà di quello, non hauendo trouato alcune gioie, supponendo, che fossero appresso di lei, faceua istanza per mezzo mio, che se le dassero*, quæ deficientia, *d'al-*
35 *cune*, † supponit, quod vna, vel duabus exceptis, omnes aliæ penes ipsam hæredem existerent, Rota *decis.*371. *num* 7. *par.*11. *recent. & coram Dunoz. et. iun. decis.*460. *n.*3. Non subsistente responsione, quod adiectiuum *alcune*, omnes compre-
36 hendat, † quia illa procederet, si fuisset postpositum verbo substantiuo, *Gioie*, sed cum fuerit præpositum, modicam denotat quantitatem, vt post Tiraquell. declarat Thesaurus *decis.*224. *num.*3.

Pro quorum corroboratione accedit maxima inuerisimilitudo, quod hæredes Ducis præsupposita deficientia omnium gemmarum, & notitia, quod illæ penes D. Ducissam existerent per 13. annorum spatium procurare distulerint probationes necessarias, & præsertim bon. me. Cardinalibus Sacchetto, & Cappono, & ab ipsis primis duobus Testibus hæredum Ministris. Imò pluries pulsati pro solutione dotis, & fructuum, nedum neglexerint opponere hanc exceptionem, sed susceperint terminos, & soluerint; Quæ omnia sicuti sunt valdè inuerisimilia, ità coadiuuare videbantur ea, quæ fuerunt deducta de nonnullis gemmis obpignoratis ab hærede in Sacro Monte Pietatis post obitum Ducis, quæ concordant cum ijs, quæ Dux emerat à Sorore, d. Sum. impresso *n.*51. *lit. B.*

Quibus omnibus per DD. ponderatis, & aduertentes hic agi de materia criminosa, & propterea † concludenter pro- 37
banda, ad *l. cum pater*, §. *rogo*, *ff. de leg. secundo*, benè Rota *decis.*274. *n.*16. *p.*9. *recent.* & in terminis in citata *Romana Successionis sub* §. 1. *coram R. P. D. meo Emerix*, licèt pedes non fixerint in absoluta Testium reiectione, quorum dicta fuerunt ex abundanti examinata, non tamen dubitarunt, quin probatio ex eis desumpta, sit adeò turbida, & incerta, vt nonnisi interuertendo omnes Iuris regulas super ius firmatas *in* §. *adhuc*, *& seq.* † admitti possit ad retardan. solutionem cre- 38
diti dotalis ex omni parte liquidi, & certi, & proindè censuerunt relaxandum esse mandatum pro fructibus decursis, & non solutis liberè soluendis D. Ducissæ, & pro sorte ad effectum inuestiendi donec aliter fuerit iudicatum.

Et ita vtraque &c.

Confirmata fuit hæc decisio sub die 2. *Martij* 1674. *coram eodem Reuerendiss. D. Albergato Decano*, *& coram R. P. D. Taya sub die* 3. *Decembr. eiusdem anni*, *quæ omnia infra suis loco*, *& tempore in hoc eodem volumine apponentur*.

R. P. D. ALBERGATO.
Sacræ Rotæ Decano.

Rauennaten. Bonorum.

Lunæ 11. *Decembris* 1673.

ARGVMENTVM.

Occasione transactionis annullatæ concessa est reintegratio alteri ex transigentibus cum clausula *refusis &c.* quæ licèt conditionalis prætenderetur ad impediendum mandatum de reintegrando ante impletam conditionem contrarium tamen est decisum, quia hæc clausula fuerat apposita in alia parte restitutionis fructuum, & per diuersam, ac separatam orationem; Rursus quia per eandem clausulam plura prætendebantur fuisse restituenda, eam solum credita liquida comprehendere resolutum est.

SVMMARIVM.

1 *Reintegratio spoliato conceditur ad bona ei per spolium ablata.*
2 *Sententia conditionalis non potest executioni demandari, nisi prius adimpleta conditione.*
3 *Sententia concedens reintegrationem cum clausula* refusis receptis, *quatenus suspensionem à dicta clausula recipiat, vel ea non obstante possit executioni demandari, & numeris sequenti.*
*Clausula conditionalis, & suspensiua in sententia apposita, & in separata oratione, non impedit executionem in ea parte, in qua nulla conditio fuit adiecta, num.*3.
4 *Oratio dicitur separata, si vnaquaque regitur à diuerso verbo.*
5 *Copula & posita inter duas orationes perfectas, non inducit coniunctionem verbalem.*
6 *Clausula non dicitur in fine posita, & ideo non refertur ad omnia, si qualificat solum certam partem orationis, & ad eam tantummodo refertur.*
7 *Creditum possessoris si compensandum est cum fructibus perceptis, adhuc præstari debet cautio soluendi residuum eius, de quo ille creditor remanebit.*
8 *Retentio non potest dari pro credito, pro quo quis solum habet iura agendi, eaque exercendi prout iuris fuerit.*
9 *Solutio in sententia ordinata, intelligitur de summa verè liquida, & certa, non autem de illiquida.*
10 *Sententia interpretari debet ad formam decisionum Rotalium.*
11 *Transactione annullata, si aliquid soluendum, vel restituendum est, intelligitur de rebus actualiter in transactione receptis.*

DE-

DECISIO CXCIV.

PRæuijs binis decisionibus coram R. P. D. meo Beuilaqua Vrbis Gubernatore concessit R. P. D. meus Emerix in eius locum suffectus, Franciscæ Aldobrandinæ reintegrationem ad bona dimissa mediante transactione penitus nulla, & inualida per sententiam sequentibus verbis concepta: Item dicimus, & pronunciamus d. D. Franciscam Aldobrandinam ad omnia, & quæcumque eius bona, & Iura in d. transactione cessa, & renunciata, restituendam, & reintegrandam fore, & esse, provt restituimus, & reintegramus, & mandatum de reintegrando, & aliud desuper necessarium, & opportunum decernendum, & relaxandum fore, & esse, provt decernimus, & relaxamus, dictosque Coniuges ad restitutionem fructuum perceptorum à die motæ litis condemnandos fore, & esse refusis tamen receptis ex causa dictæ transactionis, & facta deductione fructuum censuum, & aliorum, quibus bona erant grauata, provt condemnamus. A qua commissa mihi causa appellationis ad instantiam Coniugum de Gambis, illaque deinde per eosdem acceptata mediante renunciatione facta appellationi interpositæ. Contingit dubitari, an esset relaxandum mandatum de reintegrando, vel potiùs facienda refectio, & in qua summa, & relaxandum esse data cautione, provt infra DD. responderunt.

Resolutionis ratio fuit, quia versamur in spolio priuato,
1 Rota canonizato, & approbato à Parte, † quibus concurrentibus intrat de plano mandatum de reintegrando, iuxtà Text. *in cap. Conquerente de restit. spoliat.* & auctoritates adductas *in decis. huius causæ coram R. P. D. meo Vrbis Gubernatore die 16. Ianuarij 1671.*

Non obstare visa est clausula adiecta sententiæ, refusis tamen receptis ex causa dictæ transactionis, & facta deductione fructuum censuum, & aliorum, quibus bona erant gra-
2 uata, quæ facit illam † conditionalem, ita vt executioni demandari non possit, nisi conditione prius adimpleta, per ea, quæ tradit Rota *coram Dunozet. decis. 728. n. 8. & 9.*

Quia licèt huiusmodi clausula tamquam adiecta condemnationi fructuum operari possit, ne ad illorum restitutionem
3 deueniendum sit, nisi prius facta refusione; † hoc tamen operari non valet respectu mandati de reintegrando per separatam orationem, & absque dicta clausula concessi, iuxtà notata per Bart. *in l. Prætor, §. eritque differentia in princip. vers. quandoque ff. de vi bonorum rapt. & dixit Rota coram Coccin. decis. 2283. coram bo. me. Cardin. Celso decis. 331. n. 12.* separatio
4 verò orationis, ex eo potissimum desumebatur, † quia vnaquæque regitur à diuerso verbo principali ad Text. *in l. liber homo 59. §. Titius*, vbi hoc in specie notat Baldus *in fine ff. de hæred. instit.* & sequitur Rota *coram Coccin. dec. 549. num. 2. &*
5 *duobus seqq.* non obstante copula &, † quia ista apposita inter duas orationes perfectas non inducit coniunctionem verbalem, vt dicunt Bartol. & Baldus *in d. l. liber homo, §. Titius*, & alijs relatis probat Rebuff. *in l. coniunctionem vers. 5. ex diuersitate orationum, ff. de verb. signif.*

Nec hic visa est habere locum regula, quod clausula in fi-
6 ne posita referatur ad omnia præcedentia, † quia in præsenti hypothesi clausula controuersa non fuit apposita in fine, sed complicata cum ipsa condemnatione fructuum, & proindè ad eam est referenda, illamque solum qualificat, vt benè distinguit Abbas *in cap. requiris sub num. 10. vers. aut vnicum est negocium de appellat.* Bartolus *in l. talis scriptura 30. §. hunc autem num. 30. vers. quandoque in dispositione ff. de legat. 1.* sequitur Peregrin. *de fideicommissis art. 10. n. 103. post medium*, cum alijs ibi allegatis.

Præterea dictum est cessare obiectum etiam ex eo, quia nihil remanet refundendum, nam Francisca ex causa transactionis nihil recepit præter alimenta, & vestiarium, quę DD. in quantitate arbitranda insimul cum oneribus Cameralibus, & Communitatiuis, quæ iustificabuntur soluta a Iugalibus Gambis ex causa bonorum, de quibus agitur, necnon medietate census Soræ ab eadem Francisca non impugnati
7 dixerunt esse compensanda cum fructibus perceptis † præstita cautione de refundenda ea quantitate, in qua demptis istis fructibus dd. Iugales remanebunt creditores ex causis præfatis.

Nec releuat, quod vltra prædicta ijdem Gambi prætendant dotem scut. 1200. relictam Iacobæ ab Equite Aldobrandino fideicommittente, ac augumentum eiusdem promissum ab Ænea, vnà cum fructibus; Item sortem, & fructus nonnulliorum censuum impositorum à filijs, & nepotibus fideicommittentis, necnon refectionem melioramentorum, & expensarum litium, quia dempta dote à fideicommittente † relicta, pro qua, licet debita ex bonis controuersis, nulla intrat 8
refectio, seu retentio, iuxtà firmata *in decis. R. P. D. mei Vrbis Gubernatoris sub §. & quamuis*, sed solum remanet facultas Coniugibus exercendi eadem Iura, quæ pro illius consecutione sibi competebant ante transactionem; Cætera omnia tamquam turbida, & illiquida fuerunt reiecta in eadem decisione, & propterea non visa sunt hodie admittenda ex clausula facta deductione fructuum censuum, & aliorum dictæ sententiæ adiecta, † quia deductio debet intelligi de summis 9
liquidis certis solutis ex causa transactionis, & nullam respicientibus exceptionem iuxta formam † dictæ decisionis, ad 10
cuius normam sententia est interpretanda, vt pluries dixit Rota, signanter coram *Buratt. decis. 327. n. 1. coram Peutingerio decis. 272. num. 5. & in rec. decis. 259. n. 4. & seq. par. 10. & decis. 349. n. 12. par. 12.*

Ex quibus cessat etiam prætensio faciendi deductionem præfatam *ex l. si diuisa C. de transact.* † quia ista loquitur de 11
rebus restituendis actualiter receptis, vt patet ex lectura eiusdem, & ibi Glos. *in verbo pecunia*, Bart. & Bald. *n. 1.* Castr. *n. 2.* & Alex. *n. 1. & seqq.*

Et ità vtraque, &c.

Plures decisiones in hac causa emanatas concordauimus supra in alia præcedenti p. 17. recent. & in calce illius dec. 398.

R. P. D. MATTÆIO.

Imolen. Prædij.

Lunæ 11. Decembris 1673.

ARGVMENTVM.

Rursus annullata est transactio facta super trebellianica dimissa vxori vsufructuariæ, tùm quia illa non debebatur, tùm etiam quia fructus percepti excomputati non erant, qui tamquam ab hærede extraneo, omninò excomputari debuissent; Cùmque pro ea substinenda adduceretur etiam, quod ex alia trebellianica debito hæredi grauato ea saltem valida reputanda foret, hoc minus suffragare deciditur, quia ipse quoque tàm ante, quàm post sequutam transactionem fructus ex bonis fideicommissi perceperat, quos pariter in sua trebellianica imputare debuerat.

SVMMARIVM.

1 *Sententiæ validitas resultat ex reuolutione actorum.*
2 *Sententiæ iustitia semper præsumitur, & deducitur ex decisionibus in causa factis.*
3 *Decisionibus rotalibus semper Rota deferre consueuit.*
4 *Fideicommissario non denegatur immissio in vim* l. finalis C. de edicto D. Adr. tollen. *doctò de requisitis.*
5 *Transactio facta à grauato sine bona fide, & sine causa non præiudicat fideicommissarijs, & n. 6.*
7 *Trebellianica quod etiam vsufructuario sit debita licet plures DD. tenuerint, contrarium tamen est verius, & num. seq. & n. 11. vbi de legatarijs.*
8 *Transactio facta super iure certo, & puncto à Rota examinato, non substinetur.*
9 *Transactio facta super trebellianica, quæ non debetur, non subsistit.*
10 *Trebellianica non competit nisi hæredi vniuersali fideicommisso grauato.*
11 *Legatarijs, & vsufructuarijs trebellianica non debetur.*
12 *Vxores plerumque cum à maritis fiunt hæredes, in solo vsufructu instituuntur.*
13 *Transactionis natura est, vt aliquid hinc inde remittatur, non vt totum tradatur.*
14 *Fructus percepti ab hærede extraneo computantur in quartam trebellianicam.*
15 *Trebellianica hæredi grauato debetur.*
16 *Verba ad oculum demonstrantia super quo sunt prolata, ad aliud referri non debent.*

17 *Alie-*

17 *Alienatio super sua trebellianica facta ab hærede grauato, qui postea fructus fideicommissi percepit quos in illam imputare tenetur, non valet, nec substinetur.*

18 *Cessio facta de credito extincto non substinetur, sed remanet inefficax.*

19 *Donatio facta in instrumento quietantiæ, vel transactionis in quibus totum debitum solutum sit nullius est roboris, vel momenti.*

20 *Cessio crediti soluti cum pecunijs hæreditatis non prodest, sed resoluitur in simplicem quietantiam.*

21 *Computa, & calculo non nocent ijs, qui non interfuerunt in illis.*

DECISIO CXCVI.

FVit dubitatum in præteritis disputationibus, an transa-
ctiones initæ inter Fuschinos, & Petrum Camellum
hæredem grauatum super trebellianica, quarum prætende-
bat deberi Hippolytæ in bonis sibi relictis à Iosepho Rota
Viro de anno 1622. substinerentur, & post varias hinc inde
exortas resolutiones, tandem emanarunt sententiæ fauora-
biles ad fauorem fratrum de Rotis, qui immissionem in vim
l. fin. C. de edict. Diui Adrian. tollendo in prædio, de quo agitur
eidem ad hunc effectum assignato petierunt vti vocati ad fi-
deicommissum D. Iosephi.

Postremò cùm à Signatura mihi fuerit commissa causa,
dedi dubium. An sententiæ Rotales essent exequendæ; &
affirmatiuè prodijt resolutio.

Non enim dubitarunt DD. de earum validitate desumpta
1 ex reuolutione † actorum, ex quibus patet interuenisse
omnia requisita, de quibus per *Caputaq. decis. 262. par. 2.* &
alibi passim, quæ nec etiam fuit impugnata, & multò minus
2 de illarum iustitia, † nam vltra quod semper præsumi de-
bet Menoch. *præsumpt. 67. lib. 2.* Alex. *cons. 123. nu. 4. & cons. 136.*
nu. 24. lib. 2. Rot. *dec. 147. nu. 7. par. 5. & dec. 362. num. 3. par. 6. rec.*
istam etiam concludenter manifestam reddunt quamplures
decisiones in hac eadem causa emanatæ tàm illæ coram *bo.*
me. Emerix 6. Iunij 1664. quà coram *Reuerendissimo Albergato*
3 *27. Iunij* 1668. 29. *Martij* 1669. & 23. *Iunij* 1673. † quibus Ro-
ta semper detulit, vt *in decis. 76. nu. 2. & 320. nu. 2. par. 4. tom. 2.*
& decis. 325. nu. 4. par. 5. rec. & in Romana de Marescotis 18. Maij
1646. coram Ghislerio.

Itaque clariùs elucescit, quia cum egerint fratres de Rotis
pro immissione in prædio, de quo agitur, vt fideicommissa-
rio quondam Iosephi, & probauerint identitatem, & purifi-
4 cationem fideicommissi ad illorum fauorem, † non poterit
illi denegari immissio in vim *l. fin. C. de edict. Diui Adrian. tol-*
len. non obstantibus transactionibus initis inter Petrum Co-
mellum hæredem grauatum, & Fuschinos, quibus prædium
controuersum fuit assignatum vti hæredibus Hippolytę pro
prætensa trebellianica, quam illi fuisse debitam dicebant in
bonis eiusdem Iosephi fideicommittentis, qui eam hæredem
vsufructuariam reliquerat, quoniam dictis transactionibus
non assistit bona fides, & cessat causa, & necessitas, ob quam
initæ fuerunt, itavt censeantur factæ in euidentem fideicom-
5 missi supplantationem, † quo casu nec obstant, nec nocere
possunt fideicommissarijs agentibus Iure proprio ob eiusdem
fideicommissi recuperationem, pro qua sententia adsunt
Text. *in l. si suscepta §. quamuis, ff. de inoffic. testam. & in l. à*
sententia sub §. si hæres ff. de appellat. in l. si Diuum §. compromi-
sero, ff. de euict. l. 1. §. quod sic in lite, & §. & si transegerit ff. si
quid in fraudem Patroni l. 2. & 3. C. res inter alios acta cap. ve-
niens de transact. Petr. *de fideicommiss. quæst. 8. num. 67.* Peregr.
eodem tract. art. 5. num. 8. Berò *cons. vlt. num. 35. lib. 2.* & hæc mala
6 fides derogat regulæ, quam perpetuò Rota sequuta est: †
nempè quod quando transactio inita fuit bona fide à grauato
noceat omnibus fideicommissarijs, *in rec. decis. 123 num. 6. &*
decis. 228. n. 5. & 6. par. 10. & decis. 67. nu. 3. par. 11.

Vitium malæ fidei, vti etiam læsionis manifestè resultat
ex eo, quia transactio inita fuit super fallaci, & insubsistenti
supposito, quod Hippolytæ Vxori, & hæredi vsufructuariæ
7 deberetur trebellianica in bonis Testatoris eius viri, † quæ
opinio non est tam benè in iure fundata, vt absolutè debeat
sequi, quamuis illa placuerit, Fusar. *cons. 175. nu. 5. & seq.* cum
alijs ab eo allegatis; quoniam contrariam sententiam vti ve-
riorem amplexi fuerunt communiter DD. vt in puncto tra-
dunt Mandos. *cons. 103. num. 5. & 6.* qui de magis æqua, com-
muni, & veriori opinione testantur, quam etiam constanter
approbauit, & recepit Rota tàm ante, quàm post transactio-
nem, & hac de causa cùm constaret de hac opinione solidis
fundamentis corroborata, illi non erat anteponenda vti pe-
riculosa, & fallax, & propterea ineuitabilis esse videtur ma-
la fides, † & transactio tamquam facta super iure certo; & 8
puncto à Rota examinato, & firmiter stabilito, nullo modo
substineri valet, Romanus *cons. 517. nu. 13.* Grauett. *cons. 552.*
nu. 10 & cons. 403. num. 7. Surd. *cons. 451. nu. 1.* Rot. *coram Caual.*
decis. 304. num. 2. & quod transactio inita super trebellianica,
quæ supponebatur debita, † si verè non debebatur, dixe- 9
runt, quod non valet impedire immissionem fideicommissa-
rijs, Text. *in l. Imperatores ff. de transact. l. 1. C. eod.* Roland. *cons.*
100. num. 100. lib. 4. Molin. *de primogenitura Hispan. lib. 4. cap. 9.*
numer. 8. quam etiam Rota amplexa fuit coram Peutinger.
decis. 484. numer. 14. & 15. coram Gregor. XV. decis. 418. numer. 10.
cum seq. & in recent. decis. 277. num. 11. 12. & 13. par. 13. & in
Romana, seù Iannen. hæreditatis 23. Iunij 1670. §. quamuis coram
R. P. D. Vicecom.

Quodque non sine euidenti ratione fuit stabilitum, † quia 10
trebellianica non competit, nisi hæredi vniuersali grauato,
Gabr. *cons. 93. num. 8. lib. 1.* Odd. *cons. 65. num. 28.* Peregr. *de fidei-*
commissis art. 3. numer. 5. Grat. *discept. forens. cap. 82. numer. 6.*
Rot. *decis. 637. numer. 11. & 12. par. 4. tom. 3. recen.* qua qualitate
hæreditaria carere ipsam Hippolytam, nedum demonstrant
verba Testamenti *ibi: Instituisce, e vuole, che la sua herede*
vniuersale vsufruttuaria sia la Signora Vittoria Gessi dilettissima
sua Consorte sin tanto che viuerà; & ex alijs verbis profusè con-
sideratis in decisione anni 1669. coram Reuerendissimo De-
cano; verum etiam elicitur ex transactione inita inter ip-
sam, & illos de Blondis, vbi in eius narratiua Petrus Co-
meilus, & Hippolyta enunciantur hæredes vsufructuarij,
& proprietarij respectiuè dicti Iosephi, *ibi: nel quale habbi*
lasciato suoi heredi vsufruttuarij, e proprietarij respettiuamente
la Signora Hippolita Gessi, & il Signor. Pietro Comelli.; quæ
verba sunt clara, & præierunt Testatorem cogitasse, quod
Vxor haberet vsumfructum formalem separatum ab ipsa
proprietate, non autem plenum ius suorum bonorum, &
ideo semper erit verum dicere, quod fuerit instituta hæres in
re certa, & assumeret naturam † legatariæ, cui hac de 11
causa competere non poterat detractio trebellianicæ, iuxtà
Text. *in l. Mulier, §. vt Trebellian. ff. ad Sen. cons. Trebell.* Bald. *in*
rubr. de reuocan. ijs, quæ in fraud. credit. num. 9. Bart. *in l. stipu-*
latio ista §. inter certam numer. 17. vers. etenim Trebell. ff. de verb.
oblig. Iason *in l. fil. à patre, vbi etiam* Alex. *num. 3. & 4. ff. de li-*
ber. & posth. Ruin. *cons. 34. num. 7. & seq. lib. 2. & cons. 206. num.*
22. ad med. vers. eodem lib. Menoch. *cons. 273. numer. 9. lib. 3.* Alex.
cons. 277. circa finem versus extract. lib. 6. Armen. *cons. 130. num.*
11. lib. 1. vers. nec isto casu, Grat. *cap. 831. num. 3. & 5.* Andreol.
controu. 335. num. 5. cum seq. Molin. *de primogenitur. Hispan. lib.*
primo cap. 17. num. 19. Peregr. *de fideicomm. art. 51. num. 22.* Mart.
de success. legal. par. 4. quæst. 2. art. 19. num. 4. Fontanell. *de pactis*
nupt. claus. 5. gloss. 9. par. 4. numer. 145. Surd. *decis. 144. numer. 23.*
quam opinionem cunctis temporibus sequuta fuit Rota *in*
Perusina bonorum 13. Febr. 1573. coram Brauo, coram Vbald. de-
cis. 124. num. 22. & 23. & decis. 262. num. 1. & per tot. & coram Ca-
uallerio decis. 310. coram Bichio decis. 15. num. 21. & decis. 349. nu.
8. cum seq. & decis. 109. num. 4. & 5. par. 3. & dec. 22. nu. 7. par. 6. &
dec. 75. nu. 12. par. 10. rec.

Attenta præsertim solita consuetudine, quæ practicari so-
let in similibus † casibus, in quibus Vxores, quæ eximio amo- 12
re ab eorum Viris prosequuntur, vt plurimum hæredes re-
linqui solent in vsufructu, non autem in proprietate bono-
rum, vt egregiè probat Menoch. *præsumpt. 134. n. 17.* Spad. *cons.*
297. n. 15. lib. 3. Rot. *coram Vbald. dec. 124. nu. 7.*

Et quando etiam admitterentur contrariæ auctoritates,
quas sequutus est Fusar. *in cons. supracit.* & verum esset etiam,
quod prima transactio excusari posset ab erroneitate, ex quo
prædium controuersum, aliaque bona tradita pro satisfactio-
ne legitimæ, & trebellianicæ non fuerint libera relaxata, sed
cum pacto, quod expectari deberet Arbitrorum declaratio, an
illa deberetur, hoc tamen habere non posset locum in secunda
transactione, in qua nulla expectata dd. Arbitrorum senten-
tia post nonnullos menses liberè fuit præstitus consensus di-
missioni eorundem bonorum pro d. Trebellianica, ex qua
transactione manifestum detrimentum patet ortum fuisse
eisdem fideicommissarijs, qui nulla cognita causa passi sunt
eorundem bonorum distractionem, absque eo, quod aliquid
reciperent, † & tamen de natura transactionis est, vt aliquid 13
hinc indè remittatur, & per consequens ab excessiuitate sal-
uari non posse, *l. transactio nulla 38. C. de transact.* Peregr. *de fi-*
deicomm. art. 40. nu. 123. Molin. *de primogenit. lib. 4. cap. 9. n. 22. &*
26. Grat. *cap. 846. nu 8.* Add. *ad Greg. decis. 418. nu. 6. vers. difficul-*
tas, Rot. *coram Royas decis. 312. nu. 2. coram Celso dec. 131. nu. 5. &*
in rec. decis. 337. nu. 14. par. 5.

Ineui-

Ineuitabilemque eo magis hanc eandem malam fidem reddit consideratio, quam DD. fecerunt, quod Hippolyta per triennium perceperit fructus integræ hæreditatis, qui excedebant medietatem prætensæ Trebellianicæ, & hac de causa mala fides, & grauissima fraudis suspicio augetur in hæredibus, quia Fuschini integram Trebellianicam mediante transactione consecuti fuerunt, quæ iam in huiusmodi fru-
14 ctuum perceptione consumpta erat, † & ideo quando etiam illi esset debita, fructus supradicti erant in illam computandi, eo quia agitur de hæredibus extraneis, vt est Textus *expressus in leg. in fideicommissarium 18. & ibi* Ripa *num. 25. ff. ad Trebell. & l. deducta 58. ante diem ff. ad Trebell. l. Iulianus 6. Cod. eod.* Bartol. *in l. Marcellus §. idem Pomponius, ff. eodem*, Crauet. *conf. 16. num. 1. verf. sed dubitatio maior*, Fusar. *conf. 5. num. 36. & conf. 156. num. 12.* Peregrin. *de fideicommiss. art. 49. n. 62.* Rota *coram Caualer. decis. 20. n. 40. & decis. 54. num. 5. p. 11. & in Romana fideicommissi de Corbellis 26. Iunij 1671. & Trebellian. vt coram Eminentiss. Cerro.*

Hinc nullo pacto obesse visum fuit DD. obiectum à Fuschinis excitatum, quod transactiones initæ super Trebellianica sustineri deberent ratione personæ hæredis gra-
15 uati, † cui denegari non potest, quod illa non deberetur, iuxtà Textus *in §. sed quia stipulatione, Instit. de fideicommissarijs hæredit. & in leg. 1. & totum tit. ff. & C. ad Trebellian.* quæ virtute secundæ transactionis debita esset Fuschinis, quando aliàs illam prætendere non possent. Quoniam hoc in facto non subsistit, dum ex lectura ipsius Instrumenti patet Petrum dumtaxat dimisisse Trebellianicam contentam in Instrumento primæ transactionis, quod euidenter demonstrant illa verba: Petrus vt fideicommissarius antedictus liberè dimisit quartam Trebellianicam aliàs assignatam in d. Instrumento transactionis, & subsequentia verba cessit, & renunciauit omnibus, & singulis actionibus, & iuribus, quæ ipse habet, aut ei competunt, & quomodolibet, & quouis capite competere possent in, & super d. Trebellianica, adaptari non possunt ad renunciationem, vel cessionem Trebellianicæ propriæ factam, sed melius sunt apta comprehendere Trebellianicam, quæ prætendebatur ex persona Hippolytæ, de qua anteà immediatè facta fuit expressio, vel indiui-
16 dualis mentio, † & cum videantur esse demonstratiua ad oculum non possunt verificari, nisi de Trebellianica superius expressa Rota *in Romana, seù Vercellen. fideicommissi 14. Maij 1661. & in Reatina successionis 9. Februarij 1663. coram R. P. D. Verospio.*

Eoque minus illud in Iure sustineri potest, quoniam quando etiam admitteretur, quod huiusmodi verba verificari possent in Trebellianica eidem Petro debita, ista remansit consumpta ex perceptione fructuum plurium annorum tàm ante, quàm post perceptorum, & cùm antea illos percipere inceperit, à die scilicet 25. Februarij 1622. quo inita est prima transactio, vsque ad diem 17. Octobris 1625. quo fuit se-
17 cunda stipulata, † iustum est etiam, vt quos postea percepit in illius extinctionem imputari debeat, & hanc opinionem contra Crotum defendit Peregrin. *de fideicommissis artic. 39. n. 5. & conf. 49. lib. 2.* Fusar *de substit. q. 543. n. 3.* Altograd. *conf. vltimo num....* & firmauit Rot. *in Romana transactionis 13. Martij 1662. & 27. Iunij 1667. coram Eminentiss. Cerro.*

Pariter nec nocet fideicommissarijs alia exceptio deducta, quod ipsa Hippolyta recipiendo ex huiusmodi transactione integram Trebellianicam liberauerit huiusmodi fideicommissum ab omnibus Iuribus, quæ ipsa acquisiuerat contra illud tam à Blondis substitutis à Patre Iosephi Testatoris in tribus ex quatuor partibus, quàm à quibusdam Hebræis, quia pariter illa corruit, ex quo circa interesse illorum de Blondis illa verba transactionis videntur tollere omnem difficultatem, dum illa plenè demonstrant fuisse integrè satisfactos de portionibus sibi debitis, ex quo in stipulatione concurrunt omnes prætensiones, *ibi*: Di dargli concordeuol mente quello, che giustamente gli prouiene per vigore del Testamento del d. Signor Colonello Pietro. *Et infra*: accioche ogn'vno habbia il suo, e resti sodisfatto. Quæ verba operantur omnimodam satisfactionem, non obstante quod adsint alia verba generalia, *ibi*: E tutto quello, che di più li competesse, e di ragione potesse hauere, e se gli douesse per virtù del Testamento del Signor Colonello Pietro dd. Signori heredi lo donano, cedono, e danno alla d. Signora Hippolita. Quoniam hæc similia verba non possunt importare aliquam cessionem translatiuam, & vtilem, & semper consideranda erunt adiecta ad abundantiam, attento Instrumenti tenore, ex quo apparet integrè fuisse satisfactum portionibus eorundem de Blondis, & ideo nihil amplius ipsi cedere poterant, ex quo portio illis assignata consistit in prædio nuncupato *il Pimazzo*, quæ tamquam recepta pro integra satisfactione, creditum in omni sua parte extinxit, † & proinde creditum extin- 18
ctum cedi non poterat, & cessio remansit vndequaque inhabilis, Text. *in l. Pupilli 96. §. soror ff. de solution.* Ruin. *conf. 60. n. 6. & 7. lib. 2.* Grat. *cap. 274. n. 4.* & in terminis † transactionis 19
aduertit Rota *decis. 161. n. 7. & 8. p. 7. recent.*

Quo verò ad creditum Hebræorum cessio cùm fuerit reportata hæreditario nomine cum effectibus hæreditarijs, non autem proprijs Hippolytæ † nihil potuit transferri in illam, 20
quod hæredes Iosephi repetere possint, & ita resoluitur in simplicem quietantiam, & ad commodum hæreditatis, prout per eandem rationem non prodest illa facta à Blondis, *leg. si creditores §. sed sic ff. de solut.* Olea *de cessione Iurium tit. 6. q. 7. n. 2.* Adden. *ad Gregor. XV. dec. 73. n. 3.* Rot. *in Romana Casalis 18. Iunij 1660. & 27. Aprilis 1667. coram Eminentissimo Cerro, & in Anconitana pecuniaria 3. Iunij 1665. & 19. Ianuarij 1666. coram Eminentiss. Carpineo.*

Quibus firmatis, non sunt habendi in consideratione calculi, qui adducti fuerunt pro Fuschinis, ex quo non fuerunt facti cum Blondis in transactione de anno 1622. sed in transactione de anno 1625. inter Petrum, & Fuschinos, & per consequens nulla vis est facienda, vti facti in diuersa causa, & inter alias personas gesti, & non percutiunt præcisè tempus transactionis, † qui nequaquam non interessentibus nocere 21
possunt, Rota *coram Mantic. decis. 290. n. 3. & dec. 130. n. 7. & decis. 189. n. 8. par. 2. recent.*

Alijs obiectis, quia plenè decisiones in hac Causa emanatæ satisfaciunt, repetere non existimaui easdem responsiones, quæ vtraque Parte informante optimè tàm in alijs, quàm in ista decisione examinatæ fuerunt, &c.

Supra in hac eadem parte adest altera præsentis causæ decisio emanata coram Reuerendiss. Albergato Decano sub die 23. Iunij istius præsentis anni, quæ ibi est in ordine 145. infra vero sub die 27. Aprilis 1674. erit altera præsentis confirmatoria.

R. P. D. CALATAIV.

Valentina suppressionis Beneficij.

Lunæ 11. Decembris 1673.

ARGVMENTVM.

Distributiones quotidianas Beneficiatus consequi prætendebat, quæ illi denegatæ sunt ob deficientiam dotis sui Beneficij, propter quod fuit ad suppressionem deuentum, & ideò cessare visa est quæcumque obligatio Ecclesiæ in assumptione eiusdem Beneficiati facta, quæ quia erat correspectiua ad eandem dotem, ea deficiente, ipsam etiam obligationem deficere necesse est; quomodo autem dotis cessatio probata sit, ex sequenti Summario, & decisione colligitur.

SVMMARIVM.

1 *Suppressioni beneficij locus esse debet, si illud remansit sine dote, & num. seqq. & per totam decis.*
2 *Beneficio suppresso cessat ius percipiendi à Beneficiato distributiones quotidianas, & num. seq.*
3 *Beneficiatus censetur ab Ecclesia assumptus correspectiuè ad dotem beneficij promissam.*
4 *Accollatio facta in emptione domus, ea euicta statim corruit.*
5 *Census extinguitur per euictionem funditi censiti.*
6 *Bona subhastata pro solutione missarum celebratarum, non remanent amplius obnoxia futuris oneribus, vel missis.*
7 *Hæres conuentus ad indicandum bona hæreditaria pro solutione legatorum, si ea non indicat, habetur pro confesso, quod ea nullatenus extent.*
8 *Non Existentia bonorum hæreditariorum quomodo dicatur probata.*
9 *Ecclesia pro substentatione beneficij non tenetur excutere bona penes tertios existentia.*
10 *Beneficium an possit supprimi propter deficientiam dotis, si beneficiatus ad illius titulum ordinatus sit.*

DE-

DECISIO CXCVII.

EX duobus Beneficijs, quorum fundationem in Testa-
mento demandauerat Thomas Caluet in Ecclesia Pa-
rochiali Sanctæ Catherinę Martyris Ciuitatis Valentiæ cum
onere perpetuo celebrationis missarum, & cum dote Census
librarum quatuor milium in sorte imponendi super suis bo-
nis; vnum tantum ob deficientiam bonorum erectum fuit
de anno 1637. facta promissione ab hæredibus testamentarijs
eidem assignandi tot Census pro sua Dote, qua assignatione
nunquam effectuata, Clerus eiusdem Ecclesiæ, qui omnia
onera celebrationis missarum in limine fundationis adiecta
ad vnguem expleuerat, coactus fuit de anno 1651. ponere
sub hasta pro suis creditis omnia bona hæreditaria dicti fun-
datoris, eaque sibi tamquam vltimo, & maiori oblatori de-
liberari facere cum obligatione de restituendo prioribus, &
potioribus creditoribus, prout cum effectu plures pecunia-
rum summæ fuerunt ab eodem Clero restitutæ, eo quia per
sententiam declaratum fuit alia bona hæreditaria non exta-
re; Cùm autem ob deficientiam dictæ Dotis institutum fuis-
set ad instantiam Cleri iudicium super suppressione Benefi-
cii, & denegatione distributionum, quas petebat Cyprianus
Rada Beneficiatus, tres in partibus emanarunt contrariæ sen-
tentiæ, à quibus causa appellationis mihi commissa, dedi
dubium, An sit locus suppressioni Beneficij, ita vt Cypria-
no non debeantur distributiones, & affirmatiuè Domini
responderunt.

Quotiescumque enim Beneficium erectum remanet sine
1 dote, † locus est illius suppressioni, *cap. final. in principio de
verb. signif.* Abb. *in cap. cum M. Ferrariensis de constitut.* Lot-
ther. *de re Beneficiar. lib. 1. q. 28. num.* 8. Castropal. *tract. 13. de
benefic. disputat. 6. punct. 9. nu.* 1. Rota *coram Mantica decis.
113.* & quia per suppressionem extinguuntur omnia iura Be-
neficij, cessare debet etiam Ius percipiendi distributiones
2 quotidianas † Beneficiato competentes, Rota *decis. 59. num.
20. & 21. & decis. 26. nu. 2. & seqq. par. 11. rec.* Præcipuè dum
admissio Beneficiati ad percipiendas distributiones est onus
ab Ecclesia assumptum correspectiuè ad promissam annuam
3 assignationem redditnum, † quibus deficientibus amplius
durare non debet dicta admissio, *l. vltima ff. de acceptil. l. fi-
lio §. matrisf. de adim. legat.* Rota *coram Millino decis. 172. per
totam, & decis. 46. num. 3. par. 3. rec.* ad instar accollationis fa-
4 ctæ in emptione † Domus, qua euicta, statim corruit, Franc.
Anton. Cost. *consf. 39. nu. 12.* Surd. *cons. 150. num. 58. & seqq.*
Posth. *resolut. 17. n. 35.* Rota *decis. 349. num. 1.* post Cens. *de
Cens. & decis. 50. nu. 2. & 3. par. 1. recent.*

Quod autem Beneficium remanserit sine dote, ex eo de-
sumitur, quod fundi Censuum assignatorum fuerunt per
creditores anteriores euicti, vt in Summario *num.* 3. & per
5 euictionem fundi † Census extinguitur, Rota *coram Durano
decis. 449. nu. 2. decis. 29. nu. 2. & 3. par. 9. recent. & in Romana
Vineæ 2. Aprilis 1666. coram Eminentissimo Carpineo*, Alia ve-
rò bona fundatoris, quæ remanserunt penes Ecclesiam fue-
runt Clero adiudicata pro suis creditis tot missarum celebra-
6 tarum, dicto Summario *num.* 4. † Vnde stare amplius ne-
queunt obnoxia futuris oneribus Beneficij, Greg. *decis. 227.
nu. 9. & 10.* Merlin. *decis. 856. num. 5.* Dunoz. iun. *decis. 159.
num.* 2. & alia bona non remansisse apertè constat, ex quo
citato hærede ad illa indicandum, fuit per sententiam decla-
7 ratum illum habendum esse † pro confesso, quod alia bona
non adessent, dicto Summ. *num.* 7. quod sufficit ad proban-
8 dam † non existentiam, iuxtà gloss. *in l. à Diuo Pio §. in ven-
ditione ff. de re iudic.* Cyriac. *contr. 5. nu. 145.* Rota post Mer-
lin. *de pignor. decis. 49. nu. 1. & decis. 36. num. 2. par. 9. recent.*
9 & quamuis adessent alia bona penes tertios † Ecclesia non
tenetur illa excutere, Cyriac. *contr. 327. num. 77.* Addent. ad
Buratt. *dec. 436. n. 18. & dec. 666. n. 11. par. 4 tom. 3. rec.*

Neque releuare visum est, suppositum, cum quo transie-
runt Iudices de partibus, quod viuente Cypriano, qui ad
10 titulum dicti Beneficij fuerat ordinatus, † non possit deueni-
ri ad suppressionem, quia in casu, quo Dos Beneficio assi-
gnata deficeret, fuit aliundè consultum indemnitati dicti
Cypriani, vt apparet ex publico Instrumento dato in Sum-
mario *n.* 6.

Et ità vna tantum &c.

R. P. D. TAIA.

Ianuen. Archipresbyteratus.

Lunæ 11. Decembris 1673.

ARGVMENTVM.

Explicatur regula 45. Cancellariæ Apostolicæ de consensu in resignationibus &c. primo vt illa habeat locum in Coadiutorijs, quamuis eadem in pluribus à resignationibus differant; Secundo, vt d. consensus non per epistolam, sed per instrumentum præstandus sit, ad differentiam aliorum casuum, in quibus consensus requiritur, quia tunc quoquomodo interueniat satis esse reputatur; Tertio etiam, vt eadem regula certam formam inducat, à qua recedi non possit; Atque ità Literæ Apostolicæ aliter expeditæ sint nullæ.

SVMMARIVM.

1 *Regula Cancellariæ 45. de consensu in resignationibus habet etiam locum in coadiutorijs, & n. 5. & 12.*
2 *Coadiutores cum futura successione non sunt beneficiarii, nec habent ius in re, sed ad rem, & n. seqq.*
3 *Coadiutoria cum futura successione qualem gratiam contineat, & sup. num. 2. & seq.*
4 *Coadiutoria licet sit similis resignationi, est tamen quid diuersum ab illa.*
6 *Regula Cancellariæ 45. de consensu in resignatione, limitatè procedit respectu consensus in eadem Cancellaria, non autem de consensu quod est necessarium in Camera.*
7 *Consensus generaliter requisitus potest præstari per literas, & Epistolas.*
8 *Attestatio Expeditorum Cancellariæ illa præualere debet, quæ facta est cum permissione Eminentissimi Prodatarij, maximè etiam ex pondere, & numero.*
9 *Consensus requisitus à regula 45. Cancellariæ non potest præstari per literas, sed mandatum procuræ requiritur.*
10 *Consensus præstitus per literas, non est perfectus, si nihil aliud interueniat.*
11 *Consensus vbi formaliter præstari debet, non resultat ex mandato procuræ facto ad consentiendum.*
12 *Regula Cancellarię 45. de consensu certam formam inducit, à qua ideo non est recedendum, & de ea vide per totam decis.*
13 *Forma ad vnguem seruari debet, nec potest ab illa recedi.*

DECISIO CXCVIII.

DOmini steterunt in decisis 29. Maij proximi præteriti ferè, ex facto, & Iure ibidem descriptis ob non impletam formam reg. 45. de consensibus prætermissis alijs circa sufficientiam mandati, eiusque reuocationem.

Quia Archipresbyter animo faciendi resignationem fecit Procuratorem suum Ioannem Baptistam ad resignandum Hieronymo præsenti suo Coadiutori cum spe ipsi Hieronymo futuræ successionis, & ad hoc, vt Archiplebania conferretur eidem liberè, purè, simpliciter, non obtinenda per eum tamen nisi sequuto obitu naturali ipsius constituentis. Item ad iurandum, quod in prædicta resignatione facienda non interuenerit, neque interuenire speratur fraus, dolus, simoniæ labes, seu quæuis alia illicita pactio, &c. in instrumento 28. Febr. 1658. & Io. Baptista Procurator Neapoli absens ex mandato relicto expeditori per literas consensit, ac si præsens esset 20. Octobris 1665. & ex his expeditæ fuerunt Literæ Apostolicæ pro Coadiutore 5. Ianuar. Anno ab Incarnatione; & retroscriptum fuit (Anno à Natiuitate Domini 1666. die verò 5. Ianuarij retroscriptus D. Hieronymus per d. Ioannem Baptistam eius Procuratorem retroscriptæ Constitutioni, & deputationis cum futura successione, literarumque expeditionis consensit, iurauit, &c.

Sed Paulus Æmilius de alio consensu Hieronymi Patrui

trui sui impetrauit Literas Apostolicas liberæ collationis per liberam resignationem cum clausula, Non intendimus litis pendentiæ, & Iuribus Hieronymi (Coadiutoris) præiudicare 4. Augusti 1671.

Vnde quæstio redacta fuit ad *regul.35. de consensu in resignationibus, & pensionibus*, vt super resignatione cuiuscumque beneficij Ecclesiastici, seù cessione Iuris in ea, quam in manibus Pontificis, vel in Cancellaria Apostolica fieri contigerit Apostolicæ literæ nullatenus expediantur, nisi Resignans, vel cedens, si præsens in Romana Curia fuerit, personaliter, alioquin per Procuratorem suum, ad hoc ab eo specialiter constitutum expeditioni huiusmodi in eadem Cancellaria expressè consenserit, & iurauerit, vt moris est.

Nec iuuarunt Coadiutorem tres replicationes.

Non prima, quod regula introscripta de resignationibus
1 † non valeat in Coadiutorijs, etiam rationibus adiectis differentiæ inter Resignationem, & Coadiutoriam, maximè quod Coadiutores cum futura successione non sunt Benefi-
2 ciarij, † interim dum viuunt coadiuti, nec habent Ius in re, sed ad rem, quia Coadiutoriæ huiusmodi non sunt verè, ac propriè Beneficia; Nam Papa Coadiutoriam concedendo non prouidet absolutè de Beneficio, sed ad effectum pro-
3 uidendi necessitati † Ecclesiæ; Vndè Coadiutorem Canonici cum futura successione vocari Canonicum fictum tradunt, per obitum enim Coadiuti dicitur Beneficium vacare, & Coadiutoria post mortem Coadiuti continet gratiam Coadiutoris, ac proindè non subiacet publicationi; licèt
4 enim sit similis resignationi, † est tamen quid diuersum ab illa, Barbosa *ad Sacr. Concil. Trident. de reformat. cap.7. ex num.7. sess.25. cum allegatis*, etiam ad alias differentias, maximè ex Gonzalez *ad regul.8. gloss.5. §.9. ex num.64.* cum alijs, considerando quoque titulo, ac Textus *regulæ* de consensu in Resignationibus, & Pensionibus, & super resignatione, seu cessione, vt supra.

Quia placuit Dominis specialis opinio DD. specialiter in
5 Coadiutorijs † habere locum d. Regulam, ipso ex Gonzalez *dict. §.9. numer.9. & 10.* Lotter. *de re benefic. lib.2. quæst.25. num.23. & 24.* licèt diuersis rationibus, & Monet. *de option. canon. capit.4. num.170.* nullo allegato Doctore contrario.

Addita attestatione nouem Pragmaticorum Datariæ: Esserli osseruato, e tuttauia osseruarsi, tanto nelle Risegne, quanto nelle Coadiutorie dare il consenso alle speditioni delle Bolle, &c.

Ex quibus replicatio quoque, quod regula sit de consensu in Cancellaria, nec valeat in consensu in Camera, de quo
6 est quæstio, † itavt limitatus in Cancellaria videatur huiusmodi consensus vti diuersus in Camera, aut potiùs vti exclusus in Camera, minus iuuit, & visa est sublata *in decisione §. ex quibus, & §. quandoquidem*, ex ibi allegatis, quibus superaddiderunt Rota *coram Put. decis.110. lib.3. coram Seraphin. dec.1163. num.7.*

Ex his neque iuuit replicatio ex generalibus regulis con-
7 sensus, † qui possit præstari per literas, epistolas, &c. *ex l.2. ff. de obligat. & act. & inst. de obligat. ex consens.* & cum alijs Gonzal. *gloss.47. num.36.* Rota *coram Seraphin. decis.1163. num.2.* & ad interpretationem regulæ, si Resignans, vel cedens præsens in Romana Curia fuerit personaliter expeditioni huiusmodi in eadem Cancellaria expressè consenserit, & iurauerit, alioquin per Procuratorem suum, ad hoc ab eo specialiter constitutum expressè quidem consenserit, & iurauerit, non tamen in eadem Cancellaria, addita attestatione sex aliorum huiusmodi Pragmaticorum etiam ampliore: Qualmente essendo assenti li Procuratori per consentire alle Coadiutorie, Risegne, Permute, Cessioni, Cassationi di Pensioni, Diuisioni, & in qualsiuoglia altra maniera della Dataria, doue si ricerca il consenso del Procuratore, massime doue non è la clausola substituendi, il solito è, che ritrouandosi i detti Procuratori ammalati, ò impediti per i loro negotij da non poter venire di persona in Roma per dare i consensi opportuni di consentire &c. per Instromento, ouero per lettere &c. ad regulæ clausulam, vt moris est, etiam facto confirmante, quod Dataria noluisset, & non debuisset expedire has literas coadiutoriæ in forma inanibus expensis contra regulam ipsi Datariæ pro forma præscriptam; itavt Apostolicæ literæ nullatenus expediantur, ijsque consensus extendi debeat pro expeditione literarum per Notarios Cameræ, vel Cancellariæ in libris solitis &c. apud Cochier. *d. reg. 45. num.18.* cum allegatis.

Quia visa est plerisque Dominis contraria, contrariansque attestatio illorum nouem Pragmaticorum vlterior: Qual consenso dassi di presenza qui in Roma, tanto da' Principali, quanto da' Procuratori con giuramento attuale nelle mani de' Notari di Camera, ò Cancellaria. In dicta attestatione præualente ex numero, & pondere cum permissione Eminentissimi D. Cardinalis Prodatarij, † nec valente alia 8
sine permissione ipsius, ad ipsiusdem prohibitionem, vtrumque laborarent Informantes pro Coadiutore vsque ad concordiam attestationum adeò longè à contrarietate.

Et addiderant Informantes pro Paulo Æmilio Paris. *de Resignat. quæst.6. à num.6. vers. quo verbo lib.9.* † vbi quod ad 9
præstandum consensum stylus non admittit, vt hoc possit fieri per literas missiuas; nam Notarij Cameræ, & Cancellariæ non extendunt consensum, nisi constet de mandato per publicum Instrumentum, &c. quem stylum omnes sciunt adijcit Parisius *sub num. penultimo*, qui consensus per literas præstitus, non est perfectus, † si nihil aliud interueniat, 10
concludit Sanleger. *de Pens. cap.41. num.26. vers. sed tamen consensus*, & declarando ex mandato non probari consensum, † vbi requiritur formalis præstandus in Camera, vel 11
in Cancellaria, dixit Rota *coram Seraphin. d. dec.1163. num. 7. cum allegat.*

Atque, vt concludebat vnus ex Dominis, & conueniebant alij cum prædicta Regula habeat locum in Coadiutorijs † 12
non potest præteriri forma regulæ, vt Apostolicæ literæ nullatenus expediantur, nisi Resignans, vel Cedens si præsens in Romana Curia fuerit personaliter, alioquin per Procuratorem suum ad hoc ab eo specialiter constitutum expeditioni huiusmodi in eadem Cancellaria expressè consenserit, & iurauerit, vt moris est, ex quo sequitur, quod literæ non possunt expediri, nisi fuerit consensus præstitutus in Camera, vel Cancellaria, namque id expressè prohibetur per hanc regulam his verbis — *Apostolicæ literæ nullatenus expediantur, nisi Resignans, vel Cedens &c.* & sic forma est data, † à qua 13
non potest recedi, etsi forsan fuerint expeditæ nullæ, & inualidæ sunt, ex Parisius *de resignationibus quæst.8. à numer.51. lib.8.*

Et ità vtraque &c.

Supra in hac eadem parte adest altera præsentis causæ Decisio, hic confirmata coram eodem R. P. D. meo Taya, quæ ibi est in ordine 106.

R. P. D. RONDININO.

Romana Collectæ.

Lunæ 11. Decembris 1673.

ARGVMENTVM.

Rursus indagata est causa necessaria, seù voluntariæ impositionis Collectæ ad obligandos singulos Vniuersitatis, non qui aderant tempore indictionis illius; & suum consensum, vel mandatum præstiterant, sed nouiter dimissos, ex eo solum, quod illi sine aliquo emolumento bonorum eiusdem Vniuersitatis conueniri prætenderentur; & negatiuè resolutum est, quia sicut nulla actio à principio contra ipsos competere poterat, ità nec alligabantur ijdem transactione, re iudicata, aut quocumque alio contractu cum eorum antecessoribus gestis.

SVMMARIVM.

1 *Vniuersitatis homines tenentur ad debita, ab Vniuersitate contracta ex causa verè necessaria, non voluntaria, & num. seqq.*
2 *Onus sequi debet eos, qui tempore actus gesti commodum reportarunt.*
3 *Communem rem nemo tenetur meliorem facere.*
4 *Debitum quoad successores non ideò dicitur necessarium, quia tale cum antecessoribus declaratum, eosque ad illud teneri decisum fuit.*
5 *Debitum potest quidem esse legitimè contractum, & Vniuersitatem solùm ad illud teneri non ex natura actus, sed ex vi consensus, ac mandati præstiti.*
6 *Vniuersitatis homines pro debito Vniuersitatis, vel ex sola*

sola causa necessaria tenentur, vel si lege, aut Principe imperante obligati sint.

7 *Debitum ab initio voluntarium, & ex post facto necessarium vigore transactionis, aut rei iudicatæ, obligat Vniuersitatem de eo tempore existentem, non autem futuram, & n. seq.*

8 *Res iudicata, vel transactio exerceri non possunt contra illos, qui à principio conueniri non valebant, & n. 11.*

9 *Causa, & Origo constitutæ pecuniæ præualere debet, non Iudicis potestas.*

10 *Transactio, vel res iudicata, quando dicitur etiam successoribus nocere, quomodo intelligendum sit, & sup. à num. 9.*

12 *Transactio non ligat eos, quorum nomine transactum non est, vel sine quorum obligatione transigi non poterat.*

13 *Collecta indicta de ordine Principis non attendit distinctionem causæ necessariæ, vel voluntariæ, & num. seq. vbi vid.*

14 *Princeps absolutè aliquid imperauit, eius voluntas omninò attendenda est, & vid. n. seqq.*

15 *Princeps mandans imponi collectam, si ità Iudici videbitur, dicitur illam secundum iuris dispositionem demandasse.*

16 *Rescriptum Principi intelligitur prout de iure, si illud ad iuris tramites fuerit restrictum.*

DECISIO CXCIX.

CAlcearios nouiter admissos non teneri ad Collectam
pro dissoluendis debitis Vniuersitatis olim indicta, iterùm Domini responderunt, approbando fundamenta Decisionum 23. Ianuarij 1668. coram Eminentiss. Cerro *& 10.
Martij proximè præteriti coram me.

Supposita enim distinctione nunquam ab vtrinque Scribentibus impugnata, vt teneantur ad debita ab Vniuersitate contracta, quatenùs concernant causam necessariam, in
1 qua verificatur propositio, † quod Vniuersitas semper eadem, neque ex personarum variatione immutetur, iuxtà text. *in l. sicut 7. §. in decurionibus ff. quod cuiusque vniuersit. nomine, & in l. proponebatur 76. in med. ff. de iudic.* Secus autem si concernant causam voluntariam, in qua verificatur alte-
2 ra propositio, † quod onus sequi debeat illos, qui commodum tempore actus gesti reportarunt, iuxtà alium tex. *in l. prouidendum 23. C. de Decurion. lib.* 10. non dubitarunt Domini causam, ob quam Vniuersitas æs alienum contraxit voluntariam fuisse pro emendis domibus, & pro amplianda Ecclesia, quamuis meliorationem, & vtilitatem rei concerne-
3 re videatur, † cùm nemò rem communem teneatur meliorem facere, ex regula text. *in l. parietem num. 8. ff. de seruit. Vrb. præd.* quemadmodum in his præcisis terminis concludunt Natt. *cons. 215. n. 4. & 7. in fine* Gratian. *disc. 84. num. 20. & 21.* Thesaur. *dec. 257. n. 4. & 8.* Bursatt. *cons. 159. sub nu. 8.* Criuell. *decis. Dolan. 11. nu. 20. & seqq. & n. 26.* Kloch. *de contribut. cap. 6. nu. 109. & cap. 10. sect. prima n. 65. & 66.* cum alijs in Decis. huius causæ 23. *Ian.* 1668. *§. placuit coram Eminentiss. Cerro, & 6. Martij 1671. §. non enim, et §. seq. ac 10. Martii proximè præteriti §. in hac enim, et §. seq. coram me.*

Neque euitabatur distinctio, ex eo quod Rota *in dec. 1525. et 1541. coram Coccino*, dixerit debitum legitimè contractum,
4 & ad illud Vniuersitatem teneri, † itavt deficientibus illius bonis, cùm Officiales Collectam imponere negligerent, per Rotam ex officio imposita fuerit præuijs *decisionibus 5. Iunii 1632. 21. Februarii 1633. et 22. Maii 1634. coram bo. me. Verospio*, quarum prima habetur impressa apud Posth. *de subbastat. dec. 117.* & apud Scannarolam *de Visit. Carcerat. dec. 19.* quia eatenus dixit Rota Vniuersitatem teneri, quatenùs mandatum dederat, vt videre est ex decisionibus non autem disputauit hunc casum, An Vniuersitas futura teneretur, quia stant benè simul, quod debitum sit legitimè contractum,
5 † & Vniuersitas non ex natura actus, sed ex vi consensus præstiti, ac mandati, quod dedit, obligetur Felin. *in c. cum omnes n. 1. de Constitut.* Criuell. *d. dec. 11. num. 22. et 23.* & quod futuri homines, qui non consenserunt, non teneantur, cùm nonnisi ex causa necessaria obligentur, inspecto origine actus,
6 † ad quem vel natura ipsa, vel lege, aut Principe imperantibus sine facto nostro adstringimur, prout in his terminis concludunt Bald. *consil. 47. n. 5. vers. nam à primordio vol. 3.* Criuell. *d. decis. 11. à n. 34. ad finem*, Thesaur. *d. dec. 257. sub num. 4. vers. et intelligitur de necessitate*, & comprobant Guttier. *de Gabell. qu. 23. sub nu. 7. et 9.* Ciriac. *controu. 162. n. 40.* Arias *de Messa lib. 3. resol. 26. n. 4. et 5.* Rota post Merlin. *de pign. dec. 17. n. 16. et 17. repetita* apud Marin. *lib. 2. resol. c. 27. et coram Greg. XV. dec. 93. et 101.* Caualer. *decis. 318. num. 3. cum aliis in decisione præterita §. Et licet, et §. seq.*

Quod autem actus hic in suo exordio voluntarius ex post facto necessarius euaserit, vel ex re iudicata, vel ex transactione subsecuta, quibus Vniuersitas ad solutionem huius
debiti adstricta fuit, † admitti quidem potest in necessitate 7
quadam causatiua respectu Vniuersitatis, quæ illo tempore se obligauit, & contra quam emanauit res iudicata, ac ideò transegit, itavt hoc habito respectu benè procedant vulgatæ conclusiones, iterùm repetitæ à Scribentibus pro Creditoribus Vniuersitatis, quod res iudicata, & transactio perimant priores titulos, itavt de nouo agendum sit, nunquam tamen procedere poterunt respectu istorum Calceariorum, nouiter admissorum, contra quos, sicut actio, super qua res
iudicata, & transactio prodierunt, dirigi non poterat, † ità 8
neque res iudicata, vel transactio exerceri possunt, cum respectu istorum dicatur res inter alios acta, & adhuc inspecto origine, actus non desinat esse voluntarius, itavt, neque attendatur nouus contractus transactionis causatus ex antecedenti debito, sed debitam illam causam, per ea, quæ tradunt Alex. *cons. 215. sub nu. 5. vol. 6.* & ad rem istam Cacher. *dec. 167. nu. 25. Cantiuncul. cons. 35. n. 19.* & in his terminis attenta re iudicata probat text. *in l. qui id 34. ff. de donat.* reddens rationem, vt nempè præualere debeat causa, & origo consti-
tutæ † pecuniæ, non Iudicis potestas, cuius factum, cense- 9
tur factum partis Tiraquell. *de retract. lignag. glos. 14. §. primo nu. 12. & seqq.* & meliùs Mangil. *de subbastat. q. 108. n. 12. et 13.* cum quo sensu intelligendi sunt omnes, qui dicunt rem iudi-
catam, & transactionem † nocere successoribus in Vniuersi- 10
tate, quemadmodum comprobat *decisio 10. Martii proximè præteriti coram me à §. Et licet vsque ad finem*, ne aliàs dicamus
contra iuris principia rem iudicatam nocere ijs, † contra quos 11
actio dirigi non poterat, contra Text. *cum ibi notat. in l. prima, et tot. tit. C. quibus res iudicata non noceat*, & transactionem
ligare illos, quorum nomine transactum non fuit, † neque 12
deficiente illorum obligatione transigi poterat Ronchegall. *in l. 3. sub n. 36. 76. et 27. ff. de duobus reis*, Rota *recent. par. 9. decis. 368. nu. 34. et 35.*

Neque hoc casu dici potest Collectam indictam fuisse
Principe imperante, † quo casu non fit distinctio causæ neces- 13
sariæ, vel voluntariæ, cùm voluntas Principis pro iusta, ac necessaria causa habeatur *glos. in l. re legati 4. vers. ex aliqua causa ff. de pœnis* Bald. *in l. vnic. C. de superindiction. lib. 10. et in l. 118. nu. 12. C. de mult. libro eodem*, Alex. *in l. si se non obtulit num. 13. ff. de re iudic.* Thomat. *de collect. in princ. num. 8.* Thesaur. *d. dec. 257. sub nu. 9. cum deductis in d. præterita decisione §. diciturque actus in fine*, quæ hodiè Scribentes pro creditoribus Vniuersitatis deducebant, quia placuit DD. distinctio ibi deducta, vt id procedat, si Pontifex absolutè Collectæ indictio-
nem imperasset, † secus autem, cum illa demandauerit, 14
quatenùs ità iudici videretur, vt in *d. dec. 117. sub num. 9.* apud
Posth. *de subbastat.* quia hoc casu dicitur deseruire actioni † 15
iam natæ, iuxtà tramites iuris, ad quos † rescriptum suum 16
Princeps coarctauit, ex ratione Text. *cum ibi notatis in cap. causa qu. 18. de rescript.* vbi Abb. *et communiter DD.* Ferrett. *cons. 19. n. 7.* Dec. *cons. 436. sub nu. 4.* Rota apud Marches. *de commiss. par. 1. tit. de commiss. appellat. et obligatione Camerali num. 3. fol. 739. et coram Seraph. decis. 896. num. 4. ac coram Coccin. decis. 361. sub nu. 2. et 3.*

Et ità vtraque parte informante &c.

Plurimæ Decisiones factæ sunt in hac causa, quarum aliquas concordauimus supra in alia præcedenti parte 17. decis. 68. et alteram decis. apposuimus in hac eadem parte decis. 58.

R. P. D. CALATAIV.

Romana, seù Neapolitana Hæreditatis.

Lunæ 11. Decembris 1673.

ARGVMENTVM.

Non controuertebatur amplius in hac causa defectus sanitatis mentis Testatoris, qui solùm ad identitatem schedulæ testamenti fuerat restrictus; sed ille adhuc est reiectus, quia concurrebant simul attestatio Notarij, testes in ea reperiebantur subscripti, qui

etiam vsi fuerant sigillo eiusdem Testatoris, & idem Testator attento manuum, & brachij impedimento, eo modo, quo poterat d. cedulam Notario consignauerat.

S V M M A R I V M.

1 *Testamentum nuncupatiuum nuncupatione implicita dicitur, quod tale Testator appellauit, & valere voluit iure codicillorum, donatione causa mortis, & omni meliori modo.*

2 *In Testamento nuncupatiuo nuncupatione implicata, sufficit constare de identitate scripturæ.*

3 *Testator præsumitur in suo testamento apponere voluisse omnes clausulas, quæ ad sustinendam suam voluntatem conducere potuissent.*

4 *Testator si dixit voluisse condere testamentum in scriptis, & condidit testamentum nuncupatiuum, quomodo intelligatur.*

5 *Notario super rogitu testamenti præstatur omnimoda fides, quia testatur de re ad eius officium spectante, & n.8.*

6 *Testamentum quatenus proprijs manibus per testatorem sit consignandum Notario, & num. seq.*

7 *Testator in testamento nuncupatiuo potest testari relatiuè ad schedulam nec à Notario, nec à testibus visam, sed penes tertiam personam existentem.*

8 *Notario in testamento plena fides adhibetur tam ratione officij, quam quia fuit à testatore approbatus.*

9 *Testamenti schedulæ identitas probatur, si testes se subscripserunt in illa, & vsi sunt sigillo testatoris, ac etiam ex alijs sup. num.8. & seqq.*

10 *Suspicio omnis super identitate schedulæ testamenti, ex quibus remaneat sublata, & sup. à n.8.*

11 *Testes, quorum alter est Episcopus, & alius Sacerdos, dicuntur omni exceptione maiores, & plenè probant.*

12 *Testator si dixit hæredi,* hauete l'occhio à la robba, perche io vi hò lasciato ogni cosa, & pregate Iddio per me, *plurimum pro validitate testamenti spectatur.*

13 *Testator si dixit alicui se nolle testari, & postea testatus sit, hoc oriri potuit, vel ex diffidentia personæ, cui loquutus est, vel ex mutatione voluntatis.*

14 *Testamentum vbi habemus perfectum, non est indaganda præsumptio super voluntate testatoris, quod illud facere nolebat.*

D E C I S I O CC.

RESolutionem validitatis Testamenti R. P. D. Iosephi Pepi die 28. Iunij 1673. emanatam, esse confirmandam hac die censuerunt DD. nàm Testator dictum suum Testamentum esse haberi, ac valere voluit vti testamentum
1 † nuncupatiuum nuncupatione implicita per verba data in Summ. primæ Positionis Catharinæ *num.1.* ibi -- *Vigore Testamenti nuncupatiui Codicillorum, donationis causa mortis, omnique alio meliori modo, via &c.* Alexand. *cons.176.n.5.cum alijs* apud Modern. Mansium de Testamen. *tit.6.num.125.& seqq.* Rota *decis.215.num.3. & 9. par.11. recent.* Seraphin. *decis.749.*
2 *num.13.* & ideò sufficit constare † de identitate scripturæ iuxtà *Theoricam* Bart. *in l.si ità scripsero.ff. de condit. & demonstr.* firmat decisio, quæ reuidetur §.1. cum Doctoribus ibi allegatis, nec clausulæ prædictæ, seu verba referri possunt ad simplicem stylum Notarij, siue ad eiusdem Notarij appositionem ex proprio marte, dum testamentum apparet stipulatum coram Testatore in sana mente existente, vt partes admittunt, & tradit prædicta *decis.§.penult.in fine,* maximè quod semper stat præsumptio voluisse Testatorem apponere omnes clausulas consuetas, † & quæ ad sustinendum suam propriam
3 voluntatem magis conducerent, Mantic. *de coniectur. lib.1 tit.10. num.2.* Menochius *de præsumpt. lib.3. præsumption.43 num.5.*

Nil releuat, quod in corpore testamenti Testator asse-
4 ruerit velle condere Testamentum in scriptis, † quia verbum in scriptis, aut intellexit pro reductione dispositionis in scripturam, aut dum posteà declarauit velle valere vti nuncupatiuum, & aliàs omni &c. voluit ne Testamentum subijceretur rigorosis solemnitatibus Testamenti in scriptis Rota *in Beneuentana successionis 23. Ianuarij 1668. §. non obstat coram bo. me. Priolo.*

Nec subsistit in facto Testatorem non disposuisse per verba assertiua, & dispositiua, videlicet illud esse suum testamentum, & vltimam voluntatem. Velle testari, prout in cedula continetur, & illam valere vt suum Testamentum, & similia, nam quod Testes hoc expressè non deponant, prouenire potest, ex quo desuper non fuerint interrogati, & sufficit, quod contrarium non testificent, & dum constat de ipsa dispositione per rogitum Notarij, † huic præstanda est 5
integra fides, cùm agatur de re spectante ad suum officium, Rota *decis.581. num.11.par.4. tom.3. & decis.215.num.13. par. 11. recentior.*

Obiectio non adimpletæ formalitatis consignationis Testamenti Notario proprijs manibus Testatoris, *ex cons.90. & 92.* Spadæ *lib.1.* † non procedit, quoties habetur certi- 6
tudo Identitatis schedulæ testamentariæ, itàvt euitetur totalis legitima suspicio suppositionis alterius, tunc enim parum interest, quod Testator non fecerit hunc actum materialem tradendi testamentum proprijs manibus, † nam po- 7
test testari relatiuè ad schedulam, nec à Notario, nec a Testibus visam, & penès tertiam personam existentem, prout de illa existente penès Guardianum S. Francisci, est casus figuratus à Bart. *in l.si ita scripsero, ff. de condit. & demonstr.* Duran. *decis.180.num.3.* Ottbobon. *decis.181. num. 9. & 10.* Addend. *ad Buratt.decis.475.num.20.* Rota *recentior.decis.226.num.4.& decis.359.num.11.& 362. num.11. in fin. par.11. & decis.581. num. 12. & 23.par.4. tom.3.* vbi quod tota vis doctrinæ Bartoli consistit in hac certitudine schedulæ.

Certitudo autem præsentis schedulæ testamentariæ nullo velamine offuscari potest, & ad excludendam quamcumque suspicionem sat esset, quod testamentum fuerit, stipulatum coram Testatore, & septem Testibus à Notario, † pro quo 8
est præsumendum tùm ratione officij; tùm etiam quia eius fides fuit per Testatorem approbata, vt in puncto *Eminentissimus Ottbobonus dict. decis.181. num.9. & decis.215. num.13. & decis.226. num.6. & 359. num 12. par.11. recentior.* præsertim dum Testes subscripserunt Testamentum, † & vsi fuerunt 9
sigillo Testatoris, Duran. *decis.180. num.5.* & Rota *dec.382. n.20. par.11. recent.*

Et tollitur omne dubium, quia Testamentum postquam fuit Testatori benè perlectum, & per ipsum approbatum, attento ipsius manuum, & brachij impedimento publicè præsentibus pluribus personis, &, vt dicunt Testes dati in Summario Ioannæ *num.5.* existente *detto Testamento sopra vn Coscino, che staua sopra le sue Coscie*, ac subscriptum fuit eius nomine à confidenti Religioso Carmelita, qua facta subscriptione, & per eundem Testatorem manu eidem schedulæ superimpositæ ad seruandam eo modo, quo poterat consignationis solemnitatem, statim Testibus præsentibus testamentum fuit stipulatum à Notario, eodem Summar. Ioannæ *num.5.* † per quæ omnis suspicio tollitur, Ro- 10
ta *in Rauennaten. Testamenti 23. Ianuar.1669. coram bo.me. Priole*, Coccin. *decis.2177.n.24.*

His omnibus additur depositio Reuerendissimi Episcopi de Bottis deponentis tàm in actu, quo Notario Testator dictauit testamentum, quàm ante illius stipulationem audiuisse, quando R. P. D. Pepe nominauit in suam hæredem Catharinam sororem, quæ in præsenti schedula scripta reperitur, Summ. Ioannæ *num.4.* vnà cum alia consimili depositione duorum Patrum Carmelitarum, Summar. dictæ Ioannæ *num.5.* † quibus ob qualitatem Episcopalis digni- 11
tatis respectu vnius, & sacerdotij respectu aliorum maximè videtur annuendum tanquam testibus omni exceptione maioribus, Rota *decis.118.num.19.par.9. & decis.257.num.10. par.12.* & præcisè *decis.301. num.15. cum seq. par.14. recent.* Accedente præsertim attestatione Antonij de Dura deponentis, quod, cùm die sequenti post rogatum testamentum visitasset d. R. P. D. Pepe ægrotum ipsum audiuit dixisse Catharinæ sorori præcisa verba. *Sorella mia tieni l'occhio sopra la robba, perche Io ti hò lasciato ogni cosa, e prega Dio per me*, Summar. responsionis Catharinæ *num.3.* † quod 12
plurimum conferre in præcisis terminis dixit Rota *in Romana Testamenti 18. Martij 1652. §.fin. coram R. P. D. meo Taja.*

Nec repugnat depositio vnius Testis per Ioannam adducti asserentes Testatorem sibi dixisse nolle testari, † dum hoc 13
oriri poterat ex parua fide Testatoris in hac materia in dictum Testem, vel ex subsequuta mutatione voluntatis, vt in puncto respondet Rota *in d.decis.581. n.41. p.4. to.3. rec.* Imò non videtur indaganda præsumptio, † dum voluntas præci- 14
sa, & testamentum habetur vndique perfectum; Rota *decis. 263.n.15.& 16.par.4.tom.2.& d.dec.582.n.26. p.4. tom.3. recent.* Maximè dum non versamur in testamento facto ad interrogationem.

Ex quibus, & alijs relatis in dicta Decisione Domini steterunt in decisis vtraque &c.

Alia

Alia præsentis causæ Decisio habetur supra in hac eadem parte, vbi est in ordine 167.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Romana, seù Viterbien Legati.

Lunæ 11. Decembris 1673.

ARGVMENTVM.

Pro alimentis à Testatore relictis relaxatum est mandatum contra illius hæredem, reiecta exceptione compensationis ab ipso prætensa de pensionibus hæreditarijs à legatario perceptis, quia illæ visæ sunt cadere in aliud creditum habitationis legatæ, propter quod licuit eidem legatario eandem habitationem siue in totum; siue in partem alteri personæ locare, & ita illius pensiones exigere.

SVMMARIVM.

1 *Res iudicata pro veritate habetur.*
2 *pro Alimentis à Testatore relictis relaxatur mandatum contra illius hæredem.*
3 *Perito electo à Iudice de consensu vtriusque partis, standum est.*
4 *Peritorum relatio, à qua non fuit appellatum, dicitur acceptata, & plenè attenditur.*
5 *Creditor non tenetur excomputare summam ex alia causa sibi debitam, & ab ipso receptam.*
6 *Legatarius habitationis potest illam siue in totum, siue in parte alteri personæ locare.*
7 *Assertio erronea, sicuti nec asserenti, ita eo minus tertio præiudicare potest.*
8 *Assertio mariti nullum potest vxori præiudicium inferre.*

DECISIO CCI.

CVm per sententiam præuijs duabus Decisionibus à me latam, & postea in iudicatum transactam declaratum extitit legatum alimentorum, & habitationis à Carolo Bernardo relictum Cæciliæ sorori, esse præstandum quoad alimenta in scutis quadraginta annuis, & quoad habitationem in quarta parte domus ipsius Testatoris; Hinc attenta substantia crediti incontrouertibili reddita ex re iudicata, quæ
1 pro veritate habetur † vulgata *l. ingenuum ff. de statu homin. & l. res iudicata ff. de regul. iur.* Non dubitarunt hodie Domi-
2 ni, quin ad fauorem Cæciliæ legatariæ † esset relaxandum mandatum contra Camillum hæredem pro scutis ducentis sexaginta sex, & obulis triginta duobus, ad quæ ascendere
3 alimenta decursa, & non soluta † retulit Peritus à Rota de consensu partium electus, cuius relationi standum est Abb. *in cap. propofuisti num. 4.* ibique Felin. *lib. 2. num. 5. & 6. prob.* Alex. *cons. 179. num. 8. lib. 2.* Ruin. *consil. 16. ad finem lib. 5.* Rot. *decis. 23. num. 3. & decis. 512. num. 2. par. 14. rec.* Præser-
4 tim dum ab ea † non constat fuisse reclamatum, Rota *dec. 393. num. 2. par. 4. tom. 1. & in mox allegata decis. 23. & 512. vtrobique n. 3. par. 14.*

Non obstat, quod ex dicta summa scutorum ducentum sexaginta sex sint demendæ pensiones annuorum scutorum triginta duorum, vt prætenditur à Cæcilia perceptorum ex aliquibus mansionibus domus, de qua agitur, prius locatis Laurentio Romæ, & deinceps Carollo Castellio; Quia dum mansiones locatæ continebantur in quarta parte eidem Cæciliæ pro habitatione assignata, absque fun-
5 damento † prætendit Camillus pensiones perceptas fore ad eius debitum calculandas, contra Text. *expressos in §. sed si cui institut. de vsufruct. & habitat. legat. & in l. cum*
6 *antiquitas*, vbi Bart. *C. eodem titulo*, permittentes † similibus legatarijs habitationem legatam pro parte, vel totam ad libitum locare.

Neque ad ostendendum pensiones annuorum scutorum triginta duorum excedere summam, quæ pro quarta parte habitationis Cæciliæ debebatur, suffragari visa est assertio ab eius viro emissa in transactione inita cum Angelo Patre,

quod nempè pensiones integrè domus calculatis eisdem scutis triginta duobus non excederent scuta octuaginta duo, quia vel huiusmodi assertio conuincitur erronea, † vt respon- 7
det relatio Periti ad partes data in fine, † vel non valuit 8
Cæciliæ præiudicare, Bartol. *in l. aut qui alter §. etsi fortè num. 2. ff. quod vi, aut clam.* Riminald. *cons. 670. num. 27.* Rota *decis. 1165. nu. 5. coram Pænia, & decis. 163. nu. 9. coram bo. me. Card. Celso.*

Et ità vnica tantùm parte informante altera pluries citata decisum fuit.

R. P. D. MATTÆIO.

Eugubina Emphyteusis.

Veneris 12. Ianuarii 1674.

ARGVMENTVM.

Petita renouatio Emphyteusis denegatur, quia & locatio, non Emphyteusis visa est ex pluribus, quæ locationi potiùs, quàm Emphyteusi conueniebant, & vlteriùs quia super illius contractu bona fide transactum erat à primo inuestito, quem proindè ad instar grauati successoribus præiudicare potuisse, dicitur; inde plura de transactione Eugubina, & Constitutionibus Vrbana, & Gregoriana renouationem concedentibus in medium adducta, & declarata sunt.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia si declarauit velle pro se retinere non tenetur renouare proximioribus, & num. 2. per tot.*
3 *Ecclesia non tenetur ad renouandum, dum contractus emphyteusis fuit innouatus.*
4 *Ecclesia non tenetur renouare emphyteusim sibi renunciatam.*
5 *Ecclesiæ vtilitas, si in sola melioratione consistit, renouare non tenetur.*
6 *Renouationem petens, probare tenetur contractum esse emphyteuticum.*
7 *Locationis contractus potius præsumitur, quam emphyteusis.*
8 *Contractus talis esse reputatur, qualis fuit denominatus à partibus.*
9 *Locatio potius præsumitur, quam emphyteusis, si pensio correspondeat fructibus amplia vt nu. 11.*
10 *in Emphyteusis contractu quid minimum præstari solet.*
11 *Pensio etiam si non totaliter correspondeat fructibus, adhuc præsumitur locatio, non emphyteusis.*
12 *Locatio præsumitur non emphyteusis, si nihil à principio solutum sit.*
13 *Euictionis promissio magis conuenit locationi, quam emphyteusi & num. 14.*
15 *Renouare emphyteusim quatenus teneatur Ecclesia in Ciuitate Eugubina vigore Constitutionum Pontificum, & num. seqq.*
16 *de emphyteusi Constitutiones loquentes non comprehendunt bona, quæ cessauerunt esse emphyteutica.*
17 *Contractus à minore celebratus calore iudicij non indiget solemnitatibus.*
18 *Nullitas contractus minoris allegatur ab ipso, & eius hærede, non ab alijs, qui ab eis nullam causam habent.*
19 *Concordia Eugubina non comprehendit concessiones emphyteuticas longè post d. concordiam emanatas, et num. seq.*
20 *Verba præteriti temporis non comprehendunt futurum.*
21 *Concordia Eugubina non comprehendit contractus emphyteuticos initos cum pactis illi repugnantibus.*
22 *Concordia Eugubina de renouanda emphyteusi, non attenditur si vtilitas Ecclesiæ in sola deuolutione melioramentorum consistit.*
23 *In alienatione, seu emphyteusi Ecclesiæ copulatiuè requiruntur, vtilitas, et beneplacitum.*
24 *Concordia Eugubina de renouanda emphyteusi solos Ciues, et domiciliarios comprehendit.*
25 *Vxor sequitur domicilium viri, et illius originem, eiusque domicilium dicitur contraxisse.*

Q 3 26 Em-

26 *Emphyteuta bona fide transigens super bonis emphyteuticis, ne dum sibi, sed his, quibus deberetur renouatio præiudicat & num. seq.*

27 *Transactio facta ab hærede grauato, vel Emphyteuta bona fide, etiam successoribus præiudicat.*

DECISIO CCII.

POssidebat vsque de anno 1538. Ecclesia S. Felicissimi Eugubij duo petia Terrarum existentia in Villa noua Plani, vnum quod nuncupabatur *il Berretti*, & alterum *Camparato*, vt in Summ. *num.* 1. & illud primo loco Antonio Blancardo datum & locatum fuit ad meliorandum de auctoritate Apostolica vsque ad tertiam generationem masculinam pro annuo censu, vel liuello ducatorum trium auri, cum promissione de euictione, adiecto insuper hoc speciali pacto, quod finita tertia generatione incontinenti ipso iure bona prædicta ipsi Ecclesiæ S. Felicissimi cadant, & redeant, & consolidentur cum omnibus melioramentis, & superædificatis, ita vt ad ipsam Ecclesiam spectent, & pertineant ipso iure, vt in Summ. *num.* 2. *vsque ad* 11. posteà secundo loco in locationem cum iisdem pactis, & conditionibus aliud Prædium nuncupatum *il Berretti* ad tertiam generationem pariter masculinam accepit Franciscus Tamatellus pro annuo censu, seù liuello ducatorum quinque auri, vt in Sum. *num.* 12. 13. & 14.

Cùm verò Clemens VII. Ecclesiam S. Felicissimi vniuerit Congregationi Oliuetanæ, in Summ. *num.* 15. Monasterium, & Monachi S. Petri in iudicium nuncupato Francisco Tomatello Iuniore ad effectum recuperandi petium Terræ *detto il Berretti*, & inita concordia de anno 1614. in emphyteusim eidem Francisco concesserunt præfatum petium terræ ad tertiam generationem masculinam, cum onere meliorandi, & soluendi quolibet anno scut. 10. monetæ, & pacto insuper stipulato, quod finita tertia generatione dictum petium Terræ vnà cum melioramentis ipso iure, & facto deuoluatur ad ipsum Monasterium, ità quod vtile dominium cum directo consolidetur, & vlterius conuenerunt, quod in euentum in quem durante inuestitura, vt supra facta apparebit dicta bona non esse emphyteutica, sed data ad meliorandum, tunc eadem bona cum omnibus melioramentis deuoluantur ad ipsam Ecclesiam absque onere vlterius renouationis faciendæ, vt latiùs in Instrumento, Summ. *n.* 16. quo pacto stante, agnoscens Ioseph Tomatellus eiusdem Francisci sen. filius bona non esse emphyteutica, sed data ad meliorandum cum pacto reuersiuo, vna cum melioramentis cessit liti contra Monasterium introductæ vsque de anno 1635. vt Summ. *n.* 17. & receptis scutis 800. pro pretio Terræ prædictæ restituit Monachis cum præsentia Iudicis, & assistentia Tutricis, eo quod esset minor vnà cum melioramentis prædictum petium Terræ, vt in Summ. *n.* 18.

Viuente posteà de anno 1660. Indicta Tomatella eiusdem Iosephi sorore, ipsa pulsauit Monasterium, & Patres pro renouatione dicti petij Terræ, quæ cùm fuerit ab ipsis denegata, Causam prosequuti fuerunt Ioannes Paulus, & alij de Paulutijs post obitum eiusdem, & fauorabilem sententiam obtinuerunt ab A. C. Panciatico, sed commissa mihi causa, & disputatio dubio, an renouatio esset danda, fuit negatiuè responsum contra dictum Io: Paulum, & alios de Paulutijs, agentes contra Monasterium pro renouatione di-
1 cti petij Terræ † contra expressam doctrinam Abbatis *in cap. Bonæ il* 2. *num.* 28. *de postul. Prælat.* dum Monasterium decla-
2 rauit velle illud pro se retinere, iuxtà † etiam opinionem Bart. *in l. prima §. permittitur ff. de aqua quotid. & æstiu.* Clar. *in §. Emphyt. q.* 44. *in fine* Curt. sen. *cons.* 47. *num.* 10. Gozzadin. *cons.* 39. *nu.* 18. latè Marescott. *var. resolut. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 11. quam opinionem vti veriorem, & æquiorem pleno calamo sequuta est Rota *coram Mantica dec.* 10. *per tot. coram Gulielm. Dunozett. decis.* 40. *num.* 3. & Dunozett. Iun. *decis.* 453. *n.* 17. & *decis.* 762. *n.* 1. & *coram Bich. decis.* 402. *n.* 10.

In casu autem, de quo agitur, Io: Paulus, & alij, qui renouationem petunt, ab illa excludendi sunt etiam quia eam petunt in iis bonis, quæ à Monasterio incorporata fuerunt cum alijs eorum stabilibus, & quæ redempta fuerunt cum pecunijs ad ipsum. Monasterium spectan. in Summ. *nu.* 18.
3 qua innouatione † sequuta nunquam Monasterium potuit compelli ad renouandum vt tenet Honded. *cons.* 51. *num.* 42. & *seq.* & articulo acerrimè discusso firmauit Rota *dicta decis.* 10. *coram Mantica*, & aliàs hanc eandem conclusionem in ter-
4 minis † renunciationis factæ ad fauorem Domini directi, firmauit in *decis.* 357. *num.* 88. & *seq. par.* 11. *rec.*

Inspecto præsertim tùm tenore Instrumenti cum Blancardo, & Tomatello de anno 1538. tùm altero concordiæ initæ cum Francisco Iuniore de Tomatellis de anno 1614. in quibus adest expressa, & indubitata conuentio, quod finita locatione, & terminata tertia generatione bona prædicta vnà cum melioramentis reuerti deberent ad Ecclesiam, & ad eam pleno iure spectare debeant, vt in Summ. *num.* 1. & 16. Hinc cum tota vtilitas Ecclesiæ consistat in commodo melioramentorum, & quod bona ad ipsum Monasterium redeant postquam fuerunt melioramentis locupletata, cessaret ipsius Ecclesiæ commodum, † quando posset adstringi ad 5
renouan. vt egregiè aduertit Rota *coram Cæsare de Grassis dec.* 135. *aliàs la* 4. *de reb. Eccles. non alienan. nu.* 14.

Eoque minus Monasterium potest compelli ad renouandum, ex quo ipse Io: Paulus, & alij nullo modo probant contractum fuisse emphyteuticum, quod onus ad ipsos spectabat, † cùm ipsi sint, qui renouationem petunt, iuxtà 6
Text. *in l. Actor. C. de pub.* & è conuerso pro parte Monasterij adducitur Instrumentum, in quo contractus denominatur locationis ad meliorandum, & illi assistit iuris præsumptio, † quæ semper militat ad fauorem locationis, potiùs 7
quàm emphyteusis Ruin. *cons.* 161. *num.* 28. *lib.* 1. Rot. *coram Buratt. decis.* 334. *num.* 21.

Et hoc idem suadent quamplures considerationes, quibus elicitur contractum emphyteusis. Adest enim principalis denominatio locationis, & conductionis in Breue Pontificio, Summ. *n.* 2. in articulis in instantia facta pro expeditione causæ, Summ. *n.* 9. In sententia Iudicium Sum. *n.* 10. & in Instrumento concessionis *num.* 12. 13. & 14. † & per consequens 8
talis esse debet, dum partes, vti talem denominarunt *l. qui fundum* 40. *§. qui agrum, ff. de contr. empt.* Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *præsumpt.* 105. *num.* 1. Rota *coram bo. me. Celso decis.* 328. *nu.* 2. & *in rec. decis.* 14. *nu.* 4. *par.* 6. & in fortioribus terminis dictum fuit *in Romana deuolutionis Domus* 15. *Ianuarii* 1672. *§. suadent autem coram me.* Correspondet annua pensio conuenta in scutis quinque aureis de Camera fructui bonorum, qui ex huiusmodi bonis percipi solebant, vt in Summ. *n.* 5. 7. *et* 11.
† quæ dicitur potentissima coniectura, & alijs excellentior, 9
ad hoc vt verè contractus dici possit potiùs locationis, quàm emphyteusis, stante quod cum in similibus contractibus em-
phyteuticis † quid minimum præstari soleat, Bart. *in l.* 1. *et* 10
3. *C. de iur. emphyt.* Mantic. *de tacit. lib.* 22. *tit.* 17. *q.* 8. *num.* 25. Rota *decis.* 14. *nu.* 8. *cum seqq. par.* 6. *et decis.* 268. *num.* 7. *et dec.* 336. *nu.* 18. *par.* 12. *rec. et apud me in dicta Romana deuolutionis Domus §. accedente præsertim*, firmatum fuit ista procedere,
etiamsi † totaliter pensio non correspondenet fructibus, vt 11
etiam tenuit Rota *in alia Romana Domus* 1. *Iunii* 1665. *§. non obstat coram Eminentiss. Cerro.*

Accedit ad corroborandum hanc eandem intentionem
† non solùm, quod nihil à principio fuit solutum Bero. 12
consil. 84. *num.* 18. *et seq. lib.* 1. Mantic. *de tacit. lib.* 22. *tit.* 2. *num.* 20. Sed etiam quia in huiusmodi conuentione fuit appositum pactum de euictione, quod cùm ma-
gis iudicetur conuenire naturæ locationis, † quàm em- 13
phyteusis hac de causa contractus omni proculdubio re-
putari debet locatitius, † quam opinionem semper fuit 14
sequuta Rota, & præcipuè *in decis.* 268. *sub numer.* 8. *par.* 12. *recent. decis.* 328. *num.* 5. *coram bon. mem. Card. Celso, et in Romana Palatii* 15. *Iunii* 1661. *§. Concurrunt coram R. P. D. Beuilaqua, et in Romana deuolutionis Domus §. denique coram me.*

Quibus firmatis, respondendum opportunè videtur obiecto ab Informantibus pro parte Ioannis, & aliorum excitato, nempè ipsis renouationem deberi ex Bulla fa. mem. Vrbani VIII. emanata de anno 1642. & vigore
Bullæ fa. mem. Gregorij XII. editæ de anno 1411. † 15
virtute quarum dicebant Patres posse compelli ad renouandum, verùm Constitutio Vrbani edita super bonis emphyteuticis totius Status Vrbini nullo modo Monasterio præiudicare potest, ex quo quando illa emanauerat, non poterat afficere ista bona, quæ iam de anno 1641. Ioseph Tomatellus dicto Monasterio renunciauerat, quarum illud effectum fuerat. Dominus à consoli-
datione sequuta dominij vtilis, cum directo, † & ideò 16
cum de anno 1642. cessauerint esse emphyteutica, & libera remanserint penes Monasterium non potuerunt affici ex huiusmodi Constitutione edita de anno 1642. loquente de bonis emphyteuticis, qualia de illo tempore ista nequaquam dici poterant, etsi contra hanc transactionem anteponatur defectus minoritatis hoc non obstabit, quia constat nullam defuisse solemnitatem in huiusmodi

con-

contractibus necessariam, dum interuenit Iudicis præsentia, auctoritas Tutricis, & Curatricis, & iuramentum à Statuto Eugubij requisitum, Summ. *n.* 19. & contractus fuit celebra-
17 tus † calore iudicij, quod sufficit pro illius validitate, Rota *coram Buratt. decis.* 301. *num.* 9. *& decis.* 232. *num.* 10. *par.* 13. *recent.*

Vltra quod euitatur nullitas prouenìens ex defectu minoris ætatis, quæ non potest adduci nisi à Iosepho, qui asseritur minor, vel ad summum ab eius hærede, non autem à
18 Ioanne Paulo, & † aiijs, qui nullam ab ipso causam habent, ad quos non poterat transire hæc facultas, vt dixit Rota *coram Peuting. dec.* 483. *nu.* 19. *decis.* 124. *nu.* 9. *par.* 4. *& dec.* 82. *nu.* 12. *par.* 13. *rec.* & in terminis *in Forosempronien. Emphyteusis* 2. *Decemb.* 1669. §. *Præterea coram R. P. D. Ottalora.*

Hinc autem Ioannes, & alij si consequantur declarari concordiam validam, & subsistentem, quo casum Monasterium reportabit, & consequenter illud, quod tot incommodis litium, & expensarum enixè consequi desiderat, aut verò dictam concordiam vti irritam, & inualidam rescindi obtinebunt, & hoc casu cum illa inita fuerit super lite mota, eadem lis restaurabitur eo modo, ac si concordia nunquam interuenisset, & immediatè intrabit limitatio ad fauorem Monasterij Constitutionis Vrbani, in qua literaliter, & expressè excipiuntur bona emphyteutica, super quibus de tempore Constitutionis lis inueniebatur introducta, & tunc illa iuuari non poterunt, quia lis introducta est excepta in regula dictæ Constitutionis, & ideò vndequaque se vertant, inuenient damna, & lites.

Quo verò ad Constitutionem Gregor. XII. eo minus nocere videtur, quia non obstante, quod imponat Ecclesiæ onus reinuestiendi tamen illa iuuari non valent Ioannes, & alij de Paulutijs, qui reinuestimentum petunt in bonis centum, & decem annos post concordiam in emphyteusim concessis,
19 & ideò † huiusmodi concordia non valet comprehendere hæc bona emphyteutica post adeò longum tempus inuestita, & vti dispositio à iure communi exorbitans, & continens priuilegium Laicis in præiudicium Ecclesiæ concessum, est strictè interpretanda, & non recipit extensionem ad futuras concessiones *cap. cum Capella de priuil. cap. cum ad audientiam il* 2. *de Eccles. non ædifican.* & in terminis egregiè Marcabr. *cons.* 26. *num.* 9. *& seq. num.* 106. Fulgin. *de iur. emphyt. quæst.* 4. *sub num.* 14. *vers. sed aduertendum tit. de diuers. quæst. emphyt.* Rota *coram Merlin. decis.* 86. *num.* 8. *& seq. & coram Royas decis.* 402. *num.* 8. *& decis.* 444. *num.* 9. *et* 10. *et coram Dunoz. iun. dec.* 604. *n.* 18. *et in Rauennaten. Emphyteusis* 23. *Febr.* 1673. §. *quoad coram me.* Attentis præsertim verbis ipsius concordiæ,
20 quæ loquitur de bonis in emphyteusim datis, † & ideò sub illis non veniunt ea, quæ postea in emphyteusim conceduntur *l. Iulian. in fine, ff. de legat.* 2. Felin. *in cap. finali de constit.* Rota *d. decis.* 86. *nu.* 11. *coram Merlino.*

Potissimum quia concordia Eugubina cum confirmatione Gregoriana semper intelligenda sunt, quod operari debeant
21 ad fauorem Laicorum † quando non adsint pacta, quæ illi contrarientur. Pactum autem appositum in huiusmodi Inuestitura, quod terminata tertia generatione, bona redire debeant sine vlla obligatione renouandi ad Ecclesiam concedentem non potest negari, quod non sit contrarium, & repugnet concordiæ, à quo destruitur, & ipsi anteponendum erit hoc specialem pactum inter partes adstipulatum, Rota *decis.* 94. *num.* 12. apud Merlin. *de legit. cor. Royas decis.* 402. *n.* 9. *& decis.* 444. *num.* 10. *& in recent. decis.* 398. *num.* 5. *vers. primo quia par.* 12.

Accedit etiam alia perspicacior consideratio, quod huiusmodi pactum reperitur appositum, tanquàm pars substantialis huiusmodi contractus, & ab Executoribus existimatus fuit contractus vtilis attento huiusmodi pacto ad fauorem Ecclesiæ apposito, cui si præualere deberet concordia Eu-
22 gubina † concessio remaneret in sua radice nulla, ex quo Ecclesia priuaretur vtilitate, quæ ad sui fauorem in stipulatione deducta fuit, & ex quo euidens vtilitas illius resultare poterat, qua cessante non sufficit contractum fuisse munitum approbatione Apostolica, quæ in huiusmodi contracti-
23 bus interuenire debent vtilitas, & beneplacitum, † quæ duo copulatiuè requiruntur, vt contractus substineri valeat Cancer. *variar. resol. lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 2. Rot. *dec.* 39. *num.* 40. *par.* 8. *& decis.* 85. *num.* 6. *par.* 11. *& decis.* 234. *n.* 11. *par.* 12. *rec. & in Asloricen. Census* 1. *Iulii* 1661. *coram R. P. D. Priolo.*

Insuper beneficio concordiæ Eugubinæ frui nequeunt Io: Paulus, & alij, ex quo tanquam exteri excluduntur ab illius participatione, & sub illa nequaquam comprehendi
24 possunt, † quæ tantummodò Ciues, & Domiciliarios affi-

cit, vt in terminis firmauit Rot. *decis.* 71. *num.* 7. *&* 10. *part.* 10. *recent. & decis.* 148. *num.* 8. *coram Eminentiss. Ottbob.* & illis non iuuant si sint filij Indictæ de eadem Ciuitate, & quod hodie prosequantur litem per eam introductam, dum in humanis erat, quia ipsa nupsit extrà Ciuitatem, & mariti † 25
domicilium adepta fuit, & statim illius originem sequuta vti etiam illius proprij domicilium Thesaur. *decis.* 123. *num.* 12. Franc. *decis.* 416. *per tot.* Rot. *in Regien. Consortii* 26. *Iunii* 1671. §. *Helena coram R. P. D. Bourlemont.*

Frigescentibus autem omnibus vsque nunc deductis sufficiens esse videtur pro victoria causæ illud, quod in facto iam superius deduxi, quod Ioseph Tomatellus, qui vltimo loco possedit bona, de quibus agitur diù Monachos vexauit, & litibus, & incommodis ad effectum obtinendi huiusmodi renouationem, & tandem conuentione cum illis inita litem extinxit, & scut. 800. recepit in satisfactionem bonorum, quæ ijsdem restituit, vndè cùm dubitari non possit pro validitate transactionis tanquam initæ bona fide, & ad euitandum non solùm litem, verùm etiam controuersiam claram, & Iudicis auctoritatem, & matris Tutricis, & Curatricis assistentiam corroboratæ, ex quo agebatur cum minore; certum est in ea militare regulam, quod dicitur de transactione esse sufficientem obligare non solùm transigentem, † 26
sed etiam omnes successores ex proprijs iuribus venire prætendentes. Concurrente itaque bona fide, validitate contractus inter partes validè executioni demandato, dum ipse restituit bona, & Monasterium scut. 800. exbursauit, contra illud non poterant amplius venire Io: Paulus, & alij, nec illum rescindere recusante Monasterio, sed illud obseruare tenentur ad instar hæredis grauati, qui transigendo † bona 27
fide omnes successores obligat, & nemo illorum eam impugnare valet Rota *decis.* 101. *num.* 3. *coram bo. me. Celso, et dec.* 228. *num.* 15. *par.* 10. *recent. & in Romana, seù Saonen. Oppidi Proceni* 10. *Iunii* 1672. §. *Minus obstat, &* 13. *Martij* 1673. *coram R. P. D. meo Calataiù.*

Et ità vtraque parte informante resolutum fuit &c.

R. P. D. RONDININO.

Leodien. Beneficij.

Veneris 12. *Ianuarij* 1674.

ARGVMENTVM.

Quia litigantibus non permittitur redarguere de iniustitia iudicantium Tribunalium decreta, quoties ab illis condemnati sunt, debent omninò parere, alioquin mediante declaratoria, excommunicationis vinculo illaqueantur, quæ in Vrbe conceditur, seruatis prius quatuor terminis ad docendum de paritione, assignato vnicuique ex eis interuallo temporis decem dierum.

SVMMARIVM.

1 *In Censuras incurrit possessionem secundum mandata Rotalia dimittere recusat.*
2 *Quatuor termini ad videndum se declarari excommunicatum in Curia seruari soliti, decem dierum spatium pro singulo continere debent.*
3 *Excommunicationis declaratoria non relaxatur in Vrbe, nisi seruatis quatuor terminis, de stylo seruari solitis.*
4 *Contumacia crescenti, pœna quoque augeri debet.*
5 *Aggrauatoria, & reaggrauatoria relaxatur contra parere recusantem, et quare illa sic dicatur.*
6 *Doctrinæ sermo quod efficere non potuit, hoc ipsum impleat potestas per disciplinæ tenorem.*
7 *Ecclesia, & sæcularis potestas sibi inuicem adiuuantur ad coercendam reorum proteruiam.*
8 *Inobedientiam non excusat prætextus iustæ possessionis.*
9 *Litigantibus non permittitur de iniustitia redarguere tribunalium iudicia.*
10 *Executoribus prohibetur ne iudicum partes assumant.*

DECISIO CCIII.

POstquàm per Rotales Sententias controuersum Beneficium Gregorio Paulo de Crasauernas adiudicatum fuit, recusante adhuc Ioanne Lathour illicito detentore illius pos-
1 sessionem dimittere, † in censuras in executorialibus literis comminatas illum incidisse declaratum est, vt in decisione 28. Iunij præteriti coram me, quibus adhuc non obtemperante, dedi dubium, an esset danda grauatoria; cui Domini affirmatiuè responderunt.

Non enim controuerti poterat censurarum declaratoriam Ioanni intimatam personaliter fuisse, atque publicatam, & affixam per Notarium publicum, Summario Gregorij *num.* 1. quibus magno populi scandalo cum Ioannes non paruerit, d. Summario *num.* 1. seruati iam fuerint quatuor termini in
2 Curia consueti † adhibito decem dierum lapsu pro singulo termino ad videndum se aggrauari, interdici, & brachium
3 sæculare decerni, dicto Summario *num.* 3. † de quorum praxi testantur Addentes *ad decis.* 2. *num.* 53. *de rescriptis in nouis* Vestr. *in praxi lib.* 8. *cap. vltim. sub n.* 19. Rota *in rec. par.* 4. *tom.* 3. *decis.* 732. *& coram Manzanedo dec.* 819. *vtrobique nu.* 2.

Consequens proindè est, vt crescente in dies contumacia
4 Ioannis, † pœna quoque augeatur iuxtà text. *in l. Relegati* 4. *ad finem*, *ff. de pœnis in cap. final.* §. *vltimo*, *ibique gloss. verbo ad alteram vt lite non contestata*, *& in cap. veritatis* 8. *ibique gloss. verbi executionis sententiam de dolo*, *& contumac.* Literæque concedantur, quæ grauatoriæ, seù aggrauatoriæ ap-
5 pellantur, † ducta illarum vocum ethimologia ex repetitis censurarum vinculis, quibus contumax grauatur, vt dicebant Ioannes Andreas *in cap.* 2. *in principio*, *ibique* Abb. *num.* 9. *de Clericis excommun.* quemadmodum inquit *Isidorus relatus in Canon. Princeps* 23. *quæst.* 5. quod non potuit Sacerdos effi-
6 cere per doctrinæ sermonem, † potestas hoc impleatur per disciplinæ tenorem, quod comprobant Iuris Pontificij, ac Cæsarei sanctiones in Can. *nec licuit* 4. *distinct.* 17. *in Canon. de Liguribus* 23. *q.* 5. *in cap. quoniam in plerisque ff. de offic. delegati*, *in cap.* 2. *de maledict. in cap.* 2. *in fine de Cleric. excom. & in l. alearum* 15. §. *& commodis in fine C. de religios. & sumptibus funer.* cùm ad coercendam reorum proteruiam Ecclesia, & sæ-
7 cularis † potestas ad inuicem iuuentur, *gloss. in d. cap.* 2. *verbo potestatem de maledic. & in d. capit.* 2. *verbo Regis iudicio de Cleric. excom.* & notant communiter Canonistæ locis adductis Hostien. *in dicto cap.* 2. *num.* 10. *&* 11. *de Cleric. excomm.* Soccin. *in cap. perpendimus sub n.* 248. *vers. quæro trigesimo de sentent. excommun.* Marchesan. *de commiss. par.* 1. *cap.* 5. *fol.* 215. *& num.* 212. Rota *coram Cocin. decis.* 1761. *num.* 5. *decis.* 2109. *&* 2350. *num.* 1. *&* 2. *et coram Eminentiss. Otthob. decis.* 196. *nu.* 1. *et* 2. & passim in alijs.
8 Iustæ enim possessionis prætextus, possessoris † inobedientiam non excusat, cùm potiùs tot vicibus discussa in hoc Sac Tribunali merita Causæ iniustam, & illicitam illius posses-
9 sionem ostendant, † neque litigantibus permittatur Tribunalium Iudicia redarguere, & lites procrastinare, Iudiciorum executionem ludendo citra Text. *in l. post rem iudicatam* 56. *ff. de re iudic. et in l.* 2. *et in l. sub specie* 4. *C. illo eodem*, *titulo* quod & ipsis rerum iudicatarum Executoribus prohibetur,
10 † ne Iudicis partes assumant *in l. sicut proponis C. de execut. rei iudicat.* provt ad hunc effectum aliàs iudicauit Rota *in recent. par.* 10. *decis.* 241. *n.* 4. *et* 5.

Et ità Gregorio informante, ac Ioanne pluries monito, Domini responderunt.

R. P. D. MATTÆIO.

Nolana Parochialis.

Veneris 12. *Ianuarij* 1674.

ARGVMENTVM.

Vnione facta de certa portione fructuum Beneficij, inferebatur inde vnam Ecclesiam fuisse alteri vnitam ad euitandum concursum in parochialibus requisitum; Hoc tamen minus concludere per plures decisiones in hac causa declaratum est, cùm status collatiuus fuerit vndequaque probatus, quo stante nequaquam vnio resultat, tamquam vnum destructiuum alterius, & ideò Prouiso Apostolico, seù magis gratiosè subrogato, tandem post tres conformes, immissio fuit concessa.

SVMMARIVM.

1 *Parochialis sine concursu conferri non potest, et sic collata deuoluitur ad Papam.*
2 *Subrogatio gratiosa obtenta à Papa, vbi est iustificata executioni demandari debet.*
3 *Vnio est quid facti, et ideo ab allegante probari debet plenè, & concludenter.*
4 *Ecclesia quelibet de iure suum debet habere rectorem, à quo vti caput, cætera membra regantur.*
5 *Instrumenti exemplum extractum tempore non suspecto, si contradicit eidem instrumento in parte abraso, falsitatem præsefert, & illi fidem adimit.*
Copia instrumenti ab illius originali diuersa, veritatem non probat num. 5.
6 *Instrumentum in parte substantiali abrasum nullam probationem facit, et num.* 7.
7 *Decisionibus Sacræ Rotæ eadem Rota semper deferre consueuit.*
8 *Collationes vt dicantur effectum sortitæ, vnus prouisus alteri successisse debet.*
9 *Status collatiuus excludit vnionem, & è contra.*
10 *Beneficij qualitas probatur etiam ex visitationibus vltra centum annos continuatis.*
11 *Regula Cancellariæ* de triennal. possessor. *habet locum si docetur de titulo, alios non, & numero seqq.*
13 *Transportatio actorum non est necessaria in eodem officio, dummodo iura fuerint repetita.*
14 *Auditores Rotæ faciunt vnum Tribunal, & vnus potest prosequi, ac expedire causam alterius, et num. seq.*
15 *Acta facta coram vno Auditore Rotæ suffragantur coram alio.*
16 *Fides Notarij testantis acta non reperiri, saluat sententiam ab obiecta nullitate transportationis illorum.*
17 *Probandi ab onere releuatur qui habet fidem Notarij super non existentia scripturæ, vel actorum.*
18 *Titulum meliorem, et potiora iura quis allegasse, et produxisse præsumitur.*
19 *Titulus inualidus censetur à producente approbatus, et alium non præcessisse declaratum.*
20 *Literarum Apostolicarum exequutio non retardatur per exceptiones requirentes altiorem indaginem.*
21 *Reiudicatæ exequutio quando ritè, et rectè facta dicatur.*
22 *Res iudicata iniusta non attenditur, sed potius reuocari debet cum omnibus inde exequutis.*
23 *Actus qui deberent causam liti non habentur in consideratione, nec possunt operare quadragenariam.*
24 *Vnionis ad effectum non sufficit assignatio alicuius introitus beneficii, si illius titulus suppresus non sit, et num.* 25.
25 *Fructuum beneficii parte vnita alteri Ecclesiæ, non ideo priuatur rector suo titulo, et sup. num.* 24.

DECISIO CCIV.

TRibus Sententijs conformibus cùm esset munitus Carolus Guadagnius, adiudicantibus illi Parochiam in Ecclesia, de qua agitur, directa mihi fuit commissio, cum clausula *constito tribus*: & iuxtà formam illius dato dubio, An constaret de tribus; Domini affirmatiuè opinioni adhærere existimarunt ob stabiles, & calcatas rationes, quæ in decis. die 12. Decemb. 1669. & 27. Iunij 1670. coram R. P. D. Vicecomite, & die 8. Iunij 1671. coram R. P. D. Rondinino, & die Lunæ 14. Martij, & die Mercurij 22. Iunij 1672. coram R. P. D. Priolo editis, fuerunt firmatæ: ex quibus Rota continuò ad sui fauorem respondit, qui cum fuerit prouisus de hac Parochiali ad Sedem Apostolicam deuoluta, & vlterius gratiosa subrogatione consequutus fuerit in Iuribus, & possessione Felicis Maceratæ, & vltimi possessoris de anno 1597. & ob id probauerit necessarium Clericatum, possessionem Felicis vltimi possessoris, & reseruationem ad Sedem Apostolicam, ex quo cùm esset Parochialis, nullibi doctum fuit de concursu infra tempus in Constitutione 33. B. Pij V. præfixum, † ideo collatio nequit impugnari, Garz. *de benef. par.* 9. *cap.* 2. *num.* 1. *cum seqq.* Barbos. *de Paroch. par.* 1. *cap.* 2. *num.* 1355. Et his tribus requisitis concurrentibus, & iustificatis, vt in *eadem decis. coram R. P. D. Priolo* 14. *Martii* 1672. §. *In hoc* 1

statu

2 *statu, &c.* † manifestum est Apostolicam subrogationem
legitimæ executioni esse demandandam, Gonz. *ad reg. 8. Canc.*
§. 7. proem. n. 211. & seq. Rota *coram Merlin. decis. 168. n. 1. & 2.*
& in recent. decis. 700. n. 1. & decis. 715. n. 3. p. 1. & decis. 401. n. 3.
p. 2. & decis. 7. n. 8. p. 7.

Motiuum vnionis deductæ ex literis Gregor. XI. quod in
omnibus alijs decisionibus fuit in trutinam reuocatum, vi-
sum fuit friuolum, vel insufficiens Quia vltra quod illa dum
quid facti est, necessarium est probare hunc actum vnionis;
3 † attento quod regula in contrarium vrget ad fauorem status
collatiui Parochialis, ex quo vnaquæque Ecclesia de Iure
4 suum debeat habere Rectorem, † à quo vti caput, cætera
membra regantur, *cap. sicut 21. q. 2. cap. quod nonnulli de Cler.*
non resid. C. cum rem ignores de præben. Illa nec deducitur ex
literis huiusmodi, sed penitùs exclusa remanet; quia, stante
supplicatione Capituli nullo modo vnio probatur, sed tan-
tummodo fructuum augumentum, cuius vigore Archiepis-
copus Neapolitanus Executor vniuit ad vnciam vnam: &
ista verè dicitur dismembratio, & nullam inducere potest
vnionem, nec huiusmodi verba: quibus dicta vncia fuit dis-
membrata, & Capitulo applicata in instrumento originali
apparent limpida, & candida, dum sub oculis omnium DD.
fuit euidenter ostensum, illa fuisse abrasa in hac parte sub-
stantiali, quod etiam plenè demonstrat exemplum aliàs tem-
pore non suspecto exemplatum, & productum, quod maxi-
5 mam fraudis suspicionem præsefert, † & dicitur tollere fidem
ipsi instrumento, *cap. inter dilectos §. instrumentum de fid. instru-*
ment. cap. cum venerabilis vers. sed pars vestra de relig. dom. &
proindè ex huiusmodi exemplo rei veritas desumi non debet,
Rota *coram Coccin. decis. 541. n. 50. p. 5. tom. 2. recent.* quam in-
strumenti abrasionem in omnibus propositionibus considera-
6 runt DD. non posse induci ad probandum; † Et hoc idem
firmant omnes decisiones in hac eadem causa emanatæ, quæ
rei veritatem probant, & iustitiam manifestant, & illis sem-
per Rota detulit, vt in *decis. 36. n. 2. & decis. 320. n. 2. p. 4. tom. 2.*
& decis. 325. n. 4. par. 5. rec. & in Romana de Marescottis 18. Maij
1646. coram bon. mem. Chisilerio, & ideo huiusmodi originale
7 † vel abrasum, non erit habendum in consideratione, & nul-
lo modo valet ad probandum hanc vnionem.

Verùm quod hæc vnio fuerit restricta ad illam quantita-
tem vnciæ vnius, & quod veræ non importauerit vnionem
Parochiæ, nec induxerit illius tituli suppressionem, illud clarè
manifestant subsequutæ collationes, effectum sortitæ, ex qua-
rum obseruantia optimè inducitur illius status collatiuus, qui
semper contra vnionem pugnat. Nam de anno 1516. Leo
Papa X. Patronatum huius Parochialis, quem prius spectare
ad Episcopum asseruit, familiæ Albertinæ concessit. Et se-
quuto obitu Angeli Albertini fuit de illo prouisus Franciscus
Albertinus; & posteà per resignationem illum obtinuit An-
tonius Tangus, & denique Felix Macerata (in cuius locum
fuit subrogatus Carolus Guadagnius) & consequutus fuit
per resignationem præfati Antonij Tangi. Quæ collationes,
cum spatio 80. annorum fuerint effectuatæ, & omnes prouisi
Beneficium obtinuerint, & sine aliqua contradictione illud
administrauerint, non potest negari, quod non inducant sta-
tum collatiuum vnioni repugnantem, & cùm fuerint effe-
8 ctum sortitæ tam per mortem, quàm per resignationem, † &
vnus fuit alteri subrogatus, iuxtà memoratum *consilium Ol-*
dradi 229. excludit quamcumque vnionem, cum qua incom-
9 patibilis est status collatiuus, † ex quo vnus alium compellit,
cap. cum accessissent de constitut. Gonzal. *ad reg.* 8. Cancer. *glos-*
sa 5. §. 7. num. 5. & sequent. Lotter. *de re benefic. lib. 1. quæst. 28.*
num. 184.

Itaque certiora redduntur, quia si inspiciendum erit illud,
quod post dictam vnionem executum fuerit, non potest in
dubium reuocari, quod vnio nullo modo debet admitti ex
quo illa sequuta, Parochia quolibet anno soluit Capitulo
annuos ducatos sex, vni vnciæ correspondentes, signum eui-
dens, quod vnio facta fuerit de ista vnico vncia, non autem de
Parochia, quæ post dictas literas Gregorij XI. semper reman-
sit libera, & in statu collatiuo: & hoc plenè deducitur ex visi-
10 tationibus datis in secundo Summario *num. 2. & 8.* † quæ cum
sint vltra centum annos, multùm præualent ad probandum
Beneficij qualitatem, Rota *coram Vbald. dec. 26. num. 11. coram*
Merlino dec. 501. n. 10.

His omnibus discussis in præteritis decisionibus ipso Caro-
lo acriter informante, & nihilominus cùm semper succubue-
rit, non valentibus pro victoria causæ, vt in illis firmatum
fuit, oculos suos idem Capitulum fixit in triennali possessio-
ne motiuata in propositione facta sub die 22. Iunij 1672. co-
ram R. P. D. Priolo, quam dicebat ad sui fauorem militare.

Qua non obstante, dum decisio in §. *minoris momenti* dicit, il-
lam obesse non posse Carol. Guadagnio, quia etiamsi indubi-
tati Iuris sit regula de triennali possessore huiusmodi ab om-
ni, & quacumque molestia defendere: illa tamen non potest
frui Capitulum Nolanum, quod diù plenaria vnione Paro-
chiam possidere prætendit; † ex quo regula tuetur dumtaxat 11
possessorem, qui illi vti vult virtute tituli collatiui, quo caret
Capitulum in hac Parochia; Vndè cùm ab ipso prætenda-
tur, vnionem plenariam extinxisse, & suppressisse statum
collatiuum, & Parochialem, nulla potest dari erectio, aut ti-
tulus, † sine quo regula de triennali habere locum nequit, 12
Gonzal. *super d. regula q. 8.* Garz. *de benef. p. 12. c. 2. de vnione*
n. 28. Thom. *decis. Marchiæ 154. n. 46.* Rota *coram Verallo dec.*
349. per tot. p. 3. & in rec. decis. 410. n. 5. p. 1.

Propterea cum illud motiuum nullius penitùs efficaciæ
fuerit consideratum, & Capitulum eò magis insisteret, ad
hoc, vt obtineret hanc vnionem, ideò in hac vltima proposi-
tione per me facta, nouum motiuum suscitauit, & dicit sen-
tentiam R. P. D. Vicecomitis reuocatoriam sententiæ Sera-
phini fuisse nullam, ex quo Acta coram eodem Seraphino
facta, non fuerint transportata coram eodem R. P. D. Vice-
comite. Sed isto motiuo etiam in subsistente, & neglecto, à
DD. fuit responsum ad fauorem eiusdem Caroli, quibus non
displicuit responsio aliàs data, quod idem Notarius, qui erat
destinatus in causis discutiendis coram R. P. D. Vicecomite
& penès quem fuit reuocata sententia R. P. D. Seraphini
adiudicantis hoc beneficium ad fauorem Capituli, & fuerint
producta Iura, & factæ probationes pro inducenda inualidi-
tate d. sententiæ, vtrumque iudicium directum fuit in officio
illius Notarij, qui rogatus fuit de sententia ipsius Seraphini;
ex quo non poterit dubitari de existentia Iurium, & Acto-
rum productorum, quæ in eodem officio conseruantur in pro-
tocollis, & in filijs, ad hoc, vt de illis omni, & quocumque
tempore possit haberi vera, & indubitata notitia. Vndè cùm,
parte citata per Carolum Guadagnium fuerint repetita hu-
iusmodi Iura, & Acta in hac causa facta, & producta, † suffi- 13
cere videtur ad euitandam Actorum transportationem; ex
quo ex huiusmodi repetitione oritur eadem vis, & virtus, ac
si acta facta, & producta fuissent coram eodem appellationis
Iudice, argumento Textus *in leg. singularia, ff. si cert. pet. leg. li-*
cet §. quoties ff. de iur. dot. Fulgos. *cons. 195. col. 2. vers. cum ita-*
que &c. Rot. *coram Carill. decis. 105. num. 11. & in recent. decis.*
607. n. 6. cum duob. seqq. p. 4. tom. 3.

Et sine vlla hæsitatione ista locum sibi vendicare videntur
in hoc Sac. Rotæ Auditorio, quòd cum dicatur vnum, & idem
tribunal, & eadem iurisdictio, quæ est penès vnum reperiatur
apud alium, † & causæ vnius possint ab alio prosequi, & ex- 14
pediri, ita vt acta facta coram vno sufficiant, etiam causa co-
ram alio introducta fuerit, & semper vnus dici poterit subro-
gatus loco, alterius, Puteus *decis. 339. in fin. lib. 3. Gregor. XV. de-*
cis. 369. num. 2. Buratt. *decis. 818. n. 2.* & huiusmodi acta facta
coram vno † substinentur in causa alteri commissa, Puteus 15
decis. 339. & dec. 340. & 462. lib. 2. & Greg. XV. decis. 369. num. 3.
ibique Adden. littera A

Sed quod magis est, d. Notarius Actuarius, factis per ip-
sum, Procuratore Capituli citato, diligentijs, testatus fuit in
fide relata in secundo Summ. Caroli, aliam scripturam, & ti-
tulum in actis non adesse, † nec reperiri; quod sufficit ad sal- 16
uandam sententiam ab obiecta nullitate ex hoc capite dedu-
cta, Bartol. *in l. final. C. de reb. Credit.* Gratian. *discept. forens.*
cap. 877. num. 23. Thomat. *decis. 220. à num. 24. vsque ad finem*,
Rota *decis. 29. num. 64. & 65. par. 7. & dec. 65. n. 2. p. 12.* & d. Ca-
rolus releuatur † ab onere alterius probationis, Rot. Gen. *cor.* 17
Bellon. decis. 103. n. 6. in fin. & n. 7. Thomat. *decis. 88. n. 16.* Rota
decis. 341. post 2. volum. cons. Farinacc. Vbi quod non cogitur
transportare acta, si tempore transportationis non reperiun-
tur. Imo pro parte ipsiusmet Capituli probata dicitur huius-
modi negatiua eo ipso, quod exhibuit instrumentum origina-
le prætensæ vnionis (abrasum tamen vt omnes firmant ema-
natæ decisiones) ex recepta conclusione, quod quisque præsu-
matur producere meliorem titulum, † & potiora iura., quæ 18
habet Rota *decis. 539. num. 4. par. 2. & decis. 154. num. 27. par. 12.*
Thomat. *d. decis. 88. num. 17 cum seqq. & coram bo. me. Dunozet.*
decis. 731. n. 55. vbi in puncto, quod ex productione tituli inua-
lidi, † censetur à producente, approbari, & illum, & non 19
alium præcessisse cum pluribus concordan. ibi alleg.

Quibus omnibus inspectis manifestè apparet causam fuis-
se maturè discussam, & ob rationes hinc indè deductas, ma-
tura cum circumspectione fuisse ponderatas; & tamen in rei-
teratis huius causæ probationibus, semper Rota constanter
aduersus rem iudicatam Seraph. Carol. Guadagnium in inte-
grum

gum reſtituit, adeovt vel rem iudicatam penitùs excluſerit, vel illam tali modo turbidam reddiderit, vt illius exceptio hodie non ſit amplius ſufficiens retardare immiſſionem, quam petit ille, qui habet gratioſam ſubrogationem ad ſui
20 fauorem, ad cuius formam † exequutiuè procedi debet in obſequium literarum Apoſtolicarum, quas nec retardare valent exceptiones altiorem indaginem requirentes, Rot. *decif. 430. num. 12. coram Duran. & decif. 282. num. 21. coram Celſo, & decif. 540. num. 6. par. 4. & decif. 389. num. 25. par. 9. rec.* Quod eò indulgentiùs amplecti debet, quia non agitur de prima Inſtantia, in qua fuiſſet terminatum iudicium, ſed hodie poſt quinque deciſiones, & tres ſententias denuò inſtatur pro immiſſione virtute ſubrogationis gratioſæ; In quibus omnibus videtur fuiſſe ſeruatum ordinem cuiuſcumque ordinarij iudicij, & fuit proceſſum ad executionem rei iudicatæ per tres
21 † conformes, iuxtà ea, quæ in ſimili oppoſitione aduerſus immiſſionem intentatam in vim *l. fin. C. de edict. D. Adr. tollen.* expreſſit Rota *in Romana Primogenituræ de Bubalis 23. Iunij proximè præteriti §. idque facilius &c. cor. R. P. D. Emerix.*

Hinc videtur vtique ceſsare effectum ſententiæ dicti Seraphini, & nullum poteſt præbere iuſtum fundamentum præſcriptionis; quia cùm laboraret vitio iniuſtitiæ, nunquam po-
22 tuit tranſire in iudicatum, † nec aliquem effectum operari ad fauorem Capituli, ex quo tali caſu eſt reuocanda, cum indè ſequutis, *cap. inter cæteras de Sent. & re iudic.* Et multò minus illa valet deduci ex ſententia Ordinarij Nolani, quia vltra quod habet expreſsam relationem ad Decretum Executoris reſtrictum ad d. vnicam vnciam; tam ipſam, quàm epiſtola Nuntij Neapolitani, & mandatum de manutenendo obtentum per contradictas ab A. C. dederunt cauſam liti inter Capitulum, & Albentium ſucceſsorem d. Felicis intro-
23 ductæ anno ſequenti coram Seraphino; † qui nec attendi debent, nec habent efficaciam ad inducendam hanc quadragenariam, Dec. *conſ. 28. n. 1. Greg. XV. dec. 325. n. 12.* Rot. *in rec. decif. 588. num. 1. p. 6.*

Penitùs verò ceſsant adducta pro parte Capituli pro ſubſtinenda iuſtitia ſententiæ Seraphini, ex ipſo vnionis inſtrumento, quod inducit rem manifeſtam, & claram in actis cauſæ coram Zarate tunc pendentis exhibito; in quo apparet Gregor. XI. ad ſupplicationem Capituli Nolani commiſiſse Archiepiſcopo Neapolitano, quod conſtito ſibi de tenuitate redditūum Menſæ Capitularis, & Canonicatuum ad Canonicorum ſubſtentationem vniret vel vnam Eccleſiam, vel illam quoque S. Felicis de Cemeterio. Vndè Archiepiſcopus cum literis ſibi directis excluſionem dare vellet, poſtquam notitiam habuit, valorem d. Eccleſiæ aſcendere ad vncias vndecim, illam Menſæ Capitulari vniuit pro vnica tantùm vncia ibi Eccleſiam S. Felicis de Cœmeterio, cùm licèt ſit valoris vnciarum vndecim, ipſam tamen de voluntate ambarum partium vnimus ad vnciam vnam cæteris fructibus, & valore ipſo remanentibus ſub diſpoſitione Epiſcopi. Iſta enim verba non debent importare m veram vnionem: & Executor exequendo literas non poteſt dici proceſſiſse per viam vnionis, cùm nullo modo ex illa aſſignatione vnius
24 vnciæ dici poſſit ſuppreſſus, & extinctus titulus beneficij, † quod in ea Eccleſia de eo tempore vigebat, iuxtà gloſ. *in Clemen. 1. verſ. haberent de reſcript.* Oldradus *conſil. 257. numero 15. verſ. per vnionem,* Gonzal. *ad reg. 8. Cancellar. gloſ. 101. §. 7. nu. 4.* Garz. *de benef. par. 12. cap. 2. num. 12.* Menoch. *conſil. 12. num. 3. & 4. lib. 2.* Rot. *dec. 30. num. 9. par. 11. rec.* & ideò germanus intellectus eſse videtur huius ille, qui tàm in tot deciſionibus canonizatus fuit; quod non aliter ipſe Executor proceſserit, quam per viam diſmembrationis, & applicationis ratæ fructuum, per quam redditus Menſæ Capitularis augerentur; iuxtà intentionem d. Capituli, quod gratiam impetrauit, & ſemper illæſus remanſit titulus collatiuus in tali diſmembratione, ex quo illa nihil aliud importat, quàm vnionem ra-
25 tæ illius vnciæ, † quod poteſt vniri ad fauorem Eccleſiæ, abſque eo quod Rector priuatus remaneat ſuo titulo, Garz. *de benef. par. 12. cap. 2. num. 4.* & diſtinguit Rota *decif. 328. in fin. coram Coccin.*

Et ità vtraque Parte informante, &c.

Quamplures Deciſiones in hac cauſa emanatæ, & ſupra in principio enunciatæ habentur impreſſæ in præcedentibus par. 16. decif. 219. & 310. & decif. 150. p. 17. illa verò bon. me. Prioli, quia eius deciſiones iam iam ſub prælo ſunt, ideo non fuit appoſita.

R. P. D. EMERIX.

Meleuitana Euictionis.

Veneris 12. Ianuarij 1674.

ARGVMENTVM.

Sola materia euictionis legati in hac deciſione tractatur, vt in ea ſcilicet valor ipſius legati, non autem etiam intereſſe præſtetur, ea ratione, quia hæc ex teſtamento debetur, ſecundum quod non præſumitur Teſtatorem in caſu euictionis in plus grauare voluiſſe hæredem, quàm quod importaret legatum ipſum.

SVMMARIVM.

1 *Euictionis in iudicio non tantum pretium, ſed quanti intereſt rem euictam non eſſe, præſtari debet, limita vt numero ſeqq.*
2 *Legatarius agens de euictione, ſolum ex teſtamento actionem habere dicitur.*
3 *In Legato non vera, ſed ficta euictio debetur.*
Euicto legato, ſolus valor, & æſtimatio præſtari debet num. 3. & 4. 5. & per totam.
4 *Intereſſe in legato euicto non debetur, & n. 5.*
6 *Legatarius quod pro euictione legati ſolum egerit ex teſtamento, qualiter reſultet.*
Actionem aliam qui non habet, quam illam per eum in iudicio deductam, ex ea ſolum egiſſe dicendum eſt, n. 6.
7 *Teſtes, & aliæ probationes percutere debent tempus teſtamenti, & quando.*
8 *Legatum factum alternatiuè de pecunia, vel fundo, vnum alteri æquiualere dicendum eſt.*
9 *Euictionem legati in plus ab hærede deberi, quam importet ipſum legatum, teſtator noluiſſe præſumitur, & quando.*

DECISIO CCV.

POſtquam per tres ſententias definitum fuerat, Cleriam, & Margaritam teneri hæredibus Iulij de euictione medietatis Prædij Tadilimara per Petrum Iulio filio legati pro ſolutione Cenſus vnciarum 400. in ſorte, aliàs eidem ab ipſo donati, diſputatum fuit coram R. P. D. meo Taia, An, & pro qua ſumma eſſet relaxandum mandatum pro damnis paſſis à tribus ex quinque hæredibus dicti Iulij ex cauſa dictæ euictionis, & prodijt ſententia condemnans, dd. Cleriam, & Margaritam ad omnia damna, & intereſſe pro vncijs 4408. habito reſpectu ad tempus euictionis, quam Domini in gradu appellationis mihi commiſſæ in hodierna Audientia reſponderunt eſſe infirmandam.

Licèt enim ſine difficultate admiſerint, quod agentibus pro euictione actione ex empto debeatur non ſolum pretium rei euictæ, † ſed etiam quanti intereſt rem euictam non eſſe, 1
iuxtà claram diſpoſitionem Text. *in ll. euicta 10. & 70. ff. de euict. & in l. cum ſucceſſores 23. C. eod.*

Nihilominus in præſenti facti ſpecie animaduerterunt ipſarum legum diſpoſitionem non applicari, quia non verſamur in emptore, cui res fuerit euicta, † ſed in legatario, cui 2
competit tantùm actio ex teſtamento, vt eſt Tex. *in l. ſi Domus § de euictione, ibique DD. ff. de legat. 1. gloſſ. in l. cum alienam verb. vel vxori in fine, C. de legat.* & in qua cùm non vera, ſed ficta euictio debeatur † legatum reſoluitur in eius valorem, 3
& æſtimationem, vt benè Gomez. *var. reſol. lib. 2. cap. 2. num. 36. circa med. verſ. aut ſciuit*; Ideoque non quanti intereſt rem euictam non eſſe, † ſed tantùm valor rei euictæ de tempore 4
Teſtamenti præſtari debet, vt diſtinguendo inter vtrumque caſum tradit Florian. de S. Petro *in d. l. ſi domus §. de euictione ſub num. 3.* & Cancer. *var. reſol. lib. 2. cap. 6. num. 150.* & in his † 5
terminis Tondut. Sanleger. *reſol. Ciuil. par. 2. cap. 197. num. 3. 11. & per tot.*

Quod autem dd. hæredes Iulij egerint actione, ex Teſtamento apparet, tùm quia ipſis ex ſupradictis nulla alia actio pro euictione dictæ rei legatæ competebat, † tùm etiam 6
quia ijdem expreſsè pro dicta euictione egerunt vigore Teſtamenti Petri, in quo d. medietas Prædij Tadilimara ab

eo

eo d. Iulio legata fuit, vt Summario Rear. *num.* 5.

Quibus positis nulla vis fieri potest in Iuribus, & Testibus ex parte dd. hæredum Iulij adductis pro fundamento contra-
7 riæ sententiæ in hac causa emanatæ, quia tam Testes, † quam Iura prædicta non percutiunt tempus d. Testamenti, vt necesse esset, Crauett. *cons.* 6. *sub num.* 106. *vers. tertio respondeo, & Rota coram Buratt. decis.* 175. *n.* 17. *& coram Duran. decis.* 337. *n.* 43.

Et supradicta omnia eo magis videntur in hoc casu iuri, & æquitati consentanea, quia Testator alternatiuè legauit vel
8 dictam medietatem fundi, † vel vncias 400. ex quo deducitur ipsum opinatum fuisse d. fundi medietatem æquiualuisse dd. vncijs 400. ad Textus *in l.* 1. *ibique gloss. ff. de reb. dub.* sicque tantùm voluisse relinquere dd. vncias 400. vel in d. medietate Prædij post donationem ab ipso ferè pro æquiualenti
9 pretio empti, vel in pecunia, si ità mallet filius legatarius, † & propterea inuerisimile prorsùs videtur, voluisse in casu euictionis legati grauare eius hæredes vltra d. summam, ad tradit. in his terminis per Tondut. *d. resol.* 197. *n.* 20. *& seqq.*

Et ità, prætermissis alijs, decisum fuit, vtraque &c.

Confirmata fuit hæc decisio sub die 20. Aprilis istius præsentis anni 1674. coram eodem R. P. D. Emerix, quam infra suis loco, & tempore apponemus.

R. P. D. RONDININO.

Verulana Bonorum super Manutentione.

Veneris 12. Ianuarij 1674.

ARGVMENTVM.

Manutentio fuit concessus aduersus subhastationem, & adiudicationem nullam, & iniustam, imò verius excessiuam, reseruata tamen portione, & quantitate bonorum veri crediti, quia pro ea parte æquè sententia, ac illius executio acceptata erant; indè plura de possidente auctore prætore, de decreto Iudicis pronunciato ex causa partim vera, & partim falsa, & alijs in sequenti Summario, & decisione videndis.

SVMMARIVM.

1 *Possessio probatur ex executione, & subhastatione bonorum contra aliquem facta.*
2 *Caducitas intentata à Domino directo probat possessionem emphyteutæ.*
3 *Manutentio conceditur in qualibet parte iudicij etiam in gradu restitutionis in integrum.*
4 *Possidet iustè qui vigore mandati Iudicis possidet, & vide n. seqq. vbi limita.*
6 *Iudex nulliter, & iniustè procedens, dicitur procedere tamquam priuatus.*
7 *Manutentio debetur aduersus factum iudicis nulliter & iniustè procedentis.*
8 *Interdictum Prætoris ne vis fiat ei, qui à iudice in possessionem missus est, non procedit vbi ex falso credito, vel ex falsa causa possessio fuerit concessa.*
9 *Possidere fortius dicitur Prædo, quam qui à Iudice nulliter, & iniustè in possessionem missus est.*
10 *Possessio ciuilis animo retenta sufficit ad obtinendam manutentionem.*
11 *Manutentio datur etiam contra subhastationem, & adiudicationem nullam, vel iniustam.*
12 *Sententia excessiua vbi nulla, vel iniusta, est iniusta quoque, & nulla remanet exequutio, quoties non versamur in capitulis, vel petitionibus separatis.*
13 *Decretum iudicis est indiuiduum.*
14 *Decretum iudicis pronunciatum ex causa partim vera, & partim falsa corruit in totum.*
15 *Sententia excessiua, prout etiam illius exequutio præseruari possunt in parte verè debita, & quando.*
16 *Appellare omittens in aliqua parte, vel appellationem prosequi quatenus audiatur.*

DECISIO CCVI.

Sententiam Verulani Gubernatoris declarantem debitam dotem Hortentiæ de Gasparis in scutis 1200. cum subsequuta subhastatione bonorum paternorum Rota infirmauit præuijs decisionibus 23. Iunij 1666. & 21. Aprilis præteriti coram R.P.D. meo Priolo, in quibus dos Hortentię redacta fuit ad scuta 450. pro rata legitimę illi debitæ, quam Rotalem Sententiam postquam hodie confirmarunt Domini ex rationibus in altera decisione super bono iure à me extensa manutentionem quoque Laurentio de Gasparis Hieronymi communis Patris filio, & hęredi iuxtà modum infrascriptum concesserunt.

Posita enim possessione Laurentij tempore motæ litis ex mandato exequutione, & subhastatione eorundem bonorum † cùm priuatio præsupponat habitum ex regula Text. *in l. decem* 116. *ff. de verb. oblig.* Bald. *in l. licet num.* 2. *in fin. C. locati*, & prius Bartol. *in l. si duo sub num.* 4. *ff. vti possidetis*, quam in his terminis deducit Rota *coram Greg. XV. decis.* 458. & apud Posth. *de manut. decis.* 21. *vtrobique n.* 2. quemadmodum dicimus, quod caducitas à Domino directo declarata † probat possessionem emphyteutę, vt per Rotam *in Aquen. emphyteusis* 27. *Febr.* 1665. §. *hæc autem coram bo. me. Verospio.* 1 2

Consequens proindè est, vt illi manutentio debeatur, quæ non solùm in hac secunda instantia, sed in quacumque parte Iudicij peti potest, passimque conceditur † etiam in gradu restitutionis in integrum ex ratione Text. *in l. secunda* §. *merito ff. pro socio*, Bald. *in l. Ordinarij* 13. *n.* 9. *C. de rei vindic.* Plot. *in l. si quando n.* 107. *C. vnde vi*, Roland. *cons.* 8. *nu.* 28. *vol.* 4. Neuizz. *consil.* 81. *n.* 17. Ridolph. *in praxi p.* 2. *cap.* 12. *n.* 177. *& seq.* Lotter. *de re benef. lib.* 1. *q.* 38. *n.* 225. *&* 226. Fontanel. *de pact. nupt. claus.* 7. *glos.* 3. *p.* 10. *nu.* 77. Rota *cor. Seraph. dec.* 299. *n.* 1. *& per tot.* Ludouis. *d. dec.* 458. *n.* 8 Caualer. *dec.* 228. *n.* 5. *cum alijs latè deductis in Romana Annuæ præstationis* 12. *Decembris* 1672. §. *conclusio enim coram me.* 3

Regula autem, quæ pro Hortentia adduci posset † ex *l. iustè possidet* 11. *ff. de acquir. possess.* quod ipsa nempè ob sententiam Verulani Gubernatoris, & subhastationem bonorum subsequutam iustè possideat, † non procedit in huius casus hypotesi, in qua per Rotalem sententiam hodie quoque in altera decisione super bono iure coram me confirmatam ostensum fuit Iudicem nullitèr, & iniustè processisse, † quia tunc processisse non dicitur tamquam Iudex, sed tamquam priuatus; itavt nec priuauerit Laurentium possidentem sua possessione, sed ei adhuc manutentio debeatur † ex vulgata theorica Angel. Imol. & aliorum Scribentium *in l. clam possidere* §. *qui ad nundinas ff. de acquir. possess.* cum interdictum Prætoris ne vis fiat ei, qui in possessionem missus est, † non tueatur illum, qui ob falsum creditum, vel ob falsam petitionem missus est in possessionem, quia vt inquit Vulpian. *in l.* 1. §. *hæc verba, ff. ne vis fiat ei*, propter nullam causam in possessionem missus est, & fortiùs possidere † Prædonem, quam istum dicit Bald. *cons.* 136. *num.* 2. *vol.* 2. & saltem animo retenta illius ciuilis possessio † sufficit hoc casu ad obtinendam manutentionem, Iason. *in d. l. Clam possidere* §. *qui ad nundinas n.* 62. *ff. de acquir. poss.* Menoch. *de retin. possess. remed.* 3. *n.* 22. Rota *recent. p.* 1. *decis.* 135. *n.* 3. *& decis.* 270. *num.* 2. Duran. *decis.* 114. *n.* 3. & in his terminis excessiuæ subhastationis, † atque adiudicationis bonorum *in recent. p.* 2. *dec.* 690. *num.* 1. *& apud* Posth. *de manut. dec.* 329. *illo eodem num. & in Bonon. Censuum* 13. *Iunij* 1672. *coram R. P. D. meo Emerix, cum alijs in Romana manutentionis, seù attentatorum* 8. *Iunij* 1671. *coram me.* 4 5 6 7 8 9 10 11

Hoc enim casu cùm sententia fuerit executioni demandata per subsequutam subhastationem, & adiudicationem bonorum, atque defectus non sit circa extrinsecam quantitatem bonorum, sed circa intrinsecam qualitatem debiti, etsi pro rata dd. scutorum 450. Hortentiæ pro dote debitorum sententia iusta dici posset, † respectu tamen totius summæ scut. 1200. iniusta sententia, & nulla executio est, quia cum non versemur in capitulis, vel petitionibus separatis † iuxta theoricam Baldus *in leg. Ordo* 3. *num.* 10. *vers. quæro de duobus, Cod. de execut. rei iudic.* remanet firma regula, quod Iudicis decretum sit indiuiduum: ideòque cùm est prolatum ex causa partim vera, & partim falsa, † corruat in totum, iuxtà Textus *in leg. hoc iudicio* 28. *ff. famil. ercifcun.* & est celebris Theorica Bartolus *in leg. si non fortem* §. *si centum num.* 6. *ff. de condit. indebit.* quem ita pariter consuluisse refert, & sequitur Baldus *in leg. certi nomo* §. *quoniam sub num.* 8. *versic. secundus si Iudex illo eodem titul.* alijque relatis Roland. *consil.* 95. *num.* 31. *&* 32. *volum.* 1. *& cons.* 7. *num.* 86. *& seqq. volum.* 3. 12 13 14

Gra-

Gratian. *disc.162. num.18. & seqq.* Rota *diuers. par.2. decis.33. num.6. & 7.* Ludouis. *decis.198. num.1.* Burat. *decis.91. num.2. & 3.* ibique Adden. *num.16.* Coccin. *decis.681. num.1. Reuerendiss. Royas decis.251. illo eodem num. cum alijs in Ferrarien. Attentatorum 27. Iunij 1668. §. cessatque coram Eminentissimo Carpineo Prodatario.*

Verum concedendam dicebant DD. manutentionem ha-
bita ratione de dd. sc. 450. in tot bonis Hortentiæ præseruan-
dis, circa quæ Laurentius Verulani Gubernatoris senten-
tiam non impugnauit, quinimò expressè consensit, acceptan-
do fauorabilem sententiam à R. P. D. meo Priolo latam, in
cuius præcedentibus decisionibus summa hæc dd. sc. 450. sem-
15 per Hortentiæ præseruata † fuit, quo casu ex consensu par-
tium licuit ex post facto pro hac parte primam sententiam,
16 & exequutionem præseruare, † quemadmodum dicimus in
eo, qui omisit in aliqua parte appellare, vel appellationem
prosequi, provt ex ratione Tex. *in l. prima §. fin. ff. ad Turpillian. dixerunt* Bart. *in l.1. num.7.* ibique Castren. *num.2.* Bald. *num.1. & 2. C. si aduersus rem iudicatam*, Rota *coram Penia decis. 490. num.6. & 7.*

Et ità, Laurentio informante, atque Hortentia sæpiùs monita, DD. responderunt.

Hæc, & alia proxima Decisio ambæ emanarunt in eadem causa, in qua etiam adsunt aliæ binę decis. sub die 15. Iunij præsentis anni coram eodem R.P. D. Rondinino, quæ inferius suis loco, & tempore apponentur.

R. P. D. RONDININO.

Verulana Bonorum.

Veneris 12. Ianuarij 1673.

A R G V M E N T V M.

Inofficiosa declaratur dos filię vltra legitimum modum à Iudice constituta, non attentis viribus patrimonij primitus, & ante omnia in hac materia spectandi, & proindè illa iure fuit reducta, & taxata ad certam minorem quantitatem, vt salua legitima aliorum filiorum, ac etiam dignitate patris ne mendicare cogatur.

S V M M A R I V M.

1 *Validitas sententiæ resultat ex reuolutione actorum.*
2 *Patrimonium alicuius valutari debet deducto prius illius ære alieno.*
3 *Dos constitui non potest in fraudem creditorum.*
4 *Legitima est triens tribus existentibus filijs.*
5 *Dos constitui debet inspecta qualitatem coniugum, viribus patrimonij, ac temporum conditione, & num. seqq.*
6 *Dos quandoque etiam maior legitima constitui potest.*
7 *Patrimonij vires potissimum spectandæ sunt pro arbitrandis dotibus filiarum.*
8 *Pater ad extremam paupertatem reduci non debet pro constituenda dote suæ filiæ.*
9 *Dos excessiua quærela inofficiosæ dotis ad congruitatem reducitur salua legitima aliorum filiorum.*

D E C I S I O CCVII.

DOtem in scutis 1200. quam Hortentiæ filiæ debitam Verulanus Gubernator pronunciauerat, excessiuam Rota declarauit, vt in sententia relata in Summario Laurentij de Gasparis *num. vnico*, præuijs decisionibus 23. Iunij 1666. & 31. Aprilis præteriti coram R. P. D. meo Priolo præfatam Verulani Gubernatoris sententiam, & successiuam bonorum paternorum subhastationem infirmando, à qua Rotali Sententia interposita ab Hortentia appellatione, Dubium proposui, An Sententia Rotalis sit confirmanda; Dominique confirmandam esse responderunt.

Validitas enim sententiæ desumebatur ex actis, ex quibus
1 constat omnia seruata fuisse, de quibus *in vulgata decis. Verali 260. par. 2.* Iustitia verò desumitur ex decisionibus R. P. D. mei Prioli, in quibus probatus fuit euidens, & inexcusabilis
dotis excessus in scutis 1200. cum patrimonium non excede-
ret scut. 4000. admisso etiam valore bonorum Ioannis Hie-
ronymi de Gasparis Hortentiæ Patris, iuxtà positiones pro-
ductas pro parte ipsius, † deducto prius, vt opus est, ære alie- 2
no, ad Text. *in l. si vniuersæ 15. C. de legat. & in l. fin. §. etsi præfatam C. de Iur. deliber. & prius in l. fin. ff. quæ in fraud. Credit.*
cùm in creditorum fraudem dos constitui non possit, † sed 3
eorum ratio habenda sit ad Tex. *in l. ait Prætor §. si cum Mulier, & in d. l. final. §.1. ff. quæ in fraud. credit.* Bald. *in l.2. in princ. C. de reuocan. ijs, quæ in fraud. credit. & in l. fin. num.10. C. de dot. promiss.* Aret. *cons.17. n.16. & seq.* & post Bart. Ruin. *consil.17. n.5. & seq. vers. & ideo vol.5.* Ias. *in §. fuerat n.118. inst. de action.* Mant. *de tacit. coment. lib.12. tit.21. n.5. & 6.* Rot. *rec. p.2. decis. 195. n.4. in fine.*

Ideoque extantibus tribus filijs, eorum legitima fuisset
triens, seù tertia pars bonorum † iuxtà notissima Iustiniani 4
Sanctionem ad veteris Iuris correctionem emanatas *in §.1. Authen. de Triento, & semisse, & in authen. nouissima C. de inoff. testam.* cuius trientis tertia pars constituisset scuta 450. circi-
ter, quæ fuisset legitima Hortentię, iuxtà quam dos illius
constituenda erat, † cùm liceat quidem inspecta qualitate 5
coniugum, viribus patrimonij temporum conditione, alijs-
que, de quibus *in l. si filiæ 41. & in l. cum post 69. §.1. ff. de legat. 3.*
Dos maior † legitima quandoque constitui, iuxtà deducta 6
in decis. Merlini 293. num.9. & seqq. sed dummodò recta ratio,
vt inquit Cels. *in l. quæro 60. ff. de iur. dot.* id patiatur, † idest 7
dummodo vires assis hæreditarij id permittant, & salua ne-
dum Patris dignitate, qui, vt refertur in prima decisione
huius Causæ 23. Iunij 1666. §. *Accedit coram R.P.D. meo Priolo*, ad extremam paupertatem vnà cum filijs redactus fuit † 8
contra vsum naturę, de quo *in l. Nepos proculo 125. ff. de verb. signific.* latè Aret. *d. consil.17. num.16. & seqq.* Ias. *in d. §. fuerat num.118. instit. de action.* Mantic. *de tacit. Conuention. lib.12. d. tit. 21. num.5.* Sed & legitima aliorum filiorum, quæ præseruari
debet, itavt dos Hortentiæ assignata quærelis inofficiosę do-
nationis, vel inofficiosæ dotationis † ad instar quęrelæ inof- 9
ficiosi testamenti introductis subijciatur quousque ad debitum bonorum subsidium salua aliorum filiorum legitima renocetur, iux. tex. *expressum in l.2. & tot. tit. C. de inof. don. in l. vn. C. de inof. dotat. in auth. Vnde si parens, vbi not. communiter Scribentes C. de inoff. test.* quemadmodum in his terminis alijs adductis declarauit Fusar. *consil.38. num.11. & 12.* Honded. *consil.10. nu. 31. vol.1.* Boss. *de dot. cap.14. sub n.2.* Rota *rec. par.10. dec.192. nu. 34. & seqq. et p.12. dec.225. n.6.* atque articulo maturè discusso dictum fuit *in Romana vineæ 2. Iunij 1671. §. Clarissima autem §. quo enim, et per tot. coram me.*

Et ità Laurentio informante, Hortentia tamen pluriès, ac pluries monita, ac informare recusante, Domini responderunt.

Hæc, et alia proxima decisio ambæ emanarunt in eadem causa in qua etiam adsunt aliæ binę decisiones coram eodem R.P.D. Rondinino sub die 15. Iunij præsentis annis, quas Deo dante infra suis loco, et tempore apponemus.

REVERENDISS. D. ALBERGATO.
Sacræ Rotæ Decano.

Romana Census.

Veneris 12. Decembris 1674.

A R G V M E N T V M.

Quasi possessio exigendi contra debitorem concessa executioni demandatur, etiam contra singulares successores, quia ius ex parte possessoris metitur, neque illius conditio mutatur ex mutatione personæ, contra quam possidetur; neque ad eam retardandam attenditur creditum anterius ipsius singularis successoris, donec, & quousque illud per sententiam in iudicatum transactam tale declaratum sit.

S V M-

SVMMARIVM.

1 *Via ordinaria, non executiua proceditur, vbi agitur de auocandis bonis à tertijs possessoribus.*
2 *In Possessorij summarissimi iudicio ius metitur ex parte possessoris, cuius conditio non mutatur ex mutatione personæ, contra quam possidetur.*
3 *Manutentio conceditur censuario, etiam contra successorem in re censita.*
4 *Quasi possessio exigendi acquisita contra antecessorem, suffragatur etiam aduersus quemcumque successorem, seu etiam emptorem, & sup. sub n.1. & seqq.*
5 *Res in quemcumque vadat, semper transit cum sua causa, & suo onere.*
6 *Manutentio non datur contra possidentem ex credito anteriori.*
7 *Sententia deducta per viam exceptionis probat etiam sine actis.*
8 *Manutentio datur possidenti donec ius anterius singularis successoris per rem iudicatam declaratum sit.*
9 *Manutentio concessa in quasi possessione exigendi fructus census, exequutioni demandatur, etiam super bonis debitoris à quocumque possessis.*

DECISIO CCVIII.

ORta controuersia de anno 1618. inter creditores q. Nicolai, & Hieronymi de Francionis circa anterioritatem, & potioritatem, quam vnusquisque sibi competere prætendebat super pensionibus quinque Domorum ad ipsos debitores spectantium bo. mem. Signius Iudex deputatus per sententiam declarauit Ioannem Franciscum Palazzolum, & sorores de Gazzis creditores occasione Census impositi de an. 1613. esse cæteris alijs potiores, eisdemque pro concurrenti quantitate fructuum fore assignandas tot pensiones præfatarum Domorum, quarum possessionem vigore huius sententiæ adeptam continuarunt tam creditores prædicti, quàm Prosper Migliaccius eorum hæres, & successiuè Gregorius Turrianus huius Cessionarius, donec bo. me. Bilius de anno 1635. instante Nicolao Franciono debitore pronunciauit ex pensionibus perceptis Censum remansisse extinctum, & Migliaccium, ac Turrianum debitores in sc. 2600.

Veruntamen aduersus hanc sententiam Bilij in iudicatum transactam concessa Turriano mediantibus quatuor decisionibus editis coram me, ac Sententia Rotali subsecuta restitutione in integrum, vnà cum mandato de manutenendo in possessionem exigendi dd. pensiones, contigit dubitari sub die 8. Februarij 1666. an illud esset exequendum contra creditores tertios possessores dd. Domorum, & negatiuè responsum fuit, ea ratione, quia contra illos actione reuocatoria, & via ordinaria, non autem executiuè sit procedendum, sed resolutionis fundamentis hodie ad trutinam reuocatis, recessum fuit à decisis.

Omissa enim quæstione in decisione discussa, an Domus prædictæ vti lite pendente alienatæ transiuerint in creditores cum vitio litigiosi, super qua hodie Scribentes pro Turriano non insistebant, & aduertentes Domini hic non agi de auo-
1 candis Domibus à tertijs possessoribus, † in quibus terminis loquuntur, & procedunt Alex. *in l. à Diuo Pio §. si super rebus num. 28. vers. & per hoc bene facit, ff. de re iudic.* Aretin. *consil. 86. in fine*, & aliæ auctoritates adductæ in principio alterius decisionis, sed de continuanda quasi possessione exigendi pensiones earundem, in qua ex præmissa facti serie Turrianus, & eius auctores reperiebantur; Non dubitarunt, quin illa suffragetur eisdem ad obtinendam manutentionem, nedum contra principales debitores, sed aduersus quoscumque possessores dd. Domorum ex receptissima Iuris conclusione, quod in huiusmodi Iudicijs summarissimi possessorij ius me-
2 tiendum sit ex parte possessoris, † cuius conditio non mutatur, & multo minus deterior efficitur ex mutatione personæ, contra quam possidetur, iuxtà *decisionem Guidopap. 629. per tot.* quam passim sequitur Rota, vt *coram Coccin. decis. 292.*
3 *num. 2. coram Caual. decis. 83. num. 7.* & in specie Censuarij, † quod sit manutenendus contra successorem in re censita firmarunt Grat. *discept. 921. num. 7.* Cenc. *de censib. qu. 92. num. 25.* Posth. *de manut. obseru. 56. num. 27.* Adden. ad Greg. *decis. 313. sub num. 6.* Rota *decis. 99. numer. 11. & 12. parte 1. diuers. coram Seraph. decis. 876. num. 1. coram Bich. decis. 37. numero 2.* & inter impressas apud Cens. *de cens. decis. 231. num. 3. & 391. num. 1.*

Non subsistente distinctione in contrarium adducta pro limitatione huius conclusionis, quod nempè illa procedat contra hæredes, non autem contra singulares successores, quales sunt creditores prædicti, quia eam contra omnes indistinctè procedere firmant mox allegati, & signanter pluribus relatis Posth. *d. obseru. 56. per tot.* & in specie contra † emp- 4
ptorem fuit admissa per Rot. *d. decis. 391. nu. 1. & duobus seqq.* apud Cenc. *de censib.* militante in vtroque casu eadem ratione à Rota, & alijs prædictis † considerata, quod res transeat cum 5
sua causa, & onere reali soluendi Censum.

Minus obstat prænominatos creditores possidere Domus præfatas, tamquam potiores, & anteriores Turriano, † & 6
proindè contra eos nullam competere manutentionem, ex traditis per Cenc. *de cens. d. q. 92. n. 22.*

Quia huiusmodi anterioritas, & potioritas redduntur valdè turbidæ ex supra relata sententia bo. mem. Signij potiores declarante auctores Turriani, quæ etiam sine actis attenditur, † quando deducitur, prout hic per viam exceptionis 7
iuxtà distinctionem sæpius amplexam per Rotam, *vt coram Put. decis. 198. num. 1. & 2. & decis. 391. num. 1. lib. 1.* & in alijs pluribus allegatis *in Romana Domus 9. Febr. 1673. sub §. non enim coram bo. me. Priolo.*

Et per consequens donec liquido constet de asserta anterioritate, & potioritate, & sic de non Iure Actoris per rem iudicatam non est interim eidem retardanda manutentio † 8
per hanc exceptionem respicientem petitorium, & requirentem alio rem indaginem, vt dictum fuit in supracitata *decis. 876. num. 2. coram Seraph. decis. 99. num. 12. in fin. p. 1. diuers.* apud Cenc. *decis. 231. n. 7. coram Bich. decis. 37. n. 6. & seqq.* & firmat Posth. *d. obser. 56. n. 12.*

Frustrà denique opponebatur, manutentionem Turriano concessam esse restrictam ad quasi possessionem exigendi fructus census nullatenus exercibilem contra non debitores; Obiectum enim cessat in facto, & in iure; In facto, quia ex decisionibus editis coram me altera die 26. Maij anni 1664. *§. quasi possessio*, & clariùs in altera 4. Febr. anni subsequentis impressa inter recent. *decis. 255. in principio p. 14.* apparet mandatum de manutenendo fuisse explicitè concessum in quasi possessione exigendi pensiones controuersas.

In Iure verò, quia etiamsi mandatum esset simpliciter concessum in quasi possessione exigendi fructus Census, † 9
adhuc cum illi fuerint Iudicis auctoritate, semper exacti ex pensionibus dictarum Domorum mediante actuali possessione earundem capta de anno 1618. Summar. Turriani *numero* 3. non est dubitandum, quin super eisdem sit exequendum aduersus quoscumque earum possessor ex supra allegatis.

Et ità vtraque &c.

R. P. D. EMERIX.

Romana Fideicommissi, seù Saluiani.

Lunæ 15. Ianuarij 1674.

ARGVMENTVM.

Sola iurisdictio DD. Auditorum istius Sacri tribunalis in hac decisione tractatur, ad eum casum, quo post latam sententiam, idem Iudex vigore nouæ commissionis iterum pronunciauit in causa, cuius sententiam quamuis allegaretur nulla, ab obiecta nullitate saluatur ex eo, quod ille vigore nouæ commissionis benè pronunciare potuerit, non obstante, quod eadem commissio alteri fuisset directa, quia cùm inter dd. DD. Auditores iurisdictio sit communis, etiam semoto casu impedimenti, vel absentiæ, potest quilibet se intromittere, & ingerere in causis alterius.

SVMMARIVM.

1 *Iudex delegatus siue ritè, siue nulliter pronunciauerit, semper functus dicitur officio suo, lim. vt n. seq.*
2 *Auditori Rotæ si post latam sententiam, alia superueniat commissum, iterum pronunciare permittitur.*

3 *Au-*

3 *Auditores Rotæ omnes constituunt vnum Tribunal. & commissio vni directa, tribuit iurisdictionem alteri.*
4 *Auditor Rotæ potest subscribere sententiam alterius absque noua citatione.*
5 *Auditor Rotæ, etiam semoto impedimento, vel absentia, potest se intromittere, & ingerere in causis alterius.*
6 *Bo.me. Coccinus fuit Decanus Sacræ Rotę Romanæ fere per triginta annos.*
7 *Auditor Rotæ eo magis quilibet potest se intromittere in causis alterius, vbi & alius coadiutor non opponit, & concurrit consensus partium.*
8 *Consensus partis in iurisdictionem resultat tam ex actibus iudicialibus, quam si plures decisiones in causa eo informante factæ sint.*
9 *Iurisdictionem impugnare non potest, qui remissioni causæ factę in aliquem iudicem acquieuit, isque etiam postea in ea pronunciauerit.*

DECISIO CCIX.

ANno 1652. Io: Baptista Lutius, & Angela Coccanaria transegerunt cum R. P. D. Honorato cedendo illi omnia Iura, quæ habebant super Domo in Platea Agonis subiecta fideicommisso Tiburtij Pacifici, nullo recepto, sed tantum conuento pretio scutorum 1600. soluendo eidem Ioanni Baptistæ, & Angelæ ad effectum inuestiendi post obtentam tamen victoriam contra creditores Lucilli, qui illam eidem Honorato vendiderat. In executionem istius transactionis egerunt anno sequenti Io: Baptista, & Angela contra dd. creditores coram Reuerendissimo Domino meo Decano, & tàm contra illos, quàm etiam contra R. P. D. Honoratum non citatum, sed opera, & sumptibus ad eundem finem collaborantem, provt in dicta transactione conuenerant, anno 1654. sententiam fauorabilem obtinuerunt; Decessit in hoc statu R.P.D. Honoratus, & quia Io: Baptista conquerebatur se in prædicta transactione fuisse enormissimè læsum, velleque ea non obstante causam immissionis super possessione d. Domus prosequi, hæredes Honorati curarunt desuper committi causam iactationis, & iactationum bo. mem. Meltio, coram quo lata sententia fauorabili super rescissione transactionis successiuè confirmata per duas alias coram R.P.Dom. meo Priolo, & bo. mem. Verospio; Io:Baptista coactus fuit reassumere articulum immissionis prius intentatum coram Reuerendissimo D. meo Decano, quia dicti hæredes in hac tertia instantia opposuerant ipsi non competere remedium reintegrationis ad domum in duabus prioribus sententijs decretæ, ex quo eam nunquam possederat, & bo.me. Verospius, tàm in decisione coram eo edita sub die 11. Febr. 1661. quam in tertia sententia successiuè per ipsum prolata partes super articulo immissionis ex mente Rotæ ad R.D. Decanum, vel ad quem de iure remiserat.

In sequelam itaque, & pro effectu rescissæ transactionis prosecuto per Io: Baptistam ad mentem Rotæ iudicio immissionis coram Reuerendissimo D. meo Decano præuijs quinque decisionibus, vtraque parte semper acriter informante, prodijt noua sententia immissionis contra dd. hæredes, quæ cùm in gradu appellationis per R. P. D. meo Taiam præuijs similiter quatuor decisionibus confirmata fuisset, isti rursus prouocauerunt, & causam committi obtinuerunt R. P. D. Castrillo, coram quo, tametsi sub die 9. Maij 1672. responsum fuisset confirmandam esse sententiam R.P.D. mei Taię confirmatoriam alterius Reuerendissimi D. Decani; nihilominus postmodum ab hac resolutione per binas decisiones recessum fuit, ex vnico fundamento, quod Reuerendissimus D. Decanus, postquam de anno 1654. per sententiam pronunciauerat dandam esse immissionem Io: Baptistæ super d. Domo, nedum aduersus creditores Lucilli, sed etiam aduersus R. P. D. Honoratum, non potuerit deindè ex defectu iurisdictionis rursus concedere eidem Io: Baptistæ eandem immissionem contra dicti Honorati hæredes; sed causa hodie coram me, subrogato in locum R.P.D. Castrilli, interim ad Episcopatum Cadicen. promoti, repropositia, & ab omnibus Dominis maturè discussa, Rota censuit standum esse in primo loco decisis, quia facto altius reassumpto, & perpensis diligentius stylo, ac facultatibus nostri Tribunalis iste defectus iurisdictionis non videtur adesse.

Licèt enim quando in Rota non adest alia commissio, quàm illa, vigore cuius Auditor pronunciauit, non possit idem, vel alius Auditor de nouo pronunciare ea ratione, quia
1 Iudex delegatus, † qualis est quilibet Auditor, in pronunciando, siue ritè, siue nulliter pronunciauerit dicitur functus officio suo, iuxtà Tex. *in l.iudex postea quam ff. de re iud. & in l. sicut proponis C. quomodo, & quando iudex cap. in litteris, & cap. venerabili de officio, & potest. iud. deleg.*

Nihilominus quia post prolatam d. sententiam noua in Rota superuenerat commissio iactationis, & iactationum ad instantiam dd. hæredum super annullatione transactionis, seù concordiæ inter R. P.D. Honoratum eorum auctorem, & Io: Baptistam initæ, aliæque commissiones appellationis à sententijs bo. mem. Meltij, & R. P. D. mei Prioli, cum clausula *quam, & quas* &c. incidentibus, dependentibus, emergentibus, annexis, & connexis &c. † benè potuit idem Reuerendissimus D. meus Decanus vigore istiusmodi commissionum pro effectu, & in sequelam rescissionis concordiæ iterum super articulo immissionis tamquam annexo, & dependente ab eadem rescissione contra Honorati hæredes pronunciare per Tex. *& Constitutionem Pij IV. de qua Ridolph. in praxi p. 1. c. 13. n. 633.* Rot. *coram Pen. decis. 1324. n. 3. & 4. & decis. 2492. per tot. & bene coram Greg. decis. 399. n. 4. & seqq. & in rec. decis. 125. n. 8. & seqq. p. 13.* 2

Nihil refragante responsione, quod ista noua commissio non fuisset directa eidem D. meo Decano, sed bo. mem. Verospio, quia sufficit, quod esset directa Rotæ, seù alteri Auditori, † dum omnes constituimus vnum, & idem Tribunal, 3
& commissio directa vni tribuat iurisdictionem alteri, vt obseruat Io: Tenagl. *de Sac. Rot. Auditor. lib. 1. cap. 2. nu. 26. & 27.* Rot. *decis. 85. n. 9. & decis. 91. n. 36. et seq. p. 6. rec. & penes* Posth. *de manut. decis. 50. n. 2.* vbi quod vnus potest subscribere sententiam † aliorum, absque alia citatione, & *coram Dunoz. Iun. decis. 709. n. 1. & 2.* 4

Nec placuit replicatio, quod hoc solum procedat quando Auditor, cui commissio est directa reperitur absens, vel impeditus, quia imò etiam † in casu non impedimenti, vel 5
præsentię quilibet potest se in causa alterius ingerere, vt adnotauit *bo. me.* † *Coccin.* ferè per triginta an. huius nostri Tribu- 6
nalis Decanus *in adnot. 149. per tot.* vbi contrarijs respondet, & Rota *cor. Greg. decis. 369. pariter per tot.* ibique Add. *& coram eod. Coccin. decis. 1791. n. 5. cum seqq.*

Et hoc sine difficultate quando Auditor, cui directa est commissio non se opponit ex aliqua iusta causa, † & con- 7
currit consensus partium, provt latè prosequitur præallegata *decis. 369. coram Gregor. sub numero* 8. & Buratt. *decis. 818. num. 2.* ibique Adden. aliæque supra allegatæ; In præsenti autem bo. mem. Verospius non solùm sese non opposuit, sed tàm in decisione sub die 11. Februarij 1661. §. *vltimo*, quàm in sententia successiuè prolata articulum immissionis expresse præseruauit, & partes desuper ex mente Rotæ ad Reuerendissimum Dominum Decanum remisit, concurritque consensus etiam partium, † quæ eo ipso, quo postea 8
passæ fuerunt causam per quinque decisiones præuia vtrinque acri informatione decidi, feceruntque plures actus iudiciales relatos in hodierno Summario Ioan. Baptistę *num. 3.* censentur à quauis priori protestatione recessisse, & conformando se menti Rotæ in iurisdictionem Reuer. D. Decani consensisse iuxtà praxim, de qua Ridolph. *p. 1. cap. 12. nu. 197.* & Rot. *coram Burat. decis. 818. n. 3. & d. decis. 91. n. 12. cum seq. par. 6. rec.*

Quæ eo magis in proposito rationi, & æquitati consentanea videntur, quod alioquin nimis durum foret postquam Rota, quando in illa diuersæ pendent commissiones diuersis Auditoribus directæ, partes contendentes ad quem Auditorem alicuius articuli cognitio spectet, ad hunc, vel illum Auditorem remisit, istæque acquieuerunt, & ille in causa pronunciauit, † permittere parti, quæ succubuit, sub prætextu 9
defectus iurisdictionis litem instaurare, vt in terminis hisce respondit Rot. *in præallegata decis. 369. n. 4. coram Greg. & d. decis. 85. n. 12. p. 6.*

Et ità vtraque, &c.

Plures in hac causa decisiones factæ sunt 13. & 379. par. 16. 125. & 317. par. 17. altera 4. Iunij præsentis anni, & altera 26. Nouemb. 1672. coram R. P. D. Castrilio, ambæ hoc eod. volumine inferius apponendæ.

R. P. D.

R. P. D. T A I A.

Barchinonen Iurisdictionis.

Lunæ 15. Ianuarii 1674.

A R G V M E N T V M.

Iurisdictionis causa suscitari prætendebatur, sed quia illa iam fuerat transactione sopita, hanc ipsam eidem obstare deciditur, quia sicuti res iudicata pro veritate habetur, & facit de indebito debitum, itavt etiam veritati contrariæ derogare dicatur, quoad humanum iudicium, hoc idem imò plus transactionem operare debere, si mihi fas esset, auderem affirmare.

S V M M A R I V M.

1 *Res iudicata pro veritate habetur.*
2 *Res iudicata facit de indebito debitum, & è contra.*
3 *Transactio facit debitum de indebito, & rei iudicatæ æquiparatur.*
4 *Res iudicata derogat veritati quo ad humanum iudicium, secus quoad diuinum.*
5 *Rescripta impetrata aduersus sententiam, & rem iudicatam, ac transactionem, non admittuntur.*
6 *Lites transactione vel re iudicata legitimè finitæ, instaurari non debent.*
7 *Transactio confirmata auctoritate Apostolica, etiam successores ligat.*
8 *Concordiæ tot sunt, quot sunt personę.*
9 *Transactiones tot sunt, quot sunt capitula, & res distinctæ.*
10 *Verba vbi sunt clara, cessant subtiles interpretationes.*
11 *Maioris partis factum habetur, ac si esset ab omnibus factum.*
12 *Omnes quod tangit approbari debet ab omnibus.*
13 *Maior pars præiudicat minori parti, vbi agitur de recessu à lite, etiam in actibus, quæ spectant iure singulari.*

D E C I S I O CCX.

VEtus, atque antiqua simultas inter D. Episcopum cum Beneficiato S. Petri de las Puellas, & D. Abbatissam cum Monasterio eiusdem Ecclesiæ, tamen sanabile vulnus, sanatumque videbatur, & magis hodie videtur, etiam veteri concordia ann. 1401. & deindè nouis iudicijs, itavt infecerit Medicos, & in gradu appellationis coram Bichio, DD. censuerint concedendam esse Abbatissæ manutentionem in quasi possessione visitandi, exceptis his, quæ ad curam animarum pertinent, quam in secunda instantia denegauerant coram Dunozetto Iuniore Decano &c. coram Bich. decis. 194. ab init. Vndè renouato conflictu super manutentione, DD. mandarunt videri de bono Iure, quidquid autem resolutum esset constare de bono Iure Episcopi, & Abbatissæ coram Dunoz. Iun. initio decis. 504. & ab ipso proindè pronunciatum, tamen resolutum fuit constare de bono Iure Abbatissæ coram Bich. in decis. 267. procedendum esse ad declarationem Concordiæ, & in illa illius totius spiritualis boni &c. in decis. 295. cum sententia subsecuta; Beneficiati autem, quibus personaliter intimatum fuit mandatum rotale de manutenendo ad fauorem Abbatissæ, quia eidem mandato non paruerunt, declarati fuerunt incurrisse censuras in decis. 397. Varijs ità litigijs, ac iudicijs illam Concordiam subsecutis, ventum est ad aliam anno 1660. & præcipuè concordatum Partes renunciare, adeoque renunciasse cuilibet causæ, liti, quæstioni, controuersiæ, & petitioni, etiam in Curia Romana pendentibus indecisis, deindè concordiam anni 1401. approbatam, & ratificatam esse, volendo inuiolabiliter obseruari, provt in ea continetur, & provt in capitulis infrascriptis longius foret concordatum, statutum, ac declaratum.

His stantibus, imò non stantibus, dubitatum est, an quibus, & in quibus obstet Concordia anni 1660. vel an sit rescindenda, & Domini concordes responderunt Episcopo, Beneficiatis in omnibus obstare Concordiam, adeò non rescindendam.

Et cùm præcipuè quæstio esset de Iure visitandi, & de ordinaria Iurisdictione, DD. dixerunt, vnusque vberiùs descripsit, nullam habendam rationem eorum, quæ indirectè proponuntur contra Concordiam, & Concordiæ ita opponuntur alterutri, & vtrique vtpotè Concordiæ anni 1401. confirmata concordia anni 1660. tùm quia sunt patentèr extra dubium, tùm quia super validitate, & interpretatione concordiæ prioris, ac principalis, nedum emissæ sunt tam multę decisiones ex stylo statuendæ, nec obiter retractandæ, maximè quod superuenit mandatum de manutenendo etiam cum declaratione censurarum, & sententia in iudicio petitorio,
cum transitu vtriusque in iudicatum, † & res iudicata pro 1
veritate habetur, *l. res iudicata 207. ff. de reg. iur.* cum pluribus
ibi notatis, itavt de indebito † debitum faciat, & è contra, 2
§. hęredi, seu §. hęreditatis, l. si non sortem 15. ff. de condit. indebit.
quod † facit, & transactio, *l. 2. C. eod.* quodque breuius, nec 3
leuiter ex *d. §. hęredi, seu d. §. hęreditatis* notauit Bald. *ibidem*,
sententia derogat veritati quoad humanum iudicium, † vi- 4
delicet secus, & nimis ad diuinum. Accedente transactione
etiam super ipsa re iudicata, & cum renunciatione causis, &
litibus pendentibus indecisis, † vt neque impetrata rescri- 5
pta admittantur si decisæ semel causæ fuerunt iudiciali sen-
tentia *l. vlt. C. sent. resc. non posse*, vel transactione † legitima 6
finitæ, *l. causas 16. C. de transact.* vtrolibet modo, & magis
vtroque, maximè roboratæ san. mem. Alex. VII. robore, &
Apostolica auctoritate cum amplissimis clausulis, præcipuè
infrascriptis, † successores quoque obligante, *c. 8. de transact.* 7
& ibi gloss. Confirmatam, cum alijs, & potiùs ipso Breui confirmationis expresso.

Nec habet Episcopus, quod deducat, non solùm ex persona sua contra propriam confessionem, & proprium Sacramentum, sed neque ex aliena fortè beneficiatorum, quia si
quid hos releuaret, non releuaret illum, & tot sunt concor-
diæ, † quot sunt personæ, Rot. *dec. 218. n. 3. & 23. p. 7.* & quot 8
sunt capitula, & res distinctę, † tot censentur transactiones, 9
l. si ex falsis 42. C. de transact. cum ibi not. Rota *cor. Merlin. decis. 621. n. 8. & cor. Coccin. dec. 708. n. 3.*

Præscripto igitur intellectu concordiæ anni 1401. super quo præsertim lis Introducta fuit, eaque confirmata, & approbata, vti re iudicata ad formam intellectus dati in decisionibus mandato de manutenendo, ac sententia Bichij 3. Iulij 1647. firmantibus omnimodam ordinariam iurisdictionem ad fauorem Abbatissæ, exceptis dumtaxat ijs, quæ respiciunt curam animarum in concordia 1660. per renunciationem respectiuè omnibus, & quibuscumque causis, & litibus, & signanter super d. intellectu, ac obseruantia prædicta antiquæ concordiæ, cùm omnis lis super d. Iurisdictione remanserit extincta nihil visum DD. quod vlterius quæratur ad decisa,
& conuenta huc vsque super d. iurisdictione ordinaria, vt
verbis † existentibus claris, cessant subtiles interpretatio- 10
nes, quod in huiusmodi materia dixit Rota *coram Pęnia Lugdun. edit. dec. 157. sub nu. 14. & ibi ad not. coram Seraphin. decis. 762. & coram Coccin. decis. 203. vtrobique num. 1.* maximè quod ad ipsa conuenta, & decisa pro omni iurisdictione Abbatissæ superfluunt, cùm pro nulla iurisdictione Episcopi satis fuisset ademptio.

Deindè ad Beneficiatos ipsi concordiæ reluctantes, & contradicentes contrafacturos, præmissum est nullatenus verificari minorem partem ipsorum interfuisse concordiæ an. 1660. & potiùs visa est maior interfuisse præclarè in ipsa concordia, ibi, Presbyteri in Ecclesia conuocati &c. in forma solita &c. & maior, & sanior pars &c. Prætereà aut concordia est super
iure communi omnibus, & vniuersis, atque adeò cuidam
Vniuersitati, & generalitèr, quod maior pars † effecerit, pro 11
eo habetur ac si omnes agerent, *l. quod maior 19. ff. ad munic.*
maior pars duarum præsentium, vt ibi gloss. declarat iuxtà
l. 3. ff quod cuiusque vniu. nom. & l. nominationum 45. C. de Decur. lib. 10. & additur *§. Refertur ad vniuersos, l. aliud est 120. ff. de reg. iur.* Aut ipsa concordia est super iure communi omnibus,
& singulis, quo casu, quod omnes tangit, † debet ab omnibus 12
approbari *reg. 29. de reg. iur. in 6. cum ibi not.* & singulariter licèt
regula sit, quod quando aliquid est commune pluribus; non vt
Collegiatis, sed vt singulis, quod fit à maiori parte illorum
non valeat (credo alijs) nisi omnes consentiant, tamen quando illud, quod competit singulis non iure singulari, sed iure
Ecclesiæ (provt in casu isto &c. addi etiam posset) etiam
quod actus sit voluntarius, tamen si est vtilis Ecclesiæ maior
pars præiudicat minori &c. imò multum facit recessus à lite,
propter quem, etiam quod actus spectet iure singulari, † 13
maiorem partem præiudicare minori voluerunt, Felin. &c.
translatus *ex Rota coram Coccin. decis. 572. ex num. 2.* confirmata similibus *in dec. 1284. cum vtrobique alleg.* Et adhuc ge-
ne-

neraliter saltem concordia obstaret, primo interuenientibus, secundo quatuor ratificantibus, tertio postea admissis iurantibus obseruantiam, & quartò comprobantibus in officijs acceptis in concordiæ executionem; omnes enim hi, & huiusmodi contra factum proprium, & minus iurati venire non possunt.

Omne tulit punctum confirmatio Apostolica, maximè supplendo omnes, & singulos tàm iuris, quàm facti solemnitatum, quantumuis substantiales defectus &c. mandando concordiam, seù transactionem huiusmodi ab omnibus, ad quos de iure, consuetudine, aut aliàs quomodolibet spectat, & spectare potuit in futurum perpetuò firmiter, & inuiolabiliter obseruari &c. sic & non aliàs per quoscumque Iudices iudicari &c. irritum quoque, & inane quidquid secus &c. quæ clausularijs allegationibus, allegationumque colluuium, sicut alia pleraque suprascripta, vel regularia, vel textualia, nec opus, nec operæ pretium putabam.

Superaddiderunt DD. in hanc sententiam eò facilius transire, quia vix aliquid Abbatissæ concessum fuit in hac noua concordia, etiam quoad Beneficiatos, quod ex veteri concordia illi non competijsset, aut saltem iure prætendere non posset, prout latiùs deducitur ab Informantibus pro Abbatissa disertissimis, ac diligentissimis.

Et ita vtraque &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Rauennaten. Prædiorum.

Lunæ 15. Ianuarij 1674.

ARGVMENTVM.

Quæstio illa in hac decisione tractatur; An, & quando legatum dotis dicatur purum, vel conditionale; & debitum in solo casu nuptiarum, quale reputatum fuit legatum, de quo nunc agimus, quia & de voluntate Testatoris constabat, illudque dici non poterat succedere loco legitimæ, quæ mulieri legatariæ non erat debita.

SVMMARIVM.

1 *Restitutio in integrum semper conceditur stante iniustitia sententiæ.*
2 *Legatum dotis relictum sub conditione nuptiarum ea non purificata, neque peti, neque pro illo immissio concedi potest.*
3 *Dos sine matrimonio nomen dotis non meretur.*
4 *Legatum dotis regulariter intelligitur quatenus nuptiæ sequantur.*
5 *Legatum dotis relictum in tempus nuptiarum, & sic de sui natura omnino incertum, semper remanet conditionale.*
6 *Legatum dotis relictum nepti imputatur in legitimam filij, & vide num. seqq.*
7 *Legatum dotis, vbi succedit loco legitimæ remanet purum, & nullam conditionem nuptiarum, seu aliam suspensionem admittit.*
8 *Legitima non debetur nepti existente patre, vel pronepoti existente nepote.*
9 *Legatum dotis non succedit loco legitimæ, si illa legatario debita non erat.*
10 *Legatum dotis assignatur mulieri ad nubilem ætatem peruenta, & quando.*

DECISIO CCXI.

ADuersus sententiam A. C. quæ prætendebatur transacta in iudicatum concedentem immissionem Luciæ, & Elisabethæ de Bergigis super Prædijs possessis à Comitibus de Ginannis, & litis Consortibus concedendam esse restitu-
1 tionem in integrum hodie Domini responderunt † ex capite iniustitiæ, iuxta notata per Innoc. *C. ex literis sub nu. 7. post med. vers. quia in primo casu de in integrum rest.* & per Rot. *cor. Buratt. decis. 552. nu. 6.* & alibi passim.

Illa enim in præsenti facti specie desumebatur ex eo, quia pro legato dotis Actricibus relicto à q. Coriolano earum Proauo tamquam debito ex infra dicendis sub conditione nu-
2 ptiarum; † ea non purificata, neque peti, neque concedi poterat immissio, Couarr. *c. 3. n. 11. de testam.* Mantic. *de coniect. lib. 11. tit. 22. n. 10. vers. & ideò ex illo textu*, Sanfelic. *dec. 87. n. 4. & 5.* & Rota *coram Gregorio decis. 346. nu. 2.*

Quod autem illud debeatur, & inteligatur relictum sub præfata conditione patet; Tùm quia cùm dos sine matrimo- 3
nio nomen dotis non mereatur, *l. 3. ff. de iur. dot. & l. fin. C. de donat. ant. nupt.* & in proposito aduertit Castren. *in l. si Titio centum 70. §. Titio genero num. 7. in fin.* Bald. *Nouell. de dot. priuileg. 76. sub num. 3.* Merlin. *de legit. lib. 3. tit. 1. q. 8. num. 31. coram Gregor. dec. 346. nu. 5.*

Indè sequitur, quod illius legatum sit de sui natura † in- 4
telligendum quatenus nuptiæ sequantur iuxtà theor. Bart. *in d. l. si Titio centum §. Titio genero num. 7. ff. de cond. & demonstr.* Alex. *cons. 42. num. 2. lib. 7.* Paris. *cons. 110. num. 6. & 7. lib. 4.* Bald. *Nouell. de dot. in mox allegato priuileg. 76. sub eod. num. 3. vers. vndè mihi videtur*, Peregr. *de fideic. art. 37. num. 19.* Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præs. 146. nu. 18.* Rota *cor. Gregor. decis. 346. nu. 1. & per tot. & coram Durano decis. 224. n. 23.*

Tùm etiam quia huiusmodi intellectus resultat ex verbis ipsis Testamenti *ibi: Lascia per dote scudi 2000. &c. da darseli con li patti, con li quali saranno d'accordo con li suoi Mariti al tempo del contratto del matrimonio*; quæ licèt adiecta videri possint præstationi, non autem substantiæ † legati, cùm ta- 5
men respiciant tempus nuptiarum omninò incertum reddunt illud obnoxium conditioni prædictæ iuxtà distinctionem *gloss. in leg. Secus Saturninus sub verbo diem ff. ad Trebell.* quam sequitur Bart. *in l. si cui 51. §. hoc autem sub num. 1. de l. 1.* & in specie casus controuersi Alex. *cons. 55. num. 2. lib. 2.* Ruin. *cons. 616. num. 7. lib. 4.* Thesaur. *quæst. forens. lib. 1. c. 68. num. 6. & 7.* Mantic. *de coniect. lib. 11. tit. 18. num. 20. & 21. & tit. 22. n. 14.* Merlin. *de legitim. tit. 1. q. 8. nu. 64.* & Rot. *dec. 246. n. 6. cor. Gregor. & in recent. dec. 291. sub n. 11. par. 11.*

Neque aduersus hæc iuris fundamenta suffragari visa est responsio adducta pro Actricibus, quod nempè istud legatum relictum ab earum Proauo non ipsarum contemplatione, sed Ioannis eius filij hæredis instituti imputetur nedum in illius legitima, † verum etiam in legitima Nepotis ex eo- 6
dem Ioanne, & respectiuè Patris earundem Agentium, ex traditis per Merlin. *de leg. lib. 2. tit. 2. q. 8. sub num. 3. cum seq.* & proindè cùm debeatur non tamquam res hæreditaria Testatoris, sed vti res mediante d. imputatione transfusa in hæreditatem paternam, ex qua dd. Mulieribus debetur legitima, indè certa sequatur iuris conclusio, † quod idem lega- 7
tum tamquam succedens loco legitimæ sibi debitæ præstandum sit purum, ac statim reiecta prædicta, & quacumque alia conditione, ad notata per Bart. *in d. l. Titio genero nu. 4. ff. de cond. & demonstr.* Menoch. *cons. 251. num. 33. & de præsum. 146. num. 28.* cum alijs adductis per Rota *coram Gregor. dec. 346. num. 3.*

Etenim quidquid sit, an legatum dicatur relictum contemplatione ipsarum Mulierum, vel Aui, & Patris earundem pro omnibus prædictis placuit DD. responsio, quod attento Statuto Rauennæ *sub rubr. 12. lib. 3.* cuius particula fuit hodie exhibita excludente fœminas propter Agnatos, & posteà mandante eas dotari; legatum dotis siue fuerit relictum ab eo, qui tenebatur, siue ab eo, qui non tenebatur relinquere legitima, qualis in præsenti erat Proauus, à quo propter existentiam Ioannis filij, & nepotis ex eo, illa † non debebatur pronepo- 8
tibus, Bart. *in l. Gallus §. & quid si tantum n. 8. ff. de lib. & posth.* Peregr. *de fideic. art. 36. n. 28.* Rota *cor. Merlin. dec. 265. n. 1. & cor. Dunoz. Iun. dec. 726. n. 6.* illud nunquam succedit loco legitimæ, † nec per consequens efficitur purum, sed remanet conditio- 9
nale, iuxtà magistralem distinctionem Castr. *in d. l. Titio centum, §. Titio genero, ff. de cond. & demonstr.* communiter approbatam per Rotam, & Doctores relatos in propria quæstione Merlin. *de leg. lib. 3. tit. 1. q. 8. n. 31. & 32.* & per Rota *decis. 74. n. 2. apud eundem, & in decis. 540. n. 1. par. 1. diuers. & in recent. decis. 342. n. 12. & 13. par. 12.*

Minusque releuat huiusmodi legata fuisse aliquandò ante nuptias † assignata mulieribus ad nubilem ætatem peruentis, 10
vt in allegata *decis. 726. nu. 16. coram Dunoz. & in Reatina fideicommissorum 27. Iunii 1672. coram R. P. D. meo Priolo §. nec est opus.* Nam quidquid sit quando mulieres possident, vt in casu dictarum decisionum, secùs dicendum esse Domini censuerunt in præsenti hypothesi, in qua ab initio litis mulieres sunt Actrices, & assignationi repugnat expressa voluntas Testatoris, quæ est pro lege seruanda.

Prætensio denique consequendi alimenta ex bonis controuersis, tanquam extranea ab hodierna disputatione versante solummodò circà Iustitiam, vel iniustitiam sententiæ, nullam de illis facientis mentionem, non fuit à Dominis habita in consideratione.

Re-

Reliqua verò pro Reis conuentis adducta circà retentionem dictorum bonorum, quam etiam si cessisset dies solutionis legati sibi competere dicebant pro varijs detractionibus debitis hæredibus grauatis eorum Auctoribus, quasè contra altera pars allegabat censeri consumptas ex omissione inuentarij iunctis præcedentibus alienationibus ad discordes Dominorum sententias, remanserunt indecisa.

Et ità, vtraque &c.

R. P. D. RONDININO.

Romana Cambij.

Lunæ 15. Ianuarij 1674.

ARGVMENTVM.

Licet societas morte finiatur, & ad hæredes non transeat, quod adeò verum est, vt neque fieri possit conuentio contraria; hoc tamen communiter limitatur, quoties Testator illam cum suo hærede continuari mandauit, quia tunc non ex natura societatis, sed ex præcepto Testatoris, ijdem hæredes remanent obligati, itavt quodcumque damnum, vel lucrum successerit, illius hæreditati cedat; Et insuper obligatio minoris hæredis pro eadem societate contracta, tanquam inita ex præcepto Testatoris nullis subiacet solemnitatibus.

SVMMARIVM.

1 *Societatem neque pupillus, neque infans contrahere possunt, quia alter consensum non habet, alter consentire non potest.*
2 *Societate contracta iuxtà voluntatem defuncti, æquè lucrum, ac damnum illius hæreditati cedere debet.*
3 *Societas ne transeat ad hæredes pacto conueniri non potest.*
4 *Societatem suam hæredem continuare debere, potest à Testatore demandari.*
5 *Testator si rogauit extraneum vt societatem cum hærede continuaret, licèt respectu extranei verba sint merè hortatoria, tamen respectu hæredis verè obligant, & n. seqq.*
6 *Verba prolata per modum consilij, respectu hæredis necessitatem inducunt, & nu. seq.*
7 *Verba hortatoria à Testatore prolata disponunt, & cogunt hæredem, licèt secus sit in extraneo, & sup. à nu. 5.*
8 *Societate continuata cum hærede, licèt non sit eadem persona, est tamen indiuiduum negotium.*
9 *Solemnitates non requiruntur in obligatione minoris facta de mandato testantis.*
10 *Minoris obligatio facta de voluntate Testatoris, non sumit robur ab ipso minore, sed à paterno consensu.*
11 *Minor quod non possit obligari sine decreto, non intelligitur, si ille se obligat de mandato patris testantis.*
12 *Sententiæ verba impropriari debent, vt ad iuris intellectum trahantur.*
13 *Sententia iniusta attendenda non est.*

DECISIO CCXII.

PRo lanis, quas à Laurentio, & Iuliano fratribus de Butijs pretio scut. 1859. & obulorum 20. Georgeus, & Antonius de Papijs emerant die 10. Iulij 1659. cum obligatione illud soluendi anno sequenti mense Martio in Nundinis Farfensibus Summ. de Butijs *nu.* 4. ob retardatam dicto tempore solutionem fratres de Butijs mandatum suspicionis fugæ contra Papios obtinuerunt, in cuius executionem 859. scutis, & obulis 20. solutis pro reliquis scut. 1000. cambium infra decennium restituendum die 27. Aprilis 1663. constituerunt, dicto Summ. *nu.* 5.

Cùm autem in fructuum solutionibus Papij defecissent die 24. Aprilis 1668. A. C. Areostus per suam sententiam declarauit obligationes respectu negotij q. Georgij, & Vbaldi, in cuius vtilitatem lanæ versæ fuerunt, esse exequendas; respectu verò Antonij esse nullas, & inualidas tanquam factas à minore non seruatis solemniratibus, Summ. de Papijs præteritæ positionis *num.* 5. postquam tamen mandatum executiuum contra bona hæreditaria d. q. Vbaldi relaxauerat, à quibus interposita hinc inde appellatione, causaque mihi commissa dubitatum fuit, An mandatum A. C. executioni demandandum esset, & an obligatio Antonij foret valida, Dominique die prima Aprilis, 1672. sine resolutione causa proposita hodie quoad vtramque dubij partem affirmatiuè responderunt.

Prima pars resolutionis respiciens executionem mandati A. C. relaxati contra bona hæreditaria dicti q. Vbaldi Patris dicti Antonij de Papijs fundabatur in ipsiusmet vltima voluntate relata in Summ. vtriusque partis *num.* 1. in qua Vbaldus commendauit Georgio fratri, illumque enixè rogauit, vt eorum negotium artis lanæ, & appaltus pannorum cum Antonio pupillo filio, & hærede continuare, & prosequi vellet quemadmodum cum se ipso faciebat, quo casu dubium est eo voluntate expressa Testantis bona hæreditaria ipsius pro successiuis obligationibus ad præscriptam negotij continuationem necessarijs obligata fuisse, tuncque rectè cum Antonio nepote quamuis infante Georgium Tutorem, & Patruum negotium continuasse, quia non procedit hoc casu ratio, ob quam inter istos regulariter societas non inducitur, † neque pupillus consentire non possit, infans verò consensum non habeat, ad Text. *cum ibi notatis in l. Titium, & Meuium 48. §. altero, ff. de administratione Tutor.* cum hoc casu non ex consensu pupilli, vel infantis societas contrahatur, sed ad seruandam voluntatem defuncti: negotium continuari habentis obligetur tanquam hæres, † eiusque vtilitati, ac damno quidquid in negotij continuationem expenditur, vel acquiritur, cedere debeat, iuxtà Text. *in l. qui negotiationem 59. in princ. ff. de administrat. Tutor.* quem vnicum, & singularem ad hunc effectum dicit Bald. *in l. cum oporter 6. num. 9. in fine C. de bonis, quæ liberis, & prius in l. quarta, ff. de condit. & demonstrat.* Decius *cons. 141. num. 1. 2. & 5.* vbi respondet Text. *in l. nemo potest 35. & in l. adeò 60. ff. pro socio,* prohibentibus nè à principio conueniatur, vt hæres succedat societati, quia illud respicit voluntarium contractum societatis ab hærede ineundæ, tanquam ex persona propria; hoc autem, de quo agimus, † respicit societatem necessariam continuandam ex voluntate Testatoris ab hærede defuncti personam repræsentantem, quam distinctionem innuere videtur Text. *in l. verum esse 64. §. in hærede ff. pro socio,* & distinguendo pariter inter vnum, & alterum casum Ruin. *cons. 91. nu. 7. vol. 1.* Dec. *cons. 22. nu. 11. & seqq. vol. 3.* Mantic. *de tacit. conuentionum lib. 6. tit. 24. num. 29.* Romanus, qui aliter respondet *cons. 171. n. 5.* & generaliter comprobant alijs adductis Ofasc. *decis. 150. nu. 3. & 4.* Menoch. *lib. 3. præsumpt. 56. num. 15.* Michelor. *de fratribus par. 2. cap. 15. num. 39. & seqq.* Rot. *rec. par. 9. decis. 184. sub num. 25. & 26. & par. 13. decis. 320. num. 4. & seq.* Dunoz. iun. *decis. 721. sub n. 6. & seqq. & in Bononien. Pecuniaria 27. Iunij 1663. §. quod enim, & per totam coram Eminentiss. Cerro.*

Nulla habita ratione, quod Testatore fratrem rogauerit, vt continuaret negotium cum filio, quia etsi preces istæ fuerint respectu fratris, in quem Vbaldus Testator potestatem non habebat, † respectu tamen Antonij filij vim iussus obtinent ob potestatem, quam in ipsum vti filium, & hæredem habebat, itavt rectè hoc casu pro iussu expresso, tacitum quoque testantium desiderium iura interpretentur *in l. hoc modo 118. & in l. eo modo 121. ff. de legat. 1.* cum id suadeant natura negotij, ac dispositionis contextus, † quo casu limitatur regula Tex. *in l. cum pater § mando ff. de legat. 2.* ne scilicèt verba per modum consilij prolata necessitatem inducant, † sed procedit dispositio Text. *in l. fideicom. 11. §. hæc verba, & in l. Pamphilio 37. ff. de legat. 3.* vt verba hæc disponant etiam, & cogant Rimin. iun. *cons. 700. num. 15.* Peregrin. *de fideic. art. 1. n. 47. & seq.* Mantic. *de coniect. lib. 8. tit. 1. sub num. 12.* & ad hunc præcisum effectum Rot. *in recen. par. 13. d. decis. 320. nu. 4. & 5. confirmata in altera instantia in decis. 27. Iunij 1667. §. Etenim verba coram Eminentiss. Cerro.*

Aliàs enim decepti essent sub fide publica fratres de Butijs, alijque qui cum negotio dicti Vbaldi contraxerunt, quod sub eius nomine, & cum illius signo à Georgio fratre, & Antonio filio continuatum fuit, vt deponunt Testes Summ. de Butijs *num.* 2. cum quibus tres Testes pro Papijs adducti concordant, d. Summ. præterito illorum *num.* 2. Primus scilicèt iuxtà 8. *Il Sig. Giorgio Papio doppo la morte di Vbaldo esercitò il negotio di esso Baldo, e l'hà esercitato secondo me per d. Baldo, perche correua il medemo merco in tempo, che essercitò Giorgio, che correua in tempo di Baldo.* Et secundus Testis iuxta pariter octauum, *ma il merco delle mercantie sempre fu*

fù esercitato quello di Baldo Papio, & Tertius demum, *mà perciò in tutte l'opere, che si faceuano s'adopraua il segno del Sig. Baldo*. Et sic sequendo fidem Testatoris cum euidenti damno propria bona disperderent, ad quod absurdum vitandum bona hæreditaria defuncti obligata sunt, non secus ac
8 si cum ipso contractum fuisset, † quia etsi non sit eadem persona est tamen indiuisum negotium, vt dicebant *I. C. in l. prima §. si plures ff. de exercit. act.* Bart. *in l. eandem 9. sub nu. 9. vers. si verò talis negotiatio ff. de duobus reis*, Rota *recent. par. 13. d. decis. 320. nu. 6. & decis. 426. n. 1.* confirmata in altera instantia *die 27. Iunij 1663. §. Etenim verba coram Eminentiss. Cerro.*

His consequens erat resolutio alterius partis dubij circa obligationem Antonij licèt minoris tempore cambij contracti, quia supposita necessitate obligationis ex iussu Patris te-
9 stantis † solemnitates ampliùs non requirebantur, iuxtà Text. *expressum in l. prædium 3. C. quando decreto opus non est, & in l. prima, & l. fin. ff. de rebus eorum*, quia promissio minoris
10 non recipit particulare robur ab ipsius consensu, † sed à paterno, à quo minoris obligatio dependet, iuxtà distinctionem Baldi *post Diuum in l. 1. §. si minor ff. de rebus eorum*, vt scilicèt res minoris licet obligari non possint sine decreto, quando dominium præcedit conuentionem, vel quando conuentio
11 præcedit † dominium, possunt tamen quando vnum non reperitur sine alio, vt in casu, in quo bona Patris transierunt in Antonium iure hæreditario, & sic cum isto mandato, vt per eundem Bald. *in d. l. prima in princ. ff. de rebus eorum* Alex. *cons. 205. nu. 1. & seqq. vol. 6.* Rota *recent. par. 4. decis. 322. num. 8. vers. quod magis, & par. 9. dicta decis. 284. num. 16.* Coccin. *decis. 2207. n. 37. cum pluribus seqq.*

Neque penitùs refert, quod A. C. Arcostus contra creditores Georgij pronunciauerit bona negotij ad illos non spectare, ad Summ. de Papijs *n. 3.* quia vel ideò dixit bona negotij non esse obligata pro debitis Georgij, quia tunc forsan agebatur de debitis proprijs ipsius Georgij, quemadmodum ver-
12 ba sententiæ impropriari † decet, vt ad iuris intellectum illa trahamus, ad Text. *in cap. causam, quæ vbi gloss. verbo procedat de rescript. in cap. dilectus de offic. ordin. & in l. Heres ff. de euict.* Bart. *in l. si fundus in vendicat. sub nu. 4. ff. de pignor.* Capyc. latr. *dec. 25. n. 15.* Rota *rec. par. 2. dec. 66. sub num. 3.* vel tanquam eui-
13 dens iniusta † attendenda non est, ad Text. *cum ibi notat. in l. 4. §. condemnatum ff. de re iudic.* cum similibus.

Et ità vtraque &c.

Confirmata fuit hæc Decisio 4. Iunij præsentis anni, vt infra suo loco apponenda.

R. P. D. VICECOMITE.

Spoletana Redditionis rationis.

Lunæ 15. Ianuarij 1674.

ARGVMENTVM.

Super redditione rationis bonorum pupilli duo disceptata sunt; Primùm, quod vbi Statutum se compatitur cum Constitutione Ægidiana, vtriusque solemnitates seruari debent. Alterum, quod ratione etiam pro sola parte malè reddita, ad nouam, & vniuersalem rationem reddendam iterum deueniendum sit.

SVMMARIVM.

1 *Constitutio Ægidiana vbi se compatitur cum Statuto locali, vtriusque solemnitates seruandæ sunt.*
2 *Statutum si nullam faciat mentionem insinuationis à Constitutione Ægidiana requisitæ, cum eadem Constitutione compatitur.*
3 *Affirmatiua non inducitur ex dictione* sine *copulata cum verbo* nullus.
4 *Affirmatiua resultat si cum verbo* nullus *copuletur dictio* nisi.
5 *Argumentum à contrario sensu non datur, quoties sequeretur exinde iuris correctio.*
6 *Argumentum à contrario sensu non recipitur, si induceretur correctio Statuti.*
7 *Minoris contractus non valet sine decreto Iudicis.*
8 *Fides non recognita, & extorta lite pendente, non attenditur.*
9 *Ægidiana tanquam munita decreto irritanti, & clausula sublata, non tollitur per consuetudinem contrariam, vel non vsum.*
10 *Debita pupillorum vt potuerint à Tutore persolui, de eorum veritate constare debet, & quod fuerint reportatæ quietantiæ.*
11 *Ratio non potest pro parte reddi, & pro parte non, & ideò malè reddita in parte, iterum in totum reddenda est.*

DECISIO CCXIII.

INstrumentum quietantiæ, & liberationis non suffragari Decio, & alijs fratribus de Odorisijs Tutoribus Maximiliani, & Annibalis de Baraschis non solùm ob defectum insinuationis à Constitutione Ægidiana requisitæ, verum etiam propter errorem partitarum, & ideò non constare de sufficienti eorum redditione rationis responsum fuit coram me sub die 5. Iunij * superioris anni; Cuius resolutionis fundamenta hodie ad trutinam reuocata, iterum placuerunt Dominis, qui propterea persliterunt in decisis.

Quoties enim Statutum particulare alicuius loci est compatibile cum dispositione Constitutionis Ægidianæ, † debent contractus perfici cum solemnitatibus ab vtroque præscriptis, nec aliàs valent substineri, Gratian. *discept. 9. nu. 25. & discept. 474. n. 1.* Rota *decis. 610. n. 5. par. 4. tom. 3. decis. 145. nu. 27. par. 6. recent. & in Ariminen. bonorum 12. Iunij 1665. §. non releuat coram R. P. D. meo Beuilaqua.* 1

Statutum autem Vissi, vbi fuit celebratus contractus esse compatibile cum præfata Constitutione deducitur ex tenore illius dispositionis, quod scilicèt nullus contrahat cum minoribus sine præsentia duorum proximiorum, etsi secus factum fuerit, talis contractus non valeat ipso iure; † Cùm enim nullam mentionem faciat de insinuatione, dicitur cum præfata Constitutione compatibile Rota *coram Greg. decis. 260. nu. 4. ibique addent. num. 19.* post Gilian. *ad Statutum Perusiæ dec. 21. n. 6. & 7. & decis. 22. nu. 13. & seq.* cum alijs in terminis similis Statuti *in Perusina dotis 15. Ianuarij 1672. §. plures coram R. P. D. meo Rondinino.* 2

Neque ex præfatis verbis deduci valet argumentum à contrario sensu inferendo exindè, quod si nullus contractus sine solemnitatibus ibi præscriptis substinetur omnes contractus facti cum huiusmodi solemnitatibus substineantur, quia præter responsionem in præterita decis. §. *non obstante datam*, quod scilicèt ex dictione *sine* † copulata cum verbo, *nullus*, non inducitur affirmatiua, quæ infertur in consequens præfati argumenti, prout si cum verbo, *nullus*, copularetur dictio, *nisi*, Seraph. *dec. 343. n. 3.* Adhuc † obiectum cessare visum argumentum à contrario sensu nunquam admitti solet † quoties sequitur exinde iuris correctio, Euerard. *in loco à contrario sensu n. 22.* Rolan. *de dote q. 43. n. 3.* Redenasc. *cons. 78. num. 8.* Altograd. *contr. 22. nu. 13. & seq.* Gratian. *discept. 572. nu. 8.* Capyc. latro *decis. 53. n. 5.* Rota *coram Buratto dec. 116. nu. 10. & coram Merlino dec. 38. n. 12.* † Vel correctio alterius Statuti Mascard. *de interpret. Statutorum concl. 4. n. 70. 71.* Decian. *cons. 32. n. 35. lib. 2.* Gratian. *d. discept. 572. nu. 8. & seqq* Barbos. *loc. com. loc. 27. num. 30.* 3 4 5 6

In hoc autem casu non solùm ex tali argumento sequeretur correctio Constitutionis Ægidianæ, sed etiam iuris communis; Nam approbarentur contractus gesti cum solo interuentu proximiorum absque Iudicis decreto, † quod de iure communi requiritur per Text. *in l. magis puto §. in primis ff. de rebus eorum.* 7

Nec fuit in contrarium attenta fides Curialium, tùm quia tanquam simplex fides non recognita, † & lite pendente emissa non meretur attendi Menoch. *cons. 322. sub nu. 45. & 46.* Rota *decis. 33. de probat. in antiquis cum alijs coram Bich. decis. 525. n. 7.* Tùm quia stante decreto irritanti, & clausula sublata, quibus dicta Constitutio munitur, † per consuetudinem, non vsum, vel contrarium vsum tolli nequit, vt in terminis respondit Rota *dec. 610. n. 6. cum tribus seq. par. 4. tom. 3. rec.* 8 9

Subsistere etiam visum fuit alterum decisionis fundamentum, quod nempè redditio rationis ex pluribus conuincatur erronea, & signanter ex partitis debitorum pupillarium, vel hæreditariorum, quæ asseruntur per tutores soluta, cùm tamen de eorum veritate non constet, nec quod à creditoribus dimissis fuerint reportatæ quietantiæ, prout debuerat Menoch. *de arbitr. casu 209. n. 29.* Rolan. *cons. 49. n. 37. lib. 1.* Rot. *dec. 743. n. 6. par. 4. diuers.* cum adductis in *decis.* quæ reuldetur *§. Et vlterius.*

Ex quo solo defectu, & errore, quamuis alij consistentes, vel in communione lucrorum ex causa societatis inter Tu-

Tutores, & pupillos initæ, vel in constitutione salarij priuata authoritate sibi pro tutela facta, de quibus in decisione cessarent; Adhuc cùm rationis redditio sit quid indiuiduum, quæ pro parte præstari non potest; semel reddita iterum de-
11 beret † reddi, Menoch. *d. casu 209. num. 30. et 31.* Gratian. *discept. 563. nu. 30. per alios seq.* Eminentiss. Otthob. *decis. 25. nu. 26. cum alijs in decis. quæ reuidetur §. finali.*

Et ità vtraque parte informante &c.

Supra in hac eadem parte decisio 111. est in eadem causa.

R. P. D. RONDININO.

Romana Pecuniaria.

Lunæ 15. Ianuarij 1674.

ARGVMENTVM.

Census extinctus cum hærede grauato, quamuis benè reputaretur extinctus, etiam mediante sola confessione de recepto, quæ ab eodem grauato adhuc in præiudicium vocatorum fieri poterat; tamen quia de simulatione dubitatum est, ex eo quod voluntariè fuerat ad extinctionem deuentum, & solutio in iudicio impugnata erat; adeò vt nunquam Iudex pro illa voluerit debitorem compellere, ideò si posteà spontè facta sit, & voluntaria apparuit, atque ex alijs etiam poterat de simulatione redargui, illa proinde fideicommissarijs non præiudicare deciditur.

SVMMARIVM.

1 *Euictione sequuta, non solùm datur actio ad pretium, sed etiam ad damna, et interesse.*
2 *Fideicommissum constitutum super mobilibus, et immobilibus, an comprehendat census.*
3 *Census immobilium appellatione continetur.*
4 *Solutione eius, quod debetur, omnis tollitur obligatio.*
5 *Solutio facta hæredi grauato liberat soluentem, et à fideicommissarijs rata haberi debet, et num. seqq.*
6 *Census rectè extinguitur cum hærede grauato, et successores conqueri non possunt, et sup. num. 5. cum seqq. et num. 22. et seqq.*
7 *Confessio de recepto in publico instrumento emanata, vim veræ numerationis habet.*
8 *Confessio de recepto in Apocha priuata post triginta dies veræ numerationis æquiparatur.*
9 *Confessio de recepto si habet resistentiam iuris, prout est in dote respectu viri, Prælati quoad Ecclesiam, et Tutorum respectu pupilli, non probat numerationem, et seqq.*
12 *Census cum hærede grauato rectè extinguitur, etiam per solam confessionem de recepto.*
13 *Census in extinctione requiritur quidem actus retrosimilis, non tamen actualis restitutio pecuniarum.*
14 *Hæres grauatus quatenùs reputetur esse dominus bonorum fideicommissi, et supra nu. 5.*
15 *Hæres grauatus sicuti non potest pro libito distrahere bona fideicommissi, ità nec potest pariter censum extinguere, et sup. à nu. 6. cum seqq. vbi vide.*
16 *Vsufructuarius quatenùs possit censum extinguere.*
17 *Confessio hæredis grauati non afficit successores in fideicommisso, amplia vt n. seq. et limita n. 26. et seqq.*
19 *Pater per solam confessionem de recepto, non præiudicat filijs in legitima.*
20 *Filij in legitima dicuntur quasi creditores respectu patris.*
21 *Hæres grauatus potest alienare, et solutiones recipere, dummodò hæc faciat necessitate cogente, non autem voluntariè.*
23 *Donatio bonorum fideicommissi fideicommissarijs interdicitur.*
24 *Confessio de recepto spontè, non autem necessariè facta, est mera voluntaria, et sapit donationem.*
25 *Confessio de recepto facta ab hærede grauato non præiudicat fideicommissarijs si simulata sit.*

27 *Simulatio ex circumstantijs facti deducitur, et n. seqq.*
28 *Solutio dicitur voluntaria, non coacta si facta sit nullo Iudicis præcedente præcepto.*
29 *Solutio presumitur simulata, si Iudex numquam voluit debitorem ad soluendum compellere.*
30 *Solutio particularis non admittitur inuito creditore.*
31 *Voluntarius dicitur actus eodem tempore impugnatus, et spontè postea factus.*
32 *Solutio facta creditori decocto, vel proximè decocturo nulla reportata liberatione præsumitur simulata.*
33 *Debitor si verè soluisset, vel liberationis instrumentum, vel subscriptionem creditoris voluisset.*
34 *Confessio de recepto facta à proximo decocturo præsumitur in fraudem, et quando n. anteced. et seqq.*
35 *Confessio de recepto eo magis præsumitur simulata, si creditor pro modica summa illas facere consueuit.*
36 *Simulatio ex nobilitate non excluditur, vbi plures præualent coniecturæ.*

DECISIO CCXIV.

DOmus in via nuncupata Bancorum, quam à Hieronymo de Vecchis R. P. D. Vitellescus I, ab isto Hieronymus Senior de Mignanellis à Mignanello autem Antonius Franciscus Benotius cum consueta promissione euictionis, & liberationis à molestijs emerat, Summ. Mazzeschi *num.* 1. vrgentibus d. Benotij creditoribus deliberata fuit Antonio Catalono pro scut. 5000. qui solutis scut. 4000. dd. Creditoribus, ex reliquis scut. 1000. Censum imposuit fauore Petri Crescij successoris mediati d. Benotij, quem Censum sibi obnoxium esse voluit pro euictione domus, d. Summ. *nu.* 2. & in arbore successoria per Mazzeschum exhibita.

Cùm autem anno 1613. Celsi, alijque creditores dicti Hieronymi de Vecchis primi huius domus Domini Saluiano interdicto contra hanc domum egissent Catalonus possessor citato Ioanne Crescio hærede grauato dicti Petri, illique intimatis molestijs d. Sum. *num.* 3. facultatem obtinuit satisfaciendi dictis creditoribus, cum d. Censu Summ. eodem *num.* 5. quem extinctum, & compensatum cum molestijs, & damnis occasione dictæ Immissionis A. C. Angelus pronunciauit, Sum. eod. *n.* 6.

Hinc cùm Nicolaus Mazzeschus tanquam vniuersalis Donatarius Io: Baptistæ Crescij vltimi ex vocatis ad fideicommissum à dicto Petro Crescio constitutum, d. Summ. *n.* 8. agens pro dd. scut: 1000. sortis dicti Census obnoxij pro dictæ domus euictione necnon pro fructibus decursis loco damnorum, & interesse contra Mignanellos, quibus Crescij molestias olim intimauerant, d. Summ. *n.* 4. contrariam sententiam obtinuisset, Summ. de Mignanellis *num.* 3. ad eiusdem prouocationem Causa mihi commissa, dedi dubium, An constet de illius credito ad hunc effectum, cui Domini affirmatiuè responderunt.

Sanè scribentes pro Mignanellis agnoscebant debitam esse euictionem successoribus dicti Petri Crescij, qualis est Mazzeschus ex persona Ioannis Baptistæ Crescij vltimi ex vocatis, cuius vniuersalis Donatarius existit cum euicto Censu non solùm agatur ad pretium, † sed etiam ad damna, & 1
interesse, quæ consistunt in fructibus, quos grauati percepissent si euictio secuta non fuisset, Text. *est in l. Venditor* 8. *ff. de euict. & in l. creditor 54. §. prædium ff. de action. empt.* Leotard. *de vsur. q. 56. nu. 13.* Cenc. *de cens. q. 19. nu. 45. & 46.* Add. ad Ludouis. *decis. 564. n. 5.* Rota post Cenc. *de cens. decis. 44. num. 1. & seqq. & coram Peutingerio dec. 341. nu. 1.*

Ideòque quæstio solùm fuit, An sub fideicommisso Petri caderet hic Census, qui contineri dicebatur appellatione iurium, & actionum, quæ constituunt tertiam speciem differentem à mobilibus, † & imobilibus, super quibus fidei- 2
commissum constitutum dicebatur, ad Text. cum sua materia *in l. Quam Tuberonis, §. in peculio, ff. de pecul. & in l. à Diuo Pio, §. in venditione,* ibique Alex. *n. 1. de com. testat. ff. de re iudic.* Menoch. *cons. 47. sub nu. 1. 2. & 3.* Surd. *cons. 26. nu. 3.* Gait. *de credit. c. 4. q. 7. nu. 341.* Criuell. *decis.* *Dolan. consil. 821. num. 31.* Rota *coram Card. Celso decis. 293. nu. 2. & 3.*

Verùm hanc exceptionem Domini neglexerunt, quia absolutum est in dispositionibus hominum, siuè inter viuos, siuè causa mortis † Census immobilium appellatione contine- 3
ri, Gabr. *cons. 141. vol. 2. nu. 18.* Barz. *dec. 109. nu. 2. & seqq.* Surd. *dec. 204. n. 7.* latè Cenc. *de cens. q. 30. n. 6. & per tot.* Donat. Anton. de Marin. *var. resolut. lib. primo cap. 11. nu. 4.* & ibi Add. *num. 8. & per tot.* Rota *coram Buratt. dec. 580. n. 8.* & post Cenc. *de cens. dec. 84. n. 23. & coram Vbaldo dec. 240. n. 8.*

Maioris autem ponderis videbatur altera inspectio, circà
quam causæ difficultas restricta, fuit deducta ex Instrumen-
to liberationis relato in Summ. de Mignanellis num. 2. in quo
Ioannes Crescius fassus est scut. 1027. ad quæ damna, & in-
teresse occasione dictæ immissionis ascendebant in pluribus
vicibus à R.P.D. Vitellesco, ad quem originaria huius domus
desensio spectabat recepisse ex regula à natura indicta, at-
4 que à Iure communi reassumpta † in l. nulla C. de solut. & in §.
primo instit. quib. mod. toll. oblig. vt solutione eis, quod debetur
omnis tollatur obligatio.

Neque liberationem minus habendam esse dicebatur, eo
quod emanauerit sine pecunia numerata cum sola confessio-
ne de recepto, quia cùm negari nequeat hæredem grauatum
5 ante factam restitutionem esse verum Dominum, † illique
rectè solui, & liberationes ab ipso factas à successoribus fi-
deicommissarijs ratas habendas esse, vt dicebat Neratius in
l. ante restitutam 104. ff. de solut. & comprobant Text. in l. fin. §.
sin autem C. communia de leg. & in l. seruus legat. §. si Testator ff. de
leg. primo Peregr. de fideic. art. 40. num. 6. & 7. & cons. 47. nu. 1. vol.
3. Giurb. dec. 79. sub nu. 20. vers. hæredi ergo, latè Baron. de citat.
tom. 2. in addit. ad quæst. 23. nu. 71. Rota coram Duran. decis. 155.
n. 26. & in recent. par. 5. decis. 200. nu. 13. & proindè censum cum
6 ipse rectè extingui † ita vt successores conqueri nequeant, vt
benè deducunt Roderic. de ann. reddit. lib. 2. q. 55. num. 87. Giurb.
d. decis. num. 16. & seqq. Salgad. in labyr. credit. par. 1. cap. 27. num.
39. & seq. Cens. de cens. quæst. 109. num. 58. & seqq. Rota post
eundem decis. 363. num. 1. & 2. decis. 469. num. 10. & seqq. & coram
Bich. decis. 610. n. 1. & coram Card. Celso decis. 116. n. 15.
& 16.

Hinc nihil penitus referre, An actuali pecuniæ solutione,
An grauati confessione census extinctus fuerit, cum ille,
cui rectè soluitur, & qui pecunias recipiendo alijs præiudi-
cat, possit, & per confessionem de recepto id facere, cùm
7 confessio in publico hoc † Instrumento emanata, statim veræ
numerationis vires assumat, iuxta Text. in l. publica 26. §. Lu-
tius, ff. depositi, & in l. in contractibus 14. §. sed quoniam C. de non
8 numer. pecun. In apocha autem post † triginta dies veræ nu-
merationi æquiparetur in d. l. in contractibus §. super cæteris,
quemadmodum concludit, Bartol. in suo celebri cons. 160. per
tot. vol. 1. Casanatt. cons. 9. nu. 38. Gait. de credit. cap. 2. sub nu. 522.
cum seqq. Giurb. decis. 79. nu. 44. Cenc. de cens. q. 87. nu. 10. & seqq.
Altograd. cons. 18. nu. 33. vol. 1. Spad. cons. 219. nu. 19. vol. 2. Leon-
cill. decis. Ferrarien. 63. nu. 8. Rota coram Merlin. decis. 321. num. 6.
quidquid sit in casibus, in quibus lex resistit, ac simulatam
9 confessionem suspicatur, † vt in confessione dotis facta à vi-
ro, de qua in l. 1. C. de dot. caut. non nu. ac in alijs confessionibus
10 Prælatorum † respectu Ecclesiæ in auth. hoc ius porrectum cum
ibi not. per DD. C. de Sacros. Eccl. & Tutorum respectu Pupilli,
11 de † quibus in l. certam §. sed an ipsos ff. de confess. & in l. Lucius §.
Tutelæ, ibique Bart. ff. de admin. Tutor. vt benè distinguunt
Surd. decis. 129. nu. 38. vers. quod autem Natt. cons. 543. num. 21. &
meliùs Tiraquel. de retract. lignag. §. 1. glos. 14. n. 85. & 86. in fine,
12 quemadmodum in præcisis terminis hæredis grauati, † vt per
illius confessionem de recepto census irreuocabiliter extin-
guatur, concludunt Casanatt. d. cons. 9. n. 38. & seqq. Giurb. di-
cta decis. 79. n. 44. & seqq. cum in extinctione census, retrosimi-
lis quidem actus requiratur, non tamen actualis restitutio pe-
13 cuniæ, † sed per confessionem, compensationem, aut aliam
similem pecuniæ restitutionem ritè factam census extingua-
tur, vt est constans huius Tribunalis sententia apud Cenc. de
cens. decis. 351. nu. 2. & coram Cocc in. decis. 2002. num. eodem, &
passim in alijs latè comprobata in Pisauren. Census 9. Iunij præ-
teriti, §. Hinc posita coram me.

Cæterùm respondebant Scribentes pro Mazzescho hære-
dem grauatum reputari quidem, sed absolutè non esse ve-
rum Dominum habito saltem respectu ad successores in fidei-
commisso, respectu quorum sicut ipse censetur potiùs vsu-
fructuarius saltem in concernentibus facultatem alienandi,
14 quidquid † sit respectu formalis dominij de per se, & in ab-
stracto considerati, vt benè distinguunt Suarez alleg. 19. Mo-
lin. de primog. lib. 1. cap. 19. nu. 14. vers. ex his Guttier. lib. 2. pract.
quæst. 17. num. 2. Rota rec. par. 9. dec. 172. nu. 22. ita vt non possit
absolutè distrahere res fideicommissarias, ac census extingue-
15 re ad libitum, † sed maxima solertia, ac fidelitate, habita ra-
tione ad fideicommissarios, vt bona fide, ac realiter omnia
gerantur, vt declarant Cenc. de cens. d. q. 109. num. 58. & seqq.
Salgad. labyr. credit. par. 1. cap. 27. num. 39. & seqq. cum alijs per
Modern. Venusin. in Theatr. Verit. & Iust. lib. 8. de credit. disc. 59.
num. 9. quemadmodum vsufructuarius in censuum extin-
16 ctione † proprietarij rationem habere debet, vt reprobata
opinione, Giurb. dicta decis. 79. num. 39. dixit Rota coram Coc-
cin. decis. 1067. num. 4. & 5. decis. 1107. nu. 1. Gratian. discept. 636.
num. 16. & 19.

Ita pariter successores in fideicommisso consensu extranei
habito respectu ad grauatum prædefunctum, † à quo nullam 17
causam habere dicuntur, sed à solo Testatore; cui succe-
dunt, ita vt grauati confessio illos non afficiat, ex ratione
Text. in leg. 3. §. Sed quia, & in leg. final. §. sin autem C. Com-
mun. de legat. Peregr. de fideic. art. 42. num. 83. & art. 53.
num. 61. Fusar. de substit. quæst. 532. numer. 23. Rota recent.
par. 5. decis. 279. num. 13. Peuting. decis. 478. num. 3. Reue-
rendiss. Ninot. Episcopus Illerden. decis. 53. n. 1. quemadmo-
dum in confessione de recepto † nullis suffulta adminiculis 18
concludunt Noguerol. alleg. 40. numer. 18. Cæsar. de Afflict.
contr. 2. nu. 23. & 24.

Qua pariter ratione Pater quamuis verus Dominus ex so-
la confessione de recepto non præiudicat filijs respectu † legi- 19
timæ, ad quam cùm ex legis sanctione ius à Patre indepen-
dens habeat, dicuntur quodammodo quasi Creditores res-
pectu Patris, † non secus, ac fideicommissarij respectu graua- 20
ti, vt fuit sententia Speculatoris tit. de confess. §. nunc viden-
dum n. 11. quem communiter sequuntur Canonistæ in c. quam-
uis 25. vbi Abb. nu. 33. de sent. & re iudic. Alex. consil. 57. nu. 1. &
2. vol. 5. Ludouic. conclus. 14. illat. 30. Osasch. decis. 172. num. 14. &
15. Paitel. expedit. ciuil. adnot. 15. nu. 64. & 67. Merlin. Pignat.
contr. tom. 2. cap. 34. num. 12. Peregr. cons. 94. num. 3. vol. 3. cum alijs
per Mangil. de imput. q. 49. n. 58. & seqq. quidquid sit in succes-
soribus ac hæredibus vnicam, & immediatam causam ha-
bentibus à Confitente, in quibus loquuntur auctoritate pro
Mignanellis deductæ.

Hanc tamen quæstionem Domini dixerunt ex eo pendere,
an extinctio census fuerit voluntaria, nec ne, quia hæredi
grauato solùm permittitur bona fideicommissaria distrahere,
& solutiones recipere, dummodò necessitate cogente id fiat,
† non autem voluntariè, cum qua distinctione procedit Do- 21
ctrina I. C. in d. l. ante restitutam 104. vbi gloss. Bart. et communi-
ter scribentes ff. solution. quemadmodum in extinctione census
cum supposito, † quod sit actus necessarius loquuntur omnes 22
DD. & Decis. pro Mignanellis adductæ, & comprobant
Gratian. discept. 636. num. 13. et seqq. Roderic. de ann. reddit. lib.
2. quæst. 55. num. 87. et seqq. Salgad. in labyr. credit. par. 1. d. capit.
27. nu. 39. et 40. Cæsar. de Afflict. d. contr. 2. num. 23. et seqq. cum
alijs, quos sequitur Rota post Cenc. de cens. decis. 351. num. 4. in
rec. par. 9. decis. 172. num. 21. vbi sic intelligit Giurbæ auctori-
tatem à Scribentibus pro Mignanellis adductam in d. decis. 79.
num. 18. et 61. in quem pariter sensum illum acceperat Rota
in d. decis. 116. num. 16. coram Card. Celso, et coram Dunoz. iun. dec.
869. n. 1. repet. post Censal. ad Peregr. de fideic. decis. 21.

Cùm enim nulla necessitate cogente census extinctio, vel
similis rei fideicommissariæ distractio facta est, † censetur, & 23
est vera donatio, quæ fideicommissarijs interdicitur in l. fin. §.
Sed quia C. commun. de legat. tuncque conueniunt omnes con-
fessionem de recepto † esse actum merè voluntarium, & sa- 24
pere donationem, iuxta cons. Aretini 4. num. 1. vers. est enim, et
cons. 100. num. 1. vers. quia ista confessio Crauett. cons. 494. num. 20.
Cyriac. contr. 329. num. 56. et 57. Rota coram Card. Celso decis.
184. n. 5. & consequenter non obligare fideicommissarios suc-
cessores, quos absolutum est non teneri, † cùm ex circum- 25
stantijs facti de simulatione actus iudicantium animus in-
struitur, iuxtà Text. in l. qui autem, §. non simpliciter, ibi: Si mo-
do nulla collusionis suspicio religionem Prætoris instruxerit, ff. si
quis omiss. caus. testam. Dec. & Alciat. in leg. 2. §. fin. ff. si cert. petat.
Tiraquel. de retract. lignag. §. 1. d. gloss. 14. n. 89. vers. et ego, quem-
admodum etiam admittunt Casanatt. d. cons. 9. nu. 39. Giurb. d.
dec. 79. n. 44. vers. maximè, & fatentur DD. illi, qui per confes-
sionem grauati successoribus præiudicari contendunt, † cum 26
id intelligant cum Iudice cogente per modum contentiosæ iu-
risdictionis hæres confitetur, non autem cum spontè per mo-
dum voluntariæ, vt inquiunt, iurisdictionis, Bart. & Imol. in
l. facta, §. si hæres ff. ad Trebell. Alex. in l. sæpè n. 126. et 127. ff. de re
iud. et cons. 132. n. 9. vers. sed ità est vol. 4. Fel. in d. cap. quamuis 25.
n. 14. de sent. et re iudic. Peregr. de fideicomiss. d. art. 53. nu. 61. in fin.
Rota coram Peuting. decis. 314. num. 5.

Voluntariam autem confessionem, ac simulatam census
extinctionem arguebant DD. ex ipsa actus gesti natura, at-
que ex personis, tàm soluentis, quàm † recipientis, quem- 27
admodum in simili faciendum esse Monet. Iulian. in l. si seruus
53. §. fin. ff. de legat. 1.

Ex natura enim actus, ac modo soluendi simulatam,
ac voluntariam confessionem Domini eliciebant, cùm
non solùm Iudicis iussus non exhibeatur, † vt opus esset, 28
Gratian. d. discept. 636. num. 10. vers. quod autem Rota coram

Peu-

Peuting. d. decis. 314. *num.* 5. sed Ioannes Crescius diù liti-
gans pro debita euictione coram R. P. D. Vsimbardo Iudi-
ce deputato, nil vnquam obtinere potuit, Summ. Mazze-
schi *num.* 14. itavt nimia facilitate videatur R. P. D. Vitelle-
schus debitum soluisse, pro quo Iudex illum condemnare non
29 semel recusauerat, † contra morem debitorum, qui inuiti,
ac vix vnquam soluere solent, Bald. *in l. potuit* 5. *q.* 10. *C. de
iur. deliber.* Crauett. *cons.* 100. *sub num.* 5. Maur. *de solut. cap.*
19. *n.* 5. cum alijs per Modern. *Fulginaten. discept.* 75. *num.* 27.
& ad hunc præcisum effectum aliàs ponderauit Rota *in rec.
par.* 5. *decis.* 283. *num.* 12. *& per tot.*

Considerando insuper solutiones factas fuisse paulatim
pluribus vicibus quemadmodum confitetur Ioannes in dicto
Instrumento, ad quod comprobandum adducuntur solutio-
nes adnotatæ in libro R. P. D. Vitelleschi, Summ. de Mi-
gnanellis *num.* 4. *&* 5. quæ si veræ fuissent, tempore litis fa-
ctæ essent, & sic eodem tempore R. P. D. Vitelleschus liti-
30 gasset, soluere recusando, & soluisset † quinimò nec illas
pro census extinctione recipere Crescius cogi poterat, cùm
particularis solutio inuito creditore non admittatur, ad Text.
in l. Tutor 41. *§. Lutius, vbi glos. verb. Depositi ff. de vsuris, &
in l. obsignatione* 9. *C. de solut.* Surd. *decis.* 186. *nu.* 2. Rota *rec.
part.* 4. *tom.* 2. *decis.* 447. *in fine, & par.* 10. *decis.* 201. *nu.* 10. re-
petit post Zacch. *de salar. decis.* 5. quod, & in his terminis
31 ponderauit pro dignoscendo actu † voluntario, Gratian. *d. di-
scept.* 636. *nu.* 11.

Ex persona autem soluentis improbabile censebant Do-
mini tàm ingentem summam soluisse, & quidèm viro de-
32 cocto, vel proximè decocturo, vt mox dicetur, † nulla sub-
secuta liberatione, cuius debitores sunt adeò solliciti, & ip-
semet R. P. D. Vitelleschus in alijs exiguis solutionibus,
Summ. Mazzeschi *n.* 17. & Summ. de Mignanellis *nu.* 5. vel
33 Instrumentum liberationis, vel subscriptionem debitoris †
requisiuit, quæ multo magis requisiuisset in hac solutione, si
vera fuisset Medic. *dec. Senen.* 80. *n.* 21. *&* 22. Grat. *discept.* 570. *n.*
31. Rot. *in rec. par.* 4. *tom.* 2. *decis.* 239. *n.* 13. & post Salgad. *in labyr.
credit. decis.* 22. *num* 9. *&* 10. Card. Cels. *decis.* 184. *sub num.* 7.
Dunoz. Iun. *decis.* 749. *num. eod.*

Ex persona denique recipientis pecunias animaduertebant
DD. illum proximum decoctioni fuisse, cum illicò post an-
num 1632. quo confessio hæc emanauit, Ioannes ab Vrbe
recessit magno ære alieno grauatus d. Summ. *num.* 8. *&* 13. *in
fine*, pluribusque societatibus officij, alijsque debitis oppres-
sus, d. Summ *num.* 10. *&* 11. quorum aliqua fideiussores sol-
uere coacti sunt, d. Summ. *num.* 9. & demùm in Hospitali
Ienazzani obijt, eiusque hæreditas 25. Iulios non excedens
34 per filios repudiata fuit, Sum. eod. *n.* 12. *&* 13. † itavt suspi-
cari possit confessionem emanasse aliqua pecuniarum sum-
ma accepta pro exclusione creditorum, quibus totum sol-
uendum erat, Soccin. *in l.* 1. *nu.* 108. *ff. solut. matrim.* Vrsill. ad
Afflict. *decis.* 402. *n.* 1. *vers. quæ sanè* Gait. *de credito c.* 1. *n.* 460. *&
seqq.* Cyriac. *contr.* 456. *sub n.* 90. 91. Thomat. *dec.* 202. *n.* 40. Rota
in rec. par. 4. *tom.* 2. *d. decis.* 239. *nu.* 9. *& prius in rec. par.* 2. *dec.* 460.
per tot. Merlin. *decis.* 419. *num.* 5. *&* 6. Reuerendiss. Royas *de-
cis.* 322. *num.* 7.

Quæ suspicio non longè distat à consuetudine Ioannis, qui
non semel magnos redditus ad paruam summam redegit, &,
vt aliquid in hodiernam diem reciperet, futurum omne des-
35 pexit, † Summ. Mazzeschi *n.* 15. *&* 16. provt ex simili con-
suetudine ex ratione Text. *in l. non omnes §. à Barbaris ff. de re
milit.* arguunt Cephal. *de simulat. contract. præs.* 42. Mascard. *de
probat. concl.* 445. *nu.* 5. *&* 6. Farin. *de simulat. q.* 162. *nu.* 169. Rota
post primum vol. cons. Farinac. *decis.* 71. *num.* 6. & post Zacch. *de
oblig. Cam. decis.* 181. *num.* 11.

Quæ verò deducebantur pro veritate confessionis ex libro
domestico R. P. D. Vitelleschi, Summ. de Mignanellis *nu.* 4.
& ex illius nobilitate visa sunt præponderare non posse con-
36 iecturis mox recensitis simulationem actus suadentibus, †
cùm in hac materia attendantur, quæ coniecturæ præualent,
ad Text. *in l. non solum ff. de rit. nupt. & in c. literas de præsumpt.*
Abb. *in cap.* 1. *num.* 13. *in fin. num.* 14. *de constit.* Medic. *d. decis.* 80.
num. 27. *&* 28. Rota *recent. par.* 4. *tom.* 2. *d. decis.* 239. *num.* 8. *&* 20.
vers. & quintum, & coram Card. Celso dicta decis. 184. *n.* 13.

Et ita vtraque parte pro nouitate articuli acriter infor-
mante DD. responderunt &c.

Supra in alia antecedenti parte 15. *recentiorum adest altera præsentis causæ decisio, quæ hic confirmatur, & est in ordine* 393. *coram eodem R. P. D. Rondinino, cuius in calce etiam alias concordantes inuenies.*

R. P. D. CALATAIV.

Rauennaten. Dotis, & fructuum.

Lunæ 15. *Ianuarij* 1674.

ARGVMENTVM.

De dote alternatiuè promissa ad electionem coniugum fructus consequi prætendebantur ante dictam electionem factam; illos verò non deberi deciditur, quia sicuti solutio fieri non poterat, nisi electione sequuta, ita nec debitor fuerat in mora soluendi, sine qua nec etiam fructus dotis vndequaque creditori debentur, non obstante quod propter onera matrimonij persoluendi sint, quia procedit conclusio, si dos purè, & liberè fuisset à principio constituta, non autem non obligatione conditionali.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio conditionalis non habet effectum, nisi à die purificatæ conditionis & num.* 3. *& per tot.*
2 *Correspectiua dicuntur omnia contenta in vno eodemque instrumento, in quo non datur nec prius, nec posterius.*
3 *Acceptatio instrumenti conditionalis non inducit obligationem, nisi conditione sequuta & num.* 1. *ac per tot.*
4 *Alternatiuorum electio est creditoris, in cuius fauore illa posita est.*
5 *Debitor ante electionem à creditore faciendam, non potest soluere, nec dicitur esse in mora.*
6 *Obligatio debitoris si pendet ab acceptatione à creditore facienda, ante illam non obligat.*
7 *Fructus dotales non debentur, si dotis solutio pendebat ab electione coniugum, antequam illa ab ipsis facta sit.*
8 *Tempus non currit nisi à die, quo alter ex contrahentibus impleuerit ex parte sua.*
9 *Hypotheca licèt retrotrahatur ad diem instrumenti, etiam conditionalis, non tamen retrotrahitur conditio.*
10 *Fructus obligationis conditionalis, ea adimpleta, non retrotrahuntur ad diem celebrati instrumenti.*
11 *In Mora quis constitui non potest vno, eodemque tempore, quo obligatur.*
12 *Retrotractio non datur in fructibus annuis.*
13 *Fructus dotales in obligatione conditionali non debentur à die contracti matrimonij, sed à die conditionis impletæ.*
14 *Solutio cadere debet in causam antiquiorem.*

DECISIO CCXV.

SVbsistentia fundamentorum decisionis sub die 14. Aprilis * 1673. mouit Dominos, vt hac die starent in decisis. Obligatio enim Io: Baptistæ Gambi in Instrumento matri-
moniali tanquam conditionalis † conditione suspensiua, non 1
autem resolutiua effectum suum non habet, nisi à die purificatæ conditionis Menoch. *consil.* 388. *num.* 17. *& seqq. & firmat decisio, quæ reuidetur §. nec subsistit in fine.*

Constat verò conditionem fuisse suspensiuam, dum pendebat ab electione facienda per Coniuges, vel acceptandum vnum, vel alterum partitum cum obligatione specificandi, & declarandi eorum voluntatem, vt importat præceptiuum verbum *doueranno*, ibi, *e doueranno specificarlo, e dichiararsi di modo che preso vn partito, non possino ritornare all'altro*; maximè dum agebatur de ligamine imponendo Pieræ Sponsæ, quæ capitulis matrimonialibus non interuenit, & poterat acceptare, & non acceptare constitutionem dotis in scutis 2000. cum recessu ab Instrumento transactionis anni 1643.

Et licèt promissio facta sit in vno Capitulo separato, attamen intentio contrahentium est desumenda à toto tenore scripturæ in qua non datur prius, & posterius, sed om-
nia inter se censentur † correspectiua, & vti talia vnum cen- 2
setur alteri inesse, itavt pro vno omnia contenta habeantur, vnumquemque factum contemplatione alterius, firmat *Deci-*

sio §. non subsistit, & Rota *coram me in Romana Concordiæ* 25. *Iunij* 1668. *& coram Arguell. dec.* 63. *nu.* 45.

Sequitur subscriptio Capitulorum prædicti Gambi non simpliciter facta, sed subdictis conditionibus, ibi: *afferma quanto sopra, & accetto vno delli due partiti, che più parerà, e piacerà al sudetto Sig. Andrea, e Sig. Piera*, quæ totam scripturam qualificat, nec potiùs ad vnum, quàm ad alterum inducit obligationem, donec Coniuges non declarauerint ex

3 rationibus † adductis *in decisione §. Et quod.* Et quamuis videatur relatiua ad superius expressa, ibi -- *afferma quanto sopra*, statim tamen, & immediatè sequitur copulatiua, *Et*, ibi, *& accetto vno delli due partiti &c.* per quæ verba dignosci potest subscribentem tunc nil præcisè acceptasse, nec promisisse, dum promissio est alternatiua, & licèt in alternatiuis vtrumque sit in obligatione electio tamen est creditoris,

4 cuius fauore apparet † adiecta; & debitor non potest soluere nisi id, & postquam creditor elegerit Caballin. *milleloq.* 577. *vers. & in hac materia par.* 2. Hartman. Pistor. *quæst. iur. qu.* 4. *num.* 12.

Et nil obstaret, quod hæc electio apposita in fauorem coniugum retorqueretur in ipsorum odium, quia eorum fauor non est vniuersalis, & indefinitus, sed respicit dumta-

5 xat puram facultatem † eligendi, & ante electionem debitor non tenetur soluere Alex. *cons.* 45. *num.* 5. *& seq. lib.* 5. quia

6 eius obligatio intelligi, & interpretari debet, † quatenùs creditores, & præsertim Piera absens à contractu summam statutam scutorum 2000. acceptassent, Surd. *consil.* 38. *sub num.* 14. *vers. videtur enim pensio.*

Obiectioni super obseruantia optimè respondet *Decisio in §. deficit etiam*, dum solutiones tanquam equiuocæ non suffragantur, eo quia non minus ad primum, quàm ad secundum partitum referri possunt: Imò potiùs retorquentur non solùm quia Gambus noluit soluere vltra summam scutorum mille circiter, ad quæ tenebatur ex obligatione tàm primi quàm secundi instrumenti. Tùm etiam quia Domini considerarunt, quod si subsisteret Gambum acquieuisse secundo Instrumento non egisset contra dictos Coniuges pro declaratione partiti.

Nec induci potest ex solutione scut. 300. à Perito posita in sua relatione prò partita tradenda *alla mano*, iuxtà dispositionem Capitulorum matrimonialium, quia cùm sit factum Periti, & ideò factum tertij, non potuit præiudicare Gambo; maximè quod ipse peritiam non produxit nisi sub die 3. Decembris 1669. & proindè post factam, & intimatam declarationem dictorum coniugum: Sicuti quia non tollitur nè præsens partita referri possit an obligationem primi Instrumenti, in quo licèt non fuerit conuenta *la paga alla mano*, attamen fuit dictum, quod solutiones erant faciendæ, prout fuisset in capitulis matrimonialibus conuentum, ex Summ. Coniugum *num.* 9. *lit. F.* Easdem pariter exceptiones patitur notula inuentarij mobilium promissorum tàm in primo, quàm in secundo Instrumento, licèt habeat clausulam *secondo li capitoli matrimoniali*, dum fuit sub lata anni 1670.

Quibus firmatis, & recensitis alijs deductis in Decisione, fructus dotales non deberi, nisi à die acceptationis, & noti-

7 ficationis partiti resolutum fuit, † quia antecedenter Ioannes Baptista Gambus non poterat dici in aliqua mora soluendi constitutus, & sine mora fructus dotales non debentur, vt firmat *Decisio in §.* 2. *quoad*, cum Doctoribus ibi alleg. nàm tempus non currit, nisi à die, qua alter ex contrahentibus

8 adimpleuerit ex parte sua, † præcipuè dum implementum debet præcedere solutionem Posth. *resol.* 115. *num.* 22. Seraph. *decis.* 149. *nu.* 1. Put. *decis.* 6. *de transact.* Surd. *cons.* 38. *num.* 14. Antonell. *de Temp. legal. lib.* 4. *cap.* 6. *num.* 2.

Retrotractio licèt procedat fauore hypothecæ ad diem

9 contractus, † non autem retrotrahitur declaratio, & adimplementum conditionis contractus ad effectum agendi pro fructibus recompensatiuis, qui vt debeantur, requiritur mo-

10 ra debitoris, † cuius initium incipit à die sequuti adimplementi ex parte creditoris Bartol. *in l. solum §. morte num.* 48. *ff. de nou. oper. nunciat.* Gratian. *discept.* 400. *num.* 14. alias sequeretur, quod priùs constitueretur in mora, quàm fuisset nata obligatio, non enim potest quis in mora constitui vno, eo-

11 demque tempore, quo † obligatur *l. quod dicimus ff. de solut.* Aitogr. *cons.* 484. *num.* 15. *lib.* 1. & præcipuè, quod retrotra-

12 ctio non † detur in fructibus annuis, de quibus est quæstio Castr. *in l. huiusmodi* 64. *sub num.* 1. *vers. sed certè, ibique* Ias. *sub num.* 1. *post med. vers. responde*, Alciat. *sub num.* 3. *vers. quid ergo ff. de verb. obligat.*

Conclusio, quod fructus dotales debentur eo ipso, quod maritus substinet onera matrimonij non procedit quoties promissio dotis non est pura, sed sub conditione adimplenda ante solutionem, † tunc enim fructus non debentur nisi conditione adimpleta Capyc. latr. *consult.* 37. *num.* 44. *cum alijs in decis. §. nec applicatur* ponderando præsertim, quod scuta mille debita in vim primi Instrumenti transactionis apparent ex Summ. Coniugum *num.* 5. iam per Gambum soluta. 13

Scientia declarationis initæ per dictas coniuges, quæ supponitur in dicto Io: Baptista Gambo vsque ab anno 1665. non iustificatur ex fide Testium, non solùm per regulam fides non facit fidem, sed etiam quia sunt Testes inducti lite pendente, & duo deponunt tantùm de auditu. Tertius verò licèt de facto proprio tanquam Procurator Andreæ, Summarium responsionis *num. vnico*, redditur suspectus ratione affectionis.

Quoad aliam partem condemnationis Iacobæ pariter standum in decisis Domini dixerunt ex dilemma, vel dirigitur actio in vim Apochæ Capitulorum matrimonialium & non constat de obligatione, vt firmat *Decisio §.* 1. *quoad*, vel in vim instrumenti transactionis anni 1643. & scuta mille ibi conuenta apparent soluta, ex d. Sum. Andreæ *num.* 5. ante factam per Coniuges declarationem, & ideò dubitari non potest, quod solutio cedi debeat in hanc causam antiquiorem, † cùm obligatio in vim secundæ conuentionis non incepit nisi post intimatam acceptationem secundi partiti, Buratt. *decis.* 108. *num.* 10. *& decis.* 73. *num.* 7. *par.* 4. *tom.* 2. *recent.* præterquam quod Coniuges non possunt amplius agere in vim primi Instrumenti, dum illi renunciarunt per acceptationem secundi. 14

Et ità vtraque parte informante resolutum fuit &c.

Decisio supra in hac parte 77. *emanauit in hac eadem causa, cuius in calce licèt adnotatum sit coram R. P. D. Vicecomite, attamen verè dici debet R. P. D. Calataiù.*

REVERENDISS. D. ALBERGATO.
Sacræ Rotæ Decano.

Meleuitana Hæreditatis.

Lunæ 15. *Ianuarij* 1674.

ARGVMENTVM.

Super fideicommisso constituto in contractu, repetitio conditionis adiectæ, quatenus fideicommittens sine testamento decederet, etiam ad alios in eadem dispositione vocatos prætendebatur extendi, itaut illi disponendo de bonis fideicommissarijs, remansissent liberi ab vlteriore restitutione alijs grauatis facienda; Contrarium tamen fuit decisum, & pro exclusione repetitionis ex pluribus fundamentis resoluitur; tum quia & in contractu repetitio non datur, tum etiam quia & de diuersis personis, diuersaque ratione agebatur, quo casu etiam si vnica dispositio fuisset, adhuc multiplex interpretatur.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommissa fieri possunt etiam in contractibus inter viuos.*

2 *Pro fideicommisso competit Saluianum interdictum.*

3 *Hypotheca, & obligatio bonorum suffragatur omnibus interesse habentibus, ita stipulante Notario.*

4 *Conditio quatenus censeatur repetita omnibus personis in eadem oratione contentis & n. seqq.*

5 *Diuersitas orationum resultat ex diuersitate verborum principalium, quibus vnaquæque regitur amplia vt nu. seqq.*

6 *Orationum diuersitas non excluditur, si inter illas adsit copula &.*

7 *Qualitas in vna dispositione apposita, non censetur in altera repetita.*

8 *Repetitio etiam in vnica oratione non datur vbi personæ sunt diuersæ, quamuis copulatæ per dictionem*, Et

9 *In Contractibus non datur extentio nec minus in vna eadem-*

que

que oratione, quia quod non legitur scriptum habetur prò omissio.

10 *Repetitio non datur stante diuersitate rationis etiam si ageretur de pluribus personis sub vna eademque oratione contentis.*

11 *Repetitio de vna persona ad aliam non datur ex qualitate personæ, sed ex identitate rationis.*

12 *Repetitio facilius datur in testamentis, quam in contractibus.*

13 *Identitas bonorum probatur ex inuentario, in quo bona testatoris sint descripta.*

14 *Hæres pro reintegratione fideicommissi tenetur restituere pecunias ab eius auctore exactas.*

15 *Identitas quatenus probetur, si grauatus possideat bona in eodem loco, quo possidebat defunctus.*

16 *Immissio non retardatur fideicommissario prætexta liquidationis bonorum, quæ fieri potest ante executionem sententiæ.*

DECISIO CCXVI.

IN contractu secundo matrimoniali inito cum Nicolao Saura ordinauit Margherita Vassalla fideicommissum super bonis paternis fauore proximiorum in gradu consanguinitatis per hæc verba hoc tamen pacto lege & conditione quod decedente d. D. Sponsa ab intestato: (quod absit:) ab hoc sæculo sine filijs legitimis, & naturalibus de eius corpore legitimè descendentibus, vel cum filijs, & dd. filij quandocumque decederent in minori vel maiori ætate sine filijs legitimis & naturalibus nepotibus pronepotibus posteris & descendentibus ex eisdem ità quod nullus ex prædictis descendentibus d. D. sponsæ per directam lineam remanebit tali casu omnia bona materna d. sponso reuertantur &c. Bona verò omnia, & singula paterna d. D. sponsæ reuertantur, & reuerti debeant ad D. Margheritam amitam d. D. Sponsæ relictam q. Fabritij Zamit si erit in humanis alias ad proximiores in gradu consanguinitatis d. D. Margheritæ Zamit &c. Vnde defuncta fideicomittente ab intestato, & Isabella eius filia sine filijs instituto hærede Hospitale S. Nicolai. Hinc fratres de Zamit aspirantes vti proximiores ad bona sub fideicommisso comprehensa introduxerunt aduersus Hospitale Iudicium immissionis, qua denegata ab ordinario Meleuitano & deinde concessa ab A. C. tandem causa per appellationem ad Rotam deuoluta, DD. censuerunt illam esse concedendam &c. super omnibus bonis paternis, & signanter super infra exprimendis.

1 Præmissa enim Regula sæpius in Rota recepta † fideicom-
missa condi posse etiam in contractu inter viuos, vt probat
Text. *in l. quoties 3. C. de donat. quæ sub mod.* & fuit dictum co-
ram Seraph. *decis. 416. num. 16. 828. nu. 2. & coram bon. mem.
Cardin. Celsò decis. 36. num. 1.*

2 Et pro illis competere immissionem ex remedio † Saluiani
interdicti, vt de perpetua Rotæ obseruantia testatur Seraph.
in mox citata decis. 828. num. 1. non fuit in dubium reuocatum
quin attenta purificatione fideicommissi, & qualitate proxi-
mitatis probata ex depositionibus Testium datis in Summa-
rio Actorum *nu. 7.* esset eisdem concedenda immissio ex præ-
dicto remedio propter literalem hipothecam in instrumento
matrimoniali appositam ibi — *promiserunt ad inuicem &c.* ha-
bere rata &c. sub hypotheca, & obligatione omnium suo-
3 rum bonorum quam suffragari nedum primis hæredibus, †
sed etiam vlterioribus substitutis, pro quibus notarius expres-
sè stipulauit ibi — me tamen notario pro omnibus illis ad quos
spectat expresse stipulante respondit latè examinato articulo
Rota *decis. 40. per tot. & signanter n. 19. part. 9. rec.*

Nullatenus subsistente præfatum fideicommissum vti conditum in contractu inito absente Margherita licet postea ab ipsa ratificato non esse attendendum &c. Dum non constat fuisse de eo specialiter certioratam, quia dum in actu ratificationis fuit eidem integrè perlectus, & declaratus tenor eiusdem contractus, illumque omnibus pactis, & conditionibus in eo contentis ratificauit Summario responsionis actorum *num. 1.* absque fundamento controuertitur habuisse plenam notitiam fideicommissi prædicti.

Minusque subsistit proximiores fuisse substitutos filijs Margheritæ sub duplici conditione nempè in casu quo decederent sine filijs, & in casu quo decederent ab Intestato, & proinde dum Isabella decessit cum Testamento eorum substitutio euanuerit.

Quia conditio obitus ab intestato legitur tantummodo adiecta Margheritæ fideicommittenti non autem illius filijs

Et quamuis etiam in istis, vti comprehensis sub eadem
oratione † repetitam censeri contenderent scribentes pro 4
Hospitale ex deductis per Honded. *cons. 78. numer. 29. lib.
1.* nihilominus huiusmodi repetitio ex pluribus videbatur
excludi.

Et primo quia diuersitas orationum in præsenti hypothesi
resultabat ex diuersitate verborum principalium, † quibus 5
vnaquæque regitur ad text. *in l. liber homo 59. §. Titius vbi in
specie hoc notat* Bald. *in fine ff. de hæred. instit. & sequitur coram
Coccin. dec. 549. n. 2. & duobus seq.* Etiamsi adsit copula, † Bart. 6
& Bald. *in eadem l. liber homo §. Titius & alijs relatis firmat* Re-
buf. *in l. coniunctionem vers. 5. ex diuersitate orationum ff. de verb.
signif.* Et propterea qualitas in vna dispositione apposita † non 7
potest qualificare alteram in diuersa oratione contenta iuxta
notata per Bart. *in l. prætor. §. eritq; differentia in principio vers.
quandoque ff. de vi bon. rap. & dixit* Rota *coram Coccin. dec. 2283.
n. 2. & coram bo. me. Card. Celso decis. 331. n. 12.*

Secundo quia cum personæ sint diuersæ, etiamsi extitis-
sent sub vnica oratione comprehensæ, & inter ipsas adesset
copula, & ad hoc conditio adiecta non censetur in altera re-
petita, quia tali casu iudicantur diuersæ dispositiones, vt per
† Text. *in l. fin. §. seu ff. de legat. secundo & l. Iul. paulus 80. ff. de* 8
cond. & demonst. firmat. Bartol. *cons. 3. sub nu. 5. in fine* & fuit do-
ctrina eiusdem *in l. 3. §. filius n. 3. ff. de liber. & posthum.* & in spe-
cie tenuit Alex. *cons. 158. nu. 2. lib. 6.* & tradidit Berous *cons. 120.
nu. 75. vers. Addo etiam lib. 2.* & Rota *decis. 151. nu. 23. & 24. part.
5. & 211. nu. 3. & tribus seqq. part. 14. rec. & coram Eminentiss.
Otthob. decis. 265. nu. 16. 17. & sequen.*

Tertio quia versamur in contractu in quo non datur exten-
sio etiam in vna eademque oratione, † & quidquid scriptum 9
non legitur pro omisso habetur iuxta Text. *in l. quidquid ad-
stringendæ 99. ff. de verb. oblig.* Ber. *dicto cons. 120. sub n. 73. vers. 5.
in contractibus lib. 2.* & Rota *decis. 194. n. 7. part. 5. recent.*

Quarto denique, quia inter vnam, & alteram personam
adest disparitas rationis, quo casu † etiamsi in vna, eadem- 10
que dispositione coniungantur non induci repetitionem tra-
didit per Text. *in l. si seruus ff. de stat. liber.* Alex. *in præcit. cons.
158. n. 16. lib. 6.* Honded. *cons. 57. nu. 34. vers. 4. respondetur, & nu.
95. lib. 1.* Fusar. *de substit. q. 403. n. 23. & 25.* Rota *dec. 354. nu. 3. &
duobus seqq. par. 2. dec. 30. n. 11. & dec. 175. n. 8. par. 14. rec.*

De rationis verò disparitate non poterat dubitari in præ-
senti. Quia imprudentiæ notam non effugisset Margherita,
si absque vlla causa à se penitùs abdicasset facultatem liberè
disponendi de rebus suis, & proinde non mirum, si tanquam
bonorum Domina illam sibi voluerit vsque ad obitum reser-
uare, At cùm hæc ratio nullatenùs sit adaptabilis filijs om-
ni dominio carentibus imò fideicommisso grauatis non suffra-
gantur aliæ rationes ab Informantibus adductæ, ex quibus
Margherita moueri potuerit ad repetendam etiam in illis
conditionem ab intestato, quia ad effectum inducendi repe-
titionem de vna persona ad aliam, non qualitas, † sed iden- 11
titas rationis est attendenda, vt firmant proximè allegati, &
hinc non applicatur *consil.* Honded. 78. pro altera parte alle-
gatum nedùm quia ibi agebatur de fideicommisso condito in
testamento, † in quo facilius inducitur repetitio, & quæstio 12
erat inter ipsos grauatos, nempè de repetenda clausula ab in-
testato adiecta filijs primi hæredis grauati in alijs descenden-
tibus, & sic concurrebat identitas rationis, sed vlteriùs ade-
rat dictio, vt supra repetitiua præcedentium cum omnibus
suis qualitatibus, vt obseruat idem Honded. *sub num. 29.
in fine.*

Posita igitur existentia, & purificatione fideicommissi non
visa est posse retardari immissio, ob non probatam identita-
tem bonorum, nam quoad censum in sorte scutorum 150.
aliàs impositum de anno 1580. per Ambrosium Falson ad fa-
uorem Ioannis Vassalli patris Margheritæ fideicommitten-
tis, vt in processu de partibus *fol. 69. à tergo*, identitas proba-
tur † ex inuentario per ipsum Hospitale confecto in aditione 13
hæreditatis Isabellæ, in quo iste census vti proueniens à Ioan-
ne prædicto describitur, *l. fin. C. arbitr. tutel.* Peregr. *de fideic.
art. 44. num. 2.* Fusar. *de substit. quæst. 618. num. 1.* & Rota *dec. 134.
nu. 2. & 3. par. 8. rec.*

Cæteros verò census alterum scut. 600. & alios duos scut. 250. pro quolibet in sorte impositos ad fauorem Margheritæ, vel Michaelis eius primi viri, primum nempè de anno 1604. ab Alexandro, & Catherina de Zamit iugalibus *proc. fol. 66.* Secundùm de anno 1605. à Ioanne, & Iosepho Bezzina *fol. 32.* Et tertium de eodem anno ab ipsomet Iosepho *fol. 34.* constat fuisse creatos cum pecunijs hæreditarijs d. Ioannis Vassalli, ex confessione eiusdem Margheritæ, & Michaelis eius viri, de qua in eodem *proc. fol. 21.*

quorum primi cùm fuerint successiuè extincti à Nicolao
14 Saura secundo viro *fol.33. & 63. à tergo*, non † est dubitandum quin Hospitale eius hæres pro reintegratione fideicommissi pecunias ab eius Authore exactas restituere teneatur, ad Text. *in l. planè si filius §. qui rogatus, ff. de legat.* 1. cum alijs apud Peregr. *de fideic. art.45. n.14.* respectu verò alterius census cùm adhuc vigere asseratur, & ex prædictis comprehendatur sub fideicommisso, non potest Actoribus super eodem retardari immissio.

Quantùm verò attinet ad reliqua descripta in libello eorundem Actorum, quamuis illa pertinuisse ad Ioannem Vassallum videri possit sufficienter iustificatum, ex deductis in fol. ab ipsis ad partes dato, nihilominus cum ea, quæ ab Hospitale asseruntur possessa concordent in solo vocabulo, vel Regione, hinc relicto in suspenso articulo (ità petentibus ijsdem Actoribus:) An deficientibus alijs demonstrationibus
15 ex illis probetur identitas, † quando hæres grauatus possidet bona in eodem loco, in quo possedisse constat fideicommittentem, iuxtà celebre *cons. Fulgos. 145.* DD. iudicarunt dandam esse pro nunc super bonis paternis generaliter immissionem reseruata specificatione eorundem in alia disputatione
16 facienda † ante executionem sententiæ, iuxtà praxim de Iure permissam adnotata per Bald. *in l.1. n.9. ff. de eden. & argum. l. defensionis facultas C. de iure fisci lib.10.* fuit ab eodem in specie notatum *in l. volunt. sub n.16. C. de fideic. & in cons.265. sub n.2. in fine lib.2.* quem refert, & sequitur Simon de Prætis *de interpret. vlt. volunt. lib.5. dub.4. n.344. & seq.*

Et ità vtraque &c.

R. P. D. MATTÆIO.

Romana Assecurationis.

Veneris 19. Ianuarij 1674.

ARGVMENTVM.

Non solius Remissoriæ materiam continet hæc decisio ad communes regulas, quod illa in prophanis stante releuantia, & eo magis concurrente fumo, concedatur, sed quod etiam in causa commissa cum clausula *si quid exequendum*, in qua probationes ex prima instantia desumuntur, denegari minimè possit, ad eum finem, quod facta noua probatione, & constito de iustitia actoris, nouum etiam mandatum relaxandum sit, & demum, quia de assecuratione nauis agebatur, quatenus assecuratores teneantur aliqualiter etiam in eadem decisione disseritur.

SVMMARIVM.

1 *Remissoria eo magis in prophanis conceditur vbi cum releuantia materiæ articulatæ etiam fumus concurrit, & n.3. cum seqq.*
2 *Assecuratores nauis tenentur quoties probatum sit illam in manu hostili incidisse, & deinde fuisse deprædatam.*
3 *Materia articulata si est releuans, remissoria, & examen testium conceditur, & sup. n.1. cum seqq.*
4 *Testes ad perpetuam rei memoriam examinati fumum pro obtinenda promissoria præbere dicuntur.*
5 *Remissoria in causa beneficiali, & spirituali conceditur stante releuantia, & fumo materiæ articulatæ.*
6 *Remissoria etiam in secunda instantia conceditur.*
7 *Probatio, quæ tendet ad corroborationem primæ, non dicitur noua probatio, sed maior illius enucleatio.*
Remissoria conceditur etiam commissa causa cum clausula si quid exequendum *§. & multo minus cum num. seqq.*
8 *Mandatum nouum relaxatur si in gradu appellationis de iustitia actoris constiterit.*
9 *Mandatum nouum relaxatur in causa commissa cum clausula* si quid exequendum, *vbi ex nouis probationibus constat de iustitiæ causæ.*
10 *Assecurationis contractus non irritatur ex defectu interesse.*
11 *Assecurator non potest obijcere defectum interesse personæ assecuratæ, & eueniente casu, tenetur soluere, etiam si merces illius non sint.*

DECISIO CCXVII.

Petentibus Ludouico Alemanno, & Ioanne Francisco del Rosso Remissoriam ad effectum probandi deprædationem Nauis assecuratæ tàm pro eorum computo, quàm cuiuslibet alterius personæ, ad quam interesse spectaret declarandum quouis tempore etiam post casum aduersum, DD. non dubitarunt esse indulgendam, dum causa assecurationis, de qua agitur est prophana, quo casu eo propensius inclinari solitum est per Rotam ad illam concedendam, & omni prorsùs remota hæsitatione, † quando materia articulata conti- 1
net articulos releuantes, & vnà cum illa concurrit fumus, Caputaq. *decis.68. n.1. p.3.* Cæsar. de Grass. *decis.1. num.10. de dilat. Gregor. XV. decis.403. n.3.* Bich. *decis.270. num.1. & 2.* & alibi passim.

Releuantia autem deducitur ex eo, quod articuli exhibiti continent, vt in Summario Alemanni *n.3.* quod Nauis, quæ assecurata fuit fatali euentu incursit in manus hostium, à quibus deprædata fuit, ex † qua probatione, cùm dependeat 2
victoria causæ, quia hoc probato, ipse Ludouicus, & alij Assecurati indubitanter poterunt in iudicium sistere Assecuratores pro summa assecurata, certum, & indubitatum est, quod materia dici possit releuans ad effectum concedendi remissoriam, † & exindè testium examen admittendum venit, vt 3
dixit Rota *coram Caual. decis.232. n.2. & coram Bichio d. decis.270. num.2.*

Quod admittendum eò libentiùs considerabant DD. in casu, de quo agitur, vbi Testes inducti, & qui examinari debent ad probandum hanc Nauis deprædationem, iam examinati reperiuntur ad perpetuam rei memoriam, † qui dicun- 4
tur præbere sufficientem fumum veritatis circa materiam articulatam, qui sufficit pro obtinenda remissoria, † etiam si 5
versaretur in causa mera Beneficiali, & spirituali, Rota *coram Gregor. XV. decis.163. n.1. & 2. coram Buratt. decis.824. n.8. coram bo. mem. Celso decis 262. n.9.*

Nihil penitùs releuante, quod ista in secunda instantia postuletur † dum omni, & quocumque tempore litis excitatæ 6
illa petenti concedi soleat ad hoc, vt illud, quod non potuit in prima instantia probare, habeat facultatem in vlterioribus instantijs probandi, & in lucem deducendi, *l. per hanc, C. de tempor. appell.* Scacc. *de appell. q.3. sub num.1. & q.11. tit.84. & seq.* Rota *coram Seraphin. decis.575. num.4. & coram Bichio decis.270. num.14.*

Et multò minùs obesse videtur causam reperiri commissam cum clausula *si quid exequendum*, quæ efficit, vt sententia ex deductis veniat iustificanda: Quoniam placuit DD. responsio data ab informantibus pro parte Ludouici, & aliorum, quod hic non petitur remissoria ad hoc, vt probationes ex integro fieri possint, sed tantummodo instatur pro illius concessione ad effectum coadiuuandi cum noua repetitione totum illud, quod iam ab illis ad perpetuam rei memoriam deductum fuit, † & ideò dici nequit noua probatio, sed dum- 7
taxat corroboratio primæ depositionis ab eisdem tactæ, quæ semper admitti solet, Bald. *in cap.2. de fid. instrum.* Decius *in Auth. si quis in aliquo, n.3. C. de eden.* Cæsar. de Grassis *decis.20. n.11. de probat.* Rota *coram Coccin. decis.373. n.4. & coram Dunozett. decis.989. n.14.* Et quando etiam quis destitutus probationibus iam factis, non esset absurdum, nec inconueniens nouas adducere, † ex quo commisso simili modo concepta 8
tribuit facultatem cognoscendi causam appellationis, & propterea veniret etiam in tali casu concedenda remissoria, ex qua si resultaret probatio deprædationis, & sic iustitia ad fauorem Ludouici, & aliorum actorum, † noua esset decer- 9
nenda mandati relaxatio, ad hoc, vt illud exequutioni contra Assecuratores obligatos demandari queat, vt egregiè dixit Rota *decis.509. n.3. par.13. recent.*

Neque obstare visum fuit DD. quod in literis onerarijs non sint nominati Ludouicus, & Ioannes Franciscus Assecurati, sed diuersa persona, pro cuius computo dicitur facta oneratio frumenti specificati in Assecuratione; In hac enim materia defectus interesse non irritat contractum, † & Assecu- 10
ratores omninò tenentur ad solutionem adueniente casu aduerso, vt in puncto tradunt Stracc. *de assecurat. gloss.10. num.6.* Santer. *eod. tract. p.4. n.48.* qui dicunt Assecuratores nullatenus posse obijcere defectum interesse Assecurati, † & esse co- 11
gendos ad soluendum, etiam si merces ipsius Assecurati non fuerint.

Vltrà quod cùm Assecuratio sit concepta nedum pro computo d. Ludouici, & Ioannis Francisci, sed alterius personæ, ad quam spectaret granum, sequitur, quod dum per productionem literarum oneratoriarum fuit declarata persona

sona interessata, non habent Assecuratores vllum prætextum se excusandi à solutione.

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. MATTÆIO.

Borchinonen. Congruæ.

Veneris 19. Ianuarij 1674.

ARGVMENTVM.

Facta erat vnio, & omnes redditus assignati sunt Vicario, cum onere soluendi certam summam Archidiacono, quo deindè petente vel omnes fructus sibi restitui, vt congruam Vicario persolueret, vel sin minus suam superaugeri congruam; neutrum est concessum, quia & forma vnionis vt supra factæ præteriri non poterat, & causa non erat, cur sua superaugeri debuisset congrua, nulla facta probatione augumenti redditũ, & paupertatis superuentæ.

SVMMARIVM.

1 *Iustitia sententiæ resultat ex decisionibus in causa factis.*
2 *Vnio si est fundamentum alicuius, illius forma ab eo seruari debet, & num. 4.*
3 *Declaratio facta in secundo instrumento reputari debet ac si facta fuisset in primo, & ea, quæ in secundo stabilita sunt habentur, ac si in primo fuissent apposita.*
4 *Vnionis forma est vndequaque seruanda, eiusque tenor spectari, & sequi omnino debet, & nu. 5.*
6 *Congrua semel constituta regulariter immutari ac diminui non debet lim. & vid. num. seqq.*
7 *Congrua immutatur ex causa, & quæ illa sit num. 8.*
8 *Argumentum redditUum Ecclesiæ est causa legitima immutandi congruam.*
9 *Congrua tunc solum immutatur ex augumento redditUum bonorum Ecclesiæ si dominium remanet penès parochum, secus si apud Vicarium.*
10 *Congrua si fuit sufficiens pro aliis Rectoribus, etiam hodie, & moderno rectori sufficere debet.*
11 *Congrua vt immutetur requiritur vt res ad eum statum sit redacta, vt ministri mendicare cogantur, & orirentur alia in commoda ecclesiæ.*
12 *Fructus semel assignati præsumuntur sufficientes.*
13 *Fructus præsumuntur potius aucti, quam diminuti.*
14 *Vnioni non repugnat quod omnes fructus Vicario remaneant, & Parocho habituali sola eorum pars assignetur, & nu. 25.*
15 *Dominus non administrator dicitur ille, cui nulla demandata est rationis redditio, seu reliquatus restitutio, imo potius omnes fructus illi assignati sunt.*
16 *Verbum* assignamus *denotat dominium.*
17 *Verbum* sit *necessitatem importat, & quod dominium remaneat penes eum cui bona assignata sunt.*
18 *Dominium important verba pro facultate, & voluntate disponendi nullis legibus aut conditionibus limitata.*
19 *Verba impropriantur ad tollendam superfluitatem, & otiositatem illorum.*
20 *Obseruantia subsequuta, & nullo vmquam tempore reclamata est optima cuiuscumque dispositionis interpres etiam à proprietate verborum.*
21 *Centenaria præbet legitimum titulum cum omnibus requisitis necessarijs, etiam priuilegio Apostolico munitum.*
22 *de Pontificis potestate in beneficialibus nefas est dubitare.*
23 *Obseruantia sufficit quod per aliquod tempus fuerit inducta.*
24 *Congruam sibi augeri prætendens probare debet augumentum redditUum, & paupertatem superuentam, & supra num. 11.*
25 *Fructus omnes assignare vicario Ecclesiæ vnitæ, & solam portionem relinquere Ecclesiæ cui sit vnio, nec vnioni repugnat, neque incompatibile est.*

DECISIO CCXVIII.

Conuenerunt DD. inuitati, vt omnes hanc causam viderent, Sententiam Rotalem esse confirmandam, attento quod de eius validitate non dubitabatur, & de iustitia constare visum fuit † ex plenè, & eleganter deductis in decisionibus in antecedenti instantia emanatis 26. *Nouembris* 1672. 1
* & 17. *Martij*, & 17. *Aprilis* 1673. coram R. P. D. meo Taia, in quibus firmatum fuit constare de bono iure Vicarij retinendi scilicet omnes fructus Parochiales cum solo onere dandi Archidiacono annuas lib. 70. & onera omnia Ecclesiæ supportandi, non autem de bono iure Archidiaconi agentis ad immissionem, seù reintegrationem omnium fructuum d. Parochialis cum onere dandi Congruam Vicario, quia ipsa vnio, in qua Archidiaconus se fundat, non illi tribuit, † sed Vicario omnes fructus relinquit vt etiam egregiè firmatum fuit *coram Merlin. in hac eadem causa dec. 95. nu.* 2
10. & in rec. dec. 580. n... cum seq. p. 4. tom. 3. rec.

Idque manifestè patet ex eisdemmet Instrumentis ab Archidiacono productis tàm ex primo celebrato de anno 1325. quàm ex secundo rogato de anno 1376. in illo etiamsi appareat de vnione, ex quo prætendit Archidiaconus ius sibi fuisse acquisitum in omnibus bonis vnitis, non fuit tamen Vicario assignata certa Congrua, nec deuentum fuit ad distinctionem certorum fructuum, quos ipse in d. Ecclesia vnita percipere deberet, sed remansit qualificata cum illis verbis *reseruatis tamen inde ad arbitrium, seu iudicium Episcopi, & Capituli prædicti congruis probationibus pro Vicarijs perpetuis*, cuius vigore apparet, quod nec per aliquod temporis spatium fructus, & redditus Ecclesiæ Sancti Baudilij fuerint de dominio Archidiaconatus, ex quo effectus dictæ primæ vnionis fuit suspensus per dicta verba, & ideò in sequelam huius reseruationis cum postea electi, & deputati ab Episcopo, & Capitulo fuerint duo Canonici ad sedanda iurgia, componendas discordias, quæ oriri poterant inter Vicarium, & Archidiaconum; in isto vltimo Instrumento fuerunt Vicario supradicto assignati omnes fructus eiusdem Ecclesiæ, vt ipse posset congruè substentari, & iura Parochialia, & alia onera sibi incumbentia substinere, & ad sui libitum, & arbitrium de illis disponere, dici debeat factum in executionem primi instrumenti, in quo dicta vnio effectuata fuit, vti etiam ad comprobandam quantitatem congruæ debitæ ipsi Vicario, & nullo modo ad illam dissoluendam attenta natura reseruationis elicita in primo instrumento, † quod efficit, vt declaratio posteà subsequuta in secundo instrumento debeat reputari, ac si facta esset in primo, 3
& ea, quæ fuerunt in secundo stabilita censeri debeant, ac si in primo apposita fuissent, iuxtà Text. *in l. si testamentum* 8. *in princ. C. de instit. & substit. l. cum dotem C. de iur. dot.* Merlin. *dec.* 802. *num.* 3. Rot. *decis.* 194. *num.* 48. *& seq. par.* 5. *rec.* & præsertim accedente legitimo consensu Capituli; & Episcopi, à quibus hæc eadem assignatio facta in secundo Instrumento fuit approbata, & confirmata in Summ. *num.* 2. in fine, vnde sequitur determinationem congruæ, seu diuisionem fructuum non fuisse factam post ius perfectè acquisitum Archidiacono, sed in executionem, & effectuationem vnionis, & haberi debet eodem modo, ac si facta fuisset in ipsomet actu, & contextu vnionis. Igitur hoc stante nullo modo licebit Archidiacono transire ad commoda, quæ ante vnionem supponit sibi debita, nec habet nunc aliquod ius reseruatum percipiendi fructus Ecclesiæ vnitæ, nisi summam illi præscriptam ab Episcopo, & Capitulo, qui vnionem de anno 1325. factam approbauit, cuius formam amplius ipse destruere hodie nequit, dum expresse sedata fuit ab ipsis Episcopo, & Canonicis habentibus facultatem vniendi, † quæ seruanda est, & controuerti non potest ab 4
Archidiacono, qui suum fundamentum constituit in ipsa vnione, *gloss. in cap. de Monachis verb. de prouentibus vers. si habent Ecclesiam de præbendis*, quam doctrinam secuta fuit Rot. *dec.* 5. *num.* 1. *par.* 7. *rec.* & omnes conditiones, & pacta, quæ in vnione à principio apposita fuerunt sunt ad vnguem seruanda, & inspici debet tenor ipsius † vnionis, 5
& sequi illud, quod ab vnientibus stabilitum fuit, Bald. *cons.* 354. *sub num.* 1. *vers. signa cum* Rota *dec.* 156. *num.* 7. *par* 11. *rec.*

Præsertim quia agitur de assignatione congruæ, † quæ 6
immutari, nec diminui potest, quando à principio incerta quantitate fuit Rectori, vel Vicarijs assignata *per text. Clarum in cap. Auaritia num.* 10. *ibique gloss. & communiter DD. de præben.* Rebuff. *de Cong. nu.* 92. *cum alijs*, Rota *coram Gregor.*

gor. XV. decis. 429. num. 3. & in rec. decis. 449. num. 5. par. 2. & decis. 230. n. 6. par. 6. & decis. 48. n. 10. par. 13.

Et quamuis ab hac regula recedi vt plurimum soleat,
7 † quando scilicet subest iusta causa, vt dixerunt gloss. Imola & Ancharan. *in d. cap. Auaritia*, inter quas principaliter assi-
8 gnatur † ingens redditaum augumentum, iuxt. *decis. Aurien. Congruæ 14. Martij 1618. coram Ottemberg.*

Nihilominus Archidiacono ista suffragari nequit, dum ipse non est amplius creditor speciei, sed solùm libr. 70. quæ hucusque illi fuerunt persolutæ, & hodie aliud augumentum illi non competit, à quo in actu vnionis fuit facta diuisio bonorum, seù fructuum, & fuerunt illi assignati fructus sufficientes pro suimet substentatione, & sic in
9 isto casu limitatio locum non habet, † sed solum procedit quando totale dominium reddituum temporalium Vicariæ remaneret penès Parochum habitualem, qui deindè Vicario aliquid assignauit, vt videtur sentire gloss. *in d. cap. Auaritia verb. redditus in fine*, vbi adducitur *c. quod sequitur de Monachis eod. tit.* & in omnem casum aduertendum est in facto non fuisse probatam indigentiam, nec excessiuum fructuum augumentum post conuentionem, siue reductionem d. ratæ fructuum ad d. pensionem in pecunia, quod erat necessariò probandum ab Archidiacono, cui obstat obseruantia vnius sæculi, & vltrà, intra quod tàm longi temporis spatium, si d. pensio fuit sufficiens pro congrua
10 substentatione aliorum † Archidiaconorum, reputari etiam debet sufficiens pro hodierno Archidiacono, vt semper Rota dixit *in decis. 429. num. 3. apud Greg. XV. in decis. 440. num. 17. & seq. in decis. 222. num. 15. par. 9. & in dec. 48. num. 12. par. 13. rec.* & ista locum sibi vindicant etiamsi ageretur de assignatione congruæ alimentariæ, quia nihilominus non esset locus nouæ assignationi, & illius diminutioni, quandò semel illa fuit tradita in certa quantitate constituta per
11 viam contractus, † nisi res esset reducta in eo statu, vt ministri mendicare cogerentur, & orirentur alia incommoda Ecclesiæ præiudicialia, Rota *decis. 48. num. 6. par. 13. rec.* quam diminutionem, cùm Archidiaconus nunquam probauerit, ideo reintegrationem ad fructus illi non esse debi-
12 tam DD. dixerunt, † & contra eum militat iuris præsumptio, quod fructus semel assignati semper sint sufficientes, *cap. nemo de consecr. dist. prima*, Abb. *in cap. hucusque de vit. & honest. Cleric.* Cassad. *decis. 19. de præbend.* Caputaq. *decis. 62. num. 1.* Seraphin. *dec. 1385. num. 2.* & isti potiùs aucti,
13 † quàm diminuti censeri debent; Felin. *in cap. constitutus num. 1. de rescript.* Bart. *in l. ex diuerso §. vltimo num. 3. ff. solut. matrim.* Ang. *cons. 274. num. 4. in fine*, Rota *coram Greg. XV. decis. 483. num. 4. vbi Add. lit. A. coram Durano decis. 919. num. 2. & decis. 413. num. 1. par. 5. & decis. 48. num. 8. par. 13. rec.*

Nihil releuantibus decis. exaduerso adductis in hac causa editis coram Merlino, Vbaldo, & Buratto, quoniam ab istis approbatur vnio respectu curæ habitualis apud Archidiaconum Barchinon. nihil autem determinatur respectu fructuum, & bonorum temporalium, imò potiùs comprobant assignationem, seù diuisionem factam inter Vicarium, & Archidiaconum, adeo vt vnioni nihil repugnet,
14 † quod omnes fructus apud Vicarium remaneant, & Parocho habituali pars eorundem fructuum, vel certa determinata responsio constituatur, vt dicit Rota *coram Merlino decis. 115. num. 10. & 11. & in rec. decis. 17. num. 10. par. 4. & decis. 580. n. 20. & 28. ad fin. par. 4. tom. 3.*

Verùm, quia in reiteratis propositionibus continuò insteterunt Informantes pro Archidiacono, quod cum vigore huius vnionis fuisset relaxatum in ipsum dominium omnium bonorum, & fructuum Ecclesiæ vnitæ, Vicarius fuit tantùm institutus Administrator simplex dd. bonorum, & ideò ex hoc deducebant licere Archidiacono, non obstante quocumque temporis lapsu, redire ad bona, & fructus, quorum dominium ad ipsum spectabat, relicta legitima congrua Vicario eius ministro; sed Domini existimarunt hoc obiectum nullum habere fundamentum, ex quo dominium fructuum, & bonorum Ecclesiæ vnitæ fuit translatum in Vicarium, quorum omnium fuit verus Dominus, vt deducitur ex verbis secundi instrumenti celebrati de anno 1326. in comprobationem primi anno antecedenti celebrati pro firmanda vnione in Ecclesia, de qua agitur; in isto enim per Canonicos electos ad hunc effectum iuxtà formam primi instrumenti fuerunt assignati Vicario perpetuo omnes fructus, cum onere, quod suis sumptibus teneretur illos recolligere, & exigere, & de eis contribuere Archidiacono certam portionem remanente, tota alia massa fructuum penes ipsum Vicarium pro eius congrua, & pro substinendis Ecclesiæ oneribus, & alijs ad eius libitum faciendis, quibus conuentionibus dominium importantibus non conuenit qualitas administratoris, tùm quia ibi nunquam datur facultas disponendi ad eius arbitrium de re administranda, & illi nunquam imponitur onus suis expensis fructus recolligere, sed illius, cuius res administratæ, † tùm 15
etiam, quia nulla eidem Vicario demandata legitur rationis redditio, ac reliquatus restitutio, ad quam omnis Administrator compellitur, quando in causa administrationis bonorum recepit, vt per Text. *in l. 1. §. officio ff. de tut. & ratiocin. distrahen. l. rationes C. de administr. tut.* Escobar. *de ratiocin. c. 3. n. 32.* Rota *in rec. decis. 59. n. 8. p. 10. & in Nepesina Tutelæ 4. Iul. 1642. coram Eminentissimo Cardinali Cerro.*

Suadent pari modo hanc consignationem fructuum importare veram dominij translationem ad fauorem Vicarij sequentia verba, quibus assignatio concepta fuit & ibi, & quidquid residuum fuit de redditibus fit ipsius Vicarij, quia sic Rota *in decis. 59. p. 10. recent. num. 5.* firmauit fuisse relaxatum dominium omnium bonorum in Præpositos † ex quo gratia 16
Benedicti XIII. continebat verbum *assignamus*, iuxtà distinctionem Baldi *in l. ordo num. 8. de execution. rei iudic.* Bartol. *in l. si constante, ff. solut. matrim. & alias etiam eadem Rota* secuta fuit *in recent. decis. 13. num. 6. par. 3.* Eoque magis indubitata, & incontrouertibilis erit in casu, de quo agitur huiusmodi dominij relaxatio ratione illius verbi *fit*, † quod ali- 17
quo modo necessitatem importare videtur, vt penes alium dominium deueniat, & bona assignata penès assignatarium permaneant, iuxtà Textus *expressum in l. his verbis 48. ff. de hæred. instit.*

Arguit quoque Vicarij dominium non solum consideratio à Dominis facta, quod talis conuentio continet causam matura deliberatione discussam, vt remoueretur omnis materia iurgiorum, & extingueretur quodcumque semen discordiarum, quæ de die in diem magis augerentur si liceret Archidiacono expellere Vicarium à dominio ad sui fauorem adstipulatum, verum etiam quia perpendebant verba apposita in secundo instrumento ibi alijs oneribus supportandis, & alijs pro voluntate eiusdem Vicarijs faniendis, importare dominium perfectum, & absolutum, † ex quo nullis legibus fa- 18
cultas de illis disponendi limitata reperitur, *leg. fideicommiss. §. quamquam ff. de leg. 3.* Bald. *quem citat, & seq.* Felin. *cap. 1. n. 39. de constit.* Ruin. *cons. 27. n. 1. lib. 1.* Surd. *cons. 357. num. 10.* Gabr. *cons. 143. in fin. volum. 1.* Menoch. *de arbitr. Iud. q. 7. n. 32.* Grat. *discept. 58. n. 20.*

Comprobat etiam mirificè Vicarij dominium declaratio illa apposita in eodem secundo instrumento, quod si vacaret pensio, quæ soluebatur de fructibus eiusdem Ecclesiæ domui charitatis, illa Archidiacono accresceret, vt in Summario *num. 1.* ex quo manifestè patet dominium fuisse relaxatum in Vicarium, quia si remansisset penès Archidiaconum, non fuisset hoc necessarium exprimere, dum ipso iure pensio vacans ad ipsum spectabat vti dominum, & possessorem fructuum, ex quibus pensio soluebatur, quapropter ad euitandam hanc superfluitatem, & ad tollenda verba otiosa, omnis interpretatio sumi debet, † quod dominium in Vicarium 19
transitum fecerit, & quod ille verè fuerit Dominus omnium fructuum, & bonorum ab initio assignatorum, Gloss. *in l. 1. C. de rapt. Virg.* Mantic. *de tacit. lib. 2. tit. 12. num. 19.* Rota *coram Merlin. decis. 22. num. 11. & coram bo. mem. Celso decis. 366. num. 8.*

At demum adducitur pro coronide intentionis Vicarij obseruantia vsque ad diem motæ litis inconcussè soluendi eidem Archidiacono, & alijs determinatam portionem in libris 70. absque alio augumento, nec vnquam ante motam litem, nec ipse, nec eius prædecessores conquesti fuerunt, & de nullo vnquam tempore reclamarunt, † & talis ob- 20
seruantia à die stabilitæ vnionis optima reputatur dispositionis interpres, licèt etiam verba à proprietate dissentiant, *cap. cum dilectus de consuet. l. si de interpret. & l. minimè ff. de leg.* Bald. *in l. si certis annis C. de pact. num. 9.* Mantic. *de tacit. lib. 2. tit. 1. num. 5. & tit. 7. num. 26.* Rot. *in rec. decis. 59. num. 12. par. 10. & decis. 48. num. 3. par. 13.*

Hinc nullo pacto Vicario obesse videntur decisiones exaduerso adductæ, quia tàm Illerden. *coram Seraphin. la 707.* quam Gerunden. *coram Penia 814. &* Barchinonen. *coram Dunozz. iun. la 775.* non merentur allegari, dum in illis non agitur, nisi de nuda administratione, vt in ijsdemmet decisionibus respondet *d. decis. 59. num. 14.* & eo minus est attendenda *decis. 1340. coram Coccino*, vbi solum actum fuit de assignatione congruæ facta Vicario ad formam Sac. Concil. Tridentini, & Bullæ B. Pij Quinti expressa in annua summa

ma pecuniaria in eius locum, & gratia maioris commoditatis assignati fuerunt fructus aliquorum bonorum, quæ erant ab antiquo de indubitato dominio assignantis, qui casus toto cęlo distat ab isto, de quo agitur, ex quo probatum remanet dominium in Vicarium translatum, & sic agitur de casu extraneo, & diuerso, cui non applicantur doctrinæ in eo adductæ.

Ista enim obseruantia concomitatur à centenaria, quæ vt melius destruat fundamentum, quod Archidiaconus deducit ad sui fauorem, resultans ex effectu etiam dictæ vnionis, non allegatur à Vicario, nisi vt ostendat, quod etiamsi in instrumentis vnionis, quæ ab Archidiacono fuerunt producta, possit desumi aliqua leuis suspicio, quòd dominium bonorum penès ipsum remansisset ab initio virtute primi instrumenti, in quo fit mentio de d. vnione; attamen potest simul stare, quod postea deuenerint bona in dominium Vicarij aliquo iusto legitimo titulo, debitis solemnitatibus vallato, cum obligatione respondendi d. Archidiacono lib. 70. quod facit præsumere spatium longissimi temporis, & credi debet interuenisse talem titulum, dum ille in contrarium nullas adducit probationes aliter veritatem suadentes, & ad cuius comprobationem 40 ab hinc annis discussa causa in Rota prodierunt resolutiones fauorabiles huic indiuiduali vnioni penès Merlin. *la 94. n.9. vers. nec obstat;* Vnde cum centenaria ducatur ad ostendendam hanc mutationem, & allegantì tribuat vtiliorem, & magis proficuum titulum de hoc mundo, qui deduci possit, trahi visus fuit animus propitius DD. vt Vicarius dici debeat Dominus omnium fructuum cum solo onere soluendi d. annuam pensionem d. Archidiacono ex iusto, atque legitimo titulo vnà cum omnibus requisitis necessarijs, &
21 etiam priuilegio Apostolico munitam, † quod deducere potest ex solo beneficio d. simplicis centenariæ, vt in hac dictum fuit *in d. dec. 94. coram Merlin.* Castill. *lib. 5. controu. 93. §. 8. num. 27. & seq.* Rota *coram Mantie decis. 50. n. 10. diuers. dec. 254. num. 10. vers. propterea cum centenaria par. 3. lib. 3. & decis. 312. num. 4. par. 1. & decis. 218. num. 51. & 52. par. 6. & decis. 64. num..... par. 12.* quo concurrente quomodo Vicario videtur esse illius virtute consultum, eodem modo nulla exceptio, seù defensio competere potest Archidiacono; quæ non datur aduersus priuilegium Apostolicum, & auctoritatem Papæ beneficia con-
22 cedentis, † de cuius potestate in Beneficialibus nefas est dubitare, *cap. per principalem, 9. q. 3.* Gigas. *de pens. q. 12. n. 2.* Rot. *decis. 266. n. 1. par. 3. recent.* & admisso etiam, quod centenaria non sit completa, de qua dubitari nequit in præsenti casu, cùm ab anno 1326. quo stipulata fuit vnio, vsque ad præsens
23 tempus illa fuit obseruata, † sufficeret etiam obseruantia per aliquod tempus inducta, prout sufficienter existimauit Rota *in d. dec. 59. n. 12. & 13. p. 10. recent.* ad effectum, vt dominium credi deberet illorum, qui ex aduerso dicebantur esse tantum administratores, & dicit illos esse reputandos veros Dominus ex argumento desumpto ex obseruantia.

Denique non solùm Archidiaconus venit excludendus à iudicio reintegrationis ad omnes fructus iuxtà monitorium coram A. C. præsentatum ex supra deductis, verum etiam nequaquam est admittendus ad augumentum congruæ, quia non fouet bonum ius, dum nullo modo probauit extrema necessaria, nempè augumentum diuitiarum Vicarij, & propriam paupertatem postea superuentam, & quidem talem, quæ tendat in vilipendium ordinis, & detrimen-
24 tum Ecclesiæ, † quæ duo copulatiuè debeant per ipsum concludenter probari ex supra allegatis, illas autem qualitates nullo modo probant testes hinc indè examinati virtute remissoriæ ad hunc effectum concessæ, quibus valdè deferendum est, cùm deponant de rebus in remotissimis regionibus peractis, & maximè quia sunt Vicarij, & ministri eiusdem Ecclesiæ, qui præsumuntur habere optimam notitiam de illius redditibus, & oneribus, quibus illa subiacet, concordant enim isti in eorum depositionibus, quod fructus, qui à d. Parochiali colliguntur quolibet anno non excedant summam lib. 1200. & vt alij dicunt Summam lib. 1300. & deductis expensis necessarijs tempore recollectionis dd. fructuum pro seruitio Ecclesiæ, & salario ministrorum ascendentibus ad lib. 1037. vt in Summario *num. 3. & 4.* & pariter deducitur ex Calculo, qui concordat cum dictis eorundem testium, residuum remanet pro congrua Vicarij, contra quem hodie frustrà increpat Archidiaconus, quia iuxtà istorum testium depositiones, quando etiam esset recedendum à lege vnionis, & deueniendum ad exactionem nouæ congruæ, non esse capax Ecclesia maioris pensionis sibi assignatæ in lib. 70. & ob id etiam frustrà petit ipse sibi assignari omnes fructus d. Ecclesiæ cum onere congruam Vicario persoluendi, quia vltra quod omnes fructus reputantur necessarij ad hoc, vt cultus diuinus permaneat in sua veneratione, non debet innouari, illud quod fuit in ipsa vnione stabilitum, & seruandæ sunt leges in ea appositæ, ne violetur ipsum vnionis ius, vt succederet si onera, quæ in ea fuerunt iniuncta Vicario hodie contra illius naturam valuerit Archidiaconus assumere, & in consimilibus vnionibus non est nouum, quod dominium bonorum, & fructuum relinquatur penes Vicarium, vel Rectorem Ecclesiæ vnitæ † assignata aliqua portione Ecclesiæ, cui facta 25
fuit vnio, & dixit Rota *in Nolana Parochialis 2. Decembris 1669. & 2. Iunij 1670. coram R. P. D. Vicecomite, & 5. Iunij 1671. coram R. P. D. Rondinino.*

Et ità &c.

Decisio 81. supra in hac parte est in eadem causa, & in calce illius alia etiam concordans adnotatur, præsens verò resolutio confirmata fuit coram R. P. D. Emerix sub die 7. Februar. 1676.

REVERENDISS. D. ALBERGATO.
Sacræ Rotæ Decano.

Pisauren. Decimarum.

Veneris 19. Ianuarij 1674.

A R G V M E N T V M.

In quasi possessione decimandi concessa est manutentio Parocho prædiali, de cuius quasi possessione constabat, & arridebat etiam assistentia iuris, quinimò aliud quoq; mandatum de manutenendo obtinuerat, ita vt dubitari minimè possit, quod in concursu alterius cuiuscumque possessionis hæc sua præferenda non sit, haud parum releuante exceptione consuetudinis contrariæ, quæ in hoc summarijssimo manutentionis iudicio pro nihilo fuit attenta.

S V M M A R I V M.

1 *Manutentio conceditur illi, qui de sua possessione docet, & num. seq.*
2 *Possidens auctoritate Iudicis iustè possidet, vt proinde illi manutentio debeatur.*
3 *Parochus habet assistentiam iuris super perceptione decimarum ex bonis existentibus intra limites suæ diœcesis priuatiuè quoad alios.*
4 *Quasi possessionis veritas eo magis probatur, si possidenti fuerit etiam mandatum de manutenendo concessum.*
5 *Manutentio facilius conceditur possidenti, si vlterius eidem mandatum de manutenendo sit concessum.*
6 *Possessio turbatiua non attenditur.*
7 *Possessio in concursu illa præfertur, quæ fuerit à Iudice obtenta.*
8 *Consuetudo decimandi non attenditur in iudicio summarijssimi possessorij, & num. 9.*
9 *Manutentionis iudicium summarijssimum non cognoscit exceptiones respicientes petitorium, & requirentes altiorem indaginem.*
10 *Manutentio datur possidenti auctoritate Iudicis, & habente pro se assistentiam iuris.*
11 *Manutentionem non impedit sententia, à qua fuerit appellatum.*

D E C I S I O CCXIX.

PRætendente Octauio Fabrino iam Rectore Ecclesiæ Sancti Cassiani Ciuitatis Pisaurensis sibi deberi à Paluccijs degentibus intra limites suæ Parochiæ decimam Sacramentalem ex Prædijs per eosdem possessis, & sitis intra limites Ruralis Ecclesiæ Sancti Apollinaris Castri Medij Diœcesis eiusdem Ciuitatis, & è contra decimam tàm prædialem, quàm Sacramentalem sibi deberi contendente Cæsare Luchino, Archipresbytero, & Rectore dictæ Ecclesiæ Sancti Apollinaris; indèque orta lite inter Partes coram A. C. Arcosto, fuit ab isto de anno 1655. concessum Luchino mandatum de manutenendo in quasi possessione exigendi inte-

integram decimam, & postmodum de anno 1665. fuit ab eodem per sententiam declaratum Decimam Sacramentalem soluendam Rectori Sancti Cassiani; sed Causa per appellationem ad Rota deuolutam, & disputato hodie coram me Dubio, An, & cui esset danda manutentio,, pro Luchino prodijt resolutio.

1 Cùm enim ipse de sua quasi possessione docuerit † tàm ex Testibus deponentibus de exactione vnius ex viginti starijs
2 frumenti, quàm ex mandato de † manutenendo, & successiuis solutionibus in illius executionem factis à dictis Paulucijs, iuris ratio postulat, vt in illa sit manutenendus, ex vulgato §. *retinendæ institution. titulo de interdictis*, *iuncta l. iustè possidet ff. de acquirenda possessione*.

Concurrente præsertim pro huiusmodi quasi possessione
3 assistentia Iuris, † deferentis Parocho Prædiali facultatem percipiendi decimas ex prædijs existen. intra limites propriæ Parochiæ priuatiuè quoad omnes alios, *ex capit. quoniam, vbi gloss. in verb. eidem, & gloss. in figuratione casus de restit. spoliat. in* 6. Barbos. *de Paroch. cap.* 28. §. 2. *num.* 8. Rota *decis.* 178. *num.* 5. *parte* 7. & *decis.* 135. *per tot. par.* 2. & *decis.* 201. *num.* 1. *par.* 13. confirmata *in decis.* 27. *par.* 14. *recent.* & *coram Peutingerio dec.* 373. pro altera Parte allegata *num.* 6.

Nullatenus subsistente, quod mandatum de manutenendo fuerit obtentum Parte non citata, & actus exactionum tamquam merè turbatiui, non sint manutenibiles.

Nam quod mandatum fuerit à Iudice concessum citato Octauio Prædecessore Vbaldi moderni Rectoris probatum extitit ex iuribus datis in Summario Lucchin *num.* 1. & 4. quo verò ad actus exactionum tantùm abest, quod dici possint turbatiui, indeque non manutenibiles, vt potiùs ex illis tamquam factis in executionem mandati de manutenendo,
4 † eo magis remaneat probata veritas, & iustitia quasi possessionis, *d. l. iustè possidet, ff. de acquir. possess.* Rota *coram Buratt. decis.* 221. *num.* 2. ibique Addentes *nu.* 7. & *coram bonæ memoriæ Card. Celso dec.* 109. *n.* 6. Et proindè faciliùs concedenda manu-
5 tentio † eadem Rota *coram Gregor. decis.* 582. *n.* 2. & *in rec. dec.* 46. *n.* 2. & *decis.* 104. *nu.* 1. *part.* 11.

Neque releuare visæ sunt exactiones, quæ à Rectore Sancti Cassiani asserebantur factæ ante, quàm post mandatum
6 de manutenendo ab altera parte obtentum, † quia tamquam turbatiuè, & clandestinè, non fuerunt per DD. habitæ in concursu aliarum factarum à Luchino, quæ vti innixæ au-
7 ctoritati Iudicis, † operantur, vt possessio ex illis resultans sit præferenda, Posth. *de manut. obseruat.* 71. *num.* 102. & Rota *post eundem decis.* 58. *n.* 2.

Minusque fuit habita ratio de asserta consuetudine, quam Pisauri vigere asserebat Rector Sancti Cassiani soluendi Decimam Sacramentalem Parochis vrbanis ex Prædijs existen-
8 tibus intra limites Ecclesiarum Ruralium, † quando illorum Domini in illorum Parochijs degunt, & Sacramenta suscipiunt, quia ista tamquam respiciens titulum, & requi-
9 rens altiorem indaginem † non est attendenda in hoc iudicio summarijssimo manutentionis, vt aliàs dixit Rota *decis.* 273. *sub n. primo parte* 2. *recent.* apud Posth. *decis.* 197. *num.* 2. *coram Merlin. decis.* 19. *num.* 13. & *in Leodien. Decimarum* 16. *Iunij* 1651. *sub* §. *neque releuans versic. tum quia coram bonæ memoriæ Meltio*.

Ex quibus Domini censuerunt dandam esse manutentio-
10 nem Luchino habenti pro se assistentiam iuris, † & possidenti auctoritate Iudicis, non obstante sententia contra ipsum lata de anno 1665. quia cùm fuerit suspensa per appellatio-
11 nem, † manutentionem impedire non valet, *cap. venientes* 19. *de iur. iuran.* Rota *coram Caualer. dec.* 242. *n.* 2. & *coram Dunozetto Iun. decis.* 878. *nu.* 3. & 4.

Et ità, vtraque &c.

R. P. D. TAIA.

Tusculana Villæ.

Veneris 19. *Ianuarij* 1674.

ARGVMENTVM.

Diuisionem nobilis ædificij non ruralis contineat hæc decisio, quæ primò ex scriptura Partium est deducta, secundò ex possessione pro diuiso à singulis earum est inducta, & in eo quod tertio loco controuersum videbatur, illa à Iudice ex bono, & æquo ad concordiam earundem Partium facta est, itavt quæ diuisibilia fuere, sint diuisa, reliqua verò arbitrio iudicantis, vel arbitri fuerint remissa.

SVMMARIVM.

1 *Villa Tusculana DD. de Piccolomineis pro duabus partibus, & pro tertia parte DD. de Manfronis nobilis inter alias nuncupatur.*
2 *Diuisio probatur per scripturam diuisionis factæ, & Partibus pro diuiso possidentibus.*
3 *Diuisio quando præsumitur, præsumitur solemniter facta, & ratificata, & redditas fuisse rationes.*
4 *Diuisio præsumitur per lapsum* 30. *annorum si omnes partes pro diuiso possederint, secus si altera tantum.*
5 *Communiter quod possidetur plerumque negligitur.*
6 *Bona quæ nostra sunt etiam vsque ad vitium diligimus.*
7 *Lites quandoque ex accessu, & subiectis locis oculis Iudicis definiuntur.*
8 *Probatio etiam per rei aspectum facienda.*
9 *Diuisio fieri debet ex bono, & æquo ad concordiam & quietem Partium vnicuique suam portionem adiudicando.*
10 *Diuisibilia quæ non sunt, arbitrio iudicis diuiduntur, & num.* 16.
11 *Scala Lumaca, Chicciola, Cochlearis quare sic nuncupata.*
12 *Solarium, si domus à pluribus possideatur refici debet à Domino superioris solarij, & num. seqq.*
13 *Diuisione domus facta per solaria, solarium ab illius domino loco soli haberi videtur.*
14 *Solum, & cura soli sicuti est Domini ædificij, sic cura solarij videtur esse Domini superioris.*
15 *Domo à pluribus possessa, et diuisa per solaria, si refici debet, à quibus reficienda sit, et supra à n.* 12.
16 *Diuisio facienda si commodè fieri potest, sin minus arbitri officio remittitur, et sup. n.* 10.

DECISIO CCXX.

Nobilis inter alias, & permultis Tusculanis Villæ ædificium † ad proprium sensum §. *qui fundum vers. si verò solum*, *l. si fundum sub conditione* 81. *ff. de legat.* 1. quæ hoc 1
magis cum alijs fundum quærit præter aereum, & quam vidimus accessu petito, decretoque proculdubio Communis est pro partibus Villæ competentibus duabus DD. de Piccolomineis, ac tertia DD. de Manfronis; Dubium autem, an pro indiuiso, & Communi diuidundo, aut pro diuiso.

Quæstio prima fuit de quadam scriptura trium partium discretarum: Sig. Marchese l'appartamento &c. Sig. Ferrante, la sala &c. subscripta. Il Cardinal Capponi, sine die, & Consule exhibita iam à DD. de Piccolomineis contra DD. de Manfronis, coram A. C. 27. Augusti 1664. ex nunc ab ipsis rursus, sed ad demonstrandam diuersitatem alterius exhibitæ à DD. Manfronis exhibentibus aliam non originalem, sed vt dicitur, copiam ab ipsis DD. de Piccolomineis, ipsoque D. Ferrante exhibitam pridem coram Sacri Palatij Apostolici Præfecto 27. Ianuarij 1634.

Vndè orta est alia quæstio, quia in dicto originali legitur: L'appartamento con le due stanze da finire, e trè mezzanini à tetto &c. & in dicta copia: L'appartamento, che possiede con le due stanze di sopra da finire, e trè mezzanini à tetto &c. non parum referente differentia harum mansionum si essent, aut non essent *di sopra*, quales esse repugnant DD. de Manfronis huius partis possessores, & se pro indiuiso Dominos quoque prætendentes.

Et ne loquar propositionem ab Initio DD. denique conuenerunt constare diuisionem cùm producta certè fuerit, vt supra 27. Ianuarij 1634. † & iuxtà scripturam tamdiù possiden- 2
tibus, quinetiam locantibus DD. pro indiuiso, prout si quis non alijs probationibus probat, sed probat hoc, scilicet se possedisse rem, vt propriam pro parte vna, & per decem annos inter præsentes, vel viginti inter absentes, solus subiuit onera rei, & solus sensit commoda, verisimile est diuisionem factam secundum Azon. & Vgon. sensit *gloss.* 1. *l.* 4. *C. Comm. diuid. cum alijs ibidem in gloss. margin.* Menoch. *præs.* 60. *nu.* 3. *lib.* 3. Michal. *de fratrib. c.* 42. *n.* 13. *par.* 3. (vbi, & præsumitur solemniter facta, † & ratificata & redditas fuisse rationes *n.* 14.) Ro- 3
ta *coram Caual. decis.* 651. *num.* 4. *à vers. insuper accedebat, et coram Dunozetto iun. decis.* 327. *num.* 2. *et coram Buratt. dec.*

799.

799. *num.* 8. vbi multò magis lapsu triginta annorum, si pos-
4 sideant † quidem omnes, non vno tantum possidente; tunc enim dicunt non præsumi diuisionem, Ruin. *&c. apud* Michal. *d. cap.* 42. *num.* 11. *&* Rota *d. decis.* 327. *num.* 3. alijs quoque argumentis, eoque præcipuè, quod tam Marchionissa Santacrucia, cum qua facta fuit diuisio, quam D. Cardinalis Capponius illius successor immediatus, & deindè DD. de Manfronis partem vt suam diuisam ædificando meliorarunt, & exornarunt; naturale quippè vitium est
5 negligi, † quod communiter possidetur, *l.* 2. *C. quando, & quibus quarta pars lib.* 10. *cum pluribus ibidem in gloss. Natu-*
6 *ralem, & in glossa margin. vtinam* † non vsque ad vitium propria diligamus.

Maior fuit altera quæstio, & vtra lectio foret attendenda, *con le due stanze da finire*, aut, *con le due stanze di sopra da finire*, & aliquibus definita videbatur à scriptura originali simpliciter: *con le due stanze da finire*; Aliquibus pariter definita videbatur ad copiam productam prius ab ipsa Parte originalem producente, & à similibus alijs tempore productionis nunc incontrouertendis, vt tunc incontrouersis, ac Scriptoribus mortuis, cum scriptura originalis fuerit vt supra informis, quin etiam multiplex pro argumento, & summa faciendi instrumenti, adeoque faciendæ diuisionis potiùs quàm factæ, trium diuidentium, vt omnium partium diuisarum, & aliæ duæ scripturæ factæ fuerint cum adiectione *di sopra*.

Vtcumque procedendo Communi diuidundo, siue diuiso, visum est DD. definire controuersias singulares ex ac-
7 cessu, † oculisque DD. subiectis locis iuxtà *l.* 8. *in fin. ff. fin.*
8 *regud.* & alia notata, † & notandà de probatione per rei aspectum &c. apud *D. de Luca de Iudicijs discurs.* 24. *lib.* 15.

Ex quibus DD. concordes ad concordiam, & sanè quie-
9 tem Partium, † & ex bono, & æquo adiudicantes, iuxtà *§. quædam actiones in fine instit. de act. & §. eadem interueniunt*
10 *instit. de offic. Iudic.* maximè in ijs, † quæ diuidi commodè non possunt, *ad l.* 3. *C. commun. diuid.* dixerunt, & dictarunt esse, vel fore communem Ecclesiam cum suis mansionibus ad vsum tamen, & cultum Diuinum iuxtà Decretum factum in Visitatione ab Eminentissimo Ordinario.

Scalam (la Scala lumaca) Chiocciola, dicimus nos Lumacha, Limacem, & Chiocciola, Cochleam pro si-
11 militudine, non limacium, † sed Cochlearum, & prout Cochlea in ædificijs dicta, quæ schalæ cochlides etiam dicuntur, ob id sic dictæ, quod anfractuosæ sint in modum cochlearis testæ, & quod clauiculata, ac tortili structura à triclinijs in cœnacula euadant, vt scripsit Bud. *in Adnotat. prioribus ad Pandectas ad §. illud nobis, l. sed addes* 19. *ff. locat.* La scala Lumaca, siue chiocciola, in qua DD. de Manfronis vti communicantem à terra ad tectum omnibus eorum appartamentis nihil verò communicantem DD. de Piccolomineis, eoque præcipuè, quia dicta scala probatur constructa à Marchionissa Santacrucia, & priuatiuè, quoad DD. de Piccolomineis semper, diuque possessa ab illa, vt in Summario DD. de Manfronis *num.* 10. & concordat delineatio ædificij, vt dicitur la pianta fatta de mandato, tàm D. Cardinalis Capponij, quàm D. Baronis de Piccolomineis, in qua adnotatur hæc scala, vt pars dicti D. Cardinalis.

Mansiunculam super vestiario, siue repositorio il mezanino sopra la Guardarobba, vt dixerunt DD. etiam DD. de Manfronis, quia probatur redacta ad vsum habitationis à D. Cardinale Capponio, qui impensas factas descripsit inter alias propriæ partis, & semper tàm ab ipso, quàm à Marchionissa Santacrucia eius Tutrice vltrà triginta annos possessa, d. Summ. *num.* 7. *&* 8. & patet ex supradicta planta, ac meliùs patuit in accessu, vbi nisi d. mansiuncula spectaret ad DD. de Manfronis, neque haberent, neque habere possent aditum ad alias mansiones: Stanze eiusdem partis, & vt dicitur Appartamento incontrouertibili ad ipsos spectasi; Vestiarium verò, seù repositorium ipsum sub mansiuncula, la Guardarobba sotto il mezanino DD. de Piccolomineis.

Super tabulatum atrij DD. de Piccolomineis, il soprasoffitto della Sala de' Signori Piccolomini, vt DD. dixerunt DD. de Manfronis, cùm ædificatum fuerit à D. Cardinali Capponio, ac separatum mediante muro solido ab appartamentis DD. de Piccolomineis etiam ipsis patientibus, dum in planta consenserunt describi in parte prædicti D. Cardinalis, eoque defuncto propria appartamenta receperunt absque d. supercabulato, diuque non reclamarunt. Decreuerunt tamen DD. illud spectare ad DD. de Manfronis cum sua obligatione seruandi etiam cum muris superioribus, vt si Domus habeat plura solaria, & à diuersis habitentur † si refici debent solaria à Domino superioris so- 12
larij refici debent, vt scripsit *Te pat. var. sent. tit.* 552. *communi diuid. in fine vers. Domus habens plura solaria ex summ. Magon. flor. decis.* 156. *num.* 1. prout per diuisionem factam per solaria, & mansiones vna pars separatur ab alia, & pro diuiso habetur, & quælibet pars facta est vna Domus, † & 13
tunc solarium cùm sit proprium, videtur etiam loco soli haberi quantum ad superficiem super eo positam vsque ad aliud solarium ei superius positum sicut se habet solum ad superficiem superpositam &c. apud Caualcan. *decis.* 19. *num.* 61 *&* 62. *de contract. par.* 2. & sensisse videntur Bald. *cons.* 134. *vers. & tamen nos videmus lib.* 5. Cyriac. *contr.* 223. *num.* 16. *adnotat. ad* Buratt. *decis.* 520. *in fine cum alleg. nouissime à D. de Luca de Seruit. ad materiam retract. discurs.* 10. *num.* 4. *& discurs.* 70. *num.* 23. *vers. tum quia non patet lib.* 4. adeoque vt solum, & cura soli est Domini ædificij, sic solarium, † & cura sola- 14
rij videtur esse Domini superioris, quidquid aliud distinguendo statuerint Mediolanenses *stat.* 377. de eo, qui habet inferiorem partem Domus, † & illo, qui habet superio- 15
rem, *par.* 2. *& alij apud* Carpan. *num.* 10. sentientem idem esse de Iure communi ex allegatis, quæ viderit ipse Carpanus Griptam, la Grotta commune diuidendam, vt altera pars ad dexteram, altera ad sinistram pro arbitrio fossionis, & clauis diuisa spectet ad Dominos suos.

Stabulum commune iam diuisum diuidendum diuisorio medio, & liberandam partem, quæ iam spectat ad DD. de Piccolomineis si seruitute aditus per aliam portam in alia parte spectante ad DD. de Manfronis.

Cætera Cortili, e Rimesse di Carozze, & si qua alia diuidenda in tres partes pro tertia DD. de Manfronis, si diuidi commodè possint, † sin minus ad officium Arbitri, *d. l.* 3. 16
C. comm. diuid.

Et ità, vtraque &c.

R. P. D. TAIA.

Fulginaten. Fideicommissi.

Veneris 19. *Ianuarij* 1674.

ARGVMENTVM.

Attentata declarata sunt omnia gesta coram alio Iudice vel quia eadem causa visa est super eadem re, & inter easdem personas, quauis sola actio deficeret, vel quia connexio in omnem casum euitari non poterat; & tandem quia per inhibitionem præsentatam, & sæpiùs repetitam, attentatum remāsit etiam id, quod ex sola litis pendentia prohibitum non fuisset; vt proindè attentata passo restitutio in integrum iure sit concessa.

SVMMARIVM.

1 *Positiones, & libellus parum differunt inter se.*
2 *Positiones quandoque continent non solum factum, sed petitionem actoris.*
3 *Positionibus respondere recusans habetur pro confesso.*
4 *Attentata sunt prius, & ante omnia purganda.*
5 *Causa ad effectum attentatorum non dicitur diuersa ex sola diuersitate actionis, quoties agitur inter easdem partes, & super eadem re.*
6 *Attentata passus in integrum restituendus est.*
7 *Causa dicitur diuersa si concurrunt diuersitas personarum, rei, & actionis, vel vna tantum ex istis.*
8 *Attentata sunt gesta in causa connexa, & obstant etiam in causa principali.*
9 *Causa quæ dicatur connexa ad effectum attentatorum arbitrio iudicantis relinquitur.*
10 *Causa vt dicatur connexa requiritur quod sententia pronunciata in vna pariat exceptionem rei iudicatæ in alia.*
11 *Connexa quæstio illa esse dicitur, quæ ad alterius determinationem venit.*
12 *Inhibitio præsentata in causa principali afficit etiam causam connexam.*
13 *Inhibitio efficit attentatum etiam id, quod ex sola litis pendentia*

dentia prohibitum non fuisset.
4 *Ab Attentatis non excusat consensus Partium.*
Attentata reuocantur officio Iudicis, cuius est læsa maiestas, quamuis ob Partis consensum reuocari non potuissent. num. 14.

DECISIO CCXXI.

POstquam Procurator specialis Flaminiæ, Olympiæ, & Annæ proposuit Positiones Hieronymo coram Prætore
1 Fulginæ, & Positiones inter, † & Libellum tàm parua est dissimilitudo apud Michal. *de posit. cap. 4. num. 1.* vt contineat
2 non solum factum, † sed insuper in ipsis addatur petitio &c. apud ipsum Michal. *cap. 70. num. 3.* & si Reus iussus Positio-
3 nibus respondere recuset, † vel si contumaciter recedat, habentur pro confessatis, notat Io. Andr. *ad cap. 2. de confess. in sexto*, Michal. *cap. 61. num. 24. & 25. d. cap. 61.* Prætor istis Positionibus, & Decretis de ipsis Positionibus pro confessatis, Mandatum concessit contra Hieronymum pro contentis in ipsis, & deinde Hieronymo defuncto aliud Mandatum executionis contra proprietatem bonorum hæreditariorum Hieronymi, & subinde aliud de exequendo contra fructus ex bonis hæreditarijs Hieronymi &c. quæ acta sunt à 13. Decemb. 1657. propositarum Positionum in 11. Octob. 1673. mandati executionis contra bona hæreditaria Hieronymi.

Sed hæc bona iam litigiosa erant, lite pendente in Rota à sententia A. C. qua prætendente Hieronymo ex fideicommisso Patris immissionem in possessionem bonorum ad ipsum spectantium, & excipientibus Flaminia, & Sororibus de retentione pro reintegratione fideicommissi antiquiores &c. impertinentia, A. C. concessit immissionem Hieronymo in quartam partem Stabilium, Mobilium &c. Patris, & deinde Rota sententiam A. C. reuocauit coram R. P. D. meo Beuilaqua, nunc Illustrissimo Vrbis Gubernatore præcedentibus duabus decisionibus 294. & 415. parte 13. & retentionem competere Flaminiæ, & Sororibus pro scutis 6854. ad reintegrationem fideicommissi illius antiquioris pronunciauit, & coram R. P. D. meo Bourlemont post aliam decisionem 4. Iulij 1668. sententiam confirmauit, & tandem commissa mihi Causa, decisum est 15. Decembris 1670. remissoriam concedendam hæredibus Hieronymi ad probandum fuisse plusquam reintegratum fideicommissum illud antiquius, & specialiter, quia omnia mobilia, & quidquid esset in Palatio hæreditario fideicommittentis, fuissent à Flaminia, & Sororibus occupata, & Processus Remissorialis in Actis est.

Itaque cùm hæredes Flaminiæ, & Sororum instarent proponi Dubium principale, & contra hæredes Hieronymi instarent præferri Dubium super Attentatis, Domini manda-
4 runt proponi priùs dubium super Attentatis, † vt prius purgandis, *ad cap. 7. de appell. in sexto* cum ibi notatis, & est Rotæ perpetua, & legitima praxi, vt de receptissima regula Rota *coram Roxas decis. 330. n. 2.* eoque hodie proposito responderunt constare de Attentatis ex suprascriptis ipsis.

Nec obstat (vt DD. dixerunt) quod sint causæ diuersæ,
5 † quia cùm agatur inter easdem personas, & super ijsdem rebus (licèt diuersa sit actio) quæ causæ continentiam efficiunt, illa, quæ est facta coram alio Iudice, est nulla, & attentata, vt legitur coram Arguell. *decis. 31. num. 21. & 22.*

Cùm autem hæc propositio videatur potiùs integranda,
6 quàm integra, & læsa quidem in tertia parte † in allegatis ibi Text. & Lancellott. *alleg. 161. limit. 2. num. 67. vers. & ad propositum cap. 4. par. 2. sub num. 60.* si dicuntur causæ diuer-
7 sæ, † quando concurrunt diuersitas Personarum, Rei, & Actionis, & satis est, si vna tantùm ex istis ex ipso, Lanceli. *alia lim. 2. num. 10. vers. & propterea cap. 12. par. 2. adnot.* ad Buratt. *dec. 644. num. 10. cum alleg.* & Rota *coram Merlin. decis. 81. num. 2. vers. & consequenter, etiam*, cum allegatis, & allegandis, & fortè coram ipso Arguell. *decis. 76. num. 15. & satis l. cum quæritur 12. cum duabus seqq. ff. de exc. rei iud.* DD. processerunt ad connexionem sufficientem, processerunt inquam non transiuerunt allegata mihi *d. decis. 31.*

Itaque dixerunt DD. sufficientem esse connexionem,
8 quod gesta in causa † connexa causent attentata, & obstant etiam in causa principali, Lancell. *& c. adnot.* ad Buratt. *d. decis. 644. num. 11.* Rota *coram Merlin. d. decis. 81. num. 3.* &
9 post Imol. Gabr. declarat id arbitrio Iudicis † committi, apud Lancell. *d. lim. 2. sub num. 89. d. cap. 4.* Rota *coram Eminentiss. Cerro in Cathacen. Hæreditatis 1. Februarij 1651. sub §. quoniam habent connexionem;* Verùm vt hoc procedat requiritur, quod sententia in causa connexa † pariat exceptionem 10
rei iudicatæ in causa principali prosequitur Adnot. *cum decis. ibidem alleg.* & cum alijs Lancell. *d. lib. 2. nu. 87. & 88. d. cap. 4.* vt connexa quæstio illa esse dicitur, † quæ ad alterius de- 11
terminationem venit &c. Menoch. *de arb. Iud. quæst. 45. num. 8.* cum alijs.

Denique DD. & vnicè præcipuus vnus adhæserunt inhibitioni præsentatæ, & sæpè sæpiùs repetitæ, † quæ sequitur 12
itidem diuersitatem, prout identitatem causæ, Rota *coram Merlin. d. decis. 81. n. 1.* tamen iudicium illud attentatum reddit saltem inhibitio Rotalis, quæ debuit omninò seruari, & quamuis replicetur, quod inhibitio non egreditur terminos litis pendentiæ, responderunt vigore inhibitionis † effici at- 13
tentatum, etiam id, quod ex sola litis pendentia prohibitum non fuisset &c. plus nimio coram Bich. *dec. 3. ex nu. 8. & cor. Arguell. d. decis. 76. nu. 3. & 4. & rec. decis. 178. nu. 4. & 5. dec. 375. n. 2. & 3 par. 14.* cuius sententiæ affinis, imò soror, & fortè maior videtur alia, † quod consensus Partium non 14
excusat ab attentatis lite pendente in Rota, ad effectum, quod officio Iudicis, cuius maiestas læsa fuit, non veniant reuocanda &c. Adnot. ad Ludouis. *decis. 243. ex ipsa decis. in fin. & decis. 170. num. 6. & decis. 181. nu. 11. par. 13.* cum alijs allegatis, & allegandis, itavt vnus ille responderit, si alijs non placeret respondere, videndum de bono iure, ex sola præsentatione inhibitionis constare de attentatis.

Non placuit autem, & communiter conclusum fuit, & responsum constare de attentatis, vtraque &c.

R. P. D. CALATAIV.

Maceraten. Fideicommissi.

Mercurii 24. Ianuarij 1674.

ARGVMENTVM.

Reuocatum prætendebatur fideicommissum in Testamento constitutum per codicillos postea conditos, quorum casus cùm non successerit, ideò pro non reuocatione fuit responsum, & eo magis quia dispositio codicillaris conditionalis erat, & ita nihil ante aduentum posuerat in esse; Plura etiam de restitutione dotis filiarum, & de solutione debitorum Testatoris in eadem decisione cumulantur.

SVMMARIVM.

1 *Linea masculina, & fœminina vocata non restringitur ad filios, sed extenditur ad nepotes, pronepotes, & alios descendentes in infinitum.*
2 *Descendentes omnes dicuntur vocati, ac etiam reciprocè substituti, si vltimus ex illis hæreditatem tenetur restituere Ecclesiæ.*
3 *Confessio filij, & hæredis declarantis extare fideicommissum, nedum probat contra ipsum confitentem, sed etiam contra illius hæredes.*
4 *Fideicommissum in testamento constitutum non dicitur reuocatum in codicillis, si casus in illis consideratus, vel sub conditione positus non successit, & nu. 8.*
5 *Testator non dicitur in codicillis reuocasse fideicommissum ab eo in testamento factum, si excepto casu, qui non euenit, in reliquis d. testamentum confirmauit.*
6 *Incompatibilitas testamenti, & codicilli cessat, cessante casu incompatibili in altero ex illis à testatore considerato.*
7 *Ademptum sub conditione, ea deficiente, non dicitur ademptum, sed concessum.*
8 *Dispositio reuocata ne reuiuiscat, non attenditur quod casus non euenerit, sed solum quod euenire potuerit, intellige, & vid. num. seqq.*
9 *Testamentum secundum ipso iure reuocat primum.*
10 *Per Codicillos non censetur testatorem recedere voluisse à dispositis in testamento.*
11 *Conditio nihil ponit in esse nisi fuerit purificata.*
12 *Statutum Maceratense prohibet trebellianicam etiam filijs primi gradus.*
13 *Statutum inhabilitans personam extenditur etiam ad bona*

na existentia extra territorium statuentium .

14 *Dotes filiarum , prout etiam restitutio dotis vxori testatoris præsumuntur solutæ ex effectibus hæreditarijs peruentis ad manus hæredum*.

15 *Dotes filiarum testatoris iuxta illius præceptum præsumuntur solutæ ex fructibus, donec probetur illas non fuisse sufficientes*.

16 *Alimenta filiorum testatoris præsumuntur persoluta ex fructibus, & alijs effectibus hæreditarijs*.

17 *Debita testatoris ex illius bonis soluta præsumuntur, dum solutiones apparent factæ hæreditario nomine, & tempore quo filij erant pupilli*.

18 *Debita testatoris non fuisse soluta ex bonis illius probare debet qui hoc allegat , non autem reus, & possessor habens præsumptionem pro se*.

19 *Possessio capta post decem dies datos ad appellandum non est attentata , etiam stante rescripto signaturæ committentis causam simpliciter*.

20 *Decendium datum ad appellandum currit à die sententiæ , non tamen illius habitæ notitiæ vbi prima citatio fuit personalis*.

21 *Dos vigore* auth. res quæ *non detrahitur de bonis fideicommissi nisi in subsidium non existentibus bonis liberis*.

DECISIO CCXXII.

Fideicommissum in Testamento Blasij Maioranæ institutum, cuius vigore Octauius, & alij de Nigris sententiam immissionis ab A. C. reportarunt, & possessionem quorundam bonorum fideicommissariorum apprehenderunt, Rota *sub die 10. Maij * proximè præteriti* , censuit fuisse reuocatum in eius posteriori codicillo, & per consequens constare de bono iure Claræ; sed Causa hodie reproposita, Domini recesserunt à decisis.

De existentia namque fideicommissi, eiusque purificatione fauore illorum de Nigris , apertè constare visum fuit ex eodem testamento, in quo Testator dotatis Francisca, Angela, & Celidonia filiabus ex prima vxore hæredes vniuersales fecit Io. Franciscum, Ignatium, & alios filios masculos nascituros ex Flaminia eius secunda vxore, quibus reciprocè substitutis in casu obitus alterius sine filijs, ita postmodum disposuit: *E mancando ambedue senza figli legitimi , e naturali, in quel caso li sostituisce le femine di esso Testatore assieme con la medema Flaminia* pro æquali portione, *e mancando le figliuole femine, e ciascheduna di esse senza figliuoli &c. succeda l'vna all'altra, e morendo le figliuole femine di esso Testatore senza figliuoli &c. in quel caso gli sostituisce detta Flaminia sua Consorte, e mancando essa Flaminia gli sostituisce il Ceppo della Casa di esso Testatore, e mancando la linea mascolina, e feminina della Casa di esso Testatore, in quel caso gli sostituisce la Chiesa della Pace &c.*

Vndè defunctis Ignatio, Io. Francisco, Celidonia , & Francisca sine filijs, necnon Angela , relicta Eusebia filia, ex qua nati sunt Octauius, & alij de Nigris, isti tamquam pronepotes Testatoris dicuntur expressè vocati in substitutio-
1 ne lineæ masculinæ, & fœmininæ, † quæ non potest restringi ad solos filios, sed continet plures gradus, & extenditur ad nepotes, pronepotes, & omnes alios descendentes in infinitum, Anchar. *cons.95.num.7.*Surd.*cons.344.num.14.* Rota *decis.6.num.20.& seqq.decis.21.num.20.& seqq.par.5.recent. & coram Arguell.decis.28.num.45.& seqq.& coram Card. Celso decis.181.num.* 18. fortiùs dum in defectu lineæ masculinæ; & fœmininæ substituta fuit Ecclesia ; si enim vltimus de linea
2 tenetur Ecclesiæ restituere, † pernecessè omnes ex illa descendentes dicuntur vocati, & inter se reciprocè substituti , Ruin. *cons.140.num.9.& 16.lib.3.* Soccin.iun. *cons.110. num. 16. lib.3.*Peregr.*cons.54.num.7.& seqq.lib.1. & consil.19.num.5. & seqq.lib.6.*Galuan.*cons.34. num.* 106.Surd. *d. cons. 344. num. 16.* Bellon. iun. *cons.2.num.29.& seqq.& cons.50.num.36.* Rota *coram Buratto decis.897.num.6.& coram Arguelles decis.81.nu.21. & in recent.decis.283.num.5.& seqq.par.13.& decis.326.nu.10. & 13.par.14.*

Idque etiam agnouit Io. Franciscus vnus ex primis hæredibus, qui verisimiliter informatus de voluntate Blasij Patris, fassus fuit in publico instrumento dato in hodierno Summar.
3 *num.*1. extare † fideicommissum , quæ confessio non solùm probat contra confitentem , sed etiam contra Claram eius hæredem, Andreol. *controu. 254. num. 50.* Bellon. Iun. *cons. 118. num. 26.* Peregrin. *de fideic. art. 43. num. 6.* Rota *decis. 766. num. 19. par. 1. recent. & coram Zarat. decis. 31. nu. 1. & decis. 72. num. 9.*

Nec subsistere visum est fundamentum decisionis , quod scilicet tale fideicommissum ordinatum in testamento reuocatum fuerit subsequenti codicillo , in quo Testator reformando tot substitutiones factas in prima dispositione, voluit: *Che morendo li figliuoli maschi, e femine di esso Codicillatore senza figli legitimi, e naturali, in quel caso vuole, che delle sei parti di tutta la sua heredità ne ricadino cinque libere à Gioseppe suo fratello, & a' suoi figli, & eredi, & vna parte ricadi libera, & assoluta à Flaminia sua Moglie* . Et in reliquis testamentum confirmauit . Quia cùm decesserit Angela vna ex filiabus fœminis Testatoris, relicta Eusebia filia, & sic casus obitus filiarum sine filijs in codicillis consideratus, non euenerit, † 4
non dicitur reuocatum fideicommissum in testamento institutum, Paris. *cons. 108. num. 50. lib. 3.* Rolan. *cons. 31. num. 23. lib. 4.* Giouagnon. *cons. 36. num. 8. lib. 2.* Fusar. *cons. 113. nu. 31. & consil. 114. num. 1.* Peregr. *cons. 69. numer. 5. lib. 4.* Rota *decis. 211. num. 10. par. 11. rec.* & in specie *coram Coccin. decis. 2251. num. 25. & 35.* Eoque magis dum Testator d. casu excepto, † in reliquis testamentum confirmauit , vt aduertunt 5
Menoch. *consil. 33. num.* 18. Fusar. *d. consil. 113. num. 5.* Peregr. *d. consil. 69. num. 7. lib. 3.*

Et quamuis prædictæ dispositiones dici possent inter se contrariæ, & incompatibiles, si euenisset casus obitus filiorum sine filijs, † eo tamen cessante, cessat quælibet con- 6
trarietas, & incompatibilitas; ademptum enim sub conditione, † ea deficiente non dicitur ademptum , sed potiùs 7
concessum, *l. si legatum purè 10. ff. de adim. legat.* Galganett. *de condit. & demonstr. par. 2. cap. 1. q. 185.* Ruin. *consil. 150. nu. 7. lib. 3.* Menoch. *cons. 78. num. 10.* Giouagn. *cons. 93. nu. 16. lib. 1.* Castill. *de coniect. vlt. volunt. lib. 4. cap. 56. num. 17.* Rota *decis. 225. num. 2. par. 2. diuers.*

Nec satisfacit responsio data in eadem decisione , quæ reuidetur , quod casus à Testatore consideratus potuerit euenire, † ne testamentaria dispositio in hac parte reuocata re- 8
uiuiscat, ex Bald. Alex. Castr. Altograd. & alijs ibidem allegatis; Quia prædicti Doctores loquuntur de duobus testamentis, † quorum secundum ipso iure reuocat primum , *§. 9
posteriore instit. quibus mod. testam. infirm.* Bart. *de successi lib. 10. tit. 1. num. 2.* secus autem est in codicillis, † per quos Te- 10
stator non censetur recessisse à dispositis in testamento , Menoch. *consil. 317. num. 19.* Castill. *de coniect. libro 4. cap. 22. nu. 167. & seqq.* præcipuè quando reuocatio facta est sub † condi- 11
tione, quæ nihil ponit in esse, nisi fuerit purificata, *l. quod ff. quando dies legat. ced. l. si legatum ff. de adim. leg. litem quia , ff. de pact.* Mantic. *de coniectur. vltim. voluntat. lib. 3. titulo 17. num. 2.*

Minus bonum ius Claræ resultare potest ex detractionibus sibi competentibus ex persona Io. Francisci sui Auctoris; quoniam legitima iam fuit sibi præseruata in sententia A. C. & Trebellianica ex Statuto Maceratēn dato in præterito Summ. *num.* 16. † expressè prohibetur etiam filijs primi gradus, 12
quod tamquam inhabilitans personam ad illam petendam † 13
extenditur etiam ad bona extra territorium, Rota *in Reatina Castrorum 21. Iunij 1666. coram R. P. D. meo Bourlemont* ; Dos Flaminiæ Vxoris Testatoris scutorum mille tamen censeri debet restituta ex vtilibus Fundaci , creditis Societatis Officiorum, censibus, frumento, vino , & alijs effectibus hæreditarijs ad manus Io. Francisci peruentis ascenden. in totum ad scuta octo millia, & vltrà, vt constat ex Inuentario, & Calculo in hodierno Summ. *num. 3. & 5.* † ex quibus 14
effectibus solutæ etiam præsumuntur dotes trium filiarum ascenden. in totum ad scuta 3750. Roman. *cons. 276. num. 7.* Rota *coram Caualer. dec. 58. num. 5. & coram Merlin. dec. 715. num. 7. & dec. 125. num. 21. par. 10. rec.* Vltrà quod Testator mandauit prædictas dotes solui ex fructibus hæreditatis , quæ erat valoris scut. 16300. vt constat † calculo d. Summ. *num.* 15
6. Vndè donec non probetur fructus non fuisse sufficientes pro dictis dotibus, illæ censeri debent solutæ iuxtà præceptum Testatoris, Surd. *decis. 15. num. 10. & seqq.* Rota *dec. 308. num. 5. & 6. par. 11. recent. & in Mediolanen. fideicommissi 9. Maij 1672. coram Reuerendissimo P. D. meo Vicecomite* .

Et ex eisdem fructibus, & effectibus in Inuentario descriptis censentur præstita etiam alimenta filijs pupillis, † dum 16
hæredes iuxtà præceptum ipsius Testatoris introitus, ac exitus in libro non descripserunt, prout ex bonis fideicommissarijs præsumuntur soluta debita Testatoris, † dum solutiones 17
apparent factæ hæreditario nomine, & tempore , quo dd. hæredes erant pupilli , & onus probandi contrarium spectat ad † Claram, non autem ad fideicommissarios, qui sunt rei, 18
& possessores, vulgata *leg. actor. C. de probat.*

Nec

Nec subsistit, quod earum possessio sit attentata, attento rescripto Signaturæ Iustitiæ, quæ causam appellationis simpliciter commisit; † Quia non procedit quando possessio fuit capta post decendium datum ad appellandum, Rota *coram Eminentissimo Ottbob. decis.* 189. *num.* 18. *& 19.* & quamuis sententia emanauerit per contradictas, & sic decendium regulariter currat à die habitæ notitiæ; Contrarium tamen dicendum † est in hoc casu, in quo dum præcessit citatio personalis, Summ. præterito *nu.* 8. decendium currit à die sententiæ, Rota *decis.* 396. *nu.* 1. *par.* 2. *recent. & coram Eminentissimo Ottbob. decis.* 44. *num.* 3. fortiùs quia in monitorio A. C. super præstatione alimentorum Io: Francisco præsentato, cui Procurator ab eo constitutus se opposuit hic in Curia, fuit d. sententia A. C. enunciata, præterito Summ. *nu.* 11. & nihilominus Io: Franciscus appellare non curauit.

19

20

Multò minùs prætendere potest Clara detractionem propriæ dotis dum adsunt bona libera d. Io: Francisci sui viri, vt ex Inuentario facto ab eadem Clara, d. Summ. *num.* 18. ex quibus dos detrahenda est, † non autem ex bonis fideicommissarijs, quæ non sunt obligata, nisi in subsidium, iuxtà vulg. Auth. *res quæ C. commun. de legat.*

21

Et ità vtraque &c.

Altera præsentis causæ decisio est impressa supra in hac eadem parte, & est decis. 100. *in ordine.*

R. P. D. VICECOMITE.

Senogallien. Prædij.

Mercurij 24. *Ianuarij* 1674.

ARGVMENTVM.

Aduersus publicum instrumentum emptionis non fuisse probatam simulationem deciditur ex sola epistola, quæ adducebatur pro causa simulandi, nedum quia non erat recognita, sed etiam quia & ipsa suspecta de antidata, non poterat pro simulatione deduci, eo magis concurrentibus coniecturis pro veritate actus, quales erant confessio ipsius partis, ac etiam emptoris, continuata possessio, cum illius descriptione facta in libro æstimi, quæ certè magis præualere debent.

SVMMARIVM.

1 *Simulatio debet plenè, & concludenter probari, maximè si aduersus publicum instrumentum adducatur, & n. seqq.*
2 *Simulatio non dicitur sufficienter probata, nisi docto de causa simulandi.*
3 *Simulationis coniecturæ non attenduntur, vbi non fuit probata causa simulandi.*
4 *Scriptura priuata non recognita nullam fidem facit.*
5 *Scriptura priuata, quia est suspecta de antidata, non probat simulationem.*
6 *Tempus præcisè probandum est vbi substantia consistit in tempore.*
7 *Simulatio eo magis attenditur, vel probatur, si concurrant coniecturæ suadentes veritatem actus.*
8 *Simulatio excluditur ex ipsa confessione partis, quæ plurimum attenditur in hac materia.*
9 *Simulatio emptionis excluditur ex continuata possessione emptoris, cum descriptione facta in libro æstimi ad eius fauorem.*

DECISIO CCXXIII.

Decisum fuerat coram me sub die 27. *Februarij superioris anni 1671. Prædium Montis Albini spectare ad Hieronymum Salarolum, non obstante exceptione opposita ab hæredibus quondam Francisci Mariæ Albertini, prætendentibus nomen Hieronymi fuisse simulatè appositum, & commodum acquisitionis ad Franciscum Mariam spectare; Ijs tamen non acquiescentibus, iterum causa proposui, & licèt dicti hæredes non informauerint super meritis, sed tantummodò exhibitis articulis institerint pro concessione remissoriæ, nihilominus quia visum est DD. illam non esse concedendam, vt in alia decisione hodie pariter extensa, idcircò ex iisdem fundamentis resolutum fuit standum esse in decisis.

Cum enim ex publico Instrumento constet emptionem fuisse factam de proprijs pecunijs ipsius Hieronymi, † sequitur quod simulatio in contrarium opposita debeat omninò concludenter probari Bald. *consil.* 21. *per totum lib.* 4. Castrens. *consil.* 388. *num.* 2. *lib. primo* Honded. *consil.* 41. *num* 28. *lib.* 2. Rota *coram Cels. decis.* 156. *num.* 4. *& latè in Bononien. Prædij* 27. *Nouembris* 1670. *§. minus releuat coram Reuerendo Patre Domino meo Calataiû* neque dicitur sufficienter probata † nisi docto de causa simulandi Addent. ad fa. me. Greg. *decis.* 157. *num.* 27. Rota *coram Martino Andrea decis.* 105. *nu.* 12. *coram Bichio dec.* 69. *n.* 13. Cum autem in casu nostro huiusmodi Causa deficiat, † coniecturæ ex quibus Albertini oppositam simulationem probare intendebant, nullatenùs visæ sunt sufficere Alex. *consil.* 111. *num. primo lib.* 3. latè Farinac. *in tract. de falsit. & simulat. q.* 162. *nu.* 163. Rota *coram Penia decis.* 215. *num.* 2. *& latius in recent. decis.* 273. *nu.* 23. *par.* 11.

1

2

3

Nec pro dicta Causa inseruire potest timor, ne Bonhomij hanc acquisitionem impedirent quoniam Epistolam, quæ ad hunc effectum adducta fuit, non solum ex defectu legitimæ recognitionis, † nullum potest probationis gradum constituere iuxtà consilium Oldrad. 127. *num.* 6. Paris. *consil.* 115. *n.* 5. *lib.* 4. *cum alijs adductis in præcedenti decisione §. non iustificata,* sed tanquam suspecta de antidata non meretur attendi † ad ostendendam præordinationem simulatæ emptionis, ad quem effectum tempus præcisum exharationis † ante stipulationem Instrumenti tanquàm de substantia probandum esset Iason. *consil.* 46. *num.* 27. *lib.* 3. Gratian. *discept.* 562. *nu.* 35. Rota *coram Duran. decis.* 337. *n.* 43. *& alij in dicta decis.* quæ reuidetur *§. Et quatenùs.*

4

5

6

Potissimum quia concurrunt plures coniecturæ † comprobantes veritatem actus, de quibus in *dicta decisione §. finali,* & signanter confessio Francisci Mariæ, quæ † valdè debet attendi ad exclusionem simulationis Crauett. *consil.* 145. *nu.* 17. Rota *coram Gregor. dec.* 195. *sub n.* 3. cum alijs *coram Card. Cels. dec.* 196. *in fine,* continuata possessio Hieronymi cum descriptione in æstimo † ad eius fauorem, ex quibus, & ex alijs in dicta decisione congestis, cùm nihil in contrarium adderetur, visa est cessare quælibet vmbra simulationis, & ideò standum esse in decisis vna tantum Parte informante resolutum fuit.

7

8

9

Supra in alia præcedenti parte 17. *adest altera huius causæ decisio* 54. *in ordine coram eodem R. P. D. Vicecomite, infra verò sub die* 27. *Iunij immediatè sequentis erit alia super remissoria.*

REVERENDISS. D. ALBERGATO.
Sacræ Rotæ Decano.

Nonantulana Emphyteusis.

Mercurij 24. *Ianuarij* 1674.

ARGVMENTVM.

Exceptione Inuentarij se tueri prætendebat hæres quominus factum sui auctoris defuncti seruare teneretur; Verùm quia & Inuentarium habebat possibilitatem existentiæ aliorum bonorum, nullaque de illis fuerit reddita ratio, nec bona inuentariata dimissa, eius beneficium minimè suffragari deciditur; Eo magis quia hæreditas non solùm præsumitur opulenta, sed talis in effectu apparebat, ita vt quosque suppetunt vires hæreditariæ nequaquam possit hæres illius beneficio iuuari.

SVMMARIVM.

1 *Hæres vt non teneatur seruare factum defuncti inuentarium conficere debet.*
2 *Inuentarij confectio facta longo temporis interuallo post relaxata à patre filio plurima bona, non excludit possibilitatem existentiæ aliorum bonorum præter ibi descripta.*

Am-

Amplia quia neque excludit quod illa filius medio tempore distrahere, & dissipare potuerit ibidem.

3 *Possibilitas sola sufficit in contrarium vt inuentarium hæredi non suffragetur.*

4 *Hæreditas præsumitur opulenta, eo magis si etiam talis appareat.*

5 *Hæres beneficiatus, quousque suppetunt vires hæreditariæ tenetur seruare factum defuncti, eo magis si rationem non reddat, nec bona inuentariata dimittit.*

6 *Bonorum dimissio, seu relaxatio dicitur realis non verbalis ex verbis dimisit, restituit, & relaxauit.*

7 *Bona hæreditaria quod fuerint fideicommissis subiecta, probari debet aliunde, quam ex assertione hæredis.*

8 *Decisiones firmantes articulum fideicommissi non concludunt identitatem bonorum, quæ illis prætenduntur subiecta.*

9 *Frater dicitur hæres sui fratris, si petat portionem illius dotis maternæ.*

DECISIO CCXXIV.

EX duplici capite responsum fuit Victorio Agenti ad recuperationem bonorum aliàs à Benedicto Patre alienatorum non suffragari inuentarium confectum in aditione
1 hæreditatis eiusdem † ad euitandam dispositionem Textus in *l. cum à matre C. de rei vendic.* & proinde standum esse in decisis * coram me die tertia Martij anni præteriti.

Primo, quia cùm longè antè obitum Patris dimissa, & relaxata fuerit eidem. Victorio maxima pars bonorum paternorum, vt patet ex transactionibus inter ipsos initis
2 de anno 1658. & 1663. † Confectio Inuentarij subsequuta post considerabile temporis interuallum, non excludit possibilitatem existentiæ aliorum bonorum præter ibi descripta, neque quod Victorius illa hoc medio tempore distrahe-
3 re, & dissipare potuerit, † quæ possibilitas sufficit ad hoc, vt Inuentarium non suffragetur ad tradita per Rotam *coram Bichio decisione 609. num. 19. & decis. 431. num. 15. & decis. 431. num. 15. & 16. p. 9. recent.*

Secundò, quia etiam si illud bona dimissa contineret, adhuc eum ex quantitate ibidem descripta, pateat, hære-
4 ditatem fuisse opulentam, † & talis de iure præsumatur, *l. libertus, qui soluendo, ff. de bonis libertorum l. 1. §. lucratiuarum gloss. C. de imponenda lucrat. descript. lib. 10.* Bursattus *consf. 9. num. 24. lib. 1.* & Posthum. *de manut. obseruat. 56. num. 11.* pro ea summa, in qua suppetunt vires hæreditariæ, non po-
5 test Victorius impugnare factum defuncti, † maximè nulla reddita ratione, neque facta libera dimissione omnium bonorum in hæreditate repertorum, vt præter adductos in alia decisione perpetuò firmauit Rota, & signanter *coram Martino Andr. decis. 87. num. 4. & 105. num. 8.* Caualer. *decis. 439. num. 6.* Duran. *decis. 10. num. 8. sanctæ memoriæ Gregorius decis. 56. num. 22. & 418. num. 6. & in recent. decis. 371. num. 14. par. 11.*

Neque obstare visa est duplex responsio allata ab Informantibus pro Actore, altera nempè; quod dimissio, & relaxatio bonorum facta viuente Benedicto fuerit verbalis; & in altera, quod bona in hæreditate reperta sine varijs fideicommissis subiecta.

6 Nam quod dimissio † fuerit realis patet ex lectura secundæ transactionis datæ in Summario Reorum præteritæ positionis *num. 7. ibi:* Spontè, & non per errorem aliquem ea omnia, quorum possessionem sibi reseruauerat eius vita naturali durante in dicto transactionis instrumento dimisit, restituit, & relaxauit Domino Victorio eius filio.

Quod autem bona in Inuentario descripta sint fideicommissis subiecta non iustificatur per assertionem ibi emissam
7 ab hærede, quia huiusmodi qualitas † tamquam habens contra se iuris præsumptionem, debet aliundè probari, vt ex Porcellin. *de inuent. q. 1. sub n. 8.* in specie firmat Bursatt. *consil. 9. num. 25. lib. 1.* Menoch. *cons. 780. n. 10.* & in terminis Rota *coram Seraphin. decis. 204. num. 1. & 2. & coram Dunozett. Iunior decis. 891. n. 10. & 11.*

Nullatenus suffragantibus ad hanc probationem inducendam decisionibus editis in Bononien. fideicommissorum de Victoriis prima Aprilis 1669. coram Eminentissimo Domi-
8 no Cardinali Carpineo, & coram me 8. Iunij 1671. † quia licèt in illis fuerit admissa existentia fideicommissorum, non tomen firmatum fuit eisdem esse obnoxia bona controuersa.

Denique iterum dictum fuit quoad prædium venditum Malagutis vltra prædicta obstare Victorio consensum alienationi præstitum à Vincentio fratre, cuius factum pariter
9 seruare tenetur, † dum illius hæredem se facit petendo portionem dotis maternæ ad eundem spectantem. Et ità ex prædictis pro confirmatione decisionis responsum fuit, vtraque Parte informante &c.

Supra in hac eadem parte adest altera præsentis causæ Decisio ibi in ordine 46.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Romana Casalis Veteris.

Mercurij 24. Ianuarij 1674.

ARGVMENTVM.

Ad restituendos fructus condemnatum est Monasterium, retentis tamen fructibus in eorum recollectione factis, prout etiam bonificatis expensis contra Colonos pro consequendis ijsdem fructibus; Cumque vlterius adduceret se non teneri ad restitutionem pensionum, quas non exegerat, hoc non fuit admissum ex defectu probationis non factæ receptionis illarum.

SVMMARIVM.

1 *Ex Fructibus bonificandæ sunt expensæ pro illorum recollectione factæ.*

2 *Possessor qui tenetur restituere fructus condemnari non potest ad illos, quos non percepit.*

3 *Fructus solum illi dicuntur, qui remanent deductis expensis.*

4 *Fructus percipiens onera illis inhærentia subire tenetur.*

5 *Expensæ factæ pro recollectione fructuum, & contra colonos pro illis consequendis, omnes restituendæ sunt ab eo, cui ijdem fructus vel spectant, vel restituendi sunt.*

6 *Calculus fieri debet de omnibus partitis, vt dignosci possit vera liquidatio facienda.*

7 *Fructus non fuisse à possessore perceptos, ipse possessor probare tenetur.*

8 *Affirmatiua exactionis licet probetur ex libris monasterij, ex illis tamen non remanet probata negatiua.*

9 *Negatiua non probatur ex inspectione librorum, quoties affirmatiua potest aliundè verificari.*

DECISIO CCXXV.

EX triplici capite Abbas, & Patres Sancti Petri ad Vincula dicebant reformandam esse Decisionem editam coram me 26. Iunij proximè præteriti, in qua fructus percepti ex Casale controuerso fuerunt liquidati in summa scutorum 12102. Immo quia in huiusmodi liquidatione non fuerunt bonificatæ † expensæ factæ pro illorum recollectione iuxtà 1
Textus *in leg. fructus, & l. sequenti §. impendi, ff. solut. matrim.*

Secundo, quia pretium frumenti, licèt in decisione supponatur taxatum partim in scutis sex, & partim in scutis quinque cum dimidio pro singulis rubris ad formam taxæ Cameræ Apostolicæ adhuc inspecta summa in dicta Decisione liquidata apparet totum fuisse taxatum in scutis sex.

Tertio denique, quia ijsdem Patribus accepto feruntur pensiones etiam inexactæ, & tamen cùm nullam commiserint negligentiam in exigendo, † & parati sint cedere actio- 2
nes contra debitores ad aliquam restitutionem condemnari non valent, vt in specie fuit admissum per Rot. *coram Arguelles decis. 117. n. 3. vers. ex qua summa cum seqq.*

Sed Domini annuentes reformationi petitæ quoad expensas infrà exprimendas, in reliquis confirmarunt decisionem; Præmissa enim Iuris regula, quod fructus † dicuntur dedu- 3
ctis expensis, iuxtà Text. præallegatum *in l. fructus, & l. sequen. §. impendi ff. soluto matrim.* & quod illos percipiens † te- 4
neatur onera eisdem inhærentia subire, *l. fructus, C. de action. empt.* Bart. *in l. neque ff. de impens. in rebus dotal. factis*, & Surdus *cons. 106. n. 6.* Inde Iuri consonum visum fuit, vt Fuluius bo. m. Cardinalis Roberti eorundem fructuum restitutionem prætendens, ex illis deducere debeat, & Patribus bonificare expensas erogatas in vecturis, & gabellis occasione illorum asportationes ad Vrbem, necnon summas solutas pro taxis viarum, quas ipsemet Fulu. bona fide admittebat, † & deniq; im- 5
pensas

pensas factas in litibus agitatis aduersus creditores huius Casalis pro consequutione pensionum eidem hæredi restituendarum, ad tradita per Surdum *cons. 514. num. 13.* & per Modern. Fulginatesi *discept. 2. num. 59.* & per Rota *decis. 86. per tot. par. 3. recent.*

Vice versa insubsistentia fuerunt iudicata cætera opposita contra decisionem; nam quod taxatio frumenti fuerit difformis ab illa supposita, & admissa in eadem Decisione non probatur, prout esset probanda per integrum calculum om-
6 nium partitarum, † vt ex illis singulariter, & simul perpensis dignosci possit, an summa liquidata in scutis 12102. constituatur ex pretio frumenti in totum taxato ad rationem scutorum sex pro singulis rubris.

Quantum verò attinet ad pensiones, præmisso quod attenta possessione Casalis controuersi existente penes Patres,
7 & illius locatione ab eisdem facta † negatiua non exactionis pensionum debet ab illis concludenter probari, vt in his terminis dictum fuit coram Buratt. *dec. 173. num. 3. & 4.* Hinc huiusmodi probatio non visa est posse desumi ex libris eorundem Patrum, nedum quia non fuerunt in actis exhibiti, verum etiam quia licèt illi probent exactionem partitarum,
8 quæ in eis adnotatæ leguntur, non tamen probant † non exactionem earum, quæ fuerunt omissæ, Rota *decis. 239. num. 3. par. 11. rec.* nam quando, prout hic affirmatiua exactio-
9 nis probari potest aliundè, quàm ex libris prædictis † præsumi non valet ex inspectione eorundem concludens probatio negatiuæ, vt declarat Bald. *in l. fin. C. de rebus hæred.* & post eum Ruin. *cons. 25. num. 19. volum. primo*, Honded. *cons. 78. num. 35. & seq. lib. 2.* & Rota *coram Burat. dec. 10. num. 5. 6. & seq. & decis. 46. num. 6. & 7.*

Et ita, vtraque &c.

R. P. D. MATTHÆIO.

Romana Fideicommissi de Cosettis.

Mercurij 24. Ianuarij 1674.

ARGVMENTVM.

Quatenus teneatur possessor restituere fructus à die motæ litis in hac decisione declaratur, non ab eo die introducti iudicij, monitorij, seu libelli, sed à solo tempore quo fuerit fundata intentio actoris, ea ratione quia cum hæc restitutio neque pendeat à motione iudicij, aut contumacia ipsius possidentis, sed tantummodo à mala fide, in qua ille fuerit constitutus, hæc non incipit nisi posteaquam ipse sciuerit rem esse alienam, seque malum ius in illa fouere, atque ideò per substentationem iudicij etiam vsque ad tertiam sententiam non sit retrotractio, nisi à solo die fundatæ intentionis eiusdem actoris.

SVMMARIVM.

1 *Fructuum condemnatio fieri debet à die motæ litis, & monitorij reproducti, quod dicitur litis initium intellige vt nu. seqq.*
2 *Litis motæ principium incipit à die monitorij, si causa prosequuta sit, secus si per tempus considerabile nihil in ea actum est.*
3 *Possessor vt condemnari potuisset ad fructus à die motæ litis, debuit pro certo scire, se rem alienam possidere, & n. seqq.*
4 *Fructuum restituendorum à die motæ litis non est causa sola excitatio quæstionis, vel contumacia partis, sed mala fides possidentis.*
5 *Ad Condemnationem fructuum à die motæ litis deuenire non potest Iudex, nisi probetur possessorem fuisse in mala fide.*
6 *Fides mala non resultat in possessore ex sola denunciatione litis, monitorio, seù libello, sed requiritur etiam productio intentionis actoris & nu. 7.*
7 *Possessor ita debet in mala fide constitui, vt dignoscere possit actorem habere iustam causam litigandi, ipsumque malum ius confouere.*
8 *Scientia rei alienæ, seù mala fides non inducitur contra tertios in iudicio non vocatos.*
9 *Actus facti à Procuratore sine mandato expresso, vel præsumpto, quamuis fuei int repetiti, non præiudicant.*
10 *Reus licèt causam vsque ad tertiam sententiam sustinuerit, non exindè dicitur in mala fide à principio ante fundatam intentionem actoris.*
11 *Fides mala vt inducatur non fit retrotractio à die moti iudicij, sed ab eo solo die fundatæ intentiones agentis.*
12 *Approbatum quod semel fuit, amplius impugnari non potest, & num. 13. vbi amplia.*
13 *In Iudicijs proceditur cum aliquo quasi contractu.*

DECISIO CCXXVI.

PRæuio monitorio exequuto die 20. Februarij 1666. Alexander, & alijs de Cosettis vti fideicommissarij q. Virgilij de Cosettis cum subsequuta productione Testium die 11. Aprilis 1667. ad effectum probandi personarum legitimationem, & Domus fideicommissariæ identitate vna cum Instrumenti productione conuenerunt Patres Sancti Caroli ad Catinarios pro reintegratione dictæ Domus ad illorum fauorem alienaræ ab Horatio, & Fabio, & reportato mandato de immittendo in possessione dictę Domus vnà cum condemnatione fructuum perceptorum, deuentum fuit ad disputationem Dubij coram R. P. D. Taia sub die 4.* Martij 1672. pro qua summa liquidandi erant, & DD. conuenerunt illos deberi, & esse liquidandos in summa soluta à die contestationis litis, cum productione Testamenti, ac legitimatione personarum, demptis tamen quinque de singulis centenarijs pro expensis solitis in refectione viarum, & eiusdem Domus reaptatione. Verùm cùm aliquis error, & excessus calculi in fine decisionis fuerit per Patres detectus, ex quo condemnatio fructuum non à die productionis Iurium, sed monitorij intrabat contra formam resolutionis captæ, & ideò ad illorum instantiam, cùm bis sub diebus prima Iulij 1672. & 28. Iunij 1673. causa fuerit proposita semper DD. in eadem opinione permanserunt, & ad formam illius etiam sententia expedita fuit, cuius virtute Patres condemnati fuerunt in summa scutorum 258. demptis scutis 25. pro dd. reparationibus, & huiusmodi sententiæ multò minus acquiescentes, ab illa demum appellationem introduxerunt, & causa mihi commissa DD. non inclinarunt nisi ad illius sententiæ reformationem in ea parte, in qua Patres condemnati fuerunt ad restitutionem fructuum à die producti monitorij, & voluerunt illos teneri ad illorum restitutionem à die, quo fuerunt producta Iura ad effectum legitimandi personas, & identificandi Domum ad illorum commodum alienatam.

Et quamuis in alijs similibus Iudicijs Rota solita fuit condemnare reos, & victos ad fructuum restitutionem à die motæ litis, & monitorij reproducti, † quod dicitur litis princi- 1
pium, & maximè quando actum fuit virtute rei vindicationis, & in aliis Iudicijs in rem directis, iuxtà Text. *in l. 2. C. de petit. hæred.* Aduertendum tamen est regulariter non admisisse reos posse conueniri à die motæ litis, nisi ipsi continuauerint litis prosequutionem ab illa die qualis per monitorij reproductionem mota fuit, † secus verò si Instrumenta, 2
& Iura ad victoriam causæ facientia fuerunt edita post aliquod tempus considerabile, & infra illud in lite nihil actum fuerit, quo casu non est attendendum tempus reproducti monitorij, nec dies motæ litis, sed dumtaxat dies quo fuerunt exhibita Instrumenta, & legitimatæ personæ, † ex quibus 3
reus potuit habere compertum ipsum possidere rem, quæ ad actorem spectabat, & de quo tempore est facienda liquidatio, iuxtà Tex. per Barbos. *adductum in l. fundum nu. 8. & 9. C. de rei vindic.* Garz. *de expen. cap. 23. n. 13. & 14.* Capyc. Latro *decis. 65. à n. 25. & seqq.* Magon. *decis. Lucen. 81. n. 12.* Rota *decis. 217. n. 11. par. 14. rec.* quod & firmatum fuit in decisione in hac causa edita *die 14. Martij 1672. §. & primo quia fructus, & §. sed quia facile coram R. P. D. meo Taia.*

Certum enim est, & apud DD. nullo vnquam tempore controuersum obligationem illius, qui alterius bona retinet restituendi fructus suam originem trahere à mala fide, † non 4
autem ex illa contumacia contra eum exercitata, quæ sola dicitur fons, à quo obligatio stat, ex *l. 3. vbi DD. ff. de interdic. l. fratres ff. de vsur.* Rot. *dec. 4. de restit. spoliat. in nou.* Caputaq. *decis. 27. par. 2. coram Seraph. dec. 835. n. 1. et 2. cor. Greg. XV. dec. 24. in princip. & in rec. dec. 285. num. 3. par. 7.* & ad hoc, vt possessor possit condemnari ad fructuum restitutionem debet probari, quod ipse sit in mala fide, † sine qua Iudex deuenire non po- 5
test ad illorum condemnationem, vt sæpè dixit Rota *decis. 311. coram Royas num. 3. coram Seraph. dec. 670. coram Caual. decis. 409. num. 1. coram Dunozett. decis. 393. num. 2. coram*

Bi-

Biebio dec.103. n.3. & in rec.dec.310.n.1.par.2.& dec.3. num. 43. & dec.165.nu.34.& dec.189.nu.1.par.3.

Huiusmodi autem malam fidem non est sufficiens induce-
6 re in possessore, nec denunciatio, nec libellus, † nec monitorium, & ideo cùm Patres possiderent Domum legitimo emptionis titulo vt propria non poterant moueri ad firmiter credendum illam ad Alexandrum, & alios virtute fideicommissi quondam Virgilij de Cosettis spectare ex hoc tantùm quod ab illis quæstio super illa mota fuerit, vnde requirebatur productio instrumentorum, & aliorum iurium, ex qui-
7 bus manifestè apparere posset † ipsos habere iustam causam litigandi, & Patres malum Ius confouere, iuxtà Text. *in l. si quis inficiatus ff. depositi*, & notat. Bart. *in l. non solum §. more nu.35.& seqq.ff.de nou.oper.nuncias.* Garz. *de expensis cap.23. n.13.* Rota *dec.217.nu.11.§.nec visa fuit par.14. rec.*

Nec facit ad rem illud, quod opponitur contra Patres, quod eadem die reproductionis monitorij fuit repetitum fideicommissum, & quod probationes circa legitimationem personarum, & illorum descendentiam fuerint factæ de anno 1650. in alio Iudicio tunc moto, ex quibus deducitur mala fides illorum, verùm productio fideicommissi erat inefficax stabilire in Patres aliquam maculam malæ fidei, quia dum non constabat de existentia vocatorum, poterat dari casus, quod illud fuisset expiratum per mortem primo loco vocatorum; Circa probationes factas de anno 1650. illa nocere minimè possunt Patribus non vocatis in illo Iudicio directo contra Balestrerium tunc possessorem Domus, vt in Summ. *nu. 5.* & de quo ipsi nullam habuerunt notitiam, sine qua induci non potest in illis mala fides, & ex eo quod Balestrerius fuerit conuentus, & in Iudicio steterit, dici non potest, quod inducta fuerit in Patribus scientia, quia con-
8 tra tertios non vocatos illa intrare nequit †, *l. item veniunt §. petitum, & ibi DD. ff. de petit. hæredit.* Soccin.iun. *conf.87. nu. 8. in fine lib.3.* Surd.*consil.189.num.23.* Rota *in rec.decis.190.num. 20.par.6.*

Multoque minus mala fides in Patribus induci potest ex eo quod Balestrerius pro huiusmodi Iudicio faciendo elegit domicilium, in quo habitabat Claudianus, qui Procurator Patrum erat, & quorum nomine proprio fuerunt factæ duæ comparitiones per quondam Benedictum Ficarellum; Quia nec actus, nec comparitiones factæ ab istis valent Patribus obesse, dum non docetur de aliquo mandato procuræ vel expresso, vel præsumpto in illorum personis, sine quo etiamsi
9 si actus fuissent reiterati † Patres non afficiunt, Rota *decis. 486. num.2.par.14. rec.*

Vti etiam argui nequit in illis mala fides ex quo ab initio à lite non discesserunt, sed eam prosequuti fuerunt vsque quo tres sententiæ conformes contra eos latæ fuerunt quod in iure
10 non subsistit, † & in hac contumacia in protrahendo litem vsque ad tertiam sententiam non habet locum retrotractio, quæ non admittitur deficiente altero extremo principali,
11 quod consistit in mala fide, † quæ ad hunc effectum necessaria esse videtur, Costa *de retrotract.cap.7.nu.1.& seqq.*

Et ex his sequendo iuris dictamen cùm Patres condemnari non possint ad fructuum restitutionem perceptorum ex domo fideicommissaria, de quo agitur, nisi à die, quo producta fuerunt per Cosettos Iura importantia legitimationem personarum, & identitatem Domus hac de causa DD. sententiam esse reformandam dixerunt in ista parte, ex quo cùm prima decisio hoc ipsum firmet, & istæ productiones instrumentorum sequutæ non fuerint, nisi à die 29. Ianuar. anni 1667. à quo die vsque ad finem Aprilis anni 1671. lapsi fuerint anni quatuor, & dies decem, & per consequens fructus percepti ad rationem scut. 50. pro quolibet anno iuxtà calculum à Cosettis factum non possunt excedere summam scutorum 201. b.80. vt in calculo dato Summ. *nu. 4.* Condemnat autem sententia huiusmodi calculo non obstante Patres ad restituenda sc. 258. 72. vt in Sum. *n. 3.* pro solis fructibus exactis in hac eadē Domo quo errore inspecto in sc. 57. nulla fuit difficultas, quod non inclinarent DD. pro reformatione illius in ea parte, in qua in dicta sententia error manifestus apparet, & eo libentius illis placuit conuolare ad hanc opinionem, dum resolutionis aliàs à Rota captæ, acquierunt Cosetti, acceptando
12 totum illud, quod ab ipsa fuit ordinatū, † quod amplius impugnare non est in eorum potestate, *cap.quod semel de reg. iur. in 6.* Barbos. Axiom. *196.n.6.* & ista regula etiam locum sibi vindi-
13 cat in Iudicijs, † in quibus etiam non aliter proceditur, nisi cum aliquo quasi contractu, vt dixit Barb. in Axiom. *132.n.3.*

In reliquis verò DD. non fuerunt concordes, & huiusmodi resolutio capta fuit, vtraque Parte informante.

Decisio 265. in alia præcedenti parte 17. recent. in hac eadem causa emanauit.

R. P. D. VICECOMITE.

Oxomen. Iuris sepeliendi.

Veneris 26. Ianuarij 1674.

ARGVMENTVM.

Ius sepeliendi aliàs cuicumque Ecclesiæ competens, & in specie Patribus Carmelitis, illis vigore assertæ concordiæ impediri prætendebatur, quapropter petita remissoria conceditur ad probandum æquè d. concordiam non fuisse obseruatam, eamque vtpotè factam cùm solo Prouinciali præiudicare minimè potuisse eidem Ecclesiæ, & sic præsens decisio, quæ solam remissoriam continere videtur, probatione facta, deseruiet etiam pro decisione articuli in causa principali.

SVMMARIVM.

1 *Sepeliendi causa dicitur esse prophana.*
2 *Remissoria in causa prophana conceditur ex sola releuantia articulorum, etiam absque vllo fumo.*
3 *Releuantia articulorum, etiam modica sufficit ad effectum obtinendi remissoriam.*
4 *Articulorum totalis releuantiæ cognitio reseruatur in definitione causæ principalis.*
5 *Sepeliendi ius competit cuicumque Ecclesiæ.*
6 *Patres Carmelitæ de iure habent ius sepeliendi in eorum Ecclesijs.*
7 *Prouincialis solus non potest præiudicare, & renunciare iuribus Ecclesiæ.*
8 *Concordia non obseruata, remanet nullius roboris, & momenti.*
9 *Obseruantia debet esse indiuidualis super casu, de quo agitur.*
10 *Obseruantia vnius capituli eiusdem instrumenti, non infert ad obseruantiam aliorum.*
11 *Memoriale, & Preces vt præiudicent, requiritur quod probetur à quo fuerint porrectæ.*
12 *Remissoria non retardatur ob discussionem meritorum, quæ in propositione causæ videnda sunt.*

DECISIO CCXXVII.

ORta in partibus controuersia inter Capitulum Ciuitatis Oxomen. & Patres Carmelitas Discalceatos coram Reuerendissimo Hispaniarum Nuntio super Iure sepeliendi cadauera defunctorum, & exhibita concordia iamdiù inter Colligitantes inita, qua cautum fuit, quod Patres prædicti non possent in eorum Ecclesia sepelire cadauera, emanauit inhibitio, seu decretum de nihil innouando contra dictam concordiam, à quo interposita appellatione, & causa mihi commissa, antequam assumeretur disputatio super meritis, Patres Carmelitæ nonnullos articulos exhibuerunt, petentes remissoriam, quapropter proposui dubium, An esset concedenda, & affirmatiua prodijt resolutio.

Cùm enim versemur in causa † prophana, vt in terminis 1
Iuris sepeliendi aliàs respondit Rota *decis.374.nu.1.coram Cardinali Mantica*, & articuli sint releuantes, remissoria nunquam denegari consueuit, † etiamsi nullus materiæ articula- 2
tæ exhibeatur fumus, Rota *coram Eminentissimo Ottbob. decis. 24. num.1.& 2. coram bo.me.Cardinali Celso decis.32. n. 1. in Varmien. distributionum 23. Ian.1663.§.causa enim coram D. Præside Granaten.* cum vulg.

Releuantia autem, quæ ad hunc effectum etiam modica sufficit, cùm in dubio Remissoria concedatur, † dummodo 3
articuli quoquo modo conferant ad causam, latè in *Pampilonen. iurium Parochialium 25. Iunij 1668. §. aut saltem coram R. P.D. meo Priolo*, reseruata cognitione totalis releuantiæ † in 4
definitione causæ, Rota *coram Eminentiss. Ottbob.dec.82. num. 22. & in Romana filiationis de Nauarra 10. Maij 1672. §. quam coram*

coram R. P. D. meo Matthæio, in præsenti visa est satis clara
respectu vtriusque articuli; siquidem in primo articulatum
fuit, quod de tempore huius concordiæ Conuentus erat fun-
datus, & sic Ius iam erat quæsitum Patribus Carmelitis,
5 eorumque Ecclesiæ, † cùm de iure communi Ius sepeliendi
competat cuicumque Ecclesiæ *cap. primo de sepult. Clem. du-
dum §. huiusmodi eodem titulo*, & in terminis istorum Patrum
6 aliàs respondit † Rota *in Seguntina Iuris sepeliendi decis.* 508.
par. 3. recent. nec in præludicium Ecclesiæ, & Conuentus po-
7 terat solus Prouincialis † iuribus illis competentibus renun-
ciare, in terminis Rota *coram Coccin. decis. 2070. num. 15.* con-
firmata *coram Garill. decis. 97. nu. 31.*

Secundus articulus pariter visus est releuans, quia conti-
net, quod concordia per quadraginta annos subsequentes,
8 imò nunquam vsque modò fuit obseruata, † quare data hac
probatione, concordia remaneret nullius roboris, & mo-
menti, Gonzal. *ad reg. 8. gloss. 55. num. 20. & 22.* Rota *coram
Peuting. dec. 319. nu. 5. dec. 252. nu. 12. parte 13. recent.*

Non obstante duplici obiecto. Altero, quod in cæteris
9 partibus concordia fuerit effectuata, quia † obseruantia
debet esse indiuidualis super casu, de quo agitur, Rota
coram Buratt. *decis.* 129. *numero* 6. *coram Arguelles de-*
10 *cis.* 65. *num.* 17. & ad obseruantia vnius Capituli † non
benè infertur ad obseruantiam aliorum, Rota *dec. 207. num. 9.
par. 5. rec. coram Buratt. decis. 571. num. 2.* Altero, quod d. obser-
uantia in hac parte præcisè probetur ex quibusdam memo-
rialibus, vt asseritur, porrectis Capitulo pro obtinenda licen-
11 tia sepeliendi, quoniam quidquid sit an † probetur à quo fue-
rint dictæ preces porrectæ, prout requiritur, vt in *Bononien.
Pecuniaria, siue Transactionis 20. Nouembris 1669. §. minus visa
coram Reuerendissimo D. Decano*, visa est cessare difficultas,
quia de iuribus illorum actuum erit videndum in disputatio-
12 ne causæ † non retardata interim Remissoria, Rota *dec. 785.
n. 5. par. 5. diuers. decis. 660. num. 4. par. 2. rec.* cum alijs coram *Emi-
nentiss. Ottbobono d. decis. 24. nu. 11. & seq.*

Et ita, vtraque &c.

R. P. D. RONDININO.

Meleuitana Bonorum.

Veneris 26. Ianuarij 1674.

ARGVMENTVM.

Contra mulierem retinentem bona viri plura opponebantur, & præcipuè quod eorum fructus in creditum suæ dotis imputare teneretur; Hoc tamen non est concessum, quia visum est illam habuisse dd. bona tamquam Domina, ex quo & eius creditum adæquabant, & nulla aderat verisimilis spes luitionis, quo in casu sicuti fauore extranei potiùs præsumitur dominium, quam pignus, ita & multo magis hoc iudicandum est pro dote, nè mulieres per istas minutatas solutiones indotatæ remaneant, quod maximè reipublicæ interest; Rursus melioramenta facta in continuatione ædificij, etiam lite pendente deberi declarantur, nè alioquin imputarentur possessori, quod nihil impendendo rem perituram reliquisset.

SVMMARIVM.

1 *Mulier possidens bona viri iure familiaritatis eo defuncto mutat sibi causam possessionis iure dominij.*

2 *Retinens rem alienam iure pignoris, vel hypothecæ imputat fructus in sortem.*

3 *Mulier retinens bona mariti, si non præcessit factum iudicis illa assignantis in pignus, retinere dicitur iure dominij.*

4 *Creditor retinens bona sui debitoris, quæ creditum æquent, & nulla sit spes luitionis, illa dicitur habuisse iure dominij.*

5 *Bona fauore dotis censentur potius in dominium, quàm in pignus fuisse tradita.*

6 *Melioramentis in genere probatis, & præfixo termino ad liquidandum, nullaque liquidatione facta, proceditur ad immissionem.*

7 *Testes inuicem concordandi sunt, vt euitetur mendacium, & contrarietas illorum.*

8 *Melioramenta facta pendente lite, etiam malæ fidei possessori debentur, quoties ei imputaretur quod nihil impendendo rem perituram dereliquisset.*

9 *Præsumptio* l. Quintus Mutius ff. de donat. *cessat quoties docetur mulierem aliunde acquisiuisse, & supra sub num. 8. & num. 10.*

10 *Solutiones factæ à vidua de cuius pecunijs censeantur factæ, qualiter ex coniecturis iudicis arguere soleant.*

11 *Æs alienum testatoris præsumitur solutum ex bonis, pecunijs, vel nominibus debitoris in illius hæreditate repertis.*

12 *Identitatis probatio excluditur ex sola possibilitate in contrarium, & nu. 14. vbi amplia.*

13 *Bona pro qualitate, & conditione personarum à iure metiuntur.*

14 *Possibilitas sola sufficit, ne identitatis probatio concludat, etiam si in turpi quæstu acquisitio fieri potuerit.*

15 *Mobilia hæreditaria liquidari debent secundum valorem tempore conditi testamenti.*

16 *Hæres tenetur ad expensas, quæ vtiles hæreditatis fuerunt.*

DECISIO CCXXVIII.

Condemnata Alagona per sententiam Reuerendiss. D. mei Albergati Decani ad restituenda Mariettæ filiæ bona hæreditaria Cæsaris Patris, & præcipuè domum sitam conspectu Portus Salui, & quoddam creditum exactum à Mercatoribus Siracusanis, excepit illa de retentione sibi debita pro suo credito dotali, & de rata scutorum 700. necnon pro melioramentis factis in d. domo, & pro expensis erogatis in recuperatione d. crediti Siracusani, & demum pro solutionibus aliorum debitorum à dicto Cæsare viro defuncto relictorum; Circa quæ in gradu restitutionis in integrum coram me assumpta disputatione pro parte confirmata, & pro parte reformata sententia Reuerendissimi D. mei Decani, retentio denegata fuit ex rationibus deductis in decis. 15. Ianuarij * 1672. coram me.

Hinc noua, ac meliori probatione egere Alagona agnoscens pro nouo Testium examine petita, atque obtenta remissione ad partes, vt in decis. 26. Nouembris 1672. coram me, exhibitis hodie illorum depositionibus, atque innouata disputatione super principaliter decisis 15. Ianuarij 1672. Decisionem in hunc modum reformandam, Domini responderunt.

Ex pluribus enim causis, quibus ad tuendam suam possessionem, & ad excludendam Mariettam filiam ab immissione Alagonæ tuebatur, approbabant singulariter Domini creditum illius dotale in dd. scutis 700. de quo credito, & de alijs iuribus licèt dictum fuerit in præterita decisione Alagonam satisfactam fuisse ex pensionibus d. domus hæreditariæ viri, quas restituere tenebatur à die litis anno 1628 inchoatæ, hodie tamen considerabant DD. pro scutis 700. Domum emptam fuisse Sum. Alagonæ *n. 2.* pro qua simili quantitate cùm Alagona hæreditatis viri creditrix esset non solum potuit retinendo bona viri possessionem illius bonorum familiaritatis iure viuente Marito habitam in possessionem iure dominij
mutare, quoties hæredes viri non præuenerunt; † quia tunc 1
diceretur illa inuadere, iuxtà Text. *in l. dotis actione C. solut.
matrim.* sed neque tenetur fructus in extinctionem dotalis cre-
diti computare, † deductis expensis prout regulariter solet 2
retinens rem aliquam iure pignoris, vel hypothecæ, iuxtà
Text. *in cap. 1. & cap. conquestus de vsuris in l. si dominum, vbi
DD. C. de pignor.* quia hoc casu cùm non præcessit expressa
declaratio mulieris, † & factum Iudicis, bona in causam 3
pignoris assignata, iuxtà *decis.* Buratt. 160. *in fin.* ex natura
actus lex ipsa interpretatur per quandam fictionem, bona
non iure pignoris, sed iure dominij ab ipso debitore creditori
assignata fuisse, † cum creditum debitum æquet, ita vt nul- 4
la sit spes luitionis, & consequenter bona pro derelictis habeantur, iuxtà Text. *in l. res obligata, vbi DD. ff. de leg. 1. & in l. qui habebat 99. ff. de l. 3. ibi glos. vers. cessante, & in l. legata 9. §. fin.* & ibi Bart. *ff. de supellectil. legat.* idem Bart. *in l. qui habebat nu. 2. ff. de l. 3. & in l. rem legatam in fin. ff. de adim. leg.* Bald. *in c. 1. §. aut si libellario nu. 5. quibus modis feud. amittatur, & in l. voluntas nu.* 9. ibique Barbat. *C. de fideicom.* Imol. *in l. 1. §. per seruum corporaliter il 2. in fin.* ibique Alex. *num. 7.* Aretin. *ad fin.* Zasius *num.* 11. *ff. de acquir. possess. & cons.* 169. *in fin. vol.* 6. Ias. *in leg.*

ma-

manumissiones num. 10. *ff. de iust. iur.* Neapodan. *in consuetud.* Neapol. *si creditor tit. de pignor.* Negusant. *de pign. par.* 3. *memb.* 4. *num.* 30. *& ad declarationem decis.* Afflict. *decis.* 373. Vrsill. *ibidem nu.* 5. latè Gratian. *discept.* 422. *à num.* 13. *ad fin.* Rota *coram* Peu. *decis.* 1672. *num.* 3. Dunoz. iun. *decis.* 630. *num.* 19. quam conclusionem in his præcisis terminis quamuis dubij deduxerunt Borgnin. Caualcan. *de vsufruct. mulier relict. sub num.* 207. Molignatt. *de recent. q.* 210. & magis expresse Cost. *de ratione ratæ q.* 58. *n.* 9. Rota *rec. par.* 4. *tom.* 2. *decis.* 145. *n.* 11. *& 12. & in Romana fideicommissi de Spinis* 14. *Martii* 1672. *§. sed quando confirmata* 23. *Ianuarii* 1673. *coram* R.P.D. *meo Triolo, & coram Dunoz. iun. decis.* 217. *num.* 6. *&* 7. repetita *in rec. par.* 6. *decis.* 46. in qua apposite obseruatur id saltem procedere fauore dotis, cuius causa est adeò fauorabilis, ac vtilis Reipu-
5 blicæ, † cuius interest, nè mulieres paulatim ex fructibus suas dotes extinguendo indotatæ remaneant, vt ideò in dubio ita pronunciandum sit ex ratione Text. *in l. in ambiguis ff. de reg. iur.* quam ad propositum considerarunt Decian. *cons.* 35. *nu.* 16. *vol.* 2. Menoch. *cons.* 201. *num.* 18. *&* 19.

Qua pariter ratione admittebant Domini exceptionem istorum melioramentorum, quæ ex istis nouis Testibus magis expresse probata videntur, quàm ex alijs anno 1635. olim in hac pariter causa examinatis, dicto Summ. Alagonæ *nu.* 16. *&* 17. ita vt omnibus simul iunctis negari non possit saltem in genere de illis constare; ideoque cessare vagam illam, & indeterminatam probationem aliàs reiectam *in d. decis. huius causæ §. neque melioramentorum*, sed suo loco præfigendum
6 esse terminum ad illam † liquidandum, quo casu, nullaque facta liquidatione proceditur ad immissionem data cautione de illis reficiendis, quemadmodum seruat hoc Tribunal, de cuius praxi testatur Lancellott. *de atten. par.* 3. *cap.* 24. *q.* 29. *nu.* 8. *&* 9. Put. *decis.* 461. *lib.* 2. *in correct.* Rota *rec. par.* 4. *tom.* 2. *decis.* 217. *num.* 5. *& par.* 13. *decis.* 149. *num.* 5. Coccin. *dec.* 1226. *nu.* 1. *& decis.* 1358. *nu.* 23.

Et quamuis longè priùs Alagonam Domum hanc inhabitasse probetur ex positionibus, & ex testibus olim ab ipsa productis, Summ. Mariettæ *nu.* 3. *&* 4. à quibus viteriùs ostenditur mobilia, & supellectilia in hanc domum Alagonam intulisse, adhuc tamen non insurgit contrarietas aliqua inter istos Testes, & alios; quia vt aduertitur occasione remissoriæ in altera *decisione huius causæ* 26. *Nouembris* 1672. *§. nequè minus coram me*, benè omnia compatiuntur; quia potuit domus penè diruta inhabitari etiam respectu alicuius mansionis, prout quotidie videmus in ædificijs, modò vnam, modò alteram partem domus inhabitando, ædificio interim continuato, in quem sensum accipienda sunt dicta istorum Testium nouissimè examinatorum, qui in hoc conueniunt, Summ.
7 *nu. vnico*, † vt exindè mendacium, & contrarietas inter illos euitentur, Butr. *cons.* 52. *nu.* 2. Anchar. *cons.* 335. *in princip.* Alex. *cons.* 190. *num.* 2. *vol.* 7. Rota *coram Ludouis. decis.* 130. *num.* 1. vbi Adden. *nu.* 9. Coccin. *decis.* 1831. *nu.* 22. & passim in alijs.

His autem positis, cùm in reparatione domus melioramenta facta fuerint, necessaria dicuntur, ad literam Text. *in l.* 1. *in fin. vers. si ædificium ruens ff. de Impensis in reb. dotal. fact. & in l. Domum* 5. *vbi communiter Scribentes C. de rei vindicat.* & consequenter debentur Alagonæ etiamsi consideranda sit veluti mala fide possidens ob litem motam, qua pendente ędificium
8 perfecit, † cùm hæ impensæ debeantur etiam malæ fidei possessori saltem per modum retentionis, nè ei imputetur, quod nihil impendendo rem perituram dereliquit, ad Text. *in l. hi qui* 57. *§. fin. ff. de petit. hæred.* quod in his terminis probant Tex. *expressi in l. plane* 41. *ff. illo eodem tit. & in d. l. Domus C. de rei vindicat.* & præter adductos *in dec.* 26. *Nouembris* 1672. *§. neque minus coram me* Bart. *in l. in fundo nu.* 11. *in princ. & vers. si verò non incboauit ædificium de nouo ff. de rei vindicat.* Lancell. *de attent. par.* 3. *cap.* 24. *d. q.* 29. *ad fin.* Antonin. Amat. *resol.* 3. *num.* 16. *tom.* 1. Rota *coram Dunoz. iun. dec.* 619. *nu.* 2. *&* 5. *& dec.* 665. *n.* 2. 4. *&* 5.

Prætereà eosdem Testes nouiter adductos videbatur DD. penitùs sustulisse, vel saltem minùs concludentem reddidisse pręsumptionem *l. Quintus Mutius ff. de donat.* cùm doctum fuerit Alagonam defuncto d. Cæsare viro, Zorbam in secundum virum habuisse ante secundas nuptias cum eo postea contractas, ab eoque alimenta, & pecunias recepisse, d. Sum. Alagonæ *nu.* 12. cum quibus concordant alij Testes d. Summ. *n.* 13. ideoque cessare præsumptionem, quod ex pecunijs hæreditarijs viri soluta fuerint scuta 225. intra annum luctus, quę ratio multò magis procedit in solutionibus factis ab Alagona extra annum luctus, Summ. eiusdem *à num.* 6. *ad* 12. *& num.* 18. inter quas suspectam Domini habuerunt solutionem scutorum 12. annuatim factam Ecclesijs B. Mariæ de Filerno, & Diuæ Catherinæ d. Summ. *num.* 10. *&* 11. circa quam maiorem iustificationem exposcebant in reliquis debitam retentionem admittendo; † quia quotiescumque docetur mulie- 9
rem aliundè acquisiuisse, cessat præsumptio illa, quod ex bonis hæreditarijs viri solutiones factæ fuerint ad euitandam turpis quæstus præsumptionem; sed considerata quantitate bonorum, & cuius conditionis erant, alijsque similibus conie-
cturis, † Iudices arguere solent, ex quibus pecunijs solu- 10
tiones factæ fuerint, iuxtà dictum Baldi, quem sequuntur Capra *cons.* 196. *nu.* 62. Menoch. *lib.* 3. *præsumpt.* 51. *num.* 36. Rota *coram Peuting. decis.* 352. *nu.* 32. *&* 33.

Consideratis autem bonis, quæ erant in hæreditate tempore, quo Cæsar defunctus est, & quo factæ fuerunt prædictæ solutiones visum est Dominis accuratiùs rem inuestigando, nos non versari in casu, in quo bona, pecuniæ, vel nomi-
na debitorum in hæreditate Testantis excedant illius æs † 11
alienum, quo casu ex illorum distractione illud dissolutum censetur, ex ratione Text. *in l. Nesenius* 36. *ff. de negot. gest. vt in decis.* 15. *Ianuarij* 1672. *§. quo verò in fine coram me*, sed versari potiùs in casu contrario, cùm in hæreditate viri non fuerint nisi hæc domus adeò deuastata, vt nulli illius fructus ciuiles, quos Pensiones dicimus, vel saltem exigui admodum fuerint, & sibi domum, & fructus Alagona acquisiuerit, vt superiùs probatum est, & tria mancipia, vt in Testamento Sum. Alagonæ *num.* 1. ibi: *Tre Schiaue due negre, & vna bianca*, quæ non probantur ad Christianam fidem conuersæ, ex eo quod in Ecclesiæ sepultæ fuerunt, Summ. Alagonæ *nu.* 19. quia adnotationes Parochi de obitu loquuntur de masculos ætatis sex annorum, quæ verificari non potest in illis, de quibus loquutus est Cæsar in Testamento, quia erant fœminæ & longè maiori ætate, quàm sex annorum fuissent, cùm à die mortis Testantis, vsque ad diem obitus istius elapsi fuerint circiter 35. anni, d. Summ. Alagonæ *nu.* 1. *&* 19. atque adnotationes eædem quoad fœminas nimis vagæ sunt, cùm non exprimant illius Testatoris fuisse quin potius Alexandri Zorbæ secundi viri mancipia asserantur, neque impossibile sit noua
hæc mancipia Alagonam acquisiuisse, † quod sufficit nè iden- 12
titatis probatio concludat, ad text. *in l. cum de indebito §. fin. ff. de prob.* Coccin. *dec.* 94. *n.* 2. cum similibus, quod & animaduertit Rota *in dec. huius causæ* 26. *Ianuar.* 1671. *§.* 4. *denique & §. seq. coram Reuerendiss. D. meo Albergato Decano*.

Ac denique in hæreditate viri quædam pauca mobilia fuere exigui, ac penè nullius valoris, quemadmodum pauperi Scribæ Triremium, qualis erat d. Cæsar vir, conueniebant, vt deponunt Testes Summ. Alagonæ *n.* 14. & explicauit Testator, qui licèt mobilia, argenta, & iocalia relinquere dixerit, subdit tamen: *Però li supplico, che non si tormentino di liti già che il bene è poco*, d. Summ. *n.* 1. & lex ipsa præsumit † pro 13
conditione personarum bona metiendo ex reg. Text. *in l. arbitrio ff. de dolo in l. Action. ff. de in lit. iur. & in l. si quando C. de vndè vi*, quam in his terminis Gabr. *cons.* 121. *num.* 53. *vol.* 1. Peregr. *de fideicom. art.* 35. *num.* 28. *& art.* 44. *nu.* 25. Rota *rec. par.* 5. *decis.* 399. *num.* 42. quamuis dictum fuerit in instrumento dotis assignatæ ab Alagona Zorbæ Amasio, cùm in secundum virum illum habuit, d. Summ. Alagonæ *n.* 15. quod consignaret sc. 1500. in tot mobilibus, & sc. 100. in tot perlis, quia confessio referenda est ad mobilia, gemmas, & ad alia interim ab ipso Zorba acquisita, d. Sum. *nu.* 12. *&* 13. vel alinndè sui corporis
quæstu procurata, quæ possibilitas acquisitionis sufficit, † nè 14
identitatis probatio concludat, vt supra dictum est, etiamsi ex turpi quæstu acquisitio fieri potuerit, Guidopap. *dec.* 468. *sub num.* 19. Menoch. *lib.* 3. *præsumpt.* 51. *num.* 37. *practica Papien. in forma libelli, quo vxor agit ad dotem vers. tamquam num.* 4. *fol.* 555.

Etenim de credito exacto à Mercatoribus Siracusanis nulla ratio haberi potest ad hunc effectum, cùm exactum fuerit mediante concordia anno 1655. Summ. Alagonæ positionis 11. Decembris 1671. coram me *nu.* 19. postquam ante annum 1640. prædictæ omnes solutiones ab Alagona iam factæ fuerunt, Summ. hodierno eiusdem *à nu.* 6. *ad* 10. *& num.* 18. ita vt
ex pretio exiguo mancipiorum, & mobilium, † quæ liqui- 15
danda erunt iuxtà valorem tempore conditi Testamenti, *vt in decis. huius causæ* 26. *Ianuarij* 1671. *§.* 4. *denique, & seq. coram Reuerendiss. D. meo Decano*, tot ingentes solutiones fieri non potuerint, sed hodie tantum istorum ratio habenda sit, quemadmodum & crediti, quod Alagona exegit à Mercatoribus Siracusanis in summa tamen scut. 900. in qua mediante dicta concordia fuit exacta, & demptis expensis quas Alagona fecit in illius exactione, Summ. eiusdem *nu.* 3. quæ in 1. *dec. huius causæ* 15. *Ianuar.* 1672. *§. sicut autem coram me*, iustificatę non videbantur, neq; imputari debent Alagonę, cum sci-

ſcilicet Mercatores Siracuſani ſoluere recuſarent non declarato viro hærede, Summ. Mariettæ *num. 1.* quia hic fuit prætextus inſubſiſtens, ad differendam tunc ſolutionem, vt deponit alius Teſtis, d. Summ. Mariettæ *num. 3. in fine. Detti Corſi pigliando preteſto, che la Sig. Marietta figlia del defonto ſi vantaua, che detto denaro toccaua à lei &c.* quod & euentus docuit, cum anno 1655. durante adhuc lite, quæ vſque in hodiernam diem agitur, ſoluerint Alagonæ, ideòque ad has expenſas hæres tenetur, cum vtile hæreditati negotium
16 geſtum fuerit,† ad Text. *in l. fin. §. in computatione*, vbi Bald. & Angel. *in princ.* Alex. *nu. 3. C. de iur. deliber. & in l. in rebus §. Poſſunt ff. commodati* Alex. *conſ. 168. n. 11. vol. 2.* Ananias *conſ. 32. nu. 10. verſ. item animaduertendum ibique* Bolognett. *num. 15.* Ruin. *conſ. 100. nu. 6. vol. 4.* Surd. *conſ. 514. num. 13.* Rota *coram Ludouiſ. deciſ. 197. nu. 3. coram Bich. deciſ. 583. num. 2.* cum alijs apud Modern. Fulginaten. *deciſ. 2. num. 59.* Vt omnium liquidatione facta videatur, an Alagona creditrix, vel debitrix Mariettæ remaneat.

Et ità vtraque &c.

Deciſ. 224. par. 17. in hac eadem cauſa emanauit, ſicuti etiam aliæ plures concordatæ ſupra ad deciſ. 327. par. 16.

R. P. D. EMERIX.

Romana, ſeù Mantuana Cambij.

Lunæ 29. Ianuarij 1674.

ARGVMENTVM.

Mandatum cambiandi, quod in ſe ſuſceperat debitor vſque ad integram reſtitutionem ſortis, & fructuum, operatur quod licèt cambium ad tempus reſtrictum, illud tamen durare dicatur, donec totaliter fuerit extinctum, quia dicta verba tanquam fauore debitoris prolata, ne termino durante, ad reſtitutionem ſortis, illè conueniri poſſit, non operantur, quin creditor poſt dictum tempus eſſe debeat in damno conſequutionis ſuorum fructuum.

SVMMARIVM.

1 *Verba indefinitè, & generaliter concepta, non recipiunt reſtrictionem ad tempus, ſed generaliter intelligenda ſunt.*
2 *Cambiandi onus à debitore ſuſceptum vſque ad integram reſtitutionem ſortis, & fructuum, non limitatur ad tempus, puta triennij, quo fuit contractum cambium.*
3 *Tempus reſtituendi cambium dicitur adiectum fauore debitoris, nec operatur, quod vltra illud cambium nullos fructus reddat.*
4 *Cambij fructus ſi debitor perſoluere debebat pro eo tempore, quo non erat in mora ſoluendi, eo magis illos ſoluere tenetur poſtea quam fuit in mora conſtitutus.*
5 *Facultas cambiandi augumentatiuè etiam creditori conceſſa, & ad maiorem cautelam, in illius odium retorqueri non debet, & nu. ſeq.*
6 *Fauorem, quod continet, damnum, & odium importare non debet, & ſupra num. 5.*
7 *Decoctionem non probat Breue Pontificis, ſi deinde emanauit ſententia decoctioni contraria.*
8 *Decoctio, vbi eſt fundamentum intentionis, probari debet plenè, & concludenter.*
9 *Decoctio quotieſcumque plenè, & concludenter probanda eſt, verificari debet, vel per ceſſionem bonorum, vel per Iudicis ſententiam, & num. 10.*
11 *Obſeruantia non deſeruit pro iuſtificatione cambiorum minus legitimè ſolutorum, & vid. nu. ſeqq.*
12 *Obſeruantia declarat obligationem debitoris, & oneris ab ipſo ſuſcepti.*
13 *Cambiandi onus à debitore ſuſceptum ab illius obſeruantia declaratur.*

DECISIO CCXXIX.

DOmini ſteterunt in deciſis ſub die 25. Iunij * proximè præteriti ferè ex eiſdem rationibus tunc latiùs extenſis; adhuc enim exiſtimabant onus aſſumptum à debitore tranſmittendi literas ad nundinas per Dominicum Mercatorem electum, & retinendi, ac conſignandi Creditori ſcripturas neceſſarias pro iuſtificatione huius Cambijs, iuxta ſtylum Mercatorum non rectè dici reſtrictum ad triennium, ſed debere intelligi generaliter conceptum, vſque ad integram ſortis, & cambiorum ſatisfactionem; Idque ſatis clarè deſumi credebant ex iiſdem verbis inſtrumenti, per quæ dictum onus ſuſcipitur, ibi: *Cambiandi, & recambiandi, ſemel, & pluries, & toties, ac quoties opus fuerit, & videbitur vſque ad integram tàm ſortis principalis, quàm cambiorum, & recambiorum ſatisfa-*
ctionem, † quæ cùm ſint indefinitè, & generaliter concepta, 1
non recipiunt reſtrictionem ad triennium, ſed ſunt generaliter intelligenda *l. fin. in fin. C. de dotis promiſſione l. prima §. generaliter ff. de legat. præſtan. ibique gloſ. in verb. infinitum*, & in his
† terminis Dec. *conſ. 562. n. 2. verſ. vnde pariter, & num. 3.* Rota 2
dec. 559. nu. 1. par. 2. & dec. 274. num. 13. par. 5. rec.

Non obſtantibus alijs verbis in ſuperiori parte eiuſdem Inſtrumenti, ibi: *promiſit, & ſe obligauit dicto Iuliano &c. vt ſupra intra tres annos ab hodie proximos, & interim quandocumque ad beneplacitum dicti Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſimi Domini Epiſcopi, &c.* quia illa fuerunt appoſita fauore debitoris, ad hoc tantùm, ne interim cogeretur à creditore pro reſtitutio-
ne ſortis, † non autem ad reſtringendum ad tempus triennij 3
eius obligationem in inferiori parte Inſtrumenti generaliter extenſam, vſque ad integram tàm ſortis principalis, quàm cambiorum, & recambiorum ſatisfactionem, ſi debitor intra triennium, intra quod ipſi ſupra conceſſa fuerat dilatio, cambium non reſtituiſſet, prout diſtinguendo partes inſtrumenti reſpondit Rota *in Romana Cambij 17. Martij anni præteriti §. ex eodem inſtrumento coram R. P. D. meo Calataiù*, & in alijs in præcedenti *deciſione huius Cauſæ allegatis §. nec ſubſiſtit.*

Et hunc intellectum ſuadet optima ratio in eadem Deciſione ponderata, quod nempè debitor, qui ſe obligauit ad ſolutionem fructuum, ſeù cambiorum intra triennium, quo tempore non erat in mora, ne creditor, qui non erat ſolitus
retinere pecunias otioſas, remaneret in damno, † multò ra- 4
tionabilius ad illorum ſolutionem ſe obligaſſe cenſendus eſt etiam poſt triennium, quo tempore vltrà intereſſe creditoris concurrebat etiam mora ex parte eiuſdem debitoris Rota *deciſ. 439. num. 6. par. 13. & dec. 35. num. 2. par. 14. cum alijs in deciſ. huius cauſæ §. accedit.*

Neque reſtrictionem dicti oneris ad triennium ſuadet aliud pactum, quod ſi Mercator electus intra triennium decederet, vel ab Vrbe diſcederet, vel non poſſet, ſeù nollet literas tranſmittere, liceret creditori alium mercatorem ad dictum ef-
fectum eligere, † quia hoc vti adiectum augmentatiuè, & 5
ad abundantiorem cautelam, ac commodum eiuſdem creditoris vltrà ſæpè dictum onus per debitorem iam ſuſceptum, non eſt in illius odium retorquendum, contra Text. *in l. quod*
fauore C. de leg. vt in his † terminis tenuit Rota *deciſ. 199. nu. 3.* 6
& ſeqq. par. 10. rec. & coram Dunoz. Iun. deciſ. 829. nu. 4.

His firmatis nihil releuat allegata decoctio dicti Dominici mercatoris, quia tantùm abeſt, quod illa probetur, ex quodam Chirographo à ſa. me. Innocentio Papa X. ad inſtan-
tiam nonnullorum eius creditorum, † tunc directo bo. mem. 7
Lomellino Reuerendæ Cameræ Apoſtolicæ Theſaurario, quin potiùs contrarium appareat ex ſententia eiuſdem Lomellini, declarante Dominicum non fuiſſe decoctum; & tamen iſta decoctio ab allegante præſertim in præiudicium
tertij, (vt in propoſito) eſſet concludenter probanda, † tan- 8
quam fundamentum eius intentionis, iuxtà Tex. *in l. 2. & in l. in exceptionibus ff. de probat. & in l. 1. ff. de exceptionibus*, vel per
ceſſionem † bonorum, *vt in §. item ſi quis inſtitut. de ſociet.* vel 9
† per ſententiam Iudicis, vt declarauit Rota *deciſ. 188. nu. 12.* 10
par. 10. rec. & coram Coccin. dec. 2042. nu. 3. & 4.

Et ſupradicta omnia benè comprobantur ex obſeruantia ſubſecuta, deducta ex ſolutione fructuum dicti Cambij continuata à debitoribus, non ſolùm per triennium, ſed etiam per ſexdecim annos, & vltrà poſt prætenſam decoctionem,
† quæ quidem obſeruantia, licèt non valeat deſeruire pro 11
iuſtificatione cambiorum, minus legitimè ſolutorum, ni-
hilominus, ſtantibus ſupradictis † benè deſeruit pro decla- 12
ratione obligationis debitoris, & oneris per ipſum ſuſcepti, vt eſt Text. *in l. quædam ſunt 16. ff. de reb. dub.* Grat.

diſcept.

discept. 825. num. 14. & seq. & pluries in his terminis firmauit Rota *in dicta decis. 256. vbi obique num. 12. par. 10. rec. & coram Dunoz. Iun. d. decis. 829. nu. 9.*

Et ità vtraque, &c.

Supra in hac eadem parte adest altera præsentis causæ Decisio, quæ est ibi in ordine 119. cuius in calce aliam etiam concordantem inuenies.

R. P. D. MATTÆIO.

Leodien. Vicariæ.

Lunæ 29. Ianuarij 1674.

ARGVMENTVM.

Possessio, etiam ad effectum manutentionis, probatur ex instrumento publico, quoties non docetur de anteriori possessione alterius, quæ verificari debet ab eo, qui illam per prius plenam fuisse contendit; ad quem effectum non requiritur aliqua exhibitio, seù discussio tituli, quia nec minus in beneficialibus est necessarius, quo in casu sola natura, & qualitas beneficij dignoscitur, eiusque vltimus status attenditur, cuius fauore semper manutentio conceditur, non obstante contraria sententia in petitorio, donec illa fuerit per tres conformes approbata.

SVMMARIVM.

1 *Possessio probata ex publico instrumento, alio in possessione non existente, manuteneri debet.*

2 *Possessio semper præsumitur vacua, donec contrarium probetur ab eo, qui illam plenam fuisse prætendit, & num. 3.*

4 *Possessio capta vigore mandati iudicis, semper est sufficiens ad obtinendam manutentionem.*

5 *Manutentio datur possidenti, absque aliqua discussione tituli, seu productione suorum iurium, & nu. seq.*

6 *Titulus nec etiam in beneficialibus est necessarius in summarijssimo possessorio.*

7 *Manutentio eo magis possessori conceditur, si pro ea militat vltimus status beneficij, & nu. 9.*

8 *Beneficij naturam, & qualitatem ad dignoscendam attenditur vltimus status, non constito de antecedenti contrario.*

9 *Status vltimus, quo beneficium est collatum, eo magis spectatur, si quis in vim illius manuteneri potest.*

10 *Possessorium iudicium terminari potest, etiam quod vigeat petitorium.*

11 *Petitorium iudicium per tres sententias conformes cognoscendum est.*

12 *Manutentio non denegatur possidenti, etiam stante sententia in bono iure contraria.*

13 *Sententia suspensa per appellationem habetur ac si non emanasset.*

DECISIO CCXXX.

Commissa mihi causa à Signatura cum facultate manutenendi in primis & ante omnia Ioannem Massimum in possessione in qua existit, Domini responderunt illi esse concedendum mandatum de manutenendo in possessione Vicariæ, de qua agitur, attento quod in dubium reuocari nequit, quod non fuerit immissus in possessione eiusdem Vicariæ, vt benè probatur ex publico adeptæ possessionis in-
1 strumento, vt in Summ. *n. 1. & 2.* † quod alio tunc temporis in ea non existente tribuit possessionem manutenibilem, *l. non idcirco, C. de fide instrument. & in l. prædia*, vbi Bartol. & *alij ff. de acquir. possess.* Bald. *in l. vltima num. 56. C. de edict.* Diu. Adrian. *tollen.* Rota *coram Verall. decis. 334. nu. 1.* & fauet huic possidenti Instrumentario ad hunc effectum præsumptio
2 quam habet ad sui fauorem; † quod possessio semper vacua
3 credatur, donec contrarium fuerit probatum † ab eo, qui il-

lam fuisse plenam prætendit, Seraph. *decis. 322. num. 3. & decis. 1065. num. 2.* Adden. ad san. me. Greg. XV. *decis. 268. sub nu. 10.* Bich. *dec. 318. nu. 6.*

Corroboratur insuper Ioannis Massini possessio, nedum ex actuali possessione postea etiam apprehensa in vim literarum Apostolicarum, vt in Summ. *num. 3. & 4.* sed etiam ex mandato de manutenendo ab Executore gratiæ Aposto-
licæ obtento, vt in Summ. *nu. 5.* † ex quibus omnibus indu- 4
bitatum est oriri irrefragabilem possessionem ad effectum manutentionis Paris. *cons. 104. num. 88. lib. 1.* Rota *dec. 217. nu. 2. coram Buratt & dec. 991. nu. 3. coram Dunoz. iun. & decis. 506 nu. 5. par. 1. diuers.*

Qua firmata per accertatos, tantosque reiteratos actus positiuos, meritò Massino erat decernendum mandatum de
manutenendo ad sui fauorem, † quod concedi solet possiden- 5
ti absque aliqua discussione tituli, seù productione suorum
iurium, stante quod nec in beneficialibus † est necessarius in 6
summarijssimo possessorio iudicio, Rota *coram bo. me. Greg. dec. 323. nu. 2.* apud Cenc. *de cens. decis. 242. nu. 16. & coram Eminentiss. Ottbob. dec. 212. n. 8. & 9. & coram bo. me. Bich. dec. 635. nu. 14. & decis. 595. nu. 8. par. 1. diuers.*

Potissimum etiam quia pro manutentione militat vltimus
status, † attento, quod vti ad Vicariam vacantem fuit præ- 7
sentatus de anno 1640. ab Abbate S. Vberti Iacobus Coletta, Summ. *nu. 8.* per cuius obitum hodie vacare huiusmodi Vicariam contingit, qui vltimus status multum iuuat ad di-
gnoscendum naturam, & qualitatem beneficij, † & sem- 8
per attendi debet, non constito de antecedenti contrario, Decius *cons. 126. num. 1.* Calderin. *cons. 23. de probat.* Rota *coram Bich. decis. 300. nu. 4. & coram Coccin. decis. 844. nu. 16. & in nouis decis. 2. de præbend. & in recen. decis. 440. nu. 4. & seqq. par. 4. tom.*
2 & etiam valde attendendus est, † quando quis potest ma- 9
nuteneri in vim vltimi status quo beneficium sibi collatum fuit, vt dixit Rota penès Posth. *de manutent. dec. 646. nu. 43.*

Turbare aliquo modo posse huiusmodi manutentionem videbatur sententia, quam ad sui fauorem Leonardus reportauerat, qua declaratum fuit hoc beneficium esse curatum, & parochiale, sed quia consideratum fuit duo adesse iudicia, vnum ab alio diuersum, & distinctum, nempè iudicium pe-
titorium, & aliud possessorium, † istud potest terminari non 10
obstante, quod aliud vigeat, cuius natura est, vt per tres
sententias conformes cognoscatur, † & interim non est de- 11
neganda manutentio ei, qui possidet, † & sententia habe- 12
tur, ac si non emanauerit, † ex quo per appellationem sus- 13
pensa fuit, vt pluries dixit Rota, & signanter *coram bo. me. Gregor. XV. dec. 313. nu. 4. & decis. 365. nu. 3. & coram Coccin. dec. 125. n. 4. & coram Peuting. dec. 173. n. 18.*

Et ista resolutio prodijt ipso tantùm Ioanne Massino informante &c.

R. P. D. MATTÆIO.

Auenionen. Bonorum.

Lunæ 12. Februarij 1674.

ARGVMENTVM.

Plures nullitates, & exceptiones sunt reiectæ, quæ aduersus deliberationem opponebantur, tùm quia non ex iisdem actis, sed ex nouis adducebantur, tùm etiam quia visæ non sunt claræ, & concludentes, vt impedire possent manutentionem aduersus factum Iudicis, tùm & tertio, quia oppositum ius offerendi in subhastatione non competebat eo minus, quia creditor egerat ad pretium bonorum deliberatorum, & ita deliberationem approbauerat; ac demum quia neque obstabat allegata præscriptio, & procurator ad lites domino præiudicare non poterat.

SVMMARIVM.

1 *Deliberationis nullitas probari debet ex ijsdem actis, non autem ex posteà deductis.*

2 *In Executiuis non attenditur possibilitas deducendi, sed quod est deductum.*

3 *In Deliberatione si quis fuit citatus, & nihil deduxit, non potest postea illam annullare.*

4 *Citatio non est necessaria, si nullæ competebant defensiones.*

5 *Venditor si aduersus euictionem nihil opponat, præter quod lis non fuerit sibi denunciata, non auditur.*

6 *Nullitates, quæ non sunt claræ non attenduntur vbi disputatur super bono iure ad effectum manutentionis.*

7 *Possidere iustè dicitur qui possidet auctore Prætore, nisi doceatur de clara nullitate, vel iniustitia.*

8 *Hypotheca decennio præscribitur, & ampliùs vltrò, & nu. seq. vbi declara.*

9 *Præscriptio decennalis hypothecæ non sufficit, nisi data scientia alienationis factæ in tertium.*

10 *Solutio facta de pecunijs, & effectibus debitoris, quia ipso facto extinguit debitum, nullum ius tribuit soluenti, & nu. seq. vbi amplia.*

11 *Possessor soluens de pecunijs debitoris solam obtinet repetitionem, & donec eam consequatur, potest retinere bona, quæ possidet.*

12 *Retentio possessori non datur, si eius creditum fuit integrè depositatum.*

13 *Ius offerendi aduersus deliberationem non competit.*

14 *Deliberatio omnem tollit hypothecam, & pignus, si eius pretium sit oblatum.*

15 *Ius offerendi eo minus in deliberatione competit creditori, qui egit ad pretium rei subhastatæ.*

16 *Præscriptio quælibet interrumpitur ex reiteratis, & successiuis instantijs.*

17 *Præscriptionem ad interrumpendam sufficit minimus actus cuiuscumque instantiæ.*

18 *Præscriptio non currit contra ignorantem.*

19 *Ignorantia facti alieni semper præsumitur.*

20 *Scientia in quacumque præscriptione requiritur, & probari debet ab illo, qui se fundat in ea.*

21 *Procurator ad lites non potest consentire decreto, vel sententiæ suo principali præiudicialibus, & nu. seq.*

22 *Procurator in omittendo potest præiudicare domino, secus in committendo.*

23 *Statutum loci, vbi negotium agitur in ordinatorijs semper attenditur.*

DECISIO CCXXXI.

Virtute commissionis mihi directæ continentis in ventre clausulam cum facultate manutenendi, quem de iure, dedi dubium, An, & de cuius bono iure constaret etiam ad effectum manutentionis, & DD. auditis hinc inde partibus iura sua deducentibus, ad fauorem Isabellæ responderunt, vti etiam præuijs alijs binis decisionibus ante hoc rescriptum editis sub die * 26. Ianuarij 1671. & 29. Nouembris 1672. coram Reuerendiss. D. Albergato Decano, constare de bono iure etiam ad effectum manutentionis responderi obtinuerat, nulla habita consideratione prætensæ nullitatis, qua eo magis Informantes pro Iosepho de Bellis satagebant demonstrare subhastationem deberi reuocari, prouenien. ex defectu citationis Ioannis Chabrier, & Consortium, apud quos de tempore executionis extitisse asserebatur nonnulla corpora subhastata.

Quandoquidem considerabant DD. iura ad hoc probandum in Curia fuisse producta post perfectam, & consummatam subhastationem, quæ cùm debeat ex eisdem actis, non
1 autem † ex alijs posteà deductis iustificari, nullo modo valebant illam infringere, Monach. *in c. venerabilibus num. 2. de sent. excomm. in 6.* Corneus *cons. 10. n. 3. lib. 4.* Rota penes Posth. *de manut. decis. 643. nu. 30. & decis. 479. n. 2. par. 4. diuers. & in Romana reintegrationis 23. Februarij 1654. coram Eminentiss. Card. Cerro,* & ratio redditur, quia in executiuis non attenditur
2 possibilitas iuris deducendi, sed quod † est deductum, & probatum Rota *in decis.* 643. penes Posth. *nu.* 31. vbi concluditur, quod iura post sententiam producta non suffragantur.

Præsertim ex quo Ioannes, & Consortes non possunt negare, quod illis non fuerit benè nota subhastatio, dum se deliberationi opposuerunt, & auditi fuerunt, & obtinuerunt terminum sibi à Statuto præfixum *in lib. 2. rubr. 21. art. 4.* intrà quem cùm nihil releuans deduxerint, quod esset sufficiens ad annullandam subhastationem, & ad iura Isabellæ infrin-
3 genda, nihil habent, † de quo conquerantur, si Iudex postea mandauit ad vlteriora procedi Alex. *in l. non solùm §. morte n. 47. ff. de nou. op. nunc.* & aliqui ex DD. dixerunt non esse ne-
4 cessariam citationem eius, † cui patet nullam competere defensionem, ex allegatis in alia *decis. coram me* hodie emanata in hac causa super remissoria *§. certius quia,* & Alex. *in d. l. non solùm,* firmat, quod non sit audiendus † venditor, si ad- 5
uersus euictionem requisitam ab emptore nihil opponatur, præter quod lis non fuerit sibi denunciata, vt ostendat quo iure defendi possit, si fuisset denunciata, Surd. *cons. 227. nu. 17.* Cancer. *par. 1. cap. 27. nu. 63.* & additur ponderatio alia, quod quando contenditur super bono iure ad effectum manutentionis nullitates, † quæ non sunt claræ, non valent retar- 6
dare hoc iudicium exequutiuum, & ideò cùm ipsa Isabella possideat auctore prætore, & bona subhastata peruenerint ad eius auctore legitimo subhastationis titulo, iustè possidere dicitur, † nisi de nullitate, & iniustitia illius ità clarè do- 7
ceatur, vt nulla tergiuersatione defendi possit Abb. *in c. cum causa nu. 4. vers. secus si de offic. deleg.* Aymon. *cons. 5. num. 6. & consil. 302. num. 2. in princ.* Rota *coram Card. Seraph. decis. 616. num. 8. & 9. & decis. 643. num. 2.* penès Posth. *de manut.*

Neque adducta præscriptio fauere potest Ioanni, & alijs vt prætendunt informantes, ex quo lapsi fuerint anni decem,
† & vltra sufficientes ad præscribendum hypothecam, iuxtà 8
Text. *in l. 1. C. si aduers. creditores præscript. opponatur,* quia illa non obstante firmatum fuit deliberationem non esse annullandam, ex quo ad Isabellæ notitiam non peruenerat alienatio facta in tertium, † contra quam ideo non poterat 9
allegari aliqua negligentia aut mora in cuius pœnam talis præscriptio inducta fuit, & sine quibus illa locum non habet *c. quia diuersitatem vbi glos. de concess. præbendæ,* & facit Text. *in l. in rebus dotalibus C. de iur. dot.* Ancaran. *in cap. possessor n. 4. de reg. iur.* Alex. *cons. 58. in fine lib. 5.* Cassan. *ad consuetud.* Burgund. *rubr. 11. de censib. §. 2. num. 37.* Foller. *de censib. verb. huiusmodi enim num. 95.* Cenc. *de censib. quæst. 98. nu. 49. & 50.* Surd. *decis. 236. nu. 14.* Rota *coram Merlin. decis. 811. nu. 8. & seq. & coram Rojas decis. 127. nu. 2. & in recent. decis. 407. nu. 17. par. 5.*

Subsistere pari lance fundamenta validissimis rationibus nixa in prima decisione, fuit dictum etiam in secunda decisione, & denuò in hac vltima propositione firmatum, ex quo ipsa Isabella pro bonis sibi euictis rectè agere potuit contra Bellum, & alios tertios possessores bonorum obligatorum pro huiusmodi euictione via executiua, facultates sibi concessas à *Statuto Auenionensi lib. 2. rubr. 9. art. 38.* vt in Sum. *n. 2.* & quamuis Statutum supradictum excipiat casum creditoris habentis anteriorem hypothecam, attamen in isto casu non potest adaptari dispositio dicti Statuti, quia licèt Bellus anterioribus creditoribus soluerit scuta 598. tamen talis solutio prouenit ex bonis, & effectibus debitoris, † ex qua nullum 10
ius, nec aliqua hypotheca acquiritur, dum ipso facto extincta remansit *l. nulla C. de solut.* Bart. *in l. Modestinus num. 4. ff. eodem* Rota *coram Greg. XV. decis. 68. nu. 5. coram Caual. dec. 568. n. 2. & in recent. decis. 116. nu. 1. par. 8.* & quando debitum solutum fuit de pecunijs debitoris, † nulla alia actio competit sol- 11
uenti, quam illa repetitionis summæ, & donec illam consequatur, interim potest retinere bona, quæ possidet, iuxtà Text. *in l. cum prior ff. de distract. pignor. l. 1. ff. quibus modis pignus, vel hypotheca soluatur,* Mantic. *de tacit. lib. 11. tit. 29. num. 9.* Gratian. *discept. 269. nu. 8. & 19.* Merlin. *de pignor. lib. 4. q. 44. n. 2.* Rota *coram Mantic. decis. 69. num. 3. coram Gregor. XV. decis. 68. nu. 4. & 5. & decis. 135. nu. 12. & seq. par. 6. rec.* hinc cùm Isabella summam solutam, & effectiuè eandem ad hunc effectum integram deposuerit, † non potest Bello vlla anterioritas, aut 12
retentio super eisdem bonis competere *leg. cum tibi,* vbi Bartol. *in l. fin. & alij C. qui pot. in pign. habeantur* Gratian. *discept. 269. num. 9. vers. nisi à secundò Creditore,* Merlin. *in tract. de pignor. lib. 3. q. 70. nu. 42.* Afflict. *dec. 199. num. 2. in fin.* Giurb. *decis. 16. nu. 16.*

Vt etiam dictus Bellus, vel ex eo tertij possessores admitti nequeunt ad ius offerendi, quod illis competere in huiusmodi casu dicebatur, quia in casu, in quo res repetitur, omni penitùs actione carent, & ab ea die, qua per deliberationem transiuit dominium bonorum in deliberatarium, dicitur actus consumatus, & sic post oblationem ab ipsis factam,
† cùm res non esset ampliùs integra, ex quo per sententiam 13
fuerat terminata, non potest in præiudicium deliberatarij, qui succedit loco veri, & legitimi possessoris, aliquid innouari, & ius offerendi ampliùs locum non habet Cephal. *cons. 550. nu. 8. & 9. lib. 4.* Mangil. *de subhastat. quæst. 82. num. 8. & 9.* felic. *de cens. tom. 1. lib. 3. cap. 2. nu. 13. vers. pro qua parte* Posth. *de subhastatione inspect. 66. n. 50.* Franc. *decis. 112. num. 9.* & hoc fundatum esse videtur in illa subsistente ratione, quod post summam oblatam, & subhastationem consumatam † euane- 14
scit

scit omnis hypotheca, & res liberatur à quocumque pigno-
re, in quo fundatur ius offerendi, iuxtà Text. *in l. potior 15.*
§. fin. ff. qui pot. in pignor. habean. & in l. 1. C. eodem Negusan.
par. 1. memb. 3. num. 10. Merlin. *de pignor. lib. 4. quæst.*
48. num. 1.

Eoque magis ista militare debent contra ipsum Bellum,
qui in hoc iudicio in continuis, & reiteratis citationibus fuit
nuncupatus, & his non obstantibus cum passus fuerit bona
per ipsum possessa subhastationi, & deliberationi subijci, &
etiam demum suas instantias promouerit pro consequenda
summa depositata proueniente ex pretio in subhastatione
15 oblato, † post perfectam, & consumatam deliberationem
legitimè processit Iudex, dum illum à Iure offerendi expul-
sit, cui renunciasse censeri debet *l. si eo tempore C. de remis.*
pign. Cephal. *cons. 298. num. 8.* Donat. Anton. de Marin. *re-*
sol. quotid. lib. 1. cap. 209. num. 8. Gait. *de credit. cap. 4. quæst.*
7. num. 878. Negusan. *de pignor. par. 3. membr. 6. num. 27.* Surd.
decis. 302. num. 3. & seq. Rota *coram Mantic. decis. 126. num. 1. &*
4. & coram Bich. dec. 95. nu. 6.

Irreleuantes pari modo visæ fuerunt nullitates in prima
decisione adductæ, ex quibus prætendebatur vitiatam re-
mansisse subhastationem, & illa, quæ dicebatur proueni-
re ex eo, quod sententia fuerit executioni demandata post
lapsum triginta annorum minus subsistens reputata fuit,
dum claré apparet de reiteratis instantijs continuò interposi-
tis de anno 1619. 1625. & 1653. quæ præscriptionis cursum
16 impediunt, & illam omninò † interrumpunt, iuxtà Text.
in l. sequitur §. si viam ff. de vsucap. & in l. 2. C. de seruit. &
acq. vbi Bartol. *num. 11.* Rota *in Narnien. Iurispascendi 26.*
Maij 1645. coram bo. me. Verospio §. quia & dictis, & eo maxi-
17 mé quia actus sunt plures, † & tamen minimus etiam sufficе-
ret pro conseruatione proprij iuris, & exclusione præscriptio-
nis *l. si partem fundi ff. quemadmodum seru. amitt.* Bartol. *in l.*
naturale num. 28. vers. quæro ff. de vsucapiend. Bald. *in tract.*
de præscript. 3. par. principali quæst. 6. num. 51. Surd. *cons. 325.*
num. 46. Rota *coram Puteo decis. 385. num. 1. lib. 5. & in dicta*
Narnien. Iurispascendi §. neque vers. vnde deducitur. Quæ
etiam debebant innotescere Isabellæ, aliàs contra ipsam
ignorantem non poterat currere præscriptio, & cum agatur
18 de facto † alieno semper habebit locum illa regula, quod
19 ignorantia † in illa præsumenda sit *l. verius ff. de prob.* Rota
coram Royas decis. 627. nu. 5. imò scientia est ità necessaria,
vt requiratur in quacumque præscriptione Iurium & illa pro-
20 banda sit † ab eo, qui in ea se fundat Thomat. *decis. Marcb.*
44. n. 26. & seq. Rota *decis. 407. n. 18. par. 5. rec.*

Alia demum nullitas à circumscriptione sententiæ latæ de
anno 1618. per decretum Prolegati Auenion. factum de anno
1654. fuit ponderata in eadem decisione minoris momenti,
dum illud emanauit à Iudice coram quo comparuit ille, qui
non habebat speciale procuræ mandatum, nec sufficiens ad
21 consentiendum huic † decreto, quo casu huiusmodi procu-
rator ad lites constitutus etiamsi consenserit decreto, vel
sententiæ, nullum præiudicium inferre potuit Isabellæ in
his, quæ suas facultates excedunt Bald. *in cap. 1. col. 2. vt lit.*
non contest. Ias. *in l. si Procurator in 8. limit. C. de procur.* Paris.
cons. 86. num. 17. & cons. 108. num. 98. lib. 4. Tiraquell. *de leg.*
Connub. glos. 7. num. 78. Surd. *decis. 181. num. 16.* Rota *coram*
Greg. XV. decis. 75. num. 1. vbi Adden. *n. 4.* & adducitur ibi di-
stinctio in omittendo, & committendo, prout est casus, de
22 quo agitur, † ex quo Isabellæ præiudicium fuit illatum in
committendo, quia habebat ad sui fauorem sententiam, &
ob hanc causam non poterat ipse consensum præstare decreto
facto in destructionem sententiæ iam emanatæ ad sui fauo-
rem *cap. cum olim de offic. delegat.* Mohed. *decis. 89.* Rota *co-*
ram Seraph. decis. 857. num. 3. & fuit dictum *in Nolana Emphy-*
teusis 30. Iunij 1662. §. nec qualitatem coram Reuerendiss. Al-
bergato Decano, & in Summ. additionali Isabellæ *num. 2.* da-
tum etiam fuit posterius decretum eiusdem Prolegati pro exe-
cutione d. sententiæ, per quod omnis remouetur difficul-
tas.

Denique ad aliam nullitatem oppositam quod contra ter-
tios non potuit executiuè procedi, etiam in casu Statuti
Auen. quod non comprehendit huiusmodi bona existen. in
Territorio Venaysino, vti responsum fuit in eadem Deci-
sione; Sic eodem modo DD. dixerunt illud non obstare,
dum versamur in ordinatorijs, quo casu semper venit atten-
23 dendum Statutum loci, vbi † negotium peragitur Bald. *in*
l. 1. nu. 3. C. de execut. rei iudic. & in l. cunctos populos num. 28. in fin.
C. de Sacr. Sanct. Eccles. Bart. *ibidem n. 15.* Decius *cons. 109. nu. 39.*
vol. 2. Rota *in recent. dec. 552. n. 6. par. 3.*

Et ità vtraque &c.

Altera, & prima supradictarum decis. in hac causa emanata-
rum est impressa par. 17. decis. 32.

R. P. D. VICECOMITE.

Carthaginen. Beneficij.

Veneris 16. Februarii 1674.

ARGVMENTVM.

Aduersus prouisionem Nuntij Hispaniarum
data est immissio subrogato gratiosè per Se-
dem Apostolicam, qui de suis requisitis do-
cuerat, non obstante, quod ille parem ti-
tulum, & possessionem habere prætendis-
set, quia cum eius titulus incontinenti de-
tegeretur inualidus, ex eo quod idem Nun-
tius contra formam suæ ordinariæ facultatis
prius beneficium contulisset, & deinde ve-
rificationem commisisse, super non excessu
ducatorum 24. illius gratia à nullitate saluari
non poterat.

SVMMARIVM.

1 *Clericatus probatur per literas expeditas in forma gra-*
tiosa.
2 *Possessio defuncti in beneficij probatur, si vterque prouisus ex*
eadem vacatione venit.
3 *Mensis Maij est semper Sedi Apostolicæ reseruatus.*
4 *Subrogato gratiosè, qui sua requisita probauit, semper im-*
missio conceditur.
5 *Exequutio literarum Apostolicarum non retardatur exceptio-*
ne paritatis tituli, & quod contradictor in possessione sit, si
illius titulus incontinenti detegitur nullus.
6 *Nuntius Hispaniarum non potest conferre beneficia, nisi prius*
debitam informationem sumat, illa non excedere ducatos
vigintiquatuor.
7 *Nuntij Hispaniarum collatio beneficij facta non seruata for-*
ma suæ facultatis, remanet nulla.
8 *Regula Cancellariæ de triennali possessore requirit titulum sal-*
tem coloratum.
9 *Regula Cancellariæ de triennali possessore non suffragatur*
stante nullitate, & inualiditate tituli exhibiti.
10 *Regulæ Cancellariæ de annali possessore quoad primam illius*
partem communiter derogari solet.
11 *Regulæ Cancellariæ de annali possessore, quoad alteram illius*
partem remanet satisfactum, si à die gratiæ adhuc non sint
elapsi quinque menses.

DECISIO CCXXXII.

Beneficium situm in Parochiali Ecclesia S. Andreæ Ciui-
tatis Murciæ Carthaginen. Diœcesis, quod vti va-
cans per obitum Idelphonsi Piuuela sequutum in mense
Maij Reuerendissimus Hispaniarum Nuntius contulerat
Michaeli Ortiz, fuit à sa. mem. Alexandro Septimo colla-
tum Alphonso Zereco, vndè orta lite in partibus contrariæ
hinc inde emanarunt sententiæ, sed causa ad Rotam per ap-
pellationem deuoluta, mihique commissa, idem Alphon-
sus obtinuit nouam gratiam de eodem beneficio cum amplis-
sima subrogatione in omnibus iuribus, necnon etiam in pos-
sessione Idelphonsi defuncti, eaque in actis exhibita, dedi
dubium, An illi esset danda immissio, quod fuit à Dominus
affirmatiuè resolutum.

Concurrunt enim tria consueta requisita pro obtinenda
subrogatione Clericatus, nempè † per ipsius subrogari lite- 1
ras expeditas in forma gratiosa, Rota *coram Penia dec. 1144.*
num. 5. coram Merlin. decis. 896. num. 3. in rec. dec. 257. num. 2.
par. 12. & in Cæsaraugustana Beneficiorum 4. Iulij 1670. §. Cle-
ricatum coram me. Possessio defuncti, in cuius locum fuit fa-
cta subrogatio, † eo ipso probata, quo altera pars venit ex 2
eadem vacatione Mantic. *decis. 132. num. 1. coram Caualer. de-*
cis. 55. num. 3. cum aliis decis. 39. num. 1. par. 12. rec. & passim
in alijs; & tandem reseruatio, quia vacatio contigit in men-
se Maij, † qui per reg. 8. est semper Sedi Apostolicæ reser- 3
uatus, Gonzal. *ibidem gloss. 45. §. 1. num. 22.* quibus † probatis 4
de-

denegari non poteſt immiſſio Garz. *de benef. par. 6. cap. 4. nu. 34.* Rota *coram Pen. dec. 830. num. 4. in rec. deciſ. 401. num 2. par. 2. & in Nolana Parochialis 27. Iunij 1670. §. fin. coram me.*

Non obſtat, quod Michael à Reuerendiſſimo Nuntio prouiſus ſit poſſeſſor, & habeat æqualem titulum, quoniam
5 eùm incontinenti illius nullitas detegatur † non valuit ex eo tardari executio literarum Apoſtolicarum, Rota *coram Eminentiſs. Ottbobono deciſ. 172. num. 9. in rec. deciſ. 357. num. 18. par. 10. & in Conchen. Beneficij 13. Martij 1671. §. non obſtat coram R. P. D. meo Triolo.*

Nullitas autem ſatis clarè viſa eſt deduci ex defectu formæ, quæ præſcribitur ſeruanda Reuerendiſſimo Nuntio, vt ſcilicèt antequam conferat Informationem ſumat de valo-
6 re † non excedente ſuas facultates intrà ducatos 24. de Camera, ex latè traditis per Gonzal. *ad reg. 8. §. 2. Proem. à nu. 56. per plures ſeqq.* Garz. *de benef. par. 5. cap. 3. num. 82. 180. & 182.* & tamen primo contulit, & poſteà commiſit executionem præuia informatione per ipſum executorem recipienda ſuper dicto valore, ibi: *Beneficium &c. cuius & illi forſan annexorum fructus &c. vnà cum diſtributionibus &c. valorem annuum, vt aſſeris, non excedunt Apoſtolica authoritate tibi conferimus &c. Quo circa Auditori Generali noſtri Tribunalis committimus, & mandamus quatenus ſi prius pro maiori fructuum verificatione, quam hic habere potuimus legitimis teſtium probationibus conſtiterit, quod dicti beneficij fructus vnà cum diſtributionibus quotidianis &c. 24. ducat. auri de Camera &c. non excedant &c. te in corporalem poſſeſſionem &c. inducat*, ex qui-
7 bus † clarus reſultat defectus formæ, & ex eo inualiditas prouiſionis, Mandoſ. *ad reg. 16. quæſt. 27.* Garz. *dicta par. 5. cap. 3. num. 90.* Rota *coram Eminentiſs. Ottbobon. præcit. deciſ. 172. num. 10. & ſeqq.* & ponderando hæc fermè verba reſolutum fuit *in Illerden. Beneficij 27. Iunij & 28. Nouembris 1670. coram R. P. D. meo Calataiû, & in Aſtoricen. Beneficij 5. Decembris 1672. coram eodem, & in Burgen. Beneficij 14. Aprilis Superioris anni §. nihil coram Reuerendiſs. Gadicen.*

Ex his propterea ſublata remanet exceptio triennalis poſſeſſionis, quam Michael allegabat, cùm enim regula de
8 triennali requirat titulum † ſaltem coloratum, Lotter. *de benef. lib. 2. q. 53. n. 14. & 15.* Rota *deciſ. 264. nu. 4. par. 9. rec. coram Bich. deciſ. 198. num. 19. & ſeqq. & in Tuden. Canonicatus 10. Iunij 1672. §. vlterius coram Reuerendiſs. Decano, & in eadem 5. Iunij 1673. §. ita ut coram R. P. D. meo Matthæio*, eo ipſo, quod ex prædicti conſtat de nullitate, & inualiditate tituli
9 exhibiti, nullum † in prædicta regula conſtitui poteſt fundamentum, vt pluribus cumulatis fuit reſponſum in præallegatis *deciſionibus Illerden. coram R. P. D. meo Calataiû, & in Burgen. Beneficij §. nam poſſeſſio coram Reuerendiſs. Gadicen.*

Ea verò, quæ circa regulam de Annali adducebantur viſa fuerunt extranea à præſenti hypoteſi, quia primæ eius
10 † parti fuit in noua prouiſione derogatum, iuxtà ſtylum, de quo per Kochier. *ſuper eadem reg. num. 43.* Lotter. *de benef. lib. 2. quæſt. 52. num. 51. & 52.* Rota *coram Bich. deciſ. 228. num.*
11 *1.* & ſecundæ ſatisfactum, † quia à die expeditionis dictæ ſubrogationis adhuc non ſunt elapſi quinque menſes Rota *in terminis coram Greg. dec. 213. n. 1.*

Et ità vtraque &c.

R. P. D. VICECOMITE.

Bareñ Cenſus.

Lunæ 19. Februarij 1674.

ARGVMENTVM.

Soli defectus inuentarij, vel illius non exiſtentia in hac deciſione tractantur, ad obligandum hæredem vtroque caſu ad ſolutionem de proprio erga creditores hæreditarios, cum quibus contraxiſſe dicitur, non obſtante exceptione repudiationis ei ex locali conſuetudine permiſſa, quia illa locum habere non poteſt, quando hæres inuentarium minus legitimè confecit, alioquin deluderentur creditores, eidemque hæredi præberetur anſa occultandi bona hæreditaria, quod permittendum non eſt.

SVMMARIVM.

1 *Hæres vel ſine inuentario, vel ſi de bonis inuentariatis rationem non reddat, ſemper tenetur de proprio creditoribus, & legatarijs, & nu. 7. & 9.*
2 *Inuentarij copia extracta ab alia copia nihil probat, cum extrahi debuiſſet à ſuo originali, habente ſolemnitates à iure requiſitas.*
3 *Iura, & credita hæreditaria vel à principio in inuentario deſcribenda ſunt, vel ſaltem poſt recuperationem in eo ſuperaddi.*
4 *Inuentarium remanet nullum, ſi in eo citati non ſint creditores certi.*
5 *Repudiatio hæreditatis permittitur de conſuetudine Ciuitatis Barenſis, & plura de eà.*
6 *Repudiatio hæreditatis aliàs hæredi conceſſa, eidem non ſuffragatur poſt aditionem, & inuentarium legitimè non confectum & quare.*
7 *Creditores, & Legatarij deluſi remanerent ſi hæres poſt aditionem, & minus legitimum inuentarium hæreditatem repudiare potuiſſet.*
8 *Hæres ſine inuentario non impedit executionem ſuper bonis hæreditariis ratione ſui crediti.*
9 *Hæres ſimpliciter adeundo hæreditatem quaſi contrahit cum creditoribus, & legatarijs.*

DECISIO CCXXXIII.

Obtinuit Nicolaus Girondus vti hæres q. Raynaldi pro fructibus vnius cenſus in ſorte ſcutorum 2250. impoſiti à Paulo Carduccio cum fideiuſſione Alphonſi de Caſſamaſſima mandatum exequutiuum contra bona hæreditaria dicti fideiuſſoris, illiuſque executionem decerni, etiam ſuper bonis proprijs Ioannis Alphonſi illius hæredis mediati, ad cuius prouocationem cauſa mihi commiſſa cum clauſula, *ſi quid exequendum*, propoſitoque hodie dubio ſuper vtriuſque Alphonſi bona eſſe exequendum Domini reſponderunt.

Cùm enim quoad exiſtentiam, & validitatem crediti, & quoad mandatum contra bona hæreditaria, nulla inter partes adeſſet controuerſia, tota difficultas reſtricta fuit ad executionem contra bona propria hæredis, quæ † tamen ceſſauit, comperto, quod iſte hæres nullum exhibuit legitimum Inuentarium, nec rationem vllam bonorum hæreditariorùm reddidit, per Text. *in leg. fin. §. fin verò, & ibi communiter ſcribentes C. de Iur. deliber.* Roland. *de Inuent. inter tractatus magnos q. 191.* Saluſt. Tyber. *in prax. lib. 4. c. 45. num. 17.* Rota *coram Seraphin. dec. 1311. nu. 2. in rec. dec. 373. n. 31. par. 9. & in Sabinen. bonorum 4. Aprilis 1672. §. ceſſare cor. R. P. D. meo Bourlemont.* 1

Nec pro inuentario meruit attendi ſimplex copia in actis exhibita, quoniam cùm fuerit ex alia copia extracta, nullum probationis gradum valet conſtituere, † cùm debuiſſet extrahi à ſuo originali, & quidem cum ſolemnitatibus de iure requiſitis DD. in Auth. *ſi quis in aliquo C. de eden.* Alex. *conſ. 138. num. 4. lib. 1.* Rota *coram Martin. Andr. deciſ. 86. num. 12. coram Gregor. deciſ. 432. num. 1. in recent. deciſ. 353. num. 89. par. 1. & deciſ. 224. nu. 17. par. 6.* 2

Potiſſimum, quia in hac eadem copia non leguntur deſcripta omnia bona hæreditaria, cum præcæteris deficiant arrendamenta Ciuitatis Neapolis, quæ licèt mediante lite fuerint recuperata, adhuc, vel huiuſmodi ius debebat deſcribi in inuentario ab ipſo initio, † vel ſaltem addi ex poſt facto, 3
poſt terminatam litem, aliàs inuentarium, tanquam defectiuum non ſuffragatur Roland. *qui loquitur de inuent. par. 3. §. omittendum nu. 4.* Honded. *conſ. 34. num. 13. lib. 1.* Gratian. *diſcept. 532. num. 13. & ſeq.* Adden. *ad Gregor. deciſ. 169. num. 12.* Rota *coram Celſ. deciſ. 142. num. 4. in Romana Tranſactionis 21. Martij 1671. §. quidquid, & etiam 11. Martii 1672. §. Erroneitas coram R. P. D. Bourlemont.*

Immò, quod magis eſt, nec fuit nominatim citatus Nicolaus præfati cenſus creditor certus, † ex quo citationis defectu oriri inſanabilem nullitatem inuentarij, tradit Monticul. *de inuent. §. ſeptimo principaliter num. 18. cum ſeqq.* & reſpondit Rota *coram Caualer. deciſ. 508. num. 2. coram Bichio deciſ. 482. num. 8. coram Celſ. deciſ. 185. num. 3. & in Amerina Saluiani 11. Martii 1667. §. primo coram Eminentiſs. Cerro.* 4

Cùmque ex prædictis conſtet de defectu inuentarij, non poteſt dictus Ioannes Alphonſus hæres mediatus ſe tueri repudiatione hæreditatis, quæ permittitur, ex conſuetudine Ciuitatis Bareñ † vt teſtatur Maxillus dictæ conſuetudinis 5
Com-

Commentator, quoniam omisso, an procedat in primo hærede, tantùm, an etiam in hærede hæredis, qualis est dictus Ioannes Alphonsus, adhuc ex alia ratione visa est non applicari, quod nempè non procedat, vbi hæres, qui adiuit,
6 inuentarium legitimè † non confecit, aliàs enim non constito de bonis hæreditarijs præberetur per talem repudiationem ansa eludendi creditores ex elapso tempore, quo bonorum hæreditariorum probatio perierit, cessaret facultates exequendi contra bona hæreditaria debitoris, contra notorias
7 iuris regulas, & ideò succedit dispositio Text. *in praeis. l. fin. §. fin autem C. de Iur. deliber. & §. Hinc nobis vers. si verò non fecerit Auth. de hæred. & falcid.*

Multoque minus allegari valet retentio ob credita dotis maternæ, & donationem dicto hærede per Ioannem Alphonsum Seniorem factam, quoniam omissis pluribus exceptionibus, quæ contra illas deducebantur ab informantibus pro Nicolao, & signanter, quod sint posteriora huic censui, & quod ex perceptione fructuum septem annorum remanserint
8 illiquida adhuc vna satisfuit responsio, † quod hæres non beneficiatus non solum, non impedit executionem super bonis hæreditarijs prætextu proprij crediti, sed etiam tenetur
9 de proprio; adeundo namque simpliciter, † quasi contrahere dicitur cum creditoribus Negusant. de Pign. 1. *membr. part. 5. sub num. 53. vers. Quintus Casus* Franc. *decis.* 80. *num.* 7. Rota *decis.* 39. *num.* 1. & 6. *part.* 6. *cum alijs coram Bicch. decis.* 330. *num.* 8. *præter sup. alleg. §. primo.*

Et ità vtraque Parte informante &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO.
Sacræ Rotæ Decano.

Firmana Fideicommissi.

Lunæ 19. Februarij 1674.

ARGVMENTVM.

Quatenus ius adeundi hæreditatem transmittatur ad hæredes, vel ex capite iuris deliberandi, vel ope restitutionis in integrum in hac decisione plenissimè declaratur, prout etiam plura illius requisita in hac materia necessaria, quæ quia hic concurrere visa sunt, pro eadem transmissione deciditur.

SVMMARIVM.

1 *Hæres qui non adiuit hæreditatem, ius adeundi transmittere non potest & vid. per totam dec.*
2 *Restitutio in integrum quatenus detur aduersus hæreditatem non aditam, ad effectum illam transmittendi ad hæredes, & num. seqq. vbi vide.*
3 *Ius adeundi hæreditatem, vt transmittatur, requiritur scientia delatæ hæreditatis in transmittente, & aditio infra annum à transmissario.*
4 *Scientia præsumitur inter consanguineos insimul inhabitantes.*
5 *Coniunctus præsumitur scire facta coniuncti, maximè si cum illo cohabitet.*
6 *Verisimilitudo à contraria inuerisimilitudine remanet exclusa.*
7 *Solutio legati non potest referri nisi ad titulum testamenti præambuli, non autem ad causam intestati.*
8 *Hæres si poterat compelli ad adeundam hæreditatem ex testamento, ex illo adiuisse præsumitur.*
9 *Aditio hæreditatis refertur potius ad causam testamenti, quam ab intestato.*
10 *Ius adeundi hæreditatem, seu deliberandi non dicitur esse in bonis nostris, nisi post aditionem sequutam limita vt numer. seqq.*
11 *Hæreditarium, & in hæreditate esse dicitur ius adeundi, seu deliberandi ad effectum transmissionis.*
12 *Hæres potest cogi à fideicommissario ad adeundam hæreditatem ex testamento.*
13 *Ius petendi restitutionem in integrum aduersus non aditam hæreditatem, transmittitur ad hæredes, declara vt nu. seq.*
14 *Hæres si poterat compelli adire hæreditatem ex testamento, dicitur transmisisse ad suos hæredes ius illam adeundi vigore restitutionis in integrum, & quando.*
15 *Restitutio in integrum aduersus non aditam hæreditatem quæ ad effectum illam transmittendi conceditur, non admittitur ad exclusionem magis dilecti.*
16 *Dilectio ad effectum impediendi restitutionem integrum pro transmittenda hæreditate non adita, à qua persona desumenda sit, & num. seq.*
18 *Actus ad vnum finem ordinatus, contrarium non debet operare effectum.*
19 *Actus non debet egredi intentionem, & voluntatem agentis.*
20 *Restitutio in integrum aduersus non aditam hæreditatem ad effectum illam transmittendi ad hæredes pluribus ex causis denegatur, aut etiam conceditur, & quibus.*
21 *Rationes pares vbi sunt, pares quoque esse debent iuris determinationes.*
22 *Contrariorum eadem esse debet disciplina.*
23 *Coniecturæ pro inducenda vocatione filiorum in conditione positorum frigescunt si deficiant ratio conseruandæ agnationis, & digressus ad plures gradus substitutionum.*

DECISIO CCXXXIV.

Reformando Decisionem tertio loco editam coram me in hac Causa censuerunt Domini die 28. * Aprilis anni præteriti sub fideicommisso Iulij non cadere bona libera Iosephi fratris prædefuncti, quia Iulius licèt illius hæres ex testamento, cùm tamen hæreditatem non † adiuerit, dice- 1
batur non potuisse ius adeundi transmittere ad hæredes, vel ex capite iuris deliberandi, † de quo in *l. cum in antiquioribus* 2
C. de iur. delib. vel ope restitutionis in integrum, iuxtà Text. *in l. Pantonius ff. de acq. hæred.* Quia respectu primi deficiebant duo ex tribus necessarijs requisitis, nempè scientia delatæ hæreditatis in transmittente, † & aditio eiusdem facien- 3
da infra annum delationis à transmissario. Respectu verò secundi dictum fuit Nicolaum hæredem institutum à Iulio potuisse, & voluisse non vti restitutione in integrum sibi competente ex dicta *l. Pantonius*, & in omnem casum æquitatem huius legis non habere locum ad exclusionem personæ magis dilectæ, qualis fuit habitus Nicolaus in concursu Mariæ eius Amitæ, sed his non obstantibus ex facti circumstantijs hodie melius delucidatis Domini redierunt ad tertio loco decisa.

Ignorantia enim, quam Iulius habuisse dicebatur hæreditatis sibi delatæ fundata in supposita ignorantia mortis Iosephi prædefuncti, tollitur ex consanguinitate, & simultanea habitatione † præsumptionem scientiæ inducentibus, vt 4
per Text. *in l. octauaff. vnd. agnat. & l. de Tutel. C. de in integr. restit.* ad hunc præcisum effectum determinat Bart. *in leg. qui duos num.* 12. *ff. de reb. dub.* & sequitur Purpurat. *in l.* 1. *num.* 98. *ff. si cert. pet.* Mascard. *de probat. conclus.* 407. *sub num.* 2. & generaliter, quod coniuncti maximè simul habitantes præsumantur † scire facta coniunctorum tradunt Alex. *consil.* 5
213. *num.* 12. *lib.* 2. & Rota *coram Bichio decis.* 6. *nu.* 19. & 347. *num.* 3.

Et quamuis illam excludi dictum fuerit in decisione, quæ reuidetur ex fide trium Testium deponentium mortem Iosephi fuisse data opera cælatam Iulio, ne ob merorem ex hoc tristi nuncio contrahen. adaugeretur morbus, quibus licèt extraiudicialiter, & lite pendente procuratis deferendum esse DD. existimarunt vti deponentibus verisimilia, nihilominùs ex eorum dictis, in hodierna disputatione accuratiùs discussis, fuit animaduersum maximam oriri inuerisimilitudinem assertæ occultationis, quia dum primus, & secundus Testis deponunt Iulium voluisse instituere Iosephum prædefunctum, eo quia ignorabat illius mortem, & postea ab hac voluntate recessit instituendo Nicolaum nepotem, & substituendo Mariam sororem, nemo dixerit causam huiusmodi recessus extitisse insulsam rationem à secundo Teste allatam, quod nempè fuerit eidem Iulio insinuatum Iosephum fratrem non curare de illius hæreditate, sed potiùs dicendum, & præsumendum est, fuisse motum ad aliter disponen. ex propalatione mortis, vsque tunc occultatæ, ne alias contra omnem verisimilitudinem dicamus voluisse absque vlla causa præterire omnimodè fratrem, quem summo amore prosequebatur, vt patet ex voluntate illum instituendi hæredem, quia præferre non solùm nepotem, sed etiam sororem, & proindè cùm verisimilitudo occultationis † conquassetur 6
ex hac contraria inuerisimilitudine, Riminald. iun. *cons.* 217. *num.* 34. & *seqq. lib.* 2. & *cons.* 362. *num.* 19. *vol.* 4. Rota *coram Coccin. dec.* 2342. *num.* 40. Nulla est habenda ratio de Testibus, qui vti singulares in dicto, & procurati lite pendente, & fine

& sine citatione partis nullum faciunt gradum probationis
ex vulgatis iuribus.

Minusque subsistit defectus alterius requisiti, videlicet adi-
tionis hæreditatis transmissæ faciendæ intra annum, sub
prætextu, quod aditio intra hunc terminum facta à Nico-
lao, qui eam ex Testamento, & ab intestato facere poterat,
ad causam intestati tanquam sibi magis proficuam, sit refe-
renda.

Quia contrarium deducebatur tùm ex coniectura desum-
pta ex subsequuta solutione legati à Iosepho relicti, quæ
7 † non nisi ad titulum præambulum Testamenti referri po-
test, *ex glos. in l. quædam mulier verb. sufficiebat ff. de rei vin-
dic. l. 2. C. de acquir. possess.* Osasc. *decis.* 58. *num.* 18. & Rota *de-
cis.* 397. *num.* 1. *in fine par.* 1. *recent. & coram Dunoz. decis.* 96.
nu. 72. Tùm etiam quia dum ex infra dicendis Nicolaus com-
pelli poterat ad adeundam hæreditatem, de qua agitur, ex
8 Testamento, † indeque causa testati dicebatur necessaria,
ad notata per Bald. *in l. nouissimè, ff. quod fals. Tut. Auct.* quem
sequitur Gig. *cons.* 36. *num.* 21. & Rota *coram Peuting. decis.* 69.
num. 12. In dubio ad illam, non autem ad voluntariam cau-
9 sam intestati † actus aditionis est referendus, ad Text. *in l.
fin.* vbi Bart. *C. de alim. pupill. præst.* Cyriac. *contr.* 537. *num.*
47. *& seq.* Rota *coram Greg. decis.* 92. *nu.* 7. *coram Dunoz. sen. dec.*
244. *nu.* 7. *& coram Iun. dec.* 576. *nu.* 38.

Quod autem Nicolaus compelli posset, probatur ex eo
quia licèt regulariter Ius adeundi, seù deliberandi non dica-
10 tur esse in bonis nostris, nisi post sequutam † aditionem, ad
Text. *in l. Pretia rerum ff. ad l. falcid.* cum plenè deductis *in
Firmana fideicommissi de Formonis* 9. *Iunij* 1634. *coram Panziro-
lo*, attamen ad effectum transmittendi censetur esse in bonis
11 defuncti, & † reputatur hæreditarium, vt in specie tenet
Bartol. *in l. qui duos sub num.* 11. *ff. de reb. dub.* Ruin. *cons.* 22.
num. 16. *lib.* 3. *& cons.* 23. *num.* 27. *lib.* 5. Surd. *decis.* 140. *num.* 17.
& latè Salgad. *in labyr. credit. par.* 2. *cap.* 25. *à numer.* 94. *cum
pluribus seqq.* Et proindè Nicolaus prædictus post aditam hæ-
reditatem Iulij, sub qua ius transmissum comprehendeba-
12 tur, † cogi poterat à Maria fideicommissaria hærede adire
controuersam hæreditatem ex eodem iure, & sic ex testa-
mento, vt in terminis firmat Bart. *in l. ille à quo §. si de testam.
sub num.* 2. *&* 6 *ff. ad Trebell. & post glos. in verb. coguntur*, notat
in l. eam, quæ num. 4. *C. de fideic.* & post eum Peregr. *de fideic.
art.* 2. *num.* 75. *vers. Hæres hæredis* Bart. *de success. lib.* 11.
tit. 12. *num.* 2. & Fusar. *de subst. quæst.* 600. *numero* 11.
& 12.

Cæterum quatenùs transmissio iuris deliberandi non ha-
buisset locum, adhuc dicebant fuisse à Iulio transmissum ius
13 petendi † restitutionem in integrum ex æquitate *l. Pantonius
ff. de acq. hæred.* qua vsum fuisse Nicolaum deducebatur ex
14 ijsdem rationibus modo supra allegatis, † dum ad illam pe-
tendam pariter compelli poterat à Maria, vt in specie notat
Bart. *in d. l. eam, quæ nu.* 4. *C. de fideic.*

Nequaquam releuante, quod æquitas huius legis non ad-
15 mittatur ad exclusionem Nicolai magis dilecti † respectu Iu-
lij transmittentis, ex adductis in *decisione*, quæ reuidetur §.
minus refragatur, nam quidquid sit de asserta dilectione, &
an illa sit desumenda à transmittente, vel à Iosepho, de cu-
16 ius hæreditate agitur, vt obseruat Alex. *cons.* 188. *num.* 20. *lib.*
7. & Bursatt. *cons.* 61. *sub num.* 5. *vers. Etenim respondetur lib.* 1.
cessare visum est obiectum, ex eo quia non agitur de exclu-
dendo Nicolaum, in quibus terminis loquuntur Doctores,
sed de admittendo post illius inclusionem, & obitum sine fi-
lijs Mariam in hoc casu expresse vocatam à Iulio.

Et quamuis ex admissione dictæ æquitatis adimatur Nico-
lao libertas ad libitum disponendi de dicta hæreditate. Ni-
hilominus non omne leue præiudicium est attendendum,
quemadmodum non quælibet præsumpta prædilectio vide-
17 tur sufficiens pro denegatione restitutionis in † integrum, ex
eadem æquitate concessa, vt aduertit Odd. *de restit. in integ.
q.* 50. *num.* 82. Immò cùm prædilectio Nicolai fuerit desum-
pta, ex quo Iulius illum instituerit, & Mariam substituerit,
si ex huiusmodi prædilectione perpetuò excluderetur Maria
sequeretur, vt actus ad vnum finem ordinatus, contrarium
18 operaretur † effectum, contra regulam Text. *in l. legata inuti-
liter ff. de leg.* 1. & Rota *decis.* 79. *num.* 5. *coram Peuting. & dec.*
178. *num.* 8. *par.* 5. *recent.* & egrederetur voluntatem, & in-
19 tentionem agentis † contra aliam iuris regulam, de qua post
Innoc. & Abb. *in cap. olim de restit. spol.* Mascard. *de prob.
concl.* 1122. *num.* 16. & Rota *coram eodem Peuting. decis.* 11.
num. 17.

Vndè ad euitanda huiusmodi absurda censuerunt Domi-
ni, vt sicuti iuxtà Doctorum opinionem hæc restitutio in
integrum solet denegari, quando ea mediante bona transfe-
runtur in personam extraneam, vel quid simile exorbitans
contra verisimilem mentem Testatoris; † ita illa sit admit- 20
tenda in præsenti hypothesi ad fauorem sororis, nedum ex
verisimili, sed ex Testatoris expressa mente vocatæ ad suc-
cessionem, vt inde ex partibus † rationibus, pariformis 21
vtriusque casus sequatur determinatio, & contrariorum † 22
eadem sit disciplina, iuxtà Text. *in l. si contra Tab.* 35. *in fine ff.
de vulg.* & Rota *coram Gregor. dec.* 517. *nu.* 34.

Ex quibus cùm Iosephi hæreditas, tanquam adita ex iure
transmisso fuerit cum illa Iulij consolidata, & ex ipsius fidei-
commisso vtraque debeatur Mariæ, frustrà repetebant In-
formantes pro Bonaccursijs Nicolaum prædictum eorum
Auctorem, licèt in conditione positum fuisse ad illas voca-
tum ex antiquiori fideicommisso Nicolai senioris. Quia vt
dictum fuit in alijs *decisionibus*, & præcipuè in illa *edita die
13. Iunij* 1672. deficiunt coniecturæ necessariæ ad inducen-
dam prætensam vocationem, præsertim illæ, quæ desumi
prætendebantur, ex digressu ad plures gradus substitutio-
num, & ex voto conseruandæ agnationis, quibus † defi- 23
cientibus ex adductis in præfatis Decisionibus, reliquæ tan-
quam leuissimæ, & inefficaces, non visæ sunt indigere vl-
teriori discussione.

Et ità vtraque &c.

Decisio 93. *supra in hac eadem parte in eadem causa ema-
nauit.*

R. P. D. EMERIX.

Romana, seù Ianuen. Hæreditatis.

Lunæ 19. *Februarij* 1674.

ARGVMENTVM.

Commissa causa cum clausula *parito iudicato*, omnimodam paritionem requiri necesse est, de eo, quod iudicatum fuit, & ita restituenda mobilia hæreditaria dicuntur, quamuis allegarentur consumpta, quia præterquam quod essent illius generis, in quibus consumptio non cadit, adhuc per eandem clausulam, tanquam approbatum quidquid iudicatum erat, huiusmodi exceptio opponi non potest; Cumque adduceretur etiam restituendam certam pecuniarum summam de identitate, vel diuersitate illius disceptatum est, vt ex sequenti Summario, & decisione videbis.

SVMMARIVM.

1 *Hæres tenetur eadem actione restituere bona, qua tenebatur defunctus eius auctor.*

2 *Mobilia hæreditaria restituere recusans, si deteriorata sint omne damnum, & periculum ad ipsum recusantem spectat.*

3 *Mobilia, quæ seruando seruari possunt, vt sunt argenta, libri, metalla, & similia, non consumuntur decennio.*

4 *Clausula* parito iudicato *efficit vt habeatur pro veritate totum id, quod iudicatum est.*

5 *Clausula* parito iudicato *requirit omnimodam paritionem antequam quis possit audiri.*

6 *Funeris impensam hæres pro sua portione ante omnia subire tenetur.*

7 *Summæ diuersæ tot esse censentur, quot sunt stipulationes.*

8 *Inuentarium probat tàm contra hæredes, quàm contra eum, qui illud confecit.*

9 *Summa præsumitur eadem ex identitate personæ ex illius præcisa quantitate, & propter vicinitatem actuum.*

10 *Correspectiuitas probatur ex vicinitate actuum ex identitate personæ, & quantitatis simul.*

11 *Pecunias, qui promptas non habere, & dixit & propterea se velle vendere loca montium, non est verisimile, quod modico tempore illam consimilem, & notabilem quantitatem inueniat.*

DE-

DECISIO CCXXXV.

Lata à me tertia sententia confirmatoria decreti A. C. mandantis consignari Tomasinæ Riuarolæ medietatem bonorum descriptorum in Inuentario hæreditario confecto præsente Paulo Baptista Cohærede q. Dominici Riuarolæ, fuit pro parte Francisci Bonini, & aliorum hæredum, & successorum præfati Pauli adita Signatura Iustitiæ, quæ sub die 12. Aug. anni 1672. rescripsit cum clausula *parito iudicato*, pro cuius rescripti executione proposui hodie dubium, An, & quid aliud sit restituendum, seù consignandum Tomasinæ &c. & DD. responderunt illi esse consignandam medietatem omnium mobilium in supradicto Inuentario descriptorum, vt ex vtroque Summ. *num.* 1. nam sicut Paulus Baptista teneretur illa restituere ad omne mandatum Iudicis vigore propriæ, & specialis obligationis Cameralis,
1 † ità pariter tenentur Boninus, & alij eius hæredes Rota post Zacch. *de oblig. Ca. dec. 93. n. 23. & dec. 253. n. 2.*

Neque visa fuit illius suffragari allegata consumptio dd. mobilium; Tùm quia adhuc non erat elapsum decennium à die 12. Iulij 1647. qua fuerat confectum inuentarium, & per Paulum inita dicta obligatio, Summ. Tomasinæ *num.* 1. vsque ad tempus litis motæ anno 1656. & prosecutæ de mense Ianuarij, ac Maij subsequentis anni 1657. eodem Summ. *num.* 4. quod tempus attendi debet; itavt post illud
2 omne damnum, & periculum, seu † deterioratio spectet ad Boninum, & alios constitutos in mora restituendi, *leg. quod re, & in l. vinum* 22. ibique Bart. *& cæteri scribentes ff. si certum petatur*, Odd. *consil.* 50. *n.* 3. Cyriac. *contr.* 226. *num.* 72. *cum seqq.*

Tùm ex quo ferè omnia mobilia erant solidioris materiæ
3 scilicet libri, picturæ, argenta, metalla, & similia, † quæ dum seruando seruari potuissent longissimo tempore non præsumuntur solo spatio decennij consumpta Cyriac. *contr.* 16. *num.* 3. Add. ad Ludouis. *decis.* 185. *num.* 4. *& coram Zarat. decis.* 110. *num.* 9.

Tùm denique, quia huiusmodi exceptiones, prout & aliæ repetitæ circà allegatam depredationem argentorum, & mobilium transmissorum ad Ciuitatem Ianuæ, nequeunt modo amplius opponi ab hæredibus Pauli Baptistæ, quibus obstat rescriptum Signaturæ cum dicta clausula *parito iudi-*
4 *cato*, † quæ operatur, vt pro veritate habeatur totum id, super quo est præcedenter iudicatum *l. res iudicata* 208. *ff. de reg. iur.* Bich. *decis.* 312. *num.* 14. requiritque omnimodam
5 paritione † antequam quis possit denuò audiri idem Bich. *decis.* 167. *num.* 27. Coccin. *dec.* 446. *& decis.* 1080. *vtrobique num.* 1.

Ex eisdem rationibus dixerunt esse restituendam quoque medietatem pecuniarum in hæreditate repertarum, compensatis tamen ad formam dicti decreti A. C. scutis mille monetæ Ianuen. & scut. centum monetæ Romana per To-
6 masinam habitis, † necnon deducta rata expensarum funeris d. q. Dominici ipsam tangen. iuxta dispositionem legum *in restituen. C. de pet. hæred.* Surd. *decis.* 255. *per tot.* Ludouis. *decis.* 421. *nu.* 1.

Quo verò ad cedulam lib. 4000. DD. non fuerunt concordes; alij enim credebant esse duas continentes diuersas pecuniarum summas, alij verò vnam tantùm continentem eandem summam lib. 4000. duplicatam, illi mouebantur ex Text. *in l. scire debemus* 29. *ff. de verb. oblig.* ex quo in dubio
7 præsumuntur † tot esse summæ diuersæ, quot sunt stipulationes, & hanc præsumptionem coadiuuari dicebant ex inuentario, in quo etiam pro talibus descriptæ fuerunt, quod
8 tam contra hæredes, † quàm contra Paulum Baptistam illud conficientem plenè probat *l. fin. ibique Scriben. C. arbitrium tutelæ*, Paris. *cons.* 36. *num.* 55. *lib.* 2. Grat. *disc.* 765. *num.* 59. Rota *decis.* 763. *num.* 1. *par.* 2. *rec. & coram Duran. decis.* 337. *num.* 9. alij verò in contrariam sententiam inclinabant ex eo, quod licèt in inuentario legantur descriptæ duæ cedulæ, siue literæ missiuæ continentes receptionem summæ dd. libr. quatuor millium, vna scilicet sub die 18. Maij 1646. & altera sub die 2. Iulij eiusdem anni 1646. Nihilominus existimabant, quod prima epistola contineret eandem summam expressam in secunda, vt prætenditur deperdita, quoniam cùm in prima Laurentius, cui fuerunt per Dominicum transmissæ pecuniæ, respondeat ex Castro sui Terra Clauari, se habuisse literam cambij libr. 4000. subdatque se quamprimum accessurum ad Ciuitatem Ianuæ pro illis deponendis in Banco S. Georgij, & in secunda scripta solummodo post quadraginta quinque dies, nempe die secunda subsequentis mensis Iulij nunciet se exegisse libras quatuor millia, easque in dicto Banco deposuisse, vt legitur etiam in d. inuentario hæreditario; satis indè colligitur fuisse vnicam tantùm summam contentam in vtraque epistola † tam propter iden- 9
titatem personæ scribentis, & eandem præcisam quantitatem lib. 4000. quà etiam propter vicinitatem actuum, habito respectu ad distantiam loci, ad quem dd. lib. 4000. transmissæ fuerunt, necnon temporis soliti concedi Mercatoribus in literis cambij ad soluendum seu ad vsum, vt vocant, † ex 10
istis enim omnibus simul iunctis probari correspectiuitatem, & vnicitatem partitæ aliàs ponderarunt Grat. *disc.* 197. *num.* 14. Buratt. *dec.* 361. *num.* 5. *decis.* 1093. *per tot.* Royas *decis.* 396. *nu.* 7. *vers. tum etiam* Bich. *dec.* 671. *n.* 6.

Addito, quod in præfato Banco S. Georgij vnica solum partita reperitur deposita Summ. dd. de Boninis *nu.* 8. & quod Dominicus tunc vlterius Laurentio responderit se non habere alias pecunias pro nubendis alijs puellis; adeovt quando opus fuisset venditurum fore loca montium, † etenim non est 11
verisimile, quod non habens pecunias promptas, tam breui spatio paucorum dierum aliam consimilem, & considerabilem quantitatem transmisset.

Cæterum quoad fructus locorum montium perceptos à Tomasina, aliaque prætensa credita fuit dictum, quod hæredes Pauli, qui iuxtà præallegata debent interim parere rescripto Signaturæ vtantur iure suo.

Et ità vtraque, &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO.
Sacræ Rotæ Decano.

Sutrina Dotis, & Fructuum.

Lunæ 19. *Februarij* 1674.

ARGVMENTVM.

Taxati sunt fructus dotis ad rationem Statuti Vrbis, quod habet locum etiam in districtu, non obstante prætensa consuetudine in contrarium adducta, quia probata non erat ex asserta fide Curialium, sed formiter probari debuerat: Cùm autem etiam de congruitate eiusdem dotis disceptaretur, illa à dispositione paterna fuit desumpta, cùm nemo superet Patris affectum, in capiendo bonum consilium pro suis filijs.

SVMMARIVM.

1 *Ronciglionis Terra est in districtu Vrbis.*
2 *Statutum Vrbis* cap. 42. lib. 1. *de fructibus dotis, habet locum etiam in districtu.*
3 *Caprarolæ Terra est Terra status Ronciglionis, & reperitur in districtu Vrbis.*
4 *Fides extraiudiciales, factæ lite pendente, & in actis non productæ, non attenduntur.*
5 *Consuetudo respiciens decisoria, non autem ordinatoria iudicij, est plenè, & concludenter probanda, non per fides extraiudiciales Curialium, & nu.* 4.
6 *Decretum iudicis factum iuxta formam consuetudinis, eandem consuetudinem non probat, & num. seq.*
7 *Iudicis assertioni non statur circa iustitiam sui decreti.*
8 *Decretum attentatum, & reuocatum habetur ac si non emanasset.*
9 *Obligatio voluntaria minoris facta sine solemnitatibus statuti à nullitate saluari non potest, & nu. seqq.*
10 *Minor totum id quod promittit in dotem vltra portionem constitutam à patre, voluntariè promittit, & solemnitates seruare tenetur, & sup. nu.* 9.
11 *Pater congruam dotem filiæ reliquisse censetur, & n.* 16.
12 *Dotes pigniores constituuntur vbi sine aliqua numeratione frater, & soror, fratrem, & sororem accipiunt cum constitutione eiusdem dotis.*
13 *Dotis congruitas non infertur de vno tempore ad aliud.*
14 *Dos vnius sororis ex dote alteri sorori tradita congrua iudicari non potest si attendendum sit non quod illi constitutum est, sed quod verè assignandum erat.*
15 *Dotis vnius sororis congruitas tunc desumitur ex dote alterius sororis, si adest dispositio patris.*

16 Do-

16 *Dotem congruam ad arbitrandam nulla maior est probatio, quam illa, quæ desumitur ex dispositione patris.*
17 *Obligationem suam impugnans, an priuetur commodo dilationis in ea concessæ.*
18 *Fructus dotis debentur in recompensationē onerum matrimonij.*

DECISIO CCXXXVI.

NVpserat Marta Pauonia Io: Ciaffono cum dote scutorum 1300. soluenda à Gabriele fratre eius Promissore pro medietate infra annum, & pro alia medietate infra biennium; quibus terminis transactis egerunt Coniuges prædicti contra Gabrielem pro consequutione dotis, & fructuum, & Iudex de partibus relictis in suspenso scut. 300. sortis principalis mandatum pro reliquis scutis 1000. & fructibus relaxauit, ad cuius executionem in secunda Instantia procedi mandauit A. C. tàm respectu scut. 1000. quàm respectu fructuum ad rationem scutorum septem cum dimidio pro centenario; sed commissa mihi causa appellationis cum clausula *fine præiudicio*, quoad sortem, & fructus ad rationem scutorum quinque, & in reliquis si quid exequendum, & quoad scuta 300. super quibus nullum fuerat interpositum decretum communicatis facultatibus A. C. proposui dubium, An mandatum A. C. esset exequendum, & aliud relaxandum pro residuo dotis, affirmatiuè quoad primam, & negatiuè quoad secundam partem hodie resolutum.

Siquidem respectu primæ partis cùm Terra Roncilionis,
1 † vbi fuit celebratus contractus, & degunt contrahentes, sit
2 in districtu Vrbis, † indè sequitur ibi esse attendendam dispositionem statutariam eiusdem taxantem fructus dotales ad rationem septem cum dimidio, vt disponit idem Statutum *cap. 42. lib. 1.* & dixit Rota *coram Gregor. decis. 259. num. 2. coram Coccin. decis. 457. num. 1. & 11.* & illius dispositio fuit in specie
3 admissa circa bona existentia Caprarolæ, † quæ est Terra Status Roncilionis *in Ciuitatis Castellanæ bonorum 28. Maij 1668. sub §. firmata, iuncto §. præcedenti circa finem coram R. P. D. meo Calataiu.*

Et quamuis Statutum Ciuitatis dominantis non habeat locum in Comitatu, seù districtu, in quo viget peculiare Statutum, seù particularis consuetudo; Attamen in præsenti casu neque de aliquo Statuto doctum fuit, neque allegata consuetudo seruandi Ius commune probari visa est ex simplici attestatione Curialium dictæ Terræ, quia Rota non solet
4 attendere huiusmodi attestationes extraiudiciales, † & maximè factas lite pendente, & in actis non productas, vt in specie de stylo huius nostri. Tribunalis testatur Marescott. *var. resol. lib. 2. cap. 12. num. 1.* & patet ex firmatis *in decis. 318. num. 4. & 5. par. 2. rec. & coram Peutinger. dec. 121. n. 16.*

Nec obstant auctoritates in contrarium allegatæ, nempè Hondedeus *cons. 53. num. 10 lib. 1.* Thomat. *decis. 82. num. 21.* & Rot. *decis. 356. num. 2. par. 1. recent.* Quia in earum casibus concurrebant aliæ, & quidem releuantes probationes; Et vlterius dictum fuit consuetudinem prædictam vti tendentem ad abrogandam dispositionem Statuti à Papa specificè confir-
5 mati, & respicientem decisoria, † non autem ordinatoria iudicij esse plenè, & formiter probandam, non autem per fides extraiudiciales Curialium, iuxtà distinctionem Bartol. *in l. de quibus num. 22. ff. de legib.* quam sequitur Dec. *cons. 402. num. 12.* Ossasch. *dec. 22. num. 3.* & sæpiùs amplexa est Rota, & signanter *in decis. 182. num. 2. coram Coccin. & decis. 259. num. 5. p. 1. recent.* cum alijs relatis per Adden. *ad Greg. decis. 484. num. 8.* ita vt ad hunc effectum neque visa sit habenda aliqua ratio De-
6 creti Iudicis dicti loci † taxantis fructus dotales ad rationem quinque pro centenario, iuxtà consuetudinem, quam ibi vigere asseruit tùm ex prædictis.
7 Tùm quia non statur assertioni † Iudicis ad comprobandum iustitiam sui Decreti, Mastrill. *decis. 80. num. 10.* & Rota *coram Dunozet. decis. 764. num. 5. & 6.* tantò magis quia d. Decretum vti attentatum, & nullum postea reuocatum ab A. C.
8 † habetur ac si non emanasset, argum. Text. *in l. nihil interest 113. ff. de reg. iur.* & Rota *decis. 437. n. 10. p. 13. rec.*

Quantum verò attinet ad secundam partem dubij dixerunt DD. non esse relaxandum mandatum pro residuo dotis scut. 300 quia respectu istius ratæ promissio Gabrielis tunc
9 temporis in minori ætate constituti fuit voluntaria, † & proinde vti facta sine solemnitatibus patrij statuti à nullitate saluari non potest, Gabriel. *cons. 20. num. 1. 2. 18. 48. & per totum lib. 2.* Cyriac. *contr. 508. num. 19.* Adden. *ad Gregor. decis. 91. n. 23.* Rota *decis. 262. n. 5. par. 9. recent.* cum alijs concordan. relatis *in Romana residui dotis 17. Februarij 1666. §. quatenus coram Eminentissimo D. Cardin. Cerro*, confirmata 3. *Martij 1672. §. ex his autem coram R. P. D. meo Rondinino.*

Quod autem fuerit voluntaria, patet ex eo, quia Gabriel tenebatur dotare sororem, vti hæres Patris; At cùm à Patre fuisset eidem relicta dos in summa scutorum mille; indè patet id, quod fuit vltra promissum processisse ex mera liberalitate, non autem ex necessitate, quia Pater, † cuius amor ab 10
alio non vincitur, † præsumitur congruam dotem filiæ reli- 11
quisse, ad Text. *in l. nec ad ea in fin. ff. ad leg. Iuliam de adult.* Castrens. *cons. 275. num. 6. lib. 1.* Alexand. *cons. 33. num. 4. lib. 4.* Caren. *resol. 148. num. 1.* Giurba *ad consuetud. Messan. cap. 3. gloss. 7. num. 45.* Rota *decis. 213. n. 1. par. 11.* & in terminis *d. decis. 262. n. 8. par. 9. recent.*

Nec ista iuris præsumptio excluditur ex eo, quod idem Gabriel alteram sororem nuptui tradiderit; & vxorem acceperit cum dote scutorum 1500. quia præterquam ipse desponsauit sororem illius, qui eius sororem vnico contextu in vxorem accepit, nulla interueniente numeratione pecuniæ, † quo 12
casu dotes pinguiores facilius constituuntur. Præterea dictum fuit cessare obiectum ex eo, quia à die promissionis dotis controuersæ ad diem contracti matrimonij alterius sororis intercesserunt anni 14. † ita vt cùm ex hoc temporis interuallo dis- 13
paritas dotis potuerit contingere, vel ex augumento patrimonij, vel ex alijs causis, & circumstantijs; Hinc non valet illatio de vno casu ad alium, vt in specie ponderat Bald. *consil. 386. in fin. lib. 4.* Ruin. *cons. 56. num. 16 & 17. lib. 3.* Gratian. *discept. 231. n. 27. & Rota coram Gregor. decis. 63. num. 22.* vbi ait non esse curandum † quid alteri sorori fuerit constitutum, sed 14
quantum sibi assignandum fuisset.

Nec adaptantur huic casui deducta in *decis.* editis *in Reatina fideicommissi 27. Iunij 1672. coram R. P. D. meo Priolo, & 1. Decembris proximè præteriti coram R. P. D. meo Rondinino*, † in quibus congruitas dotis vnius sororis fuit desumpta ex 15
dote alteri tradita, quia ibi non aderat dispositio paterna, † ex 16
qua in præsenti fortior præsumptio congruitatis desumitur.

Motiuum denique adductum à dd. coniugibus, quod dos à Patre relicta debebatur in limine matrimonij, & propterea si illam à se constitutam impugnat Gabriel in quantitate, & validitate obligationis, † non debet frui commodo dilationis 17
ibidem conuentæ, sed à die matrimonij tenetur † ad fructus 18
in compensationem onerum matrimonialium à viro supportatorum, *ex vulg. cap. salubriter de vsuris* fuit à Dominis relictum indecisum.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. EMERIX.

Rauennaten. Saluiani.

Lunæ 19. Februarij 1674.

ARGVMENTVM.

Dari retentionem melioranti pro melioramentis ab eo factis planum est, quoties vt hìc illa fuerint etiam semiplenè probata, ideò cautionem non sufficere, sed terminum præfigendum esse ad ea liquidandum deciditur, & antea immissionem non competere: cuius autem generis eadem melioramenta sint, vt retentionem operare possint patet, quia consistebant in reducendo ad culturam bona nemorosa, & inculta, in ædificatione domus pro habitatione Villicorum, & constructione Stabuli pro retentione animalium, in plantandis arboribus, & vitibus ex integro, non autem simplici subrogatione in locum demortuarum, & demum in aggeribus, muris, & foueis pro retinendis, seù euertendis fluminibus.

SVMMARIVM.

1 *Pro Melioramentis datur retentio donec, & quousque meliorans de illis fuerit satisfactus.*
2 *Melioramenta eo magis remanent probata, si bona fuerint aucta in pretio.*
3 *Melioramenta facta in reducendo ad culturam loca nemorosa, & inculta reficienda sunt.*

4 Do-

4 *Domus, & stabula ædificata in prædio rustico pro habitatione Villicorum, & retentione animalium dicuntur melioramenta omnino reficienda.*

5 *Arbores, & vites ex integro plantatæ, non simpliciter subrogatæ in locum demortuarum refici debent.*

6 *Aggeres, Foueæ, & Muri fabricati pro euertendis fluminibus, & ipsa melioramenta sunt, quæ reficiuntur.*

7 *Melioramentis in genere probatis non amouetur possessor, nisi prius præfixo illi termino ad liquidandum.*

8 *Melioramenta dicuntur materia difficilis probationis.*

9 *Pro Melioramentis nullatenus liquidatis sufficit cautio de illis reficiendis postquam liquidata fuerint.*

10 *Melioramenta ad melius liquidandum conceditur terminus, nec sufficit cautio, si de illis aliqualiter constet.*

DECISIO CCXXXVII.

Rota censuit reformandam esse decisionem editam sub die prima Aprilis anni 1672. in ea parte, in qua firmat non fuisse debitam Christophoro, & fratribus de Anichinis retentionem Prædij, de quo agitur pro melioramentis, quia ipsi postmodum probarunt per quindecim Testes vigore Remissoriæ Rotalis examinatos se in illa fecisse plures vtiles meliorationes, pro quibus eis tamquam necessarijs defensoribus filiorum, & hæredum Capitanei Bonifa-
1 tij Spreti Emptoris † competebat retentio, donec, & quousque de melioramentis satisfacti fuerint *per* Text. *in l. si in area ff. de cond. indebit. & in l. Paulus §. Domus ff. de pign. ibique communiter Scribentes*, Bartol. *in l. si non fortem §. centum, num.* 3. *&* 8. ibique Ias. *num.* 10. *ff. de condit. indebit.* Negusant. *de pign. quæst. 5. membr. 4. cum.* 8. Rota *decis.* 111. *num.* 3. *par.* 1. *rec. & decis.* 270. *n.* 12. *par.* 6. alijsque passim.

Testes enim vno ore concludunt, quod de tempore, quo Franciscus Pochintesta hoc Prædium vendidit Christophoro, & fratribus de Anichinis, illud erat boschiuum inundationis suppositum, malè cultum habitationibus rusticis destitutum, excepto Capanno vetusto, & lacero, quodque ijdem fratres statim atque illud acquisiuerunt plures, & diuersas meliorationes fecerunt in extirpando radices lignorum, in plantando ex integro vites, & arbores, in construendo domum pro habitatione Colonorum, Cassinas distinctas pro receptatione animalium, foueas, & aggeres contra inundationes fluminum, itavt Prædium, quod ipsi pretio scutorum decem, & ba. 80. monetæ veteris pro quali-
2 bet tornatura comparauerant, † sic auctum fuerit in valore, vt illud subinde vendiderint Capitaneo Bonifatio Spreto pretio scutorum 18. monetæ Romanæ pro qualibet tornatura, vt liquet ex eisdem Testibus, & Instrumentis datis in eorum Summario *num.* 1. *& seqq.*

Ex quibus simul iunctis, dum satis apparet de statu antiquo Boschino, seù inculto huius Prædij, & de moderno fertili reddito per huiusmodi meliorationes, quæ adhuc extant, & quidem in bono statu, vt deponunt Testes Summario *num.* 5. 6. *&* 7. consequens etiam est illas esse reficiendas, vt præter leges, & auctoritates supra allegatas gene-
3 raliter loquentes † in specie de impensis factis in reducendo ad culturam loca nemorosa, & inculta est *text. in l. vtiles, iuncta gloss. in verb. Nouale ff. de pet. hæred. l. Sylua. §. Noualis ff. de verb. signific.* de domo constructa pro habitatione Villi-
4 corum, † & stabulis animalium, *in l. diuortio §. impendi ff.*
5 *solut. matr.* de arboribus, & vitibus ex integro plantatis, † & non simpliciter subrogatis in locum demortuarum, *in l.*
6 *vel vites ff. de impens. in rebus dotal. factis*, & de muris, † de aggeribus, & foueis pro vertendis fluminibus *in l. impensæ ff. eodem tit.*

Non obstat, quod aliqui ex dd. Testibus non deponant præcisè, & certitudinaliter de quantitate expensarum, & valore melioramentorum, quia sufficit, quod suppleantur ab alijs, qui in qualibet specie melioramentorum de illorum quantitate præcisè in id, quod est minus deponunt; quodque illorum omnium depositiones concludant plura,
7 & diuersa notabilia melioramenta in genere ad hoc, † vt Possessores amoueri non possint, nisi prius præfixo iuxtà stylum Rotæ termino pro meliori liquidatione, vt fuit responsum coram *Puteo decis.* 461. *lib.* 2. *& coram Caual. dec.* 89. *num.* 4. *&* 5. *& coram Bich. decis.* 304. *n.* 11. *cum seqq.*

Ad quem effectum DD. censuerunt eligendos esse Peritos in partibus, qui meliorationes perpetuas distinguant à tempore perituris, omnesque provt perpetuæ, vel temporaneæ fuerint eo meliori modo, quo in hac materia diffici-
8 lis probationis † fieri potest, liquident, provt distinguendo inter casum, quo melioramenta sint penitus illiquida, & inter casum, quo melioramenta sunt probata, sed illorum valor non est sufficienter liquidatus, † itavt in primo suffi- 9
ciat cautio. per notata *in l.* 4. *§. ait Prætor ff. de re iudicat.* & in secundo, qui est noster, detur terminus ad faciendam † li- 10
quidationem, nec admittatur cautio dixit Rota *in Perusina melioramentorum* 3. *Martij* 1617. *coram bo. me. Remboldo, relata post cons. Spad.* 269. *num.* 6. *& coram Bich. d. decis.* 309. *num.* 11. *cum seqq.*

Et ita responsum fuit reformandam esse decisionem, vtraque &c.

Infra sub die 15. *Iunij illius præsentis anni erit altera in hac causa decis. infra suo loco apponenda.*

R. P. D. CALATAIV.

Romana Census.

Veneris 23. *Februarij* 1674.

ARGVMENTVM.

Testamenti confidentialis plures coniecturæ referuntur, ad eum casum, quo filius consentiente Patre alium sibi hæredem instituerat, & licèt fiducialitas ex ipso Testamento obijceretur probanda; contrarium tamen est decisum, quia illa vera confidentia est, quæ non à verbis, sed à solis coniecturis deducitur; quales autem in præsenti fuerunt admissæ, ex sequenti Summario, & decisione colligitur.

SVMMARIVM.

1 *Fiducialitas, seu simulatio non probantur sine verbis, & causa simulandi, & vide num. seqq.*

2 *Testamentum quod fuerit confidentiale, probari debet concludenter, vbi agitur de restitutione hæredi contemplato facienda.*

3 *Testator volens facere testamentum confidentiale debet se abstinere ab omnibus verbis, quæ confidentiam important.*

4 *Fiducialitas, nempe fides testatori data per hæredem scriptum de restituendo hæreditatem alteri, sine vllis verbis, sed solis coniecturis probatur, & num. seqq.*

5 *Confidentia vera, & simulatio est, vbi nihil in testamento dicitur, neque in codicillis, sed totum remittitur fidei hæredis instituti.*

6 *Simulatio probatur coniecturis iuncta causa simulandi.*

7 *Fiducialitatis testamenti causa reputatur, ne bona peruenirent ad creditores hæredis contemplati, & num.* 10.

8 *Filius benemeritus à patre non præsumitur illum præterire voluisse vt institueret extraneum, & num.* 9.

9 *Simulationis coniectura quod filius noluerit præterire patrem, & instituere extraneum, dicitur esse naturalis, & num.* 8.

11 *Testamentum præsumitur simulatum, si pater concessit filio licentiam instituendi extraneum, & seipsum præterire permiserit.*

12 *Simulationis coniectura est petita obseruantia ab eo, qui actum impugnare debuisset.*

13 *Testamenti confidentialis coniectura est, si hæres scriptus vidit, & permisit capi possessionem hæreditatis ab alio, & non contradixit, sed tacuit.*

14 *Simulatio præsumitur ex taciturnitate, & permissione illius, qui poterat contradicere.*

DECISIO CCXXXVIII.

Fverat vsque, & sub die * 23. Ianuarij 1671. resolutum coram me testamentum conditum ab Octauio filio naturali Federico Cesij Ducis Aquaspartæ fauore Ducis Alexandri Sfortiæ, fuisse confidentiale, & simulatum, itavt verè Testator voluerit commodum totius hæreditatis spectare ad Federicum patrem, licèt in testamento non nominatum; Cumque hodie causa reuocaretur ad trutinam, Scribentes pro moderno Duce Federico Sfortia curabant hanc confidentiam excludere ob deficientiam verborum illam

illam importantium, & causæ, propter quam Testator vo-
1 luerit simulare, † sine quibus nec fiducialitatem, nec simulationem deduci posse contendebant, iuxtà text. *in l. Seius Saturninus ff. ad* Trebell. Rota *coram Bichio decis.* 35. *& decis.* 317. *vtrobique num.* 1. cum alijs allegatis, quibus tamen non obstantibus, Domini prædictam resolutionem confirmarunt.

Placuit enim in hac materia duos casus distinguere, alterum nempè quando agitur de restitutione hæredi facienda,
2 non obstante institutione facta ad fauorem alicuius, † & tunc cùm agatur de probanda restitutione, requiruntur verba, & vrgentes probationes, & in his terminis loquitur textus *in d. l. Seius Saturninus*, aliæque auctoritates, quæ in contrarium allegabantur; Alterum quando agitur de probanda fide tacitè data Testatori per hæredem scriptum, dum de restituendo hæreditatem alteri, cuius contemplatione fuit hæ-
3 res institutus, † & tali casu nedum non exiguntur verba simulationem importantia, quinimò pernecesse Testator ab illis se abstinere debet, vt communiter notatur per text. *in l. quidem cum filiusfamilias* 46. *ff. de hæred. instituen.*

Nos autem non in primo, sed in secundo casu versari plenè compertum est; Testator enim dubitans ne si Federicum patrem hæredem institueret, commodum hæreditatis perueniret ad Principem Sancti Angeli, cui Dux Federicus administrationem concesserat, & alios creditores eiusdem patris, simulauit condere testamentum fauore Ducis Alexandri Sfortiæ, & ab eo tacitam fidem recepit de restituendo Fe-
4 derico patri, † quam fidem sine verbis confidentiam importantibus probari tradunt sequentes. Text. *in d. l. quidam cum filius familias*, Bald. *ibi num.* 3. *&* 4. Cepoll. *cauth.* 38. *num.* 2. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 10. *tit.* 4. *num.* 6. Torres *de pact. futuræ success. lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 35. *vers. verum tamen est*; Vera enim confidentia, & simulatio est, vbi nihil di-
5 citur in testamento, neque in codicillis, † sed totum remittitur fidei hæredis instituti, *l. in tacitis* 106. *ff. de leg.* 1. ibi tacitis fideicommissarijs fraus legi fieri videtur quoties quis neque testamento, neque codicillis rogatur, sed domestica cautione obligatur ad præstandum fideicommissum ei, qui capere non potest, *l. in fraudem ff. de his, quibus vt indignis*, *l. non intelligitur §. tacito ff. de iure fisci*, Peregr. *de iur. fisci lib.... qu.* 19. *num.* 2. *ad fin.*

6 Et tali casu sufficere coniecturas † iuncta causa simulandi, probant Castren. *cons.* 395. *num.* 1. *& seqq. lib.* 2. Fulgos. *cons.* 63. *num.* 3. *vers. ad id autem*, Neuiz. *cons.* 34. *num.* 25. *& per tot.* Mandell. *Alba cons.* 529. *num.* 4. Paris. *de confid. qu.* 71. *num.* 9. Grat. *casus distinguens discept.* 650. *num.* 24. Rota *coram Buratt. decis.* 901. *num.* 5. *&* 6.

7 Hic verò nedum concurrit causa simulandi, † ne scilicet creditores Federici, & Princeps Sancti Angeli eius cessionatius, commodum ex hac hæreditate perciperent, vt supra dictum est, sed etiam concurrunt fortes, & vrgentes coniecturæ latè recensitæ *in decisione*, *quæ reuidetur*.

Siquidem concurrit magna inuerisimilitudo, quod filius
8 innumeris beneficijs à patre receptis † obstrictus, voluerit illum totaliter præterire, vt præter relatos in prima decisione probat Mandell. *cons.* 528. *num.* 9. vbi dicit hanc coniectu-
9 ram † esse naturalem, Fulgos. *cons.* 63. *num.* 13. *vers. ad id autem*, absque eo quod obstare possit responsio, quod id fecerit, quia sciebat patri nihil profuturum, eo quia iam bona peruenissent ad creditores, & propterea eis frui non po-
10 tuisset, † quia hoc non solùm non tollit, sed potiùs auget præsumptionem simulationis, dum filius benè id agnoscens, voluit patri subuenire, simulando facere testamentum fauore alterius, & sic excludere creditores.

Rursus prorsus inuerisimile est, quod pater concesserit
11 expressè licentiam condendi testamentum, † & permitteret se à filio præteriri, & postmodum curauerit contra proprium commodum executionem eiusdem testamenti, prohibendo
12 etiam alteri filio, nè sub pœna maledictionis illud † impugnaret, quæ sanè indicant rem aliter se habere, quam verba sonent, & testamentum fuisse prorsus nugatorium, & inutile, vt in simili aduertit Rota *decis.* 901. *num.* 13. *coram Buratto*.

Accedit altera coniectura ducta ex facto hæredis apparen-
13 ter instituti, qui videns hæreditatem capi à Principe † Sancti Angeli non appellauit, quamuis per sex annos superui-
14 xerit, & facilè potuisset se † opponere, ex qua taciturnitate præsumi simulationem tradit Bertazz. *cons.* 10. *n.* 5. *&* 6. Argel. *de acquir. possess. quæst.* 15. *num.* 71. *&* 74. cum alijs allegatis *in decis.* quæ reuidetur *§. quarto quia*, vbi etiam aliæ coniecturæ recensentur, cum quibus hodie denuò Domini transierunt.

Et ita, vtraque Parte informante resolutum fuit.

Altera præsentis causæ decis. est impressa in præcedenti parte 17. *& est decis.* 23.

R. P. D. EMERIX.

Bononien. Separationis Bonorum.

Veneris 23. *Februarij* 1674.

ARGVMENTVM.

Licèt plura hæc comprehendat decisio, ad duo tamen principaliter est restricta: Primum, quod sicuti donatum in vita à patre filio non imputetur in legitimam, ita & multo minus primogenitura ab eodem patre ipsi filio constituta; Alterum quod eadem legitima debita fratri ex persona alterius fratris illi non acquiratur, nisi mediante aditione hæreditatis eiusdem fratris defuncti, quod tamen respectu legitimæ filij contrarium est in iure verius, ita vt hæc nulla egeat aditione, nec possit in præiudicium creditorum non acceptari, illa autem sic.

SVMMARIVM.

1 *Legitima debetur filio immunis ab omni vinculo, & onere fideicommissi paterni.*
2 *In Legitimam filiorum non imputantur ea, quæ à patre inter viuos illis donata sunt.*
3 *Primogenitura constituta à patre filio inter viuos non imputatur in legitimam ipsius filij.*
4 *Primogenitura prorsus destrueretur, si conferenda communicanda, & diuidenda foret.*
5 *Pater relicta legitima filijs, potest reliquum patrimonij cuicumque, etiam extranneo relinquere.*
6 *Pater super eo quod remanet detracta filiorum legitima, primogenituram ordinare non prohibetur.*
7 *Legitimam dicitur acceptasse filius, qui eam non repudiauit, sed plura debita contraxit, & alienationes fecit.*
8 *In Legitimam imputantur bona à filijs alienata, & num. seqq.*
10 *Sententia in ea parte quæ non est reformata, præsumitur confirmata.*
11 *Sententia recipit interpretationem à decisionibus in causa factis.*
12 *Lucra prouenientia ex Societate de præcepto testatoris continuata, illius hæreditati acquiruntur, & num.* 14.
13 *Commoda sequuntur eum, quem sequuntur incommoda.*
15 *Debitor licet in præiudicium creditorum non possit suum patrimonium diminuere, potest tamen non acquirere, & num.* 19.
16 *Legitima debetur filio absque aliqua ipsius aditione, vel petitione.*
17 *Legitima filij dicitur potius ius acquisitum, quam quærendum.*
18 *Filius non potest renunciare legitimam in præiudicium creditorum.*

DECISIO CCXXXIX.

Responsum fuit constare de re iudicata præterquam quoad legitimam Pompeij, hoc est constare de re iudicata tam ad fauorem DD. de Dondinis quoad lucra negotij Anconæ, quàm ad fauorem creditorum Pauli quoad eius legitimam, quam separandam esse à fideicommisso Iacobi Patris, non verò in eam imputanda bona illi ab eodem Iacobo donata, & quoad mobilia, argenta, & localia per Paulum à fratribus empta, quæ etiam separanda esse ab eodem fideicommisso in eo, quo portionem eiusdem Pauli fideicommisso subiectam excedunt, declararunt tres sententiæ Rotales in hac causa latæ; Ratio resolutionis fauore creditorum ea fuit, quia validitas dd. sententiarum non controuertitur, iustitia verò desumitur ex validissimis fundamentis

tis in omnibus decisionibus præcedentium instantiarum de-
ductis; Quo enim ad legitimam Pauli, quod ea separi debeat à
1 fideicommisso paterno, non est dubium, † dum de Iure illa de-
bebatur immunis ab omni vinculo, *cap.* Rainutius *de testam.*
l. quoniam 32. C. de inofficios. testam. cum alijs concordantibus;
quod autem in illam non sint imputanda bona à Patre dona-
2 ta, videbatur rectè † iudicatum, tam ex regula generali prohi-
bente imputari in legitimam filiorum ea, quæ à patre inter
viuos illis validè donata fuerunt, iuxtà Text. *in l. illud 20. de*
collat. quam etiam ex onere donationi adiuncto perpetuæ pri-
3 mogenituræ aduersatiuo collationis † importantes commu-
nicationem bonorum, & successiuam illorum diuisionem,
4 gloss. 1. *in rubr. ff. de collat. bonorum*, nè aliàs † primogenitura in
eiusmet principio prorsus destruatur, vt in his terminis dixit
Bald. *in Auth. ex testamento n. 39. C. de Collat. consuluit* Menoch.
cons. 1166. n. 6. & seq. & firmauit Rota *in Fauentina successionis*
5. Aprilis 1666. §. neque obstare vers. vel quia, confirmata *7. Maij*
1668. & 14. Iunij 1669. cor. Illustriss. Præside Granaten. & in dec.
huius causæ 18. *Martij 1669. cor. R. P. D. Calataiu 5. Dec. 1670 cor.*
R. P. D. meo Priol & latius meo 15. Iun. 1671. cor. R. P. D. meo Vicec.

Neque ad elidenda dicta, & alia fundamenta decisionum
fuit visum subsistens obiectum contrariæ voluntatis Testato-
ris; de expressa enim non constat, & coniecturæ adductæ pro
tacita benè diluuntur in supra relatis *decisionibus* & præcipuè
in illis *RR. PP. DD. meorum Prioli, & Calataiu*, in quibus om-
nibus ex aduerso obiectis optimè respondetur, præsertim per-
penso, quod ex tali donatione nullum grauamen, vel iniuria
per patrem inferebatur alijs filijs, quibus dum integram legi-
5 timam reliquit, † residuum eius patrimonij, poterat vel vni
ex ipsis, vel cuicumque alteri extraneo ad beneplacitum re-
linquere, ad Text. *in §. 1. Auth. de trient. & semiss. col. 3. & Auth.*
nouissima, & ibi gloss. 2. C. de inoffic. testam. l. parentibus C. eodem,
& multò magis honorificam super eis primogenituram insti-
6 tuere, † vt ponderatum fuit in *d. Fauentina successionis 5. Apri-*
lis 1666. §. neque obstare in fine coram Illustris. Præside Granaten.
& in decis. huius Causæ 5. Decembris 1670. §. versus coram R. P.
D. meo Priolo.

Nec releuans visum fuit aliud obiectum nouiter excita-
tum, quod scilicet Paulus non acceptauerit in eius vita legiti-
mam, dum non institit illam separari ab alijs bonis, ita vt pro-
inde illi renunciasse videatur, si non expressè, saltem tacitè,
abstinendo se ab illius petitione, quod sufficere dicebatur
etiam in præiudicium creditorum, quia placuit responsio,
7 quod satis censetur Paulus acceptasse legitimam, † dum il-
lam expressè non repudiauit, diuersaque debita contraxit, &
plures alienationes fecit, quas alioquin facere non potuisset,
8 † & in quibus præsumitur elegisse suam legitimam, ex di-
spositione *l.* Marcellus 3. *§. resque ff. ad Trebell.* Rota *decis. 262.*
num. 1. & seqq. par. 11. decis. 423. num. 1. par. 13. & decis. 181. num.
5. par. 14. rec. & alibi passim.

Quo verò ad mobilia, argenta, & localia in eo, quo portio-
nem Pauli fideicommisso subiectam excedunt, habito respe-
ctu, seù facta comparatione ad ea, quæ inuenta fuerunt in
eius hæreditate, illa quoque separanda in tali rata à fideicom-
misso Iacobi benè declaratum videtur in sententijs Rotali-
bus, quia ista pro tribus ex quatuor partibus spectabant ad
alios tres fratres Pauli, qui postea eadem ipsi vendiderunt;
vnde effecta fuerunt libera ipsius Pauli, & per consequens
eius debitis obnoxia; statim enim ac alienata fuerunt per dd.
9 fratres, † electa censentur in eorum legitima ex eadem præ-
sumptione, *l.* Marcellus *l. res quæ ff. ad Trebell.* vt dixit Rota in
hac eadem causa 25. *Maij 1668. § argenta, & 18. Martij 1669. §.*
& prosequendo coram R. P. D. meo Calataiu, & in alijs.

Et demum quoad lucra negotij Anconæ, quæ non esse se-
paranda à fideicommisso Iacobi definitum fuit in sententia
lata à bo. me. Verospio, Summario DD. de Dondinis *num. 9.*
videbatur etiam DD. constare de re iudicata ad illorum fauo-
rem, quia dum sententia bo. me. Verospij non fuit per sequen-
tes reuocata, sed solùm reformata quoad legitimam Pauli,
10 argenta, gemmas, & localia, † In alijs præsumitur confirma-
ta, iuxtà doctrinam Felin. *in cap. cum inter num. 13. de sent. & re*
iudicata, Natt. *cons. 484. num. 20. tom. 3.* Rota *decis. 22. de appell.*
in antiq. decis. 622. num. 2. par. 1. rec. & post Merlin. *de pign. decis.*
136. n. 4. idque fortiùs in præsenti, dum in disputationibus in
hac causa habitis coram R. P. D. meo Calataiu expressè dis-
cussus fuit articulus controuersus, & in *decis.* per ipsum exten-
sa sub die 18. Martij 1669. *§. quo vero ad lucra* firmatum illa
11 non esse separanda, † vnde cùm vigore dictæ decisionis lata
fuerit sententia hæc ab illa vti sua causa interpretationem ac-
cipit, Soccin. Iun. *conf. 110. n. 79. & seqq. lib. 2.* Scacc. *de sent. & re*
iudic. gloss. 14. par. 17. n. 73. & firmauit Rota *coram Burrat. decis.*
327. num. 1. decis. 76. num. 16. & 17. par. 9. & decis. 349. num. 12. par.
12. recent.

Illius verò sententiæ iustitia desumitur ex eo, quod tale
negocium fuerit ceptum cùm pecunijs Iacobi Testatoris, &
continuatum ab eius filijs vsque ad annum 1633. de expresso
eius præcepto, provt iustificatur ex eius testamento in Sum-
mario DD. de Dondinis *num. 4.* & proptetea cùm continuatio
non fuerit voluntaria, sed necessaria de mandato scilicet Te-
statoris, cuius negocium eius filij egisse videntur † lucra, quæ 12
ex illo prouenerunt ad illius hæreditatem spectare debent, ad
tradita per Text. *in l. venditor 21. §. quod si accessit ff. de hæred.*
vendit. & in l. qui negociationem 19. ff. de administ. Tutor, & ad re-
gulam, quod commoda sequuntur eum, † quem sequuntur in- 13
commoda, de qua *in l. secundum naturam 10. ff. de reg. Iuris*, & in
his terminis dixit Rota *in Bononien. pecuniaria 22. Martij & 19.*
Iunij 1662. coram recol. me. Auunculo meo, & in decis. huius causæ
18. *Mart. 1669. §. quo vero ad lucra cor. R. P. D. meo Calataiu.*

Eoque facilius dicta conclusio in præsenti procedit, quia
tale negocium non exercebatur sub nomine Pauli, neque vl-
lus labor, vel industria illius interuenit ad talia lucra cumu-
landa, in quibus qualitatibus se fundarunt dicis. Rotalis Flo-
rentina penès Felic. *de Societ. cap. 15. nu. 95. & seqq.* Noguerol.
alleg. 3. num. 4. ac Coccin. *decis. 409 per tot.* sed Paulus in tali ne-
gocio se habuit tantum passiuè, dum ipse Bononiæ degebat,
& negocium exercebatur in Ciuitate Anconæ ab alijs sub ip-
sorum nomine iuxtà conuentionem initam cum Testatore,
† & propterea ad ipsius fideicommissi impinguationem lu- 14
cra ex illo retracta adscribi debere, optimè firmatum fuit in
decis. 18. Martij 1669. §. neque aduersatur, & seq. coram R. P. D.
meo Calataiu.

Porrò quoad legitimam Pompeij, quam etiam separandam
esse à fideicommisso ad fauorem creditorum declararunt sen-
tentiæ Rotales saltem in quarta parte, vt in vltima R. P. D.
mei Prioli ex ratione, quod per mortem eiusdem Pompeij in
illa successerint quatuor frattes superstites, & sic pro quarta
etiam Paulus; DD. existimarunt non constare de re iudicata,
sed de causis restitutionis in integrum moti ex iniustitia dictæ
sententiæ resultante ex eo quod talis legitima non fuit acqui-
sita Paulo, qui licèt non posset in præiudicium creditorum pa-
trimonium diminuere, tamen benè poterat nō acquirere, *l. qui* 15
autem ff. quæ in fraud. credit. l. non fraudantur ff. de reg. iuris, Gra-
tian. *discept. 132. n. 1. & seq.* Peregr. *de fid. art. 3. n. 127.*

Neque repugnare videtur, quod Paulus simplicitèr alie-
nando, vel debita contrahendo absque alio actu positiuo ac-
ceptasse videatur legitimam, vt supra dictum est, quia alia est
ratio portionis legitimæ Pompeij, quæ Paulo fratri non debe-
batur, nec acquiri poterat sine aditione hæreditatis Pompeij
fratris, † & alia est ratio legitimæ propriæ Pauli, quæ statim 16
etiam absque vlla aditione, vel petitione illi debebatur, *l. quo-*
niam in prioribus 32. & l. scimus 36. C. de inoffic. testam. Menoch.
cons. 77. n. 14. Ita vt dicatur potiùs Ius quæsitum, quàm quæren- 17
dum, & sic computari debeat inter bona illius, cui debetur,
vt benè Ancharan. *cons. 110. num. 7. in fine, & n. 8. & 168. num. 3.*
Peregr. *de fideicom. art. 32. n. 131* Mantic. *de tacit. lib. 13. tit. 38. nu.*
19. Fontanell. *de pactis nupt. claus. 4. gloss. 9. par. 5. num. 122. &*
alij relat. in decis. 292. n. 26. coram bo. me. Bichio, efficiaturque pa-
trimonium filij, qui propterea non potest amplius illam re-
nunciare in præiudicium creditorum, cùm id non esset nolle
acquirere, † sed verè proprium patrimonium diminuere, 18
† quod est prohibitum ex d. text. *in l. qui autem 6. ff. quæ in frau.* 19
creditorum, Cardinal Alban. *in addit. ad* Bart. *in l. magis puto sub*
n. 6. vers. ex hoc ff. de reb. eor. Peregr. *de fideic. d. art. 3. n. 131. de iu-*
re fisci lib. 6. tit. 7. n. 39. cum alijs mox allegatis.

Et ità vtraque &c.

Hæc, & alia immediata decisio ambæ sunt in eadem causa, licet diuerso articulo.

R. P. D. V I C E C O M I T E.

Bononien Separationis Bonorum.

Veneris 19. Februarij 1674.

A R G V M E N T V M.

Pro euitanda difformitate sententiarum ponderatum est, quod licèt vna contineat diuersam summam ab altera, in eo tamen quod illæ inter se concordant semper sunt con-

conformes ex vulg. regula, quod in maiori ſumma ineſt minor; Rurſus calculata eſt legitima habito reſpectu valoris bonorum de tempore mortis patris, eamque pro quinque filijs eſſe medietatem hæreditatis paternæ declaratum eſt.

SVMMARIVM.

1 *Exequutio trium conformium ſpectat ad iudicem à quo.*
2 *Difformitas ſententiæ non reſultat, ſi vna contineat minorem ſummam, quam altera, quia in ea omnes ſunt conformes, & num. 4.*
3 *Minor ſumma continetur in maiori.*
5 *Sententiæ difformitas non reſultat ex declaratione magis ſpecifica, quæ non alteret ſubſtantiam.*
6 *Legitima calculatur habito reſpectu valoris bonorum de tempore mortis patris.*
7 *Sententia dicitur confirmata in ea parte, in qua per poſteriores ſententias non fuit reformata.*
8 *Diuiſio contra diuidentes plene probat.*
9 *Diuiſio facta inter grauatos bona fide, probat etiam contra fideicommiſſarios.*
10 *Diuiſio plene probat contra eos, qui illam approbarunt.*
11 *Inuentarium factum à grauato probat etiam cōtra fideicommiſſarium.*
12 *Legitima quinque filiorum, eſt medietas hæreditatis paternæ.*

DECISIO CCXL.

POſt tres Sententias Rotales, prima videlicet coram R. P. D. Calataiu; ſecunda coram Reuerendo P. D. meo Priolo, & tertia coram me, fuit iterum per Signaturam cauſa commiſſa cùm clauſula *ſine præiudicio trium conformium in eo,*
1 *in quo ſunt conformes*; Cùm igitur partes Iudicis † à quo, ſint illas in parte conformi exequutioni demandare per Text. *in Clem. prima de ſent. & re iudic.* Rota *coram Creſcent. deciſ. prima eodem tit.* cum alijs *coram Bich. dec. 28 num. 2. & 3.* Ideò ſuper his Domini conſulti cenſuerunt quo ad conformitatem, iſtam adeſſe in omnibus. Quamuis enim prima decernat Paulo vti liberam tertiam partem legitimæ Pompeio fratri in bonis paternis debitam; ſecunda verò illam reſtringat ad quartam, & vlterius eadem prima fuerit per ſecundam declarata quoad argenta, gemmas, iocalia, & mobilia reperta in hæreditate Pauli excedentia tertiam partem eidem Paulo in diuiſionibus paternæ hæreditatis obuentam, quæ ſola erat fideicom-
2 miſſo paterno † obnoxia, non inde deſumi poteſt aliqua dif-
3 formitas, quia cùm tritum ſit in maiori ſumma † contineri minorem, *l. ſi qui, cum totum ff. de except. rei iudic. Adden. ad* Buratt. *deciſ. 567. n. 10.* Rota *coram eod. deciſ. 577. n. 2. coram Coccin. dec. 1068. n. 1.* & paſſim patet primam ſententiam in eadem
4 minori parte eſſe ſecundæ † conformem, in terminis Rota *coram Bich. deciſ. 28. n. 4.* & magis præciſè in *Bononien. bonorum 27. Ianuarij 1662. in princ. verſ. quamuis coram Reuerendiſſimo D. meo Albergato Decano,* & declaratio magis ſpecifica quoad quanti-
5 tatem debiti † non inducit difformitatem, quando prima in hoc caſu non eſt talis, quæ ſubſtantiam alterare valeat, *Roman. conſ. 56. n. 3. Adden. ad* Buratt. *deciſ. 567. ſub n. 8. verſ. verum ſententia cum ſeqq. cum alijs in Romana Primogenituræ de Bubalo 23. Ianuarij 1672. §. tum etiam quia coram R. P. D. Emerix.*

Quoad exequutionem verò cùm prædicta prima ſententia, necnon aliæ illius confirmatoriæ ſeparent ab alijs bonis fideicommiſſarijs, & primogenitura grauatis, primo argenta, gemmas, iocalia, & mobilia per Paulum ab alijs fratribus empta, & in illius hæreditate reperta in parte excedente tertiam eidem Paulo in diuiſionibus obuentam, & ſic fideicommiſſo obnoxiam; ſecundo ſeparent legitimam in bonis paternis eidem Paulo debitam, non ſolum ex ipſius perſona propria, ſed etiam ex perſona Pompeij fratris, poſt communem patrem prædefuncti pro quarta parte; ideo dictum fuit argenta prædicta, gemmas, iocalia, & mobilia, cùm non fuerit controuerſum inter partes, quin tertia illorum pars Paulo in diuiſionibus aſſignata aſcenderet ad libras 12755. quæ verè fuerint reperta in hæreditate eiuſdem per Peritos hinc inde iudicialiter electos aſcendiſſe ad libras 17501. hinc ad commodum creditorum ſeparandas eſſe tamquam excedentes, & ab omni fideicommiſſo liberas, & exemptas libr. 4746.

Quo verò ad legitimam, præmiſſo, quod ſit calculanda, ha-
6 bito reſpectu tantùm ad valorem bonorum, quæ † reperta fuerunt in hæreditate Iacobi patris de tempore illius obitus, per Text. *in l. cum quæritur, & Auth. nouiſſima C. de inoffic. teſtam.* cum concordan. non autem ad bona præcedenter Paulo donata, licèt enim de hoc prædictæ ſententiæ non loquantur, quia tamen ſunt reformatoriæ alterius præcedentis bo. me. Veroſpij, in qua literaliter decernitur bona præcedenter donata Paulo pro primogenitura ſeparanda eſſe tamquam libera ab omni, & quacumque pretenſione creditorum, & in hac parte non fuerit per prædictas ſententias poſt errores reformata, † in hac eadem cenſeri debet confirmata, Butr. & 7
alij Canoniſtæ in cap. cum inter num. 26. verſ. prædicta debent, de re iudic. Alex. *conſ. 49. num. 1. & 2. lib. 7.* Rot. *deciſ. 22. de appell. antiq. in recent. deciſ. 622. n. 2. cum alijs poſt* Merlin. *de legit. deciſ. 136. n. 4.*

Hinc eſt, quod cùm valor totius hæreditatis Iacobi patris fuerit concorditer inter tres fratres cohæredes tunc exiſtentes calculatus in inſtrumento diuiſionum die 28. Septembris
1640. inter ipſos factarum, † quod non ſolùm contra eoſdem 8
plenè probat Maſcard. *de prob. concl. 778. n. 22.* Peregr. *de fideic.*
art. 44. n. 5. Rot. *coram Bich. deciſ. 199. num. 4.* ſed etiam † contra 9
fideicommiſſarios, vel tamquam bona fide facta, Mantic. *de tacit. lib. 26. tit. 4. num. 20.* Rot. *coram Celſ. deciſ. 101. num. 3. & 5.*
vel quia per ipſos fuit † approbata, Rot. *coram Buratt. dec. 229.* 10
num. 6. & 7. Necnon in alio inuentario additionali facto per
Iacobum, & Gulielmum † filios Pauli; quod pariter contra 11
ipſos probat *l. cum de leg. 17. ver. hæreditatis probatio ff. de prob. l. fin. vbi DD. C. arbitr. tut.* Pariſ. *conſ. 45. n. 20. lib. 2.* Rot. *coram Peuting. deciſ. 408. n. 7. & 8. coram Bich. deciſ. 315. n. 17. & 18.* calculatus inquam fuerit in libr. 361129. conflatis ex infraſcriptis partitis.

Beni ſtabili	lir. 231275
Argenti	lir. 3465
Crediti	lir. 41628
Altri crediti buoni	lir. 4800
Mobili	lir. 12412
Gemme, Gioie, & Animali	lir. 25913
Denari contanti in caſſa	lir. 300
Credito con Medoſi, e Lazzari	lir. 1500
Beni di Fano	lir. 39836
	lir. 361129

Legitima quinque filijs tunc ſuperſtitibus debita, & inter
ipſos æqualiter diuidenda, † quæ eſt medietas paternæ hære- 12
ditatis per præcit. text. *in Auth. nouiſſima C. de inoffic. teſtam.* & in corpore vnde ſumitur *§. 1. Auth. de trien. & ſemiſs.* conſiſtit in libr. 180564. b. 10. quæ inter quinque fratres æqualiter diuiſæ, ad vnumquemque ſpectant libr. 36112. b. 18. quæ propterea ſeparandæ veniunt pro integra legitima Pauli, necnon aliæ libr. 9024. b. 14. ÷ pro quarta parte vt ſupra legitimæ Pompeij, quibus omnibus inſimul computatis, videlicet.

Pro mobilibus vt ſupra	libr. 4746
Pro legitima Pauli vt ſup.	lib. 3612. 18
Pro quarta legit. Pompeij	lib. 9024 14. ÷
Sequitur ad commodum creditorum ſeparandas eſſe in totum	lib. 49883 12. ÷

Et quia per Informantes hinc inde deductæ fuerunt variæ prætenſiones, de quibus tandem ſententiæ non loquuntur, dictum fuit illas non eſſe præſentis inſpectionis, reſtrictæ ad exequutionem trium conformium in parte conformi.

Et ita vtraque parte informante &c.

Hæc, & alia immediata deciſio ambæ ſunt in eadem cauſa, licet diuerſo articulo.

R. P. D. EMERIX.

Peruſina Pecuniaria.

Lunæ 26. Februarij 1674.

ARGVMENTVM.

Occaſione Statuti Peruſini excludentis fœminas ab hæreditate parentum, & aliorum conſanguineorum declaratur hoc, & alia huiuſmodi Statuta communiter intelligi de

dotatis

dotatis tempore successionis, & vlterius, quia sunt correctoria iuris communis esse restringenda, vt quanto minus fieri potest illius dispositionem lædant, itavt si plures casus comprehendere possunt, in vno tantum illud corrigere interpretandum sit.

S V M M A R I V M.

1 *Soror æqualiter succedit cum fratre, & alijs sororibus in hæreditate communis matris.*
Filia succedit æqualiter cum patre in hæreditate fratris, & filij præmortui num. 1.
2 *Statutum Perusiæ exclusiuum fœminarum ab hæreditate parentum, & consanguineorum comprehendit fęminas tantummodo dotatas & n. seqq.*
3 *Fœmina dotata vt excludatur à successione vigore statuti, requiritur dotatio de tempore delatæ hæreditatis.*
4 *Statutum continuatiuè procedens, & cum copula, & in omnibus suis dispositionibus pariformiter, & cum ijsdem qualitatibus disposuisse censetur, & n. seqq.*
5 *Copula, & repetit qualitates præcedenter expressas.*
6 *Statutum exclusiuum fœminarum, & sic correctorium iuris communis, restringendum est, vt quanto minus fieri potest illius dispositionem corrigat & n. seqq.*
7 *Statutum correctorium iuris communis, si plures casus comprehendere potest, in vno tantum casu illud correxisse interpretandum est.*
8 *Pater transiens ad secunda vota amittit legitimam filij quoad proprietatem, eamque solum consequitur quoad vsumfructum.*
9 *Dos constituta in pecunia non potest conuerti in corporibus, nisi copulatiuè concurrant vtilitas, & consensus mulieris.*
10 *Obligatio cameralis apposita in fine instrumenti refertur ad omnia, etiam enunciata.*

D E C I S I O CCXLI.

EX ijsdem rationibus defunctis in decis. huius causæ sub die 23.* Iunij præteriti iterum DD. hodie responderunt esse procedendum ad vlteriorem executionem mandati relaxati ab A. C. pro scutis 5400. ad fauorem Monasterij S. Mariæ Magdalenæ Perusiæ ex persona Barbaræ Dianoræ in eodem Monasterio professæ; subsistit enim quod ipsa ęqualiter successerit vna cum fratre, & alijs sororibus in hæreditate
1 communis matris, † & postmodum etiam pro medietate in hæreditate Petri Francisci in simul cùm Dario patre per tex. *in §. si quis igitur auth. de hæred. ab intest. venien. & in auth. defuncto C. ad Senat. cons. Tertull.* aliosque in decis. laudatos.

Non obstante repetito obiecto ducto ex dispositione Statuti Perusini excludentis fœminas à successione parentum, &
2 aliorum consanguineorum, † quia ex lectura d. statuti apparet illud tantum comprehendere fœminas dotatas vt præter in alia decis. adductos tenet Honded. *cons. 94. n. 4. lib. 1.* & declarauit Rota *decis. 326. num. 5. & decis. 351. num. 6. coram Dunozz. iun.* quapropter cum Barbara de tempore delatarum succes-
3 sionum non esset ab aliquo dotata vt requirebatur, † statuaria dispositio ad eam extendi non potest, vt benè Becc. *cons. 112. num. 21.* Surd. *cons. 45. num. 34. & seqq. lib* 1. & pluribus alijs relatis firmauit Rota *d. decis. 326. n. 6. coram Dunozett.*

Et quamuis vbi agitur de successione transuersalium, sta-
4 tutum non repetat eandem qualitatem dotantis, † tamen quia procedit continuatiuè ad ea, quæ antecedenter disposue-
5 rat, copulando etiam sensus antecedentes per dictionem & † repetitiuam qualitatum expressarum, consequens est, vt sicut supra tantùm dotatas exclusit, sic deinde de illis intellexerit, vt ex traditis in *d. decis. 351.* Dunoz. firmatur in alia *decisione huius causæ §. non refragante.*

Quæ quidem interpretatio facilius respicienda est, ex ex quo per illam dictum Statutum exclusiuum fœminarum, & sic correctorium iuris communis restringendum, vt fieri
6 debet, † ad hoc, vt quanto minus possibile est illius dispositionem lædat, & secundum illud intelligatur *l. 2. ibique gloss. in figurat. casus verbo nota, &* Bald. *C. de noxal. action.* itavt si di-
7 ci posset Statutum corrigere ius ciuile in pluribus, † in vno tantùm casu correxisse interpretandum sit, vt benè Hond. *cons. 1. num. 31. & seqq.* Rota *decis. 432. num. 10. & decis. 475. num. 6. par. 1. diuers.* alijque relati per Cirocc. *discept. 36. n. 24.*

Nec propter professionem emissam à Barbara demenda est ex præfata summa legitima debita d. Dario patri, eo modo ac si naturaliter obijsset, quoniam vt responsum fuit in altera decisione, Pater de eo tempore conuolauerat ad secunda
vota, † atque ideo ex dispositione *l. fœminæ C. de secund. nupt.* non potuit legitimam acquirere, nisi quoad vsumfructum, relicta proprietate Monasterio bonorum capaci, ex cumulatis *in eadem decisione*, & præcipuè Rota *decis. 676. nu. 7. coram Dunoz. Iun.* 8

Ad ea autem, quæ replicabantur circa modum repetendi dotem in corporibus iterum responsum fuit, quod cùm à principio dos fuisset in quantitate promissa, vt in præsenti
Summario *num. 3.* † non potuit deinde conueniri restitutio 9
illius in corporibus, nisi copulatiuè concurrissent vtilitas, & consensus mulieris, ne deterior eius fieret conditio, *l. de die, & l. Attilicinus ff. de pactis dotalib.* Bich. *decis. 151. num. 112. & seqq. alijque relati in alia decisione §. vltimo*, & fuit dictum *in Reatina fideicommissi 14. Iunij 1669. §. fin. coram R. P. D. meo Bourlemont.*

Non obstat, quod saltem Monasterium non potuerit agere executiuè pro repetitione d. dotis in pecunia ex defectu obligationis Darij, qui solùm prætenditur se adstrinxisse illam restituere in corporibus, quia stante d. promissione facta in quantitate, & obligatione generali Darij apposita in fine instrumentis pro omnibus, & singulis in eo contentis,
† talis obligatio refertur ad omnia, etiam enunciata, Grat. 10
discept. 115. num. 30. & seqq. Rota *decis. 741. n. 12. par. 1. diuers. decis. 70. n. 9. post Zacch. de oblig. camer.*

Et ità, vtraque &c.

R. P. D. RONDININO.

Romana Donationis.

Lunæ 26. Februarij 1674.

A R G V M E N T V M.

Solius insinuationis, & annuæ donationis materia tractatur, aut indefinitè etiam sine vlla mentione hæredum promissæ, quo in casu, quia donatio dicitur realis, semper ad hæredes pertransit, eo magis si mentio eorum facta sit, aut est concepta ad vitam donantis, & donatarij simul, & cùm tot dicantur donationes, quot sunt anni, non requiritur insinuatio; Si verò fuit promissa ad vitam donatarij, nulla facta mentione vitæ donantis, & quia tunc ex illius parte similitèr est realis, ideò etiam insinuationem requirit, facta tamen æstimatione vitæ hominis ad terminos *l. hæreditatum ff. ad l. falcid.*

S V M M A R I V M.

1 *Sententia iniusta non meretur nomen sententiæ.*
2 *Donatio continens summam vltra 500. solidorum insinuari debet.*
3 *Donatio fieri non potest per scripturam priuatam, extrà propriam patriam ad fraudandam insinuationem à iure municipali requisitam, & vid. num. 30.*
4 *Scripturæ priuatæ ideò suspicione notantur, quia quotidie adulterantur, vt etiam Iustinianus admonet, & n. 28.*
5 *Statutum Vrb.* lib. 1. cap. 150. *annullat donationes excedentes ducatos 200. qui hodie constituunt summam scut. 150. nisi insinuatæ sint. Amplia, & vide num. 15 & seqq. & num. 21. cum seqq. à num. 11.*
6 *Insinuatio quatenùs requiratur in donatione annua, & n. seqq. ac per totam.*
7 *Donatio annua indefinitè facta, censetur vna non plures, transmissibilis ad vtriusque hæredes donantis, & donatarij, & num. seqq.*
8 *Annua præstatio regulariter non intelligitur ad vitam dantis, vel accipientis, sed transit ad hæredes. nisi expressè contrarium sit dispositum.*
9 *Donatio annua ad vitam donantis, vel donatarij, tot reputantur donationes, quot sunt anni.*
10 *Donatio annua facta ad vitam donantis, & donatarij insinuationem non requirit.*

11 *Donatio annua facta ad vitam donatarij, sine mentione vitæ donantis ex illius parte est realis, & vnica, ac ideò transit ad hæredes, & insinuationem requirit, & n. seqq.*
13 *in Donatione annua vita donatarij æstimatur iuxtà* text. in l. hæreditatum ff. ad l. falcid. *& vide etiam sup. num. 11. cum seq.*
14 *Donatio annua habens expressam mentionem hæredum, ex parte promittentis semper est realis, & insinuationem requirit, & vide etiam supra à num. 11.*
15 *Donatio facta à Principe non recognoscente superiorem insinuare debet.*
16 *Donatio, vel testamentum factum à Principe recognoscente superiorem, in loco tamen illius dominio subiectis quatenus insinuatione, vel aliam solemnitatem requirant.*
17 *Magnates in Vrbe non repræsentant personam seiunctam à nobilissimo Ciue, & ideò tàm iuris communis dispositiones, quàm solemnitates Statuti seruare tenentur.*
18 *Principis obligatio in Vrbe sine solemnitatibus contracta ex solo Pontificis beneplacito fuit sanata.*
19 *Insinuatio non præsumitur ex lapsu temporis, nisi etiam obseruantia concurrat.*
20 *Donatio facta occasione meritorum à persona, quæ donare potest, non requirit aliam probationem illorum præter eam, quæ ex ipsa donatione resultat, & vid. numero seq.*
21 *Contrahens contra formam Statuti dicitur persona contrahere prohibita.*
22 *Iuramentum interpositum contra formam Statuti non probatur ex scriptura, vel instrumento, cuius fide fuit ab eodem statuto sublata.*
23 *Donatio facta per epistolam, an insinuari debeat, & n. seqq.*
24 *de Donationibus iura loquentia omnium scripturarum genera comprehendunt.*
25 *in Epistolis fraudes, & machinationes fieri possunt, & vid. sup. num. 23. & seqq.*
27 *Fraus faciliùs præsumitur inter domesticos.*
29 *in Epistolis non requiruntur solemnitates, & vid. sup. à num. 23.*

DECISIO CCXLII.

Clar. mem. Virginius Vrsinus, Aloysio Victorio Senatori Florentino eius Ministro menstrua scuta 25. illius vita durante donauerat, Summ. vtriusque partis *num.* 1. quam paternam munificentiam Paulus Iordanus filius imitatus, eidem scu. 300. annua quousque viueret pariter largitus est Sum. vtriusque partis *num.* 2.

Cùm autem Eques Federicus Petrus de Vittorijs d. Aloysij ex Petro fratre Pronepos pro pensionibus d. Aloysij vita durante decursis agens à bo. mem. A. C. Bulgarino sententia obtinuerit pro scut. 3884. contra hæreditates dd. Ducum Virginij, & Pauli Iordani, ac etiam exequatur contra bona propria moderni Ducis Flauij, quæ ob non prosequutam appellationem in iudicatum transijt, causa restitutionis in integrum à Signatura mihi commissa ad eiusdem rescripti tenorem dubio proposito. Non constare de re iudicata, sed de causis restitutionis in integrum DD. responderunt.

Nitebantur DD. suffragia vulg. regulæ, quam Scribentes pro Equite Victorio non impugnabant deductæ, ex lit.
1 Text. *in l.* 4. *§. condemnatum ff. de re iud.* † vt sententia iniusta, sententiæ nomen non mereatur, ideòque in iudicatum transire non possit id, quod non est, qualem profectò dicebant esse sententiam A. C. decernentem exequutionem prædictis donationibus nullis, & inualidis, cùm in eis seruatæ non fue-
2 rint solemnitates insinuationis † in donationibus vltrà 500. solidos requisitæ, iuxtà notissimas sanctiones *in l. in hac sacratissima* 30. *in l. sancimus* 34. *iuncta l. si quis* 36. *§. ceteris C. de don.* quę vtpotè à iure communi inductæ, & vbique seruandæ, afficiebant, & primam donationem factam à Duce Virginio, quatenùs liburnis facta apparet ex apocha priuata, quod tamen non ità facilè DD. admittebant, cum pateret omnibus modus fraudandi statutariam dispositionem certas solemnitates in donationibus præscribentem *in lib.* 1. *cap.* 149. *& cap.* 150. si licitum esset, nullo neque adhibito, neque subscribente Teste extraneam Ciuitatem apponere, vt indè Statutum Vrbis
3 non seruetur ex ratione *Text.* † apochas istas simili suspicione notantis *in l. scripturas & in Auth. seq. C. qui pot. in pign. hab.*
4 quas ideò quotidie † adulterari, admonent Iustin. *in Auth. de instr. cautela, & fide* Bart. *in l. nuda rationum.* 9. *ff. de donat.* Soccin. sen. *cons.* 41. *nu.* 2. *vol.* 3. & in fortioribus terminis Rota *post Fenzon. ad Statut. Vrb. dec.* 125. *vers. præterea.*

Neque dubitarunt Domini donationes ascendere ad summam prohibitam, quia etiamsi inspicienda non esset statutaria dispositio, ex qua annullatur secunda donatio Ducis Pauli Iordani ascendens ad scuta tricenta annua, d. Summ. partis vtriusque *num.* 2. cùm Statutum *d. lib.* 1. *cap.* 150. annullet donationes vltrà 200. ducatos, † iuxtà hodiernum valorem constituen. summam scut. 150. vt aduertit idem Fenzon. 5
num. 31. & dixit Rota *in Bononien. Dotis* 28. *Iunij* 1647. *§. nec obstat coram bo. me. Meltio.*

Adhuc tamen considerando vtramque donationem, etiam in terminis iuris communis videbatur omninò necessariam esse insinuationem, quia etsi veteres abundè variauerint in enucleanda quæstione, An in donatione annua singulo anno inspecto ad summam insinuandam non † ascendente, 6
pluribus autem annis coaceruatis illam excedente, insinuatio requiratur, & nostri quoq; legum interpretes hinc indè pugnauerint pro explicatione sanctionis, quam ad comprimendas veterum Iurisconsultorum altercationes Iustin. ediderat *in d. l. sancimus* 34. *§. si quis autem talem C. de donat. vt ibi scribunt DD. & in l. Senatus §. fin. ff. de donat. caus. mort. ac in l. si sticum §. stipulatio, vbi præ cæteris* Alciat. Donell. & Zasius *ff. de verb. oblig.* Robert. Aurelian. *lib.* 1. *recept. lection. cap.* 25. *& lib. primo animaduersionum cap.* 25. contra quem scripsit Cuiac. *lib.* 15. *obseru.* 22. & sub nomine Mercatoris Alciat. *lib.* 1. *Paradoxor. cap.* 15. Capic. *decis.* 203. Gomes. *tom.* 2. *variar. resol. cap.* 11. *n.* 44. *& seq.* Thesaur. iun. *l.* 2. *qu. Foren.* 60. Gratian. *discept.* 355.

Conueniunt tamen in hoc, quod aut agitur de indefinita donatione annua, & tunc quidquid dixerit Bartolus concordant scribentes casum hunc non determinare in *dicta l. sancimus §. si quis autem talem*, sed locum esse celebri quæstioni, quam disputant *DD. in l. Senatus §. fin. ff. de donat. caus. mort. & in dicta l. si sticum §. stipul. ff. de ver. oblig.* † vt nempè annua stipulatio censeatur vna, non plures, ad vtriusque hæredes transmissibilis, vt appositè declarant Alex. *in d. l. si sticum §. stipul. n.* 3. *cum duobus seqq.* Imol. *sub n.* 3. *vers. & sic omittit tertium casum, sub n.* 4. *vers. nec est verum* Iason. *n.* 11. *vers. casum autem dubium, & n. fin. ibique* Duaren. *vers. nam ratio* Bellapert. *in d. l. sancimus d. §. si quis autem talem. vers. quod si fuerit facta donatio annua, ibique* Salic. *n.* 12. *&* 13. Capic. *d. decis.* 203. *n.* 3. & est de mente ipsius Bart. *in d. l. Senatus §. fin. in fine ff. de donat. caus. mort.* quasi conditionem illàm quoad viuet, dans, vel accipiens regulariter non subintelligamus, † sed actus transeat ad hæredes, nisi expressè contrarium fuerit dispositum, vt reprobata gloss. *in l. si quis argentum* 35. *§. si autem C. de donat.* notant ibi DD. & præ cæteris Salic. *n.* 7. *& in d. l. sancimus d. §. si quis autem nu.* 13. *vers. ideo non intelligitur quoad viuet* Gomes. *var. resol. d. to.* 2. *cap.* 11. *num.* 46. *vers.* 6. *facit* Grat. *d. discept.* 155. *n.* 7. *&* 11. 7

Aut donatio coarctata est ad vitam donantis, & donatarij, & tunc ob incertum fortunæ exitum, quo possibile est vnius anni, vel breuioris temporis metas, siuè donatarium, siue donantem superuiuere, his duobus possibilibus positis, debemus accipere illud possibile, secundum quod contractus substineatur; † ità vt ex casu contingibili, tot donationes annuæ, vel 9
menstruæ censeantur, vt probat Tex. *in d. l. sancimus §. si quis talem, ibi: vt intra vitam personarum stetur, vel dantis, vel accipientis*, intra vitam nempè vtriusque personæ, siuè dans, siuè accipiens posteà prior decesserit, in quo consistit incertus hic fortunæ exitus, ac ideò illa alternatiua antecedentem copulationem supponat, vt explicant ibi *DD.* & præ cęteris Bald. *in prin.* Alex. *in d. l. si sticum §. stipulatio num.* 4. *vers. nec obstat principium* Rot. *coram Bich. dec* 33. *n.* 20. & latè Capic. *d. dec.* 203. *n.* 2. *& seq.* cum quo sensu loquuntur, atque accipiendi sunt Doctores, qui ex ratione istorum duorum possibilium donationem annuam insinuandam non esse † dixerunt, cum non adsint ista 10
duo possibilia, nisi vtriusque vitam donatio respiciat, atque ita procedunt Simon. *de Præt. cons.* 204. *n.* 13. Palm. *cons.* 94. *num.* 53. Grat. *d. discept.* 355. *num.* 4. 5. 10. 21. *& sequen.* Rot. *rec. par.* 6. *dec.* 292. *num.* 26. *&* 27.

Aut donatum fuit aliquid annuum ad vitam solam donatarij, nulla habita mentione vitæ donantis, prout in prima donatione Ducis Virginij actum est, & tunc quidquid sub dubium dixerit Salic. *in d. l. sancimus §. si quis autem talem num.* 13. *vers. quandoque quis promittit dare decem annua Titio, quod viuet*, quod sequutus est Minot. *in §. aliæ sub num.* 20. *Inst. de donat.* magis tuta, atque in praxim deducta videtur contraria sententia, vt ex parte eius, cuius vitæ mentio habita non est, † 11
donatio realis censeatur, cum illius hæredes regulariter subintelligantur obligati iuxtà Tex. *in d. l. si Senatus §. fin. ff. de donationibus causa mort. & in l. veteres C. de contrahen. stipul.* Gomes. *var. resol. d. tom.* 2. *cap.* 11. *n.* 46. *vers.* 6. *facit*, quem sequitur Rota *coram Bichio d. decis.* 33. *num.* 20. & rem claram, atque indu-

indubitatam dicit Thesaur. iun. *quæst. forens. lib.1. quæst.60. num.13. vers. immò est aduertendum*, ideòque cum ex parte istius, cuius hæredes sunt obligati, possibile non sit statim do-
12 nationem euanescere, † donatio vnica reputatur, atque est insinuanda, vt probat lit. Text. *in d. l. sancimus, §. sin autem, & hæredum ibi vel adijciatur tempus vitæ, vel donatoris, vel eius qui donationem accepit*, & tradunt Alexand. *in d. l. si sticum §. stipulatio num.4.* Bellapert. *in d. §. si quis aut talem, versicul. Vnde ego intelligo hic vbi tibi promitto ad vitam tuam*, Capic. *d. decis.203. sub num.1. 3. & seq.* Bero. *cons.58. num.1. volum.1.* Rota *in dicta Bononien. dotis 28. Iunij 1647. §. nec obstat coram Melcio*, & est de mente ipsius Salicet. *& aliorum, de quibus sup. §. conueniunt tamen*.

Tuncque ad dignoscendum, an donatio in hunc modum coaceruata excedat legitimum modum, fit æstimatio vitæ hominum, iuxtà *reg. Text. in l. hæreditatum ff. ad l. falcid.*
13 quam † hoc casu quoque procedere tradunt Bellapert. *in d. l. sancimus, §. si quis autem, vers. Sed ego quero*, Bero. *d. cons.58. num.1. & 2. vol.1.* Rota *coram Durand. decis.155. num.15. vers. nec releuat*, repetita *in recent. p.5. dec.200. & in d. Bononien. dotis 28. Iunij 1647. §. nec obstat coram Meltio*.

Aut denique in donatione facta est expressa mentio hæredum, vt in secunda donatione Ducis Pauli Iordani, & tunc nemo negat ex parte promittentis donationem esse realem,
14 † ac modò superiùs expresso insinuandam Text. *in d. l. sancimus §. sin autem etiam hæredum, vbi gloss. verbo tempus, C. de donat.* ibique communiter distinguendo concludunt Bartol. & Bald. *in d. §. si quis autem talem in princip.* Cyn. *vers. vel ex altera tantum* Bellapert. *vers. in isto casu distinguitur* Odofred. *sub num.2. vers. Vel dicatis* Salic. *num.13.* Alex. *in d. l. si sticum, §. stipulatio num.4. ff. de verb. oblig.* Azzo. *in summ. C. de donat. num.9.* Capic. *d. dec.203. num.4. cum duobus seqq.* Pract. Papien. *tit. de libello pro donatione §. solemniter sub num.4.* Oinotom. *in d. §. alij autem num.20. Instit. de donat.* Grat. *d. discept.33. n.11. & 12.* Antonell. *de temp. lib.1. c.34. n.72.*

Quod autem simus in magnatibus, quorum donationes
15 non insinuantur, † admittebant Domini in donationibus Principum superiorem non recognoscentium, quas excipit Imper. *in d. l. sancimus, §. exceptis C. de donat. & in l. donationes 26. C. de donat. inter virum, & vxorem*, non autem in his Principibus, in quorum actibus gestis in Terris eorum do-
16 minio subiectis, † licèt locus esse possit huic quæstioni, quam occasione Testamenti, ac donationis cuiusdam Principis de Vrsinis, Bartolus, ac Franciscus de Pisis examinarunt, vt scribunt Bald. *in d. l. sancimus num 5. & cons.300. n.2. vol.2.* Alex. *cons.157. num.8. 10. vers. tàm Baldus vol.2.* Capic *d. dec.203. num.13 vers. inde subiungit*, cum quo sensu accipienda sunt ea, quæ sequendo Baldum, & alios deducere Bellon. iun. *cons.58. num.108. & seqq.* Capic. *d. decis.203. n.17.* vbi potissimum mouetur ex consuetudine Regni Neapolis, quemadmodum etiam obseruauit Tusc. *pract. conclus. litt. I. concl.199. num.5.*

In ijs tamen quæ in Vrbe geruntur, in qua magnates personam à Nobilissimo Ciue non seiunctam repræsentant, dubium non est Principis independentis priuilegia à d. hunc ef-
17 fectum non † considerari, sed illorum actus, tàm communis, quàm municipalis iuris dispositionibus generaliter, & indefinitè de omnibus loquentis subijci, vt notant DD. *in d. l. sancimus §. exceptis, Cod. de donat.* Becc. *cons.62. & num.38. cum alijs per* Gabr. *comm. conclus. lib.3. concl.1. de donat. num. 23. & pen.* Curell. *de donat. disc.2. p.13. num.36. & seq.* quam sententiam in his Romanis Magnatibus semper approbauit Rota in decisionibus enumeratis coram Card. Celso *dec.382. num.7. & in Romana Pecuniaria* 14. *Iunij 1669. §. non vrget coram Illustriss. Beuilaqua Vrb. Gubernatore*, ità vt similem solemnitatum defectum in obligatione Comestabilis Columnæ ex
18 solo † Pontificis beneplacito sanatam, dixerit in exaduerso deducta *dec.461. n.13. p.1. rec.*

Sicut autem lapsus temporis non poterat inducere præsumptionem adhibitæ insinuationis, cum ab anno 1626. iuxtà sensum scribentium pro Victorio, cessatum fuerit in dictis annuis præstationibus, vt patet ex geminatis requisitionibus, Summ. eiusdem *num.5. & 6.* Ideòque lapsi non fuerunt 30. anni à die primæ donationis anno 1609. & multò minus à die secundæ anno 1616. conscriptæ, Summ. vtriusi-
19 que partis *n.2.* † cum subsequuta obseruantia, vt opus esset, quemadmodum explicant Gabr. *cons.36. num.52. vers. sed si possessio non concurrat, vol.1. & cons.149. n.46. & 47.* Rota *coram Caual. decis.364. n.6.* alijsque relatis in Perusina Dotis 10. *Iunij 1672. §. hinc tollitur coram me.*

Ità pariter visum est DD. probatum non fuisse has donationes esse remuneratorias, cùm hæc merita non probentur ex epistolis non recognitis, indeterminatis, atque in actis non productis, d. Summ. Equitis Victorij *num.4.* Neque pariter probentur ex simplicibus assertionibus in dictis donationibus emissis, quia licèt in donatione facta à personis, quæ aliàs donare non prohibentur, † non requireretur alia probatio 20
meritorum, præter eam, quæ colligitur in ipsa donatione, quia nempè donatio substinetur in vim iuramenti promissorij, si non subsisterent merita, quorum mentio facta fuerat in Instrumento, vt considerant Cornel. *cons.104. n.13. volum.2.* Grat. *cons.63. num.24. vol.2.* Rip. *in l. si vnquam num.34. & 35. C. de reuocan. donat. & respons.1. de donat. n.11.* Capic. *d. decis. 203. n.9.* Rota *coram Seraph. dec.1184. num 8. & in rec. par.6. decis.158. n.7. & seq.*

Hoc autem casu neque dici potest non versari in personis non prohibitis, cùm Statutum Vrbis generaliter, & indefinitè loquatur, vt in simili Statuto Galliarum dicebant Rebuff. *ad Constit. Gallicanam tom.2. art.1. glos.1. num.39. & 40.* Becc. qui loquitur in Principe *d. cons.62. num.38.* & in hoc Statuto Ro- 21
mano Rota *coram Cæsare de Grass. decis.2. num.19. vers. sed fuit dictum de donat. & coram Seraph. dec.1170. n.5.* neque iuramenti quatenus appositum esset, ratio haberi posset, cùm Statutum, solemnitatibus non seruatis, fidem adimat scripturas, qua † sublata corruit iuramentum in ea appositum, iuxta 22
Bartoli *dictum in l. si omnes Populi num.25. ff. de iust. & iur.* quod sequuntur omnes *in cap. cum contingat de iur. iur.* cum alijs per Fenz, *ad Statut. Vrbis lib.1. cap.149. n.31. & seq. vol.1.* Rota *coram Cæsar. de Grass. d. decis.2. n.22. de donat. & post Fenzon. ad Stat. Vrb. dec.124. in princip.* Duran. *d. dec.155. num.10. & 11.* Dunoz. iun. *decis.917. num.12. & in d. Bononien. dotis 28. Iunij 1647. §. minusque refert coram Meltio*, & melius *in recent. par.6. dec.358. n.7. & seqq.*

Extranea autem visa est quæstio, An donatio per epistolam insinuanda † esset, quasi inter absentes, neque dolus, ne- 23
que techna adesse possint, iuxtà sententiam, Franc. à Pont. *cons.82. à num.6. ad 11. vol.1.* Grat. *discept.53. num27. & seq.* & meminit Merlin. *decis.692. n.87.* quam † tamen impugnant 24
Merend. *lib.1. contr. cap.15. num.3.* cum omnium scripturarum † genera comprehendant iura loquentia de donationi- 25
bus, & præsertim *in l. donatio 25. & in l. data 26. C. de donat.* neque verum esse in epistolis quoque † fraudes oriri non posse, 26
vt *in d. Auth. de instr. cautela, & fide*.

Etenim neque versamur in donatione facta inter absentes, sed inter præsentes, & domesticos, † inter quos maior 27
fraus præsumitur, inquit Text. *in d. l. data 27. C. de donat.* neque versamur in epistola, sed in scripturis priuatis; quas suspectas in his donationibus insinuandis iura habuerunt *in d. l. donatio 25. §. scribendis*, ibi, *neque id occultè, aut priuatim, sed aut tabula perscribatur C. de donat.* cùm hæ priuatæ apochæ
† faciliùs etiam adulterentur, quam epistolæ, ideoque in 28
istis solemnitates aliquas iura requisiuerint, quas † in episto- 29
lis non præscripserunt Bart. *in l. admonendi num.30. ff. de iur. iur. & in l. nuda ratio num.9. ff. de donat.* Soccin. Sen. *in l. si ita scripsero num.3. ff. de cond. & demonstr & cons.41. num.2. vol.3.* alijsque adductis Scacc. *de iudic. lib.2. cap.11. num.1016. in fin.* & supra deductum est *§. nitebatur*. & in his scripturis priuatis 30
† loquitur Couarr. *de insinuat. q.1. n.38.*

Et ità vtraque &c.

R. P. D. CALATAIV.

Imolen. Bonorum, seù Fideicommissi.

Lunæ 26. Februarij 1674.

ARGVMENTVM.

Fideicommissum in testamento factum, fuerat in codicillis declaratum, illudque etiam perpetuum, & successiuum ordinatum, quod à Testatore fieri potuisse planum est; quamuis opponeretur in codicillis non præsumi recessum ab ijs, quæ in testamento disposita sunt, quia de contraria voluntate Testatoris constabat, & licèt verba essent merè suppositiua, relatiua, & enunciatiua, tamen quia prolata erant ab eo, qui de re sua disponere poterat, ipsa etiam fideicommissum inducunt.

SVMMARIVM.

1 *Voluntas Testatoris in fideicommissis, principaliter est attendenda.*
2 *Testator non præsumitur in codicillo voluisse recedere ab eo dispositis in testamento.*
3 *Verba relatiua, suppositiua, & enunciatiua prolata ab eo, qui de re sua disponere poterat, inducunt fideicommissum.*
4 *Filij in conditione positi censentur vocati, si Testator præsupposuit illos esse vocatos.*
5 *Vulgaris substitutio expirat per aditionem factam à primis hæredibus.*
6 *Fideicommissum perpetuum, & successiuum ex quibus verbis constitutum esse dicatur, & supra num. 1. & num. 8. vbi amplia.*
7 *Descendentium appellatione veniunt omnes in infinitum.*
8 *Coniecturæ eo magis faciunt fideicommissum esse perpetuum, & successiuum.*

DECISIO CCXLIII.

SEntentiam à R. P. D. meo Emerix promulgatam concedentem immissionem Romualdo, & alijs de Flaminijs censuerunt DD. esse confirmandam quoad bona prouenientia ex fideicommisso Honorij, quo verò ad alia prouenientia ex fideicommisso Iulij mandarunt, vt particularitèr videretur.

Quo enim ad primam partem, iustitia sententiæ visa est manifesta ex perpetuo, ac reciproco fideicommisso ab eodem Honorio ordinato fauore suorum descendentium masculorum; Ipse enim institutis in Testamento Marco Antonio, Theofilo, ac Flaminio filijs, ac præmortuorum filijs masculis legitimis, & naturalibus in stirpes, ijsque ac eorum quolibet inuicem, & vicissim substitutis vulgaritèr, pupillaritèr, ac per fideicommissum in defectum omnium prædictorum absque filijs, aut descendentibus masculis legitimis, & naturalibus, sibi hæredes fecit ac substituit tàm eius filias fœminas, & earum descendentes in stirpes, quàm neptes, & earum descendentes prohibens expresse dictis suis filijs omnem alienationem pro obseruatione reciproci fideicommissi, deindè duos fecit codicillos, & in vltimo ità disposuit- Item cum recordetur se in dictis eius testamento, & codicillis induxisse fideicommissum in filios, & descendentes masculos, necnon eis deficientibus sine filijs, & descendentibus in filias fœminas, & eorum filios, & vltimo loco eis deficientibus sine filijs, & descendentibus, in Moniales Hospitalis S. Matthæi de Florentia, & pro obseruantia dictæ suæ voluntatis prohibuisse omnem alienationem, &c. ideò hæc omnia meliùs excogitata, & discussa, ad hoc vt tollatur occasio litium super sensu, & intelligentia d. eius voluntatis, & vt voluntas eius firmius, & inuiolabiliùs obseruetur, & effectum sortiatur, quæ est & fuit vt ipsa bona stabilia, & immobilia conseruentur in institutos, & substitutos prædictos integra, & sine aliqua detractione tamquam de agnatione, & familia d. codicillatoris prohibuit dd. eius hæredibus institutis, & substitutis, & eorum cuilibet hæredibus, & successoribus de dictis bonis immobilibus legitimæ, & trebellianicæ detractionem, expresse disponens, quod mortuo ipso codicillatore præfati eius filij hæredes vniuersales debeant in termino vnius mensis laudare, & ratificare præsentes codicillos, & fideicommissum in testamento prædicto initum, & hic declaratum in omnibus prout iacent, & quatenus hoc facere recusauerint, ipsum sic recusantem tantùm consequi voluit eius legitimam, & omne residuum eius portionis accrescat alijs institutis, & substitutis prædicta obseruantibus &c. Vndè quamuis in testamento descendentes masculi ex filijs institutis fuerint tantùm positi in conditione, nihilominus dum in vltimo codicillo Testator expresse declarauit eos vocasse, & grauasse perpetuo, ac successi-
1 uo fideicommisso, non est dubitandum † de eius voluntate, quæ in hac materia principaliter est attendenda ex latè congestis in decisionibus editis in hac causa 15. Iunij 1672. & 10. Martij 1673. coram Reuerendo Patre Domino meo Emerix.

Neque valuit requisitum obiectum, quod Testator in primo codicillo nil aliud fecerit, quàm prohibere legitimam, & trebellianicam, & referendo se in reliquis ad testamentum ibi pro obseruantia d. suæ voluntatis, & ibi inter Institutos, & sub-
2 stitutos prædictos, † non præsumatur in dubio voluisse ab illo recedere, *Cyriac. contrau. 384. nu. 20.* quia, vt aduertunt dd. Decisiones coram R. P. D. meo Emerix supradicta verba codicilli non simplicem relationem, sed apertam declarationem, & nouam continent dispositionem; Vltra quod etiam verba relatiua, præsuppositiua, & enunciatiua † prolata ab eo, 3
qui de re sua potest ad libitum disponere, fideicommissum important, *l. cum proponeretur ff. de legat. 2.* Casanatt. *consil. 15. num. 9. & consil. 16. per totum,* Oldus *consil. 64. num. 56.* cum alijs adductis *in dd. decisionibus coram R. P. D. meo Emerix,* & quod etiam filij in conditione positi censeantur dispositiuè vocati,
† quando ipsemet Testator præsupposuit esse vocatos plenè 4
Fusar. *de substitutione quæst. 437. num. 107.*

Minus subsistit, quod descendentes censeantur ad summum vocati per solam vulgarem, † quæ per aditionem hæ- 5
redum primo institutorum expirauit, Cuman. *in l. cum ita §. in fideicommisso sub num. 4. ff. de legat. 2.* quia Testator dicit se fecisse fideicommissum, non solùm in filios, sed etiam in descendentes masculos, & his deficientibus, in filias fœminas, & earum filias, & vltimo loco eis deficientibus sine filijs, & descendentibus in Moniales S. Matthæi, † quæ verba fidei- 6
commissum perpetuum præseferunt in omnibus supra vocatis, Soccin. iun. *consil. 180. num. 3. lib. 1.* Peregr. *de fideicommiss. art. 5. n. 12.* Rota *decis. 352. num. 4. par. 14. recent. & in Firmana fideicommissi 18. Aprilis 1663. coram bo. me. Cardin Vicecomite;* Appellatione enim descendentium † venient omnes in infini- 7
tum, Fusar. *quæst. 441. num. 5.* Rota *decis. 344. num. 6. & 7. par. 2. recent.* maximè pluribus concurrentibus vrgentibus coniecturis † fideicommissum perpetuum denotantibus, vt ponde- 8
rant *dd. decisiones coram R. P. D. meo Emerix.*

Identitas verò bonorum vti plenè probata in præcitato facto, non fuit hodie in controuersiam deducta, ideò Domini pro confirmatione sententiæ, vt supra responderunt, vtraque Parte informante.

Supra in hac eadem parte adest altera præsentis causæ decisio ibi in ordine 56. vbi in calce enunciatur alia 360. non autem 370. per errorem sic expressa, & impressa par. 17. rec.

R. P. D. VICECOMITE.

Romana Hæreditatis.

Lunæ 26. Februarij 1674.

ARGVMENTVM.

Transactio inita inter matrem, & filiam non comprehendit ea, quæ filiæ occasione binubatus matris debebantur, quantumuis illa generalis, ac etiam vniuersalis existat, quia specialis requiritur; quod eo magis procedit si læsio, vel dimidia, vel vltra tertiam vigore Statuti Vrbis concurrat, non obstante pacto, quod illa audiri non posset, nisi prius restituta summa recepta, quia tale pactum non intelligebatur de ijs, quæ occasione secundarum nuptiarum erant filiæ debita, secundo quia cùm longè plus illi deberetur, propter quod ipsa habuerit iustam causam retinendi, tale pactum non obligat.

SVMMARIVM.

1 *Mater transiens ad secunda vota tenetur reseruare filijs primi matrimonij quidquid ab illorum patre consequuta est.*
2 *Mater binuba tenetur reseruare filijs primi matrimonij proprietatem bonorum, quæ per successionem alterius ex illis acquisiuerit.*
3 *Mater transiens ad secunda vota amittit legitimam in bonis filijs primi matrimonij defuncti.*
4 *Mater binuba non potest plus secundo viro relinquere, quam vni ex filijs primi matrimonij.*
5 *Successio Matris binubæ, quæ secundum virum instituit dempta filiorum legitima, æqualiter diuiditur inter ipsos filios, & eorum vitricum.*
6 *Transactio facta inter filiam, & matrem binubam non comprehendit iura, quæ occasione binubatus ad filiam transigentem spectant, & numero 13.*

7 Renun-

7 *Renunciatio* l. hac ædictali, & l. fœminæ C. de secundis nupt. *specifica esse debet, nec generalis sufficit.*

8 *Transactio continens læsionem vltra dimidiam, non substinetur, & num. seqq.*

9 *Læsio vltra dimidiam, vel vltra tertiam vigore statuti vrbis annullat contractum, & num. 10.*

11 *Confessio dotis receptæ nulla præcedente promissione, non probat.*

12 *Naturaliter quæ succedere solent attenduntur, non autem quæ accidentaliter eueniunt.*

14 *Transactionis pactum quod transigens non audiatur nisi restitutis acceptis, intelligitur de ijs, quæ erant sub lite, vel timor futuræ litis esse poterat, non de alijs.*

15 *Transigens non tenetur restituere accepta, si maior summa sibi debeatur, vel habeat causam retinendi, etiam stante pacto, quod non possit audiri nisi restituta summa recepta.*

DECISIO CCXLIV.

MOrtuo Iosepho Orlandetto legatis Lucretiæ vxori scuti 700. necnon mobilibus non exigui valoris, sibique hærede vniuersali scripto Paulo filio, isto successiuè ab intestato defuncto, d. Lucretia mater ad secunda vota cum Felice Carduccio conuolauit; Cùm autem inter Dominicam Iosephi filiam, & respectiuè sororem Pauli superstitem, & d. eius matrem binubam orta esset controuersia super successione dictarum hæreditatum, eadem Dominica receptis tribus cymbis valoris scut. 250. necnon alijs scutis 25. dictis hæreditatibus, necnon maternæ successioni transigendo, renunciauit; Qua renunciatione sic per matrem reportata, illinc ad duos menses hæredem vniuersalem scripsit d. Felicem secundum virum, cum quo deinde per decennium post conditum testamentum superuixit; sed cùm postremò ex hac vita migrauit adepta per eundem virum bonorum hæreditariorum possessione, successiuè contra d. Dominicum in iudicio *l. diffamari C. de ingen. & Manumiss.* Causam in Rota committi curauit; Dato propterea per me dubio, An, & ad quem spectet, & pro qua rata successio, vel potiùs obstet transactio.

Resolutum fuit Dominicæ spectare successionem, primo pro rata scutorum 500. quæ mater verè in causam prædicti legati maioris summæ habuit, necnon in mobilibus pariter à primo viro habitis, quandoquidem transiens ad secunda vota ea omnia tenebatur seruare filijs primi † matrimonij, sicque Dominicæ filiæ superstiti per claram dispositionem *Text. in l. fœminæ C. de secundis nupt.* Sanch. de Matr. *lib. 7. disp. 89. nu. 2. & 18. & alij per Rot. decis. 80. nu. 3. & 4. & seq. par. 6. rec. coram Carill. dec. 142. nu. 2. & 3.*

Ex dispositione similiter eiusdem Text. §. *illud* succedere debere in tota hæreditate Pauli fratris, quam mater binuba apprehenderat, quæ licèt transeundo ad secunda vota in ijs bonis, in quibus filio ab intestato successerat, remanserit eius vita durante vsufructuaria, † proprietatem tamen amisit, & delata fuit filijs primi coniugij superstitibus, & sic d. Dominicæ, vt tradunt ibi communiter Doctores, iuncta Auth. *ex testamento C. eodem*, & in corpore, vnde sumitur Auth. *de nupt. §. hinc nos Crass. in §. successio ab intestato quæst. 17. num. 14.* Ciriac. *controu. 367. num. 42. cum alijs per Rot. coram Cels. decis. 46. numer. 6. & decis. 72. num. 2.* nulla habita ratione legitimæ, † quæ aliàs debetur matri in bonis filij, quia propria culpa illam per secundas nuptias, quibus prima proles funestata remansit, amisit latè Menoch. *conf. 237. numer. 7. & seq.* Peregrin. *consil. 78. num. 5. lib. 1.* Rot. *præcit. decis. 80. num. 8. & 9. par. 6. recent. & coram Dunoz. Iun. decis. 676. numer. 2. & 3.*

Et demum eidem Dominicæ debitam esse successionem, prout infra in bonis matris, quæ licèt vniuersalem hæredem Instituerit secundum virum, † huic nihilominus plus relinquere non poterat, quam filijs primi coniugij, sic dictante Text. *in l. hac ædictali C. de secundis nupt.* & quidem detracta prius legitima debita filiæ in bonis ipsius matris, † tamquam ius separatum à beneficio d. legis, & tamquam à natura proueniens, itavt quod reliquum est inter ipsam filiam, & d. secundum virum in capite diuidi debeat, vt post gloss. Bart. & Bald. pro constanti tradit Fulgos. *consil. 96. numer. 2. & 3.* Hodiern. *in d. lege hac ædictali quæst. 7. num. 14. & 15.* & alij plures per Rot. *coram Bich. decis. 393. num. 6. cum seq.*

Quæ omnia cum procedent de plano iuxtà notissima iuris principia nullatenus euerti potuerunt per satis amplam renunciationem in transactione, de qua infra à Dominica successionibus prædictis factam; † huiusmodi namque renunciatio, quantacumque sit, non est apta comprehendere lucrum proueniens à lege ex causa iniuriæ propter secundum matrimonium filijs illatæ, Oldrad. *consil. 294. sub numer. 2.* Gail. *obseru. 98. numer. 10.* Crauet. *consil. 242. numer. 7. versic. tertio respondeo*, Roland. *consil. 95. à numer. 34. ad 40. lib. 1.* Rot. *decis. 45. num. 25. & 26. par. 7. recent.* Ad hoc enim, vt dd. legibus dicatur renunciatum non sufficit generalis, † sed præcisa, & specialis debet esse renunciatio, vt de *l. hac ædictali* dixerunt Papon. *de arrest. lib. 15. tit. 1. Arest. 11. de nupt.* Ferret. *ad Guidopap. decis. 228.* Hodier. *qui supra quæst. 11. nu. 128. & de leg. fœminæ* tradunt idem Adden. *ad præcit. decis. Guidopap.* Rot. *d. decis. 45. nu. 26. par. 7. rec.*

Atque ex his benè deducitur resolutio secundæ partis præinserti dubij, transactionem scilicet non obstare, tamquam enormissimè læsiuam; Cùm enim pro ratis sibi ex præallegatis iuribus competentibus Dominica tres tantum receperit cymbas valoris scut. 250. necnon alia scuta 25. vt supra præmissum est, † patet læsionem excedere dimidiam ad terminos *l. 2. C. de Rescind. Vendit.* quæ locum etiam habet in transactione † Corn. *consil. 37. numer. 5. versic. hoc præsupposito cum seq. lib. 4.* Surd. *consil. 480. numer. 13.* Rota *decis. 192. numer. 21. cum seq. par. 10. recent.* quamuis sufficeret, quod excederet tertiam † partem iuxtà *Statutum Vrb. 154.* ex deductis *in Romana appartamenti 15. Iunij 1672. §. computatis coram me.*

Nec ad saluandam huiusmodi læsionem sufficit si non computetur hæreditas Pauli ad fauorem Dominicæ sororis tamquam ex ea fuerit restituta dos matris data Iosepho primo viro in scutis 800. Præterquam enim de dicta dote non constat, nisi per confessionem nulla præcedente † promissione, quæ regulariter non probat Rota *coram Gregor. decis. 67. numer. 2. decis. 188. numer. 1. coram Buratt. decis. 612. numer. 1. in recent. decis. 55. numer. 12. par. 6.* & passim in alijs. Et omisso etiam, quod æstimatio mobilium d. hæreditatis, ex quibus prædicta dos fuit restituta, non apparet totaliter iusta, signanter quoad cymbas, quarum nouem maioris capacitatis, aliæ verò nouem breuiores fuerunt in totum æstimata scuta 453. tantùm, cùm tamen illæ tres datæ Dominicæ appareant assignatæ pro scutis 250. adhuc soluta d. dote remanserunt prædicta scuta 500. necnon mobilia à primo viro legata, atque etiam portio spectans ad Dominicam in bonis dotalibus traditis secundo viro, de quibus apparet saltem in summa scutorum 1000. ex quibus euidens, & ænormissima conuincitur læsio; Quæ licèt euitari rursus prætendebatur ex præuentiua assignatione facta per matrem viuentem filiæ, cùm nonnisi post eius mortem consequi debuisset antedictas successiones, potueritque dari casus præmorientiæ ipsius filiæ, adhuc tamen censuerunt Domini præuentiuam hanc assignationem adeò exiguam non potuisse æquare iura in tam notabili summa Dominicæ competentia ad effectum euitandi læsionem, † cum regulariter spectari soleat non quod ordine turbato, & ex accidenti, sed quod naturæ ordine succedit, ad Tex. *in l. 3. vbi* Bart. *ff. de tut.* Menoch. *de arbitr. cas. 201. num. 69. & consil. 1. num. 17.* Gratian. *discept. 802. numer. 2.*

Demum non obstat pactum in ipsa transactione insertum, quod Dominica non possit audiri, nisi prius restitutis dictis scutis 250. Tùm quia cùm sua iura deducat ex capite *d. l. fœminæ, & l. hac ædictali*, quibus vt supra præmissum est, non renunciauerit, nec ideò fuerint in transactione † comprehensa, pactum huiusmodi nihil potuit operari, cum intelligi debeat † de ijs, super quibus lis vertebatur, vel timor litis legitimus esse poterat, *l. 1. ff. de transact.* Dec. *cons. 351. num. 2. vers. ad hoc enim res valeat*, Rota *coram Merlino decis. 809. nu. 14. coram Dunoz. Iun. decis. 605. numer. 4.* & passim; Tùm quia cùm ex hucusque firmatis consequi debeat maiorem summam, & legitimam habeat causam † retinendi, non tenetur refundere d. scuta 250. occasione transactionis recepta, Cephal. *cons. 415. nu. 5. & cons. 677. numer. 6.* Rota *coram Seraph. decis. 922. num. 8. coram Cels. decis. 270. num. 10. in recent. decis. 315. numer. 17. par. 5. & decis. 192. numer. 25. par. 10. & in Romana Augumenti dotis 1. Decembris 1670. coram Reuerendissimo D. meo Decano.*

Et ità vtraque Parte informante &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO.
Sacræ Rotæ Decano.

Romana Dotis, & Fructuum.

Veneris 2. Martii 1674.

ARGVMENTVM.

Rursus in hac causa firmatum est, quod restitutio dotis non retardetur mulieri propter exceptionem rerum amotarum, eo minus quia post illius notitiam debitores se pro restitutione obligarunt, & susceperunt terminum ad soluendum; Cùmque vlterius maximum iaceretur fundamentum in compensatione vnius crediti ad aliud, qualiter illa admittenda non sit aduersus creditum clarum, & liquidum cum a io credito solum per testes probato, ad satietatem deciditur.

SVMMARIVM.

1 *Dotis restitutio non retardatur per exceptionem rerum amotarum posteaquam debitor ad illam restituendam vel susceperat terminum, vel se in forma cameræ obligauerat, & vid. num. 16. & per tot.*

2 *Rota si per sola memorialia superficialiter examinauit articulum, & super eo etiam decisionem extenderit, non ideo magnum fundamentum in ea faciendum est.*

3 *Compensatio quatenus aliquo in casu foret admittenda, semper tamen requirit creditum certum, & liquidum.*

4 *Liquidum vere non dicitur creditum nisi per sententiam, confessionem partis, publicum instrumentum, vel quod alias controuerti non possit, & nu. seqq.*

5 *Executio obligationis cameralis non impeditur per exceptionem compensationis, quæ non sit omnino liquida.*

8 *Exceptio quæ pendet à discussioue testium, dicitur requirere altiorem indaginem.*

9 *Obligatio cameralis non impeditur per exceptiones quæ pendent à discussione depositionum testium, & n. 12.*

10 *Compensari non potest creditum probatum per testes, donec non fuerit per sententiam approbatum.*

11 *Exceptiones probatæ per testes, etiam contestes, non admittuntur in iudicijs summarijssimi possessorij, & executiui.*

13 *Compensatio de credito ad creditum, quomodocumque probato quatenus admittatur in omni iudicio, excepto spolio, & num. seqq.*

14 *Creditum probatum per testes non compensatur cum credito iurato, vel obligatione camerali munito.*

15 *Creditum compensandum in omni iudicio probari debet per confessionem partis, remindicatam, vel instrumentum publicum, & nu. 18. & seqq.*

16 *Exceptio rerum amotarum eo minus admittitur ad retardandam solutionem dotis mulieris, si illa fuerit probata per testes.*

17 *Compensatio quatenus admittatur de credito executiuo ad aliud debitum via ordinaria, & nu. seqq.*

DECISIO CCXLV.

AD formam Decisionis editæ coram me die 4. Decembris
* anni præteriti fuit iterum resolutum non esse retar-
dandam solutionem crediti dotalis D. Ducissæ Mariæ Aldo-
brandinæ per exceptionem rerum amotarum, quia dum non
obstante notitia, vel suspicione suborta prætensæ amotionis,
Marchionissa Portia prima hæres bo. mem. Francisci Mariæ
Ducis Ceræ, & successiuè bo. me. Ioanna Ducissa Borromea
eius Soror altera, se in forma Cameræ obligauit ad restitu-
tionem dotis, & solutionem fructuum, & altera suscepit iu-
dicialem terminum ad soluendum, nequeunt modo DD. hæ-
redes prædicta exceptione iuuari ad opponendam compensa-
1 tionem, † cui per obligationem Cameralem, & termini su-
sceptionem, censetur renunciatum, vt ex professo discusso
articulo, de communi opinione Canonistarum *ex cap. ad no-
stram de iur. iur.* testatur Rota *in Romana Pecuniaria* 15. No-
uembris 1613. *coram Sacrato inter recent. decis. 532. num. 1. par. 3.*
& Galles. *de oblig. Camer. q. 18. nu. 6.* cum alijs adductis in altera
decis. §. adhuc.

Non releuante decisionem præcedenter edita in eadem
causa coram eodem Sacrato die 5. Iunij anni prædicti 1613.
relata apud Marches. *de commiss. par. 1. fol. 777.* & hodie in con-
trarium allegata ab Informantibus pro DD. hæredibus. † 2
Quia huiusmodi articulus fuit ibi propositus per Memorialia,
& proindè licet Rota, illo superficialiter examinato, ad effe-
ctum tantummodo supersedendi in vlteriori executione
mandati iam relaxati contra debitorem, attulerit aliquas
rationes, ex quibus posset habere locum compensatio, noluit
tamen ad aliquam resolutionem deuenire, sed mandauit dis-
putari dubium successiuè propositum d. die 15. Nouembris,
& resolutum pro exclusione compensationis.

Et quamuis aliquando Iudex concurrente liquiditate, &
certitudine crediti compensandi, † possit ex quadm magna 3
æquitate à regula prænarrata recedere, vt subdit eadem *decis.
532. n. 2. par. 3. rec.* Nihilominus in præsenti facti specie hanc
æquitatem non posse habere locum arbitrati sunt Domini;
quia deficit illius principale fundamentum, nempè substan-
tia certa, & liquiditas crediti compensandi.

Præmisso enim, quod creditum non dicitur perfectè li-
quidum, nisi fuerit liquidatum, † vel per sententiam, vt 4
ait Bald. *in l. item quia in 2. lectura sub num. 3. vers. nec potest dici
ff. de pact. & post eum* Rota *coram Royas decis. 131. sub num. 4.* &
in specie ad impediendam executionem † obligationis Ca- 5
meralis dixit Marescott. *var. resol. lib. 2. cap. 12. num.*
88. vel per confessionem partis, † seù publicum instrumen- 6
tum, vt tradunt alij allegati in *dec.* quæ reuidetur *sub §. tum
etiam quia*; Vel denique nisi sit adeò clarum, † & certum, vt 7
nullo modo valeat controuerti, iuxta firmata per Merl. *de
pign. lib. 4. q. 188. sub n. 18.* & per Rota *coram Duran. dec. 197. nu. 1.*

Hinc Domini censuerunt nullatenus dici posse liquidam
prætensam rerum amotionem, ex qua deducitur creditum
compensandum, nedum quia illius probatio desumpta ex
depositionibus Testium redditur turbida, & illiquida ex
quampluribus exceptionibus oppositis contra eorum dicta, &
personas, de quibus latè in altera decisione, cum qua non
obstantibus obiectis hodie repetitis, Domini transierunt, † & 8
vti pendens ab earum discussione videtur requirere altiorem
indaginem, ad tradita per Surd. *cons. 252. num. 10.* & proinde
non † admittenda ad retardandam executionem obligationis 9
Cameralis, vt animaduertit Rota *in supra citata decis. 532. sub
nu. 2. par. 3. rec.* & in alijs passim.

Verum etiam quia, cum iuxtà vulgares regulas, proba-
tio facta per testes, probationem contrariam non excludat;
inde creditum ex ea desumptum nunquam dici valet liqui-
dum ad effectum ex illo obtinendi compensationem, vel re-
tentionem, † donec non fuerit per sententias approbatum, 10
iuxtà supra allegatos, & ad rem tradit Rot. *dec. 433. nu. 3. par.
2. rec.* Et propter hanc ipsam rationem fuerunt pluries relectę
exceptiones probatæ per Testes etiam Contestes, † in Iudi- 11
cijs summarijssimi possessorij, & executiui, *vt coram Coccin.
decis. 1565. num. 12. & duobus seqq. & decis. 604. nu. 4.* & in spe-
cie non esse admittendas † ad retardandam executionem 12
obligationis Cameralis firmauit Scacc. *de appell. q. 17. limit. 9. n.*
52. & Ridolf. *in prax. par. 1. cap. 8. num. 177.*

Neque subsistit, quod excepto Iudicio spolij, in reliquis
admittatur compensatio de credito ad creditum, quomodo-
cumque de illo constet, † vt in specie de credito probato per 13
scripturas priuatas dicebatur fuisse admissum *coram bo. mem.
Card. Celso decis. 317. nu. 4.* & de probato per Testes *coram Coc-
cin. dec. 1227. nu. 1.* & tradidisse Bald. *cons. 33. nu. 4. lib. 1.* & Amat.
Ramon. *resol. 17. nu. 11.*

Quia in casu *Decisionis Card. Celsi*, creditum nedum fuerat
probatum per Apocham subscriptam à debitore, & trino te-
ste munitam, quæ proinde æquiparari poterat instrumento;
& concurrebant alia adminicula; sed vlterius neque à parti-
bus controuertebatur, vt subdit eadem *decisio sub nu* 8. & pro-
pterea tamquã de credito indubitato fuit admissa cõpensatio.

Quo verò ad alias auctoritates, quidquid incidenter, &
ad alium effectum dixerit Bald. tractando diuersam quæstio-
nem, pro omnibus sufficere visa est vnica responsio, quod
nulla firmat creditum probatum per Testes, esse compen-
sandum † cum credito iurato, & camerali obligatione mu- 14
nito, maximè post susceptum terminum iudicialem ad sol-
uendum; imò idem Amat. qui ex allegatis examinat articu-
lum *n. 12.* negat compensationem esse admittendam, quando
adest iuramentum, vel pactum de non opponendo.

Cæterum, quod non solum in iudicio spolij, sed etiam
in

in iudicijs executiuis, & præsertim quando agitur vigore
15 obligationis Cameralis, habeat locum iuris † conclusio, quod creditum compensandum probari debeat per confessionem, rem iudicatam, seù instrumentum publicum, tradit in specie Marescott. *var.resol.d.lib.2.cap.121.num.*88. Zacc. *de oblig.Camer.q.17.num.*94. Scacc. *de appellat.in supra allegat.q.17. limit.9.num.*52. Rota *coram Mantica decis.221.nu.7.& duob.seq. repetita* apud Zacc. *decis.146.num.10.& dec.161.num.30.par.6. rec.* Quæ eo magis amplectenda Dominis videbatur in præ-
16 senti hypothesi, in qua agitur de retardanda solutione† crediti dotalis per exceptionem rerum amotarum contra literalem Textum *in l. vnica §. taceat.C.de rei vxor. act.* in quibus terminis huiusmodi exceptio probanda per Testes fuit reiecta per Rota *dec.257.nu.7.par.10.rec.*

His positis, superuacaneum existimarunt Domini examinare quæstionem, An detur compensatio de credito exe-
17 cutiuo, † ad aliud debitum via ordinaria, iuxtà deducta *coram Buratt. dec.277.num.1.& seqq.& coram bo.me. Bichio decis. 23.num.3.& dec.55.in fine pro DD. hæredib. allegatis*; Quia illa
18 esset examinanda, si creditum compensandum, † vel non controuerteretur, vt in *decis. Buratt. in princ.* vel probaretur
19 † per instrumenta publica, vt in *decis.55.num.1.& 2.coram Bichio.*

Et ita standum esse in decisis responsum fuit, vtraque Parte informante.

Supra in hac eadem parte adest altera præsentis, causæ decisio ibi ordine 93. infra vero sub die 3. Decemb. 1674. erit altera eiusdem causæ decisio coram R. P. D. Taia, & in eius calce etiam aliæ concordantes adnotantur.

R. P. D. EMERIX.

Bononien. Successionis.

Veneris 2. Martij 1674.

ARGVMENTVM.

Duo declarant Statuta Ciuitatis Bononiæ, de successione ascendentium vnum, & alterum de successione collateralium, exclusiuum sororum, earumque filiorum propter fratres, etiam Sacerdotes, & Religiosos, vt ipsum nempe non recipiat extensionem ab alio Statuto vbi agitur de successione ascendentium, in quo eædem sorores vna cum fratribus æqualiter admittuntur, tùm quia in hac materia non licet arguere de vno Statuto ad aliud, tùm etiam quia si hoc Statutum voluisset, vtique quod expressisset.

SVMMARIVM.

1 *Fratres vigore Statuti Bononiæ excludunt à successione sorores, earumque filios masculos amplia, & vide num. seq.*
2 *Statutum Bononiæ excludens sorores propter fratres habet etiam locum fauore fratrum presbyterorum, & religiosorum.*
3 *Successio ascendentium ex Statuto Bononiæ æque defertur fratri constituto in sacris, ac illius sorori.*
4 *De Successione ascendentium vbi agitur, non potest inferri ad successionem collateralium.*
5 *Successio ascendentium magis debetur liberis, quam fratribus successio collateralium.*
6 *Statuta de successionibus non recipiunt extensionem nec etiam ex identitate rationis, sed habent locum solum in casibus formaliter expressis.*
7 *Statuta Bononiæ de successionibus ascendentium, & collateralium non inuicem confunduntur, sed vtrumque locum habet in casu suo.*
8 *Statutum si voluisset vnam successionem trahi ad aliam, vtique expressisset.*
9 *Verba* in casibus infrascriptis *sunt demonstratiua ad oculum, & restringunt dispositionem ad casus specificatos.*
10 *Fœminæ à principio à statuto exclusæ, & postea non admissæ, censentur in eadem exclusione relictæ.*

DECISIO CCXLVI.

Concurrentibus ad hæreditatem quondam Marci Antonij ab intestato defuncti Canonico Michaeli eius fratre Vrsula sorore, & Ioanne ex altera sorore nepote, declaratum fuit per sententiam Auditoris Legationis Bononiæ illam deberi dicto Michaeli ad exclusionem dictorum concurrentium, à quibus interposita appellatione, & Causa ad Curiam deuoluta, mihique commissa, proposui hodie dubium, An & cui danda esset immissio, quod fauore Michaelis fuit à DD. resolutum.

Clara visa fuit dispositio Statuti Bononiæ † in Rubrica de 1
successione ab intestato ascendentium, & collateralium §. *Dicti verò fratres lib.4.* per quam in successionibus fratres excludunt sorores, earumque filios etiam masculos, † eam- 2
que procedere etiam fauore fratrum Presbyterorum, aut Religiosorum in his terminis præcisis Statuti, de quo agitur firmauit Rota *dec.438.n.3.& seqq.par.4.tom.2.rec.*

Et quamuis in præcedenti Rubrica eiusdem Statuti de successione liberorum appareat dispositum, † quod concurren- 3
tibus ad hæreditatem parentum fratre in sacris constituto, & sorore, debeat vterque succedere, nihilominus cùm in præsenti non agatur de successione parentum iuxtà terminos dictæ Rubricæ, sed de successione Collateralis, † non valet 4
de vna ad aliam inferri, nedum ob diuersam rationem, quam inter vtrumque casum aliàs considerauit Rota *d. decis.438. num.21.* quod scilicet successio ascendentium sit liberis magis debita, † quam fratribus successio Collateralium, sed etiam 5
ex quo nec ex identitate rationis† huiusmodi statuta reci- 6
piant extensionem, nec habeant locum, nisi in casibus formaliter expressis, Honded. *cons.8. num.13.& seqq.lib.1.* Cyriac. *contr.186.num.4.& seqq.* Rota *decis.329. num.14. par.6.* & in terminis huius statuti † *d.dec.438. num.19 & seqq. par. 4. tom.2.rec.* Ideoque si statutum voluisset in secundo casu fœ- 7
minas insimul cum Clericis concurrere, † id equidem prout 8
in primo casu expressisset, Riminald. iun. *cons.604. num.14.* & Spad. *cons.157.num.13.lib.2.* & pluribus relatis Rota *d.decis. 438.n.22.par.4.tom.2.rec.*

Nec obstat, quod in Rubrica cuius vigore fœminæ excluduntur adsit præseruatiua præcedentis dispositionis, in qua sorores admissæ fuerant ad successionem insimul cum fratribus in sacris constitutis, ibi: Saluo præcedenti statuto, quoniam non fuit simpliciter facta præseruatio, sed fuerunt addita alia verba, & saluo quam in casibus infrascriptis, † quæ 9
sunt demonstratiua ad oculum, & restringunt dispositionem ad casus infra specificatos, Giouagnon. *cons.1.num.7.* & Rota *post illum num.64.lib.1.* & in indiuiduo ex prædictis, alijsque rationibus firmatum fuit in supradicta *decis.438. num.15.& seqq.par.4.tom.2.* Quapropter cùm in casu subtus recensito à statuto fœminæ non admittantur cum fratribus Presbyteris, vel Religiosis, sed simpliciter excludantur, † dicendum est 10
illas fuisse exclusas ad terminos dicti statuti ex auctoritatibus allatis in eadem sæpè citata *dec.438.* cum qua in reliquis DD. transierunt.

Et ità, vtraque &c.

R. P. D. MATTÆIO.

Romana Assecurationis.

Veneris 2. Martii 1674.

ARGVMENTVM.

In assecuratione nauis commissa erat barattaria, quæ etiam in illa fuerat excepta, quia Capitaneus eam in manu hostili sine vllo consilio reliquerat, ad quam ideo probandam assecuratores remissoriam petentes obtinuerunt, ex solita regula, quod stante releuantia materiæ articulatæ, illa etiam sine fumo conceditur, de quo tamen sufficienter doctum fuit, quia huiusmodi ribaldaria nota erat etiam ante discessum eiusdem nauis è portu; Plura itaque in hac materia peregrina notanda referuntur.

SV-

SUMMARIUM.

1 *Assecuratores nauis, deprædata naui, pro summa assecurata tenentur, & num. seqq. vbi vid.*
2 *Remissoria in prophanis etiam sine fumo conceditur, stante releuantia articulorum.*
3 *Releuantia vnius articuli sufficit vt remissoria super omnibus concedatur.*
4 *Nauim si quis assecurare intellexit, illius obligatio non tenetur pro alio ligno ab illa diuerso, & sup. sub nu. 3.*
5 *Articulus si valde conferat ad victoriam causæ omnino operatur, vt veniat concedenda remissoria.*
Assecuratores non tenentur ob commissam Barattariam plerumque in literis assecurationis exceptam sub num. 3. & sub num. 5.
6 *Calumniæ suspicio euitatur stante releuantia materiæ articulatæ.*
7 *Nauis antequam hostibus deseratur fieri debet assemblea inter omnes nautas, non autem absque consilio derelinqui.*
8 *Barattariæ notitia antequam nauis è portu discederet plurimum ponderanda, & vide etiam sup. sub num. 3. & sub num. 5.*
9 *Remissoria eo magis cum fumo veritatis conceditur, & nu. seqq.*
10 *Fumus veritatis pro remissoria etiam ex probationibus informibus, vel vnico teste de auditu resultat.*

DECISIO CCXLVII.

THomas Zecchinus mandatum executiuum, quod consecutus fuerat a R. P. D. Thomato ab A. C. Iudice deputato pro summa scutorum 3000. contra Franciscum, & alios Assecuratores valoris mercium, & nauis assecuratæ, quarum deperditio est in disputatione; ab hoc Tribunali sub die 27. Iunij 1673. obtinuit esse exequutioni demandandum, quia in disputatione non fuit dubitatum de nauis de-
1 prædatæ assecuratione, † cum qua concurrebant alia requisita, ad hunc effectum necessaria, iuxtà Text. *in l. periculi ff. de nautico fœnore*, vt deducta fuerunt in decisione edita sub eadem die 17. Iunij; sed quia post illius promulgationem, cùm Franciscus, & alij assecuratores in memoriali dato pro noua audientia institerint etiam pro remissoria, ad effectum probandi, in hac assecuratione commissam fuisse barattariam exceptatam in apocha d. assecurationis, DD. ordinarunt, quod disputaretur dubium, An articuli essent admittendi; Et pro maiori facilitate huius resolutionis, cùm vtrumque dubium in eadem Rota per me propositum fuerit, prodijt resolutio pro remissoria, suspensa interim determinatione alterius articuli in negotio principali.

Causa est prophana, & dum in ea concurrit releuantia
2 articulorum, † passim Rota inclinat ad concedendam remissoriam, etiamsi non detur fumus materiæ articulatæ, Caputaq. *decis. 68. num. 1. par. 3.* Cæsar. de Grass. *decis. 1. num. 10. de dilat.* Andreas *decis. 38. num. 1.* Mantic. *decis. 312. num. 1. & per tot.* Buratt. *decis. 656. numer. 1. & 2.* Rota *in Tullen. nullitatis matrimonij* 18. *Martij* 1647. *coram bo. me. Ghislerio §. Quia cau-*
3 *sa*, & sufficit vnum articulum esse † releuantem, ad hoc, vt super articulis, etiam irreleuantibus veniat remissoria concedenda, Rota *dec. 677. num. 1. par. 1. & decis. 661. numer. 4. par. 2. recent.*

Articuli, qui fuerunt exhibiti a Francisco, & alijs Assecuratoribus continent indubitatam releuantiam, quia primus datus est ad probandum, quod nauis assecurata nullo modo erat nauis, nec ei nomen nauis conueniebat, sed tantùm denominabatur Pincum, & erat lignum valdè imperfectum, & paruum, & consequenter minus aptum ad nauigandum, & hostilibus inuasionibus resistendum. Et in secundo articulatur fuisse commissam ribalderiam, ex quo Capitaneus Insula, ad effectum defraudandi Assecuratores reliquit idem lignum sine defensione, cum quo conueniunt etiam alij tres articuli, qui ad hunc effectum fuerunt producti. Vnde, cùm assecuratores intellexerint assecurare nauim benè fundatam, non autem Pincum imbecille, vt in Apocha assecurationis conuentum fuit de naui, non autem de Pinco; Ideoque si per Testes probatum fuerit, illud non
4 fuisse nauim, † sed Pincum, obligatio illorum non poterit trahi ad hanc speciem diuersam ab ipsa naui, de qua ipsi loquuti fuerunt, secundum Mut. *decis. 3. per totam*, Castill. *dec. 3. nu. 3.* Mastrill. *decis. 182. nu. 15.* Graff. *decis. 111. lib. 2.* & in hoc, cùm iste articulus multum conferat ad victoriam causæ, venit admittendus, † & virtute illius non potest 5
denegari remissoria, Rota *coram Rojas dec. 405. numer. 2.* & alibi passim.

Releuantia autem secundi articuli, vti aliorum cum illo concurrentium, videtur esse euidentissima, ex quo si probetur fuisse commissam à Capitaneo barattariam, quæ est exceptuata in Apocha assecurationis, ipsi assecuratores essent exempti ab onere soluendi valorem rerum assecuratarum, cùm sit casus in Apocha exceptus, & ob id, cùm multum isti etiam possint coadiuuare causæ victoriam non debent sperni, & per consequens, cùm probatum esset valdè releuans, remissoria venit concedenda, & huiusmodi releuantia facit cessare omnem calumniæ suspicionem, † cùm ad illam ex- 6
cludendam in materia remissoriæ sola releuantia atticulorum sufficiat, Rota *dec. 306. nu. 1.* inter impressas penès Farinac. *par. 2. cons. & in Romana societatis de Rotignis 5. Nouembris 1646. coram bo. me. Ghislerio §. Omnis suspicio.*

Verùm tollitur in præsenti omnis difficultas respectu fumi probationis articulatæ resultantis, tùm ex attestationibus iuratis nonnullorum Testium datis in Summario *nu. 3.* quæ magnæ ponderationis sunt contra ipsum Zecchinum Actorem, cùm fuerint ab ipso, ad docendum de casu deperditionis productæ, in quibus asseritur Insulam Capitaneum absque vocatione aliorum Nautarum ad assembleam, † prout 7
necesse est, secundùm Odd. *cons. 31. num. 15.* confestim absque consilio reliquisse Pincum indefensum ex sola apparitione nauis, absque eo, quod recognosceret, an in ea essent inimici; Tùm etiam ex literis ex Portu Liburnensi in Curiam transmissis, in quibus asseritur, esse publicè notam in eo loco hanc ribaldariam, † etiamsi ante discessum à dicto Por- 8
tu d. Pinchi cum Capitaneo Insula meditatam, & vt quartus articulus continet, de hac fuisse certioratas quamplures personas, quæ in d. naui volebant assecurare, & ista videntur probare sufficientem veritatis fumum, † ad hoc, vt iuncto 9
cum releuantia materiæ articulatæ eò libentiùs veniat remissoria concedenda, Rota *coram Seraph. decis. 298. nu. 3. & decis. 66. num. 2. coram Buratt. & decis. 276. num. 12. par. 12. recent.* & ad dandum fumum pro remissoria, etiamsi adducantur literæ, nam istæ sunt † sufficientes, quia etiam proba- 10
tio informis sufficit, Cassadot. *decis. 3. num. 2. de dilat.* quinimò pro fumo sufficit, quæcumque probatio † leuissima, 11
& per vnicum etiam Testem, qui de auditu deponat, Rota *decis. 100. num. 10. par. 10. recent. & in Romana societatis de Rotignis 5. Nouembris 1646. coram bo. me. Ghislerio §. omnis suspicio, vers. Et ad.*

Et ità &c.

R. P. D. RONDININO.

Maceraten. Saluiani.

Veneris 2. Martii 1674.

ARGUMENTUM.

Ad exclusionem Saluiani ex defectu hypothecæ, & ob anterioritatem alterius crediti, disceptatum est, quatenus dos in pecunia consistens, potuerit in fundum conuerti, & quando tertius de nullitate contractus excipiat; Ita vt sicuti vxore consentiente, vel ratihabente hæc commutatio validè facta sit, ita eadem, vel suis hæredibus non reclamantibus, tertius de nullitate non dicat; licet admittatur ille, si est possessor, non per viam actionis, sed solius exceptionis similem nullitatem opponere, quoties vel esset exclusiua iuris agentis, vel eam ad tuendam suam possessionem adduceret.

SUMMARIUM.

1 *Saluianum non conceditur ex defectu hypothecæ, & nu. 3.*
2 *Saluianum impedit anterior hypotheca, & nu. 4.*
3 *Dotis in æstimatione facta ad solum finem sciendi valorem sola summa declaratur, non venditio contrahitur.*

6 Bona

6 *Bona data in dotem æstimata non ea æstimatione, quæ facit emptionem, & venditionem, debent soluto matrimonio restitui.*

7 *Dote in quantitate constituta non potest inconsulta vxore in fundum constitui.*

8 *Pater, neque maritus habent facultatem conuertendi dotem filiæ, vel vxoris de pecunia in fundum dotalem, & sup. num. 7.*

9 *Dotis commutatio de pecunia in fundum fieri potest consentiente vxore, sed tamen citra præiudicium illius.*

10 *Consensus tacitus vxoris sufficit, eiusque etiam ratificatio pro conuertenda dote de pecunia in fundum.*

11 *Dotem malè commutatam de pecunia in fundum sola vxor, eiusque hæredes impugnant, non autem tertius.*

12 *Mulier soluto matrimonio potest petere restitutionem dotis in pecunia, vel in fundo, in quem illa fuerit conuersa, & num. 13.*

13 *Nullitas contractus, qui alias est in statu validitatis, declarari potest solum ab eo, in cuius fauorem inducitur, vel hæredibus, non autem à tertio, & nu. 12.*

14 *Dotis dominium de pecunia commutata in fundum, remanet penes vxorem, non autem virum.*

15 *Maritus non potest hypothecare bona vxoris commutata in fundum, etiam de dote à principio in pecunia constituta, & sup. num. 14.*

16 *Possessor potest excipere de iure tertij exclusiuo intentionis agentis, si à declaratione illius voluntatis non dependeat.*

17 *Possessor non per viam actionis, sed per viam exceptionis ad tuendam suam possessionem potest excipere de iure tertij.*

DECISIO CCXLVIII.

EX vtilis Saluiani remedio Crescimbeni veluti Cessionarij illorum de Ghiselliis pro fructibus census die 16. Iunij 1589. per Papyrium Antonium impositi; atque Ghiselliis venditi immissionem petebant in controuersum Prædium Fontis Angliani, cuius possessionem adepti fuerant Patres Ordinis Prædicatorum hæredes substituti in Testamento Marij Antonij Summ. dd. Patrum *num. 5. & 6.* Hanc autem immissionem à Vicario Generali Maceratensi Episc. Crescimbenis denegatam, d. Summ. *num. 1.* ab A. C. verò, & à R. P. D. Vrsino Iudice Commissario concessam: Perpensis hodie rationibus, quæ pro tuenda dd. Patrum possessione deducebantur, denegandam esse Domini censuerunt.

Obseruabant potissimùm Domini tam ex ratione Textus
1 *in l. 1. ff. de Saluiano, & in §. Item seruiana instit. de action.* †
defectum hypothecæ obstare Crescimbenis agentibus, quam
etiam ex ratione text. *in l. 2. qui Balneum. 9. in l. potior 11. &*
in l. Lutius Titius 19. ff. qui potior in pign. hab. prælationem an-
2 terioris hypothecæ, † posteriorem hypothecam illorum de
Crescimbenis, quatenus adesset, excludere, ideoque ex
3 vtroque capite illis denegandam esse immissionem, † quem-
admodum in primo casu determinat Roland. *cons. 14. num. 13.*
volum. 1. Natt. *cons. 474. num. 34* Surd. *cons. 131. num. 11.* Rot.
post Pacific. de Saluian. decis. 30. num. 1. & dec. 31. n. 3. Duran.
decis. 176. num. 2. Bichius *decis. 571. num. 1. Eminentissimus*
4 *Ottbobon. decis. 63. num. 10.* & in altero autem casu † conclu-
dunt Paris. *cons. 69. num. 157. vol. 3.* Gabr. *comm. conclus. tit.*
de empt. conclus. 2. num. 36. Rot. *post Pacificum de Saluian. dec.*
211. num. 7. & in rec. par. 9. decis. 484. num. final. Mantic. *dec.*
69. nu. 1. Buratt. *decis. 944. illo eodem nu.*

Defectus hypothecæ deducebatur ex notitia istius Prædij dotalis Beatricis Spagnæ Vxoris d. Papyrij census impositoris, prout apparet ex illius traditione facta viro, habita quidem æstimatione, non ad effectum faciendi emptionem, & venditionem, sed vt agnoscatur illius valor, ac in eius restitutione ratio melioramentorum, vel deteriorationis habeatur: Dichiarando d. Possessione non s'intenda esser presa da me in compra, ma la stima, e prezzo siano per dichiarare la somma, e quantità del presente pagamento, e venendo il caso della restitutione, si debba la detta Possessione restituire per il medesimo prezzo, e facendo io meglioramenti, mi
si debbano pagare &c. Summario dd. Patrum *num. 2. litera B.*
5 † quo casu ex claris verbis contrahentium summa declara-
tur, non venditio contrahitur inquit Text. *in l. cum post 30.*
§. cum res ff. de iur. dotal. Prædiumque dissoluto matrimonio,
non eius pretium restituitur, & idcirco pretij nomen videtur
annexum, ne si species aliqua diminuta fuisset, vel perdi-
6 ta, † alio pretio, quam quo taxata fuerat reposceretur, in-
quit Text. *in l. si inter virum 21. C. illo eodem tit. & in l. æstimatis 31. vbi communiter Scribentes ff. solut. matrim.* Iason *post alios in l. ex conuention. num. 2. vers. sed ex contrario*, Roland. *cons. 92. num. 21. vol. 2.* Surd. *decis. 305. num. 36 & 37.* Gratian. *discept. 489. num. 2. & seqq.* Adden. *ad Buratt. dec. 361. nu. 14. vers. 1. quando partes*, Anton. Amat. *resol. 43. num. 5.* Rot. *post Pacif. de Saluian. d. dec. 30. num. 7. in rec. par. 5. decis. 320. nu. 14. & par. 8. dec. 259. num. 16.* Pæn. *decis. 1349. num. 3. & 4. repetit. post Fenzon. ad Stat. Vrb. decis. 89.* Ludouis. *decis. 573. num. 5. ibique Adden. nu. 16. vers. quando tamen*, Dunoz. iun. *dec. 593. n. 17. repetit. in rec. p. 8. dec. 259.*

Et quamuis ab initio dos in quantitate constituta fuisset d.
Summ. *num. 2.* & consequenter inconsulta Beatrice, † ne- 7
que potuerit Vir, neque Pater hanc dotis partem in Præ-
dium dotale conuertere, cum id Viro vetent Iura *in l. cum*
maritus 29. & in l. final. ff. de pact. dot. ac in l. ex pecunia 12. C.
de iur. dotal. atque Patri † id ipsum prohibuerint *in l. post. nu-* 8
ptias 29. ff. de iur. dot. in l. etiam 12. ff. de fund. dotal. in l. quoties
30. ff. solut. matrim. & in l. cum à Socero 7. C. de Iur. dotal. Ad-
huc tamen negari non potest eodem modo, quo consentien-
te muliere hæc commutatio pecuniæ in fundum dotalem ci-
tra eius damnum fieri potest, vt præter Iura mox adducta
probant Text. *in l. ita constante 27. & in l. seq. ff. de iur. dot. &*
in l. si Mulier 21. ff. de pact. dotal. ita pariter per illius ratihabi-
tionem, ac approbationem subsequutam id ipsum quoque
fieri † potuisse, cum ad huc effectum sufficiat etiam tacitus 10
mulieris consensus subsequens, eiusque ratihabitionem,
cum ipso expresso consensu æquiparent Iura in *d. l. æstimatis*
31. ibi: *Si neque volente, neque ratum habente muliere venissent, ff. solut. matrim. & in l. si Prædium 23. C. de iur. dot.* & facit etiam text. *in d. l. ex pecunia 12. C. illo eodem titulo*, cuius tantùm meminerunt Alex. *in l. si cum dotem §. final. nu. 4. ff. solut. matrim.* Campeg. *de Dote par. 4. quæst. 8. num. 1. vers. puto tamen*, Riminald. iun. *cons. 776. sub num. 39. & 42. latè Giouagn. cons. 32. num. final. & in Romana census prima Aprilis 1669. §. nam quidquid coram R. P. D. meo Bourlement.*

Ita vt saltem muliere ipsa, & eius hæredibus non recla-
mantibus non liceat Crescimbenis de hac nullitate excipere,
† quia quotiescumque Ius contractui non resistit, vel illum 11
fauore publico non irritat; sed actus eatenus nullus est,
quatenus velit ille, ad cuius fauorem inducta est nullitas,
quemadmodum est in casu, † in quo mulier commutatio- 12
nem pecuniæ in fundum dotalem dissoluto matrimonio ap-
probare, vel etiam pecuniam petere potest, vt ratiocina-
tur Sceuola *in d. l. cum maritus, 29. ff. de pact. dotal.* tunc ra-
tio suadet contractum esse in implicito statu validitatis, † 13
neque eius nullitatem ab alio adduci posse videretur, quia
talis esse non potest non declarante nullitatem muliere, quæ
proficuam hanc commutationem habere potuit, iuxta *gloss.*
in l. eleganter, ibique Bartol. in l. 2. sub num. 1. ff. de exception. rei iudic. benè Crot. *cons. 119. num. 7. cum duobus seqq.* Surd. *decis. 108. num. 4. & seqq.* Thesaur. *decis. 4. num. 3.* alijsque adductis latè explicant Gratian. *discept. 691. num. 1. & 13.* Spereil. *decis. 155. num. 54. & seqq.* Rota *par. 5. decis. 179. nu. 5. & 6. & par. 7. decis. 88. num. 8. & 9.* cum similibus *in Tudertina bonorum 10. Decembris 1666. §. sed quatenus, & 15. Iunij 1668. §. & magis coram Eminentissimo Carpineo Prodatario.*

Posito autem, quod hoc Prædium in dotem datum fuit,
non ea tamen æstimatione, quæ facit emptionem, † & ven- 14
ditionem, non potuit Papyrius vir illius suum asserere cùm
censum super illo imposuit in præiudicium Dominij Vxori
quæsiti, iuxta textum expressum *in d. l. si Prædium 23. C. de*
iur. dot. Neque potuit hypothecam † super illo contrahere 15
resistente dispositione Textus *in l. Iulia 4. ff. de fund. dotal. in l. fin. C. de rebus Eccles. non alien. in l. vnica §. & cum lex. C. de rei vxor. act. & in princ. instit. quibus alienare licet, vel non*, ibique *gloss. & Aug. num. 6.* Negusan. *de pign. par. 1. memb. 2. sub nu. 58.* Surd. *de aliment. tit. 3. priuil. 30. num. 1. cum alijs per Merlin. de pignor. lib. 2. tit. 1. quæst. 18. num. 1. & seqq.* Rota *post Pacific. de salut. d. decis. 30. num. 2. & in rec. par. 10. dec. 10. num. 27.*

Prælatio autem alterius hypothecæ, ex qua si legitimè
contracta dici posset hypotheca illorum de Crescimbenis,
adhuc exclusa fuisset deducebatur ex anteriori dote d. Beatri-
cis anno 1587. promissa; d. Summ. *num. 2.* quæ ideo præcessit
censum ann. 1589. impositum, quam exceptionem oppone-
re possunt Patres rei conuenti, tùm quia est ipso iure exclu-
siua iuris Agentium absque vlla declaratione voluntatis
Tertij, de cuius iure excipitur, † vt ad distinctionem alte- 16
rius casus supradicti, quoad nullitatem inductam alicuius
fauore, ab eiusque voluntate pendentem egregiè distinxit
Bartol. *in d. l. 2. sub num. 1.* quem ibi communiter sequuntur
Doctores *ff. de except. rei iudic.* Castren. *in l. 1. in fin. ff. illo eodem tit.* Paris. *cons. 70. num. 14. vol. 3.* Thesaur. *d. dec. 4. num. 1.*

Rot.

Rota *coram Ludouis. decis.* 14. *num.* 4. *&* 5. *& dec.* 415. *num.* 3. *vbi Adden. sub num.* 6. *& post expedit* Paitell. *decis.* 2. *num.* 4. Dunoz. Iun. *decis.* 591. *num.* 2.

Tùm quia Patres non agunt, pro dicta dote, quia tunc dicerentur adducere ius Tertij, sed ad tuendam ipsorum possessionem per viam exceptionis hanc dotalem hypothecam
17 deducunt, † quod eis permittitur, vt notant *Doctores in l. final. C. de edict. D. Andr. tollen. ibique* Alex. *sub num.* 23. Castren. *sub num.* 12. Zuccar. *d. num.* 392. Corn. *num.* 41. Surd. *cons.* 415. *num.* 16. Menoch. *de adipiscen. Possess. remed.* 4. *nu.* 595. Rol. *coram Ludouis. d. decis.* 415. *num.* 4. *& coram Dunoz. iun. d. dec.* 591. *num.* 1. & in similibus terminis ob defectum hypothecæ ad euitandum Saluian. *coram Buratt. decis.* 257. *num.* 13. *& seqq.*

Et ità Crescimbenis sæpè monitis Domini responderunt &c.

Aliæ duæ dec. sunt in hac causa, altera 25. Iunij præsentis anni infra suo loco apponenda, & altera 13. Iunij 1676.

R. P. D. RONDININO.

Zamoreñ Canonicatus, & Scholastriæ.

Veneris 2. Martij 1674.

ARGVMENTVM.

Subcollectoris deputatio, eiusdemque facultas plerumque in hac Decisione tractantur, ad eum finem, vt illius beneficia cadant sub Regula Cancellariæ 4 hodie 5. & remaneant Pontifici reseruata; cuius itaque facultas generalis, vel particularis, vnicitas, vel pluralitas, prout etiam Nuntiorum deputantium, vel approbantium, eorumque à nuntiatura discessus, cum alijs plurimis requisitis, & in specie an debeat esse persona in dignitate Ecclesiastica constituta, ita vt sufficiat qualitas solius coadiutoriæ plenissimè in eadem Decisione diluuntur.

SVMMARIVM.

1 *Clericatus probatur ex literis expeditis in forma gratiosa.*
2 *Subrogato gratiosè immissio conceditur docto de requisitis, quæ qualia sint.*
3 *Beneficia subcollectorum vigore Regulæ Cancellariæ sunt Pontifici reseruata.*
4 *Fides à parte producta facit plenam fidem.*
5 *Fides officialis extracta ex libris sui officij plenè probat.*
Testes vigore monitorialium examinatos sine euidenti probatione, de falsitate redarguere, Christiana pietas non patitur num. 5. §. huic autem.
6 *Subcollectoris deputatio quatenus probetur per teste, & nu. seqq.*
7 *Testes adminiculati probant deputationem subcollectoris, & num. 6. cum seqq. vbi amplia.*
8 *Testes ab aliquo examinati, ab eo impugnari non possunt.*
9 *Subcollectoris deputatio eo magis probatur, si quis ab alijs etiam Nuntijs fuerit vti subcollector approbatus.*
10 *Subcollectoris vniuersalis deputatio, vniuersalem facultatem probat.*
11 *Argumentum deductum à solito, in iure valet.*
12 *Subcollector Apostolicus quando, & ex quibus omnimodam iurisdictionem habuisse dicatur.*
13 *Subcollectorum pluralitas non præsumitur, sed est probanda.*
14 *Specialis commissio generalem committentis facultatem demonstrat.*
15 *Subcollectoris solam reuocationem importat deputatio alterius subcollectoris postea facta.*
16 *Subcollectoris deputatio quatenus cesset per discessum Nuntij à sua legatione.*
17 *Delegati à sua legatione discessus, quatenus morti naturali æquiparetur ad effectum, vt cessent facultates ab eo concessæ.*
18 *Beneficia subcollectoris adeo reseruantur Pontifici, vt sufficiat sola deputatio cum exercitio, licet postea tacitè, vel expresse reuocetur.*
19 *Subcollector an debeat esse persona in dignitate Ecclesiastica constituta, & num. seq.*
20 *Coadiutor Canonici quatenus dicatur esse Canonicus, ita vt gaudeat priuilegijs Canonicorum.*

DECISIO CCXLIX.

CAnonicatum, & Scholastriam, de quibus agitur veluti vacantes per obitum Ludouici Penna Mamrique de Mella Subcollectoris Apostolici, ac ideò ex regula 4. hodie 5. Cancellariæ Sedi Apostolicæ reseruatos fa. me. Clement. Nonus Ioanni Antonio Manzaredo contulit, cuius prouisionis literas non expeditas Sanctissimus D. N. sub consueta forma præscripta in regula 10. Cancellariæ de literis in forma Rationi congruit postea expediuit, Summ. Manzaredi *num.* 1.

Cùm autem Capitulum, & Canonici Cathedralis Eccles. Zamoreñ eundem Canonicatum, & Scholastriam veluti in mense Ordinario Septembris anni 1669. vacante ob non iustificatas à Manzaredo literas Apostolicas Isidoro Garziæ Castanon contulisset, Summ. Manzaredi *num.* 2. atque Ordinarius fauore Isidori pronunciasset, eique immissionem dedisset, Summ. vtriusque Partis *num.* 3. quam tamen attentatam postea Hispaniarum Nuntius declarauit, Causa ad hoc Tribunal deuoluta immissionem Io. Antonio Manzaredo dandam esse Domini responderunt.

Iustificatis enim narratis à Ioanne Antonio non negabant Scribentes pro Isidoro illi dandam esse immissionem; Ideoque cùm apud DD. quæstio non fuerit quoad Clericatum Manzaredi, qui antecedenter probatus supponitur, eo ipso quod eius literæ expeditæ apparent in forma gratiosa, † 1
cùm absque hac iustificatione concedi non soleant, iuxtà *decis. Peniæ* 1144. *num.* 5. Merlin. *decis.* 196. *num.* 3. *& in Nolana Parochialis 27. Iunij 1670. §. de Clericatu coram R. P. D. meo Vicecomite*, neque quoad obitum Ludouici in possessione Canonicatus, & Scholastriæ, Summario eiusdem Manzaredi *num.* 2. *&* 3. probata, vt mox dicetur, reseruatione dd. Canonicatus, ac Scholastriæ, dubium non est immissionem deberi Ioanni Antonio Prouiso Apostolico, veluti subrogato in omnibus Iuribus Ludouici vltimi possessoris, d. Summ. Manzaredi *num.* 1. cum his tribus iustificatis, Clericatu nempè Manzaredi impetrantis, obitum Ludouici in possessione Canonicatus, & illius reseruatione, † subrogato immissio decernitur, iuxtà vulgatam pra- 2
xim in his terminis deductam *in rec. par.* 2. *dec.* 252. *num.* 6. Coccin *decis.* 988. *num.* 5. *repetita in rec. par.* 1. *decis.* 715. & passim in alijs.

Reseruatio igitur huius Canonicatus, & Scholastriæ, ad quam quæstio hæc reducebatur, visa est Dominis controuerti non posse ex clara dispositione † *reg.* 4. *hodie* 5. *Can-* 3
cellariæ Subcollectorum Beneficia reseruantis.

Quod autem Ludouicus, per cuius obitum vacatio contigit, esset Apostolicus Subcollector deputatus à claræ me. Cardinali Panzirolo tunc Hispaniarum Nuntio sub die 6. Octobris 1642. probatur ex libris ipsius Nuntiaturæ, in quibus sub eadem die habetur expeditio tituli Subcollectoris Reu. Cameræ Apostolicæ pro Ciuitate Zamoreñ, illiusque Diœcesi, Summario Garziæ *num.* 1. & Summ Manzaredi *num.* 4. *&* 5. quorum fides respectu attestationis Secretarij in
dubium reuocari non † potest, tùm quia ab eodem Gar- 4
zia procurata fuit, ab eoque producta ex literali dispositione *textu in l. si quis testibus* 16. *C. de testib.* tùm quia non inspicitur hoc casu persona (quæ fidem non facit) sed atten-
duntur libri ipsi, † qui veluti scripti ab officiali ex necessi- 5
tate officij probant iuxtà doctrinam Bartoli *in l. nuda ratio nu.* 5. *vers. si verò ff. de donat.* quam in his terminis deduxerunt Spada *cons.* 51. *num.* 7. *&* 8. *vol.* 2. Rota *rec. par.* 2. *d. decis.* 252. *num.* 3. & admittitur in decisionibus in contrarium adductis, quamuis ob contrariam facti speciem in oppositam sententiam DD. fuerint, vt *coram Bich. decis.* 221. *num.* 30. *& seqq. & in Viterbien. Canonicatus 26. Iunij 1651. §. concludens coram Verospio.*

Huic autem probationi ex parte ante iunguntur etiam depositiones Testium censurarum metu deponentium, Summ. Manzaredi *num.* 14. quorum ideo dicta de falsitate redarguere sine euidenti probatione, Christiana pietas non patitur, ex quorum dictis licèt apud maiores nostros quæstio fuerit, An deputatio in Subcollectorem probaretur, quasi literæ patentes requirerentur, vt dignosceretur, an

ad

ad nudum ministerium, an potiùs cum iurisdictione, vt
6 opus est, deputatus fuerit, † conueniunt tamen in hoc, vt Testes id probent, cùm se referant ad ipsam deputationem, cui vel præsentes fuerint, vel vt in hoc casu, illius literas viderint, vt benè distinguunt Milis. *in repertorio verb. probatio quod quis sit Subcollector*, Beltencin, *de charitat. subsid. quæst.* 111. Mandos. *ad dictam reg.* 4. *Cancell. quæst.* 2. *sub num.* 2. Simonett. *de reseruat. quæst.* 34. *ibique* Granucc. *verb. Testes*, Kocchier. *ad d. regul.* 4. *sub num.* 6. Spad. *d. cons.* 51. *num* 2. *&* 3. *vol.* 2. Lotter. *de re benef. lib.* 2. *quæst.* 32. *nu.* 158. Rota *in celebri illa Foroliuien. S. Lazari* 28. *Iunij* 1591. *coram*
7 *Gypsio*, vbi de vnico Teste † adminiculis longè debilioribus illis inferius recensendis suffulto, quod etiam dictum fuit *in rec. par.* 2. *d. decis.* 252. in huius casu obtinuit Spad. *d. cons.* 51. *vol.* 2. Bich. *d. dec.* 221. *num.* 26. repetita in *rec. par.* 6. *decis.* 250. *& in d. Viterbien. Canonicatus* 26. *Iunij* 1651. §. *Hoc autem vers. siue Testium*, *&* §. *Ideoque coram Verospio*.

Probatio autem ex parte post deducebatur ex Testibus deponentibus de illius officio, atque actibus nonnisi Subcollectori cùm Iurisdictione per totam Diœcesim conuenientibus, Summ. eodem Manzaredi *num.* 10. *&* 13. quorum duo
8 ad instantiam Garziæ examinati, d. Summ. *num.* 13. † ab eodem impugnari non possunt ex ratione text. *in d. l. si quis testibus* 16. *C. de testib.* ac etiam probabatur ex actibus omnibus gestis ab ipso Ludouico tamquam vero Subcollectore, Summario Ioannis Antonij *num.* 7. 8. 9. 10. 12. *&* 15. *& seqq.* ex iuramento fidelitatis, atque acceptatione Subcollectoriæ per Procuratorem, Summ. eiusdem *num.* 7. quorum om-
9 nium Testes meminerunt, † & ea probarunt duo eximij S. R. E. Cardinales Bonellus, & de Maximis illum in Subcollectorem agnoscendo, ac vti talem approbando, & quod magis est pro debitis Cameræ conueniendo Summ. eodem *num.* 8. *&* 9. ac deniq; ex Epistola Canonicorum Ecclesiæ Zamoren. qui hanc veritatem fassi fuerunt, Summario Manzaredi *numer.* 16. & Summ. responsionis Garziæ *numer. vnic.*

Neque dubitari contingit Ludouicum deputatum fuisse in Subcollectorem cum omnimoda iurisdictione; Tùm quia illius deputatio fuit in Subcollectorem Cameræ Apostolicæ pro Ciuitate Zamoren. illiusq; Diœcesi Summ. Manzare-
10 di *num.* 5. † quæ vniuersalis deputatio saltem habitu, atque potentia vniuersalitatem muneris designat, vt aliàs considerauit Rota *coram Duran. dec.* 233. *sub num.* 19. *& coram Dunoz. iun. dec.* 100. *sub num.* 1. repetita *in rec. par.* 5. *dec.* 255. *& in d. Viterbien. Canonicatus* 26. *Iunij* 1651. §. *denique in fine coram Verospio*, quod factum ipsum comprobauit, cùm similes deputationes vniformiter semper fiant, Summ. Manza-
11 redi *num.* 6. ex argumento † à solitis deducto, de quo *in l. si quis donaturus ff. de vsufruct. & in l. quod si nolit §. qui assiduè ff. de edilic. edict.* quod in proximis terminis deduxerunt *Koppen. qu. Illustr. German. quæst.* 48. *num.* 23. & ad propositum Rota *coram Bichio d. decis.* 299. *num.* 12. 13. 18. *& seqq.* vbi quod sufficit expressio alicuius vocabuli.

Tùm quia omnes Testes supra recensiti, alijque actus positiui idipsum concludunt, literæque patentes solitæ expediri, d. Summario Manzaredi *num.* 6. hanc iurisdictionem spiritualem, & temporalem contra morosos debitores important, cum potestate scilicet omnia, & singula gerendi quæ in literis deputationis Nuntij, ipsi Nuntio attribuitur,
12 † in quibus virtus huius omnimodæ iurisdictionis consistit ad terminos text. *in Clem.* 2. *de decimis*, Bellencin. *de Charit. subsid. quæst.* 94. Mandos. *ad dictam regul.* 4. *quæst.* 8. *num.* 3. *in fin.* Rota *coram Dunoz. iun. decis.* 111. *sub num.* 12. *repet. in rec. decis.* 261. *par.* 5. & declaratis in hunc sensum *dd. decis.* Bichij 221. *&* 299. in contrarium adductis eadem Rota *in rec. par.* 10. *decis.* 155. *num.* 5. *&* 6.

Ex his autem insurgit probatio, quod & Ludouicus fuerit vnicus Subcollector, vt deponunt Testes d. Summ. Manzaredi *num.* 11. 13. *&* 14. & comprobant omnia superius ad-
13 ducta, † cùm tamen pluralitas non præsumatur, sed probanda sit ex regula textus *in l. Omnium*, *vbi gloss. verb. comprobetur C. de testament.* quam in his terminis ad tuendum impetrantem deduxerunt. Mandos. *ad dictam reg.* 4. *qu.* 1. *num.* 3. *&* 4. Garz. *de benef. par.* 5. *cap.* 1. *num.* 356. Rota *in rec. par.* 9. *dec.* 259. *nu.* 8. *& par.* 11. *d. decis.* 155. *num.* 11. Coccin. *decis.* 1188. *num.* 11. *&* 12. Dunozett. iun. *dec.* 879. *num.* 3. *&* 4. Royas *decis.* 347. *n.* 9. *& decis.* 351. *illo eodem num.*

Pluralitas autem non probatur, neque defectus omnimodæ iurisdictionis, quinimo vtrobiq; potiùs excluditur ex eo, quod ab anno 1642. quo Ludouicus in Subcollectorem deputatus fuit occasione mortis duorum Episcoporum interim defunctorum Summ. Garziæ *num.* 6. opus fuerit ad occurrendum litibus, & fraudibus, quæ in Ecclesijs suo Pastore viduatis contingere solent, speciales commissiones expedire, vigore quarum plures Subcollectores ad hæc spolia dati fuerunt, vt deponunt Testes pro Garzia adducti Summ. eiusdem *num.* 7. *&* 8. cùm non posset omnibus solus Ludouicus occurrere, quamuis in his casibus suo muneri satisfecerit, Summ. Manzaredi *num.* 9. 10. *&* 12. quæ speciales commissiones † generales munus solius Ludouici cum 14
omnimoda iurisdictione confirmant ex regula textus *in l. quæsitum §. denique ff. de fundo instructo*, quod alias in hoc casu agnouit Rota *in rec. par.* 11. *d. decis.* 155. *num.* 12.

Quatenus verò deputatio Bacchæ in Subcollectorem à Cardinali Vicecomite habita generalis fuisset, Summario Garziæ *num.* 5. non ideò inferre liceret, nisi ab illa die reuocationem Ludouici, † etsi nulla de hoc expressa mentio facta fuerit, vt notant Bellencin. *de charitat. subsid. quæst.* 109. 15
in princ. Mandos. *ad regul.* 4. *Cancell. quæst.* 10. *num.* 2. Rot. *rec. par.* 2. *d. dec.* 252. *num.* 5. *& par.* 9. *d. dec.* 259. *num.* 7. Royas *d. dec.* 347. *num.* 1.

Ita vt extranea sit quæstio, An per discessum Cardinalis Panziroli ab Hispanica Legatione, † deputationes, & facultates expirauerint, de qua quæstione agit Bellon. *de mandata iuris d. cap.* 10. *quæst.* 1. *& seqq.* quasi casus † hic æquiparari possit morti naturali delegantis, de qua Gonz. *ad regul.* 8. *Cancell. gloss.* 12. *num.* 70. *&* 71. quia quidquid sit de hac quæstione, quam aliàs decidere noluit, Rota *coram Coccin. dec.* 1132. *num.* 4. sufficit aliquo tempore quo Cardinalis Panzirolus Nuntius fuit, Ludouicum Subcollectorem fuisse, quia etsi postea tacitè ex eius discessu, vel expressè ob alterius Subcollectoris deputationem, reuocatus fuerit, † adhuc Beneficia, quæ durante eius officio obtinebat, & Canonicatum hunc, ad quem veluti Coadiutori, vt mox dicetur, ius tunc ei competebat, reseruata remanent, vt sunt verba ipsius *regulæ* 4. *hodie* 5. *Cancellariæ*, ibi: Beneficia, quæ durante eorum officio obtinebant, & in quibus, seù ad quæ ius tunc eis competebat, vt ex antiqua Rotæ sententia vnanimiter dixerunt Anchar. *cons.* 138. *ad fin. vers. super secundo dubio*, Simonett. *de reseruat. quæst.* 33. *num.* 4. 5. *&* 17. Bellencin. *de charit. subsid. quæst.* 116. Gambar. *de off. legat. lib.* 3. *num.* 176. *&* 177. Cocchier. *ad d. reg.* 4. *sub. num.* 8. Rot. *coram Dunoz. iun. d. decis.* 100. *num.* 6. repetita *in rec. par.* 5. *decis.* 255. Carill. *decis.* 112. *num.* 14. *& dec.* 119. *num.* 3. Royas *d. dec.* 351. *n.* 1. *& in rec. par.* 11. *d. decis.* 155. *n.* 13.
16
17
18

His positis opus non videbatur Dominis aggredi quæstionem, An ad hoc vt quis Apostolicus Subcollector esse possit, † debeat esse persona in dignitate constituta, ad termi- 19
nos text. *in cap. Statutum de rescript. in* 6. innouat. in *Concil. Trid. sess.* 25. *de reformat. cap.* 1. in qua quæstione licèt in affirmatiuam sententiam Canonistæ, & Theologi propendant, & aliquando dixerit quoque Rota *in Calaguritana Archidiaconatus* 4. *Februarij* 1669. *coram Eminentissimo Cerro*, *& in Ferrarien. Canonicatus* 28. *Iunij eiusdem anni coram Eminentissimo Carpineo Prodatario*, nunquam tamen hunc articulum ex professo firmare voluit, vt *in rec. par.* 9. *decis.* 259. *sub num.* 12. *& in eadem Calaguritana Archidiaconatus prima Iulij* 1671. *coram R. P. D. meo Vicecomite*.

Etenim ex amplissimis verbis Coadiutoriæ, quam vsque ab anno 1638. Ludouicus obtinebat, Summ. responsionis Manzaredi *num. vnic.* & quæ ab anno 1645. per obitum Coadiuti effectum habuit, Summ. Garziæ *nu.* 2. † non dubitabant DD. 20
de voluntate Papæ, quod Coadiutor gaudere debeat omnibus priuilegijs cæteris Canonicis competentibus, cùm non agatur de præiudicio ipsius Coadiuti, seù alterius Canonici. Ita vt habendus sit pro Canonico ad hunc effectum, vt quidquid dixerit Garz. *de benef. in addit. ad par.* 4. *cap.* 5. *post nu.* 130. *dub.* 29. quem sequuti sunt Barbos. *ad Conc. Trid. sess.* 25. *de reformat. ca.* 7. *n.* 24. *& cap.* 10. *n.* 11. *& in tract. de iur. Eccles. lib.* 3. *cap.* 10. *n.* 73. *& in tractatu de Canonic. cap.* 19. *n.* 8. *& cap.* 29. *n.* 31. Barbastren. *in sua Pastorali par.* 1. *claus.* 5. *à n.* 17. alijque per eos relati in hac sententiam rationi, atque voluntati Pontificis magis congruentem fuerunt *Acosta de Andrada ad Bullam Cruciatæ quæst.* 75. Machado *to.* 2. *de perfecto Confessore lib.* 4. *pa.* 4. *tract.* 7. *n.* 5. Castrop. *oper. moral. tom.* 2. *tract.* 13. *de benef. disp.* 1. *punct.* 11. *num.* 39. eamque ex mente Sacræ Congregationis Rituum approbauit Rota *in recentior. par.* 9. *dicta decisione* 259. *numer.* 11. *&* 12.

Et ità vtraque &c.

R.P.D.

R. P. D. CALATAIV.

Ciuitatis Castelli Census.

Veneris 2. Martij 1674.

ARGVMENTVM.

Creditor Census pro illius sorte, & fructibus plures effectus sibi à debitore assignatos acceptauerat, pro quorum adimplemento agere etiam poterat; Decisum itaq; est contractum fuisse nouatum, & per consequens Censum extinctum ab ea die, quo assignatio acceptata erat; cùm neque allegari potuisset eosdem effectus fuisse retentos loco pignoris pro sola securitate à creditore vendibilis, quia hæc retentio in censu prohibita est.

SVMMARIVM.

1 *Census durare, & esse in facultate creditoris repetere sortem incompatibile est & nu. 2.*
2 *Censum extinguere potest debitor, creditor verò illius extinctionem petere probibetur, & num. 1.*
3 *Census remanet extinctus si creditor pro sorte, & fructibus aliquid in solutum recepit, & pro illius adimplemento agere potest.*
4 *Census extinguitur si res deuenit ad eum statum, à quo incipere non potest.*
5 *Census debitor numquam dicitur, nisi cum creditor mediante restitutione, illius extinctioni consentit.*
6 *Census sors principalis vig. Constitutionis Beati Pij V. est irrepetibilis, & sup. n. 2.*
7 *Census extinctio fieri potest per traditionem rei æquiualentis, accedente creditoris consensu.*
8 *in Censu est illicita retentio pignorum vendibilium pro securitate creditoris, & n. seq.*
9 *Debitor censut non est conueniens quod simul soluat fructus, & careat commodo suorum pignorum.*
10 *Datio in solutum resultat ex assignatione bonorum per debitorem creditori facta.*
11 *Census nouatur, & extinguitur per assignationem seu in solutum dationem ab illius debitore creditori facta, & sup. num. 3. & 14.*
12 *Census creditor per assignationem sibi factam dicitur loco census voluisse remanere creditorem assignamentorum.*
13 *Attestatio periti à partibus deputati maximè attenditur.*
14 *Nouatio vt dicatur inducta sufficit quod creditor acceptauerit bona sibi à debitore assignata.*
15 *Census fructus cessant ab ea die qua per dationem in solutum, seu aliam assignationem illius creditum à partibus fuit nouatum.*
16 *Census extinguitur in totum etiam per receptionem solius partis sortis principalis, & hoc ratione indiuiduitatis.*

DECISIO CCL.

Domini recedentes à secundo loco sub die 5. Decembris
1653. & à tertio loco sub die 29. Maij 1665. coram bo.
me. Verospio, steterunt hac die in primo decisis coram eodem sub die 10. Decembris 1649. me proponente tamquam
in eius loco subrogato, ea ratione moti, quod non se ad inuicem compatiuntur, vt census duret, & sit in arbitrio
1 emptoris repetere sortem principalem, † quia licèt creditori census licita sit illius redemptio iuxta *Constit. Martini V.*
2 *Calisti III. & Beati Pij V.* emptoris tamen † est omninò prohibita, Sotus *de iust. & iure lib. 6. quæst. 3. concl. 1. late* Conrad. *de contract. quæst. 86. concl. 2.* Couarr. *lib. 3. var. resol. cap. 1. num. 4.* Tantò magis quando pactum repetendi sortem est deductum in stipulatione, vt in casu præsenti, mediante apocha concordiæ, *ibi :* Dà, & promette al medemo Sig. Lutio presente, & accettante 400. stara di grano, quale di
già si troua nel granaro di d. Sig. Lutio, & similmente promette dare, & misurare al medesimo Sig. Lutio stara 200.
di grano raccolto &c. oltre il grano, che potesse riscotere da'
suoi debitori &c. quali grani, tanto noui, quanto vecchi,
ouero il prezzo di essi deuano seruire per estintione di d. Compagnia di scudi 150. frutti, e spese, & anco per estintione
del censo di sc. 1200. & caso che dd. grani noui non arriuassero alla total somma sudetta di d. Compagnia, & Censo, d.
Sig. Pirro si obliga di supplire ò con denari, ò con farne nouo obligo ad elettione di d. Sig. Lutio; † per quæ cum fue- 3
rit in facultate Lutij repetere sortem principalem census mediante actione competenti pro traditione frumenti, & agendi pro adimplemento, fuit inducta nouatio, & diuersificatus contractus, itavt statim census resolutus fuerit, licèt
non concurrerit actus retrouenditionis, † quia res deue- 4
nit ad eum casum, à quo incipere non potuit, Rota *post Cenc. de censib. dec. 283. n. 4. vsque ad 7. & decis. 152. n. 5. 7. & 8. & decis. 493. n. 6.*

Maximè quod ad inducendam concordem partium resolutionem, seù extinctionem census DD. considerarunt
plura concurrere adminicula, nempè narratiua transactionis, in qua Pirrus constituit se debitorem sortis principalis, *ibi :* Essendo che Pirro sia debitore
di vn anno censo in sorte principale di scudi 1200. con li frutti
decorsi &c. † Debitor enim census nunquam dicitur debitor 5
sortis, nisi quando creditor consentit extinctioni, restitutioniq; † ipsius sortis, quæ aliàs de iure per dispositionem 6
B. Pij V. est irrepetibilis, *Conc. de censib. quæst. 103. num. 1. & seqq.*

Concurrit quoque consignatio frumenti in solutum traditi pro ipsa extinctione in quantitate stariorum 400. expressorum in apocha, *ibi :* Al Sig. Lutio presente, & accettante stara 400. di grano &c. quali grani &c. deuono seruire per
estintione &c. & in alia quantitatę stariorum bis centum nonaginta nouem cum dimidio consignatæ ex causa obligationis initæ in d. concordia Iacobo Fancello procuratori prædicti
Lutij, de quibus *in decis. quæ confirmatur §. Respectu vero ;*
per traditionem † enim speciei numerationi pecuniæ æqui- 7
pollentis, accedente creditoris consensu, admittitur census extinctio iuxta text. *in l. satisfactum ff. de solut. & ip l. si rem §. omni ff. de pignorat. act.* cum alijs relatis iuribus *in Rom. census 17. Martij 1653. §. aut enim cum seqq. coram Bichio ;*
quoniam frumentum consignatum non potuisset à Lutio
censuario retineri alio titulo, nisi loco pignoris, & illicita
sit creditori census † retinere pignora vendibilia pro eius se- 8
curitate, Soccin. *de pign. par. 3. membr. 1. num. 27.* Bald. *in l. voluntas num. 9. C. de fideicomm.* imò tamquam illicitum, iniquum reputatur, quod debitor debeat carere commodo pignorum, † & soluere fructus census, *Cen. de censib. quæst.*
60. numer. 3. cum tot ibidem adductis, imò verba apochæ 9
transactionis d. Summario *numer. 1.* important veram dationem, & receptionem in solutum pro extinctione census.

Non dicatur, quod consignatio prædicta frumenti tamquam corrupta per verba, *& promette*, quæ extra conspectum rei promissæ traditionem nullatenus inducunt, non
possit deducere census resolutionem, quia cùm frumentum
fuerit assignatum pro solutione, & extinctione census, † 10
hæc assignatio importat dationem in solutum, Menoch.
cons. 201. num. 6. & in tract. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 93. in fine, Surd. *cons. 243. num. 21. lib. 2.* per quam dicitur recedi à priori contractu, † & inducitur nouatio, Bart. *in l.* 11
eleganter num. 1. ff. de pignor. act. & ibi Bald. *col. 1. vers. sed responde*, Paul. de Castro *num. 6. vers. est ergo alia ratio*, sicuti ex ipsa detegitur animus, & voluntas contrahentium,
† quod d. censuarius loco illius velit fieri creditor assigna- 12
mentorum, *Cen. de censib. quæst. 107. num. 10. & 20.* Rota *post eundem decis. 288. num. 1. & seqq.*

Parum refert, quod non verificetur mensuratio dd. stariorum 400. nisi per fidem Mariotti, d. Summ Ranucci *nu. 18.* contra expressam conuentionem, *ibi :* Douendosi però misurare, qua deficiente, deficit actualis consignatio,
quia d. fidei † vti concernenti factum proprium Periti à par- 13
tibus super in ea contentis deputati maximè annuendum
esse DD. censuerunt ex Bart. *in l. admonendi num. 27. ff. de iur. iur. & l. nuda ratio ff. de donat.* concurrente præsertim consignatione acceptata à Lutio pro starijs 400. mensurandis, &
quod nulla reddita nunquam fuerit ratio frumenti, à quibus resultat præsumptio veritatis d. fidei, & quod Lutius
vsus fuerit frumento pro quantitate expressa, itavt saltem
sit onus Vitelij hæredis probare non ascensum, præterquam
quod sufficit, quod Lutius acceptauerit in satisfactionem
debi-

14 debiti prædictum pagamentum, † vt dicatur inducta nouatio, & census resolutus, Bart. *in l. eleganter ff. de pignor. act.*
15 ita vt statim à die contractus † cessent eiusdem census fructus, *Cenc de censib. quæst.* 107. *num.* 26. Rota *coram Seraph. decis.* 1333. *num.* 4.

Secundum quoque præcipuum fundamentum resolutionis fuit ponderatio alterius pacti transactionis, *ibi :* E caso che dd. grani noui, & vecchi non arriuassero alla total somma di d. Compagnia, & censo, d. Signor Pietro si obliga di supplire ò con denari, ò con farne nouo obligo ad elettione di d. Signor Lutio; Cùm itaque sola partita frumenti stariorum 299. ÷ consignatorum Lutio post concordiam (de cuius consignatione Rota nunquam dubitauit, & apparet probata ex deductis in *decis.* quæ confirmatur §. *respectu verò*) reduxerit sortem principalem census solutis fructibus, & capitale, ac fructibus societatis officij ex scutis 1200. ad scuta 835. quia prædicta staria 299. ÷ sunt valoris scutorum 295. & creditum Lutij calculatis sortibus, & fructibus scut. 1433. vt ex Summ. prædicto *num.* 4. hinc est, quod pro residuo scut. 835. nulla alia competit actio, nisi vel illud petendi in pecunia numerata, vel de ipso constituendi nouum contractum obligationis ad formam supradictæ apochę, præterquam quod per receptionem partis sortis principalis,
16 † ratione indiuiduitatis, extinguitur totus census, text. *in l. illud ff. de acquir. hæred. & l. ad rem mobilem, & in l. ad legatum ff. de procurat. Cenc. de censib. d. quæst.* 107. *n.* 1. Rota *post eundem dec.* 272. *n.* 7. *& decis.* 182. *n.* 3.

Accedit ponderatio epistolæ Lutij sub data 22. Decembris 1622. d. Summ. *num.* 7. per Dominos facta, à qua dignoscitur partes de consensu censum extinxisse, quæ ratificat conuentionem vt residuum crediti, vel solueret in pecunia numerata, vel retrocederetur ad contractum societatis, & in fine Lutius ab his recedens, consensit confici nouum censum, *ibi :* in risposta della sua le dico, che per dar sodisfattione à V. S. & à Messer Cammillo, mi contento di accommodarmi come V. S. desidera, & se bene mi era obligato di darmi li denari, ò farne compagnia, però V. S. faccia il conto di quanto importà il grano, che in quanto al prezzo V. S. lo sà, che è notorio, e faccia il conto, & in questo modo mi contento farne vn censo del restante con obligo &c. Ex quibus, & alijs in prima decisione ponderatis, non esse exequendum mandatum Auditoris Cameræ, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. EMERIX.

Romana Vineæ.

Lunæ 5. Martii 1674.

ARGVMENTVM.

Valida declaratur alienatio bonorum fideicommissi facta ab hærede grauato, cui competebat detractio legitimæ, non obstante illius consumptione ex alia præcedenti modica alienatione deducta, prout nec minus ex alienationibus ab alijs grauatis factis, quia illæ in eorum detractiones imputandæ erant, nec adscribendæ ei, qui non alienauerat: Obijciebatur etiam aliud fideicommissum conuentionale, quod non obstare deciditur, quia pendebat à conditione voluntaria, & potestatiua, quæ non retrotrahitur ad præiudicium tertij, & demum quia derogatio Apostolica fuerat obtenta illa ex pluribus circumstantijs deducitur.

SVMMARIVM.

1 *Sententia iniusta infirmari debet.*
2 *Alienatio de bonis fideicommissi facta ab hærede grauato sustinetur ratione legitimæ sibi competentis.*
3 *Legitimam non amittit filius fideicommisso grauatus ob solam non confectionem inuentarij.*
4 *Alienatio facta ab vno ex grauatis imputatur in solam portionem alienantis.*
5 *Subrogata res per sententiam iudicis in locum alterius rei fideicommissariæ, illius naturam assumit.*
6 *Legitima ex modicis alienationibus non consumitur, maximè si illa sit admodum pinguis.*
7 *Detractiones qui allegat per alienationes fuisse consumptas, probare tenetur illas de bonis fideicommissarijs factas.*
8 *Verba* cùm primum decesserit intestatus *importat conditionem potestatiuam, & voluntariam.*
9 *in Conditionibus potestatiuis, & voluntarijr non fit retrotractio in præiudicium tertij.*
10 *Naturam principalis dispositionis non immutant verba, & clausulæ in illis appositæ.*
11 *Hypotheca non mutat naturam dispositionis, cui adijcitur.*
12 *Clausula constituti famulatur, non autem immutat naturam illius dispositionis, in qua fuit adiecta.*
13 *Clausula* ex nunc prout ex tunc *adiecta dispositioni conditionali, non operatur retrotractionem in præiudicium eius, cui medio tempore ius est quæsitum.*
14 *Derogatio apostolica fideicommissi ex pluribus circumstantijs deducitur, & quibus, num. seqq.*
15 *Emptor cui notum erat fideicommissum, non præsumitur absque derogatione apostolica illius bona emere voluisse.*
16 *Instrumentum operatur, quod contrahentes quoad fieri possit non censeantur periurij.*
17 *Derogatio apostolica fideicommissi ex obseruantia præsumitur subsequuta, & sup. à num. 14.*
18 *Obseruantiam non tollit lis, vel per renunciationem extincta, vel si in ea pronunciatum sit ad fauorem reorum.*

DECISIO CCLI.

DOmini ex facto in hodierna Causæ propositione latiùs exposito, & ex Iure ab eodem resultante existimarunt Antonio Actori, non fuisse debitam immissionem in Vinea, de qua agitur nec ex fideicommisso auito Antonij Senioris, neque ex altero conuentionali Balduini, & fratrum eiusdem Antonij Senioris filiorum, & hæredum; Ideoque responderunt sententiam eam illi decernentem vti iniustam † esse infirmandam per text. *& DD. in cap. inter cæteras de sent. & re iudicat.* aliosque concordantes. 1

Non quidem ex fideicommisso auito, quia ex illo competebat Balduino, atque ex eius persona Reis, & possessoribus detractio † legitimæ, ex cuius causa sustinetur alienatio per eundem Balduinum facta in Auctores Reorum, & possessorum vulgata *l.* Marcellus §. *res, quæ ff. ad Trebell.* Peregrin. *de fideic. artic.* 39. *num.* 4. Surd. *decis.* 170. *num.* 9. Caualer. *decis.* 496. *num.* 15. *& in Cæsenaten. Bonorum* 15. *Maij* 1651. §. *Iustitia verò, coram Reuerendiss. D. meo Decano.* 2

Nec huiusmodi detractio videbatur Dominis deneganda propter omissionem Inuentarij, † quoniam omissio Inuentarij non adimit hæredi grauato detractionem legitimæ contra fideicommissarium vniuersalem, qui nequit petere, nisi id, quod superest deducta per grauatum legitima, vt firmant Peregr. *de fideic. art.* 36. *num.* 140. Cyriac. *controu.* 5. *num.* 4. *&* 19. Merlin. *de legitim. lib.* 2. *tit.* 2. *qu.* 4. *num.* 2. Rota *coram bo. me. Andrea decis.* 80. *num.* 2. *&* 3. *coram Peuting. decis.* 359. *num.* 1. *cum seqq. & coram Cardinal Celso decis.* 1. *num.* 4. 3

Et quamuis ista conclusio communiter limitetur, quando cum omissione Inuentarij concurrunt plures antecedentes alienationes; Nihilominus illæ, quæ fuerunt in proposito aliàs adductæ, & hodie repetitæ ad hunc effectum non fuerunt visæ sufficientes; Prima enim alienatio census scutorum mille contra bona Camillæ Rusticucciæ, non est adscribenda Balduino, quia ista fuit facta à solis Thadeo, & Io. Baptista, † in quorum idcircò detractiones tantùm est imputanda, ad text. *in d. l.* Marcellus, & auctoritates supra allegatas. 4

Secunda, Vineæ extra Portam Flaminiam in totum petiarum 33. non est habenda in consideratione, quia ista non erat supposita fideicommisso paterno, nisi pro rata scutorum 800. pro qua per sententiam Iudicis in eius locum subrogata fuit hæc, de qua agitur, † quæ proindè eius naturam assumpsit, & vicem suppleuit, vt per text. *in l. prima §. hæc actio, & ibi* Bart. *ff. si quis testam. lib. esse iuss. & in l. si eum §. qui iniuriarum*, ibique communiter Scribentes, latè notat *Præses* Euerard. *in loco à vi subrogationis*, Gabriel *de reg. iur. conclus.* 2. *num.* 1. *& per tot.* Rota *decis.* 459. *num.* 12. *par.* 9. *& decis.* 447. *n.* 1. *par.* 14. *rec.* 5

Tertia Census, cum DD. de Caffarellis non merebatur allegari, quia ille non erat hæreditarius, sed proprius fratrum, vt apparet ex Summ. Antonij *num.* 6. *in fine*, vbi legitur

gitur Prosperum Caffarellum vendidisse d. Censum Balduino,& eius fratribus.

Quarta, & quinta aliorum duorum Censuum scutorum bis mille monetæ pro quolibet, cùm D. Pompeio, & Victoria de Columnis non fuerunt iustificatæ penes acta, prout debe-ret ex vulgatis.

Sexta demùm Census scutor. bis mille auri cessi sub die 9. Iunij 1578. Dominis de Verospijs, vltrà quòd remanet vni-
ca, & est modici valoris respectu legitimæ omnium filio-
rum, cuius cuiuslibet rata excedebat scuta 4000. vt in fa-
6 cto; † ideoque non inducit præsumptionem consumptio-
nis legitimæ ascendentis ad longè maiorem quantitatem, vt
respondit Rota *coram bo. me. Celso decis. 1. num. 9. coram Ama-
to Dunozetto dec. 645. num. 12. & decis. 432. num. 7. par. 4. tom.
1. recent.* Ex alio capite etiam non est imputanda, quia ni-
mirum non probatur plenè, & concludenter istum Censum
7 pertinuisse ad hæreditatem paternam, † prout deberet,
præsertim per allegantem consumptionem detractionum
contra tertios possessores, vt notat Peregr. *de fideicom. d. art.
39. num. 13. & 14.* Cyriac. *d. controu. 5. num. 26. & 27.* Merlin.
de legitim. lib. 2. qu. 4. tit. 2. num. 2. & post eum Rot. *dec. 1. nu.
4. cum seqq. Adden. ad* Ludouis. *decis. 185. num. 3.* Imò ex alle-
gatis in facto Reorum, & possessorum potiùs apparet istum
censum fuisse proprium filiorum alienantium, dum fuit
ab ipsis retrocessus, vel illorum proprius, Summ. *num. 7.*

Neque etiam ex fideicommisso conuentionali fratrum,
sub quo hoc ius detrahendi legitimam Balduino competens
cùm omnibus alijs bonis dicebatur comprehensum, quia
cùm illud non fuerit ab initio purè, & simpliciter ordina-
tum, sed sub conditione obitus ab intestato per verba, *ibi*:
8 donauit, &c. cùm primùm decesserit intestatus, † quæ
important conditionem potestatiuam, & voluntariam,
Giouagnon. *cons. 35. num. 6. lib. 1.* Merlin. *de pignor. lib. 4. tit.
1. qu. 22. num. 10.* Rota *decis. 728. num. 3. cum seq. par. 1. di-
uers. & in Perusina fideicommissi 27. Maij 1661. §. siquidem co-
ram bo. me. Verospio*. Et Balduinus medio tempore Vineam
9 alienauerit, non fit retrotractio in præiudicio tertij, † in
quem intereà pendente in suspenso d. conditione potestatiua,
alienatio facta fuerat, vt distinguendo inter conditionem
potestatiuam, & causalem, vel mixtam, notant Bart.
in l. aliena res, ff. de pignorat. act. Menoch. *cons. 388. numer.
34. 35. & 40. cum pluribus seqq.* Pacific. de Salu. *inspect. 3. cap.
2. num. 508. pariter cum seqq.* Merlin. *de pignor. d. lib. 4. d. qu.
22. num. 3.* Gratian. *discept. 856. num. 9. & 12. pariter cum seq.*
Buratt. *decis. 581. num. 12. & 13. ac num. 15. & decis. 419. nu.
5. par. 4. tom. 2. recent.*

Non suffragante hypotheca, & clausula constituti con-
tentis in instrumento fideicommissi conuentionalis, quo-
10 niam nec hypotheca, neque clausula constituti † tanquam
accessoria principalis dispositionis conceptæ sub conditione
potestatiua, & voluntaria immutant naturam principalis
dispositionis *l. fin. §. Lutius ff. de donat. & l. quoties C. de rei
11 vindicat.* † & in terminis de hypotheca notant Barbos. *in d. l.
quoties num. 26.* Giouagnon. *cons. 35. num. 17. & 22. lib. 1.* Mer-
lin. *de pign. d. quæst. 22. num. 50. & 51.* Rota *d. decis. 419. num.
12 5. par. 4. tom. 2.* & de clausula † constituti Barbos. *vbi sup. nu.
12.* Rota *post Possib. de manut. decis. 300. num. 19. & decis. 620.
num. 3. & 4. ac in rec. decis. 26. num. 3. par. 8. & decis. 91. num.
4. cum seqq. par. 12.*

13 Prout nec etiam alia clausula *ex nunc, prout ex tunc*, †
quæ pariformiter quotiescumque adijcitur contractui condi-
tionali non operatur retrotractionem in præiudicium eius,
cui medio tempore ius est quæsitum, iuxtà text. *in Clem.
vnica, vbi* Ancharan. *numer 6. de concess. Præbend.* Paris.
cons. 82. num. 17. & 18. lib. 4. Tiraquell. *de retract. conuent. §.
2. gloss. vnica num. 88.* Cassador. *decis. 3. num. 15. & 16. de Præ-
bend.* Put. *decis. 186. per tot. lib. 2.* Rota *diuers. decis. 1311. vers.
etiamsi adsit clausula ex nunc. par. 3.* Coccin. *decis. 1471. num. 15.
& in recent. decis. 614. num. 49. & seq. par. 4. tom. 3. & decis.
330. num. 28. par. 11.*

His accedit derogatio Apostolica vtriusq; fideicommissi,
quæ in præsenti probari videbatur ex pluribus vehementibus
coniecturis, videlicet ex conuentione expressa adiecta in-
14 strumento venditionis, quod expediretur d. derogatio, †
& ex subsecuto mandato procuræ facto per fratres Balduino
pro ea communi nomine impetranda, Rota *apud Marches.
de commis. tit. de signat. gratiæ par. 1. cap. 2. num. 3. fol. mihi 113.
& dec. 175. num. 14. par. 8. rec* Ex qualitate emptoris scilicet
Coronati, qui erat Collegij Aduocatorum Concistorialium
Decanus, & incliti Populi Romani Aduocatus, vt testa-
15 tur D. Carolus Chartarius in suo Sillabo pag. 201. † Etenim
non est verisimile, quod voluerit emere non præcedente
derogatione fideicommissorum, quæ ipsi innotuerant, &
cui derogationi specialiter consenserant tàm d. Balduinus,
quàm cæteri fratres, Mascard. *de probat. conclus. 523. num.
8.* & in proximis terminis ponderauit Rota *dec. 7. num. 15. co-
ram Dunozett. iun.* & ex ipsomet actu celebratæ venditionis
coram clar. me. Card. Matthæio per deputatos, quorum al-
ter erat Iurisconsultus sub assertiua libertatis vineæ a fideicom-
missis, & impetratæ illorum derogationis in illis verbis:
donec derogatio fideicommissi fit, & remaneat valida, con-
currente præsertim iuramento, † ne aliàs contrahentes 16
censerentur periuri, Arguell. *decis. 44. alias 45. la seconda
num. 24. & 25.* iuncta obseruantia per spatium 30. & amplius
annorum, quæ tametsi vbi non agitur tantùm de præsu-
menda solemnitate, vt in alienatione rerum Ecclesiæ, † 17
sola non sufficeret per ea, quæ tradit Rota *in Romana Do-
mus 27. Iunij 1670. coram Reuerendissimo D. meo Decano §. absque
eo*; Nihilominus multùm coadiuuat probationem elicitam
ex supradictis coniecturis, non obstante lite aliàs mota de
anno 1605. & subindè reassumpta de anno 1637. quia prior
fuit extincta per renunciationem Actoris, & in altera fuit
decreta expeditio fauore Reorum, † ac proinde non impe- 18
dit effectum prædictæ obseruantiæ per ea, quæ notat Felin.
in cap. illud colum. fin. de præscript. Rota *coram Seraphin. dec.
1027. num. 14. & in recent. par. 4. tom. 2. dec. 214. num. 3.* & in
terminis similis obseruantiæ *in Romana Domus 30. Maij 1672.
§. fin. coram me.*

Etiàm, vtraque &c.

R. P. D. VICECOMITE.

Regien. Consortij.

Lunæ 5. Martij 1674.

ARGVMENTVM.

Admissio ad Consortium in hac Decisione denegata est, quia non visa fuit concurrere qualitas ab illius Statuto requisita, quæ in habitatione consistebat, ad quem effectum dictum est non sufficere habitationem moralem ex retentione domicilij resultantem, sed verè actu, & physicam requiri, prout nec minus altera de vtraque parente, in numero plurali, quæ verificari non poterat in vno tantùm ex illis.

SVMMARIVM.

1 *Clausula* Constito de tribus *intelligitur de validis, & iustis*.
2 *Validitas sententiæ resultat si fuerint probata omnia requisita vulg. decis. Caputaq.*
3 *Ad Consortium admitti non potest, qui illius requisita non habet*.
4 *Ad Consortium admitti petens, illius requisita probare tenetur*.
5 *Clausula* non aliter, nec alio modo *necessitatem inducit*.
6 *Scripturæ magis attenduntur, quam testes*.
7 *Testes illi in concursu recipiuntur, qui à scripturis adminiculati sunt*.
8 *Habitatio in aliquo loco excluditur, si probata est degentia in alio loco*.
9 *Mulier nupta efficitur de origine, & incolatu mariti*.
10 *Habitare verbum in aliqua constitutione, vel statuto appositum, intelligitur de habitatione phisica, & reali, non autem de solo domicilio*.
11 *Verbum* de patribus *in plurali intelligitur de vtroque parente, nec contentatur de vno, amplia vt n. seqq.*
12 *Educatio filiorum promiscuè conuenit æquè patri, ac matri, imo magis matri in primo triennio*.

DE-

DECISIO CCLII.

ADuersus tres sententias, vnam de partibus, duas verò
Rotales, quibus declaratum fuit Mauritium aggre-
gandum esse ad consortium Presbyterorum Herberiæ; ijdem
Consortiales, qui contra dictas sententias duas alias eundem
Mauritium excludentes reportauerant, obtinuerunt à Signa-
tura rescribi cum clausula *constito de tribus*, propositoque per
me ad illius tenorem dubio, fuit à Dominis negatiuè reso-
lutum.
1 Cùm enim dictum rescriptum † intelligatur de sententijs
validis, & iustis, Barbos. *clausul. 28. n. 1. & seqq.* Rot. *decis. 38. &*
decis. 179. par. 7. rec. coram Bich. decis. 466. in omnibus n. 1. In præ-
2 senti licèt non controuerteretur validitas, † cùm fuerint ser-
uata omnia de iure, & stylo seruanda, iuxtà vulgatam *dec.* Ca-
putaq. 260. Iniustitiam tamen ex hoc vno capite, cùm in alijs
non fuerunt concordes, deduci conuenerunt Domini, quod
scilicet Mauritius non probat habitationem Helenæ eius
Matris in Oppido Herberiæ, vbi ipse natus est per decenium
3 antequam illum in lucem ederet, † provt de natis in d. Oppi-
do statuit Constitutio d. Consortij *cap. 12. ibi*: In Terra, seù Op-
pido Herberiæ natus, & de Patribus, qui per decennium sal-
tem ante in eo habitauerint, & eum ibi educauerint, & non
aliter, nec alio modo recipiatur, quæ cùm exigat certam quali-
4 tatem, † illam concludenter probare debet admitti cupiens
ad dictum Consortium, ad tradita per Abb. *in cap. cum in cun-*
ctis §. inferiora n. 10. & seqq. de elect. Garz. *de benef. par. 7. cap. 15.*
n. 6. Rot. *in Cremonen. benef. siue iurispatronat. 1. April. 1672. §.*
verum præmissa coram R. P. D. meo Calataiu, & in Lucana benef.
eiusdem anni §. quamuis coram me, attenta maximè clausula, *&*
5 *non aliter, nec alio modo*, † quæ necessitatem inducit seruandi
ad vnguem ea, quæ à Statuto fuerunt demandata, vt in *decis.*
huius causæ 20. Iunij 1670. §. Illius enim, & 10. April. 1671. §. Nec
releuat coram Illustriss. Domino Vrbis Gubernatore.

Tantùm autem abest, quod dictus Mauritius probet de-
cennalem habitationem Matris, cùm imò ex scripturis, & te-
stibus pro Consortio productis constet de illius absentia, quod
nempè ab anno 1634. quo natus est Mauritius, vt ex fide Ba-
ptismatis hodierno Summario Consortialium *num. 3.* per alios
anteactos illius Mater origine Parmensis semper concomita-
ta fuit Maritum, qui varia munia in varijs locis de illo tem-
pore actualiter exercuit, dicto Summario *à num. 8. ad 15.* Nec
6 Testes pro Mauritio inducti meruerunt attendi, † quia con-
trarium constat per scripturas, quibus magis standum est *l. in*
exercend. C. de fid. instr. Rota *coram Mantic. decis. 24. num. 5. cum*
seqq. coram Duran. decis. 453. n. 6. coram Eminentissimo Ottbobono
7 *decis. 114. n. 1. 2. & 3.* & in concursu Testium Consortij, † qui
dictis scripturis adminiculati veniunt postponendi, Alex. *con-*
sil. 91. n. 8. in fin. vers. & eo magis credendum lib. 4. Probata autem
8 degentia in alijs locis, provt verè probata fuit, † exclusa re-
manet habitatio in ipso Oppido Herberiæ, Io. *de Amic. cons.*
82. in princ. & n. 1. Riminald. Iun. *cons. 17. sub n. 13.*

Non obstat, quod Helena Mater nubendo Mario Patri
9 Mauritij originario Herberiæ † effecta sit de origine, & in-
colatu Mariti, vt firmat *decisio R. P. D. mei Bourlemont 16. Ia-*
nuar. superioris anni §. prout Helena; omisso enim, quod dictus
Marius originem ducit non ab Oppido Herberiæ, sed à Villa
Sanctorum Faustini, & Iouitæ, in qua natus est distanti à di-
cto Oppido per duo milliaria, dicto Summario *num. 4. & 5.*
adhuc quidquid sit quoad alios effectus in præsenti, cùm
Constitutio prædicta requirat veram habitationem; vtitur
10 enim verbo *habitare*, † non sufficit domicilium habere in lo-
co, sed requiritur physica, & naturalis habitatio, Federico de
Sen. *cons. 256. num. 6.* Dec. *cons. 37. n. 9. propè med. vers. & dicitur*
habitare, Menoch. *præsumpt. 42. num. 2. lib. 6.* cum alijs in præci-
tata *decis. 20. Iunij 1670. §. Agnoscentes, & 10. Aprilis 1671. §.*
Firmum coram Illustriss. D. meo Vrbis Gubernatore.

Nec etiam releuat, quod dicta Constitutio vtendo verbo
11 *Patribus*, intelligat de Patre tantùm; † quia cùm loquatur
in plurali, comprehendit etiam Matrem, Robles *de repræ-*
sent. lib. 2. cap. 14. sub num. 30. vers. tùm quia, Rota *coram Duran.*
decis. 19. num. 1. & firmat alia *decis.* huius causæ *coram D. Præsi-*
de Granaten. 28. Ianuarij 1668. §. fin. aliàs præsupponendi essent
duo eiusdem personæ Patres, quod est impossibile; Et ma-
gis etiam comprobatur, cum Constitutio vt supra præsuppo-
12 nat educationem *ibi*: Et eum ibi educauerint, † quæ pro-
miscuè conuenit vtrique Parenti, & signanter Matri in pri-
mo triennio post natiuitatem, vt in *Auenionen. aliment.*
23. Ianuarij 1673. §. Nec ex eo coram Reuerendissimo Domino
meo Decano.

Et ità vtraque parte informante &c.

Quamplures Decisiones in hac causa emanatas concordauimus supra ad decis. 188. par. 17. vbi etiam adest alia decis. in eadem causa 327.

R. P. D. RONDININO.

Camerinesi Prædij.

Lunæ 5. Martij 1674.

ARGVMENTVM.

Alienatio bonorum pupilli facta à Matre Tutrice constituta à lege pro extinguendo illius ære alieno sub grauioribus vsuris contracto, valida reputata est, non obstante, quod Mater nec satisdederit, nec alia solemnia impleuerit, quia præterquamquod hæc cursu temporis, & ex obseruantia eiusdem alienationis præsumantur, illa non dicuntur necessaria, nisi eo in casu, quo Mater testamento minus solemni data sit, secus si ipso iure constituatur à lege, quia licèt tunc etiamsi hæc omnia pro exercitio tutelæ requirantur, tamen eorum omissio non impedit quin vera Tutrix non sit; Plura itaque de huiusmodi alienationibus, & de Matre Tutrice in præsenti Decisione deducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio bonorum pupilli facta pro extinguendo censu maiorum vsurarum, est valida.*
2 *Iudices quid inquirere debeant in alienatione bonorum pupilli.*
3 *Mater non dicitur legitima tutrix nisi prius adimpleat solemnia, quæ qualia sint, intellige vt num. 8.*
4 *Mater de iure est legitima tutrix suorum filiorum.*
5 *Mater de iure tutrix suorum filiorum potest ad alienationem bonorum vtiliter, & cum solemnitatibus deuenire, etiam si non impleuerit solemnia.*
6 *Solemnitates extrinsecæ præsumuntur interuenisse ex diuturnitate temporum, & ex pluralitate actuum, qui fuerint effectum sortiti.*
7 *Mater tutrix quæ deuenit ad alienationem bonorum suorum filiorum diu obseruatam, præsumitur impleuisse solemnia, & num. 9.*
8 *Mater tutrix in testamento minus solemni relicta, ante confirmationem iudicis, non est legitima tutrix.*
9 *Mater de iure legitima tutrix, etiam sine vllo facto iudicis talis est, quamuis pro exercitio tutelæ requirantur solemnia.*
10 *in Alienatione suorum bonorum an debeat interuenire pupillus maior infante, vel pubertati proximus.*
11 *Alienatio necessaria bonorum pupilli non requirit solemnitates.*
12 *Alienatio bonorum pupilli alias valida, substinetur etiam si ille non interuenerit.*
13 *Alienatio bonorum pupilli fieri nequit, si in hæreditate patris existant mobilia, vel alia bona, & vid. n. seqq.*
14 *Existentia mobilium, vel aliorum bonorum ex quibus satisfieri potuisset creditoribus pupilli, probari debet de tempore alienationis, & vid. num. seq.*
15 *Decretum iudicis interuentum in alienatione bonorum pupilli præsefert non existentiam aliorum bonorum illius.*
16 *Alienatio bonorum pupilli facta mediante accollatione debiti, quod deinde ad paucos menses iuxtà formam decreti iudicis solutum est, valida reputatur, & substinetur.*
17 *Pupillus si non fuit in damno, hoc sufficit pro substentatione, & validitate alienationis.*
18 *Alienatio bonorum pupilli æquè valida reputatur, si creditores vrgeant, ac si debitum fuerit sub vsuris.*
19 *Fructus bonorum stabilium valutantur ad rationem quinque pro centenario.*
20 *Sententiam qui approbauit omnia illius etiam deducta occasione iudicij pariter dicitur approbare, itavt illam amplius impugnare non possit.*

DECISIO CCLIII.

FRanciscus, & alij fratres de Palladinis Agentes coram
A. C. Panciatico ad possessionem Prædij controuersi ab
illorum Matre, dum in minori ætate constituti erant, pro dis-
soluendo ære alieno in Christophorum Grimaldum distracti,
per eiusdem A. C. sententiam absolutoriam Angeli , &
aliorum de Grimaldis d. Christophori emptoris filiorum, ac
huius Prædij possessorum , succubuerunt, Summario de
Grimaldis *num.* 3. Ab hac autem sententia appellationis Cau-
sa mihi commissa, dubium proposui, An, & de cuius bono iu-
re constet, etiam ad effectum manutentionis, seu reintegratio-
nis ; Denique constare de bono iure illorum de Grimaldis ,
etiam ad effectum manutentionis responderunt.

Habent sanè Grimaldi publicum venditionis instrumen-
tum anno 1650. in quo Mater, & Tutrix illorum de Palladi-
nis palàm, ac bona fide vnà cum Francisco filio tunc duode
viginti annis maiorem coram Prætore pro Tribunali seden-
te, cum consensu, verbo, & voluntate trium proximiorum fa-
tis vtiliter vendidit Prædium controuersum quatuor pro cen-
tenario vix reddens, vt indè census, quorum fructus ad longè
maiorem summam ascendebant extinguerentur, Summario
vtriusque partis *num.* 1. itavt de legitima translatione domi-
1 nij in emptorem, dubitari non possit, † manente solum actio-
ne pupillo, si postea potuerit probari, obreptum esse Prætori ,
inquit celebre illius Edictum in *l.* 1. *in princip. in l. si pupillorum*
7. §. si Prætor ff. de reb. eorum , *& in l. etsi Præses 5. C. de præd.*
minor.

Hæc autem probatio DD. non constitit, siue habito re-
spectu ad personas contrahentes siue ad causam contractus ,
2 siue denique ad modum contrahendi , † circa quæ Iudices
animaduertere monet notabilis Text. *in l. magis puto ff. de reb.*
eorum.

Quo enim ad personas obseruabant DD. minùs rectè à
Scribentibus pro Palladinis, controuerti , quod istorum Ma-
ter, eorum quoque legitima Tutrix esset ex eo, quod non ap-
pareat illam satis dedisse ; Confirmationem à Iudice petijsse,
3 ac alia solemnia impleuisse , † sine quibus legitima Tutrix
dici non potuit , neque bona pupillorum distrahere valuit , ad
Text. cum ibi notatis *in l. etsi pluribus 4 ff. de Auctor, & consens.*
Tutor. & in l. fin. C. de arbitr. tutel. Bart. *in l. legitimos, ff. de legit.*
Tutor. in l. si Tutor, C. quib. caf. restit. in integr. non est necesse, & con-
sil. 46. *num.* 2. *volum.* 1. Honded. *cons.* 23. *num.* 48. *& seqq. vol.* 2. Ga-
briel. *cons.* 25. *num.* 9. *& seqq. vol.* 2. alijsque adductis dixit Rota
in celebri Signina administrationis coram Sacrato , quæ est in rec.
par. 1. *dec.* 470. *& in rec. par.* 10. *decis.* 143. *n.* 20. *Eminentiss. Ottbob.*
decis. 170. *n.* 21. *&* 22. *& decis.* 173. *num.* 13. *&* 14.

Etenim supposito, quod in Testamento Pater pupillis Tu-
torem non dederit, ideoque Mater legitima Tutrix esset , †
4 eiq; filiorum tutelam lex detulisset in *auth. matri , & Auiæ, C.*
quand. mul. tutel. offic. fung. poss. etiam non præcedente Iudicis
decreto super administratione, alijsque solemnibus non im-
pletis, hanc venditionem pupillis vtilem, vt inferius dicetur †
5 ad euitandum cursum vsurarum , quibus ob census ab eis de-
bitos premebantur , facere potuit ex ratione , quam reddit
Bart. quem communiter sequuntur DD. in *l. tutor, qui reperto-*
rium num. 7. *ff. de administr. tut.* Ruin. *cons.* 89. *num.* 6. *&* 7. *volum.* 5.
Riminald. *sen. cons.* 386. *num.* 4. *alijsque adductis*, Guttier. *de tutel.*
par. 1. *cap.* 5. *num.* 10. Ciarl. *controu.* 217. *num.* 35. 38. *& seqq.* Gra-
tian. *discept.* 360. *num.* 33. *& seqq.* & fuit antiqua Rotæ senten-
tia *coram Put. decis.* 280. *lib.* 1. *in correct. coram Ludou. decis.* 31. *n.*
4. *ibiq.* Add. *litera B.* repetita *in rec. par.* 2. *dec.* 47. Seraph. *dec.* 104.
n. 5. quam in his terminis Matris legitimæ filiorum Tutricis
deduxerunt Vermigl. *cons.* 488. *num.* 6. *& seqq.* Granat. Theo-
rem. 8. *num.* 19. Gratian. *discept.* 542. *num.* 7. *& seqq.* Merlin. Pi-
gnatt. *controu. Centur.* 2. *cap.* 73. *num.* 11. *& seqq.* Thomat. *decis.*
80. *num.* 14. *cum alijs per* Guttier. *de tutel. par.* 1. *d. cap.* 5. *n.* 10. Rot.
coram Buratt. decis. 67. *num.* 6. *& seqq. & in recent. par.* 4. *decis.* 43.
num. 12. *in fin.*

Hoc enim casu, cùm non doceatur de excusatione, vel re-
motione à tutela , aut de alterius exercitio , sed è conuerso ap-
paret Matrem semper pro Tutrice se gessisse , & non solum
confecisse inuentarium ante controuersam venditionem ,
Summario de Grimaldis *num.* 4. sed in in illo instrumento , &
in omnibus alijs actibus semper palam veluti Tutricem con-
traxisse, debita hæreditaria, extinxisse sine vlla reclamatione,
d. Summ. de Grimaldis *num.* 5. *&* 7. & Summ. responsionis *nu.*
3. *&* 4. consequens est , vt solemnitates necessarias præcessisse
6 † censeamus , cùm illæ veluti extrinsecæ , & consecutiuæ ex
diuturnitate temporis, ac ex pluralitate actuum, qui effectum
sortiti sunt adfuisse præsumantur, iuxtà text. *cum ibi not. in l.*
sciendum 30. ff. de verb. oblig. & in cap. sicut 16. de sent. & re iudi-
cata, quemadmodum † in his præcisis terminis Matris Tutri- 7
cis consuluit Socc. Sen. *consil.* 153. *n.* 3. *& seqq. vol.* 2. quem com-
muniter sequuntur Boer. *decis.* 124. *nu.* 13 *vers. & pro hac con-*
clusione, Gabriel. *communium conclus. tit. de præsumpt. conclus.* 1.
nu. 35. Crauett. *de antiq. temp. par* 3. *§. fin. n.* 37. Virgil. *de legitimat.*
person. cap. 6. *n.* 14. Gratian. *d. discept.* 360. *n.* 36. *& discept.* 855. *nu.*
8. *&* 9. Vermigl. *d. cons.* 488. *n.* 6. *&* 7. Merlin. Pignatt. *d. controu.*
73. *sub n.* 13. 15. *&* 18. Thomat. *d. decis.* 80. *n.* 14. *&* 15. & perpe-
tuò dixit Rota *coram Verall. decis.* 323. *num.* 5. *par.* 3. *& in diuers.*
par. 2. *decis.* 89. *n.* 9. *& par.* 4. *decis.* 201. *à n.* 8. *ad fin.* Ludou. *d. decis.*
31. *num.* 4. *&* 5. *& in rec. par.* 14. *decis.* 473. *num.* 19. & declarata in
hunc modum *dec. coram Sacrato in rec. par.* 1. *d. decis.* 470. Mer-
lin. *decis.* 500. *num.* 4. *repetita in rec. par.* 6. *decis.* 3. *& in Nepesina*
tutelæ 6. *Iunij* 1616. *§. deputatio, §. seq. & §. final. coram Ve-*
rospio.

Aliud autem est in casu, in quo Mater Tutrix data fuerit
in nullo, ac minus solemni Testamento, † quia tunc iuxtà 8
opinionem Guttier. *de tutel. par.* 1. *cap.* 5. *num.* 8. *in fin. & cap.* 8.
num. 19. *in fin.* cum quia transit Rota *par.* 8. *decis.* 64. *num.* 1. *&* 2.
in contrarium adducta , ante Iudicis confirmationem Mater
Tutrix non est , ideoque tunc non agimus amplius de extrin-
seca solemnitate præsumenda , & de actibus Tutoris supposi-
ta, vt in superiori casu † iam tutela , quæ à lege regulariter
Matri defertur sine vllo facto Iudicis, quamuis pro exercitio 9
tutelæ postea requiratur , vt benè concludit Guttier. *d. cap.* 5.
sub n. 8. *& prius* Corn. *cons.* 164. *n.* 3. *vol.* 4. quem sequuntur Ga-
briel. *cons.* 36. *num.* 13. *in fin. vol.* 1. Galganet. *de tutel. lib.* 3. *quæst.* 7.
n. 10. *&* 11. vbi inter vtrumque casum benè distinguit Rot. *co-*
ram Buratt. decis. 67. *n.* 6. *&* 7.

Quod autem Prosper alter ex filijs 14. annum excederet ,
Nicolaus verò septennium; Summ. de Palladinis *num.* 2. Ideo-
que vterq; contractui interesse deberet , cùm alter esset maior
infante , alter verò pubes esset, visum est DD. attendendum
non esse in † hoc casu , quia licèt ardua sit hæc quæstio de in- 10
teruentu pupilli maioris infante, vel saltem proximi puberta-
te, quam examinarunt DD. in *l. Pupillus si fari ff. de acquir.*
hæred. & in l. pro hærede ff. illo eodem tit. & aduertit Rota *cor.*
Reuerendissimo Ninot decis. 3. *n.* 6.

Adhuc tamen cùm necessarius hic actus fuerit, atque vtilis
pupillis, vt in tertia inspectione dicetur , exemptus remanet
tam ab ista , quàm ab insinuatione , alijsque solemnitatibus
extrinsecis, & non essentialibus ipsius actus; † cùm non alia 11
de causa, quàm inquirendæ necessitatis actus, ac procurandæ
pupilli vtilitatis inuentæ fuerint, iuxtà Text. *in l.* 3. *in princ.*
vers. pignori, & §. seq. ff. de reb. eorum, & in l. si prædium §. emptor.
C. de præd. minor. Pacif. de Saluian. *inspect.* 3. *cap.* 2. *num.* 129. *&*
132. Franc. à Pont. *cons.* 1. *num.* 34. *& seq. vol.* 1. Merlin. Pignatt.
d. centur. 2. *cap.* 74. *n.* 40. *&* 41. Rouit. *ad pragm. Regn. pragm.* 1. *sub*
n. 112. *&* 113. *cum alijs per* Capic. Latr. *dec.* 19. *n.* 5. *& seq.* Franch.
decis. 35. *ibique* Adden. Mastrill. *decis.* 13. *n.* 8. Castill. *decis.* 26. *n.* 7.
& 14. Rota *rec. par.* 2. *decis.* 545. *num.* 8. *& par.* 5. *dec.* 544. *n.* 10. *&*
par. 6. *decis.* 39. *num.* 11. Ludouis. *d. decis.* 31. *n.* 9. Seraphin. *decis.*
1242. *sub n.* 3. Bich. *decis.* 588. *num.* 17. & in his terminis † non in- 12
teruentus pupillorum Rota *in rec. par.* 9. *decis.* 284. *num.* 4. *&*
par. 10. *d. decis.* 187. *num.* 19. *vers. & quæ facilius, & par.* 11. *decis.*
39. *num.* 8. *& seq.*

Modus autem contrahendi , quem respiciebat altera huius
contractus inspectio legitimus, DD. videbatur, quia licèt non
negarent ad alienationem immobilium deueniri non potuis-
se, † quatenus mobilia , vel alia in paterna hæreditate fuis- 13
sent, iuxtà regulam Text. *in d. l. magis puto d. §. non passim ff. de*
reb. eorum, & in l. lex , quæ Tutores 22. *C. de administr. Tutor.* id ta-
men non probari dicebant ex Inuentario, de quo in Summa-
rio responsionis de Palladinis *num.* 1. nisi etiam probetur præ-
cisò alienationis tempore illa in hæreditate fuisse , † atque si- 14
ne familiaris rei incommodo distrahi potuisse , vt per Rotam
apud Pacif. de Saluian. *decis.* 109. *num.* 6. *&* 7. quinimò non exi-
stentiam mobilium , † atq; aliorum præseferre Iudicis decre- 15
tum, vt in his terminis deducunt Corn. *cons.* 109. *num.* 5. *vol.* 3.
Gratian. *discept.* 555. *num.* 35. *& seqq.* Merlin. Pignatt. *d. centur.*
2. *controu.* 74. *num.* 31. Rota *coram Bich. d. decis.* 58. *num.* 10. *&*
seqq.

Accollationem verò debitorum factam à Grimaldo huius
Prædij emptore pro residuo pretij, in dubio quidem damnosam
iura interpretantur , itavt regulariter non liceat fidem habere
de pretio, cùm pupillus exindè non liberetur, secus autem
cùm verè, & realiter omnia geruntur, & Prætor, vt in casu no-
stro curauit , vt pecunia creditoribus solueretur, prout post
paucos menses soluta fuit, atque dimissi creditores, & libe-
rati

16 tati pupilli Summario de † Grimaldis *num.2.* vt est de mente
ipsius Textus *in d. l. magis puto §. non tamen ff. de reb. eorum* ,
quia tunc attenditur quid gestum, & cum pupillis in damno
17 non fuerit , † actus sustinetur , vt benè distinguunt Bart.
*in l. Diuo Pio §. sed si emptor num.6. vers. prædicta vera nisi appa-
reat conuersum in illam causam ff. de re iudic.* Peregr. *de iur. fisc.
lib.6. tit.4. num.9. 10. & seq.* Negusan. *de pignor. par.6. membr.1.
num.38. in fin. & ex mente Cini, & aliorum*, Ciarlin. *d. discept.217.
num.11. vers. nec obstat, & num.12.* Mangil. *de subhast. quæst.115.
num.4. & 7.* & ex mente Alex. probat Cephal. *cons.235. num.31.
& seqq.* cùm qua distinctione accipienda sunt, quæ generali-
ter tradunt Gratian. *discept.329. num.33.* Rota *coram Caualer.
dec.18. coram Reuerendiss. Ninot. decis.9. n.7.*

Tertiæ autem inspectioni concernenti causam contra-
ctus , satisfactum DD. dicebant , tam ex veritate dd. cen-
suum extinctorum , quàm Palladini impugnare non pote-
rant , cùm eorum creditores , quibus solutum fuit , fue-
rint ab ipsismet descripti in Inuentario tamquam veri credi-
tores , Summario responsionis de Grimaldis *numer.5.* atque
aliàs pariter approbati , Summario dd. de Grimaldis *numer.
12.* quàm etiam ex illorum vrgentia , quæ particulariter
quoad census illorum de Grimaldis , & Thomasettæ pro-
batur ex mandatis relaxatis Summ. eorundem *numer.7.* &
Summ. replicationis *num. vnico* ; Generaliter verò deduci-
tur ex natura omnium censuum extinctorum , qui erant
sub grauissimis vsuris , quæ successiuè in dies semper vrgere
dicuntur , itavt vtrumque casum , siuè quod creditor vr-
18 get , † siue quod debitum sub vsuris sit æquiparet Text. *in
d. l. magis puto §. non passim in fin. ibi , si modo vrgeat creditor,
aut vsurarum modus ff. de reb. cor. ibique* Bart. *in §. si æs*, Imol.
cons.98. num.11. Gratian. *discept.555. num.34. & seqq.* Mer-
lin. Pignatt. *d. cent.2. controu.74. num.30.* Ciarlin. *contr.217.
num.23. & 24.* Rota *coram Bichio decis.58. num.6. & 9.* Du-
noz. Sen. *decis.350. numer.9. repetita in recent. parte 5. de-
cis.454.*

Ex his autem insurgit necessitas alienandi , cùm contro-
uerti nequeat vsuras longè superasse fructus bonorum ,
19 etiamsi taxandi forent † ad rationem quinque pro centena-
rio , iuxtà notissimam gloss. *in auth. perpetua , verbo iuxtà,
C. de Sacros. Eccles.* vt benè probat Text. *in d. l. magis puto §.
non passim ff. de reb. eorum* , Azo. *in sum. C. de præd. min. nu.
4.* Simoncell. *de donat. lib.1. tit.1. num.40.* Pacif. de Saluian.
inspect.3. d. cap.2. n.133. Rota *coram Bich. d. decis.58. num.2.* cum
alijs supra adductis.

Neque vrgentia creditorum excludebatur ex eo , quod
isti minores erant creditores dotis Theodoræ Auiæ , pro
qua mandatum obtinuerant , Summ. de Palladinis *num.3.
& 4.* itavt istos posteriores censuum creditores excludere po-
tuissent , quia in iudicio redditionis rationis de hoc credito
rationem habuerunt , de eoq; satisfacti fuerunt , ipsumq;
Inuentarium , ac huius venditionis instrument. deduxerunt,
& approbarunt Summ. de Grimaldis à *num.9. ad fin.* Itavt
cùm posteà R. P. D. Melchiorrius pronunciauerit Palladinos
veluti hæredes Patris cum beneficio legis , & Inuentarij re-
manere creditores in scut. 900. occasione iurium , de quibus
in actis Summ. eodem *num.6.* de quibus scutis 900. integrali-
ter postea satisfacti fuerint , d. Summ. *num.8.* consequens
est , vt de hoc credito ampliùs excipere nequeant , cùm
sententiam eorum fauore latam facto positiuo approbauerint
exigendo scuta 900. ipsis in eadem sententia præseruata ,
Summario dd. de Grimaldis *num.6. & 8.* hodieque longè
maiores effecti , Summario responsionis de Grimaldis *num.
20 1.* omnia approbarunt , † ac ideo acta , & deducta occa-
sione iudicij impugnare non possint , ad Text. *in l. si seruus
53. vbi DD. ff. de legat.1. & in l. fin. vbi* Castren. *num.1. C. de error.
Aduocat.* & comprobant Text. *in l. qui cum natu 14. §. accusare,
in l. in seruitute §. petijsse ff. de bon. libert. & in cap. fin. de iur. iuran.
in 6.* & vindicata glossæ sententia contra Vltramontanos scri-
psit Bartol. *in l. in criminali 5. num.2. & 3. C. de iurisd. omn. iudic.*
quem sequuti sunt Aretin. *in cap. si diligenti num.16. de for. com-
pet.* Abb. *cons.17. num.1. lib.2. & in cap. cum causam 62. num.8. de
appellat.* Mascard. *de probat. conclus.388. n.2. latè* Menoch. *cons.
352. n.23. & 24.* & dixit Rota *coram Bellam. dec.692. num.1. & in
Lauden. deuolutionis 13. Martij 1595. §. postremò coram Corduba,
& in Iuuenacen. & Melfiten. Bonorum 15. Ianuarij 1646. verum
etiam coram rec. me. Card. Corrado, & in Romana, seu Albanen. Vi-
neæ 20. Iunij 1670. §. secundo responderunt coram Reuerendiss. D.
meo Albergato Decano.*

Et ità vtraque &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Veliterna Attentatorum.

Lunæ 5. Martij 1674.

ARGVMENTVM.

Occasione Attentatorum plura practicabilia sunt deducta, primo super nullitate executionis mandati tàm per successiuam productionem iurium circumducti , quam per contrariam sententiam reuocati , secundò super vulneratione crediti , & viæ exequutiuæ per contrariam sententiam pronunciatam , itavt non ampliùs executiuè , sed ordinariè agendum sit, tertio demum de sententia , eiusque appellatione necessaria vel non , & in quibus casibus illa sit admittenda , vel habeatur pro admissa.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum à Iudice relaxatum remanet circumductum per successiuam iurium productionem.*
2 *Mandatum reuocatur per sententiam contra illud pronunciatam.*
3 *Via exequutiua vulneratur per sententiam absolutoriam, limita, & vid. num. seqq.*
4 *Ordinariè agendum est per tres sententias conformes , non autem exequutiuè proceditur stante vulneratione viæ exequutiuæ.*
5 *Via exequutiua non vulneratur per sententiam non tangentem obligationem, sed ex alijs causis absoluentes reos.*
6 *Obligatio cameralis , & illius creditum quatenùs per sententiam vulnerata remaneant , & n. seqq.*
7 *Via exequutiua vulneratur per sententiam etiam restrictam ad certa bona , super bonis tamen in eadem sententia contentis.*
8 *Sententia criminalis , quæ ex Constitutione Pontificis , non recipit appellationem , intelligitur respectu fisci , non partis.*
9 *Sententia reuocata per aliam sententiam , habetur ac si non emanasset.*
10 *Rescriptum Auditoris Papæ est intelligendum , provt de iure.*
11 *Mandati circumducti exequutio etiam præseruata , non ideò redditur exequabilis.*
12 *Præseruatio nihil addit præseruato, & ideo non valet operare exequutionem, quæ fieri non poterat.*
13 *Appellatio interposita à mandato suffragatur etiam quoad decreta antecedenter facta.*
14 *Appellare non est necesse à sententia nulla.*
15 *Appellatio non remanet deserta ex diligentijs factis pro obtinenda commissione causæ.*

DECISIO CCLIV.

IN Confirmatione Decisionis editæ coram me die 20. Iunij anni 1672. iterum Domini responderunt constare de attentatis.

Postquàm enim mandatum à bo. mem. Ronconio relaxa-
tum remanserat circumductum ; † necdum per successiuam 1
iurium productionem, Felin. *in cap. quoniam num.18. de probat.
Posth. de manut. obseru.102. n.40. &* Rota *decis.90. n.1. par.3. & in
Perusina manutentionis 12. Iunij 1645. § nec prætendi potest coram
Eminentiss. D. Card. Cerro*, verùm etiam per sententiam abso-
lutoriam † latam à bo. me. Baranzono in eius locum deputa- 2
to, Rota *coram Buratt. decis.574. num.11. cum alia coram Bichio
allegata in decis. sub §. nec Dominis*, ex qua pariter fuit † vulne- 3
rata via executiua, in specie Grat. *discept.103. n.10.* Rot. *coram
Coccin. decis.78. num.11. & in rec. decis.245. num.10. par.11.* Non
poterat Auditor Eminentiss. Decani demandando expeditionem dicti mandati amplius non existentis ad subhastationem , & deliberationem bonorum , de quibus agitur illius vigore deuenire, & multò minus R. P. D. Altouitus Iudex exindè deputatus in executionem eiusdem deliberationis ,

mandatum de immittendo, & vlterius de associando concedere,
4 † quia attenta vulneratione prædicta non nisi per tres sententias conformes, & via ordinaria erat procedendum Rota *coram Dunoz. iun. decis.* 433. *numer.* 3. & 4. cum alijs per Zacch. *de oblig. Camer. qu.* 37. *n.* 24. *in fin.*

Non obstat viam executiuam non fuisse vulneratam per sententiam nullatenus tangentem substantiam obligationis
5 Cameralis, sed † dumtaxat absoluentem Reos ab impetitis propter benè redditam rationem, iuxtà firmata per Rot. *in Romana Census* 11. *Martij* 1652. & 14. *Februarij* 1653. *vtrobique in print. coram Eminentiss. D. Card. Cerro.*

Quia pro resolutione huius obiecti distinguebant Domini duos casus; Alterum quando Iudex declarat insubsistens creditum, cui reperitur annexa obligatio Cameralis, vel simpliciter pronunciat illud, vel illam non exequendum, nullumque ius, nullamque actionem ex eisdem agenti competere,
6 & tunc † non est dubium, quin nedum via executiua, & obligatio Cameralis, sed etiam creditum remaneat, vulneratum.

Alterum verò quando actor, provt hic, dirigit actionem contra certa bona, & Iudex eo quia sunt obnoxia creditis anterioribus, vel ob aliam causam extrinsecam à credito petito, & obligatione Camerali, declarat per sententiam eidem actori non licere Reum super illis molestare, ipsumque
7 ab impetitis absoluit, † Et tunc licet neque creditum, neque via executiua dicantur vulnerata quoad bona non comprehensa in sententia. Nihilominùs quoad bona comprehensa, & respectu quorum Reus fuit absolutus ab impetitis via executiua remanet vulnerata, illiusque exercitium impeditum, donec per tres sententias conformes, declarentur insubsistentes causæ, ex quibus absolutio processit, vt probant authoritates supra, & *in alia decisione* allegatæ, & ità in specie distinguendo admittit, Rota *in d. Romana Census* 11. *Martij* 1652. *in princ.* & 14. *Februarij* 1653. *pariter in princ.* & §. *seq. coram Eminentiss. Card. Cerro.*

Minùs obstat, illam fuisse in integrum restitutam per sententiam criminalem Vicarij Generalis Veliterni reuocatoriam illius bo. me. Baranzoni, à qua non dabatur appellatio suspensiua, executionem verò mandati bo. me. Ronconij remansisse præseruatam per rescriptum R. P. D. Ritæ Auditoris sa. me. Clementis IX. qui mandauit procedi ad vlteriora in causa criminali sine præiudicio omnium, & quorumcumque iurium quomodolibet spectantium Vlissis, & signanter sine præiudicio mandati, & exequatur obtentorum ab eodem Ronconio.

Quia præterquam quod à dicta sententia criminali fuit admissa appellatio cùm clausula *seruata forma motus Proprij B. Pij Quinti* impress. inter eius Constitutiones in ordine la 24.
8 qui solùm denegat suspensiuam quoad interesse fisci, † non autem partium, vt patet ex eius lectura, cùm traditis per Farinac. *quæst. crim.* 33. *num.* 23. & *quæst.* 101. *numer.* 102. & *duobus seqq.* Scacc. *de appellat. quæst.* 12. *limit.* 4. *num.* 84. & *limit.* 48. *n.* 30. *in fin.* & Marches. *de commiss. appell. in caus. crimin. par.* 1. §. 1. *nu.* 14. & *seq. fol.* 1282.

9 Placuit vlteriùs responsio, quod eadem sententia † tanquam reuocata per alias subsequentes habetur ac si non emanasset Rot. *coram bo. me. Card. Celso decis.* 307. *n.* 10. & *in recent. decis.* 749. *sub n.* 2. *par.* 2. & *decis.* 8. *n.* 13. *par.* 11.

10 Rescriptum verò R. P. D. Ritæ † cùm sit intelligendum provt de iure Dec. *cap. causam quæ de rescript.* Crescen. *decis.* 1. *eod. tit.* Rot. *coram Rojas decis.* 232. *n.* 16. & *in recent. dec.* 483. *nu.* 24. *par.* 9. *rec.* Et de iure mandatum bo. me. Ronconij ob præcedentem circumductionem, & reuocationem non esse am-
11 plius exequibile, † illud tale reddere non valuit præserua-
12 tio, † quæ regulariter nihil addit præseruato, Felin *cap. inter Monasterium sub num.* 3. *de sent.* & *re iud.* Rot. *dec.* 75. *sub n.* 4. *par.* 2. & *dec.* 270. *num.* 8. *par.* 4. *tom.* 1. *rec.* provt nihil addidisse desumi videbatur ex ipso tenore rescripti incipientis à iurium præseruatione.

His positis nihil refert, quod Georgij non reclamauerint à decretis factis ab Auditore Eminentissimi Decani, ne-
13 que à subhastatione, & deliberatione † subsequuta, quia omisso, quod satis reclamasse dicuntur per appellationem interpositam à mandato de immittendo in illius executionem relaxato per R. P. D. Altouitum, insuper dictum fuit ab his omnibus vti nullitatis vitio laborantibus, ex allegatis in fine
14 *primi* §. *non opus* † fuisse appellare *l. si expressim* 19. *ff. de appell.* & *l.* 1. *C. quando prouoc. non est necess.* Adden. ad Gregor. *decis.* 1. *n.* 8. & *coram Dunoz. iun. dec.* 157. *n.* 3.

Denique saluari non potest ab attentatis possessio capta ab Vlissis sub prætextu, quod licèt sententia R. P. D. Altouiti esset appellabilis, adhuc ob non interpositam appellationem infrà decendium causa remanserit deserta, indeque licita fuerit executio, quia ex diligentijs intrà dictum terminum factis pro signanda commissione, de quibus in fide Auditoris dicti Eminentissimi Decani, tunc in actis exhibita, & hodie data in Summ. illorum de Georgijs *num.* 27. † ab huiusmodi desertione præseruata remansit, Vestr. *in prax. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 4. & *lib.* 7. *cap. vlt. num.* 5. *in fin.* Cassador. *dec.* 4. *num.* 1. *de appell.* Crescent. *decis.* 8. *num.* 5. *eodem titulo*, & Adden. ad Buratt. *decis.* 764. *num.* 3. 15

Et ità vtraque &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO.
Sacræ Rotæ Decano.

Florentina Cambiorum.

Lunæ 5. *Martij* 1674.

ARGVMENTVM.

Quia per cautionem de restituendo prioribus, & potioribus pecuniæ dicentur extare, ideò concessa fuit restitutio creditori anteriori aduersus posteriores, qui sub dicta cautione pecunias communis debitoris receperant, reiecta exceptione, quod eius creditum, vti per apocham priuatam, non poterat cum instrumento concurrere, quia ex pluribus adminiculis supplebatur defectus, *l. scripturas C. qui potiores in pignore habeantur.*

SVMMARIVM.

1 *Pecuniæ receptæ cum cautione de restituendo prioribus, & potioribus dicuntur extare, & ita comparentibus anterioribus, vel potioribus restituendæ sunt.*
2 *Apocha priuata carens requisitis* l. scripturas, C. qui potior &c. *tamen si est adminiculata, suam anterioritatem habet, & cum instrumenta concurrit.*
3 *Legis* scripturas *requisita* C. qui potiores in pignore, &c. *non sunt de forma, sed possunt per æquipollens impleri.*
4 *Antidatæ suspicio cessat ex præsumptionibus, & adminiculis.*
5 *Intimationis cambiandi necessitas excluditur ex verbis* contarli à se stesso, & pigliarli à cambio da altri.
6 *Cambiatio dicitur facta procuratorio nomine debitoris, non iure creditoris, ex facultate creditori per debitorem concessa.*
7 *Hypotheca contrahitur ex verbis* obliga se stesso suoi heredi, e beni de suoi heredi.
8 *Subscriptio debitoris in apocha importat obligationem omnium contentorum in illa, amplia vt n. seqq.*
9 *Debitor si nedum se subscripsit simpliciter, sed dixit,* prometto quanto di sopra, *ad omnia contenta in scriptura se obligat.*
10 *Creditores vnius Prouinciæ præferuntur creditoribus alterius Prouinciæ, declara vt n. seq.*
11 *Mercatores in bonis suorum debitorum non seruant regulam, quod Creditores vnius Prouinciæ præferantur creditoribus alterius Prouinciæ.*
Sed omnes indistinctè concurrunt, vt qui prior est tempore, sit potior in iure ibidem, & supra à n. 1.

DECISIO CCLV.

Ex pecunijs retractis ex bonis hæreditarijs Christophori quas sub cautione de restituendo prioribus, & potioribus Creditoribus respectiuè receperunt Nerlius, & Baldinottus, mandauit Eminentiss. D. Cardinalis Ninus tunc Sacri Apostolici Palatij Præfectus restitui scuta 1096. Lucæ de Franceschis, quod etiam in gradu appellationis confirmauit R. P. D. Vrsinus; Sed commissa iterum causa R. P. D. Altouito de voto huius Tribunalis, & proposito de more dubio, idem fuit resolutum, quia cùm Nerlius, & Baldinottus sint Creditores de annis 1659. 1662. 1664. Lucas verò de, † anno 1649. vtique ipsi tanquam anteriori est facienda restitutio pecuniarum, quæ per dictam cautionem adhuc extare dicuntur ad commodum anteriorum, & potiorum Sal- 1

gad.

gad. in labyr. credit. par. 2. cap. 6. à num. 1. ad 42. Rot. *decis. 146. nu. 1. apud* Pacif. *de* Saluian. *& decis. 28. num. 20. post* Rodriquez *de concurs. credit. & dec. 30. n. 63. apud* Merlin. *de pignor.*

Nec retardari potest restitutio sub prætextu, quod creditum Lucæ nitatur Apochæ priuatæ, quæ cum de facili possit reddi suspecta de antidata concurrere nequit cum publico Instrumento, in quo fundatur creditum Nerlij, & Baldinotti, quia licèt Apocha careat requisitis, de quibus *in l. scriptu-*
2 *ras C. qui pot. in pign. hab.* † concurrunt tamen adminicula,
quæ illius anterioritatem conuincunt; etenim fuit à debitore subscripta coram duobus testibus, quorum alter obijt prius quam huiusmodi debitum cum Nerlio, & Baldinotto fuisset contractum, cuius manus recognita fuit ab alio Teste, qui cum illo se subscripsit, & suam propriam manum etiam recognouit, cum quibus concordat pluries petita fideiussio, & satisfactio ante, & post prædictum debitum, descriptio in libris eiusdem Lucæ legalitèr tentis, confessio Bernardini germani fratris debitoris, quæ omnia simul iuncta probant anterioritatem, etiam in concursu publici Instrumenti posterioris in
3 tempore, † quoniam modus in d. lege præscriptus, non
est inductus pro forma, sed solùm ad euitandas fraudes, & illusiones, quæ fieri possent à debitore, si per simplicem Chirographum valeret vnum alteri anteponere, Rot. *coram Buratt. decis. 905. & coram Merlino decis. 735. vtrobique num. 4.*
4 † vndè sufficit, quod suspicio Antidatæ alio modo æquipol-
lenti etiam adminiculis, & præsumptionibus euertatur Bald. *cons. 198. num. 5. lib. 1.* Rota *coram Seraphin. decis. 1221. num. 1. & decis. 10. num. 12. & 13. coram Bichio, & in Romana Pecuniaria 10. Iunij 1661. §. hinc non subsistit coram R. P. D. meo Bourlemont, confirmata 22. Iunij 1663. §. non obstat, & seqq. coram Reuerendiss. D. meo Beuilaqua Almæ Vrbis Gubernator.*

Exclusa igitur suspicione Antidatæ creditum Lucæ occasione Cambiorum est clarum, cùm probetur ex Scartafacijs nundinarum, & spacijs formiter recognitis, & literalis est facultas cambiandi cum semetipso, ibi: *è così possa contarli à se medesimo, come pigliarli à cambio da terza persona,*
5 † vnde excluditur necessitas intimationis, cùm adsit man-
datum debitoris, itavt cambiatio potiùs dicatur facta pro-
6 curatorio nomine debitoris, † quàm iure creditoris, Rot.
decis. 304. num. 4. par. 4. & decis. 274. eodem num. par. 5. rec. Merlin. *decis. 636. num. 10. & in Romana Cambiorum 10. Martij 1663. §. Intimatio, & 4. Decembris eiusdem anni §. vnde perperam, & 20. Ianuarij 1664. §. nulla coram bo. me. Verospio, & 15. Ianuarij 1669. §. non obstat defectus coram R. P. D. meo Priolo.*

Cui credito opponi non potest defectus hypothecæ, quia in apocha debitor tàm Cambia, quàm Recambia, & omne interesse vsque ad integram satisfactionem soluere se obligauit per hæc verba, *per osseruanza di ciò obliga se stesso, e suoi heredi, e beni, e beni de suoi heredi presenti, e futuri,*
7 *& in ogni miglior modo,* † quibus contrahi hypothecam,
dicit Bald. *in l. ad diem in fin. ff. de verb. obligat.* Mantic. *de tacit. lib. 11. tit. 3. num. 8.* Bertazzol. *de claus. claus. 12. gloss. 2. num. 5.* Merlin. *de pignor. lib. 2. tit. 3. par. 4. num. 3.* quamuis hæc verba non fuerint scripta manu debitoris, quia sat est
8 contineri in corpore Apochæ, † quam ipse subscripsit, in
terminis Negus. *de pign. memb. primo par. 3. num. 6.* & certiùs
9 dum in subscriptione non dixit simpliciter † *prometto*; sed,
prometto l'osseruanza di quanto nella presente si contiene, vt distinguendo respondit Bursatt. *cons. 39. num. 40. vers. nisi diceret lib. 1.*

Nil denique facit, quod Lucas tanquam Florentinus pro debito Florentiæ contracto teneatur excutere bona debitoris ibidem existentia, per Text *in l. procuratoris §. si plures ff. de*
10 *tribut. act.* † vbi creditores vnius Prouinciæ præferuntur cre-
ditoribus alterius Prouinciæ, quia vltra quod debitor se subiecit, & voluit conueniri, *per tutto doue ragione si tenesse,*
11 Textus ille vindicat sibi locum in creditoribus † alterius per-
sonæ mercaturam non exercentis, vt hic, Castren. *cons. 286. n. 3. lib. 1.* Merlin. *de pignor. lib. 4. tit. 1. quæst. 13. n. 9.* Rot. *dec. 242. n. 9. vers. & extra casum par. 4. diuers.*

Et ita Luca tantùm informante, conclusum fuit, altera parte pluries intimata &c.

R. P. D. RONDININO.

Camerinen. Pecuniaria.

Veneris 6. Aprilis 1674.

ARGVMENTVM.

Subhastatione, & deliberatione nulla declarata, ad aliam deliberationem est deuentum, in cuius executione manutentio secundo deliberatario conceditur, eique etiam, quia simul erat creditor anterior, consignatio pretij depositati impartitur; itavt fructus à primo deliberatorio percepti in eius creditum imputati sint, eo magis quia eius deliberatio non solùm erat nulla, sed etiam ineffectuata, itavt iure pignoris tantùm illum possedisse compertum sit, quod adhuc ex suamet confessione constabat.

SVMMARIVM.

1 *Nullitates possunt incidenter per viam exceptionis deduci in discussione negotij principalis.*
2 *Possidens iuri pignoris non impedit executionem mandatorum, subbastationem, ac etiam adiudicationem.*
3 *Manutentio, & consignatio pecuniarum vtraque simul creditori conceduntur, qui etiam deliberatarius existat, & num. 4.*
5 *Deliberatio nulla non transfert dominium rei deliberatæ.*
6 *Creditor vigore deliberationis nullæ computat fructus in sortem.*
7 *Confessione propria nulla datur maior probatio.*
8 *Subbastatio, & deliberatio imperfecta remanet inhabilis ad transferendum dominium, & possessionem in deliberatarium.*
9 *Deliberatarius fatetur nullitatem vel ineffectuationem suæ deliberationis, si iure pignoris se possidere declarauit.*
10 *Deliberatio si suum sortita fuisset effectum, possessor non solum ius sed etiam dominium in bonis deliberatis habere dixisset.*
11 *Dominium irreuocabile ex valida deliberatione acquiritur.*
12 *Possessio si à principio fuit mera insistentia facti, ita illam continuatam fuisse dicendum est.*
13 *Fructus bonorum stabilium calculantur ad rationem scutorum quinque pro centenario, amplia vt num. seq.*
14 *Domus, & Prædia vrbana ipsa etiam præsumuntur reddere scuta quinque pro centenario.*
15 *Creditor præsumitur habuisse bona sui debitoris in solutum, vbi nulla adest spes luitionis.*
16 *Exceptio rei iudicatæ non retardatur per exceptiones illiquidas.*

DECISIO CCLVI.

Contra Antoninam, & Iulium de Sala coniuges causam habentes à Flaminio de Androzijs, Summ. Blanchi *num.* finali, Bernardinus Monchus ob antiqua, atque anteriora credita non controuersa, Summ. præteritæ positionis eiusdem 26. Februarij proximè præteriti *num.* 14. mandatum executiuum obtinuit, quod in gradu appellationis R. P. D. Bussius executioni demandandum esse, decreuit, atque me olim proponente Signatura approbauit cum clausula *sine præiudicio*, d. Summario præterito eiusdem *numer.* 10. 11. & 12.

Cùm autem in executione facta super quadam domo in Terra Monticuli, ac super Prædio Crucifixi nuncupat. Coniuges possessores plura credita opposuissent, ijsq; non attentis, Iudex exequens mandauerit ad vlteriorem deliberationem procedi, ad effectum liberè soluendi Blanco: Signatura autem rescripserit sine præiudicio ad effectum deponendi, & consignandi cui de iure, provt domus, & prædium eidem Blanco deliberata fuerunt pro scutis 1050. in Æde sacra depositis. Ad huius proindè rescripti tenorem die 26. Februarij proximè præteriti, dubium sine vlla resolutione pro-

positum, hodie reassumpta disputatione: Constare de bono iu-
re Blanchi etiam ad effectum manutentionis, & consignatio-
nis pecuniæ depositæ, Domini responderunt.

Bonum Ius Blanchi ob eius credita anteriora, nunquam,
vt superius dicebatur in dubium reuocatum fuit à Coniugi-
bus possessoribus, qui cùm nullo titulo bona ista possideant
ob nullitatem, atque ineffectuationem subhastationum,
de quibus A. C. atque bis Signatura cognouit; dum in di-
1 scussione negotij principalis † de illis incidentèr replicaba-
tur., ad terminos Text. *in l. prima C. de ordinar. Iudic. & in
cap. 1. de ordin. cognit.* potuit proindè executiuè contra ipsos
procedi, quia possessio iure pignoris, non autem iure do-
2 minij, † nequit impedire executionem mandatorum,
subhastationem, atque adiudicationem ad effectum perfe-
ctæ executionis, ad Text. *in l. à Diuo Pio §. quod si res fuerit
ff. de re iudicata in l. quamuis in principio ff. de pignorat. action.
& in Auth. hoc ita C. de pignor. & vtrobiq; scribentes* Gratian.
discept. 941. *num.* 3. & 4. Valasc. *consult.* 128. *num.* 11. Rot.
rec. par. 7. *decis.* 181. *num.* 4. & *par.* 13. *decis.* 340. *num.* 10. &
decis. 424. *num.* 10. & 11. atque ideò nullo remanente credi-
to, de quo coniuges satisfieri debeant, pecuniæ liberè con-
3 signandæ sunt Blanco, † atque ei debita est manutentio;
quæ à negotij principalis cognitione dependet, ex ratione,
quam reddunt Gutier. *cons.* 6. *num.* 12. Lancellott. *de attenta-
tis par.* 3. *cap.* 24. *quæst.* 19. *num.* 4. Rot. *apud Posth. de manut.
4 decis.* 9. *num.* 31. & † ad hunc præcisum effectum in *Romana
manutentionis, seù attentato.* 8. *Iunij* 1671. §. *fin. coram me.*

Deliberationes autem controuersi prædij anno 1618. &
1621. fauore Flaminij, ex quibus coniuges possessores, Do-
minij titulum desumebant, non solùm videbantur Domi-
nis subiectæ pluribus nullitatibus latè deductis per informan-
tes pro Blanco, ratione quarum nullum fuit translatum
5 dominium in Flaminium, † & sic nunquam in eo adesse
potuit causa legitima ad acquisitionem fructuum, tàm ob
præsumptam malam fidem ex dictis nullitatibus insurgen-
tem, quàm ob positiuam, ex scientia ipsius Flaminij, vt
6 mox dicetur, † quos ideò tenentur pro extinctione sui cre-
diti in sortem computare, ex ratione Text. *in l.* 1. *vbi gloss.
& DD. C. de fid. instrum. & iur. hast. fiscal. lib.* 10. Mangil. *de sub-
hast. quæst.* 11. *n.* 9. & 10. Rot. *coram Reuerendiss. Rojas dec.* 191.
num. 5. & *seqq.* & *in recent. par.* 13. *decis.* 326. *num.* 7. & 8. & *in di-
cta Romana manutentionis, seù attentatorum* 8. *Iunij* 1671. §. *Ac
autem in fin. coram me.*

Verùm etiam illarum ineffectuationem Domini deduce-
7 bant ex ipsa confessione Flaminij, † cuius non datur maior
probatio, ex vulgari iuris regula deducta ex *l. generalitèr C.
de non numer. pecun. in l. cum te C. de probat. & in l. cum à matre C.
de rei vindicat.* cùm nempè quoad primam subhastationem
expressè fassus fuerit illam fuisse ineffectuatam, Summar.
hodierno Blanchi *num.* 1. ac ideò nouam procurauerit anno
1621. d. Summar. *num.* 1. & Summ. præterito coniugum de
Sala illo *eodem num.* quæ paritèr ineffectuata apparet, ac per
appellationem suspensa, quam creditores, ac litis consor-
tes prosecuti sunt, Summ. hodierno Blanchi *num.* 2. 3. & 4.
itaut ad celebrationem Instrumenti iure creditoris, iuxtà
formam decreti Iudicis, d. Summ. præterito coniugum de
8 Sala *num.* 1. *in fine*, deueniri non potuerit, † ac consequen-
ter imperfecta remanserit subhastatio, atque inhabilis ad
transferendum dominium, & possessionem iuxtà indiui-
duam *decis. Gramat.* 51. *num.* 4. sed potiùs in prosequutione iu-
dicij coram A. C. Flaminius optimè conscius nullitatis, atque
ineffectuationis vtriusque deliberationis, fassus fuerit pos-
sidere, ac retinere prædium controuersum iure pignoris pro
dote materna, Summ. hodierno Blanchi *num.* 5. atque in ca-
pitulis matrimonialibus anno 1645. occasione desponsandi
dictam Antoninam filiam Iulio Salæ; fassus fuerit cedere
iura solùm quæ habebat ad hoc prædium, Summ. hodierno
eiusdem *num. fin.* quæ confessiones concludunt pro ineffe-
ctuatione vtriusque deliberationis, quia repugnat in iure;
9 quod Flaminius possederit iure pignoris † si iure Dominij
in ipsum domus iam translata fuisset, ex ratione text. *in l.
neque pignus* 45. *ff. de regul. iur. in l. si rem ff. de pignor. & in l.
qui filios C. quæ res pign. oblig. poss.* Gratian. *discept.* 3. *num.* 15.
Surd. *d. cons.* 243. *num.* 9. & *decis.* 92. *num.* 9. & *seqq.* Rot. *co-
ram* Penia *decis.* 1629. *à num.* 2. & *decis.* 1672. *num.* 5. & *in re-
cent. par.* 12. *decis.* 80. *num.* 21. neque ius solùm ad eam habe-
10 re Flaminius † dixisset, si antecedentes subhastationes ef-
11 fectum sortitæ fuissent, quia ex illis † perfectum, atq;
irreuocabile dominium quæsitum fuisset, iuxtà Textum *in
d. l. à Diuo Pio §. si super rebus*, vbi post alios Ias. *num.* 13. &
seqq. ff. de re iudic. & in l. 3. *vbi DD. C. de execut. rei iudic.*
Salust. Tiber. *in prax. A. C. lib.* 1. *cap.* 44. *num.* 3. *Posth. de sub-
hastat. inspect.* 19. *num.* 83. & 84.

Hinc inapplicabilis est præsumptio iuris deducta ex lapsu
temporis, ex quo solemnitates adfuisse, atque dominium
perfectè quæsitum credimus, atq; extranea est quæstio præ-
scriptionis, quia hæc non procedunt, cùm lapsus tempo-
ris non fuit pacificus, sed continua lis, vt superiùs dictum
est, à concreditoribus acta fuit, quia tunc præsumptio ce-
dit veritati actus, quamuis adsit possessio, quæ sicut ab ini-
tio fuit mera insistentia facti, † ità illam continuatam fuis- 12
se censendum est, vt benè declarant *Posth. de subhastationi-
bus inspect.* 45. *num.* 54. & *inspect.* 67. *num.* 59. Mangil. *eod. tra-
ctat. quæst.* 26. *num.* 7. 19. & *seqq.* & *quæst.* 200. *num.* 7. & 8.
Gratian. *discept.* 545. *numer.* 32. & *num.* 49. Rota *coram Sera-
phino decis.* 984. *num.* 3. Caualer. *dec.* 171. *num.* 5. Duran. *dec.*
64. *num.* 1. & 2. Buratt. *dec.* 124. *num.* 12. *vbi* adden. *numer.* 32.
& *in recent. par.* 12. *d. decis.* 80. *numer.* 24. & 25. & *in Romana
Vineæ* 26. *Februarij* 1666. §. *Ex quibus coram Reuerendiss. D.
meo Albergato Decano.*

Hæc autem clariora sunt quoad domum sitam in Terra
Monticuli, quæ vt admittunt vtrinque Scribentes, & pa-
tet ex serie actorum, in neutra ex deliberationibus compre-
hensa fuit, ideòque negari nequit, quin possessio coniu-
gum de Sala omni titulo destituta sit, cùm Flaminius illam
inhabitauerit non solùm ab anno 1618. sed semper cùm in
Terra Monticuli morabatur, vt deponunt Testes pro con-
iugibus possessoribus examinati, Summ. responsionis Blan-
chi præteritæ positionis 26. Februarij *num.* 3. quemadmodum
etiam prædium controuersum semper possedit ab anno 1618.
vt ex serie facti à Scibentibus pro coniugibus possessoribus
non negata, quinimò comprobata in illorum Summ. ho-
dierno additionis facti *num. vnico*, ita vt admisso etiam va-
lore istorum bonorum, iuxtà peritiam exhibitam pro parte
ipsorum Coniugum, vt in eorum Summ. præteritæ positio-
nis 26. Februarij sub *numer.* 6. in scutis 1200. exindè ab anno
1618. vsque ad annum 1638. quo tempore solum Flaminius
auctor illorum coniugum, noua credita acquisiuit, dicto
Sum. eorundem præteritæ positionis 26. Februarij *num.* 5. *lit.
D.* calculando istorum bonorum fructus † ad rationem scuto- 13
rum quinque pro centenario, & anno, iuxtà Gloss. *in auth.
perpetua C. de sacrosanct. Eccles.* etiam in domibus, ac præ-
dijs Vrbanis receptam, † vt plenè deductum fuit in *dicta Ro- 14
mana manutentionis, seù Attentatorum* 8. *Iunij* 1671. §. *quod
autem coram me*, constat euidentèr iuxtà calculum aritmeti-
cum illo tempore Flaminium iam percepisse scut. 1200. quæ
longè superabundabant pro solutione dotis Lucretiæ matris,
pro qua iam egerat, Summ. Coniugum de Sala præteritæ
positionis *num.* 2. & 3. & Summ Blanchi præteritæ positionis
num. 5. cuius creditum iuxtà sensum ipsorum Scribentium pro
coniugibus possessoribus, nonnisi ad scut. 550. ascendebat,
Summ. præteritæ positionis eorundem *num.* 6. cum reliqua
credita post ann. 1638. Flaminius acquisiuerit, d. Summ. Con-
iugum de Sala præteritæ positionis *num.* 5. *lit. D.* ità vt non in-
trent ea, quæ dicebantur de credito æquante rei valorem, † 15
quo casu, quia nulla adest spes luitionis, dicendum sit Flami-
nium Domum, & Prædium ab initio in solutum habuisse pro
satisfactione sui crediti, iuxtà doctrinam Alexandri *in l. prima
§. Per seruum corporaliter num.* 6. *ff. de acquir. possess. & cons.* 169.
in fine volum. 6. à Rota pluries approbata *in decis. relata in recen.
par.* 12. *d. decis.* 80. *numer.* 31. & *latiùs in Meleuitana bonorum* 26.
Februar. 1674. §. *ex pluribus coram me.*

Credita autem ab anno 1638. acquisita à Flaminio, quem-
admodum, & melioramenta, quatenus etiam iustificata
essent, operari nequeunt retentionem fauore coniugum pos-
sessorum, neque impedire consignationem pecuniarum Blan-
co pro perfecta subhastationis executione, quia ex fructibus
indebitè perceptis, vel fuerunt de omnibus iam satisfacti iux-
tà calculum pro Blanco exhibitum in præterita positione 26.
Februarij 1674. vel saltem cùm certum non sit, quæ melio-
rationes, & quæ credita, & quomodo debeantur, † executio 16
rei iudicatæ propter has exceptiones, quas liquidæ non sunt,
retardari non potest, iuxtà Textum *in d. l. à Diuo Pio §. primo,
& §. seq. ff. de re iudicata*, Alciat. *con.* 63. *num.* 14. *lib.* 9. Contard. *in
l. vnica quæst.* 24. *num.* 18. *C. si. de moment. possess.* Rota *coram Sera-
phino decis.* 1216. *num.* 7. & *coram Caualerio decis.* 573. *num.* 3. &
in recent. par. 2. *decis.* 433. *num.* 5.

Et ità vtraque, &c.

REVE-

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Auenionen. Restitutionis in integrum.

Veneris 6. Aprilis 1674.

ARGVMENTVM.

Annuam, & vitalitiam præstationem factam à matre filio non fuisse donatam concluditur, quia hoc non erat ab eodem filio probatum, & propterea illi deberi solam legitimam sibi in testamento eiusdem matris relictam; Cùmque conquereretur ille ex facultate eidem in sententia concessa acceptandi, vel legitimam, vel annua præstationem prædictam, fuisse læsum per acceptationem legitimæ, non auditur tùm quia, & acceptatio voluntariè facta est, tùm etiam quia nec minùs de læsione constabat.

SVMMARIVM.

1 *Donatum à matre filio non imputatur in legitimam, & num. 4. vbi vide.*
2 *Filius hæres institutus in legitima, quidquid recepit post mortem patris, vel matris in illam imputare tenetur.*
3 *Annua præstatio à matre filio facta, vel promissa, non ideo irreuocabiliter censetur donata, & num. 5.*
4 *in Legitimam vt non computetur datum, vel donatum à patre, & matre suo proprio filio, apparere debet expressè donatum, aliàs imputationi subijcitur.*
5 *Verba* à conto di annua pensione, che li fò *adiecta in solutione facta à matre suo filio, demonstrant potiùs causam solutionis, quàm obligationem soluendi.*
6 *Manutentio ad normam possessionis conceditur, nulla habita ratione de titulo.*
7 *Titulus in petitorio debet concludentèr probari.*
8 *Annua præstatio soluta loco alimentorum, cessare debet per assecutionem legitimæ.*
9 *Legitima loco alimentorum succedit.*
10 *Filius, cui soluebatur à matre annua præstatio, si postea in legitima institutus sit, non potest vtrumque consequi, vel prætendere.*
11 *Electio voluntariè, non autem per metum facta, nullam inducit læsionem, nec operatur aliquam restitutionem in integrum.*
12 *Restitutio in integrum datur maioribus deceptis, & circumuentis, secùs verò negligentibus.*

DECISIO CCLVII.

Rationes adductas in die decisionis editæ coram me 5. Maij anni præteriti, hodie repetebat Marcus Antonius ad obtinendam restitutionem in integrum aduersus sententiam Auditoris generalis legationis Auen. & præelectionem ab ipso factam legitimæ in locum præstationis annuæ librarum 400 sed illis non obstantibus Domini steterunt in decisis.

Frustrà enim de iniustitia redargui visa est sententia, eo quia mandauerit imputari in legitimam summas pecuniarum in causam dictæ annuæ præstationis post mortem Ioan-
1 næ Matris à dicto Marco Antonio exactas, † quæ annua præstatio, vtpotè à Matre donata non erat imputanda, iuxtà text. *in l. illud §. adhuc C. de collat.*

Quia cùm Marcus Antonius fuerit à Matre hæres institutus in legitima, Summario Henrici primæ propositionis cau-
2 sæ *num.* 1. intrat regula, quod quæcumque is † recepit ex substantijs maternis post mortem illius debeat imputare in suam legitimam, Crass. *de success. §. legitima quæst. 20. num. 1.* Concurrente præsertim explicita, & specifica voluntate materna super imputatione facienda, vt in d. Summ. Henrici *num.* 1.

Non subsistente motiuo iterum per Marcum Antonium deducto circa donationem dictæ annuæ præstationis librarum 400. sibi à matre factam, quia vt dictum fuit in decisione, quæ reuidetur, huiusmodi donationis probatio desumi non valet ex quadam Apocha Ioannæ Matris continente solummodò cessionem iuris exigendi libras 100. à Petro eius debitore, † quam eadem Ioanna fecisse asseruit Marco Antonio 3
filio ad computum pensionis vitalitiæ librarum 400. nullo expresso titulo, ex quo illa soluebatur; Et tamen ad euitandam imputationem titulus donationis debet esse certus;
† Cùm alias datum filio in dubio, non censeatur donatum, 4
sed datum, vt in legitimam computetur, iuxtà doctrinam Bart. *in l. 1. §. si parens ff. si à paren. quis fuer. manumiss.* Peregrin. *de fideic. art. 30. sub nu. 125. versic. intellige,* Adden ad Gregor. *decis. 568. num. 13. &* Rota *coram Seraphin. decis. 568. sub num. 3. & 4.*

Quæ eo faciliùs procedunt in præsenti facti specie, in qua nedum titulus donationis, sed etiam verba expressam obligationem importantia deficere videbantur, non attentis illis appositis in apocha † prænarrata ibi: à conto d'vna pensio- 5
ne vitalitia di 400. lire ogn'anno, che io li fò, cominciata à maturare dal primo Ottobre. Quia huiusmodi verba præseferunt potiùs demonstrationem solutionis, quàm obligationem soluendi.

Neque ad illam probandam sunt habenda in consideratione mandata de manutenendo à Marco Antonio obtenta viuente matre, † illa enim concedi solent ad normam pos- 6
sessionis nulla habita ratione de titulo, † qui propterea in 7
petitorio est concludenter probandus iuxtà deducta in altera *decis. §. penultimo.*

Quinimò cùm in altero ex illis exprimatur dictam pensionem fuisse à Marco Antonio assignatam loco alimentorum, Summ. responsionis Henrici *num. vnico* † illa eo magis ces- 8
sare debet per assecutionem legitimæ, † quæ loco illorum 9
succedit, Surd. *de aliment. quæstione 31. numero 12. & quæst. 35. numer. 15.*

Sublato primo fundamento desumpto ex intuitiua sententiæ, cessare pariter visum est alterum deductum ex læsione, quam se passum esse dicebat Marcus Antonius, hæc enim quatenus deducitur ex eo, quod acceptando dictam sententiam sibi adiudicantem legitimam, renunciauerit dictæ annuæ præstationi librarum 400. non subsistit, † quia legiti- 10
ma, ac simul dicta annua præstatio non erat ei debita, & vtramque assequi non poterat, vt patet ex superius deductis, & firmat *Decisio, quæ reuidetur §. Neque ex acceptatione;* Quatenus verò deducitur ex præelectione legitimæ in locum annuæ præstationis, non est alicuius considerationis, quia dum non aliqua vi, vel dolo ad actus, sed propria voluntate ductus ipse Marcus Antonius ad hanc electionem deuenit, † 11
sibi imputet si sciens, & volens pro consequendi summa pinguiori in præsenti, aliam in futurum percipiendam despexit; maioribus enim natis deceptis, & circumuentis, † non 12
autem negligentibus, qualis fuit Marcus Antonius, conceditur restitutio in integrum, iuxtà Tex. *in l. non enim ff. ex quib. caus. maior. restit.* & faciunt tradita *per* Rot. *decis. 125. num. 4. & seqq. par. quinta recentiorum.*

Et ita vtraque &c.

Altera præsentis causæ Decisio est impressa supra in hac parte in ordine 95.

REVERENDISS. D. ALBERGATO.
Sacræ Rotæ Decano.

Pampilonen. Decimarum de Tasalla.

Veneris 6. Aprilis 1674.

ARGVMENTVM.

Rursus declaratum est generalia priuilegia, quæ habent PP. Iesuitæ à non solutione Decimarum non fuisse immutata à derogationibus particularibus factis certorum Regnorum, vel aliarum Regionum, prout etiam quod Regna Nauarræ, Legionis, & Castellæ sunt omninò inter se diuersa tam ex iuris præsumptione, quam ex declaratione ipsiusmet Regis Catholici, ac demum ex obseruantia declarari decimas in casu præsenti non fuisse debitas, quia verè nunquam persolutæ erant.

S V M M A R I V M.

1 *Derogatio Priuilegiorum Societatis Iesu restricta ad aliquam Regionem extendi non potest ad alias ab illa diuersas.*

2 *Derogationes Priuilegiorum recipiunt strictam interpretationem, nec patiuntur extensionem.*

3 *Derogatum tantum censetur, quantum de necessitate infertur.*

4 *Regnum Nauarræ, Legionis, & Castellæ sunt omnino inter se diuersa, etiam ex declaratione ipsiusmet Regis Catholici.*

5 *Incorporatio duorum Regnorum in dubio præsumitur exclusiua prioris tituli extinctionis.*

6 *Decimas in derogatione priuilegiorum non fuisse comprehensas, ab obseruantia, qua illæ numquam fuerint exactæ, declaratur.*

7 *Attestatio Secretarij non referentis partitas librorum prout iacent non probat.*

8 *Obseruantia declaratur non minus ex facto, quam ex non facto.*

9 *Obseruantia est optima interpres cuiuscumque dispositionis, & ita declarat deputationem ex qua causa facta sit.*

D E C I S I O CCLVIII.

EA, quæ longa serie repetebantur ab Informantibus pro Abbate, & Capitulo de Tafalla ad euertenda, vel modificanda priuilegia eximentia Patres Societatis Iesu à solutione Decimarum fuerunt latè confutata tàm in duabus decisionibus editis in præcedentibus instantijs, quàm in vltima edita coram me die 19. Iunij * anni præteriti; quarum fundamenta hodie approbantes Domini steterunt in decisis.

Insubsistens enim iterum visa est prætensio deducendi illorum generalem abrogationem ex decreto Sacræ Congregationis Concilij, quo, examinatis eorundem Patrum Iuribus, & Priuilegijs, fuit declaratum, ab illis esse soluendas Decimas Parochis, & alijs Beneficiatis Regni Poloniæ; Quia dum ex tenore ipsius decreti relato *in decis. 9. num. 1. par.*
1 *11. recent.* derogatio apparet restricta ad Regnum Poloniæ, † absque vllo iuridico fundamento prætenditur illius extensio ad aliàs diuersas Regiones, iuxtà auctoritates adductas *in §. secundo meæ decisionis*: Huiusmodi enim decreta priuilegiorum derogatoria tamquam exorbitantia, vel saltem
2 eneruantia ius alterius, † sunt strictissimè intelligenda secundum proprium intellectum verborum, neque vlterius extendenda, vt ad rem tradidit Gemin. *cons. 35. numer. 2.* quem sequitur Rota *coram Coccino decis. 2283. num. 101.* itavt
3 quemadmodum subdit eadem Rota *num. 102.* tantùm, † & non plus derogatum censeatur, quantum de necessitate infertur.

Minusque dici valet dictum Decretum emanasse per viam legis generalis, quia huiusmodi intellectui repugnant verba restrictiua ad Parochos, & Beneficiatos Regni Poloniæ; & tunc dici posset emanasse per viam legis generalis, quando Sacra Congregatio consulta, an PP. Societatis Iesu tenerentur non obstantibus eorum priuilegijs soluere Decimas, affirmatiuè simpliciter respondisset; prout respondit in declaratione super examine Parochorum, quæ ad comprobandam eorum intentionem fuit hodie exhibita in Summ. Abbatis, & Capituli *sub nu. 1.*

Neque maioris subsistentiæ fuit habita moderatio eorundem Priuilegiorum desumpta ex Constitutione Leonis XI. quia, vt dictum fuit in omnibus decisionibus, illa vti restricta ad Regna Legionis, & Castellæ, extendi non valet ad Regnum Nauarræ, quod licèt sub nomine eorundem comprehendi iterum contenderunt Scribentes pro Abbate, & Capitulo; Tùm ex incorporatione eiusdem facta cum dictis Regnis à Ferdinando Rege Catholico, tùm ex indultis Apostolicis Ecclesiam Pampilonensem inter alias Regnorum Legionis, & Castellæ enumeratam, tùm denique ex interuentu Deputati Pampilonensis in omnibus Congregationibus tunc temporis habitis super controuersijs Decimalibus.

Nihilominus Domini quoad incorporationem dicebant illam esse præsumendam æquè principalem, nedùm ex argumentis, & demonstrationibus in alijs decisionibus ponderatis, & præcipuè ex declaratione facta per ipsummet
4 Regem, vt non obstante incorporatione prædicta † Regnum Nauarræ remaneat de per se, verum etiam ex Iuris præsumptione in dubio † excludente prioris tituli extinctionem, iuxtà doctrinam Abb. *in cap. extirpandæ §. qui verò in prima lectura num. 4. de præben.* Gonzalez *ad reg. 8. gloss. 5. §. 7. num. 134.* Grat. *discep. 893. num. 13. &* Rot. *in rec. decis. 144. num. 28. par. 12.* 5

Quantum verò attinet ad indulta Apostolica, etiamsi ex illis elici posset aliqua obseruantia remota comprehendi Ecclesiam Pampilonensem inter alias Regnorum Castellæ, & Legionis, & tamen præualere non debet indiuiduali, & præcisæ obseruantiæ vigenti in præsenti hypothesi, in qua cùm nec ante, neque post Leonis Constitutionem fuerint exactæ, vel prætensæ Decimæ † controuersæ, inde 6
validum desumitur argumentum sub ea non fuisse comprehensum Regnum Nauarræ; vt ad rem fuit animaduersum per Rot. *in Hispalen. Decimarum 27. Nouembris 1671. §. omnis, & 13. Iunij 1672. §. subsequuta denique obseruantia coram R. P. D. meo Bourlemont.*

Interuentus denique Deputati Ecclesiæ Pampilonensis in Congregationibus habitis super Decimis allegatus in tot causæ propositionibus, & semper impugnatus, vel non fuit sufficienter probatus † ex attestatione Secretarij non refe- 7
rentis partitas librorum per tenorem prout iacent, quemadmodum fuisset necessarium, Add. *ad* Burat. *decis. 11. numer. 5.* Rot. *coram Gregor. decis. 359. pariter. num. 5.* & ibi Add. *num. 9.* & in specie similis officialis *in rec. decis. 344. numer. 8. par. 12.* Vel non suffragatur dum non constat fuisse ad hunc effectum specialiter deputatum à propria Ecclesia.

Quinimò cùm in alijs similibus congressibus habitis Matriti de anno 1638 Deputatus Pampilonensis interuenerit quidem in illis concernentibus communia negocia subsidij, & excusati, secus autem in illis habitis super particulari negocio concordiæ Decimarum confirmatæ à fa. me. Vrbano VIII. præuia mentione Ecclesiarum Legionis, & Castellæ, omissa Pampilonensi, vt in Summario impresso à Patribus, dato 23. Martij 1667. coram me *num. 12. 13. &*
14. † Ex hac subsequuta obseruantia non minus ex facto, 8
quàm ex non facto resultante, Rota *decis. 647. num. 3. par. 4. diuers. & coram Bichio decis. 660. num. 17.* benè declaratur deputationem anni 1602. emanasse pro alijs negocijs communibus, † & pro eisdem Deputatum interuenisse ex traditis 9
in eadem decis. 660. num. 18.

Et ita pro confirmatione decisionis responsum fuit, vtraque &c.

Plures decisiones in hac causa emanatas concordauimus ad aliam decisionem 134. supra in hac eadem parte.

R. P. D. E M E R I X.

Romana Successionis.

Veneris 6. Aprilis 1674.

A R G V M E N T V M.

Tria principaliter adducuntur; Primum, quod mortuo filio successio hæreditatis maternæ spectet ad fratres, & sorores, non autem ad patrem binubum; Alterum, quod dos censeatur constituta filiæ de bonis patris, non autem maternis, vel fratris; Tertium, quod retentio non detur pro credito illiquido, vel contra habentem credita anteriora, & hæc omnia ad effectum concedendi successionem eidem filiæ, facta obligatione conferendi dotem.

S V M M A R I V M.

1 *Pater binubus non succedit in bonis sui filij defuncti.*

2 *Pœnæ secundarum nuptiarum æque procedunt in mulieribus, ac in viris.*

3 *Filiorum consensus præstitus patri secundo nubenti, quatenus remittat pœnas secundarum nuptiarum, vel non, & num. seqq.*

4 *Consensus præstitus à filijs secundis nuptijs à patre contractis importat solum approbationem earundem nuptiarum, non verò*

verò iurium sibi ex illis competentium.
5 *Scientia, & certioratio iuris secundarum nuptiarum requiruntur in filijs renunciantibus eisdem secundis nuptijs.*
6 *Dos vltra substantiam patris ab eo constituta filiæ, præsumitur in excessu data de bonis matris.*
7 *Dos præsumitur à patre constituta filiæ de suis proprijs bonis, non autem de bonis matris filiæ, vel fratris, & numer. seqq.*
8 *Frater solum in subsidium tenetur dotare sororem.*
9 *Dos ne dicatur excessiua non requiritur quod remaneat æqualis dos pro altera filia, sed solum quod illa non sit læsa in legitima.*
10 *Retentio non datur contra habentem credita anteriora.*
11 *Retentio non datur pro credito illiquido.*
12 *Successio filiæ non conceditur nisi facta obligatione de conferendo dotem.*

DECISIO CCLIX.

IN decisione huius causæ edita coram R. P. D. meo Vicecomite sub die 23. * Iunij 1670. dictum fuit constare de bono iure Franciscæ filiæ ex primo matrimonio quondam Michaelis Erud ad effectum immissionis quoad medietatem dotis maternæ, locorumque montium extradotalium, & quoad successionem in quarta parte bonorum hæreditariorum eiusdem Michaelis cum Barbara sorore vtrinque coniũctæ, & alijs duabus sororibus ex secundo matrimonio procreatis etiam ad effectum manutentionis; Hodieque super eisdem repropositâ causâ coram me in locum d. R. P. D. Vicecomitis suffecto, placuit DD. persistere in decisis, addito tamen, quod d. Francisca ad successionem bonorum paternorum non admittatur, nisi facta obligatione de conferendo scuta quingenta eidem pro dote soluta.

Subsistere enim visum fuit, quod Franciscæ debeatur medietas dotis maternæ, & locorum montium extradotalium, quoniam cùm Michael Pater ex Barbara prima vxore suscepisset tres filios, Nicolaum nempè, qui in minori ætate decessit, Franciscam, & Barbaram aliam filiam, hæreditas materna per obitum Nicolai deuenit ad dd. filias
1 † excluso Michaele Patre, qui ob transitum ad secunda vota remansit tali successione orbatus, iuxtà text. *in l. fœminæ C. de secund. nupt.* cuius dispositionem procedere non solum
2 in muliere, † sed etiam in viro ex identitate rationis vltra adductos in *decis.* quæ reuidetur firmauit Rota *coram bo. me. Cels. decis. 66. num.* 4. & postremò *in Perusina Pecuniaria 26. Februarij præteriti coram me.*

Nec placuit, quod illa pœna fuerit remissa per consensum, quem filij primi matrimonij dicuntur præstitisse secundis nuptijs.

Tùm quia iste non benè probatur ex simplici attestatione duarum mulierum.

Tùm etiam quia cùm d. filij tunc temporis essent minores, omnis eorum consensus vel præsumitur præstitus ob metum reuerentialem, vel quia etiam contradicendo non
3 potuissent illas impedire, † ideoq; non sufficiens ad inducendam remissionem pœnæ, vt latè pluribus adductis Add. ad Gregor. *decis. 82. litera E. vsque ad fin.*

Tùm denique, quia quando talis consensus fuisset expressus, adhuc solum importaret approbationem nuptia-
4 rum, † non verò renunciationem iuris, & remissionem pœnæ *d. l. fœminæ*, nisi simul probaretur in dd. filijs scientia,
5 † & certioratio eiusdem iuris, vt consuluerunt Ias. *cons. 55. num. 10. vers. & maximè, & num. seq.* Menoch. *cons. 237. numer.* 28. & aliàs respondit Rota *coram Celso decis. 72. num. 11. & coram Dunoz. Iun. decis. 292. num.* 4.

Neque obstat, quod in omnem casum Francisca portionem ex dd. bonis sibi debitam receperit, dum fuerit à Patre tamquam eius administratore nupta cum asserta dote scutorum 1000. quæ cùm esset excessiua respectu substantiæ Pa-
6 tris, † inferebatur constituta etiam ex bonis hæreditarijs Matris, illi iam obuentis, vt limitando regul. *l. fin.* tradit Bart. *in l. Nesennius ff. de negoc. gest. &* Mascard. *de probat. conclus. 1155. num.* 28. & alij si qui adsint, quia quidquid sit de tali opinione, animaduerterunt DD. obiectum corruere in facto; Francisca enim de tempore dotationis nulla habebat bona propria ex hæreditate materna, quæ ipsa exclusa ex Statuto Vrbis, tota spectabat ad Nicolaum fratrem tunc viuentem, quapropter de illis Pater non poterat eam dotare, sed remanebat firma ipsius obligatio dotandi de
7 proprio, † prout præsumitur fuisse, ex Text. *in d. l. fin. C. de dot. promiss. & in l. quilibet 19. vbi gloss. ff. de ritu nupt.* non autem de alienis, scilicet filijs, & fratris respectiuè, † ad 8
quem tantùm in subsidium onus dotandi pertinet gloss. *in l. cum plures 13. §. cum Tutor. verb. alio Patre in fin. ff. de administr. Tutor.* & dixit Rota *coram Coccin. decis. 77. num. 3. & decis. 1527. n. 13. & coram Zarat. decis. 24. n. 11.*

Cessante autem dicto supposito, parum refert, quod dos in tanta quantitate constituta prætendatur excessiua, quoniam excessus non probatur, imò excluditur ex eo, quod remanserint alia bona sufficientia pro cæteris filijs, cùm ad istum effectum non attendatur an remaneant tot bona pro constituenda dote in simili quantitate alijs filiabus, † sed 9
superficiat quod illæ non sint læsæ in legitima, Fontanell. *de pact. nupt. claus. 5. gloss. 8. par. 2. cap. 6. num. 6. & seqq.* vbi concordantes.

Quo verò ad successionem in quarta parte bonorum hæreditariorum q. Michaelis pariter subsistere visa sunt fundamenta decisionis, non obstante retentione opposita ab Elisabetha ex creditis proprijs, & etiam aliunde ex cessione quæsiti, quia præterquam quod coram R. P. D. meo Vicecomite reseruatum fuit de illorum subsistentia cognoscere in alia disputatione, adhuc cessat difficultas ex eo, quod Francisca habet credita anteriora creditis † Elisabethæ, 10
quæ proinde non potest cõtra illam retentionem iuuari; gloss. *in l. assiduis, verb. licet anterioris in fin. C. qui pot. in pign. hab.* Pacific. *de Salu. inspect. 5. cap. vnic. num. 6. & seqq.* Rota *decis. 40. num. 4. par. 9. & decis. 65. num. 4. par. 10. rec. & coram Bich. decis. 10. num. 1.* Eo minus in hoc casu, quia ex perceptione pensionum vnius domus hæreditariæ Michaelis per multos annos per Elisabetham detentæ eius prætensa credita, vel remanserunt extincta, vel adeo illiquida, † vt 11
pro eis retentio concedi non possit, *l. fin. vbi DD. C. de compensat.* Rota *decis. 200. num. 1. par. 14. rec.* postremò in *Meleuitana bonorum 15. Ianuarij 1672. §. Etenim, coram R. P. D. meo Rondinino, ac in decis.* quæ reuidetur *§. Neque Elisabeth*, & alibi passim.

Cæterùm quia opponebatur Franciscam non potuisse admitti ad successionem in bonis hæreditarijs Patris, nisi prius conferret dotem ab illa receptam, hæc exceptio opponi non poterat ab Elisabetha vti creditrice, sed solum tamquam cessionaria Barbaræ alterius sororis, quæ fassa fuit medio iuramento, dotem d. Franciscæ fuisse tantum verè solutam in scutis 500. DD. dixerunt eam ad d. successionem esse admitten. † facta obligatione de conferendo d. summam, 12
iuxtà Text. *in l. prima §. Iubet autem Prætor, ibique* Bart. *sub §. liber iste, &* Gofred. *ff. de collat. bonorum.*

Et ità, Partibus informantibus decisum, &c.

Supra in alia parte 16. recent. adest altera in hac causa decis. quæ est in ordine 411.

R. P. D. MATTÆIO.

Asculana Emphyteusis.

Lunæ 9. Aprilis 1674.

ARGVMENTVM.

Petita ab Ecclesia ex parte proximioris renouatione emphyteusis, quia illa fuit concessa extraneo, eidem proximiori prælatio data est ad formam inuestituræ factæ cum extraneo, quamuis maior summa vltra eam in instrumento conuentam prætenderetur soluta, quia aut hoc proueniebat ex præcedenti tractatu facto inter partes, & attenditur solum quid fuit in instrumento conclusum, aut ex postea sequutis, & proximiori cui fuerat ius quæsitum præiudicare non poterat, in nihilo releuante, quod ille vel consenserat, vel renunciauerat, quia & neutrum fuit probatum, & in aliquo sibi præiudicare non valebat, tamquam minor, etiamsi prætenderetur agi de iure quærendo, in quo quia lædi poterat, adhuc erant necessariæ solemnitates:

S V M M A R I V M.

1 *Ecclesia tenetur renouare emphyteusim proximioribus vltimi defuncti, quando non vult pro se retinere.*

2 *Ecclesia dicitur noluisse pro se retinere emphyteusim, dum inuestiuit extraneos.*

3 *Proximiores vltimi defuncti semper præferuntur in renouatione emphyteusis.*

4 *Ecclesia si velit æquius est, vt emphyteusim retineat pro se, quam proximiores emphyteutæ renouare teneatur.*

5 *Ecclesia si post concessam inuestituram extraneo, dicat velle retinere pro se non auditur, sed tenetur inuestire proximiorem.*

6 *Renouationis petitio facta à proximioribus emphyteutæ, præseruat ius eisdem priximioribus competens.*

7 *Renouationis petendæ ius durat spatio triginta annorum, nec antea extinguitur.*

8 *Proximiores vltimi emphyteutæ si consenserunt, quod inuestiretur extraneus, non possunt amplius petere renouationem.*

9 *Attestationes etiam Cardinalium, vel aliarum personarum in dignitate constitutarum non attenduntur in præiudicium tertij, amplia vt num. 10.*

10 *Ecclesia si recepit laudemium ab extraneo, cùm teneretur inuestire proximiores, illud restituere tenetur.*

11 *Renouatio emphyteusi debita proximioribus, facienda est pro eodemmet pretio cum extraneis conuento, amplia vt num. seq. & num. 23.*

12 *in Instrumento, quod conclusum est attenditur, non autem quid antea tractatum fuit.*

13 *Conuentiones factæ inter Ecclesiam, & extraneum post celebratioaem instrumenti non præiudicant proximioribus, quibus emphyteusis renouatio debetur.*

14 *Proximioribus notificari debent conuentiones, cum quibus Ecclesia vult inuestire extraneos, aliter eis non præiudicat.*

15 *Scientia generalis inuestituræ cum extraneis faciendæ non sufficit ad exclusionem proximiorum, sed indiuidua, & specifica esse debet.*

16 *Renunciatio iuris petendi renouationem emphyteusis facta à minore sine solemnitatibus non suffragatur.*

17 *Minor sine solemnitatibus prædium emphyteuticum alienare prohibetur.*

18 *Minor non potest negligere ius petendi renouationem infra annum, aut consentire, quod inuestiatur extraneus, vel aliter ius suum repudiare, & num. 16.*

19 *Minori aduersus non petitam renouationem emphyteusis infra annum, restitutio conceditur.*

20 *Minor potest ius non agnitum repudiare sine solemnitatibus. lim. vt num. 22.*

21 *Renouatio à proximiori petita, habetur pro concessa.*

22 *Minor vbi lædi potest, etiam ius quærendum repudiare prohibetur sine solemnitatibus.*

23 *Renouatio emphyteusis proximiori debita, facienda est cum solis pactis, & obligationibus contentis in instrumento celebrato cum extraneis, & n. 11. cum seqq.*

24 *Propositum in mente retentum nihil operatur.*

D E C I S I O CCLX.

ASpirantibus Rodulpho, & Sfortia de Ferris ad renouationem inuestituræ nonnullorum bonorum ad
mensam Asculanam spectantium vti dominam directam,
ex quo erant proximiores vltimi inuestiti in iudicium vocarunt Ricciardos, qui ab Eminentissimo tunc temporis Episcopo inuestituram obtinuerant, & Rota binis sententijs,
vnà coram R. P. D. Priolo præuia decisione edita sub die 27.
Maij 1672. & altera coram R. P. D. Rondinino fundata in
alia decisione emanata die 28. Aprilis 1673. censuit dandam
esse inuestituram DD. de Ferris cum eisdem pactis, & conuentionibus contentis in instrumento stipulato cum Ricciardi, & cùm demum tertio prouocauerint, causaque mihi
commissa, DD. non dubitarunt dd. sententias esse confirmandas insistentes in illa celeberrima æquitate à Bartolo proposita in *l. 1. §. permittitur in fin. ff. de aq. quot & æstiu.* vbi insinuat æquum esse Ecclesiam debere concedere renouatio-
1 nem proximiori vltimo emphyteutæ † quando bona in emphyteusim antea concessa pro se retinere non intendit, quam
vti communem sequuti sunt Roman. *cons. 22. num. 5. vers. contrarium tamen, vbi Adden. lit. A.* Decius *cons. 131. num. 2. vers. & in Ecclesia Calder. de emphyt. conclus. 9. num. 5.* Marescott. *var. resolut. lib. 1. cap. 3. num. 11. Clar. in §. emphyteusis quæst. 43.* & etiam Rotæ hæc opinio placuit, vt videri potest *in decis. 198. num. 1. par. 2. diuers. in decis. 10. per tot. coram Mantic. & in decis. 28. num. 8. & decis. sequen. num. 3. penes* Salgad. Labyr. *cred. & decis. 176. num. 28. par. 5. rec.* & etiam latè hanc opinionem amplexa est *in Foroliuien. Emphytensis 23. Martij 1667. §. 1. coram R. P. D. Bourlemont.*

Et satis, sufficienterque apparet ipsam noluisse pro se
retinere, † dum Ricciardos extraneos de eisdem bonis in- 2
uestiuit, Rip. *ad lib. 1. num. 10. ad fin. de priuileg. cred.* Rot.
cor. Mant. d. dec. 10. sub n. 9. cor. Durano dec. 431. n. 2. cor. Dunoz. iun. dec. 453. n. 1. & decis. 498. num. 2. & propterea ambigi ne-
quit quin sint præferendi Rodulphus, & alij de Ferris † vti 3
Agnati defuncti, quia illa æquitas fundata *in d. l.* etiamsi
magis faueat Ecclesiæ volenti pro se retinere, ex quo tunc
cessat iniuria, quæ inferri possit Agnatis vltimi inuestiti,
† cùm æquius sit vt ipsa possit pro se retinere, iuxtà text. *in* 4
l. si seruus communis §. quod vero ff. de furt. l. exigendi, C. de procur.
Ista tamen vti nequit Ecclesia in casu, de quo agitur, dum
illa suffragatur Ferris, qui sunt inuestiendi ob iniuriam illis
† illatam, dum Ecclesia bona, quæ anteà concesserat in 5
emphyteusim proximioribus fuerunt reinuestita ad fauorem
Ricciardorum, qui sunt extranei, Gozzad. *cons. 86. num. 24. vers. propterea*, Rota *coram Mantic. d. decis. 10. numer. 7. & 8.*

Ista autem æquitas eo magis fauet DD. de Ferris, dum
ante inuestituram factam Ricciardis insteterunt pro dd. bonorum renouatione, & ex quo Ricciardi intra annum, &
diem fuerunt inuestiti, certum est ipsos præseruasse iura eo-
rum de Ferris illæsa, † & silentium postea per spatium 6
quindecim annorum continuatum absque eo quod iudicialiter reclamauerint, nequaquam illis obesse potest, dum
agitur de actione petendi renouationem contra † extraneum 7
inuestitum, quæ non extinguitur nisi post triginta annos,
Dec. *cons. 395. in fin. vers. secus si alienatio*, Ias. *cons. 7. in fin. lib. 3.* Marescott. *var. resolut. lib. 1. cap. 3. num. 22.* Tiraqueil. *de retract. lignag. §. 1. gloss. 10. num. 9.* Fulgin. *tit. de reuot. par. 1. num. 20.* Gratian *discept. 748. num. 6.* Gabr. *de iur. emphyt. conclus. 1. num. 12.* Mantic. *de tacit. lib. 22. tit. 32. num. 8. vers. diuersum est*, Valasch. *consultat. 101. num. 30. & cons. 123. num. 5.* Rota *coram Durano decis. 431. n. 3. cor. bo. me. Celso decis. 92. num. 11. post Salgad. Labyr. cred. decis. 28. num. 23. & in Callien. bonorum 18. Aprilis 1647. cor. bo. me. Meltio, & in Foroliuien. emphyt. 5. Iunij 1668. coram R. P. D. Bourlemont.*

Opponebatur in alijs informationibus non esse amplius
locus huiusmodi renouationi ad fauorem de Ferris, ex quo
ipsi consenserunt inuestituræ factæ dd. de Ricciardis, † & 8
ob id dicebatur amisisse iura prælationis, quæ sibi competebant, iuxtà ea, quæ tradit Fulgin. *de iure emphyt. tit. de renou quæst. prima num. 58.*

Verùm aduerterunt DD. istam renunciarionem tantummodo deduci ex quadam attestatione extraiudicialiter facta
ab Eminentissimo Cardinali tunc Episcopo Asculano, quæ
licèt emanauerit à viro in eminenti dignitate constituto, &
de cuius animi candore dubitari non potest, tamen quia
in iudicijs æqualitas rigorosè est seruanda, & in illa parte
relaxari non debet iuris rigor, prout in omnibus iudicijs
constanter seruatur, † quod huiusmodi attestationibus 9
nulla fides adhibeatur, etiamsi sint iuratæ, quando contra tertium adducuntur, ideò illa minimè in casu, de quo
agitur est sufficiens ad probandam hanc renunciationem,
Felin. *in cap. quod super num. 12. vers. item facit. & vers. tertia confessio de fid. instrum.* Dec. *in cap. causa quæ num. 25. & 26. de off. deleg.* Angel. *cons. 182. post princ. vers. finaliter credo*, Abb. *cons. 188. num. 2. vers. nec habet suffragari lib. 2.* Rota *decis. 33. de probat. in antiqu. decis. 4. num. 3. coram Coccino, & decis. 171. nu. 3. par. 4. tom. 2. recent. & in prima decis. huius causæ coram R. P. D. Priolo §. non obstat.*

Præsertim quia aliàs fuit consideratum agi de aliquo eiusdem Eminentiss. Episcopi interesse, qui si aliàs recepisset
laudemium à Ricciardis, † cùm Ferri sint præferendi, il- 10
lud teneretur Ricciardis restituere, iuxta *cons. Decij 410. num. 9. & 10* licèt coæqualem solutionem à Ferris ipse prætendere non posset, dum illi non tenentur restituere, seù
soluere, nisi id, quod ex lectura instrumenti stipulati cum
Ricciardis resultat, † cuius tenor attenditur, Merlin. 11
decis. 356. num. 1. & 12. & Testibus nihil deferendum venit,
quia vltrà eorum singularitatem, non concordant circa
tempus conuentionis, prout necesse esset ad hoc, vt illis
fides præstari posset; nam depositiones illorum restricta ad
tem-

12 tempus ante celebrationem instrumenti, nihil valent, †
ex quo attendi debet quid conclusum in instrumento, non
autem quid antea tractatum fuit, Alex. *cons. 28. num. 3. lib.*
1. Rota *in recent. decis. 26. num. 13. & decis. 121. num. 8. par.*
5. Aliæ verò percutientes tempus post celebrationem instru-
menti multò minùs attendi debent, quia ex illo Ferris tri-
buitur ius petendi prælationem iuxtà conuentiones, & pa-
cta ibidem in stipulatione deducta, & etiamsi Ricciardi
obligati sint soluere maiorem quantitatem pro laudemio;
13 † attamen non poterunt præiudicare Ferris ex iure quæsito
in alio antecedenti instrumento, ad cuius limites laude-
mium soluere tenerentur, Rota *decis. 45. num. 4. & 5. par.*
8. rec. & cum alijs in prima decis. coram R. P. D. Priolo, §.
nec remouetur, & in altera R. P. D. Rondinini §. ideoque cum
seq.

Cæterùm quando etiam ex huiusmodi attestatione posset
deduci, quod Ferri habuerint certam scientiam, quod
Ricciardi fuerunt reinuestiti de bonis, de quibus agitur,
ista tamen notitia illis minimè nocere posset, quin præla-
tionem petere valeant, stante quod requirebatur, quod
illos non laterent pacta, & conditiones, cum quibus re-
nouatio facta fuit ad illorum fauorem, & hoc omninò ma-
14 nifestari debebat † proximiori, ad hòc vt matura circum-
spectione propriæ indemnitati consulere posset, & delibe-
rare, vt cum eisdem pactis, & conditionibus extraneos
excludere sibi conferret, Tiraquell. *de retract. lignag. §. 36.*
gloss. 2. num. 30. Gratian. *discept. 758. num. 13. & 14.* Rota *co-*
ram Millino decis. 253. in fin. coram Seraph. dec. 1774. vers. ma-
ximè quod, Rota *post. Cenc. de censib. decis. 157. num. 3. in fi-*
ne, coram Eminentiss. Ottbobono decis. 268. num. 5. & ideò non
15 suffragatur scientia generalis, † sed requiritur indiuidua,
& specifica, Decius *cons. 222. num. 5.* & abundè firmatur *in*
dd. prioribus decisionibus præsentis causæ.

Vltra quod admissa etiam hac renunciatione, tamen
nullo modo Ferri excludi possent ab huiusmodi prælatione,
dum de eo tempore, quo prætenditur facta renunciatio ipsi
16 erant minores, † & ideò illis obstant tex. *in l. magis puto 5.*
ff. de reb. eorum, & Constitutio Ægidiana *lib. 5. rubr. 25.*
irritantes actus minorum, ex quibus lædi possent non ser-
uatis solemnitatibus præscriptis, quod minimè procedit in
17 casu de quo agitur, † quia sicuti minor Prædium emphy-
teuticum alienare est prohibitus *l. 5. §. si ius ff. de reb. eorum*,
l. etiam C. de præd. minor. pari modo liberas habenas non ha-
bebit renunciare ius, quod sibi competit ad fundum emphy-
teuticum pro renouatione obtinenda, quod nunquam repu-
18 diare potest, † nec consensum præstare, vt alijs inuestia-
tur, vel negligere renouationem intra annum à iure præ-
scriptum, §. Titius, *& ibi gloss. & Doctores verbo pro an-*
nua, si de feud. defun. contr. sit. inter DD. & agnat. & in om-
19 nem casum nunquam † minori poterit denegari restitutio
in integrum, gloss. *in §. præterea si quis verbo 14. annis de pro-*
hibit. feud. alien. per Fridericum, Ias. *cons. 78. num. 7. vol. 1.*
Alex. *cons. 79. num. 24. vol. 1.* Peregr. *cons. 94. num. 13. vol. 2.*
Tiraquell. *de primog. qu. 26. num. 6.* Fulgin. *de iur. emphyt. tit.*
de renunc. qu. 8. num. 8. Rota *in recent. par. 10. decis. 183. num.*
28. cum plenè deductis *in d. decis. coram R. P. D. Rondinino, §.*
vel quatenus cum duob sequen.

Nihil releuante, quod renunciatio facta fuerit à minore
20 de iure non agnito † cuius acceptationi repudiare potest si-
ne aliqua solemnitate, iuxtà text. *in l. si ego, vbi gloss. &*
Doctores C. de negoc. gest. Ias. *in l. mandata num. 7. ff. de off. eius*,
quia non agunt Ferri de iure quærendo, sed de iure quæsito,
dum antequam inuestirentur Ricciardi, ipsi renouationem
petierunt, & ex ista iudiciali renouationis petitione ius
21 acquisitum, & acceptatum censetur, † itavt ius citiùs
istius instantiæ efficiat, vt renouatio habeatur pro concessa,
Rota *coram Dunozetto Sen. decis. 243. num. 2. & 3. & apud*
Salgad. labyr. *cred. decis. 28. num. 21. & in Farfen. bonorum 11.*
Februar. 1664. in princ. coram bo. me. Cardinali Vicecom. verùm
tamen quando etiam ageretur de iure quærendo, cùm mi-
22 nor in illo lædi possit, † erit etiam prohibitum sine de-
bitis solemnitatibus illud repudiare, Bald. *in l. pactum quod*
dotali num. 16. in fin. C. de collat. Pic. *ad stat. verb. gloss. 8. num.*
4. Gratian. *discept. 138. num. 2.* Rota *coram Buratt. decis. 120.*
num. 25. vbi Adden. *liter. E. & in recent. decis. 723. numer. 13.*
par. 2.

Nec quidquam visa sunt releuare quædam asserta anti-
qua Capitula de anno 1578. vltimo loco producta per Ric-
ciardos, vt asseritur registrata inter libros Mensæ Episcopa-
lis Asculi pro conficiendis instrumentis inuestiturarum bono-
rum emphyteuticorum; siquidem vltrà exceptiones à Fer-
ris datas ad exclusionem dd. Capitulorum, placuit DD.
responsio, quod instrumentum inuestituræ fratrib. de Ric-
ciardis Aduersarijs concessæ non est confectum sub formula
huiusmodi Capitulorum, nec habet relationem ad illa, &
prælatio, seù inuestitura Ferris est † concedenda sub pactis, 23
& obligationibus dumtaxat contentis in instrumento stipu
lato cum Ricciardis, vt in alijs duabus decisionibus dictum
fuit; vnde cum huiusmodi Capitulis vsus non fuerit Ordi-
narius, eadem nihil releuant † vti propositum in mente 24
retentum, quod nihil operatur, Ramon *cons. 39. n. 7.*

Et ità, vna tantùm Parte informante, altera tamen pluribus citationibus lacessita, & informare non curante, resolutum fuit.

Decisio 92. supra in hac parte est in ead. causa.

R. P. D. CALATAIV.

Varmien. Distributionum.

Lunæ 9. Aprilis 1674.

ARGVMENTVM.

Causa Belli à sua residentia recesserat Canonicus, & proindè distributiones quotidianas consequi prætendebat, quæ tamen ei denegatæ sunt, non solum quia propter securitatem, & saluamguardiam promissam illud cessauerat, & ipse vti exteri redierant Canonici, redire noluerat; verum etiam quia in loco, ad quod se contulerat, aliud residentiale beneficium assequutus erat, ibique resederat, vt propterea non ex bello, sed ob aliam residentiam absens iudicatus sit, quamuis conquereretur ille, quod fructus eiusdem beneficij inuasos ab hæreticis consequi non potuisset, quia hoc non impedit quominus ei distributiones quotidianæ non debeantur.

SVMMARIVM.

1 *Distributiones quotidianæ debentur Canonicis non residentibus ex causa Belli.*

2 *Distributiones quotidianæ non debentur absentibus.*

3 *Bellum vt sit iusta causa absentiæ, & non residentiæ, probari debet quod fuerit formidolosum, & truculentum.*

4 *Bellum dicitur cessasse, vel saltem non fuisse truculentum, & formidolosum, si saluaguardia, atque securitas sit concessa amplia, vt n. 10.*

5 *Absentiæ iustam causam non præbet bellum, posteaquam fuit concessa securitas, & saluaguardia.*

6 *Testes deponentes de bello, in concursu aliorum de securitate concessa, & de libero publicoque commercio, non attenduntur.*

7 *Testes in concursu attenduntur illi, qui magis specificè deponunt, & rationem depositionis afferunt.*

8 *Testes hinc inde contrarij, inuicem colliduntur, & conquassantur.*

9 *Probatio quæ non suffragatur actori, quia non concludit, sufficit pro reo ad obtinendam absolutoriam.*

10 *Bellum non dicitur cessasse à sola die publicationis pacis, si per antea etiam aderat libertas commercij ratione securitatis, & saluæguardiæ concessæ, & n. 4.*

11 *Canonicus ratione belli non lucratur distributiones quotidianas, si ipse non rediji eo tempore, quo alij canonici rediere.*

12 *Absentia Canonici non fuit causa belli, si ipse alibi beneficium obtinuit cum residentia, ibique resedit.*

13 *Distributiones quotidianæ non debentur Canonico absenti propter bellum, si alibi beneficium obtinuit, & resedit, quamuis illius fructus consequi non potuerit.*

DE-

DECISIO CCLXI.

Contendente Laurentio Canonico Ecclesiæ Varmiensi sibi deberi distributiones, non obstante quod fuerit absens de anno 1655. mense Nouembris, quo tempore Rex Sueciæ Prussiam inuasit vsque ad tempus publicationis Pacis 3. Maij anno 1660. sequutæ, Iudicium in hoc supremo Tribunali introduxit, & variæ hinc inde emanarunt resolutiones, non ex quo dubitaretur quin bellum dicatur iu-
1 sta, & rationabili causa absentiæ, † itavt proindè distributiones quotidianæ absentibus tali causa debeantur, ad text. *in cap. vnico de Cleric. non resid. in 6.* cum allegatis in alijs decisionibus, sed quia redacta tota causæ difficultate ad controuersiam facti, An nempè Laurentius probaret bellum durasse vsque ad d. annum 1660. fuerunt ad istum effectum examinati Testes vigore literarum remissorialium, quorum depositionibus perpensis visum fuit deficere hoc fundamentum probationis, & ideò recedendo à prioribus decisionibus, in quibus processum fuerat cum supposito, quod bellum durasset vsque ad supradictum annum 1660. firmatum fuit coram me sub die 3. Iunij 1672. distributiones non deberi, cumque huius postremæ decisionis fundamenta hodie reuocarentur ad trutinam, visa fuerunt subsistere, & propterea Domini steterunt in decisis.

Præmisso enim, quod Laurentius agit pro lucrandis di-
2 stributionibus † in absentia contra dispositionem iuris *in cap. ad audientiam de Cler. non residen. & cap. vnico eodem tit. in 6.* & per consequens concludenter probare debet non solum ad-
3 fuisse bellum, sed illud fuisse adeò formidolosum, † & truculentum, vt iustam causam absentiæ præberet, Felin. *in cap. apostolicæ n. 11. de except.* Couarr. *var. resolut. lib. 3. cap. 13. n. 8.* Barbos. *de Canon. cap. 24. ferè per totum.*

Non dubitarunt Domini contra ipsum respondere ex defectu huiusmodi probationis; Testes enim deponunt bel-
4 lum fuisse formidolosum solummodò per duos menses, † dum postmodum publicis Edictis Rex Sueciæ prohibuerit militibus, ne vllum hostilitatis actum exercerent, & concesserit saluasguardias, aliasque securitates, quarum vigore liber vndiq; patebat aditus per omnes locorum partes,
5 quare patet causam absentiæ non prouenisse à bello, † cùm ex eo reditus non impediretur, vt egregiè notat Felin. *in cap. ex transmissa enim prima de appellat. vers. vnde dixit* Bald. Rot. *decis. 12. de dol. & contum. in nou.*

Et quamuis pro parte Laurentij daretur depositio aliorum Testium, qui asserunt bellum perdurasse vsque ad annum
6 1660. & Ecclesiam Varmiensem fuisse sæcularizzatam, † tamen non merentur attendi in concursu istorum Testium fauore Capituli examinatorum, qui vtrumque excludunt, & cùm sint pluribus adminiculis fulciti, ac recenseant pro eorum dicti ratione plures effectus publici commercij, liberam nempè administrationem diuinorum officiorum exercitium munerum Parochialium, & publicam eruditionem in Scholis, imò declarant casus truculentos, & rapinas, vel euenisse fortuito, vel ministerio millitum amicorum,
7 vel ij, qui se vltrò periculis exposuerunt, † adeo vt magis specificè deponant, & rationem depositionis afferant, maiorem fidem mereentur, quam alij, ad text. *in cap. cum causam de testibus*, vel in omnem casum datis hinc indè
8 contrarijs probationibus, negari non potest, † quin testes sese inuicem collidant, & probatio impedimenti remaneat si non exclusa, saltem dubia, quæ tamen non sufficit
9 Actori ad obtinendum, † licèt Reo exuberet ad reportandum sententiam absolutoriam, *cap. in præsentia de probat. l. final. C. de rei vendicat.* Rota *coram Seraphin. decis. 889. n. 4.* Buratt. *decis. 631. num. 18. in rec. decis. 68. num. 29. par. 8. & decis. 185. num. 16. par. 9. tom. 1.*

Nec quidquam obstare visum fuit, quod Capitula pacis
10 fuerint publicata solummodò de supradicto anno 1660. † quia non indè excluditur libertas accessus etiam ante d. tempus, prout euentus docuit, ex quo alij Canonici pacificè
11 possederunt, † & Laurentius licèt ab Episcopo, & Capitulo pluries reuocatus, post paucos menses, nempè 8. & 15. Februarij 1656. vt firmatur in decisione 23. Ianuarij 1666. noluit redire, nec anno 1658. nec anno 1660. vt notatur in decisione, quæ reuidetur §. *hinc deficit fundamentum.*

Accedit, quod Laurentius die 8. Februarij 1657. fuit prouisus Gedani, vbi sese receperat de Ecclesia Parochiali
12 ibique per 19. annos, & vsque in præsens commoratur, † signum euidens, quod causa absentiæ non fuit timor belli, sed necessitas residendi in Ecclesia, de qua nouitèr fuit prouisus, licèt autem obijceretur, quod ipse nunquam potuit pacificè possidere, nec fructus percipere, ex quo omnia bona occupantur ab hæreticis, † tamen vltrà quod de 13
his omnibus non fuit exhibita sufficiens probatio, adhuc aduerterunt Domini, quod in præsenti non agitur de priuando Laurentium Canonicatu, quo casu assumenda esset inspectio circa prædicta, sed agitur dumtaxat de priuando illum distributionibus, quæ ei non debentur, cum tanto temporis spatio in Ecclesia Parochiali resederit, quæ sanè residentia non potuit præbere iustam causam absentiæ ad effectum lucrandi distributiones.

Et ità vtraque &c.

Ex pluribus decisionibus in hac causa emanatis duæ sunt impressæ in præced. par. 17. 141. & 336. vbi aliæ concordantes citantur.

R. P. D. RONDININO.

Cusentina Cantoratus.

Lunæ 9. Aprilis 1674.

ARGVMENTVM.

Occasione vacationis beneficij subcollectoris Apostolici, ad hoc vt illud fuerit Pontifici reseruatum, vel ne, eius requisita enucleantur, quæ quia in plenaria iurisdictione principalius consistunt, hæc omninò deficere, vel non probari visa est ex actibus ad hunc effectum adductis, nudum potiùs exercitium & solam exactionem continentibus, quinimò vnicus actus interdicti ab eodem Subcollectore, vt prætenditur promulgati, qui pro d. iurisdictione asserebatur, pluribus erat exceptionibus inuolutus, itavt etiam redderetur suspectus, ac proindè nullatenus attendendus.

SVMMARIVM.

1 *Actor probare tenetur fundamentum suæ intentionis.*
2 *Exequutio literarum apostolicarum non conceditur nisi fuerit probata reseruatio narrata.*
3 *Preces veritati inniti debent.*
4 *Subcollector apostolicus cum omnimoda iurisdictione deputatus esse debet, ad differentiam simpliciter exactorum, qui nudam facultatem exigendi habent.*
5 *Subcollectoris apostolicus deputari debet ad formam Constitutionum Summorum Pontificum.*
6 *Subcollector literæ, vel probatio, quæ ad earum deputationem se referat exhibendæ sunt, vt videatur an, & quomodo eadem deputatio facta sit.*
7 *Fides Secretarij, vel Computistæ Nuntiaturæ, quatenus probet aliquem esse Subcollectorem, & n. 8.*
8 *Fides officialis vt probet, quomodo debeat esse concepta, & num. 9.*
9 *Fides Parochi, & aliorum publicorum ministrorum ideo probant, quia defertur scripturæ, vel libris super quibus deponunt, non autem ipsis.*
10 *Clerus potest exigere solutiones, & alia quæ debentur Cameræ.*
11 *Subcollectorem apostolicum deputare non potest Clerus, & num. 10.*
12 *Edictum ab aliquo officiali promulgatum quatenus, & qualiter probetur, vel non.*
13 *ad Tituli primordium omnis posterior refertur euentus.*
14 *Subcollectoria non probatur ex sola deputatione facta ad exigendum, vel ex nudo facto ipsius exercitij, quia hæc omnia sine iurisdictione expleri potuerunt.*

DECISIO CCLXII.

Cantoria Ecclesiæ Cusentinæ, in cuius possessione Dominicus Ziccarus ab Ordinario prouisus reperiebatur, Nico-

Nicolaus Clausus à Sanctissimo D. Nostro impetrauit cum
supposito reseruationis ex regula quarta, hodie quinta Can-
cellariæ, insurgentis ex eo, quod Caualcantes, per cuius
obitum Cantoria vacauit esse Subcollector Decimarum
Apostolicarum, atque expedito Breui de capienda posses-
sione nomine Cameræ, Summario vtriusque partis *num.* 1.
illud exequutioni demandandum non esse Domini respon-
derunt.

Ratio resolutionis desumpta fuit ex regula Textus *in l.*
1 *Actor.* 23. *C. de probat.* † vt nempè Clausus teneretur iustifica-
re narrata in Breui tamquam fundamentum suæ intentionis,
2 ita vt reseruatione non probata, † exequutio Apostolicis li-
3 teris denegetur ex mente Pontificum, † vt preces veritati
nitantur, de qua *in cap.* 2. *de rescript.* quemadmodum con-
cludunt Lancellott. *de attent. par.* 2. *cap.* 4. *in præfat. num.* 442. *&*
445. Garz. *de benef. par.* 6. *cap.* 3. *num.* 9. *& seqq.* Gonzal. *ad reg.* 8.
Cancellar. gloss. 11. *sub num.* 211. Rota *coram Gregor. XV. decis.* 53.
in fine, *ibique* Adden. *sub num.* 4. *&* 5. *& in rec. par.* 13. *decis.*
266. *num.* 26.

Reseruatio non probatur, cùm non doceatur Caualcan-
tem, per cuius obitum Cantoria vacauit, fuisse Subcolle-
ctorem cum omnimoda iurisdictione, prout ad hunc effe-
4 ctum requiritur, vt reseruationi locus sit, † quæ non in-
surgit ex nudo exercitio, siue ministerio exigendi, ad quod
alias species subcollectorum deputari consueuerunt, vt tra-
dunt Bellenzin. *de charit. subsid. quæst.* 109. *num.* 1. *& quæst.* 18.
num. 1. *& seqq.* Garz. *de benefic. par.* 5. *cap.* 1. *num.* 380. Mandos. *ad
dictam reg.* 4. *Cancell. quæst.* 11. *sub num.* 2. Lotter. *de re benefic. lib.*
2. *quæst.* 32. *num.* 154. *& seqq.* Monet. *de Decimis cap.* 9. *quæst.* 5.
num. 181. *& seqq.* Castropal. *oper. moral. tractat.* 13. *disp.* 2. *punct.*
20. *num.* 6. Rota *coram Bich. decis.* 221. *num.* 23. *& seqq. & decis.*
299. *num.* 7. *& seqq. & coram Rojas decis.* 347. *num.* 4. *decis.* 351.
num. 3. *atque in rec. par.* 11. *decis.* 155. *num.* 4. *& seqq. cum alijs in
Viterbien. Canonicatus* 26. *Iunij* 1651. §. *neque possunt coram Ve-
rospio*, *& in Zamoren. Scholastriæ secunda Martij proximè
præteriti* §. *nec dubitari*, *&* §. *sequenti coram me.*

Etenim neque ab Eminentissimo Cardinali Spinola tunc
Nuntio Neapolitano Caualcantes in Collectorem, seù
5 Subcollectorem deputatus, † probatur iuxtà Constitutio-
nem *Gregor. XIII.* 25. *Bull. tom.* 2. *atque Vrbani VIII.* 145. *Bullar.
tom.* 4. *in Appendice*, neque ab Eminentissimo Cardinali
Camerario, seù à Thesaurario Cameræ Deputatus appa-
ret, iuxtà *Constitutione eisdem Vrbano VIII.* 160. §. 7. *&* 9.
Bullar. tom. 5. *& Alexandr. VII.* 109. §. 10. *&* 11. *Bullar. tom.* 6.
quia neque exhibentur literæ patentes illius deputationis,
neque afferuntur Testes, vel probationes, quæ se referant
6 ad ipsam Deputationem, vt percipi possit; † An Deputa-
tio fuerit ad nudum ministerium, an potiùs cum iurisdi-
ctione, vt opus est quemadmodum collatis in vnum aucto-
ritatibus distinguunt Milis. *in repert. verb. probatio quod quis sit
Subcollector*, Bellencin. *de charit. subsid. quæst.* 111. Simo-
nett. *de reseru. quæst.* 34. *ibique* Granut. *verb. Testes*, Mandos. *ad
d. reg.* 4. *Cancell. quæst.* 2. *sub num.* 2. *ibique* Cocchier. *sub num.* 6.
Lotter. *de re benef. lib.* 2. *quæst.* 32. *num.* 158. Rota *coram Bichio
d. decis.* 221. *num.* 24. *cum tribus seqq. repetit. in recent. par.* 9. *d. dec.*
250. *& in d. Viterbien. Canonicatus* 26. *Iunij* 1651. §. *hæc autem*,
vers. siue Testium, *&* §. *adeoque coram Verospio*, *& in d.* Za-
moren. *Scholastriæ, & Canonicatus* 2. *Martij proximè præteriti* §.
huic autem, coram me.

Attestatio autem Computistæ Nuntiaturæ, quod Ca-
ualcantes descriptus sit inter Subcollectores, Suummario
7 Clausi *num.* 4. non concludit; † Tùm quia est simplex fides
producta lite pendente, atque ideò non attendenda ex vul-
gatis conclusionibus desumptis ex litera Textus *in auth. si quis
in aliquo, vbi scribentes C. de eden.*

Tùm quia etiamsi Computista Nuntiaturæ, qui facit
fidem, esset persona approbata, ad quam onus hoc specta-
ret, qualis à Rota habitus fuit Secretarius Nuntiaturæ in
decisionibus mox adducendis, adhuc nullum probationis
gradum constitueret; Cùm tàm quoad deputationem, quàm
quoad solutionem Decimarum exactarum se referat ad li-
bros, Summ. Clausi *num.* 3. & Summ. Ziccari *num.* 2. *litera*
8 *B.* † neque referat ipsam deputationem, siue expeditionem
tituli in Subcollectorem, quemadmodum relata fuit in di-
cta Zamoren. *Scholastriæ*, *& Canonicatus secunda Martij*
9 *proximè præteriti* §. *reseruatio coram me*, † quia tunc est li-
ber ipse, qui fidem facit, quemadmodum dicimus de fide
Parochi, & aliorum ministrorum publicorum, quibus ra-
tione scripturæ fides adhibetur, iuxtà doctrinam Bart. *in l.
nuda ratio num.* 5. *vers. si verò ff. de donat.* in quibus terminis
loquuntur Spad. *cons.* 31. *num.* 7. *&* 8. *vol.* 2. Rot. *rec. par.* 2.
decis. 252. *num.* 3. quemadmodum explicat eadem Rot. *coram
Bich. d. decis.* 221. *num.* 30. *& seqq. & in Viterbien. Canonicatus*
26. *Iunij* 1651. §. *concludens coram Verospio*, *& in d.* Zamo-
ren. *Scholastriæ*, *& Canonicatus* 2. *Martij proximè præteriti*
§. *quod autem coram me.*

Itavt dignosci nequeat an deputatio hæc Caualcantis fue-
rit illa habita à Capitulo Cusentino prima Ianuarij 1674. de
qua conquestus est Eminentissimus Spinula, tunc Nuntius
Neapolitanus, Summario Ziccari *num.* 3. *&* 4. quemadmo-
dum ad hanc nullam deputationem factam à Capitulo prio-
res attestationes referendas esse idem Computista postremum
testatus est, Summ. Ziccari *num.* 5. quo casu dubium non est
deputationem nullam fuisse, † cum Clerus exigere quidem 10
possit, vt soluat Cameræ, iuxtà *decis.* Coccin. 988. *num.* 15.
repetit. in rec. par. 1. *decis.* 715. *& in rec. par.* 11. *d. decis.* 155.
num. 8. † non autem Subcollectorem deputare iuxtà distin- 11
ctionem in Nicien. *Canonicatus coram Dunozzet. decis.* 100. *nu.*
7. repetita *in rec. par.* 5. *decis.* 255. *& decis.* 111. *num.* 12. *coram
eodem repetit. in rec. par.* 5. *decis.* 261.

Ac propterea interdictum à Caualcante appositum, Sum-
mario Clausi *num.* 6. qui est vnicus actus exercitæ iurisdictio-
nis ab an. 1664. vsque ad annum 1671. quo tempore Colle-
ctorem fuisse asseritur, d. Summ. Clausi *num.* 3. quatenus
illius ratio haberi possit, cùm consistat in scriptura priuata
nullo modo recognita, & acriter negaretur character ipsius
Caualcantis, atque non parum suspicionem augeret, quod
non ostenditur illius intimatio, † sed affertur simplex fides 12
vnius, qui vigore illius interdicti se soluisse affirmat procura-
ta tertia Augusti 1673. longè post obitum Caualcantis, &
prouisionem Ziccari ab Ordinario obtentam, & post tres an-
nos, & menses à die prætensi intimati interdicti.

Adhuc tamen ad primordialem titulum deputationis † à 13
Capitulo factæ deferendum esset ad Textum *in l. mentio* 51. *ff.
pro socio*, *& in l. quædam mulier* 76. *vbi gloss. DD. verb. suffi-
ciebat ff. de rei vindic.* itavt vel hac ratione, vel quia specia-
lis deputatio ad illum actum præcedere potuerit, vel ex nu-
do facto istius exercitium procedere potuit, † & proindè ad 14
requisitam iurisdictionem non concludat, Bellenzin. *de
charit. subsid. d. quæst.* 112. Garz. *par.* 1. *cap.* 1. *num.* 379. Lot-
ter. *quæst.* 32. *num.* 161. Rota *in Feretrana Parochialis* 9. *Maij*
1588. *vers. testis autem coram Rubeo*, *& coram Bich. d. decis.*
221. *n.* 29. *& decis.* 299. *sub n.* 29. *&* 30.

Et ita vtraque &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Anconitana Pecuniaria.

Lunæ 9. *Aprilis* 1674.

ARGVMENTVM.

Contra hæredes, seù potiùs donatarios patris certam summam sibi deberi contendebat filius, solum ex testibus, epistola, & testamento paterno probatam, quæ tamen visa sunt non sufficere ob singularitatem eorundem testium, minus legitimæ recognitionis epistolæ, simplicem etiam enunciatiuam continentis, & demum quia probatio ex testamento deducta, vltra quod non erat sufficiens, illi adhuc renunciatum fuerat per verba *omnibus iuribus*, cum dictione *quomodolibet*, quæ trahitur adhuc ad non expressa, eo magis quia cum ratione quantitatis fuisset incerta, eaque adduceretur ad probandam læsionem, & rescindendum contractum, eo minus concludere poterat.

SVMMARIVM.

1 *Creditum in substantia probatum leuioribus probationibus quoad quantitatem liquidatur*, *& numer.* 11. *&* 12. *vbi vide.*

2 *Iuuenis teneræ ætatis quod fuerit superlucratus notabiles pecu-*

pecuniarum quantitates maxima inuerisimilitudo est.
3 *Inuerisimilitudo habet imaginem falsitatis.*
4 *Depositio testis facta super interrogatorijs magis attenditur, quam super articulis.*
5 *Confessio extraiudicialis non probatur per testes singulares.*
6 *Testium singularium mille tantum probant, quantum vnus.*
7 *Recognitio manus facta lite pendente, & sine citatione partis, non suffragatur.*
8 *Confessio facta in epistola per modum simpliciter enunciatiuum, non animo se obligandi non præiudicat, & num. seq.*
9 *Enunciatiua verba non probant debitum, & n.8.*
10 *Dictio* quomodolibet *operatur vt sua renunciatione veniant etiam non expressa.*
11 *Liquidatio crediti in substantia certi, vel probati fit leuioribus probationibus, & n.1 & 12. vbi vid.*
12 *Liquidatio crediti quæ affertur ad inducendam læsionem, & rescindendum contractum debet plenè, & concludenter probari.*
13 *Ætas desumitur à natiuitate, non autem à Cathechismo, & num. seqq.*
14 *Baptismo plerumque prius domi collato, postea filij cathechizzantur.*
15 *Cognationis differentia est inter Baptismum, & Cathechismum.*
16 *Baptismi, seu potius Cathechismi fides in puero præcedenter baptizzato domi quatenus probet ætatem, & supra à num. 13.*

DECISIO CCLXIII.

NOn acquiescente Co: Laurentio Ferretto decisioni editæ die 11. * Maij 1668. coram R. P. D. meo Beuilaqua hodie Vrbis Gubernatore, contigit dubitari coram me in eius locum suffecto de illius viribus, pro quarum subsistentia responsum fuit, non obstantibus nouiter adductis, vel repetitis ab informantibus pro Laurentio.

Acquisitio enim, & consignatio pecuniarum, quæ deduci prætendebantur ex testibus formiter examinatis, epistola conscripta à Co: Fabritio, & testamento ab eodem condito, nullatenus subsistere visæ sunt, quia, vt dictum fuit in alia decisione, testes sunt singulares, epistola non fuit recognita, & testamentum non continet certam quantitatem.

Et quamuis ad elidendas huiusmodi responsiones idem Laurentius curauerit nouos examinari testes, necnon recognosci epistolam, & quoad testamentum diceret satis esse, quod ex eo probetur substantia crediti, † ad hoc, vt ex leuioribus probationibus iustificari possit probatio quantitatis ex Rot. *coram Greg. decis.* 314. *n.4.* 1

Nihilominus hæc omnia fuerunt iudicata irrelevantia, quia testes nouiter examinati patiuntur easdem exceptiones singularitatis, nedum respectu lucrorum, vt patet ex depositionibus eorundem, & aliorum primo loco examinatorum datis in hodierno Summario Laurentij *num.* 3. ex quibus etiamsi posset desumi aliqua generica probatio illorum, non tamen resultat probatio quantitatis scutorum 12. mil. ab eodem Laurentio prætensæ, obstante præsertim inuerisimilitudine, quod iuuenis † teneræ ætatis, & quod magis est 2 in ministerio emptionis equorum per tres, vel quatuor vices exercito, & in quo, vt inquit secundus testis ex nouiter examinatis Summario Co: Angeli *num.* 7. nihil lucrabatur, potuerit ex solis muneribus conflare adeò ingentem summam, † Itavt istam prætensionem valdè inuerisimilem iure dici valeat præseferre imaginem falsitatis, Bald. 3 *in l.* 1. *n.*16. *C. de seru. fugit.* Rot. *coram Pæn. decis.* 446. *à n.*7. *in fine, & in rec. decis.* 79. *n.*18 *par.*11.

Verùm etiam respectu consignationis, de qua licèt deponant plures testes dati in Summario Co: Laurentij *num.* 5. nihilominus omissis secundo, & tertio teste, ex nouiter examinatis, altero non deponente de aliqua certa quantitate, & altero deponente de propria credulitate, & omisso pariter teste examinato in prima instantia deponente de confessione Co: Fabritij, quorum omnium singularitas neque à scribentibus pro Laurentio impugnabatur, & restringendo examen ad alios duos testes, alterum Religiosum examinatum in prima instantia, & alterum famulum Co: Fabritij examinatum vltimo loco, quos ijdem Scribentes dicebant esse contestes circa confessionem emissam ab eodem Co: Fabritio occasione concordiæ à dicto Religioso tractatæ inter eundem, & Laurentium eius filium, dixerunt Domini ex eorum dictis resultare nedum apertam singularitatem, sed etiam contrarietatem; Religiosus enim prædictus deponit se interrogasse Co: Fabritium super quantitate lucrata ab eodem Co: Laurentio, quem dicit fuisse præsentem ibi: E seguitò detto aggiustamento dimandai, che somma poteua essere al Signor Co: Fabritio, & esso risposе, che poteuano essere da dieci mila in vndici mila scudi; ma detto Sig. Lorenzo sentendo questo disse, che era maggior somma &c. Alter vero testis deponit interrogationem eiusdem Religiosi emanasse super lucris factis ab ipso Co: Fabritio, & discursibus inter eosdem habitis nunquam interfuisse Co: Laurentium, vt ex illius depositione iuxtà quintum interrogatorium data in Summario responsionis Co: Angeli ibi: E trà il Sig. Co: Fabritio, e detto Capuccino subito si misero à discorrere della Corte di Francia, che il Capuccino gli domandò come era stato in Francia, e come haueua guadagnato, & il Sig. Conte Fabritio gli rispose, che poteua hauer guadagnato da tredici in quattordici mila scudi &c. & al discorso non vi fù presente altro, che il detto Capuccino, & io testimonij &c. & inferius: Che quando fù il Capuccino dal Sig. Co: Fabritio, come hò detto, non vi fù mai in modo alcuno presente il Signor Co. Lorenzo.

Neque est attendenda depositio eiusdem testis super septimo articulo circa confessionem receptionis pecuniarum, & mobilium in summa ascendente ad scuta 12. mil. à dicto D. Co: Fabritio emissam præsente ipso teste, & Religioso prænominato, quia magis attenditur illa facta super Interrogatorijs, † in qua nullum habetur verbum de huiusmodi confessione, Rota *decis.* 488. *numer.* 4. *impress. apud Posth. de manutent. &* Seraphin. *decis.* 1073. *num.* 1. *& in recent. decis.* 312. *num.*4. *&* 9. 4

Cùm igitur omnes testes sint singulares, etiamsi sint numero plures, non sufficiunt ad probandam assertam confessionem, † vt præter auctoritates in alia decisione allegatas §. *alij autem deponentes* dixit Rota *coram Buratt. decis.* 294. *num.* 98. *& decis.* 341. *num.* 1. *coram Pæn. decis.* 118. *num.* 7. *coram Merlin. decis.* 90. *num.* 5. *&* 170. *num.* 3. *& in recent.* 195. *num.* 5. *par.* 10. vt etiam ait Farinac. *de test. quæst.* 69. *numer.* 37. † tantum probant mille testes singulares, quantum vnus. 5 6

Minus deduci valet huiusmodi probatio ex epistola Co: Fabritij, quia præterquam illa non est recognita, † & recognitio vltimo loco facta lite pendente absque citatione partis non suffragatur, *Gregor. decis.* 71. *num.* 1. non releuante alia præcedente formiter facta per vnicum testem, quia iste non recognouit characterem Co. Fabritij, sed tantum deposuit hanc epistolam esse illammet aliàs ab ipso traditam Co. Laurentio. 7

Præterea dictum fuit confessionem in ea contentam emissam per modum enunciatiuæ cum expressione certæ quantitatis tanquam prætensæ à filio, non autem tamquam debitæ, † & sic non animo se obligandi, eidem Co: Fabritio non præiudicare, Salicet. *in l.* 1. *num.* 24. *C. de confess.* Surd. *cons.* 423. *num.* 24. *&* 25. Grat. *discept.* 279. *num.* 24. & de confessione † facta verbis enunciatiuis idem Surd. *decis.* 250. *num.* 8. *&* 9. 8 9

Denique non obstat confessio emissa in testamento, quia etiamsi ex illa constare dici posset de subsistentia crediti, quod tamen fuit confutatum in alia *decis.* §. *Prout nec refragatur*; adhuc ex successiua renunciatione facta à Co: Laurentio omnibus alijs iuribus sibi quomodolibet competentibus cum promissione aliud non petendi quibusuis de causis, & occasionibus, etiam non cogitatis, illud remansit penitùs sublatum, vt ex pluribus probat *decis.* §. *cæterum, & seqq.* illa enim dictio *quomodolibet*, operatur † vt sub renunciatione comprehendantur etiam non expressa, in specie Rot. *coram Seraph. decis.* 317. *à num.* 1. *& signanter num.* 3. & de alijs similibus *decis.* 520. *num.* 4. *& in rec. dec.* 219. *nu.* 25. *par.* 11. cum alijs in d. decis. allegatis. 10

Neque huius renunciationis vires eliduntur ex repetita exceptione læsionis, quia attenta incertitudine quantitatis asserti crediti, illa redditur improbabilis, nec ad certitudinem reduci valet ex supra recensitis probationibus per regulam, † Quod in liquidando credito in substantiam certò, leuiores probationes sufficiunt, iuxtà firmata *coram Greg. decis.* 324. *num.* 4. quia cùm liquidatio hodie afferatur ad inducendam læsionem, & rescindendum contractum, † debet plenè, & concludenter probari ad notata per gloss. & 11 12

& DD. in l. 2. de rescinden. vendit. cum traditis per Dec. *cons.* 474. *num.* 11. Thomat. *decis.* 50. *num.* 80. *per* Rot. *coram Greg. decis.* 538. *num.* 1.

Minùs denique fuit habita ratio de nullitate iterum oppo-
sita ob non seruatas solemnitates Constitutionis Marchiæ re-
quisitas in contractibus minorum; quia ex fide Cathechis-
mi data in Summ. Laurentij *num.* 14. non benè probatur il-
13 lius natiuitas, † à quo ætas desumitur, Barbos. *de Canonic.*
& dignitatib. cap. 3. *num.* 19. & ratio est, quia pueri solent
14 multoties cathechizari † postquam præcedenter fuerunt do-
mi baptizati, vt inquit Sanchez *de matrim. lib.* 7. *disput.* 11.
num. 13. *&* Guttier. *eodem tract. cap.* 84. *num.* 7. provt hic fa-
ctum fuisse videtur, dum Parochus descripsit Patrinos ad-
hibitos in Cathechismo, nulla facta mentione baptisma-
15 tis, quemadmodum facere † debuisset attenta differentia
cognationum ex vtroque actu resultantium, iuxtà deducta
per Sanchez, & Guttierez *in locis citatis*; & proindè cùm
cessante periculo animæ infantis sublato ex præcedenti ba-
ptismate, actus cathechismi potuerit differri per menses,
16 † hæc sola possibilitas sufficit ad hoc, vt ex illo non resultet
concludenter probatio natiuitatis, vt ad rem ratiocinatur
Menoch. *de præsumpt. l.* 2. *præs.* 51. *num.* 56. quæ propter ean-
dem rationem desumi nequit ex testibus deponentibus, de
eodem tempore cathechismi, & eo minus ex attestationibus
matris, & nutricis Laurentij, quæ vti extraiudicialiter
factis, nihil probant ex vulgatis.

Et ità, omissis alijs vel tamquam irrelevantibus, vel tamquam sublatis in alia decisione, responsum fuit, vtraque parte informante.

Alia præsentis causæ dec. est impressa par. 15. *dec.* 241.

R. P. D. CALATAIV.

Neapolitana Hæreditatis.

Veneris 13. *Aprilis* 1674.

ARGVMENTVM.

Executio voluntatis Testatricis fuerat commissa conscientiæ suorum hæredum, qui vlterius fuerant grauati singulis annis eorum superiori reddere rationem, & ab eo obtinere approbationem; Cùmque substituti in casum non adimplementi essent prohibiti eosdem molestare hæredes, petebant illi remissoriam ad non adimplementum probandum, hic eis iterum denegatam, tùm quia molestiæ erant prohibitæ, tùm etiam quia ex approbatione à superiore obtenta, videbatur satisfactum menti testatricis, tùm demum quia in hac materia obiectiua requirebatur fumus, semiplenam saltem probationem importans.

SVMMARIVM.

1 *Substitutus in casu contrauentionis, vel non adimplementi audiri nequit, si hoc fuit illi à testatore prohibitum.*

2 *Testator potest disponere de rebus suis eo modo, quo sibi placuit, etiam probibendo substituto ne super obseruantia suæ dispositionis molestet hæredem.*

3 *non Molestandi præceptum intelligitur de molestijs illicitis, & calumniosis, non autem de veris, & rationabilibus.*

4 *Molestiæ, & lites quæcumque si fuerint probibitæ, omnes etiam iustæ censentur vetitæ.*

5 *Conscientiæ alicuius si quid est commissum adhuc reuideri potest per superiorem.*

Intellige vt procedat vbi aliquid simpliciter remittitur conscientiæ alicuius, secus si probibetur etiam quæcumque appellatio, seu reclamatio, n. 6.6.

7 *Appellatio, ac etiam reclamatio ex quibus verbis dicatur à testatore prohibibita.*

8 *Articuli obiectiui quamuis sint de iure dantis, non admittuntur nisi detur magnus fumus materiæ articulatæ.*

9 *Fumus in obiectiuis non est sufficiens, nisi saltem faciat semiplenam probationem.*

10 *Implementum probare non sufficit, nisi simul fuerit probata sufficientia redditum, ex quibus illud adimpleri debuerat.*

DECISIO CCLXIV.

CVm Rota per tres conformes declarauerit dispositiones Felicis Mariæ Vrsinæ Ducissæ Grauinæ non fuisse conditionales, sed modales, & sic Patres Sanctæ Mariæ in Porticu Neapolis eius Donatarios, & Hæredes pluribus oneribus grauatos releuari à cura iustificandi implementum dictorum onerum; Hinc Patres ministrantes infirmis substituti in casu contrauentionis agnoscentes onus probandi inobseruantiam, & non implementum ad ipsos spectare, petierunt coram R. P. D. Rondinino remissoriam, quæ tamen fuit denegata, vt ex decisione * 26. Iunij 1673. provt etiam hodie coram me Domini denegandam esse censuerunt.

Articuli namque propositi sunt illimet exhibiti; & reiecti coram R. P. Domino meo Rondinino continentes in substantia contrauentionem tùm in erigendo statim sequuto obitu Ducissæ Nouitiatum cum fructibus illicò perceptis ex bonis relictis, tùm in erogando dictos fructus in beneficium domus Lucensis, & alijs domibus Religionis, & non inuestiendo pecunias à debitoribus recuperatas, tùm demum in non retinendo præfixum à Donataria numerum Sacerdotum, & Religiosorum in domo Sanctæ Mariæ in Porticu Neapolis, nec fundando alias domos religiosas in Regno Neapolis, & Siciliæ ex redditibus dd. bonorum singulis annis superextantibus.

Sed subsistunt responsiones datæ in dicta decisione, nem-
pè quod cum donatarij, & hæredes de his omnibus ratio-
nem reddiderint de triennio in triennium Congregationi ge-
nerali eius Ordinis, illiusque approbationem Generali Re-
ligionis ministrantium infirmis exhibuerint, quod sufficere
voluit eadem Ducissa pro iustificatione implementi suæ dis-
positionis, prohibendo sub pœna caducitatis eisdem substi-
tutis vlteriorem inquisitionem, ac illationem quarumcum-
que molestiarum etiam iudicialium, ibi: Non possino det-
ti Padri Ministri dell'infermi pretendere cosa alcuna, nè do-
mandare visione de'libri, ò conti da detti miei heredi, nè
intentare qualsiuoglia sorte di lite contro di essi sopra l'osser-
uanza della presente mia volontà, & in caso, che detti
Padri intentassero lite alcuna contro detta Venerabil Casa,
voglio, che subito ipso iure, & ipso facto non s'intendino,
nè si habbino per chiamati, nè sostituiti, & detta sostitu-
tione s'intenda, & sia nulla come mai fatta non fosse, che
così è mia espressa, & determinata volontà. † Audiri ne- 1
queunt dd. substituti super prætensa inobseruantia, & con-
trauentione, obstante præcepto eiusdem Ducissæ, † quæ 2
ita de rebus suis disponere sibi placuit ex cumulatis in *d. dec.*
coram R. P. D. meo Rondinino.

Neque visa est applicabilis conclusio, quod præceptum
de non molestando, † debeat intelligi de molestijs iniustis, 3
& calumniosis, non autem de veris, & rationabilibus, ex
Baldo *in l. vnica C. de bis quæ pœnæ nomin. in testam. vel codic.*
relinquuntur, Decian. *consil.* 81. *num.* 11. Altograd. *consil.* 84.
num. 102. Rota *coram Merlin. decis.* 491. cum alijs in contra-
rium allegatis, quia non procedit † quando vt hic prohibi- 4
tum est quodcunque genus molestiarum, & litium, Si-
mon de Prætis *de interpretat. vltim. volunt. lib.* 4. *dub.* 11. *num.*
87. Fusar. *cons.* 195. *num.* 54. Sanfelic. *decis.* 167. Soccin. iun.
cons. 113. *num.* 28. *vol.* 1. Ruin. *cons.* 77. *vol.* 2. cum alijs conge-
stis in *d. decis. coram R. P. Domino meo Rondinino §. in huius au-
tem.*

Sicuti paritèr non applicatur altera conclusio, quod fa-
ctum commissum † conscientiæ, reuideri possit per iudicem 5
superiorem, ex Menoch. *cons.* 590. *n.* 5. *&* 6. Masc. *de prob. concl.*
414. *n.* 7. *&* 8. quia loquuntur quando factum est simplicitèr re-
missum conscientię alicuius, † non autem quando vlteriùs est 6
prohibita quęcumque appellatio, & reclamatio ad quemcum-
que superiorem, provt fuisse prohibitam in proposito desumi-
tur ex verbis ibi: † Et consegnata copia di atto publico, & di- 7
chiaratione nel modo come di sopra, non possano detti Re-
uerendi Padri miei heredi essere molestati così per ragione
d'offitio, & attione popolare auanti qualsiuoglia Tribuna-
le Ecclesiastico, ò Regio; vt benè aduertit altera decis. super
meritis 13. *Martij* 1673. *§. penult. & seq. cor. R. P. D. meo Rondinin.*

Subsi-

Subsistit etiam alia responsio, quod omnes ferè articuli sunt obiectiui vel tendentes ad canonizandum dolum eorundem donatariorum, & hæredum, vndè quamuis sint
8 de iure donantis, † non admittuntur, nisi detur magnus fumus materiæ articulatæ, vt in specie dixit Rota *coram Bichio decis. 227. num. 4. & decis. 322. num. 8.* Fumus autem deductus ex fide nonnullorum testium, non est sufficiens
9 in hoc casu, in quo talis requiritur, † vt saltem faciat semiplenam probationem, Caputaq. *decis. 62. num. 1. par. 3. & in rec. dec. 302. num. 15. par. 5. & in Bonon. fideic. de* Bologninis *16. Aprilis 1646. coram Ghisilerio, & in Cremonen. Parochialis 15. Iunij 1646. coram Eminentissimo Cerro §. & licet.* Et penitùs concluditur ex plenè deductis in omnibus decisionibus causæ, & ampliùs ex eo, quod non sufficit probare defectum erectionis aliarum Domorum, vt fortè intenditur ex
10 ijsdem testibus, † nisi simul probetur superabundantia redditum, ex quibus dumtaxat erectionem fieri d. Testatrix mandauit.

Et ità, vtraque &c.

Decis. 157. supra in hac eadem parte est illa, quæ hic confirmatur.

R. P. D. EMERIX.

Calaguritana Præeminentiarum.

Veneris 13. Aprilis 1674.

ARGVMENTVM.

Ecclesias, & propriè Capitulum, & Canonicos inuicem se in festiuitatibus adiuuari laudabilitèr fuerat conuentum; sed quia inimicus hominis sicut adeò in malis operibus exercetur vt fiant, ità etiam bonis ampliùs insidiatur vt pereant, vt nonnisi tres vel quatuor Canonici, quos adhuc Capitulum constituere contendebatur, ad easdem festiuitates communitèr accessissent; omnes tamen commodè valentes accedere sunt coacti, quia sic ab antiquis sententijs, & concordia resultare videbatur.

SVMMARIVM.

1 *Validitas sententiæ resultat ex reuolutione actorum, & iustitia deducitur à decisionibus in causa factis.*
2 *Canonici tres faciunt, & constituunt Capitulum.*
3 *Verba loquentia de Canonicis, & Capitulo generaliter, & indefinitè æquipollent vniuersali, nec restringuntur à solo numero trium Canonicorum.*
4 *Capitulum eodemque tempore esse in duobus locis distantibus, vel in vno, & eodem loco simul esse, & abesse monstruosum, est.*
5 *Capitulum, & Canonici si simul interuenire debent ad aliquam Ecclesiam, non vti singuli, sed capitulariter debent accedere, & ideo non sufficiunt tres, quatuor, vel quinque.*
6 *Dispositio in continenti destrui non debet.*
7 *Præcedentia in litem deducta, importat obligationem, non autem solam voluntatem accedendi, & super numer. 6. & 8.*
8 *Necessarius, non voluntarius dicitur actus, qui si ad placitum potuisset eludi, diu tamen super eo litigatum non esset.*
9 *Mandata rotalia, & executoriales recipiunt interpretationem ab actis, & scripturis in illis productis.*

DECISIO CCLXV.

Responsum fuit confirmandam esse decisionem Rotalem, quo mandatur procedi ad executionem literarum executorialium olim relaxatarum vigore sententiarum bo. me. Seraphini, Orani, & Peniæ contra Cantorem, Dignitates, Canonicos, & Capitulum Collegiatæ Ecclesiæ Ciuitatis de Victoria super omnimoda præeminentia in processionibus, & in Choro illis diebus, in quibus prædicti Cantor, Dignitates, Canonici, & Capitulum ad Parochiales Ecclesias d. Ciuitatis pro Diuinis officijs insimul celebrandis accedere tenentur, prout latiùs continetur in eisdem executorialibus, & mandato datis in Summ. die 1. Iulij 1672.

Etenim validitas d. mandati non reuocatur in controuersiam, & satis liquebat † ex reuolutione actorum, iuxtà 1
vulgatam *decis.* Caputaq. Iustitia verò optimè adstruitur per fundamenta decisionis de more ante mandatum à R. P. D. meo Taia extensæ, quæ nullatenus concutiuntur à duobus obiectis, altero videlicet tunc etiam excitato, & altero postmodum de nouo opposito.

Primum siquidem, quod tres † Canonici constituant 2
Capitulum per text. *in l. Neratius ff. de verb. signific. & gloss. in cap. 1. verb. tres de elect.* ideoque Canonici non possunt compelli accedere in maiori numero, nullatenus applicatur in præsenti, vbi sententiæ, & antiquæ concordiæ, in quibus istæ fundantur, loquuntur de Canonicis, & Capitulo per verba generalia, & indefinita, † quæ æquipol- 3
lent vniuersali, vt per Din. *in proem. regul. iuris in 6. in 2. quæst. vers. sed quando, &* Bart. *ad celebrem text. in l. omnes pupilli ff. de iustit. & iur. num. 57. eundemque in l. si pluribus de leg. 2. latè* Surd. *cons. 476. num. 6.* cum alijs adductis per Rot. *decis. 712. num. 1. par. 3. rec. & in decis. huius causæ sub die 13. Martij 1671. coram R. P. D. meo Taia*, & vbi contra easdem sententias, & antiquas concordias Canonici, & Capitulum prætendunt posse capitulariter eodem tempore interesse diuinis officijs in propria Ecclesia; tunc etiam nè eædem sententiæ, & concordiæ penitùs elidantur, & monstruosè contingat idem Capitulum vno, & eodem tempore interesse in duobus locis † distantibus, vel in vno, & eo- 4
dem loco simul esse, & abesse, vt aduertit prælegata *decis. R. P. D. mei Taiæ §. Nec obstiterunt in fine.*, compelli debent accedere omnes Dignitates, & Canonici, qui commodè valent, & possint interesse, sicut intersunt in festis solemnioribus propriæ Ecclesiæ in figura Capituli, † & 5
non vti singuli ad literam, & sensum prædictarum concordiarum, & sententiarum continentium obligationem accedendi iure Capituli, quæ aliàs impleta non remaneret per accessum Canonicorum in numero trium, quatuor, vel quinque Canonicorum iure singulorum; prout benè declarat Innoc. *in cap. dilecti de excess. Prælat. & Capic. Latro decis. 169. num. 50. in fine.*

Neque huic intellectui contradicunt, imò mirificè conferunt verba adiecta in fine concordiæ anni 1686. videlicet: Che li detti Capitoli conseruino l'amicitia ragioneuole aiutandosi nelle solennizationi delle festiuità il meglio che potranno di libera volontà &c. Quia illa non sunt trahenda in illum sensum; quod importent, vt accessus pendeat à libera voluntate partium contra explicitam conuentionem, † quam alioquin incontinenti funditùs destruerent contra 6
dispositionem text. *in l. non ad ea, vers. quod si purè, vbi gloss. & DD. ff. de cond. & demonstrat.* vt in simili aduertit Surd. *cons. 445. num. 32. & seq.* Rota *in Bononien. legitimæ 18. Martij 1661. & in Romana concursus 15. Iunij 1665. coram bo. me. Auunculo meo, & prius decis. 232. num. 22. & seq. par. 8. recent.* sed sic sunt accipienda, quod vtraque vniuersitas conseruate debeat sinceram amicitiam, & liberè, ac candidè præstare mutuam operam in reciprocis solemnitatibus prout melius, & rectius poterunt.

Minus vrget secundum obiectum in hac instantia de nouo excitatum, quod antiquæ sententiæ, & executoriales Rotales non se extendant ad huiusmodi obligationem Capituli, & Canonicorum accedendi ad Parochiales Ecclesias in festiuitatibus earum inuocationum; sed solum determinent articulum præeminentiæ † tum quia de contrario 7
constat ex lectura primæ sententiæ bonæ memoriæ Seraphini ab alijs simpliciter confirmatæ, cuius hæc sunt præcisa verba; Ad quas inuocationes adire, & in eis interesse soliti sunt, & tenentur prædicti Cantor, Dignitates, Canonici, & Capitulares d. Ecclesiæ Collegiatæ &c. vt in Summ. prima Iulij 1672. tùm etiam quia seclusa tali obligatione, fuisset inutilis tam dispendiosa disceptatio super præcedentia, † quàm Canonici ad placitum potuissent elude- 8
re non accendendo, tùm demum quia in lite, & causa, in qua emanarunt dd. sententiæ, & executoriales Rotales fuerunt productæ antiquæ sententiæ arbitramentales Episcoporum Alphonsi, & Ioannis, in quibus literaliter eadem obligatio specificatur, d. Summ. *num. 4. & 5.* & super eis præcipuè sunt fundatæ resolutiones captæ in causa; Tritum enim est, quod sententiæ, & executoriales † Rota- 9
les

les recipiunt interpretationem ex actis, & iuribus productis, alijsque gestis in lite, vt in specie in hac eadem causa respondit Rot. *coram Pænia dec.261. num.2. & dec.349. num.10. & seq. par.12.rec.* aliasque passim.

Et ità vtraque &c.

Decisio 79. parte 17. recent. est in eadem causa.

R. P. D. CALATAIV.

Ariminen Pecuniaria.

Lunæ 16. Martij 1674.

ARGVMENTVM.

Aduersus propriam obligationem cum patre per filios contractam, adducebatur per ipsos metus à patre incussus, qui tamen non fuit probatus, & ideo exequutio eorum obligationis est concessa; maximè quia filij erant maiores, & interuenerat decretum Iudicis, & insuper contractus fuerat ab ipsis ratificatus, atque ita etiam remanebat, si aliquis forsan interuenisset metus. Cùmque adduceretur adhuc defectus adimplementi contra emptorem, ille similitèr est reiectus, quia stantibus sequestris, & ex facto eorundem venditorum ille implere non potuerat.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum ad factum ritè, & rectè relaxatur contra eum, qui aliquid implere tenetur.*
2 *Obligatus ad formam suæ obligationis tenetur.*
3 *Metus probari debet de tempore contractus, vel pauld ante.*
4 *Metus excluditur per interuentum Iudicis, & præsentiam consanguineorum.*
5 *Metus debet esse talis, qui cadat in constantem virum attenta qualitate personarum.*
6 *Metus non ita de facili incutitur filio maiori.*
7 *Pacificatio gestorum resultat si quis pro implemento suæ obligationis pulsatus, illam se obtulit adimplere paratus.*
8 *Testes contrarij, & mendaces nullum faciunt probationis gradum.*
9 *Metus diuersimodè attenditur, & probatur contra incutientem, & contra tertium de eo prorsus ignarum.*
10 *Sequestrum ad effectum impediendi debitorem ne soluat, non sufficit quod fuerit expeditum, sed actualis præsentatio requiritur.*
11 *non Adimplementi exceptio turbida non retardat exequutionem obligationis cameralis.*
12 *Emptor stantibus molestijs potest retinere residuum pretij, nec dicitur in aliquo contrauenire promissis.*
13 *Emptor, si ex facto venditoris implere non potuit, ad nihilum tenetur.*

DECISIO CCLXVI.

IOannes Baptista, & fratres de Pastonis vnà cum Laurentio Patre vendiderunt Antonio Mariæ filio Prædium nuncupatum Sancti Paterniani pro sc. 1330. 27. ÷ soluendis pro rata scutorum 157.50. in stipulatione instrumenti, pro rata sc. 508. 50. mediante cessione similis crediti consignati, quod Fabrus Emptor habebat cum Manganono, & pro residuo sc. 464. 27. ÷ infra triennium pacto adiecto, quod tam creditum scut. 708. vt supra cessum, & per venditores exigendum, quàm d. residuum scut. 464. 77. per ipsum Emptorem soluendorum in actu exactionis erogari deberent in redimendis certis censibus passiuis eorundem de Pastonis, per lapsum temporis, & postquam ex credito cesso Pastoni venditores exegerunt ratam scut. 552. fuerunt conuenti à prædicto Emptore ad docendum se exegisse creditum Manganoni cessum, & extinxisse census, vt supra, & relaxato per A. C. mandato ad factum commisso Rotæ per Signaturam cum clausula *si quid exequendum*, contigit coram me disputari, An mandatum A. C. sit exequendum, & Domini affirmatiuè responderunt.

Patens enim est obligatio in forma Cameræ dd. de Pa-
stonis de exigendo credito cesso, & extinguendis censibus pas-
siuis in actu exactionis, Summ. Fabri *num.1.* imò cùm pariter
constet de exactione maioris partis, Summ. prædicto *n.6. & 12.*
† ritè per A. C. fuit relaxatum mandatum ad factum ad te- 1
norem instrumenti, Bich. *dec.266. numer.16. & 17.* Spad. *cons.
276. per tot. lib.2.*

Non dicatur, quod hæc actio sit dirigenda contra Lauren-
tium Patrem tantùm, à quo Prædium venditum possideba-
tur, cùm filiorum obligatio apposita in instrumento Patris
resoluatur in simplicem consensum, quia obiectio tollitur à
facto, dum Ioannes Baptista, & fratres in solidum cum Patre
vendiderunt Prædium tamquam proprium, & in forma Ca-
meræ de redimendis censibus in solidum quoque se obliga-
runt, Summario d. *num.1.* † & ad formam obligationis tenen- 2
tur, Rot. *in Perusina Dotis cor. Ortembergo penes* Marches. *de
commiss. par.2 fol.58. per tot.* accedente præcipuè, quod pecuniæ
iam exactæ tam in actu stipulationis, quàm ex credito cesso,
omnes fuerunt receptæ ab ipsis Io: Baptista, & Iosepho fratri-
bus, dicto Summ. *num.4. 5. 6. & 12.*

Nec refragatur suppositus metus, seù obligatio propter re-
uerentiam Patris, quia Testes non deponunt de vi, & metu
illato in actu contractus, vel pauld ante, provt est necessa-
rium † cùm actus remoti metum, & vim inferentes potue- 3
rint medio temporis cursu remitti, & purgari, Rot. *dec.374. nu.
12. par.11. rec.* Less. *dec.60. num.5. vers. tum etiam deponunt*, Ca-
brer. *de metu lib.1. cap.10. n.4. cum seqq.* Immò omnis suspicio
metus in casu præsenti tollitur † per interuentum Iudicis, 4
& præsentiam consanguineorum, Altograd. *cons.5. n.6. vers. se-
cundo quia lib.1.* Cardos. *in praxi verb. metus n.12.* tantò magis,
quia dd. fratres de Pastonis non erant tam teneræ ætatis, vt
de facili apprehenderent timorem, sed maiores, scilicet Io-
seph, & Ioannes Baptista supra trigesimum annum, & Petrus
circa vigesimum, Summ. prædicto *n.9.* Vndè non sufficit quili-
bet metus, † sed debet esse talis, qui cadat in virum constan- 5
tem attenta qualitate personarum, Farinac. *in fragm. cap.2.
verb. metus numer.69. & 74.* filius enim maior † non repu- 6
tatur facili negotio metus capax, Pæn. *decisio 491. nume-
ro 16.*

Maximè quod contrarium suadet, fratres prædictos fuisse
à Patre constitutos, Administratores generales totius sui
æris, & domus ex instrumento Summ. *num.8.* stipulato per no-
uem dies ante venditionem Prædij, & si aliquis metus adfuis-
set, remansisset totaliter purgatus ex actibus subsequutis,
dum longè post celebratum instrumentum venditionis dd.
fratres in illius exequutionem perquisiuerint Fabrum Em-
ptorem ad soluendum residuum, d. Summ. *num.11.* & cum ef-
fectu receperunt ab ipso pecunias, Summ. *num.12.* provt etiam
à Manganono debitore cesso, d. Summ. *num.4. 5. & 6.* Immò
citati ad liberandum d. Emptorem à molestijs per tertium
illatis super Prædio vendito, se obtulerunt paratos ad defen-
sionem, Summ. d. *num.13.* † per quæ oritur ratificatio gesto- 7
rum, & purgatio suppositi metus, Rota *dec.154. num.11.
par.14. rec.*

Hinc oritur, quod non videntur attendendi Testes exami-
nati, non solum quia non deponunt de metu, vt supra tem-
pore contractus, verum etiam quia multas patiuntur exce-
ptiones in persona, in dictis, cumulatas ab Informantibus pro
Fabro, in quibus sunt sibimetipsis contrarij, & mendaces, † 8
ideò nullum probationis gradum facere possunt Honded.
consil.93. nu.50. & seq. lib.2. Decius *consil.85. nu.10.* Grat. *discept.
144. n.4.* Surd. *dec.135. nu.11.* In omnem verò casum debet ani-
maduerti, quod quæstio non est inter incutientem metum, &
illum, cui fuit incussus, quo casu arbitrium posset † relaxari, 9
sed contra tertium huius metus ignarum, & bona fide con-
trahentem, cui proindè potiùs fauere debet arbitrium, ad tra-
dit, per Grauett. *cons.120. per tot. &* Palm. *consult.14. n.20.*

Impedimentum verò, quod supponitur datum à Fabro
Emptore mediante sequestro expedito contra Mangano-
num debitorem, non iustificatur habuisse effectum suum
per exequutionem, dum ad effectum impediendi debito-
rem ne soluat † non sufficit expeditio sequestri, sed actua- 10
lis præsentatio requiritur *l.1. §. & hoc edict. ff. si neutr. nomin.*
Scacc. *de appellat. quæst.15. limit.6. membr.2. num.7.* Ridolphin.
in prax. par.1. cap.14. num.41. & ideò quatenus Mangano-
nus fuisset pulsatus non potuisset recusare solutionem,
provt re vera post sequestrum soluit de anno 1670. scuta
25. 20. Gabrieli Pastono, Summario responsionis Fabri
numer.4.

Exceptio non adimplementi † tamquam turbida non po- 11
test retardare exequutionem obligationis Cameralis, Rot.

decis. 70. num. 17. post Zacch. *de oblig. camer.* & turbiditas resultat, quia Fabro emptori superuenerunt molestiæ in Prædio
12 empto, d. Summ. *n.* 13. † quibus stantibus poterat retinere residuum pretij, nec dicitur in minimo promissis contrauenisse, *l. si post perfectam n.* 4. *C. de euict.* Postb. *resol.* 6. *num.* 5. sicuti etiam, quia d. residuum pretij fuit d. Fabro sequestratum à Bertolla vigore mandati A. C. expediti contra Laurentium Patrem, Summ. responsionis *n.* 3. & ideò Fabrus Emptor ex facto ipso-
13 rummet de Pastonis adimplere non potuit, † & sic non merebatur allegari hæc exceptio, Grat. *d. discept.* 851. *num.* 2. & in omnem casum sicuti Fabrus Emptor potuit agere pro adimplemento, ita venditores poterant contra eundem Emptorem agere ad residui solutionem, præsertim quod ambo credita exigenda erant destinata pro redemptione censuum non ad proprium commodum dd. venditorum.

Et ità, vtraque Parte informante, resolutum fuit, &c.

R. P. D. EMERIX.

Bononien. Matrimonij.

Lunæ 16. *Aprilis* 1674.

ARGVMENTVM.

Pro annullando matrimonio seruatis seruandis contracto, adducebat Vxor præcedentia sponsalia inita cum fratre sui viri, ob quæ impedimentum publicæ honestatis resultare dicebat; sed pro validitate matrimonij est decisum, quia eadem sponsalia neque à testibus de solo tractatu deponentibus, aliasque exceptiones habentibus probata remanebant, minus etiam à contractu inito inter genitores vtriusque sponsi, qui sine eorum consensu tacito, vel expresso, qui neque concurrere visus est, poterat ad hunc effectum sufficere.

SVMMARIVM.

1 *Sponsalia debent concludenter probari ad effectum annullandi matrimonium postea contractum cum consanguineo alterius ex sponsis.*
2 *Testes de tractatu sponsalium non probant illa verè fuisse contracta.*
3 *Testis affinis licèt fauore matrimonij admittatur, excluditur tamen pro eo annullando.*
4 *Testis vnicus non sufficit maximè in materia matrimonij.*
5 *Promissio contrahendi sponsalia valdè differt ab ipsis sponsalibus.*
6 *Consuetudo Ciuitatis in materia sponsalium multum attenditur.*
7 *Sponsalia non contrahuntur nec per simplicem confessionem apochæ, nec per consensum parentum, nisi etiam interueniat consensus vtriusque sponsi.*
8 *Sponsi vt ratificent sponsalia ab eorum parentibus contracta, quæ requirantur, & n. seqq.*
9 *Ratificatio sponsalium fieri debet per certa, & legitima signa non autem æquiuoca.*
10 *Sponsa non dicitur ratificasse sponsalia ab eius genitore contracta ex eo solum, quod illis auditis modestè subriserit.*
11 *Testes de credulitate, & eorum opinione non probant.*
12 *Sponsalium ad effectum plerumque attenduntur munera inuicem inter sponsos transmissa, & vid. n. seqq.*
13 *Testis ancilla non probant in causa nullitatis matrimonij prætensi à sua Domina.*
14 *Munuscula parui momenti non dicuntur condigna inter sponsos primariæ nobilitatis.*
15 *Munera si possint attribui alteri causæ, non attenduntur in materia sponsalium, & vid. sup. n.* 12. *&* 14.
16 *inter Sponsos nullus est luctus, nec vestes lugubres deferendæ sunt.*
17 *Vestium lugubrium gestatio, quæ ad causam affinitatis referri potest, non tribuitur ratificationi sponsalium.*
18 *Sponsalia non probantur ex publica voce, & fama, & quando, vid. etiam n. seqq.*
19 *Sponsalia verè fuisse contracta ex solo illorum tractatu de facili populus credere potuit, & ita decipi.*

DECISIO CCLXVII.

Elisabetha Maria prætendens, quod Matrimonium per ipsam contractum cum Raynaldo seruatis de iure, & ex dispositione Sac. Concilij Tridentini seruandis, non substineatur propter impedimentum Iustitiæ publicæ honestatis proueniens ex sponsalibus priùs legitimè contractis cum Francisco Maria eiusdem Rainaldi germano fratre, introduxit desuper Iudicium coram Ordinario Bononien. à quo etiam sententiam fauorabilem obtinuit; Vnde delata causa appellationis ad Rotam, eaque mihi commissa, dedi dubium, An constet de nullitate Matrimonij, quod hodie post secundam propositionem fuit negatiuè † resolutum, ex defectu sufficientis 1
probationis sponsalium cum Francisco Maria, quæ in proposito debet esse plena, & concludens, Paris. *consil.* 59. *n.* 9. *lib.* 4. Alex. *consil.* 144. *n.* 4. *præsertim in fin. lib.* 2. & dixit Rot. *coram Seraph. dec.* 999. *n.* 1. *& cor. Burat. dec.* 763. *n.* 8. *ibique Add. lit. B.*

Talis autem non videbatur ea, quæ desumitur ex depositione quatuor Testium ad hoc probandum per Elisabetham Mariam inductorum; Duo siquidem primi, scilicet Pater Augustinus, & Lutius deponunt tantùm de tractatu sponsalium facto in Conuentu PP. Theatinorum inter eundem Patrem Augustinum, & Georgium Ludouicum Elisabethæ Mariæ Patrem, absque præsentia futurorum sponsorum; † Ideoque 2
nihil concludunt ex regula, quod persæpè multa tractantur, quæ non perficiuntur, Surd. *consil.* 102. *n.* 5. *& seq. li.* 2. *benè* Alex. *consil.* 28. *n.* 3. *lib.* 1. & in his terminis Dec. *consil.* 133. *n.* 4. *in fine* 4. *colu.* ac generalitèr Rot. *dec.* 146. *n.* 19. *&* 20. *par.* 9. *rec.* & postremò *in Asculana emphyteus.* 27. *Maij* 1672. *§. Nec remouetur coram R. P. D. meo Priolo.*

Tertius verò, qui de contractu sponsalium deponit est Hieronymus affinitate coniunctus cum Elisabetha Maria, prout ipsemet fatetur Summ. Rainaldi *n.* 1. Vndè licèt ad probandum Matrimonium admitti posset, † cùm tamen pro Elisa- 3
betha Maria non sit omni exceptione maior in hac causa grauissima declarationis nullitatis Matrimonij venit reijciendus *cap.* 1. *§. Inquisita, ibique gloss. & DD. de consang.* Dec. *consil.* 133. *n.* 4. *vers. ergo pariter,* Paris. *cons.* 55. *n.* 19. *lib.* 4. & in terminis Alex. *consil.* 146. *n.* 29. *lib.* 5. cum qua distinctione processit Rot. *coram Mantic. dec.* 372. *n.* 1. *& coram Buratt. dec.* 713. *n.* 6. *& seq. & dec.* 214. *sub num.* 14. *vers. pariter par.* 10. *rec.*

Alter verò Testis vltra alias exceptiones per Informantes contra ipsum adductas, in quibus DD. non institerunt remanet vnicus, † ac propterea non sufficiens ex vulgatis, & in 4
terminis matrimonij Alex. *consil.* 150. *num.* 21. *lib.* 5. Paris. *consil.* 55. *num.* 20. *lib.* 4. Rota *dec.* 334. *num.* 8. *par.* 11. *recent. & coram Arguell. dec.* 8. *num.* 13. *&* 14.

Eoque minus, quia hic potiùs videtur deponere de promissione de desponsando, quàm de veris sponsalibus, dum tantum dicit Franciscum Mariam promisisse recipere in futuram Sponsam Elisabetham Mariam, † quæ quidem pro- 5
missio valdè differt ab ipsis Sponsalibus, Io. Andr. *in cap. penultimo n.* 5 Butr. *num.* 8. *alijque relati per* Spad. *consil.* 152. *num.* 1. *lib.* 2. & docet Sanchez *de matrim. lib.* 1. *disput.* 18. *num.* 13. attenta præsertim consuetudine Ciuitatis, in qua talis contractus celebratus fuit, quod sponsalia plerumque verè non censeantur contracta, nisi post tactum manuum, vt deponunt Testes Summ. Rainaldi *nu.* 9. *& seqq.* † quam in hac autem materia 6
multum esse attenden. docent Sanchez *de matrim. vbi proximè, & eodem lib.* 1. *disp.* 22. *n.* 2. Perez *eodem tract. disp.* 4. *sect.* 6. *n.* 2. Leandr. *quæst. moral. tract.* 9. *de matrim. disp.* 1. *quæst.* 43. *vers. sed clarius.*

Præter supradicta animaduerterunt etiam DD. quod sponsalia non contrahuntur per simplicem confessionem Apochæ matrimonialis, nec per consensum ab vno ex Patribus Sponsorum præstitum, † sed requiritur mutuus consensus 7
Sponsi, & Sponsæ, aliàs non oritur ex illis impedimentum publicæ honestatis, vt expressè sancitur in *cap. vnic. §. Porro, ibique gloss. de despons. impub. in* 6.

In præsenti autem casu constaret solum de consensu Francisci Mariæ, non autem Elisabethæ Mariæ à dicto actu absentis. Et licèt sponsalia per Patrem nomine filiæ contracta possint per ipsam ratificari per solam taciturnitatem, † casu 8
quo sit præsens, & per expressum, vel tacitum consensum, casu quo sit absens, vt etiam expressè disponit idem Text. *in cap. vnic. §. Porrò de despons. impub. in* 6. & latè tradit Sanchez *de matrim. lib.* 1. *disput.* 23. *num.* 6. *& seqq. & num.* 16. *& seqq.* cum alijs adductis per Barbos. *in collect. ad d. §. Porrò numer.* 11. debet

bet tamen de tali consensu saltem tacito plenè constare per
9 legitima, & certa signa, † non autem per æquiuoca, ex quibus non inducitur ratificatio, Soccin.Sen. *consil.24. num. 46.lib.1.* Surd.*decis.221.num.3.* & dixit Rota *decis.50. num.9.par. 13.rec.& coram Dunoz.Iun.decis.879. n.fin.* & in his terminis *coram Pæn.decis.1322.n.14.vers.quia signum & n.16.*

Ea verò, quæ in proposito deducebantur ad arguendum consensum Elisabethæ Mariæ non fuerunt visa sufficientia; quod enim ipsa postquam audierat se à Patre fuisse promis-
10 sam in Sponsam Francisco Mariæ modestè subriserit, † nihil certitudinalitèr concludit, & sufficit, quod sit actus æquiuo-
11 cus ad hoc, vt ex supradictis non probet; Præsertim, † quia Testes videntur id deponere de eorum credulitate, & opinione, iuxtà quam cùm persæpè homines errare soleant, nihil probant, vt latè Ias.*in rubr.ff.de iure iuran.n.2.* Soccin.Iun.*consil.86. num.36. lib.2.* & dixit Rota *decis.337.n.14.par. 11. & decis.304. num. 10.& seqq.par.12. recent. & coram Dunoz. Iun. decis. 372. num.8.& 9.*

Provt nec etiam ad id inferunt munuscula transmissa per
12 Franciscum Mariam d. assertæ Sponsæ, † quæ in hac materia plerumque plurimum faciunt ex originali doctrina gloss. *in cap.literas, verb. placere consueuerint, vers. vel dat aliqua munuscula de desponsat.impub.* Sanchez *de matrim.lib.1.disput.16.n. 6.vers.vel mittit munuscula.* Tùm quia illa verè non probantur transmissa, nisi ex Testibus de auditu, & ex depositione
13 cuiusdam Ancillæ D. Elisabethæ Mariæ, † quæ vti talis in hac causa matrimoniali non probat in terminis Alex. *consil. 150.num.13. in fin. vers.non probat etiam ista Antonia lib.5.* Dec. *d.consil.133.num.4. circa med.4. col.vers. Lucia pedissequa;* Tùm
14 etiam, quia munuscula prædicta apparent parui momenti, † & non condigna inter Sponsos primariè nobilitatis, de quibus agitur gloss. & Sanchez *mox allegatis*, & sufficit, quod possint
15 attributi alteri causæ, † scilicet affectui, provt fieri solet in eadem Ciuitate, vt in Summ.Rainaldi *num. 7.*

Minus vestes lugubres, quas gestauit Elisabetha Maria oc-
16 casione mortis Francisci Mariæ, † quia Sponsi nullus est luctus iuxtà Tex.*in l.Vxores 9.de his qui not.in fam.* & cùm etiam inter eosdem aliqua intercederet affinitas, vt Summ.eiusdem
17 Rainaldi *nu. 1.* sufficit, † quod huic gestatio talium vestium attribui possit, vt ex tali actu euitetur ratificatio ex supra firmatis.

Nec denique publica vox, & fama, quia non probatur vn-
18 de illa originem duxerit, ideoque † non venit attenden. Bart. *in l.de minore 10. §. plurimum num.23.ff.de quæst.* Ruin. *cons.51. num.14. lib.5.* & dixit Rot. *decis.301. num.25.par.11. rec.* potest
19 enim esse, quod originem traxerit à vana voce populi, † qui ex tractatu de contrahendis Sponsalibus facilè decipi potuit, credendo Sponsalia fuisse verè contracta, *cap.qualiter 24.de accus.* Sanchez *de matrim. lib.2. disp. 46. num. 16.* & dixit Rota *decis. 420.num.15.par.12.recentior.* ac DD. passim.

Et ità, vtraque Parte informante, decisum &c.

R. P. D. TAIA.

Romana læsionis.

Veneris 20. Aprilis 1674.

ARGVMENTVM.

Damnatur opinio, quod in subhastatione sufficiat læsio etiam in sexta parte, quia contrarium visum est verius, & decis. bo. mem. Bichij in hoc adduci solita, non fuit opinio Rotæ, sed discursus ipsius D. Auditoris, & pro illius exclusione resoluitur, quia emptor obtulerat restituere bona subhastata pro eodemmet pretio, retentis sibi fructibus, vt non melius de stricto iure actoribus consuli potuisset.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Vrbis* lib. 1. cap. 194. *de forma seruanda in pignore Prætorio traditur, & declaratur etiam n.seq.*

2 *Æstimatio requiritur in pignore Prætorio antequam ad illius distractionem deueniatur tam ex Statuto Vrbis, quàm ex dispositione Iuris communis, & n.1.*

3 *Læsio realis si solummodo disputatur non attenduntur exceptiones de læsione formali circa solemnitates extrinsecas formularias.*

4 *Læsio in sexta parte habetur pro enormissima in subhastatione non voluntaria, sed contentiosas amplia vt numero 5.*

6 *in hac Subhastatione non concurrit consensus domini, imo ipso reluctante res distrahitur.*

7 *Iudex non habet tàm liberam, & absolutam dispositionem bonorum alterius, quam habet ipse Dominus, & vid. numer.seq.*

8 *Factum Iudicis quoad omnes effectus pro facto debitoris reputatur, & vid.sup.n.7.*

9 Decis.Bichij 609. *non fuit resolutio Rotæ, sed discursus, & digressus eiusdem Auditoris.*

10 *Læsio excluditur ex oblatione emptoris reddendi, & retrocedendi rem emptam eodem persoluto pretio.*

11 *Oblatio emptoris super restitutione rei pro eodem pretio, ad exclusionem læsionis, etiam non restitis fructibus perceptis consideratur.*

DECISIO CCLXVIII.

IN decisijs 27. Iunij 1672. hodie Domini persliterunt, nullam probatam fuisse læsionem admittentes.

Neque visa est adesse læsio ex modo, & forma subhastationis ob suppositum defectum decreti deliberationis ante affixionem Edicti, vt reclamabant informantes in replicatione, atque etiam † æstimationis requisitæ à *Statuto Vrbis 194. de* 1
forma seruanda in pignore Prætorio lib.1. & ibi Fenson. *ex n.25. Post h.de subhastat.inspect.47. num.32.* quæ † etiam de iure com- 2
muni requiruntur, & seruatur in praxi *Post h. d. inspect. 47. ex num.1.*

Domini enim transeundo cum præcedenti Decisione, vltrà alias responsiones datas ex parte emptoris, supradicta visa sunt extra causam, & extra dubium, † quod disputatur de læ- 3
sione quidem sola reali, non autem de formali circa quasdam extrinsecas solemnitates formularias.

Et quamuis ad læsionem quoque realem inculcarent informantes pro Actore, videri demonstratam eo ipso, quod ostenditur læsio in sexta parte iusti pretij rei venditæ, quæ † 4
læsio habetur pro enormissima in subhastatione, non voluntaria, sed contentiosa, D. de Luca *de Iudicijs disc.40. num. 60. lib.15.* Rot.*coram Bichio decis.609. ex num. 4.* cum pluribus allegatis ex recentissima *decis. 178. ex num. 7. par.14.* & de subhastatione † facta in exequutionem laudi, Rota *coram Durano* 5
decis.200.n.11.& d.decis.609.ex d.n.4.& 16. A'Ponte de potest. Proreg.tit.4.§.5. ex n. 6. ex præcipuè ratione, quod in venditione necessaria facta mediante subhastatione, non † concur- 6
rit consensus Domini, immò ipso reluctante res distrahitur, & Iudex non habet tàm liberam dispositionem absolutam rei, † quam habet ipse Dominus Rot. *coram Bich. d.decis.609.* 7
sub n.6.& d.decis.178. in fine.

Attamen Dominis visa sunt tolli supradicta per nouissimam *Decisionem 270. ex numer. 28. par. 14.* reuocatoriam *dicta decis. 178.* & speciali ratione, quod factum Iudicis † quoad 8
omnes effectus pro facto debitoris reputatur, vt in *d.decis.270. num.15.* cum ibi allegatis; *Decisio verò Bichij 609.* non fuit resolutio Rotæ, † sed ipse Auditor occasione discursus digres- 9
sus est ad illum articulum, vt illemet in hoc Tribunali oretenùs declarauit, vt in *dicta decis.270.num.14.*

Et pro exclusione læsionis considerata fuit † oblatio dupli- 10
cata emptoris reddendi, & retrocedendi creditori Domos, & Granarium pro eodem pretio, retentis fructibus, & melioramentis, quæ remouet omnem suspicionem læsionis, vt in *dec. quæ reuidetur §. omne tulit punctum, &* Rota *coram Millino decis.236.& decis.112.par.10.& apud Post h.de subhastat.dec.211.* & ibidem in eadem causa *coram Reuerendiss.D.meo Albergato nunc Decano dec.vltima, vtrobique n.vltimo.*

Vna superfuit Actoribus tabula admissis à Dominis ex æquitate ad restitutionem pretij, † quod non solùm primus 11
emptor, sed etiam secundus per similem subhastationem aliàs spontè obtulit, soluentibus tamen ipsis Actoribus expensas meliorationum, & seruantibus reis perceptos fructus, non videntibus Dominis quo alio modo de stricto iure Actoribus consuli possit.

Et ità vtraque &c.

R. P. D. EMERIX.

Meleuitana Euictionis.

Veneris 20. Aprilis 1674.

ARGVMENTVM.

Quæ, & qualis euictio debeatur in legato in hac Decisione discutitur, & eam solùm deberi, resoluitur, quæ correspondet valori rei legatæ, vel de tempore testamenti, vel habito respectu ab obitum Testatoris, quia cùm hæc non sit vera euictio, sola æstimatio, non autem interesse præstatur, quamuis legatum pro solutione debiti factum sit, quia licet tunc assumat naturam dationis in solutum, non ideò vltra illius pretium aliquid poterat importare.

SVMMARIVM.

1 *Euictio legati non nisi ex testamento debetur, & num. seqq. vbi de materia.*
2 *in Legato euicti non propria debetur, prout in actione ex stipulato, sed solum, & simpliciter impropria.*
3 *Hæres pro euictione legati solam æstimationem præstare tenetur, vel de tempore testamenti, vel obitus testatoris.*
4 *in Legato relicto pro solutione debiti, & sic titulo oneroso, quæ debeatur euictio, & n. seqq.*
5 *Legatum relictum pro solutione debiti succedit loco dationis in solutum, & vid. n. 7.*
6 *Euictio debetur in legato facto titulo oneroso, secus autem in simplici legato speciei.*
7 *Æstimatio sola debetur in legato relicto, etiam pro solutione debiti, quamuis illud compararetur dationi in solutum.*
8 *Euictio, quæ debeatur in legitima super re particulari filio tradita, vel relicta.*
9 *Actio filio competens pro legitima reuiuiscit, si bona assignata, vel relicta fuerint euicta.*
10 *Æquitas semper in iudicijs sequenda, eaque iustitiæ assistit.*
11 *Euictionem legati in plus, imò longè maius ab hærede deberi, quam importent bona legata testatorem noluisse præsumendum est.*
12 *Testator non censetur hæredem grauare voluisse ad præstandum plus, quam importat legatum ab ipso relictum.*

DECISIO CCLXIX.

PRo Euictione medietatis Prædij Tadilimara à Petro Iulio filio alternatiuè legati, habendum esse respectum ad illius valorem de tempore mortis testatoris, non autem sequutæ Euictionis responsum fuit *sub die 12.* * *Ianuarij proximè præteriti*, & hodie reproposito dubio, DD. ex iisdem rationibus perstiterunt in decisis; Benè enim subsistere credebant, quod pro Euictione dicti legati, hæredes Iulij egerint tantummodò actione ex testamento, vt Summ. præteritæ positionis *num. 5.* prout etiam solùm agere poterant, † dum pro
1 tali euictione ipsis nulla alia actio competebat, quam ista, *ex l. si domus 74. §. De euictione, ff. de legat. 1.* vndè cùm hoc casu
2 non propria, prout in actione ex stipulatu, † sed impropria tantùm euictio debeatur, hæres non interesse passum ob eui-
3 ctionem sequutam, † sed solùm æstimationem de tempore testamenti, seù obitus testatoris præstare tenetur, vt distinguendo dixit *Florian. de S. Petro in d. l. si domus, §. De euictione sub num. 3. ibique latè* Ias. *nu. 7. & 36. ff. de legat. 1.* Natt. *cons. 156. num. 17. lib. 1.* & in his præcisis terminis Tondut. *resol. ciuil. par. 2. cap. 197. n. 3. & 15.*

Non obstante obiecto nouitèr in contrarium excitato, quod
4 non versemur in euictione speciei simplicitèr legatæ, † sed relictæ pro solutione debiti, & sic titulo oneroso, quo casu deberi formalem euictionem informantes pro hæredibus Iulij ex
5 eo deducebant, † quod tale legatum succedat loco dationis in solutum, per Tex. *in l. si prædium 4. C. de euict.* cum similibus, quia ex eo, quod nos versamur in legato titulo oneroso, sequi-
6 tur solùm, quod debeatur euictio ad differentiam † simplicis legati speciei, pro quo illa non debetur, *l. si à substituto 47. §. Primo, ff. de legat. 1. l. cum Pater 79. §. euictis, ff. de legat. 2.* & DD. passim, ac dixit Rota *in Bononien. Liquidationis pretij 3. Decemb. 1666. §. Primo coram bo. me. Auunculo meo*; Non autem, quod ob id intret vera actio dationis in solutum, vel ex empto: licèt enim tale legatum assimiletur dationi insolutum in eo, quod in se continet titulum onerosum aduersatiuum gratuitæ liberalitati simplicis legati, † non tamen est vera datio in 7
solutum, ita vt illi competant omnes eius qualitates, ac proindè semper remanet verum, quod pro euictione huiusmodi legati tantùm debeatur æstimatio de tempore mortis Testatoris, ex supra firmatis.

Idque suaderi etiam videtur ex ratione Textus *in l. scimus 36. C. de inoffic. testam.* expressè † disponentis, quod relicta 8
à Patre filio re particulari pro legitima, vel aliàs tradita, eaque in parte, vel in totum euicta, emendetur vitium, aliam rem, vel pecuniam restituendam, vt explicant Aret. Bald. & benè Salicet. *num. 3.* Ias. *num. 5. ibidem Scribentes*, vbi addunt rationem, quia legitima est debita filio, quod in substantia idem est, ac dicere, † quod euicta legitima pro 9
parte, vel in totum, restituitur filio pristina actio pro eadem consequen. vt benè tradunt Mangil. *de euict. quæst. 75. num. 13.* Merlin. *de legit. lib. 5. tit. 4. quæst. 6. num. 10.*

Et hæc faciliùs procedunt ex æquitate, quæ in hoc casu assistit Iustitiæ, † quamq; in dubio sequendam esse, suadent 10
Text. *expressi in cap. fin. in fin. de transact. in l. placuit 8. C. de iudic. & in l. quod si Ephesi 5. in fine, ff. quod certo loco*; Nimis enim rigorosum videbatur, & alienum à mente Legantis, quod pro euictione medietatis rei, quam integra ipse emit pro solis vncijs 760. † essent præstan. vnciæ 4408. ab hærede, quem 11
verisimile est alternatiuè grauasse ad præstandum legatario, vel medietatem Prædij, vel vncijs 400. † Quia illa inter se 12
æquiualere, credidit, & hæredem vltra grauare, noluit, vt tradit in his terminis Tondut. *d. resol. 197. n. 20. & seq.* & ponderatum fuit in *Decisione, quæ reuidetur §. fin.*

Et ità Patribus informantibus decisum fuit &c.

Alia est supra in hac causa, & parte Decisio in ordine 205.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Romana Bonorum.

Veneris 20. Aprilis 1674.

ARGVMENTVM.

Substinentur alienationes bonorum fideicommissi, quia in causam detractionum factæ erant, præsertim legitimæ, quæ ipso iure filijs debetur libera ab omni onere, neque fuit attentum Reum, & possessorem non habuisse causam à filijs alienantibus, quia sat erat bona semel euasisse libera à fideicommisso, vt proinde admitteretur ille ad opponendam quamcumque exceptionem, etiam de iure tertij tàm ad suam possessionem tuendam, quam quia eadem erat exclusiua iuris agentis.

SVMMARIVM.

1 *Bona fideicommissi alienata à filijs censentur pro eorum legitima, & trebellianica electa, & proinde ab omni illius vinculo remanent libera.*
2 *Possessor bonorum fideicommissi ex causa detractionum alienatorum, impedit fideicommissario immissionem in illis.*
3 *Tertius non habens causam à grauatis non potest excipere de detractionibus, & vid. n. seqq.*
4 *Tertius possessor potest opponere omnes exceptiones, quæ sunt exclusiua iuris agentis, & n. seqq.*
5 *Reo, & possessori sufficit vincere per non ius actoris, absque eo quod proprium ius probare teneatur.*
6 *Possessor ad tuendam suam possessionem potest excipere de iure tertij, & n. 4. & seq.*
7 *Bona fideicommissi alienata, & à fideicommissario recuperata, reincidunt in fideicommissum sed vid. n. seq.*

8 Suc-

8 *Successores non possunt impugnare factum suorum auctorum.*
9 *Fideicommissarius si ex bonis fideicommissi alienatis, solam medietatem recuperauit, alteram medietatem pro detractionibus, vel alia causa validè fuisse alienatam agnoscit.*
10 *Hæres grauatus pro suis detractionibus censetur elegisse bona libera, non autem restitutioni subiecta.*
11 *in Legitimam imputantur filio ea solùm, quæ sunt libera, & de quibus ille liberè disponere possit.*

DECISIO CCLXX.

IMmissionem aliàs coram me denegatam Ascentiæ Ghettinæ die 28. Maij 1657. & 29. Nouembris 1666. super bonis existentibus penès Bonellos, concedendam esse posteà censuit Rota die 10. Decembris 1670. cuius postremæ resolutionis fundamentis ad examen reuocatis die 24. Aprilis anni præteriti, informantes pro Bonellis ad illa elidenda, præ ceteris deductis in primis decisionibus, & latiùs in hac propositione repetitis, dicebant bona controuersa vti distracta ad instantiam creditorum Bernardini, & Ioannis Baptistæ filiorum, & hæredum Zenobij fideicommittentis, & per consequens imputanda in detractionibus eorundem, frustrà peti tanquam fideicommissaria ab Ascentia Actrice, cuius exceptionis releuantia agnita per Dominos, & considerantes superuacaneam esse aliarum discussionem, data huius subsistentia illis post habitis, & dilata causæ resolutione ordinarunt, vt strictè super istis detractionibus scriberetur. Vndè ad formam huius rescripti hodie super illis disputatione peracta recessum fuit ab vltimo loco decisis.

Præmissa enim veritate cessionis horum bonorum factæ per hæredes grauatos eorum creditoribus cum subsequuta deliberatione eorundem fauore Petri Antonij Contugij à Partibus non controuersa, & probata ex iuribus datis in præterito Summ. illorum de Bonellis *num. 7.* succedit clara iuris conclusio illa censeri ab ipsis hæredibus præelecta pro detractio-
1 nibus legitimæ, & trebellianicæ sibi competentibus, † & proinde libera, & exempta remansisse ab omni vinculo fideicommissi, per Text. *in l. Marcellus §. res quæ ff. ad Trebell.* Ceph. *consf. 189. n. 19.* Peregr. *consf. 56. n. 32. lib. 1.* Rot. *decisf. 294. n. 1. par. 10. recen. & in Cesenaten. Bonorum 15. Maij 1651. §. Iustitia*
2 *verò coram me.* Ita vt rectè valeant † Bonelli tertij possessores per hanc exceptionem repellere Ascentiam prætensam hæredem fideicommissariam, Surd. *consf. 576. n. 41.* Peregr. *de fideic. art. 39. sub n. 4.* Rot. *coram Merlin. decisf. 39. n. 4. & in mox allegata decisf. 297. num. 2. par. 10. rec.*

Non releuante, quod ipsi vtpotè non habentes causam
3 ab hæredibus grauatis, neque à Contugio deliberatario † excipere nequeant de iure tertij ad impediendam immissionem, iuxtà firmata per Gabriel. *consf. 46. in fin. lib. 1.*

Obiectum enim fuit duplici responsione sublatum. Altera, quia dum per cessionem factam Creditoribus, & subsequutam deliberationem bona exierunt à fideicommisso, vt supra dictum est, non potest illa tanquam fideicomissaria vindicare Ascentia deficiente titulo suæ actionis productiuo, cuius defectus non est dubium quin possit opponi à quocum-
4 que † tertio possessore ex notissimis iuris regulis, quod Reo
5 sufficit vincere per non ius actoris † absque eo, quod proprium ius aliqua probandi necessitate adstringatur *l. qui accusare C. de edend. l. cogi C. de petit. hæred. l. Actor C. de probat.* Alexand. *in l. fin. n. 23. post med. vers. & isto casu quando per citationem C. de edict. Diu. Adr. toll.* Hond. *consf. 60. sub n. 12. lib. 1.* Cancer. *var. resol. par. 2. cap. 16. de tertijs oppositoribus n. 124. vers. & ob hoc ex multis,* Rot. *penes Postb. de manut. decisf. 302. n. 3. & 6. vers. quia fuit responsum, & in rec. decisf. 690. n. 20. par. 4. tom. 3. & coram Dunoz decisf. 937. n. 16.*

Et altera, quia etiam si hæc esset exceptio de iure tertij,
6 † adhuc illa vti exclusiua iuris agentis posset à Bonellis Reis, & possessoribus allegari ad suam possessionem tuendam, ad Text. *in l. fin. C. de rei vindic.* Surd. *consf. 415. 16. & 17. & decisf. 108. n. 15. & 16.* Thesaur. *decisf. 4. n. 1.* Add. ad Greg. *decisf. 415. sub n. 6.* Rot. *coram Eminentiss. Ottbob. decisf. 225. num. 3. & 4. coram Dunoz. d. decisf. 937. n. 14. & in rec. dec. 286. n. 20. par. 9. & decisf. 402. n. 12. par. 14* & alibi passim.

Indeque non applicantur deducta per Gabr. *in exaduerso citato consf. 46.* quia in illius casu bona non fuerant distracta ab hæredibus grauatis, ita vt dici possent præelecta pro eorum detractionibus, & hinc exiuisse à fideicommisso, & proinde ibi rectè firmatur non posse tertium possessorem ab eis causam non habentem excipere de iure faciendi detractiones, quo ipsi hæredes vti velle, saltèm tacitè non declarauerant mediante alienatione bonorum, prout in præsenti hypothesi, vt enim subdit idem Gabr. non cogitur filius, sed potest si vult legitimam, & trebellianicam detrahere.

Neque ad excludendas istas responsiones obstare Domini censuerunt bona vt supra Contugio deliberata fuisse postea recuperata vigore fideicommissi controuersi pro medietate à Lucretia, & pro alia medietate à Iulia mediantibus sententijs in iudicatum transactis, ex quibus cum sublatum remanserit quodcumque ius ex causa dictarum detractionum competens † Contugio & bona præfata pristinam naturam fi- 7
deicommissariam reassumpserint, ex Peregr. *de fideic. art. 42. num. 10. in fin. vers. ideò,* cessante causa, dicebant Scribentes pro Ascentia, perperam illud opponi à Bonellis, † qui nequeunt 8
impugnare factum suorum Auctorum, vt in specie Pancirol. *consf. 13. numer. 8. &* Peregrin. *de fideicommiss. artic. 53. num. 33. & seq.*

Siquidem bona recuperata à Lucretia non iustificantur esse illa met hodie controuersa inter partes, imò cum ipsa Lucretia vigore fideicommissi recuperauerit solam medietatem bonorum Contugio deliberatorum, † agnouisse vide- 9
tur aliam medietatem fuisse validè alienatam pro detractionibus competentibus hæredibus grauatis, ad Text. *in l. Sed Iulianus §. proinde ff. ad Maced.* Surd. *consf. 441. num. 30. &* Rot. *coram Coccino decisf. 77. num. 4.*

Quo verò ad alia bona recuperata à Iulia militat idem defectus identitatis, quia ipsa non recuperauit aliqua bona existentia sub proprietate Confalonis, vt asserebant Scribentes pro Ascentia, sed Hortum existentem sub proprietate S. Mariæ in Transtyberim, & Domum ad vsum Hospitij sitam in Platea Agonis existentem sub proprietate S. Iacobi Hispanorum; & quidem non iure fideicommissi, vt pariter asserebatur, sed iure proprio, & tamquam vocata in inuestitura eorundem bonorum, vt fuit abundè iustificatum ex iuribus datis in Summ. responsionis illorum de Bonellis *numer. vnico*, & per consequens cessant nedum prædictæ obiectiones, verum etiam alia prætensio imputandi domum prædictam in detractionibus, quia dum ea fuit eodem tempore vnà cum bonis liberis, de quibus agitur alienata in Contugium deliberatarium, & postea recuperata à Iulia tamquam emphyteutica, & ad se pertinentia proprio iure, censendum est hæredes grauatos pro suis detractionibus elegisse potius dicta bona libera, † quam domum restitutioni, & grauaminibus 10
obnoxiam, & de qua non poterant in perpetuum disponere in præiudicium vocatorum, & Domini directi; Certum est enim in iure ea tantùm filio imputari, quæ sunt libera, & de quibus liberè disponere potest, † cùm legitima 11
quodcumque onus, & grauamen reijciat vulg. *l. omnimodo, & l. Quoniam in prioribus C. de inoffic. testam.* & in proposito aduertunt Peregr. *de fideic. art. 36. n. 108. &* Merlin. *de legit. lib. 2. tit. 2. quæst. 19. sub num. 5. vers. 3. facit.*

Et ità vtraque &c.

R. P. D. RONDININO.

Carpentoraten. Decimarum.

Veneris 20. Aprilis 1674.

ARGVMENTVM.

Aduersus priuilegia Patrum Ordinis Prædicatorum prætendentium exemptionem à solutione decimarum, concessa est Capitulo manutentio, quia de illius quasi possessione constabat, quæ non fuerat interuersa per inhibitionem contrariam, non constito de petitione, denegatione partis, & acquiescentia petentis; ità vt donec eorum titulus fuerit discussus, effectus manutentionis nec etiam à decreto irritanti in eisdem priuilegijs appositus, impediendus sit.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio ad limites possessionis conceditur.*
2 *Possessori ex interdicto Prætoris vis fieri non debet.*
3 *Testes examinati sine citatione partis, & pendente lite probant*

probant in iudicio summariissimi possessorij.

4 *Possessionis momentaneæ iudicium summariissimum leues probationes, & extraordinariam cognitionem admittit, & numer. 3.*

5 *Manutentio possidenti denegari non potest.*

6 *Citatio fieri debet contra Capitulum loco, & tempore legitimè congregatum, itaut sola omnium præsentia non sufficiat.*

7 *Quasi possessio exigendi vt per actus contrarios interuersa dicatur, constare debet de petitione, denegatione partis, & acquiescentia petentis.*

8 *Solutionis abstinentia, interuersio possessionis non dicitur.*

9 *Possessor est in sua possessione manutenendus donec discutiatur de titulo etiam vigore priuilegiorum Apostolicorum cum decreto irritanti.*

10 *Patrum Prædicatorum priuilegia à non solutione decimarum donec expendatur, non impediunt manutentionem in quasi possessione exigendi.*

11 *Monialium Ordinis Prædicatorum priuilegia à non soluendis decimis donec fuerint expensa non possunt impedire manutentionem possessori debitam.*

DECISIO CCLXI.

MAnutentionem in quasi possessione exigendi Decimas Episcopo, atque Capitulo Carpentoratensi à Vicelegato Auen. legationis decretam, atque in Curia ab Auditore Eminentiss. Alterij Auen. Legati in gradu appellationis confirmat. Summ. PP. Prædicatorum *num.* 4. hodie quoque causa ab eodem Eminentiss. mihi directa ijsdem Episcopo, atque Capitulo concedendam esse DD. responderunt.

1 Quasi possessio Capituli † ad cuius limites manutentio
2 conceditur ex celebri interdicto Prætoris † vetante vim fieri ei, qui possidet, de quo *in l. prima, & toto titulo, ff. vti possidetis in l. vnic. C. illo eod. tit. & in §. retinendæ instit. de interdict.* deducebatur tàm ex Iuris assistentia, quàm hoc Capitulum habere aliàs Rota probauit, quàm ex Testibus olim occasione dictarum resolutionum examinatis, atque ex alijs relatis in Summ. Episcopi, & Capituli *num.* 1. & 2. & Summ. PP. Prædi-
3 catorum *num.* 5. & 6. † qui licet pendente lite, & absque Partis citatione examinati, in hoc tamen summariissimo iudicio, in quo momentaneæ possessionis quæstio est, admittun-
4 tur, † Cùm sufficiat leuis probatio per summariam, & extraordinariam cognitionem Cephal. *cons. 19. in fin.* Rolan. *cons.* 8. *num. 30. vers. similiter vol. 4.* Rot. *coram Seraphin. decis. 369. num. 4. decis. 441. num. 2. & 3. & decis. 105. num. 6. & in Rossanen. Ecclesiæ 24. Maij 1658. coram R. P. D. Priolo, & in Vassonen. Prioratus super manutentiono 21. Iunij 1666. §. primo coram R. P. D. meo Albergato Decano.*

5 Manutentio proinde denegari non possit Capitulo † cui aliàs Rota concessit *coram Manzanedo decis. 569. & cor. Bich. decis. 322.*

Neque Capituli possessio ab antiquis temporibus in hodiernam diem continuata interuersa dici potest ex inhibitione, cum insertione priuilegiorum Summorum Pontificum quibus à solutione decimarum PP. Ordinis Prædicatorum rei, conuenti exempti esse prætendunt, quia neque docetur de legitima intimatione Episcopo, & Capitulo, sed solùm Præceptori, & Sacristæ Ecclesiæ, Summ. PP. Prædicatorum,
6 *num.* 3. Cùm tamen † Capitulo legitimè congregato intimandum fuisset, ita vt nec sufficiat præsentia omnium, nisi in loco, & tempore ex quibus Capitulum repræsentetur, *ex vulg. gloss. in cap. si Capitulum vers. fact. de concess. præben. in* 6. Alex. *cons. 219. n. 2. & 11. vol. 6.* Vant. *de nullit. tit. de nullit. & defect. cit. n. 144.* & fuit antiqua Rotæ sententia *decis. 1. de sent. excom. in antiq. & coram Seraph. dec. 1116. n. 1.* Ludouis. *decis. 584. n. 2. ibique* Beltram. *lit. B.*

Neque exinde quatenùs legitimè facta fuisset intimatio diceretur interuersa possessio Capituli, cùm illa sola non sufficiat non docto de petitione decimarum ex parte Ecclesiæ, de denegatione ex parte illorum, à quibus petuntur, & de
7 acquiescentia petentis, † quia ius consistit in denegatione, cum acquiescentia, vt dicatur derelictus animus possidendi;
8 aliàs censetur potiùs quædam abstinentia à solutione † quàm interuersio possessionis, iuxtà gloss. *magn. in cap. fin. verb. legitimè sit præscripta de consuetud.* Alex. *cons. 136. sub n. 19. vol. 2.* Bursatt. *cons. 142. n. 22. & seqq. & n. 25. cum alijs per* Castrill. *de tertijs reg. cap. 29. n. 7.* Rot. *in recent. par. 6. decis. 23. num. 5. & par. 13. decis. 97. num. 17. Reuerendiss. Royas decis. 391. num. 6. Bich. decis. 386. numer. 26. & seqq. Reuerendiss. Zarat. decis. 53. numer. 26. & magis ad rem in recent. par. 5. decis. 265. num. 37. & seqq.*

Non obstant priuilegia Ordini Prædicatorum concessa, ex quibus dicebantur exempti à solutione decimarum, quia ex deductis in altero dubio super bono iure visum est DD. exemptionem ex illis clarè non probari, ita vt dilata fuerit resolutio super bono iure, & consequenter suspendi vires decreti irritantis in priuilegijs Apostolicis appositi, † & donec do- 9
ceatur, An illi locus sit, interim possessorem esse manutenendum, ex ratione, quam reddunt Paris. *de resignat. lib. 11. quæst. 13. num. 50. & seqq.* Garz. *de benef. par. 11. cap. 3. numer. 312.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 66. num. 39.* Rota *coram Coccin. dec. 1056. n. 23. & seq. & in rec. par. 8. dec. 252. num. 6. cum alijs in Leodien. fundationis Canonicatus 22. Iun. 1671. §. Attamen coram me.* † Quemadmodum in his terminis perpensis PP. Or- 10
dinis Prædicatorum priuilegijs, dixit Rot. *apud Possh. de manut. dec. 157. & in rec. par. 10. dec. 22. & cor. Bich. dec. 386. per tot.* atque contra Moniales † eiusdem Ordinis in *Vercellen. Deci-* 11
marum 13. Nouemb. 1645. & 15. Ianu. 1646. cor. Eminentiss. Cerro impress. apud Dian. *resol. moral. par. 8. tract. 7. fol. mihi 668.*

Et ità vtraque &c.

R. P. D. VICECOMITE.

Romana pretij Palatij.

Veneris 20. Aprilis 1674.

ARGVMENTVM.

Vero Domino conceditur actio ad pretium rei suæ sine ipsius facto alienatæ, tùm quia per Breue Pontificis illud fuerat subrogatum loco eiusdem rei, tum etiam quia re perempta, nulla subrogatione opus erat, tùm, & tertio quia solutio eiusdem pretij facta creditori putatiuo à nullitate saluari non poterat tam ex eodem Breue Pontificis mandantis illud in Sacro Monte deponi ad creditum veri Domini, quam etiam quia de illius Domino habita erat notitia, itaut soluens liberationem consequi non potuerit.

SVMMARIVM.

1 *Subrogatum sapit naturam subrogati, & in eo remanent transfusæ omnes illius obligationes ex hypothecæ.*

2 *Pretium, re perempta, etiam sine alia subrogatione expressa, succedit loco eiusdem rei.*
Amplia quia succedit loco rei, etiam ex dispensatione, & Breue Pontificis, num. 1.

3 *Dominus rei sine suo facto alienatæ, sicuti haberet actionem ad ipsam rem, ita potest agere ad illius pretium, si res non existat.*

4 *Ratificatio vbi fuit libera, nulla coactio adesse potuit, quia fingitur actus fuisse spontaneus.*

5 *Scientia resultat ex mentione facta in instrumentis à partibus celebratis.*

6 *Solutio facta creditori putatiuo non suffragatur si ex forma Breuis Pontificis vero creditori facienda erat, vel de eo habebatur notitia, & n. 5.*

7 *Solutionis anticipatæ natura est propter eius vtilitatem pretium augere.*

8 *Solutio, quæ fieri debuisset post mortem, si anticipatur in vita æstimatur secundum dispositionem* l. hæreditatum ff. ad l. falcid.

9 *Cessio non potest referri ad alia iura, quam de ea, quæ in actu cessionis fuerunt expressa.*

10 *Consensus simplex non extenditur ad ea, quæ maximam læsionem importarent.*

11 *Sententia à Iudice pronunciari non potest super credito incerto, & indeterminato.*

12 *Condictio indebiti competens contra cedentem, competit etiam contra cessionarium.*

13 *Condictio indebiti non competit contra procuratorem ad recipiendum specialiter constitutum.*

DE-

DECISIO CCLXXII.

Re proposita post anni circulum causa super *decisis* *21. *Aprilis* superioris anni, confirmarunt Domini Decisionem tunc editam, teneri scilicèt Patres S. Blasij in Monte Citorio soluere Iosepho, & Pompilio fratribus de Vallettis Sanctorijs Patritijs Romanis scuta 3422. ex pretio insignis Palatij aliàs in dicto Monte siti, & per Peritos in scutis 21896. æstimati, & per ipsos Patres præuentiuè liberè venditi bon: mem: Cardinali Capponio, quamuis pro medietate tantùm, & non nisi post mortem eiusdem Cardinalis assequenda, essent Domini; Constat siquidem dictos fratres tanquam repræsentantes personam Catharinę matris, & Archiepiscopi Cusentini Patrui, qui singuli pro quarta parte fuerunt hæredes clar. mem. Cardinalis S. Seuerini Sanctorij primi, & vnici huius Palatij Domini, aliam medietatem eiusdem Palatij, & eius loco pretij scut. videlicèt 10948. à dictis Patribus venditoribus consequi debere, ex quibus subductis scutis 3000. ab ipsis procuratorio nomine Matris, nec non alijs scut. 4577. tamquam cessionarijs filiorum Donati Antonij ex dicto pretio recepti, remanent creditores liquidi in d. summa.

Ad quam consequendam iterum dictum fuit competere dictis fratribus de Vallettis contra venditores actionem negotiorum gestorum subsidiariam; Eo enim ipso quod pretium successit loco Palatij, vel quia per Breue san. mem.
1 Innocentij X. † fuit in illius locum expressè subrogatum, in creditum priorum Dominorum, & in illud translatæ omnes hypothecæ, per Tex. *in l. res quæ vbi glos. & DD. ff. de iure dot. cum concordan. per* Surdum *decis. 306. num. 12.* Rot. *coram Buratto decis. 913. num. 9. coram Greg. decis. 511. in fine coram Caual. decis. 579. num. 4. in recent. decis. 4. num. 2. & 3. par.*
2 *11.* vel quia re perempta † etiam sine aliqua expressa subrogatione, pretium successit loco rei, per gloss. *communiter receptam in l. 1. ff. de distract. pignor. & ibi.* Bart. *nu. 2.* Alex. *cons. 108. num. 9. vol. 3.* Gabriel. *cons. 37. sub num. 2.* Surd. *præcit. decis. 306. num. 14.* Rota *coram Durano dec. 63. num. 6.*

Quemadmodum contra Palatium si extaret fratres de
3 Vallettis priores domini suas dirigerent actiones, † ita eo perempto eas integraliter dirigunt in pretium non secus, ac si eorum nomine negotium fuisset à venditoribus gestum, *l. mater tua C. de rei vindic. ibique* Bar. *& Scribentes*, & egregie Bald. *in princ. & sub num. 8.* Rot. *coram Buratt. decis. 864. nu. 8.* quæ omnia latè firmat, & pluribus auctoritatibus comproba *decisio*, quæ reuidetur §. *& quoad primum*.

Ad elidendam autem hanc actionem nequaquam recurrere possunt Patres, vel ad factum Principis, à quo fuerunt per Breue coacti palatium vendere modo supra præmisso, vel ad bonam fidem, qua negotium gesserunt cum Donato Antonio Domino putatiuo, cui propterea soluendo liberationem fuerint consequuti; Etenim cùm ex post facto ratam habuerint præfatam venditionem expressa causa ratificationis, quia scilicet ex præuentiua, & prompta pecunia, & consequebantur fructus inuestimenti, & mediante solutione liberabantur à compensatiuis debitis Donato Antonio pro rata
4 pretij non soluti, nulla potuit esse coactio vbi † ratificatio fuit libera, quæ retrotracta ad primum actum, fingit eum fuisse spontaneum, & liberum, Costa *de retrotract. cap. 8. cas. 4. n. 4. & seq.* Grat. *discept. 667. n. 13.* cum concordantibus per Rotam *coram Biebio decis. 33. n. 10. & 11. in recent. decis. 393. n. 6. par. 14.* Nec bona fides haberi poterat vbi Princeps expressè mandauerat pretium deponi ad creditum priorum dominorum, & ipsi Patres notoriè sciebant adesse Catharinam, &
5 Archiepiscopum † Cusentinum, dum de his in anteactis instrumentis per eosdem venditores celebratis facta fuerat expressa mentio Menoch. *præsumpt. 23. num. 65. vers. sexta coniectura lib. 6. cum alijs per* Bichium *decis. 6. num. 6.* Et vlterius cùm in vim prænarrati Breuis tenerentur soluere veris dominis, non poterant sine maxima conniuentia, præter-
6 mittendo istos cohæredes soluere alijs putatiuis, † quibus propterea facta solutio non suffragatur ad consequendam liberationem, vt præter allegatos in *antedicta decisione §. neque patres*, fuit dictum in *Romana census 5. Maij 1673. §. quia licet coram me*.

Neque in diminutionem dictæ summæ per dictos fratres de Vallettis consequendæ admissa fuit deductio scutorum 5500. per peritos facta de pretio palatij scut. 21896. propter ius vitalitium Cardinalis Capponij; Etenim cùm nullum ius exercibile super palatio haberent Patres venditores, nisi post mortem eiusdem Cardinalis, vt supra præmissum est, & illud nihilominus præuentiuè vendiderint, de natura autem anticipatæ solutionis sit, † propter eius vtilitatem 7
pretium augere, per Text. *expressum in §. plus autem instit. tit. de action. & per alios* Textus *concordantes in decis. 27. num. 29. post* Saigad. *labyr. creditor.* Commodum, quod ex anticipata solutione Patres senserũt tanti fuit per peritos æstimatum, quanti solutio integri pretij post mortem expectanda, † calculando 8
superuiuentiam emptoris cum regula *l. hæreditatem ff. ad l. falcid.* prout in simili decisum habetur per Afflict. *dec. 34. per tot. & signanter nu. 2. ad finem*, neque exitus diuersimodè edocuit; Etenim per decennium, quo superuixit Cardinalis perceperunt fructus istius anticipati pretij, aliaque commoda senserunt, de quibus supra, & latiùs *in decis.* quæ reuidetur §. *transeundo*, & propterea factum Principis ad quo rursus Patres solutionem hanc diminutam referre conabantur, eis vt supra visum est suffragari non posse, dum nulla poterat considerari diminutio, vbi commodum præuentiuæ solutionis æquiualuit dictæ diminutioni nec vlla coactio arctauit eos ad exigendum pretium à Sacro Monte, penès quem in creditum priorum Dominorum, quales erant isti fratres de Vallettis Princeps mandauerat deponi.

Prout nec etiam subducenda esse, dixerunt scuta 2258: ba. 52. monetæ Romanæ constituentia ducatos 2400. monetæ Neapolis, quæ ex propria Patrum obligatione debebantur Donato Antonio, & deindè eius filijs de consensu Catharinæ soluta; Quamuis enim in act reportauerint etiam amplissimam iurium cessionem, huiusmodi tamen iura cessa ad alia non poterant referri, quam ad ea, quæ in actu cessionis exprimebantur; itavt si quæ iura habebat Catharina super dicta portione intelligerentur penitus dimissa, & translata in cessionarios, † non autem propria, quæ cùm non fuerint ex- 9
pressa non poterant super d. consensu extendi, ad tradita per Bart. *in l. prima §. si quis loc. interd. ff. de itinere, actuque priuato*, Decius *cons. 452. n. 14. coram Burat. dec. 14. nu. 30.* præter relatos in prædicta *decis.* quæ reuidetur §. *quoad scuta 2258.* Nec aliud suadet natura ipsius consensus; Eo enim ipso quod nulla præcedente causa, nec vlla recepta recompensatione Catharina remansisset enormissimè † læsa, consensus non intelligitur 10
extensus ad cessionem iurium, quæ læsionem importat, per Tex. *expressum in l. Aquiliana ff. de transact.*

Sublatis ex his exceptionibus, quæ allegabantur in diminutionem prædictæ summæ, è conuerso non fuerunt attentæ rationes, quas adducebant fratres de Vallettis in illius augumentum.

Non scilicèt quod esset habenda ratio primæ venditionis factæ vitam Cardinalis Capponij, quia licet in substantia non controuerteretur quin fuerit venditum, cum tamen sit incertum pretium, & ad cuius manus peruenerit, & quinam fuerint venditores, † ratione istius incertitudinis non potuerunt 11
Domini determinare, quæ iura in dicta venditione competerent prædictis fratribus, sequendo Tex. *in l. 3. & seq. C. de sent. quæ sine certa quantit.* Rota *in Anconitana pecuniaria 11. Maij 1668. §. prout nec refragatur coram R. P. D. meo Beuilaqua Vrbis Gubernatore*.

Neque etiam quod excomputanda veniant scuta 4577. vt supra exacta ab ipsis fratribus de Vallettis tamquã cessionarijs filiorum Donati Antonij in præterita Decisione reseruata; quamuis enim exigendo dictam summam tamquam cessionarij eius, qui non erat verus creditor totius pretij conuenti pro cessione totius palatij, sed pro medietate tantùm, videbatur posse competere contra istos fratres condictio indebiti, vel exceptio euictionis, † quemadmodum competeret contra 12
ipsum cedentem, per theoricam Bart. *in l. doli mali 19. nu. 9. ff. de nouat.* quam exornat Cancer. *var. resol. par. 1. ca. 2. ff. de trebell. & falcid.* & refert Olea *de cessione iur. tit. 6. qu. 11. num. 30.*

Tamen è conuerso ponderatum fuit, quod isti fratres exegerunt tamquam procuratores singulares hæredum ipsius Donati Antonij, contra quos propterea vti principales constituentes videretur competere repetitio indebiti, † non autem 13
contra dd. fratres singulares procuratores, *ad* Text. *in l. 2. C. de condict. indebiti*, & hoc eodem titulo distinguit Azzo. *in summa nu. 30.* quem sequitur *gloss. in l. procuratores verbo soluentes, ff. eodem*, reseruato propterea articulo commodiori discussioni in reliquis steterunt Domini in decisis.

Vtraque Parte informante &c.

Altera præsentis causæ Decisio, quæ hic confirmatur est impressa supra in hac eadem parte in ordine 86.

R. P. D. CALATAIV.

Valentina Vicariæ.

Veneris 27. Aprilis 1674.

ARGVMENTVM.

Denegatur exequutio gratiæ si neutri impetrata ob non factam publicationem permutationis beneficij, quia non constabat de non iure vtriusque, vt ad illius validitatem requiritur, & vlterius præsentata non erat infra nouem menses cum successiua, & repetita instantia exequutionis illius; Non ius autem alterius ex partibus improbatum visum fuit, siuè quia non requireretur publicatio, siuè etiam quia pendente nouo termino à Papa concesso ad illam faciendam, eius defectus allegari non potuit.

SVMMARIVM.

1 *Permutatio beneficij publicari debet iuxta Constitutionem Gregorij XIII. aliàs remanet nulla & numer.* 3. 7. *& per tot.*
2 *Gratia* si neutri *non potest exequutioni demandari, nisi constito de non iure vtriusque partis.*
3 *Beneficia permutata, non facta publicatione, sunt reseruata Pontifici, nec possunt ab Ordinario conferri.*
4 *Subreptionem ad euitandam sufficit titulus coloratus.*
5 *Titulus coloratus dicitur prouisio obtenta ab Ordinario, quamuis sit nulla.*
6 *Subreptionem ad euitandam sufficit, quod Pontifex aliquid cogitare potuerit.*
7 *Publicari debet gratia de beneficio obtento sub qualitate vacationis ob non factam publicationem illius.*
8 *Permutatio beneficij publicari non debet, si permutatarius in illius possessione existat.*
Amplia etiamsi illam consequutus fuerit ex prouisione nulla, & quando sup. num. anteced.
9 *Permutationem ad publicandam conceditur à Papa restitutio in integrum, & nouus terminus assignatur.*
10 *Nullitas ex defectu non publicatæ permutationis, opponi non potest pendente nouo termino, & restitutionem in integrum à Papa concessis.*
11 *Gratia* si neutri *præsentari debet infra nouem menses, & pro illius exequutione instari, aliàs remanet nulla.*

DECISIO CCLXXIII.

Vicaria Parochialis Ecclesiæ Oppidi Muri veteris, quam Michael Sammates obtinuit ex permutatione cum Michaele Cherta, fuit impetrata per Blasium Garziam sub prætextu, quod vacaret ob non sequutam publicationem
1 † requisitam à *Constitutione Gregorij XIII. la settantacinque Bullar. tom.* 2. Verùm quia dum lis super præmissis pendebat, Sammates aliam gratiam à Sanctissimo obtinuit, nempè vt si eorum neutri ex causa dd. prouisionum ius competeret, eidem Michaeli conferretur dicta Vicaria, & literas Apostolicas expediuit, mihique præsentauit; Dedi dubium, An literæ Apostolicæ vltimo loco productæ essent exequen-
2 dæ, & negatiuè fuit † resolutum, cùm de non iure vtriusque partis concludenter doctum non fuerit à Michaele, Lotter. *de re benef. lib.* 12. *quæst.* 54. *num.* 127. licet enim ipse suum malum ius fateatur, & deducat ex *decisione coram me edita prima Februarij* 1672. attamen non docet de non iure Garziæ.

Neque illud deduci potest ex quo Garzias ex sua gratia obtenta ob non publicationem tacuerit se antecedenter intrusisse in possessionem Vicariæ, mediante prouisione reportata ab Ordinario, qui non habebat facultatem illam conferendi, cùm vacaret ob non factam à Sammate publi-
3 cationem, † ideoque esset Sedi Apostolicæ reseruata, vt disponitur in *prædicta Constitutione Gregoriana de publicandis*
4 *resignationibus*, quia ad euitandum subreptionem † sufficit titulus coloratus, qualis dicitur ille obtentus ab Ordinario; † quamuis sit nullus, Rota *decis.* 344 *num.* 16. *par.* 5
5. recentior. maximè quod Garzias narrauit in suis literis lites vertentes cum dicto Sammate, quæ aliundè non prouenie bant, nisi ex dicta prouisione Ordinarij, ex qua narratiua poterat Summus Pontifex cogitare de intrusione, † 6
quod sufficit ad euitandam subreptionem, Rota *decis.* 38. *num.* 3. *& decis.* 192. *num.* 6. *parte prima recent.*

Minus obstat, quod Gratia Garziæ erat pariter publicanda ex dicta *Constitutione Gregoriana* §. 3. *&* 4. & cùm non fuerit publicata remanserit nulla, † siue quia ipse ante di- 7
ctam gratiam iam reperiebatur in possessione, † & sic illam 8
publicare non tenebatur, Paris. *de resign. lib.* 11. *cap.* 5. *nu.* 59. Lotter. *de re benef. lib.* 3. *quæst.* 21. *num.* 8. Rota *coram Cavaler. decis.* 458. *num.* 5. siue quia dum intra nouem menses obtinuit † à Sanctissimo restitutionem ad publicandum cum 9
mentione litis, & nouo termino Summario *sub num.* 3. † eo 10
pendente dari nequit de nullitate suæ gratiæ, Bich. *decis.* 286. *num.* 10. *& decis.* 301. *per tot.*

Quibus omnibus additur, quod Sammates suam gratiam *si neutri* omisit intra nouem menses à die impetrationis coram me præsentare, ac instare cum reiterata instantia pro illius executione iuxtà formam dictæ Constitutionis Gregorianæ, † quod cum non fecerit cecidit à iure suo, Rota 11
in Burgen. Canonicatus coram Pamphil. penes Marchesf. de commiss. par. 2. *fol.* 544. *num.* 12. *in Firmana, seù Nullius Beneficij* 4. *Iunij* 1666. *coram R. P. D. meo Beuilaqua Vrbis Gubernatore*, cum alijs adductis in *Burgen. Abbatiæ* 15. *Iunij* 1669. *coram Reuerendiss. Domino meo Albergato Decano.*

Et ità, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. RONDININO.

Camerinen. Fideicommissi.

Veneris 27. Aprilis 1674.

ARGVMENTVM.

Quod substitutio facta sub conditione *si sine filijs* comprehendat etiam fœminas in hac decisione tractatur, non vt illæ concurrant cum masculis, quia de eorum prælatione constabat, sed quod ipsis prædefunctis eædem fœminæ, & propriè neptes admittantur, quarum exclusio desumi non poterat ab alia simili exclusione filiarum Testatoris, qui illis erat de dote prouisum; Plura igitur de repetitione eadem conditione *si sine filijs*, alijsque coniecturis in præsenti decisione adducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Restitutio in integrum benè datur aduersus sententiam iniustam.*
2 *Conditio* si sine filijs *æquè deficit per superexistentiam masculorum, ac fœminarum, & n. seqq.*
4 *Masculi vt comprehendantur solum sub conditione* si sine filijs, *non autem fœminæ, hoc totum dependet à coniecturis, & quibus, vid. n. seqq. & per totam.*
5 *Fœminæ vt non contineantur sub conditione* si sine filijs *coniecturæ requiruntur, & quæ non sufficiant, numer. seqq.*
6 *Neptis non censetur exclusa à fideicommisso, in quo vocati sunt filij, ex eo quod institutis primo loco masculis, filiabus exclusis fuerit de dote prouisum, & n.* 8.
7 *Filios habere successionem suorum patrum dicitur commune votum ascendentium, & n.* 21.
8 *ab Exclusione filiarum, quibus fuit de dote prouisum, non valet argumentum ad exclusionem neptum ex propria persona, non autem per repræsentationem venientium, & n.* 6.
9 *Filiabus exclusis, non inde censentur exclusæ neptes, nisi vel adsit conseruatio agnationis, vel hoc ex toto contextu testamenti deducatur.*
10 *Filiæ quatenus contineantur sub conditione* si sine filijs, *& excludant patruos substitutos, quibus ipsæ substituantur.*
11 *Neptes comprehenduntur sub conditione* si sine filijs *ad exclusio-*

clusionem substituti, & quando, vid. numer. seqq.

12 Filiarum vocatio in inferiori parte testamenti, non solum deseruit pro coniectura comprehensionis earum sub conditione si sine filijs, sed etiam expressæ vocationis, & num. seqq.

14 Fœminis substitutis decedentibus omnibus masculis, succedunt tantum filiæ vltimi grauati.

15 Masculinitatis repetitio tùc solum admittitur vbi agitur de ijsdem personis, deque eadem ratione, & oratione, secus autem si hæc deficiant, & n. seq.

16 Diuersitate posita terminorum, impossibile est, quod admittatur paritas illationis.

17 Conditio, & si omnes decesserint sine filijs, licèt per modum aptitudinis comprehendat potentialiter omnes, adimpletur tamen, & resoluitur in vltimum sine filijs deficientem, & n. seqq.

20 Diuersæ dicuntur dispositiones, quæ simul, & eodem tempore concurre non possunt.

21 Filius à successione excludere inhumanum esse putatur.

22 Masculis, & fœminis simul ad successionem concurrentibus prælatio debetur masculis, & quando, vide etiam num. 22.

23 Verba vt supra masculis non repetunt qualitatem in alijs partibus testamenti, in quibus non sunt apposita, & numer. 24.

24 Testator quod voluit apposuit, quod noluit consulto omisit.

25 Filiæ fœminæ præferuntur substituto si Testator prius illas, postea agnationem, & cippum domus vocauit, & vide n. seqq.

26 Fœminæ vt admittantur etiam stante ratione conseruationis agnationis, non est inconueniens, si Testator illas inclusit ante cippum domus, & vid. n. seq.

27 ad Fœminarum filios extraneos si bona peruenire possunt extantibus agnatis à Testatore vocatis, nunquam fideicommissum transit ad fœminas.

28 Statutum exclusiuum fœminarum intelligitur ab intestato, non autem ex testamento, maximè si hoc ipsum ab eo præseruetur.

29 Testator non intelligitur se conformasse cum statuto, si qualitatem dotationis ab eo requisitam non adimpleuit, & de materia vid. n. anteced. & seq.

30 Filiæ fœminæ quatenus veniant sub conditione si sine filijs ad excludendum patruos.

31 Fœminam esse comprehensam in conditione si sine filijs, & non concurrere cum masculis insimul stare non possunt.

32 Testator præsumitur, se conformasse cum statuto vbi de illius expresso dissensu non constat, & vide supra à numer. 20.

33 Voluntas, quæ deducitur ex actu non resultat vltra id, quod ex necessitate eiusdem actus infertur.

DECISIO CCLXXIV.

PEtrus Vgolinus de Arrestis postquam in vltimis Tabulis Dianæ, & Isabelliæ filiabus, pro eorum dote reliquit totum id, quod placuisset Constantiæ suæ Vxori, ac fideicommissarijs, Angelum, Clementem, Petrum, & Paulum suos filios hæredes instituit, atque in hæc verba disposuit: Et si aliquis dictorum suorum filiorum vllo vnquam tempore decesserit sine filijs, vel cum filijs legitimis, & naturalibus non peruenientibus ad ætatem 25. annorum, tunc, & eo casu substituit alium, seù alios superuiuentes, vel ipsorum filios masculos, & si omnes decesserint (quod Deus auertat) sine filijs, vt supra masculis; substituit filias fœminas, ex dictis suis filijs ex legitimo matrimonio procreatas, & si filiæ fœminæ non extiterint, substituit tali casu filias fœminas ipsius Testatoris nuptas, & nubendas pro æquali portione, si vixerint tali casu eueniente, sin autem cippum Domus ipsius Testatoris; Summ. Olimpiæ positionis 24 Ianuarij proximi præteriti num. 1.

Cùm autem Clemens Capuccinorum Religionem ingressus fuerit; Petrus autem sine prole decesserit, ac denique de anno 1637. obierit Angelus tertius ex filijs Testatoris; Olimpia istius filia portionem dicti Angeli Patris vsque ad annum 1665. pacificè possedit sciente, & patiente Paulo Patruo vltimo ex institutis adhuc superuiuente, tuncque cùm occasione denegatæ portionis census fideicommissarij mandatum de associando à Vicario Camerinensi obtinuerit, hocque reuocatum fuerit per sententiam A. C. met causa restitutionis in integrum R. P. D. Muto commissa fuit, ac vigore alterius commissionis manu Sanctissimi signatæ mandatum fuit, vt procederet de voto Rotæ, quæ licèt in decis. 28. Iunij 1669. coram Eminentiss. Cerro censuerit sententiam A. C. in iudicatum transiuisse; causa tamen ab omnibus Dominis visa constare de causis restitutionis in integrum Domini responderunt in decis. 17. Martij, & 28. Iunij 1673. coram Reuerendiss. D. meo Albergato Decano, ad quarum formam voto tradito R. P. D. Mutus sententiam confirmantem alteram Vicarij Camerineñ tulit.

Hinc ad prouocationem illorum de Arrestis causa commissa R. P. D. à Sancto Petro de voto pariter huius Tribunalis dubium omnibus Dominis consultis proposui, An sententia R. P. D. Muti sit confirmanda, cui affirmatiuè responderunt.

Non impugnabatur validitas sententiæ, atque illius iustitia deducebatur ex iniustitia sententiæ A. C. reuocantis d. mandatum de associando, à Camerineñ Vicario Olimpiæ concessum, atque vlteriùs declarantis Olimpiam non posse petere dictam ratam census, nec vti hæredem Angeli Patris, nec vt fideicommissariam Petri Vgolini Aui qua posita iniustitia, † consequens est, vt iustè R. P. D. Mutus pronunciauerit pro restitutione in integrum, ad literam Textus in l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudic. & in cap. tùm ex literis 5. de in integr. restit. cum simil. 1

Iniustitia sententiæ A. C. iterùm Dominis clara videbatur inspecta literali dispositione Testantis superiùs relata, qui substituit superuiuentem, vel superuiuentes filios institutos, vel ipsorum filios masculos, casu quo aliquis dictorum suorum filiorum decessisset sine filijs, vel cum filijs legitimis, & naturalibus non peruenientibus ad ætatem 25. annorum, ideoque defuncto Angelo superstite Olimpia filia iamdiù in ætate 25. annorum constituta non euenit d. casus substitutionis superextante Olimpia; cùm conditio illa, si sine filijs legitimis, & naturalibus, † non solum deficiat 2
per superexistentiam filiorum masculorum, sed etiam filiarum fœminarum, quæ non secùs ac masculi filiorum appellatione continentur, tam ex naturali ratione successionis non minus debitæ masculis, quàm fœminis, de qua sublatis antiquæ iuris præcedentiæ diffidijs, in l. maximum vitium 4. C. de liber. præterit. & in §. 1. Auth. de hæred. ab intest. venien. quàm ex consueto vsu Testantium, de quo in l. si quis ita 16. ff. de testamen. Tutel. & in l. si ita scripsero 46. ff. de leg. 2. ac denique ex subintellecto voto parentum, in quorum dispositionibus non aliter substitutiones † accipimus, 3
nisi cum filijs sine sobole vitam reliquerint, iuxta notissima iuris responsa in l. cum Auus, ff. de cond. & demonstrat. & in l. cum acutissimi 30. C. de fideicommiss. saltem ad hoc, vt præseruetur Nepti ius legitimæ successionis, vel saltem deficiat fideicommissi conditio, & res relinquatur sub dispositione iuris communis, ad Text. in l. filius familias, §. cum quis, ff. de legat. 1. vt communitèr concludunt Canonistæ in cap. Rainaldus de testam. Crot. cons. 17. num. 26. alijsq; relatis, Peregrin. de fideicommiss. art. 25. sub n. 14. Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 11. tit. 14. n. 1. cum pluribus seqq. Fusar. de substit. quæst. 413. n. 7. & fuit antiqua Rotæ sententia in alia Camerinensi Fideicommissi in diuers. par. 4. decis. 484. & 485. quarum prima est cor. Seraph. decis. 880. & altera cor. Pen. decis. 471. quas decisiones constantèr Rota hucusque approbauit coram Gregor. XV. decis. 514. n. 1. & per tot. repetit. in recent. par. 2. decis. 354. Seraphin. decis. 1216. n. 5. Pæn. decis. 1553. n. 3. & 4. in diuers. par. 1. decis. 516. n. 1. & in recent. par. 5. decis. 317. illo eodem n. cum alijs in decisionib. huius causæ 17. Martij, & 28. Iunij 1673. coram Reuerendiss. Decano, & passim in alijs.

Et licèt non negarent DD. hoc tantum pendere à coniecturis, quibus suaderi possit sub illa conditione si sine filijs,
† masculos tantùm comprehendi, quasi tunc aliud sensisse Testatorem, probetur iuxtà responsum Scæuolæ in l. Lucius 91. §. quæsitum, ff. de legat. 3. dicebant tamen non doceri de coniecturis præcisè concludentibus, ita vt contraria voluntas defuncti euidentèr probetur, inquit Text. in l. 1. in fin. C. de condit. insert. atque ijsdem retentis terminis loquuntur omnes in contrarium adductis, Rota in recent. par. 12. decis. 312. num. 12. † prout opus esset ad hoc, vt contra 5
naturalem, & ciuilem modum successionis debitæ filiabus, & contra consuetum vsum Testantium fœminæ sub illa conditione non contineantur, vt benè explicant Alciat. in l. Gallus, §. quidam rectè num. 5. vers. propterèà, ff. de liber. & posthum. Decian. cons. 1. num. 48. & seqq. volum. 1. Menoch. cons. 926. num. 24. Peregr. de fideicommiss. d. artic. 25. nu. 14.

num. 14. *in fin.* Rota *in dicta Camerinen. fideicommissi coram Pænia decis.* 471. *num.* 6. Dunoz. iun. *decis.* 46. *num.* 6. & 7. & *decis.* 74. *num.* 4. & 5. quarum prima repetita est *in rec. par.* 5. *decis.* 151. & *in Romana Vineæ* 20. *Martij* 1665. *coram Eminentissimo Cerro*, quæ est *in rec. par.* 14. *decis.* 285. *n.* 7. & 8.

Tales autem non sunt coniecturæ contra Olimpiam adductæ, quia etsi Testator in primo gradu institutionis filios
6 masculos instituerit relicta filiabus dote, † non inde tamen licet arguere ad exclusionem Olimpiæ Neptis minus dilectæ, ex ratione Text. *in l. Publius in fine ff. de condit. & demonstr.* & *in l. si viua matre*, *C. de bonis maternis*, quia tam ex diuersitate rationis, quæ intercedit inter neptem, & filias cum
7 istis dotes reliquerit, non autem illi, † cui proinde videtur reseruata successio proprij patris, iuxtà naturale votum parentum, vt quod vni ex liberis relinquitur transeat ad illius descendentes, iuxtà Text. *in l.* 1. *C. de his, qui ante apertas Tabulas*, quàm etiam ex diuersitate personarum, cum
8 neptis ex persona propria, † non per repræsentationem consideretur, insubsistens est hoc argumentum, vt quidquid voluerit Barbat. *inter cons.* Alex. *cons.* 52. *vol.* 4. quem sequuntur Curt. Iun. *cons.* 11. *num.* 8. Rub. Alex. *cons.* 62. *numer.* 2. in specie reprobato Barbatia, & eius sequacibus communitèr concludunt, Add. ad Alexand. *d. cons.* 52. *num.* 35. *lit. C. vol.* 4. & *cons.* 38. *num.* 4. *lit. A. vol.* 6. vbi refert Castrensem pœnituisse, quod aliquando pro filijs contra neptem pronunciauerit, & DD. semper, ac Rota sequuti sunt contrariam sententiam Bolognini *inter cons.* Alexand. *consil.* 53. *num.* 18. *vol.* 4. Crauett. *cons.* 98. *num.* 15. Marzar. *cons.* 8. *num.* 11. Fusar. *cons.* 19. *num.* 17. *cum pluribus seqq.* Giuagn. *cons.* 11. *num.* 24. *vers. præterquam vol.* 2. *cum alijs per* Mantic. *de coniectur. lib.* 11. *d. tit.* 14. *num.* 6. & *sub num.* 14. & *per* Gabr. *commun. conclus. tit. de fideicommiss. conclus.* 6. *num.* 5. 11. & *seqq.* latè Cephal. *cons.* 46. *num.* 28. & *pluribus sequent.* quam sententiam professa est Rota *in d. Camerinen. fideicommissi coram Seraph. d. decis.* 880. *num.* 2. & 3. & *coram Pæn. d. decis.* 471. *num.* 8. Dunoz. Iun. *d. decis.* 74. *num.* 16. & *seqq.* & *in recent. par.* 5. *d. decis.* 317. *num.* 9. & *seqq.* itavt potiùs hæc coniectura retorqueatur, iuxta *cons.* Spadæ 284. *num.* 16. 17. & 21. *vol.* 3.

Eatenus autem exclusio filiarum operatur exclusionem
9 neptum, † quatenus vel ex conseruatione agnationis pariformitèr excludente omnes fœminas, vt lex toto contextu testamenti appareat eandem rationem excludere filias, ac neptes, cum quo sensu accipiendæ sunt auctoritates, quas deduxit contraria decisio huius causæ 18. *Iunij* 1669. §. *Et quatenus coram Eminentissimo Cerro*, quemadmodum ex mente *Castrensis*, Soccin. & aliorum optimè distinxerunt Ruin. *cons.* 117. *sub num.* 4. *vol.* 2. Gabr. *cons.* 97. *num.* 15. *vol.* 1. Peregr. *de fideicommiss. d. art.* 25. *num.* 24. Rota *coram Greg. XV. d. decis.* 514. *num.* 13. & 14. atque declaratis decisionibus *Camerinen. fideicommissi* 29. *Ianuarij* 1582. & 7. *Februarij* 1583. *coram Blanchetto*, quarum posterior est in *diuers. par.* 4. *decis.* 483. & *decis.* Mantic. 305. *atque decis.* Duran. 126. in contrarium adductis, plenè ad rem nostram explicat Rota *coram Dunoz. Iun. d. decis.* 74. *n.* 18. & *seqq.*

Neque substitutio istarum neptum casu, quo omnes instituti, & eorum filij decederent sine filijs destruit hanc rationem, quia quidquid esset si ageretur de eodem modo suc-
10 cessionis, † quo casu respectu eiusdem portionis videtur impossibile filias contineri in conditione, *si sine filijs*, & excludere Patruos substitutos, quibus deficientibus ipsæ substituuntur, cum quo sensu accipienda sunt ea, quæ deducunt Aldobrand. *cons.* 146. *num.* 42. *vol.* 2. Simon. de Præt. *de interpretat. vlt. volunt. lib.* 3. *dubit.* 3. *solut.* 3. *num.* 48. Bellon. Iun. *cons.* 72. *num.* 19. Fusar. *de substitut. quæst.* 402. *num.* 4. in hoc certè casu, in quo agitur de diuerso modo successionis
11 nihil repugnat, quinimò maximè conuenit, † vt neptes comprehensæ sint sub illa conditione, *si sine filijs*, ad exclusionem substituti, ad effectum, vt eis præseruetur legitima successio parentum, iuxtà Text. cum sua gloss. *in d. l. Lucius ff. de hæred. instituen.* atque eædem postea in defectum omnium masculorum, quatenus sine filijs decedant, expressè vocentur ad portiones Patruorum, ideoque Rota
12 semper vocationem filiarum in inferiori parte † Testamenti habuit pro coniectura, vt non solùm essent comprehensæ in conditione, *si sine filijs*, sed vocatæ, vt in *recen. par.* 1. *decis.* 133. *sub num.* 2. & *decis.* 146. *num.* 3. & 4. *Gregor. XV. decis.* 315. *num.* 3. & *decis.* 329. *numer.* 4. & in alijs relatis per Add. ad Buratt. *decis.* 335. *num.* 10. *vers.* 12. atque inferiorem
13 vocationem accepit, † quoad remanentem hæreditatem ex portionibus Patruorum, vt in *decis.* 10. Vbald. *num.* 2. & 4. repetita *in recen. par.* 1. *decis.* 316. & *in d. decis.* Pæniæ 1553. *sub numer.* 2. iuncto *numer.* 6. cum alijs inferius deducendis.

Ex his autem nulla insurgit inæqualitas inter filios institutos, quemadmodum dicebant Scribentes pro Arrestis, quia si vltimus est grauatus restituere fœminis, & Cippo domus, alij filij sunt grauati fauore aliorum fratrum superstitum; itavt semper vniforme sit grauamen, cùm in hac substitutione fœminarum decedentibus omnibus masculis † succedant tantùm filiæ vltimi grauati, veluti proximiores vltimo defuncto, exclusis filiabus aliorum fratrum veluti remotioribus, non secus ac si masculi vltimo loco decedentis proximitas sit attendenda, & ijs non extantibus, solùm filiæ aliorum institutorum sint admittendæ, iuxtà *consil.* Surdi 370. *sub num.* 11. Rota *recent. par.* 5. *decis.* 109. *numer.* 9. Merlin. *decis.* 520. *num.* 6. 7. & *seqq.* Reuerendiss. *Royas dec.* 22. *n.* 23. *cum duobus seqq.* 14

Qualitas autem masculinitatis sæpiùs in Testamento repetita operari quidem solet, vt credendum sit Testatorem sensisse de masculis, etiam vbi locutus est indeterminatè de filijs per quandam declarationem, siue suppletionem mentis Testantis, quasi censendum sit plus dictum, † & minus 15
scriptum, dummodò agatur de iisdem personis, atq; non concurrat diuersitas rationis, & orationis, prout in casu concurrit, quia tunc siue agatur de tacita declaratione, iuxtà terminos Abbatis *consil.* 36. *sub num.* 3. *vers. Nec obstat si dicatur par.* 2. siue agatur de expressa declaratione mediante clausula, vt supra, in quibus terminis consuluit Andr. Barbat. *inter consilio*, Alex. *cons.* 52. *vol.* 4. nunquam admittitur repetitio masculinitatis, † quia posita diuersitate ter- 16
minorum, impossibile est, quod admittatur paritas illationis, vt consuluerunt Anan. *cons.* 22. *num.* 3. Bologn. *inter cons.* Alex. *cons.* 53. *vol.* 4. quorum sententiam hac retenta distinctione communitèr DD. approbarunt Rub. Alex. *consil.* 72. *sub num.* 6. Honded. *cons.* 57 *num.* 33. *vol.* 1. Peregr. *de fideicommiss. art.* 25. *num.* 30. Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præsumpt.* 84. *num.* 7. Surd. *cons.* 21. *num.* 9. & 10. & *cons.* 464. *sub numer.* 7. Giouagn. *cons.* 11. *num.* 21. *vol.* 2. *alijsque relatis*, Altograd. *cons.* 83. *num.* 80. & 82. *vol.* 2. Caren. *resol.* 237. *num.* 8. Fusar. *de substit. quæst.* 402. *num.* 18. Redenasch. *cons.* 10. *num.* 54. & *seqq. n.* 392. & dixit Rota *in d. Camerinen. fideicommiss. coram Pænia decis.* 471. *num.* 10. & 11. & *in recent. par.* 5. *d. decis.* 237. *num.* 5. 6. & *per tot.* Dunozett. iunior. *d. decis.* 49. *num.* 23. repetita *in rec. par.* 5. *decis.* 151. & *decis.* 141. *num.* 5. & 630. *num.* 4. *coram eodem Dunoz. iun.* Pæn. *d. dec.* 1553. *num.* 5.

Diuersitas personarum, & orationis est euidens, quia post factam institutionem quatuor filiorum in primo gradu fit substitutio reciproca inter institutos positis in conditione filijs simpliciter, *ibi*: Et si aliquis suorum filiorum decesserit sine filijs, vel cum filijs legitimis, & naturalibus non peruenientibus ad ætatem 25. annorum, tunc, & eo casu substituit alium, seù alios superuiuentes, vel ipsorum filios masculos: In secundo autem gradu fit substitutio fœminarum ex dictis filijs institutis positis in conditione filijs masculis, *ibi*: Et si omnes decesserint sine filijs, vt supra masculis, substituit filias fœminas ex dictis suis filijs procreatas; Ideoque in primo gradu substitutionis positæ sunt in conditione filiæ trium ex quatuor filijs institutis, qui priùs decederent, in secundo autem gradu positi sunt in conditione filij masculi vltimi decedentis, quia præcedente reciproca substitutione inter quatuor institutos cum separata dispositione, in casu, quo aliquis decederet sine filijs, consequens est, vt sequens gradus substitutionis conceptus per clausulam, *Et si omnes decesserint sine filijs*, † licèt per modum cuiusdam aptitudinis comprehendat potentialiter omnes quatuor filios institutos, quia quilibet ex eis poterat esse primus, vel vltimus in ordine moriendi, cum quo sensu accipiebant Domini ea, quæ deducebant Scribentes pro Arrestis, ex Ruin. *cons.* 21. *sub numer.* 12. *vol.* 3. Bellon. Iun. *cons.* 36. *sub num.* 91. & *seqq.* & *sub num.* 95. & 96. Peregr. *de fideicommiss. artic* 8. *num.* 42. & *seqq.* Mangil. *de imput. quæst.* 124. *num.* 9. Modern. Eugub. *contr.* 289. *num.* 19. Rota *in Ciuitatis Castelli Bonorum* 30. *Maij* 1670. §. *cessante coram R. P. D. Calataiu.* 17

In actu tamen, ac realiter in primo gradu substitutionis verè sunt comprehensi primi tres filij, qui prædecederent, atq; in secundo gradu clausula illa, *si omnes*, † resoluitur 18
in vltimum ex quatuor institutis decedentem, quamuis potentialiter omnes comprehenderit, quia sicut vltimus ex quatuor non potest comprehendi in primo gradu substitutionis reciprocæ, quia ipse quidem alijs substituitur, sed non alij iam defuncti ipsi superuiuenti, vt benè Bald. *consil.* 435. *num.* 5.

num.5. vol.4. Natt. *conf.551. num.33.* ità alij tres filij prædefuncti non poterant realiter esse vltimi, qui decederent sine fi-
19 lijs masculis, † quamuis ab initio potentialiter esse potuissent, vt benè declarant Soccin. iun. *conf.110. num.35. vol.3.* Rota *recent. par.1. decis.116. num.3. 7. & 10. & par.4. decis.82. num.4. & par. 5. decis. 477. numer. 5. & in decis. huius causæ 17. Martij 1673. §. sed tota, coram Reuerendiss. D. meo Albergato Decano*, & cum istæ duæ dispositiones non possint simul, &
20 eodem tempore concurrere, † iudicantur tanquam diuersæ, vt in his terminis Dunoz. Iun. *d. decis.46. n. 23. & 24. & in recent. par.6. decis.581. n.5. & seqq.*

Diuersitas autem rationis est clara, quia in primo gradu substitutionis Testator non sine ratione posuit in conditione filios tam masculos, quàm fœminas, reseruando filiabus legitimam successionem debitam ex ratione naturæ, ex vsu parentum, atq; ex subintellecto voto Testantium, vt su-
21 periùs dictum est, † itavt exclusionem filiarum inhumanam dixerit Rota *coram Seraphin. decis. 1216. num. 10.* In secundo autem gradu non sine ratione Testator posuit in conditione filios masculos, quia non agebatur ampliùs de excludendis Patruis, cùm omnes supponerentur prædefuncti, sed de concursu filiorum masculorum, & fœminarum in portione proprij parentis vltimi superuiuentis ex quatuor in-
22 stitutis, † quo casu masculis prælatio debetur, iuxtà *dec. Sess. 362. num.46.* cum alijs inferiùs adducendis *§. Neque statuti*, & aduertit *d. decis. huius causæ 17. Martij 1673. §. Accedit coram Reuerendiss. D. meo Decano.*

Ideoque non solùm intermedia illa clausula, *etsi omnes*
23 *decesserint sine filijs, vt supra masculis*, † non repetit qualitatem masculinitatis in alijs partibus Testamenti, vt recedendo à *decis.36. coram Dunoz. Sen.* in contrarium adducta dixit eadem Rot. *in decis. 81. coram eodem Dunoz. Sen.* Sed elicitur potiùs argumentum, quod Testator noluerit qualitatem
24 masculinitatis in prima conditione † repetere, quia cùm voluit illam apposuit; cùm autem noluit, illam consultò omisit, vt benè declarant Giouagn. *d. conf. 11. num. 19. vers. non obstat, & num.20. vers. proinde vol. 2. Hodiern. contr. cap. 11. num.68.* Rota *coram Pæn. d. decis.1553. n.5. & coram Dunoz. iun. d. decis.46. n.14. & 20. & d. decis.630. n.4.*

Quinimò vrgentiores concurrunt coniecturæ pro comprehensione filiarum, cùm Testator ab illis non abhorruerit, quinimò priùs filias Institutorum, ac proprias antequam veram agnationem, & cyppum domus substituisset voca-
25 uerit, † quo casu concludunt omnes filias præferri substituto, & qualitatem masculinitatis in certis casibus appositam ad illos restringendam esse, vt explicant Dec. *conf.287. num.9.* cum alijs per Rot. *coram Dunoz. Iun. d. decis.46. num.17. & 18. & d. decis.74. num.6. & 7.* atq; ideo non esse inconueniens, vt fœminæ admittantur, quando Testator illas inclusit ante cyppum domus nulla habita ratione agnationis,
26 † quæ contemplata dicitur quotiescumque vocantur fœminæ etiam post cyppum domus omni agnatione perempta,
27 iuxtà *consil. Paris. 52. num.46. vol.3. cum simil.* sed non † quandoque euenire potest casus, quod bona perueniant ad filios fœminarum extraneos Agnatis extantibus, benè Mantic. *de coniect. lib.11. tit.14. ad fin.* Honded. *d. conf. 57. num. 34. vol. 1.* Marescott. *variar. resol. lib.3. cap.11. num. 36.* Giouagn. *d. conf. 11. num.28. & seqq. & num.48. vol.2.* Altograd. *d. conf.83. num. 12. & seqq. vol.2.* Rot. *in recent. par.4. decis. 503. sub num. 7. & par. 5. d. decis.317. num.6.* Dunoz. Iun. *d. dec. 46. num.22. & d. decis.630. num.7.* & generaliter comprobatum fuit *in recent. par.11. dec.244. num.32. & in Bononien. fideicommissi de Luparis 6. Ianuarij 1664. §. Primogenitura coram bo. me. Priolo.*

Accedit, & coniectura *Statuti Camerinen. lib.2. rubr. 119.* excludens fœminas etiam propter patruos, quod licèt eui-
28 tare studerent Sribentes pro Olimpia ex eo, † quod Statutum accipiendum sit in causa intestati, non autem in hoc casu, in quo intercedit Testamentum, quod clarè Statutum præseruauit *in §. etsi dictæ mulieres in fine, ibi*: Saluo in omnibus, & singulis dictis casibus in præsenti statuto contentis, & quolibet eorum testamento, & vltima voluntate prædictorum, iuxtà *consilium Ancharan. 300.* Rota *cor. Dunoz. Iun. d. dec. 74. num. 22. & d. dec.630. num.6.* & meliùs *in recent. par.5. dec.317. num. 76. & seqq.* & in his terminis statuti Camerinen Maresc. *lib.3. resol.11 n.28.*

Adhuc tamen si cum Statuto Camerinensi quæstio dirimenda esset ex illo potiùs orietur argumentum pro Olimpia, quæ non poterat vici exclusa à Testatore in concursu Patruorum, ex eo quod illi Testator se conformare voluerit, quia cum Olimpiæ neque dos legata fuerit ab Auo,
29 neq; ipsa de tempore successionis dotata esset, † Statutum Camerinense illam non excludebat, cùm procedat solùm supposita dotatione, quemadmodum in præcisis terminis huius rubricæ consulti vnanimes admiserunt, & probarunt Dec. *conf. 589.* Ruin. *consil.16. vol.3.* Curt. Iun. *conf. 150.* Thomat. *decis. 187* & comprobat *decisio huius causæ 17. Martij 1673. §. Nec ad effectum coram Reuerendissimo Domino meo Decano.*

Neque statuti dispositio est incompatibilis cum voto Testantis, cùm statutum masculos fœminis præfert, si admittimus sub conditione *si sine filijs* comprehendi feminas æquè ac masculos, quia vbicumque concurrunt masculi non excludunt feminas, quia non sint comprehensæ sub conditione, *si sine filijs*, † in qua profectò continentur ad 30
exclusionem Patruorum, iuxtà *d. decisionem Sess. 362. num. 46.* Sed quia redacta substitutione ad causam intestati masculi feminis præferuntur, ideoque stat simul, quod femina sit comprehensa in conditione, † & non concurrat cum 31
masculis, quibus non extantibus ad successionem reintegretur, iuxtà doctrinam Soccin. *in l. Gallus §. quidam rectè column. 5. ff. de liber. & posthum.* Ruin. *consil. 154. num.3. vol. 2.* Surd. *decis.84. num.9.* Redenasch. *d. consil.10. sub num.96.* Rota *coram Coccin. decis. 294. num. 5.* repetita post Giouagn. *consil. 39. numer. 25. volum. 1. & in recent. par. 9. decis. 133. numer. 17. & seqq.*

Ex hoc autem non insurgit illatio, quam faciebant Scribentes pro Arrestis, quod si admittimus prælationem masculorum ad formam statuti debeamus etiam admittere prælationem Patruorum ad formam eiusdem statuti, quia dicebant Domini in primo casu deberi prælationem masculis in concursu sororum feminarum ad formam statuti, supposita tamen dotatione, atque alijs requisitis ab illo, quia Testator admisit hunc concursum masculorum, & feminarum, ponendo in conditione tam masculos, quàm feminas in illa clausula; *si sine filijs*, ideoque posita hac voluntate † illa censetur conformis Iuri municipali, vbicum- 32
que de expresso dissensu non apparet ex ratione, quàm reddunt Bart. *in l. hæredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebellian.* Alex. *consil.4. num.12. & consil.55. ibique* Adden. *num. 2. vol. 4.* & benè explicat Rota *in recent. parte 14. decis. 123. numero 27. & 28.*

In secundo autem casu, cùm Testator nunquam voluerit hunc concursum fœminarum cum Patruis, cùm potiùs illas in conditione posuerit, vt superiùs dictum est ad exclusionem Patruorum quoad successionem proprij Parentis, non est eadem ratio de conformi voluntate Testantis ad statutum, quia nulla est voluntas admittendi hunc concursum, quæ possit conformari statuto, neque deduci potest ex superiori casu, † quia voluntas, quæ deducitur ex actu non extenditur vltrà, quàm ex necessitate actus infe- 33
ratur, iuxtà doctrinam Bart. *in l. vnica, §. hoc interdicto, ff. de itiner. actuque priuato*, Surd. *conf. 52. num. 73.* Rota *rec. par.6. dicta decis.133. num.18.* & meliùs *coram Dunoz. Iun. decis. 837. num.5. & 6.*

Cæteris autem occurrebant decisiones huius causæ coram Reuerendissimo Decano, quarum rationes Dominis placuerunt.

Vtraque parte acritèr informante &c.

Confirmata fuit hæc decis. 5. Decembris 1674. prout in alia inferius apponenda.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Meleuitana Annatarum.

Veneris 27. Aprilis 1674.

ARGVMENTVM.

Beneficium Religionis Hierosolymitanæ obtentum per dimissionem factam ab eo, qui aliud simile consequutus erat, subiacere declaratur statuto eiusdem Religionis de communi thesauro *tit.5. cap. 5* disponente, *che il tesoro habbia i frutti di due anni di tutti li Priorati, &c che per via di cessione, & risegna peruerranno alle mani di altro amministratore*, quia dd. verba visa sunt comprehendere etiam

image
not
available

hendit non solùm alienationem per contractum, sed etiam
per vltimam voluntatem attenta forma prohibitionis, ibi:
34 vendere, vel alienare, † quæ priùs præsefert verbum speciale
actus inter viuos, & postmodum verbum generale compre-
hendens actum vltimæ voluntatis Ioan de Agan cons.47. nu.
3. & 4. Decian. cons.661. num.8. cum aliis cumulatis à Fusar.
de subst it quæst.712. n.2.

Neque ista restringi potest ad vsumfructum, quem Dona-
tor sibi reseruauerat; vel ad casum, quo Donatarius sine fi-
lijs decessisset, ad effectum vt bona deuenirent ad substitu-
35 tum, vt respondet secunda Decisio §. Quinta probibitionis, †
Nam pro conseruatione vsusfructus non erat necessaria pro-
hibitio alienationis, cùm bona penes quemcumque extitis-
sent d. onere grauata fuissent Dec. cons.557. num.4. Ruin. cons.
86. nu.5. & 6. lib.2. Bertazzol. cons. Ciuil.4. num.28. Rota cor.
Card. Celso decis.339. num.3. Restrictio verò ad casum obitus
Donatoris sine filijs est valdè impropria, dum prohibitio fa-
cta legitur pro effectuali dispositione, & obseruatione contento-
36 rum, & ordinatorum in præsenti Instrumento, † quæ generalis
loquutio non potest referri ad vnum tantum casum, sed de
pluribus prædicatur cap. pluralis de reg. Iur. vn.6. l. vbi numerus.
ff. de test. Dec. cons.562. num 3. Grat. discept.566. num.7. Rota
coram Card. Celso decis.401. nu.6. & coram Dunoz. Iun. dec.562.
num.12. & coram Bich decis.177. num.5. & coram Eminentiss.
37 Ottbob. decis.26. num.13. Et semper alienationis prohibitio †
etiam fauore filiorum in conditione positorum censetur ad-
iecta Sess. d. dec.362. sub num.26. propè fin. vers. & tunc sic fa-
cta Rota cor. Coccin. decis.1399. num.5. repetita in recen. decis.
422. par.4. tom.2. Et si fuit adiecta fauore substituti minus di-
lecti & à Donatore quasi contempti, ibi: succedere debeat
38 quidam Scipio, † multò magis fauore filiorum Donatarij
magis dilectorum adiecta dici debet, Soccin. Iun. cons.114.
num.2. lib 3. Mandell. cons.87. nu.13. Corn. cons.22. nu.4. lib.2.
Mantic. de coniect. lib.11. tit.3. num.14. Capyc. Latr. dicta de-
cis.1. num.25. Rota coram Vbaldo dec.105. num.3. & dec.16. n.
11. part.14. recent. & quamuis eadem prohibitio sit facta ei-
demmet Ludouico Donatario, non tamen potest prætendi
quod sit facta fauore eiusdem, sed vt bona conseruentur, &
39 transeant ad alios vocatos, † dum fuit facta pro obseruan-
tia omnium ordinatorum ab eodem Vincentio donante, à
qua ratione ipsa prohibitio regulatur, ampliatur, & exten-
ditur Barz. dec. Bononien. prima nu.10. & seqq. Facchin. cons.
92. num.4. lib.2. Rota coram Bich. decis.124. num.13. & seqq. &
in recen. dec.465. num.18. par.14. alias resolueretur in simplex
40 consilium, † quod potuisset ab ipso Ludouico sperni; vt do-
cet Bartol. & omnes in l. filius familias §. Diui ff. de leg.1. Castill.
de coniect. vlt. volunt. lib.5. cap.85.

Sexto quia Vincentius Donator considerauit, & desidera-
uit post eius mortem mediante Ludouico nomen, & antiquã
dignitatem domus, & familiæ conseruare, prout expressit
pro causa finali in supplicatione porrecta pro habenda facul-
tate faciendi dictam donationem ibi: cupiens eo mediante no-
men, & antiquam dignitatem eius domus, & familiæ conseruari
41 post mortem ipsius Oratoris. † Ista enim verba clarissimè im-
portant Vincentium voluisse conseruare suam agnationem,
& suam familiam in Ludouico, eiusque descendentibus ma-
42 sculis, † qui propterea censentur per fideicommissum vocati
ad bona donata post mortem Ludouici, Spad. d. cons.342. sub
num.2. lib.2. Rota decis.355. n.14. part.4. tom.2. & dec.326. nu.
6. part.14. recent. nec dicta verba eo mediante patiuntur restri-
ctionem conseruationis nominis, & antiquæ dignitatis do-
mus, & familiæ in sola persona Ludouici ad sensum secun-
43 dæ decisionis, † quia literaliter important contemplationem
agnationis non in solo Ludouico, sed eo mediante in alijs, &
sic in filijs masculis eiusdem in conditione positis, & æqui-
44 pollent dictioni per eum, † quæ tractum successiuum plurium
graduum, & personarum importat Rot. dec.6. nu.23. & dec.
21. nu.24. par.5. recent. & coram Merlin. dec.206. numer.23. &
coram Arguel. dec.228. num.24. Iunctis maximè verbis illis:
post mortem ipsius Donatoris, quæ † pariter tempus futurum
45 præseferunt Rot. dec.97. nu.7. par.4. tom.1. recentior. & coram
Arguell. dec.54. num.49.

Parum releuante, quod prædicta verba non sint apposita
in prima donatione, sed solùm in supplicatione pro facienda
46 secunda donatione, † quia nihilominus suffragantur ad
ostendendam voluntatem Vincentij, cùm secunda donatio
fuerit facta in confirmationem primæ, & sine præiudicio il-
47 lius; † vna enim scriptura suppletur, & declaratur ab altera,
Decian. cons.41. num.104. vers.1. nam idem cum sequ. lib.1. Mo-
lin. de rit. nupt. lib.3. d. quæst.24. num.271. cum seq. Dunozett.
sent. dec.209. num.12.

Comprobatur dicta contemplatio agnationis, quia Vin-
centius quamuis haberet filiam fœminam legitimam, & na-
turalem, eam tamen præterit, & à suis bonis exclusit, & ea
omnia donauit Ludouico, & substituit, & in conditione po-
suit solùm filios masculos, siuè legitimos, & naturales, siuè
adoptiuos; † Hinc enim colligitur verè Vincentium conside- 48
rasse agnationem, quæ per solos masculos † conseruatur, & 49
non per fœminas, Venturin. cons.2. num.19. Honded. d. cons.
65. n.35. & seqq. lib.1. Spad. cons.342. num.2. lib.2. Fusar. cons.
145. n.24. Coccin. dec.267. numer.12. Duran. dec.126. n.33.

Nec contemplatio agnationis excluditur ex eo quod Lu-
douicus donatarius esset naturalis, & positi fuerint in condi-
tione naturales, & adoptiui, † quia naturales sunt de fami- 50
lia, & domo, illamque conseruant, præsertim deficienti-
bus legitimis Mart. de successſ. legal. part.2. quæst.4. art.5. num.
22. & seq. Hieron. Leo decis.80. num.10. cum seq. quemadmo-
dum etiam eandem familiam, & agnationem † conseruant 51
adoptiui ciuili modo gerendo idem nomen familiæ, & insi-
gnia, Franc. Marc. dec.887. nu.2. cum seqq. part.1. Rota coram
Seraph. d. dec.1329. num.3. ex facultate adoptandi deduxit
contemplationem conseruationis agnationis.

Accedunt etiam aliæ coniecturæ, quæ simul iunctæ pluri-
mum operantur in proposito, nempè, quia donator per abla-
tiuum absolutum discriminatim, & geminatim posuit in
conditione filios Ludouici, † quæ toties repetita conditio im- 52
portat dispositiuam vocationem Ger. Spin. cons.14. numer.21.
Rot. decis.266. num.11. par.1. dec.216. num.5. part.14. recent.
& coram Greg. decis.315. num.2. & 329. num.6. & coram Mer-
lin. dec.359. numer.6. & coram Dunoz. Iun. dec.487. num.14. &
coram Cardin. Celso dec.181. num.11. Item vocauit Scipionem
minùs dilectum, † vndè multò magis filios Ludouici magis 53
dilectos, quo argumento prædilectionis † etiam in sensu af- 54
firmatiuo vsa fuit Rota ad arguendam vocationem filiorum
positorum in conditione, vt coram Seraph. dec.1329. num.4. &
9. coram Merl. dec.447. num.5. & dec.686. num.6. & coram Du-
noz. Iun. dec.487. num.17. coram Card. Celso decis.181. num.13. &
dec.16. num.8. part.14. recen. Item fecit substitutionem com-
pendiosam continentem in se vulgarem, † in qua sicuti filij 55
conditione positi censentur vocati, ita etiam in fideicommis-
saria Redenasc. consil.8. num.8. & cons.9. nu.5. cum seqq. Rota
coram Dunoz. Iun. decis.487. num.12. cum seqq. Ac demum adie-
cit clausulam omni meliori modo, quæ cum † alijs vnita inser- 56
uit etiam pro peculiari coniectura, præsertim cùm sit adie-
cta immediatè post filios in conditione positos, & Scipionem
substitutum, vt tradunt Fusar. de substit. quæst.437. num.225.
Put. decis.214. lib.3. Rot. decis.356. num 6. part.4. tom.2. re-
cent. & coram Dunoz. d. dec.487. num.20.

Neque in concursu istarum coniecturarum visæ sunt con-
siderabiles aliæ ponderatę in secunda decisione pro excluden-
da filiorum vocatione. Nam prima, quod donatio facta sit
Ludouico, & eius hæredibus, eo ipso quod deficit dictio qui-
buscumque, in quibus terminis loquitur dec.145. coram Card.
Celso in 2. decis. alleg. † non potest intelligi nisi de hæredibus 57
sanguinis, cum agatur de fideicommisso ascendentis, sit pro-
hibita bonorum alienatio, & per filios non steterit quin fue-
rint hæredes bonorum, iuxtà doctrinam Ripæ in l. ex facto
§. si quis ita ff. ad Trebell. Natt. cons.531. num.20. & 21. Paris.
cons.55. num.5. & seqq. lib.2. Bald. cons.283. nu.2. lib.2. Soccin.
sen. cons.57. nu.4. lib.3. Giouagnon. cons.36. num.12. lib.2. Petr.
de fideicommiss. quæst.5. nu.179. Rota in recent. decis.216. nu.1.
part.5. decis.171. num.4. par.12. decis.67. num.8. part.13. & co-
ram Bich decis.605. num.4. & coram Card. Celso decis.357. n.6.
Quamuis subsequantur clausulæ liberè, & pleno iure, † quia 58
tanquam modificatæ ex verbis supra relatis, ibi: Hac tamen
lege conditione, & pacto &c. debent intelligi secundum subie-
ctam materiam, nempè cum onere fideicommissi, vt de clau-
sula liberè Gozzadin. cons.58. num.22. Rota coram Seraphin.
dec.576. num.4. & coram Millin. decis.3. num.7. & de clausula
† pleno iure, Menoch. cons.21. nu.26. Rota coram Coccin. dec. 59
1788. num.78. & decis.182. num.12. par.10. recent.

Altera quod in secunda donatione nulla facta fuerit men-
tio filiorum, nihil releuat, dùm, vt admittit secunda deci-
sio, facta fuit ad corroborationem primæ, iura iuribus adden-
do, ad abundantiorem cautelam, & citrà præiudicium cu-
iuscumque alterius donationis, expressumque per eundem
Vincentium, quod Ludouicus capere deberet bona donata
virtute primæ, & secundæ donationis, prætcrito Summa-
rio num.2. Ideòque † in ea censentur repetita omnia in prima 60
donatione expressa Crauett. cons.45. numer.4. Surd. cons.200.
numero.5. Gratianus discept.751. n.3. Rota decis.125. num.10.
part.12. rec.

Altera

Altera demum, quod Ludouicus in testamento disposuerit de bonis donatis tanquam de bonis liberis, in facto non subsistit, quia ipse non disposuit, nisi generaliter de bonis suis,
61 † sub qua generalitate ipsius bona propria inclusisse censetur, non autem fideicommissaria *l. in fideicommiss. & l. ex facto ff. ad Trebell.* Bald. *in l. 1. n. 2. ibique* Castr. *n. 5. C. qui testam. fac. poss.* Man. *de coniect. l. 9. tit. 1. numero 12. cum alijs congestis in Cathacen. hæreditatis 11. Februarij 1654. cor. Eminentiss. Cerro.*

Obiectum autem, quod Ludouicus non acceptauerit nisi secundam donationem tollitur ex facto, nempè ex instrumento adeptæ possessionis tàm virtute primæ, quam secundæ donationis, præterito Sum. *n. 3.* Præter quod satis etiam fuisset sola acceptatio secundæ, in qua cùm fuerit relata, & præseruata prima donatio, & dictum quod Ludouicus ha-
62 bere deberet virtute primæ, & secundæ donationis, † sequitur, vt per acceptationem secundæ dicatur acceptata etiam prima, iuxtà doctrinam Bald. *in l. si literas numero 5. vers. Quæro testis hic dicit C. mandat* Rota *Genuæ dec. 180. n. 2.* Et ità vtraque &c.

Confirmata fuit hæc Decisio sub die 26. Aprilis 1675.

R. P. D. MATTÆIO.

Imolen. Prædij.

Veneris 27. Aprilis 1674.

ARGVMENTVM.

Quia Trebellianicam non deberi vxori vsufructuariæ declaratum fuit, ideò annullata est transactio illius occasione à grauato facta, eamque fideicommissario non præiudicare deciditur, eo minus quia tota Trebellianica persoluta erat, contra expressam naturam transactionis, vt hinc indè aliquid detur, vel dimittatur, qua reciproca dimissione omissa semper cessat illa bona fides omninò necessaria ad obligandos, simulque repellendos fideicommissarios, quo minus recuperare possint bona fideicommissi in transactione alienata, vel dimissa.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommissario, probatis extremis necessarijs, datur immissio, vel ex remedio* l. finalis, *vel ex interdicto Saluiani, & n. 2.*

3 *Transactio de bonis fideicommissi facta ab hærede grauato sine bona fide non nocet fideicommissarijs, nec impedit recuperationem bonorum in ea dimissorum.*

4 *Vsufructuarius dici non potest hæres, sed tantùm simpliciter legatarius.*

5 *Trebellianica debetur dumtaxat hæredi vniuersali restituere grauato, & n. 2.*

6 *Trebellianica non debetur vxori relictæ hæredi vsufructuariæ.*

7 *Transactio facta etiam ex opinione vnius Doctoris, dicitur inita bona fide, & afficit etiam fideicommissarios, intellige, & limita vt num. seqq.*

8 *Opinio, quæ tempore transactionis iam erat à Rota decisa, excludit iustam causam transigendi in contrarium.*

9 *Transactio facta super Trebellianica, quæ verè non erat debita, non substinetur, nec impedit immissionem fideicommissarijs.*

10 *Transactio non substinetur, nisi hinc inde fuerit aliquid datum vel remissum.*

11 *Transactio in qua fuit datum totum non dicitur facta bona fide, nec præiudicat fideicommissarijs.*

12 *Transactio facta super Trebellianica vxori vsufructuariæ dimissa, quia verè non debetur, non potest substineri, neque per eam fideicommissarijs præiudicari, & per totam.*

13 *Alienatio facta ab hærede grauato posteaquàm ipse cæpit, & deinde continuauit percipere fructus bonorum fideicommissi, non substinetur ratione Trebellianicæ sibi competentis.*

14 *Fructus percepti ab hærede grauato per spatium viginti, & amplius annorum, certum est, quod consumpserunt Trebellianicam.*

DECISIO CCLXXVII.

NOn obstantibus binis transactionibus initis de anno 1625. inter Petrum hæredem grauatum, & aliosde Fuschinis, Hippolitæ hæredis vsufructuariæ hæredes, quibus Hippolitæ fuerunt concessa nonnulla bona, & prædium, de quo agitur, pro prætensa Trebellianica ex bonis Iosephi Mariti, in quibus vsufructuaria relicta fuit. Rota à die 6. Iunij 1664. qua Causa in hoc Sacro Tribunali instructa fuit coram b. me. Emerix, varijs decisionibus, & binis sententijs continuò dixit, DD. de Rotis dandam esse immissionem in prædio controuerso, vti fideicommissario q. Iosephi in vim *l. fin. C. de edict. Diu. Adr. toll.* & etiam illas esse exequendas, me proponente sub die 1. Decembris * 1673. responderunt, & vltimo loco 27. Aprilis 1674. eandem resolutionem præcedente matura causæ discussione confirmandam esse censuit, ex quo nunquam per Fuschinos dubitatum fuit, quod non concurrant extrema in hoc iudicio immissionis necessaria, † 1
quibus probatis datur immissio, vel ex remedio *l. fin.* Peregr. *de fideicom. ar. 48. n. 5. & seq.* Rot. *decis. 237. n. 1. part. 1. recent. & decis. 37. n. 6. par. 4.* vel ex interdicto † Saluiani Rot. *coram* 2
Seraph. dec. 828. nu. 1. & 2. & in recent. dec. 93. n. 1. & 2. par. 11.

Quam etiam competere Dominis de Rotis vti fideicommissarijs agentibus pro eiusdem prædij recuperatione vti fideicommissarij d. Iosephi fideicommittentis nunquam fuit reuocatum in dubium in tot, tantisque reiteratis huius causæ propositionibus, etiamsi per transactionem fuerit distractum à Petro Comello hærede grauato in Fuschinos hæredes Hippolitæ pro prætensa Trebellianica, dum semper obseruatum fuit à DD. illis non assistere † bonam fidem, sine qua non 3
possent priuari actione fideicommissarij agendi pro recuperatione bonorum alienatorum in supplantatione fideicommissi, iuxtà *Text. in l. si suscepta §. quamuis ff. de inoffic. testam. & in l. à sententia §. si hæres ff. de appell.* Pereg. *de fideicom. art. 52. nu. 88.* Berou. *cons. vlt. n. 35. lib. 2.* cum alijs relatis in præcitata *decis. §. itaque.*

Iste autem defectus malæ fidei resultare manifestè videtur, ex quo Fuschinis in eisdem transactionibus traditum fuit prædium cum alijs bonis ascendentibus ad summam l. 19208. iuxtà summam, in qua Trebellianica fuit calculata habito respectu ad valorem bonorum; pacto autem adiecto, quod iste articulus an Trebellianica deberetur, decidi deberet à duobus arbitris, qui in eodem instrumento d. assignationis bonorum electi fuerunt, & tamen non expectata vlteriori Peritorum declaratione, in alio instrumento celebrato die 17. Octobris eiusdem anni eadem bona liberè in Fuschinos dimissa fuerunt, & consignata pro portione dictæ Trebellianicæ. Vndè cùm Hippolita non haberet hæreditariam qualitatem, sed tantùm esset vsufructuaria dici non potest hæres, sed tantummodò † legataria dum fuerat instituta in sim- 4
plici vsufructu, & plenè comprobant *Decisiones* in hac causa emanatæ, & videri potest etiam in *discept.* Grat. 825. *num. 2. 3. & 5. in controuers.* Andreol. 335. *num. 1.* & aliàs firmauit Rot. *in decis. 15. nu. 21. coram Bichio, & in decis. 162. nu. 1. par. 2. & decis. 109. nu. 4. & 5. part. 3. recent.* proptereà illi nullo modo poterat competere in bonis fideicommissarijs Trebellianica, quæ † dumtaxat debetur hæredi vniuersali grauato 5
restituere Peregr. *de fideicommiss. art. 3. n. 5.* quem sequuta fuit Rot. *dec. 109. num. 4. & 5. par. 9. & decis. 75. num. 12. par. 10. recent.* Hinc indubitatum esse videtur, quod cùm super hoc articulo fuerint initæ transactiones, & translatum prædium fideicommissarium in Fuschinos hæredes Hippolitæ illæ euidenter apparent fundatæ super erroneo, & fallaci supposito, quod vxori hæredi vsufructuariæ deberetur † Trebellianica, 6
quia nullo modo competere crediderunt, Mandos. *cons. 103. n. 5. & 6.* Grat. *disc. 821. n. 6.* & alij in Decisione adducti.

Quod autem ipsa Hippolita esset vsufructuaria non potest ampliùs controuerti, & adsunt claræ probationes dilucidatæ ex verbis testamenti, & alijs coniecturis, & circumstantijs consideratis in antecedentibus decisionibus, in quibus hæc difficultas remanet penitùs sublata, & in vltima *decisione coram me edita* hoc obiectum tollitur *in §. quodque.*

Hanc autem bonam fidem in transactione requisitam dicebant informantes pro Fuschinis esse certam, & indubitatam, ex quo transactio inita fuit super articulo dubio, & ancipiti de eo tempore acritèr controuerso, & inter quamplures opinionum conflictus Doctores in acie diuiserat, & tamen

men sufficit contrarietas vnius Doctoris ad hoc vt super illo
7 transigi possit, † & eo casu semper dicitur transactio bona fide in stipulatione deducta, & fideicommissarios afficit, Adden. *ad Gregor. XV. decis.* 149. *num.* 7. sed hæc opinio non est ità absolutè accipienda, vt vnus ex DD. dixit, vt procedere debeat in omnibus casibus, in præiudicium fideicommissariorum venientium ex proprio iure, quibus non tàm facilè præiudicari debet, & ideò in similibus controuersijs inspici debet probabilis litis euentus ad hoc, vt transactio illos affi-
8 ciat, qui non aderant de eo tempore, † dum ista difficultas iam à Rota fuerat sublata, quæ contrariam opinionem amplectendo, tàm ante, quàm post transactionem, rem manifestam, & claram induxit, & certum est transactionem initam
9 super Trebellianica, quæ supponebatur debita, † si verè non debebatur non valere impedire fideicommissario immissionem, iuxtà Text. *expreß. in l. Imperatorem ff. de transact. l.* 1. *C. eodem* Rolan. *consl.* 100. *num.* 110. *lib.* 4. Molin. *de primogenit. Hispan. lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 18. quam opinionem etiam sequuta fuit Rota *coram Peuting. decis.* 484. *num.* 14. & 15. cum alijs allegatis, tàm in decisionibus, quàm in vltima coram me emanatis in §. *vitium*.

Euidentiùs enim verò bona fides excluditur ab hac transactione, ex quo hæredibus Hippolitæ fuit persoluta integra Trebellianica nulla habita ratione ad fructus perceptos, & tamen sequendo tutiorem, & æquiorem opinionem Text. *in*
10 *l. stipulatio C. de transact.* † erat hinc inde aliquid dandum, vel dimittendum, cùm hoc sit de natura transactionis, &
11 hac reciproca remissione omissa, † nunquam potest dici transactio facta bona fide, & quod transigentes præcedenti metodo egerint, & transactio hoc modo contracta nullo modo obliget fideicommissarios, & ab eis causam habentes Cephal. *consl.* 445. *num.* 19. Peregr. *de fideicomm. art.* 52. *num.* 88. Fusar. *de substit. quæst.* 562. *num.* 5. & firmatum fuit in hac eadem causa in *decis. edita sub die* 23. *Iunij* 1673. *in* §. *non obstat coram Reuerendiss. Albergato Decano*.

Secunda verò transactio inita 17. Octobris eiusdem anni 1625. in qua fuerunt liberè tradita bona cum prædio, de quo agitur DD. de Fuschinis pro prætensa Trebellianica pari modo dicitur laborare eodem vitio, dum prouenit ex eodem fonte, & dicta bona tradita fuerunt ad supplantandum fideicommissum pro re incerta, & ancipiti, & quæ tradi non poterat nisi postquàm iste punctus, an Trebellianica debita fuisset decisus remaneret per Peritos in antecedenti transactionis instrumento de communi transigentium consensu electos, & ideò ex hoc etiam motiuo dubitari nequit illam fuisse læsiuam, & mala fide initam, ex quo antea non interuenit Peritorum sententia, cum qua erat regulanda bonorum traditio, dum vsque tunc dubitatum fuit, quod Trebellianica non deberetur nisi hæredi vniuersali, & ex hoc argui etiam debet, quod de illo tempore punctus non erat certus, quod
12 hæredi vsufructuario deberetur Trebellianica, † quæ verè non debetur, nisi hæredi vniuersali grauato Gabriel. *consl.* 93. *num.* 8. *lib.* 1. Odd. *consl.* 65. *num.* 28. Peregr. *de fideicomm. art.* 3. *num.* 5. Grat. *discept.* 821. *num.* 6. Rota *decis.* 657. *num.* 11. & 12. *par.* 4. *tom.* 3. *recent.*

Verùm quia in vltimis informationibus acriter insistebatur, quod Trebellianica saltèm esset debita Petro hæredi proprietario, qui dum pro obseruantia transactionis se obligauit, cedendo omnibus iuribus, quæ ipse vti fideicommissarius habebat, seù quomodolibet habere poterat super dicta Trebellianica, consequenter cedere voluit, & donare Fuschinis iura propriæ Trebellianicæ sibimet debitæ, & ex hoc capite saltèm sustinenda sit secunda transactio, huic obiecto difuso calamo, & validissimis iuris fundamentis satisfeci *in alia dec. in* §. *hinc nullo*, & etiam in alijs *antecedentibus decisionibus*, & quidem duplici responsione, primò quia ex verbis transactionis nunquam colligitur Petrum voluisse donare, ac cedere Fuschinis iura propriæ Trebellianicæ, sed tantùm iuribus renunciare, quæ eidem competebant vti fideicommissario ad excludendam prætensionem Trebellianicæ, vti debitæ ex persona Hippolitæ, vt clarè demonstrant verba transactionis, Secundo, quia quatenus dictus Petrus ex causa propriæ Trebellianicæ alienare voluisset in Fuschinos prædium controuersum non poterat, ex quo iam inceperat percipere fructus hæreditatis Iosephi maturatos à die 8. Februarij, quo fuit stipulata prima concordia vsq; ad diem 25. Octobris 1625. quo
13 secunda transactio conclusa fuit, † proindè electa hac via perceptionis fructuum ei non licebat alienare stabilia in causam Trebellianicæ, sed tenebatur sequi viam eiusdem perce-
14 ptionis † fructuum, qui deinde percepti spatio viginti, & vltra annorum, vtique dictam Trebellianicam consumpserunt,

iuxtà distinctionem à Rota approbatam *in Romana domus de Vsaxijs in decisione allegata*.

Denique quoad aliam exceptionem in hac noua repropositione iterum repetitam, quod ex huiusmodi Trebellianicæ integra traditione fideicommissum non sit liberatum à iuribus, quæ contra ipsum acquisiuerat Hippolita, tàm à Blondis substitutis à Patre Iosephi Testatoris in tribus ex quatuor partibus, quàm à quibusdam Hæbreis Lugi, non amplius insistam, & responsiones datæ huic obiecto possunt videri in decisionibus in quibus fuerunt extensæ, vbi sufficienter istud fundamentum euertere videntur, & etiam in mea Decisione deduxi in §. *pariter non nocet*, quas hodie repetere superfluum existimo.

Et ita vtraque &c.

Supra in hac eadem parte adest altera eiusdem causæ Decisio 196. *cuius in calce alia etiam concordans adnotatur.*

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Bononien. Primogenituræ de Ghisilerijs.

Veneris 27. *Aprilis* 1674.

ARGVMENTVM.

Limitata est conclusio, quod fideicommissum constitutum in casum delicti, non extendatur, neque videatur comprehendere casum mortis, quia & Testator illud ordinauerat perpetuum, ac successiuum, & ex pluribus coniecturis apparebat, ipsum non se voluisse restringere ad solum, & simplicem casum delicti, ac tantummodò excludere Fiscum; Cumque etiam fœminas illud comprehendere prætenderetur, decisum est vel illas fuisse exclusas à vocatione lineæ masculinæ, vel non potuisse concurrere cum masculis quia fuerant solùm vocatæ post masculos.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommissum perpetuum, & successiuum inducitur si quis voluit sua bona perpetuò remanere in familia, & ordine perpetuæ primogenituræ peruenire in vocatos.*
2 *Fideicommissum constitutum in casum delicti, non extenditur ad casum mortis, limita vt num. seqq.*
3 *in Familia si bona perpetuò conseruari debent, & in hæredibus substitutis, necessariò excluditur fideicommissum non fuisse restrictum ad casum delicti.*
4 *Dictio semper non restringitur ad vnicum casum, sed omnes casus, & omne tempus comprehendit.*
5 *Testator si voluisset restringere fideicommissum ad solum casum delicti, frustra addidisset dictiones perpetuas, & processisset ad plurium gradus substitutionum.*
6 *Verbum, deficere, mortis casum importat.*
7 *Descendentes in solo casu delicti fuisse vocatos dicendum non est, si post illos naturales, & extranei, etiam in casum obitus vocati sunt, & sup. n.* 6.
8 *Testator si voluisset solùm facere fideicommissum in casum delicti, & excludere Fiscum, non exclusisset Presbyteros, & Religiosos.*
Amplia, quia nec minus solam partem, sed omnia sua bona fideicommisso subiecisset, num. 9.
10 *Fideicommissum perpetuum dicitur constitutum, si post descendentes vocantur extranei cum onere assumendi familiam testatoris.*
11 *Fideicommissum non dicitur restrictum ad casum delicti, si post descendentes vocati sunt extranei, etiam in casum obitus, & per totam vide latè materiam.*
12 *Prohibitio cuiuscumque detractionis est vna ex coniecturis, qua fideicommissum in casum delicti, extenditur, etiam ad casum obitus.*

13 *Fideicommissum dicitur constitutum non in solo casu delicti, sed etiam mortis ex prohibitione alienationis, vt bona perpetuò conseruentur in familia.*

10 *Verba* tunc, & eo casu *non dicuntur restrictiua, nisi simul iungantur cum dictionibus taxatiuis*, solùm, tantummodo, &c. *quia dicuntur apposita demonstratiuè.*

15 *Restrictio fideicommissi resultans ab illius verbis, remanet exclusa à voluntate testatoris, etiam ex coniecturis deducta.*

16 *Masculi ex masculis censentur solum ad fideicommissum vocati ex vocatione facta de linea masculina.*

17 *Fœminæ non concurrunt cum masculis, si primo sit vocata Prosapia ex latere masculino, & postea fœminino.*

18 *Substitutio vna quatenus dubia declaratur ab alia, & quando.*

DECISIO CCLXXVIII.

Virgilius Sen. de Ghisilerijs in supremis eius Tabulis dotatis neptibus, alijsque fœminis in infinitum nascituris ex prosapia de Ghisilerijs, & scriptis hæredibus Bonaparte, & Francisco filijs, eisdemque permissa alienatione, & dispositione bonorum mobilium, & tertiæ partis immobilium, quoad reliquas duas partes illam expressè prohibuit, interdicendo etiam detractionem falcidiæ, & trebellianicæ, eo quia voluit illa peruenire ad eius posteros modis infrascriptis, videlicet quod vsusfructus suorum bonorum salua semper Proprietate peruenire debeat ad prædictos hæredes, ea tamen conditione, quod in casu, quo ipsi, vel alter eorum efficeretur incapax dictorum bonorum propter aliquod delictum, tunc, & eo casu vocauit vtriusque filium primogenitorum filios masculos legitimos, & naturales in infinitum, & quatenus Bonapartes, vel Franciscus non haberent filios masculos, voluit bona peruenire ad duos filios masculos alterius ex nominatis qui filios haberet, & deficiente linea masculina legitima ipsorum Francisci, & Bonapartis vocauit ad dictum vsumfructum filios naturales eorundem, salua semper rerum substantia, quam voluit semper, & perpetuò peruenire ad eius hæredes, & descendentes, & successores prædictos, & infrascriptos absque diminutione aliqua; In eorum verò defectum nominauit primo loco Paulum, & Iulium filios naturales ipsius Testatoris, & ipsis non existentibus eorum filios primogenitos exclusis Presbyteris, & Religiosis, & non extantibus descendentibus ipsius Testatoris; Secundo loco voluit bona peruenire ad duos primogenitos Gualenghi de Ghisilerijs, & successiuè, vt supra, donec superierit proles legitima masculina eiusdem Gualenghi, & ea finita, & non existente ad duos primogenitos Hieronymi pariter de Ghisilerijs, & successiuè vt supra, donec superierit linea deficiente vocauit duos proximiores de Casata Ghisileria, ita tamen, vt proximiores ex latere fœminino admittantur tantùm post proximiores ex latere masculino, etsi nec ipsi inuenirentur mandauit eligi per DD. de Collegio, & Confalonerios Bononiæ duos pueros nobiles Bononienses, qui assumere debeant nomen, & cognomen ipsius Testatoris prohibens, vt supra dictum est alienationem dd. eius bonorum immobilium in perpetuum pro dictis duabus partibus, quia voluit illa remanere in perpetuum, & in eius familia, vt latiùs in Testamento dato in Summ. Senatoris Francisci *numero 1.*

Bona subiecta huic primogenituræ peruenerunt ad Virgilium filium Bonapartis, qui eadem alienauit in Caluos, contra quos introducto in partibus iudicio immissionis per dictum Senatorem Franciscum, qui vnicus nunc superest ex descendentibus Virgilij Testatoris, fuerunt per eosdem Caluos vocati ad causam fratres de Dauijs hæredes suorum Authorum, & vigore litis pendentiæ in Rota occasione alterius fideicommissi ordinati à Francisco seniore, disputato coram me dubio, An constaret de fideicommisso ad fauorem nominati Senatoris Francisci, fuit hodie per DD. affirmatiuè resolutum.

Cùm enim ex supranarrata testamenti serie, expressè appareat Testatorem voluisse eius bona perpetuò remanere in sua familia, & peruenire ad omnes vocatos ordine perpetuæ
1 primogenituræ, † clarè etiam constat, voluisse ordinare perpetuum fideicommissum, Dec. *cons.* 23 *num.* 3. Paris. *cons.* 93. *num.* 4. *lib.* 2. Cephal. *cons.* 478. *num.* 45. *& seq.* Peregr. *lib.* 5. *cons.* 51. *nu.* 3. *& de fideic. art.* 13. *n.* 77. Rot. *decis.* 580. *nu.* 5. *par.* 4. *decis.* 464. *nu.* 1. *&* 12. *par.* 5. *decis.* 304. *num.* 1. *par.* 6. *& decis.* 32. *num.* 3. *&* 4. *par.* 14. *rec.*

Nec obstat Testatorem ordinationem fideicommissi incæpisse à casu, quo eius filij, vel eorum alter efficeretur incapax propter aliquod delictum, † ideoque videatur illud 2
non posse extendi ad casum mortis, ex deductis per Rotam *decis.* 115. *nu.* 1. *part.* 3. *dec.* 368. *num.* 6. *part.* 5. *& dec.* 238. *num.* 1. *par.* 11. *rec.*

Hæc enim iuris conclusio, in se vera, limitatur ex coniecturis contrarium suadentibus, inter quas potissima visa est illa desumpta ex enixa Testatoris voluntate pluries in testamento expressa conseruandi bona in perpetuum in eius familia, & hæredibus substitutis, quod vtique non posset habere locum si restringeretur fideicommissum ad causam delicti, † & propterea vt mens Testatoris debitum sortiatur ef- 3
fectum, necessario dicendum est illud fuisse ordinatum, etiam in casu mortis, ità in specie tenuerunt Menoch. *cons.* 484. *numero* 3. *&* 6. *vers. Nam respondetur, & pluribus alleg.* Bursatt. *cons.* 227. *numero* 23. 27. *& per tot.* Peregr. *cons.* 51. *numero* 12. *libro* 5. Altograd. *cons.* 94. *numero* 4. *& seq. libro* 2. Rot. *coram Durano dec.* 126. *numero* 9. *& seq. & præcipuè numero* 11. *in rec. dec.* 1. *numero* 78. *part.* 10. *& in* Viterbien. *fideicommissi* 18. *Martij* 1654. *§. Siquidem cum duobus coram b. m. Verospio, & in Spoletana fideicommissi* 18. *Febr.* 1656. *§. vlterius coram R. P. D. meo Beuilaqua.*

Pro cuius assumpti corroboratione accedunt illa verba *salua semper rerum substantia*, quam voluit semper, & perpetuò peruenire ad eius hæredes, & descendentes, & successores prædictos, & infrascriptos, illa enim dictio, *semper*, non potest restringi ad vnicum casum, † sed 4
omne tempus, & omnes casus comprehendit, itavt idem importet, ac si fuisset dictum omni tempore, & omni casu *lib.* 1. *& ibi glos. verb. semper ff. solut. matrim.* Paris. *cons.* 90. *num.* 28. *in fine lib.* 2. benè Surd. *cons.* 179. *sub num.* 14. *& decis.* 112. *num.* 4. Boer. *decis.* 158. *pariter num.* 4. Cæsar. de Graff. *decis.* 2. *nu.* 13. *de Constit. &* Grat. *dec. March.* 183. *num.* 6.

Et hunc fuisse intellectum Testatoris comprobatur etiam ex alijs verbis, ibi – Ità quod semper primogenitus dd. DD. Bonapartis, & Francisci succedat in dicto vsufructu, & ibi, & sic in infinitum deueniat ad descendentes primogenitos masculos legitimos, & naturales Bonapartis, & Francisci; Si enim tantummodò in casu delicti voluisset admitti ad successionem primogenitos suorum hæredum, † frustrà, 5
& elusoriè addidisset dictiones *semper, & in infinitum*, & processisset ad tot substitutionum gradus, quod vti à verisimilitudine alienum non esse præsumendum per Text. *in l. Titia cum testamento §. qui iniusta vers. non est enim verisimile ff. de leg.* 2. firmat Mandellus de Alb. *cons.* 51. *n.* 15. *&* 16.

Rursus cum Testator conceperit omnes alias substitutiones fauore descendentium naturalium, & hæredum extraneorum, nedum in casu non existentiæ suorum descendentium legitimorum, & sic in casu delicti hæredum institutorum; Verùm etiam in casu deficientiæ lineæ eorundem, & sic in casu obitus, † prout importat verbum, *deficere, glos.* 6
in l. vnica §. vbi autem verb. deficiat, C. de caduc. toll. & §. Hinc nobis verb. Deficientes Auth. *de hæred. & falcid.* Bero. *cons.* 66. *num.* 16. Rota *decis.* 366. *num.* 14. *par.* 4. *tom.* 2. *recen.* Non est dicendum voluisse in solo † casu delicti vocare proprios descen- 7
dentes prius vocatos, & prædilectos, ad Text. *in l. Publius in fine ff. de cond. & demonstr.* Ruin. *cons.* 40. *sub n.* 9. *vers. Igitur, & cons.* 142. *sub num.* 11. *vers. & istud etiam lib.* 3. Mantic. *de coniect. lib.* 10. *tit.* 7. *sub n.* 5. *&* Rot. *coram Greg. dec.* 373. *nu.* 8.

Præterea si solùm Testator respexisset ad exclusionem fisci non vocasset dumtaxat primogenitos cum qualitatibus masculinitatis, & legitimitatis, neque exclusisset Presbyteros, & Religiosos, † nam æquè benè Fiscus excluditur 8
per masculos, quàm Præsbyteros, & Religiosos, & vlterius non permisisset alienationem bonorum mobilium, & tertiæ partis immobilium, quæ cadere possent in fiscum, sed credendum est, quod † si habuisset solam considerationem 9
ad exclusionem fisci sub fideicommisso comprehendere voluisset omnia bona.

Quibus omnibus adstipulatur electio facienda post defectum omnium præcedenter vocatorum duorum puerorum nobilium cum onere assumendi nomen, & cognomen ipsius Testatoris, † quod pernecessè inducere perpetuum fidei- 10
commissum, ait Socc. iun. *cons.* 110. *n.* 10. *lib.* 3 Decian. *cons.* 3. *nu.* 64. *lib.* 1. Mantica *de coniect. lib.* 6. *tit.* 15. *nu.* 15. Rot. *decis.* 212. *n.* 4. *&* 6. *par.* 4. *tom.* 1. *decis.* 4. *num.* 5. *&* 6. *eadem par.* 4. *tom.* 2. *decis.* 216. *n.* 11. *par.* 5. *rec. & coram Bichio decis.* 283. *num.* 12. *& seq.* & quidem etiam in casu † obitus, nè aliàs primo loco vo- 11
cati abstinendo à delictis possent ad libitum disponere de bonis & eludere mentem Testatoris Soccin. *in mox alleg. cons.*

110.

110. *num.*39. Crauett. *conſ.*130. *nu.*6. *& *5. Decian. *lib.*4. *conſ.* 4. *numero* 68. *in fine*, *&* Rota *deciſ.*31. *numero* 2. *par.*4. *tomo* 2. *recent.*

Accedente denique nedum prohibitione cuiuſcumque de-
12 tractionis † ad huc effectum ponderata per Rotam *deciſ.*216. *nu.*14. *par.*5. *dec.*41. *n.*12. *par.*8. *& coram Bichio deciſ.* 342. *n.*14. Verùm etiam prohibitione alienationis appoſita in principio, & fine ſubſtitutionum addita ratione, quia voluit bona in perpetuum remanere in eius familia, & peruenire ad deſcendentes, quæ etiamſi dici poſſet adiecta conſecutiuè ad ſubſtitutiones ſubſequentes, & præcedentes reſpectiuè, & proindè non apta ad inducendum nouum fideicommiſſum, quod tamen Domini non firmarunt, negari non poteſt, quin ex ea etiam conſecutiua colligatur intentio Teſtatoris con-
13 ſeruandi perpetuò bona in eius familia, † & per conſequens conſtituendi fideicommiſſum, etiam in caſu mortis, vt in ſpecie firmat Gabr. *conſ.*124. *num.*12. *lib.*2. Rot. *deciſ.*44. *num.*5. *par.*1. *recent.* & benè *coram Merlino deciſ.*83. *n.*6. *cum alijs relatis in Romana primogenituræ de* Bubalo 8. *Iunij* 1668. §. *quoniam concluſio coram Eminentiſs. Card. Cerro.*

His poſitis nullatenùs prætendi valet reſtrictio ad ſæpius
14 nominatum caſum delicti ex verbis *tunc*, *& eo caſu*, † quia huiuſmodi verba deſtituta dictionibus taxatiuis, *ſolùm*, *tantummodò*, & ſimilibus cenſetur appoſita demonſtratiuè, iuxtà Tex. *in l.* Gallus *in principio*, *iuncto* §. *Et quid ſi tantum ff. de liber. & Poſth.* & tradunt Socc. iun. *conſ.*145. *num.*29. *lib.*7. Pariſ. *conſ.*92. *n.*6. *&* 61. *lib.*2. Menoch. *conſ.*432. *nu.*32. & latè Caſſador. *deciſ.*1. *per tot. de teſtam.* & fuit dictum *coram Merlino deciſ.*12. *num.*68. maximè quando præſumpta mens Te-
15 ſtatoris † ex tot coniecturis ſupra recenſitis deducta, huiuſmodi reſtrictionem excludit, vt ponderat *eadem deciſ.*12. *numero* 71.

Firmata igitur exiſtentia fideicommiſſi, non impeditur illius purificatio ad fauorem Senatoris Franciſci ob exiſtentiam Portiæ, & eius filiorum maſculorum, quia reſpectu deſcendentium Bonapartis, qualis eſt Portia, Teſtator vo-
16 caſſe tantùm videtur maſculos ex maſculis. † Tùm quia poſuit in conditione lineam maſculinam eiuſdem, quæ incipit à maſculo, & per maſculos de vno in alium continuatur excluſis fœminis & deſcendentibus ab eis, iuxtà deducta per Gozzad. *conſ.*87. *nu.*15. Sim. de Præt. *de interpret. vltim. volunt. lib.*3. *fol.*11. *num.*54. *& ſeq. fol.*291. Grat. *diſc.*901. *num.*22. *cum ſeqq.* Rot. *dec.*95. *nu.*4. *&* 5. *par.*11. *rec.* *& coram Bichio deciſ.* 493. *n.*6. *& ſeq.*

Tùm etiam quia in alia parte teſtamenti expreſsè declarauit eſſe prius admittendos illos de proſapia ex latere maſculino, & poſtmodum ex latere fœminino, Sum. Senatoris
17 Franciſci *d. n.*1. *lit.* O † quapropter nec fœminæ, nec maſculi fœminarum admitti poſſunt, donec extet aliquis ex deſcendentibus maſculis Gabr. *conſ.*116. *nu.*24. *verſ. & conſequenter*, *& ſub. num.*26. Mart. *conſil.* 125. *num.*24. Rot. *dec.*106. *num.*4. *par.*6. *recent.* Non eſt enim incongruum vnam ſubſtitutio-
18 nem quatenus dubiam, † ex alio conſimili ſenſu, quem in alijs Teſtator habuiſſe dignoſcitur interpretationem accipere, ex Text. *in l. qui filiabus ff. de leg.* 1. & aduertit Mantic. *de coniectur. lib.*6. *tit.*13. *num.*10. Rota *coram Dunoz. iun. deciſ.*611. *n.*5. *& in rec. dec.*410. *num.*7. *&* 8. *par.*14.

Et ita vnica tantùm parte informante altera pluries citata deciſum fuit &c.

R. P. D. RONDININO.

Romana Teſtamenti.

Lunæ 30. *Aprilis* 1674.

ARGVMENTVM.

Nullum iterum declaratur teſtamentum filijfamilias Clerici, ſed ex eo ſolum, quod dolo legatariorum illud factum ſit, nè Teſtator, qui in eorum domo egrotabat, in vltimo ſuæ vitæ diſcrimine ab ipſis derelinqueretur, rejecto altero motiuo nullitatis ſui clericatus, ex quo ille fuerat ordinatus ab alieno Epiſcopo ſine dimiſſorijs ſui Ordinarij; qualitèr autem dolus hic fuerit probatus, vel ex quibus deductus, ex ſequenti Summario, & Deciſione reſultat.

SVMMARIVM.

1 *Clericus ordinatus ab alieno Epiſcopo ſine dimiſſorijs ſui Epiſcopi, remanet ſuſpenſus, ſed gaudet priuilegijs clericalibus.*
2 *Congregationum Eminentiſſimorum DD. Cardinalium decreta Sacra Rota reuerenter ſuſcipit, & amplectitur.*
3 *Concil. Trident.* ſeſſ.23. cap.6. de reform. *traditur, & declaratur, & n. ſeq.*
4 *Filiusfamilias clericus, ſed malè ordinatus, adhuc habet facultatem teſtandi, & n.*3.
5 *Clericus vt gaudeat beneficio* cap. Odoardus de ſolut. *an debeat habere requiſita Concilij.*
6 *Teſtamentum factum dolo, quàm ex ſolis coniecturis probato, non ſubſtinetur, nec executioni demandatur.*
7 *Teſtamentum factum ad inſtantiam conſanguineorum, in cuius domo teſtator ægrotabat, & ob timorem nè ab illis desereretur, non valet.*
8 *Teſtamentum ad arguendum fuiſſe dolo factum, plurimum valet coniectura, quod nimis celeriter facta ſit exequutio legatorum.*
9 *Hæres agnoſcens legata facta in teſtamento nullo illa amplius impugnare non valet.*
10 *Teſtamenta nulla non poſſunt priuatorum conſenſu conualidari.*
11 *Legata facta in teſtamento nullo ſi ab hærede agnita ſunt, non amplius ratione teſtamenti debentur, ſed in vim pacti.*
12 *Ratificatio in præiudicium ratificantis datur etiam in ijs, quæ ſunt iuris publici.*
13 *Approbatio non extenditur vltra intentionem agentis.*
14 *Actus ineffectuatus nihil ponit in eſſe.*

DECISIO CCLXXIX.

COnfirmandam Domini dixerunt Rotalem ſententiam, in qua nullum declaratur teſtamentum ab Adriano Ieoth confectum, vt in *Deciſionibus* 26. *Nouembris* 1668. *coram bo. me. Priolo* * *&* 4. *Aprilis*, *ac* 12. *Decembris* 1672. *&* 16. *Ianuarij* 1673. *coram R. P. D. meo Bourlemont.*

Non tamen ſententiam Domini confirmarunt ex ea ratione in deciſionibus deducta, à quibus in hac parte receſſerunt, quod nempè clericatus ab alieno Epiſcopo Adriano
collatus, non tribuerit illi priuilegia clericalia, † quia Sacra 1
Congregatio Concilij dixit Clericum ordinatum ab alieno Epiſcopo ſine dimiſſorijs proprij Epiſcopi, remanere quidem ſuſpenſum ab exercitio, & executione ordinis, ſed non à priuilegijs clericalibus ordinem ipſum validè collatum conſequentibus, vt *in S. Marci Suſceptionis ordinum* 1. *Decembris* 1668. *& in Hydruntina Clericatus* 16. *Decembris* 1673. cuius Sa-
cræ Congregationis decreta † reuerenter ſuſcipit Rota, vt 2
poſt Viuian. *de iurepatron. dec.*46. *num.*6. Merlin. *deciſ.*825. *num.*8. *Card. Celſ. dec.*5. *numero* 12. *& dec.*60. *num.*4

Neque ex alia ratione, quod Clericus non habens requiſita *Concilij ſeſſ.*23. *de reformat. cap.*16. ex diſpoſitione eiuſ-
dem Concilij non gaudeat hoc priuilegio teſtandi, † quia Sac. 3
Congregatio Concilij dixit Concilium Tridentinum ibi ademiſſe Clericis non habentibus ea requiſita, ſolum priuilegium fori, reliquis prout prius remanentibus in corpore iu-
ris, vt in Pennen. 2. *Nouembris* 1604. & in terminis † filij 4
familias teſtantis, iuxtà Text. *in l. Sacroſanctæ C. de Epiſcopis*, *& Clericis* in quadam *Tudertina* relata *per Modernum Pignatell. conſult. canonicar.*7. *nu.*85. *par.*3.

Atque exemplum deductum *ex cap. Odoardus de ſolut.* † in 5
quo plures Doctores requiſita Concilij extendere voluerunt, eſt pariter contra reſolutionem Sacræ Congregationis Concilij in quadam alia *Tudertina* relata per eundem Modernum Pignattell. *d. conſultat.*7. *num.*83. *&* 84. *par.*3.

Placuit tamen Dominis nullitas teſtamenti ex alijs fundamentis adductis in deciſionibus, & præſertim ex eo quod ad teſtandum de his bonis ſibi ex teſtamento paucis menſibus
ante delatis, Adrianus inductus videbatur non ſine dolo † le- 6
gatariorum, qui licet ex coniecturis, & præſumptionibus deducatur ex vitio non viſibili, ſufficit vt Iudex ab executione teſtamenti abſtineat, ex deductis per Mandell. *de Alba conſ.* 99. *ſub nu.*3. Farin. *de falſit. quæſt.*152. *num.*16. Rota *in Amertina hæreditatis* 8. *Martij* 1660. §. *quamuis coram bo. me. Priolo*, quæ eſt *in recent. part.*13. *dec.*180. *numero* 2. *& ſeqq. &* 16. *Iunij* 1662. *in principio coram R. P. D. meo Bourlemont.*

Coniecturæ ſunt vrgentiſſimæ tàm attenta declaratione ipſius teſtantis ſe ad teſtandum coactum fuiſſe ſuaſionibus, atque ſuggeſtionibus legatariorum conſobrinorum, quorum domi egrotabat, nè in vltimo vitæ diſcrimine ab ipſis derelinqueretur, Summ. de Iehot poſitionis 1. Februarij 1672. co-
7 ram R. P. D. meo Bourlemont *num. fin.* † quam rationem probabilem dicunt, iuſtumque metum ex ea cauſatum Decian. *conſ. 65. num. 1. & ſeqq vol. 2.* Alban. ad Bart. *in rubrica quod metus cauſa n. 26. & 27.* Pariſ. *conſ. 67. num. 70. & 71. vol. 3.* Vrſill. *ad Afflict. dec. 69. nu. 9.* Caſtill. *lib. 3. controuer. cap. 1. nu. 130. & ſeqq. & n. 178. & 180.* *Marta voto 89. num. 5. & 12. cum alijs in deciſionibus huius cauſæ.*

Quam etiam ex eo quod maior pars hæreditatis conſumpta eſt in legato dictorum conſobrinorum, in quorum manibus deceſſit, à quibus prohibebatur ferè omnibus ingreſſus in domum, adeò vt famula conqueſta fuerit ſe non poſſe illi victum neceſſarium miniſtrare, quem & curarunt adire hæreditatem Patrui defuncti cùm in extremis laboraret, atque Briſonius exequutor teſtamentarius nullo præcedente nuntio, vel epiſtola ad patrem, vt illum certioraret de morte Adriani, reſignauit loca Montium in ſatisfactionem legatorum nimis celerem, atque ſuſpectam, Summ. impreſ-
8 ſo de Ieoth poſitionis 14. Aprilis 1672. *num. 2. & ſeqq.* quæ † omnia bene ponderant Alban. ad Bart. *in d. rubr. quod metus cauſa num. 26. & 27.* Franc. *deciſ. 180. ſub nu. 2. & 5.* Marta *d. voto 89. ſub n. 24. & ſeqq.* cum alijs latè congeſtis per Modern. Eugubin. *contr. 14. n. 6. & ſeqq. & controuerſ. 15. nu. 7. & ſeqq.* & comprobant deciſiones huius cauſæ.

Non obſtat, quod Iacobus pater, & hæres inſtitutus agno-
9 uerit legata † ideoque amplius cautam teſtati impugnare nequeat iuxtà Text. *in l. non dubium 16. C. de teſtam.* prout prætenditur ex quodam compromiſſo, vel potiùs facultate compromittendi, quam Iacobus Ieoth dedit ſuis filijs Romæ degentibus ſuper controuerſo teſtamento, Summ. hodierno de Morcau *n. 12.* quia aut ex facultate compromittendi prætenditur elici approbatio, & conualidatio teſtamenti nulli atque
10 hoc † non permittitur, quia teſtamenta non poſſunt priuatorum conſenſu conualidari Iaſon. *in l. Seuium n. 9. C. qui teſtam. facere poſſunt, & conſ. 82. n. 17. l. 3.* Bald. *conſil. 496. nu. 2. verſ. ſed quare ne reintegratur in fine l. 5. cum ſimilibus per* Mandoſ. *Regul. 4. Cancell. qu. 4. n. 10.*

Aut prætenditur Iacobum patrem ad ſolutionem dictorum legatorum teneri pro rata, pro qua ad ipſum ſpectat ſucceſſio inteſtata vna cum alijs filijs, & reſpectiuè fratribus Adriani defuncti, ad quam hodie ſe reſtringebant Scriben-
11 tes pro legatarijs non amplius in vim teſtamenti, † ſed ex cauſa inteſtati in vim pacti, & conuentionis, iux. deducta per Capiccium latr. *contr. 6. n. 35. vol. 2.* cum alijs per Rotam *coram Card. Celſo deciſ. 271. num. 14. & 15.* quaſi etiam in ijs,
12 quæ ſunt iuris duplici, † detur ratificatio in præiudicium ratificantis, iuxtà *dec. 843. n. 11. coram Manzanedo.*

Et hoc neque admittebant Domini, quia cùm non doceatur de effectuatione compromiſſi, quinimò illud ineffectuatum appareat, nulla exinde deduci poteſt approbatio Iacobi,
13 † quia illa non extenditur vltra intentionem agentis, ex regula Text. *in l. non omnes ff. ſi certum petat. & in l. in agris, ff.*
14 *de acquir. rer. dom.* † atque actus ineffectuatus nihil ponit ineſſe ex ratione Text. *in l. ſciendum 15. §. qui fundum, & in l. non eſt mirum 26. in fine, ff. qui ſatiſdare cogantur* cum alijs in *Bononien iuriſpatronatus 23. Ianuarij 1673. §. dicebant tamen, coram me.*

Et ità, vtraque.

Deciſ. 10. ſupra in hac parte eſt in eadem cauſa, & in illius calce aliæ concordantes notatæ ſunt.

R. P. D. EMERIX.

Romana Fideicommiſſi.

Lunæ 30. Aprilis 1674.

ARGVMENTVM.

Vigore commiſſionis iactationis iactationum deciditur primo immiſſionem fideicommiſſario non competere, ex eo quod bona de tempore obitus non erant à Teſtatore poſſeſſa; Rurſus quod dote in pecunia numerata conſtituta, domus æſtimata pro illius ſolutione marito tradita, quia fecerat emptionem, & venditionem, remanſerat libera eiuſdem viri, quamuis ille eam reſtituere promiſerit; Tertiò tandem, quod nec minus rei vindicatio competat, quia deficiebat probatio dominij, ad eam obtinendam omninò neceſſaria.

SVMMARIVM.

1 *Immiſſio fideicommiſſario denegatur ſuper bonis, quæ tempore obitus non erant poſſeſſa à fideicommittente.*

2 *Bona in ſolutum data mediante æſtimatione pro ſolutione dotis, in pecunia numerata conſiſtentis, tranſeunt in dominium viri.*

3 *Fundus dotalis excluditur ex multiplicatis actibus, iure dominij à marito factis ſuper bonis pro dote in pecunia conſiſtente receptis.*

4 *Dotis promiſſio in quantitate non immutatur ex promiſſione facta à viro reſtituendi bona in illius ſatisfactione recepta.*

5 *Tutrix non poteſt dare in ſolutum bona pro ſatisfactione dotis in pecunia ſine conſenſu minoris, & debitis ſolemnitatibus.*

6 *Minoris conſenſus, & ſolemnitates in conſtitutione, & æſtimatione dotis præſumuntur interueniſſe ex matrimonio cum illis capitulis, & inſtrumento contractis.*

7 *Solemnitates præſumuntur ex obſeruantia ſubſecuta ſpatio 70. annorum, vbi etiam ex poſtea interuenire potuerunt.*

8 *Cauſa commiſſa vigore* l. diffamari *plura remedia, pluræque actiones poſſunt in illa cognoſci, ſimulatque decidi.*

9 *Rei vindicatio requirit concludentem probationem dominij, ſine quò nequaquam conceditur.*

10 *Hæres ſine beneficio legis, & inuentarij confundit actiones contra hæreditatem ſibi competentes.*

11 *Tranſactiones iuramento firmatas nemo impugnare permittitur, aut contra illas venire.*

DECISIO CCLXXX.

DOmini pro tertia vice reſponderunt denegandam eſſe immiſſionem petit à Magdalena vti vocata ad fideicommiſſum inſtitutum per q. Margharitam eius Auiam ſuper medietate Domus controuerſæ vigore *l. fin. C. de edict. Diu. Adr. toll.* cuius principale fundamentum poſitum eſt in probatione, quod res, ſuper qua petitur immiſſio tempore obitus fideicommittentis fuerit in bonis illius, † ita vt 1
illo deficiente omninò inſubſiſtens ſit fideicommiſſarij prætenſio, vt colligitur ex eadem *l. fin.* & ibi communiter tradunt DD. & vltra adductos *in deciſionibus huius cauſæ vtrobique in principio*, Ridolphin *in prax. par. 2. cap. 10. num. 34.* & fuit dictum *in Romana fideicommiſſi Proſperi Senioris de Caſarellis 17. Martij 1673. & 26. Februar. proximè præteriti vtrobique in principio coram R. P. D. meo Priolo.*

Tantum autem abeſt, quod in præſenti probetur talis poſſeſſio de tempore obitus Teſtatricis, quinimò contrarium concludenter deducitur ex traditione eiuſdem Domus præuia æſtimatione per Beatricem Matrem, & Tutricem d. Margharitæ facta Franciſco eius viro pro ſolutione dotis prius eidem in quãtitate conſtitutæ, quæ habuit vim emptionis, & venditionis, ac omne dominium, & poſſeſſionem in
2 in illum tranſtulit, † remanente tamen Vxore creditrice 2
quantitatis loco pretij ad clarum Text. *in l. quoties, & l. ſi inter 21. vbi gloſſ. & DD. C. de iure dot. & l. ex conuentione 11. C. de pact.* Cephal. *conſ. 735. per tot. col. 5.* cum alijs pluribus cumulatis *in præcedentibus deciſionibus*, præſertim accedente clauſula ad habendam, & promiſſione de euictione pro ſcutis 1300. in quantitate priùs promiſſis, de quibus propterea ipſe quietauit, & aſſecurauit dotem ſuper omnibus eius bonis, quod neceſſe non fuiſſet, ſi verè Domus tradita fuiſſet pro fundo dotali.

Quæ & confirmantur ex eo, quod Vir partem huius Domus vti propriam aſſignauit in dotem Petronillæ filiæ, ſolemniter conſentiente eadem Margharita fideicommittente pro eius iuribus dotalibus tantum, vt loquitur Inſtrumentum Summ. Caroli *nu. 3 littera A.* & aliam partem relinquit in teſtamento Petronillæ, & Praxedi filiabus, quæ illam vti hæreditariam patris diuiſerunt, d. Summ. *num. 4. & 5.* & iſtis enim omnibus multiplicatis actibus, veram dationem in ſolutum præſeferentibus, † fundum dotalem excludi benè, 3
& latè conſuluit Honded. *conſ. 41. à numero 4. vſque ad 18. lib. 1.*

lib. 1. & dixit Facchin. *contr. Iur. lib.* 12. *cap.* 74. *per tot.*

Non repugnante promissione viri in eodem Instrumento assignationis dotis, quod eueniente casu illius restitutionis ipse restitueret eandem Domum, vnà cum donatione propter nuptias, cui de iure, quia cùm huiusmodi Instrumentum non fuerit confectum ad nouandum capitula matrimonialia antecedenter facta, sed in illorum sequelam, & Im-
4 plementum, † talis promissio non immutat naturam dotis priùs in quantitate constitutæ, stantibus præsertim clausula ad habendum datione in solutum Domus pro dote, alijsque proximè ponderatis illi repugnantibus, vt consulendo animaduerterunt Natt. *cons.* 650. *num.* 3. *& seqq.* Beccius *cons.* 42. *num.* 16. *& seqq.* Cephal. *cons.* 351. *num.* 31. *& seqq.* & considerauit benè, & latè Rota *in Ariminen. Prædij* 27. *Ianuarij* 1672. *§. tanto certius cum seqq.* confirmata 13. *Iunij eiusdem anni coram R.P.D. meo Bourlemont.* vbi concordantes; sed potiùs illa resoluitur in simplicem hypothecam specialem fauore mulieris, vt in his terminis ponderauit Honded. *d. cons.* 41. *nu.* 18. *& seqq.* & in fortioribus dixit Rota *pluribus relatis coram Bich. decis.* 350. *num.* 21. *& seqq. & in Romana fructuum dotis* 5. *Maij* 1673. *§. ad ea autem, & seqq. coram me.*

Neque supradictis obstat, quod Tutrix non habuerit po-
5 testatem tradendi in solutum pro dote Domum æstimatam † sine consensu minoris, & debitis solemnitatibus, ex Rot. *decis.* 903. *num.* 3. *& seqq. coram Pæn. & coram Zarate decis.* 42. *num.* 14. *decis.* 75. *num.* 32. quia hæc omnia interuenisse præsu-
6 muntur, † tùm ex matrimonio contracto in exequutionem capitulorum, in quibus promissa fuit dos in quantitate, & pro illa Domus æstimata, Rota *decis.* 89. *num.* 12. *&* 13. *par.* 2. *diuers. decis.* 588. *num.* 8. *par.* 4. *recent. & coram Durano dec.* 42. *num.* 19. tùm etiam ex lapsu 70. annorum cum obseruan-
7 tia, de qua supra, † dum non agitur de consensu, & solemnitatibus in ipso actu requisitis, sed quæ etiam ex post interuenire possunt ex ratione Text. *in l. si filius fam.* 10. *C. de petit. hæred.* vbi Scribentes, benè Tiraquell. *de leg. connub. gloss.* 7. *fol. mihi* 229. *num.* 39. *&* 40. *Dec. cons.* 409. *num.* 11. *&* 12. Soccin. Sen. *cons.* 15. *n.* 53. *& seq. lib. primo* Put. *dec.* 355. *n.* 6. *&* 7. *l.* 2. *in correct. ibique Addentes, & coram* Seraphin. *dec.* 1042. *n.* 3.

Excluso autem ex præmissis remedio *l. finalis* minus competit rei vindicatio, vel immissio vigore pacti capiendi possessionem propria auctoritate adiecti in Instrumento solutionis dotis, vel mandatum exequutiuum contra bona hæ-
8 reditaria viri, † quæ hodie deducebant Scribentes pro Magdalena vigore commissionis iactationis, & iactationum, per quam causa ad instantiam Caroli mihi reperitur commissa iuxtà notoriam praxim, de qua Marchesan. *de commiss. iactat. part.* 13. *§. primo, & 2. per tot. &* Ridolphin. *in prax. par.* 3. *c.*
9 3. *per tot.* † quia rei vindicatio requirit magis concludentem probationem dominij, *l. possess.* 2. *C. de probat. ibique* Bald. Salicet. *alijque Scribentes, l. fin. C. de rei vindic.* Rota *decis.* 222. *num.* 2. *tom.* 2. *part.* 4. *recent.* & alibi passim; Immissio verò, vel mandatum exequutiuum cessant eo ipso quo Praxedes mater Magdalenæ Actricis vnà cum Petronilla fuit hæres
10 patris absque beneficio Inuentarij, † & sic confusæ remanserunt actiones contra illius hæreditatem ipsi competentes, ad Text. *in l. si debitor C. de pact. l. Stichum §. aditio ff. de solut. l. si ab coff. de fideiussoribus*, & ad propositum Rota *in Romana Saluiani* 23. *Februarij* 1663. *§. & licet Maria, coram Eminentissimo Cerro.*

Et omnis etiam difficultas remouetur ex eo, quod tam Praxedes mater, quàm Magdalena met Actrix cesserunt omnia eorum iura super Domo controuersa quomodolibet, & qualitercumque ipsis competentia cum clausulis amplis-
11 simis, & mediantibus duabus iuratis transactionibus, † contra quas modo ipsa venire non potest, *l. sub prætextu* 19. *& l. transact.* 30. *C. de transact.* Rota *coram bo. me.* Bich. *dec.* 560. *n.* 14. Et ità vtraque &c.

R. P. D. MATTÆIO.

Firmana Bonorum.

Lunæ 30. *Aprilis* 1674.

ARGVMENTVM.

Exequutioni demandata est sententia, quæ ob non prosequutam appellationem transiuit in iudicatum, eo magis, quia non subsistebat allegatus defectus transportationis actorum, quæ & præsumuntur integra, & ex fide Notarij constabat de diligentijs, alia acta non inueniri, & demum quia contra iustitiam sola præscriptio decennalis adducebatur, quæ contra absentem ex causa banni non incurrit, & ex sola alienatione facta in tertium sine illius scientia non suffragatur.

SVMMARIVM.

1 *Sententia deserta appellatione facit transitum in iudicatum, & exequutioni demandatur. ac si appellatum non sit.*
2 *Appellatio remanet deserta si fuerint lapsa fatalia.*
3 *Validitas sententiæ resultat ex reuolutione actorum iuxtà vulgatam* decis. Caputaquensis.
4 *Transportatio actorum præsumitur integra, donec contrarium ab opponente probetur.*
5 *Actorum transportatio eo magis integra reputatur, si testatur Notarius, quod factis diligentijs, nulla alia acta præter transportata, inueniri potuerunt.*
6 *Ex Permutatione competit actio ad interesse, & num. seq.*
7 *Actio ad interesse ex permutatione datur ad similitudinem emptionis, & venditionis.*
8 *Præscriptio decennalis non potest adduci contra absentem ex causa banni.*
9 *Creditor non excluditur à consequutione suæ hypothecæ causa præscriptionis decennalis, nisi etiam scientia alienationis probetur.*
10 *Præscriptio decennalis tota fundata est in negligentia creditoris, quæ ideo ex sola alienatione sine illius scientia non nocet.*

DECISIO CCLXXXI.

VISA fuit Dominis manifesta res iudicata ad fauorem Horatij Orlandi, dum non solum non fuit interposita appellatio à Ferronis à sententia contra eos lata à R.P.D. Taia sub die 14. Iunij 1670. infra decem dies datos ad appellandum, sed etiam quia postquam illa introducta fuit nequaquam appellationis causam prosequuti fuerunt infra biennium, sed nec etiam intra triennium aliquid fecerunt, minusque constat de prorogatione fatalium, † quo casu omni 1
procul dubio sententia facit rem iudicatam, finemque liti imponit, & executioni demandanda venit, non secus ac si ab Initio prouocatum non fuisset, *cap. cum sit*, Rom. *de appell. l.* 1. *ff. de re iudic. lib.* 2. *C. de execut. rei iud.* Parlador. *lib.* 2. *rer. quotid. cap. fin. par.* 1. *§.* 1. *nu.* 6. Boer. *decis.* 295. *nu.* 8. *in fin.* Rot. *decis.* 233. *nu.* 5. *par.* 7. *rec.*

Ratio autem potissima est, quia lapsis fatalibus † causa 2
deserta remanet, Auth. *ei qui C. de temp. & rep. appell. Cap. personas de appell. Clement. sicut eod. tit.* Alex. *cons.* 164. *num.* 2. *lib.* 2. Surd. *cons.* 139. Vestr. de Sal. Cur. *lib.* 7. *cap. fin. num.* 8. Mantic. *decis.* 276. *num* 2. Rot. *d. decis.* 233 *n.* 3.

Quod sine dubio procedere videtur in casu, de quo agitur, dum sententia nec de inualiditate, nec de iniustitia redargui potest, † cuius validitas patet ex reuolutione actorum, 3
iuxtà *decis. Caputaque* 262. *par.* 2.

Eaque ex non integra illorum transportatione controuerti minimè potest, † cùm præsumatur donec contrarium ab 4
opponente probatum non fuerit, iuxtà doctrinam Bartol. *in rub. ff. de nou. oper. nunc.* Rota *coram Gregor. XV. decis.* 59. *n.* 1. *ibiq. Add. litt. A.* accedente maximè attestatione Notarij, † quod factis diligentijs nulla alia acta præter transportata 5
inuenire potuerit, Rot. *decis.* 204. *num.* 15. *par.* 7. *recent.* Et iustitia pari modo videtur esse clara, quia vltra quamplures decisiones, quæ in hac causa emanarunt, ex quibus illa deduci potest, data fuit immissio Horatio, qui euictionem passus fuerat ex Saluiano, ad bona permutata, quæ illi competebat, † & Indubitati iuris est dari actionem ad interesse ex simpli- 6
ci permutatione iuxtà dispositionem Text. *in l. si permutationis* 29. *C. de euict.* & competit huiusmodi actio † ad similitu- 7
dinem emptionis, Gusman. *de euict. quæst.* 29. *n.* 14. & nullum aliud fundamentum in hac sua opinione adducit, quàm Text. *in l.* 1. *in fin. C. de rer. permut.*

Non subsistit illud, quod aliàs fuit dictum, quod Pellicanus permutatarius de anno 1598. prædium in permutatione à Francisco acceptum alienauerit in centoflorenum, quod vsque de anno 1609. pacificè possederit, & ideò remansit præscripta hypotheca per lapsum decennij, cùm agatur inter præsentes; quia de eo tempore Franciscus Cæsaris frater non

non erat adhuc creditor, sed solùm de anno 1599. quo secuta fuit euictio creditum ad illius fauorem cesserit, vt firmant omnes decisiones in hac causa editæ, & de eo tempore erat absens à Terra Ciuitatis nouæ ex causa banni ob ho-
8 micidium ab eo patratum, † & ideò contra ipsum adduci non potest præscriptio decennalis, & considerabant Domini, nec illam posse allegari in hoc casu, ex quo nec Francisco, nec eius successori huiusmodi alienatio innotuit, nisi dedicto anno 1609. quo lis mota fuit, & tamen ad hunc effectum præscriptionis hypothecæ decennalis necesse est, quod ille, qui eam allegat concludentissimè probet, quod actor expli-
9 citam notitiam habuerit de huiusmodi alienatione, † aliàs repelli non potest ab exercitio suæ hypothecæ, *cap. quia diuersitatem, vbi gloss. de concess. præben.* Text. *in l. in reb. dotal. C. de iur. dot. l. sicut, §. non videtur ff. quibus mod. pign. vel hypoth. sola. Auth. hoc si debitor, C. de pign. & hypoth.* Paris. *cap. 104. n. 146. lib. 1.* Alex. *cons. 58. in fin. lib. 5.* Etenim præscriptio tota fundatur in negligentia creditoris, quæ non potest considerari in sola alienatione rei sibi hypothecatæ facta in tertium,
10 † sed iuncta scientia creditoris de tali distractione, Boer. *decis. 29. numer. 16.* Rot. *coram Merlin. in decisione proximè citat.* Et ita, vnica tantùm Parte, resolutum fuit &c.

R. P. D. RONDININO.

Romana Collectæ.

Lunæ 30. Aprilis 1674.

ARGVMENTVM.

Ardua quæstio diu suscitata deciditur super obligatione ab Vniuersitate contracta, quia nouiter ad illam admissi obligari prætendebatur, ita vt illos æquè res iudicata, ac transactio cum eorum antecessoribus inita, nouissimos etiam successores ligaret; sed ea solidissimis distinctionibus resoluta fauore successorum, ratione contractus merè voluntarij, seù magis euidenter damnosi, ex facto etiam remansit vndequaque sublata, quia hæc Calceariorum Vniuersitas nulla bona possidet, & ita de proprio tenerentur isti pauperrimi artifices, quod iuri, & æquitati repugnat.

SVMMARIVM.

1 *Vniuersitas quatenus obligare possit non vocatos, vel absentes.*
2 *Successores eatenus tenentur ad debita Vniuersitatis, quatenus ex causa necessaria fuerint contracta.*
3 *Vniuersitatis debita præterita quod non teneantur soluere successores, intelligitur de actibus voluntarijs non necessarijs, & sup. num. 2.*
4 *Voluntarium dicitur debitum contractum pro emenda domo, & pro ducenda aqua, & vid. etiam numero seqq.*
5 *Vniuersitas, eiusque etiam futuri homines propter vtilitatem actus obligantur.*
6 *Vtilitas, & necessitas æquiparantur simul, & quando vid. num. seqq.*
8 *Aquam emere, vel ducere pro necessitate animalium, & pro lauacro quatenus necessarium esse dicatur, & vid. etiam sup. num. 4. cum seqq.*
10 *Vniuersitatis successores, vt teneantur pro debitis ab eorum antecessoribus contractis, necesse est vt illorum bona possideant.*
11 *Successores Vniuersitatis tenentur pro debitis illius bonis infixis.*
12 *Vniuersitas pro debitis neque vtilibus, neque necessarijs imo potius damnosis successores non obligat.*
13 *Onera, & debita communiter non communicatis bonis iniquum esse reputatur.*
14 *In Collecta à Principe indicta non fit distinctio causæ necessariæ, vel voluntariæ.*
15 *Rescriptum Principis eo magis intelligitur prout de iure, si ad iuris normam illud coarctauerit idem Princeps.*
16 *Arbitrium non intrat, si ei idem ius resistat.*
17 *Verba* officiales pro tempore, *ad futurum, & successiuum tempus referuntur.*
18 *Verba* quousque creditori satisfactum sit *importat finalem solutionem à quacumque persona facienda.*
19 *Exequutio mandati contra Vniuersitatem relaxati fieri potest etiam contra officiales futuros, vt ipsi postea solutum ab Vniuersitate repetant.*
20 *Verba sententiæ impropriantur vt illa ad iuris intellectum trahantur.*
21 *Votum Rotæ restringitur ad terminos decisionum, quæ in causa factæ sunt, & num. seqq.*
22 *Forma commissionis est omnino seruanda.*
23 *Vniuersitas quod pro debito voluntario possit obligare successores non reperitur iure cautum.*
24 *Sententia non obligat, quos actio non ligat.*
25 *Iudicis potestas non attenditur, sed præualere debet causa, & origo constitutæ pecuniæ.*
26 *Res iudicata non afficit illum, contra quem actio dirigi non poterat.*
27 *Seruitus non debet per sententiam constitui, sed constituta declarari.*
28 *Transactionis contractus non attenditur, sed debitum, quod transactioni causam dedit, & numero seq.*
29 *In Collectis imponendis inspicitur causa, propter quam eædem collectæ imponantur.*
30 *Lite restaurata mediante restitutione in integrum, neque res iudicata, neque transactio, aut quicumque alius actus præiudicialis attenditur.*
31 *Ad Exequutionem non proceditur stante iniustitia mandati, vel sententiæ.*

DECISIO CCLXXXII.

PRO emendis quibusdam Domibus, ac pro aqua in eas ducenda vsque ab Anno 1614. Summario Calceariorum *numero 1.* condemnata fuit Vniuersitas per sententiam R. P. D. Raymundi ex speciali commissione Sanctissimi deputati, vt Collectam indiceret pro solutione æris alieni occasione dd. emptionum contracti de voto Rotæ, Summario Creditorum Vniuersitatis *num. 1. & 2.* quæ votum tradiderat præuijs decisionibus Coccini 1525. & 1541. pro d. Collectæ indictione, reseruatis etiam Iuribus Vniuersitati agendi contra eos, qui pecuniam dederant eius Ministris, Summario Calceariorum in responsione ad memoriale pro noua Audientia 8. Ianuarij proximè præteriti *num. 2.*

Hanc autem Collectam cùm Officiales Vniuersitatis imponere negligerent fuit per Rotam ex speciali commissione Sanctissimi Summ. hodierno Creditorum *n. 3.* ex Officio imposita præuijs *decisionibus 5. Iulij 1632. 21. Februarij 1633. & 22. Ianuarij 1634. coram Verospio*, quarum prima habetur impressa apud Posth. *de subhast. decis. 117.* & apud Scannarol. *de visitat. Carcerat. decis. 19.* atque etiam ex parte exacta præuia alia commissione Sanctissimi, vt bo. me. Verospius ad exactionem Collectæ deueniret, non obstantibus quibuscumque inhibitionibus, Summ. eodem *num. 4.* quousque ad transactionem cum creditoribus deuentum est cum promissione soluendi scuta 10. mil. aliqua summa pecuniarum deposita, quæ inter creditores distributa fuit, Summ. eorundem Creditorum 10. Martij 1673. *numero 3. & 4.* quam etiam transactionem, cùm Vniuersitas seruare non potuisset, clar. me. Card. Costagutus in locum R. P. D. Raymundi subrogatus, mandatum relaxauit contra bona Vniuersitatis, ijsque non repertis Collectam indixit, Summ. hodierno eorundem Creditorum *nu. 6. & 7.* à quibus cum Calcearij anno 1660. in Vniuersitate existentes obtinuerint à Signatura rescribi Eminentiss. Cerro tunc huius Tribunalis Decano, vt ad vlteriorem executionem procederet arbitrio Rotæ, vt ex commissione originaliter exhibita relata in Summario eorundem *numero 2.* dictum fuit arbitrium non intrare pro vlteriori executione contra nouiter admissos post transactionem, vt in *decis. 23. Ianuarij 1668. coram eodem Eminentissimo Cerro*, in qua sublatis æquiuocis deductis in *decis. 6. Martij. 1671. coram me*, Domini postea permanserunt 10. Martij, atque 11. Decembris 1673. atque hodie pariter articulo ab omnibus Dominis pro illius grauitate examinato, in eadem sententia persisterunt.

Quidquid enim sit de illa quæstione concernente obligationem Absentium, vel aliorum non vocatorum, in qua procedebant auctoritates adductæ pro creditoribus istorum Calceariorum, vt quotiescumque actus vtilis est, vel non irrationabilis, obliget omnes de Vniuersitate, etiã absentes, vel nõ † vocatos, quia nempè apud Vniuersitatẽ legitimè congrega- 1
tam

tam residet potestas decernendi quidquid magis placuerit,
ita vt si non vocati, contemptum prosequuti non fuerint, vel
absentes, aut contradicentes de irrationabilitate actus non
docuerint, ex subsecuta ipsorum approbatione obligantur,
illisque imputatur si non reclamauerint, cum quo sensu lo-
quuntur Canonistæ, & præ cæteris Felin. in cap. cum omnes,
sub num.18. de constit. Capic. decis.4. num.6 & seqq. Gratian.
disc.721. n.17 & seqq. & in addit.ad dec. Marchiæ 183. n.21. &
seqq. cum alijs, quos sequitur Rota coram Bich.dec.261. n.14. &
in Leodien. Electionis 6. Aprilis labentis §. potuerunt coram me.

Diuersa sanè ratio est hominum futurorum, quales sunt
isti Calcearij nouiter admissi, quibus imputari non potest, si
tempore emptionum anno 1614. non reclamarunt, atque
de illarum irrationabilitate non docuerunt, quemadmodum
hodie docent, ita vt meritò lex ipsa nonnisi in causa necessa-
ria illorum consensum suppleat, quia tunc successores nihil
conqueri possunt de actibus, qui prouenerunt ex necessitate,
quam ipsi, si tunc adfuissent reparare non poterant, cum quo
sensu accipiebant DD. sententiam illorum, qui dixerunt
2 † successores teneri ad debita præterita Vniuersitatis, atque
ad Collectam ad illa dissoluenda impositam, quia quoad
istos actus Vniuersitas semper est eadem, neque ex persona-
rum varietate immutetur, iuxtà Textum in l. sicut 7. §. final.
ff. quoad cuiuscumque vniuers. nom. & in l. proponebatur 76. in
med. ff. de iudicijs, secus tamen in actibus voluntarijs, in qui-
bus Vniuersitas præterita censetur priuatas personas repræ-
sentare potiùs, quam ipsam Vniuersitatem; ita vt damnum
contingens sequi debeat illos, qui commodum tunc reporta-
uerant, atque ita intelligebant DD. sententiam illorum, qui
3 indistinctè dixerunt nouiter admissos † non teneri ad debita
præterita Vniuersitatis ad terminos Textus in l. prouidendum
23. C. de Decurionibus l.10. quales actus voluntarios dicebant
DD. fuisse contractus illos anni 1614. ab antiquis Calcearijs
factos pro emptione Domorum, atque pro ducenda aqua,
4 † cum nulla causa necessaria subesset, ad quam natura, lege,
vel Principe imperantibus adstringerentur, quemadmodum
in præcisis terminis Natt. cons.215. n.4. & seqq. quem sequun-
tur Bursatt. cons.159. sub n.9. Gratian. discept.84. nu 21. KloK
de contribut. c.6. num.109. & c.10. sect.1. n.65. & 66. Borell. de
præstant. Reg. Cathol. c.20. sub. n.25. quam sententiam Tribu-
nalium constans Iudicium recepit Thesaur. decis.257. sub n.4.
Griueil. decis. Dolan. 11. n.26. & Rot. nostra in decisionibus hu-
ius causæ 23. Ianuarij 1668. coram Eminentissimo Cerro 6. Martij
1671. §. non enim, & 10. Martij 1673. §. in hac ardua cum duobus
§§. seqq. & 11. Martij eiusdem anni §. suppositam coram me.
5 Eatenus autem ex vtilitate actus † Vniuersitas ipsa obli-
gatur, ac etiam futuri homines, ad terminos Text. in l. Ciui-
6 tas 27. ff. si cert. pet. non secus ac si casum vtilitatis, † atque
necessitatis æquiparemus, ad Text. in Can. sine exceptione,
cum ibi notat. 12. qu.2. Corn. cons.181. n.31 vol.2. Crauett. cons.
27. per tot. cum similibus per Rotam in rec. part. 11. decis. 160.
num.17. quatenus scilicet versemur in euidenti vtilitate, sine
7 qua Vniuersitas fuisset in damno, † qui casus bene æquipa-
rari potest necessitati, quam in se includere videtur, cum quo
8 sensu aquæ ducendæ † pro necessitate animalium, & pro la-
uacro loquitur Cancer. var. resol. part.3. c.4. sub n.221. & seqq.
qualis profectio non est emptio Domorum, de quibus agimus
9 sine vlla prorsus vrgenti causa, † atque aqua conducta ad il-
larum simplicem commoditatem, ita vt potiùs constet de eui-
denti damno cum subhastatis omnibus bonis, Domibus vnà
cum Ecclesia eiusque supellectilibus, & tota Vniuersitatis
substantia, debita, vt in principio dictum est remanserint non
satisfacta in summa scutorum 10. mil. ac ideò isti pauperes
10 Artifices nulla ratione teneantur, † cùm nec communicata
antecessorum bona possideant, iuxtà cons.1. Siluan. à nu.108.
cùm & omnibus bonis Vniuersitas destituta sit, neque illius
11 bona emerint, † quo casu teneri possent ad hæc debita bonis
Vniuersitatis infixa iuxtà distinctionem, quam ex mente
Baldi, & Castren. tradit Alex. cons.145. in fine vol.2. Gonde
cons.34. n.32. Pech. de iure sisten. par.2. c.4. sub n.17. vers. è contra,
& consequenter nulla lex dictat, vt oneribus neque necessa-
12 rijs, neque vtilibus, sed vt mox dictum est, damnosissimis, †
isti pauperes nouiter ad Vniuersitatem admissi, obstringan-
tur ex ratione, quam in fortioribus terminis reddunt Bald. in
l. etiam 5. nu.17. vers. pauperes enim C. de execut. rei iudic. Alex.
in l. se se non obtulit num. 17. & seqq. & ibi Iason num.21. ff. de re
iudic. Ruin. cons.116. num.5. vol.4. Petr. de Vbald. de collectis
nu.9. Gratian. d. decis.217. n.10. cum alijs per Nigr. de execut.
rei iudic. cap.2. §.10. nu.58. & seq. atque bonis non communi-
13 catis †. iniquum est onera, & debita communicare iuxtà
cons. Signorol.44. ver. 2. casu, Rota in Bonon. Censuum 2. Apr.
1666. §. parũ refert in fine coram Illustriss. Otalora Præside Grau.
& probat. dec. huius causæ 10. Martij 1673. §. finali coram me.

His autem non aduersantur tria, quę pro creditoribus Vni-
uersitatis dicebantur.

Non primum, quod versaremur in casu, in quo Princeps
imperauit indictionem Collectæ, quo casu non fit distinctio
causæ voluntariæ, & necessariæ, quia vt responsum est in
decis. huius causæ 10. Martij 1673. §. diciturque in fine, &
11. Decembris eiusdem anni §. finali † id procederet si Pontifex 14
absolutè Collectæ indictionem imperasset, secùs autem cùm
illam demandauerit, quatenus ità Iudici videretur, vt in d.
decis.117. sub n.9. apud Posth. de subhast. quia hoc casu dicitur
deseruire actioni iam natæ intra Iuris tramites ad quos † re- 15
scriptum suum Princeps coarctauit ex ratione Text. cum ibi
notatis in cap. causam, quæ 18. de rescript. vbi Abbas, & commu-
niter DD. Ferrett. cons.19. num.7. Dec. cons.436. sub num.4. Gon-
zal. ad regul.8. Cancell. §.7. proemial. num.111. & seqq. neque
arbitrium, vt istos nouiter admissos Collecta afficiat, † cum 16
prout hucusque probatum est, iuris dispositio resistat, Rota
coram Pænia dec. 1442. n.6. & in rec. par.4. tom.1. dec.312. n.1.

Non secundum, quod res iudicata comprehenderit hos fu-
turos homines, quia R. P. D. Raymundus condemnauerit
Officiales pro tempore, † quæ verba ad futurum, & successi- 17
uum tempus referuntur iuxtà doctrinam Bald. in cap. cum ter-
ra n.6. de election. in cap. cum inter 13. de sent. & re iudic. Rebuff.
ad Concordat. Gall. tit. de regia ad Prælatus nominatione §. pri-
mo in verbo pro tempore, Maluasia cons.22. numer.58. & per tot.
Lotter. de re benef. lib.1. qu.36. n.85. Spada cons.80. n.14. vol.
3. Penia decis.883. n.5. & in rec. par.2. decis.733. num.4. Buratt.
decis.12. n.5. quosque scilicet creditoribus satisfactum fuit, vt
in sententia dicitur, † quæ verba præseferunt finales satis- 18
factiones per quascumque personas præstandas, iuxtà decis.
Peutinger.315. n.5. cum similibus.

Etenim verba hæc censebant DD. referenda esse ad con-
demnationem Officialium, qui in futurum essent ex ijs ho-
minibus obligatis sequendo doctrinam Bartoli, qui voluit
contra futuros Officiales, † qui tempore contractus tales non 19
erant, exequi posse mandata contra Vniuersitatem relaxata,
vt ipsi postea ab Vniuersitate solutum repetant, de qua quæ-
stione Iason in d. l. si se non obtulit nu.22. ff. de re iudic. Salust.
Tiber. in praxi iudiciar. lib.1. c.36. Fontanell. de pact. nuptial.
claus.6. gloss.1. par.3. à n.33. non autem intellexisse de futuris
Officialibus istorum nouiter admissorum, dum contra iusti-
tiam, & æquitatem prohibebatur illos condemnari posse,
quemadmodum verba sententiæ etiam impropriari decet, † 20
vt ad iuris intellectum illa trahamus, ad Textum in cap. cau-
sam, quæ, vbi Gloss. Verb. procedat de rescriptis in cap. Dile-
ctus de offic. ordin. & in l. Herennius ff. de euiction. Bart. in l. si
fundus §. in vindicatione sub num.4. ff. de pignor. Capic. Latr. dec.
25. n.15. Rota rec. par.2. dec.66. sub nu.3. & in Romana Cambij
15. Ianuarij proximè præteriti §. finali, coram me, nè aliàs dica-
mus sententiam R. P. D. Raimundi quatenus voluerit con-
demnare etiam futuros homines nullam fuisse, cùm votum
Rotæ id non contineret, neque in decis. coram Coccino 1525.
& 1541. vnquam de hac quæstione actum fuerit, † ad qua- 21
rum limites votum ipsum restringitur ex Constitutione Pij IV.
43. & reformatione Tribunalium Vrbis Pauli V. tit. de Audito-
rio Rotæ §. Auditor, & §. seq. Ideoque veluti non conformis
voto Rotæ euidenter nulla fuerit deficiente iurisdictione ex
commissione tributa Iudici, vt de voto Rotæ procederet,
cùm excedendo votum non fuisset seruata forma commis-
sionis, † quam seruare præcisè oportet ex ratione Text. in 22
cap. cum dilecta de rescr. quam in his terminis deducunt Gon-
zal. ad regul.8. Cancell. gloss.46. nu.87. Asin. in praxi Iudic. §.
25. cap.10. limit.13. & cap.11. Rota coram Pen. decis. 721. n.3.
iuxtà impress. Lugdun. & in Rauennaten. Dotis 10. Iunij 1661.
coram Reuerendissimo Domino meo Decano.

Non denique tertium obstare visum fuit, quod nempè
etsi hæc omnia vera sint, ambigua tamen fuerint, atque
digna, vt transigeretur, quia quatenus digna essent transa-
ctione, illam DD. in dubium nunquam reuocauerunt quoad
transigentes, sed tantùm dixerunt intrare arbitrium pro re-
tardatione solutionis Collectæ respectu Calceariorum post
dictam transactionem receptorum, quia non reperitur in iure
cautum, quod homines Vniuersitatis transigendo † possint 23
obligare successores pro debito voluntario in sua origine,
quod istos nunquam obligauit, ita vt res iudicata, atque tran-
sactio subsecuta habeantur pro veritate, & perimant prio-
res titulos, adeo vt ex illis agendũ sit quoad ipsos transigentes,
non autem quoad istos nouiter admissos, respectu quorum di-
citur res inter alios acta, & quibus eatenus nocet transactio,

& res iudicata, quatenus actio, super qua sententia prodijt,
apta erat illos comprehendere, aliàs quemadmodum ab
24 initio actio contra ipsos dirigi non poterat, † ita nec per sen-
tentiam Iudicis, nec per transactionem effici potuit, vt contra
25 ipsos dirigeretur, † quia præualere debet causa, & origo
constitutæ pecuniæ, non Iudicis potestas inquit *Textus in l.
qui id 34. ff. de donat. ibique Odofred. num.2.* & adhuc casum
præcisum probat *Text. in d. l.4. §. actor, ff. de re iudic.* vbi quod
26 Actor municipium, in quem actio dirigi non poterat, † rem
iudicatam recusare potest, & in *l. sicut 8. §. sed si queritur*; ibi,
27 quia per sententiam non debet seruitus constitui, † sed quæ
est declarari, *ff. si seruit. vindicetur*, neque nouus contractus
transactionis causatus ex antecedenti debito attendendus est,
28 † sed debitum causans inspecta primæua origine actus, iuxtà
*Textum expressum in l. si Procuratorem 8. ff. mandati in l.1. §.
idem Pomponius ff. depositi, in l. Tutor 70. ff. de fideiussor. & in*
29 *l. sicut C. de obligation.* quæ origo ad hunc effectum † attendi-
tur ad terminos Textus de his indictionibus imponendis *in l.
vnic. §. res vero C. de imponendis lucrat. descript. lib.10.* Bald.
cons.47. n.10. vers. nam à primordio vol.3. Natt. *cons.71. num.1.
& d. cons.215. n.4. & seqq.* Thesaur. *d. decis.257. n.4. vers. &
intelligitur de necessitate in fine, vers. inspici enim debet*, Bursat.
cons.159. num.9. cum similibus deductis per Alex. *cons.215. sub
n.5. vol.6.* Chacher. *decis.167. n.25.* Cantiunc. *cons.35. num.19.*
Crauett. *cons.1000. nu.44. & seqq.* alijsque latè congestis com-
probatum fuit in *Decisionibus huius causæ 10. Martij 1673. §.
& licet in prædicta cum duobus §§. seqq. & 11. Decembris eius-
dem anni §. neque enitatur & §. seq. coram me.*

Ad quorum omnium comprobationem animaduertebant
Domini tam à d. sententia R. P. D. Raimundi in iudicatum
transacta, quàm à subsecuta transactione, atque ab omni-
bus mandatis pendere commissionem etiam cum clausula
restitutionis in integrum, in qua arbitrio Rotæ committitur
processus ad legitimam executionem, quamuis in prima
parte ipsius, Calcearij petijssent Card. Camerario, seù Con-
seruatoribus Vrbis committi, vt ex originali commissionis
hodie exhibito ad tollendum æquiuocum à Scribentibus pro
creditoribus adductum circa illius interpretationem, cùm
Papa rescripsit de secunda parte, atque in substantialibus re-
lata in Summario Calceariorum *nu.2.* itaut restaurata, per
30 commissionem restitutionis in integrum, lite † perinde sit
ac si neque res iudicata, neque transactio, neque aliquis actus
præiudicialis adfuerit, ad terminos *Textus in l. quod si minor §.
restitutio ff. de minoribus, in l. prima C. de restit. in integrum,
& in c. veniens de iur. iur.* Capic. Latr. *decis.68. sub num.28. sess.
decis.97. n.10.* Valenz. *decis.44. num.34. & seqq.* cum alijs per
Tiraquell. *de retract. lignager. §. 32. gloss. prima sub numer.69.*
Rota *Coram Cassad. decis.13. sub num.1. de rescript. & in rec.
par.4. tom.2. decis.135. num.7.* Seraphin. *decis.949. num.3.* Mil-
lin *decis.15. sub num.1.* licuetit Rotæ resoluere, quod non in-
tret arbitrium pro executione mandatorum respectu istorum
31 nouitèr admissorum iniustitia detecta, † quæ impedit pro-
cessum ad executionem ad *Textum in cap. inter cæteras, cum
ibi notat. de sentent. & re iudic. Gratus consil.80. num.11. vol.2.*
Marescott. *var. resol. lib.1. cap.86. num.10.* Surd. *cons.324. in
princip.* Rota *coram Eminentissimo Ottibobono decis.162. num.1.*

Et ità vtraque &c.

R. P. D. CALATAIV.

Romana, seù Portueñ Fideicommissi.

Lunæ 7. Maij 1674.

ARGVMENTVM.

Super bonis assignatis filio pro legitima immissio fideicommissario conceditur, quia de suis requisitis docuerat, & assignatio tanquam facta in vita per subsequens testamentum reuocata remansit, & detractiones, quæ ex illa, vel alijs de causis potuissent competere ex alienationibus apparebant consumptæ, eo magis stante non confectione inuentarij, & quia status hæreditatis firmatus non erat.

SVMMARIVM.

1 *Filij in conditione positi ex Statuto. Vrbis dicuntur dispositiuè vocati.*
2 *Immissio fideicommissario debetur docto de fideicommisso, sui vocatione, & identitate bonorum.*
3 *Legitima per patrem viuentem assignata filijs, potest reuocari ad libitum eiusdem patris, & num. seqq. vbi amplia.*
4 *Legitimæ præmatura assignatio facta à patre viuente, habet vim vltimæ voluntatis.*
5 *Legitima assignata filijs in vita patris, vt irretractabilis sit, requiritur emancipatio eorundem filiorum.*
6 *Inter Patrem, & filium nullus contractus, nullaque obligatio cadere potest.*
7 *Legitimæ assignatio facta à patre viuente, reuocatur per testamentum ab eo postea conditum cum clausulis derogatorijs.*
8 *Solutiones referuntur in causam duriorem fideiussionum.*
9 *Hæres non potest impugnare factum sui auctoris, qui promisit de euictione.*
10 *Detractiones præsumuntur consumptæ stantibus alienationibus, & non confectione inuentarij, amplia vt nu. seq.*
11 *Status hæreditatis vbi non est firmatus, & alienationes sunt in maxima quantitate, eo magis faciunt detractiones fuisse consumptas.*

DECISIO CCLXXXIII.

A Decisione edita die 23. Iunij 1670. fauore Alphonsi, &
aliorum de Ghisilerijs esse recedendum Domini exi-
stimarunt, quia cum ad fideicommissum Antonij Senioris
Antonius Iunior in conditione positus sit † dispositiuè voca- 1
tus ex Statuto Vrbis *lib.2. c.142.* eidem competit; † Immissio 2
ex remedio *l. fin. C. de edict. Diu. Adrian. tollen.* maximè dum
constat de duobus alijs requisitis necessarijs, nempè obitu gra-
uatorum sine filijs ex Summario Antonij, dato die Nouem-
bris 1669. *num.3.* ac de identitate bonorum in fideicommisso
comprehensorum ex eodem Summ. *n.4.* Rota *rec. par.3. de-
cis.45. n.3.* cum alijs relatis per Ridolph. *in praxi par.2. c.7. n.81.*

Nec releuat, quod bona, de quibus agitur fuerint ante
testamentum conditum anno 1586. assignata præcedentèr
per Testatorem hæredibus grauatis, qui erant filius, & sex
eius nepotes ex altero filio pro omni, & toto eo, quod ipsi pro
legitima, & alimentis, ac portione prætendere possent in
ipsius Testatoris hæreditate, quia regularitèr assignatio, quæ
fit à Patre pro legitima filiorum, † potest ad libitum eiusdem 3
Patris reuocari, vt ex Bald. Iason, & Ripa firmat Pereg. *de fi-
deic. art.36. num.15. §. post Dec. cons.3. num.26. lib.1.* Crass. *de
success. §. legitima qu.12. nu.5.* vbi testatur de magis commu-
muni opinione Merlin. *de legit. lib.5. tit.3. quæst.1. n.8.* Vasq.
*de success. creat. lib.16. tit. de legitima cap. quo titulo sub num.7.
fol.219.* & benè *Cancer. var. resolut. tom. primo tit. de legitima
num.23.* vbi quod hæc præmatura assignatio habet vim vlti-
mæ voluntatis, † quæ ad libitum reuocari potest, Mastrill. 4
decis.165. num.13. Surd. *decis.167. num.3.* & hanc opinionem
sequuta fuit Rota *in decis.160. nu.11. post Merlin. de legitima.*

Maximè quando, vt in proposito, assignatio non fuit fa-
cta per modum irretractabilis contractus, † ad quem 5
effectum requiritur, vt præcedat emancipatio propriorum
filiorum, cùm alioquin inter Patrem, & filium nulla cadat
obligatio, † nullique contractus fieri possint, Merlin. *de le- 6
gitima lib.5. tit.3. qu.1. num.10.* & reuocata censetur per subse-
quens vltimum testamentum cum clausulis derogatorijs, ibi:
† Cassando, & annullando ogn'altro suo testamento, & vl- 7
tima volontà tanto à parole, quanto à scrittura sin'al presen-
te giorno fatta. Crass. *de success. §. legitima nu.5.* vbi de com-
muni, veriori, & receptioni Cancer. *var. resolut. lib. primo
cap.3. num.23.* Merlin. *de legitima lib.5. tit.3. qu. prima nu.8.* &
post eum Rota *d. decis. 160. num.11.*

Atque hinc attenta insubsistentia prædictæ assignationis
negari non potest, quin bona sublaceant fideicommisso post
eandem assignationem condito cum prohibitione aliena-
tionis.

Neque obstat, quod bona prędicta fuerint distracta pro sol-
uendis debitis, pro quibus idem Testator fideiusserat; ideo-
que Ghisilerijs creditoribus competat retentio; quoniam de-
bitum, pro quo Testator fideiusserat non probatur excede-
re summam scutorum 500. creditores autem præter stabilia
receperunt in solutum bestias diuersi generis, frumentum,
lignamina, seù silua cedua, ac pecunias ascendentia in

totum

8 totum ad scut. bis mille, vt vltra hodierno † Summ. *nu.* 4. quæ omnia procul dubio ad istam causam duriorem habentem onus fideiussionis Testatoris adscribenda sunt, Crat. *discept.* 224. *num.* 5. *&* 7. Rota *coram Greg. decis.* 554. *num. primo, ibique Adden.*

Exceptio pariter, quod Antonius Actor sit hæres Scipionis patris vnius ex hæredibus grauatis, qui alienationi consensit, & promisit non contrauenire; Immò de bonorum
9 alienatorum euictione se obligauit, † ac proindè illius factum impugnare non possit, *ad text. in l. cum à matre C. de rei vindicat.* cessat ex facto, quia consensus, & promissio est reiecta ad suam ratam, & portionem dumtaxat, Summario Antonij *num.* 4. & adsunt alia bona, quæ in dicta datione in solutum non fuerunt comprehensa, hodierno Summario *num.* 1. *&* 2. & in quibus Antonius succedit ex propria persona, tamquam positus in conditione propter obitum grauatorum sine filijs, sicuti ad solam ratam ipsius Scipionis restricta fuit obligatio de euictione, quæ compensanda est cum summa scutorum bis mille, & vltra assignata in tot belluis, pecunijs, & lignaminibus, vt supra dictum est.

Retentio tandem ex causa detractionum hæredibus grauatis competentium, penitùs excluditur ob non confectionem Inuentarij, ac bonorum fideicommissi alienationem,
10 d. Summario *num.* 5. 6. *&* 7. † ex quibus hæredes grauati præsumuntur satisfacti, Merlin. *decis.* 633. *num. primo. & seqq. & in recentior. decis.* 93. *num.* 9. *par.* 9. *& decis.* 31. *num.* 25. *par.* 11. Maximè dum status hæreditarius non fuit firma-
11 tus, † & alienationes sunt in magna quantitate, vt aduertit Rota *in Perusina bonorum de Rodulphis* 15. *Iunij* 1668. *§. nec dicatur, coram Eminentissimo Domino Cardinali Cerro.*

Et itá, Antonio tantum informante, resolutum fuit.

Supra in alia parte 16. recent. adest altera præsenti causæ decisio ibi in ordine 284.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Bononien. Fideicommissi de Ginis.

Lunæ 7. Maij 1674.

A R G V M E N T V M.

Linea vltimi vocati prætendebat excludere substitutum lineæ præcedentis, vel quia solus primogenitus in ea censeretur inclusus, vel etiam quia qualitas educationis à Testatore demandata, non concurrebat in illo, quæ neque ipsi congruere videbatur; Ei tamen denegata est successio, tùm quia visum est Testatorem instituere voluisse primogenituram, quod per mortem primogeniti admittit secundogenitum, tùm etiam quia qualitas educationis fuerat iniuncta pro maiori commodo hæredum, & sic non poterat excludere personam alias à Testatore vocatam, & demum quia cùm nondum euenisset casus suæ vocationi, ille non poterat ad successionem admitti.

S V M M A R I V M.

1 *Secundogenitus in primogenitura succedit mortuo primogenito, & num.* 6.
2 *Primogenitura non expirat in primo vocatis, sed continuatur in secundis, & vltra genitis, & n.* 1.
3 *Primogeniti si sunt vocati in numero plurali, adhuc intelliguntur de vnico, quia impossibile est vno eodemque tempore adesse duos primos, & num.* 15.
4 *Primogenitis pluribus vocatis, vnus post alium successiuè succedere debet.*
5 *Primogenitus naturaliter vnus tantum valet naturaliter appellari.*
7 *per Vulgarem solum dicitur vocatus cum dictione alternatiua* vel *isque etiam qui vocatur in defectum alterius.*
8 *Verba* in defectum *intelliguntur per vulgarem.*
9 *Verba* il quale *est repetitiuum omnium præcedentium qualitatum.*
10 *Dictio* ouero *licet de sui natura importet vulgarem, hoc tamen non procedit stantibus coniecturis in contrarium, quia tunc continet etiam fideicommissariam.*
11 *Verba indefinita comprehendunt quæcumque tempora, & ita etiam compendiosam substitutionem important.*
12 *Testator si mandauit hæredem, aut substitutum in sua domo educari, non ex eo, quod ille educatus non sit, remanet ab hæreditate exclusus, aut non censetur vocatus, & sup. à num. 7. & num. seqq.*
13 *Sequentia non referuntur ad præcedentia quando per relationem restringeretur dispositio fauorabilis.*
14 *Relatio excluditur quotiescumque sequeretur contraria testatoris voluntas.*
16 *Primogenituræ successio omnimodam integritatem hæreditatis importat, & quamcumque diuisionem excludit.*
17 *Relatio est facienda ad proxima, & immediata, non autem ad remota.*
18 *Relatio numquam fit ad personam, cui specialiter est prouisum per expressam vocationem.*
19 *Verbum instituo etiam ex mente testatoris obliquatur.*
20 *Vocatio restringi non potest ad descendentiam vnius ex familia vocata, si fuit posita in conditione, & prædilecta etiam descendentia aliorum.*
21 *Substitutus non admittitur nisi purificata conditione, sub qua vocatus est.*
22 *Æquiparatorum natura est, vt vna omnium sit conditio, & pariformis determinatio.*
23 *Restrictio à testatore facta, sed ab eo exclusa in familia secundo loco vocata, eo magis censetur exclusa in familia primo loco instituta, & ab eo prædilecta.*
24 *Voluntas testatoris vel alterius disponentis declaratur ex illius vsu, ac modo loquendi.*
25 *si Vinco viuentem te eo magis vinco te.*
26 *Verba*, & non vi essendo discendenza *qualiter intelligantur.*
27 *Discretiua loquutio tunc operatur quando verba vtriusque dispositionis sunt clara, secus autem si fuerint dubia.*
28 *Verba vbi sunt dubia, illorum declaratio desumitur ex alio consimili sensu disponentis, in alia parte dispositionis expresso.*

D E C I S I O CCLXXXIV.

CÆsar Ginus relictis hæredibus vsufructuarijs Camilla Vxore, Vincentio Taccono eius ex sorore nepote, & Marco Tanario famulo post eorundem obitum consolidato vsufructu cum proprietate, hæredem vniuersalem instituit filium primogenitum dicti Vincentij, cuius descendentia masculina non existente succedere voluit secundogenitum ordine Primogenituræ, & deinde immediatè prosequendo disposuit per hæc verba; Comandando à dd. miei heredi, come di sopra chiamati, che debbano, e vogliano tener seco in casa mia alla loro tauola, e spesa il primo figlio maschio, che nascerà d'vn Galeazzo Gini de' Malgarotti di legitimo Matrimonio, ouero il secondo in difetto del primo, e li di loro figliuoli, e che s'addimandi Cesare Gini, come si addimandaua vn'altro già nato, che poi è morto; Il qual primo, e primi, che viueranno istituisco, lascio, e voglio, che siano miei heredi vniuersali doppo l'vsufrutto, e vita naturale delli sudetti Signori Camilla Statici, Signor Capitano Vincenzo, e Marco Tanari: E di questi Tacconi, e Gini, come di sopra istituiti, e chiamati, non vi essendo linea, e discendenza masculina legitima, e naturale, ouero essendouene, e poi mancando, quando che sarà, all'hora, & in quel caso voglio succeda il primo figlio maschio, che nascerà di legitimo Matrimonio d'Helena figliuola prima femina di detto Galeazzo Gini de Melgarotti da Fiegnano mio lauoratore, & li di lui figli maschi legitimi, e naturali, e che nasceranno di legitimo Matrimonio: E non vi essendo discendenza masculina legitima, e naturale di d. Signor Vincenzo Tacconi, e delli dd. Gini; all'hora, & in tal caso istituisco, e voglio, che sia mio herede il primo figlio maschio; che nascerà, ouero del Sig. Taddeo, ouero del Signor Mario Riguzzi, per ordine di primogenitura, &c. cum alijs substitutionibus, de quibus latiùs in Testamento.

Defunctis hæredibus vsufructuarijs, nulloque existente filio ex Vincentio Taccono, successit in tota hæreditate Cæsar Ginus filius maior d. Galeatij, iuxtà mandatum Testato-

ftatoris educatus in eius domo, per cuius obitum fine filijs
prætendente Cæfare altero filio eiufdem Galeatij fuiffe ad
eius fauorem apertum Fideicommiffum: Et è contra, ad
illud afpirante Cæfare filio d. Thadei ex concordi compro-
miffo caufa in Rota commiffa, Dubium propofui; An,
& ad cuius fauorem conftet de Fideicommiffo ad fauorem
ipfiufmet Gini refolutum.

Dum enim Teftator poft iniunctum fuis hæredibus onus
educandi penès ipfos filium primogenitum, vel in eius de-
fectum fecundogenitum Galeatij Gini, vtrofque imme-
diatè vocauit ad fucceffionem per illa verba: Il qual primo,
e primi iftituifco, e voglio, che fiano miei heredi, &c.
Inde fequitur, quod defuncto primogenito, fit admitten-
dus fecundogenitus, tùm attenta natura primogenitorum,
1 † ex qua vocatio non expirat in primis, fed continuatur in
fecundis, & vltrà genitis, Menoch. *confil.* 1023. *numer.* 7.
Surd. *confil.* 494. *fub num.* 1. Molin. *de primog. lib.* 1. *cap.* 4. *à num.*
13. *cum feqq.* & *cap.* 5. *à num.* 24. *cum alijs feqq.* Caftill. *contr. lib.* 2.
cap. 22. *à num.* 1. *cum multis feqq.* & *per tot.* fignantèr *numer.* 73.
2 † vbi quando ex coniecturis apparet Teftatorem voluiffe in-
ftituere primogenituram, Fufar. *quæft.* 391. *num.* 1. & *per
tot.* Rota *coram Arguell. decif.* 16. *num.* 1. & *decif.* 28. *num.* 1. &
per tot. vbi quod prædicta procedunt nedum in maioratibus
Hifpaniæ, fed etiam aliarum Nationum.

Tùm etiam, quia dum Teftator vocauit primum, &
primos, qui viuent, & impoffibile effet vno, eodemque
3 tempore adeffe duos primos, † vel ifta verba in vnico pri-
mogenito verificari, iuxtà bonum Text. *in l. fin. ff. ad Tre-
bell.* & per eum firmat Bart. *confil.* 54. *num.* 4. *in fine*, perne-
4 ceffe dicendum eft vnum † poft alium fucceffiuè vocaffe, ex
deductis in fpecie per Rimin. iun. *confil.* 544. *numer.* 88. & *feq.*
Peregr. *de fideicomm. art.* 19. *num.* 23. *verf.* & *cum plures*, & fir-
mant Molin. *de primog. d. cap.* 5. *num.* 18. *cum feqq.* Caftill. *contr.
lib.* 5. *cap.* 93. §. 1. *num.* 49. & 50. & §. 3. *num.* 12. 13. & *feqq.* & *benè*
Cyriac. *contr.* 303. *num.* 19. & Rota *coram Merlin. decif.* 851. *fub
num.* 4. *verf. non obftat. iuncto num.* 5.

Sine autem difficultate, vbi Teftator idemmet in fuo
fenfu accepit vocando primogenitum, qui naturaliter erat
fecundo, vel tertio genitus, vt in hac ipfa fubftitutione
quatenus filium primogenitum cenfuit ex Galeatio nafcitu-
rum, non obftante, quod alter fuiffet præmortuus, &
5 quatenus primus, & primos vocauit † cum naturalitèr
vnus tantum primus valeat appellari, & infra in fubftitu-
tione ipfiufmet filij Thadei, ibi: E non vi effendo difcen-
denza mafculina legitima; e naturale del primo, fucceda
l'altro primo; quod in fpecie ponderat Rota *in Ariminen. fe-
cundogenituræ* 1. *Aprilis* 1672. §. *his accedunt coram me.*

Neque eft dubitandum fub nomine primi venire etiam fe-
cundo, & vltrà genitum, quia abfolutum eft in primoge-
nituris, non folum dici primogenitum illum, qui verè pri-
6 mo loco genitus eft, † fed etiam illum proximè, & imme-
diatè fequentem ex fratribus, qui licèt fecundo, vel vlte-
riori loco genitus in præmortui primogeniti locum fuccedit,
& iura primogenituræ confequitur, Menoch. *confil.* 97. *à n.*
3. *ad* 19. Mandell. de Alb. *confil.* 382. *num.* 67. & *alij feqq.* Ti-
raquell. *de iur. primog. quæft.* 3. *num.* 6. & Rota *coram Seraph.
decif.* 459. *num.* 1. *coram Bich. decif.* 602. *num.* 5. & *coram Emi-
nentifs. Otthob. decif.* 254. *num.* 2.

Ad obtenebrandam hanc non obfcuram Teftatoris volun-
tatem dicebant fcribentes pro Rigutio eundem Teftatorem
demandaffe fuis hæredibus onus educandi fecundogenitum
7 Galeatij in defectum primi, & fic per vulgarem, † tùm
attenta dictione alternatiua, *vel*, iuxtà firmata per Pe-
regr. *de fideicomm. art.* 18. *num.* 24. & *per* Rota *in Auximana fi-
deicomm.* 29. *Nouemb.* 1666. *fub* §. *digreffus*, & *duobus feqq. coram*
8 *Eminentifs. D. Card. Carpineo*; Tùm ex illo verbo † *In defe-
ctum*, ad tradita per Cyriac. *contr.* 522. *num.* 93. & *per* Rot.
in recent. decif. 272. *num.* 13. *par.* 6. & *decif.* 72. *num.* 10. *par.* 10. &
decif. 49. *num.* 1. & 25. *par.* 13. Et proindè quemadmodum poft
admiffionem primogeniti ad iniunctam educationem ad eam
amplius afpirare non poterat fecundogenitus, iuxtà natu-
ram vulgaris, ex qua vno admiffo, alter excluditur, ita
ob eandem rationem afpirare non poteft ad fucceffionem,
quæ fub eadem conditione defectus primogeniti, & educa-
tionis in domo Teftatoris delata fuifse videtur ex relatiuo
9 *il quale*, † omnium præcedentium qualitatum alternatiua,
repetitiuo, ex *dec.* 557. *n.* 15. *coram Dunoz. Iun.*

Sed huiufmodi obiecta cefsare Dominis videbantur, ex
10 eo quia licèt alternatiua, *ouero*, † quando eft deftituta
aliquo adiuncto denotante tractum temporis fucceffiuum,
vel non vrgent coniecturæ in contrarium, importare pof-
fit vocationem per vulgarem, vt explicat eadem Rota *in
allegat. Auximana fideicommiffi fub* §. *nec refiftit*, & *feq.* fecus
dicendum eft præfenti hypothefi, in qua non deficiunt
coniecturæ contrariæ, vt patebit ex infra dicendis, & ei-
dem alternatiuæ fuit adiectum verbum indefinitum, quod
vti comprehendens quodcumque tempus, in quo primoge-
niti defecifsent; † importat compendiofam continentem 11
fideicommifsariam, vt in fpecie tradiderunt Parif. *confil.* 18.
num. 12. *lib.* 2. Dec. *confil.* 480. *fub num.* 8. Peregr. *de fideicomm. eod.
tract. art.* 18. *num.* 16. Altograd. *confil.* 66. *num.* 15. & 16. *lib.* 2. &
Rota *coram Caualer. decif.* 454. *num.* 8. & *coram Buratt. dec.* 689.
num. 2. & benè *coram Dunoz. Iun. decif.* 651. *num.* 48. & 49. Quid-
quid dicendum foret, fi fuifset adiectum verbum, *non exiften-
te*, de quo loquuntur Cyriac. & Rota *in locis pro Rigutio al-
legatis.*

Et propterea fi onus educandi fuit iniunctum per compen-
diofam retorquendo argumentum pro altera parte allatum,
confequens eft, vt etiam fucceffio per compendiofam dela-
ta dicatur, itavt fruftra ab ea prætendatur excludi Cæfa-
rem Ginum, vtpote non educatum in domo † Teftatoris, 12
quia dum ille fuccedere debet, quandocumque defecerit
primogenitus, fiue ante, fiue poft quæfitam hæreditatem,
indè clarum remanet qualitatem educationis non debuiffe
neceffariò concurrere pro fucceffione obtinenda.

Quod etiam comprobatur nedum quia educatio fuit iniū-
cta pro maiori commodo hæredum, & fic intrat regula fe-
quentia non referri ad præcedentia, † quando per relatio- 13
nem reftringitur difpofitio fauorabilis ad tradita per Iaf. *in l.* 1.
verf. quinto limita num. 9. *ff. de liber præter.* Felin. *in cap. caufam,
quæ fub num.* 4. *verf. limita fexto de refcript.* Alex. *confil.* 48. *num.*
6. *verf. præterea quando fumus*, & Rota *coram Put. decif.* 75.
num. 2. *lib.* 2.

Verum etiam, quia fi huiufmodi qualitas deberet necef-
fariò concurrere in fuccedere debente, fequeretur, quod
admiffo primogenito excluderentur eius defcendentes con-
tra expreffam voluntatem † Teftatoris, quo etiam cafu 14
relationem excludi dixit Rota *coram Gregor. decif.* 495. *nu-
mero* 11.

Et profectò tam vocatio per fideicommiffum, quàm ex-
clufio dictæ qualitatis conuincitur per illud verbum *primos*,
† in vnica perfona educanda, & eodem tempore nullate- 15
nus verificabilis, vt fuperius oftenfum fuit.

Nequaquam fubfiftente illud verificari poffe per relatio-
nem tam ad primogenitum Galeatij, quàm ad primogeni-
tum Vincentij in fuperiori parte Teftamenti inftitutum;
Quia id tripliciter repugnat; Primò, quia Teftator vnum-
quemque hæredem vniuerfalem inftituit, non autem pro
medietate; Secundò, quia fuccedere voluit *per ordine di
primogenitura*, † quod omnimodam integritatem impor- 16
tat, ac diuifionem excludit, Tiraquell. *de primog. quæft.*
33. *num.* 13. Molin. *de primog. Hifp. lib.* 1. *cap.* 4. *ex num.* 13. *cum
feqq.* Rota *coram Arguell. decif.* 16. *num.* 4. Et tertiò, quia re-
latio eft facienda ad proxima, & immediata, † non au- 17
tem ad remota, Rota *coram Greg. decif.* 455. *num.* 13. quan-
do præfertim adfunt aliæ rationes intermediæ, Dec. *confil.*
190. *fub num.* 1. *verf.* & *in hoc non obftantibus*, & *eadem* Rota
coram Buratt. decif. 21. *numer.* 8. & illa nunquam fit ad perfo-
nam, cui, † prout hic, fuit fpecialitèr prouifum per ex- 18
preffam vocationem, iuxta Text. *exprefs. in l. cohærede* 41.
§. *qui patrem*, *ff. de vulg.* Peregr. *de fideicomm. art.* 16. *fub num.*
107. & Rota *in d. decif.* 21. & *ibi vtrobique coram Buratto*;
hoc enim non difpofuit Teftator gratia cumulandi vocatio-
nes, fed fauore vfufructuariorum, quorum vita durante,
nec Tacconos, nec Ginos fuccedere voluit, vnde ne hoc
contingeret in eorum præiudicium, prudentèr expreffit eos
inftituere poft confolidatum vfumfructum, numquam ta-
men turbato ordine fuperius præfcripto vocationis eorum de
Tacconis ordine primogenituræ, & deindè ijs deficientibus
illorum de Ginis, licèt per † verbum *Inftituo*, cùm etiam 19
hoc verbum ex mente Teftatoris obliquetur, Peregrin. *de
fideicomm. art.* 18. *num.* 5. Mantic. *de coniect. lib.* 8. *tit.* 1. *num.* 16.
Fufar. *de fubft. quæft.* 1. *n.* 1.

Vrgente prætereà, pro corroboratione prædictorum plu-
res coniecturæ ab informantibus ponderatæ; Et primò,
quia Teftator femel, atque iterum pofuit in conditione
omnem defcendentiam mafculinam Galeatij, vt patet ex
illis verbis, ibi: E di quefti Tacconi, e Gini, come di
fopra ifrituiti, non vi effendo linea, e difcendenza mafcu-
lina. Et rurfus poft vocationem primogeniti Helenæ filiæ
Galeatij: Et non vi effendo difcendenza mafculina legiti-
ma, e naturale del Sig. Capitano Vincenzo Tacconi, e
delli

delli detti Gini, quod verbum *de' Gini* semper prolatum in numero plurali, cùm ad descendentiam vnius ex filijs Ga-
20 leatij restringi non valet, † indè negari non potest fuisse positam in conditione, & prædilectam etiam descendentiam aliorum, vt in specie dictum fuit in *Ariminen. secundogenituræ 1. Aprilis 1672. §. & eo fortius, coram me*, & proin-
21 dè nonnisi illa extincta, † ad successionem admitti valet Rigutius sub huiusmodi conditione vocatus, ad Text. *in l. filius familias 117. §. cum quis rogatus, ff. de leg. 1.* Castill. *contr. d. cap. 93. num. 4. in fine*, Grat. *discept. 773. num. 4. & 5. &* Rota *coram Carill. dec. 265. n. 1. cum alijs ibi alleg.*

Secundò, quia Testator ex verbis mox relatis, æquiparauit descendentiam illorum de Ginis cum illa Vincentij Tacconi, vndè quemadmodum vocatio filiorum Vincentij non terminatur in primo, ita neq; huiusmodi terminatio
22 prætendi valet in filijs Galeatij, † cum æquiparatorum sit vna eademque conditio, ac pariformis debeat esse determinatio, Surd. *consil. 383. nu. 21. & latè* Barbos. *tract. var. axiom. 14. n. 1. & per tot. & loco 6. n. 1. & 2.*

Tertiò, quia dum in alijs substitutionibus posterioribus, tam ipsius Rigutij, quàm illorum de Peuarellis Testator, non restrinxit vocationem ad primogenitum, sed illam extendit etiam ad secundogenitum, ibi: E non vi essendo discendenza masculina legitima, e naturale del primò, succeda l'altro primo, che nascerà di vno delli detti Riguzzi di legitimo Matrimonio, e li loro figliuoli maschi, come di sopra, & ibi: E non vi essendo successione mascolina di detto Filippo Carlo, succeda il secondo, che nascerà di detto
23 Signor Marco Tullio; † non est dicendum hanc restrictionem voluisse in familia illorum de Ginis prius vocata, & prædilecta, ad Text. *in l. Publius in fin. ff. de condit. & demonstrat.* Ruin. *consil. 40. sub num. 9. versic. igitur, & consil. 142. sub num. 11. vers. & istud etiam lib. 3.* Mantic. *de coniect. lib. 10. tit. 7. sub num. 5.* Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 76. num. 56. &* Rota *coram Greg. decis. 313. num. 8.* Ex vsu enim, ac
24 modo loquendi ipsius Testatoris † voluntas declaratur, vt ad rem ponderat Peregr. *de fideicomm. artic. 16. numer. 108. &* Rot. *coram Dunoz. iunior. decisio 823. numer. 5. & decis. 837. numer. 14.*

Denique, quia si Rigutius excludebatur à descendentia masculina Helenæ filiæ Galeatij positæ in conditione ad illius exclusionem ibi: E non vi essendo descendenza masculina legitima, e naturale del Signor Capitan Vincenzo Tacconi, e delli detti Gini; multo magis excludi debet à filijs masculis eiusdem Galeatij ad successionem prius vocatis,
25 & excludentibus filios Helenæ † per regulam, si vinco vincentem te, eo magis vinco te ipsum, *l. de accessionibus, vers. Namque, ff. de diuers. & temp. præscript.* Mantica *de coniect. d. tit. 7. num. 6. &* Castill. *concr. lib. 3. cap. 30. numer. 1. & per tot.*

Neque ad elidendas aliquas ex dd. coniecturis obstare visa sunt deducta à Scribentibus pro Rigutio; Nam quod Testator diuersimodè posuerit in conditione descendentiam masculinam illorum de Tacconis, & Ginis, primam nempè referendo ad Vincentium, ibi: E non vi essendo discendenza, &c. del Signor Vincenzo Tacconi, sub qua omnes illius filij, & descendentes masculi comprehenduntur, & aliam referendo ad Ginos, nulla facta mentione Galeatij; Non releuat, neque subsistit in facto, nec in iure; In facto, quia Testator præcedenter non stipitem, sed eosdemmet institutos penitùs æquiparauit, ibi: E di questi Tacconi, e Gini, come di sopra instituiti, e chiamati, non vi essendo linea, e discendenza masculina; In iure verò, quia eo ipso quod secundus venit sub nomine primi, & ita tertius, ac quartus, quem alter non antecedit, vnusque alteri intelligitur, vt supra, per fideicommissum graua-
26 tus, dum Testator dixit: † E non vi essendo discendenza masculina delli detti de' Gini, perindè est, ac si de omnibus filijs Galeatij loquutus fuisset, vt in specie ad obiectum respondendo, cum quo transierat antecedens decisio 1. Decembris 1670. §. absque eo animaduertit Rota *in præallegat. Ariminen. primogenituræ 1. Aprilis 1672. §. & eo fortius, coram me.*

Minus obstat argumentum adductum contra tertiam coniecturam, quod sicuti quando Testator voluit continuari successionem in secundogenito, specialitèr expressit, vt in substitutionibus Rigutij, & illorum de Peuarellis, ita dum huiusmodi expressionem omisit in substitutionibus illorum de Ginis, eandem conditionem voluisse censendum sit.
27 Quia argumentum à discretiuo modo loquendi procedit, † quando verba vtriusque substitutionis sunt clara, secus autem quando sunt dubia; † Tunc enim illorum declaratio, 28
& interpretatio rectè desumitur ex alio consimili sensu, quem habuisse dignoscitur Testator in altera parte testamenti, iuxtà Text. *in l. qui filiabus, ff. de legat. 1. & explicat* Mantica *de coniect. lib. 6. tit. 13. num. 10.* Rota *coram Dunoz. iun. d. decis. 611. num. 5.* & distinguendo inter vnum, & alterum casum in *recentior. decis. 410. numer. 7. & 8. parte 14.*

Et ita, omissis alijs obiectis tamquam magis irreleuantibus decisum fuit, vtraq; &c.

R. P. D. RONDININO.

Narnien. Societatis.

Lunæ 7. Maij 1674.

ARGVMENTVM.

Contra obligationem filijfamilias deciditur, vel quia præsumatur suspecta à duobus instrumentis eodem die, & eodem Notario stipulatis in Vrbe, & in agro Narniensi, inuicem distantibus per quadraginta milliaria, vel quia diceretur contracta ex pecunia amissa in ludo, vel tandem quia remanebat præscripta à Stat. Vrbis *lib. 1. c. 158.* cuius præsumpta solutio in societatibus officij a quo tempore incipiat, prout etiam a quibus actibus, & contrarijs præsumptionibus non excludatur, ex sequenti Summario, & Decisione videnda sunt.

SVMMARIVM.

1 *à Falsitatis suspicione quatenus remaneant immunes actus ab eadem persona eodem die celebrati in Vrbe, & in alio loco per 40. milliaria ab illa distante, & n. seqq.*
2 *Regula Cancellariæ de verisimili notitia quando, & in quibus terminis procedat.*
3 *Notarij non solent mutatis æquis eadem die arripere iter pro conficiendis instrumentis in locis per 40. milliaria inuicem distantibus.*
4 *Dieta legalis in communiter accidentibus attenditur constituens in singulos dies viginti millia passuum, non illa vulgaris publicis equis à cursoribus consueta, & sup. à num. 1.*
5 *Iter quantum fieri possit spatio vnius diei perspectis facti circumstantijs, arbitrio iudicis relinquitur.*
6 *Obligatio filijfamilias de facili præsumitur ex ludo contracta ad fauorem illius, cum quo idem filius ludere solebat.*
7 *Filius familias viuens cum patre, non præsumitur quod breui spatio temporis, magnam pecuniarum summam consumere potuerit.*
8 *Creditor si diu tacuit, vt conueniret hæredes ignaros malum ius fouere præsumitur.*
9 *Statutum Vrbis* lib. 1. cap. 158. *præsumit solutionem spatio sexdecim annorum, & quatenus procedat, vid. num. 12. & seqq.*
10 *in Statuto de præscriptione loquente attenditur locus, in quo mora, aut negligentia creditoris fuerunt contractæ.*
11 *Societas contracta ad beneplacitum, eatenus durat quatenus non fuerit reuocata à partibus, vel ab altera earum.*
12 *Societates contrahi non possunt nisi ad certum tempus.*
13 *Societatis officij præscriptio à quo tempore incipiat vel ex Statuto Vrbis, vel ex dispositione iuris communis.*
14 *Solutio præsumitur ex silentio 16. annorum ex Statuto Vrbis, & ex longa taciturnitate de iure communi, & n. 15.*
16 *Præscriptio Statutaria Vrbis in præsumpta solutione fundata, ex contrarijs, & fortioribus præsumptionibus remouetur, declara vt n. 18. §. etenim, & n. 20.*
17 *Præscriptio non interrumpitur ex sola interpellatione extraiudiciali.*
18 *Præscriptio statutaria in præsumpta solutione fundata interrumpitur etiam ab interpellatione extraiudiciali.*

19 *Dictio-*

19 *Dictiones* assertus, *seu* prætensus *dicuntur dubitatiuæ, & nihil certi ponunt in esse.*

20 *Præscriptio statutaria etiam in præsumpta solutione fundata, non excluditur nisi ab explicita, & certi debiti confessione contraria.*

Itaut non sufficiant actus æquiuoci, & indeterminatam solutionem præseferentes ibidem, & sup. § etenim.

DECISIO CCLXXXV.

MAndatum ab A. C. Panciatico relaxatum contra bona hæreditaria q. Iacobi Alberti olim in controuersa societate fauore Antonij Pellegrini obligati, Summ. vtriusque partis *num.* 1. executioni demandandum non esse Domini responderunt.

Aut enim non docetur de valido contractu istius societatis, quam aliquis ex Dominis non parum suspectam habebat, ex eo, quod societas hæc scutorum 500. contracta fuit cum d. Iacobo Alberto filiofamil. sine vlla numeratione pecuniæ per nudam confessionem de recepto mediantibus alijs prioribus societatibus anno 1652. contractis in hanc postremam anno 1654. transfusis, quoad scuta 200. atque quoad alia scuta 300. præuia sola confessione, quod illa receperit ante stipulationem instrumenti, ipso Pellegrino creditore in omni contractu semper absente, quin potius vnam ex prioribus societatibus, atque aliam similem scutorum 100. ijsdem diebus Romæ contractas fuisse, atq; in agro Narniensi, Iacobum se debitorem faciendo bonam fidem recognouisse, Summario de Albertis *num.* 1. quod nimis singulare videbatur, quia licèt vnica die ab Vrbe ad Narniensem Ciuitatem per quadraginta milliaria distantem iter confici possit, quod in ijs, quæ requirunt celerem expeditionem, atque à communiter contingentibus magna cum sollicitudi-
1 ne expleri consueuerunt, † actum in simili temporis angustia gestum à falsitatis suspicione purget, veluti in procuranda notitia defunctorum pro obtinendis à Summo Pontifi-
2 ce beneficijs quotidie fieri videmus, † in quibus terminis, vt satisfiat Regulæ Cancellariæ de verisimili notitia loquuntur *decis.* Buratt. 688. *num.* 9. & 10. & 60. *num.* 1. & *in Pistorien. beneficij* 10. *Martij* 1671. *coram R. P. D. meo Emerix*, & 28. *Martij* 1672. *coram R. P. D. meo Taia.*

In ijs tamen, quæ non facilè contingere solent, eadem ratio non videtur procedere, cùm à communiter contingentibus facta metiendo, nunquam solent Notarij, mutatis equis itinera conficere pro instrumentorum stipulatio-
3 ne † ipsa die Nouembris autumnali tempore, itaut non
4 vulgaris dieta publicis equis per Cursores confici † solita, sed legalis attendi soleat viginti millia passuum in dies singulos constituens, iuxtà text. *in l.* 3. *ff. de verb. signific.* & *in l.* 1. *ff. si quis caution.* & *in §. qui autem excusare*, *ibique gloss. verb. viginti*, *instit. de excusat. tutor. gloss. in cap. præsent.* 34. *verb. legales de præben. in* 6. Mandos. *in reg.* 30. *Cancell. de verisimili*
5 *notitia quæst.* 4. *num.* 2. cum perpensis facti circumstantijs † hoc ipsum arbitrio Iudicis probandum sit, vt rectè concludunt Menoch. *de arbitr. iudic. lib.* 2. *cas.* 206. *num.* 4. Alphons. *Glossator in d. reg. de verisimili notitia in eius ordine* 28. *in fine*, *ibique* Cocchier. *pariter in fine litera G. ac* Rebuff. *in additione ad eandem regulam.*

Ponderabatur autem pro huius facti circumstantijs id ipsum suadentibus depositio inuoluta illius, qui instrumentum confecit, qui vlterius contra formam consuetam deponit prius factam fuisse obligationem Iacobi Alberti pro recognitione bonæ fidei, quam stipulatum cum officiali, & contra consuetum eorundem instrumentorum, Summario de Albertis *num.* 3. atque confessio eiusdem Pellegrini in portionibus, quod sæpiùs aleis luserit cum Iacobo, Summ.
6 eorundem *num.* 4. † vt ad hunc præcisum effectum considerat Rota *in recent. par.* 5. *decis.* 283. *sub num.* 21. & *seqq.* & *coram Dunozzetto iuniore decis.* 7. *in fine*, qui Iacobus si habebat separatum patrimonium, de quo Summ. Pellegrini *num.* 9. hoc est potiùs argumentum exclusiuum contractus, cùm inuerisimile sit quod Iacobus conuiuendo cum Patre, ac
7 insuper proprios redditus bonorum habens, † breui spatio duorum annorum quingenta scuta vlterius consumpserit, vt in fortioribus terminis ex ratione ducta à verisimili, de qua Bald *in celebri consilio* 311. *vol.* 5. Crauett. *consil.* 156. *numer.* 9. Decian. *consil.* 62. *num.* 72. & *sequen. volum.* 3. Magon. *decis. Lucen.* 25. *numer.* 7. arguit Rota *coram Dunozzetto iun. d. decis.* 7. *sub numer.* 13. & 14. & *in recent. par.* 5. *d. decis.* 283. *num.* 6.

Neque videbatur leue mendacium inter amicos, & notos inter ludendum, & colludendum asserere, quod Albertus viueret seorsim à Patre, cùm ipse Pellegrinus in ijsdem portionibus fassus fuerit se optimè sciuisse Iacobum semper cum Patre conuixisse, Summ. responsionis de Albertis *num. vnico* atque ideò petitionem debiti distulisse non solùm post mortem Iacobi, atque illius Patris anno 1659. Summ. de Albertis *num.* 7. sed etiam postquam citatus tunc fuit pro asserto suo credito à filijs, & hæredibus Iacobi occasione aditionis hæreditatis paternæ, Summario eiusdem Pellegrini *num.* 7. semper deinceps tacuisse vsque ad annum 1675. Summario eiusdem *num.* 8. & Summario de Albertis
num. 6. † vt exindè labente magis, ac magis in dies tempo- 8
re in hæredibus inscijs rei gestæ memoria periret, iuxtà celebrem *decis. Afflict.* 13. *sub num.* 21. Menoch. *lib.* 3. *præsumption.* 135. *num.* 19. Cyriac. *controuer.* 280. *sub num.* 8. & 9. Medic. *decisio* 80. *sub num.* 23. Rota *recent. par.* 10. *decis.* 128. *numer.* 8. & 9.

Aut quatenus validitas contractus posset substineri, dicebant DD. iam vltrò debitum solutum præsumi ex statutaria Vrbis præscriptione † *lib.* 1. *cap.* 158. per lapsum sexde- 9
cim annorum debitum solutum præsumente, cuius dispositio seruatur etiam in forensibus quotiescumque contractus in Vrbe gestus fuit, Summ. vtriusque partis *num.* 1. atque hic ceptum Iudicium, Summario de Albertis *num.* 6. cùm in statutis decisorijs, quale est hoc præscriptionem inducens, quoad ea, quæ oriuntur post contractum per negli-
gentiam, aut moram, † attendatur locus, in quo moræ, 10
& negligentiæ contractæ sunt iuxtà theoricam Bartol. *in l.* 1. *num.* 18. & 19. *C. de Summa Trinitate*, quam ibi sequuntur Salicet. *num.* 52. Fulgos. *num.* 18. & 19. Purpurat. *num.* 159. & *seqq.* Gratian. *discept.* 994. *num.* 9. *in fin.* quorum sententiam approbauit Rota *post* Fenz. *ad Stat. Vrb. decis.* 158. *per tot.* & *in recent. par.* 8. *decis.* 3. *num.* 9. Merlin. *decis.* 124. *num.* 3. cum alijs *in Romana pecuniaria* 29. *Iunij* 1671. *§. quia cum Testes*, & 11. *Martij* 1672. *§. quod autem coram me.*

Non obstante defectu temporis, quod desumendum dicebatur à die finitæ societatis mediante interpellatione inter socios conuenta, quàm solent appellare disdictam, quia quidquid sit in censibus, ad quorum sortis repetitionem agi nequit nisi à die factę interpellationis ab illius debitore, qui arctari non potest ad illius restitutionem, diuersum est in societatibus super officijs Romanæ Curiæ contrahi consuetis, in quibus quoad primos sex menses, indissolubiles quidem sunt, itaut quoad illius creditorem applicari possit ratio, quæ procedit in censibus, sed respectu vlterioris temporis, pro quo ad beneplacitum contrahentium societates duraturæ contrahuntur, non procedit eadem ratio, quia tunc à die quidem interpellationis, seù vt vocant disdictæ quindecim dierum, societates dissoluuntur, sed hæc interpellatio non minus à debitore, quàm à creditore illarum fieri potest, &
societas contracta ad beneplacitum † eatenus durat, qua- 11
tenus non fuit reuocata à partibus, vel ab altera earum, iuxtà text. *in l. tam diu C. pro socio*, quia alias societates con-
trahi non possunt, † nisi ad certum tempus ad text. vbi 12
communiter DD. in *l. nemo potest* 35. & *in l. adeo* 60. *ff. pro socio*, vt benè explicat Leonell. *super Bulla Pij IV. de Societ. off. gloss.* 12. *in princ. vers. octauum*, Castracan. *de Societ. offic. cap.* 55. *num.* 9. & *plur. sequen.* Zacchias *illo eodem tractat. numer.* 201. & *sequent.* cum quo sensu accipienda est Rota *coram Bichio decis.* 341. *numer.* 5. & *sequent.* & *coram Dunozzetto Iun. decis.* 960. *numer.* 6. & 7. & proindè supposita facultate agendi tam in ipso creditore, quàm in debitore quandocumque post sex
menses, † ad illos tantùm sit referenda exaduerso adducta 13
conclusio, vt non valente agere non currat tempus, neq; ad præscribendum in terminis iuris communis, neque ad præsumendum in terminis huius Statuti solutionem, iuxtà doctrinam Bald. *in auth. nisi triennale ante num.* 1. *C. de bon. matern.* Rota *coram Dunozzetto iun. decis.* 548. *numer.* 1. repetita post Zacch. *de oblig. Camer. decis.* 219. & *coram Caualer. decis.* 218. *num.* 5. & *sequen.*

Ideoque cùm ab anno 1654. contractæ societatis vsque ad
annum 1671. nulla appareat solutio, † neque petitio fru- 14
ctuum, in quibus terminis procedunt *decis.* Buratt. 73. *num.* 11. & 12. repetita *in recent. par.* 2. *decis.* 583. neque doceatur de disdicta, sed solùm deducatur finis societatis ex morte officia-
lium, Summ. Pellegrini *num.* 2. † consequens est, vt solutio- 15
nem præcesisse dicamus, arguendo etiam ex iuris præsumptione, de qua in *l. si quis fortè* 6. *ff. de pœnis*, & *in cap.* 1. *de frigid.* & *malef.* cum alijs plenè relatis *in decis.* 13. *Afflict.* & Surd. *decis.* 105. Rota *coram Merlino dec.* 124. & *in d. Romana pecuniaria* 29. *Iunij* 1671. *§. fin. coram me.*

Lapsum

Lapsum autem sexdecim annorum, & vltra, illos desumendo post sex menses, intra quos creditor societatis agere non poterat, vsque ad diem 22. Maij 1671. quo lis pro parte Pellegrini inchoata apparet, Summ. de Albertis *num.6.* interrumpere non potuerunt, aliæque epistolæ anno 1670. circa quandam indeterminatam concordiam inter Pellegrinum, atque hæredes Iacobi Alberti debitoris, qui insuper illum citarunt tamquam creditorem in confectione Inuentarij, Summario eiusd. *n.5.6.& 7.* ex quibus deducebatur ex vtraq; parte agnitio istius debiti, ex qua quemadmodum tollebatur negligentia debitoris in non petendo debitum, in qua statutaria solutionis præsumptio fundatur, è conuerso intrabat confessio debitorum quoad creditum controuersum solutionis exclusi-
16 ua, † & his fortioribus præsumptionibus statutaria solutionis præsumptio excludebatur iuxtà deducta per Gabr. *cons.* 158. *nu.13.& sequen.vol.2.* Fenzon. *ad Stat.Vrb. lib.1. d.cap.*158.*num.* 32.*cum plur. seq. & per* Adden ad Buratt. *decis.*98. *n.*8. Clarlin. *contr.*196.*num.* 46. Rota *coram Bichio decis.* 50. *num.*12.*& seqq.* repetita post Merlin. *de pignor. decis.*44. cum alijs latè deductis *in Vrbeuetana releuationis indemnitatis* 10. *Aprilis* 1671. *§. non etiam tertium, & §. seqq. &* 15. *Februarij* 1672. *cor. Reuerendiss. D. meo Albergato Decano*, itaut quamuis regulariter ad inter-
17 rumpendam † præscriptionem extraiudicialis interpellatio non sufficiat, iuxtà dictum *Imolæ*, quem sequitur Alex. *in l. si seruum §. siquidem ff. de verb.oblig.* Menoch. *cons.*280 *n.*7. sufficit
18 † tamen ad hanc statutariam impropriam præscriptionem excludendam, vt distinxit Rota *in recent. p.1. decis.* 286.*n.*20. & melius coram *Seraphino decis.*718. *num.*4. *& post* Pacif. de Saluiano *interd. decis.*301.*num.*3.

Etenim præter ea, quæ circa istos actus veluti informes, & parte non citata in actis productos opponebant Scribentes pro hæredibus Alberti considerabant DD. ex prædictis actibus, quemadmodum nihil deduci potest respectu agnitionis debiti in Pellegrino, cum epistolæ præseferentes tractatum concordiæ, atque protestatio contra aditionem hæreditatis contra hæredes Iacobi, sint penitùs æquiuocæ, & indeterminatæ, neque specificent hoc creditum societatis, d. Summario Pellegrini *num.* 5. *&* 6. quinimò potiùs excludatur, cùm ex secunda epistola Brunetti deducatur tunc actum fuisse de concordia circa rem longè prius in iudicium deductam, ibi, Per la dilatione, che si compiacque concederli nel proseguir la causa, che hà con li Signori suoi Cugini, *num.*5. cùm tamen lis hæc, de qua agitur; longè postea anno 1671. inchoata fuerit Summ. de Albertis *num.* 6. Ità pariter ex ijs nihil deduci posse quoad confessionem debiti in istis hæredibus Iacobi debitoris, quia Pellegrinus in Inuentario citatus fuit solùm tamquam assertus creditor, d. Summario eiusdem Pellegri-
19 ni *num.* 7. quæ dictio † *assertus* quemadmodum, & *prætensus* veluti dubitatiuè nihil certi ponunt in esse, iuxtà deducta per Felin. *in cap. accedens 2. sub num.* 10. *vers. Melior responsio vt lite non contest.* Ias. *in l. fin. num.* 5. *C. de transact.* Rota *coram Buratt. decis.*550. *nu.* 2. *& in Bonon. fideicommissi de Tepulis* 27. *Ianuarij* 1666. *§. rursus coram R.P.D. meo Bourlemont.* Ideòque nihil suf-
20 fragantur in hoc † casu, in quo explicita, & vndequaque certi debiti confessio requiritur, iuxtà gloss. *in l. cum notissimi vers. sine violentia ad med. C. de præscript.* cum alijs in longè fortioribus terminis ad hunc præcisum effectum congestis *in decis. Eminentissimi Otthoboni* 16. *num.* 23. *& seqq. & decis.* 204. *num* 4. *cum plur. seqq.*

Et ita vtraque &c.

Binæ aliæ decisiones in hac causa emanarunt sub diebus 15. *Februarij, &* 17. *Iunij* 1677. *coram eodem R.P.D. Rondinino.*

R. P. D. CALATAIV.

Fauentina Retractus.

Lunæ 7. Maij 1674.

A R G V M E N T V M.

Datur cauthela emptori, qua se defendat à petitione retractus, vt nempè procuret extinguere censum anteriorem, & à censuario cessionem reportet, quod si ab alio censuario posteriore super eodem retractu molestetur, poterit se tueri anterioritate census extincti, quæ licèt sequuta de pecunijs debitoris, & reportata pro credito extincto, suffragatur adhuc ad exclusionem eiusdem retractus.

S V M M A R I V M.

1 *Cessionarius creditoris census succedit in omnibus iuribus etiã retractus, eidem censuario competenti.*
2 *Retractus iura cessibilia sunt, & cedi possunt.*
3 *Emptor qui pretium reiemptæ soluit censuario anteriori, non potest vigore retractus molestari à censuario posteriore.*
4 *Emptor ad effectum retentionis potest soluendo anterioribus reportare cessionem, & cum ea se tueri aduersus posteriores creditores.*
5 *Cessio census quem emptor extinxit de pecunijs debitoris, licet non suffragetur ad effectum agendi, iuuat tamen ad effectum retinendi.*
6 *Retentio datur etiam illi, cui non competit actio.*
7 *Accollator extinguens censum, illum postea cedere non potest.*
8 *Retractus non datur creditori census aduersus emptorem, qui pretium alio censuario anteriori persoluit, & ab eo cessionem reportauit, & sup. à num.* 1.
9 *Census anterior, licet extinctus, reputatur viuus ad effectum denegandi retractum censuario posteriori, & sup. à n.* 1.

D E C I S I O CCLXXXVI.

Vendidit Franciscus Puteus pro scutis 3400. Prædium diuersis Censibus grauatum Blasio à Pane, qui ad computum pretij dd. Census in se accollauit, sed habita notitia dictæ venditionis à Paulo Salechio vno ex Creditoribus Censuarijs iste in partibus intentauit contra dictum Emptorem retractum sibi competentem ad fundum censitum in vim Constitutionis Beati Pij V. super forma creandi Census, & sententiam fauorabilem reportauit, confirmata postmodum ab A. C. vndè iterum interposita appellatione, & causa mihi commissa, & dedi dubium, An sit locus d. retractui, & DD. negatiuè resoluerunt.

Omissis alijs, quæ pro exclusione retractus allegabantur, vnicum fundamentum resolutionis fuit, quod d. Emptor vigore accollationis factæ extinxit diuersos census anteriores Censui Salechij, reportata iurium cessione, qua mediante successit in omnibus iuribus cedentium, † & sic etiam in iure 1
retractus, vt in specie dixit Rota *decis.* 524. *post Cenc. de censib.*
† quod esse cessibile firmat *decis.* 504. *num.* 7. *post eundem Cenc.* 2
de cens. maximè ad effectum retinendi rem † emptam, & 3
excipiendi aduersus Censuarios posteriores, *l. si potiores C. de his qui in prior. credit. loc.* Cost. Sicu. *cons.*63.*n.*7.*& seq.* Roder. *de ann. redd. lib.*2.*quæst.*16.*nu.*61. Benintend. *decis.*50.*n.*3. Staiban. *resol.* 5. *num.* 25. 29. *&* 30 Vrceol. *consult.*4. *num.*5. Rota *coram Coccino dec.*359.*n.*2.*& dec.*33.*n.*19.*post* Merlin. *de pignor.*

Nec releuat, quod Blasius vti accollatarius subintrauerit in locum debitoris, qui non potest ad sui fauorem cessionem translatiuam à creditore reportare, sed tantùm extinctiuam, & pro censu extincto nequeat ampliùs agere, quia inspecto initio ipse non erat debitor, neque ad extinctionem tenebatur, sed tantùm ex post ratione emptionis, alienam in se suscepit † obligationem, ideoque extinguendo census anterio- 4
res, validè potuit reportare cessionem ad se tuendum, & defendendum aduersus posteriores creditores, vt pluribus cumulatis probat Olea *de cess. iur. tit.* 5. *quæst.* 1. *num.* 7. *& seqq.* & quamuis pro censu extincto † cessio non suffragetur ad effe- 5
ctum agendi, est tamen valida ad effectum retinendi, Rota *decis.*308.*n.*1.*& seq. & dec.*559.*n.*19.*post Cenc. de cens. & in rec. dec.*243.*n.*4.*&* 9.*par.*5.*tom.*1.*& coram Cocc. decis.*359. *num.*2.*& seqq. post* Merlin. *de pignor. d. decis.*33.*numer.*19. Non enim est in iure nouum, † quod vbi etiam non competat actio detur 6
retentio, Maur. *de solut. cap. vlt. num.*67. Dec. *cons.*94. *n.* 28. *lib.*3. Thodor. ReinKin *de retract. quæst.*6.*n.* 456.

Non obstat *decis.* 187. *coram Dunozzetto Seniore*, quia loquitur in diuerso casu, in quo Fontanella accollauerat Censum, illumque extinxerat, & postea Ioseph, qui emerat fundum censitum cùm molestaretur à creditore Census super retractu, fecit sibi anteriorem Censum cedi à Fontanella, vt meliùs videre est in eius præcedenti *decis.* 173. quam cessionem Rota dixit Iosepho non suffragari, quia dum Fontanella accollator extinxerat, † nihil habebat quod cederet; In casu au- 7
tem, de quo agitur idem emptor cum pecunia rei emptæ extinxit

tinxit credita anteriora, reportata cessione iurium ad effectum retinendi aduersus posteriores creditores, quod vtique sibi permissum est ex supradictis, neque secundo creditori aliqua fit iniuria, † quia excluderetur à primo si iste cum pecunijs emptoris non fuisset dimissus, vt aduertit Costa *consil. 63. num. 7.* & proindè census anterior licèt extinctus † reputatur viuus respectu posteriorum, Capic. Latro *decis. 16. lib. 1.* Olea *vbi supra num. 7. & seqq.*
8
9

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. MATTÆIO.

Romana Pensionum.

Lunæ 7. Maij 1674.

ARGVMENTVM.

Non substineri deciditur translationem pensionis factam ab eo, qui matrimonium contraxerat, quamuis illam retinere potuisset, vel ratione priuilegiorum Militum Lauretanorum, vel etiam vigore indulti, quia neutrum pro translatione suffragatur, etiamsi in eodem indulto diceretur, illud non cessare per mutationem status personæ indultarij, quia cùm fuisset concessum Clerico, solùm considerato vti Clerico, extendi non poterat ad statum coniugij omninò ab illo, & de sui natura diuersum.

SVMMARIVM.

1 *Validitas sententiæ resultat si in ea fuerint seruata requisita vulgatæ dec. Caputaq.*
2 *Facultas transferendi pensiones amittitur per contractum matrimonij, & n. 10. ac per tot.*
3 *Milites Lauretani habent solam facultatem retinendi, non autem transferendi pensiones, & n. 4. & 7.*
4 *Pensiones retinendi facultas non trahitur ad facultatem illas transferendi, omnino de sui natura diuersam, & nu. 5. & n. 8. 15. & seqq.*
5 *Pensionis translatio est onus, & seruitutem inducit in beneficijs.*
6 *Extensio non fit in odiosis de vno casu ad alium.*
7 *Priuilegia militum Lauretanorum important quidem retentionem pensionum, sed illarum reseruationem excludunt, & num. 3. 4. & 11.*
8 *Retinere aliud est, aliud verò transferre, & ideo vnum non extenditur ad alterum.*
9 *Translatio pensionis digna est speciali nota, & specialem mentionem, & expressionem requirit.*
10 *Pensionis Ecclesiasticæ est incapax vxoratus, & ideo illam non potest transferre sine priuilegio speciali, & num. 2. & per tot.*
12 *Transferendi facultas non est quid accessorium ad pensionem, sed est quid extrinsecum, quod considerari non potest vti de re, & natura eiusdem pensionis.*
13 *Indultum transferendi pensiones cessat posteaquam quis matrimonium contraxit, amplia vt n. seqq.*
14 *Status mutatio considerata in clerico, non intelligitur, si ille matrimonium contraxit, sed solum si ad alium gradum, puta Episcopatus, transiret, & num. seqq. ac numer. 24. cum seqq.*
15 *Episcopus habens facultatem retinendi pensiones non potest illas transferre sine indulto speciali, & n. seqq.*
16 *Pensionem quod vxoratus sine speciali indulto transferre possit, & quod illa denegetur Episcopis, absurdum, & indecentius esse videtur.*
17 *Pensionis retentio ad instar dispensationis regulanda est.*
18 *Indulti vna pars declaratur ab altera.*
23 *Priuilegia tantum suffragantur, quantum sonant.*
26 *Dictio*, alia *reddit subsequentia vniformia suis antecedentibus.*

DECISIO CCLXXXVII.

TRanslationem pensionum factam à Hieronymo Puratello ad fauorem Vrbani filij in prima instantia A. C. & in secunda Rota coram Reuerendissimo Albergato Decano, nullam esse per sententiam pronunciarunt, & in tertia instantia cor. me, præuia dubij dispuratione, An sententia Rotalis esset confirmanda, affirmatiuè fuit responsum, quia dum de illius validitate non fuit dubitatum, † concurrentibus omnibus requisitis enumeratis in vulgata *dec. Caputaq. 262. par. 2.* Iustitia etiam visa fuit clara, dum annullat pensionem translatam à Hieronymo, qui erat priuatus ob mutationem status clericalis in laicalem, & vxoratum † omnimoda facultate illam transferendi, Rota *in recent. decis. 369. num. 2. par. 14. & in Romana pensionis 1. Iunij 1665. coram R. P. D. Ottalora.*
1
2

Aut validitatem translationis fundat Vrbanus Dominicus Translatarius in eo, quod Hieronymus Pater adscriptus erat inter Milites Lauretanos, quorum priuilegiorum virtute potuit pensiones retinere postquam statum clericalem commutauerat in alium laicalem, & coniugalem, & hæc consideratio minimè infert ad sustinendam hanc translationem, † 3
quia ista priuilegia tantummodo tribuunt facultatem retinendi pensionem ad summam scutorum 200. † & non possunt extendi ad casum translationis, sub quibus nullo modo 4
illa videtur comprehendi, cùm sit casus diuersus, qui specialem, & indiuiduam facultatem exposcit, & nequaquam cadit sub illa retinendi pensiones, & in odiosis, vt est translatio pensionis, † quæ onus, & seruitutem in beneficio † inducit, extensio fieri non debet de casu ad casum, *cap. 1. de fil. Presb. cap. odia de regul. iur. in 6.* Spada *consil. 74. num. 1. lib. 3.* Rota *coram Verall. dec. 99. et 100. par. 3. et in Imolen. pensionis 25. Ianuarij 1672. coram R. P. D. Emerix.*
5
6

At tantum abest, quod si sub facultate proueniente ex huiusmodi priuilegijs retinendi pensiones, comprehendatur etiam facultas transferendi, † quod quinimò contrarium expressè 7
docemur ex claris eorundem verbis, ibi,, non autem quoad pensionum translationem; vndè cùm aliud sit retinere, & aliud transferre, † gratia retentionis pensionis, nullo modo 8
importat gratiam translationis, ex quo illa tantum comprehendit personam, ad cuius fauorem confertur pensionis, & ista vti vberior etiam ad fauorem translatarij, † & hac de causa digna est speciali nota, Caputaq. *decis. 305. num. 9. par. 2. et decis. 99. num. 2. par. 3.* Put. *decis. 342. num. 2.* Caualer. *decisio 148. num. 6.*
9

Et hoc maximè procedit contra Hieronymum transferentem, qui cùm de tempore translationis esset vxoratus, euasit incapax pensionis Ecclesiasticæ, † & per consequens eam 10
non poterat transferre absque speciali, & indiuiduo priuilegio, Tondut. *de pension. cap. 175. num. 4.* cui illud militiæ Lauretanæ suffragari non poterat, † quod cum loquatur de retentione, trahi non poterat ad translationem, ex quo facultas 11
transferendi † non est quid accessorium ad pensionem, sed est 12
quid extrinsecum, & nequaquam considerari debet vti de re, & natura ipsius pensionis, vt egregiè firmatum fuit *in d. decis. 99. num. 2. coram Verall. par. 3.*

Vel ipse Vrbanus Translatarius hanc translationem substinere vrget ex indulto concesso Hieronymo Patri à sa. me. Vrbano VIII. dum illi seruitia præstabat, & eodem modo DD. visum fuit non cessare † difficultatem, quia nec huius- 13
modi indulti beneficio frui poterit, postquam ad matrimonialem statum transiuerat, stante quod illud consecutus fuit vti Clericus, & Canonicus S. Nicolai in Carcere, † sub quo non 14
comprehenditur mutatio status, & transitus ad vitam laicalem in indulto minimè consideratam, vti dicitur de eo, qui fuit promotus ad Episcopatum, & obtinuit facultatem retinendi † pensiones, quas transferre non potest, si non habuit etiam 15
specialem facultatem transferendi, Spad. *cons. 74. per tot. lib. 3.* Parif. *de re benef. lib. 1. quæst. 4. n. 49.* Tondut. *de pension. cap. 31. n. 32. et cap. 73. n. 9.* Gratian. *discept. 551. num. 32. et 33.* Caputaq. *dec. 100. et dec. 320. par. 3.*

Et licèt ista comprehendat tantum casum pensionarij quando ad Episcopatus apicem euectus fuit, quod obijcitur esse diuersum à casu transitus ad matrimonium, tamen sequendo æquam doctrinam Spad. *in d. cons. 74.* valere in hoc casu argumentum de matrimonio spirituali ad temporale, † 16
fundatum in optima ratione ex quo indecentiùs est, quod vxoratis hoc esset licitum, & quod prohiberetur Episcopis in ecclesiastica dignitate constitutis, & rationes adductæ in *dec. Caputaq.* militant in vtroque casu, inspiciendo præsertim, quod

17 quod recentiores † pensionum ad instar dispensationum regulandæ sunt, iuxtà text. *in l. commodissimè ff. de Lib. & Posth.*
Verba autem apposita in eodem indulto, ibi „ Nec etiam per promotionem ad Ecclesiam Cathedralem, & Metropolitanam, vel translationem, vel alium statum, & personæ tuæ
18 mutationem, † quæ Vrbanus Transiatarius dicebat comprehendere etiam statum sæcularem, & vxoratum, iuxtà *dec.* Caualer. 148. *n.* 6. Rota considerauit non esse apta hoc inducere,
19 etiamsi in illis Papa mentionem fecerit de mutatione † status, quia ista non debent ita generaliter interpretari, quod Papa intellexerit de omni, & quacumque status mutatione, sed secundum subiectam materiam restringenda veniant, & de ea sola specie mutationis intelligenda sunt, quæ non excedat limites ipsiusmet status Ecclesiastici, ab eodem Papa consi-
20 derati, † inter quem non potest includi matrimonium, vti dissimile, & incompatibile cum statu Ecclesiastico, ex quo
21 illa verba referri debent ad alia immediatè supra expressa, † & solum verificari possunt, mutationem status ad Dignitatem Episcopalem, Archiepiscopalem, Abbatialem, Prioralem, & similes in indulto sub silentio inuolutas, vt congruum
22 sit, † vt vna pars illius ab altera suam declarationem sumat, Soccin. *in l.* 1. *n.* 1. *& seq. ff. de reb. dub.* Ruin. *cons.* 131. Surd. *cons.*
23 73. *n.* 23. & priuilegia † tantum suffragantur, quantum sonant Innoc. *in cap. dilecto de offic. Archidiac. cap. auditus, vbi* Felin. *n.* 10. *de præscript.* Rot. *in rec. dec.* 8. *n.* 7. *par.* 8.
Eoque fortiùs, quia Papa gratificando Hieronymo tam in præsenti, quàm in futuro, illum considerauit vti Clericum, & Canonicum S. Nicolai ad Carceres, cui primam pensionem elargitus fuit, cum conditione, quod Clericali charactere insi-
24 gnitus † esset, & illum cumulando nouis gratijs concessit etiam quamplura priuilegia, vt patet ex eodem indulto tam circa promotionem ad Sacros Ordines extra tempora, quàm circa pluralitatem beneficiorum, & dispensationem Residentiæ, & tempore, quo illi inseruiebat, quæ omnia solis Clericis
25 sunt propria, † & nunquam conueniunt illis, qui matrimonia contrahunt, & his positis, & pluribus perpensis facile est arguere Papam non cogitasse de tali status mutatione, & hoc
26 etiam benè demonstrat dictio illa *aliam*, ibi, *seu aliam* † status mutationem, cuius natura est subsequentia reddere vniformia antecedentibus, & diuersa non potest includere, *cap. fides de rescript. l. plures C. de fid. instrum. l.* 3. *vbi gloss. C. de seru. fugit.* Ancharan. *cons.* 361. *n.* 3 Aretin. *cons.* 16. *n.* 3. Ruin. *cons.* 181. *n.* 2. *lib.* 2. Cephal. *cons.* 414. *n.* 12. *&* 13. *lib.* 3. Spada *cons.* 21. *n.* 13. Gratian. *discept.* 774. *n.* 28. Rota *in rec. dec.* 373. *n.* 3. *par.* 4.
Nec *decis.* 148. *coram Caualer.* obesse potest, cui egregiè respondit altera decisio in hac causa emanata coram Reuerendissimo Decano, dum non merebatur allegari, ex quo ibi agitur de mutatione status non dissimilis, & cum non applicetur casui, de quo agitur, qui est diuersus, ideò firmum remanet illud, quod deductum fuit contra Vrbanum Translatarium Titularibus tantùm informantibus.

Supra in hac eadem parte adest altera præsentis causæ decisio 126. coram Reuerendissimo D. Albergato Decano; quamuis ibidem per errorem adnotata sit coram R. P. D. Matthæio.

R. P. D. EMERIX.

Leodien. Dotis.

Lunæ 7. Maij 1674.

ARGVMENTVM.

Ad concordiam redacti sunt testes, qui videbantur varij, & singulares, distinguendo tempora, & ita conciliando eorum dicta, quæ cùm fuerint vniformia super negotio principali, parum obstare dictum est, quod in reliquis aliquam discrepantiam haberent, eo magis quia etiam adminiculati erant ab alijs attestationibus iuratis personarum fide dignarum; Rursus admissus est mediator vtriusque partis, quia neque commodum, laudem, vel dedecus habere poterat, ac etiam procurator super alia re diuersa ab ea, in qua procurator constitutus erat, & exclusæ sunt soror, & nepos alterius ex litigantibus.

SVMMARIVM.

1 *Testes vt reducantur ad concordiam, eorumque varietas, & singularitas reppellatur, omnis interpretatio facienda est.*
2 *Testium contrarietatem ad euitandam distinguenda sunt tempora.*
3 *Testes contestes benè probant.*
4 *Testes non requiritur quod in omnibus simul concordent, sed sufficit quod vniformiter deponant circa negotium principale.*
5 *Testes non sunt contrarij si deponant aliquid conuentum tempore confectionis capitulorum quod postea in illorum stipulationem negent fuisse repetitum.*
6 *Testes non sunt contrarij si alter de mille imperialibus deponat, alter verò de quatuor millibus florenis, quæ idem sunt.*
7 *Procurator potest deponere super alia re diuersa ab ea, qua fuit constitutus procurator.*
8 *Mediator ab vtraque parte approbatus, si neque commodum, laus, vel dedecus ad eum spectet, deponendo de facto proprio, benè probat.*
9 *Testes adminiculati ex attestationibus iuratis personarum fide dignarum plenè probant.*
10 *Iuramentum in supplementum plenæ probationis, quoties adest plusquam semiplena probatio inter honestas persona admittitur.*
11 *Soror, & Nepos repelluntur à testificando pro sorore, & respectiuè amita.*
12 *Attentata dicuntur sufficienter purgata per depositum vnicus iulij cum obligatione soluendi residuum, quoties summa reficienda non est liquida.*

DECISIO CCLXXXVIII.

IN disputatione habita sub die 10. Iunij 1672. visum fuerat DD. per testes inductos à Thoma Petro non fuisse sufficienter probata pacta inita inter ipsum, & Catherinam Corneliam coniuges ex vna, ac Ioannem, & Agatham parentes sponsæ ex alia super præstatione supellectilis valoris mille imperialium, vltra dotem conuentam, & futura successione in bonis eorundem æqualiter cum alijs filijs, sed hodie per Informantes pro Thoma Petro, facto melius dilucidato DD. recesserunt à decisis.
Præmittendo enim, quod in hac materia probationis testium dicta non sint cauillanda, sed potius facienda omnis interpretatio, † vt reducantur ad concordiam, & vt varietas, 1
ac singularitas repellatur, ad Text. *in c. cum tu* 16. *de test.* Alex. *cons.* 185. *n.* 4. *cum seqq. lib.* 7. Farinac. *de test. quæst.* 65. *n.* 73. *coram S. M. Greg. decis.* 558. *num.* 6. *&* 7. *& coram Bich. decis.* 618. *num.* 7. & quod etiam sint distinguenda tempora † ad euitandam 2
contrarietatem, *cap. si peccauerit* 2. *quæst.* 1. Dec. *cons.* 602. *num.* 6. *&* Rota *coram Veral. decis.* 270. *num.* 2. *par.* 3. insubsistentes remanent in facto singularitas, & varietas dictorum testium, in quibus præcipuè innititur contraria decisio.
Singularitas enim deducta ex eo, quod primus testis deponit eadem pacta fuisse tractata, & conclusa in ipsa die capitulorum, secundus verò quod id peractum fuit per plures dies ante, excluditur ponderando, quod hic testis factum altius repetendo, narrat etiam initium tractatus, in quo ipsemet proposuit Patri sponsæ Thomam Petrum velle eius futuram sponsam esse æqualiter instituendam heredem cum alijs filijs, & affirmatiuam responsionem reportauit, deindè verò super 13. interrogatorio progrediendo vlterius, dixit idem pactum, & aliud quoad supellectilia iterum fuisse tractata, & conclusa præsentibus, & acceptantibus partibus in ipsamet die confectionis capitulorum, in quo benè concordat cum alio teste, adducendo etiam easdem rationes, propter quas eadem pacta non fuerunt in scriptis redacta, itaut verè sint contestes; † 3
ideoque benè probent *cap. in omni negotio* 4. *& cap. licet* 23. *de test. & l. vbi numerus ff. de test.* non enim ad hunc effectum requiritur, quod testes in omnibus prorsus concordent, † sed 4
sufficit, quod vniformiter deponant circa negotium principale, Iason *in l. cum antiquitas* 28. *num.* 10. *C. de testam.* Bertaz. *cons. ciuil.* 102. *n.* 27. & dixit Rota *coram S. M. Greg. decis.* 351. *n.* 22. & pluribus relatis *dec.* 53. *n.* 13. *par.* 13. *rec.*
Varietas verò, & contrarietas dd. testium ex eo elicita, quod iuxtà 18. interrogatorium deponant controuersa pacta fuisse inita tempore, quo tractabatur matrimonium, & quod tempore stipulationis capitulorum non fuerint repetita, & tamen paulò ante iam dixerant illa fuisse conclusa in actu confectionis capitulorum, pariter remouetur distinguendo tempora,

pora, prout ipsimet testes distinxerunt; aliud enim est tempus confectionis capitulorum, & aliud tempus illorum stipulationis, potestque bene simul stare, quod quædam conuentiones,
5 & pacta fuerint conuenta in confectione † capitulorum, & tamen non fuerint repetita in illorum stipulatione, præsertim dum ex conuentionem in scriptis redigi non debebant, vt ad sensum patet, itaut ob id testes redargui non possint de contrarietate, vt ferè in his terminis aliàs respondit Rota *decis. 688. num. 5. par. 2. rec.* & melius *coram Buratt. decis. 844. num. 14. vers. contrarietatem.*

Neque pariter aliqua contrarietas considerari potest in eisdem testibus respectum supellectilis, ex eo quod vnus deponat pro illa fuisse oblatos mille Imperiales, alter verò 4000. florenos, & quod id remissum fuerit discretioni parentum, dummodo tamen eius valor non esset minor mille imperialibus, quia vtraque depositio in substantia idem continet, dum 4000. floreni æquiualent mille imperialibus, ad quos ambo te-
6 stes se restrinxerunt, † quod sufficit, vt non possint dici contrarij, & plenè probant gloss. *in cap. dudum 20. verb. substantia de conuers. coniug.* Ang. *cons. 275. n. 8.* & alij superius adducti *§. singularitas in fin.*

Cessant etiam in facto exceptiones personales consideratæ in alia decisione contra eosdem testes; quod enim primus interfuerit dicto contractui vti procurator Thomæ Patri, non subsistit, quia non ab ipso, pro quo nec aliquem actum gessit, sed ab eius matre fuit constitutus procurator, non ad acceptandum pacta controuersa, sed ad promittendum alia ad ipsam spectantia, vt Summario dato 1. Decemb. præteriti *num.*
7 4. † ac propterea benè de eisdem pactis vti de re diuersa deponere potest, Bart. *in l. deferre §. idem decreuerunt nu. 2. vers. si vero aliquis ff. de iur. fisci*, Alex. *cons. 259. num. 2. vers. præterea lib. 6.* Mascard. *de probat. concl. 56. num. 8.* & pluribus relatis Farinac. *de test. quæst. 60 num. 213. & seq.* & dixit Rota *decis. 90. num. 22. par. 8. rec.* Quod verò secundus fuerit ab eodem Thoma Petro electus ad suadendum socero sæpè dicta pacta, cessat ponderando, quod idem est Notarius de instrumento rogatus ad instantiam Ioannis, & Agathæ, quorum ferè omnia negotia gerebat, & à quibus etiam deputatus fuit ad tractandum matrimonium inter partes, Summ. *num. 6.* itaut vocari solum possit communis amicus, & mediator ab vtraque parte approbatus,
8 ad quem cùm nec commodum nec laus, † vel dedecus spectet, deponendo de facto proprio benè probat, vt aduertit Rota *dec. 6. num. 9. & 10. coram Mantica, & coram Buratt. dec. 775. num. 4. & 5. & dec. 844. num. 14. & coram Bich. decis. 664. num. 3.*

Quæ omnia confirmantur ex eo, quod huiusmodi testium
9 depositiones † adminiculantur ex attestationibus iuratis plurium personarum fide dignarum Ciuitatis Leodiensis relatis in præsenti Summ. *num. 7.* ad tradit per Rot. *decis. 688. num. 2. & 3. par. 2. decis. 498. num. 4. vers. quæ fides par. 3. rec. & coram Dunoz. iun. dec. 933. num. 5.* itaut dum versamur inter honestas
10 personas, in omnem casum denegari non possit † iuramentum in supplementum plenæ probationis admitti solitum, quoties adest plusquam semiplena probatio, *l. in bonæ fidei 3. ibique* Salicet. *C. de reb. credit.* Iason *in l. admonendi nu. 88. & 101. ff. de iur. iur.* Menoch. *de arbitr. lib. 2. cap. 190. nu. 2. & seqq.* Boer. *decis. 85. num. 2. & seq.* Rota *coram Mantic. d. decis. 6. num. 11. & decis. 124. num. 12.*

Non obstantibus duobus testibus in contrarium adductis, quia vltra alias exceptiones contra ipsos allegatas per Informantes pro Thoma Petro alter est soror germana Agathæ,
11 alter verò eius filius, † qui propterea repelluntur à testificando, *can. accusatores il 34. quæst. 5.* Alex. *cons. 132. n. 27. lib. 5.* & dixit Rota *decis. 477. n. 4. par. 5. rec.* & alibi passim.

Cæterùm ad effectum capiendæ resolutionis visum fuit DD. non obstare iterum oppositam exceptionem non sufficientis purgationis attentatorum, quia vt fuit responsum in disputatione desuper specialiter habita sub die 28. Iunij 1673. respectu expensarum liquidarum, illæ iam integraliter fuerunt persolutæ, respectu verò aliarum, & prætensorum damnorum, & interesse, cùm ea sint prorsus illiquida, etiam in ge-
12 nere suffragatur Thomæ Petro depositum vnius iulij † cum obligatione soluendi residuum, saltem donec per Iudicem ad istum effectum à me in partibus subdelegatum liquidata fuerint, dum ob impossibilem satisfactionem propter illorum incertitudinem, Rota quoad illa etiam in iudicijs priuilegiatis seruat opinionem Ang. *l. 4. §. ait prætor n. 1. ff. de re iud.* & distinguendo testantur Beltram. ad Greg. *d. dec. 303. n. 6.* Ridolphin. *in prax. par 2. cap. 15. n. 68. & seqq.*

Et ita, Partibus informantibus, resolutum fuit, &c.

R. P. D. MATTÆIO.

Senogallien. Domus.

Lunæ 7. Maij 1674.

ARGVMENTVM.

Emptor, & venditor minor erant, & ad alienationem fuerat deuentum pro dissoluendo ære alieno Testatoris, quam licèt fideicommissarij impugnarent, qui etiam erant hæredes alienantis; & exinde immissionem peterent, hæc illis denegata est, quia alienatio fuit cum solemnitatibus facta, & ex ea creditores hæreditarij sunt dimissi; cum adhuc in detractiones imputari debuisset; Remedia verò possessoria non competebant super bonis ab eorum auctore distractis, ac de tempore obitus in illius hæreditate non repertis, & obstabat etiam omissio inuentarij, vna cum redditione rationis hæreditatis defuncti.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio bonorum fideicommissi facta ab ignorante, in ignorantem substinetur.*
2 *Alienatio bonorum fideicommissi facta pro dissoluendo ære alieno testatoris valida reputatur, & suum debet sortiri effectum.*
3 *Alienatio bonorum fideicommissi cedit in causam detractionum, si de alia alienatione non docetur.*
4 *Immissio* vig. l. fin. *denegatur hæredi pro vindicatione bonorum ab eius auctore defuncto alienatorum, & numero 7. & 8.*
5 *Hæreditas semper præsumitur opulenta.*
6 *Remedia possessoria non dantur hæredi pro recuperatione bonorum à defuncto alienatorum.*
7 *Immissio vigore* l. fin. *solum datur pro bonis à defuncto tempore mortis relictis, non autem pro illis ab eo præcedenter alienatis, & num. 8.*
8 *Immissionis remedium* vigore l. fin. *præscribitur spatio quadraginta annorum.*
9 *Alienatio bonorum stabilium à minore facta substinetur, si necessitas, & vtilitas simul concurrunt, siue alterum tantum ex dd. requisitis interueniat, & num. 10. & 12.*
11 *Alienatio bonorum minoris dicitur valida, & facta ex causa necessaria, si creditores vrgeant, et mandata contra illum fuerint relaxata, & num. 9. & 12.*
12 *Alienationem bonorum minoris ad substinendam sufficit vel quod creditores vrgeant, vel quod debitum sit sub vsuris.*
13 *Alienatio bonorum minoris ex causa necessaria eo magis substinetur, si omnes habeat solemnitates, cum adhuc sine illis fieri potuisset.*
14 *Alienatio facta à minore de Palatio ruinoso, & inhabitabili pro dissoluendo ære alieno testatoris semper valida reputatur, & num. seq.*
15 *Alienatio bonorum minoris fieri debet de re sibi minus damnosa.*
16 *Alienatio bonorum minoris facta pro dissoluendo ære alieno testatoris substinetur, etiam si sit de re pretiosa.*
17 *Apostilla instrumenti scripta manu notarij rogati plenè probat.*
18 *Falsitatis suspicio excluditur attenta bona fama notarij, nulla data causa simulandi, et si instrumentum per plures annos obseruatum sit.*
19 *Alienatio bonorum minoris substinetur si illius pretium fuit solutum curatori ad effectum dissoluendi æs alienum.*
20 *Solutio vt dicatur facta de pecunijs, puta ex venditione retractis, attenditur modicitas temporis paucorum dierum, quod à perceptione pecuniæ, & solutione intercessit.*
21 *Versio ex coniecturis probatur, ideoque attenditur etiam modicitas temporis receptionis, & solutionis pecuniarum, & sup. num. 20.*
22 *Versum in vtilitatem alicuius dicitur, quod creditoribus soluitur.*
23 *Versio in vtilitatem minoris resultat, si ille habeat pecuniam saluam,*

saluam, aut si ex ea aliquid actum, vel comparatum sit, quamuis eodem modo non extet.

24 *inter Minores emptione, & venditione facta ac pretio soluto, si ad rescissionem agitur, potior est causa minoris ementis, quam vendentis, & quare.*

25 *Implementi defectus ex eo quod integrum debitum non sit solutum, allegari non potest, postquam integra summa iuxta formam accollationis, depositata est.*

26 *Implementi defectus non suffragatur, si ille ad cuius fauorem aliquid impleri debuerat, nullum damnum passus est.*

27 *non Adimplendi iustam habet causam ille, cui intentatum est iudicium nullitatis contractus.*

28 *non Adimplementum tribuit solum actionem ad interesse, non autem operatur rescissionem contractus.*

DECISIO CCLXXXIX.

SCripto Testamento à Christoforo Lemmo, & hærede instituto Francisco Maria filio, illi morienti sine filijs legitimis & naturalibus, Catherinam, & Venantiam eius filias substituit vnà cum eorum filijs legitimis, & naturalibus in stirpes, & non in capita, vt in Summario *n.* 1. Post mortem Christophori Testatoris tam Franciscus Maria hæres institutus sine filijs legitimis, & naturalibus, quàm Catherina, & Venantia filiæ substitutæ fato cesserunt, vt in Summario *n* 2. & 3. & cùm orti fuerint Christophorus, & Io. Baptista de Pasquinis ex d. Catherina, & alij de Simoncellis ex Venantia altera filia in Summ. *num.* 3. isti vti vocati ad fideicommissum insteterunt immitti in possessione in vim *l. fin. C. de edict. Diu. Adr. tollen.* Domus, seù Palatij penès Petrum Mariam, & alios de Marchettis sub prætextu, quod esset fideicommissarium q. Christophori, & in partibus coram Vicario generali Senogalliesi sententiam fauorabilem consecuti fuerunt, vt in Summ. *num.* 4. quam vti nullam in gradu appellationis A. C. Cauallerinus reuocauit, & per caput separatum tamquam in prima eisdem de Pasquinis, & Simoncellis immissionem concessit, vt in Summ. *n.* 5. Deuoluta autem causa ad Rotam, & mihi commissa, datoque Dubio, An esset danda immissio, negatiua responsio prodijt.

Itaque considerabant DD. illos de Pasquinis, & Simoncellis agentes pro recuperatione Palatij in hoc iudicio duas posse induere personas, vnam vti fideicommissarij q. Christophori, cuius bona fideicommissi vinculo obnoxia vindicare ipsis incumbat, aliam verò vti hæredes ab intestato Francisci Marię hæredis, qui hoc Palatium distraxit, & vtroque modo quo agant fideicommissarij, vel vti hæredes d. Francisci Mariæ alienantis, semper excludi debent à remedio *d. l. fin. C. de edict. Diu. Adr.* & etiam ab interdicto quorũ bonorum, & à quocumque alio iudicio possessorio, dum alienatio facta fuit à minore in minorem, & ambo contraxerunt sub hac credulitate, & declaratione, quod Palatium esset liberum; vndè sequitur, quod cùm ignorans emerit ab ignoran-
1 te † bona fide contractus alienationis, irreuocabiliter substineatur, iuxtà Text. *expres. in l. quidem §. vltimo, vbi* Bald. *Paul. de Castro ff. de legat. primo,* Alex. *in l. Marcellus §. res quæ num.* 9. *ff. ad Trebell.* Socc. Sen. *cons.* 75. *num.* 16. *lib.* 1. Cephal. *con.* 261. *num.* 31. *lib.* 1. Deciano *consil.* 57. *n.* 15. 79. *num.* 3. Peregr. *de fideic. ar.* 40. *nu.* 38. Fusar. *de substit. quæst.* 556. *nu.* 1. Mugon. *decis. Flor.* 102. *num.* 12.

Et vlterius dato etiam fideicommisso Christophori pro indubitatio, si ipsi considerentur, vti vocati ad illud, & agant vti fideicommissarij, tamen Palatium vindicare non pos-
2 sunt, dum alienatum fuit pro dissoluendo ære alieno † fideicommittentis, quod cùm fingatur, ac si in hæreditate permaneret, omnis alienatio substinetur, & validum effectum sortiri debet, *l. fil. fam. §. Diui ff. de leg.* 1. & *l. prætor. §. prædium ff. de leg.* 2. & *Pater filio ff. de leg.* 3. & *l. alienationis ff. fam. ercisc.* Bart. *in l. Pater filio, & in l. Marcellus §. res quæ, ff. ad Trebel. Paul. de Castro in l. vbi §. sed quia num.* 4. *C. vnde leg.* Natt. *cons.* 110. *num.* 13. Cephal. *consil.* 344. *lib.* 3. *n.* 7. Alex. *cons.* 7. *n.* 23. *lib.* 1. Honded. *cons.* 58. *n.* 25. Surd. *decis.* 62. *n.* 21. & *seq.*

Eoque magis, quia alienatio facta fuit à Francisco Maria primo hærede grauato, cui denegari non poterant detractiones illi competentes, tam ex legitima, quàm ex Trebel-
3 lianica non prohibita, & ex dote † materna, in quarum causas præsumi debet sibi elegisse hanc primam alienationẽ, dum non docetur exaduerso aliam bonorum distractionem interuenisse, *l. Marcellus §. res quæ, ff. ad Trebell. l. quoniam in prioribus C. de inoff. testamento,* Bald. *cons.* 219. *nu.* 2. *l.* 2. Peregr. *de fideic. ar.* 39. *n.* 1. Adden. *ad Greg. XV. dec.* 580. Rot. *dec.* 21. *par.* 11. *rec.* & *in Reatina fideicom.* 14. *Iunij* 1669. *cor. R. P. D. Bourle.*

Quatenus verò agant vti repræsentantes personam Francisci Mariæ alienantis, multo minus possunt illud vindicare, ex quo iuuari nequeunt remedio immissionis in vim *d. l. fin.* quod sicuti non posset competere Francisco Mariæ illorum auctori, cuius ipsi sunt hæredes, † ita nec illi hoc re- 4
media vti possunt dum veniunt ex ipsius persona, cuius factum impugnare nequeunt, non docto de inuentario, & non
redditis rationibus de hæreditate, † quæ semper præsumitur 5
opulenta, *l. cum à matre C. de rei vindic.* Rot *coram bon. mem. Cardinali Celso decis.* 101. *num.* 1. & *in Romana residui dotis* 11. *Decemb.* 1658. & 5. *Iunij* 1660. *coram Eminentissimo Card. Cerro.*

Quod eo magis coadiuuatur, dum ipsi immediatè ab eo causam suscipiendo non possunt executiuè procedere pro re-
cuperatione d. Palatij alienati, † dum facto proprio Fran- 6
ciscus Maria illorum auctor ab illius possessione cecidit, quæ impedit in hæredem non solum remedium adipiscendæ, sed & alia retinen. & recuperan. Menoch. *de adipisc. remed.* 4. *n.* 583. Rota *in rec. decis.* 561. *num.* 2. *in fin. par.* 3. & *in Fauentina primogenituræ* 22. *Iunij* 1666. *coram R. P. D. Beuilaqua.*

Inspecto præsertim, quod hoc remedium solum datur in
bonis à Testatore relictis de tempore mortis; † Quamobrem 7
cùm Palatium, de quo agitur, nullo modo repertum fuerit inter bona ipsius Francisci Mariæ de tempore quo obijt, ex quo per annos 40. iam ab eo alienatum fuerat, præuio venditionis contractu frustra nunc dirigunt ipsi hæredes actionem ex remedio *l. fin.* ex quo extinctum remansit ius agendi de prætensa nullitate prouenientte ab alienatione facta ab ipso Francisco Maria de tempore, quo ipse erat in minori ætate
constituto, cùm effluxerint anni 42. † plusquam sufficien- 8
tes ad præscribendum, *l. fin. C. de præscript.* Rot. *in rec. decis.* 72. *num.* 1. *par.* 5.

Cessare verò visa fuit DD. omnis prorsus difficultas, dum in controuersa alienatione, & vtilitas pro dimittendis creditoribus sub grauissimis vsuris, & necessitas soluendi æs
alienum copulatiuè concurrunt, † & tamen vnum ex his 9
requisitis si interueniet in huiusmodi alienationibus à minoribus factis, sufficit ad hoc, vt illæ dici possint validè factæ, vt de primo habemus Textum expressum *in l. magis puto §. non passim. in fine ff. de rebus eorum,* & fuit firmatum *in Camerinen. prædij* 5. *Martij* 1674. *§. tertia autem cor. R. P. D. Ron-
dinino,* † & de secundo iuxtà dispositionem dicti Text. *in d. l.* 10
magis puto in illa particula, *quando vrgeat Creditor,* Bero. *cons.* 183. *n.* 1. & *seq. lib.* 1. Paris. *cons.* 98. *n.* 2. & 3. *l.* 1. Mantic. *de tacit. l.* 4. *tit.* 6. *n.* 6. & 8. Rot. *dec.* 561. *n.* 6. *coram Amat. Dunozet.*

De causa autem necessaria dubitari nequit, dum Franciscus Maria contraxit vti hæres Christophori patris ad effectum persoluendi eius debita, ex quo creditores vrgebant, & actu instabant pro integra satisfactione, dum mandata contra eum relaxauerant, & executioni demandata fuerant, vt ipsemet Franciscus Maria fatetur d. *num.* 5. & ideò iuxtà dispositionem Text. *in d. l. magis puto §. non passim* aderat præ-
cisa † necessitas, quæ facit substinere alienationem, vt in *de-* 11
cis. 98. *num.* 2. *vers. maxime part.* 4. *rec.*

Et quidem talis necessitas seclusa speciali vrgentia resultat ex solo cursu vsurarum, quæ in dies ex se continuò vrge-
re dicuntur, adeo quod † vtrumque casum, siue quod credi- 12
tor vrgeat; siue quod debitum sub vsuris sit, æquiparet Text. *in sæpius citata l. magis puto §. non passim in fin.* ibi „ Si modò vrgeat creditor, aut vsurarum modus parendum ære alieno suadeat *ff. de reb. eorum,* cum allegatis in dicta *Camerinen, prædij* 5. *Martij proximè præteriti §. tertiæ autẽ cor. R. P. D. Rondin.*

Præsertim etiam, quia alienatio, de qua agitur habet validam pro se assistentiam, dum in ea interuenerunt Iudicis decretum, causarum cognitio, præsentia consanguineorum, omnesque aliæ solemnitates à Statuto Senogallien. præscri-
ptæ in simillibus contractibus à minoribus gestis, non † ob- 13
stante, quod sine illis huiusmodi venditio fieri poterat, dum ex causa necessaria facta fuit, Verall. *dec.* 199. *num.* 1. *part.* 3. Put. *decis.* 160. *num.* 2. *lib.* 3. Rot. *coram Amat. Dunozzett. decis.* 561. *num.* 5.

Vtilitas autem præcipuè considerabant DD. in hoc contractu interuenisse, ex quo non solum Palatium venditum fuit pro extinguendo cẽsu in summa scutorum 2000. alijsque debitis, sub grauissimis vsuris 8. & 12. pro centenario con-
tractis, vt in Summario *num.* 28. † sed etiam quia venditum 14
fuit Palatium ruuinosum, inhabitabile, sine parietibus internis, sine tecto, & sine aliqua commoditate, quod ruuinam vndique minabatur, nec vnquam vendi potuit ob illius imperfectiones, etiamsi sæpius sub hasta positum fuerit, vt Summ. *num.* 4. & 5. & in hac etiam parte constat seruatam
fuisse ad vnguem † dispositionem Tex. *in d. l. magis puto §. non* 15
passim

passim ff. de reb. eorum, mandantis in similibus casibus, vbi necessarium est deueniri ad alienationem bonorum minorum, fieri deberi de rebus, quę ipsis sint minus damnosæ, & sic
16 vendita non fuit res † pretiosa, quæ alienari etiam potuisset, dum debitum extinctum erat ipsius Christophori fideicommittentis, *l. filius fam. 124. §. Diui ff. de leg. 1. l. puto §. prædium, ff. de leg. 2.* Soccin. *Sen. cons. 24. nu. 23. lib. 1.* Molina *de primog.* Hisp. *cap. 10. num. 4. lib. 1.* Peregr. *de fideic. art. 40. n. 18. & 22.* Fusar. *de substit. quæst. 541. nu. 1.* Rot. *coram Buratt. dec. 920. n. 3. cor. Gregor. XV. decis. 299. num. 1*

Nititur eo validius huiusmodi vtilitas in eo quia constat pecunias retractas ex huiusmodi venditione Palatij fuisse versas in extinctionem debitorum, de quibus agitur, dum ipse emptor accollauit cēsum in summam scutorum 2000. vt in Summar. *num. 5.* quem statim extinxit pro rata scut. 1000. vt in Summ. *num. 6.* quæ quidem accollatio dicitur habere speciem solutionis, ac eximit primum debitorem, illumque ponit intuto ob reuelationem, quam ab emptore obtinet, dum propriè dicitur subrogatio ad commoda, & incommoda dicti crediti, in cuius locum ipse subrogatus intrat.

Vt etiam constat de solutione residui pretij in summa scutorum 614. pro quibus Palatium venditum fuit vltra censum, vt supra accollatum, ac in parte extinctum, etiamsi exaduerso dicatur talem solutionem non probari, nisi ex apostilla apposita in margine instrumenti absque approba-
17 tione Notarij, † quoniam vltra quod apostilla scripta fuit manu ipsius Notarij, vt deponunt Testes in Summ. *n. 1.* ex quibus hoc plenè remanet probatum, Rot. *coram Bich. decis. 230. num. 16. & coram Coccin. decis. 467. num. 2. & in rec. decis.*
18 *276. num. 3. par. 2.* & illius falsitatis suspicio excluditur, † tùm attenta bona fama Notarij, & nulla data causa simulationis, sine qua falsitas non solet committi, tùm etiam ex instrumento obseruato per 40. annos, Grat. *discept. 877. numer. 27.* Rot. *in recent. dec. 61. num. 12. decis. 128. num. 114. part. 12.* sufficeret dicere, quod liberè, & absque aliqua mora hoc resi-
19 duum scut. 614. † fuit solutum in manibus Curatoris pro dissolutione æris alieni, iuxta Text. *express. in l. prædiorum verb. probare vbi* Bart. *& alij C. de prædijs minor.* & vlterius patet fuisse versas easdem pecunias in vtilitatem minoris, dum Curator illas erogauit paulò post venditionem in solutionem debitorum eiusdem auctoris minoris, vt in Summ. *num. 13. 14. & 17.* addita in actu illorum solutionis expressa declaratione, quod solutio fiebat cum pecunijs retractis ex ista vendi-
20 tione, & tamen sufficeret ad illam arguendam † modicum tempus paucorum dierum, quod à perceptione pecuniæ, & solutione intercessit, Rip. *in l. si venires §. fin. nu. 10 ff. de priuil. credit.* Rot. *coram Gregorio XV. dec. 31. n. 3.* dum etiam ces-
21 sio in vtilitatem alicnius † solis coniecturis probatur, Bart. *in auth. hoc ius porrectum, num. 17. C. de Sacros. Eccles.* Bald. *in l. vnica in fine, C. si aduers. cred.* Menoch. *cons. 265. n. 12. lib. 1.* Rota *coram Buratt. decis. 346. num. 4.*

Hinc cùm in hoc casu non solum præsumptionibus, & coniecturis probetur indemnitati minoris vendentis, consultum fuisse, sed etiam manifestè appareat pecunias residuales in summa scutorum 614. fuisse implicatas in extinctionem debitorum ab illius auctore contractorum, exindè in dubium reuocari nequit, quin constet de vera causa, & indu-
22 bitata versione, † ex quo illud dicitur versum in vtilitatem alicuius quod creditoribus solutum fuit, *l. stipulatio ista §. si stipulet, & §. si quis insulam l. liber homo §. fin. ff. de V. D.* Mantic. *de tacit. lib. 15 tit. 28. nu. 4. & 5.* Rota *coram Bich. dec. 637. n. 20.* & ex aliquo ex his modis dicitur adesse versio ad fauo-
23 rem minoris, vel si ille habeat pecuniam saluam, vel si aliquid ex illis actum sit, vel fuerint emptæ res necessariæ, etiamsi istæ modò non extent, *gloss. in l. fin. C. de vsucap. pro empt. & ibi DD. in l. verum §. sciendum ff. de minor.* Rot. *coram Duran. decis. 18. num. 31.*

Accedit, quod tam emptor, quàm vendens de tempore venditionis erant minores, & contractus idcircò initus fuit inter æquè priuilegiatos, & ideò cùm emptor pecunias soluerit, hodie eius hæredes, qui dictam venditionem retractare intendunt, verum erit dicere, quod agunt de lucro captando, ac de se locupletando cum aliena iactura in præiudicium, & damnum alterius minoris ementis, qui pecunias
24 soluit, † cuius causa hodie esse dicitur potior quàm alterius, qui lucrum ex huiusmodi venditione, & pecuniarum versione consecutus fuit, Couarr. *pract. quæst. cap. 7. n. 4. vers. secundum, quia,* Rot. *coram Greg. XV. decis. 164. nu. 5. coram Buratto dec. 460. vbi* Adden. *num. 24. & dec. 7. num. 1. par. 1. diuers.*

Non obstat, quod accollatio census facta fuerit in summa scutorum 2000. & tamen extinctio facta non fuerit, nisi pro medietate scutorum 1000. propterea enim sufficere visa fuit Dominis responsio aliàs data, quod hodie non est locus
amplius exceptioni non adimplementi, † dum citato cre- 25
ditore census facta fuit disdicta, & deposita integra summa iuxtà formam præcisam accollationis, Castren. *cons. 166. num. 1. vers. tum quia lib. 2.* Rot. *coram Buratt. decis. 571. vbi* Adden. *num. 6.*

Multoque minus releuare potest huiusmodi exceptio non solum ex quo Pasquini, & litis consortes, ad quorum fa-
uorem illa impleri debebat, † nullum legitimè damnum 26
passi fuerunt, Cancer. *var. resolut. lib 3. cap. 9. n. 6.* Surd. *cons. 101 nu. 24. dec. 541. vbi* Adden. *n. 5.*

Verùm postquam illi intentarunt iudicium super nullitate huius contractus Petrus Maria, & alij de Marchettis rei conuenti poterant allegare se habuisse iustam causam non
adimplementi, † ex quo esse videtur incompatibile, quod 27
quis impugnet contractum & eodem tempore vno, eodemque iudicio opponat de non adimplemento, vt dixit Rota *in Farsen. compositionis 16. Ianuarij 1673. cor. R. P. D. Vicecomite.*

Quamobrem cùm nullo modo subsistant nullitates venditionis, vt supra fuit consideratum, neque minus resciodi valet, ex eo, quod per Petrum Mariam, & alios fuerit adimpletum illud, quod exequi debebat in vim huiusmodi contractus, cùm huiusmodi exceptio non implementi nullam tribuat actionem ad venditionem infringendam, cum
qua nihil commune habet, † sed solummodo competit actio 28
ad implementum, vel ad interesse, *l. in ciuil. C. de rei vind. l. ea conditione C. de rescind. vendit.* Bart. *in l. fin. num. 15. & 17. ff. de cond. caus. dat.* Ruin. *consil. 128. numer. 19. vol. 5.* Natt. *cons. 219. nu. 5.* Gab. *cons. 99. num. 1. lib. 1.* Afflict. *dec. 180. n. 6.* Rot. *coram Seraphin. decis. 1-75. num. 1. coram Greg. XV. dec. 130. num. 1. & Adden. ad Buratt. dec. 640. n. 26.*

Et ita, vtraque &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Senen. Beneficij.

Lunæ 7. Maij 1674.

A R G V M E N T V M.

Beneficium de iurepatronatus mixto ęquè collatum erat à Papa, & a Cardinali indultario, vnde assumpta disputatione super huiusmodi qualitate, illa visa est probari ex præsentationibus spatio centum, & amplius annorum sequutis a patronis partim ecclesiasticis, partim verò laicis; non obstante, quod altera ex illis fuerit admissa sine præiudicio iurium præsentantium, quia hæc clausula, verificato iurepatronatus, non præiudicat; Plura igitur de illius pertinentia, quasi possessione præsentandi, & de probatione centenariæ, eiusdemque natura, & effectu in præsenti decisione deducuntur.

S V M M A R I V M.

1 *Literæ Apostolicæ, vbi sunt iustificatæ, veniunt exequendæ.*
2 *Iurispatronatus pertinentia probatur ex successiuis præsentationibus, & prouisionibus effectum sortitis.*
3 *Pertinentia iurispatronatus ex fundatione, & dotatione, ex quibus remaneat probata.*
4 *Iurispatronatus pertinentia non probatur ex prouisione Apostolica obtenta cum præseruatione illud non approbandi, & vid. num. seqq.*
5 *Status beneficii patronatus non immutatur in præiudicium patroni ex prouisione Papæ obtenta cum clausula non approbandi iuspatronatus.*
6 *Centenaria in materia iurispatronatus non interrumpitur ex prouisione Papæ facta cum præseruatione illud non approbandi, & quando num. anteced.*
7 *Pertinentia iurispatronatus ex centenaria deducta, probatur etiam ex prouisione Pontificis habente clausulam illud non approbandi, & vid. num. anteced. & seqq.*
8 *Prouisiones Pontificis maximè attenduntur ad probationem*

per-

pertinentiæ iurispatronatus, etiamsi aliquæ haberent clausulam illud non approbandi, & nu. anteced. & seqq.

9 *Iurispatronatus qualitas probatur ex prouisione Pontificis, pro executione ordinario commissa, ab eoque postmodum executa.*

10 *Præsentatio iurispatronatus admissa sine præiudicio iurium præsentantium, non est apta ad aliquam possessionem acquirendam, & num. seq.*

11 *Quasi possessio præsentandi suffragatur etiam si afferatur aliqua præsentatio admissa cum clausula* sine præiudicio iurium præsentantium.

12 *Centenariam præscriptionem ad inducendam, non numerus præsentationum, sed tempus continuatæ possessionis attenditur.*

13 *Clausula* sine præiudicio iurium præsentantium *præseruat iura tam in petitorio, quàm in possessorio, & vid. num. anteced. & seqq.*

14 *Quasi possessio præsentandi semel acquisita, non interrumpitur ab altera ex præsentationibus admissa* sine preiudicio iurium præsentantium.

15 *Centenaria habens titulum infectum & inualidum non suffragatur, & vid. num. seq. & num. 20. pariter cum seqq.*

17 *Titulus expressus, vel allegatus tantummodo in genere, non potest dici nullus, vel infectus.*

18 *Confessiones, & enunciatiuæ, vt præiudicent debent esse certæ, & indubitatæ, non autem ambiguæ.*

19 *Status vltimus beneficij etiam non legitimè præscriptus, non interrumpitur ex allegatione tituli inualidi.*

20 *Centenaria præbet facultatem allegandi meliorem titulum de mundo, & ita etiam quod testamentum contra eam adductum vel fuerit reuocatum, vel aliter declaratum.*

21 *Possibilitas in contrarium sola sufficit ad excludendam obseruantiam.*

22 *Indultum conferendi beneficia reseruata non comprehendit beneficia de iurepatronatus mixto.*

23 *Beneficia iurispatronatus mixti ad excludendam reseruationem, & alias in indulto comprehensam, reputantur in totum laicalia, & vid. sup. n.21.*

D E C I S I O CCXC.

SVb narratiua, quod Beneficium, seu Capellania Sanctissimi Crucifixi Ecclesiæ Cathedralis Senen. vacata per obitum Iulij de Cacciaguerris esset de iurepatronatus mixto, ecclesiasticorum scilicet, & laicorum, quodq; medietas laicalis pertineret ad Venturinos, alia verò medietas ad sex Canonicos seniores dictæ Ecclesiæ, fuit de ea prouisus à Sede Apostolica Scipio Ninius 8. Idus Augusti anni 1673. tamquam presentatus à dd. Venturinis cum derogatione alterius medietatis, siue vocis spectantis ad dd. Canonicos; verùm quia xi. Kalendas Decembris eiusdem anni Marius Vgurgerius reportata prouisione ab Eminētiss. D. Cardinali Archiepiscopo Senen. vigore indulti, quod habet conferendi Beneficia reseruata nouam prouisionem vna cum dispensatione ætatis ab eadem Sede Apostolica impetrauit sub narratiua; quod esset de iurepatronatus tantummodò dd. sex Canonicorum. Ideò commissa mihi executione literarum vtriusque Patris, datoque de more dubio; An, & quę litterę essent exequendę pro Scipione, prodijt resolutio.

Ipse enim docet se pręsentatum à medietate Patronorum, scilicet à Venturinis, habet in suis literis derogationem alterius medietatis spectantis ad sex Canonicos seniores, & non controuertitur pręsentationem fuisse factam intra legi-
1 tima temporà, vt proindè nulla remaneat dubitatio, † quin
eius literæ vti in omnibus iustificatæ sint exequendæ per Text. *in cap. si Capitulo, & ibi gloss. de concess. præben. in 6.*

Quod autem medietas huius iurispatronatus, super qua tota cadebat controuersia, spectet ad prænominatos Ventu-
2 rinos † probatur ex continuatis, & successiuis pręsentationi-
bus, & prouisionibus Apostolicis vna post aliam effectum sortitis per spatium centum annorum, & vltra, iuxtà modum traditum per Oldrad. *in cons. 229.* sępius approbatum per Rotam, & signanter *in Prænestina iurispatronatus 17. Martij 1666. §. altero coram R. P. D. Beuilaqua.*

De huiusmodi verò successiuis pręsentationibus, & prouisionibus Apostolicis constat ex iuribus datis in Summ. Scipionis *à n. 2. vsque ad* 8. ex quibus apparet vsq; de anno 1567. vacante hoc beneficio per mortem Scipionis de Fundis fuisse ad pręsentationem illorum de Venturinis institutum Franciscum de Bardis, per huius resignationem in manibus Papæ fuit de anno 1598. prouisus Petrus Antonius Formichius cum derogatione iurispatronatus in totum, & cum subsecuta possessione, & per istius obitum de anno 1603. per Sedem Apostolicam fuit prouisus Augustus de Boninsegnis præsentatus à Venturinis cum expressa derogatione alterius medietatis spectantis ad sex Canonicos, atque ab anno 1619. in vacatione per obitum d. Augusti fuit paritèr per Sedem Apostolicam prouisus Egerius de Ilcis cum eadem derogatione expressa medietatis vocum eorundem de Venturinis, qui enunciantur, & supponuntur patroni, & demum de anno 1647. ex vacatione superuenta per obitum d. Egerij, fuit præsentatus ab ijsdem Venturinis Iulius de Cacciaguerris, per cuius mortem de anno 1672. contigit vacatio con-
trouersa, † ex qua facti serie probata centenaria quasi pos- 3
sessione illorum de Venturinis præsentandi pro medietate ad huiusmodi Beneficium, seù Capellaniam, remanet sufficientèr probata ad fauorem eorundem pertinentia iurispatronatus ex fundatione, & dotatione, iuxtà celebre *cons. Federic. de Sen. 234. num. 3. vers. sic ad propositum*, quem sequitur Dec. *cons. 117. in fine, & consil. 174. num. 4. in fine*, & secuta est semper Rota tam antiqua, quàm moderna, vt coram Cassador. *decis. 2. numer. 5. de probat. coram Seraph. decis. 1141. num. 1.* Buratt. *dec. 118. num. 1. & latè in Ianuen. Abbatiæ dec. 218. & 241. par. 6. & decis. 29. par. 7. recent.*

Nec releuante, quod in prouisione secuta de anno 1598. Clementis VIII. adiecerit clausulam „ Per præsentes non intendimus d. iuspatronatus in aliquo approbare: Ex qua informantes pro Mario deducebant eandem prouisionem magis præseferentem impugnationem, quam admissionem
iurispatronatus potiùs præiudicare, † quàm suffragari cen- 4
tenariæ possessioni, iuxtà firmata in *decis. 321. numer. 40. & seqq. part. 9. recent.*

Quia licèt mediante hac clausula Pontifex declarauisset nolle approbare iurispatronatus, quatenus non existeret, cùm tamen hodie de existentia non dubitetur, prout dubitabatur in casu decisionis mox allegatæ, & de pertinentia iuris præsentandi illorum de Venturinis iam constaret ex antecedenti præsentatione facta de anno 1567. in personā Francisci de Bardis, per cuius resignationem contingit ista proui-
sio. † Indè sequitur ex ea non posse deduci, vel immuta- 5
tionem status beneficij in præiudicium Patronorum, vt in specie firmat Paris. *de resignat. lib. 2. quæst. 4. n. 3. & 30.* quem sequitur Rota *coram Bichio d. dec. 118. sub num. 23. vers. ideoque in rec. decis. 245. sub num. 36.* in terminis prouisionis concessæ cum simili clausula *dec. 152. num. 5. iuncto num. 2. penes Viuian. de iurepatr.* vel interruptionem centenarię, ad quem effectum
† requirerentur actus omninò contrarij, itaut nullam tem- 6
porum, vel alterius legitimæ interpretationis conciliationem admitterent, Calderin. *cons. 3. nu. 3. vers. oportet. de consuet.* Rot. *coram Put. decis. 184. sub num. 2. vers. item dicebatur, & seq. lib. 2. coram Buratt. dec. 739. n. 5. & seq.* & in terminis *d. decis. 152. num. 4. apud Viuian.*

Sed imò eadem prouisio vti concessa cum expressa derogatione iurispatronatus, & enunciatiua, quod esset mixtum,
Ecclesiasticum nempè, & laicale † merito adducitur ad com- 7
probandam pertinentiam controuersam, ex Rota *coram Buratto d. decis 172. num. 14. & 15.* & in mox citatis *dec. 118. sub num. 23. coram Bichio, & 152. n. 2. & 3. apud Viuian. & in rec. decis. 136. in fine par. 14.*

Accedentibus præsertim alijs prouisionibus immediatè subsecutis de anno 1603. & 1619. supra recensitis, in quibus dum Venturini tam à Clemente VIII. quam à Paulo V.
enunciantur patroni, † hinc omnis dubietas, quæ ex pri- 8
ma dicta prouisione oriri posset sublata remansit ex istis immediatè subsequentibus, ad tradita per Rotam *coram Dunozet. Sen. decis. 211. sub num. 10. vers. & quamuis cum seq. & decis. 245. num. 17. par. 9. recent.*

Cùmque illarum executio fuerit commissa Ordinarijs cū clausula, verificato prius coram ipsis, quod iuspatronatus huiusmodi ex dotatione, vel fundatione existeret, ipsique, qui scire præsumuntur qualitates beneficiorum, & solent esse difficiles in canonizando iuspatronatus in præiudicium ec-
clesiasticæ libertatis, executionem concesserint, † inde ma- 9
xima insurgit præsumptio fuisse vsque de eo tempore iustificatam qualitatem iurispatronatus hodie controuersam, Rota *decis. 11. de iurepatr. in nou. coram Caualer. dec. 378. & in rec. decis. 221. par. 1.*

Minus obstat præsentationem factam de anno 1647. in persona Iulij de Cacciaguerris non solùm à Venturinis, & à sex Canonicis, verum etiam ab alijs quatuor Canonicis senioribus fuisse admissam cum clausula *sine præiudicio iurium*
præsentantium, † & proindè vti non aptam ad acquirendā ali- 10

quam possessionem, ex Garz. *de benefic. par. 5. cap. 5. num. 65.* & alijs allegatis, non esse per consequens computan. ad perficiendam centenariam ab ijsdem Venturinis prætensam.

Quia licèt vera sit iuris propositio, quod ex præsentationibus admissis cum d. clausula, nulla acquiratur possessio
11 † præsentandi, & sic ad eam acquirendam d. præsentatione nullatenus iuuari possent præfati quatuor Canonici, qui nũquam antea præsentauerant, vt pluribus relatis firmat Posth. *de manut. obser. 50. nu. 4. & 8.* Nihilominus cùm Venturini in ea reperirentur per alias præcedentes supranarratas, & ad
12 inducendam centenariam præscriptionem † non numerus præsentationum, sed tempus continuatæ possessionis attendatur, ex firmatis per Federic. de Sen. *d. cons. 234. num. 4.* hinc procedendo cum sensu Garziæ in contrarium adducti firmã-
13 tis ex d. clausula præseruari iura patronorum † à quocumque præiudicio, & quidem tam in petitorio, quàm in possessorio, vt tradit Marescott. *var. resol. lib. 2. cap. 55. numer. 31. & Add.* ad Buratt. *dec. 633. n. 16.* rectè consequitur ex ea nullum fuisse præstitum impedimentum Venturinis continuandi possessionem præcedentèr acquisitam vsque ad diem motæ
14 litis † prout etiam seclusa dicta præsentatione, illam continuasse de iure præsumerentur, dum per actum contrarium non apparet interuersa, Posth. de *manut. obser. 17. num. 25.* Rota *dec. 4. nu. 14. par. 2. diuers.* & apud eundem *Posth. decis. 33. n. 3.*

Neque ad euertendam hanc centenariam præscriptionem obstare visum est Dominis Testamentum conditum à Galgano Cerborico de anno 1436. in quo iuspatronatus controuersum relinquitur pro medietate Capitulo Ecclesiæ Senen. nempè sex Canonicis senioribus, & pro alia medietate Andreotiæ Testatoris filiæ, si vixerit, sin minus eius filijs natis, & nascituris, & quatenus dd. sex Canonici præsentare neglexerint intra mensem à die vacationis, & alij Compatroni non vixerint, tali casu ius præsentandi Testator spectare voluit dumtaxat ad alios quatuor Canonicos seniores eiusdem Ecclesiæ; Vnde cùm de anno 1567. à quo d. cẽtenaria initium sumit, ob lapsum annorum 141. à die conditi Testamenti iam longè ante decessisse necessariò præsumendum sit, tam Andreotiam, quàm eius filios, & per eorum obitum medietas ad ipsos spectans, siue per ius accrescendi, siue non decrescendi deuoluta remanserit ad dd. sex Canonicos, seu per expressam substitutionem transierit in alios quatuor Canonicos seniores; indè inferebatur iuspatronatus effectum mere ecclesiasticum, non potuisse mediantibus præsentationibus factis à Venturinis vigore d. Testamenti eos non comprehendẽtis,
15 denuò assumere qualitatem mixtam, † attenta inualiditate tituli, quæ infectum reddit principium centenariæ, itaut non valeat ijsdem suffragari, iuxtà tradita per Gonzal. *ad regul. 8. glos. 18. num. 48. & seq.*

Quia præterquam quod copia Testamenti exhibiti tam-
16 quam † sumptum de sumpto nihil probat ex Tex. *in l. 3. C. de diuers. rescript. & autben. si quis in aliquo, vbi glosa post med. C. de eden.* Rota *coram Greg. decis. 432. num. 2. coram Royas decis. 223. sub num. 15. vers. nec quoad beneficium, & in recent. decis. 187. num. 4. par. 5.*

Præterea DD. ad remouendum huiusmodi obiectum præmittebant in facto nullatenus fuisse iustificatum, Venturinos pro fundamento, & titulo eorum possessionis vnquam adduxisse prætensum Testamentum, & quamuis procurator Augusti de Boninsegnis præsentati de anno 1603. ab ijsdem, in instantia facta pro executione gratiæ Apostolicæ repetierit Testamentum Galgani aliàs productum à Promotore fiscali, & Lepidus de Venturinis de anno 1647. in constituendo Procuratorem ad præsentandum asseruerit spectare ad seniorem eius familiæ ius præsentandi Rectorem ad Capellaniam erectam ab eodem Galgano Cerbonio per acta quondam Ioannis Sauioni.

Nihilominus respondebatur neque genericam repetitionem Testamenti factam absque expressione tenoris, neque enunciatiuam à Lepido emissam de erectione huius Capellaniæ pernecessè concludere, vel Procuratorem intellexisse de testamento hodiè exhibito, vel Lepidum de erectione in
17 eo demandata, † prout ad fundandam intentionem Marij, & ad excludendum alium meliorem titulum ex centenaria resultantem necessariò concludere deberet, vt per Text. *in l. non boc C. vnde legitimi, & cap. in præsentia de probat.* cum allegatis firmat in proposito Rot. *in mox d. decis. 218 num. 8. par. 6. rec.*

Ad effectum enim, vt confessiones, vel enunciatiuæ præiudi-
18 cent, † debent esse certæ, & indubitatæ, non autem ambiguæ, quales sunt prænarratæ, vt subdit eadem *decis. num. 9.* & probat Text *in l. certum ff. confess.* Rot. *decis. 701. num. 4. part. 7. diuers.* & satis ad rem corã *Bicbio in suprac. dec. 118. n. 12. & 15.*

Cessante igitur supposita allegatione tituli inualidi, cessat etiam infectio possessionis exinde deducta, vt proindè etiamsi testamentum fuisset exhibitum in forma probanti, & nullam prorsùs reciperet dubitationem, † prout requiritùr, 19
etiamsi ageretur de excludendo vltimum statum non legitimè præscriptum, vt post Butr. *in cap. ex literis num. 11. de iurepatr.* & alios dixit Rota *decis. 73. num. 18. & 19. par. 11. recent. & coram Royas decis. 223. num. 18.* & admitteretur medietatem iurispatronatus relictam Andreotiæ, & filijs non transiuisse in hæredes, sed accreuisse Canonicis Compatronis, indeque clare constare dici posset de initio contrario possessionis acquisitæ per Venturinos, quod tamen Domini non firmarunt.

Adhuc ex eo non elideretur virtus centenariæ præbentis facultatem allegandi quemcumque titulum meliorem de mundo, & sic, vel † quod dictum Testamentum fuerit re- 20
uocatum, vel quod in erectione Iurispatronatus fuerint de consensu ipsius Testatoris appositæ leges, & conditiones diuersæ, vt in specie respondit Rota *in dec. 220. num. 7. 8. & 9. par. 3. diuers. lib. 2. & dec. 254. n. 10. & duobus seqq. eadem par. 3. lib. 3. & in sæpè allegat. dec. 218. n. 51. & 52. par. 6. recent.*

His faciliùs procedentibus in præsenti hipothesi, in qua neque ante centenariam constat de aliqua obseruantia huius Testamenti, illaque desumpta ex præsentatione facta de anno 1529. in qua reiecto præsentato à Vẽturinis, fuit per sentẽtiã declaratum esse instituendum præsentatũ à Canonicis, nullius est momenti, tùm quia dicta sententia non apparet effectuata. Tum etiam quia dum non exprimitur, ex qua causa reiectio processerit, illaque contingere potuerit alijs pluribus de causis, quàm ob incompetentiam iuris præsentandi, hæc possibilitas † reddit actum æquiuocum, ac proinde non suffragabilem ad inducendam aliquam obser- 21
uantiam, ex notat. per Aretin. *cons. 115.* & dixit Rota *decis. 294. num. 6. par. 2. diuers. coram Buratto decis. 464. sub num. 5. & in recent. decis. 204. num. 38. par. 8.*

Ex quibus plenè remanente iustificata mixtura iurispatronatus cum pertinentia vocis laicalis consequens fit, vt collatio huius beneficij tanquam de reseruato facta ab Eminentiss. Archiepiscopo Senen. in personam Marij sit nulla,
† eo quia sub reseruationibus eidem in indulto concessis non 22
cadunt huiusmodi beneficia de iurepatronatus mixto, quod pro excludenda reseruatione † reputatur in totum laicale,
vt probat Gonzal. *ad regul. 8. Cancell. glos. 18. num. 12. & duobus seqq.* Rota *coram Seraphin. decis. 1354. num. 6. & 7.* & fuit 23
dictum *in Rentina Beneficij 16. Iunij 1662. §. verum etiam coram R. P. D. meo Bourlemont* cum alijs ibi allegatis.

Et ita vtraque &c.

R. P. D. EMERIX.

Bononien. Bonorum super bono iure.

Mercurij 9. Maij 1674.

ARGVMENTVM.

Excipiebat emptor de iuribus mulieris, quæ vendiderat insimul cum viro, cuius solam remissionem hypothecæ ex illius obligatione resultare prætendebatur, non autem translationem iurium dotalium, Contrarium verò fuit decisum, quia obligatio vxoris erat vti principalis, principaliter, & insolidum, & ideò benè poterat emptor de illius iuribus excipere ad repellendos posteriores creditores mariti, quamuis eadem mulier postea confessionem emisisset se recepisse integram dotem, quæ nec poterat præiudicare emptori, & eo minus quia sine solemnitatibus facta.

SVMMARIVM.

1 *Mulier, quæ vendidit simul cum viro, & se obligauit vti principalis, principaliter, & in solidum, quoad emptorem dicitur verus debitor.*

2 *Mulieris obligatio emissa in venditione facta per virum resoluitur in nudam liberationem hypothecæ dotalis, non autem illius translationem importat.*

3 Em-

3 *Emptor bonorum viri habens obligatam mulierem principaliter, & insolidum, potest vti illius iuribus contra creditores posteriores, illosque repellere.*
Amplia etiamsi illa postea suam dotem recepisse fassa sit, num.10.
4 *Mulieres in contractu nullæ requiruntur solemnitates ex Statuto Bononiæ.*
5 *Constitutio Carpensis non extenditur vltra Prouinciam Marchiæ.*
6 *Mulier, non obstante Senat. Consulto Velleiano, potest se obligare stante iuramento, vel obligatione Camerali.*
7 *Calculus factus à persona non legitimè electa nihil probat.*
8 *Statutum Vrbis* lib. 1. cap. 151. *requirit solemnitates etiam in quietantijs à mulieribus faciendis.*
9 *Reus, & possessor potest allegare in contractu mulieris sibi obligatæ, non fuisse seruatas solemnitates.*
10 *Debitoris confessio non potest præiudicare iuri creditorum, illis ex antecedenti obligatione quæsito.*

DECISIO CCXCI.

DOmini confirmarunt sententiam Rotalem latam pro DD. Ducibus de Bonellis, in qua fuerunt reuocatæ duæ præcedentes A. C. Bulgarini, & bon. mem. Ghini, concedentes immissionem In Saluiano D. Marchioni Honuphrio, vti vocato ad Primogenituram institutam à clar. me. Cardinale Bonifatio Beuilaqua super bonis ab eisdem possessis, & distractis à q. Marchione Antonio ad eandem primogenituram primo loco nominato.

Immissio enim petita in vim Saluiani excluditur ab interiori hypotheca orta ad fauorem Marchionis Octauij Ruini Auctoris Ducum ex obligatione Barbaræ vxoris Marchionis Antonij alienantis, quæ licèt huius respectu considere-
1 tur tanquam fideiussor, † tamen quia in venditione bonorum, de quibus agitur se obligauit vt principalis principaliter, & insolidum pro euictione, ac pro alijs à viro promissis accessit, & fideiussit, Sum. Ducum dato sub die 30. Maij 1672. *nu.* 1. respectu Emptoris consideratur vti debitor principalis, iuxtà tradit. per Surd. *cons.* 20. *num.* 28. Spad. *cons.* 372. *n.* 5. *lib.* 2. & per Rot. *decis.* 80. *num.* 5. *& seq. par.* 12. *recent. & coram Bich. decis.* 306. *nu.* 35.

Non releuante obiecto in contrarium iterum excitato, quod DD Duces de Bonellis non possint vti iuribus dotalibus Barbaræ ad se tuendum in possessione bonorum, de quibus agitur, eo quia eius obligatio emissa in venditione per virum facta eorundem bonorum resoluatur tantùm in
2 liberationem à nexu hypothecæ dotalis, † non autem importet illius translationem, ex Gabriel. *cons.* 41. *num.* 14. *lib.* 2 *& Thomat. dec. Marchiæ* 109. *num.* 8. *& seqq.*

Nam cùm ex supra firmatis mulier in hoc casu habeatur vti principalis venditrix non interest emptorem habere tran-
3 slationem iurium dotalium, † sed eidem sufficit habere mulierem principaliter obligatam pro euictione, ad effectum vt vtendo iuribus illi vti eius debitori competentibus, possit creditores posteriores ipsum molestantes excludere ex ratione *Text. in l.* 1. *C. si antiqua cred. pign. vend.* Codex Theodos. *lib.* 8. *tit.* 8. *definit.* 9. & animaduerti Andreol. *controu.* 162. *num.* 7. *Tosth. resol* 55. *num* 41. *& seqq. & numer.* 47. *& seqq.* & dixit Rota in hac eadem causa *coram R. P. D. meo Taia* 30. *Maij* 167. *§. contrarium tamen, &* 14. *Aprilis* 1673. *§. difficultate.*

Neque obligatio Barbaræ potest dici nulla, tanquam facta absque solemnitatibus ad fauorem viri contra Senatum Consultum Velleianum, Statutum loci, aut Constitutionum Marchiæ, quia Bononiæ vbi fuit celebratus contractus
4 † nullum adest Statutum requirens solemnitates in contractibus mulierum, nec habet locum Constitutio Marchiæ,
5 quæ loquitur de muliere minore, neque Carpensis, † quæ non extenditur vltra Prouinciam Marchiæ Rot. *dec.* 88. *nu.* 7. *& dec.* 238. *num.* 12. *&* 13. *par.* 6. *recent.* & fuit dictum in supracitata *decis. huius causæ* 14. *Aprilis* 1673. *§. difficultate coram R. P. D. meo Taia.* Et de iure communi propter iuramen-
6 tum, † quod resultat ex obligatione Camerali, cessat Senatum Consultum Velleianum *cap. ex rescripto* 9. *de iur. iur.* Alex. *cons.* 146. *lib.* 7. Amat. *resol.* 100. *num.* 5. Thesaur. *decis.* 122. *n.* 11. & dixit Rota *coram san. me. Greg. decis.* 321. *n.* 4. ibique Add. *num.* 11.

Nec obstat, quod Barbara se obligauerit tantùm in prima venditione quinquaginta tomaturarum, non verò in alijs duabus sequentibus; Quia in præsenti non agitur de bonis distractis in secunda venditione, quorum pretium fuit erogatum in satisfactionem creditorum anteriorum, & tertia venditio fuit tantùm de tomaturis 17. de quarum pretio remanet Marchio Honuphrius plusquam satisfactum ex fructibus perceptis vsque ab anno 1664. vt responsum fuit in hac causa 14. *Aprilis* 1673. *§. fin. coram R. P. D meo Taia.*

Sicut pariter non subsistit, quod dos Barbaræ fuerit integrè restituta, quia id non probatur in facto, saltem pro summa scutorum 10. mil. quæ sufficiunt DD. de Bonellis; Instrumentum enim assignationis locorum Montium, aliorumque bonorum factæ Barbaræ, concludit solùm in summa 20. mil. scutorum, vt ex eius lectura præsenti Summ. Marchionis Honuphrij *num.* 6. Ideòque ex dote, quæ fuit scutor. 32. mil. remanent adhuc restituenda scuta 12. mil. Neque ista fuisse restituta probant responsiones datæ per Barbaram ad positiones, vel calculus exhibitus coram A. C. pro parte Marchionis Honuphrij, quia responsiones datæ ad positiones concludunt tantùm assignationem dictorum locorum Montium, & bonorum, vt in d. Summ. *numer.* 7. Calculus verò non probat, † quia non est factus per aliquem ad hoc 7
legitimè electum, Bart. *in l.* 2. *n.* 5. *C. de iur. fisc.* Grat *discept.* 529. *num.* 29. Eoque non obstante anno 1633. denuò fuit relaxatum mandatum pro scutis 12083. residualibus dotis, vt in Summ. DD. Ducum dato sub die 30. Maij 1672. *num.* 8.

Minus suffragatur confessio de integra dotis satisfactione emissa à Barbara in Epistola per ipsam scripta anno 1650. Tùm quia ex prædictis illa apparet erronea, tùm etiam quia fuit facta in Vrbe sine solemnitatibus à Statuto requisitis † *lib.* 1. *capit.* 151. in quietantijs faciendis à mulieribus Rota 8
decis. 145. *num.* 4. *part.* 3. *recent.* quarum defectus benè potest allegari à DD. Ducibus de Bonellis Reis, † & possessori- 9
bus, Surd. *consil.* 415. *n.* 16. Andreol. *controu.* 241. *n.* 15. Rot. *decis* 612. *numer.* 4. *part.* 3. *recent. & coram Dunoz. Iun. decis.* 591. *numer.* 1.

Maximè quia confessio emanata in dicta epistola, quidquid sit respectu † viri, non potest præiudicare iuri credito- 10
rum ex antecedenti obligatione Barbaræ iam acquisito, Castren. *in l. Seia mancipia num.* 5. *ff. ad Sen. Cons. Vell.* Merlin. *de pignor. lib.* 4. *quæst.* 134. *numer.* 14. & fuit dictum *in decis. huius causæ* 30. *Maij* 1672. *§. minus obstare coram R. P. D. meo Taia.*

Denique nihil facit prætensa asportatio iocalium, & mobilium, quia tantùm abest, quod eadem probentur propria Antonij viri, quinimo contrarium apparet ex depositione Testium formiter examinatorum coram A. C. deponentium dicta iocalia, & mobilia fuisse propria extradotalia ipsius Barbaræ, vt in citato Summ. dato sub die 30. Maij 1672. *numer* 7. *&* 8.

Et ità vtraque &c.

Supra in parte 17. *adest altera in hac causa decisio coram R. P. D. Taia, quæ ibi est in ordine* 329. *prout etiam est altera, quæ hic immediatè ponitur.*

R. P. D. EMERIX.

Bononien. Bonorum super manutentione.

Mercurij 9. *Maij* 1674.

ARGVMENTVM.

Aduersus factum Iudicis, qui nulliter, & iniustè processerat petità est manutentio, eaque simul concessa, tùm quia antiquus possessor nunquam habuerat se pro spoliato, tùm etiam quia causa erat commissa cum clausula *constito quod sit locus Ægidianæ*, quę suspendit, & impedit executionem faciendam, vbi etiam si ageretur de executione iam facta mediante clausula *sine præiudicio*, adhuc eadem manutentio deberetur.

SVMMARIVM.

1 *Manutentionem ad obtinendam sufficit probare possessionem de tempore motæ litis.*
2 *Manutentio non conceditur illi, qui à sua possessione fuit spoliatus auctore Prætore, limita vt num. seqq.*
3 *Iudicem nulliter, & iniustè processisse apparet ex resolutione rotali contra illius processum facta.*
4 *Manutentio conceditur etiam aduersus factum Iudicis nulliter,*

liter, & iniustè procedentis, si quis nunquam habuit se pro spoliato.
5 *Clausula* constito quod sit locus Ægidianæ *est suspensiua executionis.*
6 *Manutentio conceditur etiam stante commissione cum clausula* constito quod sit locus Ægidianæ.
7 *Clausula* sine præiudicio *non impedit quo minus per Iudicem ad quem concedatur possessori manutentio, & quando numer. 6.*

DECISIO CCXCII.

DOmini iterum concesserunt manutentionem Dominis Ducibus de Bonellis in bonis à q. Marco Antonio vendentis Marchioni Octauio Ruino illorum auctori,
1 † quia probant possessionem de tempore motæ litis, quod ad hunc effectum sufficit §. *quoniam verbo hodie tamen instit. titul. de interdictis leg. prima. §. Interdum, ff. vti possidetis* Couarruu. *practica. quæstion. cap.17.n.3.* Menoch. *de retinenda possess. remed.3.n.556.Posth.de manutent. obseruat.17. num.1.* Rota *post eundem decis.21.num.primo, & decis.336. num.3. & coram Buratto decis.730. num.1.*

Non obstat, quod Domini Duces spoliati fuerunt eorum
2 possessione auctoritate Iudicis, † ideòque illis non sit concedenda manutentio, iuxtà theoricam Abbatis *in cap. conquærente n.8. de restitut. spoliator. Post. de manutent. obseruat.12. n.31. & 32.* Rot. *post eundem dec.730. num.primo, & coram Buratto decis.158. num.11.* Quia cùm ex resolutione hodie capta
3 super bono iure, † appareat iudicem contra eosdem iniustè processisse, sequitur, quod manuteneri debeant in eorum
4 possessione, † quia nunquam habuerunt se pro spoliatis, *cap. conquærente 7. de restitut. spoliator. Posth. de manutent. d. obser.12. num. 37.* Rot. *coram Buratto decis. 169. num.2. ibique Addentes num.12. & decis.250. num. 8.*

Præsertim cùm Signatura commiserit hanc causam cum
5 clausula *constito quod sit locus Ægidianæ*, † quæ est suspensiua executionis, & non impedit quominus possit per Iudicem
6 ad quem concedi † manutentio, si appareat Iudicem, à
7 quo iniustè processisse vt in fortioribus terminis † de clausula *sine præiudicio* dixerunt Posth. *de manutent. obseruat.12. nu.46.* Addentes *ad San. mem. Gregor. decis.91. num.13. &* Rot. *coram Buratto decis.940. num.10. & decis.331. num.8. & sequentibus par.7. recentior.*

Et ità vtraque parte informante resolutum fuit.

Decisio hic immediatè posita est in eadem causa, in altera verò præcedenti parte decimaseptima adest alia coram R. P. D. Taia, quæ ibi est in ordine la 329.

R. P. D. RONDININO.

Romana Census.

Mercurij 9. Maij, 1674.

ARGVMENTVM.

Primo possessori fuit manutentio concessa, etiam aduersus factum Iudicis nulliter, & iniustè procedentis, quia ante sententiam fuerat oppositum de legitimatione personarum, quæ licèt posteà subsequuta præcedentem nullitatem sanare non poterat, & aliena possessio capta erat tàm infra decendium datum ad appellandum, quàm die feriato in honorem Sanctorum, aliæque etiam plures nullitates concurrebant.

SVMMARIVM.

1 *Donatio dicitur effectum sortita mediante possessione obtenta de bonis donatis, quæ ex illorum refectione, & locatione resultat.*
2 *Possessio probatur ex mandato de immittendo contra possessorem obtento.*
3 *Manutentio conceditur possidenti auctore Prætor & nu.24.*
4 *Iudex nulliter, vel iniustè procedens possessorem sua possessione non priuat.*
5 *Manutentio datur possidenti aduersus factum Iudicis nulliter, vel iniustè procedentis, & sup. à num.3.*
6 *Possessio capta intra decem dies datos ad appellandum, remanet attentata, & num.20. 22. & num.25.*
7 *Ægidiana Constitutio non habet locum in sententia lata contra Ecclesiam, seù Capellam.*
8 *Sententia ex defectu citationis vnius ex litigantibus, remanet nulla, etiam quoad citatum.*
9 *Possessio obtenta ante legitimatam personam remanet nulla, etiamsi postea legitimatio facta sit, & num.12.*
10 *Possessio defuncti non suffragatur hæredi, non docto de qualitate hæreditaria.*
11 *Hæres prosequendo iudicium à defuncto intentatum, suam personam legitimare tenetur, & num.12.*
12 *Sententia obtenta ante legitimationem personæ, remanet nulla, amplia etiam si legitimatio postea facta sit, num.9. & 11.*
13 *Possessio capi potest etiam die feriato, quoties est actus voluntariæ iurisdictionis, & non interuenit factum Iudicis, & num. seqq.*
14 *Emancipationes, & manumissiones fieri possunt etiam die feriato.*
15 *Hæres legitimus, vel vbi possessio est vacua, potest illam capere absque causæ cognitione, & aliquo facto Iudicis.*
16 *Possessio in sequelam iudicij capi non potest die feriato in honorem Dei, & num. seqq. ac etiam supr. n.13.*
17 *Dies festi, & feriati in honorem Dei æquè intelliguntur dies dominicus, ac plures alii aliorum Sanctorum.*
18 *Possessio, quæ capitur in executionem Iudicis, dicitur actus iudiciarius, sicuti, & cæteri alij.*
19 *Possessio vigore mandati Iudicis capitur cum maxima partium contentione, ac Populi perturbatione.*
20 *à Mandato de associando datur appellatio quoties præcesserunt sententiæ contrariæ, ad quarum reuocationem Iudex deuenit, & n. seq.*
21 *Constituti virtus per sententias contrarias vulneratur, & causa efficitur appellabilis.*
23 *Attentata sunt omnia gesta etiam ante appellationem, vbi causa declarata est appellabilis.*
24 *Clausula* cum facultate manutenendi quem de iure *non inficit exequutionem legitimo tempore factam, secus si causa declarata sit appellabilis, sup. num.23. & 25.*
25 *Exequutio facta pendente tempore ad appellandum est attentata, & sup. num.6. 20. & 22.*

DECISIO CCXCIII.

IN possessionem duarum domorum, quibus Gregorius XIII. anno 1580. duas perpetuas Cappellanias ad Altare Sanctissimi Sacramenti in Ecclesia Lateranensi dotauerat, quasque collapsas, & dirutas antiqui Capellani anno 1599. refici curauerunt, Sum. Capellanorum *n.1. & 2.* obtinuit immitti ex vtilis Saluiani interdicto pro fructibus census Ioannes Miletus pretensus hæres mediatus q. Raynerij, cui Rainaldus Pottignonus antiquus istarum domorum Dominus censum super illis vendiderat, subsequuta actuali possessione, atque recognitione in Dominum dicti Mileti, Summ. D. Paulæ Sciamannæ de Matthæis *nu.1. & 2.*

Cùm autem Brancarius alter ex Capellanis transegerit, Summ. d. D. Paulæ *num.3.* Alter verò ex Capellanis litem prosequutus, in tertia instantia fauorabilem sententiam reportauerit, Sum. Capellanorum *n.3.* Innouata proinde lite, atque vnanimiter postmodum prosequuta à Capellanis successoribus obtinuerunt Mileti contra vnum ex Capellanis mandata de associando, Sum. D. Paulæ *n.4.* quæ cum fauore Capellanorum postea reuocata fuerint, Summ. responsionis Capellanorum *num. vnic.* Atque ideo Signatura rescripserit cum clausula *constito de tribus conformibus*, R. P. D. Mutus loco D. bo. me. Ghini, cui causa commissa fuerat subrogatus mandatum de associando d. D. Paulæ Sciamannæ de Matthæis veluti hæredi illorum de Miletis concessit, atque per sententiam malè iudicatum per Torellum, & benè appellatum protulit reuocando sententias pro Capella latas, & confirmando contrarias, Summ. Capellanorum *n.4.*

Hinc commissa mihi causa ab Eminentiss. D. Cardinali Chisio Lateranen. Basilicæ Archipresbytero cum facultate manutenendi quem de iure. Proposita causa in Rota, dixerunt Domini Capellanis dandum esse mandatum de manutenendo, cùm constet de illorum anteriori possessione ab initio litis incohatæ tàm ex dicta donatione Gregorij XIII. Summario Capellanorum *numer.1.* quæ exequutionem habuisse ostenditur † mediante possessione, atque refectione dictarum domorum, illarumque locatione, de 1
qua

qua d.Summ.nu.;.& Summ.D.Paulæ nu.11. vt per Rotam *in rec par.1. decis. 577.* quam ex sententijs in prima, & secunda instantia à Miletis auctoribus D. Paulæ Sciamannæ hodie agentis, reportatis cum subsequuta exequutione, atque immissione in actualem possessionem, Summ eiusdem D.Paulæ nu 2.quæ probat anteriorem possessionem Capellanorum, quibus veluti illicitis detentoribus expulsis immissio Miletis
2 concessa fuit † ex ratione Philosophi, ex qua priuatio supponit habitum à iure Romanorum reassumpta *in l. decere, ff. de verbor.oblig.* Cephal.*cons.93.n.9.& 14.* Roland *cons.32. nu. 57.vol.4.* Posth.*de manut.obseru.19. num.4. & in recent. par. 14. decis.394.nu.4.*

Nulla habita ratione immissionis concessæ Miletis, atque associationis vltimo loco concessæ D. Paulæ Sciamannæ, quæ in illorum ius successisse contenditur, quia etsi non negaret Domini ex facto Iudicis possessionem in aliquem trans-
3 sferri, † itàvt auctore Prætore possidenti concedenda sit manutentio, ex regula Text.*in l.iustè possidet 11.ff. de acquir. possess.* Id tamen non procedere dicebant, cùm Iudex nulliter, vel attentatè procedit, quia tunc veluti priuatus vim inferens, non autem veluti persona publica ius dicens, procedere
4 † dicitur; neque ideò non magis aliquem sua possessione priuat, quam si vi illum à possessione deijceret, ad Text. *in l. 1.ff.de vi, & vi armat.* quemadmodum ex ratione Text. *in l. improba ff.de acquir.possess.* Gabr. *cons.52. num 11. & 12. vol 1.* Honded *cons.20 num.19.& 24. vol.1. cum alijs apud* Posth. *de manut,obser.12.n.36.& obseru.48.nu.1.* Rota *post eundem decis.*
5 *336 nu.5.& decis.71 7.nu 7.& 9.* Et primo possidenti † datur manutentio, iuxtà deducta per Rotam coram Dunoz.iun.*decis.642.n 12.& coram Buratto decis.49.nu.5.& 6.*

Immissionem autem decreta in prima, & secunda instantia fauore illorum de Miletis nullam, & attentatam Domini dicebant tàm respectu primæ sententiæ latæ 9. Maij 1666. quæ cùm executioni mandata fuerit die 17. eiusdem mensis, Summario D. Paulæ *num. 2.* Et sic intra decem dies ad ap-
6 pellandum, † saluari nequit a vitio attentatorum, cum essemus in sententia appellabili veluti lata in Saluiano contra Capellam, contra quam non intrabat Ægidiana Constitutio
7 *lib.6. cap.2.* † in omnibus possessorijs appellationem prohibens, ex latè deductis per Rotam in his præcisis terminis coram *Eminentiss.Ottbobono decis.155.nu.7.& 8.& decis.170.nu. 6.& 7.* Bich.*decis.136.n.1.& 2* cum similibus.

Quam etiam respectu sententiæ latæ in secunda instantia die 17.Iulij 1667. d. Summ. D. Paulæ *num. 2.* quæ nulla euidenter apparet, cùm fuerit solùm citatus vnus ex Capellanis, cùm tamen vterque citandus esset, quia communis erat defensio ex eodem iure, † itàvt omissa citatio contra vnum,
8 reddat etiam sententiam nullam quoad citatum, ex ratione Text.*in l.in hoc iudicio, vbi glos.& DD.ff famil.erciscund.* Ruin. *cons.129.nu.12.vol.5.* Gabr.*cons.56.nu.17.vol.1.* Rota *coram Seraph.dec.957.nu.3.* Caualer.*decis.396.num 2 & apud* Posth. *de manutent.decis 334. numer.27.* Bich. *decis.262.num.4. & decis. 281.num.5.*

Aduertendo insuper, quod possessione illorum de Miletis, siuè ex dictis exequutionibus in prima, & secunda instantia probata, siue ex subsequentibus mandatis de associando,
9 etiam fauore D Paulæ emanatis ipsa iuuari non potest, † cùm non legitimauerit personam propriam, ostendendo se hæredem illorum de Miletis, nisi die 23. Aprilis 1670. vt in processu fol. 150. posteaquam mense Aug. præcedentis anni 1673. omnia mandata, atque ipsa postrema sententia, & mandatum R. P. D. Muti prodierant, quinimò etiam fuerit admissa appellatio, Summ. Capellanorum *num. 4. cum duobus seqq.* Itàvt illorum antiqua possessione iuuari non po-
10 tuerit, † cùm non suffragetur non docto de qualitate hæreditaria, ex ratione Text. *in l.si quæramus ff. de testament.* Vant. *de nullit.tit.de nullitate ex defectu habilitat. num.3.* Carena *resol. 51.nu.2.* Rota *coram Ludouisio decis.264 n.3.ibique* Adden. *n.5.* quia tunc demum hæredi prosequenti iudicium à defuncto
11 intentatum † competit mandatum de manutenendo, ex deductis apud Posth. *de manut. obseru. 55. à num. 45.* Rota *coram Card. Celso dec.48 nu.50.*

Hinc nulliter dicebant Domini, D. Paulam ex persona propria associationem, siue manutentionem obtinuisse à R.
12 P.D.Muto, cuius † sententia non legitimata prius persona Actoris quemadmodum Capellani opposuerant, Summ. eorundem *nu.7.* nulla est ad Text.*in d.l. si quæramus ff. de testam.* Gaball *vot.decisiuo 42.n.4.& 5.par.1.* Adden *ad Ludouis.decis. 223.nu.30.& coram Buratto decis.337.num.2.*

Cui nullitati sententiæ adolitur, & nullitas adeptæ possessionis in die festo S. Laurentij Martyris, d. Summ. Capella-

norum *num. 5.* quia licèt Domini non negarent possessionem acquiri posse etiam die festo, quotiescumque † est actus vo- 13
luntariæ iurisdictionis; nulla ex parte collitigantium intercedente iudiciorum strepitu, quemadmodum erant emancipationes, & manumissiones, † de quibus loquitur Text. *in* 14
l actus 5. C. de ferijs; & quemadmodum hodie est adeptio possessionis, vel vacuæ, vel ad instantiam hæredis legitimi,
† nulla adhibita, neque vlterius adhibenda causæ cognitio- 15
ne, cum quo sensu accipiebant Domini deducta per Federic. de Senis *cons.144. et per Guidop.decis.215.* Capellæ Tolosanę *decis.158.et coram Buratto decis.688.nu.12. et coram Peutinger. dec 84.n.3.et 4.repetita in recent.par.11.dec.104.& apud Posth. de subbast.dec 161.*

Adhuc tamen in hoc casu, in quo agebatur de exequutione reali in sequelam iudicij, † visum est Dominis illi locum 16
non esse in hoc die, ad terminos Text.*in l. dies festos 10.* ibi, *à cunctis executionibus excusetur, C. de ferijs*; cuius Textus dispositio licèt die Dominico procedat, ad hanc tamen celebrem diem S. Laurentij, quo vt scripsit S. Leo Magnus tàm illustris est Roma Laurentio, quàm illustris est Hierosolima Stephano, † atque ad alias ferias Ecclesiasticas illam dedu- 17
xerunt Gregorius IX. *in cap. conquestus, ibi Beati Laurentij extra illo eod.tit. de ferijs, et B. Pius V. in Constitutione 5. §. 7.* quemadmodum DD. atque subsequens Vrbis praxis interpretata est Farinac. *in prax.criminal. quæst.27.num.106 in fine,* Posth. *de subbast.inspect.29. num. 103. cum tribus seqq.* Barbos. *in d.l.dies festos num.3.C.de ferijs, et in d.cap. conquæstus nu.32. extra illo eodem tit.* Scannarola *de Visit. Carcerat. lib.3. cap.11. nu.14.* Niger *de exequutione rei iudicatæ cap. 15. nu.2. 4. et 14.* quasi exequutio hæc licèt non sit iudicium sit tamen illius appendix, atque extremum, quod † non voluntariæ, sed 18
contentiosæ iurisdictionis, prout reliqui actus iudiciales dicendum sit, cùm non minus, ac ijdem actus fertur in inuitam *l.2.et ibi gloss. 1. ff. de offic. Proconsul.* atque maiori contentione, strepitu, † & partium, ac Populi perturbatione, vt 19
post Suarez notat Scannarola *dicto cap 11. numero primo cum pluribus sequentibus*, & fuit de mente Alexandri, & aliorum, de quibus Borellus *in summ.decis. tom. secundo tit. 38. de ferijs num.86 et* Rota *diffiniuit apud* Posth. *de manutent. decis.9. sub n.16.* & declaratis decisionibus in contrarium adductis coram Peutinger.*dec.414.nu.4.*

Præterea animaduertebant Domini, possessionem captam à D.Paula fuisse intra decendium ad appellandum, d. Summario *nu.5.* ideòque veluti attentatam ex supradictis non esse manutenibilem, † cùm à mandato de associando hoc ca- 20
su daretur appellatio, dum præcesserunt sententiæ contrarię, ad quarum reuocationem D. Mutus præcessit, non autem ad exequutionem prætensæ rei iudicatę; Vndè cùm virtus clausulę *constituti* fuerit per sententias contrarias vulnerata, † 21
causa erat effecta appellabilis ob declaratam nullitatem petitionis, & complicatam petitorij, atque possessorij mixturam Gonzal *ad reg.8.Cancellariæ glos 6 nu.202. cum seqq.* Angel.*de acquir.possess.q.19 nu 115.et 116.* Zacch.*de oblig. Camer. q.37.num.23.et seqq.* Rot.*post eundem decis.136.num.3.et coram Coccino decis. 778. nu.4. et seqq.* atque in his pręcisis terminis *in rec.par.13 dec.198.nu.1.*& consequenter pendente termino ad appellandum † capta possessio est attentata, vt benè de- 22
clarauit Rota *in Veliterna Attentatorum 5.Martij proximi prę- teriti coram Reuerendiss.Decano.*

Hinc rectè causa mihi commissa fuit cum facultate manutenendi quem de iure, & consequenter declarata causa appellabili, attentata † redduntur omnia gesta ante dictam 23
appellationem interpositam, vtpotè pendente adhuc tempore licito ad appellandum, ex ratione Textus *in cap. non solùm 7. de appellat. in 6.* Rota *coram Caualerio decis. 615. num.1. coram Reuerendiss. D Rojas decis.242 num.3.in fine, Eminentiss. Ottbobonus decis 155. num.10 et seqq iuncto principio, et decis. 170.nu 13 et seqq.et in Romana Vineæ 17.Iunij 1658.§ neque ad attentata coram Reuerendiss. D Beuilacqua Vrbis Gubernatore, et in Romana manutentionis, seù Attentatorum 8. Iunij 1671. §. fin.coram Me.*

Contraria autem procedunt, quotiescumque agitur de exequutione facta tempore legitimo; quia Rescriptum hoc, *cum facultate manutenendi quem de iure,* † non inficiat exe- 24
quutionem legitimo tempore factam, quasi tunc ius requirat, vt legitimus possessor mediante dicta exequutione sit manutenendus, cum quo sensu loquitur Rota *in recent. par 6.decis.306.nu.15.et 16 et coram D Cardinali Celso decis.43. n. 10.et decis.241 num.6. et in Anconitana Saluiani 1. Iunij 1650. coram Cardinali Corrado*; inficit tamen illam exequutionem, qualis est hęc, de qua agimus, † quæ facta est tempore 25

ad appellandum, vt declarat eadem Rota *in recent. par. 12. decis. 392. nu. 12. & 13.*

Et ità vtraque parte informante resolutum &c.

R. P. D. MATTHÆIO.

Meleuitana Pensionis.

Mercurij 9. Maij 1674.

ARGVMENTVM.

Pro translatario pensionis deciditur, & resoluitur illi immissionem competere in quasi possessione exigendi pensionem, eo modo, ijsdemque iuribus, & actionibus, quibus transferens vti poterat, cùm hæc omnia per translationem legitimè factam transierint in ipsum; ita tamen quod etiam via exequutiua fuerit concessa; Verùm quia de legitima translatione dubitatum fuit, ex eo quod transferens, haberet conditionem emittendi professionem infra annum, hoc autem minus officere visum est, quia translatio facta infra dictum annum dicitur valida, etiamsi translatarius postea matrimonium contraxerit.

SVMMARIVM.

1 *Validitas resultat ex reuolutione actorum, si fuerunt seruata requisita vulg.* decis. Caputaq.

2 *Quasi possessio exigendi pensionem resultat, etiam ex vnica tantùm solutione vnius termini.*

3 *Translatario pensionis debetur immissio in quasi possessione exigendi, in qua transferens reperiebatur.*

4 *Immissionis remedium datur etiam pro iuribus incorporalibus.*

5 *Translatio pensionis eadem via exequutiua conceditur, quæ transferenti competebat.*

6 *Translatario pensionis suffragatur etiam obligatio titularis, quæ ad fauorem transferentis fuerat contracta.*

7 *Successor in beneficio actione reali tenetur ad solutionem pensionis super eodem beneficio impositæ, & num. seqq. & nu. 24.*

8 *Successor beneficij pensione grauati, ad solutionem, etiam actione personali tenetur, quia dicitur quasi contrahere cum pensionario, & num. 24.*

9 *Actio personalis ex quasi contractu resultat, & nu. 24.*

10 *Successor beneficij pro solutione pensionis in futurum tenetur actione reali, & personali simul.*

11 *Successor beneficij pro terminis decursis ante suam prouisionem, regulariter non tenetur.*

12 *Successor beneficij, factis diligentijs contra antecessorem, tenetur soluere pensiones, etiam ante suam prouisionem decursas.*

13 *Manutentio in quasi possessione exigendi pensionem reseruatam cum clausula* dummodo *non conceditur, nisi prius verificato valore, & vid. num. seq.*

14 *Pensione simpliciter reseruata, non requiritur probatio valoris ad obtinendam manutentionem in quasi possessione exigendi, & vid. n. 13.*

15 *Pensio reseruata sub conditione emittendi professionem infra annum, potest pendente conditione in alium legitimè transferri.*

Amplia etiamsi transferens postea professionem non emittat, sed matrimonium contraxerit, ibidem, & nu. seq.

16 *Beneficium collatum sub conditione suscipiendi sacros ordines infra annum, potest pendente termino validè resignari.*

17 *Papæ si fuit narratum onus beneficij, vel incapacitas personæ, concedendo gratiam dicitur dispensasse, & habilitasse.*

18 *Tempus prorogatum censetur vnum, & idem cum primo termino.*

19 *Pensionis nullitatem allegans ob non factam expressionem alterius pensionis, illam, & illius validitatem probare tenetur, & nu. 21.*

20 *Pensionis nullæ non est opus mentionem facere in reseruatione secundæ pensionis.*

21 *Pensionis nullitatem allegans ob excessum quintæ partis fructuum, illum, & quidem per decennium concludenter probare tenetur.*

23 *Titularis dicitur consequutus fructus sui beneficij si illi à suis creditoribus fuerint exacti.*

24 *Pensionarius habet obligatum successorem beneficij vti fructuum possessorem, & ideò illum ex quasi contractum conuenire potest.*

DECISIO CCXCIV.

Hippolytus de Amato sub die 15. Decembris anni 1651. habilitatus fuit auctoritate Apostolica ad annuam pensionem scut. 200. auri de Camera, vt in Summ. *num.* 1. quam cùm exindè Magnus Magister de anno 1652. habilitauerit cum conditione, quod per totum vigesimum primum suæ ætatis annum regularem professionem ser. ser. emittere teneretur, aliàs essent nullæ omnes pensiones in eum translatæ, vt in Summ. eodem *num.* 2. & virtute illius die 8. Aprilis 1653. à Iulio Amato eius Patruo obtinuit reseruationem pensionis scutor. 58 monetæ Regni Neapolitani super fructibus Commendæ de Monte Sarchio, cuius ipse erat Commendatarius, quam pensionem postea attenta facultate sibi concessa à san. mem. Alexandro VII. in Theodorum Cellesium transtulit.

Vita exinde functo Iulio Commendatario de hac eadem Commenda Fabritius Ruffus prouisus fuit, contra quem d. Theodorus Pensionarius mandatum executiuum ab A. C. Panciatico pro solutione pensionum obtinuit, & adita Signatura per eundem Ruffum, ista rescripsit sine præiudicio ad effectum exequendi super bonis Commendæ tantùm, & ideò disputato dubio, An mandatum A C esset exequendum, affirmatiuè placuit DD. respondere.

Pro subsistenti mandati executione concurrit tàm validitas, quæ non potest controuerti, † quia processus causæ fabricatus fuit cum omnibus requisitis adductis in *decisione Caputaquen. 262. par. 2.* Tum iustitia, quæ euidenter resultabat nedum ex reseruatione pensionis, & translatione ad fauorem Equitis Theodori auctoritate Apostolica executioni demandata, sed etiam in quasi possessione exigendi, resultante ex quamplurimorum terminorum exactione, vt in Summ. *nu.* 1. † etiamsi sufficeret ad hunc effectum vnica tantùm solutio vnius termini *glos. & DD.* & signanter Ripa *in cap. cum Ecclesia Sutrina nu. 13. de caus. possess. & propriet.* Surd. *cons. 333. nu. 6.* Roland. *cons. 47. n. 17. lib. 1.* Rot *coram Seraph. decis. 436. nu. 1. & decis. 149. n. 2. coram Peuting. dec. 273. nu. 4. & 5. & decis. 308. n. 1. coram Royas decis. 390. nu. 2.*

Dum enim translatio pensionis fuit valida, ex quo auctoritate Apostolica nititur, vt inferius dicebitur, † debetur translatario immissio in quasi possessione exigendi, vt ipse transferens reperiebatur, vt iustificatur in Summ. *nu.* 1. Tond. *de pension. cap. 30. nu. 22.* Rota *coram Eminentiss. Ottbob. decis. 22. nu. 1. & seq. & in recent. decis. 369. num. 7 par. 14.* Tum quia de iure immissionis † remedium datur quoque pro iuribus incorporalibus, vt in *l. 2. n. 2. ff. quorum bonor.* Bellon. *cons. 35. nu. 5.* Bero *cons. 43. nu. 16.* Menoch. *de adipisc. remed. 1. nu. 83.*

Et eadem via executiua, quæ Pensionario transferenti competebat, † translatarius vti potest ad effectum consequendi pensiones, quæ transferenti à titulari soluta fuerint, Vestr. *in praxi lib. 3. cap. fin. nu. 3.* Tondut. *de pens. cap. 28. nu. 1. & sequen.* Cassador. *decis. 10. num. 8. de rescript. in 6.* Rot. *coram Caualer. dec. 148. nu. 1. coram Millino decis. 40. num. 1. & 2 & coram Eminentiss. Ottbob. dec. 22. n. 4. coram Durano dec. 60. n. 30. & seqq.* Add. *ad Burat. dec. 68. num. 12. & seqq.* quod remedium executiuum hodie experiri licebit Equiti Theodoro translatario, dum habet titularem obligatum in forma Cameræ ad fauorem Hippolyti Amati transferentis, & à quo ipse causam habet, & cuius personam ipse representat, † cuius obligationis virtus transit in translatarium Rota *in Aquilana Pensionis 26. Maij 1623. coram Remboldo.*

Non obstat, quod Eques Fabritius Ruffus, qui Commendam possidebat, translationi pensionis suum consensum non præstiterit, quoniam cùm de reseruatione pensionis auctoritate Papæ factæ, de qua nefas est dubitare, dum constat ex literis Apostolicis, Summ. *num.* 7. intrat obligatio Fabritij Ruffi Commendatarij, & successoris in Commenda, super qua est reseruata pensio, & ob id tenetur ad solutionem † nedum actione reali, ex quo ipse percipit fructus, super quibus est impositus huiusmodi onus reale, cui est anne-

annexum, & illi inhæret *cap. quærelam*, *& ibi* Abbas *in 3. no-
tab. de elect. cap. si quis socius* 161. *quæst.* 1. Gigas *de pension. q.* 40.
num. 10. Gonzal. *ad regul. Cancell. reg.* 8. *gloss.* 3. *num.* 37. Rota
coram Mantic. decis. 273. *num.* 2. *coram Merlino decis.* 478. *num.* 2.
coram Gregor. XV. decis. 307. *num.* 1. Sed etiam actione perso-
8 nali, quippe, † quod Commendatarius acceptans commen-
dam pensione grauatam, videtur quasi contrahere cum pen-
9 sionario, & ex hoc † quasi contractu oritur actio personalis
Gigas. *de pens. quæst.* 51. *per tot.* Caputaq. *decis.* 13. *par.* 1. *& de-
cis.* 302. *par.* 2. Rota *coram Merlino dec.* 478. *num.* 2. *coram Gregor.
XV. decis.* 507. *num.* 1. *& in rec. dec.* 376. *num.* 3. *par.* 2. & propte-
10 rea vtraque actione obligatur successor ad illius † solutionem
in futurum, tradit Lotter. *de re benef. lib.* 1. *quæst.* 39. *num.* 24. *&
seqq.* Gigas *de pension. quæst.* 47. *num.* 10. Guidopap. *decis.* 619.
per tot. Rot. *coram Greg. XV. dec* 275. *n.* 2. *penès* Cenc. *de censib.
decis.* 242. *num.* 4. *coram Coccino decis.* 31. *num.* 5. *coram Peutinger.
dec.* 195. *num.* 3. *& decis.* 329. *num.* 21. *&* 22. quidquid autem sit
11 de terminis decursis ante suam prouisionem, de qua † Rota
aliquando dubitauit, & nihil voluit firmare, vt per Cassador.
decis. 4. *&* 8. *de locat.* Achill. *decis.* 3. *de pension.* Tamen contra
12 illam inclinauit etiam in præteritum, † quando per pensio-
narium factæ fuerunt diligentiæ contra Prædecessorem, &
non valuit illas exigere, & nonnullas decisiones hoc firman-
tes adducit Rota *coram Gregor. XV. decis.* 507. *num.* 3. vbi Ad-
den. *num.* 7.

Confert etiam ad obtinendam immissionem in quasi pos-
sessione exigendi consideratio, quod reseruatio pensionis nul-
lam continet conditionem, sed est purè facta nec fuit concessa
13 cum clausula *dummodò* quo casu † ad obtinendam manu-
tentionem priùs præcedere debet probatio valoris Gratian.
14 *discept.* 123. *num.* 73. & ideò illa omissa † manutentio conce-
ditur absque eo quod alius valor, probetur. Gratian. *discept.*
948. *n.* 13. Rota *coram Peuting. dec.* 278. *n.* 7.

Nec obstat, quod pensio, quæ reseruata fuit ad fauorem
Equitis Hippolyti de Amatis, habeat annexum onus, vt pro-
fessionem intrà vigesimum primum suæ ætatis, annum emit-
tat, vndè cum ipse non emiserit professionem, immò matri-
monium contraxerit incapax pensionis euenisse certum esse
15 videtur, † quia in hoc animaduertebant DD. nullum esse
constituen. fundamentum; dum ipse non erat prohibitus
acquirere pensiones, sed tantummodò ex huiusmodi onere
reddebat incapax illas retinendi elapso vigesimo primo suæ
ætatis anno, ob defectum non adimpletæ conditionis, si pro-
fessionem non emisisset, & interim durante tempore habili
rectè potuit auctoritate Apostolica in alium transferre, &
hoc casu neque ex quo deficiat conditio, seù modus, post se-
quutam translationem annullari potest actus, & pluries fuit
resolutum ad fauorem illius, qui obtinuit beneficium sub
16 conditione suscipiendi sacros ordines infra certum tempus, †
qui si resignaret pendente termino validam dictum fuit esse
resignationem, Oldrad. *cons.* 203. *n.* 1. *vers. circa primam quæ-
stionem* Paris. *de resignat. lib.* 3. *q.* 2. *num.* 8. *& seq.* Barbos. *de iu-
re Eccl. lib.* 3. *cap.* 15. *num.* 13. Cassador. *dec.* 27. *n.* 2. *& seq. super
regul. Cancell.*

Visa autem fuit cessare omnis difficultas in casu, de quo
agitur, ex quo Pontifici in supplicatione porrecta pro faculta-
te transferendi narratum fuit adesse hoc onus, vt in Summ.
17 *num.* 3. *litt. B.* † qui vtique concedendo gratiam, in necessa-
rium antecedens venit, quod illum habilitauerit super huius-
modi incapacitate, argumento *Text. in l. sed rem nobilem ff. de
procur. in illud ff. de acqu. hæredit.* Roman. *cons.* 207. *n.* 1. *&* 2.
Soccin. Sen. *cons.* 151. *num.* 44. *&* 45. *lib.* 2. Paris. *de resignat. bene-
fic. lib.* 3. *q.* 16. *n.* 23. Rota *dec.* 16. *p* 8. *recent.*

Quibus accedit non obstare, quod translatio facta fuit post
annum completum, dum ipse habuit prorogationem ad alios
sex menses, vt in Summ. *n.* 4. quia terminabant die 13. Augu-
18 sti, ex quo efficitur, vt tempus prorogatum † censeatur vnum
& idem cum primo termino concesso, *l. sed, & l. ff. de præcar.*
Bart *in l. finali in fine, ff. de damn. infect.* Berous *cons.* 156. *num.* 1.
lib. 3. Mastrill. *dec.* 35. *n.* 2. Rota *dec.* 505. *n.* 1. *in fine p.* 2. *& decis.*
347. *n.* 30. *p.* 12. *rec.*

Neque releuat, quod in reseruatione pensionis non fuerit
facta mentio aliarum pensionum, quia nullibi doctum fuit
19 de existentia aliarum pensionum, † quod non solum est ne-
cessarium, vt deducitur ab eo, qui allegat nullitatem secun-
dæ pensionis, ob non factam expressionem primæ, sed etiam
docere debet de illarum validitate, cum necessitas faciendi
20 mentionem de prima pensione in secunda gratia † restringa-
tur ad validè reseruatas, dum de pensione nulla non est opus
mentionem facere, Tondut. *de pension. c.* 44. *num.* 4. *&* 5. Ve-
rall. *decis.* 301. *quæst.* 2. Rota *in recent. decis.* 666. *num.* 3. *par.* 2.
quapropter qui dat de nullitate secundæ pensionis ob non fa-
ctam mentionem primæ, tenetur † probare illius validita- 21
tem, & hoc iustificare concludentissimis, & subsistentibus
probationibus, vt sæpè firmauit Rota *in adduct.* 666. *n.* 30.

Pari modo nec excessus quintæ partis fructuum ab eo fuit
iustificatus, qui dum illum allegabat, & debebat vti funda-
mentum suæ intentionis. Concludenter, & per decennium
probare, † aliàs gratia consequitur suum effectum, dum hæc 22
exceptio improbata ab allegante remanet Rota *coram Bichio
dec.* 213. *n.* 7. *& seq. & dec.* 189. *n.* 8. *p.* 1. *diuers.*

Denique multò minus obesse videtur, quod Eques Fabri-
tius fructus Commendæ non perceperit, ex quo fuerunt ab
illius creditoribus sequestrati, vnde ad solutionem pensionis
compelli nequit; Quoniam sequestra non iustificantur, &
quatenùs adessent, & fuissent soluta debita, nihil penitus rele-
uaret, dum debita, quæ cum illius pensionibus soluta fue-
runt, ab ipso contracta erant, † proinde est, ac si ipsemet eos- 23
dem fructus percepisset, dum in illius vtilitatem versi fuerunt
l. Vsuri, §. cum ita ibi Bartol. *ff. de aur. & arg. leg.* Rota *coram
Buratto dec.* 448. *num.* 5. eoque magis, quia ipse plures fructus
consecutus fuit, & cùm ipsum Commendatarium Eques
Theodorus pensionarius obligatum haberet, vbi fructuum
possessorem, eundem † conuenire potest, & contra eum expe- 24
riri valet suam actionem personalem, ex quasi contractu
exottam Card. *in Clem.* 1. *q.* 11. *vers. quæro an posterior*, Rota
coram Buratto dicta decis. 448. *num.* 9. *& in recent. decis.* 176.
num. 3. *par.* 2.

Et ità vtraque parte informante resolutum fuit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Maceraten. Pecuniaria.

Veneris 1. *Iunij* 1674.

A R G V M E N T V M.

Pretium rei emptæ, eiusque fructus soluere condemnatur Ecclesia, non obstante exceptione fideicommissi, quia in causam creditorum, quæ super illius bonis hæres grauatus habebat, ceciderat alienatio, & ità bona ab eodem fideicommisso remanebant immunia; Exequutio verò pro sorte, & fructibus, iuxtà taxam legalem demandata est, tam super bonis emptis, quàm super cæteris redditibus eiusdem Ecclesiæ, reseruatis tamen congruis alimentis pro Religiosis in eadem Ecclesia degentibus.

S V M M A R I V M.

1 *Rota in obligatione Camerali procedit exequutiuè, communicatis sibi facultatibus A.C.*
2 *Alienationes facta ab hærede grauato imputantur in credita, quæ ipse habebat aduersus fideicommittentem.*
3 *Bona alienata ex causa debitorum fideicommittentis remanet libera ab omni onere fideicommissi.*
4 *Pretium bonorum fideicommissi ex causa æris alieni testatoris alienatorum, in eo quod remanet inuestitur pro cautione emptoris.*
5 *Emptor qui pretium rei emptæ non soluit, tenetur ad fructus recompensatiuos, siue bona sint libera, siuè fuerint fideicommisso subiecta, & n.* 6.
6 *Locupletari nemo debet cum aliena iactura.*
7 *Fructus bonorum stabilium taxantur ad rationem quinque pro centenario, iuxtà taxam legalem, & num. seq.*
8 *Taxatio fructuum stabilium, iuxta taxam legalem fieri potest à partibus vsque à principio, & facta sustinetur.*
9 *Taxatio fructuum stabilium ad rationem quinque pro centenario attenditur, donec appareat de contrario.*
10 *Exequutio pro pretio rei emptæ ab Ecclesiæ fieri potest super ipsa re, & alijs redditibus eiusdem Ecclesiæ.*
11 *Exequutio pro debito Ecclesiæ si fieri debet super illius fructibus, alimenta necessaria relinquenda sunt pro Religiosis eiusdem Ecclesiæ.*

D E-

DECISIO CCXCV.

VEndidit Petrus Franciscus Mancinellus Patribus Bernabitis Maceratæ diuersas domos pretio scut. 3800. quod emptores soluere promiserunt certis statutis temporibus addita obligatione soluendi in casu moræ fructus recompensatiuos ad rationem quinque pro centenario, verùm quia post soluta scuta 900. ad computum pretij conuenti, residuum vnà cum fructibus soluere recusarunt sub prætextu imminentis euictionis, immò ex hac causa prætendebant restitutionem summæ solutæ. Hinc introducta lite inter partes coram bo. me. A.C. Bulgarino emanauit ab isto sententia, declarans fructus recompensatiuos deberi Mancinello, à qua commissa mihi causa appellationis cum facultatibus A. C. dedi dubium, An, & ad cuius fauorem esset relaxandum mandatum, & super quibus bonis, & pro Mancinello prodijt resolutio tàm respectu pretij, quàm fructuum iuxtà modum inferiùs exprimendum.

De illius enim credito constat ex instrumento publico venditionis, competentia verò viæ exequutiuæ resultat ex
1 obligatione Camerali, † cuius vigore non fuit dubitatum, quin attentis facultatibus A. C. mihi communicatis, possit etiam Rota exequutiuè procedere, vt coram Butatt. *dec.*752. *num.*7. *& coram Cardin. Cels. decis.*335. *num.*14. *& decis.*251. *num.*13.

Neque subsistere visa est exceptio imminentis euictionis desumpta ex fideicommissis conditis à Leonardo, & Bartholomæo Patruis Mancinelli, quibus subiacere prætendebantur domus alienatæ pro portionibus ad ipsas spectantibus.

Quia cum eædem domus prouenіant à q. Mercurio dd. Leonardi, & Bartholomæi fideicommittentium Patre, & Auo respectiuè Mancinelli, eius Summ. *nu.*4. & ipse sit Creditor eiusdem Mercurij in scu. 3 mil. occasione dotis maternæ ab eodem Mercurio receptæ, Summ. *num.*5. nec non in alijs scutis 1369. pro diuersis debitis prænominatorum Mercurij, & fideicommittentium solutis ab ipso Mancinello, & Leonardo iuniore eius Authore, d. Summ, *n.*6. *&* 7. inde sequitur
2 † quod pro huiusmodi creditis, siuè detractionibus sibi competentibus in summa scut. 4369. validè alienare potuerit domus prædictas, iuxtà Text. in *l. Pater filium* 36. *ff. de leg.*3. *& in l. Marcellus, §. res quæ ff. ad Trebell.* Peregr. *de fideicomm. art.* 40. *num.*18. Fusar. *de substitut. quæst.*541. *num.*5. Rota *coram Dunoz. dec.*550. *num.*3. *& in recent. decis.*294. *num.*1. *par.*10. *& in Romana Domus* 14. *Ianuarij* 1669. §.2. *coram R. P. D. meo Bourlemont*; Itàvt ex hac causa censeantur exemptæ ab onere cu-
3 iuscumque fideicommissi, † & satis consultum remaneat indemnitati emptorum aduersus hæredes fideicommissarios, vt in specie firmant Surd. *cons.*576. *num.*41. Peregr. *de fideicomm. art.*39. *sub num.*4. Rota *coram Merlino dec.*39. *n.*4. *& in mox allegata dec.*294. *n.*1. *&* 2. *par.*10. *recent.*

Pro quorum maiori securitate mandarunt Domini, vt pretium ab ipsis soluendum erogetur in extinctionem æris alieni dicti Mercurij, & fideicommittentium, iuxtà notulam datam in præcitato Summ. *n.*8. Residuum verò inuestiri voluerunt in tot bonis, quæ stare debeant pro euictione domorum ven-
4 ditarum, iuxtà cautelam conuentam inter partes, † & traditam in his terminis per Osasch. *dec.*24. *num.*14. Gratian. *decis.* 54. *& in addit. num.*10. Rota *coram Seraph dec.*1275. *n.*2. *& in recent. dec.*242. *n.*6. *& seq. p.*12. *rec.*

Quantum verò attinet ad fructus recompensatiuos, cùm Patres Bernabitæ non fuerint huc vsquam impediti frui re vendita, nulla fuit dubitatio, apud Dominos quin illi debean-
5 tur siuè res sit libera, siuè obnoxia fideicommissis, † quia in vtroque casu militat ratio Text. *in l curabit ff. de act. emption.*
6 nè scilicet emptores retinendo rem, & pretium † locupletentur cum aliena iactura, contra Text. *in l. nam hoc natura, ff. de cond. indeb.* in specie firmant Honded. *cons* 30. *n.*34. *& cons.* 44. *n.*33 *cum seq. lib.*1. Sperell. *dec.*1515. *num.*25. *& seqq.* Thomat. *dec.*146. *per tot.* & Rota *decis.*370. *num.* 2. 3. *& sub num.*7. *vers. & ad istum effectum p.*3. *recent* & quidem ad rationem
7 quinque pro centenario, iuxtà taxationem conuentam, † quæ vti conformis legali, de qua *gloss. in authen. perpetuam C.*
8 *de Sacros. Eccles.* † potuit licitè fieri ab initio, vt in terminis notat Dec. *in cap. venerabilis n.*65. *vers. putarem tamen de excep.* & sequitur Gratian. *discept.*387. *n.*24 Surd. *decis.*259. *num.*16. & Rota *coram Bich. dec.*552. *num.*9. & est seruanda donec per
9 legitimas probationes appareat † domus, de quibus agitur, minores fructus reddidisse, Rota *in recent. decis.* 99. *num.*7. *&* 11. *p.*13. *& coram Card. Cels. dec.*178. *num.*11. qui fructus soluendi ab emptoribus, erunt pro rata compensandi cum pensionibus eisdem debitis à Mancinello vti conductore vnius ex domibus venditis.

Et ita pro residuo pretij, & fructibus recompensatiuis responsum fuit esse relaxandum mandatum, quod exequendum fore Domini dixerunt super dictis domibus, & super fructibus censuum locorum Montium, & cæterorum bonorum stabilium, & se mouentium ad ipsos Patres † spectan- 10
tium iuxtà formam traditam per Rotam *coram Reuerendissimo Rojas decis.*161. *num.*8. *&* 9. *dec.*205. *num* 15 *& dec.*120. *in princip.* demptis tamen alimentis necessarijs pro duodecim Patribus habito respectu ad similem numerum existentem in Collegio de tempore contractus qui licet † posteà excre- 11
uerit ad 30. huiusmodi augumentum cedere non debet in damnum Mancinelli, sed reducendum ad prædictam quantitatem, vt æquè consultum remaneat Collegio, & Creditori.

Et ità decisum fuit vtraque parte informante, &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO.
Sacræ Rotæ Decano.

Maceraten. Saluiani.

Veneris 1. *Iunij* 1674.

ARGVMENTVM.

Litigiosi vitium etiam in actione personali præsens inducit decisio, quando, prout hic, ratione certæ rei litigatur; quo in casu si lite pendente alienatio in tertium facta sit, potest contra illum absque alio processu, & executiuè procedi; quinimò iudicium etiam cum principali non completum potest, cum illo terminari, & compleri; nec ipsum excusat ignorantia rei litigiosæ, quia æqualitèr afficiuntur in hoc tam scientes, quàm ignorantes.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio rei litigiosæ facta pendente lite tollit iura tertij possessoris, & intrat vitium litigiosi, & num. seq.*
2 *Vitium litigiosi vbi adest, potest sine nouo iudicio exequutiuè contra acquirentem procedi.*
3 *Vitium litigiosi transit etiam in singularem successorem.*
4 *Litigiosa vt dicatur possessio, sufficit esse motam litem in possessorio.*
5 *Lis impedit, quominus res super qua litigatur, possit transferri in alterum, & ab altero acquiri.*
6 *Litigiosi vitium datur etiam in actione personali, vbi contenditur de aliqua re, quæ semper, & illius actio efficiuntur litigiosa.*
7 *Iudicium non completum contra principalem etiam in actione personali, si super re litigatur, compleri potest contra tertium, qui emit lite pendente.*
8 *Ex Mutatione personæ, Victoris conditio durior fieri non debet.*
9 *Emptor rei litigiosæ non potest prætextu ignorantiæ saluari.*
10 *Vitium litigiosi æquè afficit scientem, ac ignorantem.*

DECISIO CCXCVI.

DOmus probationis Societatis Iesu de Vrbe postquam obtinuerat pro credito hypothecario sententiam immissionis ad possessionem Prædij in vocabulo *Fontana delle tauole*, olim spectantis ad Ptolomeum Sillam eius debitorem. citato Iacobo Maluctio possessore coram Locumtenente Gubernatoris Marchiæ, confirmata ab Auditore Cameræ, & pendentem in tertia instantia in Rota cum decisione Eminentissimi Cerri sub die prima Aprilis 1669. deuenit d. Maluctius ad alienationem partis illius fauore Gabrielis, & aliorum de Cinellis; expedita deinde causa à Reu. Patre Domino meo Emerix eidem Eminentissimo Cerro subrogato, & mihi commissa cum clausula; *sine præiudicio trium conformium*, se opposuerunt executioni mandati de immittendo ipsis de Cinellis emptores, quare contigit disputari dubium; An mandatum Rotale sit exequendum, & Domini pro execu-
tione

cutione rescripserunt, quia alienatio tamquam facta de re
1 litigiosa lite pendente † tollit Cinellis iura tertij possessoris,
2 & intrat vitium † litigiosi, per quod absque nouo processu,
& executiuè proceditur contra acquirentes, *l. final. C. de litigios. Authen. nunc si hæres C. eodem titul.* Duran. *decis.88.nu.3.*
Royas *decis.20. in princip. num.2. & 3.* Bichius *decis.394. nu.1.*
3 *& 3. & decis.423. nu.1. & 2.* Vbi quod vitium † litigiosi transit in singularem successorem, ex *Grat. à Ponte* cum alijs ibi
allegatis; ad effectum autem vt dicatur litigiosa possessio,
4 † sufficit motam esse litem in possessorio, ad hoc, vt res,
5 super qua mota est lis, † non possit acquiri, neque in alterum transferri, Rota *in Romana Saluiani 11. Martij 1627. coram Cardinali Vbaldo. & coram Royas decis. 209. num.6. & coram Bichio decis.394. num.2.* vbi refert Bartol. *in l.1. §.1. ff. de litigios.* qui sub *num.2. versiculo si verò contenditur* ait, quod
6 etiam in actione personali, † si contenditur de ipsa re, efficitur litigiosa ipsa res, & actio, & *num.3.* quod etiamsi iudicium penderet in actione personali, si actum fuit ratione
7 certæ rei, † possit processus non completus contra principalem, compleri aduersus tertium possessorem, qui lite pen-
8 dente acquisiuit, & *num.4.* affertur ratione Victoris † durior conditio fiat ob factam se inscio alienationem.

Cum itaque controuerti non possit alienatio facta lite pendente ab anno 1665. vt constat ex Summario *num.2. 3. &*
4. saluari non possunt Cinelli sub prætextu ignorantiæ pen-
9 dentis litis, † dum hæc non tollit nullitatem alienationis statutam ab ipsa *l. finali C. de litigiosis*, ibi siue scientem,
10 † siue ignorantem, & in his terminis firmauit Rota *coram Durano decis.88. numer.5. & 6. & d. decis.394. numer.2. coram Bichio.*

Et ita, informante tantùm d. Domo Probationis, resolutum fuit.

R. P. D. RONDININO.

Ferrarien. Fidecommissi super bono iure.

Veneris 1. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

A vocatione filiorum excluduntur nepotes, quia nullæ aderant coniecturæ, imò resistebant potiùs æquè mens Testatoris, qui proprias filias grauare noluerat, ac illius verba, prolata per dictiones *dictas*, quæ personales sunt; neque hoc casu poterat prætendi vocatio iure transmissionis, quæ in fideicommisso conditionali non datur, & semper excluditur, quando, prout hic, per easdem dictiones personales illud fuit constitutum.

SVMMARIVM.

1 *Nepotes non veniunt appellatione filiorum, neque ex proprietate sermonis, neque ex communi vsu loquendi.*
2 *Nepotes ex solis coniecturis veniunt appellatione filiorum.*
3 *Nepotes quando ex coniecturis veniunt appellatione filiorum ex iuris interpretatione admitti dicuntur.*
4 *Nepotes vt in fideicommissis non veniant appellatione filiorum, non consideratur simpliciter eorum fauor, sed onus hæredis grauati.*
5 *Nepotes non veniunt appellatione filiorum in fideicommisso restricto ad filios testatoris, non autem in remotum tempus collatum.*
6 *Filiæ in concursu fratris testatoris minus grauatæ censentur, quam ipse frater.*
7 *Nepotes non veniunt appellatione filiorum, si filij non fuerunt grauati, quidquid secus dici posset, si illi fuissent restituere grauati.*
8 *Substitutus in medietate tantùm iure accrescendi capit alteram medietatem per præmorientiam alterius hæredis, aut substituti caducatam.*
9 *Accrescens portio sequitur naturam illius portionis, cui accrescit.*
10 *Nepotes licet in altera substitutione fuerint vocati, non ideò vocati dicuntur in prima, vbi per vocationem eorum propriæ filiæ testatoris fuissent grauatæ.*
11 *Nepotes non veniunt appellatione filiorum, vbi non concurrit paritas rationis æqualiter determinans filios, & nepotes, quinimò eo magis si illa aduersetur.*
12 *Illatio cessat quoties adest diuersitas rationis.*
13 *Illatio non admittitur contra verba testamenti, & vbi illa sunt clara.*
14 *Nepotes nec etiam iure transmissionis veniunt appellatione filiorum, seclusis coniecturis, & præsumptionibus, ac resistentibus verbis testamenti.*
15 *Fideicommissum conditionale seclusis coniecturis non transmittitur, nec etiam ad ipsos filios, & num. seq.*
16 *Transmissio præsupponit in transmittente ius præexistens, & num.15. & seq. vbi etiam vide.*
17 *Fideicommissum ordinatum cum dictione personale*, dicti, *non transmittitur, etiamsi esset conditionale, & num.16.*

DECISIO CCXCVII.

IN Supremis tabulis Paulus de Blanchis postquam iure legati reliquit filiabus scuta mille in hæc verba disposuit. In omnibus autem suis bonis instituit Carolum ipsius filium legitimum, & naturalem de præsenti natum, nec non etiam omnes, & quoscumque alios filios masculos legitimos, & naturales vnum siue plures ex d. Testatore, & Helena eius vxore de præsenti, vt dixit, prægnante nascituros æqualiter, & æquis portionibus, & altero dd. eius filiorum, & hæredum quandocunque, & in quancunque ætate decedente sine filijs masculis legitimis, & naturalibus superuiuentem, seu superuiuentes substituit æqualiter, & æquis portionibus, vt supra vulgariter, pupillariter, & per fideicom. &c. & d. Carolo, ac omnibus alijs eius filijs masculis, vt supra nascituris decedente, vel decedentibus sine filijs masculis legitimis, & naturalibus, altero ipsorum decedenti substituit, & instituit dd. DD. eius filias fœminas pro medietate bonorum omnium totius hæreditatis ipsius D. Testatoris, & pro alia dimidia Ill. D. Liuium de Blanchis eius fratrem, si tunc temporis in rerum natura extiterit, & ipso non extante d. D. Liuij filios masculos legitimos, & naturales vulgariter, & pupillariter, & per fideicommissum, vt supra, d. D. Liuio quandocunque decedente absque filijs masculis legitimis, & naturalibus tunc & eo casu eidem substituit in dicta medietate hæreditaris prædicti D. Testatoris supradictas eius filias fœminas, & ipsis in rerum natura non extantibus earum, & cuiuslibet ipsarum filios legitimos, & naturales in stirpes, & non in capita vulgariter, & per fideicommissum, vt supra, vt in Sum. vtriusque partis *num. 1.*

Contendentibus autem de successione tàm d. D. Pauli de Blanchis, quàm Caroli eius filij Valeria d. Pauli filia, & Prouenzalibus, ac Clarellis ex duabus alijs filiabus prædefunctis d. Testatoris nepotibus, varijsque hinc inde pugnantibus sententijs. Causa ad Rotam tandem deuoluta dixerunt Domini 10. Nouembris 1670. coram Reuerendiss. D. meo Decano, Prouenzalibus, & Clarellis dandam esse immissionem æqualiter cum Valeria Amita tàm quoad bona dicti Caroli filij, quàm quoad bona dicti Pauli Patris, quæ decisio postea reformata fuit quoad primam medietatem hæreditatis d. Pauli, in qua substituit suas filias, in qua succedere solam Valeriam exclusis nepotibus dictum fuit 4. Maij 1671. & 29. Ianuarij 1672 coram eodem Reuerendissimo D. meo Decano.

Causa denique ad prouocationem Franciscæ Pasqualinæ Reuerendiss. Castrillo commissa, cum ob eius promotionem ad Episcopatum Cadicen. particulariter subrogatus fuerim DD. consului. An esset standum in primo, vel in postremo loco decisis, atque in vltimo loco decisis standum esse DD. responderunt.

Etenim cùm in medietate hæreditatis, de qua agitur Paulus Testator substituerit suas filias consequens est, vt non sint admittendi Clarelli, & Prouenzales nepotes, † qui neque
ex proprietate sermonis, neque ex communi vsu loquendi 1
non comprehenduntur appellatione filiorum, ad terminos *Tex. in l. quod si nepotes ff. de testam. tutel. & in §. fin. instit. qui testam. Tutor. dari possunt*, nisi ex coniecturis doceatur † Te-
statorem aliter sensisse, in quibus terminis procedunt, *tex.* 2
in l. filij, in l. iusta 201. & in l. liberorum 220. §. sed & Papirius ff. de verb. signif. in l. vxorem. §. Concubinæ ff. de legat. 3. quia tunc ex interpretatione † admittitur comprehensio nepo-
tum, iuxtà Tex. *in d. l. iusta interpretationem 201. ff. de verb.* 3
signif. quasi substitutio fideicommissaria sit onus instituti, quod prorogandum non est de persona, ad personam, itàvt restituendo hæreditatem filijs, debeat illam quoque restitue-
re nepotibus, quorum fauor non consideratur, † sed dam- 4
num,

num, quod principaliter inest respectu hæredis grauati, Peguera decis. 161. num. 2. Mart. Medices decis. Senen. 1. num. 1. & seqq. cum alijs per Fusar. de substit. quæst. 321. Rota recent. par. 2. decis. 507. num. 2. & 3. & coram Millino decis. 373. num. 5. & par. 6. decis. 289. num. 1. & 2. Bich. decis. 297. num. 14. & decis. 480. num. 23. cum alijs in decisionibus huius Causæ 4. Maij 1671. & 29. Ianuarij 1672. coram Reuerendiss. Decano.

Tantùm autem abest, vt coniecturæ assistant comprehensioni nepotum sub illa vocatione filiarum, vt potius expresse resistant, cum filiarum substitutio non sit collata in futurum euentum, nempè post obitum Caroli, aliorumque filiorum nasciturorum ex filijs Testatoris, quo casu ob remotissimum tempus à communitèr accidentibus non verificabile in filijs primi gradus, elicitur vocatio nepotum, quia id non subsistit in facto, cùm substitutio filiarum Testatoris non fuerit facta Carolo, atque eius filijs nascituris, sed Carolo, atq; filijs ipsius Testatoris, qui forsan nasci poterat, de quibus supra loquutus fuerat in institutione, instituendo Carolum, & omnes filios masculos nascituros ex ipso Testatore, & vxore prægnante, ad quos proprios filios, non autem ad filios Caroli Testator respectū habuit in substitutione ibi, Et d. Carolo, ac omnibus alijs eius filijs masculis, vt supra nascituris, itavt post breuius tempus concipi non potuisset substitutio filiarum, cùm sit restricta ad Carolum, atque alios
5 filios nascituros æqualitèr institutos, † ac ideò retorqueantur, quæ de substitutione collata in remotissimum tempus deducebantur, ex Alex. cons. 9. num. 2. lib. 1. Dec. cons. 391. num. 5. vers. & hoc saltem, Soccin. Sen. cons. 1. num. 37. lib. 3. Cæphal. d. cons. 262. num. 8. Spad. cons. 313. num. 2. Bellon. iun. cons. 2. num. 34. Peregr. de fideicomm. art. 22. num. 50. Rota decis. 162. num. 1. & seqq. par. 6. & coram Merlin. decis. 226. num. 12. ac coram Card. Celso decis. 229. num. 9. cum alijs in priori decis. huius causæ §. Respectu enim.

Neque ab hac sententia Dominos retraxit illatio, quam iterum faciebant Scribentes pro Prouenzalibus, & Clarellis, ex eo quod nepotes expresse vocati essent ad aliam medietatem hæreditatis Liuio Patruo relictam, ideoque multò magis succedere debuissent ad hanc medietatem suarum matrum, nè alias contra votum naturæ nepotes dicantur exclusi ab hæreditate matrum, quia ex hac discretiua vocatione videbatur potiùs excludi hoc argumentum, quia si Testator voluisset in vtraque medietate succedere nepotes, non erat opus diuidere hæreditatem in medietates, atque vocare filias proprias cum dictionibus personalissimis eius, & dictas in medietate, de qua agitur, in medietate verò, in qua Liuium fratrem substituit, vocauit postea illas, & cuiuslibet ipsarum filios legitimos, & naturales, ea forsan ratione, quia Testator prædilexit filias, & ideò plus illis
6 dare voluit, † illas minus quàm Liuium grauando iuxtà naturalem prædilectionem filiorum in concursu fratris, de qua Mantic. de coniect. lib. 12. tit. 7. num. 27. Rot. recent. par. 2. decis. 428. num. 5. quo secluso grauamine maior est fauor filiarum, quibus non erat datus substitutus, & quæ liberè disponere poterant de medietate illius obuenientia, postquam successerant, quo casu concordant omnes non comprehendi
7 nepotes, ne filiabus prorogetur grauamen, † quidquid esset in casu, in quo filiæ essent grauatæ restituere, quia tunc nullum esset odium filiarum, quæ semper restituere deberent, sed totus tunc versaretur fauor nepotum, vt nomine filiorum comprehenderentur, quemadmodum distinguendo concludunt Decianus cons. 88. num. 54. & 55. vol. 2. Rustic. consil. 2. num. 35. post tract. de filijs in conditione positis sess. decis. Aragonen. 64. num. 13. & 37. optimè ad rem nostram Mart. Medices d. decis. 1. num. 69. & 70. Rota coram Seraph. decis. 1486. num. 9. cum alijs per Modernum Ferrarien. discept. 23. num. 172. & in decis. huius causæ 29. Ianuarij 1672. §. quantum attinet in fine.

Si autem filiæ non successissent in earum medietate, etsi quærendum non esset de vocatione nepotum, veluti non eueniente casu vocationis, adhuc nullum absurdum in odium nepotum insurgeret, quia Liuius in alia medietate
8 hæreditatis à Testatore substitutus, etiam hanc † medietatem spectantem ad filias ob illarum suppositam præmorientiam ante euentum conditionis caducatam iure accrescendi accepisset, atque cum propria medietate consolidatam restituisset nepotibus in locum matrum non existentium, in sua medietate substitutis ad terminos Text. in l. hæredes ff. de acquir. hæred. & in l. si duobus §. fin. ff. de legat. 1.
9 quamuis portio accrescens non esset grauata, † quia sequitur naturam illius portionis, cui accrescit, iuxtà Text. in l. Papinianus, & in l. cogi, §. si quis hæres ff. ad Trebell. Rubeus, Alex. cons. 156. num. 3. Mantic. de coniect. lib. 7. tit. 6. num. 7. & 8. Peregr. de fideicomm. art. 9. num. 5. cum alijs per Bellon. de iure accresc. cap. 7. quæst. 24. num. 8. 9. & per tot. & in decis. huius causæ 4. Maij 1671. §. & denique, coram Reuerendiss. Decano.

Itaut consultum sit nepotibus, quos magna ratione in priori casu Testator non vocauit, ne grauaret filias, † in 10
hoc autem secundo casu, quia Testator credere potuit filias amplius non superuiuere post mortem Liuij, & omnium eius filiorum masculorum; Ideò nepotes ex dd. filiabus substituit, vt aduertit d. decis. causæ 4. Maij 1671. §. final. neque vrgebat causa eadem dilectionis in filio fratre, quæ aderat in filiabus, coarctando solum in priori casu dispositionem ad filias eius, & ad dd. filias, † quæ dictiones, vbicum- 11
que non concurrit paritas rationis determinans æqualiter filias, & nepotes, quinimò, vt in casu, aduersatur, tunc comprehenduntur solum propriæ personæ filiarum, nepotibus exclusis, Ias. in l. Gallus §. instituens num. 23. & ibi Soccin. Iun. num. 5. ff. de liber. & posthum. Dec. cons. 230. num. 24. Gratian. discept. 629. num. 19. Fusar. de substit. quæst. 321. num. 27. Rota in rec. par. 2. decis. 507. num. 9. & decis. 667. sub num. 6. & par. 13. decis. 378. num. 14. & prius in diuers. par. 4. decis. 482. sub num. 4. & 5. Penia dec. 1002. num. 11. Dunozett. Iun. decis. 81. num. 12. & 13.

Hinc nihil penitùs suffragatur, quod substitutio nepotum in fine Testamenti qualificet totam dispositionem, atq; referatur ad omnia, quia vbi est diuersa ratio, vel saltem Testator diuersam rationem considerare potuit, substituendo in medietate Liuij nepotes, non autem in medietate filiarum, vt superius dictum est, non admittitur hæc illatio, quia posita diuersitate † rationis, necesse est, vt 12
corruat paritas illationis, quemadmodum in specie substitutionis dixerunt Mantica de coniect. lib. 5. tit. 1. num. 23. Rota coram Buratt. decis. 322. num. 9. & seqq. & ibi Adden. lit. A. cum alijs latè deductis in celebri decis. Merlin. 263. & agnouit in iure prior decis. huius causæ 10. Nouembris 1670. §. de portione, coram Reuerendissimo Decano.

Aliàs enim destrueretur expressa mens Testantis, qui litteralitèr consecutiuè ad substitutionem in medietate hæreditatis Liuium tangentis substituit in d. medietate filias fœminas, & earum filios masculos, prout sunt præcisa verba testamenti, † contra quæ veluti restricta ad hunc casum 13
præcisum non admittitur illatio ad alium ad regulam Text. in §. disponat, Auth. de nuptijs, Abb. consil. 75. in fine vol. 2. Crauett. consil. 70. numer. 9. Rot. coram Buratto decis. 21. numer. 16.

Ex his autem facilè Domini agnouerunt extra huius casus circumstantias penitùs esse consilia Soccin. Iun. 126. vol. 2. & Cæphal. 262. vt ex eorum lectura, quorum tamen sententiam reprobant Fusar. de substit. d. quæst. 321. sub num. 5. atque Laderch cons. 142. qui in principio testatur iudicatum fuisse contra Cephalum, itavt seclusis coniecturis, quinimò præsumptionibus, atque verbis ipsis Testatoris in contrarium vrgentibus, † agi non possit de transmissione istius 14
portionis bonorum fideicommissariorum in nepotes, prædefunctis ante euentum conditionis filiabus, cùm vndequaque certa sit regula, quam nec etiam impugnare poterant Scribentes pro Prouenzalibus, † vt fideicommissa condi- 15
tionalia seclusis coniecturis non transmittantur, etiam in ipsos filios ante euentum conditionis, † cùm transmissio 16
præsupponat in transmittente ius præexistens ad terminos Text. in l. tradidit de acquir. rerum domin. l. nemo plus iuris ff. de regulis iur. quod non erat in filiabus, quas insuper Testator proprio nomine superius expressas substituit cum personali dictione dictas suas filias, † vt ostenderet nolle ad alios 17
eo casu hæreditatem deuenire, vt ad effectum transmissionis præcisè considerant Alex. consil. 173. num. 6. vol. 5. Gabr. comm. conclus. tit. de hæred. institut. concl. 2. num. 8. Soccin. Iun. consil. 14. num. 8. vers. 5. vol. 4. Rota in diuers. par. 1. decis. 782. num. 11. Seraph. decis. 1479. num. 9. Caualer. decis. 434. num. 4. & in rec. par. 13. decis. 111. num. 14.

Reliquis occurrebant Scribentes pro Francisca, atque decisiones posteriores huius causæ, cum quibus, vtraque parte informante, Domini transierunt &c.

Plures decisiones factæ sunt in hac causa altera impressa par. 16. decis. 345. aliæ duæ par. 17. in ordine 118. & 262. ac etiam dec. quæ immediatè subsequitur.

R.P.D.

R. P. D. RONDININO.

Ferrarien. Fideicommissi super attentatis.

Veneris 1. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Coram Iudice exequente capta erat possessio contra formam mandati Rotalis, cui licèt renunciatum sit, adhuc tamen neque fructus restituti erant, neque expensæ refectæ; quinimò post renunciationem, noua mandata, nouaque sequestra, etiam pro fructibus in literis exequutorialibus non contentis, ab eodem Iudice petita sunt, & concessa, quæ omnia attentata declarantur, tùm quia & contra formam exequutorialium fuit processum, tum etiam quia quidquid dubij super illis emerserit, prout etiam petitio, & liquidatio fructuum non ad Iudicem exequentem, sed ad Rotam spectabant.

SVMMARIVM.

1 *Mandata Rotalia non demandantur exequutioni, nisi seruatis quatuor terminis ad docendum de paritione.*

2 *Iudex exequutorialis non potest concedere mandatum contrarium exequutorialibus sibi directis.*

3 *Iudex exequutorialis se abstinere debet ab exequutione, si super illa aliquod dubium emerserit.*

4 *Attentatorum pro purgatione non sufficit sola dimissio possessionis, sed requiritur etiam restitutio fructuum perceptorum.*

5 *Attentans tenetur reficere omnes expensas, & damna ob attentata passa.*

6 *Attentata non dicuntur purgata, sed grauiora commissa, si quis post renunciationem, noua mandata, vel possessionem obtinuit contra formam exequutorialium.*

7 *Exequutio mandatorum rotalium non nisi ad limites exequutorialium conceditur.*

8 *Fructus non possunt peti coram iudice exequutoriali solius mandati de immittendo, cum eorum cognitio, & liquidatio spectet ad iudicem causæ.*

9 *in Communione persistere nemo cogendus est.*

DECISIO CCXCVIII.

PRæuijs quatuor decisionibus editis sub diebus 10. Nouembris 1670. 4. Maij 1671. 29. Ianuarij, & 27. Maij 1672. coram Reuerendissimo Decano contra Franciscam Pasqualinam in bona hæreditaria Pauli de Blanchis in triente, & in bona Caroli eiusdem filij in besse, Prouenzalibus, & Clareliis pro indiuiso immissio concessa fuit, ipsis executorialibus literis expeditis, Summario d. eiusdem Franciscæ positionis 26. Iunij præteriti coram Reuerendissimo Cadicen. *num.* 3.

Cùm autem possessores prætenderent executorem excessisse, atque attentasse dubio à d. Reuerendissimo Castrillo Episcopo Cadicen. sine vlla resolutione 26. Iunij præteriti proposito, An constaret de attentatis, atque excessiua executione, & an esset locus nouæ diuisionis, Domini constare de attentatis commissis per Prouenzales, & Clarellos, nouamque diuisionem faciendam esse hodie coram me in illius locum particulariter subrogato, responderunt.

Ratio resolutionis primæ partis desumebatur ex eo, quod
Clarelli, & Prouenzales à d. Gubernatore Centi vigore dd.
literarum executorialium obtinuerunt mandata de immittendo, necnon præcepta de recognoscendo in Dominos,
atque effectiuam immissionem super certis corporibus bonorum, facto insuper præcepto ab eodem Gubernatore Colonis de non recognoscendo in Dominos nisi Clarellos, &
Prouenzales contra expressum tenorem executorialium Rotalium indiuisam pro certis partibus immissionem decernentibus, d. Summario præterito Franciscæ *num.* 4. 5. & 6. ita vt
negari nequeat Iudicem executorialem indebitè processisse,
1 quia postquam seruati sunt quatuor termini ad docendum †
de paritione seruari soliti in literis, & mandatis Rotalibus,
de quibus mentionem facit Felin. *in cap. ad probandum num.* 6.
de re iudic. sine attentatorum vitio non poterat Iudex decernere nouum mandatum de immittendo † ad actus contra- 2
rios ipsis Rotalibus executoralibus deueniendo contra antiquam Rotalium iudiciorum praxim, de qua Mohed. *decis.*
3. *vt lit. pend.* Cassad. *decis.* 6. *nu.* 10. *de caus. poss. & propriet.*
Lancellott. *de attent. lit. pend. par.* 2. *cap.* 4. *in præfat. numer.*
306. Vestr. *in prax. lib.* 8. *cap. vlt. numer.* 16. *vers. & quamuis*,
& firmauit Rota *coram Coccino decis.* 1566. *num.* 1. *& coram*
Dunoz. iun. decis. 541. *num.* 1. *& seqq. & decis.* 551. *num.* 1. *&*
seqq. sed iudicio Rotæ quodcumque † dubium, abstinendo 3
ab vlteriori processu, remittendum erat, iuxtà *decis.* 338.
num. 4. *& seq. coram Dunoz. sen. & dec.* 168. *n.* 1. *coram Peutingerio, Bich. decis.* 642. *num.* 17.

Neque attentata purgata dici possunt ex renunciatione
possessionis à Prouenzalibus facta, quia cùm longè post facta fuerit, de mense scilicet Octobris 1673. possessio verò
capta de mense Septembris 1672. pro purgatione attentatorum non solum † possessionem, sed etiam omnes fructus 4
medio tempore perceptos restituere debebant vsq; ad diem
dimissæ possessionis, iuxtà Text. *in cap. grauis extra de restit. spoliat.* Lancell. *de attent. par.* 3. *cap.* 31. *num.* 25. *vers. regula quod attentans*, *& num.* 75. *vers. quinto amplia*, Rota *coram Buratto decis.* 642. *num.* 4. *vers. quos coram Celso decis.* 80.
num. 2. *& in recent. decis.* 247. *num.* 1. *par.* 10. ac etiam omnes
expensas, † & damna passa integrè reficere, vt sequendo 5
doctrinam Baldi *in cap. conquerente de restit. spoliat.* est sententia Rotæ *coram Seraph. decis.* 1176. *num.* 2. *& seqq. coram Coccino decis.* 371. *per tot. coram Royas decis.* 384. *num.* 7. *Card. Celso decis.* 80. *nu.* 5. *&* 6. Bich. *decis.* 534. *num.* 3.

Quinimò potiùs nouo attentato renunciationem prioris
possessionis cum omnibus indè sequutis subijci dicebatur,
cùm postea Clarelli, & Prouenzales nouum mandatum à
Gubernatore obtinuerint, vigore cuius nouam immissionem habuerunt, atque Colonis inhibuerunt, aliudque simile mandatum à D. Vicelegato, cuius vigore quamcumque possessionem adepti sunt, atque sequestrum pro fructibus adhuc à Rota non liquidatis, obtinuerunt, atque addita declaratione, quod possessio intelligatur capta de integra medietate hæreditatis Pauli contra sensum Rotæ, quæ
trientem tantùm concesserat, Summario hodierno Franciscæ *à num.* 2. *vsque ad* 8. † ex quibus potiùs attentata aggra- 6
uantur, quam purgentur, cùm semper appareat in spretum huius Tribunalis, cui totum deferendum erat, executionem factam fuisse, † quæ nonnisi ad limites Rota- 7
lium executorialium concedenda erat, Rota *coram Mantica decis.* 305. *per tot.* Verall. *decis.* 333. *num.* 2. *par.* 1. *Eminentissimo Otthob. decis.* 95. *num.* 16.

Considerando potissimum, quod Rota sibi expressè fructuum liquidationem reseruauerit, d. Summario hodierno
Franciscæ *num.* 8. & Prouenzales sequestrum pro credito fructuum extorserunt, Summ. eodem *num.* 5. quod sine nota
attentatorum facere non poterant, † etiamsi expressè Ro- 8
ta illorum liquidationem sibi non reseruasset, vt aliàs dixit
eadem Rota *coram Mantica decis.* 172. *in fine*, *& coram Dunozetto Sen. decis.* 338. *num.* 6. Peutinger. *decis.* 168. *num.* 9. *vers. vnde patet, & num.* 12. *&* 14.

His autem positis non existimarunt Domini agredi disputationem super excessu, sed reuocata executione, vtpote attentata, dixerunt locum esse nouæ diuisioni inter Franciscam, & Prouenzales, ac Clarellos, vti annuebant
vtrinque Scribentes agnoscentes † neminem cogi posse in 9
communione persistere, ad Text. *in l. si conuenerit ff. pro socio*, *in l. hoc iudicium* 14. *§. si conueniat*, *ff. commun. diuid. in l. fin. C. illo eodem titul. &* 18. *l. si non sortem §. si certum*, *ff. de condit. indebit.* Bald. *consil.* 396. *sub num.* 2. *lib.* 2. Michalor. *de fratrib. par.* 2. *cap.* 36. *num.* 4. Rota *coram Eminentiss. Otthob. dec.* 96. *num.* 1. *& num.* 10. 11. *&* 12.

Et ita, vtraque Parte informante &c.

Decisiones plures in hac causa emanatas concordauimus suprà ad decis. præcedentem, quæ est in eadem causa.

R.P.D.

R. P. D. VICECOMITE.

Oxomen. obseruationis Concordiæ.

Veneris 1. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Renunciationem Procuratoris domino præiudicare non posse deciditur, quia sine speciali mandato non potest Procurator renunciare actibus suo principali fauorabilibus; eo minus quia d. renunciatio non fuerat à parte acceptata, erat meticulosa, & procedebat à radice infecta, scilicet recursibus habitis ad Iudices laicos, vt proindè attendenda non sit.

SVMMARIVM.

1 *Procurator in omittendo præiudicat domino, secus autem in committendo.*
2 *Procurator non potest renunciare actibus quoquomodo suo principali fauorabilibus.*
3 *Renunciatio à parte non acceptata, non præiudicat renuncianti.*
4 *Impugnatis iuribus nemo vti, ac se tueri posse permittitur.*
5 *Renunciatio per vim extorta, renuncianti non nocet.*
6 *Renunciatio procuratoris facta recursibus habitis ad iudices laicos non præiudicat vbi omnia ponenda sunt in statu, quo erant ante dd. recursus.*
7 *Recursus ad iudices laicos quando non dicantur sufficienter purgati.*
8 *Termino remissoriæ pendente nihil in causa innouandum est.*
9 *Paritio non sufficit quod sit verbalis, sed importare debet veram, & positiuam abdicationem cuiuscumque commodi.*
10 *Remissoria non retardat incidentia, & emergentia causæ.*

DECISIO CCXCIX.

CVm petentibus Patribus Carmelitis Discalceatis in hac causa remissoriam, pro parte Capituli oppositum fuerit de recursibus in partibus ab ipsis habitis ad Iudices laicos, quibus mediantibus obtinuerunt per Reuerendissimum Nuntium admitti ad vtrumque effectum appellationem per eos interpositam, & quoad suspensiuum præcedenter reiectam à quodam decreto super obseruatione concordiæ, & de nihil contra illius tenorem innouando, & successiuè per procuratorem eiusdem Capituli eidem Decreto iudicialitèr renunciari, ideò Patres pro dd. recursuum purgatione omninò necessaria, ad hoc, vt præuia absolutione à censuris propterea incursis, audientiam possent obtinere, in actis fecerunt renunciationem dd. recursibus, & omnibus indè sequutis cum solita obligatione pro refectione expensarum, adimplentes in omnibus decreta, & clausulas appositas in Breue commissionis absolutionis desuper expedito, & mihi directo, quibus attentis Rota sub die 26. Ianuarij proximè præteriti remissoriam Patribus decreuit cum clausula obtenta absolutione, pro qua propterea instantibus Patribus, & iterum opponente Capitulo pro vera, ac totali antedictorum recursuum purgatione non sufficere verbalem, & generalem in actis renunciationem factam, sed teneri consentire, quod d. mandatum Reuerendissimi Nuntij in statu exequibili remaneret, prout erat ante dd. recursus, & è conuerso Patres contenderent Capitulo obstare præfatam renunciationem per illius Procuratorem eidem decreto iudicialitèr factam, cùm ipsi ad effectum, de quo agitur, non teneantur ad ea, quæ spontè, & nullo cogente laicali imperio gesta fuerunt; Ideò super hoc incidenti consulti DD. sub die 2. Aprilis dixerunt absoluendos esse Patres prout absoluti fuerunt, & dandum dubium, An Capitulo obstaret dicta proprij Procuratoris renunciatio, quod hodie propositum, negatiuè fuit resolutum ex pluribus.

Et primo, quia Procurator Capituli absq; speciali mandato, de quo non constat, non potuit eidem Capitulo præiudicium inferre, renunciando fauorabili decreto præcedenti emanato; Admisso enim, quod in omittendo possit Procurator præiudicare suo Principali, † hoc non procedit in committendo, Bald. *in cap. 1. vt lit. non contest.* Ias. *in l. si procurator limit. 8. C. de procur.* Surd. *decis. 181. num. 16.* Rota *coram Gregor. decis. 75. num. 1. & ibi Add. num. 4.* & in terminis, quod non possit renunciare † actibus quoquo modo suo Principali fauorabilibus, Innoc. *in cap. cum olim il 1. sub num. 3.* cum alijs, quos allegat Galerat. *de renunc. lib. 3. cap. 5. num. 5. & seqq.* 1 2

Secundò, quia renunciatio prædicta non solum tunc non fuit ab altera parte acceptata, † prout omninò fuisset necessarium, ad hoc, vt renuncianti posset nocere, Felin. *in c. Capitulum num. 13. in 7. limit. rursus confirmatur de rescription.* Cæphal. *consil. 252. num. 42. lib. 1.* cum alijs per Adden. ad Buratt. *decis. 46. num. 20.* sed fuit expressè per Patres † impugnata; vndè sequitur hodie iuribus impugnatis se tueri non posse, *c. ex eo de reg. iur. in 6. idem* Felin. *post Abb. & alios in d. c. num. 9.* Gabr. *cons. 40. num. 25. lib. 1. latè* Grat. *discept. 276. à num. 35. per plures seqq.* Rota *coram Carill. dec. 135. n. 5. cum seqq. & decis. 178. num. 45.* 3 4

Tertiò, quia cùm d. renunciatio processerit à causa infecta, nempè à dd. recursibus ad Iudices laicos exaduerso, vt supra habitis, ad effectum scilicet euitandi præcepta magistratus sæcularis, indè duo sequuntur, Alterum nempè quod renunciatio hæc tamquam non libera, † sed per vim extorta, renuncianti nocere non debet, ad tradit. in *cap. 2. & cap. ad audientiam de his quæ vi, & met. caus. fiunt,* Rota *coram Bich. decis. 327. numer. 2. & coram Cels. decis. 6. num. 7. & 8. & in Nucerina Parochialis 28. Iunij 1669. coram me,* Alterum verò quod tanquam effectus procuratorum recursuum, attendenda non sit, † sed omnia ponenda in eo statu, in quo erant ante dd. recursus; † Aliàs enim dici non possent sufficienter purgati, in terminis Rota *coram Dunozetto iun. decis. 580. à numer. 5. ad 11. in recent. decis. 74. numer. 2. & per tot. part. 3. & decis. 744. à numer. 2. ad 8. part. 4. tom. 3. coram Carill. decis. 55. numer. 1. 2. & per tot.* 5 6 7

Et ex his sublatum etiam remansit vnicum obiectum deductum ex eo quod, cùm remissoriales fuerint expeditæ absque vlla clausula præseruatiua vlterioris processus, prout aliquando solet Rota illius retardationem proprio arbitrio reseruare, † pendente termino in eisdem concesso, nihil sit innouandum, Rota *decis. 37. num. 2. de appell. in antiquit. & decis. 334. numer. 3. part. 5. recent.* Hæc enim non est innouatio, sed simplex sequela, & effectus purgationis recursuum in ipso die decretæ absolutionis reseruata, vt supra, & cum, vt iam dictum est hæc renunciatio in partibus causata fuerit à dd. recursibus, sicuti est omninò tollenda, tamquam illorum effectus, ita venit sub ampla renunciatione eisdem recursibus facta per dd. Patres, sine qua nec audientiam, nec remissoriam obtinere potuissent; Aliàs enim si velint commodum possessionis sentire, paritio Breui remaneret verbalis tantùm, † cùm tamen ad effectum, de quo agitur, importare debeat realem, veram, & positiuam abdicationem cuiuscumque commodi, Bald. *in c. conquerente sub numer. 1. de restitut. spoliat.* Rot. *d. decis. 64. numero 2. parte 3. & decis. 173. numer. 10. cum tribus sequentibus parte 6.* 8 9

Præterquam quod hæc, & similia incidentia per remissoriam † non retardantur, Posthum. *de manutent. obser. 94. num. 6.* Rota *coram Vbald. decis. 32. num. 4. & 6. & in recent. 212. num. 7. par. 5.* 10

Et ita resolutum fuit, prædictam renunciationem Capitulo non obstare, quin decretum Reuerendissimi Nuntij super obseruatione concordiæ in possessorio interim, & donec discutiantur merita super petitorio suum plenarium sortiri debeat effectum &c.

R.P.D.

R. P. D. M A T T Æ I O.

Vrbeuetana Reuelationis indemnitatis.

Veneris 1. Iunij 1674.

A R G V M E N T V M.

Aduerſus rem iudicatam opponebatur non conſtare de diuiſione, non fuiſſe ſequutam deliberationem, de præſcriptione, ſeù ſolutione præſumpta, & demùm de fideicommiſſo ex pluralitate in ſuas ſingularitates reſoluto; ſed diuiſio probari viſa eſt ex teſtibus, cùm ad hunc effectum etiam ſolæ coniecturæ ſufficiant; Deliberatio apparuit effectuata ex publico illius inſtrumento, vltrà plura alia, quæ pro ea concurrebant; Præſcriptio verò fuerat interrupta ex actibus iudicialibus, prout etiam ceſſabat præſumpta ſolutio ex negatione à debitore facta, fideicommiſſum tandem obſtare non poterat, quia pluralitas in ſingularitates reſoluta, non ſubſtulit quominus vltimo defunctus non potuiſſet inſtituere hęredem alteram ex perſonis ad d. fideicommiſſum vocatam.

S V M M A R I V M.

1 *Validitas ſententiæ reſultat ſi docetur de requiſitis à vulgata deciſ. Caputaquen.*
2 *Cohæredes perſonales actiones inter ſe diuidere debent.*
3 *Cohæredum vnus, ſoluens totum, repetit partem à ſuo cohærede.*
4 *Diuiſionem ad probandam non eſt neceſſaria aliqua ſcriptura.*
5 *Diuiſio probatur præſumptionibus, & coniecturis.*
6 *Deliberatio ex publico illius inſtrumento probatur.*
7 *Deliberatio probatur, ſi deliberatarius vendat rem deliberatam cum expreſſione ad ipſum vigore deliberationis ſpectare.*
8 *Deliberatio dicitur effectum ſortita, ſi apparet deliberatarium diu poſſediſſe rem deliberatam.*
9 *Adiudicatio, & translatio dominij in deliberatarium ex quibus reſultet ſup. à num. 6.*
10 *Præſcriptio interrumpitur ex actibus iudicialibus.*
11 *Fides mala ex actibus iudicialibus reſultat.*
12 *Petens aliquam quantitatem, non ideo fatetur ſe non eſſe creditorem in alia.*
13 *Solutionis præſumptio ceſſat per negationem à debitore factam.*
14 *Productio realis reſultat ex clauſula* tenoris &c.
15 *Pluralitas cauſarum non præſumitur.*
16 *Subſtitutio facta duobus ſine filijs defunctis, vltimo ſine filijs deficiente, in illius portione remanet purificata, & nu. ſeq. vbi vid.*
17 *Perſona à teſtatore prædilecta non excludit hæredem inſtitutum ab altero, ex inuicem ſubſtitutis, cum ei reſeruetur ſola ab inteſtato ſucceſſio.*
18 *Immiſſio non denegatur hæredi per exceptionem fideicommiſſi requirentis altiorem indaginem.*
19 *Bona fideicommiſſo ſubiecta pro ſolutione debitorum eiuſdem fideicommiſſi poſſunt ad inſtantiam creditorum ſubhaſtari.*

D E C I S I O CCC.

FVit per ſententiam coram A. C. dictum condemnandum Iulium hæredem Conſtantiæ pro contributione medietatis cenſus impoſiti à Petro Iacobo cum fideiuſſione Polidori, qui pro ſua indemnitate ſubhaſtare fecit Prædium nuncupatum Poggio Caue in communi diuiſione cum Conſtantia ſorore Dianiræ obuentum ex bonis d. Petri Iacobi cenſus debitoris, & Patris communis. At quia ſententia tranſitum fecit in iudicatum præuijs tribus deciſionibus ſub die 10. Aprilis 1671. 5. Februarij 1672. & 30. Ianuarij 1673. coram Reuerendiſſimo Albergato Decano editis, reſponſum fuit conſtare de re indicata, & vltimo loco commiſſa mihi cauſa appellationis cum clauſula Alteri, qui ad legitimam, & illius virtute dato dubio, An eſſet procedendum ad vlteriorem executionem rei iudicatæ, & propoſita cauſa, informante tantum Monaldo d. Dianiræ hærede, ex ijſdem rationibus in tot deciſionibus ad trutinam reuocatis, affirmatiuè concluſum fuit.

Rei iudicatæ ſubſiſtentia manifeſtè viſa fuit, dum vali-
ditas rei nec † controuertitur, nec docetur deficere requi- 1
ſita in *deciſ. Caputaq. deciſ. 262. par. 2.* & iuſtitia patet ex quo
tam ſententia A. C. quàm Rotalis condemnant hæredes
Conſtantiæ ad ſoluendum ratam cenſus hæreditarij, quem
Dianira coacta fuit integrum ſoluere per ſubhaſtationem
prædij, de quo agitur; Etenim tàm Dianira, quàm
Conſtantia fuerunt cohæredes Petri Iacobi Patris cenſus im-
poſitoris, & vti cohæredes † iuxtà Text. *in l. pro hæredita-* 2
rijs, C. de hær. act. perſonales actiones inter ſe diuidere debent,
& quando cohæres ſoluit partem ad alium cohæredem ſpe-
ctantem, † non priuatur actione illam repetendi contra alium 3
cohæredem, *in l. 3. C. de neg. geſt. l. hæredes 25. §. contra ff. fam.
erciſc.* Craſs. *in §. hæreditas quæſt. 12. num. 17.* Surd. *conſ. 415. n.
14.* Olea *de ceſſ. iur. tit. 4. quæſt. 6. num. 18.* Rota *deciſ. 58. nu. 1.
coram Durano.*

Aduerſus hanc rem iudicatam in præteritis diſputationibus quatuor opponebantur; Primum, quod de diuiſione non conſtaret; ſecundum, quod ſubhaſtatio non probetur ex actis, & quod ineffectuata remanſerit; tertium, quod obſtet præſcriptio, ſeù præſunta ſolutio, & quartum denique fideicommiſſum; quod fauore eiuſdem Iulij filij Conſtantiæ purificatum prætendebatur: quæ tamen nullo modo obeſſe poſſe DD. reſponderunt; Et ſuper primo obiecto dictum fuit di-
uiſionem probari per teſtes formiter examinatos, quorum
dicta adminiculantur ex interpellatione de anno 1590. pro
Dianira facta, vt in Summario *num. 7.* † dum ad illam pro- 4
bandam non eſt neceſſaria aliqua ſcriptura, *l. non ideo*, vbi
Bald. & Salicet. *C. fam. erciſc.* & ad illam probandam † ſuffi- 5
ciunt præſumptiones, & argumenta, *gloſ. in l. penultima C.
com. diuid.* Gabr. *conſ. 4. num. 1. & ſeq. lib. 1.* Menoch. *præſ. 60.
num. 3. & ſeqq. lib. 3.* Gratian. *diſcept. 951. num. 30. & ſeq.* Rot.
coram Buratt. deciſ. 799. num. 10.

Nec ſecundum obiectum non verificatæ deliberationis fuit
conſideratum ſufficiens ad impediendam rem iudicatam, dum
multa concurrebant ſuadentia d. deliberationis effectuatio-
nem † quæ reſultant tã ex publico documento deliberationis
ſecutæ coram Gubernatore Vrbis Veteris, vt in Summario
num. 2. † tam ex venditione à deliberatario facta de aliqua 7
portione huius prædij cum expreſſa, & indiuidua mentione,
quod ad ipſum dictum prædium peruenerat virtute antece-
dentis deliberationis, Summ. *num. 8.* vt egregiè ratiocinatur
Poſth. *de ſubhaſt. inſpect. 53. num. 47.* tùm demum quia Monal-
dus obtinuit mandatum, & pignora deliberari contra hære-
des d. delibetatarij pro reſiduo pretij d. deliberationis, vt in
Summario *n. 9.* & quando etiam iſta non adeſſent, tamen de-
liberatio controuerti non poſſet, quod non fuerit ſuum effe-
ctum ſortita, † dum adeſt diuturna poſſeſſio deliberatarij, 8
† & his extantibus adiudicatio, & translatio dominij præſu- 9
menda venit, Poſt. *inſpect. 45. num. 25. & inſpect. 65. num. 60.*
Rota *coram Seraph. deciſ. 242. num. 4. & deciſ. 907. num. 9. coram
Dunoz, & in Romana fideicommiſſi de Pinis 16. Iunij 1659. §. prout
etiam coram Eminentiſſimo Cardinali Cerro.*

Multoque minus tertia exceptio præſcriptionis, & præ-
ſumptæ ſolutionis habita fuit in conſiderationem, quia Dia-
nira poſt euictionem paſſam ſtatim interpellauit ſororem, vt
in Summ. *num. 7.* & deindè per plures annos litem proſequuta
fuit contra creditorem deliberatarium, vt in Summ. *num. 10.*
& de anno 1615. monitorium exequi curauit contra Iulium fi-
lium, & hæredem Conſtantiæ ſuæ ſororis, Summ. *num. 11.*
† Qui actus iudiciales ſunt valdè proprij ad interrumpendam 10
omnem, & quamcumque præſcriptionem, Adden. *ad Greg.
XV. deciſ. 467. nu. 15.* Rota *in rec. deciſ. 304. num. 13. par. 12.* quia
ſunt ſufficientes † inducere malam fidem etiam contra hære- 11
des, Gabr. *de præſcript. concluſ. 5. n. 1. & ſeqq.* Honded. *conſ. 82.
nu. 47. & ſeq. lib. 1.* Adden. *ad Greg. XV. dec. 249. n. 6.* Rot. apud
Poſth. *de ſubhaſt. deciſ. 119. num. 3.*

Hinc nequæ præſumptam ſatisfactionem ſuadere poteſt, quod ſicuti de anno 1623. & 1625. Dianira petierit aliud creditum, ita potuiſſet, ſi verè creditrix fuiſſet, iſtud etiam petere; Quoniam hoc creditum non poterat amplius controuerti, quod iam aſſecuratum fuerat mediantibus reiteratis interpellationibus antea factis; Vltra quod inconcuſſum eſt,

quod

quod dum quis simpliciter petit certam quantitatem ab ali-
12 quo sibi debitam, † non propterea induci debet, quod ille fassus fuerit, se non esse creditorem in alia summa ex alia causa proueniente, *§. fin minus inst. de action.* Ciriac. *contr. 225. n.19.* Rota *decis.45. num.22. par.7. rec.*

At hoc cessat in casu, de quo agitur, & omnis satisfactionis præsumptio excluditur, dum ipse debitor debitum nega-
13 uit, vt in Summ. *num.12.* † per quam denegationem ab ipso debitore factam tollitur præsumptio satisfactionis, Rot. *decis.284. nu.43. & seqq. par.9. recent.*

Nihil prorsus releuante, quod d. monitorium anni 1616. non fuerit reproductum, ex quo non inuenitur, nec emanatum in hac causa; Reproductio enim negari non potest, dum Notarius expressè rogatus de reproductione reali facta per Cursorem per illa verba ibi, Quod mihi Notario tradit, &
14 consignauit tenoris &c. Sum. *num.2.* † quæ clausula *tenoris* &c. probat realem reproductionem *decis.165. n.15. coram Bichio*, vt aduertit *3. decisio coram Reuerendissimo Decano §. prima feriens*, negatamque fuit à Iulio, vt dictum est supra. Quodque emanauerit in hac causa optimè probatur ex nota iuris
15 conclusione † pluralitatem causarum non præsumi nisi contrarium probetur, *l. qui habebat ff. de reb.dub.* Gratian. *discept. 824. num.47.* Gregor. *decis.313. num.2. & coram Merlin. decis. 540. num.6.*

Denique vltima exceptio fideicommissi minus obstare visa fuit, attento quod Dianira, & Constantina fuerint reciprocè substitutæ, & in casu obitus sine filijs fuerint proximiores de familia vocati. Itaque cùm fato cessisset Constantia relicto Iulio, adhuc Dianira superstite, quæ sine filijs decessit instituto sibi hærede Monaldo proximiore de fami-
16 lia, † substitutio in hac parte aperta fuit proximioribus per resolutionem pluralitatis in singularitatem ad celebre responsum Papiniani *in l. hæredes mei §. cum ita ff. ad Trebel.* quod amplexa etiam fuit Rot. *in diuers. decis.804. per tot. par. 1. & in Romana fideicommissi 14. Iunij 1669. §.1. & seq. coram Reuerendissimo Albergato Decano.*

Quæ habent locum etiamsi existat Iulius, qui, vt prætenditur, tamquam persona prædilecta in omnem portionem succedere debeat, præsertim dum versamur in fideicommis-
17 so iuri accrescendi coniuncto, † quia ipse Iulius caret titulo, & iure succedendi grauato, dum Dianira Monaldum hæredem instituit, Honded. *cons.65. num.28. vers.3. & nu.29. lib.2. Rota in Interamnen. fideicommissi 1. Februarij 1668. coram Eminentissimo Cardinali Carpineo Prodatario*, & eo libentiùs DD. in hanc sententiam venerunt, quia Monaldus est actor, & vti proximior habet assistentiam à testamento Dianiræ,
18 † ex quo sibi defertur hæreditas, & in ea excluditur fideicommissum altiorem indaginem requirens, Argel. *de legit. contrad. qu. 2. art.5. num.16. & seq.* Rota *in recent. decis.94. num.10. part.8.*

Vltimo etiam loco animaduersum fuit agi de debito ip-
19 siusmet fideicommissi, † pro cuius solutione bona hæreditaria, quamuis eius fideicommissi vinculo obnoxia possunt ab instantiam creditorum subhastari, *l. filius fam. §. Diui il secondo ff. de leg.1.* Peregr. *de fideic. ar.40. nu.18.* Rot. *dec.105. num.20. coram Bichio.*

Et ita resolutum fuit vnica tantùm parte informante &c

Decisiones in hac causa emanatæ duæ sunt impressæ in præcedenti parte 17. vbi sunt in ordine 89. & 258. altera verò habetur supra in hac eadem parte decis.22.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Romana Iuris redimendi.

Lunæ 4. Iunij 1674.

A R G V M E N T V M.

Pactum redimendi fuerat a Tutore conuentum post liberam emptionem factam ad fauorem pupilli, illudque etiam per simplicem apocham stipulatum erat, cuius ideò executio conceditur, quia in limine venditionis apparuit inter partes conclusum, non obstante defectu solemnitatum, quæ attenta illius veritate necessariæ non erant, ex eo quod duo essent indiuidui contractus, quorum vnus non poterat subsistere sine alio.

S V M M A R I V M.

1 *Venditorum vnus cum pacto redimendi cogit emptorem ad retrouendendum totum, sed illum ab alijs indemnem seruare tenetur.*
2 *Pactum redimendi factum post stipulatum instrumentum fauore minoris ementis non sustinetur, eo magis sine solemnitatibus, sed vid. num. seqq.*
3 *Pactum redimendi conuentum ante stipulationem contractus, licet in eo, omissum habetur tamen ac si in illo fuisset appositum.*
4 *Directè quod fieri prohibetur, non debet indirectè permitti.*
5 *Minorum declarationes, seu confessiones sine solemnitatibus factæ post celebratum contractum, ex verisimilitudine, coniecturis, & præsumptionibus admittuntur.*
6 *Mater non præsumitur fecisse pactum redimendi in præiudicium filij minoris, si illud verè non fuisset conuentum, eo magis si alter frater se subscripsit.*
7 *Pactum redimendi post liberam venditionem factam præsumitur verum, si alias interueniret læsio.*
8 *Pretium scut. 500. non videtur condignum ad liberationem annuæ præstationis scutorum 40.*
9 *Legatum relictum loco legitimæ debetur ex tota hæreditate.*
10 *à Conuentione ante instrumentum facta, & in instrumento omissa censetur fuisse recessum.*
11 *Minoris in contractu legitimè stipulato, non potest aliquid addi, vel diminui, nisi cum solemnitatibus.*
12 *Indiuidua dicuntur pacta, sine quibus partes non contraxissent.*
13 *Indiuiduæ conuentiones si sunt, vna sine altera subsistere non potest.*

D E C I S I O CCCI.

Mandatum A. C. quod exequendum esse censuerit Rota coram me die 6. Martij anni præteriti iterum de nullitate, & iniustitia redarguebant fratres de Querris ex infra dicendis, quibus non attentis DD. steterunt in decisis.

Non enim obstare visa est inculcata nullitas desumpta ex defectu legitimationis personæ Fuluiæ, & Andreæ Actorum; nam quidquid sit, an de illa satis constare dici possit ex deductis in §. 2. alterius decisionis, vnum certum visum est DD. potuisse Andream alterum ex venditoribus † co- 1
gere etiam alijs negligentibus, emptorem ad legati retrouenditionem data cautione iuxtà formam traditam in alia *decisione sub §. & in omnem euentum*, vt præter Cancer. Olcam, & alios ibi allegatos firmarunt in terminis Castren. *cons.221. num.2. lib.1.* & latè discusso articulo, & reiectis contrarijs Fachin. *lib.2. cap.2. per tot.* qui alios refert.

Minus obstare visa est exceptio iniustitiæ, pro cuius comprobatione iterum repetebatur apocham, in qua fuit stipulatum pactum redimendi, & cuius vigore fuit ab A. C. relaxatum mandatum, esse inualidum, vtpotè confectam si-
ne solemnitatibus statutarijs, † & postquam mediante In- 2
strumento venditionis celebrato absque aliquo onere retrouendendi fuerat eisdem ius liberè quæsitum ex Manent. *decis.31.* & alijs allegatis.

Quia dum Fuluia, & Adriana Matres, & Tutrices vtriusque partis vna cum altero ex filijs Adrianæ non per modum nouæ conuentionis, sed per viam declarationis, & recognitionis bonæ fidei ad celebrationem apochæ deuenerunt, fatendo ita fuisse inter ipsos conuentum ante stipu-
lationem contractus, † inde fit, vt pactum redimendi in 3
eadem apocha appositum habeatur ac si in Instrumento venditionis fuisset adiectum, ita vt de illo nullo modo conqueri possint fratres prædicti, vt præter allegatos *in decisione sub §. quoniam conclusio* in fortioribus terminis dictum fuit *coram Bichio decis.98. num.9. & duobus seqq.*

Et quamuis non latuerit Dominos haud ita simpliciter esse admittendum minores sine solemnitatibus contrahere prohibitos, posse sine illis confiteri, vel aliquam declara-
tionem facere obligationis † inductiuam, neque quod di- 4
rectè prohibetur, indirectè fieri permittatur.

Ni-

Nihilominus censuerunt huiusmodi confessiones, seu de-
5 clarationes etiam factas sine solemnitatibus, substineri † quando pro illarum veritate concurrunt tales verisimilitudines, & coniecturæ, ex quibus suaderi possit animus Iudicis ad ita credendum, vt in specie consuluit Gabr. *conf. 51. in fine lib. 2.* & antiquitus tenuit Rot. *coram Achill. de Graff. dec. 1. de confess.* successiuis temporibus pluries canonizatam, *vt in decis. 177. nu. 6. par. 2. diuers. coram Seraph. decis. 617. n. 11. in recent. decis. 771. nu 4. par. 2. decis. 263. nu. 10. par. 7. & decis. 305. num. 8. & 9. par. 13.*

Vrgentissimæ in proposita facti specie ad hanc veritatem suadendam visæ sunt coniecturæ ponderatæ in alia decisione sub §. *quod ita*, inter quas præter inuerisimilitudinem, quod Adriana Mater in præiudicium filiorum, & eo minus Phi-
6 lippus alter ex filijs † in præiudicium sui ipsius, voluerint stipulare pactum controuersum, si reuera non præcessisset conuentio, vt benè ponderatur in præterita *decis. 99. coram Bich. nu....* potissimam Domini æstimarunt illam deductam
7 ex læsione, † quæ secluso d. pacto resultaret ex libera vendi-
8 tione annui legati scutor. 40. pro solis scutis 500. † & sic ad rationem scutorum octo pro centenario, cùm tamen his nostris temporibus pecuniarum redditus vix ad quatuor ascendere soleat.

Neque euitari posse videbatur hæc læsio ex vinculis, quibus obnoxia dicebantur bona à Testatore relicta, quia non fuit ostensum esse talia, vt illis demptis, non remanerent bo-
9 na sufficientia pro soluendo legato, de quo agitur, † quod vti relictum loco legitimæ debetur ex tota hæreditate, iuxtà fusè deducta per Merlin. *de legitim. lib. 2. tit. 1. q. 1. per tot.*

Posita igitur veritate præcedentis conuentionis, frustrà opponebatur Tutrices omittendo de illa mentionem facere in
10 Instrumento, † censeri ab eadem recessisse ex Manen. *d. decis. 31. nu. 1.* vel in omnem casum semper obstare defectum so-
11 lemnitatum, † quæ pro validitate huiusmodi conuentionis requirebantur, ex eadem *decisione nu. 6.*

Nam quoad primum, cùm ex apocha appareat omissionem præcessisse alijs iustis de causis, tollitur omnis præsumptio recessus, quæ semper cedere debet veritati.

Quantum verò attinet ad secundum, si admittitur, prout ex prædictis est admittendum contrahentes voluisse contemplatione pacti prænarrati ad venditionem deuenire, inde sequitur, quod ex intentione eorundem vterique actus, & venditionis, & stipulationis eiusdem pacti, sine quo venditores
12 non contraxissent † affecti sint indiuidui, vt post Bart. *in l. grecè §. illas sub num. 4. ff. de fideiuss.* & alios in specie firmauit
13 Rota *coram Coccino 1365. nu. 14.* ita vt vnus † sine altero substineri non possit, benè ad rem *gloss. in l. pro l. si maiori ff. de restit. in integr.* & post eam Natt. *cons. 4. nu. 28. & 29.* & dixit Rot. *in mox alleg. decis. Coccin. nu. 13. coram Caualer. decis. 612. nu. 23.* & in alijs passim, & sic non applicatur *decis. Manent.* In qua non constabat de hac præcedenti contrahentium voluntate.

Et ità, vtraque &c.

Supra in hac eadem parte adest altera præsentis causæ decisio hic confirmata, quæ est ibi in ordine 47.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Taurinen., seù Fossanen. Præbendæ.

Lunæ 4. Iunij 1674.

A R G V M E N T V M.

Reuocatio testamenti ex pluribus coniecturis, & præsumptionibus in hac decisione concluditur, non solum quia illud obseruatum non erat, sed plura apparebant secuta de directo eius dispositioni contraria, concurrente præsertim confessione alterius ex hæredibus, ac etiam procuratoris illius, quæ quia verisimilis erat, & afferebatur pro substinenda possessione rei conuenti post centum, & amplius annos attendendam esse, & alijs successoribus præiudicare decisum fuit.

S V M M A R I V M.

1 *In Exequutionem voluntatis alicuius quod fieri dictum est in illius destructionem factum dici non debet.*

2 *Testamenti reuocatio facilè præsumitur ex actibus illi contrarijs, immediatè post obitum testatoris ab hærede factis, & vid. num. 7.*

3 *Enunciatiuæ antiquæ emanatæ à personis informatis verisimiles, & adminiculatæ maximum præbent veritatis argumentum.*

4 *Confessio procuratoris, si est verisimilis, præiudicat principali.*

5 *Confessio procuratoris hæredis, quoties verisimilis sit, etiam fideicommissarijs præiudicat.*

6 *Confessiones verisimiles, & adminiculatæ sunt attendendæ etiam si alias non probarent.*

7 *Reuocationem testamenti potest allegare reus, & possessor à longeua inobseruantia deductam, vna cum alijs præsumptionibus, & coniecturis, & vid. num. 2. cum seqq.*

8 *Reus, & possessor ad tuendam suam possessionem post centum, & amplius annos potest allegare omnem meliorem titulum de mundo.*

9 *non Dictum, vel non factum nullam præsumptionem inducit, & vid. nu. 11.*

10 *Antecessorum negligentia in non exequenda voluntate testatoris, non præiudicat fideicommissarijs ex proprio iure venientibus, & vid. num. 11.*

11 *Obseruantia interpretatiua non minus ex facto, quam ex non facto resultat.*

12 *Factum omissum si erat necessario exequendum pro voluntate defuncti, tunc ex non facto resultat præsumptio contraria, eam nempe fuisse reuocatam.*

13 *Inobseruantia antecessorum præiudicat successoribus, stante dubietate rei, quæ obseruari debuerat.*

D E C I S I O CCCII.

SVb prætextu quod bona alienata à Comite Alexandro Thesauro, & existentia penes Reuerendissimum Episcopum Fossanensem fuissent in testamento condito ab Antonio Thesauro die 13. Augusti ann. 1553. destinata pro erectione Præbendæ; Abbas Emanuel pronepos Testatoris super illis immissionem obtinuerat per sententiam latam coram R. P. D. meo Vicecomite * duarum præcedentium extra Rotam latarum confirmatoriam, quam hodie in quarta Instantia ex nouiter in facto deductis dicti testamenti reuocationem non obscurè præseferentibus infirmandam esse Domini censuerunt.

Hæc enim reuocatio suaderi videbatur ex pluribus, & præcipuè quia Antonius Testator in præfato testamento mandauit erigi Capellaniam, & tumulum in Ecclesia Sanctissimæ Annunciatæ Fratrum S. Francisci strictioris obseruantię, necnon restitui dotem Polisenæ vxori in aliquibus certis corporibus, & tamen Antonius eius filius, & hæres Capellam, & Tumulum elegit in Ecclesia Fratrum Conuentualium, & dotem restituit in alijs diuersis corporibus vtrumque se facere declarans in executionem testamenti paterni, signum euidens, quod aliud posterius intercesserat testamentum, ne id, quod ipse facere professus est in executionem, † potius in de- 1
structionem fecisse dicatur, quod non est præsumendum; imò huiusmodi actus tamquam facti immediatè post obitum Testatoris, & à persona plenam habente notitiam eius volunta-
tis, † sunt plurimum attendendi ad comprobandam reuoca- 2
tionem prædictam, iuxtà tradita per Bald. *in proemio ff. sub nu. 13.* Soccin. sen. *cons. 6. nu. 2. & 3. lib. 1. & per* Rotam *decis. 825. nu. 22. coram Bich. decis. 396. n. 26. coram Card. Celso decis. 201. n. 4. & in rec. decis. 105. n. 10. & 11. par. 7.*

His accedunt nedum diuisio, & alienatio bonorum, de quibus agitur factæ tamquam de liberis ab omni onere, necnon plures enunciatiuæ emissæ ab eodem hærede in varijs contractibus iuratis, in quibus vt ipsemet Abbas Emanuel fassus est in positionibus sibi exhibitis, asseruit Testatorem nullum constituisse fideicommissum, quod esset ab omni veritate alienum, attento asserto testamento condito anno 1553. verum etiam confessio Co. Alexandri Procuratoris eiusdem Abbatis, qui iudicialiter, & medio iuramento fassus est testamentum controuersum fuisse reuocatum, & licèt enunciatiuæ aliqualiter non probent, quando principaliter dubitatur de enunciato, & confessio antecessoris non præiudicet successoribus proprio iure venientibus (nihilominus

Aa huius-

huiusmodi regulæ limitantur) quoties enunciatiuæ, & confessiones sunt, prout hic, antiquæ emanarunt à personis verisimiliter informatis, sunt verisimiles, & suffulciuntur pluribus
3 adminiculis, † tunc enim maximum præbere veritatis argumentum de primis tradit Vrsil. *ad Afflict. dec.83. num.3.* Rota
4 *decis.25.n.1.par.1. & decis.223. n.3. par.2. rec.* & de secundis † quando sunt verisimiles Dec. *cons.96. sub num.3. vers. nec obstat quod talis Confessio*, Crauet. *cons.202.n.48.* & quod præiudicent
5 fideicommissarijs, † Mantic. *de coniect. lib.3. tit.1. num.28. & 29.* & Rota *coram Peuting. dec.19.n.36.* Confessiones enim verisi-
6 miles, & adminiculatæ sunt attendendæ, † etiamsi aliàs non probarent, ex notatis per Salic. *in l. si mater, C. de contrah. empt.* Tiraquell. *in l. si vnquam verb. donationem largitu, num.100. & seqq. &* Surd. *decis.325.n.3 & 6.*

Vlterius pro corroboratione prædictorum maximi ponderis Domini existimarunt longissimum temporis cursum excedentem centum annorum metam (intra quem dum nulla intercessit instantia pro erectione huius Præbendæ, neque assertum testamentum apparet in aliqua sui parte obserua-
7 tum;) † hinc D. Episcopus reus conuentus ad tuendam suam possessionem rectè potest ex hac longæua inobseruantia, iuncta cum alijs prædictis, allegare præsumptam illius reuocationem, vt in specie dixit Rota *coram Greg. dec.446. num.13.* vel
8 quemcumque alium meliorem † titulum de mundo, vt præter allegatos in decisione edita in hac causa coram R. P. D. meo Vicecomite *die 27. Martij 1669. sub §. non obstat* dictum fuit ferè in his terminis *coram R. P. D. meo Taia in Amerina fideicommissi die 5. Martij 1668. §. penult. & finali, & die 26. Nouembris eiusdem anni §. moti, & plurib. seqq.*

Non obstante duplici responsione data in eadem decisione R. P. D. Vicecomitis §. *præterquam quod & seq.* altera nem-
9 pè, quod ex non factis, † vel non dictis nulla possit colligi præsumptio ex Crauett. *cons.319 n.13.* & Menoch. *de præsumpt. lib. 1. q.23. n.2. & 3.* & altera, quod negligentia antecessorum
10 in exequenda Testatoris dispositione † præiudicare nequeat hæredibus fideicommissarijs proprio iure venientibus, ex Peregrin. *de fideicomm. art.41. n.16.* & alijs ibi allegatis.

Nam quoad primam tollitur obiectum ex eo, quia in præsenti hypothesi præsumptio reuocationis non deducitur simpliciter ex non facto, sed ex actibus supra recensitis positiuè contrarijs assertæ dispositioni testamentariæ, ex quibus etiamsi non posset desumi concludens probatio reuocationis, negari non potest quin res reddatur valdè dubia, & proindè lo-
11 cus sit obseruantiæ interpretatiuæ, † quam non minus ex facto, quam non facto resultare tradidit post Abb. *in c. Ioanne in 3. notab. de Cleric. coniug.* Spad. *cons.54.n.38. & cons.232. num.13. lib.1.* Rota *decis.647. num.3. par.4. diuers. & in recent. dec.296. num.11. & 12. par.3. & decis.389. num.16. & seq. par.9. coram Seraph. decis.1410. num.25. in fine 26. & seq coram Bichio decis.*
12 *660. num.17.* maximè quando factum omissum † erat necessario adimplendum pro exequenda voluntate Testatoris, vt declarat idem Menoch. *de præsumpt. in contraria decis. allegat. d. q.23. n.8.*

Quantum verò attinet ad secundam responsionem, quidquid dicendum foret, si non dubitaretur de reuocatione testamenti, Domini censuerint attenta dubietate in hac facti
13 specie, concurrente inobseruantia antecessorum, † præiudicare etiam successoribus, vt post Molin. *de primog.* Cald. Castill. & alios firmatum fuit in *d. Amerina fideicommiss. 26. Nouembris 1660. §. immemorabilis.*

In quam sententiam eò faciliùs inclinarunt attenta cessione litis facta per Abbatem actorem, qui non obstante re iudicata ad sui fauorem resultante ex tribus sententijs conformibus de consilio doctissimorum Theologorum, & pro exoneratione propriæ conscientiæ ingenuè fassus est ex iuribus nouiter repertus sibi sufficienter constare de reuocatione d. testamenti, declarans proindè nolle litem prosequi, neque molestare Reuerendissimum Episcopum, quo tantum informante, ita fuit resolutum.

Decis.315. par.15. & decis.79. par.16. ambæ in hac causa emanarunt.

R. P. D. RONDININO.

Romana Cambij.

Lunæ 4. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Continuatum à minore negotium cum præcepto paterno, & simplici obligatione eiusdem minoris, etiam sine solemnitatibus facta, obligatum remansisse iterum fuit decisum, quia cùm in vtilitatem eiusdem negotij fuisset contractum, non potest dici, quod circa modum, vel qualitatem obligationis ipse minor læsus sit, qui vlteriùs cum publicè sese pro mercatore gereret, vltra dictum negotium remanet obligatus de proprio, etiam sine aliqua restitutione in integrum, quæ mercatori quantumcumque minori non datur.

SVMMARIVM.

1 *Negotium remanet obligatum pro debito in illius vtilitatem contracto.*
2 *Minor continuans negotium iussu patris testantis, pro obligatione eiusdem negotij non tenetur seruare solemnitates.*
3 *Minor si in vtilitatem propriam, & negotij sine solemnitatibus contraxit, non potest dici, quod circa modum, & qualitatem obligationis fuerit læsus.*
4 *Testator non potest præcipere aliquid contra legis dispositionem, & ideo quod minor, si decipi potest non teneatur seruare solemnitates, et num.7. vbi vid.*
5 *Fieri rectè aliquid, et ex legitima causa non sufficit, nisi etiam fiat ritè, et citra omnem dolum.*
6 *Præcepti paterni, vel testatoris in executionem quidquid geritur, dicitur ab ipso patre, et testatore gestum.*
8 *Filius si se obligat in executionem præcepti paterni non obligatur ratione proprij contractus, sed ratione iussus patris.*
9 *Minor Mercator in forma cameræ obligatus, vltra obligationem negotij, tenetur de proprio.*
10 *Minor Mercator potest se sine solemnitatibus obligari, eo magis si sit proximus maiori ætati.*
11 *Minor Mercator si contrahit, non habet restitutionem in integrum.*
12 *Via executiua vt vulneretur per sententiam, requiritur, quod illa sit lata inter easdem partes, et super eadem causa.*

DECISIO CCCIII.

Validam fuisse obligationem Antonij Papij ex controuerso cambio iterum Domini responderunt, atque ideò non solùm obligata remansisse bona negotij, in cuius vtilitatem lanæ versæ sunt, vt pronunciauit bo. me. A. C. Areostus, sed etiam quoad personam propriam ipsius Antonij ex rationibus deductis in decis. * 15. Ianuarij proximè præteriti coram me, quas hodie quoque Domini approbarunt.

Quo enim ad primam partem resolutionis agnoscebant Scribentes contra decisionem lanas à Laurentio, & Iuliano fratribus de Butijs Papijs venditas, versas fuisse in vtilitatem negotij, quod Antonius Papius vnà cum Georgio Patruo iuxtà præceptum Vbaldi Patris in eius testamento continuauit, & continuat, vt latè probat decisio præterita; Ideòque cambium pro soluendo residuo pretij illarum licitè contractum fuisse, atque bona negotij remanere obligata, non secus ac si cum ipso defuncto, qui negotium continuari mandauit, contractum fuisset, † quia etsi non sit eadem persona, est ta- 1
men indiuisum negotium ad terminos Text. *in l.1. §. si plures, ff. de exercit. action.* Bartol. *in l.1. num.8. vers. si pater, vel Dominus ff. de pecul.* Decian. *cons.11. sub n.2. vers. attamen si iussu Patris vol.1. et cons.22. sub num.10. et seq. volum.3.* Rota *in recent. par.6. decis.284. n.26. p.13. decis.320. n.6. et 426. num.1. et in Romana fideicommissi de Donis 15. Iunij 1671. §. quoad debita coram R. P. D. meo Vicecomite, et in præterita dec. huius causæ §. alias enim in fine coram me.*

Etiamsi tempore contracti cambij Antonius esset mi-

2 minor, & non seruauerit solemnitates statutarias, † quia supposita necessitate obligationis ex iussu Patris testantis, solemnitates amplius non requirebantur, iuxtà Text. *expressum in l.prædium C.quando decret.opus non est, & in l.1. & in l.fin ff. de reb.eorum*, quia hoc casu non obligatur in vim proprij consensus, sed paterni, atque ex ipsa naturali iustitia fundata in
3 versione mercium in vtilitatem propriam, † & negotij, quo casu inapplicabiles sunt termini deceptionis pupilli saltem circa modum, & qualitates ineundæ obligationis etiam necessariæ, iuxtà deducta per Surd.*decis.77.n.40. vers.addo*, Hodierna *ad eundem decis.268.sub nu.13.* cum alijs per Grat. *decis. Marchiæ 131.n 7.& 8.*Discont.*in addit.ad Franch. decis.302.n. 2.*Adden.*ad Alexandrum cons.27. vol.3.* atque ad rem nostram Felic.*de societ.cap.3.n.31.vsq; ad 37.*quem sequitur Duard. *eodem tract. lib.1. cap.3. qu.1. nu.30.* quia vis non consistit in hoc, quod Testator non possit præcipere aliquid contra legis dispositionem mandantem seruari solemnitates vbicumque mi-
4 nor decipi potest † quemadmodum decipi potest etiam gerendo actum necessarium saltem quoad modum, & qualitates contractus, ac ideò non sufficiat quid rectè fieri, atque ex
5 legitima causa, † nisi etiam citra omnem dolum, & ritè fiat, Simoncell.*de decret.in præfat.sub nu.67.*Redoan.*de reb.Eccles. non alien.q.19.à n.59.*Ciarl *contr.105.nu.58.* Rot.*rec.par.1.decis. 177.n.6.in Signina pecuniaria 20. Februar.1668. §. nec huiusmodi coram Eminentiss.Carpineo Prodatario*.

Sed vis consistit in hoc, quod Testator iubere potest, vt continuetur negocium à filio, etiam pupillo, non secùs, ac si cum ipso continuaretur; quo casu non consideratur amplius persona contrahentis, sed origo, & causa contractus, itavt
6 quidquid geritur in executionem præcepti paterni, † habeatur ac si gestum fuisset ab ipso patre, atque ideò contractus etiam sine solemnitatibus substineatur, non quia Testator possit facere, quod leges locum non habeant in suo testamen-
7 to, † & validare contractum nullum, sed quia filius etiam maior effectus non potest contradicere, atque impugnare ius-
8 sum patris, cuius est hæres, † itavt filius obligetur non ratione proprij contractus, sed ratione iussus paterni, ac propterea non contrahendo, sed adimplendo obligationem iam per patrem contractam, ad terminos Tex.*in celebri l. magis puto 5. §.si Pupillus vers.sed si Pater ff.de reb.eorum*, Bald *in l.1.§.si minor ff.illo eodem titulo*, Alex.*cons.215.nu.1.cum plurib.seqq. vol.5.* reprobata doctrina Felicij in contrarium adducti, Michelor. *de frat.p.2.cap.15.sub n.45.& plurib.seqq.* Rot.*recent.par.4. dec. 322.n.8.vers.quod magis,& par.9.d.decis.284 n.26.* Coccin. *dec. 2207.n.37.cum plurib seqq.*

Quo verò ad alteram partem resolutionis, licèt Scribentes contra decisionem contenderent, quod etiamsi in abstracto obligatio Antonij esset valida respectu negotij, in cuius causam lanarum versio, & successiuum cambium pro residuo illarum pretij cum Butijs venditoribus contractum cesserunt, considerando iuxtà superius deducta personam, & bona patris in negocio continuato, visum tamen est Dominis Antonium obligatum esse etiam ex persona propria, quia cùm in Instrumento cambij se obligauerit tamquam mercator, Sum. Butij positionis prima Aprilis 1672. coram Me *num.5.* qualem illum ostendunt plures actus ante annum 1663 quo cambium contractum fuit relat in d. Summ. præterito Butij *n.3. 4. & 6.*
9 *cum duob.seqq.* † consequens est, quod teneatur etiam ex persona propria, prout se adstrinxit vigore obligationis cameralis appositæ iuxtà illius formulam impressam penes Zacch. ad Gallesi.*de oblig.camer.in princ.*Rot.*post eundem decis.239. n.4.*& passim in alijs, cùm mercatura suppleat illam sagacitatem, quam in minoribus deficere iura præsumunt, adeovt Anto-
10 nius, qui publicè mercaturam exercebat, † atque propè vigesimum annum constitutus erat tempore cambij contracti, vt ex combinatione temporis illius baptismatis, d. Summ. præterito Butij *nu.1.* legitimè potuerit sine vllis solemnitatibus se obligare, iuxtà *cons. Romani 318.sub num. 2.* quod communiter receptum probant Boccac.*in commentar.ad Ægidian.glos.7.sub nu.32.*Pich.*ad Stat.Vrbis lib.1.cap.151.glos.7. in addit. num.251. & seqq.*Gratian.*discept.279.num.46.& seqq.* & in his præcisis terminis dixit Rot.*in rec.par.4.d.dec.322.num.8.& par.9. decis. 284.nu.10. cum pluribus seqq.* repetita post Zacch. *de oblig. Camer.decis.192.& par.13.d.decis.320.num.12.& seqq. & dec.426. nu.4. & in Casalen.nullitatis contract. 19. Iunij 1669.coram Eminentiss.Carpineo Prodatario*, in qua idipsum procedere dicitur, etiamsi Mercatar non fit in matricula descriptus, cùm publi-
11 cè pro tali habebatur, atque se gerebat, † quia industria sola quemadmodum præseruat à læsione, ità tollit remedium restitutionis in integrum aliàs minoribus debitum, vt dicebat Butrigar.*in l.1.C.qui, & aduersus*, quos, cuius dictum approbauit Rota *in Auximana Censuum 13. Martij 1673. §. non tamen coram Me.*

Non obstat, quod A. C. Areostus contra creditores Georgei pronunciauerit bona negotij non spectare ad illos, ex quo dicebatur vulneratam esse obligationem Cameralem fauore Iuliani Butij, quia præter alias responsiones, de quibus in præterita *decis.§ finali*, obseruabant Domini sententiam illam non loqui præcisè de hoc negotio, sed potiùs de alijs negotijs contra Creditores Georgei Papij Patrui, d.Summ. præterito Butij *n.10.* Ideòque ex illa viam executiuam vulneratam dici non posse, cùm ad hunc † effectum requiratur, quod fuerit 12
lata inter easdem personas, & in eadem causa ex ratione text. *in l.1. C.res inter alios acta*, vt in proposito dixit Rota *cor.Coccino decis.189.n.2.*

Et ità vtraque &c.

Supra in hac eadem parte adest altera præsentis causæ dec. ibi in ordine 212.

R. P. D. EMERIX.

Romana Fideicommissi, seù Saluiani.

Lunæ 4. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Quia ad impediendum immissionis iudicium in Rota introductum, opposita transactio per tres sententias rescindere necesse fuit; Cum deinde sententia immissionis sit obtenta ab eodem D. Auditore, qui in causa rescissionis transactionis pronunciauerat, allegabatur defectus iurisdictionis illius, qui tamen verè non aderat, ea ratione, quia sicuti transactione rescissa eadem immissio peti poterat coram quocumque alio D. Auditore, ita ratione vnici Tribunalis, quod tota Rota constituit, fuit ab illo legitimè concessa.

SVMMARIVM.

1 *Auditor Rotæ post sententiam pronunciatam in causa postea alteri Auditori commissa, rursus in illa pronuntiare non prohibetur, & quando vide per totam.*
2 *Causa dicitur finita si post sententiam etiam expensæ fuerint taxatæ.*
3 *Iactationis iactationum causam committens, si in termino ius suum non deducit, deuenitur ad sententiam absolutoriam fauore rei.*
4 *Transactionem impeditiuam immissionis prius per tres conformes rescindere necesse est, antequam ad immissionem procedatur, & n.10.*
5 *Auditor Rotæ, vt possit in causa pronuntiare sententiam, sufficit illam in Rota pendere.*
6 *Immissio à rescissione transactionis dependens, ea rescissa in illius sequelam conceditur, et nu.9.*
7 *Iurisdictio Rotæ non expirat per sententiam ab ea pronunciatam, si in eadem sententia aliquid præseruatum sit, et n. seq. vbi amplia.*
8 *Iudicis delegati iurisdictio non expirat, quoties superest aliquid faciendum in causa.*
10 *Transactio impugnata ex capite læsionis, non autem nullitatis per tres conformes rescindenda est.*

DECISIO CCCIV.

Scribentes pro fratribus de Honoratis agnoscentes se non posse infringere fundamenta decisionis æditæ coram Me *sub die * 15. Ianuarij præteriti*, in qua plenè firmatum fuit omnes Auditores Sacri Palatij constituere vnum, & idem Tribunal, ita quod si vnus in causa pronuntiauit, & ista fuerit secundo tertio, vel vlterius alteri commissa, † 1
possit primus Auditor, alijs etiam præsentibus, & non impeditis, dummodò illi, vel partes ex iusta causa sese non opponant, rursùs in causa pronunciare, hodie acriter opponebant hanc causam per sententiam à bo. mem. Verospio latam in tertia instantia super rescissione transactionis, & successiuam expensarum taxationem, recepisse † plenarium finem, & effectum, luxtà Textus literales *in c.cum Bertoldus de* 2
re iu-

re iudicata, & Clementin. vt calumnijs, eod.tit. ideoque cessante pendentia causæ in Rota nullo iure licuisse Reuerendiss. D. meo Decano, iterato sine noua commissione in eadem pronunciare,& nec minus Ioanni Baptistæ vti hæredi Fuluiæ matris immissionem antea ex hoc titulo nunquam petitam concedere; Sed istis non obstantibus Domini perstiterunt in decisis.

Præmisso enim rursus pro constanti, quod fratres de Honoratis post prolatam primam sententiam à memorato D. meo Decano fauore Ioannis Baptistæ vti hæredis fideicommissarij Tiburtij, obtinuerunt contra illum nouam ammissionem iactationis, & iactationum super domo, de qua agitur, sub expressione, quod existebant in illius pacifica possessione, & quod non poterant super ea molestari, vigore cuius commissionis Ioannes Baptista non solùm poterat, sed debebat † in termino præfixo deducere ex natura iudicij, & secundum notoriam praxim, de qua testatur Ridolphinus *in praxi Iud. p.3. cap.3. per totum.* & signanter *num.21. cum seqq.* Marchesan. *de commiss. p.3. §.1. & 2 pariter per totam*; quodcumque prætensum suum ius,& interesse ad euitandam absolutoriam, alioquin fauore aduersariorum proferendam, & præmisso etiam quod deducto nouo iure ex titulo hæreditario matris primo loco ad fideicommissum vocatæ: Aduersarij ad impedien-
4 dam immissionem, opposuerunt transactionem, † quam vti impeditiuam immissionis opus prius fuit per tres conformes rescindere Rota *coram Caual. decis. 550. n.4. & decis.86. num.9. par.6. recent.* consequens est, quod sicuti in sequelam rescissæ transactionis, poterat Io: Baptista sine noua commissione petere immissionem ex iure hæreditario matris in prima sententia bo.me. Meltij decretam, vel à bo.me. Verospio, vel ab eodem Meltio, vel à bo.me. Priolo, cui appellatio à concessione huiusmodi immissionis ipsi tanquam filio, & hæredi concessæ, specificè commissa fuerat, vt in Summ. præteritæ positionis *n.2.* ità potuisse illam petere à Reuerendissimo D. meo
5 Decano, † cùm ad hunc effectum sufficiat causam pendere in Rota, iuxtà *adnotationem bo. me. Coccini 149. per tot.* Rota *coram Greg. decis. 369. pariter per tot. coram Dunoz. iun. dec. 709. n.1. & 2 cum alijs in præcedenti decis. allegatis.*

Nec facit, quod bo. me. Verospius processisset ad taxationem expensarum factarum in articulo rescissionis transa-
6 ctionis, quia cùm in sequelam rescissæ † transactionis, remaneret concedenda immissio tanquam annexa, & dependens ab eadem rescissione, ad Text. *in cap. de prudentia, vbi communiter Scribentes de donatione inter vir. & vxor. & reformationem san.me. Pauli V. & Pij IV.* de qua Ridolphin. *in praxi c.13. n.633. Greg. dec. 399. n.4. & seqq.* & Rota *in recent. dec. 125. num.8. & seqq. p.13.*

Et ex abundanti bo.me. Verospius in vltima sententia super rescissione transactionis eam præseruasset, prout de iure,
7 † nullo fundamento dicitur, quod expirauerit iurisdictio Ro-
8 tæ, quæ etiam in simplici delegato † nunquam expirat, quoties superest aliquid in causa faciendum, vt probat *Reuerendiss. Gadicen. in prima decis. huius causæ sub die 9. Maij 1672.* & multò minus in Rota quoties remanet concedenda immis-
9 sio primario petita, † & quæ nullam aliam ob causam dilata fuit, quam quia concedi non poterat, nisi prius per tres con-
10 formes rescissa transactione, † dum illa impugnabatur ex capite læsionis, non etiam ex capite nullitatis, Rota *coram Caual. d. dec. 550. num.4. et d. dec.86. num.9. par.6. rec.* cum concordantibus.

Et ità vtraque, &c.

Quia plures decisiones in hac causa factæ sunt, eas omnes adnotauimus supra in calce decisionis 209. hac eadem parte, vbi etiam præsentem retulimus, prout etiam alteram inferius, et in fine pariter apponendum.

R. P. D. RONDININO.

Theatina Præeminentiarum.

Lunæ 4. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Lis erat inter Ecclesiasticos super præeminentia in processionibus, quæ ab Episcopo certis mediantibus decretis, seù capitulis fuerat dirempta; sed cùm de eorum veritate dubitaretur, fuit habita fides exemplo à partibus obseruato, tùm quia & plures præsumptiones, & coniecturas habebat, tum etiam quia originale præsumebatur subtractum ab ea parte, cui illud præiudiciale erat, quorum inde veritate posita, non fuit in dubium reuocatum potuisse Episcopum huiusmodi litem pro bono pacis, ad euitandas discordias, & in augumentum cultus Diuini dirimere.

SVMMARIVM.

1 *Pacem, et concordiam maximè inter Ecclesiasticos potissimum seruari necesse est.*
2 *Rota Romana etiam in causis Sacr. Congregationum Eminentiss. DD. Cardinalium de mandato Papæ sæpè consulitur.*
3 *Exemplo scripturæ regulariter nulla fides adhibetur.*
4 *Exemplum scripturæ probat concurrentibus præsumptionibus, et adminiculis.*
5 *Scriptura etiam informis semel approbata, atque producta amplius impugnari non potest.*
6 *Approbasse dicitur omnia gesta, et in iudicio producta, qui ex eodem iudicio decretum, vel sententiam obtinuit.*
7 *Obseruantia præbet robur scripturæ informi, si super ea iudicatum sit, et num. seq.*
8 *Scriptura informis plenè probat contra illos, qui eam obseruarunt.*
9 *Obseruantia, stante controuersia inter partes, non potest referri ad actus facultatiuos, vel ad alia.*
10 *Scriptura si non esset legitima, statum quòd fuerit exhibita, vel producta, impugnata fuisset, aut contra illam protestatum esset, et num.11.*
11 *Approbata, et tanquam vera declarata censetur scriptura, quæ non fuit impugnata, aut contra eam protestatum, et num.10.*
12 *Episcoporum attestationibus maxima fides præstatur, et n. seq. vbi amplia.*
13 *Scriptura informis magnum recipit fomentum veritatis ex attestatione Episcopi.*
14 *Scripturæ ob falsitatem sopita iam negotia iterum reuiuiscere non debent, ne in infinitum causæ retractentur.*
15 *Scriptura præsumitur subtracta ab eo, cuius interest ne illa reperiretur.*
16 *Negatiuæ indefinita coarctatio sine nota falsitatis admitti non potest.*
17 *Actus plures ab eadem vniuersali causa dependentes pariformiter determinandi sunt.*
18 *Inuerisimilitudo secundùm* Baldum *habet imaginem falsitatis.*
19 *Vasti Oppidum, seù Terra qualiter appellaretur antiquitus.*
20 *Carolus Tertius cùm in Hungariam recessisset, iussu Reginæ Ioannæ fuit interfectus.*
21 *Alternatiua officiorum sæcularium non infert ad similem alternatiuam in ecclesiasticis.*
22 *Ex Diuersitate personarum, eadem res diuerso iure censetur.*
23 *Res vna, et eadem non debet diuerso iure censeri, si concurrit identitas personarum, et rationis.*
24 *Testis deponens de veritate actus, illum probat, quamuis eum appellet vsurpatum, quia huiusmodi qualitas reijcitur, et quando.*
25 *Episcopus ad euitandas dissentiones inter Ecclesiasticos, potest etiam extraiudicialiter interloquendo aliquid statuere, amplia, vt n. seq.*
26 *Præeminentiarum in materia obseruantia semper attenditur.*
27 *Beneplacitum Apostolicum non requiritur in ijs, quæ ad euitanda scandala, consouendam pacem, et ad augumentum cultus Diuini ab Episcopo sunt decreta.*

DECISIO CCCV.

Celebrem controuersiam inter Ecclesias S. Mariæ Maioris, & S. Petri Terræ Vasti vsque ab anno 1660. incoatam circa Processiones solemnes cum interuentu vtriusque Cleri celebrandas, Sacra Rituum Congregatio diremerat iubendo seruari Capitula, seù decreta super modo incedendi inter vtramque Ecclesiam ab Archiepiscopo Perutio confecta 3. Aprilis 1626. pro tollendis dissidijs, atque consouendis pace,

1 pace, & concordia, † quas plurimum Ecclesiasticos decet, vt in decretis eiusdem Sacræ Congregationis vsque in annum 1672. repetitis, cum impositione perpetui silentij, quæ exhibita fuerunt impressa.

Cùm autem nuper Sanctiss. D. Noster rescripserit, vt Sacra Congregatio iterùm audiat, consulta priùs Rota super
2 reuelantia, & legalitate Capitulorum, † quemadmodum in arduis negotijs, atque contentiosis Summi Pontifices facere consueuerunt, ex mente Constitutionis 74. Sixti V. Congregationes S. R. E. Cardinalium instituentis, vt seruatum fuit *in rec. par. 4. tom. 2 decis. 214. num. 6. & in recent. par. 10. decis. 102. & in alia Sypontina Cathedralis, de qua in recent. p. 13. dec. 4. & 532. & in Oppiden. Processionum, de qua* Sperell. *dec. 179. in princ. & ex decis. illius causæ 18. Maij 1646. coram Verospio*; Dubium proposui, An constet de releuantia, & legalitate Capitulorum, cui Domini affirmatiuè responderunt.

3 Sanè licet non adduceretur nisi exemplum illorum, † cui Iudices fidem præstare non consueuerunt, ex vtriusque iuris dispositione, de qua in *Auth. si quis in aliquo C. de eden. & in cap. fin. de fide instrumntorum*, concurrentibus tamen adminiculis, & præsumptionibus, ex quibus iudicantium animus
4 de illius veritate instruitur, † tunc exemplo quoque plena fides præstatur, vt notant *Canonistæ omnes in d. c. 1. & ibi præ cæteris* Hostien. *in fin. de fide instrum.* Cin. *in allegat. post cons.* Baldi 400. *vol. 4.* Marescott. *var. resol. lib. 1. c. 81. n. 5.* Rot. *coram Verallo dec. 234. p. 1. & in recent. p. 2. dec. 418. n. 5. p. 13. dec. 52. n. 6.* Buratt. *dec. 243. sub n. 1.*

Pro argumentis autem suadentibus fidem præstandam esse dicto decreto, seù Capitulis, circa præeminentias, de quo in Summ. Ecclesiæ S. Mariæ *num. 1.* vt inde dd. Capitulorum legalitas appareat, considerabant Domini plura exempla exhibita fuisse non solùm à Clero S. Mariæ coram A. C. à quo emanauit sententia super executione decretorum Sacr. Rituum Congregationis, de quibus agimus, sed etiam à Clero S. Petri illa exhibita fuisse anno 1628. anno 1653. & 1656. occasione alterius litis, quæ tunc inter istas Ecclesias vertebatur pariter in Sacr. Rituum Congregatione super pulsatione Campanæ die Sabathi maioris hebdomadæ, in qua Clerus S. Petri nitebatur prædictis Capitulis, in quibus concedebatur alternatiua pulsatio campanarum, qua ratione fauorabile decretum in vim dictorum Capitulorum obtinuerunt, vt ex lib. positionum Card. Aldobrandini causæ Ponentis anno 1653. & 1656. penès quem iuxtà stylum Sacræ Congregationis iura exhibita fuerunt fol. 4. num. 3. & fol. 139. mihi exhibito, atque in Summ. Cleri S. Mariæ *n. 2. cum trib. seqq. & n. 8.* illudque fuisse exemplatum, & publicatum à Notario publico, & legali, vt ex attestatione, de qua in Summ. responsionis
5 Ecclesiæ S. Mariæ, & tempore non suspecto, † itàvt non videatur ampliùs Clerum S. Petri illorum nullitatem adducere posse, ex ratione Text. *in l. si quis testibus C. de testibus, & in l. cum precum 9. C. de liberali causa*, quamuis à Procuratoribus dicantur confessiones emissæ, atque iura exhibita, quia cùm Clerus S. Petri in illo iudicio obtinuerit, atque hodie vtatur
6 alternatiua concessa, † censetur pernecessè approbare, & ratificare omnia gesta in iudicio, in quo obtinuit ad Text. *in l. seruum 53 vbi DD. ff. de leg. 1. & in l. fin.* vbi Castrens. *n. 1. C. de error. aduocat.* & comprobant Text. *in l. qui cum natu 14. §. accusasse, & in l. seruitute §. petijsse ff. de bonis libertorum, & in cap. fin. de iur. iur. in 6.* atque vindicata glosæ sententia contra vltramontanos scripsit Bart. *in l. in criminali 5. num. 2. & 3. C. de iurisd. omn. Iud.* quem sequuti sunt Aret. *in cap. si diligenti n. 16. de for. compet.* Abb. *cons. 17 num. 1. lib. 2. & in cap. cum causam 62. num 8. de appell.* Mascard. *de probat. concl. 369. n. 2.* latè Menochius *cons. 352. num. 23. & 24.* Adden. *ad Ludouis. decis. 270. sub num. 12.* Martinus Med. *in addit. ad examen 45. num. 18. post illius decis. 71.* Rota *coram Bellamer. decis. 692. num. 5. & in Lauden. deuolutionis 13. Maij 1595. §. postremò coram Corduba, & in Iuuenacen. & Melfiten. bonorum 15. Ian. 1646. §. verum etiam coram Card. Corrado,* Buratt. *decis. 556. num. 14. cum alijs in Cameriuen. prædij 5. Martij proximè præteriti §. fin. coram me.*

7 Accedit obseruantia † inconcussa istorum Capitulorum tàm in iudicio in alia controuersia super dicta pulsatione Campanæ, atque in hodierna ab A. C. super illis iudicatum fuerit, Menoch. *cons. 924. n. 33.* Staybàn. iun. *resol. 69. n. 2.* Rota *coram Coccin. dec. 958. n. 6. & coram Zaratte decis. 23. n. 6. & in rec. p. 12. dicta dec. 52. sub n. 5.* quam etiam extrà iudicium, cùm plures testes deponant semper Clerum S. Mariæ potitum fuisse his præeminentijs, Summ. eiusdem *n. 11. cum tribus seqq. & n. 19.* quæ in prædictis Capitulis decernuntur, d. Summ. *n. 1.* cum quibus, & concordat attestatio Syndicorum Vniuersitatis Vasti, & Magistratus, etiam petente Clero S. Petri emanata, atque aliorum Ciuium tàm ante, quàm post motam hanc vltimam controuersiam circa annum 1660. d. Summ. *num. 6. 15. 16. & 18.* ex qua † obseruantia fides acquiritur scripturæ 8
saltem vt probet contra illos, qui illam obseruarunt in vim contractus, iuxtà tradita per Cin. *in alleg. post d. cons.* Baldi 400. *vol. 4.* Crauett. *cons. 101. num. 4.* Marescott. *variar. resol. d. lib. cap. 21. sub num. 6. 7.* Rota *coram Seraph. dec. 1192. num. 2. & coram Buratt. d. dec. 243. num. 6. & coram Bich. dec. 622. num. 11. & dec. 643. num. 9. & seq.* cùm ob graues Ecclesiarum contentiones † 9
neque ad actus facultatiuos neque ad alios obseruantia referri possit, Crauett. *de antiq. temp. p. 1. limit. 4. n. 18. 19.* Rot. *coram Zaratte dec. 83. n. 16.*

Aliàs enim Clerus S. Mariæ, qui adeò acritèr litem hanc substinuit, & substinet, Summ. responsionis eiusdem Cleri S. Petri *num. 2.* cùm priùs in Congregatione Capitula hæc exhibita fuerint, † illa impugnasset, atque contra illa protestatus 10
fuisset, iuxtà *cons. Castrens. 282. sub n. 2. & seq. par. 1.* quod pro maximo † veritatis fundamento considerarunt Felin. *in cap.* 11
quoniam contra num. 52. de probat. & in cap. 2. num. 31. in fine de testib. Marescott. *var. resol. lib. 1. d. cap. 81. num. 9.* Surd. *dec. 199. num. 8.* Add. *ad Buratt. d. dec. 243. num. 11.* Rota *coram Verall. decis. 5. n. 5. p. 3. & coram Martino Andrea dec. 41. n. 1.*

Ita vt verisimilis reddatur suspicio, quod illorum authenticum exemplum fuerit subtractum à Clero S. Petri, quemadmodum Archiepiscopus pro informatione requisitus à Sacra Rituum Congregatione ingenuè scripsit, Summ. Ecclesiæ S. Petri *n. 13.* cui assertioni est credendum † quousque contra- 12
rium probetur, non solùm ex fide, quæ generaliter est præstanda similibus attestationibus Episcoporum, ex ratione Text. *in can. placuit 12. q. 2. DD. in cap. 1. de his, quæ fiunt à maiori parte capituli* Neuiz. *cons. 100. n. 3.* & in præcisis terminis 13
† scripturæ, quæ dicebatur informis Rot. *post Tambur. de iur. Abbatiss. dec. 16. n. 2. & 4.*

Sed etiam quia concurrit pro hac suspicione præsumptio, adeò vt tantùm absit de falsitate redargui posse Capitula post sopitam iam controuersiam super pulsatione campanæ, cuius occasione Capitula hæc exhibita sunt, cùm tunc satis durum 14
sit huiusmodi querelæ indulgeri, † ne in infinitum causæ retractentur, & sopita iam negotia per huiusmodi viam reuiuiscant, inquit Iustin. *in l. fin. in fin. C. de fide instrum.* & comprobant Text. *in l. si cui 7. §. ijsdem ff. de accusat. & in l. licet 6. ff. naut. caup. & stabul.* Rota *coram Zarate decis. 73. n. 35.* vt potiùs censeatur authenticum exemplum subtractum ab ipso Clero Sancti Petri, † cuius interest ne illud reperiatur, iuxtà *præ-* 15
sumpt. de qua in l. 1. §. ille etiam Cod. de lat. libert. toll. Bartol. *in l. fin. sub num. 5. vers. item, quod illa res, ff. de quæst.* Mascar. *de probat. concl. 831. num. 12.* Farin. *de falsit. q. 153. n. 209.* Rota *recent. par. 2. d. decis. 418. in fine, & coram Zarate dicta decis. 63. num. 37.*

Neque à suspicionis nota immunem dicebant Domini attestationem cuiusdam Presbyteri, qui contra seriem facti hucusque deductam, ausus est fidem facere Archiepiscopum Perutium, neque in visitatione Terræ Vasti, nec vnquam hæc Capitula edidisse, Summ. Ecclesiæ S. Petri, *num. 12.* cum neque hæc indefinita coarctatio negatiuæ † sine nota falsi- 16
tatis admittatur, ex ratione, de qua Baldus *in l. actor. Cod. de probat.* Corn. *cons. 105. sub num. 14. volumn. 3.* Boss. *de defens. reor. num. 18. & seqq.* Rota *coram Gregor. XV. decis. 325. num. 8. & 9.*

Non obstat, quod ab initio Terra Vasti esset diuisa in Vastum superius, vbi est Ecclesia S. Mariæ, & in Vastum inferius, vbi est Ecclesia S. Petri, quousque die 9. Mensis Ianuarij 1385. Carolus Tertius illa vniuit, vt ex monumentis dicti Oppidi, atque ex attestatione plurium, qui asserunt vidisse dictum priuilegium Caroli Tertij, Summ. Ecclesiæ S. Petri *num. 1.* & 2. itàvt posteà alternatiua semper fuerit electio Officialium, vt in eodem Summ. *num. 3.* ex quibus inferebant Scribentes pro dicto Clero ad alternatiuam † quoad 17
omnes actus pariformitèr ex eadem vniuersali causa determinandos, iuxtà dictum Gemin. *in cap. vt Apostolicæ num. 2. ibique* Franc. *illo eodem num. de priuil. in 6.* Rota *recent. par. 6. decis. 252. num. 13. & decis. 253. num. 29.* ac si ideò nimis inuerisimilia redderentur dicta † capitula, quæ inuerisimilitudo, 18
vt inquit Bald. *in l. 1. n. 16. C. de seruis fugitiuis*, habet imaginem falsitatis, vt in Burgen. *Abbatiæ 13. Nouembr. 1671. §. additis insuper coram me*, cum qua processum fuit *in Rom. Successionis 13. Ianuarij 1673. §7. coram R. P. D. meo Emerix.*

Etenim non negabant Domini Opidum Vasti † ab anti- 19
quis Histonium dictum fuisse, & Bistonium, vt apud Plin. *lib. 3. c. 12.* Mela. *lib. 2. c. 4.* Ptolom. *& alios, quos recenset* Cluuer. *in Ital. antiq. lib. 4. c. 9. n. 29. à Macrob. autem lib. 3. Saturnal. c. 9.* Ste-

nios Populos vocatos, nunquam tamen de hac vnione, atque æqualitate mentionem haberi, cùm potiùs eodem tempore, quo Neapoli datum est priuilegium, Carolus Rex in Hunga-
20 riam se contulisset, † vbi iussu Reginæ interfectus est, vt scribunt Blond. *hist. decad. 2. lib. 10. in fine anni* 1384. Caraffa *histor. Neap. par. 1. lib. 9. fol.* 142. Angelus de Constant. Neap. *de rebus suæ Patriæ lib.* 8. atque ex alternatiua officiorum quoad præ-
21 eminentias sæculares † non inferri ad Ecclesiasticas, ex *reg.* Text. *in l. Papinianus exul. ff. de minor.* quasi ex diuersitate per-
22 sonarum † eadem res diuerso iure habeatur, vt per exempla prosequitur Oldrad. *cons.* 151. *nu.* 1. *vers. vel respectu*, quidquid
23 sit vbi concurrit identitas personarum, † & rationis, in quibus terminis loquitur Rota *in recent. par. 6. dicta decis.* 232. *nu.* 3. cum alijs ex aduerso adductis.

Eadem responsione tollebatur inuerisimilitudo deducta, ex eo, quod idem Archiepiscopus Perutius anno 1622. mandauerit in processionibus seruari solitum antiquam respiciens alternatiuam, Sum. Cleri S. Petri *nu.* 5. *&* 6. ità vt inuerisimile videretur anno 1626. contrarium in Capitulis statuisse, etiam iuxtà solitum, Sum. Cleri S. Mariæ *num.* 1. quia præter supra adducta, aduertebant Domini, non esse præter rationem, atque vsum à communiter accidentibus elicitum, quod Archiepiscopus Perutius ab initio crediderit, solitam esse alternatiuam, ideòque prouisionale illud decretum emiserit anno 1622. re autem meliùs comperta anno 1626. contrarium determinauerit, re maturè examinata, atque concepto decreto per Capitula separata, vt legem daret futuris controuersijs, pro pace seruanda inter Ecclesias, agnoscens antiquam obseruantiam assistere pro Capitulo S. Mariæ, vt deponunt Testes, Summ. eiusdem *num.* 10. *& seqq.* atque in processu testium, qui non sunt examinati postquàm Iudex allegatus est suspectus, quia id fuit 23. Februarij 1655. Summ. Ecclesiæ S. Petri *nu.* 9. postquam die 22. eiusdem Mensis erat iam inchoatum examen, vt in initio dicti Processus, atque citatus fuit interpres Ecclesiæ S. Mariæ, in cuius contumaciam processum fuit ad vlteriora, d. proc. fol. 25 iisque Testium dictis iunguntur etiam Testes contrarij pro Ecclesia S. Petri in eorum Sum. impresso testium, qui deponunt de præcedentia Ecclesiæ S. Mariæ, quamuis illam appellent vsurpationem, quia veluti Subditi Ecclesiæ S. Petri, atque ideò in causa interesse habentes, cùm & Populi ipsi in partes scissi sint, vt in Summ. responsionis Cleri S. Petri *nu.* 2. qualitas illa vsurpationis rei-
24 ciatur, veluti tendens in commodum deponentium, † atque illorum depositio in reliquis sustinetur, & probat, ex ratione, quam reddit Bart. *in l. Aulius §. idem quæsit, ff. de lib. legat.* Add. *ad Greg. XV. dec.* 200. *nu.* 5. Rota *coram eodem decis.* 458. *num.* 4. *& seq.* cum alijs latè congestis *per* Posth. *de manut. obser.* 19. *num.* 20. Posita autem legalitate Capitulorum, clara est illorum releuantia, cùm determinent præeminentias in-
25 ter istas Ecclesias ad euitandas dissentiones, † quod potest Episcopus non solùm extraiudicialiter interloquendo cùm casus emergit, ad euitanda Ecclesiasticorum tumultus, & Populorum scandala, iuxtà *decretum Eucumenicæ Synodi Tridentinæ sess. 25. de regul. cap.* 13. de qua Barb. *ibid. num.* 7. Salgad. *de regin. protect. cap. 9. à nu. 5. vsque ad* 18. Rot. *recent. par. 5. decis.* 85. *nu.* 9. *& seqq.*

Sed etiam potuit legem dare futuris decreta hæc pro
26 quiete Populorum edens in actu visitationis, † deseruiendo obseruantiæ superiùs deductæ Canonicis S. Mariæ fauorabili, quæ in his præeminentijs decernendis semper attenditur, iuxtà dictum Bald. *in l. obseruare §. antequam nu.* 1. *de consuetud.* Barb. *ad d. cap.* 13. *nu.* 11. Salgad. *d. cap. 9. nu.* 18. Valenzuol. *cons.* 184. *nu.* 9. Gratian. *discept.* 845. *nu.* 4. Spercil. *decis.* 76. *num.* 3. Rot. *coram Seraphin. decis.* 402. *num.* 1. *& coram Dunoz. iun. decis.* 556. *nu.* 4. 6. *& decis.* 573. *num.* 3. *cum alijs in Burgen. Præeminentiar.* 16. *Martij* 1671. *§. attento potissimum coram me.*

Et quamuis ab initio durum videretur vtrique Clero Capitula acceptare, per obseruantiam tamen subsequutam illis acquieuerunt, & consenserunt, atque vigore illorum Ecclesia S. Petri decretum obtinuit super pulsatione Campanæ, ità vt illorum consensus, quatenùs requirendus fuisset, iam adfuerit, qui sufficit sine alio beneplacito Apostolico, quod licèt in rebus grauissimi præiudicij requiratur vbicumque agi-
27 tur de remittendo iure claro, † in his tamen, quæ ab Ordinarijs decernuntur ad dirimendas controuersias, & tollenda scandala, & quæ cedunt in honorem cultus Diuini, & quietem Populorum Apostolici beneplaciti solemnitatem Pontifices remiserunt *in cap. fin. de pactis in* 6. & in his terminis Rot. *coram Seraph. dec.* 36.

Et ita vtraque &c.

R. P. D. MATTHÆIO.

Anconitana Immissionis.

Mercurij 4. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Nulla declaratur donatio facta à minore ad fauorem fratris, etiam contemplatione agnationis. Primò quia sine solemnitatibus facta est. Secundò quia non sine fraudibus. Tertiò, quia in præiudicium suæ propriæ sobolis redundabat, & ideò cessauerat ratio conseruationis agnationis. Quartò, quia omnia donatoris bona continebat, vndè etiam læsiua fuisset, propter quæ non fuit in dubium reuocatum, quod illi in omnem casum restitutio in integrum competebat, ideò sibi de iure concessam.

SVMMARIVM.

1 *Clausula* constituti *inter contrahentes possessionem probat.*
2 *Consanguinei, vel affines requisiti in contractibus minorum proximiores interuenire debent, non remotiores, qui solum in eorum defectu sunt vocandi.*
3 *Curator in locum proximiorum deputari non debet in contractibus minorum, si proximiores adsunt.*
4 *Curator minoris quia tenetur vtilia facere, & inutilia prætermittere, non potest deputari ad donandum.*
5 *Minor non potest donare, nec etiam cum decreto Iudicis, & auctoritate Curatoris, & num. seqq.*
6 *Donans bona donata perdit.*
7 *Iudex antequam decretum interponat in contractibus minorum, illum examinare debet, ad hoc vt imbecillitati eorundem minorum consulere valeat.*
8 *Iuramentum in contractu minoris nihil operatur si à Statuto præsumitur, vi & metu extortum.*
9 *Minor aduersus donationem ab eo factam restituitur in integrum, & quando.*
10 *Minor ignorans quæ, & qualia bona donauerit, habet restitutionem in integrum.*
11 *Donatio facta ab eo, qui retinebatur in arce, à qua liber non euasit, nisi post donationem factam præsumitur dolo, & metu extorta.*
12 *Donare quem voluisse alijs suam substantiam, & propriam priuare sobolem, naturali rationi repugnat.*
13 *Donatio excessiua, & immoderata à minore facta, ex qua ille omnibus suis facultatibus denudatus sit, nullatenus sustinetur.*
14 *Donationis contractus eo magis præsumitur dolosus, si actus insoliti, & affectati in eo fuerunt adhibiti, & num. seqq.*
15 *Dolus resultat ex actibus insolitis, & affectatis, & vbi quis facit quod fieri non consueuit, de etiam ex alijs, vt num. seqq.*
16 *Clausulæ insolitæ arguunt dolum, & fraudem.*
17 *Diligentiæ quo magis sunt in numero, & geminatæ, eo magis arguunt dolum, & fraudem.*
18 *Contractus ideò dicitur factus extrà locum, & habitationem contrahentium, vt remaneat occultus, ac ideò fraudis suspicionem inducit.*
19 *Repudiatio hæreditatis de futuro requirit solemnitates, vbi est nimis læsiua, & nu. seq.*
20 *Restitutio in integrum datur renuncianti propter læsionem, siue illa sit renunciatio, siuè repudiatio.*
21 *in Hæreditate opulenta non potest considerari grauamen, quod à legatis deducitur.*
22 *Minoris in contractu vtili sunt necessariæ solemnitates, ampliа vt nu. seq.*
23 *Vtilitas minoris vbi euidenter non apparet, tunc semper sunt necessariæ solemnitates.*
24 *Donatio facta à fratre pro conseruatione agnationis, non sustinetur si donans habebat vxorem prægnantem, ex qua postea plures liberos suscepit.*
25 *Læsio dicitur enormissima, si ex ea quis in totum læsus sit.*

26 Mi-

26 *Minor contrahens sine solemnitatibus, nec ciuiliter, nec naturaliter obligatur.*

27 *Contractus factus extrà locum Statuti contrahentium, dicitur factus in fraudem, & ita remanet nullus.*

28 *Ratificatio contractus nulli nihil operatur, nisi in approbante, & ratificante data scientia plena nullitatis tàm facti, quàm iuris, & num. seqq.*

31 *Minor nulliter contrahens non tenetur restituere summam receptam, si illa ex solo instrumento nullo probatur.*

32 *Minor, qui nulliter contraxit, vt teneatur restituere summam receptam, probari debet quod fuerit factus locupletior.*

33 *Minor contrahens sine solemnitatibus non tenetur restituere summam per solam confessionem de recepto consequutam.*

DECISIO CCCVI.

DEcessit Ioannes Ruffinus, & in Tabulis testamentarijs constituta prius primo genitura in nonnullis bonis ad fauorem Marchionis Antonij natu maioris, in reliquo asse hæreditario hæredes vniuersales scripsit eundem Antonium, Bartholomæum, & Franciscum filios, inter quos etiam, & eorum descendentes reciprocum, & strictissimum fideicommissum ordinauit, vt in Summ. *num.* 1. quod posteà ob mortem Bartholomæus alterius fratris deuenit in Antonium, & Franciscum, qui dum esset in ætate viginti annorum suam portionem renunciauit de anno 1668. ad fauorem dicti Antonij fratris, vt in Summ. *num.* 6. ad effectum se eximendi à vexationibus illatis, Summ. *num.* 5. & hic demum eundem Franciscum minorem die 21. Nouembris eiusdem anni in Burgo Rufino induxit ad subscriben. nonnulla Capitula concernentia dictæ renunciationis ratificationem, & confessionem se recepisse scut. 3000. in pecunijs, & gemmis pro consecutione legitimi sibi debitæ, vt in Summ. *num.* 7. & vlterius ista Capitula per aliud Instrumentum approbauit in Territorio Auximano, in quo idem Marchio Antonius se obligauit tradere eidem Francisco, & vxori congrua alimenta, & sc. 60. annua, vt in Summ. *num.* 8. Contra renunciationes prædictas, cùm Franciscus factus maior, in partibus egerit, obtenta prius absolutione à iuramento, vt in Summ. *num.* 9. ab Eminentiss. Episcopo Anconæ fauorabilem sententiam reportauit, declarantem illas esse nullas, vt in Summ. *num.* 10. & ab illo deuoluta causa in Rota, & mihi commissa, dedi dubium, An Comiti Francisco sit concedenda reintegratio, & quatenus opus sit immissio, & DD. placuit affirmatiuè respondere.

Actum enim fuit pro immissione, vel reintegratione in bonis renunciatis, quod remedium competere Comiti Francisco nulliter, dolosè, & læsiuè renuncianti bona paterna, & fraterna ad fauorem Marchionis Antonij, fratris, Domini non dubitarunt, & cùm actus quamplures gesserit alienando huiusmodi bona, vti hæres Patris, cum consensu eiusdem Marchionis fratris, vt in Summ. *num.* 3. dubitari minus potest, quod illa non possederit, attenta etiam clausula *constituti*
1 † apposita in Instrumento alienationis, quæ regulariter inter contrahentes possessionem probat Angel. *in l. quædam mulier circa med. vers. item attendi ff. de re vendic.* Posthum. *de manut. obseru.* 20. *num.* 4. Rota *coram Gregor. XV. decis.* 362. *num.* 2.

Contractus autem fuisse nullos, dolosos, & læsiuos, sine vlla hæsitatione fuit à DD. animaduersum, & quoad nullitatem præcipuè considerabant renunciationem factam fuisse à Francisco in minori ætate constituto, vt in Summ. *n.* 11. non seruata forma Statuti Anconæ, quod cùm mandet in locum curatoris generalis in contractibus minorum interuenire debere duo affines proximiores, vt in Summ. *n.* 12. erant adhibendi illi, qui de eo tempore erant tales, & poterant com-
2 modè interuenire, † non autem alij in gradu remotiores, qui solùm in defectu proximorum erant vocandi, & ideò cum de eo tempore constaret, quod adessent Angelus de Ferrettis, & alij, qui erant proximiores, vt in Summ. *num.* 13. & non fuerunt vocati, non poterat deueniri ad deputationem Curato-
3 ris, † nam Statuti forma erat primò diligenter seruanda, Pic. *ad Stat. Vrb. cap.* 151. *gloss.* 17. *num.* 1. Rota *coram Verall. dec.* 205. *in princ. par.* 3. *cor. Caual. dec.* 239. *n.* 6. *& in rec. dec.* 232. *num.* 1. *&* 2. *par.* 12.

Vltrà quod deputatio ipsius Curatoris fuit ipso iure nulla, dum datus fuit ad approbandam donationem puram, & immoderatam, & ipsi minori læsiuam, ad quem actum deputari minimè poterat Curator, qui tenebatur vtilia facere, & inutilia prætermittere, † vt ponderat Grat. *discept.* 750. *num.* 4
16. *&* 17. quam nec ipse facere potest, nec cum † Iudicis de- 5
creto, & Curatoris authoritate Butrig. *in l.* 1. *C. si aduersus donat. ibique* Bald. Natta *cons.* 166. *num.* 17. *& cons.* 130. *num.* 7. Surdus *cons.* 114. *num.* 13. *&* 14. *idem de alim. tit.* 8. *priuil.* 56. *num.* 199. Rota *coram Caual. decis.* 168. §. *tandem DD. coram Buratt. decis.* 924. *num.* 15. & ratio est, quia nulla vtilitas pupillo ex illa resultat, dum certum est, quod qui donat, † bona donata per- 6
dit Alexand. *cons.* 115. *num.* 2. *vers. quæro, & vltimo lib.* 1. & ideò Iudicis decretum in hoc casu, nec attendendum venit, dum illud interponere debet, iusta accedente causa, † quam ipse 7
antequam decretum interponat, examinare debet, ad hoc, vt minoris imbecillitati consulere valeat. Gratian. *discept.* 233. *num.* 5. *&* 6.

Hæcque etiam habent locum in donatione iuramenti vinculo corroborata, quia quando in contractibus minorum nullitas prouenit ex defectu solemnitatum, iuramentum remanet pœnitùs sua virtute destitutum, dum † Statutum præsu- 8
mit illud fuisse vi, & metu extortum, Summ. *num.* 12. Ruin. *cons.* 98. *num.* 8. *vers. nec obstat lib.* 5. Andreol. *controu.* 239. *num.* 75. Rota *coram Buratt. decis.* 422. *num.* 18. *coram Eminentiss. Ottob. decis.* 15. *num.* 5. *cum seq. coram Vrgellen. decis.* 18. *num.* 1. *&* 2. *coram Duran. decis.* 49. *num.* 1. *& in recent. dec.* 279. *num.* 4. *par.* 8. *& decis.* 232. *num.* 13. *p.* 12. Prætereà cum adsit in eo ignorantia valoris rei donatæ, & vigeat suspicio illum fuisse metu, & dolo seductum ad donandum, † in integrum restituendus erit 9
Rota *in Firmana donationis* 9. *Aprilis* 1674. §. *quia quidquid coram Reuerendiss. Albergato Decano.*

De quibus nullo modo fuit dubitatum, & ignorantia deducitur, ex eo, quod nullo vnquam tempore bona paterna administrauit, sed illorum cura semper fuit penès Marchionem Antonium vti natu maiorem, qui solus inuentarium confecit, & renunciatio facta fuit à minore nulla præcedente notificatione de omnibus, & singulis bonis, quod sufficit † 10
ad hoc, vt ignorantia argui possit, Surd. *cons.* 46. *num.* 9. *& seq. lib.* 1. Honded. *cons.* 42. *num.* 16. *& seq. lib.* 1. Gratian. *disceptat.* 233. *num.* 26. Rota *in d. Firmana donationis* §. *non primum.*

Dolus autem, & metus manifestè resultat ponderatis facti circumstantijs, in quibus conuincitur renunciantem fuisse minorem, & habuisse vxorem, & ventrem prægnantem tempore factæ renunciationis, & in Arce fuisse retentum, † à qua 11
liber non euasit, nisi postquam in stipulationem renunciatio deducta fuit, ex quibus indubitanter desumitur metus, & dolus, ex quo verisimile non est, & repugnat naturali propensioni, † quod quis propriam sobolem priuare velit suis sub- 12
stantijs, & alijs donare, per Text. *in l. dolus* 44. *ff. mandat.* & istud eo magis considerari debet facere contra Marchionem, qui à Francisco fratre minore recepit in donationem totam Patris, & fratris hæreditatem ad eundem spectantem, ascenden. ad scuta 35. mil. quod erat illud totum, quod ipse habebat, † ob quam excessiuam, & immoderatam donationem 13
remansit omnibus suis facultatibus denudatus Castr. *cons.* 174. *col.* 1. *lib.* 1. Corn. 124. *n.* 5. *lib.* 3. Surd. *cons.* 263. *col.* 2. *lib.* 2. Cephal. *cons.* 137. *num.* 78. *lib.* 1. Larea *decis.* 66. *n.* 2.

Audita præsertim vlteriori consideratione hunc dolum maximè comprobante, nempè quod ipse Antonius frater, & renunciatarius postquam obtinuerat primam renunciationem, eundem Franciscum fratrem renunciantem induxit ad subscribenda nonnulla Capitula concernentia ratificationem dictæ renunciationis, & confessionem se fuisse satisfactum de legitima sibi debita; Et vlterius cum istæ cautelæ minimè sibi sufficientes esse viderentur, eundem Franciscum fratrem extrà Territorium Anconæ subtraxit, & cum eo se contulit in Territorium Auximi, vbi ab eodem extorsit dictorum Capitulorum ratificationem, † & ideò cùm isti 14
sint actus insoliti, affectantes cautelas aliàs non practicatas in similibus contractibus, eò magis augent doli præsumptionem *l. si quis sub conditione ff. de condit. instit.* Bald. *in l. rogasti* §. *si tibi ff. si cert. pet.* Ias. *in l. Testamentum num.* 4. *C. de testament.* Corn. *cons.* 205. *num.* 7. *lib.* 2. Curt. iun. *cons.* 38. *num* 13. Grat. *cons.* 53. *num.* 10. *lib.* 1. Natt. *cons.* 438. *num.* 4. Bero. *cons.* 59. *n.* 14. *lib.* 1. Menoch. *de præsumpt. lib.* 5. *præsumpt.* 3. *num.* 102. vbi dicit argui dolum, quando † quis facit, quod fieri non consue- 15
uit, & ideò in *num.* 103. firmat ex clausulis in solitis in Instrumento contractus appositis † argui fraudem, & dolum, 16
& allegat Aretin. *cons.* 56. *num.* 6. Soccin. iun. *cons.* 78. *num.* 47. *lib.* 1. & alios, & quo magis diligentiæ sunt in numero, † & 17
gemmatæ, plus vehemens fraudis suspicio insurgit, vt dixit Capic. Latro *consul.* 35. *n.* 55.

Imò ad hunc effectum, etiamsi non adessent tot, tantæque multiplicatæ diligentiæ, sufficeret, quod renunciatio ratificata fuit in Territorio Auximi, quod est extrà locum habitationis contrahentium, † & ista vti occultè facta magis fraudis
18 suspicionem auget DD. *in l quo tutelæ, §. clam faciam, ff. de reg. iur* Ias. *cons.* 141. *vol.* 1. Crauet. *cons.* 862. *& cons.* 853. *n.* 3. Roland. *cons.* 93. *n.* 19. Rimin. *cons.* 58. *n.* 43. Surd. *cons.* 473. *n.* 30. Cyriac. *contr.* 474. *n.* 27. Rota *in Cauallicen. Hæreditatis* 28. *Maij* 1672. *§. penult. vers. quod facit coram Reuerendiss. Albergato Decano, & in d. Firmana Donationis §. in præsenti.*

Non obstat, quod hic agatur de repudiatione hæreditatis, in qua solemnitates non requiruntur, non autem de renunciatione; Quoniam etiamsi esset repudiatio hæreditatis de futura, erant necessariæ solemnitates, † dum illa erat nimis
19 læsiua, vt tradunt Curt. iun. *n.* 23. Alciat. *num.* 33. *&* 34. Cagn. *num.* 32. *vers. tertia concl. in rub. C. de pact.* Bald. *in l. pactum quod dotale im fine, C. de collat.* Tiraquell. *de leg. connub glos.* 5. *n.* 52. Gabriel. *cons.* 6. *num.* 2. *& seq vol.* 2. Grat. *discept. for. c.* 132. *n* 12. *vers. quod magis* Rota *coram Buratt. dec.* 120. *n.* 24. *coram Gregor. XV. decis.* 15. *num.* 5. *&* 6. *& dec.* 38. *n.* 3. *par.* 2. *recent. & in Perusina hæreditatis* 10. *Decembris* 1638. *coram bo. me. Virili;* in proposito autem videtur cessare difficultas in hac particulari inspectione, quia verè, & indubitanter agitur de iure quæsito, ex quo constat ipsum Comitem Franciscum renunciasse hæreditatem postquàm relictus fuit hæres à Patre, quæ ad sui fauorem delata fuerat, vt manifestè demonstrant reiterati actus facti ante renunciationem, denotantes verùm illius dominium, quos citrà nomen hæredis facere non poterat, vt in Summ. *num.* 5. & proptereà aut dicatur renunciatio, aut repu-
20 diatio, semper verum erit dicere, quod ipse fuit læsus, † & per consequens illi competit restitutio in integrum aduersus bona renunciata *l. non omnis, & ibi gloss. ff. de minor.* Odd. *de restit. in integr. p.* 1. *q* 4. *art.* 11. *in fin. & p.* 2. *q.* 85. *art.* 4. *in fin.* Rot. *d. decis.* 120. *n.* 26. *coram Buratt.*

Neque obstat, quod dicitur de vtilitate pupilli resultante ex huiusmodi contractus renunciatione, quia vltra quod in testamento nullum onus fuit impositum, & minùs prohibita
21 detractio legitimæ, nullumque potuit in eo considerari † gratamen, quod minus resultabat ex onere nonnullorum lega-
22 torum in hæreditate valdè † opulenta, & istæ solemnitates erant etiam necessariæ in contractu minoris vtili Rota *coram Card. Seraph. decis.* 1242. *n* 3. & hoc est indubitatum, quando,
23 prout hic, de vtilitate † euidenter non constat Rota *in Romana Tutelæ de Ruspolis* 2. *Maij* 1602. *coram bo. me. Card. Lancell.*

Tandem ex iis apparet ipsum Comitem minorem fuisse enormissimè læsum, & de ista dubitari nequit, dum omnia bona ad ipsum spectantia ascendentia ad summam scut. 35. mil. renunciauit ad fauorem Marchionis Antonij nulla præcedente causa, & absque eo quod aliquid ipse in recompensationem d. renunciationis reciperet, sed totum id tradidit, quod in illius patrimonio continebatur, & demùm protestatus fuit accipere in computum hæreditatis paternæ, non autem legitimæ, & illam Antonius tradidit in computum multorum stabilium alienatorum, vt in Summ. *num.* 7. & multò minùs euitari potest læsio, ex quo ipse ad hanc vniuersalem omnium bonorum donationem deuenit ad effectum conseruationis agnationis, & vt ipse Marchio Antonius eo decen-
24 tius vxorem ducere posset, quia † hoc non subsistit in facto, dum de tempore factæ renunciationis ipse Comes Franciscus habebat propriam vxorem prægnantem, & paulò post cùm illa suscepit primum masculum, & alij posteà successiuè nati fuerunt ex eadem vxore, & hac de causa euidens videtur læ-
25 sio, † & ista indubitanter argui debet, quod fuerit enormissima, dum in totum apparet ipsum læsum fuisse, Soccin. *cons.* 266. *n.* 25. *p.* 2. Rota *coram Buratt. decis.* 75. *n.* 13. *& diuers. decis.* 428. *n.* 3. *par.* 1.

Prætereà cum excusari non possit renunciationis instrumentum à nullitatis vitio, vt suprà iam satis apparet, Capitula quæ posteà in illius sequelam fuerunt subscripta illud ratificando, multò minus habenda sunt in consideratione, dum
26 carent solemnitatibus à Statuto inductis, † quo casu Comes Franciscus minor ex illis, nec ciuiliter, nec naturaliter obligatus remansit, Text. *in l. sed etsi serui, ff. de fideiuss. & in l. antiquæ §. fin. C. ad Velleian.* Bald. *in l.* 3. *num.* 5. *C. de repud. hæred.* Couarr. *in c. quamuis in* 2. *p. §.* 4. *n.* 6. *de pact.* Grat. *discept.* 132. *n.* 1. Add. *ad Stat. Vrb apud Fens. c.* 152. *n.* 39. *lib.* 1. Rota *decis.* 80. *n.* 10. *p.* 10. *recent.*

Denique multò minùs conualidare potest donationem, & capitula vti inualidè inita tertium ratificationis Instrumentum celebratum in Territorio Auximi, & sic extrà Territorium contrahentium, dum illud patitur eandem exceptionem, cui subiacent alij duo contractus, † ex quo factum fuit in 27
fraudem Statuti Anconitani, Aretin, *cons.* 73. *n* 8. *vers. fatendum, &* Menoch. *cons.* 639. *n.* 33. *vers. & demum lib.* 7. Cyriac. *controu.* 10. *n.* 87. Grat. *decis. March.* 102. *n.* 6. Rot. *in rec. dec.* 10. *n.* 20. *p.* 13. Ac etiam quando ista nullitas cessaret, tamen huiusmodi ratificatio non meretur attendi, ex quo contractus qui fuerunt ratificati, nullo modo innotuerunt, nec minori, nec iudici, nec demum illis, qui loco proximiorum interfuerunt, quod essent nulli, & tamen ad effectum, vt ratificatio contractus nulli inducatur † oportet adesse priùs in approbante, vel ra- 28
tificante scientiam plenam nullitatis facti, & iuris, vt de primo habetur Text. *in l. fin. ff. ad Senat. cons. Maced. glos. in l. Zenodorus verbo nouatione, C. eod. tit.* Alex. *in l. si fil. ff. si cert. pet.* Benel. *com. Iur. lib.* 12. *c.* 28. *vers. nisi in facto*, & de secundo † te- 29
net Rota *decis.* 260. *n.* 15. *coram Greg. XV. & ibidem. Add. n.* 22. *& coram Buratt. decis.* 410. *n.* 11. *& in rec. decis.* 535. *n.* 12. *p.* 1. & de vtraque † Menoch. *cons.* 293. *n.* 5. Gabr. *cons.* 62. *n.* 27. *& seq.* 30
lib. 2. Rota *coram Merlin. decis.* 540. *n.* 18. *coram Eminentiss. Card. Otthob. dec.* 204. *n.* 4. *& in rec. p.* 12. *dec.* 139. *n.* 14.

Nihil refragante, quod ipse Comes, qui contra renunciationem venit, debeat ante omnia restituere scuta 3000. quæ recepit occasione legitimæ sibi debitæ, † nam hoc esset pro- 31
bandum aliundè, quàm ex capitulis, quæ cùm sint subscripta sine solemnitatibus, contra minorem adduci non possunt, † 32
& vlterius necessarium esset probare, quod ipse esset factus locupletior, *l. si fundus §. fin. ff. de reb. eorum l. si prædium, & l. prædiorum C. de præd. minor.* Rota *coram Burat. dec.* 814. *per tot.* & eo magis ipse compelli non potest ad eorum restitutionem, quia processum fuit per viam confessionis de recepto, † quæ sine solemnitatibus remanet inualida, & ineffi- 33
cax, nullumque probationis gradum constituere valet, Rota *coram Put. decis.* 7. *n.* 1. *cum seq. lib.* 3. *coram Caual. dec.* 647. *n.* 5. *& coram Peuting. dec.* 885. *n.* 15.

Quod placuit Dominis firmare, vtraque Parte informante, &c.

Hæc, & altera decis. sunt in ead. caus. licèt diuerso artic.

R. P. D. MATTHÆIO;

Anconitana Alimentorum.

Mercurij 4. *Iunij* 1674.

ARGVMENTVM.

Decernuntur alimenta renuncianti omnia bona sua aduersus renunciatarium illa possidentem, quia de paupertate, & bono iure constabat, & per renunciatarium eadem alimenta fuerant promissa, atque ita etiam iure actionis deberi dicebantur, non obstante, quod renunciatio tamquam nulla rescindi prætenderetur, quia non ideò prohibetur renuncians illius executionem petere, ne interim & bonis renunciatis careat, ac etiam alimentis, seu annuis præstationibus sibi promissis.

SVMMARIVM.

1 *Alimentorum præstari debent pauperi collitiganti, constito de paupertate, & bono iure.*
2 *Alimenta pauperi collitiganti præstantur, siue lis sit super vniuersitate bonorum, siue de re particulari tractetur, & n. seq.*
4 *Alimenta ideo pauperi collitiganti, debentur ne propter paupertatem litem cogatur deserere.*
5 *Alimenta eo magis præstantur pauperi litiganti, si agitur contra diuitem bona fructifera possidentem.*
6 *Filius non præsumitur habere alia bona, nisi paterna.*
7 *Paupertas est connaturalis homini, quia omnes nascimur nudi.*
8 *Paupertas etiam ex sola iuris præsumptione remanet concludenter probata.*
9 *Pauper, vt quis ad effectum alimentorum esse dicatur, attenditur tempus petitionis eorundem alimentorum.*
10 *Minor petens à suo collitigante alimenta non excluditur ex eo quod antea ab illo pecunias receperit, nisi de eo tempore dd. pecunias extitisse probetur.*
11 *Sententia per appellationem suspensa, non tollit præsumptionem boni iuris ad effectum alimentorum.*

12 Re-

12 *Renuncians pendente lite super illius nullitate non prohibetur petere executionem alimentorum sibi promissorum, ne interim careat vtroque.*
13 *Alimenta taxantur habita ratione quantitatis bonorum, & qualitatis personæ cui debentur.*
14 *Alimenta remittuntur arbitrio iudicis.*
15 *Alimenta debentur extra domum stante lite inter partes.*
16 *Transportatio actorum ad effectum alimentorum ea sufficit, quæ pro iisdem alimentis sunt necessaria.*
17 *Cardinalis non potest allegari suspectus.*

DECISIO CCCVII.

OMissa meritorum disputatione, quæ sub particulari dubio hæc eadem fuerunt in Rota discussa, & à me iuxtà laudabilem huius Sacri Tribunalis consuetudinem sub speciali decisione pariter extensa, in hac propositione restricta tantummodo fuit resolutio iuxtà dubium datum à DD. Comite Francisco Ruffino petenti alimenta, & sumptus litis à Marchione Antonio Ruffino fratre collitigante, ex quo illi omnia bona paterna, & fraterna renunciauerat, esse subministranda in scutis 30. quolibet mense, dum non dubitarunt,
1 quod illa duo extrema, nempe paupertas, † & bonum ius, quæ in hoc Iudicio copulatiuè requiruntur ambo ad illius fauorem essent sufficienter probata, iuxtà Text. *in l. si iustitia, §. de inofficios. ff. de inofficios. test.* Felin. *in cap. si qui n. 9. vers. 2. casus de testib.* Fontanell. *de pact. nupt. claus. 6. glos. 2. par. 4. n. 22.* Castil. *contr. lib. 3. cap. 27. num. 4. & 21.* Surd. *de aliment. tit. 1. quæst. 110. num. 8. & quæst. 120. n. 3. & seq.* Verall. *decis. 20. n. 2. lib. 1.* Rota *coram Seraph. decis. 426. num. 1. & decis. 1098. num. 2. coram Greg. XV. decis. 189. num. 1. coram bon. mem. Cels. dec. 348. nu. 1. & in rec. decis. 749. num. 1. par. 2.*

Eoque libentius illa subministranda fuit responsum, ex quo Comes Franciscus actionem intentauit super vniuersitate bonorum sibi prouenientium ex hæreditate patris, quæ
2 nulliter renunciauerat ad fauorem Marchionis fratris, † quo casu eo magis DD. tenent alimenta, & sumptus litis decerni debere, & licèt in hoc solum casu firmet Surd. *de alim. tit. 1. quæst. 120. num. 14.* illa peti posse; Attamen etiam in Iudi-
3 cio moto † ad res particulares Rota *in decis. 749 num. 5. par. 2. rec.* illius opinione reiecta censuit esse tradenda, & ratio est, quia causa, ob quam illa petuntur non consistit in eo quo ma-
4 gis qui petat vnam rem, vel aliam, † sed illa prouenit ex præsumptione boni iuris, ad hoc ne cogatur ob impotentiam litem deserere, & hoc modo intelligendum venit *cap. olim de accusat. & text. in l. si iustitia ff. de inoff. test.* qui quamuis loquantur de vniuersitate bonorum, dum hunc casum non excludunt, intelligendum est, quod habeant locum etiam in lite super re particulari inducta, maximèque hoc procedit ad
5 fauorem Co. Francisci, † qui agit contra Marchionem fratrem diuitem, & detinentem bona fructifera, & pretio æstimabilia, Adden. *ad Greg. XV. d. decis. 189. nu. 7.*

Paupertas Comitis visa fuit sufficienter probari ex ipsamet amplissima, & immoderata renunciatione facta ad fauorem Marchionis fratris de omnibus bonis ad ipsum spectantibus sibi prouenientibus ex hæreditate paterna, & faterna, reseruata tantùm legitima, quam nunquam consecutus fuit, & multo minus alimenta, & cum agatur de viro nobili, & iuuene minori, & industria carente, in quo nec mutatio status præsumi potest, paupertas de facili præsumi debet, dum alia bona præter renunciata habuisse nunquam fuit pro-
6 batum, † nec alia bona præsumen dum est habere, quàm paterna, *l. milites 31. C. locati, l. vnica C. de neg. bon. milit.* Surd. *consil. 154. numer. 35.* Rot. *coram Arguell. decis. 18. num. 5. 6. & 7.*

Quæ probatio coadiuuatur nedum ex fide iurata quamplurimorum Canonicorum Ecclesiæ Cathedralis Anconæ, vt in Summ. *numer. 2.* sed etiam ex præsumptione iuris, ex quo
7 paupertas sit connaturalis intrinseca homini nato, † quia quilibet nascitur nudus, iuxtà clarum text. *in cap. sicut 11. distinct. 47.* Mascard. *conclus. 525. num. 2.* Alciat. *de præsumpt. præs. 27. per tot.* & ista iuridica præsumptio, quam homo in ingressu
8 vitæ † secum trahit, dicitur optimè probare paupertatem, Giurb. *decis. 18. num. 12.* Rot. *coram bon. mem. Cels. decis. 348. n. 3. & in rec. dec. 50. num. 3. par. 9.*

Hinc parum refert ipsum in Instrumento renunciationis fassum fuisse se recepisse à Marchione fratre scuta 3000. prouenientia ex nonnullis gemmis, & argentis; nam vltra quod non est verisimile, quod Marchio, qui accuratissimus est voluerit soluere tam ingentem pecuniarum summam, nulla receputa reportata, nec alia iustificatione ad sui fauorem, & sufficit dicere, quod de tempore petitionis alimentorum, nec pecuniæ, nec gemmæ extabant, quod attenditur, † vt 9
quis dicatur pauper, & hoc comprobat Bart. *in l. ex diuerso §. fin. nu. 9. ff. sol. matr.* Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præs. 25. num. 6.* Rot *coram bon. mem. Celso decis. 348. num. 4. & in recen. decis. 170. num. 3. part. 4.*

Imò etiamsi d. confessio officeret eundem Comitem confitentem, tamen in casu, de quo agitur nullo modo illi obesse posset, quia attenta nullitate d. renunciationis proueniente ex inobseruantia formæ à statuto Anconitano præscriptæ, vt in decisione in meritis causæ lata à me fuit deductum, ipsi Marchioni incumbit onus probandi earundem pecuniarum existentiam de tempore motæ litis, dum in ea se fundat, ex quo stant simul, quod minor pecunias recipere potuerit,
† & quod non existant de eo tempore, quo ipse ali petit, dum 10
potuit illis malè vti Rot. *coram Greg. XV. decis. 437. numer. 21. vers. quæ dicuntur coram Arguell. d. decis. 18. num. 24.*

Præsumptio verò boni iuris elucescit ex sententia, quam Comes Franciscus consecutus fuit ab Eminentissimo Cardinali Episcopo Anconæ super nullitate d. renunciationis; Et licèt ab illa prouocatum fuerit ad Sac. Rotam, attamen ista appellatione non obstante alimenta debentur, dum collitigans dicitur habere sufficientem iustitiæ præsumptionem ex sententia ad sui fauorem latam, † quam non tollit appella- 11
tio ad hoc, vt alimenta, & sumptus litis pauperi collitiganti decerdi possint, Surd. *de aliment. tit. 1. quæst. 120. num. 10. & 11.* Castill. *contr. lib. 3. cap. 27. num. 67. in fine,* Couar. *pract. cap. 6. num. 6.* Adden. *ad Greg. decis. 189. num. 7. coram Burat. decis. 15. & decis. 707. num. 3. & decis. 51. num. 3. coram Ninot, & decis. 250. num. 2. par. 1. & decis. 749. nu. 2. par. 2. & decis. 50. nu. 6. & 7. par. 9. rec.*

Præterea considerabant DD. alimenta Co. Francisco esse debita etiam iure actionis, dum ipsemet Marchio Antonius illa subministrare promisit, & vlterius etiam sc. 60. annua in Instrumento renunciationis inito in Territorio Auximi, non obstante quod per Co. Franciscum d. Instrumentum impugnetur, † quià pendente lite super illius inualiditate, non 12
prohibetur petere executionem promissorum, ne interim careat bonis renunciatis, & præstationibus correspectiuè promissis, vt aliàs firmauit Rot. *decis. 149. num. 30. par. 11. rec.*

Quo verò ad quantitatem censuerunt DD. huiusmodi alimenta, & sumptus litis deberi ad sc. 30. menstrua, dum ex Inuentario ab eodem Marchione confecto apparet ipsum possidere quam plures domos tam in Ciuitate Anconæ, quàm in Burgo Ruffino possessiones, census, animalia, mobilia, argenta, gemmas, & pecunias implicatas in negotio Aromatariæ, vt in Summ. *num. 3.* ex quibus omnibus ipse Marchio detrahit opullentos redditus, quorum medietas spectat ad Co. Franciscum, cuius qualitate inspecta, & considerata quantitate filiorum, qui faciunt quem pauperem, & etiam quod ipse habet vxorem iuuenem vnà cum quantitate bonorum ad hanc taxam † Rota deuenit, prout omnibus his 13
ponderatis alimenta esse taxanda dixit Iurisconsf. *in l. si cui 18. ff. de ann. legat. l. Mella 14. & l. cum alimenta 22. ff. de alim. & cib. legat. l. 3. ff. vbi Pupill. educ. debet, l. 2. C. de alim. pupil.* Couar. *pract. cap. 6. num. 3.* Molin. *de primog. lib. 2. cap. 15. num. 55. vers. sed verius,* Surd. *de alim. tit. 4. quæst. 18. num. 1.* Grat. *discept. for. cap. 12. num. 1.* Rot. *coram Arguell. d. decis. 18. num. 15. & in rec. decis. 248. sub num. 3. par. 4.* & vt plurimum etiam his non inspectis, nec consideratis, † Iudicis arbitrio illorum 14
taxatio remitti solet, vti disponit Text. *in l. fin. §. Nam si talis, C. de ordin. Cognat.* & sentiunt etiam DD. Marescott. *var. res. lib. 2. c. 83. num. 12.* Rot. *coram Buratt. decis. 906. nu. 7. & 8. & coram bon. mem. Cels. decis. 348. num. 9.*

Non attento, quod alimenta promissa in Instrumento renunciationis sit paratus Marchio renunciatarius tradere in propria domo, & quod transportatio actorum facta non fuerit, & demum, quod sententia lata fuerit à Iudice suspecto allegato, Quoniam alimenta non possunt præstari in propria domo, † dum lis inter eos viget, sed extra illam subministranda sunt ad euitanda scandala, & quoad actorum trans- 15
portationem illa fuit sufficienter facta, † quæ in huiusmodi 16
dubij disputatione requirebatur, vt dixit Rot. *in Reatina alimentorum 22. Ianuarij 1663. §. Deniq; coram Ottalora;* Et demum nihil obstat, quod fuerit allegatus suspectus D. Cardinalis de Comitibus, quia vltra quod Cardinalis non potest al-
legari † suspectus, fuit etiam consensum in illius iurisdictione de tempore sententiæ. 17

Et ità post tertiam propositionem existimarunt DD. respectiuè deberi, licèt in hac vltima Marchio pluries citatus no-
lue-

luerit informare super hoc dubio alimentorum, sed nouam obtinere dilationem.

Hæc, & altera dec. sunt in ead. caus. licèt diuerso art.

R. P. D. EMERIX.

Nepesina Successionis.

Veneris 8. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Immissio in totum primo loco decreta, hic solum pro medietate conceditur, quia fratri ab intestato defuncto duæ sorores æqualiter successerant, quarum altera, licèt non adiuerit hæreditatem, transmittere tamen potuit ius adeundi ad suos filios per viam restitutionis in integrum ex æquitate *l. Pantonius ff. de acquirenda hæreditate*, atque ità etiam fructus pro sola medietate deberi declarantur, eosdemq; cum alimentis præstitis compensandos esse demandatur.

SVMMARIVM.

1 *Sorores succedunt æqualiter communi fratri ab intestato defuncto.*
2 *Cessionario hæreditatis debetur hæreditas, quæ debita fuisset cedenti.*
3 *Societas dissoluitur morte socij, & remanet terminata.*
4 *Socius quidquid acquirit finita societate, acquirit sibi, nec alteri socio communicat.*
5 *Immissio vigore interdicti quorum bonorum non datur contra titulo possidentem.*
6 *Inuentarium probat bona esse hæreditaria illius, de cuius hæreditate sunt descripta, non autem alterius.*
7 *Frumentum, & alij huiusmodi fructus non præsumuntur extare post octo annos.*
8 *Fructus debiti hæredi compensantur cum alimentis eidem præstitis.*
9 *Ius adeundi hæreditatem per viam restitutionis in integrum transmittitur ad filios, & quando.*

DECISIO CCCVIII.

DEcisum fuerat 26. * Iunij præteriti, altera tantùm parte informante fratribus de Vulpijs vti hæredibus Angelæ eorum Matris deberi immissionem in possessionem omnium bonorum Pauli Iunioris per Fabritium occupatorum, & illorum fauore etiam esse relaxandum mandatum pro medietate fructuum descriptorum in Inuentario, aliorumque perceptorum ab eodem Fabritio quoad vixit ex bonis hæreditarijs ad rationem quinque pro centenario, necnon pro medietate pretij corporum ab eodem Fabritio alienatorum; verum hodie reproposita Causa, DD. responderunt reformandam esse decisionem in pluribus, prout infra.

Primo nempè quoad immissionem, quæ non debetur dictis hæredibus in possessionem omnium bonorum hæreditariorum Pauli, sed illorum medietatis dumtaxat; cum enim Paulo superstites fuerint duæ sorores, Amabilia videlicet, &
1 Angela, † hæreditas illius delata fuit vtrique pro virili, Authen. *cessante, & Authen. post fratres C. de legit. hæred.*

Vnde dum Amabilia illam adiuit, & deindè cessit Fran-
2 cisco, & alijs de Paulottis, † isti iure petunt retentionem medietatis, *lib. 1. & tot. tit. C. de hæred. vel act. vend.* & dixit Rota *coram bon. mem. Bichio decis. 55. num. 21.*

Nec in hæreditate Pauli comprehendi possunt bona empta à Fabritio, eius proprio nomine, hoc fundamento, quod ipse iniisset societatem omnium bonorum cum Paulo, quia
3 ista resoluta remansit per obitum † ipsius Pauli *§. soluitur inst. de Societ. l. Societatem 4. §. dissociamur, l. actione 66. §. morte ff. pro soc.* & firmauit Rot. *dec. 4. num. 1. & seqq. par. 14. recent.*
4 Ideoque acquisitiones deinde factæ à Fabritio † communicari non debent, *gloss. in d. l. actione §. morte verb. gesto ff. pro soc.* Castrens. *cons. 415. num. 2. lib. 1.* Vbald. *de duob. fratrib. part. 11. num. 11. vers. aut extra*, Felicius *de societ. cap. 31. num. 58.* Cyriac. *contr. 123. num. 11.* sed spectant ad eius hæredes, contra
† quos tamquam titulo possidentes non competit immissio, 5
gloss. in rubr. tit. C. quorum bon. DD. in l. 1. ff. eodem tit. Menoch. *de adipisc. remed. 1. num. 60.* Rot. *decis. 386. num. 2. coram Caualer. & coram Coccin. decis. 2354. num. 1.*

Secundo respectu mandati relaxati pro pretio bonorum distractorum à Fabritio, illorumque fructibus, quorum quarta tantum pars prætendi potest ab hæredibus Angelæ, cùm solum medietas spectaret ad Paulum Iuniorem, cui successerunt tam Angela, quàm Amabilia ex supradictis.

Tertio quoad fructus descriptos in inuentario, tùm quia illud fuit confectum ab hæredibus Fabritij de illius bonis, non ab hæredibus Pauli de bonis Pauli ac propterea ex eo non probatur, quod fructus in illo descripti spectarent ad Paulum,
† cum Inuentarium tantum probet bona in eo descripta esse 6
de hæreditate illius, de cuius hæreditate descripta leguntur, Mascard. *de probat. conclus. 939. num. 1. & seqq. tom. 2.* Palm. iun. *consult. 40. num. 23.* Tomath. *decis. 124. num. 18.* & Rot. *decis. 407. num. 2. par. 2. rec.* tùm & fortiùs, quia Inuentarium confectum fuit per octo annos post obitum Pauli; † tanto 7
enim temporis spatio frumentum, alijque fructus similis naturæ non præsumuntur, *gloss. in l. vnic. C. si aduersus vsucap.* Alex. *in l. 1. §. fuit quæsitum ff. ad Trebell.* Corn. *cons. 104. num. 26. lib. 2.* Grat. *discept. 243. num. 71.* & dixit Rota *coram Coccin. decis. 1101. num. 2. & coram Arguell. decis. 38. num. 7.*

Quarto tandem quoad fructus à Fabritio perceptos, quia illi non solum remanent illiquidi ex supradictis, † verum 8
etiam veniunt in parte compensandi cum alimentis ab eodem Fabritio Angelæ præstitis, Post. *resol. 106. num. 74.* Rota *in Reatina Fideicomissorum 1. Decembris præteriti §. fin. coram R. P. D. meo Rendinino*

Quibus vt supra firmatis, non obstat vnicum obiectum contra aliam decisionem ab Informantibus pro fratribus de Paulottis excitatum, nimirum quod Angela ob non aditam hæreditatem Pauli fratris, non poterit illam transmittere ad eius filios, quoniam cum ipsa nesciret sibi fuisse dictam hæreditatem delatam, ex quo hoc pendet ab intelligentia Statuti Scrofani, vbi sita sunt bona controuersa excludentis fœminas à successione propter masculos, quod in alia decisione ex rationibus ibi deductis firmatum fuit, non obstare, licèt illam non adiuerit, † nihilominus ob ignorantiam iuris du- 9
bij, & sexus imbecillitatem transmisit ad filios ius petendi restitutionem in integrum ex æquitate *l. Pantonius 85. ff. de acquir. hæred.* Isa. *in l. 1. §. renunciatio vers. fin. ff. de nou. oper. nunc.* Cancer. *var. resol. lib. 3. c. 21. n. 19.* Odd. *de restit. in integr. par. 1. quæst. 50. artic. 7. numer. 69. & 70.* & firmauit Rot. *decis. 94. num. 33. & seq. & decis. 139. numer. 12. & seq. coram bon. memoriæ Bichio.*

Et ita, Patribus informantibus, resolutum fuit &c.

Decisio 154. supra in hac parte est in eadem causa, in qua etiam adest altera præsentis confirmatoria sub die 27. Ianuarij 1676. coram eodem R. P. D. Emerix.

R. P. D. MATTÆIO.

Romana Fideicommissi.

Veneris 8. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Iniusta dicitur esse sententia mandans transportari acta deperdita, quorum proinde transportatio impossibilis erat, & eo minus necessaria in prophanis, in quibus illa solùm requiruntur, quæ conferunt ad causam; cumque prætenderetur ex eis declarari simulatio donationis, hæc sine causa simulandi subsistere non poterat, neque allegari ab eo, qui bona donata comparauerat, cùm hoc solum obijcere potuissent creditores, quorum in fraudem simulatam donationem factam fuisse prætendebatur.

S V M M A R I V M.

1 *Sententia sine actis non probat.*
2 *Acta deperdita transportari non debent.*
3 *Transportare impossibile est quod in rerum natura non existit, ad quod nemo compelli potest.*
4 *Sententia mandans transportari acta, quæ transportari non possunt, vel quia deperdita, vel quia in rerum natura non sunt, remanet iniusta.*
5 *Actorum subtractio, seu deperditio probatur ex compulsoria contra Notarium relaxata, ac etiam ex illius fide, & num. seq.*
7 *Notario attestanti super deperditione actorum plenè creditur.*
8 *Acta irreleuantia in prophanis transportari non debent, sed solum illa, quæ conferunt ad iustitiam, vel iniustitiam sententiæ.*
9 *Simulatus actus est nullus ipso iure, & potest à quocumque de simulatione redargui.*
10 *Fraudolentus actus reuocari non potest nisi ab illo, cuius in fraudem factus est, & num. seq.*
11 *Simulationem donationis non opponit emptor bonorum donatorum, sed solum creditores, qui ex ea defraudati sunt.*
12 *Successores impugnare non possunt id quod eorum auctor approbauit, nec contra illud venire.*
13 *Damnum si cessat, nulla competit actio pro reuocatione actus.*
14 *Simulationis coniecturæ cessant, non data causa simulandi.*
15 *Exceptio si non sit exclusiua iuris agentis, non potest allegari à tertio, quamuis ad tuendam suam possessionem opponeretur.*

DECISIO CCCIX.

OPinio DD. in hac Causa à me proposita fuit, sententiam prolatam die 12. Martij 1668. à Reuerendissimo Albergato Decano contra Plautillam Thomassonam vti iniustam esse infirmandam, & licèt præcipuum iniustitiæ fundamentum esset, quod non fuissent transportata acta coram eodem Reuerendissimo Albergato Decano gesta coram
1 Iudice, à quo, cùm sententia sine actis † non probet Grat. *discept.* 715. *num.* 34. & alibi passim; Attamen hoc corruere visum fuit DD. quia acta producta coram eodem Iudice, à quo die 9. Aprilis 1642. concernentia nonnulla computa, in quibus constare dicebatur donationem à Flaminio, vti ære alieno grauato factam fuisse simulatam, vt in Summ. *num.* 3. ad quorum transportationem sententia cogit eandem Plau-
2 tillam, fuerunt deperdita absque illius culpa, † quæ non obstantibus conculcatis, & reiteratis diligentijs factis, non fuerunt reperta; Et cùm impossibile sit transportare illud,
3 quod in rerum natura non † extitit, ad quod nemo compel-
4 li potest, † propterea saluari nequit sententia Reuerendissimi Albergati Decani ab iniustitiæ vitio, Posth. *de manut. obser.* 63. *nu.* 29. Rot. *post* 2. *vol. cons.* Farin. *decis.* 341. *num.* 1. & *decis.* 191. *num. fin. par.* 13. *rec.* & *in Nolana Parochialis Ven.* 22. *Iunij* 1674. §. *hinc cum acta*, & §. *nec contra coram me*.

Hanc autem actorum subtractionem, vel deperditionem optimè probant tùm compulsoria, quæ contra Notarium ad
5 limites contrariæ decisionis expedita fuit, † vna cum subsequenti compulsoria contra eundem relaxata, vt in Summ.
6 *num.* 5. † tùm etiam attestatio Notarij, cui in hac materia
7 † plena fides est adhibenda, Posth. *de manut. obseru.* 69. *num.* 34. Andr. *dec.* 19. *nu.* 4. *vers.* 2. Caputaq. *decis.* 245. *num.* 1. *par.* 2. Rota *dec.* 699. *nu.* 3. *par.* 1. *recent.*
8 Potissimum concurrente illorum irreleuantia, † quo casu in huiusmodi causis prophanis transportatio solum erat facienda de his, quæ conferunt ad sententiæ iustitiam, vel iniustitiam detegen. Posth *de manut. obseru.* 69. *num.* 25. Rota *pænes* March. *de commiss. par.* 3. *fol.* 155. *num.* 1. *cor. Andr. decis.* 72. *in princ. coram Zarate dec.* 75. *num.* 4.

De qua Domini neque dubitarunt, quia etiamsi obijceretur deficere, quædam computa, ex quibus potuisset probari, quod Flaminius Iugulus de tempore donationis factæ filijs excessiuo ære alieno præmeretur, & propterea donatio facta fuit in fraudem creditorum in eisdem computis descriptorum; nihilominus fuit consideratum, quod admisso etiam, quod donatio fuisset facta in fraudem creditorum, prout contrariæ decisiones firmant, quod tamen vt infra non subsistit, idcirco inferri nequit, quod contractus fuerit stipulatus, ex, quo diuersi in vtroque casu sunt effectus; † Actus siquidem 9
simulatus est nullus ipso iure, & potest à quocumque redargui, fraudulentus non est verus actus, † sed tamen alicui 10
noxius, cui tantummodo competit actio reuocatoria, Bart. *in l. post contractum* 15. *num.* 4. *vers. etsi ff. de donat.* Castr. *in l. contra legem sub num.* 6. *ff. de legib.* Bart. *cons.* 65. *nu.* 1. & 2. *lib.* 1. Ruin. *cons.* 125. *num.* 5. *vers. aliquando lib.* 1. Bero. *cons.* 165. *nu.* 29. 70. *lib.* 2. Mant. *de tacit. lib.* 13. *tit.* 37. *n.* 2. & 5. Rot. *decis.* 1. *alias* 481. *num.* 3. *de donat. in nouis*.

Quamobrem cùm Quintilij emerint bona donata priuati sunt actione agendi contra istam donationem, etiamsi esset simulata, † quæ solum competit creditoribus, qui ex ea re- 11
manserunt defraudati, iuxtà Text. *in l. hic Prætor* §. 1. *vbi scriben. ff. quæ in fraud. cred.* Bero. *cons.* 147. *n.* 4. *lib.* 2. Boccac. *ad consti.* March. *glos.* 9. *n.* 30. Præsertim quia habent causam à Patruo, qui eandem donationem funditus approbauit, & sub ea ipse contraxit, procurando cautionem bonorum, veluti huic fideicommisso subiectorum, & loco cautionis inuestimentum, vt in decisione Reuerendissimi Decani, & vlterius in secundo Instrumento emit à filijs Flaminij tamquam donatarijs, & eos vti donatarios etiam iudicialiter conuenit,
† & ideò non possunt hodie Quintilij successores, vllatenus 12
illam impugnare, & contra eam venire, *cap. quod semel de reg. iur. in* 6. Surd. *decis.* 104. *num.* 8. & *seq.* Rota apud Zacch. *de oblig. camer. decis.* 150. *n.* 3. 9. & 12. *coram Buratto decis.* 153. *num.* 2. *coram Coccino decis.* 194. *num.* 7. & *in recen. decis.* 271. *nu.* 12. *part.* 13.

Verum cessare visa fuit omnis difficultas, dum fraus in præteritis decisionibus considerata à DD. fuit ponderata insubsistens, stante quod penes ipsos fuit iustificatum ex pretio bonorum donatorum fuisse satisfactos tam creditores præteritos, quàm futuros, vt sine vlla difficultate fuit etiam firmatum in decisione 46. & 186. *part.* 8 *rec.* & ex solo pretio Terræ Lupariæ remanserunt libera scut. 1200. postquam omnia debita extincta fuerunt, ob cuius summæ inuestimentum celebrata fuerunt quamplurima Instrumenta hanc donationem canonizantia, & initæ quamplures transactiones, seù conuentiones inter fideicommissarios, & hæredes, ex quibus huiusmodi fideicommissum deducitur, vt in dd. decisionibus plenè constat, & ob id cum penitus, omne damnum cesset,
† nulla competit actio ipsis Quintilijs ad illam reuocandam, 13
Roland. *cons.* 58. *num.* 17. *vers. vbi Bald. inquit in lib.* 2. vnde deficientibus creditoribus cessat causa simulandi, † sine qua 14
aliæ coniecturæ frigescunt, Rot. *in Senogalien. prædij* 17. *Febr.* 1673. *coram Reuerendissimo P. D. Vicecomite*.

Nec releuat, quod Quintilijs liceat deducere ius tertij, quia agitur de tuenda possessione domorum, quas ipsi possident, quoniam ista exceptio solum operari potest, vt donatio non præiudicet creditoribus, & ideo non valet operari, vt respectu aliorum suum non sortiatur effectum, quoad fideicommissum in ea contentum, & per consequens exceptio non est exclusiua ipso iure iuris agentis † quo casu non licet 15
tertio possidenti excipere de iure tertij, Crauett. *cons.* 191. *n.* 3. Surd. *cons.* 415. *num.* 16. & 17. Thesaur. *decis.* 4. *nu.* 5. Adden. *ad Greg. XV. decis.* 415. *nu.* 6.

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Decisio 201. *parte* 15. *est in eadem causa.*

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Bononien. Fideicommissi de Nascentorijs.

Veneris 8. *Iunij* 1674.

A R G V M E N T V M.

Sola legitimationis materia in hac decisione tractatur ad eum præcipuum casum, quo illa fuerat obtenta nedum post delatam, & aditam hæreditatem, sed etiam post apprehensam possessionem à substituto, quia eo tempore illam suffragari non posse, nec retrotractionem admittere ex communi DD. sententia deciditur, nisi tamen eadem legitimatio ab ipso Testatore præordinata fuerit,

rit, quod in huiusmodi facti specie non subsistere visum est, quamuis plura pro ea adducerentur, quæ tamen in præsenti hypothesi admissa non sunt.

S V M M A R I V M.

1 *Substitutus remanet exclusus cessante conditione sub qua fuit vocatus.*

2 *Legitimorum, & naturalium sub vocatione veniunt etiam legitimati.*

3 *Dictio* huiusmodi *est relatiua præcedentiam cum omnibus suis qualitatibus.*

4 *Qualitas* si sine filijs legitimis, & naturalibus *censetur à testatore adiecta cuicumque substitutioni ab eo factæ, & repetitæ per dictionem* huiusmodi.

5 *Lineæ nomine non continentur naturales ad exclusionem substitutorum contra voluntatem testatoris, quæ semper attenditur.*

6 *Voluntas testatoris in conditionibus, & fideicommissis facit totum, eaque sola spectatur, & suprà num. 5.*

7 *Voluntas testatoris operatur, vt à propria verborum significatione recedendum sit.*

8 *Legitimatio obtenta post delatam, & aditam hæreditatem, an præiudicet substituto, controuersa est DD. opinio.*

9 *Legitimatio obtenta post adeptam possessionem à substituto certum est, quod illi non præiudicat, nec retrotrahitur, & num. seqq.*

10 *Hæres per apprehensionem possessionis hæreditatis, dicitur acquisiuisse illius dominium.*

11 *Dominium dicitur esse de iure gentium.*

12 *Dominium bonorum non potest auferri à Principe, nisi accedente iusta causa, & num. 15.*

13 *Hæreditas per apprehensionem possessionis desinit esse hæreditas, & efficitur patrimonium hæredis.*

14 *Legitimationem non concedit Princeps in præiudicium substituti, posteaquam ille non solum adiuit hæreditatem, sed etiam possessionem accepit.*

16 *Campegij Comites in facultatem legitimandi non habent plus & iuris, & auctoritatis, quam habeat Princeps.*

17 *Legitimatio obtenta à DD. de Campegijs non extenditur ad casum, quo per substitutos fuerit capta possessio.*

18 *Legitimatio obtenta ex præordinatione testatoris, suffragatur etiamsi per substitutum fuerit antea capta possessio, & num. seqq.*

19 *Possessio capta à substituto ante legitimationem obtentam ex præordinatione testatoris, ea sequuta resoluitur.*

20 *Dilectio testatoris maior dicitur in suos filios, quam in transuersales.*

21 *Legitimandi facultas concessa in vno casu, in alio censetur consulto omissa.*

22 *Consequens, qui vult, necessario dicitur voluisse antecedens.*

23 *Legitimandi præordinata testatoris voluntas potest elici etiam ex signis, & coniecturis, & n. seqq.*

24 *Voluntas testatoris legitimandi debet esse dispositiua, non autem deducta in consequentiam.*

25 *Legitimatio obtenta post obitum hæredis grauati, non suffragatur etiamsi legitimati fuissent positi in conditione sub nomine legitimorum.*

26 *Legitimati licet veniant sub vocatione filiorum legitimorum, & naturalium, intelligunt tamen de ijs, qui tempore purificatæ conditionis tales existerent.*

27 *Legitimandi præordinata testatoris voluntas non resultat ex sola positione in conditione naturalium sub vocatione legitimorum, & naturalium & num. 29.*

28 *Legitimatio an requirat citationem substituti.*

30 *Religiosus iniustè, & coactè professus an possit re integra legitimationem obtinere, & ad instar captiui postliminium reuersi ad iura sua reintegrari.*

31 *Postliminij ius solum restituit id, quod fuit ob captiuitatem amissum, & reponit in eo statu, in quo quis erat ante captiuitatem.*

32 *Legitimatio obtenta mediante professione Religiosi suffragatur quidem ad effectum obtinendi ordines sacros, non autem succedendi.*

D E C I S I O CCCX.

IN Testamento condito ab Equite Ioanne Raynerio de Nascentorijs præ cæteris dispositum fuit, quod in casu obitus Testatoris sine filijs cuiuscumque generis, succedere deberet in hæreditate Alexandri filius primogenitus Æmilij prædefuncti, si superuiueret, sin minus secundo, tertio, vel vlteriori loco genitus, qui superuiueret de tempore mortis Testatoris, & non extante tunc linea masculina dicti Æmilij, substituit filium masculum primogenitum ex aliqua filia fœmina eiusdem Æmilij, & non extante linea masculina, & fœminina instituit masculum primogenitum tunc viuentem proximioris Agnati, & non extantibus Agnatis, proximioris Cognati ipsius Testatoris.

Et deinde in capite separato extendendo fideicommissum ad omnes descendentes hæredum institutorum disposuit per hæc verba „ Quod si in aliquo gradu, & ordine successiuo institutionum prædictarum instituti, vel institutus, ac hæres cum effectu postea quandocumque decesserint, vel decesserit cum filijs masculis legitimis, & naturalibus vno, vel pluribus masculos vnum, vel plures in capita, & illorum descendentes masculos legitimos, & naturales in stirpes in infinitum; & si absque filijs, & descendentibus huiusmodi decesserit, seu decesserint vocatum, seu vocatos in sequenti gradu institutionum prædictarum, & illius, seu illorum filios, & descendentes masculos legitimos, & naturales in stirpes vt supra instituit, & substituit vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum respectiuè, & distinctè vt supra singula singulis debitè referendo, & congruè adaptando.

Ex hac dispositionum serie cùm per obitum filiorum Æmilij sine filijs masculis legitimis, & naturalibus Ioannes Baptista Manzius tamquam filius primogenitus proximioris cognati ipsius Testatoris, adeptus esset possessionem bonorum, & è contra ad successionem aspiraret Æmilius Iunior filius naturalis Pirri secundogeniti Æmilij Senioris; Hinc orta lite inter partes emanarunt coram Eminentissimo D. meo Cardinali Carpineo duæ decis. altera die 14. Martij 1668. * & altera die 16. Ianuarij 1669. in quibus dictum fuit constare de fideicommisso ad fauorem Æmilij, & potissima resolutionum fundamenta extitere exclusio Ioannis Baptistæ, & expressa vocatio Æmilij, quæ altera deducebatur ex eo, quia dum primogenitus proximioris Cognati fuit vocatus in defectu lineæ masculinæ Æmilij Senioris, & appellatione lineæ veniunt etiam filij ex illegitimo coitu suscepti, hinc per exi-
stentiam Æmilij, exclusus remanet Ioannes Baptista, † quia 1
cessat conditio, sub qua ipse fuit vocatus ad fideicommissum, vt ex Bald. *cons. 321. li. 1.* Cephal. *cons. 591.* & alijs firmat vtraque decisio.

Altera verò desumpta fuit ex supra relata dispositione Testatoris ad successionem vocantis omnes descendentes legitimos, & naturales hæredum institutorum stante iuris regula,
quod in vocatione legitimorum, & naturalium † compre- 2
henduntur etiam legitimati, qualis est Æmilius, iuxtà §. *si quis sanè*, Auth. *quib. mod. nat. efficiuntur sui*, cum alijs congestis *in secunda decisione §. sed frustra*.

Sed his, & alijs infra dicendis hodie coram me in dicti Eminentissimi locum suffecto ad trutinam reuocatis recessum fuit à decisis.

Procedendo enim iuxtà methodum contrariarum decisionum, dixerunt Domini, quod licèt sub nomine lineæ regulariter comprehendantur etiam filij naturales, nihilominus vltra plures limitationes contra regulam adductas ab informantibus, præcipuè placuit Dominis illa, sumpta ex contraria voluntate Testatoris, quæ in præsenti eliciebatur ex altera parte Testamenti, in qua ipse Testator reassumendo omnes institutiones superius adductas per viam regulæ declarauit: Quod si in aliquo gradu, & ordine successiuo institutionum prædictarum instituti decesserint cum filijs masculis legitimis, & naturalibus, ipsos masculos, & illorum descendentes masculos legitimos, & naturales substituit, & si absque filijs, & descendentibus huiusmodi decesserint, substituit vocatum, seù vocatos in sequenti gradu, & illorum filios, & descendentes masculos legitimos, & naturales; si enim in quolibet gradu admitti voluit ad successionem vocatos in sequenti, in casu quo hæredes instituti decesserint sine filijs, & descendentibus masculis legitimis, & naturali-
bus, vt patet ex illa dictione *huiusmodi* † relatiua præceden- 3
tium cum omnibus suis qualitatibus *gloss. in c. nemo*, & *c. si Abbatem. verb. huiusmodi de elect. in 6.* Paris. *cons. 52. num. 32. li. 3.* Rota *coram Seraph. decis. 388. num. 6. & in rec. decis. 273. nu. 6. par. 2.*

par. 2. Perinde est ac si cuilibet gradui, & hæredi instituto, vel
4 substituto addidisset, † hanc conditionem si sine filijs, & descē-
dentibus legitimis, & naturalibus, iuxtà firmata in Roma. Pri-
magéniture de Bubalo 8. Iunij 1668. §. respectu enim, & seq. co-
ram Eminentiss. D. meo Cerro, & 6. Martij 1674. §. quarto de-
mum coram me; ita vt perperam prætendatur appellatione li-
neæ fuisse positos in conditione naturales ad exclusionem
5 substitutorum † contra hanc expressam Testatoris volun-
tatem, quæ in his materijs totum facit, l. ex facto §. Rerum
6 autem Italicarum, ff. de hæred. instit. & in conditionibus † præ-
cipuè attenditur l. in conditionibus 19. ff. de cond. & demonstr.
7 & operatur, vt etiam † à propria verborum significatione
recedatur, l. non aliter 67. ff. de leg. 3. Paris. cons. 72. sub num.
39. vers. idem sequitur lib. 4. & Peregr. de fideic. artic. 25.
numer. 10.

Ex his igitur cùm Æmilius tamquam naturalis dici ne-
queat positus in conditione sub nomine lineę ad exclusionem
substituti, frustrà se tamquam legitimatum comprehensum
esse contendebat in vocatione legitimorum; quidquid enim
dicendum foret si legitimatio fuisset obtenta post delatam &
8 aditam hæreditatem, † quo casu controuersa est apud Do-
ctores opinio, an illa legitimatio suffragetur, & retrotraha-
tur in præiudicium substituti, vt videre est apud Menoch.
cons. 108. num. 49. & seqq. & apud Alciat. cons. 3. sub nu. 8. vers.
circa verò secundum tempus lib. 4. Attamen quando illa fuit ob-
9 tenta nedum post delatam, & aditam † hæreditatem, sed
etiam post adeptam possessionem, prout contigit in præsen-
ti hypothesi, tunc omnes vnanimiter tenent non suffragari,
neque retrotrahi in præiudicium hæredis fideicommissarij;
ita Bald. in l. rescripta num. 11. C. de precib. Imper. offert. Alex.
in l. Gallus §. Et quia si tantum num. 23. cum seqq. signanter nu. 26.
vers. videtur facere differentiam, ff. de liber. & posthum. Socc.
sen. cons. 120. num. 8. vers. sed quidquid dicat, & num. 9. vers.
& hoc voluit notabiliter lib. 3. Dec. cons. 343. num. 2. vers. & ma-
ximè, Natt. cons. 470. num. 23. 24. & 25. Alciat. d. cons. 5. nu. 9.
lib. 4. Bero cons. 177. num. 14. cum seqq. & num. 25. cum seqq. lib.
2. Paris. cons. 6. num. 25. & seqq. lib. 2. Menoch. d. cons. 180. nu.
48. Bursatt. cons. 76. num. 39. & seqq. vol. 1. Giouagn. cons. 17.
vers. Et hinc conuincitur, & sub num. 14. §. Et pro hac opinione
vers. præcipuè quia lib. 2. Lup. de illegit. comm. 3. §. 5. num. 22.
Peregr. de fideic. art. 52. num. 119. & seqq. Rot. decis. 145. num.
14. par. 1. rec. & in Viterbien. fideicommissi 18. Martij 1651. §.
fin. coram bon. mem. Verospio, cum alijs pluribus allegatis ab
Informantibus, & admitti vtraque decisio contraria.
10 Et ratio est, quia per apprehensionem possessionis † dicitur
acquisitum dominium, l. cum hæredes in princip. ff. de acquir.
11 poss. quod cùm sit † de iure gentium l. ex hoc iure ff. de iust.
12 & iur. neque à Principe † valet auferri, nisi accedat iusta
causa, in specie Paul. de Castr. in l. 3. num. 4. ff. de testament.
cum alijs mox citatis, & signanter Bald in l. rescripta n. 11.
Dec. d. consil. 343. vers. & quia post adita, Natt. d. consil. 470.
num. 24. & 25. vbi vlterius assignat aliam rationem, nem-
13 pè quod † hæreditas per apprehensionem possessionis desinit
esse hæreditas, & efficitur patrimonium ipsius hæredis,
14 † ita vt Princeps concedendo legitimationem in illius præiu-
dicium diceretur illum spoliare proprio patrimonio, quod
non licet sine causa, & sequitur Giouagn. sub d. num. 9. vers.
præterea quando, latè Bero d. consil. 177. nu. 15. 16. & seqq.
Lup. de illegit. d. comm. 3. §. n. 23. imò neque de plenitudine
15 † potestatis tenet Alciat. d. consil. 5. num. 9. lib. 4. & de com-
muni testatur Peregr. de fideicomm. d. art. 52. n. 127. vers. ve-
rum hæc Angeli traditio, iunctis trib. sequen. & Rot. d. dec.
145. n. 14. par. 1. recent.
16 Vnde multo minus auferri valuit à DD. de Campegijs, †
qui non possunt habere plus iuris, quàm habeat Princeps,
l. nemo plus iuris ff. de regul. iur. & arguunt Dec. in præalleg.
consil. 343. sub 2. vers. Et quia post aditum Bero d. consil. 177. n.
17 51. & duob. seqq. & in specie, quod facultates † eorundem
non extendantur ad casum, quo fuit capta possessio testa-
tur Bolognet. in l. Gallus §. Et quid si tantum n. 260. circa med.
vers. & ita vidi Bononiæ obseruari de liber. & posthum. vbi quod
per 30. sententias vidit annullare huiusmodi legitimationes,
& Giouagn. in sæpè citato consil. 17. sub n. 14. §. & pro hac opi-
nione vers. præcipuè quia.

Ad euitandam hanc receptissimam iuris conclusionem ad-
ducebatur in contrarijs decisionibus præordinatio Testato-
18 ris, † qua concurrente nemo dubitat quin legitimatio retro-
trahatur in præiudicium substituti, etiam post adeptam
19 possessionem, quia tali casu de voluntate Testantis † non
acquiritur ex ea nisi ius resoluibile, vt aduertit secunda de-
cisio §. attamen, cum ibi allegatis.

Sed Domini approbantes in iure veritatem limitationis,
dixerunt tamen carere facti subsistentia; Inspecto enim te-
nore testamenti nullibi legitur talis præordinatio respectu
descendentium Æmilij Senioris, & licèt illa fuerit adiecta
respectu filiorum Testatoris, quibus fuit concessa facultas
obtinendi legitimationem, quandocumque etiam post il-
lius obitum, ea tamen iuuari non possunt descendentes
Æmilij, arguendo de vna parte testamenti ad aliam, quia
huiusmodi argumentum non procedit quando vltra diuersi-
tatem personarum conuenit etiam diuersitas rationis, pro-
vt hic nempè maior dilectio Testatoris erga proprios filios,
† quàm transuersales, quales erant descendentes Æmilij 20
Soccin. iun. consil. 158 n. 48. vers. Et quod magis lib. 2. Mantic.
de coniect. lib. 6. tit. 13. n. 8. in fin. Rot. in recent. decis. 581. n.
14. par. 5. decis. 5. numer. 27. par. 6. & coram Carill. decis. 255.
numer. 8.

Qua attenta tantum abest, quod ex concessione faculta-
tis obtinendi legitimationem facta in vno casu possit inferri
coniectura concessionis in alio, vt potius testator omitten-
do illam concedere descendentibus Æmilij, † censeatur 21
consulto omisisse argumento Text. in l. cum prætor. ff. de
iudic. & in l. vnic. § sin autem C. de caduc. toll. Crauett. consil.
161. n. 4. in fin. vers. exprimendo igitur Menoch. consil. 85. n.
110. Rot. decis. 299. nu. 5. par. 3. & decis. 264. num. 4. par. 12.
recent.

Minus desumi valet dicta præordinatio ex vocatione legi-
timorum, sub qua, dum comprehenduntur legitimati,
intrat regula, quod qui vult consequens, † vult etiam 22
antecedens, ex deductis per Aretin. in l. ex facto numer. 12.
vers. huic rationi ff. de vulg. et pupil. Soccin. in l. Gallus §. si eius
num. 5. vbi Ruin. num. 54. et in §. Et quid si tantùm num. 198. de
liber. et posthum. Mantic. de coniect. lib. 11. num. 16. vers. necessè
consequitur Lardech. cons. 23. num. 21. et seqq. Maluas. cons. 18.
num. 30. et 31. Dec. cons. 698. et Rota in Bonouien. fideicommisso-
rum 1. Aprilis 1669. coram Eminentiss. D. meo Carpineo, cum
alijs in decisionibus, & ab Informantibus allegatis.

Quia non fuit dubitatum ex huiusmodi vocatione, posse
filios naturales obtinere legitimationem ante delatam hære-
ditatem substituto, in quibus terminis, vel in casu, quo con-
currebat dispositiua voluntas Testatoris loquuntur omnes
prædictæ auctoritates, & aliæ in contrarium adductæ, sed
non exindè resultare visa est præordinata voluntas eiusdem,
† quæ etsi ad effectum, de quo agitur, possit elici ex signis, 23
& coniecturis, vt inquit Bald. in l. in testamento numer. 14. ad
med. C. de testam. cum alijs congestis in prima decisione sub §. hæc
omnia; semper tamen esse debet dispositiua, † non autem 24
deducta in consequentiam, iuxtà notata per Bart. in d. l.
Gallus, §. Et quid si tantum num. 14. vers. quandoque ipse filius
ff. de liber. et posthum quem sequitur Dec. cons. 176. num. 4. sub
vers. non obstat, quod saltem, Ruin. cons. 173. num. 13. et 14.
lib. 2. et cons. 109. sub num. 15. vers. et sic ex hoc manifestè colligi-
tur, et num. seq. lib. 3. Soccin. iun. cons. 120. sub num. 40. et seq.
lib. 2. Io: Iac. de Leonard. apud eundem cons. 121. vers. tota
enim vis consistit cum seq. eod. lib. 2. Paris. d. cons. 6. num. 33. lib. 2.
Bero. d. cons. 177. num. 80. vol. 2. Surd. consil. 552. num. 50. vers.
minus refragatur cum seq. & Gratian. disc. 535. num. 27. & hanc
fuisse sententiæ Rotæ patet ex deductis in decis. 28. n. 37. par.
8. recent. in qua firmatum fuit non suffragari legitimationem
obtentam post obitum hæredis grauati, † etiamsi in illo ca- 25
su legitimati fuissent positi in conditione sub nomine legiti-
morum, vt ibidem numer. 34. & videtur admitti in decis. 33.
numer. 9. et 10. part. 9. recent. alleg. in prima decis. sub §. Hæ
autem.

Et ratio differentiæ inter vnum, & alterum casum est eui-
dens, quia in primo Testator vocando filios legitimos, & na-
turales videtur in quandam consequentiam permisisse, vel
potiùs non prohibuisse quin naturales legitimationem obti-
nerent ante euentum conditionis, sub qua fuit vocatus substi-
tutus; In secundo verò casu, nempè post delatam hæredita-
tem, & apprehensam bonorum possessionem, non solùm
deficit tacita permissio, quæ ex præmissis non sufficeret, sed
vel resistit, vel certè non assistit voluntas ipsius Testatoris,
qui vocando filium proximioris cognati in casu obitus de-
scendentium Æmilij senioris sine filijs legitimis, & natura-
libus, † sensisse videtur de ijs, qui tempore purificatæ con- 26
ditionis legitimi existerent, ad Text. in l. cum Pater §. Hæredi-
tatem, ibi, viriles autem inter eos fieri, qui eo tempore superui-
xerunt ff. de leg. 2. Mandel. de Alb. cons. 106. à num. 1. et per
tot. Menoch. cons. 431. per tot. et signantèr num. 17. et seqq. Rot.
decis. 95. nu. 29. cum pluribus seqq. et dec. 218. par. 11. et dec. 519.
nu. 22. par. 13. rec.

Et

Et sanè si præordinatio Testatoris posset deduci ex simplici vocatione filiorum, vel legitimorum, & naturalium, & nunquam deficeret in fideicommissis, in quibus legitimati nequeunt aspirare ad successionem, nisi in casu, quo Testator vocauerit vel filios simpliciter, vel legitimos, & naturales, & sic inanis fuisset quæstio inter Doctores tàm acriter agitata, an legitimatio retrotrahatur in præiudicium substituti, cùm omnes concorditer admittant retrotractionem concurrente præordinatione Testatoris, quàm nulla ex auctoritatibus in contrarium allegatis firmat posse deduci ex huiusmodi vocatione, seù positione in conditione, im-
27 mò † illas non sufficere ad Induen. præordinationem requisitam ad effectum, de quo agitur in specie respondit Ruin. *in d. consil.* 173 *num. præcitat. lib.* 2. *& consil* 190 *sub n.* 25. *vers. & confirmatur hæc opinio cum seq. lib.* 3. Quidquid in terminis
28 filij legitimati ante purificatum fideicommissum, † & ad excluden. necessitatem citandi substitutum in legitimatione obtinenda in contrarium dixerit, Laderch. *consil.* 23. *num.* 21. *& seqq. alleg. in* 1. *decis. sub §. Hæc autem*. Et hanc opi-
29 nionem tenuisse videtur † Rota *in supracit. decis.* 28. *num.* 37. *Iuncto num.* 24. *par.* 8. *recent.* Verum etiam Peregr. *de fideicommiss. art.* 23. *num.* 39. *iuncto num.* 74. *&* Fusar. *de substit. quæst.* 408. *numer.* 143. *&* 155. Respondentes pro exclusione legitimati, non obstante quod filij sint positi in conditione sub nomine legitimorum.

His positis non subsistit, Emilium iniustè, & coactè retentum in Religione, non potuisse re integra legitimatio-
30 nem obtinere, † & propterea ad instar captiui postliminio reuersi hodie esse reintegrandum ad iura sibi competen. ante ingressum iuxta deducta, *in Bononien. de Zanis coram Bich. decis.* 52.*n.*40. *inter impressas.*

Quia ingressus, & professio nulliter emissa in Religioso, nullum præstiterunt impedimentum legitimationi, & hinc non procedit fictio postliminij, quia Æmilius non remanet exclusus à successione propter captiuitatem in Religione, sed propter defectum legitimationis, quam ante ingressum non habebat, & propterea frustra ad illam se restituendum esse contendit per egressum, Ius enim postliminij solum re-
31 stituit id, † quod fuit ob captiuitatem amotum, & reponit in eo statu, in quo quis ante captiuitatem reperiebatur, *l. si liberum*, *& l. si quos C. de postlimin. reuers. & latè* Ramon. *consil.*6.*n.*20.*& seqq.*

Nulla denique fuit habita ratio de legitimatione, quæ ante obitum hæredis grauati dicebatur obtenta mediante professione, vt supra emissa in Religione, quia etiamsi
32 illa posset resultare ex hoc actu nullo, † adhuc suffragaretur dumtaxat ad effectum obtinendi Ordines Sacros, non autem succedendi in hæreditate, vt aduertit Bero. *consil.*163. *n.*29. *&* 30. *vol.* 2. *&* Rot. *coram Mantic. decis.* 32. *n.* 4. *& coram Buratt. decis.* 872.*n.*6. *vers. placuit.*

Et ita, vtraque &c.

R. P. D. EMERIX.

Romana Testamenti.

Mercurij 13. *Iunij* 1674.

ARGVMENTVM.

Agitur de testamento facto ad interrogationem Notarij, Testatore simpliciter respondente per verbum *sic*, *Signor sì*, quod sine præordinata illius voluntate de mandato ipsius Testatoris scripta ab eodem Notario, vel ab altero à Testatore requisito, non valet, ita vt in nihilo attendatur, si huiusmodi præordinatio fuerit in scriptis redacta à persona hæredi coniuncta, & eo minus si non liberè ab eodem Testatore processit, sed solùm ad suggestiuas interrogationes eiusdem coniuncti facta sit.

SVMMARIVM.

1 *Testator debet hæredem ore proprio nominare.*
2 *Testamenta rogata à substitutis non Notarijs, sed nomine suorum Notariorum an valeant, decisioni Pontificiæ relinquitur.*
3 *Testamentum factum ad interrogationem Notarij Testatore simpliciter respondente per verbum* sic, *sine præcedenti illius præordinatione non valet, & n.*11.
4 *Testamenti præordinatio, fieri debet vel coram Notario, vel altera persona à testatore requisita, secus à coniunctis hæredi aut etiam interessatis.*
5 *Testamenti præordinatio vbi est necessaria, num probari possit à fœminis.*
6 *Testes interessati non admittuntur ad probandam præordinationem testamenti.*
7 *Testes sibi inuicem contrarij nihil probant, & n.*9.
8 *Testes mendaces non probant, & n.*10.
11 *Testamenti præordinatio facta ad suggestiuam interrogationem personæ hæredi coniunctæ, non attenditur.*
12 *Testamenti præordinatio vbi est necessaria fieri debuit liberè, & motu proprio testatoris non autem ad suggestionem alterius, maximè hæredi coniuncti.*
13 *Testatoris declaratio volentis instituere aliquem hæredem, an & quatenus attendatur.*

DECISIO CCCXI.

Repetebant in hac Instantia scribentes pro Venerabili Monasterio Sanctæ Luciæ in Silice contra iustitiam Sententiæ Rotalis vtrumque fundamentum in priori Instantia coram R. P. D. meo Taia propositum contra validitatem Testamenti quondam D. Domitiliæ Cæsiæ, videlicet defectum Notariatus in Vincentio Anastasio de Quadris, qui illum sub nomine Philippi Saraceni Notarij Capitolini, tamquam substitutus eius Officij, rogauit; Et quod Testamentum fuerit conditum ad interrogationem d. substituti, absque eo, quod prædicta D. Domitilla hæredem in eo scriptum proprio ore nominauerit, † prout debebat ex præ- 1
cepto Imperatoris in *l. iubemus* 29. *C. de testam.* Et quamuis Rota in primo articulo dubia steterit, † æquius existimans 2
illum relinquere decisioni Pontificiæ, propter stragem tot Instrumentorum hucusque rogatorum ab alijs substitutis Officiorum simili defectu laborantibus, quæ ex resolutione Rotali sequeretur, vt animaduersum fuit in decisione huius Causæ coram R. P. D. meo Taia; Nihilominus ex secundo fundamento hodie melius in facto dilucidato, & plenius in iure comprobato, censuit Sententiam esse infirmandam.

Constat enim Testatricem graui morbo oppressam, non expressisse nomen hæredis, sed ad suggestiuam dicti substituti interrogationem respondisse, vel, vt deponunt Testes Monasterij, per insignificabile verbum, *eh*, vel ad summum, vt deponunt Testes hæredis, per verbum *sic*, seù *sì Signore*, ideoque dum non apparet de præcedenti præordinatione, † illud non substinetur, secundum veriorem, & magis communem Sententiam, quam amplexi sunt Castrens. *in l. hac consultissima §. At cum humana fragilitas*, *num.* 1. *C. qui testam. fac. poss. idem consil.* 155. *sub num.* 2. *versic. & non apparet*, *quod præcesserit voluntas lib.* 1. Soccin. iun. *consil.* 183. *num.* 32. *& seqq. lib.* 2. Cyriac. *controu.* 549. *num.* 72. *cum seqq.* Facchin. *controu. iur. lib.* 10. *cap.* 17. *versic. sed contrariam*, Thesaur. iun. *lib.* 2. *quæst. forens.* 99. *num.* 3. *& seqq.* Hodiern. *controu.* 36. *num.* 42. *cum pluribus alijs* Cardin. *Cels. decis.* 378. *num.* 5. *vsque ad* 10. Rot. *in rec. decis.* 288. *sub num.* 8. 9. *&* 10. *par.* 9. 3

Præordinationem verò non præcessisse in manibus Vincentij Anastasij, qui stipulatus fuit Instrumentum, ipsemet fatetur in sua reuelatione, & concorditer deponunt omnes Testes Summario impresso Monasterij dato in prima instantia *num.*11.12. *&* 13.

Neque etiam huiusmodi prætensa præordinatio, quæ tamen fieri debuisset à Testatrice cum Notario, vel saltem cum alio ab ea accersito, vel rogato, † non autem ab alijs 4
hæredi coniunctis, vel aliter interesse habentibus, Couar. *in cap. cum tibi sub num.* 4. *de Testam.* Cyriac. *d. controu.* 549. *n.* 73. 74. *versus finem*, *&* 83. Thesaur. iun. *d. quæst. forens.* 99. *sub num.* 14. *&* Hodiern. *d. controu.* 36. *num.* 45. cum cæteris mox allegatis, probatur facta in manibus P. Federici Borromei Fratris Germani hæredis scripti, quoniam prætermisso

misso an mulieres ab hærede ad hoc probandum inductæ, deponentes d. P. Borromeum scripsisse Testamentum eadem die rogitus in cubiculo D. Domitillæ Testatricis ipso Patre eam interrogante, d. Summ. antecedentis instantiæ *num. 21. & 26.* & in alio sub die 3. Iulij anni præteriti coram Re-
5 uerendissimo Gadicesi *num. 3.* † sint Testes habiles ad probandam præordinationem, quando, vt in hoc casu, sine illa, tamquam parte fundamentali, & substantiali, Testamentum alioquin corrueret; Responsum fuit illam in præsenti non benè probari ex earum depositionibus; tùm quia sunt descriptæ in eodem Testamento, de cuius nullitate agitur, non ex defectu solemnitatis, sed ex defectu voluntatis Testatricis, quo casu, cum nihil essent consequuturæ si Testamentum corrueret, è contra legatum con-
6 sequerentur si illud substineretur, † repelluntur à testificando super illius validitate, quia dicuntur deponere ad proprium commodum, & in causa propria, iuxtà distinctionem, quam ferè omnes Doctores sequuntur, & signanter Io: Andr. *in cap insuper col. 2. versic. si verò aliàs, vbi etiam* Abb. *num. 4. in fin. versic. & hoc intellige de testib.* Angel. *in l. dictantibus 22. num. 2. versic. sed vbi reuocatur in dubium C. de testam. & in l. ab exequutore §. alio num. 2. versic. quando ergo, ibique etiam* Castrens. *sub num. 9. versic. & ille legatarius ff. de testam.* Alex. *consil. 177. num. 9. lib. 2.* Soccin. iun. *consil. 89. num. 15. cum seqq. lib. 1.* Mascard. *de probat. conclus. 973. num. 5.* Farinacc. *de testib. quæst. 59. num. 314.* & facit Rota *coram Coccin. decis. 324. numer. 3. &* Caual. *decis. 140. numer. 3. & 4.*

Tùm etiam quia videntur quoad plura mendaces, & inter se contrariæ, siquidem, omissis cæteris contradictionibus, tametsi Anna nonus Testis primò dixerit se die 2. Iunij 1669. post prandium fuisse præsentem dictaturæ Testamenti factæ à D. Domitilla P. Borromeo ab initio vsque ad finem, illique fuisse à se traditum atramentarium, & papyrum, Summ. Monasterij dato die 17. Aprilis præteriti *num. 21. & 24.*
7 † nihilominus posteà deponit se, statim facta traditione papyri, discessisse à cubiculo D. Domitillæ, & relinquendo eam solam cum P. Borromeo, se contulisse ad cameram mulierum, atque ab ea deindè ter rediisse ad cubiculum D. Domitillæ ad suggerendum illi tria legata, *d. num. 21. versic. Testis, & num. 26.*
8 Præterea eandem Annam de mendacio arguunt † tam Hyacinthus primus Testis deponens, quod tempore quo P. Borromeus exarabat Testamentum in cubiculo Testatricis, eius Damigellæ (quæ erant tantùm duæ, & quarum vna erat d. Anna) permanebant in anticamera, dicto Summario *num. 28.* quàm etiam Hieronyma inducta vti contestis tùm respectu atramentarij, & papyri, quæ non dixit fuisse tradita P. Borromeo ab Anna sorore sua, sicut ista retulit, sed quod P. Borromeus sumpsit ea per seipsum; tùm etiam respectu interessentiæ ipsius Annæ ab initio, vsque ad finem articulatæ præordinationis, super qua interrogata Hieronyma iuxtà quintum sic respondit „ Presente alla dettatura fatta dalla Signora Domitilla al detto Padre D. Federico Borromeo, vi dico, che non vi era nessuno, eccetto la detta Signora, che dettaua, & il P. D. Federico, che scriueua: & iuxtà secundum subdidit d. P. Borromeum tunc permansisse in cubiculo Testatricis, solo à sola con detta Signora Domitilla, eodem Summario Monasterij *num. 22. & 25.* Si-
9 cut etiam eadem Hieronyma sibimet contrariatur; † nam iuxtà ibidem interrogatorium prius deponit de tempore quo fuit exaratum Testamentum à P. Federico sub his verbis „ Non vi fù altra persona che io, che per curiosità stauo sotto la portiera, & in detta stanza doue stauo io non vi erano altre persone, che hauessero potuto sentire, nè vedere: & deindè contrarium asserit ibi „ Io stauo inginocchioni alla portiera della camera delle donne, e vi erano altre donne, cioè mia sorella (hoc est) Anna, & Catherina Damigelle della Signora, Summ. *num. 28.* quæ Catherina vlterius ma-
10 gis mendacem † arguit d. Hieronymam reiteratè deponendo se non fuisse præsentem, & tunc dormitum iuisse, vt in sequenti *num. 29.*

Denique, quod videtur magis tollere difficultatem, supradictæ mulieres disertis verbis deponunt fuisse ad interroga-
11 tiones suggestiuas P. Federici † factam articulatam præordinationem, prout in primo Summario *coram R. P. D. meo Taia num. 21. & 26.* & in secundo *coram Reuerendissimo Gadicen. n. 3.* quæ proindè eo minus habita fuit valida, quo receptius est
12 apud Doctores illam fieri debere liberè, & motu proprio † Testatoris, non autem ad suggestionem alterius, præsertim tam arctè coniuncti hæredi, sicut erat P. Federicus illius frater germanus, Castrens. *consil. 155. num. 2. vers. & idem dicendum est lib. 1.* Corn. *consil. 73. sub num. 1. vers. & licet Notarius lib. 1.* Cyriac. *d. contr. 549. num. 78.* Andreol. *contr. 296. num. 19.* Cirocc. *discept. 50. num. 55. &* Rota *in recent. decis. 137. num. 12. vers. vel redacta parte 14.*

His stantibus nullius releuantiæ existimarunt Domini allegatas declarationes à D. Domitilla aliis temporibus facta, se velle instituere hæredem D. Patriarcham Borromeum,
† quia istæ solum possent deseruire pro adminiculo, quando 13
aliàs interuenisset formalis, & legitima præordinatio, eoque facilius, dum illarum probatio non habetur per testes omni exceptione maiores, & deponentes de animo Testatricis deliberato, ac perseuerante, sed tota desumitur ex testibus singularibus contrarijs, legatarijs, & interpretantibus illius verba, qui ex supra allegatis non probant.

Et ità post plures propositiones resolutum fuit, vtraque &c.

Alia bina decisiones in hac causa factæ sunt, altera 23. Ianuarij, & altera 4. Decembris 1675. coram eodem R. P. D. Emerix.

R. P. D. RONDININO.

Capuana Reliquatus.

Mercurij 13. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Noua rationis redditio facta à Canonico, qui ab Episcopo generalem liberationem habebat, meticulosa esse dicitur ob reuerentiam eidem Episcopo debitam, & pro ea viam exequutiuam non competere; quæ quia condonationem salarij continebat, sublata igitur liberatione, eandem quoque condonationem corruere dictum est; plura igitur de eadem redditione rationis, metu reuerentiali, & de libero consensu adducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Redditionis rationis in iudicio non agitur exequutiuè, sed ordinariè.*
2 *Administrator licet sit debitor in vna partita, in alia potest esse creditor, & sic creditum superare debitum.*
3 *Reliquatus pro restitutione agitur exequutiuè quando illud est clarum, et liquidum.*
4 *Subscribens dicitur approbare ea omnia, quibus se subscribit.*
5 *Calculus subscriptus, et approbatus à parte habet viam exequutiuam.*
6 *Metus reuerentialis quatenus sit sufficiens ad irritandum actum, et num. seqq.*
7 *Clericus si Episcopi reuerentia aliquid agit, non dicitur illud voluntariè fecisse.*
8 *Solidationem plenariam habens non est verisimile, quod voluntariè nouo calculo se submiserit.*
9 *Salarium administratoris est pars redditionis rationis, et inter alias expensas numeratur.*
10 *Condonatio crediti administratoris in generali liberatione sibi facta, reuiuiscit si computa iterum reuideantur.*
11 *Correlatiuorum vno sublato, tollitur, et aliud.*
12 *Administrator habens pecunias promptas pro soluendo debito administrationis, si vilissimo pretio vendat frumentum tenetur ad interesse.*
13 *Libros exhibere recusans habet præsumptionem contra se.*

DECISIO CCCXII.

Mandatum A. C. contra Franciscum Serpe Primicerium Ecclesiæ Capuanæ, atque dudum administratorem bon. mem. Meltij illius Ecclesiæ Archiepiscopi, exequutioni demandandum non esse hodie Domini responderunt.

Nite-

Nitebantur Dominorum suffragia rationi Textus cum ibi
notatis per *gloss. & DD. in l. 1. C. si aduers. rem iudic. & in l. 1.
§. præterea si tutelæ ff. de contr. & vtili. act. tut.* vt pro redditio-
1 ne rationis † exequutiuè agi non possit, sed ordinario iudicio
agendum sit, quia debitum liquidum & potest alio credito
2 administratoris compensari, † & consideratis omnibus, is,
qui debitor videbatur, creditor esse potest, Alex. *cons.* 192.
num. 3. *& per tot. volum.* 7. Salust. Tiber. *in praxi lib.* 4. *pag.* 320.
Grat. *discept.* 665. *num.* 21. *&* 22. Cancer. *var. resolut. part.* 3.
cap. 7. *nu.* 328. *& seqq.* Carleual. *de iud. tom.* 2. *lib.* 1. *tit.* 3. *disp.* 7.
num. 6. *& seqq.* vbi concordantes, Rot. *rec. par.* 13. *decis.* 534.
num. 3. *&* 4.

Non obstat, quod non agatur iudicio redditionis rationis,
sed pro restitutione reliquatus iam calculatis omnibus per
Peritum, qui fecit debitorem d. Primicerium administrato-
rem in scutis 4061. relictis in suspenso scut. 898. quæ præten-
debat Primicerius sibi deberi, Summ. Archiepisc. Capuani
num. 1. ad cuius peritiæ formam potuerit ab A. C. obtineri
mandatum exequutiuum pro d. summa scut. 4061. relictis in
suspenso dd. ducatis 898. à Primicerio prætensis, tùm quia
hoc casu non agebatur amplius iudicio redditionis rationis,
3 sed de reliquatu claro, & liquido, † pro quo agitur exe-
quutiuè ad terminos *text. in §. œconomos, vbi gloss.* Bart. &
alij, *Auth. de Sanctiss. Episcopis.* Grat. *d. discep.* 665. *num.* 3.
& seqq. cum alijs per Thomat. *decis.* 27. *à num.* 6. Rota *coram
Buratt. decis.* 277. *num.* 2. *&* 3.

4 Tùm quia Primicerius se subscripsit calculo, † ex qua
5 subscriptione oritur approbatio, † atque intrat via exequu-
tiua, Carpan. *ad Stat. Mediol. lib.* 1. *cap.* 42. *num.* 25. *Tortus ad
Stat.* Papiæ *rubr.* 6. *in ciuil. num.* 56. Vrsill. ad Afflict. *decis.* 85.
num. 4. Boer. *decis.* 295. *num.* 15. *&* 19. Larrea *decis.* 49. *num.* 1. *&*
6. & ad hunc præcisum effectum Grat. *discept.* 183. *num.* 1. *&
seqq. & num.* 15. *&* 16. Parlad. *rer. quotid. lib.* 2. *cap. fin. par.* 1.
§. 6. *num.* 1.

Etenim neque agitur de reliquatu claro, quia Primice-
rius negat consensisse in electione Periti, neque ideo vis fie-
ri potest in illius subscriptione, & approbatione, quia fuit
coarctata, & limitata cum præseruatiua suorum creditorum,
ibi „ Approuo il suletto bilancio modo, & forma quo su-
pra: atque ea subscriptio potiùs ex metu reuerentiali dicitur,
& censetur facta, qui metus reuerentialis, licèt de per se non
6 sit sufficiens ad irritandum actum, † concurrentibus tamen
circumstantijs, & considerationibus mox recensitis, & quæ
inferiùs adducentur, negari nequit quin animus iudicantium
instrui possit, vt ex reuerentia Episcopo debita consenserit
7 Primicerius subscriptioni, † ac ideò ex illa neq; approbatio,
neque creditum liquidum desumi possit, iuxta *consil. Ruin.*
121. *num.* 4. *&* 5. *volum.* 4. Suarez *alleg.* 24 *n.* 5. cum alijs, quos
sequitur Sanchez in contrarium adductus *de matrim. lib.* 4. *dis.*
6. *num.* 11.

Ad quem effectum vlterius considerabant DD. tres ple-
nissimas quietantias Primicerium ab Archiepiscopo reportas-
se, Summ. eiusdem Primicerij *num.* 1. in quarum altera ipse
donauit Archiepiscopo salarium sibi debitum iuxtà consue-
tum à Cardinali Meltio patruo antecessore in annuis duca-
8 tis 60. † itavt verisimile non sit Primicerium iterum ad nouũ
calculum voluntariè deuenire voluisse, aut saltem in illo de-
scribi non curasse prædictum salarium, quod Agentibus in
Ciuitate Neapolitana soluitur, ex attestatione Secretarij,
Summ. responsionis Primicerij *num.* 1. atque agnouerat ipse-
met Archiepiscopus in d. liberatione, Summar. eiusd. *num.* 1.
9 cum salarium sit pars redditionis rationis, † atque inter alias
expensas describatur, Iodoc. Damhouder *tract. de pupill. pa-
troc. in tit. de tut. & curat. merced. num.* 35. prout illud describi
curasset, quamuis præcedenter in d. liberatione illud Ar-
chiepiscopo condonasset, quia sublatis liberationibus gene-
ralibus, cum quibus relationem habuit prædicta remissio,
10 † ista quoque corruebat, & prior actio reuiuiscebat ex natu-
11 ra correlatiuorum, † quorum vno sublato, tollitur &
aliud, de quo in *l. filio §. matri ff. de adim. leg.* cum concor-
dantibus.

Accedebat his omnibus, quod maximas patitur difficul-
tates id, quod objiciebatur de culpa Primicerijs, ex eo quod
triticum vilissimo pretio vendiderit pro soluendis pensioni-
bus Archiepiscopi; pro quibus tamen soluendis habebat
promptas † pecunias, qua supposita Theologi dixerunt lo-
12 cum esse interesse, quod taxatum fuit in d. peritia, Summ.
Archiepiscopi *nu.* 1. *&* 2. Atque id plures habet responsiones,
quæ deductæ fuissent si libri pro hoc nouo calculo conficiendo
ab Archiepiscopo integri exhibiti fuissent, prout mutilati
dati fuerunt, Summ. Primicerij *nu.* 2. *lit. H.* prout etiam de
errore calculi in summa valde considerabili docetur in Sum.
responsionis eiusdem *nu.* 2. quæ omnia deducta fuissent à Pri-
micerio, si libentèr ad hanc peritiam post tres liberationes
accessisset, atque clariùs deprehendi possent si libri Archie-
piscopatus à moderno Archiepiscopo exhiberentur, quos
cùm adhuc exhibere recuset, † has omnes præsumptio- 13
nes coadiuuat alia præsumptio deducta ex *l. vbi exigitur
ff. de edendo cum similibus*, Rota *recent. part.* 12. *decis.*
329. *numer.* 2.

Et ità vtraque &c.

R. P. D. MATTÆIO.

Assisien. Bonorum.

Mercurij 13. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Occasione reintegrationis ab hærede fideicommissario petitę aduersus deliberationem nullam, & iniustam, tamquam factam sine credito societatis officij iam extinctæ, disceptatum est de viribus sententiæ contumacialis latæ contra alios fideicommissarios, ad hoc vt actor etiam eorum portiones consequi potuisset, & deciditur primò illam post annum facere probationem probatam, itavt nonnisi ex rescripto Principis aduersus eam restitutio in integrum concedatur; secundò huiusmodi exceptionem non opponi à tertio non possidente, & qui solum pro suo iure, & interesse fuerat citatus; tertiò tandem nihil releuate quominus fideicommissarius prædictus, saltem cum cautione de restituendo aliorum portiones ad totum recuperandum non admittatur.

SVMMARIVM.

1 *Reintegratio hæredi, & successori conceditur eo modo, quo illius auctoribus concedenda esset.*

2 *Subhastatio, & deliberatio facta sine credito manifesto nullitatis, & iniustitiæ vitio subiacet.*

3 *Subhastatio, & deliberatio facta pro credito futuro, & cuius dies nondum venerat remanet nulla, & iniusta.*

4 *Societate officij renouata primi fideiussores non liberantur, secus autem illa mediante solutione extincta, & num. seq.*

5 *Societate extincta etiam si creditor iura sua cesserit, adhuc fideiussores remanent liberati, & supr. sub nu. 3. vbi vide.*

6 *Actio semel extincta amplius reuiuiscere nequit.*

7 *Cessio propter incompatibilitatem actionis, & passionis in eodem subiecto nihil operatur.*

8 *Sententia contumacialis post annum probat delictum, et operatur eundem effectum, ac alia sententia lata seruatis seruandis.*

9 *contra Contumaces post annum proceditur non ex sola contumacia, sed quia habentur pro confessis et num. seqq.*

10 *Banniti post annum in toto Statu Ecclesiastico habentur pro confessis, et tamquam tales legitimè condemnantur, et numer. 9. et 11.*

11 *Delictum post annum quo fuerit lata sententia contumacialis, efficitur adeo notorium, vt contra illum delinquens non audiatur nisi ex rescripto Principis.*

12 *Banniti non sunt capaces nec ciuilis, nec naturalis possessionis.*

13 *Banniti ex Constitutionibus Summorum Pontificium amittunt ea, quæ de iure communi ad ilios spectant.*

14 *Contumacia purgatur per comparitionem, vel obtenta à Principe gratia restitutionis.*

15 *Bannitus etiam restitutus, non recuperat bona fideicommissi, quia fatendo delictum, incidit in pœnam à fideicommittente delinquentibus iniunctam, et num. seqq.*

17 *Citatus pro suo iure, et interesse non potest excipere de iure tertij, nec bona ad alios spectare.*

18 *Fideicõmissarius vnus omnia bona fideicommissi recuperat, saltim data cautione de restituendo partem alijs fideicõmissarijs.*

19 *Fi-*

19 *Fideicommissarius non prohibetur agere ad fideicommissum ratione delicti, à quo fuit absolutus, si tempore purificationis pacificè viuebat.*

DECISIO CCCXIII.

SOcietatem Officij in summa scutorum 580. quam de anno 1611. Comes Cæsar de Fluminibus cum fideiussione Comitis Iulij Senioris pariter de Fluminibus contraxerat ad fauorem Equitis Ioannis Baptistæ de Aste, extinxit post dicti Comitis Iulij fideiussoris cum pecunijs, quas pariter in summa scutorum 935. de anno 1618. ad societatem officij acceperat ab Ægidio Brundouisio, vt in Summario *nu* 3. facta per eum sub eadem die declaratione, ipsum in dicta societate habere nudum nomen, & illam spectare ad d. Equitem de Aste, Sum. *num.* 2. quam societatem postea dictus Eques Antonio Philippuccio, & vxori cessit, & postea ad Commitissam Hieronymam Nutam peruenit.

Cùm verò ipsa post hæc egerit de anno 1654. pro solutione huius crediti, contra bona hæreditaria q. Iulij fideiussoris mandatum reportauit, quod vnà cum alijs duobus mandatis prius obtentis super nonnullis bonis ad illius hæreditatem spectantibus exequi fecit, quæ postea de anno 1656. per deliberationem consumpta fuerunt.

Contra quam deliberationem cùm Comes Guidus vti vocatus ad fideicommissum dicti Iulij, iudicium introduxerit coram A. C. Panciatico immissionis, vel reintegrationis ad dicta bona subhastata, tam contra Curatorem deputatum hæreditati iacenti d. Comitissæ Nutæ, quam etiam contra Philippuccios, qui cesserunt societatem d. Comitissæ, pro omni eorum iure, & interesse, & in illo succubuerit, commissionem appellationis mihi direxit, & ideò proposito dubio in Rota; An illi esset danda immissio, vel reintegratio, & vtique DD. non dubitarunt dandam esse reintegrationem.

Actionem enim direxit Comes Guidus, vti filius Alexandri vocati ad fideicommissum q. Iulij, vnà cum illius filijs, vt in Summario *num.* 5. ad cuius fauorem factus fuit locus successioni in bonis per eum relictis occasione homicidij patrati, ab Ascanio, & Iulio Iuniore in personam: Comitis Vlderici fratris dicti Guidi, vt ex sententia Sum. *num.* 8. pro reintegratione bonorum ad eundem Iulium fideicommittentem spectantium, quæ per subhastationem nulliter ab illius hæreditate distracta fuerunt, præsupposito societatis credito, ex quo illi esset obligatus, & ideò DD. vixerunt eidem dandam esse reintegrationem eo modo, † quo Alexandro, & Iulio Seniori illius Auctoribus competebat aduersus spolium, quod fuit commissum in bonis deliberatis, Soccin. *in l. Rom. quæ nobis sub num.* 10. *vers. item quia transit, ff. de acq. poss.* Cagnol. *in l. hæred. n.* 17. *ff de reg. iur.* Posth. *de subhast. inspect.* 58. *num.* 17. Rota *coram Crescentio decis.* 3. *de rest. spol. coram sa. me. Greg. XV. decis.* 542. *nu.* 2. Burat. *dec.* 271. *n.* 1. *coram* Amat. Dunozett. *dec.* 31. *n.* 6. *coram Eminentiss. Card. Otthob. decis.* 70. *num.* 14. *& 15.* — 1

Visum enim fuit manifestè constare de inualiditate, & iniustitia subhastationis bonorum, de quibus agitur, ex quo cùm Comes Iulius esset solummodo obligatus in societate officij inita de anno 1611. quæ extincta fuit cum pecunijs ad societatem acceptis de anno 1618. ab Ægidio Brundouisio, remansit etiam ipse liber à sua obligatione, quæ cessauit dum debitum principale per solutionem extinctum remansit; Hinc cum pro credito secundæ societatis, in qua ipse non erat obligatus fuerint deliberata bona Com. Iulij, non potest dubitari, quod subhastatio vti facta sine credito, † non subiaceret patenti nullitatis, & iniustitiæ vitio, *l.* 1. *in verb. vili pretio C. de præscript.* 30. *vel* 40. *ann. l.* 2. *& 3. C. si propt. pub. pens. vend. fuer.* Mangil. *de subhast. quæst.* 21. *n.* 11. Posth. *de subhast. inspect.* 10 *n.* 1. quod vitium etiam irritat subhastationem † factam pro credito futuro, & cuius dies non cesserat, Posth. *de subhast. d. inspect.* 10. *num.* 5. Mastril. *dec.* 287. *num.* 7. *& 8. par.* 3. — 2, 3

Non obstat, quod prædicta societas scutorum 580. fuerit de anno 1611. cum eius obligatione contracta, quæ cùm postea extincta fuerit cum pecunijs ad societatem acceptis de anno 1618. à Brundouisio, cui Eques de Aste, qui erat creditor primæ societatis, & extinctionem reportauit ex proprijs illius pecunijs, iura cesserit, ex qua cessione remansit obligatus ipse Com. Iulius ad fauorem Brundouisij creditoris secundæ societatis eo modo, quo erat obligatus in prima ad fauorem Equitis cedentis.

Quoniam ista locum sibi vindicarent, quando ageretur de renouatione alicuius societatis, ita ut primus contractus influeret in secundum, & illum potiùs corroboraret, † secus autem quando mediante pecunia prima societas remansit extincta, † quia tunc dicitur sublata omnis actio, & corruunt omnes obligationes, & fideiussores in prima societate pro restitutione, ac reseruatione non obligantur per secundum societatis contractum, † ex quo actio semel extincta amplius reuiuiscere nequit, *l. eius, qui in fine ff. de iure fisci, l. inter stipulantem §. Sacram ff. de verb. oblig. l. Meuius §. duobus ff. de legat.* 2. Grat. *discept.* 962. *num.* 31. *& seq.* Rota *in Romana Societatis officij* 26. *Iunij* 1620. *coram Remboldo.* — 4, 5, 6

Eoque magis, quia secunda societas inita cum Brundouisio non fuit propria illius, sed Equitis de Aste primæ societatis creditoris, vt ipse fassus fuit in ea tantùm habere nudum nomen, & illa spectare ad d. Equitem, Summar. *nu.* 1. vt exindè habeatur ac si ipse ab initio contraxisset, & illius creditor euasferit, † & ideò iura transferre non potuit ad sui fauorem ratione incompatibilitatis actionis, & passionis in eodem subiecto, *l. Vranius ff. de fideiuss.* Rota *coram Zarate dec.* 74. *num.* 29. *coram Bichio decis.* 528. *num.* 19. *& decis.* 21. *num.* 2. *par.* 2. *diuers. & in Romana Census* 30. *Iunij* 1671. *§. & primo coram Reu. P. D. Vicecomite.* 7

Neque obstat, quod adsint Ascanius, & Iulius, quibus Comes Guidus in huiusmodi successione fideicommissi Iulij Senioris non debet preferri, etiamsi reperiantur banniti in pœnam vltimi supplicij, & confiscationis omnium bonorum, quia sententia lata fuit in contumaciam, & dici non potest, quod fuerit aperta successio ad sui fauorem ex causa huiusmodi delicti, ab ipso patrati, nam delictum non dicitur probatum ex processu informatiuo facto per fiscum, nec ex sententia contumaciali desuper prolata.

Nam aduertebant Domini Ascanium, & Iulium bannitos non comparuisse per annum banni publicati contra eos ad effectum purgandi contumaciam, † quo casu sententia contumacialis operatur eundem effectum ac alia sententia vera, & lata ser. ser. & cum, præcedentibus realibus probationibus delicti iustificata, Cartar. *execut. Sentent. capto bannito cap.* 1. *num.* 37. *cum seq.* Farinac. *quæst.* 11. *num.* 3. Scacc. *de iudic. lib.* 1. *cap.* 97. *numer.* 120. Spada *cons.* 237. *numer.* 1. Rot. *in rec. decis.* 436 *numer.* 9. *par.* 14. quod passim in praxi seruatur à Criminalistis, qui solent contra absentes, & contumaces procedere non ob solam contumaciam, sed ex quo illos habent pro confessis post illorum condemnationem, † & dum comparere recusant, fatentur de iure fisci, & ideò habetur pro liquida probatione hæc eorum indurata contumacia, Foller. *in sua praxi in* 4. *par.* 3. *præsentis in principio vers. & si nu.* 28. *& seq.* & hanc esse praxim, quæ seruatur in omnibus Vrbis, † & Status Ecclesiastici Tribunalibus attestatur Farinac. *tit. de inquisit. quæst.* 11. *numer.* 39. & hoc etiam procedit virtute consuetudinis, & constitutionum Summorum Pontificum, & post annum huiusmodi sententia efficit crimen adeò notorium, † vt contra illud contumax non audiatur, nisi ex rescripto Signaturæ Sanctissimi, Altograd. *cons.* 98. *num.* 24. *cum duobus seqq.* — 8, 9, 10, 11

Quamobrem cùm hodie Ascanius, & Iulius banniti perseuerent in eorum contumacia, nec vllo modo constet illos intra annum comparuisse, nec in integrum fuisse restitutos, sed remanere cum eadem macula criminis, † non possunt esse capaces, nec ciuilis, nec naturalis possessionis fideicommissi, de quo agitur, Ruin. *cons.* 49. *nu.* 5. *lib.* 4. Mantic. *dec.* 245. *nu.* 3. *& in rec. dec.* 480. *nu.* 26. *par.* 4. *tom.* 2. *rec.* Etenim banniti ex Constitutionibus Summorum Pontificum † amittunt ea, quæ de iure communi ad illos attinent, Rota *d. dec.* 480. *n.* 24. & decisiones in contrarium allegari solitæ intelligi debent habere locum in casu, quo fuerit purgata contumacia per comparitionem, † vel obtenta à Principe gratia restitutionis, Rota *coram Manzanedo decis.* 148. *numer.* 10. *& decis.* 386. *pariter numer.* 10. — 12, 13, 14

Si autem essent ipsi Comites delinquentes restituti in gratiam Principis, vt dicitur de Comite Ascanio, qui supponitur gratiam obtinuisse à fa. mem. Clemente IX. quæ verè non est gratia, sed pœnæ commutatio, & quatenus etiam esset gratia, & illa vti velint, tamen hoc facere non possunt, nisi fatendo delictum, † & hoc casu certum est, quod nequeunt fideicommittentis dispositione iuuari excludentis delinquentis in casum delicti, & mandantis, quod succederent alij vocati quietè, & christianè viuentes, & hoc facere dixit, vt vocati ad eius hæreditatem christianè viuerent, & se à delictis abstinerent, vt in Summ. *num.* 5. 15

Propterea cùm hæreditas delata fuerit Comiti Guido vocato vti vnico Comiti superstiti in familia Comitum de Storpeto, in qua Testator enixè desiderauit perpetuitatem suorum bonorum Summ. *num.* 5. & ideò exercitium huius dominij ipsi retardare nequeunt sub prætextu, quod Papa illos reintegrauit ad eandem hæreditatem, quia quando etiam gra-

tiã illis suffragetur, eos tamen Papa habilitasse præsumi non
16 debet ad hanc successionem, † à qua ex præcepto Testatoris incapaces euaserunt ob delictum patratum, & ipsi Papæ non innotuit, & hoc multò minus hodie impedire possunt Philippucci, ex quo Comes Guidus non eget, vt declaretur hæres fideicommissarius, cùm aliàs fuerit iam declaratus, vt in Summario *num. 7.* & illius vigore hæreditatem adiuit, agit vti hæres pro recuperatione bonorum hæreditariorum ad fideicommissum spectantium, qua de causa illi nihil opponere possunt, qui non possident eadem bona, & tamen fuerunt
17 citati pro eorum iure, & interesse, † quibus non competit exceptio de iure tertij, *l. 1. in principio, & §. 1. ff. si pars hæred. petat. l. vti frui 3. in principio*, vbi Bald. *in l. cum seruus num. 6. C. de seru. fugit.*

Quod exercitium suarum actionum si non possunt impedire nec fiscus, nec Comites banniti, de quorum principale interesse agitur, eo minus DD. de Phillppuccis, hæc facultas competere poterit ad impediendum, quod ipse Comes Guidus, etiamsi non esset declaratus hæres, non ageret pro
18 recuperatione bonorum à d. fideicommisso † distractorum, quæ saltem cum cautione posset detinere quousque vocatis illa essent restituenda, Rota *decis. 172. n. 16. par. 14. recent.*

Facili etiam responsione reijcitur obiectum factum, quod Com. Guidus esset etiam incapax huiusmodi successionis stante homicidio ab eo patrato, quia dum de anno 1656. fuerat reintegratus per gratiam Principis, & de anno 1666. quo fuit aperta successio ad illius fauorem per d. sententiam capitalem prolatam contra dd. Comitem Ascanium, & Iulium
19 Iuniorem, pacificè, & quietè viuebat, † ideò non erat incapax successionis, & in eo verificari poterat conditio, sub qua Testator voluit hæreditatem suam esse deferendam hæredibus ab eo nominatis.

Et ita post secundam causæ propositionem, Vtraque parte informante resolutum fuit.

R. P. D. VICECOMITE.

Caietana Canonicatus.

Mercurij 13. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Ob non sequutam residentiam demandatam ab ædictis Eminentiss Cardinalis Vicarij, alterius beneficium tamquam vacans, & amissum impetratum erat, non tamen obtentum, sed prorsus denegatum, tùm quia & pęna priuationis, seù sententia declaratoria præcedere debuisset, tùm etiam quia attenta licentia S. Congregationis Concilij ex causa litis, præcedens dispositio ædictorum remanebat sublata.

SVMMARIVM.

1 *Vacationem beneficij concludenter probare tenetur, qui ex illa suam prouisionem obtinuit.*
2 *Priuatio beneficij, comminata in ædicto, non inducitur nisi præcesserit sententia declaratoria facti, aliquem in eadem priuatione fuisse incursum.*
3 *Residentiæ defectus ob quem prætenditur beneficium fuisse amissum, probari debet concludenter, antequam priuatio incurratur, & sup. à num. 1. & per totam.*
4 *Pęna irrogata à lege, vel comminata à Principe semper post se probationem expectat.*
5 *Pœna siue legis, siue hominis non incurritur, nisi probato, & ad oculum demonstrato delicto.*
6 *Impetrans beneficium personæ viuentis, rigorosam probationem facere debet.*
7 *Lis remanet probata ex processu in ea fabricato.*
8 *à Residentia excusatur beneficiatus ex causa litis & supra num. 7.*
9 *Licentia excusat à delicto, & soluit legem.*
10 *Literæ Apostolicæ vt non dicantur iustificatæ sufficit sola possibilitas in contrarium.*
11 *Via exequutiua non conceditur impetranti beneficium alterius.*

DECISIO CCCXIV.

Canonicatum, quem à viginti annis in vim prouisionis Apostolicæ obtinet, & possidet Paulus Calcaneus impetrauit Franciscus Palatius sub narratiua, quod ad formam edictorum per Eminentissimum Vrbis Vicarium de mense Octobris 1670. & de mense Ianuarij 1671. publicatorum contra possidentes beneficia personalem residentiam requirentia, & actu non residentes vacauerat. Cùm autem super huius impetrationis validitate Causa fuerit in Rota introducta, dedi dubium, An eiusdem Palatij Literæ Apostolicæ essent exequendæ, quod fuit à Dominis negatiuè resolutum.

Præmisso enim, quod vacationem concludenter probare tenetur dictus † Palatius tamquam suæ impetrationis fundamentum, Rota *coram Celso decis. 256. n. 1.* Bichius *dec. 393. num. 12. in recent. dec. 25. num. 4. & seq.* quam nullatenus iustificauit ex eo, quod prænarrata edicta comminentur priuationis pœnam ipso facto, & ipso iure incurrendam ab ijs, qui lapso sex mensium termino à die publicationis non fuerint ad suam residentiam reuersi, † quia non potest dici inducta priuatio, † nisi præcesserit plena facti iustificatio, vt inde dignoscatur, an factum non residentiæ narratum sit verum, vel ex aliquibus causis excusabile, Felin. *in cap. Rodulphus n. 35. de rescript.* Soccin. iun. *cons. 69. num. 28. lib. 1.* Peregrin. *de iure fisci. lib. 4. cap. 5. num. 18. vers. attamen requiritur*, Rota *decis. 179. num. 9. post secundum volumen consiliorum* Farinac. *coram Bichio decis. 399. num. 16. & 17. vers. quia nimirum*; Certi enim iuris est, quod cùm irrogatio pœnæ, † quam etiam dicimus sententiam legis perpetuò post se probationem expectet, vt præter allegatos egregiè Oldrad. *cons. 227. sub num. 4.* Scacc. *de iudic. lib. 2. cap. 9. num. 237.* cum alijs per Lotter. *de benefic. quæst. 18. num. 16. & quæst. 27. n. 63. lib. 3.* nunquam afficit, † nisi probato, imò ad oculum demonstrato delicto subdit idem Lotter. *num. 12. vers. quocirca*, ad probationem magis etiam arctè tenetur Franciscus, † quia est certo modo impetrator, Gonzal. *ad reg. 8. gloss. 15. num 123.* latè Lotter. *lib. 2. quæst. 44. per tot.* Rota *coram Peutinger decis. 17. num. 20. & in Colonien. Canonicatus 4. Maij 1668. §. quia sicuti coram Reuerendissimo D. Merlino.*
1
2
3
4
5
6

Cùm autem Papæ suggesserit idem Franciscus fuisse Paulum transgressum tam priora, quàm posteriora edicta, admissa etiam transgressione priorum, adhuc nequaquam visa est sufficienter iustificata contrauentio nouissimorum, ex quo ipse exhibuit licentiam Sacræ Congregationis Concilij permanendi in Vrbe causa litis, † ex processu in ea condito iustificata, † quæ legem soluit, † & à delicto excusat Speculator *de dispens. in princ.* Rota *dec. 450. num. 11. par. 5. recent.* & propterea cùm possit saltem ambigi, an de vnoquoque edicto notificari copulatiuè debeat transgressio illa, † hæc ambiguitas efficit, vt non dicantur plenè, & concludentissimè iustificatæ Literæ Apostolicæ, Rota *coram bo. me. Cardin. Celso decis. 155. num. 21. in rec. decis. 37. per tot. par. 13.* & quod non possit agi † via executiua per impetratorem intentata, Rota *coram Buratt. dec. 941. num. 5. coram Coccino decis. 1737. num. 2. decis. 2034. num. 1. decis. 2240. nu. 22. in rec. decis. 246. nu. 1. par. 10.* & passim in alijs.
7
8
9
10
11

Et ita, vtraque Parte informante &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO.
Sacræ Rotæ Decano.

Pampiloneñ Abbatiæ.

Mercurij 13. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Manutentio, & institutio conceduntur præsentato à patrono existente in quasi possessione præsentandi, de cuius pertinentia etiam probatum est ex laudo habente vim pacti, transactionis, & rei iudicatæ, non obstante opposita læsione, quæ ad aliud iudicium remittenda erit, maximè quia concurrebat etiam præscriptio quadragenaria, quæ non fuit interrupta a lite terminata per sententiam contrariam, a qua appellatum non est, & concurrebat vltimus status, non subla-

sublatus ex iuribus adeò turbidis, vt illum impedire non possent.

S V M M A R I V M.

1 *Laudum habet vim pacti, transactionis, & rei iudicatæ.*
2 *Pertinentia iurispatronatus aduersus compatronum quadraginta annis præscribitur, amplia vt num. seq.*
3 *Præscriptio quadragenaria super pertinentia iurispatronatus completur, & suffragatur etiam in vnico præsentato, qui quadraginta annis superuixerit.*
4 *Status vltimus in beneficialibus semper attenditur quoties non docetur de anteriori statu contrario.*
5 *Læsionis exceptio in laudo reijcitur ad petitorium, & quando.*
6 *Laudum vim transactionis habens semper dicitur esse in statu validitatis, donec per tres sententias conformes reuocetur.*
7 *Præscriptio, & obseruantia non interrumpuntur propter litem, quæ fuit terminata per sententiam contrariam in iudicatum transactam.*
8 *Laudum tollit quodcumque ius ex anteriori sententia resultans.*
9 *Status vltimus vt infringatur per statum anteriorem, ille talis esse debet, vt contra eum nihil valeat opponi.*
10 *Quasi possessio præsentandi probatur ex vnica præsentatione effectum sortita.*
11 *Manutentio debetur præsentato à patrono existente in quasi possessione præsentandi.*
12 *Præsentatus à patrono existente in quasi possessione præsentandi, instituendus est.*
13 *Idoneitas probatur ex attestatione Examinatorum Synodalium.*

D E C I S I O CCCXV.

VAcante per obitum Ioannis de Azcona Ecclesia Parochiali S. Romani Abbatia nuncupata loci de Echarren, Thomas Palatij Dominus tamquam vnicus Patronus, ad illam præsentauit Michaelem, & è conuerso Incolæ dicti loci præsentarunt Ioannem, Indèque orta lite inter partes super institutione, eaque concessa per Ordinarium Michaeli, fuit deindè in gradu appellationis coram me disputatum dubium; An, & de cuius bono iure constet, etiam ad effectum manutentionis, & pro Thomas, & Michaele emanauit resolutio.

Pertinentia enim iurispatronatus, super qua hodierna quæstio versabatur, quamuis antiquitùs pro sola medietate fuerit adiudicata Domino Palatij, ex *decis.407. & 408. par.1. diuers.* Attamen post erectionem noui beneficij seruitorij factam ex fructibus dismembratis à dicta Abbatia, fuit vsque ab anno 1564. mediante laudo determinatum, quod illa in posterum respectu beneficij nouiter erecti, spectaret dumtaxat ad Incolas, respectu verò Abbatiæ ad solum Dominum Palatij, vt in *decis.118. coram Caualer. §. 1. in fin.* Istudque laudum ab ijsdem Incolis pro maiori parte mologatum, & successiuè de anno 1612. roboratum confirmatione Apostolica executioni demãdata per sententiam Ordinarij, fuit præcisè obseruatum ab anno 1623. quo successit vacatio per dimissionem paterna in præsentati à Domino Palatij vsq; ad vltimam vacationem, de qua agitur, tam respectu Abbatiæ fauore Domini Palatij, quàm respectu beneficij fauore Incolarum, vt in Sum. Thomæ *à num.7. ad* 20.

Ex hac facti serie tripliciter Domini deducebant bonum
1 ius eiusdem † Thomæ, Primò ex ipso laudo habente vim
pacti, transactionis, & rei iudicatæ, vt præter allegatos in
d. dec.118. num.21. coram Caualer. firmant Bart. *in l.1. num.6. ff.
de re iudic.* Gratia. *discept.755. nu.2.34. & 37.* Rota *coram Buratt. dec.657. num.4. ibique* Adden. *num.8.9. & 10. & in recent.
decis.516. num.1. & dec. 574. num.2. & 3. par.3.*
Secundò ex obseruantia annorum quadraginta, & vltra,
2 † ex qua præscribi pertinentiam aduersus Compatronum tradiderunt, Federicus de Senis *cons.234 num.1. & 2.* qui *num.4.*
3 firmat, hanc præscriptionem † compleri posse in vnico præsentato, qui vixit annos quadraginta, Couarr. *in regul.
possessor. par.2. §.10. sub num.8. vers. verùm in specie,* Lambert.
de iurepatr. lib 1. par.2. quæst.11. art.55. num.1. sub vers. Ego autem, Rot. *dec.229. num. .... par.1. diuers. coram Peutinger. decis.
266. num.14. & coram Bich. dec.361. num.15. & in recent. decis.
191. num.13. par.3.*
Tertiò denique ex vltimo statu, qui, non docto de anteriori contrario, † plurimum attendi solet ad effectum, de 4
quo agitur, *cap. consultationibus de iurepatr. cap. quærelam de
elect.* Federic. de Sen. *d. cons.234. sub num.3. vers. sed in casu proposito, latè* Marescott. *var. resol. lib.1. cap.55. num.12.* Rota *recent. dec.13. num.19. 20. & seqq. par.6. coram Bich. 361. num.3.
& coram bon. mem. Card. Celso decis.102. num.3. & dec.245. n.1.*

Non obstat quoad primum exceptio læsionis desumptæ ex
eo, quia per laudum prædictum Incolæ priuati remanserunt
iure præsentandi ad insignem Abbatiam ipsis antea competente pro simili iure præsentandi ijsdem concesso ad simplex
beneficium seruitorium consistens in sola quarta parte redditum dismembrata ab eadem † Abbatia; nam quidquid sit 5
de huiusmodi exceptione; illam Domini censuerunt esse reijciendam ad aliud iudicium super eo principaliter intentandum ab Incolis, cùm istud laudum habens ex prædictis vim
transactionis, † semper dicatur esse in statu validitatis; do- 6
nec per tres sententias conformes abrogatum remaneat, Rota
dec.86. n.8. & 9. par.6. dec.126. n.9. & dec.312. n.10. par.10. rec.

Minus obstat quoad secundam obseruantiam, seù præscriptionem excludi per litem motam ab Incolis de anno 1618.
occasione præsentationis factæ à Domino Palatij in personam
Petri Paternain, quia dum in hac lite, non obstante eorum
oppositione Ordinarius per sententiam declarauit, Petrum
esse instituendum, Summar. Thomæ *num.8.* quæ ob non prosecutam appellationem transiuit in iudicatum, † hinc non 7
posse ex ea dici interruptam præscriptionem, & obseruantiam
prædictam docet Felin. *in cap. illud num.17. vers. decimaquarta
conclusio de præscript.* quem sequuta est pluries Rot. & signanter *coram Seraph. decis.1273. num.3. & 1459. n.15. coram Buratt.
dec.172. n.16. cum plurib. ibi allegatis, & cor. Bich. d. dec.361. n.23.*

Frustra denique opponebatur contra tertium fundamentum resolutionis sententia Rotalis antiquitùs obtenta ab Incolis super pertinentia controuersa, & in iudicatum transacta,
quia ius ex illa resultans † vel fuit penitùs sublatum ex lau- 8
do subsecuto, & alijs prædictis, vel redditum adeò turbidum,
vt ex eo deduci nequeat sufficiens probatio status anterioris,
† quæ ad vltimum infringendum debet esse talis, vt contra 9
eum nihil valeat opponi, iuxtà firmata post Butr. Lambert.
& alios per Rot. *in recent. decis. 73. nu.18. & 34. par 11. decis.
90. num.12. & 13. par.12. coram bon. me. Card. Cels. d. decis. 245.
num.4. & 5. & decis.367. num.5. 6. & 10.* cum alijs cumulatis
coram *R.P.D. Otalora Præside Granaten. in Meleuitana Beneficij
10. Februarij 1666. §. Minus releuat cum seq.* confirmatam coram *eodem 23. Iunij eiusdem anni.*

Probato igitur ex prædictis bono iure Thomæ, & illius
quasi possessionis præsentandi ex varijs præsentationibus,
† quarum vnica effectum sortita sufficeret, vt post Rip. *in c.* 10
cum Ecclesia Sutrina nu.52. & 90. de caus. possess. & propr. Roman. *cons.311. num.7.* Oldrad. *cons.312. nu.2.* & Dec. *cons.117.
sub num.2.* firmauit Rota *coram Bich. decis.188. num.5.* non fuit
dubitatum † quin eidem debeatur manutentio, ex Rota *co-* 11
ram Seraph. dec.499. in princ. apud Posth. *de Manut. decis.772.
nu.18. & 267. num.5. & in rec. decis.247. nu.2. par.4. to.2.* & Mi-
chaeli ab eo præsentato † institutio *dd. cap. quærelam de elect.* 12
& cap. Consultationibus de iurepatr. & ibi Butr. *nu.5.* Dec. *cons.
134. sub n.1. & Rota coram bo. me. Card. Celso d. decis.245. num.1.*
cuius idoneitas non fuit † controuersa, & probata remansit 13
ex attestatione Examinatorum Synodalium, Rota *coram Buratt. dec.540. nu.14.*

Et ita decisum fuit, vtraque Parte informante.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sac. Rotæ Decano.

Maceraten, seù Firmana Census.

Mercurij 13. Iunij 1674.

A R G V M E N T V M.

Limitatur conclusio, quod summa vltra fructus a creditore percepta ad euitandum cursum vsurarum, ipso iure cadat in extinctionem sortis, vt scilicet non procedat in censibus, qui cùm sint de eorum natura irrepetibiles, consensus debitoris, & quidem expressus pro extinctione requiritur; & ideò non sufficit, quod accollatarius promiserit extinguere censum, quia sicuti ad illius extinctionem non potest a creditore cogi, ita

valuit, quoad ipsum illum nolle extinguere, & pecunias in alium vsum conuertere.

S V M M A R I V M.

1 *Solutio facta vltra id quod fructus important, ad euitandum cursum vsurarum, ipso iure imputatur in sortem, limita in censibus nu. seqq.*

2 *Census de sui natura sunt irrepetibiles non accedente expresso consensu, & voluntate debitoris.*

3 *Census per solutionem, seu receptionem factam vltra id quod fructus important, non ideo sine voluntate debitoris extinguitur.*

4 *Censum extinguere licet accollatarius promiserit, non tamen potest cogi à creditore ad illum extinguendum.*

5 *Accollatarius licet promiserit extinguere censum, tamen vt ad illius extinctionem deueniat, vel interpellatio iudicialis, aut saltem explicita declaratio interuenire debet.*

6 *Accollatarius licet promiserit exinguere censum, tamen respectu creditoris, potuit nolle extinguere.*

7 *Census extinctione cessante fructus censuario, & etiam illius cessionario debentur.*

Censuarius manutenendus est in quasi possessione exigendi fructus suorum censuum, quod etiam in illius cessionario procedit. ibidem.

DECISIO CCCXVI.

QVidquid sit de veritate calculi hodie exhibiti ab hærede Gentilis ad ostendendum fructus à Patribus Barnabitis perceptos ex fundo censito longè exuberare illos debitos ab eodem Gentile pro vtroque censu, & de responsione eorundem Patrum ex alio calculo, siue notula iurata per eos producta; Adhuc ea non obstante Domini steterunt in decisis coram me * die 27. Februarij anni præteriti.

Quia licèt verissima sit iuris conclusio, summam vltrà
1 fructus perceptam ad euitandum cursum vsurarum, † imputari ipso iure in sortem, iuxtà celebrem Text. *in l. 4. C. de compensat.* Ea tamen limitatur in censibus, in quibus
2 † de sui natura irrepetibilibus extinctio non inducitur ipso iure per compensationem, nisi accedat explicita voluntas
3 debitoris, † ita plenè discusso articulo respondit Ranuccius *apud Cenc. de Cens. quæst 88. num. 6. à vers. contrarium tamen,* & idem Cenc. *quæst. 103. num. 8. & seq. & quæst. 180. numer. 5.* Merlin. *de pignor. lib. 5. quæst. 6. numer.* 12. Molina *de contract lib. disputation. 560. num. 3.* Rota *decis. 29. num. 13. par. 9. tom. 1. recent. & decis. 175. num. 6. par. 11. & coram bon. mem. Bichio decis. 415. num. 10.*

Neque huiusmodi voluntas visa est posse in præsenti deduci ex eo, quia Gentiles emendo Prædium à Mutio Origina-
4 rio censuum debitore promiserit illos † extinguere, quia dum vigore huiusmodi promissionis ad extinctionem cogi non poterat à Barnabitis creditoribus, vt inquit Cenc. *de Cens. quæst. 106. sub numer. 15. vers. sed posset*, hinc semper
5 firmatum remanet, quod ad effectum extinctionis † fuisset necessaria iudiciaria, vel saltem extraiudicialis Gentilis
6 congrua oppositio, seu declaratio, ea ratione, † quia respectu creditorum potuit nolle extinguere, vt ait Rot. *coram Bichio*, cum alijs supra allegatis.

7 Et ità cessante extinctione, † Domini censuerunt manutenendas esse Orphanas Patrum cessionarias in possessione exigendi fructus vtriusque census, ex traditis per Posth. *de manutent. obseru. 55. num. 5.* & per totam, Rot. *decis. 503. num. 3.* apud Cenc. *de censib. coram bon. mem. Card. Celso decis. 325. nu. 11.* & alios relatos in *§. final. alterius decisionis.*

Vtraque parte informante &c.

Supra in hac eadem parte adest altera præsentis causæ Decisio, quæ hic confirmatur, & vt ibi in ordine 38. coram eodem Reuerendiss. Decano.

R. P. D. MATTHÆIO.

Fauentina Successionis.

Mercurij 13. Iunij 1674.

A R G V M E N T V M.

Primogenitura constituta à Patre in fauorem sui filij imputationi, & collationi prætendebatur subiecta ab alijs fratribus, sed contrarium pluries a Rota decisum hodie denuò confirmatum est, quia illa remanere debebat præcipua fauore ipsius filij, & aliorum suorum descendentium; cùmque cæteris fratribus salua remaneret legitima, non remanet cur amplius de imputatione, vel collatione tractetur, quæ & in dubio semper excluditur, & nunquam admittitur quoties, vt hìc, de contraria voluntate Patris non constat, quæ quia ex pluribus argui prætendebatur, ad sequens Summarium, & Decisionem recurrit.

S V M M A R I V M.

1 *Sententia, cuius non controuertuntur requisita ad vulg.* decis. Caputaque *remanet valida, & confirmari debet.*

2 *Donatio simpliciter à Patre facta in fauorem sui filij, semper de iure eidem filio imputatur.*

3 *Primogenitura facta à patre filio cadit sub collatione attenta voluntate ipsius patris.*

4 *Imputatio solùm admittitur inter filios, quando pater cum testamento decessit, & filius vult detrahere legitimam, secus illo sine testamento defuncto.*

5 *Imputare non tenetur filius, quæ non tenetur conferre.*

6 *Collatio ità fit, vt vel minus recipiatur, vel totum ponatur in calculo, seù massa hæreditaria, æqualiter deinde inter hæredes diuidenda.*

7 *Obligatus ille solus remanet, qui solus promisit.*

8 *Sub collatione ea solùm cadunt, quæ immediatè proueniunt à patre.*

9 *Apocha referri debet ab eas personas, inter quas solùm obligatio exorta est.*

10 *Ius quæsitum parti non tollitur per conuentiones ab alijs factas ea absente, & non consentiente.*

11 *Voluntas declaratur ex verbis, etiam in epistola pronunciatis.*

12 *Contrahentium intentio qualis fuerit à principio, remanet ex obseruantia declarata.*

13 *Restrictio ad aliquid facta non operatur extentionem ad illud, quod non fuit expresè conuentum.*

14 *Dictio*, e non altrimente, *inducit modum ad vnguem seruandum, & omnem alium penitus remouet.*

15 *Declarationem, quam facere non potuissent auctores si viuerent, multo minus facere potuerunt hæredes.*

16 *Pacta super futura successione reprobantur à iure.*

17 *Pacta futuræ successionis sustinentur, si promissores vsq; ad obitum in eadem promissione permanserint.*

18 *Copia simplex nullam fidem meretur, limita vt numer. seqq.*

19 *Scriptura priuata stantibus coniecturis, & adminiculis, plenè probat.*

20 *Obseruantia præbet robur scripturæ, etiam informi.*

21 *Collatio, & imputatio excluduntur, si bona penès aliquem non sunt perpetuò permansura.*

22 *Primogenitura facta ad fauorem vnius ex filijs non confertur inter alios fratres, & per totam.*

23 *Primogenitura si non confertur inter fratres, nec illa admitti debet in pretio, aut valore bonorum.*

24 *Fratres detracta primogenitura præcipua pro primogenito, in reliquis bonis æqualiter succedunt communi parenti.*

25 *Pater non potest de inæqualitate redargui, si cæteris filijs reseruauit legitimam.*

26 *Col-*

26 *Collatio primogenituræ excluditur, si ille, qui matrimonium intuitu primogenituræ contraxit, remaneret deceptus.*
27 *Primogenitura confertur, si constat de voluntate testatoris.*
28 *Voluntates defunctorum non redactæ in dispositionem, nullius sunt roboris, & momenti.*
29 *Testamenta non consistunt in veritate actus, sed in solemnitatibus, quæ si non fuerunt adhibitæ, non sufficit dicere aliquem ita voluisse.*
30 *Consensus vtriusque partis requiritur ad perficiendum contractum.*
31 *ex Tractatu non infertur ad illius conclusionem, & num. 32.*
32 *Falsitatis suspicio in ciuilibus adimet fidem scripturæ.*
33 *Conclusio matura deliberatione capta, non autem præcedentes tractatus dubij, attendenda est, & num. 31.*
34 *Dictio* tutto ciò, *omnia comprehendit, & nihil penitùs excludit.*
35 *Ignorare nemo præsumitur id, in quo benè versatus est.*
36 *Collatio in dubio semper excludenda est.*
37 *Aduentitia non autem profectitia reputantur bona elargita filijs non eorum intuitu, sed aliorum, & ob id imputationi non subiacent.*
38 *Tutor non potest præiudicare minori.*
39 *Ius quæsitum primogenito, eiusque successoribus pater tollere non potest, vel aliter immutare.*
40 *Ægidiana Constitutio habet locum in toto Statu Ecclesiastico.*
41 *Impugnata scriptura Scribenti non præiudicat.*
42 *Contrahentium mens qualis fuerit à principio declaratur ab ijs, quæ ab ipsis post contractum gesta sunt.*

DECISIO CCCXVII.

INtuitu matrimonij, quod Marchio Gregorius Spada, filius primogenitus Iacobi Philippi, contraxit cum Marchionissa Camilla Fantutia, reciprocè conuenerunt Senator Federicus Fantutius, dictæ Camillæ Auus paternus, & clar. mem. Cardinalis Bernardinus Spada, dicti Gregorij Patruus, quod ille, & Margherita Anguisciola Auia paterna eandem Camillam deberent hæredem instituere; Et iste vice versa teneretur intra spatium octo annorum, erigere primogenituram annui redditus librarum 32. mil. Bonon. vnà cum Marchionatu valoris librarum 64. mil. & istæ conuentiones factæ fuerunt hinc inde ad fauorem descendentiæ masculinæ eiusdem matrimonij, vt constat ex Capitulis matrimonialibus, sub die 30. Maij 1621. datis in Summ. Marchionis *num.* 1.

In exequutionem huius sponsionis, & vt primogenituræ onus, non tantùm ipse bon. mem. Cardinalis promissor substineret, sed etiam, vt cum alijs fratribus esset commune: Obtinuit, vt R. P. D. Virgilius pro duabus, & D. Iacobus Philippus, pro tribus sextis partibus concurrerent, & ipse pro vna obligatus remansit, pacto adiecto, quod in casu de deficientiæ lineæ masculinæ, ex dicto matrimonio, bona contributa reuerterentur ad eosdem pro rata, siuè ad eorum hæredes, & successores, vt patet ex Apocha inter eos confecta: data in eodem Summ. *num.* 2.

Verùm ipse D. Cardinalis hanc eandem primogenituram postea constituit in nonnullis bonis emptis pro tribus ex sextis partibus, existen. in Territorijs Bononiæ, & Ferrariæ, ex pecunijs prædicti Iacobi Philippi: post cuius obitum assignata fuerunt eidem Gregorio, non obstante quod in illius hæreditate successerint septem filij masculi, & tres fœminæ in ætate pupillari existentes, quarum tutelam, cùm susceperit D. Cardinalis Spada inuentarium confecit; & huiusmodi bona, vti communia descripta fuerunt, vt in Summ. R. P. D. Spadæ *num.* 1. *lit.* B.

Cùm verò postea ipse Marchio Gregorius prætenderet, vltrà primogenituram ad ipsum spectare, etiam bona paternæ hæreditatis pro sua rata, hinc iudicium iactationis iactationum R. P. D. Spada, & fratres, instituerunt contra eundem coram bona memoria Pirouano, & deinde coram Reuerend. P. D. Ottalora, & quamuis ipsi sub die 27. Apr. 1667. obtinuerint resolutionem ad eorum fauorem tamen per sententiam latam à Reuerend. P. D. Castrillo sub die 23. Maij 1672. succubuerunt, quam secunda vice me proponente, vti validam, & iustam, DD. esse confirmandam responderunt.

De validitate inter partes nullo prorsus modo fuit dubitatum, † concurrentibus requisitis consideratis in *decisione Caputaquens.* 262. *par. secunda*; Et ideò tantummodò illius iustitia impugnata fuit, contra quam duo præcipuè in hac propositione opponebantur; Primùm, primogenituram fuisse pro medietate constitutam ex proprijs pecunijs, seù bonis Iacobi Philippi partis ante celebrationem matrimonij, quamuis præcessisset reciproca intelligentia, & tractatus inter fratres, vt omnes contribuerent, vt ex capitulis datis in Summ. à R. P. D. Sigismundo *à num.* 1. *vsque ad* 4. & Informantes pro eodem hoc probant nedum ex tenore Apochæ matrimonialis, in qua Cardinalis non promisit absolutè primogenituram de proprio constituere, sed solùm dixit: Che il Signor Gregorio dentro il termine d'otto anni debba hauere in testa sua vna primogenitura, sed etiam ex Apocha posteà confecta, in qua fratres expressè declarant eorum voluntatem contribuendi, ibi: Che tutto quello, che è nella Capitulatione con il Signor Federico Fantucci, s'intenda egualmente riferito al Sig. Giacomo Filippo, & al Padre Virgilio actiuè, & passiuè. Vltra quod etiam inter eos fuit dispositum de modo faciendi hanc contributionem. Quod eo fortiùs arguit certam voluntatem contribuendi, ibi: Alla quale primogenitura si dichiara il Sig. Cardinale debba concorrere per vna sesta parte, & il Padre Virgilio per due seste parti, & il Sig Giacomo Filippo per tre seste parti, eodem Sum. *num.* 5. & exindè per ipsos Informantes inferebatur habere locum conclusionem, quod dum pater simpliciter aliquid donat eius filio, nullo donationis titulo expresso,† semper de iure censeri debere voluisse filio imputari, Bart. *in l.* 1. *§. sed si n.* 1. *ff. si quis à Parent. fuer. manum*, Alex. *in l. illud nu.* 5. *in fin. vers. secus C. de collat.* Corn. *cons.* 64 *nu.* 8. *lib.* 2. Peregr. *de fideic. art.* 36. *nu.* 125. Merlin. *de legit. lib.* 2. *tit.* 2. *quæst.* 20. *num.* 25. Rota *coram Seraph. decis.* 568. *num.* 3. & Adden. *ad Greg. decis.* 568. *num.* 13. *& decis.* 242. *nu.* 17. *par.* 8. *recent.* 2

Alterum, quod bona delata in filium titulo primogenituræ cadant sub collatione, quotiescumque † concurrat voluntas patris, ad hoc, vt fiat imputatio, alias fuit firmatum coram Merlin. *decis.* 586. *num.* 3. & nuper *in Bononien. separationis Bonorum* 5. *Iulij* 1662. *&* 15. *Iunij* 1665. *coram bon. me. Verospio*, & hanc voluntatem arguebant, quia cùm esset requisitus constituere ipse Iacobus Philippus pater à P. Virgilio primogenituram declarauit se abhorrere filiorum inæqualitatem, vt in eius epistola, Summario *numer.* 1. *ibi*; Non voglio tratanto lasciar di dire, che non approuo punto, anzi del tutto escludo, che si scritturi col Signor Federico à nome mio, perche non vorrei incontrare, come incontrarei senz' altro, l'indignatione, & odio degl' altri miei figlioli, quando apprendessero, che io hauessi voluto fare delle nouità, e disparità in dano, e pregiudicio loro. *Et in alio loco*. Non voglio anche lasciare di dire, e di humilmente supplicare il Sig. Cardinale, e V. R. ad hauer riguardo di non volermi angustiare, & impouerire in vita mia, perche dieci maschi, che io mi ritrouo, n' habbia da impinguare, & arricchire vn solo. Quod eo euidentius dicebant ijdem informantes pro Reuerend. P. D. Spada comprobatum remanere ex quadam alia P. Virgilij epistola, quam nominat alia epistola Cardinalis, data in Summario *numer.* 2. *in his verbis*: V. R. mi scrisse il Mercordi 2. Aprile di hauer proposto al Signor Giacomo Filippo, che Sua Signoria poteua dare à Gregorio suo figliolo in gratia della primogenitura quella portione, che li saria toccata, post mortem, ne' beni di esso Signor Giacomo Filippo. *Et in eadem epistola ibi*: Scrissi d'hauer detto à Giacomo Filippo, che potrebbe assegnare à Gregorio la sua portione, che li toccarebbe, morendo esso Giacomo Filippo. Indè cùm creata fuerit primogenitura, censeri debet fundata tantummodò in bonis ad ipsum spectantibus post mortem patris, ex quo pater tàm enixè inspexit, ne inter filios aliquam inæqualitatem constitueret.

Quibus tamen binis motiuis non obstantibus. Placuit DD. amplecti resolutiones in reiteratis huiusmodi causæ propositionibus sæpè sæpiùs captas ad fauorem Marchionis Gregorij collationem excludentes. Itaque, aut Reuerend. P. D. Spada, & fratres insistunt, Marchionem Gregorium teneri conferre, & ista collatio in præiudicium Primogenituræ erectæ, vti illius subsistentiæ contraria, non admittitur, dum ex ea bona, quę indiuisa remanere debent, diuisioni subijcerentur in totalem fideicommissi euersionem, vt fuit firmatum 23. Maij 1672. in hac eadem causa in principio, coram R. P. D. Castrillo; Aut intendunt ipsum bona huiusmodi habita in vita patris debere imputari, & multo minus vti possunt ista prærogatiua, attento quod Iacob. Philippus decessit ab intestato, quo

18 simplex copia, † quæ nullam mæreretur fidem, Auth. *si quis in aliquo*, C. *de æden. cap.1. de fide instrument.* Quoniam multa concurrunt, quæ illius existentiam plenè probant. Primò, adest confessio. Notarij, original remansisse penès D. Cardinalem; Secundò, corroboratur ex alia assertione ex alio instrumento celebrato, Summ. *n.*10. Tertiò, ad formam d. Apochæ idem Iacobus Philippus persoluit pretium dictæ primogenituræ, Sum. *numer.*30. & his adminiculis, & coniecturis concurrentibus, remanet illius veritas, & existentia sa-
19 tis firmata, † & in hoc casu scriptura priuata plenè probat Rota *decis.*164. *num.*3. & *decis.*191. *num.*12. *par.*8. *recent.* Qui-
20 bus additur obseruantia, † quæ efficit, vt scripturæ informi deferatur, & ab ipsa robur accipiat, Gratian. *discept.*95. *num.*8. Rot. *coram Buratt. decis.*10. *num.*21. & ibi Adden. *nu.* 32. & *seq. coram Merlin. decis.* 294. *numer.* 22. & *decis.* 572. *numer.*2.

Cæterùm collationem penitùs excludunt non solùm pactum reuersiuum in capitulis matrimonialibus appositum, vbi conuentum fuit, quod deficiente linea masculina, Gregorij bona in primogenituram assignata reuerti deberent ad eosdem contribuentes pro rata contributa, quod omnem col-
21 lationem, vel imputationem † excludit, ex quo dicta bona non sunt perpetuo remansura penès Gregor. Bald. *in l. quoniam ff. de inoff. test.* Hier. Laur. *in l. si emancipati num.*389. *C. de collat.* Tiraq. *in l. si vnquam verbo susceperis liberos nu.*174. *C. de reuoc. donat.* Mangil. *de imput. quæst.* 14. *n.*8. Merlin. *de legit. lib.*2. *tit.*2. *quæst.*9. *num.*39. Peregr. *de fideicom. art.*37. *num.* 23. Merlin. *decis.*568. *num.*8.

Verùm etiam quia cùm huiusmodi bona delata fuerint in filium ex paterna Indulgentia titulo primogenituræ, & ad conseruandum familiæ splendorem, & Domus de Spadis magnificentiam, diuisioni, & seperationi subiecta esse ne-
22 queunt, † & per consequens remanent exempta à collatione, ex quo ea, quæ æqualiter inter fratres diuiduntur contra Testatoris mentem primogenituram penitùs destruunt, Bald. *in Auth. ex testamento sub num.* 39. *C. de collat.* & *in l. cunctos Populos, num.*36. *C. de Sum. Trin.* & *Fid. Cath.* Menoch. *cons.* 1116. *n.*6. & 7. Surd. *cons.*427. *nu.*53. & *seq.* Cephal. *cons.*3. *n.* 5. & *sequen.* Cyriac. *contr.* 312. *num.*67. Tiraq. *de primogenit quæst.*51. *num.*1. & *seq.* Michelor. *de fratr. quæst.*1. *cap.*32. *n* 1. Andreol. *controu.* 380. *nu.*17. Thomat. *decis.*50. *nu.*171. Rot. *in Bononien. separationis bonorum* 15. *Iunij* 1661. *coram bon. mem. Verospio*, & ad præseruandam huiusmodi primogenituram
23 non solùm non debent bona conferri, † sed illa nec admitti debent in pretium, aut bonorum valorem, Menoch. *d. cons.* 1166. *n.*9. Mangil. *de imput. quæst.*37. *n.*12. 14. & 15. Peregr. *de fideic. art.*36. *n.*107. & *seq.* Fachin. *contr.* 48. *nu.*7. *lib.*7. contra quam Assignationem alij fratres, nec vllam quærimoniã facere iustè possunt, nec aliqua compensatio illis debetur, sed
24 detracta primogenitura, † quæ ad fauorem primogeniti inuiolata remanere debet cum eodem primogenito in alijs bonis paternis pro æquali portione succedunt, vt latè firmat Cephal. *cons.*3. *num.*59. *vers. aggredior*, & *seq.* & *cons.*174. *per tot.* Rosental. *de feud. cap.*7. *conclus.*23. *n.*21. *cum seq.* Intrigl. *contr.*2. *art.*5. *num.*388. Cyriac. *contr.*312. *n.*117. & *seq.* & hoc modo Pater inspiciendo ad familiæ conseruationem, redargui non potest de inæqualitate, dum habet liberas habenas disponendi de rebus suis eo modo, quo sibi magis placuerit,
25 † & filijs nullam iniuriam defert, dum illis non aufert legitimam, Alciat. *contr.*8. *num.*12. *lib.*2. Menoch. *cons.*272. *n.*12. Hond. *cons.*89. *n.*14. & *cons.*92. *n.*50. *vol.*1. Cyr. *contr.*312. *nu.*6.

Quibus assistit etiam promissio facta à Federico, & Camilla Anguisciola relinquendi post eorum obitum heredem vniuersalem Camilliam sponsam, eiusque descendentes masculos. Quæ cum stipulata fuerit in correspectiuitatem d. primogenituræ, & amboeam executioni demandauerint, vt in Summ. *num.*1. quando bona ad hunc effectum assignata essent conferenda, deficeret validitas contractus correspectiui, & remaneret alter ex contrahentibus deceptus, dum respectu huius primogenituræ credendum est ipsum fecisse
26 promissionem omnium suorum bonorum, † & ad euitandam hanc fraudem, & deceptionem simpliciter intrare debet collationis exclusio, vt in puncto firmauit, Surd. *consil.* 143. *numer.*34.

Agnouerunt fratres de Spadis ista esse vera, & sine difficultate transire; ideò mutato consilio in his vltimis informationibus stabiles pedes fixerunt in eo, quod huiusmodi bona fuerunt ex voluntate patris assignata Marchioni filio pro eius portione hæreditaria, & quamuis Rota admittat, quod
27 bona assignata pro primogenitura conferri debeant † quando de expressa Testatoris voluntate constat, quod illa conferantur cuius paternum iudicium amplecti necessè est, ex *Authentica ex Testamento*, & in corpore, vndè sumitur, *C. de collat.* vt etiam firmatum fuit *in Bononien. separationis bonorum* 15. *Iunij* 1662. *coram bon. mem. Verospio*.

Attamen difficultas fuit, quod ista conclusio illis fauere non possit, dum DD. non habuerunt hanc voluntatem pro iustificata, & cum de expressa nullibi doceatur tacita, quæ resultare dicebatur ex epistolis in Summario datis, visa fuit nullum habere subsistentiæ fundamentum, etenim ante omnia ponderari debet, quod Iacobus Philippus decessit sine testamento, & etiamsi habuisset intentionem, quod dictę primogenituræ bona caderent in portionem hæreditariam debitam ab intestato Marchioni Gregorio remansit, tamen illius voluntas imperfecta, dum nihil in sua morte de hoc disponere voluit, & propterea cum ipse Marchio successerit ab intestato hæreditas dicitur illi delata à lege, & non ab homine, & † ligari non debet ab antecedentibus voluntatibus 28
morientium non redactis in dispositionem, sed totam hæreditatem sine aliquo onere accipere debet pro æquali portione cum alijs, qui pari modo in eodem gradu ab intestato veniunt, iuxtà doctinam, Bald. *in l. si emancipati sub num.* 15. *C. de collat.* Alexander *cons.*44. *in fine lib.*5. Cephal. *cons.*436. *num.* 117. & *seq. tom.*3. & *cons.*125. *num.*36. & *seq. lib.*5. & epistolæ, in quibus tota vis fratrum de Spadis, consistit, non probant continuationem voluntatis Iacobi vsque ad obitum, ex quo habere non possunt vim testamenti, quia testamenta non consistunt in veritate actus, sed in solemnitatibus, † quæ 29
nisi adhibeantur, non sufficit dicere quem aliquid voluisse, dum vixit, iuxtà Text. *in l. hac consultissima C. de testament.* Gomes. *consil.*382. *numer.*4. *lib.*2. Rota *in recent. decis.*81. *numer.* 12. *par.*7. Verùm nec aliqua probatio deduci potest huius voluntatis de tempore, quo ipse vixit ex eisdem epistolis, nam si ipsi volunt, vt attendatur ad illam probañ, epistola Iacobi exarata sub die 22. Aprilis 1631. responsiua aliarum epistolarum scriptarum à P. Virgilio, in Summario eorundem fratrum *numer.*4. ad hoc vt ipse Iacobus concurrere deberet ad hanc primogenituram erigen. pro scut. 20. mil. & cum alijs bonis ascenden. ad eam portionem hæreditatis, quam Marchio fil. esset habiturus post eius mortem, tantum abest quod aliquem probationis gradum faciat, circa voluntatem conferendi, vel imputandi, vt quinimò ex ea remaneat exclusa penitus omnis voluntas, & intentio obligandi filium ad huiusmodi contributionem, ibi: Giungemi tanto nouo il dire, che frà di lei, e mè sia passato discorso, e scandaglimento intorno alle contributioni per fondare la primogenitura, che si tratta, e stabilito, che io sia per contribuire scudi venti mila di paoli, e con l'vtili, e prouisioni de' Negotij di che tutto dice hauer figurato, che supplirà alla metà del bisogno, e non sapendo considerare da quel spirito ella si sia potuto mouere à scriuermi in questa forma, mentre se io non sono diuentato smemorato affatto, non mi ricordo, che me ne habbia fiatato minima parola, & isti dicuntur simplices tractatus inter ipsos habiti, qui non habent vim obligandi, & minus argui potest ex hoc inter eos fuisse initum aliquem contractum stante, quod Iacobus Philippus in Epistola excludit omnem prætensionem contribuendi ad effectum erigendi primogenituram illis verbis: Giungendomi tanto nouo quel dire, che trà Lei e me sia passato discorso, ò scandagliamento intorno alle contributioni, Quæ consensui repugnant, & tamen ad perficien. contractum necesse est, † vt 30
adsit expressus vtriusque partis consensus *l. in conditionibus, ff. de verb. signif. l. fin. C. quæ res pignor obligari poss.* Rolan. *consil.* 37. *n.*22. *lib.*2. Crauett. *cons.*262. *num.*7. *lib.*4. Rot. *in Romana Census, seù deposuit* 28. *Iunij* 1645. *coram bona memoria Meltio*.

Multoque minus huiusmodi collationi, seù imputationi proficua esse videtur alia epistola, quam scripsit D. Cardinalis sub die 23. Aprilis 1631. continens duas propositiones, quas P. Virgilius asserebat proposuisse Iacobo Philippo: Che sua Signoria poteua dare à Gregorio suo figliuolo in gratia della primogenitura quella portione che gli sarebbe toccata post mortem ne i beni d'esso Sig. Giacomo Filippo, & dixit istam fuisse scriptam 2. Aprilis, & successiuè refert P. Virgilium ipsi scripsisse sub die 6. Aprilis, hæc præcisa verba: Scrissi hauer detto à Giacomo Filippo, che potrebe assegnare à Gregorio la portione, che gli toccarebbe, morendo il Signor Giacomo Filippo: Quia cõtradicens Iacobus Philippus dictis P. Virgilij respondit in alia epistola: non mi ricordo, che V. R. me ne habbia mai fiatato ne pur vna minima parola; quibus contrarietatibus, optimè à D. Cardinali perpensis inter P. Virgilium, et Iacobum Philippum fratrem exortis, re-

Bb 4 spon-

spondit: E quanto à questo capo, trattandosi di cose consistenti trà il Sig. Giacomo Filippo, e V. R. io non veggio come poter entrare, Vndè nihil absolutè concludere videntur istæ literæ, nec circa contributionem, nec circa collationem, aut imputationem, dum solùm exhibent aliquos discursus inconcludentes, & solùm præseferunt introductionem simplicis tractatus ab alia ex partibus impugnati à quo poterant partes resilire eo modo, quo eorum voluntas eos trahebat,
31 † ideòque non valent inducere perfectam tractatus conclusionem, Dec. *cons.* 488. *num.* 10. Rota *coram Gregor. XV. dec.* 168. *num.* 2. & ibi Adden. *num.* 5. *& 6. & decis.* 104. *num.* 2. *par.* 2. *diuers. & decis.* 677. *num.* 3. *part.* 2. *& decis.* 121. *num.* 8. *par.* 5. *tom.* 1. *recentior.*

Alia verò epistola scripta sub die 26. Aprilis 1631. à P. Virgilio ad D. Cardinalem non meretur allegari, vt in Summ. *num.* 8. dum non est apta ad inducendum firmam illorum voluntatem, quia caret data, subscriptione, & recognitione ad euitandum, absurdum *in l. scripturas*, & P. Virgilius noluit contenta in ea esse vera, nec constat de eius transmissione ad D. Cardinalem sub dicta die 26. &, quod peius est, imperfecta, & non terminata, & fuit ostensum continere contradictionem, & hac de causa esse non potest sine suspicione
32 falsitatis, † quæ in ciuilibus sufficit ad demen. fidem scripturæ, Rota *coram Eminen. Ottbob. decis.* 23. *n.* 9. *& in rec. decis.* 452. *n.* 4. *par.* 1.

Vt nec confert collationi alia epistola Iacobi Philippi scripta P. Virgilio, in qua videtur abhorruisse inæqualitatem, ibi: Non voglio lasciar di dire, che non approuo punto, anzi del tutto escludo, che si scritturi col Sig. Federico à nome mio, perche non vorrei incontrare l' indignatione, & odio degl'altri figlioli, rispetto che cessa nel Signor Cardinale, & in V. R. Quoniam ex hac epistola nullo pacto argui debet, ipsum odio habuisse disparitatem, sed tantummodo ex illis verbis manifestauit se nolle illam promittere per se ipsum, *ibi*: Che si scritturi col Sig. Federico à nome mio, sed mediante persona D. Cardinalis, aut P. Virgilij, dum dicit: Rispetto, che cessa nel Sig. Cardinale, & V. R. ex quibus verbis apparet, illi non fuisse exosam primogenituram, sed non consentiebat, quod ipse apparere deberet, vti illius auctor, & ab illa dubietate, vti ab omnibus alijs primogenituræ erectionis tractatibus, & contrarijs recessit, acquiescendo rationibus à D. Cardinali adductis, quod primogenituræ passim erigi solitæ erant à prudentissimis patribus pro conseruatione familiarũ, & substentatione domorum, & hoc patri licitum est facere, absque eo quod incurrat filiorum indignationem, *ibi*: Considerãdosi nella primogenitura il beneficio vniuersale della Casa, e lo splendore, che ne risulta alli Secondogeniti quantunque meno commodi del primo; Et post hæc cùm consilium ad instar sapientis ipse mutauerit manifestando contrariam suam deliberationem alia epistola, quam P. Virgilio scripsit, istud totum negocium à se iam deliberatum patefecit, *ibi*: Dissi già hier matina à V. R. che circonscriuessimo tutto ciò, che ella haueua scritto à me, & io à lei intorno alli discorsi, e præsupposti di contributioni, & posteà magis corroborañ. hanc suam intentionem subdit — Benche io stimassi meglio, che si facesse da loro, si per mia difesa, e scusa con gli altri miei figlioli, tuttauia, se altrimente piace à loro; facciasi come più li piace, che con gli altri miei figli, se si grauaranno, che habbia voluto far primogeniture; bastante scusa mi sarà il dirli d'hauer stimato seruitio loro l' obedire, come io deuo, e come loro douranno sempre, à i commandamenti del Signor Cardinale, e di V. R. Quæ manifestatio deliberatæ voluntatis excludit omnem ancipitem voluntatem, quam ipse habere à principio poterat circa disparitatem inter filios, quæ amplius habenda non est in consideratione, cùm satis clara sit retractatio dubij tractatus, ab ipso facta, ex quo omnes præcedentes animi deliberatio-
33 nis, & dubij tractatus voluit, vt circumscriberentur, † & ideò istæ, resolutiones matura deliberatione captæ, & non primæ sunt attendendæ, vt de decreto circumscripto tradit Carleual. *de iudic. lib.* 1. *tit.* 3. *disput.* 34. *numer.* 15. Rota *coram Buratto decis.* 574. *numer.* 20. *& in Romana census* 14. *Iunij* 1636. *coram Reuerendissimo Albergato Decano.*

Nihil penitùs releuante repetito obiecto, quod circumscriptio amplectatur tantummodò quandam altercationem inter ipsum, & P. Virgilium exortam circa superabundantiam diuitiarum non autem resolutionem comprehendi portionem Marchionis filij in bonis contribuendis; dum enim antea tractatus pro motus fuerat circa contributionem, & quantitatem bonorum contribuendorum, & postea ipse Iacobus Philippus immediatè literas transmiserit cum inscriptione horum verborum — Dissi hier matina, che circonscriuessimo tutto ciò, che ella haueua scritto à me, & io risposto à lei intorno à i discorsi, e presupposti di contributioni, pernecesse inserri debet, quod huiusmodi verba cadant sub circumscriptione, quæ etiam comprehendit omnia; & quæ antea dixerat circa repugnantiam, quam habebat faciendi inter filios inæqualitatem, attento præcipuè, quod qualificata fuit cum illa dictione, *Tutto ciò*, cuius natura est, † omnia compre- 34
hendere & nihil penitùs excludere, *l. Iulianus* 66. *ff. de leg* 3. Cyriac. *controu.* 212. *numer.* 27. Barbosa *dict.* 242. *numer.* 1. *& seq.*

Accedit, quod in eadem epistola se contributurum Iacobus Philippus promisit, *ibi*, Dissi, dico, confermo &c. e V. R. vogliono contribuisca per la metà: Et tamen, nec verbum quidem protulit, concernens voluntatem suam circa imputationem in portionem hæreditariam, quod credendum est, illam noluisse sub silentio inuoluere, si ad illam excogitasset, quam verisimile est etiam non ignorasse, † vti benè ver- 35
satus in similibus negotijs, quod non valuisset amplius post ius quæsitum facere, Surd. *cons.* 75. *num.* 11. *& cons.* 192. *nu.* 24. *&* 25. Merlin. *de legitim. lib.* 2. *tit.* 2. *quæst.* 29. *num.* 47. & fuit firmatum *in Bononien. separationis bonorum* 25. *Maij* 1668. *§. Nec est applicabilis, coram R. P. D. Calataiù.*

Mirificè etiam comprobantur ex eadem epistola D. Marchionis prætensiones collationem excludentes, quia disponendo in ea modum stipulandi contractum primogenituræ, dixit: Essendo il loro piacimento, che si scritturi à nome mio; mi contento; benche stimassi meglio, che si facesse da loro, perche Gregorio hauesse à riconoscere maggiormente il beneficio da V. R., & quia D. Cardinalis non erat satisfactus, quod Iacobus Philippus Pater contribueret tàm paruam portionem, alia epistola, quam illi scripsit, data in Summar. *numer.* 7. *lit. B.* iterum illum molestabat, *ibi*: Marauigliarsi non hauer slargata più la mano à fauore, e beneficio del figliolo: Et in alio loco, iterùm contra eundem exclamauit: Contribuendo il Sig. Giacomo Filippo la metà del danaro, metteremo in sicuro il negocio per la sua descendenza, vt in Summario *d. numer.* 7. *litt. G.* Et cùm P. Virgilius, & D. Cardinalis essent totaliter intenti vnanimi applicatione ad finem protrahendi hoc negotium, tandem aliæ epistolæ scriptæ à P. Virgilio eidem Iacobo Philippo ipse respondit: Dissi, dico, e confermo, che se il Sig. Cardinale, e V. R. vogliono, che io contribuisca per la metà alla primogenitura deuo contentarmi, & acquietarmi come mi acquieto, e contento al loro volere. Absque eo quod nec verbum quidem in ea circa imputationem, vel collationem insertum legatur, & cum totale negotium remiserit sub dispositione D. Cardinalis, qui cum stipulatus fuerit capitula matrimonialia, nulla facta mentione de collatione, vel imputatione, ipsa attendi debent, à quibus diriguntur omnes alij tractatus, qui antea habiti fuerunt, & totum illud, quod in eis expressum reperitur, intelligi debet inter partes conuentum, & conclusum, & quando esset anceps illorum interpretatio, † tamen in dubio sem- 36
per collatio excludenda venit, Peregrin. *cons.* 97. *nu.* 90. Andreol. *contr.* 380. *n.* 4. Thomat. *dec.* 150. *nu.* 177. *lib.* 1.

Eoque magis, quia considerabant DD. fratres fuisse inductos ad contribuen. ex motiuis à D. Cardinali illis pluries decantatis, & eius contemplatione postea moti fuerunt ad constituen. huiusmodi primogenituram, & per consequens bona elargita non respectu filiorum sed aliorum reputari nequeunt ipsius profectitia, † sed aduentitia, & ob id impu- 37
tationi non subiacent, vt aduertit Vasq. *de success. creat. tom.* 1. *lib.* 3. *§.* 30. *par.* 2. *numer.* 240. *& firmauit Rota in hac eadem causa sub die* 7. *Maij* 1668. *coram Ottalora §. Nec valet in fin.*

His autem stantibus, nec animos DD. mouere valuit partita conscripta in libro tutelari à quodam Computista de ordine Cardinalis Tutoris, in quo huiusmodi bona vti hæreditaria Iacobi Philippi nuncupantur, vt in Summ. eorundem fratrum dato 4. Maij *num.* 1. *litt. A.* Quia, vltra quod dd. partitis nulla fides est adhibenda vti de antidata suspectis, dũ D. Cardinalis tutelam filiorum non potuit suscipere, nisi die 3. Setembris 1636. quo obtinuit Breue à fan. mem. Vrbano VIII. nouo Summario *numer.* 11. & mortem Iacobi Philippi notam habere non poterat die 22. Augusti 1631. quo obijt, dum ipse Romæ degebat, & tamen de ordine illius partita in libro inserta legitur die 22. eiusdem mensis. Adeovt etiam, quod ipse D. Cardinalis, quando constituit Procuratorem ad suscipiendum tutelam, & curam filiorum Iacobi Philippi, nominauit eos æqualiter hæredes ab intestato dicti sui

Pa-

Patris,cum specifica nominatione eiusdem Marchionis, vt in nouo Summ. *num.* 12. & quando aliter fuisset, hæc bona, vti propria aliorum fratrum ab eo in Inuentario descripta fuis-
38 sent, † tamen nullo modo subsisteret, quia non potuisset præiudicare minori, *l. certum*, *§. sed an*, *& ipsoi*, *ff. de confess.* Bart. *in l. huius* 47. *§. tutelæ*, *ff. de administrat. tut.* Menoch. *consil.* 31. *num.* 40. Cyriac. *contr.* 312. *num.* 119 *& sequent.* Surd. *decis.* 229. *num.* 24. Rota *coram Durano decis.* 28. *num.* 20 *& decis.* 39. *num.* 1 *&* 2. Vltrà quod considerandum venit, D. Cardinalem fuisse primogenituræ auctorem, & fabrum, & ab illius manibus, & industria hoc opus erectum fuit, & postquam illam intra limites certarum rerum restrinxit, nullo onere imputationis
39 iniuncto, † spoliatus remansit omni facultate mutandi ius quæsitum primogenito, eiusque successoribus, ac alterandi voluntatem propriam, aliorumque contrahentium, Cephal. *consil.* 12. *n.* 34. *&* 35. *cum seq. & cons.* 337. *sub num.* 9. *vers. verumtamen*, *cum sequen. vsque ad finem*, Roland. *cons.* 10. *sub n.* 36. *vers. circa vltimum*, *vol.* 3. Castill. *controu. iur. lib.* 2. *cap.* 20. *n.* 84. Tondut. *quæst. ciuil. lib.* 1. *cap.* 51. *num.* 33. & vt optimè dixerunt alij, quos adducit Cyriac. *controu.* 23. *n.* 36.

Nec offuscare potest rationes Marchionis confessio per eundem emissa in Apocha vltimo loco producta pro parte dd. fratrum in qua ipse fatetur, Patrem toto vitæ cursu fuisse conquestum, quod D. Cardinalis, & P. Virgilius eum induxerint ad obligandam nimiam partem bonorum pro primogenito. At quia nihil concludunt ista verba circa imputationem in portione bonorum hæreditariorum, & illa attendenda non veniunt, ex quo nullis suffulta est solemnitatibus per constitutionem Marchiæ requisitis de forma obseruanda in con-
40 tractu minorum *lib.* 5. *cap.* 25. † quæ iuxtà Summorum Pontificum Sixti IV. & Pauli III. extentiones, omnia loca status Ecclesiastici comprehendit, Rot. *decis.* 260. *num.* 3. *par.* 6. *recent.*
41 † eo maximè attento, quod dicta Apocha à fratribus de Spadis impugnatur, *cap. ex eo de reg. iur. in* 6. *l.* Papinianus *§. meminisse ff. de inoff. Testam.* Surd. *cons.* 176. *num.* 29. *& seq.* Rota *coram Buratt. decis.* 46. *num.* 11. Verùm quia idem Marchio in ea renunciauit vsumfructum portionis hæreditariæ ad fauorem fratrum Romanam Curiam sequentium, & exindè contrarium conuincitur, illud non fuisse assignatum in dictam portionem hæreditariam, quæ cum gesta fuerint post contra-
42 ctum, † videntur sufficientia ad declaran. qualis ab initio fuerit intentio contrahentium, ad Text. *in l. sed Iulianus §. Proinde ff. ad Maced.* Rot. *coram Buratt. dec.* 89. *n.* 14. *& in rec. dec.* 108. *num.* 10. *par.* 11.

Et his optimè consideratis, denique obstare non videtur, quod Marchio Gregorius petat, quod intus habet, dum ex bonis paternis iam consecutus fuit primogenituram; Quoniam obiectum supponit id, quod est in quæstione, imò contrarium eius, quod ex supradictis fuit probatum, bona scilicet primogenituræ nunquam fuisse in dominio, & possessione Iacobi Philippi, qui eadem bona per ipsum empta in executionem propriæ, & particularis obligationis iam assignauit primogenituræ. Quamobrem cùm ex hac, alijsque innumeris rationibus excludatur quæcunque prætensio imputationis, seù collationis, non tenetur Marchio Gregorius aliquo modo se vertere contra hæreditatem Cardinalis, qui propriæ obligationi iam satisfecit, dum primogenituram assignauit. Quod si dd. fratres de Spadis prætendunt D. Cardinalem excessisse fines, ipsisque præiudicasse, dum in regulis primogenituræ necessitatem conferendi, seù imputandi non expressit, incumbit illis onus assumptum probandi, & eo dilucidato actionem dirigere poterunt contra hæreditatem D. Cardinalis, tribuendo interim portionem hæreditariam debitam Marchioni Gregorio, vti filio, & cohæredi ab intestato Iacobi Philippi communis patris in hoc separato Iudicio, seù interdicto, de quo *in l.* 1. *C. quorum bonorum.*

Quæ omnia visa fuerunt exuberantia ad diluenda fundamenta exaduerso deducta, & resoluta fuerunt vtraque parte, tàm in scriptis, quàm in voce acriter informante &c.

Plurimæ Decisiones in hac causa factæ sunt omnes impressæ par. 15. *recent. quæ ibi habentur in ordine* 87. 377. *& aliæ duæ immediatè sequentes.*

R. P. D. RONDININO.

Verulana Bonorum super bono iure.

Veneris 15. *Iunij* 1674.

ARGVMENTVM.

Licèt possit quandoque Iudex constituere dotem supra legitimam filiæ, spectare tamen debet, vt remaneat æquè legitima aliorum filiorum, & tantùm relinquatur patri, nè mendicare cogatur; atque ideò subhastatio, & deliberatio facta pro dote alitèr constituta a nullitate saluari non potest, non obstante alio credito, seù prætentione eiusdem mulieris.

SVMMARIVM.

1 *Confessio emanata in positionibus contra confitentes plenè probat.*
2 *Legitima trium filiorum est triens totius assis hæreditarij.*
3 *Dos quandoque maior legitima potest arbitrio iudicantis constitui, & num.* 5.
4 *Dos si maior legitima constituenda sit, & detrahenda est legitima filiorum, & tantùm reliquendum patri, vt commodè viuere possit.*
5 *Dos excessiua ad debitam congruitatem reduci debet.*
6 *Pater dotando filiam mendicare non debet contra votum naturæ.*
7 *Subhastatio excessiua ex alio credito, vel prætentione saluari non potest.*
8 *ex Diuersis non fit illatio.*

DECISIO CCCXVIII.

Sententiam Rotalem bo. me. Prioli, quæ præuijs duabus Decisionibus 23. Iunij 1666. & 31. Aprilis 1673. infirmauit priorem sententiam Gubernatoris Verulani Hortentiæ dotem in scutis 1200. decernentis confirmandam esse Domini dixerunt 12. Ianuarij proximè præteriti * coram me, atque reproposita causa in decisis hodie Domini permanserunt.

Etenim quidquid circa valorem assis hæreditarij Hieronymi de Gasparis Hortentiæ patris inuoluerent hinc inde Scribentes, cùm Informantes pro Hortentia contenderent illum ascendere ad scuta 4883. Summ. eiusdem *num.* 5. Informantes autem pro Laurentio longè imminutis redditibus, atque detractis nominibus debitorum, quorum aliquis decoctus dicebatur, atque detracto ære alieno, de quo in processu, longè minorem illum affirmabant; Dicebant Domini procedendo etiam cum positionibus confessatis coram Gubernatore Verulano ab ipsa Hortentia, & eius coniuge statum hæreditatis eius patris detractis detrahendis multum non excessisse scuta quatuor millia, vt in decisionibus huius causæ coram bon. mem. Priolo, & coram me, † quæ 1
confessio in positionibus facta à coniugibus, contra ipsos plenè probat ad Text. *in l. cum precam*, *C. de liberal. caus.* Abb. *in capitul. fin. sub numer.* 15. *de confess.* Rota *coram Coccino decisio* 125. *numer.* 1. *&* 2. *& in recent. parte* 11. *decis.* 39. *num.* 4.

Ideòque cùm tres essent filij, † & consequenter legitima 2
omnium triens, pro legitima Hortentiæ vnius ex dictis tribus filijs, tanquam tertia dicti trientis, non debeantur bis scuta quatuorcentum quinquaginta circitèr, itavt admisso etiam aliquo maiori valore bonorum iuxtà sensum Scribentium pro Hortentia, nunquam saluari possit ab excessu sententia Verulani Gubernatoris, qui dotem Hortentiæ in sc. mille, & ducentum assignauit, quia licet inspecta qualitate coniugum, & consuetudine Regionum, atq; moribus Patrisfamilias liceat pinguiorem dotem legitima aliquando prudentis Iudicis arbitrio constituere, † id tamen permitti- 3
tur quotiescumque patrimonium est adeò pingue, vt soluta dote ex bonis remanentibus, Pater iuxtà suam dignitatem viuere possit, † atque salua etiam sit aliorum filiorum legiti- 4
ma; non autem quando provt in casu salua non remanet aliorum filiorum legitima, neque quid superest patri, qui

ideò

ideò subhastatis bonis pro soluenda dote Hortentiæ ad summam paupertatem redactus est, Summ. Laurentij *num.* 2. *&*
5 3. † quia tunc dos excessiua ad debitum bonorum subsidium reuocatur, tàm inspecta persona filiorum, quibus legitima præseruanda erat, ad terminos Text. *in l. vnica C. de inoffic. dot. & in l. prima C. de inoffic. donat.* quam etiam inspecta persona patris, cui preseruanda erant bona sufficientia pro victu iuxtà
6 suam dignitatem, † ne egere cogatur contra votum naturæ, de quo *in l. Nepos Proculo* 125. *ff. de verb. signific.* vt benè concludunt Aretin. *consil.* 17. *n.* 16. *& seq.* Castren. *in autentica vnde, & si parens num.* 3. *C. de inoffic. testamen.* Fontanella *de pact. nupt. clau. 5. gloss.* 8. *par.* 2. *numer.* 19. cum alijs in decisionibus huius causæ, & in *Romana Vineæ* 2. *Iunij* 1671. *coram me.*

Nulla habita ratione legati, quod mater Hortentiæ reliquit, Summario eiusdem *num.* 12. quia hæc prætentio respicit
7 diuersum iudicium pro consequutione dotis, † ex quo fuit facta subhastatio excessiua bonorum, de qua hodie agitur, vt inter easdem partes aliàs dixit Rota *coram Card.*
8 *Celso decis.* 209. *in princ.* Itavt eius ratio † haberi non possit, ex regula Text. *in l. Papinianus exul. ff. de minor.*

Reliqua autem, vel iam sublata erant in decisionibus huius causæ, vel illis occurrebat Scribens pro Laurentio.

Et ità vtraque parte informante resolutum fuit &c.

Hæc, & altera immediata Decisio ambæ sunt in eadem causa.

R. P. D. RONDININO.

Verulana Bonorum super manutentione.

Veneris 15. *Iunij* 1674.

ARGVMENTVM.

Manutentio hæredi conceditur aduersus factum Iudicis nulliter, & iniustè procedentis, etiamsi ille nunquam possederit, quia prosequutus erat litem contra defunctum agitatam, & ideò manutentio, quæ illi si viueret concedenda foret, ex eius persona non denegatur, sed hæredi conceditur; Iniustitia verò, seù nullitas apparere visa est, quia processum fuit ad deliberationem pro dote admodum excessiuè constituta, quæ facta executione, nec etiam pro summa debita substinetur.

SVMMARIVM.

1 *Subbastatio bonorum facta pro dote excessiua remanet nulla, & n. seqq.*
2 *Exequutio excessiua est nulla in totum, nec est reducibilis pro summa debita.*
3 *Manutentio datur possessori, etiam eiecto auctoritate Iudicis nulliter procedentis, si nunquam habuit se pro spoliato.*
4 *Præseruatio non potest dici facta in decisione, si de ea tantùm obiter, et per modum discursus mentio habita sit.*
5 *Acceptans sententiam dicitur etiam acceptare, præseruationem in eadem sententia factam.*
6 *Manutentio super bonis hæreditarijs non potest dari hæredi, qui nunquam possedit, limita vt n. seq.*
7 *Hæredi prosequenti litem à defuncto intentatam competit manutentio, quæ veniret concedenda defuncto, si viueret.*
8 *Lis, et instantia cepta cum defuncto continuari potest cum illius hærede, et ab eodem hærede.*

DECISIÓ CCCXIX.

MAnutentionem quam 12. Ianuarij * proximè præteriti dandam esse Laurentio de Gasparis Domini dixerant vt in decisione eadem die coram me, iterum innouata disputatione illi concedendam esse hodie Domini responderunt.

Etenim posita excessiua dote Hortentiæ decreta, vt in
1 Decisione hac eadem die coram me super bono iure, † consequens est, vt subhastatio bonorum Hieronymi Patris quam pro satisfactione suæ dotis Hortentia obtinuit nulla fuerit, veluti ex credito nullo proueniens, ita vt consumata exequutione vigore sententiæ Verulani Gubernatoris decernentis subhastationem bonorum ex credito excessiuo, † exequutio 2
sit nulla in totum, neque reducibilis pro summa debita scutorum centum quinquaginta, ad quæ dos Hortentiæ ascendebat, de qua etiam ex fructibus bonorum indebitè hucusque perceptis iam satisfacta est, atque in bonorum possessione manutenendus est Laurentius, à quo † bona numquam ablata 3
fuisse lex interpretatur, ad terminos Text. *in l. finali C. si per vim, vel alio modo* Crauet. *consl.* 29. *num.* 5. Rot. *post Cenc. de cens. decis.* 153. *num.* 7. *& in rec. par.* 5. *decis.* 411. *num.* 26. *& in Ariminen. manutentionis* 13. *Ianuarij* 1668. *coram Reuerendiss. D. meo Decano, & in Romana manutentionis, seù attentatorum* 8. *Iunij* 1671. *coram me.*

Et quamuis in præterita Decisione dictum fuerit manutentionem concedendam habita ratione dictorum scutor. 450. circa quæ Laurentius Verulani Gubernatoris sententiam non impugnauit, quinimò expresè consensit, acceptando fauorabilem sententiam à bo. me. Priolo latam, in cuius præcedentibus decisionibus summa hæc dictorum scut. 450. semper Hortentiæ reseruata fuit, hodie tamen Domini dicebant re melius inspecta, atque exhibita ex integro sententia, d. bo. me. Prioli, Summ. Laurentij *n. vnico*, neque in ipsa, neque in decisionibus summam hanc præseruatam fuisse, † sed 4
tantùm in ijs per modum discursus huius summæ mentionem habitam fuisse, ideòque inapplicabilia esse, quæ † de ac- 5
ceptante sententiam summam aliquam expresè præseruantem dicebatur in præterita decisione, ex ratione Text. *in l.* 1. *§. fin. ff. ad Sen. Cons. Turpilian.* in quibus terminis, ab hoc casu penè diuersis dicebant Domini loqui Bart. *in l.* 1. *nu.* 7. *ibique* Castren. *n.* 2. Bald. *n.* 1. *&* 2. *C. si aduersus rem iudicatam* Rot. *coram Penia decis.* 490. *num.* 6. *&* 7.

Nulla habita ratione, quod Laurentius nunquam possederit, † ideòque illi competere nequeat manutentio, quæ 6
possessionem supponit, quia cùm ipse prosequatur iudicium tanquam hæres Hieronymi Patris, qui adhuc viuens litem intentauerat, † ei debetur manutentio, quæ conce- 7
denda erat defuncto, si vixisset, cùm in hæredem † lis, & 8
instantia continuentur ex ratione Textus *in l. hæres absens* 19. *ff. de iudic. Canonistæ in cap. quia licet extra illo eodem titulo*, Lancellott. *de attentatis par.* 2. *cap.* 4. *limit.* 1. *num.* 19. Menoch. *de retinen. possess. remed.* 3. *n.* 6. Marescott. *var. resol. lib.* 1. *cap.* 35. *n.* 9. *Posth. de manut. obseru.* 55. *num.* 45. *&* 46. Rota *apud Pacific. de Saluian. decis.* 141. *num.* 3. *&* 4. *& apud Cenc. de Cens. decis.* 211. *post num.* 5.

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Hæc, & alia immediata decisio ambæ sunt in eadem causa.

R. P. D. EMERIX.

Rauennaten. Saluiani.

Veneris 15. *Iunij* 1674.

ARGVMENTVM.

Agitur de sola præfixione termini melioranti facienda ad effectum probandi in specie melioramenta solum in genere iustificata, in qua sicuti rigorosæ probationes non requiruntur, ita competit illi retentio, donec ad eorum liquidationem deuenerit, quæ quidem retentio, seù potiùs manutentio etiam necessario defensori conceditur.

SVMMARIVM.

1 *pro Melioramentis datur retentio, donec melioráns de illis fuerit integrè satisfactus.*
2 *Melioramenta remanent probata, si res meliorata maiori pretio vendita sit, quam fuerit empta.*
3 *Emptor non præsumitur emere maiori pretio, nec venditor viliori vendere, quam ipsa res valeat.*
4 *Pretium rei præsumitur auctum ex melioramentis, non ex qualitatibus eiusdem rei, stante modicitate temporis.*
5 *Melioramentis probatis in genere, præfigendus est terminus melio-*

meliorant i ad liquidandum illa in specie.
6 *Manutentio etiam necessario defensori conceditur.*
7 *Inundationem fuisse sublatam non remouetur ex eo, quod bona maioribus inundationibus sint subiecta, puta ob rupturam fluminum.*
8 *Melioramenta rigorosè examinari non debent quoties agitur de sola præfixione termini, ad illa in specie liquidanda.*

DECISIO CCCXX.

Domini censuerunt constare de melioramentis vtilibus factis à Christophoro, & fratribus de Anichinis in
1 Prædio, de quo agitur, † ita vt proindè eisdem competat retentio, donec de illis satisfacti fuerint per Text. *in l. si area 33. in fin. de condit. indeb. & in l. Paulus 29. §. Domus*, vbi communiter Scribentes *de pign.* Rota *decis. 111. nu. 3. par. 1. rec.* cum alijs relatis in præcedenti decis. in principio.

Melioramenta enim vtilia saltem in genere sufficienter probantur ex depositionibus Testium relatis in Summario præteritæ positionis dd. fratrum *num. 1. & seqq.* referentium qualitates Prædij controuersi tam ante, quàm post acquisi-
2 tionem, & singulas species melioramentorum, † ex quibus processit augumentum valoris Prędij ferè vltrà medietatem successiuè venditi, vt colligitur ex instrumentis venditionis relatis in præcedenti decisione, quæ benè probant rei valorem, donec de contrario doceatur Bald. *in l. per diuersas in q. 4. num. 13. C. mandat.* Roland. *cons. 64. num. 18. & seq. lib. 4.* & pluribus relatis, Rota *decis. 33. num. 5. & seq. & decis. 50 num. 3. & seq. coram b. me. Peutingerio*, ea ratione quod Emptor non præ-
3 sumitur emere rem maiori pretio, quàm valet, † nec venditor viliori vendere; Et comprobat etiam vicinitas temporis, quæ fortius facit præsumi augumentum procedere ex meliora-
4 mentis, † & non ex qualitate intrinseca Prædij, vel ex alijs circumstantijs dependentibus à melioramentis, & aliàs respondit Rota *coram Duran. dec. 153. num. 15. & seq. coram Bichio decis. 179. num. 3. ac post* Merlin *de pignor. dec. 87. n. 2.*

Nec obstant alijs Testes deponentes, quod Prædium de tempore acquisitionis factæ ab Anichinis esset in malo statu ob repletionem fouearum; quia stat simul, quod illud esset in malo statu ob repletionem fouearum, & in peiori, quia erat boschiuum repletum vepribus destitutum arboribus, & vitibus, & domo, & cassinis necessarijs, prout reuera in his omnibus fuerit à Christodhoro, & fratribus & successiuè etiam à Capitaneo Bonifatio Spreto, ad cuius necessariam defensionem ipsi veniunt, vtiliter melioratum, & meliorationes huiusmodi de tempore immissionis concessæ fratribus de Raspponis adhuc magna ex parte durarent, vt deponunt sępè dicti eorum Testes, vtique pro dd. melioramentis iam tùm in
5 genere satis probatis, † ipsis erat præfigendus terminus ad liquidandum illa in specie, iuxtà praxim traditam à *bon. mem. Bichio in decis. 304. num. 11. & seq.* & interim concedenda ma-
6 nutentio non quidem ex possessione, & persona † propria, sed ex possessione, & persona dicti Cap. Bonifatij, cuius sunt necessarij defensores, ad Text. *in l. Emptorem 12. §. idem* Horatius, *vbi gloss. in verb. de process. ff. de act. empt.* & tradita per Posth. *de manut. obseru. 55. n. 158. vers. decimo dubitari potest*, Rota *in Romana vineæ 10. Febr. 1611. coram Marco Montio impress. apud* Marches. *par. 1. fol. 1033. num. 6. & 8.*

Minus facit, quod Prædium adhuc hodie sit subiectum inundationibus, & quod Cassinæ sint confectæ ex materia fragili arundinum, & fragilium lignorum; Ideòque expensæ tamquam inutiles, & secum non ferentes perpetuam vtilitatem non sint reficiendæ, tùm quia non subsistit in facto, quod Prædium sit subiectum inundationibus, sicuti erat ante expurgationes, & constructiones Aggerum factas à Christophoro, & fratribus; Testes enim in Summario illorum responsionis *num. 1.* contrarium deponunt, nimirum vidisse pluribus vicibus alia Prædia, quæ circundant hoc, de quo agitur fuisse
7 inundata, illo illæso remanente propter dd. Aggeres, † hocque solum subiectum esse inundationibus maioribus, quæ proueniunt ex ruptura fluminum, tùm etiam quia ista omnia hodie non videbantur DD. rigorosè, & distinctè examinanda, sed
8 sufficere, quod constet de Melioramentis in genere, † ad effectum, vt debuerit præfigi terminus ad liquidandum, & reficiendum, quod vel minus fuerit impensum, vel minus melioratum ex allegatis in præcedenti decisione, cum qua DD. in reliquis transierunt &c.

Et ità vtraque &c.

Supra in hac eadem parte decis. 237. est in eadem causa.

R. P. D. CALATAIV.

Romana Attentatorum.

Lunæ 15. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Attentata declarantur descriptio, & depositum mobilium obtenta post commissam causam appellationis in Rota à sententia lata super diuortio, prout etiam arrestum factum vxori, quamuis ad instantiam alterius carceratæ, eiusdemque asportatio in Monasterium, vt staret in loco tuto, quia hæc omnia vigore mandati alterius iudicis, quam appellationis gesta sunt.

SVMMARIVM.

1 *Attentata sunt descriptio, & depositio mobilium facta post latam sententiam, & commissam causam in Rota.*
2 *Appellatione pendente partes, nec etiam de consensu redire possunt ad iudicem à quo.*
3 *Inhibitionem Rotalem, & Rotæ iurisdictionem partes deludere non possunt, amplia ibidem, & n. seqq.*
4 *Attentata reuocantur per restitutionem rei ablatæ, ac per refectionem expensarum, & omnium damnorum, & interesse.*
5 *Causa mobilium non dicitur diuersa iudicio separationis thori, si vigore illius sententiæ eadem mobilia executa, vel descripta sint.*
6 *Commissio obtenta cum clausula* quam, & quas *comprehendit etiam causas mouendas super pertinentijs ad negotium principale.*
7 *Carceratio alterius ex litigantibus obtenta ab alia persona, quæ non sit in causa non dicitur attentata.*
8 *Arrestum obtentum ab alio iudice, quam appellationis est attentatum, licet reus fuerit carceratus ad instantiam alterius.*
Mulier post appellationem introductam à sententia super separatione thori, non potest in loco tuto asportari ab alio iudice, quam appellationis, d. n. 8.

DECISIO CCCXXI.

Lata sententia super separatione Thori per Tribunal Eminentissimi Domini Cardinalis Vicarij Vrbis ad instantiam Bussoni Mariti, introduxit appellationem in Rota Apollonia Vxor, & die 20. Iulij 1673. inhibitionem vigore Commissionis dicto Bussono viro præsentauit, qua non obstante cùm Bussonus plura innouauerit coram diuersis Iudicibus, dedi dubium, An constaret de attentatis, & Domini affirmatiuè responderunt; nam cùm post dictam sententiam, nempè sub die nona Februarij 1674. facta fuerit descriptio, & depositio penès tertiam personam mobilium d. Apolloniæ vigore sententiæ, vt in Summario Apolloniæ *num. 1.* in spretum Inhibitionis Rotalis, † hæc omnia fieri non poterant absque 1
vitio attentatorum, *ad* textum *in cap. non solum de appel.* Bich. *decis. 58. num. 1. Cels. decis. 288. num. 6. & decis. 371. num. 1. &* Rota *decis. 212. par. 12 & decis. 72. par. 10. rec.* Ea enim pendente non solum non poterat redire ad Iudicem à quo, † sed nec 2
etiam de partium consensu, cùm ipsis non liceat † spernere 3
Inhibitiones Rotales, & ipsius Rotæ iurisdictionem deludere, Rota *coram Andrea decis. 10. num. 31. & decis. 34. num. 2.*

Hinc censuerunt Domini esse locum dictorum attentatorum purgationi non solum per restitutionem mobilium ablatorum, † sed etiam per restitutionem expensarum, omnium 4
damnorum, & interesse passorum ex causa dicti spretus, Rota *decis. 80. num. 2. par. 13. & decis. 744. num. 13. & 14. par. 4. tom. 3. rec.* Royas *decis. 384 num. 2. 7. 9.*

Nec subsistere visum fuit causam descriptionis mobilium esse diuersam ab illa separationis Thori; † quia descriptio, 5
& depositio factæ fuerunt, ex prætensis Iuribus acquisitis ob dictam sententiam, in Rota per appellationem introductam, & habetur ex Iuribus mandati de describendo, & deponendo, dicto Summario *num. 1.* tenor ibi: *Quoniam stante sententia super separatione thori inter dictos Coniuges lata Dominus*

ita

ita mandauit, & pariter, quia Commissio fuit obtenta cum omnibus incidentibus, deponentibus, annexis, & conne-
6 xis, & cum clausula *quam, & quas*, † quæ comprehendit causas non solum motas, verum etiam mouendas super pertinentijs ad negotium principale, Addentes ad Rot. *dec. 16. num. 2. de rescript. in nouis*, Buratt. *decis. 226. num. 5. & seq.* Rota *decis. 789. n. 4. par. 3. rec.*

Quoad prætensam carcerationem Apolloniæ procuratam
7 in Curia Capitolina à Ioanne Baptista Bussono ex causa † rixæ, cùm prouenerit non à Marito, sed ab alio, & ex alia diuersa causa, Summario Bussoni *num. 1.* dici non potest attentata, Rota *coram Zarate decis. 16. num. 1. & decis. 476. num. 10. par. 13. & decis. 399. num. 6. par. 14. recent.* Verum quia ex post fuit ibidem ad instantiam eiusdem Matthæi viri arrestata, cùm arresto Iudicis similis Monasterij domus piæ, ad quod fuit etiam asportata ad effectum, vt staret in loco tuto, donec terminaretur causa diuortij, Summario Apol-
8 loniæ *num. 3.* tam arrestum, † quàm asportatio de mandato alterius Iudicis, quàm huius Sac. Tribunalis, vbi Causa diuortij reperiebatur commissa, sunt attentata ex supra adductis.

Et ità vtraque &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Romana Fideicommissi de Cribellis.

Veneris 15. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Ad solam identitatis probationem redacta quæstio deciditur pro concedenda immissione hæredi fideicommissario, & illa quia æquè ad possessionem defuncti restringebatur, prout etiam ad aliam possessionem rei conuenti; Hæc vtraque ex inuentario facto ab hæredibus grauatis probari visum est, quod quia adminiculatum erat nedum afficiebat ipsos hæredes, & alios ab eis causam, licèt mediatam, habentes, sed etiam tertios.

SVMMARIVM.

1 *Immissio fideicommissario conceditur docto de fideicommisso, illius purificatione, & identitate bonorum.*
2 *Possessio fideicommittentis semel probata, præsumitur continuata vsque ad obitum donec contrarium probetur, aut saltem dubitetur.*
3 *Inuentarium factum ab hærede probat bona inuentariata fuisse in bonis, & possessione defuncti.*
4 *Possessio fideicommittentis probatur ex possessione suorum fideicommissariorum.*
5 *Identitas ex pluribus demonstrationibus probatur, & quibus à num. 4.*
6 *Identitatem ad probandam in antiquis leuiores probatione sufficiunt.*
7 *Inuentaria, & assertiones hæredum præiudicant etiam illis, qui ab eis causam habent, licet mediatam.*
8 *Dominium testatoris probari non debet ab illius hærede immissionem petente.*
9 *Inuentarium hæredis, vbi est adminiculatum, ne dum probat contra habentes causam ab illo sed etiam contra tertium.*

DECISIO CCCXXII.

Annæ Mariæ Cribellæ prosequenti recuperationem bonorum fideicommissariorum Io. Petri Cribelli, responderunt hodie DD. dandam esse immissionem super locis montium in locum domus fideicommissariæ subrogatis; fideicommissum enim, illiusque purificatio non reuocantur in dubium, & abundè probantur in tribus decisionibus occasione aliorum bonorum coram me editis sub diebus 26. Iunij 1671. 18. Martij 1672.* & 20. Martij 1673. Identitas verò domus, circa quam hodierna cadebat controuersia, ex infra dicendis
1 vberrimè apparet, vndè denegari non poterat † immissio, quæ prædictis concurrentibus passim conceditur iuxtà auctoritates ad fauorem Actricis allegatas in præfatis decisionibus.

Identitas enim quatenus respicit possessionem fideicommittentis, probatur nedum ex repartitione antiquissimæ Taxæ impositæ per Magistros viarum de anno 1521. in qua Io. Petrus fideicommittens pro rata huius domus describitur debitor, sed etiam ex instrumentis solutionis pretij eiusdem domus factæ per eundem fideicommittentem de anno 1527. non obstante quod exinde non concludatur possessio fideicommittentis de tempore obitus longè posteà secuti, † quia 2
possessio semel probata, præsumitur continuata vsque ad obitum quousque contrarium probetur, seù saltem dubitetur, Abb. *in cap. cum ad sedem num. 16 de restit. spoliat.* Alex. *consil. 33. num. 22. vers. circa tertium & num. 23. lib. 3.* Peregrin. *de fideicommiss. art. 44. n. 16.* Merlin. *decis. 186. n. 4. & 5. & decis. 294. n. 1. & in rec. decis. 125. n. 4. par. 10.*

Tantum abest contraria probatio, seù dubitatio, vt potiùs continuatio possessionis, vsque ad obitum non obscurè comprobetur; Defuncto enim fideicommittente, Io. Angelus eius hæres grauatus domum descripsit in inuentario hæreditario, † quod probat illam fuisse in bonis, & possessione defun- 3
cti, Peregr. *de fideic. art. 44. num. 2.* Rota *rec. decis. 417 num. 1. par. 4. tom. 2. & decis. 185. n. 12. par. 10.* vbi concordantes; Cumque postmodum Io. Angelus decesserit, domus transiuit in Io. Baptistam eius filium, qui domum in inuentario per ipsum confecto descripsit, vndè ex successiua possessione † vo- 4
catorum benè infertur ad continuationem possessionis vsq; ad obitum fideicommittentis, Mascard. *de probat. conclus. 778. num. 36. & 37.* Rot. *rec. decis. 706. sub num. 2. & 5. par. 2. & coram Royas decis. 234. num. 16.*

Quatenus verò identitas respicit aliud extremum, quod domus, in cuius locum fuerunt subrogata loca montium, sit illa met, quam possedit Io. Petrus fideicommittens, probatur ex combinatione confinium, & demonstrationum; Ex antiquissima enim Taxa superius relata describitur domus inter illam Menici Placentini, & aliam Columnensium Dominorum Prænestinæ: Eadem confinia leguntur in instrumento solutionis pretij factæ paulò post à Io. Petro addita situatione in Platea Sciarræ, & demonstratione Canonis ducatorum septem de carolenis debitorum Ecclesiæ S. Andreæ propè Curiam de Sabellis, sequitur inuentarium, in quo Io. Augustinus hæres grauatus describit domum sitam in d. Platea Sciarræ iuxtà Palatium Alexandri Columnæ de Prænestina, idemque Io. Angelus in instrumento rogato de anno 1566. fatetur, imò soluere promittit d. Canonem pro eadem domo, quam asserit sitam in Platea Sciarræ, & confinantem cum Palatio d. Alexandri Columnæ, & Bartholomæi Placentini, Rursus cum istismet demonstrationibus Io. Baptista d. Io. Angeli filius domum in inuentario post mortem patris confecto descripsit. Itidem in suppressione d. Ecclesiæ Parochialis S. Andreæ, inter eius redditus numeratur Canon præfatus, quo huiusmodi domus erat grauata, & assignatur Ecclesiæ S. Ioannis de Aino, cui non solum fuit solutus ab Ecclesia S. Bartholomei Bergomen. Rea conuenta, sed etiam loca montium subrogata in locum domus fuerunt expressè vinculata pro solutione eiusdem Canonis; quibus accedunt aliæ iustificationes in Summario Annæ Mariæ relatæ, ex quibus patet hodiernos confinantes causam habere ab illis, qui antiquo tempore confinabantur, † vndè ex tot demon- 5
strationibus cessat quæcumque dubitatio identitatis, multoq; certius in hoc antiquissimo casu centum, & vltra annorum,
† in quo leuiores probationes exuberassent, Seraph. *dec. 462. num 9.* Cels. *decis. 261. num. 8.* Ninot. *dec. 37. num. 2.* Rota *rec. dec. 417. n. 6. par. 4. tom. 2.* & alibi passim. 6

Non obstat, quod inuentaria hæredum grauatorum non probent continuationem possessionis vsque ad obitum, ac identitatem contra Ecclesiam Bergomensium, quæ ab illis non habet causam; quia assumptum non subsistit in facto, quippè Ecclesia domum acquisiuit ex legato sibi facto per Lucatellum, qui illam emerat à Cribellis hæredibus grauatis, † quorum inuentaria, & assertiones propterea præiudi- 7
cant d. Ecclesiæ ab illis causam mediatam habentis, Peregr. *de fideic. art. 44. num. 6.* Dunoz. Sen. *dec. 293. n. 7. in princ.* Coccin. *dec. 1748. nu. 12. in rec. decis. 417. num. 3. & 10.* vbi quod nunc † 8
probari non debet dominium *par. 4. tom. 2. & decis. 185. num. 15. par. 10.*

Rursus limitatur assumptum, quando inuentaria adminiculantur, vt patet in præsenti, tam ex parte ante attenta descriptione facta nedùm in Taxa Magistrorum viarum, sed in solutione pretij domus facta per fideicommittentem, quàm ex parte postea, dum inuentaria ad inuicem adminiculantur, adest

adest descriptio domus in actu oneroso obligationis soluendi Canonem, confirmatæ per Io. Angelum hæredem grauatum vnà cum descriptione Canonis debiti, ex hac domo inter redditus Ecclesiæ Proprietariæ suppressæ, illiusque longæua solutione, alijsq; demonstrationibus superius additatis, & in
9 Summario Annæ Mariæ iustificatis, † ex quibus cùm adminiculentur inuentaria hæredum grauatorum probant nedum contra habentes causam ab ijsdem grauatis, sed etiam contra tertium, Rota *decis.* 417. *numer.* 4. *par.* 4. *tom.* 2. & allegata *decis.* 273. *numer.* 7. *versic. quinimò coram Dunozett. Sen. &c.*

Et ità vtraque &c.

R. P. D. T A I A.

Carpentoractesi Decimarum.

Veneris 15. Iunij 1674.

A R G V M E N T V M.

Terræ, ex quibus colligebantur triticum, & fœnum redactæ sunt in hortos, & in eis seminabatur crocus, & olera, de quibus amplius denegabantur decimæ, quas tamen solui demandatur, non obstante antiquissimo laudo easdem decimas restringente ad certos tantummodo fructus, tùm quia, & isti subrogati sunt loco antiquorum, tùm etiam quia cum eo tempore non adessent, non possunt dici ab eis fuisse alitèr exceptos.

S V M M A R I V M.

1 *Monasterium habens iura parochialia fundatam habet intentionem exigendi decimas super omnibus fructibus, & in omnes suos parochianos, et tota decis.*
2 *Obseruantia non probatur à testibus habentibus interesse, et ad proprium commodum.*
3 *Decimæ debentur super omnibus fructibus, non obstante laudo certas species exprimente, etiam cum dictione taxatiuè dumtaxat, et quando, vide numer. seqq. et tota decis.*
4 *Decimandi ius non mutatur mutatione fructuum subrogatorum loco antiquorum, et n.9.*
5 *Decimæ debentur ex croco quamuis per antea in bonis decimalibus non seminato, et à principio vsque ad finem decis.*
6 *Coloni non possunt aliter seminando diminuere, vel auferre decimas habentibus ius percipiendi.*
7 *Decimas fraudare prohibitum ex Testamento Veteri, nouum seminando semen, loco seminis antiqui, ex quo illa soluebatur.*
8 *Decima non potest dici indebita ex fructibus non contentis in laudo super eis emanato, si illo tempore dd. fructus non seminabantur.*
9 *Mutatione seminum non mutatur ius decimandi, et supra num. 4.*
10 *Testes super diuersitate seminum diuersimode deponentes quomodo concilientur.*

D E C I S I O CCCXXIII.

Compromiserant Prior Prioratus Castri de Baduino proprio, & Prioratus nomine, & Sindicus, ac Procurator Sindicario, ac Procuratorio nomine vniuersitatis in duos venerabiles viros communiter electos tanquam arbitros, & arbitratores, de & super quæstione, quæ vertebatur, & verti sperabatur, vt dixerunt; nec adhuc spes sperantes fefellit, vltra tertium sæculum inter ipsos Priorem, & Prioratum, ac Vniuersitatem, & homines ratione decimarum Parochiæ, Prioratus, & expensarum factarum in lite, dantes Arbitris, & Arbitratoribus plenam, generalem, & liberam potestatem, &c. 2. Maij 1340. Arbitri laudauerunt per arbitramentalem sententiam, quod Vniuersitas, & singulares personæ tenerentur soluere decimas pro se, & suis hæredibus, & successoribus in perpetuum Prioratui, & Priori modo, & forma, & de fructibus, & rebus dumtaxat inferius nominatis, videlicet quintam partem &c. speciebus expressis, in quibus non sunt crocus, & olera; fuit somologatum laudum, & non obstante quadam oppositione cuiusdam Actoris Communitatis tangente laudum, & somologationem circa monendum œconomum tribus horis antequam homines colligant, 30. Septembris 1340. incontrouersum vltra 280. annos in annum 1621. quo 11. Aprilis Operarius Monasterij petijt recipi solutionem decimarum iuxtà laudum in petitione descriptum.

Vertitur nunc lis, vltra quam verti sperabatur, & an debeantur ex croco, & oleribus, & Domini deberi hodie responderunt, non nemine discrepante.

Fuit enim qui diceret non deberi pro sua sententia multis, multumque conatus, & frustrà, quæ non frustrà ego prætermitto.

Sed contrarium alijs placuit, atque vt dixerunt, non controuertitur Monasterium agens contra incolas, vti habens iura parochialia in Parochia, & curam animarum Parochianorum, † habere proindè intentionem fundatam 1
super omnibus fructibus, ex allegatis, & abundè Moneta *de decimis toto capit.* 4. & in omnes Parochianos, *cap.* 5. & *cap.* 6. *ex cap. Parochianos* 14. & *cap. à nobis* 24. *de decimis*, & Moneta *toto cap.* 5.

Hinc etiam incolas non posse iuuari laudo supradicto per præuium compromissum, etiam vt prætenditur hinc inde somologato, quia omissis alijs, & admisso, quod per lapsum tanti temporis ab anno 1340. iuncta obseruantia † 2
(non tamen sufficienter probata per testes habentes proprium interesse, & ad proprium commodum, contra *l.* 10. *ff.* & *C. de testibus*) præsumi debeat beneplacitum Apostolicum, quodque ex particula taxatiua, *dumtaxat*, † in eo con- 3
tenta iuxtà illius tenorem decimæ solui debeant ex fructibus in eo expressis, in quibus non leguntur crocus, & olera, cùm tamen sit certum apud Partes hodie crocum, & olera percipi ex illis terris, à quibus antea percipiebantur triticum, & fœnum, quæ in laudo comprehenduntur, † Ius 4
decimandi non mutatur mutatione fructus loco antiquorum subrogati, vt probatur ex testibus *coram Bichio decis.* 322. *num.* 6. cum ibi allegatis, † & in terminis croci *num.* 7. maxi- 5
mè ex *decis.* 442. *num.* 10. *par.* 3. *rec.* vbi vltrò notatur, quod non est in potestate colonorum mutando † semina, minue- 6
re, vel auferre decimas habentibus ius percipiendi; quæ ratio ponderata fuit etiam in decisione supra allegata, ita in dicta *decis.* 322. *num.* 8. & in terminis probari ex Testamento Veteri, † vbi fuit occursum his fraudibus Leuitic. *cap.* 27. 7
scripsit Bolognett. *consil.* 29. *sub n.* 13.

Quinimò adiecerunt non excludi crocum, & olera in laudo, † quia non probatis illo tempore seminatis, imò 8
non expressis in laudo, & probatis non seminatis, eo minus mutatione seminis † mutari ius decimandi, & quoad 9
testes conciliatos conuenire, quod seminaretur parua quantitas croci; † sed nunc magna, & adeo, vt dimissum sit 10
triticum pro croco, lucroque maiore; vt dicunt Testes pro Monasterio, qui asserunt à viginti annis in quantitatem maximam excreuisse.

Porrò contra testimonia, & Testes in huiusmodi Causa Auenionensi de Croco placuerant sex *consilia Belli* 46. 47. 48. 49. 50. & 51. hominis oleo suo vtentis, qui etiam post excussas præcipuas tres decisiones sui voluminis, adhuc ad ipsum prius *consil.* 46. descripsit prælongam *decis.* 469. nec breuem *decis.* 1179. *coram Seraph.* & aliam apud Garziam *de benefic. cap.* 2. *num.* 43. *par.* 1. *coram Pamphil. Senior.* vsque adeo Rotæ decisiones transeunt in appendices non solum voluminum integrorum, sed & singulorum consiliorum hoc magis ad infarcienda volumina.

Et ità vtraque &c.

R. P. D. C A L A T A I V.

Bononien Fideicommissi de Pepulis.

Lunæ 18. Iunij 1674.

A R G V M E N T V M.

Fideicommisso renunciatum erat in diuisione, in qua omnia bona etiam propria communicata sunt, cumque ex præseruatione in eadem diuisione facta, d. renunciatio impugnaretur, illam non subsistere declaratur ex

ex verbis eiusdem diuisionis omnimodam renunciationem importantibus, ex notabili etiam damno, & inæqualitate illius, quia bona propria alterius ex diuidentibus erant in eadem diuisione comprehensa, & demum quia præseruatio cadebat super alijs, non autem in ijs, quæ expresse renunciata sunt.

S V M M A R I V M.

1 *Dictio* & non mai *est vniuersalis excludens omnem causam, & omne tempus.*

2 *Clausula* ad habendum *latissimè extensa, & clausula* pro se, hæredibus, & successoribus quibuscumque *sunt incompatibiles cum duratione fideicommissi.*

3 *Testis vnus instrumentarius, & alij de auditu probant remissionem fideicommissi.*

4 *Fideicommisso dicitur per diuisionem renunciatum si aliter diuisio esset læsiua, & notabilissimi damni alteri ex diuidentibus.*

5 *in Fideicommisso renunciato si fuerint præseruata iura, illa intelliguntur de alijs, non de ijs, quæ sub renunciatione continentur.*

6 *Verba* vltra prædicta *stant inclusiuè & præseruant omnia antecedenter expressa, & conuenta.*

7 *Dictio* forsan *denotat dubietatem, & incertitudinem.*

8 *Fideicommissum non potest dici præseruatum ad fauorem illius, vel eius filiorum, qui succedere non poterant.*

9 *à Capitulis quando partes dicantur voluisse recedere, vel ea potius in instrumento confirmare.*

10 *Decisio causæ non pendet à calculo, sed à pactis in instrumento conuentis.*

D E C I S I O CCCXXIV.

FIdeicommissum conuentionale factum de anno 1587. per Co. Vgonem Riccardum, & Iacobum fratres de Pepulis fuisse remissum in transactione anni 1637. declarauit Rota præcedentibus * pluribus decisionibus per tres sententias, quas esse conformes bis etiam coram me resolutum fuit, cùmque iterum dubitassem, an sit standum, vel recedendum à decisis, DD. in decisis persistendum esse dixerunt non subsistentibus obiectis de nouo repetitis, & in alijs decisionibus signanter reiectis.

In Capitulis enim transactionis initæ inter Co. Ioannem ex vna venientem vel vocatum ad d. fideicommissum per mortem Iacobi purificatum, & inter Co. Franciscum prætendentem quamplures detractiones, conuentum fuit, vt diuiderentur æqualiter omnia bona tam d. Iacobi, & Comitissæ Gentilis, quàm propria ipsius Comitis Francisci, & postmodum fuit declaratum,, Che nella presente capitolatione s'intenda, & s'habbia per espressa ogni riserua delle sue ragioni de' fideicommissi d'emfiteusi, di legitima, e d'altri crediti, ò ragioni, e questi però solamente contro i terzi, e non mai contro il Sig. Co. Francesco, e suoi heredi, e successori: Quæ sola verba nimis clarè explicant partes voluisse fideicommissum reseruare quoad tertios, ne ab istis molestarentur, illudque remittere, ac de medio penitus tollere quoad se, suosque hæredes, & successores, & quidem non temporaneè, sed in
1 perpetuum propter illam dictionem, *e non mai*, † quæ est vniuersalis excludens omnem casum, & omne tempus, vt ponderant omnes *decisiones huius causæ*; Idque clarius demonstratur ex instrumento desuper in executionem capitulorum celebrato, in quo fuit apposita clausula *ad habendum*, latissimè extensa, & repetita in alio instrumento diuisionis bonorum, iunctis alijs clausulis, *pro se hæredibus, & successoribus*
2 *quibuscumque* † quæ sunt incompatibiles cum duratione fideicommissi, & illius remissionem omninò præseferunt, Rota *in rec. decis. 206. num. 8. & seqq. decis. 240. par. 9. & in Bonon. bonorum de Romantijs* 3. *Iunij* 1652. *coram bo. me. Verospio.*

Et talem fuisse intentionem transigentium præseruandi fideicommissum quoad tertios, remittendi verò quoad seipsos, & eorum hæredes, & successores quoscumque apertè affir-
3 mauit † vnus Testis instrumentarius, iunctis alijs de auditu, vt aduertit *decis. 14. Iunij 1669. coram me*, vbi etiam ponderatur, quod aliàs resultaret maximum damnum, & inæqualitas Co. Francisci, qui coactus fuit communicare omnia bona propria, & reliquas suas detractiones ingentis quantitatis, quæ
4 erant bona libera, † si illa sibi obuenta in diuisione stare debuissent obnoxia fideicommisso.

Quibus solidis fundamentis nunquam data fuit congrua responsio; nam quod in instrumento fuerit reseruatum d. fideicommissum ex verbis ibi,, & cum expressa declaratione vltrà prædicta, quod per transactionem, & diuisionem, quæ fit rebus sic stantibus salua sint iura fortasse purificanda ad fauorem alterius dd. transigentium, altero decedente sine filijs capacibus fideicommissorum, quorum iura sibi reseruarunt venientibus casibus, prout iuris fuerit, nullam habent subsistentiam, † cùm referantur dicta verba ad iura fideicommis- 5
sorum de futuro purificandorum, non autem ad fideicommissum, de quo agitur iam purificatum, & in capitulis remissum, vt colligitur ex illis verbis *vltra prædicta*, † quæ stant in- 6
clusiuè, & præseruant omnia antecedenter transacta, & conuenta, vt in specie dixit Rota *coram Dunoz. iun. dec. 981. n. 4.* & ex dictione *fortasse*, † quæ denotat dubietatem, & incertitudi- 7
nem, Rota *decis. 533. n. 3. & decis. 546. num. 5. par. 4. rec.* & quidem præseruatio cadere non poterat super isto fideicommisso, dum vltrà supradicta verba,, E non mai contro il Sig. Co. Francesco, suoi heredi, e successori, dictus Comes Franciscus non erat legitimus, sed legitimatus, † & per consequens non 8
poterat decedere cum filijs capacibus istius fideicommissi vti prouenientibus à radice infecta, nempè à legitimato in eo expressè excluso, vt ponderatur in dd. *decisionibus.*

Quod potius standum sit instrumento, quàm capitulis, procedit quando adest repugnantia, & incompatibilitas, vel quando partes expressè declarant velle à capitulis recedere, † secus verò quando, vt in proposito illa fuerunt inserta 9
& approbata in eodem instrumento, ibi,, Quam capitulorum scripturam, & contenta in dd. capitulis dd. & infradictæ partes cupientes, imò volentes ea obseruare, & ad alia deuenire &c. & cum protestationibus, declarationibus, & reseruationibus, de quibus in dictis capitulis, & infra dicendis, & non aliàs, aliter, nec alio modo, & proindè firma debent remanere Rota *coram Pænia decis. 1237. nu. 19. & 20. et 1350. num. 5.*

Ad declarationem factam ab Albano, & Cataneo, & ad calculum etiam hodie exhibitum plenè satisfaciunt omnes decisiones, quarum fundamenta subsistentia visa sunt, & quidem respectu calculi signanter responsum fuit in decisione 30. Ianuarij 1668. coram *R. P. D. meo Bourlemont*, impressa in *rec. decis. 531. num. 20. par. 14.* resolutionem causæ non pendere a calculo, † sed à pactis in transactione appositis, in quibus par- 10
tes per verba clara, vt supra conuenerunt inter se de remissione fideicommissi, maximè quia prætensiones à Co. Ioanne deductæ in dicto calculo sunt antiquæ controuersiæ, quæ mediante dicta transactione sopitæ, & compositæ remanserunt.

Et ità vtraque &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO.
Sacræ Rotæ Decano.

Lauretana Pensionis.

Lunæ 18. Iunij 1674.

A R G V M E N T V M.

Substinetur translatio pensionis impositæ super fructibus, & distributionibus quotidianis, quia sicuti illa valida erat etiam super solis fructibus, ita & eo magis hoc procedere debet, si vltra fructus remanent distributionss quotidianæ; cùmque ad minuendos fructus excomputari prætenderetur domus titulatis, illam computari deciditur, quia semper fuerat locari solita.

S V M M A R I V M.

1 *Indiuiduorum natura est, vt actus in parte nullus efficiatur nullus in totum.*

2 *Obligatio censetur diuidua, vel indiuidua secundum naturam rei, super qua interponitur.*

3 *Diuiduitas resultat ex separatione, et diuersitate speciei.*

4 *Distributiones quotidianæ nonnisi in subsidium veniunt in obligatione.*

5 *Distributiones quotidianæ stipendijs militaribus æquiparantur, et num. 4.*

6 Vtile

6 *Vtile per inutile non vitiatur.*
7 *Translatio pensionis excedentis medietatem fructuum, quatenus sustineatur, vel nè, & vide per totam.*
8 *Translatio pensionis eo magis sustinetur si vltra medietatem fructuum remanent etiam distributiones quotidianæ.*
9 *Casus omissus an comprehendatur sub indulto transferendi pensiones.*
10 *Extensio non datur de casu simplici ad casum mixtum in dispositione odiosa, & sic stricti iuris, qualis est facultas transferendi pensiones.*
11 *Domus titularis quatenus computetur inter fructus beneficij ad sustinendam pensionem, & n. seqq.*
12 *Domus Parochi non computatur inter fructus beneficij.*
13 *Domus Capellani non computatur in fructibus beneficij.*
14 *Domus Canonicalis vt computetur inter fructus beneficij, datur distinctio an illa sit vnita Canonicatui iure optionis, vel canoniæ, & n. seq.*
16 *Domus Capellani si est solita locari, non est dubium quin computetur, & augeat fructus capellaniæ, & numero 17.*
18 *Fructus incerti non dicuntur illi, qui mediante locatione possunt ad certitudinem reduci.*
19 *Fructuum beneficij non excessum probare debet titularis post continuatam solutionem pensionis per annos triginta.*

DECISIO CCCXXV.

REuocata ad trutinam decis. edita coram me die 26. Iunij 1671. iterum contendebant Scribentes pro Augustino non potuisse Iacobum vigore generalis indulti Conclauistarum concedentis facultatem transferendi pensiones reseruatas super fructibus, & prouentibus ecclesiasticis transferre pensionem controuersam reseruatam etiam super distributionibus; Et quamuis occurrendo huiusmodi obiecto responsum fuerit in decisione, quæ reuidetur, illud procedere, vel in casu, quo pensio translata esset reseruata super solis distributionibus, vel in casu, quo illa nnn posset substineri super fructibus certis, & ità esse intelligendas decisiones aliàs in contrarium adductas; Nihilominus hodie replicabatur dictam pensionem fuisse æquè reseruatam tam super fructibus, quàm super distributionibus, & vtramque speciem remansisse indiuiduè obligatam pro illius solutione, vt proindè si non erat transferibilis respectu distributionum, neque poterit transferri, & substineri respectu fructuum attenta natura
1 indiuiduorum † operante, vt actus in parte nullus, efficiatur nullus in totum, iuxtà firmata per Lotter. *de re benef. lib. 1. quæst. 38. n. 54. & seq. & per.* Rot. *decis. 626. num. 4. & 5. par. 1. diuers.* sed his, & alijs non obstantibus, Domini steterunt in decisis.

Præmisso enim, quod obligatio censetur diuidua, vel indi-
2 uidua secundum rem, super qua interponitur, † ita vt si illa sit diuidua, talis etiam censenda sit obligatio, vt in proposito firmat Bart. *in l. græcè §. illud num. 3. vers. si indiuidua ff. de fideiussor.* indè Domini deducebant, non posse dici indiuiduè obligatas distributiones, & fructus pro solutione pensionis, atten-
3 ta eorum † separabilitate resultante tùm ex diuersitate specierum ad text. *in l. 1. §. sed si mihi ff. de verb. oblig. &* Rot. *decis. 13. num. 6. impress. apud* Zacch. *de oblig. Camer.* tùm ex natura di-
4 stributionum, † quæ ad instar stipendiorum militarium nonnisi in subsidium veniunt in obligatione, vt per text. *in l. stipendia C. de exeq. rei iud.* dictum fuit in *decis.* quæ reuidetur *sub §. aut verè*, & præter Tondut. *de pens. cap. 42. nu. 11. & 12.* & alios ibi allegatos firmatum fuit in *Regien. pensionis 15. Iunij 1671. §. quotidianæ coram R. P. D. meo Rondinino*, & de stipendijs
5 militaribus, † quibus distributiones æquiparantur faciunt notata per gloss. *in d. l. stipendia verb. prouinciæ cum* Salicet. & tradit Merlin. *de pignor. lib. 2. tit. 1. q. 62. per tot.* quæ stante diuidui-
6 tate firma remanet iuris regula in decisione † firmata, quod vtile per inutile non vitietur, vt post *dec.* Mantic. ibi allegata
7 in specie translationis pensionis † excedentis medietatem fructuum dixit Lotter *de re benef. lib. 1. quæst. 36. n. 127. et quæst. 41. n. 29. et* Rot. *d. dec. 138. n. 9. apud* Zacch. *de obl. Camer. et in Romana pensionis 23. Iun. 1656. in princ. coram me.*

Quibus accedit ratio ponderata in alia *decis. sub d. §. aut verè*, quæ iterum placuit Dominis, quod nempè si Papa voluit; Conclauistas posse transferre pensiones reseruatas super solis fructibus, & sic quando Titulari sola illorum medietas
8 remanebat; † eo magis hoc voluisse censendum est, quando vltra medietatem fructuum, remanent etiam distributiones, vt ad rem arguit Garz. *de benefic. par. 1. cap. 5. num. 418. et* Rota *coram Eminentiss. Ottbob. dec. 61. num. 14. et 15.*

Nullatenus subsistente, quod iste casus non dicatur comprehensus sub indulto, † vel tamquam omissus, iuxtà firma- 9
ta per Gig. *cons. 121. num. 12.* vel quia in dispositione odiosa, & stricti iuris, qualis est facultas transferendi, † non detur ex- 10
tensio de casu simplici ad mixtum, ex doctrina Felin. *in cap. postulasti n. 8. et 9. de rescript.* Nam omissis alijs responsionibus, cessare visum est obiectum, ex eo quia dum ex supra firmatis, pensio controuersa fuit reseruata super distributionibus, secundariò, & in subsidium, principaliter verò super fructibus, & super istis tantummodò sustineri prætenditur illius translatio; Inde sequitur, quod iste casus non per aliquam extensionem, sed per indiuidualem expressionem fuerit sub indulto comprehensus.

Minùs subsistit, quod etiam posita facultate transferendi, adhuc translatio sustineri non possit, vtpotè excedens medietatem certorum fructuum, inter quos dicebatur non posse computari domus locari solita pro annuis scutis 17. † tam- 11
quam assignata à Leone X. pro habitatione Titularis ad instar domus Parochi, † quæ ex hac ratione inter huiusmodi 12
fructus non computatur, ex deductis per Rot. *coram Buratt. decis. 354. num. 1 et seqq. et coram Bicb. decis. 255. num. 18. et seq.* & de domo Capellani † firmatum fuit *coram Coccino decis. 1638.* 13
et 1677. vtrobique num. 2.

Quia æquiparatio inter Domum Parochialem, & Canonicalem non procedit, ideò enim illa non computatur inter fructus, quia ex dispositione Concilij Tridentini Parochus tenetur in ea habitare, & residere, vt proindè non possit pro commodo, & fructu existimari, sed potiùs debet ad onus, & grauamen eiusdem imputari, vt his verbis inquit Rot. *coram Bich. in alleg. decis. 255. n. 15.* Domus verò Canonicalis fuit in præsenti assignata pro maiori commodo Canonici, & cùm ex Constitutione Synodali data in Summario Augustini *num. 3.* fuerit vnita Canonicatui non iure optionis separabili-
ter, † sed iure Canoniæ iuxtà distinctionem relatam in *Roma-* 14
na pensionis 3. Iunij 1655. §. ne domus coram me; † Hinc Domini 15
non dubitarunt quin inter fructus certos sit computanda, vt admittit *d. decis.* & probant aliæ allegatæ in *decis.* quæ reuidetur *sub §. penult.*

Neque obstare visæ sunt *decis. 1638. & 1677. coram Coccino* in contrarium adductæ; ea enim ratione ibi dictum fuit Domum Capellani non esse computandam inter † fructus, quia 16
non erat solita locari, & actu inseruiebat pro ipso Capellano, vt explicatur in vtraque decisione., & præcipuè in secunda *num. 1. & 2.* At quando, prout hic, locatur pro certa pensio-
ne annua, † tunc non est dubium, quin augeat fructus certos, 17
inter quos etiam incerti redditus computantur, † quan- 18
do mediante locatione possunt ad certitudinem reduci, vt originaliter tradidit Ancharan. *in Clem. 2. num. 4. vers. sed aduerte de concess. præben.* & post eum Felin. *in c. ad aures num. 14. vers. sed* Petrus *de rescript.* & sequuntur Rebuff. *de congrua nu. 87.* Lotter. *de re benef. lib. 1. quæst. 42. n. 63.* Tondut. *de pens. d. cap. 42. num. 20.* Rot. *coram Bich. d. decis. 255. n. 14. & coram Reuerendiss. Ninot. decis. 116. num. 17.*

Computata igitur annua pensione Domus scut. 17. inter alios fructus certos præbendæ ascendentes ad scuta 22. sc. iunctisque alijs ab Informantibus adductis, & à Dominis sufficientibus existimatis pro complenda annua summa scutorum 40. clarum remanet tenuem pensionem scutorum 20. illorum medietatem non excedere, maximè quia post continuatam solutionem pensionis per annos 30. & vltrà, † onus 19
probandi concludenter excessum per negatiuam coarctatam non existentiæ aliorum fructuum incumbit Titulari, ex adductis *in §. finali alterius decisionis*, cum qua Domini transierunt, vtraque Parte informante.

R. P. D. EMERIX.

Meleuitana Pensionis.

Lunæ 18. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Incapacitas obtinendi pensiones à debitoribus communis ærarij inducta per Statutum Religionis Hierosolymitanæ, non tollitur per dilationem à Magno Magistro concessam, qui licèt illam elargiri possit, ne interim quis conueniatur, efficere tamen non

valet

valet, quod ille efficiatur capax eiusdem pensionis contra formam, & stabilimenta eiusdem Statuti, cui solus Papa derogare potest, quamuis in reliquis etiam Magnus Magister gratias facere non prohibeatur.

S V M M A R I V M.

1 *Pensionis non est capax eques hierosolymitanus, si est debitor ærarij, & num seqq.*
2 *Debitor, cui fuit concessa dilatio ad soluendum, non potest dici esse morosus.*
3 *Administrator non potest dici debitor, nisi posteaquam fuerit reddita ratio, et num. 7.*
4 *Magnus Magister Religionis Hierosolymitanæ non potest debitoribus ærarij concedere dilationes ad soluendum, vt inde sint capaces pensionum, & num. 10.*
Sed solum vt ea pendente illi molestari non possint, ibique, & num. 10.
5 *Statuta Religionis Hierosolymitanæ sunt confirmata à Papa in forma specifica, & cum expresso præcepto de illa inuiolabiliter obseruando.*
6 *Inferior non potest derogare legi promulgatæ, vel confirmatæ à superiore.*
7 *Debitum litigiosum donec lis fuerit terminata non dicitur debitum, & num. 2.*
8 *Debitor certus à solutione non excusatur.*
9 *Debitor in diem conueniri non potest antequam cesserit dies.*
11 *Magnus Magister Religionis Hierosolymitanæ licet possit facere gratias, non tamen potest derogare Statutis eiusdem Religionis.*
12 *Statutis Religionis Hierosolymitanæ solus Papa derogare potest.*

DECISIO CCCXXVI.

ROta stetit in decisis vltimo * loco coram Reuerendissimo Domino Episcopo Cadicesi tunc huius nostri Ordinis dignissimo Auditore, fundata super nullitate antiquæ pensionis aliàs super hac eadem Commenda reseruatæ Ioanni Baptistæ Mocchio, qua sublata, hæc de qua agitur, remanet valida tamquam sola non excedens quintam partem fructuum, vt in facto inter partes nunquam fuit controuersum; Nullitas antiquæ pensionis Ioannis Baptistæ iterum desumpta fuit ex eo quod ipse de tempore reseruationis erat certus
1 debitor communis ærarij, † & ex hac causa incapax pensionum, iuxtà *Statuta Religionis 24. & 25. de Ærario*, quæ fuerunt data in Summario impresso præteritæ positionis Commendatoris Roberti *num. 7.*

Neque ista nullitas videbatur Dominis sanata per dilationem ad soluendum eidem Ioanni Baptistæ à Magno Magistro concessam, ex qua rursus inferebant Scribentes pro Commendatore Raphaele, quod sicuti Ioannes Baptista non pote-
2 rat illa pendente dici morosus in soluendo, † ita nec etiam incapax pensionum, per ea, quæ in simili de debito litigioso tradit Rot. *decis. 26. n. 6. 7. & 8. par. 7. rec.* & de debito ex causa ad-
3 ministrationis, † de qua necdum erat reddita ratio *coram bon. me. Bich. decis. 238. n. 23 & seqq.*

Quia responsum fuit, quod licèt Magnus Magister possit concedere dilationem, ad effectum, vt ea pendente debitores
4 Ærarij non possint conueniri, † non potest tamen efficere capaces eosdem debitores ad consequendas pensiones contra literalem dispositionem eorundem Statutorum In verbis, ibi, *Etiamdio per gratia Magistrale, della Lingua de Priori, & di qual-*
5 *siuoglia altro*, &c. à Papa in forma specifica, † & cum expresso præcepto illa inuiolabiliter obseruandi confirmatorum, vt notat Rot. *decis. 85. n. 3. par. 7. rec.* & suadet generalis ratio Text.
6 *in cap. cum inferior de maioritate, et obedientia*, † quod inferior non potest derogare legi latæ, vel confirmatæ à superiore, vt notant Bartol. *in l. omnes Populi n. 23.* & ibi communiter etiam alij Scribentes *ff. de iust. et iure*, *Abbas in cap. cum dilectus nu. 10. de præbendis*, cum cæteris adductis per Rot. *d. decis. 85. num. 3. et decis. 136. n. 5. et 6. et decis. 293. n. 2. et seqq. par. 7. rec.* Nec in contrarium vrgent decisiones in obiecto allegatæ, quia alia est ratio debiti litigiosi, vel eius quod pendet à redditione ratio-
7 num, † ista enim cùm dicantur incerta donec lis fuerit terminata, vel reddita ratio, optimo iure firmatur ex huiusmodi debitis non contrahi incapacitatem; At quando debitum provt
8 in casu nostro est † certum, debitor à solutione non excusatur, vt in specie distinguit ipsa *decis. 238. coram Bich. sub n. 36.*

Replicatio autem, quod etiam in debito in diem, † debitor conueniri non possit antequam venerit §. *omnis instit. de verb. oblig. l. cum qui 41. §. quoties, et l. centesimis 46. ff. eodem* cum similibus, & per consequens nec minus fieri incapax ex causa non solutionis huiusmodi debiti, benè procedere posset in debito originaliter in diem contracto, in quo ante aduentum diei nulla potest considerari culpa debitoris, vel ratio eludendi Statuta, † non autem in debito ex origine sua puro, & certo, provt in hoc casu, in quo licèt dies solutionis fuerit dilata per gratiam Magistralem, illa tamen nihil vltra operatur ex defectu potestatis per supra allegata. 9 10

Nec placuit Dominis, quod facultas derogandi Statutis possit dici concessa M. Magistro per Ordinationem 20. editam in Capitulo generali anni 1631. & datam in hodierno Summario Commendatoris Raphaelis *num. 2.* in qua restituitur Linguis, & Consilio facultas faciendi gratias, † quia intelligenda est tantùm de illis gratijs, per quas derogatur tantùm Ordinationibus fieri solitis in Capitulis generalibus, non autem de illis, quæ sunt contrariæ Statutis prohibentibus in specie gratias Magistrales, † & quorum derogatio residet in sola potestate Papæ, vt dixit pluries Rota, & signanter *decis. 540. num. 4. coram Dunoz. iun. et decis. 85. num. 1. et seqq. par. 7. rec.* alijsque supra allegatis. 11 12

Et ità vtraque &c.

Supra in hac eadem parte est decisio Reuerendiss. D. Castrilli hic confirmata, et ibi in ordine 123. cuius in calce alia etiam in eadem causa adnotatur.

R. P. D. EMERIX.

Bononien. Fideicommissi.

Lunæ 18. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Immissio fideicommissario conceditur, quia de illius vocatione constabat absq; eo, quod obstaret aliud fideicommissum conditum eo modo quo fuerat constitutum à tertio, quia huiusmodi verba solam quandam similitudinem importabant, non autem identitatem, seu prorogationem illius; provt nec minus præiudicabant detractiones, quia trebellianica fuerat prohibita, cùm tota, & integra hæreditas ad substitutos peruenire debuisset; legitima verò ex alienationibus, & omissione inuentarij remanebat consumpta.

S V M M A R I V M.

1 *Hæres non potest impugnare factum sui auctoris defuncti.*
2 *Fideicommissum factum sicut fuerat constitutum ab alio, similitudinem dispositionis, non autem omnimodam relationem importat.*
3 *Agnatus succedit in fideicommisso facto fauore agnationis.*
4 *Trebellianica dicitur esse prohibita si testator voluit bona in totum deuenire ad substitutos.*
5 *Legitima remanet consumpta ex alienationibus factis, vbi concurrit omissio inuentarij.*
6 *Fideicommissarius si est etiam hæres alienantis, non potest impugnare alienationem, nisi prius reddita ratione de bonis in illius hæreditate repertis.*
7 *Aditio non resultat ex possessione bonorum hæreditariorum, quæ ex alio titulo remanet æquiuoca.*

DECISIO CCCXXVII.

TAmetsi in vltima propositione huius Causæ sub die 16. * Iunij anni præteriti Pellegrinus ad tuendam suam possessionem repellere niteretur Victorium vnica exceptione, quod nimirum ipse esset hæres Annibalis alienantis;
† Ideoque illius factum impugnare non posset, ad Text. *in l. vindicantem ff. de euict. & in l. cum à matre C. de rei vindicat.* Nihilominus admisso interim ad Causam Galeatio, hodie rursùs in controuersiam deducta fuerunt tam fideicommissum, & illius 1

& illius purificatio fauore Victorij, quàm exceptiones detractionum legitimæ, & trebellianicæ competentium alienanti, quibus tamen omnibus minimè obstantibus DD. persliterunt in decisis.

Minus enim rectè visum fuit impugnari fideicommissum, eiusque purificatio fauore Victorij, & sub prætextu, quod Leonellus Testator subiecerit tornaturas, de quibus agitur fideicommisso particulari omninò simili, & identificato alteri ordinato à Perpetua eius Socru per illa verba: *Et taliter quod post mortem Pantasileæ possessio, & bona prædicta vniuersa in totum sint, & remaneant filijs, & hæredibus, & in hæreditate sicuti fuit voluntas d. Perpetuæ in eius testamento rogato*, &c. Ex quibus Scribentes pro Gaieatio inferebant, quod sicuti Perpetua ad fideicommissum ab ea ordinatum vocauit solùm filios Leonelli, eorumque descendentes, ita similiter super istis tornaturis Leonellus ordinare voluerit particulare fideicommissum fauore suorum descendentium tantum, de quorum numero non est Victorius; quia iterum placuit illa verba, *sicut fuit voluntas Perpetuæ*, non fuisse adiecta ad inducendum fideicommissum aliquod particulare super istis tornaturis, sed solum ad denotandum se velle ad similitudinem, seù ad exemplum dispositionis ordinatæ à Perpetua matre Pantasileæ vxoris, quod finito vsufructu superiùs relicto Pantasileæ istæ tornaturæ post eius mortem in totum sint, & remaneant filijs, & hæredibus, sicuti fuit voluntas Perpetuæ, quod eius bona post mortem Pantasileæ sint, & remaneant
2 filijs, † adeovt illa importent solummodò quandam similitudinem dispositionis, vt notat Gloss. *in verb. sicut §. vassalli nostri de pace Constantiæ*, Marian. Soccin. *cons.* 79. *n* 9. Rota in *Calaguritana Præeminentiarum* 1. *Martij* 1671 *coram R. P. D. meo Taia*; Non autem identitatem, seù prorogationem fideicommissi à Perpetua ordinati, vt comprobat totus contextus testamenti, & pluribus prosequitur prima Decisio huius causæ 22. *Iunij* 1671. *§. nec subsistit coram R. P. D. meo Calataiu*, & ideò nullatenus impediant quominus prædictæ tornaturæ subiectæ remaneant fideicommisso vniuersali immediatè in-
3 feriùs à Leonello super omnibus suis bonis ordinato, † ad quod indubitatè vocatus est Victorius tamquam proximior Agnatus iuxta Text. *in l. peto §. fratre ff. de leg.* 2. latiùs comprobatum *in Decisionibus* super hoc eodem fideicommisso emanatis 5. *Maij* 1655. & 18. *Februarij* 1656. *coram Zarate, &* 1. *Aprilis* 1669. *coram Eminentiss. D. Cardinali Carpineo*.

Prout nec pariter suffragari videbatur exceptio retentionis ex capite detractionum competentium alienanti, quia
4 Trebellianica fuit tacitè prohibita, † dum Testator voluit bona in totum deuenire ad substitutos, vt notant Ripa *in leg. Centur n.* 130. *de vulg.* Menoch. *cons.* 1084. *n.* 20. & *cons.* 1145. *n.* 18. cum alijs adductis in *d. decis. R. P. D. mei Calataiu, §. nec alienatio*. Legitima verò fuit consumpta ex alienationibus præ-
5 cedenter factis, † quæ iuncta omissione inuentarij huiusmodi præsumptionem inducunt, nisi contrarium probetur, Peregrin. *de fideicom. art* 39. *n.* 14. Fusar. *de substit. q.* 562. *n.* 2. Adden. *ad Gregor. dec.* 185. *n.* 5. & dixit Rota *coram Coccino decis.* 1155. *n.* 6. & 7. & latè pluribus adductis *dec.* 93. *n.* 8. *vsque ad* 14. *par.* 8. *rec. & in Bonon. Bonorum* 26. *Febr.* 1660. *§. quod autem* confirmata 19. *Ianuar.* 1661. *cor. R. P. D. meo Taia*.

Cæterum ad replicatum obiectum, quod Victorius sit hæ-
6 res mediatus Annibalis alienantis, † & vt talis non possit eius factum impugnare, nisi prius reddita ratione bonorum in hæreditate repertorum vulg. *l. cum à matre* 13. *ibique Gloss. Magistralis, verb. non prohiberis, C. de rei vendic.* cum alijs concordan. placuit responsio, quod illud, tametsi iure subsistens quando prout nunc fuit compositum, in facto tamen non probatur, cùm non constet, quod Andreas, qui donauit Benedicto patri Victorij, & cuius ipse est hæres, voluerit in donatione comprehendi bona hæreditaria Annibalis, imo ex iectura donationis, potiùs desumitur, quod Benedictus ea receperit vti fideicommissaria Leonelli, ibi, Ex causa restitutionis fideicommissi, & postmodum Victorius eadem tamquam fideicommissaria illius velle retinere declarauit, ideòque vel ex præmissis cessat titulus hæreditarius, vel remanet adeò æqui-
7 uocus † vt possessio non possit aditionem importare, *l. pro hærede* 20. *§.* 1. *in fin. ff. de acquir. vel amitten. hæred.* Adden. *ad Buratt. dec.* 207. *n.* 17. Rot. *coram Caualer. dec.* 552. *num.* 1. & 2. cum alijs allegatis in *decis. sub die* 16. *Iunij anni præteriti coram me*.

Et ita vtraque, &c.

Supra in hac eadem parte adest altera præsentis causæ decisio, quæ est ibi in ordine 131.

R. P. D. TAIA.

Romana Domus cum Apotheca.

Lunæ 18. *Iunij* 1674.

ARGVMENTVM.

Impugnabatur Testatoris, & fideicommittentis dominium, quod tamen probari visum est, quia grauatus domum de illius pecunijs ab ipso emptam, ab eodem Testatore in locationem receperat, quam & alijs etiam idem Testator locauerat; ita vt illam pro eo emise verisimiliter dicendum sit, alioquin nimis fatuus fuiset, illicò ab emptione sciens rem ese propriam, ab alio eam in locationem recipere.

SVMMARIVM.

1 *Domum aliam si quis ædificat ruinam quærit.*
2 *Terra in æternum stat.*
3 *Conductor verbis, & facto confitetur locatorem esse dominum, & vide num. seq.*
4 *Dominium ex locatione non probatur secundum* Baldum.
5 *Conductor si prætendit locatorem non fuisse dominium, hoc ipse probare tenetur.*
6 *Locationum pluralitas, sicuti & inuestiturarum probant dominium locatoris, & inuestientis.*
7 *Conducens scienter rem propriam, illius possessionem amittit.*
8 *Inquilinus non possidet sibi, sed domino, & sup. n.* 3.
9 *Conducere scienter rem propriam, paulò ante à se emptam nemo præsumitur.*
10 *Facta præualent verbis.*
11 *Homines sæpè dicunt aliud, quàm velint.*
12 *Homines rarò faciunt, si vnquam, contra quod sentiunt.*
13 *Emptio quod facta sit pro persona nominanda admodum verisimile est, si facta fuit de pecunijs personæ nominandæ.*
14 *Conductor non potest locatori referre quæstionem dominij.*

DECISIO CCCXXVIII.

Petrus instituto Ioanne filio sororis, substituit filios, & descendentes, & subiecit „ Morendo tutti tanto maschi, quanto femine, li stabili, che sono nella mia hæredità vadino alla Compagnia &c. in testamento 17. Augusti 1644. Ex quibus proposito dubio, An Domus cum Apotheca, de qua agitur comprehendatur sub fideicommisso Petri, DD. responderunt proculdubio comprehendi excepto, vt puto, quatenus Domus conditione sua ruinæ subiectæ sunt, † quam & quærit qui facit aliam domum suam *Eccles. c.* 17. Terra † aurem in æternum stat *Prouerb. cap.* 25. 1 2

Sed Lucretia vxor, & hæres Ioannis fideicommisso grauati excipiebat de dominio ipsius mariti, qui domum antea subhastatam emerat 9. Februar. 1636. pretio scutorum 390. & addebat mandatum Petri Monti Pietatis pro ea summa numeranda Ioanni per prezzo di vn'appartamento, ò casetta comprata da d. Giouanni per subhastatione in depositaria, illa ipsa die 25. Ianuarij 1636.

At verò replicabat Societas de ipsa emptione Ioannis non pro se, neque pro se, & nominando, sed pro solo nominando vti Petro pro sua pecunia per filium sororis, & ampliore mandato „ Pagare à Giouanni Nipote scudi 390. moneta di denari esistenti nel Monte; ad effetto di depositarne nel Monte scudi 378. 76. per prezzo, &c.

Et de locatione facta à Petro ipsi Ioanni 2. Februarij 1644. cum locauit vnam eius domum (eius locantis, licèt sensu congruiore, quam verbo) vbi non solùm verbo Ioannes confitetur dominium Petri, † sed etiam facto conducens à Petro, & ipsi Petro vti locatore conductor ipse possessurus, & possidens subinde. 3

Et quidem posita præcedenti emptione Ioannis pro nominando, & soluto pretio à Petro per Ioannem emptorem, vt supra dato 1636. & citra longum tempus subsecuta locatione Petri, & conditione Ioannis anno 1644. quamuis senserit Baldus, si conduxi à te talem rem tuam, † non per hoc pro- 4

probari te dominum inquit Bald. *ad l.ad probationem C. de locato, & conducto n.7. vers. quæro si instrumentum*, Caroc. *de locat.tit.de re propria n.12* tamen cum Genua *de verb. enunciat.*
5 *q.49. num.3. lib.2.* & ibi aliis, videtur per hoc transferri † onus probandi in aduersarium, etiam ex ipso Baldo, & aliis, Genua *d. q.49. n.vltim.*

Neque probat contrarium Ioannes, non solum propter supradicta, sed etiam quia anterius, & continuò ad emptionem Petrus 7. Iunij 1636. vsque ad locationem Ioannis, locauerat aliis, & postea Ioanni vsque ad testamentum 17. Augusti
6 1644. ipsa locatione durante Ioanni à 2. Februarij 1644. † & multum probat pluralitas locationum, sicut & inuestiturarum, Soccin. Sen. *consl.187. n.16. vers. Confirmantur præmissa lib.2.* Rota *coram Millino dec.110.n.2. & coram Coccino decis. 1708. ab init. & num.17.* vbi de Inuestituris.

Quinimò ex ipsa locatione Petri Ioanni, planè Ioannes conducens rem suam vt alienam, & expressam ipsius Petri,
7 vt † supra possessionem perdidisset sciens, *ad l. si aliquam rem, 18. ff. de acqu. possess.* cum aliis, & Gloss *vnica, l.qui rem propriam, C. de locat.* Caroc. *d.tit.de re propria*, Rota *coram Buratt. dec.423. num.3.* vbi & ratio, quia inquilinus non sibi, †
8 sed domino possidet, *l.1. ff. de vsucap. n.5.* quis autem dixerit,
9 & præcipuè ipse Ioannes se recentem emptorem scientem † ita conduxisse, & contraxisse, ita renunciasse possessioni, atque ita consensisse enunciationi Petri, rei à se emptæ, & à Petro locatæ vti suæ.

10 Ex quibus satis superque visa est, maximè ex facto, † quod
11 præualet verbis (sæpè enim dicunt homines † aliud quàm
12 velint) *l.3. ff. de reb. dub.* rarò autem, † si vnquam faciunt contra quod sentiunt inquit Rota *coram Ludouis. dec.247. sub num.18.* sequuta nominatio Petri, & potius Petri negotium gestum in emptione Ioannis pro nominando, eoque magis ex facto, quod in eo continetur assensus nominati, & excusatio ex facto ipso, maximè quod hic potiùs aderat conuentio de
13 emendo multum † verisimilis, ex eo quod emptio facta sit de pecuniis Petri personæ nominandæ, Rota *coram Ludouis. decis.227. n.11.* quin etiam Petrus mandauit in emptionem, & pretium huius domus cum Apotheca solus suas pecunias ipsas.

14 Aliqui adiiciebant conductorem † non posse locatori referre quæstionem dominij, ex *l. si quis conductionis 24. C. locat. & condit.* quem non agente locatore ex locato viderint cum *glossa Restituere in fine*, sed & cum præcedenti, *leg. ad probationem 23. & ibi glossa 1.* Mascard. *de probat. concl.542. num.7. & 8.* Caroc. *d.tit. de re propria n.29.* Afflict. *dec.12 in fine, & ibi* Vrsill. *n.5. & 6.* cum aliis allegatis.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. RONDININO.

Florentina Capellaniæ.

Lunæ 18. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Capellaniam esse Beneficium Ecclesiasticum fuit decisum, & quidem perpetuum, non manuale, & amouibile, quia tale visum est ex vltimo statu collatiuo, qui semper in beneficialibus attenditur, eo magis ad substinendam prouisionem apostolicam, ad quem effectum sicuti sola dubietas sufficeret, quoties non afferunt certa probatio in contrarium, ita & eo magis superabundare dicebatur, quod talis status fuisset plusquam præscriptus ferè per cursum duorum sæculorũ.

SVMMARIVM.

1 *Literæ Apostolicæ vbi sunt iustificatæ, executioni demandandæ sunt.*
2 *Gratia non dicitur acceptata, neque vacatio consumpta, si literæ expeditæ non sunt.*
3 *Resignatio beneficij alia est, alia verò quæ fit iuri super beneficio.*
4 *Iuspatronatus laicale si peruenit ad Ecclesiam fit Ecclesiasticum, & subijcitur reseruationibus Apostolicis.*
5 *Beneficium esse collatiuum sufficit sola dubietas, quotiescumque non constat de euidenti probatione contraria.*
6 *Status vltimus beneficij attenditur ad dignoscendum an illud sit perpetuum, collatiuum in titulum, vel manuale, & quando sup. num.5.*
7 *Status beneficij semper præsumitur esse vniformis vltimo.*
8 *Status vltimus beneficij probatur per nudum factum.*
9 *Status vltimus beneficij legitimè præscriptus semper attendendus est, etiam si fundatio resisteret.*
10 *Statum beneficij ad immutandum vltra cursum temporis, & potestatem Pontificis illius voluntas requiritur, & supra num. anteced. & seqq.*
11 *Centenaria æquiparatur immemorabili.*
12 *Collatio beneficij vigore resignationis cadentis in mense reseruato Pontifici, ab eodem Pontifice fieri debet.*
13 *Resignationes non recipiuntur à Prælato inferiore, quamuis habeat ius instituendi, & num.seq.*
14 *Pontifex solum, & non Abbas potest admittere resignationem beneficij ad fauorem certæ personæ, & n.seq.*
15 *Abbas cominus potest admittere resignationem beneficij ad fauorem consanguinei resignantis.*
16 *Beneficij perpetui qualitas resultat ex collatione facta à Papa per obitum beneficiati.*
17 *Collatio beneficij vni demandata non potest expleri per alium, in quem ius conferendi non transit.*
18 *Lis remanet extincta si per 30. & amplius annos prosequuta non fuit, sed causa remansit deserta.*
19 *Vacatio quæ dedit causam liti non habetur in consideratione.*
20 *Visitationes siue Episcopi, siue Abbatis, quæ dederunt causam liti non attenduntur.*
21 *Dictio inter alia refertur ad similia, etiam in qualitate.*
22 *Scripturæ sine die, & anno contra publica instrumenta non attenduntur.*
23 *Scripturæ informes probant si earum veritas comprobetur ab aliis scripturis legitimè extractis.*

DECISIO CCCXXIX.

PRo retardatione Literarum Apostolicarum, quibus Hypolito Tonello controuersa Capellania collata fuit, subsequuta illarum executione ex Episcopi Fesulani sententia, non intrare arbitrium DD. dixerunt in decisione 6. Martij 1673. coram * me; à qua resolutione, licèt ob aliquas tunc innouatas Iuris, & Facti animaduersiones recesserint 27. Nouembris 1673. coram me; hodie tamen sublatis equiuocis, in priorem sententiam DD. redierunt.

Etenim iustificatio narratorum à Tonello, † qua posita Literis Apostolicis executio est concedenda, iuxtà Text. *in cap. si capitulo, vbi glos. verb. exequatur, de concess. præb. in 6.* quemadmodum non controuertebatur quoad vacationem narratam, atque habilitatem Prouisi, ita DD. probata videbatur quoad modum vacationis expressum, tam respectu personæ, cùm nempè Tonellus narrauerit Capellaniam vacare per mortem Capponi, Summ. eiusdem positionis primæ decisionis *num.2.* quia licèt per obitum Capponi Capellania collata fuisset R. P. D. Honuphrio de Hypolitis, huius tamen collationis ratio habenda non erat, atque iustè narrauit Tonellus Beneficium vacare per obitum Capponi, quia non solum non docetur, d. R. P. D. Hypolitum literas expediuisse, sine quibus gratia Pontificis acceptata non dicitur, † neque præcedens vacatio consumpta, iuxtà dictum Geminian *in cap. in præsenti sub num.2. de præben. in 6.* Bellamer. *cons.33. num.14.* Couarr. *lib.3. resol.16. n.3.* Garz. *de benef. p.4. c.2. n.15.* & benè declarat Lotther. in contrarium adductus *lib.4. q.1. n.19.* Rota *coram Seraph. decis.1446. n.3. & coram Dunoz. iun. decis.367. n.25.* quin potiùs constat de positiua in effectuatione, cùm d. R. P. D. Hypolitus cesserit in manibus Innocentij X. iuri, quod prætendebat habere ad Beneficium, † non autem renunciauerit ipsi beneficio, d. Summ. Tonelli die primæ decisionis *num.7.* quod fecisset si Beneficium consecutum fuisset, iuxtà distinctionem, quam in proposito tradunt Alphons. Glossator *ad reg. Cancellar. de constit. ad fin. ibique* Cochier. *litera F.* Adden. *ad Gregor. XV. dec.215. sub n.8.* Rota *coram Manzanedo decis.912. n.3. & 6.* cum aliis in prima *dec. huius causæ 6. Martij 1672. §. iustificatio vacationis, & §. seq. coram me.* adeo vt R. P. D. de Hypolitis loco d. Beneficij, quod acceptare recusauit occasione distributionum Beneficiorum, & pensionum, quæ inter Prælatos, atque alios Ministros Palatij Pontificis solent fieri, pensionem scut. 50. receperit, Summ. responsionis Tonelli *num.2.*

Quam etiam respectu qualitatis huius Capellaniæ, quam licèt Tonellus in suis literis expresserit ex fundatione, & dota-

dotatione laicorum, adhuc tamen non insurgebat illatio, quam faciebant Scribentes pro Monachis, vt exindè excluderetur Apostolica reseruatio, quia quamuis iuspatronatus laicorum ex dotatione, & fundatione non cadat sub reseruationibus Pontificijs, ne ideò laici retrahantur à fundatione, quotiescumque tamen è prophano transit in Ecclesiasticum, prout in casu, in quo Antonia de Vbaldinis Testatrix in legato pro fundatione Capellæ ann. 1477. Summ. vtriusque partis sub die primæ decisionis *num.1.* facultatem præsentandi concessit prius Iuliano hæredi, quo defuncto transferri voluit in Monachos Sanctæ Mariæ de Florentia Ordinis Sancti Be-
4 nedicti, † tunc laicale iuspatronatus Ecclesiasticis personis præsentantibus, fit Ecclesiasticum, atque Pontificijs reseruationibus subijcitur, iuxtà Text. *in c. vnic. §. fin. de iurepatron. in 6.* Gonzal. *ad regul. Cancell. gloss. 18 num. 5. & 6.* Garz. *de benef. p. 5. c. 1. § 41 n. 553.* Viuian. *de iurepatr. p. 1. lib. 1. c. 3. n. 2. & 10.* Rota *coram Seraphin. dec. 1420. n. 2.* Buratt. *dec. 103. num. 3. coram Merlin. decis. 86. num. 6. & in recent. par. 9. decis. 269. sub num. 1. & 2.*

Quod autem Capellania controuersa sit Beneficium Ecclesiasticum collatiuum, ab initio de iurepatronatus laicorum, deducebatur ex tenore supradictæ illius fundationis, quæ licèt non adeò clara videretur certantibus hinc inde Scribentibus, An dicta dispositio fundatricis importaret simplex legatum pium pro celebratione missarum, aut Beneficium manuale, an potiùs perpetuum Beneficium Ecclesiasticum collatiuum, reassumptis in hodierna disputatione rationibus deductis in dd. duabus decisionibus coram me, adhuc tamen etsi procliuiores essent Domini, vt inspecto ipso tenore Testamenti ageretur de perpetuo Beneficio collatiuo, quatenus tamen superesset aliqua dubietas, dicebant Domini, hanc ip-
5 sam sufficere pro sustinenda gratia Tonelli; † quia quotiescumque non est clarum fundationis instrumentum, neque concurrit res iudicata, vel confessio partis, ex quibus deducatur certa qualitas Beneficij, sufficit impetranti docere de vltimo statu, prout ex Apostolicis prouisionibus Capponi, & aliorum Tonellus docuit Summ. eiusdem sub die primæ decisionis *num. 5. cum duobus seqq.* ex ratione Text. *in cap. consultationibus 19. de iurepatronatus in cap. q. 24. de elect. & in cap. cum olim de caus. poss. & propriet.* Rota *in recent. par. 4. dec. 544. sub num. 5. & par. 14. dec. 14. n. 11.* Dunoz. iun. *dec. 344. n. 5.* Bich. *dec. 224. n. 39.* Card. Cels. *dec. 337. n. 12. cum alijs in Bonon. iurispatron. 3. Iunii 1672. §. finali coram me*, & ad effectum dignoscendi qualitatem Beneficij, an sit perpetuum, & collatiuum
6 in titulum, † an potiùs manuale, Gonzal. *ad reg. 8.* Cancell. *gloss. 5. §. 3. n. 18. & in rec. p. 4. d. decis. 544. sub n. 5.* Comitol. *decis. 144. num. 9. & in Barchin. Præposituræ 26. Maii 1655. per totum coram Eminentiss. Cerro.*

Hoc enim casu non procedit conclusio deducta in secunda decisione huius Causæ, quam hodie repetebant Scribentes pro Monachis, quod prouisiones Apostolicæ statum Beneficij non immutent, quia illa procedit cùm de contrario statu
7 clarè docetur, † aliàs ex ijs præsumitur status Beneficij semper vniformis vltimo, iuxtà doctrinam Franch. *in cap. cum de beneficio in 3 columna vers. si verò scribatur de præben. in 6.* Rota *rec. p. 2. decis. 315. num. 1.* Pænia *dec. 823. num. 6.* Coccin. *decis. 1616. illo eodem num.*

Cæterum dicebant Domini nos non solùm versari in veri-
8 ficatione vltimi † status, de quo sufficit docere per nudum factum iuxtà doctrinam Franch. *in d. cap. cùm beneficio colum. 3. vers. si verò scribatur de præben. in 6.* quousque disceptetur super tenore fundationis, iuxtà doctrinam Innoc. *in cap. postulasti n. 1. vers. si autem non apparet de iurepatr.* Abb. *in cap. nobis 25. sub n. 8. vers. si verò constat eodem tit.* Rot. *coram Crescentio dec. 12. de probat. & coram Ludouis. decis. 482. num. 5. & 7.* sed etiam hunc statum non solum probari præscriptum per 40. annos, sed ferè per duo sæcula vniformiter continuatum apparere per prouisiones effectuatas, Summ. hodierno Tonelli
9 *à num. 1. vsque ad 13* † itavt etiamsi fundatio resisteret, ille attendendus sit iuxtà celebrem, Text. *in d. cap. cum de benefic. de præben. in 6.* vbi notant Canonistæ omnes, Gloss. *in c. cum Ecclesia Sutrina verb. vtrum Episcoporum de caus. possess. & propriet.* Afflict. *dec. 305. n. 18.* Marescott. *var. res. lib. 1. c. 5. n. 67. ad fin.* Rota *rec. p. 1. decis. 91. n. 1.* Buratt. *dec. 636. illo eodem num.* Carill. *dec. 41. num. 3. & 4.* Reuerendiss. Rojas *dec. 341. n. 12.*

Ideoque hoc casu, adeò strictè inquirendum non sit de vo-
10 luntate † Pontificis, quæ vltra potestatem, & cursum temporis requiritur ad mutationem status Beneficij, ex deductis in *secunda decis. huius causæ §. fin.* quia non solùm per centena-
11 riam, quæ æquiparatus immemorabili, † sed per cursum duorum ferè sæculorum præsumitur superuenientia tituli validi, & legitimi, iuxtà *cons. Gabr. 88. n. 17. & seqq. vol. 1.* Rota *coram Duran. dec. 91. n. 7.* cum alijs plenè congestis in *Romana deuolutionis Palatii 4. Decemb. 1673. §. cæterum, & §. sequenti coram me.*

Non obstat, quod Capellania anno 1552. collata fuerit ab Abbate d. Monasterij Io: Francisco de Ripa per resignationem Petri Antonij fratris, d. Summ. Tonelli *n. 5.* ex quo actu excludi qualitatem Beneficij collatiui dicebant Scribentes pro Monachis, quia si fuisset talis prouisio in mense Ianuarij Sedi Apostolicæ reseruato in Regula 8. hodie 9. Cancellariæ ab Abbate facta non fuisset, sed à Pontifice † ex deductis per 12
Barbos. *de potest. Episcopi p. 3. alleg. 69. n. 23. & de Eccles. lib. 3. c. 15. n. 136. & 137.* sicuti ad hunc effectum arguit Rota *coram Martin. Andr. decis. 11. ad fin.*

Præsertim cùm resignationes recipi non possint à Prælato inferiori, quamuis habeat ius instituendi, † quia destitutio, 13
seu resignatio sonat in iurisdictionem contentiosam, Zabarell. *in Clement. 1. num. 18. de renunciat.* Gabriel. *cons. 187. sub n. 5. & 6. vol. 1.* Paris. *de resignat. benef. lib. 7. q. 10. num. 6. & seqq. & n. 21. et 23.* Tondut. *q. benef. par. 2. c. 3. §. 9. n. 28.* & fuit antiquæ Rotæ sententia coram *Bisignet. decis. 5. de renun.* in qua postea permansit in decisionibus relatis in *Bonon. Canonicatus 4. Apr. 1672. §. neutrum coram me.*

Neque Abbas, sed solus Pontifex potuisset † admittere re- 14
signationes ad fauorem certæ personæ, Gloss. *in cap. ex parte, ibique DD. de offic. deleg.* Mandos. *in reg. 19.* Cancell. *de infirmis resignantibus q. 16. n. 11.* Garz. *de benef. p. 11. c. 3. n. 152.* Paris. *de resignat. lib. 8. q. 7. n. 11. et 12.* Tambur. *de iur. Abbat. tom. 1. disp. 13. q. vlt. n. 11.* Spad. *cons. 30. n. 1. lib. 2.* Rota *in Gerunden. beneficij. 16. Iunij 1618. coram Pirouano, et dec. 96. n. 4. par. 3. diuersor. lib. 3. et coram Coccin. dec. 1957. n. 6.* & multò minus resignationem admittere, † vt Beneficium conferret consanguineo 15
resignantis contra decretum irritans, de quo in *Constitutione 58. B. Pij V. §. 5. et 6. Bullar. tom. 2.*

Etenim hæc omnia percutiunt quidem nullitatem resignationis, & respectiuè collationis factæ ab Abbate; sed tamen ostendunt qualitatem Beneficij Ecclesiastici in titulum conferri soliti, cùm non alio modo Ecclesiastica Beneficia perpetua resignentur, & conferantur, itavt quamuis resignatio nulla fuisset, adhuc dum habuit effectum, quia per obitum Resignatarij Capellania fuit à Sede Apostolica collata, d. Summario Tonelli *n. 6.* † ex hoc actu confertur potiùs quali- 16
tas Beneficij perpetui tàm ex subsecuta collatione Pontificis, quàm ex priori collatione Abbatis, vt admittunt in hoc præciso casu *decisiones Merlini 61. n. 6. et 160. n. 1.*

Eadem respectiuè exultabatur similis prouisio facta per Priorem Hippolyto de Accolitis anno 1582. d. Summ. Tonelli *n. 8.* dum hæc similiter suum habuit effectum, cum post mortem d. Hypoliti Beneficium fuit à Sede Apostolica collatum, d. Summ. Tonelli *n. 10.* itavt potiùs eadem successionis qualitas Beneficij collatiui comprobetur, cùm fuerit id reseruatum Abbati, ac regulariter collatio vni demandata † non 17
possit expleri per alium, in quem Ius conferendi non transit, ad Text. *in cap. ex frequentibus, vbi Abbas, et alij de institutione,* Gloss. & Archidiac. *in c. fin. de officio Vicarij in 6.* Gratian. *discept. 303. n. 7.* Rota *decis. 1. de renunc. in antiq.*

Quæ omnia agnoscentes Monachi, quamuis tentassent Beneficium conferre illorum Monacho, rursusque alio regulari Ordinis S. Francisci, Summ. Tonelli sub die primæ decisionis *n. 5.* illud tamen tamquam vacans per obitum d. Hypoliti fuit à Clemente VIII. Petro Fansano collatum, Sum. hodierno eiusdem *n. 10.* atque appellationis causam in Rota commissam à sententia decernente executionem Literis Apostolicis, Summ. eorumdem Monachorum *n. 1.* nunquam postea prosecuti sunt; sed d. Petrus prouisus pacificè Beneficium possedit vsque ad obitum, quo sequuto, Sedes Apostolica illud iterum contulit Iulio Comaco, eoque defuncto Capponio, rursusque post istius mortem, ineffectuata prouisione R. P. D. de Hyppolitis, Tonellum de illo prouidit, Summario hodierno eiusdem *n. 10. cum duobus seqq.* ex quibus non solùm per lapsum 30. sed longè plurium annorum † lis 18
remansit deserta, atque extincta, & confirmata qualitas perpetui Beneficij impugnata, iuxtà antiquam Rotæ distinctionem *in dec. 7. num. 3. et decis. final. n. 7. et seqq. vt lit. pend. coram Achil. de Grass.* quam reassumpsit Rota *in dec. Coccin. 617. n. 23. et in dec.* Dunoz. iun. *467. n. 6. in fin.* & passim in alijs.

Accedunt antiquæ visitationes siue Abbatis, siue Episcopi, in quibus promiscuè dictum fuit, hanc Capellaniam conferri in titulum, atque habere certum redditum d. Summ. Tonell. *à n. 13. vsque ad num. 18.*, ità vt nihil aduersetur recens declaratio Vicarij Generalis; qua, vt in *2. dec. huius causæ 27.* No-

Annæ fuisse à marito dissipatam, quia testes adducti in Summario sibi ipsis contrariantur, ex quo primus dicit totam do-
10 tem fuisse à marito occupatam, † præter scut. 1000. & ideò nullum probationis gradum constituunt ex iuribus vulgatis, vt in Summar. *num.2.*

Quæ omnia mirificè militant contra Ioannem Petrum filium, qui pariter alimenta ab Auo materno petit, dum secundum suam conditionem exercet artem sericam in eadem Ciuitate, ex qua sufficiens lucrum ad victum necessarium
11 sibi quærit, † & exinde alimenta ab eòdem Auo materno, & ab alio petere non debet, *l. si quis argumentum C. de donation.* Bartol. *in l. si Spadonem, §. est autem, n.1. ff. de excus. tut.* Leoncel. *de priuilegijs paupertatis p 1. q.3. n.45.* & hoc idem dicitur de
12 fratre, qui non tenetur fratri alimenta præstare, † quando potest vel ex alijs bonis, vel aliundè ex artificio viuere, iuxtà Textum *in l. si quis à liber. §. sed si fil. ff. de liber. agnoscen. & ibi gloss.* Rota *coram Buratt. dec.690. n.1. & coram Card. Mantic. decis.191. n.1. & decis.192. n.2.* Generale enim est ad effectum consequendi alimenta, quod paupertas non censeatur suffi-
13 cienter probata † quando quis potest operando sibi victum quærere, vel aliquid lucrari, Surd. *de aliment. tit.4. q.6. num.2. cum sequen.* Rota *coram Buratt. decis.41. num.9. & in recentior. dec.211. num.3. p.11.* vndè cum d. Ioan. Petro non sit indecorum opera, & artificio sibi victum parare, prout huc vsque
14 proprijs manibus elaborauit vnà cum sororibus, † non sunt illis ab Auis alimenta præstanda, Abb. *in cap. cum nobis num. 10. vers. si vna distinctione de Simon.* Paris. *de aliment. num.12. l. si quis à liber. §. sed si fil. n.1. ff. de liber. agnoscen.* Soccin. Sen. *cons.121 num.46. vol.4.* Bursatt. *cons.62. num.11. lib.2.* Menoch. *consil.321. num.26. lib.4.* Rota *coram Amat Dunozett. decis.269. num.9.*

Nec aliquod fundamentum fieri potest in adducta infirmitate d. Io. Petri, quia vltra quod illa non probatur ex Instrumento dato in Summ. *num.2.* tamen ex quo ipse fuit conductus per annos quinque ad elaborandum in arte serica, excluditur, quod laborare non possit, & ex eo sibi victum lucrari, quod sufficit ad illum excludendum ab huiusmodi alimentorum præstatione, dum agitur de alimentis subsidiarijs contra hæredem Aui materni, necnon descendentium ex sanguine illegitimo, & infecto, & petitur à vili persona,
15 quia non veniunt præstanda, nisi concludentissimè † probata extrema egestate, & regulanda veniunt iuxta necessitatem naturæ Rota *dec.292. n.1. p.2. recent.*

Et ita vtraque Parte informante non deberi alimenta, &c.

R. P. D. TAIA.

Romana, seù Tusculana Pecuniaria.

Lunæ 18. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Conclusiones duæ in hac decisione declarantur, confusionis, seù extinctionis actionum, prima inter creditorem succedentem debitori, vel è contra, vt scilicet non procedat, si successio irreuocabilis sit, prout etiam si creditum, vel debitum superueniat post aditam hæreditatem, cùm aliàs tam in actione personali, quàm hypothecaria semper firmi remaneat; Altera, quod priuilegium prælationis mulieris pro sua dote in bonis post matrimonium à marito quęsitis, procedat etiam in illius fructibus.

SVMMARIVM.

1 *Donatarius vniuersalis est ad instar hæredis.*
2 *Debitor si creditori succedit, vel è contra, actiones confunduntur, & vid. num. seqq.*
3 *Actiones non remanent confusæ si creditor succedit debitori reuocabiliter, secus si irreuocabiliter.*
4 *Cessio fieri non potest debitori, & si fiat solam liberationem operatur, & num.5.*
6 *Actio, & passio concurrere non possunt in eodem subiecto, amplia, vt num.8.*
9 *Debitor, & creditor sui ipsius nemo esse potest, siue in actione personali, siue in hypothecaria, & n.8.*

9 *Bona debitoris apud hæredem sibi obligata remanere non possunt.*
10 *Actiones non confunduntur inter creditorem, & debitorem inuicem succedentes, si creditum superueniat post aditam hæreditatem.*
Amplia, vt ibidem, & num. seq.
11 *Actionum confusio, vel extinctio non inducitur in creditore suo succedente debitori ad præiudicium alterius.*
12 *Donatio facta viro contemplatione certi matrimonij, dicitur facta etiam ad fauorem vxoris, quamuis non nominatæ in illa.*
13 *Solutio prius cedit in extinctionem vsurarum, quam sortis.*
14 *Mulier in bonis post matrimonium à marito quæsitis præfertur omnibus alijs hypothecis anterioribus, siue tacitis, siue expressis.*
15 *Dispositio legalis citiùs, quàm hominis operatur.*
16 *Fructus dotales in bonis post matrimonium à viro quæsitis habent prælationem, & cæteris præferuntur hypothecis.*
17 *Dotis fauore in dubio pronunciandum est.*

DECISIO CCCXXXI.

IN decisis 18. Iunij 1673. etiam ad effectum retentionis, seù manutentionis Domini concorditer hodie steterunt, & non obstitit ipsis confusio actionum in bonis Laurentij mariti ex dote à Lucretia matre eidem Laurentio deuoluta, iam hæredi sine inuentario Manilij patris debitoris d. dotis per vniuersalem donationem, vel successionem filij matrem repræsentantis.

Et quidquid diceretur donatarium vniuersalem † esse in- 1
star hæredis argumento *§. tractatum ex l. fideicommissum 30. ff. de iudic. l. æris alieni 15. C. de donat. & ibi gloss. verb. sed quid si omnia, &c.* cum alijs apud Cirocc. *discept.47. n.77. à vers. vltimo quæritur, D. de Luca de donat. discurs.44. num.2. lib.7.* Rota *decis.14. n.14. par.14. & prius decis.42. ad fin. par.11.* & proinde
vniuersali successione confundi obligationem, † si creditor 2
debitoris, vel è contra debitor creditoris adierit hæreditatem, *§. aditio hæreditatis, l. Stichum, aut Pamphilum 95. ff. de solut. gloss. Confusa est, vers. distingue, l.7. C. de pactis,* Merlin. *de pign. q.25. lib.5.* Rota *coram Vbaldo decis.324. num.10.* sub distin-
ctione quando debitor succedit irreuocabiliter, † secùs quan- 3
do reuocabiliter, Merlin. *d. q.25.* Rota *coram Vbaldo d. decis. 324. vtrobique num. vltimo.*

Quod si filius debitor matris vti hæres patris, etiam titulo singulari donationis postea successisset matri creditrici do-
tium, eo minùs cessio potuisset fieri debitori, † cùm debitori 4
cessio non fiat, & si de facto fieret, † nil aliud operaretur, 5
quam liberationem, *l. si sponsalibus 58. in fine ff. de iure dotium, & ibi gloss. vltima,* Olea *de Cessione iurium q.1. n.4. tit.4.* vt actio, & passio † in eodem subiecto concurrere non pos-
sunt, vnaque † persona sui ipsius fieri debitor, & creditor, *§.* 6
si quis alij in fine, & §. item inutiliter instit. de inutilib. stipulat. 7
quod locum habet non tantum in personali actione, † sed 8
etiam in hypothecaria, cùm res apud hæredem † sibi obligata 9
esse non possit, Merlin. *d. q.14. n.18.*

Tandem aliud placuit DD. & generalior alia distinctio, quod creditum si superueniat post aditam hæreditatem patris, vt in casu nostro, per donationem ipsius matris, vt su-
pra, † tunc non confundi actiones, etiamsi hæres adeat hæ- 10
reditatem sine beneficio inuentarij, vt sæpiùs Rota distinxit inter creditorem ante, vel post aditam hæreditatem, & signanter in *recent. decis.432. n.10. p.4. in illa Bonon. fideicommissi de Cataneis, & decis.260. n.20. p.14.* cum alijs allegatis, & quod plus est per donationem factam filio contemplatione matri-
monij cum Elisabetha vxore illius, † tanto minus in eius 11
præiudicium induci valuit confusio, vel extinctio, vt firmatur in *decis. quæ reuidetur, §. quia versic. & specialiter,* & for-
tiùs, quia talis donatio ad ipsius quoque vxoris † fauorem 12
tendit, quamuis de ea nulla fuisset facta mentio, vt firmatum fuit *in alia decis. huius causæ 15. Iunij 1671. §. eo potissimum fundamento, & in alia, quæ reuidetur §. quia, vers. maximè.*

Insubsistens visum est DD. obiectum excitatum ab Informantibus pro Carolo, quod Elisabethæ fuerit satisfactum de sua dote in alijs bonis mariti, vel solùm remanserit creditrix scutorum 367.

Nam ex facto constitit in actis calculus firmatus cum Tutore vndique iustificatus, ex quo Elisabetha sit creditrix scut. 2380. & constitit etiam plures solutiones à Carolo imputari
sorti principali, † quæ tamen prius cesserunt in solutionem 13
vsurarum, iuxtà Text. *in l.1. C. de solut.* Rota *dec.229. n.2. & 5. par.9.* & alibi passim.

Hypotheca autem legalis, quæ competit pro dote in om-

nibus bonis mariti post contractum matrimonium quæsitis,
14 † præfertur omnibus alijs hypothecis tacitis, & expressis ex hominum dispositione prouenientibus, quia dispositio lega-
15 lis † citius quàm hominis operatur iuxtà priuilegium fisci
16 *in l. si is, qui 28. ff. de iure fisci*, & Doctores extendunt † ad vsuras dotales statutarias *decis. 383. ex num. 9. par. 5. & decis. 7.*
17 *num. 5. & 6. par. 12.* & quod vxor in bonis posteà quæsitis † habeat prælationem, vt supra pluries decisum est, *decisione 328. num. 23. & seqq. d. par. 5. & d. decis. 7. num. 5. d. par. 12. & coram Ninot decis. 12. num. 5. & in Fulginaten. bonorum 23. Iunij 1664. §. vltim. coram R. P. D. Ottalora*, firmatumque fuit in huius causæ *decis. 14. Maij 1668. §. itaque, siue Laurentius*, confirmata in alijs sequentibus; & DD. hodie libenter se-
18 quuti sunt innixi regulæ, † quod dotis fauore in dubio pronunciandum est, *l. in ambiguis ff. de iure dotium, cum adnotatione Accursij, & Gothofredi*, Rota *coram Card. Celso decis. 41. num. 21.*

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. MATTÆIO.

Romana Appartamenti.

Veneris 2. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Nulla declaratur venditio facta de bonis fideicommissi etiam pro debito Testatoris, quia illa erant particulari fideicommisso subiecta, facta est de toto, cuius vna sola pars sufficere poterat, & demum quia residuum pro eodem fideicommisso inuestitum non est; plura itaque de assertione, seù confessione hæredis grauati, de prohibitione Testatoris, de non alienando de fideicommisso vniuersali, & particulari, eodemque grauato alienante, & inuentario non conficiente de pacto redimendi in huiusmodi venditione apposito, & de officijs Romanæ Curiæ, quorum & aliorum præmissorum natura ad hunc, & alium huiusmodi effectum in præsenti decisione deducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Bona in solutum tradita creditori fideicommittentis remanent libera à fideicommisso.*
2 *Bona fideicommisso etiam particulari subiecta possunt alienari pro debito fideicommittentis.*
3 *Confessio hæredis grauati non præiudicat fideicommissarijs, nec validat alienationem à testatore prohibitam.*
4 *Fideicommissa pro conseruatione familiarum inducta ne euertantur assertioni contrahentium stari non debet.*
5 *Hæreditas non diminuitur ob æs alienum graues parturiens vsuras.*
6 *Bona fideicommissi non possunt dici validè alienata pro euitandis vsuris, dum illorum fructus maiores erant, quam vsuræ dimissæ.*
7 *Bona fideicommisso particulari subiecta non possunt alienari, si aderant bona fideicommissi vniuersalis.*
8 *Bona fideicommissi particularis, nec etiam pro debito testatoris voluntariè possunt alienari contra expressam voluntatem illius.*
9 *Creditor habens obligata omnia bona fideicommisso subiecta*
10 *Prohibitio testatoris creditoribus præiudicare non potest.*
11 *Hæres grauatus sine inuentario fideicommissum particulare; etiam de proprio integrum præstare tenetur.*
12 *Relationi periti iudicialiter electi stari debet.*
13 *Æstimatio dicitur facta iuxta modum à iure approbatum.*
14 *Bona magni valoris pro paruo debito distrahi non possunt.*
15 *Alienatio fideicommissi non sustinetur si illud quod superest vltra debitum, pro eodem fideicommisso inuestitum non fit.*
16 *in Venditione bonorum haberi debet ratio de qualitatibus latentibus rei venditæ.*
17 *Pactum redimendi diminuit valorem rei in tertia parte.*
18 *Pactum redimendi vt diminuat valorem rei fideicommissi stipulari debet non ad commodum solius hæredis grauati, sed etiam fideicommissariorum.*
19 *Stipulatio excludit ea, quæ in illa expressa non sunt.*
20 *Pactum redimendi temporale æstimatur circa sextam partem.*
21 *Pactum redimendi perpetuum diminuit valorem circa quartam partem.*
22 *Pactum redimendi adiectum alienationi factæ pro modico pretio, præsefert potius nullitatem, quam validitatem contractus.*
23 *Euictionis promissio facta fauore emptoris, non autem venditoris, non potest dici pars pretij.*
24 *Venditio bonorum fideicommissi stante promissione de euictione, habetur ac si liberè facta sit.*
25 *Æstimatio intelligi debet habita ratione qualitatis rei æstimatæ, & num. seq.*
26 *Actus præsumitur factus prout de iure fieri debuit.*
27 *Fideicommissum particulare dicitur quod non comprehendit iura, neque actiones.*
28 *Detractiones fieri nequeunt ex fideicommisso particulari, nisi in subsidium, & non extantibus bonis generali fideicommisso suppositis.*
29 *Detractiones fieri non possunt super bonis expresè alienari prohibitis.*
30 *Hæredes grauati in alienatione bonorum fideicommissi debent esse solertes, ne contra eos de dolo, simulatione, aut fraude suspicari possit.*
31 *Inuentarium non præsumitur factum, si numquam fuit exhibitum.*
32 *Confessio præiudicat confitenti, & habenti causam ab eo.*
33 *Officium vacabile emptum à patre filio de pecunijs patris cui remaneat acquisitum.*
34 *Officium emptum à patre filio de pecunijs ipsius filij, nihilominus tamquam profectitium pertinet ad ipsum patrem.*
35 *Officium vacabile emptum à patre filio imputatur in detractiones.*
36 *Officia Romanæ Curiæ imputantur in legitimam.*
37 *Hæres grauatus sine inuentario, & qui de statu hæreditatis docere non potest sicuti alienauit parua, de quibus constat, ita censeri debet distraxisse magna de quibus non constat.*
38 *Versio vtilitatem fideicommissi probari debet aliunde quam ex assertione hæredis grauati.*
39 *in Prohibitis non statur assertioni partium.*
40 *Pactum redimendi in alienatione quandoque censetur appositum in fraudem vsurarum, & ad illas potius palliandas, quam candidè contrahendum.*

DECISIO CCCXXII.

In quarta instantia mihi commissa causa appellationis ad instantiam Petri Montini aduersus sententiam Rotalem R. P. D. Bourlemont reuocatoriam aliarum duarum sententiarum, quas ab A. C. Baranzono, & à R. P. D. Vicecomite reportauerat denegantes Cæsari vti filio, & hæredi Armellinæ immissionem in possessionem appartamenti domus particulari fideicommisso obnoxij, dedi dubium, An illa esset confirmanda; & DD. in affirmatiuam opinionem conuenerunt.

Coram R. P. D. Vicecomite resolutio fauorabilis Petro Montino emanauit sub inualido, & insubsistenti supposito, quod appartamentum virtute *l. peto §. prædium ff. de legat. secundo, & l. pater filium ff. de legat. 3.* & ibi communiter DD.
† fuerit in solutum traditum Montino vti creditori Ioan. Lu- 1
cæ fideicommittentis pro summa illi debita scutorum 313. prouenientia ex societate officij, & eorum fructibus cum dicto Luca contracta à Petro Paulo filio, & hærede, ex quo contra illum actu insteterit, & cum mandatis relaxatis vrgebat, & quamuis sit vera conclusio admissa in decisione R. P. D. Vicecomitis, quàm nec impugnat decisio Reuerendi P. D. Bourlemont, quod pro dissoluendo ære alieno, quo fidei-
committentis hæreditas erat grauata, † liceat alienare etiam 2
rem particulari fideicommisso obnoxiam, dum creditores vrgent, & sequuntur etiam DD. Gabr. *consl. 118. n. 5. lib. 1. Peregr. de fideic. art. 40. n. 25. Odd. eodem tract. q. 33. art. 1. n. 5. Mangil. de subhast. q. 118. n. 11.* Rota *coram Greg. XV. decis. 299. num. 6. coram Peuting. decis. 61. num. 7. coram Bich. dec. 157. n. 9.*

Attamen adaptari non potest facti circumstantijs, quæ postea coram dict. R. P. D. Bourlemont clariori examine deductæ fuerunt, dum perpensum fuit hanc vrgentiam dict. Montini creditoris fuisse tantummodo deductam ex sim-

simplici assertione, quam hæres grauatus fecit in eodem Instrumento dationis in solutum, absque alia iustificatione, seu exhibitione mandatorum, vt in Summario Cæsaris *n.1.* & in eo non potest deduci mandatum fuisse relaxatum con-
3 tra bona fideicommittentis esse pro illius debito, † cuius confessio nocere nequit alijs ad fideicommissum vocatis, ne valida alienatio reddi possit contra expressam Testatoris dispositionem, Bart. *in l. si forte num.4. ff. de Castr. pecul.* Surd. *cons.186.num.5. & 8.* Rota *coram Bichio decis.559. num.16. coram Dunoz.iun.decis.846.num.10. & 11. & in rec. dec.52. num.5. par.1. & 541.num.31. par.5. & dec.88. num.21. & seq. par.7. recent.* quia in hoc non est standum assertioni contrahentium,
4 † ne detur occasio euertendi fideicommissa pro conseruatione familiarum inducta, iuxtà notata per Gabr. *cons.118.n.8. in fine lib.1.* & per Menoch. *cons.207.num.1. & seq.* & firmauit Rota *coram bon.mem.Celso dec.402.n.5. & in rec. dec.541. n.31. p.5. & dec.88. n.21. p.7.*

Et pariter coram eodem R. P. D. Vicecomite in §. quoad, firmatum fuit appartamentum traditum fuisse pro iusto pretio ad effectum euitandi cursum vsurarum societatis officij ad rationem scutorum duodecim pro quolibet centena-
5 rio, † quibus hæreditas diminuta fuisset, iuxtà Text. *in leg. magis puto §. si pupillus ff. de reb. eorum*, & aliàs auctoritates, quas adducit Rota *dec.550.num.10.coram Dunoz. Sen.* at etiam his non obstantibus contra eundem D. Montinum decisum fuit coram R. P. D. Bourlemont, & coram me, dum huic conclusioni factum nunquam assistere videbatur, ex quo capitale societatis officij consistebat in scut. 250. quod annuas vsuras in solis sc.30. ad rationem scutorum 12. pro centenario gignere poterat, & tamen appartamentum, quod traditum fuit in solutum locabatur pro annua pensione scutorum 50. 45. & vltimo loco in scutis 40. vt in Summ. *num.3.*

Itaque non aderat ingens vsurarum impulsus ad tradendum in solutum appartamentum dum illud erat magis fru-
6 ctiferum, quod non erat vsurarum excessus, † & ob id appartamentum particulari fideicommisso subiectum alienari non poterat, Bald. *in l.fin.§. & si præfatam in 4.quæst.C.de iur. delib.* Gabr. *cons.118.sub n.5.lib.1.* Peregr. *de fideic. art.40.n.25. & 26.* Rota *dec.846.n.19. & 32.coram Dunoz iun.*

Attento quod & probatum fuit coram R. P. D. Bourlemont, & coram me adesse alia bona fideicommisso vniuer-
7 sali subiecta, † ob quæ euasit inualida alienatio facta de appartamento, quod erat particulari fideicommisso obnoxium, & alienari prohibitum; *l.2. C. de vsucap. pro emption.* Gabr. *cons.118.num.6. vers.3. quia lib.1.* Peregr. *de fideicommiss. art.40.n.28.* Rota *coram Peutinger. dec.24. n.3.* & hoc resultare euidentissimè videtur ex exhibitione facta à Cæsare eiusdem mandati procuræ ad exigendum scuta 500. fideicommissaria facti ab eodem hærede grauato, quæ ab eo distracta fuerunt per quatuor dies ante dationem in solutum eiusdem appartamenti, vt in Summar. *n.2.* vnde cum nec creditor aliquam actionem intentauerit super hoc appartamento, nec interue-
8 nerit in alienatione Iudicis auctoritas, sed voluntariè illud in solutum dederit hæres grauatus, quod minimè facere poterat contra expressam Testatoris voluntatem, & in præiudicium fideicommissi particularis, Bald. *in l.fin. §. & si præfatum, quæst.4.C.de iur.delib.* Gabr. *cons.118.n.8.lib.1.* Fusar. *de substit. quæst.541. num.20.* Rota *coram Dunoz. iun. dec.846.n.21. & in Firmana fideicommissi de Natinguerra 30. Ianuarij 1671. §. verum hæc coram R. P. D. Vicecomite.*

Porrò ista firmata fuerunt etsi Montinus creditor Io. Lucæ fideicommittentis habeat hypothecam generalem ratione sui crediti contra omnia bona etiam particulari fideicommis-
9 so subiecta, † contra quæ suam actionem exercere potest etiam postpositis aliis rebus vniuersalibus, ex quo prohibitio
10 Testatoris † creditoribus nocere non potest per Text. *in l.1. C. debit.vend.pign.imped.non posse, & ibi gloss. &* Angel. Bartol. Bald. *ibidem num.1. & idem* Bald. *in l.2.n.4.C.si aduersus vendit. pign.l.qui solitum §.fin. & ibi glos. in verbo cum emptor ff.de legat. 2.* Natta *cons.145.n.22.lib.1.* Rota *coram Seraph. decis.504.n.2.* quoniam considerabant DD. fideicommissum hoc particulare fuisse euersum, & in solutum datum appartamentum à debitore propria auctoritate, quod ipsi efficere non conuenit, qui prætextu solutionis æris alieni non poterat alienare bona fideicommissaria, & maximè quando inuentarium non con-
11 fecit, † quo casu ipse tenetur integrum fideicommissum particulare præstare de proprio, licet vires hæreditariæ non suppetant, vt tradit Peregr. *de fideicomm.art.40. num.29. in fine*, Fusar. *de substit. q.441.n.22. vers.limitatur*, Rota *coram Bichio decis.559. num.14.*

Augetur etiam inualiditas dictæ alienationis, ex quo ap-

partamentum de eo tempore, quo datum fuit in solutum repertum fuit esse valoris scutorum 829. iuxta æstimationem iudicialem factam à tertio Perito, qui in æstimando illius valorem, non solum habuit rationem ad cementa, sed etiam ad situm, & illius qualitates, & annuas pensiones, onera, & seruitutem, & etiam deduxit illud, quod à creditore fuit impensum pro reparatione, † & ideò relationi factæ à tertio 12
Perito iudicialiter electo stari debet, & probat veritatem valoris *l. si emptione §.fin.ff.fin. regun.* Bartol. *in l.2. C.eodem* Rota *coram Caual.dec.182. num.8. & coram Peuting. decis.50. num.20. et 21.* Tantoque magis probat quando omnibus ponderatis æstimat, † quia æstimatio facta dicitur iuxtà modum 13
de iure approbatum per Textum *in leg. hac edictali § his illud C. de secund. nupt.* Bartol. *in l.Theopompus ff. de dot. præleg. et DD. in l.2. C.de rescind. vend.* Rota *coram Seraph. dec.665. n.4. et 5.* & etiam melius fuit firmatum *in decisione coram R. P. D. Bourlemont §. sed esto*; & hinc faciliùs, & hac æstimatione tam exactè facta non obstante, alienatum fuit pro modico dealto scutorum 323. † pro quo non licuit alienare rem ma- 14
gni redditus, & valoris, iuxtà *l.5. §. item Prætor. ff. de rebus eorum lib.6. in gloss. vnic. C.de distract. pignor.* Odd. *de fideicommiss. alien. prohib. quæst.612. num.16.* Molin. *de primogen. lib.4. cap.5.num.5.* Fusar. *de substit. quæst.541.num.12.* Rota *in recen. decis.229.num.15.et 16.par.7. et decis.160. num.15.par.13.* siquidem aut appartamentum in solutum datum patiebatur commodam diuisionem, & tantùm pars correspondens debito danda erat † in solutum, aut erat indiuisibile, & eo casu 15
quando alienatio Iudicis auctoritate facta fuisset, & pro iusto pretio, residuum erat inuestiendum, ad hoc, vt pro fideicommisso, & vocatis ad illud extaret, & illo non adimpleto, alienatio fiet irrita, etiam quoad partem debito correspondentem Fusar. *quæst.531. num.173.* Giurba *obseru.89. num.10.* Olasch. *decis.171.num.19. in fine*, Rota *in recent.dec.183. n.20. et seqq. par.13.*

At quia eadem *decisio coram R. P. D. Vicecomite in §. quoad læsionem*, noluit illam posse irritari sub prætextu, quod iuxta † Textum *in l. fundi, ff. de contr. empt.* in huiusmodi da- 16
tione in solutum concurrant nonnullæ qualitates latentes, & præcipuè adesset pactum de retrouendendo appositum, quod iuxtà Romæ opinionem *in decis.746. num.5.par.4. diuers.*
† diminuit valorem rei in tertia parte, vt etiam firmatum 17
fuit *coram Dunoz.iun. dec.196. num 5.* ideo coram R.P.D. meo Bourlemont, & coram me animaduerterunt Domini illud fuisse stipulatum ad solum commodum alienantis, illiusque hæredum, non autem fideicommissi, & vocatorum † ad il- 18
lud, vti erat necessarium, quod comprehenderentur speciali declaratione ad hoc, vt illis vtilitatem huiusmodi pactum afferre posset, cùm id ex stipulatu † excludatur, quod ex- 19
pressum non legitur Rota *in recent. decis.30.num.16.par.12.* & vlterius insisterunt Domini illam conclusionem, quod pactum huiusmodi diminuat valorem in tertia parte non esse ita tutam, vt irrefragabiliter sequi debeat, dum aliàs Rota firmauit, quod quando huiusmodi pactum est † tempora- 20
le debeat æstimari circa sextam partem, vt dixit Rota *in decis.344. num.13. par.4. tom.2. recent.* & quando est perpetuum, † prout in hoc casu diminuat valorem circa quartam par- 21
tem, Tiraquell. *de retractu conuent. in prohem num.26.* & firmauit Rota *in d. decis.343.num.12. et in Romana prætensi fideicommissi 28. Iunij 1667. coram Eminentissimo Carpineo §. quin verba*, & aliquando huiusmodi pactum, vbi est adiectum alienationi initæ pro modico pretio, & est euidenter iniusta † præsefert potiùs nullitatem, quàm validitatem contra- 22
ctus, Cagnol. *in l.2. num.50.ff.de pact. inter empt.et vendit.* Aymon. *cons.156. num.7.* Roland. *cons.40. num.21. & seq. lib.2.* & hanc opinionem etiam secuta fuit Rota *decis.49 num.1. post 2. volum. cons.* Farinac. *et coram Dunoz. Iun. dec.196. num.3.et dec.811. pariter n.3. et in Romana simulationis contractus 24. Ianuarij 1620. coram Remboldo.*

Quo verò ad obligationem de euictione pariter in eodem instrumento dationis in solutum conuenta, consideratum fuit respicere commodum emptoris; † non autem venditoris, & 23
propterea dici non potest, quod sit pars pretij, Rot. *cor. Coccino dec.1265. n.9.* & quando vendens rem stabilem sibi prospexit de euictione, † venditio huiusmodi dicitur ac si liberè facta 24
fuisset, Anton. de Amat. *res.61.n.40.* Rota *in rec.dec.316.n.18.p.12.et in Tiburtina Castri S. Angeli 14. Feb.1656.cor.bo.me.Meltio.*

Denique multò minus dixerunt Domini habendas esse in consideratione qualitates latentes in decisione R.P.D. Vicecomitis ponderatas, consistentes in reparatione, seruitutibus per Peritum in sua relatione excomputatis, † quia æstimatio 25
intelligi debet habita ratione qualitatis rei æstimatæ,

l. si quis 16. *C. de rescind. vend.* Mascard *de probat. conclus.* 151.
*n.*8. & præsumi debet facta, habita ratione eiusdem qualita-
26 tis, † ex quo actus præsumitur factus, prout de iure fieri de-
buit, *l. si duo* 38. *ff. de acq. hæred.* Surd. *cons.* 19. *num.* 29. *volum.*
4. Cephal. *cons.* 25. *vol.* 4. Rota *coram Dunoz. iun. dec.* 669. *num.*
6. *&* 7.

Non obstat obiectum in vltima propositione coram me
excitatum huiusmodi dationem in solutum posse saltem
substineri ratione detractionis dotis maternæ, legitimæ, &
Trebellianicæ, quæ primo hæredi grauato competebant,
quoniam placuit DD. dilemma, quia aut agitur de fideicom-
misso particulari, vt est istud, quod constitutum fuit in do-
27 mo † non prohibita alienatione iurium, & actionum, Soccin.
Sen. *cons.* 49. *num.* 16. *& seq.* Rota *coram Gregor. XV. decis.* 26.
28 *num.* 3. & eo casu detractiones ex eo fieri nequeunt, † nisi in
subsidium, & non extantibus alijs bonis generali fideicom-
misso suppositis, *l. Marcellus §. resque ff. ad Trebell.* Gabriel.
cons. 223. *num.* 6. *lib.* 2. Menoch. *cons.* 401. *num.* 236. Rota *in re-
cent. decis.* 347. *par.* 13. sicuti quoque fieri nequeunt huiusmo-
29 di † detractiones super bonis expresse, vt hic, alienari pro-
hibitis, Fusar. *cons.* 158. *num.* 8. Surd. *dec.* 316. *num* 13. Caua-
ler. *dec.* 540. *n.* 4. *& in Bononien. prædij* 17. *Martij* 1666. *§. nec pos-
sunt coram R. P. D. Bourlemont.*

Aut agitur de fideicommisso vniuersali, & in eo casu cùm
P. Paulus, & Benedictus hæreditatem Ioannis Lucæ fidei-
committentis adiuerint nullo confecto inuentario, & quam-
plures alienationes, aut dationes in solutum fecerint, con-
stituti fuerunt in mala fide, & vehemens præsumptio vrget
contra illos, quod occultauerint, vel subtraxerint alia bona
30 in perniciem, & supplantationem vocatorum, † & hære-
des grauati debent esse solertes erga fideicommissarios de
alienatione bonorum ne contra eos suspicari possit de dolo,
simulatione, aut fraude, vt sæpè sæpiùs à Rota firmatum
fuit, nempè coram Royas *decis.* 57. *num.* 8. *vers. quia fuit re-
sponsum, coram* Amat. Dunozet. *dec.* 658. *num.* 33. *&* 34. *decis.*
645. *num.* 4. *vers. verum etiam, & dec.* 200. *num.* 3. *& seq. in recent.
dec.* 399. *num.* 28. *&* 29. *par.* 5. *dec.* 88. *num.* 23. *dec.* 126. *num.* 33. *ver.
tum intrat præsumptio par.* 7. *& dec.* 31. *num.* 2. *par.* 11. *& in Ro-
mana pecuniaria* 15 *Ianuar.* 1674. *§. cæterum, & §. cum enim co-
ram R. P. D. Rondinino.*

Quod autem P. Paulus, & Benedictus non confecerint in-
31 uentarium non controuertitur, & supponendum est, † dum
ab eis nullo vnquam tempore fuit exhibitum, Rota *in Ro-
mana fideicommissi de Capite Ferreo* 10. *Martij* 1645. *coram
bon. mem. Cardin. Corrado §. neque turbat versiculo inter cæ-
tera.*

Alienationes autem, & quidem in numero plures iustifica-
tæ fuerunt à Cæsare ex publicis instrumentis in actis Nota-
rij causæ productis, vt in præsenti Summario per totum,
quæ faciunt probationem claram, & inducunt rem certam,
& manifestam ex vulg. Iur.

Prima scilicet facta fuit die 13. Septembris 1627. à Benedi-
cto, qui distraxit officium Notariatus Rotæ pro scutis 250.
cum pacto redimendi, vt in alio Summar. Petri Montini
num. 6. quod dubitari nequit quin esset hæreditarium Ioannis
Lucæ patris, quia emptum fuit proprijs illius pecunijs de
anno 1610. vt in hodierno Summario *num.* 5. & hoc etiam
fassus fuit P. Paulus die 16. Martij 1629. dum agendo pro
non vacantia scutor. 500. officij vsus fuit d. instrumento, &
nomine hæreditario d. Ioannis Lucæ patris actionem suam
promouit, hodierno Summar. *num.* 6. quæ confessio non so-
32 lùm ipsi P. Paulo confitenti nocet, † sed etiam afficit Mon-
tinum ab eo causam habentem, Ruin. *cons.* 128. *n.* 16. *lib.* 2. *&
cons.* 40. *n.* 4. *lib.* 4. Aymon. *cons.* 29. *num.* 1. Rota *coram Seraphin.
dec.* 553. *num.* 3. *& coram bon. mem. Celso dec.* 124. *n.* 11. *& in rec.
dec.* 42. *n.* 8. *p.* 5.

Non obstat, quod dicitur officium spectare ad eundem
Benedictum ex regula, quod illud quod emitur ex pecunia
aliena spectat ad eum, ad cuius fauorem emptio sonat, non
autem ad eum, qui fuerat pecuniarum dominus, quia
33 quidquid sit de emptionibus liberis, & absolutis, † hoc ta-
men limitatur in officijs vacablilibus, & ad hæredes non
transitorijs dum persona titularis apponitur tantummodo
ratione periculi vitæ, non autem ad effectum acquirendi
dominium, & eo magis quando agitur inter patrem, & fi-
lium; & etiam dato quod officium proprijs pecunijs ipsius
34 Benedicti emptum fuisset, nihilominus ad patrem † specta-
ret, quia essent bona profectitia, quæ ipsi acquiruntur, &
remanent in bonis illius *leg. illud §. fin. C. de collat. l. profecti-
tium C. de iur. dot.* Gratian. *discept.* 405. *num.* 4. *&* 5. & in om-
nem casum Benedictus filius debuisset illa in suas detractio-
nes adscribere, licèt non sit ad hæredes transmisibile, † quia 35
saltem est alienabile, *l. illud C. de collat.* Bartol. *in l.* 1. *§. nec Ca-
str. num.* 4. *ff. eodem*, Ripa *in l. quartam num.* 133. *ff. ad l. falci-
diam*, Berous *cons.* 20. *num.* 29. *lib.* 1. Couarr. *variar. resolut. lib.* 3.
cap. 16. *num.* 6. & in puncto de officijs Romanæ Curiæ, quæ
licèt non transmittantur ad hæredes, ex quo non possunt
mediante resignatione in manibus Papæ in alios vendi, † 36
quod in legitima imputari debeant dixit Castrens. *in d. l. illud
num.* 6. Gam. *dec.* 19. *num.* 3. Rota *coram Merlin. dec.* 278. *num.* 7.
& 10. *& in Romana fideicommissi de Griffis* 7. *Iunij* 1669. *coram
R. P. D. Ottalora.*

Secunda alienatio processit die 29. Septembris 1628. alte-
rius officij cum eodem pacto redimendi pretio scut. 250. facta
à P. Paulo hærede grauato, vt in Summ. Montini *num.* 8.
quod ambigi non potest fuisse hæreditarium Ioannis Lucæ,
tamquam translatum per eumdem in personam eiusdem
Pauli cum reseruatione decreti vsque de anno 1614. moder-
no Summ. Cæsaris *num.* 1. quod vlterius iustificatur ex man-
dato procuræ facto per d. P. Paulum ad contrahendam so-
cietatem officij super eo cum consensu eiusdem Ioannis Lu-
cæ patris, ac reseruatarij, Summar *num.* 3. & in illius aliena-
tione adhibuit consensum Benedicti fratris, & cohæredis,
Summ. *num.* 4.

Tertia alienatio comprehenditur in scutis mille, quæ pa-
riter computari debent in causam detractionum competen-
tium receptorum à Benedicto, & P. Paulo pro rara
ob non vacantias dictorum officiorum, vt in Summar.
num. 7.

Quarta alienatio consistit in varijs distractionibus factis
de diuersis appartamentis in eadem domo existentibus in
varias personas vnà cum pacto redimendi, hodierno Sum-
mar. *num.* 11. & 12. quæ cum omnes partitæ fuerint ante di-
stractionem appartamenti, de quo agitur, & desit probatio
de integro hæreditatis statu, meritò dici debent fuisse suffi-
cientes pro detractionibus hæredi grauato debitis, dum ex
illis intrat præsumptio consumptionis, & hoc habet locum
etiam quando alienationes factæ fuissent in modica quanti-
tate, † quia hæres grauatus, dum non confecit Inuenta- 37
rium, nec de statu hæreditatis, aliundè docere potest, sicu-
ti potuit parua alienare, de quibus constat, ita etiam cen-
seri debet magna distraxisse, de quibus non constat, Rota
dec. 69. *num.* 20. *par.* 12. *recent.*

Neque obstat, quo supradictæ duæ alienationes vltimo
loco factæ versæ fuerint in causam necessariam soluendi æs
alienum Testatoris, quoniam vltra quod probatur in Sum-
mar. Montini *num.* 9. illas versas fuisse in extinctionem so-
cietatum officiorum à Benedicto, & Paulo contractarum,
non sufficeret ipsorum attestatio, † quia aliunde hæc ver- 38
sio in extinctionem debitorum fideicommittentis venit pro-
bauda, quàm ex assertione ipsorummet alienantium, † 39
dum agitur de prohibitis, & de prohibitione fideicommissi,
Bald. *in l. si fortè ff. de castr. pec.* Gabr. *cons.* 118. *n.* 8. *lib.* 1.
& per alios supra allegatos.

Ex ijs euidenter patet dationem in solutum apparta-
menti factam à P. Paulo de ann. 1629. fauore Montini pro
credito societatis officij contractæ cum Ioann. Luca patre
fideicommittente nullo pacto posse substineri, nedum ex
enormissima læsione, dolo, & fraude ex substractione
rei particulari fideicommisso subiectæ, verum etiam quia
nec illa computari potest in detractiones P. Paulo compe-
tentes, & etiam quia hoc debitum parua quantitatis satis-
fieri poterat de pecunijs hæreditarijs de eo tempore existenti-
bus, & præsertim quia consideratis facti circumstantijs hu-
iusmodi venditiones, & alienationes factæ fuerunt cum pa-
cto redimendi, quod censeri debet appositum in fraudem
vsurarum, † & ad illas potius palliandas, quam ad effe- 40
ctum candidè contrahendi, *cap. apud nostram de emption. &
vendit.* Rota *coram Dunoz. Iun. decis.* 196. *num.* 3. *& decis.* 801.
pariter num. 3.

Et ità vtraque &c.

*Decisio 14. supra in hac parte, est in eadem causa, cuius in
calce etiam alium concordantem inuenies.*

R. P. D.

R. P. D. VICECOMITE.

Romana Hæreditatum.

Veneris 22. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Transactio duas comprehendens hæreditates, vna repudiata, resoluitur in totum; cùmque illius repudiatio ab Ecclesia facta sit, eam sine beneplacito Apostolico non sustineri deciditur, quia non agebatur de acquirendis, sed de acquisitis; Sed cùm adhuc Ecclesia non adimpleret, eadem transactione minimè iuuari poterat, non obstante quod in futurum adimplere potuisset, quia cùm tractaretur de oneribus pijs, illa erant acquisita Reuer. Fabricæ S. Petri, cuius in iuribus illius cessionarius successerat.

SVMMARIVM.

1 *Transactio rescissa in parte remanet resoluta in totum.*
2 *Contractus non potest pro parte acceptari, & pro parte reprobari.*
3 *Transactione rescissa, seù resoluta, partes remanent in suis primæuis iuribus sicuti erant ante transactionem factam, & num.8.*
4 *Ecclesia potest sine beneplacito Apostolico repudiare hæreditatem, vbi agitur de bonis acquirendis, non acquisitis.*
5 *Clausula* constituti *transfert dominium, & possessionem in constitutarium.*
6 *Transactio non remanet rescissa, si repudiatio hæreditatis in eadem transactione contenta remanet nulla.*
7 *Ecclesia non potest iuuari transactione, quam non adimplet, vel se velle adimplere legitimè non declarat.*
8 *Ius transigentis remanet illæsum prout antea erat, transactione rescissa, resoluta, vel non adimpleta, & nu.3.*
9 *Legata pia annua non adimpleta acquiruntur Reuer. Fabricæ S. Petri.*
10 *Cessionarius Reuer. Fabricæ S. Petri perinde habetur ac si in illius iuribus expressè substitutus fuisset.*

DECISIO CCCXXXIII.

Responsum fuit sub die 19. * Iunij superioris anni constare de bono iure Toracchæ super bonis in transactione per Corneliam, cuius ipse est hæres, assignatis Patribus Theatinis S. Syluestri ad Quirinalem moti præcipuè Domini ex fundamento rescissionis transactionis; Cùm enim in vnico contractu assignata fuerint bona controuersa pro omni eo, & toto quod Patres prædicti prætendere potuissent ex hæreditate Pauli, & Traiani, eo ipso quod repudiauerunt
1 medietatem respectu † hæreditatis Pauli, in totum resoluta
2 remansit transactio propter indiuiduitatem † contractus,
qui pro parte acceptari, & pro parte reprobari non licet, per Text. *in l. eum quæritur ff. de acceptil. cum concordan. in decis. quæ reuidetur §. vis autem*, ex quo fit vt totum ius Theatino-
3 rum fuerit resolutum, † & propterea bonum ius Corneliæ, siuè Toracchæ illius hæredis firmum remanet, prout ante transactionem, vt pariter firmat *decis. §. resoluta.*

Reproposita hodie causa de præmissis non fuit amplius dubitatum, sed tota ratio dubitandi posita fuit in eo, an sine beneplacito Apostolico potuerint Patres ad dictam repudia-
4 tionem deuenire, † & cùm in præterita responsum fuerit affirmatiuè cum præsupposito, quod ageretur de bonis quærendis, non de acquisitis, ex Franc. *in cap. 1. sub num. 26 limit. 11. de reb. Eccles. non alienan.* Roland. *cons. 5. num. 34. & seq. lib. 1. & alijs in d. decis. §. fin.* re tamen accuratius perpensa in facto, obseruatum fuit bona prædicta fuisse ex transactione acquisita, ex quo assignata fuerunt cum clausula *consti-*
5 *tuti*, & † Præcarij, cuius virtus est transferre dominium, & possessionem in constitutarium Tiraquell. *de iur. constit. par. 3. limit. 2. nu. 15.* Surd. *cons. 221. num. 53.* Rot. *coram Buratt. decis. 129. coram Vbald. decis. 329. vtrobique num. 8. & in Bononien. Census 7. Maij proximè præteriti in princ. coram me*, & proindè cùm nulla fuerit † repudiatio, nulla quoque potest 6
considerari rescissio, ad Text. *in l. 4. condemnatum ff. de re iudic.*

Quibus tamen non obstantibus adhuc ex alio motiuo Domini steterunt in decisis, cùm enim Patres non expleuerint pia onera à Paulo relicta, pro quibus illis fuerunt assignata dicta bona, neque vsque modo se velle adimplere legitimè, & solemniter declarent, † non possunt iuuari iuribus tran- 7
sactionis, quibus nituntur *l. Iulianus §. offerri ff de act. empt.* Laderch. *cons. 62. nu. 1. & 2.* latè Rota *coram Coccino decis.* 198. *& 204. per tot. & decis. 21. 60. nu. 3. & 4.* & ius Toracchæ remanet integrum, & incolumen, † prout ante transactionem 8
Cuman. *cons. 179. sub nu. 2. vers. quod quidem esset etiam sine pacto* Laderch. *præcit. cons. 62. sub nu. 12. §. Præterea vers. quia habent ius suum incolume.* Et quamuis subdat Cuman. *loc. præcit.* posse Patres non adimplentes admitti ad purgationem moræ, cùm tamen pro oneribus de præterito omissis, super quibus statim ac non † adimplentur, ius acquiritur Reu. Fabricæ 9
S. Petri, vigore suorum priuilegiorum, de quibus Quaranta *in summ. Bullar. verb. fabrica S. Petri §. Annua verò pia legata*, Toraccha se cum eius Ministris composuerit, cessionemque iurium reportauerit ex isto etiam capite ius suum remanet clarum † non secus ac si in iuribus cessis fuisset substitutus 10
Marant. *respons. 37. nu. 3. cum seqq. lib. 1.* Rot. *decis. 150. nu. 40. & 41 par. 12. recent.*

Et ità vtraque parte &c.

R. P. D. MATTHÆIO.

Nolana Parochialis.

Veneris 22. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Aduersus sententiam in iudicatum transactam, alia res iudicata opponebatur, ob quam cùm de transportatione actorum istius antiquæ sententiæ opponeretur, illa facienda est ab eo, qui eandem sententiam adducit, in eaque se fundat, eo magis quia titulus eiusdem sententiæ fuerat semper in omnibus decisionibus causæ deductus, simulatque reiectus.

SVMMARIVM.

1 *Iudex appellationis sine actorum transportatione omni prorsus caret iurisdictione, & n. 5.*
2 *Res iudicata resultat per lapsum annorum 60. & vltra, & inducitur præsumptio validitatis, & iustitiæ sententiæ.*
3 *Sententia antiqua in iudicatum transacta impedit executionem sententiarum, earumque rei iudicatæ nouiter obtentæ.*
4 *Transportatio actorum ita est necessaria, vt sine ea sententia non possit de iniustitia redargui.*
5 *Transportatio actorum in causa beneficiali est vndique necessaria.*
6 *Transportatio actorum fieri debet ab eo, qui pro se adducit sententiam.*
7 *Sententiam etiam sine actis præsumitur valida, & iusta, quoties illa sunt deperdita.*
8 *Transportatio actorum, quæ non reperiuntur remanet impossibilis.*
9 *Titulus verus facit cessare præsumptum.*
10 *Vnio pleno iure non præsumitur.*
11 *Immemorabilem probare tenetur, quia eam allegat, & quidem cum suis requisitis.*

DECISIO CCCXXXIV.

Quoties hæc Causa fuit ad trutinam reuocata in hoc Sac. Auditorio, toties respondit Rota, Carolo Guadagnio ad iudicandam esse Parochiam in Ecclesia, de qua agitur, vti de libera collatione ad Sedem Apostolicam spectante, & demonstrant quamplures Decisiones, & tres sententiæ, quas ad sui fauorem reportauit; Et hoc idem fuit resolutum sub die * 12. Ianuarij proximè præteriti coram me Iudice quartæ instantiæ, virtute commissionis à Signatura

gnatura directæ cum clausula *constito de tribus*: Dum DD. cõuenerunt, quod de illis constaret. Verùm quia die 14. Maij dubitatum fuit, an Carolo Guadagnio incumberet onus probandi iniustitiam sententiæ bon. mem. Seraphini, in qua dictum fuit dictam Parochialem S. Felicis esse subiectiuè vnitam mensæ Capitulari Nolanæ, ex quo omnia acta dictæ sententiæ allegabatur non reperiri, nec fuisse discussa, & per consequens non potuisset transire in iudicatum, fuit dilata resolutio, & reproposita hodie. An esset standum in decisis, præcedente causæ matura discussione, affirmatiuè prodijt Decisio.

Existimabant enim informantes pro Capitulo; Carolum vti Actorem in sua exceptione, & ex quo suam intentionem fundabat in iniustitia sententiæ *Seraphini* canonizantis vnionem huius Parochialis Capitulo Nolano, teneri exhibere
1 integra acta huius sententiæ coram Iudice † appellationis, sine quibus dicitur omni prorsus iurisdictione carere, iuxtà dispositionem Sacr. Conc. Tridentini *sess. 24. cap. 20. de refor.*

Præsertim attento, quod sententia Seraphini lata fuit de anno 1539. à quo tempore vsque ad diem motæ huius litis ef-
2 fluxerunt anni 66. † sufficientes ad inducendam rem iudicatam, & validitatis, & iustitiæ præsumptionem, Put. *decis.* 338. *lib.* 2. Cassad. *decis.* 9. *num.* 2. *de procurat.* Quæ etiam contineat in se virtutem excludendi Carolum ab actione, quam ille direxit contra Capitulum pro execunione suarum
3 sententiarum, † & rei iudicatæ, quas contra illud consecutus fuit, vt notant *DD. in l. si cum dotem §. transgrediamur ff. sol. matr.* Cagnol. *in l. fin. nu.* 77. *C. de pact.* Rot. *decis.* 118. *num.* 2. *part.* 8. *recent.*

Hinc cùm Acta prioris instantiæ gesta coram Seraphino præsumantur deperdita, & amplius non existant, non potest Carolus sententiam ab illo latam redarguere de aliquo
4 iniustitiæ vitio, † quod solùm facere licet illi, qui in ea se fundat, postquam Acta exhibuit, & à Iudice secundæ instantiæ visa fuerunt, Rota *coram Buratt. decis.* 381. *nu.* 4.

Idque magis locum sibi vindicat in casu, de quo agitur, dum causa est beneficialis, in qua iuxtà constantem Rotæ
5 opinionem, etiam Acta irreleuantia sunt † transportanda, & donec illa non fuerunt integrè transportata exercitium iurisdictionis Iudici contendi potest, vt latè firmat Rot. *decis.* 35. *per tot.* & præsertim *num.* 43. *par.* 10. *rec.*

Quibus tamen obstantibus, contrarium Rota censuit, quia animaduertebant DD. non militare contra Carolum Guadagnium ea, quæ adducta fuerunt ex *decis.* 118. firmante integram Actorum transportationem esse necessariam ad hoc, vt quis adducere possit illius sententiæ iniustitiam. Quia Carolus impugnando sententiam bon. me. Seraphini latam contra Santorellum, non agit in prosecutione causæ appellationis, vel restitutionis in integrum ex illius iuribus; in quo casu *d. decis.* 118. contra ipsum allegari potest: sed cùm fuerit subrogatus in locum Fælicis Maceratæ, & institerit pro executione suæ gratiæ; Dum Capitulum præuia petitione, & disputatione primi dubij se opposuerit, & exceptionem deduxerit consisten. in d. sententia Seraphini, eiusque tran-
6 situm in iudicatum † euasit Actor, & ideò assumpsit onus probandi iustitiam sententiæ, quam ad sui fauorem adducit, vti fundamentum suæ exceptionis, & cùm in illa vicem Actoris sustineat, plenè probare tenetur suam intentionem *l. in exceptionibus ff. de probat. l. prima ff. de except.* Rota *decis.* 244. *num.* 4. *par.* 10. & alibi passim.

Nec contra Guadagnium facit, quod nonnulla Acta fuerint deperdita, & ex hoc cùm reddatur impossibile, quod Ecclesia possit, etiamsi esset Actrix in sua exceptione, illa pro-
7 ducere † ideò intrat præsumptio iustitiæ, & validitatis dictæ sententiæ, iuxtà ea, quæ adducta fuerunt *in d. dec.* 118. *par.* 8. *recent.* Quoniam in alia Decisione à me edita sub die 12. Ianuarlj proximè præteriti responsum fuit *in §. Præterea &c.* omnia Acta fuisse parte citata, repetita coram eodem Notario, qui fuit Atuarius eiusdem causæ coram Seraphino, & non omisit diligentias necessarias Carolus ad effectum reperiendi alia, quæ in hac causa facta fuerunt; propterea compelli non potest ad vlteriorem transportationem, cùm adscribi non valeat ipsius culpæ eorum iactura: & exindè patet
8 omnia Acta fuisse transportata: quando † illud, quod non est, seù non reperitur transportari non potest, Rota *decis.* 341. *per tot. post 2. vol. consil.* Farinac. *& in Albanen Beneficij 4. Decemb.* 1599. *coram Lancellotto.*

Et hodie etiam multò minus dicto Capitulo opitulari potest auxilium præsumptum rei iudicatæ, dùm produxit titulum vnionis, ex quo excluditur omnis alius titulus, dum
9 † productio veri tituli facit cessare præsumptum Innoc. *in c. dudum num.* 2. *vers. sed quia de decimis*, Loter. *de re benef. lib.* 2. *qu.* 8. *num.* 75. Rota *coram Merlin. decis.* 702. *num.* 39. *coram bon. mem. Card. Celso decis.* 439. *num.* 11. *& diuers. decis.* 731. *num.* 18. *&* 19. *& nu.* 1. *& dec.* 208. *nu.* 2. *par.* 4.

Præterquam quod Carolus Guadagnius tria requisita necessaria iustificauerit pro consequenda gratia subrogationis d. Parochiæ vri de libera; Et cùm Capitulum se fundauerit in vnione, quam contra eum deduxit, dubitari non potest, quod non assumpserit partes Actoris in hac exceptione, quam concluderet probare tenebatur vti suæ exceptionis præcipiuum fundamentum. Et ista probatio deduci non potest ex dicta sententia Seraphini antiqua, dum aliundè non fuit iustificata stante quod fuit lata per contradictas contra Albentium Santorellum, cuius reuocationem verisimile est, quod obtinere non potuerit, ex quo demens semper permansit vsque ad annum 1636. quo faro cessit, & maximè quia sententia habet contra se iuris præsumptionem † exclusiuum 10
vnionis pleno iure; Et per consequens Capitulum, quod in ea se fundat, † tenebatur probare immemorabilem cum 11
requisitis, iuxtà Glos. *in cap. bonæ memoriæ de rescript. in* 6.

Cæterùm sufficienter, & ad vbertatem ex responsionibus datis in Decisionibus, videntur de medio tolli omnia obiecta, quæ exaduerso adducta fuerunt ad comprobandam vnionem, de qua agitur, quæ repetere minimè necessarium existimo, dum in hac vltima propositione nodus difficultatis totus restrictus fuit circa Actorum exhibitionem, & ad quem illa spectaret: Quod onus vtraque parte informante DD. dixerunt incumbere Capitulo Nolano.

Supra in hac eadem parte decis. 204. *est in eadem causa, cuius in calce alias plurimas concordantes inuenies.*

R. P. D. EMERIX.

Cremonen. Iurispatronatus.

Veneris 22. *Iunij* 1674.

ARGVMENTVM.

Beneficium non fuisse sacerdotale concluditur, quia tale probatum non erat, ad quem effectum non sufficit illud fuisse sacerdoti collatum, quia hoc ex conferentis facultate potuit procedere; nec obseruantia visa est præferre contrarium, dum deficiente dispositione, & substantia, vel ipsa in dispositionem transire debuisset, vel per viam consuetudinis induci; plura itaque reijciuntur, quæ pro comprobatione huius qualitatis adducebantur, eaque ex sequenti Summario, & decisione videnda.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdotalem qualitatem ad inducendam in beneficio non sufficit, quod illud Sacerdoti semper fuerit collatum.*

2 *Obseruantia vt dicatur optima interpres cuiuscumque dispositionis, illius tamen preexistentiam, & tenorem requirit, & præsupponit.*

3 *Obseruantia sola non sufficit, vbi defficit dispositio, sed requiritur etiam, quod transierit in dispositionem, seù consuetudinem legitimè præscriptam.*

4 *in Facultatiuis vt dicatur præscriptum, non sufficit sola obseruantia, sed requiritur, quod illa coactè, non autem voluntariè facta sit, & num. seqq.*

5 *Consuetudinem ad inducendam, requiritur animus illam constituendi.*

6 *Patroni vt dicantur per obseruantiam voluisse efficere beneficium sacerdotale plura requiruntur, & quæ numer. anteced. seqq.*

7 *Sacerdotale beneficium non dicitur ex quo præsentatus fit Rector alicuius Ecclesiæ, quia hoc solùm probat habilitatem ad se promouendum infrà annum, & n. seqq.*

8 *Beneficium sacerdotale requirit sacerdotium de tempore collationis, vel institutionis, nec sufficit quod postea interueniat, & num. 8.*

9 Tem-

9 *Tempus vbi est de substantia, probari, & interuenire debet de tempore actus.*

10 *Verbum* videtur *non importat veritatem, sed præfefert dubietatem.*

11 *Defectus ætatis, & defectus in ordine in beneficialibus sunt diuersa.*

12 *Sacerdotale beneficium assequi potest etiam simplex clericus, dummodò infra annum fiat Sacerdos.*

14 *Dictio* quatenùs *importat dubietatem, & nihil determinat.*

14 *Dictio* quamuis *plerumque inducit certitudinem.*

15 *Instrumentum dicitur habere requisita necessaria, si contineat diem Consulem, locum, signum, & subscriptionem Notarij.*

16 *Instrumentum magis legale præfertur minus legali, & extractoab alio Notario.*

17 *Gratia ad formam supplicationis, & petitionis censetur concessa.*

18 *Sententia incerta, & æquiuoca non concludit statum beneficij.*

DECISIO CCCXXV.

Domini transeuntes cum fundamento, quòd Beneficium Sancti Bartholomæi esset sacerdotale, & requireret in institutione Sacerdotem, actu prout deducebatur ex supposita obseruantia duorum sæculorum, & vltrà quibus asserebatur semper fuisse præsentatum, vel actu Sacerdotem, vel à tali qualitate dispensatum, die 3. Iulij 1673. resoluerunt sententiam Rotalem, hoc idem definientem, esse confirmandam, sed hodie [considerantes agi de beneficio, de cuius fundatione non constat, nec per Instrumentum, neque per alium actum consimilem, ex quo appareat hæc præcisa fundatoris voluntas, & ad inducendam
1 hanc qualitatem Sacerdotalem actu, † non sufficere, quod Sacerdoti semper fuerit collatum, vt firmarunt Gemin. *in cap. cum de Benefic. num. 11. de præbend. in 6. Lotter. de re Benefic. lib. 2. qu. 47. num. 28.* Obseruantiamque tametsi veram interpretem rerum dubiarum, nihilominus præsupponere præ-
2 existentiam, & tenorem dispositionum, † quarum dubietas ex ijs quæ fuerunt post modum obseruata declaratur, in quibus terminis loquuntur Paris. *cons. 50. num. 19. lib. 4.* Seraphin. *decis. 871. num. 1.* Buratt. *decis. 680. in fine*, & alij in præcedentibus decisionibus.

Et idcircò in præsenti non benè intrare solam, & simpli-
3 cem interpretatiuam, † sed talem requiri, quæ transierit in præscriptionem, seù consuetudinem legitimè præscriptam Calder. *cons. 19. nu. 1. vers. item ne propter de præbend.* ad quam inducendam in actu facultatiuo, non solùm requiruntur fre-
4 quentia actuum, & temporis lapsus, † sed etiam quod præsentationes Præsbyterorum fuerint coactæ, non autem voluntariæ Garz. *benef. par. 7. cap. 7. n. 88.* Rot. *decis. 162. n. 20. par. 12. rec. & cor. Merlin. dec. 825. n. 23. & 24.* Quodque emanaue-
5 rint in vim consuetudinis, † & animo illam inducendi Abb. *in cap. fin. nu. 17. de consuetudin.* Rot. *dec. 421. nu. 7. par. 1. rec. & coram Celso dec. 393. n. 11. & 12.* & quod Patroni sciuerint hanc mutationem facultatis præsentandi, illiusque restrictionem,
6 † & nihilominus consenserint, Rot. *in Nicien. Canonicatus 20. Iunij 1664. §. 1. & §. deinde ad finem coram R. P. D. meo Taia.*

Ideò cùm hæc omnia in præsenti non concurrant, existimarunt, recedendum esse à decisis, eoquè faciliùs, quod nec visa fuit in facto subsistere supposita simplex obseruantia interpretatiua.

Præsentatio enim, ac Institutio Ioannis Bartolini, quæ primò ad hunc effectum adducitur, non iustificatur facta cum requisito actualis Sacerdotij ex Bulla Nicolai Quinti, in qua Bartolinus nuncupatur Rector Ecclesiæ Parochialis, iste namque titulus cùm non concludat in se existentiam qua-
7 litatis sacerdotalis actu, † sed solùm habilitatem ad se promoueri faciendum intra annum à die adeptæ curæ, iuxtà textum *in cap. licet canon. 14. vers. quod si infra idem tempus de elect. in 6.* Tantò minus potest illam includere per decennium ante, quo tempore Bartolinus institutus fuerat ad hoc Beneficium, ex eo enim quod ipse de tempore dictæ Bullæ esse Rector, nullatenus infertur, quod talis esset decennio ante de
8 tempore, quo præsentatus fuerat ad hoc beneficium, † quod tempus solùm attendi, & iustificari debet, non obstante quod ordo Sacerdotalis postmodum superuenerit, ad *textum in cap. si eo tempore, vbi glos. litera A. de rescript. in 6* nam aliàs
9 non potest dici fuisse † actu Sacerdotem tempore suæ institutionis Buratt. *decis. 175. num. 17. & decis. 686. num. 5. & in Meleuitana Pensionis 18. Martij 1672. §. his positis coram Reuerendiss. Gadden.*

Sicut nec etiam ex secunda præsentatione Antonij Calessi cum dispensatione Sixti Quarti benè inducitur qualitas Sacerdotalis actu in verbis, ibi – Quod d. Antonius ad ordinem Presbyteratus prædictum, quem exigire videtur fundatio prædicta ætatis præmissæ defectum patitur antedictum, dum indigentia qualitatis Sacerdotalis fuit posita dubitatiuè per verbum, *videntur*, † quod vti non præordinatum ad ali- 10
quam positiuam determinationem, non importat veritatem, sed præsefert dubietatem, vt de tali verbo relato in gratijs Apostolicis, notat Corrad. *in prax. benef. lib. 2. cap. 15. nu 135. & sequen.* Surd. *decis. 195. num. 13.* Dunozett. 814. *n. 4.* Arguell. *decis. 26. nu. 17.* Immò ex eadem Bulla potiùs dignoscitur Papam, & Oratorem nil aliud considerasse, nisi defectum ætatis ad Ordinem; ex quo Antonius erat tantùm constitutus in anno vigesimo, † Diuersa enim sunt pati defectum in æta- 11
te, & pati defectum in Ordine, vt notat Barbat. *cons. 33. nu. 21. in fin. lib. 2.* Lambert. *de Iurep. l. 2. par. 1. q. 7. art. 19. n. 2.* Et proptereà ex illa solummodo desumi potest Beneficium requirere Sacerdotem habitu, non actu, & locum habet regula, quod etiamsi aliquod beneficium habeat annexam qualitatem Sacerdotalem, † simplex Clericus non prohibetur illud assequi, 12
dummodo sit in tali ætate constitutus (sicut erat Stephanus) vt intra annum promoueri valent, *cap. 2. de institut. in 6. cap. licet canon. 14. de elect. in 6. & cap. ei cui 29. de præbend. eodem lib.* Gonzal *ad regul. 8. Cancellariæ glos. 5. n. 104.* Vliuan. *de iurepatronat. lib. 6. cap. 6. n. 26.*

Simili exceptione tollitur dispensatio Rubini concessa per Vicarium Cremonensem cum clausula, quatenus Beneficium Sacerdotale existat, & Sacerdotem actu requirat; Dictio enim *quatenus* † nihil præcisè determinat, seù ponit in 13
esse, sed statuit dubietatem, & incertitudinem, Barbos. *diction. 312. num. 2.* Rota *coram Merlin. dec. 740. nu. 9. & dec. 80. n. 13. cum seq. par. 12. rec.*

Nec releuat, quod in alio Instrumento per Ioannem producto, & relato in præteritis decisionibus loco dictionis, *quatenus*, legatur, *quamuis*, † quæ dictio vt plurimum per se 14
certitudinariè disponit, quià cùm secundum Instrumentum nouiter productum à Stephano sit originale per testes sufficienter recognitum, contineatque omnia requisita publici Instrumenti, † nempè diem Consulem, locum, signum, 15
& subscriptionem ipsius Notarij rogati, de quibus per Glos. *2. in l. generali C. de tabulis lib. 10.* illud præferendum existimarunt Domini † alteri minus legali, & extracto ab originali 16
per alium Notarium, Rota *coram Caualer. decis. 122. num. 11. & 12.* maximè quià dicto *quatenus* ex lectura Instrumenti iudicata fuit magis adæquata discursui, & adaptata supplicationi pro dispensatione obtinenda, † quæ ad formam 17
petitionis semper concessa censentur, *lib. 1. C. de diuers. rescript.* Rota *coram Duzonett. iun. decis. 604. nu. 7.* cum concordantibus.

Tandem non obstat sententia lata ab Ordinario Cremonesi, in qua primò declaratur nominationem Andreæ, & Fratrum de Bottesinis esse nullam tamquam factam à veris Patronis, & secundo loco instituitur Presbyter Bonacursus, excluso Clerico de Monachis; quoniam cùm lis penderet non inter compræsentatos, sed inter Compatronos, & excluso Clerici de Monachis potuerit euenire, vel ex maiori parte vocum Compatronorum, vel ex inhabilitate ratione ætatis, seù irregularitatis, & similium; Propterea non concludit statum Beneficij, † dum remanet 18
incertum, & æquiuocum, an super necessitate actualis Sacerdotii, Rota *coram Coccin. decis. 491. n. 3. vers. secus autem si incertum sit, an iudicatum sit.*

Ex quibus sublata, seù dubia remanente probatione præallegatæ obseruantiæ, resolutum fuit vt supra, vtraque Parte informante.

Decis. quæ hic reuocatur habetur supra in hac eadem parte vbi est in ordine 173.

R. P. D.

R. P. D. CALATAIV.

Leodien. Vnionis.

Veneris 22. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Reuocari prætendebatur vnio vel quia facta ex falsa, vel ex eo quod non interuenisset in illa consensus patroni, vel tandem quia eius conditiones non fuerint impletæ; sed pro validitate deciditur, quia causa falsa probata non erat ex scripturis extractis lite pendente, sine compulsoria, & non percutientibus præcisum tempus vnionis? Consensus patroni, si qui erat necessarius, ex lapsu temporis præsumitur interuenisse? Conditiones vero tamquam implendæ vnione perfecta, illam annullare non poterant, cùm daretur tantummodo actio pro adimplemento.

SVMMARIVM.

1 *Vnio effectum sortita post spatium longi temporis, & confirmata auctoritate Apostolica præsumitur solemniter facta, neque vlteriorem verificationem requirit.*
2 *Vnio obseruata per spatium 30. vel 40. annorum, & amplius si per annos 70. præsumitur valida, & num. 1. cum seqq.*
4 *Vnio cum titulo præscribitur per quadraginta annos.*
5 *Vnio ex falsitate causæ remanet subreptitia, & sic ipso iure nulla.*
6 *Scripturæ extractæ lite pendente sine compulsoria, & citatione partis, nihil probant.*
7 *Scripturas fuisse extractas à suis originalibus, Notario extrahenti non creditur.*
8 *Tempus vnionis attenditur ad hoc vt illa dicatur valida, vel non.*
9 *Dominium per spatium 70. annorum, & vltra præsumitur immutatum.*
10 *de Præterito non infertur ad præsens.*
11 *Iuspatronatus ad probandum, requiritur, vel fundatio, vel dotatio cum consensu Ordinarij, & vid. num. seq.*
12 *Verbum* propè *denotat contiguitatem.*
13 *Verbum* propè *excludit à se terminum, cui adijcitur, sicuti confine excludit confinatum.*
14 *Iuspatronatus non probatur ex insignijs familiæ.*
15 *Vnio Ecclesiæ, vel beneficij patronati per lapsum annorum præsumitur facta cum consensu patroni.*
16 *Vnionem non reuocant conditiones post illam implendæ, sed tribuunt tantummodo actionem pro adimplemento.*

DECISIO CCCXXXVI.

MOniales Bonorum Infantium Leodien. anno 1502. obtinuerunt per tunc Reuerendissimum Nuntiũ Apostolicum earum Monasterio vniri Claustrum de Hunego sub narratiua, quod illud spectaret ad ipsas, & ad Canonicos Regulares S. Sepideri, & successiuè d. vnionem confirmari, & renouari per Breue speciale f. m. Clementis Octaui, cuius vigore cùm inquieta, & pacifica possessione d. Claustri permansissent per plures annos, tandem ad instantiam dd. Canonicorum introducta nuper lite coram Ordinario super nullitate d. vnionis, & deinde coram me, proposui dubium, An, & de cuius bonò iure constet; & Domini de bono iure Monialium constare responderunt.

Moniales enim fundatam habent intentionem in prædicta vnione facta per Nuntium præuia matura cognitione narratorum, & auctoritate Apostolica roborata suumque effectum sortita mediante possessione continuata per
1 spatium annorum 70. † & vltra, quæ proinde præsumitur
valida, & solemniter facta, nec requirit vlteriorem
iustificationem, Gemin. *consil.* 177. *num.* 4. Buratt. *decis.*
2 734. *n.* 6. & de vnione obseruata † per spatium 40. annorum
tenet *Cardin. Zabarell. in clemẽt. 1. n. 18. in fine de supplen. neglig. Prælator. Roman. consil.* 275. *n.* 3. Rota *coram Penia dec.* 44. *nu.* 6.
& coram Seraph. decis. 1432. *num.* 41. & sufficere † annos 30. 3
probant Garzias *de benefic. par.* 12. *cap.* 2. *num.* 178. Rota *coram Coccin. decis.* 296. *num.* 4. *& in recent. decis.* 174. *num.* 14. *& decis.*
196. *num.* 6. *par.* 7. imò per lapsum annorum 40. cum titulo † di- 4
citur vnio præscripta, Felin. *consil.* 2. *num.* 2. Rota *penès* Garziam *d. par.* 12. *cap.* 2. *num.* 238. *& in recent. decis.* 97. *num.* 3. *par.* 1. *& coram Buratt. decis.* 734. *num.* 7.

Non obstat, quod vnio emanauerit sub falsa narratiua, quod Claustrum spectaret ad Religiosos vtriusque sexus, cùm tamen ex primæua fundatione pertineret ad solos Canoni-
cos; Ideoque ex falsitate † causæ expressæ tamquam sub- 5
reptitia sit ipso iure nulla, Garz. *d. par.* 12. *cap.* 9. *de vnione nu.* 115. *& seqq.* Corrad. *in praxi benefic. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 76. Rota *decis.* 248. *num.* 11. *par.* 8. *rec.* quoniam scripturæ productæ ad probandum dominium Canonicorum, vltra quod sunt extractæ lite pendente absque compulsoria, atque citatione
Monialium, & absque recognitione, † & sic nullum gra- 6
dum probationis constituunt, *cap. fin. de fid. instrument.* Rota
coram Bichio decis. 246. *n.* 16. percutiunt annos † 1509. & 1511. 7
ideoque non suffragantur ad inualidandam vnionem factam
de anno † 1592. quod tempus attendendum est, *cap. si eo tem-* 8
pore de rescript. in 6. Cassador. *dec.* 3. *de pension.* Seraph. *dec.* 341. *num.* 9. *&* 13. *dec.* 500. *num.* 13 *par.* 4. *tom.* 2. *recent. & coram Amato Dunozz. decis.* 319. *num.* 2. Post spatium enim tanti tempo-
ris annorum 70. & vltra, † dominium mutatum præsumitur 9
nec à statu præterito † infertur ad præsententem, *l.* Spado- 10
nem *§. quia absoluitur, vbi gloss. & DD. ff. de excusat. tut.* Rota *coram Caputaq. decis.* 330. *num.* 2. *par.* 3. *& in recent. decis.* 500. *nu.* 14. *par.* 4. *tom.* 2.

Eoque minus d. vnio inualida dici potest ex defectu consensus Baronis de Mombec Patroni, quia iuspatronatus in facto non iustificatur, & Cronica Belgij data in Summario Canonicorum *nu.* 1. loquitur de donatione Coloniæ facta propter amorem Dei de anno 1312. à q. Nobili Reepen Fratribus S. Sepulcri, ex qua non resultat, quod
Claustrum esset de iurepatronatus donatoris, † ad quem 11
effectum requiritur vel fundatio, vel dotatio cum consensu. Ordinarij, Io: Andreas *in cap.* 1. *numer.* 8. *de iurepatronat.* Lambertin. *de iurepatron. lib.* 1. *par.* 1. *quæst.* 2. *artic.* 3. Viuian. *eodem tractat. libro* 2. *cap.* 1. *num.* 9. *&* 13. Garzias *de benefic. par.* 5. *cap.* 9. *numer.* 60. Rota *coram Seraphin. decis.* 1103. *numer.* 2. *& coram Durano decis.* 285. *num.* 25. *& coram Carillo dec.* 273. *num.* 7. quinimò ex alia Cronica Barbantiæ data in Summario Monialium *num.* 6. constat Claustrum fuisse eodem anno 1312. fundatum ab eiusdem Fratribus propè d.
Coloniam, quod verbum *propè* † denotat contiguitatem, 13
Bart. *in tract. Tiberiadis par.* 2. *de insula in verbo propè* Ripam, & excludit à se Coloniam donatam, sicuti confine excludit à se confinatum, *l. cum seruo ff. de contrah. empt.* Rota *coram Merlino decis.* 600. *num.* 9. Insignia verò Familiæ de Mombec existentia in d. Claustro nec minus concludunt
iuspatronatus, † dum apponi potuerunt vel ex causa restau- 14
rationis, vel ex eleemosynis factis à benefactoribus dictæ familiæ, Spada *consil.* 14. *num.* 11. *lib.* 2. Adden. *ad Buratt. decis.* 919. *num.* 9. *& coram Coccin. decis.* 2108. *n.* 46. vel quatenus con-
staret de d. iurepatronatus, per lapsum annorum 70. † præ- 15
sumitur in prædicta vnione interuenisse consensum Patroni, Roman. *cons.* 375. *numer.* 2. Boer. *decis.* 243. *numer.*
5. maximè quod non est necessarius in ipso actu vnionis, † 16
sed sufficit, quod ex post interueniat, Lotter. *de re benefic. lib.* 1. *quæst.* 28. *num.* 158. Grat. *discept.* 278. *num.* 32.

Denique nihil releuat obiectum, quod non constet de implemento conditionum appositarum in d. vnione, tùm quia talis negatiua in facto non probatur, tùm quia conditiones, vtpotè adimplendæ post vnionem, & sic post ius quæsitum Monialibus, non præbent actionem inuali-
dandi † vnionem, sed tantum cogendi Moniales ad 17
implementum, Rota *decision.* 578. *nu.* 6. *par.* 3. *diuers. & decis.* 90. *numer.* 15. *par.* 4. *tom.* 2 *recent.*

Et ita vtraque &c.

R. P. D.

R. P. D. EMERIX.

Romana Pecuniaria.

Veneris 22. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Quia exacta a patre dote suæ filiæ ad effectum illam inuestiendi, & propriè *per metterla à frutto* prout ille in suo testamento declarauerat, & fructus successiuè persoluerat, mandatum indè susceptum controuertebatur, ijdemque fructus soluti de vsura redarguerentur: Vtrumque fauore filiæ deciditur, quia obligatio patris nimis clara visa est, sic etiam ex testamento probata, stantibus coniecturis dd. solutionum, quæ nec poterant de vsuraria prauitate redargui, attenta veritate tituli, & primordio causæ ad vsuras excludendum semper attendendis.

SVMMARIVM.

1 *Validitas sententiæ resultat si in ea fuerunt seruata requisita celebris decisionis* Caputaquen.
2 *Mandatum de inuestiendo dicitur susceptum à patre recipiente dotem suæ filiæ* per metterla à frutto.
3 *Confessio facta in testamento non attenditur, nisi aliud fuerit verificata, & quando.*
4 *Confessio facta in testamento quoties est adminiculata, semper attenditur, & plenè probat.*
5 *Obligationem quam quis à principio suscipere potuisset benè potest ex post facto illam æquè in contractibus, ac in vltima voluntate declarare.*
6 *Vsurarum suspicio cessat data veritate tituli vel causæ, etiam ex circumstantijs facti probata.*
7 *Aduentitia dicitur dos constituta à patre suæ filiæ stante renunciatione amplissimi patrimonij ab eadem filia facta.*
8 *Aduentitiam, vel profectitiam fuisse dotem filiæ benè potest declarare pater.*
9 *Taxatio interesse facta a partibus attenditur, quoties de iniustitia non docetur.*
10 *Excessiuam fuisse taxationem qui hoc allegat probare tenetur.*

DECISIO CCCXXXVII.

Domini responderunt, sententiam, & mandatum Rotalia esse valida; & iusta, ideoque confirmanda; Validitas liquet ex reuolutione actorum, ex quibus apparet
1 quod mandatum relaxatum vigore obligationis Cameralis, & facultatum A. C. communicatarum, † concurruntque reliqua, de quibus in celebri *decisione Caputaq.260.p.2.* & Iustitia ex solidissimis fundamentis decisionum * à Reuerendissimo D. meo Decano de more ante sententiam, & mandatum extensarum, cum quibus D. Duce à pluribus mensibus sæpiùs monito, & hodie informare non curante, Domini iterum transierunt. Præmisso enim pro constanti, quod bo. me. Cyriacus Matteius Sponte, & liberè declarauit, se recepisse dotem Erminiæ filiæ *per metterla à frutto &c.* prout latiùs continetur in facto relato in 1. decisione huius causæ sub die 8. Iunij 1665. sequitur eundem suscepisse mandatum de inuestiendo, eiusque hæredes obligatos remansisse loco damnorum & interesse ad eos fructus, qui ex inuestimento percepti fuissent per Text. *in l. si Procuratorem §. mandati, & in l. si mandauero §. sicut, Vbi scriben. ff. mand.* Gratian. *discept.24.num.34.cum seqq.& discept.579.num.8.cum seqq.* Rot. *post Zacch. de oblig. Camer. decis.275.num.4. & decis. 366. num.6. & 7. par.10.* cum alijs adductis in decisionibus huius causæ coram *Reuerendissimo D. meo Decano*, 8. *Iunij* 1665. 5. *Decembris* 1872. & 3. *Iulij* 1673.
3 Nec refert, quod huiusmodi declaratio, seù confessio fuerit emissa in † testamento, & proindè non sit attendenda nisi aliundè iustificetur, iuxtà Text. *in l. si quis decedens §. Titia ff. de legat.3.* & notata *per Roman. cons. 520. num.10. & seq.* Tùm quia ista declaratio, seù confessio satis adminiculatur ex antecedentibus, & subsequentibus solutionibus à patre factis, per 50. annos ab illius hæredibus continuatis absque vlla contradictione, alijque facti circumstantijs, latè recensitis *in decis. sub die 5. Decembris §. nam respectu cum seqq.* † & proptereà quantumuis emissa in Testamento est attendenda, vt 4
in simili penderauit Rota *coram bo. me. Bichio decis.333. nu.4.* Tùm etiam quia ista confessio Cyriaci, non percutit materiam vsurarum, vel aliàs de iure prohibitam, aut suspectam, in quibus casibus procedit Textus, & doctrina Romani, sed percutit obligationem inuestiendi, & fructus soluendi ex causa non facti inuestimenti loco damnorum, & 5
interesse, † quam obligationem, sicuti potuisset Cyriacus ab initio inter viuos suscipere, dum dotem à ministris Cameræ Apostolicæ recepit absque suspicione vsurarum, ita potuit ex post facto susceptam inter viuos, & in vltima voluntate declarare, cum stante primordio veritatis, elicito tam ex renunciatione amplissimi patrimonij facta per Erminiam, quàm ex extinctione propriorum debitorum Cyriaci, necnon supra dicta continuata solutione fructuum diluatur om- 6
nis suspicio vsurarum, † quæ cessat quotiescumque ex facti circumstantijs resultat titulus, vel causa legitima confessionis, & successiuæ obligationis, prout ex doctrina Saliceti *in l. cum de in rem verso num. 5. ff. de vsur.* firmauit Rota *in decis. 153. num.19. & seqq. par.4. tom.2. & post Pac. if. de salu. interd. dec. 159. num.1. & d. decis. 333. num. 4. coram Bichio*, & latè prosequitur *decis.* huius causæ 5. *Decembris §. nam respectu cum sequentib.*

Neque iterum placuit ponderatio aliàs facta à Scribentibus pro D. Duce, quod ab huiusmodi mandato de inuestiendo fuerit de consensu Erminiæ recessum, prout demonstrabant ex alijs verbis declarationis, videlicet,, E per maggior sicurezza l'hò tenuti, si come li ritengo appresso di me, essendomene valso à mio gusto, e miei negotij, e perciò hauerli sempre pagati li frutti à ragione di sei per cento, che così hà desiderato Erminia, e ne hà hauuto contento per la difficoltà d'inuestire i denari &c. quia ista verba talem recessum non important; Imò potiùs meliùs declarant veritatem facti, hoc est Cyriacum, qui susceperat onus inuestiendi propter successiuam difficultatem tutò Inuestiendi pecunias cum alijs, illas conuertisse in extinctionem propriorum debitorum, & ob id soluisse Erminiæ fructum ad rationem declaratam, illamque in hoc patris voluntati acquieuisse, ac proinde valdè durum esset, quod hæredes Erminiæ, quæ patienter, & filiali obsequio voluntati patris acquieuit sub colore vsurarum à consequutione sortis, & fructuum excluderentur.

Minus subsistit, quod dos Erminiæ fuerit profectitia, non autem aduentitia, adeoque illius respectu non potuerit intrare obligatio, seù mandatum inuestiendi, quod non cadit in re propria; quia huic obiecto etiam plenè satisfaciunt tàm prima, quàm secunda decisio, in quibus responsum fuit † contrarium apparere, tùm ex correspectiuitate 7
renunciationis amplissimi patrimonij, vt dixit Rota *in Ciuitate Castelli Dotis 28. Aprilis 1662. & 4. Maij 1664. coram bo. me. Auunculo meo*, tùm ex supradicta declaratione paterna, † 8
cuius sine dubio est declarare dotem esse profectitiam, vel aduentitiam, vt notat Glos. *in l. Dos à Patre profecta in verbo filia familias C. solut. matr. &* Rot. *decis. 326. par. 5. rec. num. 6. & seq.*

Firmato autem, quod Cyriacus pater susceperit mandatum de inuestiendo, consequens iterum visum fuit fructus debitos fuisse ad rationem conuentam; cùm enim in huiusmodi interesse soluendo, detur supremum, & infimum, & quodlibet istorum sit iustum interesse ad rationem sex pro centenario, quod inter illos limites continebatur, non continet iniustitiam, & per consequens † standum est huiusmo- 9
di taxationi à partibus factæ, Giurb. *obseru. prima numer. 9. lib. 1. practic. obseruat.* Leonard. *de vsur. qu. 59. n. 23.* Rot. *decis. 257 n. 8. post Zacch. de oblig. Camer. & coram Gregor. decis. 524. num. 5. & 553. n. 2.*

Idque multò fortiùs, dum versamus in interesse iam soluto, in quo hæredes Cyriaci, qui hodie prætendunt huiusmodi taxationem fuisse excessiuam, † tenentur hoc plenè, 10
& concludenter probare, iuxtà celebrem *l. cum de indeb. tit. de probat.* quod tantum abest, quod ipsi persliterint, vt potiùs contrarium appareat ex pluribus Instrumentis censuum circa idem tempus impositorum, & ex extinctione propriorum debitorum facta per Cyriacum, ad eandem rationem, quo-

quorum cessionem translatiuam facilè acquire potuisset ad commodum, & vtilitatem Erminiæ, vt latiùs prosequitur sæpè allegata *decisio Reuerendiss. D. mei Decani sub die 5. Decembris 1672. d. §. quo verò ad quantitatem vsque ad finem*, cuius fundamenta in reliquis iterùm placuerunt.

Et ità altera tantùm &c.

Decis. 168. sup. in hac parte est in ead. causa, sub dieb. verò 28. Iun. 1675. & 10. Ianuarij 1676. aliæ duæ resolutiones sunt coram R. P. D. Calataiu vna cum successiua taxatione expensarum pro complemento rei iudicatæ sequuta sub die 12. Iunij eiusdem anni 1676. per acta Cicelli Sacræ Rotæ Notarij coram R. P. D. Calataiu.

R. P. D. TAIA.

Interamnen. Fideicommissi.

Lunæ 25. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Immissio Fideicommissario pro indiuiso cum hærede conceditur, non obstante exceptione detractionis legitimæ eidem hæredi competenti, quia quota hæredis non impetit immissionem pro alia quota fideicommissario debita, cùm locus certus pro indiuiso possit a pluribus possideri; aliæ verò detractiones non sunt admissæ, quia allegabantur ab hærede particulari nullam causam habentem ab hærede vniuersali, cui solùm illæ competebant, & ideò visæ sunt de iure tertij.

SVMMARIVM.

1 *Legitima est quota bonorum nempè deducto ære alieno, & funeris impensa.*
2 *Legitima beneficio Iustiniani fuit aucta ad trientem, & semissem.*
3 *Quota hæredis non impedit fideicommissarium immitti pro alia quota.*
4 *Locus certus pro indiuiso possideri potest.*
5 *Possessio in vniuersitate bonorum acquiri potest pro indiuiso.*
6 *Hæres in certis rebus specialiter constitutus, non habet ius deducendi legata.*
7 *Detractiones non possunt allegari à non habentibus causam ab hæredibus vniuersalibus.*
8 *de Iure tertij quandoque excipi non potest etiam si sit exclusiuum iuris agentis.*
9 *Compensare nemo potest quod sibi debetur.*
10 *Creditor non potest admittere compensationem debiti alterius.*

DECISIO CCCXXXVIII.

FVluius instituit hæredes quinque filias, Luciam, Iuditam, Timotheam, Margaritam, & Helenam, & reciproce morentibus sine filijs (atque ita) instituit, & substituit Criseidem auiam paternam; Lucia ingressa est Monasterium, cum dote scut. 400. data ab Vrbano patruo in communione bonorum iam viuente cum Fuluio patre, ipsaque Lucia disposuit de scutis 300. pro filijs ipsius patrui Vrbani, & Vrbanus in subsequuta diuisione de omnibus scutis 700. sibi satisfecit, vnde reliqua bona diuisa fuerunt in duas partes inter Vrbanum, & quatuor Fuluij filias; Mortua deinde Juditha, nupsit Timothea Laurentio cum dote, fundoque dotali, quorundam bonorum, & scut. 300. & declaratione pro tertia parte (etsi expressa per parte del suo terzo) bonorum Fuluij patris, & Criseidis auiæ paternæ; Obijcit vltimo Timothea sine filijs, sed non sine testamento, in quo specialiter instituit hæredem Laurentium maritum in bonis dotalibus, & vniuersaliter filios Margaritæ sororis; At verò propter reciprocam substitutionem supradicta Margarita iudicium missionis instituit contra Ludouicum possessorem, & Laurentij hæredem coram Gubernatore Interamnæ, qui pronunciauit firmandum statum hæreditatis Fuluij, sed A. C. concessit immissionem, pro indiuiso tam cum Ludouico causa legitimæ Timotheæ in bonis patris pro quinta parte medietatis omnium bonorum Fuluij, & compensatis dd. scutis 300.

Deducta Causa ad Rotam sub dubio, An esset locus Ægidianæ, non esse locum decisum fuit coram Eminentiss. D. Card. Cerro 29. Martij 1669. eo quod Timotheæ vltra legitimæ causam, alia etiam deberentur pro Trebellianica, pro nonnullis legatis, pro dote materna, & pro acquisitis postea in communione cum patruo.

Sed esse locum Ægidianæ digesto magis à partibus facto vltra biennium pro summa sapientia, & patientia R. P. D. mei Rondin. coram ipso decisum fuit 26. Iunij 1671. solutis tamen scutis 89. pro Trebellianica de bonis Criseidis, quantitate constante in decisione, etiam executione decreta.

Appellante autem altera Parte, commissaque causa bo. me. Priolo, meque subrogato propositum est hodie dubium, An sit procedendum ad vlteriora, vel potiùs firmandus status, & DD. procedendum ad vlteriora dixerunt.

Quia constat iustitia sententiæ A. C. ac decreti Rotalis indubitata validitate, & iustitia patente in fideicommisso purificato Margaritæ morte Timothæ sine filijs, neque bona in bonis Testatoris controuertantur iuxta decisionem coram d. D. Rondinino.

Nec obstitit prima exceptio prætensæ detractionis, quia legitima, † cùm sit quota bonorum, scilicet deducto ære 1
alieno, & funeris impensa, §. *quarta autem*, *l. 8. ff. de inoff. testam.* & Iustiniani beneficio aucta † ad trientem, & 2
semissem, §. *hæc nos*, *Auth. de trien. & semiss.* semper quota, † non impedit fideicommissarium immitti pro 3
alia quota, vt etiam locus certus † pro indiuiso possi- 4
deri potest, *l. locus certus 26. ff. si & cuiusmodi possessio acquiri iuxta rubr. ff. de acquir. possess.* & amplius † in vni- 5
uersitate bonorum, præclarè Rota *tota decis. 59. par. 2. diuers.* cum alijs rectè allegatis, vt ita passim seruet Rota in Romana praxi, absque eo, quod amplius in dubium reuocetur, inquit Argel. *de legit. contraditor. quæst. 13. sub numer. 72.*

Neque secunda Trebellianicæ hæreditatis Criseidis, cum certa sit corporibus certis, & ijs duobus valoris scut. 887. & quinta pars dimidiæ sint scuta 70. oblata à Margarita in pecunia numerata, & D. Rondininus in decreto adiecerit conditionem solutionis, nihil superest quod obstet.

Neque tertia legatorum à Timothea, quæ sunt proprium Laurentij debitum, quod illi Timothea iniunxit, legata verò Fuluij ius deducendi non est apud Laurentium hæredem institutum in specialibus rebus, † sed apud hæredes 6
vniuersales Timotheæ, ex quorum iuribus neque hæredes eius immissionem possunt impedire, † non habentes 7
causam ab hæredibus vniuersalibus, quibus detractiones
† debentur, & malè excipientes de iure tertij, & si sit ex- 8
clusionem iuris agentis, Argel. *de legit. contrad. quæst. 3. num. 155. & 156.* Rota *coram Penia Lugdunen. æditionis decis. 97. num. 3.* & nemo compenset, † quod sibi non debetur 9
l. 9. C. de compensat. §. creditor l. in rem suam 18. ff. eodem, licèt
alias † creditor velit *d. l. in rem suam in fine*. 10

Neque quarta dotis Brigittæ matris, quam petere non potest Laurentius, cui relicta fuerunt bona data in dotem autem datum non fuit aliquod ius dotis matris tunc viuentis, sed bona percepta in diuisione: ius enim petendi prætensam ratam dotis Brigittæ spectat ad hæredes vniuersales Timotheæ, non ad Laurentium, eiusque hæredes ad quos neque spectat ex iure Helenæ, quia super eo, & eo nomine pendet lis coram A. C. cæpta à Laurentio contra Margaritam, vt iam visum erat in *decis. §. adhuc visa est*.

Neque vltima de postea acquisitis, vt nihil constat.

Et ita vtraque &c.

Alia in hac causa est decisio infra 4. Decembris istius præsentis anni coram eodem R. P. D. Taia.

R. P. D.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Leodien. Affictus.

Lunæ 25. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Vigore commissionis habentis clausulas, *quam & quas, vna cum incidentibus, & dependentibus* ad totum fuit condemnatus reus, quamuis sola pars esset in sententijs comprehensa, ea ratione quia sicuti ille absolutoriam in totum obtinere potuisset, sic valuit actor totum similiter petere, & quidem via exequutiua, dum illa erat expressè conuenta, non obstante exceptione attentatorum, quæ per clausulam sine præiudicio prosequendi causam in negocio principali, remanebat sublata.

SVMMARIVM.

1 *Sententia dicuntur esse conformes si vna simplicitèr confirmat aliam per verba malè appellatum & benè iudicatum.*
2 *Clausula* quam, & quas vnà cum incidentibus dependentibus *tribuit iurisdictionem cognoscendi etiam non comprehensa in sententijs.*
3 *Iudex appellationis potest procedere prout in prima vigore commissionis habentis clausulam* quam, & quas vna cum incidentibus dependentibus.
4 *Commissio causæ vbi est effecta communis suffragatur vtrique parti.*
5 *Via executiua specialiter in conuentionem deducta, non est dubium quod procedi non possit.*
6 *Attentatorum expensis non liquidatis ac etiam refectis, non est locus discussioni negotij principalis.*
7 *Clausula* sine præiudicio prosequutionis negotij principalis *in attentatis apposita non tollit prosequutionem causæ etiam non purgatis attentatis.*
8 *Error Notarij non tollit rei veritatem, neque præiudicat partibus.*

DECISIO CCCXXXIX.

Mediantibus pluribus sententijs datis in Summario Abbatis *num. 3. 4. & 5.* fuerat condemnatus q. Vbertus ad soluendum eidem Abbati, & Conuentui Sancti Iacobi Leodien. medietatem annuæ responsionis debitę ad formam Instrumenti locationis inter partes celebrati de an. 1665. eodem Summ. *num.* 1. à quibus commissa mihi causa appellationis, dedi dubium, An constet de tribus conformibus, quæ veniant exequendæ, & pro qua vlteriori quantitate affictuum sit relaxandum mandatum, illoque hodie proposito, responsum fuit, quoad primam partem, sententias esse exequendas. Quia de illorum iustitia constat ex dicto Instrumento locationis, & de validitate ex reuolutione actorum.

Conformitas verò earundem non visa est posse controuerti, dum † vnaquæque simpliciter confirmat alteram per verba malè appellatum, & benè iudicatum Glos. & *DD. in Clem. 1. de re iudic.* Rot. *cor. bo. me. Cardin. Cels. decis.* 64. & 364 *vtrobique numer.* 1. *coram Dunoz. Iun. decis.* 980. *numer.* 6. & alibi passim. 1

Respectu verò alterius partis dubij Domini censuerunt esse relaxandum mandatum nedum pro medietate affictuum in suspenso relicta à Iudice primæ instantiæ, sub prætextu, quod prius esset facienda mensuratio terrarum, & solidanda computa; verum etiam pro alijs decursis à die motæ litis vsque ad terminationem locationis.

Dictus enim prætextus hodie cessat ex mensuratione facta per Officialem Leodiensem admussim correspondente quantitati enunciatæ in instrumento locationis, dicto Summ. *nu.* 7. necnon ex solidatione computorum, de quo in eodem Summ. *num* 8.

Quo cessante non fuit dubitatum quin per commissionem mihi directam continentem amplissimas clausulas *quam, & quas vna cum ineiden. dependen.* † tributa fuerit Rotæ facultas decidendi etiam non comprehensa in dictis sententijs, ex traditis per Marescot. *var. resol. lib.* 1. *cap.* 20. *num.* 1. *per.* Rot. *coram Durano decis.* 60. *num.* 33. 34. & *duob. seqq.* & *in rec. decis.* 178. *numer.* 10. & *decis.* 504. *numer.* 4. *par.* 14. ac etiam procedendi † prout in prima, *idem Marescott. in cap. nox. citato num* 6. Seraphin. *decis.* 1241. *num.* 2. & 1327. *numer.* 3. & *in rec. decis.* 12. *num.* 4. *par.* 8. 2 3

Quemadmodum enim Vbertus Conductor, seù eius hæredes in vim dictæ commissionis ab ipsis obtentæ potuissent absolui à solutione omnium affictuum, † ita pariformiter vigore eiusdem commissionis effectæ communis poterunt eos consequi Abbas, & Conuentus S. Iacobi, vt aduertit Rota *in nullius de Carrettis* 13. *Nouembris* 1587. *cor. Comit. apud Marches. par.* 1. *fol.* 231. *nu.* 1. & *coram Durano allegat. decis.* 60. *n.* 34. & 35. 4

Et quidem via executiua, dum illius competentia specialiter à partibus in conuentione deducta, † non potest in dubium reuocari, ex formalis per Boer. *decis.* 295. *nu.* 10. Zacch. *de oblig. cam. quæst.* 2. *num.* 39. & 40. Rot. *penes eundem decis* 208. *num.* 8. & *cor. Roias decis.* 118. *num.* 5. 5

Neque Causæ resolutio valuit retardari sub prætextu non integræ purgationis attentatorum ab hæredibus Vberti desumptæ ex eo, quia sub die 12. Maij prox. præt. fuerit à me subdelegatus Iudex in partibus ad effectum liquidandi expensas factas ex causa dd. attentatorum, & reficiendas per Abbatem, † qua liquidatione, & refectione non secuta dicebatur non esse locum discussioni negocij principalis. 6

Quia obiectum fuit sublatum ex facto, hæc enim subdelegatio emanauit † cum clausula *sine præiudicio prosecutionis causæ super negocio principali*, & quidem de consensu partium, vndè licet illam Notarius ex propria incuria apponere omiserit in decreto, talis negligentia, † seù obliuio non tollit rei veritatem, neque valuit aliquod inferre præiudicium Abbati, ad Text. *in l. si librarius* 93. & *ibi gloss. de regul. iur. l. error C. de testam. Bursatt. consil.* 317. *nu.* 2. *lib.* 3. & Rot. *coram Manzad. decis.* 117. *num.* 1. 7 8

Et ità, altera tantùm parte informante, decisum fuit

REVERENDISS. D. ALBERGATO.
Sac. Rotæ Decano.

Tregessima Pecuniaria.

Lunæ 25. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Super mercibus venditis hipotheca exerceri prætendebantur, hic denegata, quia venditio facta est minutatim, & vlterius emens tamquam prior creditor, erat etiam potior in iure, cui obstare non poterat, quod in limine decoctionis eadem venditio facta sit, quia dum etiam ea sequuta, illas creditor consequi debuisset, nulla data causa simulandi, cessabat etiam quelibet simulatio, vel fraus; Rursus quia dominium regulariter probatur ex signo, illud quandoque, prout hic, solum ad demonstrandum artificem fuisse positum declaratur.

SVMMARIVM.

1 *Apocha trino teste munita æquiparatur publico instrumento.*
2 *Merces minutatim venditæ, & existentes penès tertius possessores non recipiunt hypothecam.*
3 *Prior qui est tempore, est prior in iure.*
4 *Decoctionis in limine facta venditio non valet.*
5 *Decoctionem si per tres annos præcedit venditio, omni caret suspicione fraudis, & simulationis, atque ideo valet, & substinetur.*
6 *Dectionis in limine creditor non prohibetur à suo debitore reci-*

recipere id, quod post decoctionem secutam adhuc consequi debuisset.

7 *Contractus si iam fuerat inter partes perfectus, scriptura dicitur requisita ad maiorem illius probationem.*

8 *Dominium mercium probatur ex literis oneratorijs, vulgo nuncupatis* di Carico.

9 *Dominium rei probatur ex signo illi apposito.*

10 *in Mercibus plerumque signum artificis apponitur, ad denotandum à quo illæ factæ sint.*

DECISIO CCCXL.

EMerat Franciscus Donadonus à Carolo Matthæo Repach creditore Francisci, & aliorum de Lucatellis quædam ferramenta, illaque transmissa sub eius nomine ad Ciuitatem nouam, fuerunt ad instantiam fratrum de Veltij vti creditorum eorundem de Lucatellis sequestrata per Gubernatorem loci, qui vlterius per sententiam declarauit ipsos Veltios creditores in summa scutorum 4077. & ferramenta spectare ad Lucatellos debitores. Sed causa per appellationem ad Curiam deuoluta, venditisque interim ferramentis, pretioque deposito penès Ioannem Baptistam Marinum; fuit tandem post varios casus commissa R. P. D. Bussio de voto Rotæ; Vnde subscripto per me dubio, illoque proposito die 30. Ianuarij anni præteriti fuit dilata resolutio, & dictum vt coadiuuarentur probationes hinc inde; sed eodem dubio hodie ad disputationem reuocato, responsum fuit constare de bono iure Donadoni.

De credito enim Caroli Repach in summa florenorum 10. mil. constat ex apocha data in Summ. præterito Francisci *nu. primo*, † quæ vti trino teste munita æquiparatur publico
1 instrumento, ex vulg. *l. scripturas C. qui tot. in pign. habean.*

Quod autem in solutionem huius crediti fuerint tradita ferramenta controuersa, patet ex quietantijs factis à Francisco Donadono Procuratore ad illa recipiendum specialiter constituto à d. Carolo, eod. Summ. *num.* 2. Et denique illorum successiua venditio, & transmissio ad Ciuitatem nouam probantur ex apochis datis in citato Summar. *nu.* 1. & 4. itaut cùm ex his controuerti nequeat dominium istarum mercium fuisse translatum in Donadonum, frustrà illas vendicare cōtendunt fratres de Veltijs vigore hypothecæ, quæ etiamsi
2 alias competere, † non esset exercibilis contra merces minutatim distractas, & existentes penès possessores *l. cum tabernam 34. ff. de pignor.* Bart. *in l. si constante 25. num. 73. ff. solut. matr.* Marascott. *var. resol. lib. 1. cap. 24. num. 3. & 4.* Merlin. *de pignor. lib. 2. tit. 1. qu. 45. num. 9. & seqq. & signanter num. 5.* Rota *decis. 125. & 126. penès Pacific. de Salud. & cor. Put. decis. 289. lib. 2. & coram Eminentissimo Ottobono decis. 55. num. 8. & 9.*

Et quatenus etiam esset exercibilis, adhuc Veltij eorum credita deducentes ex partis librorum, & singraphis nummarij conscriptis de annis 1661. 1662. & sequentibus repellerentur
3 tanquam posteriores à Donadono † suum ius anterius deducente ex apocha confecta de ann. 1659. fauore Caroli Matthæi Repach, à quo ipse causam habet; ex vulg. regula Text. *in cap. qui prior. 55. de reg. iur. in 6. & l. si fundum C. qui pot. in pign. hab.* cum alijs relatis per Merlin. *de pign. lib. 4. tit. 1. quæst. 2. num. 1.*

Non subsistente, tàm apocham prædictam, quam alias successiuè factas dationis in solutum istarum mercium, & venditionis earundem Donadono, fuisse simulatas vtpotè celebratas cum Carolo Socorio debitore à Donadono iuuene
4 tabernario † eorundem, & in limine decoctionis, & adductis per Add. *ad decis. 16. num. 119. & seqq. par. 8. rec.*

Etenim respectu primæ apochæ vti confectæ per tres an-
5 nos ante prætensam decoctionem † cessat omnis suspicio fraudis, vel simulationis, iuxtà firmata per Stracch. *de decoct. par. 3. num. 30.* Grat. *discept. 391. num. 10. & 12 latè* Roueh. *de decoctor. not. 37. num. 108. cum tribus seqq. & per* Bellon. *decis. Genuen. 13. num. 30.*

Vndè supposita illius veritate nullo iure prohibebatur Carolus Matthæus siue in limine decoctionis recipere in satisfactionem sui crediti ferramenta controuersa, quæ etiam post decoctionem erat consecuturus, illaque vendere Dona-
6 dono, † vt proindè cùm nulla possit assignari verisimilis causa simulandi, cesset per consequens omnis suspicio simulationis, Bart. *cons. 65. num. 5.* & benè ad rem ponderat Alex. *cons. 18. num. 12. & 13. lib. 5. & post eum* Hended. *cons. 41. num. 28. & 29. lib. 2* Rota *decis. 307. num. 11. par. 1. & decis. 677. sub num. 5. vers. vnde applicatur conclusio par. 2. rec. & in* Senogallien. *prædij 27. Februarij 1673. sub §. verum quia vers. neque sufficienter cor. R. P. D. meo Vicecomite* cum alijs ibi allegatis.

Neque identitas mercium venditarum potest controuerti sub prætextu, quod fuerint à Donadono transmissæ ad Ciuitatem nouam ante stipulationem venditionis.

Nam releuaret obiectum, si merces fuissent traditæ Donadono post celebrationem apochæ, sed cùm illas iam recepisset à Lucatellis, vt dictum est, & ex mandato procuræ per ipsum ad emendum confecto in personam Hieronymi, d. Summ. *nu.* 3. desumatur contractum venditionis iam fuisse conclusam ante celebrationem dictæ apochæ, † quæ propte- 7
rea videtur duntaxat fuisse requisita ad maiorem probationem iuxtà Gloss. *in l. contractus sub verb. in scriptis C. de fid. instr.* cum ibi notatis per DD. Hinc ex accelerata transmissione, seù distractione dictarum mercium, quam vti Dominus facere poterat, nulla elici valet coniectura pro exclusione identitatis earundem.

Minusque obstat hæc ferramenta fuisse obsignata cum signo eorum de Lucatellis; quia dum constat de illorum datione in solutum facta Carolo creditori ex prædictis, & vlterius fuit in ipsius appositum etiam signum Donadoni, & sub eius nomine fuerunt transmissa ad Ciuitatem nouam,
vt patet ex literis onerarijs vulgò nuncupatis *di carico* † ex 8
quibus, prout ex signo denotari dominium, notat de primis Salicet. *in l. cum proponas num. 5. C. de nautic. fænor.* & post eum
Mascard. *concl. 990. nu. 10.* † & de secundo Bald. *in authen. dos* 9
data num. 2. in fine C. de donat. ante nupt. & sequitur Iason. *in l. si mora num. 12. pariter in fine ff. solut. matr.* Indè censendum est signum illorum de Lucatellis fuisse appositum non ad ali-
quam denotationem dominij, † sed ad ostendendum Arti- 10
ficem mercium, vt fieri solet, ad tradita per Grat. *discept. 547. num. 17.*

Et ità vtraque &c.

R. P. D. CALATAIV.

Romana Donationis.

Lunæ 25. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

De dominio, & possessione Baroniæ tractatur, ad hoc, vt si quis existeret Baro, illius bona vigore Bullæ Baronum suis creditoribus sint obnoxia; Eademque possessio & vna simul dominium ex perceptione fructuum probantur, ex actibus iurisdictionalibus exercitis, & demum ex propria ipsius Baronis confessione, quod Castra ad ipsum spectabant, & pertinebant, quæ confessio verificatur tam de possessorio, quàm de petitorio & concurrebat vlterius clausula *constituti*, quæ semper constituentis possessionem probat.

SVMMARIVM.

1 *Bona Baronum quamuis fideicommisso subiecta, sunt obnoxia creditoribus eorundem Baronum.*

2 *Possessio arguitur, & probatur ex perceptione fructuum.*

3 *Possessio iure familiaritatis immutata censetur in ius proprium.*

4 *Iurisdictionis pertinentia, & possessio probatur ex deputatione Iudicis, & Officialis.*

5 *Pertinentia, & vbi aliquid alicui pertinere dicitur, intelligitur tam de petitorio, quàm de possessorio.*

6 *Clausula* constituti *transfert possessionem in constitutarium.*

7 *Clausula* constituti *necessario supponit possessionem penes constituentem existere.*

8 *Transferre nemo potest, vel alteri dare quod ipse non habet.*

DECISIO CCCXLI.

POst emanatam sententiam * coram R. P. D. meo Bourlemont declarantem Raphaelem Androsillam fuisse
Baronem Castrorum Catalupi, & Bordellæ, † & per conse- 1
quens eius bona remansisse subiecta Bullæ Baronum fauore creditorum, pluries dubium proposui, An d. sententia sit confirmanda, vel infirmanda, sed dilata semper resolutione, tandem Domini voluerunt vt scriberetur strictè super possessione;

ne; Vnde iterum causa hodie proposita, sententiam confirmandam esse dixerunt.

Eius namque validitas non fuit controuersa, iustitia verò resultat ex duabus decisionibus coram Eminentiss. Cerro, & ex alia coram R. P. D. meo Bourlemont in eius locum subrogato, in quibus plenè firmatum fuit qualitatem Baroniæ, quæ prius residebat penès Annam Moronam vti Dominam dd. Castrorum pro quarta parte, transijsse in Raphaelem eius virum vti illius hæredem, & vti talem præcedente licentia f. m. Innocentijs X. Castra vendidisse Cæsari Palazzolo.

Et sanè quod Raphael viuente Anna vxore possederit saltem iure familiaritatis d. quartam partem probatur ex pluribus eius epistolis, in quibus instabat sibi remitti partem fru-
ctuum, in aliquibus fassus fuit etiam receptionem, vt in
2 Summ. *num.* 1. ex perceptione enim fructuum † arguitur pos-
sessio, Posth. *de manut. obseru.* 23. *num.* 5. *& seqq.*

Post obitum verò vxoris, à qua fuit hæres institutus, cen-
3 setur ex tituli superuenientia, † mutasse possessionem iure
familiaritatis, & possedisse iure proprio, vt aduertit *dec. coram Eminentiss. Cerro* 1. *Aprilis* 1669. §. *& licet*, *& coram R. P. D. meo Bourlem.* 1. *Iunij* 1671. inter actus possessorios iurisdictionales, omissis patentibus deputationum Gubernatorum registratis in libros Communitatis, dentur hodie rescripta facta sub memorialibus Vassalorum, & in specie super commissione vnius causæ Francisco de Alexandris in locum Gubernatoris, d. Summario *num.* 3. cuius rescripti vigore d. De-
4 putatus processit, † vt *nu.* 4. quæ Officialium, & Iudicium
deputatio dicitur actus possessionis iurisdictionis Mascard. *de probat. conclus.* 946. *num.* 2. Rot. *coram Burat. decis.* 427. *nu.* 4. cum alijs adductis per Postium. *de manut. obseruat.*

Successiuè post quatuor annos à die obiectus d. Annæ vti illius hæres vna cum Portia cōdomina licētiam obtinuit à sanctæ memoriæ Innocentio X. vendendi medietatem Castrorum, d. Cæsari Palazzolo sub expressione, quod cupiebant dd. medietatem Castrorum, in quorum possessione exibebant, vendere, alienare, d. Summ. *num.* 5. & in instrumento venditionis explicitè fassi fuerunt, quod medietas spectabat ad dictam Portiam, & alia medietas ad d. Raphaelem, vti vxoris hæredem, & quod vendebant Castra cum illius dominio, & plena, ac omnimoda iurisdictione ciuili, & criminali, omnibusque, & singulis Vassallis, Homagijs, Vassailagijs seruitijs, & iuribus, necnon cum fructibus, saluis tamen, & reseruatis pro ipsis venditoribus pœnis maleficiorum damnorum datorum pensionibus, responsionibus, & canonibus annuis, alijsq; fructibus, redditibus, & prouentibus donorum, bonorum, effectuum, & aliorum in venditione comprehensorum decursis, & non exactis per totum mensem Aprilis illius anni, & seq. constituerunt &c. d. Castri & aliorum iurium medietatem pro tempore possidere, d. Sum *n.* 6. Confessio enim, quod Castra ad ipsos pro medietate pertinebant,
5 † comprehendit tam petitorium, quàm possessorium Bald. *in cap. dilectos de fide instr.* Felin. *in cap.* 1. *nu.* 7. *post med. de rescrip.*
6 idque etiam importat clausula *constituti*, † quæ si transfert
7 possessionem in constitutarium, † necessariò supponit illam
8 existere penès constituentem, quia nemo transfert † quod
non habet, vt ponderat *d. decis. coram R. P. D. meo Bourlemont.* 1. *Iunij* 1671. §. *præter confessiones*.

Et ità vtraque &c.

Decis. impressas in hac causa concordauimus supra in alia precedenti parte 17. *ad decis.* 138. *quæ emanauit in eadem causa.*

R. P. D. MATTHÆIO.

Auximana Prædij.

Lunæ 25. *Iunij* 1674.

ARGVMENTVM.

Duo fideicommissa à Testatore constituta sunt, vniuersale vnum, & particulare alterum; Cumque primum sub conditione *si sine filij* expirasse per mortem cum filij dubitatum nō sit, ita quoq; alterum euanescere fuit resolutum; tùm, quia & à primo dependens, cum illo, cessare necesse est; tùm etiam quia factum erat per verba exceptionem denotantia, quæ semper remanent sub eadem regula, tùm & tertio quia non constito de contrario, vtrumque fideicommissum eodem themate constitutum dicendum est.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommissum particulare depēdens a fideicommisso vniuersali, eo defecto, & ipsum quoque deficere necesse est, & num. seq.*
2 *Substitutio vniuersalis si non potest habere locum, eo minus intrabit exceptio in illa comprehensa, & sup. num.* 1.
3 *Exceptionis natura est vt veniunt sub regula, & intelligatur retentis eisdem terminis.*
4 *Verba fideicommissi semper intelliguntur eodem themate, & ab eodem fideicommisso regulantur.*
5 *Fideicommissum factum* si sine filijs, *exspirat per mortem cum filijs siue fuerit vniuersale, siue particulare, amplia vt num. seqq.*
6 *Dictio* semper *apposita in fideicommisso facto* si sine filijs *non impedit quo minus ille expiret per mortem cum filius.*
7 *Agnationis sola consideratio non facit quod fideicommissum ordinatum* si sine filijs, *non expiret per mortem cum filijs.*
8 *Filij in conditione positi censetur vocati, & quando, vide supra à principio decis.*
9 *Obseruantia deseruit plurimum pro interpretatione fideicommissi, & illius durationis, & vid. num. seq.*
10 *Fideicommissum vt interpretetur ab obseruantia, illa deduci debet ex actibus positiuis, non negatiuis, quod per illos resultet consensus agentis, & num.* 9.
11 *Mulierem consensus si ab earum obseruantia deducitur, & suffragatur, quia sibi non præiudicat.*
12 *Agnationem non facit solum cognomen, sed descendentia ab vno stipate, quamuis remotissimo operatur identitatem familia.*

DECISIO CCCXLII.

COnditum fuit per Huguccinum de Campanis de anno 1585. Testamentum, in quo hærede vniuersali Io: Baptista filio, vna cum alijs masculis nascituris nuncupatis, eisdem sine filijs legitimis descendentibus morientibus, substituit Prosperum fratrem, & Victoriam sororem toto tempore quo ipsi viuerent, & post illius obitum ordinauit hæreditatem absque vlla trebellianicæ detractione deferendam esse ad ipsius filias fœminas, & ad filios filiorum in defunctum masculorum, excepta possessione Cauaticci, cuius alienationem, & diuisionem prohibuit, ex quo constituit super ea perpetuum fideicommissum ad fauorem familiæ de Campanis.

Paulo post conditum Testamentum ipse Huguccinus Testator alios filios, nempè Antonium Mariam, & Henricum suscepit, quibus hæreditas patris delata fuit, & demum secuto obitu Io. Baptistæ, & Antonij Mariæ sinè filijs masculis contra Mariam, & Honestam ortas ex d. Antonio Maria, & Corneliam natam ex d. Henrico, & Mutium & Scipionem de Campannis insurrexit Alphonsus Campana Professus in Religione Sancti Augustini, cui vti proximiori, & in illius locum Monasterio, Rot. *sub die* 4. *Febr.* 1661. *coram bo. me. Celso* dixit dandam esse Immissionem iuxta decisionem impressam in ordine 341.

Secuto verò obitu fratris Alphonsis, & ad trutinam reuocata ista disputatione, & dato dubio; An sit standum, vel recedendum à decisis, & cui sit danda Immissio, DD placuit capere resolutionem fauorabilem pro Maria & Honesta; Illius decisionis fundamentum fuit, quod prædium, de quo agitur à Testatore fuerit particulari fideicommisso suppositum fauore lineæ contentiuæ masculorum, quam qualitatem cùm non habeant Maria, & Honesta, & vti expresè exclusæ, etiamsi sint Testatoris neptes, & illis immissionem decisio, quæ nunc reuidetur, denegandam esse firmauit; Verùm ad tollendum hoc æquiuocum, aduertebant DD. quod Testator instituit filios masculos cum reciproca inter eos, quibus sine filijs decedentibus, substituit Prosperum fratrem, & Victoriam sororem dum viuerent, & post eorum obitū voluit, quod hæreditas deuolueretur ad filias fœminas ipsius Testatosis, siue ad filios filiarum, excepta possessione Cauaticci, quā semper voluit pertinere ad lineam masculorū de Campanis ordinatim, vt quis proximior erit, & exinde cum Antonius

Maria

Maria, & Henricus Testatoris filij obierint cum filijs substitutio Prosperi fratris, & Victoriæ sororis cessauit, ex quo conditio purificata non fuit, cum qua euanuit quoque particulare fideicommissum super possessione Cauaticci ordinatum ad fauorem familiæ de Campanis, vti à primo dependens
1 & illi † subordinatum, & ideò illius defectus influit in omnes alios subsequentes, & ab eo dependentes, *l. mater, §. fin. & l. qui habebat ff. de vulg. & pupill. l. cum testamentum ff. de hær instit. l. ex facto § fin. ff. ad Treb. Bursatt. cons. 263. & cons. 337. nu. 20. lib. 1.* Peregr. *de fideic. art. 15. num. 28.* Rot. *decis. 519. num. 2. & 4. par. 1. & decis 86 num. 13. par. 1. rec.*

Vnde cùm fideicommissũ particulare conceptũ fuerit per viã exceptionis, ibi, Eccetto la possessione de Cauaticci, sub eadẽ conditione censeri debet institutum, & propterea si non ha-
2 bet locum substitutio vniuersalis ad fauorem filiorum; † eo modo nec intrabit exceptio, cùm de natura exceptionis sit,
3 quod veniat sub regula, † & quod intelligatur retentis terminis regulę, vt in specie firmauit Bero *cõs. 38. nu 13. & seq. lib. 1.* Abb. *cõs. 563. n. 7.* Cald. *cõs. 5. de iur. iur.* Rot. *cor. Bic. dec. 124. n. 29. & dec. 337. n. 9. & in rec. dec. 144. n. 6. & dec. 196. n. 1. & dec. 391. n. 14. par. 1. & dec. 168. nu. 4. & seq. & decis. 348. nu. 1. p. 6.*

Exceptio enim possessionis Cauaticci non potest intelligi, quod stet absolutè indepenter, & habeat locũ in quocumq; casu, quia certũ est, quod dum Testator instituit hęredes vniuersales proprios filios masculos, non excepit possessionẽ delli Cauaticci, & proinde patet exceptionẽ verificari non posse nisi in subsequẽtibus substitutionibus cõceptis sub cõditione *si sine filij*.

Nec vllo modo obesse posse videtur illa verba, Quã semper voluit pertinere ad lineã masculorũ de Campanis ordinatim,
4 vt quisq; proximior erit, † quia ista intelligẽda sunt retẽro eodẽ themate, & repetita eadem conditione si sine filijs, Pereg. *de fideicom. art. 29. nu. 27.* Rot. *dec. 230. per tot. par. 2. diuers.*

Itaq; cũ Antonius Maria vnus ex filijs Testatoris decesserit
5 cum filijs, nempè Honesta, & Maria, † expirauit vtrumq; fideicommissum tã vniuersale ad fauorẽ filiarum fœminarum Testatoris, & descendentiũ ab eis, quàm particulare ad fauorẽ lineæ masculinæ de Campanis, iuxtà celebre *cõs. Oldradi 21.*
6 quod passim Rota secuta fuit, nihil refragãte dictione † *semper* Rot. *dec. 490. n. 1. vers. si quidẽ par. 4. diuers.* minusq; refragante,
7 quod Testator videatur in possessione, de qua agitur † prospexisse ad conseruationem agnationis, Rot. *dec. 486. par. 1. & dec. 151. n. 10. par. 5. rec* & hac de causa non dubitarunt DD. Mariã
8 & Honestã esse admittẽdas ad integrã Testatoris hęreditatẽ † vti in cõditione positas, vt optimè firmauit Rot. *cor. Mer. d. 447.*

Nihil penitus repugnãte obseruantia adducta in eadẽ decisione, quæ reuidetur in § *Idq;* ex quo mortuo Antonio Maria patre, non successerit Maria Honesta in d. prædio, sed illud de-
9 uenit ad Fabritiũ transuersalem, † quæ obseruantia valde deseruit pro fideicommissi interpretatione, iuxtà notata in eadẽ decisione; At ista obseruantia deduci non meretur, dũ est fundata in actibus simpliciter negatiuis, & ad hunc effectũ necesse
10 sint actus merè positiui, † & quod quis actum gesserit, per quẽ illius consensus inducatur, Vermil. *cons. 200. nu. 14.* qui penitùs
11 in hoc casu excluditur, † dum de eo tempore vna erat vidua, altera verò Virgo, Rot. *in Pisauren. Primogenituræ 16. Ianuarij 1651. § fin. coram bo. me. Car. Cerro.*

Et hæc sufficere visa fuerunt ad effectũ excludendi Olimpiam, & Annam à fideicommissi immissione, & quoad Mutium, & Scipionem in *decis. coram bo. me. Celso 341.* fuit sufficienter responsum ipsos non solùm esse remotissimos, sed nec etiam de linea, & familia contentiua ipsius Testatoris, & quãuis honorentur cognomine, & sint de eadem familia,
12 attamen non attenditur solum cognomen, † sed agnatio, & descendentia ab vno stipite, quamuis remotissimo, operatur identitatem familiæ, Rot. *cor. Merlin. decis. 669. num. 32.*

Et ità tàm Maria, & Honesta, quàm Monasterio S. Augustini, & Mutio, & Scipione de Campanis informan. resolutum fuit &c.

R. P. D. CALATAIV.

Hortana Societatis Macelli.

Lunæ 25. Iunij 1674.

ARGVMENTVM

Via exequutiua denegatur inter socios, quia nec aderat obligatio Cameralis, vel similis, non obstante quod inter illos actum fuisset coram A. C. præuio monitorio exequutiuo, quia causa ex integro fuerat Rotæ commissa; Rursùs etiam plura deducuntur de rationibus inuicem, non autem ab altero tantùm ex socijs reddendis; ad hoc vt computa integrè solidentur, & de peritia, seù relatione periti de consensu partium electi.

SVMMARIVM.

1 *Exequutiuè nec etiam inter socios proceditur vbi deficit obligatio Cameralis, vel alia clausula importans processum exequutiuum.*
2 *Causa Rotæ commissa non proceditur exequutiuè deficiente obligatione Camerali, vel simili etiamsi exequutiuè procedi potuisset coram A. C.*
3 *Socius non potest conueniri ad reddendam rationem, nisi ab alijs quoque socijs, etiam ratio reddatur, ad hoc vt computa integrè solidentur.*
4 *Rationes nisi vniuersaliter inter socios reddantur excluditur omnis actio debiti, & crediti, & num. 3.*
5 *Peritia in parte impugnata, non potest in parte acceptari, & in alia reici.*
6 *Peritus sicut potuit errare in vna partita, ita etiam errare potuit in alia.*
7 *Socius licèt adnotauerit in suo libro belluas datas ad macellandum, non exindè sequitur ipsum earum pretium exegisse.*
8 *Reclamatio facta post 20. annos à relatione periti statim post finitam societatem de communi consensu partium electi, præsumitur calumniosa.*
9 *Solidatio computorum, remissio, & liberatio præsumitur inter socios per spatium longi temporis, & quando.*

DECISIO CCCXLIII.

Contracta, & finita societate Macelli inter Franciscum Rallum Stephanum Arcam, & Paulum Pontem, & Dominicum Rallum, omnes concorditer deuenerunt ad computa amicabiliter solidata per Dominicum Prosperum, vt ex calculo per Ægidium dato post 20. & vltra annos mortuo Stephano, cum supposito, quod ipse solus administrasset; Institerunt postea Franciscus Rallus, & Socij præuio monitorio coram A. C. pro reuisione computorum contra Ægidium Arcam fratrem, & hæredem Stephani; Deuoluta autem causa ad Rotam, & disputato dubio, An sit relaxandum mandatum contra bona hæreditaria Stephani, & pro qua summa, Domini negatiuè responderunt.

Actio enim executiua non competit dd. socijs, dum non adest obligatio Cameralis, aut quarantigia, vel similis alia obligatio, siue clausula, † cuius vigore processus reddatur exe- 1
cutiuus Rota *in Lucana dotis 19. Ianuarij 1629. coram Card. Virili, Ridolphin. in praxi par. prima cap. 1. num. 1.* nullo habito respectu ad monitorium coram A. C. exequutum, † dum cau- 2
sa fuit Rotæ commissa ex integro in statu, & terminis.

Præterea nulla datur iustificatio de generali administratione d. Stephani, & tantùm abest, quod testes hoc deponant, quod potiùs asserunt omnes socios simul administrasse, pecunias exegisse, & emptiones modo ab vno, modo ab altero factas, & tales depositiones concordant cum peritia Prosperi, qui vnicuique socio pro rata exacta eius portionem posuit in † debitum, ex quibus oritur nè cogi possit vnus Socius ad 3
redendam rationẽ, nisi ab alijs quoque ratio reddatur, ad hoc vt computa dati, & recepti integro solidari possint Paulus *de Castro cons. 126. num. 1. vers. sed hoc fundamentum tom. 2.* Felic. *de societ. cap. 37. nu. 11.* Duard. *de societate lib. 3. cap. 6. num. 15.* nam alias excluditur omnis actio † debiti, & crediti, Rota *decis.* 4
265. num. 20. par. 6. rec.

Cæterùm ex relatione tertij periti, super qua fundant socij intentionem, non constat de aliquo debito Stephani, quia in primo restrictu supradictæ peritiæ fol. 1. licèt illum constituat debitorem in scut. 87. pro residuo scutorum 148. ad cuius debitum non computatorum; Attamen fol. 2. & 3. declarat illiquiditatem huius computi in duabus partitis, altera scutorum 124. quæ supponuntur data per Franciscum Rallum, & non constat de eius subsistentia, vel per receputam, vel per similem actum, à quo elucescat veritas solutionis; Altera verò scutorum 200. vt supponitur mutuata negotio societatis, absque eo quod appareat per aliquod legitimum documentum de existentia mutui, & persona creditrice, & cum mutuans potuerit esse dictus Stephanus, non debet partita ad eius debitum apponi, & propterea detractis à debito Stephani scutis 324. quæ important istæ duæ partitæ, non solùm Stephanus non remanet debitor, sed creditor in scutis 237.

Nec dicantur, quod dictæ duæ partitæ iustificentur, eo quia fue-

fuerunt positæ in calculo, seù computo prædicti Prosperi primi periti statim soluta societate, quia cùm d. peritia, seù
5 computum à Francisco Rallo, & socijs impugnetur, † non potest in parte acceptari, & in alia reijci, cùm eum redar-
6 guant, quod sicut peritus † potuit errare in vna partita contra socios, ita etiam in alia contra Stephanum.

Secunda prætentio capitalis per socios positi in societate, & vtilium, iuxtà eundem restrictum d. tertij periti fol. 12. & 17. fuit pariter tanquam in subsistens relecta, nam quoad capitale pro illa rata sociorum, quæ iustificatur peruenisse ad manus Stephani iam fuit computata vti ipsius debitum in peritia fol. 3. num. 26. & 35. & ipso capitali computato, adhuc subsistit d. creditum Stephani in scutis 237.

Quod autem capitale consistat in bestiaminibus, quæ ponuntur ad creditum Stephani, tanquam ab ipso emptis cum pecunijs socialibus, nihil pariter releuant, dum bestiamina apparent macellata, & vendita in relatione ipsius tertij periti fol. 9. & 10. Nec Stephanus tenetur reddere rationem de pretio retracto dictarum Belluarum macellatarum, ex quibus possunt consistere capitale, & vtilia, quia debet iustificari plenè, & concludenter, quod dictum pretium peruenerit ad
7 manus d. Stephani, † qui licèt adnotauerit manu propria Belluas datas ad macellandum, non exinde sequitur ipsum exegisse pecunias retractas ex ipsarum venditione.

Quibus omnibus accedit, quod valdè vrget præsumptio malæ fidei contra Fanciscum Rallum, dum reclamatio ad reuisionem computorum Prosperi periti, & amicabilis composi-
8 toris de consensu partium electi statim finita societate, † deducitur post mortem Stephani, qui diu superuixit dictæ reuisioni, imò post 20. & vltra annos à die relationis Castren. *cons. 126. num. 2. in fine tom. 2*, Felin. *de societ. cap. 37. num. 5. & seq.* Duard. *de societ. lib. 3. cap. 6. quæst. 1. num. 11.* & quod per tanti
9 temporis spatium † censetur inducta inter socios remissio, & liberatio, Mascard. *de probat. concl. 1260. num. 37.*

Et ità, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Altera, & hic immediata Decisio est in eadem causa, licèt diuerso articulo.

R. P. D. CALATAIV.

Hortana Pecuniaria.

Lunæ 25. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Integrum debitum persoluerat correus, cui proinde alterius medietatis repetitio aduersus alium correum est concessa, non obstante exceptione, quod Apocha obligationis diceretur facta sub spe futuræ numerationis, quia ex illius verbis, *per altretanti da noi pagati*, visum est importare solutionem factam, non faciendam, prout etiam aliæ similes exceptiones sunt reiectæ, quæ quia altiorem requirebant indaginem, ideò non sunt admissæ ad impediendam executionem obligationis Cameralis.

SVMMARIVM.

1 *Correorum vnus, qui totum debitum soluit, repetit suam medietatem ab altero correo.*
2 *Cessionario competit eadem via executiua, quæ competebat cedenti.*
3 *Exceptio non numeratæ pecuniæ non allegatur in Apocha exprimente* quali sono per altretanti pagati per noi.
4 *Verbo* per altretanti *intelliguntur de solutis, non autem soluendis.*
5 *Creditor post solutionem receptam, & facta cessione soluenti, eidem præiudicare non potest.*
6 *Pecuniæ ex communione prouenientes, non possunt applicari in creditum proprium vnius, vel alterius ex socijs.*
7 *Creditum, vel debitum bis excomputari deberi bona fides non patitur.*
8 *Exceptio illiquida, incerta, & altiorem requirens indaginem, non potest retardare executionem obligationis Cameralis.*

Decis. Recent. Part. XVIII. Tom. I.

DECISIO CCCXLIV.

PEndente societate Macelli inter Franciscum Rallum, Stephanum Archam, Paulum Pontem, & Dominicum Rallum, se in forma Cameræ obligarunt ex particulari obligatione, non autem sociali prædicti Stephanus, & Franciscus soluere Dominico Prospero scuta ducentum, quæ cùm in totum soluta fuerint à Stephano reportata iurium cessione ad effectum repetendi portionem Francisci, obtinuit ab A. C. Ægidius Archa frater, & hæres Stephani mandatum, à quo commissa causa in Rota cum clausula *si quid exequendum*, sub hodierna die me proponente, Domini resoluerunt pro executione.

Constat nempè de credito ex apocha tàm à Stephano, quàm à Francisco subscripta, Summ. *num. 1.* ac de solutione dictorum scutorum ducentum, vnà cum iurium cessione Summ. *num. 2.* & ideò cum Stephanus † successerit in iuribus credito- 1
ris aduersus correum debendi, de iustitia mandati dubitari nequit *l. 2. C. de duobus reis* Thesaur. *dec. 91. in fine* Surd. *decis. 308. num. 7.* Menoch. *de præsumptionib. lib. 3. præsumpt. 60. n. 92.* concurrente credito liquido obligatione Camerali vallato, pro quo competit cessionario † eadem via exequutiua, quæ com- 2
peteret cedenti Buratt. *decis. 57. num. 1.*

Exceptio, quod Apocha obligationis scutorum ducentum facta fuerit cum spe futuræ numerationis faciendæ à Prospero creditore constituto alterius similis summæ fauore Ercolani, & ideò cum non doceatur de solutione Prosperi, neque competit repetitionis, † cessat ex ipsa Apocha, ibi: *quali so-* 3
no per altretanti pagati per noi al Sig. Ercole in fiera di Farfa, † 4
& ideò confessio de solutis, non autem de soluendis.

Non obstat generalis computorum solidatio inita inter dd. Franciscum Rallum, & Franciscum fratrem Dominici quia cùm Dominicus Prosper creditor per decem, & vltra menses ante fuisset satisfactus à Stephano, eique omnia iura cessisse, nullatenus † poterat d Franciscus etiam facta expressa men- 5
tione dictæ partitæ antedictæ cessioni præiudicare, prædictumque Rallum ab eius debito liberare Rota *coram Bichio decis. 130. num. 3.* Multòque minus d. liberatio oriri potuit dum dicta solidatio nullam mentionem facit de credito, de quo agitur, & proinde illud comprehendere nequit; Quinimò dicto solidatio etiam generalis, non probaret extinctionem prædicti crediti successisse cum pecunijs d. Ralli, sed potiùs dicendum, esset eum processisse ex antecedenti satisfactione, d. Prosper receperat ab Archa.

Prout benè declarauit sententia lata ab A. C. Summ. Archæ *num. 4.* in qua petente dicto Rallo releuationem contra hæreditatem dicti Francisci Prosperi à præsentibus molestijs illatis per d. Archam pronunciatum fuit, nullum ius dicto Rallo competere, cum absolutoria ad fauorem Prosperi.

Nec videtur attendenda partita scutorum 120. quam Stephanus recipit à Rallo, cum declaratione retentionis ad effectum soluendi Prospero in satisfactionem supradictæ obligationis, quoniam cùm dicta pecunia proueniret ex venditione pellium societatis Macelli, † non poterat in præiudicium 6
aliorum consociorum applicari in extinctionem debiti particularis dd. Francisci, & Stephani, & proindè cùm Stephanus dd. scuta 120. bona fide apposuerit ad proprium debitum in computum dictæ societatis Macelli, vt constat ex relatione peritorum, & præcipuè tertij sub fol. 2. satisfecit quoad hanc propriæ obligationi, † nec congruum videtur bis esse in eius 7
præiudicium excomputanda *l. bona fides ff. de reg. iur.*

Compensatio cum prætenso debito societatis erroneè petitur, dum existentia fundamenti, nempè debitum deficit, vt ex altera *decis.* in causa societatis Macelli super dubio pariter hac resoluto, nec allegari potest sub prætextu rationis generalis reddendæ ad retardandam solutionem debiti particularis, vel saltem hæc prætentio, tanquam illiquida, & incerta, ac vlteriorem indaginem requirens, † non potest re- 8
tardare executionem obligationis Cameralis, Rota *post Zacch. de oblig. Camer. dec. 26. num. 2. & decis. 459. num. 8. par. 14. recent.* & per Doctores communiter.

Et ita vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Altera bic immediata Decisio est in eadem causa, licèt diuerso articulo.

R. P. D. RONDININO.

Maceraten. Saluiani.

Lunæ 25. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Saluianum prius denegatum conceditur, quia cessare visus est defectus hypothecæ creditoris, prout etiam alia anterior, quæ à primo possessore allegabatur; Illa quia non subsistebat commutatio dotis in fundum sine consensu, & ratihabitione vxoris, & sine aliqua prorsus illius, vel hæredum vtilitate; Hæc autem quia prætendebatur ex credito iam per dationem insolutum extincto, non obstante quod bona insolutum tradita illud non æquare dicerentur, quia saltèm idem reddebant illiquidum, & pro credito illiquido retentio non datur.

SVMMARIVM.

1 *Dotis commutationem in fundum dotalem æquè potest mulier ratificando approbare, vel contradicendo improbare, ex quibus hoc alterum fecisse dicatur.*
2 *Dotis commutatio in fundum dotalem secluso consensu, & vtilitate mulieris, vel eius hæredum fieri non potest.*
3 *Hypotheca super fundo dotali mulieris contrahi non potest.*
4 *Creditum per dationem in solutum remanet extinctum, & per consequens inefficax ad aliquam operandam hypothecam.*
5 *Testes ita declarari debent, vt contrarietas euitetur.*
6 *Sumptum de sumpto non meretur fidem, quamuis illius sumptum sit legitimè extractum, & num. 8.*
7 *Sumptum legitimè extractum habetur pro originali, & ad quem effectum, & num. seq.*
9 *Testis de auditu auditus non probat.*
10 *Locatio non effectuata possessionem locatoris non probat.*
11 *Locari potest etiam res aliena.*
12 *Retentio non datur pro credito illiquido.*

DECISIO CCCXLV.

EX duabus rationibus dictum fuerat Crescimbenis veluti cessionarijs illorum de Ghisellis pro fructibus census per Papirium Antoninum impositi, immissionem denegandam esse in controuersum prædium fontis Agliani, cuius possessionem adepti fuerant PP. Ordinis Prædicatorum hæredes substituti in Testamento Marij Antonini, quia nempè deficiebat illorum hypotheca, & in casu, in quo adesset, excludebatur ob prælationem anterioris hypothecæ, qua Patrum Prædicatorum possessores tuebantur, vt in *decis. 2.* Martij proximè præteriti coram me.

Verùm auditis hodie Crescimbenis, qui tunc informare non potuerunt, atque innouato penitùs facto Domini recesserunt à decisis.

Non enim subsistebat primæ Decisionis fundamentum ex defectu hypothecæ ex eo deductum, quod licèt ab initio dos Beatricis vxoris Papirij Antonini Census impositoris fuerit in quantitate constituta, postea tamen in hoc prædium Agliani dotale conuersa fuerit secluso damno, atque accedente consensu mulieris, qui deducebatur ex subsecuta ratihabitione, † cùm neque ipsa, neque illius hæredes vnquam reclamauerint non secus ac si mulier commutationem pecuniæ in fundum dotalem dissoluto matrimonio approbare, vel etiam improbare possit, vt ratiocinatur Sceuol. *in l. cum maritus 29. ff. de pact. dotalib.* quibus retentis terminis processerunt Domini in dicta præterita *decis.* huius causæ §. *defectus cum duobus seqq.*

Cæterùm dicebant Scribètes pro Crescimbenis ratihabitionem Beatricis deduci non posse ex lapsu temporis sine actu positiuo, cùm potissimùm ipsa prædecesserit viro intra quadrimestre, & sic breuissimo tempore post assignationem dicti prædij in prætensum fundum dotalem, Sum. de Crescimbenis *num. 6.* atque explicitè Nicolaum filium, & hæredem dictæ Beatricis in transactione inita cum Papirio patre anno 1622. super restitutione dictæ dotis maternæ illam agnouisse in quantitate florenorum 3. mil neque satisfactionem in dicto prædio fontis Agliani, sed in alijs bonis assecutus est, Summ. eodem *num. 9.* itaut ex sensu eiusdem contrariæ decisionis seclusis consensu, atque vtilitate mulieris, † vel eius hæredis 2
commutationem hanc fieri non potuisse, quod etiam comprobatur. Gratian. *discept. 535. nu. 31. & 32.* Capit. latr. *decis. 109. num. 7. & seq.* Honded. *cons. 41. nu. 27. vol. 1.* Rot. *rec. par. 9. decis. 231. nu. 11. & 12.* Garill. *dec. 43. nu. 7.* Bich. *dec. 151 nu 13. & in Romana Census 13. Iunij 1668. §. constituta coram R. P. D. meo Vicecomite, & in Perusina pecuniaria 13. Iunij 1673. §. finali coram R. P. D. meo Emerix.*

Cui veritati conformis est obseruantia cùm Papirius alium censum super hoc prædio imposuerit, atque in patrimonium Clerico constituerit, vt ad sacros Ordinis promoueretur, Sum. eodem *num. 7. & 8.* cum iam Nicolaus filius maternæ dotis satisfactionem assecutus fuerit ex dictis alijs bonis in transactione cum Patre inita, de cuius effectuatione docetur tàm ex possessione, vt deponunt Testes, Summ. eodem *num. 3. lit. G.* & *num. 10 lit. H.* quàm ex illorum distractione, dum illorum parterm anno 1624. & sic biennio post transactionem vendidit Plantadusio, vt ex bonorum identitate desumpte ex libro Catastri, atque ex Inuentario à Mario Antonino Nicolai hærede celebrato, Sum. eodem *num. 12. lit. A. cum pluribus seq.* ità vt remanente in bonis Papirij prædio controuerso fontis Agliani, remanserit subiectum hypothecæ contractæ super omnibus bonis Papirij occasione census, de quo agitur, fauore illorum de Ghisellis, à quibus Crescimbeni causam habent, veluti cessante prohibitione *legis Iuliæ* † nè hypotheca super 3
fundo dotali, mulierum contrahatur, de qua *in l. Iulia 4. ff. de fundo dotali in l. si prædium 23. C. de iur. dotium, & in l. vnica §. Et cum lex C. de rei vxor action Gloss. & DD. in princ. instit. quibus alienar. licet, vel non*, Cenc. *de cens. quæst. 18. nu. 10.* Rot. *post Pacific. de Saluiano decis. 30. num. 2. & in præterita decis. huius causæ §. Hoc posito.*

Hinc emergit resolutio alterius partis dubij quoad prælationem debitam Patribus Ordinis Prædicatorum possessoribus ex anteriori dote dictæ Beatricis, cum ex datione in solutum dictorum bonorum, occasione transactionis, quam Nicolaus filius iniit cum Patre, creditum remanserit extinctum & consequenter † sublata hypotheca ex naturali ratione, 4
quam reassumunt iura in *l. item libertus 6. ff. quibus modis pign. vel hyp. solu. l. soluendo 41. ff. de negot. gest.* Surd. *dec. 113. num. 2.* Rot. *rec. par. 12. decis. 197. num. 23. & in Romana Vineæ 22. Iunij 1671. §. Potissimum coram me.*

Non obstat, quod Testes deponant Nicolaum possedisse insimul cum Patre prædium fontis Agliani, Summ. Patrum Prædicatorum *num. 4.* quia iisdem se declarant referendo possessionem ante tempus transactionis initæ, secus autem post illam Summ. de Crescimbenis *num. 3. & 10.* † prout etiam in 5
hunc sensum declarari deberent ad euitandam contrarietatem, iuxtà Text *cum ibi plenè notatis per canonistas in cap. cum tu de testib.* Petr. *de fideicom quæst. 12. num. 91. cum alijs per Farinacc. de testib. qu. 65. num. 37.* Rot. *coram Coccin. decis. 1849. num. 31. & decis. 2030. num. 24.*

Non attenta locatione eiusdem prædij fontis Agliani anno 1629. & sic septem annis post dictam transactionem, quæ locatio facta dicebatur à prædicto Nicolao, Sum. Patrum Prædicatorum *num. 3.* quia de illa Domini rationem non habuerunt cum sit simplex apocha priuata, nec etiam desumpta ex originali, sed ex quodam Processu, Summ. responsionis de Crescimbenis *num. vnico*, quasi sumptum desumpto nullam mereatur fidem, † licèt primum sumptum fuisset legitimè 6
extractum, † atque ideò haberetur pro originali, iuxtà dis- 7
positionem Text. *in cap. fin. de fid. instrum.* quia ex eo adhuc non posset aliud sumptum desumi, † quamuis in reliquis probaret 8
tanquam scriptura originalis, vt reprobato *Bartolo* tradit *Castrens. in l. 3. C. de diuers. rescript. DD. in auth. si quis in aliquo, ibique præ cæteris Decis. num. 30. C. de edendo*, non secus ac dicimus Testem de auditu auditus † non probare, vt distinguendo pro- 9
bauit, Rota *coram Greg. XV. decis. 432. sub num. 2. & seqq. & decis. 550. illo eod. num. & post Viuian. de iurepatr. decis. 26. la 2. num. 8. & in recent. par. 13. decis. 179. numer. 1. & 2.*

Potissimum cum locatio non probetur effectuata † sine qua 10
effectuatione possessionem non probat contra tertium, cum nouum non sit rem alienam † locari posse ad terminos 11
Text. *in l. rem alienam 28. ff. de contrahen. emption. & in cap. inter dilectos 6. ad finem, vbi glos. & DD. verbo locatio de fid. instrument.* Alex. *cons. 10. sub num. 2. vol. 4.* Mascad. *de probat. concl.*

2181.

1181. *numer.* 1. Gabr. *com. concl. tit. de locat. conclus.* 5.*numer.* 3. Rot. *coram Gregor. XV. decis.*6.*num.*2. Buratt.*decis.*423.*numer.*2. *&* 566.*nu.*6. *& Romana in Domus* 15. *Decembr.*1670.§ *non attento coram b.me.Priolo*.

Neque ab hac sententia Dominos retrahere potuit, nempè quod bona assignata in transactione d.Nicolao pro dote materna non sufficerêt pro illa, quia vel contrariũ desumitur ex calculo de quo in Sum. responsionis de Crescimbenis, vel saltem quia ex assignatione dictorum bonorum creditũ dotis euasisset illiquidum, quatenus pro illius extinctione bona satis non essent, exceptio hæc crediti illiquidi operari nequit † vt competat retentio possessoribus, ex vulgata conclu-
12 sione, desumpta *ex l.fin. C.de compensat. Alex. cons.*93.*numer.*1. *vol.* 4. Surd. *decis.* 184. *num.* 6. Rot. *coram Reuerendissimo Royas dicis.* 998. *in fine coram Bichio decis.* 456. *numer.* 9. *&* 8. *& in Interamen fideicommissi* 22. *Iunij* 1671. §.*fin. & in Meleuitana bonorum* 15. *Ianuarij* 1672. §. *Etenim coram me*.

Et ità vtraque &c.

Decis. 248.*supra in hac parte est in eadem causa, cuius in calce etiam aliam concordantem inuenies*.

R. P. D. VICECOMITE

Bononien. Manutentionis.

Lunæ 25. *Iunij* 1674.

ARGVMENTVM.

Statutum Bononiæ plerumque in hac Decisione traditur, & declaratur; Primò, quod duæ sententiæ habeant vim trium; secundò, quod licet disponat neminem apprehendere possessionem propria auctoritate, hoc communiter limitatur tàm in summarijssimo possessorio, quàm etiam in casu, quo fideicommissarius haberet verbalem restitutionem a grauato, quia tunc benè potest apprehendere possessionem etiam hærede non citato, & auctoritate propria.

SVMMARIVM.

1 *Statututum Bononiæ semel tantùm appellari permittit, & inducit rem iudicatam vigore duarum sententiarum.*
2 *Sententia dicitur valida quoties in ea seruata vulgatæ* decisionis Caputaquensis.
3 *Sententiæ dicuntur conformes, si vna simpliciter confirmet aliam.*
4 *Statutum Bononiæ, quod nemo capiat possessionem bonorum defuncti propria auctoritate, non procedit in possessorio summarijssimo.*
5 *Statutum Bononiæ, quod nemo capiat possessionem bonorum defuncti propria auctoritate; non procedit si fideicommissarius habuit verbalem restitutionem à grauato.*
Quia tunc potest capere possessionem propria authoritate, ibidem.
6 *Fideicommissarius qui habuit verbalem restitutionem fideicommissi ab hærede grauato potest capere possessionem bonorum fideicommissi propria auctoritate.*
7 *Obligatio hæredis non comprehendit bona fideicommissi, amplia, vt nu. seq.*
8 *Clausula* constituti, *non comprehendit bona ad alium spectantia.*

DECISIO CCCXLVI.

DVdum agitata controuersia super manutentione in possessione bonorum subiectorum fideicommisso Pirri Ioannetti inter Romulum, & fratres ad illud vocatos ex vno necnon Diamantem hæredem Vicislai vltimi grauati Partibus ex altera, prodierunt quatuor sententiæ, duæ scilicet priores coram Iudicibus de partibus, & reliquæ in Rota, in quibus cum excessum fuisse, obijceretur per expressionem quorundam corporum in prioribus non comprehensorum, fuit hodie coram me ad formam rescripti Signaturæ Iustitiæ propositum dubium, An constaret de re iudicata, & affirmati-

uè resolutum respectu rei iudicatæ dictarum sententiarum de partibus. Etenim DD. meritò animaduertunt inanem fore discussionem supradictę excessiuitatis quam acritèr opponebant Scribentes pro Diamante stante cessione à Romulo, & fratribus præcedenter facta iiti, & possessioni dictorum bonorum per errorem in sententijs Rotalibus superadditorum.
Quoniam circumscriptis sententijs, Rotalibus adhuc firma
remanet dispositio † Statuti Bononiæ permittentis semel tan- 1
tùm appellare, ac inducentis rem iudicatam vigore duarum
priorum sententiarum de partibus executioni demandandam
Rota *decis.*266.*num.*1.*par.* 1. *& decis.*9.*num.*5.*par.*13. quarum
sententiarum conformitas, atque validitas; nec in præsen-
ti disputatione controuertebãtur, quia † ex reuolutione acto- 2
rum satis apparere, quod secuta fuerint omnia, iuxtà vul-
gatam *decisionem Caputaquen.*260.*par.*2.& quod vna † simpli- 3
citer confirmet alteram, ad tradita per Ruin.*cons.*154.*num.*10.
& 13. *lib.* 5. Surd.*cons.*102. *num.*9. cum alijs relatis per Rotam
*decis.*395.*num.*1.*coram Royas* & in simili Bononien. *Domuncularum* 8. *Februarij* 1672. §. *Conformitas coram R. P. D. meo Bourlemont*.

Minus offuscari potuit iustitia ex ijs, quæ contra eas repe-
tebantur, quia omnia sublata fuerunt in præcedentibus, huius
causæ, in quarum prima sub die 10. Decembris 1668. §. *hæc
coram R. P. D. meo Beuilaqua*, & in secunda 26. Iunij 1671. §. *Et
quamuis coram R. P. D. meo Calataiù*, continetur etiam peruen-
tiua responsio ad alteram rubricam, eiusdem Statuti dispo-
nentis nemini licere præterquam hæredi capere possionem
bonorum defuncti propria auctoritate, † quia illa non proce- 4
dit in possessorio, in quo sufficit nuda detentatio, neque in-
spicitur, An possessio fuerit ritè, & rectè apprehensa, &
hoc sine difficultate in præsenti casu vbi Vincilaus vltimus
grauatus fecit verbalem restitutionem fideicommissi vocatis,
† qui propterea irrequisito hærede benè potuerunt apprehen- 5
dere actualem possessionem bonorum fideicommissariorum,
vt declarat Monterens. *ad eandem rubr. d. Statuti* quam sequu-
ta est Rota *Bononien. decis.*14.*num.* 17. & in proximis terminis
iuris † communis firmat Marescott. *var. resol. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 6
19. Argel. *de acquir. poss. quæst.* 8. *nu.* 60. *& seq.* cæterique congesti in vtraque.

Neque videbatur DD. alicuius releuantiæ nouiter opposi-
ta prætensa detractio dotis Diamanti constitutæ in summa
lib.24.mil. quia inter alias responsiones ea potissimum placuit
quod d.dos non est debitum Pirri fideicommittentis, sed vel
Ioannis viri, & patris Vincislai, aut eiusdemmet Vincislai 7
hæredis grauati, † ideoque quæuis eorum obligatio siuè hy- 8
pothecatio etiam cùm clausula *constituti*, † nullatenus com-
prehendit bona fideicommissaria ad alios spectantia, argu-
mento *legis, qui filios C. quæ rei pign. Marzar. cons.*41. *num.*4. *&* 5. *Peregrin. de fideicom. art.*40.*sub num.*1. Rota *in Bononien. fideicommissi de Amorinis* 1. *Iulij* 1658.§. *non obstat coram R. P. D. meo Beuilaqua*.

Et ità, &c.

R. P. D. EMERIX.

Romana Quartæ.

Lunæ 25. *Iunij* 1674.

ARGVMENTVM.

Quarta denegata est mulieri in bonis sui viri; quia illi ante matrimonium renunciatum erat, prout renunciari potuisse deciditur; Rursùs quia mulier ex sua dote, & propria industria commodè viuere poterat, & tandem quia à marito pingui legato honorata fuit, ex quibus omnibus maiora consequebatur alimenta, quam illa, quæ recipiebat in domo eiusdem mariti.

SVMMARIVM.

1 *Mulier pauper de iure habet quartam in bonis sui viri defuncti.*
2 *Quarta non debetur vxori in bonis viri, si illi ante matrimonium renunciatum sit & nu. seqq. & per totam.*
3 *Quartæ debitæ vxori in bonis viri renunciari posse, non reperitur in iure prohibitum.*

4 *Iuramentum, eo magis operatur, vt mulier renunciare possit quartæ sibi debitæ in bonis sui viri.*

5 *Solemnitates statutariæ seruari non debent à muliere ante matrimonium renunciante quartæ in bonis sui futuri mariti.*

6 *Solemnitates statutariæ non requirantur in renunciatione iuris euentualis, incerti, & de futuro.*

9 *Mulier congruam habens dotem, & propriam industriam non consequitur quartam in bonis mariti.*

8 *Mulier quæ vltra suam dotem pingui legato à marito honorata est, non potest habere quartam in bonis illius.*

9 *Mulier condigne habens alimenta, imò vltra ea quæ consequebatur in domo mariti, non potest ab illius hæredibus prætendere quartam.*

DECISIO CCCXLVII.

ROta censuit Annæ non deberi quartam ab ea, vigore
2 Auth. *Præterea Cord vnde vir. & vxor.* † petitam in bonis hæreditarijs Andreæ viri, qui post legatum satis pingue eidem Annæ relictum scripsit suos hæredes testamentarios Patres Clericos Minores S. Laurentij in Lucina. Funda-
2 mentum principale resolutionis fuit specialis conuentio † nō petendi dictam quartam inita inter ipsos Coniuges ante matrimonium, sine qua, vt literis rotundis, legitur in subsequenti iurato publico instrumento renunciationis, aliàs matrimonium non fuisset contractum, Summ. Patrum *numer. 2.* Talis enim conuentio tanquam remotiua obstaculi, quo stante, matrimonium nunquam fuisset contractum, & vti penitus obuians initio acquisitionis cuiuscumque spei in muliere,
3 omni ratione firma, validaque censenda est, † dum nullo iure reperitur expressim prohibita, vt per Text *in l. prima §. illud C. de rei vxor act.* articulo latè discusso benè firmat Fontanell. *de pact. nupt. claus. 5. glos. 8 par. 12. num. 50. cum seqq. ac nu. 6.*
4 vbi aduertit hoc præsertim † procedere concurrente iuramento Molin. *de rit. nupt. lib. 3. quæst. 62. num. 1. & sub num. 13. vers. contrarium cum seq. Gallerat. de renunciat. tom. 4.* & admittit *decis. 133. num. 5. coram bo. mem. Vbaldo* quidquid dicant *Donadeus*, & alij in contrarium allegati. Quia illorum dicta assumptum non concludunt, neque ipsi distinguunt casus inter renunciationem factam in executionem præcedentis conuentionis cū iuramento, vt hic ante contractum matrimonium, & inter simplicem renunciationem post, vel etiam ante sine præcedenti conuentione, & sine iuramento factam, qui sunt longè diuersi à casu proposito, in quo propterea Dominis non videbantur attendendi.

Nec refert, quod in Instrumento renunciationis factæ in executione dictæ conuentionis non interuenerit Ioseph frater
5 Annæ ad prescriptum *Statuti Vrbis lib. 1. cap. 151.* Quia † dum non agebatur de renunciatione iuris quæsiti, sed de renunciatione facienda in executionem dictæ conuentionis obuiatiuæ iuris quærendi, solemnitates Statuti non erant necessariæ,
6 vt in fortioribus terminis † renunciationis iuri euentuali, ac incerto censuerunt Gabr. *cons. 6. num. 3. lib. 2.* Gratian. *discept. 132. num 20. cum seq.* & dixit Rota *coram Buratto decis. 332. num. 4. & in rec. decis. 150. nu. 12. par. 11. ac decis. 15. num. 5. par. 1.*

His ex abundanti addebant Domini non deberi Annæ quartam, quia ipsa secundùm eius statum, & conditionem
7 non potest dici pauper, dum vltrà dotem congruentem, † & propriam industriam, ex qua ante matrimonium cum Andrea victum sibi quærebat, ab eo honorata fuit pingui lega-
8 to decem locorum Montium, † duorum scilicèt in proprietate, & reliquorum quoad vsufructum vita sua durante, necnon medietatis mobilium, & habitationis in eius domo, ac fructuum aliorum trium locorum Montium, donec Nicolaus Annæ filius ex primo matrimonio ad sacerdotium promoueatur, prout latiùs continetur in Summ. dato 9. Aprilis
9 proximè præteriti *nu. 3.* † Ex quibus omnibus alimenta æquè commodè, imò commodiùs exigere potest quam recipiebat à viro illa parcè, & tenaciter subministrante, vt magistraliter ponderauit Rot. *coram Cæsare de Grassis decis. 1. ferè per tot. de success. ab intest.* quam secuti fuere Coccin. *decis. 1564. num. 11. vsque ad 17. & bon. mem. Cardinalis Celsus decis. 115. numer. 4. 6. & 7.*

Et ità vtraque &c.

R. P. D. RONDININO.

Tranen. Iuris sepeliendi.

Lunæ 25. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Cadauera defunctorum decedentium in Oppido, vel Terra ad duas Ecclesias, vnaquæque pro sua portione spectare fuerat decisum; hinc licet sub hac diuisione etiam cadauera decedentium extra muros comprehendi prætenderentur. Ad euitandum attentata contrarium fuit decisum, non quia talis comprehensio fieri non deberet, sed solùm quia de ijs nihil in decisionibus declaratum erat, quod pro exclusione attentatorum visum est sufficiens.

SVMMARIVM.

1 *Sententiæ Rotales declarantur à decisionibus in causa emanatis.*

2 *Cadauera decedentium extrà terram quatenus spectent ad Parochos eiusdem Terræ.*

3 *Terræ diuisio accipi debet etiam quoad agros, & rura extra Mœnia, tanquam accessoria eidem Terræ.*

4 *Accessorium comprehenditur in eadem diuisione, in qua principale continetur.*

5 *Interpretatio fieri debet iuxtà naturam, & formam eorum, quæ in decisione sunt.*

6 *Articulus non examinatus, neque comprehensus in decisionibus non causat attentata, quamuis sub illis contineri videretur, & nu. 8.*

7 *Concessio à petitione declaratur.*

8 *Attentata ad euitanda sufficit quod articulus non sit declaratus, vel comprehensus in decisionibus, quamuis alias sub illis contineri videretur, & sup. num. 6.*

9 *Attenta ad euitanda, veluti delictum sapientia, omnis interpretatio sumenda est.*

DECISIO CCCXLVIII.

OCcasione controuersæ vertentis inter Eclesiam S. Iacobi, & Ecclesiam S. Mariæ circa sepulturam defunctorum, quamuis in possessorio varia hinc inde decreta emanauerint, assumpta tamen petitorij cognitione bo. mem. A. C. Areostus fauore Ecclesiæ S. Iacobi pronunciauit, quod, & per binas sententias à bo. me. Priolo, atque à me latas Rota dixit præuijs decisionibus 2. Decembris 1671. coram eodem bo. mem. Priolo, & 13. * Ianuarij 1673. coram me, taxatis subinde expensis in complementum rei iudicatæ ex dictis tribus sententijs conformibus, à qua taxatione appellante Ecclesia S. Mariæ illam iustam esse prononciauit Rota præuijs Decisionibus 26. Ianuarij, & 12. Februarij proximè præteritorum coram bo. me. Priolo.

Hinc ex mandato de immittendo, quod vigore trium conformium Ecclesia S. Iacobi obtinuit, atque Capitulo Ecclesiæ S. Mariæ intimauit, Summ. Ecclesię S. Iacobi *num. 1.* cùm prætenderetur Capitulum dictæ Ecclesiæ S. Mariæ contra mandatum Rotale attentasse, sepeliendo cadauer cuiusdam Liuij, Summ. eodem *num. 2.* contra formam dicti mandati, & sententiam, in quibus declaratum fuit vnamquamque Ecclesiam decedentes in propria Parochia sepelire debere, DD. hodie consului, qui dixerunt non constare de attentatis.

Mandatum enim, & sententiæ Rotales, quæ à decisioni-
bus † in causa editis declarantur, nil aliud decreuerunt, nisi 1
quod vnaquæque Ecclesia proprias oues cognoscere deberet, & sepelire cadauera illorum, qui intra suos limites decederent iuxtà diuisionem anno 1594. ab Ordinario factam, ideòque cùm dicta decisio non percutiat nisi limites istarum

Paro.

Parochiarum intra Terram Baroli Tranen Diæcesis ducta linea per medium Terræ, Summ. Ecclesiæ Sanctæ Mariæ
2 *num.2* † non potest comprehendere decedentes extra Terram, prout Liuium, de cuius cadauere agitur decessisse conueniebant etiam Scribentes pro Ecclesiæ S. Iacobi, ex ratione Text. *cum ibi notat. per Glos. & Scribentes in cap. ad audientiam de Eccles. ædificand. & in Conc. Trident. sess. 24. de reformat. 13. in fine.*

Nulla habita ratione, quod diuisio etiam accipi debeat
3 quoad agros, & rura extra Mænia, † quasi ista sint accesso-
4 ria ad Terram, atque ideò † in principali diuisione comprehensa, iuxtà Text. *in l. 1. §. qui habet ibique* Alex. *ff. de seruit. rustic. prædior.* Rot. *recent. par. 5. decis. 432. numer. 3.* vt exindè euitetur confusio Populorum, & dissidia Parochorum,
5 ad quæ euitanda quemadmodum facta fuit decisio, † ita sumenda sit interpretatio, iuxtà deducta per Gratian *discept. 689. num. 10.*

Quia quidquid sit de hac quæstione in abstracto disputabili ad hunc effectum attentatorum, de quo hodie agimus, di-
6 cebant Domini nunquam illi locum † esse posse, quia cùm hic articulus examinatus non fuerit in Decisionibus, & consequentèr non comprehensus expresè in sententijs Rotalibus videbatur extra dolum hic actus gestus à Capitulo S. Mariæ, quod non sine probabili ratione credere potuit hunc virtualem intellectum non adaptari dictæ diuisioni, ad cuius limites sententiæ prodierunt, cùm & petitio Ecclesiæ S. Iacobi pro obtinenda dicta diuisione anno 1594. fuerit restricta ad
7 partem Terræ, Sum. Ecclesiæ S. Mariæ *num. 1.* † quasi à petitione declaretur concessio, ad Text. *in l. prima, & ibi* Iason. *num. 7. C. de diuers. rescript.* Rota *recent. par. 14. decis. 271. num. 2.*
8 *& 4.* & passim in alijs, † quod sufficit ad euitanda attentata,
9 ad quæ excludenda, veluti delictum sapientia, † omnis sumitur interpretatio, ex ratione Text. *in l. meritò, ff. pro socio, & in l. final. C. de probat.* Rot. *coram Mantic. decis. 62. num. 2. & decis. 167. num. 4. cum alijs in Eugubina attentatorum 4. Decembris 1662. coram bo. mem. Emerix.*

Et ità vtraque &c.

Decis. 7. supra in hac parte est in eadem causa.

R. P. D. VICECOMITE

Romana Alimentorum.

Mercurij 27. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Socer licèt sit loco Patris, & teneatur alere filiam, ita quoque obligatur præstare alimenta nurui, etiam indotatæ, hoc tamen communiter limitatur, soluto matrimonio per mortem filij, quia cùm cesset affinitas, quæ est causa dictorum alimentorum, quæ solùm durat inter Nurum, & Socerum ad nouas nuptias simpliciter impediendas, cessare quoque debet onus alendi, eo magis quia Socer non erat hæres sui filij, & ab alijs suis consanguineis eidem mulieri erant de iure alimenta præstanda.

SVMMARIVM.

1 *Pater non est necessarius hæres sui filij defuncti.*
2 *Pater tenetur alere vxorem filij, illiusque filios, & respectiuè nepotes.*
3 *Textus, & Glossa indistinctè loquentes, indistinctè quoque intelligendi sunt, & inter casus, vel personas ab eis propositos, pariformiter iudicandum.*
4 *Socer, tenetur alere Nurum, etiam soluto matrimonio per mortem filij, amplia vt num. seq. sed contrarium est verius num. 11.*
5 *Socer sicuti tenetur nurui solùm deducto ne egeat ita ne ad imparia iudicetur, illam soluto matrimonio alere debet, licèt indotatam, sed contra num. 10. & per tot.*
6 *Alimenta si quis à magis propinquis consequi debuisset, quos tamen, vel quia pauperes, vel absentes conuenire non posset, paria sunt eo si illos non haberet.*
7 *Socer habetur loco patris, eumque repræsentat.*
8 *Socer dissoluto matrimonio per mortè filij, nõ est ampliùs Socer.*
9 *Affinitas inter Socerum, & Nurum cessat soluto matrimonio per mortem filij, præterquam quoad nos nuptias impediendas.*
10 *Socer durante matrimonio tenetur alere Nurum, licèt indotatam, quia durat affinitas.*

DECISIO CCCXLIX.

ALimenta non esse præstanda per Ascaniũ Socerũ Cassandræ Nurui indotatæ soluto matrimonio Rota decreuit sub die 20. Febr. superioris anni triplici innixa fundamento; Tùm scilicet quia Cassandra non probauerat Ascanium Socerum filij, & respectiuè mariti fuisse hæredem tùm quia mortuo filio sublata remanserunt iura affinitatis, propter quam Nurui alimenta debentur, tùm demum quia cùm ista petantur officio Iudicis, & in subsidium non habeat Nurus, quam negatiuam non probauit, cùm immo habeat matrem, & fratrem, qui illam alere tenentur. Hodie reproposita Causa, & admisso quod verè nullibi constet Ascanium in hæreditate filij se immiscuisse, † nec illius hædem 1
necessarium extitisse, vt latè fuit in *decis.* ostensum *§. Verùm his non obstan.* adhuc neque istud, neque alia duo fundamenta sibi obstare posse contendebat Cassandra.

Quamuis enim Ascanius non sit hæres bonorum sui filij; Cùm tamen sit Pater iura sanguinis eum cogunt ad onera filij, & signanter † alendi eius filios, & vxorem *Gloss. communiter recepta in l. si quis à liberis, §. non tantùm, verbo cætera onera ff. de libr. agnosc.* Quemadmodum autem si filij adessent, 2
ijs essent præstanda alimenta, ita etiam iure affinitatis, præstanda sunt Nurui quamuis indotatæ, quia cùm præcitata Glossa loquatur simpliciter, & indistinctè liberis, & vxore, & omnes pariformiter † determinet, inter illos non est diuersimodè iudicandum, vt in specie arguit. Crot. *in l. si constante ff. soluto matrim. num. 161. inter repetentes volum. 3.* & in termi- 3
nis † soluti matrimonij Caball. *conf. 171. nu. 27. & 28.* Et insu- 4
per cùm ad dotem restituendam non posset conueniri Socer, nisi in quantum facere posset, & deducto ne egeat, † ità nè 5
ad imparia iudicetur, tenetur in casu ægestatis Socerum alere Nurum indotatam, arguit Coller. *de alim tit. 1. cap. 12. num. 24.* Ruin. *conf. 144. nu. 12. lib. 5.*

Quo verò ad matrem, & fratrem, ex quibus peti possint alimenta; Cùm vna sit, & ipsa pauper, & alter degat in partibus longinquis, & neutrum possit Cassandra conuenire, † idem est, ac si non adessent, ad tradita per Bich. *dec. 108. nu. 6.* 6
Quæ tamen omnia fuerunt vnica responsione sublata, namque cum solo iure affinitatis ista Nurus alimenta prætendat à Socero, vt quia † parentis locum tenet per Text. *in l. quia* 7
Parentis ff. solut. matrim. eo ipso quod per mortem filij dissolutum remansit matrimonium, † non est amplius Socer, per 8
Text. *in l. 3. §. fin. C. de donat. inter vir. & vxor.* cum concordantibus Viuian. *decis. 181. num. 4* omniaque iura affinitatis, quibus respectu filij tenebatur Pater erga Nurum, † ad alios effe- 9
ctus præter quam ad nouas nuptias impediendas resoluta remanserunt Glos. *in l. cui coram §. affinitatis verbo Parentes ff. de postul. item glos. in* Can. *infames verbo quæ quondam 3. q. 7. lib. 6.* cùm alijs in *decisione*, quæ reuidetur *§. Etsi &c. in fin.* Nec contrariam sententiam tenent *Crotus*, Ruin. & alij in oppositum allegati, cum loquantur in casu constantis matrimonij, † quo durat affinitas, & quamuis Colletius, *& Caballus* in locis supra citatis loquantur in terminis soluti matrimo- 10
nij, magis tamen placuit DD. contraria sententia, *Capycij, Galeotti controu. 36. num. 19. & 20. lib. 2.* In quam faciliùs etiam iuerunt propter circumstantias in facto expositas, Sum. Ascanij *numer. vnico* † & in iure comprobatas per Crot. *in præcitata* 11
l. si constante num. 160. ff. solut. matrim. Surd. *de alim. tit. 1. quæst. 38. sub num. 35. vers. posset Viuius decis. 523. sub num. 6. vers. quoniam contraria, cum ibi relatis.* Quibus stantibus, opus non fuit quærere de paritate inter Socerum, cui competit in restitutione dotis beneficium deducto ne egeat, & Nurum pauperem indotatam, & an illa habeat aliunde nec nè, & ex his DD. steterunt in decisis.

Vtraque parte informante, &c.

Altera, quæ in hac Causa emanauit Decisio habetur impressa supra in eadem parte ibidem decis. 30. in ordine.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sac. Rotæ Decano.

Bononien. Pecuniaria.

Mercurij 27. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Pro legato relicto pro dote, & in dotem tradito fructus à debitore promissos deberi deciduntur, qui amplius etiam loco damnorum, & interesse fuissent debiti propter damna à iugalibus passa, ob non sequutam solutionem illius, & concurrebant vlterius requisita *Castrensis*, ita ut nequaquam possit debitor ab eorum solutione se aliqualiter excusare.

SVMMARIVM.

1 *Cessio transfert omnia iura cedentis in cessionarium.*
2 *Confessio proprio præualet quibuscumq; depositionibus testium.*
3 *pro Legato debentur fructus, si illud fuit effectum dotale, & debetur ad eos soluendos se obligauit.*
4 *Fructus dotales à iure sunt permissi pro substentatione onerum matrimonij.*
5 *Debitor cessus in dotem si cessioni consensit, fructus dotales soluere tenetur.*
6 *Fructus quatenus debeantur val ratione damnorum, & interesse, vel ratione lucri cessantis, & num. seq. ac num. 9.*
7 Castrensis *requisita pro consequenis fructibus ratione lucri cessantis sunt mora debitoris, & prompta occasio inuestiendi.*
8 *Fructus an debeantur ex mera resultante ex lapsu diei ad solutionem præfixi.*
9 *Fructus debentur ratione damni, & interesse ob retardatam solutionem à creditore passam, & supra n. 6. & seq.*

DECISIO CCCL.

Legauerat Horatius Canalis Theresiæ, & Iustinæ de Zanis libr. 4000. soluendas à Carolo Pellino hærede post annum à die matrimonij per ipsas contrahendi, quo de anno 1638. ab vtraque sorore contracto Carolus hæres anno subsequenti 1639. intuitu quinquennalis dilationis sibi concessæ per Dominium Calderinum, tàm vti maritum Iustinæ, quàm vti cessionarium Tharesiæ, promisit vsque ad integram satisfactionem dd. libr. 4000. soluere fructus ad rationem lib. sex pro quolibet centenario loco damnorum, & interesse, quæ ob retardatam solutionem pati cogebatur idem Calderinus amittendo paratas occasiones inuestiendi summam prædictam.

Successiuè de anno 1644. Calderinus, & Iustina coniuges empto quodam prædio à Iacobo de Mitis, eidem in computum pretij assignarunt præfatum creditum cum onere tamen illius exactionem procurandi eorum sumptibus, & labore, à quibus iterum interpellatus Carolus prædictus impetrauit aliam triennalem dilationem facta obligatione soluendi Iacobo venditori fructus recompensatiuos, quo termino etiam elapso, & solutione non sequuta, coacti sunt dicti Iugales præuia retrocessione crediti supra assignati facta à venditore eidem tradere census, & alia credita, & deinde anno 1656. idem Calderinus vnà cum Cæsare filio, interim defuncta Iustina de anno 1645. emerunt à Ioanne Baptista, & Antonio de Magnanis aliud prædium mediante datione in solutum eiusdem crediti, cuius solutione impugnante Carolo debitore, ortaque lite inter ipsum, & Cornelium hæredem emptorum, & post varias hinc inde reportatas sententias, causa ad Rotam deuoluta dedi dubium, An debeatur creditum vnà cum fructibus, affirmatiuè hodie resolutum iuxtà modum infrà exprimendum.

Etenim quoad primam partem dubij absque vlla hæsitatione Domini censuerunt deberi creditum, cùm de illo satis constet ex legato prædicto, & cessione facta à Cæsare filio,
1 & hærede Iustinæ Auctoribus Corneliæ, † per quam omnia iura cedentis fuerunt translata in Cessionarios ex notissima iuris regula, de qua in *l. 2. §. Non solùm ff. de hæred. vel act. vend.* cum alijs per Rotam *coram Bichio decis. 588. num. 26.*

Non subsistente datione in solutum cuiusdam portionis prædij, quæ pro dicto credito facta asserebatur per Carolum debitorem Calderino, & Magnanis Auctoribus eiusdem Corneliæ, quia illius probatio non visa est posse deduci ex mensuratione portionis assignandæ, & depositionibus duorum testium datis in Summ. Caroli *numer. 4. & 5.* Nam mensuratio potuit fieri absque eo, quod subsequutus fuerit effectus, ad quem agebatur, & Testes vti in actis non producti habeantur ac si non essent in Mundo, ex vulgatis.

Addito præterea, quod licet Cornelia non controuerteret eius Auctores pendente tractatu super assignatione facienda percepisse ex prædio assignando aliquos fructus; Attamen dicebat illam non habuisse effectum, comprobans assumptum ex facto ipsius Caroli, qui acceptando sententiam ipsum condemnantem ad solutionem capitalis facta in illo fructuum imputatione, per consequens fassus est se illius debitorem, itaut perperam hodie contendat contra propriam confessionem illius satisfactionem deducere ex supposita prædij assignatione, cùm illa † præualere debeat quibuscunque testium 2
depositionibus, Gabr. *de testib. consl. 4. num. 75.* Surd. *cons. 6. n. 1. & Rot. cor. Greg. decis. 375. num. 3. & ibi Add. lit. B.*

Quo verò ad fructus pro methodica articuli resolutione duo tempora DD. distinguebant, alterum à die 22. Februarij 1639. quo prima vice Carolus ad illorum solutionem se obligauit ad diem tertiam Nouembris 1643. quo alias similem obligationem contraxit fauore Iacobi de Mitis, & alterum ab inde citrà.

Quoad primum DD. censuerunt fructus deberi tanquam dotales, quia dum creditum, de quo agitur, fuerat à Iustina assignatum in dotem Calderino viro, & hanc assignationem approbauerat Carolus debitor cum expressa obligatione soluendi pro illo tanquàm effecto dotali fructus ad rationem libr. 6. pro quolibet centenario, Summ. Corneliæ *num. 2.* † 3
Hinc non potest controuerti illos fuisse debitos tanquam vsuras dotales † à Iure permissas pro substentatione onerum ma- 4
trimonialium, iuxtà Text. *satis notos in cap. salubriter de vsuris, & l. vsuras ff. de iur. dot.* & in fortioribus terminis debitoris cessi in dotem † absque eius consensu, firmauit Leotard. 5
de vsur. quæst. 29 à n. 4. ad 12. cui non contradicit *Olea de cession. iur. tit. 6. quæst. 2. n. 29.* in contrarium addict. quando assignationi accessit, vt dictum est debitoris consensus, quo secluso vtra opinio sit verior Domini in præsenti facti specie examinare superuacaneum duxerunt.

Quo verò ad secundum tempus, dum Carolus interpellatus ad soluendum capitale, cuius Calderinus nedum promptam habebat occasionem inuestiendi, sed illud realiter inuestiuerat in prædio empto à Iacobo de Mitis solutionem contumaciter distulit, itàvt ex hac mora debitoris Calderinus coactus fuerit de anno 1650. acceptare retrocessionem crediti assignats dicto Iacobo, eidemque habere alios effectus fructiferos, † hinc non fuit dubitatum fructus deberi loco dam- 6
norum, & interesse, siue ratione lucri cessantis, attentis requisitis Paul. de Castro in præsenti hypothesi concurrentibus, † nempè mora debitoris, & prompta occasione inue- 7
stiendi, Menoch. *cons. 1180. nu. 20.* Roland. *cons. 35. num. 5. & 6.* cum alijs adductis *per Rot. coram Bichio d. decis. 6. num. 5.* & in specie etiam moræ resultantis ex lapsu diei † ad solutionem 8
præfixæ Rot. *decis. 85. num. 17. par. 4. tom. 2. & decis. 210. nu. 10. par. 14. recent.* Siue ratione damni † emergentis, ex retarda- 9
ta solutione passi à Calderino, per Text. *in l. Proinde, & l. vndè Naratus 23 ff. ad l. Aquil. & l. videamus ff. de vsur.* Mascard. *de probat. concl. 933. num. 16.* Rot. *in Firmana Pecuniaria 2. Iunij 1656. §. Nec est opus cor. bo. me. Priolo, & dec. 85. num. 7.*

Quod autèm Carolus fuerit certioratus de inuestimento iam facto apertè desumitur dato in Summ. Corneliæ *nu. 4.* in quo ipse agnoscens in suum creditorem Iacobum de Mitis venditorem petijt dilationem ad soluendum.

Et ità vtraque, &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO.
Sac. Rotæ Decano.

Atriesi, seù Pennesi Congruæ.

Mercurij 27. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Sola, & tota materia congruæ tractatur, quæ debetur Episcopo super fructibus suæ Ecclesiæ

clesiæ, non obstante præiudicio pensionariorum, quia illa primitùs, & ante omnia deducenda est, etiamsi Episcopus habeat aliundè, dummodò tamen pensionibus non consenserit, aut illas soluere non se obligauerit.

SVMMARIVM.

1 *Congrua debetur Episcopo ex fructibus suæ Ecclesiæ.*
2 *Congrua in Regno Neapolitano fuit taxata Episcopo in scutis 700.*
3 *Congrua taxari debet Episcopo arbitrio Iudicis attenta dignitate, & qualitate personæ, ac consideratis oneribus Ecclesiæ.*
4 *Congruæ in taxatione plurimum præualet consuetudo Regionis.*
5 *Congrua datur pro alimentis inseruientis Ecclesiæ.*
6 *Congrua ante omnia deduci debet ex redditibus Episcopatus.*
7 *Congrua debetur Episcopo etiamsi habeat aliundè, ex quo viuere possit, & quando.*
8 *Altari, qui inseruit, de Altari viuere debet.*
9 *Episcopus qui se obligauit, vel præbuit consensum solutioni pensionum quatenùs debeat habere congruam, vel con, & sup. num.7.*
10 *Episcopus quatenus sibi præiudicet, vel ne acceptando Ecclesiam pensionibus grauatam, & num. seq.*
11 *Congrua datur Episcopo propter administrationem Ecclesiæ, & Ordinis clericalis.*

DECISIO CCCLI.

STeterunt Domini in decisis coram me die prima * Februarij anni proximè præteriti, iterùm confirmantes
sententiam latam per R. P. D. meum Matthæium, in qua
assignatur congrua in scutis septingentis Reuerendiss. Episcopo Atrien, & Pennen pro substentatione propriæ personæ
& dignitatis Episcopalis, & ratio resolutionis fuit, quia sicuti
1 negari non potest quin Episcopo † debeatur congrua ex fru-
ctibus propriæ Ecclesiæ, Lother. *de re benef. lib. 1. q. 12. num. 20.*
Tondut. Sanleger. *resolut. benef. p. 2. cap. 58. n. 1.* Rota *dec. 420.*
n. 3. p. 1. recent. & dec. 342. n. 2. p. 14. ita etiam visa fuit iusta ta-
2 xatio facta in scutis 700. † provt aliàs fuit taxata Episcopo S.
Seueræ pariter in Regno Neapolitano, vt in *d. dec. 542. p. 14.*
recent. In huiusmodi enim taxatione pendente ab arbitrio Iu-
3 dicis, † qui inspicere debet, quæ quantitas dicatur sufficiens
attenta dignitate, & qualitate personæ, ac consideratis oneri-
bus Ecclesiæ, iuxtà Gloss. *in cap. extirpandæ 30. in verb. suffi-*
ciens de præb. & dignit. Rebuf. *de congr. port. num. 61. & seqq.*
Gratian. *discept. 399. n. 3.* Tondut. *de pensionibus c. 8. n. 2.* Rota
4 *d. decis. 342. n. 19.* plurimum etiam attenditur † consuetudo
Regionis, Rebuff. *in loco supra relato n. 76.* Surd. *de alim. tit. 4.*
q. 23. n. 44. Rota *dec. 595. n. 6 par. 4. tom. 1. rec.*
Nec refert per huiusmodi taxationem congruæ remanere
5 præiudicatum pensionarijs, quia congrua, † quæ datur pro
alimentis inseruientis Ecclesiæ, Lother. *de re benef. lib. 2. q.*
6 *12. n. 21.* debet † primo loco, & ante omnia deduci ex redditi-
bus Episcopus, idem Lother. *de re benef. lib. 1. q. 11. n. 26.* Bar-
bos. *de offic. & potest. Episc. c. 120 n. 11.* Adden. *ad Buratt decis.*
448. n. 11. Gregor. dec. 507. n. 7. & Rota *dec. 763. n. 1. recent. par. 2.*
quod procedit etiamsi Episcopus habeat aliunde, vnde viue-
7 re possit, † quando provt hic nec præbuit consensum reserua-
tionibus pensionum, nec easdem de proprio soluere promisit,
8 quia qui Altare inseruit, † de Altare viuere debet, vt inquiunt
Text. *in cap. secundum Apostolum 16. & in cap. extirpandæ 25.*
de præbendis, & dignitatibus, cum alijs adductis in *Decisione*,
quæ reuidetur §. 1. & 2. & sic non applicatur aliàs citata *dec.*
9 *342. num. 21. recent. par. 1.* quia † ibi Episcopus se obligauerat
ad solutionem pensionum.
Sicuti pariter non obstat Episcopum sibi præiudicasse ac-
10 ceptando hanc Ecclesiam huiusmodi pensionibus † graua-
tam, quia cùm agatur de præiudicio Ecclesiæ, & ordinis cle-
11 ricalis, † propter quas causas datur congrua; Hinc sequitur,
quod Episcopus non infert sibi aliquod præiudicium in sim-
plici acceptatione Ecclesiæ, *Addentes ad sanctæ mem. Gre-*
gor. decis. 429. num. 8. Rota *decis. 631. num. 5. coram Dunozett.*
iunior, & fuit etiam dictum *in eadem decis. edita coram me*
§. final.

Et ità, vna tantùm parte informante decisum fuit.

Altera decisio in hac causa, quæ hic confirmata est, habetur impressa supra in hac eadem parte, & est decis. 33. in ordine.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Romana Domus.

Mercurij 27. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Quam plura in hac decisione contenta consistunt in eo, quod simulatio ex sententia probata, quæ in iudicatum transierit, contrarijs probationibus non elidatur, nisi prius acta integrè transportentur; secundò, quod euictio emptori non detur, si æquè litem, ac necessàrias defensiones omisit, tertiò tandem, quod etiam sine cessione acquirat possessor iura creditorum mediante solutione per eum facta dimissorum, quæ adhuc in singularem successorem pertranseunt.

SVMMARIVM.

1 *Sententia in iudicatum transacta pro veritate habetur.*
2 *Sententia præsumitur valida, & iusta donec per integram transportationem actorum contrarium probetur.*
3 *Sententiæ latæ extra Rotam sine cognitione meritorum non attenduntur, si de earum exequutione vel confirmatione tractatur.*
Secus si per viam exceptionis ad aliquid probandum afferuntur ibidem.
4 *Simulatio ex re iudicata probata non eliditur contrarijs probationibus, nisi prius acta integrè transportata sint, & num. 1.*
5 *Donatio inter amasios est prohibita.*
6 *Euictio non debetur emptori, qui litem venditori denunciare prætermisit, amplia vt num. seq.*
7 *Emptor qui omisit defensiones non potest agere de euictione, amplia, vt n. 6.*
8 *Melioramenta dicuntur probata, & facta ab emptore præsumuntur, si res meliorata breui tempore vendita, notabiliter excreuit in pretio.*
9 *Notarij error non præiudicat veritati, aut partibus nocere non debet.*
10 *Possessor etiam sine cessione succedit in iuribus creditorum quibus soluit, & n. seq. vbi ampl.*
11 *Iura creditorum à possessore dimissorum transeunt etiam in singularem successorem.*
12 *Peritia omittens calculare partitas debiti, & crediti eo modo, quo fieri debuit, ab errore, & nullitate saluari non potest.*

DECISIO CCCLII.

EX ijsdem fundamentis, quibus die 9. Februarij præteriti fuerat coram bon. me. Priolo denegata immissio ex triplici credito petita à Iacobo de Sanctis super Domo possessa à fratribus de Comis, & litis consortibus aliàs vendita Crispino eorum Auctori a Ioanne Baptista Sella, hodie DD. coram me censuerunt standum esse in decisum.

Simulatio enim crediti dotalis scut. 2000. ex persona Mag-
dalenæ prætensi fuit abundè probata ex Testibus, & senten-
tia desuper lata, † quæ vtpotè in iudicatum transacta habe- 1
tur pro veritate, *l. ingenuum ff. de stat. homin. & l. res iudicata*
208. ff. de reg. iur. & præsumitur valida, & iusta, † donec per 2
integram actorum transportationem contrarium probetur,
vt præter adductos in decisione sub §. *non enim in fine* tradit
Andreol. *controu. 48. n. 18.* Rota *coram Buratt. dec. 251. n. 3. &*
seq. & in recent. decis. 347. num. 3. et 4. par. 2. et dec. 79 num. 4 et 5.
par. 7. et in Neapolitana Pecuniaria 23. Maij 1653. §. neque coram Meltio.

Et quamuis in hoc nostro Tribunali sententiæ aliorum iudi-

iudicum regulariter attendi non debeat, nisi gustata iustitia
3 † earundem, hoc tamen limitatur quoties illæ non pro exequutione, vel confirmatione obtinenda, sed per viam exceptionis ad aliquid probandum afferuntur; vt benè declarat eadem *decis.* quæ reuidetur sub eodem §. *non enim*, & præter ibi allegatos ità distinguendo tenuit Rot. *coram Put. decis.* 198. *nu.* 1. *& 2. lib.* 1. *coram Vbaldo decis.* 14. *n.* 5. *coram Rojas dec.* 475. *n.* 3. *& in recent. decis.* 72. *n.* 10. *&* 11. *par.* 9.

Neque ad excludendam simulationem prædictam suffragari visum est motiuum à Iacobo adductum in Memoriali dato pro noua audientia, quod nempè in computum dotis fuerit tradita Domus, quam Magdalena præcedenter emerat à Ioanne Baptista viro.

Quia præterquam probatio simulationis ex re iudicata re-
4 sultans elidi nequit contrarijs probationibus, † nisi insimul acta integrè transportentur, vt dictum est; Præterea etiam supposita emptio visa est simulata tamquam facta ad coloran-
5 dam † donationem alioquin prohibitam inter contrahentes tunc temporis Amasios, vt disertè probant Testes dati in hodierno Summario *num.* 1.

Irreleuans pariter fuit iterum iudicata prætensio Iacobi consequendi super Domo controuersa aliud creditum scut. 175. societatis officij, licèt posterius venditioni factæ Crispino Auctori illorum de Comis, & sub prætextu quod Ioannes Baptista venditor remanserit creditor pretij in summa sc. 500. propter euictionem passam super quadam Domuncula sibi insolutum assignata pro hac concurrenti quantitate à d. Crispino emptore. Nam licèt ista Domuncula fuerit ab eodem Crispino empta pro scutis 310. cum pacto retrouendendi refectis, tamen melioramentis super ea faciendis, itaut illis refectis, & pretio restituto, potuit ex huiusmodi pacto cogi Io. Baptistam ad retrouenditionem. Nihilominus cùm nullo cogente, neque aliqua facta denunciatione venditori, & omissis necessarijs defensionibus, quæ facere tenebatur vsque ad appellationem inclusiuè ad retrouenditionem spontè deuenerit pro solis scutis 110. hinc frustrà petit actionem euictionis
6 fine prædictis nullatenus competentem, † vt de omissa denunciatione sunt *tex. in l.* 1. *C. de peric. & com. rei vend. l. emptor, & l. eum successores* 23. *de euict.* & dixit Rot. *decis.* 53. *n.* 7. *par.* 9. *& in Meleuitana Pecuniaria* 19. *Nouembris* 1649. §. *Po-*
7 *tissima ratio coram Eminentissimo Cerro*, & de † omissis defensionibus sunt pariter *tex. in l. Herennius* 63. *ff. de euict. & l. si status, C. eodem* Barbos. *in l. venditor num* 56. *ff. de Iudic.* Cancer. *var. resol. par.* 1. *cap.* 13. *n.* 110. *&* 114. Rot. *dec.* 114. *n.* 19. *par.* 1. *diuer. & in d. Meleuitana Pecuniaria* 19. *Nouembris* 1649. §. *fin. &* 30. *Ianuarij* 1651. §. *præterquam quod coram d. Eminentissimo Cerro*, cum alijs congestis in *decis.* quæ reuidetur §. *non etiam*.

Neque subsistit in præsentia nullam competijsse defensionem, siue quia melioramenta non probantur, siue quia emptio apparet facta pro scutis 110. non autem pro sc. 310. vt patet ex enunciatione Notarij, de qua in instrumento dato in præterito Summario Iacobi *num*......

Nam quoad primum iterum responsum fuit, quod si Ioannes Baptista retrouenditionem denunciasset potuisset Crispinus benè informatus probare dicta melioramenta, quæ in hac
8 facti specie reddebantur satis verisimilia, † dum prædicta Domuncula empta pro scutis 310. fuit post breuem sex annorum cursum vendita d. Ioanni Baptistæ pro scut. 500. & si auctum pretium vltra tertiam partem, ex traditis per Rotam *coram Durano dec.* 153. *n.* 15. *& coram Bichio decis.* 179. *num.* 3.

Quo verò ad secundum cessat dubietas ex lectura Instrumenti dati in præterito Summario illorum de Comis *num.* 13. In quo venditores profitentur tradere in solutum dictam Domunculam pro sorte principali, & fructibus duorum censuum
9 conficientium summam scut. 310. † vndè quidquid erroneè in specificatione pretij asseruit Notarius, non valuit huic patenti veritati, & partibus præiudicare, *l. si librarius* 93. *& ibi glos. ff. de reg. iur. l. erroris C. de testam.* Bursatt. *consil.* 317. *nu.* 2. *lib.* 3. Rot. *coram Manzanedo dec.* 117. *n.* 1. *& coram Eminentissimo Ottobono dec.* 35. *n.* 20. *& seqq.*

Minus denique competere visa est immissio pro alia societate officij scutor. 125. licèt anteriori venditioni Domus controuersæ, quia vt dictum fuit in alia decisione, dum Crispinus emptor cum summa excedente illius pretium dimisit plures creditores anteriores eidem societati, hinc quemadmodum iisdem competijsset retentio Domus aduersus alios posterio-
10 res, ita illam competere dixerunt DD. Crispino, † qui etiam nulla intercedente cessione in eorum iuribus successit ad effectum excipiendi, & retinendi, Andreol. *controu.* 348. *numer.* 18. Tondut. *Ciuil.* 29. *numer.* 1. *&* 9. Cancer. *resol.* 111. *num.* 7. Add. *ad Buratt. decis.* 420. *n.* 10. Merlin. *de pignor. lib.* 4 *q.* 44. *num.* 8. *& seq.* Rota *post eundem decis.* 33. *num.* 19. *& coram Eminentiss. Ottobono decis.* 129. *n.* 15. cum alijs relatis in sæpè citata Decisione §. *non denique*.

Et huiusmodi Ius transiuisse in fratres de Comis, † quamuis singulares successores tradit per Textus *in leg.* 1. *ff. quibus mod. pign. vel hypoth. sol.* Soccin. Sen. *cons.* 158. *n.* 28. *lib.* 2. Honded. *cons.* 16. *n.* 23. *lib.* 1. Cyriac. *controu.* 569. *n.* 1. *& seq* Gratian. *discept.* 269. *n.* 23. *&* 24. *& Rot. in Romana Vineæ* 13. *Iun.* 1668. §. 3. *probatur coram R. P. D. meo Taia*. 11

Quod autem summa à Crispino soluta excedat pretium Domus patet ex latè deductis in Decisione *in* §. *siquidem Domus, & seqq.* necnon ex calculo dato in præterito Summ. illorum de Comis *num.* 23. cui non obstat petitia aliàs in contrarium exhibita à Iacobo constituente dd. fratres debitores in summa scutorum 487. & b. 50. quia vt subdit eadem decisio, illa fuit nulla, & erronea, & præter errores ibi consideratos hodie DD. alios deducebant; Tùm ex eo quia ad creditum Crispini referuntur solum scut. 110. pro Domuncula ab ipso tradita in solutum in partem pretij, cùm tamen ex prædictis vel scuta 500. vel saltem scut. 310. fuissent referenda; Tùm etiam quia omissum fuit ponere ad creditum eiusdem pensiones annorum sex, quibus priuatus remansit ob spolium passum super Domo, de qua agitur à Lutia Galliana vti creditrice Io. Baptistæ venditoris, Summ. præterito *num.* 2. & 3. vt proindè dicta peritia † omittens calculare 12 partitas debiti, & crediti modo quo fieri debuit, ab errore, & nullitate saluari non possit, Gabr. *cons.* 43. *n.* 18. *lib.* 1. Rot. *coram Buratt. dec.* 165. *n.* 7.

Ex quibus, & alijs in decisione deductis conclusum fuit eam esse confirmandam, vnica Parte informante, altera pluries citata.

R. P. D. EMERIX.

Anconitana Domus.

Mercurij 27. *Iunij* 1674.

ARGVMENTVM.

De duplici identitate bonorum tractatur, Testatoris scilicet, & hæredis, illa ex catastro probata, in quo dd. bona sunt descripta, eo magis quia adminiculatum erat, & de descriptione fauore alterius personæ non apparebat; Hæc autem quia hæredes possidentes in loco, in quo possidebat Testator, nisi doceant de noua acquisitione, illa tamquam hæreditaria possidere præsumuntur.

SVMMARIVM.

1 *Identitas probatur ex descriptione facta in libro æstimi, seù catastri.*
2 *Catastrum eo magis probat identitatem rei, si illa in faciem alterius descripta non sit.*
3 *Catastrum pluribus adminiculis fulcitum maiorem facit probationem.*
4 *Bona à testatore possessa in loco vbi possident hæredes, præsumuntur hæreditaria, si de illorum acquisitione non constat.*
5 *Inuentarium probat quidem negatiuam contra confitentem, non autem præiudicat substitutis ab eo causam non habentibus.*
6 *Testator licet probetur ante mortem aliqua bona non possedisse, potuit tamen illa acquirere postea.*
7 *Probatio, quæ remanet æquiuoca, non concludit.*

DECISIO CCCLIII.

PEtrus Nappius tamquam vocatus ad fideicommissum institutum per Camillam Triumpham in eius codicillis, obtinuit ab A. C. sententiam immissionis super domo, de qua agitur vti hæreditaria fideicommittentis contra Flaminiam de Aptis illius detentricem, à qua adita Signatura Iustitiæ fuit mihi commissa Causa appellationis cum clausula, *constito quod sit locus Ægidianæ*, ad cuius formam proposito dubio, DD. affirmatiuè responderunt.

Ex-

Existentia enim fideicommissi, & illius purificatio in personam Petri non reuocabantur in dubium, sed solum controuertebatur identitas domus, quæ tamen ad effectum, de
1 quo agitur bene probata videbatur † ex descriptione illius in libro æstimi, siue Catastro in faciem Camillæ, posteà secuta illius morte translata in faciem Flaminiæ, vti hæredis Guidobaldi hæredis grauati D. Camillæ, Soccin. Sen. *cons.* 205. *n.* 2. *& seqq. lib.* 2. Peregr. *de fideicomm. art.* 44. *n.* 7. Fusar. *de subst. quæst.* 618. *num.* 18. & pluries dixit Rota, *vt coram Seraph. decis.* 1343. *coram Celso decis.* 295. *vtrobique n.* 2. *in rec. dec.* 203. *n.* 5. *& dec.* 452. *n.* 3. *p.* 14.

2 Præsertim dum non constat sub alterius nomine † in eodem Catastro istam domum fuisse descriptam, Bertazol. *cons. ciuil.* 52. *num. fin.* & prosequitur Peregr. *vbi proximè d. num.* 7. *in fin. ac* Fusar. *d. q.* 618. *n.* 19. Et accedunt quamplura vrgentia adminicula deducta per Informantes pro Petro tam ex mul-
3 tis locationibus huius domus factis à fideicommittente, † quàm ex confessione emissa in locatione facta à Procuratore dicti Guidobaldi de anno 1632. pauló post mortem Testatricis, in qua legitur domum controuersam prouenire ex illius hæreditate, ac etiam ex ipsismet Codicillis, in quibus Camilla præcipit, quod omnes redditus vnius anni domorum per ipsam possessarum in platea S. Mariæ erogentur in confectionem lampadis argenteæ pro eius Capella, qui quidem codicilli contra hæredem, & habentes causam ab eo iustificant Testatricem possedisse plures domos in præfata platea, in qua dum non controuertitur sitam esse domum, de qua agi-
4 tur, † dicendum est eam esse vnam de illis ibidem possessis per Testatricem, nisi per grauatos, mediantibus particularibus acquisitionibus contrarium probetur, iuxta vulgat. *cons.* 145. Fulgos. passim ab omnibus receptum, vt pluribus alijs cumulatis testatur Pereg. *de fideicomm. d. art.* 44. *n.* 22. Fusar. *de subst. d. quæst.* 618. *n.* 45. Rot. *coram san. me. Gregor. decis.* 575. *num.* 9. *ibique* Adden. *n.* 11. *& coram Cels. dec.* 108 *n.* 4. *& dec.* 173. *n.* 7. *& in rec. dec.* 27 *num.* 8. *p.* 2. *rec.* in quibus cumulantur concordantes.

Quibus non obstat, quod Guidobaldus hæres vnam tantum domum sitam in platea S. Mariæ descripserit in inuentario hæreditatis, quia inuentarium probat quidem negatiuam
5 contra conficientem, † non autem valet præiudicium inferre substitutis ab eo causam non habentibus, Bart. *in l. Tutor, qui repert.* 8. *n.* 16. *ff. de administr. tut.* Cancer. *var. res. p.* 3. *cap.* 2. *n.* 5. *&* 16. Cyriac. *controu.* 25. *n.* 6. *& seqq.* bene And. *ad Burat. decis.* 637. *n.* 15. & dixit Rota *dec.* 451. *n.* 10. *p.* 4. *rec.*

Prout nec pariter quod Camilla in articulis declarauerit non possidere domum controuersam, quia isti articuli producti fuerunt per 27 annos ante mortem Camillæ fideicommit-
6 tentis, † idemque non excluditur possibilis acquisitio postea ab ea facta, accedentibus præsertim dictis locationibus, & alijs supra ponderatis.

Neque etiam quod Tutor Guidobaldi vsque ab ann. 1612. & sic per plures annos ante mortem Testatricis locauerit domum sitam in Parochia S. Mariæ vti propriam ipsius pupilli, ex quo inferebatur ad illum iure proprio, non autem vti hæredem Testatricis spectasse domum controuersam, quia ista locatio non loquitur de domo sita in platea S. Mariæ, sed ge-
7 neraliter de domo sita in Parochia S. Mariæ, † vnde stantibus prædictis, talis probatio remanet æquiuoca, & non concludit ad Text. *in l. neque natales* 10. *C. de probat. & l. non hoc.* 4. *C. vn. legit. Gloss. in c. in præsentia verb. vers. & est notabile de probat.*

Et ità resolutum fuit, vtraque &c.

R. P. D. RONDININO.

Senogallien. Prædij.

Mercurij 27. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Simulationis probationem aliàs à Rota reiectam continet hæc decisio, præcipuè desumptam ex propria confessione simulantis, quæ confessio cùm prius simulata prætenderetur, hodie ad illius veritatem probandam petita remissoria conceditur ea ratione, quia data veritate eiusdem confessionis, melior, & maior probatio adduci non poterit, & ita cessabunt quæcumque coniecturæ in contrarium sunt adductæ, ita vt præsens decisio non solam remissoriam, sed causæ decisionem importet.

SVMMARIVM.

1 *Remissoria maximè, In tertia instantia conceditur, maximè ne probationes pereant.*
2 *Confessione propria nulla maior est probatio maximè ad probandam simulationem contra confitentem ipsum, amplia vt num. seqq.*
3 *Simulatio etiam ex confessione extraiudiciali probatur, & num. 4. vbi amplia.*
4 *Simulatio de persona ad personam non est prohibita, sed à lege permissa.*
5 *Solutio præsumitur facta de pecunijs proprijs, non autem alienis, quoties non adest expressio contraria.*
6 *Simulatione admissa corruunt coniecturæ illam excludentes, quia dicuntur respicere continuationem eiusdem simulationis.*
7 *Testes examinare non debuit qui habet sententiam pro se, quos postea examinare necesse est, si deinde in causa succubuit.*
8 *Fumus nouæ probationis ex attestationibus testium resultat.*
9 *Pupilli habent restitutionem in integrum ad nouas probationes faciendas.*

DECISIO CCCLIV.

VT probarent Albertini prædium Montis Albini emptum à Hieronymo Salarolo ad ipsos spectare, apposito ex iustis causis nomine dicti Iacobi articulos exhibuerunt pro testibus examinandis, atque Domini remissoriam illis concedendam esse dixerunt.

Etenim versamur in prophanis, atque articuli sunt releuantes absque vlla prorsus suspicione calumniæ ex parte petentium, qui cùm non possideant, censendum non est remissoriam petere ad lites protrahendas, quibus rationibus mota solet semper Rota remissoriam concedere ne pereant † pro- 1
bationes, atque ne Albertini pupilli inauditi condemnentur in hac tertia instantia, in qua si denegaretur, non alius superesset modus probandi, ex vulgatis conclusionibus desumptis ex Textus *in l.* 3. *§. Ideoque ff. de test. in l. Iudices* 17. *& in Auth. seq. C. de fid. instrum. & in Clem.* 1. *de offic. deleg.* ac in proposito deductis per Rotam *coram Caual. decis.* 289. *Gregor. XV. dec.* 33. Buratt. *dec.* 369. Peutinger. *dec.* 25. *&* 33. *& in Spoletana pecuniaria* 4. *Iulij* 1668. *coram R. P. D. meo Taia*, & passim in alijs.

Releuantia articulorum comprobatur, quia denegata fuit actio Albertinus ad prædium controuersum veluti non probata simulatione prætensa ob nomen appositum Salaroli, cùm illa deduceretur ex quadam Epistola Francisci Mariæ de Albertinis patris, pupillorum, hodie agentium Auctoris, in qua asserebat nomine Salaroli emisse, ne Bonhomij eius inimici emptionem hanc impedirent, quemadmodum aliàs impediuerant, quàm licet Rota non probare semper censuit ob suspicionem antidatæ, atque ob inuerisimilitudinem insurgentem ex actu publicè gesto, atque ex alijs recensitis in decisione huius causæ 27. Februarij 1673. * & 24. Ianuarij proximè præteriti coram R. P. D. meo Vicecomite; ideoque si probabitur optima qualitas Scribentis tam circa nobilitatem, diuitias, & bonos mores, & è contra doceri poterit de inimicitia cum Bonhomijs, cessabit suspicio antidatæ atque verisimilis erit Epistola Albertini patris pupillorum hodie agentium de apposito nomine Salaroli, cuius confessio expressa de dominio prædij spectante ad Albertinum totum Authorem probari prætenditur ex articulis, † 2
quasi non detur maior probatio, quam oris proprij confessio in proprijs damnum simulantis, iuxtà dictum Baldi *in l. multum num.* 2. *ibique* Salicet. *col.* 2. *vers. sed tunc quæro*, Castrens. *sub num.* 3. *C. si quis alteri, vel sibi*, Crauett. *cons.* 145. *sub n.* 7. Rota *in rec. p.* 5. *decis.* 188. *& p.* 9. *dec.* 388 *vtrobique n.* 9. Burat. *decis.* 723. *num.* 2.

Etiamsi agatur de confessione extraiudiciali, quæ etsi de rigore Iuris ciuilis non attendatur, de æquitate tamen canonica probat contra confitentem, † quemadmodum præter 2
mox adductos in his terminis confessionis extraiudicialis ad probandam simulationem concludunt Bald. *cons.* 299. *sub n.* 1. *volum.* 4. Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *præsumpt.* 122. *num.* 47. Mantic. *de tacit. conuent. lib.* 13. *tit.* 25. *num.* 21. Rota *diuers. par.* 1. *decis.* 806. *num.* 3. *& seqq. & coram Bich. decis.* 49. *num.* 4. *& seqq.*

& seqq. quasi hoc casu non versamur in illicitis, in quibus
4 resistente lege confessiones partium non attenduntur, † sed in simulatione de persona ad personam à lege permissa *in l. 1. & tot. tit. C. si quis alteri, vel sibi*, & per Rot. *in Imolen. bonorum 10. Maij 1669. coram R. P. D. meo Emerix*.

Non attentis coniecturis recensitis *in decisione 24. Ianuarij proximè præteriti coram R. P. D. meo Vicecomite* super Remissoria, quæ illis denegata fuit, quia præcipua ex eo deducta, quod Albertinus in vltima solutione pretij huius prædij fassus fuit soluere de pecunijs Salaroli non subsistit in facto, quinimò potiùs retorquetur, quia cùm non expresserit de cuius pecunijs soluerit, Summ. pupillorum de Albertinis *n. 5.*
5 † intelligitur de proprijs pecunijs soluisse, ex regul. Textus *in l. 2. C. pro socio. Gloss. in l. cum oportet 6. vers. ex cuius substantia C. de bon. quæ liber.* Mantic. *de tacit. conuent. lib. 4. tit. 22. num. 17.* Cephal. *cons. 740. n. 31.* Cyriac. *controu. 40. n. 1. & 12.* Posth. *resol. 64. n. 9.* Rota *coram Reuerendiss. Rojas dec. 368. n. 6. & cor. Arguell. dec. 98. n. 3.*

Aliæ autem coniecturæ percutientes descriptionem bonorum fauore Salaroli, atque similia suadentia dominium translatum in Salarolum, posita simulatione emptionis corrue-
6 rent, † veluti respicientes continuationem eiusdem simulationis, ad Textus *in l. 1. toto titul. C. plus valere quod agitur*, Aretin. *in l. 1. §. si vxori col. 3. ff. de acquir. possess.* Farinac. *de falsit. & simulat. q. 102. n. 32.* Rota *in rec. p. 8. dec. 63. n. 40. & seq. & p. 9. dec. 589. n. 17. & p. 11. dec. 262. num. 12.* Peutinger. *decis. 3. num. 9.* atque in his præcisis terminis *in recent. par. 7. decis. 153. num. 13.*

Neque obstat, quod fuerint aliàs Testes examinati, quia sententia fauorabilis in prima instantia pro Actoribus prolata fuit, ideoque ijs non est imputandum si meliorem proba-
7 tionem tunc non parauerint, † sed cum postea succubuerint rationi, atque æquitati, congruit, vt nouas patent probationes, ex deductis per Adden. *ad Buratt. dec. 23. n. 14.* & per Add. *ad Greg. XV. dec. 276. n. 8.* Rota *rec. p. 4. tom. 2. dec. 99. n. 13. Reuerendiss. Ninot Episc. Ilerden. dec. 41. in fine, repetit. post Zuff. de legit. process. decis. 94. & in Auen. separationis thori 27. Nouembris 1669. §. absque eo coram Reuerendiss. D. meo Albergato Decano.*

Quæ autem dicebantur de subornatione vltra alias responsiones deductas per Informantes pro Albertinis, videbantur Dominis tolli tam inspecta qualitate duorum Sacerdotum, quorum alter etiam est regularis, ex quorum attestationibus
8 † futuræ probationis fumus desumitur, Summ. de Albertinis *num. 3.* vt ad rem ponderant Alex. *in l. iubemus n. 13. C. de iudicijs*, Farinac. *de test. q. 65. n. 195.* quàm etiam inspecta persona pupillorum agentium, quibus etiam ex capite restitutionis
9 in integrum omnibus cessantibus † esset semper permittenda noua probatio, vt ex Theorica Innocentij *in cap. auditis n. 2. & 3. de restit. in integr.* tradunt Afflict. *dec. 276. n. 2.* Gabr. *de test. conclus. 21. n. 17.* Crauett. *cons. 65. n. 3. vers. quarto respondeo*, Rota *coram Dunoz. Iun. dec. 511. n. 5. & 6.*

Et ita vtraque, &c.

Altera ex sup. decis. est impressa p. 17. & est dec. 54. altera verò habetur sup. in hac eadem parte 233.

R. P. D. EMERIX.

Romana, seù Ianuesi Hæreditatis.

Mercurij 27. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Audientia denegatur ei, qui per sententiam in iudicatum transactam condemnatus est, stante commissione causæ facta cum clausula *parito*, quæ impedit quo minus Iudex ante paritionem possit se ingerere in meritis causæ; Rursus deprædatio auis, quæ neque ex testibus ad perpetuam rei memoriam probata est, illi adscribitur, qui se periculo maris exposuit, quia culpa suum debet tenere auctorem, & non alium.

SVMMARIVM.

1 *Sententia in iudicatum transacta pro veritate habetur.*
Amplia eo magis conclusionem procedere si causa est commissa cum clausula parito iudicato *supra n. 1.*
3 *Clausula* parito iudicato *operatur ne condemnatus possit audiri nisi prius doceat se integraliter paruisse.*
4 *Iudex mediante clausula* parito iudicato, *ante paritionem non potest se ingerere in meritis causæ.*
5 *Deprædatio non probatur ex testibus ad perpetuam rei memoriam examinatis.*
6 *Testes ad perpetuam rei memoriam examinati eo minus probant, si de publica voce, & fama deponunt.*
7 *Damnum ille sentire debet, qui periculo se exposuit.*
8 *Testes examinati in partibus lite pendente, & sine remissoria non probant.*

DECISIO CCCLV.

Qvamuis hodie plura inuoluerentur à Scribentibus pro Francisco Bonino, & consortibus ad euertenda fundamenta resolutionis captæ sub die 19. * Februarij proximè præteriti, nihilominus Domini steterunt in decisis, quia omnibus obstat rescriptum Signaturæ Iustitiæ cum clausula *parito iudicato*, † quæ operatur, vt decretum Auditoris Cameræ confirmatum per binas sententias Rotales, mandans 1
Tomasinæ consignari medietatem omnium bonorum hæreditariorum q. Dominici in Inuentario descriptorum, & pro quibus ipsa tunc insteterat, vt in eius Summario dato dicta die *n. 4.* † omninò pro veritate habendum sit iuxtà Text. *in l.* 2
res iudicata 207. ff. de reg. iur. adeòvt non possint condemnati audiri, † nisi priùs docto se integraliter paruisse, ex Rota *coram Coccin. decis. 446. & decis. 1080. vtrobique num. 1. & coram* 3
Gregor. dec. 566. num. 2. alijsque in præcedenti decisione allegatis §. *Tum denique*; neque Iudex ante † facultatem habeat se 4
ingerendi in meritis causæ, Marescott. *variar. resol. lib. 1. c. 87. n. 2.* Martin. Andr. *dec. 72. n. 8. cum seqq.* Caual. *decis. 110. n. 2.* Amat. Dunozett. *decis. 991. n. 1. & in rec. dec. 123. pariter num. 1. par. 4. tom. 2.*

Et licèt stante hoc irrefragabili fundamento superfluum videatur iterum respondere eisdem exceptionibus nunc pro parte Francisci, & consortum repetitis, tamen ad illas magis prosternendas Domini vltra alias responsiones singulis in præcedenti decisione datas, ex abundanti hodie addiderunt, perperam in controuersiam deduci restitutionem argentorum, sub prætextu, quod illa fuerint de consensu Tomasinæ nullibi constat, imò contrarium potiùs apparet ex inuentario, in quo Paulus Baptista fatetur se illa iam ante transmisisse ad d. Ciuitatem, nec dicit, vt exaduerso supponitur illa adhuc reperiri ad Ostia Tiberina, pretærito Summar. *num. 1.* Asserta verò deprædatio non benè probatur † ex attestationi- 5
bus duorum testium inductorum ad perpetuam rei memoriam lite pendente, & sine citatione partis † attestantium so- 6
lummodo de publica voce, & fama, vt quotidie similibus respondet Rot. & signanter *coram bo. me. Bichio dec. 527. num. 7. & in rec. dec. 120. n. 4. p. 12.* & in omnem casum ista deprædatio cederet damno ipsiusmet Pauli Baptistæ, † qui sua spon- 7
tè, & culpa illa argenta periculo maris exposuit, iuxtà regulam, de qua in *leg. quod quis ex sua culpa ff. de reg. iur. & in cap. damnum eod. tit. in 6.*

Prout nec minus constat Tomasinam habuisse suam portionem mobilium vsualium domus ex depositionibus aliorum testium pariter sine citatione partis, ac lite pendente sine remissoria in partibus examinatorum, † qui propterea nihil 8
probat, *cap. 2. extra de test. vbi glos. in verb. admonendus*, Farinacc. *de testib. q. 72. n. 1.* Cyriac. *controu. 286. n. 2.* & Rota *in rec. dec. 8. n. 17. p. 12.* alijsque concordan.

Cæterum non fuit controuersa compensatio scutorum mille monetæ Ianuæ, & aliorum scutorum centum monetæ Romanæ, necnon ratæ expensarum funeris ad formam decreti A. C. & præcedentis decisionis, cum qua in reliquis Domini transierunt.

Vtraque parte informante.

Altera decisio præsentis causæ est impressa supra in hac eadem parte, vbi est in ordine decis. 235.

R. P. D. TAIA.

Romana Census.

Mercurij 27. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Validus declaratus est census, mediante tamen Sanatoria Pontificis, qui creatus erat sine pecunia numerata cum solo mandato creditoris S. Montis Pietatis directo, quia illicò pecuniæ exactæ, seù potiùs in libro eiusdem Montis in creditum censuarij descriptæ, vt propterea pro illius sanatione arbitrium sit concessum non à tempore gratiæ, sed ab ipsa die impositionis eiusdem census.

SVMMARIVM.

1 *Census contractus cum mandato directo Ministris S. Montis Pietatis, sanatione à Papa commissa arbitrio Rotæ remanet validus, & quando sup. à princip. decis. & per tot.*

2 *Census numeratio requisita à Piana Constitutione dicitur pro forma, cui per æquipollens satisfieri non potest.*

3 *Mandatum directum ministris S. Montis vti reuocabile, & sæpè reuocatam in constitutione census, non æquipollet pecuniæ numeratæ.*

4 *Mandatum de soluendo directum S. Monti Pietatis, licet factum sit, potest tamen ipse creditor exigere.*

5 *Cedula Bancariæ æquipollet, sed vix æquipollet pecuniæ numeratæ in constitutione census requisitæ.*

6 *Cedula Bancaria, seù apocha idonea ideo in constitutione census suffragari à B. Pio declaratum est, vt periculis occurratur.*

7 *Sanatoriam census contracti præuio mandato S. Montis realiter impleto arbitrio Rotæ commissa concedi non posse, nimis aspera videtur opinio.*

8 *Clausula* Arbitrio Rotæ *apposita in sanatione census, non tollit ius Parti ex nullitate quæsitum, maximè post acceptationem in iudicio factam.*

9 *Arbitrium tunc non intrat propter nullitatem in iudicio deductam, si etiam sit subsecuta sententia, alioquin secus.*

10 *Sanatio quatenus concedenda an à die celebrati contractus, vel commissionis obtentæ super sanatione prædicta, & num. seqq.*

11 *Census reformatus valet vt nunc, non autem vna tunc.*

12 *Census sanatoria retrotrahitur ad diem celebrati instrumenti.*

DECISIO CCCLVI.

Constantia Tutrix Iosephi sui filij indigens pecunia pro concludenda concordia in quadam lite vendidit Angelo annunm censum scutorum 65. pretio scutorum 1300. habuitque ipsa mandatum à dicto Angelo, directum ministris Sacr. Montis Pietatis pro solutione d. summæ iuxtà Instrumentum 26. Decembris 1657. pecunia conuersa fuit in libris Sacri Montis de nomine Angeli in nomen Constantiæ Tutricis, & Iosephi, & ibidem deposita pro concordia suprascripta die 3. Ianuarij 1658. sed longè posterius euanescente Concordiæ spe cum consensu Angeli creditoris census 24. Iulij 1658. d. pecunia soluta fuit ipsi Tutrici, quæ in alias causas, & alia debita Iosephi illam conuertit, vt in libris Montis Orta hinc lite de censu, & illius validitate ad Constitutionem Beati Pij V. eo quia verè pecunia non fuit numerata præsentibus testibus, & Notario in actu celebrationis instrumenti, A. C. mandatum exequutiuum nihilominus concessit contra debitorem pro fructibus censuarijs, sed Signatura suspendit exequutionem, & Causam commisit cum clausula *si quid exequendum;* Vnde creditor supplicauit Sanctissimo mandati mihi, vt præuia sanatione, quatenus opus sit, præensæ nullitatis arbitrio Rotæ, prout iuris esset, ad vlteriora procederem, & Sanctissimus mandauit procedi vt petitur, propositoque de more dubio, An intret arbitirum, & mandatum A. C. sit exequendum; Domini responderunt intrare Arbitrium, & de reliquis aliàs videndum.

Et quidem ad Arbitrium ipsum, vltra Marchesf. *de Commiss. cap. 2. tit. de Signat. Gratiæ num. 480. par. 1.* adducta, & admissa fuit *decisio Farfen. Census 4. Maij 1672. coram Reuerendissimo D. Albergato Decano §. hæc circumstantia,* † quæ 1
visa est quadrare in hoc puncto.

Obijciebat vnus ex Dominis se non approbasse decisionem illam Farfen. vti contra formam in Constitutione præscriptam, nec dicere sibi rationem æquipollentiæ pro implemento formæ, cùm Constitutio requirat numerationem
pro forma, † cui non potest per æquipollens satisfieri, Cenc. 2
quæst. 48. num. 36. & quæst. 50. num. 18. Rota *decis. 495. num. 8. par. 14. recent.* Nec videbatur æquipollens huiusmodi manda-
tum directum Ministris Sacri Montis, † vti reuocabile, & 3
sæpè reuocatum, ita vt creditor ipse præexigere possit, † vt 4
dixit Rota *d. decis. 495. n. 10.* vix æquipollente Cedula Ban-
caria † apud Cenc. *d. quæst. 50. n. 14. & d. n. 18. versic. neque* 5
obstat, & ex ipso Beato Pio in declaratione Constitutionis
suæ ad Siculos, vt periculis occurratur † permissa apocha, 6
siue cedula bancaria idonea, vt *in §. denique vt in periculis.*

Quæ tamen nimis aspera visa sunt communiter Domi-
nis, maximè ad sanationem arbitrio suprascripto, † vt etiam 7
videbantur D. de Luca iam consulenti pro contraria Parte *tit. de Censib. discurs. 4. n. 6. lib. 5. & Rotæ in vtrinque alleg. decis. 256. ex num. 8. p. 5.*

Obijciebat iterum ille de re non integra, & iure quæsito
debitori non tollendo per Gratiam, † & multò minùs per ar- 8
bitrium, præsertim postquam opposuerat, cum declaratione exequutæ deliberationis apud ipsum D. de Luca *discurs. 3. num vltim.* Rota *coram bo. me. Verospio in Baren. Census 4. Iulij 1663. §. si quidem arbitrium*, & generaliùs Gratian. *discept. 521. ab initio* Rota *decis. 555. n. 8. p. 12.*

Sed Dominis vt supra visum est in supradictis decisioni-
bus ideò non placuisse Rotæ intrare arbitrium, † quatenus 9
nullitas non solùm fuit in iudicium deducta, sed etiam duæ sententiæ præcesserant, quæ omnia desunt in casu præsenti.

Demum obijciebat ille de sanatione, an declaranda esset
ab Instrumento Census 29. Decembris 1658. aut à commis- 10
sione Pontificis præsentata 6. Octobris 1673. prout Census
reformatus valet vt nunc, † non vt tunc, Costa *conuent.* 11
clausul. 102. n. 6. cum allegatis, D. de Luca *d. discurs. 3. n. 4. vers. Quibus addebam.*

Tandem pro retrotractione † ad diem Instrumenti crea- 12
tionis Census senserunt pariter Domini ex *decis. Farfen. Census §. firmato igitur, & §. hæc circumstantia*, & addebant vt in puncto *dec. 614. n. 19. coram Bichio.*

Cæterum an mandatum sit exequendum ex alia validitate, vel Inualiditate contractus, ex mutatione causæ assignatæ, & enunciatæ in Instrumento Census, ex suprascripto facto DD. substitere deliberantes.

Et ità vtraque &c.

R. P. D. TAIA.

Romana Saluiani.

Mercurij 27. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Ad excludendum Saluianum excipiebatur de qualitatibus personæ creditoris, quæ licèt concurrere visæ sint ex illius admissione à superiore facta, ex approbatione semel obtenta, quæ ritè, & rectè processisse præsumendum est, atque etiam ex eo, quod cum in aduocatione causarum consisterent, illa requirebat doctrinam, non doctoratum; Attamen quia hæc omnia dicuntur esse de iure tertij, ideo admissa non sunt.

SVMMARIVM.

1 *Legitimitate persona semel probata, habetur ac si quis de legitimo matrimonio natus fuisset.*

2 *Ciuis, & Nobilis Romanus dicitur qui extractus fuit vnus* ex

ex Capitibus Regionis eiusdem Vrbis.

3 *Doctoratus non acquisitus à publica, & approbata in Vniuersitate non suffragatur.*

4 *Aduocati debent examinari à Doctoribus, & eorum iuramento approbari, & n.6.*

5 *Aduocatus debet esse literatus.*

6 *Aduocatus debet studuisse saltem per quinquennium.*

Doctor, & Aduocatus debent iuramento aliorum Doctorum esse approbati num.6.

7 *Doctrinæ occasione si aliquid sit concessum, vel factum, potest reuocari, si constet de defectu literaturæ.*

8 *Approbatus ad aliquod munus, præsumitur ritè, & rectè approbatus.*

9 *Approbatus semel, non tenetur suam habilitatem alibi iustificare.*

10 *Aduocatus non reperitur iure cautum, quod debeat esse laureatus, & num. seq.*

11 *Aduocati officium requirit solam doctrinam, non doctoratum.*

12 *Exceptio de iure tertij non admittitur.*

DECISIO CCCLVII.

SA. me. Vrbanus VIII. pauperum personarum votis, eisdem de aliquo Aduocato, per quem earum causæ agi, & defendi valerent prouidere intendens, motu proprio officium quod Octauius nactus erat, & obtinebat suppressit, & vnum officium Aduocati pauperum nuncupandum Vrbis, quod pro tempore obtinens Ciuis Nobilis Romanus ab Vrbis Præfecto nominari, & pauperum, & miserabilium personarum ad se recurrentium Causas agere, tueri, ac defendere debeat, cum omnibus priuilegijs similibus Aduocatis competentibus erexit, & pro eius dote, & obtinentis congrua sustentatione, officium prædictum eidem Octauio; de cuius fide, præstantia, doctrina, pietate, & integritate confidit, concessit 22. Octobris 1632.

Octauius, orta quadam lite, supplicauit pro reductione in pristinum d. officij, & impetrauit sub conditione, vt assignaret annuum redditum scut. 130. super quibusdam domibus, & successorem sibi in officio Aduocati huiusmodi pro immediata successione nominare valeret, pariter impetrauit 31. Maij, ex sequenti instrumento executus est prima Septemb. 1644. & deindè Testamento tres nominauit ordinatos, si quis non vellet, aut non posset accipere, primumque Petrum filium proprium, & sic nominationem admittit Eminentissimus D. Cardinalis Vrbis Præfectus 25. Nouembris 1670. Petrus verò Saluiano interdicto agit, contra domum a Puellis mendicantibus possessam, quam Ascanius earum Collector publica subhastatione comparauit ex bonis Octauij debitis persolutis.

Excipiebatur de requisitis à Petro non probatis, & primo de emissa nominatione non edito testamento authentico, quæ tamen satis constitit Dominis ex ipso testamento Octauij, eiusque approbatione in ipsa nominatione à Præfecto admissa.

Secundo de Paternitate Octauij, & filiatione Petri adhuc probanda: quæ & satis constitit ex ipsa nominatione, & admissione, vt suprà, & priùs probata, & approbata eius legiti-
1 mitate, † ac si de legitimo matrimonio natus fuisset, *decis. 18. num.2. & 3. par.13.* superaddita ampliore facultate nominandi personam sibi benè visam.

2 Tertio de qualitate Ciuis Nobilis Romani, † quæ etiam satis superque visa est Dominis in attestatione Scribæ S. P. Q. R. quod Petrus fuerit extractus ex vrna, ductis sortibus, Caput regionis Parionis pro solito trimestre, & pro alio quoque confirmatus.

Quarto de sufficientia Petri, per quem Causæ agi, & defendi valeant, atque Causas agere, defendere, & tueri debeant, vt supra, cùm Petrus nec esset Iuris Doctor, neque talis nominatus ab Octauio patre nominante, qui proindè prouidit in euento, che Pietro non potesse, ò non volesse accettare, & priuilegium, quod Informantes pro Petro deduce-
3 bant, dicebant ad cautelam tantùm deduxisse, † quod reprobatur ab altera Parte, vti non acquisitum in publica, & approbata Vniuersitate contra formam Constitutionis Pij Quarti, & recentis *Decreti Sacræ Congregationis Concilij 22. Iulij 1673.*

4 Cùm enim Aduocati † debeant examinari à Doctoribus, vt *l.nemini 11. C.de Aduocat. diuers. iudiciorum*, apparet, quod
5 Aduocatus debet esse † literatus, ad Bart. *ad d. §.postulare leg. 1. ff. de postul. n.2. cum alleg. contra Gloss. exponere d. §. postulare,* *sed iuxtà gloss. qui ex se sub init. Auth. de Iudic.* quinimò debeat saltem † studuisse per quinquennium, & iuramentis 6
Doctorum esse approbatus &c. apud Felin. *in cap. sciscitatus de rescript. n.11.* vbi plura notatu digna de Nicolao de Neapoli *d. num. 11. vers. vnde refert, & D. de Luca de præeminent. disc. 35. num. 14.* ita vt actus occasione literaturæ, posset reuocari, si constet † de defectu literaturæ illius, qui putabatur 7
doctus Bartol. *apud Felin. d. cap. sciscitatus d. n. 11. vers. & nota quod actus.*

DD. autem visum est ad verbum, eo ipso, quod Præfectus Vrbis, ad quem spectat approbare personam eligendam, electumque ad hoc munus Aduocationis approbauerit Petrum, † præsumi id fecisse ritè, & rectè, & cum iustificationibus op- 8
portunis, eo ipso quod fuit admissus, † non teneri suam habi- 9
litatem alibi iustificare, ne huiusmodi prætextu ei veniat retardanda immissio, præsertim quod non sit iuris illius, qui ad dictum munus debet electum admittere, & approbare, & nihilominus vllibi in Iure cautum reperitur, † quod Aduoca- 10
tus necessariò debeat esse laureatus, dum pro Aduocati officio sola reperitur doctrina † non doctoratus; adeoque vti ex- 11
ceptionem de iure tertij † esse reijciendam, *decis. 93. n. 17. p. 7.* 12
& coram Cardinali Celso dec. 65. & 180. vtrobique n. 8.

Excipiebatur quoque ex instrumento de actione incompetenre, & ex eo quod Octauius assignauerat certam domum in dotem officij, vt in d. Instrumento 1. Septemb. 1644.

Sed visa est competens, cum in dicto Instrumento non solum pro dote officij sit destinata certa domus, sed etiam generaliter obligata fuerint omnia bona pro domo assignata iuxtà clausulam, Pro quibus omnibus, & singulis, &c. & cum obligatione Camerali ad notissima iura.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. MATTHÆIO.

Vrbeuetana releuationis indemnitatis.

Veneris 1. Iulij 1674.

ARGVMENTVM.

Diuisio; Deliberatio, & Præscriptio in hac decisione plurimum continentur; Prima, vt etiam sine scriptura probetur, solis argumentis, & coniecturis; Altera, quod resultet ex diuturna possessione deliberatarij, & ab illius assertione, quod bona ex deliberatione acquisiuerat; Tertia demum, quod excludatur ex negatione debiti à debitore facta, ex qua etiam remouetur quæcumque solutionis præsumptio.

SVMMARIVM.

1 *Validitas sententiæ resultat si non docetur deficere requisita vulg.* Decis. Caputaq.

2 *Actiones personales æqualiter diuiduntur inter hæredes.*

3 *Hæredum vnus soluens totum, recuperat suam partem ab alio cohærede.*

4 *Diuisionem ad probandam, non est necessaria scriptura.*

5 *Diuisio probatur præsumptionibus, & argumentis.*

6 *Deliberatio probatur ex venditione à deliberatario facta, cum expressione quod bona ad ipsum vigore deliberationis deuenerant.*

7 *Deliberatarij diuturna possessio facit deliberationem dici fuisse effectum sortitam.*

8 *Præscriptio ex actibus iudicialibus remanet interrupta.*

9 *Fides mala resultat ex actibus iudicialibus, etiam contra hæredes.*

10 *Petens certam quantitatem, non ideo fatetur se non esse creditorem in alia.*

11 *Satisfactionis præsumptio excluditur, si debitor debitum negauit.*

12 *Clausula* tenoris *probat productionem fuisse realem.*

13 *Monitorium præsumitur emanatum in causa de qua agitur, si de alia non docetur.*

14 *Pluralitas causarum non præsumitur, nisi contrarium probetur.*

15 *Substitutio facta duobus si sine filijs decesserint, remanet puri-*

purificata per obitum vltimi instituti sine filijs decedentis, amplia, vt num. seq.

16 *Pluralitas in fideicommissis resoluitur in singularitates, etiam si adsit persona prædilecta, quæ videatur excludere substitutum.*

Quoties ille caret titulo, & iure succedendi grauato, ibidem.

17 *Fideicommissum requirens altiorem indaginem, non admittitur contra hæredem testamentarium.*

18 *Bona fideicommissi possunt alienari pro dissoluendo ære alieno testatoris.*

DECISIO CCCLVIII.

FVit per sententiam coram A. C. dictum condemnandum Iulium hæredem Constantiæ pro contributione medietatis census impositi à Petro Iacobo cum fideiussione Polidori, qui pro sua indemnitate subhastare fecit prædium nuncupatum Poggiocaue in communi diuisione cum Constantia Sorore Dianiræ obuentum ex bonis d. Petri Iacobi census debitoris, & patris communis; At quia sententia transitum fecit in iudicatum præuijs tribus decisionibus sub die 12. Aprilis 1671. 5. Februarij 1672. * & 30 Ianuar. 1673. coram Reuerendissimo Albergato Decano editis, responsum fuit constare de re iudicata, & vltimo loco commissa mihi causa appellationis cum clausula *Alteri, qui ad legitimam*, & illius virtute dato dubio, An esset procedendum ad vlteriorem executionem rei iudicatæ, & proposita causa, informante tantum Monaldo D. Dianiræ hærede ex iisdem rationibus in tot decisionibus in trutinam reuocatis, affirmatiuè conclusum fuit.

Rei iudicatæ subsistentia manifestè visa fuit, dum validi-
1 tas † nec controuertitur, nec docetur deficere requisita in *decis. Caputaq. decis.262. par.2.* & iustitia patet, ex quo tam sententia A. C. quàm Rotalis condemnant hæredes Constantiæ ad soluendum ratam census hæreditarij, quem Dianira coarcta fuit integram soluere per subhastationem prædij, de quo agitur: Etenim tam Dianira, quam Constantia fuerunt cohæredes Patri Iacobi patris census impositoris, & vti etiam hæredes, iuxtà Text. *in l. pro hæreditarijs, C. de hæ-*
2 *red.* † & personales actiones inter se diuidere debent, & quando cohæres soluit partem ad alium cohæredem spectan-
3 tem † non priuatur actione illam repetendi contra alium cohæredem *in l.3. C. de neg. gest. l. hæredes 25 §. contra ff. fam. hercisc.* Grass. *in l. hæreditas q.12. num.17.* Surd. *cons.415. num.14.* Olea *de cess. tit.4. quæst.6. num.18.* Rota *decis.58. num.2. coram Durano.*

Aduersus hanc rem iudicatam in præteritis disputationibus quatuor optimè opponebantur; Primum quod de diuisione non constaret; Secundum quod subhastatio non probatur ex actis, & quod ineffectuata remanserit; Tertium, quod obstet præscriptio, seù præsumpta solutio; & quartum denique fideicommissum, quod fauore eiusdem Iulij filij Constantiæ purificatum prætendebatur, quæ tamen nullo modo obesse posse DD. responderunt. Et super primo obiecto dictum fuit diuisionem probari per Testes formiter examinatos, quorum dicta adminiculantur ex interpellatione
4 de anno 1595. per Dianiram facta, vt in Summar. *n.7.* † dum ad illam probandam non est necessaria aliqua scriptura, *leg. non adeo*, vbi Bald. & Salicet. *C. famil. hercisc.* & ad illam pro-
5 bandam † sufficiunt præsumptiones, & argumenta, Gloss. *in l. penult. C. Commun. diu. n.3. & seq. lib.3.* Gratian. *discept.951. n.30. & seqq. Rota coram Buratto dec.799. n.10.*

Nec secundum obiectum non verificatæ deliberationis fuit consideratum sufficiens ad impediendam rem iudicatam, dum multa concurrebant suadentia d. deliberationis effectuationem, quæ resultat tam ex publico documento deliberationis secutæ coram Gubernatore Vrbis Veteris, vt in Summ. *n.2.* Tùm etiam ex venditione à deliberatario facta
6 de aliqua portione huius prædij † cum expressa, & indiuidua mentione, quod ad ipsum d. prædium peruenerat virtute antecedentis deliberationis, Summ. *num.8.* vt egregiè ratiocinatur Posth. *de subhast. inspect.53. num.47.* Tùm quia Monaldus obtinuit mandatum, & pignora deliberari contra hæredes deliberatarij pro residuo pretij d. deliberationis, vt in Summ. *num.9.* & quando etiam ista non adessent, tamen deliberatio controuerti non potest, quod non fuerit suum effectum sorti-
7 ta, † dum adest diuturna possessio deliberatarij, & his extantibus adiudicatio, & translatio dominij præsumenda venit, Posth. *inspect.45. n.25. insp.65. n.60.* Rot. *cor. Seraph. dec.24. n.24. & decis.907. n.9. cor. Dunozeto, & in Rom. Fideicommissi de Plnis 16. Iunij 1659. §. prout*, *coram etiam Eminentissimo Cardinali Cerro.*

Multoque minus tertia exceptio præscriptionis, & præsumptæ solutionis habita fuit in consideratione, quia Dianira post euictionem passa, statim interpellauit sororem, vt in Summ. *n.7.* & deindè per plures annos litem prosequuta fuit contra creditorem deliberatarium, vt in Summ. *n.10.* & de anno 1615. monitorium exequi curauit contra Iulium filium, & hæredem Constantiæ suæ sororis, Summ. *n.4.* † Qui actus 8
iudiciales sunt valdè proprij ad interrumpendam omnem, & quamcumque præscriptionem. Adden. *ad Gregor. XV. decis. 467. n.15.* Rota *in recent. dec.304. num.13. p.12.* quia sunt sufficientes † inducere malam fidem etiam contra hæredes, Ga- 9
briel. *de præscript. concl.5. n.1. & seq.* Honded. *cons.82. n.47. & seq. lib.1.* Add. *ad Greg. XV. dec.249. n.6.* Rota apud Posth. *de subhast. decis.119. n.1.*

Hinc nec præsumptam satisfactionem suadere potest, quod sicut de ann. 1623. & 1625. Dianira petierit aliud creditum ita potuisset, si verè creditrix fuisset istud etiam petere; Quoniam hoc creditum non poterat amplius controuerti, quod Iam assecuratum fuerat mediantibus reiteratis interpellationibus antea factis, vltra quod inconcussum est, quod dum quis simpliciter petiit certam quantitatem ab aliquo sibi debitam, † non propterea induci debet, quod ille fassus fuerit se 10
non esse creditorem in alia summa ex alia causa prouenientе, *§. si minus instit. de action.* Cyriac. *contr.225. num.19.* Rota *decis.45. n.22. p.7. recentior.* Attamen in casu, de quo agitur omnis satisfactionis præsumptio excluditur, dum ipse debitor debitum negauit, vt in Summ. *n.2.* per quam denegationem † ab ipso debitore factam tollitur præsumptio satisfa- 11
ctionis, Rota *dec.284. n.4. & seq. p.9. recent.*

Nihil prorsus releuante, quod d. monitorium anni 1616. non fuerit reproductum, ex quo non inuenitur nec emanatum in hac causa. Reproductio enim negari non potest, dum Notarius expressè rogatus de reproductione reali facta per Cursorem per illa verba ibi „ Quod mihi Notario tradidit, & consignauit tenoris, &c. † Summ. *n.2.* quæ clausula 12
tenoris, &c. probat realem reproductionem, *decis.165. n.15. coram Bichio*, & aduertit 3. *decis. coram Reuerendiss. Decano, §. prima feriens*, negatumque fuit à Iulio, vt dictum est supra, † Quodque emanauerit in hac causa optimè probatur 13
pluralitatem causarum † non præsumi nisi contrarium probetur, *l. qui habebat ff. de reb. dub.* Gratian *discept.824. n.47.* 14
Gregor. *dec.313. n.2. & coram Merl. dec.540. n.6.*

Denique vltima exceptio fideicommissi minus obstare visa fuit, attento quod Dianira, et Constantia fuerint reciprocè substitutæ, et in casu obitus sine filijs fuerint proximiores de familia vocati. Itaque cùm facto cesserit Constantia, relicto Iulio, adhuc Dianira superstite, quæ sine filijs decessit instituto sibi hærede Monaldo proximiore de familia, † sub- 15
stitutio in hac parte aperta fuit proximioribus per resolutionem pluralitatis in singularitatem, ad celebre responsum Papiniani *in l. hæredes mei §. cum ita ff. ad Trebell.* quod amplexa etiam fuit Rota *in diuers. decis.904. per tot p.1. & in Romana Fideicommissi 14. Iunij 1669. §.1. & seq. coram Reuerendiss. Albergato Decano.*

Quæ habent locum etiamsi existat Iulius, qui vt prætenditur tamquam persona prædilecta in omnem portionem succedere debeat, † præsertim dum versamur in fideicom- 16
misso Iuris accrescendi coniuncto, quia ipse Iulius caret titulo, et iure succedendi grauato, dum Dianira Monaldum hæredem instituit, Honded. *cons.65. n.28. vers.3. & n.29. lib. 2.* Rota *Interamnen. fideicommissi prima Februarij 1668. coram Eminentiss. Cardinali Carpineo Prodatario*, et eo libentius DD. in hanc sententiam venerant, quia Monaldus est Actor, et vti proximior habet assistentiam à testamento Dianiræ, ex quo sibi defertur hæreditas, † et in ea excluditur fidei- 17
commissum altiorem indaginem requirens, Argel. *de legit. contrad. q.2. artic.5. num.16. & seq.* Rota *in recent. decis.94. num.10. par.8.*

Vltimo etiam loco animaduersum fuit agi de debito ipsiusmet fideicommissi, pro cuius solutione † bona hæreditaria quamuis eius fideicommissi vinculo obnoxia possunt ad instantiam creditorum subhastari, *l. filius fam. §. diu. il secondo ff. de leg.1.* Peregr. *de fideic. art.40 n.18.* Rota *dec.105. n.20. coram Bichio.*

Et ità resolutum fuit, vnica tantùm parte informante, etc.

Decis.

Decis. 22. sup. est in eadem causa, prout etiam aliæ decisiones 16. Iunij 1677. 19. Ianuarij, & 1. Iulij 1678. coram R. P. Domino Taia.

R. P. D. TAIA.

Romana Dotis.

Mercurij 4. Iulij 1674.

ARGVMENTVM.

De dote constituenda tractatur, itavt illius congruitas reguletur secundum tempus dotationis, & augeri debeat, vbi filiorum numerus fuit diminutus: Cùmque ex bonis fideicommissi assignanda foret, ex eis omnibus deducendam esse deciditur, habita tamen ratione fructuum, & bonorum fructiferorum pro qualitate patrimonij.

SVMMARIVM.

1 *Dotis congruitas regulari debet secundum tempus dotationis.*
2 *Dotes augeri debent, vbi filiorum numerus fuit diminutus.*
3 *Fratres excludunt à successione sorores siue vigore substitutionis, siue etiam ex Statuto.*
4 *Frater non tenetur dotare sororem de proprio, nisi in subsidium.*
5 *Dos vigore* Auth. res, quæ *detrahitur ea omnibus bonis fideicommissi.*
6 *in Diuisione si vnius pars superaugeri, vel prægrauari videbitur, supplementum quoque alteri tradi, vel ab eo recipi debet.*
7 *Dotis in assignatione haberi debet ratio fructuum, & bonorum fructiferorum pro qualitate patrimonij.*
8 *Transactio non præiudicat prætensionibus in ea præseruatis.*

DECISIO CCCLIX.

EX facto recedendum à decisis altera tantum Parte informante in hac ipsa Romana Dotis coram R. P. D. Royas *decis.* 375. etiam confirmata vtraque Parte informante 8. Martij 1649 ea decisione in volumine prætermissa, Dominis hodie informante quoque Parte Caroli fratris, & Isabellæ sororis visum est, quatenus tempore dotationis Isabellæ quinque fratres essent ad fideicommissum vocati, vt in fine decisionis, cùm hodie videantur fuisse quatuor vti excepta Portia (postea Maria Innocentia Monacha) tunc adeoque quinta parte Isabellæ ad quartam conformata, etiam ad
1 rationem decisionum, cùm dotis congruitas regulari † debeat secundum tempus dotationis, *d. decis. 375 num. 6. & in alia decis. 8. Martij 1649. §. & licet, cum allegatis, maximè decis. 518. num. vltimo, confirmata in decis. 538. num. 1. p. 3. recent. & coram Merlino decis. 249. num. 19. & coram Bichio dec. 366. num. 17.* itavt
2 diminuto numero filiorum † augendas esse dotes adijciatur *in d. dec. 8. Martii 1649. sub d. §. at licet, ex alijs coram Merlino d. dec. 249. num. 21.*

Vno ex Dominis in vanum laborante adhuc pro rumeratione quinque fratrum, vti parte Portiæ commodo masculorum, vel masculorum etiam hæredum vacante, cum præoccupatum etiam fuerit in d. decisione 8. Martij 1649. portiones fratrum præmortuorum acquisitas videri fuisse superstiti-
3 tibus, † non solùm ex substitutione reciproca, sed etiam ex
4 Statuto Vrbis, eoque magis, quo fratres † non teneantur de proprio dotare sorores, nisi in subsidium, *in d. decis. §. nec dicatur.*

5 Quoniam *Auth. res quæ C. Comm. de legat.* locum † sibi vindicat in omnibus bonis fideicommissarijs *in d. decis. seq. §. quoniam à vers. Perperam autem.* Peregrin. vbi magistraliter responderi omnibus contrarijs, dicitur *in decis. sub d. §. Quoniam præd. Auth.* magistraliter contra magistros ipsos, si perperam Peregrinus.

Cùm autem *in d. dec. 375. n. 5. à vers. Itaque licet Isabella* statutum fuerit fideicommissum Camilli pro rata Andreæ patris Isabellæ, atque ita quinta parte in summa pecuniaria certa, DD. etiam pro quarta recesserunt ab ijs decisis, maximè vel fundatis in eo, quod vix faterentur Informantes pro Hyacinto, & in ipsa *dec. 375. n. 5. vers. itaque*, licèt etiam Hyacinto tantùm informante conclusa, & statuerunt ipsam quotam fideicommissariorum bonorum, atque ita trientem, seu quartam partem communi diuidundo postea discernendam.

Nulla habita, vel habenda ratione dictæ æstimationis in dd. decisionibus, vti neque iustificatæ, neque conuenientis decisioni, ratisque portionibus bonorum corporalium, & corporum ipsorum, (excepto si vnius pars prægrauari videbitur, † nec inuicem certa pecunia alteri condemnando, iuxtà 6
§. quædam actiones in fine, instit. de action.

Habenda quidem omni ratione fructuum tùm ad obligationem Caroli in Instrumento dotali 25. Ianuarij 1645. † 7
tùm etiam ad qualitatem bonorum fructiferorum in ipso instrumento declaratorum ab initio ibi„ De bonis tamen prouenientibus ex fideicommisso eiusdem Caroli.

Cæterum ad aliam partem dubij, an potius obstet transactio tanto dd. decisionibus posterior 19. Maij 1653. & illius instrumentum, in quo Isabella Vidua prioris mariti, renupta secundo, & Hyacinthus concordarunt super dote cum solemnitatibus statutarijs, DD. responderunt non obstare, † 8
quia sunt clausulæ præseruantes „ Senza pregiudizio però delle ragioni, che alla Signora Isabella competono contro li Signori Carlo, & Ignatio suoi fratelli, e particolarmente contro il Signor Carlo per supplemento delli scudi 6000. da esso contribuitigli, &c. & non s'intenda, nè sia acquistata ragione alcuna alli Signori Carlo, & Ignatio fratelli, &c.

Et ita vtraque, &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Pisaurensi Indulti.

Mercurij 4. Iulij 1674.

ARGVMENTVM.

Supplicatum est Pontifici, vt Vidua, cui fuerat à Testatore vsusfructus relictus, amittendus, si ad secundas transijsset nuptias, impunè posset, illas contrahendo, eundem vsumfructum retinere, cuius articuli cognitio Rotæ demandata, æquè fuit pro nouis nuptijs, ac pro retentione resolutum, tam ratione publicæ vtilitatis, quàm causa matrimonij respicere dicitur, quàm etiam quia interesse substitutorum visum est secundarium, & tamquam incertum; & non de facili quæsitum à Pontifice dispensandum.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonia Principum, & Regum dicuntur continere causam publicam, secus verò coniugia particularium personarum.*
2 *Dispensationes super voto castitatis, aliorumque impedimentorum conceduntur in matrimonijs Regum, & Principum, quæ in alijs coniugibus negantur.*
3 *Matrimonium Viduæ non ita respicit publicam vtilitatem, quæ oritur ex matrimonio Virginis.*
4 *Matrimonium etiam in genere sumptum, nemo dubitat esse causam publicam.*
5 *Matrimonium est principium, & fundamentum immortalitatis humani generis.*
6 *Filiorum procreatio redundat in vtilitatem rei publicæ, cui maximè interest ciuitates hominibus impleri.*
7 *Homo non tantum patri, sed etiam Reipublicæ nascitur.*
8 *Testatorum voluntati, vt per causam publicam derogetur, illa debet primariò, non secundariò, continere publicam vtilitatem, & num. seqq.*
9 *Causa publica dicitur, quæ licet bonum particulare respiciat, illud tamen redundat in bonum totius.*
10 *Matrimonium dicitur esse quid spirituale.*
11 *Vidua retrahens se à secundis nuptijs timore amittendi vsumfructum sibi à viro relictum, iustum metum habere dicitur.*
12 *Papa potest derogare voluntati defunctorum impedientium libertatem*

bertatem matrimonij , quamuis conditiones ab illis iniunctæ,non sint aliquo iure prohibitæ.

13 *Vsusfructus amissio si per gratiam Pontificis alicui præseruatur,illa non dicitur noua acquisitio,sed prioris continuatio.*

14 *Papa non solet , nec debet cum tertij præiudicio gratiam concedere.*

15 *Mulier quadragesimum sextum agens annum generare potest, & vid. num.seqq.*

16 *Partus mulieris quinquagenariæ , & vltra mirabilis est , & rarò contingere solet.*

17 *ex Contingentibus de rarò nec iura constituuntur , neque controuersiæ determinantur,vide n.seqq.*

18 *Filij nati post quinquagesimum annum ætatis matris,licet raro naturaliter,tamen contingere solet & n. 19.*

19 *Euentus licet rarò , sed naturaliter contingentes , regulantur secundum iura communia.*

20 *Mulieres plures sterilitatem passæ cum primo viro, postea cum altero fuere fœcundæ,& quidem numerosæ sobolis.*

21 *Rota non disputat dubia in abstracto ,sed in concreto, & ideo apponit verba in casu,& ad effectum de quo agitur.*

22 *Rescripta Principum interpretantur à precibus illis porrectis.*

23 *Vsusfructus Patris non potest dici præseruatus , si acquisitio bonorum in filijs fuit denegata.*

24 *Subreptio non inducitur ex taciturnitate eorum quæ sunt mere contingibilia.*

25 *in Dispensationibus etiam respectu tertij non attenduntur præiudicia secundaria,& consequutiua.*

26 *Pater tenetur tradere dotem filiæ secundo nubenti.*

27 *Gratia Principis,cuius intuitu fuit etiam deuentum ad executionem actus,eo magis firma remanere debet.*

DECISIO CCCLX.

DEcessit Ludouicus Barberius instituta hærede Francisca Vxore sub conditione viduitatis seruandæ, cui post obitum substituit ipsius fratres , seu nepotes Familiæ de Lapis; In casu verò transitus ad secundas nuptias, eandem habere voluit ex sua hæreditate duo prædia dumtaxat, vnà cum scutis 500. vt latiùs in testamento hinc inde dato, Summario *num.*1.

Cupiens Francisca , hac dispositione non obstante , ad secunda vota conuolare absq; periculo incurrendæ caducitatis à Testatore comminatæ,recursum habuit ad S. D. N. qui Breue derogatorium concessit, sed pro illius reuocatione vtpotè subreptitiè, & obreptitiè extorti instantibus hæredibus substitutis obreptionem scilicet deducentibus, ex quo Francisca narrauit se in vegeta ætate constitutam, ac proindè aptam ad prolem concipiendam , subreptionem verò ex tacito præiudicio patris; Idem Sanctissimus pro veritate habenda deputauit Congregationem particularem , à qua referente eius R. P. D. Auditore, auditis difficultatibus hinc indè præpositis, declarauit in indulto, de quo agitur vltrà alias causas expressas considerasse causam matrimonij,& in ordine ad patrem, de quo in precibus nulla fuit facta mentio remanere illæsa iura provt de iure; Ideoque mandauit disputari dubium in Rota, An constet de causa publica, & de præiudicio patris in casu,& ad effectum,de quo agitur,illoque de more proposito, affirmatiuè quoad primam partem ,& negatiuè quoad secundam partem hodiè responsum fuit.

Quamuis enim Scribentes pro hæredibus substitutis ad excludendum causa publicam ostendere niterentur illam esse tantummodo considerabilem in matrimonijs Regum , & magnorum Principum , quæ vti tendentia, vel ad ineundas paces, vel ad propagandas , seu manutenendas Regias stirpes, Regnorumque successiones dicuntur primario respicere
1 bonum publicum , & vtilitatem populorum, † non autem in coniugibus particularibus priuatorum ciuium huiusmo-
2 di effectibus destitutis per ea, † quæ in terminis dispensandi super voto castitatis, & impedimentis matrimonij in primo, & secundo gradu tradunt Sanchez *de matrim. lib.8. disput.19. sub num.1.vers.item ex vsu Ecclesiæ*, Perez *eodem tract. disp. 45. sect. 5.num.6.& seqq.et* Pont.*pariter eodem tract.lib.8.cap.12. nu.*
3 *11.et seqq.*& præsertim in illis contrahendis à vidua, † in quibus non militat fauor publicus, æquè ac in illis contrahendis à virgine,iuxtà notata per gloss.*in l.cum tale 71. §. Meuiæ ff. de condit.et demonstrat.et per DD.in Auth.cui relictum C. de indict. viduit.*

Nihilominus cùm Sanctissimus non obstante quod certò sciret hic agi de matrimonio priuatarum personarum , & quidem à vidua contrahendo perlectis precibus à fratribus de Lapis porrectis super reuocatione Breuis ex capite ass.obreptionis, & auditis difficultatibus in Congregatione excitatis super inhabilitate Franciscæ ad filios procreandos, declarauit vltrà alias causas considerasse matrimonium, necessariò consequitur in dubio successiuè transmisso , An constet de causa publica,non intellexisse de causis supra recensitis penitus extraneis à præsenti facti specie , quemadmodum neque de matrimonio in genere, † quod nemo dubitat esse cau- 4
sam publicam , cum per illud † tamquam principium , & 5
fundamentum immortalitas humani generis inducatur, vt inquit text. *in Auth.de nuptijs in princip.et ibi gloss.verb.immortalitatem,et verb. ampliari*; sed de hoc speciali matrimonio vti directo ad procreationem sobolis , † quam influere in com- 6
munem vtilitatem Reipublicæ,cuius interest impleri Ciuitates,sunt text.*in l.1.ff.solut.matrim.et l.pariter prima,§.et generaliter*, *ibi* ,, Partim enim iste alendus est, quia non tantùm parenti, cuius esse dicitur, † verum etiam Reipublicæ nascitur, 7
ff.de ventr.in possess.mitten.l.cum ratio §.fauorabilem ff. de bonis damnat. et in l.in bello §. medio tempore in fine ibi ,, Publica nuptiarum vtilitas,*ff.de capt.et postlimin.reuers.et l.2.cod.de indict. viduit.*& notat Bart.*in d. l. prima in princ. et sub n.25. vers.Tertia est* , *& ibid.* Barbos. *part. 7. sub numer. 12. versicul.Tertia vtilitas ff.solut. matrim.* vt tradit per Angelum *cons.270. sub num.1.vers.ob fauorem*,Mantic.*de tacit.lib.15.tit.42.nu.20.* Sanchez. *de matrim. lib.1. disput. 34. num.3. vers. et ratio* Giurb. *ad consuetud.* Messan. *cap.16.gloss. 2. num.1. et per* Rota *decis. 52. num.17.par.10.*

Nil referente,quod ad effectum derogandi testantium pla- 8
citis, † & iuribus tertij, causa debet primario respicere fauorem publicum,non autem secundariò,ex deductis per Crauet. *cons.296.col.penult.* Mastrill.*lib.3.c.4.n. 351. & Sarmient. select. interpret.lib.1.cap.8. nu.24.* Nam præterquam quod Crauetta nullam affert distinctionem inter causam primariò , vel secundariò publicam,quia in eius casu neutra concurrebat.

Præterea dictum fuit omnes loqui in casu , quo ageretur de tollendo iure iam quæsito, vel per aditionem hæreditatis, & apprehensam possessionem bonorum , provt in casu Crauettæ,quem sequitur Mastrilla, vel per delationem successionis,in quibus terminis loquitur Sermientus, qui præterea non applicantur præsenti controuersiæ , in qua agitur de iure querendo ; planè incerto tamquam pendente à voluntate Franciscæ nubendi, vel non nubendi ; † Hoc enim casu suffi- 9
cere visum est causam derogationis respicere virtualiter,& secundariò bonum publicum, quatenus scilicet bonum partis redundat in bonum totius , vt ex adductis per Suarez *de legib. lib.6.cap. 18. & per* Sanchez *de matrim. lib.8. disput.19.n.1.*quibus addi potest Pont.*de matrim.lib.8. cap. 14. nu. 12.* latè firmat Monet.*de commut.vltim.volunt.cap.6.nu.71. et seqq* & in specie derogationis fideicommissi *cap.9.n. 645.* & faciunt tradita per Rotam *coram Zarat.decis.83.num.3.& seq.*

Imò cùm matrimonium † sit quid spirituale, *cap. tuam de* 10
ord.cogn.cap.lator qui filij sint legit.& ab eo contrahendo in præsentia retraheretur Francisca ex pœnali præcepto Testatoris † iustum metum sibi inferente amittendi pinguem vsumfru- 11
ctum,vt in specie aduertit Ruin.*cons.189. sub nu. 26. vers. non obstat etiam lib.2* Cyriac.*controu.451.nu.80.& seq.& Rot.decis. 93.n.15.par.10.rec.*Potuit Summus Pontifex,seclusa quacumque causa,siue publica , siue priuata , † derogare huiusmodi 12
conditionibus illius libertatem quoquomodo impedientibus, etiamsi à neutro iure prohibitis, vt pro indubitato tenuit in terminis similis derogationis Ruin.*in mox allegat.cons.189.sub nu. 13. & duob. seqq.* quem in iisdem terminis secuta est Rota *dec.408.par. 12.et 185.par.13.vtrobique n.1.*& satis ad rem *d.decis.93.num.11.et 16.par.10.rec.*quibus nemo ex DD.in contrarium allegatis ab Informantibus in his terminis contradicit.

Facilius hoc procedente in præsenti hypothesi , in qua non tollitur,nec dubia redditur successio à Testatore destinata hæredibus substitutis post obitum mulieris, provt contingere solet in derogationibus fideicommissi , & euenerat in casibus Ruini, & decisionum mox allegatarum, sed tantùm suspenditur in hoc solo casu preseruando eandem mulierem à pœna amissionis vsusfructus mediante prorogatione temporis nuptiarum ad tempus mortis, quæ potiùs dici debet prioris iuris continuatio, † quam noua illius acquisitio, vt obseruat 13
Barbosa *voto decisiuo 47. num.93.* & congruunt firmata per Rotam *decis.942.num.8. par.3. diuers.* quam in specie commutationis vltimæ voluntatis sequitur Gratian. *disceptat. 458. num.24.*

Minus releuare DD.censuerunt alterum obiectum desumptum ex pingui dote Franciscæ, qua mediante dum poterat condignũ virum reperire, & sic aliter consulere publicæ vtilitati

14 tati procreationis filiorum, † non debuerit Sanctissimus derogationem concedere cum tertij præiudicio, ex traditis per Gabriel. *de iur. quæsito non tollen. conclus. 2. num. 20. & 24.* Adden. *ad Molin. de Primog. lib. 1. cap. 8. numer. 28. versic. non sufficit*, Censal. *ad Peregrin. de fideicommissis art. 52. vers. 2. declarat* Antunes *de donat. regul. 1. lib. 1. cap. 11. n. 72. & seqq.* & Rota *coram Dunoz. iun. dec. 482. nu. 25.*

Nam quidquid dicendum foret de huiusmodi obiecto, si versamur in gratia concedenda, itaut seclusa Principis potestate, & fauore libertatis matrimonij supra considerato, esset per strictos iuris tramites examinanda iustitia causæ controuersæ, cùm tamen versemur in gratia iam concessa, & ex præmissis Summus Pontifex potuerit, & voluerit illam concedere ex pluribus, & signanter ex causa matrimonij, tamquam directi ad procreandam sobolem; Hinc arbitrati sunt Domini solum esse discutiendum, an constet de causa à Sanctissimo considerata, nempè de habilitate Franciscæ agentis

15 annum 46. ad d. procreationem, † quam in præsentia concurrere existimarunt sequendo iuris dispositionem, de qua in vulgata *l. si sterilis 22. ff. de act. empt. & l. si maior quinquagenario ff. de legit. hæred.* volente post annum 50. facultatem generatiuam non extingui penitus in muliere, licèt post tale tem-

16 pus partus dicantur mirabiles, & rarò contingentes; † Vnde arguendo à contrario tales dici non debent vsque ad annum 50. facultati generatiuæ mulierum communiter præfinitum, iuxtà sententiam Aristot. *in l. 5. de histor.* Animal. *cap. 14. & lib. 7. polit. cap. 16. post princ. vers. nam cum sit finis*, & Plin. *histor. natural. lib. 7. cap. 14.* quam Inter Legistas sequuntur Soccin. Sen. *cons. 126. nu. 2. lib. 3.* Paris. *cons. 29. num. 38. cum pluribus seqq. lib. 3.* Menoch. *de Arbitr. cas. 89. num. 60. & de præsump. lib. 5. cap. 24. nu. 6. & seqq.* Cald. *de Emphyt. tit. de potest. eligen. lib. 3. cap. 4. num. 6. vers. & si aliquando contrarium contingat.* Viuius *dec. 246. nu. 1.* & Inter Medicos Hyeron. Mercur. *de morb. mulier. lib. 1. cap. 2. circa finem*, Scherich. *obseruat.* Medic. *lib. 4. tit. de concept.* Codronat. *in libello* Metrolog. *testific. cap. 16.* Paulus Zacch. *quæst. Medic. leg. lib. 1. tit. 1. quæst. 9. num. 18. & seq.* Ancharan. *de part. mulier. cap. 11. tit. de part.* Octinest. *à n. 82.* & Gasper Villecas Franc. *in suo eliseo facun. quæst. 90. num. 12.* cum alijs pluribus allegatis per Narbon. *de ætate annor. 45. quæst. vnica num. 1.* quidquid ipse tueri conatur conatur hanc opinionem.

Et licèt plerisque ex mox allegatis admittentes in muliere naturalem potentiam concipiendi vsque ad annum 50. dicant tamen illam vt plurimum deficere in anno 45. vnde scribentes pro altera parte deducebant regulam, quod ex rarò contin-

17 gentibus † iura non constituuntur, neque controuersiæ determinantur, per textū expressum in *l. ex ijs, & l. nā ad ea ff. de leg.*

Nihilominus placuit responsio, quod aut agitur de rarò contingentibus supra, vel præter naturam, vt Lazaro resusci-

18 tato, & miraculosè, † in quibus terminis loqui d. textum explicat ibi glossa, & procedit illius dispositio, aut verò agitur de rarò contingentibus, sed naturaliter, qualem esse casum controuersum patet ex supra allegatis, & in fortioribus terminis filij nati post annum 50. tradit Baldus *in d. l. si maior. C. de legit. hæred.* & tunc huiusmodi raros euentus esse decidendos, & regulandos secundum iura communia egregiè distinguen-

19 do, & limitando d. textum † in ijsdem fortioribus terminis filij nati post annum 50. tradit Bart. *in l. 3. sub n. 1. vers. Tum verò plenius dicas ff. de legibus, & in d. l. si maior quinquagenaria nu. 1.* & post eum Paris. *cons. 29. nu. 20. lib. 2.* & Menoch. *de præsumpt. lib. 2. d. præsumpt. 24. num. 10.*

Minus deduci valet moralis impotentia ex quo non conceperit cum primo Viro, hoc enim contingere potuit vel ob disconuenientiam feminis, vel ob aliam causam naturalem pro-

20 cedentem ex parte Viri, † vt proinde quotidianum doceat experimentum plures mulieres sterilitatem passas cum primo marito, cum secundo concipere, & numerosæ sobolis procreatione dicti argumenti fallaciam comprobare, vt ex Aristo. *lib. 7. de histor.* Animal. *cap. 6.* aduertit. Menoch. *d. præsumpt. 24. num. 1. lib. 5. opin. 1.* Senest. *in praxi lib. 3. part. 9. sect. 2. cap. 1.* & Zacch. *quæst. medic. legal. lib. 3. tit. 1. quæst. 6. nu. 10. & 11. & lib. 3. tit. 10. quæst. 3. numer. 22.* & hæc quoad primam partem dubij.

Quo verò ad secundam partem respicientem præiudicium patris, licèt illud ab Informantibus deducatur ex amissione duplicis vsusfructus, alterius nempè eidem competentis in spe super bonis, secluso indulto, eius filijs deuoluendis, per transitum Franciscæ ad secunda vota, & alterius competentis in re super dote eiusdem quatenus in viduitate permaneat; Nihilominus neutrum obstare visum est Dominis ad effectum causandi subreptionem gratiæ, cum quibus terminis, non autem in abstracto, vt faciebant dd. Informantes, Sanctissimus voluit disputari dubium transmissum, † vt patet ex 21
illis verbis, in casu, & ad effectum, de quo agitur, Rota *decis. 24. in princip. par. prima recent.* ex precibus porrectis à Iacobo, & filijs de Lapis super assert. subrept. † ad quarum normam re- 22
scripta Principium solent interpretari, *l. 1. C. de diuers. rescript.* Surd. *cons. 28. num. 27.* & Rota *coram Dunoz decis. 604. num. 7. & in rec. dec. 276. num. 8. & 9. par. 11.*

Quibus non contradicit declaratio eiusdem Sanctissimi, quod iura patris, de quo nulla fuit facta mentio illæsa remaneant, prout de iure, quia illa nihil aliud importat, quàm præseruationem eorundem quatenus in petitione gratiæ debuisset de iure fieri mentio supra omissa, vel ad summum importat præseruationem illorum iurium, quæ pater ex propria persona sibi competere prætendit super dote filiæ, & hæreditate † ipsi delata, non autem iuris vsusfructus ad eum de- 23
uoluendum per consolidationem hæreditatis in filijs substitutis, quam Implicat in eisdem esse impeditam, & Ius patris ex ea profecturum illæsum, & præseruatum remanere.

Cum hoc igitur sensu procedendo non inquam obstare visum est primum præiudicium, quod dicebatur illatum super vsufructu acquirendo, quia si Papa occurrere voluit iuri filiorum principaliter substitutorum, consequenter occurrere voluisse censendum est iuri competituro Iacobo patri nullibi nominato à Testatore, quod vtpotè secundarium, & consecutiuum, ac penitùs incertum, tanquam dependens non ab aliqua causa de præterito, vel de præsenti iam purificata, sed à futura acquisitione bonorùm facienda, quæ ante transitum Franciscæ ad secundas nuptias dicitur merè contingibilis, † non debuit in gratia necessario exprimi, neque illius omninò causabat subreptionem, Felin. *in cap. in nostra sub num. 17. vers. septimum Corollarium de rescript.* Lotter. *de re benef. lib. 2. cap. si, num. 40.* Rot. *decis. 21. sub num. 5. vers. pro parte contraria, & num. 7. de præben. in nou. & coram Mart. Andr. decis. 48. num. 3. coram Millin. decis. 45. num. 4. & 5. & coram Merlin. dec. 245. sub num. 8. vers. si verò negamus, cum alijs seqq.* 24

Hæc enim præiudicia secundaria, & consecutiua † In dispensationibus non solent attendi etiam respectu tertij, quando agitur prout hic, de iure querendo, iuxtà firmata per Ruin. *d. cons. 189. n. 16. lib. 2.* Crauett. *cons. 188. num. 8. & cons. 704. n. 4. vers. quæ ad rem attinet*, Spad. *cons. 24. nu. 4. lib. 3.* & dixit pluries Rota, & signanter *decis. 687. num. 16. par. 2. & decis. 273. num. 26. par. 6. rec. & coram Card. Cels. dec. 295. num. 3. & 4.* 25

Minoris releuantiæ fuit habitum aliud præiudicium desumptum ex amissione vsusfructùs dotalis, quia huiusmodi amissio non contingit ex indulto, † sed ex iuris dispositione 26
obligante patrem tradere dotem filiæ secundo nubenti, iuxtà textum expressum in Auth. *sed quamuis C. de rei vxor. act.* & notat Ias. *in rub. n. 12 ff. solut. matrim.* cum alijs allegat. per Grat. *discep. 882. numer. 2.* & per Rot. *coram Dunozzet. iun. decis. 134. num. 1.*

Nec releuante, quod filia obtenta dispensatione faciliùs ad secunda vota sit transitura, quia huiusmodi effectus, vti merè accidentalis, non fuit à DD. habitus in consideratione, censentibus propter hæc tam remota præiudicia non esse retardandam gratiam iam concessam à Principe, † cuius be- 27
neficium maximè post iam eius intuitu conclusum matrimonium, decet esse mansurum, Canone *1. causa 25. q. 2. & glos. fin. in cap. 1. ne sede vacante.*

Et ita vtraque &c.

Reuocata fuit præsens decisio sub die 10. Decembris præsentis anni, vt infra suo loco apponetur.

R. P. D. VICECOMITE.

Aquilana Iuris sepeliendi.

Mercurij 4. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Scriptura originalis compulsanda conceditur, quia continebat abrasionem in loco substantiali; qualis esse dicebatur ille, in quo erat scripta dictio, *ac etiam*, quæ extensionem, & ampliationem importat, ideoque subijcienda, & exhibenda dicitur oculis iudicis, vt di-

dignoscatur de viribus legalitatis illius, quæ omnia sumptibus, & periculo petentis sunt admissa.

SVMMARIVM.

1 *Compulsoriæ requisita sunt existentia, releuantia, & suspicio calumniæ.*

2 *Existentia Scripturæ compulsandæ ex alia compulsoria resultat, licet in diuersa causa concessa.*

3 *Dictio* ac etiam *extensionem, & ampliationem importat.*

4 *Dictio,* ac etiam, *super addita, vel abrasa, totum in parte substantiali dicitur factum.*

5 *Scriptura abrasa, vel superaddita exhiberi debet oculis iudicantis, qui de illius viribus dignoscere possit.*

6 *Calumniæ suspicio cessat data releuantia scripturæ compulsandę.*

7 *Compulsoria conceditur sumptibus, & periculo potentis.*

DECISIO CCCLXI.

CVm in controuersia vertente inter Cathedralem Ecclesiam Aquilæ, & Collegatam Sanctæ Mariæ de Paganica eiusdem Ciuitatis super Iuribus sepeliendi Incolas non habentes propriam Parochiam exhibita fuerit pro parte Ecclesiæ Cathedralis coram me sub die 15. Iunij proximè præteriti Constitutio Synodalis sub ista dispositione: Item quod omnes Aduenæ, Peregrini, Viatores, & transeuntes per Ciuitatem Aquilæ, ac etiam specialem, & propriam Parochiam non habentes infra muros Ciuitatis eosdem fuisse, & esse Parochianos, & de sepultura Maioris Ecclesiæ &c. fuerit pro altera parte oppositum in originali Codice, vbi reperitur inserta apparere vitiata, atque super visibili rasura additam charactere magis presso dictiones, *ac etiam*, dilata resolutione dictæ controuersiæ, petijt deindè altera pars compulsoriam specialem ad effectum transportandi dictam originalem Constitutionem, quam Domini concedendam esse dixerunt.

Constat siquidem de existentia scripturæ compulsandæ,
1 de eius releuantia, nec concurrit suspicio calumniæ, † quæ sunt tria requisita copulatiuè necessaria ad effectum, de quo agitur, Vestr. *in prax. lib. 6. cap. 1. num. 12.* Scacc. *de indic. lib. 2. capit. 11. numer.* 840. *& sequen.* Rota *coram Duran. decis. 376. numer. 1. & sequen. & passim in recent. decis. 189. num. 1. 2. & 3. par. 11.*

Existentia non fuit controuersa, cùm fuerit exhibita copia dictæ Constitutionis ex parte eiusdem Ecclesiæ Cathe-
2 dralis, & de existentia cum qualitate naturæ † constat ex alia compulsoria in diuersa causa coram A. C. obtente, Summario Ecclesiæ de Paganica *numero vnico.*

Releuantia verò conuincitur eo ipso, quod rasura appa-
3 ret in loco, vbi scripta est dictio, *ac etiam*, † quæ cum importet extensionem, & ampliationem, ex latè adductis per Barbos. *de diction. dict. 112. numer.* 9 dicitur esse in
4 parte substantiali, † vt est casus *in capit. inter dilectos ad medium versiculo secundo quia de fid. instrument.* & decisum habetur in *Nolana Parochialis 2. Decembris 1669. §. quamuis coram*
5 *me;* Ideoque venit sub oculis Iudicis exhibenda † ad effectum, vt dignosci possit de viribus illius legalitatis, gloss. *in capit. Abbate 25. verbo fiat fides in fine de verbor. significat. vbi Innocent sub num. 4. versic. quantumcumque, Abbas in cap. 1. de prob. num. 31. & 32.*
6 Cessatque omnis calumniæ suspicio † eo ipso quod constat de huiusmodi releuantia, Rota *coram Buratt. decis. 555. nu. 9. & 11.*

Concedendam tamen dixerunt Domini hanc Compulso-
7 riam † sumptibus, & periculo petentis, iuxtà Theoricam Bart. *in lib. 1. num. 3. ff. de edem* in prax. & vsu receptam, vt per Vestr. *in prax.* & alios concordan per Adden. ad Burat. *d. decis. 555. in fin.*

Et ità, vtraque Parte informante, &c.

R. P. D. MATTHÆIO.

Bononien. hæreditatis de Pepulis.

Mercurij 4. Iulij 1674.

ARGVMENTVM.

Dotis constitutionem faciẽdam filiabus, etiam incestuosis primo in hac decisione deciditur, quia propter delictum patris, sicuti non denegantur alimenta filijs, quamuis natis ex quocumque damnato coitu, ita nec fœminæ priuari debent dote, quæ loco alimentorum succedit; qualiter autem illa vel secundum necessitatem naturæ, vel habita ratione dignitatis patris inspecto familię splendore, quantitate patrimonij, & consuetudine Regionis, & dotantis potiùs facienda sit secundo loco ex sequenti Summario, & Decisione videbis.

SVMMARIVM.

1 *Dos secundum dispositionem iuris ciuilis filiæ incestuosæ non datur, secus autem de iure Canonico, & num. 2. cum seqq.*

3 *Pater tenetur dotare filiam spuriam.*

4 *Pater tenetur dotare filias ex quocumque damnato coitu susceptas.*

5 *Filij nati ex quocumque damnato coitu deliquisse non dicuntur, & num. 8.*

6 *Filij nati ex damnato coitu dotem, & alimenta consequuntur.*

7 *Pater tenetur filiam suam alere, & dotare.*

8 *Filij Sacerdotum de Bonis Sacerdotis alimentandi sunt, & quare.*

9 *Dos filiæ spuriæ, aut aliter incestuosæ restringitur ad puram indigentiam naturalem.*

10 *Dos commensuratur ab alimentis quando agitur de filia vel spuria, vel incestuosa.*

11 *Dos etiam filiæ natæ ex damnato coitu regulatur iuxta familiæ splendorem, Patris dignitatem, quantitatem patrimonij, & consuetudinem Patriæ, & n. seq.*

13 *Dos etiam non plenè firmato statu hæreditatis potest in aliqua summa, à iudice prouisionaliter taxari, vt mulieres viros inueniant.*

14 *Dos congrua taxari non potest nisi habeatur certa probatio patrimonij paterni.*

DECISIO CCCLXII.

ORtæ fuerunt Antonia, & Margarita de Pepulis ex incestuoso concubitu, & ideò Rota censuit varijs resolutionibus coram Reuerendissimo Albergato Decano emanatis, illas excludendas esse à successione Comitis Alexandri Mariæ earum patris, reseruatis alimentis; ideoque ad earum instantiam proposui dubium, An debeatur dos, seù potiùs alimenta, & in qua summa, & DD. illam taxarunt pro nunc in sc. 3000. monetæ Romanæ pro qualibet earum.

Et licèt inspiciendo Text *in Auth. ex complexu C. de incest. nupt.* † nullam dotem huiusmodi filiæ ex incestuoso coitu na- 1
tæ pretendere possent, quia illas omni subsidio, & ope destitutas reliquit Tamen quia præualere debet dispositio Iuris Canonici in Text. *in cap. cum haberet de eo qui duxit in matrim. quam poll. per adult.* † DD. existimarunt hæredem Comitis 2
Alexandri patris non posse subtrahi ab onere illas dotandi, etiamsi ex damnato coitu ortæ sint, quia pater nedum † dota- 3
re tenetur filiam spuriam, argumento Textus *in l. dotem dedit ff. de collat. benef.* Rip. *in l. 1. n. 74. & 81. ff. sol. matr.* Menoch. *conf. 331. n. 18.* Maresc. *var. resol. lib. 2. cap. 83. n. 39.* Rot. *coram Merlin. dec. 671. nu. 9.* sed etiam omnes alias filias ex incestuoso, † & 4
nefario, & ex quocumque alio coitu natas, Lup. *de illegit. Comment. 2. §. 1. n. 14.* Fontanell. *de pact. nupt. claus. 5. gloss. 1 p. 2. n. 117.* Surd. *de aliment. tit. 1. q. 10. n. 28.* Mastrill. *decis. 114. n. 8.* ex quo ijs conuenit æquitas Iuris Canonici, de qua in *d. cap. cum haberet*, dum in ijs, vti in alijs militat ratio naturæ,

5 quæ ali debent, ex eo quod ortæ fuerint ex incestuoso † com-
plexu, dici non debent deliquisse, sed delictum erit patris, ex
quo ipsæ plecti non debent, *l. Sancimus C pænis*, & priuari ali-
6 mentis, quæ iure naturæ illis debita sunt, † nec dote, quæ loco
illorum succedit, Bart. *in l. ita num. 7. ff. de his quib. vt indign. in d.
Auth. ex complexu n. 4. l. Meuius §. duobus n. 18. ff. de leg. 2.* Bald. *in
l. sed nec Mater C. de iur. dot.* Aret. *in l. 1. col. 5. ff. solut. matr.* Surd.
de aliment. tit. 1. qu. 10. n. 9. idq; locum sibi vindicat in vtroq; fo-
ro, & passim vbique in Terris Imperij seruatur, & ratio potis-
sima esse videtur, dum vbique locorum militat naturalis ra-
7 tio † & æquitas, secundum quam pater tenetur filiam alere,
& dotare, Menoch. *cons. 60. n. 9.* Capic. *dec. 180* Boer. *decis. 127.
n. 2. & 3.* hinc Abbas *in cap. 1. n. 4. de cohabit. Cleric. & mulier.* di-
xit, quod Clericus potest filiam susceptam post Clericatum
8 alere de redditibus Sacerdotij, † quia etiamsi ipse malè egerit,
tamen non sunt filij puniendi, & priuandi alimentis nè fame
pereant, Surd. *de alim. lib. 1. q. 10. n. 29.* Fontanell. *de pact. nuptial.
claus. 5. gloss. 1. par. 2. n. 117.*

His pro indubitatis à DD. habitis, magis ardua difficultas
exorta fuit, ad quam summam esset taxanda huiusmodi dos,
9 cùm ageretur de filiabus incestuosis, dubitatum fuit, † an illa
restringi deberet ad puram, & naturalem indigentiam, iuxtà
decis. Coccin. 1229. *n. 9.* Quamuis DD. in similibus casibus va-
10 riè processerint, existimantes nonnulli illam † esse commen-
surandam ab alimentis, iuxtà Text. *in l. hæreditatis ff. ad l. fal-
cid.* Barbos. *in 4. par. legis primæ dub. 66. vers. sed prima opinio cum
duobus seqq. ff. sol. matr.* Curt. iun. *cons. 371. n. fin.* Cassan. *cons. 39.
n. 55.* Aymon *cons. 219. n. 8.* Rota *Bonon. apud* Benintend. *dec. 22.
n. 6.* Marescott. *var. resol. lib. 2. cap. 83. n. 24. & seq.* Merl. *de legit.
lib. 1. tit. 2. qu. 5. n. 21. cum seq* Rot. *coram Coccin. d. decis. 1229. n. 3.*
11 Alij verò firmantes, quod illius taxatio esset regulanda † iux-
tà familiæ splendorem, patris dignitatem, patrimonij qualita-
tes, & consuetudinem patriæ, & familiæ etiam vltra modum
alimentorum, vt dixit Abb. *in cap. cum haberet, de eo qui duxit
in matrim. quam poll. per adult.* Couarr. *de matr. p. 2. cap. 8. §. 6. n. 8.*
Less. *de iust. & iur. lib. 2. cap. 19. dub. 6. n. 68.* Gabr. *de alim. concl. 1.
n. 31. vers. contrarium,* Surd. *de alim. tit. 4. qu. 18. n. 51.* Lup. *de ille-
12 git. comm. 2. §. 1. num. 42.* & istam opinionem vti veriorem, † &
æquiorem etiam amplexa fuit Rot. *cor. Pæn. dec. 429. n. 3. coram
Merlin. dec. 671. n. 32. & coram Durano decis. 95. n. 12.*

Attamen placuit DD. hac disputatione prætermissa, arbi-
trare huiusmodi taxationem ad scut. 3000. pro qualibet illa-
rum, quia non constat de vero, & legitimo statu bonorum hæ-
reditariorum q. Alexandri Mariæ patris, quem licèt supponant
Antonia, & Margarita ascendere ad scuta 80. mil. & illa iusti-
ficata remanere nedum ex calculo firmato coram bo. me. Peu-
tingerio sub die 16. Decembris 1653. ex quo apparet omnia il-
lius bona de eo tempore existentia valere scutis 31693. relictis
in suspenso alijs non liquidis, vt demonstratur in Sum. *n. 3.* Ve-
rùm etiam quia inferendæ sunt in eodem calculo tres posses-
siones nuncupatæ della Palada acquisitæ de anno 1629. pro
pretio lib. 10. mil. ab hæredibus Ioannis Pauli de Pepulis ob-
uentas in liberas portiones dicti Comitis Alexandri Mariæ,
Summ. *n. 4.* vnà cum loco nuncupato Bonconuento, empto pro
libris 1100. & pratis nominatis delle Roscielle valoris libr.
8800. vt in Summ. *n. 5.* necnon pratis dictis della Casona, & bo-
nis sub vocabulo de Macellis, repertis in hæreditate eiusdem
Comitis Alexandri, Sum. *n. 6.* quibus etiam addi debent mobi-
lia, credita, argenta, & Trebellianica, & legitima eidem debi-
ta ex bonis liberis Com. Romei Senioris eius Patris Sum. *n. 8.*
quas ipsa Elisabetha Maria aliàs fassa fuit ascendere ad scut.
24317. Summ. *num. 9.*

Quibus tamen non obstantibus, Domini existimarunt illud
non esse sufficienter iustificatum, dum de anno 1662. cor. Re-
uerendiss. Cerro, alias fuit confectus calculus varijs præceden-
tibus decisionibus, in quo fuit firmatus dictus status hæredita-
rius ascendere ad scuta 12000. qui datur impressus in duobus
folijs in Summ. eiusdem Elisabethæ, qui vti posterior, & ser.
ser. celebratus venit attendendus, & ob magnam summæ di-
uersitatem, reddit anteriorem, inefficacem, vel saltem suspe-
ctum, & ideò hac dubietate considerata, quantitas dotis fir-
mari non poterit, & propterea Domini pro nunc censuerunt
huiusmodi dotem esse taxandam in dd. scut. 3000. pro quali-
13 bet illarum, † ad hoc, vt interim reperire possint viros, quibus
nubant, quia aliàs certum est sine plena patrimonij iustifica-
14 tione † deueniri non posse ad certam dotis taxationem Add.
ad Buratt. *decis. 707. n. 11.* Rot. *decis. 265. n. 21. par. 12. & in Ro-
mana, seù Viterbien. legati 25. Maij 1668. coram Reuerendissimo
Albergato Decano.*

Et ità, vtraq; Parte informante, resolutum fuit &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO.
Sacræ Rotæ Decano.

Tarraconen. Iuris congregandi.

Mercurij 4. Iunij 1674.

A R G V M E N T V M.

In Oratorio nemo aliquid agat, nisi ad quod factum est, vndè & nomen accepit dixit, & docuit Diuus Augustinus cap. 2. suæ regulæ, prohibentur itaq; Beneficiati pro eorum negocijs se congregandi in Choro, quia nec talem facultatem habere visi sunt, & quatenus illis competeret, huiusmodi abusus esset penitùs remouendus, ne Domus Domini, quæ Domus orationis est, in prophanos, & sæculares vsus alitèr conuertatur.

S V M M A R I V M.

1 *Ecclesiæ administratio, & eorum quæ in Ecclesia fiunt spectat ad Capitulum.*
2 *Beneficiati, eorumque commensales non sunt de capitulo.*
3 *in Choro fieri non possunt Congregationes, quæ non spectant ad Ecclesiam.*
4 *Congregationes vt fieri possint in Ecclesia doceri debet illas fuisse factas iure proprio.*
5 *Seruitus discontinua requirit tantum tempus, cuius initij memoria non extet.*
6 *Immemorabilis excluditur dum affertur initium.*
7 *Enunciatiuæ non probant, vbi principaliter dubitatur de enunciato.*
8 *Enunciatiua vt probet debet præcisè disponere super re controuersa.*
9 *Chorus, qui domus orationis est, non debet deseruire pro faciendis Congregationibus ad alios vsus spectantibus.*

D E C I S I O CCCLXIII.

ABusum, qui apud Beneficiatos, & Commensales Eccle-
siæ Metropolitanæ Tarraconensis in illius Choro pro
eorum negocijs se congregantes irrepserat, tollere cupientes
Capitulum, & Canonici particulari Statuto prohibuerunt, ne
huiusmodi congressus attentarentur in posterum; Verùm
exindè orta fuit lis, in qua licèt Beneficiati, & Commensales
in partibus, & ab Auditore Cameræ manutentionem repor-
tauerunt; Causa tamen mihi commissa, datoque dubio super
meritis, An ijdem possent in Choro se congregare absque li-
centia Capituli, negatiua prodijt resolutio.

Siquidem dominium, seù administratio Ecclesiæ, & eo-
rum, quæ intra Ecclesiam fiunt, † de Iure spectat ad Capitu- 1
lum, Rota *decis. 183. numero primo versic. Et regulare est, parte
prima recentiorum, & decis. 728. numero 4. 8. & sequen. coram
Merlino*, eoque certiùs ad Capitulum Tarraconen. quod à
bonæ memoriæ Pirouano reportauit in specie sententiam da-
tam in eius hodierno Summario *num. 2.* cui non contradicit
dicta decisio Merlini etiam pro Beneficiatis allegata; nam
excepta comulatiua retentione Clauium quarundem Ca-
pellarum apud Beneficiatos ex dispositione Fundatoris, cla-
rè comprobat prædictum assumptum, & confirmat dictam
sententiam Pirouani; vndè cùm Beneficiati, & Com-
mensales † non sint de Capitulo, iuxtà gloss. *in capit. penul- 2
timo, verbo Assisios de Clericis non residentibus*, Caputaquen.
decisione 84. numero 3. & per totam, parte prima, Cæsar de
Grass. *decis. 4. numero 6. de his, quæ fiunt à maiori parte Capituli,
& decis. 416. numero 5. parte prima recentior.* non possunt in
consequentiam inuito Capitulo in Choro eiusdem Ecclesiæ
se congregare, † & talem seruitutem non minus Choro, 3
quàm Capitulo imponere, vt in specie Rota *coram bon. memor.
Cardinali Celso decis. 237. num. 2.*

Non obstat, quod ante actis temporibus Beneficiati, &
Commensales in eodem Choro se congregauerint, tùm quia
non constat, † quod fecerint, vel fecisse potuerint huiusmodi 4
Congregationes iure proprio, prout in puncto firmauit
Rota *in Hispalen. Præeminentiarum coram d. bonæ memoriæ*

Cardi-

Cardinali Celso, quæ est mox citata *dec. 237. inter eius impressas n. 10.* confirmata *coram bonæ memoriæ Leone Verospio 14. Decembris 1657. §. neque poterit.*

Tùm quia Congregationes non probantur factæ per tan-
5 tum tempus, cuius initij memoria non existat, † prout in hac seruitute discontinua requiri resolutum fuit in *d. decis. Hispalen. Præeminentiarum*, nempè in prima *cor. Celso n. 2.* & in secunda *cor. Verospio §. neque poterit*; quod vtique cessat in præ-
6 senti, dum habemus initium, † nempè annum 1581. à quo allegatæ Congregationes incipiunt, Rot. *dec. 542 n. 3. p. 4. et dec. 153. n. 19.* vbi cumulantur concordantes *par. 11. rec.*

Minus obstat Priuilegium Apostolicum, quia non proba-
7 tur † ex simplici, & vnica enunciatiua, de qua hodie principaliter dibitatur, Bich. *dec. 228. n. 23.* & exindè probatum non releuaret, quia enunciatiua nihil dicit de præcisa circumstantia,
8 seù qualitate, † super qua versatur controuersia, An Beneficiati possint in Choro congregari, ad traditis per Rot. *coram Celso decis. 211. num. 11.*

Præterea valdè incongruum, & indecorum Domini existimarunt huiusmodi Congregationes fieri in Choro destinato
9 ad orandum, & psallendum, † ne Domus orationis, negocijs mancipetur, ibiq; pertractentur humana, vbi recitantur diuina, quando enim competeret ius congregandi, adhuc locus Congregationis honestus esse debet, Rot. *dec. 36. n. 6. p. 6. rec.*

Et ità vtraque, &c.

R. P. D. CALATAIV.

Valentina Distributionum.

Mercurij 4. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Quia fundamentum consequendi distributiones quotidianas in beneficiato sunt seruitus præstita Ecclesiæ, eiusque receptio, & admissio; quoties de ijs constat, eædem semper debentur, quamuis non concurrant requisita sui beneficij, de quibus licèt ex abundanti constaret; attamen ad hunc effectum solùm attenduntur seruitium præstitum, & illius receptio, & ad Ecclesiam admissio.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiatus obligatus interesse diuinis officijs, fundatam habet intentionem consequendi distributiones quotidianas.*
2 *Ordinarij attestationi præstatur omnimoda fides.*
3 *Enunciatiuæ omissæ in visitatione maximè in antiquis, plenè probant.*
4 *Obligatio prestandi pensionem annuam, non est simplex obligatio dotandi, sed vera dotatio, vbi illa fieri potest in annuo redditu.*
5 *Dos beneficij potest constitui in annuo reddity.*
6 *Dos beneficij potest constitui in censu redimibili.*
7 *Enunciatiua visitationum eo magis probant in antiquis, vbi agitur de mero facto.*
8 *Euictio in dote beneficij debetur, quoties illa incepit à promissione.*
9 *Distributiones quotidianæ indistinctè debentur omnibus beneficiatis, siuè antiquis, siuè modernis, et quando n. 10.*
11 *Beneficiati in Ecclesia in dubio non intersunt vti Collegium, sed vti singuli.*
12 *Distributiones quotidianæ debentur inseruientibus tanquam pretium laboris; neque attenditur titulus beneficij.*
13 *Distributiones quotidianas vt consequatur beneficiatus, sufficit quod doceat se fuisse receptum, et admissum, ac inseruijsse Ecclesiæ, et n. 15.*
14 *Beneficiatus supernumerarius qualiter distributiones quotidianas lucretur.*
15 *Distributiones quotidianæ interessentibus dantur.*
16 *in Distributionibus quotidianis plurimũ attenditur obseruantia.*

DECISIO CCCLXIV.

CVm resolutum fuerit die 3. Iulij 1673. Deberi Thomæ Salabeno distributiones, obtenta per Clerum S. Martini noua audientia dedi dubium: An sit standum, vel recedendum à decisis, & die 14. Ianuarij proximè præteriti dilata resolutione, hodie in decisis responsum fuit, quia fundamenta Decisionis subsistunt, dum Thomas habet suam intentionem fundatam in obligatione interessendi Diuinis officijs, † & sic conse- 1
quendi distributiones quotidianas ad istum effectum destinatas, vt firmat *Decisio §. 2. Agitur enim, Pænia dec. 1499. num. 2. et dec. 1536. n. 2.* Barbos. *de Canon. et dignitat. cap. 21. n. 3. et seq.* Rot. *dec. 115. n. 26. par. 6. et dec. 59. n. 9. et seq. et dec. 309. num. 17. par. 7. recent.* Concurrentibus præcipuè requisitis, nempè legitima fundatione sui beneficij cum dote, & Anniuersario, iuxtà formam Constitutionis Episcopi Vitalis, vt de dote constat ex Instrumento fundationis, Summ. dato per Thomam 3. Iulij 1673. *nu. 1.* ac ex instrumento inito per Episcopum anno 1383. ibi: *Per quod est certum de institutione, et dotatione eiusdem beneficij Ecclesiastici*, quod idem Petrus Marrades *in manu nostra fundauit in dicta Ecclesia etc.* Summ. hodierno Thomæ *num. 1.*
cui attestationi tanquam † factæ per Episcopum Ordina- 2
rium est præstanda integra fides Rot. *dec. 521. nu.... par. 2. rec.* & de Anniuersarij decem solidorum constitutione constat ex enunciatiua prædicti Ordinarij in visitatione anni 1391. vbi ità testatur -- *Item dimisit Anniuersarium 20. solidorum*, vt d. Sum. Thomæ *n. 3. lit. A.* Quibus enunciatiuis credendum esse,
† maximè in re antiqua, firmauit Rota *coram Dunoz. seniore* 3
decis. 211. n. 11. et coram Bichio dec. 162. n. 8. et seqq. roboratis mediante attestatione præsentis Vicarij Ecclesiæ S. Martini eodem Summ *num. 11.*

Obiectum, quod fundatio beneficij sit cum promissione de dotando, non autem cum effectiua dotatione contra dispositionem dictæ Constitutionis Episcopi Vitalis, requirentis dotem effectiuam, tollitur ex facto per verba Instrumenti fundationis prædictæ, ibi -- Venti libre annuali censuali senza laudemio perpetuamente &c. & ibi -- Prometto di dare al detto Sacerdote delli miei beni venti libre, &c. Quæ verba non important simplicem promissionem de dotando,
† sed promissionem de dando quolibet anno annuam res- 4
ponsionem fundatam in bonis, quæ sufficit, † dum dos 5
beneficij potest constitui in annuo reddity, Lambert. *de iurepatr. lib. 1. par. 1. quæst. 5. art. 10. num. 2. & art. 22. nu. 3. post princip. vers. Amplia secundo*, & plenè firmauit Rota in *decis. 284. n. 13. & seq. & n. 19. et 20.* vbi fortius posse etiam constitui † in 6
censu redimibili *par. 7. et decis. 62. num. 7. & seq. par. 11. recentior.*

Cui promissioni Petri fundatoris accedit altera eiusdem pro hæredibus, ibi -- E doppo la mia morte, che li miei Eredi siano tenuti, & obligati in virtù di questa scrittura di comprare, ò assegnare quelle venti libre dette censuali, & annuali senza fatiga &c. cuius assignationis effectus subsecutus habetur pro parte super certis possessionibus, & pro alia super hospitio, vt ex enunciatiua visitationis Ordinarij anni 1391. dicto Summ. *num. 3.* quæ attenta præcipuè tàm magno antiquitate † temporis, & quod agitur de mero facto,
sufficienter probat, Rota *coram Coccino decis. 666. num. 3. & coram Dunozetto Iuniore decis. 211. num. 12. & in Meleuitana beneficij 14. Martij 1664. §. pertinentia coram R. P. D. meo Vicecomite*; 7
Vltra quod concurrunt aliæ probationes, quod dotatio habuerit effectum, & præcipuè Summ. hodierno *num. 2.* per aliam visitationem anni 1388. antecedenti, & Summ. *num. 4.* per concordiam inter Regem Aragoniæ, & Clerum vbi fit mentio de beneficiatis Sancti Martini, & in specie de Iacobo Poch, ibi: Qui tenet Beneficium institutum per Petrum Marrades cum suis redditibus, dum bona assignata prætendebantur de Regalibus Regijs; Ex quibus omnibus nullo modo de dotis assignatione dubitandum Domini existimarunt.

Non obstat, quod in visitatione anni 1391. pariter enuncietur, quod bona assignata erant controuersa ab vxore Petri fundatoris, quia sola controuersia non conuincit euictionem dotis, sed potius probat contrarium, & tamen si adesset realis euictio, adhuc dici non posset beneficium remansisse sine dote, multoque minus beneficium fuisse extinctum, quia cùm dos inceperit à promissione, † hæredes 8
fundatoris tenebatur de euictione, Rot. *decis. 62. num. 10. par. 12. rec.* & cessat etiam dubium, quia constat, quod verè beneficium actualitèr postea durauerit cum eadem dote, vt ex alia visitatione Ordinarij anni 1401. Summ. prædicto *num. 5.* & ex permutatione facta, interueniente assensu hæredum fundatoris à Iacobo Poch cum Daude anno 1422. Summar. Thomæ *num. 4.* vbi expressè adest clausula, nihil de proprietate dicti beneficij vendere, seù alienare quomodolibet præsumatis, ex qua dignoscitur existentia dotis non defecisse.

Similiter repellitur alterum obiectum visitationis anni

anni 1401. in qua Ordinarius inueniens lampadem non ardentem, requisiuit de causa, & Iacobus Poch Beneficiatus respondit, quia beneficium nullum redditum habebat, nam constat de contrario ex visitatione anni 1391. in qua ehunciatio fit per hæc verba, ibi – Item dimisit vnum Anniuersarium 20. solidorum, vnam lampadem, pro qua dimisit 20. solidos rendales, d. hodierno Summ. Thomæ *num. 3. lit. A.* & quatenus defecisset redditus lampadis, legatum 20. solidorum pro lampade, nil commune habet, cum erectione beneficij & eius dote, & demum animaduertendum est, quod dicta assertio à Beneficiato fieri potuit ad euitandam pœnam.

Nec dicatur, quod ad effectum, vt nouus Beneficiatus possit participare de distributionibus duo copulatiuè requirantur præter dotem beneficij, & Anniuersarij, iuxtà Constitutionem Episcopi Vitalis, nempè quod sit per Clerum admissus, & receptus in Consocium, & ad comparticipationem distributorum, nec non quod præter dotem beneficij sit dotata Ecclesia, vel saltem aliquid contributum pro ipsis distributionibus constandis, & augendis, nam obiectum procederet, quando distributiones prouenirent ex massa dotis, seù præbendarum combeneficiatorum ad formam
9 mam † Concilij Tridentini *sess. 23. cap. 3. de reformat.* Secus verò quando vt in casu præsenti agitur de Beneficijs erectis ante Concilium, & de distributionibus, quæ proueniunt vel ex celebratione Missarum, vel Anniuersariorum, & ex alijs similibus causis, etiam euentualibus, vel proueniunt ex
10 proprijs Ecclesiæ redditibus, † quia tales distributiones debentur omnibus admissis ad seruitium Ecclesiæ, & ipsis inseruientibus, siuè antiquis, siuè modernis, vt distinguendo declarauit Rota *coram Penia dec. 1536. num. 5. & decis. 720. num. 4. par. 3. recent.* maximè in præsenti Ecclesia S. Martini, vbi tunc non aderat certus numerus beneficiatorum, ita vt
11 faceret Collegium, & de iure beneficiati in Ecclesia † in bubio non inter sunt vti Collegium, sed vti singuli, Rota *coram Coccino decis. 2081. num. 4. & decis. 666. num. 5.* & ideo sufficit, quod sint de corpore, & gremio illius Ecclesiæ, ac vti tales inseruiant, ad hoc vt lucrentur distributiones tanquam pre-
12 tium laboris præstiti in Ecclesia, † qui solum consideratur non autem titulus beneficij Oldrad. *consil. 118. num. 2. & 3.* Rota *decis. 24. num 9. & 10. par. 8. & decis. 377. num. 16. & 17. par. 12. recent.*

Quod autem Beneficiatus S. Michaelis fuerit admissus ad seruitium Ecclesiæ S. Martini, controuerti nullo modo potest non solùm ex fundatione cum onere personaliter residendi, & inseruiendi Ecclesiæ confirmante, & approbante Episcopo Ordinario, vt ex Summ. supradicto *num. 1.* necnon ex literis patentibus prouisionis, & institutionis beneficiatorum, in quibus præcisè dictum onus Beneficiato imponitur, ibi: Faciatis in dicto beneficio residentiam personalem debitum illi officium impendendo, Summ. Thomæ 1663. *numeris 2. 4. & 5.* Verùm etiam ex pluribus visitationibus, & præcipuè in illa anni 1391. Summ. hodierno *num. 9.* in qua Beneficiatus S. Michaelis positus fuit in tertio loco Beneficiatorum interuenientium cum attestatione boni seruitij, ibi – Interrogato si Clerici Beneficiati, & substituti benè fecerunt officium, & inuenit &c. benè Iacobus Poch - Et tandem ex licentia per ipsum beneficiatum obtenta ab ipso Ordinario pro absentia vnius anni, ad effectum non amittendi distributiones, stante præcedenti ipsius Ordinarij prohibitione sub eadem pœna, Summario hodierno Thomæ *num. 10.* quibus omnibus concurrentibus patet ad oculum Beneficiatum S. Michaelis fuisse receptum in gremio Ecclesiæ S. Mar-
13 tini, † & pro seruitio præstito lucrasse distributiones, Rota *decis. 254. num. 1. par. 10. & decis. 59. num. 1. & seq. par. 7. recent.*

Consilium *Castrens. 170. num. 1. & 2. lib. 1.* per Clerum allegatum non adaptatur casui nostro præsenti, dum respondet super quæstione, An Canonici Supranumerarij habere debeant distributiones, & concludit in suo casu negatiuè, quia prouisio Papæ erat facta sine præiudicio antiquorum,
14 † secus autem si Supranumerarius fuisset admissus per Capitulum simpliciter sine præseruatione suorum iurium, & ita eum declarando sequitur Tondut. *quæst. beneficiar. cap. 68. num 13. par. 1.*

In præsenti autem casu dum versamur in beneficio erecto tribus ab hinc sæculis in Ecclesia, quam non iustificatur habuisse de eo tempore certum numerum Beneficiatorum, & in Beneficiato simpliciter per Ordinarium admisso, & per Clerum recepto, absque vlla iurium præseruatione, eo
15 ipso quod dictus Beneficiatus † inseruiuit, lucratus est distributiones, quæ interessentibus debentur, Rota *coram Vbaldo decis. 250. num. 1. & seq.* Buratt. *decis. 193. num. 17 & decis. 720. num. 3. par. 3. recent.* Accedentibus antiquitate erectionis, † & longeua obseruantia, Rota *decis. 245. num. 30. par.* 16
8. & decis. 150. num. 15. par. 9. recent. quæ non solùm videtur continuata in Beneficiato præsenti S. Michaelis, verùm etiam in alijs Beneficiatis eiusdem Ecclesiæ S. Martini, qui habentes tantùm requisita Episcopi Vitalis, nempè dotem librarum 15. & Anniuersario, immò nonnulli sine Anniuersario, sed solùm facta obligatione de soluendo annuis solidis decem, prout fecit Thomas Salaberius iuxtà consuetudinem, fuerunt admissi absque vlla contradictione ad participationem distributionum, vt ex Summ. hodierno Thomæ *num. 6. 7. & 8. 13. et 14.*

Ex quibus omnibus, & alijs in alia Decisione deductis steterunt Domini in decisis, iterum vnica tantùm parte informante, &c.

Decis. 174. supra in hac parte est in eadem causa, et quæ in præsenti decis. confirmatur.

R. P. D. TAIA.

Romana Saluiani.

Mercurij 4. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Quamuis ad euitandam præsumptionem *l. Quintus Mutius ff. de donat. inter virum, & vxor.* præsumatur mulierem constante matrimonio acquisiuisse de bonis sui viri, hoc tamen non procedit quando eadem mulier à suis consanguineis, vel ab alijs personis certis potuit acquirere, & vlterius hæc præsumptio sola inducitur fauore mariti, eiusque hæredum: Rursus successio filiæ æqualiter spectans ad patrem, matrem, & sorores, tota acquiritur eidem matri, & sorori simul, si pater illius non adeat hæreditatem.

SVMMARIVM.

1 *Dos vigore* Auth. res quæ *non debetur ex bonis fideicommissi, qui euanuit.*
2 *Mulier quidquid constante matrimonio acquirit, ad euitandam præsumptionem turpis quæstus, ex bonis viri præsumitur acquisiuisse, et vid. num. seqq.*
3 *Præsumptio* l. Quintus Mutius ff. de donat inter virum, & vxorem *non adest vbi mulier à suis consanguineis, et ab alijs huiusmodi acquirere potuit.*
4 *Præsumptio cedit veritati, et veritati locus semper esse debet, et num. 5.*
6 *Præsumptio* l. Quintus Mutius &c. *procedit solùm fauore mariti, eiusque hæredum.*
7 *Dos data ab Auia nepti dicitur esse aduentitia ipsius neptis.*
8 *Filiæ, et sorori respectiuè æqualitèr succedunt Pater, Mater, et soror.*
9 *Matri, et filiæ accrescit tota hæreditas filiæ, et sororis defunctæ si pater non adiuit hæreditatem illius.*
10 *Successoribus accrescunt portiones non petentium.*

DECISIO CCCLXV.

IOannes Baptista pater, & Franciscus filius vendiderant quasdam domos diuersis consortibus huius litis, cum derogatione fideicommissi Angeli patris Ioannis Baptistæ, concessa à Paulo V. ad satisfaciendum creditoribus, & de pretio vnius soluta sunt scuta 1360. de pretio alterius scuta 1508. & de pretio etiam alterius scuta 1700. tamen domus euictæ fuerunt ab Anna Maria filia Francisci ex fideicommisso anteriori Ioannis Petri, iuxta decisionem coram Reuerendiss. D. meo Albergato nunc Decano 26. Iunij 1671. & 18. Martij 1672. vndè emptores egerunt Saluiano contra emptores posteriores, & possessores etiam alterius domus

domus pretio scutorum 4000. qui proinde egerunt contra Iacobum obligatum de euictione, sed accessit Hortentia vxor vidua dicti Francisci venditoris cum Ioanne Baptista patre venditore supradictarum domorum pro dote, lucro dotis, & statutarijs fructibus dotalibus, & lata est sententia ab A. C. & per appellationem commissa, de more causa funditus dubitatum est, An, & cui sit danda immissio, seù associatio, & quam summam restituere teneatur Hortentia, & Domini responderunt dandam immissionem primis emptoribus domorum euictionem passis, & Hortentiam ad nihil teneri.

Quia visa est hypotheca illorum anterior per cessionem iurium factam emptoribus à creditoribus anterioribus.

Nec obstare prætentionem Hortentiæ Auth. *res quæ C. comm. de legat. & fideicommiss.* & inde iurium potiorum in domo controuersa, vti aliàs fideicommissa à Ioanne An-
1 gelo, † quia hoc fideicommissum expirauerit cum Francisco filio Io: Baptistæ.

Vnus ex Dominis laborauit super satisfactione contendens Hortentiæ non satisfactum, & vix ad aliam dubij partem consensit alijs Dominis Hortentiam ad nihil teneri, quia non probatur Hortentiam habuisse alia bona mariti.

Et quoad credita pecuniaria in Monte Pietatis nomine Hortentiæ constante matrimonio, & quidquid mulier
2 constante matrimonio quærit, † præsumi quæsitum ex bonis viri, subaudiendo rationem turpis quæstus euitandi *l.* Quintus Mutius *51. ff. de donat. inter virum & vxorem, & ibi notat* Bartol. quod satis dixit Imperator *in l. 6. versicul. Nec est ignotum C. eodem.*

Placuit Dominis præter alia deducta ab Informante pro Hortentia, ex quibus apparet ipsam honestè quærere
3 † potuisse, & ita quæsiuisse de facto à matre, fratribus, alijsque personis certis Menoch. *præsumpt. 51. num. 36. lib. 3.*
4 nisi per se satis superque cedat præsumptio † veritati, &
5 veritati locum semper † fore dicitur *ex l. Imperatores 29. in fine ff. de probat.* & de iure nec militare causam legis præsum-
6 ptioni † solùm inductæ fauore mariti, & eius hæredum, Bald. *&c. in decis. 499. num. 15 p. tr. 9.*

Nec obstare dictum est, quod Hortentia receperit à Bartholomæo scut. bis mille pro restitutione dotis Portiæ vxoris defunctæ viuente patre.

Quia cùm hæc summa fuisset soluta ab ipsa Hortentia
7 matre Portiæ filiæ, † fuit saltem aduentitia Francisco patri plusquam *ad l. Auus neptis nomine 79. ff. de iure dotium,*
8 adeòque in hac summa succedebant æqualiter † pater, mater, & soror, *§. si igitur defunctus descendentes, versic. si verò cum ascendentibus Auth. de hæredib. ab intest. seu cap. 2.*
9 Nouell. 118. *& ibi* Bartol. sed quia Pater non adiuit, † accreuit Matri, & sorori, etiam ad *rubricam Codicis Quando non peten. pars peten. accresc. & ibi l. vnica*, vbi in succes-
10 soribus non petentium † portiones accrescunt petentibus.

Et ità vtraque &c.

R. P. D. MATTHÆIO.

Perusina Census.

Mercurij 4. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Condemnatus est hæres in propria persona, proprijsque bonis, quia sine beneficio legis, & inuentarij adiuit hæreditatem defuncti in forma Cameræ obligati, & ideò eadem via exequutiua, qua tenebatur defunctus, fuit contra ipsum processum, cuius obligatio ex mutatione suæ personæ non fuerat immutata. Rursus adducuntur etiam aliqua contra obligationem minoris quoad solemnitates, quæ tamen à Decisione excluduntur.

SVMMARIVM.

1 *Hæres adeundo hæreditatem sine beneficio legis, & inuentarij quasi contrahit cum creditoribus hæreditarijs.*
2 *Hæres potest conueniri eadem via exequutiua, qua conueniri poterat defunctus.*
3 *Factum defuncti, dicitur proprium factum hæredis.*
4 *in Fideiussorem omnis transit obligatio, ac si à principio cum ipso fuisset contractum.*
5 *Aditio hæreditatis resultat ex ijs actibus, qui fieri nequeunt citra ius, & nomen hæredis.*
6 *Hæreditatis aditio probatur ex declaratione nedùm primi hæredis, sed etiam hæredis hæredis.*
7 *Minoris contractus factus cum iuramento valet, quia iuramentum supplet vices solemnitatum iuris communis.*
8 *Consanguineos nedum extitisse, sed eos commodè interuenire potuisse probare debet, qui ex huiusmodi defectu contractum impugnat.*
9 *Insinuatio præsumitur ex lapsu annorum triginta cum obseruantia.*
10 *Inuentarium non suffragatur hæredi, nisi insimul de bonis hæreditarijs rationem reddat.*
11 *Obligatio defuncti non immutatur ex mutatione personæ sui hæredis.*

DECISIO CCCLXVI.

Aduersus resolutionem captam à Rota sub die 6.* Martij 1673. coram Reuerendissimo Albergato Decano condemnante Laurentium Iuniorem vti hæredem Alexandri, qui accesserat obligationi censùs à Laurentio seniore accollati ad restituen. hæredibus Horatij fideiussoris pecunias, quas illi soluere coacti fuerunt pro fideiussione à dicto Horatio facta, prouocauit Laurentius, & obtinuit mihi committi causam appellationis cum clausula *ad legitimam executionem quoad personam, & bona propria, & sine præiudicio quoad reliqua*, & ad illius conformitatem dato dubio, An sit procedendum ad vlteriorem executionem contra personam, & bona propria, fuit penès DD. indubitatum ipsum Laurentium iuniorem adiuisse hæreditatem Alexandri sine beneficio legis, & inuentarij, † qui hoc modo adeundo, quasi contra- 1
xit cum creditoribus hæreditarijs, iuxtà *l. apud Iulianum §. fin. ff. quibus ex caus. in possessione eatur §. hæres instit. de oblig. quæ ex quasi contractu, &c.* & propterea contra eum agi potuit eadem via executiua pro fructibus census, de quo agitur, † qua ipse 2
Alexander conueniri poterat, qui in Instrumento accesserat, & erat in forma Cameræ obligatus *l. Postulante ff. ad* Trebell. *Cenc. de cens. quæst. 73. nu. 17. & quæst. 95. n. 12.* Rot. *coram* Greg. *XV. decis. 535. n 23. et decis. 269. n. 12. post* Zacch. *de oblig. Camer. et decis. 36. n. 38. coram Peutinger. et decis. 39. n. 1. par. 6. recent.* Et ad id, quod tenebatur defunctus potest compelli, & illius hæres non ratione extensionis, sed comprehensionis, † quia fa- 3
ctum defuncti dicitur proprium factum hæredis Dec. *consil. 262. num. 2. in fine, et num. 7.* Roland *consil. 20. num. 3. vol. 1.* Boer. *decis. 10. in princip.* Immò ex persona hæredum non mutatur conditio obligationis, & semper remanet eadem; quæ à principio contracta fuit Rot. *apud Marches. de commiss. par. 2. fol. 151. num. 9. et in recent. decis. 28 num. 4. par. 5. et decis. 38. num. 1. et 8. par. 6.*

De obligatione autem Alexandri ad fauorem hæredum Horatij dubitari nequit, dum illam manifestam reddit instrumentum, cum quo accessit ad collationem census Laurentij patrui, cuius ipse est hæres, stipulatum ad fauorem Gratiani, in quo Horatius erat fideiussor, † qua secuta in ipsum 4
transiuit omnis obligatio, ac si ab initio cum eo Instrumentum fuisset celebratum, & haberi debet eo modo, ac si primordium obligationis in eo intrasset, & ob id tenetur ad omnia in instrumento contenta, *Cenc. de cens. quæst. 73. num. 1.* Rot. *decis. 533. num. 1. et decis. 547. num. 1. apud eundem Cenc. de cens. et decis. 81. num. 1. et 2. apud* Zacch. *de oblig. Camer. et decis. 340. num. 6. coram Bichio.*

Vti etiam in dubium reuocari non potest ipsum Laurentium simpliciter adiuisse hæreditatem Alexandri patrui censùs accollatarij, & se in illo absque vllo legis beneficio, & inuentarij immiscuisse, quia præter multos actus ab eo gestos hæreditatis aditionem inferentes iustificatos in Summario *num. 4. cum alijs sequen.* ipse vnà cum alijs patruis, quorum hæredem se Laurentius iunior declarauit ad hoc, vt posset retinere bona Laurentij senioris exhibuit scripturas penès Alexandrum repertas, quæ continentes solutiones ab eo-

ab eodem factas creditoribus anterioribus eiusdem Laurentij, & cùm postea allegauerit Cautelam Angeli, eamque eisdem scripturis iustificauerit, & se esse certum creditorem hæreditatis Laurentij senioris non posse controuerti, substinuerit, vt in Summario *num. 2. 3. & 4.* quamobrem cùm isti sint actus, qui citra ius, & nomen hæredis fieri nequeunt, † necessariò hæreditatis aditionem important, iuxtà Text. *in l. pro hærede §. Papinianus ff. de acquiren. hæredit. l. 2. C. de iur. deliber.* Alex. *consil. 37. num. 1. lib. 3.* Paris. *consil. 16. num. 41. lib. 2.* Natt. *consil. 180. num. 12. lib. 1.* Mantic. *de coniect. vltim. volunt. tit. 12. num. 13.* Rot. *decis. 279. numer. 19. coram Buratto, & decis. 66. num. 31. coram Bichio.*

5

Quod videtur esse sufficiens ad hoc, vt induci possit hæreditatis aditio, † quia in dubio statur nedum declarationi hæredis, sed etiam hæredis hæredis Aymon. *consil. 197. num. 4.* Alexan. *consil. 126. num. 4. circa finem lib. 7.* Tiraq. *de retract. lignag. §. 36. gloss. 7. num. 7.* Mantic. *de coniect. lib. 12. tit. 12. num. 26* Cæsar. de Grass. *decis. 161. num. 5. de testam.*

6

Nec impedire valet executionem mandati contra personam, & bona propria Laurentij defectus solemnitatum, qui in alia propositione coram Reuerendissimo Decano fuit appositus in obligatione ab Alexandro facta in Statu Perusino sine solemnitatibus requisitis à Statuto illius loci, quoniam huiusmodi Statutum allegari non meretur in isto casu, ex quo tantummodò requirit certas solemnitates in contractibus à minoribus viginti annorum celebratis, quos aliter factos annullat, & cùm nihil statuat circa solemnitates adhibitas in contractibus maiorum viginti, erit casus omissus, & censeri debet relictus sub dispositione iuris communis, † cuius solemnitatum defectus suppletur ex iuramento in dicta obligatione apposito Auth. *Sacramenta Puberum, vbi DD. C. si aduersus vendit* Eugen. *consil. 43. num. 15. lib. 1.* Gabr. *consil. 27. num. 8. lib. 1.* Gratian. *discept. for. capit. 555. num. 21. in fine, & num. 22.* Rota *coram Carillo decis. 21. num. 5. & decis. 153. num. 1 & in recent. decis. 647. numer. 5. & 6. part. 2.*

7

Si verò attenditur Constitutio Ægidiana iuramentum, & decretum Iudicis in instrumento requirens, patet illa interuenisse, & quod interuentum priximiorum, etiamsi isti non interuenerunt contractui, tamen sine illis subsistineri poterit, dum Alexander ortum habuit in Ciuitate Clusina, non autem Perusina vbi contractus initus fuit, dum autem Laurentius se fundat in nullitate contractus, ex defectu interuentus proximiorum, debet duo copulatiuè probare; nempè † illorum existentiam, & quod illa die contractus commodè interuenire poterant Corn. *consil. 131. num. 4. lib. 4.* & prout sæpiùs à Rota firmatum fuit in *decis. 28. nu. 5. et decis. 3. penès Pic. ad Stat. Vrbis coram Gregorio XV. decis. 406. vbi* Add. *num. 18. et in Romana Cambij 16. Iunij 1662. §. nec obligatio, et §. seq. coram Reuerendiss. Albergato.*

8

Insinuationis autem defectus, cùm sit solemnitas extrinseca, nullo modo contractum vitiat, sed quandocumque fieri potest etiam per comparitionem separatam, & præsumitur interuenisse † ex lapsu temporis triginta annorum iuncto cum obseruantia solutionum Cephal. *consil. 370. num. 22.* Gabr. *de præsumpt. conclus. 1. num. 56.* Rota *coram Seraph. decis. 742. numer. 4. coram Caualer. decis. 572. numer. 11. et decis. 877. numer. 4. coram Merlino, et in recentior. par. 14. decis. 254. num. 22.*

9

Hinc cùm nullibi doctum fuerit de inuentario, nec appareat reddita ratio de bonis defuncti, quod etiam requiritur postquam quis inuentarium confecit ad hoc, † vt videri possit, an bona sint sufficientia pro solutione debitorum, iuxtà praxim à Bald. *traditam in l. finali §. in computatione num. 3. C. de iur. deliber.* rectè fuit Laurentius condemnatus via executiua, qua erat obligatus eius auctor, ob cuius mutationem † non potuit immutari persona defuncti Rot. *in rec. decis. 39. num. 9. par. 6.*

10

11

Et ità Coppulis tantùm Informantibus, & Laurentio pluriès intimato resolutum fuit, &c.

Decis. 50. supra in hac parte est in eadem causa.

R. P. D. EMERIX.

Ciuitatis Castellanæ fructuum.

Mercurij 4. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Agitur de liquidatione fructuum quoad substantiam perceptionis ex possessione deducta, & quoad quantitatem ex confessione probata, quæ licèt ad certum tempus restricta, non excludit aliud tempus per alias probationes verificatum; Maximè in hac materia, in qua, & leuiores probationes sufficiunt, & admittitur etiam iuramentum in supplementum plenæ probationis.

SVMMARIVM.

1 *Possessor præsumitur percepisse fructus, nisi contrarium fuerit concludentes probatum.*
2 *Confessio facta in positionibus superat omnem aliam probationem.*
3 *Possessor fœni tenetur reddere rationem de residuo, si aliqua pars vigore mandati Iudicis illi fuerit ablata.*
4 *Confessio licèt ad certum tempus restricta, non excludit aliud tempus per alias probationes probatum.*
5 *Possessor partis bonorum si recepit omnes fructus, vel illos in suos vsus conuertit, certum est, quod partem condomino soluere, & contribuere tenetur.*
6 *Liquidationis fructuum in materia leuiores probationes sufficiunt, vbi de perceptione non dubitatur.*
7 *Iuramentum in supplementum plenæ probationis datur in materia liquidationis fructuum.*
8 *Fœnum liquidatur iuxtà solitum Regionis.*

DECISIO CCCLXVII.

IOannes Carolus prætendens se fuisse grauatum per R. P. D. meum Taiam in taxatione fructuum, ad quos condemnatus fuerat, curauit mihi committi causam appellationis ab excessiua taxatione, sed proposito desuper dubio Domini de illa non constare responderunt, nec respectu temporis, nec quantitatis, neque valoris.

Non quidem respectu temporis, quia Ioannem Carolum percepisse fructus ex prædijs, de quibus agitur, per quatuor annos, desumitur primò ex possessione eorundem, quam ipse retinuit, † ex qua intrat præsumptio perceptionis fructuum 1
nisi contrarium probetur, vt dixit Rota *decis. 509. num. 4. coram Merlino decis. 332. num. 1. par. 12. recent.* & nouissimè in *Romana Casalis Veteris 24. Ianuarij proximè præteriti §. fin. coram Reuerendiss. D. meo Decano.* Secundò, quoad duos annos scilicèt 1662. & 1664. ex ipsiusmet confessione emissa in responsionibus ad positiones, † quæ superat omnem aliam pro- 2
bationem *cap. per tuas 10. in fine de probat. l. cum te 5. C. de transact. & l. generaliter 13. C. de non numer. pecun.* quo verò ad annum 1663. ex iudiciali descriptione, & alijs actibus factis ad instantiam ipsiusmet Ioannis Caroli Summ. Iulij *n. 2.* Et quoad annum 1665. ex oblatione partis fœni ex fœnili, vbi repositum erat de ordine Eminentiss. Præfecti Signaturæ Iustitiæ probata per testes Summ. *num. 4. in fine*, † quæ saltèm gra- 3
uat ipsum reddere rationem de residuo, vt dictum fuit in *decis.* huius causæ *27. Iunij 1672. coram R. P. D. meo Taia.*

Neque releuat, quod confessio Ioannis Caroli in responsionibus ad positiones verificari possit in dictis annis 1663. & 1665. ità vt dicendum sit illum solùm per duos annos fructus percepisse, quia cum ipse de dictis annis 1662. & 1664. existeret in possessione, & fassus fuit se quolibet anno percepisse tantùm 40. salmas fœni, constetque ex iudiciali descriptione, de qua supra anno 1663. fuisse recollectas salmas 60. & anno 1665. salmas 55. ex relatione periti eodem Summario *num. 3.* † Indè sequitur, quod eius confessio verificari 4
solùm possit in dictis annis 1662. & 1664. remanente firma alia probationem quoad alios duos annos.

Nec etiam respectu quantitatis, quia quoad fœnum quan-

quantitas ex supradictis bene probata remanet, quo verò ad glandes vix controuerti, dum apud partes est in confesso, quod demptis pratis, quercetum sit rubrorum 35. ex quibus 22. spectant ad Ioannem Carolum, & 13. ad Iulium, vndè cùm totum fuerit locatum pro tribus annis à Ioanne Carolo, qui etiam integram pensionem percepit, & pro alio anno glandes totius querceti consumptæ fuerint ab illius animalibus, vt ex illius confessione in responsionibus ad positiones d. Sum. *num. 8. in fine*, Sine dubio † ipse tenetur soluere
5 ratam Iulio, iuxtà solitum, & consuetum aliorum annorum, cùm in hac materia liquidationis fructuum leuiores
6 probationes sufficiant, † dum de perceptione non dubitatur, iuxtà distinctionem traditam per Achil. de Graff. *decis. 22. de restit. spoliat.* quam sequuta fuit Rota *coram Buratto decis. 173. num. 6. coram Celso decis. 309. num. 7. & decis. 386. num. 9.* & ali-
7 bi passim; itaut in supplementum plenæ probationis † possit etiam deferri iuramentum suppletorium de stylo nostri Tribunalis admitti solitum, vt firmatum fuit coram *Orano in Romana liquidationis fructuum 26. Octobris 1592. in princ. & coram Buratto in mox allegata decis. 173. num. 8.*

Nec denique respectu valoris, quia ille quoad fœnum li-
8 quidatur † à Testibus, iuxtà solitum Regionis, Summ. Iulij *num. 8.* & quoad glandes ex supradictis.

Et ità vtraque, &c.

R. P. D. RONDININO.

Romana hæreditatis.

Mercurij 4. Iulij 1674.

ARGVMENTVM.

Ad vnam, eandemque hæreditatem, in qua non fuerat nominatus hæres proprietarius, vt Testator mandauerat, aspirabant simul hæres ab intestato defuncti, quia intestatam successionem esse dicebat, hæres vsufructuarij, deducens proprietatem cum vsufructu fuisse consolidatam, & hæres illius, qui Proprietarium nominare debuerat, quasi suus Auctor verè proprietarius fuisset cum solo onere declarandi fideicommissarium, vel substitutum; Fauore tamen hæredis ab intestato deciditur, non quia hæreditas intestata visa sit, sed quia nominatio proprietarij, fuit à Testatore volita, qua cessante vel hæres intestatus dicitur esse vocatus, aut saltèm per fideicommissum substitutus.

SVMMARIVM.

1 *Successio ab intestato defertur, si hæres proprietarius iuxtà præceptum testatoris nominatus non sit.*
2 *Frater, deficiente testamento, suo fratri ab intestato succedit.*
3 *Hæredis institutio facta pro persona ab alio nominanda, non sustinetur, & nu. 15. cum seqq. ac ferre per totam.*
4 *Testator non potest decedere pro parte testatus, & pro parte intestatus, & num. seqq.*
5 *Vsufructuarius per ius accrescendi totam capit hæreditatem, vbi deficit proprietarius, & quando vid. numer. seqq.*
6 *Testator possit nè prohibere, quod vsufructuarius non habeat proprietatem si deficit, vel non datur proprietarius.*
7 *Testator facere nequit vt leges in suo testamento locum non habeant.*
8 *Testator si protestatus est, velle cum testamento decedere, eius voluntas attendenda est.*
9 *Clausula* codicillaris *supplet voluntatem testantis, vi hæres restituat hæreditatem ab intestato iure fideicommissi, quatenus illa directo dari non possit.*
10 *Testatus decedit Testator omni meliori modo, quo potest, etiamsi iure obliquo daretur hæreditas.*
11 *Voluntas testatoris declarantis se velle cum testamento decedere, vel aliter disponere, præ omnibus attendenda est, & seruanda, & supra numer. 8.*
12 *Institutio hæredis, an ideò vitianda quatenus ab alio hæres declarandus sit, vel potius sola declaratio vitietur.*
13 *Dispositio subsequens etiamsi sit inualida, non potest actum præcedentem perfectum irritare.*
14 *Demonstratio vitiosa ad legati præstationem apposita, illud non vitiat.*
15 *Hæredis institutio non vitiatur, licèt vitientur verba institutioni adiecta.*
16 *Institutio hæredis collata in arbitrium alterius non sustinetur, & num. 3. cum seqq.*
17 *Institutio hæredis dicitur collata in arbitrium alterius per verba* quem maluerit, quem nominauerit, *& similia.*
18 *Immissio hæredi siue ab intestato, siue ex testamento semper debetur, vel ex remedio* l. final. *vel* ex interdicto quorum bonorum.

DECISIO CCCLXVIII.

IN suprema voluntate Raymundus de Surdis hærede vsufructuaria instituta Hypolita Orianda vxore in hæc verba -- Con dichiaratione, che non possi hauer altro, che il semplice vsofrutto della mia heredità, essa viuente, e morta che sarà detta Hippolita, la di lei heredità sia obligata à tutti i crediti, che hò con essa -- Et prosequendo dispositionem, hæredem proprietarium instituit in hæc verba -- Erede però proprietario instituico il Sig. Giacomo Martinelli per la persona da lui nominarsi doppo la morte della detta Hippolita, ouero auanti se gli parerà -- vt ex Testamento Raymundi, de quo in Summ. omnium *num. 1.*

Cùm autem defuncta Hypolita hærede vsufructuaria, decesserit longè postea Martinellus, in cuius dispositione collata fuerat hæredis proprietarij nominatio, nulla facta nominatione, Summ. Eusebij de Surdis *num. 2. & 3.* successionem spectare ad Eusebium de Surdis germanum fratrem Raymundi defuncti ex causa intestati A. C. Panciaticus pronunciauit, ad exclusionem Ioannis Orlandi hæredis dictæ Hypolitæ, vt ex sententia Summario eiusdem Eusebij *nu. 4.*

Hinc ad prouocationem Orlandi Causa mihi commissa, atque ad causam admissa Catherina Riccia ex persona Margaritæ Martinelliæ hærede mediata dicti Iacobi, in cuius dispositionem proprietarij hæredis nominatio collata fuerat, dubium proposui, An, & cui esset danda immissio, atque illam Eusebio dandam esse Domini responderunt.

Non enim controuersum fuit Eusebium proximiorem esse Raymundo Testatori, prout coram A. C. Panciatico legitimata persona ipsius doctum fuerat, ideòque nulla existente causa testati ob inualiditatem dispositionis Raymundi,
† factus est locus successioni intestatæ, ad terminos Text. *in l. prima, ff. de suis, & legitim. hæredib. in l. intestatus 64. ff. de verbor. signific. & in §. 1. instit. de hæredit. quæ ab intestat. deferunt*, itaut immissio debeatur Eusebio fratri proximiori defuncti, † qui cessante successione directa ad hæreditatem transuersalis primò vocatur, iuxtà Text. *in auth. cessante C. de legitim. hæredibus, & in §. si igitur defunctus* Auth *de hæred. ab intestat. venien.* 1 2

Causam autem testati ob nullitatem dispositionis testantis iam cessasse dicebant Domini ex eo, quod defuncta Hypolita hærede vsufructuaria, nulla extitit institutio hæredis proprietarij, quia institutio Iacobi Martinelli in hæredem proprietarium pro persona nominanda tanquam collata in liberum illius arbitrium † non sustinebatur cùm liberæ debeant esse supremæ defunctorum voluntates, non autem in 3
alterius arbitrium collatæ, quasi hæc vnica libertas in humanitatis solatium relicta fuerit, ad terminos Text. *in l. illa institutio, & in l. si quis Sempronium, vbi gloss. & DD. ff. de hæredib. instituen.* Peregr. *de fideicomm. art. 33. num. 68.* Fusar. *de substit. quæst. 503. num. 4. & 50.* Donat. Anton. de Marin. *variar. resol. cap. 31. num. 3.* cum alijs per Altograd. iun. *controu. 43. nu. 4.* cum alijs per Modern. Lucen. *de pact. futur. success. par. 3. cap. 6. num. 49. & pluribus seqq.* Rot. *in recent. par. 11. decis. 23. sub n. 13. & 14. repetita post* Salgad. *in labirynt. credit. decis. 100.* Coccin. *decis. 2000. num. 13.* vbi de communi, *& in Romana annuæ præstationis 4. Iulij 1663. §. non obstat coram Illustriss. Beuilaqua Vrbis Gubernatore, & in Bononien. fideicommissi de Monterentijs 6. Maij 1665. coram R. P. D. meo Taia impress. post Modern. Lucen. de pact. futur. success. decis. 152.*

Non attenta illatione in contrarium deducta à Scribentibus pro Ioanne Orlando hærede testamentario Hypolitæ, quod

quod admissa pro captatoria voluntate Testantis, totum ius hæreditarium consolidatum fuerit in Hypolitam hæredem
4 vsufructuariam, nè aliàs Testator pro parte testatus, † & pro parte intestatus decederet contra Text. *in l. ius nostrum ff.*
5 *de reg. iur.* adeòut per ius accrescendi † ipsa totum capiat, ad terminos *tex. in l. prima §. interdum, ff. de vsufruct. accrescend.* Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.4. tit.12. num.12. & seq.* Antonell. *de Tempore legali lib.1. cap.60. numer.7.* cum alijs per Bellon. *de iure accrescend. cap.7. quæst.10. num.20. & quæst. 16. nu.298. Rota in Rauennaten. legitimæ 28. Nouembr. 1667. coram bon. mem. Priolo, & prius in recent. part.2. decis. 122. per totam.*

Etiamsi testator expressè contrarium disposuisse videatur restringendo institutionem Hypolitæ ad simplicem vsumfructum ibi – E morta che sia la detta Sig. Hippolita, la di lei Eredità sia obligata à tutti i crediti, che hò con essa in virtù di tutti l'instromenti, e cessioni di ragioni contro di lei, delle quali l'infrascritto Erede proprietario contro i' Eredità d'Hippolita, e suoi Eredi se ne possa valere -- Summ. omnium *numer.1.* Quasi Testator per præceptum, quod hæres vsufructuarius solum vsumfructum habeat, vel non possit vllo modo habere proprietatem, non possit neque indirectè
6 prohibere ius accrescendi, † nè aliàs decederet pro parte testatus, & pro parte intestatus contra leges id prohibentes Cephal. *cons.607. num.30.* Mantic. *de coniect. vltim. vol. lib.4. tit.11. nu.6.* Ceuall. *commun. contr. comm. quæst.707. num.3.* Bellon. *de iur. accrescend. dicto cap.10. quæst.16. numer.22.* Cancer. *variar. resolut. par.3. cap.22. num.155.* Rot. *coram Eminentiss. Ottbobono decis.203. num.15.*

Etenim dicebant Domini hanc sententiam in eo fundari, quod intelligi nequeat quomodo valeat testamentum, & sub-
7 stineatur prohibitio iuris accrescendi contra leges, † quas Testator facere nequit, vt locum non habeant in suo testamento, iuxtà Text. *in l. nemo potest 58. ff. de legat.1.* nè aliàs corrueret testamentum obseruando voluntatem defuncti, qui pro parte decederet testatus, & pro parte intestatus contra legum dispositionem, & mentem ipsius Testantis, qui prote-
8 status est, velle testatum decedere, quæ † præ omnibus attendi debet, ad terminos Text. *in l. conditionibus 19. ff. de condit. & demonstr.* vt benè explicant Cancer. *d. cap.22. num.155. & seqq.* Mart. medic. *decis.5. num.7. & 8.* Altograd. *cons.77. num. 37. & 38. vol.1.* cum alijs per Modern. Messanen. *in addit. ad Franc. de potest. consid.93. num.4. & seqq.* quæ sanè ratio in huius casus hypothesi non applicatur, cùm tàm ex contextu te-
9 stamenti, quàm ex clausula codicillari in illo † adiecta quæ supplet voluntatem Testantis, vt hæres restituat venientibus ab intestato iure fideicommissi, quatenùs restitutio fieri non posset iure directo, cesset illud absurdum, quod defunctus
10 pro parte testatus, & pro parte intestatus decedat, † cùm verè Testatus decedat omni meliori modo, quo potest, & sic iure obliquo fideicommissi succedens ab intestato capere de-
11 beat, iuxtà expressam mentem Testantis, † quæ omninò seruanda est, ad Text. *expressum in l. quoties §. si duo*, vbi Castren. *sub num.3. ff. de hæred. instituen. & in l. peto 71. in princ. ff. de legat.2.* & egregiè explicat Bald. *in cons.468. in fin. vol.1.* cum quo sensu recipitur celebris theorica Bartoli *in d. l. quoties 9. §. si duo in fine, ff. de hæred. instituen.* Guttier. *in l. vnica num.22. C. quando non peten. part. petentibus accrescat*, Cancer. in contrarium adduct. *d. cap.22. num.156.* Peregr. *in contrarium adduct. de fideicomm. art.15. num.16. & 17. & art.11. num.66. vers. reperio, & cons.44. num.3. & 4. & cons.145. num.4. vol.1.* atque examinato ad partes articulo de vera, & communi sententia concludit idem Bellon. *de iur. accrescend. d. cap.10. quæst. 18. numer.5. & seq. & numer.29. & 30.* Fusar. *de substit. quæst. 277. num.29.* Durant. *de arte testandi tit.6. cautel.15. sub num.5.* Rot. *coram Verallo decis. 262. par.3. & coram Gregorio XV. dec. 102. num.2. & 3.* atque admittitur *in d. dec.203. num.19. & 20. coram Eminentissimo Ottbob.*

Neque ad retardandam immissionem debitam Eusebio placuit Dominis animaduersio deducta per Scribentes pro Catherina Riccia hærede Martinelli, vt nempè institutio hæredis non sit collata in simplicem Iacobi Martinelli voluntatem, itaut sit hæres quem ipse declarauit, sed potiùs ipse Iacobus hæres sit, atque declaratio facienda hæredis ab ipso referatur potiùs ad substitutionem, quæ etsi vitiari debeat,
12 † non ideò vitianda sit institutio ipsius Iacobi, quæ adhuc firma remaneat, ex ratione Text. *in l. si pars 10. ff. de inoffic. test. & in cap. fin. de sent. & re iudic.* Carp. *de Execut. Testam. lib.2. cap.12. num.1. 13. & per tot.* Bellon. *de iur. accrescend. cap. 7. quæst.16. num.14.* Duran. *de condit. & mod. impossibil. part.2. cap.4. sub num.7. impress. post secundum vol. Decision.* quasi subsequens dispositionis inualiditas † nequeat præcedentem 13
actum perfectum irritare, ad terminos *text. in l. si ita scripsero 67. ff. de hæred. instituen. & in l. si te solùm 27. vers. sed si te hæredem ff. illo eodem titulo*, quemadmodum, & vitiosa demonstratio ad legati præstationem † apposita, illud non vitiat, 14
iuxtà doctrinam Baldi *in l. quidem testamento 99. ff. de legat. primo, & in l. Paula Calimaco 27. §. fin. ff. de legat.3.* & alijs latè congestis Cyriac. *contr.336. numer.11. & seqq.* & per Gratian. *discept.256. nu.1. & 59.* Rot. *recent. part.11. decis.63. num.21. & coram Merlin. decis.456. num.35. & seqq.*

Hæc enim omnia dicebant Domini potiùs retorqueri, quia sine violatione literæ dici non poterat Iacobum hæredem institutum, atque personam nominandam substitutam esse; cùm è conuerso institutio percutiat ipsam personam nominandam, ibi – Erede proprietario instituisco il Sig. Giacomo Martinello per la persona da lui nominarsi – ideòque aduersatur distinctio superius adducta inter ea, quæ apposita sunt in oratione separabilis, cùm ista sint penitus simul iuncta in vna, & eadem oratione, concernantque vnicam institutionem perindè ac si Testator dixisset instituo hæredem, quam Martinellus nominauit, neque ideò applicantur, quæ dicuntur de verbis adiectis institutioni, † vt vitientur, sed 15
non vitient, iuxtà Text. *in l. hæreditas 10. dist. 34. ff. de hæreditas 10. dist. 34. ff. de hæredib. instituen.* sed nihil substineri potest veluti vnica oratio in arbitrium alterius collata, † vt reas- 16
sumpta distinctione superiùs facta concludunt Castren. *cons. 338. nu.3. vol.1.* Gratian. *d. discept.256. num.1.* Mandell. Alb. *cons.273. & 346.* Merend. *contr. lib.17. cap.37. num.6. & per tot.* de Marin. *variar. resol lib.2. cap.124. num.6.* Rot. *diuers. part.1. decis.662. num.1. & in recent. par.5. decis.365. num.35. & seq. & coram Merlin. d. decis.466. nu.35. & seqq.* quemadmodum institutionem hanc in alicuius arbitrium collata † per verba 17
quem voluerit quem nominauerit, & similia inualidam dixerunt ijdem DD. qui in contrarium adducebantur, hac habita ratione vnius, vel diuersæ orationis Bellon. *de iure accrescendi locis supra adductis* Duran. *de condit. impossib. par.3. cap.4. num. 21. & seqq.* Carp. *de Executor. Testamentar. lib.2. d. cap.12. numer.24. & 25.*

Ideòque siue agatur ex dispositione intestati, vt ab initio dicebatur, siue agatur ex causa Testati, quasi per fideicommissum Eusebio hæreditas restituenda sit, semper ipsi debetur immissio, † vel ex remedio *l. fin. C. de Edict. Diu. Adr.* 18
tollen. vel ex interdicto quorum bonorum *in l. prima, ff. quorum bonorum, & in l.2. C. illo eodem titulo.*

Et ità tribus de vnica successione contendentibus, atque informantibus resolutum fuit &c.

R. P. D. RONDININO.

Reatina Fideicommissorum.

Mercurij 4. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Dotem consequi declarauerat mulier, prout etiam consequuta fuerat super bonis fideicommissi, quæ adhuc apud ædem Sacram deposita erat; Cùmque peterentur vlterius alimenta, eam non deberi deciduntur, quia duplici onere fideicommissarius grauari non debet, nec vbi res non est amplius integra variatio conceditur.

SVMMARIVM.

1 *Dos vigore* auth. res quæ, *detrabitur ex bonis fideicommisso subiectis.*
2 *Mulier petendo, & recipiendo dotem super bonis fideicommissi, non potest postea à fideicommissarijs consequi alimenmenta, & nu.8. cum seqq.*
3 *Variatio in iudicijs non datur, & quando numer. seqq.*
4 *Res vbi non est amplius integra, non admittitur neque conceditur variatio.*
5 *Dotis à petitione ad alimenta consequenda non datur variatio.*
6 *Sententia, & rescriptum Signaturæ Iustitiæ dicuntur secum trabere executionem.*

7 Va-

7 *Variatio non detur post consumatam executionem.*
8 *Fideicommissarius soluta dote, non potest amplius cogi ad præstationem alimentorum, & num. seqq.*
9 *Alimenta amplius præstare non tenetur fideicommissarius postea quam dotem apud ædem Sacram depositauit, & numer. seq.*
10 *Alimenta non debentur post dotem traditam, & solutam, & n. 2. & 8. cum seqq.*

DECISIO CCCLXIX.

Dionysium Tozzium in bona fideicommissaria Iosephi patris, & Sigismundæ matris Rota immittendum dixit, prout in prima instantia A. C. pronunciauerat, soluta tamen dote Constantiæ ex Antonio Victorio fratre nepoti in summa scut. 1250. ad effectum inuestiendi cum vinculo promptæ restitutionis, quatenùs Constantia innupta decedat, vel assignatis pro correspondenti quantitate tot bonis, præstitaque per Dionysium cautione de soluendo alia scuta 600. postquam à Rota fuerit iudicatum, vt ex sententia lata à bo.me. Priolo, Summ. Dionysij *nu.* 1. præuia decisione 27. Iunij 1672. coram eodem.

Cùm autem sibi sufficienter pro dicta sua dote à fideicom-
1 missi bonis detrahenda vigore, † *Auth. res quæ, C. commun. delegat.* cautum non esse ex simplici cautione Dionysij quoad scuta 600. Constantia conquereretur, Signatura rescripsit sine præiudicio solutis scut. 1250. & non amota muliere à possessione pro alijs scutis 600. facta obligatione de restituendo bona vnà cum fructibus in casum succumbentiæ, Summ. Constantiæ positionis prima Decembris proximè præteriti *num.* 1. coram Me, ad cuius rescripti tenorem, dubio proposito Rotalem sententiam reformandam, & declarandam esse dictum fuit, additis scutis 600. ad dotem Constantiæ, quam designandam Domini dixerunt, atque in casu nuptiarum consignandam præstitis interim alimentis, ex rationibus deductis in Decisione prima * Decembris præteriti coram me.

Hodie autem reproposita Causa, cum Domini ob discordiam Peritorum in recognitione Apochæ dotis Ersiliæ restituræ, ex qua arguendo à simili, dictum fuerat augendam esse dotem Constantiæ sorori in dd. scut. 600. resolutio capi non potuerit super confirmatione, vel recessu à decisis super alio dubio concernente alimenta Constantiæ præstanda, Domini dixerunt illa non deberi.

Etenim animaduertebant Domini Dionysium fideicommissarium non esse duplici onere grauandum, quia cùm in executionem sententiæ Rotalis, atque rescripti Signaturæ assignauerit Constantiæ ratam pretij cuiusdam Terræ pro dictis scut. 600. à Signatura præseruatis, Summ. eiusdem Dionysij *n. 2. et 3.* & quoad alia sc. 1250. interpellatus fuerit Procurator Constantiæ ad illa recipienda, atque ex decreto bo.me. Prioli in illius contumaciam deposita fuerint in Monte Pietatis Reatino, ipsa Constantia interpellata, Summ. eodem *num.* 4. & 5. ad quem effectum Dionysius bona fide Rotalibus decretis, atque rescripto Signaturæ parens, duos census imposuit, Sum. eodem *num.* 6. consequens est, vt tradita dote, atque recepta ab ipsa Constantia, non solùm ab initio Iudicij coram bon. mem. Priolo semper alimenta recusando, & dotem effectiuam petendo, cùm esset in ætate nubili 28. annorum, sed etiam realiter, & cum effectu pretium dictæ Terræ in satisfactionem dd. scut. 600 pro quibus Signatura illam à possessione amouendam non esse dixerit, expresse recipiendo, illudque cum effectu retinendo, prout hodie retinet d. Sum-
2 mario Dionysij *num.* 2. † Constantia hodie variare non possit,
3 petendo iterum alimenta, † atque iudicium cludendo, quia
4 res non est amplius † integra, contra Text. *in l. 3. §. Item scribit ff. de peculio, & in l. si pecunia §. Item si quis dederit*, vbi Gloss. *verb. licere, ff. de condit. ob causam, gloss. in l. quod seruus, §. nonne, ff. illo eodem tit. DD. in l. in quibus §. 1. ff. de donat.* Giurb. *decis.* 99. *num.* 4. Gratian. *discep.* 239. *num.* 23. *cum pluribus seqq. & discept.* 248. *num.* 32. Surd. qui conclusionem exten-
5 dit ad causam dotis † in tractat. *de alimentis tit.* 9. *quæst.* 23. *nu.*
6 30. *& seqq.* atque consumata executione, † quam secum trahebant Rotalis sententia, & rescriptum Signaturæ, non ad-
7 mittitur † amplius variatio in *l. cum qui certar. §. primo num.* 4. *ff. de verb. obligat.* Capic. *decis.* 33. *num.* 3. Crot. *conf.* 11. *numer.* 2. Surd. *conf.* 413. *n.* 18. Rot. *recent. par.* 6. *dec.* 161. *nu.* 23. *&* 24. confirmata 4. *Iulij* 1635. *coram Pirouano.*

Et quidem cum maximo detrimento Dionysij fideicommissarij, qui postquam pretium bonorum tradidit, & census cum maximo damno imposuit, pro quibus censibus postmodum extinguendis prædium distraxit, Summ. Dionysij *num.* 6. vt dotem solueret, illa postea soluta † iterum cogere- 8
tur alimenta tradere contra omnem Iustitiam, & æquitatem, quæ non patitur fideicommissarium compelli ad alimenta postquàm dotem à Constantia petitam † in prima, & se- 9
cunda instantia, apud ædem Sacram deposuit Signaturæ decreto parendo, quia alimenta non debentur post dotem traditam, & solutam, † sed solùm illius solutione dilata, ex 10
ratione Text. *in l. cum vnus §. Alimentis ff. de alimentis, & cibarijs legatis*, Crauet. *conf.* 189. *sub. n.* 10. Franc. *decis.* 559. *n.* 15. Surd. *de alimentis tit.* 4. *quæst.* 20. *num.* 4. Castill. *illo eodem tract. cap.* 16. *sub num.* 13. cum alijs per Mel. *in addit. nu.* 3. Rot. *in rec. par.* 14. *decis.* 94. *num.* 9. *& decis.* 413. *num.* 7. cum alijs in præterita Decisione huius causæ coram me, &c.

Et ità vtraque parte informante, &c.

Alia præsentis causæ decis. est impressa supra in hac parte, vbi est decis. 190. in ordine.

R. P. D. TAIA.

Cathacen. Matrimonij.

Lunæ 4. Iulij 1674.

ARGVMENTVM.

Aduersus matrimonium, & ex eo legitimam filiationem plura opponebantur, sed quia ex libro matrimoniorum, & baptismatis, iuncta etiam declaratione patris de eorum veritate constabat, eo magis pro matrimonio, & legitima filiatione deciditur, quia de sola successione tractabatur, ad quem effectum leuiores probationes sufficiunt.

SVMMARIVM.

1 *Librum matrimoniorum Parochus ex dispositione Sac. Conc. Triden. habere tenetur, & n. 7.*
2 *Matrimonium probatur ex libro Parochi, & numer. 5. & 7. & 8.*
3 *Testes consanguinei, & parentes possunt in matrimonio adhiberi.*
4 *Liber baptismatis plenè probat.*
5 *Filiatio probatur ex libero matrimonij, & baptismatis.*
6 *Filiatio ad effectum successionis leuioribus probationibus probatur, amplia vt n. seq.*
7 *Matrimonium vbi de sola successione tractatur, etiamsi constaret de initio infecto, scilicèt concubinatu, leuioribus probationibus probatur.*
9 *Confessionis secretum nunquam licitè volari potest, etiamsi Papa præciperet.*
10 *Confessarius potest adhuc cum iuramento negare ea, quæ in confessione audiuit.*
11 *Falsum quatenus quis possit iurare duodecim casus referuntur remissiuè.*
12 *Matrimonium non separatur ad confessionem coniugum, etiamsi rumor vicina consentiat.*
13 *Filiationis probatio magis præualet, & præfertur illa, quæ conformatur confessioni, declarationi patris, & sup. sub numer. 4.*
14 *Pater agnoscens aliquem in filium, & tanquam talem illum reputari volens, ipsam emancipare, instituere, vel exhæredare tenetur.*

DECISIO CCCLXX.

Constare contractum matrimonij, & eius validitatem inter Lutium, & Mariam pro Dominico filio, proinde legitimo, & naturali eiusdem matrimonij, iuxtà propositum dubium DD. responderunt legitimè, & historicè.

Ex libro Matrimoniorum. Adi 17. Maggio 1656. Io infrascritto Parocho con licenza del Sig. Vicario Generale hò congiunti in matrimonio in Casa del Dottor Lutio il Dottor Lutio &c. e Maria &c. mia Parocchiana, si sono posposte le publicationi con licenza dello stesso Sig. Vicario Generale per

cause

causæ legitime, mà si faranno à suo tempo, nel resto osseruato il Rituale Romano, & il Sacro Concilio di Trento, sono stati Testimonij Giacinto &c. Padre della Sposa, e Giosepppe &c. fratello della Sposa, iuxtà d. Conc. *cap.* 1.
1 † ibi -- *Habeat Parochus librum de reform. matr. sess.* 24. de cuius
2 † probatione Genua *de script. priu. tit. de libr.* Pleban. *seu Curati quæst.* 6. *ex num.* 4. *cum alleg.* maximè Rot. *decis.* 340. *num.* 1. *& 2. par.* 2. *diuers.* vbi, & ratio, vti de his, quæ spectant ad eius officium *tot. cap.* 3. *de Clandest. desponsat.* nulla obstante qua-
3 litate horum, & huiusmodi testium, † vt in causa matrimoniali testificari possunt consanguinei, Parentes, *cap.* 3. *qui matrim. accus. poss.* Rota *coram Buratt. decis.* 143. *num.* 30. cum alijs, maximè in huiusmodi casibus.

Ex libro baptizatorum. A' 28. Agosto 1656. Domenico Bartolomeo figlio legitimo, e naturale del Dottor Lutio &c. e Maria &c. è stato battezzato dal Sig. D. Luca Antonio &c. con licenza del Sig. Vicario Generale; e di me Gennaro
4 &c. Parocho, i Padrini furono &c. & de huius † quoque libri fide Gen. *d. loc. quæst.* 1. maximè *ex num.* 16. Rota *coram Buratt. decis.* 116. *num.* 2.

Præsentes copiæ extractæ fuerant à suis libris matrimoniorum, & baptizatorum, & facta collatione concordant, vt scripsit, & subscripsit Cancellarius.

Lutius ipse scripsit. Io Lutio &c. per questa mia dichiaro, & accetto per mio figlio legitimo, e naturale Domenico figlio di Maria, ancorche nell'Instromento, vel quale li faró donatione d'annui scudi 17. non lo dichiari del mio Cognome, ne mio figlio, e voglio, che doppo la mia morte sia reputato per tale, & in fede &c. 3. Febraro 1666. Lutio &c. mano propria, scriptura publicata, & signata, & inscripta consignata, vt aperiatur post mortem Doctoris Lutij &c. per mensem testibus opportunis, etiam cum tribus sigillis.

Quæ declaratio, seù scriptura fuit ostensa ipsis testibus, qui vti amici, & cognoscentes dictum D. Lutium, & scripturas, & manum eius confessi sunt, fuisse, & esse illam &c. coram eodem Notario.

Itaq; Dominicus mortuo Lutio, & mortua quoque Maria comparuit coram ipsomet Archiepiscopo vti natus ex legitimo matrimonio, subijciens. E perche da alcuni si và iattando, che Monsig. N. bo. me. habbia fatto decreto d'illegitimità del matrimonio delli suoi Padri, e Madri. Supplica V. S. Illustriss. à degnarsi dar'ordine al Cancelliere, & Archiuista della Corte Arciuescouale, che faccia perquisitione negl'atti, & Archiuio, e ritrouandosi tal supposto decreto fondato sopra Processo, & informatione l'esibisca, e non ritrouandosi, faccia la douuta fede per la verità, & insieme fà instanza, che V. S. Illustriss. ò sua Corte formi Sommario processo con l'estrattione delle partite de' libri Parochiali, esame del Paroco, e Testimonij, che interuennero alla celebratione del matrimonio. Et Archiepiscopus ità decreuit -- facta exactissima perquisitione in Actis, & Archiuio huius Curiæ Archiepiscopalis fiat fides veritatis, necnon capiatur Summaria Informatio super expositis, & extrahantur In Curia enunciatæ partitæ, ex libris Parochi, & registrentur in Actis &c. 27. Martij 1672. I. Archiepiscopus &c.

Et relatio subsecuta est. Io infrascritto Ordinario, Cancellario, & Archiuario della Corte di S. Seuerina faccio fede etiam con giuramento, come hauendo fatta diligente perquisitione nell'Archiuio, tanto negl'atti criminali, come ciuili, non hò ritrouato atti concernenti cause sopra il matrimonio contratto trà il Dottor Lutio &c. Maria &c. di questa Città, nè tampoco il preteso decreto di nullità, come s'asserisce nel Memoriale; Et in fede &c. 31. Marzo 1672. Ipse Cancellarius, qui supra in extractione.

Vicarius Generalis contestatus est. Essendo io Vicario Generale nell'anno 1656. se mal non mi ricordo, venne da me D. Gennaro Paroco di S. Maria à chiedermi di poter congiunger, & assistere in vn matrimonio, e che non poteua esprimermi le persone per cause legitime, e che si fosse dispensato alle denuntie da me, con assegnarmi causa legitima di pericolo di vita se si fosse differita la congiuntione, e publicatione, e così la diedi, dispensando alle denuntie, con osseruarsi nel resto il Rito Romano, tanto più, che lui per quanto poteua giudicare non haueua certezza d'impedimento, e successiuamente essendo ancor' io nell' Offitio di Vicario, per contratto delle parti si publicò il matrimonio sudetto contratto, che fù il medemo, nel quale io diedi licenza trà Lutio &c. e Maria &c. hauendomi così parimente confermato il medesimo D. Gennaro Paroco, & hauutane notitia Monsig. N. sò, che diede ordine, che si fosse publicato detto matrimonio, e fatte le denuntie nella Parocchia. E questo è quanto, &c.

Parochus etiam. Ritrouandomi lo Paroco di S. Maria di questa Città fui chiamato da Giacinto &c. per ordine di Lutio &c. conforme di presenza mi disse, asserendomi, che si trouaua vna Donna grauida di se stesso, e che se non se l'hauesse sposata, correua pericolo di vita, & io gli risposi, che per vnirlo in matrimonio vi bisognauano le publicationi, secondo il Rituale Romano, & esso mi replicò, che pensaua farlo senza publicazioni, mà perche ci vogliono, V. S. se ne vada dal Sig. Vicario Generale per hauerne la licenza, e così andato dal Sig. N. all'hora Vicario, e raccontato il tutto, ottenni la licenza di poterli congiungere, e la dispensa insieme delle publicationi, e così tornato nella Casa sudetta, trouai il medesimo Lutio, e Maria presenti per testimonij, Giacinto Padre della detta Maria, e Gioseppe fratello vtrinque della stessa Maria, e messami la Cotta, e Stola, congiunsi in matrimonio, hauuto il consenso espresso dell'vno, e dell' altra, i sopradetti Lutio, e Maria, secondo il Rituale Romano, e doppo certo tempo fui chiamato da Monsig. Arciuescouo N. il quale mi ordinò, che hauesse fatto nella solennità della Messa le solite publicationi, le quali furono fatte da me secondo, che stà notato nel libro de' Matrimonij, che tengo in poter mio &c. A' capo di mesi nacque da questa Maria vn figliolo maschio, che per ordine mio fù battezzato da D. Luca conforme stà notato nel libro &c.

Iosephus alter ex testibus matrimonialibus omnia contestatur.

Et ad hoc alius tertius metu excommunicationis publicatæ super hoc matrimonio; Personalmente costituito in presenza di me Notaro, e testimonij il Chierico Beneficiato &c. sponte, asserì esserli peruenuta à notitia la morte del q. Lutio &c. il quale nel tempo, che habitò in questa Città contrasse matrimonio con la q. Maria &c. e perche li Parenti del sudetto Dottor Lutio haueuano l'aspettatiua nell'Eredità del detto q. Dottor Lutio, & anco alcuni delli medemi erano Parenti d'esso Constituito confessa, testifica, e dichiara, che hauendo inteso disgusto di detto matrimonio per mero suo capriccio comparue trà le solennità della Messa, e donò vna denuntia del R. D. Gennaro Paroco di S. Maria, il quale haueua congionto in matrimonio con licenza de' Superiori esso q. Dottor Lutio con Maria &c. asserendo di non douer' hauer' effetto il detto matrimonio per l'impedimenti, che à suo luogo, e tempo si proporranno, e perche doppo da esso Constituto, e da altri non fù opposto impedimento alcuno, perche in fatti non ve ne furono, ne si potettero ritrouare, fù da questa Corte Arciuescouale dichiarato validissimo il detto matrimonio, ne esso Constituito ci potè far altro. Adesso hauendo inteso esser seguita la morte del q. Dottor Lutio, e che ad instanza di Domenico suo figliolo legitimo, e naturale si siano fatte fulminare sentenze di scommunica circa questo particolare, esso Costituito per disgrauio di sua coscienza, & acciòche la detta sua denuntia non hauesse da essere di qualche impressione contro al sudetto Domenico, e di qualche pregiuditio, ò qualche rimorso alla conscienza di esso Constituito, hà fatto stipolare il presente publico atto formato di sua propria mano &c. 27. Iunij 1671.

Ex quibus Archiepiscopus ipse visis, &c. dicimus &c. (inquit) Matrimonium præfatum q. Lutij &c. & q. Mariæ &c. vti celebratum in facie Ecclesiæ coram Parocho, & testibus ad præscriptum Sacri Concilij, & de licentia Vicarij tunc temporis Generalis fuisse verum, validum, & legitimum, ritè, & rectè celebratum, ipsumque Dominicum &c. legitimis fuisse, & esse naturalibus ortum, assertumque decretum in contrarium fuisse apocriphum, suppositum, & falsum, & ità &c. Archiepiscopus &c. prima Aprilis 1672.

Et ex his satis probari matrimonium, & filiationem legitimam visum fuit Archiepiscopo ita, & magis post, & per ipsum Archiepiscopum visum est DD. † præcipuè ad huius- 5
modi *coram Buratt. decis.* 530. *cum allegatis, & adnotatis,* maximè quod agitur ad effectum successionis, † & ad dictum 6
effectum sufficiunt etiam leuiores probationes, iuxtà Gemin. *cons.* 27. *num.* 8. quod perpetuò Rota sequitur *dicta decis.* 530. *n.* 13. *cum allegatis, & adnotatis num.* 27. & ibi procedit etiam vbi constat de initio infecto, nempè de concubinatu &c. Coeterùm de libro Parochi, † qui retineri debeat ex decreto Con- 7
cilij Tridentini, & ideò † matrimonium probari, &c. co- 8
ram ipso Buratt. *decis.* 781. *numer.* 6. *à vers. prout etiam non potest controuerti matrimonium, & decis.* 844. *num.* 9. *cum alijs ibidem supra allegatis, & allegandis.*

Nec remouerunt vrgentissimè apposita de contrarijs summarijs, quod ipse Lutius egerit coram Archiepiscopo antecessore pro nullitate matrimonij, immò pro nullo matrimonio

nio contracto, & acciòche non resti la sua riputatione, e di sua famiglia macchiata, etiam contra Parochum de falso in actis à 6. Maij 1658. (mortua, & mortua quidem inuenta extra Mœnia misera fœmina 17. Octobris 1656.) & contra Parochi attestationem subscriptam, & in ampliorem, & clariorem formam, Lutio ritiratomi in Camera, s'inginocchiò, e fattosi il segno della Croce, permessa la Confessione generale, detto il Confiteor disse hauermi à raggionare d'alcune cose sub sigillo confessionis, &c. præcipuè.. Auertite Padre, che io contraherò con questa conditione di non hauersi à sapere, se non quando vorrò io, &c. Io risposi, che non lo rileuarò giàmai, mentre era sub sigillo, e che non si saprà, mentre assisteranno al matrimonio per testimonij il Padre, & il fratello della Donna, &c.

Quia hæc, & huiusmodi visa sunt non tàm conciliata, quàm concordia subscriptis.

Neque attestatio illius, qui à Porta Cubiculi audiuit Archiepiscopum antecessorem accersito Parocho dicentem, dite la verità hauete voi affidato il Dottor Lutio, &c. con vna figlia di Giacinto &c. D. Gennaro rispose, Monsignore nò, e Monsignore l'impose, che andasse à pigliare il libro, doue stauano annotati i matrimonij, & hauendolo esibito per molte diligenze, che si fecero dal detto Monsignore Illustrissimo non si trouò in esso annotato tal matrimonio, perilche Monsignore Arciuescouo rispose collericamente al detto Gennaro &c. hauete fatto questo matrimonio, & adesso lo negate, vi castigarò, e D. Gennaro disse, Monsignore hò detto la verità, e vi voglio dire sopra questo vna cosa in confessione, e Monsignore gli rispose, non voglio sentir niente in confessione, perche sono cose publiche fatte in presenza di testimonij, e voi volete dirmele in confessione, acciòche non vi possi castigare, e così D. Gennaro se n'andò &c. minus opportuna.

Quia, & hæc visa sunt facilè concilianda cum suprascriptis, & notæ sunt regulæ confessionum, & Confessariorum, quod secretum confessionis nunquam licitè violari potest,
9 † etiamsi Summus Pontifex præciperet &c. apud Bonacinam *de Sacramento Pœnitentiæ quæst.6. sect.5.* quoad obligationem sigilli *punct 4. num.20. & num.31.* vbi Confessarius in
10 tali euentu † negare debet se quidquam scire, etiamsi interrogatur de peccato, vt audito loco Dei, seù in Sacramentali confessione &c. etiam cum iuramento, dicendo se nihil scire, quod videlicet Interroganti teneatur manifestare &c. *ad secundum decal. præcept. quæst.1. punct.12 n.5. vers. septimò quando, cum plurib. ibid.* & in compendio P. Diana, *verb. Iuramentum n.6. vers. Confessarius,* vbi duodecim casus non importuni,
11 & præcipuus vltimus vers. Denique potest † quis iurare simpliciter falsum &c. Itemque de secreto concredito, Bonacin. *de restit. in part. disp.1. q.2. n.10.* maximè, quod hic Parochus non iurauit, nec adhuc peccauit, forsitan peccaturus alia sua confessione Archiepiscopo reuelans, si vera quidem sunt dicta vnius vti nullius, nullo quoque inuento decreto.

Multò minus negatio etiam iurata Mariæ, quia præter quod proponitur iurata die 18. Octobris 1656. opponitur mortua inuenta die 17. antecedente, non separatur matrimo-
12 nium ad confessionem coniugum, etiamsi † rumor viciniæ consentiat *notab. cap.5. de eo, qui cogn. consangu. vxor. & ibi Glos.1.*

Denique, nec sententia Archiepiscopi antecessoris contra matrimonium septima Maij 1658. non citato Dominico, & Hiacyntho Dominici Auo materno posteà citato 11. Maij ipsius, suspectaque ipsa sententia in calce supplicationis Lutij, non inuenta pridem in Archiuio, siuè in criminalibus, siue in ciuilibus.

13 Et ad summum visus est nodus omnium actorum † vltimo actu Lutij suprascripta declaratione, & scriptura solutus, vt supra, neque referri ad similitudinem, sed ad veritatem filiationis ex suprascriptis ipsis, & quatenus ad similitudi-
14 nem etiam, qui aliquem tanquam filium promisit tractare † magis, qui mandauit, & commendauit) ipsam etiam emancipare, vel instituere, vel exhæredare tenetur &c. *l. quidam cum filium 132. ff. de verb. obligat. cum alijs ibi notatis,* adeo succedit, & solus, si non sint alij filij veri.

Et ita &c. vtraque &c.

R. P. D. MATTÆIO.

Romana Appartamenti.

Veneris 16. Nouembris 1674.

A R G V M E N T V M.

Alienauerat hæres pro dissoluendo ære alieno fideicommittentis integrum appartamentum vnius Palatij fideicommissarijs; cuius aut vna pars sufficiebat, & sola alienanda erat, aut commodè diuidi non poterat, & quia residuum pro fideicommisso inuestitum non est, alienatio fuit declarata nulla in totum; eo magis quia creditores non instabant, sed voluntarie ad alienationem fuit deuentum, quæ nec minus substineri valuit ex capite detractionum, quia non aderat inuentarium, & aliæ alienationes concurrebant, ex quibus licèt modicis, etiam magnas fuisse secutas facilè præsumendum est.

S V M M A R I V M.

Alienatio prohibita, nec sustinetur etiam si pro debito testatoris facta sit, si vrgentia creditorum non aliter probatur, quam ex assertione alienantis.

2 *Alienari non potest res magni valoris pro paruo debito.*

3 *Alienatio rei fideicommissariæ, quæ patitur commodam diuisionem fieri non potest in totum.*

4 *Bona fideicommissi vbi pro paruo debito alienari debent, residuum quod remanet pro fideicommisso inuestiendum est.*

5 *Alienatio bonorum fideicommissi etiam pro ea parte debito correspondente corruit, si reliqua pars pro fideicommisso inuestita non sit.*

6 *Pactum redimendi bona fideicommissi alienata, non suffragatur fideicommissarijs, si fauore solius alienantis fuerit conceptum.*

7 *Alienatio bonorum fideicommissi non substinetur ex capite detractionum vbi non constat de inuentario, non redditur ratio, & anteriores alienationes concurrunt.*

8 *Alienatio etiam modica sufficit, vt detractiones dicantur consumptæ, quoties non constat de inuentario.*

9 *Alienare si quis potuit rem parui momenti, ita rem magni valoris distraxisse præsumendum est.*

10 *Hæreditas præsumitur opulenta.*

DECISIO CCCLXXI.

Ex ijsdem rationibus in alia decisione coram me in hac causa sub die * 22. Iunij 1674. emanata, in qua firmatum fuit fuisse inualidam huius appartamenti alienationem existimarunt Domini illam nec modo posse sustineri.

Constat siquidem hoc appartamentum fuisse datum in solutum vti proprium, & ab omni, & quocumque fideicommissi vinculo exemptum à Petro Paulo hærede grauato, vt patet ex eodem alienationis instrumento, ibi „ Et pleno iure spectan. ad Petrum Paulum alienantem vti liberum, ac immune ab omni fideicommisso purificato, vel purificando, vt in Summ. num.1. & huiusmodi datio in solutum facta fuit in extinctionem eius proprij debiti, quod ipse minimè facere poterat, dum illud erat inalienabile, stante quod Ioannes Lucas illud fideicommisso supposuerat, & quamuis decisio ad fauorem Montini edita supponat huiusmodi dationem in solutum fuisse executioni demandatam pro dissoluendo ære alieno eiusdem Lucæ fideicommittentis; hoc tamen in facto visum fuit non constare, nisi ex assertione eiusdem alienantis, † quæ nequit reddere alienationem validam, dum aliàs 1
non fuit ostensum vrgere creditores, et alienatio erat prohibita, Bart. *in l. si forte nu.4. ff. de Castr. pecul.* Surd. *consil. 186. num.5. & 6.* Rot. *coram Bich. decis. 559. numer. 16. & coram Dunoz. iun. decis. 846. num.10. & 11.* Vrgente præsertim aliqua doli suspicione, quæ eo magis huiusmodi alienationem inficit, dum appartamentum erat valoris scut. 829. vt referunt Periti, & lo-

& locationes non discordant, & tamen illud fuit in solutum
2 datum pro exiguo debito scut. 323. † quod non erat in potestate hæredis grauati facere, & alienare rem magni redditus, & valoris, Odd. *de fideicom. alien. prohib. quæst. 32. num. 26.* Molin. *de primogenituris lib. 4. cap. 4. num. 5.* Fusar. *de substit. quæst. 541. numer. 16. & 17.* Rota *in recent. decis. 229. numer. 15. & 16. part. 7.*

Itaque si vrgebant creditores, & appartamentum patiebatur
3 tur commodam diuisionem, † eo casu Iudice deliberante, non erat creditori assignanda, nec danda in solutum, nisi pars debito correspondens, sin minus poterat totum distrahi,
4 † & reliquum quod debito superaret, tenebatur ipse alienans inuestire pro fideicommissarijs, & ad illorum commodum
5 conseruare, aliàs alienatio † corruit, etiam quoad partem debito correspondentem, Fusar. *quæst. 331. num. 173.* Ofasch. *decis. 171. num. 19. in fin.* Rota *in recent. decis. 183. nu. 20. & seq. par. 13.*

Quibus non adimpletis in alienatione, de qua agitur, manifesta resultat illius nullitas, & potentissima læsio, absque eo quod euitari possit ex pacto redimendi, & alijs, quia vt in præteritis decisionibus optimè ponderatum fuit, huiusmodi pactum potiùs fauet ipsi alienanti, quàm fideicommissa-
6 rijs, & vocatis ad illud, † ex quo nunquam in hac datione in solutum de fideicommisso mentio habetur, nisi exclusiuè, vt patet ex iam dictis in decisionibus in hac causa editis.

Denique obiectum in his binis propositionibus excitatum, quòd saltem huiusmodi alienatio esset substinenda ex capite detractionum competentium, minus visum fuit nocere, ex
7 quo † satis fuit responsum in vltima decisione coram me emanata, quod non constabat de Inuentario, nec aliundè poterat doceri de legitimo statu hæreditatis fideicommittentis, & etiam concurrebant alienationes in considerabili quantitate factæ, & tamen ad hunc effectum quando non constat
8 de confectione Inuentarij, † sufficit vnica alienatio etiamsi ageretur de modica, eo quia sic vti potuit alienare rem parui
9 momenti; † præsumi etiam debet dissipasse alias res magni valoris, Rota *decis. 31. num. 19. & 20. par. 11. rec. & in Romana, seu Vercellen. fideicommissi 6. Februarij 1673. §. non obstante coram bon. mem. Priolo, ac in d. vltima decis. coram me. §. quarta*
10 *alienatio*, tantoque magis, † quia hæreditas censetur opulenta, Rota *coram Royas decis. 53. num. 3. coram Amat. Dunoz. decis. 558. numer. 33. & 34. decis. 645. numer. 4. & decis. 800. numer. 3. & seq.*

Et ità vtraque, &c.

Alia Decis. in hac causa est impressa supra in hac eadem parte decis. 332. vbi in calce altera decis. adnotatur, quæ cæteras concordantes adducit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO.
Sacræ Rotæ Decano.

Toletana Fundationis Capellæ.

Lunæ 26. Nouembris 1674.

ARGVMENTVM.

Capellanias fundari Testator demandauerat in Ecclesia, in qua suum cadauer sepeliretur, electione vxori, & hæredi commissa: cumque cadauer in alia Ecclesia depositum, cum alijs commixtum, amplius reperiri non posset, neque exindè ad Ecclesiam eligendam transferri; dubitatum est quo in loco Capellaniæ essent erigendæ, & in Ecclesia ab Executore loco hæredum electa, erigendas deciditur, quia hæc dicitur à Testatore volita, quamuis per accidens illius corpus alibi sepultum sit, cùmque etiam talis facultas eidem Executori controuerteretur, hanc illi tam ex iuris dispositione, quàm ex testamento competere fuit decisum.

SVMMARIVM.

1 *Executor testamentarius voluntatem defuncti adimplere tenetur, numer. seqq. & numer. 7. cum seqq. & per totam.*
2 *Exequutor testamentarius potest negligente hærede, & quocumque alio adimplere voluntatem defuncti.*
3 *Facultas hæredi, vel alterius à testatore, concessa, non intelligitur data priuatiuè ad executores.*
4 *Facultatem habens aliquid exequendi, si morte præuentus non adimpleuit, illam exequitur executor.*
5 *Facultas alicui concessa, quando potius in rem, quam in personam dicatur concessa.*
6 *Causa concessionis durante etiam facultates hæredi vel alteri personæ concessa durare debet, & num. 8.*
8 *Persona si ad aliquem actum principaliter contemplata sit, tunc deficiente persona, deficit actus secus autem è contra, & sup. num. 6. & 9.*
9 *Effectus si primariò consideratus est, non persona, ad quemcumque res vadat, ille executioni demandari debet.*
10 *Sepulturam eligere debens, non dicitur elegisse si cadauer per modum depositi, in aliqua Ecclesia sepeliri mandauit.*
11 *Exequutori testamentario non censetur adempta facultas perpetuo eligendi, per electionem factam ab hærede temporaliter, & per modum prouisionis, seu depositi.*
12 *Cadauer per modum depositi in aliqua Ecclesia relictum, si amplius discerni nec alibi transferri valeat, reputatur exinde ibi perpetuò sepultum.*
13 *Capellania ordinata in loco sepulturæ testatoris, erigenda an sit in Ecclesia, in qua testator est depositus, si per confusionem illius cadauer alibi transportari non possit, & numer. seqq.*
14 *Voluntas testatoris declaratur à verbis antecedentibus, & sequentibus.*
15 *Cadauer defuncti in Ecclesia depositum, vt alibi sepeliretur, ab illius arca extrahendum non est, & aliter factum, dolo, & culpa dicitur factum.*
16 *Commodum nemo reportare potest, vnde mereretur pœnam.*
17 *Dolus, & Fraus propria, nemini patrocinari debent.*

DECISIO CCCLXXII.

POstquam Petrus Valle de laberda in maioratu à se instituto mandauerat constitui quendam fornicem, & ornamentum Capellæ in Ecclesia Oppidi de Castesada, necnon ibidem fundari quandam memoriam, seù Capellanias quinque Missarum; in Testamento successiuè condito de anno 1647. disposuit Constitutionem, & fundationem prædictas esse faciendas in parte eligenda à Marchionissa de Gelues eius vxore, vbi sepeliri voluit eius cadauer, suorumque descendentium, & ipsius Marchionissæ, ibique & non alibi celebrari voluit dd. quinque missas; Executores verò testamentarios reliquit eandem eius vxorem, & Hieronymum Ludouicum ipsius Testatoris filium, ad quos nempè primò ad Marchionissam, & post eius obitum ad filium, & successiuè ad eius descendentes spectare voluit iuspatronatus dd. Capellaniarum, vt latiùs in Summario Eleonoræ *num. 1.*

Defuncto Testatore, Marchionissa prædicta illius corpus deponi curauit in Monasterio Monialium Sancti Placidi facta per eas obligatione de illo insimul cum alio Theresiæ Mariæ filiæ Testatoris, restituendo ad omnem requisitionem, d. Summ. *nu. 2.* quæ post aliquot annos requisitæ pro traditione conuenta tam à Hieronymo Ludouico filio Testatoris, quàm per Abbatem Conuentus Sancti Basilij Complutensis, in quo idem Hieronymus sepulturam elegerat, & Capellanias fundari curauerat cum approbatione Ordinarij ad consignationem petitam se promptas exhibuerunt, solutis tamen iuribus sibi debitis ratione depositi; quæ soluere recusante Hieronymo, habitoque recursu ad Hispaniarum Nuntium, emanauit ab isto decretum pro restitutione cadauerum, cuius executionem retardare contendentes Moniales etiam mediantibus recursibus habitis ad Consilium Regium, illi tandem parendo institerunt pro electione Peritorum ad effectum perquirendi Cadauera, illisque non repertis, Reuerendissimus Nuntius per sententiam declarauit dictas Capellanias esse fundandas, & missas celebrandas in Monasterio Monialium,

lium, à qua commissa mihi causa appellationis, dedi du-
bium, An fundatio Capellaniarum facta in Ecclesia Con-
uentus Sancti Basilij sit reuocanda, & facienda in illa Mo-
nasterij Sancti Placidi, ibidemque missæ veniant celebran-
dæ, quod in omnibus fuit hodie negatiuè resolutum.

Cùm enim Testator illarum fundationem fieri voluerit in
Conuentu, seu Ecclesia eligenda per Marchionissam eius
vxorem, itaque nulla facta electione decesserit, inde sequi-
tur, ius illam faciendi transiuisse in Hieronymum Ludoui-
cum, ad quem nedum vti hæredem institutum, sed tam-
quam Executorem Testamentarium cum amplis facultati-
1 bus deputatum, † spectabat piam genitoris dispositionem ad
effectum perducere, ad *text. in l. nulli C. de Episc. & Cler. &*
§. si quis autem pro redemptione, auth. de Eccles. tit. cap. nos qui-
dem cap. tua nobis, & cap. Ioannes de testam. Spin. *de testam.*
gloss.28. nu.2. 18. & 29. cum alijs per Rota *coram Merlin. decis.*
456. num. 1.

Et quidem non obstante speciali deputatione ad hunc
actum facta in personam Dominæ Marchionissæ, per cuius
obitum prætenditur expirasse; nam sicuti illam negligentem
2 † potuisset Hieronymus cogere ad implementum, vt per
mox allegatos *text. in l. nulli, & §. si quis autem, & post* Spe-
cul. *de instr. edit. §. nunc verò aliqua num.33. & Io. à Canibus de*
execut. vltim. volunt. par.2. §. Consultis num.8. 9. & 14. firmauit,
vt in specie Rota *coram Seraphin. decis.*1048. vbi quod facultas
3 data hæredibus, † non intelligitur data priuatiuè ad Executo-
4 res, ità eo magis valuit implere partes, † quas ipsa morte
præuenta adimplere nequiuit, vt notat Ioan. *à Canibus dicta*
part.2. §. Repetitis num.17. vers. fallit 3.

5 Hoc faciliùs procedente, quando eligendi facultas † legi-
tur prout hic concessa per verba directa in rem, non in perso-
nam, ibi: Volo meum corpus sepeliri, & deponi in Con-
uentum, seu Ecclesia beneuisis Dominæ Mariæ. Addita
vlterius declaratione, quod in Ecclesia per eandem Mariam
eligenda construi deberent fornix, & ornamentum Capellæ
cum impensa ducatorum 4000. quo casu cùm concessio non
dicatur primariò, & principaliter facta contemplatione per-
sonæ eligere debentis, sed ad effectum, vt Testatoris volun-
6 tas debitam sortiretur executionem, † hinc durante causa
concessionis, debet durare etiam facultas concessa, quæ
7 proindè per obitum Mariæ, † transfusa est in Hieronymum
generale ius habentem exequendi dispositionem Testatoris,
vt probat Text. *in l. in omnibus 69. ff. de regul. iur.* ibi: vbi per-
8 sonæ conditio locum facit Beneficio, † ibi deficiente, & Be-
neficium quoque deficiat; vbi verò actionis genus id deside-
9 rat, ibi ad quemuis prosecutio eius deuenerit, † non deficiat
ratio auxilij: & optimè explicat Barbos. *in l. quia tale 14. num.*
3. & 4. ff. solut. matrim. & post eum Larrea *decis. Grana-*
ten. 31. numer. 20.

Neque talis facultas dici potest consumpta per depositio-
nem Cadaueris in Conuentu Monialium factam de mandato
eiusdem Marchionissæ, quia dum ipsa Cadauer ibidem sepe-
liri curauit, non perpetuò, sed ad tempus, & cum expressa
obligatione Monialium de illo retinendo loco depositi, & de
10 restituendo ad omnem † requisitionem; Hinc clarè deduci-
tur noluisse per electionem huiusmodi sepulturæ priuari fa-
11 cultate aliam nouam eligendi, † neque illam per consequens
auferre Executoribus Testamentarijs iuxtà *text. in l. si nec dum*
C. de Relig. & sumpt. funer. cum traditis in specie per Rot. *dec.*
550. num.2. par.1. diu.

Minusque obstare DD. existimarunt corpus Testatoris
fuisse cum alijs Cadaueribus confusum, itaut cùm discerni,
12 neque alio modo transferri valeat, † reputari debeat ibi per-
petuò sepultum, & per consequens ibidem sunt fundandæ
13 Capellaniæ, & celebrandæ missæ † iuxtà expressam volun-
tatem eiusdem Testatoris illarum celebrationem demandan-
tis in Ecclesia, seù Conuentu, in quo eius corpus sepultum
extiterit.

Quia dum Petrus in superiori, & immediata parte Testa-
menti declarauerat, eius corpus esse sepeliendum in loco eli-
gendo ab eius vxore, & in alia inferiori tribuit eidem facul-
tatem adijciendi, & minuendi grauamina imposita Capella-
nijs, & signanter habendi considerationem loci, vbi illæ es-
sent fundandæ, consequens est, vt declaratio in medio posi-
ta, quod missæ celebrari debeant in loco, vbi eius corpus se-
pultum fuerit, intelligenda sit de loco, quem pro eius perpe-
tua sepultura vxor elegisset, non autem de loco, vbi de fa-
cto, & contra omne iuris debitum, & voluntatem eiusdem
Marchionissæ vxoris per accidens sepultum, seù potiùs depo-
14 situm reperiretur; † mens enim Testatoris à verbis præce-
dentibus, & subsequentibus interpretationem recipit, *gloss.*
in l. ille à quo §. si de testamento in verb. verba ff. ad trebell. Man-
tic. *de coniect. vltim. volunt. lib.6 tit.13. num.1. & seqq.* & Rota
coram Coccin. decis.2225. num.7. & coram Eminentissimo Ottbobo-
no decis.15. num.26. & quatenus † ambigua, rectè valuit à 15
Hieronymo eius hærede, & Executore suppleri, & decla-
rari, Bal. *cons.259. lib.4.* Anchar. *cons.329. num.2. in fin.* Man-
tic. *de coniect. lib.3. tit.1. num.20. & 26.* & Rota *coram Merlin. d.*
dec.456. num.2.

Et profectò cùm Moniales ex natura contractus tenerentur
ad custodiam corporis sibi consignati, solumque allegent con-
fusionem cum alijs Cadaueribus, quæ nonnisi eorum dolo,
& culpa contingere potuit, illud nempè extrahendo ab Arca,
in qua conditum reperiebatur nimis à iure absonum, & ab
æquitate alienum videretur, † si vnde pœnam mererentur, 16
emolumenta, & commoda reportarent, contra *text. in l. siue*
hæreditaria ff. de negoc. gest. cap. cum liberum, & in cap. in nostra
de sepult. & cap. animarum eod. tit. in 6. ibique gloss. verb. apud
quas in fin. Tritæ enim sunt iuris regulæ, † quod nemini de- 17
beat propria fraus, & dolus patrocinari, *cap. Sedes Aposto-*
lica in fin. & cap. seq. de rescript. & notat alijs relatis Ben. *dec.*
287. num.2. vers. quoniam fraus.

Et ita decisum fuit per contradictas.

R. P. D. EMERIX.

Nullius, seu Toletana nullitatis Ordinis.

Mercurij 28. Nouembris 1674.

ARGVMENTVM.

Ad castitatem seruandam prætendebatur obligari minor, qui per vim, & metum sacrum Subdiaconatus ordinem susceperat; sed illum liberè posse matrimonium contrahere fuit decisum; quia si metus cadens in constantem virum, qualis est metus mortis, omnium malorum maximum, expressum votum religionis annullat, quantò magis annullare debet tacitum resultans ex susceptione eiusdem ordinis, qui habet castitatem annexam non ex illius substantia, sed solum ex constitutione Ecclesiæ.

SVMMARIVM.

1 *Ordo collatus per vim, & metum est nullus quoad votum, seu obligationem continentiæ.*

2 *Character imprimitur etiam ex ordine per vim, & metum collato.*

3 *Castitas, seu continentia non est de substantia ordinis, sed tantum ex constitutione Ecclesiæ.*

4 *Votum Religionis expressum annullatur per vim, & metum cadentem in constantem virum.*

5 *Votum tacitum castitatis resultans ex ordine Sacro remanet nullum si emissum sit per metum.*

6 *Metus mortis, qui dicitur omnium maximus, dicitur cadere in constantem virum, si fuit incussus à persona minas exequi solita, & num.9.*

7 *Metus minori facilè incutitur, quia debilior est ad resistendum minis.*

8 *Metus probatio minor requiritur pro annullatione actus, vbi agitur inter personas, quibus reuerentia debetur.*

10 *Metus semel probatus, semper durat durante eadem causa metus, & num. seqq.*

11 *Metus non excluditur ex læto, & iucundo animo, si causa metus non cessat, sed illa continuat, & durat.*

12 *Metus non dicitur purgatus ex actu libero si contrariæ declarationes factæ sint antea, & postea.*

13 *Metus probatur ex confessione eorum, qui illum intulerunt, iunctis etiam alijs coniecturis, & adminiculis, & num. seqq.*

14 *Testes deponentes ipsos incussisse metum plenè probant, quia de facto proprio testificant.*

15 *Metum inferentes illum non probant, si ad suum proprium commodum deponant.*

16 *Pater quatenus audiatur, & possit probare metum à se ipso suo filio incussum.*

DECISIO CCCLXXIII.

Rota bis consulta propter grauitatem causæ hodie censuit
Petrum non esse obligatum ad continentiam; sed posse
libere, & licitè matrimonium contrahere, non obstante
quod ipse sacrum Subdiaconatus ordinem susceperit.

Ex his enim, quæ proponuntur in facto, & plenè iustifi-
cantur ex processu constat Petrum huiusmodi ordinem susce-
pisse per vim, & metum, qui caderent in constantem virum,
1 & propterea eundem ordinem † fuisse nullum, quoad vo-
2 tum, seu obligationem continentiæ, tametsi exindè † cha-
racter impressus fuerit, vt notant *gloss. in cap. vbi ista 74. di-
stinct. verb. honorem circa. med.* & ibi Archidiac. *versus finem*,
Henrich. Boich. *in cap. maiores num. 7. & ibid.* Hostien. *num. 37.
& seq. de Baptismo*, Imol. *in cap. fratres 21. vers. quid aut. de
Cleric. coniugat.* Sot. *in 4. distinct. 25. qu. prima art. 2. conclus. 9.
vers. hinc autem, & de iust. & iur. lib. 9. quæst. 2. art. 1.* Calderin.
cons. vnic. per tot. qui Cleric. vel vouen. Nauarr. *cons. 4. n. 6. & 7.*
vbi de communi testatur, *& seqq. & cons. 5. num. 2. de ijs quæ
vi met.* & per plures rationes docuit Sanchez *de matr. lib. 7. disp.
29. num. 5. & seqq.* Barbos. *vot. decisiu. 37. nu. 13. & seqq. & vot.
77. num. 26. & seqq.* infinitos cumulans ex Canonistis, Iuris
peritis, & Theologis, & soluens rationes in contrarium
ponderatas, *& num. 42.* & articulo accuratè discusso firmauit
Rot. *coram Cæsare de Graff. decis. 2. de ijs quæ vi*, vbi refutan-
tur contrarium tenentes, repetita *decis. 561. par. 1. diuers.* Et
quidem ex ea præcipuè ratione per omnes Doctores conside-
3 rata, quod continentia non est de substantia ordinis, † sed
tantùm accidentaria ex constitutione Ecclesiæ propter votum
4 eidem annexum, quod si expressum annullatur † per me-
tum cadentem in constantem virum *cap. primo, & cap. cum di-
lectus 6. de ijs quæ vi met.* multò fortiùs annullabitur tacitum,
5 † vt in pu ncto arguit Rota *in præallegat. decis.* Cæsar de Gras-
sis *num. 9. & sequ.* & penè omnes Doctores supra citati.

Liquet namque ex depositionibus trium testium formiter
examinatorum, quod frater maior natu, & sororius Petri vir
naturæ terribilis, & sub cuius cura Petrus educatus fuerat
egrè ferens ipsum contraxisse sponsalia de futuro cum Hiero-
nyma, & omni via adnitentes, vt potiùs statum ecclesiasti-
cum, quàm coniugalem amplecteretur, Summario *num. 1.
2. & seqq.* impetrarunt ab Ordinario solitas literas dimissoria-
les, cum quibus Petrum ordinari repugnantem, eo quia iuxtà
suam promissionem intendebat matrimonium cum Hiero-
nyma contrahere, Matritum deduxerunt, vbi ipsum nun-
quam in libertate relinquendo metu mortis iure iurandò à so-
rorio comminatæ, Summario *num. 8.* & 9. compulerunt, vt
se à Nuncio Apostolico ordinari pateretur, personaliter assi-
stentes ostio Capellæ vsque ad completam functionem, Sum-
mar. *num.* 10.

Ex quibus cùm constet de causa metus illati, scilicet ad ef-
fectum diuertendi Petrum à matrimonio cum Hieronyma,
& de malo comminato, scilicet morte, omnium maximo,
6 † & de qualitate personæ metum ineuntis, & minas exequi
soli, ad Text. *in l. famosi ff. ad leg.* Iul. *maiest.* & considerauit
ad hunc effectum Crauett. *cons. 49. num. 1.* & alijs relatis Rota
decis. 315. nu. 7. & 8. par. 5. rec. & de qualitate personæ metum
7 passi adhuc minoris 25. annis, † & sic debilioris ad resistendum
minis, Calderin. *cons. 1. de ijs quæ vi met.* & ponderauit Rot.
decis. 374. coram san. mem. Greg. & in his præcisis terminis co-
ram Penia *decis. 1199. num. 5.* vt omnia supradicta ad proposi-
tum adnotauit Carena *resol. 81. à num. 1. vsq. ad 21.* quodque
sororius minans fuit curator Petri, in quo propterea conside-
8 rari potest erga illum metus reuerentialis, † quo interuenien-
te, minor probatio metus desideratur pro annullatione actus,
Caren. *d. resol. 81. num. 20. & 21.* & dixit Rota *coram san. mem.
Greg. decis. 326. num. 11. & decis. 374. nu. 14. & seq.* vtique dici
9 debet constare de legitimo metu † cadente in constantem vi-
rum, vt sunt Text. *in cap. cum dilectus de ijs quæ vi met. l. nec si
timorem ff. de eo quod met. caus.* Sanchez *de matrim. lib. 4. disput.
5. num. 4.* Sot. *de iust. & iur. lib. 7. cap. 2. vers. tertium caput*, &
dixit Rota *coram san. mem. Greg. decis. 326. num. 19.*

Non obstat, quod minæ non fuerint reiteratæ in ipsa Ca-
pella Nuntij, aut quod frater Petri, & sororius eam cum ipso
ingressi non fuerint reiterando, seu continuando minas iam
10 ante incussas, quia probato semel metu, † hic durare semper
præsumitur donec durat illius causa, & assistentia tam vicina
personarum, qui illum intulerunt, ad Tex. *in cap. 1. vbi glos.
verb. postmodum de ijs quæ vi met.* Alex. *cons. 98. numer. 7. lib. 3.*
Corn. *cons. 41. numer. 14. lib. 2.* Dec. *cons. 468. numer. 23. & seqq.*
Rota *coram Seraph. decis. 863. num. 1. & seqq. & coram Greg.
decis. 392. per tot.* & in his terminis *coram Pen. decis. 1210. nu. 2.
& in rec. decis. 705. num. 1. & 2. par. 2.* ideoque procedit etiam
si actus fiat in speciem læto, & iucundo animo, † dum nec 11
per hoc censetur cessasse timor quoad vsque durat illius causa,
Ruin. *cons. 122. num. 3. & 4. lib. 4.* Riminald. iun. *cons. 362. num.
93.* Add. *ad Buratt. decis. 205. num. 35. in fin.* Rot. *decis. 392. nu.
3. coram san. mem. Greg. XV.* Prout in proposito benè compro-
bant declarationes contrariæ voluntatis tàm ante, quàm post
susceptionem ordinis à Petro factæ † quæ tollunt omnem præ- 12
sumptionem metum fuisse purgatum, argumento Text. *in
cap. consultationibus de sponsalibus* Alex. *de Neuo inter consil.
Alex. 99. vers. & quod ita sit l. 3.* Rimin. Iun. *cons. 382. n. 81. & seq.
lib. 4.* & respondit Rot. *dec. 579. n. 4. et dec. 643. n. 17. par. 1. rec.*

Minus etiam facit, quod frater, & sororius prædicti depo-
nendo metum à semeptisis fuisse incussum allegent propriam
turpitudinem, quia vltra quod eorum depositio coadiuuatur à
à tertio teste, ac alijs coniecturis supra ponderatis, † ex qui- 13
bus simul iunctis benè deducitur metus probatio, Menoch.
*de Arbitrar. l. 2. Cent. 2. cas. 136. n. 1. & præsumpt. li. 3. præsumpt.
4. n. 5.* Mascar. *de probat. concl. 1056. n. 3.* Alex. *cons. 98. l. 3.* Hon-
ded. *cons. 29. num. 21. lib. 1.* Barbos. *d. voto 77. numer. 81.* & dixit
Rota *coram Gregorio decis. 326. nu. 5. & decis. 374. num. 22. & co-
ram Buratt. decis. 86. num. 25. & seq.* non propterea minus pro-
bant pro Petro, qui meliores testes inducere non potuit ad
probandum metum, quam † illosmet, qui istum incusserunt, 14
& de facto proprio deponunt, tametsi ipsi si hoc ad proprium
commodum adducerent † non essent audiendi, & vt similibus 15
terminis † patris, qui metum filio incusserat ad profitendum, 16
est *text. in canon. præsens 20. quæst. 3.* & notant Petrus *de Bar-
bobus inter cons. matrimon. diuers. consil. 24. num. 24. lib. 1.* Barbos.
voto decisiuo 16. num. 54. versic. vltimo pro corollario lib. 2. & ita
& in puncto ordinis *idem. d. voto decisiuo 77. nu. 123. lib. 3.* & fa-
ciunt tradita per Rot. *decis. 643. nu. 18. par. 1. recent.*

Et ità per contradictas resolutum fuit.

R. P. D. MATTHÆIO.

Algaren. Pensionis.

Mercurij 28. Nouembris 1674.

ARGVMENTVM.

Denegatur congrua Rectori, qui pensionem non soluerat, mandatis rotalibus non paruerat, & fructus pensionario non dimiserat, propter quæ etiam excommunicatus erat, non attenta exceptione diminutionis fructuum beneficij, quia cùm illa ab eo probata non esset, & haberet vlterius præsumptionem iuris contrariam, impedire non poterat, quo minus pensio, quæ liberè ab antecessore persoluta erat, ab ipso quoque solueretur.

SVMMARIVM.

1 *Parocho pro Ecclesia Dei militanti, & pondus diei, & æstus substinenti, congrua loco, alimentorum debetur.*
2 *Congrua Rectoris taxatur in scutis centum æquè à Concilio, ac Constitutione Beati Pij V.*
3 *Congrua assignari nequit in quantitate minoris qua fuit à Sac. Canonibus constituta.*
4 *Os bouis triturantis ligari non debet.*
5 *Congruam non potest consequi Rector, qui mandatis rotalibus non paruit.*
6 *Pensionario dimittendi sunt omnes fructus tam certi, quam incerti, super quibus pensio imposita est, & quando.*
7 *Congrua Rectori excommunicato non debetur.*
8 *Diminutio fructuum beneficij probari debet plenè, & concludenter, maximè in præiudicium tertij.*
9 *Fructus beneficij non præsumuntur diminuti, sed potius aucti.*
10 *Beneficia de sui natura congrua præsumenda sunt.*
11 *Pensionis solutio retardari non debet, maximè si pro illa à iudice relaxatum est mandatum.*
12 *Pensioni cui non reclamauit antecessor, non potest reclamare successor, donec suam intentionem concludenter non probauerit, & num. 13.*

14 Be-

14 *Beneficium nimis tenue, & pensionibus grauatum, si quis acceptauit, hoc sibi imputare debet.*

DECISIO CCCLXXIV.

PRouisus fuit Monferadus Gaia de Ecclesia Parochiali Oppidi de Budesso grauata annua pensione ducatorum 250. auri de Camera, quæ ad fauorem Reuerendissimi Episcopi Vxellen. auctoritate Apostolica de anno 1661. reseruata fuit super fructibus certis, & incertis eiusdem Ecclesiæ, quam cum soluere ipse pensionarius recusasset à S. Rota condemnatus fuit ad illius solutionem, & ob non paritionem mandatum de manutenendo vnà cum declaratorijs relaxatum fuit contra eundem, quæ declaratoriæ sub die prima Aprilis 1673. fuerunt suspensæ, & interim cùm ipse institerit pro congrua dato dubio, an esset decernenda negatiuè à DD. responsum fuit, quia etiamsi non dubitauerint Rectori pro Ecclesia Dei
1 militanti, † & pondus diei, & æstus substinenti, congruam
2 loco alimentorum esse tradendam, quam etiam † taxauit in scutis 100. non solum *Sac. Concil. Tridem. cap.* 13. *sess.* 24. sed etiam Constitutio *B. Pij V. ædita de anno* 1567. *Kal. Nouembris*, quam refert Rota *decis.* 246. *num.* 10. *par.* 8. *rec.* & vtique assi-
3 gnari nequit in minori quantitate, † qua à Pontifice destina-
4 ta fuit, cùm ligari non debeat † os Bouis triturantis, Rot. *decis.* 342. *num.* 4. *par.* 14. *rec.*

Illam tamen existimarunt DD. non posse consequi Gaiam
5 Rectorem, † dum ad formam rescripti decisionis Rotalis pro euitanda aggrauatoria nullibi docuit se adimpleuisse obligationem restituendi reliquatum fructuum perceptorum, & quamuis hoc verbaliter facere obtulerit, & protestatus fuerit se velle dimittere omnes redditus Beneficij, & consignare quoscumque fructus ex eo perceptos; Hoc tamen visum fuit Dominis non esse sufficiens, qui dixerunt esse necessarium, vt
6 hoc realiter adimpleatur, & non verbaliter, † itavt omnes redditus incerti, qui fuerunt percepti, super quibus reseruata fuit pensio, veniant restituendi, & hoc ad vnguem non adim-
7 pleto, † congrua ipsi Rectori vti excommunicato declarato decerni non debet, ad notata per *gloss. & DD. in cap. intelleximus de iudic. & in cap. excommunicamus §. Credentes de Heret.*

Nec ad demonstrandam diminutionem Beneficij voluerunt Domini habere in consideratione assertiones illius, & nonnullas fides priuatas, istæ enim non sunt admittendæ ad
8 inducendam huiusmodi Beneficij diminutionem, † nec aliquem probationis gradum constituere valent in re tam graui tertio præiudicium afferente, in qua plenæ, & concludentes probationes sunt necessariæ, & præsertim quia contram illam
9 militat certa, & valida iuris præsumptio, † quod fructus Beneficij diminuti non præsumantur, sed potiùs aucti, Felin. *in cap. constitutus num.* 1. *de rescript.* & semper Beneficia de sui
10 natura congrua † præsumenda veniunt, *cap. nemo de Consecrat. dist.* 1. Caputaq. *decis.* 62. *num.* 1. *par.* 1. Rota *coram Seraph. decis.* 1385. *num.* 1. & 2.

Tantoque magis retardanda non venit solutio huius pensionis, & ipse Rector ob temperare debet mandato de manu-
11 tenendo ab hoc Sacro Tribunali contra eum relaxato, † dum non adimpleuit per perfectas, & integras probationes circa fructuum diminutionem, & dum Parochi antecessores nunquam omiserunt hanc solutionem congruis temporibus adimplere, nec contra eam aliam querimoniam constituerunt,
12 † ideò nullus remanet locus præsenti Rectori contra eam re-
13 clamare, vel saltem illius solutionem retardare, † donec diminutio fructuum fuerit concludenter probata, & interim debet esse contentus de valore Beneficij eo modo, quo illius
14 antecessores contenti fuerunt, & sibi imputare debet, † quod acceptauerit Beneficium nimis tenue, *gloss. in cap. quanto in verbo indulgemus de Cens.* Rota *coram san. mem. Gregor. XV. decis.* 429. *num.* 3.

Et ità, vtraque Parte informante, resolutum fuit &c.

R. P. D. RONDININO.

Marsicana Iurisdictionis.

Lunæ 3. Decembris 1674.

ARGVMENTVM.

Quamuis Basilica Lateranensis vigore suorum priuilegiorum fundatam habeat intentionem super iurisdictione Ecclesiarum in suo solo superædificatarum, fuit tamen in illis Episcopo manutentio concessa, quia magis priuilegiata visa est assistentia iuris eiusdem Episcopi; itavt donec disputatur, simulatque cognoscitur de comprehensione casus controuersi in priuilegijs eiusdem Basilicæ, non possit interim eidem Episcopo denegari manutentio.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus habet fundatam intentionem super iurisdictione in tota sua Diœcesi.*
2 *Præsentatus ad beneficium iurispatronatus institui debet ab Episcopo.*
3 *Possessori vis fieri non debet.*
4 *Manutentio in materia iurisdictionis conceditur Episcopo quoties de alterius iure non constat, & num. seqq.*
5 *Manutentio ad terminos possessionis vel quasi conceditur.*
6 *Iurisdictionis vnus sufficit actus ad obtinendam manutentionem.*
7 *Causa vniuersalis actus attenditur magis quam ipse actus.*
8 *Scriptura extracta ex libro Capituli non probat pro eodem Capitulo.*
9 *Scripturæ propriæ ad sui commodum nemini creditur.*
10 *Possessio in concursu illa magis attenditur, cui fauet iuris assistentia, & num.* 12.
11 *Possessionis actus facti inscio, & non patiente primo possessore, reputantur turbatiui, & illum sua possessione non priuant.*
13 *Possessio in materia institutionis eius præualet, qui vltimo loco instituit, vel præsentauit.*
14 *Status vltimus in materia beneficiali, iurisdictionis, & ad effectum manutentionis semper attenditur, & num. seqq.*
Proprietatis quæstio à remedio possessorio est prorsus extranea num. 14.
16 *Lateranensis Ecclesia gaudet præscriptione centenaria.*
17 *Lateranensi Basilica omnem habet iurisdictionem in Ecclesijs in suo solo ædificatis, & num. seqq.*
19 *Manutentio in iuribus suæ Ecclesiæ conceditur Episcopo donec de alterius priuilegio, vel comprehensione casus controuersi cognoscitur.*

DECISIO CCCLXXV.

AD Parochialem Ecclesiam Præposituram nuncupat. Terræ Ayelli Marsicanæ Diœcesis Marcus Antonius Lecta ab Excellentissimo Principe Sabello successore antiquorum Comitum Celani præsentatus postquam petierat iuxtà prædecessorum Præpositorum consuetudinem à Marsicorum Episcopo institui, Summ. Reu. Episcopi *numer.* 5. à Lateranensi Capitulo institutionem obtinuit, cuius vigore cùm possessionem adeptus curam animarum exercere tentaret Episcopus ad illam exercendam interim deputauit Petrum Medicum, in cuius loco ab Auditore Sanctissimi idem Lecta subrogatus est, Summario eiusdem *numer.* 3. & Summ. Reuerendissimi Episcopi *num.* 6. & 7.

Hinc ad causam accedens Lateranense Capitulum, cui intererat contra Episcopum suam institutionem tutari à Reuerendiss. P. D. Muto Lateranensis Basilicæ Iudice mandatum de manutenendo in possessione instituendi Præpositos huius Ecclesiæ obtinuit, cuius executione suspensa, mihique causa commissa ab Eminentissimo Ghisio illius Basilicæ Archipresbytero cum facultate manutenendi quem de iure, Summ. Episcopi *numer.* 8. dedi dubium, cui esset danda manutentio, illamq; Marsicorum Episcopo dandam esse DD. responderunt.

Ratio resolutionis desumebatur tam ex litera Text. *in can. omnes Basilicæ 16. quæst. 7. in cap. Venerabilis de religios. Domib. & in cap. cum personæ de priuileg. in 6.* † Iurisdictionem in tota 1
Diœcesi Episcopo tribuentis, & ad effectum † huius institutio- 2
nis *in ca.* 1. *de religios. Domib.* quam etiam ex edicto Prætoris vetanti † vim fieri ei, qui possidet, de quo in *§. retinendæ instit. de* 3
interdictis, & in l. 1. *& toto titulo ff. & C. ne vis fiat ei qui possidet*, itaut quemadmodum ex iuris assistentia † non docto de alte- 4
rius iure Episcopo manutentio debetur ad terminos *textus*, vbi

vbi Canonistæ omnes *in cap. cum personæ*, §. *final. de priuileg. in 6.* Marescot. *var. resol. lib. 1. cap. 11. num. 1. & seqq.* Posth. *de manut. obseruat. 45. nu. 3. & seqq. & n 15. & 16.* Garz. *de benef. par. 9. cap. 2. num. 260.* Adden. *ad Buratt. decis. 219. lit. A.* Rota *apud Post. de manut. decis. 64. per tot. & in rec. part. 13. dec. 221. num. 2.* & fauore Episcopi Marsicani contra Abbatem Cassinensem coram Comitulo *decis. 26. & 138. per tot.*

Ità & positis institutionibus continuatis, & successiuè factis ab Episcopo in controuersa Præpositura, Summ. eiusdem *num. 1. cum tribus seqq.* ad terminos possessionis, seù quasi, in
5 qua tempore motæ litis Episcopus existebat † manutentio de-
negari non potest, cùm & vnicus actus in iurisdictionali-
6 bus sufficiat, † atque conseruet, quasi possessionem vniuer-
salem, ad notabilem *textum in l. vna est via ff. de fund. instruct. in l. si stillicidium §. finali, & in l. sed si in partem ff. quemadmod. seruit. amittatur*, cùm potiùs attendatur causa vniuersalis,
7 † quàm actus, iuxtà doctrinam Bald. *in cap. querelam num. 23. de election. Canonistæ in cap. cum Ecclesia de causis possess. & propriet.* Roman. *cons. 29. num 9. in fin.* latè Surd. *cons. 323. num. 45. & seq.* Rota *post Pacific.* de Saluian. *decis. 42. nu. 1. & 2.* Dunnozet. Iun. *decis. 457. sub num. 3.* Bich. *decis. 290. num. 31.* & fauore eiusdem Episcopi Marsicani coram Comitulo *dictis decisionibus 26. & 138.*

Neque iuris assistentiam, & quasi possessionem Episcopi destruunt antiquæ institutiones vltra 60. annos à Capitulo Lateranensi in hac Eccles. factæ, Sum. eiusd. Cap. *n. 2.* vnà cum alijs actibus iurisdictionalibus ab eo in hac Ecclesia exercitis, Sum. eiusdem Capituli *num. 5. cum tribus seqq.* quia quidquid sit de responsione Informantium pro Episcopo, quod ex
8. libris Capituli † institutiones extractæ eius fauore contra ter-
tium non probent, cùm ius nemini concedat, vt propriæ
9. scripturæ † in sui commodum credatur, ad terminos *text. in l. exemplo 7. C. de probat.* Alex. *in Auth. si quis in aliquo num. 8. in fine C. de eden.* Rota *coram Gregor. XV. dec. 156. num. 2. & 3. in Corduben. Decimarum 20. Iunij 1672. §. possessionem coram R. P. D. meo Bourlemont.*

Dicebant Domini in Interdicto retinendæ, de quo hodie
10. est quæstio possessionem Episcopi præualere possessioni † Ca-
pituli, tùm quia pro eo concurrit iuris assistentia ad effectum huius institutionis deducta *in c. 1. de religios. Domib.* ex qua non
11 docto de legitimo titulo, † actus ab alio facti inscio, & non pa-
tiente Episcopo censentur turbatiui, & minus apti ad interuertendum possessionem Episcopi, atque alteri acquirendam, iuxtà doctrinam Innoc. *in cap. bonæ 2. nu. 6.* & ibi Abb. *nu. 20. de postulat. Prælatorum*, Crauett. *cons. 134. num. 14.* Rota *coram Dunozet. iun. decis. 457. num. 4. & rec. par. 13. decis. 221. pariter num. 4.* cum alijs in dicta *Capuana Parochialium 15. Februarij 1666. §. non obstat contraria coram Illustrissimo Beuilaqua Vrbis Gubernatore*, & fauore eiusdem Episcopi Marsicani contra Abbatem Cassinensem coram *Comitulo d. decis. 26. nu. 13. & d. decis. 138. n. 11. & 12.* Neque ideò offuscatur possessio legitimi,
12. & ordinarij Collatoris, † quæ semper in concursu alterius iuris
assistentiam non habentis præferri consueuit, iuxtà doctrinam Abbatis *in cap. auditis nu. 4. de præscript.* Ancharan. *cons. 310. cum alijs adductis* per Posth. *de manut. d. obseruat. 45. n. 2. 38. & 39.* & per Rotam *post eundem decis. 627. sub num. 7.* Seraph. *decis. 1437. ante num. 2. & sub num. 3.* & fauore Episcopi Marsicani coram *Comitulo d. dec. 26. num. 3. 9. & seqq.*

Tùm quia in hac materia institutionis, in qua versamur,
13 † semper præualet possessio illius, qui vltimo loco instituit,
vel præsentauit, etiamsi constaret de statu præcedenti diffor-
14 mi; † reiecta ad petitorium quæstione proprietatis à summa-
rijssimo retinendæ remedio penitùs extranea, iuxta regulam *textus in cap. querelam 24. de election. in cap. consultationibus 19. de iur. patr. & in cap. cum olim de causis possess. & propriet.* in his terminis deductam per Rotam *in rec. par. 10 decis. 240. n. 25. & par. 11. decis. 73. num. 12. & coram Card. Celso decis. 377. n. 10.* Seraph. *d. dec. 1437. sub nu. 3.* & fauore eiusdem Episcopi Marsicani contra Abbatem Cassinensem, coram *Comitulo dec. 138.*
15 *n. 5.* nisi constaret de contrario statu † fauore Capituli claro, &
indubitato, vel ex confessione partis, vel ex instrumento, vel ex re iudicata, iuxtà deducta per *Canonistas in d. capitulo Consultationibus, & in cap. ex lucris de iurepatronatus*, cum quo sensu loquitur Rota *in decisionibus* in contrarium adductis, de quibus *in Bononien. Iurispatronatus 3. Iunij 1673. §. final coram me*, ideoque extraneam remanere præscriptionis exceptionem,
16 † quæ nonnisi centenariam contra Lateranensem Basilicam
admittitur, iuxtà *Constitutionem 4. Honorij III.* de qua Barbos. *collect. dec. Apostol. collect. 271. num. 4.*

Hic autem status antecedens contrarius fauore Capituli desumi non potest ex instrumento antiquæ fundationis huius Ecclesiæ olim à Comitibus Celani constructæ in solo Lateranensis Basilicæ,
Summ. eiusdem † *nu. 1.* super qua proindè La- 17
teranense Capitulum plenam habeat, & omnimodam iurisdictionem, tam quoad institutionem collatoriam tituli, cuius subiectum est beneficium, quàm quoad institutionem authorizabilem, quæ radicatur in ipsa cura, iuxtà Constitu-
tionem *Bonifatij Noni*, † olim huius Basilicæ Archipresby- 18
teri, reseruata Episcopis iurisdictione iure delegata, ad terminos *Synodi Tridentinæ sess. 24. de reform. cap. 9.* quæ Bonifaciana Constitutio licèt vna cum priuilegio aggregandi à *Callisto III.* concesso renouato fuerit à *Pio IV. Constit. 57.* fuit tamen cum quibusdam modificationibus consensus ab Ordinarijs locorum requirendi in futuris Ecclesiarum erectionibus, innouata à *Sixto V. Constit. 19.* quemadmodum etiam in aggregationibus faciendis *Clementis VIII. Constit. 115.* ad Lateranensem Ecclesiam extensa mandauit *Pauli V. Constit. 68.* vt quidquid contra Lateranensem Ecclesiam consuluerit Calder. *cons. 12. de Priuileg.* his adhibitis considerationibus Rota semper admisit *in rec. par. 3. dec. 100. & parte 9. dec. 215. 217. 310. & 313. per tot.* Seraph. *dec. 293. num. 3.* Bichius *decis. 100. & 133. & in Beneuentana Ecclesiæ 20. Februarij 1668. coram Reuerend. P. D. meo Taia.*

Etenim cùm neque in facto clarè appareat de fundatione istius Ecclesiæ in solo Lateranensi, cùm instrumentum, de quo in Summ. Capituli *num. 1.* concedat facultatem fundandi in Burgo, atq; Ecclesia Ayelli, de qua agitur, sit fundata intra mœnia Castri, Sum. respons. Episcopi *num. vnico*, neq; etiam in iure innotescit Dominis de clara comprehensione istius ca-
sus sub eodem priuilegio, † consequens est, vt illius inspe- 19
ctio ab hoc summarijssimo manutentionis remedio arceatur, atque interim manuteneatur Episcopus donec lis pendet super comprehensione casus sub eodem priuilegio, *ad text. in cap. cum personæ 7. §. finali de Priuileg. in 6* Barbos. *de potest. Episcopi par. 3. alleg. 127. num. 25.* Rota *in rec. par. 1. decis. 491. num. 47. & seqq. & par. 9. dec. 130. in fine, & in Barchinonen. Prioratus apud Marches. de commiss. par..... dec. 11. nu. 3. pag. 957. & apud* Posth. *de manut. dec. 211. in fine*, & in longè fortioribus terminis *dec. 246. num. 58. & pluribus seqq. & in Leodien. fundationis Conuentus 22. Iunij 1671. §. attamen coram me.*

Quæ omnia faciliùs procedunt attenta suspensione petitorij facta per Episcopum postquam admissus simpliciter fuerat recursus, Summ. eiusdem Episcopi *nu. 8. & 9.* itaut dilata fuerit resolutio alterius partis dubij super bono iure, atque tam ex ordine Iudicis, quàm ex defectu probationum reiecta fuerit cognitio petitorij, & ideò inapplicabilis visa fuerit auctoritas, Giouagnon. *respons. 8. num. 179. vol. 1.*

Et ità vtraque, &c.

Confirmata 26. Iunij 1675. coram eodem.

R. P. D. VICECOMITE.

Valentina suppressionis Beneficij.

Lunæ 3. Decembris 1674.

ARGVMENTVM.

Suppressum fuit Beneficium ob deficientiam dotis euictæ, quia hæredes fundatoris citati ad indicandum alia bona, cùm non comparuerint, habiti sunt pro confessis, & ita stante legitima suppressione, Beneficiatus distributiones quotidianas amplius consequi non debebat, quia per antea ad illas percipiendas correspectiuè ad dotem, & redditus sui beneficij fuerat admissus.

SVMMARIVM.

1 *Validitas sententiæ probatur ex reuolutione actorum, in quibus fuerunt seruata de iure seruanda iuxta vulg.* decis. Caputaq.

2 *Iustitia sententiæ super suppressione beneficii resultat ex deficientia illius reddituum pro dote assignatorum.*

3 *Dotis beneficij deficientia probata citantur hæredes fundatoris, ad indicandum alia bona, qui si non comparuerint habentur pro confessis.*

4 *Discussio, & deficientia bonorum probatur ex citatione, & præ-*

præfixione termini ad indicandum bona facta illi qui dicit alia bona extare.

5 *Beneficium deficiente dote supprimitur, & supr. numer. 2. seqq.*

6 *Suppressione beneficij, illud remanet penitus extinctum.*

7 *Beneficiatus admittitur ad percipiendas distributiones quotidianas correspectiuè ad erectionem beneficij cum sua dote, & redditibus, & nu. seq.*

8 *Distributiones quotidianas beneficiatus non consequitur, si beneficium ob deficientiam dotis fuit suppressum.*

DECISIO CCCLXXVI.

SEntentiam Rotalem, qua præuijs duabus decisionibus coram Reuerendo Patre Domino meo Calataiu sub diebus 11. Decembris superioris anni, & prima Iunij proximè præteriti pronunciatum fuit esse locum suppressioni Beneficij, de quo agitur, nec Cypriano Beneficiato deberi distributiones, confirmandam esse Domini censuerunt; siquidem illius validitas non fuit controuersa, † dum constat ex reuolutione
1 actorum fuisse seruata de iure seruanda, iuxtà *decisionem 260. parte 2. coram Caputaquen.* & iustitia posita fuit in plena † iu-
2 stificatione deficientiæ redditum pro dote Beneficij assignatorum, cum subsequuta citatione contra hæredes fundatoris Beneficij † ad indicanda alia bona, qui cùm in iudicio non com-
3 paruerint, per sententiam fuerunt pro confessis declarati, quod alia non adessent, iuxtà remedium, quod in probanda discussione, † & non consistentia bonorum, ponit *glossa in l. à*
4 *Diuo Pio 15. §. in venditione verbo capiantur ff. de re iud. vbi Angelus, Imola*, & alij, quos refert, & sequitur Cyriac. *controuers. 5. num. 145.* Rota *post Merlin. de pignor. decis. 45. num. 1.*

Probata autem deficientia redditum Beneficij, † intrat de
5 plano illius suppressio, *Canonistæ omnes in cap. cum accessissent extra de Constitut.* Garzias *de Beneficijs parte 22. cap. 1. num. 2.* Barbosa *de offic. & potest. Episcopi allegat. 67. num. 5.* Lotter. *de re benefic. lib. primo quæst. 28. numer. 80.* Rota *coram sanctæ memoriæ Gregor. decis. 483. num. 3.* & ibi Addentes *num. 8.* & quo-
6 niam per suppressionem † Beneficium penitus extinguitur, Garzias *mox allegat. capit. primo numer. primo*, Rota *decis. 99. numer. 1. parte 7. recent.* Ex altera verò parte, cùm Beneficiatum Clerus admiserit ad percipiendas distributiones † corres-
7 pectiuè ad Beneficij erectionem cum suis redditibus, istis ces-
8 santibus, † cessare quoque debet Beneficiato ius percipiendi distributiones in dicto Beneficio radicatum, ad tradita in *l. vltima ff. de acceptilat.* quam in proposito inducunt causæ decisiones, cum quibus in reliquis transierunt Domini.

Et ita vna tantùm Patre infirmante &c.

Aliæ binæ decisiones in hac causa emanarunt, altera impressa supra in hac parte decis. 197. Altera verò omissa, quia nudum continet factum.

REVERENDISS. D. ALBERGATO.
Sacræ Rotæ Decano.

Romana Donationis.

Lunæ 3. Decembris 1674.

ARGVMENTVM.

Reseruauerat sibi donator fideicommissum per verba æquè masculos, ac fœminas comprehendentia, & posteà illud ordinauerat fauore tantummodò masculorum, de quo licèt conquærentibus fœminis, pro masculis, & eorum primogenitura deciditur, quia clarè visum est constare de voluntate, potestate donantis, quæ in hac materia semper attendit, vltrà plures alias responsiones adductas in præcedentibus decisionibus, hic in calce omnibus adnotatis.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Vrbis de duabus conformibus restringitur ad ciues; incolas, & districtuales, nec comprehendit personas huiusmodi qualitatibus destitutas, & numer. seqq.*

2 *Statutum vt habeat locum qualitas ab eo requisita, debet in vtroque litigante concurrere.*

3 *Foro qui subijcitur statuto ligatur.*

4 *Statutum cessat cessante casu ab eo considerato.*

5 *Statutum correctorium iuris communis non extenditur ad casus diuersos.*

6 *Sententiæ validitas resultat ex actis, & iustitia, ex decisionibus deducitur.*

7 *Sententia est nulla si non fuerunt citati illi, qui ius coæquale habent, lim. vt num. seq.*

8 *Nullitas ex defectu citationis non potest allegari à tertio.*

9 *Verba suppositiua fideicommissi probata ab habente facultatem disponendi, fideicommissum inducunt.*

10 *Donator volens bona donata subiacere fideicommisso facto, vel faciendo quid disposuisse dicatur.*

11 *Præseruatio censetur repetita in præseruante cum omnibus suis qualitatibus.*

12 *Contrarietatem ad euitandam dispositio intelligitur de solis masculis, non autem de fœminis.*

13 *Donans si sibi præseruauit fideicommissum comprehensiuum æquè masculos, ac fœminas, non potest illud constituere fauore solummodo masculorum, & vid. numer. seqq.*

15 *Fideicommissum condere grauatus fauore certarum personarum, non potest vnam tantum ex illis vocare, & ad eius lineam fideicommissum restringere.*

16 *Dictio tamen quandoque non dispositionem, sed solam limitationem, vel restrictionem importat.*

17 *Alienare prohibitus extra familiam, vel grauatus in ea relinquere, satisfacit relinquendo vni tantum de familia.*

18 *Fideicommissum ordinare prohibitus extra descendentes alicuius, satisfacit prohibitioni illud etiam per viam primogenituræ inter eius masculos ordinando.*

19 *Testamentum quatenus comprehendat bona donata, vel ne.*

DECISIO CCCLXXVII.

NOn acquiescentes Sorores de Ceuis sententiæ latæ à Reuerendiss. D. Castrillo Episcopo Cadicen. confirmatoriæ alterius extrà Rotam, in quibus fuit declaratum nullam eisdem competere actionem super bonis à Pontio Seniore donatis Pontio Iuniori earum Patri occasione matrimonij cum Vrsula Matre contrahendi, curarunt mihi committi causam appellationis cum clausula „ Constito quod sit locus Statuto de duabus conformibus, ad cuius rescripti formam proposito dubio die 15. Iunij proximè præteriti, vtraque Parte informante, nullaque capta resolutione, hodie denuò proposito responsum fuit, non esse locum Statuto, sed confirmandam sententiam Rotalem.

Et quoad primam partem resolutionis Domini moti sunt ex eo, quia dispositio Statuti Vrbis restricta ad Ciues, Incolas, & Districtuales † non comprehendit collitigantes hu- 1
iusmodi qualitatibus destitutos, Rota *dec. 127. n. 2. par. 11. rec.* & alibi passim.

Non releuante Sorores de Ceuis, & Agatham Coperchiam, cum qua ab initio fuit cœptum iudicium tamquam natas in Vrbe dicendas esse Ciues Romanas: Quia etiamsi verificetur assumptum respectu dd. Sororum, non sufficeret, nisi etiam verificetur respectu Agathæ, & Ioannis Aloysij eius filij hodie existentis in causa; Ad effectum enim vt Statutum habeat locum, † qualitas ab eo requisita debet in vtroque liti- 2
gante concurrere, vt ex Ancharan. *cons. 37. num. 2. in fine* dixit in terminis huius Statuti Rota *coram Millin. dec. 161. n. 1. & 2. in rec. d. decis. 127. n. 3. par. 11. & decis. 88. num. 2. par. 13.*

Nil referente litem fuisse ab initio introductam in Curia Eminentissimi Vicarij, in qua cùm habeat locum Statutum controuersum, sub eius dispositione comprehendi Sorores de Ceuis inferebatur ex regula, quod † qui foro subijcitur, Sta- 3
tuto ligatur, de qua Rota *coram Coccin. dec. 574. num. 15. & dec. 42. num. 7. par. 6. rec.*

Hæc enim regula videbatur excludi ex mente ipsorum

Ff 2, Sta-

Statuentium,qui non indistinctè litigantes in hoc,vel alio foro comprehendere voluerunt,sed illos dumtaxat habentes quali-
4 tates ciuilitatis, & incolatus; Vndè his deficientibus, † & sic cessante casu à Statuto considerato, cessat pariter eius di-
5 spositio, † quæ tamquam correctoria iuris communis non debet extendi ad casus diuersos, vt alijs relatis aduertit Rota *in præcitata decis.161.num.2.coram Millino.*

Quantum verò attinet ad secundam partem resolutionis placuit Dominis confirmare sententiam rotalem; quia illius
6 validitas resultat ex actis, † & iustitia ex plenè deductis *in decisionibus editis coram Reuerendissimo Castrillo die 14.Martij 1672. & 13. Ianuarij 1673.*

Neque obstat nullitas excitata contra vtramque sententiam, & desumpta ex eo, quia neque in prima instantia, ne-
7 que in alijs subsequutis fuerint citati illi de Rattis, † habentes in causa indiuiduum, & coæquale interesse cum dd. Sororibus ad tradita per Rotam *coram Eminentissimo Ottbob. decis. 170. num.24.*

Quia placuit responsio huiusmodi exceptionē tamquam de
8 iure tertij, † ipso tacente, non posse ab alijs opponi, Rota *decis.782.num.3.par.1.diuers.coram Zarate dec.35.num. 30. & in rec.decis.105.num.13.par.13.*

Minùs releuare visa est iniustitia fundata in eo, quod bona donata sub lege,vt remaneant supposita fideicommisso facto, vel faciendo in fauorem tamen filiorum, & descendentium Pontij iunioris donatarij, quorum appellatione regulariter veniunt tam masculi, quàm fœminæ, nequeant dici comprehensa sub fideicommisso à donante ordinato in primo testamento, & repetito in secundo exclusiuo fœminarum, sed potiùs ex dd. verbis,, Remaneant supposita &c. vti prolata
9 † ab habente facultatem disponendi fuerit inductum in ipsa donatione particulare, & absolutum fideicommissum fauore omnium descendentium, *ex l. in testamento 27. ff. de condit. & demonstrat.* cum alijs congestis *in princ.secundæ decisionis Reuerendissimi Castrilli, & in alia edita coram R. P. D. meo Beuilaqua 16. Ianuarij 1668. §. Alterum est.*

Nam pro responsione Domini aduertebant neque donantem voluisse in donatione constituere aliquod perfectum, & absolutum fideicommissum, neque sub nomine filiorum, & descendentium comprehendere fœminas. Prima pars assumpti probatur ex verbis mox relatis: si enim Pontius voluit bona remanere subiecta fideicommisso, quod factum expressè
10 supponit, † indè patet nihil de nouo disposuisse in donatione, sed tantùm præseruasse fideicommissum iam factum mutabile per faciendum, vt respondet *prima decisio Reuerendissimi Castrilli §.prima prætensio,*& præter ibi relatos firmant Giouagn. *cons.10. num.23. lib.2.* Rota *coram Greg. decis.208. num. 2. & ibi* Adden. *num.7. in rec. decis. 54. num.36. par.13.*

Altera pars assumpti probatur ex eadem præseruatione fideicommissi iam facti, in quo cùm legatur expressa fœminarum exclusio, & præseruatio importet, vt actus præserua-
11 tus quando de illo constat, vt hic,† censeatur repetitus in præseruante cum omnibus suis, qualitatibus, vt prosequitur *d. prima decisio sub §. mox.cit.* implicaret manifestam contrarietatem voluisse mediante præseruatione huius fideicommissi illas excludere, & eodem tempore sub nomine filiorum,& de-
12 scendentium includere, † ad quam contrarietatem euitandam dicendum est sensisse de solis masculis,vt in proposito respondet Paris. *cons.53. num.47. & tribus seqq. lib.3.* Rota *coram Dunoz. iun. decis.233. num.4.*

Nec obstat per ea verba,, In fauorem tamen filiorum,& descendentium comprehensiua masculorum, & fœminarum fuisse initum pactum, vt bona subijci deberent fideicommis-
13 so ordinato, seù ordinando in fauorem vtriusque sexus, † & proindè etiamsi donans voluerit, non tamen potuerit ea subijcere fideicommisso condito in fauorem masculorum dumtaxat, iuxtà firmata per Dec. *cons.471. num. 9.* Cyriac. *controu. 548. num. 50. cum. seqq.* & per Rotam *coram Seraph.874. num.1. & 3. in rec. dec.410. num.4. par.14.*

Nam vltrà responsionem iam datam, quod huiusmodi pactum vti conceptum terminis præseruatiuis fideicommissi priùs facti cum expressa fœminarum exclusione, nullum Ius tribuere potuit eisdem fœminis contra donantem, vel su-
14 per bonis donatis, † maximè cùm nulla fuerit adiecta dictio generalis pernecesse comprehensiua vtriusque sexus cum quibus,vel similibus terminis loquuntur *Dec. & Cyriacus*,Insuper respōdetur,quod in pacto absoluto procederet obiectum si donator esset grauatus concedere fideicommissum in fauorē certarū personarum expressè designatarum,vt in casu *decis. Seraphini*,in quo ex pacto côuētū extiterat bona ad tres fratres peruenire debere,& in casu *dec.410.n.1.* in quo fuerat Virgilio discretiuè demandatum, vt descendentiam Iacobi Philippi, & Francisci institueret,& vocaret ad fideicommissum,† in qui- 15
bus proindè tectè firmatur non potuisse relinqui bona vni tantùm ex dd. fratribus, vel ad solam descendentiam Francisci vocationem restringere.

At quando, vt in præsenti, fuit simpliciter prohibitum, nè fideicommissum factum, vel faciendum egrederetur personas filiorum,& descendentium donatarij, vt patet ex illa dictione *tamen*, † quæ in hoc casu nullam dispositionem, sed solam li- 16
mitationem, vel restrictionem verborum præcedentium importat, ex cumulatis per Barbos. *sub hac dictione num.* 1. Tunc quemadmodum prohibitus alienare extrà familiam, vel grauatus in ea relinquere, † satisfacit prohibitionis relinquendo 17
vni tantùm de familia, licèt sub hoc nomine omnes de familia, comprehendantur, *l. filius familias 117. §. cum pater ff. de condit. & demonstrat.* Paul. de Castr. *in l. Peto §. Prædium circa finem ff. legat. 2.* Ruin. *cons. 166. sub numer. 3. lib. 2.* Cyriac. *d. controu. 548. numer. 53.* Rota *in præallegata decis.874. num.2. & 4. coram Seraph. & d. decis.410. num.2. par.14.* cum alijs congestis in sæpè citata *prima decis. Reuerendissimi Castrilli §. Insuper aduertebatur*; Ità pariter Pontius. donator prohibitus fideicommissum ordinare extrà descendentes donatarij satisfecit prohibitioni illud ordinando inter masculos, etiamsi per viam primogenituræ vocates; quia semper verum erit extrà descendentes fideicommissum non ordinasse,iuxtà tradita in specie per Cyriac. in exaduerso allegata *controu.548. nu. 54.* & per Cutell. *de donat. tom.2. discurs. 1. special. 7. num.26. cum seqq. vsque ad 30.*

Cùm igitur voluerit, & potuerit fideicommissum condere in fauorem solius descendentiæ masculinæ frustrà repetebatur primum fuisse reuocatum per secundum,& in secundo voluisse donantem testari de bonis suis, † sub quorum appella- 19
tione non poterant comprehendi bona mediante præcedenti donatione ab eius dominio dismembrata; quia huic obiecto fuit plenè satisfactum responsionibus adductis in *secunda decisione Reuerendissimi Castrilli à §. Nam quoad vsque ad §. Consilio,* cum quibus, & alijs in vtraque decisione firmatis Domini transierunt, Ioanne Aloysio tantùm in hac vltima propositione informante, Sororibus de Ceuis pluries citatis.

Plures decisiones in hac causa factas cumulauimus supra in calce decis.277. par.17. recent. prout etiam decis.6. in hac parte est in eadem causa.

R. P. D. TAIA.

Romana fructuum Dotis.

Lunæ 3. Decembris 1674.

ARGVMENTVM.

Contra mulierem petentem fructus suæ dotis ad rationem Statuti post susceptum terminum à debitore; opponebatur primò exceptio rerum amotarum reductio dd.fructuum ad minorem quantitatem facta, & demum purgatio moræ, quia illa obseruata non erat; sed ijs non obstantibus pro statutarijs fructibus est decisum, quia exceptio rerum amotarum nec retentionem, nec compensationem operare poterat; reductio verò non obstabat tamquam facta cum pacto resolutiuo in casu non adimplementi, prout nec minus erat admittenda purgatio moræ, stante speciali conuentione, quod quatenus debitor ad rationem reductam non solueret, creditor ad sua primæua iura rediret.

SVMMARIVM.

1 *Cauere debet fideicommissarius de conseruando fideicommissum, & quando num.16.*

2 *Creditoris conditio non immutatur ex persona hæredum sui debitoris.*

3 *Termini susceptio continet confessionem intentionis Actoris & hac*

hac conceditur Reo, & num. seq.

4 *Termini susceptio operatur renunciationem cuiusuis exceptionis, & etiam compensationis.*

5 *Arbitrium regulatur à iure, amplia vt num. seq.*

6 *Signatura Iustitiæ non facit rescripta gratiosa, seu aberrantia ab ordine iuris.*

7 *Compensatio, seu retentio non admittuntur stante Obligatione Camerali, vel Iuramento.*

8 *Dotis restitutio non retardatur exceptione rerum amotarum.*

9 *Retentio, seu compensatio non admittuntur cum dote propter exceptionem rerum amotarum, & vid. numer. seqq.*

10 *Amotarum rerum iudicium omnibus maritis conceditur per viam actionis, non autem per viam exceptionis, & vid. num. seq.*

11 *Compensatio conceditur viro ob res amotas ab vxore, si agitur in causa diuortij.*

12 *Fructus dotales in Vidua maximè ex statuto Vrbis sunt loco alimentorum.*

13 *Alimenta sunt magis priuilegiata, quam dos.*

14 *Vxorem alere tenetur maritus, eiusque hæredes.*

15 *Fructus dotis inuestiendæ quatenus debeantur potius ad rationem statuti, vel ad rationem inuestimenti, & numer. sequen.*

16 *Hæres grauatus quam, & quomodo debeat præstare cautionem fideicommissario de præstando fideicommissum, & sup. numer. 1.*

17 *Fructus dotis restituendæ debentur ad formam statuti, licet illa in inuestimento, vel in stabilibus restitui debuisset.*

18 *Lex, licet dura, seruanda est.*

19 *Leges vt primum sunt institutæ, & firmatæ, non licet Iudicibus de ipsis iudicare, sed secundum ipsas.*

20 *Fructus dotis secundum antiquam consuetudinem taxati sunt à Statuto Vrbis ad septem cum dimidio pro centenario.*

21 *Fructus dotis in quibusdam locis taxati sunt ad rationem octo vel decem pro centenario, & nu. 22.*

Lucrum octo vel decem pro centenario ad vsum bonæ mercaturæ satis probabile est, num. 21.

23 *Commodum nemo reportare debet ex contractu, quem non adimpleuit.*

24 *Mora ideo ex conuentione Partium purgari non potest, quia non est in potestate, nostra facere quod contractus sine consensu permaneant.*

25 *Reductio fieri potest temporaliter, seu potius conditionaliter.*

26 *Mora purgari non potest stante resolutione contractus vigore pacti resolutiui præsertim post litem motam, & num. seqq.*

27 *Moræ purgatio non datur de æquitate Canonica.*

28 *Emphyteuta admittitur ad purgationem moræ ob non solutum canonem, etiam si lex contractum resoluat.*

29 *Moræ purgatio admittitur etiam si contractus resoluatur ex dispositione legis, secus autem hominis, & numer. anteced. cum seqq.*

30 *cum Lege mitius agitur, quam cum homine.*

31 *Assecurare iudicium pro fructibus quatenus teneatur actor, & num. seqq.*

32 *Alimenta speciali ratione nituntur.*

33 *Cautio pro assecuratione iudicij hodie recessit ab aula.*

34 *Cautio pro assecuratione iudicij præstari non debet, antequam ex aduerso doceatur de credito.*

35 *Præsumptio boni iuris est pro actore habente decisiones, & sententiam fauorabilem.*

36 *Alimenta à die litis contestatæ dicuntur futura non præterita.*

DECISIO CCCLXXVIII.

AD obligationem Mariti promittentis sub obligatione in forma Cameræ Apostolicæ, restitutionem dotis scut. 70. mil. Vxoris, vt in capitulis matrimonialibus 11. Februarij 1648. & in Instrumento dotalis 23. Martij sequentis, & defuncto 26. Iunij 1657. accedente noua obligatione Sororis defuncti testamentariæ hæredis, factus est locus, non solùm restitutioni dotis scut. 70. mil. cum quarto dotali, ad formam instrumenti, sed etiam fructuum dotalium, ad rationem statutariam septem cum dimidio pro quolibet centenario, & anno ex *statut. 137. lib. 1.*

Conuenerunt autem Vidua creditrix, & Soror hæres defuncti debitrix, vt summa scut. septem cum dimidio reduceretur ad quatuor cum duobus tertijs alterius scuti, prout creditrix dictam summam reduxit, & debitrix, ab eo die, se vocauit pro legitimè interpellata; In quorum quidem fructuum dotalium, vt supra reductorum, solutione, si debitrix post duos menses, post finitum quodlibet semestre, in illorum solutione deficeret, vltra alia remedia creditrici competentia, tunc & eo casu ipsa creditrix voluit, & declarauit, quod reductio prædicta cum omnibus, & singulis in instrumento contentis, pro non facta haberetur, & creditrici liceret redire ad sua primæua iura, quæ sibi illæsa, & intacta reseruauit ad effectum agendi pro consecutione fructuum suorum dotalium, ad formam prænarrati statuti, vt in instrumento inter debitricem, & creditricem cum solemnitatibus statutarijs celebrato 22. Decembris 1657.

Deficiente in solutione summæ, vt supra reductæ, hærede defuncti, necnon hærede hæredis, seu substituta, & instante creditrice, A. C. primo loco relexauit mandatum 13. Aprilis 1663. contra bona hæreditaria defuncti pro fructibus dotis, ad rationem septem cum dimidio, & debitrix constituit specialem Procuratorem, occasione prædicti mandati, ad terminum statutarium decem dierum suscipiendum die 12. Iunij, pro vt suscepit die sequenti 1663. aliumque suscepit 16. Februarij 1664. & alium etiam ad restituendam dotem 24. Iulij 1669. deindè A. C aliud nouum mandatum relaxauit pro dote, & fructibus statutarijs 16. Iunij 1671.

Intercedentibus multis, & adhuc sequuta morte dictæ hæredis substitutæ, & succedentibus illius filijs, contra creditricem mota fuit controuersia rerum amotarum, & Sanctissimus D. N. commisit A. C. vt procederet de voto Rotæ, quæ coram Reuerendissimo D. meo Albergato Decano, proposito de more dubio; An mandatum esset relaxandum, & pro qua summa, respondit, relaxandum pro residuo dotis, & fructuum iuxtà rationem statuti, duabus editis decisionibus 4. Decembris 1673. & 2. Martij 1674. à quibus, & à voto lato, adita ab hæredibus Signatura, rescriptum fuit cum clausula, sine præiudicio, quoad sortem, & fructus ad rationem scutorum quatuor cum duobus tertijs alterius scuti, & in reliquis, si quid exequendum; & quoad inuestimentum faciendum pro summa fructuum soluendorum, Arbitrio Rotæ (nam pro summa dotis creditrix alias consenserat in inuestimentum dotis, † ad quod cogi potuisset à substitutis per fideicommissum, vt fideicommissi nomine caueretur, ad ipsam Rubricam *ff. vt legator. seu fideicommissor. conseruan. causa caueatur*) iuxtà rescriptum, proposito hodie dubio, An mandatum sit exequendum, & an intret arbitrium, quoad inuestimentum faciendum pro summa fructuum occasione controuersiæ rerum amotarum, omnibus DD. consultis, responsum est, mandatum A. C. esse exequendum, & non intrare arbitrium. 1

Etenim ad primam partem, mandatum visum est fundatum, quoad dotem in suprascriptis obligationibus, & quoad fructus in supradicto statuto, quia etiam in d. obligatione Sororis defuncti hæredis, ex terminorum iudicialium susceptione, comprobata ab eius hærede substituta, ex alijs terminis susceptis, ideoque comprobanda etiam à præsentibus hæredibus; † Non enim ex persona hæredum conditio illius obligationis immutatur, §. *ex his igitur l. 2. ff. de verb. oblig.* susceptio enim termini continet confessionem intensionis Actoris, † cùm ex ipsa præcedente confessione Rei concedatur terminus, ex *statut. 89. lib. 1.* Ideoque Reus dicitur acquieuisse sententiæ, *l. 5. C. de solution.* Quinimmò susceptio termini non solum inducit confessionem debiti, sed renunciationem cuilibet exceptioni † etiam compensationis, & approbationem omnium antea gestorum *ex d. l. 5. & alijs apud Ridolfin. in praxi iudiciar. cap. 14. num. 112. & 123. par. 1.* 2 3 4

Ad secundam partem, planè † arbitrium regulatur à iure, vt pluries censuit Rota, *& in allegatis à Barbos. claus. 10. ex n. 2.* & sæpissimè dictum, dicit Rota *decis. 558. num. 1. vers. quia clausula par. 1. recent.* & hoc tantò magis procedit, quod arbitrium legitur in commissione Signaturæ Iustitiæ, † quæ non facit Rescripta Gratiosa, seu aberrantia ab ordine Iuris, *vt ex* Gomes. *in Compend. vtriusque Signaturæ, & Stafil. de literis iust.* subijcit Rota *dicta decis. 558. d. num. 1. versic. confirmantur prædicta*, & repetit Barbosa *d. claus. 10. num. 13.* 5 6

His positis, nihil DD. visum est constare in facto, vt arbitrio iuris mouerentur ad arbitrandum fructuum inuestimentum, nam de rebus amotis visum est non esse querendum, mortuo, vt supra, Marito creditricis 26. Iunij 1657. obstantibus cõtractu hæredis testamentariæ, cũ obligatione Camerali, & iuramẽto, † non admittente compensationem, neque reten- 7

tionem ex causis antecedentibus, Rota *decis.* 334. *numer.* 24. *part.* 10. cum allegatis; Obstantibus quoque mandatis relaxatis, terminisque susceptis, vt supra, etiam ab hærede substituta; Deinde quamuis de rebus amotis quater quæsitum sit in positionibus præcedentibus dd. duas decisiones, nihil tamen probatum est, nihilque in illis duabus positionibus dd. decisionum, vt in decisionibus ipsis.

Præcipuè quod in rei vxoriæ actione, *nec retentio ob res amo-*
8 *tas necessaria est*, inquit Textus, proindeque † non permissa §. *Taceat in vers....sed nec retentio ob res amotas*, *l. vnica Cod. de*
9 *rei vxor. action.* vbi Cuiac. notat, quod neq; competit † compensatio, Rota *coram Eminentiss. Cardinali Otthobono dec.* 71. *num.* 5. ex generali quidem ratione, *cum pateat omnibus Mariti rerum amotarum Iudicium ad agendum*, *vt toto titulo ff. de act.*
10 *rer. amot.* † non ad excipiendum per viam retentionis, Negusan. *de pignor. in primo membro* 5. *par. nu.* 36. *in fine*, *vers. & maximè cum Imperator*, & ex hac noua Iustiniani Constitutione in simili casu conclusit Rot. *dec.* 257. *n.* 6. *par.* 10. & benè notauit ibi Cuiac. esse nouam Constitutionem, vnde respondit *l.* 6. *C. de Compensation.* quæ videbatur contraria ibi: *Mulierem non egisse actione de Dote, sed ex stipulatu*, & similiter respondit Gloss. *l.* 1. *C. rerum amotarum*, *& l.* 7. *alias* 8. *§. ob donationes*, *& rei iudicatæ* 16. *§. hæredi Mariti*, *ff. solut. matrim.* esse ex hac noua Iustiniani decisione sublatas, & si qui Textus adducantur, qui com-
11 pensationem admittunt, † loquuntur de actione rerum amotarum, intentata occisione diuortij, vt ibi ex Textu, & Glossis Barbos. *super differentia retentionis, & compensationis ad d. §. ob donationes num.* 4. *cum allegatis*.

Quod magis procedit, ne Vidua priuetur fructibus dotali-
12 bus statutarijs, † qui sunt loco alimentorum ad ipsam Rubricam Statuti, *De fructibus Dotis pro Alimentis*, & verba ipsa Statuti, ibi: *Necnon pro Alimentis*, & ibi: *Percipere fructum loco Ali-*
13 *mentorum &c.* cum alimenta sint magis priuilegiata, † quàm
14 dotes, & Maritus, † ac Mariti hæredes teneantur alere Vxorem, Surd. *de Aliment. quæst.* 33. *ex num.* 34. *tit.* 1.

Contra primam partem resolutionis de fructibus soluendis ad rationem Statuti, excipiebatur à debitoribus dotis de obli-
15 gatione creditricis inuestiendi pecunias dotales, atque † ideò habendam rationem fructuum respectiuè ad inuestimentum, vt habuit Rota *coram Buratt. decis.* 112. *& decis.* 413. *num.* 11. *par.* 14. *cum alijs*.

Sed aliud visum est DD. in alio, & diuerso casu, quo creditrix non tenetur inuestire, neque cauere fauore debitorum suorum dotalium, vtcumque se prætendant creditores propter res amotas, ex Textibus supra allegatis, sed fauore tantùm fideicommissariorum, qui non petunt, & ipsa volens, & libens consensit inuestitioni, cuiuscumque postea intersit, &
16 quatenus de iure, † itaut possit pœnitere, & vel inuestimentum non facere, vel factum reuocare, & cauere per fideiussorem cum obligatione propriorum bonorum apud Peregrin. *de fideicomm. art.* 40. *n.* 10. *cum alijs*, Molin. *de Primogen. cap.* 15. *n.* 13. *lib.* 1. quo casu liberè posset cambijs quoque Transalpinis, creditrix ipsa superlucrari maiorem quantitatem scut. septem cum dimidio.

Deindè, quia non est bona illatio, quis habet facultatem restituendi dotem in quantitate constitutam, in stabilibus, aut inuestimento; igitur non debet præstare fructus, quàm ad ratio-
17 nem stabilium, & inuestimenti, † cùm nihilominus non obstante tali facultate, debeant fructus ad Statuti normam exhiberi, vt distinguendo respondit ex præcipuis duabus *cor. Buratti decisionib.* 232. *n. vltimo*, *&* 287. *ab initio*, Rota *decis.* 318. *n.* 11. *& seqq. & decis.* 413. *num.* 12. *par.* 14. *rec. cum alijs*.

Et præter supradicta fuit adhuc, qui ex alia ratione, neque capacitate potuit intellectum suum; Nam deterioris conditionis esset creditor ille, qui esset inuestiturus, quam is, qui non esset inuestiturus, immò fortè dissipaturus, etenim inuestiturus consequeretur certum fructum iuxta inuestimentum, non inuestiturus verò, & qui nullum fructum haberet, consequeretur tamen maiores illos fructus Statutarios ad rationem septem cum dimidio.

Quinimmò, vt adijciebatur, actum esset de fructibus dotalibus ad normam Statuti, si quilibet posset allegare, & inuestigare, quid mulier esset factura de dote sibi ab hæredibus viri restituenda, quia posset dicere non teneri ad fructus non restitutæ dotis, eo quod mulier ex ea inuestimentum non fecisset, vnde nulli fructus deberentur, vel si illud fecisset, cùm hodiernis temporibus in Vrbe non fiat, vt plurimum, nisi ad rationem quatuor pro centenario, ad tantos fructus, dumtaxat concluderet debitor dotis se posse compelli, quod videtur absurdum, & destructorium ipsius Statuti, ideoque illud simpliciter seruandum est, quasi ita voluerit iniungere stimulum hæredibus Mariti ad dotis restitutionem, per quam est in eorum arbitrio sese ab huiusmodi fructibus liberare.

Conquerebantur egregij Informantes, & magis debitores dotis, per quàm durum esse Statutum hoc, & vti exorbitans, indigere aliqua moderatione.

Sed DD. ipsi cum Vlpiano responderunt. *Per quam durum est*, † *sed lex ita scripta est §. Ipsa igitur*, *l. prospexit* 12. *ff. qui, & à quibus*; Vnde Sanctus Augustinus in libro de vera Religione 18
suggessit: *Cum leges fuerint institutæ, & firmatæ*, † *non licere Iudici de ipsis iudicare, sed secundum ipsas, vt in c.* 3. *distinct.* 4. Et ad 19
rationem, & in solatium sit, quod dicitur in Statuto edito anno 1580. dotis fructus secundùm antiquam consuetudinem redacti sunt ad rationem septem cum dimidio pro quolibet centenario, & anno, & antiqua consuetudo petita fuit ex antiquioribus Statutis an. 1494. & iam tùm ex antiqua itidem consuetudine fructus dotis, & pro alimentis, †; vt in præsenti Statuto 20
redacti erant ad rationem septem cum dimidio pro quolibet centenario, Fenzon. *ad dictum Statutum n.* 15. in verba, *secundum antiquam consuetudine*. Et de Statutis in quibusdam locis ad decem † pro quolibet centenario, satis probabilibus, quia etiã 21
secundum vsum bonæ mercaturæ, tale lucrum affertur, Bald. *ad §. præterea*, *l. vlt C. de iure dotium sub n.* 10. *in prima lectura Multò leuius, quàm illud notatum ad §. præterea in principio à Baldo, & Corn.* vbi de taxatione ad octo † pro centenario cum Adnot. 22
ad Buratt. dec. 65. *num.* 4. & tuendo Statutum Vrbis, Rota *dec.* 471. *nu.* 2. *par.* 1. *recent.*

De purgatione moræ, nec dubium fuit nullum esse locum, tùm ex tanto tempore plusquàm statutariæ præscriptioni præfinito, tùm ex eo, quod non fuerunt conuenti fructus grauiores illis statutarijs in casu non implementi, sed leuiores ad quatuor cum duobus tertijs in casu implementi, & solutionis, pura, & mera beneficientia creditricis in debitores dotis; Non enim est ferendum, vt quis ex eo contractu † quem non im- 23
pleuit, commodum consequatur, inquit Rota *coram Seraphin. decis.* 225. *numer.* 4. *& vltimo ad regulam.* 38. *de regul. iur. in sexto*.

Ex ipsa quoque conuentione non posset purgari mora, & ratio viua est, ex quo enim post illud tempus, abest consensus Partium, non est in potestate nostra facere, † quod contractus 24
sine consensu maneat, Rota *coram Put. dec.* 66. *sub initium lib.* 3. & specialiter moræ purgatio non admittitur, quando adest pactum resolutiuum, præsertim post litem motam, Adnot. *ad Burat. decis.* 896. *num.* 5. cum allegatis, & de huiusmodi † redu- 25
ctione temporali, & potiùs conditionali Rota *coram Buratto decis.* 528. *num.* 3.

Atque ideò inferebatur, quod stante resolutione contractus vigore pacti resolutioni, † non est agendum de purgatione 26
moræ, præsertim post litem motam, vt conclusit Rota *coram Coccin. decis.* 522. *num.* 8. *à vers. & cum fuerit conuentum*, cùm etiam nulla detur purgatio moræ † de æquitate canonica, 27
Gratian. *discept.* 786. *num. vltimo, cum allegatis*, & præcipuè *coram Puteo dicta dec.* 66. *sub initium à vers. non obstat*, *vbi respondit cap.* 4. *de locato, & conducto*, † quod admittit Emphyteutam 28
ad purgationem moræ, etiamsi non solutum Canonem, lex resoluerit contractum; Nam illud est in dispositione legis, quæ si contractum resoluit, nihilominus admittit moræ purgationem, & sic ipsa lex specialiter in hoc prouidit; † Hic autem 29
non est talis prouisio, sed Partes statim voluerunt contractum fore resolutum, & mitius agitur cum lege, † quàm cum ho- 30
mine, inquit ibi Rota.

Nec placuit aliqua excusatio ex quodam rescripto Signaturæ *A. C. Audiat in omnibus*, *& mandet formiter examinari Testes super amotione mobilium* 21. Iulij 1670. Nam visa est inexcusabilis mora à tanto tempore citra, præsertim dum ad eorum commodum data fuerat facultas soluendi leuiores fructus quatuor cum duobus tertijs, eaque nunquam vsi sunt; Et adhuc Testibus examinatis nihil probatum est, & si quid probatum esset, nunquam releuaret debitores ab obligatione, & mora ex suprascriptis.

Ad secundam partem pro arbitrio Rotæ de inuestimento fructuum pro assecuratione iudicij, & actionis rerum amotarum, multò minus, nihilque visum est propositum, quod releuet, † nec ipsa *Decisio coram Bich.* 121. *n.* 3. *&* 4. aliquo mo- 31
do suffragatur, cùm ibi ageretur de fructibus Vineæ, qui principaliter cum Vinea controuertebantur, & nunc controuertitur tantùm inuestimentum fructuum pro assecuratione actionis, quod visum non est concedendum, tùm quia fructus sunt pro alimentis, † vt supra, quæ speciali ratione nituntur, 32
vt in proposito *coram Puteo decis.* 146. *vers. quia resolutio lib.* 2. Tùm etiam quia licèt inspecto rigore iuris, lata sententia fauore Actoris bona debeant sequestrari, vel dari cautio, quia

tunc

33 tunc est præsumptio pro Actore, † tamen de consuetudine Reus non adstringitur, & huiusmodi cautio recessit ab Aula, Rota *decisione 326. num. 4. par. 2. recentior. & coram Buratt. decis. 398. num. 5. cum allegatis, & adnotatis*, vbi etiam stante clausula, Arbitrio &c. & specialiter de fructibus, Rota *coram Caualer. decis. 324. num. 4.* Tùm demum quia cautio petitur longè post inchoatum iudicium, immò finitum ex susceptione terminorum, vt supra, non iustificato credito ex parte debitoris dotis, & nimis graue videtur, vt quis teneatur ad cautionem,
34 † antequam contra ipsum doceatur de credito, Rota *coram Coc. tota dec.* 819 oportet enim debitorem primò conuinci, inquit *text. in. l. vnica, C. de prohibita sequestratione pecunia*, & eo grauius, quia hic duæ decisiones, & ex illis votum latæ sunt
35 pro creditrice dotis † vnde pro ea est præsumptio boni iuris non pro debitoribus, Rota *coram Coccin. d. decis. 504. num. 3. à vers. & cessat. omnis difficultas.*

Demum distinctio alimentorum præteritorum, & futurorum, & quod alimenta præterita debita officio Iudicis non debebantur, visa est inutilis, cùm hic agatur de fructibus dotis qui, vt dictum est, à Statuto concedentur mulieri pro alimen-
36 tis, † quæ cùm petita fuerint à die litis contestatæ, ab illo tempore censentur futura, non præterita, Surd. *de aliment. quæ. 60. n. 16. tit. 8. maximè ex* Rota *coram Verallo dec. 22. n. 2. & tota decis. 24. par. 1. & decis. 764. ex nu. 3. par. 1. diuers. & coram Bichio decis. 250. ex num. 24. & coram Dunozett. dec.* 893. *n. 6.*

Et ita, vtraque &c.

Decis. præcedentes in hac causa emanatæ sunt impressæ supra hac eadem parte decis. 194. & 245. sub diebus verò 4. Februarij 1675. 8. Iunij 1676. 23. Ianuarij & 14. Maij 1677. adsunt aliæ decis. in eadem causa coram eodem Reuerend. P. D. Taia & Reuer. P. D. Calataiu.

R. P. D. MATTHÆIO.

Gracouien. Abbatiæ super bono iure.

Lunæ 3. *Decembris* 1674.

ARGVMENTVM.

1 Controuersia erat super Abbatia, quam Abbas à suo Monasterio, & à Sede Apostolica obtinuerat; prout etiam illa ab eadem Sede concessa fuerat Episcopo in commendam, cum præsupposito, quod esset de iurepatronatus regio, cuius itaque literarum executio deneganda est, non solùm quia Datarius Papæ illas ad effectum corrigendi reportari mandauerat, verùm etiam quia gratia eiusdem Episcopi subreptitia visa est, nulla facta mentione de iuribus Abbatis, & sententia ab eo reportata, & tandem quia expressum iuspatronatus regium non fuit probatum plenè, & concludentèr, prout omninò ad hunc effectum requiritur.

SVMMARIVM.

1 *Literæ Apostolicæ, quas Datarius reportari mandauit ad effectum, corrigendi ante correctionem nec sunt exequendæ, nec habentur in consideratione.*
2 *Datarius est organum Papæ, eiusque decreto obsequioso, & reuerenti animo parendum est.*
3 *Attentatum est quidquid geritur contra mandatum Principis, seu superioris, eorumque ministri, & per consequens reuocandum, & num. seqq.*
4 *Principis auctoritas, maior est quam iudicis, ideoque illi parendum est, & num. seqq.*
6 *Inhibitio iudicis causat attentata, & multo magis inhibitio Principis, vel eius ministri, & num. seqq.*
7 *Præcepto Principis, eiusque ministri si obtemperatum non sit, attentata committuntur.*
8 *Datarius habet liberas facultates circa literas Apostolicas, illis addendi, minuendi, corrigendi, vel alia quæcumque faciendi, etiam lite pendente.*
9 *Taciturnitas eorum quæ Papæ narrari debuerant, reddit gratiam subreptitiam.*
10 *Gratia si est subreptitia, remanet inexequibilis.*
11 *Sententiæ, & rei iudicatæ mentio Pontifici facienda est, alias committitur subreptio.*
12 *Subreptio inducitur, si Papa non habuit notitiam de ijs, quæ si sciuisset, vel gratiam denegasset, vel non ita de facili concessisset.*
13 *Executiuè non proceditur, sed ordinariè contra possidentem, & habentem parem titulum prouenientem ab eodem fonte.*
14 *Iuspatronatus, in vim cuius gratia fuit obtenta, iustificari debet plenè concludenter, & seru. seruandi, & numer. 16.*
15 *Gratia obtenta sub conditione, sufficit quod per possibile excludatur.*
16 *Gratia semper intelligitur facta, quatenus præces veritati nitantur.*
17 *Iuspatronatus in Ecclesia regulari iustificari debet per priuilegium apostolicum in limine fundationis concessum, ita vt nec valeat illius exercitium.*
18 *Iuspatronatus Regibus, alijsque dominantibus non acquiritur, nisi ex donatione, & fundatione.*
19 *Historicis, & Cronicis creditur.*
20 *Patronus si fuisset Rex, vel alius Dominator nominasset, non commendasset.*
21 *Clausula* sine præiudicio libertatis electionis, *iurispatronatus pertinentiam excludit, & num. seq.*
22 *Iurispatronatus electio facta sine præiudicio libertatis electionis, non tribuit ius eligenti, sed solam præbet reuerentiam vt eligatur idoneus.*
23 *Abbatis electio spectat ad Monachos, & monasterium, & qui contrarium prætendit, debet concludenter probare.*
24 *Episcopus, per translationem ad aliam Ecclesiam omnia amittit beneficia perinde ac si decessisset.*

DECISIO CCCLXXIX.

Electus fuit de mense Martij 1672. in Abbatem Abbatiæ Monasterij Audrouien. Ord. Cistercien. à Monachis eiusdem Ecclesiæ Theodorus Monachus Madalinski, & possessionem etiam adeptus fuit, verùm quia Episcopus Culmen. à Serenissimo Rege Poloniæ nominatus prætendebat ad se supradictam Abbatiam spectare sub prætextu, quod esset de Iurepatronatus Regio; ideò idem Theodorus electus ipsum Episcopum coram A. C. conuenit, qui mandatum de manutenendo, & sententiam fauorabilem reportauit, vt in Sum. *n.* 1. & 2. quam Abbatiam postea ipse Episcopus obtinuit à Sede Apostolica in Commendam concedi, cum d. supposito, quod esset de Iurepatronatus Regio, vt in Summ. *num.* 3. & exindè cum dictus Abbas habuerit notitiam de huiusmodi prouisione, apponere curauit nihil transeat, & Eminentiss. Prodatarius decreuit, vt expediretur in forma commissaria pro verificatione narratorum, & nihilominus expeditæ fuerunt in forma gratiosa, & ideò idem Eminentiss. relaxauit aggrauatoriam pro illarum reportatione ad effectum corrigendi, & inhibuit, vt ad executionem non procederetur, Summario *numer.* 4.

Postmodum de anno 1672. 20. Decembris idem Abbas nouam prouisionem fuit consecutus cum expressa narratiua d. Commendæ, vt in Summario *num.* 5. & gratia expedita fuit in forma gratiosa, vt in Sum. *nu.* 6. & etiam nouam possessionem accepit, 27. Ianuar. 1673. Sum. *num.* 6.

Contra verò hanc prouisionem Episcopus etiamsi literas non reportauerit, neque correxerit, nec verificauerit assertum Iuspatronatus, sententiam super immissione ab executore vti de libera collatione reportauit, vt in Sum. *num.* 7. & illius vigore non citato Abbate possidente, in possessione se mittere fecit, vt in Sum. *nu.* 8. Et cùm mihi fuerit commissa causa, & dederim dubium, super quo de more consulti fuerunt Domini, an literæ Apostolicæ eiusdem Episcopi essent exequendæ? Illi responderunt negatiuè.

Executionem autem non mereri huiusmodi literas non fuit penès ipsos dubitatum, dum Eminentiss. Prodatarius mandauerat illas reportari, & debere corrigi, quod cùm factum non fuerit, & sententia super illarum executione lata fuerit ab executore post illius Decretum, non solum literæ non sunt executioni demandandæ, sed in nulla consideratione haberi debent, † cùm huiusmodi decretum ad Eminentiss. Prodatario obsequioso, reuerentique animo suscipi debeat, cùm ipse sit organum † Papæ, Gonzal. *reg. 8. gloss. 63. n. 59. & 60.* Rot. *coram* 1 2

coram Merlin. decis. 281. numer. 9. & 10. & totum illud, quod in contrarium fit contra simile præceptum à Principe proprio
3 ministro traditum, † dicitur attentatè gestum, & ante omnia sunt purganda, Oldrad. *cons. 206. nu. 1.* Lancel. *de attent. post inhib. in præfat. num. 49.* Certi enim, & indubitati iuris est omne illud, quod factum fuit contra prohibitionem supe-
4 rioris, † debere tolli, & reuocari per viam attentatorum, ex
5 quo maior est auctoritas † Principis, quàm Iudicis, Lanceil.
6 *de attent. lite pend. in præf. num. 593.* Etenim sic Iudicis † inhibito causat attentata *c. non solum in fine de appell. in 6.* Rot. *decis. 20. & 31. eodem tit. in nouis*, multò magis hoc procedere debet
7 in præcepto, & inhibitione Principis † auctoritate multo maioris, *C. de Episc. & Cler.* Rot. *decis. 90. numer. 2. 3. & 4. part. 9. recent.*

Nec de illius auctoritate in hac materia ambigendum est, dum versatur circa expeditionem literarum, & correctionem
8 supplicationis signatæ, † in quibus habet liberas habenas addendi, & diminuendi, & amplissimas facultates disponendi etiam lite pendente, Gonzal. *ad reg. 8. gloss. 63. numer. 59.* Caputaq. *decis. 57. numer. 3. part. 2.* Rota *coram Merlin. decis. 281. numer. 6.*

Vltra autem hoc attentatorum vitium, quod indubitanter literarum executionem impedit, nequit euitari subreptio manifestè resultans, ex quo facta non fuit mentio nec litis pendentiæ, nec possessionis, nec manutentionis, nec sententiæ super libertate iuris eligendi, quam Abbas habebat ad sui fa-
9 uorem, vt in Sum. *num. 1. & 2.* † & hæc sola taciturnitas reddit
10 gratiam subreptitiam † & inexequibilem, Lotter. *lib. 3. q. 11. num. 59.* Rot. *in Nouarien. Canonicatus*, penès Marchei *de Commiss. par. 1. fol. 431. & in recent. decis. 73. num. 3. par. 14.*

Eoque magis illa ad hunc effectum habenda est in consideratione, quia in iudicatum transiuerat ob non interpositam appellationem intra legitima tempora ad appellandum concessa, quæ cùm requirat specificam, & indiuiduam mentio-
11 nem, non potest præteriti dictæ sententiæ denominatio, † quæ Papæ innotescere debet sine manifesto subreptionis vitio Marta *de clausulis claus. 174. in fin.* Rot. *coram Greg. XV. decis. 2.* vbi Adden. *nu. 17.* Ista enim si Pontifici nota fuissent, vel gratiam
12 denegasset, vel non ita de facili eam concessisset, † quod videtur sufficiens ad inducendam subreptionem, *C. ad audientiam, C. postulanti, & C. si proponente 42. de rescrip. C. dudum vers. insuper de elect.* Peregr. *cons. 78. n. 11. lib. 1.* Aymon. *cons. 68. n. 5.* Lotter. *de re benef. lib. 3. quæst. 11. n. 56.* Rot. *decis. 24. n. 4. par. 5. rec.*

Accedit, quod Abbas est vt supra in possessione non solum virtute mandati A. C. sed etiam tituli Apostolici, vt in Sum. *num. 5. & 6.* & magis speciosi, & qualificati, ex quo gratia vltimo loco obtenta fuit in forma dignum, in conflictu autem hu-
13 iusmodi duorum titulorum ex eodem fonte prouenientiũ † cõtra possidẽtẽ non proceditur executiuè, sed via ordinaria, Rot. *cor. Coccin. decis. 431. num. 3. & 4. & coram Bich. dec. 187. num. 17.*

Insuper deficit iustificatio narrata in litteris Apostolicis, & signanter Iurispatronatus, quam requirit in expeditione Eminentiss. Prodatarius, quod sit de Iurepatronatus Regio, vt in
14 Sum. *num. 9.* † ex quo procedere debebat ser. ser. & causa cognita priùs obtinere sententiam super tali probatione, & illud concludentissimis probationibus erat dilucidandum, quia
15 dum gratia erat obtenta sub conditione † sufficit quod per possibile posset excludi, Rota *in Bonon. iurisp. 10. Maij 1656. coram Eminentiss. Cerro.* Hinc cùm nulla detur iustificatio circa
16 hoc Iuspatronatus, executioni literarum † locus non est, & gratia semper intelligitur facta, quatenus preces veritati nitantur, *cap. 2. de rescript.* Garzias *de benef. par. 8. cap. 3. num. 2.* Rota *decis. 490. nu. 2. par. 4. tom. 2. rec.*

Potissimum verò in casu, de quo agitur, quia dum tractabatur de Ecclesia Regulari, verificatio Iurispatronat. neces-
17 sè erat, quod concludentissimis probationibus † deduceretur, itavt nec valeat attendi illius exercitium, sed requiritur priuilegium Pontificium, quod fuerit concessum in limine fundationis, *capit. nobis 25. vbi gloss. verb. quæst. 2. num. 2.* Mohed. *decis. 10. num. 5. de Iurep.* Put. *decis. 356. num. 3. part. 2. in correctis coram Eminentiss. Othobon. decis. 159. num. 9.* Seraph. *decis. 1305. num. 5. & decis. 1367. num. 2.* Adden. *ad Buratt. dec. 1. num. 5.* Rota *inter diuers. 563. num. 1. & 2. decis. 564. num. 2. & dec. 572. n. 2. par. 4. & in recent. dec. 29. num. 9. par. 7.*

At quod magis concludebant fundamenta Abbatis fuit consideratio habita, quod cùm prætendatur exaduerso Iuspa-
18 tronatus Regium, † nec longeua possessio est sufficiens ad illud probandum, sed opus est instrumentum donationis, & fundationis, sine quo Iusp. Regibus, & alijs dominantibus non acquiritur, iuxtà dispositionem *Sac. Conc. Trid. cap. 2. sess. 25. de refor.* & ibi explicat Barbos. *nu. 33. & seqq. & nu. 49.* Gonzal. *ad reg. 8. glos. 18. nu. 30. & 63.* Lotter *de re benef. lib. 3. quæst. 11. num. 103.* Rot. *decis. 42. nu. 6. post.* Viuian *de iurep.* Rot. *coram Carillo dec. 71. num. 2.*

Hæc autem fundatio, aut possessio in præsenti casu pro parte Episcopi non solum non probatur, sed plenè eliditur, & corruit, ex quo ipse Abbas probat fundatum, & dotatum fuisse ho. Monasterium à Ioanne Archiepiscopo Gnesnen. & Mauro Episcopo Cracouien. & hoc etiam corroborat confessio exaduerso facta in sententia Executoris literarum, vt in Sum. *num. 7.* † & adsunt Historici, & Chronici Poloniæ, vt in Sum. 19
num. 9. decis. 82. numer. 3. & decis. 316. num. 5. par. 11. & decis. 315. num. 1. par. 13. rec.

Augetur etiam ista Monachorum libertas in electione Abbatis ex quatuor vltimis, & continuatis electionibus factis ad commendationem Serenissi. Regis datis in Sum *nn. 13. & trib. seqq.* quod excludit liberam electionem Regiam, † quia si 20
fuisset patronus nominasset, non commendasset, & præsertim quia in illis sæpè sæpiùs addita fuit illa clausula, *sine præiudicio libertatis electionis*, † quæ verè Iuspatronatus, funda- 21
tionemque excludit, sed electio postea subsecuta cum huiusmodi præseruatiua non potest considerari apta aliquod Ius constituere in materia electionis, † sed solum inducit ali- 22
quam reuerentiam, & obsequium erga Regem commendantem ad hoc, vt eligatur persona doctrina, & meritis clara, Gonzal. *ad reg. 8. glos. 16. num. 9.* Rot. *in Pampilonen. iurium Parochialium 11. Martij 1667. §. secundum autem coram R. P. D. Ottalora.*

Et his omnibus additur pro corroboranda libertate huius Iurispatronatus, eadem iuris præsumptio, dum electio Abbatis ad Monachos, & Monasteria de iure spectat, & ille, † qui 23
contrarium prætendit debet hoc vti suæ intentionis fundamentum concludentissimis probationibus firmare, *ca. hoc tantum, cum quatuor seqq. 18. quæst. 2. cap. 1.* vbi Barbos. *nu. 5. de elect. cap. cum dilectus, de consuet.* Rot. *coram Veral. dec. 296. num. 2. par. 1. & in rec. decis. 65. num. 5. & 9. par. 1.*

Et omnem difficultatem sustulit translatio d. D. Episcopi medio tempore secuta ac Ecclesiam Gnesnen. per quam cùm fuerit ei denegata retentio iuris sibi competentis super huiusmodi Abbatia per Sac. Congregationem Consistorialem cum approbatione Sanctissimi, non solum literæ suæ prouisionis, de quarum executione agitur, inexequibilis remanserunt, verum etiam expirauit, & vacauit omnes ius desuper sibi competens; † nam post translationem huiusmodi vacant etiam 24
omnia beneficia ante translationem obtenta, perinde ac si translatus decessisset, *cap. cum in cunctis, §. cum verò, ibiq. gloss. lit. O. in fine*, Barbos. *de potest. Episcop. alleg. 57. sub nu. 69.* Cels. *dec. 179. num. 7.* Coccin. *in aduot. 231. num. 9.*

Et ita resolutum fuit &c.

R. P. D. MATTHÆIO.

Cracouien. Abbatiæ super manutentione.

Lunæ 3. Decembris 1674.

ARGVMENTVM.

Manutentio, & attentata simul in hac decisione declarantur, vt illa priori possessori detur, non obstante possessione alterius postea non citato primo possessore clandestinè capta, quæ vlterius attentata visa est, tamquam suscepta post decretum Eminentissimi Prodatarij mandantis reportari bullas ad effectum illas corrigendi, ac etiam post inhibitionem ab eo emanatam.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio conceditur possessori habenti possessionem manutenibilem.*
2 *Possessio capta alio in possessione non existente, dubitari non potest, quod non sit manutenibilis.*
3 *Manutentio ad euitandas perturbationes possessori conceditur, quarum solus timor sufficit ad hunc effectum.*
4 *Possessio clandestina non est manutenibilis.*
5 *Possessio capta non citato primo possessore, illum sua possessione non priuat.*

6 *Pos-*

6 *Possessio capta in executionem literarum Apostolicarum, postea quam Datarius illas reportari mandauit, est nulla, & num. seqq.*
7 *Possessio capta post inhibitionem, remanet attentata.*
8 *Attentare dicitur qui dicto, & mandato superioris non obtemperauit.*
9 *Attentata remanent clara, si à decreto purgationis attentatorum non fuit appellatum, & num. seq.*
10 *Appellatio non datur à decreto purgationis attentatorum.*

DECISIO CCCLXXX.

VNa cum negocio principali fuit in hac causa in eadem Rota disputatum dubium manutentionis, quam
1 Domini responderunt esse concedendam Abbati, † dum non dubitarunt de illius possessione manutenibili, iuxtà §. *retinendæ instit. de interdict.* Posth. *de manut. obseruant.* 12. *numer.* 14. Rota *decis.* 243. *numer.* 3. *post eund. & in Gnesnen. decimarum* 3. *Iulij* 1673. *coram Reuerend. P. D. meo Emerix, & alibi passim.*

De huiusmodi Abbatis possessione dubitari minus potest, dum reiteratis vicibus adeptus fuit de mense Martij 1672. vt in Summario *numer.* 1. & alteram obtinuit de mandato Executoris postquam consecutus fuerat à Sede Apostolica gratiam eiusdem Abbatiæ, vt in Summar. *numer.* 2.
2 † quæ possessio cum secuta fuerit nullo alio in possessione existente, non potest controuerti, quod non sit manutenibilis, vt in casu, de quo agitur, maximè etiam ad hunc effectum attendenda venit, stante quod agitur de euitandis certis, & indubitatis perturbationibus illatis, vt
3 in Summario *numer.* 3. † & tamen solus timor ad hunc effectum sufficeret, Posth. *obseru.* 4. *numer.* 1. & *per tot.* Rota *decis.* 53. *numer.* 19. *part.* 10. *recentior.*

Non releuat possessio, quam ipse Episcopus Culmen. adducit ad sui fauorem de huiusmodi Abbatia, quoniam talis possessio vti capta non citato Abbate anteriori possessore, qui antea possessione cæperat tam virtute legitimæ electionis, quàm gratiæ Apostolicæ, & per consequens
4 clandestina † non est manutenibilis, nec est apta prio-
5 rem † possessorem sua possessione denudare, Lotter. *de re benefic. lib.* 3. *quæst.* 22. *numer.* 9. *cum sequen.* Posth. *obseru.* 42. *numer.* 103. *& sequen.* Rota *coram Bichio decis.* 300. *numer.* 12. *& decis.* 569. *numer.* 8. *& in recentior. part.* 11. *decis.* 322. *numer.* 27.

Præsertim etiam quia huiusmodi possessio capta fuit,
6 † postquam declaratum fuerat literas per eundem Episcopum obtentas esse reportandas ad corrigendum vt expeditas contra formam Decreti Eminentiss. Prodatarij, & illius inhibitionem, ne ante reportationem, & correctionem illi liceret ad executionem procedere, vt in Summa-
7 rio *numer.* 4. † Hinc cùm possessio capta fuit post præsentatam inhibitionem, & literæ non fuerunt reportatæ ad effectum corrigendi, vt mandauerat ipse Eminentis. Prodatarius, nequit huiusmodi possessio saluari à vitio attentato-
8 rum, ex quo dicitur attentasse, † dum non obtemperauit d. Prodatarij Decreto, Rota *coram Eminentissimo Ottbobon. decisio* 108. *numer.* 1. *& decisio* 33. *numer.* 4. *& alibi passim.*

At verò cessare visa fuit omnis difficultas, attento quod huiusmodi possessio ab Episcopo capta, vti attentata fuit declarata per Executorem literarum eiusdem Abbatis An-
9 drouien. & pro purgatione eorundem attentatorum data eidem fuit manutentio, vt in Summario *numer.* 5. † & cum ab eo non fuerit interposita, nec admissa appellatio, attentata remanent clara, & in huiusmodi purgatione atten-
10 tatorum per † decretum nequaquam admittitur appellatio, Lancellott. *de attent. par.* 3. *cap.* 28. *num.* 36. *&* 42. Ridolph. *in prax. par.* 2. *cap.* 15. *num.* 98.

Et ità resolutum fuit &c.

R. P. D. RONDININO.

Camerinen. Fideicommissi.

Mercurij 5. *Decembris* 1674.

ARGVMENTVM.

Sub conditione *si sine filijs*, in qua regulariter veniunt etiam fœminæ, illas non contineri prætendebatur ex eo quod Testator in altera parte testamenti fecerit mentionem de masculis, sed illas comprehendi visum est, tùm quia agebatur de fideicommisso ascendenti, tùm etiam quia d. qualitas, stante diuersitate rationis, non visa fuit repetita, tùm demum quia stant simul, quod ad inclusionem masculorum illæ fuerint exclusę, sed tamen debeant admitti antequam hæreditas ad agnatos remotiores deueniat.

SVMMARIVM.

1 *Filijs in conditione positis dicitur præseruata legitima successio, & num. seq.*
2 *Filijs in conditione positis, veniunt tam masculi, quam fœminæ, quod tamen limitatur, si constat de coniecturis contrarijs.*
3 *de Voluntate testatoris in contrarium apparere debet, vt fęminæ non contineantur in conditione* si sine filijs.
4 *Filij tam masculi, quam fęminæ æqualiter succedunt parentibus, & num.* 18.
5 *Filiorum appellatione ex communi vsu testantium veniunt tam masculi, quam fœminæ.*
6 *Substitutiones factæ à parentibus suis filijs intelliguntur* si sine filijs decesserint.
7 *Qualitas masculinitatis censetur repetita, si concurrit identitas rationis, & orationis, secus si altera sit diuersa, & num. seqq.*
9 *Repetitio non datur stante diuersitate personarum, rationis, & orationis.*
10 *Paritas illationis non admittitur stante diuersitate terminorum.*
11 *Dictio, & aliæque repetitionem importantes, aliquando stant continuatiuè, non repetitiuè.*
12 *Repetitione non eget substitutio perfecta, continens rationem diuersam.*
13 *Clausula*, & si omnes decederent sine filijs *quos substitutiones comprehendat, & num. seq.*
15 *in Substitutione reciproca vltimus substituitur alijs non autem alij iam defuncti vltimo superuiuenti, & num.* 16.
17 *Dispositiones plures licet simul factæ, si tamen eodem tempore concurrere non possunt iudicantur tamquam diuersæ.*
18 *Fœminarum exclusio ab hæreditate proprij parentis dicitur inhumana, & num.* 4.
19 *Masculis debetur prælatio, & successio, vbi fœminæ sunt exclusæ, & cum illis concurrere vollent.*
20 *Neptes non ideo dicuntur exclusæ, quod fuerint exclusæ filiæ stante diuersitate rationis.*
21 *Filiæ licet exclusæ ad inclusionem masculorum, non tamen censentur exclusæ antequam hæreditas perueniat ad agnatos, et vid. num. seqq.*

DECISIO CCCLXXXI.

OLimpiam Petri Vgolini de Arrestis ex Angelo filio neptem veluti contentam in conditione *si sine filijs*, sub qua Testatoris filij reciprocè substituti fuerant impedire casum prædictæ † substitutionis, atque illi præseruatam legitimam successionem ad terminos Text. *cum sua celebri Gloss. in l.* Lucius *ff. de hæred. instituend.* dictum fuerat in *decis.* 27. *Aprilis proximè præteriti coram me*, confirmando sententiam à R. P. D. *Muto de voto* Rotæ latam *præuijs decisionibus* 17. *Martij, et* 28. *Iunij* 1673. *coram Reuerendiss. D. meo Albergato Decano.* 1

Hodie autem reproposita causa, cùm nihil noui adduceretur à Sribentibus contra decisionem, sed solùm repeterentur ea, quæ aliàs deduxerunt abundè iam in decisionibus huius

huius causæ sublata; Causa ab omnibus Dominis, quemadmodum in prioribus propositionibus visa, in decisis permanserunt.

Non enim reuocabant in dubium regulam illam determinantem filios tam masculos, quàm fœminas contineri in conditione, *si sine filijs*, ad exclusionem substituti, vt illis legiti-
2 ma successio præferuetur, † limitari quotiescumque constet de coniecturis contrarijs, ad terminos Text. *in l. Lucius*, §. *quæsitum, ff. de legat.* 3. Sed illas non adesse videbatur quales ad
3 hunc effectum requiruntur, † vt contraria voluntas Testatoris probetur, iuxta *Textum* expressum *in l. 1. in fin. C. de condit. insert.* ad hoc, vt auferatur filiabus paterna successio debita
4 tam ex naturali ratione, † quæ sublatis antiquæ Iuris prudentiæ dissidijs, æqualem vult conditionem filiorum in successione parentum *in l. maximum vitium* 4. *C. de liber. præterit.* & *in §. 1.* Auth. *de hæred. ab intest. venien.* quàm ex consueto
5 visu † testantium, de quo *in l. si quis ita 16. ff. de testam. tutel.* & *in l. si ita scripsero 46. ff. de legat.* 3. ac denique ex subintellecto voto parentum, in quorum dispositionibus non aliter substi-
6 tutiones accipimus, † nisi cum filij sine sobole vitam reliquerint, iuxta vulgata iurisresponsa *in l. cum auus, ff. de condit. & demonstrat.* & *in l. cum acutissimi, C. de fideicommiss.* vt probant *DD. in l. filius, §. cum quis, ff. de legat.* 1. & *in dicta l. Lucius, ff. de hæred. instit. Canonistæ in cap. Raynaldus de testam. cum alijs in decisione huius causæ 27. Aprilis proximi præteriti, §. & licet coram me, & in rec. par. 14. decis. 285. nu. 7. & 8.*

Coniecturæ autem ad hunc effectum deductæ nunquam visæ sunt aptæ ad hoc, vt animus iudicantium de hac contraria Testantis voluntate instruatur, quia debilior cæteris visa est potissima coniectura ex eo deducta, quod Testator considerauit duos casus, quorum primus est, si aliquis ex filijs decesserit sine filijs, secundus verò, & si omnes decesserint sine filijs, vt supra masculis, eosque casus copulauerit cũ dictione *et*, ibi, *& si omnes decesserint sine filijs, vt supra masculis*. Ideoque virtute copulæ illius *&*, vtrumque casum determinantis, vel saltem declarantis, eadem qualitas masculinitatis in vtroque
7 casu pro expressa † habenda sit, quia hæc declaratio repetitæ qualitatis masculinitatis admittitur quidem quotiescumque concurrit identitas rationis, & orationis, quia tunc sequentia determinata explicant antecedentia indeterminata, & ostendunt Testatorem quemadmodum sensit de mas-
8 culis in parte expressa, † sensisse quoque in alia non expressa, in quibus terminis procedunt Bald. *consil. 153. sub numer. 2. vol.* . Mantic. *de coniectur. lib. 6. tit. 15. num. 2. vers. sed quando*, Castill. *controu. lib. 2. cap. 4. num. 9. §. cum similibus*; non autem quando concurrunt diuersitas personarum, rationis, & oratio-
9 nis, prout in casu, † quia tunc siue agatur de tacita declaratione, & repetitione, iuxtà celebre *cons. Abb. 36. sub num. 3. vers. nec obstat si dicatur, par. 2.* siue agatur de expressa declaratione, & repetitione masculinitatis mediante clausula, *vt supra masculis*, controuersæ substitutioni adiecta, in quibus terminis consuluit Barbat. *inter cons. Alex. cons. 52. vol. 4.* nunquam admittitur hæc declaratio, siue suppletio masculinita-
10 tis, † quia posita diuersitate terminorum, impossibile est, vt admittatur paritas illationis, vt consuluerunt Anan. *cons. 22. num. 3.* Bologn. *inter. cons. Alexan. cons. 53. vol. 4.* quorum sententiam, hac retenta distinctione, communiter approbarunt Rub. Alex. *cons. 72. num. 6.* Honded. *cons. 57. nu. 33. vol. 1.* Peregrin. *de fideicomm. art. 25. num. 30.* Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 84. nu. 7.* Surd. *cons. 21. n. 9. & 10. & cons. 464. sub n. 7.* Giouagn. *cons. 11. n. 21. vol. 2.* alijsque relatis, Altograd. *cons. 83. n. 80. & 82. vol. 2.* Caren. *resolut. 237. n. 8* Fusar. *de substit. qu. 403. n. 18.* Redenasch. *cons. 10. n. 54. & seqq. & num. 392.* & admittit Castill. *controu. lib. 2. dicto cap. 4. n. 166. & 168. & seqq. & per tot.* & dixit Rot. *in Camerinen. fideicommissi coram Penia decis. 471. n. 10. & 11. & in rec. par. 5. dec. 237. n. 5. 6. & per tot.* Dunozet. iun. *dicta dec. 56. n. 25.* repetita *in rec. par. 5. dec. 251. & dec. 141. n. 5. & 630. n. 4. coram eodem Dunoz. iun.* Pen. *dicta dec. 1553.*
11 *n. 5.* & tunc dictio, *&*, † atque aliæ similes repetitionem significantes stant potius continuatiuè, quàm repetitiuè, cùm nulla
12 repetitione egeat substitutio † continens rationem diuersam, & orationem perfectam, vt alijs relatis explicat idem Castill. *contr. lib. 2. dicto cap. 4. nu. 131. & seqq.*

De diuersitate personarum, & orationis dubitari non potest, quia post factam institutionem quatuor filiorum in primo gradu, fit institutio reciproca inter institutos, positis in conditione institutorum filijs simpliciter, ibi: *& si aliquis suorum filiorum decesserit sine filijs.* In secundo autem gradu fit substitutio fœminarum ex dictis filijs institutis positis in conditione filijs masculis vltimi instituti, ibi: *& si omnes decesserint sine filijs, vt supra masculis, substituit filias fœminas ex dictis quatuor filijs institutis*, quia licèt hic secundus gradus substitutionis conceptus sit per clausulam, *& si omnes*, † non com- 13
prehendit tamen omnes quatuor institutos, nisi potentialiter, quia nempè quilibet ex ipsis poterat vltimis decedere, sed in actu, & realiter in primo gradu substitutionis comprehensi sunt primi tres filij, qui grauari sunt restituere vltimo,
† In secundo autem gradu comprehensus solùm est vltimus 14
quatuor institutis decedens, in quo illa clausula, *& si omnes* resoluitur non secus ac si dictum fuisset, *& si sine filijs, vt supra masculis decederet*, ad terminos Text *in l. Codicillis, ff. de vsufruct. legat.* ibi: *Respondi secundum ea, quæ proponerentur posse ita verba accipi, vt eius legatarij, qui nouissimus decederet fideicommissum videatur*, quia sicut vltimus ex quatuor institutis non potest comprehendi in primo gradu substitutionis reciprocæ, quia ipsa quidem alijs substituuntur, † sed non 15
alij iam defuncti ipso superuenienti, vt bene Bald. *consil. 438. num. 5. vol. 4.* Nat. *consil. 551. num. 33.* ita alij tres filij prædefuncti non poterant realiter esse vltimi, † qui decederent sine fi- 16
lijs masculis, quamuis ab initio potentialiter esse potuissent, vt declarant Soccin. iun. *cons. 110. num. 35. volum. 3.* Rot. *rec. par. 1. decis. 116. num. 3. 7. & 10. & par. 4 decis. 82. nu. 4. & par. 5. decis. huius causæ 17. Martij 1673. §. sed tota, coram Reuerendiss. D. meo Albergato Decano*, & cùm istæ duæ dispositiones non possint simul, & eodem tempore concurrere, † inducantur tamquam 17
diuersæ, vt in his terminis Dunozett. iun. *dicta decis. 48. numer. 23. & 24. & in rec. par. 5. decis. 581. nu. 5. & seqq. & in decis. huius causæ 17. Martij 1673. §. sed tota serie cum duobus seq. & 28. Iunij eiusdem anni §. Quam sententiam coram Reuerendiss. D. meo Albergato Decano, & 27. Aprilis proximi præteriti §. qualitas, & §. seq. cor. me.*

Huic diuersitati personarum, & orationis iniungitur alia diuersitas rationis, quia in primo gradu substitutionis Testator non sine ratione posuit in conditione filios tàm masculos, quàm fœminas, reseruando filiabus legitimam successionem patruorum ex ratione naturæ, ex vsu parentum, atque ex subintellecto voto Testantium, vt superius dictum † est ita- 18
ut exclusionem filiarum inhumanam dixerit Rota *coram Seraphin. decis. 1216. nu. 10.* In secundo autem gradu non sine ratione Testator posuit in conditione filio; masculos, quia non agebatur amplius de excludendis patruis, cùm omnes supponerentur prædefuncti, † sed de concursu filiorum masculo- 19
rum, & fœminarum in potione proprij parentis vltimi superuiuentis, quo casu masculis prælatio debetur, iuxtà doctrinam Succin. *in l. Gallus § quidè rectè col. 5. ff. de liber. & posthum.* Ruin. *consil. 154. num. 3. volum. 2.* Surd. *decis. 84. num. 9.* Sess. *decis. 362. num. 46.* Rot. *coram Coccino decis. 294. nu. 5. & in recent. par. 9. decis. 133. nu. 17. & seqq. & in decis. huius causæ 17. Martij 1673. §. Accedit, & §. cum enim coram Reuerendiss. D. meo Decano, & Aprilis proximè præteriti §. diuersitas cum duab. seqq. & §. neq; statuti coram me.*

Neque vllius momenti est, vt prælatio masculorum, quæ pro altera coniectura hodie ponderabatur, quemadmodum & exclusio propriarum, † quia vbicumque ex conseruatio- 20
ne agnationis pariformiter excludente omnes fœminas, vel ex toto contextu testamenti non apparet eadem ratio exclusionis filiarum, ac neptum, tunc istæ eodem modo, ac illæ non dicuntur exclusæ, neque intrat dispositio Text. *in l. si viua matre, C. de bonis matern.* vt in præcisis terminis declarant Ruin. *cons. 17. sub numer. 4. volum. 2.* Gabr. *cons. 97. numer. 15. vol. 1.* Peregr. *de fideicom. dicto art. 25. num. 24.* atque alijs relatis explicat Castill. *contr lib. 2. dicto cap. 4. num. 108. & seq.* Rot. *coram Gregor. XV. d. dec. 514. num. 13. & 14. & coram* Dunoz. iun. *d. dec. 74. num. 18. & seqq.*

Tantùm autem abest, vt agnationis conseruatione, aut ex Testamenti contextu rationis identitas vniformiter omnium filiorum exclusiua appareat, vt potius contrarium euidenter constet ex eo quod Testator non abhorruit à filiabus, quas vocauit antequam veram agnationem, & cyppum Domus substituerit, † quo casu concludunt omnes, substituto 21
filias præferri atque masculinitatis qualitatem, & agnationis considerationem in certis casibus appositas illos non egredi, vt explicant Dec. *consil. 287. nu. 9.* in his præcisis terminis post plures adductos Castill *controu. lib. 2. d. cap. 4. nu. 177. & 178.* Rot. *coram Donozett. iun. dicta dec. 46. numer. 17. & 18. & decis. 74. numer. 6. & 7.* quia non dicitur habita ratio agnationis qualificans totum Testamentum, & supplens, seu repetens qualitatem masculinitatis, nisi quando perpetuò exclusæ sunt filiæ, & prælati masculi; † sed non quando, vt in casu 22
euenire potest casus, quod bona perueniant ad fœminas, & fœminarum filios extraneos, exclusis masculis agnatis adhuc extantibus, Mantic. *de coniect. lib. 11. dicto tit. 14. ad fin.* Honded.

ded. *dicto consil.* 57. *num.* 34. *vol.* 1. Mareſcott. *variar. reſolut. lib.* 3. *cap.* 11. *n.* 36. Caſtill. *controu. lib.* 2. *d. cap.* 4. *n.* 177. *& ſeqq.* Rota *coram Dunozett. iun. d. deciſ.* 46. *num.* 22. *& d. deciſ.* 630. *num.* 7. *& in deciſ. huius cauſæ* 27. *Aprilis proximi præteriti* §. *quinimo coram me.*

Neque ex hac poſtrema vocatione filiarum inſurgit coniectura, quod non fuerint comprehenſæ in vocatione, *ſi ſine filijs*, quia prior illa conditio, *ſi ſine filijs* reſpicit portionem proprij parentis diſcretiuè, cuius legitima ſucceſſio filiabus præſeruata eſt, atque ſubſequens hæc ſubſtitutio operatur quoad
23 remanentem portionem patruorum, quam iuſtum eſt † filias capere caſu quo omnes maſculi obierint, vt aliàs reſpondit Rota *coram Pæn. deciſ.* 1553. *nu.* 6. *&* 7. *& coram Vbald. deciſ* 10. *n.* 4. repetita *in recent. par.* 1. *deciſ.* 316. *& in deciſ. huius cauſæ* 17. *Martij* 1673. §. *nec ſubſiſtit coram Reuerendiſs. D. meo Albergato Decano, &* 27. *Aprilis proximi præteriti*, §. *neque ſubſtitutio coram me.*

Cæterùm quoad coniecturam ductam ex Statuto Camerinenſi ſatisfecit præterita deciſio, cum qua Domini, vtraque parte informante tranſierunt.

Quæ omnes in hac cauſa deciſ. factæ ſunt, habentur impreſſæ in hac parte 18. *& ſunt deciſiones* 67. 166. *&* 274.

R. P. D. TAIA.

Interamnen. Fideicommiſſi.

Mercurij 5. *Decembris* 1674.

ARGVMENTVM.

Quia bona data in dotem, & à fideicommiſſo detracta, vxore defuncta non reincidunt amplius in illud, ideò ſuper ijs denegatur immiſſio fideicommiſſario, non obſtante exceptione, quod illa cum ſua cauſa, & onere eiuſdem fideicommiſſi tradita ſint, ea ratione, quia non vniuerſaliter omnia bona, ſed particulariter certa, & ſingula indiuiduata aſſignata ſunt, quę nunquam veniunt ſub vniuerſalitate bonorum, nec aliquod ius ſucceſſionis, aut hæreditatis important.

SVMMARIVM.

1 *Bona fideicommiſſi poſſunt aſſignari pro dote quoties legitima pro congrua dote non ſufficit.*
2 *Dotandi conſuetudo alicuius familiæ probatur ex atteſtatione Ciuium.*
3 *Æqualitas eſt inter ſorores ſeruanda in conſtituenda dote pro matrimonio carnali.*
4 *Dos ſemel detracta à fideicommiſſo per mortem vxoris non reuertitur ad illud, & quando.*
5 *Bona detracta à fideicommiſſo pro lucro dotis nunquam reincidunt ſub illud.*
6 *Dos non reuertitur ad fideicommiſſum, ſi petitur à muliere fideicommiſſaria, quæ dotem maiorem habuerit.*
7 *Bona omnia fideicommiſſi in dotem tradita, quatenus cenſeantur data cum ſua cauſa eiuſdem nempe fideicommiſſi.*
8 *Bona particularia fideicommiſſi data in dotem nunquam cenſentur data cum onere eiuſdem fideicommiſſi.*
9 *Bonorum indefinita appellatio quandam vniuerſitatem hæreditatis, & ius ſucceſſionis importat.*
10 *Bona vbi particulariter aſſignantur, & deſcribuntur, nunquam vniuerſale ius ſucceſſionis, & hæreditatis conſtituunt.*

DECISIO CCCLXXXII.

FActo iam relato in Deciſione 25. Iunij * proximi, hodie DD. excitato nouo motiuo ab Informantibus pro Reis receſſerunt à deciſis.

Nam cùm Timothea maritata fuerit à patruo vti Tutore, & Curatore, & pro dote, & dotis nomine promiſerit, & dederit Socero certas Terras, ac pecunias pro tertia parte ſui trientis hæreditarij Fuluij patris, & Criſeidis Auiæ, ità vt Terræ aſſignatæ ſtarent pro fundo dotali; certùm eſt dictas Terras potuiſſe, immò debuiſſe dari, non obſtante fideicommiſſo paterno, † quoties portio legitimæ non ſufficeret ad 1
congruam dotem conſtituendam, celebris eſt *auth. res quæ C. commun. de legat. et* §. *quamobrem auth. de reſtit.* & quæ pariter habetur *cap. primo nouell.* 38. portionem autem legitimæ non fuiſſe ſufficientem viſum eſt ipſi quoque patrui ſubſtituto in fideicommiſſo, qui in inſtrumento diuiſionis bonorum communium cum neptibus præuijs iam modicis bonis pro modicis dotibus conſtituendis, conuenit, quod bona deſcripta in ſecunda parte ſint, & eſſe debeant libera puellarum, & ad ipſas pleno iure dominij, & proprietatis ſpectent, & pertineant iure proprio, & in perpetuum promittens etiam de euictione non ignoto partibus diuidentibus fideicommiſſo, ſed ab vtriſque neglecto, & viſum etiam eſt DD. ex atteſtatione Ciuium Interamnenſium † conteſtantium ſimiles fa- 2
milias conſueuiſſe iam à 500. annis dotare fœminas congruè in ſcutis 2000. Timothea verò nupſit cum dote vix ſcutorum 1770. in ſupradictis Terris, & pecunia ſoluenda diſtributis temporibus, cùm ex contrario demonſtretur longè maior dos Margaritæ ſororis in ſcutis 3426. & nihilominus inter ſorores † quantum poſſibile eſt in conſtituenda dote ma- 3
trimonij carnalis ſeruanda eſt æqualitas, Rota *coram Bichio deciſ.* 196. *num.* 22.

His poſitis quantum ſit diſputatum de iure, nunc ſatis communiter eſt definitum, quod quando filia ipſa ex bonis fideicommiſſi dotem conſtituit, & poſteà moritur maritus, † 4
ea deinde moriente dos tranſmittitur ad hæredes, non autem venit in reſtitutione fideicommiſſi, Fuſar. *de ſubſtit. quæſt.* 531. *num.* 90. Fontanell. *de pact. nupt. clauſ.* 5. *gloſ.* 1. *par.* 2. *num.* 49. Merlin. *de legitima quæſt.* 9. *ex num.* 46. *tit.* 1. *lib.* 3. Rot. *deciſ.* 209. *num.* 3. *par.* 1. *recent.* vbi amplius de bonis de fideicommiſſo † 5
detractis pro lucro dotali, & coram *Merlino deciſ.* 657. *num.* 25. Rot. *deciſ.* 245. *n.* 47. *par.* 8. *& deciſ.* 150. *n.* 35. *& deciſ.* 451. *nu.* 17. *par.* 9. *& deciſ.* 273. *num.* 7. *par.* 10. & hoc magis, quando † ſoror, quæ petit reſtitui habet dotem ſuam, maiorem- 6
que, vt ſupra Fuſar. *d. quæſt.* 531. *n.* 91. *in fine.*

Subtiliter obijciebatur *deciſ.* 271. *num.* 14. *par.* 9. *& coram Dunozett. iun. deciſ.* 836. *num.* 19. & ab alijs allegata *deciſ.* 427. *num.* 2. *par.* 4. *diuerſ.* quaſi Timothea, aut potiùs patruus non dederit in dotem certam quantitatem ex fideicommiſſo, ſeù certa bona, † ſed omnia, & ſic cum ſua cauſa, & 7
onere fideicommiſſi *d. deciſ.* 271. *num.* 15. cum allegatis, & ſuprascriptis.

Sed aliud viſum eſt in facto ipſo, vel in ſponſalibus Timotheæ — Il Signor Vrbano ſuo Zio carnale Tutore, e Curatore per dote, à nome di dote promette, dà, e con effetto conſegna al Sig. Lattantio padre del Signor Lorenzo per detta Signora Timotea, in prima vn pezzo di Terra di ſcudi 200. &c. — atque ita non omnia bona, ſed certa, & particularia, † adeòque non applicantur *d. deciſ.* 427. *d. nu-* 8
mer. 2. *verſi. ex hoc autem*, *& l. mulier bona ſua omnia* 72. *ff. de iure dotium* principaliter allegata *in d. deciſ.* 271. & alijs, nam indefinita ibi bonorum appellatio † quandam vniuer- 9
ſitatem hæreditatis, ac ius ſucceſſionis continet ad *l. bonorum appellatio* 208. *ff. de verb. ſignif.* illudque videtur aſſignatum in dotem, † ſecus à caſu præſenti, in quo ſingulares 10
res ſingillatim deſcribuntur, & conſignantur.

Et ità vtraque &c.

Alia præſentis cauſæ Deciſio habetur impreſſa ſupra in hac eadem parte, vbi eſt in ordine 338.

R. P. D. EMERIX.

Anconitana Capellæ.

Mercurij 5. *Decembris* 1674.

ARGVMENTVM.

Eccleſia prætendebatur exempta à iuriſdictione Ordinarij, eamque ſpectare ad Capitulum Lateranenſe vigore ſuorum priuilegiorum, quod tamen non fuit admiſſum, quia probata non erat qualitas ædificationis in ſolo eiuſdem Capituli; de qua ſpecialiter priuilegia loquuntur, ità vt non ſufficeret, quod illa prius in alieno ſolo contracta fuiſ-

set deinde eidem Capitulo donata; Atque ideò iurisdictionem in illa Episcopo committere fuit decisum, cui etiam fuit manutentio concessa.

S V M M A R I V M.

1 *Confessione propria nulla datur maior probatio.*
2 *Exemptionem iurisdictionis allegans per necessè supponit situationem in Diœcesi.*
3 *Episcopus habet fundatam intentionem super iure visitandi, & exercendi iurisdictionem in omnes Ecclesias existentes intra fines suæ Diœcesis.*
4 *Scriptura extracta ex Archiuio priuato non probat contra non subditum.*
5 *Priuilegium non comprehendit ea, quæ non habent qualitates ab eodem priuilegio requisitas.*
6 *Ecclesiæ constructæ in solo Basilicæ Lateranensis ex priuilegio Pontificum subsunt iurisdictioni eiusdem Basilicæ.*
Intellige, quod non ideò comprehenduntur Ecclesiæ prius constructæ, & postea eidem Basilicæ donatæ, ibid.
7 *Visitationes Ecclesiæ præsumuntur factæ ab Episcopo iure Ordinario, & quando.*
Consensus Ordinarij, & beneplacitum Apostolicum non præsumuntur ex lapsu temporis, si non constat de obseruantia.
9 *Manutentio in iure visitandi, & exercendi iurisdictionem in Ecclesias suæ Diœcesis conceditur Episcopo ex sola iuris assistentia, amplia vt num. seq.*
10 *Manutentio habenti iuris assistentiam eo magis conceditur, si de possessione constat.*

DECISIO CCCLXXXIII.

CONtendente Confraternitate Sanctissimi Sacramenti Castri Pulueritij Anconitanæ Diœcesis non licere Episcopis pro tempore visitare eius Capellam tanquam aggregatam Vener. Capitulo, & Ecclesiæ Lateranen. orta fuit lis inter Eminentissimum D. Cardinalem de Comitibus modernum Episcopum, ac præfatos Confraternitatem, ac Capitulum super iurisdictione dictæ Capellæ, lataque in prima instantia per R.P.D. Mutum Iudicem eiusdem Capituli sententiam illi fauorabilem, à qua commissa mihi appellatione per Eminentissimum D. Cardinalem Archipresbyterum dictæ Ecclesiæ, fuit hodie responsum constare de bono iure Episcopi, etiam ad effectum manutentionis. Quia cùm non controuertatur, quin Capella, de qua agitur, sit sita in Diœcesi
1 Anconitana, † idq; etiam satis probetur, tùm ex confessionibus eorundem Confraternitatis, & Capituli, quibus nulla maior datur probatio *cap. fin. de confess.* & in his terminis respondit Rota *decis. 70. num. 9. & seqq. par. 13. recent. & in Beneuentana Iurisdictionis 9. Iunij 1666. §. Esse autem coram R. P. D. meo Beuilaqua*, tùm etiam ex allegatione exemptionis,
2 † quæ per necessarium antecedens præsupponit situationem in Diœcesi, iuxtà notata per Abb. *in cap. illorum num. 6. de preben.* Rota *decis. 578. num. 14. coram Buratto, et in Colonien. iurisdictionis 4. Iulij 1668. §. situatio coram Eminentiss. Cerro*, consequens est Episcopum habere intentionem fundatam
3 super iure visitandi, & quocunque † alio exercitio iurisdictionis spiritualis *cap. Venerabilis de Religiosis domibus, cap. cum personæ de priuileg. in 6. Can. omnes Basilicæ 16. quæst. 7.* Barbos. *de offic. et potest. Episcopi par. 4. alleg. 8. numer. 2. et 3.* Rot. *decis. 318. numer. 3. part. 11. recentior. et in Beneuentana iurisdictionis 15. Iunij 1672. §. Iustitia, et sequent. coram R. P. D. Taia.*

Non obstante exemptione desumpta ex aggregatione huius Capellæ facta Vener. Ecclesiæ, & Capitulo Lateranen. vsque de anno 1561. nam omisso, quod Instrumentum istius aggregationis non fuit exhibitum in forma pro-
4 banti, & quod sola copia informis † extracta ex priuato Archiuio Capituli non est attendenda contra non subditum, ad tradita per Alex. *in Auth. si quis in aliquo num. 8. in fine C. de eden.* & dixit in specie Rota *coram Seraph. decis. 642. num. 1. et coram Millino decis. 34. per tot.* & postremò *in Ferrarien. Prioratus 16. Februarij proximè præteriti, §. neque ex eo coram me*, vbi concordantes.

Responsum fuit, vel Confraternitatem, & Capitulum, niti priuilegio aggregandi Ecclesias iam erectas concesso, vt prætenditur à Calisto III. & illud fuisse à Pio IV. reuocatum per eius Constitutionem in Bullario in ordine 57. nec vnquam restitutum; Aut verò niti priuilegio fundandi, & erigendi Ecclesias in solo Lateranen. d. Basilicæ concesso à Bonifacio IX. & post dictam abrogationem Pij IV. restituto à Sixto V. in eius Constitutione 19. cum certis tamen restrictiuis, & istud non suffragari, quia Capella, de qua agitur, non probatur ædificata in solo Lateranen. imò ex instrumento donationis anni 1561. literaliter apparet illam iam ante donationem, seù aggregationem fuisse constructam, & canonicè institutam, † & proindè non 5
comprehenditur sub priuilegio, quod in ventre requirit qualitatem ædificationis in proprio solo, per ea, quæ tradit Felin. *in cap. ex parte num. 25. de rescript. consil. 45. numer. 14. et consil. 130. num. 1.* Coccin. *decis. 117. num. 5.* Buratt. *decis. 417. nu. 1. et* Rota *in recent. decis. 195. num. 4. et 5. par. 11. recent.*

Neque hanc Capellam fuisse constructam in solo prius donato Ecclesiæ Lateranen. benè desumitur ex alio instrumento sub Dat. 14. Decembris 1538. in manibus meis per extensum relicto, quia vt patet ex eius lectura illud loquitur de Capella Sanctiss. Sacramenti erecta in ipsamet Ciuitate Anconæ, non autem de hac Capella Castri Pulueritij, pro qua propterea subijcienda iurisdictioni Vener. Capituli, malè etiam allegantur *decis. 100. par. 3. recent. decis. 115. et decis. 217. par. 9. et decis. Beneuentana Ecclesiæ 20 Februarij 1668. coram R. P. D. meo Taia*, quæ omnes loquuntur in terminis Ecclesiarum constructarum in solo † Lateranen. non 6
autem in Ecclesia, seù Capella priùs constructa, & postea donata, qualis est hæc, de qua agitur.

Et hinc non vrget, quod ex congruo cursu temporis centum annorum præsumatur in aggregatione anni 1561. interuenisse consensum Ordinarij, & beneplacitum Apostolicum. Quia quidquid sit, an tempus computari debeat à die aggregationis, vel potiùs à die priuilegij per Sixtum V. anno 1586. restituti, super quo Domini nihil firmarunt, cessat difficultas, dum deficit obseruantia interrupta per continuas visitationes Episcoporum ab anno 1586. vsque ad annum 1670. præterito Summ. Episcopi *num. 1.* † quæ omnes 7
præsumuntur factæ iure Ordinario, dum constat locum esse situm in Diœcesi, & non docetur de exemptione, ad Text. *in cap. cum Episcopus 7. de offic. Iudic. Ordinarij in 6. Clement. attendentes de stat. Monac.* & faciunt tradita in his terminis per Add. ad Buratt. *decis. 576. n. 2. 19. et seqq.* sine qua obseruantia
† lapsus temporis non est considerabilis, vt in proposito notat 8
Add. ad Greg. *decis. 354. n. 18. vers. aduertendum tamen*, Coccin. *decis. 301. n. 2. et 3. cum alijs allegatis per* Rot. *decis. 329. num. 26. par. 9. rec.*

Constito autem ex prædictis de bono iure Eminentiss. Episcopi, facilè fuit DD. ei concedere manutentionem, † quæ 9
si ex sola iuris assistentia ei competeret *cap. cum persona §. fin. de priuil. in 6. vbi DD. omnes* Marescot. *var. resol. cap. 11. num. 1. et seqq. lib. 1.* Posth. *de manut. obserua. 45. n. 3. & seqq.* & firmauit Rota *decis. 655. num. 2. in fine par. 3. recent. et alibi passim*, multò fortiùs debetur † propter actuale exercitium plurium actuum 10
iurisdictionalium, vulgato *§. retinendæ instit. de interdict.* Rota *in Capuana Parochialium 15. Iunij 1666. §. Constito ex prædictis coram R. P. D. meo Beuilaqua, alijsque concordan.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. RONDININO.

Praten. Capellaniæ.

Mercurij 5. Decembris 1674.

ARGVMENTVM.

Ad beneficium iurispatronatus ille fuit institutus, qui maiorem partem vocum habebat, ad quem effectum fuit habita ratio numeri ad numerum, non autem meriti ad meritum; Pertinentia autem patronorum probari visa est ex pluribus præsentationibus effectum sortitis, ex quibus cùm de vltimo statu constaret, vtique pro eo iudicandum est, non obstante prætenso statu contrario, de quo non apparebat expresè ità vt dici posset quæstionem proprietatis absorbere possessorium.

SVM-

SUMMARIUM.

1 *Validitas sententiæ resultat ex reuolutione actorum, iuxtà vulg.* decis. Caputaquen.
2 *Validitas sententiæ præsumitur nisi doceatur de contrario.*
3 *Præsentatus à patronis habentibus maiorem partem vocum instituendus est.*
4 *ex Præsentatis quis habeat maiorem partem vocum, fit comparatio numeri ad numerum, non autem meriti ad meritum.*
5 *Iurispatronatus pertinentia probatur ex pluribus præsentationibus effectum sortis.*
6 *Patronorum bonum ius ex vltimo statu beneficij resultat, donec contrarium apertè doceatur.*
7 *Proprietas absorbere debet possessorium, vt contra illud iudicandum sit.*
8 *Status vltimus beneficij, vt non attendatur, quomodo constare debeat de statu contrario.*
9 *Possessio dicitur spoliatiua, nec manutenibilis, quoties euidenter constat de statu contrario.*
10 *Proprietatis quæstio, vt illam possessorij absorbeat, de ea plenè, & concludenter constare debet, & numer. 7. cum seqq.*

DECISIO CCCLXXXIV.

Controuersam Capellaniam in Ecclesia Cathedrali Praten. ad Franciscum Ianninum à Comitibus de Strozzijs præsentatum spectare in priori instantia, Rota pronunciauit præuijs decisionibus 20. Iunij 1672. & 20. Martij 1673. coram R. P. D. meo Emerix, quam sententiam in altera instantia confirmauit præuia decisione 26 Ianuarij proximè præteriti coram R.P.D. meo Calataiù.

Denuò autem prouocante Iacobo Bigaglia à Boddis ad eandem Capellaniam præsentato, causaque appellationis mihi commissa dedi dubium, An sententia Rotalis sit confirmanda, cui Domini affirmatiuè responderunt.

1 Validitas autem deducebatur † ex reuolutione actorum, iuxtà vulgatam *decisionem Caputaquen.* 260. *par.* 2. cum alijs in *recent. par.* 11. *decis.* 57. *num.* 2. quemadmodum in dubio
2 semper præsumitur, † nisi doceatur de contrario, ex rationibus, de quibus Doctores *in recent. par.* 11. *decis.* 129. *num.* 1.

Iustitia autem deducitur ex dictis decisionibus in hac causa emanatis, in quibus ostensum est institutionem ad contro-
3 uersam Capellaniam debitam fuisse Francisco Iannino, † veluti præsentato à Comitibus de Strozzijs maiorem partem vocum habentibus, ad terminos Tex. *in c. Quoniam, & ibi gloss. versic. qui maioribus de iurepatronat.* Garzias *de benefic. par.* 9. *cap.* 2. *num.* 257. Rota *coram Coccino decis.* 464. *num.* 5. & *coram Celso decis.* 85. *num.* 1. Quia data vtriusque præsentati idoneitate, quæ nunquam in dubium reuocata fuit, ad dignoscen-
4 dum quisnam ex eis habeat maiorem partem, † fit comparatio numeri ad numerum, non autem meriti ad meritum, iuxtà *notabilem gloss. in d. cap. quoniam, versic. qui maioribus, ibique* Hostien. *num.* 5. *vers. elegit de iurepatron.* Roccus *illo eodem tractatu, verbo honorificum num.* 58. & *post* Lambert. Rota *in Nullius, seù Taurinen. Prioratus* 4. *Iulij* 1668. §. *Institutioni coram Eminentissimo Carpineo Prodatario.*

Pertinentia iurispatronatus pro duabus ex tribus partibus ad Comites de Strozzijs, qui Ianninum præsentarunt deducta fuit, tàm ex præsentationibus illorum de Saffettis, à quibus Comites de Strozzijs causam habent, vt in priori Summ. eiusdem Iannini coram R.P.D. meo Emerix *num.* 4. 5. 10. & 20. ex quibus vt plurimum effectum sortitis per institutionem, &
5 pacificam possessionem præsentatorum † iurispatronatus pertinentia probatur, iuxtà notata per Canonistas *in cap.* 2. *de restit. in integrum* reassumpta à Calderin *in eius celebri cons.* 12. *de iurepatronat.* Dec *cons.* 126. *sub num.* 3. Ripa *in cap. cum Ecclesia Sutrina num.* 92. *de caus. possess. & propriet.* Rota *recent. par.* 4. *decis.* 176. *num.* 2. & *par.* 10. *decis.* 169. *num.* 10. & *in Lucana Beneficij* 4. *Iulij* 1670. §. *Quod autem cor. R.P.D. meo Vicecomite.*

Quam etiã ex vltima præsentatione facta à Philippo Strozzio effectum sortita per institutionem Orlandi de Baldinottis præsentati, in cuius iuribus subrogatus fuit Dominicus Pa-
6 nantes vltimus huius Capellaniæ possessor, † ex quo vltimo statu bonum ius Comitum præsentantium desumitur, quousque contrarium apertè doceatur, & quæstio proprie-
7 tatis † possessionem absorbet, iuxtà notissimam regulam Text. *in cap. querelam* 24. *de elect. in cap. consultationibus* 19. *de iurepatr. & cap. cùm olim de causa possess. & propriet.* in his terminis reassumptam per Rotam *in rec. par.* 6. *dec.* 13. *num.* 23. & *seqq. coram Bich. decis.* 361. *n.* 3. Cels. *dec.* 367. *illo eodem num.* & *in decisionibus huius causæ.*

Contrarius autem status antecedens probatus non fuit ex Instrumento fundationis, cùm illud ad hunc effectum attendi non possit ex rationibus deductis in decisionibus huius causæ coram R. P. D. meo Emerix, ex quibus apparet, vel hoc non esse testamentum à fundatore conditum, vel saltem remanet valdè turbidum, & æquiuocum, an illud sit, ac ideò minus aptum ad interuertendum vltimum statum,
† qui licet non attendatur, cùm docetur de contrario statu, 8
vel per confessionem partis, vel per rem iudicatam, vel etiam
per Instrumentum, † quasi tunc possessio appareat spolia- 9
tiua, ac ideò non manutenibilis, vt benè declarant Scribentes in *d. cap. Consultationibus, vbi* Abb. *num.* 9. & *in cap. ex literis, vbi* Butt. *num.* 8. & 9. *de iurepatron. cum alijs per* Rotam *in Bononien. iurispatronatus* 3. *Iunij* 1672. §. *finali coram me.* Hæc tamen debent esse adeò clara, vt animum iudicantis instrue-
re possint ad hoc, † vt quæstio proprietatis illam possessio- 10
nis absorbeat, vt benè declarat Rot. *coram Celso decis.* 367. *num.* 56. & *in rec. par.* 11. *decis.* 73. *num.* 18. & 34. & *par.* 12. *decis.* 90. *num.* 12. & 13. *cum alijs in Meleuitana Beneficij* 19. *Februarij* 1666. §. *minus releuat cum seqq.* & 23. *Iunij eiusdem anni coram Illustriss. Ottalora Præside Granaten.*

Et ità Iannino informante, & Bigaglia tamen pluriès vocato Domini responderunt &c.

Altera ex decis. in hac causa emanatis, illa nempè sub die 20. *Martij* 1673. *habetur impressa supra in hac eadem parte, vbi est decis.* 74. *in ordine, cæteræ verò si tempore haberi poterunt, & erunt impressione dignæ, inferius apponentur.*

R. P. D. CALATAIU.

Romana, seù Portuen. fideicommissi.

Mercurij 5. *Decembris* 1674.

ARGUMENTUM.

Quamplura bona assignauerat pater filijs pro eorum legitima, alimentis, & toto eo, quod prætendere possent; Cùmque deinde in suo testamento fideicommissum ordinasset, dubitatum est, an sub illo cadant bona præcedentèr assignata, quod quia dependebat à qualitate assignationis reuocabilis, vel non reuocabilis, illam plenariè cum translatione dominij factam deciditur ex iuramento, obligatione Camerali, & alijs clausulis in ea appositis, ità vt fideicommissum postea conditum eidem obstare nullo modo posset.

SUMMARIUM.

1 *Assignatio bonorum, seù diuisio facta à patre viuente inter suos filios, quatenus sit reuocabilis, transferat, vel non transferat dominium, & per tot.*
2 *Dominium transfertur ex assignatione facta cum iuramento, obligatione Camerali, & clausulis aptis ad illud transferendum.*
3 *Contractus etiam de sui natura reuocabilis, si fuerit roboratus iuramento, efficitur irretractabilis.*
4 *Clausula* omnia iura &c. nullo &c. ponens &c. *demonstrat omnia iura fuisse translata, & nihil penès transferentem remansisse.*
5 *Legitimam si filius acceptauit in vita patris, amplius reclamare non potest, etiamsi augeantur postea facultates paternæ.*
6 *Pater non potest amplius reuocare assignationem factam filio pro sua legitima, & quando vide supra à num.* 1. & *per totam.*
7 *Pater non prohibetur viuens assignare legitimam filijs, aliasque portiones, & alimenta.*
8 *Pater si in assignatione facta filijs, quidquam sibi reseruauit ad effectum testandi, signum euidens dictam assignationem fuisse translatiuam dominij.*

9 Re-

9 *Reseruans sibi aliquid ad effectum testandi necessè est, vt de eo expressè disponat, nec sufficit generalis hæredis institutio.*

10 *Dominium fuisse translatum apparet, si translatarius de re sibi translata disposuit tanquam sua.*

Amplia, & fortius si d. dispositioni interuenit transferens vel fideiussit ibid.

11 *Pater dicitur filios emancipasse, si illis assignauit bona, de quibus liberè disponere possint.*

12 *Bona filijs irreuocabiliter assignata, non cadunt sub fideicommisso postea à patre constituto.*

13 *Bona fideicommissi possunt alienari pro debito, pro quo fideicommittens fideiussit, & n. 17.*

14 *Donatio inter patrem, & filium substinetur stante emancipatione, & iuramento.*

15 *Assignatio facta à patre viuente pro legitima suorum filiorum, dicitur præuentiua solutio, & donatio ob causam.*

16 *Assignatio facta à patre viuente filijs pro sua legitima, non indiget insinuatione, alijsque solemnitatibus statuti.*

DECISIO CCCLXXXV.

CEnsuit Rota coram me 23. Iunij 1670. Antonio de Effectibus licèt vocato ad fideicommissum Antonij senioris non esse dandam immissionem ad bona possessa à Carolo, & fratribus de Ghisilerijs, qui illa vtpotè præcedenter assignata ab eodem fideicommittente proprijs filijs, & nepotibus pro omni, & toto eo, quod ipsi pro legitima, alimentis, & portione prætendere possent, tàm eo viuente, quàm post obitum, & tanquam distracta pro solutione census, in quo idem Testator fideiusserat, non cadebant sub fideicommisso, sed Causa reproposita die 7. Maij proximè præteriti recessum fuit à decisis, ea ratione, quod talis assignatio sapit donationem causa mortis, quæ semper à patre potest reuocari, & dicebatur fuisse reuocatam per subsequens testamentum cum clausulis derogatorijs, ibi -- *Cassando, & annullando ogn'altro suo testamento, & vltima volontà, tanto in parole, quanto in scrittura fino al presente giorno fatta*, & quod debita, in quibus Testator fideiusserat non excedebant summam scu. 500. aureorum, pro quibus creditores receperant in solutum, bestiamina diuersi generis, frumentum, lignamina, & pecunias; Cùm autem ex Instrumento assignationis melius considerato, fundamenta secundæ decisionis sublata remaneant, meritò Domini in primo decisis standum esse dixerunt.

Conclusio enim in secunda Decisione firmata, quod assignatio, seù diuisio, quàm in vita facit pater inter filios, non sit translatiua dominij, sed habeat vim vltimæ volun-
1 tatis, & ad libitum patris reuocari possit, procedit † in simplici assignatione, non autem quando constat Patrem voluisse statim irreuocabiliter transferre dominium in filios, Corn. *consil. 228. num. 11. & seqq. lib. 4.* Peregr. *de fideicom. art. 6. num. 46.* Altograd. *consil. 8. num. 11. et 78. lib. 1.* Torr. *de pact. fut. success. lib. 3. cap. 3. num. 13.* Rot. *decis. 633. num. 3. par. 3. et dec. 383. num. 7. cum seqq. par. 9. rec.*

Quod autem Antonius Pater, & Auus respectiuè voluerit in filios, & nepotes transferre plenum dominium irreuocabiliter, clarè constat ex eodem instrumento; in quo declarans ad huiusmodi assignationem deuenire ad sedandas lites, & controuersias inter filios, & nepotes, vsus est verbis assignauit, & consignauit cum clausulis *ad habendum, constituti, promissionis de euictione, et cum obligatione Camerali*
2 *de obseruando per se, et hæredes et cum iuramento*, † quæ omnia proculdubio important veram translationem dominij, & irreuocabilitatem contractus, Corn. *d. conf. 238. n. 11. et seqq. lib. 4.* Paris. *conf. 33. n. 17. et seqq. lib. 3.* Simon. de Præt. *de interpret. vlt. volunt. lib. 3. interpret. 1. dubit. 5. solut. 2. num. 10.* Altograd. *d. conf. 8. num. 13. lib. 1.* Torr. *de pact. futur. success. lib. 3. dicto cap. 3. num. 13. et 26.* Mart. *de success. legal. par. 4. quæst. 21. art. 11. num. 60.* Grat. *discept. 231. num. 12.* Rota *coram Caualer. decis. 647. num. 7. et in rec. d. dec. 633. n. 2. et 3. par. 3. et d. dec. 387. num. 9. par. 9. et coram Bichio decis. 207. n. 4.* & quod contractus aliàs re-
3 uocabilis, † iuramento roboratus sit irretractabilis, firmant Thesaur. *quæst. 93. num. 4. lib. 2.* Cancer. *variar. resol. par. 1. cap. 3. num. 23.* Peregr. *de fideicomm. art. 36. num. 17. et seq.* Merlin. *de legit. lib. 5. tit. 3. quæst. 9. n. 10.*

Item adiecit clausulam cessionis omnium iurium, & possitionis filiorum in locum patris, ibi, *omnia iura etc. nullo*
4 *etc. ponens etc.* quæ demonstrant † omnia iura fuisse translata in filios, & nihil penès patrem remansisse, Menoch. *conf. 361. n. 38.* Barbos. *clausf. 101. n. 17.* Rota *coram Bichio dec. 63. n. 9.*

Prætereà in eodem instrumento dicti filij, & nepotes medio iuramento promiserunt esse taciti, & contenti dictorum bonorum assignatorum, † vndè sicuti reclamare non pote- 5
rant, nec petere augumentum legitimæ, seù alterius portionis, quatenùs auctæ postea fuisset facultates paternæ, Cancer. *var. resol. par. 1. cap. 3. num. 25.* Torr. *de pact. futur. success. lib. 3. cap. 4. num. 18.* Ità nec pater † poterat bona assignata reuoca- 6
re, Fragos. *de regim. Reipubl. Christ. par. 3. lib. 5. disput. 8. §. 8. num. 240.* Ofasch. *decis. 125. nu. 4.* Rot. *d. dec. 633. n. 3. par. 3. rec.* Nec in iure prohibitum est patri præueniendo † suam 7
mortem assignare in vita tot bona suis filijs irreuocabiliter pro legitima, alijsque portionibus, & alimentis, vt latè tradit Altograd. *d. conf. 8. n. 25. et seqq. lib. 1.*

Tantò magis, quia pater sibi reseruauit certam partem bonorum ad effectum testandi, † quæ tamen non fuisset in filios 8
irreuocabiliter translata, sed remansisset penès patrem, & de illa potuisset disponere, vt considerat Paris. *d. conf. 33. num. 31. lib. 3.* Altograd. *d. conf. 8. num. 9. lib. 10.* Mart. *de success. legal. par. 4. quæst. 21. art. 11. num 62.* Simon. de Præt. *de interpret. vltim. volunt. d. resol. 2. num. 10.* Torres *de pact. futur. success. lib. 3. d. cap. 3. num. 26.* Ofasch. *d. decis. 125. num. 4.* Rot. *coram Bich. d. decis. 207. num. 6. et decis. 387. num. 15. par. 9. recent.* Immò nec de bonis assignatis expressè disposuit in testamento, † prout requiritur, 9
nec sufficit generalis hæredis institutio, Bardellon. *conf. 57. num. 9.* Franc. Anton. Cost. *consil. 7. num. 21.* Altograd. *d. conf. 8. num. 84. lib. 1.* quia non disposuit nisi de bonis sibi reseruatis, aliàs contrauenisset proprio iuramento, quod non est præsumendum.

Prædictis accedit, quod filij super bonis assignatis censum imposuerunt cum declaratione, quod erant propria, & pater in instrumento fuit præsens, & † fideiussit; Vndè manifestè ap- 10
paret dominium fuisse ab initio translatum irreuocabiliter in filios, Rota *d. decis. 633. num. 5. par. 3. recent.* & patrem tacitè filios emancipasse, † ad effectum vt possent de bonis assi- 11
gnatis liberè disponere, quod sufficit, Menoch. *præsumpt. 55. num. 28. et seqq.* Rot. *dec. 24. n. 4. par. 14. recent.*

Atque exinde duo inferuntur firmata in prima decisione, alterum quod dum bona exierunt à dominio † fideicommit- 12
tentis, comprehendi non poterant sub suo fideicommisso postmodùm ordinato, ad Text. *in l. sequens quæstio ff. de legat. 2.* Socc. iun. *conf. 72. num. 67. lib. 1.* Gratian. *discept. 82. n. 5.* Fusar. *de substit. quæst. 632. num. 1.* Mart. *de success. legal. par. 4. cap. 21. art. 11. num. 59.* Rot. *coram Bichio in d. decis. 207. num. 16. et coram Caualer. dec. 645. num. 5. et decis. 307. num. 3. par. 9. recent.* Alterum quod bona, de quibus agitur, poterant fideicommisso non obstante † alienari pro debito, pro quo idem Testator fideiusse- 13
rat, *l. filiusfamilias §. Diui ff. de legat. 1.* cum alijs in prima Decisione relatis.

Non obstat, quod prædicta assignatio sapiat donationem inter patrem, & filios, quæ de iure non valet, immò nec vigore Statuti Vrbis deficientibus insinuatione, & alijs solemnitatibus ab eodem Statuto requisitis. Quia cum supradictis interuenerit tacita filiorum emancipatio, & patris iuramentum, † non est dubitandum quin de iure communi donatio 14
substineatur, Ias. *in l. frater à fratre sub num. 44. vers. 7. limita, ff. de condit. indebit.* Clar. *in §. Donatio quæst. 8. n. 8.* Gratian. *discept. 82. num. 7.* Cancer. *variar. resol. tom. 3. cap. 2. num. 105. cum alijs adductis in dicta decis. 207. num. 26.* & cùm assignatio pro legitima in vita patris † nil aliud sit, quàm præuentiua debiti solutio, 15
& donatio ob causam, Altograd. *d. conf. 8. num. 33. et 34.* † non 16
indiget insinuatione, alijsque solemnitatibus Statuti Rota *coram Buratt. decis. 7. num. 7. et post* Fenzon. *ad Stat. Vrb. dec. 133. et dec. 118. num. 10. par. 6.*

Minus subsistit, quod nonnulla corpora possessa à Ghisilerijs non comprehendantur in dicta assignatione, & proinde cadant sub fideicommisso, nam Terræ in Vado, Dolea Vaschia, & in Monte Formello data † fuerunt in solutum pro fructi- 17
bus Census scutorum 500. auri, in quo idem pater pro filijs fideiusserat, vndè validè dicuntur alienata, ex deductis *in prima Decis. §. quoniam*, aliæ verò in Valle Ioria, & all'Acquasalsa sunt comprehensæ in dicta assignatione, vt apparet ex dicto Instrumento, & per consequens dici nequeunt subiectæ dicto fideicommisso ex supra allegatis.

Et ità vtraque &c.

Supra in hac eadem parte adest altera præsentis causæ decis. ibi in ordine 283. cuius in calce etiam aliam concordantem adnotauimus.

R.P.D.

REVERENDISS. D. ALBERGATO.
Sacræ Rotæ Decano.

Pisauren. Indulti.

Lunæ 10. Decembris 1674.

ARGVMENTVM.

Rursus ad trutinam reuocatur gratia Pontificis, vt possit vidua impunè transire ad secundas nuptias sine amissione vsusfructus sibi à marito relicti, quæ hic negatiuè resoluitur propter tria, Primum, quod fauor matrimonij, & procreationis liberorum non est causa sufficiens vt derogetur vltimis defunctorum elogijs, quando prout hic de generatione verisimiliter desperandum est, secundum quia mulier amplam dotem habebat, cum qua ijsomnibus benè consulere poterat, Tertium quia agebatur nedùm de præiudicio substitutorum, sed etiam eorum patris, qui amisisset vsumfructum in bonis suorum filiorum.

SVMMARIVM.

1 *Vidua nè teneatur seruare præceptum Testatoris non transeundi ad secundas nuptias, non sufficit sola causa matrimonij, & procreationis filiorum.*
2 *Mulier ætatis 46. annorum moraliter dicitur impotens ad generandum, & n. 6.*
3 *Mulier pinguis ob magnam sui corporis obesitatem, eo minus dicitur apta ad generandum.*
4 *Sterilitas mulieris cum primo viro, etiam cum secundo regulariter euenire solet.*
5 *Coniecturæ non singulariter considerantur, sed simul vnitæ coniunguntur.*
6 *Partus mulieris agentis 46. annum dicitur rarissimus.*
7 *Voluntati Testatoris ad derogandum ex causa publica, necesse est vt publicæ vtilitati aliter succurri non possit, & vid. sup. num 6.*
8 *Pontifices semper consueuerunt determinare quæstiones grauiores ad relationem Rotæ.*
9 *Papa si aliquid à Rota decidi mandauit, omnia examinari voluisse dicitur, quæ ad illius resolutionem quoquo modo pertinere possunt.*
10 *Vidua fauore, seu potius colore matrimonij non potest retinere rem sibi à Testatore relictam cum onere non transeundi ad secundas nuptias.*
11 *Vidua tenetur seruare præceptum Testatoris de non conuolando ad secundas nuptias.*
12 *Viduæ relictum cum onere non transeundi ad secundas nuptias, attenditur tanquam fauor voluntatis defuncti, non in odium ipsius mulieris.*
13 *Matrimonij fauor consistit, nè mulieres careant dote, non autem quod illæ contra voluntatem Testatorum sint opulentæ num. 10.*
14 *Vsufructu si priuaretur pater in bonis suorum filiorum, de illius præiudicio tractari diceretur.*
15 *Pater seruato mortalitatis ordine suis filijs præmori debet.*
16 *Subreptio non committitur, si Papæ fuit narratum præiudicium filiorum, cuius in consequentiam venit præiudicium patris.*
17 *à Proprietate verborum non receditur, nisi manifestè constet de sensu contrario.*
18 *Papæ declarationi standum est.*

DECISIO CCCLXXXVI.

Constare de causa publica non autem de præiudicio patris responsum fuerat coram me die 4. Iulij præteriti, sed resolutionis fundamentis hodie ad examen reuocatis, meliusque perpensis, recessum fuit à decisis.

Etenim quoad primam partem licèt aliqui ex Dominis in ea fuerint sententia, quod matrimonium Franciscæ, etiam
1 vti directum ad procreandam sobolem, † non sit causa sufficiens ad derogandum vltimis defunctorum elogijs, eo quia ex pluribus circumstantijs ab Informantibus pro Lapis insinuatis non obscurè ostendi videbatur moralis impotentia eiusdem ad generandum, † tùm ex prouecta ætate anno- 2
rum 46. vt sequendo *consil.* Fulgos. 212. firmant Boss. *tit. de Partu supposito num. 15.* Farinacc. *quæst. 150. num. 252* Narbon. *de ætate in anno 45. quæst. vnic. per tot.* tùm † ex obesi- 3
tate sui corporis, vt ex Hippocrat. Zacch. *quæst. Medic. legal. lib. 9. tit. 3. quæst. 7. num. 9. tom. 2.* Reies *in suo Campo elis. quæst. 82. num. 5.* Tùm denique ex † inueterata sterilitate 4
passa cum primo viro Zacch. *d. tract. tom. 1. lib. 3. quæst. 8. numer. 18. versic. & ego quidem, & num. 20.* Farinacc. *quæst. 150. num. 249.* Boss. *tit. de partu supposito num. 12. versic. & ita videtur.*

Quæ circumstantiæ non singulariter sumptæ, vt facit altera decisio, † sed simul vnitæ, prout in his materijs fieri solet 5
argum. Tex. *in l. Spadonem §. qui iura ff. de excusat. Tutor. & in l. Instrumenta, ff. de probat.* vel omninò desperatam, vel saltem adeò incertam reddunt sobolis procreationem, vt partus ex hoc matrimonio contingens esset æstimandus casus rarissimus, † indeque non attendendus ad effectum, vt dici possit 6
constare de causa publica sufficiente ad derogandum placitis Testatoris, & iuribus tertijs, ad Tex. *in l. ex ijs, & l. nam ad ea, ff. de ll.* cum notatis per Baldum *in l. 3. ff. eodem tit. & per* Rotam *decis. 73. impress. apud* Bondon. *collect. legal.* Quidquid examinando dubium cum diuersis terminis, in contrarium dixerit *decisio*, quæ reuidetur §. *Nihilominus.*

Præcipuum tamen, & vnicum resolutionis fundamentum fuit, quod dum Francisca mediante pingui dote ferè scutor. 7000. quam in casu transitus ad secundas nuptias, vt egro animo debuit, ità æquo voluit habere Testator, poterat condignum virum reperire, & sic consulere publicæ vtilitati procreationis filiorum, nulla suberat causa violandi mentem testatoris cum tertij præiudicio, † ad quem effectum requiri- 7
tur, vt publicæ vtilitati aliter consuli nequeat Ias. *in l. Gallus §. Et quid si tantùm in 2. lectur. n. 28. ff. de liber. et posthum.* Ruin. *consil. 108. n. 29. lib. 2.* Bellon. iun. *consil. 66. n. 5.* Gabriel *de iur. quæsit. non tollen. conclus. 2. numer. 5. et 24.* Autunez *de donat. Reg. par. 2. lib. 1. cap. 11. num 78. versic. cum igitur*, Rota *coram Dunozzet. decis. 482. numer. 16.* cum alijs relatis *in decis. §. minus relevare.*

Neque hodie placuit responsio data in eadem *decis. §. Nam quidquid*, & repetita ab Informantibus pro muliere, quod nempè Sanctiss. D.N. potuerit, & voluerit Indultum concedere, non obstante dote prædicta, & proindè cum declarauerit in illius concessione considerasse matrimonium, & versamur in gratia iam facta; Hinc omissis omnibus alijs strictè respondendum sit, An ex matrimonio vti directo ad procreandam sobolem resultet causa publica, & An constet de habilitate Franciscæ ad procreandum.

Quia dum Sanctissimo fuit à Lapis expositum in præsentia non concurrere causam publicam, & ille attentis expositis præuia gratiæ suspensione transmisit Rotæ examinari dubium, de quo agitur, inde sequitur, quod siuè versemur in gratia facta, siuè in facienda, semper verum sit eundem Sanctissimum suspendendo gratiam, dubitasse de illius validitate ex defectu causæ controuersæ, & requirendo super ea Rotæ cõsilium declarasse nolle vti sua plenaria potestate, sed velle ab eadem secundùm iuris tramites responderi dubio proposito, † iuxtà antiquam praxim Summorum Pontificum 8
determinandi, prout de iure quæstiones grauioris momenti ad relationem eiusdem Rotæ, de qua post Vestr. *in praxi lib. 2. cap. 17.* testatur Lotther. *de re benefic. lib. 1. in apparatu n. 87.* Ità vt hoc posito perperam restringi pretendatur examen per sensum subintellectum ad solam habilitatem Franciscæ ad generandum contra mentem Pontificis explicatam in dubio transmisso per verba generalia, & indefinita, hanc restrictionem nullatenùs præseferentia, & quid demandando ex præmissis examinari idem dubium, prout de iure censetur, † per 9
necessarium consequens voluisse examinari ea omnia, quæ ad illius iuridicam resolutionem quoquomodo pertinere dignoscuntur, ad Tex. *in l. 2. ff. de iurisdict. omn. Iudic* cum alijs per Rotam *coram Gregor. decis. 66. n. 14. in recen. decis. 253. n. 1. et seqq par. 6.*

Minus subsistit ex dote præfata non esse satis consultum publicæ vtilitati procreationis filiorum, dum à nuptijs contrahendis retrahitur Francisca ob timorem amittendi pinguem vsumfructum.

Quia fauor à legibus indultus matrimonijs non consistit in eo, quod pro illis contrahendis mulieribus indulgeri debeat retentio immensi patrimonij contra expressam Testatoris volun-

10 voluntatem,† & maximè viduis, † quæ similia præcepta ser-
11 uare tenentur, vt corrigendo *l. 2. C. de indict. Vid. toll.* determinat Imperator *in auth. cui relictum C. eod. tit.* cuius dispositio-
12 nem in fauorem voluntatis Testatoris,† non autem in odium & pœnam secundo nubentium emanasse, notat post Acostam *in l. cum tale §. si arbitrato, ff. de condit. & demonstrat.* Gonzal. Tellez. *in cap. secundum sub num. 9. post med. de secund. nupt.*

13 Sed in eo dumtaxat, † quod dote non careant, iuxtà text. *in l. 1. ff. solut. matrim. cum ibi notatis per* Barth. *sub num. 25. vers. tertia est, & in Auth. res quæ C. commun. de legat.* Vndè cum ea in præsenti facti specie plusquam congrua concurrat, absque vllo fundamento deducebatur ex sola ratione, quod nolit Francisca transeundo ad secunda vota amittere vsumfructum, vel potiùs hæreditatem sibi relictam, non posse dici satis consultum dictæ publicæ vtilitati procreationis filiorum, pro qua sufficit congruè posse nubere si velit ex supra allegatis.

Quantum verò attinet ad secundam partem decisionis facilior visa est resolutio, quia de præiudicio patris resultante ex huiusmodi Indulto, & quidem magis considerabili, quam fratrum, constare Domini censuerunt, nedùm propter amissionem duplicis vsusfructus, nempè iam acquisiti super dote
14 Franciscæ filiæ, † & alterius proximè acquirendi super hæreditate filijs deuoluenda per illius transitum ad secunda vota, *l. cum oportet, & l. fin. C. de bonis, quæ liber, & §. 1. instit. per quas personas nobis acquir.* & admittit *alterà decisio in §. fin. in fine.*

Verùm etiam propter amissionem omnis spei de hoc vlti-
15 mo acquirendo in futurum, dum † ipse seruato mortalitatis ordine præmori debet eidem Franciscæ *l. nam etsi parentibus in princ. ff. de inoffic. testam. & l. qui dum §. cum in Belloff. de reb. dub.*

Et quamuis ex præcibus à Iacobo, & filijs de Lapis porrectis pro reuocatione Indulti, tanquam subreptitiè extorti ob tacitum præiudicium patris, necnon ex verbis in casu, & ad effectum de quo agitur, annexis dubio transmisso, deduceretur Sanctissimum voluisse in eius disputatione haberi rationem non de quolibet præiudicio, sed de illo dumtaxat causante subreptionem, & proinde cum hoc sensu procedendo dictum fuerit in *Decisione*, quæ reuidetur §. *Quoad secundam & seqq.* præiudicia supra recensita vti consecutiua, & secundaria non debuisse exprimi in petitione gratiæ, neque propterea causare aliquam subreptionem, ea ratione, quia si Papa
16 occurrere voluit iuri filiorum principaliter † substitutorum, eo magis occurrere voluisse censendum sit iuribus patris à Testatore nullibi nominati, ex Felin. *in cap. in nostra sub nu. 14. vers. septimum Corollarium de rescript.* & alijs in *decisione* allegatis sub §. *cùm hoc igitur sensu.*

Nihilominus hæc omnia cessare videbantur ex declaratione eiusdem Sanctissimi hodie accuratiùs perpensa, qui dum voluit iura Patris, de quibus in præcibus nulla fuit facta mentio illæsa remanere, prout de iure satis declarasse visus est, noluisse eidem inferre aliquod præiudicium, itàvt cùm habeamus mentem expressam, & illa verba in casu, & ad effectum de quo agitur, solùm demonstrent Summum Pontificem voluisse mediante Dominorum responso informare animum suum de veritate, & existentia præiudicij ad effectum, vt habita illius cognitione, possit rectiùs dijudicare, andebeat relaxare gratiam suspensam; Hinc omissis omnibus interpretationibus, & coniecturis extrinsecis à proprietate
17 verborum, quæ † semper attenditur nisi manifestè constet de sensu contrario *l. prima §. si is, qui Nauem de exercit. act. & l. non aliter ff. de leg. 3.* Greg. *decis. 522. n. 3.* & obsequendo declara-
18 tioni Sanctiss. D. N. † cui standum esse cauetur *in Clem. 1. de probat.* Angel. *consil. 277. n. 1. circa med. versic. siuè igitur dicamus,* Rota *coram Cavaler. decis. 72. num. 52. & in recent. decis. 10. n. 17. par. 8.*

Responsum fuit constare de præiudicio patris, non autem de causa publica.

Vtraque &c.

Decis. quæ hic reuocatur, habetur impressa supra in hac parte, vbi est in ordine 360.

R. P. D. CALATAIV.

Ariminen. Pecuniaria.

Lunæ 10. Decembris 1674.

ARGVMENTVM.

Defectus adimplementi euitari prætendebatur, vel quia illud contineret alternatiuam, vel etiam quia neque alter impleuerat ex parte sua; Sed contra adimplere debentem deciditur, & relaxatur mandatum ad factum quia exceptio alternatiuæ non suffragabatur, cùm certum tantummodò modum, & qualitatem respiceret, quæ non tollunt effectum obligationis absolutè conceptæ; Non implementum verò alterius partis non operatur, quin prima mora, primusque defectus non fuerit commissus.

SVMMARIVM.

1 *Obligationem suam vnusquisque adimplere tenetur.*
2 *Mandatum ad factum relaxatur contra illum, qui aliquid adimplere debet.*
3 *in Alternatiuis alteram partem adimpleri sufficit.*
4 *Alternatiua solum modum, vel qualitatem respiciens, non tollit obligationem absolutè conceptam.*
5 *Obligatio extincta nullum continet creditum.*
6 *Creditum per solutionem extinguitur.*
7 *Adimplementum in sola parte non sufficit, quia requiritur in tot.*
8 *Sequestrum non exequutum, nec effectuatum non afficit, et in nihilo suffragatur.*
9 *Fides simplex, nullam fidem facit.*
10 *Sequestrum quod non fuerit effectuatus apparet, si creditor illo non fuit vsus, et debitor liberè soluit.*
11 *Adimplere qui ex parte sua non curauit non potest alteri opponere exceptionem non adimplementi, limita vt num. seq.*
12 *in Adimplemento attenditur ille, qui primo non adimplenit, et primam moram contraxit.*

DECISIO CCCLXXXVII.

Mandatum ad factum ab A. C. relaxatum contra Laurentium, & alios de Pastonis, Rota coram me sub die 16. Aprilis* 1674. tanquam validum, & iustum dixit esse exequendum, Causa autem hodie reproposita standum censuit in decisis.

Cùm enim Laurentius, eiusque filij in solidum vendiderint Prædium S. Paterniani Antonio Mariæ de Fabris, pacto inter alia adiecto, quod creditum scut. 708. cessum ab Emptore contra Manganonum in computum prædij, esset exigendum, eiusque pecunia eroganda in extinctionem censuum passiuorum in Instrumento descriptorum, † tenen- 1
tur Pastoni iuxta formam eorum obligationis docere dictos census extinxisse, quam cùm vsque adhuc non adimpleuerint, † rectè fuit ab A. C. contra ipsos relaxatum manda- 2
tum ad factum pro adimplemento promissionis, Rota *coram Bichio decis. 266. num. 16. et in decis. quæ reuidetur §. patens enim.*

Nec obstat, quod cùm mandatum sit alternatiuè conceptum, satis sit Pastonis exhibere apocham contra Manganonum ad effectum vt dicantur ex parte sua adimpleuisse, ex regula, quod in † alternatiuis alteram partem ex ipsis suf- 3
ficiat adimplere Rota *coram Reuerendiss. Royas decis. 178. num. 1.*

Quia ex illorum hodierno Summ. *n. 1.* literaliter apparet mandatum fuisse relaxatum pro scut. 708. monetæ absolutè, ad effectum tamen illa deponendi, † alternatiuam autem re- 4
spicere illorum amotionem, ibi — *Nec amouen. donec exhibuerit apocham similis crediti similis summæ etc.* vel docuerit de e xactione.

Vltrà quod apocha crediti in actis exhibita, vtpotè pro maiori parte exacta, nempè in scut. 500. nec exactio implicata in extinctionem censuum prout fuerat conuentum non suf-

5 suffragatur † quia in ea parte nullum continet creditum, †
6 quod per exactionem remansit extinctum; Retrouenditio autem censuum Pompilij Baldi non excedit summam scut. 423.
7 monetæ veteris, † ideóque firmum remanet, quod pro restanti quantitate non constat de adimplemento, Rota *post Zacch. de oblig. Camer. decis. 70. num. 17.*

Minusque releuat, quod non potuerit exigere à Manganono residuum summæ contentæ in apocha, stante quod ad instantiam Fabij contra eundem fuerit sequestrum relaxatum.

Quia benè subsistit responsio data *in decis. §. impedimentum,*
8 † quod tale sequestrum non fuit effectuatum, & exequutum contra d. Manganonum.

Nec obstat fides Curialium Ariminen. testantium de stylo Mandatarij apponendi à tergo sequestri relationem, illamque consignandi creditoribus, non autem Notario Causæ.

Quia est simplex fides, † quæ nihil probat, & vlterius ex 9
eo non arguitur, quod sequestrum fuerit exequutum, quodque Faber illo vsus fuerit, † immò de contrario apparet ex 10
solutione ex post facta à Manganono, vt aduertit *Decisio §. impedimentum in fine.*

Nec dicatur Fabrum integrum pretium non persoluisse, & ideò cùm ex parte sua non adimpleuerit, † non possit con- 11
tra Postonos allegare exceptionem non implementi.

Quia cùm ipsi prius defecerint exigendo pecunias, & non extinguendo census in totum, prout debebant, hoc primum non implementum, † & prima mora consideratur, Rot. *cor.* 12
Cau. dec. 605. n. 4. & post Zacch. de oblig. Cam. d. dec. 70. n. 17.

An autem Faber, qui saltèm non deposuit, sed retinuit, rem, & pretium, teneatur ad fructus recompensatiuos Domini censuerunt non esse præsentis inspectionis.

Et ità vtraque, &c.

D E C I S I O N E S

In imprimendo omissæ, & aliæ pro complemento Operis superadditæ.

R. P. D. T A I A.

Hispalen. Decimarum.

Lunæ 12. Iunij 1673.

A R G V M E N T V M.

Occasione attentatorum declaratur illa conclusio, quod ad effectum, vt ob non prosequutionem lis dicatur habita pro derelicta, & causa censeatur finita, non sufficit silentium plurium annorum, nisi simul concurrant, & aliquod factum positiuum, & sui non iuris notitia, cùm alioquin instantia Iure Canonico tàm in Rota, quàm in Curia sit perpetua.

S V M M A R I V M.

1 *Instantia Iure Canonico est perpetua, non solùm in Rota, sed etiam in Romana Curia, & num. 6. & 7.*
2 *Attentata sunt omnia gesta post inhibitionem, siuè illa præsentata Iudici, & parti, siuè alteri ex illis.*
3 *Attentata sunt etiam gesta circa rem connexam maximè si commissio habeat clausulam* quam, & quas.
4 *Attentata sunt omnia gesta post recursum habitum ad Signaturam, & pendente discussione commissionis causæ.*
Appellatio commissa simpliciter retrotrahitur ad diem, qua interposita est, & omnia medio tempore gesta efficit attentata, num. 4.
5 *Attentata sunt omnia gesta post appellationem, & post quam causa fuit introducta curam Iudice, ad quem.*
6 *Lis non dicitur finita post lapsum temporis, quia instantia Iure Canonico est perpetua, & sup. num. 1. & n. 7.*
7 *Lis vt dicatur habita pro derelicta, non sufficit sola negligentia in prosequendo, nisi simul factum positiuum, & sui non iuris notitia concurrant.*
8 *Lis vt ob solam negligentiam in prosequendo dicatur habita pro derelicta, silentium debet prouenire ab eo, qui causam prosequi tenebatur.*

D E C I S I O CCCLXXXVIII.

NEque breuius, neque clariùs præcipuum factum constare potest, quam constiterit coram Pirouano 1. Iulij 1626. apud Posth. *de manut. decis. 211.* vbi Capitulum Hispalen. obtinuerat mandatum tàm à Vicario Hispalen. quàm à Nuncio Hispaniarum in quasi possessione leuandi decimas de bonis, & locis de Benazuza, & causa ad Rotam deuoluta cum clausula *sine præiudicio mandati de manutenendo*, & non retardata solutione decimarum arbitrio Rotæ, additur opportunè cum clausula *quam, & quas, &c.* non intrare arbitrium pro retardatione fuit resolutum, & 7. Augusti sequentis mandatum fuit expeditum. 1

Lite pendente, & Iure Canonico † perpetua omni instantia non solùm in Rota, sed etiam in Romana Curia apud Vestr. *in prax. cap. 5. num. 2. lib. 3.* modernus Dominus Oppidi introduxit nouum iudicium in Consilio Regio anno 1663. in quo ipso Consilio Capitulum institit pro remissione causæ ad Rotam, vbi præcipuè per dictam clausulam *quam, & quas* pendebat, & pendet, & tamen Consilium Regium primo mandauit decimas sequestrari 1. Decemb. 1668. & deinde pronunciauit decimas spectare ad Dominũ Oppidi 9. Iunij 1671. vndè Capitulum adhuc nouam commissionem impetrauit, vt inhiberem reuocarem, & procederem, prout inhibui 31. Iulij subsequentis, & literæ præsentatæ fuerunt, & petitum, vt debitæ executioni mandarentur, & Scriba Cameræ daret copiam processus &c. 9. Septembris, sed Consilium Regium mandauit, vt Domino Oppidi satisdanti mandata necessaria expedirentur 10. Nouembris sequentis. Reclamauit Capitulum, & Consilium Regium vix admisit appellationem ad effectum deuolutiuum adeout quamuis Capitulum iteratis vicibus coram eo institisset, declarat se pro inhibito, etiam quoad effectum suspensiuum dicto Comiti se opponenti ac instanti sibi literas exequutoriales concedi, eas concesserit, & illi expediri iusserit, vndè dubitatum est hodie, An constet de attentatis, de quibus DD. constare, dixerunt, non solùm post inhibitionem Rotalem sed & antea.

Post inhibitionem Rotalem quidem indubitatum, vt indubitabile fuit, & ferè alteri Parti petenti dilationem de alijs ante inhibito Rotalis † post præsentatione attentata reddit om- 2
nia deinde gesta, siuè præsentata fuerit Iudici, & Parti, siuè alteri, ex illis, Rota *dec. 332. n. 2. par. 14.* cum alleg. Hoc enim præcipuè operatur inhibitio Rotalis, quando commissio, vt in præsenti continet clausulam *quam, & quas, &c.* † Quod 3
attentata sint etiam gesta circa rem connexam, prosequitur Rota *d. loco.*

Sed & post appellationem, quia ex eo, quod Dominus Noster commisit simpliciter, omnia medio tempore gesta, nempè dũ habitus fuit recursus ad † Signaturam & discutie- 4
batur, an appellatio esset admittenda, sunt censenda attentata, perinde ac si ab initio fuisset appellatio admissa, Rota *coram Durano decis. 96. num. 2. & decis. 240. nu. 3.* cum alijs.

Et post litem in Rota † introductam 1622. etiam à Domi- 5
no Oppidi per appellationem dicuntur attentata, *cap. 6. de appell. in sexto, & ad Rubr. ipsas vt lite pendente nihil innouetur,* cum ibi adnot. & alijs.

Et finita non dicitur lis Iure Canonico per lapsum temporis
† cum instantia sit perpetua, & cum pluribus Rota *coram Bi- 6
chio decis. 395. n. 17. & recentius decis. 452. n. 7. par. 14.* nisi quando vltra negligentiam Actoris in prosequendo, † copulatiuè 7
concurrat factum aliquod positiuum indicans, quod Collitigans litem pro derelicta, & sui non iuris notitiam habue-

habuerit, vt declarat Achill. vt lit. pend. dec. 156. cum alijs cor. Bichio d. decis. 395. n. 18. & 19. & in causa appellationis decis. 255. ex n. 5. par. 11. Interim obseruata quæstione impertinente vbi non agitur de Actore, † Appellante, & de silentio prouueniente ab eo, qui tenebatur litem prosequi &c. quæ obseruauit D. de Luca de Iurisdict. disc. 12. n. 4. vers. Quamuis autem lib. 3. 8

Et ità pro informante, &c.

R. P. D. MATTHÆIO.

Adrien, seù Pennen Congruæ.

Veneris 18. Martij 1672.

ARGVMENTVM.

Episcopo assignatur congrua in scutis 700. monetæ, quia minor summa non visa est sufficiens pro manutentione personæ, gradus, & substentatione suæ Ecclesiæ, eaque præcipua, & à pensionibus datur immunis, quia ille non consenserat, nec aliter sua bona hypothecauerat; vt proinde etiam redditus patrimoniales ei liberè sint dimissi, cùm nemo teneatur suis sumptibus militare, etiamsi fuerit diues, plura ideo in hac materia bellissimè accommodantur.

SVMMARIVM.

1 *Congrua Episcopi, vel Parochi loco alimentorum succedit, ex qua ipsi, & eorum familia alimentari, & gradus maiestas præseruari debet.*
2 *in Congruam Episcopi, vel Parochi quando etiam eorum redditus patrimoniales computandi sint, & num. seq.*
3 *Congrua assignatur in recompensam laborum, quibus subiacent tàm Episcopi, quàm Parochi.*
4 *Episcopi, & Rectores indefessis vigilijs curæ animarum præsunt.*
5 *Episcopi, & Rectores suas Ecclesias prohibentur dimittere.*
6 *Altari inseruiens de Altari viuere debet.*
7 *Episcopi, & Rectores dicuntur necessarij operatores, qui vineam, & Christi bonis operibus fructiferam reddunt.*
8 *Mercenarius dignus est mercede sua.*
9 *Testes optimè informati, & qui administrarunt aliquos redditus etiam virtualiter dicuntur probare negatiuam.*
10 *Fides iurata Episcopi data in Camera pro solutione decimarum optimè probat redditus suæ Ecclesiæ.*
11 *Fructus Ecclesiæ vbi non agitur de annullanda pensione, sed solùm de assignanda congrua Episcopo, vel Parocho, non adeò rigorosè probandi sunt.*
12 *Congrua Episcopo, vel Rectori assignanda leuiores probationes sufficiunt.*
13 *Fructus Ecclesiæ pro assignanda congrua Episcopo probari nè debeant per decennium, vel aliud tempus.*
14 *Militare proprij stipendijs nemo debet, etiam diuitijs abundet.*
15 *Episcopi, & Parochi dicuntur militare sub vexillis Christi.*
16 *Congrua Episcopi, vel Parochi debetur antequam pensiones soluantur, quia non computatur inter fructus, sed inter impensas.*
17 *Episcopi, & Parochi in eorum congrua sunt potiores pensionarijs, & illis anteponendi sunt.*
18 *Congrua taxata Episcopo in scut. 700. de excessiuitate redargui non debet, cum à Concilio taxetur in mille.*
19 *Episcopi onera plura enumerantur pro substentatione suæ personæ, gradus, & num. 20.*
21 *Congrua in taxanda Episcopo, vel Parocho Rota & Iudex dicuntur habere arbitrium, & qualiter illud exercere debeant.*
22 *Ecclesiam pensionibus, & oneribus grauatam si acceptauit Episcopus, vel Parochus quatenus sibi præiudicent, & num. seqq.*
23 *Congruæ priuilegium non solis Episcopis, vel Parochis, sed toto ordini clericali conceditur.*
24 *Episcopus cæteri debet nè propter egestatem mendicare cogatur, & ità contemnetur à subditis, à quibus venerandus est.*
25 *Acceptando Ecclesiam pensionibus, & oneribus grauatam tacitè, vel expressè Episcopus, vel Parochus non sibi præiudicant.*
26 *Pensione pro annullanda, quæ probationes fieri debent.*

DECISIO CCCLXXXIX.

TRanslata à bo. mem. Card. Farnesio pensione annua sc. 150. ad fauorem Petri Vanucci, Andreæ Panserij, & Vincentij Biotti, quam de anno 1656. fel. rec. Papa Alexander VII. ad sui fauorem reseruauerat in summa scut. 200. super fructibus vnitarum Ecclesiarum Adrian. & Penen. reportauit Reuerendiss. Ioseph Spinuccius modernus Episcopus earundem Ecclesiarum sententiam ab A. C fauorabilem super assignatione Congruæ in sc. 700. & Rota disputatio prius dubio, An & pro qua summa congrua deberetur, eandem opinionem amplexa fuit.

Enim verò Episcopo petenti sibi condecentia alimenta assignari, denegari haud potest congrua, † quæ loco alimentorum succedit, ex qua ipse ali, eius familia nutriri, & Episcopatus maiestas præseruari debet, *cap. extirpen. & cap de Monachis de præb. cap. 1. eod. tot. in 6.* Rebuff. *in tractat. de congrua qu. 4. in princ.* Cæsar. de Grass. *dec. 6. numer. 11. & 13. de præben.* Rot. *coram Greg. XV. dec. 507. num. 5. & in recent. decis. 419. nu. 2. & 3. par. 2.* & fuit dictum tam in vna Pamphiloneñ. *Congruæ 27. Nouembris 1594. coram bo. mem. Cardin. Millino*, quàm in alia S. Seuerini *Congruæ 22. Iunij 1665. coram R. P. D. Ottalora, §. siquidem*. 1

In hac autem sententiam eo libentiùs DD. conuolarunt, ex quo pensio nullo modo fuit reseruata ad fauorem bo. mem. Cardinalis Farnesij cum aliqua Reuerendiss. Episcopi obligatione, vel hypotheca suorum bonorum, quæ effecit, admitti, & computari debeant in congruam omnes, & singulis illius patrimoniales redditus, vt tenet Rota *in S. Seuerini congruæ § fin. vers. res est*, & sic cùm cesset penitùs in casu, de quo agitur huiusmodi obligatio, omni difficultate carere debet, quo ipse disponere possit de bonis suis, & non obstante, quod pingue patrimonium possideret, illudque † augeret, non tamen congruæ beneficio veniret spoliandus, quæ nunquam denegatur cum illa soleat assignari in recompensationem laborum, † quibus subiacent illi, qui indefessis vigilijs curæ animarum præsunt, *Innoc. in cap. Episcopus num. 2. vers. bene licet de præben. vbi Panormitanus, & Felin. num 6. & idem Felin. in cap. postulasti de rescript.* Couar. *in cap. 1. num. 2. de Test.* Sotus *de iust. & iur. quæst. 10. art. 2. lib 4.* Nauar. *in Apologia de redditibus Ecclesiæ par. 1. cap. 1. num. 1.* Paris. *de resign. benef. lib. 5. quæst. 6 n. 154.* Surd *de alimen. tit. 9 quæst. 12. num. 9. & seq.* Soccin. *consil. 91. col. 3. num. 3. vers. secundum quod præsupponitur lib. 3.* Alex. *cons. 116. & seq. lib. 7.* Rot. *coram bo. mem. Card. Celso dec. 65. num. 5.* 2 3 4

Tantoque magis placuit DD. huiusmodi resolutio, inspectis Sacrorum Canonum constitutionibus prohibentibus, † nedum Episcopis, & Rectoribus dimittere Episcopatum, & Ecclesiam, sed etiam præcipientibus os bouis triturantis non esse ligandum, & Episcopatum, † qui Altari seruit de Altare viuere debere, *cap. cum secundum Apost. de præben. cap. penul caus. 1. quæst. 2. Innoc. in cap. Episc. n. 1. eodem. tit.* Abbas *in cap. 1. num. 3. de magistrat.* Bellet. *disquisit. Clerical. par. 1. tit. de bonis Cleric. §. 6. numer. 5.* Menoch. *de arbitrar. cas. 195 nu. 5.* Rot. *coram Verallo dec. 306. num 5. par. 3. & d. dec. 65. coram bon. mem. Card. Celso, & in rec. 50. num. 17. par. 7.* cùm enim ipse sit † necessarius operator, qui vineam Christi fructiferam bonis operibus reddit, dignus † est mercede sua *cap. quacumque 12. q. 2.* 5 6 7 8

Ecclesias autem, de quibus agitur esse destitutas redditibus sufficientibus, ex quibus solui posset huiusmodi pensio in sc. 150. annuis deponunt sex Testes, qui ordine iudiciario examinati insufficientiam redditaum optimè dilucidant, nedum quia omnes sunt sacerdotali charactere insigniti, & alij administrarunt redditus earundem Ecclesiarũ, alij subcollectoriam spoliorum exercuerunt, vt in Sum. *nu. 7.* † qui cùm videantur optimis probationibus instructi, etiam virtualiter dicuntur negatiuam coarctare, Paris. *cons. 162. numer. 14. volum. 4.* Surd. *cons. 96. numer. 65.* Altograd. *cons 284. numer. 15.* Adden. *ad Ludouis. dec. 325. num. 27.* Rot. *coram Eminentissimo Ottob. dec 247. nu. 2.* Verum etiam quia istæ dispositiones firmiorem, & solidiorem corroborationem recipiunt ex fide iurata Episcopi antecessoris data in Camera † ad effectum soluendi decimas, quas ipse fateatur dictas Ecclesias non excedere valorem scut. 399. vt in Summario numer. 10. ex quibus om- 9 10

omnibus exuberanter videtur probatur status illorum, qui non est opus, quod tam rigoroso examine comprobetur,
11 † ex quo non agit Dominus Episcopus de annullanda pensione super fructibus illarum Ecclesiarum imposita, sed tantùm petit, vt sibi assignetur congrua ad hoc, vt commo-
12 dè, & condecenter viuere † posset, quo casu, etiam leuiores probationes admittuntur, & non habet necesse probare valorem Eccclesiarum per decennium, Cesar de Grass. *d.7.n. 19. de præben.* Rot. *decis.* 550. *nu.* 1. *par.* 1. *rec.* & *dec.* 159. *numer.* 8. *par.* 5. *tom.* 1.

Et tamen Testes adducti vltra illorum qualitatem, & experientiam nedum probant illorum valorem per decennium, sed deponunt per 30. annos continuos huiusmodi Ecclesias non reddidisse nec vberiores, nec pinguiores redditus, qui
13 erant semper inuariabiles, vt in Sum. *num.* 4. † quæ probatio satis erat, quod fieret per aliquot annos ante, vel post arbitrio iudicantis, Greg. Lopez *tit.* 5. *l.* 56. *glos.* 5. & 6. Rot. *coram Greg. dec.* 145. *num.* 2. & *dec.* 283. *num.* 6. *par.* 7. & *decis.* 159. *n.* 9. *par.* 5. *tom.* 1. *rec.* & fuit dictum in Aquen. *pensionis* 19. *Nouembris* 1608. *coram bon. mem. Lancellotto.*

Vndè firmata insufficientia redditũum, & attentò quod
14 proprijs † stipendijs militare nemo compellitur, etiamsi diuitijs abundet sine difficultate admitti debet, quod Episcopus cum militet sub vexillis Christi Congruam vti sibi debitã petere queat antequã soluantur pensiones impositæ super fructi-
15 bus Ecclesie, aut aliæ reseruationes † deducantur, dum congrua, quæ Episcopo, vel Rectori debetur, non debeat com-
16 putari inter fructus † sed inter impensas necessarias, quæ ab eadem Ecclesia fieri debent, & deductis prius impensis culturæ, Episcopi, & Rectores pro consequendo credito congruæ anteponendi sunt, vti potiores pensionarijs, qui vti credito-
17 res fructuum, † ex illis solum satisfieri debent Rota *in Campanien. pensionis post Marchesi par.* 1. *fol.* 547. *coram Greg. XV. dec.* 507. *num.* 5. *vers. quæ in primis in rec. dec.* 410. *par.* 1. & 763. *n.* 1. *par.* 2. & *in d. S. Seuerini congruæ* 22. *Iunij* 1665. *coram R. P. D. Ottalora* §. *neque releuat in fine.*

Hinc nulla remanet Pensionarijs occasio conquerendi, quod huiusmodi congrua fuerit à DD. taxata ad fauorem Reuerendiss. Episcopi in sc. 700. quia vltra quod à Sacro Concilio Tridentino *cap.* 13. *sess.* 24. *vers. ad hæc* illa fuit assignata
18 in scut. 1000. † quæ intelligi debet de moneta illarum partium, vbi situs est Episcopatus, vt dixit Rota *coram Greg. dec.* 507. *n.* 6. *in fine*, certum est, quod in illius taxatione erat potissimum considerandum, quod Episcopus sustinet onera duarũ Ecclesiarum, quod non congruit *decisioni S. Seuerini Congruæ.* & tamen in illa conceditur congrua in eadem summa, quæ
19 in minori quantitate illi concedi non poterat, ex quo † pro existimatione suæ dignitatis, pro seruitio suæ personæ condecentem famulorum numerum penes se retinere debet perpensis ordinarijs, & extraordinarijs, quas pro reparatione, & conseruatione Ecclesiarum ipse continuò facere tene-
20 tur, † vna cum oneribus prouidendi Seminario, dispensandi elemosynas, accedendi ad Sac. Limina, ac substinendi immunitatem Ecclesiarum in litibus, prout recenset quoque *d. dec. S. Seuerini congruæ* §. *onera verò.*

Quibus ponderatis, & maximo magna animarum quantitate in duabus Ciuitatibus commorantium, valdè exactè S.
21 Rota suum arbitrium regula est, † quod habet in huiusmodi taxatione *l. final. C. de ordin. cognit. l.* 7. *C. vbi pupill. educ. debeant*, Alex. *cons.* 72. *lib.* 5. Aym. *cons.* 159. *n.* 9. Menoch. *de arbitrar. casu* 169. *n.* 1. Rebuff. *de congr. quæst.* 1. *n.* 80. Tondut. *de pens. cap.* 8. *n.* 2. Grat. *discept.* 399. *n.* 6. & dixit Rot. *in Pacen. congruæ* 8. *Ianuarij* 1612. *coram bon. mem. Sacrato.*

Obiectum, quod exaduerso à Pensionarijs fuit excitatum, quod sibi imputare debet, si Episcopatum huiusmodi pensio-
22 nibus grauatum, & alijs oneribus inuolutum acceptauit, † non fuit visum DD. sufficiens ad impediendam hanc congruæ assignationem, ex quo non potest oriri ipsi Episcopo aliquod præiudicium ab huiusmodi acceptatione, quia non ha-
23 bet priuilegium ad sui fauorem tantum concessum, † sed illud toti ordini, & dignitati fuit impartitum, & ideò ne propter mendicitatem, & egestatem à suis diœcesanis contemnatur, quorum venerationẽ ipsi puram, & incorruptam præ-
24 seruare debent, & † ne impediatur animarum curæ inuigila-
25 re, † nec tacitus, nec expressus consensus ad hunc effectum in aliqua consideratione haberi debet, Rebuff. *in tract. de congrua quæst.* 12. *num.* 91. Rot. *dec.* 420. *n.* 5. *par.* 2. *rec.*

Fundamenta desumpta ex *dec.* 406. *n.* 6. *coram bo. mem. Card. Celso ex d.* 55. *n.* 4. *penes* Tondut. *de pens.* & *in alia Eugubina pensionis* 4. *Maij* 1671. *coram R. P. D. Bourlemont* non merentur al-
26 legari, † cùm illæ loquantur de probationibus, quæ fieri debent ad effectum annullandi pensionem, non obstante quod etiam, vt supra diximus, plenè, & concludenter factæ fuerint ex testibus formiter examinatis probantibus negatiuam aliorum bonorum, illorumque redditũum, remouendo actum à sensu, & asserendo aliter esse non posse, quin ipsi scire deberent, quibus optimè discussis, eo magis DD. placuit resolutio capta ad fauorem Reuerendiss. Episcopi.

Hæc decisio in alijs voluminibus ommissa, ideo hic ponitur, quia est in eadem causa, in qua sunt præcedentes dec. 23. & 351. *hac eadem parte.*

REVERENDISS. D. ALBERGATO.
Sac. Rotæ Decano.

Ciuitatis Castelli Bonorum.

Lunæ 27. *Iunij* 1672.

ARGVMENTVM.

Fideicommissum prætendebatur constitutum in donatione, vel quia facta erat sub mentione sponsalium, vel quia referebatur ad aliud fideicommissum præcedens; sed pro libertate bonorum deciditur, tùm quia filij donatarij non erant in conditione positi, nec de coniecturis constabat, tùm etiam quia relatio, cùm ad aliud potuisset referri, nullam fideicommissi constitutionem operabatur, attento præsertim verbo *liberè*, quod omnimoda facultatem disponendi importat.

SVMMARIVM.

1 *Cautela Angeli vigore fideicommissi non suffragatur dicto de libertate bonorum.*
2 *in Donatione facta etiam sub mentione sponsalium, filij donatarij non censentur vocati, si nec fuerunt in conditione positi, nec concurrunt coniecturæ.*
3 *Donatio facta ad hoc vt donatarius condecentius viuere possit, & ad prospiciendum suis necessitatibus, personalis, est, nec ad illius filios pertransit.*
4 *Dictio dicti est personalis, & ad alias non extenditur.*
5 *Fideicommissum non censetur constitutum ex relatione dispositionis ad aliud fideicommissum, si illa alium effectum operare potest.*
6 *Donatio facta* liberè *excludit fideicommissum.*
7 *Fideicommisso nihil magis repugnat quam bonorum libertas, seu libera, disponendi facultas.*
8 *Fideicommissi bona* liberè *donata, non intelliguntur solum durante vita grauati, si illi competebant detractiones.*
9 *Correctio in incontinenti euitari omnino debet.*
10 *Donatio bonorum fideicommissi facta à grauato, cui competebant detractiones, in eisdem detractionibus verificatur, & substinetur.*
11 *Detractiones faciendi ius quod competebat grauato, illius donatario, eiusque creditoribus competit.*
12 *Creditores vigore obligationis cameralis habent obligata omnia iura suorum debitorum, & supra n.* 11.
13 *Pecunia dicitur in obligatione, bona autem promissa stare in solutione, dum ab eadem pecunia incipit obligatio.*
14 *Detractiones fuisse consumptas, quis teneatur probare.*
15 *Licentia, de qua opus non erat, dicitur ad cautelam obtenta, & petenti non præiudicat.*

DECISIO CCCXC.

ITerum DD. visa est libera ab omni fideicommisso donatio bo. mem. Archiepiscopi Thesalonicensis ad fauorem Io. Francisci, † & propterea non suffragari Marchioni Ioan- 1
ni cautelam Angeli ad impediendã executionem mandati ab Aloysia obtenti contra illius bona hæreditaria pro liberatione à molestijs, quas ipsa patitur vti heres Floridi qui pro eodẽ Io: Francisco in censu scut. 400. fideiusserat, parum releuante, quod in donatione fuerit facta mentio sponsalium, à Ioanne Francisco contractorum, † quia non sequitur, quod 2

censeatur facta filijs donatarij, cùm nulla coniectura concur-
rat, nec in conditione positi aduertit, vt præter relatos *in*
præterita decis. aduertit Rot. *dec.* 555. *n.* 8. *coram bon. mem. Bi-*
3 *chio*, † quinimò contrarium præsefert lectura, dum donatio
fit ad hoc, vt illo condecenter viuere posset, & ad prospi-
ciendum necessitatibus dicti Ioannis Francisci, nam
4 dictio *dicti* † est personalis, & ad alios extendi potest *l. qui*
liberis §. hæc verba ff. de vulg. & pupill. Dec. *consil.* 218. *n.* 9. Bar-
bos. *dict.* 87. *n.* 5. *&* 6. Rot. *dec.* 1178. *n.* 4. *& dec.* 2121. *n.* 68. *coram*
bo. mem Coccino.

Nec ex eo quod donans se retulit ad testamentum Vincen-
tij, infertur, quod voluerit, & ipse fideicommissum ordi-
nare in bonis donatis, vel illa vigore fideicommissi ipsius Vin-
centij præuentiuè restituere Ioanni Francisco in eodem testa-
5 mento † vocato, quia ex hac relatione tantùm deducitur,
quod & ipse Archiepiscopus à naturalibus filijs non abhorre-
bat, quemadmodum ipse fideicommittens non abhorruit,
eos vocando in defectum legitimorum, vt ponderat *præterita*
6 *decisio*, præcipuè quia donatio facta est *liberè*, † ex quo ori-
tur vrgens coniectura, quod noluerit donatarium grauare,
7 cùm fideicommissum directo repugnet † libertati disponendi
cap. cum Episcopus, vbi gl. in verbo liberè de offic. ordin. in 6. &
si aliter intellectus admitteretur, sequeretur quod in eodem
8 instanti donans se correxisset, † quod absurdum est omninò
vitandum, *l. vbi repugnantia ff. de reg. iur.* Rot. *dec.* 194. *numer.* 5.
par. 5. *rec. & in Romana Beneficiatus* 31. *Ianuarij* 1671. *§. non rele-*
uat cor. Reuerend. ss. D. meo Beuilaqua almæ Vrbis Gubernatore.

Minus subsistit, quod Verbum illud *liberè*, attento præce-
denti fideicommisso Vincentij, intelligatur durante vita Ar-
9 chiepiscopus, qui tunc bonis fideicõmissarijs fruebatur, † quam
cum Archiepiscopus ex huiusmodi fideicommisso deberet cõ-
10 sequi suas detractiones † in his debet verificari, ad Text. *in l.*
Marcellus §. res quæ ff. ad Trebell. & quemadmodum ipse pote-
11 rat ex fideicommisso illas detrahere, † ita competit ius detra-
hendi vigore donationis Ioanni Francisco, & suis creditori-
12 bus † qui vigore obligationis in forma Cameræ Apostolicæ
habet omnia illius iura obligata Rota *decisione* 189. *numer.*
3. *apud Zacch. de oblig. camer. & decis.* 50. *num.* 65. *penès Mer-*
lin. de pignor.

Et quamuis in præterita decisione firmatum fuerit bona
stabilia in donatione promissa esse in solutione, & pecuniam
13 in obligatione, † dum ab ea incipit promissio, iuxtà Text. *in*
l. si quis stipulatus fuerit decem in melle ff. de solut. Vndè infere-
bant informantes contra Aloysiam, ipsam tamquam sim-
plicem creditricem, & actricem se fundantem in competen-
tia detractionum, teneri contra Marchionem vigore fidei-
commissi possidentem firmare statum, & ostendere quid eis
Archiepiscopo competeret; Nam vltra quod non constat de
identitate bonorum Vincentij, obiectum procedit quando non
adest inuentariũ, & fideicõmissarius docet de aliqua præceden-
14 ti alienatione facta per grauatũ, † secus autè quando prout hic,
licèt non constet de inuentario, nulla alia alienatio præcessit,
quia tunc creditores grauati habent fundatam intentionem
in competentia detractionum, & fideicommissario allegantī
consumptionem incumbit onus probandi, vt pluries distinxit
Rota *in Romana domus* 27. *Maij* 1667. & plenius *in Reatina fidei-*
commissi 14. *Iun.* 1669. *§. pro conciliandis cum §§. seqq. coram R. P.*
D. meo Bourlemont, & in Romana fideicommissi de Maximis 17.
eiusdem mensis §. nec dici coram Eminentiss. D. meo Card. Cerro,
confirmata 4. *Maij prox. præteriti cor. R. P. D. Rondinino.*

Cæterum in facto non subsistit defectus ratificationis Ioan-
nis Francisci, quia per publicum instrumentum datum in
Summario responsionis Aloysiæ contrarium conuincitur:
prout nihil releuat licentia post donationem obtenta ab Ar-
chiepiscopo à San. Mem. Vrbano VIII. disponendi ad fauo-
15 rem naturalium, † quia fuit obtenta ad abundantiorem cau-
telam, cùm in donatione præcedenter facta opus non fuisset
per rationes deductas *in §. fin. præteritæ decisionis editæ coram*
me 22. *Iunij* 1671. quam Domini in omnibus hodie approba-
runt, vtraque parte informante, &c.

Præsens decis. emanauit in eadem causa alterius decis. supra in antecedenti parte 17. *quæ ibi omissa, hic ideo fuit apposita.*

R. P. D. CASTRILLO.

Romana Fideicommissi, seù Saluiani.

Sabbati 26. *Nouembris* 1672.

ARGVMENTVM.

Quod Iudex delegatus, quales sunt DD. Auditores Sac Palatij, post latam sententiam functus sit officio suo, plenè in hac decisione discutitur, in eaque firmatur non posse iterum quocumque prætextu nouam sententiam proferre, etiamsi primam sententiam nulliter, vel cum aliqua præseruatione pronunciasset.

SVMMARIVM.

1 *Auditores Rotæ sunt iudices delegati.*
2 *Iudex delegatus suam pronunciando sententiam, siuè ritè siue nulliter, dicitur functus esse officio suo.*
3 *Auditor Rotæ post latam sententiam functus est officio suo, & num.* 14.
4 *Iudex omittens aliquid in sententia, quando non dicatur nunciasse super tota causa, ita vt possit iterum pronunciare & num. seq.*
5 *Iudex si nulliter ex defectu citationis pronunciauit, potest iterum pronunciare.*
6 *Iudex pronuncians super immissione dicitur pronunciare super tota causa, licet omiserit condemnationem fructuum.*
7 *Fructus in iudicio immissionis veniunt accessoriè, & consecutiuè, non autem principaliter.*
8 *Fructus qui non sunt comprehensi in sententia non possunt peti vigore eiusdem sententiæ.*
9 *Sententia est stricti iuris, & extenditur ad ea, quæ verbis non continentur.*
10 *Iudex pronuncians super immissione cum præseruatione fructuum non potest illorum occasione iterum super eadem immissione pronunciare.*
11 *Iudex delegatus à Principe quatenus in pronunciando differat à iudice ordinario, & n. seqq.*
15 *Expensæ, earumque taxatio dicuntur esse pars executionis sententiæ.*
16 *Iudex quatenus possit de suæ sententiæ nullitate cognoscere, num. seq.*
17 *Iurisdictionem dare non possunt partes illam non habenti.*
18 *Nullitas primæ sententiæ potest opponi etiam post secundam sententiam illius confirmatoriam, & quando.*

DECISIO CCCXCI.

Pro confirmatione sententiæ Reuerendissimi D. mei Decani responderat Rota coram me 9. Maij proximè præteriti non obstantibus exceptionibus nullitatis, incompetentiæ actionis, & iniustitiæ tunc in contrarium adductis ab Informantibus pro Honoratis, sed illis hodie sub nouo examine positis, ex capite nullitatis recessit à decisis.

Illa enim resultare visa est DD. ex defectu iurisdictionis Reuerendissimi D. Decani, qui postquam de anno 1653. per sententiam declarauerat dandam esse immissionem Ioannis Baptistæ Lutio, nedum aduersus creditores Lucilli, sed aduersus R. P. D. Honoratum, quantumuis non citatum, non poterat absque noua commissione eandem immissionem de nouo concedere contra hæredes Honorati, sub prætextu nullitatis primæ sententiæ, quia Iudex † delegatus, qualis est quilibet Sacræ Rotæ Auditor, siue ritè, siue nulliter pronunciauerit, † dicitur functus officio suo, & amittit iurisdictionem tam de iure ciuili quam canonico, *l. iudex posteaquam* 55. *ff. de re iudic. l. si vt proponis* 4. *C. quomodo, & quando iudex, cap. in literis* 9. *& cap. venerabili* 37. *de offic. & potestat. iudic. deleg. Innocent. in cap. pro illorum num.* 3. *vers. in alijs de preb.* Rota *coram Dunoz. sen. decis.* 71. *num.* 11. *& seqq. coram Durano dec.* 8. *sub num.* 2. *coram Caual. dec.* 347. *num.* 2. *& in recent. decis.* 110. *numer.* 3. *par.* 9. & in specie † Auditorum Sacræ Rotæ Gutierez canon. *quæst. lib.* 2. *cap.* 2. *numer.* 15. *&* 24. Vant. *de nullit. in rubr. coram quo nullitas proponi possit num.* 15. Scacc. *de iudic. lib.* 1. *cap.* 26. *sub num.* 3. *& de appell. qu.* 19. *remed.*

remed. primo concl. 6. num. 92. Niger. *de except. cap. 12. §. 30. num. 15. & est punctualis decis. 16. de re iudic. in nouis.*

Et quamuis in decisione, quæ reuidetur dictum fuerit Reuerendissimum Decanum propter omissam condemnatio-
4 nem fructuum, † non pronunciasse super toto negotio, &
5 hinc vti non perfectè functum officio suo rectè potuisse † id, quod nulliter ex defectu citationis pronunciauerat iterum pronunciare ex Bartolo, Felino, *& alijs allegatis sub §. vnde cum posset.*

Nihilominus Domini in hodierna disputatione facti circumstantijs maturius perpensis censuerunt applicari non posse casui præsenti huiusmodi limitationem; quia per sententiam latam super immissione dicitur pronunciatum super to-
6 to negotio principali, † non obstante omissa condemnatione fructuum, quia isti veniunt consecutiuè, & accessoriè, non
7 autem principaliter, † vt patet ex Text. *in l. Paulus 42. & ibi gloss. sub verbis circa condemnationem ff. de re iudic.* & dixit Rota *coram Seraph. decis. 835. num. 6.*

Et quamuis illi peti non potuissent vigore d. sententiæ, quæ
8 cùm sit stricti iuris, † non extenditur ad ea, quæ verbis non
9 continentur, † & hinc fuisset necessaria noua sententia vt in specie firmauit. Rot. *coram Seraphin. dec 835. num. 6. coram Buratto decis. 558 num. 4. & coram Merlin. decis. 330. numer. 4. & 5.* non exindè tamen Reuerendiss. D. meus Decanus, quatenus ipsi remansisset præseruata iurisdictio pronunciandi super fru-
10 ctibus † poterat hac accepta occasione, iterum pronunciare super negotio principali iam diffinitiuè determinato, vt probant auctoritates supra allegatæ, & in specie Rot. *d. decis. 16. sub num. 3. vers. in primam tamen opinionem de re iudic. in nouis.*

Minus releuare visa est altera limitatio allata ab Informan-
11 tibus pro Lutio, nempè quod ista conclusio † non procedat in Iudice delegato à Principe ex Menoch. *arbitr. lib. primo quæst. 67. nu. 43. & seqq.* Carleuall. *de iudic. tom. 1. disp. 7. nu. 26. & seqq.* Niger *de except. d. cap. 15. §. 30. num. 9.*
12 Primo quia præterquam quod isti loquuntur † nedum contra communem opinionem DD. vt fatetur idem Menoch. *d. quæst. 67. numer. 44. vers. non ignoro tamen*, & probatur ex su-
13 pra allegatis, verum etiam contra † opinionem pluries firmatam à Rota tàm in genere de iudicibus à Principe delegatis, vt in *præcit. decis. coram Dunoz. decis. 71.* Caual. *decis. 347. & in rec. decis. 100. par. 9.* quam in specie de Auditoribus
14 huius † Sacri Tribunalis, vt in *d. decis. 16. de re iudic. in nouis* cessat in propositio casu omnis dubietas, quia etiam iuxtà sensum *Carleual.* in contrarium *allegat. d. decis. 7. sub num. 46. in fine*, quando sententia, prout hic, transiuit in iudicatum, &
15 fuerunt taxatæ expensæ, † quæ sunt pars executionis Ferrett. *cons. 43. numer. 7.* Martin. Andreas *decis. 43. num. 8. &* Rota *coram Bichio decis. 544. nu. 18.* non poterat amplius Iudex, etiam-
16 si delegatus à Principe † de eius nullitate cognoscere, vt notant Scribentes in *d. cap. in literis 9. de offic. potest. Iud. delegat.*

Neque ad sanandam hanc nullitatem suffragatur consensus, qui ex diuersis actibus prætenditur præstitus ab Honoratis in iudicio secundo loco agitato coram Reuerendiss. D. Decano, quia præterquam pro parte ipsorum fuit expressè protestatum ante secundam sententiam de nullitate processus ex quocumque capite, vt in eorum Summ. *num. 1.*
17 notissima est iuris regula non esse in facultate partium † dare iurisdictionem non habenti iuxtà *capit. primo, & cap. quarto de offic. & potest. iudic. deleg. vbi Felin.* Rot. *decis. 451. numer. 13. part. 2. & decis. 9. num. 4. part. 4 tom. 1. & decis. 142. num. 4. par. 6. rec.*

Quod deniq; nullitas primę sententiæ possit opponi etiam
18 post secundam illius confirmatoriam, † quando ista non transiuit Alex. *cons. 111. numer. 3. vers. tamen fallit libr. 5.* Gabr. *cons. 49. numer. 1. & 2. lib. 1.* Adden. *ad Greg. decis. 176. numer. 14. & 15.* & dixit pluries *Rota*, & signanter *coram Mantic. decis. decis. 301. num. 2. coram bon. mem. Cardin. Celso decis. 326. nu. 10. & in recent. decis. 474. num. 4. cum seqq. 510. num. 1. & 512. num. 2. par. 2.*

Et ità vtraque, &c.

Plures in hac causa decisiones factæ sunt, quas omnes cumulauimus supra in calce alterius decis. 304. in hac eadem parte.

R. P. D. RONDININO.

Romana Pecuniaria.

Veneris 11. Martij 1672.

ARGVMENTVM.

Statutaria Vrbis præscriptio *cap. 158. lib. 1.* in hac decisione declaratur, quatenus illi ignorantia creditoris præiudicet, vel ne, & suffragetur, etiam fauore debitoris forensis, maximè Clerici per modum priuilegij eodem Statuto vti volentis, quo in casu licèt regulare sit, illum à principio actus declarare debere, eo vti velle; huiusmodi tamen declaratio in hoc casu non est necessaria, quinimò ea minus fieri posse deciditur.

SVMMARIVM.

1 *Statutum* Vrbis lib. 1. cap. 158. *inducit præscriptionem, seu solutionem præsumit, si per 16. annos debitum non sit petitum, & num. 23.*
2 *Statutum de præscriptionibus dicitur fundatum ad exemplar præscriptionis iuris communis.*
3 *Ignorantia euidentissima, & libera ab omni negligentia requiritur ad effectum excludendi præscriptionem.*
4 *Præscriptio siue Statutaria Vrbis, siue etiam iuris communis, vt excludatur propter ignorantiam quid requiratur, & num. 3.*
5 *Sententia, & res inter alios acta non preiudicat tertio.*
6 *Solutiones quæ in plures causas cedere potuerunt, non possunt prætendi quod potius in vna, quam in aliam causam cesserint.*
7 *Non probat hoc esse quod ab hoc contingit abesse.*
8 *Ignorantia facti proprij est prorsus inuerisimilis, & improbabilis in viro prudenti, & cordato.*
9 *Ordinem alicui dirigens nemo penes illum inexatum remanere voluisse præsumitur, sed potius esse sollicitus de solutione.*
10 *Ordinem faciens tenetur esse sollicitus de solutione, saltem pro illius recuperatione.*
11 *Ordinem alicui directum non recuperans supponit solutionem fuisse factam, & habetur ac si pecuniam in effectu soluisset.*
12 *Ordo soluendi intelligitur cum effectu.*
13 *Mandans argentario vt alteri soluat, ipse videtur soluere.*
14 *Statutum de præscriptionibus habet locum etiam fauore forensis.*
15 *Statutum de præscriptionibus dicitur decisorium.*
16 *Statutum loci in ijs, quæ oriuntur post contractum per negligentiam, vel moram attenditur, si in eo mora, & negligentia commissa sunt, & num. 14.*
17 *Præscriptio quæ non currit contra creditorem absentem, ita currere nequit fauore debitoris absentis, qui conueniri non potest.*
18 *Præscriptionem si creditor interrumpere poterat nullam habet excusationem.*
19 *Impedimentum, quod remoueri potuerat, non suffragatur.*
20 *Clericus per viam priuilegij potest vti Statutis laicorum, & num. seqq.*
21 *Clericus si vult vti Statuto laicorum hoc debet declarare à principio, & vid. num. seq.*
22 *Præscriptio statutaria Vrbis in præsumpta solutione fundatur, & num. 1.*
24 *cum Statuto dicitur se conformare, & declarare se eo vti velle, qui simpliciter contraxit, nihil contra illius formam agendo.*
25 *Statuto à principio actus non vtens, an illi renunciare dicatur, & num. seq.*
26 *Renunciare non dicitur Statuto qui in principio non declarat se eo vti velle, & quando sup. à numer. 23. vsque ad finem.*

DECISIO CCCXCII.

CVm * die 19. Iunij præteriti dato dubio, An constaret de
credito Cauallerini itaut mandatum A. C. exequutioni
demandandum esset, negatiua prodijt resolutio innixa mu-
1 nicipali Vrbis præscriptioni *lib. 1. cap. 158.* † quæ sexdecim an-
nis elapsis sine debiti petitione illius solutionem præsumit,
illam confirmandam esse hodie Domini responderunt.

Neque ad excusandam Cauallerini negligentiam, in qua
2 dicebatur municipalem hanc præscriptionem fundari † ad
communis iuris præscriptionis exemplar *in l. sicut 3. & in l. om-
nes 4. C. de præscript. 30. vel 40. annorum*, ac in *l. 1. §. fin. C. de an-
nali præscript.* attendi meruit ignorantia huiusce exactionis
suo iussu à Tronato factæ, cùm nullatenus probetur ex con-
tinuatis solutionibus totius cambij ab Angelino factis, etiam
post ordinem longè iam exactam, de quibus nullatenus do-
3 cetur ea concludenti probatione, † ex qua insurgat iusta igno-
rantia ab omni negligentiæ nota immunis, prout hoc in casu,
opus esset, ad Text. *in cap. 2. de rest. in integr.* latè Mandell. *Al-
ba cons. 18. num. 1.* alijq; congesti à Merend. *contr. lib. 10. cap. 21.
num. 8. & lib. 22. cap. 33. num. 2.* cum quo transijt Rota *in recent.
par. 10. decis. 293. num. 15. & seq. & par. 12. decis. 258. num. 16.* & in
4 terminis † statutariæ huiusce præscriptionis probant Rom.
Decius, alijque deducti in præterita *decis. §. non enim, & in rec.
par. 4. tom. 3. dec. 555. num. 7.* & loquuntur auctoritates per Scri-
bentes contra decisionem adductæ a Fenson. *ad d. cap. 158. nu.
68. & 70.* Maresc. *lib. 2. var. resol. cap. 67. num. 39. vers. in qua fuit*,
Rota *coram Verallo decis. 207. par. 3. coram Greg. XV. decis. 425. in
fine, & coram Merlino decis. 811.*

Minusque ex dicta sententia A. C. Bulgarini, quę vtpotè
5 inter alios acta, † Tronato nequit præiudicium inferre, ad
notissimos Text. *in toto tit. C. res inter alios acta*, *in l. de vnoquo-
que 47. & in l. sæpè 63. ff. de re iudic.* cùm potiùs ex eadem sen-
tentia integrè relata in Summario responsionis Tronati alte-
rius positionis *num. vnico*, constet plura cambia inter Angeli-
num, & Cauallerinum intercessisse, in quorum causam cum
6 subsequentes prætensæ solutiones cedere potuerint, † perma-
net æquiuoca, minusque concludens probatio, quod cesserint
7 in causam totius cambij, cùm non probet hoc esse, † quod ab
hoc contingit abesse, inquit Text. *in l. neque natales 10. ibique
gloss. vers. cum nihil C. de probat. & in l. non hoc 4. vers. querendum
C. vnde legitim.* & probant. *Canonistæ in cap. in præsentia 8. de
probat.* cum similibus.

8 Vel quatenus ignorantia prædicta elici vnquam posset, †
remanet penitùs inuerisimilis, & improbabilis in quolibet
viro cordato, qui non facilè permitteret pecunias exactas, vel
9 ordinem exigendum penès aliquem tamdiu remanere, † cùm
ipse mandans huiusce exactionis teneretur esse sollicitus, cùm
ageretur de commodò, vel damno ipsius ignorantiam addu-
centis, ad Text. *in l. quamquam 7. vbi gloss. verb. non poterit ff. ad
Velleian. & in l. quisquis 15. C. de rescind. vendit.* Rota *rec. par. 9.
decis. 176. num. 6. & 7.* & circa quod ipse tenebatur inquirere,
10 † saltem pro cedulæ recuperatione, ad Text. *in cap. penult. vbi
Canonistæ omnes de reg. iur.* Dec. *cons. 161. num. 5. vers. quando, &
in facto alieno*, vt in terminis similis exactionis Rota *coram
11 Bichio decis. 135. num. 18.* aliàs ordinem non recuperando, † ha-
betur ac si ipse pecuniam Tronato soluisset, cùm ordo soluen-
12 di † intelligatur cum effectu, ad Text. *in l. 1. §. 1. ff. quod quisque
13 iur.* & qui mandat Argentario, vt alteri soluat, † ipse videa-
tur soluere inquit Text. *in l. qui mandat ff. de solut.* vt in proprijs
terminis Rot. *ianuen. dec. 2. num. 15.* Turr. *de camb. disput. 3. quæst.
5. num. 21.*

Quod etiam Tronatus sit forensis, idemque hac Vrbis præ-
scriptione vti nequeat, sub iudice amplius reuocatum non
fuit, subsistente responsione decisionis, quod cùm ordinis de-
14 legatio hic in Vrbe facta sit, hicq; motum iudicium, † locus
proinde est statutariæ dispositioni, etiam forensis, cùm in
15 statutis decisorijs, † quale est hoc præscriptionem inducens, in
ijs, quæ contingunt post contractum per negligentiam, vel
16 moram † attendatur locus, in quo mora, & negligentia con-
tractæ sunt iuxtà theoricam *Bart.* communiter receptam *in l.
1. num. 18. & 19. C. de Sacros. Eccles.* cum qua in præcisis termi-
præter adductos *in decis. § neque subsistere, & §. seq.* transeunt
Galganett. *ad d. cap. 158. § an hoc statutum*, & ibi Fenson. *num.
61. & 62.* Rota *in diuers. par. 1. decis. 608. & in rec. par. 4. to. 3. dec.
555.* adeout nihil in casu aduersetur, quod saltim ex eo quod
esse forensis, atque ideo absens ab Vrbe conueniri à Caualle-
rino non potuerit, adeoque sicuti præscriptio non currit con-
17 tra creditorem † absentem, ita currere nequeat fauore debi-
toris absentis, qui conueniri non poterat, ex traditis per Odd.
de restit. in integr. par. 1. quæst. 12. num. 60. quia cùm ex attestatio-
nibus originaliter exhibitis, ac relatis in Summ. responsionis
nati *num. vnico*, constet ipsum pluribus annis post d. ordinis de-
legationem in Vrbe permansisse, ac ideo Cauallerinum præ-
scriptionem statutariam interrumpere potuisse, † nulla com- 18
petit ei excusatio, cùm non suffragetur impedimentum, quod
remoueri potuit †, *l. qui potest ff. de reg. iur. c. diuersitatem, vbi* 19
Abbas in fine de cons. præbendæ, Balbus *de præscript. par. 1. par. 6.
principal. nu. 23.* & in præcisis terminis Rot. *diuers. par. 1. decis.
603. num. 2. vers. præterea.*

Satis fecit pariter decisio quoad tertiam Clericatus Tronati
exceptionem, quia ille non impedit, † vt per viam priuile- 20
gij Clericus Statuto vti possit ad terminos Text. *in cap. cum ve-
nissent 3. de eo qui mit. in possessionem*, vt concordata sententia
Bartoli *in l. cunctos populos C. de summa Trinit. & fid. Cathol.* ma-
gistraliter tradit Lap. *allegat. 101. à num. 6.* cum quo transeunt
communiter Scribentes relati *in dec. Sperelli 11.* Rot. *in rec. par.
12. decis. 343. nu. 36. & 37. & alij in dec. 553.* ita vt neque hoc ca-
su opus fuisse videatur, quod Tronatus à principio declaraue-
rit † se velle vti hoc Statuto prout per doctrinam Grass. *de ef-* 21
fect. cleric. effect. 2. n. 486. & 491. & Lamberteng. *de contr. glos. 2.
verb. mulierum num. 58.* ad hoc, vt Clericus laicalibus statutis
vt † possit, huiusmodi declaratione opus esse firmauit Rot. 22
*in Senogalien. fructuum census 19. Iunij 1644. sub §. denique coram
Reuerendiss. D. Ghisilerio Episcopo Imolen. in Rom. pecuniaria 18.
Iunij 1655. coram Eminentiss. Cerro* quæ est *in recen. par. 12. dec.
343. num. 36. & 37.* confirmata 28. *Martij 1664. §. & hinc non rele-
uat. cor. eodem*, & comprobata *in Nouarien. Saluiani 5. Decem-
bris 1670. §. 2.* reiecta fuit *cor. R. P. D. Vicecomite.*

Quia cùm non versemus in statuto disponente super con-
tractu, vel alio actu huiusce explicitæ declarationis à princi-
pio actus capace, quam si in actu delegatæ exactionis, vel
etiam postea Tronatus fecisset, declarando velle vti præscri-
ptione statutaria, nihil egisset, quia eo ipso pecunia ab ipso
non restituta Cauallerino argueretur, & præscriptio † statu- 23
taria cessaret, vtpote in præsumpta solutione fundata, vt in
fortioribus terminis tradit Gutier. *in l. nemo potest n. 200. & seq.
ff. de leg. 1.* Canc. *var. res. par. 1. c. 18. nu. 28.* Rot. *in hoc statuto cor.
Bic. dec. 311. n. 22.* Hinc pro sufficienti declaratione hoc casu ha-
betur, quod simpliciter contraxerit, nihil contra formam
statuti agendo, † quia eo ipso dicitur illi se conformasse, ac 24
declarasse eo vti velle, ad notata per Salic. *& alios in auth. Cassa
vers. sanctiones C. de Sacros. Eccles.* Vulpell. *de immunit. par. 2. nu.
43.* & admittit *idem Grass. d. effect. 2. nu. 498.* neque tunc dicitur
quis statuto à principio actus non vtens, † quoad actum illum 25
statuto renunciasse, ad Text. *in l. 1. & 2. C. de his qui munera
spontè subeun. lib. 10.* vt arguit Rot. *in d. Senogallien. fructuum cen-
sus in fine coram Reuerendiss. Imolen.* quotiescumq; vt supra di-
ctum est, actus ille à principio non erat capax, quod hoc mo-
do Clericus statuto vteretur, † cùm non dicatur renunciatum 26
priuilegio vtendi statuto, quando à principio actus neque eue-
nit, neque euenire potuit casus, quo per expressam accepta-
tionem illo vteretur, Text. *est in l. si vnus 34. §. fin. iuncta l. seq.
ff. de seruit. rustic. præd.* quem ad hoc notabilem dicit Felin. *in c.
cum accepissent nu. 25. in prima limitat. de constit. Lotter. de re be-
nef. lib. 2. quæst. 7. n. 24.* Ciriac. *contr. 57. nu. 18.* & *19. & contr. 98. n.
6.* Surd. *cons. 419. num. 28. Cassan.* qui loquitur † quando non fuit 27
expediens vt statuto *ad consuet. Burgund. rubr. 1. §. 4. vers. non
velle num. 4.* Rot. *coram Seraphino dec. 1043. nu. 3.*

Ex quibus omnibus, iunctis etiam alijs præsumptionibus solutionem à Tronato factam suadentibus, vtraque parte informante in decisis DD. permanserunt.

Hæc decisio emanauit in eadem causa alterius decis. 375. supra parte 17. rec. quæ ibi omissa, hic ideo fuit impressa.

REVERENDISS. D. ALBERGATO,
Sac. Rotæ Decano.

Romana Dotis, & Legati.

Lunæ 27. Iunij 1672.

ARGVMENTVM.

De dotis restitutione tractatur, & ideo quæritur an illa assignata in fructibus, fructus ad maritum spectent, vel potiùs vxore defuncta fuerint restituendi, quod cum distinctione resoluitur, assignationis factæ in ipsis fructibus, vel in iure illos recipiendi, quia pri-

primo casu fructos dicuntur ipsa dos, ideoque veniunt restituendi, secundo verò casu illi ad Virum spectant, quia solum ius percipiendi dicitur in dotem traditum.

S V M M A R I V M.

1 *Sententia transit in iudicatum, si appellatio remansit deserta, quia per biennium non fuit prosequuta, & nihil in causa actum sit.*

2 *Læsio est fundamentum restitutionis in integrum, quę semper cessat stante validitate, & iustitia sententiæ.*

3 *Validitas sententiæ ex actorum reuolutione resultat, si in eis seruata sint omnia requisita vulg.* decis. Caputaq.

4 *Dotis restitutio non conceditur nisi doceatur de traditione scripturarum pro conueniendo debitore assignato, & de exactione, seu negligentia mariti.*

5 *Dos ad effectum obtinendi restitutionem, aliud est quod fuerit constituta à muliere, illius patre, vel ab extraneo.*

6 *Dos assignata in fructibus, seu annuis redditibus in illis consistere dicitur, qui propterea soluto matrimonio restituuntur mulieri.*

7 *Maritus sibi imputet si annos redditur in dotem recepit, quia eorum commodo tantum fruitur, durante matrimonio, sed illos postea restituere tenetur.*

8 *Dos assignata in iure percipiendi annuos redditus, in eodem iure consistere dicitur, ideoque redditus percepti spectant ad virum.*

9 *Testes qui tractarunt matrimonium, & se subscripserunt capitulis matrimonialibus, plenè probant.*

10 *Testis vnicus, qui fuit mediator, si est adminiculatus plenam fidem facit.*

11 *in Dotem quid fuerit assignatum, ex particulari prouisione contrahentium resultat, potius ad vnum quam alterum facta.*

12 *Prouisio facta potius in vnum casum vel rem, quam in altero ex illis, denotat voluntatem contrariam in eo, de quo non est prouisum, & num. 11.*

13 *Attestationi alterius ex partibus sibi præiudiciali creditur.*

14 *Dotem quid fuerit comprehensum, arguitur ex qualitate coniugum impares nuptias contrahentium.*

Amplia quia etiam habetur ratio de sufficientia, vel insufficientia supportationis onerum matrimonij, ibidem.

15 *Mulier binuba non potest plus secundo viro relinquere, quam vni ex filijs primi matrimonij, & vid. num. ...*

16 *Iure quod permittente fit, rectè fieri dicitur, & pœnam non meretur.*

17 *Mulier binuba non prohibetur legare, etiam in præiudicium filiorum, dummodo non leget viro, & eo magis pro anima sua.*

D E C I S I O CCCXCIII.

VLtra dotem, & lucrum dotale recuperandum ex hæreditate Pontij primi viri, transeundo Vrsula Catanea ad secunda vota, in dotem dedit Honorato quodcunque creditum, siue Aretij, siue Romæ existen. deinde eidem moriens Testamento reliquit ratam Palatij in via Cursus; quam dispositionem redarguit de excessu Anna vna ex filiabus primi matrimonij hæredibus institutis, petens vlterius restitutionem pro tempore quo durauit matrimonium, annuæ præstationis scutorum 520. monetæ quo Vrsula consequebatur ab Isimbardis, sed in vtroque in prima instantia succubuit, & causa deuoluta per appellationem ad Rotam, superuenit commissio executorialis, ad cuius præscriptum disputato dubio pro parte Annæ Mariæ hæredis Honorati nuper defuncti an constaret de re iudicata, vel de causis restitutionis in integrum, affirmatiuè quoad primam partem, negatiuè quoad secundam fuit per DD. resolutum.

Constat enim de re iudicata, quia per biennium, & vltrà
à die interpositæ appellationis, causa non fuit prosecuta, ni-
1 hilque in ea ampliusactum, † ideo appellatio remansit de-
serta, & sententia Iudicis, à quo transiuit in iudicatum, *Auth.*
ei qui C. de temp. appell. Clemen. sicut de appell. cum alijs *in Roma-*
na pecuniaria 12. Iunij 1671. coram R. P. D. meo Rondinino, &
2 concurrentibus validitate, & iustitia, cessat læsio, † quæ
est fundamentum restitutionis in integrum *cap. 1. vbi* Abb. *de*
rest. in integr. l. quod si ff. de maior. Durand. *decis. 94. num. 2.* Rot.
in Romana Pecuniaria 13. Ianuarij 1668. coram Reuerendissimo
Beuilaqua Almæ vrbis Gubernatore.

Validitas non fuit controuersa, & resultat ex reuolutione
processus † demonstrantis fuisse seruata omnia, de quibus in 3
vulgata *dec. Caputaq. 260. par. 2.* toties in Rota canonizata; Iu-
stitia vero patet, quia præterquod dos fuit constituta, &
promissa ab ipsamet vxore, † ideo in iudicio repetitionis ne- 4
dum docere debet de traditione scripturarum pro conueniēdo
debitore in dotem assignato; verum etiam, quod maritus
exegerit, aut exigere culpa, neglexerit, iuxtà Tex. *in l. Me-*
uia ff. solut. matrim. quem sequitur Rota *in Romana Bonorum 27.*
Aprilis 1667. §. fin. coram Reuerendissimo Beuilaqua, aliàs
restituere non tenetur, vt distinguendo inter dotem promis-
sam à patre extraneo, † & muliere statuit *text. in l. si estraneum* 5
versic. quid si ff. de iure dotium, Faber. *in Codic. lib. 5. tit. 10. de fin.*
8. sub. nu. 4. Fontanell. *de pact. nupt. claus. 6. glos. 1. par. 2. num. 75.*
Rota *decis. 126. nu. 1. par. 12. recent. & in Romana dotis 22. Iunij*
1661. §. nos autem coram bon. me. Leone Verospio.

Sed supposita etiam exactione, adhuc nullo modo vir po-
test compelli ad restitutionem, quia in hoc articulo recepta est
communis distinctio, quod aut mulier dedit in dotem ipsos an-
nuos fructus, seù redditus sibi debitos, † & tunc cùm isti sint 6
ipsa dos, si eueniat casus restitutionis dotis, fructus, & reddi-
tus percepti, in quibus consistebat dos sunt restituendi, iuxtà
text. apertissimos in l. dotis fructus, & l. cum in fundo ff. de iur. dot.
& l. si conuenerit, & ibi Bald. *ff. de pactis dotal.* imputet enim
sibi maritus, si ità contraxit, & solum interim beneficium per-
cipiet dum fructus colliget, † & constante matrimonio reti- 7
nebit, & vtetur, & fructus fructuum suos tantùm efficiet,
Salic. *in d. l. dotis fructus §. si vsusfruct. ff. de pact dotal.* cum alijs
cumulatis per Rotam *decis. 843. num. 3. & 4. coram Merlin.*

Aut verò in dotem datum fuit ius ipsum percipiendi an-
nuos fructus, & redditus, nempè ipsa facultas percipiendi fru-
ctus tamquam eorum causa productiua, & tunc fructus à ma-
rito percepti tempore matrimonij ad ipsum spectant, quia eos
suos fecit pro oneribus, quæ sustinuit, & mortua vxore non te-
netur illos restituere, † cùm dos hoc casu non in fructibus, 8
sed in ipso iure fruendi dicatur constituta, Menoch. *de præ-*
sumpt. lib. 3. præsumpt. 9. nu. 5. & cons. 579. num. 1. Fontanell. *de*
pact. nupt. claus. 7. glos. 3. par. 8. num. 34. Cast. *de rat. ratæ quæst.*
131. sub num. 8. Molin. *de iust. & iur. tom. 2. quæst. 431. numer. 8.*
Giurba *ad consuet.* Messan. *cap. 1. gloss. 2. n. 14.* Castil. *de coniect.*
vlt. vol. lib. 4. quæst. 60. nu. 14. Bossius *de dote cap. 15. nu. 43.* & ma-
gistraliter distinctum fuit in citata *decis. 843. n. 6. coram Merlin.*

Nos autem versari in hoc secundo membro distinctionis vl-
tra iuris præsumptionē expressam in *d. l. dotis fructus §. si vsus-*
fruct. vers. & nisi, manifestè colligitur ex pluribus demonstran-
tibus hanc fuisse coniugum voluntatem, apparet primo ex de-
positione Testium formiter examinatorum deponentium in-
ter Honoratum, & Vrsulam pręcipuam fuisse conuentionem,
quod hæc præstatio menstruatim exigi solita, expenderetur
in auxilium, & substentationem onerum matrimonialium,
qui testes cum sint omni exceptione maiores, & optimè in-
formanti, † & reddant optimam rationem, quia pertracta- 9
runt, & concluserunt matrimonium, & sese subscripserunt
capitalis matrimonialibus, & sic plenam probationem faciunt
Rota *dec. 379 num. 6. coram bon. mem. Celso*, & in fortioribus de
vnico Teste † mediatore, quod adminiculatus plenam fidem 10
faciat, Seraph. *dec. 1165. num. 6.* Buratt *decis. 775. eodem num. 6.*
& in Ferrarien. pecuniaria 20. Martij 1665. § sed quatenus coram
Reuerendissimo Ninot Episcopo Illerden. vbi in specie agebatur de
probandis conuentionibus dotalibus.

Id ipsum desumitur ex tenore capitulorum matrimo-
nialium & instrumenti dotalis; nam in eis dos constitu-
ta fuit in credito dotali recuperando ex bonis hæredita-
rijs primi viri, in omnibus creditis Vrbis, siue Aretij, sub qui-
bus cadit hæc annua præstatio, & demum in acconcio; quo-
ad primum fuit conuentum, quod dos, vt dictum est recupe-
randa, statim debuerat inuestiri pro fundo dotali, & integra-
liter restitui in omnem casum restitutionis dotis, & quoad ac-
concium eidem, & in eo statu, quo reperiretur similiter in
casu restitutionis reddi deberet, & nihil dictum fuit de credi-
tis, quæ pariter in dotem fuerant assignata, † ex hac enim 11
diuersitate, & particulari prouisione circa restitutionem, ad
inuestimentum aliarum rerum dotalium, prætermissis credi-
tis, apertè conuincitur, quod contrahentes noluerunt re-
stitui hanc annuam præstationem, sed eam consumi in
quotidianos, & communes vsus domus; nam aliàs illas quo-
que inuestiri, & restitui conuenissent, sicuti de alijs expres-
sè pepigerunt Paris. *cons. 50. num. 15. lib. 4.* Menoch. *cons. 85. num.*
110. vers. quod cum non fuerit, Rot. *decis. 264. numer. 4. par. 12.*
recent. & hoc argumento † circa comprehensionem in do- 12
tem vsu est Rota *in Ferrarien. pecuniaria 22. Martij 1662. § &*

primo cum §. seq. coram Reuerendissimo Beuilaqua.

Augetur hæc probatio ex attestatione iurata Ludouicæ, & Camillæ filiarum Vrsulæ, & cohæredum affirmantium voluntatem Vrsulæ matris fuisse dandi secundo viro hoc ius exi-
13 gendi, vt eo liberè frueretur, † cui attestationi tamquam de re sibi præiudiciali est valdè credendum, prout simili attestationi earundem mulierum inter has pariter Rota credidit *in Romana restitutionis mobilium, & iocalium 28. Martij proximè præteriti coram me*, alioquin si esset hæc annua præstatio resti-
14 tuenda, † Honoratus iuuenis impares nuptias cum Vrsula infirma, & sene contraxisset, & dotem admodum exiguam, & insufficientem oneribus, quæ substinebat, recepisset, vt notat in his terminis Rota in sæpè alleg. *decis.843. num. 12. coram Merlino*.

Quo verò ad prætensam excessiuitatem legati ab eadem Vrsula relicti Honorato, sententia tamquam iusta transiuit in iudicatum, quia licèt Imperator in *l. hac ædictali C. de se-*
15 *cun. nupt.* ad effrenandum muliebrem amorem, † præscripserit modum testamento Binubæ, ne plus Vitrico, quàm vni ex filijs primi matrimonij relinquat, vt post Iason, & alios reassumit Rota *decis.460. n.3. coram Bichio*, in hoc casu nullatenus probatur excessus, qui ab Anna allegante veniret probandus, & in omnem euentum cessat difficultas, aduertendo, quod Vrsula cautè procedendo legauit Honorato ratam Palatij, declarans non intelligere legatum esse debere maioris quãtitatis à iure permissæ, & quatenus in aliquo excederet, mandauit de quantitate excedente tot missas celebrari; properea intrat ineuitabile dilemma, quod aut legatum non excedit,
16 & non habet Anna vnde conqueratur, † cùm rectè fiat id, quod iure permittente fit *l. nullius ff. de regulis iuris*, aut excedit, & excessus ad ipsam non pertinet, sed vertendum est in
17 causam celebrationis missarum volitum à † Testatrice; nam Text. *in d.l. hac ædictali* non annullat in totum legatum excessiuum, sed solum irritat fauore filiorum primi matrimonij in ea tantum rata, quæ excedit, quando illa non habet suam causam præcisam, vt hic, Hodierna *ad l. hac ædictal. quæst.29. num.21.* Surd. *consil.250. num.7.* Fontanell. *de pact. nupt. clausula 5. glos.8. par 4. num.17.* Sanch. *de matrimonio lib.7. disput.88. num. 33.* Rota *dec.712. num.2. par.1. diuers. & decis.460. numer. 41. coram bo. mem. Bichio*.

Et ità constare de re iudicata, non autem de causis restitutionis in integrum, decisum fuit, vtraque parte informante.

R. P. D. TAIA.

Romana Attentatorum.

Veneris Rota Memorialium 19. Februar. 1677.

ARGVMENTVM.

Dubium super dubio disputatum est in Rota Memorialium, in qua licèt disputationes dubiorum disputari non consueuerint, disputari tamen posse comperitur, maximè in possessorio, & vbi agitur de attentatis, quæ illius naturam sequuntur; de ijs itaque plura in hac præsenti decisione, & sequenti Summario videbis.

SVMMARIVM.

1 *Rotales dies dubiorum differunt à diebus Rotalibus memorialium.*
2 D. Bonifacius de Bonifatijs *propter veritatem & iustitiam æque rectus, ac doctus nuncupatur.*
3 *Rota memorialium licet non consueuerint, possunt tamen causæ dubiorum proponi, simulatque dedici.*
4 *Attentata sunt remedia possessoria.*
5 *in Possessorio etiam in tempore vacationem habetur iurisdictio, & num. seq.*
6 *Auditores Rotæ possunt procedere in possessorio, tempore vacationum.*
7 *Feriatis diebus etiam in honorem Dei proceditur quando res est tempore peritura.*
8 *Connexa dicuntur, quorum vnum parit exceptionem rei iudicatæ in alio.*
9 *Attentata commissa in causa connexa obstant etiam in causa principali.*
10 *Signaturæ Gratiæ rescripta non nisi contrarijs rescriptis huiusmodi, raròque etiam reuocantur, aut reformantur.*
11 *Attentata non sunt gesta in causa diuersa.*

DECISIO CCCXCIV.

Malus fuit in præcedenti Rota die 15. Dubium de hoc dubio proponendo, quàm in præsenti fuerit de ipso decidendo pro Religione, & animaduersione aliquorũ distinguentium dies Rotales dubiorum † à diebus Memorialium 1
luculenter distinctos in nouissima relatione Romanæ Curiæ Forensis per *R. P. D. de Luca discurs.32. num.47.*

Laus D. Bonifacio † æquè recto, ac docto propter veritatem, & iustitiam, etiamsi Patrono Partis conuentæ de attentatis, qui se prorsus est quoque Patronum alterius 2
causæ propositæ in simili Rota Memorialium Iulij 1636. coram Pirouano, † coram quo dubitatum, & resolutum fuit in Romana Dotis, seù Depositi, vt ex *decis. & similes sunt* 3
Auenionen. Saluiani decis.531. etiam vtraque parte citata, sed vna tantum informante, & Lucana *census dec.532. vtraque parte informante, ambæ 31. Iunij 1652. coram Bichio, cum multis promiscuis apud* Coccin. *adnotat.261. ex num.243. & 366. vbi & cor. Puteo die 29. Iulij 1546 & est in Correctis decis.453. lib.2.*

Præcipuè de attentatis, † quæ sunt possessoria; Nam in possessorio, † etiam tempore vacationum habetur iurisdictio, Coccin. *d. adnot.261. d. n.243 & 368.* Rot. *cor. Accbill. de* 4
Grass. decis.100. seu de ferijs dec.1. adhuc accusat causantes, & 5
opponentes non vsum, quia DD. fugiunt labores, † non autem quin possint procedere in possessoria in appellando, 6
Scacc. *de appell. quæst.17. limit 47. n.175. cum alleg.* Ridolf. *prax. iudic. cap.15. num.81. par.2.* & adhuc magis quando res est tempore feriato in honorem Dei, *cap. vlt. de ferijs, cum ibi notatis* Scacc. *de iudic. cap.5. num 35. & 52. lib. 2.* Explicando præcipuè *in l.1. ff. de damn infect. & post eum Fenzon. ad Stat. 58. de ferijs lib.1. num.30.* atque ita non solum parata, sed etiam parante Patrono supradicto, & altera Parte instante in casu, & Rota supradicta dubitatum est: An constet de attentatis, & DD. non nemine discrepante, Non constare responderunt.

Ex facto sub assertione Creditorum DD. Annæ Mariæ, & Lauiniæ & Hyppolitæ sororem D. Principis Io: Baptistæ fratris, A. C. relaxauit mandatum executiuum pro Sororibus contra Fratrem, & D. Procurator Principis in hac parte, & Generalis Superintendens, in reliquis ad euitanda præiudicia, quæ ex subhastatione Terræ Fiani euenissent, ad quem procedebant DD. Sorores vti Creditrices, d. Terram, cum eiusdem Terræ Districtu, Territorio, & Tenimento, ac bonorum quorumcumque in eo existen. & ad D. Principem quomodolibet competẽ, cum omnibus, & singulis Mænijs Domibus, Remissis, Cassinis, Molendinis, Tenutis, Hortis, & Patris &c. omnibusque, & singulis alijs eiusdem D. Principis bonis, & effectibus, ac iuribus tam iurisdictionalibus, quàm non iurisdictionibus, & cuiuscumque generis, & speciei, cessit, & assignauit, in solutum dedit, ac alio meliori modo transtulit, &c. 6. Septembris 1670. seruatis omnibus à Statuto 151. de contractibus sine certa solemnitate non valituris lib. primo, etiam vtendo licentia Sanctiss. D. N. Papæ, & die 10. Septembris per Procuratorem mandato speciali capta est possessio à DD. Sororibus, vt in earundem Sum. *num.1. & 2.*

Ab hac datione in solutum commoti plurimi Creditores Principis, vti de re exuberante iudicium rescissorium mouerunt, & pro priuilegio Congregationis Baronum in ipsemet Congregatione æquè contra D. Principem debitorem, & contra creditrices iam possidentes, & inter eos comparuit 3. Octobris 1670. Iosephus creditor census sc.5000. & fructuum censualium, tunc maturatorum in sc.500. productoque d. credito, petijt, & obtinuit admitti in concursu.

Interea 18. Decembris sequentis D. Procurator D. Principis debitoris, & Iosephus conuenerunt de retrouendendo censum, & facta est retrouenditio, concedente Procuratore debitoris creditori tot animalia in numero determinato, vna cum stylijs, & vtensilibus ad vsum Prædij pro sc. 5000. quorum traditio, & assignatio facienda esset à Ministris Principis in Castro Fiani, & retrouenditio facta fuit cum amplis. quietatione d. Procuratori fauore Principis à Iosepho creditore pro sorte, & fructibus, vt in Instrumento.

Sed non sequuta integra assignatione omnium assignandorum promissionem in ipso Instrumento retrouenditionis. Iosephus egit coram A. C. contra D. Principem, citato d. D. Procuratore, & fer. sec. obtinuit per decretum mandatũ executiuum pro sc.2000. sine præiudicio maioris summæ 18 Septẽbris

bris 1673. illudque exequutus fuit super Prædio, seu tenuta la Cascina, vbi animalia iam assignata pascebantur, quæ non comprehendebantur in Instrumento dationis in solutum, vt in d. decreto A. C. die 13. Decembris 1671.

Sorores supradicti Principis, pendente d. iudicio coram A. C. egerunt coram Consulibus Agriculturæ contra Iosephum pro pretio herbarum depastarum à dd. animalibus Iosephi in d. Prædio la Tenuta, iam ipsis in solutum data, vti de Territorio, Districtu, Tenimentis, ac bonis d. Castri Fiani, & obtinuerunt sequestrari ipsa animalia apud Custodes, cum cautione de illas exhiben. ad omne mandatum Consulum ipsorum 30. Iulij 1671.

Iosephus autem vti affidatus accessit ad Thesaurarium pro causæ auocatione à dd. Consulibus, prout fuit auocata, & coram eo agentes eædem Actrices petierunt præuio monitorio 26. Septembr. 1671. idem pretium herbarum, & pendente ibidem causa non desijt Iosephus agere in Congregatione Baronum, vbi 14. Nouembris 1673. deduxit vltra scuta 2000. plura sua credita, in quorum satisfactionem protestatus est retinere Tenutam, la Cascina, vbi mandatum executiuum consummauerat, vt supra, & velle quotanois Principi debitori suppetere scut. 250. quanti valerent fructus d. tenutæ, & postea 18. Iulij 1674. repetita protestatione, deduxit alia insuper credita, cum protestatione, de nihil innouando, neque eo citato; Creditrices autem nec comparentes quidem in Congregatione Baronum vti tertiæ, & possidentes, prosequebantur iudicium coram Thesaurario de pretio herbarum, & super euacuatione Tenutæ, & 29. Octobr. 1674. per decretum obtinuerunt mandatum de euacuando, & pro pretio herbarum aliud mandatum scut. 4011. cum intimatione, & vtrumque Thesaurarius, deindè per sententiam confirmauit, non obstante inhibitione Auditoris Signaturæ.

Hinc identidem recurrente vtraque Parte ad Signaturam, disputando, An Thesaurarius validè, & legitimè processisset ad relaxationem dd. mandatorum, varijs hinc inde rescriptis; vltimo loco 29. Nouembris proximè præced. rescriptum fuit: *Omnia ad Rotam firmis remanen. mandatis Thesaurarij tantum, etiam quoad executionem*, & commissio causæ directa fuit ad R. P. D. Vicecomitem.

Dum hæc agerentur vt supra de solis euacuatione, & pretio herbarum inter has solas partes, coram Thesaurario, Congregatio Baronum concurrentibus dd. creditoribus Principis, ipsis instantibus deputauit Commissarium, qui nomine Cameræ, & ad commodum illorum possessionem caperet Terræ Fiani, omniumque Tenimentorum ad illud pertinen. & cœpit in specie possessionem huius Tenutæ, à qua deputatione reclamantes DD. possidentes, recurrerunt ad D. Auditorem Clem. X. qui non retardata deputatione, illam remisit ad Signat. Gratiæ, & Signatura causam commisit simpliciter Rotæ, & mihi, non amoto Commissario, fuitque à possidentibus incapsata commissio, & proinde confirmata, & approbata 26. Nouembr. proximè præteriti, Sedente Sanctissimo D. N. Innocentio XI.

Possidentes tamen DD. Sorore, & agentes coram Thesaurario post rescriptum Signaturæ iustitiæ præseruans mandata Thesaurarij tantum, & illorum executionem, fuerunt citatæ à Iosepho, qui produxit in actis sua credita, & obtinuit supersederi.

Habita deinde notitia commissionis prouenientis à Signatura Gratiæ, deducta in actis à DD. Sororibus, petijt reassumi causam à d. Thesaurario, & inhiberi producendo omnia sua iura in Rota, sed non obstantibus oppositis creditis, & inhibitione cum decreto Rotæ 14. Ianuarij consului Rotam, & interim nihil innouari, nihilominus egerunt coram Auditore Thesaurarij, & obtinuerunt mandata, & expeditionem illorum, vt supra, executaque fuerunt super animalibus Iosephi; vnde prætendit Iosephus attentata omnia coram Thesaurario, propositoque dubio, vt supra, fuit qui constare de attentis, respondit.

Quandoquidem (dicebat ipse) Commissarius Rotalis per commissionem Signaturæ Gratiæ erat Iudex competens, & poterat inhibere, iurisdictione tributa, & cum Iosephus vnus esset de creditoribus, & ad causam admissus, & in commissione comprehensus, dubitari non poterat de viribus iurisdictionis, & Inhibitionis.

Nec dicatur, alia causa concursus creditorum, alia pretij herbarum inter has Partes, quia in concursu cum alijs creditoribus Iosephus fuit, vt dignosceretur, an satisfactus esset ex pretio herbarum, & propterea exhibuit rationes debiti, & crediti, à quarum computatione, supputatione, & disiunctione pendebat, quem, & qualem gradum obtineret; Cùm autem in iudicio coram Thesaurario fuerit pro debitore condemnatus, ad concursum verò tamquam creditor admissus, contraria hæc debebat in iudicio generali, cum alijs creditoribus explanare, cumque vnum pariat exceptionem rei iudicatæ † in altero adeoque connexa sint, gesta in causa con- 8
nexa causant attentata, † & obstant etiam in causa principa- 9
li Lancellot. post alios plures, quos refert, & sequitur, vt adnotat *ad Burat. dec. 644. num. vlt. & dec. 192. num. 11. par. 15. cum alijs*.

Minus saluari possunt acta, & agitata ab attentatis ex alio rescripto Signaturæ Iustitiæ: *Omnia ad Rotam, firmis remanentibus mandatis Thesaurarij tantum, etiam quoad executionem*, quia præterquam quod hoc rescriptum emanauit in alia causa d. Vicecomiti commissa, etiamsi dd. mandata firma remanere deberent, etiam quoad executionem non potuisse impediri à Iudice Commissario cognitionis illorum in noua generali commissione simpliciter.

Maximè si, & quantum illorum executio, & iurisdictio, & cognitio in hac noua commissione concurrerent; Immò nisi nulla &c. fit hæc species dationis in solutum, non certis creditis, neque certis bonis; ac eorum pretijs in fraudem aliorum creditorum, & concursus ipsorum, & saltem intelligendo rescriptum reseruatorum stricto modo, quale est istud præsens de mandatis, non solum relaxatis, sed etiam expeditis, & ad ipsam paratam executionem, qualia non erunt hæc relaxata iam vigesima nona Octobris 1674. & expedita post biennium sine scientia Iosephi, quæ necessaria erat ad expeditionem post lapsum biennium, quo multa potuerunt intercedere, & intercesserant, quin etiam stante Supersessoria prouisione, vt supra, rebus sic stantibus, ita vt præseruationis decretum Signaturæ in executione facienda Commissionem confirmet, etiam in alijs mandatis, non adhuc expeditis.

Hinc patuit illi responsio obiecti decreto Domini Auditoris Sanctissimi, qui declarauit, inhibitionem Rotalem à Iosepho obtentam vigore Commissionis appellationis Actricium obtentæ à Signatura Sanctissimi, non afficere ad impediendam executionem dictorum mandatorum ad formam rescripti Signaturæ Iustitiæ. Si enim tale decretum nihil plus continet, quàm firma remanere mandata Thesaurarij, non videbat ille, cur inhibitio Rotalis huiusmodi afficere non debebat, cum causa commissa Thesaurario deducta esset ad Rotam per rescriptum Signaturæ Gratiæ; Et propterea d. Auditor vtendo forma rescripti relati ad Signaturam Iustitiæ, noluit se ingerere pro euitandis ijs, quæ continentur in Commissione Signaturæ Gratiæ, vel etiam si voluisset, non potuisset, quia rescripta Signaturæ Pontificiæ † non- 10
nisi contrarijs rescriptis huiusmodi, raroque reuocantur, aut reformantur ad *cap. 8. de constit. & ibi* Abbas, Dec. Felin. *& alij*, Rota *in Hidruntina pecuniaria*, et est inter eius impressas *dec. 486. num. 2.*

Contrarium autem, et non constare dixerunt alij conuenientes in vnum, et præcipuus, vnus communi sensu, et proprijs his verbis: Quia causa supradicta, de suprascriptis mandatis præseruatis, quidem etiam, quoad executionem, sed quæ fuissent expedita, non autem pendens in Rota, est illamet, quæ pendebat in Congregatione Baronum, et fuit ab ea per Signaturam Sanctissimi expedienda, etiam cum citatione, et vltra biennium intermedijs, et illa, quæ pendet coram Thesaurario de mandatis, de quorum executione agitur, et prætenduntur attentata, est omninò diuersa, et ideo hæc prætensio non subsistit, quia etiam si adesset inhibitio Auditoris Commissarij, et Ponentis, † per ea non red- 11
duntur attentata gesta in causa diuersa, Lancellott. *de attentat. par. 2. cap. 1. limit. 2. n. 8.* Rota *coram Buratt. decis. 504. num. 4.*

Quod autem dicta causa coram Thesaurario sit diuersa ab illa, quæ erat in Congregatione Baronum patet, quia in ea DD. Sorores Principis sunt Actrices, et petunt solutionem affictus herbarum Tenutæ à Iosepho, in illa verò, quæ erat in Congregatione Baronum sunt reæ conuentæ à concursu creditorum Principis.

Neque releuat, quod etiam Iosephus comparuerit in dicta Congregatione Baronum tamquam vnus de creditoribus Principis, quia non repugnat, quod ageret ibi tamquam vnus ex creditoribus Principis, & alibi conueniretur tamquam debitor à Sororibus eiusdem Principis, quod et comprobatur, quia ipsomet Iosepho petente declarari causam spectare ad Congregationem Baronum, emanauit decretum contrarium, et eius Aduersariæ obtinuerunt spectare causam ad A. C. ab Auditore Præfecti Signaturæ Iustitiæ 15. Ianuarij, et 18. Iunij 1674. in Summ. ipsarum *n. 11. & 12.*

Acce-

Acceditque, quod etiam Signatura Iustitiæ remisit causam eiusdem Iosephi, in qua tamquam creditor agebat ad d. A. C. & causam prædictam, in qua conueniturremisit etiam quoad executionem ad Thesaurarium, & Iosephus 27. Nouembris 1676. coram Thesaurario facto produxit rescriptum Signaturæ Iustitiæ diei præcedentis, videlicet: *Omnia ad Rotam firmis remanentibus tantum mandatis coram Thesaurario, etiam quoad executionem*, in d. Summario *num.7.* & ipse Iosephus hoc rescriptum acceptauit, & eo est vsus, & coram eodem Thesaurario produxit calculationem 10. Decembris 1676. d. Summ. *num.8.*

Et vlterius, quod possit procedi ad vlteriora coram Thesaurario, & non afficere Inhibitionem Rotalem à Iosepho obtentam vigore Commissionis appellationis per Excellentissimas DD. Instantes obtentæ à Signatura Sanctissimi non afficere ad impediendam executionem dd. mandatorum ad formam rescripti Signaturæ Iustitiæ.

Nec obstat, quod Signatura ipsa Gratiæ, quæ causam commisit Rotæ, his omnibus præualere debeat, quia hoc bene procederet, si constaret ipsam Signaturam voluisse committere etiam causam istam coram Thesaurario contentam, sed de hoc non constat, & ex prædictis omnibus probatur contrarium.

Et ità conclusit Ille, & Alij, præter vnum supradictum, & Ego desino, vtraque &c.

R. P. D. PAVLVCCIO.

Romana Deuolutionis Domus.

Lunæ 16. Maij 1678.

ARGVMENTVM.

Manutentio concessa est Ecclesiæ stante deuolutione emphyteusis ob tertiam generationem finitam, quæ resultare visa est ex spatio annorum 100. & vltra, & quia nemo comparebat, qui in illa se comprehensum esse prætenderet: Cumque ageretur aduersus vicinum, vel ab eo causam habentem, qui vigore retractus in vim Bullæ Leonis X. nouam concessionem obtinuerat, à prima longè diuersam, illam ei suffragari non posse deciditur, vtpotè noua pacta, nouasque conditiones continentem, & non seruata forma eiusdem Bullæ, quæ omninò seruari debuisset.

SVMMARIVM.

1 *Dominium Ecclesiæ probatur ex instrumento inuestituræ, quamuis nullo.*
2 *Dominium ob priuilegium Ecclesiæ ex illius inuestitura probatur, etiam absque alia traditione.*
3 *Tempus annorum centum, & vltra operatur vt tertia generatio emphyteusis, aut non cæpisse, aut defecisse dicatur.*
4 *sine Liberis vnumquemque decessisse præsumitur, donec contrarium probetur.*
5 *Emphyteusis tertia generatio præsumitur finita, si post annos centum, & vltra nemo de generatione compareat, & num.20.*
6 *Inuestitura nulliter facta non attenditur.*
7 *Emphyteusis noua concessio facta in vim Bullæ Leonis X. super iure congrui, fieri debet ad formam eiusdem Bullæ, & cum pactis primæ concessionis, & n.seq.*
8 *Vicinus retrahens rem emphyteuticam subrogatur in locum primi Emphyteutæ, cuius totus contractus in ipsum transisse.*
9 *Emphyteusis Ecclesiæ noua concessio si duriores continet conditiones, quam prima remanet nulla.*
10 *Bulla Leonis X. admittens, retractum in bonis emphyteuticis Ecclesiæ, prospicit etiam euidenti vtilitati eiusdem Ecclesiæ, & n.11.*
11 *Beneplaciti centenaria præsumptio in emphyteusi Ecclesiæ cessat non seruata forma Constitutionis Pontificis, ex qua fuit ad concessionem deuentum.*
12 *Titulus vsque ab initio remanet infectus, vbi forma seruata non est.*
14 *Alienationes bonorum Ecclesiæ facultas resultat, si illa facta sit vigore Bullæ iuris congrui.*
15 *Beneplacitum Apostolicum non consueuit concedi nisi in euidentem vtilitatem Ecclesiæ.*
16 *Approbatio, seù factum Rectoris non præiudicat Ecclesiæ, nec ratificationem inducit, vbi actus est nullus.*
17 *Emphyteusis noua concessio facta vigore Bullæ Leonis X. de iure congrui, attendit periculum vitæ illius, cui facta erat prima concessio.*
18 *Domino directo, finita emphyteusi, datur remedium retinendæ ratione ciuilis possessionis pro recuperatione naturalis contra successores vltimi emphyteutæ.*
19 *Manutentio vt competat domino directo ratione deuolutionis, illa debet esse omninò clara, & ex quibus talis redeatur.*

DECISIO CCCXCV.

Concessit vsque de anno 1519. Iulianus Gallus Rector Parochialis Ecclesiæ S. Thomæ in Parione Domum cum Apotheca eiusdem Ecclesiæ, indigentem reparatione, in Emphyteusim, Bartholomæo Beniuolo Clerico, pro se, & Violantæ Lucæ de Beatis eius Consobrinæ, ad eorum tertiam generationem: sub obligatione annui Canonis ducat. 16. de Carolenis, soluen. de semestre in semestri; & insuper impendendi in melioramentis eiusdem domus ducat. 100. & locatione finita, domum cum melioramentis restituendi, & relaxandi.

Vigore huius Emphyteusis, & concessionis, Bartholomæus emphyteuta concessit eandem domum Alexandro de Caldarosijs; qui cùm ipsam meliorare cœpisset, contra eum instituit Nicolaus Thomasius Iudicium retractus, in vim Constitutionum Summorum Pontificum, & præsertim Leonis X. de iure congrui in Tribunali Cameræ, & fauorabile decretum obtinuit.

Cui decreto, & Constitutionibus Summorum Pontificum se parere velle asserens idem Iulianus Rector, pro infecto declarans præcedentem contractum, immutauit formam concessionis, & domum eandem, non amplius in Emphyteusim concessit ad tertiam generationem, sed in perpetuum locauit dicto Nicolao, cum facultate alienandi domum ipsam, & melioramenta, pro annuo censu ducatorum decem, & septem, & carolen sex; addita etiam facultate affrancandi ab huiusmodi censu: Eoque contractu consummato, Iulianus Rector decessit anno 1560.

Exinde subsequuti Rectores, Canones, & Laudemia exegerunt, donec Matthæus Campanus modernus Rector anno 1652. repertis iurium suæ Ecclesiæ congruis documentis, egit coram tunc temporis D. Vicesgerente pro manutentione ad possessionem domus contra illos de Guerrerijs, & alios illius detentores, ex capite nullitatis secundi contractus: Obtentoque mandato de manutenendo in quasi possessione exigendi supradictos ducatos 17. & Carolen. 6. necnon Laudemium in casu alienationis; sine tamen præiudicio quorumcumque iurium Ecclesiæ, vel Rectori, ex causa deuolutionis quomodolibet competentium, sententiam mandato conformem pariter reportauit.

Appellantibus illis de Guerrerijs, commissa fuit causa R. P. D. bo. me. Verospio, cum clausula *sine præiudicio mandati de manutenendo*: meque in eiusdem locum subrogato, disceptandum proposui; An, & de cuius bono iure constet, etiam ad effectum manutentionis in casu, &c.

Et pro bono iure Ecclesiæ, ac Rectoris, Domini respondendum censuerunt. Quibus de dominio Ecclesiæ satis constare fuit visum, ex ipsis inuestiturarum instrumentis; & præsertim ex secundo, facto cum Authore illorum de Guerrerijs, quod, vtcumque sit nullum, † probat tamen ad hunc effectum, & venit attendendum Rot. *coram Peuting. dec.259. num.4. & dec.336.n.1.* potissimùm attento Ecclesiæ fauore, † in qua dominium, iuris priuilegio, etiam absque alia traditione probatur Fulgin. *de iur. emphyt. tit. de contract. emphyt. quæst.29.n.12.* cui adstipulatur Rota *coram Zarate dec.89.n.3.* vbi singulariter, quod si in inuestitura adsit recognitio, probatum censeatur dominium, etiam contra singulares successores.

Indeque visum est euidenter consurgere bonum ius eiusdem Ecclesiæ quoad deuolutionem. Cùm enim à primo celebrato Instrumento, & concessione facta Bartholomæo Beniuolo, & Violanti eius Consobrinæ, lapsi sint anni 150.

† ope-

5 † operatur hæc spatium, vt præsumatur eorumdem tertiam generationem, aut non cœpisse, aut defecisse Rota *coram Bichio decis.* 402. *n.* 2. Fulgin. *de iur. emphyt. tit. de renouat. q.* 1. *n.* 60. Rot. *coram Duran. decis.* 301. *n.* 4. *decis.* 89. *n.* 15. *& coram*
4 *Zarate dec.* 95. *n.* 6. *&* 7. † Præsumitur enim quemlibet sine liberis decessisse, donec contrarium probetur Fulgin. *vbi supra n.* 66. Durand. *dec.* 301. *n.* 5. Maximè cùm non adsit modo, qui
5 se asserat in tertia generatione comprehensum, † inanis est
6 vlterior probatio, Fulgin. *vbi sup. n.* 66. Rot. *coram Comitulo dec.* 71. *n.* 13. *& coram Bichio d. dec.* 402. *n.* 5. ac proindè irrefragabiliter intrat deuolutio.

Neque excludi ea potest per inuestituram, & concessionem secutam de anno 1523. quæ vtpotè facta in perpetuum, adhuc duret. Eius siquidem nullitas ex multiplici causa declinari
6 non potest; † & tanquam nulla, ad nihilum profuit, *l. eius, qui in Prouincia, ff. si cert. petat.*

Nam secunda hæc concessio facta fuit in vim Bullæ Leonis X. super iure congrui: Ideòque debuit fieri ad eiusdem
7 Bullæ præscriptum; † cum eadem scilicet forma, pactis, & conditionibus, sub quibus facta fuerat prima concessio, Gratian. *discept.* 460. *num.* 43. Non enim est nouus contractus,
8 sed subrogatio facta à lege in locum primi cuius † tota virtus, actio, & obligatio migrat in retrahentem. Giurb. *decis.* 55. *n.* 1. Gratian. *vbi sup. n.* 36. Rota *dec.* 571. *num.* 1. *p.* 1. *recent.* à qua tamen hæc secunda longissimè recedit.

In prima contractus erat emphyteusis; isque ad tempus, complectens solam tertiam generationem, cum pacto reuersiuo, etiam quoad melioramenta. In secunda verò, initus fuit locationis contractus in perpetuum, cum facultate alienandi domum, & melioramenta, & sine vlla spe reuersionis: Quæ sanè duriores sunt conditiones, quam fuerint in prima, nullitatemque inducunt; cùm exorbirent ab indulta facultate per
9 Bullam Summi Pontificis, † prout in puncto inuestituræ comprehendentis plures personas, quam fuerint in prima, firmauit Rota *decis.* 39. *num.* 49. *& seqq. par.* 8. *decis.* 165. *num.* 10. *decis.* 191. *num.* 4. *par.* 13. *decis.* 350. *num.* 15. *par.* 16. *recentior. & in Bonon. inuestiturarum* 2. *Maij* 1661. *coram R. P. D. meo Taya, & in Romana Domus in Burgo* 13. *Iunij* 1672. §. *Et quatenus, coram R. P. D. meo Vicecomite.*

Neque ad subsistentiam secundi huius contractus, blandiri licet ex augumento Canonis; qui, cùm esset in prima inuestitura ducatorum 16. monetæ hodie currentis scut. 12. in secunda auctus fuit ad ducatorum 17. & caroi. 6. monetæ hodiernæ scut. 13. & ba: 20. Hoc enim augumentum vnius scuti, & ba: 20. vltra quod compensare non potest maxima detrimenta, quæ ex secunda inuestitura patitur Ecclesia, certum est, quod Bulla ipsa sanciuit augumentum in decima parte,
10 † ad hoc, vt huiusmodi retractus, & concessiones coactæ cederent in euidentem vtilitatem Ecclesiæ, *vt in* §. *quod, huiusmodi Bullæ.*

Et ideò esto, quod ex summa hac exigua, esset satisfactum Bullæ statuenti dictum augumentum in decima parte; supersunt adhuc alia pacta Ecclesiæ præiudicialia: Cum tamen intentio Summi Pontificis in Bulla expressa, sit non solùm
11 prospicere indemnitati, † sed & vtilitati Ecclesiæ, *vt in d.* §. *quod*, & in hoc casu, ex comparatione supra facta, non solùm non venit consultum; sed imò euidenter detractum Ecclesiæ vtilitati.

Minus suffragari potest lapsus centum annorum, qui facit, vt beneplacitum Apostolicum præsumatur, & vtcumque valeat contractum à nullitatis vitio eximere.

Quod enim attinet ad lapsum temporis (vltra quod centum anni non computantur exactè; quia Rector obijt anno 1560. & lis excitata fuit anno 1651. & sic desunt anni decem) adhuc in præiudicium Ecclesiæ non potest operari, ex quo enim non fuit seruata forma, in Leonina Constitutione, præ-
12 scripta; cessat quælibet validitatis præsumptio, † tùm ob malam fidem contrahentium, *cap. fin. de præscript. reg. possessor. de regul. iur. in* 6. Surd. *cons.* 28. *num.* 69. Cephal. *cons.* 40. *num.* 18. *lib.* 1. Rota *decis.* 191. *num.* 16. *par.* 7. *recent.* vbi quod nec lapsus annorum mille sufficiat: Tùm etiam quia, ob non seruatam
13 dictam formam, † constat ab initio de titulo non subsistenti, & inualido, Paris. *cons.* 114. *num.* 11. *&* 12. *lib.* 1. Surd. *d. cons.* 28. *n.* 109. *& seqq.* Rota *coram Pen. decis.* 997. *num.* 8. *& dec.* 20. *num.* 16. *coram Zarate.*

Quod verò ad præsumptum beneplacitum Apostolicum ex tanti temporis lapsu, confugium ad illud admitti non potest: Ex quo enim concessio asseritur facta in vim Leoninæ
14 Constitutionis super retractu, † iam adest facultas, & beneplacitum alienandi, *decis.* 265. *num.* 15. *par.* 10. *recent.* præcipuè cùm ex instrumento ipso concessionis constet euidenter nimis de ingenti Ecclesiæ præiudicio, quod beneplacitum Apostolicum non finit præsumi; † Cùm illud non consue- 15
uerit concedi nisi in euidentem Ecclesiæ vtilitatem Rota *in Cracouien. Decimarum* 7. *Maij* 1651. *coram bo. me. Verospio.*

Nec minus iuuare potest approbatio, & consensus Rectorum, qui recipiendo Canones, & Laudemia iuxtà secundam concessionem, ipsam approbasse visi fuerint: Cùm factum Rectoris non possit Ecclesiæ præiudicare, nec ratificationem † inducere quando actus est nullus: Rota *coram Gregor. dec.* 16
116. *n.* 1. Royas *dec.* 48. *num.* 21. *&* 22. vbi quod imò ipse Rector Ecclesiæ obseruans contractum, dare adhuc potest de nullitate contractus nomine Ecclesiæ.

Qua stante nullitate, concluditur validissimè ad deuolutionem in fauorem Ecclesiæ; maximè ob generationem finitam, computando generationes à Bartholomæo primo inuestito, & in instrumento primo, ad cuius solius normam reputandus est retractus, ita vt attendatur periculum vitæ eius, cui † fuit facta prima concessio, cum omnibus eiusdem pactis, & 17
conditionibus, vt latè per Gratian. *d. discept.* 460. *n.* 43.

Et consequenter ad concessionem manutentionis: Finita enim emphyteusi, ob extinctas, vel numquam productas generationes, ad quas fuit facta concessio, † competit Domino 18
directo remedium retinendæ, ratione ciuilis possessionis, semper retentæ pro recuperatione naturalis contra successores vltimi emphyteutæ, ad doctrinam Bartol. *ad l.* 1. §. *quod autem n.* 17. *ff. vti possidet*, Rota *decis.* 79. *num.* 3. *& coram Bichio decis.* 402. *num.* 1. *&* 2. Quamuis enim manutentio non concedatur, nisi deuolutio sit clara; † attamen hæc satis clara censetur, vbi constat defecisse generationes; etiamsi deficientia ex 19
lapsu temporis deducatur; & eo certiùs in hoc casu, in quo nec probantur, nec se exhibent descendentes ex tertia generatione Bartholomæi primi inuestiti; † deficientia satis probata intelligitur, Seraphin. *decis.* 1487 *n.* 1. Bich. *vbi sup. n.* 5. 20

Et ita vtraque &c.

Præsens Decisio fuit confirmata sub die 27. *Ianuar.* 1679. *coram eodem R. P. D. Pauluccio, prout in decis. seq.*

R. P. D. PAVLVCCIO.

Romana Deuolutionis Domus.

Veneris 27. *Ianuarij* 1679.

ARGVMENTVM.

In iudicio solius mandati de manutenendo fuit petita deuolutio, eaque simul concessa vigore commissionis habentis clausulam *quam, & quas, & toto negotio principali*, quia ob generationem finitam illa clara visa est; hæc autem resultare fuit decisum ex eo, quod ad tertiam generationem concessa, post lapsum centum, & amplius annorum, & cum nullus de generatione compareret, controuerti non poterat, non obstante altera inuestitura nulla, tùm ob non seruatam formam Bullæ iuris congrui, tùm quia notabilem à prima, cum qua se conformare debuerat, diuersitatem, & variationem habebat.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteusis ad tertiam generationem concessa censetur finita, si elapsi sunt anni* 100. *& vltrà, & nemo de generatione compareat.*

2 *Deuolutio dicitur clara si constat generationes fuisse finitas, & ob id datur manutentio domino directo.*

3 *Manutentio, quæ datur domino directo finita emphyteusi, conceditur ratione ciuilis possessionis, quam semper durante inuestitura retinuit.*

4 *in Retractu prælatiuo fieri debet secundum instrumentum cum iisdem pactis, & conditionibus, cum quibus fuerat factum primum.*

5 Bul-

5 *Bulla Leonis Decimi, de iure congrui prospicit indemnitati, & vtilitati piorum locorum.*
6 *Census non est corpus, sed ius diuersum, & separatum à corpore, & ab ipsa re.*
7 *in Censu acquiritur solum ius exigendi annuam pensionem, non autem dominium fundi, super quo constituitur.*
8 *Canon, qui vigore Bullæ Leonis Decimi super iure congrui, transferri debet in alia domo, non potest constitui super domo retracta, & suprà à num. 6. & sequentibus.*
9 *Nullitas contractus resultat ex non obseruatione formæ contractui assignatæ.*
10 *Alienatio bonorum Ecclesiæ, vbi non fuit seruata forma Bullæ iuris congrui, remanet voluntaria, & requirit beneplacitum Apostolicum.*
11 *Augumentum leuissimum Canonis non attenditur in alienatione, seù concessione bonorum Ecclesiæ.*
12 *Vtilitatis præsumptio in alienatione bonorum Ecclesiæ ex lapsu temporis non resultat, vbi constat de veritate contraria.*
13 *Beneplaciti præsumptio semper cessat, quoties apparet de titulo nullo, & inualido.*
14 *Inuestitura secunda facta de bonis Ecclesiæ remanet nulla, si fuerit mutata forma prioris inuestituræ.*
15 *In Iudicio mandati de manutenendo non cadit inspectio deuolutionis, & quando sic vide, num. seqq.*
16 *Clausula* quam, & quas, & toto negotio principali, *tribuit iurisdictionem ad totam causam.*

DECISIO CCCXCVI.

STandum in decisis sub *die 16. * Maij anni proximè præteriti 1678.* DD. responderunt, reproposita hodierna die ac eadem causa.

Placuere siquidem fundamenta dictæ præteritæ decisionis, à bono iure Ecclesiæ, & deuolutione, ad eandem deducta.

De dominio Ecclesiæ constat ex instrumentis inuestiturarum, iam exhibitis.

Deuolutionem autem domus controuersæ ad Ecclesiam probat concludenter inuestitura prima, nec minus secunda vtcumque nulla. Cùm enim Iulianus Gallus Rector tunc temporis Ecclesiæ Sancti Thomæ in Parione, anno 1519. dederit Bartholomæo Beniuolo Clerico, & Violanti de Beatis eius sorori domum controuersam ad tertiam generationem; Et à die tentatæ de-
1 uolutionis sint elapsi anni 120. iam finita censetur, † aut nunquam cæpta tertia generatio; præcipuè cùm nemo compareat, qui in eadem tertia generatione se pro-
2 fiteatur comprehensum; † Tunc enim deuolutio dicitur clara, Bichius *decision. 402. numer. secundò, & tertiò,* ac proindè Ecclesiæ debetur manutentio, ratione ciui-
3 lis possessionis, † quæ durante inuestitura, penès ipsam semper fuisse intelligitur, Glossa *ad leg. 3. §. & contrario, ff. de acquirend. vel amittend. possess.* Bartolus *ad leg. prima, §. quod ait Prætor numer. 17. ff. vti possidet,* Menochius *de retinend. possess. remed. 3. numer. 22.* Rota *decision. 79. numer. 3. & decision. 17. numer. 12. part. 5. recentior.*

Neque ad excludendam deuolutionem, fundamentum fieri potest in Instrumento, seu inuestitura secunda facta Nicolao Thomassio auctori illorum de Guerrerijs in perpetuum: Quia cùm nullitas huius concessionis; ex pluribus resultet suffragari ad intentam ea minimè potest.

Facta enim concessione Bartholomæo Beniuolo, & Violanti Sorori; & cessa à Bartholomæo eadem domo Alexandro de Caldarosijs, Nicolaus Thomasius vicinus, prætendens ex retractu præferri, decretum fauorabile obtinuit; Ideò cum retractus simul esset præla-
4 tiuus, † debuit fieri instrumentum secundum, cum ijsdem pactis, conditionibus, & qualitatibus, cum quibus factum fuerat primum, Couarruuias *variarum resolutionum libr. 3. capit. 11. numer. 3.* Gratian. *disceptat. forens. capit. 460. numer. 37.* Giurba *decis. 55. numer. 1.* quod gestum dici nequit, stante notabili diuersitate inter vtrumque instrumentum.

Et potissimum deficit instrumentum secundum, ex quo non fuit in ipso seruata forma præscripta in Bulla Leonis Decimi super iure congrui; quà prospiciens Sum-
mus Pontifex, † nedum indemnitati, sed & vtilitati 5
locorum piorum, voluit, quod si domus fuerit in emphyteusim concessa, possit Canon in aliam domum conuerti, aucta decima parte.

Idque non fuit obseruatum in contractu secundo; Canon enim non fuit translatus in aliam domum, nec substitutum aliud inuestimentum, sed reseruatus super eadem domo retracta simplex census, † qui non est 6
corpus, sed ius quoddam diuersum, & separatum à corpore, & ab ipsa re, Couarruuias *variarum resolutionum libr. 3. capit. 7. numer. 6.* Rota *coram Seraphin. decis. 794. num. 7. & coram Bich. decision. 204. numer. 14.* Et per eum acquiritur ius exigendi annuam pensionem, † non 7
autem dominium domus aut fundi, super quo constituitur census, Felician. de Solis *de censibus lib. 1. cap. 4. numer. 23.* Quod tamen ex Constitutione Pontificia transferri † debuit, vt obseruat Rota *in Romana Census 7.* 8
Maij 1663. §. quia cum assignatio, coram Eminentissimo Cerro, ex quo non factæ substitutionis defectu, † nul- 9
litatem contractus, firmauit Rota *in Romana domus 6. Martij 1662. §. ex alio capite, coram Reuerendiss. P. D. meo Taia.*

Nec vlterius facultatem relinquit Constitutio immutandi pacta, & conditiones præcedentis contractus. Quod tamen factum fuit in secundo instrumento, & in notabile Ecclesiæ detrimentum.

Nam primus contractus erat locationis ad tertiam generationem: secundus fuit in perpetuum. In primo dictum, vt melioramenta redirent ad Ecclesiam, tertia generatione finita: In secundo, datum fuit Emphyteutæ, vt posset ad libitum melioramenta vendere: Et vlterius non fuit facta subrogatio alterius domus: sed simpliciter reseruatus census super illa: Nec intercessit beneplacitum Apostolicum.

Et quamuis hic defectus posset excusari tanquam in alienatione necessaria, si seruata fuisset adamussim Constitutio Pontificia, ea tamen non seruata, alienatio dicitur 10
voluntaria, vt fuit resolutum *in dict. Romana Domus super retractu in vim Bullæ Gregorij Decimitertij 1662. §. fundamentum coram R. P. D. meo Taia,* ac proinde adesse debuit beneplacitum Apostolicum.

Maximè cùm in primo instrumento Canon esset taxatus in ducat. 16. monetæ currentis, in secundo verò in duc. 17. & carolen. sex, per quod leuissimum augumentum non potest † dici reddita melior Ecclesiæ con- 11
ditio. Nec admitti potest præsumptio vtilitatis ex lapsu † temporis, cùm cesset præsumptio, vbi de verita- 12
te contraria constat *leg. final. in princip. leg. in rebus C. de iur. dotis,* Rota *decision. 27. numer. 12. part. 14. recentior.* & stante expressione facta in instrumento, quod ad secundum contractum deueniebatur in vim Bullæ fa. me. Leonis Decimi † cessat quælibet præsumptio alterius 13
beneplaciti, quia constat de titulo nullo, & inualido, Surdus *consil. 28. numer. 109.* Rota *coram Pœnia decision. 997. numer. 8. & decision. 10. numer. 76. coram Zarate.* cum alijs in præcedenti *decisione, §. Quo verò,* allegatis.

Data igitur graui adeò mutatione prioris inuestituræ,
† nullitas secundæ omninò consequitur, Fulgin. *de emphyt. tit. de solution. Canon. quæst. 1. numer. 393.* Rota *coram Royas decis. 444. numer. 7. cum alijs in decisione præterita,* & deuolutio vigore primæ ad tertiam generationem. 14

Quod autem objiciebatur per Informantes pro illis de Guerrerijs, non posse scilicet cadere præsentem decisionem super deuolutione domus, cùm institueretur discussio super mandato de † manutenendo; omninò cor- 15
ruit, ex quo fuit causa commissa cum clausula *quam, & quas, & toto negotio principali,* † quæ iurisdictio- 16
nem ad totam causam tribuit Mart. *claus. 120. numer. 10. part. 1.* Posthum. *de manutent. obseruat. 6. numer. 8.* Rota *coram Merlin. decis. 736. num. 4. & in Fanen. attentatorum 27. Ianuarij 1677. coram Castrillo.*

Et ita vtraque parte informante standum esse in decisis DD. resoluerunt.

Decisio, quæ hic confirmata fuit, est illa immediatè præcedens.

R. P. D.

R. P. D. VRSINO.

Arimineñ Bonorum.

Mercurij 31. Ianuarij 1680.

ARGVMENTVM.

De excessu, & collusione redarguitur datio in solutum facta ad fraudandum creditores quia de credito mulieris illam recipientis non constare visum est; Hoc autem inaniter deducebatur ex dote eiusdem mulieris, & illius fructibus, quia dos quoad censum ab vxore retrouenditum remansit extincta, etiamsi mariti consensus interuenerit, dum pecuniæ peruenerunt ad manus eiusdem mulieris; Fructus verò non debebantur, quia nec de interpellatione, nec de paupertate constabat; ac proinde nec etiam pro summa verè debita illa substineri posse deciditur, etiamsi emanasset vigore sententiæ, quæ vlteriùs eodem vitio collusionis laborabat.

SVMMARIVM.

1 *Excessus etiam in obulo vitiat dationem in solutum, siue iudicialem, siue conuentionalem, quas nec etiam in parte debita substinetur, & num. seqq.*

2 *Datio in solutum vt ratione excessus vitietur, excessus probari debet de tempore assignationis, ne alioquin pro parte non excedente substineatur.*

3 *Datio in solutum si ratione crediti detegitur excessiua, non substinetur, sed semper rescinditur.*

4 *Maritus tenetur solùm reddere rationem de bonis vxoris, quæ ad eius manus peruenerunt, non autem de alijs, quæ ab ipsa distracta sunt, & num. seqq.*

5 *Pretium rei dotalis ab vxore alienatæ præsumitur peruenisse manus viri, & quando vide num. seqq.*

6 *Alienatio rei dotalis aliud est, quod fiat à marito, & vxore, simul aliud verò, quod mulier alienet, & maritus consentiat.*

Quia primo casu etiamsi dicatur pretium deuenisse ad manus vtriusque, ad virum tamen peruenisse præsumitur, secundo verò non ibid. & num. seq.

8 *Fructus dotis non debentur viduæ, nisi simul concurrat interpellatio, & illius paupertas probetur.*

9 *Mater tutrix, & creditrix suorum filiorum si potuit sibi ipsi persoluere, & liberare pupillos ab vsuris, & non fecit, non consequitur fructus suæ dotis.*

Amplia quia illos exactos in sortem imputare tenetur, ibidem.

10 *Vidua petens vsuras dotis sibi non restitutæ semper probare tenetur requisita interpellationis, & paupertatis.*

Amplia quia nec sufficit præsumptio, quod cum filijs conuixerit, quodque illi habuerint se pro interpellatus, & matrem pro paupertate, ibidem.

11 *Datio in solutum facta inter matrem, & filios quando, & ex quibus præsumatur collusiua, & ad fraudandum creditores, vide supra numer. antecedenti, & sequentibus.*

12 *Datio in solutum stante collusione corruit in totum, nec dominium prr eam acquiritur.*

13 *Mulier si censum dotalem extinxit, & pro extinctione se de euictione obligauit, non potest agere contra bona mariti ad præiudicium creditorum.*

14 *Dos in quantitate promissa, si deinde soluantur bona, vel census, adbuc tamen dicitur remanere in quantitate, nec hæredes viri tenentur restituere bona, sed pretium.*

Amplia vt ibid. & num. seq.

15 *Fundus dotalis in proprius dicitur vbi promissio dotis est in quantitate, & bona pro solutione assignantur, ac ideò solam hypothecam importat.*

16 *Obligatio conditionalis in præiudicium illorum, qui medio tempore contraxerunt non retrotrabitur, sed incipit à die purificatæ conditionis.*

Amplia, & respectiuè intellige in conditione potestatiua siue ab vno, siue ab vtroque contrabente pendente, secus si sit casualis, vel à tertio procedat, ibidem, & num. seqq.

18 *Dotis restitutio, an habeat hypothecam à die soluti matrimonij, vel potiùs retrotrabatur ad tempus contracti matrimonij, & dotis promissæ.*

19 *Cautela Angeli intentata vigore fideicommissi non suffragatur, si de vocatione non constat, nec de identitate bonorum.*

20 *Sententia, cuius in executionem fuit deuentum ad dationem in solutum collusiuam, & ipsa etiam præsumitur collusiua.*

21 *Sententia lata post introductum iudicium à creditoribus eis non citatis non præiudicat.*

DECISIO CCCXCVII.

POst binas resolutiones coram dignissimo Ecclesiæ Foroiuliensis Antistite in hac causa emanatas; Hodie iterùm coram Me in illius locum suffecto Partibus hinc inde auditis conclusum fuit constare de bono iure creditorum Fratrum de Albertinis, & consequenter standum esse in decisis sub die 27. Februarij, & 3. Iulij 1679.

Ratio resolutionis fuit certitudo, & liquiditas crediti eorundem actorum resultans ex Instrumentis publicis probationem probatam facientibus, de quorum validitate inter collitigantes nulla prorsus controuersia cadebat.

Quo stante neutiquam releuare visæ sunt Dominis duæ exceptiones à fratribus de Albertinis, vnaquè simul ab earum matre aliàs propositæ, & nunc denuò repetitæ; Dationis nempè in solutum, & subiectionis bonorum sub vinculo fideicommissi.

Etenim quoad primam; Datio ista in solutum ab hæredibus Pauli, & Antonij de Albertinis debitorum facta Franciscæ matri pro satisfactione suæ dotis vigore decretorum Iudicis de Partibus manifesto nullitatis vitio laborat ratione excessus prouenien. quod etsi in minima parte, vel etiam in obulo dationem in solutum siue iudicialem, siue † conuentionalem annullat, nec eam 1
in parte sustineri posse decernitur, per Textus *in leg. si non sortem §. si centum, ff. de condict. indebit.* Tiraquell. *de retract. consangu. §. 23. Glos. 1. num. 25. fol 351.* Ruinus *consil. 136. num. 5. versicul. Et hoc procedit lib. 1.* Gratian. *disceptation. forens. capit. 162. numer. 33.* Cyriac. *controu. 320. num. 21.* Surdus *decis. 45. num. 3. &* Rot. *decision. 621. num. 11. coram Merlino.*

In nihilum releuante obiecto nouiter excitato, quod æstimatio bonorum (de quibus cadit controuersia) à Peritis facta attendenda non sit, tanquam pluribus laborans defectibus nullitatis, & iniustitiæ; ob cuius respectum excessiuus valor probatus dici non possit, præsertim cùm æstimatio prædicta tempus assignationis bonorum non percutiat, sed longè post, & proptereà datio in solutum † de excessu argui non valeat, vel sal- 2
tem detecto errore sustineri debeat pro parte non excedente, iuxtà sententiam Bartoli *in leg. quamuis, ff. de solution.* quem alij Doctores sequuntur.

Nam, quidquid sit de huiusmodi defectibus æstimationis, obiectum remouetur ex eo, quod excessus in præsenti non desumitur ex æstimatione bonorum, vt quia bona assignata pluris valebant, quam ipsa dos; Verùm resultat ex ipsa quantitate dotis non debita, & per debitores ex errore solutà in quo casu † datio- 3
nem in solutum, siuè iudicialem, siue conuentionalem, etsi in obulo, excessiuam in totum vitiari concludunt Paulus de Castr. & Alexand. *in d. leg. si non sortem §. si centum, ff. de condit. indebit.* & egregiè vnum casum ab alio distinguit Ruinus *consil. 136. sub num. 5. versicul. Nec obstat lib. 1. & consil. 160. num. 25. lib. 2.* & Gratian. *disceptation. forens. dict. capit. 162. numer. 33. vsque ad finem.*

Excessus autem in quantitate est euidens, ex eo quia

quia Francisca erat creditrix pro sua dote, & pro augumento dotali ad manus viri perueuto in scutis 2100. & tamen eidem data fuerunt in solutum bona pro scutis 225. vltra aliam summam indebitè anteà receptam in scutis 600 ex causa fructuum, & expensarum, quæ in eodem instrumento ipsamet fassa fuit se antea recepisse, vt Summar. Debit. *num.1.*

Nec excessiuam satisfactionem euitare valet Francisca excipiens vltra dotem scutorum 2000. tradita sibi fuisse alia scutis 300. pro augumento dotali, ad quorum restitutionem hæredes viri teneri prætendit. Quoniam cùm non constet de præcedenti solutione facta marito nisi in scutis 100. pro quibus dumtaxat se, & sua bona hypothecauit, & ea restituere promisit; Quinimò in contrarium demonstretur alia scuta 200. fuisse per vxorem suo proprio nomine in censu inuestita, & deinde mediante sortis receptione, illud fuis-
4 se extinctum, de alijs rationem reddere † eius vir non tenetur, quia de his, quæ ad eius manum peruenerunt non verò de illis, quæ ex census extinctione Francisca recepit, vt benè firmatur in prima Decisione huius causæ in §. *Nec excessus coram Reuerendiss. D. meo Bourlemont.*

Minus obstat, quod eadem scuta 200. tradita mulieri in quodam censu pro supradote restituta fuerint à debitore mediante census retrouenditione ipsi Franciscæ cum præsentia, & consensu mariti, ex quo legalis præsumptio oritur, quod licèt in dicto Instrumento extinctio facta fuerit ab vxore nomine pro-
5 prio, † totum tamen pretium præsumatur ad ipsum maritum peruenisse, non autem ad eius vxorem; ex firmatis per Hondedeus *consil. 45. numer. 26. volum. primo*, & Faber. *in suo Codice libr. quinto titulo septimo, definit. 8.*

Quoniam conclusio hæc rectè procederet, quando extinctio census facta fuisset ab vtroque coniuge in solidum, atque in Instrumento dictum fuisset pretium peruenisse ad vtrumque; tunc enim intrat iuris præsumptio, quod pecuniæ ad manus viri integrè peruenerint, & in his terminis loquuntur supracitati Do-
6 ctores per Informantes pro Francisca allegati. † At secus est, quando vxor sola censum extinguit, & pecunias recepisse fatetur; Maritus verò simpliciter, & pro cautela consentit, se non obligat, nec pro euictione promittit, vt in casu præsenti, in quo præsumptio non oritur, nec in parte, nec in totum pe-
7 cunias ad manus viri peruenisse, † & proinde de eis rationem reddere nequaquam maritus ipse tenetur, prout benè distinguit Cyriacus *controuers. 35. numer. vigesimoprimo, & vigesimosecundo*, Gabriel. *consil. quinquagesimooctauo numer. octauo, & decimo, & pluribus sequentibus lib. secundo*. Trentacinq. *variarum resolutionum lib. tertio de iure dotis resolut. quarta num. quarto*. Cirocch. *disceptat. sexagesimaseptima numer. quinto, versiculo etsi vxor*, & Boerius *decision. 23. num. 5.*

Eoque magis augetur excessiuitas dictæ dationis in solutum, dum in ea calculata non fuerunt alia scuta 600. in causam fructuum indebitè solutorum ab hæredibus viri, quæ quidem illa retinere non poterat pro interusurijs dotalibus, tùm quia non probantur interuenisse duo requisita necessaria, nempè in-
8 terpellatio cum possibili diligentia pro † repetenda dote non restituta, & paupertas, quod aliundè non habebat, quo viuere posset Bartolus *in leg. diuortio, & in leg. Titio, ff. solut. matrimon.* Surdus *consil. 269. numer. vigesimoprimo, & sequent. & consil. 194. numer. 5. & sub numer. decimosexto, versic. respondert potest*, & Rota *coram Gregor. decision. 204. numer. vigesimonono, & seq. ibique* Adden. *numer. 33. & coram Duran. decis. 176. numer. 4. & 5.*

Tum etiam quia ipsa Francisca vti Tutrix, & Curatrix, filiorum, de quo constat ex ipsiusmet iudicia-
9 li confessione, Summario Creditorum *numer. nono* † potuit sibimet creditum dotale persoluere, & liberare pupillos ab vsuris concurrentibus. Quod cùm non fecerit fructus dotales exigere non potuit, & exactos in sortem principalem suæ dotis imputare tenetur, ex Textus *in leg. quoties Tutor §. Sicut autem, ff. de administrat. Tutor.* Gratian. *disceptat. forensium capit. 563. numer. quadragesimosecundo, & quadragesimotertio*, Amat. *resolution. 49. numer. 101.* Fontanell. *de pact. nupt. clausul. septima Gloss. 3. part. 3. numer. 60. & sequentib. per totum* latè Caren. *resolut. 114. numer. 2. & sequentibus*, & Rota *decision. 131. numer. 11. cum duobus sequentibus part. 12. recentior. & in Romana fructum dotis 22. Iunij 1678. in §. vetum ex vnico coram bo. me. Vbago.*

Neque ex eo quod facta fuerit solutio dictorum fructuum inferri necessariò potest, quod præcesserit, interpellatio, siuè debitores habuerint sese pro interpellatis, & matrem cum eis conuiuentem habuerint pro paupere, concurrente etiam iuris habere nisi dotem; Quia cùm hodie controuersia sit super validitate solutionis, & dationis in solutum, & dubitetur de vtriusque simulatione, & collusione, vtique hæc simplex præsumptio non sufficit, † sed viduæ petenti vsuras dotis 10
non restitutæ semper incumbit onus probandi supradicta duo requisita interpellationis, & paupertatis, Nepusantius *de pignor. in 5. membr. 5. par. principal. numer. 17.* & dixit Rota *in dicta decision. 176. numer. quinto coram Durano, & decision. 211. numer. 2. & sequentib. coram Vbaldo.*

Ex quibus sic positis collusiuè quoque dictam dationem in solutum † initam fuisse inter matrem, & filios 11
ad supplantandos creditores Doctores pro comperto habuerunt, concurrente potissimum causa fraudandi, & euadendi exequutionem creditorum, necnon pluribus coniecturis, & præsumptionibus collusionem apertè inducentibus; de quibus singillatim mentio fit in prima Decisione huius causæ in §. *Et certè cum pluribus sequentibus, & in secunda in §. matri*, cum quibus modo Doctores transierunt, qua stante collusione † assignatio bo- 12
norum corruit in totum, nec illorum dominium fuit vnquam in Francisca translatum, ex Textu *in leg. prima, & totum tit. Cod. de collus.* Menochius *præsumpt. 26. libr. 5.* Anton. de Amat. *resolution. 79. numer. 20.* Castill. *decis. 173. numer. 45.* & Rota *coram Merlino decision 13. num. 2. & per totum.*

Nec ad euitandam collusionem valet dicere, quod Francisca habens creditum dotale omnibus alijs anterius super bonis communium debitorum ante omnes satisfieri debuisset. Siquidem ipsa pro summa scutorum mille anteriorem hypothecam amisit, quando sortem census dotali extinxit, & pro † extinctionis validitate 13
se obligauit Camerali obligatione, & pro euictione promisit; Vnde omnia sua iura dotalia pro tali summa sibi competentia in emptorem translata fuerunt, & illa quamuis contra maritum agere possit, non valet tamen eisdem iuribus vti ad agendum contra hæreditatem mariti in præiudicium creditorum, ne bis satisfieret de dote, vt optimè firmatum fuit per Rotam *in Imolen. fructuum census 4. Martij 1672. §. Vltimus casus, cum seqq. coram Reuerendissimo Albergato Decano.*

Absque eo quod impugnari possit alienatio, seù potiùs extinctio dicti census vti constituti pro fundo dotali; Nam ex apocha matrimoniali relata in dict. Summario *num. 6.* apparet d. censum consignatum fuisse in solutionem dotis promissæ † in quantitate, non verò in spe- 14
cie marito acceptanti pro se, & hæredibus quibuscumque, quod facit vt haberi non debeat pro fundo dotali, nec hæredes mariti sint debitores census, sed pretij, & quantitatis, Cephalus *consil. 351. numer. decimotertio*, latè Andreol. *controuers. 130. numer. secundo*, Adden. *ad Gregor. decis. 575. numer. 16. versic. quod maximè*, & Bich. *decis. 350. numer. 21.*

Et licèt in eodem instrumento enunciatur, quod idem census stare deberet pro fundo dotali; Nihilominus hoc non obstante census non euasit fundus dotalis, quia verba illa non debent intelligi propriè, sed ità interpretari, vt sonant, censum fuisse datum in solutum, † 15
& fundum dotalem, videlicèt, in dotem datum, non verò, quod dos assignata consistat in censu; Insuper verba illa *pro fundo dotali* impropriè sumpta specialem tantummodo hypothecam importare, dixerunt Andreol. *dict. controuers. 730. numer. 3.* Gregor. *decis. 573. numer. decimosexto*, Bich. *decis. 310. numer. vigesimosecundo, & sequenti*, cum alijs pleno calamo allegatis per Rotam *in dicta Ariminen. Bonorum 27. Februarij præteriti in §. Nec isto, cum duobus sequentibus, coram Reuerendiss. Foroiuliens.*

Minusque turbat aliud obiectum de nouo deductum, quod

quod Paulus vir duas contraxerit obligationes in Instrumento dotali, vnam de restituenda dote promissa; alteram verò de non faciendo obligare eius vxorem quauis occasione, vel causa ad sui commodum respectu eius dotis; ex quo infertur, quod cessante prima obligatione quoad censum scutorum mille cum translatione iurium in emptores distractum, firma remansit altera obligatio, quæ orta fuit ex contrauentione mariti, qui fecit obligare Franciscam pro dictis scutis mille controuersis, & hinc possit modo eadem Francisca exercere actionem contra bona mariti pro damnis passis, & cum eadem anterioritate hypothecæ à die celebrati contractus, in quo huius facti promissio stipulata fuit cum Camerali obligatione.

Etenim, omissa pro nunc disputatione, An veræ duæ fuerint distinctæ obligationes à marito contractæ, & an diuerso iure regulandæ veniant, certum est, quod obligatio eiusdem Pauli de releuando indemnem vxorem à damnis, quæ pati posset ex alienationibus dotis eius intuitu, & persuasione faciendis, dependet ab alia tacita conditione potestatiua, si & quatenus illam obligare fa-
16 ciet; quæ quidem obligatio conditionalis † aduersus bona mariti actionem exercibilem non parit, nisi à die subsequutæ alienationis; Adeò vt in præiudicium illorum, quibus pendente conditione bona mariti purè hypothecata fuere, dicta obligatio retrotrahi non possit ad diem factæ promissionis; Vnde creditoribus fratrum de Albertinis hypothecam habentibus ante tempus, quo per alienationem, siue census extinctionem purificata fuit conditio, nullo iure præferri potest Francisca, quæ anterioritate dumtaxat gaudere debet a die adimpletæ conditionis, ex Textu *in leg. potior. in pignor. habeant*. Salgad. *in Labyrint. credit. par. 2. cap. 21. num. 3. & seqq.* Mantic. *de tacit. libr. 14. tit. 46. num. 19.* latè Giouagn. *cons. 25. num. 2. & sequent.* Caren. *resolut. 29. num. 10.* Rota *decis. 728. num. 3. par. 1. diuers. & in Romana Vineæ 5. Martij 1674. coram R. P. D. meo Emerix*.

Hæcque conclusio procedit, siue conditio potestatiua sit dependens à voluntate solius debitoris, siue etiam ab
17 vtriusque debitoris, scilicet, & creditoris, † secus verò quando est causalis ab incerto rerum euentu, vel à voluntate tertij dependens, vt declarant Salgad. *in Labyr. credit. dict. cap. 21. num. 10. versic. conditio*, Giouagnon. *consil. 35. num. 6.* & Rota *in dict. decis. 728. num. 6. & per tot. par. 1. diuers.*

Neque contrarium dicunt Salgad. *in part. 2. cap. 20. à numer. 18. & seq.* & Amat. *variar. resolut. lib. 1. resolut. 5. à num. 1. & seqq.* exaduerso allegati; Quia ibi non agitur de quæstione præsenti, sed prorsus extranea; Examinatur enim in vtroque loco citato, An hypotheca pro dotis
18 restitutione sumere debeat anterioritatem † à die soluti matrimonij, vel potius retrotrahatur ad tempus contracti matrimonij, siue dotis promissæ; Quinimò vterque Doctor conclusionem supra firmatam à Rota comprobat, vt videre est Amat. *dict. resolut. 5. num. 3.* & Salgad. *num. 3. & seqq.*

19 Quoad alteram exceptionem subiectionis bonorum † sub vinculo fideicommissi, cuius vigore à fratribus de Albertinis intimata fuit famigerata Cautela Angeli, *in leg. à Diuo Pio §. si super rebus ff. de re iudic.* Res visa fuit difficultate carere, cùm de illorum vocatione ad fideicommissum Francisci Galli non constet, nec etiam de identitate bonorum, iuxtà fundamenta præcedentium Decisionum, cum quibus Rota in præsenti pertransijt.

Probata verò non dicitur identitas domus ex depositionibus testium nouiter per debitores deductis, Summar. *num. 10.* quæ cum non sint de actis tanquam extrà mundum non attenduntur. Nec etiam ex sententia A. C. immissionem vigore fideicommissi concedente eisdem de Albertinis, quia lata fuit aduersus Franciscam earum ma-
20 trem, ipsis instantibus, † & sicuti datio in solutum siue iudicialis assignatio bonorum, ex supra firmatis collusiuè inita apparet ad supplantandos creditores, ità eiusdem naturæ reputanda venit dicta sententia emanata, non ci-
21 tatis creditoribus, † & post introductum præsens iudicium; Quibus propterea obesse non potest, ex Textu *in l. si neque, & toto titulo, C. quibus res iudic. non nou.*

Et ita vtraque Parte informante &c.

R. P. D. V R S I N O.

Bononien. Prædij.

Veneris 15. Martij 1680.

A R G V M E N T V M.

Auocare prætendebant fideicommissarij à tertijs possessoribus bona fideicommissi, quoniam alienationi eorum auctor consenserat, ex quo onus eidem alienationi iniunctum impletum non erat: excluduntur tamen, quia illud solum modum, non autem conditionem importabat, & ideò impleri debuerat à venditore, non ab emptore, qui nec tenetur esse sollicitus de versione, quæ vlterius etiam concurrebat, & in omnem casum eis reseruantur iura contra grauatum, cuius factum ipsi tanquam hæredes adhuc obseruare tenebantur, maximè quia nec de bonis hæreditarijs rationem reddebant.

S V M M A R I V M.

1 *Validitas sententiæ de iure præsumitur, & ex actorum reuolutione resultat; iustitia verò probatur ex Decisionibus in causa factis.*

2 *Consensus, seù facultas alienandi importat remissionem hypothecæ, ac etiam dominij, itavt contra bona alienata non detur amplius regressus.*

3 *Emptor bonorum fideicommissi vigore consensus fideicommissariorum remanet liber, etiamsi modus præscriptus seruatus non sit, & num. 5.*

4 *Modus dicitur, non conditio onus iniunctum post factam venditionem, & translatum dominium in emptorem, quod ideò impleri debet à venditore.*

5 *Fideicommissarius consentiens alienationi bonorum fideicommissi; Si modus præscriptus non seruetur, agit contra grauatum, non autem contra emptorem, & num. 3.*

6 *Versio, seù erogatio pecuniarum iuxtà formam à partibus destinatam ex pluribus probatur, & quibus.*

7 *Ratificatio idem operatur, ac mandatum præcedens, etiamsi illud speciale requireretur.*

8 *Ratificatio importat approbationem actus cum omnibus suis qualitatibus, & circumstantijs.*

9 *Ratificatio actus non trahitur ad consensum præstitum eodem actui, si referri potest ad alia, & non probatur specialis notitia eiusdem consensus.*

10 *Ratificatio alicuius instrumenti certi, & indiuidualis, importat etiam approbationem omnium contentorum in eo.*

11 *Scientia certa, & indiuidua resultat ex pluribus argumentis, & coniecturis, quæ qualia sint, vide d. num. 11.*

12 *Pater potest tàm pro se, quàm pro filijs renunciare fideicommisso, dummodò filij sint hæredes eiusdem patris.*

13 *Fideicommissarius, qui est etiam hæres alienantis, vel alienationi consentientis, donec rationem non reddat, tenetur obseruare factum defuncti.*

D E C I S I O CCCXCVIII.

ADuersus tres sententias de Partibus in iudicatum transactas, quarum vigore Doctores de Albergatis immissionem obtinuerunt super controuersa medietate Prædij Marani, commissa fuit per Signaturam Causa restitutionis in integrum R. P. D. meo Taia, à quo præuijs duabus decisionibus, prodijt sententia Rotalis fauore Dominorum de Gaggis præcedentium reuocatoria, quam hodie Doctores in gradu appellationis coram Me confirmarunt ob illius validitatem de iure
præ-

1 præfumptam, ac amplius ex actis refultantem, † atque
iuftitiam enixè firmatam in dictis decifionibus emana-
tis 30. Ianuarij, & 9. Iunij 1679. prout aliàs Rota re-
fpondit *in decif. 235. in princip. par. 13. decif. 374. num. 2.
par. 14. recent. & in Meleuitana Euictionis 17. Martij 1679.
§. deuoluta deinde, coram Reuerendiſs. Damafceno.*

Etenim quidquid fit, an inter bona à clar. mem. Car-
dinali Ludouico Ludouifio legata Marchioni Vgoni de
Albergatis, eiufque filijs, & hæredibus contineretur hæc
medietas Prædij Marani, fuper qua hodie controuer-
fia cadit, dum Marchio Vgo primus legatarius in
compromiffo inito de anno 1636. inter ipfum, & Prin-
cipem Nicolaum Ludouifium dicti Cardinalis hæredem
præftitit confenfum alienationibus factis, & faciendis
de bonis, quæ fua eodem legato comprehenfa effe du-
bitabatur, agere modò non poffunt Domini de Alber-
gatis filij, & hæredes dicti Vgonis contra iftos de
2 Gaggis emptores; Siquidem huiufmodi confenfus, †
fiue facultas alienandi conceffa remiffionem cuiufcum-
que iuris hypothecæ, fiue dominij induxit, itavt con-
tra bona alienata, tanquam effecta libera ab omni hy-
potheca, amplius regreffus non detur, per Textus *in
leg. fi probaueris, leg. cum te à debitore C. de remiff. pi-
gnor. & l. fi fundum per fideicommiffum, ff. de legat. 1.*
Fufar. *de fubftitut. quæft. 560. numer. 1. & feqq.* Merlin. *de
pignor. lib. 5. titul. 1. quæft 44. numer. 7.* Durand. *decif. 449.
numer. 4. & fequenti,* & Rota *decif. 328. num. 36. par. 5. &
decif. 137. num. 15. par. 13. in recent.*

Neque ex eo, quod pretium ex venditione dicti
Prædij retractum depofitatum non fuit penès menfam
nummulariam illorum de Federicis, iuxtà formam præ-
fcriptam in dicto compromiffo allegari poteft refolutio
eiufdem contractus; Etenim cùm facultas alienandi,
fiue confenfus à Marchione Vgone præftitus fuerit fim-
pliciter; onus verò depofiti iniunctum fuerit per viam
3 modi, non conditionis, † firma vtique remanfit re-
miffio iurium refpectu emptorum, contra quos agi non
poteft hypothecariè, licèt modus confideratus impletus
non fit, Bartol. *in leg. 3. §. illud num. 1. ff. quibus mod.
pign. vel hypoth. folu.* Andreol. *controu. 240. num. 58.* Bar-
dellon. *conf. 141. num. 20. & feqq.* Merlin. *de pignor. lib. 4.
tit. 3. quæft. 109. num. 79. verf. fi autem agat,* & Rota *decif.
459. num. 17. & feqq. coram Merlino.*

Quod autem pactum deponendi pretium penes Ban-
carium de Vrbe adiectum fuerit in vim modi, non autem
conditionis, euidenter colligitur, tùm ex eo, quod onus
depofiti conceptum fuit per verba directa in Dominum
Principem venditorem, tum quia refpicit tàm bona
alienata, quàm alienanda, ideòque ficuti quoad di-
4 ftractiones bonorum † iam factas adimplendum eft
onus per venditorem poft dominium purè in emptores
translatum, *leg. cum tale, §. 1. vbi* Bartol. *ff. de condict.
& demonftr.* Larrea *allegat. 75. num. 18.* & Surd. *decifion.
156. num. 6.*ità à pari quoad bona alienanda nulla con-
fiderari debet conditio refolutiua, fed modus, adeòvt,
dum poft venditionem perfectam adimplementum de-
pofiti erat faciendum per Principem venditorem, cu-
5 ius fidem fequutus fuit Marchio Vgo confentiens, †
contra illum tantummodò fideicommiffarijs hæredibus
falua remanet actio agendi pro pretio depofito, vel
deponendo, non autem contra tertios emptores, qui
ad nihil tenentur, Larrea *dict. allegat. 75. num. 18. Reue-
rendifs. D. meus de Luca de alienat. & contract. prohibit.
difcept. prima num. 72. & fequent.* Surdus *dict. decifion. 156.
num. 7. & 8.* benè Rota *in decif. 459. num. 19. coram Mer-
lino, aliifque plures in decifione huius Caufæ 30. Ianuarij
1679. §. Nec vllatenus repugnat, cum feqq. coram R. P.
D. Taja.*

Præterquam quod huiufmodi lex faciendi depofitum
fuit ex parte illorum de Gaggis adimpleta, dum pre-
tium Prædij depofuerunt in Bancho quorundam de Da-
uijs ad effectum, vt ad Vrbem tranfmitteretur ad
menfam nummulariam dictorum de Federicis, prout
ad iftum effectum fuiffe tranfmiffum colligitur tùm ex
particis adnotatis in libro negotij eorundem de Dauijs,
tùm ex contemporaneitate celebrati compromiffi cum
actu venditionis, & tranfmiffionis pretij ad Vrbem in
Bancho ipforum de Federicis, tùm denique ex fucceffi-
ua taciturnitate 36. annorum, & deperditione libro-
6 rum Banchi de Federicis, † quibus omnibus ftantibus
fatis probatur erogatio pecuniæ, iuxtà formam defti-
natam in compromiffo, vt tradidit Roderic. *de annuis
redditib. lib. 1. quæft. 14. numer. 54.* Menoch *de præfumpt.
lib. 3. præfumpt. 55. num. 8. & 9.* Rota *coram Gregor. decif.
31. num. 2. ibique* Adden. *num. 11.*

Nec huiufmodi confenfus à Marchione Vgone præ-
ftitus in compromiffo excludi poteft fub fundamento,
quod dictum compromiffum celebratum fuerit à Do-
menichino, vti Procuratore eiufdem Marchionis, &
nullibi conftet de illius fpeciali mandato procuræ, ne-
dum ad confentiendum alienationi controuerfi prædij,
fed nec etiam ad compromittendum; quoniam in fub-
fequuto Chirographo † adeft expreffa ratificatio eiuf- 7
dem Vgonis, quæ idem operatur, ac mandatum præ-
cedens etiam refpectu eorum, quæ illud exigunt fpe-
ciale *leg. cum mandati in fine, C. mandat. & leg. ratihabi-
tio, ff. de regul. iur.* Gabriel. *confil. 195. numer. 5. lib. 1.*
Rota *coram Gregor. decifion. 295. numer. 4.* vbi Adden. *nu-
mer. 6. & decifion. 301. num. 8. & decif. 792. num. 15. coram
Buratto.*

Neque prædictæ approbationi vifa fuit obftare exce-
ptio imperfectæ ratificationis refultantis ex eo, quod
D. Marchio in genere compromiffum ratificauerit abf-
que fpeciali notitia omnium contentorum in inftru-
mento; Quia, cùm ex ipfamet apocha conftet ratifi-
cantem fuiffe plenè informatum de omnibus in com-
promiffo contentis, ibi — Hauendo piena informatio-
ne del compromeffo fatto in Roma per gl'atti, &c.
per tanto detto compromeffo, e quanto in effo fi con-
tiene, in ogni miglior modo ratifico, vtique totum † 8
actum cum fuis qualitatibus, & circumftantijs ratifi-
caffe dicendum eft, ex firmatis per Gabriel. *confil. 146.
num. 14. circa finem, verf. in fupradicta libr. primo,* Me-
nochius *confil. 561. à numer. decimooctauo, vfque in finem,*
& Rota *decifion. 577. à numer. decimotertio coram Mer-
lino.*

Prout etiam nihil releuat refponfio aliàs data, quod
prædicta verba referri poffunt ad compromiffum fuper
interpretatione legati, quod nullam habet connexionem,
& dependentiam † à confenfu alienationis, non autem 9
ad ipfum confenfum, ad cuius purificationem fpecialis
fcientia neceffaria fuiffet, iuxtà latè congefta per Rotam
*in decif. 136. numer. 2. coram Seraphin. & decif. 49. num. 24.
par. 11. in recent.*

Etenim ifta fcientia indiuidualis, & fpecifica dicti pa-
cti in præfenti non defecit, fatifque probatur, ex quo Do-
minus Marchio expreffis verbis ratificando habuit relatio-
nem ad actum certum, † nempè ad inftrumentum com- 10
promiffi, de quo ficuti dubitari non poteft præcisè habuif-
fe notitiam, ità quoque de omnibus in eo contentis fpe-
cialem habuiffe fcientiam, atque inftrumentum ipfum
cum omnibus claufulis legiffe, ambigendum non eft, vt
in fortioribus terminis tradit Matth. Brun. *conf. 16. num. 24.*
Suidus *conf. 150. num. 133.* Merlin. *decif. 577. num. 13. verfic.
non obftat,* & Rota *decif. 619. num. 2. in fine par. 3. & decif.
393. num. 8. & feqq. par. 14. recent.*

Eoque fortiùs, dum vltra fcientiam expreffam concur-
rit præfumpta, quæ concludenter elicitur ex coniunctio-
ne fanguinis inter compromittentes, ex notabilitate, &
publicitate diftractionum bonorum, quæ Bononiæ fie-
bant à Principe Ludouifio poft obitum Cardinalis, ex
qualitate negotij, & demùm ex acquiefcentia Marchio-
nis Vgonis, eiufque hæredum † per annos vltrà 40. quæ 11
omnia fimul vnita fpecialem fcientiam inducunt, fiue de
maximo, fiue de leui præiudicio ageretur, Rota *decifion.
336. per totum, & præcisè numer. 7. par. 2. recentior. decif.
6. num. 11. & feqq.* & benè *in decif. 30. numer. 30. & feqq.
coram Bich.*

Nec dubitari poteft, quin præmiffa obftent modernis
Dominis de Albergatis, quia cùm in confeffo fit illos effe
filios, & hæredes Vgonis renunciantis, atque vti ta-
les iudicium immiffionis intentaffe, † validè potuit idem 12
Vgo tàm pro fe, quàm pro filijs renunciare per viam
compromiffi, & tranfactionis. Pafchal. *de iur. patron. po-
teft. cap. 2. num. 3.* Rota *decif. 767. num. 7. coram Merlin. & de-
cif. 38. num. 2. coram Peuting.*

Quo pofito quidquam non releuat, quod illi fint
hæredes patris cum beneficio legis, & inuentarij, &
quod ad controuerfum prædium, tamquam fideicom-
miffo obnoxium, † venire poffint ex propria perfona; 13
Nam

Nam vltra alias responsiones datas in præcedentibus decisionibus huius Causæ, placuit DD. responsio, quod, donec, & quousque rationem non reddant de bonis paternis, semper eis obstat qualitàs hæreditaria, factumque Patris impugnare non possunt, *l. cum à matre C. de rei vindic.* Surd. *consil.* 355. *num.* 42. & Rota *coram Peuting. decis.* 38. *numer.* 5.

Et ità approbando in reliquis fundamenta deducta in decisionibus coram Reu. P. D. Tala, conclusum fuit vnica parte tantùm, &c.

R. P. D. VRSINO.

Bononien. Fideicommissi de Benatijs.

Lunæ 26. Februarij 1680.

ARGVMENTVM.

Immissio fideicommissario conceditur, quia de existentia, & vocatione constabat, prout etiam de identitate bonorum, & legitimatione personarum, quæ omnia satis clara visa sunt, itavt sola exceptio melioramentorum attenta non sit, cùm de illis neque in genere, neque in specie constaret, & sic erant prorsus illiquida eo, magis quia fuit etiam oblata cautio de eis reficiendis, quatenus fuerint liquidata.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommissario debetur immissio docto de existentia, & purificatione fideicommissi, identitate bonorum, & legitimatione personarum.*
2 *Verba vbi sunt clara, nulla indigent interpretatione.*
3 *Fideicommissum probatur etiam ex confessione partis in iudicio facta.*
4 *Fideicommissum per obitum instituti remanet purificatum ad fauorem illorum, qui fuerunt substituti.*
5 *Identitas bonorum probatur ex confessione partis ex eodem fideicommisso venientis, & illius vigore, immissionem petentis, ac obtinentis.*
6 *Identitas bonorum probatur ex inuentario, & diuisione facta inter hæredes, & quando.*
7 *Filiatio etiam ad effectum successionis probatur ex fide baptismatis cum adminiculis, & num. seq.*
8 *Testes ad perpetuam rei memoriam examinati cum adminiculis plenè probant filiationem.*
9 *Portio alterius ex substitutis accrescit alteri cum illo pariter consubstituto.*
10 *in Iure accrescẽdi attenditur alterna coniunctio, & semper præferuntur illi, qui sunt magis inter se coniuncti, & n.9.*
11 *Verba vbi sunt clara non admittitur quæstio voluntatis.*
12 *Melioramentorum exceptio reicitur, si de illis non constat nec genere, nec in specie.*
in Melioramentis semper attenditur, quod minus est, & minus semper reficitur, num. 12.
13 *Melioramenta ante liquidationem reficienda non sunt, nec dicuntur apta ad retardandam immissionem fideicommissarijs.*
Melioramenta remanent illiquida attentis deteriorationibus, & alienationibus factis ab hærede grauato, n. 13.
14 *Melioramenta illiquida eo magis impediunt immissionem fideicommissario, si offertur cautio de illis reficiendis.*

DECISIO CCCXCIX.

Conditum fuit per Ioannem Franciscum de Benatijs de anno 1635. Testamentum, in quo tres vniuersales hæredes pro æquali portione, instituit, nempè Helenam sororem, quatenùs superuiueret, sin minus Lodouicum Burgolochium eius filium, ac Paulum Gispum, & Hectorem Cataneum ex alijs duabus sororibus præfunctis Nepotes, quos omnes grauauit onere perpetuæ, ac reciprocæ substitutionis, etiam de vna linea ad aliam fauore descendentium masculorum — Finita poi la linea mascolina delli sudetti suoi heredi, e sostituiti ad essi, all'vltimo di loro, che morirà, colla metà delle grauezze sostituisce volgarmente, e per fideicommisso quanto é per la metà, li Signor Francesco Tacconi suo Zio, e li Signori Gio: Battista, & Alessandro figliuoli del già Signore Vincenzo Tacconi altro suo Zio, e non vi essendo loro, li loro figliuoli maschi, &c. Quanto poi all'altra metà, e colla metà delle grauezze volgarmente, e per fideicommisso rispetto la terza parte di detta metà, Gio: Francesco figliuolo del Signor Alberto Palazzini, per vn'altra terza parte M. Paolo, e Pietro Ciamenghi, e per l'altra terza parte M. Federico Mazza, e dopo li sudetti Tacconi, Palazzini, Ciamenghi, e Mazza li figliuoli di ciascheduno di loro maschi sino in infinito, sostituendoli l'vno all'altro in stirpes, & non in capita reciprocamente &c. sunt verba præcisa Testamenti, Summ. *num.* 1.

Cùm autem Ludouicus Burgolochius vltimus ex hæredibus institutis, in quem integrum fideicommissum consolidatum remanserat, postremò decesserit absque filijs, & descendentibus, factus est locus secundæ substitutioni, cuius vigore Franciscus Tacconus filius Alexandri petijt *ex remedio legis finalis Cod. de edict. Diu. Adr. tollen.* immitti in, & super vniuersa bona fideicommisso subiecta, obtentoque extraiudicialiter mandato ab Auditore Generali Bononiæ, præuenit alios cohæredes substitutos in capienda possessione omnium bonorum. Hinc orta controuersia super successione inter ipsum Franciscum ex vna, ac Petrum Ciamengum, & Iulium Cæsarem filium Federici Mazzæ ex altera, isti fauorabilem immissionis sententiam reportarunt ab A. C. Caualierino, à qua interposita appellatione, & Causa deuoluta ad Rotam ad instantiam eorundem Petri, & Iulij Cæsaris Dubium proposui; An sit danda immissio, quod super medietate bonorum hodie affirmatiuè fuit resolutum.

Constat enim de omnibus requisitis necessarijs, videlicèt de existentia, ac purificatione fideicommissi, de identitate bonorum, atque de legitimatione † personarum, 1
quibus simul concurrentibus, immissio non denegatur, siue ex remedio *legis finalis, C. de Edict. Diu. Adr. tollen.* siue ex interdicto vtilis saluiani, de quo *in l. prima C. communia de legat.* vt pluries censuit Rota *in decis.* 163. *numer.* 9. *part.* 16. *& decis.* 166. *num.* 1. *par.* 17. *rec. coram Bichio decis.* 161. *n.* 1. *& decis.* 312. *nu. primo, & secondo, coram Merlino.* Existentia fideicommissi satis resultat non solùm ex lectura Testamenti, cuius verba cùm sint clara, † vlla 2
interpretatione non indigent, vt tradidit Peregrin. *de fideicommiss. articol. quadragesimotertio numer. secondo &* Rota *in decis.* 181. *numer. septimus coram Celso, & in dec. quadragesimatertia num.* 1. *coram Arguelles.* Verùm etiam ex confessione ipsius Francisci † emissa in libel- 3
lo petitionis coram Auditore Generali Bononiæ, ex firmatis per Peregrin. *eod. articul. quadragesimatertio numer. sesto* Fusar. *de substit. quæst.* 501. *numer. octauo & nono* cum alijs plenè cumulatis per Rotam *in dictam decis.* 63. *num.* 2. *coram Arguell.*

Purificatio autem dicti fideicommissi est incontrouertibilis, attenta deficientia omnium hæredum institutorum absque prole, quibus cùm à Testatore fuerint pro medietate substituti Franciscus Tacconus patruus ac Ioannes Baptista, & Alexander pariter de Tacconis fratres patrueles, & ipsorum descendentes masculi, atque respectiuè pro altera medietate Ioann. Franciscus Palazzinus, Petrus Ciamengus, & Federicus Mazza fratres amitini, & eorum posteritas masculina, dicendum † vtique venit per mortem vltimi ex 4
hæredibus institutis fideicommissum pro vna medietate fuisse purificatum fauore Francisci Rei conuenti, & pro altera dimidia fauore Petri Ciamenghi, & Iulij Cesaris Mazzæ Actorum, prout in casu simili dixit Rota *in alleg. decis.* 181. *num.* 9. *coram Celso.*

Identitas bonorum probatur nedum ex confessione eiusdem Francisci Rei conuenti, qui † eodem iure fideicommis- 5
si obtinuit immissionem super omnibus bonis, atque vti talium possessionem accepit Fusar. *de substit. quæst.* 618. *nu.* 29. & Rota *decis.* 375. *nu.* 13. *par.* 17. *recent.* sed etiam ex Inuentario, & diuisione bonorum facta à primis cohæredibus,
† quæ quidem bonorum identitatem sufficienter probant in- 6
ter diuidentes, & causam habentes ab eis, Peregrin. *de fideicommiss. art.* 44. *nu.* 5. *&* 6. Rota *decis.* 180. *num.* 3. *part.* 12. *& d. decis.* 375. *num.* 5. *par.* 17. *rec.*

Legitimatio demùm personarum visa fuit sufficienter probari respectu Petri Ciamenghi ex verbis ipsius Testamenti, vbi ille nominatim fuit vocatus, respectu verò Iulij Cæsaris ex fide baptismatis, Summ. *num.* 8. quæ iunctis
7 † adminiculis filiationem iustificat potissimum ad effectum successionis, prout sæpè censuit Rota, vt *in decis.* 709. *numer.* 5. *coram Buratt. decis.* 128. *numer.* 2. *coram Caualer. & in recent. dec.* 254. *num.* 14. *par.* 11. *& dec.* 14. *nu.* 10. *par.* 17. *rec.*

Adminicula autem resultant in præsenti ex depositionibus duorum Testium super eius filiatione ex Federico Mazza, Summ. *num.* 9. qui quidem, licèt ad perpetuam rei me-
8 moriam examinati, † benè deseruiunt pro adminiculis, quæ vnà cum fide Baptismatis filiationem plenè probant Rota *coram Celso decis.* 347. *num.* 2. *& seqq. & in recent. decis.* 254. *num.* 14. *par.* 11. cum alijs superius adductis.

Quibus sic positis, Domini minimè dubitarunt, quia sicuti portio Francisci Tacconi patrui defuncti sine descendentibus respectu vnius dimidiæ accreuit fauore Francisci Rei conuenti, ità pariter portio Ioannis Francisci de Pa-
9 lazzinis, cuius linea defecit, † accreuerit Petro, & Iulio Cæsari Actoribus inter se respectu alterius dimidiæ coniunctis, & consubstitutis, iuxtà regulam traditam à Baldo *in l. vnica numer.* 21. *C. quando non peten. part. petentib. accresc.* Quoniam in iure accrescendi attenditur subalterna coniunctio, & semper præferuntur, qui sunt magis
10 inter se coniuncti, † non obstante intellectuali diuisione per quotas oculis non demonstrabiles, vt consuluit Peregrin. *consil.* 27. *numer.* 11. *vers. cum autem lib.* 2. egregiè Bellon. iun. *de iur. accrescen. capit.* 5. *quæst.* 45. *numer.* 9. *& seqq.* & Rot. *decis.* 417. *num.* 5. *part.* 14. *decis.* 322. *num.* 8. *& seq. par.* 15. *& decis.* 248. *num.* 6. *par.* 16. *rec.*

Et absque vlla hæsitatione prædicta procedunt in casu præsenti, in quo Ciamengus, Mazza, & de Palazzinis, eorumque filij, & descendentes reciprocè substituti fuerunt inter se actiuè, & passiuè, vulgariter, & per fideicommissum, & dumtaxat ad illorum medietatem vocantur illi de Tacconis ex persona vltimi morientis, vt ex serie Testamenti, quæ exuberat ad remouendum omne scrupu-
11 lum, quia, cùm in verbis nulla ambiguitas existat, † admitti non debet voluntatis quæstio, inquit text. *in l. ille, aut ille* 25. *ff. de legat.* 3.

Nec retardare valet immissionem exceptio melioramentorum, quæ à Ludouico hærede grauato facta dicuntur, & iure legati relicta fuerunt ipsi Francisco, quia, cùm de il-
12 lis, nec in genere, nec in specie constet ad hoc, † vt quod est minus inter impensum, & melioratum, refici possit, talis exceptio reijcitur, vt dixit Add. *ad Buratt. decis.* 199. *numer.* 15. *vers. quando autem*, Rota *decis.* 97. *num.* 20. *part.* 12. *decis.* 119. *num.* 1. *par.* 15. *dec.* 25. *num.* 26. *& decis.* 36. *num.* 20. *par.* 17. *in rec.*

Et quatenùs etiam aliquo modo melioramenta probata dici possint in genere per assertionem hæredis grauati, adhuc illiquida remanent ex alienationibus, & deteriorationibus bonorum fideicommissariorum ab ipsomet Ludouico factis, prout expressè se declarauit in Testamento,
13 Summ. *num.* 11. Vndè † ante liquidationem illa reficienda non veniunt, & apta non sunt ad retardandam immissionem hæredibus fideicommissarijs, Rota *decis.* 276. *numer.* 3. & 4. *par.* 6. *decis.* 171. *num.* 11. *par.* 8. *& decis.* 18. *numer.* 18. *&* 24. *par.* 17. *in recent. & in Auenionen. Saluiani* 25. *Maij* 1657. *§. quo verò ad melioramenta, coram bon. mem. Merlino.*

Cessatque penitùs omnis dubietas, dum Francisco satis consulitur per cautionem oblatam de illis reficiendis
14 † quoties fuerint canonizata, & liquidata, absque eo, quod interim impediri possit immissio, ità sæpè censuit Rota, vt *in decis.* 161. *numer.* 31. *& decis.* 304. *num. vltim. coram* Bich. *decis.* 24. *num.* 14. *& decis.* 140. *num.* 11. *post* Posth. *de manut. decis.* 337. *num.* 26. *& seq. par.* 16. *& d. decis.* 18. *num.* 26. *par.* 17. *in rec.*

Et ità vnica Parte informante, altera sæpè monita DD. responderunt.

Confirmata fuit præsens decisio sub die 17. Maij 1680. coram eodem R.P.D. Vrsino.

R. P. D. GVAXARDO.

Meleuitana Parochialis.

Lunæ 19. Februarij 1680.

ARGVMENTVM.

Parochialis Ecclesia in Collegiatam erecta, adhuc iura Parochi remanere visa sunt, quamuis ille postea Vicarius nuncuparetur, quia perpetuus esse debebat, non amouibilis, eligendus ab Episcopo, non à Capitulo, eique omnia bona, & iura Parochiæ assignata erant, & demum quia super illius beneficio etiam pensio à Pontifice reseruata fuit, itaut ad ipsum spectare primitias, decimas, eleemosynas, funeralia, omniaque iura parochiæ dubitatum non sit.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus ob Populi numerum, & loci distantiam potest nouas Ecclesias in curatam erigere.*
2 *Cura habitualis in Ecclesijs collegiatis residet penes Collegium actualis verò penes Vicarium, & vid. num. seqq.*
3 *Verba Constitutionis, seu Bullæ Pontificiæ vnicè veniunt attendenda.*
4 *Cura de Rectoria translata in Vicariam, an fuerit omnino separata ab Ecclesia collegiata, vel ab ipsa dependens, verba erectionis, & translationis attenduntur.*
5 *Verba vbi sunt clara, nullam recipiunt interpretationem.*
6 *Vicarius si perpetuus esse debet, iudicat curam plenariè fuisse in ipsum translatam, non autem dependenter à capitulo.*
7 *Vicarius vt dicatur habere solam curam habitualem, nominari debet à Capitulo, alias dicitur esse verus Parochus.*
8 *Vicarius eligendus à Papa, vel ab Ordinario est verus Parochus, nec solam habet curam habitualem.*
9 *Vicarius dicitur esse perpetuus, & tota cura in ipsum translata, si illi omnia bona, & redditus Parochialis fuerint assignati.*
10 *Cura vera potest esse etiam in Ecclesia Collegiata.*
11 *Cura in Ecclesia collegiata non ad Collegium, sed ad alium spectare potest.*
12 *Vicarius etiam si aliquis appelletur, potest tamen esse verus Parochus.*
13 *Vicaria perpetua est beneficium.*
14 *Rectoris, & Vicarij nomina, dicuntur esse synonima.*
15 *Statuta Ecclesiæ contraria Bullæ erectionis illius non sunt attendenda.*
16 *Statuendi facultas Ecclesiæ Collegiatæ concessa, nihil operatur quoad ea, quæ aduersantur dispositis, & cōcessis Vicario.*
17 *Pensio super Vicaria reseruata indicat illam fuisse collatam in titulum, & pleno iure, alioquin non substineretur.*
18 *Congrua Vicarij debetur loco alimentorum, & ideo libera esse debet, nec potest pensione grauari.*
19 *Bonorum appellatione veniunt omnia iura.*
20 *Redditus nomen generale est, & comprehendit omnes, & quoscumque prouentus.*
21 *Vicarius perpetuus habet intentionem fundatam consequendi omnia iura, fructus, & prouentus suæ Ecclesiæ, & num. seqq.*
22 *Decimæ de iure spectant ad Parochum.*
23 *Primitiæ æquiparantur decimis, & debentur Parocho.*
24 *Eleemosynæ, & oblationes pertinent ad Rectorem.*
25 *Funeralia, & mortuaria sunt debita Parocho.*
26 *Vicarius perpetuus Ecclesiæ Collegiatæ consequitur funeralia, aliaque omnia suæ Ecclesiæ debita, vel tradita, & supr. à num. 21.*
27 *Parochus seu Vicarius habet ius conuocandi alios Sacerdotes pro obeundo funere, nisi resistat voluntas defuncti.*
28 *Eleemosynæ, & oblationes concessæ, seu reseruatæ Capitulo, intelliguntur de illis quæ Collegiatæ, seu fabricæ debentur, vel donantur.*
Non autem de ijs quæ ratione curæ spectant ad Vicarium, vel Parochum, ibidem, & supra à nu. 21. & 31.
29 *Statuendi facultas concessa capitulo circa funeralia, exequias, & anniuersaria non tollit iura Parochi, & num.*

& num. seqq.

30 *Correctio numquam præsumitur, & multo minus in incontinenti.*

31 *Funeralia concessa Capitulo, intelliguntur de suis canonicis, & quando illud ad funus vocatur, vel assistit, aut ei aliquid legatur.*

Secus autem de iuribus Parochi ibidem, & supra numer. 28.

32 *Correctionem ad euitandam admittuntur argumenta, coniecturæ, & omnis capitur interpretatio.*

33 *Capitulum, & Canonici quas functiones explere debeant priuatiuè quoad Parochum, & num. seqq.*

34 *Capitulum, & Canonici absente, vel non celebrante Episcopo supplent ea, quæ eidem Episcopo spectant, non autem Parochus.*

35 *in Processionibus Canonici præcedere debent, & functiones peragere, & postea sequuntur Parochi.*

36 *Delegata iurisdictio non extenditur ad personas in rescripto non nominatas.*

DECISIO CCCC.

PArochialem Ecclesiam Sanctæ Helenæ præuia nominis, tituli, denominationis, ac essentiæ Rectoris, & Parochialis Ecclesiæ perpetua suppressione, & extinctione sanctæ memoriæ Vrbanus Octauus in Collegiatam erexit cum Præpositura eius futura dignitate, ac duodecim Canonicatibus per Philippum tunc illius Rectorem de proprio dotatis, ac insuper pro vno Presbytero sæculari futuro Vicario perpetuam Vicariam pro cura animarum per concursum, cessantibus reseruationibus Apostolicis ab Ordinario prouidendam instituit, eidem assignando pro dote, omnia, & singula bona, redditus quoscumque, ac emolumenta Parochialis suppressæ integraliter percipienda, cum onere personaliter residendi, curamque exercendi, ac omnia, & singula alia officia, munera, & onera Parochialia sicut dictus Philippus, eiusque antecessores Rectores supportare consueuerunt subeundi, & adimplendi, eumque totaliter separauit à corpore Capituli, itavt nec habere posset vocem in Capitulo, locum, & stallum inter Canonicos. Post Collegiatæ erectionem Phillippus Præposituram, ac Vicariam Apostolica dispensatione retinuit, secuto eius obitu, orta fuit controuersia inter Vicarium successorem, & Præpositum, ac Canonicos super emolumentis, ac functionibus, ante suppressionem ad Rectorem spectantibus, ea ad Rotam delata in omnibus fuit concessa manutentio Vicario 4. Maij 1650. coram bona memoria Verospio, vt ex *decis.* impressa *in recent. decis. 29. par. 11.* qua hodie in petitorio reassumpta coram me subrogato, ad causam per Capitulum cum inhibitione Rotali etiam vocato altero Vicario Ecclesiæ Sanctissimæ Annunciationis Casalis
1 Bolzani † quam Episcopus in actu visitationis ex facultatibus sibi à iure attributis in *capit. ad audientiam il primo de Eccles. edific. innouato per Concil. Trident. sess. 21. capit. 4. de reform.* ob populi numerum, & loci distantiam à matrice in Curatam erexit, proposui dubium, An, & de cuius bono iure constet; & de bono iure Vicarij Sanctæ Helenæ DD. constare censuerunt.

Præmisso enim, quod licèt regula sit in Ecclesia Collegiata Curam habitualem residere penès Collegium,
2 † actualem tantùm penès Vicarium, iuxtà *cons. Oldrad. 67.* quem secuti sunt relati per Barbos. *de iur. Eccles. Vniu. part. 3. capit. 6. numer. 29.* & Rot. *in Comen. funeralium 16. Martij 1654. coram Eminentissimo D. Cardinali Cerro impres.* post Zach. de Salar. *decis. 25.* attamen ea, quæ admittitur, vel quando datur Vicarius Collegiatæ Curam habenti, vel quando eidem fit vnio Paro-
3 chialis cum omnibus suis iuribus, † & redditibus, non applicatur; siquidem ex verbis Bullæ, quæ vnicè venit attendenda, vt notat Rebuf. *in prax. benef. tit. de Vicar. perpet. numer. 2. in fin. & numer. 6. in fin.* & dixit Rot. *coram Coccin. decis. 1268. num. tertius* habetur vtramque curam totaliter fuisse translatam de Rectoria in
4 † Vicariam, ac omninò separatam à Collegiata, ipsumque Vicarium fuisse positum, & subrogatum in locum Rectoris, quæ cum sint clara nullam recipiunt interpretationem, † ad text. *in l. ille, aut ille §. cum in verbis, ff. de leg. 3.* Rota *coram Seraph. decis. 689. numer. secundus & tertius.* 5

Maximè concurrentibus pluribus coniecturis hoc suadentibus, † nedum quia Vicarius est perpetuus, Glos. 6
in clement. Dudum, verbo Sacerdotibus de Sepult. Innoc. in cap. cum non ignores numer. 3. vers. & si est consuetudo, & ibi Hostien. *numer. 8. vers. quodque committitur de præbend.* Lotter. *de re benef. lib. primo quæst. 20. numer. 123. & 124.* Rota in *recent. decis. 579. numer. secundus part. 2.* & non nominatur à Capitulo, † prout fieri deberet, si haberet 7
curam habitualem, Rot. *in Tyrasonen Vicariæ S. Michaelis 13. Octobris, & 4. Decembris 1595. coram Litta*, impress. penès Garz. *de benef. part. 9. capit. secundus numer. 309. & 310. & in recent. decis. 102. part. 1. & decis. 153. par. secunda vtrobique numer. 1.* Sed eius prouisio, & collatio cessantibus reseruationibus Apostolicis Ordinario † relicta fuit, vt tradunt Gonzal. *ad reg. 8.* Cancell. *glos. 1. §. 3. numer. 24. & gloss. 6. numer. 161. post. med.* Garz. *de benef. par. 9. cap. 2. numer. 301.* Rota *in recent. decis. 579. numer. primo & decis. 710. pariter. numer. primo part. 2. coram* Buratt. *decis. 214. numer. secundus & coram Merlin. decis. 115. numer. 3.* 8

Verum quia eidem fuerunt reseruata, & assignata omnia bona, & redditus Rectoriæ suppressæ, † quod ad 9
inducendam totalem translationem curæ in Vicarium pro regula ponunt Cardinal. *in Clem. vnic. numer. 10. de offic. Vicar.* Abb. *in cap. extirpandæ §. si vero numer. 15. in 2. lect. de præbend.* Felin. *in cap. postulasti numer. 1. de rescript.* Rot. *coram Seraph. decis. 1304. num. 4. coram Manzaned. decis. 783. num. 4. & in recent. decis. 216. num. 6. par. 4. tom. 2. & decis. 37. num. 7. par. 9.*

Nec repugnat, quod in Ecclesia Collegiata adsit
† etiam cura, Calder in. *cons. 18. de præben.* Rota *in recent. decis. 334. nu. 22. par. 16. recent.* quæ non ad Col- 10
legium, † eiusque caput, sed ad alium ex speciali iure 11
pertineat, Felin. *sup. cap. in nostra numer. 15. de rescript.* Lotter. *de re benef. lib. 1. quæst. 20. numer. 131. & 132.* eamque etiam sub nomine † Vicarij iure proprio exer- 12
ceat, † cùm & Vicaria perpetua sit beneficium, Na- 13
uarr. *cons. 9. numer. 3. de præben. lib. 3.* & ad hunc effectum nomina Rectoris, † & Vicarij sunt synonima, 14
Gloss. *in Clem. 1. §. nonnulli quoque verbo Rectoribus*, & ibi Vitalin. *numer. 35. de excess. prælat.* Rebuff. *in tract. de congru. num. 112. Theodos. Rub. inter discept.* Gratian. *cap. 198. num. 72.*

Non obstantibus Statutis per Capitulum conditis, in quibus asseritur Curam, eiusque emolumenta, † & 15
redditus ad se spectare, assignaudo congruam Vicario, nam vti contraria Bullæ erectionis non sunt attendenda, Rot. *in rec. decis. 136. num. 5. & 6. par. 7.*

Neque suffragantur statuendi facultas Capitulo concessa, & successiua illorum confirmatio à Sede Apostolica facta, quia vltra quod facultas statuendi respicit tantùm Chori regimen, Ecclesiasticorum rituum ordinationem, & Collegiatæ administrationem, tam ea, quàm confirmatio legitur concessa cum clausula: dummodo sint licita, & honesta, ac Sacris Canonibus, † Con- 16
cilij Tridentini decretis, ac Constitutionibus Apostolicis minimè contraria, ideò nihil operantur quoad ea, quæ aduersantur dispositis, & concessis Vicario, Rota *in recent. decis. 21. numer. 3. par. 12. coram Buratt. decis. 798. num. 5. & coram Celso decis. 403. num. 9.*

Quod comprobauit bina prouisio de hac Vicaria facta per Papam superilla, † reseruando semel, atque iterum an- 17
nuatam pensionem scutorum 50. & 35. quod fieri non potuisset, nisi haberet curam in titulum, omnesque eius redditus, non verò congruam; cùm hæc tamquam † lo- 18
co alimentorum subrogata, integra, & ab omni onere exempta debeatur, Rota *coram Cæsar. de Grass. decis. sesta numer. 11. de præbend. & in recent. decis. 196. num. 5. part. 2.*

Ex quibus visum est Dominis constare de bono Iure Vicarij percipiendi non solum illa emolumenta, quæ proueniunt ex actuali exercitio Curæ, & administratione Sacramentorum, quæ vltrò Capitulum concedebat, verum etiam omnes alios quoscumque redditus, decimas, primitias, eleemosynas, oblationes, exequias, funeralia, & anniuersa-

saria, eodem modo, quo competebant Rectoribus antecessoribus, quia cum assignatio fuerit omnium bono-
19 rum, & quorumcumque redditu um, † hæc omnia complectitur; nomine enim bonorum simpliciter prolato omnia iura veniunt, *leg. bonorum ff. de verb. signifi.* Couar. *in capit. relatum il secondo numer. primo versic. tamen appellatione de testamen.* Barbos. *appellat. trigesimaquinta numer.*
20 *primo*, & nomen redditus vti generale omnes, † & quoscumque prouentus comprehendit, Gonzal. *ad regul. octaua* Cancel. *paragrapho septimo proem. numer.* 196. *& seq.* Barbos. *appellat.* 227. *numer. primo & secundo* vltra quod
21 pro ijs omnibus, † tamquam iuribus parochialibus habet intentionem in iure fundatam, *capit. Pastoralis*, & ibi Hostien. *numer. tertio* Ioann. Andr. *numer. primo* Cardinal. *numer. primo* Abb. Anchar. & Imol. *in secundo notab.*
22 *de his quæ fiunt à Prælatis*, & in specie, † quod decimæ spectent ad Parochum disponitur *in capit. fin. de Paroch. & capit. cum contingat. de Decim.* cum alijs per Rota *coram Zarat. decis.* 53. *numer. secundo, & quinto, & decis.* 67. *numer.*
23 *secundo*, & idem de primitijs, † quæ sunt decimis æquiparatæ, habetur *in d. capit. fin. de Paroch. & d. capit. cum contingat, de Decimis*, Barbos. *de iur. Eccles. vniuers. part. terza capit. vigesimoquinto numer. octauo & nono* Rota *decis.* 559. *numer. primo penès* Posth. *de Manut. coram Zarat. decis.* 53. *numer. septimo & decis. terza numer. secondo* & de
24 eleemosynis, † & oblationibus sunt text. *in Can. quod Sacerdotes, & can. Sanctorum* 10. *quæst. prima capit. Pastoralis*, & ibi Abb. *& Imola in secundo notab. de his quæ fiunt à Prælat.* Rota *coram Gugliel. Dunozet. decis.* 308. *numer. terzo & coram Merlin. decis.* 480. *numer. sesto septimo & decimo.*
25 Ac demum de mortuarijs, & funeralibus † deciditur *in cap.* I. *& cap. relatum de sepultur.* Abb. *in rubr. de Paroch. numer. secondo* Sebast. Medic. *de sepult. quæst. octaua cas. primo, & sesto* Rota *coram Mantic. decis.* 294. *numer. primo & coram Merlin. decis.* 480. *numer. octauo*, & in terminis
26 Vicarij Ecclesiæ Collegiatæ, † quod ei debeantur omnia occasione funeris Ecclesiæ debita, seu tradita dixit Rota *coram Coccin. decis.* 1268. *numer. secondo* ex quo iure percipiendi sequitur Vicarium etiam habere ius conuocandi alios Sacerdotes pro funere obeundo, nisi resistat voluntas
27 defuncti, † vel eius hæredum, Rota *coram Merlin. decis.* 480. *numer.* 12.

Hinc patet non obstare alia verba Bullæ, in quibus videntur concessæ Capitulo eleemosynæ, & oblationes,
28 † quia loquuntur de illis eleemosynis, & oblationibus Collegiatæ, eiusque fabricæ specificè donatis, seu relictis, vel donandis, & relinquendis.

Minus releuat facultas statuendi Capitulo concessa circa
29 funeralia, exequias, & anniuersaria, † nam cùm fuerit posita in parte executiua, & in fine, & præcedat in dispositiua distincta enumeratio eorum, quæ concedebantur Capitulo; ac generalis assignatio facta Vicariæ,
30 ne inducatur correctio, † quæ nunquam præsumitur, præsertim incontinenti, & in eadem dispositione, *leg. non ad ea ff. de condit. & demonstr.* Menoch. *consil.* 631. *numer. vigesimosecundo* Rota *decis.* 763. *numer. primo part. prima diuers.* eaque euitari debeat, vt monent text. *in capit. cum expediat de elect. in sesto & l. Vnic. Cod. de inoffic. dot.* referri debet vel ad illa funeralia, exequias &
31 anniuersaria, † quæ sunt de personis ipsorum Canonicorum, saluis tamen iuribus Vicarij, vel ad ea emolumenta Capitulo debita, si vocetur ad associandum cadauer, & obeundum funus, vel ad illa anniuersaria eidem legata; Siquidem ad euitandam correctionem ad-
32 mittuntur argumenta, † & coniecturæ, & ea est capienda interpretatio etiam per subauditos intellectus, ne sequentia corrigant præcedentia, Alexand. *cons.* 123. *numer. nono cum plur. seqq. libr. quarto* Morott. *consil. primo num.* 32. *versic.* 3. sicut cum alijs per Barbos. *axiom.* 60. *numer.* 1. *&* 2.

Quo verò ad functiones Ecclesiasticas distinguebant Domini inter illas, quæ respiciunt Curæ exercitium, ac administrationem Sacramentorum per Parochos fieri solitas, super quibus Vicarius habet iuris, & Bullæ assistentiam; & alias, quæ de iure, & consuetudine in Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis per Dignitates, & Canonicos in choro, & collegialiter expleri debent, prout sunt Horas Canonicas, & Vesperas solemnes canere Missas Maiores, seù conuentuales tam diebus feriatis, quàm alijs solemnibus celebrare, † benedicere Fontem 33
Baptismalem, Candelas, & Palmas, easque distribuere, & processiones facere, quas tantùm non ad Vicarium, sed ad Præpositum, & Canonicos spectare dixerunt, dum eisdem expresse fuerunt commissæ, & recitatio horarum canonicarum, ac celebratio missarum, seù conuentualium, † aliorumque illis annexorum, & insepa- 34
rabilium, vt sunt prædictæ, functiones, & processiones est proprium Canonicorum munus, vt notat Theodos. *Rub. inter discept.* Gratian. *capit.* 298. *numer. decimooctauo & 40.* & quoad absente Episcopo, vel eo impedito, aut non celebrante in Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis illæ peragantur per Dignitates, & Canonicos censuit Sacra Congregatio Rituum, vt refert Barbos. *in collect. decis. Apostol.* 253. *numer. decimoquarto & seq. & collect.* 391. *numer. quinto* Rota *in Burgen. Præeminentiarum* 16. *Martij* 1671. *coram Reuerendiss. P. D. Rondinino, quæ est decis.* 4. post Nouar. *in Summ. Bull. iuxtà vlt. impress. numer. decimosesto & decimoseptimo* & in fortioribus terminis Ecclesiæ Collegiatæ cum ea concurrentibus Rectoribus Ecclesiarum Parochialium in ipsa faciendas esse processiones, ac Canonicos præcedere, † & functiones peragere 35
debere decisum fuit in *d. Burgen. Præeminentiarum d. decis. quarta* post Nouar. *numer. septimus & seqq.* Igitur multo magis idem venit dicendum hoc casu, dum Rectoria, & Ecclesia Parochialis fuit suppressa, & effecta Collegialis.

De altero Vicario Ecclesiæ Casalis Balzani non fuit quæstio, sed mihi iniunctum, vt reuocarem inhibitionem, quia cùm lis pendens in Rota vertatur inter Capitulum, & Vicarium Ecclesiæ Collegiatæ S. Helenæ, & ille non fuerit nominatus in Commissione, nec aliquod in ea habeat interesse, per quod comprehendi valeat, propterea non poterat relaxari inhibitio, † nec vocari 36
ad causam ex defectu Iurisdictionis, quæ tamquam delegata non extenditur ad personas in rescripto non nominatas, *lib. primo in fin. ff. de Const. Princip. cap. significauit, vbi gloss. in verbo viueret de rescript. cap. cum olim de offic. delegat.* vbi Innocen. *numer. secundus* Cardinal. & Abb. *numer. tertius* & Imol. *numer.* 11. Rota *coram Seraph. decis.* 1100. *num.* 4.

Et ità vtraque, &c.

R. P. D. GVAXARDO.

Anconitana Pecuniaria.

Veneris 7. Iunij 1680.

ARGVMENTVM.

Ad solutionem fructuum loco damnorum, & interesse condemnatus est depositarius, qui pecuniam inuestiendam tempore inuestimenti restituere recusauit, quorum obligationem euitare non potest, ex eo quod creditori depositi alimenta præstiterit, pluresque pecuniarum summas persoluerit, quia hæc omnia cadunt quidem in causam eorundem fructuum, non autem sortem extinguunt, vel diminuunt.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum publicum facit probationem probatam.*
2 *Alimenta præstita à debitore suo creditori cedunt in causam fructuum, non autem sortis.*
3 *Solutio semper cedit in causam fructum non sortis, quocumque modo illi debeantur siue ex obligatione, siue ex mora, prout sunt vsuræ, & num.* 2.
4 *Depositarius tenetur ad interesse, si data occasione inuestiendi, inuestimentum sui culpa factum non sit.*
5 *Depositarius potest se obligare ad soluendum interesse, si depositum restituere nolit.*

6 Lu-

6 *Lucrum cessans, vt debeatur requiritur prompta occasio inuestiendi, quæ debitori denunciata sit, & sup. à numer. 4.*

7 *Testis deponens de facto proprio plusquam semiplenè probat.*

8 *Testis deponens de facto proprio iunctis adminiculis plenè probat.*

9 *Creditum notabilis quantitatis nemo præsumitur otiosum retinere, vel paulatim diminuere voluisse.*

10 *Argumentum ab his, quæ communiter fieri consueuerunt, in iure valet, & firmum reputatur.*

11 *Solutio continuata præcedentem obligationem supponit.*

12 *Debitor non præsumitur soluere voluisse contra formam sibi præscriptam, & n. seqq.*

13 *Depositarius soluens non adimpleta forma depositi non liberatur.*

14 *Testimonio vxoris, & filij contra patrem, & virum plurimum defertur.*

15 *Pater, & Maritus solent vxori, & filijs propria negotia communicare.*

16 *Testis deponens aliquem se noluisse obligare non contradicit testi de eiusdem obligatione deponenti, quia nolens potuit mutare consilium, & num. seq.*

17 *Testis de conclusione deponens attenditur, non testis de tractatu, eo magis si ille sit adminiculatus.*

18 *Creditor ex vna causa non implicat, quod euadat debitor sui debitoris ex alia.*

19 *Obligans, seù soluens pro vna causa, adhuc potest esse creditor ex alia illius personæ, cui obligatur, vel soluit.*

DECISIO CCCCI.

CVm ad instantiam creditorum fuissent sub hasta posita omnia bona Octauij Manzoni, eaque deliberata Abbati Federico Troilo pro scutis decem millibus depositis in Sacro Monte Pietatis Vrbis sub conditione, quod creditores illa recipientes inuestire deberent in tot stabilibus, vel censibus pro euictione, & defensione bonorum emptorum; cùmque consignata fuissent scuta quatuor millia Petro Octauij filio pro omni, & toto eo, quod prætendere posset vti donatarius Iosephi sui Patrui, & dictorum bonorum Condomini, & ista demptis scutis 125. de anno 1660. denuò cum consensu Troili sub eadem conditione inuestimenti in depositum tradita Ioanni Ruffino Mercatori Anconitano, qui licèt plures obuenissent inuestiendi paratæ occasiones, nihilominus pecunias depositas in mercatura implicatas retinens restituere noluit, sed fructus compensatiuos ad rationem quinque pro centenario, & anno obtulit, & loco illorum tam per Ioannem, quàm eius filios præstita fuerunt alimenta, & Petro, & Octauio Patri, aliaque eius debita soluta; sed Antonio Ioanne vno ex filijs, & cohæredibus depositi restitutionem recusante, & de illius compensatione cum alimentis, alijsque solutionibus excipiente super hoc facto compromisso declaratum fuit per arbitros solutiones, & alimenta esse referenda ad fructus compensatiuos Petro debitos, & idem per sententiam dictum ab A. C. Caprara, à qua interposita appellatione, & causa mihi commissa, dedi dubium, an constet de credito, & constare DD. censuerunt.

Illud enim habetur ex Instrumento publico depositi
1 † quod facit probationem indubitatam, *leg. cum precibus Codic. de probation.* Bald. *in leg. quoties in fine Codic. de iudic.* Dec. *consil.* 36. *numer. secundo* Rota *coram Dunozett. Iunior decis.* 101. *numer. nonus et decis.* 475. *numer. primo*, quod non fuit diminutum ex alimentis Petro præstitis, alijsque solutionibus illi factis,
2 † quia cum eidem debeantur fructus compensatiui in horum extinctionem solutiones cesserunt, & præstatio alimentorum venit referenda, *l. in ijs, §. Imperator ff. de solut. lib. primo versic. si neuter, leg. si vsura Codic. eodem*, Ruin. *consil.* 136. *numer. decimo quarto libro quarto* Surd. *consil.* 290. *numer.* 61. Gratian. *discept.* 224. *numer.* 30. *et* 31. Rota *post* Zacch. *de obligat. Camer. decis.* 232. *numer. septimo coram Duran. decis.* 310. *numer. quarto coram Dunozett. decis.* 620. *num. primo*, & hoc procedit in quibuscumque fructibus,
† seù vsuris debitis siue ex obligatione, siue ex mo- 3
ra, Ruin. *consil.* 136. *dicto numer. quarto libro quarto* Surd. *consil.* 290. *numero* 61. Gratian. *disceptat.* 224. *numero trigesimoprimo* Rota *coram Dunozetto decis.* 620. *numero secundo*.

Fructus fuisse debitos non dubitarunt Domini, vel
ratione moræ per Ioannem incursæ eo ipso, quod non
restituit depositum, quando adfuit occasio inuestimen-
ti, ob quam tenetur Depositarius † ad interesse, seù 4
lucrum, quod ex inuestimento creditor recepisset, *l. die §. qui pecuniam*, & ibi Bartolus *ff. deposit. l.* 2. *Codic. eodem*, Mantic. *de tacit. lib. decimo titul. sexto numero primo, versicul. si autem*, Lup. *in l. curabit Comment. primo §. terzo numero* 61. *versicul. aut verò sumus il secondo Cod. de act. empt.* Larrea *decis. Granaten. decimaquarta numer.* 8. Rota *Ianuen. decis.* 34. *numero primo*, Rota *Nostra decis. prima de deposit. in antiq. decis.* 267. *numero terzo post* Zacch. *de obligatione Camer. & coram Bichio decis.* 185. *numero terzo*. Vel ratione conuentionis, & promissionis per ipsum factæ illos soluendi, ad rationem quinque pro centenario, & anno, quando ad eius notitiam deducta fuit prompta occasio inuestimen-
ti, † vt probant Testes Summario Petri *numero secundo* 5
& terzo, quæ conuentio fuit vndequaque licita, dum
creditor habebat inuestimentum certum, & promptum,
& debitor hoc sciuit, † quæ sunt requisita necessaria 6
ad hoc, vt lucrum cessans debeatur, iuxta Theoricam
Castren. *in l.* 3. *Cod. quod cum eo*.

Non obstat, quod de conuentione deponat tantùm
vnicus Testis, qui regulariter non attenditur, † quia 7
cùm deponat de facto proprio, plusquam semiplenè probat Gabriel *de test. conclus. prima numero* 18. Rota *coram Merlino decis.* 867. *numero quarto coram Buratto decis.* 289. *numero primo, & decis.* 665. *numero nono & in recentior. decis. septuagesima decima numero nono parte decima decis.* 378. *numero decimo parte decima septima*, & alia
concurrant adminicula † plenam facit probationem Ca- 8
stren. *in l. quicumque numero decimo Codic. de seru. fugit.* Mascard. *de probat. conclus.* 1225. *numero decimo* Farinacc. *de test. quæst.* 63. *numer.* 221. Rota *coram Merlino decis.* 604. *numero vndecimo & decis.* 867. *numero terzo coram Buratt. decis.* 111. *numero nono & decimo & ibi* Adden. *num.* 17. *& in recent. decis.* 378. *n.* 12. *par.* 17.

Adminicula sunt plura, & quidem efficacia, quorum primum est, quod Petrus nihil aliud habebat præter hoc creditum depositi inuestimento destinatum, & ex illius redditibus ali debebat; idcirco valdè inuerisimile est voluisse illud cursu tanti temporis otiosum reti-
nere, † & minutatim consumere, prout è contra ma- 9
gis verisimile est præcessisse conuentionem † fructuum, 10
arguendo ab his, quæ communiter fieri solent. Dec. *consil.* 303. *numero terzo* Crauett. *consil.* 173. *numero quinto* Rota *post* Zacch. *de obligatione Camerali decis. vigesimo primo numero quinto & in Recentior. decis.* 154. *numero* 24. *&* 25. *par.* 4. *tom.* 2.

Alterum elicitur ex longæua præstatione alimentorum Petro facta tam per Ioannem, quam per eius filio ab anno 1660. ad tempus motæ litis, & ex alijs solutionibus eidem factis, quod certè non fecissent, nisi se ob-
strictos agnouissent † ad fructuum solutionem, cùm ex 11
continuata solutione præsumatur de iure præcedens obligatio, *l. cum de in rem verso*, & ibi Salicet. *sub numero terzo versic. aut auctor asserit cum pluribus sequen. ff. de vsur.* Rota *decis.* 154. *numero vigesimo & vigesimo primo parte quarta tom. secundo recentior.* maximè quia sciebant, quod creditum alimentorum, & aliæ solutiones non poterant compensari cum deposito, quia hoc integrè inuestiri debebat pro cautione Troili Emptoris, & sub hac lege Ioannes illud receperat; propterea non est creden-
dum † voluisse soluere contra formam præscriptam, 12
& adhuc pro restitutione remanere obligatum, eo quia
soluens non adimpleta † forma depositi non liberetur, 13
l. 1. *§. elegantèr, & §. sed si duo, vbi* Castren. *ff. deposit.* Rota *penès* Merlin. *de pignor. decis.* 102. *num.* 14. *coram Dunoz. Iun. decis.* 604. *num.* 1.

Tertium vehemens adminiculum præbent epistolæ Antonij Ioannis, & Elisabethæ filij, & vxoris respectiuè Ioannis Depositarij, scriptæ Petro, in quibus præ-

præcipuè Antonius Ioannes clarè fatentur debitum de-
14 positi, & teneri ad illius restitutionem, † quibus plurimum venit deferendum, quia ille vti filius, & hæres, & altera tamquam vxor præsumuntur sciuisse gesta per Patrem, & Virum, & ab eo informati,
15 cùm soleant Viri filijs, † & vxoribus propria negotia conferre, Honded. *consil.* 80. *numero quarantesimo octauo & quarantesimonono lib. secundo* Roland. *à Valle consil. quinquagesimo secundo numero duodecimo lib. primo*, Surdus *decis.* 221. *num.* 9.

Quibus non aduersatur alter Testis asserens Ioannem requisitum, vt pro deposito promitteret soluere fructus, noluisse ad hoc se obligare; nam vltra quod est singularis, potest simul esse, quod de tempore,
16 quo deponit dictus Testis † hunc animum non haberet, & posteà quando adfuit occasio inuestimenti, ne pecunias restitueret, mutauerit voluntatem, & solutionem fructuum obtulerit, prout dicit alter Te-
17 stis, † qui venit attendendus vti adminiculatus, & de conclusione, & non alius de tractatu deponens, Surdus *consil.* 202. *numero quinto* Rota *decisio* 187. *numero tertio post secundo volum. consil.* Farin. *& coram Vbald. decis.* 89.*n.*4.

Minus releuare visum est, quod Petrus anno 1664. fatendo, recepisse à Ioanne scuta 1479. illa sub obligatione Camerali restituere promiserit, nulla facta mentione fructuum; siquidem obligatio emanauit, eo quia tunc temporis non erat creditor pro fructibus in dicta quantitate, vtque de ea constaret, & suo loco cum illis compensari posset; nullaque adest
18 repugnantia, quod creditor ex vna causa † euadat debitor sui debitoris ex alia, & sola præsumptio obligationis, seù solutionis, & non factæ compensa-
19 tionis non operatur, quod se obligans, † seù soluens non sit creditor ex alia causa illius, cui obligatur, seù soluit, *l. si cum dos*, & ibi Bartol. & Alberic. *numero primo*, *Codic. rer. amot. l. siquidem*, & ibi Bartol. *numero secundo &* Baldus & Salicet. *Codic. de transact.* Rota *decis.* 266. *numer.* 14. *par.* 8. *& dec.* 276. *num.* 16.*par.*11. *recent.*

Quantitas verò crediti, & fructuum firmata fuit in summa per arbitros in laudo liquidata.

Et ita vtraque &c.

Altera decis. quæ hic immediatè subsequitur est in eadem causa, sed super alimentis, & sumptibus litis.

R. P. D. GVAXARDO.

Anconitana Pecunlaria super alimentis.

Veneris 7. Iunij 1680.

A R G V M E N T V M.

Super re particulari, & propriè deposito, quod quia tempore inuestimenti restitutum non est, fructus parere posse iam fuit in antecedenti decisione resolutum, decernuntur alimenta pauperi collitiganti, quia concurrebant simul paupertas, & bonum ius, extrema necessaria in hoc iudicio, vtrumque probatum ex laudo per sententiam confirmato, & ex attestationibus, quæ licet extraiudiciales essent, adminicula tamen, & iuris præsumptionem habebant.

S V M M A R I V M.

1 *Alimenta sunt subministranda pauperi litigantis docto de paupertate, & bono iure.*
2 *Paupertas ad effectum alimentorum probatur etiam ex attestationibus extraiudicialibus adminiculatis.*
3 *Fides simplex probat concurrentibus, etiam adminiculis.*
4 *Paupertas præsumitur, quia quilibet nascitur nudus.*
5 *Catastri fides, seù æstimi, quod aliquis in eo descriptus non sit, probat illum in eo loco non possidere stabilia.*
Negatiua probatur ex attestatione Catastri, in quo aliquis descriptus non sit, num. 5.
6 *Catastrum, seù Æstimum fit pro sciendis possessoribus bonorum, & diuitijs Ciuium ratione onerum diuidendorum.*
7 *Iuris boni præsumptio ad effectum alimentorum resultat ex laudo per sententiam confirmato.*
8 *Alimenta pauperi litiganti debentur, etiamsi lis agitetur super re particulari.*
9 *Alimentorum quantitas arbitrio iudicantis remittitur, qui plura considerare debet, & quæ.*

D E C I S I O CCCCII.

Simul cum dubio super negotio principali proposui alterum super alimentis, & sumptibus litis per Petrum petitis, quæ Domini in summa in decisione exprimenda esse subministranda dixerunt, quia docet de paupertate, † & bono iure, quibus concurrentibus 1
illa debentur, *l. si instituta vigesimaseptima* §. *de inofficioso ff. de inofficios. Testam.* Surdus *de aliment. titul. primo quæst.* 127. *numero quarto* Fontanell. *de pact. nupt. gloss.* 2. *parte quarta numero vigesimosecundo, & sequen.* Rota *coram Dunozetto Iuniore decis.* 755. *numero primo coram Celso decis. decimasexta numero primo coram Arguell. decis. decimaottaua numero primo, & in recentior. decis.* 617. *numer.* 6. cum alijs ibi per Adden. cumulatis *num.* 18. *& seq. par.* 4. *tom.* 3.

Paupertas satis probata remanet ex depositionibus plurium Testium, qui concludunt, Petrum nihil aliud habere, nisi creditum Depositi, † quod est in lite, 2
& licèt sint attestationes extraiudiciales, attamen, quia illis assistunt nedum iuris præsumptio, verum etiam plura alia adminicula, † quibus concurrentibus etiam 3
simplices fides probationem facere dixit Rot. *in recent. decis.* 122. *numero septimo parte secunda & coram Merlin. decis.* 718. *numer.* 18. Visæ sunt sufficientes; de iure enim paupertas præsumitur, cùm sit connaturalis,
† & quilibet nudus nascatur, vt ait Textus *in Canc. sicut, versic. sed ait* 47. *distinct.* Giurb. *decis.* 18. *numero duodecimo* Rubeus *in adnot. ad decis.* 617. *numer.* 37. 4
ad 41. *part. quarta tom. tertio recent.* Rota *coram Celso decis.* 348. *numero tertio coram Arguell. decis.* 18. *numero ottauo & in Auenionen. Successionis* 26. *Iunij* 1679. §. *paupertas coram Reuerendissimo Domino meo Decano*; & adminicula sunt, quod omnia bona paterna Petri ad instantiam creditorum fuerint vendita, eique consignata pro omni suo iure summa penès Ioannem depositata, & ab eo tempore, vsque ad motam litem ab ipso, & filijs eidem præstita fuisse alimenta, aliaque ad vestitum necessaria, & quidem illa recepit vti commensalis ministrorum, vt in sua epistola fatetur ipsemet Antonius Ioannes, quod certè Petrus vir nobilis, & ipsius Ioannis consobrinus passus non fuisset, si habuisset aliundè, ex quo se alere posset; quibus accedit attestatio Custodis Catastri, seù Libri æstimi Ciuitatis, & Comitatus Anconæ, in quo sunt descripti omnes possessores stabilium, & Censuum, † testantis in eo 5
non reperiri Petrum nominatum, cui venit deferendum, quia tales Libri conficiuntur pro sciendis possessoribus bonorum, & diuitijs Ciuium † ratione onerum 6
diuidendorum; vt in his terminis dictum fuit in *dicta Auenionen. successionis* §. *paupertas coram Reuerendissimo Domino meo Decano.*

Præ-

Præsumptio verò boni iuris resultat ex laudo ad Pe-
7 tri fauorem per † arbitros lato, & ab Auditore Cameræ per sententiam confirmato, Rota *coram Dunozett. decis. 698. numero quarto corum Celso decis. decimasexta numero quinto* cum alijs cumulatis per Rubeum *in adnot. ad decis. 617. numer. 128. & sequen. parte quarta tomo terzo recent.*

Non obstat, quod lis sit super credito pecuniario, & consequenter super re particulari, & infructifera, de qua non sunt subministranda alimenta; nam creditum esse fructiferum ostensum fuit in alia decisione super bo-
8 no iure, † & de re particulari etiam deberi alimenta dixit Rota *coram Celso decis. decimasexta numero nono coram Dunozetto decis. 698. numero quarto & in recentior. decis. 50. num. 10. par. 9.*

Quo verò ad quantitatem, cùm hæc iudicantis arbitrio † relicta sit, Crauett. *consil. 189. numero decimo* 9
Marescott. *variar. libr. secundo cap. 83. numero duodecimo* Rota *coram Mantic. decis. 331. numero decimo* Idcircò inspecta quantitate crediti, qualitate personæ, quod aliàs per Antonium Ioannem soluta fuerint Petro pro alimentis scuta septuaginta annua Domini arbitrati sunt, esse subministranda annua scuta quinquaginta, & alia scuta decem, & octo pro qualibet propositione Causæ iuxtà solitum Rotæ stylum.

Et ità vtraque &c.

Finis Tomi I. Decimæ Octauæ Partis.

INDEX
RERVM, SEV MATERIARVM,
Quæ in hoc Primo Tomo decimæ octauæ Partis decisionum Recentiorum continentur.

A

Abbas.

Vide etiam in verſ. Prouincialis.

Abbas non poteſt admittere reſignationem beneficij ad fauorem conſanguinei reſignantis, dec.329 num.15.

Abbas, vt dicatur verè Parochus vltrà exactionem decimarum, cætera quoque emolumenta Parochialia percipere debet, aſſignata ſola congrua Vicario, dec.32. num 15.

Abbatis electio ſpectat ad Monachos, & Monaſterium, & qui contrarium prætendit, debet concludenter probare, dec.379. num. 23.

Abrasio *vide in verſ. Caſſatura.*

Abſens.

Vide etiam in verſ. Abſentia.

Abſens vt expectari debeat, parum refert, an ſit intrà, vel extrà Prouinciam, vbi commodè vocari poteſt, deciſio. 5. numero 7.

Abſens, vt interueniat electioni vocari debet, vel per Nuntium, vel per epiſtolam, vel ſaltem per edictum, decis. 5. num. 8.

Abſens non lucratur diſtributiones quotidianas, deciſio. 261. num. 2.

Abſens animo reuertendi adhuc habitare dicitur in ſui domicilij, dec 9. n.6.

inter Abſentes neque dolus, neque tecna eſse poſsunt, dec.242. n.21. & ſeqq.

Abſentia.

Vide etiam in verſ. Abſens.

Abſentia citati probari debet de tempore præciſo executæ citationis, dec.55.n.2.

Abſentia Canonici, vel alterius de Capitulo breui tempore reuerſuri, impedit quominùs electionis tempus abbreuietur, dec.5. num.6.

Abſentia Canonici non fuit cauſa belli, ſi ipſe alibi beneficium obtinuit eum reſidentia, ibique reſedit, deciſio.261. num. 12.

Abſentiæ iuſtam præbet cauſam Bellum, & quando, dec.261.n.1. ſeqq. & per tot.

Abſentiæ iuſtam cauſam non præbet bellum, poſteaquam fuit conceſſa ſecuritas, & ſaluaguardia, dec.261.n.5.

Abſolutio ab excommunicatione, vel irregularitate petita, dicitur obtenta ad pacandam conſcientiam, & quando, dec.148, num 11. & 12.

Abſurdum. *Vide in verſ. Inconueniens.*

Acceptans.

Vide etiam in verſ. Acceptatio, Approbatio.

Acceptando Eccleſiam penſionibus, & oneribus grauatam tacitè, vel expreſsè Epiſcopus, vel Parochus non ſibi præiudicant, d.389. num.25.

Acceptans ſententiam dicitur etiam acceptare præſeruationem in eadem ſententia factam, d.319.n.5.

Acceptans ſententiam, non poteſt amplius illam impugnare, dec.95. n.2.

Acceptans ſententiam dicitur etiam acceptaſse præſeruationem in ea factam, d.206. n.15.

Acceptantes Epiſcopus, vel Rector Eccleſiam penſionibus grauatam quatenus ſibi præiudicent, deciſio. 351. numero 10.

Acceptatio.

Vide etiam in verſ. Acceptans, Approbatio.

Acceptatio inſtrumenti conditionalis non inducit obligationem, niſi conditione ſequuta, deciſio. 215. num. 1. & 3. ac per tot.

Acceptatio ſecundæ donationis continet etiam primam, ſi vigore vtriuſque bona ad donatarium peruenire debuerant, dec.276. n.62.

Acceptatio fieri debet ab ea parte, quæ celebrationi contractus non interuenit, d.77. n.7.

ante Acceptationem quis non dicitur in mora, deciſio. 77. numero 2.

Acceptata dicitur gratia Pontificis ex illius impenſa, in notabili quantitate facta, dec.118. n.11.

Acceſſorium.

Acceſſorium Palatij dicitur ſtabulum, ſeù domuncula illi inhærens, dec.69. n.25.

Acceſſorium comprehenditur in eadem diuiſione, in qua principale continetur, dec.348. n.4.

Accidentaliter. *Vide etiam in verſ. Naturaliter.*

Accollans, Accollatio.

Vide etiam in verſ. Obligatio.

Accollans in ſe debitum alterius efficitur debitor nomine proprio, ac ſi ab initio ſe obligaſſet, dec.50.nu.2.

Accollatarius licèt promiſerit extinguere cenſum, tamen vt ad illius extinctionem deueniat, vel interpellatio iudicialis, aut ſaltem explicita declaratio interuenire debet, decis. 316. num. 5.

Accollatarius licèt promiſerit extinguere cenſum, tamen reſpectu creditoris, potuit nolle extinguere, deciſio. 316. numero 6.

Accollator extinguens cenſum, illum poſtea cedere non poteſt, dec.286. n.7.

Accollatio facta in emptione domus, ea euicta, ſtatim corruit, dec.193.num 4.

Acquieſcens ſententiæ, illam amplius impugnare non valet, d.95. num.2.

Acquiſitio.

Acquiſitio facta ſub qualitate hæreditaria quatenus cedat commodo eiuſdem hæreditatis, vel non, deciſio. 29. numero 13.

Acquiſitio hæreditatis expectari debet, vt ea, quæ à Teſtatore ordinata ſunt adimpleri poſſint, d.62. nu.14.

Acquiſitio noua non dicitur amiſſio per gratiam Pontificis præſeruata, ſed prioris continuatio, deciſio. 360. numero 13.

Accreſcere.

Vide etiam in verſ. Ius accreſcendi.

Accreſcit portio ſubſtituti alteri conſubſtituto, deciſio. 399. num. 9.

Accreſcens portio ſequitur naturam illius portionis, cui accreſcit, dec.297. n.9.

Acta.

Vide etiam in verſ. Tranſportatio.

Acta facta coram vno Auditore Rotæ ſuffragantur coram alio, dec.204. nu.15.

Acta irreleuantia in prophanis tranſportari non debent, ſed ſolum illa, quæ conferunt ad iuſtitiam, vel iniuſtitiam ſententiæ, d.309 n.8.

Acta deperdita tranſportari non debent, d.309. n.2.

Acta facta in alio iudicio eum legitimo contradictore probant contra alios, & fortiùs contra ipſum contradicentem, decis. 59. num.19.

Actorum tranſportatio eo magis integra reputatur, ſi teſtatur Notarius, quod factis diligentijs, nulla alia acta præter tranſportata, inueniri potuerunt, d.281.n.5.

Actorum ſubtractio, ſeù deperditio probatur ex compulſoria contra Notarium relaxata, ac etiam ex illius fide, dec. 309. n.5. & n.ſeqq.

Actio.

Actio de in rem verſo ſeptem habet requiſita, deciſio. 146. numer. 14.

Actio ſemel extincta amplius reuiuiſcere nequit, deciſio. 313. num. 6.

Actio realis datur contra possessorem rei, cui onera sunt annexa, dec.294.n.7.
Actio quos non ligat, sententia nec minus obligare potest, dec. 282. num.24.
Actio omnis præscribitur per lapsum 40. vel 60. & amplius annorum, d.99 n 1.
Actio personalis ex quasi contractu resultat, decis. 294. numero 9 & nu.24.
Actio omnis competens ex delicto, vel banno, per rebannitionem delinquentis extinguitur, d.25.n.6.
Actio, quæ à principio dirigi non poterat contra nouiter admissos ad Vniuersitatem, neque ex post facto vigore rei iudicatæ, vel transactionis contra illos exerceri valet, decisio. 58. num. 17.
Actio filio competens pro legitima reuiuiscit, si bona assignata, vel relicta fuerint euicta, d.269. num.9.
Actio ad interesse ex permutatione datur ad similitudinem emptionis, & venditionis, dec.281.n.7.
Actio, & passio concurrere non possunt in eodem subiecto, dec. 331. num.6.
Actio, & passio non possunt cadere in eodem subiecto, dec.313. num. 7.
Actio de in rem verso est subsidiaria actioni institoriæ, eique deficienti suffragatur, d.146. num 9.
in Actione de in rem verso probari debet negotium gestum, & alium locupletatum, dec.146. nu.10.
Actio de in rem verso competit ei, qui principaliter contrahit, vt in rem domini vertatur, decis.146. num. 11.& num. seqq.
Actio de in rem verso propria est contra Dominos ex seruis, & contra Patres ex filijs, d.146. n.12.& seq.
Actio realis pro toto datur etiam contra vnum tantùm ex pluribus grauatis, si totum possideat, d.8. n.4.
Amplia etiam contra tertium habentem solam causam ab vno tantùm ex ijsdem grauatis, ibidem, & n.3.
Actiones non confunduntur inter creditorem, & debitorem inuicem succedentes, si creditum superueniat post aditam hæreditatem, d.331.n.10.
Amplia vt ibidem, & n.seq.
Actiones non remanent confusæ, si creditor succedit debitori reuocabiliter, secus si irreuocabiliter, d.331. n.3.
Actionem habens contra rem, ea alienata, vel perempta, potest agere ad pretium, dec.86.n.3.
Actionem aliam qui non habet, quam illam per eum in iudicio deductam, ex ea solum egisse dicendum est, decis.205. num. 6.
Actionum confusio, vel extinctio non inducitur in creditore suo succedente debitori ad præiudicium alterius, decis. 331. num. 11.
Actiones personales æqualiter diuiduntur inter hæredes, dec. 358. num.2.
Actiones confunduntur si creditor debitori succedit, vel è contra, d.331. n.2.
Actiones omnes fideicommissarijs competentes pro obtinendo fideicommisso dicuntur hodie cumulari in libellis ex clausulis salutaribus in eis appositis, d.51. n 6.
in Actiones per solutionem extinctas succedere quis non potest, dec.36.n.7.cum seq. & n.9.

Actor.

Vide etiam in vers. Prouisio, Persona, Effectus.
Actor probare debet fundamentum suæ intentionis, dec. 222. num.18.
Actor probare tenetur fundamentum suæ intentionis, dec.262. num. 1.
Actor suam dirigens actionem ex instrumento non adimpleto repellendus est, d.191. n.14.

Actus.

Vide etiam in vers. Prouisio, Persona, Effectus.
Actus scientifici ita imprimuntur stabiles in intellectu, vt non deleantur, nisi organa illius corrumpantur, decisio. 175. num. 11.
Actus iudiciales inducunt malam fidem, & interrumpunt præscriptionem, d.300. n.10.& 11.
Actus si est nullus non potest approbari, seù ratificari à Rectore in præiudicium Ecclesiæ, d.395.n.16.
Actus à principio voluntarius quamuis postea pro sui effectuatione fiat necessarius, hoc dicitur impropriè, quia semper remanet voluntarius, dec.58. n.6. & 9.
Actus plures, ab eadem vniuersali causa dependentes pariformitèr determinandi sunt, d.305. n. 17.
Actus facti à Procuratore sine mandato expresso, vel præsumpto, quamuis fuerint reperiri, non præiudicant, dec.226.n.9.
Actus referendus est potiùs ad causam licitam, & præexistentem, quàm ad illicitam, dec.17. num. 11.
Actus ineffectuatus nihil ponit in esse, d.279. n.14.
Actus nullus, & non effectuatus probat qualitatem beneficij, d.173 num.8.
Actus, qui dederunt causam liti non attenduntur, neque præcedentem vacationem consumunt, decisio. 48. numero 20.
Actus perfectus non irritatur à subsequenti dispositione inualida, dec 368. n.13.
Actus qui dederunt causam liti non habentur in consideratione, d.329. n.19.
Actus qui dederunt causam liti non habentur in consideratione, nec possunt operare quadragenariam, decisio. 204. numero 23.
Actus prohibitus fieri non potest in mortis articulo in fraudem legis, vel constitutionis Principis, secus si sit à iure permissus, dec.188. n.15.16. & seq.
Actus præsumitur factus prout de iure fieri debuit, dec. 332. num. 26.
Actus ad vnum finem ordinatus, contrarium non debet operare effectum, dec.234. n.18.
Actus non debet egredi intentionem, & voluntatem agentis, dec.234. n.19.
Actus liberè factus non excludit metum si contrariæ protestationes sunt emissæ, d.373. n.12.
Ademptum sub conditione, ea deficiente, non dicitur ademptum, sed concessum, dec.222. num. 7. *& Vide etiam in vers. Concessum.*

Adimplementum.

Vide etiam in Vers. Implementum.
Adimplementum si præcedere debet solutionem, ante illud nondum venit dies soluendi, d.77. nu.4.
Adimplementum solùm potest præiendi ab Ecclesia instituta cum onere aliquid faciendi, non autem quod suspendatur hæreditatis acquisitio, d. 62. n.10. & seqq.
Adimplementum piæ dispositionis si fuerit conscientiæ hæredum commissum, reliquum eisdem libere donando, nil amplius ab illis quærendum est, decisio.157.num.4.7. & num. seqq.
Adimplementum voluntatis defuncti alteri commissum, exequutor testamentarius exequitur, & quando, dec.372.num.1. & seqq.
Adimplementum in sola parte non sufficit, quia requiritur in totum, dec.387. n.7.
in Adimplemento attenditur ille, qui primo non adimpleuit, & primam moram contraxit, d.387. n.12.
non Adimplementi exceptio turbida non retardat exequutionem obligationis cameralis, dec.266.num.11.
non Adimplementum obijcere, & eodem tempore allegare nullitatem contractus, incompatibile est, decisio. 289. numero 27.
non Adimplementum probari debet plenè, & concludenter vbi agitur de priuatione hæreditatis acquisitæ, non autem acquirendæ, decis.156. num.1.
non Adimplementum sequutum quatenus allegare potiùs, vel probare teneatur, qui in eo tantum casu fuit à Testatore vocatus, d.62. nu.3. & seqq.
non Adimplementum tribuit solùm actionem ad interesse, non autem operatur rescissionem contractus, d.289.nu.28.

Adimplens.

non Adimplens contractum, non potest ex illo reportare commodum, dec.378.n.23.
non Adimplens contractum, illo iuuari non potest, decisio.333. num. 7.
non Adimplendi instam habet causam ille, cui intentatum est iudicium nullitatis contractus, d.289. n.27.
Adimplere qui ex parte sua non curauit non potest alteri opponere exceptionem non adimplementi, d.387. num.11. lim. vt num.seq.
Adimplere vnusquisque tenetur obligationem suam, dec.387. n.1. & seqq.
Admissus reputatur habens qualitates, quamuis fuerit reiectus, dec.9. n.13.

Aditio.

Aditio hæreditatis non resultat in eo, qui licet bona hæreditaria possideat, illa tamen possidet vigore fideicommissi, d.131. n.5.
Aditio hereditatis requirit actus omninò concludentes, & illam necessariò inferentes, d.131. n.6.& seq.
Aditio hereditatis viuentis non datur, d 93.nu.9.
Aditio hereditatis non probatur ex possessione bonorum hereditariorum, si illa potest ad alium titulum referri, dec.143.n.13.
Aditio hereditatis probatur ex declaratione facta illam adeundi, d.143. n.11.
Aditio hereditatis probatur in eo, qui bona possidet hæreditaria, si de alio titulo non docetur, d.93.nu.2.

Aditio non resultat ex possessione bonorum hæreditatiorum , quæ ex alio titulo remanet æquiuoca, d.327.nu.7.
Aditio hæreditatis resultat ex ijs actibus , qui fieri nequeunt citra ius, & nomen hæredis, d.366. n.5.
Aditio hęreditatis refertur potius ad causam Testamenti, quàm ab intestato, dec.234. n.9.
Aditio hæreditatis resultat in eo , qui cum sit in gradu de iure successibili, agit vti hæres, dec.47 n.3.
Aditionem hęreditatis important actus , qui fieri nequeunt citra ius, & nomen hæredis, d.50.n.3.
Aditionem hæreditatis nemo præsumitur fecisse iure fideicommissi, si illam adire poterat tamquam liberam , decis.93. num.12.
Aditionem inducunt ea, quæ fieri nequeunt citra ius, & nomen hæredis, dec.55.num.17.
Adiudicatio , & translatio dominij in deliberatarium ex quibus resultet , dec.300 nu.6.& 9. *& Vide etiam in Vers. Prælatio , & Deliberatio .*
Adminicula, & coniecturæ simul iunctę accipiendæ sunt, decis. 186. num.16.

Administrator .

Vide etiam in vers. Redditio rationis, Tutor, Exactor .

Administrator Iussus alicui alimenta prę stare, non amplius tenetur administratione finita, d.13.n.8.
Administrator si cum pecunijs , quas inuestire debebat , sua extinxit debita, dominus pecuniarum esse in damno, & ipse locupletaretur cum aliena iactura, d.168. nu.11.
Administrator habens pecunias promptas pro soluendo debito administrationis, si vilissimo pretio vendat frumentum, tenetur ad interesse, dec.312.nu.12.
Administrator Fisci præsumitur acquisiuisse de ærario Principis, dec.84.num.18.
Administrator propter inuestimentum non factum quatenus condemnari debeat ad id, quod minus , vel plus illud reddere poterat, dec.168.nu.16.
Administrator non tenetur reddere rationem de gestis ab alio , dec.57.n.25.
Administrator tenetur reddere rationem , & restituere reliquatum bonorum, quę in causam administrationis recepit , dec. 70. num.10.
Administrator potest reddere rationem etiam sine exhibitione librorum, dec.107.num.2.
Administrator si cum pecunijs , quas pro alio inuestire debuerat, propria debita persoluit, illorum fructus restituere tenetur, dec.168. nu.4.
Administrator non potest creari creditor, nisi illi proprio debito compensato, dec.117.n.3.
Administrator non potest dici debitor , nisi postea quam fuerit reddita ratio, d.326. n.3.& 7.
Administrator quæcumque facit, facit sumptibus domini, non autem proprijs, dec.70 n 7.
Administrator licèt sit debitor in vna partita , in alia potest esse creditor , & sic creditum superare debitum , decisio.312. num.2.
Administrator non tenetur vltra summam ab eo assignatam , nisi maior quantitas ad sui manus peruenisse doceatur , dec. 107. num.9. & seq.
Administrator si plus solito vendidit rem, augumentum cedere debet in commodum negotij, non autem ipsius administratoris, dec.57.n.8.
Administrator , qui in causam administrationis bona recepit , & rationem reddere, & reliquatum restituere tenetur , decis. 218. num.15.
Administratoris iurata declaratio fuit admissa attenta parua summa , ex qualitate Sacerdotis in dignitate Ecclesiastica constituti, & verificatione aliarum partitarum , decisio.107. num. 7.
Administratoris partem si assumpsit condominus , non ideo maiorem prouisionem , quàm mercenarius habere debet , dec.57. num.19.
ab Administratore si prouenerjt damnum , vel persona ab eo deputata inter ipsos discutiendum est , non autem damno Domini cedere, d.57.n.15.

Adoptare , Adoptatus .

Adoptandi facultas à Testatore concessa, dicitur concessa propter commodum successionis, dec.276. n.26.
Adoptatus ex permissione, & voluntate Testatoris in fideicommisso succedit, d.276.nu.29.& 30.
Adoptatus de voluntate Testatoris succedere debet , alioquin facultas adoptandi remaneret superflua , decisio. 276. numero 27.

Adoptiuus .

Adoptiui regulariter ad fideicommissum non admittuntur, dec. 276 num.28.
Adoptiui ciuili modo conseruant agnationem, & familiam , gestando nomen , & insignia familiæ , decisio. 276. numero 51.
Adoptiuis in conditione positis , & vocatis, eo magis censentur vocati legitimi , & naturales in eadem conditione contenti , dec.276.n.31. & seq.

Aduentitia .

Aduentitia , non autem profectitia reputantur bona elargita filijs non eorum intuitu, sed aliorum, & ob id imputationi non subiacent, d.317.n.37.
Aduentitia dicitur dos constituta à patre suæ filiæ stante renunciatione amplissimi patrimonij ab eadem filia facta , dec. 337.num.7.
Aduentitiam , vel profectitiam fuisse dotem filię , benè potest declarare pater, d 337.nu.8.

Aduocatus .

Aduocati debent examinari à Doctoribus, & eorum iuramento approbari, dec.357.nu.4 & 6.
Aduocatus debet esse literatus , dec.357. n.5.
Aduocatus debet studuisse saltem per quinquennium , decisio. 357. num.6.
Aduocatus non repetitur iure cautum, quod debeat esse laureatus, dec.357.n.10.
Aduocati officium requirit solam doctrinam, non doctoratum, dec.357. num.11.

Ædictum .

Ædictum ab aliquo officiali promulgatum quatenus , & qualiter probetur, vel non, d.262. nu.12.
Ædicta subhastationis affigenda sunt in loco, vbi eadem subhastatio fieri debet, dec.12. num.6.
Ædicta affixa in partibus etiam post decretum de deliberando sufficiunt, si deindè ante deliberationem terminus mensis elapsus sit, dec.12. n.7.
Ædicta pro subhastatione facienda non aliter publicantur , nisi vt concurrant oblatores , qui maiorem oblationem faciant , dec.12. num.8.

Ædificium .

Ædificium à socio in solo communi dicitur fabricatum, sociali nomine, si dubitatur cuius commodo fuerit constructum , dec.27. n.19.
Ædificium cedit solo etiam factum in re communi , stante declaratione ædificantis, d.27. n.20
Ædificium nouum factum in eleuatione domus quatenus dicatur in causa ruinæ eiusdem domus , decisio. 44. numero 15. & 16.
Ædificium cedit solo , & ideo super illo immissio fideicommissario non datur sed tantundem reficiendum est , decisio. 27. num. 12.
Ædificium cedit solo, d. 35.n.18.

Ægidiana .

Ægidiana Constitutio habet locum in toto Statu Ecclesiastico , dec.317. n 40.
Ægidianæ fundamentum est Iustitia, & ideò ea cessante, eadem quoque cessare debet , d.37. n.17.
Ægidiana tamquam munita decreto irritanti , & clausula sublata , non tollitur per consuetudinem contrariam , vel non vsum, d.213. n.9.
Ægidiana Constitutio non habet locum in sententia lata contra Ecclesiam, seù Cappellam, d.293 n.7.
Ægidiana Constitutio de contr. minor. traditur, & declaratur , dec.50.num.7. & seqq.
Æmulatio deducitur ex coniecturis, & ex circumstantijs illam Iudex arbitrare debet, d.66.n.23.24.& 37.

Æqualitas .

Æqualitas inter fratres seruanda est, d.8. n.2.
Æqualitas est inter sorores seruanda in constituenda dote pro matrimonio carnali, d.382 n.3.
Æquiparatorum natura est, vt vna omnium sit conditio, & pariformis determinatio, dec.284. n.22.

Æquitas .

Æquitas militans fauore thesauri Hierosolymitani dicitur maior illa, quæ considerari posset fauore Militum , decisio. 275. num.5. & 7.
Æquitas *l. Pantonius ff. de acq. hæred.* non admittitur in præiudicium personæ magis dilectæ defuncto , & qualis illa sit, decis. 93. num.13.
Æquitas semper in iudicijs sequenda est, eaque iustitiæ assistit, dec.269. n.10.

Æs .

Æs alienum Testatoris præsumitur solutum ex bonis, pecunijs, vel nominibus debitoris in illius hæreditate repertis , decisio. 228. num.11.
Æs alienum sub vsuris diminuit hæreditatem , decisio. 332. num. 5.

Æstimatio.

Æstimatio requiritur in pignore Prætorio antequam ad illius distractionem deueniatur tam ex Statuto Vrbis, quàm ex dispositione Iuris communis, dec.268. n.2.

Æstimatio intelligi debet habita ratione qualitatis rei æstimatæ, dec.332 num.25.

Æstimatio rei non existentis fieri potest, si illa à testibus fuerit particulariter descripta, d 94 n.5.

Æstimatio vitæ hominis à peritis facienda est ad formam *l. hæreditatem ad l. falcid.* d.86.n.17.

Æstimatio sola debetur in legato reiicto pro solutione debiti, quamuis illud compararetur donationi in solutum, dec.269. num. 7.

Æstimatio sola de tempore testamenti, vel obitus Testatoris in legato debetur, d.269. n.3.

Æstimatio dicitur facta iuxtà modum à iure approbatum. dec. 332. num.13

Æstimum. *Vide etiam in verf. Catastrum.*

Ætas.

Ætas desumitur à natiuitate, non autem a cathechismo, decis. 263. n.13. & seqq.

Ætas minor ad effectum annullandi contractum probari debet concludentes, dec.21.n.4.

Ætas probatur etiam à Testibus consanguineis, quando illius habuerunt, vel habere potuerunt notitiam, decis.21. numero 7.

Ætas non probatur à Testibus consanguineis, si sunt minores ætatis, de qua deponunt, & de solo auditu testantur, dec. 21. num. 3.

Ætas probatur per testes de ea deponentes, d. 133. n.8.

Ætas legitima ad contrahendum dicitur illa, quæ minoribus à statuto fuerit assignata, dec.136. n.6.

Ætatis defectus, & defectus ordinis sunt diuersa, decis. 335. num. 11.

Affictuarij sine speciali, & sufficienti mandato Dominis non præiudicant, dec.2. n.9.& 16.

Affinitas.

Affinitas primi gradus eo magis inducit incestum cum duobus sororibus commissum, d.37. n.7.

Affinitas inter Socerum, & Nurum cessat soluto matrimonio per mortem filij, præterquam quoad nouas nuptias impediendas, d.349. n.9.

Affinitas oritur ex quocumque concubitu etiam extra matrimonium, dec.37. n.6. & num.seq.

Affinitatis iura penitùs cessant inter Nurum, & Socerum matrimonio dissoluto, prçterquam ad nouas nuptias impediendas, d.30. n.12.

Affirmatiua.

Vide etiam in verf. Negatiua.

Affirmatiua exactionis licèt probetur ex libris Monasterij, ex illis tamen non remanet probata negatiua, decisio. 225. num. 8.

Affirmatiua non inducitur ex dictione, *sine*, copulata cum verbo, *nullus*, dec.213. n.3.

Affirmatiua resultat, si cum verbo *nullus* copuletur dictio *nisi*, dec.213. n.4.

Aggeres, Foueæ, & Muri fabricati pro euertendis fluminibus, & ipsa melioramenta sunt, quę reficiuntur, dec.237. nu.6. *& vide etiam in verf. Fouea.*

Agnatio, & Agnatus.

Agnatio per solos masculos conseruatur, non autem per fœminas, dec.276. n.49.

Agnatio conseruatur etiam per filios naturales, & adoptiuos, d.276.n.50.& 51.

Agnatio contemplata in primo solo gradu non se extendit ad alios, dec.79.n.9.

Agnatio, de qua nulla est facta mentio in testamento, non potest dici fuisse considerata, d.79. nu.7.

Agnatio ex quibus verbis dicatur à Testatore contemplata, dec. 276. num.41.

Agnatio dicitur contemplata, si exclusis fœminis, solum vocantur masculi, siue legitimi, siue naturales, siue etiam adoptiui, dec.276. n.48.

Agnationis conseruandæ ratio est præcipuum fundamentum vocationis masculorum ex masculis, non autem ex fœminis, d.27.n.3. cum seq. & n.5.

Agnationis sola consideratio non facit, quod fideicommissum ordinatum *si sine filijs*, non expiret per mortem cum filijs, dec 342. num.7.

Agnationis conseruandæ ratio ex quibus resultet, decisio. 27. num. 8.

Agnationis, & Cippi domus vocatione vltimi loco facta, prius fœminæ præferuntur substituto, decisio. 274. numero 25.

Agnationem non facit solum cognomen, sed descendentia ab vno stipite, quamuis remotissimo operatur identitatem familię, dec.342. n.12.

Agnatus succedit in fideicommisso facto fauore agnationis, dec.327. n.3.

Agnati à Testatore vocati, si extent, non possunt fœminæ, eorumque filij ad fideicommissum admitti, decisio. 274. num. 27.

Agnitio.

Vide etiam in verf. Approbatio, Notitia, Scientia.

Agnitio dependet ab animo, & in committendo consistit, dec. 10. num.23.

Agnitio Testamenti nulli facta ab vno ex hæredibus, non præiudicat alijs, d.10. nu.27.

Agnitio irregularitatis excluditur propter gratiam ad cautelam obtenta, dec.148.num.11.

Agnitio Testamenti nulli non præiudicat hæredi, nisi probetur certa, & indubitata scientia inualiditatis illius, decis. 10.num.24.

Agnitio Testamenti nulli à voluntate dependet, & ideò non prçiudicat hçredi, si est facta ab Executore, vel Procuratore sine mandato, d.10 n.23.

Aggrauatoria, & reaggrauatoria relaxatur contra parere recusantem, & quare illa sic dicatur, d.203. n.5.

Alienare.

Vide etiam in verf. Bona, Contractus.

Alienare si quis potuit rem parui momenti, ita rem magni valoris distraxisse præsumendum est, decisio. 371. numero 9.

Alienare qui non potest, nec potest asserere, nec confiteri id, per quod alienatio redderetur valida, decis. 14. numero 2.

Alienare prohibitus extra familiam, vel grauatus in ea relinquere, satisfacit relinquendo vni tantùm de familia, dec. 377. num.17.

Alienare aliud est, aliud non acquirere, d.138 n.14.

Alienari non potest res magni valoris pro paruo debito, decis. 371. num.2.

Alienatio.

Vide etiam in verf. Emphyteusis, Detractio, Bona, Venditio, Contractus.

Alienatio *bonorum fideicommissi* non substinetur ex capite detractionum vbi non constat de inuentario, non redditur ratio, & anteriores alienationes concurrunt, decisio.371. num. 7.

Alienatio etiam *modica* sufficit, vt detractiones dicantur consumptæ, quoties non constat de inuentario, decisio. 371. num. 8.

Alienatio *bonorum fideicommissi* etiam pro ea parte debito correspondente corruit, si reliqua pars pro fideicommisso inuesti ta non sit, dec.171. n.5.

Alienatio *ob magnum excessum* præsumitur facta in fraudem, dec.14. n.28.

Alienatio *facta ab vno ex grauatis* imputatur in solam portionem alienantis, dec.251.n.4.

Alienatio *facta ab hærede grauato* postea quam ipse cœpit, & deindè continuauit percipere fructus bonorum fideicommissi, non substinetur ratione Trebellianicæ sibi competentis, dec. 277. num.13.

Alienatio *super sua Trebellianica* facta ab hærede grauato, qui postea fructus fideicommissi percepit, quos in illam imputare tenetur, non valet, nec substinetur, decisio. 196. num. 17.

Alienatio *totius*, cuius pars commodè diuidenda, erat sufficiens, remanet irrita etiam quoad partem debito correspondentem, dec.14. n.17.

Alienatio *bonorum fideicommissi* non substinetur si illud, quod superest vltra debitum pro eodem fideicommisso inuestitum non sit, dec.14.n.18.

Alienatio *facta ab hærede grauato* cui competebant detractiones, semper valida reputatur, & substinetur, decis. 117. num. 1.

Alienatio *bonorum Ecclesiæ* non potest saluari ratione vtilitatis ex lapsu temporis resultante, vbi constat de veritate contraria, d.396. n 12.

Alienatio *bonorum fideicommissi* fieri potest pro euitandis vsuris, etiam extinguendo capitalia, d.14 n.3.& n.seq.

Alienatio *bonorum Ecclesiæ*, ex cursu longissimi temporis sicuti præsumitur confirmata à Pontifice, ita etiam vtile fuisse resultat, dec.193.nu.14.

Alienatio *bonorum fideicommissi* facta pro debitis grauati non præiudicat fideicommissario, d.176. n.28.

Alienatio *bonorum Ecclesiæ* non substinetur ex solo obseruantia sequuta, dec.261.n.17.

Alienatio *bonorum fideicommissi* facta ex permissione Testatoris pro dissoluendo illius ære alieno, eo magis sustinetur, dec. 122. num. 5.
Alienatio bonorum stabilium *à minore facta* sustinetur, si necessitas, & vtilitas simul concurrant, siue alterum tantùm ex dd. requisitis interueniat, d.289. n.9.10. & 12.
Alienatio *bonorum minoris* dicitur valida, & facta ex causa necessaria, si creditores vrgeant, & mandata contra illum fuerint relaxata, dec.286. n.9.& 12.
Alienationem *bonorum minoris* ad sustinendam, sufficit vel quod creditores vrgeant, vel quod debitum sit sub vsuris, dec.286. n. 12.
Alienatio *bonorum minoris* ex causa necessaria eo magis sustinetur, si omnes habeat solemnitates, cum adhuc sine illis fieri potuisset, dec.289 n.13.
Alienatio *facta à minore* de Palatio ruinoso, & inhabitabili pro dissoluendo ære alieno Testatoris semper valida reputatur, dec.289. n.14.
Alienatio *bonorum minoris* fieri debet de re sibi minus damnosa, dec.289. n.15.
Alienatio *bonorum minoris* facta pro dissoluendo ære alieno Testatoris sustinetur, etiamsi sit de re pretiosa, dec. 289. num. 16.
Alienatio necessaria *bonorum pupilli* non requirit solemnitates, dec.253.n.11.
Alienatio *bonorum pupilli* alias valida, sustinetur etiam si ille non interuenerit, dec.253. n.12.
Alienatio *bonorum pupilli* fieri nequit, si in hæreditate patris existant mobilia, vel alia bona, dec.253. n.13.
Alienatio *bonorum pupilli* facta mediante accollatione debiti, quod deindè ad paucos menses iuxtà formam decreti Iudicis solutum est, valida reputatur, & sustinetur, dec. 253. num. 16.
Alienatio *bonorum Ecclesiæ*, vbi non fuit seruata forma Bullæ iuris congrui, remanet voluntaria, & requirit beneplacitum Apostolicum, dec.396.n.10.
Alienatio *bonorum pupilli* facta pro extinguendo censu maiorum vsurarum est valida, dec 253. n.1.
Alienatio *de bonis fideicommissi* facta ab hærede grauato sustinetur ratione legitimæ sibi competentis, d.251. n.2.
Alienatio *bonorum minoris* facta pro soluendo ære alieno non vrgentibus creditoribus, & sine causæ cognitione, est nulla, dec.42. n.1.
Alienatio *rei litigiosæ* facta pendente lite tollit iura tertij possessoris, & intrat vitium litigiosi, d.296. n.1.
Alienatio *fideicommissi* non sustinetur si illud quod superest vltra debitum, pro eodem fideicommisso inuestitum non sit, dec.332.n.15.
Alienatio *prohibita*, nec sustinetur, etiam si pro debito Testatoris facta sit, si vrgentia creditorum non aliter probatur, quàm ex assertione alienantis, dec.371.n.1.
Alienatio *rei fideicommissariæ*, quæ patitur commodam diuisionem, fieri non potest in totum, dec.371. nu.3.
Alienatio *bonorum fideicommissi* facta ab ignorante, in ignorantem sustinetur, dec.289 num.1.
Alienatio *bonorum fideicommissi* facta pro dissoluendo ære alieno Testatoris valida reputatur, & suum debet sortiri effectum, dec.289. n.2.
Alienatio *bonorum fideicommissi* cedit in causam detractionum, si de alia alienatione non doceatur, d.289. n.3.
Alienatio *facta pro executione contractus* voluntarij impropriè, & lato sumpto vocabulo fieri dicitur ex necessitate, dec. 58. nu.10.& 11.
Alienatio *bonorum minoris* sustinetur si illius pretium fuit solutum curatori ad effectum dissoluendi æs alienum, dec.289. num. 19.
Alienatio *bonorum pupilli* æquè valida reputatur, si creditores vrgeant, ac si debitum fuerit sub vsuris, decisio. 253. num. 18.
Alienatio *rei dotalis* aliud est, quod fiat à marito, & vxore simul, aliud verò, quod mulier alienet, & maritus consentiat, dec. 397. n.6.
Quia primo casu etiamsi dicatur pretium peruenisse ad manus vtriusque, ad virum tamen peruenisse præsumitur, secundo verò non, ibidem, & n.seq.
Alienationi à Testatore *prohibitæ* non dicitur contrauentum, si solus vsusfructus distractus sit, d.25. n.2.
in Alienatione, seù emphyteusi *Ecclesiæ* copulatiuè requiruntur, vtilitas, & beneplacitum, d.202.n.23.
in Alienatione *suorum bonorum* an debeat interuenire *pupillus* maior infante, vel pubertati proximus, dec.253.n.10.
in Alienatione, seù *obligatione necessaria minoris*, vel mulieris creditor tenetur inuigilare quod pecuniæ conuertantur in causam expressam, d.43.n.9.
Alienationem *bonorum Ecclesiæ* qui dicit damnosam, hoc ipsum probare tenetur, d 193.n.8. ampliа vt ibid.
Alienationes *facta ab hærede grauato* imputantur in credita quæ ipse habebat aduersus fideicommittentem, d.295. n.2.
Alienationis *bonorum Ecclesiæ* facultas resultat, si illa facta sit vigore Bullæ iuris congrui, d.395. nu.14.

Alere, & Alimenta.

Vide etiam in vers. Educatio.
Alere prius vnusquisque debet se ipsum, & postea alios, & propria ægestas aliorum primiorum ægestati præualere debet, dec.330. num.4.
Alere quis prius tenetur se ipsum, quàm patrem, decis. 59. num.21.
Alimenta etiam filijs naturalibus præstantur, d.330. n.1.
Alimenta taxantur habita ratione quantitatis bonorum, & qualitatis personæ, cui debentur, d.307. n.13.
Alimenta remittuntur arbitrio Iudicis, d.307.n.14.
Alimenta debentur extra domum stante lite inter partes, dec. 307. num.15.
Alimenta sunt subministranda pauperi litiganti docto de paupertate, & bono iure, dec.402. n.1.
Alimenta duplicia non dicitur reliquisse pater, qui post illa legata, filium penès matrem, vel alium educari mandauit, dec. 13. num.6. & 7.
Alimenta si quis à magis propinquis consequi debuisset, quos tamen, vel quia pauperes, vel absentes conuenire non posset, paria sunt ac si illos non haberet, d.349. n.6.
Alimenta non debentur eis, qui possunt proprijs manibus sibi victum quærere, d.330. n.9.11.& seqq.
Alimenta debita ex contractu absolutè debentur, decisio.30. num.18.
Alimenta dicuntur deberi in subsidium, vbi quis non habet, vel habere non potest, d.30. n 19.
Alimenta petens in subsidium probare debet, se nec habere, nec habere posse, dec.30 n.20.
Alimenta filiorum Testatoris præsumuntur persoluta ex fructibus, & alijs effectibus hæreditarijs, decisio. 222. numero 16.
Alimenta sunt magis priuilegiata, quam dos, decisio. 378. num.13.
Alimenta in subsidium non debentur nisi probata paupertate extrema, & regulantur iuxtà necessitatem naturæ, decis. 330. num.15.
Alimenta amplius præstare non tenetur fideicommissarius posteaquam dotem apud ædem Sacram depositauit, decis. 369. num.9. & seq.
Alimenta non debentur post dotem traditam, & solutam, decis. 369. n.2 8.& 10. cum seqq.
Alimenta à die litis contestatæ dicuntur futura, non præterita, dec 378. nu.36.
Alimenta præstita à Vitrico suis priuignis, an censeantur donata, vel data animo repetendi, d.169.nu.1.
Alimenta speciali ratione nituntur, d.378. n.32.
Alimenta præstare voluisse dicitur Testator, qui suos filios educari iusserit, d.13.num.5.
Alimenta ad certum tempus relicta post illud censentur denegata, dec.13. nu.1.
Alimenta perpetua reputantur ac si de successione tractetur, dec.151.n 29. & 30.
Alimenta ab vsufructuaria relicta non amplius debentur post vsumfructum extinctum, d 13.nu.9.
Alimenta præstandi onus durat durante emolumento, dec.13. num.10.
Alimenta præstandi subsidiarium remedium cessat, vbi quis habet matrem, & fratres à quibus alimenta obtinere potest, dec.30 num.22.
Alimenta etiam filijs incestuosis debentur, d.38.n.11.
Alimenta præstita à debitore suo creditori cedunt in causam fructuum, non autem sortis, d.401.nu.2.
Alimenta pauperi litiganti debentur, etiamsi lis agitetur super re particulari, d.402 n.8.
Alimenta præstari debent pauperi collitiganti, constito de paupertate, & bono iure, d.307.n.1.
Alimenta pauperi collitiganti præstantur, siuè lis sit super vniuersitate bonorum, siue de re particulari tractetur, dec.307. num.2. & seqq.
Alimenta ideò pauperi collitiganti, debentur ne propter paupertatem litem cogatur deserere, d.307. n.4.
Alimenta eo magis præstantur pauperi litiganti, si agitur contra diuitem bona fructifera possidentem, d.307. n.5.
Alimenta crescunt vnà cum ætate, eaque crescente augenda sunt, dec.107. n.10.
Alimenta puellarum, quæ educantur in Monasterijs Vrbis taxantur ad scuta quinque menstrua, d 169.n.5.

Alimenta, quæ viduæ debentur vigore *auth. præterea C. vnde vir, & uxor*, debentur in bonis viri, non autem Soceri, decis. 30. num. 16.
in Alimentis puellarum non computatur expensa currus, quo illæ vsæ sunt, si non probatur retentus ad istum effectum, dec. 169. num. 7.
ad Alimenta præstanda seruari debet ordo, & gradus, vt qui proximior est, & magis coniunctus illa subministrare teneatur, dec. 330. n. 7.
in Alimentis prouisionalibus, quæ petuntur lite pendente, filiatio etiam minus concludenter probata suffragatur, dec. 151. num. 27. & 28.
pro Alimentis à Testatore relictis relaxatur mandatum contra illius hæredem, dec. 201. n. 2.
Alimentorum præstatio non est reiterabilis, dec. 13. n. 7.
Alimentorum quantitas arbitrio iudicantis remittitur, qui plura considerari debet, & quæ, dec. 402. n. 9.

Alternatiua.

Alternatiua solùm modum, vel qualitatem respiciens, non tollit obligationem absolutè conceptam, decisio. 387. numero 4.
Alternatiua officiorum sæcularium non infert ad similem alternatiuam in Ecclesiasticis, dec. 305. n. 21.
Alternatiuam in altera tantùm parte sufficit verificari, dec. 161. num. 14.
Alternatiuum debitum ante electionem, & intimationem debitori factam non dicitur fuisse debitum, decisio. 77. numero 11.
Alternatiuarum electio est creditoris, in cuius fauore illa posita est, dec. 215. n. 4.
in Alternatiuis alteram partem adimpleri sufficit, decisio. 387. num. 3.

Altare.

Altari inseruiens de Altari viuere debet, dec. 389. n. 6.
Altari, qui inseruit, de Altari viuere debet, dec. 351. n. 8.
Amissio scripturæ, vel libri vt dicatur fuisse probata, requiritur probatio casus eiusdem amissionis, dec. 105. n. 8.

Amotio.

Vide etiam in vers. Occultatio, Exceptio rerum amotarum, Subtractio.
Amotio ad impediendam restitutionem dotis, debet esse certa, & liquida vel per instrumentum publicum, vel per confessionem partis, vel per rem iudicatam, decis. 195. numero 12. & 13.
Amotarum rerum iudicium omnibus maritis conceditur per viam actionis, non autem per viam exceptionis, decisio. 378. n. 10. & seq.

Amor.

Amor extranei vt superet amorem consanguinei qualis esse debeat, dec. 186. n. 10.
Amor nullus vincit affectionem paternam, dec. 133. nu. 7.

Animus.

Vide etiam in vers. Conscientia, Mens, Vultus.
Animi declaratio, seù præmeditatio non cadit in ignorante, dec. 93. num. 11.
Animo vis inferri non potest, dec. 62. n. 20.

Anniuersarium.

Vide etiam in vers. Celebratio, Missa.
Anniuersarij pro beneficio requisiti defectus quandocumque suppleri potest, & quando, dec. 174. n. 10.
Anniuersarij celebratio probatur ex attestatione Vicarij Ecclesiæ, in qua illud celebratum est, dec. 174. n. 8.

Annua Præstatio.

Vide etiam in Vers. Donatio.
Annua præstatio regulariter non intelligitur ad vitam dantis, vel accipientis; sed transit ad hæredes, nisi expresse contrarium sit dispositum, dec. 242. n. 8.
Annua præstatio à matre filio facta, vel promissa, non ideò irreuocabiliter censetur donata, dec. 257. n. 3. & 5.
Annua præstatio soluta loco alimentorum, cessare debet per assecutionem legitimæ, dec. 257. n 8.
Antea, & Retro quatenùs eadem bona esse dicantur, decis. 35. num. 21.
Antecedens, *Vid. etiam in ver. Consequens.*
Antecedentia declarantur à subsequentibus, dec. 17. nu. 8.
Antecessor. *vide etiam in vers. Fideicommissarius.*
Antecessorum negligentia in non exequenda voluntate Testatoris, non præiudicat fideicommissarijs ex proprio iure venientibus, dec. 302. n. 10. & 11.

Antidata.

Antidata excluditur si fuerit etiam concessa possessio, decis. 180. num. 26.
Antidatæ suspicio cessat ex præsumptionibus, & adminiculis, dec. 255. n. 4.

Antiquitas.

Vide etiam in vers. Obseruantia, Tempus.
Antiquitas, & obseruantia contraria faciunt præsumere fuisse derogatum Constitutioni ab Ordinatio factæ, decis. 174. numero 5.
Antiquitas temporis eo magis probat versionem, decis. 11. num. 6.

Apocha.

Vide etiam in vers. Antidata, Copia instrumentum scriptura.
Apocha priuata carens requisitis *l. scripturas, C. qui potior &c.* tamen si est adminiculata, suam anterioritatem habet, & cum instrumento concurrit, dec 255. nu. 2.
Apocha priuata si fuit executioni demandata, non potest dici simulata, sed plenè probat, dec. 190. n. 1.
Apocha matrimonialis si est anterior credito contracto ante matrimonium, cui prælatio concedenda sit, decis. 91. numero 6. & 9.
Apocha dotalis subscripta à matre, & fratre mulieris dotatæ, quatenus non possit de simulatione redargui, decis. 190. numero 3.
Apocha trino teste munita æquiparatur publico instrumento, dec. 340. n. 1.
Apocha referri debet ad eas personas, inter quas solùm obligatio exorta est, dec. 317. n. 9.
Apochæ dotalis, seù illius copiæ adminicula sunt effectuatio matrimonij illius vigore facta, & declaratio iudicialis illam velle attendere, dec. 171. n. 6.
Apostilla instrumenti scripta manu Notarij rogati plenè probat, dec. 289. n. 17.

Appellans, Appellare.

Appellans, si appellationem non fuit prosequutus, perinde est ac si non appellasset, dec. 172. n. 1.
Appellans debet infra annum facere aliquem actum, vel saltem citare ad dicendum contra commissionem, alioquin appellatio remanet deserta, dec. 150 n. 3.
Appellans vt excusetur à prosequutione appellationis docere debet de prorogatione fatalium, vel de Iudicis negligentia cum suis iteratis protestationibus, dec. 39. n. 4.
Appellare non est necesse a sententia nulla, decisio. 254. numero 14.
Appellare omittens in aliqua parte, vel appellationem prosequi quatenus audiatur, dec. 206 n. 16.
Appellari potest à mala relatione examinatorum, causaque in Curia introduci, dec. 175. n. 12.

Appellatio.

Vide etiam in vers. Inhibitio, Biennium, Sententia.
Appellatio, ac etiam reclamatio ex quibus verbis dicatur à Testatore prohibita, dec. 264. n. 7.
Appellatio subiacet statuto, cuius est causa principalis, decis. 15. num. 2.
Appellatio quatenus admittatur in ijs, quæ alicuius conscientiæ sunt remissa, dec. 156. n. 10. & 16.
Appellatio dicitur de appendicijs illius instantiæ, cuius est sententia à qua interponitur, dec. 15. n. 2.
Appellatio remanet deserta si intra biennium non est prosequuta, & nihil in causa actum est, dec 393. n. 1.
Appellatio non datur à decreto purgationis attentatorum, dec. 380. num. 10.
Appellatio interposita ab vno ex collitigantibus prodest etiam alteri, vt possit non deducta deducere, & petere reformari sententiam, decis. 44. n. 10.
Appellatio remanet deserta si fuerint lapsa fatalia, decis. 281. num. 2.
Appellatio non prosequuta remanet resoluta, & deserta, & perinde habetur, ac si nunquam interposita fuisset, decis. 74. num. 6.
Appellatio remanet deserta si non fuerit reditum pro responsione Apostolorum, nec causa in tempore commissa, dec. 150. n. 1. & seqq.
Appellatio an dicatur admissa ad vtrumque effectum stante clausula *non retardata executione concursus*, dec. 179. numero 1. & 6. cum seq.
Appellatio interposita è mandato, suffragatur etiam quoad decreta antecedenter facta, dec. 254. nu. 13.
Appellatio non remanet deserta ex diligentijs factis pro obtinenda commissione causæ, dec. 254. n. 15.
Appellatio simpliciter à Signatura commissa retrotrahitur ad diem latæ sententiæ, dec. 185. nu. 3.
Appellatio commissa simpliciter retrotrahitur ad diem, qua interposita est, & omnia medio tempore gesta efficit attentata, dec. 188. num. 4.
Appellatione deserta Iudex à quo rem iudicatam exequi debet, dec. 85. num. 1.

Appel-

Appellatione pendente partes, nec etiam de consensu redire possunt ad Iudicem à quo, dec.321. n.2.

Appellatione pendente non potest apprehendi possessio, quoties illa tunc temporis fuisset penès appellatum, dec.172. num.2. & seq.

Appellationem admittere necesse est, vbi iudicialis cognitio fuerit assumpta, d.178. nu.3.

Appellationis in causa, vt concedatur in Curia biennium, de diligentius in primo anno constare debet, decisio. 39. num. 3.

Appellationes non potest Metropolitanus recipere à sententijs suffraganeorum, absque insertione illarum tenoris, & non exhibito instrumento earundem appellationum, decis. 139. num.1.

Approbans, Approbatio.

Vide etiam in vers. Consensus, Ratificatio, Executio, Agnitio.

Approbans sententiam omnia illius acta deducta approbare censetur, dec.253. num 20.

Approbasse dicitur omnia gesta, & in iudicio producta, qui ex eodem iudicio decretum, vel sententiam obtinuit, decis. 305. num.6.

Approbatio, seù factum Rectoris non praeiudicat Ecclesiae, nec ratificationem induclt, vbi actus est nullus, decis. 395. num. 16.

Approbatio personae tanquam dependens à sola mente, & intentione approbantis, est indiuisibilis, nec potest vno nomine fieri, & alio reprobari, dec.110 num.5.

Approbatio non extenditur vltra intentionem agentis, decis. 279. num.13.

Approbatio confessionis decocti facta à deputatis creditorum illius perinde est ac si eadem ab ipsis à principio emanasset, dec.82. num.32.

Approbatus si quis fuerit, puta vti haeres, amplius reprobari non potest, dec.110. num.4.

Approbatus ad aliquod munus, praesumitur ritè, & rectè approbatus, dec.357 num 8.

Approbatus semel non tenetur suam habilitatem alibi iustificare, dec.357.num.9.

Approbata, & tanquam vera declarata censetur scriptura, quae non fuit impugnata, aut contra eam protestatum, dec. 305. num.10. & 11.

Approbatum quod semel fuit, amplius impugnari non potest, dec 226. n.12. & 13.

Aquam emere, vel ducere pro necessitate animalium, & pro lauacro quatenùs necessarium esse dicatur, dec.282. n.4. & 8. cum seqq.

Arbitrium.

Arbitrium à Constitutione eligentibus concessum, importat necessitatem eligendi posteaquam aliquis fuit admissus ad suas qualitates probandas, dec.9. n.21.

Arbitrium reiectionis dependere debet à iusta, & legitima causa, dec.9. num.22.

Arbitrium eligentis excluditur si Constitutio, Dispositio, vel Statutum praecipit eligere per modum imperatiuum, dec. 9. num. 10.

Arbitrium regulatur à iure, dec.378.n.5. & seq.

Arbitrium licèt temperet aliquid de iuris rigore intelligitur tamen prout de iure, dec.58. num.5.

Arbitrium non intrat, si eidem Ius resistat, dec.282. n.16.

Arbitrium tunc non intrat propter nullitatem in iudicio deductam, si etiam sit subsecuta sententia, alioquin secus, decis. 356. num.9.

Arbitrio alicuius committi non possunt voluntates defunctorum, dec.268. num.3.

Arbores, & Vites ex integro plantatae, non simpliciter subrogatae in locum demortuarum refici debent, decis. 237. num. 5.

Et vide etiam in vers. Aggeres, Fouea.

Archiuium priuatum non probat contra non subditum, dec. 383. num.4.

Archidiaconus.

Vide etiam in vers. Rector, Praepositus.

Archidiaconus Ecclesiae, cui facta est vnio, ipse habet omnes fructus, nominat Vicarium, dicitur verus Parochus, & dominus appellatur, dec.81. num.41.

Archidiaconus, qui congruam Vicario praestare tenetur, potest quid certum sibi quot annis praestandum retinere, & fructus vniuersos eidem Vicario dimittere, dec.81. num.11. 13. 21. & 23.

Argenta *vide vers. Mobilia.*

Argumentum.

Argumentum à communiter accidentibus valet, d.145.nu.5.

Argumentum deductum à sulito, in iure valet, decis. 249. num. 11.

Argumentum à correlatiuis non admittitur in Statuto praecipiente illud literaliter intelligi omnem alium prohibendo intellectum, dec.37. n.16.

Argumentum à contrario sensu non datur, quoties sequeretur exinde iuris correctio, dec.213. n.5.

Argumentum à contrario sensu non recipitur si induceretur correctio Statuti, dec.213. n.6.

Argumentum ab his, quae communiter fieri consueuerunt, in iure valet, & firmum reputatur, dec.401.n 10

Arma Gentilitia in Ecclesia quandoque referuntur ad causam pietatis, & eleemosynae, non autem pro argumento iurispatronatus inseruiunt, dec. 17. n.18

Arrestum obtentum ab alio Iudice, quam appellationis est attentatum, licèt reus fuerit carceratus ad instantiam alterius, dec.321. num.8.

Articulus.

Vide etiam in vers. Materia.

Articulus si valde conferat ad victoriam causae omninò operatur, vt veniat concedenda remissoria, dec.247. n. 5.

Articulus non examinatus, neque comprehensus in decisionibus non causat attentata, quamuis sub illis contineri videretur, dec.348. num.6. & 8.

Articuli vnius releuantia sufficit vt super omnibus concedatur examen, vel remissoria, dec 65. n.2.

Articuli obiectiui quamuis sint de iure dantis, non admittuntur nisi detur magnus fumus materiae articulatae, dec. 264. num. 8.

Articulorum totalis releuantiae cognitio reseruatur in definitione causae principalis, dec.227. n.4.

Artificis signum apponitur in mercibus ad denotandum, à quo illae factae sint, dec.340. n 10.

Ascendentes.

Ascendentes longè maiorem habent affectionem ad suos descendentes, comparatiuè ad transuersales, & descendentiam ipsorum, dec.202. n.5.

Ascendentes fideicommisso grauati, intelliguntur si sine filijs decesserint, secus verò transuersales, dec.102.n.3.

Assecurare, Assecuratio.

Vide etiam in vers. Cautio.

Assecurare iudicium pro fructibus quatenùs teneatur actor, dec. 378. n.31. & seqq.

Assecurare iudicium ob metum dilapidationis rei ab actore petitae quatenus quis teneatur, dec.162. nu.6

Assecurationis contractus non irritatur ex defectu interesse, dec.217. n.10.

Assecurator non potest obijcere defectum interesse personae assecuratae, & eueniente casu, tenetur soluere, etiamsi merces illius non sint, dec.217. n.11.

Assecuratione, & hypothecatione dotis in bonis mariti opus non esset, si illa in illius dominium non transijsset, dec.98. num. 16.

Assecuratores non tenentur ob commissam Barattariam plerumque in literis assecurationis exceptam, dec. 247. numero 3. & 5.

Assecuratores nauis, depraedata naui, pro summa assecurata tenentur, dec.247. nu.1.

Assecuratores nauis tenentur quoties probatum sit illam in manu hostili incidisse, & deinde fuisse depraedatam, decisio. 217. num 2.

Asserens, Assertio.

Asserenti Iudicis decretum non interuenisse causa cognita, incumbit onus probandi, dec 11.nu.3.

Assertio grauati non praeiudicat fideicommissarijs, d. 14 n.2.

Assertio iudicantis non probat iustitiam sententiae, seù decreti, dec.236. nu.6. & 7.

Assertio, & factum defuncti in testamento expressum probat contra haeredem, dec.27. n.17.

Assertio viri in mortis articulo constituti super traditione iocalium facta propriae vxori, quatenus attendenda, dec. 194. num.19. & seq.

Assertio erronea, sicuti nec asserenti, ita eo minus tertio praeiudicare potest, dec.201. n.7.

Assertio mariti nullum potest vxori praeiudicium inferre, dec. 101. num.8.

Assertio, quae stat de per se plenè probat contra ipsum asserentem, dec.82. num.10.

Assertio de aliquid faciendo non probat illud fuisse factum, dec.64. num.7.

Assertio sola non sufficit, etiam Episcopi, vbi agitur de praeiudicio tertij, dec.10. num.5.

Assertioni contrahentium non statur ad euersionem fideicommissi, dec.332. nu.4.

Assertioni Episcopi non Ordinarij loci, vel personae, de quibus asserit, non creditur, dec.10. num.4.

Assignatio.

Vide etiam in vers. Datio in solutum.

Assignatio bonorum, seù diuisio facta à patre viuente inter suos filios, quatenùs sit reuocabilis, transferat, vel non transferat dominium, dec.385.nu.1.

Assignatio fructuum facta, ad euitanda iurgia, & pro bono pacis æquè nouationem excludit, ac etiam translationem dominij, dec.81.num.42

Assignatio quamuis facta pro satisfactione plurium onerum, adhuc vnica esse reputatur, decisio. 138. numero 10. 11. & 12.

Assignatio facta à patre viuente pro legitima suorum filiorum, dicitur præuentiua solutio, & donatio ob causam, dec. 385. num. 15.

Assignatio facta à patre viuente filijs pro sua legitima, non indiget insinuatione, alijsque solemnitatibus Statuti, dec.385. num. 16.

Assignatio fructuum beneficij facta ab Episcopo occasione decimarum probat quantitatem illorum, dec.23. n.8.

Assignatio fructuum facta Vicario intelligitur reuocabiliter, vt illis auctis pensio eiusdem iniuncta augenda sit, decis. 81. num. 51.

Assignatio vnica bonorum quamuis facta pro satisfactione plurium onerum, vnica semper esse reputatur, decis. 138. nu. 10. 11. & 12.

Assistentia iuris, *vide in vers. Iuris assistentia.*

Associatio.

Associatio vigore clausulę *constituti, & precarij* conceditur etiam contra singularem successorem, dec.1.nu.1.

Associatio passim conceditur vigore facultatis capiendi possessionem propria authoritate, dec.55.n.7.

Associatio, vel immissio datur vigore clausulæ *constituti*, & facultatis *capiendi possessionem propria auctoritate*, dec. 184. num. 12.

Associatio, ac etiam immissio vigore clausulæ *constituti*, datur etiam contra tertium quando illa est coniuncta cum facultate *capiendi possessionem propria auctoritate*, decis. 184. num.13.

Attentans, Attentata.

Vide etiam in Vers. Liquidatio.

Attentans tenetur reficere omnes expensas, & damna ob attentata passa, dec.398.n.5.

Attentare dicitur qui dicto, & mandato superioris non obtemperauit, dec.380 n 8.

Attentata non reuocantur per viam priuilegiatam attentatorum, sed tantùm ordinariè constito de iustitia, si Papa illorum petitam reuocationem non concessit, decis.179. numero 9.

Attentata est petitio fructuum facta coram Iudice exequente solius mandati de immittendo, dec.298. nu.8.

Attentata possessio attentanti suffragari non debet, decis. 185. num.12.

Attentata reuocantur per restitutionem rei ablatæ, ac per refectionem expensarum, & omnium damnorum, & interesse, dec.321.n.4.

Attentata sunt omnia gesta coram Iudice exequente contra, vel præter formam mandati sibi directi, decis. 298, num.2. & seqq.

Attentata remanent clara, si à decreto purgationis attentatorum non fuit appellatum, dec.380 n.9. & seq.

Attentata sunt prius, & ante omnia purganda, decisio. 221. num.4.

Attentata ad euitanda sufficit quod articulus non sit comprehensus in decisionibus, quamuis alias sub illis contineri videretur, dec.348.n.6. & 8.

Attentata ad euitanda, veluti delictum sapientia, omnis interpretatio sumenda est, dec.348.n.9.

Attentata, & nulla sunt omnia gesta coràm primo Iudice post rescriptum signaturæ de appellatione, dec.72.n.6.

Attentata sunt omnia medio tempore gesta, etiamsi causa simpliciter à Signatura commissa, aliàs non esset appellabilis, dec.185. num.4.

Attentata passus in integrum restituendus est, decis. 221. numero 6.

Attentata sunt gesta in causa connexa, & obstant etiam in causa principali, dec.221. n.8.

Attentata sine lite non dantur, quia lis est principium attentatorum, dec.108.num.5.

Attentata cessant eò ipso, quod cessauit lis, decis. 108. numero 6.

Attentata sunt omnia gesta coram primo Iudice post causam appellationis in Rota commissam, decisio. 108. numero 1. & seq.

Attentata non sunt gesta coram primo Iudice in causa possessorij, si à sola sententia lata in petitorio appellatum est, decis. 108. num.2.

Attentata non sunt gesta coram primo Iudice, si partes post sententiam transegerunt, dec.101.n.3.

Attentata dicuntur sufficienter purgata per depositum vnius iulij cum obligatione soluendi residuum, quoties summa reficienda non est liquida, dec.288. n.12.

Attentata sunt omnia gesta etiam ante appellationem, vbi causa declarata est appellabilis, dec.293. n.23.

Attentata potest reuocare Iudex ex suo officio nobili, etiamsi partes illi renunciassent, dec.65.n 8.

Attentata reuocantur officio Iudicis, cuius læsa maiestas, quamuis ob partis consensum reuocari non potuissent, dec. 221. num.14.

Attentata commissa in causa connexa obstant etiam in causa principali, dec 394. n.9.

Attentata non sunt gesta in causa diuersa, decis.394. numero 11.

Attentata sunt remedia possessoria, dec.394.n.4.

Attentata sunt omnia, & quæcumque post appellationem gesta, dec.185. n.1.

Attentata primitus, & ante omnia reuocari debent, decis. 185, num.2.

Attentata sunt descriptio, & depositio mobilium facta post latam sententiam, & commissam causam in Rota, decis.321. num. 1.

Attentata sunt omnia gesta post appellationem, & postquam causa fuit introducta coram Iudice, ad quem, decis. 388. numero 5.

Attentata non dicuntur purgata, sed grauiora commissa, si quis post renunciationem, noua mandata, vel possessionem obtinuit contra formam exequutorialium, decisio. 298. numero 6.

Attentata sunt omnia gesta post inhibitionem, siuè illa præsentata sit Iudici, & parti, siuè alteri ex illis, decis. 388. num. 2.

Attentata sunt etiam gesta circa rem connexam, maximè si commissio habeat clausulam *quam, & quas*, decisio. 388. num. 3.

Attentata sunt omnia gesta post recursum habitum ad Signaturam, & pendente discussione commissionis causæ, decis. 388. num.4.

Attentatum est quidquid geritur contra mandatum Principis, seù superioris, eorumque ministri, & per consequens reuocandum, dec.379. n.3. & seqq.

Attentatorum petitam reuocationem si Papa concedere voluisset, cum quibus clausulis rescribere debuisset, dec.179. num. 8.

ab Attentatis non excusat consensus partium, decisio. 221. num.14.

Attentatis tacitè renunciasse dicitur qui patitur disenti merita causæ, & super eis etiam sententiam reportauit, decis. 65 num. 7.

Attentatorum vitio non subiacent, quæ permittente Principe gesta sunt, dec.179. nu.5.

Attentatorum expensis non liquidatis, ac etiam refectis, non est locus discussioni negotij principalis, dec.339 n.6.

Attentatorum ad effectum sufficit, quod agatur super eadem re, & inter easdem personas, licèt diuersa sit actio, dec. 221. num.5.

Attentatorum causæ sapiunt naturam meri possessorij, dec. 4. num. 2.

Attentatorum pro purgatione non sufficit sola dimissio possessionis, sed requiritur etiam restitutio fructuum perceptorum, dec.298. num.4.

Attentatorum purgatio ante discussionem negotij principalis non est necessaria stante clausula *sine præiudicio prosequutionis negotij principalis*, dec.339.n.7.

Attestatio.

Vide etiam in vers. Fides, Enunciatiua.

Attestatio expeditorum Cancellariæ illa præualere debet, quæ facta est cum permissione Eminentiss. Prodatarij, maximè etiam ex pondere, & numero, dec.298.n.8.

Attestatio procuratoris, qui interfuit celebrationi instrumenti, & pro directore fuit adhibitus, si est verisimilis attenditur, dec.129 num.6.

Attestatio Secretarij non referentis partitas librorum prout iacent, non probat, dec.258 n.7.

Attestatio periti à partibus deputati maximè attenditur, dec. 250 nu.13.

Attestationes simplices procuratæ lite pendente, & non citata parte nihil probant, dec 55. n.1.

Attestationem etiam Cardinalium, vel aliarum personarum in dignitate constitutarum non attenduntur in præiudicium

cium tertij, decisio. 260. numero 9. & 10.
Attestationi alterius ex partibus sibi præiudiciali creditur, dec. 393. nu.13.
Attestationi practicorum Cancellariæ, vel Datariæ standum est, dec.106.n.8.
Attestationes extraiudiciales verisimiles, adminiculatæ, ab obseru antia corroboratæ, & emanatæ à personis informatis plenè probant, dec.129.n.8.

Auditor Rotæ.

Vide etiam in verf. Rota.
Auditor Rotæ eo magis quilibet potest se intromittere in causis alterius, vbi & alius coadiutor non opponit, & concurrit consensus partium, dec.209.n.7.
Auditor Rotæ post latam sententiam functus est officio suo, dec.391.n.3.& 14.
Auditor Rotæ, vt possit in causa pronunciare sententiam, sufficit illam in Rota pendere, dec.304 n.5.
Auditor Rotæ post sententiam pronunciatam in causa postea alteri Auditori commissa, rursus in illa pronunciare non prohibetur, & quando vide per totam, decisio. 304. numero 1.
Auditores Rotæ in causis attentatorum, & meri possessorij procedere possunt etiam pendentibus ferijs generalibus, dec. 4. num. 3.
Auditores Rotæ sunt Iudices delegati, dec.209.n.1.
Auditores Rotæ sunt Iudices delegati, dec.391.n.1.
Auditores Rotæ possunt procedere in possessorio, tempore vacationum, dec.394.n 6.
Auditores Rotæ secluso impedimento absentiæ, ægritudinis, aut etiam alio, non possunt se ingerere in causis aliorum suorum coadiutorum, dec.142.n. 8.
Auditores Rotæ si se in duas æquales partes diuidant, tunc causam non resoluunt, sed illa fit dilata, decisio. 113. in princ.
Auditores Rotæ in suis Decisionibus, quandoque verba Dominorum literaliter transcribunt, dec.81. n.20.
Auditores Rotæ faciunt vnum Tribunal, & vnus potest prosequi, ac expedire causam alterius, decis. 204. numer. 14. & seq.
Auditori Rotæ si post latam sententiam, alia superueniat commissio, iterum pronunciare permittitur, decisio.209. numero 2.
Auditores Rotæ omnes constituunt vnum Tribunal, & commissio vni directa, tribuit iurisdictionem alteri, dec. 209. num. 3.
Auditor Rotæ potest subscribere sententiam alterius absque noua citatione, dec.209. nu.3.
Auditor Rotæ, etiam semoto impedimento, vel absentia, potest se intromittere, & ingerere in causis alterius, decis. 209. num 5.
AVDITOR SANCTISSIMI non potest se ingerere in euitandis ijs, quæ continentur in commissione Signaturæ Gratiæ, dec.394.n.10.

Augeri, Augumentum.

Augeri debet pensio assignata fructibus, si fructus fuerint aucti, dec.81. n.15.16.& 51.
Augumentum redditum Ecclesiæ est causa legitima immutandi congruam, dec.218. n.8.
Augumentum eius, quo plus solito aliquid venditum est, cedit in vtilitatem domini non vendentis, decisio. 57. numero 8.
Augumentum leuissimum Canonis non attenditur in alienatione, seu con cessione bonorum Ecclesiæ, decisio. 396. num. 11.
Auus maternus tenetur præstare alimenta nepotibus naturalibus tantùm, de.330. n.2.

B

Bannitus.

Vide etiam in verf. Contumax, Reintegratus.

BAnnitus etiam restitutus, non recuperat bona fideicommissi, quia fatendo delictum, incidit in pœnam à fideicommittente delinquentibus iniunctam, decis.313. numer.15. & seqq.
Banniti post annum in toto Statu Ecclesiastico habentur pro confessis, & tanquam tales legitimè condemnantur, dec.313. num.9.10. & 11.
Bannitus post reintegrationem ad pristinum statum est capax acquisitionis, dec.25. nu.9.
Bannitus reintegratus sua bona, eorumque fructus recuperat, dec.25.n.4.& 5.
Banniti non sunt capaces nec ciuilis, nec naturalis possessionis, dec.313. num.12.
Banniti ex Constitutionibus Summorum Pontificum amittunt ea, quæ de iure communi ad illos spectant, decis. 313. num.13.

Baptisma.

Vide etiam in verf. Cathechismus.
Baptismatis fides vbi est adminiculata probat filiationem, dec. 101 num.5.
Baptismi, seu potiùs Cathechismi fides in puero præcedenter baptizato domi quatenus probet ætatem, decis 263. numero 13. & 16.
Baptismo plerumque prius domi collato, postea filij cathechizantur, dec.263.n.14.

Barattaria.

Barattariæ notitia antequam nauis è portu discederet plurimum ponderanda, dec.247. n.3.5 & 8.
Baratteria plerumque in assecurationibus excipitur, dec. 247. sub n.3. & sub n.5.
BARBATIA de malo consilio notatur, decisio. 67. numero 8.
BARO *Vid. in verf. Princeps Magnates.*
BEGHINORVM Parochus de iure Ecclesiæ patronatus laicorum, non cogitur subire concursum, etiam quod habeat iurisdictionem eorum, illisque Sacramenta ministret, dec. 192. nu.14.

Bellum.

Bellum iustum esse præsumitur, & qui allegat iniustitiam, illam probare tenetur, dec.148. n 7.
Bellum iusta causa est non residendi, dec.261. n.1.
Bellum non dicitur cessasse à sola die publicationis pacis, si per antea etiam aderat libertas commercij ratione securitatis, & saluæguardiæ concessæ, dec.261.n.4. & 10.
ad Bellum iustum accedentes, non ex eo solùm irregulares fiunt, nisi factum particulare occisionis, vel mutilationis propria manu, aut consilio sequutum interueniat, decis.148. numero 9.
Bellum vt sit iusta causa absentiæ, & non residentiæ, probari debet quod fuerit formidolosum, & truculentum, dec. 261. num. 3.
Bellum dicitur cessasse, vel saltem non fuisse truculentum, & formidolosum, si saluaguardia, atque securitas sit concessa, dec.261. n.4.& n.10.

Beneficiatus.

Beneficiatus obligatus interesse diuinis officijs fundatam habet intentionem consequendi distributiones quotidianas, decis. 364. num.1.
Beneficiatus admittitur ad percipiendas distributiones quotidianas correspectiuè ad erectionem beneficij cum sua dote, & redditibus, dec.376.n.7. & seq.
Beneficiatus supernumerarius qualiter distributiones quotidianas lucretur, dec.364. n.14.
Beneficiatus censetur ab Ecclesia assumptus correspectiuè ad dotem beneficij promissam, dec.197.n.3.
Beneficiati in Ecclesia in dubio non interiunt vti Collegium, sed vti singuli, dec.364 n.11.
Beneficiati, eorumque commensales non sunt de capitulo, dec. 363. num.2.
Beneficiatus, qui est paratus interesse diuinis officijs distributiones quotidianas consequi debet, dec.174 n.1.
Beneficiati pro eorum negotijs non possunt se congregare in Choro, dec.363. num.3.

Beneficium.

Vide etiam in verf. Prælatio, Priuilegium, Collatio, Prouisio, Fundatio Tituláris.
Beneficium *potens aduersus possidentem*, debet Ius suum plenè, & concludenter probare, dec.180 n.1. & seq.
Beneficium dicitur esse *sæculare*, etiamsi adsit in Ecclesia Regularium, & quando, dec.48.n.13. & seqq.
Beneficium *sæculare* dicitur si semper vacauit per obitum, vel resignationem, si est adscriptum inter beneficia Ecclesiastica, & fuit ab Ordinario visitatum, dec.48.n.14.
Beneficium *sæculare* præsumitur esse perpetuum, decisio. 48. num. 10.
Beneficium *regulare* licèt sit amouibile, hoc tamen non procedit ex propria natura illius, sed ne Religiosi habeant aliquid proprium, & perpetuum, dec.48.n.11.
Beneficium *probari debet*, quod tempore prouisionis deductis oneribus per quinque annos antea, & postea valebat certam summam, dec 158. n.2. & seq.
Beneficium *an possit supprimi*, propter deficientiam dotis, si beneficiatus ad illius titulum ordinatus sit, decisio. 197. numero 10.
Beneficium *cap.Odoardus de solut.* non suffragatur Clerico, nisi desce-

deferat etiam habitum, & tonsuram, & quod alicui inseruiat Ecclesiæ, dec.10. n.11.
Beneficium *fundatum* cum consensu Ordinarij, omnia requisita necessaria habuisse credendum est, decisio. 174. num. 3. & 4.
Beneficium *nimis tenue*, & pensionibus grauatum, si quis acceptauit, hoc sibi imputare debet, dec.374.n.14.
Beneficium *personale* cum persona extinguitur nec transit ad hæredes, dec.50. num.12.
Beneficium *resignatum* dicitur vacasse per obitum resignatarij, quamuis possessio non fuerit adepta, dec 118. n.2.
Beneficium *de iurepatronatus* esse actu sacerdotale, ex quibus remaneat probatum, dec.173. n.3.7. & 9.
Beneficium *curatum* vbi sonat in dignitatem alicuius Ecclesiæ Cathedralis, vel Collegiatæ, non est subiectum concursui, dec.32. n.13.
Beneficium *simplex* si contulit Papa, multo magis illud contulisse dicendum est, si residentiale fuisset expressum, dec.161. num. 16.
Beneficium *Hierosolymitanum* vacat per dimissionem, non per optionem, si fuit dimissum ab eo, qui aliud beneficium obtinuit, dec.275. n 2.
Beneficium si est actu *sacerdotale*, non sufficit ætas, vt quis promoueri possit infra annum, sed requiritur sacerdotium de tempore consequutionis illius, dec 173.n.3.& 10.
Beneficium *collatum* sub conditione suscipiendi sacros ordines infra annum, potest pendente termino validè resignari, dec. 294. num.16.
Beneficium esse *collatiuum* sufficit sola dubietas, quotiescumque non constat de euidenti probatione contraria, decis. 329. num. 5.
Beneficium deficiente dote *supprimitur*, dec.376. num. 2. 5. & seqq.
Beneficium *simplex* maius esse dicitur, beneficio residentiali, dec.161. num.16.
Beneficio *suppresso* cessat ius percipiendi à beneficiato distributiones quotidianas, dec.197. n.2. & seq.
Beneficium *cap. Odoardus* non fuit inductum à Concilio, sed à Sacris Canonibus, dec.10. n.11.
Beneficium *Ecclesiasticum* assequi nequit laicus non insignitus caractere clericali, dec.40. num 4.
Beneficium *sacerdotale* requirit sacerdotium de tempore collationis, vel institutionis, nec sufficit quod postea interueniat, dec.335. num.8.
Beneficij *fundatio* requiritur, quoad authoritate Ordinarij facta sit, dec.48. num.6.
Beneficij *institutio* consentiente Episcopo spectare potest ad inferiorem, veluti Abbatem, vel alium, dec.182.n.9.
Beneficij *qualitas, & status* ex enunciatiuis collationum probantur, dec.181. n.6.
Beneficij *qualitas* probatur etiam ex visitationibus vltra centum annos continuatis, dec.204. n.10.
Beneficij perpetui *qualitas* resultat ex collatione facta à Papa per obitum beneficiati, dec.329. n.16.
Beneficij *à consecutione excluditur*, qui nullum ius habet in illo, dec.180. nu.2.
Beneficij *naturam* non solent immutare prouisiones Apostolicæ, quoties non constat de mente Pontificis, dec 48.num.15. & seqq.
Beneficij *status, eiusque quasi possessio* ex prouisionibus Apostolicis resultat, dec.48.n.16.
Beneficij antiqua *erectio*, & illius obseruantia faciunt præsumere fuisse derogatum constitutioni Ordinarij eidem beneficio aduersanti, dec.174.n.5.
Beneficij perpetui *qualitas* impugnata remanet comprobata si lis prosequuta non fuit, sed effecta deserta, vel extincta, decis. 329. num.18.
Beneficij *naturam*, & qualitatem ad dignoscendam attenditur vltimus status, non constito de antecedenti contrario, decis. 230. num.8.
per Beneficij *resignationem*, seù dimissionem ius tale quale dicitur cessum, non autem quoad possessionem concludens, dec. 17. num. 7.
Beneficij *perpetui* requisita qualia sunt remissiuè, decis. 182. num. 1.
Beneficij *valor* remanet probatus ex alia simili narratiua facta in altera prouisione Apostolica, dec.153.n.3.
Beneficij *inter onera* plura non computantur, & qualia sint, dec. 188. n7. & seqq.
Beneficij *Ecclesiastici*, quæ dicantur sua requisita, decisio. 48. num. 8.
Beneficia *vacant* per translationem Episcopi ad aliam Ecclesiam, dec.379. n.24.
Beneficia *morientis in Curia* dicuntur vacare apud Sedem, & à solo Pontifice conferuntur, dec. 189. num. 5. & 6.
Beneficia *iurispatronatus* mixti ad excludendam reseruationem, aliàs in indulto comprehensam, reputantur in totum laicalia, dec.250. n.21. & 23.
Beneficia de sui natura *congrua* præsumenda sunt, decis. 374. num. 10.
Beneficia *subcollectorum* vigore regulæ Cancellariæ sunt Pontifici reseruata, dec.249. n.3.
Beneficia *subcollectoris* adeo reseruantur Pontifici, vt sufficiat sola deputatio cum exercitio, licèt postea tacitè, vel expressè reuocetur, dec.249 n.18.
Beneficia *permutata*, non facta publicatione, sunt reseruata Pontifici, nec possunt ab Ordinario conferri, decisio.273. num. 3.
Beneficia *vnita* nunquam vacant, dec.32.n.9.

Beneplacitum.

Beneplacitum Apostolicum non consueuit concedi nisi in euidentem vtilitatem Ecclesiæ, dec.395. n.15.
Beneplacitum Apostolicum, & causa vtilis Ecclesiæ requiritur in alterationis prioris inuestituræ, dec.33. n.4.
Beneplacitum Apostolicum, & consensus Ordinarij non præsumuntur ex lapsu temporis sine obseruantia, decisio. 383. num. 8.
Beneplacitum Apostolicum etiam ex pluribus circumstantijs, & coniecturis deducitur, decis. 251. numero 14. & seqq.
Beneplacitum Apostolicum æquè requiritur in transactione, ac in alienatione bonorum Ecclesiæ, dec.15.n.5.
Beneplacitum Apostolicum requiritur pro reuocanda alienatione bonorum Ecclesiæ cum solemnitatibus facta, decis. 15. num. 11.
Beneplacitum Apostolicum non requiritur in ijs, quæ ad euitanda scandala, conseruandam pacem, & ad augmentum cultus Diuini ab Episcopo sunt decreta, decisio. 305. num. 27.
Beneplacitum Apostolicum præsumptum non habet locum vbi deficit obseruantia, dec.34. n.8.
Beneplaciti præsumptio semper cessat, quoties apparet de titulo nullo, & inualido, dec.396.n.13.
Beneplaciti centenaria præsumptio in emphyteusi Ecclesiæ cessat non seruata forma Constit. Pontificis, ex qua fuit ad concessionem deuentum, dec.395. n.11.
Beneplaciti Apostolici centenaria præsumptio cessat, nec opus est si alia concessio bonorum Ecclesiæ facta sit in vim Bullæ iuris congrui, dec.395.n.14.
Beneplacito Apostolico non est opus vbi Ecclesia non dimittit bona incorporata, sed se abstinet ab acquirendis, tanquam vtilitatem non allaturis, dec.138 n.13.

Biennium.

Biennium datur in Curia non solùm ad prosequendam causam appellationis, sed etiam ad finiendam, dec.39. n.4.
Biennium ad prosequendum causam appellationis, in Curia etiam sine causa conceditur, dec.39.n.2. & seq.

Bona.

Vide etiam in vers. Fructus Res, Prædium.
Bona *ab hærede grauato possessa* in eodem loco, quo possidebat defunctus, hæreditaria esse præsumuntur, decisio. 216. num. 15.
Bona *vbi sunt solùm in facultate soluendi*, & pecunia est in obligatione nulli fructus debentur, dec.99.n.13.
Bona de iure *præsumuntur libera*, non fideicommissis subiecta, dec.224. n.7.
Bona, cuius fructus *pro congrua*, assignati sunt dicuntur stare demonstratiuè, non autem quod bona debeantur pro congrua, dec.81. num. 14.
Bona *data æstimata pro dote* in pecunia consistente eo magis transeunt in dominium viri, si ille de eis vti proprijs disposuit, dec.280. num.3.
Bona præsumuntur *data in solutum*, si nulla adest spes luitionis, dec.256. num.15.
Bona propria *occultata* præsumuntur, si illa erant cum alijs commixta, non autem aliena, dec.3. n.16.
Bona *filij* irreuocabiliter *assignata*, non cadunt sub fideicommisso postea à patre constituto, dec.385. n.12.
Bona *fideicommissi* possunt alienari pro debito, pro quo fideicommittens fideiussit, d. 385.n.13 & 17.
Bona *futuræ dotis* censentur potiùs in dominium, quàm in pignus fuisse tradita, dec.228. num.5.
Bona *expressa in donatione* facta de certa quantitate, & summa dicuntur hypothecata non donata, dec 6. n.6.
Bona *in solutum data* mediante æstimatione pro solutione dotis in pecunia numerata consistentis, transeunt in dominium viri, dec.280. n.2.
Bona *[illegible]* citatur ad indicandum, qui si non compa-

pareat, vel non indicat, illorum deficientia probatur, decis. 376. n. 3. & seqq.
Bona *libera* vbi sunt debitis inuoluta habentur, ac si non extatent ad effectum detrahendi dotem ex bonis fideicommissi, dec 39. n. 15.
Bona *magni valoris* non possunt alienari pro modico debito, dec. 14 n. 16. & dec. 332. n. 14.
Bona *quæ nostra sunt* etiam vsque ad vitium diligimus, dec. 220. num. 6.
Bona *debitoris* apud hæredem sibi obligata remanere non possunt, dec. 331. n. 9.
Bona *à testatore possessa* in loco vbi possident heredes, præsumuntur hæreditaria, si de illorum acquisitione non constat, decis. 353. nu 4.
Bona *Baronum* quamuis fideicommisso subiecta, sunt obnoxia creditoribus eorundem Baronum, decisio. 341. numero 1.
Bona *integra si quis habuit*, non potest prætendere onus in illis ad sui fauorem iniunctum, & quare, decisio. 66. numero 19.
Bona *subhastata* pro solutione missarum celebratarum, non remanent amplius obnoxia futuris oneribus, vel missis, decis. 197. num 6.
Bona *inuentariata*, de quibus nulla redditur ratio, in detractiones imputantur, dec. 101. nu. 9.
Bona *sterilia* in emphyteusim recepta cum onere redigendi ad culturam, probari debent effecta fertilia solis sumptibus emphyteutæ, non autem ex aliquo speciali accidenti, decis. 34. num. 16.
Bona *propria* nemo prohibetur, etiam noctis tempore, alibi asportare, dec. 114. n. 5. 8. & 9. & per totam.
Bona *pro qualitate*, & conditione personarum à iure metiuntur, dec. 228. nu. 13.
Bona *creditori assignata* si creditum æquant, & nulla sit spes luitionis in dominium data dicuntur, dec. 228. n. 4.
Bona *data in dotem æstimata* non ea æstimatione, quæ facit emptionem, & venditionem, debent soluto matrimonio restitui, dec. 248. num. 6.
Bonorum *appellatione* veniunt omnia iura, decisio. 400. numero 19.
Bonorum indefinita *appellatio* quandam vniuersitatem hæreditatis, & ius successionis importat, dec. 382. n. 9.
Bona *vbi particulariter assignantur*, & describuntur, nunquam vniuersale ius successionis, & hæreditatis constituunt, decis. 382. num. 10.
Bona *stabilia* communiter valutantur ad rationem quinque pro centenario, dec. 20. n. 11. & 15.
Bona stabilia valutantur in fructu ad rationem scutorum quinque pro centenario, decisio. 94. num. 9. *& vide in vers. Stabilia.*
Bonorum *dimissio*, *seù relaxatio*, dicitur realis non verbalis ex verbis dimisit, restituit, & relaxauit, decisio. 224. numero 6.
Bona *fideicommissi* quatenus alienari possint, decis. 14. num. 1. & per tot.
Bona *fideicommissi* alienata, & à fideicommissario recuperata, reincidunt in fideicommissum, decisio. 270. numero 7. & sequent.
Bona expressè *à grauato pro fideicommisso acquisita*, dubitari non potest quin sint fideicommissaria, dec. 164. n. 11.
Bona *empta ex pretio locorum montium fideicommissariorum*, & pro fideicommisso subrogata veniunt in restitutionem eiusdem fideicommissi, dec. 160. n. 2.
Bona *empta ex pretio mercium fideicommissariarum*, pro eodem fideicommisso subrogata dicuntur, decis. 141. numero 7. & seqq.
Bona *deliberata pro credito fideicommissi*, si postea à deliberatario vendantur hæredibus grauatis, non ideò efficiuntur fideicommissaria, dec. 141. nu 8. & seq.
Bona *fideicommissi* alienata à filijs censentur pro eorum legitima, & trebellianica electa, & proinde ab omni illius vinculo remanent libera, dec. 270. nu. 1.
Bona *in solutum tradita* creditori fideicommittentis remanent libera à fideicommisso, dec. 332. n. 1.
Bona *fideicommisso* etiam particulari subiecta possunt alienari pro debito fideicommittentis, dec. 332. n. 2.
Bona *fideicommissi* non possunt dici validè alienata pro euitandis vsuris, dum illorum fructus maiores erant, quàm vsuræ dimissæ. dec. 332. n. 6.
Bona *fideicommisso* particulari *subiecta* non possunt alienari, si aderant bona fideicommissi vniuersalis, decisio. 332. numero 7.
Bona *fideicommissi* particularis, nec etiam pro debito Testatoris voluntariè possunt alienari contra expressam voluntatem illius, decisio. 332. numero 8.
Bona *detracta à fideicommisso* pro lucro dotis nunquam reincidunt sub illud, d. 382. n. 5.
Bona *fideicommissi* possunt assignari pro dote quoties legitima pro congrua dote non sufficit d. 382. nu. 1.
Bona *alienata* ex causa debitorum fideicommittentis remanent libera ab omni onere fideicommissi, decis. 295. numero 3.
Bona *fideicommissi* possunt alienari pro dissoluendo ære alieno Testatoris, d. 358. nu. 18.
Bona *subrogata* in locum bonorum fideicommissi veniunt in illius restitutione, dec. 135. n. 1.
Bona *fideicommisso subiecta* pro solutione debitorum eiusdem fideicommissi possunt ad instantiam creditorum subhastari, d 300. num. 19.
Bona *fideicommissi* vbi pro paruo debito alienari debent, residuum quod remanet pro fideicommisso inuestiendum est, d. 371. num. 4.
Bona *hæreditaria*, quod fuerint fideicommissis subiecta, probari debet aliunde, quàm ex assertione hæredis, decisio. 224. num. 7.
Bona omnia *fideicommissi* in dotem tradita, quatenus censeantur data cum sua causa eiusdem, nempè fideicommissi, decis. 382. num. 7.
Bona particularia *fideicommissi* data in dotem, nunquam censentur data cum onere eiusdem fideicommissi, decisio. 382. num. 8.
Bona *Emphyteutica Ecclesiæ Rauennatensis* redacta sunt ad instar allodialium, & alienabilia propter dotem, seu alium quemcumque contractum, & vitim. volunt. decis. 90. numero 7. & num. seqq.
Bona *Ecclesiæ*, vt fiant transitoria ad hæredes, quia fuerunt ad culturam redacta, eadem cultura probari debet facta in totum industria possidentium, d. 34 n. 13.
D. Bonifatius de Bonifatijs propter veritatem, & iustitiam æquè rectus, ac doctus nuncupatur, d. 394. n. 2.

Breue.

Vide etiam in vers. Grata, & in vers. Papa.
Breue Leonis XI. derogatorium priuilegiorum Societ. Iesu ab exemptione decimarum est restrictum ad Regna Castellæ, & Legionis, & non extenditur ad Regnum Nauarræ, dec. 134. num. 2. & 4.
Breue Summi Pontificis ab illius obseruantia plurimum declaratur, dec. 134. n. 12.
Breue Pontificis super distractione bonorum fideicommissi non suffragatur, si Papæ non fuit narratum omissio inuentarij, & alienationes factæ, d. 41. n. 5.
Breue Pontificis non probat decoctionem, si deinde emanauit sententia decoctioni contraria, dec. 229. nu. 9.

Bulla.

Vide etiam in vers. Transumptum.
Bulla Leonis X. de iure congrui prospicit indemnitati, & vtilitati piorum incorum, d. 396. n. 5.
Bulla Leonis X. admittens retractum in bonis emphyteuticis Ecclesiæ, prospicit etiam euidenti vtilitati eiusdem Ecclesiæ, d. 395. n 10. & 11.
Bullæ iuris congrui Leonis X. & Greg. XIII. plurimum declarantur, d. 395. & d. 396.
Bulla Leonis X. de iure congrui forma seruari debet, decis. 395. num 7.

C

Cadauer.

Cadauer defuncti in Ecclesia depositum, vt alibi sepeliretur, ab illius arca extrahendum non est, & aliter factum, dolo, & culpa dicitur factum, d. 372. n. 15.
Cadauer per modum depositi in aliqua Ecclesia reiectum, si amplius discerni, nec alibi transferri valeat, reputatur exindè ibi perpetuò sepultum, d. 372. n. 12.
Cadauera decedentium extra terram, quatenus spectent ad Parochos eiusdem Terræ, d. 348. n. 2.

Caducitas.

Vide etiam in vers. Mora.
Caducitas intentata à Domino directo probat possessionem emphyteutæ, dec. 206. num. 2.
Caducitas ob prohibitam alienationem non incurritur per transactionem necessariò, & bona fide factam, d. 92. n. 18. & seq.
Caducitate incursa admittitur purgatio moræ, celeri tamen satisfactione, dec. 24. n. 7.
Caducitatis pœnam quoad fieri potest Rota Romana semper declinat, dec. 24. n. 3.

Calculator, Calculus.

Vide etiam in verſ. Computa.

Calculator ratiocinari debet per demonſtrationes aritmeticas, non autem per inductiones, coniecturas, & argumenta, dec. 57.num.21.

Calculus factus à perſona non legitimè electa nihil probat, dec. 291. num.7.

Calculus non attenditur, ſed pacta in inſtrumento conuenta, dec.324.n.10.

Calculus etiam periti communitèr electi, ſi eſt erroneus non attenditur, d.46.nu.3.& ſeq.

Calculus informiter exaratus, nullam facit probationem, dec. 38.num.1.

Calculus ſubſcriptus,& approbatus à parte habet viam exequutiuam, dec.312.n 5.

Calculus fieri debet de omnibus partitis, vt dignoſci poſſit vera liquidatio facienda, d.225. nu.6.

Calumnia.

Calumniam ad euitandam ſufficit litem non eſſe euidenter iniuſtam, ſed adfuiſſe probabilem, & coloratam cauſam litigandi, d.165. n.10.

Calumniæ ſuſpicio ceſſat data releuantia ſcripturæ compulſandæ, dec.361.n.6.

Calumniæ ſuſpicio euitatur ſtante releuantia materiæ articulatæ, dec.247. n.6.

Cambium.

Cambium non dicitur reſtrictum ad annum, quamuis infra d. tempus ſit reſtitutio promiſſa, ſi fructus ſolui debeant vſque ad integram ſatiſfactionem ſortis, d.71. nu.7.

Cambium non fuiſse reſtrictum ad annum declarat debitor, qui poſt annum deuenit ad deputationem mercatoris, decis. 71. num 8.

Cambium quatenus poſſit contrahere clericus, deciſio. 71. num. 9.

Cambium non dicitur reſtrictum ad tempus conuentum, ſi debitor promiſit ſoluere cambia vſque ad integram reſtitutionem ſortis, d.119 n.2. & n.ſeqq.ac per totam.

Cambia non debentur,& dicuntur indebitè ſoluta,ſi non conſtat de tranſmiſſione literarum ad nundinas, earum acceptatione, & de reditu, d 191.num.2.

Cambia indebitè ſoluta computantur in ſortem, etiamſi expreſſè fuerint ſoluta in cauſam fructuum, deciſio. 191. num. 3.

Cambia exceſſiuè ſoluta fuiſſe debita, probare tenetur creditor, qui vltrà conuentam quantitatem exegit, deciſio. 63. num. 17.

Cambia exceſſiuè ſoluta non ſaluantur exceptione cambiorum platealium ſi deficit interpellatio tali caſu debitori facienda, dec.63 n.21.

Cambia exceſſiuè ſoluta qualibet vice id, quod ſupra debitum ſolutum eſt, ſtatim computatur in ſortem, eamque proportionabilitèr extinguit, dec.63.n.22. & ſupra num. 1. & per totam.

Cambia ſi probari poſſent ex confeſſione, & quietantiis partium actum eſſet de licita conſtitutione eorum, quia fieri poſſet de illicito licitum, dec.191. n.8.

Cambij fructus taxati ſiuè nundinæ ad illud aſcendant, ſiue non, quatenus debeantur, non imputentur in ſortem, decis. 129. per tot.

Cambij fructus ſi debitor perſoluere debebat pro eo tempore, quo non erat in mora ſoluendi, eo magis illos ſoluere tenetur poſtea, quam fuit in mora conſtitutus, decis. 229. num. 4.

Cambij fructus debentur vſque ad reſtitutionem ſortis, ſi in illo fuerit expreſſum, quod creditor non ſolet pecunias tenere otioſas, dec.119.n.6.

Cambiorum intereſſe taxatum,poteſt creditor exigere non tamquam conuentum, ſed tamquam verè debitum, deciſio. 129. num. 2.

Cambiorum in materia attenditur obſeruantia, deciſio. 71. num. 6.

Cambiorum quietantia facta à creditore ſine expreſſione quantitatis,quæ poſteà ab eo declarata ſit,ſi apparet exceſſiua, non poteſt dici bona fide facta, dec.63.n.13.

ad Cambiorum nundinalium normam regulari debent damna, & intereſſe debita ob non factam à debitore tranſmiſſionem literarum in nundinis, dec.63. n.16.

Cambiorum in materia non creditur libris mercatorum, niſi eorum realitas aliundè verificetur, deciſio. 105. numero 6.

Cambiare, Cambiatio.

Cambiandi facultatem habens non præſumitur elegiſſe cambia platealia ad ſe grauandum maioribus vſuris, deciſio. 63. num. 15.

Cambiandi facultas reſultat ex verbis, *cantarli à ſe ſteſſo, & pigliarli à cambio da altri*, dec.255.n.5.& n.ſeq.

Cambiandi onus ad ſeipſum ſpectare declarat debitor, qui in locum primi mercatoris alium deputauit, deciſio. 71. num.6.

Cambiandi onus ſi ſe aſſumpſit debitor, & non cambiauit, aliaque promiſſa non adimpleuit tenetur ſoluere cambia loco damnorum, & intereſse, dec.119 n.1.

Cambiandi onus à debitore ſuſceptum, ab illius obſeruantia declaratur, dec.229.n.13.

Cambiandi onus à debitore ſuſceptum vſque ad integram reſtitutionem ſortis, & fructuum, non limitatur ad tempus, putà triennij, quo fuit contractum cambium, decis. 229. num.2.

Cambiare per ſeipſum, & promittere, quod alius cambiabit paria ſunt, dec.71. n.2.

Cambiatio dicitur facta procuratorio nomine debitoris, non iure creditoris, ex facultate creditori per debitores conceſſa, dec.255. nu 6.

Campegij Comites in facultatem legitimandi non habent plus, & iuris, & auctoritatis, quam habeat Princeps, decis. 310. num. 16.

Cancellus. *Vide in verſ. Clauis.*

Canon.

Canon, qui vigore Bullæ Leonis X. ſuper iure congrui, transferri debet in alia domo, non poteſt conſtitui ſuper domo retracta, dec.396.n.6.& ſeqq.& n.8.

Canonis diuerſitas non excludit identitatem bonorum Eccleſiæ, ſi ille fuerit auctus in vtilitatem eiuſdem Eccleſiæ, decis. 35. num.20.

Canonicus.

Canonicus dicitur eſse in poſseſſione canonicatus tam ſi illam capitularitèr apprehendit, quam ſi eſt in poſseſſione eorum, quæ ſolis Canonicis competunt, deciſio. 148. num. 1. & 3.

Canonicus ſupranumerarius non debet habere diſtributiones quotidianas, dec 104. n 7.

Canonicus electus in Præpoſitum conſequitur diſtributiones quotidianas, quæ ſolis Canonicis reſeruatæ ſunt, decis.104. num. 9.

Canonicus Turnarius in Germania vigore concordatorum confert beneficia, quæ ſuo tempore vacant, deciſio.118. num. 1.

Canonicus ratione belli non lucratur diſtributiones quotidianas, ſi ipſe non redijt eo tempore, quo alij canonici rediere, dec.261. n.11.

Canonicus abſens, vt interueniat electioni, quatenus vocari debeat, dec. 5.n 6. & ſeqq.

Canonici tres faciunt, & conſtituunt capitulum, decis.265. num. 2.

Canonici adſtringuntur ad debita ſuorum anteceſsorum, quorum præbendis fruuntur, dec.58.n. 19.

Canonicorum nomen etiam in duobus verificatur, decis. 35. num 7.

Canonicorum nomina requiruntur in contractu facto à capitulo, & canonicis,& quando, dec.35. n.6.

Canonicis modicum augumentum non attenditur in alienatione, ſeu conceſſione bonorum Eccleſiæ, decis. 399. numero 11.

Capella.

Capella de iurepatronatus illius, cuius eſt Eccleſia, decis. 149. num. 2.

Capella de iurepatronatus non poteſt vendi, nec alienari ſine conſenſu patroni, & Beneplacito Apoſtolico, dec. 149. num. 3.

Capellania.

Capellania non poteſt perpetui beneficij naturam aſsumere, & quando, dec.182.n.7.

Capellania ſæcularis eſse præſumitur, d 48 n.12.

Capellania non poteſt dici beneficium, ſi illa non habeat dotem, neque Rectorem perpetuum, deciſio. 182. numero 12.

Capellania ordinata in loco ſepulturæ Teſtatoris, erigenda an ſit in Eccleſia, in qua Teſtator eſt depoſitus, ſi per confuſionem illius cadauer alibi tranſportari non poſſit, dec.372. nu. 13. & ſeq.

Capellania quatenus dicatur non eſse beneficium, ſed ſimplex legatum pium cum adminiſtratione redditum, & deputatione Sacerdotis, d.48.n.7.& ſeqq.n.17.

Capellania prophana ſi ter, aut bis fuerit ſemper collatiua, præſumitur Eccleſiaſtica, etiam ſi dubitetur an fuerit conſtructa cum conſenſu Ordinarij, vel nè, dec.84. n.18.

Capi-

Capitulum, Capitula.

Capitulum vnum statuti separatum, & diuersum non extenditur ad aliud d.9. num.18.

Capitula matrimonialia inserta in instrumento non præiudicant creditoribus, qui contraxerunt medio tempore à capitulis ad instrumentum, dec.84. n.14.

Capitula tamquam matrix, & originalis conuentio attendenda sunt, dec.60. n.9.

Capitula, an instrumentum potiùs attendenda sint, & quando, d.98. n.17. & n.seqq.

Capitula non omninò clara, declarationem recipiunt ab instrumento, dec 98. n.19.

Capitula matrimonialia dicuntur ratificata à muliere, quæ cum eisdem capitulis matrimonium contraxit, decisio. 171. num.11.

Capitula matrimonialia informa à partibus non subscripta, & suspecta de antidata non attenduntur, decisio. 84. numero 12.

à Capitulis quando partes dicantur voluisse recedere, vel ea potiùs in instrumento confirmare, d.324. n.9.

Capitulum Statuti seruari debet prout iacet, decisio. 9. numero 19.

Capitulum Ecclesiæ.

Capitulum, vel Vicarius Episcopi quatenus concedat dimissorias infrà, vel post annum sedis vacantis, decisio. 9. num. 6.

Capitulum, & Canonici quas functiones explere debeant priuatiuè quoad Parochum, decisio.400. numero 33. & sequent.

Capitulum, & Canonici, absente, vel non celebrante Episcopo supplent ea, quæ eidem Episcopo spectant, non autem Parochus, d.400 n.34

Capitulum, & Canonici in aliqua dispositione expressum non verificatur in solo numero trium Canonicorum, decis. 265. n.2.3. & per totam.

Capitulum eligendi facultatem habens, quatenus possit coarctare tempus electionis faciendæ, dec.5. n.1. & seq.

Capitulum quid probare teneatur, vt possit in decimis manutentionem habere, decisio.2. numer.28. & num. anteced. & seqq.

Capitulum eodemque tempore esse in duobus locis distantibus, vel in vno, & eodem loco simul esse, & abesse, monstruosum est, d.265. n.4.

Capitulum, & Canonici si simul interuenire debeat ad aliquam Ecclesiam, non vti singuli, sed capitulariter debent accedere, & ideò non sufficiunt tres, quatuor, vel quinque, dec. 265. num.5.

Capituli nomen si fuit expressum in contractu eiusdem capituli, habetur ac si nomina Canonicorum adnotata fuissent, dec. 35. num.4. & 9.

Caprarolæ Terra est Terra StatusRonciglionis, & repetitur in districtu Vrbis, d.236. n.3.

Carceratio alterius ex litigantibus obtenta ab alia persona, quæ non sit in causa, non dicitur attentata, decisio.321. num. 7.

Cardinalis.

Cardinalis non potest allegari suspectus, d.307. n.7.

Cardinali Nepoti Pontificis, vel habenti superintendentiam generalem, & viuæ vocis oraculum, plenè creditur, decis.104. num. 3.

Cardinali non creditur in præiudicium tertij, decisio. 260. numer.9. & 10.

Charitas prima incipit à seipso, d.136. n.12.

Carmelitæ. *Vide in vers. Fratres.*

Carolus III. cùm in Hungariam recessisset, iussu Reginæ Ioannæ fuit interfectus, d.305. n.20.

Castellæ Regnum. *Vide in vers. Regnum.*

Castitas, seù continentia non est de substantia ordinis, sed tantùm ex constitutione Ecclesiæ, d.373. nu.3.

Castrensis requisita pro consequendis fructibus ratione lucri cessantis sunt mora debitoris, & prompta occasio inuestiendi, dec.350. num.7.

Casus.

Casus, qui non euenit, quatenus sit attendendus, vel nè, dec.100. n.5. & nn.seqq.

Casus simplex non extenditur ad mixtum in odiosis, & ijs, quæ sunt stricti iuris, dec.325. n.10.

Casus Statuti cessante, illius etiam dispositio cessare debet, dec. 377. num.4.

Casus omissus an comprehendatur sub Indulto transferendi pensiones, dec. 325. num.9.

Cassatura.

Cassatura præsumitur facta vel ante, vel tempore signatæ supplicationis, non autem post resignationem, d.118. n.3.

Cassatura, seu Additio dicuntur contextuales cum gratia, & dicuntur cassata à Papa, denegata, addita, & concessa, dec. 118. num.4.

Catastrum.

Catastri fides, seù æstimi, quod aliquis in eo descriptus non sit, probat illum in eo loco non possidere stabilia, dec. 402. num. 5.

Catastrum eo magis probat identitatem rei, si illa in faciem alterius descripta non sit, d.353. n.2.

Catastrum pluribus adminiculis fulcitum, maiorem facit probationem, dec.353. nn.3.

Catastrum, seù Æstimum fit pro sciendis possessoribus bonorum, & diuitijs Ciuium ratione onerum diuidendorum, dec. 402. num.6.

Cauere debet fideicommissarius de conseruando fideicommissum, & quando, d.378. n.3. *& in vers. Cautio.*

Causa.

Vide etiam in vers. Actus, Connexio, Decisio, Instantia, Lis, Origo.

Causa commissa cum clausula, *si quid exequendum* constito de iustitia, nouum relaxatur mandatum, d.217. n.8.

Causa *finali* cessante cessat contractus, & ad illius rescissionem agi potest, dec.138. num.7.

Causa *vniuersalis* actus attenditur magis, quàm ipse actus, dec. 375. num 7.

Causa *ex Statuto Vrbis lib.1. cap.151.* requisita in contractu mulieris, debet esse certa, & specialis, non autem generica sufficit, d.109. num.6.

Causa quæ dicatur *connexa* ad effectum attentatorum, arbitrio iudicantis relinquitur, dec.221. n.9.

Causa vt dicatur *connexa* requiritur, quod sententia pronunciata in vna, pariat exceptionem rei iudicatæ in alia, decis. 221. num.10.

Causa *legitima, iusta, & necessaria*, voluntas Principis reputatur, dec.199. n.13. & seqq. vbi vid.

Causa *iusta* impedit quominus contrauentum dicatur, etiamsi præcisum implementum fuerit à Testatore demandatum, dec.156. n.3.

Causa *pro emendis domibus, & pro amplianda Ecclesia*, dicitur voluntaria, dec.188. n.3.

Causa simpliciter *à Signatura commissa* non reddit attentatam possessionem captam post decem dies datos ad appellandum, dec.222. nu.19.

Causa *iusta* reputatur præceptum Principis, d.58. nu.12.

Causa *in contractu minoris, vel mulieris* ad formam Statuti Vrbis debet esse certa, & specialis, non autem generalis, & de materia, dec. 11. n.1. & seqq.

Causa *iusta* immutandi congruam est augumentum redditauum Ecclesiæ, dec.218. n 8.

Causa *concessionis* durante etiam facultate hæredi, vel alteri personæ concessa, durare debet, decisio. 372. numero 6. & 8.

Causa, *& origo contractus*, non autem Iudicis potestas præualere debet, dec.58. n.7.

Causa efficitur *appellabilis* per complicationem petitorij cum possessorio, d.298. n.21.

Causa *vbi in Rota* videtur ab omnibus duodecim DD. Auditoribus, si duo abstineant, an quinque faciant maiorem, & saniorem partem, dec.113. n.1.

Causa *à statuto* simpliciter requisita in contractu minoris, non autem quod iudici insinuetur in scriptis, quando sufficienter interuenisse dicatur, dec.43. n.4.

Causa *metus* durante tempore, durat metus, decisio.373. numero 10.

Causa *publica* dicitur, quæ licèt bonum particulare respiciat, illud tamen redundat in bonum totius, d.360 n.9.

Causa *Romæ* commissa non proceditur exequtiuè deficiente obligatione Camerali, vel simili, etiamsi exequtiuè procedi potuisset coram A.C. d.343. n.2.

Causa *in contractu mulieris* generaliter expressa, adhuc sufficit pro illius validitate, quoties illius verificatio est in promptu, d.11. n.4. & 17.

Causa *in genere iudici exposita* in alienatione bonorum minoris, pro illius ære alieno soluendo, tamquam nimis vaga non sufficit, dec.42. n.3.

Causa, *& origo constituta à pecunia* præualere debet, non Iudicis potestas, dec.199 n.9.

Causa dicitur *diuersa* si concurrant diuersitas personarum, rei, & actionis, vel vna tantum ex istis, d.221. n.7.

Causa *obligationis*, vel contractus attenditur, non autem potestas Iudicis, d.282. n.25.

Causa *vtilis, & beneplacitum* in alienatione bonorum Ecclesiæ requiruntur, & per centenariam præsumuntur, decisio.33. num.4. & 5.

Causa *vtilis alienationis* bonorum Ecclesiæ, non constito de contrario, suppletur ex beneplacito præsumpto, decisio.33. num. 6.

Causa *ad effectum attentatorum* non dicitur diuersa ex sola diuersitate actionis; quoties agitur inter easdem partes, & super eadem re, dec.221 n.1.

sine Causa *quis reijciendus* non est, d.9.n.21.& 22.

Causa *iusta transigendi* deficit vbi non verificatur fideicommissum in transactione suppositum, dec.15. n.6.

Causa commissa *vigore l. diffamari* plura remedia, pluræque actiones possunt in illa cognosci, simulatque decidi, dec.280. num. 8.

Causa *mobilium* non dicitur diuersa à iudicio separationis thori, si vigore illius sententiæ eadem mobilia executa, vel descripta sint, dec.321.n.5.

Causa dicitur *finita* si post sententiam etiam expensæ fuerint taxatæ, d.304. n.2.

Causa, *& origo* transactionis attenditur, non autem ipsa transactio, d.282.n.28. & seq.

Causæ *piæ* fauor non consideratur si solum in remotissimum tempus, & in euentum prorsus incertum ea substituta sit, dec.186. n.14.

Causam *à debitore habuisse* dicitur, qui emit rem per subhastationem, d.32.n.9 in fine.

Causam *liti*, *quæ dederunt* non attenduntur, decisio.329. numero 19.

Causam *finalem* modus importat fauore pij operis, decis. 62. num. 5.

Cautela.

Cautela Angeli vigore fideicommissi non suffragatur docto de libertate bonorum, d.390 n.1.

Cautela Angeli intentata vigore fideicommissi non suffragatur si de vocatione non constat, nec de identitate bonorum, dec. 397. num.19.

Cautela Soccini adhibenda est, vt filius sibi præiudicet in legitima, dec.48. n.17.

Cautela Soccini in grauando filiorum legitima traditur, & expenditur, d.49 n.17.

ad Cautelam quæ obtenta sunt, non præiudicant, decis. 161. num. 22.

ad Cautelam si aliquid obtentum, obtinenti non præiudicat, d.148.n.10. & seqq.

Cautio.

Vide etiam in vers. Assecuratio, Cauere, Creditor Inhibitio.

Cautio pro assecuratione iudicij hodie recessit ab aula, dec.378. num. 33.

Cautio pro assecuratione iudicij præstari non debet, antequam ex aduerso doceatur de credito, d.378.n.34.

Cautio de non offendendo non sufficit, vbi separationi thori locus est, decisio. 115. numero 6. & numero antecedent. & seqq.

Cedens.

Cedens vbi prætendi excludere cessionarium quatenus non possit audiri, nisi restituat acceptum, d.61. n.9.

Cedens non afficitur damno, quod partem debiti à cessionario receperit, & quod cum illo ad bona communis debitoris concurrat, d.61.n.3.

Cedula.

Cedula Banchariа æquipollet pecuniæ numeratæ, decis. 52. num. 2.

Cedula Bancharia æquipollet, sed vix æquipollet pecuniæ numeratæ in constitutione census requisitæ, decisio. 356. num. 5.

Cedula Bancharia, seù apocha idonea, ideò in constitutione census suffragari à B. Pio declaratum est, vt periculis occurratur, d.356 n.6.

Celebratio Anniuersarij referenda est ad causam fundationis, dum de alia non apparet, d.174.n.9.

Census.

Vide etiam in vers. Impositor.

Census *constituit tertiam speciem* bonorum, & venit appellatione Iurium, & actionum, d.214.n.2.

Census *cum hærede grauato* rectè extinguitur, etiam per solam confessionem de recepto, d 214.n.12.

Census *in extinctione* requiritur quidem actus retrosimilis, non tamen actualis restitutio pecuniarum, decisio. 214. numero 13.

Census *in diuisione* appositus ad æquandas partes dicitur approbatus vti debitum hæreditarium, decisio. 224. numero 18.

Census impositus *pro dissoluendo ære alieno* testatoris, etiam super bonis fideicommissi particularis remanet validus decisio.122. n.4. amplia vt n.seq.

Census *extinguitur* per euictionem fundi censiti, d.197.n.5.

Census dicitur *retrouenditus*, non autem translatiuè acquisitus ex verbis instrumenti retrouenditionem denotantibus, dec. 84.n.31. & seq.

Census *fructus* cessant ab ea die, qua per dationem in solutum, seù aliam assignationem illius creditum à partibus fuit nouatum, dec.250. n.15.

Census *extinguitur* in totum etiam per receptionem solius partis sortis principalis, & hoc ratione indiuiduitatis, dec.250. num. 16.

Census *nouatur, & extinguitur* per assignationem, seù in solutum dationem ab illius debitore creditori facta, d.250.nu.3. & nu. 11.& 14.

Census *creditor* per assignationem sibi factam dicitur loco census voluisse remanere creditorem assignamentorum, decis. 250. num.12.

Census *pro dote Monialium* constitui potest etiam sine pecunia numerata, dec.124. n.11.

Census *contracti pro dote* necessaria non indigent solemnitatibus Statuti, d.124 nu.12.

Census *duos* si quis habeat, & pro vno fructus certorum bonorum percipiat, si plus debito recipit, illud plus non cadit in extinctionem sortis, d.38. n.4.

Sed in solutione fructuum alterius census, ibidem.

Census non præsumitur *extinctus*, si per plures annos fructus persoluti sunt, d.121. nu.8.

Census per solutionem, seù receptionem factam vltra id, quod fructus important, *non* ideo sine voluntate debitoris *extinguitur*, d.316.nu.3.

Censum *extinguere* licèt accollatarius promiserit, non tamen potest cogi à creditore ad illum extinguendum, decisio. 316. num. 4.

Census *anterior*, licèt *extinctus*, reputatur viuus ad effectum denegandi retractum censuario posteriori, decisio. 286. numero 1. & 9.

Census *extinguitur* per confessionem de recepto compensationem, aut aliam similem pecuniarum restitutionem, decis. 214. num.13.

Census possit ne *extingui* cum vsufructuario, decisio.214. numero 16.

Census potest *creari* ad rationem nouem pro centenario si ita practicatur in loco, quo fuit impositus, decisio. 52. numero 10.

Census impositus *super bonis fideicommissi* remanet nullus, d. 122. n.1. declara vt nu.4.

Census contractus *cum mandato* directo Ministris *S. Montis Pietatis*, sanatione à Papa commissa arbitrio Rotæ remanet validus, & quando, d.356.n.1. & per tot.

Census *numeratio* requisita à Piana Constitutione dicitur pro forma, cui per æquipollens satisfieri non potest, dec. 356. num. 2.

Census *non est corpus*, sed ius diuersum, & separatum à corpore, & ab ipsa re, d.396. n.6.

Census *reformatus* valet vt nunc, non autem vt tunc, dec.356. num. 11.

Census *sanatoria* retrotrahitur ad diem celebrati instrumenti, dec.356 n.12.

Census *extinctione* cessante fructus censuario, & etiam illius cessionario debentur, dec.316.n.7.

Census *extinctio* solùm cadit inter creditorem, & debitorem, non autem in emptore, & illius creditoribus cessionarijs, dec.84.num.1.

Census de sui natura sunt *irrepetibiles*, non accedente expresso consensu, & voluntate debitoris, decisio. 316. numero 2.

Census rectè *extinguitur* cum hærede grauato, & successores conqueri non possunt, decis.214. num.5. & 6. cum seqq. & n.22. & seqq.

Census *immobilium appellatione* continetur, decisio. 214. numero 3.

Census *dotalis extinctus* ab vxore cum consensu mariti, ad cuius manus pretium peruenisse dicatur, decis. 397. numero 5.& seqq.

Census *creatus cum ordine* facto de pecunijs vincolatis substinetur, d.52. num.2. & seqq.

Census *creari potest cum cedula* bancharia, quæ æquipollet pecuniæ numeratę, dec.52. n.2.

Census *sanatione* concessa, debentur fructus vsque ab initio, nec illi computantur in sortem, d.52. n.3.

Census remanet *extinctus* si creditor pro sorte, & fructib us aliquid in solutum recepit, & pro illius adimplemento agere potest, d.250. n.3.

Census *extinguitur* si res deuenit ad eum statum, à quo incipere non potest, d.250. n.4.

Census *debitor* nunquam dicitur, nisi cum creditor mediante resti-

restitutione, illius extinctioni consentit, decisio. 250. numero 5.
Census *fere* principalis vigore Constitutionis B. Pij V. est irrepetibilis, d.250.n.2. & n.6.
Census *extinctio* fieri potest per traditionem rei æquiualentis, accedente creditoris consensu, dec.250. nu.7.
Censu *euicto*, non solùm illius pretium, sed etiam fructus debentur, dec.214. n.1.
ex Censu contracto *cum pacto repetendi sortem*, si fructus fuerint soluti, illi in eandem sortem imputandi sunt, decisio. 121. num 1. & 3.
in Censu est illicita *retentio pignorum* vendibilium pro securitate crediroris, d.250. n.8. & seq.
in Censu acquiritur solum *ius exigendi* annuam pensionem, non autem dominium fundi, super quo constituitur, decis. 396. num. 7.
pro Censu *obtinere mandatum, & habere actionem ad pretium*, quodque pro eo currant fructus, incompatibile est, decisio. 121. num.6.
Censum *durare*, & esse in facultate creditoris repetere sortem, incompatibile est, d.250. n.1. & 2.
Censum *extinguere* potest debitor, creditor vero illius extinctionem petere prohibetur, dec.250. n.1. & 2.
Censuarius manutenendus est in quasi possessione exigendi fructus suorum censuum, quod etiam in illius cessionario procedit, d.216. nu.2.

Censura.

Censuræ, alijque actus iurisdictionales ab Episcopis in exemptos exerciti sunt omninò nulli, dec.120. n.2.
in Censuras incurrit qui possessionem secundum mandata Rotalia dimittere recusat, dec.203. nu.1.

Centenaria.

Centenaria præbet legitimum titulum cum omnibus requisitis necessarijs, etiam priuilegio Apostolico munitum, decis. 218. num. 21.
Centenariæ priuilegium non cessat per exhibitionem tituli inualidi, & quando, decisio. 193. numero 14. 18 19. cum seqq.
Centenaria præscriptio in alienatione bonorum Ecclesiæ explicitè præseruatur à constitutione Vrbana, decisio. 33. numero 8.
Centenaria præscriptio cœpta ante constitutionem Vrbanam, suffragatur etiamsi postea, & vsque ad diem motæ litis fuerit completa, dec.33. n.11.
Centenaria præbet facultatem allegandi meliorem titulum de mundo, & ita etiam quod Testamentum contra adductum vel fuerit reuocatum, vel alitèr declaratum, decisio. 290. num. 20.
Centenaria in materia iurispatronatus non interrumpitur ex prouisione Papæ facta cum præseruatione illud non approbandi, & quando, d.290.n.5. & 6.
Centenaria habens titulum infectum, & inualidum non suffragatur, decis. 290. num. 15. cum seqq. & numero 20 cum seqq.
Centenaria præscriptio non attendit defectum modici temporis, d.17. n.16.
Centenaria æquiparatur immemorabili, decisio. 319. numero 11.
Centenariam præscriptionem ad inducendam, non numerus præsentationum, sed tempus continuatæ possessionis attenditur, d.290 n.12.
Centenariam ad interrumpendam requiruntur actus omninò contrarij, itaut nequaquam conciliari possint, decisio. 290. num. 6.

Cessante causa.

Cessante causa Statuti, cessat illius dispositio, decis. 377. numero 4.
Cessante causa, quando cesset effectus, vel non, dec.372. num.6. & seqq.
Cessante casu à Testatore incompatibiliter in suis dispositionibus considerato, ipsa etiam incompatibilitas cessat, decisio. 222. num. 6.

Cessio.

Cessio facta de credito extincto non substinetur, sed remanet inefficax, dec.196. num. 18. & dec.96. num.2. & decisio. 286. num. 5.
Cessio in iuribus incorporalibus idem operatur, ac traditio in rebus corporalibus, d.38. nu.9.
Cessio reportata hæreditario nomine, & cum effectibus hæreditarijs resoluitur in simplicem quietantiam, nec transfert aliquid repetibile ab hæreditate, decisio. 145. numero 16.
Cessio propter incompatibilitatem actionis, & passionis in eodem subiecto, nihil operatur, d.313. nu.7.
Cessio census quem emptor extinxit de pecunijs debitoris, licèt non suffragetur ad effectum agendi, iuuat tamen ad effectum retinendi, d.286. n.5.
Cessio facta pendente iudicio retractus ad fauorem illius, de cuius pecunijs emptio facta est, remanet valida, & substinetur, d.172. n.3.
Cessio onerosa assimilatur venditioni, & illius habet naturam, dec. 161. num.9.
Cessio fieri non potest debitori, & si fiat solam liberationem operatur, d.331. nu.4. & 5.
Cessio nihil operatur, non constito de iure cedentis, decis. 84. num. 29.
Cessio transfert omnia iura cedentis in cessionatium, dec.350. num. 1.
Cessio crediti solui cum pecunijs hæreditatis non prodest, sed resoluitur in simplicem quietantiam, decisio. 196. numero 20.
Cessio reportata vigore simplicis consensus, quid importet, & comprehendat, d.272. nu.9. & seq.
Cessio ratæ census facta cum pacto redeundi ad primæua iura in casum molestiarum, sequutis molestijs, non rescinditur in totum, sed pro rata, d.103. per tot.
Cessio census, vel alterius crediti iam per antecedentem solutionem extincti, cessionario suffragari non potest, dec.96. num.2. & dec.286. n.5.
Cessio non potest referri ad alia iura, quàm ad ea, quæ in actu cessionis fuerunt expressa, d.272. nu.9.
Cessionis clausulæ plures in illius instrumento apponi solitæ expenduntur, & declarantur, decisio. 61. numer. 3. & seqq.
Cessionem obtinens pro minori summa, quatenus recuperet totum creditum, vel solum summam solutam, dec.96. num.8. & seqq.

Cessionarius.

Cessionarius procurare potest exequutionem mandati, ac etiam carcerationem debitoris, prout facere potuisset cedens, dec. 128. num. 3.
Cessionarius succedit in locum cedentis in omnibus, & per omnia, dec.128. num.4.
Cessionarius non prohibetur agere cum cedente ad bona communis debitoris, sed vnusquisque simul debet pro sua rata concurrere, d.6. n.2.
Amplia etiam stante pacto, quod iura cessa contra cedentem retorqueri non possent, ibid. & n. seqq.
Cessionarius repræsentat personam cedentis ad omnes effectus, & in illius iuribus ad vnguem succedit, decis. 72. numer. 8. & 9.
Cessionarius conuenitur conditione indebiti eo modo quo poterat conueniri cedens, decis. 272. numero 12. & sequent. vbi vid.
Cessionarius creditoris census succedit in omnibus iuribus etiam retractus eidem censuario competenti, dec. 286. numero 1.
Cessionarius tenetur præstare ea omnia, ad quæ cedens tenebatur, d.86. n.27. & 30.
Cessionarius vendens iure proprio non repellitur exceptionibus, quæ cedentem repellerent, d.86. nu.28.
Cessionarius partis debiti non potest præferri cedenti, sed vterque simul in bonis debitoris concurrit, decis. 61. numero 4.
Cessionarius Reu. Fabricæ S. Petri perinde habetur ac si in illius iuribus expressè substitutus sit, d.333. n.10.
Cessionarij afficiuntur ijsdem exceptionibus, quibus afficiebatur cedens, d.86. n.30.
Cessionario competit eadem via exequutiua, quæ competebat cedenti, decis. 344. num. 2.
Cessionario hæreditatis debetur hæreditas, quę debita fuisse cedenti, dec. 308 n.2.
Charitas, *lege* Charitas.
Character imprimitur etiam ex ordine per vim, & metum collatio, dec.373. n.2.

Chorus.

Chorus, qui domus orationis est, non debet deseruire pro faciendis congregationibus ad alios vsus spectantibus, dec.363. num 9.
in Choro fieri non possunt congregationes, quæ non spectant ad Ecclesiam, dec.363. nu.3.

Citatio.

Vide etiam in vers. Monitorium.
Citatio fratris quamuis hæredis substituti non afficit alium fratrem hęredem institutum, dec.137. n.11.
Citatio fieri debet contra capitulum loco, & tempore legitimè congregatum, itaut sola omnium præsentia non sufficiat, dec.271. num.6.

Cita-

Citatio non est necessaria, si nullæ competebant defensiones, dec.231. n.4.

Citatio, seu monitorium, quamuis non reperiantur, dicuntur à Iudice ordinata, si tamquam legitimè exequuta, sunt reproducta, & a parte negata, dec.22.n.4.

Citatio ad sententiam debet esse expressa, & specifica, itaut æquipollentia verba, vel virtualia non sufficiant, dec.143. num.4.

Citatio ad audiendam voluntatem Iudicis, vel ad capiendam iuris prouisionem, non suffragatur pro citatione ad sententiam, dec. 143.n.3. & 5.

Citationis defectum non supplet præsentia partis ad alium finem in loco iudicij existentis, dec.143. n.6.

Citationis vitium ad effectum interrumpendi præscriptionem purgat comparitio Procuratoris, dec.21.n.11.

Citationis ad sententiam defectus suppletur ex instantia partis facta ad proferendam sententiam, dec.142.n.3.

Citationis executæ relatio à Cursore facta, quia plenè probat, qualitèr aduersus illam probatio facienda sit, decis. 55. num. 1. & 3.

Citationes, & monitoria in Tribunali A. C. fiunt etiam domi dimissa copia, & sic factæ, validæ reputantur, dec.101. n.3.

Citatus.

Citatus, si nihil deduxit, non habet de quo conqueri possit, dec. 231.num.3.

Citatus pro suo iure, & interesse non potest excipere de iure tertij, nec bona ad alios spectare, dec.313.n.17.

Citatus ad indicandum bona, si non compareat, & ea indicet, habetur pro confesso, quod illa non extent, decis. 376. num. 3. & seqq.

Citatus dicitur legitimè in altero ex suis domicilijs, vbi quis duo domicilia habere potest, decis.21. nu.10.

Citatum minus legitimè fuisse post attestationem Cursoris citantis concludentèr probandum est, dec.21.nu.10.

Ciuis.

Ciuis, & Nobilis Romanus dicitur qui extractus fuit vnus ex Capitibus Regionis eiusdem Vrbis, dec.357. nu.2.

Ciuis præsumitur habitasse in loco suæ ciuitatis, dec.9. nu.4.

Ciuis esse dicitur qui fuit admissus ad honores, & gradus solis Ciuibus conferri solitos, dec.9. nu.5.

Ciuis si efficitur Monachus, vel aliter Religiosus, non desinit esse Ciuis, d.85. n.4.

Ciues, & Domicellarij comprehenduntur in Constitutione de illis loquente, non autem exteri, dec.202.n.24.

Ciuitas. *Vid. in vers. Regnum, Respublica, Senatus, Vniuersitas.*

Clauis cancelli retentio, eiusque aperitio alicui, vel eius famulis facta, probat dominium, dec.82. n.5 & 21.

Clausula in Genere.

Vide etiam in vers. Clausula in Specie.

Clausula posita in fine vltimæ substitutionis, si stat de per se, ad omnes substitutiones refertur, dec.102. n.12.

Clausula non dicitur in fine posita, & ideo non refertur ad omnia, si qualificat solum certam partem orationis, & ad eam tantummodo refertur, dec.195.nu.6.

Clausulæ in testamento expressæ præsumuntur appositæ de voluntate Testatoris, non autem de stylo, vel proprio marte Notarij, d.200.n.2. & 3.

Clausulæ prægnantissimæ appositæ in libello operantur quod sententia proferri possit etiam super non expressis, sed in processu causæ probatis, dec.89.n.3.

Clausula *ad cautelam, & citra præiudicium* quid operetur, dec.276. nu. 60.

Clausula in Specie.

Vide etiam in vers. Dictio, & Verba.

Clausula, *amoto, & similis*, non facit exequutorem mixtum, nec impedit viam exequutiuam, si possessio est infecta à decreto irritanti, dec.78. nu.12.

Clausula, *arbitrio*, licèt temperet aliquid de iuris rigore, continetur tamen intra limites dispositionis iuris, dec.48.n.1.

Clausula, *arbitrio Rotæ* apposita in sanatione census, non tollit ius parti ex nullitate quæsitum, maximè post acceptationem in iudicio factam, dec.356. n.8.

Clausulæ, *ad habendum, & in perpetuum*, appositæ in parte dispositiua emphyteusis, plerumque faciunt illam transitoriam ad hæredes extraneos, dec.83.n.3. & seqq.

Clausulæ, *ad habendum, & in perpetuum*, restringuntur ad terminos concessionis, nec egrediuntur personas, & generationes in inuestitura expressas, dec.83. nu.6.& 7.

Clausulæ, *ad habendum, & in perpetuum*, in emphyteusi modificantur ex alijs clausulis subsequentibus, quibus, decis. 83. num.9.

Clausula *ad habendum* latissimè extensa, & clausula *pro se, hæredibus, & successoribus quibuscumque* sunt incompatibiles cum duratione fideicommissi, dec.324.nu.2.

Clausula *codicillaris* supplet voluntatem testantis, vt hæres restituat hæreditatem ab intestato iure fideicommissi, quatenus illa directo dari non possit, dec.368 n.9.

Clausulæ *cæterata* recipiunt extensionem iuxtà extensionem formularij, dec.12. nu.4.

Clausula *conditionalis*, & suspensiua in sententia apposita, & in separata oratione, non impedit executionem in ea parte, in qua nulla conditio fuit adiecta, dec.195 nu.3.

Clausula *conscientiæ suæ committimus*, tollit quidem iuris apices, non autem impedit, quin iudicialiter agendum sit, decis.156.n.10

Clausula, *constito quod sit locus Ægidianæ*, est suspensiua executioni, dec.292.n.5.

Clausula *constito de testibus*, intelligitur de validis, & iustis, dec.252. nu.1.

Clausula, *constituti*, absque traditione transfert possessionem, & dominium, dec.172.nu 6.

Clausula, *constituti*, famulatur, non autem immutat naturam illius dispositionis, in qua fuit adiecta, dec.151 nu.12.

Clausula, *constituti*, inter contrahentes, possessionem probat, dec.306.n.1.

Clausula, *constituti*, non comprehendit bona ad alium spectantia, dec.346. n.8.

Clausula, *constituti*, transfert dominium, & possessionem in constitutarium, dec.333.nu.5.

Clausula, *constituti*, transfert possessionem in constitutarium, dec.341. nu.6.

Clausula, *constituti*, necessariò supponit possessionem penes constituentem existere, dec.341.n.7.

Clausula, *constituti, & precarij*, dicitur translatiua possessionis, dec 97. n.7.

Clausula, *constituti, & precarij*, aut transfert possessionem, aut ius ad illam petendam concedit, quæ paria sunt, decis. 97. nu. 8.

Clausula, *cum facultate manutenendi quem de iure*, non inficit exequutionem legitimo tempore factam, secus si causa declarata sit appellabilis, dec.292.n.23.24.& 25.

Clausula, *cum facultatibus A. C.* operatur, quod Iudex commissarius possit relaxare mandatum, dec. 57. n 24.

Clausulæ, *dans, transferens, & concedens*, non transferunt possessionem, & dominium, nisi in conspectu rei, vel mediante traditione, dec.172.n.5 & seq.

Clausula *derogatoria* in testamento mulieris, censetur apposita de stylo Notarij, & ideò non attendenda, decis. 186. numer. 1.

Clausula *derogatoria* numquid adeò sit difficilis, & implicita, vt de ea mulier recordari non possit, decis. 186. numer. 32. & 33.

Clausula, *dummodo non fuerit alteri ius quæsitum*, præseruat ius inferioris collatoris, dec.180 n 14.

Clausula, *dummodo non sit alteri ius quæsitum* præseruat ius alterius, dec 139.nu.10.

Clausula, *& eius hæredibus*, cum alijs clausulis libertatem præseferentibus quatenus excludant filios in conditione positos fuisse vocatos, dec.276.n.57.& seqq.

Clausula, *ex nunc prout ex tunc*, adiecta dispositioni conditionali, non operatur retrotractionem in præiudicium eius, cui medio tempore ius est quæsitum, dec. 251. nu.13.

Clausula, *ex nunc prout, ex tunc* apposita in constituto etiam post mortem collata transfert possessionem, decisio.137. num.2.

Clausulæ, *insolita* arguunt dolum, & fraudem, dec. 306. num.16.

Clausula *in stirpes* operatur, quod non possit fieri transitus de linea ad lineam, nisi altera penitus euacuata, decis. 184. num. 3.

Clausula *in parte, & partibus* facit, quod scriptura sic producta non noceat producenti, dec.74. nu.13.

Clausulæ, *liberè, & pleno iure*, tribuit liberam, & absolutam facultatem disponendi absque vllo onere fideicommissi, dec. 79 nu.19 & seq.& n.22.

Clausula *liberè, & pleno iure* declarantur, & restringuntur, dec. 276.nu.58.& 59.

Clausula *liberè, & pleno iure* repugnat vocationi filiorum in conditione positorum, d.79 n.19.& 22.

Clausula *non aliter, nec alio modo* necessitatem inducit, decis. 252.num.5.

Clausula *non aliter, nec alio modo* formam inducit, decis.9. num.14.

Clausula *omnia iura* &c. *nullo* &c. *ponens* &c. demonstrat omnia iura fuisse translata, & nihil penes transferentem remansisse, dec.385. n.4.

Clausula *omni meliori modo* æquipollet clausulæ *sine diminutione*, dec.140.nu.10.

Clausula *omni meliori modo*, æquipollet clausulæ *pleno iure*, decis. 140. num. 11.
Clausula *omni meliori modo* deseruit pro coniectura filiorum in conditione positorum, decis. 276. numero 58.
Clausula *parito iudicato* efficit vt habeatur pro veritate totum id, quod iudicatum est, dec. 135. num. 4.
Clausula *parito iudicato* requirit omnimodam paritionem antequam quis possit audiri, d. 235. nu. 5.
Clausula *parito iudicato* operatur ne condemnatus possit audiri, nisi prius doceat se integraliter paruisse, decisio. 355. numero 3.
Clausula *parito iudicato* operatur, vt eo magis res iudicata pro veritate habenda sit, dec. 355 num. 1. & seqq.
Clausulæ *pleno iure* æquipollet clausula *omni meliori modo*, d. 140. num. 11.
Clausula *pro se hæredibus, & successoribus quibuscumque*, est incompatibilis cum duratione fideicommissi, decisio. 324. numero 2.
Clausula *quam, & quas* operatur attentata etiam circa rem connexam, decis. 388. num 3.
Clausula *quam, & quas vnà cum incidentibus dependentibus*, tribuit iurisdictionem cognoscendi etiam non comprehensa in sententijs, d. 339. nu. 2.
Clausula *quam, & quas, cum omnibus incidentibus, totoque negotio principali*, comprehendit tam ius possessionis, quàm ius eligendi, d. 165. n. 4. & 5.
Clausula *quam, & quas, & toto negotio principali*, tribuit iurisdictionem ad totam causam, d. 396 n. 16.
Clausula *quam, & quas cum incidentibus dependentibus*, facit Iudicem appellationis posse procedere prout in prima, decis. 339. num. 3.
Clausula *rebus in eodem statu permanentibus*, semper intelligitur in contractu, vel alia dispositione, decisio. 81. numero 17. & 39.
Clausula *salue le cose premesse*, in reseruatione apposita operatur, quod à præcedentibus expressis non censeatur recessum, dec. 61. num 7.
Clausulæ *salutares* monitorij, vel libelli quales sint, decisio. 109. num. 12.
Clausula *sine diminutione* æquipollet clausula *omni meliori modo*, & *pleno iure*, dec. 140. num. 10. & 11.
Clausula *sine præiudicio prosequutionis negotij principalis* in attentatis apposita non tollit prosequutionem causæ etiam non purgatis attentatis, d. 339. nu. 7.
Clausula *sine præiudicio iurium Ecclesiæ Matrici competentium*, quomodo intelligatur, dec. 7. nu. 11. & sup. nu. 5. vers. neque, & num. 16.
Clausula *sine præiudicio libertatis electionis*, iurispatronatus pertinentiam excludit, dec. 379. num. 21.
Clausula *sine præiudicio iurium* præseruat iura contra quos de iure, d. 171. nu. 10.
Clausula *sine præiudicio iurium partium*, in admissione testium traditur, & declaratur, dec. 136. num 20.
Clausula *sine præiudicio* non impedit quo minus per Iudicem adquem concedatur possessori manutentio, & quando, dec. 292. num. 6. & 7.
Clausula *sine præiudicio iurium præsentantium* præseruat iura tàm in petitorio, quàm in possessorio, dec. 290. num. 13. & vide n. anteced. & seq.
Clausula, *& si omnes decederent sine filijs*, quot substitutiones comprehendat, d. 381. n. 13 & seq.
Clausula *si plus donat* non attenditur si totum persolutum sit, d. 195. num. 18. & 19.
Clausula *si quid exequendum*, operatur vt constito de iustitia nouum sit relaxandum mandatum, decisio. 217. numero 8.
Clausula *si quid exequendum* operatur quod nouum possit relaxari mandatum, si nouus fuit fabricatus processus, decisio. 55. num. 6.
Clausula *sublata*, vide in vers. *Decretum irritans*.
Clausula *tenoris &c.* probat realem productionem, decisio. 22. numero 3.
Clausula *tenoris* probat productionem fuisse realem, decisio. 358. numero 12.
Clausulæ *translatiuæ* dominij referuntur, decisio. 385. numero 4.
Clausula *vltra quod debitor teneatur ad damna, & interesse*, quatenus referatur ad omnes casus antecedenter expressos, vel ad alterum tantùm, dec. 71. nu. 12.
Clausula *vocatis vocandis*, non impedit viam exequutiuam, si possessor habeat contra se decretum irritans, dec. 78. num. 7. & seq. & n. 12.
Clausula *vocatis vocandis*, efficit exequutorem mixtum, & causam appellabilem reddit, d. 78. nu. 7. & 11. cum seq. & limita vt num. seqq.
Clausula *vt asseris*, facti dubietatem in Papa demonstrat, & continet tacitam conditionem, quatenus preces veritati nitantur, dec 130. num. 3.
Clausula, *vt asseris*, excludit nullam præcedentem maiorem verificationem fuisse factam, d. 78. n. 3.
Clausura in sua stricta significatione accipienda non est, vbi agitur de domo Rectoris, & Parochi Monasterij, decis. 120. numero 21. & seq.

Clericatus.

Clericatus probatur ex literis sui Ordinarij, decisio. 189. numero 7.
Clericatus probatur ex prouisionibus Apostolicis, quæ non conceduntur nisi cum verificatione eiusdem clericatus, dec. 189. num. 8.
Clericatus priuilegia requirunt etiam habitum, & tonsuram, & quod quis de mandato Episcopi alicui inseruiat Ecclesiæ, dec. 10 nu. 10 & 19.
Clericatus remanet probatus ex literis parentibus sui Ordinarij, d. 161. num. 2.
Clericatus probatur ex testibus deponentibus aliquem esse clericum, incedere in habitu, & tonsura, & Ecclesiæ inseruire, d. 161. nu. 3.
Clericatus obtentus sine literis dimissorialibus sui Ordinarij, imprimit caracterem, sed non tribuit exercitium, & priuilegia clericatus, d. 10. num. 3.
Clericatus probatur per literas expeditas in forma gratiosa, dec. 232. num 1.
Clericatus probatur ex literis expeditis in forma gratiosa, dec. 249 num. 1.
Clericatus, & habilitas ex literis proprij Ordinarij probantur, d. 153. num. 2.
Clericatus priuilegia quatenus acquirantur si ille sit obtentus vigore dimissorialium capituli, vel Vicarij infra, vel post annum Sedis vacantis, d. 9. n 6.
Clericatus probatur ex literis patentibus Ordinarij, decis. 165. numero 3.
sine Clericatu nemo potest consequi beneficium Ecclesiasticum, d. 40. nu. 4.

Clericus.

Clericus si vult vti statuto laicorum hoc debet declarare à principio, d. 392. n. 21.
Clericus protonotarius vt gaudeat priuilegijs clericatus non tenetur inseruire Ecclesiæ, d. 10. n. 18.
Clericus efficitur irregularis, si ante legitimam ætatem fuerit promotus ad sacros Ordines, & ad illorum exercitium deuenerit, d 40. n 3.
Clericus in gratia illi concessa, si quis fuit consideratus à Papa intelligitur de puro, & si nominatim clerico, non autem si postea clericus coniugatus factus sit, decisio. 116. numero 5. & 8.
Clericus factus Episcopus nisi habeat indultum à Papa non potest retinere pensiones, decisio. 126. numero 10. & seq.
Clericus vt gaudeat beneficio *cap. Odoardus de solut.* an debeat habere requisita Concilij, d. 279. n. 5.
Clericus ordinatus ab alieno Episcopo sine dimissorijs sui Episcopi, remanet suspensus, sed gaudet priuilegijs clericalibus, dec. 279. num 1.
Clericus non dicitur detulisse habitum clericalem, si illud pro solo decorata gestauit, d. 10. nu. 14.
Clericus per viam priuilegij potest vti statuti, laicorum, decis. 392. num 20. & seqq.
Clericus si Episcopi reuerentia aliquid agit, non dicitur illud voluntariè fecisse, dec. 312. num. 7.
Clerici Vniuersitatis non possunt recurrere ad laicos, licèt ipsa Vniuersitas huiusmodi recursum habere non esset prohibita, d. 85. num. 12.
Clerici dicuntur esse de districtu suorum Dominorum temporalium, dec. 85. n. 5.
Clericum aliquem fuisse probare non sufficit, vbi validitas clericatus necessaria est, d. 9 num. 8.
Clerus potest exigere solutiones, & alia, quæ debentur Cameræ, d. 262. num. 10.
Coactio nulla esse potuit, si ratificatio fuit libera, decis. 262. num. 4.

Coadiutoria.

Coadiutoria de consensu videtur habere naturam resignationis, & cessionis, dec. 106. num. 5.
Coadiutoria cum futura successione qualem gratiam contineat, dec. 198. n. 2. & 3. & seqq.
Coadiutoria licèt sit similis resignationi, est tamen quid diuersum ab illa, d. 198. num 4.

Coadiutor.

Coadiutor effectus inhabilis post obtentam gratiam quatenùs repellatur, d.75.n.8.

Coadiutor Canonici quatenus dicatur esse Canonicus, itavt gaudeat priuilegijs Canonicorum, d.249. nu.20.

Coadiutores cum futura successione non sunt beneficiarij, nec habent ius in re, sed ad rem, d.198. nu 2.

Boimem: Coccinus fuit Decanus Sacræ Rotæ Romanæ fere per 30.annos, dec.209. n 6.

Codicilli.

Codicilli, & testamentum inuicem supplentur, & declarantur, dec.150. num.25.

in Codicillis non præsumitur recessum à dispositis in testamento, dec.243. n.2.

in Codicillis potest declarari, limitari, ac etiam reuocari qualibet substitutio, seù alia testatoris intentio, secus autem ipsa hæredis institutio, dec.150. num.6. & 7. dec.100. num.2. & dec.243.

per Codicillós non censetur Testatorem recedere voluisse à dispositis in testamento, d.222. n.10

Cohæres.

Vide etiam in vers. Condominus, Hæres, Socius.

Cohæredes personales actiones inter se diuidere debent, dec.300. num. 2.

Cohæredum vnus, soluens totum, repetit partem à suo cohærede, d.300.num.3.

Cohæredum vnus eo magis potest petere totum, si præstat cautionem de restituendo suam partem cohæredibus quandocumque venientibus, d.154.num.6.

Cogitare de ijs, quæ nunquam, vel rarò contingunt nemo censetur, d.133. num.5.

Cognatio.

Cognatio spiritualis non probatur ab vno teste de auditu, decis. 186.num. 8.

Cognatio spiritualis non probatur ex libro, qui nescitur à quo, & de cuius mandato sit conscriptus, decisio. 186. numero 9.

Cognationis differentia est inter Baptismum, & Cathechismum, dec.263. n.15.

Collatio.

Vide etiam in vers. Præsentatio.

Collatio ità fit, vt vel minus recipiatur, vel totum ponatur in calculo, seù massa hæreditaria, æqualiter deinde inter hæredes diuidenda, d.317. nu.6.

Collatio in dubio semper excludenda est, decisio. 317. numero 36.

Collatio impropriè recipitur etiam de præsentatione, seù electione, dec.163. nu.9.

Collatio, & imputatio excluduntur, si bona penès aliquem non sunt perpetuo permansura, decisio. 327. numero 21.

Collatio primogenituræ excluditur, si ille, qui matrimonium intuitu primogenituræ contraxit, remaneret deceptus, dec. 317. num.26.

Collatio importat communicationem bonorum, & successiuam diuisionem illorum, d.239 n.3.

sub Collatione ea solùm cadunt, quæ immediatè proueniunt à patre, dec.317. nu.8.

Collatio beneficij in termino prorogato facta, censetur interuenisse in primo termino competenti, decisio. 180. numero 23.

Collatio beneficij facta à Pontifice, si non sustinetur iure deuoluto, valet ne tamen ratione concursus, dec. 180. nu. 7. & sequ.

Collatio beneficij vni demandata non potest expleri per alium, in quem ius conferendi non transit, decisio. 319. num. 17.

Collatio beneficij facta à Papa præfertur ratione prærogatiuæ, vbi concursus esset simultaneus, & datæ sint omninò pares, dec.180. num.10.

Collatio beneficij facta ab Ordinario, qui præuenit, sustinetur, & præualet collationi Pontificia, decisio. 180. numero 11.

Collatio beneficij vltima probat statum illius, decisio. 181. numer. 1.

Collatio beneficij vigore resignationis cadentis in mense reseruato Pontifici, ab eodem Pontifice fieri debet, dec.329. num. 12.

Collatio, præsentatio, seù electio diuersam habent significationem inter se, dec. 163. nu.12.

Collatio inferioris facta vigore prorogationis probatur ex sola assertione, vel patientia Episcopi, d. 180. nu 25. & vide supra n.19. & seqq.

Collatio inferioris non potest prætendi antidata collationi Papæ, si mensium tempus intercessit, & fuerit etiam sequuta possessio, dec.180. nu.26.

Collationes vt dicantur effectum sortitæ, vnus prouisus alteri successisse debet, dec.204. n.8.

Collator inferior si confert vigore prorogationis obtentæ, iure delegato confert, d.180. nu.7.

Collecta.

Collecta per Officiales Vniuersitatis imponi debita, si non fuerit imposita, à Iudice imponi debet, decisio. 199. numero 4.

Collecta indicta de ordine Principis non attendit distinctionem causæ necessariæ, vel voluntariæ, decis. 199. num. 13. & seqq.

Collecta alia est, quæ imperatur à Principe pro opere faciendo, alia verò quæ pro executione operis iam facti imponi mandatur, d.58. n.12.

Quia primo casu non distinguitur, an illa fuerit indicta, & imposita ex causa voluntaria, vel necessaria, secundò verò sic ibidem, & supra num.anteced. & per tot.

In Collecta à Principe indicta non fit distinctio causæ necessariæ, vel voluntariæ, dec.282. n.14.

in Collectis imponendis inspicitur causa, propter quam eædem collectæ imponantur, dec.282. num. 29.

Collegium *vide in vers. Consortium.*

Colligans sicuti appellatione pendente nihil innouare potest, ita similiter tertius, qui ab eo causam habet, dec. 185. num.9. & 10.

Collusio facit dationem in solutum corruere in totum, itavt nec possit sustineri pro parte, dec. 397. numer. 12. & num. 1. & seqq.

Colonus.

Vide etiam in vers. Conductor.

Coloni in fine anni communiter erga Dominos in debito esse solent, d.57. nu.18.

Coloni non possunt aliter seminando diminuere, vel auferre decimas habentibus ius percipiendi, decis. 323. numero 6.

COMBVSTIONIS suarum scripturarum periculum ad euitandum, quis certas pecunias dederat, quas proinde eidem restituendas esse mandatur, dec. 54. numer. 1. & per tot.

Commissio.

Vide etiam in vers. Iudex, Inhibitio, Causa.

Commissio causæ vbi est effecta communis suffragatur vtrique parti, d.339. nu.4.

Commissio alicui concessa, concedentis facultatem demonstrat, dec.249 n.14.

Commissio vni Auditori Rotæ directa tribuit iurisdictionem alteri, dec.209. num.3.

Commissio obtenta cum clausula *quam, & quas*, comprehendit etiam causas mouendas super pertinentijs ad negotium principale, d.321. num.6.

Commissiones plures directæ eidem Iudici, si tendunt ad eundem finem, non impediunt quod per sententiam prolatam in vna, iurisdictio non sit consumpta quoad omnes, decis. 142. num. 6.

Commodum.

Vide etiam in vers. Communicare, Onus, Vtilitas.

Commodum nemo reportare potest, vnde mereretur pœnam, decis.372. num. 16.

Commodum nemo reportare debet ex contractu, quem non adimpleuit, d.378.nu.23.

Commoda sequuntur eum, quem sequuntur incommoda, dec. 239. num. 13.

Communicare onera vbi non communicantur bona iniquum est, dec.58. nu.20. & d.282. nu.13.

Communio.

Vide etiam in vers. Societas, Socius.

Communio consueuit inducere discordiam, & mater discordiæ appellatur, d.70 n.1. & 2.

in Communione persistere nemo cogendus est, decisio. 298. numero 9.

Commune quod est mihi cum altero, meum esse dicitur, dec.82. num. 30.

Communem fuisse rem probatur ex assertione, d. 82. n.8. & 10. cum seq.

Communem rem nemo tenetur meliorem facere, decisio. 199. num. 3.

Communis res si ad aliquem pertinere dicitur, vel probatur, intelligitur pro portione ad ipsum spectante, dec.44. numer. 2. & sequ.

Com-

Communiter quod possidetur plerumque negligitur, dec. 220. num. 5.

Communitates Status Ecclesiastici non obligantur sine interuentum solemnitatum, & beneplaciti Apostolici, dec. 55. numero 8.

Communitas. *Vide etiam in vers. Senatus, Respublica, Vniuersitas.*

Commutatio voluntatis defunctorum soli Pontifici reseruatur, d.182.nu.3. & 4.

Comparatio literarum.

Comparatio literarum quatenus restringatur ad solas apochas, vel extendatur etiam ad quascumque alias scripturas, dec. 186.nu.17. & 18.

Comparationis literarum circumstantia potissima est antiquitas temporis, d.186. n 20.

Comparatiuum supponit positiuum, dec. 78. num. 1.

Comparatio Procuratoris purgat vitium citationis minus legitimæ, & quando, d.21. nu.11.

Compatronus.

Compatronus si nullum præsentauit, illius vox nemini suffragatur, d.153. nu.5.

Compatronus etiamsi vti vnicus præsentauerit, & pro medietate erat procurator alterius, adhuc præsentatio vtriusque nomine facta dicitur, d.17. nu.10.

Compensare, Compensatio.

Vide etiam in vers. Retentio.

Compensare nemo potest quod sibi non debetur, decisio. 338. num. 9.

Compensari non potest creditum probatum per testes, donec non fuerit per sententiam approbatum, decisio. 245. numero 10.

Compensatio, seu retentio non admittuntur stante obligatione Camerali, vel iuramento, d.378. n.7.

Compensatio inter diuersas personas non datur, decisio. 72. numero 12.

Compensatio conceditur viro ob res amotas ab vxore, si agitur in causa diuortij, d.378. n.11.

Compensatio particularis admittitur etiam inuito creditore ad euitandum cursum vsurarum, & habet vim solutionis iam factæ, d.63. n 9.

Compensatio melioramentorum non datur cum fructibus perceptis ante motam litem, si possessor erat creditor melioramentis, d.94. n.12.

Compensatio melioramentorum cum fructibus perceptis non fit ipso iure, sed tantùm à die oppositionis, decisio.94. numero 16.

Compensatio, & imputatio paria sunt, decisio. 63. numero 3.

Compensatio, vel imputatio fiunt ipso iure ad euitandum cursum vsurarum, d.63. nu.3. & 4.

Compensatio propriè non dicitur, sed calculus vbi creditum, & debitum ex eodem contractu proueniunt, decisio. 63. num. 5.

Compensatio quatenus admittatur de credito executiuo ad aliud debitum via ordinaria, decisio. 245. numero 17. & seqq.

Compensatio quatenus aliquo in casu foret admittenda, semper tamen requirit creditum certum, & liquidum, decisio 245. num. 3.

Compensatio ad euitandum cursum vsurarum, etiam in dote fit ipso iure cum fructibus constante matrimonio decursis, dec.171. num.3.

Compensatio non datur pro credito turbido, illiquido, & litigioso d.125.n.9.

Compensatio requirit hinc inde præexistentiam crediti clari, & liquidi, d.22. n.9.

Compensatio non admittitur de credito liquido ad creditum illiquidum, d.128. num 7.

Compensatio non datur de credito vnius cum credito alterius, d 128. nu. 8.

Compensatio crediti dotalis quatenus detur, vel non detur cum rebus amotis, vel pretio rerum amotarum, decis. 194. numero 8. & 9.

Compensatio non datur pro credito, contra quod plures emanarunt decisiones, & sententiæ, decisio. 128. numero 5.

Compensatio de credito ad creditum, quomodocumque probato quatenus admittatur in omni iudicio, excepto spolio, dec. 245 nu.13. & seqq.

Compensatio non datur cum credito nullo, decisio. 122. numero 2.

Compensationi censetur renunciatum per susceptionem termini ad soluendum, decis. 194. n.10.

Compensationis ad effectum creditum debet esse clarum, & liquidum, non autem requiritur, quod habeat viam executiuam, d.122. num.18

Compensationi censetur renunciatum per obligationem Cameralem postea factam, & termini susceptionem, decisio. 245. num 1.

Compensationem non impedit exceptio turbida, quæ nec obligationem Cameralem retardare posset, decisio. 122. numero 1.

COMPOSITIONEM, seu transactionem impugnans antequam audiatur, tenetur restituere summam in eadem compositione, seu transactione receptam, decis. 127. numero 3.

COMPROMISSVM ab Vniuersitate factum, an obliget successores inspicitur causa compromittendi, decisio. 58. numero 15.

Compulsoria.

Compulsoriæ requisita sunt existentia, releuantia, & suspicio calumniæ, d.361. nu.1.

Compulsoria conceditur sumptibus, & periculo petentis, dec. 361. nu.7.

Compulsoria specialis conceditur ex sola possibilitate, quod scriptura, vel libri compulsandi quoquomodo faciant ad causam, vel contineant aliquid releuans, decis. 105. numero 7.

Compulsoria requiritur in extractione iurium facta lite pendente, d 20.nu.16.

Computa.

Vide etiam in vers. Calculator.

Computa, & calculi non nocent ijs, qui non interfuerunt in illis, d.196.nu.21.

Computa si reuideantur, reuiuiscit condonatio crediti administratoris in computorum solidatione facta, dec. 312. num. 10.

Computista, *vide in vers. Secretarius.*

Concessio, Concessum.

Vide etiam in vers. Ademptum.

Concessio à petitione declaratur, d.348 nu.7.

Concessio noua emphyteusis esse dicitur si sit facta personę prorsus extraneæ, & de genere diuerso à primis inuestitis, dec. 50. num.9.11. & seqq.

Concessum in vno casu in alio censetur consulto omissum, dec. 310. num 21.

Concilium Tridentinum.

Concil. Trid. *sess.24. de reform. cap.18. & sess.25 cap 9.* prohibens appellationem à relatione examinatorum traditur, & declaratur, d.178. nu 6.& 7.

Concilium Tridentinum *sess. 7. cap. 11. de reform.* declaratur, d.9 num 7.

Concil Trident. *sess.23.cap.6. de reform.* traditur, & declaratur, d 279. n.3 & seq.

Concil. Trident. *sess.23.cap.6. de reform.* traditur, & declaratur, dec.10. n.10.

Concionator, *vide in vers. Prædicandi.*

Conclusio matura deliberatione capta, non autem præcedentes tractatus dubij, attendenda est, decisio. 317. numer.31. & 33.

CONCLVSIO, *Vide etiam Contractus, Tractatus, Compositio.*

Concordia.

Vide etiam in vers. Transactio.

Concordia non obseruata, remanet nullius roboris, & momenti, dec.227. nu.8.

Concordiæ tot sunt, quot sunt personæ, decisio.210. numero 8.

Concordia Eugubina de renouanda emphyteusi solos Ciues, & domiciliarios comprehendit, decisio. 202. numero 24.

Concordia Eugubina non comprehendit concessiones emphyteuticas longè post dictam concordiam emanatas, d.202. numero 19. & seq.

Concordia Eugubina non comprehendit contractus emphyteuticos initos cum pactis illi repugnantibus, decisio. 202. num. 21.

Concordia Eugubina de renouanda emphyteusi, non attenditur si vtilitas Ecclesiæ in sola deuolutione melioramentorum consistit, dec.202 num. 22.

Concordia Ecclesiæ Rauennatensis non capit nouas concessiones, d 90 num 8.

Concordia Ecclesiæ Rauennatensis non comprehendit concessiones habentes conuentiones, & pacta eidem concordiæ repugnantia, dec.90. num.15.

à Concordia Ecclesiæ Rauennatensis censetur recessum vbi apponuntur pacta ab illa diuersa, d.90. n.15.

Concursus.

Concursus non potest ab Ecclesia Parochiali remoueri ex quacumque obseruantia in contrarium, decis.192. numero 10.

Concursus potest omitti in Ecclesia Parochiali de iurepatronatus laicorum, dec.192. num. 11. & 14.

Concursus non est necessarius in Ecclesia Parochiali vnita Monasterio, sed sufficit simplex examen super idoneitate personæ, dec. 192. nu.1.

Concursus ex dispositione Tridentini, & ex Piana Constitutione requiritur in Ecclesijs Parochialibus, decis.32. numero 1.

Concursus in Ecclesijs Parochialibus requiritur non obstante quacumque obseruantia contraria, decisio. 32. numero 18.

ad Condemnationem fructuum à die motæ litis deuenire non potest Iudex, nisi probetur possessorem fuisse in mala fide, d.226. nu.5.

Condictio.

Condictio indebiti competens contra cedentem, competit etiam contra cessionarium, d.272.nu.12.

Condictio indebiti non competit contra procuratorem ad recipiendum specialiter constitutum, decisio. 272. numero 13.

Conditio.

Vide etiam in vers. Modus, Qualitas.

Conditio suspensiua alia est, & alia resolutiua, & ambæ diuersos pariunt effectus, decis. 62.num.12. & vid.sup.num. anteced. & seq.

Conditio quatenus censeatur repetita omnibus personis in eadem oratione contenti, decisio. 216. numero 4. & sequent.

Conditio sufficit, quod per possibile excludatur, decis. 379. num. 15.

Conditio nihil ponit in esse nisi fuerit purificata, decis. 222. num. 11.

Conditio non retrotrahitur ad diem celebrati instrumenti, dec. 215.n.9. & seqq.

Conditio qualiter differat à modo ad effectum inducendi priuationem hæreditatis, dec.156. n.1.

Conditio potestatiua, & voluntaria non retrotrahitur ad præiudicium tertij, dec. 251. num. 9. vbi quid de casuali, vel mixta.

Conditionalis obligatio non habet effectum nisi à die purificatæ conditionis, d.215.nu.1.

Conditione purificata, nominatio à testatore ordinata remanet pura, d.164. n.9.

sub Conditione concessum, vel ademptum, & deficiente similiter dicitur ademptum, vel concessum, decisio.222. numero 7.

Conditionem solam suspensiuam, non resolutiuam continet obligatio, quæ quoad executionem non est pura, decis. 77. numero 8.

Conditionem potestatiuam, & voluntariam important verba cum primum decesserit intestatus, d.251. n.8.

Conditiones implendæ post vnionem, illam non reuocant, sed tribuunt actionem pro adimplemento, decisio. 336. numero 17.

in Conditionibus potestatiuis, & voluntarijs non fit retrotractio in præiudicium tertij, dec. 251. n.9.

Conditio *si sine filijs* in vna substitutione posita, non extenditur ad aliam in separata oratione, & diuerso casu factam, d.102. n.8. 9. & 13.

Conditio *si sine filijs* non intelligitur in fideicommisso transuersali, nisi illud sit perpetuum, & successiuum, & vrgentes adsint coniecturæ, d.102. n.4. & seqq.

Conditio *si sine filijs* æquè deficit per superexistentiam masculorum, ac fœminarum, d.274. num 2. & seqq.

Conditio *si sine filijs legitimis*, & eis non extantibus, si sine naturalibus, quibus deficientibus, si sine adoptiuis, non potest ab intestato verificari, decisio. 276. numero 18. & sequ.

Conditio *si sine filijs* subintelligitur in substitutione ab ascendentibus suis descendentibus facta, dec.102. n.15.& sup.num. 3. & seqq.

Conditio *si sine filijs* in precedenti substitutione expressa, censetur repetita in sequenti, vbi idem verbum *quandocumque* repetitum sit, d.176. n.9.

Conditio, *& si omnes decesserint sine filijs*, licèt per modum aptitudinis comprehendat potentialiter omnes, adimpletur tamen, & resoluitur in vltimum sine filijs deficientem, dec.274. nu.17. & seqq.

Condominus.

Vide etiam in vers. Cohæres, Socius, Possessor.

Condominus fuisse dicitur qui cum alio semper possedit, fecitque actus vtriusque dominium denotantes, decisio. 82. numero 5.

Condominus nec potest suo præiudicare condomino, nec præiudicare voluisse præsumitur, dec.82. n.28.

Condominus, si partes administratoris assumpsit, non ideò maiorem prouisionem, quam mercenarius prætendere potest, dec. 57. num. 19.

Condonatio crediti administratoris in generali liberatione sibi facta, reuiuiscit si computa iterum reuideantur, decisio. 312.num.10.

Conducens, Conducere.

Conducens scienter rem propriam, illius possessionem amittit, dec.328. n.7.

Conducere non solent homines res multo pluris, quam possint percipere, d.30. n.13.

Conducere scienter rem propriam, paulò ante à se emptam nemo præsumitur, d.328. nu.9.

Conductor.

Vide etiam in Vers. Colonus, Inquilinus.

Conductor verbis, & facto confitetur locatorem esse dominium, dec. 328.num.3. & seqq.

Conductor non potest locatori referre quæstionem dominij, dec. 328. nu.14.

Conductor si prætendit locatorem non fuisse dominum, hoc ipse probare tenetur, dec.328. num.5.

Confessarius potest adhuc cum iuramento negare ea, quæ in confessione audiuit, dec.370 nu.10.

Confessio.

Dare *Vide in vers. Assertio.*

Confessio *de recepto* minoris non substinetur sine solemnitatibus, dec.306. nu.33.

Confessio *approbata* verbis, & factis, amplius impugnari, & controuerti non potest, d.176. nu.27.

Confessio *facta in positionibus* superat omnem aliam probationem, d.367. n.2.

Confessio *hæredis grauati* facta ad euitandam solutionem æris alieni, præsumitur collusiua, & nemini præiudicat, decis. 29. num. 9.

Confessio *filij, & hæredis* declaranti extare fideicommissum, nedum probat contra ipsum confitentem, sed etiam contra illius hæredes, d.222. nu.3.

Confessio *dotis receptæ* nulla præcedente promissione, non probat, dec.244. nu.11.

Confessio *de recepto* facta à proximo decocturo præsumitur in fraudem, & quando, dec.214. numer.34. & num. anteced. & seqq.

Confessio *de recepto* eo magis præsumitur simulata, si creditor pro modica summa illas facere consueuit, decis. 214. numero 35.

Confessio *hæredis grauati* non præiudicat fideicommissarijs, nec validat alienationem à Testatore prohibitam, decis. 332. numero 3.

Confessio licèt *ad certum tempus* restricta, non excludit aliud tempus per alias probationes probatum, decisio. 367. numero 4.

Confessio *emanata in positionibus* contra confitentes plenè probat, dec.318. num. 1.

Confessio *facta in monitorio, seu libello* claram probationem contra confitentem inducit, d 82. n.38.

Confessio *præiudicat* confitenti, & habenti causam ab eo, d.332. num. 32.

Confessio *facta in epistola* per modum simpliciter enunciatiuum, non animo se obligandi non præiudicat, decis. 263. num. 8. & seqq.

Confessio *facta in testamento* non attenditur nisi aliunde fuerit verificata, & quando, d.337. n.3.

Confessio *facta in testamento* quoties est adminiculata, semper attenditur, & plenè probat, decisio. 337. numero 4.

Confessio *Tutoris* facta sine solemnitatibus non probat contra pupillum, d 176. n.30.

Confessio *extraiudicialis* non probatur per testes singulares, dec. 263. num. 5.

Confessiones *propria* præualet quibuscumque depositionibus testium, d.350. nu.2.

Confessio *hæredis grauati* non afficit successores in fideicommisso, dec. 214. num. 27. amplia vt num. seq. & limita num.26. & seqq.

Confessio *facta in Testamento* pluribus adminiculis fulcita plenè probat, nec resoluitur in vim legati, decisio. 168. numero 3.

Con-

Confessio *facta in iudicio* criminali ad instantiam Fisci, & ad alium effectum, non probat in iudicio ciuili, decisio. 80. num. 8.
Confessio non habens *contra se iuris præsumptionem* diuidi non potest, d.80. n.9.
Confessio *pro maiori parte verificata*, præsumitur vera in totum, d.80. nu. 10.
Confessio *facta in testamento*, vbi adest primordium veritatis, retinet naturam obligationis legalis, & oneris suscepti, dec. 168. num.5.
Confessio *testatoris* sufficit ad probandum testamentum fuisse metu factum, dec.10. nu.20.
Confessio *de recepto* in publico instrumento emanata, vim veræ numerationis habet, d.214. n 7.
Confessio *de recepto* in Apocha priuata post triginta dies veræ numerationi æquiparatur, d.214 nu.8.
Confessio *de recepto* si habet resistentiam iuris, prout est in dote respectu viri, Prælati quoad Ecclesiam, & Tutorum respectu pupilli, non probat numerationem, dec. 214. num. 9. & seqq.
Confessio, *& declaratio partis* afficit non solum confitentem ipsum, sed etiam eius successorem, cæterisque successoribus suffragatur, d.82. n.8.& 9. cum seq.
Confessio *diuidua* potest scindi, & acceptari in fauorabilibus, & reijci in præiudicialibus, d.168. n.14.
Confessio *procuratoris*, si est verisimilis, præiudicat principali, d.302. n.4.
Confessio *procuratoris* heredis, quoties verisimilis sit, etiam fideicommissarijs præiudicat, d.302. n.5.
Confessio *de recepto* sponte, non autem necessariò facta, est mera voluntaria, & sapit donationem, decisio. 214 numero 24.
Confessio *de recepto* facta ab hærede granato non præiudicat fideicommissarijs, si simulata sit, decisio. 214. numero 25.
Confessione *propria* nulla maior est probatio, maximè ad probandam simulationem contra confitentem ipsum, d.354. nu.2.& amplia vt n. seqq.
Confessione *propria* nulla datur maior probatio d.161. nu.1. dec. 256 num.7. & d.383. n.1.
Confessionis *error* probari debet per euidentissimas probationes, etiam possibilem veritatem in contrarium excludentem, dec. 194. num 11
Confessiones, *& enunciatiua*, vt præiudicent, debent esse certæ, & indubitatæ, non autem ambiguæ, decis. 290. numero 18.
Confessiones *verisimiles*, & adminiculatę sunt attendendę, etiam si alias non probarent, d. 302 nu.6.
Confessionis *secretum* numquam licitè violari potest, etiamsi Papa prçciperet, d.370. nu.9.

Confidentia.

Confidentia vera, & simulatio est, vbi nihil in testamento dicitur, neque in codicillis, sed totum remittitur fidei hęredis instituti, d.238. n.5.
Confidentialem actum facere volens, debet se abstinere ab omnibus verbis, dec.238 num.1.& 3.

Confines.

Vide etiam in vers. Fouea, Identitas, Sepes.
Confines vbi non adsunt, sepes, & foueæ fieri solent, dec. 82. nu.39. & 40.
Confinis vnius expressio non repugnat, quod alia etiam in eodem confinio habeantur, decis. 82. num.29.
Confine excludit confinatum, dec.336. num.13.
Confines dicuntur concludentes probati, vbi antiqui concordant cum modernis, d.170. n.1.
Confinia duo sufficiunt ad probandam identitatem, etiam quod alia non adaptentur, d.27. nu 25.
pro Confine si fuerint assignata bona, non excluditur via priuata bonis assignatis cohærens, d.82 nu.29.

Confirmatio.

Confirmatio Pontificis facit præsumere iustam causam, & vtilem fuisse alienationem bonorum Ecclesiæ, decisio. 193. num. 16.
Confirmatio Apostolica in statuto contra dispositionem iuris communis non resultat ex lapsu temporis sine obseruantia, & scientia Pontificis, dec.154. n.4.

Congregatio.

Congregationes faciendi ius in Ecclesia dicitur seruitus discontinua, dec.363. nu.5.
Congregationes vt fieri possint in Ecclesia doceri debet illas fuisse factas iure proprio, dec.363. nu.4.
Congregationem Eminentissimorum DD. Cardinalium decreta Sacra Rota reuerenter suscipit, & amplectitur, decis.279. num. 2.

Congrua.

Congrua *Rectoris* non debet pendere ab incerto euentu, nec admittit incertas, & possibiles obuentiones, decisio. 130. numero 9.
Congrua *in taxanda Episcopo, vel Parocho* Rota, & Iudex dicuntur habere arbitrium, & qualiter illud exercere debeant, dec. 389. nu.21.
Congrua *taxata Episcopo* in scut. 700. de excessiuitate redargui non debet, cùm à Concilio taxetur in mille, decisio. 389. num. 18.
Congrua *Rectoris* debet illi remanere libera ab omni onere, dec. 130. nu.11.
Congrua *Episcopi, vel Parochi* debetur antequam pensiones soluantur, quia non computatur inter fructus, sed inter impensas, dec.389. nu.16.
Congrua *Vicarij* excessiua reducenda est, d.81. nu.43. & n. seq. vbi amplia.
Congrua semel *assignata* non potest amplius diminui, dec. 81. numero 50.
Congruæ *priuilegium* non solis Episcopis, vel Parochis, sed toto ordini clericali conceditur, dec.389. nu.23.
Congrua *Rectoris* taxatur in scutis centum æquè à Concilio, ac Constit. B. Pij V. d. 374 nu.1.
Congrua *assignari nequit in quantitate* minori, qua fuit à SS. Canonibus constituta, dec.374. num 3.
Congrua *semel constituta* regulariter immutari, ac diminui non debet, dec.218.n.6. lim.& vid. n.seq.
Congrua *immutatur* ex causa, & quæ illa sit, dec. 218. num. 7. & 8.
Congrua *in scutis mille* assignata Episcopo à Concilio, intelligitur de moneta illarum partium, vbi est Episcopatus, dec. 386. nu.18.
Congrua *Rectori* excommunicato non debetur, decisio. 374 numero 7.
Congrua *debetur Episcopo* ad se condecenter substentandum, nam debet viuere de Altari, qui Altari inseruit, decis. 23. num. 1.
Congrua *detrahenda* venit *ante solutionem* pensionis, cùm computetur inter sumptus necessarios Ecclesiæ, decisio. 23. numero 2.
Congrua *in arbitranda, & taxanda*, de quibus sit habenda ratio, & quæ contineantur sub illa, decisio. 23. numero 10. 11. & 13.
Congrua *datur Episcopo, & Rectori* in remunerationem oneris, quod sufferunt in regimine animarum, decisio. 23. num. 5.
Congrua tunc solum *immutatur* ex augumento redditŭum bonorum Ecclesiæ si dominium remanet penès Parochum, secùs si apud Vicarium, d.218. n.9.
Congrua *si fuit sufficiens* pro alijs Rectoribus, etiam hodie, & moderno Rectori sufficere debet, d.218. nu.10.
Congrua *vt immutetur* requiritur, vt res ad eum statum sit redacta, vt ministri mendicare cogantur, & orirentur alia incommoda Ecclesiæ, d.218.n.11.
Congruam *non potest consequi* Rector, qui mandatis Rotalibus non paruit, d 374. nu.5.
Congrua *est priuilegium ordinis*, ne Episcopus, aut Rector mendicare cogantur, aut desinant curam animarum sibi commissam, dec.23.num.13.
Congrua *datur Episcopo* propter administrationem Ecclesiæ, & Ordinis clericalis, d.351. n.11.
Congrua *loco alimentorum* debetur Parocho pro Ecclesia Dei militanti, & pondus diei, & æstus substinenti, decisio.374. num. 1.
Congrua, *cuius fructus ampliati, & aucti sunt*, potest à superiore illos diminuendo reduci, d.81. n.15.
Congrua *assignatur* in recompensam laborum, quibus subiacent tam Episcopi, quàm Parochi, d.386. n.3.
Congrua *Episcopi, vel Parochi* loco alimentorum succedit, ex qua ipsi, & eorum familia alimentari, & gradus maiestas præseruari debet, dec.389.n.1.
Congrua *Vicarij debetur* loco alimentorum, & ideò libera esse debet, nec potest pensiones grauari, decisio. 400. numero 18.
Congruæ *debetur Episcopo* ex fructibus suæ Ecclesiæ, decis. 351. num. 1.
Congrua in Regno Neapolitano fuit *taxata Episcopo* in scutis 700 dec.351. num.2.
Congrua *taxari debet Episcopo* arbitrio Iudicis, attenta dignitate, & qualitate personæ, ac consideratis oneribus Ecclesiæ, dec.351. n.3.
Congruæ *in taxatione* plurimum prçualet consuetudo Regionis, d.351. n.4.

Congrua *datur pro alimentis* loseruientis Ecclesiæ, decis. 351. num. 5.
Congrua *ante omnia deduci debet* ex redditibus Episcopatus, dec. 351. num.6.
Coogrua *debetur Episcopo* etiamsi habeat aliundè, ex quo viuere possit, & quando, dec.351. n.7.
Congruam *Episcopus habere debet*, etiamsi acceptauerit Episcopatum nimis teaue, aut oimis grauatom, decis. 23. num. 33. & oum.seq.
Congruam sibi *augeri* prætendens, probare debet augumentum reddituum, & paupertatem superuentam, dec.218. num. 11. & num.24.
à Congrua *Rectoris* deduci debet impeosa vioi, hostiarum, olei pro lampadibus, salarijs clericorum, & alia necessaria pro Ecclesia, d.130 o.10.
In Congtuam *Episcopi*, *vel Parochi* quando etiam eorum redditus patrimoniales computandi siot, decisio.389. num 2. & seqq.
pro Congrua *Episcopo*, *vel Rectori* assigoanda leuiores probationes sufficiunt, d 389. o.12.
pro Congruà *si fructus* certorum bonorum *assignati sint*, bona dicuntur stare demonstratiuè, oon autem quod illa debeaotur, dec.81. n.14.

Coniectura.

Vide etiam in vers. Præsumptio.
Coniecturæ excludentes simulationem, corruunt admissa simulatione, quia dicuntur respicere eandem simulationem, dec. 354. n.6.
Cooiecturæ sufficiuot ad probandam interpellationem, d. 300. num. 5.
Coniecturæ diuersimodè iudicantur pro vocatione filiorum in conditione positorum super dispositione transuersalis, vel ascendentis, d.279.n 2. & seqq.
Coniecturæ eo magis faciunt fideicommissum esse perpetuom, & successiuum, d.242 n 8.
Coniecturæ in claris no attenduntur, dec.50 n.4.
Coniecturæ relinquuni r. arbitrio Iudicis, decisio. 276. numero 1.
Cooiecturæ simolationis cedunt veritati actus, decisio. 190. numer....
Coniecturæ, & præsumptiones omoes cessant, vbi habemus primordium veritati in contrarium, decisio. 19. oumero 8.
Coniecturæ hioc iode deductæ magna ponderatione metiendæ sunt, quia sæpè sæpiùs inuoluunt intellectum iudicantis, dec.141. n.5.
Coniecturæ, quæ de per se oon sufficiunt, & patiuotur difficultatem, admittuntur tamen pro vocandis filijs in conditiooe positis ad hæreditatem patris, & in successione ascendentis, dec.276.o.10.
Coniecturæ non singulariter considerantur, sed simul vnitæ cooiunguntur, dec.386 nu.5.
Coniecturæ si fuerint minus concludentes non attenduntur, dec.151. n.41.
Coniecturæ leuiores sufficiunt pro vocatione filiorum in cooditione positorum, vbi agitur de successione descendentium, dec.141.o.3.
Coniecturæ pro vocatiooe filiorum in conditione positorum ooo attenduntur, si deficiant ratio cooseruandæ agnationis, & digressus ad plures gradus substitutiooum, decis. 29. oum. 2.
Coniectora vna coadiuuator ab altera, d.186. n.22.
Coniecturæ pro transmissione, vel extensione fideicommissi, principaliter consistuot io digressu ad plures gradus substitutionum, & voto conseruandi agnationem, decisio. 112. num. 7.
Coniecturæ omnes in fideicommissis frigescunt, si non concurrant ratio conseruandi agnationem, & digressus ad plores gradus substitutiooum, dec. 112.nn 8.
Coniecturæ pro vocatione filiorum in conditiona positorum ad portionem patris admittuntur etiam sioe contemplatione agnatiooıs, & digressu ad plures gradus substitutiooum, dec. 276. num.6.
Coniectoræ leuiores sufficiunt pro vocatiooe filiorum in conditione positorum, vbi agitur de successiooe proprij pareotis, d.276. ou.4.
Cooiecturæ pro inducenda vocatione filiorum in conditione positorum frigescunt si deficiant ratio conseruandæ agnationis, & digressus ad plures gradus substitutiooum, decis.234. num.23.
Coniecturas difficile est cognoscere vbi coniecturæ pugnant cum coniecturis, vndè sæpiùs dicere solebat *Marta*, se parum credere coniecturis, dec.29 n.8.
Coniecturis nou est opus in claris, d.177 nu.9.
Coniuges ioter se non debent remanere decepti, decisio. 171. oumero 15.
Coniunctus præsomitur scire facta coniuncti, maximè si cum illo cohabitet, dec.234.num 5.

Connexa.

Vide etiam in Vers. Separatum.
Coonexa quæstio illa esse dicitur, quæ ad alterius determinationem venit, dec.221. n. 11.
Connexa dicuntur, quorum vnum parit exceptionem rei iudicatæ in alio, d.394. n.8.

Consanguinei.

Vide etiam in vers. Affinitas, Proximiores.
Consanguinei probant ætatem suorum consanguineorum, & quando, dec.21. n.3. & seqq.
Consanguinei, vel affines reqoisiti in cootractibus minorum proximiores ioteruenire debeot, noo remotiores, qoi solum in eorum defectu sunt vocandi, decis. 306. numero 2.
Coosanguineos nedum extitisse, sed eos commodè interueoire potoisse probare debet, qui ex huiosmodi defectu contractum impugoat, dec. 366. nu.8.
Consangoineos extitisse, eosque commodè interueoire potuisse cootractui minorum probare debet, qui ex hoc capite allegat oullitatem eiusdem contractus, decis. 50. numero 8.
inter Consanguineum, & extraneom, vt amor extranei superet consanguioeum, qualis esse debeat, decisio. 136. numero 10.

Conscientia.

Conscieotia erronea non habet, neque meretur nomen conscientiæ, d.156. n.13.
Conscientiæ alicuius commissum si malè gestum est, licere adire Principem pro moderatione, non autem iudicialiter procedi, d.156.n.13.14. & seqq.
Conscientiæ alicuius si quid est commissum, adhuc reuideri potest per superiorem, d 264. o.5.
Intellige vt procedat vbi aliquid simpliciter remittitor conscientiæ alicuius, secus si prohibetur etiam quæcumque appellatio, seu reclamatio, ibid. n.6.
Conscientiam inferioris mutare non potest superior, neque animo vim inferre, d.156. n.6. & 12.
Conscientię alicuius si aliquid sit commissum quis possit de veritate inquirere, dec.156.num.6.in fin.& nu.7. & seqq. vbi do materia.
Cooscientiam hæredis si solum Testator onerauit, non licet alijs inobseruaotiæ quæstionem obijcere, licèt redditiooem rationis petere oon prohibeantur, decisio. 62. numero 20. & 21.
Conscientiam suam pacare voluisse dicitur, qui petit absolutionem ad cautelam, d.148. n.10. & seqq.
Conscientia Regulari debet ad terminos iuris, decis. 156. numero 7.
Conscientiam inferioris mutare non potest superior. dec.62. numero 20.

Consensus.

Vide in vers. Beneplacitum, Solemnitas.
Conseosus, seu facultas *alienandi* importat remissiooem hypothecæ, ac etiam dominij, itaut contra bona alienata non detur amplius regressus, d.398. n.2.
Conseosus *præstitus* alienationi importat remissionem hypothecæ, etiamsi modos præscriptus seruatus noo sit, dec. 398. num. 3.
Consensus *partis* in iurisdictionem resultat tam ex actibus iudicialibus, quam si plures decisiones in causa eo informante factæ sint, d.209. nu.8.
Consensus *defectus* io resignatione potest allegari etiam literis expeditis, dec.106. oum.1.
Conseosus *simplex* non extenditur ad ea, quæ maximam læsionem importarent, dec.272. nu.10.
Coosensus vtriusque *partis* reqoiritor ad perficiendum contractum, d.317. o.30.
Coosensus *extendi* non debet iuxtà naturam actus, cui accedit, dec.86. n.22.
Consensus *simplex* non refertur ad iura propria consentientis, si illa in eodem consensu expressa oon suot, decis.272. numero 9.
Coosensus *deficit*, vbi scieotia non adest, dec.10. o.26.
Consensus *Ordinariorum* excluditur, si illi nuoquam contolerunt beneficium, d.182. o.11.
Consensus *vxoris* sufficit, eiusque etiam ratificatio pro conuertenda dote de pecunia in fundom, decisio. 248. numero 10.
Consensus *patris* quatenus requiratur in matrimonij sui filij, dec.39.num. 7. & seqq.

Con-

Consensus *socij* resultat, si socius sciens, & tacens, non protestatus est de actu per socium facto, vel faciendo, vel eundem actum non prohibuit, d.146.n.20.

Consensus vtriusque *partis* requiritur, vt recedi possit à laudo ab eisdem partibus acceptato, d.69.n.2. & 3.

Consensus *praestitus alienationi* intelligitur ratione interesse, quod ad consentientem spectabat, alias necessarius non fuisset, dec.46.n.4.

Consensus *praestitus nomine proprio, & nomine alieno*, eo minus impugnatur à consentiente, si sit etiam hæres illius, pro quo consensit, d.46.n.8.

Consensus *generaliter* requisitus potest præstari per literas, & epistolas, dec.198.n.7.

Consensus *simplex* non debet extendi ad ea, in quibus læsio cadere potest, d.86.n.24.

Consensus *Ordinarij* in erectione beneficij Ecclesiastici ex lapsu longi temporis cum obseruantia præsumitur, decis. 48. numero 9.

Consensus *requisitus* à regula 45. Cancellariæ non potest præstari per literas, sed mandatum procuræ requiritur, decis.198. num. 9.

Consensus *praestitus per literas*, non est perfectus, si nihil aliud interueniat, dec.198.n.10.

Consensus vbi formaliter *praestari debet*, non resultat ex mandato procuræ facto ad consentiendum, decisio. 198. numero 11.

Consensus *patroni* non est necessarius in ipsa vnione, sed sufficit quod postea interueniat, d.336. n.16.

Consensus *praestitus à filijs* secundis nuptijs à patre contractis importat solum approbationem earundem nuptiarum, non verò iurium, sibi ex illis competentium, decisio. 259. num. 4.

Consensus *ex lapsu plurium annorum*, & propriè septuaginta, interuenisse præsumitur, d.41. n.10.

Consensus, *& approbatio facta à Canonico* metu reuerentiali sui Episcopi, sibi non præiudicat, d.312.n.6. & 7.

Consensus *praestitus à procuratore* constituto ad resignandum valet, etiam post quatuor annos à morte resignantis, dec. 106. num. 20.

Consensus *praestitus à fideicommissario* alienationi bonorum fideicommissi sine præiudicio eiusdem fideicommissi nec sibi, nec eius hæredi præiudicat, decis. 135. num. 2. & num. 7. & 8.

Consensus æquè *in resignationibus, ac Coadiutorijs* à presentibus in Curia personaliter præstatur, non per procuratorem, dec. 106. num.11.

Consensus *resignationis, & Coadiutoriæ* adnotari debet in libris publicis Cameræ, vel Cancellariæ, decisio. 106. numero 12.

Consensus *Ordinarij*, & beneplacitum Apostolicum non præsumuntur ex lapsu temporis, si non constat de obseruantia, dec.383. n...

Consensui nihil magis *repugnat*, quàm *metus* cadens inconstantem virum, d.54. num.3.

Consequens.

Vide etiam in vers. Antecedens, Subsequens.

Consequens qui vult, necessariò dicitur voluisse antecedens, dec.310. nu.22.

Consequens nullum non tollit validum antecedens, dec. 368. num. 13.

Conseruatorium Puellarum à Testatore consideratum, si erectum fuerit in Monasterium, non ideo cessat legatum à Testatore factum puellis eiusdem conseruatorij, decis. 152. num. 2.

Consignatio pecuniarum, & manutentio vnà simul conceduntur creditori, qui etiam deliberatarius est, decis. 256. num.3. & 4.

Consilium.

Consilium quilibet mutare potest, & ideo si aliquando noluit, postea voluisse potuit, d.401. n.16.

Consilium Testatoris à vocatis sperni potest, decisio.276. numero 40.

Consortium.

ad Consortium admitti petens, illius requisita probare tenetur, decis.252. num.4.

ad Consortium admitti non potest, qui illius requisita non habet, d.252. n.3.

Constitutio.

Vide etiam in vers. Dispositio, Lex, Statutum.

Constitutio, vel Statutum ad vnguem seruari debet à suis ministris, & officialibus, d.9.n.12.

Constitutio Synodalis Calaguritana super admissione præsentati ad possessionem, traditur, & declaratur, dec. 178. numero 5.

Constitutio localis non extenditur de loco ad locum, etiam ex identitate rationis, d.134.n.3.

Constitutio *Carpensis*, non extenditur vltra Prouinciam Marchiæ, d.291.n.5.

Constitutio *Ægidiana* loquitur de contractibus mulieris minoris, d.291. n. 5.

Constitutio *Ægidiana*, vbi se compatitur cum Statuto locali, vtriusque solemnitates seruandæ sunt, decis. 213. numero 1.

Constitutio Sum. Pont. exorbitans à iure communi non comprehendit futura, d.202. n.19.

Constitutio fa. mem. *Pauli V.* super affixione edictorum in materia subhastationis, traditur, & declaratur, dec.12. n.6. & seqq.

Constitutio *Sixtina* moderationis dotium in Vrbe non derogat consequutioni legitimæ, vbi agitur de vnica filia, decis. 49. num.10. & 11.

Constitutio *Vrbana* super præscriptione centenaria in alienatione bonorum Ecclesiæ, traditur, & declaratur, decis. 33. num.10.& 11.

Constitutiones *Greg. XII. & Vrbani VIII.* super reseruatione emphyteusis in Ecclesia Engubina, plurimum declarantur, d.202. n.15. & seqq.

Constitutum.

Constitutum resoluitur resoluto contractu principali, cui est appositum, dec.137.num.5.

Constitutum collatum post mortem cum clausula *ex nunc prout ex tunc*, transfert possessionem ab ea hora, qua decessit constituens, dec.137. n.2.

Constitutum afficitur ijsdem exceptionibus, quibus afficitur contractus, cui apponitur, dec.137. n.4.

Constituti virtus per sententias contrarias vulneratur, & causa efficitur appellabilis, d.293.nu.21.

Consuetudo.

Vide etiam in vers. Obseruantia, Stilus.

Consuetudo respiciens decisoria, non autem ordinatoria iudicij, est plenè, & concludenter probanda, non per fides extraiudiciales curialium, d.236. n.4. & 5.

Consuetudo dotandi alicuius familiæ probatur ex attestatione ciuium, dec.382.num.2.

Consuetudo aduersus Concilium, & Decreta Emin. Vicarij, non attenditur, d.10. n.16.

Consuetudo Religionis Hierosolymitanæ non exprimendi pensiones antiquas in reseruatione nouarum, non est contra ius, aut ordinationes eiusdem Religionis, decisio. 123. num. 1.

Consuetudo decimandi non attenditur in iudicio summarissimi possessorij, d.219 nu.8.

Consuetudo destruitur per vnicum actum contrarium, etiamsi mille illius fauore præcedant, d.53. n. 7.

Consuetudo in materia distributionem quotidianarum plurimum attendi solet, dec.174. num. 11.

Consuetudinis requisita qualia sint, d 53. nu.6.

Consuetudinem ad inducendam, requiritur animus illam constituendi, dec.335. num. 5.

Contingens, Contingibile.

ex Contingentibus de rarò nec iura constituuntur, nec controuersiæ determinantur, dec.360. num.17.

Contingibilia quæ sunt in gratia narrari non debent, decisio. 360. num. 24.

Contingibilia quæ sunt non attenduntur ad effectum subreptionis, dec. 360. num.24.

Continuare dicitur, non *acquirere*, qui aliquid ex gratia Pontificis non amittit, d.360. nu.13.

Contractus.

Vide in vers. Contrahens, Datio in solutum, Obligatio, Transactio, Compromissum, & sic de alijs speciebus.

Contractus *obseruantia* transit ad hæredes, & sic de singulis contractibus, dec.155.nu.3.

Contractus etiam de sui natura *reuocabilis*, si fuerit roboratus iuramento, efficitur irretractabilis, decisio.385. numero 3.

Contractus si iam fuerat *inter partes perfectus*, scriptura dicitur requisita ad maiorem illius probationem, decis.340. numero 7.

Contractus *nominatio* à partibus facta non attenditur, si realiter alterius qualitatis esse dignoscitur, decisio. 24. numero 3.

Contractus *omnes* sunt acceptatione, & approbatione *indiuidui*, & ideò non possunt pro parte acceptari, & pro parte reprobari, d.138.n.3.

Contractus factus *pro persona nominanda* semper nominationem requirit, alias remanet radicatus in ipso stipulante, dec. 28. num.3. & 4.

Contractus *potest claudicare* fauore Ecclesiæ, decis. 20. numero 7.

Contractus *proprio nomine* præsumitur gestus, decis. 146. numero 4.

Contractus *reducitur ad æquitatem*, fructibus auctis, vel immutatis, etiamsi fuerit confirmatus auctoritate Apostolica, & decreto irritanti, dec.81. n.45.

Contractus *non comprehendit* illud, quod in eo expressum non est, dec.66. nu.51.

Contractus *talis esse reputatur*, qualis fuit denominatus à partibus, dec.202.n.8.

Contractus *rescinditur* si deficit, vel euictum sit id, quod principaliter dedit causam eidem contractui, decisio. 97. numero 10.

Contractus *fieri non potest* per scripturam priuatam extra patriam ad euitandas solemnitates in patria requisitas, dec.242. num. 3.

Contractus *pro validitate* stat præsumptio, minori ætate non probata, dec.21. nu.5.

Contractus *à minore celebratus* calore iudicij, non indiget solemnitatibus, dec.202.num.17.

Contractus *causa, & origo*, non Iudicis potestas attenditur, dec. 58. num.7.

Contractus eodem tempore *impugnari* non potest, & pro illius exequutione agi, d.127.n.11.

Contractus *minorum* ex constitutione Ægidiana vltra consensum proximiorum, Iudicis decretum, ac etiam insinuationem requirit, dec.111. n.3.

Contractus non potest *pro parte acceptari*, & pro parte reprobari, dec.333.nu 2.

Contractus *bonorum Ecclesiæ* sine beneplacito Apostolico, tam expresso, quàm præsumpto attendi non debet, dec.34. numero 8.

Contractus *talis præsumitur*, qualem verba contrahentium demonstrant, dec.33.n.15.

Contractus factus *pro se, & persona nominanda*, quatenus differat à contractu facto pro persona nominanda simpliciter, decis. 28. num.1.

Contractus factus *extra locum Statuti* contrahentium, dicitur factus in fraudem, & ita remanet nullus, decisio.306. numero 27.

Contractus *mulieris* etiam sine solemnitate substinetur, attenta illius euidentissima vtilitate, decis. 11. num.21.

Contractus ideò dicitur *factus extrà locum*, & habitationem contrahentium, vt remaneat occultus, ac ideò fraudis suspicionem inducit, dec.306.n.18.

Contractus *correspectiui* non possunt pro parte acceptari, & pro alia parte reijci, dec.116. nu.11.

Contractus *stricti iuris non extenditur* de vno ad aliud, vel de expresso ad omissum, dec.34. n.3.

Contractus *minoris* sine solemnitatibus Statuti celebratus, & sine cognitione causæ, quodque nulli creditores vrgerent, non substinetur, dec.42. per totam.

Contractus, quod *sine consensu* permaneant, efficere non possumus, dec.378. nu.24.

Contractus, vel obligationis *causa* attenditur, non autem potestas iudicantis, dec.282. nu.25.

Contractus, in quo quis se liberauit à grauioribus vsuris, etiam *sine solemnitate* substinetur, dec. 11.num.21.

Contractus vnus *indiuiduus* plures, & diuersæ naturæ res potest continere, dec. 138. n 9.

Contractus *innominatus* cessat cessante causa finali, & ad illius rescissionem agi potest, dec.138.nu.7.

Contractus *vnicitas, & indiuiduitas* resultat ex correspectiuitate plurium onerum, quæ in eodem contractu considerata sunt, dec.138 nu.11.

Contractus *vnicus* si continet assignationem bonorum diuisibiliter ex pluribus causis assignatorum, ipse etiam pro diuiso, & diuerso haberi debet, dec.138.nu.12.

Contractu *resoluto*, propter inobseruantiam alterius correspectiui, cessat etiam possessio tradita in vim constituti in eodem contractu appositi, dec.137.nu.7.

in Contractu *minoris* non potest aliquid addi, vel diminui, nisi cum solemnitatibus, dec.301.nu.11.

in Contractibus *non datur extensio*, nec minus in vna, eademque oratione, quia quod non legitur scriptum, habetur pro omisso, dec.216.n.9.

in Contractibus *intelligitur* semper clausula, *rebus sic stantibus*, & in eodem statu permanentibus, decis. 81. numero 17. & 39.

ex Contractu *quem quis non adimplet*, imò destruere procurat, lucrum, & commodum consequi prohibetur, decis. 127, num. 2.

in Contractibus *minus solemnibus mulieris*, vel minoris sola receptio pecuniarum non sufficit, nisi etiam versio in eorum vtilitatem probetur, dec.109. n.7.

In Contractu *indiuiduo* non attenditur id, quod resultat ex parte respectu partis, sed quod resultat respectu totius, dec.138. num. 10.

In Contractibus *iuris prudentia* non versatur nisi indirectè, quatenus illi pertineant ad ius, & ab eo diriguntur, decis. 59. num. 6.

Contradictæ contra personaliter citatum fiunt potiùs ex vrbanitate, quàm ex necessitate causæ, dec.12. n.2.

Contradictio.

Contradictio in voluntate contrahentium, vel Testatorum semper est euitanda, d.6.n.5.

Contradictio, & contrarietas testium vbi est clara non quæritur de illorum reductione ad concordiam, decisio. 3. numero 14.

Contradictor.

Contradictor legitimus non dicitur non habens parem titulum eiusdem speciei, dec.165. nu. 11.

Contradictor legitimus vt quis dicatur sine pari titulo, requiritur, quod ei omninò dari debeat immissio, etiam in alterius concursu, d.165.nu.12.

Contradictor legitimus non dicitur non habens parem titulum, & qui solùm ex capite subreptionis alterius gratiam obtinuit, dec.161 n.11. & seq.

Contradictor legitimus ad impediendam immissionem non dicitur qui habet possessionem vitiosam, & infectam à decreto irritanti, d.78. n.10.

Contrahens.

Vide etiam in vers. Contractus.

Contrahens cum alio debet esse non ignarus conditionis eius, cum quo contrahit, d.146. n.1.

Contrahens cum minore, vel muliere, an teneatur esse sollicitus de versione, d.43.n.6.& 7.cum seq.

Contrahens nomine proprio, eodem quoque nomine distrahere potuit, dec.146. n.16.

Contrahens dicitur se conformasse cum Statuto, si nihil contra formam illius agat, d.392 n.24.

Contrahentes si apposuerunt pactum illicitum in instrumento, nullam repugnantiam habuissent illud in solutione declarare, si verò illud exequutum fuisset, d.129. n.10.

Contrahentes quidquid addiderunt instrumento, etiam tempore capitulorum conuenisse censentur, decisio. 98. numero 18.

Contrahens contra formam Statuti dicitur persona contrahere prohibita, d.242. n.21.

Contrahentium intentio qualis fuerit à principio, remanet ex obseruantia declarata, d.317. n.2.

Contrahentium mens qualis fuerit à principio declaratur ab ijs, quæ ab ipsis post contractum gesta sunt, decisio. 317. num. 42.

Contrarietas, Contrarium.

Contrarietas, & contradictio aufert fidem testibus, dec. 3. nu. 3. & nu.7.

Contrarietatem ad euitandam dispositio intelligitur de solis masculis, non autem de fœminis, d.377.n.12.

Contrarium effectum operare non debet actus ad vnum finem ordinatum, d.234. nu.18.

Contrariorum eadem esse debet disciplina, decisio.234. numero 22.

Contrauentio. *Vide in vers. Implementum.*

Contumacia, Contumax.

Vide etiam in vers. Bannitus, Reintegratus.

Contumacia purgatur per comparitionem, vel obtenta à Principe gratia restitutionis, d.313.n.14.

Contumacia crescenti, pœna quoque augeri debet, dec. 203. num. 4.

Contumax post annum non auditur, nisi mediante rescripto Pontificis, d.313.n.11.

contra Contumaces post annum proceditur non ex sola contumacia, sed quia habentur pro confessis, decis.313. num.9. & seqq.

Conuentio

Vide etiam in Vers. Contractus, Obligatio, Pactum, Stipulatio.

Conuentio facta in instrumento obtinendi derogationem Apostolicam facit præsumere illam fuisse sequutam, decis. 251. num.14.

à Conuentione ante instrumentum facta, & in instrumento omissa censetur fuisse recessum, d.301. nu.10.

Conuentiones partium attenduntur, non autem concordia ab eisdem conuentionibus diuersa, decisio. 90. numero 15.

Conuentiones factæ inter Ecclesiam, & extraneum post celebra-

bratlonem instrumenti non præiudicant proximioribus, quibus emphyteusis renouatio debetur, d.260 n.13.

Conuersi seruitij Religionis dicuntur addictis, decisio. 120. num.18.

Copia.

Vide etiam in vers. Apocha, Exemplum.

Copia apochæ matrimonialis probat, concurrentibus adminiculis, dec.171.nu.5.

Copia instrumenti ab illius originali diuersa, veritatem non probat, d.304.n.5.

Copia instrumenti posita in Archiuio contradicentibus partibus, & cum præseruatiua iurium earundem, nihil probat, dec.84 nu.43.

Copia simplex nullam fidem meretur, decis.317. numer.18.& seqq.

Copia extracta ab alia copia nihil probat, dec.233.n.2.

Copula.

Vide etiam in vers. Dictio.

Copula *&* posita inter duas orationes perfectas non inducit coniunctionem verbalem, dec.195. n.5.

Copulæ natura est, vtrumque copulatum æqualiter admittere, & insimul concurrere, dec.150. n.18.

Copula *&* repetit qualitates præcedenter expressas, decis. 241. numer. 5.

Copula *&* non excludit diuersitatem orationis, decisio. 216. numero 6.

Corpus.

Vide in vers. Cadauer.

Correctio.

Correctio in incontinenti euitari omninò debet, decisio. 390. numero 9.

Correctio in incontinenti interuenire non debet, decisio. 265. num. 6.

Correctionem ad euitandam admittuntur argumenta, coniecturæ, & omnis capitur interpretatio, decis. 400. numero 32.

Correctio nunquam præsumitur, & multò minus in incontinenti, dec.400. n.30.

Corrigere se potest testis, eiusque correctioni omninò stari debet, dec.82.num.35.

Correlatiuorum vno sublato, tollitur & aliud, dec 312.nu.12.& *Vide etiam in vers. Argumentum.*

Correus.

Correorum vnus, qui totum debitum soluit, repetit suam medietatem ab altero correo, dec.344. nu.1.

Correspectiuitas.

Vide etiam in vers. Indiuiduum.

Correspectiuitas probatur ex vicinitate actuum, ex identitate personæ, & quantitatis simul, dec.235. n.10.

Correspectiua dicuntur instrumentum, & quietantia eodem contextu coram iisdem testibus, & rogitu stipulata, dec.122. num. 12.

Correspectiua dicuntur omnia contenta in vno eodemque instrumento, in quo non datur nec prius, nec posterius, decisio. 215. numero 3.

Correspectiua causa cessante, cessat obligatio illius contemplatione facta, dec.197. n.3.& per tot.

Correspectiuo commodo resoluto, corruit etiam onus illi adiectum, dec.66.n.18.

ex Correspectiuitate plurium causarum in vno, eodemque contractu expressarum resultat vnicitas eisdem contractus, dec. 138.num.10 & 11.& vid. n.12

Correspectiuorum natura est, vt actus vicissim substineantur, vel vno lapso, corruat & alius, & quod in ipsis non detur neque prius, neque posterius, dec.122.n.12.13. & 14.

Couarruuias vir doctissimus appellatur, decisio. 37. sub numero 9.

Cratis ferrea. *Vide in vers. Fenestra.*

Creditor.

Vide etiam in vers. Creditum, Debitor, Obligatio, Petens, Venditor.

Creditor *si declarauit se agere pro suo credito*, non ad effectum illud consequendi, sed pro conueniendo debitorem, cum quo benè non se habebat, quid resultet, dec.169. num.3.

Creditor *vigore deliberationis* nullæ computat fructus in sortem, d.256. n.6.

Creditor *cambij* si noluit pecunias tenere otiosas, non dicitur contentus nudo facto obligationis mercatoris, sed quod verè mercator cambiauerit, dec.71. num.3.

Creditor *non potest admittere compensationem* debiti alterius, dec. 338. num.10.

Creditor simpliciter petens certam quantitatem, non indè fatetur se non esse creditorem in alia, decisio. 22. numero 10.

Creditor, vt *super residuo* pretij rei subhastatæ possit obtinere fructus postea decursos, quid facere debeat, dec.1. num.2. & seqq.

Creditor quatenus possit *facere subhastationem* non solum *pro fructibus* decursis, sed etiam pro decurrendis, decis.1. num.3. & seqq.

Creditor *meliorantis* non compensat melioramenta cum fructibus perceptis ante motam litem, d.94.n.8.

Creditor *anterior, vel potior* auocat à posteriori pecunias receptas cum cautione de restituendo prioribus, & potioribus, dec.255.n.1.

Creditor *citatus ad docendum de suo credito*, si non comparuit, præsumitur satisfactus, d.84 n 7.

Creditor *non tenetur excomputare* summam ex alia causa sibi debitam, & ab ipso receptam, d.201. n.5.

Creditor *non præsumitur recepisse*, nec debitor soluisse vsuras, si illæ verè non fuissent debitæ d.168. n.9.

Creditor *retinens bona sui debitoris*, quæ creditum æquent, & nulla sit spes luitionis, illa dicitur habuisse iure dominij, dec.228.num.4.

Creditor *habens facultatem eligendi* mercatorem ad effectum cambiandi sibi imputare debet, si illum non elegit, decis.71. num 10.

Creditor *in contractu minoris, vel mulieris* quando teneatur esse sollicitus de versione, dec.43.n.6. & seqq.

Creditor *præsumitur habuisse bona* sui debitoris in solutum, vbi nulla adest spes luitionis, d.256. n.15.

Creditor *si diu tacuit*, vt conueniret hæredes ignaros, malum ius fouere præsumitur, dec.285. n 8.

Creditor *non excluditur* à consecutione suæ hypothecæ causa præscriptionis decennalis, nisi etiam scientia alienationis probetur, d.281.n.9.

Creditor *præsumitur dimissus* ex fructibus hæreditatis, & quando, dec. 84. nu.30.

Creditor *minoris*, qui ex illius pecunia non sit effectus locupletior, contra quem agere debeat, d.64. n.13.

Creditor *ex vna causa* non implicat, quod euadat debitor sui debitoris ex alia, dec.401.nu.18.

Creditor de bonis exequutatis *præsumitur satisfactus*, dec. 84. num. 24.

Creditor *potest obtinere subhastationem* pro fructibus decursis, & decurrendis, non vt illos sibi soluat, sed solum, vt sibi præcaueat, dec.1.nu.4. & n. seq.

Creditor *pro fructibus* postea decursis non potest molestare antiquum possessorem rei subhastatæ, etiamsi residuum illius pretij ad eius manus peruenisset, d.1. n.5.

Creditor *non potest molestare deliberatarium* pro fructibus post deliberationem decursis, dec.1. n.6.

Creditor *fideicommittentis* æquè agit ad bona fideicommissi particularis, ac vniuersalis, dec.14.n.7.

Creditor *census* à minore sub certa forma contracti, ipsi versionem probare tenetur, d.64.n.4.

Creditor *ante matrimonium* præfertur instrumento dotis etiam anteriori, si matrimonium ex sola dispensatione Papæ postea superuenta contractum sit, d 91.n.9.

Creditor *post solutionem receptam*, & facta cessione soluenti, eidem præiudicare non potest, decis.344.num.5.

Creditor *habens obligata omnia bona fideicommisso* subiecta potest suam actionem dirigere etiam super bonis particularis fideicommissi, decis. 332. num. 9.

Creditorem remanere, qui contraxit *pro persona nominanda*, ipsumque etiam alterum nominasse implicant inter se, decisio. 28. num.12.

Creditores *pares* ex eodem instrumento venientes æqualiter super bonis debitoris concurrunt, d.61. n.1.

Creditores inter partes *soluere conuenti* nulla egent maiori iustificatione, decis.96.num.4.12.& 15.

Creditores *decocti*, vel de proximo decocturi sæpe modico accepto confitentur totum, dec.214. nu.35.

Creditores *quod vrgeant*, ac quod debitum sit sub vsuris paria sunt, dec.253. nu.18.

Creditores *vrgere* debent, vt bona fideicommissi pro debito testatoris alienari possint, dec. 14. nu.1.

Creditores *vnius Prouinciæ* præferuntur creditoribus alterius Prouinciæ, decisio. 251. numero 10. declara vt numero sequ.

Creditores *institoris* agere possunt solum ad summam negotio superlucratam, & auctam, dec.187. n.1.

Creditores *mercium*, etiam si Præpositus eas emere sit prohibitus, habent obligatum negotium, in cuius vtilitatem eædem merces versæ sint, decis.187.num.5.

Creditores, *& Legatarij delusi remanerent*, si hæres post aditionem, & minus legitimum inuentarium hæreditatem repudiare potuisset, dec.233. nu.7.

Cre-

Creditores *vigore obligationis cameralis* habent, obligata omnia iura suorum debitorum, decisio. 390. numero 11. & 12.
Creditores *vt vrgere dicantur* requiritur, quod mandatis exequutiuis creditorem præmerent, d.42. §.vtroque.
Creditoris *conditio* non immutatur ex persona hæredum sui debitoris, d.378. n.2.
Creditorum *vrgentia* quatenus expectanda non sit pro dissolutione æris alieni testatoris, sed illius solutio præueniri prudenter possit, d.122. n.10.

Creditum.

Vide etiam in verf. Creditor, Obligatio.
Creditum per solutionem extinguitur, d.387. n.6.
Creditum per deliberationem extinctum amplius non reuiuiscit eo modo, quo erat ante deliberationem factam, decis. 141. num.14.
Creditum probatum per testes non compensatur cum credito iurato, vel obligatione camerali munito, decisio. 245. num. 14.
Creditum compensandum in omni iudicio probari debet per confessionem partis, rem iudicatam, vel instrumentum publicum, d.245. n.15.& 18. & seqq.
Creditum hæredis quatenus remaneat cum hæreditate confusum, dec.96 nu.11.
Creditum notabilis quantitatis nemo præsumitur otiosum retinere, vel paulatim dimiouere voluisse, decisio.401. numero 9.
Creditum turbidum, & illiquidum remanet inexequibile, dec. 169. num.4.
Creditum possessoris si compensandum est cum fructibus perceptis adhuc præstari debet cautio soluendi residuum eius, de quo ille creditor remanebit, d.195.n.7.
Creditum extinctum amplius reuiuiscere non potest, decis. 29. num. 10.
Creditum contra, quod pronunciatum, vel decisum est remanet insubsistens, vel saltem illiquidum, decis. 128. numero 6.
Creditum administratoris condonatum in solidatione sibi facta reuiuiscit, si reuideantur computa, decisio. 312. numero 10.
Creditum ex negatione à debitore facta quoad ipsum remanet exclusum, d 22.n.11.
Creditum dicitur illiquidum, si à mandato pro eo relaxato fuit commissa appellatio suspensiua, d.125. n.8.
Creditum possessoris ex perceptione fructuum remanet illiquidum, & ideo non est aptum impedire immissionem alteri debitam, d.143.n.20.
Creditum per deliberationem extinctum amplius reuiuiscere non potest, d.141.n.8.9 & 10.
Creditum probatum per testes non est compensabile nisi fuerit per sententiam approbatum, d.245. n.10.
Creditum in substantia probatum leuioribus probationibus quoad quantitatem liquidatur, dec.263. num.1. & nu.11. & 12. vbi vide.
Creditum, vel debitum bis excomputari deberi bona fides non patitur, d.344 n.7.
Creditum per dationem in solutum remanet extinctum, & per consequens inefficax ad aliquam operandam hypothecam, dec.345. n.4.
Creditum liquidum, & clarum non retardatur per exceptiones turbidas, & incertas, d.194. n.13. & 18.
de Creditorum pupilli veritate constare debet eorumque quietantiæ reportandæ sunt à tutore, vt illum rectè soluisse dicamus, d.11. nu 15.
Credulitas sola scribentis non sufficit pro inducenda nominatione contractus, d.28. n.6.
Crimen *vide in verf. Delictum.*
Cronica *vide in verf. Historia.*

Culpa.

Vide etiam in verf. Commodum, Damnum, Dolus.
Culpa auctoris nocet etiam successori, & hæredi, decis. 168. num. 17.
ex Culpa propria pœna incurri potest non autem ex aliena, dec. 71 num.13.

Cura.

Cura Ecclesiæ quatenus dicatur remansisse penes dignitatem, vel potius in Vicarium translata, d.81.n.54.
Cura habitualis non dicitur esse penes Abbatem ex eo solum, quod ipse percipit decimas Ecclesiæ Parochialis, decis. 32. num. 14.
Cura de Rectoria translata in Vicariam, an fuerit omnino separata ab Ecclesia Collegiata, vel ab ipsa dependens, verba erectionis, & translationis attenduntur, decis. 400. num. 4.
Cura vera potest esse etiam in Ecclesia Collegiata, decis. 400. num.10.
Cura in Ecclesia collegiata non ad Collegium sed ad alium spectare potest, d.400. n.11.
Cura habitualis in Ecclesijs collegiatis residet penes collegium, actualis verò penes Vicarium, decisio. 400. numero 2. & seqq.

Curator.

Curator in contractu minoris, etiam si non satisdederit rem saluam reddere, adhuc ista satisdatio de iure intelligitur, & contractus substinetur, d 124.n.3.
Curator in locum proximiorum deputari non debet in contractibus minorum, si proximiores adsunt, decis. 306. numero 3.
Curator minoris, quia tenetur vtilia facere, & inutilia prætermittere, non potest deputari ad donandum, decisio. 300. num. 4.
Curatori reuerentia à minore debetur, decisio. 373. numero 8.
Curia Secularis, & Ecclesia se inuicem iuuant ad punitionem reorum, d.203 n.7.
Currus expensa non computatur inter alimenta puellarum, si non probatur illum ad hunc effectum retentum, quamuis puellæ eo vsæ sint, d.169.nu.7.
Cursori dicenti aliquem citasse in altero ex suis domicilijs plenè creditur, dec.21. num. 10

D

Damnum.

Vide etiam in Verf. Caducitas, Fama iactura, Onus, Lucrum, Societas, Mora.

Damnum rei communis non vni tantum socio adscribitur, sed pro rata cuiuslibet repartiendum est, decisio. 103. num.2.
Damnum vbi est modicum quid reficiendum non est ad effectum obtinendi purgationem moræ super caducitate emphyteusis, d.24.n.11.
Damnum ille sentire debet, qui periculo se exposuit, decis. 355. nu.7.
Damnum si cessat, nulla competit actio pro reuocatione actus, dec.309. n.13.
Damnum sequutum intra decennium factæ superædificationis domus eidem superædificationi tribuitur, secus si postea, d 44. nu.15.
Damnum ad recusantem, seù morosum spectat, decis. 255 n.2.
Damnum, & interesse regulari debet secundum quantitatem currentem de tempore debiti, decisio. 168 numero 19.
in Damnum incidere voluisse cum rei sui profusione nemo præsumitur, d.69. nu.15.
in Damno, quod non fuerit pupillus semper sufficit pro validitate actus, d 253. nu. 17.
Damna, & interesse specialiter in casum euictionis promissa, eo magis præstari debent, d.41. n.3.
Damna, & interesse in censu sunt illius fructus, decisio. 214. num. 1.
Dare *Vide in verf. Transferre.*

Data, Datarius.

Datæ error est emendandus iuxta supplicationem signatam à Papa, d.161. n 8.
Datarius est organum Papæ, eiusque decreto obsequioso, & tenerenti animo parendum est, d.379 nu.2.
Datarius habet liberas facultates circa literas Apostolicas, illis addendi, minuendi, corrigendi, vel alia quæcumque faciendi, etiam lite pendente, d.379. n.8.

Datio in solutum.

Vide etiam in verf. Assignatio Transferre.
Datio in solutum resoluitur si quis de bonis in solutum receptis disposuit tamquam suis liberis, d.180. n.3.
Datio in solutum præsumitur vbi nulla adest spes luitionis, dec. 256 num.15.
Datio in solutum præsumitur simulata, dum possessor in possessione permansit, d.84 n.28.
Datio in solutum resultat ex assignatione bonorum per debitorem creditori facta, d.250 n.10.
Datio in solutum facta inter matrem, & filios quando, & ex quibus præsumatur collusiua, & ad fraudandum creditores, dec. 397.n.11. vide sup.n.antec. & seqq.
Datio in solutum stante collusione corruit in totum, nec dominium per eam acquiritur, d.397.nu.12.

Datio in solutum vt ratione excessus vitietur, excessus probari debet de tempore assignationis, nè alioquin pro parte non excedente substineatur, d.397. num.2.
Datio in solutum si ratione crediti detegitur excessiua, non substinetur, sed semper rescinditur, decisio. 397. numero 3.
Datio in solutum excessiua semper vitiatur, nec substinatur in parte debita, dec.397. n.1.
Datio in solutum extinguit creditum, dec.345. nu.4.

Debitor.

Vide etiam in vers. Creditor, Debitum, Obligatio.

Debitor pecuniæ, quæ deponi debuisset ad effectum inuestiendi, si illam non deposuit, non benè soluit, nec remanet liberatus, dec.52. nu.8.
Debitor cessus in dotem si cessioni consensit, fructus dotales soluere tenetur, dec.350. nu.5.
Debitor, & creditor sui ipsius nemo esse potest, siue in actione personali, siue in hypothecaria, decisio. 331. numero 7. & 8.
Debitor cambij si promisit consignare spaccia, & literas in manu creditoris, certè voluit quod mercator effectiuè cambiaret, dec.71. nu 4.
Debitor non potest compelli ad solutionem debiti cuius dies non adhuc venit, d.1. n.7.
Debitor non præsumitur soluere voluisse contra formam sibi præscriptam, dec.401.n.12. & n. seq.
Debitor ab alio, quam vero creditori conuentus molestias, & litem vero creditori denunciare tenetur, decisio. 45. numero 15.
Debitor suscipiens in se onus cambiandi, si non cambiauit, aut cambiare procurauit tenetur ad damna, & interesse, decis. 71.num. 1.
Debitor soluens alteri quam vero creditori non liberatur nisi facta honesta oppositione, causaque veri creditoris defensa, d.45.n.14.& n.seq.
Debitor speciei tenetur reddere rationem de residuo, si reliqua pars per iudicem illi fuerit ablata, decis. 367. numero 3.
Debitor si verè soluisset, vel liberationis instrumentum, vel subscriptionem creditoris voluisset, decisio. 214. numero 33.
Debitor certus à solutione non excusatur, decisio. 326. numero 8.
Debitor in diem conueniri non potest antequam cesserit dies, dec.326. nu.9.
Debitor licet in præiudicium creditorum non possit suum patrimonium diminuere, potest tamen non acquirere, dec 239. nu.15.& 19.
Debitor ante electionem à creditore faciendam, non potest soluere, nec dicitur esse in mora, dec.215. n.5.
Debitor si creditori succedit, vel è contra, actiones confunduntur, d.331. nu.2.& vid. n.seqq.
Debitor dotis alternatiuè à creditore acceptandæ ante acceptationem non dicitur fuisse in mora, decisio. 77. numero 2.
Debitor, quod susceperit in se onus inuestimenti probatur si diu vsuras persoluit, d.168.n.8. & 9.
Debitor, qui se repræsentare obligauit, non satisfacto creditore, eo instante ad carceres redire tenetur, decis. 118. numero 1.
Debitor in præiudicium suorum creditorum non potest proprium patrimonium diminuere, d.239.n.18.
Debitor, cui fuit concessa dilatio ad soluendum, non potest dici esse morosus, dec.326. n.2.
Debitor cambij si voluit soluere fructus tempore, quo non erat in mora restituendi, eo magis illos soluere voluisse censetur post commissam moram, dec.119.n.7.
Debitor census non est conueniens, quod simul soluat fructus, & careat commodo suorum pignorum, decis. 250. numero 9.
Debitor cambij ad triennium contracti, si promisit soluere prouisionem mercatoris donec cambia durauerint, signum est quod cambium non fuit ad d. tempus restrictum, decisio. 119. num.4.
Debitoris confessio non potest præiudicare iuri creditorum, illis ex antecedenti obligatione quæsito, decisio. 291. numero 10.
Debitoris declaratio facta metu excommunicationis quatenus attendatur, dec.129. num.11.
Debitores plerumque inuiti, ac vix vnquam voluntariè soluere consueuere, dec.214. n.29.
Debitores soluentes dicuntur solliciti deliberatione, & vbi eam omittunt, solutio facile præsumitur simulata, dec.214. num. 32.

Debitum.

Vide etiam in vers. Obligatio, Creditum, Onus, Extinctio, Debitor.

Debitum liquidum administratoris potest cum illius credito compensari, & is qui videtur debitor creditor esse potest, dec.312. num 2.
Debitum litigiosum donec lis fuerit terminata non dicitur debitum, d.326. n.2. & 7.
Debitum quoad successores non ideo dicitur necessarium, quia tale cum antecessoribus declaratum, eosque ad illud teneri decisum fuit, dec.199.num.4.
Debitum potest quidem esse legitimè contractum, & Vniuersitatem solùm ad illud teneri non ex natura actus, sed ex vi consensus, ac mandati præstiti, d.199. nu.5.
Debitum voluntarium dicitur id, quod lege, vel Principe non imperantibus, facto nostro constringimur, quamuis meliorationem, & vtilitatem concernat, decis. 58. num. 4. & num. 6.
Debitum ab initio voluntarium, & ex post facto necessarium vigore transactionis, aut rei iudicatæ, obligat Vniuersitatem de eo tempore existentem, non autem futuram, dec 199.nu.7. & num.seq.
Debitum siue à iure, siue ab homine sub conditione procedat, nonnisi ea purificata debetur, d.190. n.11.
Debitum non verum non præsumuntur extinxisse mulieres, vel viri nobiles, dec 11.num 12.
Debitum factum pro emendis domibus, & amplianda Ecclesia dicitur voluntarium non necessarium, decisio. 199. num. 3.
Debitum, vt dicatur solutum de pecunijs, pota ex venditione retractis; Attenditur modicitas temporis paucorum dierum, dec. 289. num.20.
Debitum litigiosum, vel incertum non dicitur debitum, secus autem si ad illud soluendum sola dilatio sit concessa, quia adhuc verum debitum est, dec.123. nu.10. & 11.
Debitum hæreditarium dicitur census in diuisione appositus ad adequandas partes, dec.124. nu.18.
Debitum si est sub vsuris idem esse reputatur ac si creditores vrgerent, dec.253.nu.18.
Debiti realitas cuius instrumentum non probatur, potest etiam aliunde verificari, & ex quibus, decis. 187. num. 8. 9. & seq.
Debiti necessarij, & voluntarij distinctio affertur ad obligandos singulos Vniuersitatis nouiter admissos ad illius æs alienum soluendum, dec. 58. num 3.
Debita pupillorum, vt potuerint à Tutore persolui, de eorum veritate constare debet, & quod fuerint reportatæ quietantiæ, dec.213. nu.10.
Debita testatoris ex illius bonis soluta præsumuntur, dum solutiones apparent factæ hæreditario nomine, & tempore quo filij erant pupilli, dec.222. n.7.
Debita testatoris non fuisse soluta ex bonis illius probare debet, qui hoc allegat, non autem reus, & possessor habens præsumptionem pro se, dec 222. num. 18.
Decanus Sac. Rotæ ab ea parte, in qua est vbi causa videtur ab omnibus, illa dicitur maior pars etiam si partes sint pares, dec.81. num.20.
Decendium datum ad appellandum currit à die sententiæ, non tamen illius habitæ notitiæ vbi prima citatio fuit personalis, d.222. n.20.
Deceptus ne quis remaneat excludi debet collatio primogenituræ, d.317.nu.26.

Decima.

Vide etiam in vers. Ius, Primitiæ.

Decima in instrumentis Arrendatariorum conuenta ab ijsdem soluenda, intelligitur si, & quatenus debeatur, decis. 2. num. 17.
Decima non potest dici indebita ex fructibus non contentis in laudo super eis emanato, si illo tempore dd. fructus non seminabantur, dec.323. n.8.
Decimæ debentur ex oleribus, d.323. per tot.
Decimæ debentur ex croco quamuis per antea in bonis decimalibus non seminato, & à principio vsque ad finem, decis. 323. num. 5.
Decimæ prædiales, vel sacramentales quomodo diuersimodè transeant in Ecclesiam dismembratam, decis. 7. numero 19.
Decimæ debentur super omnibus fructibus, non obstante laudo certas species exprimente, etiam cum dictione taxatiuè dumtaxat, & quando, dec. 323. num. 3. & seqq. ac per totam.
Decimæ Ecclesiæ Parochialis diuerso iure percipi possunt ab alio, quam iure Parochi, dec. 32. nu.14.

De-

Decimæ de iure spectant ad Parochum, d.400. n.22.
Decimas frandare prohibitum ex Testamento Veteri, nouum seminando semen, loco seminis antiqui, ex quo illa solue batur, d.323. n.7.
Decimas in derogatione priuilegiorum non fuisse comprehensas ab obseruantia, qua illæ numquam fuerint, exactæ declarant, dec.258 nu.6.
Decimandi iuris assistentiam, vel potiue resistentiam quatenus habeant Capitulum, Episcopus, vel Archiepiscopus, dec. 2. nu.26. & seqq.
Decimandi quasi possessio acquisita in vno corpore non infert ad possessionem alterius, dec.2.nu.12.
Decimandi ius non mutatur mutatione fructuum subrogatorum loco antiquorum, d.323. n.4. & n.9.

Decisio.

Vide etiam in vers. Decretum, Rota, Sententia, Votum.

Decisio, quod non comprehendit, non potest dici attentatum, dec.348. n.6. & seqq.
Decisio, quæ loquitur solum incidenter pro opinione Rotæ non attenditur, sed tantum illa, quæ resolutiuè procedit, dec.66. num.16.
Decisio causæ non pendet à calculo, sed à pactis in instrumento conuentis, dec.324. n.10.
Decis. *Bichij* 600. non fuit resolutio Rotæ, sed discussus, & digressus eiusdem Auditoris, dec.268. nu.9.
Decisionibus totalibus semper Rota deferre consueuit, dec.196 num. 3.
Decisionibus Sac.Rotæ eadem Rota semper deferre consueuit, dec.204. n.7.
in Decisionibus Doctorum auctoritates allegatæ intelligendæ sunt iuxta distinctionem in eisdem decisionibus factam, dec. 126. num. 9.
Decisiones Rotæ Romanæ plurimæ afferuntur in appendice voluminum aliorum auctorum, d.323.n.11.
Decisiones interpretantur iuxta ea, quæ in ipsis declarata sunt, dec.348. num.5.
Decisiones Rotæ in antecedenti disputatione factæ in nouo articulo supponendæ sunt, d.160. n.6.
Decisiones firmantes articulum fideicommissi non concludunt identitatem bonorum, quæ illis prætenduntur subiecta, decis. 224. num.8.
Decisiones reuocatæ non præiudicant, si in eis præcedentes conclusiones in alijs decisionibus firmatæ reuocatæ non sunt, dec. 119. num.13.
Decisiones declarant sententiam, d.348. n.1.

Declaratio.

Dare *Vide in vers. Assertio, Confessio.*

Declaratio propriæ voluntatis fieri non potest ab alio, dec. 28. num. 12.
Declaratio donatarij probat donationem non habuisse effectum decis.27.nu.11.
Declaratio socij, quod ædificium ab eo fabricatum in solo communi, eidem solo cedere debeat, & attendenda est, decis. 27. num. 20.
Declarare satis dicitur se vti velle statuto, qui simpliciter contrahit, nihil contra illius formam agendo, decis. 392. numero 24.
Declaratio vsurarum, quæ in vita fieri poterat, fieri etiam potest in vltima voluntate, d.168. nu.6. & 7.
Declaratio creditoris, quod conueniebat debitorem non animo consequendi suum creditum, sed quia cum illo non benè se habebat, quid operetur, d.169. n.3.
Declaratio facta inter partes eadem die qua fuit celebratum instrumentum ita inest actui declarato, vt nihil noui disponat, d.47. nu.6.
Declaratio non requiritur in claris, d.50 nu.4.
Declaratio facta in secundo instrumento reputari debet ac si facta fuisset in primo, & ea, quæ in secundo stabilita sunt habentur, ac si in primo fuissent apposita, d.218.n.3.
Declaratio voluntatis defuncti fit à verbis antecedentibus, & sequentibus, d.372. n.14
Declaratio hæredis alterius arbitrio commissa an ipsa sola vitietur, vel etiam institutio personæ declarate debentis, decis.368. num. 12.
Declarationi hæredis super executione piæ dispositionis defuncti omnino standum est, si illi stari iussit testator, d.157.n.5. & sup. n.4.& seqq.
Declarationis factæ à tutore veritas resultat, si in ea sese subscripsit consanguineus, ac etiam frater pupillorum, qui erat ætate maior, dec.47. n.10.
Declarationis factæ post instrumentum veritas ex quibus resultet, d.47.n.6. & seqq.
Declaratione testatoris super constitutione fideicommissi nulla maior potest afferri probatio, d.56. n.5.
pro Declaratione voluntatis sufficit, quod casus euenire potuerit, licet non euenerit, dec. 276.num.25.
Declarationem, quam facere non potuissent auctores si viuerent, multo minus facere potuerunt hæredes, decisio. 317. numero 15.

Decoctio.

Decoctio venit concludenter probanda, decisio. 171. numero 18.
Decoctio probari debet plenè, & concludenter, & quidem de tempore præciso contractus, dec.18. n.10.
Decoctio vt releuet filium fideiubentem pro patre probari debet de tempore obligationis, dec.87. n.9.
Decoctio, vbi est fundamentum intentionis, probari debet plenè, & concludentèr, d.229 n.8.
Decoctio quotiescumque plenè, & concludenter probanda est, verificari debet, vel per cessionem bonorum, vel per Iudicis sententiam, d 229. n.9.& 10.
Decoctionis in limine facta venditio non valet, decis. 340. num. 4.
Decoctionis in limine creditor non prohibetur à suo debitore recipere id, quod post decoctionem secutam adhuc consequi debuisset, dec.340 n.6.
Decoctionem non probat Breue Pontificis, si deinde emanauit sententia decoctioni contraria, d.229.n.7.
Decoctionem si per tres annos præcedit venditio, omni caret suspicione fraudis, & simulationis, atque ideo valet, & substinetur, d.340. n.5.

Decoctus.

Decoctus non dicitur, qui vsque ad obitum sua bona possedit, quæ nec vniuersaliter fuerint creditoribus assignata, decis. 87. num. 10.
Decocti confessio approbata à deputatis creditorum attenditur, & habetur ac si fuisset facta à deputatis ipsis, decis. 82. numero 32.
Decocti confessio plurimum adminicnlata, diuque obseruata attenditur, & plenè probat, d.82. n.33.
pro Decore maiori si quid factum est in præiudicium redundare non debet, d.104. nu.10.

Decretum.

Vide etiam in Vers. Decisio, Iudex, Mandatum, Sententia, Rescriptum.

Decretum attentatum, & reuocatum habetur ac si non emanasset, decis. 236. n.8.
Decretum *sine præiudicio iurium partium*, fit à Iudicibus pro faciliori expeditione causæ, d.162. n.6.
Decretum Iudicis interuentum in alienatione bonorum pupilli præsefert non existentiam aliorum bonorum illius, dec.253. num. 15.
Decretum irritans donec discutiatur, an intret non debet interim possessori denegari manutentio, d.266 n.9.
Decretum Iudicis semper præsumitur interpositum cum causæ cognitione, cunctaque ad validitatem necessaria interuenisse, dec.11. n.1. & n.seq.
Decretum iudicis præsumitur interpositum cum cognitione causæ etiam à statuto simpliciter requisitæ, secus si illa in scriptis redigenda foret, d.35. nu.4.
Decretum de deliberando, eademque deliberatio diuersa sunt inter se, & diuersum finem pariunt, d.12. n.9.
Decretum de deliberando fieri non prohibetur ante affixionem edictorum, licet ipsa deliberatio sit prohibita, decisio. 12. num. 9.
Decretum de deliberando non transfert dominium rei in deliberatarium, d.12.nu.7.
Decretum iudicis corruens in parte, ratione indiuiduitatis deficit in totum, d.11. n.7.
Decretum circumscriptum non attenditur, decisio. 317. numero 33.
Decretum Iudicis, à quo postea repositum est, & Iudex reponere potuit, in aliquo non præiudicat, decisio. 171. numero 8.
Decretum vltimum emanatum in executionem primi non indiget nouo termino, si ille fuerit in primo assignatus, decis. 12. num. 13.
Decretum Iudicis est indiuiduum, d.206. n.13.
Decretum Iudicis pronunciatum ex causa partim vera, & partim falsa corruit in totum, d 206. nu. 14.
Decretum Iudicis factum iuxta formam consuetudinis, eandem consuetudinem non probat, dec.246. num.6. & num. seq.
Decretum deliberationis factum nisi infra quinque dies non causat nullitatem si postea mensis lapsus sit, decisio. 12. num. 11.
Decretum primum non circumducitur per secundum, si secundum

dum sit correlatiuum ad primum, & continet solum processum ad vlteriora, dec. 12. n. 13.

Decretum irritans tollit paritatem tituli, & inficit possessionem, d. 78. n. 8. & num. seq.

Decretum irritans inficit quamcumque obseruantiam contrariam, dec. 32. n. 18.

Decretum irritans, & clausula *sublata* tollunt quamcumque obseruantiam contrariam, d. 192. nu. 10.

Defectus, Deficere.

Defectus consensus in resignatione beneficij potest allegari etiã literis expeditis, dec. 106. nu. 1.

Defectus ætatis, & defectus in ordine in beneficialibus sunt diuersa, dec. 335. n. 11.

Deficientia aliquarum rerum supponit, quod vna, vel altera deficiente, cæteræ dicantur existere, decisio. 194. numero 35.

Delegata, Delegatus.

Vide etiam in verf. Iudex, Nuntius, Legatus, Vicelegatus.

Delegata iurisdictio non extenditur ad personas in rescripto non nominatas, d. 400. n. 36.

Delegati à sua legatione discessus, quatenus morti naturali æquipararetur ad effectum, vt essent facultates ab eo concessæ, dec. 249. num. 17.

Deliberans, Deliberatarius.

Vide etiam in verf. Deliberatio, Ius.

Deliberatarius fatetur nullitatem, vel in effectuationem suæ deliberationis, si iure pignoris se possidere declarauit, decis. 256. num 9.

Deliberatarius nulla existente deliberatione non facit fructus suos, & si est etiam creditor in sortem illos imputare tenetur, dec 256 n. 6.

Deliberatarij diuturna possessio facit deliberationem dici fuisse effectum sortitam, d. 358. n 7.

Deliberatio.

Vide etiam in verf. Subhastatio, Ius.

Deliberatio ex publico illius instrumento probatur, decis. 300. num. 6.

Deliberatio probatur, si deliberatarius vendat rem deliberatam cum expressione ad ipsum vigore deliberationi spectare, dec. 300. nu. 7.

Deliberatio dicitur effectum sortita, si apparet deliberatarium diu possedisse rem deliberatam, d. 300. nu. 8.

Deliberatio editionis hæreditatis est declaratio animi, quæ non cadit in ignorante, d. 93. num. 11.

Deliberatio licet fieri non possit ante affixionem ædictorum eiusque terminum elapsum non ideo prohibetur decretum de deliberando, d. 12. n. 9.

Deliberatio omnem tollit hypothecam, & pignus, si eius pretium sit oblatum, decis. 231. num. 14.

Deliberatio si suum sortita fuisset effectum, possessor non solum ius, sed etiam dominium in bonis deliberatis habere dixisset, decis. 256. num. 10.

Deliberatio facta post terminum vnius mensis in Vrbe de stylo AC. semper est valida, d. 12. n. 12.

Deliberatio probatur ex venditione à deliberatario facta, cum expressione, quod bona ad ipsum vigore deliberationis deuenerant, dec. 35?. n. 6.

Deliberatio transfert dominium in deliberatarium, decis. 12. num. 9.

Deliberatio facta citato procuratore à fratre debitoris constituto sustinetur si debitor antecedenter fuerat personaliter citatus, d. 12 n. 1.

Deliberatio nulla non transfert dominium rei deliberatæ, decis. 256. num. 5.

Deliberationis nullitas probari debet ex iisdem actis, non autem ex postea deductis, d. 231 n. 1.

Deliberationem approbat, qui agit ad pretium rei subhastatæ, dec. 231. n. 15.

in Deliberatione si quis fuit citatus, & nihil deduxit, non potest postea illam annullare, dec. 231. num. 3.

Deliberationem ad sustinendam sufficit, quod integer mensis interueniat, etiam si minor terminus assignetur, decisio. 12. numero 12.

Deliberationis decretum factum nisi infra quinque dies non dicitur nullum si postea mensis lapsus sit, decisio. 12. numero 11.

Deliberatione etiam reuocata, & coacto deliberatario pretium refundi, non ideo creditum reuiuiscit eo modo, quo prius erat, dec. 141. n. 14.

Delictum.

Vide etiam in verf. Contumax.

Delictum post annum, quo fuerit lata sententia contumacialis, efficitur adeò notorium vt contra illum delinquens non audiatur nisi ex rescripto Principis, d. 313. num. 11.

Delictum est concludenter probandum, decisio. 194. numero 37.

Delictum ad excludendum omnis interpretatio sumenda est, dec. 194. num. 33.

Delictum habet præsumptionem contra se, & ideò plenè, & concludenter probari debet, dec. 3. nu. 1.

Delicti pro exclusione possibilis omnis interpretatio capienda est, d. 3. n. 15.

Demonstratio vitiosa ad legati præstationem apposita, illud non vitiat, dec. 368. num. 14.

Denunciatio.

Vide etiam in verf. Intimatio.

Denunciatio molestiarum non est necessaria nullę competebant defensiones, dec. 231. n. 5.

Denunciatio molestiarum quatenus fieri debeat in principio causæ, non autem post effectum deterius ius partis per contrariem sententiam reportatam, d. 68 n. 5.

Depositio testis facta super interrogatorijs magis attenditur, quam super articulis, dec. 263. num. 4.

Depositarius.

Vide etiam in verf. Depositum.

Depositarius non tenetur actione furti, etiam si rem depositatam penes alios dimiserit, & quando, decisio. 132. numero 5.

Depositarius tenetur ad interesse, si data occasione inuestiendi, inuestimentum su... ...a factum non sit, decisio. 401. numero 4.

Depositarius soluens non adimpleta forma depositi, non liberatur, d 401. n. 13.

Depositarium pignorasse rem penès ipsum depositatam non probatur ex testibus singularibus, & alias, etiam exceptiones habentibus, d. 132. num. 4.

Depositum.

Vide etiam in verf. Depositarius.

Depositum inseruit emptori pro securitate, & indemnitate, dec. 64. num. 14.

Depositum remanet nullum, nisi præcesserit citatio ad recipiendum vna cum Iudicis decreto, & mora creditoris recipere negligentis, dec. 72. nu. 3. & n. 8.

Depositum non habet vim solutionis, nisi creditor habeat facultatem illud exigendi, & in sui commodum conuertendi, decis 72. num 4.

Depositum factum coram iudice incompetenti, & post rescriptum Signaturæ dicitur nullum, & attentatum, & ideo attendendum non est, decis. 72. n. 1.

Depositum debet esse liberum, & conditionale non suffragatur, dec. 72. num. 4.

Depositum dotis Monialium fieri non potest penès personas coniunctas dotantis, & dotatæ, dec. 124. n. 15.

Depositum dotis Monialium fieri debet penès publicos depositarios, & in subsidium penès depositarium à Iudice deputatum, decis 124 num. 16.

Depositum conuentionale census adhuc requirit distictam, Iudicis decretum, & oblationem partis, decisio. 72. numero 9.

Depositum licèt conuentionale, intelligitur secundum formam legis, à qua regulam accipere debet, decisio. 72. numero 10.

Depositi iudicialis, & extraiudicialis requisita qualia sint, dec. 124. num. 17.

Deprædatio non probatur ex testibus ad perpetuam rei memoriam examinatis, dec 355. nu 5.

Deputatio, Deputatus.

Vide etiam in verf. Minister, Officialis, Vniuersitas.

Deputatio nouæ personæ importat reuocationem primæ, dec. 249. num. 15.

Deputati creditorum decocti si illius approbent confessionem, perindè est ac si eadem ab ipsis à principio emanasset, decis. 82. num. 32.

Derogatio.

Derogatio priuilegiorum Societatis Iesu restricta ad aliquam Regionem, extendi non potest ad alias ab illa diuersas, dec. 258. num. 1.

Derogatio iurispatronatus non sufficit, nisi simul exprimatur, quod ei derogari non poterat, quodque illud debebatur certo generi personarum, tota d. 159.

Derogatio præsumitur ex antiquitate, & obseruantia in contrarium, d. 174 nu 5.

Derogatio Apostolica fideicommissi ex obseruantia præsumitur subsequuta, d. 251. nu. 14. & 17.

Derogatio Apostolica fideicommissi ex pluribus circumstantijs deducitur, & quibus, decisio. 251. num. 14.

Derogationem statuti quatenus potius verba superioris importent,

tent, aut suppleant solum defectum solemnitatum, dec.87. num. 3.

Derogationes priuilegiorum recipiunt strictam interpretationem, nec patiuntur extensionem, d.258. n.2.

Derogatum tantum censetur, quantum de necessitate infertur, dec.286. num. 3.

Descriptio.

Vide etiam in Vers. Inuentarium.

Descriptio facta à primo Donatario, vel hærede facit cessare omnem præsumptionem doli, & supplet defectum Inuentarij, dec.16. n.4.

Descriptionem simplicem omittere non potest tutor, quamuis inuentarium conficere non teneatur, d.111. nu.11.

Descendentes, Descendentia.

Vide etiam in vers. Filij, Linea.

Descendentes in solo casu delicti fuisse vocatos dicendum non est, si post illos naturales, & extranei, etiam in casum obitus vocati sunt, d.278. nu.6.& 7.

Descendentes omnes dicuntur grauati in fideicommisso perpetuo, & successiuo, d 56.nu.6.

Descendentes omnes dicuntur vocati, ac etiam reciprocè substituti, si vltimus ex illis hæreditatem tenetur restituere Ecclesiæ, dec.222. num...

Descendentium appellatione veniunt omnes in infinitum, dec. 243. num. 7.

Descendentia alicuius tota in conditione posita, vel prædilecta, non vnus tantùm, sed omnes dicuntur vocati, decisio. 284. num. 20.

Destructio. *Vide in vers. Correctio.*

Determinatio vna plures respiciens determinabilia, æqualiter determinari debet, dec.98. n.14.

Deterioratio. *Vide in vers. Damnum.*

Detractiones.

Detractiones prætendere non potest qui non habet causam ab hærede grauato, d.101. nu.10.

Detractiones fuisse consumptas, quis teneatur probare, decis. 390. num. 14.

Detractiones non allegantur ab herede in certis rebus specialiter instituto, dec.338.num. 6. & seq.

Detractiones fieri nequeunt ex fideicommisso particulari, nisi in subsidium, & non extantibus bonis generali fideicommisso suppositis, dec.332.n.28.

Detractiones fieri non possunt super bonis expresè alienari prohibitis, dec.332. n.29.

Detractiones ab hærede grauato ante alienationes fuisse consumptas, à fideicommissario probari debet, decisio. 117. numero 4.

Detractiones non fuisse consumptas dicuntur agnouisse executores, assignando bona fideicommissi creditoribus grauati, dec.117. nu.5.

Detractiones, quæ fuissent aptæ impedire fideicommissario immissionem, ipsum quoque repellunt venientem contra transactionem factam occasione earundem detractionum, decis. 116. num.4.

Detractiones fideicommissi præsumuntur factæ in bonis liberis, non autem restitutioni subiectis, dec.270. n.10.

Detractiones fideicommissi non possunt allegari à tertio, & quando, d.270.n.3. & seqq.

Detractiones faciendi ius, quod competebat grauato, illius donatario, eiusque creditoribus competit, decisio. 390. num. 11.

Detractiones præsumuntur consumptæ stantibus alienationibus, & non confectione inuentarij, dec. 283. num. 10. & sequ.

Detractiones qui allegat per alienationes fuisse consumptas, probare tenetur illas de bonis fideicommissarijs fuisse factas, dec.251. nu 7

Detractiones præsumuntur consumptæ, vbi cum omissione inuentarij concurrunt alienationes, d.16 nu.3.

Detractiones non possunt allegari à non habentibus causam ab hæredibus vniuersalibus, dec.338.num.7.

Detractiones præsumuntur consumptæ, vbi cum omissione inuentarij concurrunt alienationes factæ, decis. 41. numero 5.

Deuolutio.

Deuolutio beneficij fit per gradus de semestri in semestre, itaut primum spectet ad Abbatem, secundum ad Episcopum, tertium ad Metropolitanum, & quartum ad Papam, dec. 180. num.3.

Deuolutio dicitur clara, vbi constat generationes fuisse finitas, & ideo datur manutentio Domino directo, d.395.nu.19.

Deuolutio intentari potest etiam in iudicio manutentionis stante clausula quam, & quas, & toto negotio principali, dec. 396. nu. 16.

Deuolutio emphyteusis ad tertiam generationem debetur post 150. annos, si nemo de generatione compareat, d.395.nu.5.& d 396. num.1.& 2.

Deuolutio dicitur clara si constat generationes fuisse finitas, & ob id datur manutentio domino directo, dec. 396. numero 2.

Deus.

Deus solus est scrutator cordium, atque ideò ipse etiam animarum, & conscientiæ iudex est, dec.62. nu 22.

Deus solus animarum, & conscientiæ Iudex est, dec.156.num.6. in fine, & num.11.

Dictio.

Vide etiam in vers. Clausula, Copula, & Verba.

Dictio, *ac etiam*, extensionem, & ampliationem importat, dec. 361. num 3.

Dictio, *ac etiam*, superaddita, vel abrasa, totum in parte substantiali dicitur factum, d.361. nu.4.

Dictio, *alia*, denotat omnimodam similitudinem, nec extenditur ad diuersa, dec.126. n.9.

Dictio, *alia*, reddit subsequentia vniformia suis antecedentibus, dec 287.nu.26.

Dictiones, *assertus*, seu *prætensus*, dicuntur dubitatiuæ, & nihil certi ponunt in esse, d.285. n.19.

Dictio, *dette*, importare benè potest relationem substantiæ rei, non autem qualitatis expresæ, d.31. num. 14.

Dictio, *dicti*, est personalis, & ad alias non extenditur, decis. 390. num. 4.

Dictio, *dicti*, personalis esse dicitur, d.297. n.17.

Dictio, *e non altrimente*, inducit modum ad vnguem seruandum, & omnem alium penitus remouet, d.317. n.14.

Dictio, *&*, ampliatiua esse dicitur, d.119 n.5.

Dictio, *&*, aliæque repetitionem importantes, aliquando stant continuatiuè, non repetitiuè, d.381 n.11.

Dictio, *& non mai*, est vniuersalis excludens omnem causam, & omne tempus, dec.324. num.1.

Dictio, *forsan*, denotat dubietatem, & incertitudinem, dec. 324. num. 7.

Dictio, *huiusmodi*, est relatiua præcedentium cum omnibus suis qualitatibus, d.310.nu.3.

Dictio, *infrascripta*, est personalissima, & designat solam personam cui adijcitur, d. 112. nu.9.

Dictio, *inter alia*, refertur ad similia, etiam in qualitate, decis. 329. nu.21.

Dictio, *interim*, denotat tempus intermedium, dec.119. numero 9.

Dictio, *interim*, apposita in instrumento cambij diuersimodè intelligitur, & declaratur, decisio 119 numero 10. & sequ.

Dictio, *interim*, quandoque æquiualet dictionibus, *donec*, & *quamdiu*, d.119. n.11.

Dictio, *ipsi*, personalis esse dicitur, dec.55. num.13.

Dictio, *omnis*, *vide in vers. Conditio, & si omnes.*

Dictio, *ò vero*, quæ latinè exponitur, *siue*, stat declaratiuè, & expositiuè pro *idest*, dec.150. nu.16.

Dictio, *ò vero*, licèt de sui natura importet vulgarem, hoc tamen non procedit stantibus coniecturis in contrarium, quia tunc continet etiam fideicommissariam, d.284.nu.10.

Dictio, *quatenus*, conditionem importat, decisio. 2. numero 19.

Dictio, *quatenus*, importat dubietatem, & nihil determinat, dec.335. num.14

Dictio, *quamuis*, plerumque inducit certitudinem, dec.335. num. 14.

Dictio, *quomodolibet*, operatur, vt sub renunciatione veniant etiam non expressa, d.263.n.10

Dictio, *semper*, apposita in fideicommisso facto *si sine filijs*, non impedit quominus ille expiret per mortem cum filius, dec. 342. num.6.

Dictio, *semper* non restringitur ad vnicum casum, sed omnes casus, & omne tempus comprehendit, dec. 278 numero 4.

Dictio, *sicut*, operatur quidem similitudinem dispositionis, non autem omnimodam relationem importat, decis. 327. num. 2.

Dictio, *sine*, coniuncta cum alia negatiua, affirmatiuam importat, dec.111. num.5.

Dictio, *statim*, à testatore prolata, recipit interpretationem à maiori celeritate, qua fieri potest, d.156. n.3.

Dictio, *statim*, intelligitur ea maiori celeritate, qua fieri potest, d.62.n.14.& 15. cum seqq.

Dictio, *tamen*, quandoque non dispositionem, sed solam limitationem, vel restrictionem importat, decisio. 377. numero 16.

Dictio, *tantum*, restringitur ad personas expresè nominatas,

tas, itaut omnes alias penitùs excludat, decisio. 90. numero 17
Dictio, *tutto ciò*, omnia comprehendit, & nihil penitùs excludit, decis. 317. num. 34.
Dictio, *vbi*, conditionem importat, d. 42. n. 6.
Dictio, *ut*, causam finalem importat, decis. 152. n. 7.
Dictio, *vt supra*, repetit quidem in subsequentibus qualitates expressas, non autem in antecedentibus, decisio. 166. numero 5.
Dictionis, *vt supra*, natura plerumque exprimitur, & declaratur, dec. 67. nu. 3. & 6.
Dictio, *vel*, Italicè, *ò vero*, importat vulgarem, dec. 284. num. 6. & seqq. & n 10. cum seq. vbi vid.
Dictio, *vsque*, stare dicitur inclusiuè, d. 119. nu. 3.

Dictum.

Vide etiam in Vers. Factum.
non Dictum, vel non factum nullam præsumptionem inducit, dec. 305. nu 9. & n. 11.
Dicunt homines sæpè aliud, quàm velit, decisio. 328. numero 11.

Dies, Dieta.

Vide etiam in vers. Iter.
Dies festi, & feriati in honorem Dei æquè intelligitur dies Dominicus, ac plures alij aliorum Sanctorum, decisio. 293. numero 17.
Dies solutionis ante implementum non venit, decisio. 77. num. 4.
Diem antecedentem apponens pro subsequenti præsumitur errasse, d. 278. n. 12. par. 17. rec.
Diei vnius iter communiter viginti milliaria continere solet, d. 285. nu. 4.
Dieta legalis in communiter accidentibus attenditur, constituens in singulos dies viginti millia passuum, non illa vulgaris publicis equis à cursoribus consueta, decis. 285. num. 1. & num. 4.
Difformitas sententiæ non resultat, si vna contineat minorem summam, quàm altera, quia in ea omnes sunt conformes, dec. 240. n. 2.

Dignitas.

Vide etiam in vers. Priuilegium.
Dignitas non tollit restitutionem in integrum, sed industria, d. 59. nu. 7.
Dignitas prima in Ecclesia Collegiata vigore Regulæ Cancellariæ est, reseruata Pontifici, decisio. 165. numero 8 & num. seq.
Dignitati quatenus possideat Vicarius, non sibi, decisio. 8. numero 31.

Digressus.

Digressus ad plures gradus substitutionum omninò requiritur pro vocatione filiorum in conditione positorum, alioquin cæteræ coniecturæ non sufficiunt, d 79 n. 3.
Digressus ad plures gradus substitutionum vbi requiritur, intelligitur de substitutionibus reciprocis, & fideicommissarijs, decis 79. num. 11.
Dilatio modica quatenus non afferat damnum, vel periculum, dec. 5. num. 3.
Dilatio *Vide etiam in vers. Terminus.*

Dilectio, Dilectus.

Vide etiam in vers. Amor, Prædilectio.
Dilectio ad effectum impediendi restitutionem in integrum pro transmittenda hæreditate non adita, à qua persona desumenda sit, d 234. n. 16. & seq.
Dilectio testatoris maior dicitur in suos filios, quàm in transuersales, dec. 310. n. 20.
Dilectionis maioris, & minoris argumentum plerumque, & in multis attenditur, decisio. 276. numero 17. 32. 38. 53. & sequ.
ex Dilectione oritur coniectura, vt ab hæreditate remoueatur onus vsusfructus, d. 140. nu. 5.
Dilectus magis dicitur institutus, quàm substitutus, decis. 93. num. 14.
Dilectus minus non debet esse melioris conditionis magis dilecto, d. 276. nu. 12. 17. 53. & seqq.
Diligentiæ quo magis sunt in numero, & geminatæ, eo magis arguunt dolum, & fraudem, d. 306. n 17.
Dimidiæ portiones, attenta dispositione Conc. Trid. omnes sunt residentiales, d. 161. n. 13.
Diminutio fructuum beneficij probari debet plenè, & concludenter, maximè in præiudicium tertij, decis. 374. numero 2.
Dimissoriæ. *Vide Litteræ dimissoriales.*
Directè quod fieri prohibetur, non debet indirectè permitti, dec. 301. n. 4.

Discretiua.

Discretiua loquutio, vel prouisio facta potiùs in vno casu, vel re, quàm altero ex illis voluntatem contrariam demonstrat, dec. 393. nu. 11. & 12.
Discretiua loquutio tunc operatur, quando verba vtriusque dispositionis sunt clara, secus autem si fuerint dubia, dec. 284. num 27.
Discretiuæ loquutionis potissimum argumentum est, quod vbi quis aliquid voluit expressit, vbi noluit consultò omisit, dec. 67. nu. 16.
Discretiuæ loquutionis argumentum quatenus procedat, dec. 274. num. 24.
Discussio, & deficientia bonorum probatur ex citatione, & præfixione termini ad indicandum bona facta illi, qui dicit alia bona extare, d. 376. n. 4.

Disdicta.

Disdicta census à principio nulliter facta non potest ratificari à debitore in præiudicium creditoris, decisio. 72. numero 7.
Disdicta census, & Iudicis decretum semper sunt necessaria, quamuis pecuniæ inuestiri debuissent, vel in alios vsus conuerti, d. 72. nu. 8.

Dismembratio.

Dismembratio Ecclesiæ facta cum clausula, *sine præiudicio iurium Matrici competentium*, præseruat ius decimandi, dec. 7. num. 10.
in Dismembratione Ecclesiæ totum id, quod non est exceptum in Ecclesiam dismembratam transfertur, decis. 7. numero 14.

Dispensatio.

Vide etiam in vers. Licentia.
Dispensatio illegitimitatis potest esse restricta ad vnum tantum beneficium, d. 73. n. 7.
Dispensatio illegitimitatis non dicitur obtenta per solum mandatum de dispensando, nisi etiam illud exequutioni demandatum fit, decis. 73. num. 3.
Dispensatio Sacerdotij si fuerit obtenta, inde sequitur illam fuisse necessariam, d. 173. nu. 7.
Dispensatio Apostolica super contractu matrimonij non præiudicat creditori, qui medio tempore contraxit, etiamsi instrumentum dotis antecedenter factum sit, decis. 91. numero 9.
Dispensationem illegitimitatis non probat assecutio beneficij, nisi doceatur Ordinarium habuisse notitiam eiusdem illegitimitatis, d. 93 nu. 6.
Dispensationes voti castitatis, & huiusmodi conceduntur in matrimonijs Principum, alijs verò coniugibus denegantur, dec. 360. num. 2.
in Dispensationibus etiam respectu tertij non attenduntur præiudicia secundaria, & consequutiua, decisio. 360. numero 25.
Dispensatus ab illegitimitate, an quis dicatur si post mandatum de dispensando fuerit promotus ad sacros ordines, & beneficium obtinuit, dec. 73. nu. 4.

Disponens, Dispositio.

Vide etiam in vers. Constitutio, Lex, Statutum, Testamentum, Textus.
Disponens de bonis tamquam suis liberis arguit illa in solutum recepisse, d. 280. n. 3.
Dispositio tamquam de re libera facta primo donatario, maximè inseruit pro declaratione, ipsum non fuisse grauatum, d. 79 nu. 25.
Dispositio reuocata ne reuiuiscat, non attenditur, quod casus non euenerit, sed solum, quod euenire potuerit, decis. 100. num. 6. & dec. 222. n. .. & seqq.
Dispositio à iure communi exorbitans, & continens priuilegium laicorum, ac præiudicium Ecclesiæ est strictè interpretanda, & non recipit extensiones, d. 34. nu. 6.
Dispositio subsequens etiamsi sit inualida, non potest actum præcedentem perfectum irritare, decisio. 368. numero 13.
Dispositio in continenti destrui non debet, decisio. 265. numero 6.
Dispositio vna, & eadem non debet diuerso iure censeri, decis. 276. num. 16.
Dispositio generalis comprehendit solùm bona disponentis, non autem fideicommisso subiecta, decisio. 276. numero 61.
Dispositio principalis non immutatur per clausulas, & obligationes in eis appositas, dec. 251. n. 10. & seqq.
Dispositio legalis citiùs, quàm hominis operatur, decis. 331. num. 15.
Dispositio noua esse dicitur, quæ facta est per verba, *dedit, & in emphyteusim concessit*, dec. 90. n. 12.

Di-

Dispositionem quid comprehendat ex actu subsequenti dignoscitur, d.79. nu.24.

Dispositiones plures licèt simul factæ, si tamen eodem tempore concurrere non possunt iudicantur tamquam diuersæ, d.381. n.17. & d.274. n.20 eod.

Dissipare, vel Distrahere.

Vide etiam in vers. Alienare.

Distributiones.

Vide etiam in vers. Beneficiatus, Canonicus.

Distributiones quotidianæ debentur Canonicis non residentibus ex causa Belli, d.261. nu.1.

Distributiones quotidianæ non debentur Canonico absenti propter bellum, si alibi beneficium obtinuit, & resedit, quamuis illius fructus consequi non potuerit, dec.261. nu.13.

Distributiones quotidianæ debentur inseruientibus tamquam pretium laboris, neque attenditur titulus beneficij, dec 364. num. 12.

Distributiones quotidianas vt consequatur beneficiatus, sufficit, quod doceat se fuisse receptum, & admissum, ac inseruisse Ecclesiæ, d.364. nu.13. & 15.

Distributiones quotidianæ, nonnisi in subsidium veniunt in obligatione, d.325. n.1.

Distributiones quotidianæ stipendijs militaribus æquiparantur, d.325. nu 4. & 5.

Distributiones quotidianæ radicantur in beneficio, itavt eo cessante, & ipsæ etiam cessare debeant, decisio. 376. numero 8.

Distributiones quotidianæ indistinctè debentur omnibus beneficiatis, siue antiquis, siue modernis, & quando, decis.364. num. 9.

Distributiones quotidianas beneficiatus non consequitur, si beneficium ob deficientiam dotis fuit suppressum, decis. 376. numero 8.

Distributiones quotidianæ post suppressionem beneficij non amplius beneficiato debentur, decisio. 197. numero 2. & seqq.

Distributiones quotidianæ non debentur Canonico supranumerario, d.104. num.7.

Distributiones quotidianæ dantur interessentibus Diuinis Officijs, d.174. nu.2. & dec.364. n.16. eod.

Distributiones quotidianæ indistinctè debentur tàm dignitatibus, quàm Canonicis, d.104. nu. 11.

in Distributionibus quotidianis plurimum attenditur obseruantia, dec.364. n.16.

Distributionum in materia plurimum attenditur consuetudo, dec.174. num. 11.

Diuersitas, Diuersum.

Vide etiam in vers. Separatum.

Diuersitas canonis non excludit identitatem bonorum Ecclesiæ, si ille fuerit auctus in vtilitatem eiusdem Ecclesiæ, decis. 35. num.20.

Diuersitas Orationum resultat ex diuersitate verborum principalium, quibus vnaquæque regitur, dec.216. numero 5. & seqq.

Diuersitate posita terminorum, impossibile est, quod admittatur paritas illationis, dec.274. n.16.

ex Diuersitate personarum, eadem res diuerso iure censetur, dec.305. nu.22.

Diuersę dicuntur dispositiones, vbi diuersæ sunt personę, quàmuis omnes in eadem oratione contineantur, & copulatæ sint per dictionem, &, d.216. nu.8.

Diuersæ dicuntur dispositiones, quæ simul, & eodem tempore concurrere non possunt, dec. 274. nu.20.

Diuerso iure censeri non debet vna, & eadem dispositio, d.276. num. 16.

ex Diuersis non fit illatio, dec.9. n.24. d.90. nu.5. d.274. nu.16. & dec.318. num.8.

Diuiduum, Diuisibile.

Vide etiam in Vers. Indiuiduum.

Diuiduitas resultat ex separatione, & diuersitate speciei, dec. 325 numero 3.

Diuiduus, vel Indiuiduus an fuerit contractus, & plura de eo vid. d.138. num 2. seqq. & per tot.

Diuisibilis si aliqua res sit, siue non, quatenus alienetur, dec.14. n.17. & dec.371. nu.3.

Diuisibilia quæ non sunt, arbitrio Iudicis diuiduntur, dec. 220. num. 10.

Vide etiam in vers. Assignatio.

Diuisio habens relationem ad laudum, illud cum omnibus suis qualitatibus dicitur continere, dec.135. num.3.

Diuisio præsumitur per lapsum triginta annorum, si partes pro diuiso possederint, secus si altera tantum, decisio. 220. numero 4.

Diuisio tollit omnem materiam iurgiorum adeovt quis suam portionem separatam recognoscit, d.70 nu.1.

Diuisio probatur per scripturam diuisionis factæ, & partibus pro diuiso possidentibus, d.220 nu.2

Diuisio quando præsumitur, præsumitur solemniter facta, & ratificata, & redditas fuisse rationes, decisio. 220. numero 3.

Diuisio bonorum fideicommissi, si non constat de contraria voluntate diuidentium, præsumitur facta pro sola partitione, non autem pro renunciatione eiusdem fideicommissi, decis. 8. num. 5.

Diuisio bonorum fideicommissi non importat renunciationem illius, si in ea fideicommissum præseruatum sit, decisio. 135. num.2. 7. & 8.

Diuisio probatur præsumptionibus, & coniecturis, dec. 300. num. 5.

Diuisio probatur præsumptionibus, & argumentis, dec. 358. num. 5.

Diuisio facienda si commodè fieri potest, sin minus arbitri officio remittitur, dec.220 num.10. & 16.

Diuisio fieri debet ex bono, & æquo ad concordiam, & quietem partium vnicuique suam portionem adiudicando, dec. 220. num. 9.

Diuisio contra diuidentes plenè probat, d.240. n.8.

Diuisio facta inter grauatos bona fide, probat etiam contra fideicommissarios, dec.240. nu.9.

Diuisio plenè probat contra eos, qui illam approbarunt, dec. 240. num. 10.

Diuisionem ad probandam non est necessaria aliqua scriptura, d.300. n.4. & d.358. num.4.

in Diuisione si vnius pars superaugeri, vel prægrauari videbitur, supplementum quoque alteri tradi, vel ab eo recipi debet, d.359. num.6.

Diuisione domus facta per solaria, solarium ab illius domino loco soli haberi videtur, dec.220. n.13.

in Diuisione si adæquandas partes fuerit appositus census, ille dicitur acceptatum tamquam debitum hæreditarium, dec. 124. numero 18.

Diuortium. *Vide etiam in vers. Separatio Thori.*

Diuortij causa introducta datur compensatio viri ob res amotas ab vxore, d 378. n.12.

Doctor, Doctoratus.

Vide etiam in vers. Aduocatus, Iurisconsultus.

Doctoratus non acquisitus à publica, & approbata Vniuersitate non suffragatur, dec.357. num. 3.

Doctoratus priuilegium non debet retorqueri in damnum Doctoris, amplia, & fortius etiam minoris, decisio. 59. numero 7. & 12.

Doctor ex modico temporis interuallo quis euadere non potest, d.175. nu.7.

Doctor, & Aduocatus debent iuramento aliorum Doctorum esse approbati, d 457. n.6.

Doctor non potest allegare ignorantiam iuris, nec dispositionem sui Statuti, quia detegeret propriam turpitudinem, dec. 183. num. 7.

Doctor non prohibetur allegare ignorantiam facti, dec. 183. numero 8.

Doctor fideiubens scire debet fideiussionem esse damnosam, & de sui natura læsiuam, d.183. nu.9.

Doctorem errasse in iure, in quo versatur, absurdum esse dicitur, decis.129. num.7.

Doctoris decisio dicitur casus legis, si non est qui contradicat, dec.106. num.7.

Doctorum plurimam turbam allegare mentem, & Lectorem fatigat, dec.28. nu.3.

Doctores in opinione concordes, licet in ratione discordes attendendi sunt, d.106. num.6.

Doctores tenentes, quod pro tuenda possessione possit recurri ad Iudices laicos, non tantum vti priuatos pro assistentia, sed vti Iudices reprobantur, dec 65. num.10. & 13.

Doctores plurimi ex alieno fonte, hoc est eum aliorum dictis, & doctrina, sua prata irrigant, dec. 24. nu.4.

Doctores plerumque moderni, suas doctrinas cum copia allegationum ostentant, dec.24. num. 5.

Doctorum auctoritates in decisionibus fundatæ, intelligendæ sunt iuxtà distinctionem in eisdem decisionibus factam, dec. 136. num.9.

Doctorum opinio, quæ tempore transactionis iam erat à Rota decisa excludit iustam causam transigendi in contrarium, d.277. num.8.

Doctrina.

Vide etiam in vers. Actus, Ius, Scientia.

Doctrinæ occasione si aliquid sit concessum, vel factum, potest reuocari, si constet de defectu literaturæ, d.357 n 7.

Do-

Doctrinæ sermo, quod efficere non potuit, hoc ipsum impleat potestas per disciplinæ tenorem, dec.203. numero 6.

Dolus.

Vide etiam in vers. Fraus.

Dolus futurus quamuis renunciari, & remitti non possit, illius tamen cognitio quandoque soli Deo reseruatur, dec. 62. num. 22.

Dolus, & Fraus propria, nemini patrocinari debent, dec. 372. num. 17.

Dolus esse non potest inter absentes, dec. 212. numero 21. & seqq.

Dolus resultat ex actibus insolitis, & affectatis, & vbi quis facit, quod fieri non consueuit, ac etiam ex alijs, dec. 306. num. 15.

Dolus inter absentes non datur, dec. 242. num. 21.

Domicilium.

Domicilium dicitur contraxisse, qui diu commorauit in aliquo loco, ibique bona possedit, & acquisiuit, decis. 82. num. 2.

Domicilia duo quem habere compatibile est & ideò in altero ex illis citatus, dicitur legitimè citatus, decis. 21. numero 10.

Domiciliaris vide in vers. Ciuis

Dominicani Vide in vers. Moniales. Patres.

Dominium

Vide etiam in vers. Adiudicatio, Assignatio.

Dominium testatoris probari non debet ab illius hærede immissionem petente, dec. 322. num. 8.

Dominium, non acquiritur per dationem insolutum collusiuam, decis. 397. num. 2.

Dominium non transfertur per verbum *assignare* si illud apponitur in contractu, vel rede sui natura non translatiua eiusdem dominij, decis. 81. num. 36.

Dominium ad effectum deuolutionis ex quibus remaneat probatum, dec 35. nu. 2. & seqq. & per totam

Dominium rei donatæ, etiam cum clausula *constituti*, si res incerta ratione loci, vel quotę remanet penès donantem, decis. 6. nu. 7

Dominium dicitur esse de iure gentium, decis. 310. n. 11.

Dominium bonorum non potest auferri à Principe, nisi accedente iusta causa, decis. 110. numero 12. & numero 15.

Dominium transfertur ex assignatione facta cum iuramento, obligatione Camerali, & clausulis aptis illud transferendum, decis. 385. num. 2.

Dominium non remanet penes administratorem, vel procuratorem, sed penes eum, cuius nomine administratur, vel cuius negotia geruntur, decis. 133. numero 11.

Dominium pecuniarum alieno nomine receptarum quatenus transeat in recipientem, vel in eum cuius nomine receptæ sunt, dec. 36 num. 1. & seqq.

Dominium concedentis probatur, si ab eo licentia petatur, decis. 44. numero 9.

Dominium ad principaliter probandum, non sufficit probatio ex præsumptione resultans decis. 82. num. 18.

Dominium cancelli, vel ianuæ, seù ius transeundi per illud qualiter, & ex quibus remaneat probatum, decis. 82. n. 5. & num. 21. & per tot.

Dominium probatur ex declaratione, siue confessione partis, etiam fauore successoris, decis. 82. num. 8.

Dominium important verba pro facultate, & voluntate disponendi nullis legibus aut conditionibus limitata, decis. 218. num. 18.

Dominium dicitur translatum si quis suis sumptibus colligere, exigere aliaque facere debet, dec. 70. num. 6.

Dominium Ecclesiæ vnitæ non remanet penès ipsam Ecclesiam, vel Vicarium, sed penès Rectorem Ecclesiæ cui vnio facta est, d. 91 n. 3. & n. 22. 27. 30. 37. 40. & 51.

Dominium irreuocabile ex valida deliberatione acquiritur, d. 256. num. 11.

Dominium, & non administratio dicitur concessa, si nulla demandata legitur rationis reddito, ac restitutio reliquatus, decis. 70. num. 9. amplia vt num. 11.

Dominium non transfertur ex contractu vndique insubsistente, decis. 54. num. 1. & num. seqq.

Dominium directum probatur ex insignijs, & lapidibus marmoreis in re emphyteutica, decis. 35, num. 15.

Dominium directum probatur ex longæua solutione canonis, ac confessione emphyteutæ facta occasione contractuum, d. 35. num. 16.

Dominium Ecclesiæ vnitæ cum omnibus iuribus, & pertinentis reseruata sola congrua Vicario remanet penes Archidiaconum, decis. 81. nu. 3. & num. 22.

Dominium directum etiam ad effectum deuolutionis probatur ex concessione emphyteosis cum adminiculis, decis. 35. n. 3 & num. seqq.

Dominium ex locatione non probatur secundum *Baldum*, dec. 328. num. 4.

Dominium Ecclesiæ probatur ex instrumento inuestiturę, quamuis nullo, decis. 395. num. 1.

Dominium ob priuilegium Ecclesiæ ex illius inuestitura probatur, etiam absque alia traditione, decis. 395. numero 2.

Dominium per spatium 70. annorum, & vltra præsumitur immutatum, decis. 336. num. 9.

Dominium Ecclesiæ ex illius inuestitura probatur si in ea adsit recognitio, decis. 395. num. 2.

Dominium mercium probatur ex literis oneratorijs, vulgo nuncupatis *di Carico*, decis. 340. num. 8.

Dominium rei probatur ex signo illi apposito, decis. 340. num. 9.

Dominium fuisse translatum apparet, si translatarius de re sibi translata disposuit tanquam sua, decis. 385. nu. 10. Amplia, & fortius si decis. dispositioni interuenit transferens, vel fideiussit ibid.

Dominij quæstionem refricare non potest, qui quoquomodo habet causam ab eo, qui possessionem concessit, d. 110. num. 6. & num. seq.

Dominij iure, simulatque pignoris possidere impossibile est, decis. 256. num. 9.

Dominij totalitate non probata in re comuniter possessa, coæquale ius vnicuique condomino spectat, decis. 82. numero 6.

Dominij translatio in deliberatarium ex quibus resultet, decis. 300. num. 6. & num. 9.

Dominij translatio præsumitur si adest diuturna possessio puta deliberatarij, decis. 358. num. 7

Dominus.

Vide etiam in vers. Famulus.

Dominus rei sine suo facto alienatæ, fienti haberet actionem ad ipsam rem, ita potest agere ad illius pretium, si res non existat, decis. 272. num. 3.

Dominus non administrator dicitur ille, cui nulla demandata est rationis redditio, seu reliquatus restitutio, imo potius omnes fructus illi assignati sunt, decis. 218. num. 15.

Domino non cedit damnum administratoris, vel personæ ab eo deputatæ, decis. 57. num. 15.

Domino directo, finita emphyteusi, datur remedium retinendæ ratione ciuilis possessionis pro recuperatione naturalis contra successores vltimi emphyteutæ, decis. 395. num. 18.

Dominus directus vide etiam in vers. Recognitio

Domino directo finita inuestitura associatio conceditur ducto de dominio, identitate bonorum, & fine eiusdem inuestituræ, decis. 35. num. 1.

Domus.

Vide etiam in vers. Agnatio Clauis Diuisio Ruina. Reaptatio Solum Solarium Stabulum.

Domus in eodem loco multiplicari regulariter non solent, d. 35. num. 11.

Domus, & Prædia vrbana ipsa etiam præsumuntur reddere scuta quinque pro centenario, d. 256. n. 14. & d. 14. n. 12.

Domus, & Palatium dicuntur syonima, & quando, d. 8. numero 8.

Domus nomina non à natura, sed à nostra constitutione constituuntur, decis. 101. num. 12.

Domus, & stabula ædificata in prædio rustico pro habitatione Villicorum, & retentione animalium dicuntur melioramenta omnino reficienda, decis. 237. num. 4.

Domus in Vrbe reputantur reddere scuta quinque pro quolibet centenario, decis. 94. num. 10.

Domus Rectoris, & Parochi Monasterij dicitur de clausura eiusdem Monasterij, decis. 120. nu. 21. & 22.

Domus aspectus remanere debet, vt per illius superædificationem factam mutatus non fuisse dicatur, decis. 44. numero 12.

Domus in esse deducta longè differt à valore cæmentorum, & materiæ, decis. 94. num. 7.

Domus conditione sua ruinæ sunt subiectæ, decis. 328. numero 1.

Domus vbi pro tabulatorum varietate à diuersis dominis possidetur ab vnius partis dominio, non arguitur ad dominium alterius, decis. 44. num. 1. & num. seqq.

Domus titularis quatenus computetur inter fructus beneficij ad substinendam pensionem, decis. 325. numero 11. & numero seqq.

Domus Parochi non computatur inter fructus beneficij dec. 325. nu. 12.

Domus Capellani non computatur in fructibus beneficij, d. 325. n. 13.

Domus Canonicalis, vt computetur inter fructus beneficij, datur distinctio an illa sit vnita Canonicatui iure optionis, vel canoniæ, decis. 325. num. 14. & num. seq.

Domus Capellani si est solita locari, non est dubium quin computetur, & augeat fructus capellaniæ, dec. 325. nu. 16. & num. 17.

Domui damnum contingere solet ex illius eleuatione facta in parte superiori ob pressuram ædificij, d. 44. n. 14 & num. seqq.

Domo à pluribus possessa, & diuisa per solaria, si refici debet, à quibus reficienda sit, decis. 220. numero 12. & num. 15.

Domorum fructus diminuuntur in scutis quinque pro centenario pro expensis solitis refectionis viarum, & reaptationis earum, decis. 226. in prin. vers. demptis tamen.

Domum altam si quis ædificat ruinam quærit decs. 328. num. 1.

Domus, & familia significat agnationem, decis. 27. n. 6.

Donans Donatarius Donator.

Vide etiam in vers. Annua præstatio.

Donans si tempore donationis erat in statu, quo filios verisimiliter habere desperasset, perinde est, ac si de illis nullatenus cogitasset, dec. 133. nu. 2.

Donans si sibi præseruauit fideicommissum comprehensiuum æquè masculos ac fœminas, non potest illud constituere fauore solummodo masculorum, decis. 377. n. 13. & num. seqq.

Donans bona donata perdit, decis. 306. nu. 6.

Donare, quem voluisse alijs suam substantiam, & propriam priuare sobolem, naturali rationi repugnat, dec. 306. nu. 12.

Donatarius vniuersalis habetur loco hæredis, d. 109. n. 3. & decis. 49. num. 20. & decis. 331. n. 1.

Donatarius, vel alius vltimus descens habet liberam facultatem disponendi, dec. 6. n. 14.

Donatarius titulo particulari succedit, nec in ipsum transeunt iura passiua vtilia, & directa, d. 49. n. 5.

Donator volens bona donata subiacere fideicommisso facto, vel faciendo quid disposuisse dicatur, decis. 377. numero 10.

Donator si post donationem habitum regularem assumpsit, non potest prætendi, quod postea alia acquisiuerit bona, decis. 16. num. 5.

Donatoris ius dicitur à donatario approbatus qui fecit actum vt donatarius, decis. 74. num. 8.

Donatoribus intestatis decedentibus in summa, vel quantitate ad effectum testandi reseruata succedant donatarij, vel hæredes solidis distinctionibus comprobatur, dec. 51. nu. 13. & nu. seqq.

Donatio, Donatum.

Vide etiam in vers. Datio in solutum, Munus, Testamentum, Bona.

Donata *filijs* à parentibus in eorum vita, non imputantur in legitimam, d. 95. num. 3.

Donatum *à matre filia* non imputatur in legitimam, d. 257. num. 4.

Donatio facta *occasione meritorum* a persona, quæ donare potest, non requirit probationem illorum, decis. 242. num. 20. & seqq.

Donatio *facta à fratre* pro conseruatione agnationis, non substinetur si donans habebat vxorem prægnantem, ex qua postea plures liberos suscepit, decis. 309. numero 24.

Donatio annua *vide etiam Annua præstatio.*

Donati annua *ad vitam* donantis, vel donatarij, tot reputantur donationes, quot sunt anni, dec. 242. numero 9.

Donatio annua facta *ad vitam* donantis, & donatarij insinuationem non requirit, d. 242. num. 10.

Donatio annua facta *ad vitam* donatarij, sine mentione vitæ donantis ex illius parte est realis, & vnica, ac ideò *transit ad heredes*, & insinuationem requirit, decis. 242. num. 11. & num. seqq.

Donatio facta *cum onere dotandi*, & pacto reuersiuo ad fauorem illius, quæ dotari debuerat non amplius obligat si casus reuersionis euenerit, decis. 66 nu. 17.

Donati facta *per epistolam*, an insinuari debeat, d. 242. n. 23 & num. seqq.

Donatio eo magis *dicitur reuocata* per natiuitatem filiorum, si filij donatarij à filijs donatoris petant bona in patrimonium assignari ad sacros ordines suscipiendos, dec. 133. num. 12.

Donatio *annua* habens expressam mentionem hæredum, ex parte promittentis semper est realis, & insinuationem requirit, d. 242. nu. 11. & num. 14.

Donatio *facta à Principe* non recognoscente superiorem insinuari non debet, d. 242. n. 15.

Donatio, vel testamentum *factum à Principe* recognoscente superiorem, in loco tamen illius dominio subiectis quatenus insinuationem, vel aliam solemnitatem requirant decis. 242. num. 16.

Donatio *bonorum fideicommissi* facta à granato, cui competebant detractiones, in eisdem detractionibus verificatur, & sustinetur, d. 390. num. 10.

Donatio de iure non *præsumitur*, sed venit ab allegante probanda, dec. 95. nu. 4.

Donatio *facta filio*, & eius hæredibus an excludat filios in conditione positos fuisse vocatos, vbi de alijs clausulis libertatem præseferentibus, d. 276. n. 57.

Donatio *non reuocatur* per natiuitatem filiorum post donationem à patrem factam si testator cogitauit de liberis, decis. 133. num. 1.

Donatio hinc inde à duabus personis *inuicem*, *& vicissim facta*, quatenus dicatur fuisse correspectiua, vel non, d. 97 nu. 3. & n. seqq.

Donatio *excessiua*, *& immoderata* à minore facta, ex qua ille omnibus suis facultatibus denudatus sit, nullatenus substinetur, d. 306. n. 13.

Donatio *facta ab eo*, *qui retinebatur in arce*, à qua liber non euasit, nisi post donationem factam præsumitur dolo, & metu extorta, decis. 306. num. 11.

Donatio *per superuenientiam filiorum* donantis remanet reuocata, dec. 97. nu. 1.

Donatio *facta* ad hoc *vt donatarius condecentius viuere possit*, & ad prospiciendum suis necessitatibus, personalis est, nec ad illius filios pertransit, d. 390. n. 3

Donatio simpliciter *à Patre facta* in fauorem sui *filij*, semper de iure eidem filio imputatur, decis. 317. nu. 2.

Donatio *annua* indefinitè facta, censetur vna non plures, transmissibilis ad vtriusque hæredes donantis, & donatarij, dec. 242. nu. 7. & nu. seqq.

Donatio *secunda* continet, & habet repetita omnia in prima donatione expressa, decis. 276. nu. 60.

Donatio *facta viro contemplatione certi matrimonij*, dicitur facta etiam ad fauorem vxoris, quamuis non nominatæ in illa, decis. 331. num. 12.

Donatio facta *pro certo*, *& determinato matrimonio*, pro solo donatario stipulata, nullum ius tribuit descendentibus ab illo, decis. 6. nu. 10.

Donatio *ex declaratione donatarij* probatur non habuisse effectum, d. 27. n. 12.

Donatio facta *liberè* excludit fideicommissum, decis. 390. num. 6.

Donatio *facta in instrumento quietantiæ*, vel transactionis in quibus totum debitum solutum sit nullius est roboris, vel momenti, decis. 196. nu. 19.

Donatio *dicitur totum id*, quod vltra legitimam portionem de iure debitam pater filio relinquit, decis. 49. num. 1. & num. 8.

Donatio *inter amasios* est prohibita, decis. 352. num. 5.

Donatio *omnium bonorum* præsentium, & futurorum fauore agnationis substinetur, decis. 51. nu. 16.

Donatio *bonorum fideicommissi* fideicommissarijs interdicitur, decis. 214. nu. 23.

Donati *inter patrem*, *& filium* substinetur stante emancipatione, & iuramento, decis. 385. num. 14.

Donatio continens summam *vltra* 500. *solidorum* insinuari debet, dec. 242. nu. 2.

Donatio fieri non potest *per scripturam priuatam* extrà propriam patriam ad fraudandam insinuationem à iure municipali requisitam, d. 242. n. 3. & n. 30.

Donatio dicitur *effectum sortita* mediante possessione obtenta de bonis donatis, quæ ex illorum refectione, & locatione resultat, decis. 293. num. 1.

Donatio *prima* declaratur, & suppletur à secunda, dec. 276. num. 47.

Donatio *est contractus*, quo statim acquiritur accipienti, neque vllo casu ad donatorem reuertitur, decis. 155. n. 9. & n. seqq.

Donatio facta *contemplatione matrimonij* eo minus potest ad donantem reuerti, decis. 155. num. 10.

Donatio *vt reuertatur ad donantem*, requiritur stipulatio, vel pactum, decis. 155. num. 11.

Donatio

Donatio *est contractus* iuris gentium, d. 155. n. 12.

Donatio *est perdere*, quia donans semper amittit, decis. 155. num. 13.

Donationis secundæ *acceptatio* continet etiam primam si vigore vtriusque bona ad donatarium peruenire debuerant, dec. 276. n. 62.

Donationis *contractus* eo magis præsumitur dolosus, si actus insoliti, & affectati in eo fuerunt adhibiti, decis. 306. numer. 14. & seqq.

Donationis *simulatæ* coniectura est si donator in possessione permanserit, & quatenus hoc procedat, vel non, decis. 155. numer. 8.

Donatione *correspectiua* reuocata, etiam alteram cessare necesse est, dec. 97. nu. 2 & nu. 9. & seqq.

Donatione facta de bonis *vsque ad certam summam* sine alia expressione, illorum dominium remanet penes donatorem, & bona dicuntur solum hypothecata, dec. 6. nu. 6.

in Donatione *annua* vita donatarij æstimatur iuxta *tex. in l. hæreditatum ff. ad l. falcid.* decis. 242. numer. 11. & numer. 13. cum seqq.

in Donatione facta etiam *sub mentione sponsaliũ*, filij donatarij non censetur vocati, si nec fuerunt in conditione positi, nec concurrunt coniecturæ, dec. 390 nu. 2.

de Donationibus *iura loquentia* omnium scripturarum genera comprehendunt, dec. 242. n. 24.

Dos.

Vide etiam in vers. Aduentitia, Apocha, Bona, Fideicommissum, Maritus, Vxor.

Dos *beneficij* ex illius instrumento probatur, decis. 174. numer. 6.

Dos *beneficij* potest constitui in annuo reddito decis. 364. numer. 5.

Dos *beneficij* potest constitui in censu redimibili, d. 364. n. 6.

Dos *congrua* in beneficio præsumitur constituta, & quando, decis. 174. num. 3. & 4.

Dos præsumitur *congrua*, donec contrarium fuerit probatum, dec. 66. nu. 5.

Dos *congrua* esse indicatur ex illius constitutio ne facta à patre suis proprijs filiabus. d. 66. n. 6.

Dos, *vt congrua* dicatur, attenditur consuetudo dotandi, quæ sit in familia, & numerus filiorum, decis. 39. num. 11.

Dos *congrua* vnius filiæ est totum patrimonium patris, dec. 39. nu. 12.

Dos *vnius sororis* non reputatur congrua ex dote alterius, si attendendum non est quod illi traditur, sed quod assignari debuerat, d. 236. n. 14.

Dos *ex præcepto testatoris* detrahenda ex fructibus, si mulieres fideicommissariæ illos perceperint, quantum pro ea assignandum sit, remanet illiquidum, decis. 160. num. 3. & num. 7.

Dos *habet priuilegium fisci* super prælatione in bonis postea quæsitis, dec. 84. n. 15. 16. & 17.

Dos *assignata à Patre* in bonis filiæ incipiendo à traditione, non autem à promissione, in quantitate in illius bonis dicitur constituta, d. 60 n. 2.

Dos constituit debet *inspecta qualitate coniugum*, viribus patrimonii, ac temporum conditione, decis. 207 num. 5. & num. seqq.

Dos quandoque etiam *maior legitima* constitui potest, dec. 207. nu. 6.

Dos filiæ relicta *si successit loco legitimæ*, illius naturam, & priuilegium assumit, d. 49. n. 7. & n. seqq.

Dos *ex bonis fideicommissi* auiti non detrahitur, nisi in subsidium, etiam stante præcepto dotandi, decis. 39. n. 14. intellige, vt num. seq.

Dos *excessiua* querela inofficiose dotis ad congruitatem reducitur salua legitima aliorum filiorum, decisio 207. numero 9.

Dos constituta *in pecunia* non potest sine consensu, & vtilitate vxoris transferri, & fieri pactum illam restituendi in fundum dotalem, d. 144. n. 0.

Dos vltra substantiam patris ab eo constituta filiæ, *præsumitur in excessu* data de bonis matris, decis. 259. num. 6.

Dos præsumitur *à patre constituta filiæ* de suis proprijs bonis, non autem de bonis matris filiæ, vel fratris, dec. 259. nu. 7. & nu. seq.

Dos *confessionata* non dicitur vera dos, nec aliud habet ius quam in præiudicium confitentis, d. 84. n. 19.

Dos *constitui non potest* in fraudem creditorum. decis. 207. num. 3.

Dos *ad effectum obtinendi restitutionem*, aliud est quod fuerit constituta à muliere, illius patre, vel ab extraneo, d. 393. n. 5.

Dos *assignata in fructibus*, seu annuis redditibus in illis consistere dicitur, qui propterea soluto matrimonio restituuntur mulieri, dec. 393. n. 6.

Dos *constituta in stabilibus* vigore Statuti Bononiæ, in eisdem stabilibus restituenda est, decisio 170. num. 8.

Dos debita vxori ad euitandum cursum vsurarum *compensatur* cum fructibus constante matrimonio decursis, decisio, 171. n. 3.

Dos filiæ relicta, quæ *successit loco legitima* non potest fideicommisso grauari, d. 49. n. 7 & n. 13.

Dos succedit *loco alimentorum*, dec. 362. n. 6.

Dos quamuis *succedat loco legitimæ*, potest in illius augumento fideicommisso grauari, dec. 49. n. 3.

Dos *sine matrimonio* nomen dotis non meretur decisio. 211. num. 3.

Dos *est in iure priuilegiata*, vt etiam obligationes minorum, & mulierum ad illius fauorem admittantur decisio. 124. num. 13.

Dos *filiæ spuriæ* non debetur nisi in ea quantite, quæ fuerit proportionata ad alimenta, d. 91. n. 10.

Dos *vbi compensari prætenditur* cum credito rerum amotarum, amotio debet esse certa, & liquida, saltem in substantia, d. 194. n. 12.

Dos *stante affectione Testatoris*, vel si ita ex illius verbis deducatur, non censetur inclusa fideicommisso, sed ad instar legatorum debetur, dec. 190. n. 6.

Dos *non reuertitur* ad fideicommissum, si petitur à muliere fideicommissaria, quæ dotem maiore habuerit, decis. 382. num. 6.

Dos *data ab Auia* nepti dicitur esse aduentitia ipsius neptis, d. 365. n. 7.

Dos *semel detracta a fideicommisso* per mortem vxoris non reuertitur ad illud, & quando, dec. 382. n. 4.

Dos *filiæ spuriæ*, aut aliter incestuosæ restringitur ad puram indigentiam naturalem, dec. 362. nu. 9.

Dos *commensuratur* ab alimentis, quando agitur de filia, vel spuria, vel incestuosa, dec. 362. n. 10.

Dos etiam *filiæ natæ ex damnato coitu* regulatur iuxta familiæ splendorem, Patris dignitatem, quantitatem patrimonii, & consuetudinem Patriæ, decis. 362. num. 11. & num. seq.

Dos etiam non plenè *firmato statu hæreditatis* potest in aliqua summa, à iudice prouisionaliter taxari, vt mulieres viros inueniant, d. 262. n. 13.

Dos *congrua* taxari non potest nisi habeatur certa probatio patrimonij paterni, dec. 362. n. 14.

Dos secundum dispositionem iuris ciuilis *filiæ incestuosæ* in non datur, secus autem de iure Canonico, dec. 362. nu. 1. & 2. cum seq.

Dos assignata *in iure percipiendi annuos redditus*, in eodem iure consistere dicitur, ideoque redditus percepti spectant ad virum, d. 393. n. 8.

Dos quandoque *maior legitima* potest arbitrio iudicantis constitui, d. 318. n. 3. & n. 5.

Dos si *maior legitima* constituenda sit, & detrahenda est legitima filiorum, & tantùm reliquendum patri, vt commodè viuere possit, dec 318. n. 4.

Dos *excessiua* ad debitam congruitatem reduci debet, decis. 318. n. 5.

Dos præsumitur potius *in pecunia*, quam in fundo dotali, idque vxori magis dicitur esse vtilius, decis. 98. num 36.

Dos constituta *in pecunia*, non potest conuerti in corporibus, nisi copulatiuè concurrant vtilitas, & consensus mulieris, dec. 241. num. 9.

Dos *in pecunia* destinata ad inuestiendum, non consideratur amplius vti quantitas, sed vti res stabilis, dec. 98. nu. 23. per totam

Dos constituta *in pecunia*, & in pecunia restituenda quamuis etiam inuestire debuisset adhuc in quantitate dicitur consistere, dec. 98. n. 1. & n. 24.

Dos *in quantitate* promissa etiam adiecto pacto illam inuestiendi adhuc dicitur in pecunia consistere, & quando, dec. 98. n. 7. & per totam

Dos *comprehensa cum paraphrerno sub* vna eadem que determinatione, æqualiter determinari debet, decis. 98. num. 14.

Dos *in quantitate* promissa, si deinde soluantur bona, vel census, adhuc tamen dicitur remanere in quantitate, nec hæredes viri tenentur restituere bona, sed pretium, dec. 397. nu. 14.

Dos *ad electionem creditoris* promissa ante acceptationem non debetur, d. 77. n. 13.

Dos *in quantitate*, vt possit in fundum dotalem conuerti, consensus vxoris debet cum solemnitatibus interuenire, decis. 103. n. 10.

Dos ne dicatur *excessiua* non requiritur, quod remaneat æqualis dos pro altera filia, sed solum quod illa non sit læsa in legitima, decis. 259. nu. 9.

Dos debita vigore *auth. res quæ* muliere innupta decedentes non transmittitur ad hæredes, d. 190. n. 12.

Dos debita ex remedio subsidiario *auth. res quæ*, non autem propter exclusionem statuti, non succedit loco legitimæ, dec. 190. num. 13.

Dos primo loco detrahitur ex bonis liberis, & in subsidium de bonis fideicommissi vigore *auth. res quæ C. comm. de leg.* dec. 190. nu. 4.

Dos vigore *auth. res quæ* non detrahitur de bonis fideicommissi nisi in subsidium non existentibus bonis liberis, dec. 222. num. 21.

Dos vigore *Auth. res quæ* detrahitur ex omnibus bonis fideicommissi, dec. 359. num. 5.

Dos vigore *auth. res quæ* non debetur, nisi in casu nuptiarum, itaut sufficiat designare bona, vel pecunias, in quibus illa consequenda sit, dec. 190. n. 9. & nu. 12.

Dos vigore *auth. res quæ C. comm. de leg.* non detrahitur ex bonis fideicommissi trasuersalis, d. 170. n. 7.

Dos vigore *Auth. res quæ* non debetur ex bonis fideicommissi, qui euanuit, dec. 365. num. 1.

Dos quando habeat priuilegium *auth. res quæ vide etiam in vers. Priuilegium*.

Dos vigore *auth. res quæ*, detrahitur ex bonis fideicommisso subiectis, dec. 369. num. 1.

Dotis *congruitas* resultat ex simili dote alteri sorori tradita, dec. 190. ante num. 1.

Dotis *promissio in quantitate* non immutatur ex promissione facta à viro restituendi bona in illius satisfactione recepta, dec. 280. nu. 4.

Dotis *vnius sororis congruitas* tunc desumitur ex dote alterius sororis, si adest dispositio patris, d. 236. n. 15.

Dotis *æstimatio* facit emptionem, & venditionem, & ità ea dicitur consistere in valore non autem in bonis, dec. 60. num. 3.

Dotis *obligationem* impugnans an priuetur commodo dilationis in ea concessæ, dec. 236. num. 17. & 18.

Dotis *fructus* quemadmodum debentur vxori, cui illa non restituitur, ita debentur viro, cui dos promissa non soluitur, dec. 371. nu. 4.

Dotis *æstimatio*, quæ non facit emptionem, & venditionem eatenus fit, quatenus specie diminuta, vel deperdita ita solum pretium æstimatum reperiatur, d. 248. n. 6.

Dotis *in assignatione* haberi debet ratio fructuum & bonorum fructiferorum pro qualitate patrimonij, decis. 359. num. 7.

Dotis *beneficij deficientia* probata citantur hæredes fundatoris, ad indicandum alia bona qui si non comparuerint habentur pro confessis dec. 376. nu. 3.

Dotis *restitutio* non retardatur exceptione rerum amotarum, d. 378. n. 8.

Dotis *restitutio*, an habeat hypothecam à die soluti matrimonij, vel potius retrotrahatur ad tempus contracti matrimonij, & dotis promissæ, dec. 397. n. 18.

Dotis *conditio* non debet fieri deterior, d. 241. n. 9.

Dotis *restitutio* non conceditur, nisi doceatur de traditione scripturarum pro conueniendo debitore assignato, & de exactione, seu negligentia mariti, dec. 393. n. 4.

Dotis à petitione ad alimenta consequenda, non datur *variatio*, dec. 369. num. 5.

Dotis *constitutio* æqualis debet esse in matrimonio spirituali, dec. 382. num. 3.

Dotis *congruitas* regulari debet secundum tempus dotationis, dec. 359. n. 1.

Dotis *commutationem in fundum* dotalem æquè potest mulier ratificando approbare, vel contradicendo improbare, ex quibus hoc alterum fecisse dicatur, dec. 345. n. 1.

Dotis *commutatio in fundum* dotalem secluso consensu, & vtilitate mulieris, vel eius hæredum fieri non potest, dec. 345. num. 2.

Dotis *assecuratio*, & *hypothecatio* super bonis viri, importat illam transiisse in dominium eiusdem viri, decisio. 98. numero 16.

Dotis *restitutio* venit in consequentiam separationis thori causatæ ex culpa mariti, d. 115. n. 13.

Dotis *commutatio* de pecunia in fundum fieri potest consentiente vxore, sed tamen citra præiudicium illius, dec. 248. numero 9.

Dotis *in æstimatione* facta ad solum finem sciendi valorem sola summa declaratur, non venditio contrahitur, decis. 248. numero 5.

Dotis *restitutio* eo minus retardatur per exceptionem rerum amotarum si debitor ad illam restituendam suscepit terminum, vel se in forma cameræ obligauit, dec. 245. n. 1.

Dotis *dominium* de pecunia commutata in fundum, remanet penes vxorem, non autem virum, dec. 248. n. 14.

Dotis *confessio* non præiudicet creditoribus, si illius promissio solùm probatur ex capitulis insertis in instrumento, & creditores medio tempore contraxerunt, dec. 84. n. 14.

Dotis *æstimatio* facta ad effectum sciendi quid esset supplendum, non facit emptionem, & venditionem, dec. 60. n. 5.

Dotis *congruitas* non infertur de vno tempore ad aliud, dec. 236. n. 13.

Dotis *solutio* non retardatur per exceptionem rerum amotarum, dec. 194. n. 7. & n. seqq.

Dotis *fauore* in dubio pronunciandum est, dec. 228. n. 5. & dec. 98. n. 35. & dec. 331. n. 17.

Dotis *confessio* facta constante matrimonio sine præcedenti promissione, non probat numerationem in præiudicium creditorum, d. 83. n. 11.

Dotis *promissio* in quantitate facta vnico contextu cum conuentione, quod bona tradita debeant stare pro fundo dotali; quomodo intelligatur, dec. 60. n. 2. & n. 8.

Dotem habere *in pecuniam*, & æstimatam vtilius est vxori, dec. 144. n. 12.

Dotem malè *commutatam de pecunia in fundum* sola vxor, eiusque hæredes impugnant, non autem tertius, dec. 248. num. 11.

Dotem consistere *potiùs in bonis*, *vel in pecunia* resultat ex prohemio instrumenti adamussim, etiam in corpore repetito, dec 60. n. 7.

Dotem *congruam* ad arbitrandam nulla maior est probatio, quàm illa, quæ desumitur ex dispositione patris, decisio. 236 num. 16.

in Dotem *quid fuerit comprehensum*, arguitur ex qualitate coniugum impares nuptias contrahentium, dec. 393. n. 14.

Amplia, quis etiam habetur ratio de sufficientia, vel insufficientia supportationis onerum matrimonij, *ibidem*.

in Dotem *quid fuerit assignatum*, ex particulari prouisione contrahentium resultat, potiùs ad vnum, quàm alterum facta, dec. 393. numer. 11.

Dotem, quam filia consequi non potest ratione *Sixtinæ Constitutionis* consequi non prohibetur ratione legitimæ, dec. 49. num. 10.

Dotes *pinguiores* constituuntur vbi sine aliqua numeratione frater, & soror, fratrem, & sororem accipiunt cum constitutione eiusdem dotis, dec. 236. n. 22.

Dotes *ne mulieres paulatim extinguant* ex fructibus, maximè reipublicæ interest, dec. 228. num. 5.

Dotes filiarum, prout etiam restitutio dotis vxori testatoris *præsumuntur soluta ex effectibus hæreditarijs* peruentis ad manus hæredum, dec. 222. n. 14.

Dotes filiarum testatoris iuxtà illius præceptum *præsumuntur soluta ex fructibus*, donec probetur illas non fuisse sufficientes, dec. 222. n. 15.

Dotes *augeri* debent, vbi filiorum numerus fuit diminutus, dec. 359. n 2.

Dote *in quantitate* constituta non potest inconsulta vxore in fundum constitui, dec. 248. n. 7.

de Dote *in quantitate* promissa potest maritus ad libitum disponere, dec. 103. num. 7.

pro Dote *ex fructibus bonorum fideicommissi* soluenda mulier agere debet contra grauatum, qui illos percepit, quod si non fecit, sibi, non fideicommisso præiudicat, dec. 160. n. 8.

pro Dote *constituta in pecunia* assignata bona cum clausula *ad habendum* & promissione de euictione, transeunt in dominium viri, & faciunt emptionem, & venditionem, dec. 280. n. 2. & 4.

Dotalis *apocha* subscripta à matre, & fratre mulieris dotatæ, quatenus non possit de simulatione redargui, decisio. 190. num. 2. & 3.

Dotandi *consuetudo* alicuius familiæ probatur ex attestatione Ciuium, dec. 382. n. 2.

Doti *perpetuæ* pro sustentatione *beneficij* repugnat incertum salarium, arbitrio alicuius beneficiato assignandum, dec. 182. num. 5.

Et-

E

Ecclesia.

Vide etiam in vers. Edere, Pia Causa.

ECclesia potest sine beneplacito Apostolico repudiare hæreditatem, vbi agitur de bonis acquirendis, non acquisitis, d.333.num 4.
Ecclesiæ Parochiali proprij, ac determinati limites assignari debent, dec.7. n.1.
Ecclesia vt dicatur Parochialis, quatuor habere debet requisita, & quæ illa sint, dec.7. nu.2.
Ecclesia si declarauit velle pro se retinere, non tenetur renouare proximioribus, dec.202. num.1.
Ecclesia non tenetur ad renouandum, dum contractus emphyteusis fuit innouatus, dec.202. num.3.
Ecclesia non tenetur renouare emphyteusim sibi renunciatam, dec.202. num.4.
Ecclesia vna si sola Parochialis existat, cæteræ dicuntur filiales, & adiutrices illius, decis. 7. num. 6. ac infra num. seq. & num.10.
Ecclesia postea ædificata pro maiori populi commoditate in adiutorium Ecclesiæ Matricis dicitur fuisse constructa, d. 7. num.7. & seqq.
Ecclesia tenetur renouare emphyteusim proximioribus vltimi defuncti, quando non vult pro se retinere, decisio.260. numero 1.
Ecclesia dicitur noluisse pro se retinere emphyteusim, dum inuestiuit extraneos, d.260 nu.2.
Ecclesia si velit, æquius est, vt emphyteusim retineat pro se, quam proximioribus emphyteutæ renouare teneatur, dec. 260. num.4.
Ecclesia, si post concessam inuestituram extraneo, dicat velle retinere pro se, non auditur, sed tenetur inuestire proximiorem, d.260 n.5.
Ecclesia si recepit laudemium ab extraneo, cum teneretur inuestiri proximiores, illud restituere tenetur, decisio. 260. numero 10.
Ecclesia si est de iurepatronatus, etiam Capella in ea constructa de eodem iurepatronatus esse dicitur, decisio. 149. numero 2.
Ecclesia non tenetur manutenere beneficiatum, si beneficium sine dote permansit, decisio. 197. numero 3. & per totam.
Ecclesia Cathedralis respectu aliarum Ecclesiarum dicitur matrix, & magistra totius Episcopatus, d.7. nu 9.
Ecclesia Parochiali posita, necessarium est ponere ius sepeliendi, dec.7. n.4.
Ecclesia sinon tenetur renouare emphyteusim, tunc illius concessio dicitur facta ex mera voluntate, decisio. 90 numero 10.
Ecclesia præsumitur restaurata ex redditibus destinatis pro fabrica, decis.149. n.8.
Ecclesia reuocare volens alienationem quatenus cum solemnitatibus declarare teneatur, eidem alienationi stare nolle, dec. 15.num. 10. & 11.
Ecclesia pro substentatione beneficij non tenetur excutere bona penès tertios existentia, dec.97. n.9.
Ecclesia ante sequutum beneplacitum Apostolicum potest pœnitere, & improbare contractum, d. 15. n.13.
Ecclesia de iurepatronatus alicuius, etiamsi olim ab alijs prætendatur constructa, non inde excluditur illius pertinentia, si ipse potuit habere causam à construentibus, decisio.149. num. 5.
Ecclesia Parochialis vnita Monasterio non est subiecta concursui, decis.32. num.6.
Ecclesia vnita efficitur vti Prædium, & de dominio Ecclesię, cui facta est vnio, dec. 81. nu.5. & 33.
Ecclesia non potest acceptare legata onerosa sine solemnitatibus, & decreto Ordinarij, dec.84. num.4.
Ecclesia, & sæcularis potestas sibi inuicem adiuuantur ad coercendam reorum proterniam, dec.203.n.7.
Ecclesia quælibet de iure suum debet habere Rectorem, à quo vti capur, cętera membra regantur, d.204. nu.4.
Ecclesia, vel Capella de iurepatronatus non potest immutari, vel alterari sine consensu patroni, d 149. nu. 12.
Ecclesia non potest iuuari transactione, quam non adimplet, vel se velle adimplere legitimè non declarat, decisio. 333. numero 7.
Ecclesia finalis, vel etiam dismembrata à Parochiali, quatenus dicatur acquisiuisse ius sepeliendi, d.7.n u.12.

Ecclesia Matrix in dismembratione alterius Ecclesiæ sibi subditæ, potest sibi præseruare ius sepeliendi, decisio. 7. numero 13.
Ecclesia sine solemnitatibus extinguens censum, illum dicitur retrouendere, non autem cedere, dec. 84. n 33.
Ecclesia, vt dicatur de Mensa, non sufficit fuisse erecta intra limites alterius Ecclesiæ, sed requiritur, quod sit dotata de redditibus, & prouentibus illius, dec.192 n.7.
Ecclesia vacans, si est curata dicitur remanere viduata, secus si nullam habeat iurisdictionem Episcopalem, vel quasi, dec. 5. num.5.
Ecclesiæ constructio intra limites alterius Ecclesiæ, ad summum probare posset, non vnionem, sed iuspatronatus tantummodo, dec.192. num.8
Ecclesiæ viduatæ vbi prouideri debet, hæc satis iusta reputatur causa coarctandi, & abbreuiandi tempus electionis illius, dec. 5.num.4.
Ecclesiæ vnitæ deputatur Vicarius præsentandus, & instituendus per resignationem, vel per obitum, decis. 81. numero 6.
Ecclesiæ alij inseruiunt nomine proprio, alij verò alieno, dec.81. num. 7.
Ecclesiæ seruitus imponi non potest, decisio. 363. numero 3. & per totam.
Ecclesiæ vbi sunt plures, quando vna dicatur esse Matrix, vel vtraque potiùs Parochialis existat, decisio. 7. numero 6. & seqq.
Ecclesiæ iuribus non potest renunciare, aut aliter pręiudicare solus Prouincialis, d.227. n.7.
Ecclesiæ Matricis nomen est æquiuocum, & à subiecta materia regulatur, d.7. num 9.
Ecclesiæ Rauennatensis concordię super concessione emphyteusis bonorum illius, expenduntur, & declarantur, dec.34. nu.1. & per totam.
Ecclesiæ vtilitas resultat ex augmento canonis, decisio. 35. num. 19.
Ecclesię dominæ directę finita linea vltimi emphyteutę, datur immissio in bonis emphyteuticis, excluso illius hærede extraneo, dec.83. num.1.
Ecclesię constructę in solo Basilicæ Lateranensis ex priuilegio Pontificum subsunt iurisdictioni eiusdem Basilicæ, dec.383. num.6.
Intellige, quod non ideò comprehenduntur Ecclesię prius constructę, & postea eidem Basilicæ donatæ, ibid.
Ecclesiæ donatum, vel relictum sub modo alicuius operis præstandi, principaliter dicitur relictum propter Deum, non ratione eiusdem operis, dec 62. num. 9.
Ecclesiæ administratio, & eorum, quæ in Ecclesia fiunt spectat ad Capitulum, dec.363.num.1.
Ecclesiæ vtilitas, si in sola melioratione consistit, renouare non tenetur, d.202. n.5.
Ecclesiæ Parochiali spectat ius sepeliendi homines intra suos limites decedentes, d.7 n.3.
Ecclesiam ampliare nemo tenetur, d.199. num.3.
Ecclesiam pensionibus, & oneribus grauatam si acceptauit Episcopus, vel Parochus, quatenus sibi præiudicent, d.389 nu.22. & seqq. & dec.351. num. 10.
Ecclesiastici. *Vide Sæculares.*
Edere. *Vide etiam in vers. Exhibitio.*
Edere tenetur libros Mercator, & quicumque alius, qui ratione sui officij tenetur ad custodiam librorum, dec.105 nu.2. amplia vt ibid. & n.seqq.

Educare, Educatio.

Vide etiam in vers. Alimenta.
Educari si debeat hæres, vel substitutus in domo Testatoris, non ideo quod educatus non sit, debet à successione repelli, aut non censetur vocatus, dec.284. num. 12.
Educatio filiorum promiscuè conuenit æquè patri ac matri, imò magis matri in primo triennio, dec. 252. num. 12.
Educationis qualitas censetur à Testatore demandata fauore personæ educandæ, & ideò si non sit sequuta ei præiudicare non potest, dec.284. nu.13.

Effectus.

Vide etiam in Vers. Actus.
Effectus si primario consideratus est, non persona, ad quemcumque res vadat, ille executioni demandari debet, d.372. num. 9.
Effectum contrarium operare non debet actus ad vnum finem ordinatus, dec.234. n.18.

Egestas.

Vide etiam in vers. Mendicare.
Egestas propria, aliorum proximiorum egestati præualere debet, dec.330. num.4.

Electio.

Vide etiam in vers. Abbas, Eligens, Eligere, Institutio, Praesentatio, Alteratiua, Arbitrium.

Electio voluntatis defuncti commissa haeredi, si exequuta non sit, per executorem adimpleri debet, decisio. 372. numero 1.

Electio, seu nominatio facta sine praeiudicio libertatis illius nullum ius tribuit eligenti, sed solam praebet reuerentiam, dec. 379. num 22.

Electio Abbatis spectat ad Monachos, & contrarium praetendens tenetur probare, d. 379. num. 23.

Electio personae praesentandae est actus merè facultatiuus, & quando, d. 173. num 6. & seq.

Electio accelerari non potest vbi nulla viget necessitas accelerandi, dec. 5. num 2. & seqq.

Electioni vt interueniat absens citari, & vocari debet, decisio. 5. numero 8.

Electio accelerari non potest, si absens sit breui tempore reuersurus, d. 5. nu. 6.

Electio voluntariè, non autem per metum facta, nullam inducit laesionem, nec operatur aliquam restitutionem in integrum, dec. 257. num. 11.

Electionis accelerandae iusta causa est periculum scismatis, intrusionis, & huiusmodi, d. 5. num. 3. & seqq.

Electionis verbum vbi certas qualitates habere debet accipitur impropriè, & non arbitrium, sed necessitatem importat, dec. 9. num. 10. & 17.

ab Electione Ordinarij de pluribus, ab examinatoribus approbatis pro beneficio Parochiali, nulla datur appellatio, dec. 178. num. 6.

Electionem si habet creditor, debitor ante eam soluere non potest, nec dicitur esse in mora, decisio. 215. numero 4. & seqq.

Electionem habens, ante acceptationem non constituit debitorem in mora, dec. 77. nu. 2.

Eleemosyna.

Eleemosynae, & oblationes pertinent ad Rectorem, dec. 400. num. 24.

Eleemosynae, & oblationes concessae, seu reseruatae Capitulo, intelliguntur de illis, quae Collegiatę, seu fabricae debentur, vel donantur, d. 400. n. 28.

Non autem de ijs, quae ratione curę spectant ad Vicarium, vel Parochum, ibid. & n. 21. & 31.

Eligens, Eligere.

Vide etiam in vers. Electio.

Eligendi facultatem habens ad certum tempus potest illud ad sui libitum coarctare, & quando, decis. 5. numero 1. & seqq.

Eligendi qui habet arbitrium, licèt à principio possit non eligere, post electionem tamen tenetur admittere, decis. 9. num. 21.

Eligens temporaliter, & per modum depositi, non dicitur abstulisse executori testamentario facultatem plenariam eligendi, d. 372. num. 11.

Eligentis arbitrium excluditur, si Statutum, vel Constitutio mandat eligi per modum imperatiuum, dec. 9. num. 10. & seq.

Eligere certas personas si quis tenetur, vnam tantum ex illis eligere nequit, dec. 377. nu. 15.

Eligere debens non dicitur elegisse, si electionem fecit temporaliter, & per modum depositi, decisio. 372. numero 10.

Emancipatio.

Vide etiam in vers. Filius, Pater.

Emancipationes, & manumissiones fieri possunt etiam die feriato, d 293. num. 14.

Emphyteusis.

Vide etiam in vers. Alienatio, Bona, Concessio, Generatio, Honoratio, Inuestitura, Laudemium, Recognitio, Renouatio.

Emphyteusis concessa pro se, haeredibus, & successoribus, iunctis in parte dispositiua clausulis, *ad habendum, & in perpetuum*, transit ad extraneos, d. 83. n 4.

Emphyteusis contractus est stricti iuris, & in eo non fit extensio de vno ad aliud, vel de expresso ad omissum, decisio. 34. num. 3.

Emphyteusis concessa pro se, filijs, & nepotibus tantum non excedit tertiam generationem, decisio. 90. numero 16. & seq.

Emphyteosis renouatio eodem iure iudicanda est sicuti primaeua concessio, dec. 90. n. 14.

Emphyteusis vendita à patre non potest recuperari à filio illius haerede, licet beneficiato, & quando, dec. 46. numero 3.

Emphyteusis bonorum Ecclesiae non potest transire ad extraneos ex eo solum, quod inuestitus aliqua melioramenta confecerit, d. 34. nu. 15.

Emphyteusis tertia generatio praesumitur finita, si post annos centum, & vltra nemo de generatione compareat, d 395. nu. 5. & num. 20.

Emphyteosis Ecclesiastica an possit esse simul ex pacto, & prouidentia, ac etiam transitoria ad extraneos, decis. 33. num. 1.

Emphyteusis ecclesiae sine illius vtilitate concedi non potest, d. 193. num. 2. & seqq.

Emphyteusis ad tertiam generationem concessa censetur finita, si elapsi sunt anni 100. & vltra, & nemo de generatione compareat, d. 396. n. 1.

Emphyteusis concessa pro se, filijs, & nepotibus requirit deficientiam omnium vocatorum antequam reuertatur ad Dominum directum, d. 90 n. 1.

Emphyteusis ecclesiastica ad tertiam generationem concessa pro se, filijs, & nepotibus foeminas regulariter non comprehendit, d. 34. num. 1. & 2.

Emphyteusis de bonis ecclesiae sterilibus concessa, ad meliorandum efficitur transitoria ad quoscumque haeredes, d. 34 num. 10. & seqq.

Emphyteusis quae dicatur noua concessio, decis. 90. numer. 9. & seqq.

Emphyteusis portio deficientis vigore iuris accrescendi conuentionalis accrescit superstiti, d. 90. n 4.

Emphyteusis renouatio censetur facta iuxta naturam prioris concessionis, d. 90. num. 5.

Emphyteusis, vel Locatio an sit contractus sub annua responsione factus, quae soleat afferre distinctio, decisio. 24. numero 2.

Emphyteusis ad tertiam generationem concessa expirat in nepotibus, d. 35. n. 22. & seq. vbi amplia.

Emphyteusis Ecclesiae noua concessio si duriores contineat conditiones, quam prima remanet nulla, decisio. 395. numero 9.

Emphyteusis noua concessio facta in vim Bullae Leonis Decimi super iure congrui, fieri debet ad formam eiusdem Bullae, & cum pactis primae concessionis, dec. 395. numero 7. & seqq.

Emphyteusis renouari debet proximioribus etiam si careant qualitate haereditaria, d. 143 n. 8 & 10.

Emphyteusis concessa pro solis masculis, & descendentibus ab inuestitis, non comprehendunt, sed excludunt haeredes extraneos, d. 83 num. 2. & seq.

Emphyteusis noua concessio facta vigore Bullae Leonis X. de iure congrui, attendit periculum vitae illius, cui facta erat prima concessio, d. 395. n. 17.

de Emphyteusi Constitutiones loquentes non comprehendunt bona, quae cessauerunt esse emphyteutica, decisio. 202. num. 16.

in Emphyteusi bonorum ecclesiae, quae sunt redacta ad instar allodialium, etiam foeminae comprehenduntur, decis. 34. num. 5.

in Emphyteusis contractu quid minimum praestari solet, dec. 202. num. 10.

Emphyteuta.

Emphyteuta bona fide transigens super bonis emphyteuticis, nè dum sibi, sed his, quibus debetur renouatio praeiudicat, dec. 202. nu. 26. & seq.

Emphyteuta finita emphyteusi non excluditur à fructu suarum meliorationum ex facto Domini, sed ex propria conuentione, & consensu, d. 34. n. 19.

Emphyteuta admittitur ad purgationem morae ob non solutum canonem, etiam si lex contractum resoluat, dec. 378. num. 28.

Emphyteuta probare debet aliunde quam ex sola possessione se ipsum redegisse bona ad culturam, cum meliorari potuerunt ab alio, d. 34. n 17.

Emphyteuta probare tenetur bona sterilia ecclesię sibi in emphyteusim concessa ad meliorandum, suis sumptibus fuisse ad culturam redacta, d. 34. n. 12.

Emphyteuta non potest in praeiudicium vocati de emphyteusi disponere, d. 90. num. 6.

Emphyteuta tenetur ad expensas exiguas ratione conseruationis rei emphyteuticę, non autem ad magnas respicientes interitum eiusdem rei, & sic amissionem dominij, dec. 193. n. 9. 10. & seqq.

Emphyteuta licet amittat modicas expensas, non ideo perdit magnos sumptus factos in re emphyteutica, dec. 193. nu. 11. & seqq.

Em-

Emptio.

Vide etiam in verſ. Aſsignatio, Datio in ſolutum, & ſic de alijs contractibus, verſ. Contractus, Emptor.

Emptio facta ex pretio cenſus, vel ipſo cenſu fideicommiſſario, fideicommiſſo acquiritur, dec.176. num.23.

Emptio, quod facta ſit pro perſona nominanda, admodum verì ſimile eſt, ſi facta fuit de pecunijs perſonæ nominandæ, dec. 328. num.13.

Emptionis titulo, vel alterius obligationis præſumitur acquiſita ſeruitus, & quando, d.82. nu.12.

Emptor.

Vide etiam in Verſ. Emptio.

Emptor bonorum pupilli, ſiue idoneus, ſemper excutiendus eſt à Tutore, d.125. nu.5.

Emptor bonorum ad vitam, omnes fructus durante vita conſequitur, d.25. num.5.

Emptor non tenetur intimare moleſtias venditori, vbi non agitur de euictione, ſed pro traditione rei liberæ vigore primææ obligationis, d 68. n.2.

Emptor hæreditatis, actiones hæreditarias exercere permittitur, d.110. num.3.

Emptor bonorum viri habens obligatam mulierem principaliter, & in ſolidum, poteſt vti illius iuribus contra creditores poſteriores, illoſque repellere, dec.291. nu.3.

Amplia, etiamſi illa poſtea ſuam dotem recepiſſe facta ſit, nu. 10. ibid.

Emptor bonorum fideicommiſſi vigore conſenſus fideicommiſſariorum remanet liber, etiamſi modus præſcriptus ſeruatus non ſit, deciſ.393. num.3 & 5.

Emptor ſtantibus moleſtijs poteſt retinere reſiduum pretij, nec dicitur in aliquo contrauenire promiſſis, deciſio.266. numero 12.

Emptor, ſi ex facto venditoris implere non potuit, ad nihilum tenetur, d.266. nu.13.

Emptor, cui notum erat fideicommiſſum, non præſumitur abſque derogatione Apoſtolica illius bona emere voluiſſe, dec.251. num.15.

Emptor, qui pretium rei emptæ non ſoluit, tenetur ad fructus recompenſatiuos, ſiue bona ſint libera, ſiue fuerint fideicommiſſo ſubiecta, dec.295. num.5.

Emptor, qui pretium rei emptæ ſoluit cenſuario anteriori, non poteſt vigore retractus moleſtari à cenſuario poſteriore, dec. 286. nu.3.

Emptor ad effectum retentionis poteſt ſoluendo anterioribus reportare ceſſionem, & eum ea ſe tueri aduerſus poſteriores creditores, d.286. num.4.

Emptor non præſumitur ita fatuus, vt pretium ſeruet, & poſſeſſionem rei emptæ velit expectare, deciſio. 96. numero 5.

Emptor rei litigioſæ non poteſt prætextu ignorantiæ ſaluari, d.296. num.9.

Emptor ſoluens creditoribus ſecundum liſtam ſibi à venditore datam, omninò remanet liberatus, d.96. n 15.

Emptor non tenetur ſeruare modum in inſtrumento præſcriptum, ſi facto creditorum illius conditiones fuerint impeditę, d.96. num.7. & 21.

Emptor apparentibus creditoribus eatenus tenetur, quatenus pretium penès ipſum remaneat, & creditores anteriores detegantur, d.96. n.24

Emptor poteſt ſoluere etiam creditori nullatenus inter partes conuento ſi fuerit detectus, & probatus anterior, deciſio. 96 numero 16.

Emptor non tenetur obligationem implere, ſi domus illi fuerit euicta, d.197 n.4

Emptor, qui omiſit defenſiones, non poteſt agere, de euictione, dec.352. n.6. & n.7.

Emptor non præſumitur emere maiori pretio, nec venditor viliori vendere, quàm ipſa res valeat, d.320. nu.3.

non Entis nullæ ſunt partes, dec.22. num.4.

Enunciatiua.

Vide etiam in verſ. Aſſertio, Confeſſio.

Enunciatiuis emiſſis ab Ordinarijs in actu viſitationis, plenè creditur, dec.174. nu 7.

Enunciatiua probat contra illum, qui enunciante ſcriptura vtitur, d.66. nu.8.

Enunciatiuæ viſitationum eo magis probant in antiquis, vbi agitur de mero facto, dec 364.num.7.

Enunciatiuæ non probant, vbi principaliter dubitatur de enunciato, dec.363 numero 7.

Enunciatiua vt probet debet præciſè diſponere ſuper re controuerſa, dec. 363. nu.8.

Enunciatiuæ emiſſæ in viſitatione, maximè in antiquis, plenè probant, dec.364.n.3.

Enunciatiua plurium Notariorum, & Inſtrumentorum quatenus ſufficiant ad probationem dominij directi, deciſio.35. num. 17.

Enunciatiuæ antiquæ emanatæ à perſonis informati veriſimiles, & adminiculatæ maximum præbent veritatis argumentum, d.302 num.3.

Enunciatiuæ Papæ matura conſideratione emiſſæ, omninò ſtandum eſt, dec 192.num 13.

Enunciatiuę plurium inſtrumentorum plenè probant in materia ſeruitutis, dec.82 nu.16.

Enunciatiuæ non probant, ſi principaliter contingit dubitari de enunciato, dec 31. num.5.

Enunciatiuæ non probant in præiudicium tertij, deciſio.31. numero 6.

Enunciatiuæ recentes, non autem antiquæ, nullam faciunt probationem, d.31. num.7.

Enunciatiuæ ſuſpectæ emanatæ à perſonis intereſſatis, etiamſi ſint antiquæ, non probant, deciſ. 31. num 8.

Enunciatiuæ incidenter factæ, ad alium finem, & cum perſonis, quarum nihil intereat inquirere de enunciato, non probant, dec.31. num 9.

Enunciatiuæ emanatæ in loco longinquo, & in quo nullus adeſſet informatus, vel intereſſatus, qui poſſet contradicere enunciato, nihil probant, dec.31. num 10.

Enunciatiua verba non probant debitum, dec.263. numero 8. & 9.

Enunciatum inſtrumentum, ſi non fuit repertum, non ideò infertur, quod non ſit ſtipulatum, ſed ſimpliciter deperditum, deciſ.11. num. 11.

Epiſcopus.

Vide etiam in verſ. Congrua, Rector, Ordinarius.

Epiſcopus ad euitandas diſſenſiones inter Eccleſiaſticos, poteſt etiam extraiudicialiter interloquendo aliquid ſtatuere, d.305. nu.25. & ſeq.

Epiſcopus habens facultatem retinendi penſiones non poteſt illas transferre ſine indulto ſpeciali, deciſio. 287 numero 15 & ſeqq.

Epiſcopus habet aſſiſtentiam decimandi tamquam vniuerſalis Parochus, quando Parochiæ non ſunt diſtinctæ, dec.2. n.22. & n. 26. & ſeqq.

Epiſcopus, qui ſe obligauit, vel præbuit conſenſum ſolutioni penſionum, quatenus debeat habere congruam, vel non, dec. 351. n. 7. & 9.

Epiſcopus quatenus ſibi præiudicet, vel nè, acceptando eccleſiam penſionibus grauatam, dec.351. num. 10.

Epiſcopus caueri debet, nè propter egeſtatem mendicare cogatur, & ita contemnetur à ſubditis, à quibus venerandus eſt, dec.389. nu.24.

Epiſcopus per translationem ad aliam Eccleſiam omnia amittit beneficia, perindè ac ſi deceſſiſſet, d 379 n.24.

Epiſcopus vigore dimiſſorialium alterius Epiſcopi, quando poſſit ordinare extra propriam Diœceſim, deciſio. 10. numero 7.

Epiſcopus etiamſi ſe obligauerit, & conſenſerit reſeruationi penſionum, adhuc tamen debet habere congruam, deciſio. 23. num. 14.

Epiſcopus ſi poſt interpoſitam appellationem à mala relatione examinatorum contulit beneficium, attentatè proceſſit, d.175. nu.13.

Epiſcopus viſitare volens Eccleſias exemptas in ijs, quæ curam animarum concernunt, hoc ſolùm facere poteſt, & exprimere debet in actu viſitationis, d.120 nu.9 & ſeqq.

Epiſcopus poteſt corrigere mores, ac etiam rectores Eccleſiarum exemptarum de delictis inquirere, & quando, dec.120. nu.10. & vid.n.anteced.& ſeqq.

Epiſcopus non tenetur in congruam imputare fructus ſui patrimonij, d.23. nu.4.

Epiſcopus etiam habens aliundè, tamen debet habere congruam dec.23. num.5.

Epiſcopus, Parochus, & huiuſmodi perſonæ non coguntur proprio ſtipendio militare, d 23. nu.6.

Epiſcopus poteſt ſine beneplacito Apoſtolico concedere facultatem alienandi terrulas Eccleſiæ, quæ ſint parui redditus, dec.24 num. 1.

Epiſcopus habet fundatam intentionem ſuper iuriſdictione in tota ſua Diœceſi, d.375. n.1.

Epiſcopus ob populi numerum, & loci diſtantiam poteſt nouas Eccleſias in curatam erigere, deciſio 400. numero 1.

Epiſcopus habet fundatam intentionem ſuper iure viſitandi, & exercendi iuriſdictionem in omnes eccleſias exiſtentes intra fines ſuæ Diœceſis, d.383. num.3.

Epiſcopus acceptans Epiſcopatum tenue, vel nimis grauatum, adhuc debet habere congruam, d.23. n.13.

Episcopi assertioni non creditur, si non est Ordinarius loci, vel personæ, de quibus assertionem facit, decisio. 10. numero 4.
Episcopi onera plura enumerantur pro sustentatione suæ personæ, gradus, & Ecclesiæ, decisio. 389. numero 19. & num.20.
Episcopi vti delegati Sedi Apostolicæ possunt visitare Ecclesias quomodolibet, exemptas in ijs, quæ curam animarum concernunt, dec.120 n.20. & seqq.
Episcopi, & Parochi dicuntur militare sub vexillis Christi, dec. 389. num.15.
Episcopi, & Parochi in eorum congrua sunt potiores pensionarijs, & illis anteponendi sunt, d.386. n.17.
Episcopi, & Rectores indefessis vigilijs curæ animarum præsunt, dec. 389. num.4.
Episcopi, & Rectores suas Ecclesias prohibentur dimittere, d.389. num.5.
Episcopi, & Rectores dicuntur necessarij operatores, qui vineam Christi bonis operibus fructiferam reddunt, decis. 389. num. 7.
Episcoporum attestationibus maxima fides præstatur, dec.305. n.12. & seq.

Epistola.

Vide etiam in vers. Litera, Scribens.
Epistola resoluta in simplicem tractatum non meretur attendi, dec.28. num.14.
Epistola, in qua adsunt sola verba enunciatiua emissa absque animo se obligandi, non præiudicat, decisio. 261. num. 8. & seqq.
Epistolæ per errorem dictatæ possunt per sequentes reuocari, decis.28. num. 7.
in Epistolis fraudes, & machinationes fieri possunt, d. 242. num. 23. & seqq. & n.25.
in Epistolis non requiruntur solemnitates, decisio. 242. numero 23. & 29.

Eques.

Equites Hierosolymitani si sunt debitores communis ærarij, sunt incapaces pensionum, dec.123. nu.4. & 9.
Equites Hierosolymitani an in eorum Ecclesijs ab Episcopis visitari possint, vel non, decisio. 120. numero 5. & seqq. ac per tot.
Equites Hierosolymitani sunt exempti à iurisdictione Ordinariorum, d.120. n.3. & seqq. ac per tot.
Equites Hierosolymitani veræ Religionis priuilegia habere dicuntur, d.120. numero 4.
Equites Hierosolymitani incapaces pensionum ex causa debiti communis ærarij, non possunt reddi capaces à Magno Magistro, lingua, vel consilio, d.123. n.9.
Equites Hierosolymitani quatenus in eorum Ecclesijs Parochialibus possint ratione delictorum, & correctionis morum excommunicari ab Episcopis, ac etiam puniri, d.120 nu 2. & 12. ac per tot.
Equitum Hierosolymitanorum, eorumque ministrorum priuilegia quoad exemptionem à iurisdictione Ordinarij enumerantur, & declarantur, decisio. 120. numer. 3. & num. 16. ac per tot.

Equus.

Vide in vers. Currus.
Erectio Præposituræ facta ab Episcopo cum consensu Capituli, & à Pontifice confirmata sustinetur, decisio. 104. numero 2.

Erogatio.

Vide in vers. Versio.

Error.

Error in nomine contractus non vitiat contractum, decisio. 106. num. 15.
Error calculi à perito confecti concludenter probari debet, dec. 57. num. 4.
Error non nocet erranti, & minus, decisio.201. num.7.
Error in data non vitiat gratiam, decisio. 161. numero 7. & num. seqq.
Error Notarij regulariter contrahentibus non præiudicat, dec. 129. num.4.
Error Notarij non tollit rei veritatem, neque præiudicat partibus, d.339. num.8.
Error aduersus confessionem probari debet per euidentissimas probationes, etiam possibilem veritatem in contrarium excludentem, d.194. num.11.
de Errore calculi vbi constat tunc relatio periti non attenditur, dec.57. nu.3.
per Errorem si fuerint dictatæ epistolæ possunt per sequentes reuocari, dec.28. n.7.

Euentus.

Euentus non consideratur, sed quod poterat euenire, d.222. n.8. & dec.276. num.25.
Euentus licèt rarò, sed naturaliter contingentes, regulantur secundum iura commun a, d.360. nu.19.
Et Vide etiam in vers. Contingens.
Euersio fideicommissi non leue præbet collusionis argumentum, quod ad supplantandos fideicommissarios facta sit, dec. 66. num.11.

Euictio.

Euicta re per alterum ex contrahentibus dimissa, sicuti dimittens non cogitur pro euictione, ita nec ei competit actio pro obseruatione, d.79 n 11.
Euicta domo, corruit obligatio in illius emptione, aut accollatione facta, d.197. num.4.
Euictio simpliciter promissa quatenus fideicommisso præiudicet, d.135 num.10.
Euictio debetur in legato facto titulo oneroso, secus autem in simplici legato speciei, dec.269. num.6.
Euictio in dote beneficij debetur, quoties illa incepit à promissione, d.364. n.8.
Euictio, quæ debeatur in legitima super re particulari filio tradita, vel relicta, decis. 269. num.8.
Euictio non debetur emptori, qui litem venditori denunciare prætermisit, dec. 352. n.6.
Euictio sequuta ex natura rei ex facto præcognito ante contractum prouenit ad damnum euicti, secus si ex incognito, dec. 97. num. 12.
Euictio legati nonnisi ex testamento debet, dec.269. numer. 1. & seqq. vbi de materia.
Euictio legati debetur secundum tempus Testamenti, dec.205. num. 7.
Euictio emptori promissa debetur si ille fuerit de dominio, & possessione spoliatus, d.41. n.1.
Euictionis actio datur non tantùm ad pretium, sed etiam ad damna, & interesse, dec.41. num.2.
Euictionis promissio magis conuenit locationi, quàm emphyteusi, dec.202. num. 13. & 14.
Euictionis promissio facta fauore emptoris, non autem venditoris, non potest dici pars pretij, decisio. 332. numero 23.
Euictionis promissio facta sine præiudicio fideicommissi, intelligitur quoad euictionem procedentem ex alia causa, decis. 135. num. 9.
Euictionis in iudicio non tantum pretium, sed quanti interest rem euictam non esse præstari debet, decis. 205. num. 1. & seqq.
Euictionis pactum respicit commodum emptoris, non venditoris, & ideò non dicitur pars pretij, decisio. 14. numero 20. & 22.
Euictioni obligatio de natura venditionis est, decisio. 141. numero 15.
Euictione sequuta, non solùm datur actio ad pretium, sed etiam ad damna, & interesse, d 214 n.1.
Euictione sequuta ad illam remanet actio, non autem ad rescissionem contractus, dec 97 n.9
de Euictione quem tenet actio, eundem agentem repellit exceptio, dec 86. num. 26. & dec. 131. num. 4. & decis. 135. numero 6.
Euictionem legati in plus ab hærede deberi, quam importet ipsum legatum, testator noluisse præsumitur, & quando, dec. 205. num.9 & dec. 269. n 11.
Euictionem qui promisit semper contractum adimplere tenetur, aliàs ei obstat exceptio non adimplementi, decisio. 127. num. 8.
Euictionem qui præstare tenetur, bona vindicare prohibetur, dec. 56. num.13.
Euictionem passus consequitur damna, & interesse, etiam non naturale, sed accidentale, dec.20. nu.20.
Euictionem qui præstare tenetur, condemnatur etiam ad fructus, qui percepti fuissent, si bona euicta non essent, dec. 20. num.21.
Euicto legato, saluus valor, & æstimatio præstari debet, dec.205. n.3.4 & 5. & per totam.

Exactor.

Vide in vers. Administrator.

Examen.

Examen nouum conceditur, vbi à mala relatione Examinatorum appellatum est, decis.178. n.8.
Examen nouum Rota in partibus delegare solet ob locorum distantiam, d.178. n.9.
Examen nouum non conceditur, vbi longum tempus intercessit, quo quis potuerit fieri doctior, decisio. 178. numero 10. & seqq.

Exa-

Examen testium factum in criminalibus ad alium effectum non probat in ciuilibus, dec. 187. nu.7.

Examen nouum non denegatur ob acquisitæ scientiæ præsumptionem, si omnes diligentiæ possibiles factæ sint super prosequutione causæ, d. 178. nu.14.

Examen nouum conceditur, non habita ratione, quod quis doctior fieri potuerit, si ille omnem diligentiam adhibuit super expeditione causæ, & facto partis impeditus sit, decisio. 173. numero 14. & 17.

Examen factum cum legitimo tutore, vel defensore pupillorum, qui causam defendit non potest de nullitate redargui, dec.37. num.2.

Examinis nullitas, & grauamen examinatorum resultat, si minus idoneus approbatus est, relicto doctiore, & magis idoneo, decisio. 175. n.8. & seqq.

Examinatores.

Examinatores non possunt referre minus dignum, & magis dignum præterire, dec. 175. n.9 cum seqq.

ab Examinatorum mala relatione appellari potest, causaque in Curia introduci, d. 175. nu. 12.

Examinatus in Curia, & repertus idoneus, talis quoque in partibus fuisse præsumitur, si de vno tempore ad aliud modicum spatium intercessit, d. 175. nu 6. & n. seq.

Exceptio.

Vide etiam in vers. Excipiens.

Exceptio, quæ pendet à discussione testium, dicitur requirere altiorem indaginem, d. 245. num.8.

Exceptio rerum amotarum eo minus admittitur ad retardandam solutionem dotis mulieris, si illa fuerit probata per testes, dec.245. nu.16.

Et Vide etiam in vers. amotio occultatio subtractio.

Exceptio turbida non attenditur, vbi creditum, ex publico instrumento probatur, d. 122. num. 15. & seq.

Exceptio si non sit exclusiua iuris agentis, non potest allegari à tertio, quamuis ad tuendam suam possessionem opponeretur, d 309. num. 15.

Exceptio rei iudicatæ non retardatur per exceptiones illiquidas, d.256. num.16.

Exceptio fideicommissi à creditore opposita eidem etiam excipienti nocet, d.96. n.19.

Exceptio est de regula, & indicat quid in regula comprehensum sit, dec.6. n.4.

Exceptio non numeratæ pecuniæ non allegatur in Apocha exprimente, *quali sono per altretanti pagati per noi*, decisio. 344. numero 3.

Exceptio nulla admittitur aduersus sententiam, seu Apostolicum priuilegium, decis. 218 num. 22.

Exceptio, quæ potest deduci etiam per viam actionis eodem tempore præscribitur sicut actio, d.99. n 8.

Exceptio nullitatis potest incidenter deduci in discussione negotij principalis, dec.256. num.1.

Exceptio de iure tertij non admittitur, decisio. 357. numero 12.

Exceptio illiquida, incerta, & altiorem requirens indaginem, non potest retardare executionem obligationis Cameralis, dec.344. num.8.

Exceptionis natura est, vt veniat sub regula, & intelligatur retentis eisdem terminis, d. 342. nu.3.

Exceptionem releuantem opposuissent personæ informatæ, si vera fuisset, & dum non opposuerunt illa non præsumitur vera, dec 11. nu.16.

Exceptiones omnes, quæ competunt aduersus contractum, competunt etiam contra constitutum in eo appositum, dec. 137. num 4.

Exceptiones probatæ per testes, etiam contestes, non admittuntur in iudicijs summarijssimi possessorij, & executiui, dec.245. num. 11.

Exceptiones, quæ repellerent cedentem non repellunt cessionarium venientem iure proprio, dec. 86. n.28.

Exceptiones illiquidæ non retardante executionem rei iudicatæ, dec.256. num. 16.

Exceptum, quod non est totum dicitur in Ecclesiam dismembratam translatum, dec. 7. numer. 14.

Excessus.

Excessus magnus alienationis fraudis præsumptionem inducit, d. 14. nu.28.

Excessus taxationis fructuum probari debet plenè, & concludenter, cum sola possibilitas in contrarium sufficiat, dec. 168 num. 18.

Excessus etiam in obulo vitiat dationem in solutum siue iudicialem, siue conuentionalem, quæ nec etiam in parte debita subsistuetur, dec. 497. nu. 1. & seqq.

Excessiuam fuisse taxationem, qui hoc allegat probare tenetur, d.337. num. 10.

Excipere.

Vide etiam in vers. Exceptio.

Excipere non prohibetur, qui alioquin agere non permittitur, d.97. num. 13.

Excipiens tenetur probare negatiuam suæ exceptionis, decisio. 125. numero 19.

Exclusio.

Exclusio fœminarum à fideicommisso propter dotem cessat in ijs quibus de dote prouisum non est, decisio. 67. numero 15.

Exclusio in fideicommissis resultat ex regula si vinco vincentem te eo magis vinco te, d.284. n.25.

Exclusio Religiosorum est vna ex coniecturis, quod fideicommissum non dicatur restrictum ad solum casum delicti, dec. 278. num.8.

ab Exclusione filiarum, quibus fuit de dote prouisum, non valet argumentum ad exclusionem neptum ex propria persona, non autem per repræsentationem venientium, decisio. 274. numero 6. & 8.

Excommunicatio.

Vide etiam in vers. Censura, Declaratoria, Irregularitas.

Excommunicationis absolutio non pendet nec à voluntate, nec à potestate partium, decis. 65. num.9.

Excommunicationis declaratoria non relaxatur in Vrbe, nisi seruatis quatuor terminis de stylo seruari solitis, decis. 203. num. 3.

Excusationem iustam absentiæ non affert Bellum, si quis fuerit absens ex alia causa, d.261. nu.2.

Excussio bonorum, quæ sunt penes tertios non est ab Ecclesia facienda, d.197. nu.9.

Exemplum.

Vide etiam in vers. Copia, Instrumentum.

Exemplum scripturæ probat concurrentibus præsumptionibus, & adminiculis, d. 305. n.4.

Exemplo scripturæ regulariter nulla fides adhibetur, dec.305. num. 3.

Exemptionem iurisdictionis allegans pernecessè supponit situationem in Diœcesi, dec.383. num. 2.

Exequatur conceditur contra personam, & bona propria hæredis siue de inuentario non doceat, siue de bonis inuentariatis rationem non reddat, d.84 n 44.

Exequutata bona præsumuntur sufficientia ad satisfactionem creditoris, dec.84. nu.24.

Exequutio.

Vide etiam in vers. Exequutiuè, Iudex, Mandatum, Obligatio, Possessio, Res iudicata.

Exequutio petita ab eo, qui actum impugnare debuisset arguit simulationem, d.238 nu.12.

Exequutio excessiua est nulla in totum, nec est reducibilis pro summa debita, d.319. nu.2.

Exequutio realis in sequelam iudicij fieri non potest die feriato in honorem Dei, d.298 nu.16.

Exequutio fieri non potest contra vnum ex hæredibus pro toto debito, cùm pro virili tantùm portione facienda sit, decis.84. num. 45.

Exequutio fieri potest contra legitimè citatum, licet quoad alios facienda non sit, d. 55. n. 5.

Exequutio mandatorum rotalium non nisi ad limites exequutorialium conceditur, d.298. n 7.

Exequutio Literarum Apostolicarum non retardatur exceptione paritatis tituli, & quod contradictor in possessione sit, si illius titulus incontinenti detegitur nullus, decisio. 232 num. 5.

Exequutio trium conformium spectat ad Iudicem à quo, dec. 240. numer 1.

Exequutio literarum Apostolicarum non impeditur ab eo, qui non est legitimus contradictor, nec habet parem titulum, dec. 161. num.12.

Exequutio obligationis cameralis non impeditur per exceptionem compensationis, quæ non sit omnino liquida, decisio. 245. numero 5.

Exequutio mandati contra Vniuersitatem relaxati fieri potest etiam contra officiales futuros, vt ipsi postea solutum ab Vniuersitate repetant, d.281. n. 19.

Exequutio literarum Apostolicarum non conceditur nisi fuerit probata reseruatio narrata, d.262 n.2.

Exequutio facta pendente tempore ad appellandum est attentata, decis.293. num. 6.20.& 25.

Exequutio pro pretio rei emptæ ab Ecclesia fieri potest super ipsa re, & alijs redditibus eiusdem Ecclesiæ, decisio. 295. numero 10.

Exequutio pro debito Ecclesiæ si fieri debet super illius fructibus, alimenta necessaria relinquenda sunt pro Religiosis eiusdem Ecclesiæ, d.295. nu.11.

Exe-

Exequutionis sententiæ pars sunt expensæ earumque taxatio, dec.391. num.16.
ad Exequutionem non proceditur stante iniustitia mandati, vel sententiæ, dec.282. n.31.
Exequutionem contractus prætendere non potest, qui actionem rescissoriam intentauit, d.127. n.9.
in Exequutionem voluntatis alienius, quod fieri dictum est in illius destructionem factum dici non debet, decis. 302. numero 1.

Exequutiuè.

Vide etiam in vers. Exequutio, Via exequutiua.
Exequutiuè nec etiam inter socios proceditur vbi deficit obligatio Cameralis, vel alia clausula importans processum exequutiuum, dec.343. num.1.
Exequutiuè non proceditur, sed ordinariè contra possidentem, & habentem parem titulum prouenientem ab eodem fonte, decis 379. num.13.
Exequutiuè non proceditur contra habentem parem titulum, & possessionem, decisio. 78 numero 6. limita vt ibidem, & seqq.
Exequutiuè proceditur contra possidentem vigore deliberationis nullæ, decis.256. num.2.
in Exequutiuis non attenditur possibilitas deducendi, sed quod est deductum, dec.231. num.2.

Exequutor.

Exequutor voluntatis defuncti non debet se gerere tamquam arbiter, dec.184. n.10.
Exequutor testamentarius voluntatem defuncti adimplere tenetur, decisio. 372. numero 1. & seqq. & numero 7. cum seqq.
Exequutor Testamentarius potest negligente hærede, & quocumque alio adimplere voluntatem defuncti, decisio. 372. numero 2.
Exequutor missus dicitur ille, qui fuit datus in gratia concessa in forma mandati de prouidendo cum clausula *constito*, d.161. num.21.
Exequutor patronorum est Abbas, qui præsentatos à veris patronis repræsentat Episcopo ad habendam institutionem, dec. 32. num. 9.
Exequutori testamentario non censetur adempta facultas perpetuo eligendi per electionem ab hęrede temporaliter factam, & per modum prouisionis, dec.372. nu.11.
Exequutori super adimplemento voluntatis defuncti, si stante illius interesse non creditur, quomodo agendum sit, decisio. 157. numero 8.
Exequutoribus prohibetur ne iudicum partes assumant, decis. 203. num.10.
Exequutores testamentarij, quorum conscientijs aliquid commissum est, non habent vltorem nisi Deum, decisio. 156. num. 11.
Exequutores quorum conscientijs aliquid est commissum, adhuc tenentur reddere rationem, non vt eorum conscientia immutetur, sed vt detegatur an aliquid erroneè gesserint, dec. 156. num.13. & 14.
Exequutores testamentarij etiam Principes, & Reges de erroneè gestis tenentur reddere rationem, etiam si eorum conscientia solum sit grauata, dec.156. n.13. & 14.

Exequutorialia.

Vide in Vers. Mandata.

Exibere, Exhibitio.

Vide etiam in vers. Edere, Productio.
Exhibere tecusans libros habet præsumptionem contra se, dec. 312. num.13.
Exhibitionem librorum petens, quæ requisita probare debeat, dec.105. numero 1.

Exigibilitas.

Exigibilitas in dote semper intelligitur promissa, & quare, dec. 171. n.14. & seqq.
de Exigibilitate dotis, illius promissor tenetur quoties peruenit ad statum in quo soluere possit, d.171. num.16.

Existentia.

Existentia Scripturæ compulsandæ ex alia compulsoria resultat, licet in diuersa causa concessa, d.361. n.2.
Existentia pecuniarum, & mobilium pro dissolutione æris alieni testatoris probari debet de tempore alienationis, vel census impositionis, d.122. nu.6.
Existentia librorum de tempore motæ litis non est probanda in mercatore, vel alio qui illos ratione officij custodire tenetur, d.105. n.2.
Existentia mobilium, vel aliorum bonorum ex quibus satisfieri potuisset creditoribus pupilli, probari debet de tempore alienationis, d 253. n.14. & seq.
non Existentia bonorum hæreditariorum quomodo dicatur probata, d.197. nu.8.

Expensa.

Vide etiam in vers. Liquidatio.
Expensa si fuit communis, communis quoque vtilitas esse debet, dec.69. num.14.
Expensæ reparationis rei emphyteuticæ spectant ad emphyteutam, non ad dominium directum, decisio. 193. num. 9 & seqq.
Expensæ notabiles semper recuperantur ab emphyteuta, finita emphyteusi, decis. 193. num. 12.
Expensæ inducunt acceptationem gratiæ, decisio. 118. numero 11.
Expensæ currus non computantur inter alimenta etiam, si quis aliquando eo vsus sit, d.169 n.7.
Expensæ factæ pro recollectione fructuum, & contra colonos pro illis consequendis, omnes restituendæ sunt ab eo, cui ijdem fructus, vel spectant, vel restituendi sunt, decisio. 215. num. 5.
Expensæ pro copijs scripturarum, & propinis in Rota non debentur, fallit in causis attentatorum, decis. 4. num. 4. & seq.
Expensæ nedum viaæ, & iudiciales, sed etiam extraiudiciales in attentatis reficiuntur, d.4 num.5.
Expensarum compensatio quatenùs intret, quando mutua est causæ victoria, dec.4. n.6.
Expensæ non debentur contra petentem plus debito, dec. 4. num. 6.
Expensæ debentur solùm pro rata attentatorum, non autem vltrà, d.4. nu.7.
Expensæ, earumque taxatio dicuntur esse pars executionis sententiæ, d.391. n.15.

Expressio.

Expressione à testatore facta, & alia, & maior expressio fieri non potest, d.6. nu.3.
Expressum non extenditur ad omissum, d.34. nu.3.

Extensio.

Extensio non fit in odiosis de vno casu ad alium, decis. 287. numero 6.
Extensio vnius Capituli ad aliud separatum, & diuersum fieri non debet, d.9 nu 18.
Extensio de vno ad aliud non fit in contractibus stricti iuris, dec.34. num.3.
Extensio non datur de casu simplici ad casum mixtum in dispositione odiosa, & sic stricti iuris, qualis est facultas transferendi pensiones, decisio. 325. numer. 10.
Extensio non dicitur, sed enucleatio seruitutis illa in qua militat maior ratio ratione maioris præiudicij, decisio. 69. numero 10.

Extinctio.

Extinctio census, vel alterius debiti, quæ fit nulla necessitate cogente, dicitur mera donatio, d.214 n.23.
Extinctio debiti, cuius instrumentum non inuenitur, quando vera non autem simulata dici possit, decisio. 11. num.8. & seqq.
Extinctio census solum cadit inter emptorem, & debitorem, non autem in emptore, & illius creditoribus cessionarijs, decis.84. num.1.
Extinctio debiti apposita per apostillam in margine instrumenti de manu Notarij rogati plenè probat, decis.289. numero 17.
Extinguere censum, qui promisit respectu creditoris potest illum non extinguere, d.316. n.5. & 6.
Extinctum, quod est amplius non reuiuiscit, decisio. 313. numero 26.
Extrema *l. fin. C. de ædil. diu. Adr.* tollendo qualia sint, d.164. n.4. & vid. vers. immissio.

Extraneus.

Vide etiam in vers. Proximior.
Extraneus nulliter inuestitus si noluit restituere proximiori emphyteusim, sed litem substinuit, dicitur recusasse quidquid ab eo consequi debuisset, d.143. n.18.
ad Extraneos deuenire hæreditarem paternam exclusis filiabus inhumanum est, d 67. n.24.

F

Fabrica.

Vide etiam in vers. Ædificium, superædificatio.

Fabrica S. Petri.

Reu. Fabricæ S. Petri non permittitur agere pro solutione compositionis, quam vti læsiuam impugnat, decisio. 127. numero 1. & 7.

Reu.

Reu. Fabrica S. Petri ex eo folum, quod fit foluendo, non admittitur ad consequutionem eius, quod aliàs restituere teneretur, d.127. num.6.
Facies vide in verf. Vultus.

Factum, Facere.

Vide etiam in verf. Actus, Affertio.
Facere aliud est aliud vero reficere, dec.44. n.13.
Facere per fe,& promittere,quod alius faciet paria funt, dec.71. num. 2.
Faciunt homines raro, aut fi vnquam contra quod fentiunt, d.328. num.12.
Factum defuncti, dicitur proprium factum hæredis, decif. 366. num.3.
Factum Iudicis quoad omnes effectus pro facto debitoris reputatur, d.268. n.7.& 8.
Factum non probatur ex fola affertione de aliquid faciendo,dec. 64. num.7.
Factum nudum probare non fufficit vbi illius validitas neceffaria eft, d.10. num.8.
Factum omiffum fi erat neceffario exequendum pro voluntate defuncti, tunc ex non facto refultat præfumptio contraria, eam nempe fuiffe reuocatam, d.302.n.12.
non Factum dici nequit inftrumentum in alio inftrumento enunciatum ex eo folum, quod non fuit repertum, cum potuerit amitti, dec.11. num.11.
Facto mutato, ius quoque mutari neceffe eft, decifio. 36. numero 12.
Facto hominis non eft opus vbi lex ipfo iure operatur, dec. 49. num. 14.
Facta præualent verbis, d.328. n.10.
Facta funt potentiora, quam verba, d.108. nu.10.
Fieri rectè aliquid, & ex legitima caufa,non fufficit, nifi etiam fiat ritè, & citra omnem dolum, dec. 303. num.5.

Facultas.

Vide etiam in verf. Electio licentia.
Facultas adoptandi remaneret fuperflua, fi filij adoptati fuccedere non deberent, d.276 nu.27. & feqq.
Facultas transferendi penfiones amittitur per contractum matrimonij, d.287. num.2. & 10. ac per tot.
Facultas hæredi, vel alteri à teftatore, conceffa, non intelligitur data priuatiuè ad executores, d.372. n.3.
Facultas alicui concefsa, quando potius in rem, quam in perfonam dicatur concefsa, d.372. n.5.
Facultas capiendi pofseffionem propria auctoritate tribuit afsocationem, dec.55. num.7.
Facultas alicui concefsa femper durat,caufa conceffionis durante, dec.372. num 6.& 8.
Facultas cambiandi augumentatiuè etiam creditori concefsa, & ad maiorem cautelam,in illius odium retorqueri non debet, dec.229. n.5.
Facultas alienandi *vide in verf. Confenfus.*
Facultas committentis,ex illius commiffione probatur, decif. 249. n.14.
Facultas transferendi penfiones exerceri non poteft poftquam penfionarius matrimonium contraxit, etiamfi illas adhuc retinere potuiſset, d.226 num.1.
Facultatem habens aliquid exequendi, fi morte præuentus non adimpleuit, illam exequitur executor, decifio. 372. numero 4.
Facultatem generalem habuiſse dicitur, qui alium fibi fpecialiter deputauit, d.248. num.14.
Facultatem habens faciendi aliquid fibi imputet si ea non fit vfus, d.71. num.11.
Facultatem habeus certas eligendi perfonas, non poteft vnam tantum ex illis eligere, dec.377. num.15.
in Facultatiuis, vt dicatur præfcriptum, non fufficit fola obferuantia,fed requiritur,quod illa coactè, non autem voluntariè facta fit, dec.335. nu.4. & feqq.
Facultatiuus actus eft electio perfonæ præfentandæ, dec.173. num. 6.

Falfitas, Falfum.

Vide etiam in verf. Fiduciaìitas, Simulatio, Sufpicio.
Falfitas caufæ expofitæ in transactione plenè, & concludenter probari debet ab allegante, d.91. nu.3.
Falfitatis fufpicio in ciuilibus adimet fidem fcripturæ,decif.317. num. 32.
Falfitatis fufpicio excluditur attenta bona fama notarij, nulla data caufa fimulandi, etfi inftrumentum per plures annos obferuatum fit, d.289.numero 18.
à Falfitatis fufpicione quatenus remaneant immunes actus ab eadem perfona eodem die celebrati in Vrbe, & in alio loco per 40. milliaria ab illa diftante, decif.285. numero 1. & feqq.
in Falfitatem, vel fimulationem vnam plures perfonas confpiraſse non præfumitur, d.11. num 13.
ob Falfitatem fcripturæ fopita iam negotia iterum reuiuifcere non debent, ne in infinitum caufæ retractentur, decif. 305. num. 14.
Falfum quatenus quis poffit iurare duodecim cafus referuntur remiffiuè, d.370. n.11.
Fama non attenditur fi non probatur à quo habuerit originem, dec.267. n.18. & feq.

Familia.

Vide etiam in verf. Agnatio, Domus.
Familiæ nomine licet omnes contineantur, quandoque etiam in vno tantum verificatur, dec.367. num 17.
in Familia fi bona perpetuo conferuari debent, & in hæredibus fubftitutis, neceffariò excluditur fideicommiffum non fuiſse reftrictum ad cafum delicti, d.279. nu.3.
Familiam fuam fi quis enumerauit, & defcripfit, & filios non expreffit, illos non præfumitur habuiſse, decifio. 31. num. 19.
extra Familiam alienare grauatus, vel in ea relinquere, fatisfacit relinquendo alteri de ea, dec.377. nu.17.
Famulus ne fiat dominus, verba impropriari debent, decifio. 81. num. 55.
Et Vide etiam in verf. Seruus.

Fauorabilis, Fauor.

Fauorabilis gratia in odium retorqueri non debet, decifio. 161. numer. 23.
Fauorabilis difpofitio fi per relationem reftringeretur relatio femper excluditur, dec.284. num. 13.
Fauorem quod continet, damnum, & odium importare non debet, dec.229. nu.5. & 6.

Feneftra.

Feneftræ ad lumen tantum, fi in aliqua parte domus fuerunt permifsæ, cæteræ omnes cenfentur prohibitæ, decifio. 69. numero 12.
Feneftræ apertio, feu obturatio hinc inde prætenfa, cum appofitione cratis ferreæ conceditur, dec. 69. num.38.
Ac etiam cum eleuatione muri propè eam erigendi ad inftar alæ vtrique parti confulitur, ibid.nu.39.
Feneftræ apertio ab æmulatione faluari non poteft, fi domus fit in infula, & ex alijs partibus poffit haberi lumen, dec.69. num. 37.
Feneftram in eodem loco aperire cum propinquiori profpectu prohibetur illi, cui remotior profpectus fuit interdictus, dec.69. nu. 5.
Feneftras ad æmulationem nemo aperire permittitur, decif.69. num 22.
Feneftras nouas in fuperiori parte domus non ideò quis aperire permittitur, quod in parte inferiori habeat antiquas tantummodò ad lumen, d.69 nu.18.
Feuum liquidatur, & valutatur iuxta folitum Regionis, dec. 367. nu.8.

Feriæ.

Feriæ generales in Rota non obftant taxationi expenfarum in caufis attentatorum, decif.4. numero 1. & dec. 394. nu.6. vbi materiam.
Feriatis diebus etiam in honorem Dei proceditur, quando res eft tempore peritura, d.394. n.7.
Fertilia fi ex alluuione bona reddita fint, hoc non dicitur euenifse cura, & fumptibus emphyteutæ, decifio. 34. numero 17.

Fideicommiffarius.

Vide etiam in verf. Anteceffor, Hæres fubftitutus, Primogenitus.
Fideicommifsaria fubftitutio continetur fub verbo quandocumque, d 176. num 6.
Fideicommifsarius pendente conditione poteft agere ad inueftimentum à teftatore mandatum, d.76 n 2.
Fideicommifsarius poteft petere cautionem, etiam per immiffionem in bona fideicommiffi contra hæredem feruandi illius caufa, d.76.n.3.
Fideicommifsarius nullam habet hypothecam, nec reuocare poteft bona grauati ab illius creditoribus pro cautione fideicommiffi, d.76. nu.4.
Fideicommifsarius vltimus, ipfe totam capit hæreditatem, dec. 176. num.33.
Fideicommifsarius fi eft etiam hæres alienam ianon poteft vindicare bona fideicommiffi, nifi doceat de inuentario, & rationem reddat, dec.289. nu 4.
Fideicommifsarius vnus omnia bona fideicommiffi recuperat, faltim data cautione de reftituendo partem alijs confideicommifsarijs, d.313. nu.18.
Fideicommifsarius non prohibetur agere ad fideicommifsum ratione delicti, à quo fuit abfolutus, fi tempore purificatio-

tionis pacificè viuebat, decisio. 313. numero 19.

Fideicommissarius consentiens alienationi bonorum fideicommissi, si modus præscriptus non seruetur, agit contra grauatum, non contra emptorem, decis. 398. num. 5.

Fideicommissarius, qui est etiam hæres alienantis, vel alienationi consentientis, donec rationem non reddat, tenetur obseruare factum defuncti, decis. 398. num. 13.

Fideicommissarius si est hæres alienantis non impugnat factum sui auctoris defuncti, decis. 283. nu 9.

Fideicommissarius si ex bonis fideicommissi alienatis solam medietatem recuperauit, alteram medietatem pro detractionibus, vel alia causa validè fuisse alienatam agnoscit, decis. 270. num. 9.

Fideicommissarius si est etiam hæres alienantis non potest impugnare alienationem, nisi prius reddita ratione de bonis in illius hæreditate repertis, dec. 327. num. 6.

Fideicommissarius soluta dote, non potest amplius cogi ad præstationem alimentorum, decisio. 369. numero 8. & seqq.

Fideicommissarius tenetur probare fideicommissum, purificationem, legitimationem personarum, & identitatem bonorum, decis. 116. numero 5.

Fideicommissarius transactionem initam à grauato, vel in totum acceptare, vel in totum respuere debet, decisio. 116. num. 10

Fideicommissarius, qui habuit verbalem restitutionem fideicommissi ab hærede grauato potest capere possessionem bonorum fideicommissi propria auctoritate, decisio. 346. numero 6.

Fideicommissarij respectu grauati dicuntur quasi creditores fideicommissi, d. 214. n. 20.

Fideicommissarij melioriantes bona fideicommissi, vel in eis fabricantes eum pecunijs proprijs, remanent tantùm creditores pretij, d. 27. n. 23.

Fideicommissarij respectu grauati dicuntur extranei, cùm ab eo nullam causam habeant, sed à testatore cui succedunt, d. 214. num. 17.

Fideicommissario non denegatur immissio in vim *leg. fin. Cod. de edict. Diu. Adr. tollen.* docto de requisitis, decisio. 196. numero 4.

Fideicommissario non retardatur immissio ob transactionem initam super trebellianica, quæ non erat debita, decisio. 277. numero 9.

Fideicommissario debetur immissio docto de existentia, & purificatione fideicommissi, identitate bonorum, & legitimatione personarum, d 399 n. 1.

Fideicommissario stante mala fide grauati alienantis, remanet actio, vel ad rem emptam, vel ad bona fideicommissi, distracta, d. 176. n. 25.

Fideicommissario, probatis extremis necessarijs, datur immissio, vel ex remedio *l final.* vel ex interdicto Saluiani, decisio. 277. num. 1.

Fideicommissario literaliter, & expressè vocato debetur immissio sua vocatione per mortem grauati purificata, decisio. 102. numer. 1.

Fideicommissario plures competunt actiones pro obtinendo fideicommisso, dec. 51. num. 5.

Fideicommissarium non præsumitur bona fideicommissaria distrahere voluisse, d. 176. nu. 24.

Fideicommissarijs Papa per suam gratiam non præiudicasset si alienationes grauati, illiusque omissionem inuentarij sciuisset, d 41. n. 6.

Fideicommissarius.

Vide etiam in Vers. Dispositio, Hæreditas, Immissio, Libertas, Onus, Primogenitura, Substitutio.

Fideicommissum in testamento constitutum *non dicitur reuocatum in codicillis*, si casus in illis consideratus, vel sub conditione positus non successit, dec. 222. n. 4. & 8.

Fideicommissum simpliciter *conceptum sub conditione si sine filijs*, expirat per mortem grauatis cum filijs, decis. 112. numero 3. & seq.

Fideicommissum *in diuisione præseruatum* operatur, quod ita eius iura illæsa remaneant, ac si diuisio secuta non esset, dec. 135. num. 4.

Fideicommissum *conditionale* seclusis coniecturis non transmittitur, nec etiam ad ipsos filios, decisio. 297. numero 15.

Fideicommissum *nouum* nunquam censetur inductum, quoties citra multiplicitatem dispositio suum potest habere effectum, d. 102. num. 12.

Fideicommissum *particulare* dicitur, quod non comprehendit iura, neque actiones, d. 332. num. 27.

Fideicommissum *condere grauatus fauore certarum personarum*, non potest vnam tantum ex illis vocare, & ad eius lineam fideicommissum restringere, d. 377. n. 15.

Fideicommissum *super legitima filij* à patre impositum, & ab eo in vita non reiectum, ab hæredibus extraneis non impugnatur, d. 49. nu. 4.

Fideicommissum *antiquum* non impedit immissionem nouo fideicommissario, nisi fideicommissum sit clarum, ille sit in possessione, & nullæ competant detractiones, decisio. 170. numero 6.

Fideicommissum *probatur* etiam ex confessione partis in iudicio facta, dec. 399. num. 3.

Fideicommissum per obitum instituti *remanet purificatum* ad fauorem illorum, qui fuerunt substituti, decisio. 399. numero 4.

Fideicommissum *nouum* fieri potest super detractionibus in bonis antiquo fideicommisso subiectis competentibus, decisio. 170. num. 4.

Fideicommissum dicitur *constitutum* non *in solo casu delicti*, sed etiam mortis ex prohibitione alienationis, vt bona perpetuò conseruentur in familia, d. 278. n. 13.

Fideicommissum *perpetuum* dicitur constitutum, si post descendentes vocantur extranei eum onere assumendi familiam testatoris, dec. 278. n. 10.

Fideicommissum non dicitur *restrictum* ad casum delicti, si post descendentes vocati sunt extranei, etiam in casum obitus, & per totam vide latè materiam, d. 278. num. 11.

Fideicommissum *constitutum super mobilibus*, & immobilibus, an comprehendat census, d. 214. n. 2.

Fideicommissum *ordinare prohibitus extra descendentes* alicuius, satisfacit prohibitioni illud etiam per viam primogenituræ inter masculos ordinando, dec. 377. nu. 18.

Fideicommissum *non comprehendit bona* per contractum filijs irreuocabiliter assignata, d 385. n. 12.

Fideicommissum *non censetur constitutum ex relatione dispositionis* ad aliud fideicommissum, si illa alium effectum operare potest, dec. 390. nu. 5.

Fideicommissum factum *sicut fuerat constitutum ab alio* similitudinem dispositionis, non autem omnimodam relationem importat, d. 327. nu. 2.

Fideicommissum in ea quantitate, quo *liquidatum* est pro vno fratre, ad eandem quantitatem ascendere debet pro alio fratre, dec. 8. n. 2.

Fideicommissum *reciprocum lineale* totum ad vltimum superstitem spectare debet, d. 8. nu. 3.

Fideicommissum ordinatum *pro conseruatione*, & ampliatione *familiæ* comprehendit solum masculos, ex masculis, non autem ex fœminis, dec. 27. num. 7.

Fideicommissum *vt interpretetur ab obseruantia*, illa deduci debet ex actibus positiuis, non negatiuis, & quod per illos resultet consensus agentis, d. 342. nu. 9. & 10.

Fideicommissum *non restringitur* ad vnum tantum descendentem, si tota descendentia fuerit in conditione posita vel prædilecta, dec. 284. num. 20.

Fideicommissum *particulare* dependens à fideicommisso vniuersali, eo defecto, & ipsum quoque deficere necesse est, dec. 342. num. 1. & seq.

Fideicommissum factum *si sine filijs*, expirat per mortem cum filijs siue fuerit vniuersale, siue particulare, dec. 342. num. 5. & n. seqq.

Fideicommissum quatenus *ex verbis enunciatiuis suppositiuis*, seu relatiuis inducatur, d. 243. nu. 3.

Fideicommissum *requirens altiorem indaginem*, non admittitur contra hæredem Testamentarium, decisio. 358. numero 17.

Fideicommissum non potest dici *præseruatum*, ad fauorem illius, vel eius filiorum, qui succedere non poterant, dec. 324. numero 8.

Fideicommissum *absolutum* ex quibus verbis dicatur fuisse constitutum, d. 6. nu. 1.

Fideicommissum *perpetuum*, & *successiuum* ex quibus verbis constitutum esse dicatur, decisio. 243 numero 1. 6. & num. 8.

Fideicommissum *non extitisse* benè *declarat primus donatarius*, qui de bonis donatis liberè disposuit, decisio. 79. numero 25.

Fideicommissum *in diuisione*, *vel laudo præseruatum* cum omnibus suis qualitatibus in eo censetur expressum, eique in nihilo dicitur præiudicatum, dec. 135. num. 2. & 3.

Fideicommissum *ordinatum cum dictione* personale, *dicti*, non transmittitur, etiamsi esset conditionale, decisio. 297. num. 16. & 17.

Fideicommissum solum *allegari potest inter vocatos*, secus autem inter creditores prætendentes libertatem bonorum, dec. 96. num. 18. & seqq.

Fi-

Fideicommissum *probatur ex confessione haeredis* verisimiliter informati testatoris, d. 222. n. 3.

Fideicommissum *perpetuum*, *& successiuum* inducitur si quis voluit sua bona perpetuò remanere in familia, & ordine perpetuæ primogenituræ peruenire in vocatos, d. 278. n. 1.

Fideicommissum constitutum *in casum delicti*, non extenditur ad casum mortis, d. 278. n. 2. & seqq.

Fideicommissum *ad inducendum* non est necessarium quod voluntas legatur verbis expressa in substitutione, sed sufficit illam ex coniecturis educi. decis. 56. numer. 8.

Fideicommissum *inducunt verba enunciatiua*, & præsuppositiua si sunt prolata ab eo qui de re suæ disponere poterat, decis. 56. numer. 9.

Fideicommissum *cuius conditio est purificata* ante obitum fideicommissarij, transmittitur ad hæredes, etiam si non sit agnitum, d. 93. num. 15.

Fideicommissum *perpetuum*, *& successiuum* fuisse à testatore institutum ex eius declaratione probatur, d. 56. n. 5.

Fideicommissum *perpetuum*, *& successiuum* si constat testatorem facere voluisse, tunc filij & descendentes in conditione positi non possunt dici vocati per solam vulgarem, d. 56. n. 5.

Fideicommissi *liquidatio* prætendi non potest in summa in transactione conuenta, si eadem transactio ex alijs etiam causis vltra fideicommissum facta est, decis. 116. numer. 7.

Fideicommisso *dicitur per diuisionem renunciatum* si aliter diuisio esset læsiua, & notabilissimi damni alteri ex diuidentibus, dec. 324. nu. 4.

Fideicommisso *grauari potest* quidquid pater relinquit filios vltra portionem legitimæ, dec. 49. num. 2. & seq.

Fideicommisso nihil magis *repugnat* quam bonorum libertas, seu libera, disponendi facultas, dec. 390. num. 7.

Fideicommisso *dicitur per diuisionem renunciatum* facto cum clausula *ad habendum pro se hæredibus*, *& successoribus quibuscunque*, d. 324. n. 2. & per tot.

in Fideicommisso *renunciato si fuerint præseruata iura*. illa intelliguntur de alijs, non de ijs, quæ sub renunciatione continentur, dec. 324. num. 5.

Fideicommissa *fieri possunt* etiam *in contractibus* inter viuos, dec. 51. num. 17. & dec. 216 num. 1.

Fideicommissa *pro conseruatione familiarum* inducta ne euertantur assertioni contrahentium stari non debet, decis. 333. numer. 4.

Fideicommissi *particularis bona* alienari non possunt quousque extant bona fideicommissi vniuersalis, dec. 14. nu. 5. & 6. cum seq.

Fideicommissi *bona liberè donata*, non intelliguntur solum durante vita grauati, si illi competebant detractiones, dec. 390. num. 8.

Fideicommissi *pro exclusione*, *& pro reo*, *& possessore* iudicandum est, decis. 72. nu. 25.

Fideicommissi *pro exclusione* respondendum est, vbi coniecturæ deducuntur hinc inde, dec. 79. n. 17.

Fideicommissi *existentia* resultat ex lectura testamenti, dec. 399. n. 2.

Fideicommissi *euersio* non leue præbet collusionis argumentum, quod facta sit ad supplantandum fideicommissarios, dec. 66. n. 11.

Fideicommissi *vtilitatem* importare debent pacta in venditione bonorum illius apposita, vt pretium eorum diminuant, dec. 14. n. 24.

in Fideicommisso, *quod alteram debet ingredi lineam*, an attendatur proximitas grauati, vel grauantis, dec. 18. num. 8. & vide num. antecedentib. & seqq.

in Fideicommissis *potius voluntas*, *quam verborum cortex inspicitur*, decis. 36. num. 4.

in Fideicommissis, alijsque vltimis voluntatibus *attenditur voluntas disponentis*, ac etiam quod suadet subiecta materia, dec. 18. nu. 9.

pro Fideicommisso *competit Saluianum* interdictum, dec. 216. nu. 2.

Fideiussio.

Fideiussio de euictione quatenus transeat ad hæredes, vel non, decis. 110. nu. 11. & seqq.

Fideiussio facta pro persona nominanda non suffragatur illi, cuius fauore nulla fuit sequuta nominatio, dec. 28. nu. 15.

Fideiussor.

Fideiussor euictionis, an, & quando habeat electionem præstandi rem euictum, vel præstando interesse liberetur, dec. 110. num. 14.

Fideiussor de natura contractus seruari debet indemnis a principali debitore, dec. 43. n. 1.

Fideiussor vt obtineat releuationem indemnitatis, quid probare teneatur, dec. 89. num. 7.

Fideiussor, qui postea remansit hæres beneficiatus debitoris non gaudet beneficio inuentarij, dec. 11. n. 23.

Fideiussori molestias passo reficienda est summa soluta, & in reliquis mediante deposito suæ indemnitati consulendum est, decis. 89. num. 8.

Fideiussoris obligatio cum solemnitatibus substinetur data validitate obligationis debitoris, dec. 1. n. 22.

Fideiussoris obligatio concepta per dictionem *vt supra*, refertur ad totum instrumentum, & obligat fideiussorem in omnibus, d. 119. n. 12.

in Fideiussorem omnis transit obligatio, ac si à principio cum ipso fuisset contractum, dec. 366. n. 4.

Fides.

Vide etiam in vers. Attestatio, Fiducialitas.

Fides Curialium non probat consuetudinem, & quando, dec. 236. n. 4. & 5.

Fides Secretarij, vel Computistæ Nuntiaturæ, quatenus probet aliquem esse Subcollectorem, decisio. 262. nu. 7. & 8.

Fides mala ex actibus iudicialibus resultat, decisio. 300. num. 11.

Fides à parte producta facit plenam fidem, decisio. 249. num. 4.

Fides officialis extracta ex libris sui officij plenè probat, dec. 249. n. 5.

Fides baptismatis plurimum valet ad probandum matrimonium, dec. 31. n. 17.

Fides baptismatis enunciat baptizatum esse filium alicuius, iunctis adminiculis, probat, non solum ætatem, sed etiam filiationem conuincit, dec. 133. n. 19.

Fides Parochi, & aliorum publicorum ministrorum, ideò probant, quia defertur scripturæ, vel libris super quibus deponunt, non autem ipsis, dec. 262. n. 9.

Fides si verisimilia contiuet fidem meretur, decisio 93. num. 6.

Fides procuratæ lite pendente, & non citata parte, non probant, dec. 178. num. 16.

Fides mala vt inducatur non fit retrotractio à die moti iudicij, sed à die fundatæ intentionis, dec. 226. n. 11.

Fides mala auctoris nocet successori, vt neque ex propria persona possit præscriptionem inchoare, & quando, decis. 17. nu. 13.

Fides iurata Episcopi data in Camera pro solutione decimarum optimè probat redditus suæ ecclesiæ, decis. 389. num. 10.

Fides mala non incipit à die exequuti, sed tantum reproducti monitorij, dec. 94. nu. 14.

Fides mala resultat ex actibus iudicialibus, etiam contra hæredes, dec. 358. n. 9.

Fides mala cessat in eo, qui victoriam reportauit, dec. 25. num. 3.

Fides simplex, & extraiudicialis nullam fidem meretur, dec. 95. num. 6.

Fides officialis Cancellariæ, vel Datariæ procurata lite pendente, & sine partis citatione non attenditur, decis. 118. num. 6.

Fides non facit fidem, dec. 167. n. 9.

Fides simplex nullam fidem facit, dec. 387. n. 9.

Fides extraiudiciales factæ lite pendente, & in actis non productæ, non attenduntur, d. 236. n. 4

Fides simplex probat, concurrentibus etiam adminiculis, dec. 402. n. 3.

Fides mala non resultat in possessore ex sola denunciatione litis, monitorio, seu libello, sed requiritur etiam productio intentionis actoris, dec. 226. n. 6. & 7.

Fides simplices in nihilo merentur attendi in concursu enunciatiuæ sedulo à Pontifice emissæ, decisio. 192. numero 12.

Fides adnotantis, seu describentis annatas probat quidem tempus descriptionis, non solutionis, decisio. 158. numero 8.

Fides Notarij testantis acta non reperiri, saluat sententiam ab obiecta nullitate transportationis illorum, decis. 204. num. 16.

Fides procurata lite pendente, & non citata parte, non probat, imo nec facit adminiculum decisio. 69. numero 29. & 30.

Fides ex contraria fide confunditur decisio. 69. numero 31.

Fides obtenta lite pendente, & sine citatione partis, nullam fidem meretur, dec. 105. n. 5.

Fides inuicem contrariæ vbi adducuntur, attenditur illa, quæ

quæ habet assistentiam iuris, & alia etiam requisita, & circumstantiæ concurrunt, dec. 167. n. 10.
Fides simplex eo minus attenditur, si conuincitur de mendacio ex attestatione personæ, quæ enunciatur in ea, dec. 167. nu. 11. & seq.
Fides officialis vt probet, quomodo debeat esse concepta, dec. 262. n. 8. & seq.
Fides procurata lite pendente nihil probat, decisio. 180. numero 28.
Fides extraiudiciales nullam fidem faciunt, decis. 330. numero 5.
Fides non recognita, & extorta lite pendente, non attenditur, dec. 213. n. 8.
Fides mala, quæ à principio non erat, non resultat, licèt quis prosequutus sit causam vsque ad tertiam sententiam, dec. 226. num. 10.

Fiducialitas.

Vide etiam in vers. Confidentia, Simulatio, Testamentum.
Fiducialitas, seu simulatio non probantur sine verbis, & causa simulandi, dec. 238. num. 1. & seqq.
Fiducialita, nempe fides testatori data per hæredem scriptum de restituendo hæreditatem alteri, sine vllis verbis, sed solis coniecturis probatur, dec. 238. n. 4. & seqq.
Fiducialitatis testamenti causa reputatur, ne bona peruenirent ad creditores hæredis contemplati, decisio. 238. numero 7. & 10.
Fieri. *vid. sup. in verb. factum in fine.*

Filia.

Vide etiam in alijs vers. Filij, Filius. Fæmina, Neptis.
Filia si fuerit hæres instituta libera, & absoluta, tunc dicitur prohibitus vsusfructus patri, dec. 140. n. 7.
Filia sicuti vigore Statuti Vrbis, existentibus masculis, non succedit in hæreditate matris, ita eo minus ex testamento, quamuis in eo fuisset præterita, decisio. 45. num. 1. & 8.
Filia acquiescere debet testamento materno, in quo aliquid, etiam minus legitima sibi relictum sit, decis. 45. num. 2.
Filia dotata in bonis matris quatenus agat ad supplementum pro congrua dote super bonis paternis, decisio. 60. num. 11.
Filia a Statuto Vrbis ab hæreditate parentum non excluditur tantummodo propter dotem, sed ratione conseruandæ agnationis, dec. 45. n 6.
Filia dotata à patre non excluditur ab hæreditate matris, etiam stante statuto exclusiuo fœminarum, si illius hæreditas non deuenit ad masculum, sed ad extraneum, dec. 45. n. 7.
Filia in dote sibi ab Auo relicta in bonis Patris præfertur creditoribus eiusdem patris, dec. 39. n. 33.
Filia succedit æqualiter cum patre in hæreditate fratris, & filij præmortui. dec. 241. nu. 1.
Filia titulo institutionis à patre honorata, dicitur agnita in suam, dec. 49. nu. 6.
Filiæ fœminæ præferuntur substituto si testator prius illas, postea agnationem, & cippum domus vocauit, dec. 274. nu. 25. & seqq.
Filiæ fœminæ quatenus veniant sub conditione, *si sine filijs*, dec. 274. n. 30.
Filiæ quatenus contineantur sub conditione, *si sine filijs*, & excludant patruos substitutos, quibus ipsæ substituuntur, dec. 274. n. 10. & n. 30.
Filiæ licèt exclusæ ad inclusionem masculorum non tamen censentur exclusæ antequam hæreditas perueniat ad agnatos, dec. 381 n. 21. & seqq.
Filiæ in concursu fratris testatoris minus grauatæ censentur, quàm ipse frater, dec. 297. n. 6.
Filiæ, & sorori respectiuè æqualiter succedunt pater, mater, & soror, dec. 365. nu. 8.
Filiarum testatoris exclusio à fideicommisso non operatur exclusionem neptum, dec. 67. n. 14. & seq.
Filiarum vocatio in inferiori parte testamenti, non solum deseruit pro coniectura comprehensionis earum sub conditione, *si sine filijs*, sed etiam expressæ vocationis, dec. 274. n. 12. & seqq.
Filiarum testatoris exclusio à fideicommisso non operatur exclusionem neptum, dec. 166. n. 10.
Filiabus exclusis, non inde censentur exclusæ neptes, nisi vel adsit conseruatio agnationis, vel hoc ex toto contextu testamenti deducatur, dec. 274. n. 9.
Filias esse exclusas, & hæreditatem patris transire ad extraneos, inhumanum esse dicitur, dec. 67. n. 24.

Filiatio.

Vide etiam in alijs vers. Filia, Filius, Filij, Filius familias, Descendentes Descendentia.
Filiatio probatur ex tractatu, & confessione alienius in præiudicium tractantis, & confitentis, ac illius successorum, dec. 133. nu. 21.
Filiatio etiam ad effectum successionis probatur ex fide baptismatis cum adminiculis, decisio. 399. numero 7. & seq.
Filiatio probatur ex testamento, & alijs actibus, in quibus pater institui., & appellauit aliquos filios suos legitimos, & naturales, dec. 133. n. 20.
Filiatio non probatur à testibus deponentibus de auditu ab ipso filio, dec. 31 nu. 12.
Filiatio qualiter ab enunciatiuis non probetur, decisio. 31. num. 9.
Filiatio probari debet concludenter, etiam ad effectum alimentorum, vbi non de solis prouisionalibus, sed de perpetuis alimentis tractatur, dec. 151. n. 27. & 29.
Filiatio de legitimo matrimonio excluditur, si neque adducuntur cohabitatio, tractatus, & agnitio vxoris, & ipsius filij, nec minus a consanguineis, vel affinibus facta, dec. 31. n. 18.
Filiatio probari debet concludenter, & quando, dec. 15. num. 7.
Filiatio probatur ex libro matrimonij, & baptismatis decis. 270. num. 5.
Filiatio ad effectum successionis, lenioribus probationibus probatur, dec. 370. n. 6. & seq.
Filiationis probatio magis præualet, & præfertur illa, quæ conformatur confessioni, & declarationi patris, dec. 370. num. 4. & n. 13.
Filiationem fideicommissarius concludenter probare debet, vbi bona à tertijs possessoribus auocare petit, decis. 31. num. 1.

Filij.

Vid. etiam in reliquis vers. Filiorum, & in vers. Descendentia, Liberis Naturales, Successio.
Filij *ex secunda vxore* suscepti, rumpunt donationem factam à patre viuente prima vxore sexagenaria, decisio. 133. num. 6.
Filij *primi gradus* censentur solùm grauati per verba, *si omnino dd. eius filij decederent sine filijs*, dec. 29. n. 7.
Filij *masculi* vigore statuti Vrbis excludunt fœminas, si instituuntur hæredes, secus si instituti sint extranei, dec. 45. num. 9. & 10.
Filij, & vxor *præsumuntur informati* de negotijs patris, & viri, dec. 400. n. 14. & 15. & dec. 67. n. 23.
Filij *legitimi*, & *naturales* dicuntur magis delicti, quam naturales simpliciter, vel adoptiui, decisio. 276. numero 17. & 32.
Filij *naturales* faciunt deficere conditionem, *si sine filijs* ad exclusionem substituti, d. 79. n. 15.
Filij *Sacerdotum* de bonis Sacerdotis alimentandi sunt, & quare, dec. 362. num. 8.
Filij *naturales* deficiente legitimatione non conseruant agnationem, dec. 79. n. 8.
Filij non ex omnibus coniecturis *censentur vocati* ad portionem patruorum, dec. 276. n. 5.
Filij *vocati*, si alijs non grauantur restituere, succedunt simpliciter per vulgarem, dec. 79. n. 10.
Filij *in legitima* dicuntur quasi creditores respectu patris, dec. 214. n. 20.
Filij *nati ex quocumque damnato coitu* deliquisse non dicuntur, dec. 362. n. 5. & 8.
Filij *nati ex damnato coitu* dotem, & alimenta consequuntur, dec. 362. n. 6.
Filijs *incestuosis* denegatur successio, sed alimenta reseruantur, dec. 37. n. 8.
Filij *plecti non debent* ex delicto patris, dec. 362. n. 5.
Filij duo quamuis *nati minori tempore* septem mensium, adhuc vixerunt, dec. 151. n. 13.
Filij *eiusdem personæ* in vna dispositione vocati, non censentur repetiti in alia, si testator voluit sub vnica tantum substitutione decedere, dec. 102. n. 7.
Filij *nati post quinquagesimum annum* ætatis matris, licèt raro naturaliter, tamen contingere solet, dec. 360. n. 18. & 19.
Filij *naturales* alimentari prius debent ab ascendentibus paternis, posteà verò maternis, dec. 330. n. 3.
Filij tam masculi, quàm fœminæ *æqualiter succedunt* parentibus, dec. 381. n. 4. & 18.
Filij *fœminarum extranei*, si bona fideicommissi consequi potuissent extantibus agnatis à testatore vocatis, hoc facit fœminas non censeri vocatas, d. 274. n. 27.

Filii

Filij *præsumuntur edocti* de voluntate paterna, & ideo illorum obseruantia attenditur pro ea declaranda, dec. 67. nu. 23. & dec. 400. n. 14. & 15.

Filiorum *appellatione* veniunt tam masculi, quam fœminæ, dec. 67. nu. 2. & seqq.

Filiorum *appellatione* veniunt etiam fœminæ, decis. 27. n. 2.

Filiorum *appellatione* veniunt etiam fæminæ, eo magis si non apparet, quod testator solum de masculis intellexit, dec. 166. num. 3.

Filiorum *appellatione* in vltimis voluntatibus veniunt etiam fœminæ, dummodo de contraria voluntate testatoris non constet, decis. 101. nu. 4.

Filiorum, *& descendentium masculorum appellatione*, in concessione emphyteusis, non veniunt extranei, decis. 83. numero 5.

Filiorum *appellatione* ex communi vsu testantium veniunt tam masculi, quàm fœminæ, dec. 381. n. 5.

Filiorum, *& descendentium nomen* non comprehendit fœminas in actu præseruatiui fideicommissi masculini illas excludentis, dec 6. n, 11.

Filiorum *bona* vendi possunt ad effectum redimendi patrem captiuum, filijs adhuc inuitis decis. 59. num. 16. & decis. 136. num. 3.

Filiorum *consensus* præstitus patri secundo nubenti, quatenus remittat pœnas secundarum nuptiarum, vel non, dec. 259 num. 3. seqq.

Filiorum *ius* quatenus censeatur comprehensum in transactione facta à patre, decis 55. nu. 19.

Filiorum *procreatio* redundat in vtilitatem rei publicæ, cui maximè interest ciuitates hominibus impleri, decis. 360. num. 6.

Filiorum *vocatio* legitimorum naturalium, & adoptiuorum vna post aliam verificari debet, non autem insimul concurrere, d. 276 n. 18. & 59.

Filios à successione excludere inhumanum est decisio. 274. num. 21.

Filios *habere successionem* patrum dicitur commune votum parentum, decis. 274. num. 7.

Filios *esse vocatos*, & patrem liberè disponere potuisse, inter se repugnant, dec 79. num. 20.

Filios in notula suæ familiæ quis verisimiliter posuisset, si illos habuisset, dec. 31. n 19.

Filijs *quis verisimiliter renunciasset* non transuersalibus si illos verè habuisset, dec 31. num. 20.

de Filijs *desperasse dicitur* habens vxorem sexagenariam, & ideo sterilem, dec. 133. num. 3.

Filij in conditione Positi.

Vide etiam in alijs vers. Filiorum, vocatio.

Filij in conditione positi ex Statuto *Vrbis lib. 1. cap.* 142. censentur dispositiuè vocati, d. 176. n. 1.

Filij in conditione positi quando ex conjecturis dicantur vocati, etiam ad portionem patrui, decis. 141. num. 4.

Filij, vel Nepotes in conditiones positi non possunt dici vocati per solam vulgarem, si post illos fuit vocatus cippus domus, decis. 176. n. 5.

Filij in conditione positi ex Statuto Vrbis dicuntur dispositiuè vocati, dec. 283. num. 1.

Filijs non solum in conditione positis, sed etiam eorum descendentibus, si nullæ coniecturæ concurrant, non ideo tamen illi dicuntur vocati, dec. 112. n. 4.

Filii in conditione positi æquè, & iisdem coniecturis vocantur in vltimis voluntatibus, ac in contractibus, dec. 276. nu. 8. & num. seq.

Filii positi in conditione non proindè dicuntur esse ad fideicommissum vocati, dec. 100. n. 7.

Filii in conditione positi eo minus censentur vocati deficientibus coniecturis ad vocationem necessariis, decis. 100. numer. 8.

Filii in conditione positi dicuntur vocati si exclusis fæminis, soli masculi vel legitimi, vel naturales, vel adoptiui in eadem conditione ponuntur, decisio. 276. nu. 48.

Filii in conditione positi dicuntur per fideicommissum vocati stante contemplatione agnationis, decisio. 276. numer. 42.

Filii pluries conditione positi, simul atque etiam repetiti, dicuntur dispositiuè vocati, dec. 276. nu. 52.

Filii in conditione positi, quibus etiam substitutio compendiosa facta est, dicuntur adhuc per fideicommissum vocati, dec. 276. num. 55.

Filii in conditione positi censentur vti hæredes patris vocati, si eidem patri fuerat concessa facultas liberè disponendi, dec. 79. num. 21.

Filii in conditione positi dicuntur vocati ne sequatur inconueniens contra voluntatem testatoris, dec. 276. nu. 24.

Filii in conditione positi ex coniecturis censentur dispositiuè vocati, dec. 29. num. 1. & seq.

Filii in conditione positi insimul cum patribus dicuntur solum vocari per vulgarem, dec. 176. nu. 3. & seq.

Filii in conditione positi censentur vocati, si testator præsupposuit illos esse vocatos, decis. 243. nu. 4.

Filii in conditione positi an censeantur vocati, totum dependet à coniecturis, quæ relinquuntur arbitrio Iudicis, dec. 276. num. 1.

Filii in conditione positi non dicuntur vocati ad portionem patrui, si deficiunt digressus ad plures gradus substitutionum & conseruatio agnationis, decis. 93. nu. 16.

Filii in conditione positi censentur vocati, & quando, vide supra à principio decis. 342. nu. 8.

Filii in conditione positi stantibus coniecturis, censentur dispositiuè vocati, dec. 141. num. 2. & seq.

Filii in conditione positi, vt succedant ad portionem patruorum, quæ coniecturæ requirantur, decisio. 276. num. 3.

Filii in conditione positi dicuntur vocati stante prohibitione alienationis, dec. 276. num. 33.

Filii in conditione positi in donatione totaliter donatario directa, & ob illius singularem affectionem facta, non dicuntur vocati, decis. 79. nu. 23.

Filii simpliciter in conditione positi dicuntur vocati per solam vulgarem, decis. 56. nu. 1. & seq.

Filii in conditione positi dicuntur vocati mediante clausula *omni meliori modo*, decis. 276. n. 56.

Filii in conditione positi an dicantur vocati in donatione facta filio, & eius hæredibus, aliasque etiam libertatis clausulas habente, dec. 276. nu. 57. & seqq.

Filii *donatarii* non censentur vocati, si non fuerunt in conditione positi, & quando, decis. 390. n. 2.

Filii in conditione positi regulariter non censentur vocati, etiamsi fuerint descendentes, dec. 79. num. 1. 4. & 5.

Filii in conditione positi, vt dicantur vocati, requiruntur coniecturæ necessariò fideicommissum inducentes etiam in descendentibus dec. 79. n. 1. & per tot.

Filii in conditione positi, nec etiam in contractibus dicuntur vocati, nisi ex vrgentissimis coniecturis, decis. 79. num. 2.

Filii in conditione positi cum qualitate masculinitatis, & legitimitatis facilius dicuntur vocati etiam sine ratione agnationis, decis. 276. nu. 11.

Vbi agitur de hæreditate ascendentis, & de successione proprii parentis, ibidem, & nu. 12.

Filii in conditione positi censentur vocati, si etiam naturales, vel adoptiui in eadem conditione ponantur, dec. 276. nu. 13. & nu. 31. & seq.

Filii in conditione positi dicuntur vocati, vbi alias positio in conditione remaneret superflua, dec. 276. nu. 4.

Filii in conditione positi, siue ex statuto, siue ex dispositione iuris, coniecturis hinc indè deductis, facilius censentur exclusi, quam vocati, decis. 79. nu. 17. & 18.

Filiorum in conditione positorum vocationi repugnat coniectura, quod bona ad primum institutum liberè, & pleno iure spectent, decis. 79 nu. 19.

Filiis in conditione positis veniunt tam masculi, quàm fœminæ, quod tamen limitatur, si constat de coniecturis contrariis, decis. 381. nu. 2.

Filii in conditione positis intelliguntur tam masculi, quàm fœminæ, dec. 67. num. 2. & seq.

Filiis in conditione positis dicitur præseruata legitima successio, decis. 385. num. 1. & num. seq.

Filios in conditione pòsitos si quis vocare voluisset vtique expressisset, dec. 79. num. 23.

Filius.

Vide etiam in vers. Descendentes, Filia, Filij, Filius familias, Homo, Partus.

Filius quamuis *natus in domo adulteri*, non ideo tamen ab eo potest dici susceptus, si in eadem domo aliis etiam viri inhabitabant, decisio. 151. numer. 37. & num seqq.

Filius *emancipatus* non prohibetur petere à patre cautionem bonorum fideicommissi, decis. 76. nu. 7.

Filius *benemeritus* à patre non præsumitur illum praeferire voluisse, vt institueret extraneum decisio. 238. num. 8. & 9.

Filius *heres* institutus in legitima, quidquid recepit post mortem patris, vel matris in illam imputare tenetur, decis. 257. num. 2.

Filio *maioris* non adeo faciliter incutitur metus sicut filio minori, dec. 266. num. 6.

Filius *minor* natu, & minor ætate præsumitur ignorare bona pa-

paterna, à solo maiore natura administrata, decisio. 306. num. 10.
Filius *consequitur fructus legitimæ* iure dominij, non autem ex mora illos soluere debent is decis. 88. num. 5.
Filius *ergo hæres* non procedit vbi filij non agunt, sed excipiunt, dec. 176. num. 32.
Filius *in primogenituris* non subintrat locum matris tempore successionis defunctæ, decis. 26. num. 11. & nu. 14.
Filius qui *à patre adultero alimenta prætendit*, tenatur non solum adulterium probare, sed quod maritus ad vxorem accedere minimè potuisset, decis. 151. numer. 13. & num. 27. & seqq.
Filius *non præsumitur habere alia bona*, nisi paterna, decisio 307. num. 6.
Filius *pro cautione fideicommissi* non potest molestare possessores bonorum, si habeat sufficientem cautionem à Patre, dec. 76. nu. 14.
Filius *natus ex meretrica* nupta, neque adulterum, qui eam domi retinuit, neque alium certum patram habere potest dec. 151. num. 1. & num. seqq. ac per tot.
Filius, *cui soluebatur annua præstatio*, si postea in legitima institutus sit, non potest vtrumque consequi, vel prætendere, dec. 257. num. 10.
Filius *non potest renunciare legitimam* in præiudicium creditorum, dec. 239. nu. 18.
in Filium *agnitus* emancipari institui, vel exhæredari debet, decis. 370. nu. 14.
Filius *cui plus sua legitima* eum onere sit relictum, si non impugnauit, dicitur maluisse acceptare totum sic grauatum quam modicum liberum obtinere, decis. 49. num. 3.
Filius *consentiens* alienationi factæ à patre, illam amplius impugnare non valet, dec. 46. num. 4.
Filius *ergo hæres*, argumentum hodie non concludit propter beneficium Prætoris abstinendi, decisio. 30. numer. 5. & num. seqq.
Filius *vulgò quæsitus*, neminem pro certo patre agnoscere valet. dec. 151. nu. 3.
Filius *adæquat gradum* matris, eiusque repræsentat personam, decis. 26. num. 2. sed vid. num. seqq.
Filius *disponens de dote, vel legitima* tamquam de bonis liberis onus fideicommissi in eis oppositum non dicitur acceptare, dec. 49. nu. 15.
Filius *natus ex patre originario*, & matre extera, dicitur verè natus ex parentibus originarijs dec. 9. num. 3.
Filius *in hæreditate Patris* habet beneficium abstinendi, & in hæreditate matris non dicitur suus hæres, dec. 84. num. 5.

Filius, Familias.

Vide etiam in alijs vers. Filiorum.
Filius familias iuris doctor, & maior fideiubens pro parte, non restituitur ex capite læsionis.
Amplia, quod nec etiam minor eandem restitutionem obtinere possit, dec. 183. num. 11.
Filius famil. obligans se pro patre, quod non teneatur nisi in quantum facere potest dicitur priuilegium personale, dec. 50. num. 12.
Filij familias obligatio facta pro patre non est nulla ex eo, quod ille non renunciauerit benef. *l. 5. §. quod cum eo* decis. 50. numer. 10.
Filius familias obligans se pro patre, quomodo ex statuto Bononiæ obligari debeat, dec. 87. num. 1.
Filius familias obligans se pro patre habet beneficium ne conueniantur vltra, quam facere potest, d. 50. numer. 11. & num. seqq.
Filij familias obligatio pro patre facta contra dispositionem statuti à superiore pro ea vice derogati substinetur, dec. 87. numer. 2.
Filius familias minor obligans se pro excarcerando patre aliud est, quod patiatur pro parte diminutionem patrimonij, aliud verò, quod nihil sibi remaneat.
Quia primo casu restitutio in integrum non conceditur, secundò verò sic, dec. 136. num. 7. & numeris seqq.
Filius familias minor obligans se pro excarcerando patre, etiam cum solemnitatibus Statuti, an habeat vel non habeat restitutionem in integrum, totum dependet à qualitate læsionis, dec. 136. num. 8.
Filius familias maior validè se obligat pro patre decisio. 87. num. 7.
Filius familias fideiubens pro patre non restituitur in integrum ex capite læsionis, decisio. 87. num. 8.
Filius in vltimam necessitatem incidare non debet, siue subueniendo patri, siue Ecclesiæ dec. 136. num. 12.
Filius familias obligans se pro patre quatenus suam obligationem meticulosam allegare non permittatur, decis. 266. nu. 1. seqq. & per tot.
Filius in tantum tenetur se obligare pro excarcerando patre sub pœna exheredationis, si est idoneus, alias secus, dec. 136. num. 13.
Filius obligans se pro excarcerando patre, nulla sibi bona remaneant, dicitur enormissimè læsus, secus si aliqua bona supersint, decis. 59. num. 20.
Filius familias minor pro liberando patre a carceribus obligatur sine vlla spe restitutionis in integrum, decis. 59. num. 14. & disp. 36. num. 14. vbi vid.
Filius familias tenetur se obligare pro excarcerando patre sub pœna exhæredationis, & decis. 59. nu. 15.
Filius tenetur subuenire patri, dummodo in vltimam necessitatem non incidat, dec. 59. num. 21.
Filius obligans in executionem præcepti paterni non obligatur ratione proprij contractus, sed ratione iussus patris, decisio. 303. n. 8.
Filius obligans se pro excarcerando patre dicitur maior, etiamsi fuerint in decimo octauo tantùm anno constitutus, dec. 136. num. 1.
Filius se tenetur obligare pro excarcerando patre etiam sub comminatione exhæredationis, decisio. 136. nu. 2.
Filius obligans se pro excarcerando patre si dicat se enormissimè læsionem probet, decis. 59. num. 24.
Filius famil. minor obligans se pro patre habet restitutionem in integrum, decis. 59. nu. 14.
Filius eodem iure tenetur se obligare pro excarceratione patris, ac mulier pro excarcerando viro, decisio. 136. num. 15. & seqq.
Filius familias maior valide se potest obligare pro patre dec. 183. num. 1.
Filius familias viuens cum patre, non præsumitur, quod breui spatio temporis, magnam pecuniarum summam consumere potuerit, dec. 285. nu. 7.
Filius familias clericus, sed malè ordinatus, adhuc habet facultatem testandi, dec. 279. nu. 4.
Filius familias non potest testari, nec etiam de consensu patris dec. 10. nu. 1. & nu. seqq.
Filius familias clericus etiam sub patria potestate constitutus propter eius clericatum testari permittitur, dec. 10. num. 2. & nu. seqq.
Filius familias se obligans fauore illius, cum quo ludere solebat, de facili præsumitur se obligasse ex ludo, maximè si aliæ etiam circumstantiæ concurrunt, dec. 285. nu. 6.
Filius familias Iuris vtriusque Doctor, & de Collegio si interponit auctoritatem in contractibus aliorum absurdum est, quod ipse teneatur seruare solemnitates, decisio. 87. nu. 5.
Finem ad vnum si aliquod ordinatum est contrarium effectum operare non debet, dec. 234. nu. 18.
Finito vsufructu, vel administratione non amplius dabentur, quæ ab vsufructuario, vel administratore præstari iussa sunt, dec. 13. nu. 8. & seqq.

Fiscus.

Fiscus habet priuilegium prælationis in bonis posteà quæsitis, dec. 84. num. 15. & nu. 18.
Fiscus, quod in bonis renunciatis ob deficientiam renunciatarij succederet, quatenus attendatur, decisio. 113. num. 24.
Fisci administrator præsumitur acquisiuisse de erario Principis, decis. 84. num. 18.
Fiscus æque excluditur per masculos, ac per præsbiteros, & religiosos, dec. 287. num. 8.
Fiscus solus, cùm possit opponere de incorporatione bonorum, si non est in causa, alius de ea excipere prohibetur, dec. 25. nu. 8.

Fœmina.

Vide etiam in vers. Filia, Mulier, Neptis, Vxor.
Fæmina stat simul, quod sit id conditione comprehensa & quod eum masculis non concurrat, decis. 67. numer. 13.
Fœmina venit appellatione filiorum etiam si substitutus sit filius testatoris, si nec adest ratio conseruandæ agnationis, nec digressus ad plures gradus substitutionum, dec. 67. num. 17.
Fœmina facit deficere conditionem si sine filijs, decis. 166. num. 2.
Fœmina comprehensa sub conditione *si sine filiis* licet non concurrat cum masculis, eis non extantibus ad successionem reintegratur, decisio. 274. n. 31.
Fœminæ à principio à statuto exclusæ, & postea non admissæ, censeatur in eadem exclusione relictæ, dec. 246. num. 10.

Fœmina dotata, vt excludatur à successione vigore statuti, requiritur dotatio de tempore delatæ hæreditatis, decisio. 241. num. 3.

Fœmina facit deficere conditionem si sine filijs, & substitutos excludit, decis. 67. nu. 2. & num. seq.

Fœmina, vt excludator à masculis eiusdem lineæ sufficit adesse reciprocam in eadem linea à testatore ordinatam pro conseruatione agnationis, decisio. 56. num. 10.

Fœmina venit appellatione filiorum, etiamsi substitutus sit filius testatoris, si non fuit habita ratio conseruationis agnationis, decisio. 166. num. 11.

Fœminæ, vt admittantur etiam stante ratione conseruationis agnationis, non est inconueniens, si Testator illas inclusit ante cippum domus, decisio. 274. num. 26. & numer. seq.

Fœminæ censentur exclusæ à fideicommisso in quo fuit vocata linea masculina, decisio. 278. num. 16.

Fœminæ non excluduntur à masculis vigore statuti Vrbis, si extranei instituti sint hæredes, & masculis sola legitima relinquatur, decisio. 45. numer. 10. & numer. 5. 7. 9. & 12.

Fœminæ, vt non contineatur sub conditione *si sine filijs* coniecturæ requiruntur, & quæ non sufficiant, decis. 274. num. 5. & num seq.

Fœminæ non concorrunt cum masculis, si primo sit vocata Prosapia ex latere masculino, & postea fœminino, dec. 278. num. 17.

Fœminam esse comprehensam in conditione *si sine filijs*, & non concurrere cum masculis insimul stare non possunt, decis. 274. num. 31.

Fœminis si fuerit acquisitum ius ex praseruatione fideicommissi facta à donante, non præiudicatur per illius constitutionem ad fauorem tantummodo masculorum, decis. 377. num. 13.

Fœminis substitutis decedentibus omnibus masculis, succedunt tantum filiæ vltimi grauati, decisio. 274. numer. 14.

Fœmina propter masculos excludere ab hæreditata ius abhorret decis. 154. num. 2.

Fœminis vocatis, ergo agnatio non dicitur contemplata, quia per fœminas non conseruatur, decis. 29. num. 3.

Fœminarum exclusio ab hæreditata proprij parentis dicitur inhumana, decis. 381. num. 18.

ad Fœminarum filios extraneos si bona peruenire possunt extantibus agnatis à Testatore vocatis, nunquam, fideicommissum transit ad fœminas, dec. 274. num. 27.

Fœmininum concipit etiam masculinum, si ita ratio, decisio. 176. num. 54. & num. seq.

Forma.

Forma data ad vnguem seruari debet, nec ab ea recedendum est, decis. 106. num. 3.

Forma non seruata Alienatio necessaria remanet voluntaria, decis. 396. num. 10.

Forma non seruata, titulus remanet infectus vsque, & ab initio, dec. 395. num. 13.

Forma contractus non obseruata contractus remanet nullus decis. 396. num. 9.

Forma ad vnguem seruari debet, nec potest ab illa recedi, dec. 198. num. 13.

Forma commissionis est omnino seruanda, decis. 282. numer. 22.

Forma, seù modus non attenduntur vbi apparet effectum integraliter fuisse sequutum, decis. 41. num. 11.

Forma decreti iudicis, & licentiæ contrahendi minori concessæ non adimpleta, nec decretum interpositum, nec licentia dicitur concessa, dec. 64. num. 3.

Forma in facultatibus præscripta est omninò seruanda, aliàs actus remanet nullus, decisio. 78. numer. 4. & numer. seqq.

Formæ satisfieri nequit per æquipollens, decisio. 356. numer. 2.

Formam inducit negatiua à statuto præcepta, decis. 9. numer. 14.

Foro, qui subijcitur statuto ligator, decisio. 377. numer. 3.

Foueum.

Vide in vers. Aggeres, Sepes.

Frater.

Vide etiam in vers. Soror.

Frater dicitur hæres sui fratris, si petat portionem illius dotis maternæ, decis. 224. num. 9.

Frater eo minus tenetur alere sororem educatam penes matrem diuitem, si de hoc etiam protestatus sit, decisio. 169. num. 8. & seq.

Frater habens notitiam gestorum à fratre tamquam suo procuratore, illa dicitur approbare, vt eadem postea impugnare non possit, decis. 12. num. 15.

Frater potest pro fratre procuratorem constituere ad hoc, vt eum in iudicio defendat, decis. 12. num. 3.

Frater non tenetur dotare sororem de proprio, nisi in subsidium, decis. 359. num. 4.

Frater hæres patris tenetur dotare sororem, decisio. 66. numer. 2.

Frater in causa ciuili sui fratris est suspectus etiam ad probandam ætatem, & quando, decisio. 21. numer. 3. & numer. 6.

Frater, deficiente testamento, suo fratri ab intestato succedit, dec. 368. num. 2.

Frater non potest petere cautionem fideicommissi paterni ab altero fratre, decis. 76. num. 6.

Frater non tenetur alere fratrem, qui ex alijs bonis, ex artificio, vel aliunde potest sibi victum quærere, decis. 330. num. 12.

Frater solum in subsidium tenetur dotare sororem, dec. 259. num. 8.

Frater si tanquam habilis fuit admissus ad Collegium, vel Consortium, ex hoc remanet probata etiam habilitas alterius fratris, decis. 9. num. 9.

Fratre sine filijs defuncto æqualiter succedunt alij fratres, & mater, decis. 47. num. 1.

inter Fratres seruanda est æqualitas, decis. 8. num. 2. & vide decis. 382. num. 3.

Fratres excludunt à successione sorores siue vigore substitutionis, siue etiam ex statuto, decis. 359. num. 3.

Fratres eamdem portionem fideicommissi æqualiter habere debent, decis. 8. num 2.

Fratres exclusis sororibus possunt instituere hæredem quem volunt, dummodo non turpem personam instituant, decis. 113. num. 16.

Fratres detracta primogenitura præcipua pro primogenito, in reliquis bonis æqualiter succedunt communi parenti, decis. 317. num. 24.

Fratres vigore Statuti Bononiæ excludunt à successione sorores, earumque filios masculos, decis. 246. numer. 1. & num. seq.

Fraudolentus, Fraus.

Vide etiam in vers. Antidata, Barattaria, Deceptio Simulatio.

Fraudulentos actus reuocari non potest nisi ab illo cuius in fraudem factus est, decisio. 309. numer. 10. & numer. seqq.

Fraus facilius præsumitur inter domesticos, dec. 242. num. 27

Fraus in alienatione præsumitur ob magnum excessum, dec. 14. num. 28.

Fructus.

Vide etiam in vers. Bona, Cambium, Frumentum, Redditus Stipendia, Vsura.

Fructus *beneficij* probatur ex testibus, qui illius bona administrarunt, ac etiam ex assignatione, facta occasione solutionis decimarum, decis. 23. num. 7. & 8.

Fructus *beneficij* ad manus creditorum peruenti dicuntur conuersi in vtilitatem beneficiati ab eoque censentur exacti, dec. 294. num. 25.

Fructus *beneficij* probantur ex assignatione facta pro decimis, decis. 23. num. 8.

Fructus *beneficij* non minuuntur ab oneribus voluntarijs, quæ qualia sint, decis. 188. num. 7. & seqq.

Fructus *beneficij* non præsumuntur diminuti, sed potius aucti, dec. 374. num. 9.

Fructus *beneficij* vbi non agitur de annullanda pensione, sed solùm ad effectum assignandi congruam Episcopo, vel Rectori probantur leuioribus probationibus, decis. 23. num. 9.

Fructus certis *beneficij* quatenus dicantur funeralia oblationes, & alia huiusmodi incerta, decis. 130. num. 8.

Fructus *beneficij* non excessum probare debet titularis post continuatam solutionem pensionis per annos triginta, dec. 325. num. 19.

Fructus *beneficiorum Hierosolymitanorum*, qui dimittuntur thesauro erogantur in ornandis classibus contra turcas, & barbaros, decis. 275. num. 7.

Fructuum *beneficij* parte vnita alteri Ecclesiæ; non ideo priuator rector suo titulo, decis. 204. num. 25.

Fructus *Ecclesiæ* pro assignanda congrua Episcopo probari ne debeant per decennium vel aliud tempus, dec. 389. numer. 13.

Fructus *omnes aſſignare vicario* Eccleſiæ vnitæ, ſolam portionem relinquere Eccleſiæ cui fit vnio, nec vnioni repugnat, neque incompatibile eſt deciſio 218 num. 25.

Fructus *Eccleſiæ* vbi non agitur de annullanda penſione, ſed ſolum de aſſignanda congrua Epiſcopo, vel Parocho, non adeò rigoroſè probandi ſunt, deciſ. 389. num. 11.

Fructus *cenſus* à poſſeſſore percepti vltra illorum creditum non extingunt ſortem, deciſio. 38. numer. 3. & numer. ſeqq.

Fructus *cenſus* exacti antequam imponens ſortem exegerit, benè dicuntur exacti, dec. 52. num. 9.

Fructus *cenſus* non currunt poſtea, quam Iudex relaxauit mandatum pro ſorte, dec. 121. num 5. & 6.

Fructus *cenſus* ante ſanationem exacti non poſſunt extinguere ſortem, ſi illa in caſum reſtitutionis erat deponenda, non autem libere ſoluenda, dec. 52. num. 7.

Fructus *cenſus* eo magis ſoluere tenetur debitor rei fructiferæ cuius etiam ipſe percipit fructus, dec. 72. num. 11.

Fructus *cenſus* creditori debentur etiam poſt diſdictam, ſi depoſitum ſortis fuerit conditionale, vel nullum, deciſ. 72. num. 5. & num. 7.

Fructus *cenſus* ad rationem nouem pro centenario non poſſunt de exceſſiuitate redargui, & quando, deciſ. 52. num. 11.

Fructus *cenſus* non debentur si in eo fuerit adiectum pactum repetendi ſortem, dec. 121. num. 2.

Fructus *cenſus* vltra debitum ſoluti non computantur in ſortem, nec illum extinguunt, deciſ. 63. num. 6.

Fructus *cenſus* euicti conſequitur emptor ac ſi ille ſibi non fuiſſet euictus dec. 214. num. 1.

Fructus *dotis* ſecundum antiquam conſuetudinem taxati ſunt à Statuto Vrbis ad ſeptem cum dimidio pro centenario, deciſ. 378. num. 20.

Fructus *dotis* in quibuſdam locis taxati ſunt ad rationem octo vel decem pro centenario, deciſ. 378. num. 21. & 22.

Fructus *dotis* in pecunia conſtitutæ etiam ſi dos poſtea fuerit inueſtita, ad rationem inueſtimenti, deciſ. 98. num. 9.

Fructus *dotis* inueſtiendæ quatenus debeantur potius ad rationem inueſtimenti, dec. 378. nu. 15. & num. ſeq.

Fructus *dotis* reſtituendæ debentur ad formam ſtatuti, licet illa in inueſtimento, vel in ſtabilibus reſtitui debuiſſet, dec. 378. num. 17.

Fructus *dotales* à Iure ſunt permiſſi pro ſubſtentatione onerum matrimonij, deciſ. 350. num. 4.

Fructus *dotales* in bonis poſt matrimonium à viro quæſitis habens prælationem, & cæteris præferuntur hypothecis, dec. 331. num. 16.

Fructus *dotales* in Vidua maximè ex ſtatuto Vrbis ſunt loco alimentorum, dec. 378. num. 12.

Fructus *dotis* ſoluto matrimonio debentur vxori, etiam ſi bona mariti retineat in pignus deciſio. 177. numer. 9.

Fructus *dotis* ad electionem creditoris promiſſæ, ante acceptationem ab eo factam non debentur, deciſio. 77. numer. 13.

Fructus *dotis* ratione ſolius inueſtimenti debentur, ſi maritus fuit coactus retinere eandem dotem inueſtitam, deciſio. 98. num. 37. vt num. ſeqq.

Fructus *dotis* ac etiam recompenſatiui vltra debitum exacti, in exceſſu imputantur in ſortem, & eam pariter extinguunt, deciſ 63. num. 2.

Fructus *dotis* ſoluto matrimonio taxantur ad formam ſtatuti, quamuis conſtante matrimonio ad minorem quantitatem ſoluti ſint dec. 177. num. 1.

Fructus *dotales* non debentur ſine mora debitoris, deciſio. 77. num. 3.

Fructus *dotis* non debentur viduæ, niſi ſimul concurrat interpellatio, illius paupertas probetur, deciſio. 397. numer. 8.

Fructus *dotis* inueſtitæ pro fundo dotali ſoluto matrimonio non debentur ad formam ſtatuti, ſed ſecundum quantitatem ab inueſtimento productam deciſio. 98. numer. 1. & vid. per tot.

Fructus *dotales* non debentur, ſi dotis ſolutio pendebat ab electione coniugum, antequam illa ab ipſis facta ſit, dec. 215. num. 7.

Fructus *dotales* in obligatione conditionali non debentur à die contracti matrimonij, ſed à die conditionis impletæ, dec. 215. num. 13.

Fructus *dotis* debentur in recompenſationem onerum matrimonij, dec. 236. num. 18.

Fructus *dotales* à partibus taxati in minori ſumma ſtatuti, ſub conditione quatenus ſine mora ſoluantur, deficiente conditione, debentur ad formam ſtatuti, dec. 194. num. 5.

Fructus *dotis* non debentur pro tempore conceſſæ dilationis ad ſoluendum, deciſio. 77. numer. 13.

Fructus *dotis* debitæ *vig. auth. res quæ* ante tempus dotationis ſpectant ad grauatum, deciſ. 190. num. 10.

Fructus *Dotales* perſoluendi ſunt cum fructibus bonorum fideicommiſſi, deciſio. 96. numer. 17. declara vt num. 20.

Fructus *dotales* non debentur ſine mora, deciſio. 215. numer. 7.

Fructus ſi quis *ſoluere* tenetur quando non erat in mora, eo magis poſt moram contractam illos ſoluere debet, deciſ. 229. num. 4.

Fructus *ex Paraphreno* non debetur mulieri ſecundum taxam ſtatuti, & quando, deciſ. 177. num. 3. ſeq.

Fructus *exceſſiue ſolutos* fuiſſe debitos probare tenetur creditor, qui hoc allegat, deciſ. 63. num. 9.

Fructus bonorum *ſi erant maiores vſurarum ſolutarum* non poteſt dici, quod in vtilitatem geſtum ſit, deciſio. 332. numer. 6.

Fructus *indebite ſoluti* computantur in ſortem, deciſ. 91. numer. 3.

Fructus non *dicuntur*, niſi *deductis oneribus*, & expenſis, dec. 130. num. 7.

Fructus *quatenus debeantur, vel ratione damnorum & intereſſe* vel ratione lucri ceſſantis, deciſ. 350. numer. 6. & num. ſeqq.

Fructus *percepti ab hærede extraneo* computantur in quartam trebellianicam, deciſ. 196. num. 14.

Fructus *in iudicio immiſſionis* veniunt acceſſoriè & conſecutiuè non autem principaliter, dec. 391. nu. 7.

Fructus, qui *non* ſunt *comprahenſi in ſententia* non poſſunt peti vigore eiuſdem ſententiæ, deciſ. 391. num. 8.

Fructus *debentur ratione damni, & intereſſe* ob retardatam ſolutionem à creditore paſſam, deciſ. 350. num. 6. & num. 9. & ſeqq.

Fructus *an debeantur ex mora* reſultante ex lapſu diei ſolutionem præfixi, deciſ. 350. num. 8.

Fructus *ſtabilium* ſi fuerit probatum aſcendere ad minorem ſummam ſcutorum quinque pro centenario, attenditur probatio, non iuris præſumptio, deciſio. 88. num. 7.

Fructus *bonorum fideicommiſſi* debentur à die, quo fideicommiſſarius inſtetit, & agere cæpit, deciſ. 88. num. 8.

Fructus *decurſi* poſt tempus quo quis tenebatur extinguere ſortem eius damno cedere debent, deciſio. 96. numer. 3.

Fructus *percepti ab hærede extraneo* imputantur in quartam trebellianicæ, deciſ. 145. num. 12.

Fructus *bonorum ſtabilium* taxantur ad rationem ſcutorum quinque pro centenario, deciſ. 154. num. 10.

Fructus *reſtituere* non tenetur reus, niſi pro rata victoriæ, & amiſſionis, deciſ. 190. num. 16.

Fructus *melioramentorum* cedunt in beneficium meliorantis & illius ſucceſſorum, dec. 94. num. 11.

Fructus non debentur *ſi petuntur vigore compoſitionis*, ſeù tranſactionis impugnatæ, deciſ. 127. num. 10.

Fructus *ſuos* facit mulier, quæ mortuo viro illius bona retinet iure dominij pro ſua dote nec illas imputat in ſortem, deciſ. 228. num. 1. & 2.

Fructus ſemel aſſignati *præſumuntur ſufficientes*, deciſ. 218. numer. 12.

Fructus *præſumuntur* potius *aucti*; quam diminuti deciſ. 218. num. 13.

Fructus *taxantur* iuxtà conuentiones partium, ſi non ſit exceſſiua, deciſ. 168. num. 15.

Fructus *inueſtimentorum* variantur ex tempore, deciſ. 168. numer. 20.

Fructus ſolum illi *dicuntur*, qui remanent *deductis expenſis*, deciſ. 225. num. 3.

Fructus *percipiens* onera illis inhærentia ſubire tenetur, deciſio. 225. num. 4.

Fructus aſſignati *pro congrua* ſi aucti, & ampliati fuerunt, poteſt ſuperior illos diminuere, & congruam reducere, deciſ. 81. num. 15. & num. 45. & 51.

Fructus *non fuiſſe* à poſſeſſor perceptos, ipſe poſſeſſor probare tenetur, deciſ. 225. num. 7.

Fructus *bonorum ſtabilium* taxantur ad rationem quinque pro centenario, iuxta taxam legalem, deciſio. 295. numer. 7. & num. ſeq.

Fructus *bonorum ſtabilium* valutantur ad rationem quinque pro centenario, deciſ. 253. num. 19.

Fructus non poſſunt *peti coram iudice executoriali* ſolius mandati de immittendo, cum eorum cognitio, & liquidatio ſpectet ad iudicem cauſæ, deciſ. 298. num. 8.

Fructus *bonorum ſtabilium* calculantur ad rationem ſcutorum

quinque pro centenatio, decis. 256. numer. 13. & numer. seqq.
Fructus *percepti ab hærede grauato* per spatium viginti, & amplius annorum, certum est, quod consumpserunt Trebellianicam, decis. 277. num. 14.
Fructus prætendi non possunt ex credito merè pecuniario, dec. 99. num. 11. & 13.
Fructus si quis *restituere tenetur*, non condemnatur ad illos, quos non percepit, decisio. 225. num. 2.
Fructus *bonorum delinquentis* si penès alios extabant, non possunt dici fisco incorporatos fuisse, decis. 25. num. 7.
Fructus debiti hæredi *compensantur* cum alimentis eidem præstitis, decisio. 308. num. 8.
Fructus non *debentur* nisi à *die contestata litis* decisio. 94. numer. 13.
Fructus *obligationis conditionalis*, ea adimpleta, non retrotrahuntur ad diem celebrati instrumenti decisio. 215. numer. 10.
Fructus *à possessores percepti* lite pendente restituendi sunt, dec. 8. num. 11.
Fructus *incerti* non dicuntur illi, qui mediante locatione possunt ad certitudinem reduci decis. 325. num. 18.
Fructus *legitimæ* debentur filio à die obitus patris etiam ante motam litem, decis. 88. num. 5.
Fructus *condemnatio* fieri debet à die motæ litis, & monitorij reproducti, quod dicitur, litis initium, decis. 226. num. 1. & num. seqq.
Fructuum *restituendorum à die mota litis* non est causa sola excitatio quæstionis, vel contumacia partis, sed mala fides possidentis, decis. 226. num. 4.
Fructuum *valor æstimari* non debet de tempore messium, vel recollectionum, sed attenditur medium vnius anni cum altero, dec. 188. num. 6.
Fructuum *traditio* debita in spetie, potest pro faciliori solutione, & alijs de causis reduci ad certam pecuniarum quantitatem, decisio. 81. num. 2.
Fructuum *perceptio* satis dicitur probata ex apprehensione, & possessione bonorum, decis. 154. num. 9.
Fructibus rei *pro congrua* assignatis, quatenus ipsa res, vel soli fructus dicantur translati, dec. 81. num. 14.
Fructibus *auctis* pensio super illis assignata augeri debet, dec. 81. num. 15.
ex Fructibus *benificanda sunt expensæ* pro illorum recollectione factæ, dec. 223. num. 1.
in Fructibus *annuis* non admittitur retrotractio decisio. 215. num. 12.
inter Fructus *beneficij* quatenus computetur domus Rectoris beneficiati, vel Capellani, decisio. 325. numer. 11. & seqq.

Frumentum.

Vide etiam in vers. Fructus.
Frumentum, & alij huiuscemodi fructus non præsumuntur extare post octo annos, dec. 308. num. 7.
Frumentum debet æstimari vel secundum tempus recollectionis vel intra triennium, decis. 107. num. 4.
Frumenti venditio non præsumitur ad longum tempus dilata, sub incerta spe carius illud vendendi, dec. 107. num. 5.

Fumus.

Fumus veritatis pro remissoria etiam ex probationibus informibus, vel vnico teste de auditu resultat, decis. 247. numer. 10.
Fumus nonæ probationis ex attestationibus testium resultat, dec. 354. num. 8.
Fumus in obiectiuis non est sufficiens, nisi saltem faciat semiplenam probationem, decis. 264. num. 9.

Fundamentum.

Fundamentum suæ intentionis vnusquisque probare tenetur, decis. 145. num. 17.
Fundamentum suæ intentionis quilibet concindenter probare tenetur, decis. 21. num. 4.

Fundatio.

Vide etiam in vers. Erectio.
Fundatio Capellaniæ adnotata existens in Secretaria Episcopatus non habetur in consideratione, si illa postea fuerit à Pontifice exclusa, decis. 104. num. 8.
Fundationis beneficij tenor magis attenditur, quam alia quæcumque illius requisita, decis. num. 8.
Fundatoris mens ab obseruantia, & alijs circumstantijs declaratur, decis. 173. num. 7. & sup. à num. 3.
ad Fundationis causam refertur anniuersarij celebratio si de alia non apparet, dec. 174. num. 9.

Fundus.

Fundus dotalis improprius dicitur vbi promissio dotis est in quantitate, & bona pro solutione assignantur, ac ideò solam hypothecam importat, decisio. 397. num. 15.
Fundus dotalis vxori obligari non potest, decisio 98. numer. 29.
Fundus dotalis vt dicatur constitutus, debet cantare solo nomine vxoris, decis. 103. num. 9.
Fundus dotalis excluditur ex multiplicatis actibus, iure dominij à marito factis super bonis pro dote in pecunia consistente receptis, decis. 280. num. 3.
Fundus dotalis improprius resoluitur in simplicem hypothecam, decis. 4. & seq.
Fundus dotalis assecutione non eget, dec. 98. num. 4.
Fundus dotalis duplex alius proprius, & alius improprius, proprius residet penes vxorem, alter in simplicem hypothecam resoluitur, decis. 98. num. 11.
Fundi dotali natura est, vt restituatur idem, & in eadem specie, in qua fuit traditus, decisio. 98. num. 6. & 8.
Fundi dotalis constitutio ex obseruantia in contrarium excluditur, decis. 98. num. 34.
Fundi dotali dominium numquam abdicatur ab vxore, decis. 98. num. 10.
pro Fundo dotali vxor non habet actionem contra alia bona viri sed eueniente casu restitutionis, illum met sibi retru accipere debet decis. 98. num. 30.

Funus, & Funeralia.

Funeralia, & mortuaria sunt debita Parocho, decis. 400. numer. 25.
Funeralia concessa Capitulo, intelliguntur de suis Canonicis, & quando illud ad funus vocatur, vel assistit, aut ei aliquid legatur, decis. 440. num. 33.
Secus autem de iuribus Parochi ibidem, & supra num. 28.
Funeris impensam hæres pro sua portione ante omnia subire tenetur, decis. 235. num. 6.

Furtum.

Vide etiam in vers. Deprædatio.
Furtum vt dicatur commissum per contractionem rei alienæ, requiritur fraus, & quod contrectatio lucri faciendi gratia facta sit, decisio. 132. num. 8. & seqq.
Furti actione non tenetur, qui nullum lucrum pro se reportauit, decisio. 132. num 10.
Furti actione non tenetur recipiens rem furtiuam, eamque etiam distrahens si alleget à quo receperit, & cui tradiderit, decis. 132. numer. 6.

G

GAllesij Terra est in districtu Vrbis, & ideo in ea habet locum Statutum Vrbis de filijs in conditione, dec. 176. num. 2.
Geminata verba plus operantur quem simplicia, decisio. 140. numer. 17.

Gemma.

Vide etiam in vers. Iocolia.
Gemmæ, seclusa probatione custodiæ penes vxorem, præsumuntur peruenisse ad hæredes viri, decis. 194. num. 32.

Gener.

Vide in vers. Socer.

Generalis.

Vide in vers. Particularis.
Generalis loquutio non potest referri ad vnum tantum casum, sed de pluribus prædicatur, decis. 276. num. 36.

Generatio.

Vide etiam in vers. Emphyteusis, & ibi suas remissiones.
Generatio emphyteusis dinumerari debet ab emptore, cui noua sit concessio posthabitis generationibus venditoris, dec. 33. numer. 17.
Generatio tertia expirat in nepotibus, decisio. 35. numer. 22.
Generatio tertia emphyteusis præsumitur finita post 150. annis decisio. 395 numer. 3. 4. & 5. & 20. & decisio. 396. numer. 1.
Generatio tertia emphyteusis censetur finita post 100. & amplius annos si nemo de generatione comparet, decis. 396. numer. 1. & 2.
Genitiuus casus dominium importat, decisio. 70. numer. 4.

Gloſſa Vid. in verſ. Textus.
Grammaticales regulæ attenduntur pro interpretatione vltimarum voluntatum, dec. 176. num. 10.

Gratia.

Vid. in verſ. Breue, Bulla, Papa, Pontifex, Subreptio, Reſcriptum, Diſpenſatio, Prouiſio.
Gratia Pontificia quis vti non poteſt, niſi cum omnibus ſuis qualitatibus, deciſ. 69. num. 6. Vicecom.
Gratia *ſi neutri* non poteſt exequutioni demandari, niſi conſtito de non iure vtriuſque partis, deciſ. 273. numer. 2.
Gratia *ſi neutri* præſentari debet infra nouem menſes, & pro illius exequutione inſtari, aliàs remanet nulla, deciſ. 273. num. 11.
Gratia ad cautelam, vel propter pacandam conſcientiam obtenta, poteſt quis non vti, agnoſcens illam non ſibi fore neceſſariam, dec. 148. num. 13.
Gratia ad cautelam obtenta nemini præiudicare debet, deciſ. 148. num. 10.
Gratia de beneficio ſimplici dicitur maior beneficio reſidentiali, deciſ. 161. num. 16.
Gratia facta cum præſeruatiua iuris alterius, vel ſine derogatione iuris tertij, eidem tertio præiudicare non poteſt, deciſ. 159. num. 12.
Gratia in forma mandati de prouidendo cum clauſula *conſtito* facit exequutorem mixtum, deciſio. 161. numer. 21.
Gratia reualidatoria, ſeu vt dicitur *perindè valere*, & ad cautelam obtenta, nullum affert præiudicium gratiæ primo loco conceſſæ, dec. 161. num. 22.
Gratiæ pars non dicitur quod aliquis fuerit narratus eſſe originarius, vel incola, quodque fuerit præſens in curia, dec. 161. num. 4.
Gratia regulatur ab eo, quod in ſupplicatione continetur, dec. 52. num. 5.
Gratia ſubreptitia remanet nulla, deciſ. 41. numer. 5. & 7.
Gratia non eſt perfecta niſi fuerit inſimul ſignata, & regiſtrata, intellige vt ibi, deciſ. 118. num. 8. & ſeq.
Gratia, quæ vſque à Principio non habet implicitum ſtatum validitatis non dicitur perfecta niſi vltra ſignaturam etiam regiſtrata ſit, deciſ. 118. num. 9.
Gratia dicitur perfecta ſtatim ac eſt ſignata ſupplicatio, ſtante veritate narratorum, & habilitate perſonæ, deciſ. 118. numer. 10.
Gratia ſi eſt ſubreptitia, remanet inexequibilis, deciſ. 379. num 10.
Gratia ad formam ſupplicationis, & petitionis cenſetur conceſſa, deciſ. 335. num. 17.
Gratia Principis, cuius intuitu fuerit etiam deuentum ad executionem actus, eo magis firma remanere debet, deciſ. 360. num. 27.
Gratia non dicitur facta, ſed facienda, ſi ſolum mandatum de diſpenſando fuerit obtentum, deciſ. 73. num. 2.
Gratia obtenta ſub conditione, ſufficit quod per poſſibile excludatur, deciſ 379. num. 15.
Gratia ſemper intelligitur facta, quatenus preces veritati nitantur, deciſ. 376. num. 16.
Gratia non dicitur acceptata, neque vacatio conſumpta, ſi literæ expeditæ non ſunt, deciſ. 329. numer. 2.
Gratiam non vitiat error commiſſus in data, deciſ. 161. numer. 7.

H

Habilis, Habilitas.

Vid. etiam in verſ. Clericatus, Examinatus, Identitas, Qualitates.

Habilitas Coadiutoris requiritur de tempore purificatæ conditionis, & quando, deciſ. 75. num. 9.
Habilitas perſonæ pro admiſſione ad Conſortium vel Collegium probatur ex ſimili admiſſione ſuorum fratrum, deciſ. 9. numer. 9.
Habilitatem ſuam non tenetur amplius probare qui ſemel fuit admiſſus, deciſ. 357. num 9.

Habitare Habitatio.
Habitare verbum in conſtitutione vel ſtatuto appoſitum intelligitur de habitatione phiſica, & reali, non de ſolo domicilio, deciſ. 252. nu. 10.
Habitaſſe in aliquo loco ſemper dicuntur qui cauſa matrimonij, ſtudij, vel huiuſmodi quandoque abſentes fuerunt animo reuertendi, deciſ. 9. num. 6.
Habitatio in aliquo loco excluditur, ſi probata eſt degentia in alio loco, deciſ. 252. num. 8.
Habitatio legata poteſt alteri perſonæ locari, deciſ. 201. numer. 6.
habitum clericalem non dicitur detuliſſe qui propter doctoratum illum ſimpliciter geſtat, deciſio. 10. numer. 14.

Hebraus.
hebræus teſtis non probat contra Chriſtianum, deciſ. 194. num. 28. & ſeqq.
hebræis in Vrbe non poſſunt augeri penſiones pro melioramentis domorum quas inhabitant ab ipſis melioratarum, deciſ. 44. num. 4.

Hareditarium:
hæreditarijs cum pecunijs ſi etiam ſtatim actus explendus ſit, illarum acquiſitio expectari debet, deciſ. 92. numer. 14.
hæreditarium, & in hæreditate eſſe dicitur ius adeundi, ſeù deliberandi ad effectum tranſmiſſionis, deciſ. 234. numer. 11.

Hareditas.
Vide etiam in verſ. Aditio, Fideicommiſſum, Hæres, Inſtitutio, Legatum, Succeſſio.
hæreditas non adita non dicitur patrimonium hæredis, neque in eius bonis computari poteſt, deciſ. 93. num. 1.
hæreditas præſumitur opulenta, deciſ. 371. num. 10.
hæreditas præſumitur opulenta, donec contrarium probetur, deciſ. 27. n. 16.
hæreditas ſemper præſumitur opulenta, deciſ. 289. numer. 5.
hæreditas ſemel repudita amplius adiri non valet, deciſ. 84. num 6.
hæreditas diminuitur ob æs alienum graues parturiens vſuras, deciſ. 332. num. 5.
hæreditas præſumitur opulenta, eo magis ſi etiam talis appareat, deciſ. 224. num. 4.
hæreditas ſemper præſumitur opulenta, d. 11. num. 15.
hæreditas non debet remanere in ſuſpenſo, deciſ. 157. numer. 4.
hæreditas per apprehenſionem poſſeſſionis deſinit eſſe hæreditas, & efficitur patrimonium hæredis, deciſ. 310. numer. 13.
hæreditas liberè, & abſolutè relicta intelligitur etiam quoad vſumfructum, & quando, deciſio. 140. numer. 7. 8. & 9.
hæreditati quatenus cedant acquiſitiones factæ titulo hæreditario, deciſ. 29. num. 13.
hæreditas à matre non adita tranſmittitur ad filios per viam reſtitutionis in integrum, dec. 308. nu. 9.
hæreditatem poſt aditam ſi creditum ſuperueniat non confundit actiones, dec. 331. num. 10.
hæreditatis aditio probatur ex declaratione nedum primi hæredis, ſed etiam hæredis dec. 366. num 6.
in hæreditate opulenta non poteſt conſiderari grauamen, quod à legatis deducitur, deciſ. 306. nu. 21.
hæreditatem hæredi ſoluere finitur in imaginaria ſolutione, deciſ. 84. num. 40.

Hæres.
Vide etiam in verſ. Aditio, Cohæres, Fideicommiſſarij, Hæreditas, Immiſſio, Repudiatio, Subſtitutus, Succeſſor.
hæres *beneficiatus* tenetur ſeruare factum defuncti, quouſque ſuppetunt vires hæreditariæ. dec. 110. nu. 10.
hæres *cum beneficio legis*, & inuentarij non poteſt reuocare bona, quæ defunctus alienauit, donec ſuppetunt vires hæreditariæ, & rationem non reddat, deciſ. 46. num. 2.
hæres *beneficiatus* quouſque rationem non reddit, tenetur ſeruare factum defuncti, deciſ. 56. nu. 25.
hæres *beneficiatus* poteſt ex propria perſona vindicare bona fideicommiſſi, quæ defunctus alienauerat, deciſio. 131. num. 10.
hæres *beneficiatus* tenetur ſolum ad redditionem rationis bonorum hæreditariorum, dec. 131. nu. 11.
vti Hæres ſi aliquis *acceptatus ſit*, amplius controuerti non poteſt quod non ſit hæres, dec. 110. num. 4.
hæres vt non teneatur ſeruare factum defuncti *inuentarium* conficere debet, dec. 224. num. 1.

Hæres *beneficiatus* quousq; suppetunt vires hæreditariæ tenetur seruare factum defuncti, magis si rationem non reddat, nec bona inuentariata dimittit, dec. 224 num. 5.

Hæres si se obligauit principaliter, & insolidum, dicitur obligatus nomine proprio, & *non gaudet beneficio inuentarij*, dec. 11. num. 24.

Hæres institutus *cum onere aliquid faciendi* solum adimplere tenetur, non tamen illi hæreditas suspenditur, decis. 157. numer. 4.

Hæres *sine inuentario* non impedit executionem super bonis hæreditarijs ratione sui crediti, decis. 233. num. 8.

Hæres simpliciter *adeundo hæreditatem* quasi contrahit cum creditoribus, & legatarijs, dec. 233. num. 9.

Hæres vel *sine inuentario*, vel si de bonis inuentariatis rationem non reddat, semper tenetur de proprio creditoribus, & legatarijs, decis. 233. num. 1. 7. & 9.

Hæres *sine beneficio legis*, *& inuentarij* confundit actiones contra hæreditatem sibi competentes, dec. 280. num. 10.

Hæres *sine beneficio inuentarij* tenetur satisfacere de proprio creditoribus hæreditatis, decisio. 50. num. 1.

Hæres adeundo hæreditatem *sine beneficio*, *& inuentarij* quasi contrahit cum creditoribus hæreditarijs, decisio. 366. numer. 6.

Hæres *grauatus* qnam, & qnomodo debeat præstare cautionem fideicommissario de præstando fideicommissum, decis. 378. nnm. 2. & 16.

Hęres *grauatus* sine inuentario, & qui de statu hæreditatis docere non potest sicuti alienauit parua, de quibus constat, ita censeri debet distraxisse magna, de quibus non constat, dec. 332. nnm. 37.

Hæres *grauatus* non potest alienare bona fideicommissi particularis, si existant alia bona fideicommissi vniuersalis, decis. 14. num. 8.

Hæres *grauatus* sine inuentario fideicommissum particulare, etiam, de proprio integrum præstare tenetur, dec. 332. numer. 11.

Hæres *grauatus* si possideat bona in loco, quo possidebat defunctus, illa quatenus, hæreditaria præsumantur, decis. 216. numer. 15.

Hæres fideicommisso *grauatus* per solam omissionem inuentarij, detractiones non amittit, dec. 16. num. 2.

Hæres *grauatus* non potest nocere vocatis non solum alienando sed nec minus asserendo, & confitendo id, per quod alienatio redderetur valida, decis 14. numer. 2.

Hæres *grauatus* non potest legare, in præiudicium vocatorum, si illius bona sunt obligata pro reintegratione fideicommissi, dec. 84. num. 2.

Hæres *grauatus* & dotare obligatus ante tempus dotationis non priuatur fructibus eiusdem dotis, sed solum alimenta præstare tenetur, decis. 190. num. 10.

Hæres granatus sua negligentia non præiudicat fideicommissarijs, decisio. 302. num. 10.

Hæres *grauatus* potest alienare, & solutiones recipere, dummodo hæc faciat necessitate cogente, non autem voluntarie decis. 214. nnm. 21.

Hæres *grauatus* pro suis detractionibus censetur elegisse bona libera, non autem restitutioni subiecta, decisio. 270. numer. 10.

Hæres *grauatus*, qui percepit fructus, ipse tenetur ad solutionem dotis quam ex iisdem fructus testator persolui mandauit decis. 160 num. 9.

Hæres *grauatus* quatenus reputetur esse domino bonorum fideicommissi, decis. 214. num. 5. & num. 14.

Hæres *grauatus* sicuti non potest pro libito distrahere bona fideicommissi, ita nec potest pariter censum extinguere, dec. 214. nnm. 6. cum seq. & num. 15.

Hæredes *grauatis* in alienatione bonorum fideicommissi debent esse solertes ne contra eos de dolo, simulatione, aut fraude suspicari possit, dec. 332 nnm. 30.

Hæres *potest conueniri* eadem *via exequutiua*, qua conueniri poterat defunctus, decis. 366. num. 2.

Hæres *in certis rebus* specialiter constitutus, non habet ius deducendi legata, dec. 338 num. 6.

Hæres *tenetur ad totum id*, ad quod tenebatur defunctus, dec. 366. num. 3.

Hæres *tenetur seruare factum defuncti* eo modo, quo ab eo factum est, decis. 135. num. 7.

Hæres *quis non probatur* ex confessione à suo procuratore facta, decisio. 176. num. 29.

Hæres *reputatur* vna, & eadem persona cum defuncto, & ideo factum illius impugnare nequaquam potest, decis. 46. numer. 1.

Hæres *non facit fructus suos* si aderant creditores, qui vlterius vrgebant, decis. 84. num. 30.

Hæres *extraneus* imputare tenetur fructus perceptos in quartam trebellianicam, decisio 145. nnm. 12.

Hæres *soluens* de pecunijs hæreditarijs, & hæreditario nomine, quamuis cessionem obtineat, non inde potest aliquid ab hæreditate repetere, decis. 145. num. 16.

Hęres *extraneus* non impugnat fideicommissum in legitima filij à patre impositum, si filius in vita illud non impugnauit, dec. 49. nu. 4.

Hæres *præsumitur informatus* de voluntate Testatoris, & ideò potest declarare fideicommissum ab eo fuisse constitutum, decis. 222. num. 3.

Hæres *non potest impugnare* confessionem sui auctoris defuncti, decis. 27. num. 13.

Hæres *extraneus* si institutus est, & mater in vsufructu, adhuc mater dicitur proprietaria, & institutio extranei resoluitur in fideicommissum, decisio. 150. numer. 15. & numer 26.

Hæres *non præsumitur sibi acquirere* voluisse, stante contraria declaratione ab eo facta, dec. 27. num. 21.

Hæres non potest impugnare factum defuncti, decis. 55. numer. 16.

Hæres *quo vsque rationem non reddat*, tenetur seruare factum defuncti, decis. 398. num. 13.

Hæres *non potest vindicare* bona, quæ eius auctor defunctus alienauit, cum promissione euictionis, dec. 131. num. 3. & num. seq.

Hæres *pro reintegratione fideicommissi* tenetur restituere pecunias ab eius auctore exactas, decis. 216. num. 14.

Hæres *conuentus ad indicandum bona* hærediraria pro solutione legatorum, si ea non indicat, habetur pro confesso, quod ea nullatenus extent, decis. 197. nnm. 7.

Hæres *alienantis*, qui etiam euictionem promisit, prohibetur recuperare bona alienata, etiam ex propria persona, dec. 133. num. 6.

Hæres, qui *ex propria persona* prætendit euincere bona ab eius auctore alienata, pretium refundere debet, decisio. 56. numer. 14.

Hæres *conditionaliter institutus* in casu alienationis, vel non adimplementi dolosam contrauentionem plene, & concludenter probare debet, decis. 156. num. 1

Hæres *qui non adiuit hæreditatem*, ius adeundi transmittere non potest decis. 233. num. 1.

Hæres *tenetur ad expensas*, quæ vtiles hæreditati fuerunt, dec. 228. num. 16.

Hæres *si poterat compelli ad adeundam* hæreditatem ex testamento, ex illo adiuisse præsumitur, decisio. 234. numer. 8.

Hæres *si poterat compelli adire* hæreditatem ex testamento, dicitur transmisisse ad suos hæredes ius illam adeundi vigore restitutionis in integrum, & quando, decisio. 234. numer. 14.

Hæres *hæredis* non potest impugnare factum quod suus auctor defunctus impugnare non poterat, decis. 164. numer. 10.

Hæres *pro euictione legati* solam æstimationem præstare tenetur vel tempore testamenti, vel obitus testatoris, decisio. 269. num. 3.

Hæres *legitimus*, vel vbi possessio est vacua, potest illam capere absque causæ cognitione, & aliquo facto iudicis, decisio. 293. num. 15.

Hæres *non potest impugnare* declarationem a defuncto factam, decis. 171. nnm. 7.

Hæres *agnoscens legata* facta in testamento nullo illa amplius impugnare non valet, dec. 279. num. 9.

Hæres *per apprensionem possessionis* hæreditatis, dicitur acquisiuisse illius dominium, decis. 310. nu. 10.

Hæres *non potest impugnare* factum sui auctoris, qui promisit de euictione, dec. 283. num. 9.

Hæres *tenetur eadem actione* restituere bona, quæ tenebatur defunctus eius auctor, decis. 235. nnm. 1.

Hæres *existens in possessiones* bonorum hæreditariorum, omnes actiones hæreditarias exercere potest, decisio. 110. numer. 2.

Hæres *prosequendum iudicium* à defuncto intentatum suam personam legitimare tenetur decisio. 293. numer. 11. & 12.

Hæres *non potest remedijs possessorijs recuperare bona*, quæ alienauit defunctus, decis. 289 num. 6.

Hæres *approbandum testamentum* nullum tenetur soluere legata in vim pacti, decis. 10. num. 23.

Hæres *quatenus possit allegare læsionem*, quam defunctus non opposuit, decis. 11. num. 25.

Hæres *probare debet se esse talem*, vbi tanquam talis comparet in iudicio, & quando, decis. 22. num. 2. & seq.

Hæres *non permittitur refriscare quæstionem* dominij, quam suus auctor refriscare non poterat, decis. 110. num. 8.
Hæres *simpliciter* remanet obligatus eo modo, quo defunctus tenebatur, decis. 110. num 9.
Hæres *potest cogi* à fideicommissario ad adeundam hæreditatem ex testamento, decis. 234. nu. 22.
Hæres *fideiussoris* de euictione, quando possit proprio nomine vindicare rem, itaut ad interesse teneatur, decis. 110. numer. 12.
Hæres *non potest impugnare* factum sui auctoris defunctis, decis. 327. numer. 8.
Hæredis *persona* non immutat conditionem creditoris, dec. 278. num. 2.
Hæredis *institutio* non vitiatur, licèt vitientur verba institutioni adiecta, decisio. 368. num. 15.
Hæredis *institutio* facta pro persona ab alio nominanda, non sustinetur, decisio. 368. num. 3. & num. 15. cum seqq.
Hæredis *institutio* ordinata in testamento reuocari non potest in codicillis, decisio. 150. num. 6. & num. seqq.
Hæredis *obligatio* quatenus dicatur propria vel hæreditaria, itaut gaudeat, vel non gaudeat, beneficio inuentarij, dec. 11. num. 24.
Hæredi *prosequenti litem à defuncto inuentatam* competit manutentio, quæ veniret concedenda defuncto, si viueret, decis. 319. num. 7.
Hæredem, *quem esse ad sui commodum*, & hæreditatem repudiare propter illius incommoda nemo permittitur, decisio. 48. num. 10.
contra Hæredis *personam*, & bona propria exequutio conceditur, si non docetur de inuentario, vel de bonis inuentariatis non reddatur ratio, decisio. 84. num. 44.
Hæredes *actiuè*, *& passiuè* censentur comprehensi in quolibet contractu, & stipulatione decisio. 110. num. 13.
Hęredes non possunt *declarare ea*, quæ declarare potuissent eorum auctores si viuerent, decis. 317. num. 15.
Hæredes *æqualiter diuidunt inter* se actiones personales hæreditarias, decisio. 358. num. 2.
Hæredes *vxoris* tenentur alere maritum inopem, decisio. 30. num. 1.
Hæredes *mercatoris*, vel alterius, qui ratione officij libros custodire tenetur, illos coguntur exhibere, dec. 105. nu. 3.
Hæredes *plures* tenentur pro rata, nec vnus pro toto conueniri potest, decisio. 84. nu. 45.
Hæredum *vnus* soluens totum, recuperat suam partem ab alio cohærede, decis. 258. num. 3.
Hæredum *vnus* potest petere totam hæreditatem, si alij cohæredes non comparent, decis. 154. num. 5.
Hæredum *vnus* si approbat testamentum nullum alijs non præiudicat, dec. 10. numer. 27.

Historia Historicus.

Historiarum libris in factis antiquis plenè creditur, decis. 34. num. 18.
Historiarum libris fides adhibetur, & quæ, dec. 193. num. 3.
Historiarum libris credendum est decisio. 32. num. 8.
Historicis, & Canonicis creditur, decis. 379. num. 19.

Homo.

Vide etiam in vers. Cadauer, Iuuenis, Vir vniuersitas.
Homo constitutus in articulo mortis *vid. in vers. Mors.*
Homo non tantum patri, sed etiam Reipublicæ nascitur, dec. 360. num. 7.
Homines sæpè dicunt aliud, quàm velint, decis. 328. numer. 11.
Homines raro faciunt, si vnquam, contra quod sentiunt, decis. 328. nu. 12.
Homines persæpe errare solent in eorum credulitate, & opinione propria, decisio. 267. num. 11.
Hominum, est conditio diligere, quæ sua sunt etiam vsque ad vitium, decis. 220. num. 6.
Hominum multitudo non ex eo solum, quod accesserint ad Bellum iustum efficitur irregularis, & quando, decisio. 148. num. 9.
Honor. Vide in vers. Decor.
Humanum vide in vers. Homo.

Honestas.

Vide etiam in vers. Licitum.
Honestatem mulieris ad saluandam filios præsumitur esse potiùs mariti, quàm adulteri, decisio. 151. numer. 2. & numer. 5.
Honestum possibile potiùs, quàm inhonestum præsumendum est, decis. 151. num. 2.
Honestas publica *vide in vers. Sponsalia.*

Hypotheca.

Vide etiam in vers. Assecuratio. Saluianum.
Hypothecata solum dicuntur bona in donatione expressa si donatio certam continet summam, & quando, decisio. 6. numer. 6.
Hypotheca contrahitur ex verbis *obliga se stesso suoi heredi, e beni de suoi heredi*, dec. 254. nu. 7.
Hypotheca licèt retrotrahatur ad diem instrumenti, etiam conditionalis, non tamen retrotrahitur conditio, decisio. 215. num. 9
Hypotheca est indiuidua pro integro credito super omnibus bonis etiam si diuisis decis. 124. num 19.
Hypotheca, & obligatio bonorum suffragatur omnibus interesse habentibus, ita stipulante Notario, decis. 216. nu 3.
Hypotheca resultat ex obligatione omnium bonorum, decis. 124. num. 8.
Hypotheca non mutat naturam dispositionis, cui adijcitur, decis. 251. num. 11.
Hypotheca non acquiritur per solutionem factam de pecunijs debitoris, decis. 231. num. 10.
Hypotheca decennio præscribitur, & ampliùs vltrò, dec. 231. num. 8. & num. seqq.
Hypotheca non cadit super mercibus minutatis venditis, & existentibus penes tertios possessores dec. 340. num. 2.
Hypotheca non contrahitur ex credito extincto, dec. 345. numer. 4.
Hypotheca super fundo dotali mulieris contrahi non potest dec. 345. num. 3.
Hypothecam Dotis incipere solum à die contracti matrimonij, non autem à die celebrati instrumenti plures tenuere Doctores dec. 91. num. 7.

I

Iactare, Iactura.

Vide etiam in vers. Periculum.

IActationis actationum causam committens, si in termino ius suum non deducit, deuenitur ad sententiam absolutoriam fauore rei, decis. 304. num 3.
Iactare suum nemo præsumitur, decis. 11. num. 9.
Iactura respiciens commune negotium, communis esse quoque debet, decis. 57. num. 18.
Iactura ab administratore proueniens, vel persona ab eo deputata inter ipsos discutienda est, non autem cedere in præiudicium Domini, decis. 57. num. 15.
Ianua vide in vers. Cancellum.

Identitas.

Vide etiam in vers. Bona, Confines.
Identitas bonorum probatur ex concursu confinium, decis. 27. num. 24. & num. seq.
Identitas bonorum non confunditur ex bonis antea, vel postea quæsitis, decis. 51. num. 9.
Identitas ex pluribus demonstrationibus probatur, & quibus, dec. 322. num. 4. & 5.
Identitas quatenus probetur, si grauatus possideat bona in eodem loco, quo possidebat defunctus, decisio 216. numer. 15.
Identitas probatur ex descriptione facta in libro æstimi, seù catastri, dec. 393. num. 1.
Identitas bonorum fideicommissi probatur ex descriptione à testatore in testamento facta decis. 8. num 6.
Identitas bonorum fideicommissi probatur ex narratiua Breuis Apostolici contra narrantem, & habentem causam ab illo, dec. 8. num. 7.
Identitas bonorum fideicommissi probatur ex inuentario ab hærede grauato confecto, in quo illa sunt descripta, decis. 160. num. 1.
Identitas bonorum probatur ex inuentario, in quo bona testatoris sint descripta, decis. 216. num. 13.
Identitas rei ex duabus demonstrationibus probatur, quamuis aliæ deficiant, decis. 51. num. 7.
Identitas bonorum eiusdem Ecclesiæ non excluditur ex diuersitate canonis si ille fuerit auctus in vtilitatem Ecclesiæ, dec. 35. numer. 20.
Identitas pecuniarum non resultat, si illæ fuerint confusæ, dec. 141. num. 12.
Identitas bonorum probatur ex assertione testatoris in eius testamento facta, dec. 101. num. 7.

Iden-

identitas bonorum probatur ex pluribus demonstrationibus, & coniecturis insimul ponderatis, decisio. 101. numer. 8.
identitas bonorum probatur ex confessione patris ex eodem fideicommisso venientis, & illius vigore, immissionem petentis, ac obtinentis, decis. 359. num. 5.
identitas bonorum probatur ex inuentario, & diuisione facta inter hæredes, & quando, decis. 399 num. 6.
identitas pecuniarum probatur ex modicitate temporis vtriusq; actus, dec. 389. num. 20.
identitas loci præsumitur in domibus, quæ in eodem loco multiplicari regulariter non solent, decisio. 35. numer. 11.
identitas bonorum in antiquis probatur etiam ex coniecturis & præsumptionibus, dec. 35. num. 12.
identitas, quæ duobus confinibus, & generali denominatione regulariter probatur, potest etiam ijs deficientibus aliunde verificari, decis. 35. nu. 13.
identitatis probatio excluditur ex sola possibilitate in contrarium, decisio. 228. num. 12. & num. 14.
identitatem ad probandam duæ demonstrationes sufficiunt, dec. 170. num. 2.
identitatem ad probandam in antiquis leniores probationes sufficiunt, decis. 322. num. 6.
identitatem fundorum non tollit destinatio eorum facta ad vsum diuisum, decis. 101. num. 11.
Idiota vide in vers. Persona.

Idoneitas.

Vide etiam in vers. Examinatus, Habilis.
Idoneitas emptoris bonorum pupilli est à Tutore probanda, dec. 215. num. 2.
Idoneitas probatur ex attestatione Examinatorum Synodalium, dec. 315. nu. 13.
Idoneitas beneficiati probatur ex attestatione ordinarij, decis. 181. num. 3.
idoneus appellat, si eo omisso minus approbatur idoneus, dec. 175. num. 8.
Iesuita vide in vers. Patres.

Ignorans, Ignorantia.

Vide etiam in vers. Scientia.
ignorans sibi delatam hæreditatem deliberare non potest, an illam adire velit, vel non dec. 93. num. 10.
ignorantia in facto proprio prætendi non potest, eaque minus etiam suffragatur, dec. 63. num. 13.
Ignorantia facti alieni semper præsumitur, decis. 231. numer. 19.
ignorantia euidentissima, & libera ab omni negligentia requiritur ad affectum excludendi præscriptionem, dec. 392. numer. 3.
ignorantia facti proprij est prorsus inuerisimilis, & improbabilis in viro prudenti, & cordato, decis. 392. num. 8.
Ignorantia substinet alienationem bonorum fideicommissi alias nullam, decis. 289. num. 1.
ignorantiam creditoris allegare non potest, qui de eo expressam mentionem fecit, decis. 86. numer. 7.
ignorare nemo præsumitur id, in quo benè versatus est, dec. 317. num. 35.

Illatio.

illatio ex diuersis non fit, decis. 90. numer. 5. & 274. numer. 16.
illatio cessat quoties adest diuersitas rationis, decisio. 272. num. 12.
illatio non admittitur contra verba testamenti, & vbi illa sunt clara, decis. 297. num. 13.

Illegitimitas, Illegitimus.

Vide in vers. Naturalis, Spurius, & etiam in vers. Filius, Filij.
illegitimitas probatur ex mandato de dispensando ab eodem illegitimo obtento, dec. 73. num 11.
illegitimus est incapax ad obtinendum beneficium, decisio. 73. num. 11.
illegitimus per solam possessionem decennalem beneficij præsumitur dispensatus, dec. 73. num. 5.

Illiquidum.

illiquidum eo magis redditur creditum, si illiquiditas fuerit etiam in decisione canonizata, decis. 160. num. 5.
illiquidum dicitur creditum si à mandato pro eo relaxato sit commissa appellatio, dec. 125. num. 8.

Immemorabilis.

immemorabilis excluditur dum affertur initium, decis. 363. num. 6.
immemorabilis non excluditur per exhibitionem tituli ante centum, & amplius annos, decisio. 193 num. 18. & 19.
immemorabilis prosternitur si quicumque rumor in contrarium fuerit auditus, decis. 139. num. 10.
immemorabilem non probant Testes, nisi deponant cum requisitis *glos. in cap 1. verb memor. de præscript. in 6.* quæ qualia sint, decis. 139. num. 3. & num. seq.
immemorabilem probare tenetur, qui eam allegat, & quidem cum suis requisitis, dec. 334. nu. 11.

Immissio.

Vide etiam in vers. Associatio, Fideicommissarius, Hæres, Remedium.
immissio fideicommissario non retardatur exceptione crediti illiquidi, decis. 160. num. 4.
immissio vigore interdicti quorum bonorum non datur contra titulo possidentem, dec. 308. num. 5.
immissio à rescissione transactionis dependens, ea rescissa in illius sequelam conceditur, dec. 304. num. 9.
immissio emphyteusis non potest impediri proximiori, ab extraneæ nulliter inuestito, dec. 143. num. 17.
immissio non retardatur fideicommissario prætextu liquidationis bonorum, quæ fieri potest ante executionem sententiæ, decis. 216. num. 16.
immissio in Saluiano eo magis denegatur si neque constat de credito, nec de hypotheca, decis. 191. num. 12.
immissio hæredi siue ab intestato, siue ex testamento semper debetur, vel ex remedio *l. final.* vel *ex interdicto quorum bonorum*, dec. 368. numer. 18.
Immissio vigore *l. fin.* solum datur pro bonis à defuncto tempore mortis relictis, non autem pro illis ab eo præcedenter alienatis, dec. 289. num. 7.
immissio fideicommissario non retardatur exceptione meliorramentorum, nisi illa fuerint concludenter probata, decis. 8. numer. 9.
immissio fideicommissario pro indiuiso cum hærede conceditur dec. 338. num. 3.
immissio, fideicommissario conceditur docto de fideicommisso, illius purificatione, & identitate bonorum, dec. 322. n. 1.
immissio vig. *l. fin. C. de edict. diu. Adr. tollen.* datur hæredi, quoties illius requisita concurrunt, & qualia sint, decis. 150. num. 5.
immissio vigore fideicommissi non datur in fabricis, quæ cedunt solo, sed tantundem reficiendum est, dec. 27. num. 11. & num. 18.
Immissio pro toto datur etiam contra vnum tantum ex pluribus grauatis, si totum possideat, dec. 8. nu. 8.
Ampliа etiam contra tertium, quamuis habentem solam causam ab vno solum ex ijsdem grauatis, ibidem, & num. 3.
immissio fideicommissario conceditur docto de fideicommisso, identitate bonorum, & illius vocatione, decis. 26. numer. 1.
immissio ex posteriori fideicommisso conceditur, non obstante exceptione alterius fideicommissi, nisi concurrant illa tria solita requisita, dec. 370. num. 5.
immissio constito de fideicommisso, & vocatione, fideicommissario in bonis, eiusdem fideicommisi conceditur, dec. 27. num. 9.
immissio in vim *legis finalis C. de edicto Diui Adriani tollen.* datur fideicommissario purificato fideicommisso, decis. 112. numer. 1.
immissio, quæ fuisset debita Patri, vel matri defunctis, conceditur filijs, & hæredibus litem prosequentibus, dec. 112. num. 2.
immissio, quæ fuisset debita cedenti, illius cessionario debetur decis. 172. num. 8. & num. seqq.
immissio fideicommissario non datur super fideicommisso in quantitate consistenti, sine illius præcedenti liquidatione facta dec. 116.
immissio fideicommissario non conceditur, nisi omnibus extremis vndequaque iustificatis, dec. 116. num. 6.
immissio fideicommissario conceditur ex *remedio l. fin.* quoties illius extrema concurrunt, quæ qualia sint, decisio. 364. nu. 4.
immissio *vig. l. fin.* denegatur hæredi pro vindicatione bonorum ab eius auctore defuncto alienatorum, dec. 289. num. 4 7. & num. 8.
immissio fideicommissario denegatur super bonis, quæ tempore obitus non erant possessa à fideicommittente, decis. 280. num. 1.
immissio non denegatur hæredi per exceptionem fideicommissi requirentis altiorem indaginem, decisio. 300. num. 18.
Immissio fideicommissario debetur docto de fideicommisso, sui

sui vocatione, & identitate bonorum, decisio. 283. numer. 2.
Immissio in vim l. fin. non datur hæredi in bonis, quæ ad testatorem pariter vti hæredem spectabant, si de illius aditionem non constat, dec. 93. nu. 1.
Immissio fideicommissario non conceditur super bonis ex capite detractionem alienatis, dec. 270. num. 2.
Immissionis remedium *vigore l. fin.* præscribitur spatio quadraginta annorum, decis. 289. nu. 8.
Immissionis remedium datur etiam pro iuribus incorporalibus decis. 294. num. 4.

Impedimentum.

Impedimentum, quod remoueri potuerat, non suffragatur, dec. 391. num. 19.
Impedimentum subsequens Religiosi non impedit effectum receptionis iam consumptæ & legitimè perfectæ, dec. 75. num. 10.
Imperatiuus vide in vers. Modus.

Impetrans.

Impetrans beneficium personæ viuentis, rigorosam probationem facere debet, decisio. 314. nu. 6.
Impetrans beneficium alterius non agit exequutiue, decisio. 314. num. 11.

Implementum.

Vide etiam in vers. Adimplementum, Impedimentum.
Implementum certum, vel certo tempore si testator ordinauit, quod tamen iustis de causis exequi non potuit, non inde dicitur contrauentum decisio. 156. numer. 3.
Implementum, vt fieri possit de ijs, quæ testator mandauit expectari debet acquisitio hæreditatis illius, decisio. 62. num. 14.
Implementum si debet præcedere solutionem ante illud solutio fieri non potest, dec. 215 num. 8.
Implementum probare non sufficit, nisi simul fuerit probata sufficientia redituum, ex quibus illud adimpleri debuerat, decis. 264. nu. 10.
Implementi defectus impedit ortum actionis, decis. 191. nu. 14. & seq.
Implementi defectus ex eo, quod integrum debitum non sit solutum, allegari non potest, postquam integra summa iuxta formam accollationis, depositata est, decisio. 289. numer. 25.
Implementi defectus non suffragatur, si ille ad cuius fauorem aliquid impleri debuerat nullum damnum passus est, decis. 289. nu. 26.
Implementum præcisum, si fuerit demandatum, adhuc ex legitima causa excusatur, si sequutum non sit, decis. 156. num. 3.
non Implementum omissum à tertio non afficit personam venientem ex iure proprio, quamuis metiatur ex eodem instrumento, dec. 55. num. 10.
non Implementum ex quo non fuit sequutum damnum, opponi non potest nec minus contra promissorem, decis. 55. num. 11.
non Implementum in vno capitulo non impedit exequutionem alterius capituli in, quo nullum implementum fuit promissum, dec. 55. num. 12.
Impositor census si fortem non exegit, & exigere poterat, hoc sibi imputare debet, dec. 52. nu. 10.

Impugnans, impugnatio.

Vide etiam in vers. Approbare, Approbatio, Acceptans, Acquiescens.
Impugnans actum ab altera parte non acceptatum, adhuc eo vti non prohibetur, decis. 66. num. 10.
Impugnare, quis non potest instrumentum, quo antea ipse vsus est, dec 74. num. 20.
Impugnatus actus dicitur comprobatus si lis prosecuta non fuit, dec. 329. num. 18.
Impugnata scriptura Scribenti non præiudicat, decis. 317. numer. 41.
Impugnatis iuribus nemo vti, ac se tueri posse permittitur, dec. 299. nu. 4.
ab Impugnatione contractus tenetur desistere, qui summam in eo promissam consequi intendit, dec. 127. num. 4. & num. seq.

Imputare, Imputatio.

Vide etiam in vers. Collatio, Deceptio.
Imputare non tenetur filius ea, quæ non debet conferre, dec. 317. num. 5.
Imputatio solum admittatur inter filios, quando patre cum testamentum decessit, & filius vult detrahere legitimam, secus illo sine testamento defuncto, decis. 317. nu. 4.
Imputationi non subiacent bona elargita filijs non eorum inuitu, sed aliorum, & quare decisio. 317. numer. 37.

Incertitudo, incertum.

Incertitudinis ratione actio denegari non potest, decisio. 86. num. 12.
Incertum non dicitur, quod potest ad certitudinem reduci, dec. 325. num. 18.

Incestus, Incestuosus.

Vide etiam in vers. Spurius, Affinitas.
Incestus commissus ob illicitum concubitum eo magis attenditur vbi agitur de affinitate in primo gradu, decisio 37. numer. 7.
Incestus est nomen iuris canonici æquè cognitum, ac dispositum etiam ante iura ciuilia, decis. 37. num. 9. & numer. sequenti.
Incestus, vt fuerit commissus sufficit sola copula cum affini, dec. 37. num. 6.
Incestuosi filij legibus sunt magis exosi, quam simpliciter spurij decis. 37. num. 14.
Incommodum vide in vers. Onus.
Incompatibilitas testamenti, & codicilli cessat, cessante casu incompatibili in altero ex illis à testatore considerato decis. 222. nu. 6.
Inconueniens ne sequatur contra voluntatem testatoris dicendum est filios in conditione positos fuisse vocatos, dec. 276. num. 24.
in Incorporalibus idem operatur cessio, ac traditio in rebus corporalibus, dec. 38. nu. 9.
Incorporatio Vide etiam in vers. Vnio.
Incorporatio duorum Regnorum in dubio præsumitur exclusiua prioris tituli extinctionis, decis. 258. num. 5.
Indago vide in vers. Exceptio.

Indebitum.

Indebitum soluisse nemo præsumitur, decis. 11. num. 9.
Indebitum excludit sola possibilitas in contrarium, decis. 168. num. 18.
Indebiti in iudicio sola possibilitas, quod summa soluta fuerit debita, sufficit ad repellendum actorem, decis. 63. num. 14.
Indefinita loquutio æquipollet vniuersali, & indifferenter comprehendit omnes personas, decisio. 152. num. 6.
Indictio vide in vers. Collecta.
Indirecte permitti non debet, quæ directo fieri prohibita sunt, decis. 123. num. 12.
In diuisibilia sunt ea, quæ dependent ab animo, & intentione decis. 210. nu. 5.

Indiuidua.

Vide etiam in vers. Diuidua.
Indiuidua dicuntur pacta, sine quibus partes non contraxissent, decisio. 301. num. 42.
Indiuiduæ connexiones si sunt, vna sine altera subsistere non decis. 301. nu. 13.
Indiuiduitatis ratione decretum Iudicis corruens in parte corruit in totum, decisio. 11. numer. 7. & decisio. 206. num. 14.
Indiuiduorum natura est, vt actus in parte nullus efficiatur nullus in totum, decis. 325. nu. 1.

Indultum.

Vide etiam in vers. Priuilegium.
Indultum conferendi beneficia reseruata non comprehendit beneficia de iurepatronatus mixto, decisio. 290. numer. 22.
Indultum transferendi pensiones cessat postea quam quis matrimonium contraxit, decisio. 287. numer. 13. & num. seqq.
Indultum transferendi pensiones etiamsi quis ad Episcopatum transierit, vel aliam status mutationem fecerit, non comprehendit statum matrimonialem, decisio. 126. num. 2. & nu. seqq.
Indulti vna pars declaratur ab altera, decisio. 287. numer. 18.
Industria tollit restitutionem in integrum, decisio. 59. numer. 7.
Inæqualitas non dicitur inter fratres inducta si vni filio plus donatur à patre, quam alteri, si illi legitima relinquitur, dec. 317. num. 25.
Inexigibile non potest dici fuisse creditum, quod postea fuit exactum, decis. 171. num. 17.

Inferior.

Inferior non potest derogare legi promulgatæ, vel confirmatæ

matæ a superiore, decis. 326. num. 6.
inferior si non potest derogare statuto, prohibetur etiam alia facere, per quæ indirectè derogatio sequeretur, decis. 123 num. 12.
infirmitas superuenta post admissionem ad Religionem, non impedit Nouitiatum, & quando, decis. 75. numero 1. & num. seqq.
ingratitudinis nota non incurritur filijs contrahentibus matrimonium sine consensu Patris, decis. 39. num. 8.

Inhibitio.

Vide etiam in vers. Cautio, Sequestrum.
inhibitio iudicis causat attentata, & multo magis inhibitio Principis, vel eius ministri, decis. 379. num. 6. & num. seqq.
inhibitio vigore appellationis non datur, nisi de appellatione, illiusque deuolutione constiterit, & quod præcedat citatio partis, decis. 139. num. 2.
inhibitio præsentata in causa principali afficit etiam causam connexam, decis. 221. num. 12.
inhibitio efficit attentatum etiam id, quod ex sola litis pendentia prohibitum non fuisset, decisio 221. numero 13.
inhibitio, & commissio cum clausula, *quam, & quas cum omnibus incidentibus, totoque negotio principali*, comprehendit tam ius possessionis, quàm ius eligendi, decis. 165. num. 4. & 5.
inhibitio causa attentata sine præsentata sit iudici, & parti, siue alteri ex illis, decis. 388. num. 3.
inhibitionem Rotalem, & Rotæ iurisdictionem partes deludere non possunt, d. 321. num. 3. & num. seqq.
Inhibitiones, cautione, & sequestra quando à iudice conceduntur, vel ob timorem paupertatis, vel ne bona dilapidentur, decis. 162. num 8. & seqq.
Iniustitia vide etiam in vers. Iustitia.
de Iniustitia redarguenda non sunt iudicum Tribunalia, decis. 203. num. 9.
Innouatio vide etiam in vers. Prohibitio.
Innouatione quacumque prohibita, illa nec etiam in minima parte, vel accessorio permittenda est, decis. 69. numero 25.
Inobedientiam non excusat prætextus iustæ possessionis, decis. 203. num. 8.
Inobseruantia antecessorum præiudicat successoribus, stante dubietate rei, quæ obseruari debuerat, decis. 302. numero 13.
Inquilinus vide etiam in vers. Conductor.
inquilinus non possidet sibi, sed domino, decis. 328. num. 3. & num. 8.
insignia in Ecclesia apponi potuerunt, vel ex elemosinis vel restaurationis Ecclesiæ, decis. 336. num. 14.

Insinuatio.

Vide etiam in vers. Solemnitas.
insinuatio quatenùs requiratur in donatione annua, decis. 242. num. 6. & num. seqq.
insinuatio post contractum fieri solet, decis. 111. nu. 6.
insinuatio à Constitutione Aegidiana requisita in contractu minoris, præsumitur interuenisse ex lapsu annorum triginta cum obseruantia sequuta, decis. 50. num. 9.
insinuatio præsumitur ex lapsu annorum triginta cum obseruantia, decis. 366. num. 9.
insinuatio non præsumitur ex lapsu temporis nisi etiam obseruantia concurrat, decis. 242. num. 19.
insinuatio est solemnitas extrinseca, quæ potest fieri per scripturam separatam, decis. 50. num. 9.
insinuatio non requiritur in assignatione factà à patre filio pro sua legitima, decis. 385. num. 16.

Instantia.

Vide etiam in vers. Iudicium.
instantia iure Canonico est perpetua, non solùm in Rota, sed etiam in Romana Curia, decis. 388. nu. 1. & nu. 6. & 7.
instantiæ si sunt inter se omnino diuersæ ex vna non infertur ad aliam, decis. 99. num. 5.

Institor.

Vide etiam in vers. Præpositus.
institor adhuc nomine proprio contraxisse præsumitur, decis. 146. num. 5.
institor, vt obliget præponentem, probari debet creditores contemplatione Præponentis credidisse, decis. 146. num. 6.
institor non in omni actione obligat eum, qui præposuit, decis. 146. num. 2.
in institore seruanda est conditio in illius præpositione apposita, decis. 146. num. 3.

Institutio.

Vide etiam in vers. Confirmatio, Hæres, Ius, Præsentatio.
Institutio vxoris in vsufructu, facta etiam titulo hæredis vniuersalis, *sin. bene viuerà* semper stringitur ad vsumfructum, decis. 145. num. 7.
Instituto hæredis, etiam facta verbis expressis adhuc ex voluntate Testatoris trahitur ad substitutionem fideicommissariam & quando, decis. 150. num. 15. & nu. 26.
Institutio vxoris facta in pleno vsufructu, eique solum post mortem dato hæredi in proprietate, adhuc ad solum vsumfructum restringitur, decis. 145. n. 9.
Institutio vxoris dilectissimæ à testatore appellatæ, latam recipit interpretationem, decis. 140. num. 4.
Institutio hæredis collata in arbitrium alterius non substinetur, decis. 368. num. 3. & nu. 16. & seqq.
Institutio hæredis dicitur collata in arbitrium alterius per verba, *quem maluerit, quem nominauerit*, & similia, d. 368. num. 17.
Institutio hæredis, an ideò vitianda quatenus ab alio hæres declarandus sit, vel potius sola declaratio vitietur, decis. 368. num. 12.

Instrumentum.

Vide etiam in vers. Acta, Apostilla, Capitula, Notarius Scriptura.
Instrumentum in parte substantiali abrasum nullam probationem facit, decis. 204. nu. 6. & 7.
Instrumentum publicum facit probationem probatam d. 122. n. 3. & decis. 124. num. 7. & decis. 401. num. 1. & decis. 41. num. 9.
Instrumentum primum, vel secundum quale potius attendendum sit, decis. 81. num. 26.
Instrumentum productum ad alium finem, quod iam suum operatum est effectum non præiudicat. decis. 193. numero 20.
Instrumentum sine expressione loci in loco valet, quoties consuetum est illud in certo loco celebrari, decis. 35. nu. 8.
Instrumentum non adimpletum exequutioni demandari non potest, decis. 191. num. 14.
Instrumentum cambij probat obligationem debitoris de restituendo sortem, illiusque fructus soluendo, decis. 129. numero 1.
Instrumentum in concessione emphiteusis fit solum ad maiorem cautelam, decis. 33. num. 16.
Instrumentum dicitur habere requisita necessaria, si continent diem Consulem, locum, signum, & subscriptionem Notarij, decis. 335. num. 15.
Instrumentum magis legale præfertur minus legali, & extracto ab alio Notario, decis. 335. nu. 16.
Instrumentum in alio instrumento enunciatum si deinde non fuit repertum, non ideo infertur, quod non fuerit stipulatum, sed solum deperditum, decis. 11. nu. 11.
Instrumentum, quod non fuerit repertum, non ideo infert, quod non fuerit factum, decis. 11 num. 8.
Instrumentum operatur, quod contrahentes quoad fieri possit non censeantur periurij, decis. 251. num. 16.
Instrumentum repertum in protocollo Notarij defuncti potest ex commissione Principis ab alio Notario publicari, & quando, decis. 35. num. 9.
Instrumentum dotis in quo sunt inserta capitula matrimonialia non præiudicat creditoribus, qui medio tempore contraxerunt, decis 84. nu. 14.
Instrumentum dotale maximè inseruit ad probandum sequutum fuisse matrimonium, decis. 31. nu. 16.
Instrumentum magis amplum, & conforme dispositioni iuris, magis attenditur in concursu alterius instrumenti contrarij, decis. 83. num. 10.
Instrumentum extractum à copia quamuis reperta in protocolla Notarij, carente tamen signo, & subscriptione illius nihil probat, & quando, decis. 74. n. 12.
Instrumentum legisse ambigendum non est, qui illud ratificat, & ideo in omnibus idem approbare dicitur, d. 398. numero 10.
Instrumentum, quo quis fuerit vsus amplius impugnare non potest, decis. 84. num. 20.
Instrumentum etiam sine signo, & subscriptione Notarij valet, si in illius protocollis fuerit repertum, & alia concurrunt requisita, decis. 35. num. 9.
Instrumenti ad perfectionem, requiritur subscriptio Notarij, & nomina contrahentium decis. 35. num. 5.
Instrumenti fides tollitur si quis illi renunciauit, & eo vti nolle declarauit, & pro non allegato haberi voluit, d. 84. num. 21.
Instrumenti verba apposita extra sui corpus per modum summarij, & sine aliqua approbatione Notarij rogati non probant, decis. 35. num. 24.
Instrumenti exemplum extractum tempore non suspecto, si contradicit eidem instrumento in parte abraso, falsitatem præsefert, & illi fidem adimit, decis. 204. num. 5.

instrumenti notitia, quando inferat scientiam omnium contentorum in eo, decis. 398. num. 10.
instrumenti copia posita in Archiuio contradicentius partibus, & cum præseruatiua iurium earundem nihil prorsus probat, dec. 84. n. 43.
instrumenti extentio in capitulis conuenta operatur, vt quod postea in eo superadditum sit, de contrahentium intentione fuisse dicatur, decis. 98. num. 8.
ab instrumento si in aliqua parte fuit recessum firmum in reliquis illud remanere debet, decis. 55. num. 9.
in instrumento secundo loco facto pacta omnia conuenta perinde habentur, ac si in primo instrumento fuissent inserta, decis. 70. num. 8.
in instrumento si non leguntur pacta, quæ illud præcesserunt, censetur non habuisse effectum, decis. 93. numero 11.
in instrumento vno non datur nec prius nec posterius, sed omnia sunt correspectiua, decis. 215. num. 2.
in instrumento ea, quæ à contrahentibus addita sunt, censentur de eorum intentione fuisse etiam tempore capitulorum, decis. 98. num. 18.
in instrumento, quod conclusum est attenditur, non autem quid antea tractatum fuit, decis. 260. num. 12.
instrumenta extracta lite in Rota pendente in vim compulsoriæ laicalis, & absque citatione partis non probant, decis. 2. num 10. & nu. 18.
instrumenta duo eadem die ab eadem persona, vel Notario celebrata in duobus locis per 40. milliaria inuicem distantibus, quatenus dicantur suspecta, decis. 285. numero 1. & seqq.
Intentio. Vide etiam in vers. Animus, Mens, Voluntas.
intentio disponentis attenditur ad effectum inducendi dispositionem modalem, etiam si verba conditionem importent, decis. 156. num. 2.
Interdictum.
interdictum Prætoris ne vis fiat ei, qui à Iudice in possessionem missus est, non procedit vbi ex falso credito, vel ex falsa causa possessio fuerit concessa, decis. 206. num. 8.
interdictum quorum bonorum datur hæredi ab intestato ad consequendam immissionem bonorum a defuncto possessorum, decis. 154. num. 7.
interdictum quorum bonorum competit etiam pro obtinendis fructibus hæreditatis, decis. 154. num. 8.
Interesse.
Vide etiam in vers. Lucrum.
interesse in legato euicto non debetur, decis. 205. numero 4. & 5.
interesse præstare tenetur qui onus assumptum non adimpleuit, decis. 119. num. 1.
interesse soluere tenetur administrator, qui pro debito administrationis vendit frumentum vilissimo pretio, si promptas pecunias habebat, decis. 312. num. 12.
interesse verè debitum si non debetur tamquam conuentum, debetur tamquam debitum, decis. 129. num. 2.
interesse soluit Depositarius, si data occasione inuestiendi, inuestimentum sui culpa factum non sit, decis. 400. numero 4.
Interpellatio.
interpellatio facta fideiussori, vel vni debitori non præiudicat alijs, quibus ex pacto facienda est, decis. 63. numero 20.
interpellatio ex statuto requisita pro solutione fructuum dotalium facienda viduæ, habetur pro facta si hæres declarauit se habere pro interpellato, decis. 194. num. 1.
interpellatio necessaria ex Statuto ad hoc, vt currant fructus dotales resultat ex solutione eorum, & relaxatione mandatorum, decis. 194. num. 3. & 4.
interpellatio extraiudicialis operatur interpellantem non habuisse animum remittendi ius suum, decis. 21. n. 10.
Interpretatio.
interpretatio fit pro exclusione delicti, & attentatorum, decis. 348. num. 9.
interpretatio stricta facienda est in odiosis, decis. 126. numero 4.
interpretatio fieri debet iuxta naturam, & formam eorum, quæ in decisione declarata sunt, decis. 348. num. 5.
interpretatio lata fieri debet prædilectionis fauore, decis. 140. num. 4.
Intimatio.
Vide etiam in vers. Citatio, Denunciatio.
intimatio est necessaria ad constituendum debitorem in mora, decis. 77. numer. 12.
intimatio molestiatum habentium causam continuam fieri potest toties quoties illæ inferuntur, decis. 68. num. 3.
intimationis cambiandi necessitas excluditur ex verbis *contarli à se stesso, & pigliarli à cambio da altri*, decis. 255. n. 5.
Inuentarium.
Vide etiam in vers. Descriptio, Hæres.
inuentarium probat tàm contra hæredem, quam contra eum, qui illud confecit, decis. 235. num. 8.
inuentarium remanet nullum, si in eo citati non sint creditores certi, decis. 233. num. 4.
inuentarium non præsumitur factum si numquam fuit exhibitum, decis. 332. num. 31.
inuentarium probat quidem negatiuam contra conficientem, non autem præiudicat substitutis ab eo causam non habentibus, decis. 353. num. 5.
inuentarium hæredis, vbi est adminiculatum, ne dum probat contra habentes causam ab illo sed etiam contra tertium, dec. 322. num. 9.
inuentarium non suffragatur hæredi, nisi insimul de bonis hæreditarijs rationem reddat, dec. 366. num. 10.
inuentarium tutelare tollit præsumptionem subtractionis, & occultationis bonorum, decis. 16. num. 9.
inuentarium tutelare, & descriptio facta à primo hærede vel donatario non suffragatur pro legitimo inuentario, decis. 16. num. 1.
inuentarium non suffragatur ex sola possibilitate in contrarium, dec. 224. num. 3.
inuentarium non liberat hæredem ab obseruatione facti defuncti, quatenus suppetunt vires hæreditariæ, decis. 27. num. 15.
inuentarium licèt non solemne à Tutore conficiendum sit, non tamen simplex descriptio omittenda est, decis. 111. numero 11.
inuentarium factum à granato probat etiam contra fideicommissarium, decis. 240. num. 11.
inuentarium factum longo tempore post relaxata à patre filio plura bona, non excludit possibilitatem existentiæ aliorum bonorum decis. 224. nu. 2.
Amplia quia neque excludit quod illa filius medio tempore distrahere, & dissipare potuerit ibidem.
inuentarium factum ab hærede probat bona inuentariata fuisse in bonis, & possessione defuncti, dec. 322. num. 3.
inuentarium probat bona esse hæreditaria illius, de cuius hæreditate sunt descripta, non autem alterius, decis. 308. num. 6.
inuentarij beneficio non gaudet hæres qui se obligauit nomine proprio, dec. 11. num. 24.
inuentarij copia extracta ab alia copia nihil probat, cum extrahi debuisset à suo originali, habente solemnitates à iure requisitas, dec. 233. num. 2.
inuentaria, & assertiones hæredum præiudicant etiam illis, qui ab eis causam habent, licet mediatam, decis. 322. numero 7.
Inuerisimile, Inuerisimilitudo.
inuerisimile est imago falsi sicuti verisimile est imago veri, dec. 20. sub num. 6.
inuerisimilitudo secundùm *Baldum* habet imaginem falsitatis, dec. 263. num. 2. decis. 114. num. 6. & decis. 3. num. 10. eodem & decis. 305. num. 18.
inuersimilitudo adimit omnem fidem testibus, decis. 114. num. 7.
inuerisimilitudo aufert omnem fidem depositionibus testium, & eorum singulis, decis. 3. num. 11.
Inuestimentum.
Vide etiam in vers. Bona.
inuestimentum dotis si debet stare pro fundo dotali, eatenus intelligitur, quatenus vltra hypothecam genaralem etiam specialem fauore vxoris importet, decis. 98. num. 15.
inuestimentum pecuniæ dotalis factum cum consensu vxoris quatenus fundum dotalem, vel solam hypothecam importet, dec. 103. num. 8 & seqq.
inuestimentum dotis non importat verum fundum dotalem, si non inuestimentum, sed pecunia restituenda venit, dec. 98. num. 21.
inuestimentum dotis vt efficiatur verè, & propriè fundus dotalis requirit agnitionem, & consensum vxoris, decis. 98. num. 8. & 21.
inuestimentum dotis factum à marito nomine proprio, excludit illum esse verum, & proprium fundum dotalem, decis. 98. num. 33.
inuestimentum dotis quatenus habeatur prouero, & proprio fundo dotali, dec. 98. num. 2.
inuestimenti onus suscepisse dicitur qui recipit pecunias alterius *per metterla à frutto*, dec. 168. num. 3. & per totam & dec. 337. numero 2.

inuesti-

inuestimenti onus susceptum dicitur ab eo qui illius fructus persoluit, dec. 168. num. 8. & 9.
inuestimenti onus suscipiens, si non inuestiuit tenetur soluere fructus loco damnorum, & interesse, decis. 168. n. 2. & 4. & per tot.
inuestimenti fructus debentur ob culpam inuestire debentis, d. 401. num. 4. & vid. decis. 168. num. 16.

Inuestitura, Inuestire.

Vide etiam in vers. Emphyteusis, Generatio, Laudemium, Nominatio, Recognitio.

inuestitura antiqua bonorum Ecclesiæ potest per nouam concessionem immutari, & alterari cum beneplacito apostolico, & causa vtili, dec. 33. num. 4.
inuestitura bonorum Ecclesiæ strictè interpretanda est. decis. 34. num. 1.
inuestitura secunda facta de bonis Ecclesiæ remanet nulla, si fuerit mutata forma prioris inuestituræ decis. 396. numero 14.
inuestitura emphyteusis facta extraneo in præiudiciū proximioris, cui debebatur, & qui eam petijt, habetur, pro non facta, decis. 143. num. 16.
inuestitura concessa cum clausula *ab habendum, & in perpetuum,* non transit ad extraneos, donec supersunt descentes vocati, secus defecta illorum linea, decis. 83. num. 8.
inuestitura noua reputatur consensus præstitus à proprietario cum receptione Laudemij, decis. 33. num. 19.
inuestitura nulliter facta non attenditur, decis. 395. num 6.
inuestituræ posteriores non recipiunt interpretationem à prioribus, sed earum tenor attenditur, decis. 33 num. 24.
inuestituræ posteriores habentes diuersam formam in substantialibus, dicuntur esse nouæ concessiones, & a prioribus diuersæ, decis. 33. num. 2.
inuestituræ posteriores derogant prioribus, à quibus censetur recessum, & quando, decis. 33. num. 3.
inuestituræ sequentes regulantur à prima, decis. 34. num. 9.
inuestitura effectum non sortita, non attenditur, decis. 193. num. 1.
ab inuestitura prima censetur recessum si secunda fuerit concessa per dictionem restrictiuam tantum, decis. 90. numero 17.
inuestire qui tenebatur cum alijs, eo magis hoc facere potuit cum semetipso, & quando hoc fecisse dicatur, decis. 168. num. 10. & per tot.
inundationem fuisse sublatam non remouetur ex eo, quod bona maioribus inundationibus sint subiecta, puta ob rupturam fluminum, decis. 320. num. 7.

Iocalia.

Vide etiam in vers. Gemma.

iocalia præsumuntur extare penes vxorem, si penes ipsam illorum existentia probatur, decis. 194. num. 27.
iocalium existentia penes vxorem probari debet de tempore proximo mortis viri, vt illa ad earum restitutionem teneatur, & quando, decis. 194. num. 26.

Irregularis, Irregularitas.

Vide etiam in vers. Bellum, Excommunicatio.

irregularis efficitur quisquis ante legitima ætatem ad sacros ordines promouetur, si ad illorum exercitium deueniat, dec. 40. num. 3.
irregularis vt quis esse dicatur propter concursum ad bellum, iustitia, vel iniustitia eiusdem belli probari debet, dec. 148. num. 8. & alia, de quibus num. seqq.
irregularitatis agnitio excluditur propter gratiam ad cautelam obtenta, decis. 148. num. 11.

Iter.

Vide etiam in vers. Dies, Dieta.

iter quantum fieri possit spatio vnius diei perspectis facti circumstantijs, arbitrio iudicis relinquitur, 285. nu. 5.
iter vnius diei communiter continet 20. milliaria, decis. 285. num. 4.

Iudex.

Vide etiam in vers. Auditor Rotæ, Commissio, Condemnatio, Iurisdictio, Officialis, Officium, Vicelegatus.

iudex, cui plures commissiones sunt directæ, si per sententiæ prolationem amisit iurisdictionem in vna, non tamen amisit in alia sibi illa remanente, decis. 142. num. 1. & 6.
iudex appellationis sine actorum transportatione omni prorsus caret iurisdictione, dec. 334. num. 1. & 5.
iudex delegatus suam pronunciando sententiam, siue ritè, siue nulliter, dicitur functus esse officio suo, decis. 209. num. 1. & dec. 391. num. 2.
iudex mediante clausula *parito iudicato*, ante paritionem non potest se ingerere in meritis causæ, dec. 355. num. 4.
iudex appellationis potest procedere prout in prima vigore commissionis habentis clausulam *quam, & quas vna cum incidentibus, dependentibus*, dec. 339 num. 3.
iudex antequam decretum interponat in contractibus minorum, illum examinare debet, ad hoc vt imbecilitati eorundem minorum consulere valeat, dec. 306. num. 7.
iudex quatenus possit de suæ sententiæ nullitate cognoscere, d. 391. num. 16
iudex à quo appellatione deserta sententiam in iudicatum transactam exequi debet, decis. 85. num. 1.
iudex imponere debet collectam, quam Vniuersitas imponere deberet, dec. 199. num. 4.
iudex pronuncians super immissione cum præseruatione fructuū non potest illorum occasione iterum super eadem immissione pronunciare, dec. 391. num. 10.
iudex delegatus à Principe quatenus in pronunciando differat à Iudice ordinario, decis. 391. num. 11.
iudex vbi carent probationes, nihil facere potest, dec. 54. n. 11.
iudex si aliquem constituit creditorem in certa summa, præsumitur habuisse rationem etiam de illius debito coram sa producto, dec. 117. num. 2. & 6.
iudex si in interpositione decreti expressit ad illud interuenisse causa cognita, eo magis pro illius validitate præsumitur, dec. 11. num. 2.
iudex potest ex officio eligere Tutorem, & defensorem pupillorum, qui causam defendat, dec. 37. num. 2.
iudex in contractu minoris de statu eiusdem minoris instruendus est, de quantitate, qualitate, & vrgentia creditorum, dec. 42. num 1. cum seqq. & num. 5.
iudex iniustè procedens non priuat possessorem sua possessione, decis. 137. num. 9.
iudex delegatus si post pronunciatum in causa noua superueniat commissio, iterum pronunciare non prohibetur, decis. 209. numero 2.
iudex siue benè, siue malè pronunciauit, semper functus est officio suo, decis. 142. num. 3.
iudex nullitèr, & iniustè procedens, dicitur procedere tamquam priuatus, dec. 206. num. 6.
iudex si fuerit in confectione testamenti requisitus, non præsumitur permisisse, vt homo intellectu destitutus testatus decessisset, decis. 167. num 7. & 8.
iudex, & maximè Princeps moueri potuit ad dimittendum reum non ex testibus, sed ex alijs causis etiam non expressis in processu, dec. 147. num. 7.
iudex non habet tam liberam, & absolutam dispositionem bonorum alterius, quàm habet ipse Dominus, dec. 268. num. 7. & seqq.
iudex potest simul concedere manutentionem, seu reintegrationem, & pronunciare super petitorio sententiam, dacis. 15. num. 3.
iudex omittens aliquid in sententia, quando non dicatur pronunciasse super tota causa, itaut possit iterum pronunciare, decis. 391. num. 4. & seqq.
iudex si nulliter ex defectu citationis pronunciauit, potest iterum pronunciare, dec. 391. num. 5.
iudex pronuncians super immissione dicitur pronunciare super tota causa, licèt omiserit condemnationem fructum, dac. 391 num. 6.
iudex potest à suo decreto reponere, decis. 171. num. 8.
iudax nullitèr, vel iniustè procedens, possessorem sua possessione non priuat, decis. 293. num. 4.
iudax exequutorialis non potest concedare mandatum contrarium exequutorialibus sibi directis, dec. 298. num. 2.
iudex exequutorialis se abstinere debet ab exequutione, si super illa aliquod dubium emerserit, dec. 298. num. 3.
iudicis assertioni non statur circa iustitiam sui decreti, decis. 236. num. 7.
iudicis potestas non attenditur, sed causa, & origo contractus, & constitutæ pecuniæ, dec. 99. numero 9. 281. num. 25. & d. 58. num. 7.
iudicis delegati iurisdictio non expirat, quoties superest aliquid faciendum in causa, decisione 304. num. 8.
iudicis assertioni non statur in ijs, quæ concernunt validitatem, vel iustitiam sententiæ, vel decreti dec. 236. num. 6
iudicem nulliter, & iniustè processisse apparet ex resolutione rotali contra illius processum facta, dec. 292. num. 3.
iudicem licèt quis adire potuisset, non ideò dicitur carere metu, si probationes non habebat, decis. 54. num. 11.
iudices quid inquirere debeant in alienatione bonorum pupilli, dec. 253. num. 2.
iudices in renunciationibus Religiosorum admonentur à Baldo, vt præsumptam voluntatem patris, & fratrum renunciatariorum inspiciant, dec. 113. num. 7.

Iudicialiter, Iudiciale.

iudicialiter dicitur processum, vbi concurrunt illæ tres personæ, Iudex, Actor, & Reus dec. 178. num. 1.

iudiciales actus inducunt malam fidem, & interrumpunt præscriptionem, dec. 300. num. 11. & dec. 358. num. 8.

Iudicatum, Iudicium.

Vide etiam in verf. Assecuratio, Causa, Citatio, Lis, Processus.

iudicatum habetur pro veritate stante clausula *parito iudicato*, dec. 235. num. 4.

iudicium cum contradictore agitatum, non requirit legitimationem personæ, quæ per non oppositionam dicitur approbata, decis. 22. num. 5.

iudicium ne reddatur elusorium conceduntur cautiones, inhibitiones, & sequestra, & alia remedia prouisionalia, & quando, dec. 162. num. 8. & 9.

iudicium agitatum contra plures legitimè citatos, si quoad vnum est nullum, executioni demandari debet quoad alios, decis. 55. num. 5.

iudicium non completum contra principalem etiam in actione personali, si super re litigatur, compleri potest contra tertium, qui emit lite pendente, decis. 296. num. 7.

iudicium agitatum cum tutore seu defensore pupillarum, etiam ex officio à iudice electo, qui causam defendit remanet validum, decis. 37. num. 2.

in iudicio criminali si est facta confessio non probat in iudicio ciuili, decis. 80. num. 8.

in iudicijs proceditur cum aliquo quasi contractu, decisione 226. num. 13.

Iura.

Vid. etiam in verf. Ius.

de iure tertij dare non potest citatus pro suo interesse, dec. 313. num. 17.

iura extracta lite pendente sine compulsoria, & citatione partis non probant, decis. 20. num. 16.

Iuramentum.

Vide etiam in verf. Notula.

iuramentum nihil operatur vltra intentionem iurantis, dec. 54. numero 7.

iuramentum suum nemo impugnare, aut contra illud venire permittitur, dec. 280. num. 11.

iuramentum in supplementum plenæ probationis, quoties adest plusquam probatio inter honestas personas admittitur, decis. 288. num. 10.

iuramentum interpositum contra formam Statuti non probatur ex scriptura, vel instrumento, cuius fide fuit ab eodem statuto subiata, decis. 242. num. 22.

iuramentum nihil operatur vbi deficit consensus, decis. 54. numero 7.

iuramentum in supplementum plenæ probationis datur in materia liquidationis fructuum, decis. 367. num. 7.

iuramentum eo magis operatur, vt mulier renunciare possit quartæ sibi debitæ in bonis sui viri, decis. 347. num. 4.

iuramentum in contractu minoris supplet solemnitates iuris communis, decis. 366. num. 7.

iuramentum etiam geminatum metu, & dolo extortum contra formam Statuti, nihil operatur, decis. 42. num. 7. & seqq.

iuramentum in contractu minoris contra formam Statuti celebrato, præsumitur metu, & dolo extortum, decis. 42. n. 7.

iuramentum in contractu minoris nihil operatur, si à Statuto præsumitur vi, & metu extortum, decis. 306. num. 8.

iuramentum in litem datur pro liquidatione bonorum mobiliũ, & quando, decis. 125. num. 7.

iuramentum in contractu minoris supplet defectum solemnitatum iuris communis, decis. 50. num. 5.

iuramentum defuncti quatenus in hærede operetur periurium, decis. 155. num. 4.

iuramenti obseruantia transit ad hæredes, decis. 155. num. 3.

iurisconsultorum valent responsa, etiam si ratio non reddatur in illis, decis. 106. num. 6. *Vide etiam in verf. Doctor.*

Iurisdictio.

Vide etiam in verf. Delegatus.

iurisdictio à commissione causę regulatur, decis. 173. numero 2.

iurisdictio Auditorum Rotæ est communis, & commissio vni directa tribuit iurisdictionem alteri, decis. 209. num. 3.

iurisdictio inferioris collatoris durat, durante prorogatione illi concessa, secus si per nouam concessionem illi fuisset renouata facultas, decis. 180. num. 24.

iurisdictio in Rota est communis, & quilibet Auditor potest procedere vigore commissionis alterius, decis. 142. num. 3. & num. 8.

iurisdictio si etiam post sententiam remanet iudici quoad alios, non inde continuari potest quoad personas, & causas in eadem sententia contentas, decis. 142. num. 7

iurisdictio in Rotæ non expirat per sententiam ab ea pronunciatam, si in eadem sententia aliquid præseruatum sit, decis. 304. num. 7. & seq. vbi amplia.

iurisdictio iudicis habentis plures commissiones quatenus expiret, decis. 142. numero 6.

iurisdictio super iuribus suæ Ecclesiæ conceditur Episcopo, quoties de alterius iure non constat, vel non docetur, decis. 375. num. 4. & 19.

iurisdictionis defectum allegare non possunt partes, qui in indicam expressè consenserunt, decis. 15. num. 4.

iurisdictionis pertinentia, & possessio probatur ex deputatione iudicis, & officialis, decis. 341. num. 4.

iurisdictionis vnus sufficit actus ad obtinendam manutentionem, decis. 375. num. 6.

iurisdictionem impugnare non potest, qui remissioni causæ factæ in aliquam iudicem acquieuit, ifque etiam postea in ea pronunciauerit decis. 209. num. 9.

iurisdictionem dare non possunt partes illam non habenti, decis. 391. num. 17.

iurisdictionales actus exerciti in exemptos sunt nulli, decis. 120. num. 2.

iurisdictionales actus exerciti in beneficio, vt prætenditur vnito, non probant vnionem, sed subiectionem, decis. 32. numero 16.

Ius.

Vide etiam in verf. Beneficium, Iura.

ius accrescendi regulariter in contractibus non datur, decis. 90. num. 1. & num. sequentib.

ius *accrescendi* aliud est legale, & aliud conuentionale, decis. 90. num. 3.

ius *accrescendi* datur substituto medietatis tantum in altera medietate per mortem hæredis, vel substituti caducata, decis. 299. num. 8.

in iure *accrescendi* attenditur alterna coniunctio, & semper præferuntur illi, qui sunt magis inter se coniuncti, decis. 399. num. 9. & 10.

ius *acquisitum* computatur inter bona illius, cui defertur, decis. 239. num. 17.

ius *adeundi* hæreditatem quatenus transmittatur vel ex capite iuris deliberandi, vel ope restitutionis in integrum, decis. 234. num. 1. & seqq.

ius *adeundi* hæreditatem, vt transmittatur, requiritur scientia delatæ hæreditatis in transmittente, & aditio infra annum à transmissario, decis. 234. num. 3.

ius *adeundi* hæreditatem, seu deliberandi non dicitur esse in bonis nostris, nisi post aditionem sequutam, decis. 234. num. 10. & num. seq.

ius *adeundi* hæreditatem quando, & quatenus transmittatur ad hæredes, decis. 93. num. 3. & seqq.

ius *adeundi* hæreditatem per viam restitutionis in integrum transmittitur ad filios, & quando, decis. 308. num. 9.

ius *alterius* comprobat, qui illius nomine actum facit, decis. 74. num. 8.

ius *canonicum* benignius procedit cum filijs incestuosis eisdem prouidandi de alimentis, decis. 37. num. 11.

ius *canonicum* contradicente iure ciuili in terris Ecclesiæ seruari debet, decis. 37. num. 13.

ius *ciuile* vbi punit incestum, intelligitur de eo præcedenter à Sacris Canonibus damnato, decis. 37. num. 10.

ius *confirmandi*, & instituendi præsentatos, & electos à Capitulo pertinet ad Episcopum decis. 163. num. 5.

ius *confirmandi*, & instituendi præsentatos, & electos ex iuris dispositione pertinens ad Episcopum, ex actibus etiam possessorijs probatur, decis. 163. num. 6.

ius *decimandi* an transeat ipso iure in Ecclesiam dismembratam, vel non, decis. 7. num. 17. & seqq.

ius *deliberandi*, vt possit importare transmissionem hæreditariis, quæ requirantur, decis. 63. num. 4.

ius *filiorum* quatenus censeatur comprehensum in transactione facta à patre, decis. 55. num. 19.

ius *inferioris* collatoris semper intelligitur de valido, decis. 180. num. 15.

ius *inferioris* collatoris innixum soli prorogationi, non præiudicat Papæ cum eodem inferiore collatore concurrente, decis. 180. num. 16.

ius *offerendi* aduersus deliberationem non competit, decis. 231. num. 13.

ius *offerendi* eo minus in deliberatione competit creditori, qui egit ad pretium rei subhastatæ, dec. 231. num. 15.

ius *partis* non dicitur effectum deterius per sententiam, si illa in gradu appellationis reuocari potest, dec. 68. num. 6.

ius *petendi* restitutionem in integrum aduersus non aditam hæreditatem, transmittitur ad hæredes, decis. 234. num. 13. & sequentib.

ius *præsentandi*, & eligendi spectat ad capitulum, d. 163. nu. 4.

ius *quæsitum* primogenito, eiusque successoribus pater tollere non potest, vel aliter immutare, dec. 317. num. 39.

ius *quaesitum* parti non tollitur per conuentiones ab alijs factas ea absente, & non consentiente, decis. 317. numero 10.

in iure *quaerendo* minoris solemnitates requiruntur vbi ille potest laedi, decis. 260. num. 20.

post ius *quaesitum* filio pater amplius praeiudicare non valet, decis. 317. num. 35.

ius *sepeliendi* non est essentiale constitutiuum Parochiae, dec. 7. num. 3.

ius *sepeliendi* ex concessione, priuilegio, vel consuetudine etiam ecclesijs non Parochialibus competere potest, decis. 7. num. 3.

ius *sepeliendi* est vnum ex consequutiuis Parochialitatis, dec. 7. num. 4.

ius *sepliendi* acquiritur etiam ex consuetudine, decis. 7. nu. 3. & num. 20.

de iure *tertij* quando excipi non potest etiam si sit exclusiuum iuris agentis, decis. 338. num. 8.

ius *transeundi*. *Vide etiam in vers. Transeundi*.

ius *transeundi* in re communi denegari non potest, decis. 82. numero 7. *& vide in versic. Via, & in vers. Transeundi*.

ius *transigentis* remanet illaesum prout antea erat, transactione rescissa, resoluta, vel non adimpleta, decis. 333. num. 8.

ius *in quo versatur* aliquem ignorare turpe est, decis. 46. nu. 6. & decis. 59. num. 4.

ius sibi non competens nemo potest transferre in alium, dec. 40. num. 7.

iure debitoris, non creditoris dicitur facta cambiatio ex facultate per debitorem creditori concessa, decis. 255. numero 6.

iuris *beneficij resignatio* differt a resignatione ipsius beneficij dec. 329. num. 3.

iuris *boni* praesumptio ad effectum alimentorum resultat ex lando per sententiam confirmato, decisione 402. numero 7.

iure aliquo, quam iure parochiali potest quis percipere decimas, decis. 32. num. 14.

iuris *assistentia* decimandi sine possessione non suffragatur in iudicio possessorio, quidquid sit in iurisdictionalibus, & in petitorio, decis. 2. num. 20.

iuris *assistentiam* decimandi quatenus habeant Episcopus, Archiepiscopus, vel Capitulum, decis. 2. num. 21.

iuris *Conclusiones* quamuis verae in abstracto non admittuntur in casu legis, vel Statuti particularis, decis. 9. num. 23.

iuris praesumptionem quae habeat contra se diuidi non possunt, decis. 80. num. 9.

iuri in alterum *translato* sine sui scientia praeiudicare nemo potest, decis. 82. num. 31.

iure *suo* qui vtitur nemini facit iniuriam, quamuis sequatur praeiudicium alterius, decis. 188. num. 17.

iure quod *permittente* fit, recte fieri dicitur, & poenam non meretur, decis. 393. num. 16.

a iure *propter aequitatem* recedi non potest, maxime si illa, & fortius maior, militat pro alia parte, decis. 275. numero 6.

iura creditoris dimissi quatenus acquirere possit, vel non, qui soluit pro alio, & illius nomine, decis. 36. num. 1. & per tot.

iura omnia dicuntur translata per clausulam *omnia iura, &c. nullo, &c. ponens, &c.* decis. 385. num. 4.

iura creditorum a possessore dimissorum transeunt etiam in singularem successorem, decis. 352. num. 11.

iuribus in incorporalibus, idem operatur cessio, a traditio in corporalibus, decis. 38. num. 9.

iura, & credita haereditaria vel a principio in inuentario describenda sunt, vel saltem post recuperationem in eo superaddi, decis. 233. numero 3.

Iurisconsultus. *Vide etiam in vers. Doctor*.

Iuspatronatus.

Vide etiam in vers. Arma Gentilitia, Capella, Collatio, Compatronus, Institutio, Patronus, Praesentatio.

iuspatronatus ad probandum, requiritur vel fundatio, vel dotatio cum consensu Ordinarij decis. 336. num. 11.

iuspatronatus in Ecclesia regulari iustificari debet per priuilegium apostolicum in limine fundationis concessum, ita vt nec valeat illius exercitium, decisione 379. numero 17.

iuspatronatus Regibus, alijsque dominantibus non acquiritur, nisi ex donatione, & fundatione, decis. 379. numero 18.

iuspatronatus mixtum dicitur vbi in parte spectat ad laicos, in alia vero ad Ecclesiasticos, decisione 290. in princ.

iuspatronatus non probatur ex insignijs familiae, decis. 336. num. 14.

iuspatronatus, in vim cuius gratia fuit obtenta, iustificari debet plene concludenter, & seru. seruandis, decis. 379. numero 14.

iuspatronatus mixtum ad effectum excludendi reseruationem spectantem ex indulto, reputatur mere Laicale, decis. 290. num. 21. & 22.

iuspatronatus effectum Ecclesiasticum, non potest mediantibus praesentationibus laicorum assumere qualitatem mistam, decis. 290. num. 15.

iuspatronatus per centum, & amplius annos promissum a Papa cum praeseruatione illud non approbandi, quatenus censeatur derogatum, decis. 290. num. 5. & 6.

iuspatronatus habens requisita necessaria beneficij ecclesiastici, verum dicitur iuspatronatus, non autem simplex legatum pium, decis. 48. num. 8.

iuspatronatus quatenus ex dotatione, vel eius augumento acquiratur, vel non, decis. 19. num. 10. & seqq.

iuspatronatus prophanum translatum in ecclesiasticum, Pontificijs reseruationibus subijcitur, decis. 48. numero 5.

iuspatronatus vbi ordinarius non est in causa, nec concurrit prouisus apostolicus, leuioribus probationibus probatur, & ex quibus, decis. 159. num. 1.

iuspatronatus ecclesiae infert etiam ad iuspatronatus Capellae in eadem ecclesia constructae, decisione 149 numero 2.

iuspatronatus laicale, si fuerit translatum in Ecclesiam, efficitur ecclesiasticum, decis. 23. num. 11.

iuspatronatus laicale si peruenit ad Ecclesiam fit Ecclesiasticum, & subijcitur reseruationibus Apostolicis, decis. 329. num. 4.

iuspatronatus non potest auferri patrono, nisi eo requisito, dec. 149. num 4.

iuspatronatus quod sit debitum certo generi personarum probatur ex enunciatiua motus proprij Pontificis, decis. 159. num. 8.

iuspatronatus non acquiritur ex restauratione Ecclesiae facta, vel de pecunijs eleemosinae, vel etiam ipsius principalis fundatoris, decis. 149. num. 9.

iuspatronatus, vt acquiratur ex reaedificatione Ecclesiae probari debet, quod fuerit necessaria noua constructio, decis. 149. num. 10

iuspatronatus praesumitur haereditarium donec contrarium probetur, decis. 19. num. 1.

iuspatronatus fundatum in aliquo loco, vt ad possessores bonorum pertineat probandum est annexum inseparabiliter eisdem bonis, & loco, decisione 19. num. 4 & 6.

iuspatronatus non probatur annexum ex sola situatione loci, nisi vlterius probetur Ecclesiam fuisse dotatam ex bonis, vt praetenditur annexis, decis. 19. num. 5.

iuspatronatus non praesumitur bonis annexum, nisi concludenter probetur, decis. 19. num. 4. & 6.

iuspatronatus excluditur annexum, bonis, si alij etiam quam possessores praesentarunt, onera substinuerunt, aliaque fecerunt, decis. 19 num. 7.

iuspatronorum praesentantium incapacem totum consolidatur in nominantes capacem, decis. 73. num. 9.

iura patronatus ad arguenda, requiritur concursus trium personarum, decis. 182. num. 6.

iurispatronatus pertinentia probatur ex pluribus praesentationibus effectum sortis, decis. 384. num. 5.

iurispatronatus electio facta sine praeiudicio libertatis electionis, non tribuit ius eligenti, sed solam praebet reuerentiam vt eligatur idoneus, dec. 379. num. 21.

iurispatronatus pertinentia non probatur ex prouisione Apostolica obtenta cum praeseruatione illud non approbandi, d. 290. num. 4 & seqq.

iuripatronatus quod fuerit solitum Pontificem derogare, non tollit solum esse probandum, illudque etiam Papae fore exprimendum, dec. 159 num. 4.

iurispatronatus qualitas probatur ex prouisione Pontificis, pro executione Ordinario commissa, ab eoque postmodum executa, decis. 290. num. 9.

iurispatronatus argumenta sunt refectio campanarum, arma gentilitia in ecclesia, dec. 17. num. 17.

iurispatronatus pertinentia, etiam ex fama resultat dec. 149. num. 6.

iurispatronatus vera pertinentia probata cessant omnes praesumptiones, & coniecturae, dec. 19. num. 8.

iurispatronatus pertinentia probatur ex successiuis praesentationibus, & prouisionibus effectum sortitis, decis. 290. num. 2.

iurispa-

Iurispatronatus sententia facit ius quoad omnes etiam postea præsentatos, dec.173. num.4.
Iurispatronatus, totam vocem habere dicitur, qui habet maiores præsentationes illius vocis, decisio. 153. numer 4.
in Iurepatronatus hæreditario succedunt tàm filij legitimi, & naturales, quàm naturales legitimati, qui sint hæredes, dec.19. num.3.
Iurisperitus Vide in versiculo Aduocatus, Doctor.
Iussus Principis. Vide in versiculo Collecta.
Iustificatio. Vide in vers. Probatio, Verificatio.
Iustificatio aliquarum partitarum benè infert ad verificationem aliarum, in quibus militat eadem, vel similis ratio, dec. 11. num.18.

Iustitia.

Vide etiam in vers. Iniustitiam.
Iustitia decreti vel sententiæ non probatur ex assertione iudicantis, dec. 236. num.6. & 7.
Iustitia Belli præsumitur, & allegans contrarium probare tenetur, decis.148. num.7.
Iustitia sententiæ super suppressione beneficij resultat ex deficientia illius redditúum pro dote assignatorum, decisio.376. numer.2.
Iustitia sententiæ deducitur ex decisionibus in causa factis decis. 40. num.2. & decis. 131. num.2. decis.21. num.1. & decis.398. numer.10.
Iuuenis teneræ ætatis quod fuerit superlucratus notabiles pecuniarum quantitates, maxima inuerisimilitudo est, decis. 263. num 2.

L

Labores omnes fugiunt, decisio. 393. num.6.

Læsio.

Vide etiam in vers. Restitutio in integrum.
Læsio vltra dimidiam, vel vltra tertiam vigore Statuti Vrbis annullat contractum, dec.244. num.9. & 10.
Læsio excluditur ex oblatione emptoris redeundi, & retrocedendi rem emptam eodem persoluto pretio, decisio. 268. numer. 10.
Læsio realis si solummodo disputatur, non attenduntur exceptiones de læsione formali circa solemnitatis extrinsecas formularias, dec.268. num.3.
Læsio in sexta parte habetur pro enormissima in subhastatione non voluntaria, sed contentiosa, decis. 268. numer. 4. & 5.
Læsio probanda de tempore contractus concludere debet per necesse, non per possibile, dec. 193. num.7.
Læsio est fundamentum restitutionis in integrum, quæ semper cessat stante validitate, & iustitia sententiæ, decis. 393. num.2.
Læsio cessat stante iustitia sententiæ, decis.150. num.4.
Læsio est basis fundamentalis restitutionis in integrum, decis. 150. num.4.
Læsio enormissima concedit restitutionem in integrum, decis. 130. num.10.
Læsio dicitur enormissima, si ex ea quis in totum læsus sit, dec. 306. num.25.
Læsio vltra tertiam sufficit ex Statuto Vrbis, ad dimidiam verò requiritur iuxtà dispositionem iuris communis, dec.14. num.25. & seqq.
Læsionis exceptio in laudo reijcitur ad petitorium, & quando, decis.315. num.5.
Læso, & Grausto succurritur, si læsio excursu temporis sequuta sit, dec. 81. n.19.
Læsionem maximam quæ important, ad ea non extenditur simplex consensus, decisio. 86. numer. 24. & decisio. 272. num.10.
Laicus. Vide etiam in vers. Beneficium, Conuersus seculare.
à Laicis ad Ecclesiasticos non rectè desumitur argumenta, dec. 305. num.21.

Lateranensis Ecclesia.

Lateranensis Basilicæ priuilegium circa Ecclesias in suo solo ædificatas affertur, & declaratur, decis. 383. numer. 6. & per tot.
Lateranensis Ecclesia gaudet præscriptione centenaria, decis. 375. num.16.
Lateranensis Basilica omnem habet iurisdictionem in Ecclesijs in suo solo ædificatis, decis.375. num. 17. & seqq.
Laudemium. Vide in vers. Recognitio.

Laudum.

Vide etiam in vers. Compromissum, Transactio, rei iudicata, Sententia.
Laudum semper intelligitur secundum dispositionem iuris, dec. 69. num.9.
Laudum pronunciatum, & restrictum ad certa bona, vltra illa extendi non potest, decis.8. n.1.
Laudum dicitur habitum pro insubsistenti, si transactio illi contraria facta sit, decis.117. num.7.
Laudum sine die, & consule, veluti informe non habetur in consideratione, decis. 117. num. 8.
Laudum præscribitur per quadraginta, sexaginta, & amplius annos, dec. 90. num.1.
Laudum habet vim pacti, transactionis, & rei iudicatæ, decis.315. num.1.
Laudum vim transactionis habens semper dicitur esse in statu validitatis, donec per tres sententias conformes reuocetur, decis. 315. num 6.
Laudum tollit quodcumque ius ex anteriori sententia resultans, decis.315. num.8.
à Laudo acceptato, & emologato à partibus recedi non potest, nisi de vtriusque partium consensu, decis. 69. nu. 2. & seq.

Lauretani Milites.

Vide in vers. Milites.

Legare, & Legatarius.

Vide etiam in vers. Creditor.
Legare non potest debitor in præiudicium suorum creditorum, decis. 84. num.2.
Legatarijs, & vsufructuarijs trebellianica non debetur, decis. 196. num.11.
Legatarius habitationis potest illam siue in totum, siue in parte alteri personæ locare, decis.201. num.6.
Legatarius, quod pro euictione legati solum egerit ex testamento, qualiter resultet, decis.205. num 6.
Legatarius agens de euictione, solum ex testamento actionem habere dicitur, decis.205 num.2.

Legatum.

Vide etiam in vers. Confessio, Hæreditas, Testamentum.
Legatum *relictum loco legitimæ* debetur ex tota hæreditate, decis.301. num.9.
Legatum *factum alternatiuè* de pecunia, vel fundo, vnum alteri æquiualere dicendum est, decis.205. num. 8.
Legatum *dotis* relictum sub conditione nuptiarum, ea non purificata, neque peti, neque pro illo immissio concedi potest, dec.211. num.2.
Legatum, *& legitimam* consequitur filius, cui vtrumque à patre fuit in suo testamento relictum, decisio. 49. numer.22.
Legatum à legatario *non acceptatum*, remanet in hæreditate, decis. 84. num.3.
Legatum *dotis* non succedit loco legitimæ, si illa legatario debita non erat, decis.211. num.9.
Legatum *dotis* assignatur mulieri ad nubilem ætatem peruentæ, & quando, dec.211. nu.10.
Legatum *non caducatur*, si extat persona legatarij, & solus locus, in quo ille permansurus sit, vel vbi præstari debeat legatum, fuerit mutatus, dec.152. num. 8.
Legatum *testatorem non fecisse*, si aliquid cogitasset, probare tenetur hæres, qui ex hac ratione legatum impugnat, dec. 152. num.9.
Legatum *non caducatur* quousque durat causa finalis eiusdem legati, decis.152. num.10.
Legatum à testatore relictum *in casu non adimplementi*, vt legatario debeatur, quid probandum sit, decis.62. num.4.
Legatum *dotis* factum à patruo in fauorem neptis quatenus intelligatur pro eximendo patre ab illius dotatione, decis.66. numer. 3.
Legatum *non vitiatur* ex vitiosa demonstratione ad illius præstationem apposita, dec.368. nu.14.
Legatum relictum *pro solutione debiti* succedit loco dationis in solutum, dec.269. num.5. & 7.
Legatum *Capellaniæ* vocatur potius simplex administratio redditúum cum onere missarum, quam beneficium, dec. 48. num.7. & nu. seqq. ac num.17.
Legatum *dotis* regulariter intelligitur quatenus nuptiæ sequantur, dec.211. num.4.
Legatum *dotis* relictum in tempus nuptiarum, & sic de sui natura omninò incertum, semper remanet conditionale, dec. 211. num.5.
Legatum *dotis* relictum nepti imputatur in legitimam filij, decis. 211. num.6.
Legatum *dotis*, vbi succedit loco legitimæ remanet purum, & nullam conditionem nuptiarum, seu aliam suspensionem admitti, dec.211. num.7
Legatum relictum *puellis Conseruatorij*, debetur etiam si Conseruatorium in Monasterium fuerit erectum, decis. 152. num.2. & nu.5. ac per totam.

Le.

Legatum non censetur *ademptum* cessante forma materiali à Testatore considerata, dec. 152. num 4.
Legati pij *causa finalis* dicitur ipsum opus pium nulla habita rationе personarum, vel loci à Testatore expressarum, decis. 152. num. 5.
Legati *caducatio*, vel firmitas dependet à causa finali legantis, dec. 152. num. 3.
in Legato non vera, sed ficta *euictio* debetur, decisio. 205. num. 3.
in Legato relicto *pro solutione debiti*, & sic titulo oneroso, quæ debeatur cuictio, decisio. 269 num. 4. & seqq.
in Legato *euictio* non propria debetur, prout in actione ex stipulato, sed solùm, & simpliciter impropria, decisio. 269. num. 2.
pro Legato *debentur fructus*, si illud fuit effectum dotale, & debitor ad eos soluendos se obligauit, decisione 350. num. 3.
Legata *pia* annua non adimpleta acquiruntur Reuerendæ Fabricæ S. Petri, dec. 333. num. 9.
Legata debentur *in vim pacti*, si testamentum alioquin nullum fuerit ab hærede approbatum, dec. 10. num. 22.
Legata facta *in testamento nullo* si ab hærede agnita sunt, non amplius ratione testamenti debentur, sed in vim pacti, dec. 279 num. 11.
Legatus vid. in vers. Delegatus, *Nuntius*, *Vicelegatus*.
Legionis, & Castellæ Regni *vid. in vers. Regnum*.

Legitima.

Vide etiam in vers. Assignatio, *Cautela*, *Detractiones*, *Trebellianica*.
Legitima, *ex persona fratris* alteri fratri non acquiritur sine illius aditione hæreditatis fratris defuncti, ex persona vero propria statim sine vllo ministerio debetur, decisio. 239. num. 16.
Legitima *debetur filio immunis* ab omni vinculo, & onere fideicommissi paterni, dec. 239 num 1.
Legitima *debetur filio libera* ab omni onere, & grauamine, dec. 270. num. 11.
Legitima *debetur filio absque aliqua ipsius aditione*, vel petitione, d. 239. num. 16.
Legitima filij *dicitur* potius *ius acquisitum*, quam quærendum, dec. 239. num. 17.
Legitima *calculatur* habito respectu valoris bonorum de tempore mortis patris, dec. 240. num. 6.
Legitima *debetur nepti* in bonis aui, quia pater num dicitur occupate gradum, decis. 190. num. 8.
Legitima *non debetur nepti* in bonis, aui, adhuc viuente patre, dec. 190. num. 14.
Legitima *debetur patri* tempore, quo filius, vel filia professionem emittunt, dec. 144. num. 7.
Legitima *neque diem*, *neque conditionem* expectat, sed statim post obitum patris debetur, dec. 49. num. 21.
Legitima *est quota bonorum* nempè deducto ære alieno, & funeris impensa, dec. 338. num. 1.
Legitima beneficio Iustiniani fuit *aucta ad trientem*, & semissem, dec. 338. num. 2.
Legitima *ex modicis alienationibus* non consumitur, maximè si illa sit admodum pinguis, decisio. 251. num. 6.
Legitima *quinque filiorum*, est medietas hæreditatis paternæ, d. 240. num. 12.
Legitima *est triens* tribus existentibus filijs, decisio. 207. numero 4.
Legitima stantibus alienationibus, non constante inuentario dicitur consumpta, dec. 283. num. 10.
Legitima attento numero *quinque filiorum* est semis totius assis hæreditarij, dec. 88. num. 1.
Legitima *trium filiorum* est triens totius assis hæreditarijs, decis. 318. num. 2.
Legitima *si filijs reseruata sit*, pater non potest de inæqualitate redargui, dec. 317. num. 25.
Legitima *quatenus possit* in præiudicium creditorum *renunciari*, vel non decis. 239. num. 7. 15. & seqq.
Legitima *filiorum* primi matrimonij detrahitur in successione matris bonbæ æqualiter inter ipsos, & vitricum facienda, decis. 244. num. 5.
Legitima eodem iure, quo spectabat ad filium *transmittitur* ad illius hæredes, etiam extraneos, decisio 49. numero 18.
Legitima *loco alimentorum* succedi, d. 257. num. 9.
Legitima remanet *consumpta* ex alienationibus factis, vbi concurrit omissio inuentarij, decisio. 327. num. 5.
Legitima *non debetur nepti* existente patre, vel pronepoti existente nepote, dec. 211. num. 8.
Legitima per patrem viuentem *assignata filijs*, potest reuocari ad libitum eiusdem patris, dec. 283. num. 3.
Legitima *assignata filijs* in vita patris, vt irretractabilis sit, requiritur emancipatio eorundem filiorum, decis. 283. numero 5.
Legitimæ *augumentum*, vel quidquid vltra legitimam relinquitur filio dicitur mera donatio, & potest fideicommisso grauari, dec. 49. num. 1. & 2.
Legitimæ filiorum *non praiudicant* confessiones de recepto factæ à patre, dec. 214. num. 19.
Legitimæ *assignatio* facta à patre viuente, reuocatur per testamentum ab eo postea conditum cum clausulis derogatoriis, decis. 283 num. 7.
Legitimæ *grauamen* vt subsistat, superaddi debet, quod illud recusando, filius censeatur institutus in sola legitima, iuxta *cautelam Soccini*, dec. 49. num. 17.
Legitimæ *onus*, vel fideicommissum ipso iure, etiam absque ministerio filij reijcitur, d. 49. num. 14.
Legitimæ præmatura *assignatio* facta a patre viuente, habet vim vltimæ voluntatis, d. 283. num. 4.
in Legitimam *imputantur* filio ea solùm, quæ sunt libera, & de quibus ille liberè disponere possit, decisio. 270. numero 11.
in Legitimam *non imputatur* quidquid sub conditione relinquitur filio, d. 49 num. 21.
in Legitimam filiorum *non imputantur* ea, quæ à patre inter viuos illis donata fuut, dec. 239. num. 2.
in Legitimam *imputantur* bona à filijs alienata, dec. 239. numero 8. & seqq.
in Legitima *grauamen*, vel fideicommissum impositum filius acceptare debet expressè, aliàs sibi non præiudicat, dec. 49. num. 16.
in Legitimam debitam in bonis patris *non imputantur*, quæ filio prouenerunt à matre, dec. 49. num. 23.
in Legitimam, *vt non computetur* datum, vel donatum à patre, & matre suo proprio filio apparere debet expressè donatum, aliàs imputationi subijcitur, dec. 257. num. 4.
pro Legitima, vel illius supplemento expressè *acceptare debet filius legatum* sibi factum cum onere non petendi aliud, nec sufficit quod solum legatum acceptet, decisio. 45. numero 18.
pro Legitima, vel illius loco *si aliquod relinquitur*, totum integrum absque vlla diminutione debetur, decis. 49. numero 9.
pro Legitima *res particularis tradita*, vel relicta si fuerit euicta, quid pro euictione debeatur dec. 269. num. 8.
Legitimam *non amittit filius* fideicommisso granatus ob solam non confectionem inuentarij, dec. 251. num. 3.
Legitimam *si filius acceptauit* in vita patris, amplius reclamare non potest, etiamsi augeantur postea facultates paternæ, d. 385. num. 5.
Legitimam *dicitur acceptasse filius*, qui eam non repudiauit, sed plura debita contraxit, & alienationes fecit, decisio 239. num. 7.
Legitimam *si renunciare potuisset filius* in præiudicium creditorum proprium patrimonium diminueret, decisione 239. numero 18.
Legitimam, *& legatum consequitur filius*, cui vtrumque fuit à patre in testamento relictum, decis. 49. numero 22.
Legitimam *acceptans* non potest amplius illam impugnare, dec. 95. num. 1.
Legitimam sibi relictam, *& annuum præstationem* per antea eidem solutam non potest prætendere filius in sola legitima institutus, dec. 257. num. 10.

Legitimare, *Legitimatio*, *Legitimatus*, *& Legitimus*.

Vide etiam in vers. Adeptio, *Naturalis*, *Campegij Comites*.
Legitimandi præordinata testatoris voluntas potest elici etiam ex signis, & coniecturis, decisio. 310. numero 23. & seqq.
Legitimandi facultas concessa in vno casu, in alio censetur consulto omissa, dec. 310. num. 21.
Legitimandi præordinata testatoris voluntas non resultat ex sola positione in conditione naturalium sub vocatione legitimorum, & naturalium, decisio. 310. numero 27. & 29.
Legitimatio an requirat citationem substituti, decis. 310. numero 28.
Legitimatio obtenta mediante professione Religiosi suffragatur quidem ad effectum obtinendi ordines sacros, non autem succedendi, dec. 310. num 32.
Legitimatio personæ semel admissa amplius impugnari non potest, dec. 310. num. 4.

Legiti-

Legitimatio personæ in iudicijs ordinarijs etiam parte non opponente requiritur, decif. 22. num. 2. & 5. & seqq.

Legitimationem personæ non amplius opponit, qui approbat aliquem vti talem, dec. 22. num. 6.

Legitimatio obtenta post obitum hæredis grauati, non suffragatur etiamsi legitimati fuissent positi in conditione sub nomine legitimorum, dec. 310. num. 25.

Legitimatio obtenta post delatem, & aditam hæreditatem, an præiudicet substituto, controuersa est DD. opinio, decis. 310. num. 8.

Legitimatio obtenta post adeptam possessionem à substituto certum est, quod illi non præiudicat, nec retrotrahitur, dec. 310. num. 9. & seqq.

Legitimatio obtenta à DD. de Campegijs non extenditur ad casum, quo per substitutos fuerit capta possessio, dec. 310. num. 17.

Legitimatio obtenta ex præordinatione testatoris, suffragatur etiamsi per substitutum fuerit antea capta possessio, dec. 310. num. 18. & seqq.

Legitimationem non concedit Princeps in præiudicium substituti, posteaquam ille non solum adiuit hæreditatem, sed etiam possessionem accepit, dec. 310. num. 14.

Legitimorum, & naturalium sub vocatione veniunt etiam legitimati, dec. 310. num. 2.

Legitimati licet veniant sub vocatione filiorum legitimorum, & naturalium, intelliguntur tamen de iis, qui tempore purificatæ conditionis tales existerent. dec. 310. num. 26.

Legitimitas.

Legitimitatis qualitas vnà cum filiatione à fideicommissario probari debet, si illa in fideicommisso requisita sit, dec. 31. num. 2.

Legitimitate personæ semel probata, habetur ac si qu is de legitimo matrimonio natus fuisset, decisio 357. numer. 1.

Lex.

Vide etiam in vers. Bulla, Constitutio, Dispositio Ius, Contractus, Statutum, Textus.

Lex citius operatur, quam homo, dec. 331. num. 15.

Lex vbi ipso iure operatur, non est opus facto vel ministerio hominis, dec. 49. num. 14.

Lex, licet dura, seruanda est, dec. 378. num. 18.

Legis *scripturas* requisita *C. qui potiores in pignore*, & non sunt de forma, sed possunt per æquipollens impleri, decisio. 255. num. 3.

cum Lege mitius agitur, quam cum homine, decisio 378 num. 30.

Leges, vt primum sunt institutæ, & firmatæ, non licet Iudicibus de ipsis iudicare, sed secundum ipsas, decisio. 378. num. 19.

Leges non dedignantur Sacros Canones amplecti, & è contra, decis. 37. num. 12.

Leges particulares Hispaniarum ad alias Regiones non extenduntur, dec. 26. num. 6.

Leges non constituuntur de ijs, quæ raro contingunt, d. 300. num. 17.

contra Legem agere non dicitur, qui vtitur iure suo etiam si alterius damnum sequatur, dec. 188. num. 18.

Libellus.

Vide etiam Citatio, Monitorium.

Libellus hodie continet omnes actiones vigore clausularum salutarium, dec. 51. num. 6.

à Libello declaratur concessio, decisio 348. numero 7.

Liber.

Vide etiam in vers. Notula.

Liber, qui nescitur à quo, & de cuius mandato fuerit scriptus non probat, decis. 186. num. 9.

Liber monasterij licet probet affirmatiuam exactioni, non inde probat negatiuam, dec. 225. num. 8.

Liber vitiatus, & laceratus non coarctat suam negatiuam non existentiæ aliquid in illo, dec. 53. num. 10.

Liber baptismatis plenè probat, dec. 370. num. 4.

Liber tutelaris non probat solutionem debiti pupilli, si illud fuerit maximæ quantitatis, dec. 63. num. 6.

Librum matrimoniorum Parochus ex dispositione Sac. Conc. Trident. habere tenetur, dec. 370. num. 1. & 7.

Libri officialis plenè probant, dec. 248. num. 5.

Libris mercatorum non creditur in materia Cambiorum nisi partitæ fuerint aliunde iustificatæ, dec. 105. num. 6.

Libri mercatorum legaliter tenti sufficienter probant versionem dec. 11. num. 5.

Libri mercatorum partim scripti ab ipsis mercatoribus, partim à suis deputatis plenè probant contra ipsos mercatores, d. 80. num. 1.

Libri quibus mercatores vsi sunt, nequeunt amplius ab ipsis impugnari, dec. 80. num. 1.

Libri mercatorum in quibus exprimitur pecuniam fuisse receptam ad effectum soluendi alteri, non inde probant illam ei vere fuisse solutam, dec. 129. num. 14.

Libri mercatorum etiam carentes aliquo, siue aliquibus requisitis, contra ipsos mercatores plenè probant, decisio 80 num. 3.

Libri tutelares non probant debitum pupilli, si forma statuti in illis requisita non fuerit seruata, dec. 64. num. 5.

Libri verificati in parte dicuntur probati in totum, decisio 11. num. 15.

Libri à Scribente impugnari non possunt, decisio 57. numero 9.

Libros exhibere recusans habet præsumptionem contra se, dec. 312. num. 13.

Librorum partitæ referendæ sunt prout iacent alias non probant, dec. 58. num. 7.

Liberalitas debet esse voluntaria, ita vt capitosa non admittatur à lege, decisio 86. numero 25.

Liberatio.

Liberatio Vide etiam in vers. Solutio quietantia.

Liberatio redditionis rationis intelligitur de exacta, aliàs non valet, dec. 211. num. 10.

Liberationem solam operatur cessio debitori facta, dec. 331. n. 4. & dec. 196. num. 20.

sine Liberis vnumquemque decessisse præsumitur, donec contrarium probetur, decisio 395. num. 4.

& vide etiam in vers. Filius.

Libertas.

Libertas in suo primæuo statu conseruari debet, decisio 2. numero 2. & 5.

Libertatis quasi possessionem si quis habet, in ea manuteneri debet, & conseruari, dec. 2. num. 5. & 7.

Licentia.

Vide etiam in vers. Dispensatio, Facultas:

Licentiæ petitio dominium, & facultatem concedendi supponit, dec. 44. num. 9.

Licentiæ, de qua opus non erat, dicitur ad cautelam obtenta, & petenti non præiudicat, dec. 390. num. 15.

Licentia excusat à delicto, & soluit legem, decisio 314. numero 9.

Licentia actum præcedere debet, dec. 44. num. 5.

Licentia præsumitur ex diuturnitate temporis cum acquiescentia illam concedere debentis dec. 44. num. 6.

Licitum.

Vide etiam in vers. Honestum.

Licitum dotius, & honestum credimus, quam illicitum, & inhonestum, dec. 151. num. 2.

ad Licitam causam potius, quam ad illicitam actus referendus est, dec. 17. num. 11.

Lignorum mensura, quæ asportantur ad Vrbem diuersa est ab illa, quæ fit in loco vbi onerantur cymbæ, dec. 57. nu. 20.

Linea.

Vide etiam in vers. Descendentia, Filij.

Linea in primo genituris incipit à primo hærede, & continuat quousque adsunt vocati, dec. 26. num. 10.

Linea masculina, & fœminina vocata non restringitur ad filios, sed extenditur ad nepotes, pronepotes, & alios descendentes in infinitum, dec. 222. num. 1.

Linea simpliciter nominata, continet etiam descendentes ex fœminis, dec. 164. num. 6.

Linea masculina incipit à masculo, & continuatur in masculis exclusis fœminis, dec. 278. num. 16.

Linea simpliciter sumpta comprehendis etiam descendente ex fœminis; dec. 27. num. 2.

Linea comprehendit filios, nepotes, & pronepotes ac omnes descendentes in infinitum, dec. 141. num. 1.

Lineæ potioritas solum cadit inter descendentes ex diuersis lineis, dec. 26. num. 15.

Lineæ, quæ numquam incepit prerogatiuam prætendere, quis non potest, dec. 26. num. 16.

Lineæ nomen non verificatur in solis filijs, sed extenditur etiam ad nepotes, pronepotes, & omnes descendentes, dec. 29. num. 5. & seqq.

Lineæ appellatione veniunt etiam illegitimi decisio. 310. numero 1.

Lineæ nomine non continentur naturales ad exclusionem substitutorum contra voluntatem testatoris, quæ semper attenditur, decis. 310 num. 5.
Lineas duas si testator vocauit, noluisse censetur, quod vna linea succedat alteri lineæ, nec quod detur fideicommissum de lineam, dec. 184. num. 2.

Liquidatio, Liquidum.

Liquidatio bonorum fieri potest ante executionem sententiæ, nec impedit immissionem, dec. 216. num. 16.
Liquidatio crediti in substantia certi, vel probati fit leuioribus probationibus, decis. 263. num. 1 1. & 12.
Liqudatio crediti, quæ affertur ad inducendam læsionem, & rescindendum contractum debet plenè, & concludentes probari, dec. 163. num. 13.
Liquidatio vera, vt, possit agnosci calculus fieri debet de omnibus partitis, dec. 225. num. 6.
Liquidatio attentatorum vbi facta non est, sufficit depositum vnius iulij cum obligatione soluendi residuum, decisio 273. num. 1.
Liquidationis fructuum in materia leuiores probationes sufficiunt, vbi de perceptione non dubitatur, decisio 367. num. 6.
Liquidationis in materia attenditur, quid medium relicto extremo rigoroso, dec. 88. num. 9.
Liquidum non dicitur creditum nisi per sententiam, confessionem partis, instrumentum, vel quod alias controuerti non possit, dec. 245. num. 4.

Lis.

Vide etiam in verf. Attentata, Calumnia, Causa, Iuditium, Processus.

Lis super beneficio quatenus calumniosa dicatur ex indulto claro à Papa concesso, dec. 165. num. 6. & seqq.
Lis, vt ob solam negligentiam in prosequendo dicatur habita pro derelicta, silentium debet prouenire ab eo, qui causam prosequi tenebatur, decisio 388. numer. 8.
Lis non dicitur finita post lapsum temporis, quia instantia Iure Canonico est perpetua, dec. 388. nom. 1. 6. & 7.
Lis, vt dicatur habita pro derelicta non sufficit sola negligentia in prosequendo, nisi simul factum positiuum, & sui non lutis notitia concurrant, decisio 388. numero 7.
Lis potest introduci in Curia vbi à mala relatione examinatorum appellatum est, dec. 175. num. 12.
Lis est principium attentatorum, dec. 108. num. 6.
Lis, & instantia cœpta cum defuncto continuari potest cum illius hærede, & ab eodem hærede, decisio 319. numero 8.
Lis remanet probata ex processu in ea fabricato, decisio 314. num. 7.
Lis remanet extincta si per 30. & amplius annos prosequuta non fuit, sed causa remansit deserta, decisio 328. num. 18.
Lis per concordiam remanet extincta, decisio 108. numero 4.
Lis probatur ex commissione, citationibus, & alijs actibus, decis. 189. num. 9.
Lis dolosè agitata super beneficio, nullum ius tribuit litiganti, etiamsi ad ipsius fauorem pronuncietur sententia, decis. 40. num. 6.
Lis quatenus obseruantiam non tollat, decisio 251. numero 18.
Lis impedit, quominus res super qua litigatur possit transferri in alterum, & ab altero acquiri, decis. 296. num. 5.
Lis non contestatur per solam executionem, sed tantum per reproductionem monitorij, dec. 94. num. 12. & 14.
Lite stante inter partes alimenta debentur extra domum, decis. 307. num. 15.
Litis motæ principium incipit à die monitorij, si causa prosequuta sit secus si per tempus considerabile nihil in ea actum est, dec. 226. num. 2.
Litis denunciatio non requiritur, vt quis possit de euictione agere vbi omnis interuenit diligentia defensionis, & constat de iustitia sententiarum, dec. 41. num. 4.
Litis contestatio operatur, quod alimenta non dicantur præterita, sed futura. dec. 378. num. 6.
Litis dubius euentus pro transactione non sufficit, si transactio facta est in loco in quo certa Doctorum opinio practicatur, dec. 66. num. 14. & 15.
Liti causam, quæ dederunt non attenduntur, dec. 48. num. 20. & dec. 339. & dec. 204. num. 23.
Lite restaurata mediante restitutione in integrum, neque res iudicata, neque transactio aut quicumque alius actus præiudicialis attenditur, dec. 282. num. 30.
ex Lite resultat, quod actus controuersus fuerit necessarius non voluntarius, dec 265. num. 7.
Lites transactione, vel re iudicata legitimè finitæ, instaurari non debent, dec. 210. num 6.
Lites quandoque ex accessu, & subiectis locis oculis Iudicis definiuntur, dec. 220. num. 7.
Lites iam finitæ instaurandæ non sunt, ne ad infinitum reducantur, dec. 305. num. 14.
per Literas an possit præstare consensus, decis. 198. num. 7. & seqq.
Litigantibus non permittitur de iniustitia redarguere tribunalium iudicia, dec. 203. num. 9.

Litera, Apostolica.

Vide etiam in verf. Exequutio.

Literæ Apostolicæ, vbi sunt iustificatæ, veniunt exequendæ, dec. 290. num. 1.
Literæ Apostolicæ, vigore subrogationis gratiosæ concessæ, si sunt iustificatæ, veniunt exequendæ, decisio 165. numer. 2.
Literæ Apostolicæ regulantur iuxta supplicationem partis, dec. 16. num. 9.
Literæ Apostolicæ, quoties sunt iustificatæ, veniunt exequendæ, dec. 161. num. 5.
Literæ Apostolicæ dummodo sint iustificatæ, exequendæ sunt, dec. 48. num. 2.
Literæ Apostolicæ vbi sunt iustificatæ, executioni demandandæ sunt, dec. 329. num 1. & 153. num. 1.
Literæ Apostolicæ, vt non dicantur iustificatæ sufficit sola possibilitas in contrarium, dec. 314. num. 10.
Literæ Apostolicæ, quas Datarius reportari mandauit ad effectum, corrigendi ante correctionem nec sunt exequendæ, nec habentur in consideratione, dec. 379. num. 1.
Literæ Apostolicæ iustificatæ executioni demandari debent, dec. 109 num. 1.
Literæ Apostolicæ expeditæ contra regulas Cancellariæ sunt nullæ, & inualidæ, dec. 198. num. 12. & 13. ac per tot.
Literæ Apostolicæ in forma gratiosa expediti non possunt sine probatione clericatus, dec. 248. num. 1.
Literarum Apostolicarum exequutio non retardatur per exceptiones requirentes altiorem indaginem, dec. 204. num. 20.
Literis Apostolicis plena fides adhibenda est, decisio 158. numer. 17.

Litera i

Vide in verf. Epistola, Scribens.

Literarum, Dimissorialium, exhibitio quando sit necessaria, vt detegatur quo tempore fuerint concessæ, dec. 10. num. 6.
Litera Dimissoriales vide etiam in verf. Clericatus.

Litigiosum.

Vide etiam in verf. Alienatio, Lis, Vitium.

Litigiosi vitium datur etiam in actione personali, vbi contenditur de aliqua re, qua semper, & illius actio efficiuntur litigiosa, dec. 296. num. 6.
Litigiosum beneficium permutari nequit, decisio 40. num. 6. & seqq.
Litiosa, vt dicatur possessio, sufficit esse motam litem in possessorio, dec. 296. num 4.
Litigiosa vbi sunt bona habentur ac si non extarent, decis. 39. num. 15.

Locari, Locatio.

Vide etiam in verf. Conductio, Emphyteusis.

Locari potest etiam res aliena, decis. 345. num. 11.
Locatio potius præsumitur, quam emphyteusis, si pensio correspondeat fructibus, dec. 202. num. 9. & 11.
Locatio si sit libera ob omni onere, illud non habetur in consideratione, neque minuit valorem rei locatæ dec. 188. num. 8.
Locatio effectum sortita, maximè cum adminiculis probat valorem, dec. 20. num. 13.
Locatio partim est propria, partim vero impropria, si æque pecunia, & species in mensura, & bonis persoluenda est, dec. 81. num. 4.
Locatio non effectuata possessionem locatoris non probat, decis. 345. num. 20.
Locatio perpetua si correspondeat fructibus, semper dicitur vtilis Ecclesiæ, dec. 193. num. 4. & seq
Locatio præsumitur non emphyteusis, si nihil à principio solutum sit, dec. 202. num. 12.
Locatio, quæ culpa locatoris non habuit effectum, non habetur in consideratione, dec. 43. num. 20.
Locatio transit ad hæredes, dec. 43. num. 11.
Locationis contractus potius præsumitur, quam emphyteusis, d. 202. nom. 7.
Locatio an probet valorem in verf. *Valor.*
Locationi magis conuenit, quam emphyteusi promissio euictionis, dec. 202. num. 13. & 14.

in Locatione perpetua sextæ partis valor detrahendus est, dec. 193. num. 3.

Locationum pluralitas, sicuti & inuestiturarum probant dominium locatoris, & inuestientis, dec. 318. num. 6.

Locationes adminiculatæ probant valorem, decisio 14. numer. 13.

Loca Montium in quibus fuerat inuestita dos, non dicuntur esse fundus dotalis, si post mortem viri fuerunt translata in personam hæredum, dec. 98. num. 34.

Locorum montium possessio probatur ex libris eorundem montium, dec. 170. num. vlt.

Localis.

Vide etiam in vers. Locus.

Locupletari, Locupletatio.

Locupletari cum aliena iactura dicitur minor agens ad recuperationem rei alienatæ in alium minorem, qui pretium persoluit, dec. 289. num. 24.

Locupletari nemo debet cum aliena iactura, dec. 295. num. 6.

Locupletari non debemus cum iactura aliorum, dec. 86. nu. 16.

Locupletatio ex re aliena tribus modis accidit, vel quod quis habeat pecuniam, vel aliud emptum ex ea, vel quod talem rem emit, quam de suo necessario emisset. dec. 146. num. 17.

Locupletior fieri dicitur, qui à debitis se redimit, dec. 168. numer. 12.

Locus.

Locus certus pro indiuiso possideri potest, dec. 338. num. 4.

Locis in duobus, vel in vno eodemque loco simul esse, & abesse monstruosum est, dec. 265. num. 4.

Locus, qui respectu ad orientem est in conspectu respectu ad occidentem tergo esse dicitur dec. 35. num. 21.

de Loco ad locum non extenditur constitutio localis, dec. 134. num. 3. & dec. 291. numer. 5.

Loquutio.

Vide in vers. Discretiua.

Lucrum.

Vide etiam in vers. Adimplementum, Damnum, Interesse, Societas, Socius.

Lucrum dotis ex Statuto Vrbis *lib. 1. cap.* 231. mortua vxore, statim reuertitur ad filios, dec. 171. num. 2.

Lucrum octo, vel decem pro centenario ad vsum bonæ mercaturæ satis probabile est, dec. 378. num. 21.

Lucrum consequi nemo potest ex contractus, quem non adimplet, sed destruere procurat dec. 127. num. 2.

Lucrum cessans, vt debeatur requiritur prompta occasio inuestiendi, quæ debitori denunciata sit, dec. 401. num 4. & 6.

Lucrum notabile fecisse iuuenem tenere ætatis magna inuerisimilitudo est, dec. 263. num. 2.

de Lucro captando magis, quam de vitando damno quis magis dicatur ex duobus minoribus altero emente, & alio vendente, decis. 289. num 24.

Lucra prouenientia ex Societate de precepto testatoris continuata, illius hæreditati acquiruntur, dec. 239. num. 12. & 14.

ex Ludo, quod fuerit contracta obligatio facta inter eos, qui inuicem ludere solebant de facili præsumitur, dec. 285 num. 6. vbi amplia.

Luitionis spes si non adest bona, præsumuntur data in solutum, dec. 256. num. 15. & dec. 228. num. 4.

M

M*Achinatio vide in vers. Dolus, Fraus.*

Magistratus vide vers. Communitas, Senatus, Vniuersitas.

Magnates in Vrbe non repræsentant personam seiunctam à nobilissimo Ciue, & ideò tàm iuris communis dispositiones, quam solemnitates Statuti seruare tenentur, decis. 242. numer. 17.

Magnus Magister Hierosolimitanus.

Magnus Magister Religionis Hierosolymitanę, licet possit facere gratias, non tamen potest derogare Statutis eiusdem Religionis, dec. 326. num. 11.

Magnus Magister Religionis Hierosolymitanę non potest debitoribus ærarij concedere dilationes ad soluendum, vt inde sint capaces pensionum, dec. 326. num. 4. & 10.

Sed solum, vt ea pendente illi molestari non possint dicta, decis. 326. num. 10.

Minor.

Vide etiam in vers. Minor.

Maior in contractu, quis præsumitur nisi minorem probet ætatem, dec. 21. num. 5.

Maior pars, quæ dicatur in Rota, quando causa videtur ab omnibus, dec. 81. num. 20.

Maior pars præiudicat minori parti, vbi agitur de recessu à lite, etiam in actibus, quæ spectant iure singulari, decisio 210. numer. 13.

Maior pars eligere debentium quatenus possit coarctare electionis tempus contradicente minori parte, decis. 5. num. 1. & seqq.

Maioris partis factum habetur, ac si esset ab omnibus factum, d. 210. num. 11.

Maior quantitas comprehendit minorem, decisio 51. numer. 10.

Maioratus.

Vide in vers. Primogenitura.

Mandans, Mandatum.

Vide etiam in vers. Actus, Arrestum, Exequutio, Iudicium, Ordo, Procurator, Sententia.

Mandans argentario, vt alteri soluat, ipse videtur soluere, decis. 392. num. 13.

Mandatum *procura* ad præsentandum non dicitur reuocatum, si sola præsentatio reuocata sit, dec. 173. num. 1.

Mandatum *de associando* relaxatum non citato possessore, est nullum, dec. 137. num. 10.

Mandatum *contra administratorem* pro partitis liquidis relaxatur, dec. 57. num. 23.

Mandatum *procura* dicitur acceptatum à procuratore stipulationi præsente, dec. 12. num. 4.

Mandatum *nouum relaxari* potest vbi causa est, commissa cum clausula *si quid exequendum*, & nouus fuit fabricatus processus, dec. 55. num. 6.

Mandatum *speciale vbi requiritur* illud concludenter probari debet, nec sola sufficit enunciatiua, dec. 134. num. 11.

Mandatum *remanet illiquidum* si ab eo est commissa appellatio, dec. 125. num. 8.

Mandatum *de dispensando* non importat dispensationem, decisio 75. num. 1. & seqq.

Mandatum *procura* requiritur ad disdicendum census, illudque in actis dimittendum est, dec. 72. num. 2.

Mandatum *procura* generale ad lites comprehendit etiam causam particularem, quoties procurator citatus non opposuit, vel de alio mandato non constat, dec. 12. num. 6.

Mandatum *de inuestiendo* dicitur susceptum à patre recipiente dotem suæ filiæ *per metterla à frutto*, dec. 337. num. 2.

Mandatum *Principis*, vel Superioris *vide etiam vers. Collecta.*

Mandatum *de manutenendo* non datur hæredi prosequenti iudicium à defuncto intentatum, nisi prius suam personam legitime, dec. 293. num. 11.

Mandatum *procura* ad consentiendum non importat consensum, dec. 198. num. 11.

Mandatum potest *relaxari* etiam ad instantiam procuratoris Domini litis effecti, dec. 128. num. 2.

Mandatum *ad factum* relaxatur contra illum, qui aliquid adimplere debet, dec. 387. num. 2.

Mandatum à Iudice *relaxatum* remanet circum ductum per successiuam iurium productionem, dec. 254. num. 1.

Mandatum *reuocatur* per sententiam contra illud pronunciatam dec. 254. num. 2.

Mandatum *ad factum* ritè, & rectè relaxatur contra eum, qui aliquid implere tenetur, dec. 266. num 1.

Mandatum nouum *relaxatur* si in gradu appellationis de iustitia actoris constiterit, dec. 217. num. 8.

Mandatum nouum *relaxatur* in causa commissa cum clausula *si quid exequendum*, vbi ex nouis probationibus constat de iustitia causæ, dec. 217. num. 9.

Mandatum *directum ministris Sac. Montis* vti reuocabile, & sæpè reuocatum in constitutione census, non æquipollet pecuniæ numeratæ, dec. 356. num. 3.

Mandatum *de soluendo* directum Sac. Monti Pietatis, licet factum sit, potest tamen ipse creditor exigere, decisio 356. numer. 4.

Mandatum *executiuum* relaxatur contra personam, & bona propria hæredis, qui nullum confecit inuentarium, dec. 366. nu. 1. & per totam.

Mandati circumducti *exequutio* etiam præseruata, non ideò redditur exequibilis, dec. 254. num 11.

Mandati *fines* diligenter custiendi sunt, quia illud strictè intelligitur, & est odiosum, dec. 106. num. 14.

à Mandato *de associando* datur appellatio quoties præcesserunt sententiæ contrariæ, ad quarum reuocationem Iudex deuenit, dec. 293. num. 20. & seq.

Mandata *Rotalia* non demandantur exequutioni, nisi seruatis quatuor terminis ad docendum de paritione, dec. 298. num 1.

Mandata *rotalia*, & executoriales recipiunt interpretationem ab & scripturis in illis productis, dec. 265. num. 9.

Manumissio vide in vers. Emancipatio.

Manus.

Vide etiam in vers. Recognitio, Sigillum.

Manus testatricis potest recognosci per comparationem literarum, si concurrant antiquitas temporis illius sigillum; obitus testium, & alia de quibus, decis. 186. num. 15. & 21. & seqq.

Manus testatricis recognoscitur per comparationem literarum facta à peritis iudicialiter electis, decis. 186. uumer. 15. & seqq.

Manutentio.

Vide etiam in vers. Possessor,

Manutentio ad normam possessionis *conceditur* nulla habita ratione de titulo, decis. 257. num. 6.

Manutentio etiam necessario defensori *conceditur*, decis. 320. num. 6.

Manutentio *non conceditur* illi, qui à sua possessione fuit spoliatus auctore Prætore, decis. 292. num. 2 & seqq.

Manutentio *conceditur possessori* habenti possessionem manutenibilem, decis. 380. num. 1.

Manutentio super bonis hæreditarijs *potest dari hæredi*, qui nunquam possedit, decis. 319. num. 6. & seq.

Manutentio in iuribus suæ Ecclesiæ *conceditur Episcopo* donec de alterius priuilegio, vel comprehensione casus controuersi cognoscitur, decis. 375. num. 19.

Manutentio ad euitandas perturbationes possessori *conceditur*, quarum solus timor sufficit ad hunc effectum, decis 380. nu-mer. 3.

Manutentio *conceditur* etiam aduersus factum Iudicis nulliter, & iniustà procedentis, si quis nunquam habuit se pro spoliato, decis. 292. num. 4. & decis. 366. num. 7.

Manutentio *conceditur* etiam stante commissione cum clausula, *constito, quod sit locus Aegidianæ*, decis. 292. num. 6.

Manutentio, *& consignatio pecuniarum* vtraque simul creditori *conceduntur*, qui etiam deliberatarius existat, decis. 256. nu. 3. & 4.

Manutentio *datur possidenti* aduersus factum Iudicis nulliter, & iniustè procedentis, dec. 298. num. 3. & 5.

Manutentio possidenti *denegari non potest*, dec 271. num. 5.

Manutentio *non denegatur* possessori, donec disputatur, an intret decretum irritans, dec. 266. num. 9.

Manutentio *conceditur* ex obtentione eorum, quæ competunt possessoribus, dec. 148. num. 3.

Manutentio *conceditur* illi, qui de sua possessione docet, dec. 219. num. 1. & seq.

Manutentio *datur* etiam contra subhastationem, & adiudicationem nullam, vel iniustam, dec. 206. num. 11.

Manutentio *non denegatur possidenti*, etiam stante in bono iure contraria, dec. 230. num. 12.

Manutentio *datur possidenti*, absque aliqua discussione tituli, seù prodictione suorum iurium, dec. 130. num. 5. & seqq.

Manutentio *denegatur* possessionem, vel quasi non habenti, dec. 2. num. 3.

Manutentio *cessionario conceditur* etiam ex solutione facta cedenti, dec. 38. num. 7. 8. & seqq.

Manutentio *datur possessori*, etiam eiecto auctoritate Iudicis nulliter procedentis, si nunquam habuit se pro spoliato, dec. 319. num. 3.

Manutentio ad limites possessionis *conceditur*, decisio 271. numer. 1.

Manutentio *conceditur possidenti* auctore Prætore dec. 293. num. 3 & 24.

Manutentio *conceditur* in quasi possessione non soluendi decimas, dec. 2. num. 1.

Manutentio *non datur* contra possidentem ex credito anteriori, dec. 208. num. 6.

Manutentio *conceditur possidenti*, qui de sua possessione docet per instrumentum publicum, dec. 162. num. 1. & 3.

Manutentio *dicitur iudicium priuilegiatum*, dec. 155. num. 2.

Manutentio *possessori concedenda est*, dec. 148. num. 1. 3. 6. & 17.

Manutentio *debetur præsentato* à patrono existente in quasi possessione præsentandi, dec. 315. num. 11.

Manutentio *in quasi possessione soluendi* ex geminatis solutionibus conceditur, dec. 38. num. 7.

Manutentio *possessori conceditur*, quamuis haberet sententiam contrariam in petitorio, dec. 162. num. 11.

Manutentio eo magis *possessori conceditur*, si pro ea militat vltimus status beneficij, dec. 230 num. 7. & 9.

Manutentio *conceditur censuario*, etiam contra successorem in re censita, dec. 208. num. 3.

Manutentio *datur possidenti* donec ius anterius singularis successoris per rem iudicatam declaratu sit, decisio. 298. numero 8.

Manutentio concessa *in quasi possessione exigendi* fructus census, exequutioni demandatur, etiam super bonis debitoris à quocumque possessis, dec. 209. num 9.

Manutentio *possessori conceditur*, donec plenè fuerit discussa, & assumpta disputatio boni iuris, dec. 148. numer. 17.

Manutentio facilius *conceditur possidenti*, si vlterius eidem mandatum de manutendo sit concessum, dec. 219. num. 5.

Manutentio *conceditur in qualibet parte iudicij* etiam in gradu restitutionis in integrum, dec. 206. num. 3.

Manutentio *conceditur ad statum*, & limites, in quibus quis reperitur de rempore motæ litis dec. 162. num. 4.

Manutentio *ad limites possessionis* conceditur, in quacumque parte iudicij, nulla assumpta disputatione boni iuris, decisio 148. num. 6

Manutentio *datur possidenti* auctoritate Iudicis, & habente pro se assistentiam iuris, dec. 219. num. 10.

Manutentio *in quasi possessione exigendi* pensionem reseruatam cum clausula, *dummodò*, non conceditur, nisi prius verifiato valore, dec. 293. num. 13. & seqq.

Manutentio *debetur ei*, qui priorem in tempore possessionem accepit, dec. 140. num. 19.

Manutentio *debetur filio* in bonis sibi relictis non obstante exceptione prętensi vsusfructus patris, dec. 140. num. 20.

Manutentio in materia iurisdictionis *conceditur Episcopo* quoties de alterius iure non constat, dec. 375. num. 4. & seqq.

Manutentio *ad terminos possessionis*, vel quasi conceditur, dec. 375 num. 5.

Manutentio, quæ *datur Domino directo* finita emphyteusi, conceditur ratione ciuilis possessionis, quam semper durante inuestitura retinuit, dec. 396 num. 3.

Manutentio *in iure visitandi, & exercendi iurisdictionem* in Ecclesias suæ Diœcesis conceditur Episcopo ex sola iuris assistentia, dec. 383. num. 9. & seq.

Manutentio *habenti iuris assistentiam* eo magis conceditur, si de possessione constat, dec. 383. num. 10.

Manutentio *vt competat domino directo* ratione deuolutionis, illa debet esse omninò clara, & ex quibus talis reddatur, dec. 395. num. 19.

Manutentionis *iudicium summarijssimum* non cognoscit exceptiones respicientes petitorium & requirentes altiorem indaginem, dec. 219. num. 9.

Manutentionis, *& reintegrationis remedium* inuicem compatiuntur, & insimul conceduntur dec. 15 num. 8. & 9.

Manutentionis *in iudicio* non attenduntur nullitates, quæ non sunt clare etiam si disceptetur super bono iure ad effectum illius, dec. 231. num. 6.

Manutentionis *in iudicio* potest etiam intentari deuolutio stante commissione causæ cum clausula, quam, & quas, & toto negotio principali, dec. 396. num. 15. & 16.

Manutentionem *ad obtinendam* sufficit probare possessionem de tempore motæ litis, dec. 292. num. 1.

Manutentionem *non impedit* sententia, à qua fuerit appellatum, dec. 219. num. 11.

Mappa iudicialiter, & citata parte confecta plenè probat, dec. 69. num. 17.

Maris periculo, qui se exposuit ipse debet esse in damno, decisio 355. num. 7.

Maritus.

Vide etiam in vers. Dos, Vir, vxor.

Maritus non potest hypotheceare bona vxoris commutata in fundum, etiam de dote à principio in pecunia constituta, dec. 248. num. 15.

Maritus si mitius agendo fructus dotis recepit à socero ad minorem taxam, quam illi essent debiti, non ideo vxori præiudicat, dec. 177 num. 1.

Maritus in rebus extradotalibus suæ vxoris nullam habet administrationem, vel mandatum à lege, dec. 109 num. 5.

Maritus retinens concubinam, eius causa præsumitur prosequi odio propriam vxorem, dec. 115. num. 3.

Maritus paciscendo de fructibus certæ partis dotis non sibi præiudicat, quo minus remanentes fructus non consequatur ad forma statuti, dec. 177. num. 2.

Maritus sine speciali mandato non potest obligare vxorem, eique non præiudicat, dec. 77 num. 1.

Maritus sibi imputet si annuos redditus in dotem recepit, quia eorum commodo tantum fruitur, durante matrimonio, sed illos postea restituere tenetur, dec. 393. num. 7.

Maritus si disposuit de bonis in dotem receptis tamquam suis proprijs arguit illa in solutum non autem in fundum dotalem recepisse, dec. 280. num. 3.

Maritus quatenus agere, vel excipere possit contra vxorem ab res amotas aut aliter sibi subtractas, decisio 378. num. 10. & seqq.

Maritus tenetur solum reddere rationem de bonis vxoris, quæ ad eius manus peruenerunt non autem de alijs,quæ ab ipsa distracta sunt,dec. 397.num.4 & seqq.

Mariti solent vxoribus propria negotia communicare, dec. 401. num. 15.

Mariti assertio non præiudicat vxori,dec.201.num. 8.

Mariti impotentia,absentia,aut illi ad vxorem denegatus accessus probanda sunt,vt excludatur,quod filius non fuerit ab illo conceptus,dec. 151. num. 10.

Masculinitas, Masculinum.

Masculinitas expressa in vno gradu substitutionis, qualiter censeatur etiam in altero repetita,dec. 67. num. 10. & seq.

Masculinitatis repetitio tunc solum admittitur, vbi agitur de ijsdem personis, deque eadem ratione, & oratione, secus autem si hæc deficiant, decisio 274. numer. 15.& num. seq.

Masculinitatis, & legitimitatis qualitas non est sufficiens pro vocatione filiorum in conditione positorum, si non est vestita ratione conseruationis agnationis, decisio 79. num. 6.

Masculinum concipit fœmininum stante verbo relatiuo, *quos*, dec. 176. num. 13.

Masculinum in præiudicium Ecclesiæ non concipit fœmininum dec. 34. num. 2.

Masculus.

Vide etiam in vers. Filij, Qualitas.

Masculus ex Statuto Vrbis quatenus excludat fœminā, etiamsi non in tota hæreditate,sed in sola legitima institutus sit,decis. 45. num. 3.& num seqq. ac per totam.

Masculi ex masculis censentur solùm ad fideicommissum vocati ex vocatione facta de linea masculina, decisio 278. numero 16.

Masculi solum dicuntur comprehensi in dispositione ad euitandam contrarietatem,dec. 377 num. 12.

Masculi vt comprehendantur solum sub conditione, *si sine filijs*, non autem fœminæ, hoc totum dependet à coniecturis, & quibus, dec. 274. num. 4. numer. seqq. ac per tot.

Masculi ex fœminis veniunt sub appellatione filiorum,nepotum, pronepotum,& descendentium masculorum,decisio 164. numer. 5.

Masculi ex masculis, non autem ex fœminis dicuntur ad fideicommissum vocati etiam per verba communia stante voluntate testatoris,dec. 27.num.3.

Masculi ex masculis continentur solum etiam sub verbis aptis comprehendere masculos ex fœminis, vbi apparet de voluntate testatoris,dec. 164 num.7.

Masculis debetur prælatio, & successio, vbi fœminæ sunt exclusæ,& cum illis concurrere vellent,dec. 381. num. 19.

Masculis,& fœminis simul ad successionem concurrentibus prælatio debetur masculis, & quando, decisio 284.numer.22. & seq.

Mater.

Vide etiam in vers. Pater.

Mater incestuosa nec Tutricis,nec Curatricis munera fungi potest,dec. 37.num. 1.

Mater non potest filiam vltra suum patrimonium obligare, aut pro ea exigibilitatem promittere,dec. 171. num. 6.

Mater non præsumitur fecisse pactum redimēdi in præiudicium filij minoris, si illud verè non fuisset conuentum, eo magis si alter frater se subscripsit,dec. 301. num. 6.

Mater hæres in vsufructu instituta,quod fuerit etiam hæres vniuersalis in proprietate plures coniecturæ adducuntur,dec.150. num. 8. & seqq. ac per tot.

Mater tenetur magis educare filios in primo triennio, quàm Pater,dec. 252. num. 12.

Mater Tutrix, quæ deuenit ad alienationem bonorum suorum filiorum diu obseruatam, præsumitur impleuisse solemnia, d. 253. num. 7.

Mater Tutrix in testamento minus solemni relicta, ante confirmationem iudicis,non est legitima Tutrix,dec. 253. num.8.

Mater de iure legitima Tutrix,etiam sine vllo facto iudicis talis est, quamuis pro exercitio tutelæ requirantur solemnia,dec. 253. num. 9.

Mater diues tenetur alere filiam,non autem frater,dec. 169. n.8. & 9.

Mater est honoranda titulo Institutionis à filio, decisio 150. num. 8.

Mater relicta hæres vsufructuaria, & domina omnium bonorum donec vixerit, dicitur vera hæres proprietaria, solùm restituere grauata post mortem,dec.150. num. 9. & num. seqq. ac per tot.

Mater non dicitur legitima tutrix, nisi prius adimpleat solemnia, quæ qualia sint, dec. 253. num. 8. & sup. num. 3.

Mater de iure est legitima Tutrix suorum filiorum, dec. 253. num. 4.

Mater de iure Tutrix suorum filiorum potest ad alienationem bonorum vtiliter, & cum solemnitatibus deuenire, etiamsi non impleuerit solemnitates, dec. 253. num. 5.

Mater transiens ad secunda vota tenetur reseruare filijs primi matrimonij,quidquid ab illorum patre consequuta est, decis. 244. num. 1.

Mater binuba tenetur reseruare filijs primi matrimonij proprietatem bonorum, quæ per successionem alterius ex illis acquisiuerit,dec. 244. num. 2.

Mater transiens ad secunda vota amittit legitimam in bonis filij primi matrimonij defuncti,dec. 244. num. 3.

Mater binuba non potest plus secundo viro relinquere,quàm vni ex filij primi matrimonij,dec. 244. num.4.

Mater Tutrix, & Creditrix suorum filiorum si potuit sibi ipsi persoluere, & liberare pupillum ab vsuris, & non fecit, non consequitur fructus suæ dotis, decisio 397. num. 9.

Amplia, quia illos exactos in sortem imputare tenetur. ibid.

Matri, & filiæ accrescit tota hæreditas filiæ, & sororis defunctæ,si pater non adiuit hæreditatem illius,dec. 365. num. 9.

Matri dicenti se concepisse magis ex vno, quam ex altero, non creditur,dec. 151. num. 7. 11. & 12.

Meteria articulata si est releuans, remissoria, & examen testium conceditur,dec. 217. num. 3.

Vide etiam in vers. Articuli.

Matriculatio Notarij præsumitur ex lapsu temporis, itaut amplius opponi non possit,dec. 53. num. 12.

Matrimonium.

Vide etiam in vers. Sponsalia.

Matrimonium ad annullandum quales probationes recipiantur,dec. 115. num. 10.

Matrimonium viduæ non ita respicit publicam vtilitatem, quæ oritur ex matrimonio virginis,dec. 360. num. 2. & decis. 386. numer. 3.

Matrimonium etiam in genere sumptum, nemo dubitat esse causam publicam,dec. 360. num. 4.

Matrimonium est principium, & fundamentum immortalitatis humani generis,dec. 360. num. 5.

ante Matrimonium si est contractum debitum, cui anterior sit apocha matrimonialis,quis præferatur,dec. 91. num 6. & 9.

Matrimonium facit vacare pensiones, ac etiam amitti facultatem transferendi concessam, dec. 126. per totam & dec. 287. num. 2. & seqq.

Matrimonium non separatur ad cōfessionem coniugum,etiamsi rumor viciniæ consentiat,dec. 370. num. 12.

Matrimonium vbi de sola successione tractatur, etiamsi constaret de initio infecto,scilicet concubinatu,leuioribus probationibus probatur,dec. 370 num. 7.

Matrimonium probatur ex libro Parochi,decisio 370. numer. 2. 5. 7. & 8.

Matrimonium dicitur esse quid spirituale, decisio 360. numero 10.

Matrimonium si contraxerit filius sine consensu patris non incurrit notam ingratitudinis,nisi nubat indigno,decisio 39. numer. 9.

Matrimonium si Parochus omisit retinere libros,probatur ex testibus,dec. 233. num. 14.

Matrimonium probandi adminicula plura referuntur,dec.31. n. 16. & 17.

Matrimonium ad inducendam legitimitatem, & successionem filiorum, leuioribus probationibus, ac etiam ex coniecturis, & præsumptionibus probatur, decis. 133. num. 16.

Matrimonij fauor consistit,ne mulieres careant dote,non autem quod illæ contra voluntatem Testatorum sint opulentæ, dec. 386. num. 13.

Matrimonia Principum,& Regum dicuntur continere causam publicam, secus verò coniugia particularium personarum, dec. 360. num. 1.

Matrona.

Vide in vers. Mulier.

Mediator.

Vid. etiam in vers. Pater, Mediator, Media, Medietas.

Mediator ab vtraque parte approbatus, si neque commodum, laus,vel dedecus ad eum spectet,deponendo de facto proprio, benè probat,dec. 288. num. 8.

Media quatenus præsumantur esse illius, cuius sunt extrema, dec. 82. num. 17. & seqq.

Medie-

medietas rei executæ benè subhastari potest, quoties fuerit plus vendita, quàm totum, dec. 12. num. 10.

Meliorare, *Melioramenta*.

Vide etiam in vers. Compensatio.

meliorare rem communem nemo tenetur, decisio 199. numer. 3.

melioramenta rigorosè examinari non debent quoties agitur de sola præuixione termini, ad illa in specie liquidanda, decis. 320. num. 8.

melioramenta nisi fuerint concludenter probata non impediunt immissionem fideicommissario, dec. 8. num. 9.

melioramenta dicuntur probata, & facta ab emptore præsumuntur, si res meliorata breui tempore vendita, notabiliter excreuit in pretio, decis. 352. num. 8.

melioramenta remanent probata, si res meliorata maiori pretio vendita sit, quàm fuerit empta, decis. 320. num. 2.

melioramenta eo magis remanent probata, si bona fuerint aucta in pretio, decis. 237. num. 2.

Melioramenta facta in reducendo ad culturam loca nemorosa, & inculta reficienda sunt, dec. 237. num. 3.

melioramenta ad melius liquidandum conceditur terminus, nec sufficit cautio, si de illis aliqualiter constet, decis. 237. numer. 10.

melioramenta non probantur ex notula meliorantis, decis. 27. num. 11.

melioramenta facta pendente lite, etiam malæ fidei possessori debentur, quoties ei imputaretur quod nihil impendendo rem perituram dereliquisset, decisio 229. numer. 8.

melioramenta stante pacto deuoluuntur ad dominium finita emphyteusis, alias secus, decis. 193. nu. 13.

melioramenta compensantur cum fructibus perceptis à die motæ litis, dec. 8. num. 10.

melioramenta cum fructibus perceptis non compensantur ipso iure, sed solum à die oppositionis, decisio. 94. numer. 16.

melioramenta ante liquidationem reficienda non sunt, nec dicuntur apta ad retardandam immissionem fideicommissarijs, dec. 399. num. 13.

melioramenta remanent illiquida attentis deteriorationibus, & alienationibus factis ab hærede grauato, decisio 399. numer. 13.

melioramenta illiqua eo minus impediunt immissionem fideicommissario, si offertur cautio de illis reficiendis, decis. 399. num. 14.

melioramenta probari debent ex descriptione status antiqui, quid in eo impensum, & quid melioratum, ita vt quod minus est reficiatur, dec. 27. num. 11.

melioramentorum exceptio reijcitur, si de illis non constat nec in genere, nec in specie, dec. 399. num. 12.

in melioramentis semper attenditur, quod minus est, & minus semper reficitur, dec. 399. num. 12.

melioramenta non sunt probanda, si testator illa sub fideicommisso, & primogenitura subiecit, dec. 27. num. 18.

melioramenta dicuntur materia difficilis probationis, dec. 237. num. 8.

melioramenta illiquida non retardant immissionem fideicommissario, sed per solam cautionem melioranti consulitur, dec. 51. num. 18.

melioramentorum ad effectum debet haberi ratio antiqui valoris rei melioratæ, dec. 51. num. 1.

melioramentorum valor desumitur ex fructibus rei melioratæ, decis. 94. num. 8.

meliotamentis probatis in genere, præfigendus est terminus melioranti ad liquidandum illa in specie, decisio 320. numer. 5.

melioramentis in genere probatis non amonetur possessor; nisi prius præfixo illi termino ad liquidandum, decisio 237. numer. 7.

melioramentis in genere probatis, & præfixo termino ad liquidandum, nullaque liquidatione facta, proceditur ad immissionem, decis. 228. num. 8.

in melioramentis solum reficitur, quod minus est inter melioratum, & impensum, dec. 94. num. 2.

pro melioramentis datur retentio, donec melioranis de illis fuerit integrè satisfactus, decis. 320. num. 1.

pro melioramentis nullatenus liquidatis sufficit cautio de illis reficiendis posteaquam liquidata fuerint, decisio. 237. numer. 9.

pro melioramentis datur retentio donec, & quousque meliorans de illis fuerit satisfactus, dec. 237. num. 1.

melitæ Insula copiam Populi, & pecuniarum habet; Terra autem nec est lata, nec pinguis, decisio 20. num. 14.

memoriale, & Preces vt præiudicent, requiritur quod probetur à quo fuerint porrectæ, dec. 227. num. 11.

Memoriale.

Vide etiam in vers. Preces Suplicatio.

Mendacium, *Mendax*.

mendacium semper est in se malum, & Deo, ac hominibus inuisum, dec. 147. num. 10. & 14.

mendacium simplex licet non sit sine culpa, non tamen est magna culpa, dec. 147. num. 11.

mendacium quandoque reputatur esse licitum, vt quia fuerit officiosum, decis. 147. num. 12.

mendacium quodcumque remanere peccatum, rigida reputatur theologorum sententia, decis. 147. num. 13.

mendacium nullam pœnam iuris meretur, decisio. 147. numer. 14.

mendax in vno mendax in omnibus reputatur, dec. 194. numer. 16. & 17.

Mendicare.

Vide etiam in vers. Pauper, Paupertas.

mendicare est contra votum naturæ, & ideò nemo ad ægestatem reduci debet, dec. 106. numer. 6.

Mens.

Vid. etiam in vers. Animus, Intentio Voluntas, Vultus.

mens, & intentio potiùs quam illius verba, etiam si clara esse videantur, attenda est, decis. 150. numer. 13. & numer. 27.

mentem Testatoris declarat filius, qui acceptat legatum patris eo modo, quo illud à patre fuit sibi relictum, decis. 13. num. 11.

mentem, & intentionem contrahentium non attendere in renunciatione Religiosorum, in eaque inuerisimilia, & absurda tolerare insanum, & ab omni ratione videtur alienum, dec. 113. num. 8.

contra mentem Testatoris alius non potest dari absonus intellectus, dec. 176. num. 18

Mensis.

mensis Aprilis est reseruatus Pontifici vigore regularum Cancellariæ, decis. 189. num. 2.

mensis Maij est semper Sedi Apostolicæ reseruatus, dec. 232. numer. 3.

mensura Lignorum quæ asportantur ad Vrbem diuersa est ab illa, quæ fit in loco vbi onerantur cimbæ, decis. 57. nu. 20.

Mentiri.

Vid. in vers. Vir.

Mercator, *Mercatura*.

Mercator non requiritur quod sit descriptus in matricula sed sufficit quod pro tali publice reputaretur, ac ita se gereret, dec. 303. num. 11.

mercatoris astutia Salamantinam, ac Bituricensem iurisprudentiam vincit, dec. 59 num. 9.

mercatorum attestationi in materia cambiorum Sacra Rota plurimum deferre consueuit, decis. 71. num. 5.

mercatorum iudicio circa stylum ipsorum deferendum est, dec. 80. num. 4.

mercatores publicis rationis bancariæ ex generale consuetudine tenentur conficere libros, & confectos custodire, decis. 105. num. 4.

mercatores in bonis suorum debitorum non seruans regulam, quod Creditores vnius Prouinciæ præferantur creditoribus alterius Prouinciæ, decis. 255. num. 11.

Sed omnes indistinctè concurrunt, vt qui prior est tempore, sit potior in iure ibidem, & supra à num. 1.

mercatura quæ exercetur in cambijs quatenus fieri possit à clericis, decis. 71. num. 9.

Mercenarius, *& Merces*.

Vid. etiam in versiculo Artifex, Operarius, Opifex.

mercenarius dignus est mercede sua, dec. 389. num. 8. & decis. 25. num. 6.

merces minutatim venditæ & existentes penès tertios possessores non recipiunt hypothecam, dec. 340. num. 2.

mercium dominium probatur ex literis oneratorijs vulgo nuncupatis di carico, dec. 340. num. 8.

mercedem suam nemo præsumitur dimittere voluisse, decisio. 12. num. 20.

in mercibus plerumque signum artificis apponitur, ad denotandum à quo illæ factæ sint, dec. 340. num. 10.

Meretrix.

meretrix vt quæ dicatur, sufficit quod probetur fuisse solitam operire domum de nocte cuicumque in eam ingredi volenti, dec. 151. num. 36.

Meretrix nupta, quæ etiam domi ab aliquo detinebatur in ſtegmate concubinatus, non ideò excludit filium eſſe vulgo quæſitum, & quando, dec. 151. num. 1. & 34. ac fere per totam.

Merita quatenus in donatione probanda, dec. 242. num. 20.& ſeqq.

Metalla.

Vide in verſ. Mobilia.

Metus.

Vide etiam in verſ. Actus, Combuſtio, Voluntarium.

Metus probatur ex confeſſione eorum, qui illum intulerunt, innexis etiam alijs coniecturis, & adminiculis, dec. 373. num. 13. & ſeqq.

Metus diuerſimodè attenditur, & probatur contra incutientem, & contra tertium de eo prorſus ignarum, deciſ. 266. numer. 9.

Metus purgatur ſi quis pro ſua obligatione pulſatus, ſe obtulit illam adimplere paratus, dec. 266. num. 7.

Metus reuerentialis quatenus ſit ſufficiens ad irritandum actum, dec. 312. num. 6. & ſeqq.

Metus non excluditur, licèt quis Iudicem adire potuiſſet, ſi probationibus carebat, dec. 54. num. 11.

Metus reuerentialis concurrit in minore reſpectu ſui curatoris, dec. 373. num. 8.

Metus fuiſſe factum teſtamentum probatur ex confeſſione teſtatoris, dec. 10. num. 20.

Metus reuerentialis Epiſcopi in canonicis quatenus probetur, & actum inficiat, dec. 312. num. 6. & 7.

Metus probari debet de tempore contractus, vel paulò ante, dec. 266. num. 3.

Metus excluditur per interuentum Iudicis, & præſentiam conſanguineorum, dec. 266. num. 4.

Metus debet eſſe talis, qui cadat in conſtantem virum attenta qualitate perſonarum, dec. 266. num. 5.

Metus non ita de facili incutitur filio maiori, deciſio 266. numer. 6.

Metus mortis, qui dicitur omnium maximus, dicitur cadere in conſtantem virum, ſi fuit incuſſus à perſona minas exequi ſolita, dec. 373. num. 6. & 9.

Metus minori facilè incutitur, quia debilior eſt ad reſiſtendum minis, dec. 373. num. 7.

Metus probatio minor requiritur pro annullatione actus, vbi agitur inter perſonas, quibus reuerentia debetur, deciſio 373. numer. 8.

Metus ſemel probatus ſemper durat durante eadem cauſa metus, dec. 373. num. 10. & ſeqq.

Metus non excluditur ex læto, & iucundo animo, ſi cauſa metus non ceſſat, ſed illa continuat, & durat, deciſio 373. numer. 11.

Metus non dicitur purgatus ex actu libero ſi contrariæ declarationes factæ ſint antea, & poſtea, dec. 373. num. 12.

Metu factæ diſpoſitiones defunctorum à legibus improbantur, dec. 10. num. 21.

Metum actus inferentes ſi remoti ſunt potuerunt curſu temporis remitti, & purgari, dec. 266. num. 3.

Metum inferentes illum non probant, ſi ad ſuum proprium commodum deponant, dec. 373. num. 15.

Metum cadentem in conſtantem virum incutit periculum amittendi iura continentia probationem maioris partis bonorum, deciſ. 54. num. 2.

Metum quoque eſſe dicitur, quod alteri eſt commune, dec. 44. num. 3. & dec. 82. num. 30.

Miles, Militare.

Vide etiam in verſ. Priuilegium, Beneficium.

Miles Hieroſolymitanus effectus claudus poſt ſui receptionem non impeditur facere nouitiarum, & profeſſionem emittere, dec. 75. num. 1. & per totam.

Milites maximam iuris, & iudicandi imperitiam habere ſolent, dec. 147. num. 6.

Milites Lauretani. *Vide etiam in verſ. Priuilegium.*

Milites Lauretani habent ſolam facultatem retinendi, non autem transferendi penſiones, dec. 287. num. 3. & 7.

Militare proprijs ſtipendijs nemo debet, etiamſi diuitijs abundet, dec. 389. num. 14.

Militate proprio ſtipendio non debent Epiſcopi Parochi, & huiuſmodi perſonæ, dec. 23. num. 6.

Milliaria viginti communiter conſtituuntur pro itinere vnius diei, dec. 285. num. 4.

Minimum.

Vide in verſ. Medicum.

Miniſter, præcipuè finito officio, non tenetur de ijs, quæ tamquam miniſter geſſit, dec. 132. num. 3.

& *Vide etiam in verſ. Deputatus, Officialis, Seruus.*

Minor, Minoritas.

Vide etiam in verſ. Ætas, Alienatio, Contractus, Maior, Mulier, Pupillus, Solemnitas.

Minor *ſumma* continetur in maiori, dec. 240. num. 3.

Minor *aduerſus donationem* ab eo factam reſtituitur in integrum, & quando, dec. 306. num. 9.

Minor *ignorans* quæ, & qualia bona donauerit, habet reſtitutionem in integrum, dec. 306. num 10.

Minor totum id *quod promittit in dotem* vltra portionem conſtitutam à patre, voluntariè promittit, & ſolemnitates ſeruare tenetur, dec. 236. num. 9. & 10.

Minor *vbi lædi* poteſt, etiam ius quærendum repudiare prohibetur ſine ſolemnitatibus, dec. 260. num. 22.

Minor *debitor*, vbi non probatur verſio pecuniarum, agit potius de damno vitando, quam de lucro captando, deciſio 64. nu. 12.

Minor *poteſt ius non agnitum repudiare* ſine ſolemnitatibus, deciſ. 260. num. 20. & 22.

Minor *non poteſt adire* hæreditatem ſine ſolemnitatibus, dec. 84. num. 8.

Minor *non poteſt alienare* ſtabilia pro ſubſtentatione muneris obtenti, ſi habeat pecunias, & redditus ſufficientes, deciſ. 42. num. 2.

Minoris *bona vt alienari poſſint* pro ſolutione æris alieni, exprimi debet qualitas, & quantitas creditorum, quodq; etiam illi vrgeant, dec. 42. num. 1. & 3.

Minor ſine ſolemnitatibus *prædium* emphyteuticum *alienare* prohibetur, dec. 260 num. 17.

Minor *non poteſt negligere ius petendi renouationem* infra annum, aut conſentire, quod inueſtiatur extraneus, vel aliter ius ſuum repudiare, dec. 260. num 18.

Minor *non poteſt alienare* fundum emphyteuticum ſine ſolemnitatibus, dec. 92. num. 5.

Minor *prohibetur repudiare* ſine ſolemnitatibus ius ſibi competens pro renouatione emphyteuſis, vel conſentire vt inueſtiatur alius, dec. 92. num. 6. & ſeqq.

Minori *aduerſus non petitam renouationem* emphyteuſis infra annum, reſtitutio conceditur, dec. 260. num. 19.

Minor *in iure quæſito* non ſibi præiudicat ſine ſolemnitatibus, ſecùs vero in iure quærendo, dec. 92. num. 9.

Minor *non poteſt donare*, nec etiam cum decreto Iudicis, & auctoritate Curatoris, dec. 200. num. 5. & ſeqq.

Minor effectus maior *non prohibetur deponere* de ijs, quæ in pupillari ætate vidit, & audiuit, dec. 82. num. 34.

Minor *calore iudicij* contrahit ſine ſolemnitatibus, dec. 202. numer. 17.

Minor *iuriſperitus* an teneatur ſeruare ſolemnitates in contractu dec. 59. per tot.

Minor *à ſtatuto habilitatus* ad contrahendum, quatenus habeat, vel non habeat reſtitutionem in integrum forma eiuſdem ſtatuti inſpicienda eſt, deciſio 136. num. 4. ſeqq. & per tot.

Minor *fideiubens* pro patre non reſtituitur in integrum ex capite læſionis, dec. 87. num. 8.

Minor *petens* à ſuo collitigante *alimenta* non excluditur ex eo quod antea ab illo pecunias receperit, niſi de eo tempore dd. pecunias extitiſſe probetur, dec. 307. num. 10.

Minor *continuans negotium* iuſſu patris teſtantis, pro obligatione eiuſdem negotij non tenetur ſeruare ſolemnitates, deciſ. 303. num. 2.

Minor *ſi in vtilitatem propriam*, & negotij ſine ſolemnitatibus *contraxit*, non poteſt dici, quod circa modum, & qualitatem obligationis fuerit læſus, dec. 303. num. 3.

Minor attenta *Conſtitutione Ægidiana* non poteſt ſine ſolemnitatibus contrahere, dec. 59. num. 1.

Minoris *obligatio* facta de voluntate Teſtatoris, non ſumit robur ab ipſo minore, ſed à paterno conſenſu, dec. 212. num. 10.

Minor, *quod non poſſit obligari* ſine decreto, non intelligitur, ſi ille ſe obligat de mandato patris teſtantis, dec 212. num. 11.

Minor ex Statuto Vrbis, *cap.* 151. non poteſt contrahere ſine ſolemnitatibus, dec. 21. num. 1.

Minoris *contractus* ſupra decimum quintum annum iuramento vallatus, validus eſſe reputatur, dec. 124. num. 4.

Minor ſine ſolemnitatibus *non obligatur* pro dote, nulla ſubſiſtente cauſa dotandi, dec. 66. num 1.

Minor *eadem facilitate qua inducitur ad contrahendum*, inducitur ad iurandum, dec. 42. num. 8.

Minor *contrahens ſine ſolemnitatibus* ſtatuti poteſt contra proprium contractum venire, etiam geminato iuramento vallatum, dec. 42. num. 9.

Minor *non poteſt ratificare contractum* factum contra formam ſtatuti ſine præciſa ſcientia nullitatis, & doli tam facti, quàm iuris, dec. 42. num. 10.

Minoris *contractus*, vbi non agitur de alienatione, ſed de ſola obligatione, de iure non requirit cauſam, dec. 43. num. 3.

Minor

Minor diuersimodè à Statuto *in contractibus* potest reputari pro maiore, dec. 136 num. 6.
Minoris *contractus* factus cum iuramento, valet, quia iuramentum supplet vices solemnitatum iuris communis, decisio 366. num. 7.
Minoris *in contractu* vtili sunt necessariæ solemnitates, dec. 306. num. 22. & num. seqq.
Minoris *in contractu* legitimè stipulato non potest aliquid addi, vel diminui, nisi cum solemnitatibus, dec. 301. num. 11.
Minor *contrahens* sine solemnitatibus, nec ciuiliter, nec naturaliter obligatur, dec. 305. num. 26.
Minoris *contractus* non valet sine decreto Iudicis, decisio. 213. num. 7.
Minor *nulliter contrahens* non tenetur restituere summam receptam, si illa ex solo instrumento nullo probatur, decisio 305. num. 31.
Minor, *qui nulliter contraxit*, vt teneatur restituere summam receptam, probari debet, quod fuerit factus locupletior, dec. 306. num. 32.
Minor *contrahens* sine solemnitatibus non tenetur restituere summam per solam confessionem de recepto consequutam, dec. 306. num. 33.
Minor *Mercator* in forma Cameræ obligatus, vltra obligationem negotii, tenetur de proprio, dec. 303. num. 9.
Minor *Mercator* potest se sine solemnitatibus obligari, eo magis si sit proximus maiori ætati, dec. 303. num. 10.
Minor *Mercator* si contrahit, non habet restitutionem in integrum, dec. 303. num. 11.
Minor *iurisperitus* non potest allegare nullitatem contractus, in quo suum præstitit consensum, dec. 46. num. 5.
Minor *iurisperitus* errans in iure, vel in iis, circa quæ iurisperitia versatur, quatenus habeat restitutionem in integrum, dec. 59. num. 13.
Minor *iurisperitus* dicens se deceptum ob contractum sine solemnitatibus celebratum, propriam turpitudinem allegare videtur dec. 59. num. 4.
Minor *iurisperitus* non restituitur in integrum quoad ea, quæ iurisprudentiam concernunt dec. 59. num. 5.
Minor *iurisperitus* in contractibus sine solemnitatibus celebratis, ac reliquis negotiis, quæ sunt facti, si fuerit læsus, restitutionem in integrum habere permittitur, dec. 59. num 6.
Minoris *consensus, & solemnitates* in constitutione, & æstimatione dotis præsumuntur interuenisse ex matrimonio cum illis capitulis, & instrumento contractis, dec. 289. num. 6.
Minoris *contractus* aliàs validus substinetur etiam si ille non interuenerit, dec. 253. num. 12.
Minori facilè *incutitur metus*, quia debilior est ad resistendum minis, dec. 373. num. 7.
Minorum *actus*, in quibus læsio versari potest, sine solemnitatibus non attenduntur dec. 92. num. 4.
Minorum *declarationes*; *seu confessiones* sine solemnitatibus factæ post celebratum contractum, ex verisimilitudine, coniecturis, & præsumptionibus admittuntur, decisio 301 num. 5.
inter Minores *emptione, & venditione facta*, ac pretio soluto, si ad rescissionem agitur, potior est causa minoris ementis, quàm vendentis, & quare, dec. 289. num. 24.

Minus.

Vide etiam in vers. Plus.
Minus prohibitum, vel permissum, maius quoque prohibitum, vel permissum operatur, dec. 69. num. 4.

Missa.

Vide in vers. Anniuersarium, Celebratio, Capellanus.
Mixtura. Vide in vers. Causa.

Mobilia.

Vide etiam in vers. Bona.
Mobilia hæreditaria ante decennium non præsumuntur consumpta, dec. 235. num. 2.
Mobilia occupata quis exhibere granatur, vt illa vero possessori per viam manutentionis restituenda sint, dec. 162. num. 7.
Mobilia hæreditaria liquidari debent secundum valorem tempore conditi testamenti, dec. 228. num. 15.
Mobilia hæreditaria restituere recusans, si deteriorata sint, omne damnum, & periculum ad ipsum recusantem spectat, dec. 235 num. 2.
Mobilia, quæ seruando seruari possunt, vt sunt argenta, libri, metalla, & similia, non consumuntur decennio, dec. 235. num. 3.
Mobilium existentia non probatur de vno tempore ad aliud, dec. 122. num. 6. & 8.
de Modicis, modicaque summa quæstio non attenditur, decisio 76. num. 13.
Modica dilatio quatenus non afferat damnum, vel periculum, dec. 5. num. 3.

Modus.

Vide etiam in vers. Conditio.
Modus, licet statim à Testatore ordinatus, intelligitur tamen post hæreditatem acquisitam; dec. 62. num. 14.
Modus præscriptus, etiamsi seruatus non sit, adhuc consensus alienationi præstitus importat remissionem hypothecæ, dec. 398. num 3.
Modus causam finalem importat fauore pii operis, dec. 62. nu. 5. & seqq.
Modus quando à conditione distinguatur, vel non, dec. 62. nu. 6. & seqq.
Modus interpretatur secundum mentem, & intentionem disponentis, etiamsi verba conditionem inferre videantur, dec. 156. num. 2.
Modus imperatiuus includit necessitatem, non autem importat arbitrium, dec. 9. num. 10. & 11.
Modus dicitur, non conditio onus iniunctum post factam venditionem, & translatum dominium in emptorem, quod ideo impleri debet à venditore, decisio 398. numer. 4.
Modum important verba, quæ verificari debent post adimplementum sequutum, quamuis aliter conditionem præseferre videantur dec. 62. num. 2.

Molestare, Molestia.

Vide etiam in vers. Denunciatio, Intimatio, Venditor.
non Molestandi præceptum intelligitur de molestiis illicitis, & calumniosis, non autem de veris, & rationabilibus, decis. 264. num. 3.
Molestiæ, & lites quæcumque si fuerint prohibitæ, omnes etiam iustæ censentur vetitæ, dec. 164. num. 4.
Molestiæ necessariò intimandæ sunt in iudicio formali euictionis. dec. 68. num. 1. & seqq.
Molestiæ quæ dicantur de iure, quæ autem de facto, & quando quis illas inferre prohibeatur, decisio 156. num. 5. & 6.
Molestiæ etiam iniustæ ex conuentione partium inter ipsas præstandæ sunt, dec. 68. num. 8.
Molestias ad intimandum nullum est præfinitum tempus, sed illæ denunciari possunt etiam in gradu appellationis, dec. 68. num. 3.

Monachus, Monasterium.

Vide etiam in vers. Abbas, Conseruatorium, Conuersus, Clausura, Patres, Religiosus.
Monachus acquirit monasterio bona post professionem acquisita, non autem donatariis, quibus antea donationem fecerat, decis. 16. num. 6.
Monachus, & Religiosus non desinit esse ciuis, decis. 85. num. 4.
Monasterium habens iura parochialia fundatam habet intentionem exigendi decimas super omnibus fructibus, & in omnes suos parochianos, decisio 323. num. 1. & tota decis.
intra Monasterii septa habitare dicitur, qui habitat in domo Rectoris eiusdem monasterii, dec. 120. num. 19. & 20.
de Moneta Regionis, vbi est Episcopatus, intelligitur congrua à Concilio ordinata, dec. 389. num. 18.

Monialis.

Vide etiam in vers. Monachus, & ibi suas remissiones.
Monialis succedit æqualiter cum fratre, & sorore in hæreditate communis matris, dec. 241. num. 1.
Amplia, quia succedit etiam insimul cum patre in hæreditate fratris, & filii præmortui, dec. 241. num. 2.
Monialium Ordinis Prædicatorum priuilegia à non soluendis decimis donec fuerint expensa non possunt impedire manutentionem possessori debitam, decisio 271. numero 11.

Monitorium.

Vide etiam in vers. Citatio, Confessio, Libellus.
Monitorium præsumitur emanatum in causa, de qua agitur, si de alia non docentur, dec. 358. num. 13.
Monitorium non repertum adhuc dicitur exequutum, si tamquam tale fuit reproductum dec. 22. num. 3. & dec. 200. num. 14 & 15.
Monitorium præsumitur exequutum in causa controuersa, si de alia causa non docetur, dec. 300. num. 14. & 15.
Monitorium coram A. C. fit domi dimissa copia, dec. 10. numer. 3.
in Monitorio facta confessio plenè probat contra confitentem, dec. 82. num. 38.
Monstruosum est, quod Vicarius, qui est famulus Rectoris acquisiuerit dominium Ecclesiæ, dec. 81. num. 52.

Mora.
Vide etiam in verſ. Caducitas, Damnum, Recuſans.
Mora prima attenditur, & habetur in conſideratione, dec. 387. num. 12.
Mora ſua vnicuique nocere debet, non autem prodeſſe, dec. 119. num. 8.
Mora purgari non poteſt ſtante reſolutione contractis vigori pacti reſolutiui, præſertim poſt litem motam, deciſio 378. num. 26.
Moræ purgatio non datur de æquitate canonica, dec. 378. num. 27.
Mora debitoris incipit à die implementi per creditorem facti, d. deciſ. 215. num. 10.
Mora ideo ex conuentione partium purgari non poteſt, quia non eſt in poteſtate noſtra facere, quod contractus ſine conſenſu permaneant, deciſ. 378. num. 24.
Mora purgari non poteſt ſtante pacto reſolutiuo, dec. 194. num. 6.
Mora non contrahitur ante acceptationem ab alia parte faciendam, dec. 77. num. 2.
Mora, ſeu neglientia contra ignorantem allegari non poſſunt, d. 231. num. 9.
Mora non contrahitur ſine ſcientia, & intimatione debitori facta, dec. 77. num. 12.
Moræ purgatio in caducitate emphyteuſis ob non ſolutum canonem ſemper admittitur ex ſola iuris diſpoſitione, d. 24. num. 6.
Mora purgari poteſt in emphyteuſi, etiamſi ius actoris ſit effectum deterius, modo reus ſit reſarcire paratus, dec. 24. nu. 10.
Moræ purgatio admittitur etiamſi contractus reſoluatur ex diſpoſitione legis, ſecus autem hominis, dec. 378. num. 29. num. anteced. cum ſeqq.
in Mora quis conſtitui non poteſt vno, eodemque tempore, quo obligatur, dec. 215. num. 11.
Moribus bonis quæ aduerſantur, prohiberi debent, & imperari non poſſunt, dec. 62. num. 19.

Mors, Mortuus.
Vide etiam in verſ. Cadauer, Funus.
Mors probatur ex teſtibus deponentibus de viſu, deciſio 113. num. 9.
Mors dicitur omnium malorum maximum, dec. 373. num. 6.
Mortis cogitatione turbatus homo præteritorum reminiſcentiā amittit, dec. 194. num. 22.
Mortis in articulo, quo tremendum Dei iudicium imminet, nemo præſumitur mentiri, dec. 168 num. 7.
Morti naturali quatenus æquiparetur diſceſſus Nuntij è ſua nuntiatura, vt ceſſent deputationes ab eo factæ, dec. 248. num. 17.
Mortuo principali cauſa poteſt proſequi cum illius procuratore domino litis effecto, dec 128. num. 2.

Mortuaria.
Vide etiam in verſ. Funeralia,

Mulier.
Vide etiam in verſ. Contractus, Obſtetrix, Sterilitas.
Mulier, *quæ vendidit* ſimul *cum viro*, & ſe obligauit vt principaliter, & in ſolidum, quoad emptorem dicitur verus debitor, dec. 291. num. 1.
Mulier *retinens bona mariti*, ſi non præceſſit factum Iudicis illa aſſignantis in pignus, retinere dicitur iure dominij, deciſ. 228. num. 3.
Mulier, non obſtante Senat. Conſult. Velleiano, *poteſt ſe obligare* ſtante iuramento, vel obligatione Camerali, deciſ. 291. num. 6.
Mulier *ſi cenſum dotalem extinxit*, & pro extinctione ſe de euictione obligauit, non poteſt agere contra bona mariti ad præiudicium creditorum, dec. 397. num. 13.
Mulier *ſoluto matrimonio* poteſt petere reſtitutionem dotis in pecunia, vel in fundo, in quem illa fuerit conuerſa, deciſ. 248. num. 12. & 13.
Mulier *poſſidens bona viri* iure familiaritatis, eo defuncto, mutat ſibi cauſam poſſeſſionis iure dominij, dec. 228. num. 1.
Mulier *nobiliſſima* non præſumitur amouiſſe, & occultaſſe bona viri, dec. 194. num. 34.
Mulierem *ſexagenariam* parere mirabile eſt, & rarò contingere ſolet, dec. 133. num. 4.
Mulier, *cuius dos ex fructibus detrahenda erat*, ſi eos percepit, non poteſt ante liquidationem quidquam pro dicta dote prætendere, dec. 160. num. 3. 4. & 7.
Mulier *nupta* efficitur de origine, & incolatu mariti, d. 252. n...
Mulier per donationem conſequutam à Patruo ex *Statuto Vrbis lib. 1. c.* 146. ab omnium ſucceſſione excluditur, d. 66. n. 4.
Mulier acquirens quando ſubſit præſumptioni legis *Quintus Mutius*, *Vide in verſ. Præſumptio.*
Mulier etiamſi *ex turpi quæſtu* acquirere potuerit, hoc ſufficit ne probatio identitatis concludat, dec. 228. num. 14.
Mulier *retinens bona ſui viri* quatenus illa potius in pignus, quam in ſolutum recepiſſe dicatur, dec. 177. num. 7.
Mulier *pro reſtitutione dotis* in pecunia habet hypothecata omnia bona viri, & etiam inueſtimentum eiuſdem dotis, dec. 98. num. 36.
Mulier, cui dos debetur vigore *auth. res quæ* ante dotationem illam non conſequitur, ſed alimenta, & materia, dec. 190. num. 9. & ſeqq.
Mulier *præſumitur occultaſſe* bona propria, quę habet in domo ſui viri, non autem illius hæreditaria, dec. 3. num. 16.
Mulier *quidquid conſtante matrimonio acquirit*, ad euitandam præſumptionem turpis quæſitus, ex bonis viri præſumitur acquiſiuiſſe, d. 365. num. 2. & ſeqq.
Mulier *petendo, & recipiendo dotem* ſuper bonis fideicommiſſi, non poteſt poſtea à fideicommiſſarijs conſequi alimenta, d. 396. n. 2 & n. 8. cum ſeqq.
Mulier *congruam habens dotem*, & propriam induſtriam, non conſequitur quartam in bonis ſui mariti, dec. 347. num. 7.
Mulier, *quæ vltra ſuam dotem* pingui legato à marito honorata eſt, non poteſt habere quartam in bonis illius, deciſio 347. num 8.
Muler *habens alimenta*, imò vltra ea, quæ conſequebatur in domo mariti, non poteſt ab illius hæredibus prætendere quartam, dec. 347. num. 9.
Mulier *contrahere poteſt* etiam ſine ſolemnitatibus attenta euidentiſſima vtilitate, dec. 11. num. 21.
Mulier poſt appellationem introductam à ſententia *ſuper ſeparatione thori*, non poteſt in loco tuto aſportari ab alio iudice, quam appellationis, dec. 321. num. 8.
Mulier *in bonis poteſt matrimonium à marito quæſitis* præfertur omnibus alijs hypothæcis anterioribus, ſiue expreſſis, dec. 331. numer. 14.
Mulier *quadrageſimum ſextum agens annum* generare poteſt, deciſ. 360 num 15. & ſeqq.
Mulier *binuba* non prohibetur legare, etiam in præiudicium filiorum, dummodo non leget viro, & eo magis pro anima ſua, d. 393. num. 17.
Mulier, *quæ ſe obligauit* cum viro in fauorem emptoris, ſi poſtea ſuam dotem recepiſſe faſſa eſt, non præiudicat emptori, quominus poſſit excipere de illa, deciſio 291. numer. 10.
Mulier *pauper* de iure habet quartam in bonis ſui viri defuncti, dec. 347. num. 1.
Mulier, *quæ* æquè *adultero* in ſua domo, in qua detinebatur, ac alijs etiam ſe proſtituit, non poteſt allegare filium concepiſſe magis ex adultero, quàm ab alijs, deciſio 151. nu. 10. 11. & 12. & num. 34.
Mulier *maior* in Ciuitate Bononiæ non tenetur ſeruare ſolemnitates, dec. 76. num. 8.
Mulier *binuba* non poteſt plus ſecundo viro relinquere, quàm uni ex filijs primi matrimonij, dec. 393. num. 15.
Mulier *ætatis* 46. *annorum* moraliter dicitur impotens ad generandum, dec. 386. num. 2. & 6.
Mulier *pinguis* ob magnam ſui corporis obeſitatem, eo minus dicitur apta ad generandum, dec. 386. num. 3.
Mulieris *obligatio* emiſſa in venditione facta per virum, reſoluitur in nudam liberationem hypothecæ dotalis, non autem illius tranſlationem importat, deciſio 291. numer. 2.
Mulieris *obligatio* pro excarcerando viro non ſubſtinetur, ſi penitùs indotata remanſiſſet, aut etiam minor dos, quæ ei non ſufficeret ad alimenta, dec. 136. num. 17.
Mulieris *obligatio* facta pro viro fideiuſſorio nomine, & principaliter non reducitur ad ſimplicem hypothecam, deciſio 76. numer. 9.
Mulieris *in contractu* nullæ requiruntur ſolemnitates ex Statuto Bononiæ, dec. 291. num. 4.
Mulieris *nobilis* depoſitio etiam pro ſeipſa attenditur in cauſa ſeparationis thori, dec. 115. num. 8.
Mulieri *non eſt præfixus* certus, & determinatus tempus ad parendum, dec. 151. num. 22.
Mulierum *conſenſus* ſi ab earum obſeruantia deducitur, non ſuffragatur, quia ſibi non præiudicat, dec. 342. num. 11.
Mulieres *plures ſterilitatem* paſſæ cum primo viro, poſtea cum altero fuere fœcundæ, & quidem numeroſæ ſobolis, dec. 360. num. 20.
Mulieres, *& filij* eodem iure *tenentur ſe obligare* pro liberandis à carceribus viro, vel patre, dec. 136. num. 15. & ſeqq.
Mulieres *habentes viros* non poſſunt prætendere alimenta à ſuis conſanguineis, niſi prius excuſſis bonis ſuorum virorum, dec. 330. num. 8.
Mulieres *ne remaneant indotatæ* maximè reipublicæ intereſt, dec. 228. num. 5.
Multitudo. Vide in verſ. Homines, Vniuerſitas.

Mune-

Munera, Munus.

Vide in verſ. Officium.

Munera ſi poſſunt attribui alteri cauſæ, non attenduntur in materia ſponſalium, dec. 207. num. 12. 14. & 15.

Munuſcula parui momenti non dicuntur condigna inter ſponſos primariæ nobilitatis, decif. 277. num. 14.

Murus.

Vide etiam in verſ. Aggeres.

Murus communibus impenſis conſtructus, commune quoque commodum, & vtilitatem afferre debet, dec. 69. numer. 14.

Muri eleuatio inter duas domus in dubio cenſetur ordinata vt vtrique parti non vni tantum conſultum remaneret, dec. 69. num. 13.

Mutare, Mutatio.

Mutare conſilium quilibet poteſt, & ideò ſi aliquando noluit, poſtea voluiſſe potuit, dec. 401. num. 16.

Mutari non poteſt congrua ſemel aſſignata, dec. 81. num. 50. & dec. 218. num. 6.

Mutatio tamen fit ex cauſa, & qualis illa ſit, dec. 218. numer. 7. & 8.

Mutatio ſtatus à Pontifice conſiderata, intelligitur ſecundum ſubiectam materiam, decif. 126. num. 7.

Mutatio principalis diſpoſitionis non adducitur per clauſulas, & obligationes in ea appoſitas, dec. 251. num. 10.

Mutatione ſeminum non mutatur ius decimandi, decif. 323. num. 6 & 9.

ex Mutatione perſonæ, Victoris conditio durior fieri non debet, decif. 296. num. 8.

N

Natura, Naturalis.

Vide etiam in verſ. Beneficium, Filius, Filij, Homo, illegitimus, Spurius.

NAturam principalis diſpoſitionis non immutant verba, & clauſulæ in illis appoſitæ, decifio 251. numer. 10.

Naturam beneficij non immutant prouiſiones niſi conſtet de mente Pontificis, dec 48. num. 15.

Naturam actus non excedit conſenſus eidem actui præſtitus, decif. 86. num. 22.

Naturaliter quæ ſuccedere ſolent attenduntur non autem quæ accidentaliter eueniunt, decif. 244. num. 12.

Naturalis ab inteſtato ſuccedens, in duabus ſolis vncijs ſuccedit, decif. 276. numer. 22.

Naturalis, & adoptiui vna cum legitimis in conditione poſitis qualiter ſuccedere debeant, decisio. 276. numer. 18. & 19.

Naturales ſi ſunt vocati, eo magis debent eſſe vocati legitimi, & quando, decif. 276. numer. 15.

Naturales ab inteſtato non ſuccedunt, decisio 276. numer. 13.

Naturales, & adoptiui minus dilecti, non debent eſſe melioris conditionis, quam legitimi magis dilecti, decif. 276. numer. 17.

Naturales filij ab inteſtato non ſuccedunt, decisio 79. numer. 3.

Naturales filij ſunt de familia, & de domo, illamque conſeruant, præſertim deficientibus legitimis, decisio. 276. numer. 50.

Naturales non ſuccedunt ab inteſtato exiſtentibus adoptiuis, a quibus remanent excluſi, decif. 276. num. 21.

Natus.

Vide etiam in verſ. Partus.

Natus in Ciuitate, vel in Terra dicitur qui natus eſt in vicis eiuſdem Ciuitatis, & Terræ dec. 9. num. 1.

Natus infra quinque menſes, viuere nequaquam poteſt, dec. 151. num. 24.

Nauarræ Regnum non comprehenditur ſub diſpoſitionibus Regnorum Caſtellæ & Legionis, decisio. 134. num. 5. 8. & 10.

& Vide in verſ. Regnum.

Nauis, Nauta.

Vide etiam in verſ. Aſſecuratio, Barattaria.

Nauis antequam hoſtibus deferatur fieri debet aſſemblea inter omnes nautas, non autem abſque conſilio derelinqui, deci. 247. num. 7.

Nauis ſi antequam e portu diſcederet erat nota Baratteria illa plurimum attendenda, decif. 247. num. 8.

Nauim ſi quis aſſecurare intellexit, illius, obligatio non tenetur pro alio ligno ab illa diuerſo, decifio. 247. numer. 3. & 4.

Nautarum conſilium exquirendum eſt antequam Nauis hoſtibus relinquatur, dec. 247. num. 7.

Neceſſarium, Neceſſitas.

Vide etiam in verſ. Actus, Arbitrium, Voluntarium.

Neceſſarium vt dicatur debitum, vel voluntarium, cauſa obligationis attenditur, decif. 58. numer. 8. & plura de hac materia, vid. decif. 199. & 282. eodem, & dec. 391. & 392. par. 15.

Neceſſarium dicitur id, ſuper quo diſpenſatio fuit obtenta, decif. 173. num. 7.

Neceſſaria cauſa non requirit ſolemnitates, decif. 253. num. 11. & dec. 289. num. 13.

Neceſſarius eſt actus, in quo licet verba voluntaria ſint adiecta obligatio quoque fuit iniuncta, decif 265. num. 6.

Neceſſarius, non voluntarius dicitur actus, qui ſi ad placitum potuiſſet eludi, diu tamen ſuper eo litigatum non eſſet, dec. 265. num. 8.

Neceſſitas facit ſuſtinere alienationem bonorum minoris, decif. 289. num. 11.

Neceſſitatem includit modus imperatiuus, decisio 9. numer. 10.

Neceſſitatem vltimam quis pati non debet pro ſubueniendo patri, vel Eccleſiæ, decif. 136. num. 12.

Negatio, Negatiua.

Vide in verſ. Affirmatiua, Cataſtrum, Poſſibilitas, Teſtes.

Negatio debitum excludit, decif. 22. num. 11.

Negatiua probatur ex fide cataſtri, in quo aliquis deſcriptus non ſit, dec. 402. num. 6.

Negatiua probatur ex inſpectione librorum, quoties affirmatiua poteſt aliud verificari, dec. 235. num. 4.

Negatiua coarctata de tempore conceptionis probari debet à filio prætendente ſe natum ex adultero, dec. 151. num. 10. 14. 19. & 31.

Negatiua non deſcriptionis in libro non coarctatur, ſi ille ſit vitiatus, & laceratus, decif. 53. num. 10.

Negatiua ſolutionis decimarum alicuius corporis probatur ex earum ſolutione ſoluta facta de alij corporibus, dec. 2. numer. 11.

Negatiua coarctata quando non dicatur probata in materia filiationis ex adulterio ſuſceptæ, dec. 151. num. 19.

Negatiua à ſtatuto præcepta inducit formam, decifio. 9. numer. 14.

Negatiua bonorum probatur ſi quis citatus ad illa indicandum non compareat, & ea indicet, dec. 376. num. 3.

Negatiua non perceptionis fructuum debet ab allegante probari, decif. 225. num. 7.

Negatiua aliorum bonorum pupilli probatur ex alienatione facta cum decreto Iudicis, dec. 253. num. 15.

Negatiuæ indefinita coarctatio ſine nota falſitatis admitti non poteſt, decif. 305. num. 16.

Negatiuam ad coarctandam requiritur, quod teſtis deponat rem non potuiſſe aliter eſſe, quin ipſe ſciuiſſet, decif. 139. num. 8. & 9.

ex Negatiuis verbis ad negandum inuentis non admittitur in iure argumentatio affirmatiue, decif. 69. num. 11.

Negligentia.

Vide etiam in verſ. Mora.

Negligentia hæredis grauati non præiudicat fideicommiſſarijs, dec. 102. num. 10.

Negotium.

Negotium remanet obligatum pro debito in illius vtilitatem contracto, dec. 303. num. 1.

Negotium in nomine Domini geſtum dicitur vt idem Dominus habeat actionem ad illud, decif. 272. num 3.

Nemo.

Vide in verſ. Vir. Nepos.

Nepos.

Vide etiam in verſ. Filij.

Nepotes qui tempore teſtamenti nati non erant, an poſſint dici vocati per vulgarem, dec. 176. num. 4.

Nepotes dicuntur magis dilecti, quàm pronepotes, cæterique deſcendentes remotiores, dec. 102. num. 6.

Nepotes non poſſunt prætendere alimenta ab auo, ſi proprijs manibus poſſunt ſibi victum quærere, dec. 330. num. 14.

Nepotes non dicuntur vocati, ſi ſoli filij in conditione poſiti ſint, decif. 100. num 9.

Nepotes non veniunt appellatione filiorum vbi agitur de extenſione grauaminis, & fideicommiſſi, decif. 100. num 10.

Nepotes nec etiam iura tranſmiſſionis veniunt appellatione filiorum, ſecluſis coniecturis, & præſumptionibus, ac reſiſtentibus verbis teſtamenti, decif. 297. num. 14.

Nepotes licèt in altera ſubſtitutione fuerint vocati, non ideò voca-

vocati dicuntur in prima vbi per vocationem eorum propriæ filiæ testatoris fuissent grauatæ, decis. 297. num. 10.
Nepotes non veniunt appellatiune filiorum vbi non concurrit paritas rationis æqualiter determinans filios, & nepotes, quinimò eo magis si illa aduersetur, decisio. 297. numer. 11.
Nepotes non veniunt appellatione filiorum, si filij non fuerunt grauati, quidquid secus dici posset, si illi fuissent restituere grauati, decis. 297. num. 7.
Nepotes non veniunt appellatione filiorum, neque ex proprietate sermonis, neque ex communi vsu loquendi, dec. 297. num. 1.
Nepotes ex solis coniecturis veniunt appellatione filiorum, decis. 297. num. 2.
Nepotes quando ex coniecturis veniunt appellatione filiorum, ex iuris interpretatione admitti dicuntur, decisio. 297. num. 3.
Nepotes, vt in fideicommissis non veniat appellatione filiorum, non consideratur simpliciter eorum fauor, sed onus hæredis grauati, dec. 297. num. 4.
Nepotes non veniunt appellatione filiorum in fideicommisso restricto ad filios testatoris, non autem in remotum tempus collatum, dec. 297. num. 5.

Neptis.

Vide etiam in vers. Filij.
Neptis viuente patre, auo succedere non potest, decis. 190. num. 15.
Neptis non censetur exclusa à fideicommisso, in quo vocati sunt filij, ex eo quod institutis primo loco masculis, filiabus exclusis, fuerit de dote prouisum, dec. 274. numer. 9.
Neptes non ideo dicuntur exclusæ, quod fuerint exclusæ filię stante diuersitate rationis dec. 361. num. 20.
Neptes comprehenduntur sub conditione, *si sine filijs* ad exclusionem substituti, & quando, decisio. 274. numer. 15. & seqq.
Neptes non dicuntur exclusæ à fideicommisso propter exclusionem filiarum testatoris, & quando, decis. 67. num. 14. & 15.

Nobilitas.

Vide etiam in vers. Ciuis.
Nobilitas probatur si quis fuit extractus Officialis Ciuis, decis. 357. num. 2.
Nobilitas probatur ex attestatione Senatus, decis. 181. numer. 14.
Nolle Vide in vers. Velle.

Nomen, Nominatio.

Nomen plurale verificatur etiam in duobus, decisio. 29. numer. 7.
Nomine debitoris, non creditoris dicitur aliquid factum ex facultate creditoris per debitorem concessa, decisio. 255. numer. 6.
Nomine proprio præsumitur aliquid gestum, decis. 146. numer. 4.
Nomina Canonicorum, an requirantur in contractibus ab ipsis, & Capitulo facto decis. 35. num. 6.
Nomina debitoris minori pretio in contenti soluto, non prohibentur, sed bene possunt in totum sequiri, decis. 96. numer. 5.
Nomine vno non potest aliquid approbari, & alio reprobari, dec. 110. num. 5.
Nominatio tacita resultare potest ex quibuscumque dictis, & factis, decis. 28. num. 8.
Nominatio conuenta in concessione emphyteusis intelligitur quatenus generationes non successissent, decis. 34. num. 25.
Nominatio probari debet per duos testes, nec sufficit vnicus, dec. 184. num. 5.
Nominatio à Testatore sub conditione concessa, purificata conditione remanet pura, decis. 164. num. 9.
Nominatio nihil aliud est, quàm declaratio illius personæ, quam stipulans in animo retinuit, decis. 28. num. 9.
Nominatio facta contra voluntatem testatoris, vel in plus, non attenditur, dec. 184. num. 7.
Nominatio facta contra voluntatem testatoris, vel in plus non attenditur, decis. 184. num 7.
Nominatio contractus à partibus facta non attenditur, si ille realiter alterius qualitatis esse dignoscitur dec. 24. num. 3.
Nominatio censetur facta de persona, cui illa secundum voluntatem testatoris debetur, non autem de alia, dec. 184. num. 8.
Nominationis declaratio fieri non potest ab alio, quàm ab ipso stipulante, dec. 28. num. 10.
Nominationis natura est transferre omne Ius in nominatum, nullo remanente iure penes ipsum nominantem, decisio 28. numer. 13.
Nominationem in personam alterius fuisse sequutam, & contractum remanere penès nominantem implicant inter se, dec. 28. num. 12.
Nominationem alterius excludunt actus gesti nomine proprio, dec. 28. num. 11.
Nominationem contractus quam aliàs induxissent epistolæ, illam non probant, si ex credulitate scribentis fuerint conscriptæ, decis. 28. num. 6.
nominationem fuisse sequutam in contractu facto pro persona nominanda important, actus concludentes recognitionem alicuius in creditorem, decis. 28. num. 2.
nominationem non sequuta in contracto facto pro persona nominanda, contractus remanet in ipso stipulante, decis. 28 num 3.
nominationem obtinet institutio hæredis, vbi non agitur de præiudicio alterius vocati in casum nominationis non factæ, dec. 33. num. 18.

Nostrum.

nostrum aliquid esse liberum, & absolutum plus importat, quam dicere aliquid simpliciter nostrum, decis. 140. num. 13. & seq. num. 15.
Nostra quæ sunt etiam vsque ad vltium diligimus, decis. 220. num. 6.

Notarius.

Vide etiam in vers. Apostilla. Instrumentum.
notarius præsumitur rogasse instrumentum iuxta formulam à se in alijs instrumentis obseruatam, nec ab ea recedere voluisse, decis. 129. num. 5.
notarius, Proxeneta, & similes personæ non præsumuntur voluisse dimittere mercedem suam, dec. 11. nu. 20.
notarius, qui instrumentum in imbreuiatura recepit, & postea inueni extendendum tradidit, potest declarare errorem ab extendente commissum, decis. 129. num. 3.
notarius apponens proprio marte aliquod substantiale in testamento, falsitatem committit, dec. 186. num. 6.
notarius præsumitur apposuisse clausulam derogatoriam in testamento de voluntate testatricis, eamque eidem testatrici declarasse, dec. 186. num. 7.
notarij error non præiudicat veritati, aut partibus nocere non debet, dec. 352. numer. 9.
notarij fides pro tali communiter reputati, non tollitur ex defectu matriculationis illius, dec. 53. num. 11.
notarij non solent mutatis equis eadem die arripere iter pro conficiendis instrumentis in locis per 40. milliaria inuicem distantibus, dec. 285. num. 3.
notarij error, vel obliuio non tollit rei veritatem, nec præiudicat partibus, dec. 339. num. 8.
notario attestanti super deperditione actorum plenè creditur, dec. 309. num. 5. & 7.
notario attestanti testatorem tempore conditi testamenti fuisse mentis compotem, plenè creditur, decisio 167. numer. 4.
notario super rogitu testamenti præstatur omnimoda fides, quia testatur de re ad eius officium spectante, decis. 200. num. 5. & num. 8.
Notario super rogitu testamenti præstatur omnimoda fides, quia testatur de re ad eius officium spectante, decisio. 200. num. 5. & num. 8.
notario non creditur super extractione scripturarum à suis originalibus, dec. 336.

Notitia.

Vide in vers. Scientiam.

Notula.

Notula iurata administratoris, vel alterius rationem reddere quatenus admittatur, dec. 107. n. 7.
Notulæ iuratæ super perceptione fructuum à creditore datæ standum est, donec contrarium probetur, dec. 38. n. 2.
in Notula suæ familiæ filios quis verisimiliter expressisset, si verè habuisset, dec. 31. nu. 19.
Noctis tempore bona sua alibi asportare nemo prohibetur, dec. 114. n. 5.

Noua, Nouatio.

Vide etiam in vers. Census.
Noua dicitur esse concessio illa, quæ facta est per verba, Dedit, & in emphyteusim concessit, dec. 90. n. 12.
Nouatio excluditur per assignationem fructuum facta ad euitanda iurgia, dec. 81. n. 42.
Nouatio vt dicatur inducta sufficit, quod creditor acceptauerit bona sibi à debitore assignata, dec. 250. n. 14.
Nouatione facta cessant fructus, qui aliàs deberentur. dec. 250. num. 15.
Nouitiatum facere non impeditur Miles Hierosolymitanus post receptionem effectus claudus, & infirmus, decis. 75. numer. 1.
Nul-

Nullitas.

Vide etiam in verſ. Nullum, Nullus, Tertius.

Nullitas ex defectu non publicatæ permutationis, opponi non poteſt pendente nouo termino, & reſtitutione in integrum à Papa conceſſis, dec.273.n.10.

Nulla deliberatio non transfert dominium, dec. 256 n.5.

Nullam non poteſt dicere deliberationem qui in ea citatus nihil oppoſuit, dec.231. num. 3.

Nullitas ex defectu ſolemnitatum contractus minoris eius fauore eſt inducta, & ideò eo defuncto allegari nequit à tertio, decif. 124.n. 5.

Nullitas contractus minoris allegatur ab ipſo, & eius hæredes, non ab alijs, qui ab eis nullam cauſam habent, decif.202. numer. 18.

Nullitas contractus, qui aliàs eſt in ſtatu validitatis, declarari poteſt ſolum ab eo, in cuius fauorem inducitur, vel hæredibus, non autem à tertio, dec. 248.n.12 & 13.

Nullitas contractus mulieris poteſt allegari, etiam à tertio poſſeſſore, & creditore, d. 76.n. 12.

Nullitas non dicitur agnita ſi de ea expreſſa non habeatur notitia, decif. 10. numer. 24.

Nullitas contractus poteſt allegari etiam à Rectore, qui illum fecit nomine ſuæ Eccleſiæ, dec.395 n. 16.

Nullitatis acceptatio ab vno facta non præiudicat alijs, dec. 10.n.27.

Nullitas ſubhaſtationis ceſſat, ſi illa emanauit in vtilitatem debitoris, decif. 12. num. 10

Nullitas primæ ſententiæ poteſt opponi etiam poſt ſecundam ſententiam illius confirmatoriam, & quando, decif. 191. numer. 18.

Nullitas contractus reſultat ex non obſeruatione formæ contractui aſſignatæ, decif. 396.n.9.

Nullitas ex defectu citationis non poteſt allegari à tertio, dec. 377.n.8.

Nullitas deliberationis probari debet ex iiſdem actis, decif. 231. numer. 1.

Nullitatem deliberationis fatetur deliberatarius, qui ex alia cauſa ſe poſſidere declarat, dec. 256.n.9.

Nullitatem contractus allegare, ſimul atque obijcere non adimplementum, incompatibile eſt, dec. 289.n.27.

Nullitatem alienationis factæ pro ſoluendo ære alieno teſtatoris ſi quis allegat, prodare debet exiſtentiam pecuniarum, vel mobilium de tempore eiuſdem alienationis, d. 122.n.6

Nullitates, quæ non ſunt claræ non attenduntur vbi diſputatur ſuper bono iure ad effectum manutentionis, dec. 231.n 6.

Nullitates poſſunt incidenter per viam exceptionis deduci in diſcuſſione negotij principalis, dec.256.n. 1.

Nullitatis indicium ſi fuit introductum, hoc præbet iuſtam cauſam non adimplendi, decif.289.n.27.

Nullitates, quæ ſolæ ſunt de tribus Sacra Rota attendit, alias vero reijcit, decif.89. nu. 1.

Nullitates non attenduntur deficiente læſione, & concurrente bona fide, & iuſtitia ſubhaſtationis, decif. 12. numer.16.

Nullitas non poteſt à debitore ratificari in præiudicium ſui creditoris, dec. 72. num.7.

Nullitates, quæ reſpiciunt ordinatoria iudicij non attenduntur vbi deficit læſio, & bona fides ſ ac iuſtitia concurrit, decif. 12.num. 16.

Nullum, Nullus.

Vide etiam in verſ. Actus, Nullitas.

Nullum quod eſt ex cauſa colluſionis nec etiam ſubſtinetur in parte, dec.397.num. 12.

Nullum quod eſt non poteſt approbari ſeu ratificari a Rectore in præiudicium Eccleſiæ, dec.395.num.16.

Nulla dicitur alienatio bonorum fideicommiſſi, ſi læſio in illa interuenerit, d. 14.n. 26.

Nullus vel infectus non poteſt dici titulus allegatus tantummodo in genere, d. 290 n.17.

Nulla diſpoſitio ſubſequens non irritat præcedentem actum alias perfectum, d.368.n.13.

Nullus titulus adhuc dicitur, d.273.n.5.

Numerus, Numerarius.

Vide etiam in verſ. Supranumerarius.

Numerus teſtium ſupplet eorum defectus ſi aliqui ſint idonei & integri, ſecus ſi omnes patiuntur exceptiones, deciſio 3. numero 13.

Numerus pluralis verificatur etiam in duobus, d. 35.nu. 7. & vid.dec.265.num.6.

Nuntius.

Vide etiam in verſ. Iudex Delegatus, Vicelegatus.

Nuntius ſcilicet Curſor *vide in verſ Citatio, Citatus, Curſor.*

Nuntius Hiſpaniarum in conferendis beneficijs illud non excedere ducatos 24. præcedenter verificare debet, d. 78. nu.2. & ſeqq.

Nuntius ſi à ſua nuntiatura diſcedat quatenus expirent deputationes ab eo factæ, decif. 248.n. 17.

Nuntius Hiſpaniarum non poteſt conferre beneficia niſi prius debitam informationem ſumat, illa non excedere ducatos vigintiquatuor, d. 232.n.7.

Nuntij Hiſpaniarum collatio beneficij facta non ſeruata forma ſuæ facultatis, remanet nulla, d.232.n.9.

Nuntij Hiſpaniarum facultates in conferendis beneficijs ab illius clauſulis, & decreto irritanti deſtruuntur, ſi ſeruatæ non ſint, dec.180.n.10.& 11.

Nuntijs Hiſpaniarum facultates in conferendis beneficijs, non excedunt ducatos, 24. decif. 189. numer. 10.

Nurus.

Vid. etiam in verſ. Affinitas, Socer.

Nurus in ſubſidium petens alimenta à Socero probare debet, quod nihil habet & habere non poteſt, d.30.n. 12.

Nurus quatenùs conſequatur alimenta à Socero, vel tanquam hærede ſui filij, vel iure affinitatis, decif. 30. numer. 8. & per totam.

Nurus habetur pro filia, & Socer habet locum Patris, d.30.n.9.

Nurus conſtante matrimonio conſequitur alimenta à Socero, ſecus eo diſſoluto, dec. 30.n. 10. 13.& per tot.

O

non OBediens mandato ſuperioris vel Iudicis dicitur attentare, dec. 370. n. 8.

Oblatio.

Vide etiam in verſ. Eleemoſyna.

Oblatio verbalis ſufficit ſtante recuſatione partis, dec. 143.n. 19

Oblatio emptoris ſuper reſtitutione rei pro eodem pretio, ad excluſionem læſionis, etiam non reſtitutis fructibus perceptis conſideratur, dec. 268.n. 11.

Oblationes ad augendas de ſtilo A. C. datur terminus vnius menſis, decif. 12.num. 12.

Obligans, Obligatio Obligatus.

Vide etiam in verſ. Alienatio, Creditor, Contractus, Debitum, Exequutio, Exceptio, Pactum, Promiſſio, Stipulatio.

Obligans ſe in forma cameræ dicitur compenſationi tunc ſibi competenti renunciaſſe dec.245.n.1.

Obligans, ſeù ſoluens pro vna cauſa, adhuc poteſt eſſe creditor ex alia illius perſonæ, cui obligatur, vel ſoluit, decif. 401.nu. 19.

Obligatio à principio voluntaria quamuis poſt factum pro illius executione fiat neceſſaria, non tamen deſinit eſſe voluntaria, decif. 58.n. 4.6.& 9.

Obligatio fideiuſſoris qui poſtea fuit hæres beneficiatus debitoris, non opitulatur beneficio inuentarij, decif 11.numer. 23.& ſeq.

Obligatio filii familias exceſſiua pro patre, non ſubſtinetur, decif 59. numer. 22.

Obligatio filii familias pro exarcerando patre licèt ſit actus pius, & neceſſarius, ex qualitate tamen, & modo impius reddi poteſt, d. 59.n.23.

Obligatio Cameralis habet viam exequutiuam, decif. 91.n.2.

Obligatio voluntaria minoris facta ſine ſolemnitatibus ſtatuti à nullitate ſaluari non poteſt, decif. 236. numer. 9. & numer. ſeqq.

Obligatio ſui ipſius ſuorumque hæredum, & bonorum importat hypothecam, d.255. n.7.

Obligatio annua *vide in verſ Annua præſtatio, Donatio.*

Obligatio filij familias de facili præſumitur ex ludo contracta ad fauorem illius, cum quo idem filius ludere ſolebat, decif. 285. nu. 6.

Obligatio cameralis, & illius creditum quatenus per ſententiam vulnerata remaneant, decif.254.n.6.

Obligatio voluntaria non poteſt tranſire in neceſſariam ex ſolo Principis, vel Iudicis decreto, decif.58. num.8.

Obligatio cameralis appoſita in fine inſtrumenti refertur ad omnia, etiam enunciata, decif. 241.nu.20.

Obligatio cameralis non impeditur per exceptiones, quæ pendent à diſcuſſione depoſitionum teſtium, d. 245.n. 9 & n.12.

Obligatio abſolute concepta non tollitur per alternatiuam ſolùmodo, vel qualitatem reſpicientem, decif. 387. num.4.

Obli-

Obligatio restituendi ad omne mandatum iudicis ne dum afficit ipsum obligatum, sed etiam illius hæredem, dec.237.nu.1.

Obligatio ab Ecclesia facta in assumptione beneficiati censetur correspectiua ad dotem beneficij qua cessante, & ipsa etiam cessare debet, d. 197.n.3.per tot.

Obligatio Conditionalis emptoris euanescit conditione ex facto Creditorum non adimpleta, decis. 96. num. 21. & super num. 7.

Obligatio præcedens ex continuata solutione resultat dec. 400. nu. 11.

Obligatio extincta nullum continet creditum, d.387.n.5.

Obligatio censetur diuidua, vel indiuidua secundum naturam rei, super qua interponitur, decis.325. num 2.

Obligatio hæredis non comprehendit bona fideicommissi, dec. 346. num. 7.& nu. seq.

Obligatio cameralis comprehendit omnia bona debitoris, d. 390.n.11. & 12.

Obligatio cameralis facit obligatum teneri de proprio, decis. 303.num.9.

Obligatio defuncti non immutatur ex mutatione personæ sui hæredis, dec.366 num. 11.

Obligatio præstandi pensionem annuam, non est simplex obligatio dotandi, sed vera dotatio, vbi illa fieri potest in annuo redditu, d. 364 n 4.

obligatio cameralis non retardatur per exceptionem adimplementi turbidam, decis 266. num. 11.

obligatio conditionalis non habet effectum, nisi à die purificatæ conditionis, dec.215. n. 1. & nu.3.

obligatio debitoris si pendet ab acceptationes creditore facienda ante illam non obligat, d. 215.n.6.

obligatio incipiens à pecunia, si postea assignantur bona, tunc pecunia fiat in obligatione, bona autem in solutione, decis. 390.n.13.

obligatio conditionalis in præiudicium illorum qui medio tempore contraxerunt non retrotrahitur, sed incipit à die purificatæ conditionis, d.397.n.16.

Amplia, & respectiuè intellige in conditione potestatiua siue ab vno, siue ab vtroque contrahente pendente, secus si sit casualis, vel à tertio procedat, ibid. & n. seqq.

obligatio si quoad executionem non est pura, non dicitur conditionalis conditione resolutiua, sed suspensiua, decis. 77.num.8.

obligatio assecurationis nauis non trahitur ad speciem diuersam, & sic ad aliud lignum de quo partes non intellexerunt, d. 247. sub n.3. & 4.

obligationem suam impugnans, an priuetur commodo dilationis in ea concessæ, d. 236. n. 17.

obligationem suam vnusquisque adimplere tenetur, decis. 387 num.1.

obligationem, quam quis a principio suscipere potuisset benè potest ex post facto illam æquè in contractibus, ac in vltima voluntate declarare, dec. 337.nu.5.

in obligatione regulariter non veniunt distributiones quotidianæ sed tantum in subsidium, d.325.n.4.

inter obligationem mulieris pro excarcerando viro, & obligationem minoris facta pro excarceratione patris, nulla potest differentia assignari, decis.136.num. 18

obligatus ad formam suæ obligationis tenetur, dec. 266. nu. 2.

obligatus ille solus remanet, qui solus promisit, d.317.n.7.

Obliuio.

obliuio per decennium præsumpta remanet interrupta ex actibus medij temporis importantibus scientiam, decis. 186.num.29.

obliuionis decennalis interruptio à quo tempore sumenda sit, dec.186.nu.30. & nu. seqq.

obliuio testamenti, & illius clausulæ derogatoriæ præsumitur per decennium, & quando, d.186.n.3. & 4.

obliuio testamenti non præsumitur per decennium si testator infra decennium per codicillos, aut aliter habuit reminiscentiam illius, decis.186.num.4.& num.28. cum seqq.

Obreptio vide in vers. Subreptio.

Obseruantia.

Vide etiam in vers. Antiquitas, Consuetudo, Præscriptio Stylus.

obseruantia, stante controuersia inter partes, non potest referri ad actus facultatiuos, vel ad alia, dec.305.nu.9.

obseruantia præbet robur scripturæ, etiam informi, d. 317.n.20.

obseruantia debet esse indiuidualis super casu de quo agitur, decis.227.num.9.

obseruantia vnius capituli eiusdem instrumenti, non infert ad obseruantiam aliorum, decis. 227.nu.10.

obseruantia est optima interpres quarumcumque dispositionum & in dubijs remouet omnes difficultates, d.184.n. 11.

obseruantia subsequuta declarat intentionem partium, quatenus verba essent dubia, decis.203.num.5. & decis.317. num.2.

obseruantia est optima interpres cuiuscumque statuti, decis.75.num.7.

obseruantia subsequuta, & nullo vnquam tempore reclamata est optima cuiuscumque dispositionis interpres etiam à proprietate verborum, dec. 218.n.20.

obseruantia fundationi proxima super qualitatibus præsentati in actu præsentationis, optimè probat, si de fundatione non apparet, & de qualitatibus dubitatur, d. 173. num. 5.

obseruantia deducitur etiam ex non facto per aliquod longum tempus, d. 184.num.9.

obseruantia deseruit plurimum pro interpretatione fideicommissi, & illius durationis, dec. 342.nu.9. & num. seq.

obseruantia præbet robur scripturæ informi, si super ea iudicatum sit, d.305.n.7. & n. seq.

obseruantia interpretatiua non minus ex facto, quam ex non facto resultat, decis.302.num.11.& dec.258. num.6. eod.

obseruantia declarat animum, & actum, antecedentem, dec.129.nu. 12. & 13.

obseruantia non deseruit pro iustificatione cambiorum minus legitimè solutorum, decis.229.n. 11.& n. seqq.

Obseruantia declarat obligationem debitoris, & oneris ab ipso suscepti, decis.229 num. 12.

Obseruantia sufficit, quod per aliquod tempus fuerit inducta, dec.218 nu.23.

obseruantia subsecuta ex solutione fructuum probat realitatem debiti, cuius fructus fuerunt soluti, d. 11.n. 16.

obseruantia instrumenti falsitatem, & simulationem excludit, decis. 289.num.17.

obseruantia attenditur in materia cambiorum, dec. 229. nu. 13.dec. 71.num 26.

obseruantia excluditur ex sola possibilitate contraria, d. 290. n.21.

obseruantia *attenditur in materia solutionis, vel non solutionis decimarum, d. 28, nu.6. & vid. d.302.n.11. eod.*

obseruantia attenditur in materia distributionum quotidianarum, d.364.n.16

obseruantia facit confessionem decocti adminicula plenè probare, decis. 82 numer.33.

obseruantia plurimum præualet ad verificandum potius dominium, quam administrationem fuisse concessam, decis.70. num.11.

obseruantia declarat Breue Pontificis, d. 134.n.12.

obseruantia non probatur à testibus habentibus interesse, & ad proprium commodum, decis.323.num.2.

obseruantia sola non sufficit pro sustinenda alienatione bonorum Ecclesiæ, d.251.n. 17.

obseruantia excludit falsitatem d.289.n 18.

obseruantia, quæ prouenit à filijs testatoris plurimum præualet, pro declaranda illius voluntate, decis.67.num. 23.

obseruantia contractus transit ad hæredes, decis. 135. nu.3.

obseruantia contraria dispositioni S. Concilii Tridentini, & Constitutionibus Summorum Pontificum non attenditur, d. 192.n.10.

obseruantia contraria, quando importet derogationem, decis.174. num.5. & d.251.num.14. & num.16.

obseruantia declaratur non minus ex facto, quam ex non facto, dec. 258.nu.8.

obseruantia est optima interpres cuiuscumque dispositionis, & ita declarat deputationem personæ ex qua causa facta sit, d. 258.n.9.

obseruantia, vt dicatur optima interpres cuiuscumque dispositionis, illius, tamen præexistentia, & tenorem requirit & præsupponit, decis.335.num.2.

obseruantia sola non sufficit, vbi deficit dispositio, sed requiritur etiam, quod transierit in dispositionem, seu consuetudinem legitimè præscriptam, dec. 335. nu.3.

obseruantiam non tollit lis, vel per renunciationem extincta, vel si in ea pronunciatum sit ad fauorem reorum, d. 151.n. 18.

non obseruata concordia nullius est roboris, & momenti. decis.227.num.8.

obstetricis depositio super illicito coitu non repellitur, sed maximè admittitur, decis. 37.nu.5.

obstetrices ab Amantibus solent fieri participes suorum secretorum, d.37.n.5.

Occultatio.

Vide etiam in vers. Amotio, Exceptio, Rerum, amotarum, Subtractio.

occultatio ab vnico teste non remanet probata, decis.3. numer. 9.

occultatio non probatur à testibus, qui etiam in vno tantum sunt mendaces, dec.194.n.17.

Occul-

occultatio præsumitur facta de bonis proprijs, vbi illa erant cum alienis commixta, dec.3 n.16.
occultatio rei alienæ semper remanet exclusa, si quis asportare potuit bona propria cum alienis commixta, decis.114.num.8.
occultatio bonorum viri non præsumitur in muliere, & matrona nobilissima, dec.194.nu.34.
occultatio non probatur ex testibus inter se contrarijs, inuerisimilitudines, mendacia, & alias exceptiones habentibus decis.114.num.14.
occultatio sapit delictum, & habet contra se iuris præsumptionem ideoque est plenè, & concludenter probanda, d.114.n.2.
Occultatio non probatur à testibus non plene concludentibus, d.3. n.1.
occultationem ad excludendam omnis capi debet interpretatio decis.194.num.33.

Odium, Odiosum.

Vide etiam in vers. Fauor, Præiudicium.
in odiosis, & pænalibus verba præsentis temporis eo minus verificari possunt ad tempus futurum, dec.75.nu.5.
in odiosis, quod quis se conformare voluerit cum statuto, procedit solum in casu præciso, non autem in alio d.67.n.22.
Offerendi Ius vide Ius.

Officialis.

Vide etiam in vers. Deputatus, Minister fidei, Nuntius.
officialis deputatio eo magis probatur si quis vti talis fuit etiam ab aliis habentibus facultatem deputandi approbatus, dec. 243 nu.9.
officiales, Deputati, vel Ministri suas constitutiones ad vnguem seruare debent, dec. 9.n.12.
officiali principis parcendum, alias committuntur attentata, decis.379.num. 12.
officiali Principis habenti superintendentiam generalem, & viuæ vocis oraculum plene creditur, dec.104.nu 3.
officiali testanti de re spectante ad eius officium plenè creditur, d.200.n.5.& 8.
officiali testanti quia plenè creditur, qualis probatio aduersus illum admittatur, dec.21.num.10.& decis.55.num.1.

Officium.

officium Iudicis pro alimentis non datur illi, qui ea petere potest ab alio, dec.30.num.22.
officium vocabile licet ad hæredes non sit transmissibile est tamen alienabile, dec.332.nu.35.
officium vacabile emptum à patre filio de pecunijs patris cui remaneat acquisitum, d.332.num.33.
officium emptum à patre filio de pecunijs ipsius filij, nihilominus tamquam profectitium pertinet ad ipsum patrem, dec. 332.num.34.
officium vacabile emptum à patre filio imputatur in detractiones d.332.n.35.
ad officium si quis fuerit admissus præsumitur ritè, & rectè admissus, decis.357.num.8.
officij ratione qui libros custodire tenetur illos habere præsumitur dec.135.nu.2.
officia Ciuitatis, qui habuit dicitur Ciuis & nobilis eiusdem Ciuitatis, d. 357.n.2.
officia Romanæ Curiæ imputantur in legitimam, decis. 332.num.36.

Omissum.

omissus casus an comprehendatur sub indulto, decis.325.n. 9.
omissum censetur, quod in contractibus non reperitur scriptum, dec.216.nu.9. & dec.316.nu.10. eodem vbi amplia.
Omissa censetur conuentio facta ante instrumentum, si deinde non fuit in eo apposita, decis.301.num.10.
Omissum censetur consulto, quod in vno solo casu fuit concessum, decis.310 num.21.
& vide in vers. Discretiua.

Omnis.

Vide etiam in vers. Conditio & si omnes, & in vers. Vnus.
Omnes, quod tangit approbari debet ab omnibus, decisio 210. num.12.
Omnes indigent auxilio artificum, decis. 11 num 19.
Omnes descendentes dicuntur vocati si tota descendentia vocata est, decis. 284. nu.20.

Onus.

Vide etiam in vers. Annua legata, Commodum, communicare, Fideicommissum.
Onus correspectiuè dotationi in donatione adiectum corruit ipsa donatione resoluta, dec.66.nu.18.
Onus sequi debet eos, qui tempore actus gesti commodum reportarunt, d.199.n.2.
Onus cambiandi ad se ipsum spectare declarat debitor, qui in locum primi mercatoris alium deputauit, decis.71. nu.6.
Onus reale sequitur possessorem rei cui est annexum decis. 294.num.7.
Onus iniunctum durat durante emolumento, d.13.n.8.9 & 10.
Onus sequi non debet eos, qui commodum non reportarunt, d.58.n.1.
Onus ad se ipsum spectare declarat, qui aliquid adimpleuit, dec. 71.num.6.& d.229.n.13.
Onus rei, vel beneficij non dicitur aliquid si locatio sit libera ab omni onere, dec.188.n.8.
Onus beneficij non dicitur salarium custodis redditnum, & distributio candelarum, quia reputantur merè voluntaria, d.188.n.9.
Onus super bonis ab sui fauorem iniunctum prætendere non potest, qui eadem bona consequutus est, d.166 n.19.
Onus iniunctum post venditionem libere factam, & translatum dominium in emptorem impleri debet à venditore, d.398.nu.4.

Onera.

Onera rei in relatione à perito facta præsumuntur excomputata decis.14.num.23.
Onera voluntaria in præiudicium pensionariorum non minuunt fructus beneficij, d. 188.nu. 10.
Onera, & debita communicari iniquum est, vbi non communicatur emolumentum, vel bona decisio 58. num. 10.& decisio 282.n.13. eodem.
Onera etiam futura non remanent amplius bonis postquam illa pro eis subhastata sunt, d.197.n.6
Onerosa cessio assimilatur venditioni & illius habet naturam, decisio 61. num.9.

Operarius, Opifex.

Vide etiam in vers. Artifex, Merces.
Operarius dignus est mercede sua, decisio 23. num.6. & decis.389 num.8.
Opificum, seu Artificum exercitio, quilibet indigere præsumitur, dec.11. nu 19.
Opinio, quæ tempore transactionis iam erat à Rota decisa, excludit iustam causam transigendi in contrarium, decisio 277.num.8.
Opinio Doctorum attenditur, quamuis illi in ratione sint discordes, d.106.n.6.

Oratio.

Oratio dicitur separata, si vnaquæque regitur diuerso verbo, decis.195.num.4. decis. 216 num.5. eodem.
Oratio quamuis sit vna, plures tamen, & diuersas dispositiones continere potest, dec. 216.n.8. vbi amplia.
Oratio vna, & eadem non admittit extentionem, sed quod in ea scriptum non est habetur pro omisso, decis 216. n.9.
Orationum diuersitas non excluditur, si inter illas adsit copula, dec. 216.nu.6.
Orationum diuersitas resultat ex diuersitate verborum principalium, quibus vnaquæque regitur, d.216.n.5.
Oratorium, Vide in vers. Chorus.

Ordinariè.

Ordinariè agendum est per tres sententias conformes, non autem exequutiuè proceditur stante vulneratione viæ exequutiuæ, d.254. num.4.
Ordinariè, non executiuè agendum est inter habentes parem titulum ab eoden fonte prouenientem, dec.148.nu.5.

Ordinarius.

Vide etiam in versiculo Consensus, Episcopus.
Ordinarius potest prorogare tempus inferiori collatori ad conferendum beneficium, d.180. num.5.
Ordinarius non potest se intromittere in beneficio fundato cum taxatiua prohibitione, ne alius in eo se ingereret, dec.182.nu.2.
Ordinarius non potest commutare voluntates defunctorum, d.182.n.3.
Ordinarius præsumitur informatus de statu, & qualitate beneficiorum propriæ Diœcesis, decis.192.num. 5.
Ordinarij attestatio probat vacationem per obitum, idoneitatem beneficiati, & alia, de quibus, dec. 181.nu. 3. & nu. seqq.
Ordinarij literis plena fides adhibetur in probatione clericatus, d. 161.n.2.
Ordinarij consensus in erectione beneficij Ecclesiastici præsumitur ex lapsu longi temporis cum obseruantia, decis.48.num. 9.
Ordinarij attestationi præstatur omnimoda fides, dec. 364.nu.2.
Ordinario in actu visitationis plenè creditur, decisio 174. num.7.
Ordinata ad vnum finem contrarium operare non debent, dec.234.nu.18.

Ordo.

Vide etiam in vers. Clericus, Mandatum.
Ordo soluendi intelligitur cum effectu, decisio. 392. num.12.

Ordo

Ordo collatus per vim, & metum imprimit caracterem decis. 373. num. 2.
Ordo collatus per vim, & metum est nullus quoad verum, seu obligationem continentię, dec. 373. num. 1.
Ordinem alicui dirigens nemo penes illum in exactam remanere voluisse præsumitur, sed potius esse sollicitus de solutione, dec. 392. num. 9.
Ordinem faciens tenetur esse sollicitus de solutione, saltem pro illius recuperatione, dec. 392. num. 10
Ordinem alicui directum non recuperans supponit solutionem fuisse factam, & habetur ac si pecuniam in effectu soluisset, decis. 293. num. 11.
Ordines Sacros recipiens ante legitimam ætatem quatenus efficiatur irregularis, decis. 40. num. 3.
Ordinis, & ætatis defectus sunt diuersa, decisio. 335. numer. 11.
Ordo Prædicatorum *vide in vers. Meliales, Patres.*

Origo.

Vide etiam in vers. Causa.
Origo contractus attenditur non autem iudicis potestas, decis. 58. numer. 7. & decisio. 199. numer. 9. & decis. 282. numer. 25.
Origo obligationis attenditur, vt illa dicatur necessaria, vel voluntaria, dec. 58. num. 6. & num. seqq.
Os bouis triturantis ligari non debet, debet, decis. 374. num. num. 4. & decis. 389. num. 5. eodem.

P

Pactum.

Vide etiam in vers. Conuentio, Oligatio. Promissio.
Pactum, quod quis non audiatur nisi restituta prius summa recepta qualiter intelligatur, & quando non obliget, dec. 244. num. 15.
Pactum extinguendi Censum appositum ex internallo, & cum præseruatione iurium primi instrumenti, non præiudicat, decis. 121. num. 7.
Pactum inter hæredes cōuentum complectitur etiam iuspatronatus hæreditarium, non secus ac alia bona eiusdem hæreditatis, decis. 19 num. 2.
Pactum repetendi sortem principalem Census est iure illicitum, & reprobatum, decisio 121. numer. 1. & num. seq.
Pactum illicitum oppositum in instrumento cambij an fuerit postea executioni demandatum obseruantia declarat, dec. 129. num. 11.
Pactum illicitum appositum in instrumento cambij, an vetiet, seù potius vitietur, decis. 129. num. 2.
Pacta conuenta non autem calculis attendenda sunt, decisio. 324. num. 10.
Pactum resolutionem impedit purgationem morę, decis. 194. num. 6.
Pactum illiciti interesse sicuti partes in instrumento apposuerunt, ita nullam repugnantiam habuissent in declarando illius solutionem, si vera iuxta dictum pactum sequuta fuisset, decis. 129. num. 10.
Pactum facultatiuum redeundi ad primæua iura, non debet in odium retorqueri, decis. 103. num. 6.
Pacta omnia in vno, eodemque instrumento contenta dicuntur inter se correspectiua, & vnum alteri inesse, decisio 77. num. 6.
Pactum redeundi ad primæua iura in casum molestiarum quando intelligatur pro rata, vel in totum, dec. 103. per tot.
Pacta præcedentia instrumentum si in eo repetita non sunt, censentur non habuisse effectum, decis. 92. num. 11.
Pacta super futura successione reprobantur à iure, decis. 317. num. 16.
Pacta futuræ successionis substinentur, si in eadem promissione pascicentes permanserint, dec. 317. num. 17.

Pactum Redimendi.

Pactum redimendi factum post stipulatum instrumentum fauore minoris eminentis non substinetur, eo magis sine solemnitatibus, decis. 301. num. 2. & num. seq.
Pactum redimendi conuentum ante stipulationem contractus, licet in eo omissum, habetur tamen ac si illo fuisset appositum, decis. 301. num. 3.
Pactum redimendi bona fideicommissi non diminuit valorem si pro solo grauato stipulatum sit, non autem pro fideicommissarijs, decis. 14. num. 24.
Pactum redimendi diminuit valorem rei in tertia parte, dec. 332. num. 17.
Pactum redimendi, vt diminuat valorem rei fideicommissi stipulari debet non ad commodum solius hæredis grauati, sed etiam fideicommissariorum, decis. 332. num. 18.
Pactum redimendi temporale æstimatur circa sextam partem, dec. 332. num. 20.
Pactum redimendi perpetuum diminuit valorem circa quartam partem, decis. 332. num. 21.
Pactum redimendi adiectum alienationi factæ pro modico pretio, præfert potius nullitatem, quam validitatem contractus, dec. 332. num. 22.
Pactum redimendi bona fideicommissi alienata, non suffragatur fideicommissarijs, si fauore solius alienantis fuerit conceptum, decis. 371. num. 6.
Pactum redimendi in alienatione quandoque censetur appositum in fraudem vsurarum, ad illas potius palliandas, quam candide contrahendum, decis. 332. num. 40.
Pactum redimendi diminuit pretium rei venditæ, dec. 13. num. 19. & 24.
Pactum redimendi post liberam venditionem factum, quando vsque, & à principio dicatur fuisse conuentum, decis. 47. num. 8.
Pactum redimendi post liberam venditionem factam præsumitur verum, si alias interueniret læsio, decis. 301. num. 7.

Pactum Resolutiuum.

Vide in vers. Regressus.

Palatium.

Vide etiam in vers. Domus.
Palatij accessorium dicitur stabulum, seù domuncula illi inhærens, dec. 69. num 25.

Papa.

Vide etiam in vers. Breue, Pontifex, Superior.
Papa in collatione beneficij potest concurrendo præuenire inferiorem collatorem, decis. 180. num. 9.
Papa potest derogare voluntati defunctorum impedientium libertatem matrimonii, quamuis conditiones ab illis iniunctæ, non sint aliquo iure prohibitæ, decisio 360. num. 12.
Papa, quod in collatione beneficij voluerit, vel noluerit se restringere ad ius deuolutum ex clausulis suæ collationis dignoscitur, decis. 180. numer. 6.
Papa tamquam iustissimus Princeps, non præsumitur prouidere de beneficio iam prouiso decis. 180. num. 12.
Papa non præsumitur voluisse tollere ius ex præoccupatione inferiori collatori quæsitum, dec. 180. num. 13.
Papa gratiam non fecisset in præiudicium fideicommissi si alienationes grauati, eiusque omissionem inuentarij sciuisset, dec. 41. num. 6.
Papa si aliquid à Rota decidi mandauit, omnia examinari voluisse dicitur, quæ ad illius resolutionem quoque modo pertinere possunt, decis. 386. num. 9.
Papæ narratiua plenè probat absque vlteriori illius iustificatione, dec. 159. num. 9.
papa non solet, nec debet cum tertij præiudicio gratiam concedere, dec. 360. num. 14.
Papa si fuerit perita commissio eum facultate reuocandi attentata, & ipse cum alia clausula rescripsit, reuocationem attentatorem dicitur denegasse, decisio 179. num. 57.
Papæ si fuit narratum onus beneficij, vel incapacitas personæ, concedendo gratiam dicitur dispensasse, & habilitasse, dec. 294. num. 17.
Papæ declarationi standum est, decis. 386. num 18.
Papa non potest percipere violari secretum Confessionis Sacramentalis, decis. 370. num. 9.
Papæ enunciatiuæ sedulo emissæ omninò stari debet, dec. 192. num. 13.

Paraphrenum.

Paraphrenum est quid diuersum, & separatum à dote, decis. 98. num. 13.
Paraphrenum vxoris eodem iure iudicatur, ac ipsa dos, si fuerit promissum vti pars eiusdem dotis, decis. 177. num. 4. & num. seqq.
Paraphrenum separatim à dote promissum non potest parere fructus sicuti dos, secus autem si cum ipsa à principio constitutum sit, dec. 177. num. 3. & 4.
Paritas illationis non admittitur stante diuersitate terminorum. dec. 174. num. 16. & dec. 381. num. 10.

Paritas.

Vide etiam in vers. Diuersitas.

Paritio.

Paritio mandatorum totalium requiritur, vt Parochus vel Episcopus possint habere congruam, decis. 374. num. 5.
Paritio sufficit, quod sit verbalis, sed importare debet veram, & positiuam abdicationem cuiuscumque commodi, decis. 199. num. 9.

Parochia, Parochialis.
Parochialitas.

Vide etiam in vers. Cura, Concursus.

Parochiæ fuerunt diuisæ per Dionysium Papam, decis.2. num.24. & num.seq.

Parochias esse distinctas quatenus, & quis probare teneatur, dec.23. & nu.27.

Parochialis de iurepatronatus laicorum non est subiecta concursui, d.32.n.11.

Parochialis Ecclesiæ signa qualia sint, decisio. 192. num.2.

Parochialis de Iurepatronatus laicorum si fuerit translata in Ecclesiam, remanet subiecta concursui, dec.32.nu.12.

Parochialis, sine concursu conferri non potest, & sic collata deuoluitur ad Papam, d. 204. n.1.

Parochialis Ecclesia dicitur illa, quæ æquè in antiquis, ac modernis enunciatiuis semper fuit nominata parochialis, decis.192.num.4.

parochialis Ecclesia nouiter erigi potest ob populi numerum, & loci distantiam, d.399. n. 1.

parochialem esse Ecclesiam probatur ex collatione tamquam de parochiali ab Episcopo facta d.192.n.5.

parochialitatem ad inferendam, quæ requisita requirantur, decis.32.num.2.

parochialitas Ecclesiæ eo magis probatur si vti talis fuit ab Ordinario collata, & prouisus possessionem accepit, decis.32. num. 5.

Parochus.

Vide etiam in vers. Archidiaconus, Congrua, Episcopus, Ecclesia Præpositus, Rector, Vicarius.

parochus habet fundatam intentionem in exigendis decimis super tota sua parochia, decis.323.nu.1.

parochus, vt dicatur Abbas, quæ requirantur, decisio 32. num.15.

parochus habet assistentiam iuris super perceptione decimarum ex bonis existentibus intra limites suæ diœcesis priuatiuè quoad alios, decis.219 num.3.

parochus fundatam haber intentionem exigendi decimas super omnibus fructibus, & in omnes suos parochianos, dec. 323. nu. 1. & per tot.

parochus, seù Vicarius habet ius conuocandi alios Sacerdotes pro obeundo funere, nisi testatur voluntas defuncti, decis. 400.nu. 27.

parochi soli habent assistentiam iuris decimandi decisio 2.n.25.

parocho pro Ecclesia Dei militanti, & pondus diei, & æstus substinenti, congrua loco alimentorum debetur, decis.374.num.1.

Pars.

pars si est sufficiens non potest alienari totum & de materia, dec.14.nu.17. & decis.371.nu.5.

pars vna scripturæ, vel indulti declarat alteram, decisio 287.n.18.

partis per receptionem extinguitur totus census ratione indiuiduitatis. dec.250. num.16.

ex parte, quod resultat non attenditur in contractu indiuiduo, sed quod resultat respectu totius, dec.138.nu.10.

pro parte non substinentur ea quæ ratione collusionis nulla sunt, d.397.n.12

particularis *vide in vers. Specialis.*

partitæ librorum extractæ lite pendente sine compulsoria, & citatione partis nihil probant, decisio. 2. num. 10. & num.18.

Partus.

Vide etiam in vers. Filius, Homo, Natus.

partus septimo mense natus dicitur esse vitalis decisio 151. num.20. & n.seqq.

partus mulieris quinquagenariæ, & vltra mirabilis est, & rarò contingere solet, dec.360. num.16.

partus mulieris agentis 46. annum dicitur rarissimus, dec. 386.nu.6.

Passio. vid. in vers. Actio.

Pater.

Vide etiam in vers. Ascendentes, Filius.

pater dicitur filios emancipasse, si illis assignauit bona, de quibus liberè disponere possint d. 385.n.11.

pater tenetur dotare filiam spuriam, decis. 362.num.3.

pater tenetur dotare filias ex quocumque damnato coitu susceptas, dec.362.nu.4.

pater etiam pro filii potest renunciare fideicommissio dummodo filii sint hæredes eiusdem patris, decisio. 398. num.12.

pater agnoscens aliquem in filium, & tanquam talem illum reputari volens, ipsum emancipare, instituere, vel exhæredare tenetur, decis.370.num.14.

pater dotando filiam mendicare non debet votum naturæ. dec.318.nu.6.

pater præsumitur dotasse filiam de bonis propriis non autem de aliis ad eandem filiam spectantibus, d.60.n.1. & num. seq.

pater tenetur filiam suam alere, & dotare, decis. 362. num.7.

pater binubus ante professionem filii Religiosi habet legitimam in bonis illius solum in vsufructu non autem in proprietate, d. 144. nu. 8.

pater tenetur tradere dotem filiæ secundo nubenti, dec. 360.n.26.

pater non est necessarius hæres sui filij defuncti, decisio 349.num.1.

pater tenetur alere vxorem filii, illiusque filios, & respectiuè nepotes, dec.349.num.2.

pater transiens ad secunda vota amittit legitimam filii quoad proprietatem, eamque solum consequitur quoad vsumfructum decis.241.n.8.

pater quatenus audiatur, & possit probare metum à se ipso suo filio incussum, decis.373. num.16.

Pater ad extremam paupertatem reduci non debet pro constituenda dote suæ filiæ, decis.207. num.7.

pater, & Maritus solent vxori, & filijs propria negotia communicare, decis.401. n.15.

pater binubus non succedit in bonis sui filij defuncti, decis. 259 num.1.

pater, vel Mater si filio, quid annuum soluebant, etiam mediante scriptura; non inde sequitur hoc etiam illis post eorum mortem soluere, & donare voluisse, decisio. 95. num 5.

pater an sit necessarius hæres sui filij, decisio 30.n.3. & num. seqq.

pater probari debet, quod se immiscuerit in hæreditate filii, vt illius hæres esse dicatur, decis.30.num.4.

pater potest cogi ad tradendum dotem suæ filiæ, dec. 39.num.6.

pater non eximitur ab onere dotandi filiam, etiam aliunde habentem, d. 39.n.10.

pater relinquendo dotem filiæ iure institutionis, illas agnoscit in suas, eisque iura suitatis restituit, decis. 88.num 4.

pater si post legatum alimentorum filijs relictum, illos penes matrem, vel alios educari mandauit, hoc quoad solam morigerationem demandasse dicitur, decis. 13. num. 6.

pater relicta legitima filiis, potest reliquum patrimonii cuicumque etiam extraneo relinquere, dec.239.n.5.

pater habet vsumfructum in bonis suorum filiorum, decisio 386.n.14.

pater super eo, quod remanet detracta filiorum legitima, primogenituram ordinare non prohibetur decsio. 239. numer. 6.

pater non potest præiudicare primogenituræ constitutæ in fauorem filii, eiusque successorum, dec.317 n. 39.

pater assignando dotem in bonis filiæ, etiamsi, dixerit esse sua, in eisdem bonis, non autem de proprio illam constituisse censetur, d.60 n.10.

pater per solam confessionem de recepto, non præiudicat filiis in legitima, dec. 214. nu 19.

pater, neque maritus habent facultatem conuertendi dotem filiæ, vel vxoris de pecunia in fundum dotalem, d.248. n.7. & 8.

pater congruam dotem filiæ reliquisse censetur, decisio.236. n.11.& 16.

pater non potest de inæqualitate redargui, si cæteris filiis reseruauit legitimam, dec. 317.n.25.

pater, si susceptis liberis à secunda vxore, reuocauit donationem factam viuente prima vxore sexagenaria, dicitur in ea non contemplasse filios secundarum nuptiarum, d.133.n.10.

pater seruato mortalitatis ordine suis filiis præmori debet, dec.386.n.15.

pater quatenus in transactione fidaicommissi etiam ius filiorum comprehendisse dicatur, dec. 55. n.19.

pater non potest amplius reuocare assignationem factam filio pro sua legitima, & quando, decisio.385. num.1. & 6. ac per tot.

pater non prohibetur viuens assignare legitimam filiis, aliasque portiones, & alimenta, decisio. 385.n.7.

pater si in assignatione facta filiis quidquam sibi reseruauit ad effectum testandi, signum euidens dictam assignationem fuisse translatiuam dominii, dec.385.n.8.

inter patrem, & filium non possunt interponi cautiones

pro

pro conseruatione fideicommissi stante patria potestate, dec. 76.n.5.

inter patrem, & filium nullus contractus, nullaque obligatio cadere potest, dec. 283.n.6.

paternus amor à nullo vincitur, dec.236.n.11.

Patres.

patres Iesuitæ habent amplissima priuilegia à Summis Pontificibus ne teneantur ad solutionem decimarum, decis. 134. num. 1.

patres Carmelitæ de iure habent ius sepeliendi in eorum Ecclesijs, decis.227. num.6.

patrum Prædicatorum priuilegia à non solutione decimarum donec expendantur, non impediunt manutentionem in quasi possessione exigendi, dec. 271.n.10.

Patriæ indulgeri oportet, dec. 85.num.10.

patriarchæ antiqui veteris testamenti habuerunt sepulturam suorum maiorum, d.7 n.5.

Patrimonium.

Vide etiam in vers. Bona.

patrimonium alicuius valutari debet, deducto prius illius ære alieno, decis.207. numer. 2.

patrimonium à iure præsumitur iuxta conditionem personarum decis. 228. numer. 13.

patrimonij vires potissimum spectandæ sunt pro arbitrandis dotibus filiarum, decis. 207.n.7.

Patronus.

Vide etiam in vers. Compatronus, Iuspatronatus, Præsentatio.

patronus si fuisset Rex, vel alius Dominator nominasset, non commendasset, decis. 379.n.20.

patronus Ecclesiæ non priuatur iure suo propter reædificationem illius, nisi Ecclesia sit omnino diruta, & ipse requisitus reædificare noluerit, dec.149.n.11.

patronus non dicitur Abbas, qui nominatos à veris patronis solum repræsentat Episcopo pro habenda institutione, dec.32.num.9.

patronus præsentans incapacem dicitur delinquere, & ius suum amittit, dec.73. num.9.

patroni vt dicantur per obseruantiam voluisse efficere beneficium sacerdotale plura requiruntur, & quæ, decis. 335.n.6.& n.anteced. & seqq.

patrono omnimoda præeminentia in Ecclesia patronali debetur dec. 149.n.13.

patronorum bonum ius ex vltimo statu beneficij resultat, donec contrarium apertè doceatur, dec. 384.n.6.

patronorum ius præsentantium incapacem totum remanet penes alios compatronos, qui nominarunt capacem, decis.73.num.9.

patruo ab intestato defuncto succedunt nepotes pro æquali portione, decis. 86 n2.

Pauper, Paupertas.

Vide etiam in vers. Mendicare.

pauper, vt quis ad effectum alimentorum esse dicatur attenditur tempus petitionis eorundem alimentorum, decisio. 307. n.9.

paupertas sola non sufficit, sed requiritur probabilis metus dilapidationis, vel positiua dissipatio, vt quis re sua lite pendente priuetur, dec. 162.n.8.

paupertas ad effectum alimentorum probatur etiam ex attestationibus extraiudicialibus adminiculatis, dec. 402.num.2.

paupertas præsumitur, quia quilibet nascitur nudus dec. 402.num.4.

paupertas ad effectum consequendi alimenta non dicitur sufficienter probata, quando quis potest sibi victum quærere, vel aliter lucrari, dec. 330.n.13.

paupertas non minuit fidem testi aliàs bonæ conditionis, & famæ, decis. 37.num.4.

paupertas est connaturalis homini quia omnes nascimur nudi, dec.307.n.7.

paupertas etiam ex sola iuris præsumptione remanet concludenter probata, dec. 307. n.8.

paupertatem ad extremam nemo propter alios se reducere, decis. 207. num.8.

Pax. Vide etiam in vers. Bellum.

Pacem, & concordiam maxime inter Ecclesiasticos potissimum seruari necesse est, dec.305.n.1.

Pecunia.

pecunia in abstracto denominatur genus, in concreto verò scilicet soluta, mutuata, vel tradita, appellatur species dec.98.n.25. & seqq.

pecuniæ ex communione prouenientes, non possunt applicari in creditum proprium vnius, vel alterius ex socijs, dec. 344.nu.6.

pecuniæ receptæ cum mandato procuræ alterius non transeunt in dominium accipientis, sed mandantis, decis. 36. num.1.

pecunia, quæ antiquissimo tempore sufficiebat pro emendo vino, hodie non sufficit pro emenda aqua, & similibus, dec. 81.n.48.

pecunia dicitur in obligatione, bona autem promissa stare solutione, dum ab eadem pecunia incipit obligatio, decis. 390.nu.13.

pecunia destinata in stabilibus, seclusa etiam quacumque labe vsurarum, fructus parere potest, dec. 99.num.12.

pecunia destinata pro comparanda re, reputatur veluti ipsa res, dec.98.n.22.

pecuniæ receptæ cum cautione de restituendo prioribus, & potioribus, dicuntur extare, & ita comparentibus anterioribus, vel potioribus restituendæ sunt, dec. 255. num.1.

pecuniæ ab alio depositę nomine alterius, eius esse dicuntur, cuius nomine sunt depositæ, deponens verò nudus minister, & portitor appellatur, dec.36.n.6.

pecuniæ restitutio dicitur fieri in simili, non in eadem specie, quia per vsum consumitur, dec. 98.n.27.

pecuniarum dominium acquiritur recognoscenti bonam fidem, ac si ipse ab initio contraxisset cum ipso dante pecunias, dec. 36.n.2.

pecuniarum confusione facta, numquàm resultat illarum identitas à fideicommisso, puta, prouenientium decis. 141. num. 12.

pecunias, qui promptas non habere dixit, & ideò se velle vendere loca montium, non est verisimile, quod modico tempore illam inueniat, dec.235.n.11.

cum pecunia aliena destinata ad inuestiendum si quis sua extinxit debita, quatenus teneatur, dec.168.n.11.

cum pecunijs si aliquid explendum sit, illarum acquisitio expectari debet, decis.62.n.14.

Pensio.

Vide etiam in vers. Fructus.

pensio super Vicaria reseruata indicat illam fuisse collatam in titulum, & pleno iure, alioquin non substinetur, dec.400. num.17.

pensio soluenda post mortem Titularis, non computatur inter onere beneficij ad irritendam translationem pensionis, dec.188.n.13.

pensio per statum matrimonialem ipso iure cessat, & est incompatibilis cum illo, d.126.n.12.

pensio etiamsi non totaliter correspondeat fructibus, adhuc præsumitur locatio non emphyteusis, dec.204 n.11.

pensio reseruata ratione Ecclesiæ Monasterio donatæ, auctis facultatibus augeri debet, decis. 81.n.15.16. & 18.

pensio nulla exprimenda non est, vbi noua conceditur, dec.123.n.3.

pensio reseruata sub conditione emittendi professionem infra annum, potest pendente conditione in alium legitimè transferri, dec. 294. num.15.

Amplia etiamsi transferens postea professionem non emittat, sed matrimonium contraxerit, ibidem, & n.seq.

pensio non debetur ante solutionem congruę parochi, vel Episcopi, decis. 23. n. 2.

pensio reseruata cum clausula, *dummodo remaneant centum pro Rectore*, si hoc prius verificatum non sit, nullatenus substinetur, d. 130.n.1.

pensio non substinetur si valor expressus concludenter non fuerit probatus, dec.130.n. 2.

pensionis non est capax Hierosolymitanus, si est debitor ærarij, dec. 326. n. 5. & seqq.

pensionis solutio retardari non debet, maximè si pro illa à iudice relaxatum est mandatum, dec.374.n.11.

pensionis antiquæ validitas requiritur, vt de ea fieri debeat mentio in reseruatione nouæ pensionis, dec.123.n 2.

pensionis retentio ad instar dispensationis regulanda est, dec.287.n.17.

pensionis Ecclesiasticæ est incapax vxoratus, & ideò illam non potest transferre sine priuilegio speciali, dec. 287. num. 2.& n.10.ac per tot.

pensionis translatio est onus, & seruitutem inducit in beneficijs decis. 287. numer. 5.

pensionis nullitatem allegans ob non factam expressionem alterius pensionis, illam, & illius validitatem probare, tenetur, dec. 294. n.19.& 21.

pensionis nullæ non est opus mentionem facere in reseruatione secundæ pensionis, decis.294 nu.20.

pensionis nullitatem allegans ob excessum quintæ partis fructuum, illum, & quidem per decennium concludenter probare tenetur, dec.294.n.21.

Pensioni cui non reclamauit antecessor, non potest reclamare suc-

successor, donec suam intentionem concludenter non probauerit, dec 374. n.12. & 13.
Pensione pro annullanda, quæ probationes fieri debeant, decis. 389.n.26.
Pensione simpliciter reseruata, non requiritur probatio valoris ad obtinendam manutentionem in quasi possessione exigendi, dec.294. n.14.
Pensione reseruata super fructibus certis quando comprehendat funeralia, oblationes, & similia, dec.130.n.8.
Pensionem quod vxoratus sine speciali indulto transferre possit, & quod illa denegetur Episcopis, absurdum, & indecentius esse videtur, dec.287. n.16.
Pensiones imponi non possunt vltra medietatem fructuum beneficij, decis.188.nu.14.& seqq.
Pensiones retinendi facultas non trahitur ad facultatem illas transferendi, omninò de sui natura diuersam, dec.287.nu.4.5. 8.15.& seqq.
Pensiones vacant per promotionem ad Episcopatum, nisi quis habeat indultum illas retinendi, dec.126.n.10.
Pensiones vacant per promotionem ad Episcopatum, non ex earum natura, sed propter Constitutiones Apostolicas, dec. 126. n.11.
Pensiones si a Titulare fuerunt integraliter solutæ, intrat præsumptio illas non excedere medietatem fructuum beneficij, dec.188, nu.5.

Pensionarius.

Pensionarius habet obligatum successorem beneficij vel fructuum possessorem, & ideo illum ex quasi contractum conuenire potest, dec.294.n.24.
Pensionarius eo magis habet onus probandi subsistentationem pensionis, si in aliis literis habetur clausula, *ut asseris*, dec. 130.nu.4.
Pensionarius eo magis tenetur probare verificationem narratorum, si agit contra successorem, dec. 130. num. 5. Amplia vt ibid.
Pensionarij quia dicuntur creditores fructuum beneficij non possunt satisfieri, nisi super eo, quod remanet deductis expensis, decis.23.n.3.
Periculum. Vide etiam in vers. Damnum.
Periculum amittendi maiorem partem bonorum incutit metum cadentem in constantem virum, dec.54.n.2.

Peritia.

Vide etiam in vers. Calculus, Æstimatio, Peritus, Relatio.
Peritia omittens calculare partitas debiti, & crediti eo modo, quo fieri debuit, ab errore, & nullitate saluari non potest, dec. 352.n.12.
Peritia in parte impugnata, non potest in parte acceptari, & in alia reijci, dec.343.n.5.

Peritus.

Vide etiam in vers. Attestatio, Calculator, Peritia, Relatio.
Peritus sicut potuit errare in vna partita, ita etiam errare potuit in alia, dec.343. n.6.
Peritus ad æstimandum electus dicitur deponere de communi valore, licet causam non alleget, dec.14.n. 11.
Peritus in sua relatione præsumitur excomputasse onera rei, dec.14 nu.23.
Peritus ad æstimandum electus, omnibus ponderatis, secundum communem æstimationem relationem facere dicitur, dec.14.n.11.
peritus non potest deuenire ad æstimationem rei non existentis, dec. 94.n.4 & seqq.
Periti relatio prævalere debet vbi error calculi non fuerit concludenter probatus, dec.57.n.5.
Periti specificatio attenditur donec pars prætendens contrarium de aperto errore doceat, dec.57.nu.6.
Periti relatio non attenditur, si est fundata in æstimatione materiæ, & cæmentorum, nulla habita ratione fructuum, decis. 94. n.6.
Perito electo à Iudice de consensu vtriusque partis, standum est, dec.201. n.3.
Perito in sua relatione referenti tempus præcisum valoris bonorum æstimatorum creditur, & quando decisio 14. numer. 10.
perito iudicialiter electo standum est, dec.63.n.7.
peritorum relatio, à qua non fuit appellatum, dicitur acceptata, & plenè attenditur, d.201.n.4.

Permisio, Permissum.

Vide etiam in vers. Sciens.
Permissio taxatiuè facta, in reliquis prohibitionem importat, dec.69. n.12.
permissum, vel prohibitum, quod est minus, eo magis censetur prohibitum, quod est maius, dec.69.n.4.

Permutans, Permutatio.

Vide etiam in vers. Resignatio.
Permutantium neutri ius acquiritur, nisi quilibet ipsorum ius habeat in beneficio, dec.40.n 10.
permutatio assimilatur emptioni, & venditioni, decis. 281. num.7.
permutatio omnis eatenùs intelligitur, quatenus in beneficio permutato ius habeatur, dec.40.n.5.
permutatio beneficij litigiosi remanet nulla, dec.40. n.6.
permutatio beneficij publicari debet iuxta Constitutionem Gregorij XIII. aliàs remanet nulla, decis.273. num. 1.3. & 7. ac per tot.
permutatio bonorum fideicommissi quocumque nomine facta sit, semper pro fideicommisso facta censetur, decis.176.numer.22.
permutatio beneficij publicari non debet, si permutatarius in illius possessione existat, dec.273.n.8.
Amplia, etiamsi illam consequutus fuerit ex prouisione nulla, & quando, supra num. anteced.
ex permutatione competit actio ad interesse, dec 181. n.6. & seq.
permutationis natura est, vt duorum ad inuicem beneficia transferantur, dec.275.n.5.
permutationem ad publicandam conceditur à Papa restitutio in integrum, & nouus terminus assignatur, decis. 273. num.9.

Persona, Personale.

Personale beneficium cum persona extinguitur, nec transit ad hæredes, dec. 50. num.12.
personale pactum euanescit si quis in vita eo vti noluit, dec. 55.nu.14.
persona si ad aliquem actum principaliter contemplata sit, tunc deficiente persona, deficit actus secus autem è contra, decis. 372.nu.6.8 & 9.
persona qualibet, etiam idiota benè recordari potest de clausula derogatoria in suo testamento apposita, dec. 186. numer.33.
persona dicitur approbata si nulla ei oppositio vel contradictio facta sit, dec 22.numer.5.
persona à testatore prædilecta non excludit hæredem institutum ab altero, ex inuicem substitutis, cum ei reseruetur sola ab intestato successio, dec.300. n.17.
persona vna plures potest repræsentare personas, & quod non capit ex vna, capit ex alia, d.86.n.29.
personarum pro conditione à iure præsumitur patrimonium, decis.228.nu.13.
Persona eadem vno eodemque die quando possit esse in duobus locis per 40. milliaria inuicem distantibus, decis.285. nu. 1. & seqq.
Persona plures in vnam eandem falsitatem vel simulationem conspirasse non præsumitur, dec.11.n.13.
personæ quot sunt, tot sunt concordiæ, dec.210.n.8.
personæ in dignitate constitutæ non creditur in præiudicium tertij, dec.290 n.9.& 10.

Pertinentia.

Pertinentia iurispatronatus aduersus compatronum quadraginta annis præscribitur, d 315.n.2.
pertinentia iurispatronatus ex fundatione, & dotatione, ex quibus remaneat probata, dec.290. n.3.
pertinentia iurispatronatus ex centenaria deducta, probatur etiam ex prouisione Pontificis habente clausulam illud non approbandi, dec.290.n.7.& vid.n.anteced.& seqq.
Pertinentia, & vbi aliquid alicui pertinere dicitur, intelligitur tam de petitorio, quàm de possessorio, dec.341. numer.5.

Petens.

Petens aliquam quantitatem, non ideo fatetur se non esse creditorem in alia, decis.300.n.12.
à petitione declaratur concessio, d.348.n.7.
petitorium iudicium per tres sententias conformes cognoscendum est, dec.230.n. 11.
Piæ causæ fauore modus causam finalem importat, decis. 62. num.5.
pia causa. *Vide etiam in vers. Ecclesia.*
Piana Constitutio super concursu Parochialium est munita decreto irritanti quæ inficit quamcumque obseruantiam contrariam, dec.32.nu.18.

Pignoratio, Pignus.

Vide etiam in vers. Bona, Dominium, Hypotheca.
Pignoratio quod fuerit à depositario facta non probatur ex testibus singularibus, & alias exceptiones habentibus, dec. 132. num.4.
Pignus recipiens, illudque alteri oppignorans non tenetur actione furti, & quando, dec 132.n.7.
Pignus dare non debet, qui fructus persoluit, dec.250.n.9.
pignus in executionem captum præsumitur sufficiens ad solu-

solutionem debiti. decis. 84. numer. 24.
Planta. Vide in vers. Mappa.

Plus, Pluralis, Pluralitas.

Plus illi dare dicitur, qui minus grauatur, dec.297. n.6.
Plus quandoque censetur dictum, quam scriptum, dec. 67. num. 3.
Plus petit qui permaturè petit, sicuti minus soluit qui tardè soluit, dec.86.n.13.
Plus semper in se continet, quod est minus, dec.20.n.6.
Pluralis numerus verificatur etiam in duobus, dec.35. n.7.
Plures dispositiones licèt simul factæ, si eodem tempore concurrere non possunt, iudicantur tamquam diuersæ, dec. 274. n.20.& dec.381.n.17.
Pluralitas in fideicommissis resoluitur in singularitates, etiamsi adsit persona prædilecta, quę videatur excludere substitutum, dec.358.n.16.
Quoties ille caret titulo, & iure succedendi grauato, ibidem.
Pluralitas causarum non præsumitur, dec.300. n.15. & dec.358. num.14.
Pluralitas domorum, maximè in eodem loco non præsumitur, dec.35. no. 11.
Pluralitas non præsumitur, sed est probanda, decisio 248. num 13.
Pluralitas in singularitatem resoluitur, dec. 358. num. 15. & dec.300. n.16.

Pœna.

Vide etiam in vers. Caducitas, Contumacia, Damnum.
Pœna irrogata à lege, vel comminata à Principe semper post se probationem expectat, dec.314. n.4.
Pœna siue legis, siue hominis non incurritur, nisi probato, & ad oculum demonstrato delicto, dec.314.n.5.
Pœnæ secundarum nuptiarum quamuis loquantur de mulieribus, habent etiam locum in viris, dec.144.n.1.
Pęnæ secundarum nuptiarum æquè procedunt in mulieribus, ac in viris, decis.259.n.2.
Pęna regulariter incurritur ex culpa propria, non autem ex aliena, dec.71.nu.13.
Pęnam si quis mereretur non potest exinde reportare commodum, dec.372.n.16.
Pęnam ad euitandam dictio *statim* etiam post menses, & annos intelligitur, dec.62.n.17.
Pœnalia. Vide in vers. Odium.
Pondus. Vide in vers. Ligna.

Pontifex.

Vide etiam in vers. Papa.
Pontifex solum, & non Abbas potest admittere resignationem beneficij ad fauorem certæ personæ, dec.329. num. 14. & seqq.
Pontifex etiamsi sit solitus derogare iuripatronatus, potest tamen pro libito suæ voluntatis derogationem concedere, vel denegare, dec.159.n.7.
Pontifex dicitur noluisse derogare iuri alterius si apposuit clausulam, *dummodo non sit alteri ius quæsitum*, dec.159.nu.10. & n.seqq.
Pontificis mandato acquiescendum est, dec.179. n.4.
Pontifices semper consueuerunt determinare quæstiones grauiores ad relationem Rotæ, dec.386.n.8.
de Pontificis potestate in beneficialibus nefas est dubitare, dec. 218.nu.22.
contra Pontificis testimonium probatio non admittitur, dec. 118 nu.7.

Portio.

Vide etiam in vers. Dimidia.
Portiones in diuisione ad æquandas, si sit impositus census, ille dicitur approbatus pro debito hæreditario, decisio 128. num.18.
Portio alterius ex substitutis accrescit alteri cum illo pariter consubstituto, dec.399.n.9.

Positiones.

Vide etiam in vers. Confessio.
Positiones, & libellus parum differunt inter se, dec.221.n.1.
Positiones quandoque continent non solum factum, sed portionem actoris, dec.221.n.2.
Positionibus respondere recusans habetur pro confesso, dec 221. num.3.

Possessio.

Vide etiam in vers. Communio, Manutentio, Possessor, Possident, Quasi possessio.
Possessio *vigore mandati* Iudicis capitur cum maxima partium contentione, ac populi perturbatione, dec. 293. num.19.
Possessio, quæ capitur *in executionem iudicij* dicitur actus iudiciarius, sicuti & cæteri alij, dec.203. num. 18.
Possessio *acquiritur* ex facto iudicis, & quando, decis. 293. n.3.& seqq.
Possessio *amittitur* pro conductionem rei propriæ, dec. 338. n.7.& 9.
Possessio *in vniuersitate bonorum* acquiri potest pro indiuiso, dec. 338.n.5.
Possessio capta *alio in possessione non existente*, dubitari non potest, quod non sit manutenibilis, dec.380. n.2.
Possessio *defuncti in beneficiis* probatur, si vterque prouisus ex eadem vacatione venit, dec.232.n.2.
Possessio diuturna *deliberatarii* facit deliberationem diei effectum sortitam, dec.358.n.7.
Possessio non *dicitur interuersa* ex sola abstinentia solutionis, dec.271.n.8. & dec.302.n.9. & 11.
Possessio *clandestina* non est manutenibilis, dec.380.n.4.
Possessio *capta non citato primo possessore*, illum sua possessione non priuat, dec.380. n.5.
Possessio *capta in executionem literarum Apostolicarum*, posteaquam Datarius illas reportari mandauit, est nulla, decis.380. num. 6.
Possessio *capta* post inhibitionem, remanet attentata, dec. 380.n.7.
Possessio si sit *tradita* excluditur qualibet simulatio, & antidata, dec 190.n.1.& d.r 80. n.26.
Possessio semel acquisita *continuata præsumitur*, dum per actum contrarium non apparet interuersa, dec.190.n.14.
Possessio *cessat* resoluto contractu, cuius vigore fuit concessa, dec.137. n 7.
Possessio *probatur* ex locationibus, & refectione rei locatæ, dec.293. n 1.
Possessio arguitur, & *probatur* ex perceptione fructuum, dec. 341. n.2.
Possessio *iure familiaritatis* immutata censetur in ius proprium, dec.341.n.3.
Possessio *fideicommittentis* probatur ex possessione suorum fideicommissariorum, dec.322.n.4.
Possessio *fideicommittentis* semel probata, præsumitur continuata vsque ad obitum, donec contrarium probetur, aut saltem dubitetur, dec.322.n.2.
Possessio *mobilium* dicitur capta ex apprehensione domus, maximè si illa per actum facti amota sunt de loco ad locum, & in inuentario descripta, dec.162.n.2.
Possessio filij, *quæ referri potest* ad titulum dotis maternæ, non inducit aditionem hæreditatis patris, dec. 135. num. 11.
Possessio *resignantis beneficium* non probatur ex sola resignatione dec.17 n.7.
Possessio *Instrumentalis* suffragatur pro manutentione alio non existente in possessione, dec.137. n.1.
Possessio semel habita, vel probata *præsumitur continuata* vsque ad mortem, dec.170.nu.3.
Possessio *probatur* ex mandato de immittendo contra possessorem obtento, dec.293.nu.2.
Possessio *diuturna* deliberatarij facit præsumere deliberationem fuisse effectum sortitam, dec.358.num.7.& dec.300. nu.8. eod.
possessio *capta à substituto* ante legitimationem obtentam ex præordinatione testatoris, ea sequuta, resoluitur, dec.310. num. 19.
Possessio semel habita, vel probata *præsumitur continuata* vsque ad mortem, dec.170 n.3.
Possessio *capi potest* etiam die feriato, quoties est actus voluntariæ iurisdictionis, & non interuenit factum Iudicis, dec.293. nu.13.& seqq.
Possessio *attentata* sequestrari debet, dec.185. n.12.
Possessio *præsumitur continuata* ex titulo præambulo, si nouus titulus non exhibeatur, dec.35. n.14.
Possessio *iurispatronatus* antecedens probatur ex pluribus actibus pariformiter factis, d.17.n.6.
Possessio obtenta ante legitimatam personam remanet *nulla*, etiamsi postea legitimatio facta sit, dec.293.n.9.
Possessio *defuncti* non suffragatur hæredi, non docto de qualitate hæreditaria, dec.293.nu.10.
Possessio *Canonicatus* dicitur apprehensa, & successiuè obtenta ex possessione eorum, quæ solis Canonicis competunt, ac etiamsi illa fuerit capitulariter tradita, dec.148.nu.2.
Possessio si à principio *fuit mera insistentia facti*, ita illam continuatam fuisse dicendum est, dec.250. n.12.
possessio *tradita à Iudice*, qui iniustè processit, non est manutenibilis, dec.137.n.8.
Possessio *mobilium* non dicitur amissa, ex eo quod Iudex mandauerit illa deponi, maximè *sine præiudicio iurium partium*, dec.162 n.5.

Posses-

Possessio *turbatiua* non attenditur, dec.219. n.6.
Possessio *in concursu* illa præfertur, quæ fuerit à Iudice obtenta, dec.219.n 7.
Possessio *decimandi acquisita in vno corpore* non influit ad possessionem alterius, dec 2. n.12.
Possessio *transfertur* etiam per constitutum collatum post mortem cum clausula *ex nunc prout ex tunc*, dec. 173. num.2.
Possessio in sequelam iudicij *capi non potest die feriato* in honorem Dei, dec.293.n.13.& 16. & n.seqq.
Possessio *non potest referri* ad sententiam reuocatam, quæ nullum ius tribuit possidenti, dec.74. n.9.
Possessio *acquiritur* vigore mandati Iudicis, decis. 137. numer.3.
Possessio *locorum Montium* probatur ex descriptione possidentis facta in libris eorundem Montium, dec. 170.numer. 11.
Possessio *non transfertur* per constitutum appositum in contractu resoluto, dec.137.n.6.
Possessio *probatur* ex depositionibus testium de ea deponentium, d.122.n.8. & 10.
Possessio *rei conuenti* debet, & sufficit probari de tempore motæ litis, dec.124.n.9.
Possessio *vera* consistit in perceptione fructuum, dec. 124. numer.10.
Possessio *in materia institutionis* eius præualet, qui vltimo loco instituit, vel præsentauit, dec.375.n.13.
Possessio *nulla* aliquid iuris tribuere non potest, dec. 161. num.19.
Possessio apprehensa, *seu continuata circa ius, & nomen hæredis*, aditionem hæreditatis non importat, dec. 131. num.7.
Possessio capta *appellatione pendente* regulariter est attentata, etiamsi causa sit commissa cum clausula, *non retardato concursu*, dec.179.nu.6. & seqq.
Possessio capta *decem dies* datos ad appellandum non est attentata, etiam stante rescripto Signaturæ committentis causam simpliciter, dec.222. n.19.
Possessio *si fuerit tradita* excludit suspicionem antidatæ, dec. 180.n.26.
Possessio actoris *in iudicio reintegrationis* probatur ex instrumento venditionis, dec.109.n.1.
Possessio *rei conuenti remanet probata* ex substentatione litis, iuncto aliquo adminiculo, dec.109. nu.2.
Possessio capta *intra decem dies* datos ad appellandum, remanet attentata, dec.293.n.6.20. 22 & 25.
Possessio *probatur* ex executione, & subhastatione bonorum contra aliquem facta, dec.206.n.1.
Possessio *refertur* ad titulum præcedentem, dum non docetur de alio, dec.81. n.38.
Possessio capta *contra decretum irritantem* habetur pro vacua, & nullum parit iuris effectum, dec.78.n.9.
Possessio *rei conuenti* probatur ex substentatione litis iunctis adminiculis, dec.124. n.6.
Possessio *ciuilis* animo retenta sufficit ad obtinendam manutentionem, dec.206.nu. 10.
Possessio dicitur *spoliatiua*, nec manutenibilis, quoties euidenter constat de statu contrario, dec.384.n 9.
Possessio *rerum, quæ solis Canonicis spectant* probant possessionem Canonicatus, dec.148.n. 1.
Possessio *emphyteuta* probatur ex caducitate à Domino directo intentata, dec.206.nu.2.
Possessio *in concursu* illa magis attenditur, cui fauet iuris assistentia, decis.375.nu.10. & 12.
Possessio non dicitur *cessa* per resignationem, seu dimissionem beneficij, sed solum ius competens, dec.17. n 7.
possessio *probata ex publico instrumento*, alio in possessione non existente, manuteneri debet, dec.230.n.1.
possessio semper *præsumitur vacua*, donec contrarium probetur ab eo, qui illam plenam fuisse prætendit, dec. 230. nu. 2. & 3.
possessio *capta vigore mandati Iudicis* semper est sufficiens ad obtinendam manutentionem, dec.230.n.4.
possessio *capta pendente appellatione* admissa ad vtrumque effectum, remanet attentata, & ideo sequestranda, dec. 179. num.2.
possessio *capta pendente appellatione*, non remanet attentata, si Papa noluit committere causam, nisi in deuolutiuo, dec.179. num.3.
possessionis *momentaneæ iudicium* summarijssimum leues probationes, & extraordinariam cognitionem admittit, dec.271. nu.3.& 4.
possessionem, *vel quasi præsentandi* non acquirit qui habet se ientiam iuris alieni, dec.17. n.12.
Possessionis *actus* facti ::: seio, & non patiente primo possessore, reputantur turbatiui, & illum sua possessione non priuant, dec. 375. nu.11.
possessio *vitiosa, & infecta à decreto irritanti* impedit, quod quis non dicatur legitimus contradictor, decisio 78. num.10.

Possessor

Vide etiam in vers. Emptor, Manutentio, Possessio, Reus, Tertius.
Possessor citari debet, & quidem personaliter, vbi de ius præiudicio principaliter tractatur, dec 161. n.20.
Possessor potest excipere de iure tertij exclusiuo intentionis agentis, si à declaratione illius voluntatis non dependeat, dec.248. nu.16.
Possessor non per viam actionis, sed per viam exceptionis ad tuendam suam possessionem potest excipere de iure tertij, dec 248. nu.17.
Possessor sine causa sua possessione priuari non debet, dec. 162. num. 10.
Possessor finita causa possidendi pro fructibus vnius census, habet retentionem pro fructibus alterius census, decisio 38.nu.6.
Possessor fœni tenetur reddere rationem de residuo, si aliqua pars vigore mandati Iudicis illi fuerit ablata, dec. 367.nu.3.
Possessor præsumitur percepisse fructus, nisi contrarium fuerit concludenter probatum, dec.367.n.1.
possessor ad tuendam suam possessionem non potest opponere exceptionem de iure tertij, quæ non sit exclusiua iuris agentis, dec 309. n.15.
possessor legitimus manutenendus est dec.298. n 34.
Possessor dignitatis quatenus pro eadem dignitate possidere dicatur, dec.8.num.31.
Possessor partis bonorum si recepit omnes fructus, vel illos in suos vsus conuertit, certum est, quod partem condomino soluere, & contribuere tenetur, dec.367.n.5.
Possessor qui tenetur restituere fructus, condemnari non potest ad illos, quos non percepit, dec.225. n.2.
Possessor soluens de pecunijs debitoris solam obtinet repetitionem, & donec eam consequatur, potest retinere bona, quæ possidet, dec.231.n.11.
Possessor vnus ex pluribus grauatis, vel hæredibus tenetur pro tota actione reali, dec.8. n 4.
possessor si post factam in solutum dationem in possessione permansit, datio in solutum præsumitur simulata, decisio 84. numer.28.
Possessor etiam sine cessione succedit in iuribus creditorum, quibus soluit, dec.352. n.10. & n.seq.
Possessor vt condemnari potuisset ad fructus à die motæ litis, debuit pro certo scire, se rem alienam possidere, dec. 226. n. 3.& seqq.
Possessor ad tuendam sua possessionem potest excipere de iure tertij, dec.270 n 4.& 6.
Possessor bonorum fideicommissi ex causa detractionum alienatorum, impedit fideicommissario immissionem in illis, dec.207.nu.2.
Possessor ita debet in mala fide constitui, vt dignoscere possit actorem habere iustam causam litigandi, ipsumque malum ius consouere, dec.226.n.7.
Possessor non compellitur ad restitutionem fructuum, nisi fuerit in mala fide, decis.25.n.1.
possessor rei debitæ potest conueniri pro toto, etiamsi ab vno tantùm, & pro vna portione habuerit causam à debitoribus eiusdem rei, dec.110.n.15.
Possessor est in sua possessione manutenendus donec discutiatur de titulo etiam vigore priuilegiorum Apostolicorum cum decreto irritanti, dec.271. n.9.
Possessor non solum ius, sed etiam dominium habere dixisset, si verè deliberatio ad sui fauorem sequuta fuisset, dec. 256. num.10.
Possessor non compensat melioramenta cum fructibus perceptis ante motam litem si erat creditor meliorantis, decisio 94. num.8.
Possessor vigore deliberationis nullæ non facit fructus suos, & si etiam creditor sit, tenetur illos imputare in sortem, decis. 256 n.6.
Possessor sua possessione priuari non debet, decisio.162. numer.10.
Possessor si declarat se possidere iure pignoris, fatetur nullitatem, seu in effectuationem deliberationis, dec.256.n.9.
Possessori ex interdicto Prætoris vis fieri non debet, dec.271. n. 2.& dec.148.n.1.eodem, & dec.375.n.3.eod.
Possessorem legitimum fuisse fatetur, qui ex illius vacatione venit, dec.74.n.7.

Possessorium.

Possessorium iudicium terminari potest, etiam quod vigeat petitorium, dec.230.nu.10.

Possessorio in iudicio quatenus allegari possint ea, quę respiciunt petitorium, dec.2.nu.30.

in Possessorio summarijssimo non attenditur consuetudo decimandi, dec.219 nu.8.

in Possessorij summarijssimi iudicio ius metitur ex parte possessoris, cuius conditio non mutatur ex mutatione personæ, contra quam possidetur, dec.208. n.2.

in possessorio iudicio qualis qualis probatio etiam leuior, & semiplena sufficit, decis.95.n.7. & 8.

in possessorio etiam tempore vacationum habetur iurisdictio, dec.394.n.5.& seq.

Possibile, Possibilitas.

Vide etiam in vers. Conditio, Probatio.

Possibilibus duobus positis, illud possibile accipere debemus, secundum quod contractus substinetur, dec. 242. num. 9.

Possibilitas in contrarium sola sufficit ad excludendam obseruantiam, dec.290. nu.21.

Possibilitas sola accessus mariti ad vxorem de tempore, quo partus concipi poterat, sufficit vt ille præsumatur mariti, non adulteri, dec.151 n.26.

Possibilitas sola sufficit, ne identitatis probatio concludat, etiamsi in turpi quæstu acquisitio fieri potuerit, decis. 228. num. 14.

Possibilitas sufficit, vt probatio non dicatur concludere per necesse, dec.73.n.8.

Possibilitas, non euentus attenditur, dec.222. n.8.

Possibilitas sola sufficit ad excludendum indebitum, & excessiuam taxationem à partibus factam, decisio 168. numer. 18.

Possibilitas sola sufficit ad excludendum errorem propriæ confessionis, dec.194.nu.11.

Possibilitas sola sufficit in contrarium, vt inuentarium hæredi non suffragetur, dec.224. n.3.

Possidens, Possidere.

Vide etiam in vers. Possessio, Possessor.

Possidens iure pignoris non impedit executionem mandatorum, subhastationem, ac etiam adiudicationem, decis. 256.n.3.

Possidens precario nomine etiam per mille annos, non sibi, sed Domino possidet, nisi eius possessionem interuerterit, decis. 81. num.55.

possidens auctoritate Iudicis iustè possidet, vt proinde illi manutentio debeatur, decis.219. nu.2.

Possidens vigore deliberationis nullæ non impedit executionem, vel etiam adiudicationem, dec.256.n.2.

Possidendi alia quæcumque causa sufficit ad excludendam aditionem hæreditatis, d.131. n.8.

Possidet iustè qui vigore mandati iudicis possidet, dec.206. nu.4. & seqq. vbi limita, & dec.137. n.3.

Possidere fortius dicitur prædo, quàm qui à Iudice nulliter, & iniustè in possessionem missus est, dec.206. n.9.

Possidere iustè dicitur qui possidet auctore prætore, nisi doceatur de clara nullitate, vel iniustitia, dec.231. nu.7.

Possidere simul iure pignoris, & iure dominij impossibile est, dec.256 n.9.

Possidere quando quis Officio dicatur non autem sibi, dec. 81. num.31.

Posterius. vide in vers. Prius.

Potestas.

Potestas implet quod doctrina non valuit efficere, decis. 203. num 6.

Potestas Iudicis non attenditur, sed causa, & origo contractus, dec.199. n.9.

Potestas concedentis probatur ex facultate per ipsum alicui concessa, dec. 249.num. 14.

Potestas Ordinarij ex illius assertione non probatur, si in eadem sola assertione fundatur, decis. 9.num. 4.

Potestate quæcumque meritum voluntas, decis 6. numer. 13. & d 84.n.33.

Postliminij ius solum restituit id, quod fuit ob captiuitatem amissum, & reponit in eo statu, in quo quis erat ante captiuitatem dec 310.n.31.

Præcedentia vide in vers. Præheminentia, Processiones.

Præcedentia in litem deducta, importat obligationem non autem solam voluntatem accedendi, d.265. n.6. 7. & 8.

Præceptum.

Vide etiam in vers. Collecta.

Præceptum dotandi censetur conforme dispositioni iuris, vt prius dos assignetur in bonis liberis, & in subsidium de bonis fideicommissi, dec.190 n.5.

Præceptum dotandi simpliciter à Testatore ordinatum non alterat dispositionem iuris communis, sed illi famulatur, dec. 190.n.7.

ad Præceptum Testatoris præcedens referri debet subsequutum factum hæredis, d.27 n. 22.

Præcepto Principis, eiusque ministri si obtemperatum non sit, attentata committuntur, dec.379 n.7.

Præcepti paterni, vel testatoris in exequutionem quidquid geritur, dicitur ab ipso patre & testatore gestum, decisio 303. nu.6.

Preces.

Vid. etiam in vers. Memoriale, Supplicatio.

Preces veritati inuiti debent. dec. 379. num. 16. & decis. 162. num.3.

Prædicandi munus spectat ad Episcopum, & ideo non computatur inter onera beneficij, dec. 188.n.11.

Prædicatorum Ordo. Vide in vers. Moniales, Patres.

Prædilectio.

Vide etiam in vers. Dilectio.

Prædilectionis argumentum solùm negatiuè procedit, non autem affirmatiue, & quomodo, dec 79.n.12.

Prædilectionis fauore lata fieri debet interpretatio, decisio 140. num.4.

Prędilectionis argumentum valet ad exludendam restrictionem à testatore factam, d.284. n.23.

Prædium. Vide in vers. Bona, Domus.

Præeminentiarum in materia obseruantia semper attenditur, d. 305.n.26.

in Præstationibus quæ apposita sunt, in contractibus repetita dicuntur, dec.113.n.5.

Præiudicare, Præiudicium.

Vide etiam in vers. Confessio, Damnum, Odium.

Præiudicium secundarium, & consequutum non attenditur nec etiam respectu tertij, decis.36. n.25.

Præiudicare non potest patre primogenituræ constitutæ in fauorem filij, eiusque successorum, dec.317.n.29.

Præiudicium non inferunt quæ ad cautelam sunt obtenta, dec. 148.n.12. & dec.161.n.22.

Præiudicium creditoribus non importat dispensatio Apostolica, si illi medio tempore contraxerunt, dec.91.n.9.

Præiudicium tertij vbi adest, non attenditur assertio etiam Episcopi, sed requiritur plena probatio, dec. 9.n. 5

in Præiudicium alterius non inducitur confusio, seu extinctio actionum inter creditorem succedentem debitori, decisio 331. nu.11.

in Præiudicium sui vnicuique creditur, d.393.n.13.

Præiudicium non infert consensus præstitus cum præseruatione suorum iurium, dec.135.n.2.

in Præiudicium redundare non debet, quod pro maiori decore factum est, dec.104.

Prælatio.

Vide etiam in vers. Capitula.

Prælatio conuenta ab vxore super inuestimento suæ dotis, supponit alios etiam creditores viri in illo actionem habere posse, dec.98.n.32.

Prælatio in beneficijs conceditur illi, qui habet maiores, & excellentiores, qualitates, d.175.n.4. & seq.

Præponens.

Vid. etiam in vers. Institor.

Præponens super rebus negotij præfertur creditoribus Institoris, qui contraxit contra formam institoriæ. dec.187.n.2.

Præponens remanet obligatus pro ijs, quæ à Præposito in vtilitatem negotij gesta sunt, dec.187.n. 3.& seq.

Præponens, vt ex facto sui institutoris remaneat obligatus, plura concurrere debent, & quæ, dec.146.n.2. & 7.

Præpositus.

Vide etiam in verb. Archidiaconus, Rector, Vicarius.

Præpositus consequitur distributiones quotidianas etiam solis Canonicis reseruatas, decis.104.n.9.

Præpositus gaudere debet omnibus redditibus, & emolumentis, & distributionibus quotidianis, quibus gaudent cæteræ dignitates, & Canonici, d.104.n.4.10. & 11.

Amplia, & fortius concurrente approbatione, & permissione Capituli, n.5. ibid.

Præpositus quod certam portionem à Vicario, vel Rectore recipiat, eique reliquos fructus dimittat, hoc non repugnat vnioni, d.81.n.13.

Præpositum esse verum Rectorem, & Vicarium illius famulum nactum fuisse dominium Ecclesiæ, monstrosum esse dicitur, d.81.n.32.

Præ-

Præpositurę erectio facta ab Episcopo cum consensu Capituli, & postea confirmata à Pontifice sustinetur, dec. 104. num. 8.

Præscriptio.

Vide etiam in vers. Centenaria, Immemorabilis.

Præscriptio *Statutaria Vrbis vig. cap.* 158. inducit præsumptam solutionem, & adimit fidem scripturis, & perimit omnem actionem, dec. 21. n. 2.

Præscriptio *interrumpitur* per citationem minus legitimam, si procurator comparuit, dec. 21. n. 11.

Præscriptio *centenaria* cæpta ante Constitutionem Vrbanam, suffragatur etiam si postea, & vsque ad diem moræ litis fuerit completa, dec. 33. n. 11.

Præscriptio *non currit* non valenti agere, dec. 51. n. 1.

Præscriptio *decennalis* tota fundata est in negligentia creditoris, quæ ideo ex sola alienatione sine illius scientia non nocet, dec. 281. nu. 10.

Præscriptio *Statutaria Vrbis* in præsumpta solutione fundatur, dec. 392. nu. 1. & nu. 22.

Præscriptio *contra fideicommissarium* non currit nisi à die scientiæ purificati fideicommissi, dec. 41. n. 8.

Præscriptio *si* aliquando *adduci non potest*, non ideo noui tituli præsumptio afferri prohibetur, dec. 81. n. 56.

Præscriptio suum *habens principium* cum persona habili, cum successore perficitur, dec. 90. n. 7.

Præscriptio *Statutaria Vrbis* in præsumpta solutione fundata, ex contrarijs, & fortioribus præsumptionibus remouetur, dec. 285. n. 16. 18. & 20.

Præscriptio *non interrumpitur* ex sola interpellatione extraiudiciali, dec. 285. n. 17.

Præscriptio *statutaria in præsumpta solutione fundata* interrumpitur etiam ab interpellatione extraiudiciali, dec. 285. numer. 18.

Præscriptio *non currit* contra ignorantem, dec. 231. n. 8.

Præscriptio *decennalis* hypothecæ non sufficit, nisi data scientia alienationis factæ in tertium, dec. 231. n. 6.

Præscriptio *statutaria* etiam *in præsumpta solutione* fundata, non excluditur nisi ab explicita, & certi debiti confessione contraria, dec. 285. nu. 20.

Itaut non sufficiant actus æquiuoci, & indeterminatam solutionem præseferentes, ibid. & sup. §. etenim.

Præscriptio *decennalis* non potest adduci contra absentem ex causa banni, dec. 281. nu. 8.

Præscriptio *interrumpitur* ex actibus iudicialibus, dec. 300. num. 10.

præscriptio ex actibus iudicialibus *remanet interrupta*, dec. 358. num. 8.

præscriptio *trigenaria* requirit integrum complementum, etiam vsque ad minimum tempus, dec. 109. n. 11.

præscriptio *capta cum defuncto* continuatur cum illius hærede, dec. 99. nu. 7.

præscriptio etiam *longissimi temporis* non currit contra fideicommissarium, dec. 99. nu. 8. & seqq.

Præscriptio *per interpellationem interrumpitur*, decisio 22. numer. 7.

Amplia, etiamsi causa contra debitorem non fuerit prosequuta, sed contra alium, ibid.

Præscriptio *non currit* contra hæredem ignorantem, decisio 22. nu. 8.

Præscriptio *currit de momento ad momentum*, & ideo non releuat, nisi eo totaliter completo, quamuis minimo tempore, dec. 21. num. 8.

præscriptio *Statutaria Vrbis cap.* 158. in odium creditoris inducta interrumpitur per quamlibet etiam extraiudicialem interpellationem, dec. 21. n. 9.

præscriptio *quadragenaria* super pertinentia iurispatronatus completur, & suffragatur etiam in vnico præsentato, qui quadraginta annis superuixerit, decisio 315. numero 3.

Præscriptio, *& obseruantia non interrumpuntur* propter litem, quæ fuit terminata per sententiam contrariam in iudicatum transactam, dec. 315. n. 7.

Præscriptio *interrupta* contra vnum ex correis debendi, suffragatur contra omnes, dec. 21. n. 12.

Præscriptio *quadragenaria* vltimo temporis momento completur, dec. 17. nu. 5. & n. 14.

præscriptio qualibet *interrumpitur* ex reiteratis, & successiuis instantijs, dec. 231. n. 16.

Præscriptio *non attenditur* in congrua, vel alimentis excessiuè præstitis, dec. 81. nu. 44

præscriptio siue statutaria Vrbis, siue etiam iuris communis, *vt excludatur propter ignorantiam*, quid requiratur, dec. 392. nu. 3. & 4.

Præscriptio, *quæ non currit contra creditorem* absentem, *ita currere nequit fauore debitoris* absentis, qui conueniri non potest, decis. 392. n. 17.

Præscriptionem *ad interrumpendam* sufficit minimus actus cuiuscumque instantiæ, dec. 231. n. 17.

Præscriptionem si creditor *interrumpere* poterat, nullam habet excusationem, dec. 392. n. 18.

Præscriptionem *ex propria persona* non potest inchoare successor stante mala fide sui auctoris, dec. 17 nu. 13.

Præscriptiones *singulæ* requiruntur in singulis fideicommissarijs successoribus à die aperti fideicommissi, dec. 51. nu 2.

in præscriptionibus *duo sunt extrema*, eum quandoque præscribatur ex vna parte, licet non præscribatur ex alia, quandoque verò ex vtraque, dec. 51 n. 3.

Præsens, Præsentia.

Præsens in Curia non potest constituere procuratorem ad resignandum, dec 106. n. 9.

Præsens dicitur qui habitauit in Prouincia, ac si inhabitasset in loco particulari eiusdem Prouinciæ, d. 191. n. 11.

Præsens in Curia præfertur in collatione beneficij, & hæc præsentia inter cæteras prærogatiuas computatur, decisio 175. num. 14.

Præsentia in Curia etiam narrata non dicitur pars gratiæ, decis. 161. nu. 4.

Præsentare, Præsentatio.

Vide etiam in vers. Collatio, Compatronus, Electio, Præsentatus.

Præsentandæ personæ electio est actus facultatiuus, & quando, dec. 173. nu. 6.

Præsentatio facta à patrono putatiuo non præiudicat verò patrono dec. 153. nu. 6.

Præsentatio iurispatronatus admissa sine præiudicio iurium præsentantium, non est apta ad aliquam possessionem acquirendam, d. 290. n. 10.

Præsentatio iurispatronatus facta vti donatarius alicuius comprobat pertinentiam donantis, dec. 74. n. 8.

Præsentatio facta à compatrono etiam nomine proprio, intelligitur pro medietate, si pro alia medietate ipse erat procurator alterius compatroni, dec. 17. n. 9.

Præsentatio vnica effectum sortita, facit acquirere vltimum Statum, & quasi possessionem præsentandi, d 74. n. 3.

Præsentationis in actu certas qualitates requiri ab obseruantia probatur, dec. 173. nu. 5.

Præsentationes antecedentes à subsequentibus declarantur, decis. 17 nu. 8.

Præsentationes effectum non sortitæ non sufficiunt ad probationem iurispatronatus, dec. 17. nu. 3.

Præsentatus.

Vide etiam in vers. Præsentatio.

Præsentatus à patrono existente in quasi possessione præsentandi, instituendus est, d. 315. n. 12.

Præsentatus à Patronis habentibus maiorem partem vocum instituendus est, dec. 74. n. 1. & dec. 384 n. 3.

Præsentatus ad beneficium iurispatronatus institui debet ab Episcopo, dec. 275. nu 2.

Præsentatus à veris patronis in concursu præsentati à Patrono putatiuo præferendus est, dec. 153. n. 7.

Præsentatus habens medietatem vocum, & gratificatus à Papa præferendus est præsentato ab altera medietate gratificationem non habenti, d 153. n. 8.

Præsentatus ab existente in quasi possessione præsentandi semper admittitur etiam si contra illum allegaretur titulus inualidus, dec. 290 nu. 19.

ex præsentatis quis habeat maiorem partem vocum, fit comparatio numeri ad numerum non autem meriti ad meritum, d. 384 n. 4.

Præsentia partis ad alium finem in loco iudicij existentis non supplet defectum citationis, dec. 143. n. 6.

Præseruatio.

Vide etiam in vers. Præiudicium, Reseruatio.

Præseruatio censetur repetita in præseruante cum omnibus suis qualitatibus d. 377. nu. 11.

Præseruatio facta de iuribus Ecclesiæ matrici competentibus quomodo intelligatur, decis. 7. num. 11. & sup. à numer. 5. vers. neque

Præseruatio ad euitandam contrarietatem intelligitur de alijs quam de ijs, quæ veniunt ex natura actus concessi, decisio 7. num. 15.

Præseruatio alicuius acquisitionis facta mediante gratia Pontificis, non dicitur noua acquisitio, sed prioris continuatio, dec. 360. n. 13.

Præseruatio in renunciatione facta intelligitur de alijs, quæ sub dicta renunciatione cadebant, d. 324. n. 5.

Præseruatio fideicommissi facta in diuisione bonorum excludit renunciationem illius, dec. 135. n. 2.

Præseruatio ita reddit illæsa iura præseruata, ac si actus celebratus non sit, dec.135.nu 4.

præseruatio facta in sententia de iuribus in alio iudicio experiendis nihil operatur si talia iura postea prosequuta non sint, dec.74.nu.5.

præseruatio iurium facta tam quoad creditum, quam quoad illius anterioritatem, prioritatem, & hypothecam quid operetur, dec.61.nu.5.

præseruatio iurium alteri ex collitigantibus facta, an possit peti coram eodem iudice, dec.142.n.2.

præseruatio facta in dismembratione Ecclesiæ intelligitur de alijs iuribus præterquam consequutiuis ad dismembrationem ipsam, dec.7.n.15.

præseruatio nihil addit præseruato, & ideò non valet operare exequutionem, quæ fieri non poterat, decis. 254. num.12.

præseruatio generalis nullam patitur restrictionem, dec. 135. num.5.

præseruatio iurium facta in fideicommisso renunciato intelligitur de alijs, non autem de ijs, quæ sub renunciatione continentur, dec.324.nu.5.

præseruatio non potest dici facta in decisione, si de ea tantùm obiter, & per modum discursus mentio habita sit, dec.319. num.4.

Præseruatio iurium, cui altera pars non consensit, sed expresse dissentijt, intelligitur solùm de iuribus compatibilibus, non autem contrarijs, & repugnantibus, dec.61.nu.8.

Præseruatio iurium facta per verba, *come farà di raggione*, non plus operatur quam exigit ipsum ius, dec.61.n.6.

præseruatio non simpliciter facta, sed cum verbis saluis casibus infrascriptis, demonstrat ad oculum, & restringit dispositionem ad solos casus specificatos, dec.246.nu.9.

Præstatio. vide in vers. Annua Præstatio.

Præsumptio.

Vide etiam in vers. Coniectura, Veritas, Verisimilitudo.

Præsumptio temporis cessat vbi constat de titulo nullo, & inualido, dec.396.nu.13.

ex præsumptione resultans probatio non sufficit ad dominium principaliter probandum, dec.82.n.18.

præsumptio ex lapsu temporis deducta non intrat vbi constat de veritate contraria, dec.396.nu.12.

præsumptio voluntatis testatoris de nolendo testari non attenditur si adest testamentum perfectum, decisio 200. numer.14.

Præsumptio cedit veritati contrariæ, dec.177 n.8.

præsumptio boni iuris est pro actore habente decisiones, & sententiam fauorabilem, dec.378 nu.35.

præsumptio vna ex alia præsumptione oritur, vbi vna venit in consequentiam alterius, dec.33.nu.7.

præsumptio est, quod Beneplacitum, vel derogatio Apostolica fuerint sequuta si illa sint in instrumento conuenta, dec.251. nu.14.

præsumptio cessat, vbi constat de veritate contraria, dec. 396. num.12.

præsumptio *l. Quintus Mutius ff. de donat.* cessat quoties docetur mulierem aliunde acquisiuisse, decisio 228. num. 8 9. & 10.

præsumptio *l. Quintus Mutius ff. de donat. inter virum & vxorem* non adest vbi mulier à suis consanguineis, & ab alijs huiusmodi acquirere potuit, dec.365.n.3.

Præsumptio cedit veritati, & veritati locus semper esse debet, dec.365.nu.4.& 5.

præsumptio *l. Quintus Mutius, &c.* procedit solùm fauore mariti, eiusque hæredum, dec.365.nu 6.

præsumptionem iuris, quæ habent contra se diuidi non possunt, dec.80.n.9.

præsumptionem habet contra se, qui libros exhibere recusat, dec.312.nu.13.

præsumptiones iuris semper subsistunt, donec contrarium probetur, dec.15.n.8.

de præterito non infertur ad præsens, d.336.n.10. *& vide etiam in versiculo Tempus.*

Pretium.

Vide etiam in vers. Valor

pretium, re perempta, etiam sine alia subrogatione expressa, succedit loco eiusdem rei dec.272.nu.2.

Amplia, quia succedit loco rei, etiam ex dispensatione, & Breue Pontificis, n.1. ibid.

pretium scut.500. non videtur condignum ad liberationem annuæ præstationis scutorum 40. dec.47. numer.11. & dec. 301. num.8.

pretium rei præsumitur auctum ex melioramentis, non ex qualitatibus eiusdem rei, stante modicitate temporis, dec. 320.nu 4.

pretium bonorum fideicommissi ex causa æris alienis testatoris alienatorum, in eo quod remanet, inuestitur pro cautione emptoris, dec.295.nu.4.

pretium subrogatum loco rei si quis possideat non potest pro rata penes ipsum existente denegare solutionem habenti ius ad eandem rem, dec.86.n.11.

pretium non succedit loco rei, nec etiam in vniuersalibus vbi non immediatè, sed mediante alia stipulatione, & post longum tempus res vna subrogatur in aliam, dec.29. numer.11. & 12.

pretium rei subhastatæ consequi curans, illius deliberationem dicitur approbare, dec.231.nu.15.

pretium rei subhastatæ, quod superest, satisfacto creditore, æquè potest inuestiri, ac penès deliberatarium assecurari cum solutione fructuum, decis.1. nu.3.

pretium rei cohærentis contemporaneè venditæ arguit valorem alterius rei ibidem cohærentis, dec.14.nu.15.

pretium etiam in particularibus re perempta succedit loco rei, dec.86. nu.5.

ad pretium agi potest re alienata, vel perempta, decis. 86. num.3.

pretij pars dicitur pactum dimittendi possessorem rei emptæ, eique suum persoluendi creditum, d.96 n.5.

pretij loco succedunt onera rei venditæ, ac etiam pactum de retrouendendo, dec.14. nu.19.

pretij varietatem loca, & tempora afferunt, decisio 20. numer. 9.

pretium rei dotalis venditæ ad quem potius vxorem vel virum peruenisse præsumatur, dec.397.n.6. & seq.

pretium rei dotalis ab vxore alienatæ præsumitur peruenisse ad manus viri, dec.397. nu.5.

in Pretium subrogatum loco rei venditæ dicuntur translatæ omnes hypothecæ, quæ contra rem ipsam competebant, dec. 86.nu.1.

Præuentiua solutio *vide in vers. Assignatio.*

Primitiæ vide etiam in vers. Decima.

Primitiæ æquiparantur decimis, & debentur Parocho, dec. 400. nu.23.

Primogenitura.

Vide etiam in vers. Collatio, Fideicommissum, Primogenitus.

Primogenitura constituta à patre filio inter viuos non confertur, dec.239.n.3.

Primogenitura non expirat in primo vocatis, sed continuatur in secundis, & vltra genitis d.284.n.1.& 2.

Primogenitura facta ad fauorem vnius ex filijs non confertur inter alios fratres, dec.317.nu.22.

Primogenitura si non confertur inter fratres, nec illa admitti debet in pretio, aut valore bonorum, dec. 317. num. 23.

Primogenitura constituta à patre filio inter viuos non imputatur in legitimam ipsius filij, dec.239.n 3.

Primogenitura prorsus destrueretur, si conferenda communicanda, & diuidenda foret, decis.239. nu.4.

Primogenitura perpetua dicitur ordinata fauore familiæ, & agnationis, dec.55.nu.23.

Primogenitura ordinari potest etiam super feudo quamuis illud esset concessum ex pacto, & prouidentia, dec. 55. nu. 23. & seq.

Primogenitura confertur, si constat de voluntate testatoris, dec. 317.nu.27.

Primogenitura facta à patre filio cadit sub collatione attenta voluntate ipsius patris, dec.317.nu.3.

Primogenituræ successio omnimodam integritatem hæreditatis importat, & quamcumque diuisionem excludit, dec. 284. nu.16.

Primogenitura constituta in fauorem filij, eiusque successorum pater præiudicari non potest, dec.317. nu.39.

primogenitura qualiter, & quando comprehendat solum masculos ex masculis, & excludat fœminas, ac ab ea descendentes, dec.27. nu.3.4. & seqq.

in Primogenitura successiua, & perpetua requiritur quidem proximitas gradus, sed habito respectu ad lineam, decis. 18. nu.3.

in primogenitura non comprehenduntur bona antea primogenito donata, vt eum testator alliceret ad [illegible]gendum, decis. 27.n.10.

in primogenituris, & maioratibus filius [illegible] repræsentat matrem tempore successionis defunctam, [illegible] decis. 26. numer.4.

in primogenituris quatuor seruanda sunt, nempe linea, gradus, sexus, & ætas, dec.18.n.4.

Primogenitus.

Vide etiam in vers. Fideicommissarius, Primogenitura.

Primo-

Primogenitus naturaliter vnus tantum valet naturaliter appellari, dec.284. nu.5.
Primogenitus dicitur maior natu, ipsaque succedit, non habito respectu ad alium gradum sexum, vel ætatem, & quomodo, dec.18.nu.5.
Primogenitus potest agere, vt bona primogenituræ purificata conditione sibi restituantur, dec.76.n.1. & seqq.
Primogeniti si sunt vocati in numero plurali, adhuc intelliguntur de vnico, quia impossibile est vno eodemque tempore adesse duos primos, dec.284.nu.3.& 15.
Primogenitis pluribus vocatis, vnus post alium successiuè succedere debet, dec.284. nu.4.

Princeps.

Vide etiam in vers. Collecta, Fiscus, Magnates, Officialis, Superior, Vniuersitas.
Princeps si absolutè aliquid imperauit, eius voluntas omninò attendenda est, dec.199.n.14. & seqq.
Princeps mandans imponi collectam, si ità Iudici videbitur, dicitur illam secundum iuris dispositionem demandasse, dec. 199. nu.15.
Princeps non præsumitur voluisse alteri præiudicium inferre, dec.86.n.19.
Princeps non potest auferre dominium bonorum sine iusta causa, dec.310.nu.12.
Principis præceptum, seù voluntas, pro iusta & necessaria causa reputatur, dec.199.nu.13. & vid. nu.seqq.
Princeps adiri potest pro moderatione conscientiæ erroneæ si aliquid implendum illius conscientiæ fuerit relictum, d.156. nu.13.& dec.264.n.5. vbi vid.
Principis auctoritas, maior est quam iudicis, ideoque illi parendum est, dec.379.nu.4. & seqq.
Principis obligatio in Vrbe sine solemnitatibus contracta ex sola Pontificis beneplacito fuit sanata, decisio 242.nu.18.

Principalis.

Vide etiam in vers. Mandatum, Procurator.
Principalis præsumitur à suo procuratore certioratus de opere graui, & publico in illius bonis facto, decisio 44. num.7.
Principali mortuo causa prosequitur cum illius procuratore, dec.128.nu.2.
Principalis habens notitiam gestorum ab eo, qui vti suus procurator comparuit, illa dicitur approbare, nec impugnare aliquo modo potest, dec.12.n.15.

Priuatio, Priuatus.

Vide etiam in vers. Bannitus.
Priuatio beneficij comminata in edicto, non inducitur nisi præcesserit sententia declaratoria facti, aliquem in eadem priuatione fuisse incursum, dec.314.nu.2.
Priuatio hæreditatis acquisitæ vbi ex capite non implementi prætenditur, probari debet plenè, & concludenter, dec. 156.nu.1.
Priuatio præsupponit habitum, dec. 293. num. 2. & dec. 206. num.1.eod.
Priuationis ad effectum requiritur monitio, decis. 156. numer. 4.
Priuationem hæreditatis Ecclesiæ relictæ non importat modus ab eadem Ecclesia non adimpletus, dec. 62. num. 8. & seqq.

Priuilegium.

Vide etiam in vers. Beneficium, Indultum, Miles.
Priuilegium concessum clerico cum facultate quod illud per mutationem status non cesset intelligitur de statu clericali simpliciter, non autem de statu clericali coniugati. dec.126.nu.6.
Priuilegium doctoratus non debet retorqueri in damnum doctoris, dec.59.nu.12.
Priuilegium *Auth. res quæ C. comm. de legatis* est subsidiarium, quatenus mulier ex bonis proprijs dotari non possit, dec.66.n. 13. *vide etiam in vers. Dos* & nu. seq.
Priuilegium non comprehendit ea, quæ non habent qualitates ab eodem priuilegio requisitas, dec.383.nu.5.
Priuilegia tantum suffragantur, quantum sonant, dec. 287. num.23.
Priuilegia Militum Lauretanorum important quidem retentionem pensionum, sed illarum reseruationem excludunt, dec. 287.& 3.4. & 11.

Prior, Prius.

Prior, qui est tempore, est potior in iure, dec.340. n 3.
Prius, & posterius non datur in ijs, quæ correipectiua sunt, dec. 122.nu.12.
Prius, & posterius non datur in vno eodemque instrumento, dec.215.nu.2.
Prius, & posterius non datur in vna eademque scriptura, dec 77.nu.5.
Prius, & posterius non datur in conuentis eodem tempore, & in instrumento, dec.60. nu 6.

Probare, Probatio.

Vide etiam in vers. Testes, verificatio, Assertio, Compulsoria, Confessio, Coniectura, Diuisio, Possibilitas, Remissoria.
Probandi ab onere releuatur, qui habet fidem Notarij super non existentia scripturæ, vel actorum, dec. 204. numer. 17.
Probari non permittitur, quod probatum nullatenus releuaret, dec.157.n.2.
Probari num debeat non adimplementum, vel potius sufficiat illud simpliciter allegare, dec.62.n.3.
non Probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse, decisio 392. num.7.
Probatio concludens requiritur in materia criminosa, dec.194. num.37.
Probatio, quæ remanet æquiuoca, non concludit, dec. 353. num.7.
Probatio, quæ non suffragatur actori, quia non concludit, sufficit pro reo ad obtinendam absolutoriam, decisio 261. numer.9.
Probatio etiam per rei aspectum facienda est, decisio 220. num.8.
Probatio, quæ tendet ad corroborationem primæ, non dicitur noua probatio, sed maior illius enucleatio, dec.217. num.7.
Probatio clericatus resultat ex ijs, quæ non conceduntur, nisi cum verificatione eiusdem clericatus, dec.189 num.8. *& vide in vers. Clericatus.*
Probatio plena requiritur in præiudicium tertij, itaut sola assertio, nec etiam Episcopi attendatur, decisio 9. num.5.
Probatio non resultat ex Breue Pontificis, si emanauit sententia contraria, dec.229 n.7.
Probatio non concludit ex sola possibilitate in contrarium, dec. 158.nu.9.& 14.
Probatio obtentorum qualitercumque facta suffragatur, dec. 181.nu.10.
Probatio probationem non excludit, nec probationes angustiari debent, dec.65.n.1.
Probatio qualiter admittatur aduersus officialem, vel cursorem attestantem de executione citationis, dec.55.numer. 1. & dec.21.nu.10. eod.
probatio concludens requiritur post attestationem Cursoris aliquem citasse testantis, dec.21.nu.10.
probatio fieri debet ab eo, qui dicit alienationem bonorum Ecclesiæ fuisse damnosam, dec.193.n.8.
probatio, vt non dicatur concludere pernecesse sufficit sola possibilitas in contrarium, dec.73.nu.8.
probatio facta per testes non concurrit cum obligatione iurata, vel camerali, dec.245 nu 14.
ad probationem subsidiariam recurritur stante impossibilitate alterius probationis, dec.186. nu.23.
probatio ex præsumptione resultans non probat dominium principaliter probandum, dec.82.nu 18.
Probationes in arbitrio iudicis positæ sunt, decisio 146.numer.19.
probationes leuiores admittuntur in materia de sui natura verisimili, dec.93.nu.7.
probationes in suo genere imperfectæ non coniunguntur ad faciendam plenam probationem, decisio 31. numero 15.
probationes recipi non possunt super inobseruantia implementi, si testator quamcumque litem, & molestiam prohibuit, dec.157. nu.6.
probationes si omnes patiuntur exceptiones inuicem non supplentur, dec.194. nu 31.
probationes concludentes requiruntur in iudicio petitorio, dec. 95.nu.7.& seq.
probationes leuiores requiruntur super fructibus beneficij, vbi non agitur de annullanda pensione, sed solum pro assignanda congrua Episcopo, dec.23.nu.9.
in processionibus Canonici præcedere debent, & functiones peragere, & postea sequuntur Parochi, decisio 400. num.35.

Processus.

Vide etiam in vers. Causa, Lis.
Processus iudicialis ab extraiudiciali distinguitur, & quæ sit differentia vtriusque, dec.178.nu.4.
processus ad vlteriora non impeditur exceptione refectionis expensarum, vel attentatorum si illa non fuerint liquidata, & factum est depositum vnius iulij, dec.173. nu.1.

Procurator.

Vide etiam in verſ. Actus, Administrator, Mandatum, Principalis.

Procurator poſt citationem perſonalem in partibus præſentatam, ad illius litem dicitur conſtitutus, d.12.n.5.

Procurator reſignat nulliter, ſi excedit fines mandati, deciſ. 106.nu.14.

Procurator quatenus poſt annum admittatur ad reſignandum, dec.106.nu.17.& 20.

Procurator ad reſignandum, etiamſi fuerit reuocatus, validè reſignat dummodò reuocationis notitia habita non ſit, deciſ. 106 n.18.

Procurator poteſt deponere ſuper alia re diuerſa ab ea, qua fuit conſtitutus procurator, deciſ.288.num.7.

Procurator an poſſit conſtitui a fratre in cauſa, ſeù fratris, deciſ. 12.nu.1.

Procurator non ſibi acquirit, vel retinet dominium, ſed Domino, cuius negotia adminiſtrat, dec.133. nu.11. & dec. 36.nu.1.

cum Procuratore proſequitur cauſa poſt mortem principalis, dec.128 no.2.

Procurator non poteſt renunciare actibus quo quo modo ſuo principali fauorabilibus, deciſ.299. n.2.

Procuratoris comparitio purgat vitium citationis, & quando, dec.21.nu.11.

Procurator, qui interfuit inſtrumento, & pro directore fuit adhibitus poteſt declarare inſtrumentum, deciſio 129. num.6.

Procuratoris confeſſio veriſimilis præiudicat principali, & nocet etiam fideicommiſſarijs deciſ.302. n.4. & 5.

Procuratoris factum, quod ad ipſum etiam pro medietate ſpectabat vtriuſque nomine factum dicitur, deciſ.17. num.10.

Procurator ſine mandato tacito, vel expreſſo Domino non præiudicat, dec.226. nu 9.

Procurator ad lites non poteſt conſentire decreto, vel ſententiæ ſuo principali præiudicialibus, d.231. n.21.

Procurator in omittendo poteſt præiudicare domino, ſecus in committendo, deciſ.231.num 22.& deciſ.299. nu.1.

Productio.

Vide etiam in verſ. Acta, Repetitio, Exhibitio.

Productio facta cum clauſula, *in parte, & partibus*, producenti non præiudicat.dec.74. nu.13.

Productio quomodocumque facta non nocet producenti, ſi ſcriptura non eſt in forma probanti, d.74. n.14.

Productio facta pro fundamento intentionis dicitur expreſsè approbata, dec.171. n.13.

Productio facta ad vnum effectum non trahitur ad alium contra mentem producentis.dec.168.nu.13.

Productio facta a procuratore cenſetur approbata a principali, qui in illius executionem aliquid obtinuit, deciſio 305. num.6.

Productio realis reſultat ex clauſula *tenoris, &c.* deciſio 300. num.14.

Productio dicitur eſſe realis ex clauſula *tenoris* deciſ. 358. numer.12.

Productio dicitur approbata ſi non fuit oppoſitum generalia contra, d.84.nu.37.

ex Productione, quæ ad alium effectum fieri potuit, non reſultat concludens probatio, quod fuerit producta ad finem, & effectum de quo agitur, dec.118.n.10.

Profeſſio. vide in verſ. Aduentitia.

Profeſſi. vide in verſ Nouitiatus.

Prohibitio.

Vide etiam in verſ. Permiſſio.

Prohibitio alienationis æquiuoca non ſufficit pro inducenda vocatione filiorum in conditione poſitorum, vbi referri poteſt ad alios effectus, dec.79. nu.13.

Prohibitio ne hæres vxorem teſtatoris moleſtaret, dummodò illa non prætendat lucrum dotis, euaneſcit, ſi ipſa d.lucrum petat, dec.171.n.20.

Prohibitio de non alienando non conuenit hæredi vſufructuario, ſed merè proprietario, dec.150.nu.21.

Prohibitio alienationis non comprehendit alienationem vſusfructus, d.25. nu.2.

Prohibitio ſi excludenda eſt noua cauſa prohibitionis introduci non debet, dec.69.n.18.

Prohibitio alienationis, vt bona perpetuo conſeruentur in familia operatur, quod fideicommiſſum non dicitur reſtrictum ad caſum delicti, ſed comprehendat etiam caſum mortis, dec.278. nu. 13.

Prohibitio teſtatoris cuiuſcumque litis, & moleſtiæ ſuper obſeruantia ſuæ diſpoſitionis conſcientiæ hæredum commiſſa impedit etiam ſuper ea probationes faciendas, dec.156. num.6.

Prohibitio alienationis operatur, quod filij in conditione poſiti cenſentur vocati, dec.276.nu.33.

Prohibitio generalis impedit innouationem etiam in minima parte, dec.69. nu.1.& 25.

Prohibitio cuiuſcumque detractionis eſt vna ex coniecturis, qua fideicommiſſum in caſum delicti, extenditur, etiam ad caſum obitus, d.228.n.12.

Prohibitio alienationis licet facta ſub ampliſſimis verbis, non ideo impedit tranſactionem neceſſariam, vtilem, & bona fide ſequutam deciſ.62. n.18.

Prohibitio Teſtatoris facta vſufructuario, tam de vſufructu, quam de hæreditate neceſſariò importat non ſolùm vſumfructum, ſed etiam hæreditatem fuiſſe relictam, deciſ. 150. num.19.

Prohibitio alienationis cenſetur adiecta fauore filiorum in conditione poſitorum, dec.276.n.37.

Prohibitio alienationis a teſtatore adiecta fauore ſubſtituti minus dilecti, multò magis cenſeri debet adiecta fauore magis dilectorum, dec.276.nu.38.

Prohibitio alienationis regulatur, ampliatur, & extenditur a ratione illi adiecta, dec.276. nu.9.

Prohibitio alienationis nuda reſoluitur in ſimplex conſilium, quod poteſt ſperni a vocatis, dec.276.n.40.

Prohibitio alienationis facta per verba, *vendere, & alienare*, comprehendit alienationem tàm per contractum, quàm per vltimam voluntatem, dec.276.nu.34.

Prohibitio alienationis non eſt neceſſaria in conſeruatione vſusfructus, dec.276. nu.35.

Prohibitio teſtatoris creditoribus præiudicare non poteſt, deciſ. 332. nu.10.

ex Prohibitione alienationis alicui facta, illius vocatio reſultat, dec.150. nu.13.

in Prohibitis non ſtatur aſſertioni partium, deciſio 332. numer 39.

Promiſſio.

Vide etiam in verſ. Obligatio, Pactum, Contractus.

Promiſſio contrahendi ſponſalia valdè differt ab ipſis ſponſalibus, dec.267. n.7.

Promiſſio acceptanda ab vna ex partibus non dicitur abſoluta obligatio, ſed mera oblatio dec.77.nu.7.

Propinæ ſolutæ in cauſa attentatorum etiam in Rota reficiuntur, dec.4 nu.4.

Propoſitum in mente retentum nihil operatur, deciſio 260. nu.24.

Proprietarius, Proprietas.

Vide etiam in verſ. Vſufructuarius, vſusfructus.

Proprietarium, non autem ſimpliciter vſufructuarium, aliquem fuiſſe hæredem inſtitutum, ex declaratione Teſtatoris facta in codicillis reſultat, dec.150. nu.24.

Proprietas abſorbet poſſeſſorium, & quando, deciſio 182. nu.14.

Proprietas abſorbere debet poſſeſſorium, vt contra illud iudicandum ſit, d.384. nu.7.

Proprietas transfertur ſimul cum vſufructu attentis clauſulis *omni meliori modo, ſine diminutione*, vel *pleno iure*, dec.140.nu. 10.11.& 12.

Proprietatis quæſtio, vt illam poſſeſſorij abſorbeat, de ea plenè, & concludenter conſtare debet, deciſio 384. nu.7. 10. & nu. ſeqq.

Proprietatis quæſtio a remedio poſſeſſorio eſt prorſus extranea, dec.375. nu.14.

à Proprietate verborum non receditur, niſi manifeſtè conſtet de ſenſu contrario, dec.386.nu.17.

Prorogatio.

Vide etiam in verſ. Collatio, Terminus.

Prorogatio Ordinarij in præiudicium Papæ non probatur ex illius ſola aſſertione, ſine ſolemnitatibus teſtium, alijſque neceſſarijs, dec 180.nu.19.& 25.& nu.ſeqq.

Prorogatio tendens in præiudicium ſolius Ordinarij, non autem Papæ, ſemper eſt valida, deciſio 180. numero 19. & 20.

Prorogatio dicitur, quæ conceditur nondum finito tempore, dec.180 nu.21.& n.ſeq.

Proſpectus remotus ſi fuit vetitus, & mediante muro ſublatus, multo magis interdictus cenſetur propinquus, deciſ. 69. nu.4.

Proteſtatio.

Vide etiam in verſ. Præſeruatio, Præiudicium, Reſeruatio.

Proteſtatio iunctis teſtibus de metu deponentibus eo magis probat actum meticuloſum, ac ipſo iure nullum, dec.54. nu.4.

protestatio alandestina quatenus probet metum vbi postea fuit ad traditionem deuentum, dec. 54. nu. 4. & nu. seq.
protestatio tollit mentem ab actu, & conseruat ius protestantis, d. 141. n. 13.
protestatio facta *cum praeseruatione iurium*, eadem iura contra quos da jiure praeferuat, decis. 171. num. 10.
à protestatione antecedenter facta censetur recessum per acceptationem contrariam, & incompatibilem, dec. 95. num. 11.
protestationes factæ ante, & post excludunt libertatem actus, d 373. n. 12.

Prothonotarius.

prothonotarius, vt gaudeat priuilegio clericatus, non tenetur inseruire Ecclesiæ, decis. 10. n. 18.
prothonotarij Apostolici, quando vltra Prothonotariatum etiam iuramentum fidelitatis, & professionem fidei probare teneantur decis. 10. num. 17.
Prouentus vide in vers. Fructus, Redditus.
Prouincialis solus non potest præiudicare, & renunciare iuribus Ecclesiæ, dec. 227. num. 7.

Prouisio, Prouisionalia.

Vide etiam in vers. Temporalia.
prouisionalia remedia non conceduntur nisi constet de metu dilapidationis, vel actualis dissipationis bonorum, decis. 162. num. 8. 9 & 10
prouisio beneficij facta contra formam in facultatibus concessam est nulla, dec. 78 nu. 5.
prouisio beneficij dicitur ineffectuata stante renunciatione prouisi ad ius super beneficio, non autem ad idem beneficium, d. 48 n. 4.
prouisionis per modum, quæ facta sunt, non dicuntur totaliter adimpleta, d. 372 n. 11.
prouisio, seù renunciatio beneficij, quæ non habuit effectum, non attenditur, & nihil ponit in esse, decis. 48. num. 19.
prouisio facta potius in vnum casum, vel remquam in altero ex illis, denotat voluntatem contrariam in eo, de quo non est prouisum dec. 393. nu. 11. & 12.
prouisionis, si postea totaliter expleri non potest, quid agendum vel de eo iudicandum, d. 373. n. 10. & seqq.
prouisionem Apostolicam ad substinendam sufficit beneficium esse in statu collatiuo, & de eo dubitari posse, quoties non affertur certa probatio contraria, decis. 328. num. 5. & 6.
prouisiones Pontificis maximè attenduntur ad probationem pertinentiæ iurispatronatus, etiam si aliquæ haberent clausulam illud non approbandi, decis. 290. num. 8. & seqq.
prouisiones Apostolicæ non immutant statum beneficij, & quando dec. 329. nu. 6. & 7.

Prouisus.

prouisus à Nuntio Hispaniarum etiam si sit possessor, non est legitimus contradictor Prouiso Apostolico si beneficium excedat ducatos, 24 d. 189 n. 11.
prouisus, in beneficio iustificatis literis suæ prouisionis, in possessionem immittitur, non secus ac hæres scriptus *l. finalis*, decis. 40. num. 5.
Prouiso Apostolico debetur immissio vig. *l. fin. ad instar hæredis*. dec. 159. nu. 1.

Proximior.

Vide etiam in vers. Consanguineus, Coniuncti, Extraneus.
proximior habetur pro inuestito si renouationem petijt, quæ de iure ei denegari non potuisset, d. 143. n. 15. & seqq.
proximior, vt quis dicatur, tempus successionis attenditur, decis. 26. n. 11. & 14.
proximior in gradu præfertur, vbi non est quæstio inter lineam, & lineam, sed solum inter plures eiusdem lineæ, dec. 18. num. 10.
proximior petens renouationem non potest allegare nullitatem contractus emphyteutæ minoris, dec. 202. n. 18.
proximiori si fuit ius quæsitum ex renouatione facta extraneo non potest Ecclesia dicere velle pro se retinere, decis. 260. num. 5.
proximiori in renouatione Emphyteusis præiudicari non possunt pacta cum extraneo conuenta, d. 92. n. 12.
proximioribus notificari debent conuentiones, cum quibus Ecclesia vult inuestire extraneos, aliter eis non præiudicat, dec. 260. num. 14.
proximiores vltimi emphyteutæ si consenserunt, quod inuestiretur extraneus, non possunt amplius petere renouationem, d. 260 n. 8.
proximiores non habere dicitur, qui illos habet absentes, vel pauperes à quibus non possit alimentari decis. 349. num. 6.
proximiores consanguinei, non remotiores interuenire debent in contractu mulieris, vel minoris, d. 306. n. 2.
Proximiores quibus renouatio debetur tenentur solum soluere id quod in instrumento concessionis ab extraneo est solutum d. 260. num. 11.
proximiores ex Constitutione Aegidiana requisiti in contractu minoris non exiguntur, si non aderant in loco celebrati contractus, dec. 50 nu. 7.
proximiores in gradu Testatori coniuncti ad primogenituram admittendi sunt, d. 18. n. 1. & seqq.
proximiores vltimi defuncti semper præferuntur in renouatione emphyteusis, decis. 260. num. 3.

Proximitas.

proximitas quando, & ex quibus dicatur fuisse probata. decis. 143. nu 9.
proximitas an attendatur potiùs grauati, quàm grauantis requiritur solùm vbi defecta linea primò vocata, quærendi sunt alij proximiores, d. 18. n. 6.
proximitas grauantis, non grauati attenditur vbi proximior, & propinquior testatoris vocatus est, decis. 26 num. 8.
proximitas desumi debet à testatore grauante, non autem à grauato vbi agitur de primogenitura successiua, & perpetua, d. 18. n. 2.
Prudentia vide in vers. Conscientia.
Publicari debet gratia de beneficio obtento sub qualitate vacationis ob non factam publicationem illius, d. 273 n 7.
publicum dicitur, quod licet bonum particulare respiciat redundat tamen in bonum totius, d. 360. n 9.
Publica vtilitas vide in vers. Causa, Publica.

Pupillus.

Vide etiam in vers. Alienatio, Aetas, Minor.
pupillus non tenetur excutare emptorem suorum bonorum sibi à tutora venditorum decis. 125. nu. 4.
pupillus sine solemnitatibus hæreditatem adire non potest, dec. 176. nu. 31.
pupillus, vel infans non possunt contrahere societatem, quia vnus consensum non habet, alter consentire non potest, d. 212. n. 1.
pupillus si non sufficit pro substentatione, & validitate alienationis, decis. 253. num. 17.
pupillus non potest prætendi minus defensus tamquam minus legitimè citatus, si citati sunt alij fratres, qui se actitèr defendere curarunt, dec. 55. nu. 41
pupilli habent restitutionem in integrum ad nouas probationes faciendas, d. 354. nu. 9.
pupillo de alienatione legitimè facta conquærenti, quod alias iudici obreptum sit, quæ actio remaneat decis. 253. num. 1.
pupillus quatenus debeat interuenire in alienatione suorum bonorum, dec. 253. nu. 10.

Q

Qualitas.

Vide etiam in vers. Beneficium, Impugnatio.
Qualitas beneficij ex enunciatis collationum, & ex visitationibus continuatis probatur, dec. 181. nu. 6. & d. 204. num. 10. & dec. 329. nu. 10.
Qualitas masculinitatis censetur repetita, vbi concurrit identitas rationis, & orationis, secus si altera sit diuersa, dec. 381. numer. 7.
Qualitas statuti in vtroque litigante concurrere, decisio 377. num. 2.
Qualitas adiecta verbo intelligitur, & regulatur secundum tempus verbi, decis. 75. nu. 3.
Qualitas masculinitatis expressa in vno gradu substitutionis, quatenus censeatur in altero repetita, dec. 67. num. 3. & seqq. & num. 10.
Qualitas adiecta nomini censetur semper stare demonstratiuè, non autem denotat causam finalem, dec. 29. n. 14.
Qualitas masculinitatis expressa in vno gradu substitutionis, quando in altero gradu censeatur repetita, vel nè. dec. 166 num. 4. & seqq.
Qualitas, & status beneficij etiam ex attestatione Ordinari dicuntur sufficienter iustificata, dec. 181. n. 7.
Qualitas in vna dispositione apposita, non censetur in altera repetita, decis. 216. nu. 7.
Qualitas *si sine filijs legitimis, & naturalibus* censetur à testatori adiecta cuicumque substitutioni ab eo factæ & repetitæ per dictionem *huiusmodi*, dec. 310. n 4.
Qualitas personæ colitigantis per non contradictionem dicitur approbata, dec. 22. n. 5.
Qualitatem beneficij ad declarandam attenditur etiam actus nullus, & non effectuatus, dec. 273. n. 8.

Qua-

Qualitates habens, licèt fuerit reiectus, habetur pro admisso, dec.9.n.13.
Qualitates gratiæ acceptare debet, qui eadem gratia vult vti. dec.96.n.6.
Qualitates requisitæ vbi non adsunt comprehensio in dispositione, seu privilegio, prætendi non potest, dec. 383.n.51.
Qualitates præsentati, quod in actu præsentationis requirantur, ab obseruantia probatur dec.173.n.5.
inter Qualitates concurrentium ad beneficium etiam præsentia in Curia computatur, decis.175.n 14.
Qualitatibus maioribus præmunitus dicitur, qui iura parochialia exercuit, confessiones audiuit, & Sacramenta administrauit, d.175.n.5.

Quantitas.

Vide etiam in vers. Summa, Pretium.
Quantitas maior comprehendit etiam minorem dec 51.nu.20.
Quantitas bonorum certa etiamsi ab vno latere confines sint incerti, certificari potest ab alijs lateribus expressis, decis.51. numer. 8.

Quarta.

Quarta non debetur vxori in bonis viri, si illi ante matrimonium renunciatum sit, d.347.n.2. & seqq.
Quartæ debitæ vxori in bonis viri renunciari posse, non reperitur in iure prohibitum, decis. 347.n.3.

Quasi Possessio.

Quasi possessio præsentandi per vnicam præsentationem acquiritur, decis. 74. num. 3.
Quasi possessio præsentandi semal acquisita, non interrumpitur ab altera ex præsentationibus admissa *sine praiudicio iurium præsentantium*, dec.290.n.14.
Quasi possessio præsentandi suffragatur etiam si afferatur aliqua præsentatio admissa cum clausula *sine praiudicio iurium præsentantium*, dec.290.n. 14.
Quasi possessio exigendi, vt per actus contrarios interuersa dicatur, constare debet de petitione & denegatione partis, & acquiescentia petentis, dec.271.n.7.
Quasi possessio exigendi acquisita contra antecessorem, suffragatur etiam aduersus quemcumque successorem, seu etiam emptorem, dec.208.n.1.& seqq. ac n.4.
Quasi possessio præsentandi probatur ex vnica præsentatione effectum sortita, decis. 315. n.10.
Quasi possessionis veritas eo magis probatur, si possidenti fuerit etiam mandatum de manutenendo concessum, decis. 219. num. 4.
Quasi possessio exigendi pensionem resultat etiam ex vnica tantum solutione vnius termini, dec.294.n.2.
Quasi possessio non soluendi non acquiritur ex non vsu sine petitione, denegatione, & acquiescentia partis, dec.2.n.4.
Quasi possessio decimandi requisita in vno corpore non infert ad possessionem alterius, dec.2.n.12.
Quasi possessio præsentandi non acquiritur in præiudicium veri patroni ex præsentatione separatè facta à Patrono putatiuo, dec. 153.n.6.
Quasi possessio exigendi datur creditori census, & illius cessionarijs, dec. 316. num. 2.
Quasi possessio præsentandi non tollitur ex allegatione tituli inualidi, dec.290. num. 19.
Quatuor termini ad videndum se declarari excommunicatum in Curia seruari soliti, decem dierum spatium pro singulo continere debent, dec. 203.n.2.

Quietantia.

Vide etiam in vers. Confessio, Solutio, Transactio.
Quietantia debiti prioritate quadam momentanea facta, ad creationem alterius crediti, quatenus illi correspectiua esse dicatur, decis. 122.n.11. & seqq.
Quietantia facta sine expressione quantitatis, quæ postea declarata, apparet excessiua, non continet bonam fidem, dec. 63. num.13.
Quietantiam solum importat cessio facta debitori, vel hæredi soluenti de pecunijs hæreditarijs dec.331. n.4. & dec. 196.n 20.
Quietantia, & solutio procurata lite pendente non attenduntur, dec.2.n.15.
Quota hæredis non impedit fideicommissarium immitti pro alia quota, dec. 338.n.3.

R

RAro vel numquam quæ contingunt nemo cogitat, decis. 133. numer. 5.
pro Rata cuiumscumque socij damnum repartiri debet, non vni tantum adscribi, decis.103.n.2.

Ratificatio.

Vide etiam in vers. Agnitio, Approbatio, Consensus.
Ratificatio idem operatur, ac mandatum præcedens, etiamsi illud speciale requireretur, dec. 398 n.7.
Ratificatio importat probationem actus cum omnibus suis qualitatibus, & circumstantijs decis. 398 num. 8.
Ratificatio actus non trahitur ad consensum, præstitum eidem actus, si referri potest ad alia, & non probatur specialis notitia eiusdem consensus, decis. 398. numer. 9.
Ratificatio alicuius instrumenti certi, & indiuidualis, importat etiam approbationem omnium contentorum in eo. d. 398. num.10.
Ratificatio non inducitur ex solutione subsequuta, si præcesserit protestatio meticulosa, quæ adimat consensum, dec 54. num. 5. & 6.
Ratificatio sponsalium fieri debet per certa, & legitima signa, non autem æquiuoca, d.267.n.9.
Ratificatio idem operatur, ac mandatum etiam, vbi speciale requiritur, decis. 108. numer. 8.
Ratificatio, quæ resultat ex facto, potentior est illa, quæ deducitur ex verbis, dec. 108. n. 8.
Ratificatio diuisionis præsumenda est, vbi ipsa etiam diuisio præsumitur dec. 220.n. 3.
Ratificatio mulieris non resultat ex eo quod ipsa auditis sponsalibus pro ea à patre contractis modestè subriserit, decis.267. numer. 10.
Ratificatio actus nulli facta à debitore non præiudicat creditori, decis. 72. numer. 7.
Ratificatio contractus nulli operatur, nisi in approbante & ratificante data scientia plena nullitatis tàm facti quàm iuris, decis.306.n.28.
Ratificatio gestorum resultat si quis pro implemento suæ obligationis pulsatus, illam se obtulit adimplare, paratus, dec.266 nu. 7.
Ratificatio in ijs, quę sunt iuris publici, dec.279.n.12.
Ratificatio vbi fuit libera, nulla coactio adesse potuit, quia fingitur actus fuisse spontaneus, d. 272.n.4.
Ratificatio capitulorum matrimonialium dicitur facta à muliere, quæ contraxit matrimonium cum eisdem capitulis, d. 171.n.12.
Ratificatio inducitur per solutionem dec. 108.num.8.& seqq.
Ratificatio retrotrahitur ad ipsum actum, decis.272.n.4

Ratio.

Vide etiam in vers. Administrator, Debitum, Liberatio, Redditio rationis, Tutor.
Ratio per testem adducta si est inefficax talis quoque remanet illius depositio, dec. 194.n.24
Ratio semel reddita amplius reiterari non debet, dec. 111. num.1.
Ratio non potest pro parte reddi, & pro parte non, & ideò male reddita in parte, iterum in totum reddenda est, decis.213. numer.11.
Ratio non dicitur sufficienter reddita etiamsi minoris interuenerit iuramentum, quoties solemnitates seruatæ non sunt dec.111.nu.9.
Rationis diuersitas excludit repetitionem etiam inter plures personas in vna eadamque oratione contentas, decis. 216. numer.10.
Ratio semel reddita, iterum etiam reddenda est, constito de errore aliquarum partitarum, vel etiam vnius tantùm, decis. 111.num.19.
Ratio Doctorum licet sit diuersa non impedit quominus eorum vniformis opinio attendatur, dec. 106.n.6.
Rationem reddere nemo tenetur de gestis ab alio, decisio 57. num.25.
Rationem reddere nemo tenetur, quod non probatur ex eius culpa, vel negligentia periclitasse, d. 57.n.22.
Rationes nisi vniuersaliter inter socios reddantur, excluditur omnis actio debiti, & crediti, dec. 343 n.3. & 4.
Rationes pares vbi sunt, pares quoque esse debent iuris determinationes, d. 234.n.12.
Rationes inuicem præsumuntur redditæ vbi præsumitur facta diuisio, decis. 220. num. 3.
Realis dicitur dimissio non verbalis ex verbis dimisit, restituit, dec.224.n 6.
Reaptationes domorum Rota calculare solet ad rationem scutorum quinque pro quolibet centenario pensionum, dec. 94.n.15.
Recedere dicuntur voluisse partes à conuentione facta ante instrumentum, quam postea non apposuerunt in illo d.301. num. 10.& d.90.n.15.
Rebannitus Vid. in vers. Bannitus, Reintegratus.
Recipiens pecunias cum verbis *per mettersle à frutto*, dicitur in se suscepisse onus illas inuestiendi, d.168.num.1. & *vid. etiam in vers. Restituere.*

Reci-

Reciproca.
Vide etiam in vers. Substitutio.
Reciproca inter descendentes eiusdem lineæ facilius ex coniecturis inducitur, d. 56.num. 11.
Reciproca substitutio resultat si vltimus substitutus, tenetur hereditatem restituere Ecclesiæ, d.222.n.2.
Reciprocam inducere inter filios filiorum maior est ratio, quàm inter filios filiarum, quæ in alienam transeunt familiam d.176.n.12.
Reclamatio Vide in vers. Appellatio.
Reclamatio facta post 20. annos à relatione periti statim post finitam societatem, de communi consensu partium electi, præsumitur calumniosa, dec.343.n.8.
Recognitio, Recognoscens.
Vide etiam in vers. Comparatio, Manus.
Recognitio bonæ fidei societatis officij facta ante stipatum instrumentum cum officiali, dicitur suspecta, dec.285.n.5.
Recognitio facta per comparationem literarum innixis adminiculis, & coniecturis, plenè probat, dec. 186.n.27.
Recognitio manus facta lite pendente, & sine citatione partis, non suffragatur, dec. 263. n.7.
Recognitio Domini directi cum receptione laudemij etiam sine alio instrumento habet vim nouæ inuestituræ, decis. 33. numer. 16.
Recognitio manus facta per comparitionem literarum solum probat semiplenè, dec. 186.n. 16 & seqq.
Recognitio manus testium extraiudicialiter facta facit adminiculum, dec.186. num. 25.
Recognitio manus per comparationem literarum ex qualitate circumstantiarum arbitrio iudicantis remittitur, decis. 186. num. 19.
Recognoscens bonam fidem habetur ac si ipse in instrumento nominatus fuisset, & tamquam principalis debitor contraxisset, d. 36.n.3.
Rector.
Vide etiam in vers. Congrua, Ecclesia, Episcopus, Parochus, Vicarius:
Rector Ecclesiæ, cui fit vnio, quatenus possit assumere omnes fructus, & solam congruam Vicario dimittere, dec.81.num. 11.cum seqq. & n.23.
Rectoris, & Vicarij nomina, dicuntur esse synonima, decisio 400.n. 14.
Rectores Ecclesiarum Parochialium Equitum Hierosolymitanorum vt subsint, vel non subijciantur Episcopo, quæ requirantur, decis. 120.n.15.
pro Recuperatione eius, quod iniuste datum est, datur conditio ob turpem, vel iniustam causam, dec. 54.n 10.
Recurrens, Recursus.
Vide etiam in vers. Appellatio, Vniuersitas.
Recurrens ad Iudices laicos incidit in excommunicationem comminatam à Sacris Canonibus, & præcipuè per Bullam in Cœna Domini, dec.65.n.4.
Recurrens ad Iudices laicos repellendus est à limine iudicij, dec.65.num.5. & numer. 12.
Recursus ad Iudices laicos an possit amplius opponi ab eo, qui passus est discuti negotium principale, & super illos sententiam obtinuit, dec.65.n.6.& seqq.
Recurrens ad Iudices laicos incidit in excommunicationem Bullæ in Cœna Domini, decis. 85.n. 2.
Recursus ad Iudices laicos quando non dicantur sufficienter purgati, decis. 299 num. 7.
Recursus ad Iudices laicos potest reuocare Iudex ex suo officio nobili, quamuis adsit renunciatio partis, dec. 65.n.6. & 9.
Recursus ad Iudices laicos habere potest Reus, & possessor pro tuenda sua possessione, & quando, dec.65.n.10.& seqq.
Recursus ad Iudices laicos haberi possunt pro exequenda sententia à Iudice ecclesiastico obtenta, dec.65.n.11.
Recursus ad Iudices laicos pro impedienda iurisdictione Ordinarij, cumque cogendum appellationem admittere, ab excommunicatione saluari non possunt, dec 65.n.2.& 12.
Recursus ad Iudices laicos adeo est à iure prohibitus, vt reprobentur Doctores, qui illum admittunt, dec.65.n.10.
Recusans restituere rem, omne illius periculum subest, decisio 235.n.2.
Redditio Rationis.
Vide etiam in vers. Datio, Debitum.
Redditio rationis bonorum minoris requirit decretum Iudicis, causæ cognitionem, & partitarum verificationem, d.111. num 8.
Redditio rationis ex quibus dicatur rectè facta, vt per illam legitima liberatio consecuta sit, dec.111.n.2.
Redditio rationis si non fuit ordinata, vel promissa, dominium non administratio dicitur concessa, dec. 70.n.9.
Redditionis rationis in iudicio non agitur exequutiuè, sed ordinariè, dec. 312.numer. 1.
Redditionem rationis petere potest substitutus in casu non implementi vocatus, si testator solam conscientiam hæredis onerauit, d.62.n.21.
Redditionem rationis prætendens iustificare debet quid, & quantum ad manus administratoris peruenerit dec.57.n.26.
ad Redditionem rationis nemo cogi potest pendente iudicio, quid, & quantum ad sui manus peruenerit, dec. 57.n.27.
Redditus nomen generale est, & comprehendit quoscumque prouentus, dec. 400.n. 20. *& vid. vers. Fructus.*
Reductio fieri potest temporaliter, seu potiùs conditionaliter, dec. 194.n.5. & 6. & decis. 378.num. 25. *& vide etiam in vers. Taxatio.*
Refectio. vide in vers. Reaptatio.
Referens. Vide in vers. Relatio, Relatum.
Reformatus census valet, vt nunc, non autem ex tunc. dec. 356 n.11.
Registratio, & expeditio literum dicuntur inesse gratiæ, quæ vsque ab initio fuit perfecta, dec.118.n. 10.
Regnum.
Vide etiam in vers. Nauarra, Castella, & Legionis.
Regnum Nauarræ est diuersum à Regno Castellæ, & Legionis ex testimonio etiam plurium Historiographorum, & diuersimodè gubernatur, dec. 134. nn. 5. 8. & 10.
Regnum Castellæ, & Legionis fuit vnitum cum Regno Nauarræ non per modum Suppressionis, sed æquè principaliter ad effectum succedendi, decis 134.n.9.
Regnum Nauarræ, Legionis, & Castellæ sunt omnino inter se diuersa etiam ex declaratione ipsiusmet Regis Catholici, dec.258. n.4.
Regressus. Vide in vers. Consensus.
Regressum ad iura sua habere prætendens, tenetur prius restituere quidquid recepit, decis.55.n.15.
Regula.
Regula quod tibi non nocet, & alteri prodest est faciendum, vel non denegandum summa æquitas esse dicitur, decis. 69. num. 39
Regula, qui prior est tempore, potior est iure habet locum etiam in beneficijs, d. 158 n.5.
Regula quod melius est incumbere rei, quàm actioni, habet locum, etiamsi ageretur cum quacumque persona, vel luco ditissimo, dec 127.n.7.
à Regula non receditur ex sola proprietate sermonis, sed ex clara & verisimili interpretatione, siue extensione, decis. 34. numer. 4.
Regulam, quod potui, nolui, quod volui, adimplere nequiui dec.180.num. 17. & 18.
Regula 3. Cancellariæ, hodie 4. reseruant Pontifici primas dignitates in Ecclesia Collegiata, quamuis in ea vnica tantum tantum dignitas sit, decis. 165. num.9.
Regla Cancellariæ 4. hodie 5. de benef. Subcollectorum traditur & declaratur, d. 248.n.18.& per tot.
Regula 17. Cancellariæ de præsentia in Curia traditur, & declaratur, decis. 175. num. 14.
Regula 35. Cancellariæ de annali possessore fuit introducta in odium impetrantium aliorum beneficia, ideoque traditur, & declaratur, dec. 148.n.14.& num.seq.
Regulæ Cancellariæ de annali possessore quoad primam illius partem communiter derogari solet, dec.232.n. 10.
Regulæ Cãcellariæ de annali possessore quoad alteram illius partem remanet satisfactum, si à die gratiæ adhuc non sint elapsi quinque menses, dec. 232.n.11.
Regula Cancellariæ 36. de triennali possessore quid disponat, & plura de ea, dec. 148.n.16.
Regula Cancellariæ de triennali possessore habet locum, si docetur de titulo, alias non, dec. 204.n.11.
Regula Cancellariæ de triennali possessore requirit titulum saltem coloratum, decis.232.n.8.
Regula Cancellariæ de triennali possessore non suffragatur stante nullitate, & inualiditate tituli exhibiti, dec. 232.n 9
Regula Cancellariæ 40. traditur, & declaratur decisio. 40. num.9.
Regula Cancellariæ 45. de consensibus est exorbitans à iure communi, dec. 106. numer. 10.
Regula Cancellariæ 45. de consensu certam formam inducit, à qua ideo non est recedendum, dec. 190.n. 12.& per tot.
Regula Cancellariæ 45. de consensu in resignationibus habet etiam locum in coadiutorijs dec. 198.n.1. 5 & 12.
Regula Cancellariæ 45. de consensu in resignatione, limitatè procedit respectu consensus in eadem Cancellaria, non autem de consensu, quod est necessarium in Camera, dec. 198. numer.6.
Regula 65 Cancellariæ mandate posse augeri valorem expressum

vsque

vsque ad tertiam partem, & non vltra, qualiter procedat, d. 158 n.6.
Regula de iure quæsito non tollendo derogari debet, vt tertio præiudicatum esse dicatur, dec.159.n.11.
Regula Cancellariæ de resignatione beneficij habet etiam locum in cessione iuris super beneficio, & specialiter in Coadiutoria, decis. 106.n. 4.
Regula Cancellariæ de verisimili notitia, quando, & in quibus terminis procedat, dec. 285.n.2.
Reiectio, Reiectus. Vide in vers. Admissus, Arbitrium.
Reintegratio.
Vide etiam in vers. Contumax, Restitutio in integrum.
Reintegratio hæredi, & successori conceditur eo modo, quo illius auctoribus concedenda esset, dec.313.n. 1.
Reintegratio, quæ donanti competeret, illius donatario vniuersali concedenda est, d. 109 n. 3.
Reintegratio datur ei, cui manutentio non competit, & ita cum illa insimul conceditur, dec. 15.n. 9.
Reintegratio cum hypotheca, non à die alienationis, sed à die susceptæ administrationis conceditur stante dolo, & scientia fideicommissi, dec. 170.n.9.
Reintegratio datur etiam ad fauorem singularis successoris, dec.109 n.4.
Reintegratio debetur mulieri ad bona nulliter alienata, etiam sine restitutione preti non existentis, si versio in vtilitatem eiusdem mulieris probata non fit, dec.109. num. 10.
Reintegratio primæuo possessori conceditur extincto credito, pro quo anteriori possessori associatio concessa est, decisio 171.num.1.
Reintegratio spoliatio conceditur ad bona ei per spolium ablata dec.195.n.1.
Reintegratus.
Vide etiam in vers. Bannitus.
pro Reintegratione fideicommissi, hæres restituere tenetur pecunias ab eius auctore exactas, dec.219.n.14.
Reintegratus aduersus delictum, & bannum non tenetur ad ea, quæ illorum vigore obligatus erat, dec. 25.n.6.
Reintegratus ad bona, & iura propter delictum amissa, omnia recuperat, proinde ac si nunquam ab eo fuissent ablata, dec. 19 num.9.
Rei vindicatio requirit concludentem probationem dominij, sine quo nequaquam conceditur, dec.280.n. 9.
Relatio.
Vide etiam in vers. Attestatio, Peritus, Æstimatio, Relatum.
Relatio periti non præiudicat creditoribus, qui suum peritum non elegerunt, decis. 84.n.34.
Relatio facta à peritis à patribus hinc inde electis attendenda est, dec.84. num.35.
Relatio periti, à qua appellatum non fuit, dicitur acceptata, & eo magis attenditur, d. 84.n. 36. & decis. 57. numer. 2.
Relatio periti dicitur approbata, si ea producta, non fuit opposi-tum generalia contra.dec. 84.n.37.
Relatio fieri debet ad eas personas, inter quas solum est exorta obligatio, decis.317.num. 9.
Relatio periti expectanda est, aliàs sententia remanet nulla, dec. 111.n.13.
Relatio fit ad proxima, non autem ad remota, dec.67.num.7. & dec. 166.n.6.
Relatio non fit nisi ad ea iura, quę in actu cessionis fuerunt expressa, decis. 272.nu.9.
Relatio propter incompatibilitatem referentis cum relato fieri non potest omnimodè sed tantum quoad non innouata, exceptis alijs incompatibiliter expressis, dec. 33.n. 12.
Relatio ad aliud fideicommissum, idem, vel simile fideicommissum non importat, si alium effectum operare potest, decis. 390 num. 5.
Relatio est facienda ad proxima, & immediata, non autem ad remota, d. 284 nu. 17.
Relatio numquam fit ad personam, cui specialiter est prouisum per expressam vocationem, dec. 284.n.18.
Relatio excluditur quotiescumque sequeretur contraria testatoris voluntas, dec. 284.n. 14.
Relatio non fit quoties per illam restringeretur dispositio fanorabilis, dec.284. num. 13.
Relationi calculatoris electi de communi partium consensu standum est, d.57.n. 1. & seq.
Relationi periti iudicialiter electi debet, d. 332.n.12.
à Relatione mala Examinatorum iudicialitèr procedentium admittitur appellatio, secus si ad illas extraiudicialitèr processum sit, decis.178.n.2.
à Relatione Examinatorum in beneficijs parochialibus nulla datur appellatio, dec. 178 n 6.
à Relatione mala Examinatorum in beneficijs simplicibus Calegutitanis datur appellatio, d.178.n.7.
Relationem peritorum dicitur acceptasse, qui ab ea non appellauit, dec. 125.n.11.
Relationem habens, puta ad librum, vel scripturam non magis probat, quàm illud, ad quod habita est relatio, decis.64. numer.8.
Relationem peritorum non comprehendere aliquas partitas, probare debet qui hoc allegat d.125.n.10.
Relatiuum. Vide, in vers. Verbum.
Relatum.
Vid. etiam in vers. Relatio.
Relatum inspicitur, non referens, & quando dec.9.n.15.
Relatum continetur in referente cum omnibus, & singulis suis qualitatibus, d.6 num.8. & d.135.n.3.
Relatum continetur in referente, ac si litera, & cum omnibus suis qualitatibus fuisset expressum in illo, decis.135. numer. 3.
Releuantia.
Vid. etiam in vers. Articulus Calumnia.
Releuantia articulorum etiam modica sufficit ad effectum obtinendi remissoriam, dec.227.n.3.
Releuantia vnius articuli sufficit, vt remissoria super omnibus concedatur, dec. 247.num.3.
Religio, Et Religiosus.
Vid. etiam in vers. Abbas, Patres, Prouincialis.
Religioni quando illius ministri inseruire dicantur, & sub illius obedientia degere, d.120.n.17.
Religiosus, qui renunciauit laicus potest in dubio suam voluntatem, & intentionem declarare, & valebit illa declaratio, d. 113 n.11.
Religiosos ante ingressum nullos præsumitur habuisse filios, si transuersalibus renunciauit, d. 31.n.20.
Religiosus legitimè admissus non potest absque legitima causa reijci à nouitiatu, & professione, d. 75.n.11.
Religiosus iniustè, & coactè professus an possit re integra legitimationem obtinere, & ad instar captiui postliminij reuersi ad iura sua reintegrari, d. 310.n.30.
Religiosus renuncians quomodo se, quomodo bona, & quomodo hæredes obligare potest, d.113.n.4.
Religiosorum exclusio est vna ex coniecturis, quod fideicommissum non dicatur restrictum ad casum delicti, decisio 278. num. 8.
Reliquatus.
Vide etiam in vers. Residuum.
Reliquatus restitutio, si non fuit promissa, dominium, non administratio dicitur concessam dec.70 n.9.& 11.
Reliquatus pro restitutione agitur exequutiuè quando illud est clarum, & liquidum, d 312.n.4.
Remedium.
Vide etiam in vers. Actio, Promissio.
Remedia possessoria non dantur hæredi pro recuperationem bonorum à defuncto alienatorum, decis. 289. num 6.
Remedium *l. finalis C. de edict. D. Adr.* est perpetuum, dec. 51. num.5.
Remedium *l. si quis conductionis C. locati*, habet locum non solùm inter locatorem, & conductorem, sed etiam contra alios, dec. 110. n.6.& 7.
in Remedio *l. finalis*, quæ sint probanda requisita, dec. 164. num.4.
in Remedio *l. diffamari* plures actiones, plures remedia deduci possunt, d.280.n. 8.
Remissio. Vide etiam in vers. Condonatio, Renunciatio.
Remissionem iurium quatenus importet consensus, decisio 259.num4 & d.272.n.9.
Remissoria.
Vide in vers. Articuli, Compulsoria, Releuantia, Terminus, Testes
Remissoria in causa prophana conceditur ex sola releuantia articulorum, etiam absque vllo fumo, dec. 227.n.2.
Remissoria denegatur ei, qui habuit recursus ad Iudices laicos, dec. 85. num. 3.
Remissoriam concedere cum retardatione, vel sine, spectat ad arbitrium Rotæ, decis. 155.n.1.
Remissoriam petens si probatio sibi profutura non sit calumniosam dilationem affectare dicitur, dec.157.n.3.
Remissoria non retardat incidentia, & emergentia causæ dec. 299 n. 10.
Remissoria eo magis cum fumo veritatis conceditur, decisio 247.n.9. & seqq.
Remissoria in causa beneficiali, & spirituali conceditur stante releuantia, & fumo materiæ articulatæ, decis.217. nu.5.
Remissoria etiam in secunda instantia conceditur, decisio 217. num.6.
Remissoria maximè in tertia instantia conceditur, maximè ne probationes pereant, decis. 354.n. 1.

Remissoria eo magis in prophanis conceditur, vbi cum releuantia materiæ articulatæ etiam fumus concurrit, decis. 217. n. 1. 3. cum seqq.

Remissoria in causa prophana data releuantia articulorum in quacumque instantia conceditur, decisio 157. numer. 1. & num. seqq.

Remissoria conceditur etiam commissa causa cum clausula *si quid exequendum §.* & multo minus, decis. 217. & num. seqq.

Remissoria in prophanis etiam fine fumo conceditur, stante releuantia articulorum, decis. 247 n. 2.

Remotior non concurrit cum eo, qui est proximior de tempore successionis, dec. 26. n. 11.

Renouare, Renouatio, Renouatus.

Vide etiam in vers. Emphyteusis.

Renouare emphyteusim quatenus teneatur Ecclesia in Ciuitate Eugubina vigore Constitutio cum Pontificum, dec. 202. num. 5. & seqq.

Renouatio emphyteusis proximiori debitæ, facienda est cum solis pactis, & obligationibus contentis in instrumento celebrato cum extraneis, dec. 11. cum seqq. & n. 23.

Renouatio à proximiori petita, habetur pro concessa, decisio 26. n. 21.

Renouatio emphyteusis a proximiore petita, agnita, vel acceptata, ad eius proximiores defertur, illo ante obtentam renouationem defuncto, dec. 62. n. 10.

Renouatio emphyteusis debita proximiori, facienda est ad terminos inuestituræ extraneis concessæ, d. 92. n. 12.

Renouatio emphyteusis non potest dici transitoria ad hæredes, si hæc qualitas in prima inuestitura non adest, decisio 34. num. 9.

Renouatio conceditur tempore elapso, d. 180 n. 21. & 22.

Renouatio emphyteusis debita proximioribus, facienda est pro eodemmet pretio cum extraneis conuento, decisio 260. num. 11 amplia vt n. seqq. & n. 23.

Renouatio emphyteusis debetur proximioribus, exclusis extraneis, decis. 92. numer. 1.

Renouatio emphyteusis infra annum petenda est, decisio 92. num. 7.

Renouationis tempus intra annum petendæ quatenus currat pupillis, vel minoribus, decis. 92. n 6. & 8.

Renouationis petitio facta à proximioribus emphyteutæ, præseruat ius eisdem proximioribus competens, dec. 260. n. 6.

Renouationis petendæ ius durat spatio triginta annorum, nec antea extinguitur, dec. 260. n. 7.

Renouationis natura est tendere in confirmationem prioris concessionis, non autem in augumentum, vel decrementum, aut aliam alterationem, dec. 90 n. 13.

Renouationem petens, probare tenetur contractum esse emphyteuticum, dec. 202. nu. 6.

Renouationem petendi ius ob negligentiam, vel incapacitatem proximioris, deuoluitur alijs post eum in gradu pariter proximioribus, dec. 143. n. 14.

Renouationem emphyteusis ad obtinendam requiritur qualitas hæreditaria, dec. 143. n. 8 & 10.

Renouatus ad emphyteusim ita ex renouatione succedit, sicuti successisset ex prima concessione vocatus, dec. 90. n. 5.

Renuncians, Renunciatarius, Renunciare, & Renunciatio.

Vide etiam in vers. Condonatio, Remissio, Resignatio.

Renuncians pendente lite super illius nullitate non prohibetur petere executionem alimentorum sibi promissorum, ne interim careat vtroque, dec. 307. n. 12.

Renuncians succedit renunciatario ab intestato vbi nullus adesset, qui posset succedere, & veniret fiscus, decis. 113. num. 12.

Renunciantis intuitu Religionis voluntas abdicandi totaliter à se hæreditatem eius cui, vel cuius fauore renunciatio facta sit, ex quibus, verbis resultet, d. 113. n. 17 & fere per tot.

Renuncianti non datur amplius ad iura renunciata regressus, d. 92 n. 2.

Renunciare iuri beneficij aliud est, aliud verò renunciare ipsi beneficio, dec. 48. n. 4. & d. 326. n. 3.

Renunciare non dicitur statuto qui in principio non declarat se eo vti velle, & quando, dec. 329. n. 23. & 26.

Renunciatarius non prohibetur ob renunciationem ad sui fauorem factam hæredem instituere renunciantem, decis. 114. num. 18.

Renunciatarius non condendo testamentum implicitè dicitur vocasse successuros ab intestato, d. 113 n. 20.

Renunciatario ab intestato defuncto succedunt illius hæredes si adsunt, non autem renuncians, qui solus admittitur ad exclusionem fisci, d. 113 n. 22.

Renunciatio iuris petendi renouationem emphyteusis facta à minore sine sole nnitatibus non suffragatur, decis. 260 numer. 16.

Renunciatio facta à Religioso in fauorem transuersalium, probat illum ante ingressum nullos habuisse filios decis. 31. numer. 20.

Renunciatio à patre non acceptata, non præiudicat renuncianti, decis. 199. num. 3.

Renunciatio an sit realis vel personalis inspicitur quo magis illam intellexerint renunciantes, Iudices decretantes, consanguinei consentientes, & Notarij describentes, decisio 113. num 2.

Renunciatio Monialis dicitur inepta, si enunciatur *Velleiano, Auth. si qua mulier, l. fin. & l. si vnquam de reuoc. donat.* decisio 113. numer. 3.

Renunciatio facta renouationi emphyteusis certam scientiam habere debet, nec generica sufficit, prout nec minus inuoluta suffragatur, d 92. n. 3.

Renunciatio *l. hac adictali, & l. feminæ C. de secundis nupt.* specifica esse debet, nec generalis sufficit, dec. 244. n. 7.

Renunciatio per vim extorta, renuncianti non nocet decisio 296 n. 1.

Renunciatio procuratoris facta recursibus habitis ad iudices laicos non præiudicat vbi omnia ponenda sunt in statu, quo erant ante dd. recursus, decis. 299. n. 6.

Renunciatio vt sit realis, sufficit quod renuncians à se voluerit abdicare omne ius, quodque eo tempore successores adessent, non considerato quis in futurum potuisset succedere, decisio 113. n. 23.

Renunciatio si est realis nunquam renuncianti datur regressus ad iura renunciata, d. 113. n. 13. & 15.

Renunciatio intuitu Religionis in dubio iudicatur esse realis non personalis, d. 113. n. 14.

Renunciatio ideo fit intuitu Religionis ne vmquam ipsi, vel Monasterium habeant ad bona renunciata regressum perinde ac si naturaliter mortui sint, dec. 113. n 13. & 15.

Renunciatio ex verisimili mente contrahentium non excluditur esse personalis quamuis perpetua, realis, realissima, & omni tempore valitura dicatur, decis. 113. n. 9.

in Renunciatione Religiosi inspiciendum est, an ex voluntate Patris adsit vel non adsit persona, quæ excludat renunciantem ab intestato, decis. 113. numer. 6 & n seqq.

in Renunciatione Religiosi, requiritur etiam causa vtilis, & necessaria ita vt inutilis, & stulta vel subintellecta, vel etiam expressa non sufficiat, dec. 113. n. 12.

Renunciatio Religiosi an sit realis vel personalis ita vt renunciatarijs ab intestato defunctis, succedat Monasterium, vel proximiores, aut etiam fiscus si illi non extarent, decisio 113 nu. 6. & 12.

in Renunciatione se fundans probare debet intentum, aliàs obijci potest, quod illa in suo casu non procedat, decis. 113. num. 10.

Renunciatio intuitu Religionis nisi verificaretur in successione ab intestato non subsisteret, d. 113 n. 19.

Renunciationem fideicommissi, quatenus diuisio bonorum fideicommissariorum importet d. 135. n. 27.

Repetita, Repetitio.

Repetita in secunda donatione censentur omnia in prima donatione contenta decis. 276. n. 60. & seqq.

Repetitio scripturarum vim productionis habet, d 204. n. 13.

Repetitio quatenus fieri debeat omnibus personis sub eadem oratione contentis, d. 216. n. 4. & seqq.

Repetitio non datur stante diuersitate personarum rationis, & orationis, dec. 381. num. 9.

Repetitio non fit vbi deficit identitas personarum, & graduum, dec. 67. num. 9.

Repetitio non intrat data diuersitate personarum, & graduum, decis. 67. n. 5.

Repetitio non fit in diuersis, & separatis orationibus, decisio 216. nu. 7. & sup. à nu. 4.

Repetitio non fit nec intelligitur quoad aliter determinata in actu relato, decis. 67. num. 5.

Repetitio in diuersis orationibus non datur, d. 67. n. 9.

Repetitio non datur stante diuersitate rationis etiam si ageretur de pluribus personis sub vna eademq; oratione contentis, dec. 216. num. 10.

Repetitio de vna persona ad aliam non datur ex qualitate personæ, sed ex identitate rationis, dec. 216. nu. 11.

Repetitio facilius datur in testamentis, quam in contractibus, dec. 216. n. 12.

Repetitio etiam in vnica oratione non datur vbi personæ sunt diuersæ, quamuis copulatæ per dictionem, & d. 216. n. 8.

Repetitione non eget substitutio perfecte, continens rationem diuersam, d. 381. n 12.

Repræsentare vide in vers. Debitor.

Repræsentatio.
Repræsentatio in primogenituris transuersalium datur in infinitum secundum leges tauri, & partitarum, dec.26.n.5.
Repræsentatio habet tantummodo locum inter vocatos, & discendentes ex personis vocatis, d.26.n.5.
Repræsentatio inter transuersales non datur vltra gradum nepotum, decis.26.num.3.
Repræsentatio vbi dicitur habere locum in primogenijs in infinitum intelligitur de repræsentatione impropria, quæ est vera vocatio, dec.26.nu.12.
Repræsentationis ad effectum inspicitur persona testatoris, dec. 26.n.7.& 8.
Reprobare vide in vers. Approbare.
Repudiatio.
Repudiatio hæreditatis permittitur de consuetudine Ciuitatis Barensis, & plura de ea, decis.233.num.5.
Repudiatio hæreditatis aliàs hæredi concessa, eidem non suffragatur post aditionem,& inuentarium legitimè non confectum & quare, dec.233.n.6.
Repudiatio hæreditatis expressa potior est aditione tacita, & obscura ex sola petitione crediti hæreditarij deducta, decis. 84.n.9.
Repudiatio hæreditatis de futuro requirit solemnitates, vbi est nimis læsiua, decis. 306.n.19. & nu. seq.
Repudiatio hæreditatis ante illius delationem de iure ciuili dicitur nulla, dec. 113.nu.2.
Reproductum monitorium etiam si non reperiatur adhuc dicitur executum, d. 22.n.2.
Requisita Castrensis requiruntur, vt debeatur lucrum cessans, seù damnum emegens decis. 401.num.6.
Res.
Vide etiam in vers. Bona, Defectus.
Res aliena etiam vendi, locari, & in emphyteusim concedi quandoque consueuit, decis.55.n.2.
Res non succedit loco pretij, nec etiam in vniuersalibus,& quando, d.141.n.11.
Res vna, & eadem non debet diuerso iure censeri, si concurrit identitas personarum, & rationis, decis.405.num.23.
Res in quemcumque vadat, semper transit cum sua causa & suo onere, dec. 208. nu.5.
Res inter alios acta non præiudicat tertio non vocato, dec.317. numer.10.
vid. etiam in vers. Sententia.
Res vbi non est amplius integra, non admittitur neque conceditur variatio, d.369.numer.4.
Res mea si ad te peruenit, & non est causa quare apud te debeat remanere, non est vera actio de in rem versu, sed alia, decisio 146 num.13.
Res vna & eadem, quæ respectu ad orientem est in conspectu alicuius loci, habito respectu ad occidentem retro esse dicitur, d.35.n.21.
Res plures,& diuersæ naturæ potest verus contractus continere, dec.138.num.9.
Re perempta, vel alienata fictione legis reputatur, fuisse gestum negotium in pretio nomine eius ad quem pertinet res, decis. 86 nu.4.
Rebus sic stantibus, & in eodem statu permanentibus quælibet dispositio intelligitur, decis.81.n.17.
Rescissio contractus peti potest illius causa finali cessante, dec. 138.n.7.& d.97.n.10.
Residentia vide in vers. Bellum.
Resignatio.
Vide etiam in vers. Beneficium, Consensus, Collatio, Defectus, Permutatio, Renuntiatio.
Resignatio, seù restitutio sonat in iurisdictionem, decisio. 329. num.13.
Resignationem beneficij ad fauorem consanguinei resignantis non potest recipere Abbas, dec.329 nu. 15.
Resignatio beneficij alia est, alia verò quæ fit iuri super beneficio, d. 329.n.3.
Resignatio beneficij, vel illius expeditio facta contra regulas Cancellariæ non valet, dec.106.n.2.
Resignationes non recipiuntur à Prælato inferiore quamuis habeat ius instituendi, d. 329.n.13. & nu. seq.
Res, iudicata.
Vide etiam in vers. Transactio iudicatum.
Res iudicata pro veritate habetur, decisio 201. numer.1. & d.201.n.1.
Res iudicata facit de indebito debitum, & è contra.decisio. 210.num.2.
Res iudicata non afficit illum, contra quem actio dirigi non poterat, d. 282.n.16.
Res iudicata derogat veritati quo ad humanum iudicium secus quoad diuinum, decis. 210.num.4.
Res iudicata resultat per lapsum annorum 60. & vltra,& inducitur præsumptio validitatis & iustitiæ, dec.334.n.2.
Res iudicata exequi debet à iudice à quo stante desertione appellationis, d.85.n.1.
Res iudicata, vel transactio exerceri non possunt contra illos qui à principio conueniri non valebant, dec.199.n.8 & num.11.
Rem iudicatam impedit iniustitia sententiarum etiam non notoria, d.76.n.3.
Res iudicata non reuidetur ob falsitatem scripturæ, decisio 205.n.14.
Res iudicata iniusta non attenditur, sed potius reuocari debet cum omnibus inde exequutis, dec.204.nu.22.
Rei iudicatæ exequutio quando ritè, & rectè facta dicatur, d. 204.num.21.
Rescriptum.
Vide etiam in vers. Statutum, Sententia.
Rescriptum Principis eo magis intelligitur provt de iure, si ad iuris normam illud coarctauerit idem Princeps, decis. 282.n.15.
Rescriptum Principis intelligitur provt de iure si illud ad iuris tramites fuerit restrictum dec.199.n.16.
Rescriptum Auditoris Papæ est intelligendum, provt de iure dec.254.nu.10.
Rescripta impetrata aduersus sententiam, & rem iudicatam, ac transactionum, non admittuntur, decis.210.num. 5.
Rescripta Principum interpretantur à precibus illis porrectis, dec.360.nu.22.
Reseruatio.
Vide etiam in vers. Præseruatio.
Reseruatio certæ portionis ad effectum testandi denotat cętera bona fuisse cum translatione dominij irreuocabiliter in alios translata d.385.n.8.
Reseruans sibi aliquid ad effectum testandi necesse est vt de eo expressè disponat, nec sufficit generalis hęredis institutio, d. 385.n.9.
Reseruatio Papæ quatenus per solam collationem expiret, d. 189.num.4.
Reseruatio, seù exceptio inducit comprehensionem eorum, quæ non fuerunt excepta dec.107.nu.8.
Residentia.
Vide etiam in vers. Distributiones quotidianæ.
à Residentia excusatur beneficiatus ex causa litis, decisio 314. num.7. & 8.
Residentiæ defectus ob quem prætenditur beneficium fuisse amissum, probari debet concludenter, antequam priuatio incurratur, decis.314.n.1. & nu.3.
à Residentia excusantur Canonici propter Bellum, dec.261. numer.1.
Residentialitas qualitas non expressa Pontifici quatenus subreptionem inducat, vel non d.161.n.13. & seqq.
Residuum.
Vide etiam in vers. Reliquatus.
Residuum reddere tenetur debitor speciei, cui reliqua pars fuit per iudicem ablata, d.367.num.3.
Residuum qui petit, facit supponere reliquum antecedentèr fuisse solutum, d.84.nu.23.
Restituere, Restitutio.
Vide etiam in vers. Residuum, Reliquatus.
Restituere quis tenetur, quod iniustè recepit, decisio 54. num.9.
Restituere an quis teneatur summam receptam stante pacto conuento, dec.244.nu.15.
Restitutio pretij mulieri in contractu nullo soluti non conceditur, si non probetur versio, nec pecuniæ existant, decisio 109.num.9.
Restitutio pretij mulieri in contractu nullo soluti non conceditur, si non probatur, versio nec pecuniæ existant, decis. 109.n.9.
Restitutio reliquatus si non fuit promissa dominium non administratio dicitur concessum, d.70.n 9.
Restitutio, in integrum.
Vide etiam in vers. Dignitas, Dilectio, Ius, Læsio, Reintegratus.
Restitutio in integrum semper conceditur stante iniustitia sententiæ, dec.211.nu.1.
Restitutio in integrum an detur minori iurisperito, decisio. 59.n.4 & per tot.
Restitutio in integrum datur renuncianti propter læsionem siue illa sit renunciatio, siuè repudiatio, dec.306.nu.20.
Restitutio in integrum benè datur aduersus sententiam iniustam dec.274.nu.1.
Restitutio in integrum minori conceditur aduersus non peritā renouationem emphyteusis infra annum, d.260. n.19.
Restitutio in integrum conceditur ex capite nullitatis, & iniu-

iniustitiæ sententiæ, decis.263. num 1.
Restitutio in integrum conceditur illi, qui attentata passus est, dec.221.nu.6.
Restitutio in integrum non detur fine læsione, quæ semper cessat stante iustitia sententiæ, dec.95.n.1. & num.9.
Restitutio in integrum datur propter enormissimam læsionem, dec. 136.nu. 10.
Restitutio in integrum datur maioribus deceptis, & circumuentis, secùs verò negligentibus, d. 257.n.12.
Restitutio in integrum non conceditur sine læsione, & stante validitate, & iustitia sententiæ, decis. 363. num.2.
Restitutio in integrum datur filijs aduersus hæreditatem à matre non aditam, dec. 308.n.9.
Restitutio in integrum conceditur filio fideiubenti pro patre, d. 136 n.4.
Restitutio in integrum, vt detur, vel non detur filijs minoribus fideiubentibus pro patre, quomodo lex, vel Statutum disponat attendendum est, dec.136.n.5.
Restitutio in integrum non sine magna causa conceditur maiori annorum vigintiquinque dec.95.nu.10.
Restitutio in integrum sine læsione non conceditur, d.64.n.1. & d.161.n.2.
Restitutione in integrum concessa non attenditur res iudicata, transactio, aut alius quicumque actus præiudicialis, decis. 282.nu.30.
Restitutio in integrum conceditur filio minori obliganti se pro excarceratione patris; si omnia sua bona mediante hac obligatione consumeret, d.59.n.20. & d. 136.n.14.
Restitutio in integrum quatenus detur aduersus hæreditatem non aditam, ad effectum illam transmittendi ad hæredes, d. 234. nu seqq.
Restitutio in integrum denegatur stante iustitia sententiæ. dec 150. num.4.
Restitutio in integrum si denegaretur minori iurisperito, dignitas doctoratus in illius damnum retorqueretur, decisio 59. num. 10.
Restitutio in integrum aduersus non aditam hæreditatem ad effectum illam transmittendi ad hæredes pluribus ex causis denegatur, aut etiam conceditur, & quibus, dec. 234. n 20.
Restitutio in integrum aduersus non aditam hæreditatem, quæ ad effectum illam transmittendi conceditur, non admittitur ad exclusionem magis dilecti, d. 234.n.15.
Restitutio in integrum, etiam ex capite enormissimæ læsionis, quatenùs concedatur, vel denegetur minoribus, iuxtà diuersas qualitates Statuti contrahentibus, decis. 136 n.7.
Restitutionem in integrum non tollit dignitas, sed industria, dec. 59. nu.7. & nu. 12.
Restitutus vide in vers. Bannitus, Contumax, Reintegratus.

Restrictio.

Restrictio fideicommissi resultans ab illius verbis, remanet exclusa à voluntate testatoris, etiam ex coniecturis deducta, d.278.n.15.
Restrictio à testatore facta, sed ab eo exclusa in familia secundo loco vocata, eo magis censetur exclusa in familia primo loco instituta, & ab eo prædilecta, dec. 284.num.23.
Restrictio ad aliquid facta non operatur extentionem ad id, quod non fuit expresse conuentum, d. 317. nu. 13.

Retentio.

Vide etiam in vers. Compensatio, Melioramenta.
Retentio possessori non datur, si eius creditum fuit integrè depositatum, decis.231.num. 12.
Retentio datur etiam illi, cui non competit actio, decisio 286. num.6.
Retentio non datur contra habentem credita anteriora, d. 359 num.10.
Retentio non datur pro credito illiquido, decis. 259.n. 11. & decis.345. num. 12.
Retentio frustra opponitur contra habentem iura anteriora, d. 55.nu.25.
Retentio eo magis competit ex iuribus mulieris, vbi contra illam oritur actio, dec.76.num. 10.
Retentio non potest dari pro credito, pro quo quis solum habet iura agendi, eaque exercendi prout iuris fuerit, decisio 165. num.8.
Retentio, seù compensatio non admittuntur cum dote propter exceptionem rerum amotarum, dec. 378 n.9. & n. seqq.
Retentio datur creditori possidenti pro vno credito, vt eo finito possit possidere pro alio, d.38.n.6.

Retinens, Retinere.

Retinens rem alienam iure pignoris, vel hypothecæ imputat fructus in sortem, dec. 228.n.2.
Retinere aliud est, aliud verò transferre, & ideo vnum non extenditur ad alterum, d. 287.n 8.

Retractus.

Vide etiam in vers. Bulla, Vicinus.
Retractus reputatur ad formam cum primo emptore conuentam, decis.395.num. 17.
Retractus iura cessibilia sunt, & cedi possunt, decisio 286. num 2.
Retractus non datur creditori census aduersus emptorem, qui pretium alio censuario anteriori persoluit, & ab eo cessionem reportauit, d.286.n.1 & per tot.
Retractus iudicio pendente si facta est cessio ad fauorem illius de cuius pecunijs emptio facta est remanet valida, & sustinetur, d. 172.n.3.
Retractum ad denegandum posteriori censuario, primus census licet extinctus reputatur viuus, dec.286.n.1.
in Retractu prælatiuo fieri debet secundum instrumentum cum ijsdem pactis, & conditionibus, cum quibus fuerat factum primum, d. 396 n4.

Retrotractio.

Vide etiam in vers. Conditio.
Retrotractio conditionis non fit ad diem celabrat instrumenti, d. 215.num.9.
Retrotractio non datur in fructibus annuis, decisio 215. num. 21.
in Retrouenditione census si adsint clausulæ cessionem importantes, illæ intelliguntur respectu sortis, eiusque anterioritatis dec.84. num.32.
Reuerentia à minore suo curatori debetur, dec.103.n.7.
Reuersionis casus si euenerit donatio non obligat, decisio 66. num.6.
Reuiuiscere non potest creditum eo modo, quo erat etiam si deliberatio reuocata sit, d.141.n. 14.
ne Reuiuiscat reuocata Dispositio attenditur non, quod euenit, sed quod euenire poterat, dec. 100. num.6. & d.222.n.8.

Reuocari, Reuocatio.

Vide etiam in vers. Derogatio, Donatio.
Reuocari non potest actus iuramento firmatus etiam si alias esset reuocabilis, d. 485. n.3.
Reuocari non potest id quo nullum damnum reportatum fuit, dec. 309. num. 13.
Reuocari debet contractus si deficit, vel euincatur id quod principaliter ei causam dedit, d.97 nu.10.
Reuocatio Procuratoris ad resignandum intimari debet in Camera, & Cancellaria, dec. 106 nu. 19.
Reuocatio testamenti facile præsumitur ex actibus contrarijs ab hærede factis immediatè post obitum testatoris, decisio 302. num.2.
Reuocatio donationis resultat si donatarius, vel eius filij petant à donante aliquid super redonata sibi concedi, decisio 133. num. 12.
Reuocationem primæ personæ deputatæ importat deputatio alterius, dec. 249 n. 15.
Reuocationem testamenti potest allegare reus, & possessor à longæua inobseruantia deductam, vna cum alijs præsumptionibus, & coniecturis, d. 302. n.2.& n.7. & cum seqq.
Reuocata dispositione reuiuiscat non attenditur, quod casus non euenerit, sed solum quod euenire potuerit, decis. 100. n.6. & dec.222.nu. 8. & seqq.
Reuocata dicitur dispositio propter incompatibilitatem in alia dispositione factam, decis. 100.n 3.
Reuocatum decretum habetur ac si non emanasset, dec.230.n.3, & d.171.n.8.
Reuocata deliberatione non ideo creditum reuiuiscit eo modo, quo erat, d.141.n.14.

Reus.

Vide etiam in vers. Possessor, Tertius.
Reus dicitur habere intentionem fundatam ex non iure actoris, d 80 n.4. & n 24.
Reus sicuti vig. commissionis posset consequi absolutoriam, totum, ita potest actor in totum consequi, quod sibi debetur, dec. 339.num 4.
Reus licet causa vsque ad tertiam sententiam substinuerit, non exinde dicitur in mala fide à principio ante fundatam intentionem actoris, dec. 226.n.10.
Reus, & possessor ad tuendam suam possessionem post centum, & amplius annos potest allegare omnem meliorem titulum de mundo, d. 302 n.8.
Reus ex sola paupertate re sua, lite pendente. priuari non debet, decis.162.num.8.
Reus, & possessor potest allegare in contractu mulieris sibi obligatæ, non fuisse seruatas solemnitates, dec.291.n.9.
Reo, & possessori sufficit vincere per non ius actoris, absque eo quod proprium ius probare teneatur, d.270.n.5.
Reo ad obtinendam absolutoriam suffragatur probatio, quæ actor

actori non est sufficiens pro fundamento suæ intentionis, d. 261.num. 9.
Reos ad puniendos se inuicem iuuant Ecclesia, & sæcularis potestas dec. 203.n.7.
pro Reo, & possessore ad exclusionem fideicommissi iudicandum est, d. 67 n.23.
Remiti vide in vers. Beghini.
Romitorium vide in vers. Conseruatorium.
Ronciglionis Terra est in districtu Vrbis, d. 236.n.1.

Rota.

Vide etiam in vers. Auditor Rotæ, Causa, Commissio, Decisio, Decanus.
Sac. Rota potest conferre beneficium loco Ordinarij, qui illud attentate contulit, decis.175.nu.13.
Rota non disputat dubia in abstracto, sed in concreto, & ideo apponit verba in casu, & ad effectum de quo agitur, decis. 360.nu.21.
Rota si per sola memorialia superficialiter examinauit articulum, & decisionem extenderit, non ideo magnum fundamentum in ea faciendum est, dec. 245.n.2.
Rota Romana etiam in causis Sacr. Congregat. Eminentiss. DD. Cardinalium de mandato Papæ sæpè consulitur, decis. 305.nu.2.
Rota non solet disputare dubia in abstracto, sed in concreto, d.89.nu.5.
Rota in obligatione Camerali procedit exequutiuè, communicatis sibi facultatibus A.C. dec.295.n.1.
Rota cui communicatæ sunt facultates A.C. potest relaxare mandatum, d. 57.n.24.
Rotæ iurisdictio non expirat per sententiam si in causa aliquid superfit agendum, vel in sententia præseruatum sit, decisio 304.num.7.& 8.
in Rota memorialium licet non consueuerint, possunt tamen causæ dubiorum proponi, simulatque decidi, d.394.n.3.
in Rota si causa videatur ab omnibus, quomodo illa resoluenda sit, d. 113.n.1.
Rotales dies dubiorum differunt à diebus Rotalibus memorialium, decis. 394.num.1.

Ruina.

Ruina recens domus non dicitur sequuta culpa antiquæ superædificationis, sed vitio soli, vel ex alia causa decisio. 44.nn. 14. & n.16. & seqq.
Ruinæ suapte natura domus sunt subiectæ, decisio 328.nu.1. & d.44.n.14.
Rusticus vide in vers. Persona.

S

Sacerdotale, Sacerdotium.

Vide etiam in vers. Beneficium.
SAcerdotale beneficium assequi potest etiam simplex clericus dummodò infra annum fiat Sacerdos, dec 335.n.12.
Sacerdotale, vt beneficium fuerit ab obseruantia declaratum plura requiruntur, & quæ, dec. 335.nu 2.& per totam.
Sacerdotale beneficium non dicitur ex, quo præsentatus sit Rector alicuius Ecclesiæ, quia hoc solùm probat habilitatem ad se promouendum infrà annum, d.335.n.7. & n. seqq.
Sacerdotale beneficium obtinens, sufficit quod intra annum fiat sacerdos, d.161.n.18.
Sacerdotalem qualitatem ad inducendam in beneficio non sufficit, quod illud Sacerdoti semper fuerit collatum, decisio 335. num.1.
Sacerdotij qualitas, quod fuerit neccessaria in assequutione beneficij probatur, si sit obtenta dispensatio, decisio 173.nu. 7. & nu.9.
Sacramenta tempore Paschali, & infirmitatis subministrari non possunt, nisi à proprio Parocho, d.192.n.3.

Salarium.

Vide etiam in vers. Merces, Stipendia.
Salarium solito maius non debet habere condominus, qui partes administratoris assumpsit, dec is.57.num.19.
Salarium administratoris est pars redditionis rationis, & inter alias expensas numeratur d.312.n.9.
Salua Guardia vide in vers. Bellum.

Saluianum.

Vide etiam in vers. Hypotheca.
Saluianum conceditur concurrentibus illius requisitis, quæ sunt creditum cum hypotheca, & vtriusque possessio, debitoris, & rei conuenti, dec.124.n.1.
Saluianum requirit creditum non in genere, sed in specie ratione quantitatis, d.191.n.7.
Saluianum non datur contra tertium, qui inter præsentes per decennium rem pacificè possedit, quia remanet præscriptum dec.191.n.10.
Saluianum non conceditur ex defectu hypothecæ, d.248.nu.1. & num.3.
Saluianum impedit anterior hypotheca, d.248.n.2. & n.4.
Saluiani extrema sunt creditum cum hypotheca sine quibus non datur immissio, d. 191.n.1.

Sanatio, Sanatoria.

Sanatio census petita à Pontifice cum clausula *perindè acsi ab initio interueniss ent requisita Pianæ Constitutionis*, qualitèr dicatur concessa, dec.52.n.4.
Sanatio quatenus concedenda an à die celebrati contractus, vel commissionis obtentæ super sanatione prædicta, decisio 356. n.10. & nu.seqq.
Sanatio census eo magis concedi potest si illius nullitas per sententiam canonizata non est d.52.n.6.
Sanatione census concessa debentur fructus vsque ab initio nec illi computantur in sorte d.52 n.3.
Sanatoriam census contracti præuio mandato Sac. Montis realiter impleto arbitrio Rotæ commissa concedi non posse, nimis aspera videtur opinio, d.356.nu.7.

Satisdatio.

Vide in vers. Cautio, Fideiussio, Satisfactio, Satisfactus.
Satisfactio præsumitur si creditor citatus ad docendum de suo credito nihil opposuit d.84.n.7.
Satisfactionis præsumptio excluditur, si debitor debitum negauit, d.358.nu.11.
Satisfactus præsumitur creditor de bonis executaris, decisio 34. num.14.
Scala Lumaca, Chiocchola Cochlearis quare sic nuncupata, decisio 220.nu.11.

Sciens, Scientia.

Vide etiam in vers. Actus, Doctior, Doctrina, Dispensatio.
Sciens, & non contradicens actui, quem impugnare debuisset arguit simulationem, dec.248 n.13.
Sciens, & tacens quando consentire dicatur, d.146 n.20.
Scientia delatæ hæreditatis excluditur, data ignorantia mortis illius, de cuius hæreditate agitur dec.63. num.5.& n.8.
Scientia delatæ hæreditatis coniuncti excluditur in alio coniuncto ægrotante, d.93.n.5. & n.8.
Scientia inualiditatis testamenti vbi requirtur necessaria est tam facti, quam iuris, dec.10.n.15.
Scientia cessante, consensus deficere dicitur, dec.10.n.26.
Scientia in quacumque præscriptione requiritur, & probari debet ab illo, qui se fundattur in ea, d.231.n.20.
Scientia procuratoris, vel ministri quatenus dicatur scientia domini, itaut eidem domino præiudicare posit, vel non, dec.44 n.7. & num.8.
Scientia rei alienæ probari debet, & quidem concludenter, vt in ea furtum commissum fuisse dicatur, d.132.nu.9.
Scientia præsumitur inter consanguineos insimul inhabitantes, dec.234.num.4.
Scientia semel acquisita non ideò de facili amitti, vel obtenebrari potest, d.175.n. 10. & nu.seq.
Scientia, & certioratio iuris secundarum nuptiarum requiruntur in filijs renunciantibus eisdem secundis nuptijs, decisio 259. nu.5.
Scientia rei alienæ, seù mala fides non inducitur contra tertios in iudicio non vocatos. d. 226.n.8.
Scientia fideicommissi probatur in eo, qui se fecit hæredem fideicommittentis, & vti talis bona possidet, decisio 170. num.10.
Scientia socij resultat, si vtriusque apotheca erat contigua, & videbantur merces, quæ introducebantur in eis, decisio 146. num.20.
Scientia spatio decem mensium, vel etiam longiori non ideo facile potest acquiri, d. 178.n.13.
Scientia alicuius instrumenti certa, & indiuidualis, inducit notitiam omnium contentorum, in eod. d. 398.n.11.
Scientia certa, & indiuidua resultat ex pluribus argumentis & coniecturis, quæ qualia sint vide, d. 398.n.11.
Scientia præcisa nullitatis contractus minoris tam facti, quam iuris in illius ratificatione requiritur, nec tacita sufficit, dec. 42.n.10.
Scientia mortis inter coniunctos resultat si vnus alterum instituere volebat hæredem, & postea instituerit alium dec. 234. num.6.
Scientia resultat ex mentione facta in instrumentis à partibus celebratis, d.272. n.5.
Scientia generalis inuestituræ cum extraneis faciendæ non sufficit ad exclusionem proximiorum, sed indiuidua, & specifica esse debet, dec.260.nn.15.
Scientia acquiritur habitu, non autem nobiscum nascitur, d. 178.nu.11.

Scien-

Scientiæ acquisitio ex tempore excinditur, si quis iam erat Baccalaureus, vel alium gradum ob sui doctrinam obtinuerat dec. 178.n.15.

Scientia vbi non adest consensus deficit, d. 10.n.26.

Scientia habens iuris alieni non acquirit possessione, vel quasi præsentandi, dec.17.num.12.

Scientiam quilibet habere debet conditionis eius, cum quo contrahit, dec. 146 nu.1.

ex Scientia præsenti non benè infertur ad scientiam de præterito, d.178.n.12.

Scribens, Scriptum, Scriptura.

Vide etiam in ver. Antidata, Apocha, Instrumentum.

Scribentis Epistolas sola credulitas non sufficit pro inducenda nominatione contractus, decis.28.nu.6.

Scriptum, quod non est in contractibus habetur pro omisso, d. 216.nu.9.

Scriptura præsumitur subtracta ab eo, cuius interest ne illa reperiretur, d 305.n.15.

Scriptura extracta ex libro Capituli non probat pro eodem Capitulo, dec.375.n.8.

Scriptura priuata inserta in instrumento, ab eo solùm accipit robur, nec antea potest cum alio instrumento concurrere, dec.84.nu.13.

Scriptura eadem non habet neque prius, neque posterius, dec. 77.num.5.

Scripturæ vna pars declaratur ab alia, d. 103.n.4.

Scriptura abrasa vel superaddita exhiberi debet oculis iudicantis, qui de illius viribus dignoscere possit, decisio 361. num.5.

Scriptura extracta ex Archiuio priuato non probat contra non subditum, dec. 383.n.4.

Scriptura producta, & ab vtraque parte repetita censetur ab omnibus approbata, d.129 n.9.

Scriptura etiam informis semel approbata, atque producta amplius impugnari non potest d.305.n.5.

Scriptura contra ea vtentem plenè probat, dec 66.n.7.

Scriptura non probat, si manus Scribentis non fuerit recognita, dec 31.n.3.

Scriptura etiamsi sit simpliciter de suppositione suspecta, in ciuilibus nullam fidem facit, dec. 31.n.4.

Scriptura impugnata, quis vti potest, si illa fuerit in dubium reuocata, dec. 66.n 9.

Scriptura informis plenè probat contra illos, qui eam obseruarunt, d.305.n.8.

Scriptura priuata stantibus coniecturis, & adminiculis, plenè probat, d.317.num.19.

Scriptura si non esset legitima, statim quod fuerit exhibita, vel producta, impugnata fuisset, aut contra illam protestatum esset, d.305.n.10 & 11.

Scriptura vna suppletur, & declaratur ab altera, decisio 276.n.47.

Scriptura in contractu iam antea perfecto dicitur requisita ad maiorem illius probationem decis. 340.n.7

Scriptura priuata non recognita nullam fidem facit, decisio 223.num.4.

Scriptura priuata, quia est suspecta de antidata non probat simulationem, d.253 n.5.

Scriptura informis magnum recipit fomentum veritatis ex attestatione Episcopi, dec.305.num.13.

Scripturæ ob falsitatem sopita iam negotia iterum reuiuiscere non debent, ne in infinitum causæ retractentur, dec. 305. num 14.

Scripturæ propriæ ad sui commodum nemini creditur, dec. 375. num.9.

Scripturæ priuatæ ideò suspicione notantur, quia quotidie adulterantur, vt etiam Iustinianus admonet, dec. 242. num. 4. & nu 28.

Scripturæ magis attenduntur, quam Testes, dec.252.nu.6.

Scripturæ sine die, & anno contra publica instrumenta non attenduntur, dec.329.nu.22.

Scripturæ informes probant si earum veritas comprobetur ab aliis scripturis legitimè extractis, dec.329.num.23.

Scripturæ informi stante obseruantia fides præstatur, decis. 35. num.10.

Scripturæ publicæ magis attenduntur, quam testes, dec. 188. num.4.

Scripturæ extractæ lite pendente sine compulsoria, & citatione partis, nihil probant, dec.336 nu.6.

Scriptura non est necessaria ad probandam diuisionem, decis. 300.nu 4.& decis.358.num 4.

Scriptura non est necessaria ad probandam interpellationem, dec. 300 nu.4.

Scripturas fuisse extractas à suis originalibus, Notario extrahenti non creditur, dec. 336. num. 7.

Secretarij attestatio non probat nisi referat partitas librorum prout iacent, dec 258.nu.7.

Sæculare.

Sæcularis vide in vers. Curia.

de Sæcularibus ad Ecclesiasticos non infertur, decis. 305. num. 21.

pro Sæcularibus negotijs, aut aliter non pertinentibus ad Ecclesiam non licet se congregare in illa dec.363. nu 4.& 5.

Secundogenitus in primogenitura succedit mortuo primogenito, dec.284.nu.1.& nu.6.

Securitas vide in vers. Bellum.

Semen, & seminare vide in vers. Decima.

Senatus vide etiam in vers. Communitas, Vniuersitas.

Senatus attestatione probatur nobilitas personæ, vel familiæ, dec.181.num.4.

Sententia.

Vide etiam in vers. Decretum, Decisio, Difformitas, Votum.

Sententia, *licet non contineat condemnationem fructuum* dicitur pronunciata super tota causa, dec.301.nu 6.& seqq.

Sententia lata *pro non decoctione* narrata in Breue Pontificis eandem decoctionem excludit, dec.229.nu 7.

Sententia *non continens condemnationem fructuum*, illos non comprehendit, sed pro eis noua sententia opus est, dec. 391. nu. 8.& 9.

Sententia lata *post indictas ferias an valeat*, dec.143.nu.7.

Sententia *recipit interpretationem* a decisionibus in causa factis, decis.239.nu.11.

Sententia *interpretari* debet ad formam decisionum Rotalium; dec.195.nu.10.

Sententia *debet conformari libello*, alias est nulla, decis. 89. nu.2. & seq.

Sententia *concedens reintegrationem*, cum clausula *refusis expensis*, quatenus suspensionem à d clausula recipiat, vel ea non obstante possit executioni demandari, decis. 195. numer. 3. & seqq.

Sententia, *& rescriptum* Signaturæ Iustitiæ *dicuntur secum trahere executionem*, dec.369.nu 9.

Sententia *non exequuta* potest in parte excessiua reformari, & in reliquis confirmari, dec. 164. nu.3.

Sententia deducta *per viam exceptionis* probat etiam sine actis, decis.208.nu.7.

Sententia *reuocata* per aliam sententiam, habetur ac si non emanasset, dec.254.num.9.

Sententia *indiuidua* in gradu appellationis reformari potest etiam ad instantiam appellati, dec 44.nu.10

Sententia *mandans transportari acta*, quæ transportari non possunt, vel quia deperdita, vel quia in rerum natura non sunt, remanet iniusta, dec.309 nu.4.

Sententia *plures continens orationes* dicitur lata per capita separata, si vnaquæque oratio regitur a diuerso verbo, decis. 195. num.3.& 4.

Sententia *acta facta in alio iudicio* cum legitimo contradictore probant contra alios, & fortius contra ipsum contradicentem, dec.59.nu.19.

Sententia *declarans* non fuisse sequutam decoctionem attenditur, non Breue Pontificis super eadem decoctione iudici directum, dec.229.nu.7.

Sententia, *incerta, & æquiuoca* non concludit statum beneficij, dec.335.num.18.

Sententia *dicitur confirmata* in ea parte, in qua per posteriores sententias non fuit reformata, dec.240.nu.7.

Sententia lata *super statu* facit ius quoad omnes, dec.173.nu.3.

Sententia Ordinarij in materia iurispatronatus facit ius etiam quoad alios postea præsentatos, dec.173.nu.4.

Sententia *non probat* pertinentiam iurispatronatus si ea non obstante alij præsentarunt, dec.17.nu.4.

Sententia sine missione in possessionem *non probat* dominium, sine in corporalibus, siue in incorporalibus, dec. 17.nu.5.

Sententia lata *aduersum constitutum* illud vulnerat, & causa remanet appellabilis, dec.293.nu 21.

Sententia *absoluens ab instantia iudicij*, & non tangens merita causæ non vulnerat viam exequutiuam, d.161.nu 10.

Sententia in ea parte quæ non est *reformata*, præsumitur confirmata, dec.239.num.10.

Sententia absque vitio nullitatis *potest declarare* singula corpora indefinitè comprehensa in libello, d.164.nu.2.

Sententia *præseruans iura* in alio iudicio experienda, nihil operatur, & firma remanet, si nullum iudicium postea prosequutum sit, dec.74 n.5.

Sententia *potest declarare*, non autem inducere seruitutem, dec. 282.num.27.

Sententia, *& res inter alios* acta non præiudicat tertio, decis. 392.nu 5.

Sententia à Iudiee *pronunciari* non poteſt ſuper credito incerto,& indeterminato, dec.272.n.11.
Sententia *non demandata exequutioni* poteſt ex nouiter deductis, iuſtificari ad hoc vt confirmetur in totum, deciſ. 89. numer.9.
Sententia *poteſt proferri* ſuper omnibus in cauſa deductis, & probatis, licèt non expreſſis in libello, quoties in eo adſunt clauſulæ ſalutares, & ſufficientes,dec.109.n.12.
Sententia lata *in Saluiano* contra eccleſiam, ſeu Cappellam eſt appellabilis,dec.293. n.3.
Sententia *non obligat*,quos actio non ligat, dec.282. n 4.
ſententia *eſt ſtricti iuris*, & non extenditur ad ea, quæ verbis non continentur, dec.391. n 9.
ſententia, cuius non controuertuntur requiſita ad vulg. *deciſ.Caputaq.* remanet valida, & confirmari debet, deciſ. 317. num.1.
ſententia lata *contra ſtylum* an valeat, dec.106.n.13.
Sententia etiam *ſine actis* præſumitur valida, & iuſta, quoties illa ſunt deperdita, dec.334.n.7.
Sententia *iniuſta* infirmari debet,dec.251.nu.1.
ſententia *iniuſta* attendenda non eſt, dec.212.n.13.
ſententia *iniuſta* non meretur nomen ſententiæ, dec. 242. num.1.
ſententia obtenta *ante legitimationem perſonæ*, remanet nulla, amplia etiam ſi legitimatio poſtea facta ſit, dec.293. num. 9. & num.12.
ſententia *nulla* non vulnerat viam exequutiuam, dec. 122. num.17.
ſententia dicitur *valida* quoties in ea ſeruata ſunt omnia requiſita vulgatæ *deciſ.Caputaq.* dec.346.n.2.
Sententia eſt *nulla* ſi non fuerunt citati illi, qui ius coæquale habent,dec.377.n.7. & ſeqq.
ſententia ex defectu citationis vnius ex litigantibus, *remanet nulla*, etiam quoad citatum,dec.293.n.8.
ſententia *nulla*, & iniuſta non meretur attendi, dec.111. numer 12.
Sententia eſt *nulla*, ſi fuerit data pendente dilatione conceſſa ad expectandam relationem peritorum, dec.111.numer.13.
ſententia eſt *nulla*, ſi non fuerunt ſeruati termini ſubſtantiales, dec.111. n.14.
ſententia *non dicitur excedere terminos libelli*, vel reſolutionum rotalium, ſi eſt lata ſuper iis, quæ veniunt in conſequentiam, & concomitantiam, dec.89. nu.6.
ſententia, cuius in executionem fuit deuentum ad dationem in ſolutum colluſiuam, & ipſa etiam præſumitur *colluſiua*, dec.397.n.20.
ſententia lata poſt introductum iudicium à creditoribus, eis non citatis, *non præiudicat*, dec.397.n.21.
ſententia *Rotalis excedens reſoluta* in deciſionibus nullatenus ſubſtinetur,dec.163.n.3.& n.7.
ſententia *remanet exceſſiua*, vbi plus concedit, quam importet diſpoſitio iuris,dec.163.n.3.
ſententia *exceſſiua* executioni demandata corruit in totum, dec.163.n.8.
ſententia *excedens* fines reſolutionum rotalium ipſo iure corruit,dec.89. n.4.
ſententia *exceſſiua* poteſt in parte reformari, & in parte iuſtificata confirmari,dec.89. n.10.
ſententia *exceſsiua* vbi nulla vel iniuſta, eſt iniuſta quoque, & nulla remanet exequutio, quoties non verſamur in capitulis, vel petitionibus ſeparatis,dec.206.nu.12.
ſententia *exceſsiua* prout etiam illius exequutio præſeruari poſſunt in parte verè debita,& quando, dec.206. n.15.
ſententia lata *in gradu appellationis* connumerantur inter duas conformes, quæ ex ſtatuto faciunt rem iudicatam, dec.15. num.2.
ſententia *valida*, *& iuſta* ob non proſequutam appellationem intra biennium, & vltra, ac non prorogata fatalia, tranſit in iudicatum,dec.115.n.1.
ſententia *deſerta appellatione* facit tranſitum in iudicatum, & exequutioni demandatur, ac ſi appellatum non ſit, deciſ. 281.nu.2.
ſententia *ſuſpenſa per appellationem* habetur ac ſi non emanaſſet,dec.230.n.13.
ſententia *per appellationem ſuſpenſa*, non tollit præſumptionem boni iuris ad effectum alimentorum,dec.307 n.11.
ſententia *per appellationem ſuſpenſa* non probat,d.180.n.27.
ſententia *antiqua* in iudicatum tranſacta impedit executionem ſententiarum, earumque rei iudicatæ nouitèr obtentæ, dec. 334.nu.3.
ſententia *antiqua* in iudicatum tranſacta præſumitur iuſta, dec.172.nu.4.
ſententia *tranſit in iudicatum*, ſi appellatio remanſit deſerta, quia per biennium non fuit proſequuta, & nihil in cauſa actum ſit,dec.393.n.1.
Sententia ne ob lapſum temporis *in iudicatum* tranſierit, de prorogatione fatalium, vel iudicis negligentia, cum ſucceſſiuis proteſtationibus conſtare debent, dec.39.n.5.
ſententia *in iudicatum* tranſacta pro veritate habetur, dec.352. num.1.
ſententia *præſumitur valida*, *& iuſta* donec per integram tranſportationem actorum contrarium probetur, dec.352. numer.2.
ſententia ob non proſequutam intra annum appellationem *tranſit in iudicatum*, dec.39.n.1.
ſententia *non tranſit in iudicatum* ſtante illius nullitate,& iniuſtitia,dec.163. n.1.
ſententia Rotalis *non poteſt excedere* terminos reſolutionum, ſeu deciſionum,dec.163.n.2.
ſententia *tranſit in iudicatum* ſi intra biennium appellationis nihil in cauſa actum ſit,d.101.nu.1.
ſententia *in iudicatum* tranſacta pro veritate habetur, dec. 355. num.1.
Amplia eo magis concluſionem procedere ſi cauſa eſt commiſſa cum clauſula *parito iudicato*, ibid.
ſententia *facit tranſitum in iudicatum*, vbi appellatio fuit deſerta, deciſ.....n.1.& 2. & ſeqq.
ſententia lata *ſine citatione*, vel extra illius terminum eſt euidenter nulla,dec.143. n.1.
ſententia *nulla* non tranſit in iudicatum,dec.143. n.2.
ſententia lata *cum citatione ad videndum capi* quamcumque *prouiſionem*, vel parte præſente an remaneat valida, dec.143. nu. 3.& ſeqq.
ſententia *criminalis*, quæ ex Coſtitutione Pontificis,non recipit appellationem, intelligitur reſpectu fiſci non partis, dec. 254.nu.8.
ſententia *contumacialis* poſt annum probat delictum, & operatur eundem effectum, ac alia ſententia lata ſeruatis ſeruandis,dec.313.nu 8.
ſententia *acceptans*, illam amplius impugnare non valet,dec.95. num. 2.
ſententiam *qui approbauit* omnia illius etiam deducta occaſione iudicij pariter dicitur approbaſſe, itaut illam amplius impugnare non poſſit,dec.253. n.20.
ſententiæ dicuntur eſſe *conformes* ſi vna ſimpliciter confirmat aliam per verba malè appellatum, & benè iudicatum, deciſ. 339.nu.1.
ſententiæ latæ *extra Rotam* ſine cognitione meritorum non attenduntur, ſi de earum exequutione, vel confirmatione tractatur,dec.352.n.3.
ſecus ſi *per viam exceptionis* ad aliquid probandum afferuntur, ibidem.
ſententiæ duæ *conformes* in Ciuitate Bononiæ habent vim trium,& faciunt rem iudicatam,dec.15.n.1.
ſententiæ *Rotales* declarantur à deciſionibus in cauſa emanatis,dec.348. n.1.
ſententiæ latæ *extra Rotam* non attenduntur niſi iuſtificentur ex actis,dec.17.n.1.
ſententiæ *difformitas* non reſultat ex declaratione magis ſpecifica, quæ non alteret ſubſtantiam,dec.240.n.5.
ſententiæ *verba* impropriari debent, vt ad iuris intellectum trahantur,dec.212.nu.12.
ſententiæ dicuntur *conformes*, ſi vna ſimpliciter confirmet aliam, dec.346 n.3.
ſententiæ *validitas* reſultat ex actis, & iuſtitia, ex deciſionibus deducitur,deciſ.377.n.6.
ſententiæ, *& rei iudicatæ mentio* Pontifici facienda eſt, alias committitur ſubreptio,dec.379.nu.11.
ſententia *conditionalis* non poteſt executioni demandari, niſi prius adimpleta conditione,dec.195. n.2.
ſententiæ *validitas* reſultat ex reuolutione actorum, dec. 196. num.1.
ſententiæ *iuſtitia* ſemper præſumitur, & deducitur ex deciſionibus in cauſa factis,dec.196.n 2.
ſententiæ attenta earum validitate, & iuſtitia,*confirmari* debent, dec.175. n.3.
ſententiæ dicuntur *conformes* ſi concordant in effectu, & ſubſtantia,& vna confirmat aliam dec.82. u.1.
ſententiarum *iuſtitia* ſemper præſumitur, donec contrarium probetur ab eo,qui illas impugnat,dec.175.n 2.
Separatum. Vide etiam in verſ.Connexum, Diuiduum, Diuerſum.
ex Separatis, & diuerſis non fit extenſio, deciſ. 9. num. 18. & 24.

Separatio Thori.

Vide etiam in verſ.Cautio, Diuortium.
Separatio thori conceditur mulieri propter actus excedentes termi-

terminos leuis correctionis, & quales illi sint, decis. 115. num.2.
Separatio thori conceditur propter adulterium, & retentionis concubinæ, dec.115.n.3.& 4.
Separatio thori conceditur, vbi mulier de viro trepidanti, aliter prouideri non potest, dec.115.n.5.
pro Separatione thori à muliere obtinenda attenditur etiam dictum ipsius vxoris nobilis, dec.115.n.8.
pro separatione thori inducenda etiam testimonium parentum admittendum est, d.115.n.9.
Sepes, & foueæ deseruiunt pro confinibus, vbi alij confines non adsunt, dec.82.n.39 & seq.

Sepelire, Sepultura.

Vide etiam in vers. Cadauer, Ius.
Sepulturam habens suorum maiorum quatenus in ea sepeliendus sit, dec.7. nu.5.
sepulturam suorum maiorum habuerunt etiam Patriarchæ antiqui veteris testamenti, dec.7.n.5.
sepulturam eligere debens, non dicitur elegisse, si cadauer per modum depositi in aliqua Ecclesia sepeliri mandauit, dec. 372.nu.10.
sepeliendi causa dicitur esse prophana, d.227.n.1.
Sepeliendi ius competit cuiuscumque Ecclesiæ. dec. 227. numer. 1.

Sequentia.

Vide etiam in vers. Antecedens, Consequens, Subsequens.
Sequentia quando determinent antecedentia, vel non, dec.381. n.7. & seq.
sequentia non referuntur ad præcedentia, quando per relationem restringitur dispositio fauorabilis, dec. 284. numer. 13.

Sequestrum.

Vide etiam in vers. Inhibitio, Possessio.
Sequestrum non exequutum, nec effectuatum non afficit, & in nihilo suffragatur, dec.387.n.8.
sequestrum ad effectum impediendi debitorem ne soluat, non sufficit quod fuerit expeditum, sed actualis præsentatio requiritur, decis.266.n.10.
sequestrum quod non fuerit effectuatus, apparet, si creditor illo non fuit vsus, & debitor liberè soluit, dec. 387. n.10.
sequestrum, seu depositum super mobilibus, quatenus pendente lite ob solam paupertatem admittatur, dec. 162. num.8.
Sermo. Vide in vers. Discretiua.

Seruitus.

Vide etiam in vers. Transeundi, Ius, Via.
Seruitus Palatio debita, etiam illius accessorio debetur, decis. 69.nu.25.
seruitus discontinua requirit tantum tempus, cuius initij memoria non extet, dec.363.n.5.
seruitus discontinua dicitur ius faciendi congregationes in Ecclesia, dec.363. nu.5.
seruitus non debet per sententiam constitui, sed constituta declarari, dec.282. num.27.
seruitus neque augeri debet, neque durior reddi, decis. 69. num.19.
seruitutis enucleatio, non extensio, dicitur illa, in qua non solum militat eadem, sed maior ratio ratione maioris præiudicij, dec.69.nu.10.
Seruitutes debitæ à certa domo, alteri certæ, & determinatæ domui reales esse dicuntur, d.99.n.6.
Seruitutes reales domus ita se habent ad singulas illius partes, sicut qualitas in substantia, & anima viuentis in corpore, d 69.n.7.
Seruitutes reales censentur ab initio constitutæ secundum indigentiam rei, ita neque directè neque obliquè lædi possunt, dec 96.n.8.
Seruus, seu minister non possunt præscribere contra dominum, vel contra ipsum mouere quæstionem dominij, cùm non possideant sibi, sed domino, d.81.n.28.
Sigillum. Vide etiam in vers. Manus, Signum.
Sigillum Testatoris plurimum operatur pro recognitione manus, d.186.nu.21.

Signatura.

Signatura Iustitiæ non facit rescripta gratiosa, seu aberrantia ab ordine iuris, dec.378.n.6.
Signatura Gratiæ rescripta nonnisi contrarijs rescriptis huiusmodi, raròque etiam reuocantur, aut reformantur, d.394.nu.10.
Signaturæ Auditor. *Vide in vers. Auditor.*
Signum appositum mercibus probat illarum dominium, sed quandoque etiam denotat artificem d.340.n.6.& 10.
Signum. Vide etiam in vers. Artifex, Sigillum.

Silentium, Vide in vers. Taciturnitas.
Similitudo scripturæ per peritos probata plurimum præualet pro comparatione litterarum facienda, d.186.n.24.
Simonia. Vide in vers. Confidentia.
Simplex. Vide in vers. Casus.

Simulatio.

Vide etiam in vers. Antidata, Coniectura, Confessio, Confidentia, Suspicio, Falsitas, Fiducialitas.
Simulatè, & non simulatè vbi contrahi poterat, probandum est Partes simulare voluisse dec.155.n.7.
Simulatio non melior probari potest, quàm propria confessione contra simulantem ipsum dec.354 n.2.
Simulata non potest dici apocha priuata, si fuit etiam executioni demandata d.190.n.1 & d.180.n.25.
Simulatio incontinenti probata impedit manutentionem, & etiam obligationem Cameralem, decisio 2. numer. 13. & 14.
Simulatio præsumitur ex taciturnitate, & permissione illius, qui poterat contradicere, d 238.n.14.
Simulatio probatur coniecturis iuncta causa simulandi dec.238. num.6.
Simulatio etiam probata, stante iuramento, allegari minimè potest, dec.155.nu.5.
Simulatio eo magis attenditur, vel probatur, si concurrant coniecturæ suadentes veritatem actus, dec 223.n.7.
Simulatio excluditur ex ipsa confessione partis, quæ plurimum attenditur in hac materia, dec.223.nu.8.
Simulatio emptionis excluditur ex continuata possessione emptoris, cum descriptione facta in libro æstimi ad eius fauorem, dec.223 n.9.
Simulatio debet plenè, & concludenter probari, maximè si aduersus publicum instrumentum adducatur, dec 223.nu.1. & seqq.
Simulatio non dicitur sufficienter probata, nisi docto de causa simulandi, dec.223 nu.2.
Simulatio ex nobilitate non excluditur, vbi plures præualent coniecturæ, dec.214 nu.36.
Simulatio quatenus excludatur in apocha matrimoniali subscripta à matre, & fratre mulieris dotatæ, decis. 190. num. 3.
Simulatio etiam ex confessione extraiudiciali probatur, decis. 354.nu.3.& 4.
Simulatio de persona ad personam non est prohibita, sed à lege permissa, dec.334.nu.4.
Simulatio ex re iudicata probata non eliditur contrarijs probationibus, nisi prius acta integrè transportata sint, dec.352. nu.1.& 4.
Simulatio dationis in solutum præsumitur, si possessor in possessione permansit, dec.84.nu.28.
Simulatio excluditur si fuit deuentum ad subhastationem, & deliberationem bonorum, dec.190.nu.2.
Simulatio, & fraus eo magis arguuntur, quo maiores, & quidem geminatæ diligentiæ adhibentur, decisio 306. numer. 17.
Simulatio ex circumstantijs facti deducitur, decis.214.n.27.& seqq.
Simulatio solutionis præsumitur, si debitor omisit petere à suo creditore quietantiam, dec.214 n.32.
Simulationis coniectura est petita obseruantia ab eo, qui actum impugnare debuisset, d.238.nu.12.
Simulationis suspicio cessat nulla data causa simulandi, dec. 340.nu.6.
Simulationis coniecturæ cessant, non data causa simulandi, dec.309.nu.14.
Simulationis causa probari debet, & quidem de tempore contractus, dec.155.nu.6.
Simulationis coniecturæ non attenduntur, vbi non fuit probata causa simulandi, dec.223.num.3.
Simulationis coniectura, quod filius noluerit præterire patrem, & instituere extraneum, dicitur esse naturalis, dec. 238.num.8.& 9.
Simulatione admissa corruunt coniecturæ illam excludentes, quia dicuntur respicere continuationem eiusdem simulationis, dec.354.nu.6.
Simulationem ad deducendam plurimum facit coniunctio sanguinis inter contrahentes, d 84.n.26.
Simulationis donationis non opponit emptor bonorum donatorum, sed solum creditores, qui ax ea defraudati sunt, d.309.nu.11.
Simulatus actus est nullus ipso iure, & potest à quocumque de simulatione redargui, dec.309.n 9.
Simulatus declaratur contractus ex pluribus coniecturis, & quibus, dec.84.n.25.& seq. & n.28.

Singuli de Capitulo si in aliquo loco interuenire debent, non vti singuli, sed capitulariter tenentur accedere, decis. 265. num. 5.

Socer.

Vide etiam in vers. Affinitas. Nurus.

Socer tenetur alere Nurum, etiam soluto matrimonio per mortem filii decis.249.num.4. & n.seqq. Sed contrarium est verius num.11.

Socer sicuti tenetur Nurui solùm deducto ne egeat, ita ne ad imparia iudicatur, illam soluto matrimonio alere debet, licèt indotatam, sed contra, dec.349.num.5. & 10.ac per tot.

Socer habetur loco patris, eumque repræsentat, decisio 349. num.7.

Socer dissoluto matrimonio per mortem filii, non est amplius Socer, d.30.n.11.& seq.& d. 349.n.8.

Socer durante matrimonio tenetur alere Nurum, licet indotatam, quia durat affinitas, d 249.n.10.

Societas.

Vide etiam in vers. Communio, Socius.

Societas dissoluitur morte socii, & remanet terminata, decis. 308.n.3.

Societas ne transeat ad hæredes pacto conueniri non potest, d. 212.n.3.

Societas contracta ad beneplacitum, eatenus durat, quatenus non fuerit reuocata à partibus, vel ab altera earum, decisio 285.num.11.

Societatis officii præscriptio à quo tempore incipiat vel ex Statuto Vrbis, vel ex dispositione iuris, decis. 285. numer. 13.

Societatis nomine fuisse contractum requiritur, vt ex facto socii alter socius remaneat obligatus, d.146.n.8.

Societate contracta iuxta voluntatem defuncti æquè lucrum, ac damnum illius hæreditati cedere debet, d.212.n.2.

Societate continuata cum hærede, licèt non sit eadem persona, est tamen indiuiduum negotium, d.212.n.8.

Societate officii renouata primi fideiussores non liberantur, secus autem illa mediante solutione extincta, dec.313.num 4. & seq.

Societate extincta etiamsi creditor iura sua cesserit, adhuc fideiussores remanent liberati, d.313.n.3.& 5.

Societatem neque pupillus, neque infans contrahere possunt, quia alter consensum non habet, alter consentire non potest, dec.212.n.1.

Societatem suam hæredem continuare debere potest à Testatore demandari, d.212.n.4

Societates contrahi non possunt, nisi ad certum tempus, decis. 285.n.12.

Socius.

Vide etiam in vers. Administrator, Cohæres, Communio, Condominus, Institor, Societas.

Socius sciens, & non protestans de actu per socium facto, vel faciendo, eundemque actum non prohibens consensisse videtur d.146.n.20.

Socius qui ad liberationem rei expensas contribuere tenetur, hoc semper intelligitur pro rata damnorum, d.303.n.3.

Socius bonorum si recepit omnes fructus partem condomino soluit, dec.367.nu.5.

Socius licèt adnotauerit in suo libro belluas datas ad macellandum, non exindè sequitur ipsum earum pretium exegisse, dec.343.n.7.

Socius non potest conueniri ad reddendam rationem, nisi ab aliis quoque sociis, etiam ratio reddatur, ad hoc vt computa integrè solidentur, d.343.n.3.

Socius si vltra suam portionem exegit, etiam portionem socii, de illa rationem reddere tenetur, etiam socio refundere, dec. 57.n.7.& n.28.

Socius soluens vltra debitum, in plus solutum socio non adscribit, nisi iustificet illud etiam fuisse debitum, dec. 57. numer.13.

Socius tenetur pro rata ad repartiendum damnum rei communis dec.103.n.2.& 3.

Socii declaratio attenditur, quod ædificium ab eo factum in re communi cedat solo, dec.27.n.20.

Socius quidquid acquirit finita societate, acquirit sibi, nec alteri socio communicat, d.308.n.4.

inter Socios partitæ coæquari debent, itaut pro sua medietate vnusquisque creditor, & debitor adnotetur, decis. 57. numer.14.

Solarium, si domus à pluribus possideatur refici debet à Domino superioris solarii d.210.n.12.

Solemnitas.

Vide etiam in vers. Alienatio, Beneplacitum, Decretum, Contractus.

Solemnitas extrinseca præsumitur ex lapsu longi temporis iuncta obseruantia, dec.48.n.9

solemnitates non requiruntur in simplici constitutione dotis, dec.171.n.12.& dec.124.n.12.

solemnitates statutariæ in contractu mulieris requiruntur in iure quæsito, non autem in iure quærendo, dec. 347. nu.5. & 6.

solemnitates extrinsecæ non præsumuntur, decisio 17. numer.2.

solemnitates præsumuntur ex obseruantia subsequuta spatio 70. annorum, vbi etiam ex postea interuenire potuerunt, dec.280. n.7.

solemnitates non sunt necessariæ in contractu mulieris attenta illius euidenti vtilitate, dec.11.n.21.

solemnitates, & consensus minoris in constitutione, & assignatione dotis præsumuntur interuenisse, si cum illius capitulis, & instrumento fuit matrimonium contractum, dec. 280.nu.6.

solemnitates Statuti seruari debent æquè in contractibus minorum iurisperitorum, ac etiam in iudiciis, dec. 59. num.11.

solemnitates non requiruntur in contractu minoris facto calore iudicii, dec.202.n.17.

solemnitates ad euitandas fieri non potest contractus extra patriam per scripturam priuatam, dec.242.n.3.

Amplia etiamsi illud fieret per instrumentum dec.306.nu.18. & 27.

solemnitates statutariæ quatenus requirantur in contractibus minorum iurisperitorum, dec. 59. num. 2. & seqq. ac per tot.

solemnitates in alienatione bonorum pupilli fuerunt inuentæ pro inquirenda illius necessitate, & vtilitate, dec. 253. num.11.

solemnitates sunt necessariæ in confessione de recepto à minori facta, dec.306.nu.23.

Solemnitates extrinsecæ præsumuntur interuenisse ex diuturnitate temporum, & ex pluralitate actuum, qui fuerint effectum sortiti, dec.253.nu.6.

Solemnitates statutariæ seruari non debent à muliere ante matrimonium renunciante quartæ in bonis sui futuri mariti, dec. 347 num.5.

Solemnitates statutariæ non requiruntur in renunciatione iuris euentualis, incerti, & de futuro d.347 n.6.

Solemnitates non requiruntur in obligatione minoris facta de mandato testantis, d.212.nu.9.

Solemnitatum defectum, vel potius derogationem statuti quatenus verba superioris importent, d.87.n.3.

Solidatio.

Vide etiam in vers. Computa, Liberatio, Ratio, Remissio.

Solidatio computorum, remissio, & liberatio præsuminur inter socios per spatium longi temporis, & quando, dec.343. numer.9.

solidationem plenariam habens non est verisimile, quod voluntariè nouo calculo se submiserit, d.312.n.8.

Solitum.

Vide etiam in vers. Argumentum.

à Solito non receditur ex sola qualitate personæ decisio 157.nu.19.

Solitus si quis est facere confessiones de recepto pro modica summa, huiusmodi confessiones non probant, dec. 241.num.45.

solitum probari debet in casu de quo agitur, & omnia simul æquiparari, dec.159. nu.5.

Solitum probari.

Vide etiam in vers. Solutio.

Soluens pro alio, vt subingrediatur in locum creditoris soluti, pactum in solutione apponere debet, dec. 36. numer. 11.

soluens pro alio non acquirit actiones creditoris soluti, si illius nomine, & cum pecuniis de eius mandato receptis persoluit, dec.36.n.10.

soluens pro vna causa non repugnat, quod sit creditor eius, cui soluit ex alia, dec.400.nu 19.

soluens contra formam solutioni adiectam, non liberatur, dec. 400.nu.13.

soluens posterioribus cum scientia anteriorum, non liberatur, dec.96.nu.14.

soluens creditori dimisso, & liberato, non succedit in illius actiones, & priuilegia, dec.36.n.7.& seq.

soluens inuestigare debet cautè qualitatem, & ius competens cui

cui soluit, decis.86.num. 9.
Soluens contra formam propriæ obligationis, liberationem non consequitur, dec.86.n.10.
Soluens minorem partem debiti non vt redimeat vices alienas, sed vt liberationem obtineat; seque in possessionem consoueat, totum recuperat, dec.96.num.8.& 10.
Soluens totum repetit ab alio condebitore suam partem, decis. 300.num.3.
Soluere centum pro actione competente ad centum, & ponere se in discrimine exigendi, fatuum esse dicitur, dec.96.num.9.
Soluere propriè dicitur de pecunia, traditio verò verificatur in rebus, dec 98.num.26.
Soluit minus qui tardè soluit, & plus petit qui præmaturè petit, dec.86.n.13.
Solum, & cura Soli fienti est Domini ædificii, sic cura solarij videtur esse Domini superioris decisio 220. numer.14.

Solutio.

Vide etiam in vers. Æs, Compensatio, Debitum, Debitor Liber Mercatoris, Quietantia, Soluens.
Solutio *referenda* est ad id, quod erat verè debitum, decis. 11. num.10.
Solutio etiam *habens clausulas* importantes cessionem, adhuc tamen refertur ad purum consensum eiusdem solutioni præstitum, decis.86.num.23.
Solutio *cadere debet* in causam antiquiorem, decis 115. num.14.
Solutio *legati*, non potest referri nisi ad titulum testamenti præambuli, non autem ad causam intestati, decis. 234. num. 7.
Solutio facta *in causam debiti* proprii non potest referri, nec imputari in debitum alienum, dec.86.num.20.
Solutio *vna*, duo debita extinguere non potest, decis. 86. nu. 21.
Solutio *continuata* præcedentem obligationem supponit, dec. 401.num. 11.
Solutio *annua*. *Vide in vers. Annua præstatio, Creditor.*
Solutio *vniformis* continuata per centum, & amplius annos facit præsumere iustum titulum in alienatione bonorum Ecclesiæ, decis.193.num.14.& seqq.
Solutio *facta curatori* sustinetur, dec.289.num.19.
Solutio facta *in vim obligationis* cameralis non dicitur spontanea, sed coacta, dec.63.num.11.
Solutio, *ad quam quis poterat compelli*, non potest dici, quod fuerit facta spontè, dec.63.num.12.
Solutio *expressam* ratificationem inducit, dec. 108. nu 8. & 9. cum seqq.
Solutio prius *cadit* in extinctionem vsurarum, quàm sortis, dec.331. nu.13.
Solutio *cadit* primo loco in vsuris, dec. 38. n 5.
Solutio facta *de pecunijs, & effectibus debitoris*, quia ipso facto extinguit debitum, nullum ius tribuit soluenti, dec. 231. numer. 10.
Solutio facta *creditori decocto*, vel proximè decocturo nulla reportata liberatione, præsumitur simulata, decisio 214. num. 32.
Solutio semper *cadit in causam* fructuum, non sortis, quocumque modo illi debeantur siue ex obligatione, siue ex mora, prout sunt vsuræ, dec.401.n.3.
Solutio *anticipata, vel postïcipata* auget, & respectiuè diminuit summam, dec.86.nu.15.
Solutio *praeuentiua*. *vid. in vers. Assignatio.*
Solutio facta vltra id, quod *fructus* important, ad euitandum cursum vsurarum, ipso iure imputatur in sortem, dec.316.n. 1. limita in censibus n.seqq.
Solutio facta *vigore mandati Iudicis* citatis interesse habentibus dicitur coacta, & liberat soluentem, decisio 96. num 22. & num.23.
Solutio *non iustificata* subducenda est, nec computari potest, dec.96.nu.1.
Solutio *duplicata non præsumitur*, sed excluditur ex sola diuersitate, vnius diei, dec.378.n.17.p.17.rec.
Solutio *præsumitur facta de pecunijs propriis*, non autem alienis, quoties non adest expressio contraria, dec.354. n.5.
Solutio *facta metu* restituenda est, dec.54 per tot.
Solutio *præsumitur simulata*, si eodem tempore in iudicio recusata, & impugnata est, & deinde spontaneè facta, decisio 214. nu.30.
Solutio vt dicatur *facta de pecuniis*, puta ex venditione retractis, attenditur medietas temporis paucorum dierum, quod à perceptione pecuniæ, & solutione intercessit, dec. 289.num.20.
Solutio *præsumitur* ex silentio 16.annorum ex Statuto Vrbis, & ex longa taciturnitate de iure communi, dec.285. nu.14.
Solutio *bonæ fidei* creditori putatiuo liberat soluentem, & quando, dec.86.num.6.
Solutio *facta creditori putatiuo* non suffragatur si ex forma Breuis Pontificis vero creditori facienda erat, vel de eo habebatur notitia dec.272.num.6.
Solutio *collusiua* non est præsumenda in muliere, vel viro nobili, dec.11.num.12.
Solutio facta *pro alimentis* continuata etiam per centum annos, intelligitur tamen rebus sic stantibus, decis. 81. num. 17. & 39.
Solutio *facta hæredi grauato* liberat soluentem & à fideicommissariis rata haberi debet, decis. 214. num. 5 & seqq. & decis. 99. num. 9.
Solutio *in sententia ordinata* intelligitur de summa verè liquida, & certa, non autem de illiquida, dec.195.num.9.
Solutio *facta nomine debitoris*, & cum illius pecunijs extinguit omnes actiones, dec.36.num.8.& seq.
Solutio *facta Condomino* vltra portionem ei debitam, non liberat soluentem, dec.86.num.8.
Solutio *alimentorum* præsumitur facta ex fructibus, decis. 222. num.16.
Solutio *vnius debiti* non infert in approbationem, & effectuationem alterius, decis.28.nu.8
Solutio *debiti* non suffragatur soluenti, nisi doceat de reali præexistentia eiusdem debiti, dec.57.num.10.
Solutio *indebita* in causam cambiorum à lege interpretatur facta in causam sortis, dec. 198. num. 5.
Solutio vbi est *coacta*, nullam requirit protestationem, quæ in ea non est necessaria, decis.63 num.19.
Solutio *æris alieni* testatoris quatenus præueniri possit, nec sit expectanda executio mandatorum, vel quod creditores vrgeant, dec.122.num.10.
Solutio *facta liberè* vbi fieri debuisset ad effectum deponendi, non liberat soluentem dec.52 nu.8.
Solutio *contenta in instrumentis* arrendatariorum intelligitur si & quatenus debeatur, dec.2.num.17.
Solutio dicitur *voluntaria*, non coacta si facta sit nullo Iudicis præcedente præcepto, decis.214.num.28.
Solutio præsumitur *simulata*, si Iudex nunquam voluit debitorem ad soluendum compellere, dec.214.num.29.
Solutio *particularis* non admittitur inuito creditore, dec. 214. num.30.
Solutio, *quæ fieri debuisset post mortem*, si anticipatur in vita æstimatur secundum dispositionem *l. hæreditatum. ff. ad l. falcid.* dec.27.num 8.
Solutio *non potest reddere licitas vsuras* illicitas, quoties agitur de illis conualidandis, secus verò ad effectum adminiculandi, & probandi onus inuestiendi susceptum, dec. 168.num.8.
Solutio *anticipata* pretium augere dicitur, dec.86.nu.13.
Solutio *præsumitur* ex lapsu longissimi temporis, & taciturnitate creditoris, dec.99.num 3.
Solutio *Imaginaria* requirit creditum præexistens & liquidum, quia species emptionis, & venditionis est, dec. 84.num.38.
Solutio *facta ab affictuario* non præiudicat Domino verisimiliter ignoranti, dec.2.num.9.& 16.
Solutio *an fuerit benè, vel malè facta* tota dependet à bona fide soluentis, decis.96.num.13.
Solutionis *præsumptio*, quæ militat contra grauatum afficit etiam fideicommissarium, dec 99.num.9.& 10.
Solutionis *præsumptio* cessat per negationem à debitore factam, dec.300.num.13.
Solutionis *abstinentia*, interuersio possessionis non dicitur, dec. 271.num.7.
Solutionis *abstinentia* quando, & qualem debiti præscriptionem inducat, dec.258.num.6. dec. 302. num. 11. & decis. 184. num.9.
Solutionis *anticipatæ* natura est propter eius vtilitatem pretium augere, decis. 272. num. 7.
Solutionis *tempus* non dicitur venisse, si ante illud implendum est dec.77.num.4.
Solutionis *præsumptio* remouetur, si debitor conuentus debitum negauit, dec.22.num.11.
Solutioni *imaginariæ* repugnat petitio separationis bonorum vsque ab initio ab hærede factæ, dec.84.num.4.
Solutionis *præsumptio* rectè deducitur si creditores plures longo tempore non reclamauerint, dec.11.num.20.
Solutionis *eius, quod debetur*, omnis tollitur obligatio, dec.214. num.4.& dec.187.nu.6.
in Solutione *coacta*, non autem spontanea, nullum fieri potest fundamentum, vel quod verè debita sit, vel quod potuerit in effectu deberi, dec.63.num.18.
Solutionem, *qui recipere potest*, potest etiam facere confessionem

nem de recepto, dec. 214. numer. 7.
Solutionem *si debet precedere adimplementum*, ante illud eadem solutio fieri non potest, dec.215.n.8.
Solutionem *notabilis summa* maximè ad alium spectantis, nemo sine quietantia facere voluisse præsumitur, dec. 64. numer.10.
Solutionam *debiti non veri* plures personæ facere voluisse non præsumitur, dec.11.n.13.
Solutionem fuisse factam *in causam concordie* non sufficit, nisi doceatur, quod in illa summa soluta verè concordata sit, dec. 57.num.12.
Solutionem *imaginariam* ad inducendam non suffragatur creditum post aditionem hæreditatis superueniens, dec. 84. num.39.
solutionem expressè *fieri in causam sortis*, vel eam ita interpretari per legem paria sunt, dec.195.n.6.
solutionem verè, realiter, & rectè *factam fuisse* ex coniecturis probatur, dec.80.nu.7.
solutiones *facta cedentibus*, suffragantur etiam cessionarijs, dec.38.n.8.
solutiones *facta creditoribus* in instrumento contentis, ex ipsa partium conuentione dicuntur iudificatæ, dec.96.nu.4.& nu. 12.& 15.
Solutiones, *qua in plures causas cedere potuerunt*, non possunt prætendi, quod potius in vna quam in aliam causam cesserint, dec.392.nu.6.
solutiones *referuntur* in causam duriorem fideiussionum, dec. 283 nu.8.
solutiones *facta à vidua* de cuius pecunijs censeantur factæ, qualiter ex coniecturis iudices arguere soleant, dec.228. num.10.

Soror.

Vide etiam in vers. Frater.
Soror succedit æqualiter cum alijs fratribus in hæreditate communis matris ab intestato defunctæ, dec. 144. numer.2.
soror succedit æqualiter cum patre in hæreditate fratrum, vel sororum intestatè defunctorum, dec.144.nu.3.
soror succedit fratri defuncto excluso patruo, dec. 154. num.1. & nu.seqq.
Soror æqualiter succedit cum fratre, & alijs sororibus in hæreditate communis matris, dec.241 nu.1.
soror, & Nepos repelluntur à testificando pro sorore, & respectiuè amita, dec.288.n.11.
sorores succedunt æqualiter communi fratri ab intestato defuncto, dec.308. n.1.

Specialis, Species.

Specialis commissio generalem committentis facultatem demonstrat, dec.249.num.14.
species si est separata, & diuersa diuiduitas ex inde resultat, dec. 326.nu.3.
species si ad quantitatem redacta est, quatenus ob exercescentiam pretij possit, quis ad eam redire, dec.81.n.49.
Spolium, vide in vers. Compensatio, Reintegratio, Restitutio.
spontaneus dicitur fuisse actus quamuis à principio coactiuus si postea liberè ratificatus est, dec.272.n.4.

Sponsa, Sponsus.

Vide etiam in vers. Munus, Sponsalia.
Sponsa non dicitur ratificasse sponsalia ab eius genitore contracta ex eo solum, quo illis auditis modestè subriserit, dec. 267.nu.10.
sponsi, vt ratificent sponsalia ab eorum parentibus contracta, quæ requirantur, dec.267.n.8. & seqq.
inter sponsos nullus est luctus, nec vestes lugubres deferendæ sunt, dec.267.n.16.

Sponsalia.

Vide etiam in vers. Matrimonium.
Sponsalia non probantur ex publica voce, & fama, & quando, dec.267. n.18. & seqq.
sponsalia verè fuisse contracta ex solo illorum tractatu de facili populus credere potuit, & ita decipi, decis. 267. num.19.
sponsalia debent concludenter probari ad effectum annullandi matrimonium postea contractum cum consanguineo alterius ex sponsis, dec.267 nu.1.
sponsalia non contrahuntur nec per simplicem confectionem apochæ, nec per consensum parentum, nisi etiam interueniat consensus vtriusque sponsi, d.267.n.7.
sponsalium ad effectum plerumque attenduntur munera inuicem inter sponsos transmissa, d.267. n.12. & seqq.
sponsalium impedimentum quatenus aliud matrimonium annullet, vel non tuta dec. 267.
Sportula. vide in vers. Propina.

Spurius.

Vide etiam in vers. Illegitimus, Naturalis.
Spurius est filius natus ex incerto patre, d.151.n.10.
Spurij filij excluduntur à successione, d.151.n.31.
Spurij non sunt adeo legibus exosi, ac filij incestuosi, decisio 37.num.14.

Stabilia.

Vide etiam in vers. Bona Fructus.
Stabilia præsumuntur reddere scuta quinque pro centenario, dec.88.num 6. & seq.
Stabilia aliquem non possidere probatur ex fide Catastri, decis. 402.n.5.
Stabulum dicitur esse accessorium palatij, d.69.nu.25.
Stabulum *vide etiam in vers. Domus.*

Statuere.

Vide etiam in vers Statutum.
Statuendi facultas Ecclesiæ Collegiatæ concessa nihil operatur quoad ea, quæ aduersantur dispositis, & concessis Vicario, dec.400.num.16.
Statuendi facultas concessa capitulo circa funeralia, exequias, & anniuersaria non tollit iura Parochi, d.400.n.29.& seq.

Status.

Vide etiam in vers. Beneficium collatio.
Status beneficij semper præsumitur esse vniformis vltimo, dec. 329.n.7.
Status beneficij patronatus non immutatur in præiudicium patroni ex prouisione Papæ obtenta cum clausula non approbandi iuspatronatus, d.290.n.5.
Statu certo beneficii probato, prouisiones Apostolicæ illum non mutant, non obstante quouis lapsu temporis, in contrarium, dec.182.n.16. & seq.
Statum beneficij ad immutandum vltra cursum temporis, & potestatem Pontificis illius voluntas requiritur, dec.329.nu. 10. & seqq.
Status nouus beneficij præscribitur per quadraginta annos, d. 182.num.15.
Statum nouum beneficij ad inducendum ex lapsu temporis, vltra Potestatem Pontificis requiritur etiam voluntas ipsius Papæ, d 182.n.17.
Status vltimus beneficij, vt non attendatur, quomodo constare debeat de statu contrario, dec.384.n.8.
Status vltimus beneficii semper attenditur, nisi doceatur de anteriori statu contrario dec.181.nu.2.
Status vltimus in beneficiis attenditur, etiamsi præcedens fuisset difformis, & verior, d.74 n.10. & seq.
Status vltimus non turbatur ex probationibus turbidis, & insufficientibus, d 74.n.11.
Status vltimus beneficij probatur per nudum factum, dec.329. num.8.
Status vltimus beneficii legitimè præscriptus semper attendendus est, etiam si fundatio resisteret d.329.n 9.
Status vltimus, quo beneficium est collatum, eo magis spectatur si quis in vim illius manuteneri potest, dec.230 nu.9.
Status vltimus beneficij attenditur ad dignoscendum an illud sit perpetuum, collatiuum in titulum, vel manuale, & quando dec.329.n.6.
Status vltimus in beneficialibus semper attenditur quoties non docetur de anteriori statu contrario, d.315.n.4.
Status vltimus beneficii etiam non legitimè præscriptus, non interrumpitur ex allegatione tituli inualidi d.290 n.19
Status vltimus, & quasi possessio præsentandi sufficit ad effectum institutionis, d.74.n.2.
Status vltimus in beneficialibus regulariter attenditur, decisio 165.n.7.
Status vltimus in beneficiis non attenditur vbi cum eo repugnat instrumentum dispositionis, d.182.nu.13.
Status vltimus in materia beneficiali, iurisdictionis, & ad effectum manutentionis semper attenditur, decisio 375.num. 14.& seqq.
status vltimus, vt infringatur per statum anteriorem, ille talis debet, vt contra cum nihil valeat opponi, d.315.n.9.
status antiquus rei melioratæ vbi ex temporis vetustate haberi non potest, ad alias probationes recurritur & quæ illæ sunt, dec.94.n.3.& seqq.
status clericalis si fuerit consideratus à Papa, & in eo priuilegium concessum, illud suffragari non potest, si ad matrimonium fuerit deuentum, d.126.n.5.
status collatiuus excludit vnionem, & è contra, d.204.n.9.
Status

Status beneficij ex enunciatiuis collationum probatur, dec. 181. num. 6.
status collatiuus præsumitur in Ecclesia parochiali, dec. 104. num. 3.
status hæreditatis vbi non est firmatus, & alienationes sunt in maxima quantitate, eo magis faciunt detractiones fuisse consumptas, d. 283. n. 11.
status mutatio considerata in clerico, non intelligitur, si ille matrimonium contraxit, sed solum si ad alium gradum, puta Episcopatus, transiret, dec. 287. n. 24. & 25. & seqq.

Statutum.

Vide etiam in vers. AEgidiana, Constitutio, Dispositio, Confirmatio, Consuetudo, Statuere, Textus.

Statutum *cessat* cessante casu ab eo considerato, dec. 377. n. 4.
statutum, *vt habeat locum* qualitas ab eo requisita, debet in vtroque litigante concurrere, dec. 377. n. 2.
statutum *inhabilitans* personam extenditur etiam ad bona existentia extra territorium statuentium, dec. 222. n. 13.
statutum *si nullam faciat mentionem insinuationis* à Constitutione Ægidiana requisitæ, cum eadem Constitutione compatitur, dec. 213. n. 2.
statutum *contra* ius non attenditur nisi fuerit confirmatum à Papa, dec. 154. n. 3.
statutum *si voluisset* vnam successionem trahi ad aliam, vtique expressisset, dec. 246. num 8.
statutum *continuatiuè procedens*, & cum copula & in omnibus suis dispositionibus pariformiter, & cum iisdem qualitatibus disposuisse censetur, dec. 241. nu. 4. & seqq.
statutum cui per Præsidentem Prouinciæ *derogatum* est non attenditur, d. 183 n. 3. & seq.
statutum *si tollit vires scripturæ*, tollit etiam vires iuramenti in eisdem scripturis appositum, dec. 242. n. 2.
statutum, *quod pater possit filiæ minus legitima relinquere* non habet locum nisi patre volente, dec. 49 nu. 12.
statutum *correctorium iuris* communis est strictè interpretandum, nec extenditur de persona ad personam, d. 183. n 6.
statutum *correctorium iuris* communis non extenditur ad casus diuersos, dec. 377. nu. 5.
statutum causæ principalis attenditur etiam in gradu appellationis, dec. 15. n. 2.
statutum *correctorium iuris* communis, si plures casus comprehendere potest, in vno tantum casu illud correxisse interpretandum est, dec. 241. n. 7.
statutum *de duabus conformibus* procedit tantum in eo casu, quo sententiæ sint instæ, dec. 132. n. 2.
statutum *de duabus conformibus* numerat etiam sententiam latam in gradu appellationis, quamuis pronunciatam extra locum statuti, dec. 15. n. 2.
statutum *exclusiuum fœminarum* intelligitur ab intestato, non autem ex testamento, maximè si hoc ipsum ab eo præferetur, dec. 274. n. 28.
statutum *exclusiuum fœminarum* propter masculos est contra dispositionem iuris communis, dec. 154. nu. 2.
statutum *excludens fœminas* propter descendentes masculos, vel fratres consanguineos, extendi non debet ad fratres patrueles, dec. 56. nu. 12.
statutum *exclusiuum fœminarum* procedit ab intestato, non autem ex testamento, dec. 88. n. 3.
statutum *exclusiuum fœminarum* ab hæreditate ascendentium, vel collateralium, intelligitur de dotatis ante delatam hæreditatem, dec. 144. nu. 5.
statutum *exclusiuum fœminarum*, etiam quod nullam faciat mentionem dotationis, adhuc intelligitur de dotatis, & propter dotem, dec. 144. n. 6.
statutum *exclusiuum fœminarum* traditur, & declaratur, dec. 241. n 2. & seqq.
statutum *exclusiuum fœminarum*, & sic correctorium iuris communis, restringendum est, vt quanto minus fieri potest illius dispositionem corrigat, dec. 241. n. 6. & seqq.
statutum *eligere mandans* per modum imperatiuum excludit arbitrium in eligente, dec. 9. n. 10.
statutum *si eligendi concedit arbitrium*, tamen post electionem factam intelligitur voluisse electum esse omnino admittendum, dec. 9. nu. 21.
statutum *mandans aliquem eligi* sub certis tamen qualitatibus, non defert arbitrium in eligente, sed necessitatem importat, dec 9. nu. 20.
statutum *prohibens appellationem*, non tollit appellationem ad Papam, d. 185. n. 6. & seqq.
statutum *prohibens appellationem* est correctorium iuris communis dec. 185 n. 7. & seqq
statutum *prohibens appellationem*, aut alias correctorium iuris communis, nullam recipit extensionem, decis. 185. numer. 7. & num. 8.
Statutum prohibens filius contrahere sine consensu patris, non habet locum in filio fideiubente pro patre, decisio 87. num. 6.
Statutum *locale* quatenus tollat solemnitates Aegidianas, vel vtrumque simul obseruandum sit, d. 111. n. 4.
Statutum *loci*, vbi negotium agitur in ordinatorijs semper attenditur, dec. 231. n. 23.
Statutum *loci*, in ijs, quæ oriuntur post contractum per negligentiam, vel moram attenditur, si in eo mora, & negligentia commissa sunt, d. 392. n. 14. & 16.
Statutum *loquens de solemnitatibus* contractuum non tollit insinuationem aliàs requisitam, d. 111. n. 6.
Statutum *loquens de filio familias* minore non habet locum in filio familias maiore, & maximè iuris vtriusque Doctore dec. 183. n. 5.
Statutum *loquens de recipiendis*, non habet locum in iam admissis & receptis, d. 75. n. 2.
Statutum *est intelligendum* eo modo, quo fuit per antea obseruatum & practicatum, d. 75. n. 6.
Statutum *mandans illud litteraliter intelligi*, omne argumentum, & alium intellectum excludit, d. 37. n. 16.
Statutum, *& Limitatio statuti intelliguntur* ad limites eiusdem statuti, d. 81. n. 18.
Statutum *de præscriptionibus* habet locum etiam fauore forensis, d. 392. n. 14.
in Statuto *de præscriptione* loquente attenditur locus, in quo mora aut negligentia creditoris fuerunt contractæ, d. 285. n. 10.
Statutum *de præscriptionibus* dicitur fundatum ad exemplar præscriptionis iuris communis d. 392. n 2.
Statutum *de præscriptionibus* dicitur decisorium, d. 392. n. 15.
Statutum *requirens solemnitates* in contractu minoris, & filij familias, illas non exigit in filio familias maiore, decisio 87. num. 4.
Statutum *si requirat solemnitates* in contractu minorum viginti annorum, illas non exigit in maioribus viginti, & minoribus vigintiquinque, d. 50 num. 4.
Statutum *requirens consensum* proximiorum in contractu minoris, adhuc dicitur compatibile cum Ægidiana, & de materia, d. 213. nu. 2. & seqq.
Statutum seruari debet prout iacet, d. 9. n. 19.
Statuti vnum *capitulum* separatum, & diuersum non extenditur ad aliud, dec. 9. nu. 18.
Statuti *derogationem* quatenus importent verba à superiore prolata, vel suppleant potius solius solemnitatis defectum. dec. 87. nu. 3.
Statuti *Verba* consequutiua dicuntur continuatiua antecedentibus, & eodem modo intelligenda sunt, d. 144. n6.
Statuto *laicorum* si vult vti Clericus hoc debet declarare à principio, d. 392 num. 21.
Statuto à principio actus *non vtens*, an illi renunciate dicatur, d. 392. nu. 25.
Statuto *ligatur*, qui foro subijcitur, d. 377 n. 3.
Statuto si *derogare non potest inferior*, prohibetur etiam alia facere per quæ indirectè derogatio sequererur, d. 123. n. 11.
Statuti *formam* non seruans dicitur persona alias ab eodem statuto contrahere prohibita d. 242. nu. 21
Statuti forma diligenter seruanda est, d. 306 n. 3.
cum Statuto non habente qualitatem à testatore requisitam *non præsumitur* quod idem *testator se conformare* voluerit, dec. 67. num. 18. & 21. & seqq.
cum Statuto *quatenus* non *præsumatur se conformasse* testator dec. 67. nu 18. & seqq.
cum Statuto *non dicitur se conformasse*, qui apposuit pacta statuto contra, d. 90. n. 25.
cum Statuto *dicitur se conformare*, & declarare se eo vti velle, qui simpliciter contraxit, nihil contra illius formam agendo dec. 392. num. 24.
Statuta *confirmata à Papa* dicuntur Papalia, decis 123. nu. 5.
Statuta *causam dotis* regulariter non comprehendunt, decis. 124. num 14.
Statuta, Dispositiones, & Rescripta Principum ac similia *intelliguntur prout de iure*, d. 156 n. 8.
Statuta *de successionibus* non recipiunt extensionem nec etiam ex identitate rationis, sed habent locum solum in casibus formaliter expressis, dec. 246. nu. 6.
Statuta *Ecclesiæ* contraria Bullæ erectionis illius non sunt attendenda, d. 400. n. 15.

Statuta particularia.

Statutum *Anconæ* de contractibus minorum traditur, & declaratur, d. 306. n. 2. & seqq.
Statutum *Bononiæ* in contractu minoris requirit decretum Iudi-

Iudicis cum cognitione causæ, decis. 42. numer. 5.
Statutum *Bononiæ* semel tantùm appellari permittit, & inducit rem iudicatam vigore duarum sententiarum, dec.346. num.1.
Statutum *Bononiæ de contractibus cum minore, & filio famil.* qualiter procedat traditur, & declaratur, dec.183. n.2. & 5.
Statutum *Bononiæ*, quod nemo capiat possessionem bonorum defuncti propria auctoritate, non procedit in possessorio summarissimo, dec.346.n.4.
Statutum *Bononiæ*, quod nemo capiat possessionem bonorum defuncti propria auctoritate, non procedit si fideicommissarius habuit verbalem restitutionem à grauato, dec. 346.n.5.
Quia tunc potest capere possessionem propria auctoritate, ibi.
Statutum *Bononiæ* de restitutione dotis lib.4. traditur, & declaratur, d.170 n.8.
Statutum *Bononiæ* excludens sorores propter fratres habet etiam locum fauore fratrum presbyterorum, & religiosorum, decis.246. nu.2.
Statutum *Bononiæ* in contractu minoris non requirit causam, sed solas solemnitates, dec 43. n.2. & seqq.
Statutum *Bononiæ* de contractu cum minoribus & filijs famil. traditur, & declaratur, dec.87. per tot.
Statuta *Bononiæ* de successionibus ascendentium, & collateralium non inuicem confunduntur, sed vtrumque locum habet in casu suo dec.246.n.7.
Statuto *Bononiæ* derogari potest per Vicelegatum, & quando, dec.183. n.4.
Statutum *Camerini* exclusiuum fœminarum traditur, & declaratur, dec.67.n.18.& 19.& seq.
Statutum *Camerini* exclusiuum feminarum procedit cum supposito dotationis, quam particulariter requirit, dec. 274. nu.29.& seqq.
Statutum *Maceratense* prohibet trebellianicam etiam filijs primi gradus, dec.222.n.12.
Statutum *Perusiæ* de duabus conformibus habet solum locum vbi vtraque sententia lata est Perusiæ, secus si altera pronunciata sit in Curia, dec.132.n.1.
Statutum *Perusinum* de solemnitatibus in contractu minorum traditur, & declaratur, dec.50.nu.4.& 6.
Statutum *Perusæ lib.21.cap.45.* exclusiuum fœminarum, excludit tantummodo dotatas, & propter dotem, dec.144.num.4.& seqq.
Statutum *Perusiæ* exclusiuum feminarum ab hæreditate parentum, & consanguineorum comprehendit feminas tantummodo dotatas, dec.241.n.2.& seqq.
Statutum *Religionis Hierosolymitanæ tit. 4. cap 5. de com. thesaur.* mandat eidem thesauro deberi fructus duorum annorum beneficiorum eiusdem Religionis, & quando, dec 275. n.1.
Statutum *Religionis Hierosolymitanæ cap 22. tit.7.* prohibet appellationem suspensiuam, & quatenus procedat, dec.185.num.5. & seqq.
Statutum *Religionis Hierosolymitanæ cap. 16.* de receptione fratrum traditur, & declaratur, dec.75.n.1.& per tot.
Statuta *Religionis Hierosolymitanæ* sunt confirmata à Papa, & ideò dicuntur Papalia, dec.123.n.6.
Statuta *Religionis Hierosolymitanæ* habent peculiare Præceptum a Papa, illa inuiolabiliter obseruandi, dec.123.n.7.
Statuta *Religionis Hierosolymitanæ* sunt confirmata à Papa in forma specifica, & cum expresso præcepto de illa inuiolabiliter obseruantia, dec.126.n.5.
Statutis *Hierosolymitanis* non derogat neque magnus Magister, neque lingua, vel consilium dec.123.nu.8.
Statutis *Religionis Hierosolymitanæ* solus Papa derogare potest, d. 326 nu.12.
Statutum *Scrofani* excludens feminas propter masculos non attenditur, quia non est confirmatum à Papa, dec.154. num.2. & seqq.
Statutum *Tudertinum* excludit fæminas, & mandat illas facere pattem, vel non facere provt expedit masculis, dec.88. numer. 2.

Statutum, Vrbis.

Statutum *Vrbis* de duabus conformibus habet locum inter ciues, & incolas, dec.82.nu.1.
statutum *Vrbis* de duabus conformibus restringitur ad ciues, incolas, & districtuales, nec comprehendit personas huiusmodi qualitatibus destitutas, d.377.n.1.& seqq.
statutum *Vrbis* de læsione vltra tertiam traditur, & declaratur, dec 244.n.8.9.& 10.
statutum *Vrbis* exclusiuum fæminarum, quamuis loquatur de causa intestati, comprehendit tamen etiam illam conditi testamenti, dec.45.nu.8.
statutum *Vrbis* non excludit fæminas simpliciter, sed causatiuè fauore masculorum pro conseruatione agnationis, dec. 45.nu.4.
Statutum *Vrbis* exclusiuum fœminarum procedit tantummodo quando filijs masculis defertur hæreditas, secus si instituatur extraneus, dec.45 n.5.7.9.10.& 12.
statutum *Vrbis cap. 42. lib. 1.* de fructibus dotis, habet locum etiam in districtu, dec.236. n.2.
statutum *Vrbis lib.1 cap.131.* deferens lucrum mulieri, ea defuncta facit illud statim redire ad filios, d.171.n.2.
statutum *Vrbis lib.1.cap.137.* disponit Viduæ solui fructus dotales ad rationem 7 ÷ pro centenario, & qualiter procedat, dec. 194 n.1.
statutum *Vrbis lib.1.cap.141.* disponens patrem posse filiæ minus legitima relinquere, non operatur nisi patre volente, dec. 49.nu.12.
statutum *Vrbis lib. 1.cap.142.* de filijs sit conditione positis habet etiam locum indistrictu d.176. n.2.
statutum *Vrbis lib.1.cap.142.* de filijs in conditione positis traditur, & declaratur, dec.176.nu.1.
statutum *Vrbis lib.1.cap.145.* obligat fratres ad dotandas sorores, & de materia, dec.66.n.2.& seqq.
statutum *Vrbis lib. 1. cap. 150* annullat donationes excedentes ducatos 200.qui hodie constituunt summam scut.150.nisi insinuatæ sint, dec.242.n.5.& 15 & seqq.
statutum *Vrbis lib.1.cap 151.* de solemnitatibus in contractu minoris, vel mulieris non procedit in iure quærendo euentuali, vel incerto, dec.347.nu 5.& 6.
statutum *Vrbis lib 1. cap.151.* in contractu minoris, vel mulieris requirit causam iudici insinuandam, & ab eo plenè cognitam, dec.43.nu.5.
statutum *Vrbis lib.1. cap. 151.* quietantias simpliciter confessionatas annullat, dec.76. nu.11.
statutum *Vrbis lib. 1. cap. 151.* requirit solemnitates etiam in quietantijs a mulieribus faciendis, dec.291. nu.8.
statutum *Vrbis lib.1.cap.151.* requirit in contractu minoris, vel mulieris certam expressionem causæ, itaut generalis non sufficiat, & de materia, dec.11.nu.1.& seqq.
statutum *Vrbis lib.1.cap.151.* traditur, & declaratur, dec. 109.nu. 13.& seqq.
statutum *Vrbis cap.151.* declaratur, dec.21.n.1.
statutum *Vrbis lib.1. cap.151.* procedit etiam in obligatione minoris facta pro constituenda dote sororis, dec.66. num. 1. & seqq.
statutum *Vrbis cap.158* præsumptam solutionem inducit, adimendo fidem scripturis, & perimit omnem actionem, dec. 21.num.2.
statutum *Vrbis cap.158.* de præscript. declaratur, dec.21.numer. 2.
statutum *Vrbis lib.1.cap. 158.* inducit præscriptionem, seù solutionem præsumit, si per 16. annos debitum non sit petitum, dec. 392.n.1.& 23.
statutum *Vrbis lib.1.cap.158.* præsumitur solutionem spatio sexdecim annorum, & quatenus procedat, decis.285.nu.9. & 12. & seqq.
statutum *Vrbis lib.1. cap.158.* ex spatio sexdecim annorum præscriptionem, seù verius præsumptam debiti satisfactionem inducit, dec.99. nu.2.
statutum *Vrbis lib.1. cap. 194.* de forma seruanda in pignore Prætorio traditur, & declaratur, dec.268.n.1. & seqq.

Sterilitas.

Vide etiam in verf. Mulier.
Sterilitas mulieris pluribus ex causis contingere solet, dec.360. num.20.
sterilitas mulieris cum primo viro, etiam cum secundo regulariter euenire solet, dec.386.nu.4.
sterilitas bonorum excluditur si illa probantur esse apta aliquos fructus reddere, dec.34.n.14.
stipendijs militaribus æquiparantur distributiones quotidianæ, dec.325.n.4.
Stipendia. Vide etiam in verf. Salarium.
stipendia militaria non veniunt in obligatione nisi in subsidium, dec.325.nu.4. & 5.
stipulatio excludit ea, quæ in illa expressa non sunt, dec. 332. num.19.
stipulatio. *vide etiam in verf. Contractus.*

Studium.

Studijs addicti nullam, pleramque, aut exiguam familiarium, ac forensium rerum curam h bent, dec.59.n.8.
studium Theologiæ, & Philosophiæ in persona beneficiati ex attestatione Ordinarij remanet iustificata, decis. 181. numer. 5.

Stylus.

Vide etiam in verf. Consuetudo, Obseruantia.
Stylus Cancellariæ, vel Datariæ probatur ex attestatione practicantium in illis, dec.106. n.8.
Stylus particularis mercatorum describendi solutiones potiùs in vno,

in vno, quàm in altero libro, vt releuet, libri debent esse legaliter tenti, decis 80 nu. 5.
Stylus etiam mercatoris si non semper obseruatus sit, & vniformiter, nullius est releuantiæ d.80.n.6.
Sua vide in vers. Bona, Suum.

Subcollectoria, Subcollector.

Subcollectoria non probatur ex sola deputatione facta ad exigendum, vel ex nudo facto ipsius, quia hæc omnia sine iurisdictione expleri potuerunt, d.262.nu.14.
Subcollector Apostolicus cum omnimoda iurisdictione deputatus esse debet, ad differentiam simpliciter exactorum, qui nudam facultatem exigendi habent, d.262.n.4.
Subcollector Apostolicus deputari debet ad formam Constitutionum Summorum Pontificum, d. 262.n.5.
Subcollector Apostolicus quando, & ex quibus omnimodam iurisdictionem habuisse dicatur, dec.249.num.12.
Subcollector Apostolicus, quod fuerit vniuersaliter constitutus patet si ipse speciales commissiones alijs subcollectoribus concessit, d 248 nu.14.
Subcollector an debeat esse persona in dignitate Ecclesiastica constituta d.249.n.19.& seqq.
Subcollectoris literæ, vel probatio, quæ ad earum deputationem se referat exhibendæ sunt vt videatur an, & quomodo eadem deputatio facta sit, dec.262.num.6.
Subcollectoris deputatio quatenus probetur per testes, decisio 249.num.6.& seqq.
Subcollectoris vniuersalis deputatio, vniuersalem facultatem probat, d.349.nu.10.
Subcollectoris deputatio eo magis probatur, si quis ab alijs etiam Nuntijs fuerit vti subcollector approbatus, d.249.n.9.
Subcollectoris solam reuocationem importat deputatio alterius subcollectoris postea facta, d. 249.n 15.
Subcollectoris deputatio quatenus cesset per discessum Nuntij à sua legatione, dec. 249.n.16.
Subcollectorum pluralitas non præsumitur, sed est probanda dec. 249.n.13.
Subcollectorem apostolicum deputare non potast Clerus, decis. 262.nu.10. & 11.

Subhastatio.

Vide etiam in vers. Deliberatio, Addictum.
Subhastatio, & deliberatio facta sine credito manifesto nullitatis & iniustitiæ vitio subiacet, d.313.n.2.
Subhastatio, & deliberatio facta pro credito futuro, & cuius dies nondum venerat remanet nulla, & iniusta, decis.313. num.3.
Subhastatio facta cum expressa conditione, quod residuum pretij vel inuestiatur, vel remaneat penes deliberatarium cum fructibus, sustinetur, dec.1.n.3.& 8.
Subhastatio bonorum facta pro dote excessiua remanet nulla, d.319.n.1 & seqq.
Subhastatio, & deliberatio imperfecta remanet inhabilis ad transferendum dominium, & possessionem in deliberatarium dec. 256.num.8
Subhastatio fieri potest de toto prædio etiam pro minori debito, si pretium, quod superest, deponatur, d.1.nu.2.& seqq.
Subhastatio medietatis rei exequutatæ, si fuit vtilis debitori non potest de nullitate redargui d.12.n.10.
Subhastatio excessiua ex alio credito, vel prætentione saluari non potest, dec.318.n.7.
inSubhastatione non concurrit consensus domino quia ipso reluctante res distrahitur, dec.268.nu 6.
Subhastationis nullitas non attenditur stante vtilitate debitoris, d.12.n.10.
Subhastationis nullitas ex defectu mandati pro curæ non attenditur deficiente læsione, & concurrente bona fide, ac iustitia eiusdem subhastationis, d.12.n.16.
Subhastationem approbat debitor, qui illius recipit pretium, itaut ampliùs eam impugnare non possit, d.1.n.9.
Subhastationem, qui nunquam impugnauit, eam validam fuisse fatetur, d.12.nu.14.

Subreptio, Subreptitium.

Vide in vers. Breue, Dispensatio, Subreptitium.
Subreptitio non committitur si Papæ fuit narratum præiudicium filiorum, quod in consequentiam præiudicat patri, ob amissionem sui vsusfructus, d.386.n.23.
Subreptio non euitatur ex solito nisi illud exprimetur, decisio 159.nu.9.
Subreptio non inducitur ex taciturnitate eorum quæ sunt mere contingibilia, d.360.nu. 24. & vide d.386.
Subreptitio inducitur, si Papa non habuit notitiam de ijs, quæ si sciuisset, vel gratiam denegasset, vel non ita de facili concessisset, d.379 n.12.
Subreptio non committitur, si Papæ fuit narratum præiudicium filiorum, cuius in consequentiam venit in præiudicium patris dec.386.n.16.
Subreptio euitatur ex eo solum, quod Pontifex saltem in genere de qualitate non expressa cogitare potuerit, d.161.n.15.
Subreptio dicitur commissa, si non fuerunt expressa Pontifici, quæ vel illum a concessione retraxissent, vel difficiliorem reddidissent d.159 n.3.
Subreptionem ad euitandam sufficit, quod expressio alternatiuè concepta, in altera tantum parte verificetur, dec. 161. num. 13. 14.& 15.
Subreptionem ad euitandam sufficit, quod Pontifex aliquid cogitare potuerit, d.273.n.6.
Subreptionem ad euitandam sufficit titulus coloratus, decisio 273.nu.4.
Subreptitia non dicitur gratia, si qualitas sacerdotalis beneficij expressa non est, si ea non requirebatur actu, d.161.n.17.
Subreptitia dicitur derogatio iuris patronatus si non fuit narratum, quod illi derogari non poterat, quodque illud debebatur certo generi personarum tot, d.159.n.
Subreptitia non est gratia obtenta de beneficio simplici, si illud est residentiale, & quando, d.161.n.13.& seqq.
Subreptitium dicitur Breue Pontificis si Papæ non fuerit narratum, quod ipsum à concessione retraxisset, d 41.n.6.
Subreptionem licet importare videatur, quod Præpositus à Rectore certam portionem recipiat, eique omnes fructus dimittat hoc tamen non repugnat vnioni, d 81.n.13.

Subrogatio, Subrogatum.

Subrogata res per sententiam iudicis in locum alterius rei fideicommissariæ, illius naturam assumit, d.251.n.5.
Subrogatio bonorum fideicommissi impugnari non potest ab eo qui illam in iudicio approbauit, & fassus est, d.176.n 26.
Subrogatio, quæ prætenditur in subsidium pro reintegratione fideicommissi non datur sine dolo, d.141.n.16.
Subrogatio bonorum fideicommissi, probata solum ex confessione grauati, non præiudicat tertio, neque nocet creditoribus confitentis, dec.141.num.6.
Subrogatio gratiosa obtenta à Papa, vbi est iustificata executioni demandari debet, d.204.n.2.
Subrogatio per fideicommisso excluditur ex confessione, quod bona fuerint hæreditaria, d 29.n.15.
Subrogatio debet esse clara, & incontrouertibilis, aliàs non attenditur, dec 29 n.16.
Subrogatio facta per circulum, & non immediatè ex re, vel pecunia hæreditaria non attenditur, d.29.n.11.& seq.
Subrogatio gratiosa in iuribus defuncti colligantis à Sede Apostolica conceditur, d.165.n.1. & seq.
Subrogatio pro fideicommisso facta per circulum, non sustinetur, eo magis si creditum fideicommissi iam fuerat antecedenter extinctum, d 141.n.9. & 10.
Subrogatio fit à lege vbi cum bonis fideicommissi alia bona empta, vel aliter fuerint acquisita, d.176.n.21.
Subrogatio transformat subrogatum in personam illius, in cuius locum subrogatus est, d.74.n.4.
Subrogationis gratiosæ, quæ sint requisita, d.232.n.1. & seq. & d.165.n.2.
Subrogatione expressè à grauato facta, non est dubium, quod bona non remaneant fideicommissaria, d.164.n.11.
Subrogato gratiosè immissio conceditur docto de requisitis, quæ qualia sint, d.249.n.2.
Subrogato gratiose, qui sua requisita probauit semper immissio conceditur, d.232.n.4.
Subrogatum sapit naturam subrogati, & in eo remanent transfusæ omnes illius obligationes & hypothecæ, d.272.n.1.

Subscribens, Subscriptio.

Subscribens dicitur approbare ea omnia, quibus se subscribit, d.312.n.4.
Subscribens si vlterius dixit *prometto quanto di sopra* omnia approbat, d. 255.n.9
Subscriptio declarat voluntatem subscribentium, & dat formam eorum obligationi, d.77.n.10.
Subscriptio debitoris in apocha importat obligationem omnium contentorum in illa, dec.255.n.8.& seq.

Subsequens.

Vide etiam in vers. Consequens Sequentia.
Subsequens dispositio nulla, non irritat actum præcedenter validum, & perfectum, d.368.n.13.
Subsequens actus denotat, quid in dispositione sit comprehensum d.79.n.24.

Subsidiarium.

Subsidiaria probatio admittitur stante impossibilitate alterius probationis, d.186.n.23.

Subsidiarium remedium cessat stante remedio ordinario dec. 30. num. 22.
Substantia dispositionis attenditur non cortex verborum, dec. 9. num. 16.

Substitutio.

Vide etiam in vers. Fideicommissum, Reciproca, Substitutus, Codicillis: Descendentes, Digressus.
Substitutio compendiosa est coniectura leuissima vocationis filiorum in conditione positorum, & passim reicitur, decis. 79. num. 16.
Substitutio facta duabus personis si sine filijs decesserint, cessat vltimo defuncto cum filijs, si primus sine filijs decessit, dec. 22. num. 1.
Substitutio vulgaris, primis hæredibus adeuntibus expirat quoad alios, dec. 56. num. 2.
Substitutio, *& si omnes decesserint sine filijs*, adiecta post substitutionem reciprocam, intelligitur, etsi vltimus decesserit, dec. 67. num. 4.
Substitutio facta si alter sine filijs decesserit, vnum solum de duobus includit, & quando decisio 176. num. 16. & seqq.
Substitutio pluribus facta, si alter sine filijs decesserit, intelligitur non de vno tantum, sed de quolibet inter ipsos, dec. 176. num. 17. & seqq.
Substitutio facta patri intuitu humanitatis, intelligitur *si sine filijs decesserit*, dec. 102. num 1. & seqq.
Substitutio facta si quis *sine filijs decesserit* expirat per illius mortem cum filijs, dec. 166. nu. 1.
Substitutio facta vni ex filijs sub expressa conditione *si sine filijs decesserit*, demonstrat contrariam voluntatem testatoris in altero filio, cui adiecta non est, decisio 102. num. 10.
Substitutio caducatur per mortem substituti ante personam grauati, decis. 112. num. 5.
Substitutio facta, etsi omnes decesserint, intelligitur, etsi vltimus decesserit, & quando, decisio 166. numer. 7. & seqq.
Substitutio, & alia intentio Testatoris potest declarari, limitari ac etiam reuocari in codicillis, dec. 150. num. 7.
Substitutio facta per dictionem *infrascripta* non extenditur, ad alios, dec. 112. num. 11.
Substitutio facta duobus sine filijs defunctis, vltimo sine filijs deficiente, in illius portione remanet purificata, decis. 300. n. 16. & seqq.
Substitutio habetur pro vnica, si omnes ab vnico euentu obitus institutorum dependent, dec. 29. num. 4.
Substitutio facta duobus si sine filijs decesserint, remanet purificata per obitum vltimi instituti sine filijs decedenti, dec. 358. num. 15. & seqq.
Substitutio vna quatenus dubia declaratur ab alia, & quando, dec. 278. num. 18.
Substitutio facta filiabus per verba *altera alteri*, importat etiam reciprocam inter masculos antecedenter vocatos, decis. 176. num. 10.
Substitutio facta fauore piæ causæ non attenditur si in remotissimum tempus, & euentum prorsus incertum fuerit collata, d. 186. num. 14.
Substitutio vniuersalis si non potest habere locum, eo minus intrabit exceptio in illa comprehensa, decis. 342. numer. 1. & num. 2.
Substitutionis, & conditionis diuersitas, & effectus declarantur, dec. 67. num. 12.
in Substitutione reciproca vltimus substituitur alijs non autem alij iam defuncti vltimo superuiuenti, decis. 381. numer. 15. & 16.
Substitutionum plures gradus quando facti dicantur, dec. 29. n. 4. & seqq.
Substitutiones factæ in testamento reuocari valent in codicillis, dec. 100. num. 2.
Substitutiones quando dicantur inter se diuersæ, dec. 274. nu. 20. & seqq.
Substitutiones præcedentes in sequentibus repetitæ censentur, si in ijs etiam verbum *quandocumque* repetitum sit, dec. 179. numer. 9.
Substitutiones factæ à parentibus suis filijs intelliguntur *si sine filijs decesserint*, dec. 381. num. 6.

Substitutus.

Vide etiam in vers. Descendentes, Fideicommissarius, Fideicommissum, Hæres, Substitutio.
Substitutus vocatus per viam pœnæ in casu non adimplementi sequuti docere debet illud dolosè fuisse omissum, decis. 62. numer. 1. & seqq.
Substitutus non succedit deficiente conditione suæ substitutionis, quamuis illi, qui eam faciunt deficere, adhuc non successissent, dec. 276. num. 23.
Substitutus si in domo testatoris educari debeat, non ideo excluditur, aut non censetur vocatus quia forsan educatus non sit, dec. 284. n. 12.
Substitutus in casu contrauentionis, vel non adimplementi audiri nequit, si hoc fuit illi à testatore prohibitum, decis. 264. numer. 1.
Substitutus remanet exclusus cessante conditione, sub qua fuit vocatus, dec. 310. num. 1.
Substitutus non admittitur nisi purificata conditione, sub qua vocatus est, dec. 284. n. 21.
Substitutus vltimus per reciprocam vocatus, qui remanet superstes, capit totum, dec. 176. num. 20. & 33.
Substitutus vltimo loco defunctus quādoque solus in aliqua substitutione continetur licet omnes in præcedentibus substitutionibus fuerint comprehensi, dec. 67. nu. 11.
Substitutus in medietate tantum iure accrescendi capit alteram medietatem per præmorientiam alterius hæredis, aut substituti caducatam, dec. 297. num. 8.

Subtractio.

Vide etiam in vers. Amotio, Exceptio rerum amotarum, & Occultatio.
Subtractionis, & occultationis præsumptio excluditur ex pluribus scripturis super quantitate bonorum inuicem concordantibus, dec. 16. nu. 10.
Subtractionis, & occultationis præsumptio remouetur etiam ex sola diuisione facta inter grauatos, dec. 16. num. 11.
Subtractionis, & occultationis præsumptio tollitur ab inuentario tutelari, ac etiam à qualibet simplici descriptione, dec. 16. num. 4. & 9. & seq.

Successio.
Vide etiam in vers. Hæreditas, Successor, Hæres.
Successio ascendentium magis debetur liberis, quam fratribus successio collateralium, dec. 246. nu. 5.
Successio ab intestato defertur æqualiter omnibus in eodem gradu venientibus non obstante contraria voluntate defuncti in dispositionem non redacta, decisio 317. num. 28.
Successio summæ reseruatæ ad effectum testandi cui pertineat in testato decedente illo, qui testari debuerat, decisio 51. numer. 13.
Successio æquè debetur masculis, ac fœminis, decisio 274. n. 2.
Successio quæ acquiritur reuocabiliter non confundit actiones, secus si sit irreuocabilis, dec. 331. n. 2.
Successio denegatur filijs incestuosis ex vtroque iure ciuili, & canonico, dec. 37. num. 8. & seq.
Successio Patris ad bona filij incestuosi si à Statuto admittatur, an ideo eidem patri succedat etiam filius sic incestuosus, dec. 37. num. 15.
Successio mediante cessione pertinet ad cessionarios, dec. 101. num. 6.
Successio inter patrem, & filium tàm negatiua, quam affirmatiua est reciproca, d. 30. nu. 7.
Successio in dispositionibus successiuis donec supersunt descendentes lineæ prædilectæ, semper in illis continuanda est, decisio 18. n. 7.
Successio ab intestato defertur, si hæres proprietarius iuxta præceptum testatoris nominatus non sit, decisio 368. numer. 1.
Successio ascendentium ex Statuto Bononiæ æquè defertur fratri constituto in sacris, ac illius sorori, decisio 246. num. 3.
Successio ab intestato defertur magis coniunctis, & ijs, qui in gradu successibiles sunt, dec. 47. nu. 2.
Successio filiæ non conceditur nisi facta obligatione de conferendo dotem, dec. 259. nu. 13.
Successio Matris binubæ, quæ secundum virum instituit dempta filiorum legitima, æqualiter diuiditur inter ipsos filios, & eorum vitricum, dec. 244. no. 5.
Successionis ordo ita dicitur à Testatore volitus, vt quilibet gradatim, non autem insimul succedat, si vocentur legitimi naturales, & etiam adoptiui, dec. 279. num. 18. & 19.
de Successione ascendentium vbi agitur, non potest inferri ad successionem collateralium, dec. 246. n. 4.
Successionem patris deuenire ad extraneos exclusis fœminis inhumanum esse dicitur, dec. 67. nu. 24.

Successor.
Vide etiam in vers. Antecessor, Hæres, Vniuersitas, Compromissum, Confessio.
Successor quatenus possit ex propria persona inchoare præscriptionem

tionem stante mala fide sui auctoria, & quando non decis. 17. num. 13.
Successor in beneficio actione reali tenetur ad solutionem pensionis super eodem beneficio impositæ, decis. 294. num. 7. & 24. & seqq.
Successor beneficij pensione grauati, ad solutionem, etiam actione personali tenetur, quia dicitur quasi contrahere cum pensionario, decis. 291. num. 8. & 24.
Successor beneficij pro solutione pensionis in futurum tenetur actione reali, & personali simul, dec. 294. num. 10.
Successor beneficij pro terminis decursis ante suam prouisionem, regulariter non tenetur, dec. 294. num. 11.
Successor beneficij, factis diligentijs contra antecessorem, tenetur soluere pensiones, etiam ante suam prouisionem decursas, dec. 294. num 12.
Successor non potest declarare caducitatem tempore antecessoris incursam, dec. 24 num. 6.
Successores impugnare nō possunt id quod eorum auctor approbauit, nec contra illud venire, dec. 309. num. 12.
Successores eatenus tenentur ad debita Vniuersitatis, quatenus ex causa necessaria fuerint contracta, decis. 282 num. 2.
Successores Vniuersitatis, vt præiudicet res iudicata contra dictam Vniuersitatem inducta, quid spectandum sit, dec. 58. num. 14.
Successores non possunt impugnare factum suorum auctorum, dec. 270. num 8.
Successores Vniuersitatis tenentur pro debitis illius bonis infixis, dec. 282. num. 1.
Successores Vniuersitatis, vt pro illius debito conueniri possint, requiritur quod bona eiusdem Vniuersitatis possideant, dec. 58 num 18.
Successoribus accrescunt portiones non petentium, decis. 365. num. 10.
in Successorem singularem transeunt iura creditorum à suo antecessore, & possessore dimissorum, decis. 352. num. 10. & 11.
Summa.
Vide etiam in vers. Pretium, Quantitas.
Summæ diuersæ tot esse censentur, quot sunt stipulationes, decis. 235 num. 7.
Summam vere solutam non solum recuperat, vel totum creditum, qui pro minori summa illud acquisiuit, dec. 96. num. 8.
Summa præsumitur eadem ex identitate personæ ex illius præcisa quantitate, & propter vicinitatem actuum, dec. 235. num. 9.
Summa, & quantitas inter contrahentes concordata ex pluribus causis, non potest prætendi, quod ad vnam tantum ex illis fuerit restricta, dec. 116. num. 8.
Sumptum.
Vide etiam in vers. Copia, Transumptum.
Sumptum de sumpto nihil probat, dec 84. num. 2.
Sumptum de sumpto non meretur fidem, quamuis illius sumptum sit legitimè extractum, dec. 345. num. 6. & num. 8.
Sumptum legitimè extractum habetur pro originali, & ad quem effectum, dec. 345. num. 7. & num. seq.
Super vide Supra.
Superædificatio facta in eleuatione domus non dicitur mutare illius aspectum, sed eam reficere, dec 44. nu. 11. & nu. seq.
Superædificatio *vide etiam in vers. Aedificium.*
Superior non potest immutare conscientiam inferioris, aut animo vim inferre, dec. 62. num. 20. & dec. 156. num. 6.
Superfluum.
Superflua ne remaneat facultas adoptandi à testatore concessa, dicendum est adoptatum succedere debere, dec. 276. num. 27.
Superfluitatem ad euitandam filii in conditione positi dicuntur vocati, dec. 276. num. 14.
Supplementum.
Supplementum legitimæ debetur filiæ quamuis à statuto exclusæ si ei minus legitima relictum sit, & non fuerint instituti hæredes masculi, sed extranei, dec. 45. num. 11.
Supplementum legitimæ transmittitur ad hæredes filij, etiamsi eisdem filijs fuerit iniunctum onus nihil vlterius petendi, decis 49. num. 19
Supplicatio.
Vide etiam in vers. Data, Datarius, Memoriale, Preces.
Supplicatio sola, etiam literis non expeditis, sufficit vbi non agitur de exequutione gratiæ, sed ad impediendum gratiam alterius, dec. 159. num. 2.
Supplicatio regulat gratiam, dec. 52 num. 5.
Supplicatio, quod aliquas clausulas continere potuerit, sufficit ne probatio contra illam dicatur concludens, decis. 158. num. 13. & num. seq.
Supplicatio post quam est registrata est incorrigibilis, nec potest in aliquo alterari, decis. 118. num. 3.
iuxta Supplicationem literæ Apostolicæ regulari dicuntur, dec. 161 num. 9.
in Supplicationibus semper adijcitur clausula, *addendi, & minuendi*, & quandoque etiam *alia connectendi, & diuidendi*, decis. 158. num. 11.
Supranumerarius Canonicus non habet distributiones quotidianas, dec. 104. num. 7.
Suppressio.
Vide etiam in vers. Beneficium.
Suppressione beneficij, illud remanet penitus extinctum, dec. 376 num. 7.
Suppressioni beneficij locus esse debet, si illud remansit sine dote, dec. 197. num. 1. & dec 376. num. 2. & num. seqq.
Suppresso beneficio distributiones quotidianæ non amplius beneficiato debentur, dec. 197. num. 2. & num. seqq & decis. 377. num. 8.
Suspensio aliud est, & aliud resolutio, & ambo diuersos pariunt effectus, dec 62. num. 12.
Suspicio.
Vide etiam in vers. Falsitas.
Suspicio læsionis excluditur ex oblatione emptoris de restituendo rem emptam pro eodem pretio, dec. 278. num. 10.
Suspicio sola in ciuilibus adimet fidem scripturæ, decis. 31. num. 4.
Suspicio omnis super identitate schedulæ testamenti, ex quibus remaneat sublata, dec 200. nu 8. & num. 10.
Suum vide etiam in vers. Bona.
Suam rem si quis appellauit, vel de ea liberè disposuit, illam ad ipsum spectare præsumitur, dec. 385. num. 10 & dec. 280. num. 3. dec 300. num 7.

T

Tacens, Taciturnitas.

TAcens quatenus consentire dicatur, decis. 146. num. 20.
Taciturnitas longa creditoris ad effectum conueniendi hæredes ignaros arguit præsumptionem mali iuris, decis 285. nu. 8.
Taciturnitas eorum, quæ Papæ narrari debuerant, reddit gratiam subreptitiam, dec. 379. num 9.
Taxa, Taxatio, Taxatiua.
Vide etiam in vers. Bona, Fructus, Reductio.
Taxa legalis de quinque pro centenario fructuum bonorum stabilium semper attenditur donec aliunde de maiori, vel minori quantitate doceatur, decis. 154. num. 11.
Taxatio fructuum facta in minori quantitate, quam illi deberentur, sub conditione quatenus soluantur, deficiente conditione habetur pro non facta, decis. 194. num. 5.
Taxatio interesse facta à partibus attenditur, quoties de iniustitia non docetur, dec. 337. num. 9.
Taxatio fructuum stabilium, iuxtà taxam legalem fieri potest à partibus vsque à principio, & facta sustinetur, dec. 295. num. 8
Taxatio fructuum stabilium ad rationem quinque pro centenario attenditur, donec appareat de contrario, decis. 295. num 9.
Taxatiua dispositio exprimens certos fructus non excludit alios fructus, ex quibus debeantur decimæ, dec. 323. num. 3.
Temporale.
Vide etiam in vers. Tempus.
Temporalia ad agendum sunt perpetua ad excipiendum, decis. 99 num 4.
Temporaliter, & per modum depositi, quæ facta sunt non dicuntur totaliter adimpleta, dec. 372. num. 11.
Tempus.
Vide etiam in vers. Antiquitas, Præteritum, Terminus, Temporalia.
Tempus translationis pensionis attenditur ad effectum validitatis illius, dec. 188. num. 12.
Tempus electionis, vbi nulla sub est necessitas, abbreuiari non potest, decis. 5. num. 4. & num. 9.
Tempus prorogatum censetur vnum, & idem cum primo termino, decis. 294. num. 18.
Tempus motæ litis subducendus est à testibus super immemorabili deponentibus, dec. 139. num. 6.
Tempus vbi est de substantia, probari, & interuenire debet de tempore actus, dec 335. num. 9.
Tempus electionis abbreuiari non potest ex causa absentiæ si quis breuiter sit reuersurus, dec. 5. num. 6.

Tem-

Tempus electionis quatenus possit capitulum coarctare, & quæ dicatur iusta coarctandi causa, decisio 5. numer. 1. & numer. seqq.

Tempus remotissimum, & collatum in euentum incertum non attenditur, dec. 186. num. 6.

Tempus vbi est de substantia probationis alicuius concessionis, non sufficit concessionem probare, sed illius exhibitio requiritur, dec. 9. num. 6.

Tempus 150. annorum præsumit generationes emphiteusis fuisse finitas si nemo compareat decisio 395. numer. 5. & decisio 396. num. 1.

Tempus præcisè probandum est vbi substantia consistit in tempore, dec. 223. num. 6.

Tempus restituendi cambium dicitur adiectum fauore debitoris, nec operantur, quod vltra illud cambium nullos fructus reddat, dec. 229. num. 3.

ad Tempus certum non dicitur restrictum cambium si fuit contenta solutio fructuum vsque ad restitutionem sortis, dec. 71. num. 7. & dec. 119. num. 2. & dec. 229. num. 2. eodem.

ad Tempus certum non fuisse restrictum cambium declarat debitor, qui post illud mercatorem elegit, dec. 71. num. 8.

Tempus non currit nisi à die, quo alter ex contrahentibus ad impleuerit ex parte sua, dec. 77. num. 4.

Tempus præsens non recipit functionem temporis futuri, dec. 75. num. 4. vbi amplia.

Tempus non currit nisi à die, quo alter ex contrahentibus impleuerit ex parte sua, dec. 215. num. 8.

Tempus intermedium importat verbum *hinc* vel *ad hinc*, dec. 13. num. 4.

Tempus annorum centum, & vltra operatur vt tertia generatio emphyteusis, aut non cœpisse, aut defecisse dicatur, dec. 395. num. 3.

Tempus vnionis attenditur ad hoc, vt illa dicatur valida, vel non, dec. 436. num. 8.

de Tempore vno infertur ad aliud si modicum spatium intercessit, dec. 175. num. 6.

ad Tempus concessum, post tempus censetur denegatum, decis. 13. num. 1.

Tempore antiquo, quæ sufficiebant puta pro emendo vino, hodie non sufficiunt pro emenda aqua, dec 81. num. 8.

Temporis breuitas inter emptionem, & venditionem arguit pretium rei fuisse auctum ex melioramentis, non autem ex qualitatibus eiusdem rei, dec. 320. num. 4.

Tempus debiti attenditur ad effectum regulandi illius damna, & interesse, dec. 168. num. 19.

Temporis beneficio, ac etiam ratione loci variantur pretia rerum, dec. 20. num. 10.

Temporis probatio si est de substantia, requiritur omnino certa, & præcisa, dec. 122. num. 9.

Temporis commodum in soluendo, computatur in pretio, & in æstimatione est, dec. 86. nu. 14. & nu. seq.

Temporis cursus nihil operatur vbi constat de veritate contraria, dec. 396. n. 12. & vide in vers. Alienati.

Temporis breuitas paucorum dierum præsumit solutionem factam de pecunijs puta ex venditione retractis, decisio 289. nu. 20.

ad Tempus aliquod si est restricta confessio non excludit aliud tempus per alias probationes probarum, dec. 367. num. 4.

Tempus dationis in solutum attenditur ad effectum probandi excessum, decis. 397. num. 2.

Temporis antiquitas operatur, quod sententia probet etiam sine actis, decis. 17. num. 1.

Tempus abbreuiatum à Iudice etiam si abbreuiari non poterat, nihil facit si postea integrum lapsum sit, decisio 12 nu. 11.

Tempore præfixo assignato, valet argumentum inclusionis temporis, ad illius exclusionem, dec. 151. nu. 25.

Temporis modicum interuallum non potest aliquem doctiorem efficere, dec. 175. nu. 7.

Tempore vno, & eodem quæ simul impleri non possunt, diuersa esse dicuntur, dec. 274. nu. 20.

Tempus 70. annorum, & vltra facit præsumere dominium fuisse immutatum, dec. 336 nu. 11.

de Tempore præsenti non infertur ad præsens in materia scientiæ, & doctrinæ, & quando, decisio 175. num. 6. & nu. seqq.

de Tempore præciso contractus probari debet decoctio, dec. 18. nu. 10. & dec. 87. nu. 9.

de Tempore ad tempus benè arguitur, quando breue intercessit interuallum, dec. 122. nu. 7.

in Tempore si consistit probatio, debet illa concludere etiam respectu temporis, dec. 158. num. 10.

Terminus, Termini.

Vide etiam in vers. Dilatio, Tempus.

Termini ad inuicem inter se respicere solent, dec. 82. nu. 41.

Termini quos posuerunt Patres nostri transgrediendi non sunt, dec. 120. n. 1.

Termini quatuor *vide in vers. Quatuor termini.*

Terminus vnius mensis de stylo A.C. in subhastationibus assignatur, dec. 12. num. 12.

Terminus in primo decreto assignatus non debet assignari in secundo, dec. 12. nu. 13.

Terminum suscipiens ad solendum dicitur compensationi renunciasse, dec. 245. nu. 1. & dec. 194. nu. 10.

Terminum suscipiens non potest impugnare confessionem debiti, nisi docto de errore, dec. 194. num. 11.

Termini susceptio inducit approbationem omnium antea gestorum, dec. 378. num. 4.

Termini susceptio continet confessionem intentionis Actoris, & hac de causa conceditur Reo, decisio 378. num. 3. & nu. seqq.

Termini susceptio operatur renunciationem cuiusuis exceptionis, & etiam compensationis, dec. 378. num. 4. & decisio 194. num. 10.

Termino remissoriæ pendente nihil in causa innouatur, decisio 299. nu. 8.

in Termino iuris appellans debet redire pro Apostolis, dec. 150. nu. 1.

in Termino prorogato facta censentur interuenisse in primo termino, dec. 180. nu. 23.

Terra in æternum stat, dec. 238. nu. 2.

Terræ diuisio accipi debet etiam quoad agros, & rura extra Mœnia, tanquam accessoria eidem Terræ, dec. 348. num. 3.

Tertiarij vide in vers. Beghini.

Tertius.

Vide etiam in vers. Ius, Nullitas, Possessor, Reus.

Tertius etiam attentat, si habet causam à collitigante, dec. 185. num. 9.

Tertius non potest allegare nulliter dotem fuisse commutatam de pecunia in fundum, dec. 248. nu. 11.

Tertius non habens causam à grauatis non potest excipere de detractionibus, dec. 270. nu. 3. & nu. seqq.

Tertius possessor potest opponere omnes exceptiones, quæ sunt exclusiuæ iuris agentis, decisio 270. num. 4. & numer. seqq.

Tertio non præiudicant assertiones aliorum etiam si fuerint Episcopi, decisio 10. numer. 5. & *vide in vers. Assertio.*

Tertius quatenus possit excipere de iure alterius datur distinctio si illud ab illius declaratione voluntatis dependeat, vel non, dec. 248. num. 11. 16. & 17.

Testamentum.

Vide etiam in vers. Codicili, Confessio, Legatum, Dispositio, Donatio, Testandi, Testator, Vltima voluntas.

Testamentum vbi habemus *perfectum*, non est indaganda præsumptio super voluntate testatoris, quod illud facere nolebat, dec. 200. num. 14.

Testamentum factum *ad interrogationem* Notarij Testatore simpliciter respondente per verbum *sic*, sine præcedenti illius præordinatione non valet, dec. 311. num. 3. & num. 11.

Testamentum *nuncupatiuum* nuncupatione implicita dicitur, quod tale Testator appellauit, & valere voluit iure codicillorum, donatione causa mortis, & omni meliori modo, decis. 200. num. 1.

Testamentum *nuncupatiuum* nuncupatione implicita valet per relationem ad schedulam, in qua Testator coram septem testibus, & Notario suam voluntatem declarauerit, decisio 53. num. 1.

Testamentum *factum dolo*, quàm ex solis coniecturis probato, non sustinetur, nec executioni demandatur, dec. 279. numer. 6.

Testamentum *factum ad instantiam consanguineorum*, in cuius domo testator ægrotabat, & ob timorem ne ab illis desereretur, non valet, dec. 279. nu. 7.

Testamentum *ad arguendum fuisse dolo factum*, plurimum valet coniectura, quod nimis celeriter facta sit exequutio legatorum, dec. 279. num. 8.

Testamentum *nullum* ab hærede approbatum operatur, quod legata debeantur in vim pacti, dec. 10. num. 22.

Testamentum per spatium centum, & amplius annos *non obseruatum* præsumitur reuocatum, & quando dec. 302. num. 7. & per totam.

Testamentum *primum* non dicitur reuocatum per secundum in ijs, quæ in secundo testamento transcripta, & repetita sunt, dec. 6. nu. 2.

Testamentum quatenus proprijs manibus per testatorem sit con-

consignandum Notario, dec. 200. num. 6. & num. seq.

Testamentum, quod fuerit confidentiale, probari debet concludenter, vbi agitur de restitutione hæredi contemplato facienda, dec. 238. nu. 2.

Testamentum *primum* cum clausula derogatoria, adhuc reuocatur per secundum ex voluntate testatoris, etiam sine reuocatione eiusdem clausulæ, dec. 186. num. 2.

Testamentum licet *reuocari* non possit in codicillis, in ea parte tamen, qua agitur de vocatione ad fideicommissum, reuocari potest dec. 100. nu. 1.

Testamentum *quatenus comprehendat* bona donata, vel ne, dec. 377 num. 19.

Testamentum præsumitur *simulatum*, si pater concessit filio licentiam instituendi extraneum, & seipsum præterire permiserit, dec. 238. num. 11.

Testamentum *primum* habens clausulam derogatoriam non derogatur per secundum, quod solum voluit testator efficax remansurum, dec. 186. nu. 11.

Testamentum, vt dicatur conditum *ad pias causas* quomodo illa debeat esse substitura, dec. 186. nu. 12. & nu. seq.

Testamentum *secundum* ipso iure reuocat primum, decisio 222. nu. 9.

Testamentum fuisse *metu factum* ex confessione testatoris probatur, dec. 10. nu. 20.

Testamentum non potest amplius a Testatore *reuocari*, posteaquàm Testator aliquod donauit cum relatione ad illud, dec. 6. nu. 9.

Testamentum *& codicilli supplentur*, & declarantur, decisio 156. nu. 25.

Testamentum *nullum* agnitum ab executore testamentario, vel à procuratore sine mandato non præiudicat hæredi, decisio 10. nu. 23.

Testamenta *rogata à substitutis non Notarijs*, sed nomine suorum Notariorum an valeant, decisioni Pontificiæ relinquitur, decis. 331. nu. 2.

Testamenta *non consistunt in veritate actus, sed in solemnitatibus* quæ si non fuerunt adhibitæ, non sufficit dicere aliquem ita voluisse, dec. 317. nu. 29.

Testamenta *nulla* non possunt priuatorum consensu conualidari, dec. 279. num. 10.

Testamenti *præordinatio*, fieri debet vel coram Notario, vel altera persona à testatore requisita, secus à coniunctis hæredi, aut etiam interessatis, dec. 311. nu. 4.

Testamenti *præordinatio* vbi est necessaria, num probari possit à fœminis, dec. 311. nu. 5.

Testamenti *schedula identitas*, cuius in dorso fuit appositus rogitus Notarij, & descripta nomina testium vna cum sigillo testatoris, controuerti non potest, dec. 53. nu. 2.

Testamenti *præordinatio* facta ad suggestiuam interrogationem personæ hæredi coniunctæ, non attenditur, decisio 311. numer. 11.

Testamenti *præordinatio* vbi est necessaria fieri debuit liberè, & motu proprio testatoris, non autem ad suggestionem alterius, maximè hæredi coniuncti, dec. 311. nu. 13.

Testamenti *reuocatio* facilè præsumitur ex actibus illi contrarijs, immediatè post obitum testatoris ab hærede factis, decis. 302. nu. 2.

Testamenti *confidentialis* coniectura est, si hæres scriptus vidit, & permisit capi possessionem hæreditatis ab alio, & non contradixit, sed tacuit, dec. 238. nu. 13.

Testamenti *schedulæ identitas* probatur, si testes se subscripserunt in illa, & vsi sunt sigillo testatoris, ac etiam ex alijs, dec. 200. n. 8. & 9. & seq.

in Testamento *nuncupatiuo* nuncupatione implicita, sufficit constare de identitate scripturæ, dec. 167. num. 1. & dec. 200. numer. 2.

in Testamento omnia *contenta* censentur apposita de mandato testatoris, dec. 186. nu. 5.

Testandi, Testatus.

Vide etiam in vers. Testamentum, Testator.

Testandi facultas in humanitatis solatium dum modo libera sit, nec ab alieno pendeat arbitrio hominibus relicta est, dec. 368. nu. 3.

Testatus decedit Testator omni meliori modo, quo potest, etiamsi iure obliquo deferatur hæreditas, dec. 368. nu. 10.

Testati causa cessante, fit docus successioni ab intestato, dec. 368. nu. 1. & seq.

Testator.

Vide etiam in vers. Testamentum, & ibi etiam suas remissiones.

Testator *præsumitur* in suo testamento *apponere* voluisse omnes *clausulas*, quæ ad sustinendam suam voluntatem conducere potuissent, dec. 200. num. 3.

Testator *si dixit* voluisse *concedere testamentum in scriptis*, & condidit testamentum nuncupatiuum, quomodo intelligatur, dec. 200. num. 4.

Testator non præsumitur se conformasse cum statuto vbi non agitur de verbis dispositiuis illius, sed conditionalibus tantum, dec. 67. nu. 18.

Testator, quod præsumatur se conformasse cum statuto non debet excedere limites eiusdem statuti, sed ab eo regulari, decis. 67. num. 19. & nu. seqq.

Testator *non potest prohibere legitimam* transactionem, quia esset contra bonos mores, d. 62. num 19.

Testator *si iussit stari declarationi hæredis* illa omnino attendenda est, dec. 157 nu. 5.

Testator *volens facere testamentum* confidentiale debet se abstinere ab omnibus verbis, quæ confidentiam important, dec. 238. num. 3.

Testator *non potest dici, quod mente, & loquela* fuerit *destitutus*, si monuit Notarium, vt aliquod particulare in suo testamento exprimeret. dec. 167 nu. 13.

Testator *si adimplementum reliquit* conscientiæ suorum hæredum, quatenus illi molestari possint, vel non, dec. 156. num. 5.

Testator in testamento nuncupatiuo *potest testari relatiuè ad schedulam* nec à Notario, nec à testibus visam, sed penes tertiam personam existentem, dec. 200. nu. 7.

Testator *non requiritur, quod ipse scribat, vel subscribat* testamentum nuncupatiuum, quia talis solemnitas in eo non est necessaria, dec. 167. n. 2.

Testator *præsumitur*, quod tempore testamenti fuerit mentis compos, dec. 167. nu. 3

Testator *præsumitur se conformasse* cum statuto vbi de illius expresso dissensu non constat, decisio 274. numer. 29. & numer. 32.

Testator *non censetur hæredem grauare* voluisse ad præstandum plus, quam importat legatum ab ipso relictum, decis. 269. num. 12.

Testator *non intelligitur se conformasse* cum statuto, si qualitatem dotationis ab eo requisitam non adimpleuit, & de materia, dec. 274. n. 29.

Testator *si aliquid statim impleri voluit*, hoc tamen intelligitur, ea maiori celeritate qua fieri possit, d. 156. n. 3.

Testator *potest* in sua vltima voluntate *declarare* ea quæ declarare potuisset in vita, d. 168. nu. 6.

Testator, *quod voluit apposuit*, quod noluit consulto omisit, dec. 274. num. 24.

Testator *potest disponere de rebus suis* eo modo, quo sibi placuit, etiam prohibendo substituto ne super obseruantia suæ dispositionis molestet hæredem, dec 264. nu. 2.

Testator *si voluisset restringere fideicommissum* ad casum delicti non addidisset dictiones perpetuas, & processisset ad plurium gradus substitutionum, decis. 278. num. 5.

Testator etiam si *reliquerit* aliquem *hæredem vsufructuarium*, si tamen de voluntate constat, illum voluisse etiam esse proprietarium, attenditur voluntas non verba, decis. 150. num. 13.

Testator *potest* suum *testamentum*, etiam stipulatum *penes se retinere*, vel illud tradere hæredi, aut alteri personæ ad conseruandum, dec 53. n. 3. & 4.

Testator *si solum hæredum conscientiam grauauit*, non licet alijs inobseruantiæ quæstionem obijcere, decisio 62. numer. 20.

Testator *si in prima dispositione* in casum obitus *certas vocauit personas*, & in secunda vocauit alios, tunc primam reuocasse dicendum est, dec. 100. nu. 4.

Testator *etiam si statim aliquid expleri mandauerit* id tamen post acquisitam hæreditatem intelligitur, dec. 62. num. 14.

Testator *si voluisset* solùm facere fideicommissum in casum delicti, & excludere Fiscum, non exclusisset Presbyteros, & Religiosos, dec. 278. num. 8.

Amplia, quia nec minus solam partem, sed omnia sua bona fideicommisso subiecisset, num. 9.

Testator *licet prohibetur* ante mortem aliqua *bona non possidisse*, potuit tamen illa acquirere postea, decisio 353. num. 6.

Testator si dixit hæredi, *hauete l'occhio à la robba perche io vi ho lasciato ogni cosa, & pregate Iddio per me*, plurimum pro validitate testamenti spectatur, dec. 200. nu. 12.

Testator si dixit alicui *se nolle testari*, & postea testatus sit, hoc oriri potuit, vel ex diffidentia personæ, cui loquutus est, vel ex mutatione voluntatis, dec. 200. num. 13.

Testator *non dicitur in codicillis reuocasse* fideicommissum ab eo in testamento factum, si excepto casu, qui non euenit, in reliquis d. testamentum confirmauit, dec. 222. n. 5.

Testa-

Testator *si rogauit extraneum, vt societatem* cum hærede *continuaret*, licèt respectu extranei verba sint mere hortatoria, tamen respectu hæredis verè obligant, decisio 212. numer. 5. & num. seqq.

Testator *debet hæredem* ore proprio *nominare*, decisio 311. numer. 1.

Testator non præsumitur in codicillo voluisse recedere ab eo dispositis in testamento, dec. 243. nu. 2.

Testator in materia successionis, *quando non præsumatur se conformare* voluisse cum statuto, dec. 166. nu. 12.

Testator *si non solum litem prohibuit* hæredi mouendam, sed etiam mandauit stari eius redditioni rationis, nil vlterius perquirendum est, decisio 157. numer. 4. & numer. 7. & seqq.

Testator *possit nè prohibere*, quod vsufructuarius non habear proprietatem si deficit, vel non datur proprietarius, decisio 368. nu. 8.

Testator *facere nequit*, vt leges in suo testamento locum non habeant, dec. 368. nu. 7.

Testator *si protestatus est*, velle cum testamento decedere, eius voluntas attendenda est, dec. 368. nu. 8.

Testator *si mandauit hæredem*, aut substitutum in sua domo educari, non ex eo, quod ille educatus non sit, remanet ab hæreditate exclusus, aut non censetur vocatus, dec. 284. num. 7. & num. 12. & num. seq.

Testator *quod sciuit, & non expressit*, ergo noluisse dicitur, fortissimum argumentum est, dec. 102. nu. 11.

Testator *non potest decedere* pro parte testatus, & pro parte intestatus, dec. 358. nu. 4. & nu. seq.

Testator *non potest præcipere* aliquid contra legis dispositionem, & ideo quod minor, si decipi potest non teneatur seruare solemnitates, dec. 303. nu. 4. & nu. 7.

Testator *si disposuit de re hæredis*, & testamentum fuerit acceptatum, substinetur dispositio, ac si de proprijs bonis esset facta, dec. 27. nu. 14.

Testatoris *declaratio* volentis instituere aliquem hæredem, an & quatenus attendatur, dec. 311. nu. 13.

Testatoris *voluntas* magis attendenda est, quam verba, dec. 150. nu. 13. & nu. 27.

Testatoris *defectus* in sensu, & loquela non probatur ex simplici fide, dec. 167. nu. 9.

Testatoris *sana mens* de tempore testamenti ex illius prudenti dispositione probatur, dec. 167. nu. 5.

Testatorum *voluntati*, vt per causam publicam derogetur, illa debet primario, non secundario, continere publicam vtilitatem, decisio 360. numer. 8. & vid. decisio 386. & numer. seqq.

Testes.

Vide etiam in verf. Contrarietas, Depositio, Probatio, Examen, Fides, Negatiua, Testimonium Testis.

Testes, quorum examen Iudex mandauit *poni ad partes*, non probant, dec. 136. nu. 19. & nu. seqq.

Testes per Iudicem *positi ad partes*, si postea fuerunt admissi cum clausula, *siue præiudicio iurium partium*, adhuc dicuntur simpliciter admissi, dec. 136. nu. 19. & 29.

Testes *examinati in partibus* lite pendente, & sine remissoria non probant, dec. 353. nu. 8.

Testes ad perpetuam rei memoriam examinati non probant deprædationem, dec. 355. nu. 5.

Testes *ad perpetuam rei memoriam* examinati eo minus probant, si de publica voce, & fama deponunt, dec. 355. nu. 9.

Testes *deponentes ipsos incussisse metum* plenè probant, quia de facto proprio testificant, dec. 373. nu. 14.

Testes *adminiculati* ex attestationibus iuratis personarum fide dignarum plenè probant, dec. 288. nu. 9.

Testes, *quorum alter est Episcopus, & alius Sacerdos* dicuntur omni exceptione maiores, & plenè probant, dec 200. nu. 11.

Testes *deponentes per dictionem detto* probare quidem possunt substantiam rei, non autem qualitatem expressam, decisio 31. nu. 14.

Testes *examinati lite pendente* sine compulsoria, & citatione Partis non probant, dec. 20. nu. 16.

Testes *in alia causa*, & inter alias personas examinati non probant, etiamsi iuxta depositiones illorum iudicatum sit, decis. 20. nu. 17.

Testes *in alia causa* examinati, & ad alium finem non probant, etiam inter ipsas Partes, dec. 20. nu. 18.

Testes *non probant valorem* præsentem, si examinati sunt vltrà decennium præcedens, dec. 20. nu. 19.

Testes *quomodo probare debeant* filiationem meretricis nuptæ, & in sua domo ab adultero retentæ, decisio 151. numer. 31. & nu. 35.

Testes *ad perpetuam rei memoriam* examinat sumum pro obtinenda remissoria præbere dicuntur, dec. 217. nu. 4.

Testes *conciliari* debent ad excludendam falsitatem, & substinendam eorum probationem, dec. 2. nu. 8.

Testes *de credulitate*, & proprio indicio admittuntur in ijs, quæ per sensum corporeum immediate non percipiuntur, sed solum per intellectum, decis. 69. num. 16. & num. 21.

Testes *adminiculati* probant deputationem subcollectoris, dec. 249 nu. 6. & 7. & n seqq.

Testes ab aliquo examinati, ab eo *impugnari* non possunt, dec. 249 num. 8.

Testes *examinati* sine citatione partis, & pendente lite probant in iudicio summarijssimi possessorij, dec. 271. num. 3.

Testes, *qui* bona Episcopatus *administrarunt*, illorum fructus benè probant, dec. 23. nu. 7.

Testes *de auditu* à parte non probant, dec. 31. nu. 12.

Testes licet *numero plures*, si tamen singuli habent exceptiones notabiles, non supplentur ad inuicem, decisio 188. num. 3.

Testes *adminiculati* præferuntur testibus contraria deponentibus, dec. 32. n. 3.

Testes *contra inducentes* plenè probant, dec. 32. num. 4.

Testes *contrarij*, *& mendaces* nullum faciunt probationis gradum, dec. 266. nu 8.

Testes *vigore monitorialium* examinatos sine euidenti probatione, de falsitate redarguere, christiana pietas non patitur, decis. 249. nu. 5.

Testes *interessati* probant veritatem actus, quamuis illum appellent vsurpatum, dec. 305 nu. 24.

Testes *non coarctantes negatiuam*, nihil probant, dec. 330. num. 6.

Testes optime *informati*, *& reddentes bonam rationem* plenè probant, dec. 393 nu. 9.

Testes *ad perpetuam rei memoriam* examinati cum adminiculis plenè probant filiationem, dec. 399 nu. 8.

Testes quamuis numero *plures*, si tamen singuli suas habent exceptiones non attenduntur dec. 188. num. 3.

Testes *super valore beneficij* quomodo deponere debeant, vt probent, dec. 158. nu. 1. & nu. 3. & 4.

Testes ita *declarari* debent, vt contrarietas euitetur, decis. 345. num. 5.

Testes *de credulitate*, & eorum opinione non probant, dec. 267. num. 11.

Testes optimè *informati*, & qui administrarunt aliquos redditus etiam virtualiter dicuntur probare negatiuam, decis. 389. num. 9.

Testes *super diuersitate feminum* diuersimode deponentes quomodo concilientur, dec. 323. nu. 10.

Testes *consanguinei*, qui non fuerunt natiuitati præsentes, & probant de auditu, si sunt minores ætatis de ea, de qua deponunt non probant, decis 21. nu. 5. & nu. seqq.

Testes *in alia causa* examinati probant in alio iudicio contra eandem personam, dec. 59. n. 18. & nu. seq.

Testes *contra inducentes* fortius probant, dec. 69. num. 20. & dec. 143. nu. 12.

Testes *de proprio iudicio* deponentes admittuntur vbi iudicium est coniunctum cum sensu corporeo visus, decis. 69. num. 16. & num. 21.

Testes illi *in concursu* recipiunt, qui à scripturis adminiculati sunt, dec. 252. nu. 7.

Testes *deponentes de bello*, in concursu aliorum de securitate concessa, & de libero publicoque commercio, non attenduntur, dec. 261. nu. 6.

Testes *in concursu* attenduntur illi, qui magis specificè deponunt, & rationem depositionis afferunt, decis. 261. num. 7.

Testes *hinc inde contrarij*, inuicem colliduntur, & conquassantur, dec. 261. num. 8.

Testes *consanguinei*, & parentes possunt in matrimonio adhiberi, d. 370. n. 3.

Testes *mendaces*, vel non concludentes non probant occultationem, dec. 3. nu. 1.

Testes *deponentes de tempore*, illud præcisè concludere debent, dec. 3. nu. 2.

Testes, *qui contrariantur* ab alijs testibus quos vocant in contestes nihil probant, dec. 3. nu. 3.

Testes *probant valorem*, si optimam causam reddant, quia à longo tempore habuerunt notitiam bonorum, & alia contigua possident, dec. 20. nu. 2.

Testes *criminosi* repelluntur, dec. 20. nu. 3.

Testes *peccatores peccati mortalis* non merentur attendi, decis. 20. num. 4.

Testes licet *discordantes* in modica latitudine, si concordant in summa recipiendi sunt, dec. 20. num. 5.

Testes inuicem *concordandi* sunt, vt euitetur mendacium, & contrarietas illorum, d.228.nu.7.
Testes *de auditu* tam ab alijs, quàm ab ipsis personis interessatis, vel eorum familiaribus nihil probant, decisio 194. num.18. & 19.
Testes *examinare non debuit*, qui habet sententiam pro se, quos postea examinare necesse est, si deinde in causa succubuit, dec. 354.nu.7.
Testes *habentes* releuantissimas *suspiciones*, & *exceptiones* repelluntur à testificando, d.2.n.6.
Testes *numero plures*, & adminiculati præferuntur alijs contraria deponentibus, decis.2. num.7.
Testes *ad probandum valorem* inducti, si de excesso deponant, plenè probant contra inducentem, & contrarium verificant, dec.180.nu.31. & 32.
Testes, quorum depositio in alio tribunali *de subornatione* redarguitur, licet causa adhuc remaneat indecisa, non attenduntur, dec.167. num.14.
familiares, & consanguinei admittuntur pro Separatione thori in actibus clandestinè fieri solitis, decisio 115.n. 7.& num.9.
Testes *examinati extraiudicialiter* sine citatione partis, & sine legitimo contradictore, qui contradicere potuisset non probant, dec.31.nu.11.
Testes *non probant filiationem*, si deponunt de auditu ab ipso filio, decis.31.num.12.
Testes examinati *pro contrahendo matrimonio* non probant contra tertios, dec.31.num.13.
Testes stante declaratione partis, quod habeantur *pro ritè*, & *rectè examinatis*, etiam sine alia repetitione plenè probant, dec.187.num.8.
Testes *contra inducentem* plenè probant, d.151.n.32.
Testes *producti* eatenus attenduntur, ac si essent propria producentis confessio, dec.151.num.33.
Testes examinati *in iudicio criminali* probant etiam in iudicio ciuili super eadem re, & inter easdem personas d. 187.nu.6.& num.seqq.
Testes *ad perpetuam rei memoriam* examinati faciunt adminiculum & eosdiuuant alias probationes, d.133.n.17.
Testes examinati *ad perpetuam rei memoriam*, si mortui sunt, & concurrunt adminicula plenè probant decis. 133.num.18.
Testes *contestes* benè probant, dec.288.nu.3.
Testes *non requiritur quod in omnibus simul concordent*, sed sufficit quod vniformiter deponant circa negotium principale, d.280.n.4.
Testes *non sunt contrarij* si deponant aliquid conuentum tempore confectionis capitulorum, quod postea in illorum stipulationem negent fuisse repetitum, dec.288.nu.5.
Testes *non sunt contrarii* si alter de mille imperialibus deponat, alter verò de quatuor millibus florenis, quæ idem sunt, dec.288.num.6.
Testes *non coarctantes negatiuam*, non possunt concurrere cum testibus super affirmatiua deponentibus, decisio 115. numer.11.
Testes *de actibus contrariis deponentes* concordandi sunt, vt alij vno, alij verò de alio tempore intelligantur dec.115. num.12.
Testes *qui tractarunt matrimonium*, & se subscripserunt capitulis matrimonialibus, plenè probant d.393.n.9.
Testes, & aliæ probationes *percutere debent tempus* testamenti, testamenti, & quando, d.205.num.7.
Testes *ad probandum filiationem* in materia alimentorum admittuntur, etiamsi fuerint minus idonei, decisio 151.nu.27. & nu.seqq.
Testes *super consuetudine* debent reddere causam scientiæ se ita obseruare vidisse, dec.53.n.9.
Testes propter *notabiles*, quas habent non attenduntur, decis.82.num.27.
Testes in concursu *numero plures* præferuntur minoribus, decis. 69.num 26.
Testes deponentes *de proprio iudicio*, & credulitate non probant, dec. 194.num.15.
Testes *mendaces* non attenduntur, dec.194. num.16. & 17. & decis.311.num.8.
Testes plures patientes exceptiones in substantialibus non probant valorem beneficij, d.188 nu.2.
Testes super probatione matrimonij, quomodo deponere debeant, dec.133.nu.15.& 16.
Testes inuicem contrarij nihil probant, d.151.nu.40.
Testes consanguinei probant ætatem quando illius habuerunt, vel habere potuerunt notitia dec.21.nu.7.
Testes consanguinei non probant ætatem si sunt minores ætatis illius de quo deponunt. d.21.nu.3.
Testes *singulares*, & alias exceptiones habentes non probant depositarium oppignorasse rem penes ipsum depositatam, dec.132.nu.4.
Testes *interessati* non admittuntur ad probandam præordinationem testamenti, dec.311.nu.6.
Testes sibi *inuicem contrarij* nihil probant, d.311.n.7.& n.9.
Testes *interessati* non probant dec.129.nn.15.
Testes *super consuetudine* quomodo deponere debeant, d. 53.num.5.
Testes *ex quibus suppletio* alterius testis, vel probationis desumi *prætenditur*, si omnes patiuntur exceptiones, tunc suppletio fieri non potest, dec.194.n.31.
Testes *se referentes ad scripturam*, vel statutum non plus probant quam eadem scriptura, & statutum, decisio 53. num. 13.
Testes *non probant filiationem* ex adulterio susceptam, nisi coarctent negatiuam de tempore conceptionis, & quomodo, dec.151.n.10.15.& nn.31.
Testes *debent esse omni exceptione maiores*, vbi agitur de elidenda iuris præsumptione, dec.151.nu.16.
Testes *super immemorabili* deponentes coarctare debent negatiuam, aliàs non probant, decisio 139.n.7. & num seqq.
Testes *non se subscripsissent in testamento*, nisi testatorem mentis compotem agnouissent, dec.167.nu.6.
Testes *de auditu* nullam faciunt probationem d.3 n.5.
Testes *de proprio iudicio*, & credulitate nihil penitus probant, dec.3.num.6.
Testes *contra inducentes*, eosque producentes plenè probant, dec.36.nu.4.
Testes *super immemorabili* omnes debent esse contestes in probando illius requisita, nec coniunguntur, si vnus de vno, alius verò de alio requisito deponat, d.139.n.4.
Testes *non probant immemorabilem*, nisi deponant de visu per quadraginta annos ante motam litem, dec.139.num.5. & num.seqq.
Testes *suspicionem falsitatis habentes* nullam fidem merentur, dec.69.nu.28.
Testes *de tractatu sponsalium* non probant illa verè fuisse contracta, d.267.n.3.
Testes *vt reducantur ad concordiam*, eorumque variatas, & singularitas repellatur, omnis interpretatio facienda est, dec.288.nu.1.
Testes *de maiori*, & *minori tempore* deponentes sufficit, quod in minori tempore sint concordes, & quomodo conciliari debent, dec.69.num.35.

Testium.

Testium *mors*, & impossibilitas probationis operatur, vt ad subsidiarism probationem recurrendum sit, d.186.n.23.
Testium *probatio* ad effectum inducendi compensationem non admittitur, nisi etiam fuerit per sententiam approbata, dec.245.nu.10.
Testium *singularium* mille tantum probent, quantum vnus, decis.263 nu.5.
Testium *contrarietates*, quam maximè fieri potest sunt conciliandæ, & concordandæ, dec.69.n.33.
Testium *contrarietas* vbi est clara, non quæritur de illorum reductione ad concordiam, dec.3.nu.14.
Testium *contrarietas* eo magis conciliari debet, si omnes conueniant in substantia, d.69.n.34.
Testium *contrarietatem* ad euitandam distinguenda sunt tempora, decis 288.nu.2.
Testium *defectus* suppletur ex numero, d.37.n.3.
Testium *personas*, & *dicta reprobare* amplius non potest, qui illorum depositiones produxit, d.36.n.5.
Testium *admissio* habetur pro non facta quatenus doceatur illos non esse admittendos, dec.136.num.21.
Testium *exceptiones* supplentur ex numero, dec.69.nu.32.
Testium *dicta* insimul concilianda sunt, & ad concordiam reducenda, d.149.n.7.
Testium *defectus* suppletur ex numero, decisio 3.num.12.& num.seqq.

Testibus.

Testibus semper *præferuntur* scripturæ, d.252.n.6.
Testibus *verisimilia deponentibus*, etiam si solam extraiudicialem attestationem fecerint, creditur, d.93.n.6.
Testibus *præualent* scripturæ publicæ, d.188.num.4.
Testibus sibi ipsis *contrarijs* non creditur, d.330.n.10.
Testibus *non informatis* in nihilo deferendum est, dec.3. n. 4.
Testibus *adminiculatis*, & præsumptione iuris, ac verisimilitudine munitis magis creditur, ijque semper præferuntur aliis, d.9.n.7.
Testibus *exceptiones probatæ* non admittuntur in iudicijs summarijssimi possessorij, & executiuis, decisio 245. num.11.

Testimonio vxoris, & filij contra patrem & virum plurimum defertur, dec. 401. nu. 14.

Testis.

Vide etiam in vers. Attestatio, Depositio, Fides, Negatiuum, Probatio Testes, Testimonium.

Testis *potest se ipsum corrigere*, eiusque correctioni omnino stari debet, dec. 82. num. 35.

Testis *vnicus*, & eo magis si ad perpetuam rei memoriam examinatus sit, nihil probat, dec. 82. nu. 36.

Testis *deponens per verbum nescio* intelligitur eo modo, quo super interrogatorij, expresserat, dec. 82. nu. 37.

Testis *mendax* si nihil commodi, aut emolumenti consequutus sit, & mendacium sit sine dolo, neminem lædens, puniri non potest, dec. 147. num. 15.

Testis *depositio* extra iudicium facta, dicitur res inter alios acta, dec. 147. nu. 8.

Testis *super innocentia* rei deponens falsum pro vero, dicitur commisisse mendacium benignitatis, seù magis pietatis, decisio 147. nu. 9.

Testis *de credulitate* non probat, imò nec propriè dicitur testis, dec. 147. nu. 1.

Testis *de credulitate* deponens sicuti non probat, ita, & multo minus sibi nocere potest, dec. 147. nu. 2.

Testis *non est mentitus*, licet forsan mendacium dixerit, si in eo se decepit, dec. 147. nu. 3.

Testis deponens *ad assertionem* personæ grauis, in nihilo peccat, dec. 147. nu. 4.

Testis *super innocentia* deponens satis sibi persuasa etiam si iurasset, benè deponit, dec. 147 nu 5.

Testis *vnicus* nullam fidem meretur, dec. 151. nu. 39.

Testis *pauper* bonæ conditionis, & famæ probat decisio 37. numer. 4.

Testis *obstetricis* depositio in probando illicito coitu, non solum non repellitur, sed maximè admittitur, dec. 37. nu. 5.

Testis deponens, *quod ita viderit, & obseruari audiuerit* sine contradictione non dicitur probare negatiuam coarctatam, decis. 139. nu. 9.

Testis *si deponat fuisse præsentem*, non potest concordari ex eo, quod vel non viderit, vel non aduerterit, si ipse actui inseruiuit dec. 114. nu. 3.

Testis, *qui dicit se non vidisse* asportationem, & postea affirmat ad sui domum aliqua bona fuisse asportata, ab ineuitabili contrarietate saluari non potest, dec. 114. nu. 4.

Testis *contrarietas* eius, quod primo negauit, & postea affirmauit, ex sola ipsius credulitate non tollitur, decisio 114. num. 5.

Testis *vnicus* non probat occultationem, dec. 3. nu. 9.

Testis *vnicus*, qui fuit mediator, si est adminiculatus plenam fidem facit, dec. 393. nu. 10.

Testis *Sacerdos* maiorem fidem meretur, & gerit vices duorum testium, dec. 69. num. 27.

Testis *patiens exceptiones personales* suppletur ex depositionibus aliorum testium, & quando, decisio 194. numer. 29. & nn. seqq.

Testis *plures patiens exceptiones*, tàm in persona, quàm in dictis, non potest suppleri, vel adminiculari ab aliis testibus, dec. 194. nu. 30.

Testis *vltima depositio* non prosternit primam, quæ venit attendenda, decis. 53. num. 14.

Testis *sibi contrarius* nullam fidem meretur, decis. 151. num. 17. & num. seq.

Testis *mendax*, & contrarietatibus inuolutus non dicitur aptus ad deponendum, d. 151 nu. 18.

Testis *iurans* dicere veritatem, tam super articulis, quàm super interrogatorijs, celando veritatem, falsitatem committit, eiusdem examen redditur nullum, decisio. 194. numero 14.

Testis *nihil concludens* nihil pariter probat, decisio. 82. numero 24.

Testis, qui *super articulis* aliquid affirmauit, & postea aliud deposuit in interrogatorijs in nihilo attendendus est, decis. 82. num. 25.

Testis *dictum* quo ad fieri potest non est cauillandum, sed iuuandum, & pro viribus substinendum, decisio. 69. numero 33.

Testis *famulus*, & salariatus nullam facit probationem, dec. 129. num. 16.

Testis deponens aliquem se noluisse obligare *non contradicit* testi de eiusdem obligatione deponenti, quia nolens potuit mutare consilium, dec. 401. num. 16. & nu. seq.

Testis *de conclusione* deponens attenditur, non testis de tractatu, eo magis si ille sit adminiculatus, decis. 401. numero 17.

Testis deponens *de facto proprio* plusquam semiplenè probat, dec. 401. num. 7.

Testis deponens *de facto proprio* iunctis adminiculis plenè probat, dec. 401. nu. 8.

Testis *depositio remanet suspecta*, si contrarium deponit ille, de quo ipse testis loquutus est, d. 167. nu. 11. & 12.

Testis *deponens de consignatione gemmarum* facta vxori, ex eo quod illam ijsdem gemmis vidit ornatam, quatenus probet, dec. 194. num. 23. & num. seq.

Testis *affinis* licèt fauore matrimonij admittatur excluditur tamen pro eo annullando, dec. 267. num. 3.

Testis *vnicus* non sufficit maximè in materia matrimonij, dec. 267. num. 4.

Testis *vnus* instrumentarius, & alij de auditu probant remissionem fideicommissi, dec. 324. num. 3.

Testis *ancilla* non probat in causa nullitatis matrimonii prætensi à sua Domina, dec. 267. nu. 13.

Testis *vnus*, & maxime de auditu non probat, decis. 186. num. 8.

Testis *deponens super innocentia Rei*, quem iudex dimisit à carcere, non ideo illum repræsentare, vel ad damna, & interesse tenetur, dec. 147 per tot.

Testis *vnicus* adminiculatus, & præsumptionibus ac verisimilitudine munitus plenè probat, dec. 9. nu. 7.

Testis, *de credulitate* deponens, non probat, decisio. 53. num. 8.

Testis *de credulitate* deponens nihil probat, decis. 82. numero 22.

Testis *sibi contrarius* nullam facit probationem, dec. 82. num. 23. & nu. 25

Testis *deponens de veritate* actus, illum probat, quamuis eum appellet vsurpatum, quia huiusmodi qualitas reicitur, & quando, dec. 305. nu. 24.

Testis non deponens *de certo tempore*, intelligitur tamen de tempore, super quo alij testes deponunt, decis. 69 numero 36.

Testis *depositio* regulatur ab illius ratione, quam reddit. decis. 194. num. 24.

Testis *vnicus* de facto proprio plenè probat maximè si est adminiculatus, & præsumptionibus ac verisimilitudine munitus, dec. 9. nu. 8.

Testis *de auditu* auditus non probat, decisio. 345. numero 9.

Testis *sibi ipsi contrario* nulla fides adhibetur, decis. 3. numero 7.

Testis *mendax* in vno, mendax in omnibus reputatur, dec. 3. nu. 8.

Testis *non probat valorem* beneficij, si ignorat onera Ecclesiæ, dec. 130 num. 6.

Testi *inuerisimilia deponenti* non creditur, decis. 3. num. 10. & 11.

Testi *mendaci* in nihilo deferendum est, decisio. 82. numero 26.

Testi magis creditur *super interrogatoriis*, quam super articulis, dec. 194. nu. 25.

Textus.

Vide etiam in vers. Dispositio, Lex.

Textus loquens in casu simplici non habet locum vbi adsunt verba geminata, & contrariam voluntatem denotantia, dec. 130. num. 17.

Textus, & Glossa indistinctè loquentes, indistinctè quoque intelligendi sunt, & inter casus, vel personas ab eis propositos, pariformiter iudicandum, decisio. 349. numero 3.

Timor vide in vers. Metus.

Titularis.

Vide etiam in vers. Pensio, Pensionis.

Titularis tenentur probare pensionem translatam excedere medietatem fructuum, decis. 188. num. 1.

Titularis dicitur consequutus fructus sui beneficij illi à *suis* creditoribus fuerint exacti, decis. 294. num. 23.

Titulus.

Vide etiam in vers. Contradictor.

Titulus inualidus non tollit, neque interrumpit statum vltimum beneficij etiam non legitime præscriptum, dec. 190. num. 19.

Titulus vsque, & ab initio remanet infectus, vbi forma seruata non est decis. 395. num. 13.

Titulus infectus, & inualidus tollit centenariam, dec.290. num.16.

Titulus in petitorio debet concludenter probari, decisio 357. num.7.

Titulus coloratus dicitur prouisio obtenta ab Ordinario, quamuis sit nulla, d.273.nu.5.

Titulus hæreditarius vbi cessat sola possessio bonorum hæreditariorum non facit possidentem hæredem, decisio 131. num.9.

Titulus nec etiam in beneficialibus est necessarius in summarijssimo possessorio, dec.230.nu.6.

Titulus expressus, vel allegatus tantummodo in genere non potest dici nullus, vel infectus, dec.290.nu.17.

Titulus verus facit cessare præsumptum, d.334 num.9.

Titulus infectus si exhibeatur post centum, & amplius annos non præiudicat, cum interim validè potuerit confirmari, vel nouus creari, d.193.num.17.

Titulus inualidus censetur à producente approbatus, & alium non præcessisse declaratum, d.204.nu.19.

Titulus inualidus non excludit centenariam, dec.193.num.15. vbi vid. & dec.290.num.15.

Tituli primordium omnis posterior refertur euentus, decisio 262.num.12.

Titulum meliorem; & potiora iura quis allegasse, & produxisse præsumitur, dec.204.nu.18.

Titulum parem habere dicuntur, qui habent prouisionem à Papa, decis.148.num.4. & nu.seqq.

Tonsura simul cum habitu clericali requiritur, vt quis priuilegijs clericatus fruatur, dec.10.num.14. & 15.

Totum.

Vide etiam in vers. Pars.

Totum an possit petere fideicommissarius vnus, decisio 154.num.6.

Totum soluens recuperat partem à condebitore, decisio 300.num.3.

Totum creditum an recuperet, qui illud pro minori summa acquisiuit, dec.96.nu.8.

Totum, qui habuit non amplius prætendere potest, decisio 60 num.16.

Tractare, Tractatus.

Vide etiam in vers. Conclusio.

Tractantur persæpè multa, quæ postea non perficiuntur, dec. 267.num.1.

Tractatus non attenduntur, sed conclusio, decisio 260. num.12.

ex Tractatu non infertur ad illius conclusionem decisio 317.num.31. & 32.

Traditio.

Traditio propriè dicitur fieri de rebus, non de pecunia, quæ verè soluitur, non traditur, d. 98.nu.26.

Traditio non libera, sed metu facta non potest transferre dominium, dec.54.nu.8.

Transactio.

Vide etiam in vers. Alienatio, Cessio, Concordia, Contractus, Compositio, Diuisio, Res iudicata, Transigens.

Transactio *non remanet rescissa*, si repudiatio hæreditatis in eadem transactione contenta remanet nulla, decisio 333.num.6.

Transactio, *vel quietantia in quibus totum persolutum sit*, si etiam donationem contineant, in ea parte nullius sunt momenti, decis.196.nu.18.& 19.

Transactio *extinguit litem*, & ideo excludit attentata decisio 108.num.4.

Transactio *rescissa* in parte remanet resoluta in totum, decis. 333.num.1.

Transactio *non præiudicat* prætensionibus in ea præseruatis, 359 num.8.

Transactio *de bonis fideicommissi* facta ab hærede grauato sine bona fide non nocet fideicommissarijs, nec impedit recuperationem bonorum in ea dimissorum, decisio 277.num.3.

Transactio *continens læsionem* vltra dimidiam, non substinetur, decis.245.num.8. & num.seqq.

Transactio facta *super Trebellianica*, quæ verè non erat debita, non substinetur, nec impedit immissionem fideicommissarijs; dec.277.nu 6.

Transactio *non substinetur*, nisi hinc inde fuerit aliquid datum, vel remissum, dec.277.nu.19.

Transactio *in qua fuit datum* totum non dicitur facta bona fide, nec præiudicat fideicommissarijs d.277.nu.11.

Transactio facta *super Trebellianica* vxori vsufructuariæ dimissa, quia verè non debetur, non potest substineri, neque per eam fideicommissarijs præiudicari, dec.277 nu.12.

Transactio *in qua bona ex duabus causis assignata sunt*, si ab ea ex vna causa recedatur, remanet, resoluta in totum, decis.318. num.2. & num.seqq.

Transactio *est stricti iuris*, & comprehendit solum literaliter expressa, dec.66.nu.22.

Transactio *corruit* si ex falsa causa facta, & fuerit etiam læsiua, dec.66.nu.33.

Transactio *facta occasione detractionum* fideicommissarium immissionem petentem repellit, d.116.nu.4.

Transactio inita *super trebellianica* vti excessiua non substinetur si fructus in illa computati non sunt, decisio 196.num.14. & num.17.

Transactio *fieri non potest* super prætensione in litem numquam deducta, dec.66.nu.20. & nu. seqq.

Transactio *dicitur* etiam *contractus* innominatus, d.138.n.7.

Transactio *necessaria*, *& bona fide facta* excludit caducitatem d. 92.num.18.

Transactio de sui natura *habet executionem* paratam, & rei iudicatæ æquiparatur, d 91.num.1.

Transactio *bonorum fideicommissi* facta occasione trebellianicæ vxori vsufructuariæ non competentis saluari non potest ex altera trebellianica hæredis grauati, qui pro illius obseruantia se obligauit, dec.145.n.10.

Transactio *bonorum fideicommissi* facta occasione trebellianicæ, quæ ex fructuum imputatione fuerat consumpta, non substinetur, dec.145.num.11.

Transactio facta *ex pluribus causis*, non magis ad vnam, quàm ad aliam refertur, sed omnes simul comprehendit, decisio 146.num.9.

Transactio *substinetur*, falsa adhuc subsistente causa, quæ tamen non fuerit in causa principali eiusdem transactionis, decisio 91.num.4.

Transactio *facta à grauato* super bonis fideicommissi bona fide, & ad euitandas lites nocet etiam successoribus ad fideicommissum vocatis, dec.116.num.2. & num. seqq.

Amplia etiam si successores non fuerunt hæredes transigentis, dec.116.num.3.

Transactio impugnata ex capite læsionis, non autem nullitatis per tres conformes rescindenda est, decis 304.nu.10.

Transactio, *& res iudicata faciunt de albo nigrum* & de indebito debitum, & quando, dec.58.nu.16.

Transactio *facta bona fide*, & in vtilitatem fideicommissi afficit quoscumque successores venientes ex propria persona, decis 55.num.18.

Transactio *facta ab hærede grauato*, vel Emphyteuta bona fide, etiam successoribus præiudicat dec.202.nu 27.

Transactio *facta inter filiam, & matrem* binubam non comprehendit iura, quæ occasione binubatus ad filiam transigentem spectant, dec.244.nu.6. & nu.13.

Transactio *dicitur fuisse vtilis*, & substinetur etiam si quid minimum fuerit datum, vel remissum pro lite magni momenti, dec.55.num.12.

Transactio, vel res iudicata *quando dicitur etiam successoribus nocere*, quomodo intelligendum sit, d.199 nu.9. & 10.

Transactio *non ligat eos*, quorum nomine transactum non est, vel sine quorum obligatione transigi non poterat, dec. 199.num.12.

Transactio *facta ab Vniuersitate* quatenùs noceat successoribus, illius causa, & origo attendenda est, d.58.n.13.

Transactio *facit debitum* de indebito, rei iudicatæ æquiparatur, dec.210.num.3.

Transactio *confirmata* auctoritate Apostolica, etiam successores ligat, dec.210.nu.7.

Transactio facta etiam *ex opinione vnius Doctoris*, dicitur inita bona fide, & afficit etiam fideicommissarios, decisio 277. num.8. vt num.seqq.

Transactio *inita sine mandato procura* adhuc substinetur, si per subsequutam solutionem ratificata sit, d.107.n.7.

Transactio *non potest in parte acceptari*, & in alia parte reprobari, dec.158.num.4.

Transactio *fieri non potest* si lis adhuc sub iudice est, & super ea aderat votum Rotæ transactioni contrarium, decisio 66.num.15.

Transactio *facta à grauato* super bonis fideicommissi, si caret bona fide, non nocet fideicommissarijs, d.145.n.1.

Transactio *facta super iure certo*, & puncto à Rota examinato, non substinetur, dec.196.nu.8.

Transactio *facta super trebellianica*, quæ non debetur, non subsistit, dec.196.nu 9.

Transactio *facta à grauato* sine bona fide, & sine causa non præiudicat fideicommissarijs, dec.196.n 5.& 6.

Transactio *necessaria* habet vim potius acquisitionis, quam alienationis, atque ideo à testatore prohiberi non potest, decis. 62.num.19.

Transactio *non adimpleta* quatenùs per viam actionis, vel potius

potius except ionis rescindenda sit, d.138.nu.7.

Transactio *facta super duabus hæreditatibus* de sui natura diuiduis, an ipsa quoque diuidua vel vnica sit, itant in vna sola parte, vel in totum acceptari debeat, dec.138.nu. 2.& num.8.& num.seqq.

Transactio, vt dicatur *facta bona fide*, sufficit sola litis introductio, & incertus litis euentus, decisio 116. numero 12. & 13.

Transactio facta *super bonis fideicommissi*, in qua fuit soluta tota trebellianica à grauato prætensa, non dicitur facta bona fide, nec fideicommissario præiudicat, & quando, dec.145.num.14.

Transactionis *contractus* non attenditur, sed debitum, quod transactioni causam dedit, dec.282.n.28. & n.seq.

Transactionis *rescissio* peti potest, si cessauit illius causa finalis, dec.138.num.7.

Transactionis *pacta* seruare tenetur, qui agit ad exequutionem eiusdem transactionis dec.127.nu.5.

Transactionis *natura est*, vt hinc inde aliquid detur, & remittatur, non autem quod totum soluatur, d.145.nu.13.

Transactionis *exequutio* non retardatur per exceptiones turbidas decis.91.num.11.

Transactionis *pactum*, quod transigens non audiatur nisi restitutis acceptis, intelligitur de ijs, quæ erant sub lite non de alijs, dec.244.nu.14.

Transactionis *resoluta*, resoluuntur etiam iura partium, eaque remanent eo modo, quo erant ante transactionem sequutam, dec.138.num.1.

Transactione *rescissa*, seù resoluta, partes remanent in suis primæuis iuribus sicuti erant ante transactionem factam, dec.333.num.3.& nu.8.

Transactione *pro subsistenda* magna vtilitas reputatur solus recessus à litibus, dec.55.nu.20.

Transactione *annullata*, si aliquid soluendum vel restituendum est, intelligitur de rebus actualiter in transactione receptis, dec.195.n.11.

Transactione ab vna parte *impugnata*, vel eius causa resoluta, potest altera pars agere ad recuperationem bonorum in eadem transactione assignatorum, decisio 138. num.16.

in Transactione *non est locus pœnitentiæ*, sed ex transacto agendum est ad obtinendum adimplementum, d.138.n.5.

Transactionem impeditiuam immissionis prius per tres conformes *rescindere* necesse est, antequam ad immissionem procedatur d. 304.num.4.& nu.19.

Transactionem *ad subsistendam* sufficit opinio plurium Doctoris, dec 91.num.8.

Transactionem *ad inducendam* non sufficit opinio vnius Doctoris, vbi comunis est in contrarium, & practicatur in loco transactionis, dec 66.nu.14.& seqq.

Transactiones *iuramento firmatas* nemo impugnare permittitur aut contra illas venire, d.280.nu.11.

Transactiones *tot sunt, quot sunt capitula*, & res distinctæ, dec. 210.num.9.

Transeundi seruitus deficiente vis, præsumitur acquisita titulo emptionis, vel alterius obligationis, dec 82.n.12.

Transeundi *vide in vers. Ius & via*.

Transferre.

Vide etiam in vers. Translatio.

Transferre nemo potest, vel alteri dare, quod ipse non habet, dec.341.num.8.

Transferendi facultas dicitur odiosa, & stricti iuris, & ideo non admittit extensionem de casu simplici ad mixtum, dec.325.num.10.

Transferendi facultas non est, quid accessorium ad pensionem sed est quid extrinsecum, quod considerari non potest vti de re, & natura eiusdem pensionis, d.287.num.12.

Transigens.

Vide etiam in vers. Transactio.

Transigens non tenetur restituere accepta, si maior summa sibi debeatur etiam stante pacto, quod non possit audiri nisi restituta summa recepta, dec.244.nu.15.

Transigendi iustam causam præbet non solum incertus litis euentus, sed quælibet occasio dubitandi, etiam si prætensio non sit iuridica, dec.116.n.12.& 13.

Transigendi iusta causa deficit, vbi non verificatur fideicommissum in transactione suppositum, d.15.nu.6.

Transitus, vide in vers. Transeundi.

Translatarius, Translatio.

Vide etiam in vers. Transferre.

Translatario pensionis suffragatur etiam obligatio titularis, quæ ad fauorem transferentis fuerat contracta, decis. 264.num.6.

Translatario pensionis debetur immissio in quasi possessione exigendi in qua transferens reperiebatur, dec.294.n.3.

Translatio pensionis excedentis medietatem fructuum, quatenus substinetur vel nè, dec.325.nu.7.

Translatio pensionis eo magis substinetur si vltra medietatem fructuum, remanent etiam distributiones quotidianæ, dec. 325.num.8.

Translatio pensionis digna est speciali nota, & specialem mentionem, & expressionem requirit, dec.287.n.9.

Translatio pensionis substinetur, quoties Titulari remanet salua medietas fructuum, dec.188 nu.14.

Translatio pensionis fieri potest ad habente facultatem transferendi, etiam in mortis articulo, decisio 188.num.15.& num.seqq.

Translatio pensionis eadem via exequutiuam conceditur, quæ transferenti competebat, dec.294.nu.5.

Translatio pensionis dicitur esse de odiosis, quia per eam prorogatur onus Ecclesiæ, dec.126.nu.3.& 4.

Translatio pensionis reseruatæ sub conditione emittendi professionem infra annum facta pendente anno substinetur, etiam si postea transferens matrimonium contraxerit dec. 294.num.5.

Translatiue vide in vers. Census.

Trasmissio.

Vide etiam in vers. Dilectio.

Transmissio hæreditatis à matre non aditæ quando competat filijs, dec.308.num.9.

Transmissio præsupponit in transmittente ius præexistens, dec.297.nu.15.& 16.& nu.seqq.

Transmissio in fideicommisso conditionali non datur nisi concurrat voluntas fideicommittentis, d.112.nu.6.

Transmissionis hæreditatis ad effectum, quæ requirantur, dec. 93.num.3.& n.seqq.

Transmittere nemo potest ius, quod mortis tempore non habebat, dec.26.nu.11.

Transportare, Transportatio.

Transportare impossibile est, quod in rerum natura non existit, ad quod nemo compelli potest, dec.309.nu.3.

Transportatio actorum præsumitur integra, donec contrarium ab opponente probetur decis.281.nu.4.

Transportatio actorum non requiritur si illa non reperiantur, decis.204.num.16.& nu. seqq.

Transportatio actorum non est necessaria in eodem officio, dummodo iura fuerint repetita, dec.204.nu.13.

Transportatio actorum, quæ non reperiuntur remanet impossibilis, dec.334.num.8.

Transportatio actorum ad effectum alimentorum ea sufficit, quæ pro iisdem alimentis sunt necessaria, decisio 307. num.16.

Transportatio actorum ita est necessaria, vt sine ea sententia non possit de iniustitia redargui, dec.334.nu.4.

Transportatio actorum in causa beneficiali est vndique necessaria, dec.334.num.5.

Transportatio actorum fieri debet ab eo, qui pro se adducit sententiam, dec.334.num.6.

Transumptum.

Vide in vers. Copia, Sumptum.

Transumpto præconis Consistorialis plenè creditur, decisio 104.num 6.

Transumptum Bullæ æquè probat ac ipsamet Bulla, decisio 161.num.6.

Trebellianica.

Vide etiam in vers. Detractiones, Legitima.

Trebellianica prohiberi potest etiam filijs primi gradus maiori fortè Rotæ Romanæ authoritate, quàm patris, decis.51.nu.11.

Trebellianica hæredi grauato debetur, d.196.n.15.

Trebellianica hæredi vsufructuariæ non datur, decisio 145. num.2.

Trebellianica debetur tantum hæredi vniuersali restituere grauato, dec.145.nu.3.

Trebellianica non competit nisi hæredi vniuersali fideicommisso grauato, dec.196.num.10.

Trebellianica dicitur esse prohibita si testator voluit bona in totum deuenire ad substitutos, dec.327.nu.14.

Trebellianica, quod etiam vsufructuario sit debita licet plures DD. tenuerint, contrarium tamen est verius, dec. 196.n.7.& n.11.& n.seqq.

Trebellianica debetur dumtaxat hæredi vniuersali restituere grauato, dec.277.n.5.& nu.12.

Trebellianica non debetur vxori relictæ hæredi vsufructuariæ, decis.277.nu 6.

in Trebellianicam imputantur fructus percepti ab hærede extraneo, dec.145.num.12.

Tregua vide in vers. Bellum.

Tur-

Turbam plurimam Doctorum allegare mentem, & lectorem fatigat, dec.34 nu.3.
Turnarius vide in verf. Canonicus.
Turnus vide in verf. Canonicus.
Turpis quæstus *vide in verf. Mulier, Præfumptio.*

Turpitudo.

Turpitudinem propriam nemo allegare permittitur, decif. 84.num.7.
Turpitudinem sui auctoris successor allegare prohibetur, d. 84.num.12.
Turpitudinem propriam allegare nemo poteft, decif.59.num.4. & dec.153.num.7.
Turpitudinem propriam quatenus allegare possint illi, qui intulerunt metum, d.373.nu.13. & feqq.
Turpitudinem suam allegans an ideo probet, decifio 373.num. 13 & num.feqq.

Tutor, Tutrix.

Vide etiam in verf. Administrator, Curator, Liberatio.
Tutor quatenus possit facere declarationem post instrumentum in contractu pupilli, dec.47.nu.10.
Tutor reportare debet quietantias a creditoribus pupilli, alioquin male soluit, dec.111.nu.15.
Tutor tenetur restituere pupillo apochas creditorum, ac quietantias solutionum, dec.125.num.1.
Tutor non poteft præiudicare minori, d.317.n.38.
Tutor inquirere debet de veritate creditorum pupilli, decif.111.num.15.
Tutor non soluit creditoribus pupilli, nifi de illorum credito conftet, & quietantias ab eifdem reportet, dec. 111.num.15.
Tutor creditor pupilli si potuit fibi ipfi perfoluere, & liberare pupillum ab vfuris, & non fecit non petit fructus fui crediti, & exactos imputat in fortem, d.397.nu.9.
Tutor non prohibetur in re pupilli facere pactum de retrouendendo, dec.47 num.7.
Tutor poft emptionem liberè factam non poteft ex interuallo facere pactum retrouendendi in præiudicium pupillorum, dec.47 nu.5.& nu.feqq.
Tutor tenetur vendere animalia pupilli perfonæ idoneæ, aliàs poteft directè conueniri ad restitutionem illorum, dec.125.num.3.
Tutor etiam ipfe reddit rationem fine libris, d.107.num.3.
de Tutore ad administratorem recta fieri folet argumentatio, dec.57 num.16.
Tutor alter dari non poteft pupillo fuum habenti tutorem, dec.107 nu.1.
Tutor non poteft continuare focietatem cum pupillis, fine decreto Iudicis, & confenfu proximiorum, decifio 111. num.16.
Tutor prohibetur à Iure authorizare contractum inter ipfum, & pupillum, dec.111. nu.17.
Tutor non poteft propria auctoritate fibi conftituere, & retinere administrationis falarium dec.111.nu.18.
Tutoris confeffio facta fine folemnitatibus non præiudicat pupillo, dec.176.nu.30.
Tutoris minifter eidem tutori, non autem pupillo præiudicat, dec.57.nu 15.& 16.
Tutores duo fi æqualiter funt coniuncti pupillis inuicem contrahentibus, non præfumitur alterum alijs præiudicare voluiffe, dec.47 num.9.
Tutrix non poteft dare in folutum bona pro fatisfactione dotis in pecunia fine confenfu minoris, & debitis folemnitatibus, decif.280 num.5.

V

Vacatio.

Vide etiam in verf. Beneficium.
VAcatio, quæ dedit caufam liti non habetur in confideratione, dec.329.nu.19.
Vacatio per obitum, vel refignationem non repugnat fimplici Capellaniæ, confentientibus ijs, ad quos fpectat deputatio Capellanorum, dec 182.nu.10.
Vacatio per obitum probatur ex confeffione collitigantis ex eadem vacatione venientis, d.189.nu.3.
Vacatio beneficij probatur ex confeffione collitigatis venientis ex eadem vacatione, dec.161.nu.1.
Vacatio beneficij non remanet confumpta vbi nec fupplicatio fuit fignata, neque adfunt acceptatio prouifi, non prouifionis executio, dec.48.n.3.
Vacatio beneficij non dicitur confumpta fi literæ apoftolicæ expeditæ non fint, dec.329.nu 2.
Vacatio per obitum non probatur ex atteftatione Ordinarij, decifio 181.num.3.
ex Vacatione alicuius fi quis venit fatetur illum fuiffe legitimum poffefforem, dec.74.nu.7.
Vacationem beneficij concludenter probare tenetur, qui ex illa fuam prouifionem obtinuit, dec.314.n 1.

Validum, Validitas.

Valida, quæ à principio fuerunt refoluuntur ftatim fi ad eum cafum deuenerint à quo incipere non poffint, decifio 121.nu.4.
Validitas actus ex fola præfumptione, refultans non fufficit, in præiudicium tertij, fed plena probatio exigitur, decifio 10.num.9.
Validitas fententiæ refultat ex reuolutione actorum dec. 384.numero 1.dec.287.num 1. decif.252. numer.2.decif.131. num.1.dec.40 num 1. dec.104.num.1. dec.144.nu.1.dec.393. nu.1.dec.294.dec.175.nu.1.eodem d.207 nu.1.dec.281.num.1. num.1.
Validitas fententiæ præfumitur, nifi doceatur de contrario, dec.384.num.2.
Validitas fententiæ refultat ex reuolutione actorum, & iuftitia deducitur à decifionibus in caufa factis, dec.365.num.1. dec 398.num.1 & d.149 num.1.
Validitas actus in præiudicium tertij non probatur ex nudo facto, fed requiritur quod illud fuerit valide factum, decif. 10.num.8.& 9
Validitas actus fi probari neceffe eft non fufficit probare fimpliciter actum, dec.9.num.8.
Validitas fententiæ de iure præfumitur, dec 398.nu.1.
Validitas contractus mulieris impugnati ex folo defectu caufæ generalis, fatis refultat fi illa fuerit incontinenti verificata, dec.111.num.4.& num.17.
Validitas fententiæ probatur ex reuolutione actorum, in quibus fuerunt feruata de iure feruanda iuxta vulg. *decif. Caputaq.* dec.376.nu.1.
Validitas contractus præfumitur fi non probatur contrarium, dec 21.num.5.
Validitas fententiæ refultat fi non docetur deficere requifita vulg. *decif. Caputaq.* d.358.nu.1.
validitas fententiæ refultat fi docetur de requifitis à vulgata *decif. Caputaq.* d.300.nu.1.

Valor.

Valor bonorum probatur ex locatione effectum fortita maximè cum adminiculis, dec.20.num.13.
Valor beneficij probatur leuioribus probationibus, decifio 181.num.8.
Valor rei taxari debet fecundum veritatem, non fecundum opinionem, dec.20 nu.15.
Valor cæmentorum, & materiæ non probat valorem domus in effe deductæ, dec.46.nu.7.
Valor vnius partis bonorum rectè defumitur à valore alterius rei, & quomodo, d.14.nu.14.
Valor licèt leuioribus probationibus probetur, eæ tamen debent effe in fuo genere perfectæ, & quæ certum reddere valeant iudicem de valore narrato, dec.180. nu. 19.& feqq.
Valor rei obferuari debet tempore euictionis d.20.n.1.
Valor rei melioratæ rectè defumitur ex qualitate fructuum eiufdem rei, dec.94.nu.8.
Valor bonorum mobilium pupilli liquidatur per electionem peritiorum, dec.125.nu.6.
Valor rei augetur fi res fuerit vendita vel libera, d.14.n.21.
Valor rei diminuitur vbi venditio fit fine obligatione de euictione, dec.14.nu.22.
Valor beneficij deduci non poteft fine deductione onerum, & expenfarum, dec.130.nu.7.
Valor bonorum æquè ex fructibus rei fua natura fructiferæ, & à folito regulariter recipitur, d.20.nu.12.
Valoris veritas rectè probatur à Perito iudicialiter electo, dec. 14.num.9.
Valoris magni fi funt bona alienari non poffunt pro paruo debito decif.371.nu.2.
Valoris beneficij cognitio dicitur præcedenter habita, fi mandatur prouifum in poffeffione immittendum, decif. 78.num.1.
Valore beneficij non probato, gratia remanet nulla, d.180 n.33.
de Valore beneficij poteft Iudex etiam fe extraiudicialiter informare, dec.181.nu.9
Valorem expreffum in literis poteft quis in quacumque fumma mutare vigore claufularum, quæ in eifdem literis apponi folent, dec.158.num.12.

Variatio, Varietas.

Variatio in iudicijs non datur, & quando, decis.369. numer.3. & seqq.

Variatio non datur post consummatam executionem, dec.369. num.7.

Varietatem afferunt pretio loca, & tempora decis. 20. numer.9.

Vasti Oppidum, seù Terra qualiter appellaretur antiquitus, dec.305 n 19.

Velle. Vide etiam in vers. Dicere.

Velle potuit, qui aliquando noluit, d.401. n.16.

Venditio.

Vide etiam in vers. Emptio, Venditor, Alienatio, Emptor, & in vers. aliorum Contractuum.

Venditio facta in limine decoctionis non valet, dec. 340. numer.4.

Venditio facta in exequutionem Breuis Pontificis certam legem imponentis non dicitur voluntaria, sed coacta, dec. 86. num.18.

Venditio bonorum Ecclesiæ facta fine beneplacito Apostolico est nulla, dec.20. nu.8

Venditio bonorum fideicommissi stante promissione de euictione, habetur ac si liberè facta sit, dec.332. n.24.

Venditioni assimilatur cessio onerum, & habet illius naturam, dec.61.n.9.

in Venditione bonorum haberi debet ratio de qualitatibus latentibus rei venditæ, dec 332.n.16.

Venditionem à suo auctore defuncto factam hæres obseruare tenetur, dec.46 n.9.

Venditor.

Vide etiam in vers. Venditio, & ibi suas remissiones.

Venditor rei plus solito non sibi quærit augumentum, sed Domino, dec.57.n.8.

Venditor si vendit rem tamquam suam, arguit deliberationem vel insollitum dationem fuisse effectum sortitas, decis.300. num.7.

Venditor tenetur litem in se suscipere, & liberare emptorem à molestijs sibi per creditorem illatis, dec.68.n.7.

Venditor pendente appellatione à sententia super retractu, non prohibetur ad secundam venditionem deuenire, & quando, dec.172.n.3.

Venditor si aduersus euictionem nihil opponat, præter quod lis non fuerit sibi denunciata, non auditur, dec. 231. num.5.

Venditores mercium, cum quibus negotium locupletatum est, habent actionem etiam contra præponentem ipsum, dec.187.n.4.& seq.

Venditorum vnus cum pacto retrouendendi potest, & cogit emptorem ad retrouendendum totum, & quomodo, dec.47.n.4.

Venditorum vnus cum pacto redimendi cogit emptorem ad retrouendendum totum, sed illum ab alijs indemnem seruare tenetur, dec.301.n.1.

Venter.

Venter non patitur dilationem, nec admittit incertas, & possibiles obuentiones, dec.130.n.9.

Ventris custodia rigorosissima in domo adulteri probari debet, vt filius præsumatur esse illius, non autem mariti, dec. 151. n.9.10.& 14.

Verbalis. Vide in vers. Realis.

Verba, Verbum.

Vide etiam in vers. Clausula, Dictio, Doctrina, Liber mercatoris Oratio.

Verba generalia, & indefinita æquipollent vniuersali, dec.265. num.3.

Verba generalia generaliter sunt intelligenda, nec aliquam restrictionem accipiunt, dec.16.n.7.

Verba posita in genere, puta fœminino, & numero singulari, non egrediuntur personam, cui sunt apposita, decisio 112.nu.10.

Verba indefinitè, & generaliter concepta, non recipiunt restrictionem ad tempus, sed generaliter intelligenda sunt, dec.229. nu.1.

Verba generalia non patiuntur aliquam restrictionem, dec. 35. num.5.

Verba magis deseruiunt naturæ contractus, quam natura verbis, dec.24.n.3.

Verba, quæ duas trebellianicas comprehendere possent, referuntur ad solam trebellianicam, cui immediatè sunt apposita, dec.145. n.10.

Verba impropriantur, ne famulus dominus sit, dec.81.n.53.

Verba non possunt dici impropriè sumpta, si ita erat super eo, quod propriam significationem importabat, dec. 163. n.10. & seq.

Verba improprriantur ad tollendam superfluitatem, & otiositatem illorum, dec.218.n.19.

Verba sententiæ impropriari debent, vt ad Iuris intellectum trahantur, dec.212.num.12.& dec.282 n.20.

Verba etiam impropriantur stante obseruantia contraria, decis. 218. nu.20.

Verborum à proprietate non receditur, nisi manifestè constet de sensu contrario, dec.386 nu.17.

Verba enunciatiua, & suppositiua prolata ab eo, qui disponere poterat, dispositionem, & fideicommissum inducunt, dec. 56. num.9.

Verba suppositiua fideicommissi probata ab habente facultatem disponendi, fideicommissum inducunt, decis. 377. num.9.

Verba relatiua, suppositiua, & enunciatiua prolata ab eo, qui de re sua disponere poterat, inducunt fideicommissum, dec.243.n 2.

Verba suppositiua, & relatiua ad testamentum nihil magis operantur, quàm fuerit in eodem testamento prouisum, dec.56. num.7.

Verba præteriti temporis non comprehendunt futurum, dec. 202.nu.20.

Verba vbi sunt clara, cessant subtiles interpretationes, dec.210. num.10.

Verba Testatoris vbi sunt clara, non est recurrendum ad interpretationes, & coniecturas, dec 13.n.2.

Verba etiam conditionem importantia, accipiuntur per viam modi stante voluntate disponentis, dec.156. n.2.

Verba famulantur menti disponentis, quamuis aliter importare videantur, dec 62. n.2.

Verba fideicommissi semper intelliguntur eodem themate, & ab eodem fideicommisso regulantur, dec.342 n 4.

Verba quatenus concernant potiùs modum, puta diuidendi, quàm causam finalem contractus, dec.97. n.5.

Verba determinant id, quod immediatè respiciunt, dec. 97. num.6.

Verba resoluta in simplicem tractatum sine conclusione, non attenduntur, dec.28. n.14.

Verba recipientis pecunias *per metterla à frutto*, mandatum de inuestiendo concludunt, dec.168.n.1.& per totam.

Verba indefinita comprehendunt quæcumque tempora, & ita etiam compendiosam substitutionem important, dec.284. num.11.

Verba vbi sunt dubia, illorum declaratio desumitur ex alio consimili sensu disponentis, in alia parte dispositionis expresso, dec.284 n.28.

Verba loquentia de Canonicis, & Capitulo generaliter, & indefinitè æquipollent vniuersali, nec restringuntur à solo numero trium Canonicorum, dec.265.n.3.

Verba ad oculum demonstrantia, super quo sunt prolata, ad aliud referri non debent, dec.196. n.16.

Verba prolata per modum consilij, respectu hæredis necessitatem inducunt, dec.212.n.6.& seq.

Verba hortatoria à Testatore prolata disponunt, & cogunt hæredem, licèt secus sit in extraneo, decisio 212. numer. 5. & 7.

Verba in testamento non debent stare otiosè, & inutiliter, sed interpretari debent, vt aliquid operentur, dec. 140. num.9.

Verba vbi sunt clara non admittitur quæstio voluntatis, decis. 399 nu.11.

Verba vbi sunt clara, nulla indigent interpretatione, dec. 399. num.2.

Verba vbi sunt clara, nullam recipiunt interpretationem, dec. 400.n.5.

Verba consequutiua statuti dicuntur continuatiua antecedentibus, & eodem modo intelligenda sunt; decisio 144. numer. 6.

Verba, & clausulæ non debent accipi separatè, sed vnitim, dec.140 n.18.

Verba erectionis, & translationis curæ, vel Ecclesiæ attendenda sunt, dec 400 n 4.

Verba constitutionis, seù Bullæ Pontificiæ vnicè veniunt attendenda, dec.400.n.3.

Verba testamenti, vbi sunt clara, nulla indigent interpretatione, dec.152. n.1.

Verba apposita extra corpus instrumenti per modum summarij sine approbatione Notarij rogati non merentur attendi, dec. 35. n.24.

Verborum cortex vbi est substantiæ contrarius, non attenditur, dec.9 n.16.

Verba in Particulari.

Verba *à conto d'annua pensione, che li fò*, adiecta in solutione facta à matre suo filio, demonstrant potiùs causam solutionis quam

quam obligationem soluendi, dec.257.n.5.
Verba, *accetto uno delli due partiti, che più piacerà al Sig. N.* non obligant potiùs ad vnum quam ad alterum, donec N. declarauerit, dec.77.nu.9.
Verbum *alcuno*, quatenus comprehendat omnes val in vno, aut duobus verificetur, dec.194.nu.35.& 36.
Verbum *alienare. vide in verf. Probibitio, Alienatio.*
Verbum *assignamus* denotat dominium, d.218.nu.16.
Verbum *assignare*, vt importet dominium, attenditur subiecta materia, & contractus, cui adijcitur, secundum quam illud regulari debet, d.81.nu.36.
Verbum *cessio* comprehendit omnem modum per quem à beneficio disceditur, dec.275.nu.4.
Verbum *conferre* impropriè etiam de præsentatione, seù electione, accipitur, dec.163.nu.9.
Verba *conscientiam*, aut *prudentiam tuam oneramus*, & similia, quid importent, & qualiter intelligantur, dec.156.nu.9. & seqq.
Verba *contarli à se stesso, & pigliarli à cambio da altri*, excludunt necessitatem intimationis faciendæ, decis. 255. num.5.
Verba *cùm primùm decesserit intestatus* importat conditionem potestatiuam, & voluntariam dec.251.nu.8.
Verba *data* sine læsione recti sermonis non potest referri ad verbum *danda*, dec.34.num.7.
Verba *dedit, & in emphyteusim concessit* nouam dispositionem inducunt, dec.90.nu.12.
Verbum *deficere*, mortis casum importat, decisio 278. numer.6.
Verbum *de patribus* in plurali intelligitur de vtroque parente, nec contentatur de vno d.252.nu.11.amplia vt num.seqq.
Verba *dimisit, restituit, & relaxauit* important dimissionem realem, non verbalem, dec.224.nu.6.
Verba *dimittere, renunciare, cedere, & resignare* dicuntur synonima, & eundem operantur effectum, d.275.nu.3.
Verbum *educare* alimentorum præstationem importat, dec. 13.num.5.
Verbum *electio*, vbi illa certas qualitates habere debet, accipitur impropriè, & non arbitrium, sed necessitatem importat, dec.9.num.10.& 17.
Verba *eo mediante*, an sint restrictiua personæ, vel generaliter referantur ad omnes vocatos, d.276.nu.43.
Verba, *& non vi essendo discendenza* qualiter intelligantur, dec. 284.num.26.
Verba *& si omnes. Vide etiam in verf. Conditio & si omnes.*
Verba *& si omnes decesserint* apposita post substitutionem reciprocam, exprimuntur, & si vltimus decesserit decis.67. num.4.
Verba, *& si omnes decesserint* apposita post substitutionem reciprocam quid operentur, dec.166.n.8.& seq.
Verba, *& tutto quello, che è di più* apposita in transactione, resoluuntur in simplicem liberationem, d.145.nu 15.
Verba *facere pro sua voluntate* important liberum & absolutum arbitrium, dec.70.nu.5.
Verbum *hinc*, vel *ab hinc* tempus intermedium important, dec.13.num.4
Verba *il quale* est repetitiuum omnium præcedentium qualitatum, dec.284.nu.9
Verba *in casibus infrascriptis* sunt demonstratiua ad oculum, & restringunt dispositionem ad casus specificatos, decis. 246.num.9.
Verba *in defectum* intelliguntur per vulgarem, decisio 284.num.8.
Verbum *instituo* etiam ex mente testatoris obliquatur, decisio 284.num.19.
Verbum *lascio*, poni potest loco verbi, *instituo*, quia ambo dicuntur habere aliquid inter se commune, decis. 150.num.10.& seqq.
Verbum *liberè* excludit fideicommissum, dec.390.num.9.
Verba *libera, & absoluta* important exemptionem ab omni onere, & grauamine, dec.150.nu 8.
Verbum *liberum* vltra dominium, importat etiam exemptionem & libertatem ab omni onere, & seruitute, dec. 140. numer.16.
Verbum *liceat* facultatiuum esse dicitur, decis.71.num.11.
Verba *mando il Signor N. recò il Signor N.* aut *contò il Sig. N. per mano del Sig. N.* quid importent, decisio 36.numer.6.
Verba *nepoti, e descendenti maschi* æquè verificantur in masculis ex masculis, ac masculis ex fœminis, d.27.nu.1.
Verba *officiales pro tempore* ad futurum, & successiuum tempus referuntur dec.282.nu.17.
Verba *pagati al tale per darli al tale* probant quidem ita fuisse dictum, non autem ita fuisse factum, dec.64.nu.7.
Verba *per altretanti* intelliguntur de solutis, non autem soluendis, dec.344.num.4.
Verba *per eum* important tractum successiuum plurium graduum, & personarum dec.276.num.44.
Verba, *perche così si sono contentati* habentur pro actu deliberato consequutiuo ad originem contractus, d.97.nu.4
Verba *per infino, che saranno heredi*, suspensiua esse dicuntur, dec.150.num.20.
Verba *per la rata*, totalitatem excludunt, & solam partem significant, dec.103.nu.1.
Verba *post mortem ipsius donatoris* præseferunt tempus futurum, decis.276.nu.45.
Verba *pro facultate, & voluntate disponentis* nullatenus limitata absolutum dominium important, dec.218.n.19
Verba simpliciter *prometto*, *& prometto quanto di sopra*, quam diuersitatem importent, dec.255 nu.8.& 9.
Verbum *propè* denotat contiguitatem, d.336.nu.12.
Verbum *propè* excludit à se terminum, cui adijcitur, sicuti confine excludit confinatum dec.336.nu.13.
Verba *quas*, aut similia à Testatore prolata intelliguntur secundum regulas grammaticales, d.176.nu.10 & 11.
Verbum relatiuum, *quas*, coniungit omnia substantiua antecedentia, dec.176.nu.13.
Amplia vt ibidem.
Verbum *quandocumque* continet substitutionem fideicommissariam, dec.176.nu.8.
Verbum *quandocumque* in omnibus substitutionibus repetitum, omnes pariformiter, non solum per quandam, sed veram similitudinem determinat, dec.176.n.7.& seq.
Verba *quousque creditori satisfactum sit* importat finalem solutionem à quacumque persona facienda, d.282 nu 18.
Verba *recò contanti* posita in libro mercatorum probant actum numerationis dec.80.nu.2.
Verbum *relinquo* appositum vniuersali hæredis institutioni, veram institutionem importat, dec.150.nu.10.& 12.
Verbum *relinquo* idem significat, quod verbum *instituo*, dec.150.num.11.
Verba *renunciare, cedere, & resignare* inter se confunduntur, dec.106.n.16.
Verbum *sit* denotat dominium, d.70.nu.3.
Verbum *sit* necessitatem importat, & quod dominium remaneat penès eum, cui bona assignata sunt, dec.218.n.17.
Verba, & præseruatio iurium in instrumento cessionis apposita, *tam quoad creditum, quàm quoad illius anterioritatem, potioritatem, & hypothecam*, quid importent, dec.61.nu.5.
Verba *tunc, et eo casu*, non dicuntur restrictiua nisi simul iungantur cum dictionibus taxatiuis, *solùm tantummodò, etc.* quia dicuntur apposita demonstratiuè, decisio 278. num.10.
Verba *vendere, & alienare, vide in verf. Probibitio Alienationis.*
Verbum *videtur* non importat veritatem, sed præsefert dubietatem, dec.335.nu.10.
Verba *vltra prædicta* stant inclusiuè, & præseruant omnia antecedenter expressa, & conuenta, d 324.nu.6.
Verba, *vt asseritur* magis probant negatiuam, quàm affirmatiuam inducant, dec.32.nu.17.
Verba *vt supra masculis* non repetunt qualitatem in alijs partibus testamenti, in quibus non sunt apposita, dec. 274.num.23.& 24.

Verificatio.

Vide etiam in verf. Probatio.
Verificatio maioris partis infert ad verificationem totius, dec.11.num.14.& d.80.nu.10.
Verificatio causæ contractus minoris, vel mulieri, vbi est in promptu, supplet defectum generalitatis expressæ, dec. 11.num.4.
Verisimilitudo, vel adminicula faciunt confessionem probare, quamuis aliàs non probaret, dec.302.n.6.

Verisimilitudo.

Verisimilitudo à contraria verisimilitudine remanet exclusa, dec.234.n.6.
verisimilitudo in materia probationis plurimum præualet, & attenditur, dec.11.n.19.

Veritas, Verum.

Vide etiam in verf. Præsumptio, Verificatio.
veritas desumitur etiam ex codicillis minus solemnibus, decis. 186.nu.28.
veritas vnius partitæ deficientis satis resultat ex verificatione aliarum partitarum, dec.11. nu.14.
vatitas declarationis factæ post instrumentum ex quibus resultet, dec.47.n.6.& seqq.
veritas, non opinio spectatur in taxando valore rei, dec. 20. num.15.

de Veritate creditorum pupilli tenetur inquirere tutor, decis. 11.num.15.
Veritati cedunt coniecturæ, decisio 190.num.2.& decisio 19 num.9.

Versio.

Vide etiam in vers. Actio de in rem verso.

Verbo ex coniecturis probatur, ideoque attenditur etiam modicitas temporis receptionis, & solutionis pecuniarum, dec.289.num.21.
Versio pecuniarum non ideo dicitur deficere, quod non reperiatur instrumentum debiti, in cuius extinctionem pecuniæ erogari debuerant, dec.11.n.7.
Versio sequuta in vtilitatem alterius etiam sine, vel contra eius mandatum, facit tamen illum remanere obligatum dec.187.num.5.
Versio non dicitur probata, nisi exhibeatur iustificatio in quam causam illa cesserit, dec.109.nu.8.
Versio præsumitur in rem societatis facta, si merces in apothecam communem adductæ sunt, dec.146.n.21.
Versio vt non dicatur probata, sufficit quod ex alijs pecunijs solutio fieri potuisset, dec.64.num.9.
Versio non dicitur probata ex causa merè voluntaria, decisio 146.num.15.
Versio in vtilitatem fideicommissi probari debet aliundè, quàm ex assertione hæredis grauat, dec.332.nu.38.
Versio satis probatur ex testibus, d.146.nu.18.
Versio ex sola incertitudine excluditur, dec.64.n.11.
Versio in vtilitatem minoris resultat, si ille habeat pecuniam saluam, aut si ex ea aliquid actum, vel comparatum sit, quamuis eodem modo non extet, decisio 289 numer.23.
Versio pecuniarum à quo debeat probari, & ex quibus probata dicatur, dec.91.nu.3.& 4.
Versio, seù erogatio pecuniarum iuxta formam à partibus destinata ex pluribus probatur, & quibus, d.398.n.6.
Versio pecuniarum census à minore contracti à quo probari debeat, dec 64.n.2.
Versio probatur ex partitis librorum mercatorum, in quorum banco pecuniæ fuerant depositæ, d.11.n.5.
Versio pecuniarum ex antiquitate temporis eo magis dicitur probata, d.11.n.6.
Versio pecuniarum probatur ex modicitate temporis, dec. 289.num.20.
Versionem pecuniarum in contractu minoris, vel mulieris quando, & quatenus creditor probare teneatur, decis.43.n. 6 & seqq. & dec.109.num 7.
Versum in vtilitatem alicuius dicitur, quod creditoribus solutur, dec.289.nu.22.

Vestes.

Vestem Clericalem non dicitur detulisse Clericus si illam pro solo doctoratu gestauit, d.10.nu.15.
Vestes puellarum, quæ educantur in Monasterijs Vrbis valutantur scuta vigintiquinq; pro quolibet anno, dec. 160.num.6.
Vestium lugubrium gestatio, quæ ad causam affinitatis referri potest, non tribuitur ratificationi sponsalium decisio. 267.num.17.

Via Exequutiua et Ordinaria.

Vide etiam in vers. Exequutiue, Iudicium, Processus.

Via exequutiua specialiter in conuentionem deducta, non est dubium quod procedi non possit, dec.339.num.5.
Via exequutiua vulneratur per sententiam etiam restrictam ad certa bona, super bonis tamen in eadem sententia contentis, dec.257.num.7.
Via exequutiua non vulneratur per sententiam, quæ non tangit merita causæ, sed tantum absoluit ab instantia iudicij, dec.161.n....
Via exequutiua non conceditur impetranti beneficium alterius decisio 314 num.12.
Via exequutiua quæ competebat cedenti, competit etiam illius cessionario, dec.354.nu.2.
Via exequutiua non vulneratur per sententiam non tangentem obligationem, sed ex alijs causis absoluentes reos, dec. 254.num.5.
Via exequutiua vulneratur per sententiam absolutoriam, limita, dec.254 n.3.& seqq.
Via executiua vt vulneretur per sententiam requiritur, quod illa sit lata inter easdem partes, & super eadem causa, dec.303.num.12.
Viam executiuam non tollit sententia absolutoria emmanata ex aliquo defectu postea verificato, d 78.nu.13.
Via ordinaria, non executiua proceditur, vbi agitur de auocandis bonis à tertijs possessoribus dec.208.num.1.

Via Publica, Vel Priuata.

Vide etiam in vers. Ius transeundi, & in vers. Transeundi, & in vers. Via.

Via censetur concessa vicino ex causa necessaria, non voluntaria, dec.82.nu.13.& seqq.
Via publica est de illis rebus, occupari nequaquam possunt, dec.82.numer.15.
Via communis inter bona emphyteutica censetur relicta à domino directo, ne alias inuestituræ inutiles forent, decisio 82.num.11.& num.19.
Via priuata dicitur pars bonorum quibus coheret vel in quibus existit, dec.82.n.20.

Vicaria, Vicarius.

Vide etiam in vers. Parochus, Rector, Capitulum, Archidiaconus, Cura.

Vicaria perpetua est Beneficium, dec.400.n.13.
Vicarius Ecclesiæ vnitæ quando, & quatenus, dicatur dominus eiusdem Ecclesiæ, & bonorum illius, decis.81.num. 3.22.& num.40.& seqq.
Vicarius qui est Rectoris famulus, quod acquisierit dominium Ecclesiæ monstruosum est, dec.81.n.41.
Vicarius perpetuus si habeat iura, & onera Episcopalia, illa dicitur habere, oneraque subire quoad exercitium dumtaxat, dec.81.num.12.
Vicarius Episcopi si habet emolumentum iudicaturæ, aliud salarium prætendere non potest, d.188.n.7.
Vicarius Ecclesiæ vnitæ facta commutatione iurium pro euitandi discordijs, certam portionem Archidiacono præstare tenetur, & reliquos fructus retinet penès se, dec.81.nu.1.& num.25.
Vicarius est simplex administrator, nec potest præscribere contra Archidiaconum, dec.81.n.28.& 46.
Vicarius non debet habere omnes fructus Ecclesiæ, sed tantum congruam portionem, dec.81.nu.7.
Vicarius habet ius limitatum ad solam congruam, decisio 81.num.9.
Vicarius non possidet nomine proprio, sed eius à quo deputatur, dec.81.num.10.
Vicarius dicitur simplex administrator, & solam habitualem, non autem actualem curam habet, d.81.nu.35.
Vicarius cui omnes fructus debentur, reseruata solum certa portione Præposito vel Archidiacono, ipse dicitur dominus, decis.81.num.30.
Vicarius quatenus non sibi, sed dignitati possideat dec. 81 num.31.
Vicarius Ecclesiæ vnicæ præsentari, & institui debet per resignationem, vel per obitum, dec.81.nu.6.
Vicarius ideo appellatur, & non Rector quia non consequitur omnes fructus Ecclesiæ, sed solam congruam, decisio 81. num. 8.
Vicarius si perpetuus esse debet, indicat curam plenariè fuisse in ipsum translatam, non autem dependenter à capitulo dec 400.nu.6.
Vicarius vt dicatur habere solam curam habitualem nominari debet à Capitulo, alias dicitur esse verus Parochus, dec.400.num.7.
Vicarius eligendus à Papa, vel ab Ordinario est verus Parochus, nec solam habet curam habitualem, d.400.nu 8.
Vicarius dicitur esse perpetuus, & tota cura in ipsum translata, si illi omnia bona, & redditus Parochiales fuerint assignati, decis.400.nu.9.
Vicarius perpetuus Ecclesiæ Collegiatæ consequitur funeralia, aliaque omnia suæ Ecclesiæ debita, vel tradita, dec. 400.num.21.& 26.
Vicarius perpetuus habet intentionem fundatam consequendi omnia iura, fructus, & prouentus suæ Ecclesiæ, decisio 400.nu.21.& seqq.
Vicarius etiam si aliquis appelletur, potest tamen esse verus Parochus, dec 400. nu.12.
Vicelegatus. Vide etiam in vers. Delegatus, Nuntius.
Vicelegatus Bononiensi potest statutis eiusdem Ciuitatis derogare, dec.87.nu.2.
Vicinus Vide etiam in vers. Retractus.
Vicinus retrahens rem emphyteuticam subrogatur in locum primi emphyteutæ, d.365.nu.8.

Vidua.

Vide etiam in vers. Vxor, Mulier.

Vidua fauore seu potius colore matrimonij non potest retinere rem sibi à Testatore relictam cum onere non transeundi ad secundas nuptias, dec.386.n.10.
Vidua tenetur seruare præceptum Testatoris de non conuolando ad secundas nuptias, dec.386.nu.11.
Vidua infra annum luctus non præsumitur acquisiuisse de bonis

nis viri ad vulg. præsumptionem *l. Quintus Mutius* si constat aliunde acquisiuisse, dec. 228. n. 9.

Vidua quousque remanet in viduitate in priori matrimonio, & in obsequijs defuncti viri continuare dicitur, dec. 30. numer. 14.

Vidua iure actionis inops, ne mendicare cogantur est alenda ab hæredibus defuncti mariti, dec. 30. n. 15. & seqq.

Vidua petens vsuras dotis sibi non restitutæ semper probare tenetur requisita interpellationis, & paupertatis, dec. 397. num. 10.

Amplia quia nec sufficit præsumptio, quod cum filijs conuixerit, quodque illi habuerint se pro interpellatis, & matrem pro paupere, ibid.

Vidua ne teneatur seruare præceptum, Testatoris non transeundi ad secundas nuptias, non sufficit sola causa matrimonij, & procreationis filiorum, dec. 386. n. 1.

Vidua retrahens se à secundis nuptijs timore amittendi vsumfructum sibi à viro relictum iustum metum habere dicitur, dec. 360. & vid. dec. 386. n. 11.

Viduæ relictum eum onere non transeundi ad secundas nuptias, attenditur tanquam fauor voluntatis defuncti, non in odium ipsius mulieris, dec. 386. n. 12.

VILLA TVSCVLANA DD. PICCOLOMINEIS pro duabus partibus, & pro tertia parte DD DE MANFRONIS nobilis inter alias nuncupatur, dec. 220. nu. 1.

ƒ Vinco vincentem te, eo magis vinco te, dec. 284. n. 1.

Vir.

Vide etiam in verʃ. Homo, Maritus, Coniuges, Vxor.

Vir, & vxor ad imparia iudicari non debent, dec. 30. n. 2.

Vir nobilis, & timoratæ conscientiæ non præsumitur, quod in mortis articulo, mentiri voluerit, decis. 168. num. 7.

Viri confessio constituti in articulo mortis super traditione iocalium facta suæ vxori quatenus attendenda, decis. 194. numer. 19.

Vis vide in verʃ. Coactio.

Vis animo & conscientiæ inferri non potest, dec. 62. n. 6. & 12. & dec. 156. n. 6

Visitationes.

Vide etiam in Verʃ. Ordinarius.

Visitationes probant qualitatem beneficij, decisio 204. numer. 10.

Visitationes Ecclesiæ præsumuntur factæ ab Episcopo iure Ordinario, & quando, dec. 383. n. 7.

Visitationes siue Episcopi, siue Abbatis, quæ dederunt causam liti non attenduntur, dec. 329. n. 20.

Vita.

Vita hominis æstimatur, iuxta *text. in l. hæreditatum ff. ad l. Falcid.* dec. 272. n. 8.

Vitæ periculum illius, cui facta erat prima concessio bonorum Ecclesiæ, attenditur in altera concessione facta retrahenti in vim Bullæ, dec. 395. n. 18.

Vites. Vide in verʃ. Arbores.

Vitium Litigii.

Vide etiam in verʃ. Litigiosum Alienatio.

Vitium litigiosi æquè afficit scientem, ac ignorantem, dec. 296. num. 10.

ad Vitium vsque diligimus ea quæ nostra sunt, dec. 220. num. 6.

Vitium litigiosi transit etiam in singularem successorem, dec. 296. nu. 3.

Vitium litigiosi vbi adest, potest sine nouo iudicio exequtiuè contra acquirentem procedi, dec. 296. n. 2.

Vitricus.

Vitricus si habitauit domum ad priuignos spectantes, illius pensiones pro earum alimentis sibi retinuisse censetur, dec. 169. n. 1. & 2. & seqq.

Vitricus si præstitit alimenta priuignis an animo donandi vel repetendi præstitisse dicatur, dec. 169. n. 1.

Vitricus institutus hæres à muliere binuba æqualiter solum succedit cum filijs primi matrimonij, quorum legitima etiam antea detrahenda est, dec. 244. n. 5.

Vltima collatio probat statum beneficij, dec. 181. nu. 1. *& vid. in verʃ. Status*

in Vltima voluntate, fieri potest declaratio, quæ fieri potuisset in vita, dec. 168. n. 6 & 7.

Vnicus. Vide in verʃ. Vnus.

Vnio.

Vide etiam in verʃ. Archidiaconus, Incorporatio, Status.

Vnio duorum Regnorum facta æque principaliter, & non subiectiuè, non confundit, neque extinguit iura vnius Regni ab altero, dec. 134. n. 9.

Vnio duorum Regnorum emanata ad alium effectum, non operatur comprehensionem vnius Regni cum altero, dec. 134. nu. 7.

Vnio Ecclesiæ Parochialis probari debet plenè, & concludenter, decisio 192. nu. 6.

Vnio excluditur ex actibus, & circumstantijs illi omnino contrarijs, & repugnantibus, dec. 192. n. 9.

Vnio Ecclesiæ, vel beneficij patronati per lapsum annorum 70. præsumitur facta cum consensu patroni, dec. 336. nu. 15.

Vnio non resultat ex simplici donatione, dec. 32. n. 7.

Vnio pleno iure non præsumitur, d. 333 n. 10.

Vnio est quid facti, & ideo ab allegante probari debet plenè, & concludenter, dec. 204. n. 3.

Vnio excluditur si beneficium, vel Ecclesia semper fuit in statu collatiuo, dec. 32. n. 10

Vnio si est fundamentum alicuius, illius forma ab eo seruari debet, dec. 218. nu. 2. & 4.

Vnio declaratur ab obseruantia etiam contra proprietatem verborum, dec. 218 n. 20.

Vnio si requirit consensum patroni, ille potest internenire, dec. 336. n. 16.

Vnio effectum sortita post spatium longi temporis, & confirmata auctoritate Apostolica præsumitur solemnitate facta, neque vlteriorem verificationem requirit, decis. 336. numer. 1.

Vnio obseruata per spatium 30. vel 40 annorum, & amplius si per annos 70 præsumitur valida, decis. 336. nu. 1. & nu. 2. & seqq.

Vnio cum titulo præscribitur per quadraginta annos, dec. 336. num. 4.

Vnio ex falsitate causæ remanet subreptitia, & sic ipso iure nulla, dec. 336. n. 5.

Vnionis tempus attenditur ad effectum validitatis, & inualiditatis illius, dec. 336. nu. 8.

Vnionis naturam non immutat acquiescentia Antecessorum, dec. 81. n. 47.

Vnionis titulum præsefert assignatio congruæ facta Vicario, dec. 81 nu. 37.

Vnionis forma est vndequaque seruanda, eiusque tenor spectari, & sequi omnino debet, dec. 218. n. 4.

Vnionis natura est vt Ecclesia vnita efficiatur veì prædium Ecclesiæ, cui facta est vnio, dec. 81. n. 5. & 33.

Vnionis ad effectum non sufficit assignatio alicuius introitus beneficij si illius titulus suppressus non sit, dec. 204. num. 24 & num 25.

Vnionis tenor obseruari debet, & quando, dec. 81. n. 29.

Vnioni non repugnat quod Præpositus certam portionem à Rectore recipiat, eique reliquos fructus dimittat, dec. 81. nu. 13 & dec. 218 n. 14.

ab Vnione non dicitur recessum etiam si certa quantitas reseruata sit fauore dignitatis à Vicario præstanda, dec. 81. numer. 34.

in Vnione qui se fundat, eius formam, & conditiones præterire non valet, dec. 81. n. 24.

Vnionem Ecclesiæ Parochialis cum Monasterio non probat sola perceptio decimarum quæ fit ab Abbate, dec. 32. num. 14

Vnionem non probant actus iurisdictionales exerciti in beneficio, quod prætenditur vnitum, sed simplicem subiectionem, dec. 32. n. 16.

Vnionem non reuocant conditiones post illam implendæ, sed tribuunt tantummodo actionem pro adimplemento, decis. 336. nu. 16.

Vnita.

Vide infra post verʃic Vnus.

Vnica, Vnicitas.

Vnica reputatur assignatio facta pro satisfactione plurium onerum, dec. 138 nu. 10.

Vnicitas, & indiuiduitas contractus resultat ex correspectiuitate plurium onerum in eodem contractu considerata, dec. 138. num. 11.

Vnicitas resultat ab expressione plurium causarum simul in contractu expressarum, d 138. nu. 10.

Vnitæ Ecclesiæ dominium remanet penès rectorem cui fit vnio non autem penès Ecclesiam vel Vicarium, dec. 81. nu. 3. & seqq.

Vniuersale.

Vniuersale ius successionis, & hæreditatis venit si bona vniuersaliter exprimuntur, secus si singulariter, decis. 382. numer. 9 & 10.

Vniuersalis causa actus magis attenditur, quam ipse actus, dec. 375. n. 7.

Vniuersalis deputatio, vniuersalem facultatem probat, decis. 248. n. 10.

Vni-

Vniuersitas.

Vide etiam in verſ. Homines, Communitas, Senatus, Debitum.

Vniuerſitas, eiuſque etiam futuri homines propter vtilitatem actus obligantur, dec.282 n.1.

vniuerſitas quatenus obligare poſſit non vocatos, vel abſentes dec.282.n.1.

Vniuerſitas quando ſemper ſit eadem, neque ex perſonarum mutatione varietur, dec. 58. num. 2. dec. 199. nu. 1.& dec.282.

Vniuerſitas quod pro debito voluntario poſſit obligare ſucceſſores non reperitur iure cautum, deciſio 282. numar.13.

Vniuerſitas etiamſi in ea adſit Clerus, & Clerici, non tamen dicitur Vniuerſitas Cleri, & Clericorum, deciſio 85.num.11.

Vniuerſitas pro debitis neque vtilibus, neque neceſſarijs imo potius damnoſis ſucceſſores non obligat, d.282.n.12.

Vniuerſitas ſi debet imponere collectam, & non imponit, iudex tenetur imponere, dec.199.n.4.

Vniuerſitas poteſt recurrere ad laicos, etiamſi talis recurſus iuuaret clericos ipſius Vniuerſitatis, dec.85.n.3. & 7.

Vniuerſitas poteſt aſſumere litem ſingularis perſonæ ſuæ Vniuerſitatis, etiamſi non agatur de principali intereſſe eiuſdem Vniuerſitatis, dec.85.n.8.

Vniuerſitas erga ſuos Ciues, & incolas loco Patris eſt, dec.85. num. 9.

Vniuerſitatis debitum exequi poteſt etiam contra officiales futuros, vt ipſi poſtea ſolutum ab Vniuerſitate repetant, deciſ.282.n.19

Vniuerſitatis debita præterita, quod non teneantur ſoluere ſucceſſores, intelligitur de actibus voluntarijs non neceſſarijs, dec.282.nu.2. & 3.

Vniuerſitatis factum in delictis non præiudicat alijs, dec. 85. num.13.

Vniuerſitatis homines pro debito Vniuerſitatis, vel ex ſola cauſa neceſſaria tenentur, vel ſi lege, aut Principe imperante obligati ſint dec.199.n.6.

Vniuerſitatis ſucceſſores, vt teneantur pro debitis ab eorum anteceſſoribus contractis, neceſſe eſt vt illorum bona poſſideant, d.282. n.10.

Vniuerſitatis homines tenetur ad debita, ab vniuerſitate contracta ex cauſa verè neceſſaria, non voluntaria, dec.199. nu. 1. & ſeq.

cum Vniuerſitate quædam tranſeunt, quæ de per ſe non tranſeunt, dec.85.nu.6.

Vniuerſitati, quod prodeſt, prodeſt etiam Clericis ipſius vniuerſitatis, dec.85.n.3.& n.7.& ſeqq.

ad Vniuerſitatem nouiter admiſſi non tenentur ad æs alienum ante contractum, vel collectas ad illud diſſoluendum impoſitas, dec.58.n.1.& ſeqq.

Vnus.

ad Vnum tantum deſcendentem non reſtringitur fideicommiſſum ſi tota deſcendentia fuit in conditione poſita, vel prædilecta, dec.284.n.20.

Vni demandata non poſſunt expleri per alium in quem talis facultas non tranſit, d. 329.n.17.

Vnus, & indiuiduus contractus continens plures res, habetur pro diuiſo, & diuerſo, dec.138.n.9.& 12.

Vocatio.

Vide etiam in Verſ. Diſpoſitio.

Vocatio plurium inuicem æquiparatorum eadem conditione, ac pariformi debet diſpoſitione determinari, d.284. n. 22.

Vocatio filiorum in conditione poſitorum facilius inducitur in contractibus, quam in vltimis voluntatibus, dec. 276. num.8.& 9.

Vocatio non reſtringitur ad vnum si tota deſcendentia ſit prædilecta, dec.284.n.20.

Vocatio omnium deſcendentium reſultat si vltimus ex illis tenetur hæreditatem reſtituere Eccleſiæ, dec.222.n.2.

Vocatio reſtringi non poteſt ad deſcendentiam vnius ex familia vocata, si fuit poſita in conditione, & prædilecta etiam deſcendentia aliorum, dec.284.n.20.

Voluntarium.

Vide etiam in verſ. Actus, Neceſſarium, Spontaneus.

Voluntarium dicitur debitum contractum pro emenda domo, & pro educenda aqua, dec. 282. numer. 4. & dec. 188. nu.3. eodem.

Voluntatium dicitur debitum ad quod neque à natura lege, vel Principe imperantibus adſtringitur, dec. 282. num. 4. & ſeqq.

Voluntariè non dicitur factum, quod reuerentia ſuperioris fuit factum, dec.312.n.7.

Voluntarius dicitur actus eodem tempore impugnatus, & ſpontè poſtea factus, dec.214.n.31.

Voluntarius, vel neceſſarius quatenus actus fuiſſe dicatur, dec. 199.n.1.& per tot.& dec.58.n.6.& n.9.

Voluntas.

Vide etiam in verſ. Actus, Arbitrium, Animus, Commutatio, Declaratio, Intentio, Mens.

Voluntas etiam *ex non facto* demonſtratur, deciſ. 133. numer.13.

Voluntas *teſtatoris* declaratur à verbis antecedentibus, & ſequentibus, dec.372.nu.14.

Voluntas *teſtatoris* declarantis ſe velle cum teſtamento decedere, vel aliter diſponere, præ omnibus attendenda eſt, & ſeruanda, d.368. n.8. & n.11.

Voluntas *declaratur* ex verbis, etiam in epiſtola pronunciatis, dec.317.nu.11.

Voluntas *Teſtatoris* vbi extat, illam alterare non Poſſunt neque auctoritates DD. neque alia, quæ in contrarium adduci poſſent, dec.164.n.8.

Voluntas *Teſtatoris* in fideicommiſſis principaliter eſt attendenda, dec.243.n.1.

Voluntas *teſtatoris* legitimandi debet eſſe diſpoſitiua, non autem deducta in conſequentiam, dec.310.n.24.

Voluntas *teſtatoris* in conditionibus, & fideicommiſſis facit totum, eaque ſola ſpectatur dec.310.nu.5. & 6.

Voluntas *teſtatoris* operatur, vt à propria verborum ſignificatione recedendum ſit, dec.310 n.7.

Voluntas *teſtantis* magis attenditur, quam verba etiam clara, dec.150.n.13 & n.26.

Voluntas *donatoris* declaratur à verbis ab eo poſitis in ſupplicatione pro facienda ſecunda donatione, deciſ. 276. num.46.

Voluntas *à poteſtate* metienda eſt, dec.6. n. 13.

Voluntas *eligendi* non operatur electionem factam, ſed ſolum faciendam, dec.184. n.6.

Voluntas *contrahentium* vbi eſt clara, non recurritur ad æquiuocas coniecturas pro illius declaratione, dec.60. numer. 4.

Voluntas *teſtatoris* ſuper interpretatione fideicommiſſi præualet verbis, dec.184.n.1.& n.4.

Voluntas *teſtatoris*, vel alterius diſponentis declaratur ex illius vſu, ac modo loquendi, dec.284.n.24.

Voluntas *donatoris* adimpleri debet, & ſuum effectum ſortiri, dec.276.nu.20.

Voluntas *Teſtatoris* ſolùm attenditur in vocatione filiorum in conditione poſitorum, dec.276. n.7.

Voluntas *diſponentis*, & ſubiecta materia attenditur in fideicommiſſis alijſque vltimis voluntatibus, dec. 18. numer. 9.

Voluntas *contrahentium* à poteſtate mentienda eſt, dec. 84. num. 33.

Voluntas, *quæ deducitur ex actu* non reſultat vltra id, quod ex neceſſitate eiuſdem actus infertur, dec.274 n.33.

Voluntas *teſtatoris* qualis fuerit in fundatione beneficij ab obſeruantia, & alijs circumſtantij declaratur, dec.173. nu.7. & ſupra à nu.3.

Voluntas *teſtatoris non faciendi teſtamentum ex præſumptionibus* indagari non debet, vbi perfectum teſtamentum, habemus, dec.200.n.14.

Voluntas *teſtatoris* vbi eſt clara non recurritur ad interpretationes, & coniecturas, dec.13.n.2.

Voluntas *teſtatoris* etiam ex coniecturis deducta excludit reſtrictionem fideicommiſſi ab illius verbis reſultantem, dec. 278. num.15.

Voluntas *teſtatoris* attenditur etiam, quod verba aliter importare potuiſſent, dec.27.nu.3.

Voluntatis *declarationem* ſufficit, quod caſus euenire potuerit, licet non euenerit, dec.276.n.25.

Voluntatis *teſtatoris* ad derogandum ex cauſa publica, neceſſe eſt vt publicæ vtilitati aliter ſuccurri non poſſit, dec.386. n. 6.& n.8.

Voluntati *teſtatoris*, vt derogetur ex cauſa publica, quid requiratur, dec.360. n.8.

de voluntate *teſtatoris* in contrarium apparere debet, vt fœminæ non contineantur in conditione *ſi ſine filijs*, d.381. num. 3.

Voluntatem *agentis intentionem* actus egredi non debet, deciſ. 234.nu.19.

contra voluntatem *teſtatoris* nemo debet ad fideicommiſſum admitti, dec.184.n.4.

Voluntates *defunctorum* non redactæ in diſpoſitionem, nullius ſunt roboris, & momenti, dec.317.n.28.

Voluntates *defunctorum* libere eſſe debent, non autem in alterius arbitrium collocari, dec.368.nu.3.

Voluntatem vnuſquiſque mutare poteſt, & ideo licet aliquando noluerit, poſtea voluiſſe poteſt, dec.401.nu.16.

Votum.

Votum.

Vide etiam in vers. Decretum, Sententia.
Votum S. Rotæ recipit interpretationem à petitione facta in monitorio, seu libello, dec.164. n.1.
Votum Castitatis, & huiusmodi dispensantur in matrimonijs Principum, alijs verò coniugibus denegantur, dec. 360. num.2.
Votum Rotæ restringitur ad terminos decisionum, quæ in causa factæ sunt, dec.282.n.21.& seqq.
Votum Religionis expressum annullatur per vim, & metum cadentem in constantem virum, dec.373 n.4.
Votum tacitum Castitatis resultans ex ordine sacro remanet nullum, si emissum sit per metum, dec.375.n.5.
Vox. Vide in vers. Iuspatronatus, Compatronus.
Vrgentia creditorum non probatur ex sola assertione alienantis, dec.371.nu.1.

Vsufructuarius.

Vide etiam in vers. Proprietarius, Vsusfructus.
Vsufructuaria, quod in institutione fuerit nominata mater, vel vxor, diuersimoda sunt, dec.150.n.14.
Vsufructuarius quatenus possit censum extinguere, dec.214. num.16.
Vsufructuarius non sibi, sed pro hærede instituto possidet, dec. 150.nu.22.
Vsufructuarius dici non potest hæres, sed tantum simpliciter legatarius, dec.277. nu 4.
Vsufructuarius quatenus in totum succedat, vel ne, si hæres proprietarius ad Testatoris præceptum nominatus non sit, dec.368.n.4.& seqq.
Vsufructuarius per ius accrescendi totam capit hæreditatem, vbi deficit proprietarius, & quando, dec.368. num.5. & seqq.
Vsufructuarius, qui aliquem alimentare tenetur, non amplius obligatur post vsumfructum extinctum, dec.13. n 9.
Vsufructuarius an fuerit hæres, vel proprietarius, attenditur voluntas testantis, non verba, dec. 150. num. 8. & seqq & per tot.
Vsufructuarius de iure etiam absque vlla prohibitione bona alienare prohibetur. dec.150. n 22.
Vsufructuarij bona in quemcumque vadant transeunt cum suo onere, dec.276 n.35.

Vsura.

Vide etiam in vers. Cambia, Fructus.
Vsuræ debentur ex mora debitoris, dec.401. n 3.
Vsuræ excessiuè solutæ imputantur in sortem, eamque proportionabiliter extenuant, dec.63.nu.1.& seqq. vbi amplia, & per totam.
Vsuræ, & Cambia non præsumuntur à debitore fuisse spontè soluta, sed coactè, dec.63. n.10.
Vsuræ per longum tempus solutæ si adducuntur ad probandum onus inuestiendi, plurimum attenduntur, dec. 168 num. 8. & 9.
Vsurarum suspicio cessat data veritate tituli, vel causæ, etiam ex circumstantijs facti probata, dec.337. n.6.
Vsurarum in materia non statur assertioni partium, decis.191. num. 9.
Vsurarum in materia etiam vnus aureus non reputatur, nec esse dicitur modica summa, dec 63. n.8.
Vsurarum solutio ipso iure cadit in solutionem sortis, quia sortis occasione solutum dicitur, dec.191.n 4.
Vsurarum cursum si quis inter viuos declarare poterat, ita valet eandem declarationem facere in vltima voluntate, dec. 168. nu.6 & seq
Vsuris grauioribus nemo præsumitur se grauare voluisse, decis. 63.nu.15.
Vsuras ad euitandas rectè possunt alienari bona fideicommissi etiam cum extinctione capitalis, dec.14.n.3.

Vsurpatio, Vsurpatus.

Vsurpationis qualitas à teste in sua depositione expressa reijcitur, & depositio acceptatur, dec.305.n.24.
Vsurpatus quamuis appelletur actus, ille tamen dicitur legitimè probatus, quia qualitas vsurpationis reijcitur, dec. 305. num.24.

Vsusfructus.
Vide etiam in vers. Proprietas, Vsufructuarius.
Vsusfructus non indiget probationa alienationis, dec 276. num.35.
Vsusfructus amissio si per gratiam Pontificis alicui præseruatur, illa non dicitur noua acquisitio, sed prioris continuatio, dec.360.n.13.
Vsusfructus patris si præiudicaretur per gratiam contra filiorum obtentam, an illius mentio facienda sit, dec.386 nu.16. & dec.360. n.13. & 23.
Vsusfructus aliàs patri, vel alteri debitus, ex coniectura dilectionis vsufructuarij censetur prohibitus, decis. 140. numer 5
Vsusfructus Patris non potest dici præseruatus, si acquisitio bonorum in filijs fuit denegata, dec.360.n 23.
Vsusfructus, etiamsi alienus sit, adhuc fundus dicitur esse noster, dec.140 n.13.
Vsusfructus non est pars dominij, sed seruitutis, decis. 140. num 14.
Vsusfructus extinguitur morte vsufructuarij, dec. 145. numer. 8.
Vsusfructus debetur Patri in bonis filio relictis, dec 140. numer. 1.
Vsusfructus denegatur Patri nedum quando fuit expressè prohibitus, sed etiamsi prohibitio ex coniecturis deducatur, dec.140.nu.2.
Vsusfructus in bonis filio relictis censetur patri prohibitus, si filius potuisset præmori Patri, & ita numquam frui illius commodo, vel proprietate, dec.140 nu.6.
Vsufructu si priuaretur Pater in bonis suorum filiorum, de illius præiudicio tractari diceretur, dec.386.n.14.
Vsumfructum dotis suæ filiæ amittit Pater illa ad secundas nuptias transeunte, dec.360.n.26.
Vsumfructum, & hæreditatem quando dicatur Testatorem intelligere voluisse copulatiuè, & promiscuè, dec.150. nu.17. & seqq.

Vtile, Vtilitas.

Vide etiam in vers. Commodum, Versio.
Vtile per inutile non vitiatur, dec.325 n.6.
Vtile per inutile non vitiatur, præsertim in vltimis voluntatibus, dec 6 nu 12.
Vtilitas non potest præsumi ex lapsu temporis, si constat de veritate contraria, dec.396. nu.12.
Vtilitas magna dicitur etiam solus recessus à lite, dec. 55. num.20.
Vtilitas communis esse debet, vbi communiter expensæ factæ sunt, dec.69.n.14.
Vtilitas minoris vbi euidenter non apparet, tunc semper sunt necessariæ solemnitates, dec.306.n.23.
Vtilitas Ecclesiæ resultat ex augumento canonis, decisio 35. num.19.
Vtilitas Ecclesiæ resultat ex augumento canonis, & assignatione annui redditus facta pro pacto francandi, dec. 193. numer. 6
Vtilitas Ecclesiæ non resultat ex leuissimo augumento canonis, dec.396. n.11.
Vtilitas, & necessitas æquiparatur simul, & quando, dec.282.nu. 6 & nu.seqq.
Vtilitatis præsumptio in alienatione bonorum Ecclesiæ ex lapsu temporis non resultat, vbi constat de veritate contraria, dec.396.n.12.
Vtilitatem fideicommissi importare debent pacta in venditione bonorum illius apposita, vt pretium eorum diminuant, dec. 14. nu.14.
in Vtilitatem alterius quod versum est, facit illum remanere obligatum, etiamsi sint, vel contra eius mandatum versio sequuta sit, dec.187.n.1.& 5.
in Vtilitatem negotij cedere debet, quod plus solito venditum est, non autem ipsius vendentis, dec.57.n.8.

Vulgaris.

Vulgaris substitutio expirat per aditionem factam à primis hæredibus, dec.243.n.5.
Vulgaris substitutio directa obliquatur in fideicommissariam stante verbo *quandocumque*, dec.176. n.6.
Vulgaris substitutio non potest intelligi quotiescumque consideratum est tempus successiuum, decisio 179. numer.4.
per Vulgarem solum dicitur vocatus cum dictione alternatiua, *vel*, itque etiam, qui vocatur in defectum alterius, dec. 284. num.7.
per Vulgarem solum succedunt vocati, qui vlterius nominare, & instituere sint grauati, dec.79. nu.10.
Vultus hilaris, & iucundus non excludit metum, & quando dec 373. n.11.

Vxor.

Vxor.

Vide etiam in verſ. Coniuges, Conſenſus, Mulier, Præſumptio, & Vidua, Vir.

Vxor pro reſtitutione dotis in pecunia numerata conſiſtentis non habet actionem ad bona pro illius ſatisfactione recepta, ſed tantum ad pretium, dec.280.n.2.

Vxor inſtituta hæres libera, & abſoluta, intelligitur etiam quoad vſumfructum, dec.140.n.7. & ſeqq.

Vxor, & filij præſumuntur informati de negotijs patris, & viri, dec.400.n.14. & 15.

Vxoris alimenta vigore *Auth.præterea C.vnde vir, & vxor* debentur in bonis Viri, non Soceri, dec.30. num.16.

Vxor vigore *Auth.præterea C.vnde vir, & vxor*, ſuccedit in quarta parte bonorum ſui viri dec.110. n.1.

Vxor poſt mortem viri poteſt occultare bona propria, quæ habebat in eius domo, ne illa deſcriberentur in inuentario mariti, dec.114.num 9.

Vxor quamuis alibi nata, tamen per matrimonium efficitur de origine, & incolatu ſui viri, dec.9. nu 2.

Vxor ſequitur domicilium viri, & illius originem, eiuſque domicilium dicitur contraxiſſe, deciſ. 202. num. 25.

Vxor in inueſtimento ſuæ dotis præfertur cæteris creditoribus viri, dec.98.nu.12.

Vxor à Teſtatore inſtituta in vſufructu, eſt tantum legataria, vſufructuaria, & non hæres, dec.145.n.4. & ſeqq.

Vxor, quæ ob vergentiam viri ad inopiam ſuam dotem elegit in certis corporibus, non poteſt prætendere fructus vltra quantitatem illorum, dec.98.n.38.

Vxoris inſtitutio, dilectiſſimæ à Teſtatore appellatæ latè interpretari debet, dec.140.nu.4.

Vxori magis expedit habere dotem in pecunia, quàm in fundo, dec.98.n.36.

Vxori, cui ex primæua conſtitutione dotis fuit acquiſitum ius, præiudicari non poteſt per conuentionem ſecundo loco factam, dec.144.nu.11.

Vxorem alere tenetur maritus, eiuſque hæredes, deciſ. 378. num.14.

Vxores vt plurimum à maritis inſtituuntur hæredes vſufructuariæ, non proprietariæ, dec.145. nu.6.

Vxores plerumque cum à maritis fiunt hæredes, in ſolo vſufructu inſtituuntur, dec.196.num.12.

F I N I S.

Digitized by Google

Digitized by Google